TRACTATVS
DE
SVPPLICATIONE
AD SANCTISSIMVM A LITTERIS ET BVLLIS APOSTOL. NEQVAM, ET IMPORTVNE impetratis in perniciem Reipublicæ, Regni, aut Regis, aut iuris tertij præiudicium.

ET DE EARVM RETENTIONE INTERIM IN SENATV.

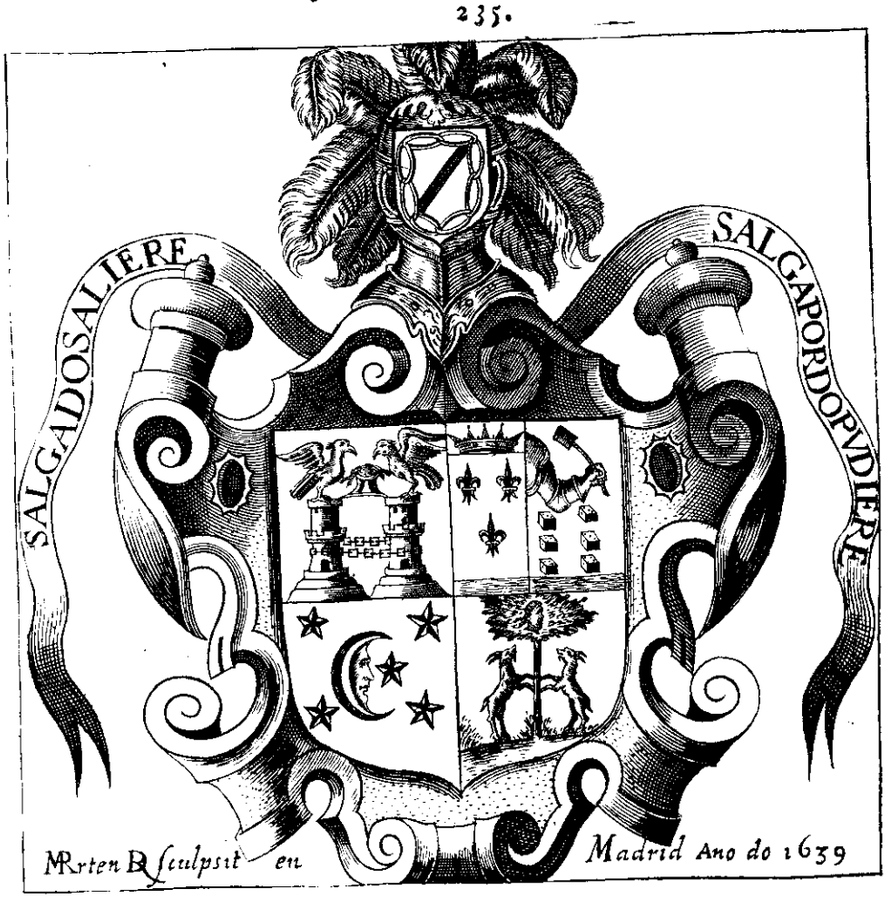
OPVS SANE PVLCHRVM ET GRAVE VTRIQVE REIPVBLICÆ Eccleſiaſticæ, & temporali vtile admodum à Doctis petitum, & à cunctis deſideratum.

Copioſa litterarum per politicarum exornatione (tùm ad Regimen, tùm ad ſtatus rationem conducibilium) illuſtratum.

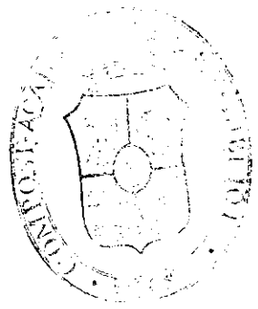
AVTHORE,
D. DON FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA IVRIS vtriuſque profeſſore, Senatore quondam electo Regij Senatus Canarienſis, & ſimiliter poſtmodùm Vicario Generali Archiepiſcopatus Toletani pro Sereniſſimo Infante Cardinali.

NVNC VERO
A Philippo IIII. Hiſpaniarum Rege Auguſto ſemper inuicto, Iudice Regiæ Monarchiæ Regni Siciliæ laudabiliter creato.

235.

CVM PRIVILEGIO.
MATRITI, Apud *Mariam de Quiñones.* Anno M. DC. XXXIX.
A coſta de Pedro Coello Mercader de Libros.

APROBACION DEL LICENCIADO Iuan de Zurita.

HE visto vn libro escrito de mano, intitulado: Tractatus de supplicatione ad Sanctissimum à litteris & Bullis Apostolicis nequam & impar tunc impetratis in pernitiem Reipublicæ Regis, aut Regni, aut tertij præiudicium, & de earum retentione interim in Senatu, Autor don Francisco Salgado de Somoça, &c. Y certifico, que me parece, que es traslado de otro del mismo Autor, y de la misma materia, que vi y aprobè por comission del señor Lorenço de Iturrizarra Vicario desta Villa, avrà quatro años, y que concuerda con èl con ventajas, por auerse añadido doctrinas muy importantes en la misma sustancia que el original, con que le ha exornado el Autor con questiones nuevas, y con intento de que las vea y censure el Consejo, en Madrid a 30. de Iunio de 1638.

El Licenciado Iuan de Zurita.

Liccncia del Ordinario.

NOS el Licenciado Lorenço de Iturrizarrra Vicario general de la Villa de Madrid y su Partido, &c. Por la presente, y por lo que a nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir y imprima, vn libro intitulado: De Supplicatione ad Sanctissimum à litteris & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu, compuesto por el Licenciado don Francisco Salgado de Somoça. Atento que nos consta, que en el no ay cosa contra nuestra santa Fè y buenas costumbres. Dada en Madrid à 30. de Iunio de 1638.

Licenciado Lorenço de Iturrizarra.

APRO.

APROVACION DEL LICENCIADO Don Geronimo de Camargo.

HE visto vna copia manuscrita que me mostrò el Licenciado D. Francisco Salgado, de vn libro que ha compuesto, De Supplicatione ad Sanctissimum à litteris & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu; y certifico y asseguro a los Señores del Consejo, que corresponde con el original, que el Autor presentò en èl, y que se rubricò del Escriuano de Camara, y se dio licencia para imprimirle, y que no ay diferencia alguna, sino es auer exornado las questiones con algunos nueuos fundamentos que su Autor considerò de nueuo, que le han dado vltimo complemento, y que no constituyen nueua calidad, lo qual se, porque con el afecto à la curiosidad de la materia leì el original antes que se lleuasse, por necessitar de algunas questiones para casos particulares que se me ofrecian; y despues acà he buelto a ver esta copia con el mismo intento, y no difiere de su original: y assi tengo por conueniente, que el Consejo mande con breuedad se imprima, porque salga a luz libro tan docto, y de tanto fruto, y escusar que en Francia no le saquen antes adulterado, y con las resoluciones de la materia al contrario de lo que el Autor las resolvio. En Madrid à 18. de Iulio de 1638.

El Licenciado don Geronimo de Camargo.

APROVACION DEL LICENCIADO Bujan de Somoça.

CErtifico yo el Licenciado Bujan de Somoça, Relator de los Consejos de Aragon, y de la Santa Cruzada, que el libro de don Francisco Salgado de Somoça, intitulado, De Supplicatione ad Sanctissimum à litteris & Bullis Apostolicis, &c. & de earum retentione in Senatu. Lo he visto en su original desde la primera letra q̃ el Autor à empeçado a escriuirlo, por auer assistido en su cõpañia quatro años y mas, y conferido con èl muchas cosas de las escritas, y assistido a la primera copia dèl, y à leyendo a los escriuientes, y otras vezes escriuiẽdo tambien; y despues que la dicha copia fue a Francia, he leìdo y manejado por momẽtos el original que le quedò, assi para enterarme de sus doctrinas y resoluciones, como para muchissimos negocios que han ocurrido. Y certifico esta copia que oy se presenta, ser sacada de aquel dicho original primero; porque assistiendo los mas de los dias en el estudio del Autor, y a quatro escriuiẽtes que tenia, vi, y reconoci siempre los mismos quadernos de dicho original, que como dicho tengo manegè por momentos, è infinidad de vezes, y despues algunas aquesta copia que oy se presenta. Tambien se, que el dicho don Francisco Salgado lo ha limado y perficionado mejor, añadiendo muchas doctrinas a las q̃ tenia escritas. Y tambiẽ que tiene hechos algunos capitulos nueuos para añadirlos, y otros prevenidos para hazer, y con intencion de presentarlos en el Consejo para la censura: y assi lo certifico por verdad. En Madrid à nueue de Iulio de 1638.

Licenciado Bujan de Somoça.

Suma del Priuilegio.

TIENE Priuilegio el Licenciado don Francisco Salgado de Somoça, por tiempo de diez años, para poder imprimir y vender este Libro intitulado, *De Supplicatione ad Sanctissimum*, con las penas contenidas en el dicho Priuilegio, à la persona ò personas, que en el dicho tiempo le imprimieren sin su licencia. De que da fe Diego Gonçalez de Villarroel Escriuano de Camara de su Magestad. Dada en Madrid a diez dias del mes de Octubre de mil y seiscientos y treinta y ocho años.

Suma de la Tassa.

LOS Señores del Consejo tassaron este Libro intitulado, *De Supplicatione ad Sanctissimum*, compuesto por don Francisco Salgado de Somoça, Iuez de la Monarquia del Reino de Sicilia, à cinco maraue-dis y medio cada pliego en papel, como parece de la fe que dello dio Miguel Fernandez Escriuano de Camara del Rey nuestro señor. En Madrid à seis de Abril de mil y seiscientos y treinta y nueue años.

ERRATÆ.

Ex 1. Parte.

EX *cap. 1.* in principio. Sacræ, *dic* Sacri. *num. 12.* tacitus, *dic* tacitis.

Ex §. *vnic.* sub *num. 2.* vrgensque necessitas, *dic* vrgentemque necessitatem, *num. 46.* auribus decendentis, *dic* decedentis, *numer. 6.* Principes temporalibus, *dic* temporales, *n. 10.* Pontificeo, *dic* Pontificio.

Ex *c. 3. §. vnic.* sub *n. 26.* in principio, verique; *dic* vereq; *n. 39.* explicanda, *dic* expectanda, *nu. 48.* imperialis fuissem, *dic* fuisset, *n. 58.* publica saluti, *dic* salus, *n. 59.* dignitatio, *dic dignitatis.*

Ex *c. 5. n. 12.* conseruantur, *dic* conseruatur, *nu. 14.* vtilitate, *dic* vtilitati.

Ex *c. 8. nu. 11.* qua postquam, *dic* quæ, *n. 24.* ex eodem doctrina, *dic* ex eadem.

Ex *c. 9. n. 47.* constituta, & relata, *dic* constituti & relati, *nu. 49.* promulgatas, *dic* promulgatas, *n. 52.* Palentinis, *dic* Palentini.

Ex *c. 10. nu 15.* immediate fuat, *dic* fiat, *nu. 42.* alimentis, *dic* alimentatis, *n. 63.* aliqui est, *dic* aliquid, *nu. 71.* decisistentibus, *dic* desistentibus, *num. 83.* mame, *dic* maximè, *n. 103.* facere, *dic* reponere, *n. 105.* parte, *dic* per te, *nu. 111.* status, *dic* statuti, *num. 142.* apponat, *dic* opponat.

Ex *c. 10. §. vn. n. 9.* supertites, *dic* superstes, *n. 29.* ex Doctores, *dic* Doctoribus, *n. 50.* ausenciæ, *dic* absentiæ, *nu. 64.* attentatarum, *dic* attentatorum, *nu. 71.* videndas, *dic* videndus, *nu. 88. c. 15. dic c. 5.*

Ex *c. 12. n 3.* vers. quam ad num. 7. vsque ad num. 7.

Ex *c. 14. nu 6.* legationes, *dic* legationi, *nu. 44* limitazione, *dic* limitationes, *n. 49.* ne recurrens, *dic* nec.

Ex *c. 15. nu. 21.* siue iudiciales, *dic* iudiciale.

Ex *c. 16. nu. 15.* violentiam, *dic* violentes, *nu. 47.* maior. *dic* maius, *nu. 49.* ad vnum, *dic* ab vna me, *num. 85.* alium quem, *dic* alium quemlibet.

Erra-

Erratæ ex 2. part.

EX *cap. 1. num. 8.* quę, *dic* quas, *nu. 25.* ac pars, *dic* ac pari, *nu.* 45. dictionibus, *dic* ditionibus, *num. 66.* remaneam, *dic* remaneant.

Ex *cap. 2. nu. 17.* vnani inter, *dic* vnanimiter, *n. 23.* protectionis, *dic* protectioni.

Ex *cap. 3. nn 21.* veractiones, *dic* vexactiones, indebitæ, *dic* indebitè, *nu. 22.* cum se, *dic* cum te, *nu. 25.* redicee, *dic* reduces, pro ueauntem, *dic* prouenientem.

Ex *cap. 3. §. vni. nu. 6.* consentisse, *dic* consensisse, *n. 16.* si ollitigans, *dic* si collitigans.

Ex *cap. 14. nu. 8.* nallam, *dic* nullam, *nu. 51.* cæerunt, *dic* exercent.

Ex *cap. 5.* insthæc, *dic* isthæc.

Ex *cap. 5. §. 1. nu. 28.* recusationes, *dic* recusationis.

Ex *cap. 5. §. 4. n. 4.* & idem, *dic* & eidem, prima, *dic* primam, cognitio, *dic* cognitionem, *nu. 12.* rescedi, *dic* recedere, *num. 18.* tranlato, *dic* translata, radicatus *dic* radicitus, *num. 26.* iuxta, *dic* iusta, *nu. 31.* operabit, *dic* operabitur.

Ex *cap. 6. §. vnic. nn. 4.* per illum, *dic* per illud, *nu. 41.* & leganti, *dic* alleganti, signatura Pontifici, *dic* Pontificis, *nu. 43.* indiuiduales, *dic* indiuidualis.

Ex *cap. 10. sub nu. 37.* ad iurisdictionem voluntarię, *dic* voluntariam, *num. 49.* vt exceptionem, *dic* exceptio.

Ex *cap. 11. nn. 94.* priuilegiam, *dic* priuilegium.

Ex *cap. 12. §. vnic. nu. 4.* euidetur, *dic* euitetur, ex Doctores, *dic* Doctoribus, *num. 7.* subtineri, *dic* subsistineri, *num. 52.* curforos, *dic* curfores.

Ex *cap. 14. nu. 11.* continentie, *dic* continentia, *num. 32.* proprię, *dic* propę, *num. 36.* parte, *dic* partim.

Ex *cap 15. num. 27.* quoad, *dic* quęad.

Ex *cap. 16. num. 2.* pertineat, *dic* pertinet, *num. 18.* talem præscriptionem, *dic* præsumptionem.

Ex *cap. 17. in argumento generali*, de nullo, *dic* denuò, *n. 13.* nullus *dic* nullas, *n. 17.* transgresio, *dic* transgressio, *nu. 39.* declarationis, *dic* declationes, *n. 61.* iurisdictiones, *dic* iurisdictionis.

Ex *cap. 18. n. 32.* contradicentes en, *dele* en.

Ex *cap. 19. nu. 9.* potuerit, *dic* potuerit, *nu. 28.* efici commissionem, *adde* communem, *num. 46.* aliàs *dic* alia, *ibidem* delegatum, *dic* delegatam.

Ex *cap. 20. nu. 24.* compare, *dic* comparere, *nu. 69.* redundat, *dic* redundet, *nu. 87.* impatens, *dic* impatiens, *num. fin.* aperieno, *dic* aperiendo.

Ex *c. 22. nu. 22.* Senatus additus, *die* aditus.

Ex *cap. 24. nu. 10.* disputatiodem, *dic* disputationem, *nu. 30.* adeo, *dic* ab eo.

Ex *cap. 25. nu. 1.* non sequitur, *dic* consequitur, *nu. 15.* plurimum, *dic* plurium, *nu. 39.* fringitur, *dic* fingitur.

Ex *cap. 26. num. fin. ad finem*, veniunt, *die* venit.

Ex *cap. 27. nu. 4.* iuuante, *dic* iurante, *nu. 48.* desunans, *dic* destinans, *num. 60.* sortitus, *dic* sortitur.

Ex *cap. 29. num. 2.* informando, *dic* infirmando, *nu. 3.* testatus, *dic* testatur, *nu. 25.* quis sortitur, *dic* conuenitur, *nu. 27.* ab Ordinarum, *dic* ad.

Ex *cap. 30. nu. 30.* refert, *dic* defert, *nu. 68.* commissoria, *dic* commissaria.

Ex *cap. 30. §. 1. nu. 15.* con tenta, *dic* contenta, *nu. 16.* peride, *dic* per inde.

Ex *§. 2. nu. 1.* exceptiones, *dic* exceptionis, *nu. 5.* masculis, *dic* maiusculis, *nu. 17.* extrinsecus, *dic* extrinsecis, *num. 21.* officis, *dic* officio.

Ex *§. 3. num. 11.* excitandum, *dic* hescitandum.

Ex *§. 4. nu. 3.* petitione, *dic* concessione.

Ex *§. 5. nu. 12.* fallo, *dic* falso, *num. 13.* clausulæ, *dic* clausę, *nu. 14.* expeditus, *dic* expeditis, *num. 16.* præpemitur, *dic* præmitur, confusæo, *dic* confusio, *num. 18.* indubilibus, *dic* indubitabilibus, *nu. 22.* incredile, *dic* incredibile, *num. 28.* illius vti, *dic* illis vti.

Ex *cap. 34. num. 181.* reuocare, *dic* reuocare, *num. 193.* paces, *dic* pares.

Fe de erratas.

LIber hìc nomine inscriptcies de retentione Bullarum, verè ac fideliter respondet suo exemplari. Datum Matriti die 15. mensis Martij, anno 1639.

El Licenc. Murcia de la Llana.

ILLVS-

ILLVSTRISSIMO
ET EXCELENTISSIMO
PRINCIPI ET HEROI,

Don Emanueli Fonſecæ, Stunicæ, Azeuedo, Comiti Montis Regij, Comiti Fontano, Nobiliſsimarum Vlloæ, Viedmæ, & Riberæ domuum Toparchæ; alibi quoque Domino aut Dynaſtæ, ex Sanctiori Conſilio, & à cubiculo Regio, Neapoli Exprorege, apud Romanum Pontificem iterum Exlegato, & in Supremo Italicarum rerum Senatu Præſidi integerrimo.

DERMITTE deprecor, MAXIME PRINCEPS, vt affectum beneuolentiæ plenum ad te transferam, & hos non primos laborum meorum fructus tibi dedicem. Munus ſanè, ſi aut ex ſua, aut ex tua dignitate ſpectetur perexiguum: ſi ex viribus meis mediocre, ſi ex animo magnum. Iniurium etenim eſſet, non tibi me, meaque omnia ſubdere, cuius obſequio iura Patriæ addicunt. Strictum medius Filius

hoc; ſtrictius tamen grati animi vinculum, quò ingenuè fateor deuinctum à te immortalis memorię Principe, cuius magnitudini quicquid ſum acceptum refero: Accipe igitur libens fœtum hunc quem offero, *de Supplicatione ad Sanctiſsimum* Patrem, & Chriſtianæ gregis Summum Paſtorem, imò animum offerentis Artaxerxes alter; neque enim ita valdè exiguum obtuliſſe videbor munus: quod ſi hilari fronte accipere, ac nominis tui patrocinio fouere dignatus fueris, adeò mihi ingentes animos addes, vt viribus maiora, mente tamen iam pridem concepta, & ardenti concupita ſtudio aggrediar conſcribenda. Maiorum nempè tuorum geſta nunquam pro meritis laudata, nec laudanda ſatis, alio ſcilicet Thucydide, Xenophonte alio, Salluſtio vel Liuio (ſi per tempora licuiſſet) dignum opus: cum vel ſummis hiſtoricis illis pleniſsimè ſuppeditarint conſcribendi materiam, eamque toto orbi notiſſimam. Inter complures alios EX STVNICENSI FAMILIA nobilitate ac præclaris facinoribus illuſtres, & celeberrimos viros præterire non poſſum vtrumque Didacum Lopez Stunicam, Seniorem, videlicet, & Iuniorem, Alter vel aſperrimis Reipublicæ temporibus partium ſtudijs adeò gratus, vt ſuis virtutibus Ioannis Secundi Caſtellæ Regis tutela, & corporis cuſtodia concredita fuerit, Henrico Aragonum Infante cæteris Magnatibus infenſo maximè aſſentiente, Alter non intermoriturę gloriæ Didacus EX AZEVEDORVM PROLE ab Arnaldo Equite Vaſcone Alphonſo Quinto Legionis Rege per ſexcentos, & amplius annos ad præſentia vſquè tempora deducta originem repetit.

Qui

Qui periculum à nobis omnibus, vitæ ſuæ periculo depulit, qui hoſtibus in nos irruentibus iter corpori ſuo occluſit, qui peſtem ac perniciem, quam illi in nobis machinabantur, in ipſorum capita conuertit, qui illorũ temeritatẽ conſilio, furorũ fortitudine, audaciã virtute ſuparauit. Is etenim cui noui atque inuſitati honores pro nouo ipſius, & inſolito militari facinore tribuendi, ſiquidẽ in oppugnatione Arcis (ad Salſas vocãt) à Gallo duce obſeſſæ cũ eſſet huic incõparabili Didaco alvus diſecta, ita vt diſſluerent inteſtina à prælio iam inito parvo tẽpore ſe ſubduxit, & animo intrepido (melior Scævola) vt ſors & tẽpus dedit, alvum aſſuit, promptioriq; fortitudine conflictum repetit, fruſta adverſantibus contubernalibus, glorioſum ſepulchrum manere dictitans fortiter pugnanti. It ergo, pugnat, donec infracto animo manus cum hoſte conſerenti VIRTVS SEPVLCHRVM CONDIDIT. Inter cæteros eximios etiam tuæ gentis duces Didaco patrimonij ac virtutis hæres Alphonſus connumerandus, qui ſub Carolo Quinto Auguſto Imperatore Viennæ interfuit, non tantùm præclaro virtutis noſtrorum exemplo, quam ſempiterno effuſæ Soleymannæ fugæ dedecori. Necnon eius filius Hieronymus de re litteraria, & militari peritus diſciplina, quandoquidem Legatus fuit deſignatus Sacroſanctæ, & Oecumenicæ Tridentinæ Synodi in qua de noſtræ fidei miſterijs ſanciendis pertractatum fuit. Prodeant iam Gaſpar pater tuus PRINCEPS EXCELENTISSIME, & Balthaſſar Stunica Patruus, de quorum laudibus in omnium virtutum genere dicturus ſi fuiſſem, maximopere commoverer, ac conturbarer animo,

tùm ob virium mearum imbecillitatem, tùm quia maiora, & ſeparata volumina eorum præclara geſta requirerent, Sed,

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Cum in ore omnium verſetur, poſt munera Proregis Mexicani, & Peruani Regni perfuncta illi contigiſſe, quod in funere exequiarum prędicant de Thebano Epaminonda, ac de Publicola Romano: Ita vt quod Hiſtoricus de iſto, Idem ego de parente tuo dicam: *Omnium conſenſu Princeps belli, paciſque artibus moritur gloria tangenti, copijs familiaribus adeò exiguis, vt funeri ſumptus deeſſet, de publico eſt elatus.* Vix tamen tua hæc (ſi Iuvenali credendum) tua verè morum elegantia, comitas, magnanimitas, prudentia, liberalitas, humanitas, vnicum litterarum patrocinium.

Solus enim triſtes hac tempeſtate Camenas.
Reſpicis.

Quibus certè animi bonis vt maiores tuos adæquas, vt plurimos huius ævi Principes longiſſimè antecellis, ita ad fortunæ, quæ poſsides, bona, vel longè etiam maiora viam tibi ſternere, ſin minùs præueniente natura hæreditario tibi obtigiſſent iure, facili negotio potuiſſes. Nempè tu ille, qui Sereniſsimi Vvaliæ (tunc Principis, nunc Anglorum Regis) quem venientem exceperas, cum ex hac Regia Curia diſcederet, Regio nomine itineris comes datus fuiſti (MAGNANIME COMES) Namque Regio ſanguine præclarus, pectore prudens, conſilio maturus, ſermone fœcundus, qui caput conferre etiam cum exteris, æmulis, hoſtibus vales: qui Regis tui maieſtatem, populi decus, patriæ laudem indolemque

vnus

vnus dignè repreſentas. Qui Gregorio XV. & Vrbano VIII. Pontificibus Maximis pro Maximo Philippo noſtro ſecundùm extraordinem gratulaturus Legatus ſiuè Principis imago Italiam luſtraſti, & illuſtraſti, in eius Principum veneratione pariter, & amore. Qui in Aragonum Comitijs credito citius impetraſti quæ poſtulabas in Regio ſedens ſolio. Qui etiam ex Neapolitano Regno (cui præeras) Regis noſtri exercitibus ſublevandis cùm in Italia, tùm in Belgio, ac denique in Germania maximum neque ante hac par collatum militum pecuniarumque ſubſidium promptius ſubmiſiſti, vndè feliciſsimi operâ tuâ contigerunt victoriarum euentus. Qui demùm ſumma Italici Senatus gubernacula æquali inviolatæ Nemeſis trutina moderaris. Hæc ergo OPTIME PRINCEPS tuarum virtutum agmina cunctantem me ac timidum excitarunt, vt ſub Auſpicijs Celſitatis tuæ has tractationes in lucem prodire iuberem, Tu noſce, & ignoſce: carpet alius; priusquam capiat, negliget, priuſquam legat. En igitur (ADMIRANDE DYNASTA Præſidum exemplar ſed ſine exemplo) lucubrationum mearum leuidenſe quidem munuſculum, ſed deuotionis, & amoris in te mei ex omni parte ſyncerum, perpetuumque monumentum: quod ſi eidem CELSITVDINI TVAE neutiquam improbari animadvertero, cumulatè mihi erit, vt cuius glorioſiſsimum nomen plus operi allaturum ſit auctoritatis & gratiæ, quam qualis qualis Ariſtarchorum cenſura.

Rarus

Rarus honos, ſummo ſe Præſide poſſe tueri:
Rarior, à ſummo Præſide poſſe legi.

Cuius votis benè faueat Deus rerum opifex omnium, & feliciora indies gloriæ incrementa virtuti tuæ conſentanea te valente ac diutiſsimè ſoſpite tribuat. Matriti pridie Non. Mart. M. DC. XXXIX.

Excelentiæ tuæ,

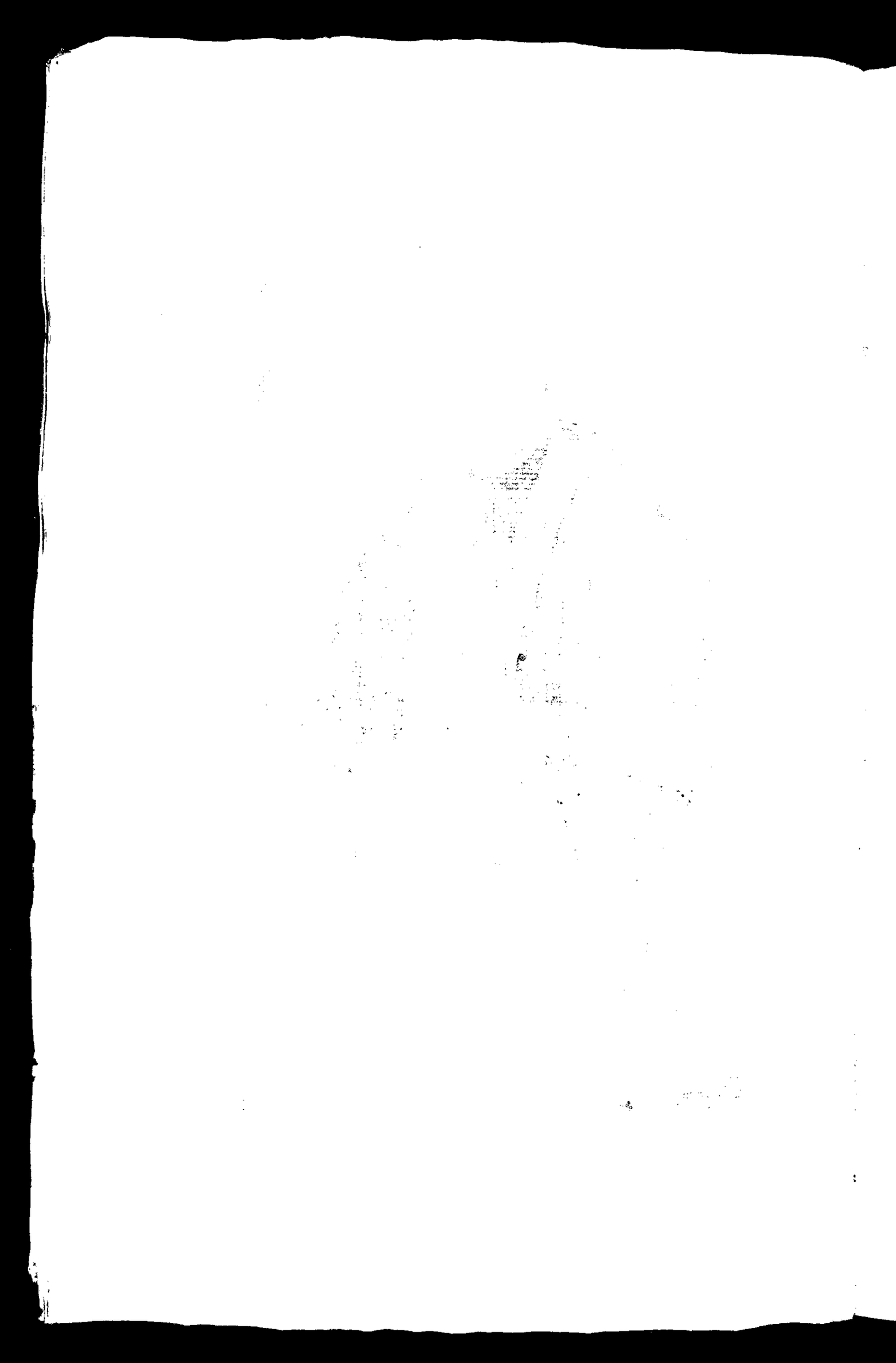
Addictiſsimus Cliens,

Don Franciſcus Salgado
de Somoça.

Authoris effigies *ætatis suæ* 48

INGENII lumen Divini scalpere cestrum,
Nec Valet Artificis ingeniosa Manus;
Sola potest MENTIS Mysteria pandere Tantæ
FRANCISCI Pennia, quâ negat IPSE mori.

LICENCIATI D. BARTHOLOMÆI BVIAN de Somoça S. S. R. C. Aragonum quondam Relatoris ac etiam Sanctæ Cruziatæ, nunc verò in Suppremo Sanctæ & Generalis Inquisitionis Consilio idem exercentis munus in laudem.

Nobilis & peritissimi Licenciati D. Francisci Salgado de Somoça Iuris vtriusque acerrimi & præclarissimi propugnatoris, dignissimique totius Ciciliæ Regni Monarchiæ Iudicis.

O Bstupuere quidem Phebi, Salgado, sorores
Mirantes genij prodigiosa tui.
Ast ego (sed quis enim musis mirantibus auxit
Hæc nisi non aptus?) linquite, iacto, canam.
Vix ea protuleram, triplex cum causa repugnat,
Quo minus officium persequar ipse meum.
Nempè solum patriæ nobis commune duobus,
Quin & amicitiæ fœdus vtrumque ligat.
Adde quod eloquij vires, authorque liberque
Exuperat longe magnus vterque mei.
Hinc timor occurrit, patriam seu pectus amicum
Exprobet in primis ne inuida turba mihi.
Terrificæ verum pulsabo cuspidis ictum:
In me nec robur livor habebit edax.
Namque tuis scriptis munimine sacra petenti
Protectum poterunt lædere tela nihil.
Sanam constituunt siquidem quæ pharmaca bullam,
Hæc Salgado tuus continet vsque liber.
Vidimus antifrasin Bullæ sub nomine quondam,
Dum vaser impostor prorsus iniqua petit.
Sedula sed fraudem remouet tua cura dolosam,
Nec finis iniustis nomen adesse boni.
Iustitiæ, pariterque tui studiosa voluntas
Impulit ad numeros (quæ tibi fida) manum.
Hinc mihi policeor veniam, tibi Nestoris ævum
Opto vt perpetua ius tuearis ope.

EIVS.

EIVSDEM LICENCIATI BVIAN
de Somoça in laudem eiuſdem Authoris ſui
Chariſsimi amici.

EPIGRAMA.

SVppeterent quamvis Ciceronis verba diſertti
Alipedis ve forei nunc mihi ſermo Dei.
Egregias animi dotes, quibus ipſe coruſcas,
Noſtra minus poſſet lingua referre tamen.
Exulat è noſtri violentia finibus orbis,
Te duce, & oppreſſus fers, quaſi Divus, opem.
Vlteriora poteris, tibi dona Aſtræa miniſtrat,
Dum docet ingenium iuris amice tuum.
Subrepentis enim, ſivè obrepentis iniquæ
Ne officiant fraudis tecta venena, caues.
Quid quod & auxilium numquam Regale negandum
His, qui iniuſta ferunt, hac ratione micat?
Pontifices, Reges, populi, iuveneſque, ſeneſquè
Debita iure tibi munera laudis agant.
Quamlibet Anguſta mea vox moduletur auena
Laudibus adiunget plectra ſecunda tuis.

PER

PERILLVSTRI, SAPIENTISSIMOQVE D.
D.Franciſco Salgado de Somoça meritiſsimo Iudici
Monarchiæ Siculæ.

D. Ioannes Garcia Ferrer Aduocatus in Regis Conſiliis hæc laudatoria Carmina, pignus amoris, dicat.

SI inter doctos tu meritò doctiſsimus ades?
Atque inter magnates es clariſsimus heros?
Si tu prudentes es prudentiſsimus inter?
Atque omnes cultu, virtuteque facilè præſtas?
Quis ne tibi ſummos Salgado negabit honores?
Quis te non mirabitur, & venerabitur vnà?
Rex noſter Magnus nos vi defendit oppreſſos,
Tu regis at nobis Regis ob tua dogmata dextram,
Te opreſorum patrem aiunt, te dulce leuamen
Iuris naturæ tua iam volumina monſtrant.
Concilij protector tu validiſsimè Trenti.
Dicant (cauſæ omnes) eius quoque cætera iura.
Tuta Reges omnes per te ſua iura tenebunt
Tranquilitateque magna per te regna fruentur.
Atque ſuum quiſquam poterit conſtanter habere.
Ex hoc te iubenes, & te veneranda ſenectus
Plaudit, & extremis ad cælum laudibus effert.
Tu ſplendor, patriæquè tuæ tu culmen honoris,
Hiſpaniæquè decus magnum per ſecla manebis,
Atque tuum nomen toto celebrabitur Orbe.
Felix terque quaterquè Trinacria iudice tali,
Iam nunc inuideat totus ſua ſecula mundus
Aurea, nam Nemeſis per te dominabitur illi.
Scribere neceſſes clariſsima lumina iuris,
Tam felici cœpto parcas neque labori,
Par præmiumquè tibi ſit Petri ſumma poteſtas.
Neque tuis quidquam ambitio ſuper addere ſcriptis,
Tollere neque illis quidquam cenſura valebit.
Heù mea ſi poſſet tot laudes dicere penna
Quot ſentit mens, felicem me ſemper haberem.
Sic mea magna affectio, ſic tua merita poſcunt.

DOC.

DOCTISSIMO VIRO D. FRANCISCO Salgado de Somoça Siculæ Monarchiæ Iudici Regio.

D. FRANCISCVS DE VALDESPINO IN Regijs Senatibus Aduocatus, millies illi deuotus; super labore hoc de retentione Bullarum, & duobus de Regia Protectione.

QValiter auxilium Clero dare posſit alumno
Rex Pater, immeritum ſi ferat ille malum,
Vno olim partu, gemino fœcundus & ortu,
Mente ſemel fœta, bis grauidante, dabas.
At neque quæ gignunt fœcundi flumina fontes,
Nec quos ingeminat lux iterata dies.
Exaurire valent vndas, & lumina Phœbi,
Nec ſobolem exaurit tanta propago tuam.
Tertius ecce liber retinendas Principe bullas
Conficit, in Regni ſi mala forte cadant.
Regia te ſemper Maieſtas, Regia cura,
Regia iuſtitiæ ſolicitudo mouet.
Vtque alij calamos Muſsis, & Apolline per flant,
Tu calamum ſolo Regis honore regis.
Hic te fœcundat, tales geminaſſe labores,
Quodque tibi ſoli, te ſuperaſſe, datur.
Totus es ad Regem, nec ſcis niſi Regis honores,
Ille ſuos debet: Quid? dabit ille tuos.

AD DOCTOREM DON Franciſcum Salgado de Somoça, egregium Iuriſconſultum, & in Regali Siciliæ Regni Monarchia Regium Iudicem.

Don Franciſc. Salgado de Somoça ex illius Salgado fratre primuſque nepos.

DVM Caſos vani mundi ſectarer honores,
Vi oppreſſum libris miſi libamina Aſili,
Obtulit ingenium tenerum leue pignus amoris:
At nunc cogor amans laudes, ò patrue cordis
Ardentis tibi ſigna mei præbere canendo
In tua rauciſones tollens præconia voces.
Diſcurſu volitans volucri qui ſidera tangis,
Excelſo, elato, ſublimi condita mente
Qui docta in vulgus per docta volumina vulgas
Grata bonis, quicis iura placent; in viſa quibuſdam,
In quibus ingenij pernoctans ſigna dediſti.
Huic operi factis te reſpondere videmus
Nomine honorifico, quod geſtant ſtemmata honora
De los Salgados, *genus alto à ſanguine ductum,*
Vnde legit bello rubris Mars, ſanguine triſtis
Belligeros tot corde duces, quot ſæcula norunt;
Et quod Pallas amat redimitos tempora olivo.
Iam docti cuncti celebrant noua gaudia plauſu,
Lætitia moti tua iuraque iure canentes
Te patrem obſeruant vtroque iure periti,
Terq; quaterquè Sophos clamant, venerantur, adorant.
Te ſchola cuncta colit. Foraquè facunda Minerbæ
Collaudant, geſta & celebrant tua voce perenni.

Eccle-

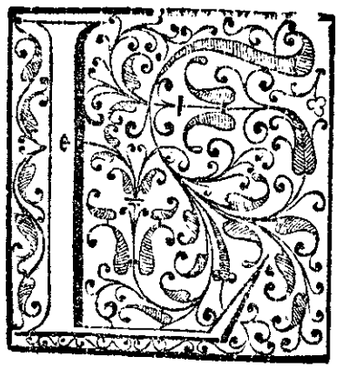
Eccleſia & genito Matris ſacra gaudet amore,
Nam tua cura fuit ſacrare volumina prima
Pontifici Romæ, quem totum ſuſcipit orbis,
Atque colunt flexo dominum quem poplite gentes.
Signaſti certè tunc recta operanda per Orbem,
Oppreſsiſquè parans ſecurum legis Aſylum,
Præceptis iuſtis ac fidis abdita pandis.
Hiſpano Regi ciuilia iura miniſtras,
Vt tutamentum poſsit præbere ligatis
Carceris in tenebris, vt ſit ad præmia velox,
Tardus & ad pœnam, commiſſas qui regit vrbes,
Morigera pietate tuens mortalia corda.
Nunc autem doctis animis, oculisquè patebit
Mirandum pietatis opus, labor omnia calens,
Vt Bullis tribuatur honos, reuerentia cultus.
Hocquè prouas ore Angelico, ingenioquè magiſtro.
Catholicæ Eccleſiæ, cui præſidet vrbis, & orbis
VRBANVS *triplici præcinctus tempora ſexto;*
Offers intentum plenum ſale, dogmate plenum.
Fama per extenſum noſtrum, te clamitet ævum;
Gaudeat ingenio ſibi primo Hiſpania nato,
Quo duce barbaries ignotis exulat oris.
En eijt mundo, cognomine, & omine clarum
SAL *qui condit, reddit fertilia ingenia orbis.*
Non tibi pro longo mortalia præmia ſat ſunt,
Tempore; eget tali doctrina Hiſpania noſtra
Conſilioquè SALIS, *Fora Regia, ſacra miniſtro.*
Te hæc tandem celebrent meritis pro talibus, atque
Garrula fama canat, quatiens vt ſceptra Philippus
Alium te cernat Fama ſuper æthera notum;
Et rubro decorentur tempora docta galero.

CLA-

CLARISSIMO VTRIVSQVE iuris professori D. Franciſco Salgado de Somoça, Iudici Regię Monarchiæ in vlteriori Siciliæ Regno, & viro vndequaque doctiſsimo.

C. S. M. R. N. C. A. S. & IN S. I. S. S. GRAMMATOPHYLACII PRÆFECTVS.

S. F. O.

ICET omnes mihi ſingulari quadam, ac præcipua laude digni videantur (glorioſi nominis vir inter eruditiſsimos, quos cœli oculus vnquam aſpexit) qui in aſſequenda honeſtarum artium ſcientia, operam, & induſtriam ſuam locarunt, tùm ij pręcipuè qui veluti maiore quodam numinis afflatu perculſi: propè omnibus poſthabitis, ad *diuinarum humanarumquè rerum notitiam, iuſti atque iniuſti ſcientiam*, omnes cogitationes ſuas, atque omnia ſtudia contulerunt. Igitur cum magnis ſemperex tolli præconijs mereantur, qui maximum hoc atque Auguſtiſsimum Imperium terra mariſque à continuis hoſtium exercitibus claſsibuſque viribus, armis, ac pecunijs tuentur, Qui vigilijs, laboribus, & ſcriptis ſuis præclaris cauſam Reipublicæ, & ius Regis ſui protegunt, nihil minùs commendari debent, quàm pro patria pugnantes. Quò reſpiciens eloquentiæ Princeps in oratione pro Murena, vi banam militiam appellat hanc curam reſpondendi, ſcribendi atque cauendi. Non *enim* ſolum *illos* pro *imperio militare* teſtantur Leo, & Anthemius Imperatores, *qui gladijs, clypeis, & thoracibus* armati in hoſtes *nituntur, ſed* eos *etiam qui dirimunt ambigua facta cauſarum*, ſuiſque patrocinij *viribus ſæpè publicis in rebus ac priuatis*

uatis oppreſſa ſubleuant, *lapſa erigunt*, labentia *reparant* omniaque demum iure faciunt finibus ſuis eſſe contenta, neque *minus humano generi prouident, quàm ſi prælijs, atque vulneribus patriam parentesque* ſeruirent. Gratulor ergo lucubrationibus tuis (ſacri ac profani iuris lumen) ſi quidem ingenij tui ſecundi partus ac maturi fructus in lucem prodeunt abſque indigentia Tutani Tutilinæque numinum (quæ olim inuocare laborantes ſolebant) non enim ope, auxilio vel aſylo illorum eges, cum labores tuos ſacraueris obſequio & Maieſtati Philippi Catholici Regis noſtri multis titulis & rationibus Magni, innumeris heroiciſque virtutibus Maximi, cuius Regia iura ab ineunte ætate magnis conatibus ac ſtudijs viriliter tutaris. Sed lucubrationum tuarum ea eſt doctrinæ vis ac pondus, vt auctorem non tantum in hac mortali vita verè felicem, verè illuſtrem efficiat, ſed poſt ſupremum diem nominis etiam perpetuitatè ac optimæ famæ immortalitate donare queat, camquè ad extremas vſque terras, & omnem poſteritatem maxima cum gloria poſsit tranſmittere. Nec immerito, namque præter innumeras alias ſcriptorum tuorum virtutes, admirantur vtique omnes facilitatem, claritatemquè in explicando ac exornando vtroque iure tam genuinis, natiuis ac peculiaribus quæſtionibus, vt quaſi Atlantis humeris cœlum, ita tuis ſcriptis omnibus numeris vndequaque abſolutis, harum artium dignitates ſuſtineri credantur. Quid dicam de ordinis virtute ac Venere? (vt Romanæ Lyræ fidicinis verba vſurpem) quem ſemper ſapientiſsimus quiſque plurimi fecit: & cui tantum tribuerunt quidam ex veteribus philoſophis vt ſummum ac ſupremum huius vniuerſitatis parentem & opificem Deum dicerent in condendo Orbe, nihil aliud præſtitiſſe, quàm vt confuſſas & permixtas inter ſe rudis materiæ partes diſcreuerit, certoquè ordine ſuis quamque in ſedibus collocarit. Impia cæterum opinio, fateor; omnia enim non tantùm digeſsit ac diſpoſuit, ſed ex nihilo effecit ac procreauit Deus. Nec profecto ignorat quantum ſplendoris ex tuorum editione operum obtineat ipſa Gallæcia patria tua, nobiliſsimorum equitum, & ſapientiſsimorum virorum parens feraciſsima, quæ te genuit,

quæ-

quæque : te ſuo aluit ſinu, quandoquidem gloriatur eum genuiſſe virum ſummæ eruditionis admiratione adeò pollentem vt quos ad contemplationem ſui maxima prouinciæ decora trahere non potuiſſent, tui ſolius famam, illam produxiſſe in vltimas vniuerſi Orbis terrarum partes credendum eſt. Fatetur idem Sicilia noſtra fidelitatis, ſplendoris, fortitudinis & ſcientiarium Emporium, ea eſt enim illius inclytæ inſulæ in te obſeruantia, ac eo amore, vt vehementiſsimo tui ſupra quam dici poſsit, vniuerſæ illæ ciuitates, & populi exardeſcant deſiderio, idq; tua comitate, ac virtute, ita in hac Regia Curia comparaſti, vt nemo tam magna de te animo conceperit, quin tu multo maiora præſtiteris. Nec efficacius magnes chalybem attrahit, quàm tu omnium mentes in tui amorem rapis, nec tam facilè vicina flamma ad naphtham (Nedeæ id oleum vocant) tranſvolat, vndecumque illud viſum, quàm facilè tu in omnium mortalium pectora deſcendis. Nec iniuria profectò decet enim magnos animos, & ſublimem fortunam leniras; nec cadere poteſt, niſi in eos qui clari ſanguine, ac ſtirpe exiſtunt: procul ab ea rudes aut viles homines, qui plerumque ſæuire conſueuerunt, vbi licentia, aut ſuperbire, vbi fortuna fauor adeſt. Omnia demum quæ ex ore tuo profluunt aut calamo exarantur talia ſunt vt in eo genere nec excogitari prudentius, aut diſputari acutius, aut certius definiri, ſtatuique poſsit. Itaque cum in omnibus habeam quod admirer, in nullo habeo quod deſiderem. Præfulciat hanc veritatem quodcumque ſcriptorum tuorum vel caput, aut verſus particula, illud tam validum, hæc tam ſubtilis & ingenioſa, vt tam ij qui ſupremis Magiſtratibus Tribunalibuſque præſint, quàm etiam qui in foro curiaquè verſantur ducti ſingulari tua doctrina, non minus ex ſacro quam ex profano penu deprompta ſimulatquè ſuboluere typis mandari ſtatim ſiuè iugata ſeu deſultoria folia certatim poſtulauere, tam enixè tantaquè contentione, vt non omnibus meritò pro innata animi tui comitate poſſes ſatisfacere, præ nimio cuiuſque deſiderio & feſtinatione videndi ac legẽdi ea ad confirmandã ſui alteriuſvè ſententiã apud togatos Supremi Senatus, patreſq; cæteroruũ cœtuũ conſcriptos. Quod quidẽ effecit vt binis typographus

vt cogeretur prælis ad excuſandam operarum tarditatem ac te dia quæ cum bibliopolis ac alijs librariam negotiationem exer centibus interea tolerabas dùm publicè non proſtabant. Clarè inde liquet librum hunc omni ſanè iuris ornamento plenum, teque illius Auctorem virum doctiſsimum, & vario genere litterarum mirum in modum excultum, ac tractationem de ſupplicatione ad Sanctiſsimum Patrem ac ſummum Chriſtianæ Religionis Antiſtitem qua decet obſeruantia per tractantem nec minus eleganter exornantem. Quid mirum? Si hæreditario quodam iure in te defluxiſſe ſpectamus progenitorem admiranda virtutum ornamenta. Qui non ſolùm nobilitate, & antiqua ſtirpe in Gallæcia celebres fuere, verùm etiam ſtudijs iuriſprudentiæ, atque eloquentiæ ita nituerè, vt eos inter primos Reipublicæ Gallaicæ, ne dùm litterariæ, annumeret ſecunda, & conſtans Hiſpaniæ fama. Fidem faciat, ne longiùs ad eam, maximæ vir doctrinæ parens tuus: qui varijs ingenij monumentis, non modo ſe ab iniuria obliuionis aſſeruit, ſed etiam effecit, vt merito illuſtrium Hiſpaniæ Iuriſprudentum albo inſcriberetur. Quid de fratre tuo dicam? Cuius vt cæteras animi dotes ſileantur, adeò ciuili maximè ſcientia atque eloquentia floruit, vt eius opera cedro & ære digna præ oculis ſemper habenda ſint. Miramur igitur iurè, miramur hęc maiorum tuorum decora (nate in exemplar Aduocatorum, & Iuriſprudentum omnium Magiſter) at magis magiſque admiramur te parum fortunę, & corporis, verùm ſummis animi bonis vndequaque cumulatum. Quæ eiuſmodi ſunt vt quicquid rarum in progenitoribus fuit, quicquid eximium, & ſuſpiciendum in te cumulatè niteſcere videatur. Merito ergo doleamus, qui tibi arctiſsimo neceſsitudinis vinculo coniunćti ſumus tam procul à nobis fuiſſe munus tibi commiſſum, vt iure ſimul quęramus quod ſummum togę, alteriusvè dignitatis decus in Hiſpania feliciſsima communi patria non obtinueris: *Sed quod Principe placuit & legis vigorem habet.* Fuge modo (ſacer vtriuſque iuris arbiter & interpres) exequere prędicta dexteritate bonis omnibus approbantibus prędfecturâ ubi delatam, manet enim te (ni fallor) pro lõgiſsimo iſto at glorioſiſsimo

iti-

itinere alia maior dignitas ad quam munificentia Catholici Regis noſtri nullis finibus circumſcripta opinione citius cucharis. Plura vellem, imò deberem ſingularibus tuis dotibus, niſi moderationem incomparabilis tua modeſtia ſuaderet. Nouiſſimè neutiquam prætermittam opus hoc tuum Authori ſuo compar, quod cum dico, magnum dixi, nec maius etiam exclamare potero, à quo procul abit inuidia, Nemo enim (Stoico docente) inuidet, quod ſe facere poſſe deſperat. Opus hoc inquam feliciter perennaturum ſic aueo ſic Spondeo, Tuus ex animo. Mantuæ Carpentanorum Kalendis Martijs anni reparatæ ſalutis I. DC. XXXIX.

DIVISIO OPERIS IN DVOS Thomos partiti.

PARS PRIMA.

Continet iuſtitiam recurſus ſupplicationis ad Sanctiſsim. & retentionis in Senatu, necnon cauſas legitimas retentionis inductiuas, formam examinandi illas, ſingulareſq; quæſtiones proceſſum tangentes.

PARS II.

Continet recurſum ad Regem ob contrauentionem Sacroſancti Concilij Trid. præſertim circa preſeruationem primæ inſtantiæ Ordinariorum.

EX THOMO II.

PARS III.

Complectitur Retentionem litterarum Apoſt. in derogationem Iuris Originariorum huius Regni, aut filiorum patrimonialium, ac etiam Magiſtralium Doctoralium & lecturæ Cathedralium Hiſpaniæ.

PARS IIII.

Complectitur retentionem litterarum Apoſtol. in derogationem Iuris Regij patronatus, necnon Laicorum.

Authoris Proteſtatio.

Quidquid in tàm graui vtiliq; tractatu dixerim Sanctæ Matris Eccleſiæ Limæ, & Cenſuræ, ac me ipſum pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſeat, aliterve ſtatuat, id ipſum Ego cenſeo, & abſcriptis libenter deſiſto, teſtorque potius me fragilitate humana tunc labi aeceptum, quàm intentione, quæ procul dubio ſana eſt, & pia.

INDEX PARTIVM ET CAPITVM, QVAE IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

PRotectio vassallorum, necnon Ecclesię, eiusquè status, cultus Diuini Dogmatum, & Conciliorum tuitio: an & quo sit iure Regalia Principis temporalis à Corona indiuisibilis.

Et an super Regalia ipsa, vel alia ab Ecclesia obtenta Rex inter Ecclesiasticos cognoscat.

§. VNIC.

De iustitia retentionis litterarum Apostolicar. ob longam Hispaniæ distantiam, aditumquè dificilem ad Sedem Apostolic.. vrgente necessitate, instantequè scandali periculo exequendi interim easdem in pernitiem Reipublicæ.

CAPVT II.

Retentio Bullarum ex vera violentię causa, an in Bulla Cœnæ Domini expressè prohibeatur, vel expressè, aut virtua iter (supplicatione præmissa) permittatur.

SECTIO. I.

Opresso supplicanti ad Sanctissim. incumbit supplicationem prosequi, cuius culpa, & desidia Regis Regaliæ nec imputari, nec obesse potest, fol. 29.

SECTIO. II.

Et an ipsa Bulla Cœnæ rescipiat intellectum exclusivum recursus vti prouenientis ex immutabili iure naturali, fol. 32.

SECTIO. III.

Et an in ijs, in quibus non fuit in Hispania recepta, liget, folio 32.

SECTIO. IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias, & præiudicium Regis cautè ſtat humiliter ſupplicatum.

SECTIO. V.

Tollerantia S. Apoſtol. quàm ſit efficax ad iuſtitiam Recurſus pro Retentione litterarum, etiam ſe moto proprio iure, & Regalia Regis.

Vbi motiua aliquot Neotericorum contraria examinantur, & manifeſtè diluuntur, fol. 37.

CAPVT III.

Bullarum executio quibus ex cauſis violenta dicatur, vt earum retentio (iuxta Bullarum Cœnæ) licita iudicetur.

S. VNIC.

Secunda inſsio poſt priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apoſtolica emanata, quando & qualiter operetur.

CAPVT IV.

Scandali cauſa imminentis, ſeu etiã minati an legitima ſit, vt litterarum Apoſtolicarum retentio licita, & permiſſa dicatur.

CAPVT V.

Præiudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ vtilitatis, an ſit litterarum Apoſtolicarum retentionis legitima cauſa.

CAPVT VI.

Nouitatis, & abuſus notorij cauſa, an legitima ſit dicenda ad Bullarum retentionem.

CAPVT VII.

Præiudicium tertij, an, & quando legitima cauſa dici poterit, vt Bullarum retẽtio licitè permittatur.

CAPVT VIII.

An ob quamlibet litterarum ſimplicem ſurreptionem queat in Senatu ipſarum retentio decerni.

CAPVT IX.

Retentio Bullarum, an vltra ſex caſus à lege Regia ſpecialiter expreſſos locum habeat.

CAPVT X.

Eſto, quod Retentionis Bullarum remedio licitè quis vti poſſit poſt earum executionem iam peractam, & poſſeſſionis apprehenſionẽ, an Senatus ſui decreti virtute valeat eam repponere.

Vel an, & quomodo decretum tũnc rerentionis illud queat exequi.

Vel quo ſit tũnc remedio vim patiẽti conſulendum.

Et

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem.

CAPVT XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ querela (ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente) siuè ab vna dumtaxat parte, siuè ab vtraque intentatis; an violentię cognitio suspendenda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an vtrumque remedium simul concurrere, & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari.

CAPVT XII.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex vna causa res iudicata obtenta, an ei obstet denuo iterum agenti ex alia tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosequuta.

Vbi accuratè, an condemnatus vti Prælatus, administrator, vel maioratus possessor, possit insuper iure proprio executorialium executionem impedire.

CAPVT XIII.

Pendente recursu ad Regẽ ob Bullarum retentionem concordia inita inter colligantes, absque tamen Fiscalis Regis interuentu, an faciat ipsum cessare recursum.

Vbi exactè de effectibus iuris complicati, atque connexi cum iure alterius.

Et an ipsorum vnus condemnatus queat ex iure alterius complicati executionem in totum euitare.

CAPVT XIV.

De Regalia Principis in diuisione, aut dismembratione Prouinciarum, necnon generum causarum Bullarum retentioni attingentium inter Supremum Consiliũ, cæteraſquè Chancellarias.

Et an, & qua via in istis queat cognosci de causis tangentibus conseruationem, & executionem Sacri Concilij Tridentin. aliàs Supremo Senatui specialiter reseruatis.

CAPVT XV.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum resignationis retentionem, durantequè causæ examine in Senatu, an suspendatur terminus ad illas publicandum.

CAPVT XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principij, quàm respectu finis in Senatu deducatur, & quid in-

incidenter: & quemadmodum in examinãda causa (vt legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an & quando decretum violentiæ (de conocer, y proceder vltra decreta laicorum) in Supremo Consilio expediatur, & num quid cętera Tribunalia Regia eo vti valeant.

SECVNDAE PARTIS Index Capitulorum.

CAPVT I.

QVo iure Rex Catholicus, quibusvè rationibus litteras Apostolicas in contrauentionem œcumenici Concilij Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de vtriusque diferentia, de qua latiùs, cap. 26.

CAPVT II.

Regalia in protectione Sacri Concilij Tridentini, an Rex Catholicus vti possit, quando per litteras Apostolicas percutitur non solùm eius sensus litteralis, sed & sensus intellectualis declaratus sacram per Congregationem Cardinalium.

CAPVT III.

De praxi, & stylo Senatus in obseruationem Decreti Concilij Tridentini præseruantis primam instantiam Ordinario. Et de fundamentali eius ratione.

Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem sit, & qualiter sublata.

§. VNIC.

Quod an in Ordinarij, an in eius subditorum fauorem sit inductum.

Et an alterutrius consensus in iurisdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri.

CAPVT IV.

Regalia protectionis an Rex vti possit non solùm vbi percutitur prima instantia Episcoporum, sed etiam Abbatum, aliorumquè Prælatorum inferiorum ordinariam iurisdictionem legitimè habentium.

CAPVT V.

Protectio an à Rege deneganda erit his in casibus, in quibus de iure Canonico, & ante Tridentini decretum ab Ordinario in prima instantia licitè recedere fuit permissum.

§. I.

§. I.

An ob recusationis legitimam causam ab Ordinario liceat recedere in prima instantia, & an recusatio comissionem præcedere debeat.

§. II.

An per appellationem ante diffiniti uam ab aliquo grauamine, etiam extraiudiciali appellabili.

§. III.

An ratione co tractus, vel ratione delicti alibi gestorum, aut etiam rei sitę,& qualiter.

Et obiter circa bona maioratus exist ntia in diuersis Regnis,& Pro uintijs, seù districtibus, quis forus attendatur.

§. IV.

An per remissionem causæ per Ordinarium voluntariè factam ad superiorem in prima instantia cessat Tridentin. & inde Regalis protectio.

CAPVT VI.

Protectio Sacri Concilij Tridentini à Rege penitùs deneganda his in casibus ab eodem Concilio specialiter exceptis, vbi etiam q ales isti sint.

Præsertim circa formam subscriptionis propria manu Sanctissimi, & de eius speciali natura, & efficacia,& an eius omissio commissionem,& inde sequuta cunctaquè deriuatiua vitiet.

§. VNIC.

An litteræ annulo Piscatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscriptæ.

CAPVT VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia vti poterit in obviando stylo,etiam immemorialicon suetudine munito ab aliquo Tribunali diu inuento, vt inhibitio temporalis perpetuo inficiat, ita vt etiam termino transacto causet attentata,siuè in prima Ordinarij instantia, siuè vlteriori alia.

CAPVT VIII.

Si in Rotta, alicvè Tribunali cognoscente de appellatione nouiter aliquod deducatur ius, an novum dicatur iudicium,ita vt noua egeat instantia, vt hanc omnino Senatus remittat Ordinario.

CAPVT IX.

Litteras monitoriales,aliavè rescripta ad cognoscendum in Rotta de causa reconuentionis ibidem oppositæ(ad quam causa conuentionis fuit per appellationem devoluta dumtaxat) an Senatus retineat,& causam Ordinario remittat.

Et quid si appellatum fuerit ante diffinitionam,vel etiam à grauamine extraiudiciali.

CAPVT X.

An Bullæ Apostolicæ pro executio

ne gratiæ super beneficio reſeruato in prima inſtantia alteri, quam Ordinario commiſſæ ſint per Senatum Ordinario remittendæ.

Et generaliter an in vijs executiuis liceat percuti Ordinarij prima inſtantia, vbi accuratè de motu proprio Gregorij XIII.

CAPVT XI.

Protectionis Regalia an vtatur Senatus contra conſeruatores procedentes in prima inſtantia in cauſis exemptorum.

Et quid ſi exempti in iuriſdictionem conſenſerint Ordinarij, aut aliter renuntient ſuæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione vtatur.

Et quid ſi ab exempto reus citetur, vt coram conſeruatore litiget extra Regnum.

CAPVT XII.

Commiſsione manu Sanctiſsimi ſubſcripta, impetrata contra aliquem cum clauſula (omneſquè alios) an cauſa ſit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra ſucceſſores eius re integra mortui ſub dicta clauſula generali comprehenſi.

§. VNIC.

Commiſsionem cum clauſula (omneſquè alios) ſubſcriptam manu Sanctiſsimi obtinens ſi inſuper aliam nõ ſubſcriptam impetret, ex qua citauit aliquem, aliàs comprehenſum ſub clauſula generali prioris, ſi ſic citatus pro remiſſione ad Ordinarium in Senatu inſtet, an ex prima ſubſcripta excludi queat.

Et numquid impetrans renuntians ſecundæ commiſsioni, & citationi poſsit prioris virtute nouiter citare, atque remiſsionem Ordinario per Senatum faciendam euitare.

Et quid ſi in ſupplicatione vnus tantum nominetur aduerſarius, per Curſores tamen in extenſione clauſula generalis ſit appoſita, an ſub ſubſcriptione Sanctiſsimi in cluſa intelligatur.

CAPVT XIII.

Si coram Iudice appellationis, ſeu delegato in prima inſtantia, ex commiſsione manu propria Sanctiſsimi ſubſcripta cõpareat tertius excludendo (& quid quando coadiuvando) an per Senatum illius ſit cauſa Ordinario remittenda.

Vbi latè quando tertij ſeorſum ſit tractanda, ita vt curſum litis inter alios pendentis non ſuſpendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat valide pro ſingulis terminari.

CAPVT XIV.

In iudicijs mixtis, iuribuſquè connexis commiſsionem manu Sanctiſsimi non ſubcriptam contra reos

reos existentes sub diuersis Ordinariorum districtibus impetratam, an Senatus retineat, & causam singulis Ordinarijs remittat.

Et quid si à Nuntio Apostolico, etiã contra exemptos hęc manauerit commissio.

CAPVT XV.

Monachus, altervè alias ab Ordinario exemptus, & prouisus ad Parochialem, munusvè aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum vti valeat, vt eius causa Ordinario remittatur.

Vbi non in eleganter, quando duorum iura in eadem persona concurrunt, diuersas etiam personas discretiuè representet.

CAPVT XVI.

Commissio impetrata ad cognoscendum super iurisdictione Ordinaria prætensa per Prelatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita vt ei Ordinario remittatur prima instantia.

CAPVT XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rotta, aliovè superiori Tribunali causam in prima instantia tractari, vel etiam cum protestatione, etiam occulta, consentiat illic de bono iure agi; an executoriales inde obtentæ, siuè super principali, siuè super incidenti (puta manutentione) sint insuper retinendæ, Ordinario per Senatum causæ remissione facta.

Et numquid consensus Ordinarij superueniens reualidet executoriales, & impediat in Senatu causæ denuò tractandæ ad eumdem remissio.

CAPVT XVIII.

Si emptori pignoris in subhastatione facta per Iudicem Delegatum quæstio moueatur, an coram eodem Delegato sit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apostolicis semel executis, si possessor ceciderit à possessione, istius causa, siuè in possessione, siuè in proprietate deducta Ordinario remittatur.

CAPVT XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarij, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit eiusdẽ Ordinarij successori.

CAPVT XX.

Dùm in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rotta emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur: si per contradictas in eadem Rotta causa insuper prosequatur, an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis decreto cõprehendantur.

CAPVT XXI.

Nuntius Apostolicus cum potesta-

te

teLegati de Latere, ésto, quòd de iure Ordinarius dici poteſt, an cum Ordinarijs in prima inſtantia concurrat, ita vt eius litteras Senatus Ordinario nõ remittat.

Et an Nuntius ipſe queat exequi litteras Apoſtolicas in prima inſtantia directas Ordinario, ſiuè in forma dignum, ſiuè in forma gratioſa, ſeu diſpenſationes.

CAPVT XXII.

Per manus appoſitionem Papæ ſuper collatione, permutatione, aut vnione beneficiorum, actuſvè confirmatione, an etiam in prima inſtantia ſuper eorum ſurreptione, ita auocata cenſeatur iuriſdictio ab Ordinario, vt eidem per Senatum ſit denegãda remiſsio.

CAPVT XXIII.

Ab electione, alijſvè actis Capitularibus appellationis, ſeu contradictionis virtute impetrata cõmiſſio, an primam Ordinarij inſtantiam percutere dicatur, ita vt ei fiat per Senatum remiſsio.

CAPVT XXIV.

Letrones, ſeu Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionẽ litterarum Apoſtolicarum, quæ iuris requiſita habere debent, vt integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarij percutitur inſtantia, qualiter Senatus ſic oppreſſo conſulere ſolat.

CAPVT XXV.

In his cauſis, quæ vel iure ſpeciali, vel tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatum ad Ordinarium pertinent, ſi in prima inſtantia impetretur commiſsio (abſque tamen ſubſcriptione propria manu Sanctiſsimi) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittẽda cognitio.

CAPVT XXVI.

Litterę Apoſtolicæ percutiẽtes primam Ordinarij inſtantiam, an ſint diſtinctè parti per Senatum tradendæ, vt coram Ordinario eis vtatur.

Vel quarum ſit facienda in Senatu retentio, Ordinario ſimpliciter cognitionis negotij facta remiſſione.

Et an litterę gratioſæ in monitoriales è Romana Curia emanatis inſertę fidem faciant.

Et nunquid quando in proceſſu fulminato inſertæ, ſint an ad probationem originalibus deſuper egeat impetrans?

CAPVT XXVII.

Ob executionem Romæ factam cõtra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, ſiuè Clericus ſit, ſiuè laicus, an percuti dicatur prima Ordinarij inſtantia, vt Regis protectio locum habeat.

CAPVT XXVIII.

Executorialium ad quantitatem in Rotta legitimè obtentarum virtute

tute exequi, an posſit condemnati debitor, vel an potius istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda.

Et generaliter, vbi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus; an hoc recursu licitè vtatur.

CAPVT XXIX.

Semel ad Rottam legitimè deuoluta causa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarij sententiam, suam tulit, an executoriales inde ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarij in iudicio executiuo, ita vt debeant eidem per Senatum remiti.

CAPVT XXX.

De signatura proprię manus Sanctissimi, & quales litteras, quavè forma ipse subscribat, & quot à signatura per concessum, necnon per annullum Piscatoris differat.

§. I.

Et an sub ipsa signatura manus Sanctissimi in gratia apposita simul subscripta intelligatur commissio executionis in litteris lecta.

§. II.

Et esto quod litteras auocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis, an & quomodò probanda erit in Senatu.

§. III.

Et an per exemplum supplicationis probatio sufficiet, ne litteræ remittantur Ordinario.

§. IIII.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationē iudicis, vel notarij apparet de subscriptione Sãctissimi sit adhibenda fides, vt nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio.

§. V.

Senatus Regis an potius litterali Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ auocatorijs) inhæreat: an verò sola supplicatione (qua auocatio petitur) sic subscripta iuxta assertas aliquot Declarationes Cardinalium contentetur.

Et ex quibus earumdem fides vacilet, dubia necnon, & incerta reddatur.

CAPVT XXXI.

Inhibitiones Rottales, an, & quibus casibus, siuè in prima, alijsvè instantijs Tridentini decreta dicantur offendere, vt in Senatu litteræ retineantur.

CAPVT XXXII.

Delegato ex commissione non subscripta super appellatione (quæ verè non fuit emissa) procedenti in causa prout in prima vigore clausulæ (quam, & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet noua Tridentini dispositio, ita vt nihilominus fiat per Senatum Ordinario remissio.

CA-

CAPVT XXXIII.

Litteras Apoſtolicas non ſubſcriptas manu Sanctiſsimi auocatorias primæ inſtantiæ in cauſis tangentibus Tribunal Sanctæ Inquiſitionis, an Senatus Regius examinet, vt eidem remittat Tribunali.

Et nunquid Rex Catholicus non ſolùm eaſdem litteras, ſed & alias quaslibet expeditas in derogationem priuilegiorum S. Inquiſitionis retinere valeat tàm ex ſua Regalia generali, quàm ſpeciali indulto Apoſto. munita.

CAPVT XXXIV.

Vtrùm Ordinarius (cui fit per Senatum Bullarum Apoſtolicarum aliorumvè reſcriptorum in prima inſtantia cognitionis remiſſio) an vti Delegatus executor, & in via executiua; an vti Ordinarius, & in via ordinaria procere debeat.

Et inſuper quibus in caſibus Bullarum executor cauſam Ordinario in prima inſtantia remittere teneatur.

Et ampliſsimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apoſtolicæ.

Et an, & quando in beneficijs reſeruatis prouiſus ab Ordinario immiſsionem poſsit impedire litterarum Apoſtolicarum.

Et per totum cap. clara diſcretione quando Bullarum virtute via executiua, ſeu via ordinaria ſit præcisè procedendum.

TRACTATVS DE SVPPLICATIONE AD SANCTISSIMVM A Litteris Apostol. &c. Et de earum interim retentione in Senatu.

PARS PRIMA.

CONTINET IVSTITIAM RECVRSVS

supplicationis ad Sanctiss. & retentionis in Senatu, necnon causas legitimas retentionis inductiuas, atque formam examinandi illas, singularesquè quæstiones processum, & praxim tangentes.

CAPVT PRIMVM.

Protectio vassallorum, necnon Ecclesiæ, eiusquè status, cultus diuini, dogmatum, & Conciliorũ tuitio: an & quo sit iure Regalia Principis temporalis à Coron. indiuisibilis.

Et an super Regalia ipsa, vel alia ab Ecclesia obtenta Rex inter Ecclesiasticos cognoscat.

SVMMARIVM EX CAP. I.

SVpplicatio ad Papam, qua imbibitur reuerentia, & humilitas, est Regalia Sedis Apostolicæ, num. 1.

Supplicatio ad Papam est actus humilitatis, & reuerentiæ, num. 2.

Et signum suppremæ maiestatis, & potestatis Papæ, ibidem.

Supplicatio supponit altitudinem suprem æ mæ maiestatis, & plenissimæ potestatis, ibidem.

Qui alios supplicant, fatentur se humiles, & adoratis minores, ibidem.

Omnes supplicationis & adorationis modi,

quibus veteres vtebantur eò tendunt, vt humiles se fateantur, ibidem.

Supersedens in literarum executione ad effectum rescribendi, dicitur seruire Principi, ibidem.

Respublica infelix iudicatur violentijs oppressa protectore carens, num. 3.

Omnia, & misera, & felicia indigent protectore, num. 4. & nu. 14.

Plures Sacræ Scripturæ authoritates congeruntur concludentes infelicitatem vi oppressi carentis protectore, num. 5.

Vim patientem acclamantem malus Iudex non exaudit, num. 6.

Deus miseretur eius, qui liberat miseros ab oppressionibus potentum, num. 7.

Deus est protector generis humani, vt ex varijs Sacræ Scripturæ authoritatibus latè comprobatur, num. 8.

Prophetæ Rex passim Deum protectorem inuocat, num. 9.

Deus liberat vi oppressos de manu potentum, num. 20.

Deus ab origine creationis de hominis tutela curauit, num. 11.

Deus vt verus protector præsto adest acclamantibus vi oppressorum, tacitis, & expressis, num. 12.

Multa Scripturæ loca ad idē recensentur, ibid.

Principes Dei exemplo viduas habere debent sub sua protectione, num. 13.

Diui Iacobi Vlyssiparum vrbis Patroni authoritas recolitur, num. 14.

Deus in humani generis protectione vtitur Angelorum ministerio, num. 15. Vt illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentijs, ibid.

Deus mandauit Angelis, vt homines custodiant, & tueantur, num. 16.

Angelos mittit Deus, vt tolant scandala Regni, num. 17.

Violentias, & scandala aborret Deus, nu. 18.

Deus arcta ordinauit ad defensionem Reipublicæ, num. 19.

Reges Deus creauit, vt protegant vi oppressos à violentijs, num. 20.

Saul constitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi, num. 21.

Pacis omnium Prouinciarum prouidendum est, num. 22.

Reges in temporalibus dicuntur Vicarij Dei, eius sine vicem, & locum teneant, nu. 23.

Reges in temporalibus Dei imaginem habent, & ideo veraces esse debent, num. 24.

Rex est Vicarius Dei, non ad ostentationem, sed ad protectionē vassallorū, n. 25.

Et sicut à Deo habent delegatam potestatem Deum debent imitari ibidem, & n. 26.

Protectionem, cum sæpè sit necessaria, non est verò simile sibi reseruasse Deum, sed sui vicem gerentibus commisisse, nu. 27.

Recursus ad Deum immediatè in casibus oppressionibus non est homini possibilis, num. 28.

Principum præcipuum officium est Ecclesiam dogmata, & personas Ecclesiasticas tueri, num. 29. & seqq.

Regia potestas non solum ad mundi regimē, sed præcipuè ad Ecclesiæ præsidium fuit collata, num. 31.

Rex ad restaurationem, & reædificationem Templorum potest redditus Ecclesiæ sequestrare exemplo Regis Ioas, num. 32. & num. 39. & 65.

Ad Reges Christianos pertinet, vt temporibus suis pacatam habeant suam Matrem Ecclesiam, num. 33. & 34.

Reges seruiunt Deo, si in Regno suo bona iubeant, & mala prohibeant, quæ ad Religionem diuinam pertinent, num. 35. & 36.

Vbi gubernaculum disciplinæ cōtemnitur, restat vt religio naufragetur, num. 37.

Reges quomodo seruient Domino, si ea, quæ contra ipsum fiunt religiosa seueritate non vlciscuntur, num. 38.

Boni Principis est omnia, quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, nu. 39.

Ecclesiæ tranquilitas, & Religionis Principi interest, num. 40.

Pro protectione præstanda tributum datur Regi, num. 41.

Princeps magnam debet habere solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem, num. 42.

Regibus commendauit Deus defensionē Ecclesiæ, num. 43.

Et statum Ecclesiæ custodire, & eius tranquilitatem curare, n. 44. 45. 46. & 47.

Principes præcisam habent obligationem, vt Ecclesiæ protectores Christianæ Religionis curā habendi, statumque Ecclesiasticum in pace conseruare, num. 48.

Principes speciali Dei dono debet res Ecclesiæ tueri, num. 51. & 49. & seqq. Atque cultum diuinum, ibid.

Principes Catholici sicut protectores sunt Ecclesiæ, ita honoribus condecorandi per Pontificem, num. 51.

Prin-

Principes Deo reddent rationem Ecclesiæ, quàm à Christo tuendam susceperunt, num. 52.

Principes à Deo potestatẽ acceperunt principaliter, vt Dei Ecclesiam iuvarent, num. 52. & 53.

Princeps vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Ecclesia debet arcere, nu. 54. & num. 55.

Principis boni est, omnia quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, num. 56.

Imperatores assistebant Conciliorum celebrationi, vt obsisterent inquieti, & turbationibus, num. 57. & 58.

Principes in coronatione iurant defendere Ecclesiam, fidem, & Sedem Apostolicam, quarum sunt protectores, num. 58.

Et sunt protectores Conciliorum, & omnium ad statum Ecclesiasticum conseruationem & tuitionem spectantium, nu. 59. & 60.

Regis manus murus est Ecclesiæ, num. 61.

Diuisio inter iurisdictionem Regiam, & Pontificeam, non procedit per viam repugnantiæ, sed simplicis distinctionis, num. 62.

Principi quandoque licet diffinire super concernentibus honestatem Ecclesiæ, & eius tranquilitatem, num. 63.

Rex vocatur protector Ecclesiæ, num. 64.

Boni Principis est de pace Ecclesiarum tractare, & contritas reparare, & ædificare, num. 65.

Rex multum potest circa reformationẽ statûs Ecclesiastici, num. 66.

Principes Christiani protectores sunt Concilij Tridentini, sicut vniuersaliter Ecclesiæ, num. 67.

Sunt protectores Religionis Catholicæ, ibidem & num. 68.

Imperia non dubitauerunt sacris seruire, num. 69.

Religionis tutella, & cõseruatio, & timor Dei solus custos societatis hominum inter se, num. 70.

Imperij securitas in Ecclesiarum pace consistit, num. 71.

Vassallorum otium, & tranquilitatem debet Principis vigilantia, industria, & occupatio, defendere, num. 72.

Cor Regni (nempè Rex) vigilat dormiente Regno, num. 73.

Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimen, & protectionem oppressorum, num. 74.

Imperium nihil aliud est, quàm cura salutis alienæ num. 75.

Regnum non tam ad Regis, quàm ad vassallorum vtilitatem est introductum, nu. 76. & 74.

Rex non est esse Sus Dominus rerum particularium, sed earum creatus protector, num. 77.

Absque imperio nec natura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterat, num. 78.

Reges electi sunt, vt timore suos populos à malis coerceant, & vassallos infide, & æquitate defendant, num. 79.

Et vt vim hostium propulsent. ibid.

Principes armis ad tuendum imperium, & propulsandas iniurias instructi esse debent. num. 80. & num. 81.

Regnantis est laus, si ab omnibus pax ametur, & tota Respublica morum honestate vestiatur, num. 82.

Principis opinionem latè dilatat subditorum custodita tranquilitas, num. 83. & 84.

Regi præcipua est Reipublicæ salus, & vassalorum tranquilitas, num. 85.

Regibus nihil magis studiosum, quàm Sacerdotum honestas, num. 86.

Principis præcipuum est interesse, subditos tranquilitate frui, num. 87.

Vassallorum diuitiæ, & vtilitates sunt sicuti Principis, quia vtilitas Regni est vtilitas Regis. num. 88.

Princeps laudatur in opulentia, & fortitudine vassallorum, num. 89.

Regnantis est gloria subditorum otiosa trãquilitas, num. 90.

Honor Regis in pace subditorum consistit, num. 91.

Nihil glorioſum nisi tutum, ibid.

Vbi necessitas & violẽtia instant, imperiale remedium inuocandum est, num. 92.

Finis & obiectum Regis creandi est tuitio Regni, & vassallorum, num. 93.

Miserabiles à potentioribus semper vexari multa Sacræ Scripturæ testimonia habentur, num. 94.

Princeps tanquam tutor pater, & defensor vassallorum debet potestatem, sibi demandatam exercere, num. 95.

Regem cum Regno eam rationem habere, quam tutor cum pupillo, maritus cũ vxore, &c. ibid.

Iustitia Principis pax est populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, solatium pauperum, &c. num. 96.

Violentum est, quòd contra legem est, num. 97.

Princeps vigilans esse tenetur, ne violẽtias subditi patiantur, num. 98.

Publicus rerum status ex priuato sæpius turbatur, & ex eo publica oritur pernicies, num. 99.

Vis in populo abesto, lex est duodecim Tabularum, num. 100.

Hispaniarum Principibus pietate præexcelentioribus magis cõuenit vi oppressorum protectio, num. 101.

Defensio vi oppressorum cum ipso est Regno ab origine orta & Regni obiectum, num. 102.

Regnum non propter Regem, sed propter protectionem vi oppressorum à Deo fuit creatum, ibid.

Protectio est de Regalibus Principi competens in signum supremæ potestatis, nu. 103.

Piscationum redditus inter Regalias Principis computatur, num. 104.

Piscare non est de iure prohibitorum, num. 105.

Piscatio quantum ad protectionẽ est Regalia Principis, num. 106.

Littora maris sunt Regalia Regis respectu protectionis, num. 107.

Suprema Principis potestas (quæ Regalia est) versatur in vigilantia in subditos, num. 208.

Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis, & inseparabilis à Corona, num. 109.

Rex non potest à se abdicare Regaliam, recursus, nisi renuntiando Regno, nu. 110. & seqq.

Recursus ad Regem est de Regalibus maioribus competentibus ei in signũ supremæ potestatis, num. 111.

Recursus ad Regẽ est Regalia à Rege inabdicabilis, nu. 112.

Et Principi reseruata in signum supremæ maiestatis, num. 113. inalienabilis, & in præscriptibilis, ibid.

Maiestati Regis nihil conuenientius quam Ecclesiæ instituta, ritus, & Sacerdotalia iura tueri, num. 114.

De Regalibus solus iudicat Senatus interdicta aliis Iudicibus cognitione, num. 115.

Ius competens Regi ex priuilegio, aut consuetudine in Ecclesijs est Regalia ipsius, num. 116.

Maioria Regis est custodire, & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradĩda nouiter electo, refertur consuetudo Hispaniæ, num. 117.

Et hæc maioria Regis Regalia eiusdẽ dicitur, num. 118.

Regium ius est Ecclesiasticam disciplinam, & mixtica sacra tueri, num. 119.

Protectio oppressorũ præcipuum Regis officium est, aliys alienam non precario, sed proprietate suum, num. 120.

Regaliæ eo dicuntur, quia aliqua specialiter Regi magis conueniant, numer. 121.

Vbi absolutè Regalia nominatur præcipuè intelligitur de protectione vi oppressorum, num. 122.

Honor Regius, quæ est ipsa Maiestas dicitur Regalia Regis inabdicabilis, num. 123.

Maioria Regis dicitur Regalia de ipsi reseruatis in signum supremæ Maiestatis, num. 124.

Maiestas summa Coronæ reseruata dicitur maioria Regis, num. 125.

Recursus ad Regem est maioria inseparabilis à Corona, num. 126.

Regnum nihil aliud est quam nobilis seruitus, num. 127.

In præmium summi laboris plura specialia Regibus reseruantur ad publicæ utilitatis commoda, num 128.

Regalia verbum compreherdit omnia patrimonialia, & Fiscalia Regis, n. 129.

Regaliæ numerata in cap. 1. quæ sunt Regalia non excludunt alias esse Regalias, num. 130.

Genus non taxatur in enumeratione specierum, cum loco exempli appositæ intelligantur, num. 131.

De Regalibus potest Princeps cognoscere etiam inter Ecclesiasticos, num. 132.

Rex super protectionis Regalia cognoscit inter Ecclesiasticos, num. 133.

Super controuersia iurium Regalium Rex cognoscit etiam inter Ecclesiasticos, cuius iurisdictio nequit declinari, nu. 134. & num. 135. vbi de iure Regio patronatu.

Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent sequuntur forum Regis temporale, num. 136.

Regalia Regis est ius Regium patronatus, num. 137.

Ius patronatus pertinens Regi efficacius est alio quolibet, num. 138.

Super beneficijs Regis patronatus, & eorum redditibus, & dotibus etiam inter Ecclesiasticos cognoscit Rex, tam de proprietate, quàm possessione, num. 139. & num. 140.

Ius percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolic. ipsius Regalia est, num. 141.

Et de ijs iuribus, decimis, & tertijs cognoscit Rex, num. 142.

Siue tractetur de iure harum decimarum siue de facto, num. 143.

Super re donata per Regem Ecclesiæ cognoscit Rex, num. 144.

Res Ecclesiæ procedens à Rege efficitur de foro ipsius Regis, num. 145.

Super redditibus (vulgo Iuros) & alijs mercedibus factis per Regem Ecclesijs cognoscit Rex, num. 146.

Super feudis habitis à Rege per Ecclesiam cognoscit Rex, num. 147.

Super protectione vi oppressorum (quæ Regi competit de iure vti Regalia) potest Rex cognoscere inter Ecclesiasticos cum aliter suum auxilium præstare non possit, num. 148.

Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere, num. 149.

Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente, num. 150. Tamquam iuri naturali odiosa, ibid.

Violentiæ probatio incidit in protectionẽ per necessariam consequentiam, num. 151.

Rex ad præstandam defensionem quamvis egeat cognitione, non tamen iurisdictione eget, num. 152.

Protectio Ecclesiæ, aut personæ, cui commendata est, defensio extraiudicialis, non iurisdictio attributa intellegitur, num. 153.

Protector, cui protectio commendata est potest etiam armis commendatum defendere contra oppressores, num. 154.

Commendatus protectioni alicuius ad instar forensis habetur, in quem protector non acquirit iurisdictionem, num. 155.

Populi iure fœderis, vel pro pacis medij alicuius potestati commissi liberi esse non desinunt, num. 156.

Limita, nisi submissio ita procedat, vt iurisdictionem etiam indicet, num. 157.

Exemptio à iurisdictione ordinaria non inducitur, quando Ecclesia, aut Hospitalis alterius protectione committitur, n. 158.

Iurisdictio non requiritur in supersedente ex iusta causa in executione rescriptorũ ad effectum rescribendi Põtifici, nu. 159.

In retentionis Bullarum recursu, cur probatio per testes admittitur, num. 160. remissiuè.

Vbi adest necessitas publica damnum irreparabile Reipublicæ, etiam Ecclesiasticæ, scãdalum vè aliquod Princeps summa reuerentia detinet litteras Apostolicas, donec Pontifex informatus quid conferit, rescribat, num. 161.

Regali officio pertinet statum Ecclesiasticũ spiritualem, cultum diuinum, dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conseruare, num. 162.

Principes culpantur, qui contra præcepta Dei instituta non prohibent, laudantur tamen hoc facientes, num. 163.

Violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus missis ad terras infidelium ad prædicationem verbi Dei Rex Christianus omnino repellere tenetur, num. 164.

Vbi etiam quod tenetur defendere vassallos tyranni Principis, & infidelis impedientis eos recipere Euangelium, & audire verbum Dei, num. 165. & 166.

Hæc debellatio, & defensio non tendit ad compellendum, vt recipiatur fides, sed ad protectionem innocentium, tam prædicantium, quàm volentium illam recipere, num. 167.

Christiani ius habent denuntiandi Euangelium vbique terrarum, & mittendi concionatores, ad quoscumque infideles, num. 168.

Rex infidelis impediens suos vassallos audire verbum Dei vim illis, & iniuriam facit per Christianos Principes propulsandam, num. 169. & num. 170.

Principes infideles omnes compelli possunt, ne fidei Prædicatoribus vim, & impedimentum inferant, num. 171.

Bellum infidelibus inferri nequit, eo tantũ quod fidem non recipiunt, num. 172.

Bene tamen si Prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur, num. 173.

Pontifex potest mittere Prædicatores in vniuersum, & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt, num. 174. & 175.

Prædicatores Fidei à se eijciẽtes, & relegantes vim inferunt cõtra ius diuinum, & naturale, num. 176.

Principes Christiani ex debito officij tenẽtur Ecclesiam, cultum diuinum, dogmata, & religionem tueri, num. 177.

Indij vti miserabiles personæ, talium priuilegijs gaudent, num. 178.

Indorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus, num. 179.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Nouiter ad fidem conuersis, vti miserabilibus personis debita est protectio ab iniurijs & violentijs, num. 180.

Recursus ad Regem cum vniuersaliter apud omnia Christiana Regna fuerit introductus ius gentium dicendum, à iuris naturalis ratione proueniens, num. 181.

In gentium semper à ratione naturali æstimandâ licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inuentum, num. 182.

Mos gentium sequi debet, num. 183.

Recursus retractionis Bullæ vel ab omnibus fere doctis, & pijs viris ab Christis, quàm Theologis fuit approbatus, num. 184.

Recursus ad Regem fundatur in iure naturali, num. 185.

Quod in legem naturalem, aut diuinam committitur in omnium tendit iniuriam, numer. 186.

Respublica vbi vel Idolatria, vel oppressionibus violètis vexatur cuilibet licet eam defendere, num. 187.

Lege naturali ordinante, ibid.

Homines, vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tiranorum iugo passis protegere, num. 188.

Communis societatis vinculo cogimur vim patientes adiuuare, num. 189.

Non defendens ab iniuria, si potest, tam in culpa est, ac si patriam, & patrem deserat, num. 190.

Fortitudinis virtus est obuiare iniurijs, & vim patientem defendere, num. 191.

Reges ad virtutem fortitudinis tenêtur obuiando violentijs, num. 192.

Protectio vi oppressorum, & patriæ fortitudo est plena iustitiæ, num. 193.

Violètia oppressorum vrbanius tollitur per Principem, qui suum, & eorũ ius gerit, cui jus ex debito Regalis officij protectio competit, num. 194.

De iuris naturalis incommutabilitate plura remissiuè, num. 195.

Vim inferunt, & actum inualidarium reddunt nimiæ persuasiones, & importunæ preces, num. 196.

Senatus praxis refertur quo exeditur prouisio, vt Nouitius collituatur in tuto, & libertate, & eius exploretur voluntas ad professandum quotiès adest suspicio de morali violètia per importunas preces, aut fraudes, num. 197.

Augustini Barbos. & Anton. Diuæ fundamenta contra recursum nouiter inuentum, destruuntur, num. 198. remissiuè.

Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus authoris inuincibilibus fundamẽtis satisfecit, sed consulto omisit ne in responsione labatur, ibid.

INTER præclaras Sedis Apostolicæ sublimes, & maiores Regallias hæc vna inabdicauilis (quæ visceribus sacræ Diadematis Pontificalis affixa est & connexa) † reuerentia nempè humilis & obedientia, ab omnibus Catholicæ Fidei, & Christianæ Religionis professoribus præstanda, vti iure diuino inuiolabiliter debita. Quæ certè signum est, & effectus illius supremæ maiestatis, & potestatis Papæ, Franciscus Ioannettus Bononiensis *in cap. 90. & 93.* Paulus Æmilius *lib. 2. historiarum Francorum*, Vuympel. *in epitome rerum Germanicarum, cap. 9.* Aimoinius *in lib. 4. de gestis Gallorum, cap. 90.* Ioseph Seuanus *in tractat. de adoratione pedum Roman. Pontificis à cap. 1. & sequent. & cap. 6.* Marta *de iurisdictio. 1. p. cap. 46.* 1

Quæ sanè humilis reuerentia tunc merito exhibetur; quoties ad eam recurrunt Fideles, & supplicationem interponunt à litteris importunè, & subreptitiè impetratis contra suam sanctissimam intentionem, in damnum, & pernitiem Reipublicæ temporalis, Ecclesiasticæ aut spiritualis scandalum patientis, vt de conuenienti remedio prouidere dignetur, ne pax publica turbetur, & commune votum detrimentum patiatur.

Sic sanè recognouit Imperator. dum in *Authent. vt qui prouincialem hominem extra territorium suum ius prodierit, &c.* In principio, inquit: *Multi sanè, cum nos adeunt, decent potentiam nostram*; atque merito supplicatio ad Papam, alimvè Principem supremum † actus est humilitatis & reuerentiæ, abunde probat Abb. Panormit. *in cap. ex litteris num. 6. de restitutione in integrum*, Marque. *de commissionibus 1. par. cap. 1. num. 44.* ac verè obtemperat, qui humiliter rescribit, licet interim executionem suspendat litterarum, Pereira *de manu Regia 2. part. cap. 5. numer. 3.* quod & Nos copiosè tractauimus hac *1. par. cap. 3. & 5. vnico.* imò per omnia *cap.* eiusdem *1. part.* & post Alb. Pal. *Rub. Driedo.* & Couarr. idem firmat Manuel Rodriguez loco per Nos citato, *hac 1. part. cap. 7. num. 58. & 59.* Supponit

nit etenim ſupplicatio altitudinem ſuprema Maieſtatis, & pleniſſimæ poteſtatis ſimul, vt per Catald. *de Bon comp. in tract. de poteſt. Papæ, num. 14. & 15. & per l. Princeps, ff. de legibus, & l. digna vox, C. eodem, l fin. C ſi contra ius vel vtili. publ. cap. propoſuit de conceſſio. præben.* Bal. *in cap. 1. qual. de feud. prop. priu. DD. in cap. cum veniſſent de iudicijs*, Crauetta *conſ. 41. num. 3. & 4.* aſſerit Marcheſanus *de commiſsio. 1. part. dict. cap. 1. numer. 1. & 2.* quoniam qui alios ſupplicant, fatentur ſe humiles, & adoratis minores iuxta illud Oratij *lib. 1. Epiſtolar. Epiſtol. 2. ad Lucium*:

—— *Ius Imperiumque Phraates*
Cæſaris accepit genibus minor.

Libius *delegatis Locrentium, lib. 29. Virgilius 8. Æneidorum.*

—— *Me me ipſe meumque*
Abiecci caput, & ſupplex ad limina veni.

Ouidius.

Et genibus pronis ſupplex, ſimiliſque roganti.

Et qui Reges Principeſque adeunt, adulatoriè, & paraſiticè Deos faciunt, dum illos rogant, & ſupplicant, vti Martialis per acute ſenſit *lib. 8. Epigramate 24. ad Cæſarem Domitianum.*

Si quid fortè petam timido, gracilique libello,
Improba non fuerit ſi mea carta, dato.
Et ſi non dederis, Cæſar, permitte rogari:
Offendunt nunquam thura, præceſque Iouem.
Qui fingit ſacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Omnes quipe adorationis, & ſupplicationis modi, quibus antiqui vtebantur, eo tendunt, vt ſe adorantes ſummiſſos, & humiles erga adoratos intendant, vt referunt Rhodiginius multis in locis, Pytheus *aduerſariorum 1. cap. 17.* Aueretus *lib. 10. variarum c. 1.* Iuſtus Lipſius *2. lib. elect. cap. 6.* Pierius Valerianus *Hieroglificorum lib. 35.* & alij, quos citat Pater Pineda è Societate Iesv *in Commentarijs in Iob*; & tandem facit illud Virgilij 2. Æneidorum:

Ad te confugio, ſupplex tua numina poſco.

Atque etiam ſupplicatio gratiam & liberalitatem arguit eius, cui ſupplicatur Marant. *de ordine iudicio 6. part. actu. 2. tit. de appellat. num. 18. in fin.* Afflict. *deciſ. 341. num. 3.* Lancelotus *de attenta. 2. par. cap. 19. num. 25.* Hieronym. Gonza. *in Reg. de menſi & alterna. gloſ. 49. num. 10.* Nicol. Garci. *de benef. 5. part. cap. 1. ſub num. 233.* Sic inſuper Principi ſeruire dicitur, qui ſuperſedendo in litterarum executione eundem conſulit, & reſcribit, ac damna inde orienda humiliter repreſentat, *Gloſſa notabilis in §. ſi quis autem, verb. Nuntians in Authent. de mandat. Princ.* Capnollius *in Rubri, ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit, num. 8.* Ponte *de poteſtat Proregis, titul. 2. de abundantia æquitatis, §. 3. num. 13. 14. & ſeqq.* vbi Torus *additionator & in deciſ. 23. & in conſ. 53. num. 5 lib. 1.* Afflictis *in conſtitu. ac leg. num. 11. & 12.* infinitos alios congerit Anton. Amat. *variar. reſolut. lib. 2. reſolut. 72. num. 26.* & ex alijs *Nos infra hac 1. p. c. 7. nu. 59.*

Ac ideò hanc humilem reuerentiam, huncque recurſum Regalliam eſſe, tenerique Principem ſupremum ex debito officij, & de neceſsitate muneris omnino ſaluti Reipublicæ, eiuſque paci & tranquilitati conſulere, & violentijs vigilanter occurrere: ſatis abunde per huius capituli diſcurſum apparebit, atque etiam plura iura Canonica oſtendunt clare infra hac 1. p. *cap. 3. §. vni. à num. 45. & ſequentib.* allegata.

Reſpublica illa infelix & lamentabunda iudicatur, quæ violentijs oppreſſa, remedijs deſtituta † protectore caret, ſic *Eccleſiaſt. cap. 4.* in hæc verba: *Vertimè ad alia, & vidi calumnias, quæ ſub ſole geruntur, & lacrimas innocentium, & neminem conſolatorem: nec poſſe reſiſtere eo cum violentiæ eorum auxilio deſtitutos,* & Diuus Auguſtinus *ſuper Pſalmo 32.* inquit: *Omnia indigent domino, † & miſera, & felicia; quia ſine illo miſer non ſublebatur, & felix non regitur:* comprobatur authoritate Deuteronomij, *c. 28. litt. C. Opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te.* † Et Pſalmo 37. *Qui iuxta me erant de longè ſteterunt, & vim faciebant, qui quærebant animam meam.* Et Pſalmo 81. *Deus meus eſto tu ne diſcedas à me: quoniam tribulatio proxima eſt: quoniam non eſt qui adiuuet.* Et Pſalmo 70. *Dicentes, Deus dereliquit eum, perſequimini, & comprehendite eum: quia non eſt qui eripiat.* Et ideo Eccleſiaſtes *cap. 4.* ſic dicitur: *Væ ſoli, quia cum ceciderit, non*

habet subleuantem se; & Iob *cap. 6. Ecce non est auxilium mihi in me, & necessarij quoque mei recesserunt à me*: & illud Isaiæ Propheta, *cap. 5. num. 20. Clamat pauper vim patiens; malus Iudex* † *eum non exaudit, vociferatur, & non est qui iudicet. pauperes despicitis, & divites honoratis. O miseri, qui iudicatis vos metipsos, & facti estis Iudices excogitationū iniquitatum.* Commemorat Anton. Rosel. *lib. 2. memorabilium cap. 2. num. 3.* Redin. *de potest. Principes, verbo Largum beneficium, num. 37.* Pechius *in regula iniudicijs, num. 3. de regul. iur.* Mansinus *de iure Principum, lib. 8. cap. 7.* Bobadill. *in Polit. lib. 5. cap. 1.* vbi refert Plutarcum, Guilielmus à Robille, *de iustit. & iniust. lib. 3. fol. 23. col. 4. & fol. 24. col. 1.* & 2. Conducit Psalmus 71. *Quia liberauit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adiutor*; in Ecclesiastes *cap. 51.* ita legitur: *Circumdederunt me vndique, & non erat qui adiuuaret; respiciens eram ad adiutorium hominum; & non erat: memoratus sum misericordiæ*
7 *tuæ* † *Domine, & operationis quæ à seculo est, quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manu gentium.*

Sed Deus ipse, Rex Cœlestis, Imperator,
8 † creator generis humani varijs Sacræ Scripturæ locis, protector eiusdem aclamatur, prout multorum meminimus *in tractat. de Reg. protect. 1. par. cap. 1. à num. 40.* cum multis sequentibus: quibus & plurima alia hoc capite sunt addenda. Genesis 15. C. *Ego Dominus protector tuus*, Ecclesiastes *in lib. 2. litter. C. Protector est omnibus exquerentibus se, & cap. 51. litter. A. Adiutor & protector factus est*, & per Prophetam Regem passim hoc
9 attributum Deo † reperimus, & Psalm. 17. *litter. A & E.* Psalm. 26. *litter. A.* Psalm. 27. C. Psalm. 31. *A.* Psalm. 32. *D.* Psal. 70. *A.* & 113. C. & 143. *A.* & alibi passim. Genesis 19. ibi: *Noli timere Abraham, ego protegam te, merces tua multa erit valde, &c.* Relatum *in cap. dicat aliquis 23. q. 5.* quare Deus dicitur fortis & Princeps pacis, Isaiæ 1. 9. ibi: *Deus fortis, pater futu-*
10 *ri* † *sæculi, Princeps pacis*, & *lib. 4. Regum cap. 20.* Ita loquitur Deus: *Sed & de manu Regis Assiriorum liberabo te, & ciuitatem hanc, & protegam vrbem istam*, &c.

Genesis *cap. 2.* legimus, ab origine
11 creationis Deum de hominis † tutela curasse, ibi: *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum in paradyso voluptatis, vt operaretur, & custodiret illum*, &c. Quod altius interpretatur Augustinus *lib. 8. de Genesi ad litteram, cap. 10.* videndus etiam Pater Guzm. *in tractat. Bienes del honesto trabajo*; & per Hieremiam *cap. 1.* inquit Dominus: *Ne formides a facie eorum, nec enim timere te faciant vultum eorū; ego quippe dedi te hodie in ciuitatē munitam, &c. Et vellabunt aduersum te, & nō præualebūt, quia ego tecum sum, ait Dominus, vt liberē te*, &c. Facit etiā homilia venerabilis Beda *super c. 6. Marci lib. 2. c. 28. tomo 5.* ibi: *Vnde est illa vox inter undas procellasque tentationum deprehensi, atque auxilium protectionis illius gemibundo clamore querentis, vt quid Domine*, &c.

Protector itaque ipse Deus promptè
12 prædoque vi oppressorum † clamantibus adest expresis; iuxta illud Isaiæ *cap. 28. Domine vim patior; responde pro me*, &c. Sed adhuc & tacitus aclamantibus, vt diligens protector occurrit, testatur Divus Chrysostomus, *homil. 2. super Mathæum*, ibi: *Quando pauper violentiam patitur à potente, etiam si non est ausus vociferari; sed latenter lacrymatur, tacitus eius clamor in excelso auditur*, &c. ratio redditur Ecclesiastes, *cap. 5.* ibi: *Quia vox pauperis penetrat nubes, & non descendit donec auditur*, &c. meminit Gregorius Lopez *in l. 5. tital. 3. par. 3.* Bobad. *in Polit. lib. 2. cap. 2. num. 35.* in margine; & eodem Ecclesiastes, *cap. 5.* sic legimus: *Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subuerti iustitiam in prouintia; non mireris super hoc negotio; quia excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat.* Baruc. 4. *litter. F. Nocentes peribunt, qui te vexauerunt*, & 2. Matthæi 1. ibi: *Affixè oprimentes nos*, & Ecclesiastes 4. *D.* ibi: *Noli esse quasi leo vsque opprimens subiectos sibi*; & Ecclesiastes *cap. 35.* inquit: *Non despiciet Dominus viduam, si fundat loquelam gemitus, nonnè lacrymæ viduæ à maxilla descendunt? Et exclamatio super deducentem eas, à maxilla enim*
descendunt vsque ad Cœlum, & Dominus exauditor delectabitur illis. Quare tuendas esse viduas à Principe, & alios oppressos, † dicit Masseillus *de magistra. lib. 3.* 13
cap. 4. num. 7. & sequentib. & Iob *cap. 29.* inquit: *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, eo quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor*, &c. Con-

du-

ducit quod glorioſiſſimus Apoſtolus no-
14 ſter Hiſpaniarum vnicus † patronus, Di-
vus Iacobus, *cap. 2.* ibi: *Nonnè diuites per potentiam opprimunt vos, & ipſi trahunt vos ad iudicia? &c.* Et Machabeorum, *lib. 1. cap. 12. & dixit Ionathæ: vt quid vexaſti vniuerſum populum, cùm Bellum nobis non ſit?* Facit illud Homeri, Odiſſ.

In mortalium diuum auxilium deſiderat omnis,

Virgil. 2. Æneido.

Ad te confugio, ſupplex tua numina poſco.

Hinc Deus zelotes generis humani ad hu-
15 ius protectionem: † vtitur etiam Angelorum miniſterio, & ad mundum guvernandum, & ad tuendos homines ab omnibus violentijs diaboli, iuxta Prophetam Pſalm. 37. ibi: *Et vim faciebant, qui quærebant animam meam,* &c. Coloſenſes *cap. 10. verſicul. 16.* Epheſi 1. *verſ. 21.* Et vt ab omni diabolica vi cuſtodiant homines, & tueantur, Pſalm. 9. 11. Mathæ. 18. 10. 2. Regum 6. 16. & 17. *Actuum Apoſtolor. 5. cap. 19.* quatenus in afflictionibus, tam ad corporalem quàm ad ſpiritualem vitam tangentibus homines conſolantur Angeli, corroborant, & erigunt conſilijs, pijſque auxilijs. 2. *Samuel 24. 15. 16. 1. Regum 19. 5. 7. 2. Regum 1. 3. Actuum 27. 23. 14.*

Atque denique Angelorum opera vti-
tur Deus in nobis cuſtodiendis, multaque
16 per † illos nobis beneficia præſtat, *Daniel 10. 5. 6. Matthæi 28. 3.* & *Pſalm. 90.* ibi: *Angelis ſuis mandauit de te; vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis*; ſuper quo Pſalmo multa videnda per Divum Bernard. Deus etiam Angelos ſuos mittit, vt
17 tolant ſcandala Regni, † Matthæi *cap. 13. littera F.* ibi: *Mittet filius hominis Angelos ſuos, & coligent de Regno eius omnia ſcandala, & eos qui faciunt iniquitatem.* Et illud Pſalm. 33. *Iſte pauper clamavit & Dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eripuit eum, inmittit Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.*

Et cum violentias aborreat Deus,
18 Ezechi. *cap. 46. verſ. 18.* & riguroſè † puniat, Proverbiorum 11. *verſ.* 24. cuncta in terris ita ordinauit, & Reges creauit ad defenſionem vi oppreſſorum, vt teſtatur ipſe Deus per Iſaiam *cap. 45.* ibi: *Ego*
19 *tamen † totum ordinaui ad liberationem populi mei,* &c. Quipè à Deo datum eſt regimen principibus temporalibus hoc tantùm fine, qualitate, & attributo; vt populum, Rempublicam & vaſſallos defendant à violentijs, † eoſq; in pace & quie- 20
te conſervent & tueantur, latiſsimè probauimus, *in tractat. de Regia protectio. 1. part. cap. 1. præludio 1. à num. 4.* cum multis ſequentibus, & iterum, *præludio 3. à num. 95.*

Quibus addè Sacræ Scripturæ Autoritatem, *1. Regum. cap. 15.* vbi *Saul conſtitutus eſt † à Deo Rex ad protectionem po-* 21
puli, & illud Eſther. *cap. 16.* ibi: *Prouidendum eſt paci omnium prouinciarum. Iudicum, † c. 3. num. 8. & ſeqq.* ibi: *Et clamauerunt ad Dominum, qui ſuſcitauit eis ſaluatorem, & liberauit eos, Otoniel videlicet filium,* &c. *Quieuitque terra quadraginta annis,* &c. & Exodi *cap. 2. num. 17.* ibi: *Superuenere paſtores, & eiecerũt eas: ſurrexitq; Moyſes & defenſis puellis adaquauit oues earum,* &c.

Quare Reges intemporalibus dicun-
tur Vicarij Dei, eiuſque locum † tenen- 23
tes, ac ſubſtituti, & hoc attributo & fine conſtituti ſunt à Deo, vt *Nos* latiſsimè probauimus, *1. part. de Reg. protect. cap. 1. à num. 41.* quibus adde *l. 3. titul. 8. lib. 8. Recopilation.* ibi: *Ca tan grande es el poder del Rey, que todas las coſas y todos los derechos tiene ſobreſi, y el ſu poder no lo ha de los hombres, mas de Dios, cuyo lugar tiene en las coſas temporales,* &c. Pelaez Mieres *in tractat. de maior. 4. part. q. 22. num. 42.* Bobad. *in Polit. lib. 1. cap. 2. num. 18.*

Hinc Ægidius columna *in tract. de regimin. Princip. lib. 1. part. 2.* dicit: *Decere Reges & Principes eſſe veraces, quia dij ſunt † in terris, & Dei imaginem ha-* 24
bent, Divus Auguſtinus *quæſt. 35. in vet. tractat.* Plutarchus *in lib. ad Princip. inerudituin* Schualembergius *de Regio animo, part. 1. pag. 82.* idem Plutarch. *3. tomo moral. in commenta. libri*; cui titulus, *in Principem requiri doctrinam*, in hæc: *Quemadmodum enim Deus in Cœlo pulcherrimum ſui ipſius ſimulachrum conſtituit Solem, & Lunam, talis eſt in Republica imago, & lumen Princeps, qui Dei reuerens iuſtitiam tuetur*; hoc eſt, Dei rationem geſtat: vt interpretatur Valençuela, Velazquez *in diſcurſu Status, & Belli. part. 2. conſider. 13. à num. 13.* vbi latè comprobat quod Rex in temporalibus Vicarius ſit Dei, Vegecius *lib. 2. de re milit. capit. 5.* Caſaneus *in Cathalogo*

glor.

glor. mun. 9. part. considerat. 24. capit. 30. num. 16. Petrus Gregorius *de Republic. lib. 6. cap. 5. numer. 3. & sequenti.* Divus Thomas *de Regimi. Princip. cap. 12.* Randin. *de Maiestat. Princip. verb. Imperatoriam. num. 1.* Orozco *de Regis institut. tract. 1. cap. 25.* Anton. Augustin. *de legibus, cap 2.* in principio, & alij quos citat Velasquel. vbi proxim. & Navarrete *en los discursos politicos, cap. 22. colum. 5.* dicit, quòd Reges sint Vicarij Dei in temporalibus, † non ad ostentationem & fastum, sed ad protectionem vassallorum miserabilium, & sicut à Deo habent delegatam, & mandatam potestatem, ita illum debent immitari. 25

Comprobatur ex eò quòd dicit Bellarmin. *de officio Princip. lib. 1. cap. 9. fol. 53. Principes*, ait: *Quibus † Deus nomen suum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit*, sequitur Marius Giurb. *cons. 1. sub numer. 27.* vbi latissimè pluribus citatis Doctoribus & diuinæ Scripturæ locis, inquit, Principes Deos esse, & Dei vicem & locum obtinere (scilicet in temporalibus) vide inferiùs *hoc c. nu. 95. vers. Potestatem ergo*, &c. vbi probatur, quòd mandatam habent potestatem à Deo. 26

Nam cum ista protectio vi oppressorum sæpè sit moraliter necessaria † in multis casibus occurrentibus; non est verisimilè, eam sibi Deum reseruasse; sed hominibus, quos suos ministros instituit, commisisse, quia aliàs multùm defecisset Deus hominibus in necessarijs, quòd non est prouidentiæ ipsius consentaneum, vt cum Caietano, Soto, Felino, Nauarro, Couarr. & alijs probat Suarez *de legibus, lib. 2. cap. 16. num. 2.* reddens rationem in hæc: *Quia recursus ad Deum ipsum immediatè, non est homini possibilis, nec † est consentaneus ordini naturali, homines essent perplexi, & miraculo esset opus, vel especiali reuelatione diuina ad dirigendas suas operationes, quòd repugnat omni prudenti prouidentiæ*, &c. 27 28

Hinc præcipuum Principum & Regum piorum officium est; Ecclesiæ ipsius immunitatem, † dogmata, & personas Ecclesiasticas defendere, atque tueri, scripsit Divus Augustinus *epistol. 48. 50. & 165.* quem ad hoc refert Michael. Agia. *de exhibendis auxilijs, fundamento 27. in princip. pag. 109.* & testatur Divus Isidorus *in cap. Principes 23. quæst. 5.* in hæc: *Principes sæculi non nunquam intra Ecclesiam potestatis ad pte culmina tenent, vt per eandem potestatem † disciplinam Ecclesiasticam muniant, cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi vt quod non prævalent Sacerdotes efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc impleat per disciplinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum ad cœlestè Regnum proficit: vt qui intra Ecclesiam positi contra Fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum contineantur, ipsaque disciplina, quàm Ecclesiæ humilitas exercere non prævalet, seruilibus superborum potestas principalis coerceat, & vt vocentur eorum mercantur, verutamen potestatis impertiat, sequitur & facit: Cognoscant Principes sæculi Deo debere se rationem reddere, propter Ecclesiam, quàm à Christo tuendam suscipiunt, nam sine augeatur, pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit.* Hactenus de eleganti textu cuius verba attente considerandæ & ponderandæ sunt, & *in cap. dicat aliquis 25.* in ordine *23. quæst. 5.* in fin. ita dicitur: *Præterea sicut Principibus & potestatibus fidem & reuerentiam exhibere cogimur, ita sæcularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit, quòd si facere contempserint, à communione sunt repellendi*, &c. 29 30

Ad id tendit, textus *in cap. administratores planè 26.* in ordine *23. quæst. 5.* ibi: *Administratores planè sæcularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tutionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapacium quæ refrenationem constituti*, &c. quorum redditur ratio vno verbo *in capit. res autem 21.* in ordine *23. quæst. 5.* in hæc: *Res autem humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas.*

Et Leo Papa *epistola 75.* ad Leonem Augustum † sic scripsit: *Debes Imperator inuicti inter aduertere; Regiam potestatem vbi non solùm ad mundi regimen; sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam*, &c. *Vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbationes resistas*, &c. quam refert Michael. Agia *de exhibend. auxil. fundamen. 23.* & idem repetit Anastasius *2. in epistola* ad Anastasium Imperatorem, & Gregorius *lib. 9. epistol. 60. ad Regem Angliæ*, Agatho. *in epistio. ad Constan-* 31

ſtantinum 4. prout refert Anton. Auguſti. *in Epitome veteris iuris Pontificij, lib. 11. titul. 13. cap. 3.* Fab. Montel. *in praxi arbitrali 4. part. princip. quæſt. 2. num. 15. & 16.* Valençuel. Velazquez *in diſcurſ. ſtatus*, & Belli. *part. 2. conſid. 2. num. 96. & 97.* & facit textus *in cap. Reatina 63. diſtinction.* ibi: *Reatina Eccleſia, quæ per tot temporum ſpatia paſtoribus deſtituta curis conſiſtit. dignum eſt, vt brachio amplitudinis veſtræ ſublebetur, ac guvernationis tegmine protegatur*, &c. Facit illud Regis Ioas *lib. 4. Regum cap. 12.* vbi dicitur: *Igitur vſque ad vigeſſimum tertium annum Regis Ioas non inſtauauerunt Sacerdotes ſarta tecta templi, vocauitque Rex Ioas Ioiadam Pontificem, & Sacerdotes, dicens eis: Quare ſarta tecta templi non inſtauratis? Nolite ergo amplius accipere pœcuniam iuxta ordinem veſtrum, ſed ad reſtaurationem templi reddite eam*, &c. de quo infrà *num. 65. & num. 39.* quòd probatur *in cap. quando 39.* in ordine *23. quæſt. 4.* ibi: *Quia commouentur poteſtates Chriſtianæ adverſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ. Si non, ergo mouerentur, quomodo redderent rationem de Imperio ſuo Deo? Intendat charitas veſtra, quid dicam: quia hoc pertinet* † *ad Reges ſæculi Chriſtianos, vt temporibus ſuis pacatam vellint matrem ſuam Eccleſiam habere, vndè ſpiritualiter nati ſunt*, &c. Quòd & idem comprobatur authoritate Divi Auguſtin. *tractat 11. in Ioannem.* Sic dicentis: *Pertinet hoc ad Reges ſæculi Chriſtianos; vt temporibus ſuis pacatam vellint* † *habere matrem ſuã Eccleſiam; ſic ergo quando vult Deus concitare poteſtates adverſus diſcipatores Eccleſiæ, adverſus ſuffiatores Chriſti, adverſus blaſphematores baptiſmi, non miretur, quia Deus concitat, vt à Sara verberetur Agar: mirantur autem quia commouentur poteſtates Chriſtianæ adverſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ, non ergo mirentur; & quomodo redderent rationem de Imperio ſuo Deo?* textus etiam *in cap. inceſtuoſi 23. q. 5.* ibi: *Quos oportet per ſecularis potentiæ diſciplinam à tam praua conſuetudine coerceri*, &c.

Mirabiliter conducit ad propoſitum, quod ipſe Divus † Auguſti. *lib. 3. ſuper Chryſoſtom.* aſſerit in hæc: *In hoc ſeruiunt Reges Deo; ſi in Regno ſuo bona iuueant, mala prohibeant, non ſolùm quæ pertinent ad ſocietatem humanam; ſed quæ ad Religionem diuinam*, &c. Lactantius *lib. 5. inſtitut. cap. 10. cum nihil ſit* (inquit) *in rebus humanis præſtantius, Religionẽ* † *ſumma vi oportere defendi*, ſequitur Eraſmus à Kechier *in theſauro politic. lib. 1. cap. 5. verſ. Nec mente tantum 1 p.*

Vbi gubernaculum diſciplinæ contemnitur, reſtat, † *vt Religio naufragetur*, inquit in Pontifex Clem. II. *in princip. de ſtatu Monach.* facit etiam text. *in cap. de Liguribus 43.* in ordine *23. q. 5.* loquendo de miniſtris Eccleſiæ, ibi: *Quos idonea eſt excellentia veſtra, & ratione & poteſtate reprimere*, &c. Et iterum ibi: *Nolite ergo dubitare huiuſmodi homines principali, vel iudiciali authoritate comprimere: quia regulæ patrum hoc ſpecialiter conſtituerunt, vt ſi qua Eccleſiaſtici officij perſona*, &c. *Per poteſtates opprimantur, ecce Domine, quòd animus veſter fortè timidus eſt, ne perſequi videaris, de patrum vobis authoritate hæc breuiter dirigenda curaui, cum millia alia exempla, & conſtitutiones ſint, quibus euidenter agnoſcitur, vt ſciſuras facientes in Eccleſia Dei, non ſolùm exilijs, ſed etiam proſcriptione rerum, & dura cuſtodia per publicas poteſtates debeant coerceri*, &c. Facit text. *in cap. nimium 23. q. 4.*

Quomodo ergo Reges ſeruient Domino † *in timore; niſi ea quæ contra ipſum Dominum faciunt Religioſa ſeueritate puniendo, atque plectendo*, verba ſunt Divi Auguſtin. in epiſtola ad Bonifacium, relata *in cap. ſi Eccleſia in fin. 42.* in ordin. *23. quæſt. 4. cap. duo iſta, eadem cauſa, & quæſ.* refert etiam Albanus *lib. 1. politic. capit. 7.*

Cùm boni Principis ſit omnia, quæ ad Eccleſiaſticam functionẽ † ſpectant, tueri, & protegere, *cap. boni Principis eſt, & religioſi Eccleſias contritas, atque conſciſas reſtaurare, nouas ædificare, Sacerdotes honorare, atque tueri*, &c. *96. diſtinction.* cum tranquilitas & pax in Eccleſia ipſorum Principum ſtudij & Religionis † interſit, *text. in capit. bene. §. Sancta Synodus 96. diſtinction. quanquam* (inquit Pontifex) *ſtudij veſtri, & Religionis interſit, vt in Epiſcopatus electione concordia principaliter ſtructur in Eccleſia*, &c.

Propter quod tributum † Principibus perſolvendum admonet Vrbanus Papa in *cap. tributum 23. quæſt. 8.* ibi: *Pro pace, & quiete, qua nos tueri, & defendere debent Imperatoribus perſolandum*, &c. & Divus Thomas *in epiſtola ad Romanos*, ho-

homilia 25. cap. 13. lectio. 1. ibi: *Principes tributa rescip ant, quasi stipendia sui ministerij: laborant enim ad omnium pacem & quietem seruandam, peccant autem Principes, si vtilitatem populi non procurant*, & Lucas de Penna *in l. quicumque, C. de omni agro deserto, lib. 11.*

Hanc insuper obligationem profitentur Principes † Christiani, vt *in Authent. quomodò oportet Episcop. §. nos igitur, colla. 1.* ibi: *Nos igitur magnam habemus solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem*, &c. Et iterum, ibi: *Hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum observatio custodiatur*, &c. *l. 2 ti. 3. lib. 1. ordinam.* ibi: *Y à los Reyes y Principes encomendò Dios la defension de la † santa Madre Iglesia*; & iterum in eadem *l. 2.* sequitur & facit, ibi: *E nos recibimos en nuestra guarda, e seguro, y defendimiento † à los juezes Ecclesiasticos, que pusieren sentencias de excomunion, y à los mensajeros que llevaren las cartas*, &c. Facit etiam text. *in l. vniuersi. 4. C. de fundis rei priuatæ, & saltibus diuinæ domus, lib. 11.* in hæc: *Vniuersi fundi Templorum ad rationalium † rei priuatæ solitudinem earumque pertineant, atque ab hijs aniuersarijs solutionibus postulatis peculiari (vt semper fuit) studio defenduntur*, &c. & *l. 28. titul. 3. lib. 1. Recopil.* quæ tractat de cultu diuino conseruando, augendo & nulla ex causa minuendo, † & causam diminutionis amouendo, ita insuper profitentur Imperatores Theodosius & Valentinianus *in l. vnica, C. nemin: liceat signum Saluatoris*, &c. Cuius mirabilia verba ita sunt: *Cùm sit nobis cura diligens per omnia superni numinis Religionem tueri*, &c. text. *in l. claras, §. victor Iustinianus* in princip. ibi: *Redentes honorem Apostolicæ Sedis, & vestræ Sanctitati, quòd semper nobis in voto fuit, & est (vt decet patrem) honorantes vestram beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestræ Sanctitatis, quoniam semper nobis fuit magnum studium, vtutem vestræ Apostolicæ Sedis, & statum Sanctarum Dei Ecclesiarum custodire*, &c. *C. de Summa Trinitat. & Fide Cathol.* & iterum propè principium, ibi: *Hoc est enim, quòd vestrum firmat Imperium: hoc quod vestra Regna seruat: nam pax Ecclesiæ, Religionis vnitas auctorem facit in sublime prouectum gratia sibi tranquilitate custodit, neque enim parua ciuitatis vtilitas à potentia Diuina tribuitur, per quem nullis Regis Ecclesia diuisa secernitur, nullis incertis maculis variatur*, &c.

Hoc enim ad Regis officium pertinet † vt docet Divus Thomas *in tractat. de regim. Principum. cap. 14. & 15.* in hæc verba: *Quia igitur vitæ qua in præsenti viuimus, finis est beatitudo cœlestis: ad Regis officium pertinet, ea ratione vitam multitudinis bonam procurare, secundùm quod congruit ad cœlestem beatitudinem, vt scilicet, ea percipiat, quæ ad cœlestem beatitudinem ducunt, & eorum contraria, secundùm quod fuerit possibile interdicat*; hæc Divus Thomas. 47

Et quod Principes temporales Christiani non † solùm habeant auctoritatem, sed & præcisam obligationem, tamquam protectores, & defensores Ecclesiæ atque Christianæ Religionis curam habere de tranquilitate & pace status Ecclesiastici: & illam ab omnibus insidijs, & violentijs protegere, impediendo ea quibus cultus Diuini diminutio causatur, necnon omnia media pacis impeditiua & scandali nutritiua euellere; quæque inquietem præstent suorum vassallorum animabus auertere, probant vltra actenus tot iura citata, infinitè penne Doctores *glossa verbo Rationalium indic. l. Vniuers. C. de fundis rei priuatæ, & saltibus*, &c. *lib. 11.* & ibi, Lucas de Penna, *nu. 10.* & Ioannes de Platea *num. 1.* dicens: *Et † nota, quòd pro Ecclesiastica re tuenda & exigenda cognoscere potest Princeps & eius procurator, quia speciali studio Princeps debet defendere res Ecclesiæ*, idem deducit Cuiaci. *ex eadem lege*, Affli. *t. decis. 2. n. 1.* optimè Baldus *in capit. quanto de iudici.* dicit: quod Rex etiam si non sit patronus, tenetur res † Ecclesiæ defendere, mirabiliter Olimanus *de iure fisci, cap. 13. à princip. & num. 49.* vbi de cultu Diuino tuendo, seu augendo & conseruando agit, videnda, *l. 1. titul. 15. part. 1.* Præpositus *in cap. Imperium, num. 3. distinction. 10.* 48 49 50

Anneus Robertus *rerum iudicata, lib. 3. cap. 1. pag. 545.* in hæc: *Nihil certè Regiæ Maiestati conuenientius videtur, quàm si Christiani Principes Ecclesiæ instituta, ritus, & leges ac Sacerdotalia iura seruent, & tuentur*, idem Azebedus *cons. 37. num. 15.*

Valdesius *in tractat. de dignitate Regum cap. 10. à num. 4.* latè comprobat; quòd Imperator, & Reges Ecclesiæ defen-

fensores & aduocati ab eadem vocantur, *in cap. per venerabilem, de electio. Clement. ne Romani, de electio.*

Pacer Freitas Lusitanus *in tract. de iusto*
51 *Imperio Lusitano*, † Asiatico *cap. 6. num. 46. & numer. 53. versicul. Idemque summa cum ratione*, vbi quod cum Principes Catholici defensores sint Ecclesiæ, & ad id constituti, atque omnino necessarij, condecens esse, vt honoribus & præmijs pro meritis à supremo Ecclesiæ Principe condecorentur.

Ægidius Bellamera *cons. 49. numer. 42.* & Duarenus *lib. 1. de sacris Ecclesiæ ministerijs, capitul. 5.* vbi quod Principes se-
52 culares † Deo sunt reddituri rationem Ecclesiæ, quàm à Christo tuendam susceperunt, quamque eorum potestati credidit.

Abbas Panormit. *in cap. tua, num. 10. de*
53 *decimis*, vbi ait: † Principes accepisse à Deo potestatem principaliter, vt Ecclesiam Dei iuuarent, & in necessitatibus suis subuenirent.

Petrus Gregorius *lib. 2. de Rebub. cap. 2. num. 3.* Bellarmin. *de Princip. Christian. cap. 11.* Ioanne Ekius *in Enchiridio locorum communum contra Lutherum, c. 32.* Gundisalus Pontius *aduersus Vuaramundum, cap. 2. versic. Verùm*, Iustus Lipsius *contra Dialogistas in princip.* Michael Agia *in tract. de exhibendis auxilijs, fundamento 27.* Anton. Augustin. *in epitome veteris iuris Pontificij, libr. 11. titul. 13. capit. 3.* Fabio Montel. *in praxi arbitrali, 4 par principal.*

Concludentes omnes hi, præcipuum piorum Regum munus & officium esse, Ecclesiã eiusque immunitatem & libertatem defendere, ac seueris legibus, ac pœnis aduersarios coercere.

Valençuela Velazquez (meritissimus
54 Præses Chancellariæ † Granatensis) accuratè plurima coniecit circa munus Principis temporalis, in protectione Ecclesiæ, *in discursu status & belli, part. 2. consideratione 2. à numer. 48.* vbi ait: quòd Princeps secularis vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Ecclesia debet arcere, & quanto in ipso sit pacatam, sacram, & quietam præstare Ecclesiã, & latè prosequitur numeris sequentibus ibi dem.

Anastasius Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 13. num. 73. & cap. 17. num.*
55 *32. & 33.* vbi quod boni † Principis est, omnia, quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, & defendere, tamquam Ecclesiæ protectoris, & ipse iterum in eodem tractat. *libr. 2. in proœmio, numer. 17. 18. & capit. 12. numer. 24. & 25.* dicit, hinc morem increbuisse, veteres Imperatores œcumenicis inter esse Consilijs, vt quæ à patribu proponerentur decreta, adhibito pœnarum terrore obseruari modis omnibus ficerent, † & quæ Pontificijs, & Syno- 56
dalibus legibus nocumento ac impedimento esse poterant: consultissimè auerterent.

Quo tendit illud Martiani Imperatoris in sexta actione † Consilij Calcedonen- 57
sis, relatum in *cap. Nos 96. distinction.* dum dixit Imperator: *Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam ostendendam, exemplo Religiosissimi Principis Constantini Sinodo interesse volumus, vt veritate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet*, &c.

Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbat. tomo 1. disputation. 15. quæstion. 5. à num. 15. & 16.* Quòd Princi-
pes sunt protectores † & defensores Eccle- 58
siæ ex textu (quem allegat) *in Clementina 1. de iure iurando*, vbi *in §. porrò*, apponitur forma iuramenti, quod Imperatores præstant Summo Pontifici in eorum coronatione, & inter alia continet, quòd Fidem & Sedem Apostolicam defendent.

Pulchrè etiam Narbona *in l. 59. lib. 2. titul. 4. Recopilation. glos. 2.* per totam, vbi quod Reges † & Imperatores, ac cæ- 59
teri Principes supremi, & Christiani Ecclesiarum, Consiliorum, & eorum omnium, quæ ad statum Ecclesiæ conseruationem & tuitionem expectant, protectores & defensores, ex Regio ipso sibi iure potestatis, & iniuncto munere sunt, quod comprobat à principio *dict. l. 2. & ration. numer 12. Nos* plura diximus de hac protectione à Regibus præbenda Ecclesijs Ec-
clesiasticisque † personis, *in tractat. de* 60
Reg. protection. 1. part. capit. 1. per totum, & præcipuè à *num 57. & à num. 107.* quibus hæc omnia & dicenda addere potest, ijs etiam omnia alia ibidem se ipsa suplere, adde text. *in cap. quæcumque 25. quæstion 2.* ibi: *Omnibusque qui Ecclesiæ*
deseruiant, tuitio deferatur, &c. † Ac 61
proinde diximus *in dicto capitul. 1. numer. 113.* quod manus Regis murus est Ecclesiæ.

Ioannes Quintinus Hæduum *in repetitione. cap. nouit. de iudicijs. numer. 127.* in hæc: *Diuisio* † *inter iurisdictionẽ Regiam, &* 62

Pontificiam non procedit per viam repugnantiæ; sed per viam simplicis distinctionis, atque ideo vbi publica necessitas id exposcat; permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è conuerso, Regi in ditionem Pontificis suum Imperium exercere, nam ob noxia & precaria vtriusque potestas esse debet, non aliquo dominationis fastu, sed humili atque concordi administratione, &c. qui n. 140. hæc addit: *Hoc pertinere ad Reges sæculi Christianos, vt temporibus, suis pacatam vellint, Matrem suam Ecclesiam habere,* 63 *vnde spiritualiter* † *nati sunt, & hanc esse rationem, cur Principi quandoque liceat, super ijs definire, quæ concernunt Ecclesiæ, ne matris villa in re violetur honestas, ne vè turbetur eius tranquillitas ab ijs potissimum, cuius est commendata*, &c. Idem etiam affirmat Turrecremata *in cap. filijs vel nepotibus 16. quæst. 7.*

Pater Enriquez etiam *in 3. tomo summæ de Pontificis claue, lib. 2. cap. 15.* post 64 principium, ibi: *Quare* † *tenetur Rex adhibere efficax præsidium, & breue remedium pro suo Regis iure, & protectoris Ecclesiarum officio*; qui *in gloss. ibi litter D.* dicit: *Regem vocari protectorem Ecclesiæ*, ex Diu. Hieron. *in Hieremiam, cap 7. 21. & 22.* & comprobat ex *1. Reg. c. 15.* vbi Saul cõstitutus fuit Rex à Deo in protectionem populi.

Casaneus *in Catalogo gloriæ mund. 5 p.* 65 *consid. 17.* dicit: † quod Principes temporales apud Deum maiorem gloriam habere non possunt, quàm si per eos Ecclesiarum dispersarum potuerit societas restaurari, ex text. *in capit. sicut excelentiam 23. quæst. 4.* Atque esse boni Principis Ecclesias contritas reparare, & edificare, ex *capit. boni Principis 96. distin.* Imò posse Principem temporalem, Ecclesias reparare in negligentiam Sacerdotum ex propijs ipsius, Ecclesiæ redditibus; exemplo Ioadis Regis Israelitæ, qui negligentias videns Sacerdotum, captis redditibus templi ipsum fecit reparari *1. Regum cap. 12. & cap. 22. & cap. 2. & Paralipom. cap. 24.* Cogere enim & facere reparare Ecclesias, & Religionem exequi, mixti fori esse, pertinereque non solum Pontifici, sed & Principibus temporalibus, dicit ipse Casaneus *ex l. hereditas in fi. ff. de petit. hered. l. si in aliquam ædes sacras, ff. de officio Proconsulis.* Atque etiam ex *capit. 1. ne sed. vacante*; quòd Rex cum proceribus Regni mul- 66 tum potest, † & operatur circa statum Ecclesiæ reformandum, haberique etiam textum apertum, *in capit. filijs vel nepotibus 16. quæst. 8.* vbi Prælatis dissipantibus bona Ecclesiæ adiri potest dignitas Regia; ad quæ etiam allegat Guillelmum Benedictum *in capit. Raimuntjus, in verbo, Si absque liberis moreretur, de fideicommiss. substit. nu. 34. & 35. de testamentis.*

Hinc Principes & Reges Christiani, sicut Ecclesiæ pariter, † & protectores 67 sunt Concilij Tridentini, & per Summum Pontificem ad protectionem eiusdem Principes omnes alicit & conuocat, & expressè aparet ex Bulla pro confirmatione Concilij Tridentin. promulgata, quæ sedet post sessiones eiusdem Concil. & *in capit. 20. session. 25.* ibi: *Seculares quoque Principes officij admonendos esse censuit confidens eos, vt quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit*, &c. tenent Pax *in praxi. 2. tom. vltimo, præludio n. 10.* Azeb. *in lib. 2. titul. 6. lib. 1. Recopilatio. vers. 7. & consequenter*; & ipse Azebedius *in consil. 37. numer. 12.* Hieronym. de Zeballos *communium contra commun. 4. tomo, quæst. 897. numer. 220. & numer. 218. & 219. & 339.* Narbona *in l. 59. glossa 2. à princip. & numer. 14 titul. 4. lib 2. Recopilation. in 3. part.* Cardinalis Bellarmin. *l. b. 3. capit. 18. de laicis, fol. 1347.* Bobadilla *in politica, libr. 2. capit. 18. numer. 194. & 218.* D min. Franciscus Carrascus *in interpretation. aliquarum legum. Regni, capit. 9. §. 4 numer. 18.* & iterum ipse Narbona *eadem 3. part. Recopilation. super leg. 81. titul. 5. lib. 2. glossa vnica, numer. 3.* Alosius Riccius *in practicarum Aurea, resolutio. 299. numer. 2.* Pater Enriquez è Societate IESVS *in 3. tomo summæ de Pontificis claue, libr. 2. capit. 15. post princip. §. 1. in glossa littera D.* & ipse Enriquez *cap. 11. §. 3. littera T. & capit. 12. §. 2. in fin. & capit. 20. glossa fin.* & iterum *capitul. 23.* Flores Diaz de Mena, *libro 1. variarum quæstion. 12 ex numer. 8. & quæstion. 4. numer. 35.* & Bobadilla *dicto libro 2. capitul. 5. numer 34.* Zeballos *de cognitio. violent. glossa 6 numer. 62. Nos in tract. de Regia protection. 1. part. capit. 1. numer. 73. & à numer. 70. cum sequentibus.* Aximus latissimè, Principem esse Ecclesiæ (tam in particulari, quàm in vniuersali) atque Catholicæ Religionis protectorem & defensorem acerrimum, & per totum præludium † multa videnda vtilissi- 68 ma. Sed quia articulus iste peculiarem tractatum desiderat, quo omnes dificultates

ab-

absoluantur, infra *2. p. huius tract. de retentione Bull.* erit aponendum, nunc missam facimus.

Prædictis nec alienum est, quod Valerius Maximus, *lib. 4. cap. 1.* ait: *Non dubitauerunt Sacris Imperia seruire, ita si rerum humanarum futura* † *regimen existimantia, si Diuinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulatæ.* Iustus Lipsius *contra Dialogistam, fol. 27. cap. 2.* inquit: *Firmamenta Imperij* † *in Religione Principis posita sunt*; nec mirum cum Religionis tutela, ac conseruatio, & timor Dei solus sit qui custodit societatem hominum inter se, Lactancius Firmianus *de ira, cap. 12.* Lipsius *lib. 4. ciuilium doctrin. cap. 3. & in monitis & exemplis politic. lib. 1. c. 2.* Diuus Augu. *epist. 48. 50. & 165. & lib. 3. epistol. 32. ad Pantaleonem*, Præfectum Africæ *lib. 5. epistol. 63. ad Maurum Imperatorem, & lib. 7. epist. 5. ad Brunechildem Reginam Francorum*, Bellarmi n. *lib. 1. de Princip. Christian. capit. 11.* Petrus Gregorius *de Republ. lib. 2. capit. 2. num. 3.*

Recenset idem Petrus Gregorius *lib. 2. de Republic. cap. 2. num. 13.* quod pax Ecclesiæ, Religionis vnitas, auctorē † facti in sublime prouectum grata sibi tranquilitate custodis, dicente Petro Ærodia *lib. 1. rerum indicatarum, tit. 6. c. 19. Imperij securitatē in Ecclesiarum pace consistere.*

Nam vt Georgius Plaquiari, *observatio. 454. ad lib. 1.* Cornel. Tacito refert ex Seneca *in lib. de breui. vitæ. Principes* † *ex ea causa institutos, vt omnium quietem illorum vigilia, omnium otium, eorum labor; omnium delitias, illorum industria; omnium vacationes illorum ocupatio defendat.* Et concludit quod ipse Seneca *ad Polibium capit. 26.* inquit: *Cæsari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius occupatio*; quo tendit quod dixit Antigonus Æliano: *An ignoras fili mi, nostrum Regnum esse nouilem seruitutem?*

Quo quidem sensu accipiendum est illud Canticor. *cap. 5. Ego dormio,* † *cor meum vigilat*; cum Rex cor dicatur Regni & Reipublicæ, ad quod, videndus Nauarret. *en los discursos politicos, cap. 22. fol. 147. col. 3. & supra.*

Et facit exemplum apuum, & gruum, quo vtitur Diuus Hieronym. *in cap. in apibus 7. q. 1.* Nam † quemadmodum inquiolibet apuum examine vnus est Rex, & agmina gruum dum volant, vnum Rectorem ordine litterato sequuntur; ita conuenit in qualibet bene constituta Republica Regno, vel prouincia aliquem Imperatorem, Principem, aut Rectorem constitui, qui æqua lance inter subiectos sibi populos iura reddere possit, & inuecilles à potentiorum iniurijs, & violentijs defendere, quàm fuisse præcipuam Regum ereandorum causam, eorumé scripsit Iustinus *Histori. lib. 1. in princip.* Aristotel. *lib. 3. politicorum cap. 11. & lib. 5. cap. 10.* Ciceron *lib. 2. offcio.* Diuus August. *lib. 4. de ciuita. Dei, cap. 6.* Diu. Thom. *de regim. Princip. lib. 1. cap. 14.* Diu. Iren. *lib. 5. aduersus hæreses*, & Alphons. Gerrer. Nicol. Boerius & alij quos refert Menchaca *in præfatio. ad controuer. illustres num. 102. & sequent. & num. 120. & lib. 1. cap. 1. num. 10. & 24.* Episcopus Chiapiens. *in tractu comprobat India. fol. 51.* Guillelm. Bened. *in cap. Rainuntius, verbo Condidit, el 1. num. 34. in fin. versic. Propter quos, & num. 35. cum seqq.* & Iustus Lipsius *lib. 2. ciuilium doctrinar. cap. 11.* Matthæus, Lopez Brauo *in suo aureo libello, de Rege, & regendi ratio. lib. 1 fol. 8.* Melchior de Valencia *Illustrium tract. iur. tract. 2. cap. 5. num. 5 & seqq.* & Ægidius Benedictus *in l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, tom. 1. cap. 3. num. 7. & 8.* Insignis præceptor noster D. Ioannis à Solorzano *in tract. de iure Indiarum, lib. 2. c. 21. num. 59.* Alios quam plures Doctores vltra hîc citatos adduximus inferiùs *à n 93. vers. Finis enim & obiectum*, &c. & superius; & alios citauimus *num. 76.*

Nam vt præclare ait Ammian. Marcel. *lib. 29. Nihil aliud est Imperium, & nisi cura salutis alienæ*, Annæus Robertus *lib. 2. rerum indicat. cap. 11.* Regnum namque, aut Principatus non tam ad Regis aut Principis, quàm ad ipsius † Regni, & ciuium vtilitatem introductum fuit, vt post Platonem tradit Marcus Tulius *lib. 1. officio.* Divus Ireneus *lib. 5. contra hæreses*, D. Thom. *opuscu-lo 21. ad Ducisam Brabantiæ*, Aristotel. *lib. 1. politico.* Abbas *in clem. vnica de Baptismo*, Lucas de Penna *in l. militaribus, C. de decurio. lib. 10* Alphons. Guerre. *in thesaur. Christia. Religion. cap. 54. nu. 52.* Vazquez *in præfatio. lib. 1. controuers. Illust. nu. 101. & 104. & lib. 2. cap. 82. num. 2.* Valenç. Velazquez *in discursu status & Belli. p. 2. considerat. 14. numer. 8.* & Regnum non propter Regem, sed propter Regnum, & regimen datum esse à Deo Principibus temporalibus, diximus *Nos 1 part. de Regia protection. cap. 1. à num. 40. & seqq.* quibus & hæc adde.

Et est *l. 2. titul. 1. part. 2.* ibi: *Ca mager*
77 *los Romanos*, † *que antiguamente ganaron con su poder el señorio del mundo, fizieſſen Emperador, e le otorgaſſen todo el poder, è el señorio que auian ſobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos: con todo eſſo non fue ſu entendimiento, de lo fazer señor de las coſas de cada vno*, &c.

Plato. *lib. 3. de legibus*, ait: *Nihil porrò*
78 *tam aptum* † *eſt ad ius conditionemque naturæ, quàm Imperium, ſine quo nec domus vlla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuerſa genus ſtare, nec rerum natura omnis, nec ipſe mundus*; & confirmat Marcus Tullius *lib. 2. officiorum*; dum inquit: *Sed etiam apud maiores noſtros ſeruandæ iuſtitiæ cauſa, videntur olim bene morigerati Reges conſtituti: nam cum præmeretur inops multitudo ab his qui maiores erant, opus fuit capite, & gubernatore, qui eos in æquitate contineret*, Siman. *lib. 3. de Republ. cap. 4.* Mencha. *in præfatione*, *lib. 1. controu. illuſt. num.* 110. & 124. Ioannes Stobeus *ſermone de Republica* 41.

Quæ fuit ſententia Diui Iſidorij *lib. 3. de ſummo bono. cap. 47.* vbi ait: *Principes*
79 *Regeſque* † *electi ſunt, vt terrore ſui populos à malo coercerent; atque ad recte viuendum legibus ſubderent*, & Hieronym. Vida. *lib. 2. de Reipubli. dignita. Imperium* (ait) *initio delatum fuit ad vnum ipſum ſimul & ſapientem habitum, vt illi præſſet cæteris, exiſteretque vnus in ciuitate, iuſti, & æqui cultos, ac vindex, quæ ſunt firmiſſima vincula ciuitatum, gereretque vnius ciuitis perſonam, & communi vtilitati ſeruiens ciues ſibi ſubiectos æquitate, & fide defenderet*, &c.

Oſſorius *lib. 7. de Regis inſtitutione*, ait:
80 *A principio Reges creatos,* † *vt miſeros & afflictos à tiranidis crudelitate liberarent, & vt iudiciorum ſcelera coercerent, & vnicuique quod ſuum eſt tribuerent, & vim hoſtium propulſarent*, &c. Simancas *vbi ſuprà de Republica, cap. 4. num. 11.* Valenc. Velazq. *in diſcurſ. ſtatus, & belli, p. 2. conſid. 22. à num. 50.*

Ariſtoteles *lib. 7. politicor. cap. 8.* dixit:
81 *Qui Reipublicæ* † *præſſant, hos armis tam ad tuendum Imperium, vt detrectantes coerceantur: quàm ad vim, ſi quis iniuriam extrinſecus inferre conetur, propulſandam inſtructos eſſe, nec eſſe æquum dicit* Imperator. Iuſtinian. *in l. 2. C. de offic. o præfecti præt. Africæ*, Philon. Iud. *lib. 1. de vita Moyſis*, Diuus Chryſoſt. *ſerm. de Aſcenſ.* Simanc. *lib. 9. de Republic. capit. 18.* ferè per totum, Frater Ioannes Guardiola *de nobilita. Hiſpan. cap. 15. fol. 39.* Azeb. *in l. 1. titul. 6. lib. 6. Recop.* Bobad. *lib. 4 polit. c. 1. n. 30.* Redin. *de Maieſtate Princip. verb. Non armis, nu.* 27. Bernard. Mend. *in lib. Theoricæ & practi. Belli, pag. 9. lib. 5.* Lipſius *lib. 5. politic. c. 6.* Petrus Gregorius *de Repub. lib. 11. c. 3. n. 16.* Lelius Zechius, *lib. 2. de Princip. c. 4. n. 2.* Sebaſtianus Foxius *lib. 2. de Regno Regiſque inſtitu.*

Caſiodor. *lib. 1. epiſtolar. epiſt. 22.* dicit: *Decet apicis Regalis* † *curam generaliter* 82
cuſtodire concordiam, quoniam ad laudem Regnantis trahitur; ſi ab omnibus pax ametur, quid enim eſt, quòd Principem melius prædicet, quàm quietus populus, cõcors Senatus, & tota Reſpublica morum honeſtate veſtita.

Et iterum ipſe Caſiod. *lib. 2. epiſt. 39.* in-
quit: *Principis opinionẽ* † *longè latèque di-* 83
ffentat ſubditorum cuſtodita tranquillitas. & *in epiſt. 29. lib. 5.* ait: *Quies ſuauiſſima populi, & diſpoſitio tranquilla Regnorum, præconium probatur eſſe Regnantium*, &c. *Anquiſes*, quoque dixit ſuo filio Æneæ, vt refert Virgil. 6. Æneidos:

Hæ tibi erunt artes pacique imponere morem.

Seneca *tragedia 7.*

—— *Hoc* † *Reges habent:* 84
Magnificus & ingens nullis, quod rapiat duxi,
Prodeſſe miſeris, ſupplices fido lare
Protegere.

Seneca *ac 2.* loquendo de Rege:

Conſulere patriæ afflictis, fera
Cœde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſeculo pacem ſuo,
Hæc ſumma virtus, petitur hac cœlum via.

Ouidius *2. Pont. 9.*

Regia, crede mihi, res eſt, ſuccurere lapſis.

Regi enim magis conuenit Reipublicæ ſalutem, pacem, & tranquillitatem tueri ſubditorum, *l. nam ſalutem 3 ff. de officio præfect. vigil. nam ſalutem* (inquit † Vlpianus) *Reipu-* 85
blicæ tueri, nulli magis creditit cõuenire, nec alii ſufficere, quã Cæſarem, &c. quod & idem profitetur Imp. Iuſtin. *in l. Imperialis, C. de nunt.* ibi: *Imperialis benevolentiæ proprium eſſe iudicantes, vt omni tempore ſubiectorum commoda, tam inueſtigare, quàm eis mederi, procuremus*, &c. *Authentic. quo modo oportet Epiſcop.* in principio, ibi: *Maxima quidem inter homines dona Dei ſunt à ſuperna collata* † *clementia, Sacerdotium* 86
& Imperium: quorum illud quidem Diuinis miniſtrans; hoc autem humanis præſidens,

ac

ac d'Igentiam exhibens rebus. ex vno eodem
que principio vtraque procedentia, humanam exornant vitam; ideòque nihil sic erit
studiosum Imperatoribus, sicut Sacerdotum
honestas, &c. *Imperium autem rectè & competenter exornet traditam sibi Rempublicam*, &c. Illius enim est præcipuum interesse
87 vt subditi † in tranquilitatem viuere possint, *authentico de hæredibus & falsi. cola. 1.* ibi: *Quid Princeps*, Anneus Robertus *lib. 2. rerum iudicata, cap.* 11. Valençuel. Velazquez *in discur. stat. & Bell. part. 2. consil. 22. num. 46.* quo etiam tendit Alfonsus Rex *in l. 9. titul. 1. part. 2. E deben otrosi*
88 *guardar mas* † *la procomunal, q̃ la suya misma; porque el bien y la riqueza dellos es como suya*, &c. ad idem *l. 14. titul. 5. part. 2.* conducit *l. 25. titul. 18. lib. 6. Recopilation.* qua dicitur: *Que el bien del Reino es el bien y vtilidad del Rey.* Et quod laudatur Princeps in fortitudine & potentia subditorum, & de alijs doctrinis huic conducibilia plu-
89 rimos † citat Giurba *conf. 1. num. 16.* & quod ex Platone monet Cicero *lib. 1. de officijs. Qui Reipublicæ præfuturi sunt, vtilitatem ciuium sic tueãtur, vt quidquid agant ad eam referant, obliti commodorũ suorum*, Menoch. *conf. 1283. n. 36.* Giurb. *conf. 1. nu. 38.*

Hinc Regum gloriam consistere in tran-
90 quilitate, pace & quiete vassallorũ, † Casiodor. *lib. 2. epist. 29 Regnantis est gloria subditorum ociosa tranquilitas*, Nauarrete *in discurs. politic. d'scur 2. fol. 33. col. 2.* & supr. Chasseneus *in Cathal. glor. mund. 5. par. consid. 16.* vbi etiam dicit, quod honor Regis &
91 Principis † in pace subditorum consistit, & Salustius *in oratione Lepidi nihil gloriosum* (inquit) *nisi tutum.*

Iustus Belsius Haganus *in Cebetis Thebani tabulam, lib. 5. fol. 322.* sic ait: *Ex Græcis Nos fortitudinem dicimus, quæ Imperatoria quædam est virtus, non illo sane genere, quo prudentia, quæ cognitionis vi, & iudicio subiectis partibus præest, sed alio quo piam à petitionis nimirum facultate, qua compescere quidem inferiorem animi partem, & in officio continere; externam autem vim propulsare, & ab iniuria defendere, quorum propugnatio ad ipsam pertinet, valet.* Et Nicol. Causinus *in paralelis eloquentiæ Sacræ & humanæ, lib. 11. fol. 444.* dum ita ait: *Hoc veri Principis ac etiam Consulis, reconciliare æmulas ciuitates, tenentesque populos*
92 *non* † *imperio magis, quàm ratione compescere, intercedere iniquitatibus magistratuũ, infectumque credere, quidquid fieri non oportuit: postremo velocissimi sideris instar, omnia inuisere, omnia audire, & vndecunque inuocatum statim nomen adesse.*

Idcirco vbi necessitas & oppressio violenta, instar, Imperiale remedium implorãdum esse. Nos docet Imperator Iustinian. *in l. 2. C. de veteri iure enucleando*, ibi: *Augustum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus præposuit, vt possit omnia, quæ nouiter contingunt, & emẽdare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c.

Finis enim & obiectum, † quo Reges & 93
Regna instituta fuere, est vt regnent nempe, Regnumque in pace, iustitia & tranquilitate conseruent & tueantur. Cicer. *lib. 2 de officijs*, Aristot. *1. Æthico. lib. 4.* Cremen. *in Rapsod. cap. 20* Platon *lib. 1. ciuilium*, Valençuel. *cons. 70. num. 3.* Azebedius *cons. 37. num. 16.* Molin. *disp. 25.* Bobad. *lib. 2. politi. cap. 1. nu. 1. & 2.* Teparus *de Princip. potestat. §. 5. num. 27.* Bardell. *cons. 111. num. 47.* Canalcan. *de Brachio Regio 1. p. n. 124.* Menoch. *cons. 1283. nu. 33.* Aldoui. *cons. 20. nu. 218.* Petr. Greg. *de Repu. lib. 6. c. 6. nu. 4. & 5.* Natta *cons. 179. num. 3.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. c. 1. n. 5.* Afflict. *decis. 265. num. 80. & 81.* Marta *voto. 166. num. 21. & 22.*

Semper enim imbeciles timidos, & mise-
rabiles à potentioribus † vexari, multis Sa- 94
cræ Scripturæ, & bonorum Authorum testimonijs comprobat Gaspar Sancti. *in Isaiam cap. 51. n. 71. & c. 73. nu. 13.* consonat illi Michael Hospitalis *lib. 5. suarum poëtica. epistol.* in epistola ad Carolum Cardinalem Lotharenum vbi inter alia, sic ait:

Imbellem, timidumq; valentior exuit armis.
Et vita Zonaque, &c.

Eo que alludens Iubenalis *Satyra 8.* inquit:

Curandum in primis, ne magna iniuria fiat.
Fortibus, & miseris tollas licet omne quod
vsquam est, &c.

Et Iubenalis *in distich.*

Dente timentur apes, defendunt cornua seruum
Imbelles damæ, quid nisi præda sumus?

Quiquidem cum *Dino Paulo 2. Chorint. 1.* possunt conqueri, *supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt tæderet nos, etiã viuere*, &c. aut cum Hierem. plorare, *Lamentatio 5. recordare Domine quid acciderit nobis, intuere, & respice opprobrium nostrum, & lassis non dabatur requies*, &c.

Potestatem ergo sibi demandatã † profi- 95
teri debet Princeps, vt se tãquam Principẽ, tutorem, defensorem, & patrem cũ subditis gerat, loco & vice Dei. Petr. Greg. *de Repub.*

lib. 9 capit. 2. num 1. Salas *de legibus, disput. 7. sectio. 15. §. ad secundùm*, Molfesius *in scholio ad consuetudinem R. N. in proœmio, quæst. 4. num. 25. & 26.* Borrellus *de præstantia Regi. cap. 62. num. 117.* Sayr. *lib. 9. clavi. Reg. cap. 16. num. 31.* Olibanus *de actionib. part. 1. lib. 3. cap. 4. à num. 8.* latè Molina *de iusti. & iure, tractat. 2. disput. 15. tomo 1.* Surdus *cons. 289. num. 3.* Caligiolius *in proœmio decreta. Montis Ferri. §. 1. num. 10. & 11.* Ponte *de potestat. Progegi. titul. de annonis ciuit. §. 5. num. 7. titul. de Regali. impos. §. 8.* Marius Giurba *cons. 1. sub num. 36.* ad fin. tetigimus suprà *num. 26.*

Renatus Copynus *de domanio Franciæ, lib. 2. titul. 1. num. 25.* inquit: *Regem cùm Regno eandem rationem habere, quàm tutor cum pupillo, curator cum adolescente, maritus cum uxore, guuernator cum nauiganti, templi Sacerdos cum Ecclesia sacra*, & Franciscus Othoman. *in cap. 1. quæstio. Illustri.* sic scribit: *Rex tanquam populi sui tutor præscriptam tutoribus regulam seruare debet, vt tunc demique pro domino habeatur, cùm pupillis prouidet, hoc est, cum salutem & incolumitatem tuetur, l. tutor. 27. ff. de admin. tutor. l. 7. §. si tutor. ff. pro empto.* D. Ioannes del Castillo (post hæc scripta) *in tractat. de tertijs, cap. 17. sub num. 9.* ante fin.

Vida. *lib. 2. de Reipublicæ dignita.* ibi:
96 *Principes* † *enim verò, & qui alijs præstant, tales esse oportet, vt cogitent, ciuium se potiùs patrocinium suscipere, quàm Imperium, aut dominationem, talesque Rectores Plato, non dominos, sed Reipublicæ seruatores vocat, in quorum tutè ac liberè viuitur, nullíusque rei cura illis maior incumbat, quàm ciuium libertas, quæ ab æquitate proficiscitur.*

His congruit quòd optimè docuit Cyprianus *de duodecim abusibus*, dicens: *Quòd iustitia Regis pax est populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, serenitas maris, terræ fœcunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibimetipsis spes futuræ beatitudinis*, quem refert Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. c. 1. num. 61.*

Et cum Regis obiectum sit, quòd iustum
97 iustum est, † iuxta Aristotelem *5. politic. cap. 10.* nec aliud iustum dicere solemus, nisi quod ex lege est, quòd verò contra ipsam est, id violentum est, Genophont. *lib. 4. memorabi. fol. 636. & lib. 1. de institu. Cyr. fol.* 10. latè Tiraquell. *de legibus, connubialib. glos. 9. princi.* Ambros. *decis. 23. num. 18.* Valençuel. Velazq. *cons. 70. num. 24.* Giurba *cons. 1. num. 16.*

Ideò debet Princeps totis viribus † vi- 98
gilans esse, ne iniustas & violentas oppressiones subditi patiantur, Mastrillius *de Magistrat. lib. 3. cap. 4. à num. 7.* cum sequent. Quia publicus rerum status ex priuato sæpiùs turbatur, priuatáque iniustitia saltem causariuè, publicam producit pernitiem. Zeballos † *comment. contra comm. q. 906.* 99
num. 391. p. 4. Giurba *dict. cons. 1. num. 15. ad fin. & num. 16.*

Hinc duodecim tabularum lex inquit: *Vis in populo abesto,* † cuius meminit Giur 100
ba *dict. num. 16.* atque rectè illam interpretatur, vt nec loquatur solùm de vi armorum, sed etiam vbi titulo ficto seu apparenti dominationis non legitimo, aliquid quæritur ex *l. creditores, ff. de vi priuata. l. in rebus, C. de iure doti, l. extat. ff. quod metus causa.*

Hæc miserabilium & vi oppressorum protectio, præ ceteris Hispaniarũ † Principi- 101
bus pietate præexcelentibus conuenit iuxta illud Cladiani:

Quid dignum memorare tuis Hispania terris,
Vox humana valet? Primò lauat æquora Solem
India, tu fessos exacta lucet iugales
Proluis: inque tuo respirant sydera fluctu
Dices æquis, frugum facilis preciosa metalis.
——Principibus fœcunda pijs.

Igitur cum protectio vi oppressorum, ac subditorum defensio cum ipso † sit Regno ab 102
origine orta, ita vt Regni obiectum sit, & causa finalis, Regnum siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum aut Regem creatum est à Deo, sitque protectio attributum naturale inhærens visceribus Regiminis, & qualitas in fixa ossibus, ac substantiæ Diademæ, ita vt Regimen & protectio vnum sit effectum continens in indiuisibile, iuxta ea quæ à curatè comprobata sunt *in epilogo proœmiali à princip. in tract. de Reg. protect.* quibus & quæ latè huc coniecimus addere potest.

Legitima consequentia inducitur, vt pro- 103
tectio vi oppressorum sit de Regalibus, † ipsi competens in signum supremæ potestatis, prout obiter diximus in *dict. 1. part. cap. 1. num. 97.* ex Camillo Borrello *de præstant. Regis Catholic. cap. 5. num. 7. & 26.* & iterum eadem *1. part. cap. 2. num. 32.* vbi quam plurimos Doctores citauimus, quos hic omit-

emittemus. Et quòd hic recursus ad Regem pro tolenda violentia illata ab Ecclesiasticis, tam in non deferendo appellationibus, quàm in executione litterarum Apostolicarum in damnum, & detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis sit Regalia Regis, abunde Nos sequutus nouissimè comprobat D. Ioan. del Castillo *in tractat. de tertijs, cap. 41. à nu. 163.* vbi quam plurimos Doctores ad eandē conclusionem congerit, quos Nos etiam citauimus. Et iterum ipse Castillo *ibidem à nu. 82. & seqq.* vbi de hac Regalia Regis in retinendis litteris Apostolicis, qui *num. 185.* in fine; se remittit ad hunc Nostrum tractatum.

Sed quod protectio sit Regalia Principis altius hoc capit. erit comprobandum, & in primis ad id expendo doctrinam An-
104 dræ. de Isernia, † & Iacobi de Albarotis, circa interpretationem text. *in capit. 1. quæ sunt Regalia in vsibus feudorum.* Firmantium, quod licet in eo text. inter Regalia Principis aponatur piscationem redditus; cùm ius piscandi omnibus sit commune, nec sit edictum prohibitorium, ne cui piscari liceat, nec ad piscandum quilibet indigeat licentia Principis; tamen protectio & iurisdictio pertinet Regi, & hoc respectu Regalia est Principis; latissimè & eleganter pro-
105 sequitur † & explicat Roderic. Xuarez *allegatione 17. à num. 11. versicul. Nec prædictis obstat, & num. 12.* ibi: *Et sic expone Regaliam, quantum ad protectionem Principis,* idem repetit Andræas de Isernia po-
106 stillando verbum, *Ripaticum,* † de quo indic. *cap. 1.* ad idem etiam videndus erit Peregrinus *de iure fisci, lib. 1. titul. 1. num. 16. & 17. fol. 4.* Chasan. *in Catbalo glor. mund. 5. p. conf. 24.* ibi: *Vel vt alij volunt, sunt publica & Regalia,* vt dicit Andr. de Isern. *quo ad defensionem & protectionem,* &c.

Sicuti & de litoribus maris sensit Cel-
107 sus † Iurisconsult. *in l. 3. ff. ne quid in loco publico,* dum ea populi Romani esse dixit, & eius Imperio subiecta: iuxta expositionem Acursij ibidem, verbo *Arbitror,* qui ait: *Hoc (ne alijs turibus aduersetur, in quibus litora maris publica, siuè communia omnium esse dicuntur) de prædicta generali, & suprema tuitione, & gubernatione accipiendum esse, qua mediante Romanus Imperator legem ad modum imponere potest, quatenus eisdem ripis & litoribus sit vtendum, & cauere, ne quilibet pro suo arbitrio, & cum damno Reipublicæ vsum eorum sibi vindicet,* quam glossam post antiquiores ibidem sequuntur Balduinus, Vuensembec, & alij *in §. & quidem in fin. Instit. de rerum diuisa,* Brecheus *in l. bona 15. num. 1. de verbor. significat.* Euerardus Broncorst. *centuria 1. antonom. cap. 13.* D. Ioannes de Solorzan. *in tractat. de iure Indiarum, lib. 2. cap. 21. numer. 69. & 66. & lib. 3. cap. 3. num. 35. & seqq. & lib. 2. cap. 6. num. 22.* quare manifestè probant, protectionem esse Regaliam Principis.

Probatur etiam, quia suprema Principis potestas est Regalia ipsius, vt notum est, & mox dicendum, † sed suprema potestas 108
principis versatur in vigilantia in subditos, iuxta Aristotelem *1. œconom.* Andr. de Isern. *in cap. Imperialem, §. præterea. num. 80. de prohibita feudor. alienatio.* per Federic. Caniblanc. *de authoritate baronum. numer. 56.* Belluga *in speculo Princip. rubr. 8.* quos sequitur Mastrill. *in tractat. de Magistrat. lib. 3. cap. 1. num. 25.* pro quo allegant text. in *§. itaque Deo in authent. vt ind. fiue quoquo supra.*

Quòd magis in specie probant Iacobus Cancerius, & ab eo allegati *variar. resolut. 2. part. cap. 2. de iur. fisci. num. 114.* In hec quæ † Regaliæ, non sunt concessibiles, de- 109
clarat Couarru. *in dict. regula possessor. p. 2. §. 2. num. 8.* vbi dicit, quòd Ragalias, quæ competunt Regi, in signum supremæ iurisdictionis, vt ad ipsum appelletur, & per oppressos ad eum recurratur, Princeps à se abdicare non potest, & sic sunt imprescriptibiles, idem post Mieres notat Micha. Ferr. *1. part. obseruatio. cap. 13.* vbi dicit: Regem non posse † sibi auferre supremam Rega- 110
liam recurrendi ad eum, nisi Sedi Regiæ renuntiaret, allegat Innocent. *in cap. cum venerabilis de censibus;* & etiam videndus Belluga *in speculo Princip. rubric. 23. versicul. Sed pone, num. 12.* &c. hæc Canserius, qui bene loquitur & ad propositum.

Et quod recursus ad Principem, sit de Regalibus maioribus † ex competentibus 111
ei in signum singularis præheminentiæ & Regalis prærogatiuæ omnino inalienabilis, ex Micha. Ferr. *1. part. obseruat. cap. 13.* idem affirmat Mastrillus *de Magistrat. lib. 1. cap. 19. sub num. 1.* dicens: Regem non posse sibi auferre supremam Regaliam re- 112
currendi ad eum, nisi † Sedi Regiæ renuntiaret, ad quam doctrinam allegat Arenda. *de exequend. mandat. l. 2. cap. 4. num. 2.* Gaspar Vill. *in l. Imper. con. num. 79. de iurisdict. omnium iudic.* Ios. *conf. 208. lib. 2.* Decium *conf. 307. nu. 9. Rebuff. de Imperat. quæst. 54.* Oliban. *de iure fisci, capit. 6.*

per

per totum, Natta *conſ. 640. num. 18.* Romanum *conſ. 371. circa fin.* de magis communi. teſtatur Socinus Senior. *conſ. 275. num. 5. vol. 2.* Purpura *l. 1. num. 40. ff. de officio eius, & in conſ. 16. num. 12. vol. 2.* Roſentaur. *de feudis, cap. 5. concluſ. 16.* Et quod recurſus ad Regem ſit Regalia ipſius, quæ à Rege abdicari nequit, probat expreſsè Olibanus *de iure fiſci, cap. 3. num. 40. & cap. 14. n. 6. & 114.* quem referens ſequitur Marius Giurb. *conſ. 66. num. 12.*

Et quod recurſus ad Regem ſit de Re-
113 galibus ſupremis † competens Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, & quod ſit inalienabilis & impreſcriptibilis, latè comprobat pluribus Doctoribus citatis Matienç. *in l. 1. gloſ. 9.* per totam, & *in l. 3. gloſ. 7. num. 8. tit. 10. nouæ Recop.*

Et magis in ſpecie quod hæc proteſtio,
114 qua tenetur vti Rex † ad conſeruationem ſtatus Eccleſiaſtici, Rituum & Sacerdotalium iurium, probat Anneus Robertus *rerum iudicat. rum, lib. 3. cap. 1. pag. 548.* in hæc: *Nihil certè Regiæ Maieſtati conuenientius videtur, quàm ſ. Chriſtiani Principis Eccleſiæ inſtituta Ritus, leges, & Sacerdotalia iura ſeruent. & tueantur,* &c. Et iterum eodem *cap. 1. pag. 552.* inquit, de Re-
115 galijs ſolus † iudicat Senatus, interdicta alijs iudicibus cognitione; hoc autem Regaliæ ius Chriſtianiſsimi Reges in Eccleſijs Cathedralibus, nó ſine magna & probabili ratione ſibi vendicant, Cathedrales huius Regni Eccleſiæ Regem Chriſtianiſsimú agnoſcere tenentur patronum, fundatorem, cuſtodem, largitorem, ac magnificum donatorem, &c. Quod quanta maiori ratione hoc de noſtro Inuictiſsimo Rege Hiſpaniarum ſit prædicendum, nemo eſt qui neſciat alibi dicam, interim eſt, *l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopil. & lib. 6. titul. 6. lib. 1. Recopil.* omnino videndæ Anneus Robertus *lib. 3. capit. 1. pag. 552.*

116 Vlteriùs probatur, nam † ſi ius competens Regi in Eccleſia ex conceſsione & priuilegio Apoſtolico, aut conſuetudine in perpetuum appellatur Regalia ipſius Principis, iuxta mirabilem text. in cap. generali 13. ibi: *Generali conſtitutione ſancimus, vniuerſos & ſingulos, qui Regalia, cuſtodiam ſiue guardiam aduocationis, ſeu defenſionis titulum in Eccleſijs monaſterijs, ſeu quibuſlibet aliis pijs locis de nouo vſurpare conantes,* &c. vbi gloſſ. pluribus in locis videndæ; & in eodem text. id ipſum notant Archidiaconus, *num. 1.* vbi declarat illum text. in verbo *Regalia*, inquit, quòd Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Eccleſia, ſequuntur Ioannes Andræas *ibidem num. 4.* Anton. de Butrio *num. 3.* Geminianus *num. 9.* Ioan. Monach. & alij Doctores, Baldus *de feudis in cap. 1. num. 8. titu. Epiſcopum vel Abbat.* quos refert Bellug. *in ſpeculo Princip. rubric. 13. §. tractemus, num. 38. verſicul. Hoc ius*, Anneus Robertus *rerum iudicat. lib. 3. cap. 1.* Carolus de Graſſis *Regalium Franciæ iure. 3.* Rennatus Coppinus *de dominio Franciæ, lib. 2. titul. 9. num. 3.* Bertrandus *conſ. 276.* incipit, *viſſa conceſſione, part 3.* Rauzeus *de Regalibus priuilegio 16. num. 29.* Petrus Gregorius *ſyntagmate iuris. part. 2. lib. 17 cap. 17 num. 19 fol 223.* vnde generalem regulam dedrcit Bellug. vbi proximè allegatus, quòd ea, quæ Princeps habet ex priuilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, & quantur Caſtillo *in tractatu de tertijs, cap. 3. num. 20.* Regnerius Sixtinus *in tractat. de Regalibus, lib. 1. cap. 2. num. 54. & 55. fol mihi 361.* Peregrinus *de iure fiſci, lib. 1. titul. 2. num. 38.* Maſtrillus *de Magiſtratibus, lib. 1. capit. 3. ex num. 2. & cap. 13. 14. & 15.* Ergo multo magis Regalia debet dici hæc Principis protecti Eccleſiarum, rerum & perſonarum Eccleſiaſticarum, cum ſibi de iure communi, & ex debito inſeparabili atributo officij ei cõpetat.

Pro quo eſt text. mirabilis *in l. 18. titul. 5. part. 1.* cuius † ſunt verba: *Antigua coſtumbre fue de Eſpaña, è durò todavia, è dura oy dia, que quando fina el Obiſpo de algun lugar, que lo faze ſaber el Dean, è los Canonigos al Rey por ſus menſageros de la Igleſia, con carta del Dean è del Cabildo, como es finado ſu Perlado, è que le piden por merced, que le plaga, que ellos puedan fazer ſu eleccion deſembargadamente, è que le encomiendan los bienes de la Igleſia: è el Rey debeſele otorgar, è embiarlos a recaudar. E deſpues que la eleccion huuieren fecha, preſentele el eligido. è èl mandele entregar aquello que recibio;* ſequitur & facit: *E eſta mayoria è honra † han los Reyes de Eſpaña por tres* 118
razones. La primera, porque ganaron las tierras de los Moros, è fizieron las Mezquitas Igleſias, è echaron de ai el nombre de Mahoma, è metieron el Nome de nueſtro Señor IESV CHRISTO. *La ſegunda, porque la fundaron de nueuo en lugares donde nunca las huuo. La tercera, porque les dotaron, è demas les fizieron mucho bien, è por eſſo han derecho los Reyes,* &c. & ibi Gregor. Lopez & circa hanc cuſtodiam bonorum Eccleſiæ vacantis competentem Regibus Hiſpaniæ, 117

& alijs. Vide quæ latè ipse Gregorius Lopez *in l. 1. titul. 15. part. 1.* verbo *Mayordomo*: vbi *in dict. l. ad fin.* Quando patroni possunt ponere œconomum bonis, & redditibus Ecclesiæ vacantis, de quo latiùs Renatus Chopinus *de sacra politica, lib. 1. tit. 7.* per totum; vbi hoc vocat Regaliam, & merito, sicuti etiam hoc ipsum Regaliam ex professo vocauit Pontifex *in dict. cap. generali*, & Doctores alij laudati suprà *num. 116.* & ipse Renatus Coppinus *dict. titul. 7. in num. 2.* dicit: Quòd tanta est vis Regaliorum, vt si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiue factum rescindat Curia.

Facit etiam ipse Renatus Choppinus, de sacra polit. forens. in præfatione, *num.* 119 11. in hæc † Ecclesiasticam certè disciplinam, & mystica sacra tutari: ius Regium est, adeo ac politicum, vt incuranda Diuinorum mandatorum executione elucescat in primis Christiani Principes solertia, atque prudentia, *Deuteronom. 17.* testè item Beato Hieronym. *in Hieremiam*, vnde tractus sanctior Canon *Regum officium 23. quæst. 5.* Hanc verò ciuilem tantùm interpretamur, externamque penès Regis politiam Ecclesiasticam, quasi tutelares eiusdem patronatus, *Canon. boni Princip. 96. distinctio. cap. tributum 23. quæst. 8.* sicuti enim Arnulphi Lexionens. verbis (Ecclesiastica dignitas Regiam prouehit; ita Regalis dignitas Ecclesiasticam conseruare potiùs consueuit, quàm tolere libertatẽ) *l. 6. epistola 96.* &c. hæc Coppinus.

Sed quid mirum, quòd Regalia sit, cùm 120 protectio vi opressorum † propriũ officium sit Regis, ex *dict. cap. Regum officium proprium est*, &c. ita vt alijs sit alienũ. Et proprium, non permissione, aut precario ab alio, sed in proprietate suum, prout etiam interpretamur in *tractat. de Reg. protection. 1. part. cap. 2. à num. 26.* Quo etiam modo loquendi vtitur in proposito Imperator *in l. Imperialis beneuolentiæ proprium esse*, &c. *C. de nuptij.* Ergo Regis Regaliam protectionem vi opressorum dici, non est dubitandum.

Quia Regaliæ ideò ita dictæ sunt, quan- 121 do aliqua dumtaxat † Regi pertinent, & conueniunt vti Regi, non vti particulari, probant Igneus *in l. necessarios, §. non aliàs, & §. nouissimè, numer. 136. ff. ad Silanian.* Bart. *in l. 1. §. de qua re, ff. de postulan. & in l. quominus 2. quæst. ff. de flumin.* Bosius *de Regalibus in principio*, Rolandus à Valle *cons. 4. num. 14.* & notant Doctores *in cap. per venerabilem, qui filij sint legitim.* & ex auctoribus latè comprobat Calepinus verbo, *Regale*, Cabedus *decis. 42. numer. 3. part. 2.* Natta *cons. 66. num. 16.* Mastrill. *de Magistra. lib. 1. cap. 4. sub num 2. versic. Et ideo Regalia dicuntur, quia ad Regem pertinent*, &c. vbi plurimos allegat. Quare cum hæc protectio vi opressorum tantùm sit maioria Regiæ Coronæ, & dignitas Principi reseruata, vt hactenus dictum est. Ideò Regaliam esse necesse est, optimè explicat Mastrill. *lib. 3. cap. 1. num. 29.* pluribus Doctoribus citatis.

In tantum quod licet tot sint speciales prærrogatiuæ, quæ pertinent Regi, vti Regalia; † tamen vbi absolutè, & generaliter 122 loquitur de Regalia, intelligitur præcipuè de hac protectione, vi opressorum, & status Ecclesiæ, prout eleganter considerat in ijs (de quibus loquimur) terminis Anneus Robert. *rerum iudic. lib. 3. cap. 1. pag. 551.* in hæc. Atque hoc ius tanta dignitate commendare voluerunt maiores nostri, vt licet nomen Regaliæ generale sit, multaque sua vniuersali appellatione comprehendat; tamen huic vni rei præter cætera Regis sceptri iura eximia, quadam speciali prærrogatiua Regaliæ appellationem tribuere, visum est, &c.

Et idemmet intentum huius sublimis iuris & potestatis habuerunt Reges † nostri 123 Catholici, dum de hac re & protectione loquentes peculiaribus vtuntur signis, & speciali significatione, prout constat ex *l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilat.* ibi: *Y como quiera que esta preheminencia redunda en nuestra Real dignidad.* &c. Et paulò inferius, ibi: *Pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra, y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria*, &c. Et quod Imperialis & Regius honor, quæ est ipsa Maiestas, sit Regalia Regis inseparabilis & inabdicabilis, probat post alios Peregrinus *de iure fisci, lib. 1. titul. 2. num. 71. fol. 53.* & probatur *in l. 18. titul. 5. part. 1.* ibi: *Esta mayoria è honra han los Reyes de España por tres razones*, & quod maioria Regi sit Regalia, & de ipsi reseruatis † in signum supremæ Ma- 124 iestatis, plurimos Doctores, citauimus *Nos 1. part. de Reg. protect. cap. 2. à num. 37. cum seqq.*

Et quod superioritas Principis sit de Regalibus inabdicabilis alicui, probat Peregrinus *de iure fisci, lib. 1. titul. 1. num. 13. & fol. 4. & titul. 2 num. 71.*

Et quod ipsa summa Maiestas, † eiusque 125 essentia forma, & substantia Coronæ Regi re-

reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis, dicatur maioria, in terminis Scaccia *de appellation. quæſt. 8. num. 111. verſicul. Oppono ſecundò*, vbi etiam; quòd recurſus, ſeu quærela ad Regem † eſt maioria inalienabilis & inſeparabilis à Corona, & ipſa ſuprema Maieſtate; optimè Couarruu. *pract. lib. 1. cap. 4. num. 1.* ibi: *Hanc etenim iuriſdictionem ideò maioriam vocamus, quòd ea propriè pertineat ad ſupremam Principatus recognitionem.* &c. Sicque hæc vox, maioria, relata ad Regem Regalia dicitur Regis, maximè in Hiſpania, ſicuti omnes ferè leges Regiæ de Regalibus loquentes hac voce maioria vtuntur, ſicuti etiam dicit Bobadilla *in politica, lib. 1. cap. 1. à n. 14. vſque ad nu. 22.* Caſtillo *de tertijs, c. 41. ſub nu. 19.* ante finem. 126

Nam cum ex *Antigoni* ſententia: *Nihil aliud eſt Regnum, † quàm nobilis ſeruitus;* 127
prout Nos late ſuperiùs, *num. 69.* & inſuper idem dicit Diuus Auguſtinus *de ciuitate Dei, lib. 19. capit. 14. Chriſtiani Principes dum rectè Imperant, etiam ſeruiunt eis, quibus Imperare videntur. Imperant enim, vt conſulant ſaluti & vtilitati communi, quibus Imperant.* vt Diuus Chryſoſt. *Hæc enim eſt illis vita, hoc ſtudium, vt tu quomodò pace fruaris.*

Ob idque multa ſpecialia iura, quæ alijs 128
omnino † interdicuntur, ſibi tanquam ſupremo Principi, eiuſque fiſco in ſignum ſupremæ præheminentiæ ob immenſi laboris præmia, & publicæ vtilitatis commoda, ad Regiam dignitatem & Maieſtatem conſeruandam, tendentia competere, & reſeruata eſſe dignoſcuntur; vt elegantèr dicit Maſtrill. *de Magiſtratibus, lib. 3. cap. 1. à num. 29.* & firmant Ioannes Andreas, Renen. Bald. Præpoſit. Lanfranc. & cæteri *in cap. 1. quæſt. Regalia*, Corſetus *de præſtat. Regis. quæſt. 49.* Boſius *titul. de Regal. libr. 1.* Amendaño *de exequend. mandat. cap. 4. num. 20. part. 2.* Otalora *de nobilitate part. 1. cap. 11.* Vaar. Valaſc. *de iure emphiteuti, quæſt. 9.* Petrus Gregorius *de conceſſione feud. par. 7. quæſt. 5. num. 1.* Rolandus à Valle *conſ. 1. num. 153. volum. 2.* Vulte. *de feudis, lib. 1 cap. 5. num. 7.* Peregrinus *de iure fiſci. lib. 1. titul. 1. num. 4.* Ferrer. Mont. *de feud. capit. 7.* & alibi paſsim. Quarè cum hæc protectio vi oppreſſorum, & recurſus Principis vti tali dumtaxat pertineat, huius generis ſit, Regaliam ipſius dici, non erit amplius dubium.

Hæc concludit quod dixit Maſtrillo vbi proximè, *num. 54.* & ſequentibus. Proſequendo diſcurſum, † quòd verbum (*Regalibus*) comprehendit omnia patrimonialia, & fiſcalia, ex Ioann. Andr. & Linanu. *in addition. rubric. quæſtiones Regalia in addit. magn. littera, l. Camerar. in cap. Imperialem, col. 3. fol. 37. de prohibita feud. alienatione*, per Feder. Bald. *in cap. 1. num. 8. Epiſcop.* vel Abb. Bart. *in l. ſi vacantia. C. de bonis vacan. lib. 10.* Lucas de Pen. *l. 1. col. 5. C. de priuil. ſcolia. lib. 12.* Crauetta *conſ. 128. num. 5.* 129

Non obſtare (inquit ipſe Maſtrillus ibi *nu. 37.*) quod in *dict. cap. vnic.* Quæ ſint Regalia, † aliqua tantum enumerentur, ideóque ea dumtaxat eſſe Regalia dicat Aluar. Valaſcus, vbi proximè *quæſt. 9.* quoniam verum eſt, alia relatis ſimilia dici etiam Regalia, quæ non excludi perd. *cap. vnic.* firmat Andreas ibi *num. 3.* Quia genus non taxatur inumeratis, nam expreſſa † loco exempli deducta intelliguntur, vt notant Affli&. & Alban. *in dict. cap. 1. in principio*, Iacobus *de feud. verb. Feudum, num. 4.* Cabedo *deciſ. 42. nu. 2. p. 2.* Maſtrill. loco citat. *n. 37. & 38.* 130 131

Ex his, quę longa ſerie in hoc dicta ſunt capite, & fortiter comprobata; duo præciſè inferuntur, & primum ex eò quòd nunc diximus (protectionem Reipublicę Eccleſiæ, ex Catholicæ Religionis, omniumvè vi oppreſſorum vniuerſaliter eſſe Regaliã Principi † reſeruatam & præheminentiam Regiæ dignitatis) deducitur, poſſe Principem de huiuſmodi cauſa cognoſcere ad illud tantum finem, vt violentia tollatur. 132

Quoniam omnium eſt Doctorum concors ſententia, quòd de Regalibus poteſt Princeps cognoſcere, etiam inter perſonas Eccleſiaſticas, & exemptas ſæcularitatẽ, prout de ſua patrona tu Regio, optimum eſt conſilium Cald. Pereira 5. per totum, videndus omnino, & *in nouis 3.* citat ad id Auſtrium, Guillelmu Benedict. Couarruuias & alios, & locis ſimilibus, prout quando Eccleſiaſtici occupant Regalias, & iuriſdictionem Regis, vt ipſe inter ipſos cognoſcat, probat Bobadill. *in politic. tomo 1. lib. 2. cap. 18. nu. 60.* ibi: *Si los † Prelados ò ſus vezes, ò qualeſquiera otros Eccleſiaſticos vſurpan la iuriſdicion Real, ò otras Regalias, ſon nuncios por oſtraños deſtos Reinos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el buen gouierno, y politicamente, y con conſideracion tienen mano los juezes ſeglares;* idem dixerat Ioannes Garcia *de nobilitat. gloſ. 9 num. 37.* Borrel. *de præſtant. Reg. Cathol. cap. 71. num. 55.* Peguera *in practi. crimin.* 133

min. cap. 24. num. 7. cum sequentibus, Sesse *de inhibitionibus, cap. 8. §. 3. num.* 100. Oliuanus *de iure fisci, cap. 12. à num. 3.* & alij plures citati, sed non sequuti (vt de more habet) ab Anton. Diana, *lib. 4. resolut. mora. tract. 1. de immunitat. Ecclesiastic. resol. 77.* Et quod Rex cognoscat de causa ciuili inter Ecclesiasticos, quoties vertitur quæstio super Regalibus suis, quoquomodo agatur, optimè Oliuanus *de iure fisci, capit. 15. num. 14. & cap. 11. & cap. 14. num. 26.* Castillo *in l. 13. Tauri*, in verbo, *De qualquier calidad.*

Et loquendo in Rege protectore Ecclesiæ, vt hoc sit Regalia, & quod de hac & alijs Regalijs solus cognoscat Rex, & eius Senatus superior, interdicta alijs iudicibus cognitione expresse, & interminis tenet Anneus Robert. *rerum iudic. lib. 3. c. 1. pag. 552.* & superius *à pag. 248.*

Et quod vbi vertitur contentio, & dubitatio super iuribus Regalibus, prout iurisdictione † & similibus, etiam inter personas Ecclesiasticas, aut Ecclesias ipsas Rex cognoscit de hac causa, cuius iurisdictio declinari nequit, optimè post plures Doctores Palatius Rubeus *in repetit. cap. per vestras, post notab. l. 3. versic. Sed est pulchra dubitatio, num. 49.* in magnis. *fol. 189. col. 1.* videndus omnino, & Didacus Perez *in l. 2. titul. 1. lib. 3. ordinamenti, glos. 1. vers. Quæ vos si est dubium inter Episcopum.* 134

Et quod de Regalibus inter personas Ecclesiasticas cognoscat Rex ipse, bene probauimus *Nos in tract. de Regia protecti. 3. p. c. 10. à n. 188. & à num. 190.* in hæc: Nihilominus tamen † illud & specialissimum in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ siue in possessione, siue in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel aliàs sint Regalia, Regem eiusque consilium cognoscere, esseque vsu receptum, & permissum non solum *in Hispania*, verùm etiam in Regnis *Galliæ, Angliæ, Hungriæ, Apuliæ*, testantur Aufrerius *in addition. ad Capell. Tholos. decis. 165. num. 25. versic. 25. fallit*, & quæ tradit Zuch. *allegation. 8. num. 14. versic. Verum*, Stephan. Aufrerius *de potest. secula. super Eccles. fallen. 25.* Costall. *in l. de quibus, C. de legibus* (quos duos citat, sed non sequitur Marta *de iurisd. 2. part. cap. 4. num. 1.*) Ioann. Garcia *de nobilita. glos. 9. num. 24. & seqq. post Speculato. titul. de competen. iud. addi. §. generaliter, n. 2. vers. 4.* Guilhelm. Bened. *in cap. Raimundus. verb. Et vxorem in 2. nu. 62. fol. 84. de testam. & n. 74. 78. & 79.* optimè Castelli. à Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. num. 213.* &c. 135

Quibus adde Carabitam *super ritu 52. notab. 5. sub num. 6.* vbi de † communi testatur Gregorius Tholosanus *in tractat. de appellatio. lib. 4. capit. 5. sub num. 4. versic. Et communis*, Scaccia *de appellation. quæst. 8. sub num. 92. versicul. Extende primò*, firmantes communiter, quòd Ecclesia & Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent sequuntur forum Regis temporale. Et quòd de Regalibus suis solus Rex inter Ecclesiasticos cognoscit, Giurba *cons. 80. nu. 31. & seqq.* 136

Et insuper probatur, quoniam ius patronatus † Regium Regalia Regis dicitur, *Nos de Regi. protection. 3. par. cap. 10. num. 148. & num. 226.* quia vt inquit Palatius Rubeus *de beneficijs vacant. in Curia. §. 11.* quòd ius patronatus pertinens ad Regem in beneficijs † efficatius est, aliorum inferiorum iure patronatus, etenim vt dicit Imperator *in l. cum multa, C. de bonis quæ liber. Imperialis fortuna omnes superemnet alias.* Quare super his beneficijs Regalibus (hoc est quibus adest Regaliorũ ius patronatus, † & de patrimonio Regio sunt) vt cognoscat ipse Rex tam super possessione, quàm super proprietate, & de redditibus, & dotibus dictorum beneficiorum, etiam inter Clericos & alias Ecclesiasticas personas, seu Ecclesias, probãt Olibanus *in dict. vsat. alium nanque, cap. 13. num. 14. & num. 18.* Iacobus Cancerius *variarum resolutio. lib. 3. cap. 14. de manutent. à num. 31. cum seqq.* vbi sub *num. 32.* aduertit, quòd aliàs fiscus regaliter ad suos Iudices fiscales, non trahit personas Ecclesiasticas, † quasi dixerit, hoc esse speciali ratione Regaliæ, cuius cognitio pertinet Regi, *Nos* latissimè *3. par. cap. 10. de Reg. protectio. à num. 188. cum seqq.* & supra, vbi plures Doctores citauimus vltra quos. 137 138 139 140

Et quod cognitio iuris Regij patronatus ad Coronam Regiam † expectantis pertineat ipsi Regi, videndus Cardoso *in praxi iudic. verbo Causa, à num. 10.* Cabedo *de patronatu Regiæ Coron. capit. 5. num. 5. & cap. 49. à num. 1.* ipse Cabedus *in decis. Lusit. 2. part. decis. 120. num. 3. & Arello. 91.* Caldas Pereira *quæsti. fore. cons. 5. num. 6. & sequentibus*, Curia Philipp. *part. 1. §. 5. num. 4.* Azebed. *in l. 2. num. 4. titul. 1. lib. 4. nou. Recopil.* & remissiuè Barbosa *in collect. ad cap. de iure 16. num. 4. de iure patron.* & Viuianus *in tract. de iure patrona. lib. 11. c. 9. num. 1.* 141

Hinc ius percipiendi decimas, vel alios fru-

141 fructus Ecclesiasticos, † aut proventus Ecclesiæ concessum Regibus ex iusta causa, & vt plurimum favore fidei, efficitur Regalia ipsorum, Petrus Barbosa *in l. Titia 35. numer. 41. ff. soluto matrimonio*, Gratianus post alios plures *disceptation. forens. tom. 1. cap. 138. num. 28.* Ac propterea, quia Regalia
142 efficiuntur; cognoscit † Rex de ijs, iuribus, decimis, seu tertijs sibi concessis, Couarruuias *practicar. cap. 35. sub num. 9. versic. Tertiò quoties*, Didacus Perez *in l. 1. titul. 5. libr. 1. ordinament. pag. 215.* Gutierrez *pract. car. lib. 1. quæst. 14. à num. 4.* & suprà, vbi infinitos allegat. vbi, sinè tractetur de iure harum decimarum siue de facto, cognitio pertinet † iurisdictioni temporali, se-
143 quitur Hieronymus de Zevallos alios citans, *commun. contra communes, quæst. 822. à numer. 84. & suprà à numer. 67. cum sequentibus*, Bobadilla *in politica, lib. 2. capitul. 18. à numer. 46.* Barbosa vbi proximè.

Quibus connenit, quòd lis agitata super re donata per Regem Ecclesiæ, † aut
144 Clerico, alteri vè Ecclesiasticæ personæ debet coram Rege tractari, etiam inter Ecclesias & Clericos, & aduersus ipsos; latè agit (& eruditè) ipse Hieronym. de Zevallos *in dict. quæst. 822. à num. 92. cum sequentibus*; vbi valida applicat fundamenta, & est *l. 57. titul. 6. part. 1.* & doctrina Asslictis *decis. 2. num. 4.* loquens in ijs terminis, aitque rem Ecclesiæ procedentem † à Rege
145 esse de foro ipsius Regis: circa quod & alijs pluribus doctrinis actenus relatis plura congerit, & plurimos Doctores nouiter referens videndos, D. Ioan. del Castillo *in tract. de tertijs, capit. 12. per totum.* De quo cauendo scilicet ius patronatus competens Regi alteri illud concelat, retineat, vel amittat naturam primæuam iuris Regij patronatus, & eius priuilegia, commodiori loco *infra 2. tomo huius tractatus*, erit tractandum quare hìc omitto.

Et loquendo in redditibus vulgo (*Iuros*)
146 & alijs mercedibus, † aut donationibus factis à Rege Ecclesijs, vel Ecclesiasticis personis, aut monasterijs, probat Bobadilla *in politica lib. 2. cap. 18. num. 159.* allegat *l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopil.* Antonius Gomez, & Didacus Perez, vbi etiam, quod Rex potest imponere pœnas Clericis prorrogantibus super ijs actionibus Regalibus iurisdictionem Ecclesiasticorum, ex Benedict. *in cap. Raimundus, verbo Et vxore 2. nu. 53. & sequent. & num. 139. de testam.*

Quiquidem Bobadilla ibidem *à nu. 155. cum sequentibus*, latè tractat; quòd Rex potest legitimè † cognoscere de rebus habi- 147
tis per Ecclesias vel Ecclesiasticas personas ab ipso in feudum, siue super possessione agatur, siue super proprietate, vbi plurimos Doctores cummulat, vide etiam Zeballos vbi proximè. Innumerabiles penè Doctores congerit ad idem Carolus de Grasis *de effectu Clericat. effect. 1. à num. 718. cum sequent.*

Igitur necessariò fatendum est, quòd cum Principi à iure sit sibi hæc attributa potestas, † tolendi violentias, & oppres- 148
siones factas in suo Regno suis vassallis vi oppressis. Istaque protectio ei incumbat ex debito officij vti Regalia; sequitur, vt ad ipsum debeat pertinere examen, & cognitio, ea dumtaxat, quantum sufficiat rei veritati, & notitiæ, aliter enim nec poterit protectionem præstare, nec suam authoritatem interponere, nec vim tolere; quia oppressus recurrens ad Regem pro tolenda violentia sibi illata debet de ea docere, Gaspar Rodriguez † *de annuis redditi, lib. 1. quæst. 15.* 149
numer. 71. vbi dicit: quòd qui dicit se vim passum in iudicio probare tenetur, aliàs non præsumitur, sed imò contrarium, ex doctrina Bart. *in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, † num. 14. de oper. noui nuntiatio* Boe- 150
rius *decis. 122. numer. 5. versicul. Vnde hoc*, Decius *in cap. fin. num. 1. versic. Et subiecit hìc, de appell. 1.* plurimos ad id congerit Doctores, Mascardus *de probationibus, concl. 1416. à nu. 2.* qui inter alias rationes, hanc reddit *numer. 3. & 4.* vt violentia odiosa sit omni iuri, præsertim naturæ, ex *l. secundùm naturam, ff. de condition. indebiti, l. si quis in tantum, C. vnde vi.* Quod quidem ad protectionem venit in necessariam consequentiam. † Sed quia de hoc amplissimè actum 151
est *in tract. de Reg. protect. c. 2. per totum, & vide à nu. 58. & à num. 95. cum multis seqq.* hoc *cap. omittimus.*

Et ex his quæ hoc cap. dicta sunt à principio infertur, quòd licet † assertio legi- 152
timè comprobata illatione prima, iuridica, & verissima sit, vt quamuis cognitione egeat Princeps regulariter ad tolendam vim, & præstandam tutelam; nichilominus iurisdictione non egeat, nec requiritur, prout latissimè comprobatum est *in tractat. de Reg. protectio. 1. part. cap. 1.* per totum; & præcipuè *præludio 5. à num. 194.* quo te remito, vbi inter alia validissima fundamenta eo vsi sumus *à num. 205.* quòd cui commendata, data & atributa est protectio Ecclesiæ, † vel 153
personæ, sola defensio extrajudicialis, non

ta-

tamen iurisdictio in eo data est, prout amplissimè ibi cõprobauit, iuribus & ancheribꝰ.

Quibus insuper adde, quod dicit Regnerius Sixtinus *in tractat. de Regalibus, lib. 2. cap. 14. à num. 103.* quòd licet † ius protectionis tantum sit, & tam efficax; vt protector armis etiam & vi contra iniuriam aliorum, & vim maiorem defendere possit, & debeat eos, quos in tutelam & protectionẽ recepit, *ex l. desertorem, §. fin. ff. de re milita.* Bart. *in proœm. ff. in prim. col. 1. infin. vers. Idem dicitur hic*, Scurff. *cons. 23. n. 1. & 2. centur. 3.* Gaill. *obser. 54. num. 2. lib. 2.* Tamen huiusmodi protecti & defensi sunt ad instar † forensium, & ius protectionis iurisdictionem non tribuit, *ex cap. recepimus in fin. & cap. ex parte de priuileg.* & ex Ioanne de Platea *in rubr. de domestic. & potest. lib. 12.* Natta *cons. 636. num. 96.* Gaill. *dict. obseru. 54 à num. 1. cum seqnent.* communem dicit Scurff. *dict. cons. 23. à nu. 1.* Adeò verũ Cesar ipse inclitæ suæ aliquem peculiariter recipiat, & de hac re priuilegium largiatur, tamen mediatæ iurisdictioni ordinariæ inferioris magistratus, cui alioquin huiusmodi persona & bona subiecta sunt, non derogatur, nec præiuditium vllum affert, vt addit Gaill. *dict. obseru. 54. num. 7.* alios allegans.

Quibus addere possumus, quòd licet regaliter populi, qui se alicuius superiori potestati † & protectioni iure fœderis, vel clientelæ, pro pacis medijs, vel alia ratione committunt, liberè effectum dissidere, & recusare aliquam subiectionem imponat, vt tradunt communiter Bartol. & Doctores *per text. ibi. in l. non dubito 7. §. liber aut. ff. de captiuis, & postlimi reuers.* Felinus *in cap. cum non liceat, num. 9. & seqnent. de præscriptio.* Ioan. de Platea *in l. 1. C. de excusat. lib 10.* Ioan. Cheal. *cons. 228.* Modestin. Pistorius *cons. 43, num. 30. decisio. Cameræ Imperial. 1. tomo p. voto 27. n. 10. fol. 159.* Ioann. Bodinus *in tract. de Republ. lib. 5. c. 6.* Renatus Choppin. *de domanio Franciæ, lib. 3. tit. 18. num. 7.* Petrus Gregor. *lib. 20. Syntagmat. cap. 5.* & plurimi alij relati ab Henrico Rosental. *in epitome fæudo. p. 1. cap. 4. concl. 14. fol. 124.* D. Ioan. à Solorzano *Senator Regius in tract. de iure Indiar. lib. 3. cap. 1. num. 38.* vbi rectè *nu. 39.* limitat, † quando ita summissio alterius protectionis fiat, & vltra procedat, vt iurisdictionem significet, vbi plures Doctores allegat.

Et Sixtinus *dict. cap. 14. sup. num. 107.* dicit, quòd Ecclesiasticæ personæ à Principe habitæ in protectionem & tutelam suam, nequeunt ab eo collectari, vide Gaill. *d. obser. 54. num. 1. & seqq.*

Et quod protectio Ecclesiæ, aut hospitalis alicui competens, vel concessa, nec arribura † iurisdictio, nec exẽptã à iurisdictione ordinaria, senceatur dicit Hieron Gabri. *cons. 195. lib. 2.* Ioseph. Ludou. *dec. 4. n. 3.* Seraphinus *dec. 1021. nu. 7.* latiùs prosequitur Toro *in compendio, dec. 2. part. verbo Iudex delegatus* per totum. *fol. 309.* & sequentibus, Mascardus *de probati. cons. 313. num. 2.* nouissimè Erasmus à Chochier *in tract. de iuris in exemptos. 1. p. quæst. 9. numer. 3.* Anguilla. Barbos. *in collectan. ad cap. recepimus, num. 8. à prin. & nu. 7. & in cap. ex parte de priuileggs*, Afanius Tambur. *in tract. de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 15. à n. 14. cum seqq.* qui quidem Doctores alios allegans, & de ardenio altius tractans.

Maximè iuxta receptiorem & veriorem opinionem contra Decium, quæ habet, quod ad † referibendum Principi, & supersedendam in eiusdẽ referiptorum, aut litterarum executione non sit necessaria iurisdictio in referibente, atque ira merus & simplex executor, aut quilibet alius mandatarius licitè hoc iure, & facultate vti potest, prout latissimè pro vtraque parte disputans ita vt veriorem probabiliorem & receptiorem resoluit Anguianus *in tract. de legibus, controu. 5. à nu. 37. vsque ad n. 50.* de quo latius *hac 1. p. in cap. 8. à n. 21. cum seqq. vers. Comprobatur vlterius*, &c. & suprà, nihilominus videnda erit, quæ adduximus infrà hac *1. part. cap. fin. à n. 17. cum seq. & à prin.* vbi apposuimus rationes fundamentales, quare in hoc retentionis † recursus ad acta per testes admittitur, atq; iudicio ordinario causa retentionis deducta in Senatu examinatur.

Quare vbi adest necessitas, seu † vtilitas publica, damnum, aut præiudicium irreparabile Reipublicæ Ecclesiasticæ & spirituali, Regi aut Regno, vel scandalũ aliquod, poterit Princeps interponendo suam authoritatẽ detinere summa reuerẽtia litteras, & referipta Apostolica, ne ex eorũ executione pertur bentur trãquillitas publica, nec violentia inferatur, cũ extretur per suspensionẽ illarum, ne pars eis vtatur, donec Sanctus Pontifex (adiecta supplicatio interponitur) melius de veritate informatus, quid censeat, referibat, ipse licet casibus quibus de iure ipse re, Pontifex permittit, & non recipit suarum executionem suspendi, absque metu censurarum in illis contentarum, de quibus omnibus cautis, & earum limitationibus *cap. 2. & seqq.* successiuè discretiuè que erit agendum

ex magna Doctorum vtriusque iuris & Theologię professorum caterba illas comprobantium quos recensimus videndos, *cap. sequenti* à principio. Qui omnes hanc retentionis rectitudinem exacte approbant, & iustificant.

Hoc etenim pertinet Regali officio, omnia media adhibere, † vt status spiritualis, Ecclesiasticus, cultus Diuinus, Religio & dogmata Catholica in pace custodiantur, & in tuto sint conseruata, neque diminutionem aliquam patiantur, sed potiùs incrementum indies recipiant, prout latissimè hoc *cap. à principio, & infra 2. part. cap. 1.* latè & abundè deduximus. 162

Audi insuper Augustinum *epist. 50. aliter ferunt* (inquit) *Rex Deo; quia homo est, ei seruit, viuendo fideliter: quia verò et ipse Rex est, seruit,* † *leges iustas præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo, sicut seruiuit Ezechias, Lucos, & templa Idolorum destruendo: sicuti seruiuit Iosias, tabula & ipse faciendo, sicut seruiunt Rex Niniuitarum, vniuersam ciuitatem, & placandũ Dominum compellendo; sicut seruiunt Darius, Idolum frangendo, in potestatem Danieli dando: sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes in Regno suo positos à blasphemato Deo, lege terribili prohibendo* & ibidẽ subdit ipse Augustin.) *quis mente sobrius Regibus dicat: nolite curare in Regno vestro, à quo teneatur, vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri? Non ad vos pertinet in Regno vestro: quis vellit esse sibi Religiosus, siue sacrilegus, quibus non potest dici: non ad vos pertineat in Regno vestro, quis vellit esse publicus,* hactenus Augustinus. 163

Et ita exemplo Ezechiæ, Iosiæ, & Nabuchodonosori (qui laudantur *lib. 4. Reg. c. 18. & c. 23. & Daniel c. 14.*) Diu. August. *epist. 48. & 50. ad Bonifacium Comitem*, ita Principes Christianos exhortatur: *Omnes* (inquit) *Reges qui in populo Dei non prohibuerunt, non euerterunt Idola, & alia quæ contra Dei præcepta fuerant instituta: culpantur, & qui prohibuerunt, & euerterant, super aliorum merita laudantur.*

Hinc prouenit receptissima sententia omnium Doctorum † tam Theologorum, quàm iurisperitorum, quòd si Prædicatores missos ad terras infidelium ad docendũ fidem, & prædicandum Dei Sanctum Euangeliũ, licet ipse infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptismatis susceptionẽ inviti cõpelli nequeãt, attamen si monitionem hanc recipere recusent, impediendo & resistendo prædicatoribus, illis iniuriam & vim inferunt, talem violentiam Rex Christianus omnino tenetur repellere, & vi armorum tutelam sic missis Religiosis præstare, illosque & infideles, qui fidem † recipiunt, vel recipere vellint, defendere, & tutam illis viam aperire; quàm sentẽtiam tradunt Innocent. *in c. quod super, colu. vlt. vers. Item licet, de voto*, relatus à Bertachino *in reporto. verb. Infideles*, & ad vtrãq; partem disputans resolvit Borgn. Caualcan. *decis. 21. num. 13. & seqq.* Ioan. Azorius *1. tom. instit. moral. lib. 8 cap. 26. vers. Tertiò quæritur*, Philipus Paschalis *in tract. de virib. patriæ potest. 1. p. c. 7. nu. 17.* Ant. n. Ruciolus *in tract. de iure persona. extragremi Ecclesiæ existenti, lib. 2. c. 37.* Gregor. Lop. *in l. 2. tit. 23. par. 2. colu. 11. & 12. & colu. 20. vers. 3. 4. & 8. conclusion.* & Hieronym. de Zeballos *in pract. commu. contra comm. lib. 4. quæst. fin. num. 172. & seqq.* & melius *num. 295. & sequent.* & Couar. latim citandus, & doctissimus atque diligentissimus Præceptor noster D. Ioann. à Solorzan. *in tractt. de iure Indiar. lib. 2. cap. 20. a num. 1. & seqq.* 164

Et Theologi omnes hanc eandem opinionem communiter sequuntur post Diu. Thom. *in 2. 2. q. 10. art. 8.* Ione. Maior. *in 2. distin. 44. quæst. 2. & 3.* Albertinus *in rubri. de hæreticis, lib. 6. quæst. 8.* Gines Sepulbeda *in obiectio. 10. contra Episcopu de Chiapa.* Alphons. à Castro *de iusta hæreti. punitio. lib. 2. cap. 14.* Domin. Soto *in 4. distinct. quæst. vni. art 1. pag. 267.* Salmeron. *to. 12. tract. 38. versic. Deinde, pag. 323.* Cardinal. Bellar. *lib. 5. de Roman. Pontific. cap. 7.* Becan. *in sum. 2. tom. c. 13. q 4 nu. 12. & seqq.* Fr. Antonio à Cordua *in quæst. lib. 1. q. 57. dubio 4. vers. Tertia pars, & dub. 6. versic. Quartum dictum*, Gabri. de Valen. *3. tomo, disput. 1. quæst. 10. puncto 6. column. 410.* post Caietan. *2. 2. quæst. 10. articul. 8. column. 254.* Toletus *in summa lib. 4. cap. 2. numer. 2.* Pater Ledesma *2. tomo summæ, tractat. 1. capit. 5.* Torre. *de fide, articul. 8. disp. 51. dub. 2.* Thomas Sanchez *in summa, tom. 2. lib. 2. cap 1. numer. 4.* & nouissimè Pater Suarez *de fide, disputat. 18. sectio. 2. num. 8.*

Dom. Præsul. Couar. *in regula peccatum, 2. p. §. 10. num. 13.* † *vers. Quartò licitum, & §. 11. num. 5. vers. Fateor planè*, vbi cum Diu. Thoma, & alijs Theologis docet, Christianos non posse, nec debere impediri iuste in prædicatione Christianæ fidei, & quod si impediantur Christiani ipsi, eis fit iniuria, ad quam propulsandam, possint iustum bellum Principes Christiani mouere, vel quando infideles moniti ab Idolorum vano cultu se nõ 165 166

ab-

abſtineant, vbi id impedimentum aſert Religioni Chriſtianæ, & Legis Euangelicæ prædicationi.

Domin. Bannez *in 2. 2. quæſt. 10. artic. 10. column. 528. verſiculo Tertia & quarta concluſio*; vbi concludit, infideles etiam
167 non ſubditos iure compelli, † ne vllo modo Chriſti Fidem impediant, atque inde ſi nuntius Euangelij perueniat ad exteras, & barbaras Nationes, & impediatur prædicare populis à Principibus illarum Nationum; tunc poſſe Principem Chriſtianum, vt miniſtrum Pontificis debellare illos Principes, ne impedeant prædicationem, quia non eſt hoc compellere ad audiendum; ſed defendere innocentes, quoſdam quidem ad prædicandũ ius habentes, alios verò, ſimiliter ius habentes ad audiẽdũ legẽ Euangelicam, quia vtrique vim patiuntur in ſuo iure.

Pater Ludouicus Molina *de iuſtitia & iure. tractat. 2. diſput. 105. & in materia de Fide, quæſt. 10. articul. 8.* vbi concludit,
168 quòd † cum Chriſtiani ius habeant denuntiandi Euangelium vbique terrarum, pariter quoque poteſtatem habent, concionatores ad quoſcumque infideles deferendi, & infideles ipſos cogendi, non quidem vt Euangelium ſuſcipiant; ſed ne impedimento ſint, tam prædicatoribus, quominus illud denuntient; quàm etiam ſuis gentibus, aut vaſſallis, quominus illud audiant, ſuſcipiant, & iuxta illud viuant; nempè quantum ſit neceſſe ad violentiam illam & iniuriam illatam propulſandam. Et quod hoc fine etiam invitis ipſis infidelibus poteſt Rex Chriſtianus cum nauibus ad eos accedere, tandiuque & cum ea potentia in eorum portubus, & terris commorari, quamdiu, & quantum neceſſe fuerit, vt hæc tuto faciant,
169 atque † leuetur violentia, quod ſi gentes aliquæ, aut Reges, & Dynaſtæ reſiſtant, & impediant, fas eſſe nobis Chriſtianis, bello illos opreſſores coercere, iniuriamq; Fidei, & Euangelio in ea parte illatam reprimere, & amouere.

Pater Ioann. Azorius *1. tom. inſtitut.*
170 *mora. lib. 8. cap. 26. † verſic. Septimò quæritur.* quem ſequitur & tranſcribit Frat. Thoma. à Ieſu, *lib. 5. de procurat. omnium gent. Salute. 1. part. dubio 3.* vbi poſt alios reſoluunt, non ſolum infideles Chriſtianis Principibus ſubditos, verum & quoslibet Paganos, & Barbaros, etiam non ſubditos, ad audiendum Chriſti Euangelium cõpelli poſſe, quia non ideò dici debet, quòd ad credendum etiam compellantur, atque ideò negari non poteſt, quòd ſi viri probatæ vitæ, & ſpectatæ virtutis mittantur ad Chriſti Euangelium Paganis annunciandũ iure naturali digni eſſent, vt ab illis audirentur, nec iure vllos Paganorum Princeps, aut prohiberet, quominus qui vellint, Euangeliũ audirent, aut idoneos Chriſti nuntios, aut præcones, & interpretes impediret, ne illud annunciarent, alioqui enim his, aut illis vim & iniuriam manifeſtam aferret, ad quam propulſandam Chriſtiani Principes tenentur.

Magiſter Petrus Lorca *in 2. 2. arti. 8. q. 11. ſect. 3.* vbi † pluribus probat, omnes in- 171
fideles indiſtincte compelli poſſe, ne fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant.

Seraphinus Freires *de iuſto Imperio Aſiatico, cap. 9. num. 6. & 7.* inquit, quod † li- 172
cet infidelium debellatio non omnino iuſtificetur ob id tantum quod fidem audire recuſent; bene tamen admittere Doctores ab eo citatos, quod ſi Prædicatoribus Chriſtianis prædicationem impediant, aut alios volentes † illam audire, & forſam fidem ſuſcipere, 173
ad nos accedere prohibeant, nec ſinerent Prædicatores loqui verbum Dei ſine vi, aut fraudibus volentibus audire; iure poſſe Chriſtianum Principem eorum violentiam, etiam armis propulſare, quia omnino ſemper manet ius integrum Eccleſiæ ad prædicãdum inquolibet Regno, & ad defendendum innocentes, ideſt, particulares perſonas, quę voluerint audire verbum Dei Euangelicum.

Et nouiſsimè Ægidius Benedictus *in l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iure, c. 3. nu. 16.* vbi
pluribus Doctoribus † relatis probat, poſſe 174
Summum Pontificẽ mittere Prædicatores in mundum, & ſubijcere alicui Principi Chriſtiano eos, qui Prædicatores nõ acceperint, vel iniuriam & male affecerint, ad quod allegat Bellarmin. *lib. 1. de Rom. Pont. cap. 9. & ſeqq.* Patrem Suarez *lib. 1. contra ſectam Anglicam, cap. 10.* affluenter quidem rem hanc tractat diligentiſſimus præceptor noſter D. Ioan. à Solorzano *de iure Indiarum, lib. 2. cap. 20.*

Quo pertinet quod elegãter dixit Joſeph. à Coſta *lib. 2. de procuran. Indorum ſalute, cap. 13.* hoc † ius ab ipſo omnium conditore 175
Deo conditũ videri, vt quæ Chriſtiani à Deo dedicerunt, doceant & ipſi omnes mortales, quorum ſalutem optare, & quærere debent, qui enim dixit: *Ite in mundum vniuerſum, & prædicate Euangeliũ omni creaturæ*; certè liberum aditum quocumque terrarũ † ape- 176
rire voluit, quem, qui nobis præcludere vellit, & Summi Dei Prędicatores ac legatos in auditos à ſe rellegant, & ejiciunt contra ius

diuinum & naturale, & contra salutem suam facere, putandi sunt, sequitur etiam D. Ioan. à Solorzan. *vbi proximè sub num. 4. versic. Idem sentit.* Atque ideò cum hoc † tendat contra ius diuinum & naturale, omnino tenetur Princeps Christianus eodem iure naturali, adstrictus violentiam repellere, & innocentes ab iniurijs illatis defendere, & protegere, vt hactenus à princip. huius cap. latè comprobauimus, & Vberius *in tracta. de Reg. protectione, 1. p. c. 1. per totum, & c. 2.* Quia ex debito officij Regij teneuntur omni
177 iure Principes Christiani † Ecclesiam, cultum Diuinum, eius dogmata Catholica, & Religionem defendere, & omni studio, & conatu auxilium suum praestare.

Hinc prouenit (de quo à doctissimo quodam Senatore Supremo fuit † semel consultus) quod Indi & alij nouiter ad fidem conuersi miserabilium personarum numero haberi solent, eorumque priuilegijs vti & gaudere debent, ex doctrina Innocentij *in capit. Iudæi de Iudæis*, Barbatia *in cap. significantibus de officio deleg. in fin.* & Palacios Rub. *in repetitio. cap. per vestras, notabil. 2. num. 11.* D. Ioan. à Solorzano *Senator dignissimus, de iure India. 3. p. capit. 7. num. 50.* Et ideò eorum protectio & defensio à violentijs & opressionibus maximè cõmendata est
179 à Nostris Catholicis Regibus † per varias, & multas cedulas Regias, quarum verba recensет Solorzan. vbi proximè *lib. 3. cap. 6. à num. 25. cum multis sequentibus*, videndis.

Prout generaliter in iure huiusmodi gentium nouiter ad fidem nostram conuersarum
180 protectio † & defensio á violentijs communi datur, vt miserabilium personarum sicuti satis constat ex *Extrauaganti 2. de Iudæis, inter communes*; vbi Pontifex statuit, eos molestandos non esse, nec suis bonis priuandos, præcipitque Rectoribus, & singulis officialibus, ne vllam illis molestiam inferant, nec ab alijs inferri permittant, sed imo ipsos à molestijs, & iniurijs protegant, & defendant, vt sic de seruitute ad libertatem transisse cognoscant, & percipiant, ne reddire prætextu mendicitatis horribilis, & tedio affecti amissum perfidiam compellantur, Rebuf. *in tract. de senten. prouisional. art. 3. glossa vltima, versic. Decimo quartò*, Solorzan. *de iure Indiar. lib. 3. capit. 7. à num. 48.* de quo etiam videndi sunt, Mascard. *in tract. de Iudæis & infidel. 1. p. c. 2.* & Roland. à Valle *cons. 25. volum. 3.* Philippus Paschal. *de viribus patriæ potest. 1. p. cap. 7. nu. 14.*

Atque tandem in huius Regiæ protectionis iustificatione illud † ponderandum 191
erit, vt cum ista violentiarum cognitio, atque ad Principes Supremos recursus vniuersalis sit, eoque vtantur omnes Nationes, in cunctis Christianæ Religionis Ditionibus, Regnis, & prouintijs, vti adnotauimus *dict. tract. de Regia protection. 1. p. cap. 1. à num. 159. cum seqq.* à ratione naturali inductus, & ab omnibus gentibus postulatus, & ob publicam vtilitatem inuentus; pro iure quodam gentium haberi debet, vt & bene Conanus dixit *lib. 1. comment. cap. 5. num. 8.* ibi: *Hodie si quid noui excogitatum fuerit quo agnito, & sponte sua, & ij inter omnes vtantur, dicerentur esse iuris gentium, cum ratio naturalis id apud cunctas Nationes constituerit*, &c.

Ad quod mirifice addidit Antonius Faber *in iur. pruden. Papinian. tit. de iure natural. princip. 4 illatio 1.* vbi: *Nam cum ex ratione † naturali inter esse videndum sit ius* 182
gentium; parum refert, an quod ratione naturali primum comparatum est, ab omnibus populis sit receptum, nec ne, vt iuris gentiũ esse, vel non esse existimetur; fieri quidem potest, licet rarius, & difficilius, vt illa etiam quæ naturalem rationem habent; & ad communem omnium gentium vtilitatem pertinent: non tamen ab omnibus sint recepta, idque propter specialem aliquã & propriam rationem, &c.

Ideoque ista haec vniuersalis obseruatio, gentiumque mos iustus & legitimus † ha- 183
beri debet & sequi, *l. Labeo*, ibi: *Morem gentium sequi debemus. ff. de statu liberis, l. quidã referãt*, ibi: *A maioribus nostris obseruatur, ff. de iure codicilorum. l. si quis donationes*, ibi: *Quoniã ita vsitatũ est. ff. si vsusfruct. petatur. l. fili ad Macedonianum. l. Iulius, ff. eodem, cap. cum venissent de institution.*

Maximè cum semper fuerit a tot tantisq; doctissimis pijsq; viris, † tam iurisperitis, 184
quàm Sacræ Teologicæ professoribus vt vera recepta & falcita opinio (quos in vnũ coniecimus infra *cap. 2. à prin.*) quorum assertio apud omnes disparata, securum & iustũ reddit hunc recursum in ista. *l. athletas*, ibi: *Ita omnes opinantur. ff. de ijs qui notant. infam. l. 1.* ibi: *Creuius apud veteres opinio. ff. à officio. quæstoris. l. 1. de eo qui sibi, vel hæredibus suis*, ibi: *Cùm inter sapientes super hac quæstione fuit disputatum*, &c. Quo quidem tutã Regis nostri reddi conscientiam, altius comprobauimus *cap. sequenti, num. 53.*

Fundatur quippe hoc ius gentium, † & 185
iste Principis recursus in lege naturali, qua violentia damnatur, ac vim vi repellere per-

permittitur (vt sepè dixi *de Reg. protectio. 1. part. capit. 1. per totum*) Sed id quod in
186 legem naturalem committitur, vel in Diuinam; † in omnium tendit in iniuriam, *l. Manicheos, versiculo Ac primum, C. de hæreticis, l. 4. titul. 5. lib. 16. Codi. Theodos.* Barto. *in l. Gallus, §. ille casus, numer. 3. de liberis & posthumis, capit. urgentis, vbi glossa de hæreti.* Iustus Lipsius *libr. 4. ciuilium doctrin. capit. 3.* Saluian. *de guuernatio. Dei, lib. 4.* Melch. Iunius *quæst. polit. c. part. 3. quæst. 94.* Anueus Robertus *rerum iudicat. lib. 1. cap. 12.* Lelius Zechus *in tract. de Princip. capit. 5. numer. 1.* D. Ioan. de Solorzan. *de iure Indiar. lib. 2. capit. 13. numer. 7. & 8.* doctissimus & insignis vir D. Ioan. Baptista Valencuela Velazquez *Regij Supremi Senatus dignissimus immonitor. contra Venetos 7. part. num. 117.* & Petrus de Aragon. *in 2. 2. quæst. 10. artic. 3. versiculo Secunda conclusio*, vbi ait: Quòd
187 quotiescumque aliqua Respublica, † vel ad Idolatriam vergit, vel in ea innocentes oprimantur, atque iniuria afficiantur; licitum est vnicuique, illos bello, & armis defendere, lege naturali id ordinante, vt eius obseruantia salua & libera maneat; & idem quoque probant supra citati Doctores, Caietan. 2. 2. *quæst. 40. art. 1.* Gregori. Lop. *in l. 2. titul. 23. part. 2. glossa magna, versiculo Tertiò, in fin.* Couarruuias *in reg. peccatum, 2. part. §. 10. num. 1. vers. Tertiò, in fin.* Marta *tract. de iurisdict. 1. p. cap. 24. num. 28.* Mascard. *tract. de infideli. 3. p. cap. 1. num. 39.*

Debent namque homines, vel sola humanitatis, & cognationis naturalis ratione
188 cogente, † aliorum hominum mores ad bonum dirigere, & iniurias atque opressiones, quas sub tyrannorum iugo patiuntur, pro viribus impedire, atque vim pasos defendere; vt optimis exemplis ostenditur Machabæo. *cap. 1. 3. & 4.* Zachariæ *capit. 14.* & Oseæ. *cap. 10.* & communiter notant Barto. *& Doctores per text. ibi in l. vt vim, ff. de iustitia & iure, l. 1. ff. de ijs qui sunt sui vel alien. iur. l. si seruus ea lege, ff. de seruis exportan. l. metum 9. §. sed licet, ff. quod metus causa, l. non tantum 6.* ibi: *Humanitatis ratione, ff. de apellat. l. culpa caret. ff. de regul. iuris, l. 1. §. sed meo, ff. ad Sylanianum, cap. quanto, de sententia excomm. cap. delicto, eodem titul. lib. 6.* iunctis alijs, quæ obseruant Diu. Ambro. *lib. 3. officio. cap. 3.* Diuus August. *lib. de mori. cap. 27.* Marcus Mantica *lib. 4. obserua. 36.* Tiraquel. *de pœnis temperand. causa 24.* Menchaca *in præfactione controuer. illustri. num 2. & sequent. & lib. 1. cap. 8. ex num. 18. & cap. 16. numer. 10. & cap. 21. num. 29. & sequent.* Pinel. *in rubr. C. de rescindend.* Cuiacius *in recitatio. posthum. ad dict. l. vt vim*, Bobadilla *in politica, lib. 5. cap. 2. num. 2. littera D.* in pulchro casu resoluit D. Soto *in 4. dist. 5. quæst. art. 10.* quem sequitur Gabriel. *in 4. dist. 4. q. 2. art. 3.* Victori. *in 2. relectio. de Indis.*

Quibus arridet Iustus Lipsius *lib. 5. ci-* 189
uilium doctrin. c. 4. vbi inquit: *Nec † similis ratio in oppressis, quos si grauior aliqua vis, aut extrema tyrannis vrgeat; videtur cogerete communis societatis vinculum, vt adiuues,* & Salom. *proverbior. cap. 14. erue eos, &c. & qui trahuntur ad interitum liberare necesse est,* &c. consonat Cicero. *lib. 1. officior.* dum ait: *Qui enim non defendit, nec* 190
obsistit iniuriæ, si potest, tam est † in vitio, quàm si parentes, aut patriam, aut socios deserat; quod & probat Divus Anastas. & Amascen. relatius *in cap. qui potest obseruare, & perturbare 23. quæst. 5.* Sicut enim vitium est & peccatum non defendere opressum vim patientem, quia peccat contra le- 191
gem & virtutem fortitudinis; ita istius † est virtus obuiare iniurijs; ita eleganter argumentatur Divus Ambrosius *de officijs, lib. 1. cap. 36.* transcriptus *in cap. non in inferenda 23. quæst. 3.* in hæc: *Non inferenda, sed indepellenda iniuria lex virtutis est, qui enim non repellit a socio iniuriam, si potest, tam est in vitio, quàm ille qui facit; vnde Sanct. Moyses hinc prius orsus est tentamenta bellicæ fortitudinis: nam cum vidisset Hebræum ab Ægyptio iniuriam accipientem defendit, ita vt Ægyptium prosterneret,* &c. In cuius text. commentario plurima ad propositum congessit Doctor Nauar. vbi latè *tract. 1. &* 192
2. concla. Reges ad hanc virtutẽ * fortitudinis teneri, in obuiandis opressionibus & violẽtijs, ac de vitio & peccato, qui in omittendo perpetrantur. Hęc nãque fortitudinis virtus exercenda, vbi vrget necessitas, plena iustitiæ est, vt probat *text. in c. fortitudo, quæ vel in bello tuetur à Barbaris patriã, vel domi defendit infirmos, vel si à latronibus & socios, plena iustitiæ est 23. q. 3.* & est doctrina Diu. Tho. *in epist. ad Rom. hom. 23. c. 13. lectio. 1.* ibi: *Principes tributa recipiunt, quasi † stipendia sui ministerij: laborant enim* 193
ad omnium pacem, & quietem seruandam: peccant autem Principes, si vtilitatem populi non procurant. Lucas de Pen. *in l. quicũq; C. de omni agro, lib. 11.*

Quanto igitur vrbanius meliusque Prin-
194 cipi hæc protectio, † & defensio vi oppressorum debita est, qui tam suum ius, quàm suorum vassallorũ in iniurijs & oppressionibus se dandis ex debito & necessitate Regalis officij prosequitur, cũ adid in genere & in specie præcisè teneatur, prout à principio huius capital. latiùs comprobauimus, non immerito igitur sibi omni iure naturali & positiuo licere, atque ea vti in necessitatibus teneri; vt sic Rex noster obuians inquietis impetantibus Reipublicæ, statusque spiritualis & Ecclesiastici turbatoribus, miseros opprimendi dumtaxat causa, commotis, dicere valeat cum Iob 29. *cap. versic. 17. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.*

Ex hoc principio iuris naturalis, quo
195 Princeps tenetur † non pati subditis violentiam, deducitur praxis cotidiana huius Supremi Senatus expedientis litteras, vt Nouitius ante professionem in tuto & libertate ponatur, quoties timetur per nimias persuasiones Religiosorum cogi ad professionem, ex eò quòd nimiæ persuasiones &
196 importunæ preces † vim inferunt, & reddunt actum omnino involuntarium, *l. 1. §. persuadere, ff. de seruo corrup.* ibi: *Persuadere est plus quam compelli, & cogi tibi parere, l. 4. §. si quis volentem, ff. de libero homi. exhibendo, l. 1. C. ne filius pro patre, l. 5. C. de Abolit. l. vnica. C. de rapta virgin. l. 1. tit. 19. part. 7.* ibi: *Como manera es de fuerça, es dicho.* Imo affecta persuasio plus est, quam compulsio, prout copiosè exornant, ex Oldrado Castren. Deciano, Cravveta, Curtius Iunior, Petrus Surdus *cons. 373. à num. 14. cum sequentibus*, Mantica *de coniect. Iur. & vltimarum voluntat. lib. 2. titul. 7. num. 4.* Mieres *de maiorat. 1. part. quæst. 25.* copiosè & abundè Castillo *lib. 3. controuer. à num. 110.* cum multis sequentib. & iterum ipse Castillo *lib. 4. cap. 22. à numer. 18.* cum multis seqq.

Quare ad tolendam hanc violentiam Nouicijs factã; Senatus suam authoritatem
197 interponere † solet, prout de hac praxi testatur etiam Pater Enriquez *de Pontific. claus. cavit. 19. §. 3.* in hæc: *Si in adolescentis admissione ad Religionem esset suspitio de morali qualicumque violentia per importunas preces, aut de fraude sub specie pietatis; datur prouisio in Senatu Regis, vt Nouitius in domo alienius tuta, aut in ipso Templo constituatur in libertate per triduum, & exploretur eius voluntas, an libere, & scienter vellit in monasterio perseverare*, &c.

Et tandem obiter erit adnotandus Au-
gustinus Barbosa dum *in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de const. t. ex num. 7.* Aliqua † 198
minus vrgentia fundamenta exagitauit contra recursum ad Regem; quibus alijsque multo fortioribus à nemine hactenus consideratis, sed à me ipso nouiter inuentis validè, & efficaciter præbuimus responsum *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 1. per totum*; quæ singula omnia & Nos nouissimè allegans recopilauit D. Ioan. del Castillo *in tract. de tertijs, cap. 41. à numer. 163.* cum multis sequentibus. Ad hunc nempè finem impugnandi Augustinum Barbosam scribendo signanter singula Nostra Responsa, ad diluenda argumenta eiusdem, qui temere non calens naturam negotij, qualitatem, modum, & formam procedendi in remedio violentiæ (vel quia semper abfuit ab Hispania, & eius Tribunalibus Supremis (quibus hæc materia cuditur, & legitimus procedendi modus agnoscitur, indeque iustitia recursus detegitur) & in Romana Curia residebat, vel adulandi forsam gratia, vel potiùs (vt ego rectius arbitror) irritatus, eò quòd in proprio negotio suus aduersarius contra illum vsus fuit hoc recursu in Regno Lusitanæ) recessit à communi tantorum piorum Doctorum, tam Sacræ Theologię, quàm iurisprudentiæ professorum, recursum hunc proueniente ex fonte peremni iuris naturalis, ad bonum regimen pacem & tranquilitatem Reipublicæ, & ab immemoriali obseruantia stylio & praxi omnium Catholicorum Regnorum munitum comprobantium, & licet aliqui Theologi aduersus recursum aliquid insurgere voluerunt, ignari formæ procedendi, & moti ex regulis generalibus excludentibus iurisdictionem Ecclesiasticam à iudicibus laicis, quæ nihil pertinent, nec obsunt recursui violentiæ; adhuc tamen & ipsi non fuerunt ausi penitus illum reprobare, agnoscentes, non esse vi oppressis tolendam defensionem, quàm prestare suis vassallis tenetur Rex omni iure. Ideò amplius non curamus respondere Barbosæ, contenti ijs, quę in eum insurgit Castillo loco citato, ex nostrismet Doctrinis, & fundamentis.

§. VNICVS.

De iustitia Retentionis Litterarum Apostolic. ob longam Hispaniæ distantiam, aditumquè dificilem ad Sedem Apostolicam vrgente necessitate, instantequè scandali periculo exequendi interim easdem in pernitiem Reipublicæ.

SVMMARIVM.

PRo *Vtilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi, numer. 1.*

Retentionem litterarum ob dificilem aditum à Sedem Apostolicam, & longam distantiam, omnes fere Doctores iustificant, numer. 2.

Retentionis litterarum Apostoli. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes vtuntur, num. 3.

Regi Catholico præ omnibus principibus ratio superadditur dificilis aditus ad Sanct. Apostol. ad iustitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus sita sint, numer. 4.

Suspensio litterarum Apostol. si à Sede Apostol. spectaretur; de nihilo prodesset, cùm non nisi iam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset, numer. 5.

Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est; multo magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus, num. 6.

Obseruatio Camilli Borrelli, ad idem adnotatur, ibidem.

Eam prouintiam longe distare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italiæ sita est, num. 7.

Text. singularis in cap. cum longe 93. distin. adducitur expræse probans longe distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & signanter Regnum Galleciæ, ess. q; dificilior eius aditum, num. 8.

Ob dificilem aditum ad Sed. Apostolic. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum, num. 9.

Executor specialiter datus à S. Apost. ad execution litterarum nullum habet in Regno superiorem, ad quem recurratur pro earum suspensione, num. 10.

Recursus quando ita facile haberi nequit ad S. Apost potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur, num. 11.

Iacobi de Grasijs singularis obseruatio ad id refertur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curiæ Romanæ, ibidem.

Retentionem litterarum, adeo iustam reddit longuinquitas Regnorum, & dificilis aditus, vt etiam Doctores qui eam impugnãt legitimam rationem esse expresse fateantur num 12.

Patronus qui Ecclesiam dotauit pro remouenda decipatione bonorum Ecclesiæ potest recurrere ad Regem, num. 13.

Text. in cap. administratores. & c. Princeps, & alia iura ponderantur per Martam, numer. 14. & seqq.

Principis officium est liberare vi oppressos, numer. 15.

Res & personæ Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt, nisi eas & regia, & Sacerdotalis regat potestas, num. 16.

Ob dificilem aditum ad Sedem Apostolicam, & loci distantiã recursus habetur ad Principem sæcularem. Obseruatio Martæ refertur, num. 17.

Periculum vbi est in mora, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, numer. 18.

Propter periculum moræ quis subijcitur iudici non suo, num. 19.

Et ob moræ periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

Dianæ obseruatio dicentis posse Monachum pro tolenda violentia recurrere ad Regem, quando eius Prælatus longe distat, & instans est grauamen vel cœptum iam, num. 20.

Periculum vbi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, absque metu censurarum, agnoscit Diana, num. 21

Prælatos Ecclesiasticos inobedientes mandatis Regis non posse eijci a Regno, dixit Diana, num. 22.

De cuius tamen opinionis veritate negant sunt Doctores remissiuè hic laudati, ibidem.

Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere agnoscit Diana, num. 23.

Scandalum & periculum Reipublicæ, quando

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

do timetur, & Pontifex consuli non potest recurri posse ad Regem, firmat Diana num. 24.

Ad defensionem iustam conditio necessaria est moderamen inculpatæ tutelæ, numer. 25.

Conditiones petitæ à Diana pro iustitia recursus ad Regem cõcurrunt omnes in violẽtijs illatis per Iudices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostol. nu. 26.

Si ad Sedem Apostolicam recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, numquam vis illatæ defensio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditũ, num. 27.

Deterioribusque inconuenientijs, sumptibus & vexationibus ansa & occasio præberetur, num. 28.

Rationes longæ distantiæ, difficilis aditus, periculi imminentis, & urgentis necessitatis efficaciter urgent in Hispaniarum Regis, ob executionem Litterarum Apostol. in damnum publicæ vtilitatis obtentarum, num. 29.

Necessitas urgens, & periculum minans, in dilata & accelerata executio occasionem præbent vi oppressis in pulsu naturæ licitum aliunde remedium quærendi, num. 30.

Dispendia longe maiora considerantur in remotis locis, quàm in proximis, num. 31.

Hispaniam in extremis terrarum, esse & principium & finem Europæ, & vniuersi Orbis. Sebre apud veteres geographos cẽsans est num. 32 & seqq.

Prophetiam Isaiæ c. 18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari, declarant plures DD. num. 33.

Spania (nomen Hebraicum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob eius remotissimum situm, num. 34.

Insula Cadiz vocabatur Gadeira Græcè, significans extremitatem terræ, numer. 35.

Sacrum promontorium (Cabo de S. Vicente) Europæ & Orbis terminus est remotissimus num. 36.

Ebitabilia notabilia sepulchrorum recensentur, quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, n. 37. 38. & 39.

Cantabria sita est in extremitate terræ, & Orbis, num. 40.

Item Prouintia Hispalensis, num. 41.

Item Regnum Galleciæ (Authoris nobilissimi patria) vbi est Promontorium Finis terræ. *Sic dictum ob terræ vniuersæ finem, num. 42.*

Nomen rei conuenire debet, num. 43.

A nomine arguimus, cum talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, num. 44.

Promontorium Finis terræ *Regni Galletiæ semper, & vsque adhuc conseruauit hoc nomen, ibidem.*

Roma cum sita sit in medio Regnorum Christianorum Europæ, per necesse longe distat ab Hispania sita in eius extremitate, num. 45.

Sedes Apostolic. semper recognouit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusauit in multis non recipientibus dilationem, numer. 46.

Hispania nunquã definijt recognoscere Christi Vicarium vti caput Ecclesiæ vniuersalis, num. 47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua independentia a S. Apostol. ob terrarum distantiam, & inconuenientia in tarda negotiorum expeditione & recursu ad eam, num. 48.

Pontifices antiquitus creabant legatum à latere aliquem prælatum Hispaniæ ad euitanda inconuenientia, & dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, numer. 49.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & decretorum obseruationem, numquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, numer. 50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum ad S. Apostol. recurrebatur, num. 51.

Nec ad ipsum appellationes interponebãtur, sed causæ penitus finiebantur in Hispania, ibidem.

Assertio Gerberti Episcopi Remiensis, dicentis, interiora Hispaniæ Papæ iudicia nescire declaratur, num. 52.

Ex notissima difficultate aditus ad S. A. ob tam longam & remotam distantiam, & iter non tutum, sed plenum maris, & terræ periculis iniustitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apost. probabiliter, & securè deducitur, numer. 53.

Pro vtilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi, nu. 54.

Publicæ vtilitatis causa etiam naturali iuri derogatur, num. 55.

Publicæ vtilitatis ratio quando vrget, Ordo est, ordinem non seruare, num. 56.

Ob necessitatem publicam vrgentem, & periculum imminens iura transgredi licet, & licita iudicantur aliàs prohibita, num. 57.

Ob necessitatem vrgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius aliàs requisiti & necessarij, numer. 58.

Licentia Papæ requiritur in impositione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum & vtilitatem communem & publicam, num. 59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando vrget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, vt Princeps petat à Clericis contributionem, num. 60.

Necessitas habet secum dispensationem annexam cuiuscumque prohibitionis, num. 61.

Necessitas quando vrget, & periculum est in mora, facultatesque laicorum non supetunt notoriè, non consulitur Sedes Apostol. pro imponenda contributione, num. 62.

Si ob moræ periculum, & damnum publicum ineuitabile consensus Papæ haberi non potest, præstitus hoc casu à Papa inteligitur, num. 63.

Periculum instans, & distantia locorum excusat ab Ordinis postulatione, num. 64.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania versatur vrgens necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum, num. 65.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis, num. 66.

Occurrere vrgentibus necessitatibus iuris naturalis est, à quo nulla potest persona excipi, ibidem.

Ius naturale caret lege permissiua, prohibitiua, & consultiua, ibidem.

Necessitas & periculum in mora tribuit iurisdictionem non habenti, num. 67.

Exempti si non habent iudicem in Regno apud Regem conueniuntur, ne in eo deficiat iustitiæ administratio contra commune bonum, & in detrimentum populi, num. 68.

MVLTA *autem iure ciuile contra rationem disputandi pro vtilitate † communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, docet Consultus *in l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquili*, & Pontifex *in cap. Abbat. §. fin. versicul. Præsertim cum non nulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur de sententia & reuocata, lib. 6.* Omnes fere Doctores, præsertim Hispani tractantes † de iustitia recursus ad Regem pro tolenda violentia illata à iudicibus Ecclesiasticis inter alias rationes communem vtilitatem, & bonū publicum pertingentes, ei amplius nituntur, quàm honestant, & qualificant difficilis aditus ad S. Apostol. ob longissimam ab hinc distantiam, & periculum imminens, vrgensque necessitas, quæ nullatenus patitur dilationem, vt per Nos videre est abunde, *in tractat. de Regia protectio. 1. part. cap. 1. præludio 3. à num. 99. cum sequentibus*; vbi per plurimorum iurium ponderationem, rationes, & Doctorum allegationem hunc articulū acuratè resolutum reperies. 1 2

Quæ ratio fortior est, & præstantior insurgit in hac, qua versamur retentionis Regalia: qua licet † vtantur omnes totius Orbis Principes Christiani, sicuti ex alijs plurimis Doctoribus adnotauimus infra *in c. 2. num. 4. & 19. num. 25. & 37. hac 1. part.* ex fundamentalibus rationibus scriptis partim per Doctores, partim per Nosmet noviter & vtiliter consideratis *in c. 1. & seqq. hac 1. p.* 3

Adhuc tamen Regi Nostro Catholico præter generalia fundamēta omnibus Christiani Orbis † principibus communia. Hoc aliud impenetrabile superadditur, quòd Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, Orbisque & terræ finibus sita sunt (vt mox aparebit) & longissimè distantia è Romana Curia, cuius aditus obid dificilimus reditur: & non nisi post longissimum temporis spatium, maximaque, & notissima terræ ac maris pericula, à qua impossibile foret remedium spectare, † nisi iam demum litterarum suarum executione peracta, violentia illata, & scandalo iam ruente, & iacturam Reipublicæ operante, quippe executores earum, velut fulgur ad executionem, & inde ruinam populi festinanter currunt, quibus si celeriter & opportunè non occurreretur per hoc salubre (& si instantaneum, & breui duraturum) præsidium retentionis (quo illorum furor detinetur, & modestè per Senatum tēperatur) vt in ex executione tot populo Christiano noxiua, & scandalosa supersedeant interim dumtaxat, quòd de inconuenientijs periculo, & damnis (iuxta Canonum permissionem, de quibus infra *capit. 3.* per totum) Consulatur Romanus Pontifex, & per 4 5

hu-

humilem suplicationem certius de veritate, & legitima causa instruatur, & inde speretur remedium quieti Reipublicæ magis congruens, & commodius; certè facile periclitaretur Respublica hęc, & scandalis vreretur, atque inde pax publica & status Regni tranquilius turbaretur, quoniam non nisi in congruo tempore, & intempestiuè potest à Sede Apostolica sperari remedium, quando iam nec prodesse potest, nec ad aliquid proficere.

Hanc considerationem in ijs terminis
6 de recursu ad Principes † temporalibus cęterarum ditionum comparatione ad Regem Nostrum Catholicum, & Regna Hispaniarum reperio singulariter feciſſe Camillum Borrellum *in tractat. de præstantia Regis Catholici, cap 71. à num. 58.* qui *in num 59.* sic ait: *Ne perturbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum Laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quòd vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romanæ, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, vt propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam Rex, suique Magistratus modestè Clericales contumelias, inter ipsos vertentes compescant*, etiam aduertit Villalobos, &c.

Cuius assertio & ex eo iusta reditur, quod
7 Nos in eisdem † terminis post alios Doctores adnotauimus *in tractat. de Regia protectione. 1. part. cap. 1. num. 100. & 101.* vt ea prouincia longè distare dicatur à Romana Curia, quæ sita sit vltra terminos, & confines Italiæ: pro quo adest textus expressis
8 signanter loquens † de ijs Hispaniarũ Regnis, atque etiam nominatim de Regno Galliæ (dulcissima patria Nostra) *in cap. cum longe 9. distinctio.* quem ex pluribus doctrinis ibi adductis exornauimus in loco, vbi proximè allegato, & num. sequent. & ex alijs valdè singularibus exornabitur vlterius hoc *in 1. à num. 46. & sequentibus.* Nec non ex assertione Geographorum omnium protinus describenda, hoc ipsum clarius apparebit ad securitatem, & maiorem cautionem iustitiæ Retentionis litterarum Apostolic. ab ipsa met necessitate inuentæ in Hispania, & salubriter introductæ iure gentium & instinctu naturæ.

Idem etiam affirmant Flores de Mena
9 *practicar. quæst.* † *lib. 1. quæst. 12. à num. 8.* ibi: *Obuitandas infinitas lites & importunas mollities, & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab alijs quotidie fiebant degentibus in remotis partibus*, &c. Hoc ipsum in his terminis considerat Pater Enriquez *de Pontificis claue. in 3. tomo summæ, tractat. de Pontific. claue. lib. 2. cap. 16. §. 1. in glossa, litera D.* cuius obseruationem ad litteram retulimus hac *1. part. cap. 2. à num. 70.* & signanter *num. 74. & 75.* qui omnes Doctores vltra Cenedum, & alios per Nos laudatos, *in tractat. de Regia protection. dict. cap. 1. à num. 99.* In vnum & idem firmiter conueniunt: recursum ad Regem licitum redi ex tam longa distantia horum Hispaniarum Regnorum à Romana Curia, ad quam difficilimum est, imò impossibilè recurrere pro vitando periculo minante, atque etiam tollenda † violentia inferenda per execu- 10
tores suarum litterarum, nec eos cogere ad supersedendum in executione, quoties ad id subsit iusta causa, & legitima à iure Pontificeo aprobata, vt publicum Regni detrimentum euitetur, cùm nullus adsit in ijs Regnis superior delegatis specialiter datis à Papa, qui ea potestate vti valeat; ad quæ rectè conducunt plurimæ Sacræ Scripturæ authoritates cumulatæ suprà *cap. 1. à num. 3. cum sequentibus*; & præsertim illud Psalm. 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quoniam tribulatio proxima est, quia non est qui adiuuet.* Ex quibus verbis clarè constat in tribulationibus proximis, quàm damnosa sit longa distantia, & discessus protectoris remotus.

Clarè etiam, & singulariter hoc probat
11 Iacobus de Grassijs † *in decis. aureis, lib. 4. cap. 18. num. 119.* dum ibidem circa explicationem Bullæ Cœnæ Domini, ita ait: *Et timeatur magnum grauamen irrefragabile, & non ita facile haberi potest recursus ad Sedem Apostol. tunc enim licitum est apellare, litteras q; Apostol. retinere, donec ad Sedem Apostolicam recurratur, & hoc intelligitur in partibus loginquis, secus autem in proximis.*

Et hęc ratio difficilis aditus ad Sedem
12 Apostolicam, ob longam eius † distantiam, adeo vrgens est ad iustitiam recursus ad Principem secularem, pro tollenda instantanea violentia per executores litterarum inferenda: vt etiam hi Doctores, qui tepidè aquieuerunt Regio huiusmodi recursui, imò & hi, qui incautè, & intrepidè illum impugnarunt, adhuc ausi non fuerunt eandem denegare, & vim, & eficatiam illius agnoscentes, apertissimè fatentur; quod vbicunque ratio hæc versetur: semper licitus erit, iustus & iure probabilis talis recursus, testè Marta *de iurisdictio. 1. part. capit. 48. oni à num. 25.* ait: quòd tunc dicetur Ecclesiasti-

cam

cam poteſtatem deficere, ſi nimium abſens fuerit ſummus ille Prælatus, à quo iuſtitia obtineri debet motus ex doctrina prudentiſsimi Nicolaij Babbi. *in quodam ſuo conſilio, n. 33.* poſt *deciſ. 181.* Cacherani impreſſo pro quo & ipſe Marta recẽtè ponderat, & allegat text. *in c. filijs vel nepotibus 16. q. 7.* quo canone cauetur, vt hæres eius qui fundauit,
13 vel dotauit Eccleſiam, † ſi viderit, miniſtrũ ex collatis rebus aliquid defraudare, Epiſcopo corrigenda denuntiet; & ſi Epiſcopus talia attentauerit, Metropolitano, & ſi Metropolitanus, Regis hæc auribus intimare non differat; ſed cur (quærit ipſe Autor) potius Regi, quam Papæ, omnium, præſertim ſpiritualium Domino: ſoluit ex gloſſa ibi in verbo *Regis*, dicente, vt eum corrigat, cum per Eccleſiaſticum cogi non poteſt, pro quo allegat, *cap. adminiſtratores, & cap. Principes 23. quæſt. 5.* vbi
14 † adminiſtratores ſæcularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum defenſionem, rapacium refrenationem conſtituti eſſe debent, quoties ab Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum quærimonias attentius audiant, & ſecundùm quod neceſsitas expoſcerit, abſque negligentia examinent, ac diligenti ſtudio corrigant. Ratio eſt, quia
15 Principis officium eſt liberare † de manu calumniantium vi oppreſſos, *cap. 1. de pace tenend.* in princip. Bart. *in proœm. ff. in ver. omnem, col. 2. & 4.* præſertim Eccleſiaſticas perſonas quoniam Res, & perſonæ Eccleſiaſticæ
16 † nequaquam in tuto eſſe poſſunt, niſi eas & Regia, & Sacerdotalis regat poteſtas, *cap. res 23. q. 5. cap. fin. diſt. 96.* prout obſeruat dicta gloſſa per Martam ponderata, & explicata.

Qui quidem Doctor Marta ad iuſtificationem prædictorum
17 † vlterius *in num. 27. & 28.* proſequitur in hunc modum: certè melius dixiſſet gloſſa, ideò à Metropolitano recurſum haberi ad Regem, quia non ita facillimè Pontificis aditus haberi poterat, tùm ex proprietate dignitatis, tũ propter multitudinem negotiorum Sedis Apoſtolicæ: imò propter loci diſtantiam, vt dicit Samenſ. *in proœmio regular. Cancellar.* quibus caſibus abſentia inducitur, & vbi
18 periculum † eſt in mora; multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, argument. *capit. cum Eccleſiarum, iuncta gloſſ. de officio. ordinum. cap. baptizarem, diſtinct. 3.* & dicit gloſſa *in cap. ſicut vero, §. cauent, in verſicul. Periculo moræ de ſentent. excommun.* propter periculum moræ aliquando quem ſubijci iudici non ſuo, & quod ob mo-
19 ræ † periculum non ſit cõſulendus Summus Pontifex, Abbas *in cap. non metus, column. penult. ver. Putarem, & col. vltim. ver. Pato, de immunitate Eccleſiaſtica.* Hinc videmus D. Paulum timentem à Iudæis occidi, qui in eum conſpirauerant, miſiſſe adoleſcentem, qui indicaret Tribuno Iudæorum conſilium procedendi, & occidendi illum, vt legitur *Actuum capit. 23.* ergo propter moræ periculum, ne bona Eccleſiæ delapidarentur, melius eſt haberi recurſum ad Regem, &c.

In id ipſum coincidit neuiſsimè Anzonius Diana (qui aliàs acriter ſert Regalia recurſus ad Reges, † ſicuti, & cæteras aliàs quas 20
ab Eccleſia obtinent) *in reſolution. moral. 1. part. tractatu de immunitate Eccleſia. reſolutione 13.* & ante finẽ agnoſcit, quòd quando Prælatus Eccleſiaſticus, ad quem poteſt recurri pro ſolienda violentia longè diſtat, ita vt oppreſſus non poſsit illum adire pro inſtante grauamine, vel etiam capto, poſſe tunc Religioſum, vel Clericum recurrere ad Principem ſæcularem, qualis eſt Rex, quia quando periculum eſt in mora, licitum eſſe,
ait, † Principi ſæculari ad ſe auocare cauſam Eccleſiaſticam, & violentiam auferre abſque metu, & incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ Domini, ex Souſa *in d. Bulla cap. 15. diſputatio. 78. num. 2. & ſeqq.* & Portel. *in additio. ad dubia Regula in fine operis, verbo appellare, num. 3.* & ex Azor, & Bonacina. 21

Hoc ipſum agnouit ipſe met Diana, ibidem, *in reſolutione 17.* qui † poſtquam amplexus fuit contrariam opinionem, non poſſe nempè Epiſcopos, & perſonas Eccleſiaſticas inobedientes mandatis Principis, à Regno expelli (a à cuius tamen veram reſolutionem conſulendus eſt Caſtillo *in tractatu de tertijs, cap. 41. à num. 186. cum ſequentibus*, qui omnes Doctores articulum tangentes, in vnum congeſit) adhuc tamen ipſum Dianam euicit vis, & efficacia rationis difficilis recurſus, & longæ diſtantiæ à Sede Apoſtolica, aroue periculi imminẽtis, quam agnoscens, dicit, quòd ſi tanta eſſet neceſsitas, quòd clarè periculum † eſſet in mora; 22 23
tunc aduerſus Clericos & Epiſcopos turbantes pacem Reipublicæ licere Principi ſæculari per modum iuſtæ defenſionis facere id, quòd recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, neceſſarium eſſe dictauerit, ad quod allegat Molinam *de iuſtitia & iure, tom. 1. tract. 2. diſput. 31. concluſ. 4.* Soſas *de legibus, tract. 14. diſputatio. 14. ſectio. 9. nu.* 111. Lanerium *in 2. 2. diſputatio. 4. q. 4. dubio 1. num. 30.* qui inſuper ex Zeuallos *in tract. de cognitio. per*

viam

viam violent. part. 2. quæst. 77. numer. 9. & Vgolino *in Bulla Cœnæ cap. 11. p. 2. versic. Aut eos, §. 1. num. 3. in fin.* & Salzedo *in pract. crimi. Canoni. cap. 54. littera B.* repetit, id posse Principes † facere de licentia Romani Pontificis, vel quando grane scãdalum, vel periculum Reipublicæ timetur, & Romanus Pontifex consuli non potest, cuius rationem eam esse, inquit Diana metipse; quia quando non adest periculum in mora, non habet locum modus iustæ defensionis, nam conditio necessaria ad iustam defensionem est, vt efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ, sed quando † Princeps potest à Summo Pontifice defensionem postulare; non inculpatè se defendit ergo, &c. remittens se ad Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 24.* 24 25

Hanc Dianæ resolutionem latè examinat Dom. Ioan. del Castillo *in tractatu de tertijs, c. 19. 41. à num. 136. cum sequentibus,* 26 qui *num. 167.* iustus Diana † recenset assertiones, & dicit omnino esse pro recursibus, quibus Seraphi Hispaniarum vtuntur in tollendis violentijs per Ecclesiasticos Iudices illatis. Supponit enim inde ipse Castellus, omnes conditiones veritas à Diana ad iustificationem recursus Regis de plano concurrere in violentijs illatis per eos in his Hispaniarum Regnis longe admodum à Romana Curia distantibus, dum dicit, quòd si ad Romanum Pontificem, vel Iudices alios 27 Ecclesiasticos † recurri deberet, aut Sedis Apostolicæ remedium expectandum esset, nunquam in casibus violentiæ, & vis illatæ defensio naturalis posset, & spectatæ dilationis futuræ, defectuíque naturalis protectionis suorum vassallorum (pertinentis primò à Regem, non ad superiores Ecclesiasticos) frequentissimè iudices & executores violenter se gessisset in magnum subditorum omnium, & Reipublicæ detrimentum, non non indolens, & cõtemptum Regiæ Majestatis, & authoritatis. Dicit insuper; quòd semper adest magnum periculum in mora in casu inobedientiæ Ecclesiasticorum, atque ideo modus iustæ defensionis vrget omnino: nec deficit conditio necessaria ad iustam defensionem, imò adest omnino, & sit cum moderamine inculpatæ tutelæ, & quod si à Romano Pontifice (prosequitur ipse Castillo) remedium † expectaretur, magnis incommodis, & sumptibus, molestijsque & vexationibus ansa, & occasio daretur, & lites ipsæ differrentur, executiuéque in casibus istis non permissis vassalli iuribus, & rebus suis priuarentur, nunquam etiam recursus ad Regia Tribunalia pro vi illata auferenda effectum sortiretur, & perinde esset, ac si recursus ipse tolleretur, aut prohiberetur, si ad Romanum Pontificem partes grauatæ tot sumptibus, dilationibus, & censuris succensi præcisè petere, & recurrere deberent. 28

Vtinam hæ rationes minantis periculi, vrgentis necessitatis, publici status † tranquili turbationis, & difficilis aditus ad Sedem Apostolicam pro remedio vi opressorum consequendo, hactenus consideratæ, & per discursum amplius iustificandæ, ita efficaciter non vrgerent in his Hispaniarum Regnis, longe admodum distantibus à Romana Curia, & quod causæ, quæ passim se offerunt periculi, & scandali, præsertim ex aliquot litteris perperam & importunis præcibus obtentis à Sede ipsa in detrimentum publicæ vtilitatis congruam paterentur dilationem, facilem atque aditum ad Sanctissimum, vt cuncta hæc intolerabilia mala cessarent, & executores litterarum illæ præ oculis haberent, vt sua sponte iuxta Canonum decreta, de quibus infra *cap. 3.* per totum, in celeri & indefessa imprudentéque executione supersederent, & Papam consulerent. 29

At eorum imprudentia, indiscreta celeritas in exequendis litteris festinantes, † & longa distantia (proh dolor!) occasionem præbent tanti damni, & vi opressis in ansa, & in angustia positis, & vt plurimum Ecclesiastica contra sacros, & innodatis petulanter, & festinè perquirendi alium, & licitum remedium, ipsius iuris naturalis impulsu, quo omnia animantia imbuuntur, vt alibi latius scripsimus; recurrunt igitur ad eum, Regem nempe, qui solum creatus fuit & destinatus ad vi opressorum præsidium, quique violentias, iniurias, & externa mala vassallorum in suis Regnis auertere omni studio tenetur, & in somnis super eorum quiete & pace vigilare. 30

Et si (vt à principio huius, §. diximus) omnibus licet Principibus Christiani Orbis retentionis litterarum Regalia vti, propré † Romanam Curiam degentibus, quibus facilè patet aditus ad eam recurrendi, vt in totius Italiæ Ditionibus; quanto magis potentissimo Regi nostro Catholico in suis Hispaniarum Regnis tam remoris, & longe ab ea distantibus hoc licebit? quorum obid dispendia longe maiora sunt, & considerantur, vt in similibus terminis prudenter argumentatur Pontifex *in cap. vnico de Clericis egrotantib.* ibi: *Verùm ne hoc prætextu* 31

Ec-

Ecclesiæ (existentes præcipuè in remotis) dispendia patiantur, Nos earum in hac parte indemnitatibus præcauere volentes, &c.

Constans est etenim apud Geographos, Hispaniam in extremis terrarum ad Solis Ocasum sedere, esseque extremum, princi-
32 pium † & caput totius Europæ, necnon vniuersalis terræ & Orbis finem, & extremitatem, iuxta Plinium *de naturali historia, in proœmio* post medium, & *in capit. 1. in principio*, Mariana *de rebus Hispaniæ, capit. 2.* à principio, Ambrosius de Morales, *lib. 8. capit. 20. & cap. 48.* D. Didacus del Castillo, *cap. 10.* Estrabon *de situ Orbis, lib. 3. à principio*, Maluenda *lib. 3. de Antichristo, capit. 12. & capit. 17. & lib. 5. capit. 12.* & post plurimos alios eruditè tractat diligentissimus Frater Ioannes de la Puente *in conuenientia vtriusque Monarchiæ, lib. 3. cap. 19. §. 1.* per totum, *& §. 2. pagin. 121.* vbi accuratè, & valdè singulariter interpretatur, &
33 declarat † illam prophetiam Esaiæ *cap. 18. Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam, & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius*; vt intelligatur de Apostolis missis ad prædicandum in Hispaniam in qua verba eius verificantur, eò quòd sit sita in extremis Orbis, & totius terræ, postquam alius non est populus, & iterum *in lib. 1. §. 2. ad principium*, ita ait: *Es España la vltima tierra del mundo; no es paso para otras Prouincias, como lo son Italia, Grecia, y Tracia, y essa distancia è independencia es causa de que se ignoren nuestras cosas.*

Et in hoc sensu voluere aliqui, quod nomen *Spania*, quo antiquissimi has de-
34 nominauere † prouincias, est Hebraicum, significans absconditum, & occultum; ex eò quòd id quod longè abest (prout est Hispania vltima terrarum Occidentalium) quasi quid absconditum occultum & coopertum videatur, vt videre est per Pinedam *de verbis Salomonis, lib. 4. capitul. 14. pagina*
35 *187.* vbi allegat † Stephanum antiquissimũ Geographum loquentem de Insula Cadiz, & dicentem vocari *Gadeira*, quòd Græcè significat extremitatem terræ, in illis verbis: *Gadeira Vrbs & Insula in mare Oceano angusta, & oblonga, quasi fascia, sic dicta veluti Gisdeira, idest extremitas terræ*

Et Estrabon *lib. 3. de situ Orbis*, loquens de sacro Promontorio, hoc est Cabo de San-
36 to vicente. † Ita ait: *Hoc enim non Europæ modo, sed Orbis vniuersi in Occidentem remotissimum signum terminatur.*

Hoc etiam nomine antiquissimi declararunt Hispaniam in suorum † sepulchro- 37
rum epitaphijs, prout vnum cuiusdam militis Italiæ oriundi refert Ambrosius de Morales, *libr 8. capitul. 8.* affirmans fuisse inuentum in Caparra, antiqua ciuitate penes Placentiam, & Castillo *capit. 10.* dicit, fuisse inuentum Ezije, quod sic se habet.

Quam. varia. hominum. fata.
Ortus. in. Marsis. Domitius.
Thoranus. vltimas. adij. terras. arma. sequtus. in fœlicia. GN. Pomp. hîc. occubui. &c.

Quod Hispanicè transcriptum sic inquit; Quan diuersos son los hados de los hombres; Y. Domicio Torano nacì en los pueblos Marsos de Italia, vine *à estas postreras partes del mundo*, siguiendo las desdichadas armas de Gneyo Pompeyo, caì aqui muerto † en la batalla. Lapis alter 38
fuit repertus in ciuitate Eboræ Regni Lusitani super sepulchro Sertorij, ita subscriptus.

Sertor. Lusit. Dux. in. extrem.
Orb. plaga. D. immort. vouet. anim. busto. corpus. &c.

Cuius Hispanica traductio hoc indicat: Sertorio Capitan de los Lusitanos, aqui en esta postrera Region del mundo, ofrece su alma à los Dioses inmortales, y el cuerpo à la sepultura; quòd epitaphium refert Ambrosius de Morales *lib. 8. c. 20.* alter etiam † reper- 39
tus fuit in ciuitate Gienensi hoc est de Cadiz in hunc modum.

Heliodorus. in fanus. Cartaginensis. ad extremum. Orbis. Sarcophago. testamento. me. hoc. iussi. condier. vt viderem si. me. quisquam. insanior. ad. me. visendum. vsque. ad. hæc. loca. penetraret.

Qui vulgari lingua hoc importat: *Yo Elio-doro loco, natural de Cartago, en mi testamento me mandè enterrar en este sepulcro, aqui en lo postrero del mundo, para ver si auria*

otro mas loco que yo, que porverme llegasse hasta este lugar; cuius meminere Cyriacus Anconitanus *in libro scriptionum antiquarum*, Petrus Apianus *de antiquitatibus*, & Ambros. de Morales *in eodem tractatu*, laudati per F. Ioannem de la Puente *in conuenientia vtriusque Monarchiæ, lib. 3. cap. 19. §. 1.* prope finem, qui *in §. 2.* abundè probat Cantabriam † esse sitam in extremitate terræ, 40
& Orbis, & de prouincia Hispalensi, quo significauerit Hercules † affixit columnas cir- 41
cumscriptas, *non plus vltra*, Frat. Ioannes de la Puente vbi proximè, §. 2. à principio videndus.

Atque tandem de Regno Galleciæ nobilissimo admodum, atque semper fidelissimo, & nostra † carissima ac dulcissima 42
patria testimonium præbet apertum *Promontorium finis terræ*, Cabo de Finis terre, vulgò semper appellatum, non procul à ciuitate Corunnæ (aqua & ego oriundus) iam dictum & nominatum eò quod Finis terrarum, & Orbis sit, vt reipsa reperè conueniat, † ex §. *est & aliud inditat. de do-* 43
nationibus, l. cum multæ 29. C. de donationibus ante nuptias, §. in [illegible], versicul. cuius auditores, & [illegible] Iustinianum, *in proœmio D[illegible]* Michael. de filijs præsb. tem[illegible] tuas, de probationibus*; & † ab [illegible]ne argnatur, 44
cùm talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, Menochius *de præsumptionibus, libr. 6. quæst. 30.* vbi plura de hoc congerit Gratianus *disceptation. forensibus, tom. 4. capit. 798. num. 14.* & sequentibus, & Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 1.* per totum, præsertim *à num. 8.*

Quod est in istis terminis asserit Florian. de Ocampo, *lib. 1. cap. 2.* Pater Ioannes de la Puente *in conuenientia vtriusque Monarchiæ, libr. 3. capit. 19. §. 1. column. 4.* in principio, ibi: *A cierta punta que haze el Reino de Galicia dentro del mar Oceano, llamaron Finis terræ; y hasta oy retiene el mismo apellido.* Et hæc extremitas, longè à distantia horum † Hispaniarum Regnorum insuper, & ex eo patet, quod scriptum re- 45
linquit ipse mer Ioannes de la Puente, vbi proximè, *lib. 1. capit. 4. §. 2.* nomine prædicens, sic dicens: *La primera silla es el Obispo de Roma, Padre comun de los Fieles, de quien se derriua toda noticia Catolica, tiene su silla en medio de los cuerpos celestiales, quiero dezir, de los Reinos de la Iglesia; porque la ciudad de Roma, patria comun de las gentes, está en medio de las Naciones Christianas, que dende el principio de la Iglesia hasta oy han conseruado la Religion, que vna vez recibieron*; qui Author ne ab aliquo reprehenderetur, seipsum glossauit, & generalem illam assertionem restrinxit, & coarctauit ad Regna Europæ, *in Glossa marginali, littera D.* ibi: *Quales son las naciones Catolicas de Europa, cuyo coraçon y medio es Roma*; nam si Hispania extremitas sit Europæ, & Finis terræ, sequitur tum multum distare à Roma, tum etiam comparatione ad cætera Regna intermedia multo maiorem rationem militare in istis Hispaniarum ad iustitiam retentionis litterarum ex hactenus abundè comprobatis.

Semper enim Sancta Romana Sedes, Regesque Hispaniæ, & eius habitatores recognouerunt † longissimam distantiam à 46
Romana Curia, difficillimum & periculosum aditum, ita vt in multis Hispaniam excusauit necessitas vrgens ab illius aditu, prout signanter & in terminis probat text. singularis *in cap. cum longe 63. distinctione*, *cùm longe* (inquit Pontifex) *latoque diffuso tractu terrarum commeantium, impeditur celeritas Nuntiorum, quo aut non queat Regis auribus decedentis Præsulis transitus innotescì, aut de successore morientis Episcopi libera Principis electio præstolari, nascitur sæpè, & nostro ordini de relatione talium difficultas. & Regiæ potestati, dum consultum nostrum pro subrogandis Pontificibus substinet, innumerosa necessitas. Vnde placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, atque Galliciæ, vt sal uo priuilegio vnius cuiusque prouinciæ licicitum maneat demceps Toletano Pontifici, quoscumque Regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani Episcopi iudicium dignos esse probauerit, ei quibuslibet Prouinciis, & in præcedentium sedibus præficere Præsules, & decedentibus Episcopis eligere successores*: cõsonat text. *in cap. iuxta patrimonium*, & *Canonum instituta, omnes Episcopi, qui huius Apostolicæ Sedis ordinationi subiacent, qui propinqui sunt annuè circa Idus Maij Sanctorũ Principũ Apostolorũ Petri & Pauli limini huius præsententur, omni occasione sopita. Qui verò de longinquo, iuxta Chirographum suũ impleant. 63. distinctio.*

Circa quod singularis adest obseruatio diligentissimi † Fr. Ioannis de la Puente *in* 47
dict. tractat. de conuenientia vtriusque Monarchiæ, lib. 1. c. 11. §. 2. in hæc: *Nunca España dexò de reconocer a. Vicario de Christo, como a Obispo vniuersal de los Fieles, y cabeça de la Iglesia* (quod in magno comprobat ex quadã, *Epist. Episcoporũ Hispaniæ ad Papã*,

apud

apud Cæsarem Baronium, *tom. 6. anno 465. numer. 22.* Maluendam *libr. 2. de Antichristo, capit. 1.*) *pero* † *gouernauanse los antiquissimos Catolicos de España con alguna independẽcia de la Iglesia Romana, por la distancia de las tierras, y por los inconuenientes que hallaron aquellos santos Prelados Padres de nuestra Fè, en vagar los Ecclesiasticos, y en la dilacion del despacho, y en los recursos y apelaciones al supremo Tribunal: y para euitarlos hazian los Papas Legado à Latere à vno de los Obispos de España:* prout 48 49 fuisse † Ioannẽ Episcopum Tarraconẽsem: Salustium Episcopum Hispalensem, probat ipse in Glossa marginali, *littera C.* ex Epistolis Papæ ad eosdem Episcopos & Legatos, *tomo 1. Conciliorum in Hormisda*, Baronio *tom. 6. Annalium, anno 517. n. 63.* itẽ Leandrum, & S. Isidorum Hispaniarum Prælatos fuisse similiter legatus à Latere S. Sedis Apostolic. ex Loaisa *de primatu Ecclesiæ Toletanæ*, §. 5.

Qui Fr. Ioann. de la Puente ad alia specialia descendens prosequitur prout in vers. *Ninguna* † *naciõ Catolica ha celebrado mas Concilios*, 50 ad quorum conuocationẽ & Congregationem, decretorumq; obseruantiam nunquam recurri ad Romanam Curiam ob longam distantiam, & difficilẽ aditum, atque expeditionem admodum morosam & tardã: 51 item † nec in causis criminalibus, nec in condemnatione, & depositione Episcoporum recurri ad Sedem Apostolicam, nec ad ipsam appellationes interponi; sed in Hispania causas omnes definiri, & vltimo terminari, affirmat ibidem ex variis exemplaribus à se aductis in versiculo, *En las causas criminales*, ita concludens: *Y pues no apelò para la Iglesia Romana, acà venecian las causas, y no estaba mas puesto en platica recurrir à la Iglesia Romana*; quod per multi temporis spatium hanc eandem independentiam à Romana Curia perdurasse in Hispania, quousque penitus ab internis inimicis quieuit, & Bellorum incendium cessauit, quo sensu intelliganda est assertio 52 Gerberti intrusi † Episcopi Remiensis, quando tractans de actis Synodi Remensis loquens de Papa, ita ait: *Interiora Hispaniæ eius iudicia nesciunt*; quem in absoluta, & in discreta propositione mentiri dicunt Maluenda, *lib. 2. de Antichristo, cap. 1.* & Frat. Ioan. de la Puente vbi proximè, *dict. §. 2. in Glossa marginali, littera A.* ad finem.

Supposita igitur hac notissima difficultate aditus à Sedem Apostolicam, ob tantam extremitatem, † longissimamque di- 53 stantiam abijstis Hispaniarum Regnis, admodum ab illa remotis, iterque difficilimum & plenum periculis maris, & terræ, & vt plurimum Bellis, & inimicis gloriosissimę Maiestatis, & tantæ potentię. Et felicitatis Nostri Regis Catholici in inuidis (qualem nullus vnquam vniuersi Orbis Monarcha, alius consequutus fuit, nec habet) impeditum; atque simul stante, instanteque & vrgente necessitate, & periculo violenter & festinanter exequendi litteras Apostolicas in detrimentum publicæ vtilitatis, & in scandalum populi, licitus & omni iure permissus indicandus erit iste ad Regem recursus Retentionis, ne executor, interim quod consulitur, & instruitur Sanctissimus de legitima suspensionis causa; litteras exequatur, sed potius supersedeat, prout ex Pontificalium Canonum decretis tenetur ad latè tradita per Nos, infra *cap. 3. per totum.*

Multa autem (vt ad initium huius, §. reddeamus) *iure ciuili contra rationem disputandi pro vtilitate communi* † *recepta esse, in numerabilibus rebus probari potest*, 54 dicit Consultus *in l. ita vulneratus & legem Aquili*, quàm exornant latissimè Zeballos *communem contra commun. 4. part. quæstion. 906. ex numer. 341. & sequentibus*, Dom. Ioan. Valençuel. Velazquez *in consil. 99. per totum*; dicens cum alijs plurimis Doctoribus, quòd publicæ † vtilitatis 55 causa etiam naturali iuri derogatur, & copiosè per Nicol. Balui *in suo consilio posito post decission. 68.* Octauian. Cacherani *num. 31.* ex multorum obseruatione, quòd ex magna & publica causa licitum est, legem transgredi, & addit, quòd quando publicæ vtilitatis ratio vrget, ordinem non seruare, ordo est.

Quòd multo magis procedit in casu vrgentis necessitatis, & instantis periculi dilationem non patientis. Ob necessitatem namque † publicam, quæ vrget, vt 56 illi consulatur, & occurratur, leges etiam, & iura transgredi licet. Necnon quam plurima permittuntur, quæ alias eodem iure sunt prohibita. Adeò vt in omni dispositionẽ, quantumcumque generali semper vrgentis necessitatis causa excepta intelligitur, sicuti abundè videre est ex cumulatis per Castillo *controuersiarum, tomo 5. cap. 113. numer. 15. 18. & 19.* & superiùs *à num. 4.* cum sequentibus.

Quia necessitas nulli legi subijcitur, sed
58 supra legem est, † & ipsa facit legem, nec est culpabile quod fit necessitate cogente, adeo vt propter necessitatem vrgentem possunt fieri actus sine voluntate expressa, & consensu eius, qui alias deberet concurrere & requiri, atque necessarius erat Decius *in cons. 51. nu. 1. & 2. lib. 3.* Vinius *decis. 223. per totam, lib. 2.* Matienzo *in l. 1. titul. 10. glos. 21. ex nu. 7.* Thuscus *littera N. conclus. 18. & 19. & seqq. vsque ad conclus. 24.* Cacheranius *decis. Pedemont. 68. num. 26. & tribus seqq.* Bobadilla *lib. 2. cap. 18. ex num. 316. & seqq.* plurimi recensentur per Castillo *controuersiar. tomo 6. cap. 113. num. 19. & seqq. & antea ex num. 15.*

Hinc est, quòd licet requiratur & necessaria sit precedens licentia Romani Pontifi
59 cis, vt ob † necessitates publicas & communes & mixtas laicorum, & Clericorum tributum & contributiones Ecclesiasticis personis imponantur, vt post longam disputationem rectè obseruat Castillo *de tertijs, capitul. 9. à num. 32.* cum multis sequentibus.

Tamen quando necessitas publica ita vr-
60 geat, vt periculum sit in mora, † ita vt non possit prius consuli nec adiri Sedes Apostolica, absque magno detrimento, & periculo Reipublicæ: tunc licitum esse Principi temporali, huiusmodi exactiones necessarias Clericis etiam imponere, & exigere, vt tanto damno celeriter occurratur, cum necessitas facere licitum, quòd alias est illicitum, & habeat secum dispensationem annexam cuiuscumque prohibitionis, aut requisiti in contrarium. Imò, & permissionem expressam habere videatur ex naturalis, & diuini iuris ratione, eò quòd necessitas nulli legi subijciatur permulti communiter probant Pater Ludouic. Molina *de iustitia & iure, tomo 3. disp. 672. col. 3. infin.* Marta *de iurisdiction. 4. p. casu 1. num. 48. & 49.* post Alexandrum, Signorolum, Socinum Seniorem, Gail, Hernia, Afflictus, Couar. Calderinum, Federicum de Senis, summam Angelicam, Speculatorem, Turrechrematam, Zanarellam, Lucam de Penna, Archidiacho, Collectarium, Innocencium, Bertachinum, Bar-
61 tol. Albericum, † Iacob. Butricariũ, Cepolla, Plateam Barulum, Nicol. de Neapoli, Parisi, Corneum, Ripam, Bertrandum, Decianum, Menoch. Dueñas, Octauian. Abendañ. Mexiam, Menchaca, Salzed. Franchis, Guido Papa, & alios, quos pro hac parte ita laudat, & inteligit ipse Marta. Post quos, eleganter articulum hunc resoluit & fundat Lucas de Penna, *in l. cum ad fœliciſſimam, C. de quibus muner. vel præstat. nemin. liceat se excusare, versic. Sed iam hodie* à princip. *& à numer. 6.* & per eundem Abiles *in capitibus Prætorum 23. gloss. Ordin. num. 5. & seqq.* vbi exclamat hanc Lucæ de Pennæ obseruationem, Rebuffus *etiam in constitu. Regalib. Galliæ, titul. de sentent. prouisionalib. art. 3. glos. 6. pagi. 268.* Ludouicus Mexia *in præmat. taxæ panis, conclus. 1. num. 60. & 61. fol. 21. & conclus. 5. num. 63. & seqq.* Nicol. Balui. *in consilio*, quod habetur post *decis. 68.* Octauiani Chacherian. *num. 29. & seqq.* sequitur etiam, & validissimè comprobat Octauianus ipse *dicta decis. 68. ex numer. 4. vsque ad numerum 13. & numer. 20. & 21.* vbi concludit cum alijs authoribus, quos citat, † quòd quando imminet necessitas, & 62
periculum est in mora, facultatesque laicorum notoriè non suppetunt, non est consulendus Romanus Pontifex, & sic locum non habere decisionem, *cap. non minus, & cap. aduersus de immunità. Ecclesia.* & repetit *num. 23. 24. & 30. & 31.* Zeball. *commun. contra commun. tom. 2. q. 578.* in fin. in illis verbis: *Sed si fuerit imminens periculum in mora, si recurratur ad Romanum Pontificem, tunc recedendum est à regulis iuris,* Gutierr. *practicar. quæst. libr. 1. q. 3. num. 4. & 5.* Olanus *in antinomia iuris litter. C. num. 38.* Azebed. *in leg. titul. 3. lib. 1. Recopil. num. 6. & 7.* constanter Menochius *in cons. 800.* per totũ, *lib. 8.* & melius *in cons. 1000. num. 36. & 37. & 38. lib. 10.* vbi hanc conclusionem securè affirmat, & per plurimorum allegationem † idem tenet Augustinus 63
Barbosa *in collectate ad cap. per venit, de immunitate Ecclesiarum*, vbi concludit, quod quando propter moræ periculum, & dannum, inuitabile consensus Papæ haberi minimè potest, tunc tacitè in hoc casu ab eodem Romano Pontifice præstitus censetur, notanter quoque Pater Suarez *in defensio. Fidei. lib. 4. immunitat. Ecclesiarum, capit. 26 numer. 18. fol. 290.* in fin. in his verbis: *Solum ergo limitari potest illa conclusio in casu vrgentis necessitatis, quando est periculum in mora, quia necessitas caret lege,* &c. Bobadilla *in politica, lib. 2. capitul. 18. numer. 315. vsque ad numerum 326. & 332.* ibi: *Ni la † instancia* 64
del peligro, y distancia del lugar le diessen à esperar otra orden y decreto, latissimè disputat, & per plurimorum Doctorum obseruationes hanc eandem opinionem veram resoluit nouissimè Castill. *in tractatu de tertijs, cap. 9. à num. 32.* cum multis seqq.

Sic

Sic igitur cum in noſtro caſu, quo verſamur, concurrat vtilitas publica, † & eius
65 damnum, vrgens neceſsitas, inſtans periculum dilationem non patiens, ac locorum longinquitas, maximáque extremitas, & in Regno non adſit alius qui poſsit reprimere violentiam executoris Sedis Apoſtolicæ: vt ſaluti publici ſtatus conſulatur licitus reditur, & iure permiſſus recurſus ad Regem antequam adeatur Sedes Apoſtolica, vt interim ſuperſedeat executor in litterarum
66 executione; prout † eleganter obſeruat Bobadilla (maximę authoritatis Doctor) *in politi. lib. 2. capti. 18. à num. 284. cum ſequentibus, & num. 297. fallentia 23.* ita ait: *Y porque ſu excepcion y franqueza concedida à la dignidad, ò a la Religion, ò a las perſonas no ſe eſtiende à la neceſſidad de la natural defenſa, ni à la publica de conſervar el bien comun, ni à las opreſiones, &c. Porque eſta neceſſidad ſiempre queda exceptuada*; & memorabiliter comprobat, *num. 316.* ſic ſcribens: *Porque ſocorrer à las vrgentes y extremas neceſſidades, es de derecho natural, del qual ninguna perſona ſe puede exceptuar, pues en èl no cabe diſpenſacion. Y anſi aunque los Eccleſiaſticos ſean exemptos por ſus perſonas y haziendas, &c. Pero en llegando al derecho natural ſon obligados*, qui *num. 317.* ſic ſcribit: *Porque la neceſſidad no tiene ley permiſiua, ni prohibitiua, ni conſultiua, & num. 318. Y por la neceſſidad muchas vezes ſe alteran, y diſpenſan los preceptos, no ſolo del derecho humano, ſino del natural y diuino*; itaque perſuadente ad hoc iuſta & legitima cauſa, cum antea ſit impoſsibile ipſam Sedem adire, & neceſsitas vrgeat, periculum ſit in mora,
67 quòd tribuit iuriſdictionem † non habenti, etiam contra Clericum, & ex alijs fundamentis ex hoc capite legitimum eſſe recurſum ad Regem acuratè comprobauimus *in tractat. de Regia protectione. 1 part. cap. 1. à num. 99 cum ſequentibus*, cui & hoc §. *dicta addere poteſt*, cui reſolutioni rectè inſuper condicunt, quæ ſcripſimus infrà hac *1. part. cap. 10. §. vnico, num. 31. & à num. 36. & ſequentibus*; & melius quæ poſt plurimorum relationem diximus *2. part. capit. 11. à num. 87. & ſequentibus.* Fir-
68 mantium de cauſis † exemptorum non habentium in Regno iudicem proprium poſſe Regem cognoſcere, ne iuſtitia careat in detrimentum, & pernitiem vaſſallorum ſuorum.

.†.

CAPVT SECVNDVM.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ cauſa, an in Bulla Cœnæ Domini expreſſè prohibeatur, vel expreſſè, aut virtualiter, (ſupplicatione præmiſſa) permitatur.

SVMMARIVM.

EX *origine iuris naturalis gentium, diuini, & poſitiui prouenit, Principem poſſe obuiare violentis executionibus litterarū Apoſt. num. 1.*

Litteræ Apoſtolic. in his Regnis Hiſpaniarum multis in caſibus ad ſuprema Tribunali vehuntur, vt examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam vtilitatem, numer. 2.

Litteræ Apoſtolicæ in pernitiem Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, & temporalis in Senatu reuerenter retinentur, donec Pontifex de veritate informatus, vel reuocet, vel confirmet ſupplicationē præmiſſa, num. 3.

Litterarum Apoſtolicarum examine omnes Chriſtiani Principes vtuntur, num. 4.

Retentionem Bullarum legitimè & iam Doctores, tam Iuriſtæ, quàm Theologi approbantes recenſetur, à num. 5.

Aliud eſt poteſtatem ſecularem mandare abſolutè, ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur, aliud ne ſine ſuo examine exequantur, & de ratione differentiæ, ibidem.

Carolus Imperator obtinuit à Synodo priuilegium, ne ſine ſuo conſenſu inſtituerentur Epiſcopi, num. 6.

Rex in retentione Bullarum, non intendit iudicium Eccleſiaſticum vſurpare, ſed vult ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promouere, num. 7.

Apoſtolicæ litteræ contra publicam vtilitatem detinentur, quia ad Regem pertinet iure naturali populos ſibi ſubiectos, ab huiuſmodi opreſſionibus liberare, numer 8.

Abuſui notorio Eccleſiaſticæ poteſtatis Princeps obuiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur, num 9.

Litterarum Apoſtolicarum in præiudicium

Sanctæ Inquisitionis executio suspendenda, num. 10.

Litterarum Apostolicarum executio suspendenda erit cum debita reuerentia, & secunda iussio expectanda, num. 11.

Statutum Florent. num, ne litteræ Apostolicæ exequantur, nisi habita prius licentia à Senatu ob vitãda scandala, validum est, num. 12. *&* 13.

Edita hac ad euitanda scandala ordinata valent. num. 14.

Statutum ne alienigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & euitando scãdalo valet. num. 15.

Litteræ Apostolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex iusta causa donec Pontifex melius informatus supplicatione præmissa secundam mittat iussionem, num. 26. *&* 27.

Litteræ Apostolicæ falsis fog gestionibus contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis vtilitatem præter Pontificis voluntatem impetratæ detinentur in Senatu ne exequantur, num. 18.

Litterarum Apostolicarum examine omnes Christiani Principes vtantur, num. 19.

Et non ob id aliquas incurri censuras, ibidem, & cum sequent. & 24. *&* 30. *&* 31. *&* 33.

Bullarum retentio existente iusta causa prouenit ab origine, & principio iuris naturalis à sanctis definitionem vi oppressorum, num. 20. *&* 21.

Litteræ Apostolicæ iusta deficiente causa retinere non possunt. num. 22.

Causa legitimæ Bullarum retentionis variæ sunt arbitrio docti & pij viri relictæ, numer. 23.

Litteræ Apostolicæ quæ sine causa tolunt ius tertio quæsitum iustè retinentur, ibidem.

Principes & Senatores retinentes litteras Apostolicas ex iusta causa non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, num. 24. 30. *&* 33.

Retentionis litterarum Apostolicar. recursu omnes vtantur Principes Christiani, numer. 25.

In Francia obseruatur. num. 26.

Litteræ Apostolicæ contra ius Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia generalia ad supremum Tribunal vrbium, illicque examinantur, & retinentur, num. 27.

Retentio in casibus permissis existente iusta causa fieri debet (vt à solet) cum maxima reuerentia Sedis Apostolicæ ad effectum supplicandi, num. 28.

Iusta causa retentionis quando à Senatu non reperitur statum litteræ reduntur impetranti, num. 29.

Litterarum Apostol. retentio, & examen in Regno Neapolitano, ibidem, & num. 34.

Vbi quod existente iusta causa licite retinentur litteræ Apostolicæ, nec hoc damnare Bullam Cœnæ, num. 30.

Bullarum retentio ex principio iuris naturalis prouenit, & ex necessitate officij Regalis, quo ad cingitur Rex ad defensionem impertendam. num. 31.

Reipublicæ Christianæ vtile fore, Principem obtinere priuilegium, vt omnes litteræ iustitiæ & gratiæ præsententur in Senatu ante earum executionem, qui dixerint, num. 32.

Litterarum examen, & retentio licitè fit à Rege, absque incursu censurarum, vbi ita conuenit conseruationi, & paci boni regiminis, num. 33.

Dummodo id fiat sine fraude, aut dolo non ex causa executionem litterarum impediendi, num. 34.

Praxis retentionis litterarum Apostolicar. in Hispania iam diu inolevit, vt si aduersentur sacris Conciliys generalibus informatus Pontifex de veritate quid Ecclesiæ saluti fidelium vtilitati, Reipublicæ commoditati disponat, num. 35. *&* 36.

In Regno Neapolitano, & Siculo non exequuntur litteræ Apostolicæ donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur) num. 37.

Iudices Regij caueant, ne iniustè impediant litterarum Apostolicarum executionem, num. 38.

Princeps iure naturæ, quo tenetur ad sedandum tumultum, & seditionis pericula in Regno cuius est protector in bonis, etiam Ecclesiasticis, potest ex hoc litterar. Apostolicar. executionem impedire, num. 39.

Consuetudo examinandi litter. Apostol. apud varias Christiani Orbis nationes viget sciente. & patiente Papa, num. 40.

Quam non damnat Pater Enriquez, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ, aut nisi Rex de fide sint suspectas, ibidem.

Antoninus Diana insurgens in retentionem litterarum Apostolicarum reprehenditur, ibidem.

Retentio in Senatu fit pro tolenda violentia, ibidem.

In Regno Siciliæ non permittitur, litteras Apoſtolicas executioni dari, donec examinentur à Regio Magiſtratu, & inde emaneat decretum (exequatur) numer. 41.

Monarcha Siciliæ dicitur Rex Hiſpaniæ ex conceſsione Apoſtolicæ, qua exercet iuriſdictionem Eccleſiaſticam in Prælatos Regni, & non videtur procedere authoritate laicali, ſed Apoſtolica, numer. 42.

Hæc Siciliæ Praxis originem habet à priuilegio Apoſtolico dato Rogerio primo Regi, qui conſtitutus fuit legatus Sedis Apoſtolicæ in ſuo Regno, ibidem.

Monarchia Siciliæ cognoſcit etiam in prima inſtantia in cauſis Eccleſiaſticis, & exemptorum non obſtante Trident. num. 44.

Concilium Tridentin. in capit, cauſæ omnes non fuit vſu receptum in Regno Siciliæ, quoad Tribunal Monarchiæ, ibidem.

Legati delatere licet comprehendantur expreſſe in excluſione capite cauſa omnes, non tamen Rex Siciliæ, vti legatus Sedis Apoſtolicæ cum de eo ſpecificè debuit fieri mentio, num. 44

Verba priuilegij Monarchiæ Siciliæ, quo Rex creatus fuit perpetuus legatus qui referãt, num. 45.

Authores plurimi recenſentur, qui tenorem prædicti priuilegij, praxim procedendi, & circa quæ adducunt, num. 46. & ſequentibus.

Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & ſpiritualibus, num. 47.

Author eſt Iudex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus, ibidem.

Cæſar Baronius contra Monarchiam Regni Siciliæ in ſpiritualibus non nulla ſcripſit, num. 48.

Contra quæ nonnullæ Apologiæ exierunt in publicum, necnon Regia edicta, numer. 49.

Princeps poteſt non admittere in ſuo Regno Prælatum electum ad dignitatem ſibi ſuſpectum, num. 50.

Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, vt illic examinentur, & quibus debeat vti in Hiſpania admoneantur per Senatum, num. 51.

Nuntiorum litteræ pro negocij grauitate examinantur in Senatu ante earum vſum, ne inconuenientibus horum Regnorum moribus vtatur, & ad id Summus Pontifex conſulatur, ibidem.

Nuntiorum Sedis Apoſtolicam litteræ non debuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem perſonæ, ſed vt cognoſcatur ex litterarum oſtenſione, an vere ſit miſſus, & quibus facultatibus, ne illis abutatur, & excedat, numer. 52.

Principes tuta conſcientia vtuntur Regalia retentionis Bullarum tuti tot DD. authoritate, num. 53.

Etiamſi res foret dubia poſſet ſequi opinionẽ fauorabilem, ibidem.

Retentionis Bullarum vſus iure immemorabili, & fundamentis vallatur remiſsiuè, numer. 54.

Retentioni Bullarum non obſtat, imò fauet, Bulla in Cœna Domini, numer. 55.

Bullæ Cœnæ Domini quantum attinet ad Bullarum retentionem verba referuntur, num. 56.

Bullam in Cœna Domini in capit. 14. tangente retentionem litterarum Apoſtolicar. qui Doctores referant ad litteram, num. 57.

Bulla in Cœna Domini conformem eſſe vſui Hiſpaniæ in litteris retinendis oſtenditur, num. 58.

Litteræ Apoſtolicæ in Hiſpania, hoc tantum licito fine detinentur, vt ſupplicetur Pontifex, certius informandus, num. 59.

Prælati, & Capitula Hiſpaniæ exortantur à legibus Regijs, vt ſupplicent à litteris, quæ offendant publicæ vtilitati, etiam ſpirituali, illaſque ad Senatum mittant, numer. 60.

Retentionem Bullarum, in capit. 14. Bullæ Cœnæ expreſſe permiſsam eſſe (ſupplicatione præmiſſa) plurimi recenſentur Doctores, id firmantes, num. 61. & ſequentibus.

Fiſcales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ ſupplicantes à litteris Apoſtolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis, numer. 62.

Impedientes litterarum Apoſtolicam executionem præ text. informandi, & ſupplicandi Pontificem, & ſupplicationem proſequendi, non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ, num. 63.

Quia hoc indulſit Pontifex expreſſe in Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum grauamen, num. 64.

Re-

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Recursum ad Regem ob tollendam violentiam, ex litterarum Apostolic. executione oriundam, non comprehendi in Bulla, nec eius censuris qui affirmant, num. 65.

In censuras aliquas non incidunt, iusta existente causa, suspendentes litterarum Apostolicarum executionem ad effectum melius informandi Sanctissimum, numer. 66.

Excommunicatio Papæ contra sibi legitimè resistentem non ligat quoad Deum, num. 67.

Recursus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis est a censuris, cum fiat iure, & Papa permittentibus, existente legitima suspendendi causa, num. 68.

Bullas Apostolicas in derogationem Regij patronatus, Rex retinere potest, nec ob non paritionem aliquas incurrit censuras iuxta Bullam Adriani, num. 69.

Bulla in Cœna tollit fictum prætex. violentiæ a Bullarum retentionem, admittit tamen supplicari sub prætext. probabili violentiæ, num. 70.

Si supplicationes prosequantur legitimè hi, quorum interest, num. 71.

Bulla Cœnæ non cogit, vt de singulis litteris detentis mittatur statim peculiaris informatio Pontifici, num. 72.

Papa contentari solet vna generali allatione supplicationum à litteris Apostol. num. 73.

Sed singularium singularium informatio decet Papæ, in grauissimis occupato, valdè molesta, num. 74.

Partesque interdum pauperes expensis grauibus, & longo itinere grauarentur, si ad singulorum prosequutionem astringerentur, num. 75.

Pontifex aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges Ecclesiastica, sua salua authoritate, vt appareat suauitas legis temporalis Euangelicæ, num. 76.

Dolus (sine vtro) includit dolum, quando pars malicioſè ad effectum defendi, & litterarum executionem impedien. contra iura vtitur recursu, num. 77. & num. 211. & seqq.

Plurimi grauissimi Doctores Salmantini, & Complutenses, qui sic intell. verba (sub prætextu) Bullæ Cœnæ recensentur, num. 78.

Declaratio (supra textus) declaratione, num. 79. recitatur.

Euidentiæ certitudo in rebus humanis quærenda non erit, numer. 80.

Senatus in retentione litterarum Apostolicarum non examinat negocium principale, nec determinat, sed violentiam principaliter deductam, num. 81.

X hoc principio, & constanti fundamento debitæ & necessariæ protectionis, & defensionis proueuientis ab origine & fonte perennitatque incommutabili † iuris naturalis, moribus gentium Christianorum inducto, & aprobato omni iure Diuino, etiam & positiuo, Canonico & ciuili, necnon in concusa & obseruata immemoriali consuetudine vallato (de quo latissimè diximus *in tractat. de Regia protection. 1. part. cap. 1. per totum, & capit. 2.*) inductum est, posse Principem temporalem Supremum violentiæ executioni litterarum debita reuerentia humiliter obuiare. 1

Ac propterea ijs in Regnis † multis in casibus & negotijs litteræ Apostolicæ ante executionem earundem ad Regia mitti solent Suprema Tribunalia, Regio precedente decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, ac suggestionibus importunis à Summo Ecclesiæ vniuersalis Præsule, Pontifice Maximo aduersus Regni, Regumque Hispaniarum priuilegia, indulta, & concessiones Apostolicas; œcumenicaque consilia vniuersalia & prouintialia, neque litteræ hæc interdum surreptiæ contra publicam spiritualis Ecclesiasticæ, & temporalis Regnorum horum vtilitatem, cum scandalo; aut etiam damno iuris tertij (vnquam minimè citati) ac denique iusta & legitima existente causa, quę à iure Pontificio fuerit aprobata praeter concedentis voluntatem & consuetudinem executioni mandentur, imò in ea supersedeatur † interim dum taxat quòd (ab eisdem 2 litteris supplicatione interposita ad ipsum met Pontificem) de legitima suspensionis causa melius informatus, & instructus Sanctissimus vel reuocet, aut reformet, vel secundam remittat iussionem per quam sua voluntas libera manifestè detegatur. 3

Hoc itaque protectionis genus & recursum (quo quidem & alij † Christiani Orbis Principes vtuntur, & hactenus vsi fuere, prout apparebit, & de *Regnis Hispaniarum, Galliæ, Neapolis, Flandiæ, Cathaloniæ, Aragoniæ, Castellæ, Siciliæ*, atque *in statu Mediolanense*, aliàs *Dolanensi*, & de tota *Italia*, multis Doctores laudati infrà *num. 37.* te- 4

stan-

itantur, & Anton. Amato *variar. resol. lib. 2. reso. 72. num. 27. & seqq.* cum Doctoribus ab eo citatis) & alij infiniti aprobant Doctores vtriusque iuris, & Sacræ Theologiæ pijssimi professores, quorum plurimos signanter, & non inutiliter recensemus.

DOCTORES retentionem Bullarum probantes.

IOANNES Driedorus (vir & moribus & Sacra Theologia insignis) *in lib. 1. de libertate Christiana, pagin. 183.* distinguens, † ita mirabiliter ioquitur in re hac. 5
Hinc sciendum est, quod aliud est, potestatem sæcularem absolutè mandare, aut constituere, ne quisquam pareat litteris Apostolicis institiam, & gratiam concernentibus: ne executioni mandet easdem; aliud verò esse potestatem sæcularem mandare, aut constituere, vt sine suo beneplacito, & examine; nemo pareat huiusmodi litteris, nec executioni mandet easdem; nam primum cum sit directè contra libertatem & potestatem Ecclesiasticam, foret eam prorsus tollere, & extringere, nec potest fieri absque contemptu Ecclesiasticæ potestatis, nec potest absque ipsius Pontificis priuilegio conuenire Regi, aut sæculari potestati. Secundùm autem videtur posse fieri absque cõtemptu Ecclesiasticæ potestatis, & absque iniuria, & odio, aut grauamine, seu præiudicio Ecclesiasticæ libertatis, vel Sanctæ Sedis Apostolicæ, aut etiam litterarum eiusdem. Potest enim contingere, quòd Princeps quispiam, aut ex priuilegio, aut excommissione Papæ hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio Synodi; ne sine suo consensu 6
consecraretur, † vel institueretur Episcopus, aut ex causa rationabili secundùm congruam loci, & temporis ad sic statuendum, atque mandandum moueatur propter ab vsus tolendos, ne præficiantur extranei, aut in idonei, qui per nimiam importunitatem, falsasque suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, vel impetratis abvti volunt, ad opressiones pauperum, qui alioqui supretextu litterarum Apostolicarum longis litibus, grauibusque sumptibus vexari possint: non quod potestas sæcularis vellit, sibi aut Iudicium Ecclesiasticarum rerum vsurpare, 7
aut viros idoneos † authoritate Apostolica institutos impedire, aut super illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod vellit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promouere, &c. Hactenus Driedorus, qui rei veritatem rectè calluit.

Simancas etiam *in tractat. de Catholicis institut.* (in excusis Hispaniæ) *titul. 45. de pœnis, à num. 34.* qui *num. 35.* in hæc verba inquit: Vnde fit, † quòd si aliquid Papa 8
discernat contra publicam vtilitatem, vt puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia per simonialia, vel quidpiam simile, manu Regia retineri, & impediri soleat, quia Regum officium est ab huiusmodi iniurijs populos sibi subiectos liberare, & iure naturalis defensionis licet Principibus sæcularibus † cum 9
moderamine inculpatæ tutelæ, ideft salua semper in omnibus Summi Pontificis authoritate obuiare abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis, ne pax publica perturbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, Hieremias *cap. 21. cum seqq. capit. Regum 23. quæst. 5. capit. filijs vel nepotibus 16. q. 7.* Stephanus Aufrerius *de potestate sæculari, regul. 2.* Guillelm. Benedictus *in capit. Raimuntius, verbo Et vxorem, num. 454.* Caietanus *de potestat. Papæ, cap. 27.* Nauarrus *in dict. capit. cum contingat de rescriptis 1. remedio fundamen. 10.* Hermas *lib. 7. de instaurat. Religi. cap. 25.* hæc Simancas mirabiliter loquitur.

Qui ibidem, *num. 54.* antecedenti, aliud & quidem singulare † dicit, quòd si Sum- 10
mus Pontifex concesserit rescriptum seu priuilegium aliquod in præiudicium officij Sanctæ Inquisitionis; illi esse obtemperandum, in executione autem supersedendum, cùm verò simile non sit, vt Summus Ecclesiæ Pastor aliquid facere voluerit in detrimentum Catholicæ Fidei, & hæreticorum fauorem.

Caietanus etiam *1. tomo, tractat. Sancti Thomæ, † tit. de authorit. Papæ, capit.* 11
27. versicul. Ad secundam rationem, vbi, quòd cum debita reuerentia sic suspendenda executio, & secundâ iussio expectanda.

Vitoria *in relatione de potestate Papæ, & Consilij in 22. propositio. cum sequentibus.*

Angelus *in cons. 23.* vbi probat, quòd licet laicis nulla sic attributa † potestas in 12
beneficialibus; valet tamen statutum Florentinum, quo cauetur, vt nulla gratia Apostolica, seu litteræ ad beneficia exequantur; nisi habita prius licentia à Senatu, ne scandala & dissensiones oriantur in pernitiem & exitum Reipublicæ, sicque contra publicam vti-

lita-

litterem, ad quod plurimos Doctores coniecimus infrà *hac 1. part. capitul. 4. à numer. 38.*

Capitius *decis. 131. num. 6. & 7.* idem
13 quod Angelus repetit, allegans † Abbatem contrarium tenentem, quem quidem procedere posse, cum nulla iusta causa & publica adsit forsitan, nec præsumatur; hoc sequitur etiam Azebedus *in l. 14. & 25. titul. 3. lib. 1. Recopil. sub num. 46.* id ipsum Antonius Thesaurus *decis. 131. num. 3. & 7.* vbi refert, talia statuta & edicta fieri posse pro bono publico, ad euitanda scandala & ri-
14 xas, quando † oriri timentur, affirmat Petrus Antonius de Petra *in tractatu de potestate Principis, capitul. 6. numer. 9.* vbi disputat Codex Fabianus *lib. 3. titul. 1. de iudicijs, d fin. 39.* Quintilia Mandosius *in tractat. de monitorijs, quæst. 13. nu. 3.* videndus ad id Didacus de Salagem, *in cap. exaute, num. 24. vsque ad fin. de rescriptis*, & nouissimè Marius Anton. *variarum resolution. lib. 1. resolut. 91. per num. 2.* necnon Hieronym. Portelles & alibi citati in addicio. ad Molinum, *§. alienigena, numer. 1.* cum multis sequentibus; vbi quod validam est statutum, vt alienigena non pos-
15 sit in Regno † beneficia obtinere, pro bono publico, & scandalo inde oriundo vitando, optimè Iacobus Cancerius *variar. resolution. lib. 3. capit. 4. de manutentione à numer. 61. 62. & 63.* vbi inquit post Compellam, quod licet alij in hoc contradicant; tamen in Regno Castellæ, Aragonum, & Galliæ, seruari exaudiri Doctoribus à Portolies commutatis, latissimè etiam videndus Cenedus *in quæstio. Canoni. q. 18.* per totum.

Palatius Rubeus vir doctissimus *in tract. seu libello de beneficijs vacantib. in Curia* per totum, maximè *§. 4. 5. 6 & 7. &*
16 *8.* Quibus quidem † amplissimè & abunde comprobat multis rationibus, & fundamentis validissimis; licitè posse Regem retinere literas à Sede Apostolica impetratas iniusta & illegitima causa subsistente, ex ijs quæ à iure approbatæ sunt, quas latius prosequitur, vt in executione earundem supersedeatur, & hac mediante supplicatione Summus
17 Pontifex † de veritate præmissorum melius informatus de remedio prouideat, & interim secura diuisio expectanda, non tamen prima executorialis in damnum Regni, aut Regis, aut publicæ vtilitatis.

Ioannes Couarruuias (doctissimus Pontifex Orbe totorum merito celebratus, *in practicar. quæstion, quæst. 36. num. 4. versicul. Sic etiam † in his Regnis multis in* 18
casibus & negotijs litteræ Apostolicæ ante executionem earum ad Regias mittuntur audientias & tribunalia; idque fit ex Regio decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat & & obtineatur falsis præcibus, & importunis suggestionibus à Summo Pontifice aduersus Regni, Regisque Hispaniarum priuilegia, & Apostolicas concessiones: denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis huius prouinciæ vtilitatem præter ipsius concedentis voluntatem, & consensum executioni mandentur. Etenim † & alij Christia- 19
ni Orbis Principes eodem iure vtuntur, & hactenus vsi fuere, &c.

Ipse Couarruuias, latius rem hanc tractat circa articulum retentionis Bullarum Apostolicarum, *pract. quæst. cap. 36. num. 3.* per totum, necnon videndus per totum, *cap. videndus*, etiam *nu. 12. vers Hæc verò scripsimus.*

Nauarrus *in manuali Latino, cap. 27. numer. 70. vers. 2.*

Dominicus Bañez *2. 2. q. 67. art. 1. diuis. 2.*

Vega *in summa, 1. part. verbo Excommunion. cap. 55. casu 18. & casu 19.* mirabiliter sequitur, vbi non obid aliquas incurri censuras, firmat.

Pater Villalobos *in summa, tractat. 17. d fic. t. 21. à num. 22.* vbi citat alios simul 20
comprobantes, hanc litterarum Apostolicarum retentionem ad effectum vim tollendi, obidque censuras Bullæ Cœnæ non incurri simul affirmantes.

Thoro *in compendio, decis. verbo Iudex laicus, pag. 294.*

Tapia *ad ius Regni Neapoli, part. 2. sub rubrica quando Rex inter Ecclesiast. personas.*

Pratens Monterroso *in sua practic. 5. tratado de las Chancillerias, in capit. Siguese el quarto processo, que es sobre la retencion de Bullas. f. l. 95.*

Alterius *de censuris, lib. disput. 15. cap. 2. col. 4. vers. Sed postulaui.*

Filiucius *tract. 16. cap. 10. quæst. 4. num. 158.*

Bonacina *de morali Theolog. tom. 3. tract. de censuris in Bulla Cœnæ Domin. disput. 1. quæst. 15. puncto 4. §. 2.* per totum.

Antonius Sosa latè *in tract. de censuris ad Bullam Cœnæ Domin. cap. 14. disput. 75. num 8. cum sequentibus, & disput. 76. num 1. 2. & 3.* qui omnes præallegati DD.

&

& alij plurimi ob hanc retentionem litterarum Apoſtol. nullas incurri cenſuras ſecurè firmant.

Marius Mutta *deciſ. Siciliæ 91. num. 4. & num. 5.*

Ferdinandus Varquez Menchaca *controuerſ. illuſtr. lib. 1. cap. 41. à numer. 19.* cum
21 multis ſequentibus; vbi docte † quidem, & eruditè comprobat hanc Bullarum retentionem factam per Senatum Regium, ex origine & principio iuris naturalis, dictantis protectionem, auxilium & defenſionem vi opreſſorum.

Manuelis Rodriguez *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 6. artic. 7.* per totum, vbi ampliſſimè iuſtam probat ſuſpenſionem litterarum Apoſtolicarum legitima & iuſta cauſa exiſtente.

Et ipſe Manuelis Rodriguez *ibidem, art. 8. ſequenti*, in his terminis hæc ſcribit: *Cer-*
22 *tiſſimum eſſe † apud omnes, litteras Apoſtolicas ſine iuſta cauſa minimè poſſe detineri, ne executioni mandentur, vt ſuprà articul. antecedenti ſatis patet, cauſæ autem iſtius*
23 *detentionis ſunt variæ, quæ arbitrio † boni docti & pij viri relinquuntur, ſicut omnia, quæ à iure non habent expreſſam determinationem, &c. Sed non poſſum vnam ſubire principalem cauſam, propterquam huiuſmodi detentio, & ſuſpenſio poteſt optimo iure fieri; & eſt, quando litteræ Apoſtolicæ, ſine cauſa tollunt ius tertij, non enim Papa poteſt ſine cauſa tolere ius tertio quæſitum*, &c.

Abendañus *de exequend. mandatis, lib. 1. c. 1. num. 32. verſic. Item ex eadem*, vbi idem quod Couar. probat.

Idem Manuel. Rodriguez *in additio. ad §. 9. Bullæ Cruziatæ, fol. 159.* ita ait: *Dudaſe*
24 *mas, ſi los † Reyes, Principes, y Oidores de los Conſejos Reales, deteniendo las letras Apoſtolicas, quedam deſcomulgados por la Bulla de la Cœna, y reſpondə, que no, porque el juez Eccleſiaſtico no los tiene por deſcomulgados, ni ſu Santidad, ſabiendo lo que hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Chriſtiano los euita*, &c. & quod ex hac retentione litterarum Apoſtolicarum legitimo modo, & fine, iuſtaque de cauſa facta nullam incurratur cenſuram; pariter profitentur Pater Vega, Villalobos, Nauarrus, Corduba; & fere omnes ſupra citati Doctores, & citandi.

Eandem etiam praxim probarunt Ioann. de la Cruz *de ſtatu Religionis, lib. 1. c. 6. art. 2. dub. 5. concluſ. 1.*

Pater Enriquez, *lib. 4. cap. 12. numer. 6. in gloſſa, littera Q.* & alijs in locis ſpecificè inferiùs referendis.

Graffis *in deciſionibus Aureis caſuum conſcient. part. 1. lib. 4. c. 18. num. 119.* qui iterum, *num. 120.* Ita ait circa explicationem Bullæ Cœnæ quàm per totum illud, *cap. 18.* enucleatur per ſingulas eius partes, & capitula: *Excommunicantur inhibentes litteras Apoſtolicas iuſtitiam, vel gratiam concernentes executioni demandari, ſine eorum beneplacito, examine, aut aſenſu facit text. in capit. quoniam de immunitat. Eccleſiaſti.* latè per Nauarr. *capit. 27. num. 60.* cum ſequentibus: *Et ratio eſt, quia cum Sedes Apoſtolica à nemine dependeat, vult à nemine iudicari. Sed in Regno ſecus eſt, quia conſideratis conſiderandis, viſiſque litteris de hac re à Papa Regi Philippo miſſis, & econtra cenſeo, non eſſe condemnandos, nec incurrere Regios Magiſtratus expedientes Regium exequatur. Et illud impetrantes, donec aliter à Sede Apoſtolica deciſſum fuerit, caueant autem miniſtri Regis, ne excedant finem mandati Regis, cuius mens Sanctiſſima eſt: in non inferendo præiudicium Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ne diu vexent negotiatores in non expediendo Regium exequatur. Vult enim Rex noſter, vt quam primum ſtatimque litteræ Papæ executioni mandentur, conceſſo eis Regio exequatur.*

Malderius *in 2. 2. quæſt. 1. artic. 10. dubio 8.* qui in fin. ſic ſcribit. *Non videtur improbabile, quòd* Couarruuias *practicarum quæſtion. cap. 35. acuratè tradidit, ex Papæ conſenſu, præſcriptione, & vſu immemoriali, & euidenti ſpirituali regiminis vtilitate, Tribunalia Regia in quibuſdam Regnis ritè ita practicare, vt ſine ſua permiſſione & conſenſu nequeant quædam Apoſtolica mandata executioni mandari.*

Salzedus *in practicar. crimina. Canoni. capit. 54. num. 11. num. 17. 19. num. 20. & 22.* Quo loci rem hanc abunde tractat, & defendit † hanc retentionis Hiſpaniæ praxim, 25
& *in dict. num. 22.* aſſerit, vt non ſolum Hiſpaniæ Reges hoc iure vtuntur, ſed alij omnes Chriſtiani Orbis Principes, ex teſtimonio Ioannis Driedorij *libr. 1. de libertat. Chriſt. pag. 138.*

Morla *in emporio iuris, 1. p. titul. 2. q. 14. numer. 11.* vbi plures Doctores ad hoc allegat.

Humada *in l. 3. tit. 15. p. 1. in gloſ. 9. n. 2. verſ. Quæ reſcripta.*

Rojas *ſingulari 148. in fin.*

Botteus *in tract. de Synodo Epiſc. 3. p. nu. 285. & num. 286.*

Azebedus *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recop. à*

num.

num. 29. cum multis sequentib. vbi doctè & eruditè multis fundamentis hanc retentionem probat.

Vivaldus *in Candelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cena Domin. casu 14. ex numer. 102.* cum multis seqq. & ferè per totum.

Doctor Gerreras *de concilio, c. 12. versic. mas esto la abien podria cessar.*

Rebuffus *in praxi beneficia, 3. part. signatu. verficul. Nec non iure, numer. 12. & 36.*

Et ipse Rebuffus *in tractat. nominatio. quæst. 15. num. 12.* vbi † idem obseruari in Francia refertur, prout & Morla vbi proximè, *num. fin.*

Ioannes de Heuia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. num. 5.*

Castellus de Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18. num. 206.* vbi ita ait, *nu. 103.* Caso
27 es, † en la retencion que se haze en el Supremo Consejo, y en las Audiencias, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar, si fueron concedidas con falsa, ò siniestra relacion (con lo qual muchas vezes los Pontifices y Principes son engañados) ò si las tales Bullas son contra *el derecho, ò priuilegios del Rey, ò del Reino*, concediendose por ellas beneficios Eclesiasticos à estrangeros, *ò por otras vias, ò si son contra otras Bullas, è indultos Apostolicos, ò contra los Concilios generales de la Iglesia*: y que esto se haga assi por estas razones, lo disponen à este caso los Decretos de los Sumos Pontifices, y las decisiones de Emperadores, y lo tienen los Santos de la Iglesia, y el Obispo Couaruvias, y muchos otros grauissimos Doctores. Lo qual quando † comença
28 à hazerse, ha de ser, como se haze, con sumo respeto y veneracion de la Santa Sede Apostolica, por las dichas causas, y con el zelo Christianissimo de nuestros Reyes, y sus Consejeros, *para suplicar dello a su Santidad*, como cabeça y Rector de la Iglesia, para que informado de la verdad y congruencia, prouea y mande, lo que à la salud y vtil vniuersal de la Republica espiritual y temporal conuenga, † y *cessando las dichas causas*,
29 luego se bueluen y restituyen las dichas Bullas con facilidad à sus dueños, para que libremente vsen dellas, &c.

Nostras Gaspar Rodriguez *de annuis reditibus, lib. 1. c. 17. nu. 75. vers. Quarto*, vbi de praxi refertur.

Ioannes Gutierrez *lib. 2. Canonica. cap. 11. num. 31.*

Flores Diaz de Mena *practicar. quæstion. lib. 1. q. 12. num. 8 & 9.*

Zerola *in praxi Episcopali, §. litteræ Apostolicæ*, vbi affirmat, id ita practicari etiam in Regno Neapolitano.

Hieronymus Llamas optimè *1. part. instructio. Confessor. capit. 7. §. 19.* in hæc: *Est aduertendum, † quòd ab immemoriali Reges Hispaniæ examinant litteras Apostolicas sic gratiæ, sicut iustitiæ cum omni reuerentia, & subiectione, solum ne dolosæ suspectæ sint, vel furtiuæ, & surreptiuæ, & hoc cedit in obsequium Apostolicæ Sedis, & finis limites non exceduntur, hoc non damnant Summi Pontifices, nec censuris vetant, secus si malitiosè id fiat, in fauorem vnius & damnum alterius*, consonat suprà *numer. 19. & num. 24.* 30

Hieronymus de Zeballos *commun. contra communem, libr. 4. quæst. 897. à numer. 292.* cum multis sequentibus, *& de cognitione per viam violentiæ, glossa 6. à numer. 62.* cum sequentibus. Quibus locis multa in genere, quæ à Doctoribus dicta erant in huiusmodi retentionis iustificatione recenser.

Cenedus *in collectan. ad decretum collectan. 5.* maximè *num. 4.* vbi ex principio defensionis naturalis, † & obligatione seu 31
officio Principis ad illam impartiendam oppressis, dicit *dict. num. 4.* Reipublicæ Christianæ optimum vtileque fore, Principes seculares obtinere priuilegium à Sede Apostolica, vt litteræ citationis, & alia omnes Bullæ obtentæ à Romano Pontifice, † ante- 32
quam executioni mandentur in partibus, examinentur à Regis Tribunalibus, prout eruditissimè aduertit Doctor Gerrero *de Conciliis, capit. 12. versicul. Mas esto*, sequitur Bobadilla *in politica, dict. lib. 2. capitul. 18. numer. 208. in margine littera D.* vbi ad idem refert Vivaldum, & Rojas, qui pariter hoc idem sentiunt, multum conueniens fore vtrique Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporali, quoniam si illud habent Regna, & ditiones Italiæ propè Romam existentia, quanto magis foret vtile his Hispaniarum Regnis ab illa tam remotis, iuxta obseruationes, & doctrinas vtiliter consideratas suprà *capitul. 1. §. vnico*, per totum.

Cenedus *ipse in quæstion. Canon. quæst. 18. n. 5. & sequentib. & in quæstion. 45. sub num. 9. versic. Supradicta etiam confirmantur*, ex traditis per eundem Manuelem Ro- 34
driguez *tomo 1. quæst. regular. quæst. 6. articul. 8.* vbi asserit, sine timore excommuni-

nicationis *Cœnæ Domini*, posse Reges, & Principes, & suorum Tribunalium Consiliarios detinere litterarum Apostolicarum exe cutionem, si intelligant, ita conuenire ad conseruationem, pacem & tranquilitatem boni regiminis Regni suis: dum tamen idfiat
34 fine fraude, † & dolo, & non causa tantummodo impediendi executionem ipsarum litterarum, de quo etiam vide *num. 30. 19. 24.* Idque ita præticari in Regno Neapolis, testatur Thomas Zerola *in praxi Episcop. §. litteræ Apostolicæ.* Asserens non ex eo Iudices Regios incidere in Bullam Cœnæ Domini: cum id non fiat ad impediendum, sed ad videndum & examinandum, an contineant aliquam subreptionem vel opressionem, vel an quod conceditur sit iurisdictionis Regis, quòd dummodo id maliciosè, & cautelosè non fiat, nec in fauorem vnius & damnum alterius, sed ad informandum melius Romanum Pontificem, sequitur Hieronymus Llamas *1. part. method. cap. 7. §. 19.* hæc ille Cenedus.

Narbona nouissimè *in l. 59. titul. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tomo, glos. 2. nu. 16. fol. 158.*
35 in hæc. Ex quibus sanè † tam diu in Hispania nostra praxis inolcuit, vt si Romanorum Pontificum expediantur diplomata, quæ propter siniſtras impetranti præces, falsas suggestiones, *vel alias causas quascumque Sacris Canonibus, aut generalibus Consilijs aduersentur*, Iudicum Supræmi Regij prætorij auribus intimentur, quibus si ita esse compertum fiat, Regias litteras, quæ vulgo (prouisiones) dicuntur, expediendas decernunt; vt anteaquam Apostolicæ litteræ executioni mandentur: originaliter ad Regia prætoria deferantur, vt illic an ex falsis præcibus, & importunis suggestionibus contra Sacra Consiliorum
36 decreta obtentæ sint, examinentur, & discutiantur. Quo † comperto Summus Pontifex illius rei certior fit, ac precibus commobetur, vt iam veritatis expers, quæ vniuersalis Ecclesiæ saluti, fidelium vtilitati, Reipublicę commoditati, pro futura discernat, ac laudabiliter statuat, nec in hoc Regia decreta Pontificiam iurisdictionem quidquam lædere, aut Sacris constitutionibus aduersari videntur, vt satis apparet ex ijs, &c. Sesse *de inhibitionibus Regni Aragon. capit. 8. §. 3. numer. 83. & 88.* D. Ioan. del Castillo nouissimè *in tractatu de tertijs, cap. 14. à numer. 182. cum sequentibus*, vbi se remittit ad hunc nostrum tractatum consscius nostræ diligentiæ, & continuæ vigilantiæ, esseque iam aprobatum à Consilio Regio, iuxta plurima familiarissima coloquia inter Nos assidue de eo præhabita.

In Regno *Siciliæ, Neapolis*, & in cunctis *Italiæ* ditionibus, hoc idem obseruari, quoties litteræ Apostolicæ † tendunt in præ 37
iudicium tertij, aut in damnum Reipublicæ temporalis, turbando Regalem iurisdictionem, & pacē subditorū, vt impediatur per Regios Consiliarios earū executio, latè probat Antonius Amato *variarum resolut. to-mo 2. resolut. 82. à num. 28. cum sequentib.* & videndus *à num. 26.* qui *num. 28.* ad idem allegat Cabedum *decis. Lucita 3. numer. 7.* Cancerium *variarum resolution. lib. 3. cap. 14. num. 60.* Olibanum *de iure fisci, capitul. 10. numer. 4.* Portolem ad Molinum, *§. alienigena*, Gramari. *cons. 109.* Ferretum *consil. 1. numer. 14.* Petrum de Gregorio *de concessio. feud. part. 8. quæst. 7. num. 8.* Follerium *in constitu. post mundi machinam*, aliosque quamplures, &c. Doctor Don Marius Cutelli R. C. Siciliæ Senator meritissimus *in Codicem leg. Sicular. ad leg. Federici, nota 46. per totam*, & iterum *ad legem Martini, nota 64. per totam*; quibus locis ponit praxim & stylum Regni Siciliæ in examinandis omnibus litteris à Sede Apostolica emanatis, Iacobus de Graffijs *in decissionibus Aureis casuum conscientiæ, lib. 4. circa explicationem Bullæ in Cœna Domini, capitul. principali 18. numer. 120.* vbi de *Regio exequatur* Regni Neapolis, de quo vlterius infra, *num. 41. & sequentibus.*

Camillus Borrellus *in tractat. de præstantia Regis Catholici. capit. 52. numer. 3. & 4.* loquendo in prærrogatiua Regis Hispaniæ retinente Bullas ex iusta causa, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat, & quam graue scandalum sub oriatur ex illarum executione.

Borrellus *metipse, cap. 50. sub num. 19.* recenset & praxim Regni Neapolitani, ne admittantur Bullæ rescripta, & collationes Sacerdotiorum, Prælaturarum, aut beneficiorum à Sede Apostolica emanatę, nisi prius interponatur *Regium brachium*, vulgo dictum (*exequatur*) & vnde inolenerit hæc praxis affert ibi, *à num. 18.* & antecedentibus.

Et iterum ipse Borrellus *in additio. ad Bellegam in speculo Princip, rubr. 6. in verbo Privilegijs.*

Pater Enriquez è Societate IESV *in 3. tom. Summæ de Pontificis claue, lib. 2. cap. 22. §. 1.* latissimè iustam asserit hanc Regiam retentionem, quando ex legitima & iuridica causa fit, *& in cap. 19. §. 1.* & iterum *eodem lib. 2. cap. 15. §. 1. addit.*

Ipse etiam Enriquez *in eodem tract. de Pontificis claue, lib. 2. capit. 11. §. 3.* mi-
38 rabiliter † scribit *in hæc*: Prudenter perpendant Iudices Regij, ne iniustè impediat, fieri executionem absque suo ipsorum conscio, vbi tamen appellatio, seu potius *supplicatio ad Papam* melius informandum; nõ videbitur fribola (quæ pro quæritur signo malorum experimento, quæ alias sequi solent bono communi in Hispania ob falsas impetrantium impetrationes) non prohibetur
39 *suadere interim Regi*, & eius Senatui, imò ex iure patriæ pro suo officio † tenetur ad sedandum guerram, aut periculum seditionis & schismatis in Regno tanquam protector fidei Regalj, in bonis etiam Ecclesiasticis, & potest tollere violentias ob pericula vitanda. Habebat Rex Hispaniæ etiam ex priuilegio Alexandri Papæ VI. aut immemorabili consuetudine, nam Pontifex longe ab Hispania distans à statutis quibusdam, aliqua concedit falsa informatione deceptus, aut importuna quadam vi precum victus nõ intendit libera voluntate concedere, cum ignorantia, & quædam coactio impediat voluntarium. Rex verò curat, suspendi executionem litterarum fraudulenter impetratarum, interim dum Pontificem per suum Legatum melius informet.

Similis consuetudo extat sciente & permittente Pontifice, apud varias Christia-
40 ni † Orbis regiones, quam non damnarem quidem, nisi ob suspitionem fraudulentæ inobedientiæ contra litteras Papæ (vbi Rex de fide aut schismate esset suspectus) at rebus bene perspectis, meritò excusat in Regis vere Catholici Ditione, præsertim dum simul nititur priuilegio eiusdem Pontificis saltim tacito Regibus concesso, &c. Hactenus Pater Enriquez, qui doctè quidem & erudite loquens fuit.

Enriquez ipse Patres varijs aliis in locis eiusdem *tract. de Pontificis claue, lib. 2. capit. 16. §. 1.* & iterum *capitul. 16. §. 2. & capitul. 23. §. 3.* Quibus & alibi perspicuè probabiles dictamus, quod cum hanc Regiam retentionem debito modo factam iustificantes legimus, in dicto fa-
ius tractatus commemorandus.

Hinc non est audiendus modernus Diana *resolution. moral. in tractatu de immunitat. Ecclesiastica, resolut. 12. per totum*, qui (immemor tantorum piorum Doctorum vtriusque iuris, & Theologicæ professionis hanc retentionem, praxim, & vniuersalem consuetudinem omnium ferè Christianę Religionis Regnorum comprobantium) nouiter aduersus eandem resoluit nullo probabili fundamento nixus, qui nec rationes vrgentissimas, vtilissimasque vtriq; Reipublicæ perpendens, nec grauitatem negotij considerans facilè labitur, & in suam opinionem temere inuolbitur in damnum miserabilium oppressorum (qui alio remedio humano sunt destituti) necnon Reipublicæ, non tantum temporalis, verum & ipsius Ecclesiasticæ & spiritualis: quem ideo merito carpit post hæc scripta doctissimus Dominus Ioannes del Castillo *in tractatu de tertijs, capit. 41. à num. 182. cum sequentibus*, sed ipsum Dianam manifestè conuincens ex hijs quæ in hoc *capit. & sequentibus, & in capit. 1. supra hac 1. part.* iuridicè & fundamentaliter comprobata sunt pro huius retentionis debito modo factæ, & iusta existente causa iustificatione. Qui quidem Castellus *sub dict. num. 182.* ex Covarr. Oliuano, & Zeballos asserit, hanc retentionem litterarum Apostolicarum deferri in Senatu pro tollenda violentia, quæ ex earum executione speratur.

Hinc in Regno Siciliæ, eiusque Senatu non solum examinantur litteræ Apostolicæ, an aliquid contineant in damnum Regis, † Regni, & præiudicium tertij, vt 41
ex alijs Doctoribus annotauimus superius hoc eodem *capit. numer. 37. versicul. Et in Regno Neapolit. & Siciliæ*, &c. comprobant insuper hoc *Regium exequatur*, Anton. Corsi *cons. 1. per totum*, Pereira *de manu Regia, part. 2. capit. 65.* Manuel Rodriguez *in addition. ad Bullam Cruciatæ, §. 9.* Pater à Costa *in eadem Bulla, quæst. 96. per totum*, licet Antonius Diana *variarum resolutionum, 4. part. tract. 1. de immunitate Eccles. resolut. 9.* dicat Regem nostrum in hoc *Regio exequatur* procedere ex priuilegio Pontificis, vel ex concordatis ex Basea *in 2. 2. quæst. 67. articul. 1. dub. 2. conclus. 6.* Castro Palao *in opere morali, tomo 2. disputat. vnica, punctu 9. numer. 10.* Iacobo de Graffijs *decision. aurcis, part. 1. lib. 4. capit. 18. numer. 120.* vbi hæc addit verba: caueant ministri Regis, cuius mens Sanctissima est, in non inferendo

præ-

præiudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, nec liceant negotiatores in non expediendo *Regium exequatur*, &c. cum dicti Doctores minime de priuilegio loquantur, sed de litteris missiuis particularibus ad inuicẽ missis inter Papam, & Regem, vt est videre suprà *sub num. 24.*

42 Verum etiam Rex noster Catholicus est Monarcha exercens vtramque † iurisdictionem etiam spiritualem, tanquam Legatus à latere, in suo illo Regno creatus, & constitutus à tempore *Rogerij* eiusdem Regni primi Regis, qui ob eximia beneficia in Ecclesiam obtinuit ab *Vrbano Papa II.* non solum titulum Regis Siciliæ, verũ & singulare priuilegium, nempè vt deinceps Siciliæ Princeps habeat vtrumque gladium. Qui cognoscit de omnibus causis Ecclesiasticis, & spiritualibus tangentibus ad forum Ecclesiasticum, atque de causis exemptorum, tanquam Legatus à Latere Sedis Apostolicæ, cuius in hac parte iurisdictionẽ exercet ex dicto priuilegio, & tam per viã appellationis ab omnibus Ordinarijs, & Iudicibus exemptorum ante difinitiuam emissæ; verum etiam in pri-

43 ma † instantia per viam simplicis grauaminis, seu recursus absque appellatione, imò grauaminis aditu mediante solet impunè Iudex Illustrissimus Monarchiæ retinere totam causam in suo Tribunali, iuxta praxim retro vetustissimam & immemorialem, continuatam etiam post *Concilium Tridentinũ, sess. 24. de reformatio. capit. 20.* præseruans aliàs primam Ordinariorum instantiam, ita vt in illo Tribunali Monarchiæ, & Regno Siciliæ, hæc constitutio conciliaris non fuit recepta, quoad prædictum modum procedendi semper continuatum iuxta ea quæ abundè cumulauimus infrà *hoc in cap. à numer. 114. cum multis seqq.* vbi etiam de aliquibus capitulis *Concil. Tridentin.* minimè obseruatis, quia vsu non fuere recepta de quo etiã specialiter latè egimus *in tract. de Reg. protectione, 1. part. cap. 1. à num. 131.* & superiùs Et hoc *cap. num. 133. & 134.*

Et quæ in similibus terminis latè comprobat Nicol. Garc. *de benefic. 11. p. c. 5. à num. 149. cum multis seqq.* vbi de decreto quodã *Concilij Tridentini* nõ recepto ab aliquibus Cathedralibus Ecclesijs, *& à nu. 158.* satisfacit dificultati ortæ ex eo, quòd in Hispania fuit generaliter receptum totum Concilium Tridentinum, vt tanquã generalis nõ obstet aliquorum decretorũ speciali non receptioni, quem consulere potes pro latiori explanatione.

Et insuper quia licet *in d. Triden. decreto* prohibitiuo Legati quoque de latere expressè comprehendantur, tamen inter illos minimè comprehenditur Rex † Catholicus, & 44
eius hæc Regalia. Etenim cùm omne quod à Sede Apostolica Reges obtinent in perpetuum, Regaliã Regis esse diximus suprà *hac 1. p. cap. 1. nu. 116. & à nu. 141.* Id circo in quibusvis constitutionibus generaliter loquentibus Regum iura, & priuilegia minimè includuntur, sed potiùs excepta, intacta, & præseruata remanent, ob eorum prærogatiuam & excellentiam, *text. in c. fin. in princ. de offic. delega. in 6.* ibi: *Regibus & Regnis, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogatiua gratiæ ipsis conuenit ante ferri dimmtaxat ex capitis, &c. cap. ne reliqui, de priuilegijs, lib. 6. cap. solitæ de maior. obed.* & per hæc & alia alia iura & Doctores copiosè refert Hieron. Gonça. *de alternatiu. glos. 24. à nu. 155. cum seqq.* nam quod speciali nota & expressione dignum est, si fuit omissum, censetur quasi neglectum, *l. item apud Labeonem, §. ait prætor, ff. de iniurijs, l. eos, C. de aquæductu, lib. 11.* quòd latè exornat Castillo *de tertijs, c. 20. à n. 8. & à princip.* Ius enim Regum efficatius est alio quolibet, vt dicit *Imperator. in l. cum multa, C. de bonis quæ lib.* ibi: *Imperialis fortuna omnes supereminet aliàs*; de quo suprà *cap. 1. à nu. 137.* quo supposito in *Concilio Trident. d. cap. causæ omnes*, non includitur Monarchiæ Tribunal, quòd semper cõtinuauit suum antiquissimum ius cognoscendi in prima instantia, quòd eo tidem validissimis alijs fundamentis (quæ pronunc omittimus, cũ nostri instituti non sint) roborari posset.

Et quod Tribunal Monarchiæ non solum cognoscat per viam appellationis ab omnibus Regni Iudicibus ordinarijs, & exemptorum; sed & per viam grauaminis adeatur in prima quoque instantia, & quod hæc Regia Monarchia minimè comprehẽdatur *in Bulla Cœnæ Domini*, & de alijs pluribus inibificationem Monarchiæ, atque stylì tangentibus, latissimè Pater Enriquez *in tractata de Pontificis claue, capit. 26. per totum*, vbi quod Rex Catholicus non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica (cui & ego libenter assentio.)

Quo loci refert ad litteram hoc priuilegium *Vrbani*, & ob quam † causam fuit *Re-* 45
gi Rogerio concessum, eiusdem priuilegij, etiam verba refert Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholici, cap. 71.* vbi latissimè comprobat non solum in temporalibus, verũ & in spiritualibus Reges nostros, quo ad illud Regnũ Siciliæ Monarchas appellari posse

quoniam in eo Legati de latere Sedis Apostolicæ cum plenissima super omnes Prælatos Ecclesiasticos eiusdem Regni potestate & iurisdictione constituti fuerint ex concessione *Vrbani II Roman. Pontific. Rogerio Normantino, tunc Comiti Siciliæ & Calabriæ*, eiusque & ijs hæredibus & successoribus in perpetuum facta, *anno Domini 1099. octavo Nonas Iulij*; cuius verba ibidem ad literam refert, & latè comprobat. Adducit etiam casus speciales, qui à Iudice Monarchiæ ad Sedem Apostolicam per † appellationem fuere delati, & ad eandem Monarchiam per Papam iterum remissi; quos etiam recensent Marius Mutta *super capit. Regni Siciliæ, tomo 3. capit. 35. per totum, fol. mihi 161. & sequentibus*; vbi de eius iustificatione pariter tractat, eiusdem etiam privilegij verba extant apud Thomam Facellum *rerum Siculor. decad. 2. lib. 7. cap. 1.* Mariannam *de rebus Hispaniæ lib. 10. cap. 5.* Gaufredum Monachum *de rebus Normantinis in Italia gestis, lib. 4. cap. 29.* Ioseph. Carnebal. Siculus, *lib. 1. de Historia Siciliæ*, Ioan. Lucam Barberium *in capit. Breb. Siciliæ*. Hieronym. Zurita *lib. 3. Annalium Aragon. cap. 68.* Francisc. Mauro ium *in compendio rerum Siculanicarum, libr. 3. fol. 95.*

46

Cuius Bullæ virtute vt ijdem Authores recensent, Reges Siciliæ ex eo tempore † ibidem Tribunal tenent, quod Monarchia appellatur in quo interiacentur appellationes ab eius Regni Prælatis, & ad suos Regios Magistratus denuntiantur, ab eisque vti Legatis de latere causæ decidantur, per quos etiam Doctores idem recensent doctissimus Præceptor Noster Dominus Ioann. de Solorzan. meritissimus Senator Consilij Indiarum *in singulari tractat. de iure Indiarum, libr. 3. capit. 1. à numer. 71. cum sequentibus*; & licet quondam Rex ipse, & eius Prorreges de causis spiritualibus cognoscebant, concordata postea facta est inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, vt iudex quidem sacris initiatus præesset huic Monarchiæ Tribunali nominandus à Rege independenter à Sede Apostolica, quo nomine me indignum in numerum decorauit & munificentissime contulit *Sacra Catholica Maiestas Philippus IIII.* cognomine *Magnus, anno 1636.*

47

Etsi licet Illustrissimus Carolus Cæsar Baronius *in suis annalibus Ecclesiasticis, tomo 11. Anni Christi 1097. num. 18. cum multis Authoribus*; supradictis † Authoribus, aut non visis, aut insuper habitis, Monarchiam hanc Ecclesiasticam exagitet, serioque improbet, & rigidis atque asperis verbis pijssimos Reges Nostros ea vtentes succenseat, *Bullamque Vrbani II.* commentitiam, vel nimis adulteratam esse, ostendere nitatur.

48

Tamen contra eum plures docti viri peculiares † Apologias scripsere, & præcipuè Illustrissimus Domin. Ioan. Beltranus de Guebara Archiepiscopus Compostellanus, quapropter Regijs edictis, & schedulis, *Datta en el Pardo 15. Iunij* 1611. liber ille Baronij intercipi iussus est, vt tradunt Iacobus Gordonus *in sua Chronographia, anno 1610. pag. 495.* de cuius executione testatur Domin. Ioan. de Solorzan. *d. libr. 3. num. 76. & 77. cap. 1.* 49

Ad huiusmodi etiam Bullarum legitimam retentionem (à qua supra modum digressi sumus, dulce impulsu Monarchiæ ducti) reddentes recte conducunt † illi omnes Doctores sine contradictione probantes, posse Principem sæcularem non admittere à Sede Apostolica, aliterve prouisum, seu electum, si sit persona sibi suspecta, de qua non possit confidere, ne fortè reueleat aduersarijs arcana, & secreta sui Regni. Innocent. *in capit. super his, num. 8. de accusatio.* Abb. *in cap. 1. num. 9. & in cap. cum terra sub num. 2. & in cap. quod sicut num. 7. de electio.* Hostiensis *titul. de electio. §. quis possit eligere, num. 5. versicul. Sed electione iam facta*, Ioan. Andræa *in cap. nobis 25 sub num. 12. de iure patron.* Ioan. Selua *de benefic. 2. part. quæst. fin. num. 65.* Palatius Rubeus *in rubrica de donationibus inter virum & vxorem, in præfatione, §. decretalis, numer. 29. & 30.* vbi in proposito alia plura conducit Hieronym. Gonza. *in regula de alternati. glossa 4. numer. 166.* & supra, Ioannes Igneus *in l. necessarios, §. non aliàs numer. 331. ff. ad Sylvianum*, Casaneus *in Catbalogo gloriæ mundi, part. 5. consider. 24. versic. 194.* Couarruuias *in capit. quamuis pactum in 2. part. relectionis, numer. 5. in fin.* Camillus Borrellus *de præstan. Regis Catholici, capit. 50. numer. 19.* facit text. *in l. si quis aliquid. §. transfugæ. ff. de pœnis, l. omnes, §. exploratores. ff. de re militari*, text. singularis *in l. mercatores*, ibi: *Peregrini Regni (quòd non contemnit) scrutentur arcana*, &c. *C. de commerciis & mercatorib.* plurimos Doctores, citat Azebedus *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopil. num. 19. & 20.* ergo vbi concurrat similis illi causa iusta contra Reipublicæ vtilitatem, aut cum scandalo, &c. litterarum prouisionis licitè (reuerenter tamen) retineri possint. 50

Con-

Conducunt etiam Doctores illi qui ex praxi vsitata affirmant, etiam in alijs multis casibus extra legem Regiam expressos Apostolicas litteras ad Summum Senatum
51 deferri, prout apud Hispanos † potestas, seu facultas Legatorum seu Nuntiorum Apostolicæ Sedis examinatur, vt admoneri possint à Summo Regis Prætorio, quibus vti conueniat dispensationibus, & commissionibus, ne quid fiat in Reipublicę dispendium, cum plerumque Nuntij Apostolici exteri sint, nec satis nouerint, quæ sint præcauenda, ne falsis præcibus & suggestionibus decipiantur, quòd & apud Gallos, & Belgicos Flandriæ obseruari ex alijs testatur Couar. *practicar. quæst. cap. 35. numer. 4. ad princip.* Salzedus *in praxi criminal. cap. 54. num. 19.* vbi quòd ante facultatem huiusmodi vsum pro negotij magnitudine examinantur, vt Pontifex Summus consulatur, quibus facultatibus in his Regnis vti conueniat, quæ autem sint relegandæ; & licet hos Doctores non alleget, bene probat fundamẽtis Zeballos *commu. contra commun. q. 897. à num. 338. tomo 4.*

Probat etiam Pater Enriquez *lib. 2. de Pontificis claue, capit. 22. §. 3.* dicens, quòd quando Nuntius, aut Legatus à latere mittitur à Pontifice, in more habet Senatus Re-
52 gis † petere, vt ostendat facultates commissas à Pontifice, non animo examinandi idoneitatem personæ missæ: sed vt hunc iubeat, quem litteris patentibus constat esse Nuntium aut Legatum Papæ, & vt adhibeatur ei Fides in ijsque pertineat ad munus suum.

Quibus ita suppositis atque vlterius hoc in cap. & præcedentibus alijsq; sequenti consecutiuè supponendis, tot iuris naturalis, Di-
53 uini & positiui † fundamentis munitis, totque Doctorum vtriusque professionis authoritate roboratis, merito affirmare debemus, nullum scrupulum confiderari posse ex parte Regum; qui iam diu ab immemoriali hac Regalia retinendi litteras Apostol. (ad finem dumtaxat obuiandi damnis Reipublicæ & violentiam sincere tollendi, & reuerenter humiliterque supplicandi Sanctissimum de medela & remedio prouisurum) vsi fuerunt. Cũ putare non debuerint; tot Catholicos antecessores suos erraſſe, nec falsum esse, quod omnes ferè tam docti, tamque Catholici Doctores securè licere affirmant, censent, & consulunt. Tritum enim est in iure nostro, & apud Theologos Scolasticos & Morales. Certum velut axioma; sapientium, Doctorumque hominum sententias, & opiniones sequandas esse tuta conscientia, & ab omni culpa excusare tam in foro interiori, quàm exteriori, vt notant Bartul. per text. ibi, *in l. in bonorum, ff. de bonorum possess.* Bald. & alij *in l. iuris ignorantia, C. qui admitti*, Ancharran. & alij *in Clementin. ne Romanæ de electioni*, Paz ab Scala *in tractatu de Consilio sapientium ferè per totum*, Siluester *in summa, verbo Dubium, numer. 4. & verbo Ignorantia*, Nauarr. *in Manuali Latino, capit. 27. numer. 289.* Cardin. Toletus *in summa, libr. 5. capit. 26. in fin.* Saa *verbo Dubium, numer. 3.* Suarez *de censuris, disputat. 4. sectio. 8. numer. 18.* latissimè Tiraquell. *de pœnis temporal. casu 51. numer. 26.* Menochius *de arbitrari. lib. 1. quæst. 23. & centur. 2. casu 177. numer. 5. & in tractatu de præsumption. lib. 2. præsumpt. 71.* Infinitos etiam penè Doctores congerit in similibus terminis D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum, libr. 3. cap. 2. à numer. 29.* cum multis sequentibus.

Imò etiam & si res hæc foret dubia, tutissimi Reges sunt; sequentes sibi opinionem fauorabilem, & probabilem, vt ex Victoria, Cayetano, Siluestro, Nauarro, Valencia, Bañez, Ayala, Lorca, Suarez, Molina, alijsque plurimis probat Solorzan. vbi proximè *numer. 38.* etiam omissis opinionibus magis probabilibus, prout multis relatis firmat Solorzano *sub dict. num. 38.* & latissimè Nicol. Garcia *de beneficijs, 7. p. cap. 2. num. 24. & part. 11. cap. 5. à nu. 351.* plura cumulat exempiaria, varieq; casus sub hac doctrina comprehensos nouissimè Autonius Diana *resol. mora. 4. p. tract 3. de conscientia dubia*, per totum.

BVLLA IN Cœna Domini, casu 14.

TANTORVM Doctissimorum virorũ (quorum hactenus mentionem fecimus aprobantium, hunc retentionis Bullarum antiquissimum † vsum, & immemo- 54
rialem consuetudinem legitimis fundamentis vallatam, & iure omni comprobatam & fulcitam, prout in *cap 1.* huius tractat. & *in cap. 1. & 2. 1. part. de Regia protectione.* adduximus longa serie, vbi adest legitima ad suspensionem earundem litterarum Apostolicarum causa, de quibus vlterius sigillatim

in capitibus erit tractandum) opinioni receptissimæ & communi, *cap. 14. Bullæ in Cœna Domini*, nec obstat, imò potiùs in eo
55 (si debito † modo, & ad euitandam violentiã fiat litterarum Apostolicarum retentio) expressè, vel potius causatiuè aprobatur, & vt hæc veritas clarior fiat, eiusdem verba infero.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & singulos, † *qui per se, vel alios authoritate propria, aut de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum prætexta beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, ac spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissarijs nostris, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorumve è cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conuentus, Colegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione, tanquam Iudices interponunt; quive partes actrices, quæ illas commoti fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitionis emanarunt, à censuris & pœnis, in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs compellant, vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediant, & si suum ad id fauorem, consilium, aut assistum præstant, etiam prætexta violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, & etiam donec ipsi ad Nos infrascandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.*

Hunc *casum 14. Bullæ Cœnæ Domini*, ad litteram referunt Cardinalis Toletus *in*
57 *summa, lib. 1. cap. 27.* † Augustinus Barbosa *de potestate Episcop. allegat. 50 numer. 71. tomo 2. fol. 13.* Piasequius *in praxi Episcop. 2. par. cap. 1. sub num. 3.* & aliquam partem scilicet vltimam, *dict. cap. 14.* etiam refert Conedus *in quæstion. can. 45. num. 11.* Vivaldus *in candelabro Ecclesiæ in explicatione eiusdem Bullæ, cap. 14. fol. 391.* in vltima impressione eundem refert ad litteram Pater Villalobos *in summa, tract. 17. de la decomunion, dificult. 21.*

Vides igitur, quam conformis sit *Bulla Cœnæ Domini* Hispaniæ vsui, & immemo-
58 riabili † consuetudini suspendendi interim executionem litterarum Apostolicarum, vbi iusta & legitima violentiæ causa timetur, ad effectum supplicandi ab illis ad eũdem Summum Pontificem melius informandum, hoc enim licito & iure permisso fine dumtaxat detinentur, & interim suspendantur, vt expresse † disponunt, & profitentur Hispaniarum Reges, *in l. 24. titul. 3 lib. 1. Recopilat.* ibi: *Lo qual es en mucho daño y perjuizio de nuestros Reinos: mandamos, que* † *quando algunas Bullas sobre lo susodicho vinieren, supliquen dellas los Cabildos y las Iglesias donde se trageren, y embien luego la relacion al nuestro Consejo, para que alli se prouea,* &c. Et *in l. 26. eodem titul.* ibi: *Y encargamos a los Prelados y Cabildos, y personas Eclesiasticas, que si algunas Bulas cerca desto vinieren, y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embien ante los del nuestro Consejo, para que alli las vean, y prouean cerca dello lo que conuenga,* &c. *...28. eiusdem titul.* ibi: *Y encargamos à los Prelados y Cabildos y personas Eclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto vinieren y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embien ante los del Nuestro Consejo, para que por ellos vistas, prouean cerca dello lo que conuenga,* &c. Quibus quidem legibus conuenit concors opinio Doctorum: mirum, quos à principio huius cap. laudauimus, & in vnum congessimus.

Quare doctores, qui *dict. cap. 14. Bullæ* ponderarunt, & arctè legerunt, † vnani- 61
miter profitentur, in eo expressè approbari suspensionem executionis litterarum Apostolicarum supplicatione proposita demum prosequta, vt in terminis Manuelis Rodriguez post alios *in summa, 1. part. capi. 158. num. 5.* & *in addit. ad §. 9. num. 87.* Cenedus *in quæstioni. Canonic. quæst. 45. num. 11.* vbi ad id allegat Vivaldum *in explicat. Bullæ Cœnæ Domini. numer. 109.* videndus etiam in vltima impressione *anni 1620.* super eodem casu *14 num. 3.* ibi: *Omnes detinentes Apostolicas litteras, nisi in casu à Bulla concesso,* &c. Ponderat etiam Suarez *in tractat. de censuris, tom. 5. disput. 21. num. 75.* & *76.* Simancas *de Catholica institutio. titul. 45. de pœnis, numer. 54.* optimè notat Vega *in summa, 1. part. verb. Descomunion, cap. 85. casu 18.* & *de casu 19.* pulchrè Pater Villalobos *in summa, tract. 17. difficult. 21. à num. 2.* vbi alios scilicet, Nauarr. *in Manual. Latino, cap. 27. num. 69.* & 70. & Corduba *in summa, quæst. 35.* ita tenentes citat, & explicantes dict. *cap. 14.* Bullæ Cœnæ.

Pater Enriquez etiam *in tract. de Exactis. de Bulla cruciat. cap. 12. §. 2. fol. 1.* in nostris terminis † affirmat, [illegible] in Cœ- 62
næ Domini non comprehendi [illegible]em Su-

ma-

natus, dum ſupplicat nomine Regis, & boni communis ac publici, ad Regnum pertinen-
48 tis, ne deroguetur lex, aut conſuetudo immemorialis, & priuilegia: & iterum ipſe ibidem, *cap. 16. §. 2.* & in alijs locis inferius citandus.

Et cum Alterio, & Filiuſio, Bonacina *de Morali Theologi. tom. 3. de cenſoris, diſputat. 1. quæſt. 15. punct. 4. §. 2.* vbi in hęc: *Impedientes † litterarum Apoſtolicarum execu-*
63 *tionem excuſari poſſunt ab excommunicatione huius Canonis, ſi impediant prætextu informandi, aut ſupplicationem tamẽ coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, ita expreſſe in hoc Canone habetur: cum enim ſæpè contingat, vt quis litteras Apoſtolicas ſubreptitias eſſe, aut iniquum grauamen, vel ſimilia continere arbitretur; Summus Pontifex indu'ſit, † vt impedientes litterarum A-*
64 *poſtolicarum executionem interpoſita apud ipſum ſupplicatione, immunes ſint ab excommunicatione, modo huiuſmodi ſupplicationem coram ipſo Summo Pontifice, & Sede Apoſtoli. proſequantur,* &c. fol. 113.

Eodem etiam modo hunc Bullæ caſum explicant, & intelligunt Graffis ſuperius citatus *ſub num. 24.* & Manuel Rodriguez *in additio. ad Bullam Cruziatam, §. 9. nu. 89.* Viualdus *in Candelabro aure. 2. p. de la Bulla Cœnæ Domin.* per quos & Nauarrum loco citato, ſingulariter obſeruat, & interpretatur *Bullam Cœnæ*, Pater Villalobos loco proximè citato, *tractat. 17. d ficult. 21.* qui *numer. 3.* ita ſubdit: Acerca de lo qual ſe ha de aduertir, que eſta cenſura de la Bulla liga tambien à las perſonas Eccleſiaſticas, que hazen lo que en ella ſe prohibe, que no es licito auocar à ſi las cauſas, aunque ſea por via de fuerça, como expreſſamẽte lo dize la clauſula, y lo aduierten Cayetano, y Suarez. Y quanto à las fuerças ſe ha de aduertir, que los Reyes, y Gouernadores del Reino pue-
65 den, quando en realidad † de verdad ſe haze agrauio y fuerça, remouer los impedimentos que eſtoruan la paz, tranquilidad y buen gouierno del Reino, y ſuplicar a ſu Santidad conforme à vn capitulo de derecho. Y aun ſe colige de las palabras de la cenſura, que dize: *Niſi ſupplicationes huiuſmodi coram Nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur*; para que deſta manera ſu Santidad mejor informado de los inconuenientes que ay, ſuſpenda la execucion de ſus letras Apoſtolicas, y ponga el remedio al daño, que de ſu execucion ſe podia ſeguir, como dize el Padre Fray Manuel Rodriguez, ſiguiendo a Viualdo, Nauarro, y Cordoua, la palabra, *Supretextu*, queda declarada arriba, dize, que quiere dezir lo miſmo, *que ſo-color.*

In id ipſum etiam tendunt omnes alij Doctores, qui meritò affirmant, in nullas cenſuras † incidere eos, qui ex iuſta & le- 66
gitima cauſa à iure Pontificio approbata ſuſpendunt executionem litterarum Apoſtolicarum ad melius informandum Summum Pontificem, & vt eiuſdem ſanctitatem ſecunda inſsio, *gloſſa in Autentica de mandat. Princip. §. ſi quis autem*, tenent Albericus *quæſt. 2.* Zabarella *quæſt. 1.* Ripa *num. 17.* & cæteri communiter Doctores *in cap. ſi quando de reſcriptis*, Maranta *diſputatione 1. num. 19.* Barboſa *in eleſtan. ad cap. ſi quando in additis*, ſuper verbo *Quare adimplere non poſſis*, probat Rodericus *in tractat. de rebus Eccleſ. quæſt. 49. numer. 23.* vbi inquit, quod excommunicatio † lata per Papam contra 67
ſibi legitimè reſiſtentem non ligat quoad Deum. Plures Doctores adducit Anguianus *in tractat. de legibus, lib. 1. controuer. 5. numer. 7*

Adſunt etiam in his terminis verba *Palatij Rubei in libello ſeu tractat. de benefici. vacan in Curia, §. 7. per totum. & §. 12. ad fin.* ibi: Et per hoc † defendi ſatis probabi- 68
liter poteſt id, quòd nos Regij Conſiliarij quotidie in Regio Senatu facimus, præcipimus enim, quòd quando aliquæ litteræ Apoſtolicæ emanarunt, &c. Superſedeatur in executione: donec litteræ ad Regium deducantur Senatum; vt videatur, an aliquid in eis contineatur, quòd Reges, vel patronos laicos tangat, quo cognito ſupplicetur humiliter Papæ, vt ſua Sanctitas dignetur informari de veritate, & Regis, vel patronorum, vel filiorum patrimonialium grauamen reuocetur, nec per hoc (vt arbitror) excommunicationem, vel alias pœnas incurrimus, cum iure, & Papa permittentibus hoc facimus, vt ex iam dictis ſatis patet, & plenè dico *in cap. ex eo de pœniten. & remiſſio. in recollectis*, hæc Palatius. Tenent etiam in his terminis Azebedus *in l. 14. titul. 3. libr. 1. Recopil.* Graffis *in deciſſ. Aureis, caſuum conſcientiæ, part. 1. lib. 4. caſ. 18. num. 119. & cum. 120.* & alij plurimi citandi inferius, *cap. ſequenti, num. 25.*

Hoc etiam ita in his terminis declarauit Summus Pontifex, *Adrianus Sextus*, & eam 69
in Bulla incipiendo de iure patronatus Regij (quam ad litteram adduximus *in tractat. de Reg. protectione, 3. part. cap. 1. à num. 10.*) ita ait, ibi: *Et quia ſicut accepimus litteras Apoſtolicas, deſuper quomodolibet pro tempore con-*

confectas, etiam quascumque derogationes quorumuis iurium præsentandi, seu nominandi, etiam cum quibusvis efficacissimis, & prægnantissimis clausulis inse contentis, nullius roboris vel momenti existere, vosque ac dictos successores vestros, seu vestrum alique eis nullatenus parere debere: & ob non paritionem huiusmodi aliquas, etiam in eisdem litteris contentas censuras, & pœnas nullatenus incidere posse, &c. Hactenus Adrianus Pontifex.

Alias autem doctrinas, quæ omnino conueniant materiæ & declarationi huius capitis videnda erunt infrà, *capit. sequenti, à numer.* 10. *& sequentib.* Non tamen omittam eas, quas scriptas reliquit Pater Enriquez, quæ miro modo conducant rei, de qua agimus, ac propterea eius verba ad litteram referenda erunt.

Ipse igitur *in 3. tomo Summæ tractat. de Pontificis claue. lib. 2. capit. 16. §. 1.* ita loquitur: Pontifex in Bulla cœnæ Domini prima facie videtur tollere excusationem, qua
70 Iudices † Regij *sub prætextu violentiæ*, se ingerentes *supplicant, vel supplicari faciunt à parte litigante, aut Fiscali ad Papam melius informandum.* Pontifex vetat hoc prætextum: admittit tamen ita supplicari sub prætextu probabili violentiæ, quæ illata creditur (aut si vis impendit, timetur inferenda, vt explicabitur, *capit. 17. §.*) *Si modo*
71 † *dictas supplicationes coram Sede Apostolica leg timè prosequantur illi, quorum interest*: quæ verba non cogunt, vt de singulis impeditis litteris Apostolicis statim mittatur peculiaris informatio Pontifici,
72 cùm † enim multæ quædam ferè derogationes passim è Roma in Hispaniam afferantur, contentus esse solet vna generali allatione
73 † litterarum, seu ea informatione, quæ Pontifici per annos aut per statuta tempora à legato Regio ofertur. Hæc enim censetur multorum negotiorum specialis informatio, cum in virtute contineat varias supplicationes, & informationes, quarum singulatim Iudices Regij adhibere possent pro tẽporum, & causarum opportunitate, nam repetitio, & delatio singularum supplicationum,
74 & informationum † esset Papæ in grauissimis, & penè infinitis Orbis negotijs adstricto minus grata, imò valdè molesta, & inutilis, nec commode posset, aut vellet, singula etiã minutissima expedire, & ob prolixitatem causæ nimis passim expensis grauarentur partes litigantes, quarum interest. Et
75 secus haberet † pauper, qui pecunias pro tam longo itinere non habet, periculoque esset, in tanto negotiorum numero apud Iudices tam longè positos taceri verum, & in actibus processus, aut litteris expeditis admisceri falsam informationem, quare vt constet, suauem esse statum, iugumque temporalis legis Euangelicæ decenter † Pontifices 76
sinunt, quædam negotia Ecclesiastica expediri per Iudices Catholicos, salua semper Pontificis authoritate, & reuerentia, &c. Hactenus Doctissimos, & Religiosissimus ille vir.

Cui doctrinæ rectè consonat obseruatio quædam singularis, & non absimilis Lucæ de Pena *in l. cum ad fœlicissimam, C. de quibus muneribus, vel præstationibus, nemini liceat se excusa à num. 2.* vbi tractans de additu ad Sedem Apostolicam pro imponendus, & exigẽdis muneribus seu exactionibus ab statu Ecclesiastico in vtilitatibus, & necessitatibus mixtis, & cõmunibus publicis: ita ait, in ijs quæ bonum commune directo respiciunt, & ipsi Clerici non minus quam laici commodum ex inde consequuntur, non est opus, quòd proinde Romanus Pontifex adeatur argumento suprà *de thesaur. l. 1. post principio, ff. de conditio. institutio. quæ sub conditione, §. vlt. nro 24 quæst. 1. capitul. 1.* Satisque absonum videretur, vt pro modica pecunia, quæ fortè alicui villæ imminet in ijs casibus exoluenda, vt Romanus Pontifex in longinquo consistens necessariò pro inde consulatur. Iam pluris tunc esset oneris, expensarumque fabitio, quàm commodi ex cõtributione Clericorum illario, quòd lex aborret, suprà *de annoris. & tributis, l. mediterranea, ff. de iudicijs, l. sed & si susceperit, §. 2. & l. si longius, §. 1.* Hoc enim potius esset, pauperes vniuersitates, portione contingente Clericos, & Ecclesias pro maiori parte defraudare, quàm grati Consilij super hoc munus impendere ad hoc *in Authentica de iudicijs, §. ne autem.* Item quia vbi præscriptas leges facta prouisio inuenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reseruauerit argument. *ff. de aliment. legatis, l. alimenta, §. Basilicæ, & l. si Stichus de verborum obligation. l. doli clausula, ff. de pœn. sanctio. & lib. 6. de præbendis, capit. dudum, & capit. quamuis tibi*, &c. Et inferius ibi: Verisimile est igitur, quòd ipse nolit vlterius suas aures molestari super eo, quòd est per leges tam salubriter definitum, *dict. l. 1. supra de thesauri*, &c. Quem ad idem referunt, & sequuntur Anilesius, Rebuffus, Mexia, & Nicolaus Balui laudati à Castillo *in tractatu de tertijs, capit. 9. numer. 35.*

&

& 36. & conducunt, quæ latius diximus hac 1. par. cap. 1. §. vnico, per totum.

Adhuc & ipse Enriquez in glos. eiusdem, §. 1. multa notabilia ponit in comprobationem eorum omnium, quæ dicit in eius contextu, quorum aliqua speciali annotatione digna repetam, dicit igitur ibidem littera A. in hæc, *capit. 12. §. 1. P. & tunc Iudex incurrit excommunicationem infra, capit. 21. §. 2. nam vox* (prætextus) *includit dolum puta, dum* † *pars aut Iudex, vt malicioſe contra iura diferat litem & cauſam difugij; curauit iterum atque iterum habere recurſum ad Regia Tribunalia, & opponit titulum ſimulatum de prohibenda vi, accipitque in quemdam fictum prætextum & colorem, quando conſtat, nullam fuiſſe vim*, Michael. Thomaſius & Salmanticen. & 78 Complutenſi † Theologi, ac Iuriſperiti Moya, Frater Gallo, Frater Bartholomeus de Medina, Noſter Deza, Auditor ille Atienza (qui fecit recopilationem legum) *& praxis hæc ita à peritis & timoratis Auditoribus defenditur, & citati, capit. 12. §. littera M. N.* &c. Ad id autem quod hic dicitur de dictione (*Prætextus*) vide quæ in comprobationem adduximus *Nos in tract. de Regia* † *protectio. 1. p. cap. 2. nu. 16. 17. & num. 18.* in propoſitum eiuſdem ſignificationem ponderantes, & hoc *cap. à numer. 111. & ſeqq.* 79

Qui Enriquez *ſub littera B.* vbi dixerat admitti in Bulla ſupplicationem prætextu probabili violentiæ, ita gloſſat: *Quia in rebus humanis non eſt quærenda certitudo euidentiæ, capitul. 19. §. 3. littera F.* 80 *Et Iudices* † *auditis aduocatis viſſum proceſſum diligenter examinant, non vt decidant principalem cauſam Eccleſiaſticam, tamquam Iudices, ſed examinant de alijs, vt explorent an inſit violentia, de qua* 81 *principaliter* † *cognoſcunt, & qui habet ius ad cognitionem circa finem pro bono communi; habet & ad media proporcionata, vt auferatur vis, vt autem tutius procedant; habet Rex priuilegium Papæ, aut tacitum eius conſenſum ex conſuetudine immemoriali*, &c.

†

SECTIO. I.

Opreſſo ſupplicanti ad Sanctiſsim. incumbit ſupplicationem proſequi, cuius deſidia, aut culpa Regis Regaliæ nec imputari, nec ob eſſe poteſt.

SVMMARIVM.

Supplicationem à litteris Apoſtolicis, quas partes interponunt, vel per Senatum interponere tenentur, Regius Fiſcalis proſequi ſuis, aut Regis expenſis non adſtringitur, num. 82.

Senatus vbi reperit cauſam retentionis litterarum legitimam in eodem decreto ſicut ſolet in aliquibus caſibus iubere, vt pars, cuius intereſt ſupplicet Sanctiſſ. numer. 83.

Bulla Cœnæ ſolo contentatur, vt Rex ſupplicet à litteris, vel ſupplicare faciat, numer. 84.

Dictio (aut) eſt alternatiua, & ſufficit alterum adimpleri, num. 85.

Siuè diſpoſitio, qua apponitur, ſit affirmatiuè, ſiuè negatiuè concepta, ibidem.

Bullæ Cœnæ verba declarantur, vt vnuſquiſque tam Rex, quàm pars ſuas ſupplicationes proſequantur, num. 86.

Singula ſingulis congruè referenda ſunt, vbi ad plura ſingularia infertur, ibidem.

Manutentionis, & immiſſionis ſimul petitæ ſi adſunt bona poſſeſſa, & non poſſeſſa ſubſtinetur, referendo ſingula ſingulis, ibidem.

Si præceſſit diſpoſitio diſtributiua inter aliquos, & ſequatur clauſula generalis copulatiua, intelligitur diſtributiua inter illos, ibidem.

Regi de iure permittitur tolere violentiam illatam ex litteris Apoſtolicis in damnum Reipublicæ impetratis per executionis ſuſpenſionem, num. 87.

Supplicationem proſequi coram Sanctiſſim. in priuatis negotijs, non Regi ſed parti, cuius intereſt, incumbit, num. 88.

Impetrans, cuius Bullæ detinentur poſt examen tanti Senatus, meritò ſibi ex de ſecunda iuſſione, cauſam deſerit coram ſecus Sanctiſſ. noniter, & veritas inſtrumentalem, num. 89.

Litteris deſertis per impetrantem ob legiti-

mam

num retentionis causam supplicationis prosequendæ obligatio videtur cessare, numer. 90.

Appellans consentiendo grauamini renititur appellationi, & inhibitioni appellationis virtute expeditæ, num. 91.

Supplicans à litteris Apostolicis nullo termino est adstrictus ad eam supplicationem prosequendam, num. 92.

Ponderantur verba Bullæ Cœnæ, ibi, legitimè prosequantur, vt intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione, nu. 93.

Parte supplicante à litteris citata, & non comparente secunda iussio obtenta obtemperatur in Senatu, num. 94.

Recusas præcedens legitimè interpositus in litterarum retentione, non redditur illicitus ob non prosequutam supplicationem per oppositum interpositam, num. 95. & sequentibus.

Actus licitus respectu principij, & prohibitus respectu finis illud attenditur, vt licitus iudicetur, num. 96.

Præscriptio incboata tempore permisso, completa tamen tempore prohibito licita iudicatur, num. 97. & seqq.

Finis quando habet necessariam consequentiam à principium, non finis, sed principium attenditur, ibid.

Quòd secundæ vel tertiæ legem factum est, ex cuentu non retractatur, num. 98.

Præscriptio bonæ fidei inchoata, & perfecta, per superuenientem malam fidem non redditur illicita, num. 99.

Rex per suum legatum per annos refert Pontifici supplicationes, num. 100.

Et plures recensentur legati Regij missi ad Pontificem, vt conferrent hanc retentionis materiam, ibidem.

QVOD autem ipse Pater Enriquez dixerat in contextu: *Si modo dictas supplicationes coram Sede Apostolicè legitimè prosequatur*, & citata litterâ eiusdem Bullæ (de quo superius, *numer. 70.*) ubi ad litteram hunc Authorem retulimus) ita gloss. ibidem, *in littera C. Non tenentur Iudices, aut Fiscalis suus, aut Regis expectare decreta singulas litteras impetratas, sed bastat legere eorum stylum: debet privatam suam causam prosequi. Fiscalis ea ibi in generali refert Pontifici per Legatum Regium. Ita post maximum studium, & consultationem resolut Doctor Iulianus de Castrejon, cum esset Fiscalis Senatus Regij, & eam praxim Senatus probant viri sapientes, &c.*

82

Quæ verissima doctrina, & assertio ex plurimis alijs exornatur, & roboratur, etenim Senatus Regius, quando indagata causa proposita † & deducta, legitimam & iustam 83
ad retentionem litterarum reperit, easque retineri decernit: in eodem simul iniungit decreto, at præcipit, vt ad suam Sanctitatem supplicet pars opressa. Quo solo, quantũ attinet ad Regem his in causis, & negotijs suum auxilium præstantem opressis, Summus ipse Pontifex in eadem Bulla contentatur, vt 84
& clarè † indicatur eiusdè verba, ibi: *Etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad Nos informandos (vt ipsi aiunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint*, &c. Ponderata illa dictione distributiua, & aduersatiua (*aut*) apposita inter illas vipartitas orationes *supplicauerint*, relata ad partem cuius interest executionis suspensio: & aliam *supplicari fecerint*, relatam ad Regem & Senatum, qui hoc onus opressio expresse imponere solent, ex qua sufficit † alterum adim- 85
pleri, *l. si hæredi plures, ff. de conditionibus institutio. l. sternumque, § final. ff. de iure dotium. l. si cuius stipulata fuerit, in fin. ff. de verbor. obligation.* cum pluribus similibus. Quod procedit siue dispositio sit affirmativa, siue negativa, quia si vtatur hac dictione alternatiua (*aut*) similiter operatur, vt sufficiat alterum adimpleri, latè Covarr. *singulari. 6. num. 3.* Barbos. *in dictio. 46. à princ. & num. 3.*

Cùm enim hæc Bulla primitus loquatur alternatiuè, & distributiuè de Regibus, seu parte † vim patiente quo ad supplicationem 86
interponendam, ibi (*Supplicauerint, vel supplicari fecerint*) nempè quando Reges supplicant, quòd tunc accidit, quando causa immediatè, & directè tangit ius Regis, vel generaliter ius publicum Regni, quia tunc Fiscalis Regis supplicat, iuxta doctrinam inferius, *num. 159. & sequentibus*, latius etiam *in cap. 13. à num. 53. versicul. Ex quibus omnibus mirabiliter*, & per totum, cap. præsertim, *à numer. 6. versicul. Quibus tamen, & alijs, & à num. 57. vers. Quam nostram resolutionem.*

Quando autem negotium tangit ius partis particularis, & priuatæ; tunc ipsa pars supplicat, quàm supplicare faciunt, & expressè decernunt Senatores. Ideireo verba illa alia generaliter, indifferetè, & indistinctè &

co-

copulatiuè prolata per dictam Bullam poſt modum ſubſequtã, ibi: *Niſi ſupplicationes huiuſmodi*, &c. *Legitimè proſequantur*; diſtributiuè & diſcretiuè accipienda, & intelligenda ſunt, ſingula ſingulis congruè referenda iuxta præcedentem diſtributionem, & alternatiuam; vt ei incumbat ſupplicationem proſequi, qui eam emiſit, atenta ſignificatione vocabuli, *Proſequantur*, quòd nõ verificatur niſi in incipiente, & eandem ſupplicationem emittente, iura ſunt expreſſa, *in capit. cum ſit Romana, de appellation. & relation.* ibi: *Quòd ſi is qui appellauerit, cauſam appellationis non fuerit proſequutus*, &c. *cap. perſonas, cap. ex ratione eodem titulo*, cum infinitis alijs. Sicque de neceſsitate referenda ſunt ad proponentem, etenim quoties præcedit diſpoſitio, & clauſula diſtributiua inter aliquos, & ſubſequitur generalis copulatiua omnes complectens intelligitur eodem themate retento, diſtributiuè inter illos, ſingula ſingulis referendo, Rotta *decis. 611. n. 3. & 4.* penès Farinacium *in poſthumis, tomo 1. & decis. 568. num. 3. & decis. 206. numer. 4.* optimè Mantica *de contractibus, lib. 2. titul. 3. num. 18. & ſuprà*, & in ſingulari caſu Burgos de Paz, *quæſt. 1. numer. 3.* bona doctrina Viuiani *de iure patronatus, part. 2. lib. 13. cap. 8. numer. 279.* idem Farinacius *tomo 1. nouiter nouiſſima decis. 160. num. 4.* vbi de eo qui petit immiſſionem ſimul, & manutentionem, quòd ſi adſunt bona poſſeſſa, & non poſſeſſa; remedia poſtea petita promiſcuè generaliter, referuntur ſingula ſingulis, manutentio ad bona poſſeſſa, immiſsio ad non poſſeſſa, ſequitur Ludouiſius Poſt *de manutentio. obſeruatio. 59. num. 75.* Caſſanate *conſ. 36. numer. 8. & ſequentibus*, Surdus *conſ. 362. à numer. 17. lib. 3. & conſ. 150. à numer. 95. & in conſil. 336. num. 26.* D. Ioann. Baptiſta Valençuel. Velazquez, *conſ. 121. num. 30. tomo 2. & conſ. 171. n. 6.* Alexand. Ludouiſi. *deciſ. 297. numer. 9. & deciſ. 433. num. 9.* Rotta *deciſ. 605. num. 4. & 5.* Seraphin. in qua aliæ recenſentur, Flamin. Pariſius *de reſignat. tom. 2. quæſt. 7. à numer. 100.* vbi quod ſi in ſupplicatione duo ſupplicantes petant res diuerſas, & poſtea in concluſione ambo copulatiuè loquantur, petendo indiſtinctè eaſdem res ſimul loquendo, intelligatur diſtributiuè, non cumulatiuè, ſed referendo ſingula ſingulis ad præcedentia, Caſtillo *tomo 5. capit. 86. à numer. 22.* (licet nullum ex præcitatis Doctoribus alleget) qui omnes conſulendi ſunt pro ſingularibus caſibus.

Quo circa Regi non incumbit, omnes etiam priuatorum ſupplicationes proſequi, ſed vnuſquiſque quàm prorrumpit; ita vt ob negligentiam & deſidiam partis in eam proſequendo, iuri, & Regaliæ Regis (qui ſemel retentionem legitimè decreuit, & ſimplicare, ſimul mandauit) detrahi & obeſſe non poſſit vt ſtatim *à num. 95. cum ſequentibus*, & facit text. *in l. quid ergo, §. contrarium, verſicul. Suffecit de contra & vtili action. tutel.* ibi: *Suffecit tutori bene, & diligenter negotia geſſiſſe. & ſi euentum aduerſum habuerit, quod geſtum eſt. l. ſed an vltro. §. is autem. ff. de negot. geſtis, l. tutor qui, §. ſi poſſibu. ff. de adminiſtration. tutel.* vbi ſi tutor capit vtiliter gerere rem pupilli, licèt poſtea malus exitus ſequatur non culpa tutoris, nihil ei imputatur, ſed eſt excuſatus, quæ iura & alia plura late exornat Præſul Dom. Ioann. Baptiſta Valençuela, *conſ. 154. à numer. 14. cum multis ſequentibus, tomo 2.*

Rex igitur & Senatus quantum in ſe eſt, faciunt, ſibi enim permittitur, & à iure tanquam † protectori, & in Bulla Cœnæ Domini, interim reuerenter ſuſpendere executionem litterarum, quoties ex ea notabile damnum in pernitiem Reipublicæ temporalis, aut Eccleſiaſticæ, indeque vis aliqua timetur, ad effectum ſupplicandi ad Summum Pontificem melius informandum, & vt coram ſua Sanctitate ſupplicationem eandem legitimè proſequantur partes, quibus hoc onus in priuatis ſuis negotijs, non alijs incumbit, vt † tenet expreſſè Pater Enriquez loco ſupra citatus, *à num. 70. & 82.* & conſonat Pacius Scala *in tractat. de conſilio ſapient. lib. 4. capit. 25. poſt medium, verſicul. ſi verò litteræ*; vbi dixit, quòd potiùs iudici eſt honeſtum, quàm neceſſarium Principi reſcribere, cum potiùs ad ipſas partes, quarum intereſt, quam ad iudicem reclamatio ſpectet. 87 88

Quæ (ſi poſtquam ſibi à Rege mandatur, ſuam emittere † ſupplicationem [illegible] gunt, eam proſequi, nihil Rex eſt [illegible] dum, ſed partibus ipſis, quæ vt plurimum [illegible] cunctantur in proſequutione ſupplicationis eo ſorſam, quod vel intolerabiles expenſas metuunt, longiſſimamque, & periculoſam valdè iter antipodum, vel quod altera pars impetrans ſcripſus litteræ ſubſumuntur in Senatu, amplius de earum confirmatione, aut ſecunda inſtione non curat, ſolum meritò diffidens a ſua Sanctitate iterum concedi, dum coram Sede Apoſtolic. [illegible] fertur cauſa probabilis, ac in Senatu [illegible] 89

gatur

gitur legitima post longum examen, diligen ter adhibitum à tot Catholicis viris litteris, & experientia ornatis, Christiano zelo summaque reuerentia Sedis Apostolicę succensis persentantibus, quæ si fuisset cognita à Summo Ecclesiæ Præsule tempore impetrationis, vel non concederet, vel saltim dificilior ad concedendum rederetur.

Qua etiam legitima causa, & ratione mo-
90 ti impetrantes ipsi † vt plurimum consultè viam illam, & litteras deserunt, negotium asperum, aut nimis dificile, maximisque amnigibus, & in frutifero labore inuoluntum prudenter iudicantes, cum Pastor Orbis (qui suam Rempublicam Ecclesiasticam & spiritualem, ac etiam temporalem pacatam habere, toto desiderio conatur) secundam iussionem melius nouiter informatus denegabit, ne pax publica turbetur, & bonum commune detrimentum patiatur: quòd quotidie cerne in omnibus ijs negocijs accidere videmus, & experimur. Quo supplicans aliquo modo ad prosequendum excusatus videtur.

Quare principale fundamento sublato,
91 [illegible], & derelicto à quo † supplicatio, & [illegible] procedunt & dependent, merito & ipsa supplicatio, ac per consequens, & eius prosequutionis obligatio cessare videtur ad text. in cap. cum cessante causa, de appellationibus, cum sua materia, conducunt bene quæ *Vos in tract. de Regia protectione, 1. part. cap. 5. à num. 17. vsque ad numerum 21. & num. 78.* vbi post multos Doctores quòd appellatio interposita à grauamine, & eius virtute impetratum rescriptum, & inde emanata inhibitio cessant, vbi grauamen principale tacitè, vel expressè cõsentiat pars, vel reuocet iudex à quo, quia cum principale non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, ex iuris regula vulgari.

Videtur enim hoc casu moraliter excu-
92 satus supplicans à prosequutione, † qui ad eum terminum nullo adstrictus est à Bulla. Quia vbi tempus non est determinatum à lege aliquid fieri præcipiente, sufficit quocunque tempore fieri, *l. qui fundum, ff. de contrahenda emptione*, Aymon Crauet. *consil. 84. numer. 13.* Petrus Surdus *dec. f. 326. numer. 76.* facit etiam *text. in l. 1. ff. de ventre inspicien.* & cum Riminaldo idem Surdus *decis. 226. numer. 4.* Caldas Pereira *de nominatio. emphyteut. lib. 1. quæst. 17. numer. 24.* & per B. Roman. Iasson. & Rebuffum, Castillo *controuersiarum, lib. 4. capitul. 36. numer. 11.* idem in casu practico obseruant Gregorius Lopez *in l. 25. titul. 9. part. 6. verbo. Del año adelante*, Couarruuias *in capit. 3. numer 7. de testamentis*, Padilla *in l. cum quidam, numer. 27. de legatis 2.* Mieres *de maioratu, 1 part. quæstion. 48. numer. 2.* Marienzo *in l. 7. titul. 4. glossa 2. numer. 2. lib. 5. Recopil. & in l. 14. glossa 1. num. 45. eodem titulo, & lib.* Ioannes Gutierrez *practicarum lib. 2. quæst. 46. numer. 2.* Castillo vbi proximè, *numer. 11. cum sequentibus*, vbi *à numer. 16.* nisi sub sequatur requisitio, & interpellatio. post vtrumque Molinam, Padillam, Sarmientum, Thuscum, Petrum Surdum, & alios; maximè agnoscens aduersarium suum ius ex litteris habere pro derelicto.

Quo videntur tendere illa verba, *dict. capitul. 14. Bullæ Cœnæ Domini*, ibi: *Nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apostolica † legitimè prosequantur*, &c. 93
Ponderando illud verbum, *Legitimè*, hoc est cum parte legitima si adsit, & cum causæ cognitione prosecutio facienda. Vt secus sit, quando impetrans instans pro suarum litterarum confirmatione, & secunda iussione coram Sede Apostolica, citato aduersario, cuius interest, & non comparente, suamque supplicationem deferente; legitimè dicetur † eam prosequi, meritoque se- 94
cunda iussio obtenta omnimodo ob temporabitur, & executio vtrarumque litterarum relaxabitur, & libenter permittetur, prout in capit. sequenti altius explicabimus, atque etiam quomodo quandove hæc litterarum relaxatio fiet.

Nec ex eò quòd ex accidentibus suprà dictis subsequutis, absque tamen culpa Regis ob omissam † supplicationis prosequu- 95
tionem, cum ab eo fieri præcipiatur; erit illicita iudicanda protectio, nec recursus præcedens, iusta & legitima causa iam semel præstitas, quoniam quando actus licitus est respectu principij, & prohibitus aliquo pacto respecta finis, inspicitur principium, vt licitus dicatur, plura † congerit Alphon- 96
sus Villagut. *de extensi legis pœnal. à iure inflig. procura. abortum, à numer. 33. fol. 277.* optimè conducunt, quæ latè adducit Ludouicus Molin. *de maioratu. libr. 2. capitul. 10. numer. 3.* infinitos penè Doctores congerit Castillo *controuersiarum, tomo 5. capit. 93. §. 8. à numer. 23.* vbi quod præscriptio incoata † tempore permissi, si 97
prosequatur, ac compleatur tempore prohibito, licita admodum & permissa indicatur,

tur, quia attenditur initium permissum. De quo vltius erit agendum, Deo dante, in tractatu de concursu contrariorum circa idem subiectum, edendum. Sicque attendendum est principium protectionis præstitæ licitum, non quod postmodum accidentaliter successit ob culpam & negligentiam supplicantis.

Quia quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, non finis sed principium attenditur, *l. in ratione, in prin. §. Imperator. ff. ad legem Falcid. l. Pomponius 2. de negotijs gestis*, multa per Rodriguez *de annuis reddicibus, libr. 2. quæstion. 17. numer. 25.* Lancelotus *de attentat. 2. part. capitul. 4. numer. 4. cum seqventibus*, & facit *text. in l. Sancimus. Cod. de administra. tutor.* ibi: *Non enim debet, quòd secundùm leges factum est ex alio euentu re-*
98 *tractari*, quo fit, vt quando bona † fide & titulo, & iustis initijs inchoata, & perfecta præscriptio fuit, si postmodum mala fides superueniat, præscriptio ipsa legitima reputatur, ita vt nec præscribens re-
99 stituere teneatur, † siuè iuris ciuilis, siuè Canonici iuris regulas attendamus, vt cum magis vera, & communi opinione resident *Glossa in capit. vigilanti, verbo, Temporis, de præscription.* vbi Innocentius, Hostiens. Abbas, Bald. Felin. Butrius, Collectarius, & alij, Ioannes Andræas, Ancharran. Philippus Franchus, & Petrus Pechius *in regula possessor de regulis iuris, libro 6.* Didacus Couarruuias *ibidem 2. p. §. 2. numer. 1.* Bartul. *in extravagant. ad reprimendum, verbo, De vsurarijs*, Angelus *in l. 1. numer. 59. Cod. de iudicijs*, Iasson. *in l. post diuisionem, Cod. de iuris & facti ignorantia*, & innumeri alij, quos referunt, & sequuntur Tiraquell. *in tractatu cessante causa, limitation. 12. numer. 16.* Menchaca *libro 2. controuersiarum Illustris. capit. 74. numer. 1.* Balbus *de præscription. 2. part. 3. part. principal. quæst. 9. numer. 1.* Euerardus Broncorst. *antimonia. centuria 4. assertio. 7.* Zeballos *communem contra communem, quæstio. 657. per totam, & quæstion. 729. numer. 20.* Ioannes Garcia *de nobilitate, glossa 6. numer. 5.* & nouissimè Pater Gilkenius, qui vtriusque opinionis Authores, & argumenta recenset *in tractatu de præscript. 2. part. membro 2. capit. 8. per totum*, & ex Theologis idem probant, & defendunt Divus Thomas *quotlibeto 12. articul. 24.* Paludan. & Maior. *in 4 sententia, distin. 15. quæst. 11.* Dominic. Sotus *libr. 4. de iustitia & iure, quæst. 5. articul. 4.* Angelus *in summa, verbo, Præscriptio, §. 26.* Siluester *eodem verbo, numer. 13.* quod & superius citati Doctores tenent.

Et insuper prædictis etiam congruit, quòd ipse † Pater Enriquez vbi suprà ad lit- 100
teram, *à numer. 70. & sequentibus*, relatus prosequitur *in Glossa littera D.* ad comprobationem illius propositionis à se firmatæ in contextu, ibi: *Contentus esse solet Papa vna generali allatione litterarum, seu ex informatione, quæ Pontifici per annos, aut per statuta tempora à Legato Regio offertur*, qui quidem, *in Glossa dicta littera D.* in hæc inquit. Sic à Rege Catholico Ferdinando missus est Palatius Rebens ad Pontificem, vbi edidit libellum de beneficijs vacãtibus in Curia, per Philippum Secundum ad Pium V. missus est Franciscus Vera (quem postea creauit Commissarium Regium) cum Marchione de Aracñizas, & per alios Ambasiatores suos id fæpè facit Rex. Item cum Cardinali Alexandrino misso in Hispaniam à Pio V. anno 1572. hæc praxis, & cum Nuntijs latè disputata, & tractata est, Carolus V. Imperator, & Rex Hispaniæ misit Ioannem à Vega Legatum ad Pontificem, qui postea fuit Prorex Siciliæ, Præses Senatus Regij, item Franciscus de Vargas (qui fuerat Fiscalis) missus est Legatus, qui defendit consuetam praxim Hispaniæ, &c. hactenus Enriquez.

Ac iterum ipse Enriquez *in capitulo 11. §. 3. in glossa littera V.* Affirmat, Regem per suum Legatum, & Ambasiatorem certis temporibus monere Pontificem de statu istorum negotiorum.

Huius Authoris ideò tam exactam volui facere specificam mentionem, tum ob eius grauitatem, religionem, & insignem scientiam cunctis notam; tùm etiam quia iste liber. *de Pontificis claue*, ita facilè præmanibus non habetur.

SECTIO II.

Bulla Cœnæ non recipit intellectũ excluſiuũ recurſus, vti proueniẽtis ex incommutabili iure naturali.

SVMMARIVM.

Defenſio vi opreſſis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè præſtanda, & omni iure debita, num. 101.

Pontifex eſt fons, & origo iuſtitiæ, & pater pacis, num. 102.

Defenſio vt tollatur à nulla conſtitutione ſumenda erit interpretatio, num. 103.

Defenſio nec in ſpecie tolli poteſt per aliquam diſpoſitionem, num. 104.

Defenſio differri, modificari, & variari poteſt, num. 105.

Defenſio prouenit à iure naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili, num. 106.

Defenſio à nemine poteſt tolli proueniens à iure naturali, num. 107.

Defenſio, nec à Principe tolli poteſt, numer. 108.

Defenſio nec per Papam tolli poteſt, numer. 109.

Defenſio, nec directè, nec indirectè poteſt tolli, num. 110.

Verba Bullæ Cœnæ ibi. ſub prætextu violentiæ tollendæ) intelligantur quando ficto colore malitioſè impeditur litterarum Apoſtolicar. executio. num. 111.

Lex tollens defenſionem interpretatur de defenſione friuola non de legitima, numer. 112.

Et intelligitur tollere defenſiones ciuiles, non naturales, num. 113.

101 NEC ENIM in dicta *Bulla Cœnæ Domini* neceſſaria defenſio † prohibetur vi opreſſis, legitimè per Principes præſtanda, ab eiſdẽque omni iure naturali debita, cum affixa ſit vſceribus Coronæ, & dignitatis, Regalliſque officij, vt ſæpè diximus ſuprà *cap. 1. hac 1. part.* & latiùs in ſpecie dictæ Bullæ comprobauimus *in tractatu de Regia protectione. 1. part. cap. 1. prælud. 5. à num. 232. cum multis ſequentibus.* In quo vniuerſi Doctores dictam Bullam Cœnæ enucleantes in hoc eodem conſonant, & vniformes conueniunt, prout eſt videre ſuperius *hoc cap. à num. 54. & ſequentibus*, vltra quos plurimos allegat alios Diana *reſolut. moral. tomo 1. tract. de immunitat. Eccleſiaſtica, reſolutio. 6. per totam* (qui tandem contra nonnullos reſoluit in dicta Bulla Cœnæ non comprehendi cognitionem per viam violentiæ quam Principes & Reges habent)

Nec tam abſonus intellectus capiendus erit à Sancta & Chriſtiana intentione Pontificum conditorum præfatæ conſtitutionis (cum ſint fons & origo † iuſtitiæ, & patres 102
pacis) velle tollere miſeris vi opreſſis hoc refugium tam ſalubre, tamque neceſſarium vniuerſali Reipublicæ.

Sicuti à nulla alia lege, ſtatuto aut conſtitutione talis intellectus ſummi † debet, 103
vt tollatur defenſio, vti notauit Dominic. *in cap. dilecti. de litis conteſtatione in gloſſa 3. infin. lib. 6.* Decius *in capit. ex parte el 2. numer. 77. de officio delegati*, vbi etiam Felinus *numer. 9.* idem Felin. *in rubrica de exceptio. in principio*, Cæſar Contardus *in repetition. l. difamari, numer. 4. C. de ingenuis & manumiſſ.* vbi ponit differentiam, quando ſtatutum tollit defenſionem, & quando exceptionem, & hoc non ſine ratione, quia defenſio numquam cenſetur per legem, ſtatutum, vel aliam quamlibet diſpoſitionem ſublata, *Clement. paſtoralis de re iudicata. l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Natta *conſ. 119. numer. 13. libr.* 1. Curtius Iunior. *conſil. 235. numer. 12. &* 13.

Imò nec in ſpecie poteſt tolli defenſio per † aliquam diſpoſitionem Kirchoui. *in* 104
commun. opinionib. cent. 4. concluſ. 62. num. 34. vbi alios allegat Benacoſa *in quæſtion. crimin. lib. 1. in verbo Defenſio, in fine, & in 2. lib. in verb. Defendere, per totum*, Boccius *conſil. 51. numer. 9.* Carolus de Graſsis *in tractat. de exceptioni. exception. 21. num. 1. & 3.*

Et licet poſſit defenſio differri, modificari, & variari † iuxta Abb. *in c. cum Dilectus* 104
numer. 22. de appellatio. Alexand. *conſ. 225. numer. 11. lib. 6.* Roland. à Valle *conſ. 1. 9. 11 m. 39. & 40. lib. 1.* Vantius *in tract. de nullitat. tit. le milli. ex defect. citata. num. 19. in fine*, Inſtregol. *conſ. 23. num.* *vol. 1*

Nihilominus defenſio, cum proueniat à iure naturali, † Diuino, Canonico, & Ciuili, 105
cap. non inferenda 23. quæſt. 3. l. ſciendum, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. l. 1. Cod.

vide

vnde vi, notat Marsil. *in l. vnicus, §. cognitorum, num. 56. ff. de quæstionib. & in l. vt vim, ff. de iustitia & iure, & cons. 4. num. 4. & in §. quoniam, num. 76. glos. in §. quod verò instituta de iure natural. gent. & ciuil.* Curcius Iunior *cons. 235. num. 11.* Beccius *cons. 51. nu.* 80. Neuizan. *cons. 61. num. 43.* Gofredus *cons. 48. nu.* 20. Maluasia *cons. 14. num. 9.*

Et cũ ius naturale sit immutabile, *§. ius natura. instit. de iure natural. gent. & ciuil.* à nemine potest tolli † defensio, quæ 107 eo iure proueniat, Marsill. *in practicar. crimin. in §. vltima quæstio. numer. 23. & 31. & consil. 8. numer. 30. & consil. 16. numer. 24. & consil. 25. numer. 52.* Beccius *cons. 51. numer. 9.* Brunus *in suo reportorio, in verbo, Defendere*, Bonacossa *in dicto verbo, Defendere*, Carauita *super Ritu Regnum Neapolitan. ritu. 220. numer. 13.*

108 Imò nec per Principem † potest tolli defensio, Beccius *dict. cons. 51. numer. 9.* Marsillus *dicto cons. 8. num. 28. & cons. 81. numer. 43. & consil. 73. numer. 52.* Borrell. *super pracmat. odia litium, §. 2. glossa 4. numer. 38.* Ioann. de Amicis, *numer. 117. num. 6.* Marius Anguisol. *cons. 42 num. 13.* Gramat. *consil. 150. numer. 2. in ciuil.* Carolus de Grassis *de exceptioni. exept. 21. numer. 5.*

109 Et quod plus est, nec etiam † per Papam potest tolli defensio Marsillus *in practica. §. quoniam, numer. 79. & dicto cons. 16. numer. 22. & cons. 25. numer. 52. & 81. numer. 43. & cons. 73. numer. 52.* Borrellus vbi proximè, & Grassis *numer. 5. & 6.* vbi dicit: Quòd nec directè, nec indirectè tol-
110 li † possit defensio, Marius Anguisol. *consil. 76. numer. 19.* Beccius *dict. consil. 71. numer. 9.* Idcoque nullatenus intelligendum erit, voluisse per dictam Bullam, Papam tollere iustam, & legitimam defensionem miseris vi oppressis, vt clarè indicant verba eiusdem prout latiùs explicauimus *de Regia protectione, 1. p. c. 1. prælud. 5. à num. 232. & seqq.*

Et præsertim illa, *suprætextu violen-*
111 *tiæ tollendæ*, † vt intelligantur, quando hoc quæsito colore fribole, & calumnioſè impeditur iurisdictio Ecclesiastica, & Bullarum Apostolicarum executio, vt in specie ponderauimus, *dict. tract. de Regia protect. 1. par. cap. 2. num. 16. & 17.* & supra *hoc cap. num. 77. & seqq.*

Et quia lex quæ tollit defensionem sic
112 intelligi, & † interpretari debet, vt solum modo tollat fribolas, innanes, & non legitimas, & iuridicas, vt probant Barto. *in l. omnes populi. in penult. column. versicul. Vltimo quæro, ff. de iustitia & iure, & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam*, Alberic. de Rossat. *in 1. part. statuto. quæst. 65.* Paul. de Castro *cons. 183. col. 3.* Hyppolitus de Marsill. *cons. 16. numer. 1. & cons. 64 num. 5. & in prac. §. vltima quæstio. num. 1. & 32.* Iason. *in l. 1. col. 2. C. de Sacrosanct. Eccles.* Carolus de Grassis *in tract. de exceptio. exceptio. 21. num. 7.*

Atque etiam censetur tollere defensiones ciuiles, non autem defensiones naturales, † Bald. *in cap. à nobis in fin. de excep-* 113
tio. Felinus *in cap. cum dilecti, col. 5. eodem titul.* Marsillis *cons. 75. num. 51. & consil. 31. numer. 42. & consil. 72. numer. 51. & in prac. dict. §. quoniam, num. 78.* Camillus *in verbo defensio, in principio*, vbi alios allegat. Carolus de Grassis *dict. exceptio. 21. num. 8.* vbi *numer. 10.* post Bart. *in l. facultas, C. de iure fisci, lib. 10.* Felinus *in capit. dilecti, num. 7. de exceptioni.* Cumian. *super ritu Magnæ Curiæ, cap. 40. num. 42.* Quod censetur lex tollere defensiones facti, non iuris; quapropter hæc defensio cum proueniat à fonte perenni, & origine iuris naturalis incommutabilis & perpetui, quo omnia animantia imbuuntur; nihil mirum, vt hac Bulla Cœnæ Domini minimè comprehendatur, nec intelligatur ex hactenus dictis & alijs pluribus dicendis inferius *2. p. cap. 20. à num. 76. & seqq.*

SECTIO. III.

Bulla in Cœna Domini, quantum attinet ad protectionem vi opressorum in his Ecclesiasticis causis, non fuit recepta in Hispania.

SVMMARIVM.

BVLLA *in Cœna in his, quæ attinent Regaliam Regis intollenda vi. & retentionem Bullarum iusta causa facta in Hispania non fuit recepta, num. 114.*

Lex non recepta, nec moribus vtentium comprobata, non ligat, num. 115.

Legis non receptæ transgressor non dicitur, illam non seruans, num. 116.

Lex sub conditione lata intelligitur, si mo-

ribus vtentium approbetur, cui tacitè conditioni subijcitur, nu. 117. & sequentibus.

Etiam si habeat clausulam irritantem, num. 118. & 119.

Dum disceptatur super constitutione Pontificia, an fuerit recepta non ligat, numer. 120.

Lex Canonica non ligat, vbi est verisimile, Papam ignorare rei difficultatem, pro tali loco, vel tempore, num. 121.

Contrauentio, & obseruantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta, num. 122.

Dubitans, an constitutio excommunicationem imponens, sit ne recepta, tutus est contraueniens, ibid.

Lex Pontificia non recepta à maiori parte populi prætextu rationabilis causæ non obligat, num. 123.

Regis humanæ tam Ciuiles, quàm Canonicæ non receptæ non ligant, nec obligant, ibidem.

Lex Canonica ex tempore, loco, & causa intelligitur lata, atque ex eorum diuersitate temperari, num. 124.

Dicuis Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur, num. 125.

Vno collyrio omnium oculos curare imperiti Medici est, ibidem.

Pontifex vniuersi præest Orbi, & singulorum Regnorum mores facile ignorat, numer. 126.

Vnaquæque Prouincia abundat in suo sensu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur, num. 127.

Patriæ moribus multæ leges nõ conueniunt, num. 128.

Pontifices ignorantia de moribus Regni in dubio præsumenda, num 129.

Mores singulares gentium sequi debemus, numer. 130.

Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorũ moribus non conueniunt, num. 131. cum seqq.

Ecclesia Orientalis ius Canonicum non recipit ob morum diuersitatem, num. 132.

Concilium Tridentinum in aliquibus Regnis non obligat, quia non receptum, numer. 133.

Trident in. in capitul. 17. session. 24. In Hispania non est receptum, quia antea, & post emi pluria simplicia conferuntur, numer. 134.

Constitutio. 9. Iulij 3. non est in vsu in Regnis Hispaniæ, num. 135.

Constitutio. Pij V. de non conferendis beneficijs resignatis consanguineis Episcoporũ in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum, num. 136.

Constitutio Gregorij de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum facta coram Ordinario non est in Hispania recepta, num. 137.

Bulla Clementis de largitione munerum Religiosis prohibita, non fuit recepta, numer. 138.

Leges Pontificiæ non obligant, non receptæ, num. 139.

Motus proprius Pij IIII de professione Fidei in aliquibus regionibus, obligat, quia non recepta, num. 140.

Bulla Gregorij XIIII. de immunitate Ecclesiarum in Hispania non fuit recepta, numer. 141.

Regula Chancellariæ circa conseruatores alicubi non fuit recepta. num. 142.

Bulla Cœnæ quoad Capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hispania, quia non fuit recepta, numer. 143.

Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera sic, numer. 144.

Censuræ pro parte Canonis recepti ligant dumtaxat, non pro parte non recepta, numer. 145.

Consuetudo Prouinciæ attenditur, & obseruantia ad iustitiam actus, sit ne licitus, aut illicitus, num. 147.

Ad valorem Constitutionis census attenditur consuetudo, & obseruantia Prouinciæ num. 147.

SED QVANDO dicta Bulla in aliquo ofenderet Regaliæ, & præheminentiæ Regis omni iure † protectoris 114
legitimi Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, vt suprà probatum est, *capit. 1. huius tractatus, & cap. 1. & 2. in tractatu de Reg. protection.* immemoriabili consuetudine muneto, de quo amplissimè Egimus *eodem tract. capit. 1. à numer. 102. cum multis sequentib.* (quo te remitto) tantorumque doctissimorum Doctorum iustificatione, & fundamentis fulcito, & comprobato, quos acuratè congecimus, hoc eodem *cap. à princip.* & signanter *à num. 54.* quando in eadem Bulla ita expressè (prout hactenus vidistli) nõ foret permissus (iusta & legitima causa existente) iste retentionis Bullarum vsus: tutus

iu-

indicatur Rex ob non receptam dictam Bullam in his Regnis Hiſpaniarum quantum ad illam eius partem duntaxat, quæ poſſet Regiæ Regalię in propulſanda violentia inter ſuos ſubditos indiſtinctè obeſſe, cũm & antè ipſius Bullæ promulgationem per tempus immemoriale ſemper hac prærrogatiua, & præheminentia (viceribus regiminis & Coronę adhærente) vſus eſt, & poſt eam vſque nunc abſque intermiſſione, & interruptione aliqua vtitur, & à cunctis ſubditis & vaſſallis, quomodolibet vi oppreſſis indiſtinctè poſtulatur, eiſdemque frequenter impertitur, cum moribus, priuilegijs, & indultis horum Regnorum inconuenientis in hac parte tantum fuerit indicata: quàm conſiderationem licet alibi fecerimus, *in tract. de Regia protectione, 1. part. cap. 1. præludio 5. à num. 315.* nouiter alijs medijs hîc erit proſequenda, & altius, aliterque conſideranda.

Certi namque iuris eſt, legem, & diſpoſitionem Principis non receptam, nec aceptatam, nec moribus vtentium compro-
115 batam non ligare † ſubditos, ſaltim quando non fuit obſeruata ſciente & tolerante Principe, *capit. in iſtis 4. dict.* ſicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt; ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur, *l. de quibus, ff. de legibus*, ibi: *Leges nulla alia cauſa nos tenent, quàm quod iudicio popu i receptæ ſunt*, &c. Ariſtot. *lib. 2. polit. cap. 6.* dicit, quod lex nullam vim habet, vt illi pareatur, niſi ex more.

Legis atque non dicuntur tranſgreſſores, non ſeruantes leges non receptas, ex
116 Quintiliano † Mando. ad Lapum *allegatio. 36. in littera Q.* & ex Ancharrano, Iaſſon. Ioan. Gutierrez & alijs tenet Cenedus *in collect. ad decretales, col. 84. nu. 2.* & tenent infiniti penè Doctores tam Theologi, quã Iuriſtæ, quos retulimus *in tract. de Regia protectio. 1. p. cap. 1. præl ud. 5. à num. 321.* vltra quos hîc alios plurimos laudabimus.

Vndè Domini. Geminian. *in §. leges, d.*
117 *cap. de iſtis*, ſubdit, *quòd Princeps † videtur ſtatuere à principio ſub tali conditione, ſcilicet, ſi moribus vtentium aprobetur, & ſic habet deſuetudo ſaltim tacitum conſenſum Principis, qui legem condendo, ipſam fecit ſubiectum tali conditioni, ergo non ſeruantes non dicuntur venire contra præceptum ſuperioris*, hactenus Geminianus.

Et quod lex Principis habeat tacitã hanc
118 conditionem, † ſi à populo aprobetur, & recipiatur; pluribus comprobat Romanus *in conſ. 330. à num. 16.* vbi copiosè Horatius Mandoſ. *in additione litter. M.* Flamin. Pariſ. *de reſignatio. lib. 8. quæſt. 8. numer. 154.* Gonçalez *gloſ. 26. numer. 1. & ſequentibus*, Gratianus *diſceptatio. forenſi. cap. 202. numer. 17. lib. 2.* vbi. quòd procedit, † etiam 119
ſi lex habeat *clauſulam irritantem*, quia non habet locum non verificata conditione, Alexander. Ludouiſ. *deciſ. 159. numer. 7.* Hieronym. Gonçal. *in dict. regul. 8. de alterna. gloſ. 66. num. 25. cum ſequentibus*, qui omnes reſceptiſsimam ſententiam ſenſent, quam ſequuntur Felin. *in capit. 1. num. 6. & 7. de tregua & pace, & num. 12. verſicul. Sed ſe à principio noluerunt obſeruare nouam*, &c. Couar. *lib. 2. variar. capit. 16. num 6.* vbi dicit communem. Beneinten i, *deciſ. 13. numer. 9.* Dueñas *regula 79. ampl. 3.* Ioſeph. Ludouiſ. *deciſ. Peruſin. 98. numer. 1.* Nauarrus *conſ. 1. de conſtit. 1. à num. 25. cum ſequentibus*, Menoch. *de præſumptio. lib. 2. præſumpt. 2.* Eraſmus à Cochier. *de iuriſdictio. ordinar. in exemptos, part. 1. quæſt. 5. à numer 8.* Sayrus *in clau. Regia, libr. 3. cap. 5. numer. 14.* Manuel Rodriguez *quæſtion. regulari, tomo 1. quæſtion. 6. art. 6. & 11.* alios plurimos recenſet Auguſtinus Barboſſa *in collectan. ad capitul. 1. numer. 9. de tregua & pace*, Puteus *deciſ. 1. lib. 1.* Paul. Æmilius Veralli. *deciſ. 203. num. 1. & 2. part. 3.* Farinacius *deciſ. 415. num. 3. part. 2. nouiſsimo*, Cardinal Mantica *de contractibus, lib. 5. titul. 13. num. 35.* Marta *de iuriſdict. caſu 19 numer. 16. & 17.* vbi dicit communem, & *caſu 94. num. 71. cum ſequentib.* Petrus Surdus *conſ. 58. num. 8. lib. 1.* Maſcardus *de ſtatutis, concluſ. 8. num. 27. & ſequentibus*, Azebed. *in in l. 3. titul. 1. lib. 2. Recopilat. numer. 23.* vbi alios allegat, & idem tenuerunt plures Theologi, Vazquez *1. 2. tomo 2. diſputat. 156. capitul. 5. numer. 34. cum ſequentibus*, Suarez *de legibus, libr. 3. capit. 19.* vbi fatetur communem, Boracin. *tomo 2. titulo de legibus, diſputat. 1. quæſt. 1. punct. 4. num. 45.* Salas *de legibus, quæſt. 69. tract. 14. diſput. 13. ſectio. 1.* dicit communem Laiman. *tom. 1. tract. 6. de legibus, cap. 3. num. 3. verſicul. Tertium ſi lex in prouincijs, pagin. 47.* Caſtro Palao *in ſuis operib. moral. tomo 1. tract. 3 diſput. 1. punct. 3. num. 9. 10. & ſequentibus.*

Sequitur Gratian. *in diſcept. f rerſ. cap. 588. à num. 13. cum ſeqq.* vbi ait: Quoi dam diſceptatur † de acceptatione Pontificalis 120
conſtitutionis, antequam per vſum comprobetur, non ligat.

Et ipse Suarez *in dict. tractatu de legib.*
121 *lib. 4 capit. 16. num. 4.* dicit legem † Canonicam inducere obligationem præcisam, licet sit dura & difficilis, nisi verisimile sit, legislatorem ignorasse rei præceptæ difficultatem præsertim loco, vel tempore, aut alia occasione, nam si probabiliter creditur hæc ignorasse; creditur etiam potest, noluisse cum tanto rigore obligare.

Quæ contrauentio, & obseruantia contraria paulatim viget, legum, earumque pœnas, & censuras abrogat, & enerbat, etiam si
122 ab initio † irrationabiliter, & cum peccato fuerit introducta, iuxta doctrinam Panormitan. *in capit. 1. de treg. & pace*, Sylueister *verbo. Consuetudo, quæstio. 6.* Caietan. *1. 2. quæst. 97. articul. 3.* Soto *lib. 1. de iustitia & iure, quæst. 7. articul. 2. ad 2.* Anilla *de censuris 1. part. dubio 8.* & colligitur *in cap. cum venerabil. de consuet. vbi glossa*, Ioann. Andreas, & Panormitan. *num. 5.* Iason *in l. de quibus, num. 8. ff. de leg.* Ancharran. Hostiens. Alexand. & alij plures, quos refert & sequitur Cuar. *in capit. quamuis tactum, 1 part. §. 7. num. 12. de pact. lib. 6.* Tiraquel. *de retr. tempor. causa 42. num. 1. & sequent.* Aver. Gabriel. *lib. 2. communi. conclus. titul. de malefic. conclus. 8. numer. 16.* Ioannes Gutierrez *cons. 38. num. 1.* Cardin. Tuscus, *verbo. Consuetudo, conclus. 448.* doctissimus, & acutissimus Præceptor Noster D. Ioan. de Solorzano *in tractat. de iure Indiar. lib. 2. capitul. 24. num. 81. & capit. 14 numer. 72.* cum quæ infrà diximus hoc cap. *à num. 146. versicul. Ad cognoscendum etenim & iudicandum.* &c. & suprà *à num. 143. & sequentibus*; & cum Vgolino, Azorio, Nauarro, & alijs probat latè Moneta *de conseruatoribus, cap. 7. à numer. 611. cum sequentibus.*

Adeò vt dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit vsu recepta, tutè possit existimare, & sequi opinionem negantem receptam fuisse, ita vt nullatenus ligaris maneat constitutionis censura pro tuta opinione in vtroque foro tenent Azorius *institutio. moralium, lib. 2. cap. 10. quæst. 12.* Salas *in part. 2. 21. tractat. 8. disputat. unica. sectio. 18. num. 169.* Castro Palao *tom. 1. de fide, disput. 7. punct. 7. num. 4.* Emanuel de Moya *opuscul. 1. de censalibus, & incantatio. sect. 1. cap. 5. num. 12.* Anton. Diana *resolut. moral. 4 part. tractat. 3. resol. 14.* Rebellius *part. 2. lib. 1. de contract. in genere, q. 2. sect. 1. num. 4. §. 2.*

Et ita lex Pontificia promulgata, vbi
123 non sit recepta † à maiori parte populi præ-

textu rationabilis causæ, non obliget, tenent Nauarr. *cons. 1. de const. quæst. 5.* Azor. *institutio. moralium, lib. 5. cap. 4. quæst. 4.* Suarez *de legibus, lib. 4. capit. 16. numer. 11.* Ioann. Maio. *in 4. distin. 15. quæst. 5.* Salas vbi proximè, Layman. *in summa Theol. mor. tom. 1. tractat. 4. de legibus, cap. 3. num. 4.* vbi optimè alios allegat Hieron. Gonz. *Ios. 26. à num. 1.*

Et quod leges humanæ tam ciuiles quàm Pontificiæ, si non sint vsu receptæ, non ligent, nec obligent, probant Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. cap. 3. numer. 108. & tribus sequentibus*, post Felin. Socin. Paris. Cephalum, Roland. & Ioseph. Ludou. Augustinus Barbos. *in collect. ad capit. 1. de tregua & pace, num. 9.* remissiuè, ad Felin. Conarru. Benauendi, Didac. Perez, Dueñas, Gaillum, Rebuff. Hipolyt. de Marsil. Ioseph. Ludou. Nauarr. Flami. Vazquez, Menoch. Cochier. Sayr. Gonca. Carrascum, Narbon. & Azor, idem Anto. Dian. *mor. resol. tract. 10. de legi.* post Cochier. Valentiam, Tanerum, Filiucium, & Mirand. Vecanum, Sanctarellum, Reginal. Homobonum, & Nauarr. idem tenet Azebed. *in l. 1. titul. 1. de las leyes, num. 8.* singulariter etiam Villalobos *in summa, tit. de legibus, difficult. 16.* plures Doctores Theologos referens.

Certum sit enim, ex tempore, loco, persona, & causa, regulas Canum † subintelligi, 124
ato; ex diuersitate eorum temperari, vt docuit Isidorus, relatus *in cap. 1. d. fin. 20.* in hæc: *Sciendum est, quòd plurimaque capitula ex causa, ex persona, ex tempore considerandæ sunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur. text. in cap. regulæ Sanctorum Patrum pro tempore, loco, & persona, & negotio, instantis necessitate, traditæ sunt, eadem dist. text. in cap. 3.* (qui continuatur etiam in sensu cum *dict. capit.* regulæ Sanctorum, proximè antecedenti) & sic prosequitur, in hec: *Necesse est, vt iuxta diuersitates locorum, & temporum & hominum, quibus scriptæ sunt, diuersas causas & argumenta, & origines habeant, & quomodo*, Beatus Ioannes *in Apocalyps. ad septem ecclesias, in vnamquamque earum specialiter prolocutus est, ita diuersitates probat & Sanctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias vulnera diuersa † medetur illatis: nec* 125
a limine imperitus medici eodem Collyrio omnium oculos vult curare. 29. d. fin. quidem singularis est text. consonat text. *in l. ideo 4. ff. quod certo loco*, ibi: *Pecuniarum quoque licet videatur vna, & eadem potestas*

vbique

vbique esse, tamen alijs locis facilius, & læuioribus vsuris iuuentur, alijs difficilius & grauioribus vsuribus, nec retardat hanc regionum varietatem quod traditur *in l. superuacuam, C. de temporib. in integr. restitu.* in illis verbis, ibi: *Ex differentijs enim locorũ aliquod induci discrimen, satis nobis absurdum visum*, quæ tendunt ad rem longe diuersam, vt & rectè considerat Rea *in decis. Granaten. d. spatio. 11. num 25. & in cap. 2. distin. 4.* qualitates Canonis recensentur, ibi: *Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundùm naturam, secundùm patriæ consuetudinem, loco, tempore que conueniens.*

Quoniam cum Summus Pontifex vni-
126 uersali † præsit Orbi, iuxta iura laudata, infrà hac *1. part. cap. 3. §. verò, num. 45.* facilimè potest singulorum Regnorum & prouinciarum mores nescire, ac inde damna eorum ignorare, cuius intentio quidem est, illa inferre nolle iuxta text. *in cap. 1. de constitutionibus, lib. 6.*

Quippe vnaquæque prouincia abundat
127 in sensu † suo, *cap. ius quiritum 1. dist. cap. vtinam, distin. 76. l. obseruare, ff. de officio Proconsul.* & varijs corporis & animi affectionibus, & inclinationibus ducitur, *l. quod si nolit. §. qui mancipia, ff. de ædilit. edicto*, iunctis a laijs quæ eleganter notat Aristot. *politic. cap. 10.* Cicero. *in oratione de prouincia. consular.* Eusorus *in Itonibus omnium nationum*, Ioannes Boœmius *de moribus omnium gentium*, Tiraquell. *in l. 7. connubial. num. 12. & de nobilitat. capit. 12.* Mantica *in glossario classi. 17. c. 32. numer. 1.* Claud. Pratus Gonz. *gener. iuris, lib. 3. titul. 4. capi. 3.* qui inde rectè inferunt ad diuersitatem & varietatem morum. Et post Anchar. & Felinum dicit Gonza. *in regul. 8. glos. 26. num.*
128 *4.* Quòd multæ † leges moribus patriæ non conueniunt, & ideò permittitur cuilibet prouinciæ abundare suo sensu.

Mores namque singulares gentium sequi
129 debemus, *l. Labeo.* ibi: *Morem † gentium sequi debemus, ff. de stat. liber. l. quidam*, ibi: *A maioribus nostris obseruatur, ff. de iure codicill. cap. cum venissent de institut.* quorũ quidem ignorantia in Pontifice in dubio præsumenda, prout ipse profitetur *in capit. bonæ*
130 *el 2. §. intelleximus*, ibi: *Quia verò non † plenam de personis illius Regni notitiam habebamus, ideoque non poteramus salua conscientia eidem Ecclesiæ in alia persona, quàm de Regno Vngariæ originem duxerit, congruè prouidere, nec vellemus ei præficere alienum*, &c. *De postulatione Prælatorum.*

Hinc fit, vt multæ constitutiones, & leges Pontificales, † ac motus proprij non 131
obligent, quia non sunt receptæ in aliquibus Regnis, & prouincijs, quia earum moribus non conuenire comperitur est, prout patebit inferius ex Doctoribus citatis, *numer. 159.* vers. *Ad quod quidem etiam.*

Hinc † Ecclesia Orientalis ius Canoni- 132
cum, & eius Canones non recepit, vt ex alijs probat Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus in præfatio. num. 427.*

Hinc etiam Concilium Trident. in ali- 133
quibus † Regnis & Prouincijs non obligat, quia receptum non fuit, *Nauarr. in consil. 1. de constitu. quæst. 7. & 8.* docet Salas *de legibus, disputat. 13. sectio. 3. in fine*, Laiman. *in summa Theolog. moral. tractat. 4. de legib. cap. 3. num. 4. ad fin.* plures refert Cenedus *Can. nicar. quæ l. cap. 21. per totum*, vbi multa.

Hinc Concil. Trident. *sectio. 24. capit.*
17. In Hispania non † fuisse receptum, eo 134
quod post illius promulgationem, sicut antea vni plura beneficia simplicia conferentur, & pacificè retinentur, probat Nicola. Garcia *de beneficijs, part. 11 capitul. 5 §. 3. num. 23.* Imo & alia decreta eiusdem Concilij Tridentin. in Hispania recepta non fuere, nec vsu admissa absque reatu, nec obstare quod in Regnis Hispaniæ fuit generaliter admissum, & receptum, de quo supra *hoc capit. à num. 43.* & sursum ex eodem Nicolao Garcia.

Et quod *constitutio. 9. Iullij 3.* Non sit
in vsu in Hispaniæ Regnis, † & in prouin- 135
cia Mediolanensi, testatur post alios Nicola. Garcia *de beneficijs, 2. part. cap. 1. à numer. 111. cum sequentibus.* Sicuti etiam *Pauli na constitutio*, prohibens alienationem rerum Ecclesiæ, & nouam imponens formam alienationi vltra ius commune non obseruatur in Regno Scotiæ, quia non fuit recepta, iuxta Rottam vt per Crescentium, *decis. 3. numer. 4. de iure iurand. aliàs decis. 150. fol. 63.*

Et similiter *Constitutionem Pij* prescri-
bentem casus, in quibus † Ordinarij possunt 136
admittere resignationes, in Hispania non fuisse receptam, sed ab ea ad Sedem Apostolicam supplicarum, probat Garcia *11. part. cap. 3. § 3. à num. 270. & sequentibus.* Saltim quo ad illam partem constitutionis eiusdem, de non conferendis beneficijs resignatis consanguineis, affinibus, aut familiaribus Episcoporum.

Constitutionem etiam *Gregorij XIII.*
Disponentem resignationis, † & permuta- 137
tionis factæ coram Ordinario faciendam pu-

bli-

blicationem præcisè, non esse per vsum receptam in Hispania, firmat ipse Garcia *par. 11. §. 4. num. 332.*

Item constitutionem *Sixti V.* de habitu & censura disponentem cum pœna priuationis ipso iure beneficij hoc respectu, & parte non esse vsu receptam in Hispania, probat Garcia *ipse. p. 7. cap. 1. num. 24.*

Hinc *Bullam Clementis. VIII.* de largi-
138 tione † munerum prohibita religiosis sub pœnis, non fuisse receptam, ac idcirco non ligare, probant Stephanus Gratian. *discept. forens. cap. 102. num. 17. tom. 2.* Pater Megala, *part. 2. lib. 2. capit. 17. quæst. 3. numer. 65.* Ioannes Valerus *verb. Munera, numer. 106.* Homobonus *de casib. reseruat. part. 3.* & Victorellus *in notis ad Manualem Nauarri, capit. 18. num. 105.* Homobonus *de bonis in suo exam. Eccles. tract. part. 1. tract. 7. cap. 30. quæst. 123.* Megala *consil. 33. numer. 17.* Tannerus *in 2. 2. disput. 6. quæst. 3. dubio 4. num. 107.* Scortia *in consti. Pont. sic. epistol. 159. theorem. 399. in fin.* Palacios *de Religio. sub titul. 1. capitul. 2. quæst. 2. §. 6.* ex communi sententia, † leges Principes non obligare, nisi reciplantur à subditis, de qua testatur Becanus *in summa Theolo. 1. tomo, part. 2. tract. 3. cap. 6. q. 8. num. 3.* Azor *1. part. lib. 5. capit. 4. quæst. 1.* Diana *resol. moral. tom. 1. tract. 6. resolut. 1. per totam.*

Hinc *motus proprius Pij IIII.* Quoad
140 fidei professionem † obligans Prælatos Regulares, cùm in vsu non fuerit receptus in aliquibus Religionibus, illas non ligare probat Ascanius Tamburin. *in tract. de iure Abbatum, tom. 1. disput. 8. quæst. 3. num. 3.* Hieronym. Sorbo. *manotati. ad compendium priuileg. tract. professio fidei, numer. 3.* Sigismundus Bonacin. *in tract. de election. par. 1. capit. 7. dubio 50. cap. 7.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 1. difficul. 6. num. 3.* Thomas Sanchez *in summa tomo 1. libr. 2. cap. 5. num 3.* Pater Diana *resol. moral. tract. 2. de dubijs regula. resol. 78.*

Pariformiter *Bulla Gregorij XIIII.* Su-
141 per immunitate Ecclesiarum † disponens, in Hispania non seruatur, quia vsu recepta non fuit, vt testantur Fagundez *de præcepto Eccles. tract. 2. lib. 4. cap. 4. num. 46.* & ex Portel. Villadiego, Gambacurta, & Suarez, firmat Pater Diana *resol. moral. 1. part. tract. de immun. Eccles. quæst. resol. 5. per totam,* & iterum *in resol. 39. in fin.*

Item quoque *Regula Chancel. Clement.*
142 *VIII.* Circa conseruatores † aliqua disponens, in aliquibus partibus non fuit recepta, nec obseruatur, vt testatur Moneta *de conseruator. cap. 5. nu. 151. & 152.* vbi comprobat. & vide *à num. 144.* vbi ad litteram refert *dict. Regulam.*

Quare cum his Regnis Hispaniæ dict. Bulla Cœnæ: quatenus tangeret † præhe- 143
minentiam, & Regaliam Regis Nostri consistentem in protectione vi opressorum; non fuerit vnquam recepta sciente & tolerante Sede Apostolica, non debet obligare quoad ipsa eiusdem capitula, licet quoad cetera omnia sic, quoniam quando lex habet plura capitula distincta super diuersis rebus, & quod ad vnum, † vel alterum capitulum non fuit 144
recepta, quo ad illa non ligat, quo ad cetera autem omnino. Ita post Valentiam, & Nauarrum, tradit Salas *de legibus, disputat. 13. sectio. 1. numer. 7. vers. Tertiò aduerso, pag. 292.* Quia limitata causa limitatum producit effectum, iura vulgaria, ad quam doctrinam alias similes & singulares applicare poteris, de quibus infrà *2. p. cap. 31. à nu. 101. cum seqq.*

Et in specie probant Vgolinus *de censuris, tabula 1. cap. 12. §. 10.* post Felin. *capit. inter alios, §. 1. num. 5. de constitut.* † & la- 145
tè tradit Ioan. Azorius *institutio. moral. 1. part. lib. 5. capit. 18.* quòd latè etiam Ioann. Petrus Moneta *in tract. de conserua. cap. 7. à nu. 611. cum sequentibus;* vbi quod pro ea tantum parte censura Canonis ligant, pro qua fuerit receptum, pro parte autem non recepta non ligant, post Vgolinum, Azor. Nauarr. & alios.

Ad cognoscendum etenim, & iudicandum, an aliquis actus † sit licitus, vel ilicitus; 147
consuetudo, & obseruantia, quæ viget in aliqua prouincia attenditur, vt licitus habeatur apud omnes, probant Bart. *in l. quis sit fugitiuis. §. apud Labeonem. ff. de ædilit. edicto, & ibi glossa,* Oldraldus *cons. 197. num. 7.* Ioannes de Amicis *cons. 154. numer. 18.* vbi per consuetudinem contractus, qui ex se esset ilicitus, fit licitus & validus, Tiraquel. *de retra. conuentio. ad fin. tituli, numer. 131. Decianus,* & plurimi alij Doctores, quos pro hac opinione allegat Cencius *de censibus, part. 1. cap. 1. quæst. 4. num. 4. cum pluribus sequentibus,* Rotta *decis. 124. numer. 12.* apud ipsum Cencium, Robertus *ad pragmaticam 5. de censibus, num. 118. & sequentibus,* Bonacina *tom. 2. titul. de legibus. disput. 1. quæst. 1. punct. vltim. §. 3. versic. Præterea si dubium sit, pag. 71.* Farinac. *in praxi, tomo 3. quæst. 95. numer. 5.* Portoles ad Molinum *tomo 4. verb. Vsura, num. 12.* Thesaurus *lib. 1. quæst. forens. quæst. 32. num. 5.*

vbi

147 vbi quod ad valorem † constitutionis census attendatur Regionis consuetudo, Laiman *titul. de contractibus, sect. 5. tractat. 4. capit. 18. de censibus, num. 10. & sequentibus, & ad finem*, ibi: *Denique plures audiui, qui adeò contractum illum Germanicum in his Regionibus inualuisse, testantur, vt sine maxima negotiatione, & commestionum iactura tolli non posse videatur; ergo non est causa cur contractum iniquitatis damnemus, &c.* Quæ doctrinæ conducibilia rectè sunt, etiam ad articulum supplicationis immediatè tractandum, quo plurimæ aliæ similes congregantur. Ex quibus omnibus securè affirmandum erit, quòd Bulla Cœnæ Domini (casu quo intenderet in aliquo detrahere Regaliæ recursus ad Regem Catholicum) non ligat in his Hispaniarum Regnis, cum recepta non fuerit in ijs, quæ detrahere potest legitimo recursui, ex eò quòd gentium & prouinciarum harum moribus nec congruit, nec conueniens est.

SECTIO. IIII.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias & preiudicium Regis, cautè stat humilliter supplicatum.

SVMMARIVM.

A *Lege lata non appellatur, nu.* 148.
Nisi allata in præiudicium certarum personarum, num. 149.
A lege etiam Pontificia supplicari licet ex iusta causa, quando moribus alicuius Prouinciæ non conuenit, num. 150.
Legem vniuersaliter latam, facile accidit nō conuenire moribus gentium omnium, num. 151.
Ecclesia complectitur varia Regna habentia varios ritus, & modos viuendi, ibid.
Supplicari potest à lege Pontificia per Regnū illud, cuius moribus non conuenit, nu. 152. *& seqq.*
Scientia vniuersalis Pontificis non potest extendi ad particularia Regnorum, num. 153.
Leges Canonicæ non receptæ non ligant, nu. 154.
Supplicatio à lege Pontificia suspendit interim eius effectum, num. 155. *& sequentibus.*
Fas est populi communi consensu suspendere legis effectum, animo supplicandi Principem, num. 157.
Dum disceptatur de receptione legis, nemo sua possessione priuatur, num. 158.
A Motu proprio Pij V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis, num. 159.
Motus proprius Pij V. de censibus in Neapoli non fuit receptus, num. 160. *nec in Sicilia, ibidem.*
A Breui Pij V. de iterum examinandis Religiosis semel approbatis ad confessiones audiendas, ob scandalum inde ortum in Ecclesia supplicauit Philippus II. numer. 161.
Quo ob id Gregorius XIII. postea reformauit ibidem.
A Bulla Cœnæ in Capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi obtentum magis ex reuerentia Rex supplicauit, numer. 162.
Supplicatio à Bulla Cœnæ suspendit eius effectum, ita vt licitè Rex recursu vtatur, num. 163.
Decretalis non conueniens iurì communiter obseruato in Prouincia non admittitur in litibus, sed ad Pontificem referibendum, num. 164.
Cap. Pastoralis de fide instrum. ponderatur, & interpretatur, ibidem.
A Bulla Cœnæ pro maiori cautela, & Regis Regaliæ securitate humiliter fuit supplicatum, num. 165.
Titulos plures cumulare, siuè certus, siuè incertus de iure suo ad maiorem eius corroborationem, & cautelam nemo prohibetur, num. 166.
Renuntiare iuri suo non videtur impetrans illud iterum ex priuilegio, num. 167.
Ius commune, & priuilegium concurrentia ad idem non confunduntur, sed vtroque potest quis vti, num. 168
Per priuilegium incompatibile cum iurealiàs alicui competente, isti renuntiatum censetur, num. 169.
Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad maiorem corroborationem sui iuris non prohibetur, num. 170.
Ex titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis potest, non agere, num. 171.
Et quando debet eligere vnum ex titulis incompatibilibus, ibidem.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

148 Vamvs à lege lata per Summum Pontificem, aut Principem † Supremum non detur appellatio. ex Bart. *in l. fin. sub num. 3. de appellation. recipiend.* latius Scaccia *in tractatu de appellation. quæst. 17. limitta. 20.* Id tamen limittatur, si fuerit condita in præiudicium certarum personarum, vt puta contra vnum quaternum ciuitatis, vel † contra homines alicuius ciui-
149 tatis, Rota *decis. 50. num. 6. cum seqq. part. 2. diuersorum*, plura per Iacobum Cancerum *variar. resolut. tomo 2. cap. 3. titul. de priuileg. à num. 92. cum sequentibus*, & alibi passim.

Ab ea tamen supplicare licitum est ex
150 iusta causa, quando † moribus alicuius Prouinciæ inconueniens sit, tradunt Castro *de lege pœnali, lib. 1. cap. 1. fol. 8. sub littera B.* vbi loquitur de lege per Principem temporalem lata, & idem de lege Pontificia, tradit Manuel Rodriguez *quæst. regul. tomo 1. q. 6. articul. 7.* Suarez *de legib. lib. 4. cap. 16. numer. 6.* Salon. *de censuris. tom. 2. articulo 3. dubitat. 4. conclus. fin.* Salas qui latè prosequitur, *de legibus, tractat. 14. disput. 13. sect. 4.* Anguiano *de legibus, controuers. 5. numer. 2. & per totam*, & plures alij citandi.

Nam vt inquit Suarez *dict. cap. 16. num. 17.* eo ipso, quòd lex vniuersaliter fertur,
151 facilè † accidere potest, ne congruat moribus, aut dispositionibus gentium omnium, pro quibus fertur, quòd maximè contingere posse, ait, in legibus Canonicis, & Pontificijs, quæ pro vniuersali Ecclesia feruntur, Ecclesia quippè completitur varia Regna, & Prouincias habentes varios ritus, & modos viuendi; vndè licet talis lex, regulariter loquendo, non sit disconueniens, vel nimis dura pro vniuersali Ecclesia. Idcirco licet
152 respectu † totius non habeat locum supplicatio: nihilominus vni, vel alteri Regno, aut Prouinciæ potest esse nimis dissentiens à moribus eiusdem, & contra consuetudines illius, quas non solent Pontifices velle mutare, nisi id exprimant, sed potius conseruare, iuxta *text. in cap. certificari de sepulturis.* In tali ergo casu ratio postulat (inquit ipse Suarez) videlicet, supplicare Pontificem, quia scientia eius vniuersalis non
153 potest semper † extendi ad hæc particularia; iuxta text. *in cap. bonæ el 2. §. intelleximus, de postulatio. prælato.* & hoc ipsum est à Pontificibus cautum *in cap. 1. de const. lib. 6.* ex quo videtur colligi absque alia supplicatione à lege Pontificia, ipsam ex vi illius constitutionis & iuris ipso facto non obligare in simili casu, nihilominus tamen quia potest contingere, vt casus non sit ita clarus & certus, quin sit conueniens noua declaratio Pontificis, ergo tali casu (infert Suarez ipse) licita erit supplicatio, atque iure consentanea.

Et cum Granado *in part. 2. contract. tract. 3. part. 1. disputat. 7. num. 6.* Malder. *in part. 2. quæst. 90. articul. 3. dubio 2. folio 341. coluna 2.* Salas, Suarez, & alijs pro veriore resoluit Antonius Diana *in resolutio. moral. tomo 1. tractat. 10. de legibus. resol. 6.* & Villalobos *in summa, tomo 1. tractat. 2. dubio 16. num. 6.* vbi sic ait: Las leyes Canonicas, sino † se reciben, no obligan, de 154
la qual conclusion se sigue: que si se suplicasse de las leyes del Pontifice, tambien se suspēderia su efeto, como dize Felino, y otros, y consta de la costumbre que ay en muchas Prouincias de la Iglesia, que suplican al Pontifice, y el passa por ello, &c. Cuius ratio est, quia talis præsumitur rationabilis voluntas legislatoris, nam posita aliqua iusta causa, consonum videtur, vt subditi habeant aditum ad legislatorem pro reuocanda lege, & interim non obligentur illam † seruare, 155
donec legislator mentem suam explicauerit, quam reddunt Diana, & ceteri Doctores relati.

Omnes insuper supradicti citati Doctores (vno dempto Manuele Rodriguez) † tenent, quòd si ex causa iusta & rationabili supplicatum fuerit à lege lata per Principem temporalem, vel à constitutione Pontificia; potest licitè suspendi eius executio, Suarez *vbi sup. lib. 4. cap. 16. num. 8.* Bañez, & Salon, quos sequitur Salas *dict. sectione 4. numer. 21. & section. 1. sub num. 2.* dicens: *Fas esse communi consensu † populi, vel Prin* 157
cipis inferioribus suspendere aliquantulū executionem legis, animo supplicandi ad superiorem legislatorem, & dum expectatur responsum legislatoris, non peccabunt, qui legem nō obseruauerint, &c. hæc Salas. Idem etiam tenet Anguianus *de legibus, controuers. 5. numer. 8. & num. 9.* Rotta *decis. 50. part. 2. diuersor.* Vbi quod dum † controuertitur, an lex sit exequenda, non debet quis sua pos- 158
sessione priuari prætextu legis vel statuti.

Cui doctrinæ consonat quod determinauit Rotta, vt per Ludouissium *decis. 289. per totam*, vbi benè per Oliberum Veltrami *in adnotat.* per Nicol. Garcia, Surdum & alios.

Quòd

quod virtute priuilegij, vel tituli habentis ſtatum implicitum, an ſit validum, vel nullum, puta quia factum dicatur à Pontifice ſciſmatico, interim ante declarationem prodeſt poſsidenti.

Ad quod quidem varia exemplaria præ-
159 manibus habemus, † etenim *Motus proprius Pij Papæ V.* circa cenſus conſtitutionem diſponens, in Hiſpania receptus non fuit, & ab ea conſtitutione Regio nomine humilliter fuiſſe ſupplicatum, cauetur *in l. 10. titul. 15. lib. 5. Recopil.* interimque eius effectus eſt ſuſpenſus, nec ad determinationẽ cauſarum admittitur, vt in terminis probant Bernardus Diaz *in practicar. Canonic. cap. 88.* Gutierrez *lib. 2. pract. quæſt. ciuil. quæſt. 177. in fin.* ſentit Laſarte *in tractat. de decima venditio. cap. 10. numer. 2. & num. 20. in fin.* Manuel Rodriguez *in explicatio. eiuſdem motus pro Pij V. in princip.* latè Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 1. quæſt. 4. à num. 28. & 29.* Salas *de legibus, diſput. t. 13. ſectio. 4. num. 21. verſicul. Conſentit* Bañez *pag. mihi 297.* Salon *de iuſtitia, tomo 2. tractat. de cenſibus, art. 3. controuerſ. 4. verſicul. Secundò affirmant, col. 1277.* Ledeſma *in ſumma, 2. part. tractat. 8. cap. 34. verſic. A eſta duda ſe reſponde, pag. 460.* & vterque Rodriguez locis citatis trahunt ad litteram petitionem Regni, cui reſpondit Rex: *A eſto vos reſpondemos, que el proprio motu que dezis, no eſt à recibido, antes ſe ha ſuplicado dèl por el Fiſcal de nueſtro Conſejo, adonde ſe ha hecho juſticia en los caſos que ſe han ofrecido,* &c.

Pariter nec in Neapoli iſte motus pro-
160 prius fuit † receptus, vt teſtantur Molfeſ. *in ſumma, tomo 2. tractat. 12. cap. 6. numer. 82.* Gaito *de credito. capit. 2. part. 7. numer. 2210.* nec in Sicilia receptus fuit, vt per Maſtrill. *deciſ. 262. num. 2. p. 3.*

Pariformiter *Conſtitutionem Pij V.* præſcribẽtem caſus, in quibus Ordinarij poſſunt admittere reſignationes, ob ſupplicationem interpoſitam ad Sedem Apoſtolicam in Hiſpania non fuiſſe receptam, teſtatur Nicol. Garcia *de beneficijs 11. p. cap. 3. §. 3. à num. 270. & ſeqq.*

Hinc cum publicaretur breuis *Pij V.* vt
161 Epiſcopus † ſucceſſor potuiſſet iterum denùo examinare Religioſos ſemel examinatos & aprobatos ad confeſſiones audiendas à ſuo prædeceſſore, *Philippus II. Hiſpaniarum Rex* ab eo ſupplicauit ad eandem Sedem Apoſtolicam, ob tumultus & ſcandala inde orta, & timenda, & ob grauia inconuenientia, *Gregor. XIII. Pontifex maximus,* illud poſtea reformauit melius informatus, *anno 1572.* quæ reformatio reperitur in *Bullario, tom. 1. pag. 1208. & ſequentibus.* Alia quam plurima exempla contecimus ſuperius hoc eodem capite circa receptionem Bullæ in Cœna, *ſectione 3. à numer. 114. cum multis ſequentibus,* per totam ſectionem.

Similiter igitur quamuis à capitibus eiuſdem *Bullæ Cœnæ,* quatenus ſub generalitate & inuolucro verborũ tangerent † recurſum 162
ad Regem, & retentionem Bullarum debito modo factam, non erat neceſſaria ſupplicatio, quia vt vidiſti ſuperius *à numer. 54. cum multis ſequentibus, & ſectione 1. à num. 82. per totam,* nihil detrahunt Regaliæ, & præheminẽtiæ Regis noſtri: nihilominus ad eius modam ſecuritatem, & maiorem cautelã, neque ex eorum capitulorum generalitate ignari forſam diuerſimodè ſentiant, vel dubitandi aliquod veſtigium ſubeat, aut ſcrupulus, ideò pro parte ſuæ Maieſtatis ſupplicatum fuiſſe ab eiſdem, teſtantur Maſta *in emporio iuris, 1. part. titul. 2. quæſt. 14. numer. 8. in fin.* Cenedus *in quæſt. canon. quæſt. 45. num. 36.* ſubdentes huiuſmodi ſupplicationem de iure Canonico operare effectum ſuſpenſiuũ, eaque interpoſita rectè poſſe recurſu & protectione † vti, præſertim, cum ti- 163
meatur ſcandalum, vel aliud graue inconueniens in tota Hiſpania, ſi hæc antiqua immemorialis conſuetudo hactenus vſitata, hocque tam ſalubre refugium à miſeris oppreſſis morecque genzium mirè inuentum, & introductum ſuſpenderetur, quòd ex hactenus iuridicis aſſertionibus fortius comprobatum remanet per totam hanc *ſectionem 4.* ac vlterius ex iuribus in capit. ſequent. citandis in verſicul. *Hanc iſtamque ob cauſam,* &c. *à num. 13.* Ad quod eſt text. expreſſus *in cap. paſtoralis 8. de fide inſtrumentorum,* in hæc: *Paſtoralis,* &c. *Et infra,* † *authoritate præ-* 164
ſentium duximus ſtatuendum: vt cum decretalis aliqua, de qua iudex merito dubitet, allegatur, ſi eadem iuri communi ſit conſona, ſecundùm eam non metuat iudicare, cum non tam ipſius, quàm iuris communis authoritate procedere videatur, verum ſi iuri communi ſit diſſona, ſecundùm ipſam non iudicet, ſed ſuperiorem conſulat ſuper ea; hactenus Pontifex, qui ſuperſedendi in executione decretalis, vbi iuſta cauſa aderit, tribuit facultatem.

Itaque vt dictum eſt pro maiori reuerentia Sedis Adoſtolicæ, † necnon maiori cau- 165
tela, & ſecuritate Regis Regaliæ, vt in totum ſecura ſemper remaneat, & tuta; ab eadem

dem Bulla (quatenus forsam generaliter, & confuse licet non in particulari obesse posset Regio recursui huic) supplicatum stat pro parte suæ Maiestatis, ad maiorem sui iuris securitatem & corroborationem, argumen. *l. inutiliter ff. de legat. 1.* abundans quippe cautela non nolet esse noxia, *l. non solent. 94. ff. de regul. iuris, l. testamentum 17.* cum vulgaribus, *C. de testam.* prout vulgare esse proverbium inter Iurisperitos, dicit Divus Augustinus *lib. 4. de ciuitate Dei, capitulo 27.*

Cùm nemo prohibeatur plura iura, & titulos cumulare, tam ad sui iuris confirmationem, † cùm de eo certus est, quàm ad maiorem cautelam, quando de eo dubitat, *l. 4. ff. ad legem Falsidiam, capit. Sacrorum 12. quæst. 2. cap. post electionem, de concessio. præbendæ*, cum alijs quæ plenè congerit Felinus *in capit. in nostra, num. 2. de rescriptis*, Ludou. Roman. *cons. 350. numer. 13.* Paul. Castrens. *in l. quidam, §. sed cum veteres, num. 2. C. de necessari. seruo. hæredi. instit.* Zazius *in l. 3. §. ex pluribus, num. 34. ff. de adquirend. possessione.* Oldrad. *cons. 17. num. 57.* Caualcanus *in elloquio 773.* Cerutes *in l. Taurin. 66. & 72.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 4. per totam*, Molina *de primogenijs, lib. 2. cap. 2. num. 11. in fin. & num. 14. & cap. 7. num. 70.* 166

Hinc provenit verior illa resolutio, quòd quando quis impetrat per priuilegium aliud † idem, quod sibi de iure communi competebat, non dicetur iuri suo renuntiare, quando non adest incompatibilitas, repugnantia, seu contrarietas cum iure suo, quòd quidem nec diminutionem aliquam, aut confusionem patitur, nec renuntiationem inducit, sed potius vnum ius alterum confirmat, ac iubat, & electionem manet, aut etiam simultaneum (si vt diximus) se inuicem non impediant, *capit. post electionem. de concessione præbend.* vbi Abb. *numer. 4. & in cap. veniens, num. 18. & in capit. audiuis de præscrip. cap. cum personæ, §. cum tales, de priuileg. lib. 6. cap. cum dilectus, de consuet.* & est optimus text. *in l. forma. §. fin. ff. de cessibus*, ibi: *Si quis veniã petierit, vt sibi confusa emendare permittatur, deinde post hoc impetratum cognouerit, se non debuisse hoc petere, quia res emendationem non desiderabat, nullam ei præiudicium ex eo, quod petit, vt confusa emendaret, fore. sæpissimè rescriptum est*, vbi *glossa verbo, Rescriptum*, alios concordantes allegat. *l. fin. C. de repudia. hæreditat.* per quam solam, sic post Bald. Alexandrum, & alios quos refert, docet Molina *de* 167

primogen. lib. 2. capitul. 10. numer. 75. ibi: *Nam quoties concurrunt quoad aliquid ius commune, † & priuilegium, non confunditur, sed potest quis quo ad id vti iure communi, & etiam priuilegio*, optimè prosequitur diligentissimus Præceptor noster laude omni dignissimus D. Ioann. à Solorzano *in tract. de iure Indiar. lib. 3. cap. 1. à num. 56. & sequentibus*, vltra quos idem probat Anton. Gomez *in l. 45. Tauri, num. 97. & 98.* & Ioannes Andreæ Monach. & Dominic. *in dict. capit. cum personæ*, Crueta *cons. 16. numer. 6.* Decianus *cons. 13. num. 1. vol. 2.* pulchrè etiam Decius *cons. 271. num. 19.* Rodericus Xuarez *cons. 10. num 65.* Roman. *cons. 350. num. 14.* Mandos. *in addit. ad ipsum Roma. cons. 433. in littera E.* latissimè pro vtraque parte disputans, & resolvit Iacobus Cancer. *variarum resolution. tomo 2. part. 3. cap. 3. à num. 81. cum multis sequentibus.* 168

At secus erit, quando inter ius iam competens, & † impetratum per priuilegium adest incompatibilitas, & contrarietas, quia tunc sic impetrans videtur iuri suo renuntiare, argument. *capit. veniens, de præscript. l. si mulier. 8. fin. ff. de eo quod metus causa, l. sicui, vbi glos. verbo. Mutandæ, ff. de seruituti, l. de pupillo, §. meminisse, ff. de noui oper. nunt.* quæ iura sic loqui & intelligenda esse sub prædicta distinctione: probant perfecti Doctores, & plura fundamenta doctrinas, & iura, pro hoc distinctionis membro videre poteris Iacobum Canceri. vbi proximè per *plures numeros*. 169

Ex qua doctrina infertur, quòd titulorum multiplicatio etiam † in beneficialibus ad maiorem cautelam, & maiorẽ iuris sui corroborationem non prohibetur, vt per *dict. capit. post cessionem de concessio. præbend.* sæpè tenuit Rota vt per Cassiad. *decis. 291. numer. 5. super regul. & decis. 3. de causa possessione & propriet.* Verall, *decis 280. libr. 1. in manuscriptis*, Rota vt per Nicol. Garcia *de benefic. 5. part. cap. 1. sub num. 591. ad fin. decis. addictæ. & 6. part. cap. 4. sub num. 39. in decision.* ibi. post medium, & in vna Viterbien. *Canonicatus 6. Martij 1595.* de qua per eundem Garciam *5. part. capit. 3. num. 43.* tenet Gonçal. *de alternati. glos. 52. numer. 54.* Rotta vt per Cocenum *decis. 317. num. 4. & in decis. 47. numer. 20.* quę decisiones videntur insinuare, esse speciale in beneficialibus, admitti titulorum etiam incompatibilium multiplicationem, vt *in dict. decis. 47. numer. 20.* ibi: *Postremo, quòd dicebatur ius Francisci Alphonsi esse incompatibile* 170

bile

bile cum iure quod Ioannes habebat ex resignatione Petri, non fuit habitum in consideratione, cū in beneficialibus admittatur multiplicatio titulorum, &c.

Sed tu declara verum esse multiplicationem hanc in beneficialibus admitti, ita tamen, † quòd vbi datur incompatibilitas ti-
171 tulorum, defendi possit ex vtilitori non vero agere, vide D. Ioann. Solorzan. *de iure Iudiarum, lib. 3. cap. 1. à num. 65. & 66.* & sur sum. Quia tunc cogitur actor vnum ex titulis incompatibilibus eligere; & ita intelligi debent dictæ Rotæ decisiones, & concludit Rota *decis. 570. à num. 2.* vt per Farina. *in posthum. tom. 1. fol. 520.* Qua dicitur, quòd quando in electo concurrunt plures titulibentes contrarietatem, vnum eligere tenetur, vt intelligatur quando electus, & beneficiatus vult agere ex duplici titulo incompatibili & contrario, nam tunc opinior in dubio, audiendum non esse, sed vnum quem maluerit eligere cogatur aduersario desiderante per communem doctorum resolutionem, & distinctionem, quàm etiam in terminis sequitur Augustinus Barbosa *in tractat. de iure Eccles. lib. 3. cap. 13. à num. 212.* videndus.

SECTIO V.

Tollerantia S. Apostolicæ, quàm sit efficax ad iustitiam recursus pro retentione litterarum, semoto etiam proprio iure, & Regalia Regis.

Vbi motiua aliquot neotericorum contraria examinantur, & apertè diluuntur.

SVMMARIVM.

RECursus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi iure proprio, & est Regalia ipsius, quæ in Bulla Cœnæ non probibetur, & ideò nec tollerantia Papæ eget, num. 172.

Tollerantia Pontificum legitimum præstaret titulum ad iustitiam recursus retentionis, quando in Bulla Cœnæ comprehenderetur, num. 173.

Consuetudines aliquot cōtra libertatem Ecclesiasticam, per tollerantiam longissimam Pontificum sustinentur & iustificantur, num. 174.

Per Bullæ Cœnæ publicationem tolli consensum omnium Pontificis in aliquibus casibus, verum non esse probat Diana, num. 175.

Qui cum alijs loquitur inconsuetudinibus contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam non fuit inuentus recursus pro tollenda violentia, sed in eius fauorem, num. 176.

Retentionem litterarum in Hispania iustificat tollerantia Pontificum, eò quòd in euidentem spiritualis reiminis vtilitatem vergit, num. 177.

Doctores aliqui Theologi volentes eneruare robur tollerantiæ in recursu ad Regem reprehenduntur, & examinantur, num. 178. & seqq.

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli consensum Papæ ortum ex tollerantia recursus, & consuetudinum contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint, num. 179.

Tollerantiam Pontificum cum scientia non inducere sufficientem consensum ad iustitiā recursus pro tollenda violentia, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerunt, num. 180.

Tollerantiam Papæ non esse aprobatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem cōtra libertatem Ecclesiasticam, sed vt scandalum vitetur, qui dixerint, numer. 181.

Tollerantiam Pontificum inducere cōsensum aprobatiuum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, plurimi Doctores tenent, num. 182.

Tollerantia Pontificum super recursibus pro tollenda violentia, non cadit super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, vti falso supponunt aliquot Theologi, numer. 183. & num. 184.

Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœnæ, per quamlibet eius publicationem non inficiatur, numer. 185.

Recursus pro tollenda violentia, & si comprehenderetur in Bulla Cœnæ, stante tollerantia per tot sæcula eius publicatione sub se quatia cōtineretur, sed foret præseruatus, num. 186.

Generalis prohibo non extenditur ad eos casus, qui habent specialem prouidentiam, num. 187.

Tollerantia Principis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus, nu. 188.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Tollerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentiæ prouenit ex animo aprobandi, ex natura negotij conformis iuri naturali, & diuino, & pro vtilitate publica, num. 189.

Tollerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificũ, vtilem esse & necessarium recto, vtriusque Reipublicæ regimini, num. 190.

Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla vernè Martini V. num. 191.

Et ex aliquibus epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad inuicem missis, numer. 192.

Quas concordata vocauit Diana, numer. 193.

Epistolæ Papæ, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari, numer. 194.

Animus Pontificum aprobatiuus recursus ex eo colligitur, quòd aliqua verba rigidiora illum respicientia, nouiter fuere sublata à Bulla Cœnæ Domini, numer. 195.

Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium, num. 196.

Priuilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam, numer. 197.

Priuilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa iura spiritualia

Summus Pontifex non debet reuocare, numer. 198.

Pontifices multum deferunt Regalibus, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispaniæ tam remoto à Sede Apostol. num. 199.

Animus aprobatiuus recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua exprese permittitur, num. 200.

Supplicatio ad Papa humilitatis & reuerentiæ indicatiua ostentat potentiã supremæ Maiestatis S. A. quam hæc Regalia priuare velle non est verisimile, num. 201.

Recursum pro retentione litterarum vnquam impugnauit Rota, num. 202. & numer. 203.

Tollerantia Pontificum aprobatiua recursus multis iustis ciuilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, vt putant Theologi aliqui, num. 204.

Animus alicuius directè probari nequit, sed ex verbis eius, aut actibus externis, n. 205

Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideò tollerantiæ effectus eneruantur, num. 206. & sequentibus.

Multa per patientiam tollerantur, quæ si in iudicium deducerentur, non tollerarentur, quomodo intelligatur, nu. 207. & sequentibus.

Tollerantia Papæ post impletam præscriptionem integrum ius, & omnes effectus dispensationis, & aprobationis integre consequitur, ibidem.

Tollerantia Papæ, pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad Sedem Apostolicam, post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea, numer. 208.

Cap. nobis de præscriptionibus, & cap. nisi essent de præbendis ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur, ibidem.

Tollerantia Papæ ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam aretat, numer. 209.

Propter pacem firmandam, & habendam, vt cesset scandalum, facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis, numer. 210.

Tollerantia Papæ non præstat aprobationẽ, nec dispensationem statuti contra ius diuinum, num. 211.

Tollerantia Papæ in ijs, quæ non sunt contraria iuri diuino aprobationis, & dispensationis vim habent, num. 212.

Tollerantia Principis in ijs quæ non dependent à sua potestate, nihil operatur, num. 213.

Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum in recursibus falsò autumant, recursus esse contra ius diuinum, numer. 214.

Recursus pro tollenda violentia sunt conformes iuri naturali, & diuino, & in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, num. 215.

Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem nõ tollerarent tandiu Pontifices, si vtiles non iudicarent vtrique Reipublicæ, num. 216.

Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices iudicarent iuri naturali aut diuino, necnõ libertati Ecclesiasticæ obuiare, viriliter resisterent, & non tollerarent, numer. 217.

Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis, num. 218.

Pon-

Pontifices tollerant recursus ad Regem pro tollenda violentia agnocentes ita vtile & necessarium esse vtriusque Reipublicæ bono regimini, num. 219.

Tollerantia Pontificum multum operaretur ad recursus iustitiam, quando ea egeret Rex, cui hæc regalia competit iure proprio, & ex debito Regalis officij, numer. 220.

QVANDO recursus ad Regem pro tollenda violentia orta ex executione litterarum Apostolic. impernitiẽ Reipublicæ obtentarum, non foret proprium ius, & Regalia ipsius. Et † consequenter 172
quando ex Bulla Cœnæ Domini damnatus fuisset Recursus hìc ad Principes temporales, pro tollenda violentia (prout per eam minimè damnatum fuisse, nec in illius generalitate comprehensum, imò specialiter permissum esse pro suspensione executionis litterarum Apostolicarũ, iusta & legitima existente causa publicum detrimentum tangente, interim quod supplicatione præmissa recurritur ad Sanctissimum longe absentem, satis abunde ostensum est capitibus antecedentibus, & signanter in hoc 2. à principio. Atque magis in specie circa Bullam Cœnæ Domini, *à nu. 54.* vsque ad *num.* 171.)

Adhuc tamen tollerantiam tot Pontificum per tot † longissimum & immemorabile 173
tempus consensum, dispensationem atque per consequens, iustum & legitimum titulũ præbuisse Regi nostro, vt eo licitè vti possit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac semper seruata reuerentia Sanctę Sedi Apostolicæ, post multorum piorum Doctorũ vtriusque professionis ostendimus, & acuratè probauimus *in commentarijs de protectio. Regia 1. p. cap. 1. à num.* 139. vsque *ad nu.* 252. quo in loco copiosè hunc articulum examinauimus, & impenetrabilibus, atque indissolubilibus fundamentis roborauimus.

Et vltra Doctores ibidem laudatos hanc eandem doctrinam verissimã sequuntur Lessius *de iustitia & iure, lib. 2. capit. 33. dubio 5. num. 19.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disput. 14. dubio 4. num. 12.* Salas *de legibus, quæst. 96. tractat. 14. sectione* 11. *num.* 121. Vazquez *in opusculo, de restitution. capitulo 6. §. 1. numer. 33.* Molina *de iustitia & iure, tomo 3. tractatu 2. disputatio.* 270. *numer. 5.* Malderus *in 2. 2. tractatu 5. capitul. 6. dubio 8.* post Henriquez quem sequitur & remissiuè ad nostram doctrinam loco citato. Idem nouissimè dixit Castillo *in tractatu de tertijs, capitul.* 41. *sub numer.* 179. ante finem, & Diana etiam nouissimè *in resolutionibus moralib. tom.* 1. *de immunitate Ecclesiastica, tractat. 1. resolutio. 5.* Qui
postquam † retulit aliquos Doctores con- 174
trarium sentientes, ita tandem resoluit: Sed his non obstantibus non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines aduersus libertatem Ecclesiasticam ex tollerantia, & tacito consensu Pontificis, quia scit, & tolerat, vt Salgado *de protectione Regia, tomo 1. part. 1. prælud. 3. numer.* 148. &c.
Ergo † non est verum dicere absolutè, quòd 175
per publicationem Bullę tollitur omnis consensus Pontificis, sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adest talis consensus Pontificis tacitus, & approbatiuus, colligendus erit prudenter, vt notat Malderius vbi suprà, cum Henriquez. Sed, quia res est multum dubia & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis iurisdictionis, quid faciant. Hæc Diana,
qui plurimos alios Doctores † ad idem al- 176
legat; in quo & illud vellem attendas, quod Diana, & cæteri alij loquuntur in terminis longe magis rigorosis, quando scilicet hæc Pontificis tollerantia cadit super consuetudinibus introductis contra libertatem Ecclesiasticam, extra quos terminos Nos versamur, & nostra residet disceptatio, cum recursus pro tollenda violentia ex executione litterarum aliquot Apostolicarum sit potius inductus in fauorem & robur libertatis Ecclesiasticæ, prout inferius atnotabimus *à nu. 183. & à nu.* 211. *cum seqq.*

Tenent etiam signanter in hoc articulo retentionis † cum Couar. idem Malderius alio 177
in loco 2. 2. *q. 1. art.* 10. in hęc, non videntur improbabile quod Couar. *practic. capit. 35.* tradidit ex Papæ consensu, præscriptione, & vsu immemoriali, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate; tribunalia Regia in quibusdam Regnis rite ita practicare, vt sine sua permissione, & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare, &c. Idem obseruant Palarius Rubeus relatus supra *hoc cap.* ad principium, *nu.* 68. Pater Henriquez ad litteram relatus ibidem, *nu.* 40. & pariter Manuel Rodericus ibidem transcriptus, *numer.* 24. & infiniti alij maximè Hispani Doctores hanc retentionem litterarum iustificant, etiam ex hac tollerantia Pontificum, & excussant à Bullæ Cœnæ cẽsurarum in cursu, quos resencere foret grauosum valdè.

178 Sed quia nonnulli Neoterici † quadam ficta & aparenti ratione, carente iuris numine voluere hanc fundamentalem firmiter per omnes receptam debilitare, & robur abea eradicare: non incongruum putauimus, eosdem hìc referre, & eorum fundamenta appẽdere, & atentè examinare, vt nemo de cætero decipiatur, sed atentè, & cautè eos perlegat, Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 12. versic. Quæri solet*, Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 236.* Pesantius *de immunitate Eccleſiar. diſput. 3. num. 2.* Alterius *de cenſuris tom. 1. lib. 5. diſputat. 16. c. 2. fol. 686.* Acoſta *in Bullam Cruciatæ, q. 79.* Quorum aliqui loquuntur genericè in tollerantia Papæ
179 ſuper conſuetudine contra libertatem Eccleſiaſticã; alij verò † ſpecialiter contra recurſum ad Principes temporales, ex eadem ratione dicentes, quòd talis conſenſus non poſſet præſupponi, cũm Summus Pontifex quot annis excõmunicet contrarium facientes, & tollit omnes conſuetudines cum ampliſſimis clauſulis; & Ioannes Maiderus *in 2. 2. quæſt. 96. artic. 4. col. 1.* ſic aſſerit: Sanè ne tollerantia Papæ in hac re allegari poſſit in defenſionem cõſuetudinis: impedit vel ipſa Bulla Cœnæ quotannis repetita, quæ diſertè reſiſtit eiuſmodi conſuetudini, &c. Idem dicit Laiman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. capit. 10. numer. 1.* Vigianius *tractat. de immunitate Eccleſiaſtica, capitul. 2. tom. 4.* vbi ita ait: Cùm quotannis die Cœnæ publicè excommunicat magiſtratus, & perſuaſiſſimum cuique eſſe debet, Summum Pontificem, hanc conſuetudinem, quàm corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & conſequenter nec expreſsè, nec tacitè aſſentire, &c. Et hoc etiam dicit Vgolinus in reſpõſu ad Iuriſconſul. Gymnatij, Patauini, *cap. 7.* Barboſſa *in collect. lib. 1. decret. tit. 2. in cap. Eccleſia S. Mariæ. de conſtit. numer. 25.* Philiarcus *de officio Sacerdotum, p. 1. lib. 3. cap. 9. infin.* Tannerus *in 2. 2. diſpu. 5. q. 5. dub. 4. num. 132.*

180 Aliam etiam ad id rationem † nouam conſiderat Suarez *de legibus, lib. 7. capit. 13. num. 12.* dicens, tollerantiam ſola ſupponi ta ſcientia, non indicare ſufficienter conſenſum; quia multa per patientiam tollerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap. cum iam dudum, de præbend.* Qui tamen text. id non probat, nec ad id poteſt allegari, cum eius verba hæc ſint: *Cùm multa per patientiam tolleruntur, quæ ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia non deberent tolerari*; quæ ad aliud tendunt, & aliud diuerſum ſignificant, vt eſt videre infrà *à num. 204.* vnde ait Filliucius vbi ſuprà, *tom. 1. tract. 16. capit. 10. num. 256.* Loquens in terminis noſtri caſus, ſimplex tollerantia, quando ſcilicet Princeps non poteſt commodè prouidere, non ſatis eſt ad diſpenſandum ex *cap. denique, diſt. 4.* & Iuriſconſultus Surdus *tomo 3. conſ. 301. num 57.* Aſſeruit, in his caſibus tollerantiam Papæ † non eſſe aprobatiuam 181
animo inducendi, vel confirmandi conſuetudinem; ſed potiùs vt ſcandalum vitetur, & hoc ipſum poſtea etiam docuit Collegium Bononienſe *contra Venetos in reſp. pro liber. Eccleſ. num. 57.*

Sed contra hos omnes Doctores, quos refert, reſoluit Diana vbi ſuprà allegatus *à numer. 174.* ſequutus † quam plurimorum 182
aliorum veriorem reſolutionem, cui conſonat Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 32. numer. 23.* vbi ſic aſſerit: Ex dictis ſatis conſtat, nullam conſuetudinem, etiam ſi immemorabilis ſit, vllo modo contra immunitatem Eccleſiaſticam prævalere poſſe, ſolùm obijci ſolent quædam particulares cõſuetudines aliquorum Regnorum, quæ licet ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſine ſcrupulo à magiſtratibus laicis obſeruãtur; ad illas verò poſſumus vno verbo reſpondere, illas conſuetudines non ad ius, ſed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non poſſumus, nec illorum rationem dare tenemur; ſed ad illos hoc ſpectat, qui conſuetudines illas obſeruant. Ita Suarez, & pro eodem Suarez facit Conſultus *in l. ita vulneratur, ff. ad legem Aquil.* in illis verbis: *Multa autem iure ciuili contra rationem diſputandi pro vtilitate communi recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt.*

Adhuc tamen pro examine horum motiuorum quibus mouentur † Doctores al- 183
legati pro contraria parte, *à numer. 178. verſicul. Sed quia nonnulli.* Primitus animaduertendum, quod inter Doctores ipſos controuerſia cadit generaliter ſuper tollerantia Papæ conſuetudinum manifeſtè infringentium libertatem Eccleſiaſticam. Nos autem verſamur in tollerantia approbatiua immemoriabilis cuiuſdam conſuetudinis inducæ in fauorẽ eiuſdem, & reuerẽtiam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, prout copioſè videre eſt *in Commen. de protectio. Regia, 1. p. c. 1. à nu. 146. & à nu. 139. cum multis ſeqq.* & videdus Hieronymus de Llamas ſuperius citatis, *hoc cap. 2.* ad princi. *num. 30.* & ferè omnes hoc fatentur cum ſit hic recurſus conuenies iuri naturali, diuino, & humano. Nos *dict. c. 1. à num. 79. cum multis ſeqq. & in cap.*

cap. 1. & sequentibus, huius tractatus de supplicatione ad Sanctissimum. Atque ideò licet nonnulli Doctores ex supra citatis tenentes tollerantiam Papæ non inducere consensum; loquantur in recursu ad Regem, eo tamen mouentur falso suppositio, & minus cautè supponunt, recursum esse contra libertatem Ecclesiasticam. Et sic Malderus pro contraria parte citatus, *num. 179. vers. Sed quia nonnulli*, licet generaliter illam partē
184 à sequutus fuerit: nihilominus † alio in loco *in 2. 2. q. 1. art. 10.* per Nos citatus ad principium huius *cap. sub num. 24.* dum ibi obtulit occasio specialiter tractandi de hoc recursu ad Regem pro retentione litterarum Apostoli. aliud agnouit ex eo motus, quòd vergat in euidentem vtilitatem Regiminis Reipublicæ spiritualis, & temporalis recursus ille.

Nec obstat, quòd prædicti Doctores dicunt de publicatione Bullæ quot † annis repetita,
185 ex qua impediri consensum Papæ sectantur, cui multipliciter respondetur. Primò, quoniam si legitimus recursus ad Principes pro tollenda violentia nō continetur in eadē Bulla, nec per eam intelligitur reprobatus, vt à principio huius, *cap. diximus præsertim à nu. 54.* vbi etiam specialiter de hac retentione litterarū ad effectum supplicandi Pontificem, quæ expresè ad hunc finem in eadē *cap. 14.* aprobatur, & permittitur: quomodo quęso, publicatio quātumuis repetita potest recursum comprehendere? quia illa publicatio est quædā ratificatio, & cōfirmatio generalis, quæ vltra ea, quæ in Bulla continentur, & cōprehēduntur; nihil potest operari. Adde tradita per Nos infrà *2. p. c. 12. §. vnico, n. 53. & seqq. & in c. 30. §. 1.* per totum.

Deinde quia & si recursus comprehenderetur in dicta Bulla (quod † excōmunisima
185 vera & recepta omnium Doctorum demptis relatis suprà, negamus) adhuc stante Pontificum tollerantia (ex qua inducitur consensus aprobatio, & dispensatio, sicuti probat magna illa Doctorum caterua per Nos laudata *in commentarijs, de protectio. Regia, 1. part. cap. 1. à num. 139.* & signanter *à num.* 148. (de quo vlterius statim erit tractandum) sequitur, quòd publicatio quamtumuis repetita non impedit præstitum iam consensum Papæ, cùm ei inhęreat qualitas specialis tollerantiæ, prout ex Lesio Turriano, Salas, Vazquez, Molina, Malderio, & Nobis contra alios rectè aduertit Anton. Diana *in resol. mor. tract. 1. de immunit. Eccles. resol. 5. ad fin.* vers. *Sed his non obstantibus.*

187 Quoniam cum dicta Bulla † contineat varia capitula, & complectatur varia Regna, in quibus variæ & diuersæ consuetudines adsunt, quarum aliquæ forsam fiat contra libertatem Ecclesiasticam, vel retro introductæ, vel de nouo introducendæ (quæ cum ignorentur à Papa, minimè eriam tolleratæ dicentur) Ideò ob eas publicatur Bulla cum sua qualitate, & exceptione earum quæ scienter tolleratæ fuerunt; quia in dispositione generali non comprehēduntur illa quæ specialem prouidentiam habent, atque ideò præseruatę sunt ab hac generalitate, *l. Stichus 20. ff. de adimend. legatis, l. alimenta, §. Basilicæ. ff. eodem titul. l. Seiæ 20. in principio, ff. de fundo instructo, l. cohæredi, § qui patrem, ff. de vulgari. & pupila. substitu.* Bartol. *in l. quæsitum, §. fin. ff. de fundo instructo, & in l. talis scriptura, § fin. ff. de legatis 1.* Beroius *in cons. 37. num. 11. vol. 3.* Anton. Gabriel. *communi. conclusio. libr. 6. titul. de clausulis, conclus. 9. nu. 8.* per quos & alios hanc regulam construit Petrus Surdus *in cons. 426. num. 4. & 5.* per text. capitalem *in dict. §. qui patrem, volum. 3.* Rinaldin. *in cons. 620. & num. 50. & seqq. lib. 6. & in cons. 265. num. 6 lib. 3.* Fachineus *in cons. 26. num. 36. lib. 1.* Alexan. Raudens. *de cis. Pisan. 22. num. 44.* Tiber. Decian. *cons. 103 n. 7. vol. 2.* Ludoui. Casanate *cons. 57. n. 15. & cons. 19. n. 1. & 17. & cons. 36. n. 3. & cons. 37. n. 30. & cons. 44. nu. 5.* abunde per Castillo *controuers. tom. 5. c. 93. à n. 23. cum seq.* vbi latè examinat. qui omnes, ex d. §. qui patrem eam eliciunt regulam, quod generalis prouisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem prouidentiam, maximè si specialis præcedit generalem.

Nec obstat alia ratio reddita † de qua per 188
Suarez, Filiuc. & Colig. Bononiense citatos sup. *n. 180.* videlicet: tollerantiā cū scientia Papæ in cōsuetudinibus infringēribus libertatē Ecclesiasticā; non esse aprobatiuam, nec animo inducēdi cōsensum ex eo, quòd multa tollerantur, quæ nō permitterētur, si in iudicio fuissent deducta, quæ quidē assertio tam generalis, & absoluta magis in diuinatione animi Pontificū, quā in doctrinali fundamēto consistit, & vti indistincta & indiscreta cōplectens omnes casus vniuersaliter in certa redditur; contra quā reclamāt innumerabiles penè Doctores cōstanter affirmantes, tollerantiā Principis inducere actus confirmationē, consensum, & dispensationē, quorum nomen clarā congessimus *in comment. de protectio. Regia. 1. p. d. cap. 1. à num. 148.* vltra alios qui signanter de recursu, & retentione, ibi. & *à n. 130.* & hac in sectione à principio,

Vt igitur prædictorum Doctorum fundamentum diluamus, obiter notandum erit. Primò, quòd in hoc, de quo agimus recursu,
189 & retentione † litterarum pro tollenda violentia, & eius consuetudine immemorabili, non potest dubitari de animo, & intentione Pontificum. Tùm ex hactenus scriptis in hac sectione, & ex magis communi, & recepta Doctorum in numero excedentium. Tùm ex natura, qualitate & institia negotij tam conformis iuri naturali, diuino, & positiuo, quæ clamant pro defensione, vi opressorum, pro sedandis scandalis, pro quiete & pace Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, & imponentia strictam obligationem Principibus ad hanc defensionem impartiendam vi opressis.

Si igitur animum Pontificum ad præsump
190 tionem † reducere volunt illi Doctores citati suprà, *numer. 188.* versicul. *Nec obstat* (quamuis illi nullam in contrarium pro se considerauerint) hæc patentissima est, & quibus liber vrgentior ex qua clarè detegitur animus tollerantiæ Pontificum, non prouenisse obviandum scandalum ex contradictione, & impugnatione oriundum; sed ex eo quòd agnoscentes manifestam & euidenter necessariam vtilitatē recursus legitimo modo præstiti vtrique Reipublicæ, indecens iudicant & inhumanum, illum miseris vi opressis adimere, vt sæpè sæpius diximus in hoc, *cap. 2.* & alijs pluribus.

Hæc insuper Pontificum intentio, & animus ex alijs variis actibus externis & de-
191 cretis Canonicis † cognouimus, & in primis *ex Bulla Martini V.* quam ad litteram retulimus, in nostris *Comentarijs de protestione Regia, 1. part. cap. 1. à num. 299.* per quam declarauit Pontifex, in Bulla, qua sub grauibus censurarum pœnis inhibuerat Clericis patientibus se conueniri coram sæcularibus Iudicibus; non comprehendi, nec suæ intentionis fuisse, casus illos Ecclesiasticos pertinentes Regi tam de iure, quàm de consuetudine immemoriali, consonat text. *in cap. Agatho. 2.* ibi: *Non debeat Ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in Regiam Vrbem secundùm antiquissimam consuetudinem, vt cum eius scientia & iussione debeat Ordinatio prouenire 63. distinctio.* in actis *cap. fin.* & *cap. Reatini*, & *cap. cum longe eadem distinct. 63.* & alibi etiam text. singularissimus *in cap. causam quæ 7. quæst. ij sint legitimi*, ibi: *Si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus. Nos attendentes, quòd ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se, asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis iudicium relinquentes, de principali, &c. plenius cognoscatis.*

Apparet etiam hic Pontificum animus, & intentio ex epistolis missis à Papa ad Catholicum † Regē Nostrum, & econtra, quarum meminit Iacobus de Graphijs *in decisionibus Aureis, 1. part. lib. 4. capit. 10. numer. 120.* ibi: *Sed in Regno secus est, quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & econtra, censeo non esse condemnandos, nec in currere Regios Magistratus expedientes Regium,* exequatur, &c. (quas epistolas priuatas, & missas concordata cum eodem Summo Pontifice vocat, & minus rectè opinatur † Diana *in resolution. moralib. 4. part. tractat. 1. de immunitat. Ecclesiastic. resolution. 9.* post medium) quæ quidem epistolæ vti procedentes † à Papa & Rege vim legis habent, & possunt hæ epistolæ allegari pro lege: ita notabiliter dicit Angel. *in l. item veniunt, §. cæterum. ff. de petitio. hæreditatis,* Roman. *in cons. 160. num. 1.* vbi de epistola Pontificis loquitur, sequitur additio. ad Bart. *in l. 1. ff. de feriis*, & in epistola cuiuslibet Principis idem probauit Alexand. *in dict. l. 1. numer. 24.* Corsetus *in tractatu de Regibus, quæst. 22.* Fulgos. *in l. ciuitas, ff. si certum petatur*, vbi etiā Iaff. *n. 7.* & ibi Decius *n. 5. & 6.* idem Decius *in rubrica de rescriptis, colum. 2.* in princip. sequitur Petrus Surdus *in cons. 371. num. 27.* qui cum pluribus alijs probat procedere tam in epistola Papæ, & Principum contra Angelum hoc limitantem in sola epistola Papæ, & Imperatoris. 192 193 194

Atque insuper constat iste animus Pontificum ex eo, quòd verba † quædam circa hæc generalia, & rigidiora contenta in Bulla Cœnæ tempore Gregorij XIII. fuerunt per posteriores Pontifices moderata, & temperata, vt adnotauit Malderus *in p. 2. quæst. 96. artical. 4. fol. mihi* 407. *col. 1.* & Fagundez *de præcept. Eccles. tractat. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17.* relati à Diana *1. p. tractat. 1. de immunit. Eccles. resolut. 6. vers. Sed post hæc scripta.* 195

Ex quo plurimi Doctores inferunt, quod hoc ius, & Regalia competens Regibus Hispaniæ cognoscendi & tollendi violentias inter quoslibet † etiam Ecclesiasticos (quàm priuilegium vocant plures Theologi, Bañez *in 2. 2. quæst. 67. articulo 1. dubio 2. conclus. 2.* Ioann. de la Cruz *in directorio conscient.* 196

cient. part. 1. præcept. 8. quæst. 3. articulo 1. dubio 1. conclus. 3. Pesantius *de immunitate Ecclesiastica, disputatio. 3.* Castr. Palao *in opere mora. tomo 2. disputatione vnica, punct. 9. numer. 10.* Diana *dict. 4. part. tractat. 1. de immunitate Ecclesiastica, dict. resolut. 9. versicul. Igitur contrariam sententiam, & in tomo 1. eodem titulo, & tractat. resolut. 6. in principio*) non sit per Bullam Cœnæ
197 Domini † reuocata, sicut nec cætera priuilegia huius generis, quæ habent in rebus Ecclesiasticis Reges, & per immemorabilem consuetudinem per eos obseruata fuere, ex quorum Doctorum numero sunt iam citati, & Zanardus *in directo. Confessor. tom. 1. capitul. 50.* Decianus *tomo 1. lib. 4. cap. 9. numer. 66.* Zipæus *Analo. iur. Canon. lib. 2. de foro competent num. 41. infin.* Pater Enriquez *lib. 10. capit. 15. num. 5. in glossa littera G.* quem tacito nomine sequitur Malderus *in 2. 2. tractat. 5. capitul. 6. dubio 7. in fine.* Asserentes etiam, Pontificem iura quædam spiritualia, quę Rex quispiam ex con-
198 tractu † remuneratorio, aut immemoriali habet, reuocare non debere, Filliucius *tomo 1. tractat. 16. cap. 10. numer. 258.* Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 20.* ex Cardinal. Bellarmino, Nauarrus *in manual. cap. 27. nu. 71.* Vazquez *in p. 2. tomo 2. disputat. 167. capit. 4. num. 32.* Becanus *in summa Theolo. 2. tractat. 3. capit. 6. quæst. 11. numer. 2.* Salas *de legibus, disputat. 14. sectio. 9. numer. 108.* Malderus *in part. 2. quæst. 96. articul. 4.* Fagundez *de præcep. Eccles. tractat. 1. lib. 3. cap. 7. num. num. 17.* & Nos allegans tenet contra alios Diana *1. part. tractat. 1. de immunitate Ecclesiastica, resolutio. 6.* ex quo colligitur
199 animus † Pontificum, multum diferentium iuribus, Regalijs, & immemorialibus consuetudinibus Principum Christianorum, vere agnoscentium, vtiles esse vtriusque Reipublicæ recto regiminis, præsertim in his Hispaniarum Regnis tam remotis, atque longissimè distantibus à Sede Apostolica, aqua oportunè obtineri non potest necessariũ remedium, instante periculo violentię, cuius rationis robur ostendimus clarè suprà, *cap. 1. §. vnico per totum.*

Ostenditur denique & iste animus Pontificum ex Bulla Cœnæ Domini, *capitul. 14.*
200 quòd † retulimus, & copiosè exornauimus, hoc *in capit. 2. à princip.* & signanter *à numer. 54. cum infinitis sequentibus.* Libenter assentientium huiusmodi litterarum retentioni, & suspẽsioni legitimo modò factæ per Principes Christianos, interim quòd ad Sedem Apostolicam pro remedio recurritur, mediante supplicatione ad eam interposita & legitimè prosequuta, ne status Regni tranquilus turbetur, & violentijs oprimatur. Quę supplicatio sic humilliter iniecta prę
ciare † ostentat, & agnoscit illã altitudinem 201
supræmæ Maiestatis Sanctæ Sedis Apostolicæ, vti manifestè probauimus suprà *cap. 1. à num. 1. cum seqq.* & non est verosimile velle Pontifices hac Regalia se priuare, & amittere, seu à Sede ipsa erradicare.

Quòd recursus genus nunquam sublatum, aut impugnatum vidimus à Rotta Romana (quæ licet a paucis hinc annis restiterit recursui violentiæ ob non elatam appellationem † legitimam, improbabili funda- 202
mento nitens, nempè Principes sæculares, incapaces esse iurisdictionis Ecclesiasticæ, & spiritualis, quod nos fatemur; negamus tamen illum recursum interponi per viam iurisdictionalem, vt alibi adnotauimus latissimè *in commentarijs de Regia protectione, 1. part. cap. 1. & cap. 2.*) Tamen super hoc recursu retentionis litterarum nullibi legi aliquam decisionem, † tametsi omnia volu- 203
mina vcusque impressa attentè & cunctanter perlegerim, & reuoluerim, & nullam reperire potui, quæ de retentione hac aut eius impugnatione tractasset, licet plures decisiones enumerauerim infrà *2. part. capit. 2. à numer. 4. & sequentibus*; loquentes de Senatu hoc Regio detinente monitoriales compulsoriales, & similes, quæ ad aliud tendunt, nempè ad recursum pro tollenda violentia facta Ordinariorum primæ instantiæ.

Si igitur tot adsint certæ legitimę & iustissimæ causæ, quibus atribui potest tollerantia † Pontificum per tot immemorabile 204
tempus continuata in istis recursibus Regnorum Hispaniç salubriter introductis pro tollenda violentia, cur quæso, præfati Doctores tollerantiam hanc diuinatoriè adaptare & atribuere conantur incertæ cuidam præsumptioni improbabili, nempè ob excusandum scandalum, cuius nullum etiam inditiũ reddunt, ex quo verè intentio talis deducatur, & præsumamus. Nam cũ ea † quæ in ani- 205
mo alicuius consistunt indirectè improbabilia non aliter inducantur, quàm vel ex verbis prolatis, vel ex actis externis ipsius, vt latè per Mascard. *de probatio. conclus. 94. & sequentibus.* Quorum neutrum Theologi ostendunt, nec testantur, & de auditu proprio, & verbis summorum omnium, & singulorum Pontificum retro per immemorabile hoc tẽpus sedentium in Cathedra S. Petri attestatio illis impossibilis est. Sicque animi a te-

sta-

stetio ista magis indiuinatione præfatorum Doctorum consistit, quàm in vera probabilitate, cui resistunt iuridicæ præsumptiones scriptæ superius, & scribendę.

Et dato casu, quòd vera sit animi inducti Theologorum, vt ista Pontificum tole-
206 rantia † causetur ex scandalo vitando; adhuc tamen ob id tollerantiæ effectus non impediuntur, quoniã licet verissimum sit, quod multa per patientiam tollerantur, quæ si in iudicio deducerentur, non tollerarentur, iuxta *d. Et. capit. cum iam dudum, de præbendis*, citatum suprà *numer.* 180. non exinde sequitur, quod hæc talis tollerantia præcedente scientia, post tempus necessarium ad præscriptionem non operetur consensum, approbationem, dispensationem, & omnes suos iuris effectus, nempè ius, & titulum legitimum, atque efficacem intollerato, quouis respectu ipsa tollerantia producatur, pessimè accepti, & temere dixerant praefati Theologi (qui vt plurimum in suis legalibus propositionibus adulteratam passim agnoscunt inscientiam, & eius subuersa principia alibi constantia) sicque text. *in d. cap. dudum*, loquitur (& bene) interim, quod in iudicium deduci potest tollerantia, & controuerti, non verò post completam præscriptionem, & ex ea causa tam extinctionem iuris, & actionis tollerantis.

Quoniam nulla adest tollerantia in Prin-
207 cipe, † quæ ab aliquo speciali & particularitate respectu non causetur: & tamen patientia, & tollerantia ipsa semper præstat legitimum, & eumdem præscribenti, ex integris titulis *de præscriptionibus, & vsucapionibus*, iuris Ciuilis, & Canonici: & post perfectam præscriptionem ius integrum, titulum legitimum, & incommutabile, nulla adhibita, nec scripta distinctione, quo respectu patientiæ & tollerantia præstita fuerit (nisi sit precaria, vel iure familiaritatis) vt in specie de hac tollerantia Papæ, & alterius cuiuslibet Principis vltra citatos Doctores suprà à *numer. 173. & sequentibus*, probat illa Doctorum caterua per Nos cumulata *in tractatu de protectione Regia, 1. part. cap. 1. à numer. 148.* quibus adde Oldrad. Abbat. Felinum, Stephanum, Anfossum, & Guillelm. Benedict. relatos & sequutos à Menochio *in consil. 800. numer. 46. tomo 8.* & post alios Petrus Surdus *in cons. 301. numer. 58. tomo 3.* Beroius *cons. 183. num. 16. lib. 3.* Cruera *cons. 168. nu. 4.* idem Beroius *cons. 258. num 2. lib. 3.* latè Bursatus *consil. 331 num. 26. & 27. & num. 54. lib. 3.* Bertazol. *cons. 223.* & infinitos alios.

Et signanter de tollerantia Papæ ob euitandum scandalum, & iurges litium in iu-
208 ribus † pertinentibus ad Sedem Apostolicam, vt scilicet post completam præscriptionem adquiratur ius perfectum tollerato, licet interim, quo ipsi non completur, Papæ tolleranti, & successoribus suis non officiat, est text. expressus, *in cap. nihil de præscriptionibus*, iuxta vnum & verissimum & indubitabilem intellectum (sic dictum per scribentes laudandos) cuius verba sunt: *Nihil prodest, & infra, nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus. Sed illud scire vos credimus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum præiudicium non facturam*; quem textum ita intelligit Ioannes Andræas, & summat. sequuntur Abbas Panormitan. ibidem, *num. 6.* Paulus Parisius *in repetitione eiusdem text. à num. 9. & sequentibus*, vbi latè discutit, & resoluit hunc intellectum esse verissimum, & ab omnibus ferè receptum, & quantum ad sui veritatem à nemine impugnatum, nempè vt hæc tollerantia Papæ non inferat præiudicium interim, quod non completur præscriptio ex possessione, & tollerantia causata; secus post eam. Idem dicit Mascardus *de probationibus, conclus. 304. numer. 5.* post Felin. *in cap. 1. de litis contestat.* Geminian. *cons. 91. præmitto.* Idem Felin. *in cap. super his, colun. penult. de accusatio.* post Innocentium ibi, Decius *in consil. 118. visso instrumento, colum. 2.* latè Iass. *in l. sciendum, col. 8. in 4. limitatio. principal. C. qui admitti*, plura etiam per Felin. *in cap. Albericus, col. 2 de testibus.* Adest & ad idem text. *in cap. nisi essent, de præbendis & dignitati*, vbi tollerantia Papæ pro bono pacis præstita super quodam pacto illicito, & omni iure reprobato inter collitigantes electos efficaciter operatur, iustumque & legitimum titulum confert, ibi: *Se pro bono pacis, & vtilitatis hoc ordinasse fatentur*, & ibidem protinus: *Nos eam hoc adhibito moderamine tollerauimus*, iunctis ijs quæ in duobus numeris proximè sequentibus scripsimus.

Ergo falso opinantur Theologi, quòd 209
consensus, & dispensatio non ita perfectè inducatur ex tollerantia causata, & præstita ob euitandum scandalum, cum potius hæc ratio euitandi scandali efficatius influat in eam, & arctet Papam, & Principem ad faciliùs consentiendum, & dispensandum in prohibitis, & alijs ilicitis, & ex ea ratione maius

lus robur,& efficaciam necnon iustitiam recipit tollerantia ipsa (si super ijs cadat, quæ pendeant à potestate Principis de quo protinus) quia valdè interest boni communis scandala vitari, hanc doctrinam singulariter firmant Hostiensis,*in capit. quia circa infin. de consanguinitate,& affinita.* & ibi Ioann. Andræas,*num.4.* Abbas,*numer.2.* Alexand. de Neuo,*num.2.* Præpositus,*num.1.* Henricus,*infin.* Mandosius *de signatura gratiæ,titul. dispensationes matrimoniales*, verbo, *Ad euitanda grauia scandala*, Antonius Cucus, *lib.5. institution.maiorum,titul.13.numer. 14.* Couaruuias *in 4.decretal.2.part.cap.6. §.10.numer.3.* Henriquez,*lib.12.de matrimonio,cap.3.num.9.* Gutierrez *quæstio.Canoni.lib.2.cap.15.num.*107. Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst.56. art. vltim. dubio 4 col.2.* Felinus *cons.26.num.19.* Menochius *cons.385.nu.7.vol.4.* Thomas Sanchez *de matrimonio,lib.8.disputat.19.nu.9. & seqq.*

210 Sicuti etiam ex identitate † rationis propter pacem firmandam,vel habendam,& vt cessent, & extinguantur lites, & controuersiæ, ex quibus oriri solent scandala, iusta est causa concedendi dispensationem in prohibitis, & vetitis, Nauarrus *in summa Latina,capit.22.addit ad num.85.infin.capit. 22.* Diuus Thom. *2.2.quæst.63.art.2.ad 2.* Paludan. *4.distin.40.quæst.vnic. articul.3.* & ibi supplementum Gabrielis, *quæst. vnic. articulo 3.dubio 3.* Diuus Antoninus *3.par. titul.1. capit.14. §. vltimo ad fin.* Victoria *Summa,vbi de matrimonio,num.295.* Henriquez *lib.12.de matrimonio, cap.3.num.9.* Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæstio. 58.articul.vltimo ad fin.& in summa Sacramenta. vbi de matrimonio, cap.27. conclus. 5.* Ludouic. Lopez *instructor.conscient.de matrimonio,cap.vltimo,col.penult.* Manuel. Rodriguez *1.tomo,summæ 2. editione, cap. 237. conclus.1.num.2.* Graffijs *in decis. aurer.1.part.lib.2.cap.81. infin.* Vega *2. tomo,summæ capit.34. casu 167.* Abbas *in cap.quia circa,numer.2.de consanguinitate, & affinita.* & ibi Alexand. de Neuo, *num.2.* Præpositus,*num.1.* Mandosius *de signatura gratiæ, titulo dispensationis matrimon.versicul. Iusta causa dispensandi*, Antonius Cucus *lib.5.institutio.maiorum,titul.13.num. 14.* Gallego *de cognatio.spiritua.capit.22. num.7.& nu.16.* Sicque tantum abest quod causa vitandi scandali,adimat vires,& eneruet effectus tollerantiæ,vt potius eidem robur addat, & facilitet consensum, & dispensationem.

Petrus Surdus *in dict. consil. 301. numer. 57.& 58.* in contrarium allegatus suprà *num.*181. nostram probat doctrinam communem, † dum disputans & probans, 211
quodam statutum temporale,de quo ibi,contra Clericos promulgatum esse contra ius diuinum, in quo non cadit dispensatio expressa,& per consequens nec tollerantia.Sic *à n.57.& 58.* loquitur in hæc:tollitur ex præ dictis, quòd allegat Domi.Menochius,præsummi scientiam, & licentiam Pontificis, eiusque tollerantiam haberi pro dispensatione,& priuilegio: nam si expressa Pontificis concessio non potest Clericos potestati sæculari subijcere: multo minus id efficiet simplex scientia, & tollerantia, ita arguit additionat.ad Marian.*in dict.cap.si quis Clericus,numer.46.* validior enim est expressus consensus, quam tacitus, *capit.scienti de regulis iuris in 6.*&c. Et in specie,quod scientia & tollerantia Papæ non valideat consuetudinem, per quàm Clerici subijciuntur laicis:probarunt Ioannes de Lignano, & Gaspar Calderin. *in cap. decernimus de iudicijs*; quia patientia non iuuat in eo,quòd irrationabiliter fit,& multa tollerantur, quæ tamè non permittuntur,aut cõceduntur, vt in proposito bene dicit Abbas *in cap.Clerici,num. 6. de iudicijs*, vbi substinet,quòd hæc consuetudo est nulla tanquam cõtra Ecclesiasticam libertatem, Marianus *in dict.cap.si quis Clericus, numer.43.* vbi etiam vult, quòd talis consuetudo non iubetur per sciẽtiam,& tollerantiam Pontificis (sequitur & facit ipse Petrus Surdus) quæ ergo à Domin. Menochio allegantur † de Papæ scientia, tollerantia & dispensatione, optimè procedunt 212
in ijs, quæ iuri diuino non contrariantur: at vbi repugnat diuinum ius, tunc non est credendum, quod Papa velit circa id patiendo, & tacendo dispensare,quòd expressè statuendo,& disponendo facere non posset. Hactenus obseruatio Petri Surdi.

Quæ quidem iuridica est, † & verissima, 213
nam postquam probabiliter supp. fit illud statutum Principis temporalis fuisse editum contra ius diuinum;rectè sequitur,quòd tollerantia Papæ nihil operatur, sicuti etiam viribus carere,si præstetur super ijs,quæ non consistunt in potestate Principis, tenent Berous *cons.183.numer.25.libr.3.additio.* ad Bertazol.*in cons.176.vers.4.maximè.* Alexand.*cons.84.num.3.lib.1.* Natta *cons.636. num.191.* quod & Nos etiam resoluimus *in Nostris Commentarijs de protectio. Regia, 1.part. cap.1. numer.*150. vbi post Abbat. Loazes,Mascardum, & Cenedum, diximus:

Quòd

Quòd Summi Pontificis tollerantia in eo, quod à iure naturali non prohibetur pro dispensatione habetur expressa. In quibus etiã
214 terminis † loquantur Doctores contrarij citati superius *à numer.* 178. dum ad tollendum vires, & effectus tollerãtiæ Pontificum eo fundamento mouentur, quòd recursus ad Regem pro tollenda violentia sunt contra ius diuinum, & per consequens contra libertatem Ecclesiasticam, quæ suppositio si fuisset vera (sicuti est falsa) rectè procederet consequentia, & illatio ex hactenus comprobatis, quòd contra ius diuinum, & naturale nõ operatur tollerantia Principis.

At cum isti nostri saluberrimi recursus ad Regem pro tollenda violentia, non so-
215 lum † non sint contra ius diuinum, aut naturale, sed imò iurenaturali, & diuino, admodum conformes, & ab eisdem fluxerint deriuentur, & iustitiam trahant, nec adhuc in aliquo obsistant libertati Ecclesiasticæ, sed ei neruose assistant, & in eius fauorem præcipuè dirigantur, vt sæpius probauimus ex omnium fere Doctorum hac de re tractantium assertione, & suprà hac *sectio. 5. numer.* 183. tetigimus. Sequitur, quòd patientia, & tollerantia Pontificum suas integraliter vires obseruet, consensum, iustum, & legitimum titulum præstet huiusmodi recursibus legitimè introductis, & præstitis.

Nec enim credendum est rem tam grauem, & notabilem per tot sæcula, & immemo-
216 morabile † tempus, tot Pontifices tacere, & tollerare voluisse, nisi agnita iustitia Regis nostri ex maxima Reipublicæ vtilitate procedente, & omni iure roborata, ad text. celebrem, *in l. si fortè, §. 1. ff. de pœnis*, ibi: *Nec enim debebat tam magnam rem tandiù reticere, & capit. 1. de frigidis, & maleficiatis*, ibi: *Quia si pro clamare voluit, cur tandiù tacuit, l. 6. tit. 8. part. 4. Præsertim cum non nulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tollerari noscantur*; quæ sunt verba expressa Pontificis *in cap. Abbatæ, §. fin. vers. Præsertim, de sententia & re iudicata, lib. 6.* quę iura clarè monstrant ex quo fonte, & causa publicæ vtilitatis nempè Pontificum Romanorum tollerantiam huiusmodi fluxisse, & originem trahere.

Si enim putarent Pontifices Maximi,
217 hos recursus pro tollenda violentia † obsistere iuri diuino, naturali, aut libertati Ecclesiasticæ, aut in aliquo detrahere iuribus, & authoritati Sedis Apostolicæ, & Principes ob id innodatos esse censuris Ecclesiæ: nullatenus paterentur; sed pro salute animarum, & populi Christiani obsisterent viriliter, vt cum iudicio perpendunt omnes ferè Doctores, præsertim Hispani de hac retractantes superius ad principium huius, *capit. 2.* per multos numeros laudati. Sicuti ratione muneris, & pastoralis officij ad id tenentur, & vti pastores euigiles intrepidè & neruose prædictis se opponerent, & animose subuerterent, & erradicarent, prout nullo humano respectu atento contra plures Reges, & regna feciſſe (vbi saluti † animarum 218
consulere necessarium sibi ipsis visum fuit) pluribus in decretis Canonicis legimus, vt *in cap. Clericis 3.* ibi: *Suæque submittere ditioni, & (quod dolenter referimus) non nulli Ecclesiarum Prælati, Ecclesiasticæque personæ trepidanter, vbi trepidandum non est, transitoriam pacem quærentes, plus timentes maiestatem temporalem offendere, quàm æternam, talium abusibus non tam temerariè, quàm improuidè acquiescunt. Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes de fratrum nostrum Consilio Apostolica Authoritate statuimus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica, lib. 6.* consonat bene illud Diui Gregorij *2. part. Pastoralis, capit. 4.* relatus *in cap. sit Rector. 43. distinctione. Sæpè Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes loqui liberè recta, pertimescunt*, text. etiam *in cap. fin.* ibi: *Nos iustitiam nostram, & Ecclesiæ Sponsæ nostræ nolentes negligere, qui alios in sua iustitia confobemus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica, libr. 6.* qui textus totus legendus erit, quia multum confert rei de qua specialiter agimus, & text. *in capitul. 1* ibi: *Expedit, quòd per diligentiam, & authoritatem Sedis Apostolicæ (quæ curam habet Ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus, & conamina opportunum remedium aponatur, vt Ecclesia ipsa in plenitudine iuris sui, & libertatis integritate lætetur, ac detestabilis malignorum audacia, & insolentium ne faria temeritas propulsetur. Sanè intellexi mus, quod in Regno Franciæ*, &c. *eodem titulo, & lib. cap. 1.* ibi: *Hac generali constitutione animarum periculis obsistere cupientes*, &c. *de iure iurando, lib. 6.* & tandem singularis ad propositum cit, text. *in capit. loci 29. q. 9.* in illis verbis: *Si negligenter ea, quæ male vsurpantur, omittimus excessus viã alijs procul dubio aperimus.* Idem legitur *in capit. peruenit 93. distinctio.* & infinitis alijs.

Concludendum erit igitur, quod † cum 219
Summi Pontifices tot euigiles Pastores salutis animarum, iuriumque & authoritatis Sedis Apostolicæ cum non obsistunt, & obuiant

uiant his recursibus pro tollenda violentia; sed tollerant per tot sæcula, & immemorabile tempus, eo moueri, quòd valdè vtiles, & necessarios vtrique Reipublicæ semper agnouerunt. Et quod hæc tollerantia (licet aliàs ea non egeat Rex noster Catholicus, cuius est proprium ius, munus, & Regalia inseparabilis à sua Corona, vt per *capit. 1. & sequentibus*, hac *1. part. & in commentarijs de protectio. Regia, capitul. 1. &* 2. latiùs comprobauimus) Tamen quando ea
220 egeret, † indubie valdè prodesset ad iustitiam horum recursuum, iustamque causam præscribendi, & inde legitimum titulum, & dispensationem adquirendi præstaret scientia hæc, & longissima Pontificum tollerantia iuxta communem, & magis receptam Doctorum sententiam, tenentium etiam in alijs consuetudinibus immemorialibus, non contra ius diuinum, aut naturalem, sed aliter contra libertatem Ecclesiasticam introductis; tollerantiam Pontificum inducere consensum, aprobationem, confirmationem, & dispensationem, de quibus suprà *à num. 1. & sequentibus*; & per totam hanc sectionem. Et hanc consequentiam legitimam etiam probant omnes alij Theologi negãtes tollerantiæ Pontificum effectus in ipsis recursibus pro tollenda violentia, dum ad id moueantur falso supposito, quòd recursus hîc sint contra ius diuinum, & libertatem Ecclesiasticam, quòd si deficit, iam agnoscunt tollerantiam Pontificum suos omnes iuris effectus operaturam, vt sup. *num.* 214. annotauimus.

CAPVT TERTIVM.

Bullarum executio quibus ex causis violenta dicatur, vt earum retentio (iuxta Bullam Cœnæ) licita iudicetur.

SVMMARIVM.

IN Bullarum retentione nihil fit, quòd detrahat Pontificis authoritati, eiusve puriſſimas aures offendat, num. 1.

Rex Catholicus omni reuerentia, & conatu pro ipsius ſumma Religione decreta Pontificia colit, & exequi conatur, num. 2.

Papa non concederet Reipublicæ ſpirituali, & temporali damnoſa reſcripta, ſi illud ſciret à principio, num. 3.

Damnum illatum per litteras Pontificales Reipublicæ non aliter percipereiur à Sede Apoſtolica, quàm per delationem omnibus numeris abſolutam factam Papæ per Senatum, num. 4.

Reges ſuum præſtant auxilium, vt exequantur litteræ Apoſtolicæ mediocriter tollerandæ, & ſub grauiſſimis pœnis idem exortant, num. 5.

Litteræ aliquot interim ſuſpendantur, dum Summus Pontifex inſtructus de damno publicæ vtilitatis aliud cenſeat, num. 6.

Multa iura Canonica, & Ciuilia grato animo ferunt ſuſpenſionem litterarum ſuggeſtionibus obtentarum in damnum Reipublicæ, num. 7.

Pontifex per importunationem nimiam multoties concedit non concedenda, num. 8.

Importuna petitio non ſolli Papam, & Principes temporales, ſed & ipſum Chriſtum vicit, num. 9.

Importunitas in Principem quandam infert violentiam, qua multoties inuoluntariè multa concedit non concedenda, numer. 10.

Violentia, & immodica perſuaſio æquiparantur à iure, num. 11.

Per importunitatem obtenta, cum fiant inuito concedente, non valent, num. 12.

Multa iura permittunt litterarum Apoſtolicarum ſuſpendi executionē legitima exiſtente cauſa, ad effectū reſcribendi ad Principem, num. 13.

Cap. ſi quando de reſcriptis, verba ponderantur, ibidem.

Capit. cum teneamur de præbend. verba declarantur, num. 14.

Authenti. de mandatis Princip. §. deinde competens ponderatur, num. 15.

Authen. vt nulli Iudic. §. & hoc verò mirabilis adducitur, num. 16.

L. fin. C. ſi contra ius vel vtilit. public. ponderatur, num. 17.

Plures leges Partitæ, & Recopil. conferuntur mandantes Regis litteras non exequendas, ſed reſcribendum Regi de damnis publicæ vtilitatis, num. 18.

Mandatum Superioris in dubio iuſtum præſumitur, eique obediendum, num. 19.

Principis mandati executio ſuſpendenda, ſi timetur ex ea natus damnum, quàm ex dilatione, num. 20.

Principis mandatum iniuſtum, aut ipſo iure nullum non eſt exequendum, num. 21.

Commiſſarius non ſuſpendens executionem reſcripti notoriam continentis iniuſtitiam ad effectum reſcribendi, an puniatur

tur pœna ordinaria, num. 22. remissiuè.

Rescriptorum executio suspendenda donec de inconuenientijs, aut periculo Princeps informatus, vel reuocet, vel secundam mittat iussionem, num. 23.

Si ex litteris Pontificis, vel Principis oritur scandalum, vel magnum damnum, peccat obediens, num. 24.

Iusta causa suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur, num. 25.

Qui iure contendit non dicitur inobediens, num. 26.

Censuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obstinatione nõ adimplent, num. 27.

Retentio Bullarum ex legitima causa, zeloque Christiano ob bonum publicum spirituale, aut temporale, non odio, nec immodestia facta licita iudicatur à Doctoribus, num. 28.

In litteris, ex quibus resultat damnum publicum deficit intentio Papæ, num. 29.

In Bullarum retentione Senatus nihil agit de Pontificis potestate, nec de viribus litterarum, sed de eius intentione dubitatur, quòd licitum est, ubidem.

Voluntas, & potestas vbi ad inuicem repugnant nihil agitur, num. 30.

Defectus intentionis, vel facti anullat litteras Apostolicas, num. 31.

Defectus intentionis Papæ, & surreptio æquiparantur, num. 32.

Clausulæ quantumcumque prægnantes non tollunt defectum intentionis Papæ, num. 33.

Clausula (motu proprio) non tollit defectum intentionis, num. 34.

Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis, num. 35.

De defectu intentionis Papæ, qui latè tractêt DD. num. 36. remissiuè.

Exceptio defectus intentionis, vel facti, non censetur exclusa ab statuto reijciente omnes exceptiones, num. 37.

Ista exceptio non censetur reiecta per pactum de non opponendo, & admittitur contra exceptionem, num. 38.

Defectus intentionis, & facti non tollit exceptio, quàm defensio non comprehensa in statuto excludente exceptiones, num. 39.

Nec comprehenditur in statuto negante defensiones, num. 40.

Exceptio defectus intentionis, & facti etiam post terminum datum à Iudice ad opponendum admittitur, num. 41.

Exceptio defectus intentionis, & facti ex illis est, quas Iudex suplere tenetur parte nõ opponente, num. 42.

De hac exceptione defectus intentionis qui tractent, & explicent, numer. 43. remissiuè.

Senatus in recursu retentionis tantum indagat intentionem Papæ, quæ deficit existente iusta causa ad suspendendam executionem litterarum, num. 44.

Si Curiæ Roman. ministri recognouissent finem, & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non ægre ferrent eandem, num. 45.

NOn existimet aliquis, quidquam apud † Regia 1
Hispaniarum Prætoria in hisce rebus, & negotijs Ecclesiasticis fieri, quod, vel minimũ deroget Summi Pontificis potestati, vel purissimas eius aures offendat: absit enim hoc à Catholicis Hispaniarum Principibus, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, eiusque Summi, & totius Christiani Orbis Pontificis Sacrosanta † Decreta, 2
& mandata maximo conatu, pro ipsorum pietate, & in Deum religionem colunt, exequuntur, & venerantur: is obsecro candido animo expendat, litterarum Apostolicarum executionem quandoque differri, ac suspendi regij Prætorij Decreto, & authoritate: vt maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis † afficiatur incom- 3
modis, & grauaminibus, calamitatibus, & ærumnis Reipublica ista, propter multa, quæ ab ipso falsis præcibus, & suggestionibus impetrantur, quæ minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per synceram, instamque narrationem certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali huius Regni, & principatus recto regimini sit magis conueniens, & conducibilius, quanta insuper incommoda illi aduersarentur. Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris absolutam, quæ à viris prudentissimis, † atque in huius Rei- 4
publicæ administratione diu continua experientia, & tantorum, atque grauissimorum negotiorum cursu exercitatissimus ipsimet Pontifici fiat. Vt & benè aduertit Præsul. Episcopus, Couar. *practicar. quæst. cap. 35. num. 6.* Azebed. *in l. 2. tit. 6. libr. 1. Recopil. col. 3 fol. 106.* Cened. *Canoni. quæst. 45. num. 11.* qui alios allegant Salzed. *in pract. crimin. Cano. cap. 54. num. 21.*

Reges

Reges etenim noſtri hoc tantum fine, & animo litteras ſic Reipublicæ præiudiciales
5 Apoſtolicas detinent, † cũ aliàs omni conatu, & obedientia certãt Summi Eccleſiæ Præſulis cũctas omnes tollerabiles litteras exequi, & ad id ſuum auxilium libentiſsimè prę-ſtant, vt ipſimet Reges profitẽtur, atque teſtantur *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopil. infine*, ibi: *Y es de creer, que nueſtro muy Santo Padre condeſcenderá a la ſuplicacion que ſobre eſto le fizieremos, auiendo acatamiento à la juſticia y buena razon ſobre que ſe funda, y à la obediencia que ſu Santidad y ſus predeceſſores ſiempre fallaron en nos, y en nueſtros progenitores*; & ſimiliter *in l. 25. eodem, titul. 3. lib. 1. Recopil.* ibi: *Se nos ha dado muchas querellas de los agrauios, que cada dia reciben en eſtos nueſtros Reinos, de prouiſiones que ſe deſpachan en Corte de Roma, en derogacion de las preeminencias dellos, y de la coſtumbre inmemorial, ſuplicandonos por el remedio. Y porque nueſtra intencion y voluntad es, como ſiempre ha ſido, y ſerá, que los mandamientos de ſu Santidad, y Santa Sede Apoſtolica, y ſus miniſtros, ſean obedecidos y cumplidos con toda la reuerencia y acatamiento debido, y aſsi lo tenemos encargado; y por eſta encargamos y mandamos a los Arcobiſpos, y Obiſpos, y a todos los Cabildos, Abades, y Priores, y Arcipreſtes deſtos nueſtros Reinos, y a ſus juezes y oficiales, que aſsi lo hagan; y que todas las letras Apoſtolicas que vinieren de Roma, en lo que fueren juſtas, y razonables, y ſe pudieren buenamente tolerar, las obedezcan, y hagan obedecer y cumplir en todo y por todo, ſin poner en ello impedimento, ni dilacion alguna, porque nos terniamos por deſeruidos de lo contrario, y mandaremos proceder con todo rigor contra los inobedientes, &c.*

Inter omnes totius Orbis Chriſtianas nationes nullą excelentior Hiſpanica in obſequio præſtando Sedi Apoſtolicæ, in eius authoritate tuenda, in reuerentria, & obediẽtia Pontificum decretis propter fidei puritatem, & ardentem Catholicæ Religionis zelum, & cultum, quo ſemper Hiſpaniarum Reges, eorumque miniſtros eſlagaſſe noſcuntur hiſtoriographi exteri, & naturales, & vltra plures alios ita oſtendit Lutius Marinæus Siculus *in Reb. Hiſpani. lib. 5. capit. de Hiſpanor. ſobrietate*, ibi: *Quare quidem meo iudicio in Orbe toto terrarum, nulla gens eſt hodie Hiſpana, vt ita dicam, Chriſtianior.* Ioannes Baſæus Belga, *libr. 1. Chronicon. Hiſpan. cap. 9.* ibi: *Fuit profecto Hiſpania Chriſtianæ Religionis ſemper obſeruantiſsima, & Fidem Catholicam, qua ſemel imbuta ſinceriſsimè vſque coluit, Hæreticis infeſtiſsima*, quòd & latè proſequitur Simancas *de Catholicis inſtitutio. titul. 3. numer. 3. & 14.* Camillus Borrellus *de præſtantia Regis Catholicis, capit. 81.* Baldeſius *de dignitat. Reg. Hiſpani. cap. 20. à numer. 19.* Domin. Gregor. Lopez Madera *Supremi Conſilij digniſsimus Senator in Monarchia Hiſpani. cap. 6. fol. 46. & cap. 112. à num. 3.* & noſtri ſimè Frat. Ioann. à Salazar *in Politica Hiſpan. propoſitio. 3.* Nauarrete *in diſcurſ. politic. 7.* Doctiſsimus Præceptor Noſter D. Ioann. à Solorzan. *in tract at. de iure Indiarum, lib. 2. capit. 25. à numer. 12. & per totum, cap. videndus*; qui plura congerit in propoſito. Et de hac natione Hiſpania nimis obediente prælatis Eccleſiæ, Frat. Ioan. de la Puente *in conuenienti. vtriuſque Monarchiæ, lib. 1. cap. 2. §. 3. ad medium.*

Interim igitur dum Summus Pontifex inſtructior hiſce de rebus publicæ † vtilitati conſulere decernit per ſecũdam iuſsionẽ, 6
aliquot litterarum Apoſtolicarum executio dıfertur, eò quòd nec ipſe Summus Eccleſiæ Paſtor vult, quemquam oprimi, & violenter grauari, imò potius hoc ipſum denotat in dicta *Bulla in Cœna Domini, dict. cap. 14.* dum ſupplicationes ad ipſum, & Sedemque Apoſtolicam permittit interponi, vt ipſe melius informatus de inconuenientijs ſuſpendat ſuarum litterarum per importunitatem nimiam extortarum effectum, digneturque ea damna euitare, & tollere, vt in illis verbis, *dict. Bullæ in Cena Domini*, ibi: *Vel alias executionem litterarum Apoſtolicarum, vel executorialium, etiam ſub prætextu violentiæ, prohibendæ; vel quod ad nos informandos (vt ipſi aiunt) ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ipſæ ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur*, &c. De quo ampliſsimè cap. antecedenti actum eſt, Cened. *quæſt. Canoni. 45. num. 11.* & alij, *dict. cap. 2.* citati à principio.

Hoc enim grato animo ferunt Pontifices, & Principes † omnes per varia Canonica De 7
creta, & Cæſarea reſponſa meritò prævidentes damna oriũda ex multis litteris Apoſtolicis, per ſuggeſtiones, & importunitatẽ extortis contra ipſorũ voluntatẽ, in damnũ publicæ vtilitatis. Quòd ſi cognouiſſent eo tempore, minimè conceſſiſſent, prout indies lamẽtantur Pontifices, vt *in c. in iuuẽtute. §. cæterum*, ibi: *Cæterum quia procurator inſtabat, cõpulſi fuimus, nõ tã iuris neceſsitate, ſed importunitate petẽtis*, &c. *de purga. Canonica*,

text. *in capit. tuæ*, ibi: *Quæ per ambitionem niniam, per quam non concedenda multoties concedimus*, &c. *De præbendis*, textus *in cap.*
8 *fin.* ibi: *Sed quia non solum † importuna petentium inhiatio postmodum multiplicationem extorsit, de præscriptionibus in 6. textus in extrauaganti execrabilis, de præbendis*, in principio, ibi: *Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædecessoribus nostris nõ tam obtinuisse, quam extorsisse plerumq; noscuntur*, &c. & ibi Glossa, verb. *Quam extorsisse*. ait: *Ab inuito per talem importunitatem*, & Imperatores hoc ipsum affirmant, *vt in l. 2. C. de petitio. bono. sublatis*, ibi: *Inuere cãd: petẽtium inhiatione constringimur*, &c. & *in l. fin. C. de manibus nõ excu. lib. 12.* ibi: *Sed quoniam plerumque in nõnullis causis in verecunda petentium inhiatione constringimur, vt etiam nõ concedenda tribuamus*, &c. textus etiam *in l. 2. C. de Canone frument. l. 2. C. de fundis limitrophijs, authent. vt non fiant pignorationes, colat. 4.*

Et non solum Principes Ecclesiasticos, &
9 temporales vincit † prolixa, & importuna petitio; sed & ipsum *Christum*, vt & Divus Hieronymus loquendo de *Cananea*, dixit, obtinuisse à Christo importunitate, quòd precibus non potuerat, ibi: *Quòd precibus non potuit, tædio impetrauit.*

Quoniam importunitates in nobilibus
10 animis Principum quamdam vim, † & violentiam inducunt, vt multoties non concedẽda concedant, ex d. iurib. & facit text. *in l. 5. C. de Apostatis*. Vbi violentia, & importuna,
11 immodicavè persuasio † æquiparantur, vt constat ibi: *Qui seruum, siue ingenuum inuitum, vel suasione*, &c. text. *in l. 2. inuiti persuadere, ff. de seruo corrupto*, ibi: *Persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, &c. & est singularis *l. 1. tit. 19. p. 7. infin.* ibi: *Como manera es de fuerça solfacar.* Facit text. *in l. vnica, C. de raptu virginum, infin.* Conducunt etiam quã plures authoritates Docto-
12 rum, † qui varijs in casibus, & negotijs, respondent per importunitatem obtenta nõ debere valere, & dici fieri, inuito concedente, horum numerum habent Glossa, Dominicus, Rebufus, Palatius Rubeus, Matienzus, Azebed. Peralta, Ludouic. Burgen. Antonius de Petrus, Segura, Anila, Capola, Lucas de Pena, Gomez Arias, Boerius, Calcane. Spino, Roman. Curtius Iunior, Decianus, Pallia, Menoch, Joan. Gutierr. Angelus de Vbald. Martinus de Garatijs, & alij, quorum dicta, & obseruationes congessit Pater Thom. Sanchez copiosissimus & doctissimus vir, *in tract. de matrimonio, lib. 4. de cõsensu coacto. disput. 3. num. 4. per tot fol. 720. & sequenti.*

Multa etiam congerit Castillo *controuer. lib. 3. c. 1. à nu. 105. cum multis seqq.* & iterũ ipse Castillo *lib. 4. c. 22. à num. 18. cum seqq.* quibus locis copiosè, & docte (vt asolet) hunc articulum examinat.

Hanc itaque obrationem merito permit-
tunt Pontifices, & iura, † vt iusta causa exi- 13
stente possit in executione litterarum Apostolicarũ superfederi, interim dũ informatus Summus ipse Pontifex de legitima causa, vel reuocet concessionem, & mandatum, vel secundam mittat iussionem, text. est capitalis, & expressus *in cap. si quando 5. de rescriptis: Si quando* (inquit Pontifex) *aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari nõ debes* (*& infra*) *Qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum diligẽter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere nõ possis, rationabilem causam prætendas; quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prauæ nobis fuerit insinuatione suggestum*, &c. Dignissima quidem Decretalis tali Pastore.

Textus est etiam *in cap. cum teneamur 6. de præbendis*, in hæc: *Cùm † teneamur* (*& infrà*) *si mãdatum nostrum pro alicuius prouisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode sustẽtari, nisi fortè in litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si nõ potest ei sine scandalo prouideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum*, &c. 14

Similis text. *in Authen. de mãdatis Principum. §. deinde competẽs*, ibi: *Si quis autem, cui tale † aliquid iussum est, veniat: omnino* 15
nõ respicias eum, nisi sacram nostram pragmaticam ostẽdat formam pro hoc scriptam: tunc suscipiens quidem talem formam; non autem aliquid agens ex ea, antequam ad nos nuntians, secundam præceptionem nostram susscipias, &c. Vbi Glossa verbo, *Nuntians*, ita ait: *Et hoc est contra miseros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ; vt non audeant reclamare, quod facere nõ debẽt, vt hìc dicitur, &c. Neque per hoc deseruiunt legi, imò seruiũt propter hoc Papæ, vel Principi, vt C. de appellationibus 1. fin. in fin.*

Text. mirabilis *in Authen. vt nulli Iudicũ. §. & hoc verò*, in hæc verba: *Si verò † hu-* 16
iusmodi in scriptis iussio publicum respicit, inquirat eam, & si quidẽ non lædatur Fiscus, quæ in ea cõprehẽsa sunt adimpleat, si verò ad læsionẽ est Fisci; nihil super ea omnino agi: nãtiare verò nobis primũ, vt secunda nostra fiat de hoc iusso. Si verò præcepta & cuiuslibet

Iu-

Iudicis sint, & priusquam insinuentur hæc, aut præcipientem, aut ad quem præcepta facta sunt, contigerit remoueri, de singulis &c. Qui si minus fuerit Iudex hæc suscipiat, & exigat, si legitimè facta sunt, si verò contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse iubemus, &c.

Textus etiam *in l. fin. C. si contra ius, vel vtilit. publie.* cuius sunt verba: *Omnes cu-*
17 *iusc umque* † *maioris, vel minoris administrationis vniuersæ nostræ Reipublicæ Iudices monemus, vt nullum rescriptum, nullam pragmaticam sanctionem nullam sacram adnotationem, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur in dubitationem cuiuslibet litigij patiantur proferri, sed generales sacras Constitutiones modis omnibus non dubitent obseruandis*, &c. Concordat *cap Pastoralis, de fide instrument. l. vniuersa rescripta, C. de precibus Imperatori offeren.* idem probatur *in l. nec damnosa, C. eodem tit. l. iubemus, C. de Sacrosan. Eccles. l. 1. C. de petit. bono. sublatis, libr. 10.* cum pluribus alijs vtriusque iuris.

Et plurimis nostri Regni legibus hoc idem
18 statutum † est, similia rescripta Regis obedi ri, non tamen adimpleri, & exequi, sed suspensis rescribatur Regi de inconuenientijs, & damnis publicæ vtilitati contrarijs. Indeq; secunda iussio, & responsio expectetur, vt optimè *in l. 29. tit. 18. p. 3.* ibi: *Si fueren contra los Derechos del Rey, non deben luego ser las primeras cumplidas, ca nõ han fuerça ninguna, porque pueden ser dadas con priesa de afincamiento, ò con gran cuita, non pudiendo al fazer, por desviar su gran daño, ò auiendo de ver otras cosas, porque nõ pudiesse y parar mientes, mas aquellos à quien las embiare debenlo fazer saber al Rey, como recibieron tales cartas, que eran cõtra sus derechos, ò amẽguamiento dellos, que les embie ha dezir como fagan. E si les embiare las segundas cartas en aquella misma razon debenlas cumplir*, &c. & *in l. 30. eodem titul. Fueren dadas algunas cartas, nõ deben ser cumplidas las primeras, ca non han fuerça, porque son en daño de muchos, mas debenlo mostrar al Rey, rogãdole, è pidiẽdo merced sobre aquello que les embia à mãdar en aquella carta*, &c. & inferiùs: *Nin se deben cumplir fasta que lo sagã saber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda fazer. Ca todo home debe entẽder, que despues que el Rey entẽdiere el fecho, que les nõ mandará cumplir las cartas*, &c. Idem *in legibus 31. & 32. eodem tit.* Alij vide omnino, *l. 1. tit. 14. lib. 4. Recopil. & l. 2. l. 3. & l. 4. eiusdem titul.* & alias plures infrà citatas. *hac 1. p. c. 7. à num. 17. cum multis seqq.*

Quamuis enim præceptum Superioris in
dubio † præsumatur iustum, *ex gloss. verbo,* 19
Iniquitas. in cap. quid culpatur 23. q. 1. glos. fin. verbo, Obedientiam, in cap. ad aures, de temporibus ordinan. glos. verbo, Mãdato, in cap. ex tenore, & ibi scribentes *de sentent. excom. text. & glos. in cap. 2. de maioritate, & obedien.* Et notat Paludan. *in 4. dist. 19. q. 4. col. 3.*

Multa ad hoc congerit circa obedientiam mandatorum Principis, vt illis omnino sit parendum, Farinac. *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à princip. & casu 2. à numer. 26. lib. 3.* vbi infinitos Doctores ad id allegat.

Attamen huiusmodi præcepti † executio 20
potest licitè suspendi, & differri, quoties maius damnum timetur ex ea, quàm ex dilatione, quæ fit, donec appareat de vera talis præcepti iniustitia, secundùm Adrianum, *quotlibeto 2. versicul. Pro solutione*, Dominicus Soto *in relectio. de secreto. memb. 3. q. 2. conclu. 1. & 2.* Nauarr. *in cap. inter verba 11. q. 3. col. 53.* latè Palatius Rubeus *in libello de beneficijs vacan. in Curia, §. 3. & §. 4. & sequent.* Cenedus *in collect. ad Decretales, column. 3. num. 1. & 2.*

Mandatum enim Principis iniustum, ipso iure nullum, aut notoriam iniustitiam continens, † obtemperandum non est, nec exe- 21
quendum, text. *in cap. si dominus, & in cap. qui resistit 11. q. 3 glos. in cap. 2. verbo Principi, & in verb. Morte, de maioritat. & obedien.* Marsil. *in l. 1. nu. 122 ff. ad leg. Cornel. de Sicar. per l. meminerint*, cui libenter per DD. *C. unde vi, & ex B.* Bal. Ang. Rom. & Felin. in locis ibi per eum notatis, Maranta *in sua disput. 1. post practicam, nu. 2. & 37.* Carrerius *in pract. in 3. tract. de homici. & Assi. §. sequitur ex quibus causis excusetur mãdatarius, nu. 16.* vbi alij recensentur concordantes, Iacob. Novell. *regul. 47 fallentia 2.* Anton. Gomez *de delictis, tit. de homicid. nu. 42. post princip.* Petrus à Placa *in epitome delictorum, lib. 1. cap. 15. nu. 25.* Roland. *cons. 12 num. 80. & seqq.* Novell. *in tract. t. ad defensionem in princi. num 85.* Tiraquel. qui plures congerit *in tract. de pœnis temper. causa 36. à princip.* Carrerius *in practicar. crimin. in 3. tractatu de homicid. nu. 95.* Clarus *in pract. crimina. §. fin. quæst.* Iacobus de Grassi. *in sua practic. crimi. lib. 2. c. 64. n. 11 p. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 254. à num. 1. & seqq.* amplissimè Prosperus Farinac. *in pract. crimi. lib. 3. quæst. 97. de pœnis*

temperan. casu 1. per totum, & casu 2. vbi la
tissimè hinc inde disputat, an casu quo Com-
22 missarius posset supersedere † in executione
rescripti nullius, vel cõtinentis notoriam in-
iustitiam, & referibere ad Principem, puni
tur, si ita non faciat, vel potius excusetur à
pœna etiam arbitraria.

Quare iustissimè per prefata iura Canonica, & Ciuilia deciditur, & mãdatur, vt res-
23 cripta Pontificalia, Regiaque suspendantur, & in eorum † executione supersedeatur, quo
ties aliqua causa subsit iusta, ob quam execu-
tio debeat differi, donec de incommeniẽtijs, & damnis, aut periculis instantibus consul-
tus Pontifex, aut Princeps de remedio pro-
uideat, reuocãdo, aut secundã iussionem mitten-
te æquanimiter, & patienter sustinens iu
stam hanc causam suspensionis, hanc conclu-
sionem ex d. Iuribus deduxerunt, & commu-
niter DD. probarunt omnes, scribentes præ
cipuè *in d. cap. si quando de rescriptis*, prout
sunt Abb. *antiqui Collectar.* Zabarella, Bar-
ba. Bellamera, Ioan. Andræ. Anani. Imola,
Hostiens. Ancarran. Abb. Panormit. Bald.
Felinus, Decius, Rippa, Butrius, Henricus
Boich. Martin. Vranus. Et in repetitio. ad
dictam text. Didacus de Sahagun, & Doctor
Nauarr. qui omnes probant, quòd præceptũ
Superioris, vbi iniustum, durum, seu asperum
apparet, nullo modo est exequẽdum, & tene-
tur illud impediens secundam iussionem ex-
pectare, probant insuper Alpharus *in collec-
tan. nu.* 507. Cardinalis *cons.* 142. doctissimus Dominus Palatius Rubeus *de beneficijs
vacan. in Curia.* per totũ, pulchrè Azebed.
in l. 14. ex num. 33. tit. 3. lib. 1. Recopil. Ro-
bertus Maranta *in disput. 1. num. 19.* Felin.
in cap. nonnulli de rescriptis, num. 9. & 14.
Didacus Perez *lib. 2. tit. 4. l. 29. glos. 1. & ver-
sicul. Vn de contra prædictum rescriptum, ex
pag.* 252. Lancelot. Conradus *in templo om-
nium iudicum, lib. 1. cap. 1. §. 4. tit. de præ-
stantia & potent. Imperato. vers. Obedire ei
omnes debent, num. 16. fol. 91.* Iacobus Me-
noch. *de arbitrarijs, casu* 334. *nu. 6.* Alphon-
sus Ojeda *de benefic. incompat. 1. p. cap.* 21.
num. 5. Ægidius Bellus *in praxi crimin. tit.
de homicidio, ex nu. 96.* latissimè Nauarr. *in
Sylua nuptiali. lib. 6. nu. 49.* Franciscus Per
sona. *de indicijs, q. 17. nu. 8.* optimè Cuar.
*practicar. quæstion. c. 35. nu. 6. & in Regula
peccatil. 1. p. in prin. n. 5.* optimè Ioan. d. Se-
gura Dnulos *in decret. to Iudic. Eccles. lib. 1.
2. cap. 5. ex nu. 3.* eruditus Hieronym. Por
teles *in Scholijs ad Molinum in §. consultati-
is, ex num. 17.* latissimè Flaminius Cartatius *de executione sentent. capto* Bannito *in
cap. fin. ex nu. 327.* Padilla *in l. causas, nu. 4.
C. de transactio.* Roderic. Xuarez *allegatio.
12. num. 49. &* 50. *& in l. post rem iudicat.
casu* 12. per totum, plures referens Balde-
sius *in eius additio. ad leg. Regni, §. est alius
casus notab. 12. versicul. Alius est euidenter,
pag. mihi* 100. Iacobus de Graffijs *in decisio.
aur. p. 1. lib. 2. cap.* 10. *à num.* 21. nouissimè
Ioan. Baptista Fini. *de regul. iuris, concl. 33.
vers. Benignissima*, Doctor Anguianus *de le-
gibus, disp. 5.* per totam, & nullis ex his alle-
gatis, alios tamen quam plures citans Pros-
perus Farinac. *lib. 3. de pœnis temperand. q.
97. casu 2. à num. 33. cum seqq.* & post Inno-
cent. dixit Pinell. *in 1. part. rubricæ, C. de
rescindend. vendit. cap. 2. num. 20. in finali.
verbis* Quod peccat obediens mandato in-
iusto Pontificis, † vel Principis, quando ex 24
tali mandato oriuntur scandala, vel magnum
damnum, sequitur Cened. *in collect. ad De-
cretales 3. in fin. & à princip.* Barbosa *in
collectan. ad capit. si quando, de rescriptis,
num. 2.*

Quare vbi adest iusta causa supersedendi
in executione † rescripti; non incurri illius 25
censuras, probant Abb. *in dict. cap. si quan-
do, num. 2.* Zabarella *quæst. 1. num. 3.* Rippa
num. 17. latissimè probat Palatius Rubeus
in libello de beneficijs vacan. in Curia per to
tum, & precipuè §. 7 & §. 12. *ad fin.* ita re-
soluit etiam Augustin. Barbosa *in collect. ad
cap. si quando de rescript. in additio. versic. Ibidem post,
num. 3.* Maranta *in disput. 1. num. 19.* Felin.
*in dict. cap. si quando, num. 2. vers. Per istum
text.* vbi ampliat etiam, si Papa mandet sub
pœna excommunicationis latæ sententiæ ex
Ancarrano, quem allegat, *in cons. 285. inci-
pit per prædicta subtiliter*, &c. sequitur Pros
perus Farina. *in praxi crimina. lib. 3. de pœ-
nis temperand. q. 97. casu 2. numer.* 40. Quia
tunc non dicitur non parere, † cum faciat 26
lege permittente, ex d. iuribus, & quia qui iu
re contendit non dicitur inobediens. Meno-
chius *cons. 29. num. 19.* probat etiam Barbo
sa *in dict. cap. si quando, à num. 3.* & amplius
in nostris terminis probant omnes DD. ci-
tati suprà *cap. 2.* circa Bullam Cœnæ Domi-
ni *à nu. 19. & seqq. nu. 24. 30. 33. & nu. 34.*

Quoniam reuera illæ pœnæ, & censuræ con
tra præcisè † non obtemperantes fulminatæ 27
intelliguntur & eos dumtaxat comprehen-
dunt, qui cum obstinatione, & inobedientia
non adimplent, & in proposito quãdo subest
legitima causa supersedendi, quod mandata-
rij subditi non sunt inobedientes, qui quam-
uis realiter mandata non compleant attento
tenore verborum; animo tamen superioris,

&

& eius & iuris menti satisfaciunt, prout ex plurimis Doctoribus & fundamentis, comprobat Anguianus *de legi. lib. 1. controuers. 5. num. 7.*

Hanc eandem conclusionem exornat magna illa Doctorum † caterua, quorum nomen-
28 claturam in vnum congessimus supra *capit. 2. à princip.* & per totum (quos viterius non recenseo) quiquidem inter alia fundamenta, hoc hactenus adducto iustificãt retentionem litteram Apostolicarum omni reuerentia, Christiano zelo legitimo fine, nullo odio nec immodestia, sed ob bonum publicæ vtilitatis, & quietem Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ & temporalis factam per Regia suprema Prætoria, & Tribunalia horum Hispanorum Regnorum iustificant, & licitam asserunt existente iusta, & legitima causa ex ijs quæ à iure Põtificio approbatæ sunt, prout hactenus vidisti, & de singulis insuper in capit. sequentibus erit accuratè tractandum.

In quibus omnibus cum deficiat intentio
29 Pontificis, vel facti, † quia ipse non fuit informatus de inconuenientijs tangentibus damnum publicæ vtilitatis, vt per capita sequentia latius videndum erit, sequitur, vt legitimè intret Bullarum retentio, in qua nihil agitur de potestate Pontificis, nec de viribus litterarum ad effectum decernendi super illis (absit) sed duntaxat de eius voluntate & intentione dubitatur, quòd licitum esse latius probat Hieronymus Gonçalez *in reg. 8. glos. 9. §. 2. à num. 69. cum sequentib.* Vbi post alios, quòd non sufficit posse facere, nisi intendat, & velit facere, & quod
30 quando † voluntas, & potestas adinuicem repugnant, nihil agitur ex *cap. cum super de officio delegati*, & alijs Doctoribus. Quæ si tales sint litteræ, quæ offendant Rempublicam Ecclesiasticam, aut temporalem, ex quo non fuit sua Sanctitas informatus, nec sibi de inconuenientijs, & damnis fuit facta relatio; deficit intentio eius ex defectu facti, & per consequens litteræ corruunt, & nullæ sunt, easque exequi nullo modo vult nec
31 permittit † Sanctissimus, Rota vt per Seraphinum *decisio. 761.* per totam, & *numer. 1.* sic ait: Quia prætenditur gratiam Equitis Guceij fuisse invalidam ex eo, quòd tempore datæ dictæ gratiæ ius fuerit quæsitum fratri Rodulpho vigore dictæ expectatiuæ, maximè stante confirmatione Apostolica, & ideo cum Papa non habuerit scientiam iuris alteri quæsiti gratiam ex defectu intentionis corruere, &c. Et iterum, *numer. 9.* Ideò huius iuris ignoratio redit gratiam nullam ex defectu intentionis, & necessarium erat derogare *Regulæ de iure quæsito non tollendo*, &c. Et ipse Seraphinus *in decisio. 341. num. 8. & 9.* ibi: Ex quo etiam sequitur, quod reuocatio istius consensus rederet gratiam nullam vsque ab initio propter defectum intentionis Papæ, qui defectus annullat gratiam ab initio, Cassiadorus *decisio. 3. de pensionibus, numer. 5.* gratiæ enim à tempore datæ initium sumit, & propterea tempus illud attenditur, *capit. si super gratia de officio delegat.* Gigas *quæst. 22. num. 16. de pensionibus*, Clarus est autem defectus intentionis, quia Papa noluisset inferre hoc præiudicium Domin. Iulio, &c. & in *decis. 1498. num. 1. & num. 3.* ibi. Et ideò gratia corruit ex defectu intentionis, vt per Gemmiã. *conf. 36. in princip. Collectan. in cap. constitutus, q. 5. de concessione Prębendæ*, Roman. *conf. 335.* &c.

Aliam recenset ipse 338 in hac, gratiam fuisse nullam à principio ex defectu intentionis reseruata generalitate, siuè euentualitate, & demum 20. *Martij*, eadem decisio per Dominos confirmata, præcipua fundamenta decisionis fuerunt; primo authoritas Doctorum *in capit. causamque el 2. de testibus*, vbi Glossa, Hostiensis, Ioann. Andræ, Ægidius, Abbas, Felin. Aretin. & alij per informantes allegati, Iason *in l. 2. numer. 2. C. vt lite pendent.* Antonius de Butrio *in capit. cum nostris, column. 2. circa med. versicul. Quia licet Papa*, & ibi Abb. *sub numer. 9. versicul. Nam motus proprius, de concessione præben.* idem Abbas *in capit. ad aures, sub numer. 5. de reseriptis, & in capit. cum olim, num. 15. de re iudic. & in capit. quia circa, sub num. numer. 7. de consanguinitate, & affinitate*, Felin. *in tractat. quando litteræ Apostolicæ, numer. 2. versicul. Ampliatur, Probus ad Monach. in cap. si motu proprio, num. 6. de præbend. in 6.* Rippa *lib. 2. respons. 1. capit. 28. num. 22.* Ricurius *conf. 116. sub num. 5. volum. 1.* Et hoc idem, quod gratia etiam motu proprio sit nulla ex defectu intentionis, semper tenuit Rota *Antiqua, Moderna, & Modernissima*, vt per Ægidiũ *decis. 392.* Rota *in antiq. decis. 445.* Cassiodor. *decis. 3. de pensionib. & Chasin. 97.* Qui omnes vno ore dicunt, gratiam etiam motu proprio factam esse nullã, quando adest defectus intentionis, & licet nõ dicant esse ipso iure nullã; tamen sunt etiã aliqui, qui hoc dicunt, veluti Parisius *conf. 74. nu. 32. lib. 4.* Et hoc ipsum videtur firmare, Cassiador. *decis. 3. de pensio. nu. 3. infin.* &c. & tandem, *num. 5.* tradit esse nullã ipso iure, licet fendec, se etiã in subreptione, quia in casu suo gratia erat ad partis

postulationem, sed non tollit æquiparationem, quàm facit subreptionis, † & defectus intentionis, quia passim æquiparant subreptionem, & defectum intentionis, &c. Vbi latè pr. sequitur, & iterum Seraphinus meminit *in decis. 351. numer. 26. 29. & 39.* vbi sic hæc æquiparatio subreptionis, & defectus intentionis, vt vtroque casu gratia redatur ipso iure nulla. 32

Et ita pluries tenuit Rota, vt constat ex Alexandro Ludouisio *decis. 164. à numer. 7.* ibi. Præsertim quia Papæ non fuit narratus huiusmodi defectus, nec intellexit præiudicium quòd inferebatur Domino Paulo Emilio, si eius obligatio deberet sortiri effectũ, propterea non est dicendum confirmationem operari, quod non loquitur, & fuit omnino alienum à mente, & intentione confirmantis, ex latè adductis *in Romana Secretariatus 10. Aprilis 1592. coram Reuerendissimo* 33 *Patriarca*; in qua etiam fuit dictum, † clausulas quantumuis prægnantes, & cuiuscumque generis non tollere defectum intentionis, nec contra eam operari, quod fuit etiam resolutum, *in Mediolanen. fructuum 24. eiusdem mensis, coram Illustrissimo Cardinali Blancheto*, &c. Plures ad id Rotę decisiones, quòd defectus intentionis vitiet gratiam, refert Maresc. *variar. resolution. libro 2. capit. 18. à numer. 47.* Et quod clau- 34 sula motu proprio † non tollat defectum intentionis, probant Felin. *in capit. si propter, versicul. Et finaliter, de rescriptis in 6.* Ioannes Andræas *in capit. si motu proprio, in principio, de præbendis in 6.* Abbas *in capit. quia circa, versicul. Sed quæro, de consanguinitate, & affinitate*, Imola *in capit. mandatum, versicul. Et ex prædictis, de rescriptis, & in l. quidem consulebant, versicul. Et similiter*, Aretinus *in capit. causamque el 2.* & ibi Felinus *de testibus*, Ægidius *decis. 392. & decisio. 475.* Milles *in Repertor. gratia si est impetrata*, Felin. *in capit. cæterum, versicul. Septima restrictio, de rescriptis, & in capit. constitutus, versic. limita quarto, eodem titul.* Alexander *in cons. 215. volum. 7.* Socinus *cons. 115. numer. 2. & sequenti. volum. 3. & cons. 220. versicul. Non obstat, volum. 3.* Curtius Senior *cons. 35. numer. 36. & sequentibus, & consil. 50. num. 154.* Martin. de Lauden. *in tract. de priuileg. & rescriptis, conclus. 62.* Vitalin. *in tract. clausula, versicul. Clausula motu proprio*, Rainus *cons. 123. numer. 19. volum. 3.* Rebuffus *super concordanti. in vltimo off. Iud. ord. vol. 8. non tollit*, Parisius *in consil. 82. num. 36. vol. 1. & cons. 74. num. 23. vol. 4. & consil 79. num. 22. eodem volum. & cons. 74. num. 76. volum. 1.* Anton. Gabriel. *commun. conclus. titul. de clausulis, conclus. 2. à num. 18.*

Vbi *numer. 19.* quòd nec operatur hæc clausula (*motu proprio*) contra † præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis, Cardinalis *in Clementin. si Romanus, in 2. quæst. de præbendis*, Antonius de Butrio *in capit. cum in nostris, & ibi*, Abb. *num. 19. de concessione præbend.* Abb. *in cap causamque el 2. in quæst. 2. de testibus*, Barba. *in capit. ad aures, numer. 38. de rescriptis*, Cardin. *consil. 96.* Ægidius *consil. 392.* Felin. *in capit. ad aures, versicul. Quantus casus, de rescriptis*, Selua *de beneficijs, 3. part. quæst. 12. versicul. Quintus casus*, Gigas *in tractatu de pensionibus, quæst. 29. num. 5. & quæst. 9. num. 6.* Cassiodor. *decis. 3. de pensio. num. 4.* Ruinus *cons. 98. volum. 4.* Marian. Iunior. *in cons. 77. num. 104. volum. 1.* & aliter ampliat Anton. Gabriel. vbi proximè, *num. 21. & sequentibus, & num. 23.* Quòd Papa debet esse plenè informatus, vt non adsit defectus intentionis. 35

Et post Cardos. Vincent. de Franch. Flamin. Parisius. Ioann. à Cochier, Monetam, Farinat. & alios, necnon Rotę decisiones † de hoc defectu intentionis, latius tractat Au- 36 Augustinus Barbos. *in tractat. de clausulis, clausul. 79. à num. 47. cum seqq.*

Et hinc est quod exceptio defectus intentionis, & facti † non censeatur reiecta à statuto reijciente omnes exceptiones, secundùm Decium *in capit. ex parte el 2. num. 85. de officio delegati.* Bald. *in l. peremptorias, numer. 27. & 38. C senten. rescin. non poss. & in l. sancimus, C. de donationibus, & in l. in rebus in fin. C. de iur. dotium*, Alexander *in l. qui se debere, numer. 1. ff. de condit. causa data.* vbi Ias. *numer. 6.* Afinius *in practic. §. 31. cap. 47.* Menoch. *in tractat. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. num. 37.* Felinus *in rubric. de exception. num. 7* Conar. *in cap. possessor. in 1. part. relect. num. 4. in fin. de regul. iur. in 6.* Alexand. *in additionibus ad* Bart. *in l. 1. parui. num. 7. littera A. versicul. Adde quod ff. quod vi aut clam.* Surdus *consil. 186. numer. 26. lib. 2.* Cumia. *super ritibus magn. Curi. cap. 26. num. 39.* Beroius *in capit. item cum quis, numer. 19. & 20. de restitut. spoliat.* Guido Papè *in tractat. de compulsoria. litter. quæst. 9.* Riminald. Iunior. *41. numer. 4. lib. 1.* Purpuratus *in l. 2. §. creditum, numer. 19. & 20. ff. si certum petatur*, Millanens. *decis. 3. numer. 27. & decis. 2. num. 169. & 170. & decis. 8.*

num.

num. 45. lib. 2. vbi dicit, quòd ista exceptio
38 non censetur reiecta, etiam † per pactum de non apponendo, & quod admittitur contra executionem, sequitur Carolus de Grassis alios referens *in tractatu de exceptionibus, excep. 26. nu. 1. & 2.* Cumia. super *dict. Ritu. cap. 40. num. 231.*

Et ratio huius doctrinæ bene quadrat huic
39 retẽtioni, quia hæc exceptio † defectus intẽtionis, & facti non est propriè exceptio, sed potiùs defensio, i eò non comprehenditur in statuto loquente, & excludente exceptionem, Paulus de Castro *in l. 2. ff. de exceptionibus*, Bald. *in dict. l. peremptorias, colum. penult. C. sentent. rescindi. non posse*, Petrus Calefac. *in repetition. l. iurisgentium, num. 66. ff. de pact.* Cumia. *in dict. Ritu. dict. capitul. 16. numer. 4.* Carolus de Grassis *dict. except. 26. numer. 3.* qui *numer. 4.* Ampliat,
40 vt nec † etiam comprehendatur in statuto denegante defensiones, ex Alexandro *in l. qui se debere, numer. 1. & ibi*, Iasso. *numer. 6. ff. de conditio. causa data.* Beneintend. *decis. 67. in fine*, Menochio *dict. præsumptio. 48. num. 37.* Bertachin. *in Repertor. in verbo defensio. numer. 13.* Cumia. *super dict. capitul. 40. Ritus num. 231.* vbi allegat *Prouincialem*, & videndi sunt Aret. & Doctores *in l. cum seruum, C. de seruis fugitiuis*, Maur. Burgen. *in tractatu de laudemi, part. 3. inspectio. 40. num. 116.* Millanens. *decis. 2. num. 156.* Fuluius Pacianus *in tractat. cui incumb. onus prob. negati. 1. part. cap. 66. num. 70. & seqq.*

Et est defensio, & exceptio intentionis, & facti tam priuilegiata, quòd etiam post
41 terminum † datum à Iudice ad opponendum omnes exceptiones, hæc potest opponi, Patianus vbi proximè, *nu. 73.* post Bald. *in l. in rebus, num. 26. C. de iure dotium*, Iass. *in l. qui se debere. ff. de condi. causa data*, Felin. *in Rubr. de except. num. 7.* Grassis *dict. exceptio. 26. num. 6.*

Necnon hæc exceptio defectus intenti-
42 onis, & facti est vna † ex illis, quas Iudex etiam parte non opponente tenetur supplere, Glossa *in capit. 1. in verbo Defensionis, de litis contestat. in 6. Speculator. in titul. de exceptionibus, §. 1. num. 4.* Iasson. *in dict. l. qui se debere, num. 6. ff. de condi. caus. data*, Bald. *in l. si constat, numer. 3. C. de compensationibus*, Fuluius Patian. *in practi. probatio negat, 1. part. cap. 68. numer. 80.* Petrus Surdus *cons. 186. numer. 26 lib. 2.* Alexand. *cons. 83. num. 10. lib. 5.* Cumia. *super Riti. magnæ Curiæ, cap. 42. num. 39.* Grassis *dict. except. 26. nu. 7.* vbi post alios, quòd habens hanc exceptionem non tenetur ex parte sua aliquid probare.

Et quæ sit hæc exceptio intentionis, &
facti, & ad eius † intelligentiam vide vltra 43
decisiones Rotæ superius aductas, Afflict. *super Const. Regni, lib. 2. Rubric. de non retard. litis contestat. numer. 3.* Petrum Surdum, *dict. cons. 186. numer. 26.* Millanens. *decis. 2. numer. 115. & decis. 9. numer. 83. & decision. 15. num. 19. lib. 2.* qui alios allegant.

Senatus igitur in hac retentione litterarum † Apostolicarum tantum inquirit, & se- 44
quitur intentionem Pontificis, quæ omnino deficit in litteris ab eo impetratis ex suggestione, in quibus concurrit aliqua ex legitimis causis, de quibus in hoc capite, & in quatuor, seù quinque sequentibus, cùm in eis adsit damnum publicæ vtilitatis, de quo Summus ipse Pontifex informatus non fuit, nec sibi facta relatio, vel saltim integra, & cum deficiat omnino eius voluntas, & intentio, iustum est, vt cum tanto damno, & pernicie publicæ vtilitatis non exequantur, cũ vti nullæ ipso iure executionem non mereantur ex superius deductis, ac propterea dum instruitur, & de veritate, ac inconuenientijs informatur Sanctissimus; detinentur in Senatu dictæ litteræ, ne insuper temerè cum scandalo, & de facto eas exequatur Iudex.

Quòd si tam iustus prætextus attentè
fuisset † à ministris Curiæ Romanæ recog- 45
nitus, non est credendum, tam egrè feriturosque hunc salubrem recursum, putant enim in Senatu hoc Regio tractari de viribus litterarum ad effectum determinandi in negotio principali (absit) cum solum deducatur, & tractetur in Senatu de causa scandalosa Reipublicæ, & de violentia, vt interim detentis litteris per supplicationem instruatur, & informetur Sanctissimus, quòd & ipse permittit in simulibus causis iuxta iura in hoc capite citata, & in sequentibus citanda, quod eius ministri litteras huiusmodi expedientes egrè ferunt (*iuxta l. 25. titul. 3. lib. 1. Recopilation.* in illis verbis: Porque qualquiera cosa que se proueyere por su Santidad, y sus ministros, en derogacion de las cosas susodichas.)

Sed hic est defectus humanæ naturæ nos-
træ, nol'entis † audire id, quòd contra se- 46
mel aprehensum, & resolutum est, tendit, vt dicit Sanctus Sixtus III. *in epistola de malis Doctoribus. Habet enim hoc conditio humanæ naturæ, vt aliud nolit audire, quàm animo decreuerit exercere.* Difficilis † res est, 47
fateor, & acerbum suadere Principi, id quod

vti-

vtilius est, & magis conducens Reipublicæ, vt rectè considerauit Cornelius Tacitus *lib. 17.* dicens: *Suaderi Principi, quod oporteat, multi libenter assentiuntur erga Principem quemcunque, sine affectu peragitur. Salustius ad C. Cæsarem, de Republica ordinanda. Scio ego difficile atque asperum factu sit, Consilium dare Regi, & Imperatori*, rationem deducimus, ex Solon apud Diogenem Laertium, *Principi non dulciora, sed optima sunt consulenda.*

Sed hanc humanam conditionem natu-
48 ræ nostræ facilè domant † Christiani Principes; & præcipuè Sanctitas & Christiana charitas S. Apostolicæ permittentis Consuli damna, & scandala, quæ ex suis iussibus importunè, & subreptitiè ex tortis oriunta timentur in Reipublica & patienter spectantis, atque ferentis eorum suspensionem ad effectum consulendi, prout ex adductis in toto hoc capit. & in §. sequenti, clarè demonstratur, atque apertissimè Pontificum intentio detegitur.

§. VNICVS.

Secunda Iussio post priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apostolica emanata quando, & qualiter operetur.

SVMMARIVM.

Disputatio sacrilega de potestate Vicarij Christiana imaginatione abest. num. 1.

Papa potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur, num. 2.

Papa efficit enim Consistorium cum Deo. num. 3.

In retentione Bullarum nè disceptatur potestas, sed voluntas Papæ, quæ certa est nolle aliquid disponere in perniciem Reipublicæ spiritualis, aut temporalis, num. 4.

Iussio secunda adueniente à Papa per iuridicos tramites obtenta informato de inconuenientijs obtemperanda erit, numer. 5.

In Complemento secundæ iussionis post litterarum retentionem factam à Senatu variant Doctores, num. 6.

Contrarietas insinuat vnquam admittendas literas in derogationem iuris patronatus sui n. 7.

Bulla Adriani refertur, qua immunes sunt Reges Hispaniæ à censuris quibuslibet non parentes litteris in derogationem iuris Regij patronatus, num. 8.

Retentionis Bullarum recursus originatur à iure naturali, num. 9.

Pontifex semel etiam informatus de inconuenientijs litterarum retentarum similes duplicans adhuc retinendas, cum non à mente eius, sed ad officialium negotiatione procedere præsumi firmat Monchaca num. 10.

Litterarum damnum publici regiminis super materia, qua Princeps nequit disponere, etiam secundò, & tertiò missas non exequè dat firmat Anguianus, num. 11.

Retentionis recursum postulare non debet Fiscalis animo impedicndi executionem litterarum, sed supplicandi Sanctissimum, vt instructus prouideat quod magis Reipublicæ Ecclesiasticæ conueniat, numer. 12.

Pontifici iterum, atque iterum mandanti, quod repugnat Reipublicæ, iterũ replicari, cum non fiat ad contentionem obdurescere, sed veritatem studiosius indagare affirmat Zeballos, num. 13.

Abraham, Iob, & Moyses Deo replicare, & argumentari in pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus, num. 14.

Si Papa informatus secundam mittat iussionem, posse secundo supplicari, & interim suspendi executionem, donec tertia accedat iussio, firmat Pater Henriquez, numer. 15.

Si in secunda iussione nouum aliquod grauamen addatur ex falsa informatione, admitti posse in re graui tertiam supplicationem, asserit Pater Henriquez, numer. 16.

Author non admittit absolutè obseruationes Doctorum circa secundam, aut tertiam iussionem, sed cum fœdere distinctionis, numer. 17.

Supplicatione à litteris interposita legitimè, & cum partis citatione prosequuta secunda iussio à Papa obtenta, regulariter obtemperabitur in Senatu, num. 18.

Iura permittentia supersederi in litterarum executione ad effectum referibendi, & expectandi secundam iussionem, nullam faciunt mentionem de tertia, num. 19.

Bullarum executio suspenditur quando ex iusta causa præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de libera voluntate appareat, num. 20.

Quando clare constat de Principis iam instructi, & informati intentione, velle etiam in-

iniustum mandatum exequi obtemperandum erit, num. 21.

Primæ litteræ habentes clausulas, ex quibus apparet libera voluntas Principis exeauē dæ sunt, quia habent vim secundæ iussionis, num. 22. & declaratur, num. 34. & sequentibus.

Impetrans (cuius litteræ fuere in Senatu retentæ) si secundam iussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu detinendam, num. 23.

Verba Bullæ Cœnæ (legitimè prosequantur) ponderantur, num. 24.

Legitimum dicitur, quòd à lege aprobatur, & secundum eam fit, ibidem.

Informatio Senatus, qui Bullas retinuit, necessaria est in supplicationis prosequutione num. 25.

Papa non legitimè instructo de inconuenientijs, ex quibus suæ litteræ sunt retentæ, secunda iussio in idem incidit inconueniens, & defectum, num. 26.

Nihil volitum, quin præcognitum, numer. 27.

Professionem nullam non ratificat exercens actus professi, dum est ignarus causæ nullitatis suæ professionis, num. 28.

Ordines metu assumptos non ratificat ordinatus per eorum exercitium dum adhuc latebat, num. 29.

Quia primus consensus qui nullus fuit videtus perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nullius agit, num. 30.

Papa dum non est instructus, & certus de inconuenientijs primarū litterarum (quas Senatus retinuit) secundam concedens iussionem denuo non consentit, sed virtute prioris consensus agit, idem continentis inconueniens, num. 31.

Ad secundam iussionem obtinendam debet consueta iuris forma seruari, numer. 32.

Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum quando litteræ continent damnū Reipublicæ spiritualis, & temporalis, & scandalum timeatur, num. 33.

Litteræ Principis si contineant damnum intollerabile, & irreparabile, tutius est secūdo replicare, & expectare tertiam iussionem, num. 34.

Clausula (non obstantibus. &c.) in rescripto apposita habet vim secundæ iussionis, numer. 35.

In rescripto Principis habente clausulam (non obstante scandalo) nihilominus supersedendum ad effectum rescribendi Principi, num. 36. & sequent.

Rescriptum continens scandalum contra Rempublicam, non exequendum, adeo vt nec secundæ iussioni obtemperetur, num. 37.

Secundam iussionem in derogationem iuris patronatus Regis, aut laicorum retinet Senatus, num. 38.

Pontifex non vult ita durius agere contra Regem per tres iussiones, cum eius non sit intentio Regis, aut Regni iuribus, & consuetudinibus derogare, num. 39.

Papa non impedit Regem hac Regalia vti, sed ingemere hortatur & terret, ne ministri per abusum excedent. num 40.

Ex derogatione iuris Regij patronatus maximū potest timeri scandalum vitandum omnino, num 41.

Consuetudo vetusta, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur scandalum, num. 42.

Censuræ non publicandæ in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zabarellæ, num. 43.

Supplicari ita cum Sanctissimum posse à secūda, & vlteriori iussione in derogationem iuris strangerij ob vniuersale scandalum, num 44.

Pontifex semel informatus à Senatu de inconuenientijs Reipublicæ suarum litterarum non solet ita durius agere, vt aliam mittat iussionem, num. 45.

Pontifex, vt pastor vigilans semper suos subditos inuitat ad pacem, non vult q, aliquem vim pati, num. 46.

Pontifex semel informatus de damno Reipublicæ non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de suo paternali amore, ad quem nos inuitat pro reparatione damni ex suis litteris, & decretis orti, numer. 47.

Mirabilis text. in cap. nos si incompetenter 2. q. 7. & alia singularia iura ponderātur in proposito, num. 48.

Litteras Principis ex iusta causa subrepsas certissimè de ea, & de damno, exequēdas in super non mandat Princips. num. 49.

Princeps facile corrigit, quæ iniustè mandauit damno cognito, num. 50.

Sapiens timet, & declinat, ibidem.

Sapiens audiens sapientior erit, ibidem.

Plura iura recensentur, in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipse malè informatus decreuit, adhibitis perfectissimis consilijs, ibidem, & numer. sequentibus.

Diuersa iubere non procedit ex iniuria Prin-

Principis, sed ex vtilitate Reipublicæ, numer. 51.

Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse, & temperasse suam sententiam sæpè in sacris litteris legitur, num. 52.

Senatus Regius semper est vigilantissimus in Reipublicæ salute, & humili reverentia, non de facili causam retentionis examinat, num. 53.

Supplicatio est actus humilitatis ibid.

Verè obtemperat, qui litterarum Apostolicarum executionem iustè suspendit, ibidem.

Pontifex ob grauitatem tanti Senatus, sibi notam illius suoplicationi, & informationi acquiescit. num. 54.

Cap. veniam 35. q. 9. debet rationabiliter ponderatè in proposito, num. 55.

Sedes Apostolica nonnulla rationabiliter ordinat, quæ suadente subditorum vtilitate consequens reuocat, num. 56.

Ob euidentem vtilitatem, vel vrgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana, num. 57.

Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moueri, quàm publica posset subditorum salus, numer. 58.

De Senatus Regij authoritate, scientia, & experientia, de eius fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda, plurima bona ponderantur, num. 59. & sequentibus.

Senatores patres Principis sunt, à quo vt patres honorantur, num. 60.

Senatus pars corporis Principis est, & inter eius membra numeratur, num. 61.

Senatorum scientia, est officium ciuilis intelligentiæ, num. 62.

Senatus nihil proprius, quàm omni vigilantia curare de bono publico, num. 63.

Senatores sunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes, num. 64.

Principi (quem Senatus repræsentat) asserenti de timore scandali, & inconuenientijs statur, & creditur de iure, num. 65.

Iustè secunda, vlteriorvè ad hæc Regia non debent expediri, vel quia tertio tenent expensas in prosequatione supplicationis, vel agnoscentes, quanta fides adhibenda fidelissimæ Senatus relationi, numer. 66.

Impetrans secundam, vel tertiam iustionem prætendit, & tenere agit, ex diffinitoria natiuæ naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in his Regnis, numer. 67.

Impetrans proterue secundam, aut tertiam iussionem præstat causam seditioni, ac turbationi pacis publicæ, qui, vt seditiosus, expelli potest à Regno, num. 68.

Publicus rerum status sæpius ex priuato turbatur, priuataque iniustitia causatiuè publicam parit perniciem, numer. 69.

Papæ placet, vt iterum, atque iterum sibi replicetur, & vrgeatur circa damnum Reipublicæ, vt veritas clarius luceat, num. 70 & seqq.

Pro æquitate seruanda iussi Principes sibi patiuntur contradicere, num. 71.

Principes decent permittere Consiliarijs libere iudicium suum proferre, ne deterriti verum taceant, num. 72.

Abusibus resistere maximè laude dignum est, num. 73.

Supplicare sæpè Pontificem à litteris in perniciem Reipublicæ licet, num. 74.

Per replicationem, & argumenta veritas clarior patet, num. 75.

Mores gentium agnoscere imperantibus conducibile est, num. 76.

Papa non potest ab alio, quam à Senatu Regio certus reddi de damno Regni, numer. 77.

Æquius est, vt vnus Princeps multorum sequatur consilium, quam, vt multi vnius voluntatem, num. 78.

ABSIT ab imaginatione Christiana sacrilega disputatio de Summi Pontificis † (totius Orbis 1
Pastoris, Vicarij Christi, vices eius gerentis, qui omnia potest, vt caput vniuersale) potestate, iuxta text. *in l. disputare de crimine sacrilegij*, Crauetta *cons. 241. numer. 2.* Costa *consil. 19. numer. 24.* Eius enim potestas controuerti non potest, Berretus *cons. 134. num. 36.* Bardellus *cons. 136. numer. 2.* Menoch. *cons. 156. numer. 2.* Costa *dict. consil. 19. numer. 4.* Petra *de potestate Princip. capit. 1.* Natta *cons. 625. num. 2.* Burrius *de Princip. numer. 70.* Gherba *cons. 49. numer. 1. & 2.* Quia Papæ † potestas nullis legi- 2
bus, aut regulis coarctatur, Grammaticus *cons. 2. numer. 23.* ad finem decisionum suarum, & facit † vnum consiliorum cum Deo, 3
Hieronym. Gonçalez *in Regula de mensib. & alternati. §. 1. proœmiali, à num. 33.* vbi

mul-

multa congerit de poteſtate omnimoda, & abſoluta Pontificis cuius Breuia, reſcripta, & mandata ſumma reuerentia, obedientia, & humilitate recipienda, & obedienda ſunt, ſecundùm Hieronymum Aluanum *in tractatu de poteſtate Princip. 1. part. numer. 123. & 2. part. numer. 137. & 249.* Lælius Iordanus *in tractatu de Romanæ Sedis Origine, capit. 12. numer. 23.* Michael de Aninio *in tractatu de vnitate Ouilis, & paſtoris, capit. 29. ex numer. 9.* Turrecremata *in ſumma de Eccleſia. lib. 1. cap. 37.* Petrus Amonte. *in tractatu de poteſtate Principis, rubrica de poteſtate, præſtantia, & excelentia eius, ex numer. 7. cum ſequentibus*, Victoria *in relectione 4. de poteſtate Papæ, & Concilij, propoſitione 16.* vbi congerit quam pluma, & Fulvius Patianus *in conſ.* So. *ex num. 16.* cum multis ſequentibus, *& in conſil. 123. ex num. 86. volumi. 1.* Petra. *de poteſta. Princip. capit. 8. & capit. 29.* vbi latius, Maſtrillus *de Magiſtratibus lib. 1. cap. 2.* per totum.

In hac igitur litterarum Apoſtolicarum
4 retentionis cognitione, † numquam diſceptatur, nec dubitatur de Summi Pontificis poteſtate (abſit) ſed de eius voluntate dumtaxat, cum certa ſit, nolle aliquid diſponere in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ, aut temporalis, æquo animo permittentem ſuarum litterarum executionem ſuſpendi, donec de legitima ſuſpenſionis cauſa, & inconuenientijs conſultus, vel reuocet, vel ſecundam mittat iuſſionem, ad hunc dumtaxat finem ſua Sanctitas hoc permittit; vt ampliſsimè hactenus dictum fuit à principio huius capitis tantorum Iurium caterua, quam merito exornant tanti Doctores in comprobationem citati in ſequentes intentionem iuris, & finem ſuſpen-
5 ſionis aprobantes. Quare adueniente † ſecunda Pontificis Maximi iuſſione legitimè, ac per iuridicos tramites obtenta mandantis, vt prior iuſsio exequatur, humilliter quidem obtēperanda erit iuxta præfata iura ſuperius adducta, & in vnum congregata à principio huius, *cap. 3.*

Sed quia in re hac quantum attinet ad
6 complementum ſecundæ † iuſsionis; adhuc varios viderim Doctores; ideò cunctanter inſiſtendum, & acuratè vlterius examinandum, ne quid illicitè, indecensvè contra ius fieri contingat.

Nam Dominus Præſul Couarruuias *practicarum quæſtion. capitul. 36. numer. 3.* ad
7 principium, † dum loquitur de retentione Bullarum, in derogationem iuris patronatus laicorum, inſinuat abſolutè vnquam admitti huiuſmodi derogationes in hæc: *Apud Hiſpanos minimè derogationes iſtæ admittuntur, nec admitti conſueuere: imò ipſa Suprema Regis Tribunalia, & qui regio nomine illic iuſtitiæ miniſterio præſunt, ſtatim Apoſtolicas litteras examinantes propter publicam vtilitatem earum executionem ſuſpendunt, earumdem vſum grauiſſimis pœnis, & comminationibus interdicentes, idem apud Gallos fieri teſtantur* Petrus Rebuffus *in prax. beneficiorum, 3. p. Signaturæ in verbo, Necnon iure patronatus, nu. 12. & 37.* idem Rebuffus *in tract. de nominatio. q. 15 nu. 2.* &c.

Cui & quidem conſonat *Bulla Adriani VI.* Dum loquendo † de iuris patronatus 8
Regij derogatione, per litteras Apoſtolicas facta, ita ait: *Voſque, aut dictos Succeſſores veſtros, ſeu veſtrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem huiuſmodi aliquas etiam in eiſdem litteris contentas cenſuras, & pœnas nullatenus incidere poſſe*, &c. Quam Bullam ad litteram adduximus *in tract. de Regia protectione, 3. part. capitul. 10. à numer. 10.* ponderando illa verba (*nullatenus parere debere*) quæ ſecundam, & vlteriorem iuſsionem excludunt, & abſolutam renitentiam clarè oſtendunt.

Ferdinandus Vazquez Minchaca vir doctiſſimus magis reſolutiuè, & apertius fuit loquutus *in lib. 1. controuerſiar. illuſtrium, capit. 41.* qui † poſtquam *à numer. 19.* latè 9
comprobauit hanc litterarum Apoſtolicarum retentionem ex principio debitæ defenſionis à iure naturali originato. *à numer. 24.* infert ad iuſtam hanc Bullarum retentionem ob legitimam cauſam violentiæ factam à Senatu, vt Summus Pontifex de inconuenientijs informetur, & *in numer. 26.* ad noſtrum propoſitum ſic querit in hæc: *Quid autem in Summus Pontifex, † etiam* 10
poſtquam ad eum reſcriptum eſſet, rem illam non correxiſſet, & Bullas duplicaſſet? Certè & ſi ſimiles duplicaſſet, idem adhuc dicerem, quia ſemper id ab eius mente alienum intelligerem, & officialium inclinatione perpetratum, vel eo, quòd ipſe nullum habeat ſuperiorem, ſed ſit omnibus eminentior, inque vim iuriſdictionis nullus poſsit factum eius corrigere: tamen in vim naturalis defenſionis nullus eſt, qui non poſſit, quinimò debeat, & teneatur reſiſtere vim inferenti, aut iniuriam, & auxilium patienti vim, aut iniuriam, gradatim tamen, nam primum hæc cura pertinet ad Magiſtratus, quibus impedi-

tis,

tis, vel non valẽtibus, reliquis quoque priuatis hominibus hãc ad rem patet aditus, & ita sunt intelligendæ, & defendendæ leges Hispanæ, hac de re loquẽtes, &c. Hactenus Minchacæ resolutio.

11 Eodem pariter ferè modo † loquutum fuisse Dicatorem Anguianum *in tractatu de legibus controuers. 5. numer. 65.* in hæc: *Ex quibus manifestè deducitur quantum interfit mandata Principum esse iusta & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea, aliàs enim, si fuerint iniusta, & super materia super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, & auferre incõuenientia, quæ probabiliter timentur, nullatenus erunt exequenda, etiamsi per primam, secundam, & tertiam iussionem dimanauerint.*

Etenim cum omnia mandata Principum ob defectum voluntatis, & potestatis corruere possint, atque deficere, sicuti quando præcipit aliquid prima simplici iussione, quia probabiliter credimus, si præceptum sit tale, quòd sine scandalo non possit adimpleri, defecisse eiusdem Principis voluntatem, eo quæsito colore possimus, & debemus in executione supersedere; vt latius tradidimus in præcedentibus: ad eundem modum, si deficiat in Principe potestas, quia præcipit aliquid, in quo non potest disponere, nec ex vi suæ dispositionis iniustitiam, & peccatum tollere, vtique non erit illi vllo modo obtemperandum; vt iustè considerarunt, & philosophati sunt, Felinus & plures alij *in dicto capit. si quando, de rescriptis*, Decius *in dict. capit. cum teneamur, numer. 4.* vbi Abbas & communis Schola. & posteros Conar. *in d. cap. 5. cum pluribus alijs ab ipso relatis.* Hæc Anguianus.

12 Hieronymus de Zeballos autem † in re hac apertè etiam, & intrepidè loquutus fuit, *in practicar. communem contra communem, quæst. 897. à numer. 292. libr. 3.* qui *à numer. 294.* in hæc: *Quòd fieri debet à Regio Fiscali, non animo, nec intentione impediendi executionem litterarum Apostolicarum, sed vt informetur Pontifex Maximus, vt melius instructus de præcibus supplicationis prouideat illud, quòd magis Sedi conueniat, & Sacrosanctis Decretis Concilij, & si Regij Consiliarij, cum Pontifex ita interloquitur, non debent illius Decreta impugnare, sed, qua debent, decentia, modestia, ac reuerentia suam accommodatius proferre sententiam, quia text. in cap. si quando, de rescriptis, vt quando rescriptum Papæ videatur repugnare legibus, expectetur secunda vissio, vt ipsi Principi, si ita res postulet, Magistratus potest replicare, quando negotium publicæ vtilitati manifestè aduersatur, vt in Authentic. de mandatis Princip. §. deinde, vbi glossa verbo, Nuntians, l. si vindicari, C. de pœnis, in tantum quod etiamsi Princeps, & Pontifex iterum, atque iterum vrgeant, dum non animo illud impugnandi, sed veritatem facilius inueniendi † poterunt Consiliarij* 13 *iterum, atque iterum respondere, & rationes quæ obstant moderatè refutare, cum hoc non sit ad contentionem obdurescere, sed ad veritatem studiosius indigare, cum veritas aliquando lateat, & in profundo abstrusa, sine argumentis, & sine disputationibus difficulter comprehendi possit. Cuius rei exempla in sacris litteris extant.* Genesis 18. Exodi 32. Numer. 14. Iob. 10. & 13. *Vbi* † *Abraham, Iob, & Moyses, & alios Sanctos viros, ita plerumque cum Deo causas egisse, vt aliquando argumentarentur, obsisterent, & rationibus quodammodo conuincere tentarent*, 14 &c. Hactenus Zeballos. Quòd latius exornatur *ad fin. huius cap. à num. 70. vers. Tandem igitur*, &c. *& num. seqq.*

Pater Enriquez doctissimus, & religiosissimus vir *in lib. 2. de Pontificis claue, capitul. 16.* §. 2. latè prosequitur † hunc dis- 15
cursum, & concludit. Quòd si Papa vellet (non obstante supplicatione, aut informatione generali) vt nihilominus mandatum, & litteræ exequantur; posset seruata consueta iuris forma addere secundam iussionem, & sententiam in particulari, & tamen interim suspenderetur executio repetita suplicatione ad Pontificem, donec accederet tertia iussio, que habet vim sententiæ, &c.

Et iterum ipse Pater Enriquez ibidem, *dicto capit. 16. in §. 3.* ita ait: *Interdum* † *à* 16
Iudicibus Regijs prima Bulla Apostolica detinetur propter vitium subreptionis, vt quia mentionem non fecit de præiudicio plano alieni iuris, aut de consensu patroni, & tamen pars ad Pontificem recurrens si afferat secundas litteras, habito, vel suppleto consensu Patroni, admittitur planè in Senatu, sinente, vt litteræ mandentur executioni; si tamen in secunda, aut etiam tertia iussione, & sententia constet ex falsa informatione, adiectum esse grauamen, non contentum in prioribus sententijs admitti posse in re graui tertia supplicatio ab adiectione grauaminis, &c.

Hæc sunt, quæ in hoc articulo secundæ 17
iussionis circa hanc † retentionem litterarum Apostolicarum dixere viri tot docti, quorum assertiones in re tam graui, ita absolutè

ſolutè non anderem confirmare abſque fœdere diſtinctionis caſuum, & concluſionum ſequentium.

Prima ſit, quoties ob legitimam & pro-
18 babilem cauſam à iure aprobatam † in Senatu facta fuit Bullarum retentio, impetranſque pro conſequenda ſecunda iuſſione à Sede Apoſtolica, aut ſuplicans proſequendo ſuam ſupplicationem, aut horum quilibet propoſuerit coram eadem Sede præfactam cauſam, vt certior de ea fiat Pontifex, atque ita ſupplicationem ad ipſum interpoſitam legitimè fuerit proſequuta (iuxta *Bullæ in Cœna Domini* tenorem) hoc eſt cum cauſæ cognitione, & citata parte, cuius intereſt, obtineatur ſecunda iuſsio, ei (regulariter loquendo) omnino humiliter parendum eſt à Senatu Regio ſinente executioni litteras liberè mandari.

Hanc concluſionem probant omnia iura, & Doctores à principio huius capituli citati, cum nullibi illorum iurium ter-
19 tiæ iuſſionis † mentio fiat, ſed dumtaxat permiſſa litterarum Apoſtolicarum ſuſpenſio, & retentio donec Romanus Pontifex conſulatur, & quid ſit faciendum prouideat, præcipuè ex textu expreſſo *in capitul. 2. de officio delegat.* ibi: *Donec Romanum Pontificem conſulant, & ſuam ex inde cognoſcant plenius voluntatem, executioni ſuperſedeant vtrarumque, &c.* Hoc ipſum conſtat ex mente omnium illorum Doctorum, quos in vnum congeſſimus ſuprà *capitul. 2. à principio*, qui dùm probant in Rege hanc retentionem ex iuſta cauſa interim dum Summus Eccleſiæ Paſtor de ea fiat certior, vel reuocet, vel ſecundò reſcribat. Supponunt igitur omnes (prout in eorum lectura manifeſtè continetur) retentionem litterarum,
20 & earum † ſuſpenſionem durare dumtaxat, donec ſua Sanctitas melius informatus aliud iubeat, & per ſecundam iuſſionem tacitè declaret ſuam intentionem, & voluntatem liberam fuiſſe, non inuitam, ex tortam præcibus importunis, nec partis ſuggeſtionibus; ex ijs omnibus iuribus, & authoritatibus copiosè adductis ſuprà *hoc capit. à principio*, quaſi tunc conſtito de Summi Pontificis libera voluntate, ceſſauerit cauſa finalis principalis retentionis, in cuius cognitione non diſceptatur eius poteſtas (abſit) ſed eius dumtaxat voluntas in dubium (vbi adeſt iuſta dubitandi ratio) vertitur.

Et inſuper hæc concluſio † probatur, 21
quia quando Princeps certioratus à Iudice nolente à principio ſuum præceptum exequi, adhuc ſecundò iuſſerit omnino exequi, tunc enim etiam obediendum eſt, quia certum eſt, quod Princeps ita vult, & eius mandato, quamuis duro, & iniuſto parendum eſt, quando clarè conſtat, Principem velle, vt illud exequatur ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum. Ita ex hac ratione probant Felin. *in capit. conſanguinei, numer. 8. verſicul. Et ſi Princeps conſultus, de re iudicata, poſt B. Butrium, & Immolam* in locis per eum relatis, Decius *in capit. ſi quando, numer. 8. in fine, & numero ſequenti de reſcriptis*, Hypolitus de Marſil. *in l. 1. §. ſi quis vltro, numer. 51. verſicul. Et ſi Princeps, ff. de quæſtioni*, Boſius *in practic. crimin. titul. de homicidio, numer. 96. & 97. in fin. & num. 99.* poſt Angelum, & Alexand. quos allegat *in l. à Diuo Pio de re iudicata*, Vinius *opinio 638. numer. 13.* vbi teſtatur de communi, Proſperus Farinatius *in praxi criminali. libr. 3. de pœni. temperand. quæſt. 97. caſu 2. à numer. 48.* Conducunt etiam plurimi Doctores ab eo ibidem citati, *à num. 46. & ſequentibus.* Dicentes, quòd ſi litteræ habeant † clauſulas, ex quibus deducatur 22
voluntas libera Principis, abſque ſuggeſtionibus, & ſubreptionis præſumptione (cum tales clauſulæ habeant vim ſecundæ iuſſionis) primis litteris obtemperandum eſſe. Supponunt igitur ſecundæ iuſſioni acquieſcendum. Vide nihilominus Farinat. ibidem, cuius facienda mentio inferiùs ad huius doctrinæ intelligentiam, & temperamentum, cum ſic generaliter ſcripta, riguroſa nimis ſit, & diſonans, *numer. 34. & ſequentibus*, vlterius erit agendum.

Secunda ſit concluſio. Si pars (cuius litteras Apoſtolicas Senatus retinuit) præue-
niendo, † ac ſubplantando proſequutionem 23
ſupplicationis ab aduerſario ſuo interpoſitæ, ſecundam iuſsionem obtineat, abſque tamen citatione partis ſupplicantis, quæ (ſecundùm *Bullam in Cœna Domini in cap. 14.* ac iuxta *cap. ſi quando de reſcriptis*, cum concordantibus) legitima eſt, & vt talis legitimus fuit effectus contradictor, & abſque cauſæ cognitione nihil agit, quoniã ad reuocationem litterarũ Apoſtolicarum, vel ad diſcernẽdam ſecundã iuſſionẽ à Summo Pontifice ſupplicationis proſequutio legitimè debet fieri, vt ex *Bullæ Cœnæ Domini, c. 14.* patet, ibi: *Niſi ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, &*

Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c. Nec enim potest dici legitimè prosequuta, vbi deficiunt omnino substantialia, prout est citatio, quæ omnino requiritur à iure vbi de interpretatione rescripti, vel Principis priuilegij tractatur, Hostiens. Innocent. & Ioannes Andræas, & Abbas *in cap. olim, de verborum significat.* Grammatic. *decisio. 65. numer. 21.* Socin. Iunior. *consil. 77. numer. 112. volumin. 1.* Borrellus *in summa decision. titul. 44. de citatione, numer. 199. & numer. 320.* Giurba *in consil. 39. num. 45.* vbi quoque post plures alios idem esse, vbi agitur de modificando, aut moderando priuilegio, & rescripto, quarè aliàs si contra iuris dispositionem fiat prosequutio, non dicetur legitimè prosequuta supplicatio.

24 Legitimum quippe illud dicitur, † quòd à lege aprobatur, & secundùm legem fit, *l. legitima, ff. de pactis, l. 3. §. final, ff. pro socio,* Decius *consil. 258. numer. 4. volumin. 2.* Ioann. Garcia *de expens. capit. 6. numer. 16. ad finem.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 5. part. §. 11. num. 4.* Navarr. *in tract. de Reg. a protection. 4. part. capit. 7. num. 2. & 3.* idem dicit plura iura allegans & rubricas Moneta *de commutatio. vltimæ voluntat. cap. 10. in princip. num. 17.*

Supplicationis enim prosequutio æquiparatur appellationi, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa diferentia, Capicius *decision. 28. sub numer. 11.* Roland. *consil. 94. numer. 9. libr. 1.* Scaccia *de appellation. capit. 2. quæst. 19. remed. 3. numer. 24. infin. & numer. sequenti,* Afflict. *in proœmio constitutio. quæst. 10.* Peregrinus *consil. 79. numer. 3. libr. 1.* Menoch. *de arbitrar. quæst. 7. numer. 55.* Mastrill. *decisio. 39. numer. 9.* Seraphin. *decisio. 495. numer. 1. & 8.* Marius Giurba *decisio. 30. à numer. 7.* Antonin. Amato *variarum resolution. 1. part. resolutio. 7. num. 22.* vbi laudat Doctores apponentes decem diferentias.

Quoniam aliter sua Sanctitas non bene potest de inconuenientijs informatus dici, nisi negotium per legitimos suos iuris tramites tractetur, ex iuribus, & doctrinis vulgaribus, cum etiam Summus Pontifex de se ipso dicat non posse contra inauditam partem aliquit diffinire *in cap. 1. de causa possessionis, & propriet.*

Maximè quia ad idem præcisè debet intervenire, & præmitti Senatus Regij relatio, & informatio circa inconueniens, dam-
25 numque † Reipublicæ, quòd longo examine, auditis vtriusque partis defensionibus vti legitimam causam censuit, & iudicauit ad Bullarum prædictarum retentionem interim faciendam, vt dicit Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, cap. 19. §. 3.* Alioquin quo modo simplici vnius partis relationi (vt plurimum incertæ) fides adhibenda erit à Sede Apostolica?

Ac propterea dum legitimè, & ex integro, verique non constiterit † suæ Sanctitati de inconuenientijs priorum litterarum: 26
Secunda iussio priorem ratificans in idem incidit inconueniens, quæ vti informis non probat voluntatem liberam, & absque suggestionibus extortam suæ Sanctitatis. Vt enim actus præcedentis inutilis ratificatio valeat, debet ratificans de causa nullitatis esse certus; nihil enim volitum, † quin præ- 27
cognitum, vt probant Doctores statim citandi, affirmantes, quòd si professio, aut matrimonium ex aliquo defectu, aut causa fuit nullum; † licet expresse ratificetur à 28
coniuge, vel à nouitio, ignaro tamen nullitatis prioris professionis, & ex qua causa nullitas ipsa prouenerit; non validatur, nec conualescit, etiam per plures actus professo vero pertinentes, vt quàm plures Doctores probant, & variè exornant. In varijs prædictis & alijs materijs, Caietan. *2. 2. quæstion. 189. articul. 5. paulò post princip.* Nauarrus *in summ. capit. 12. numer. 71. & comment. 4. de regularib. numer. 74. §. aduertendum quartò, & libr. 1. consiliorum in 1. edition. titul. de his quæ vi, consil. 5. numer. 8. & libr. 3. titul. de Regularibus, consil. 5. numer. 15 & 18. & consil. 39. numer. 4. & consil. 35. infin. & consil. 37. numer. 2. & consil. 44. numer. 4. & consil. 96. numer. 1.* Azorius *lib. 12. de institut. moral. capit. 4. quæst. 7.* Sorbus *in compend. priuileg. Mendicantium, verbo, Nouitius, nota 4.* Graffis *1. part. decisionum, lib. 3. capit. 5.* Manuel Rodriguez *2. tomo Summæ, capitul. 5. numer. 2. & capit. 8. conclus. 4. numer.* Ancarran. *in capit. litteras de dispensatione impuberum, numer. 8.* Francus *in capitul. vnico eodem titul. in 6. numer. 5.* Brunellus *de sponsalib. conclus. 5. numer. 1.* Rosella *in summa, verbo votum 2. numer. 13. & verbo, Matrimonium, numer. 4. §. 10.* Nauarr. *in summa Latina, capitul. 12. numer. 71.* Corduba *in summa, quæst. 146. & 147.* idem Manuel Rodriguez *2. tom. summæ, capit. 99. numer. 7.* Vega *lib. 5. summæ, casu 97. & 105.* Ricard. *in 4. dict. articulo 2. quæst. 1.* Paludan. *ibi, quæst. 1. art. 1. concl. 3. num.*

numer. 9. Rosella *verbo, Impedimentum, impedimento 3. numer. 6. & 7.* Angelus *in Summ. verbo, Matrimonium tertiò. impedimento 4. numer. 8.* Syluest. *in Summ. verbo, Matrimonium octauo, quæst. 3. dicto 2.* Tabiena *verbo, Impedimentum, impedimento 1. quæst. 11. num. 12.* Sotus *in 4. dist. 35. quæst. vnica, artic. 2. versicu. Sed est præterea.*

Thomas Sanchez *de matrimonio, tomo 2. lib. 7. disput. 37. quæst. 7. à numer. 59. & libr. 1. disputatio. 16. numer. 7.* vbi plura similia fundamenta congerit, & iterum, *lib. 2. disputat. 36. numer. 3. & libr. 7. disputa.* 29 *6. numer. 9.* Vbi etiam † non conferi ratum haberi ordinem metu assumptum per ipsius exercitium, dum exercens latebat, se ad ordinis obseruantiam adstrictum non esse, quia incertitudo tollit consensum, & voluntatem, vt ijs in locis exactissimè probat.

Et hanc eandem considerationem reperio fecisse in nostris terminis Doctorem Angu'anum *in tractatu de legibus, controuersia. 5. sub numer. 25. post medium*, licet sic nec exornet, nec comprobet.

Et est elegans doctrina Glossæ *in capitul. 1. de eo qui duxit in matrimonium,* 30 *verbo, Inscia*, ibi: *In primo † consensu, qui nullus fuit videtur perdurare, & non alium aprobare*, vbi Innocentius *in fin.* ita ait: *Nam ex consequentia prioris consensus videtur ignorans cognoscere*, & idem repetit Hostiensis ibidem *in principio*, Ioannes Andræas *ad fin.* Anton. *num. 8.* Ancharran. *num. 4.* Cardinal. paulò post princip. vers. *Oppono*, Henricus, & Alexan. de Nebo, *nu. 11.* Præpositus *nu. 1. in fin.*

31 Igitur Papa dùm non est † instructus, & certus de inconuenientijs priorum litterarum (quas Senatus iustè motus retinuit) secundam concedens iussionem, denuò non dicitur consentire, sed virtute prioris consensus agere idem continentis inconueniens, ex iam relatis doctrinis, quàm alij comprobant.

Scotus *in 4. distin. 35. quæst. vnica, §. respondeo primus consensus*, his verbis: *Non consentit nouo consensu, sed tantum agit in virtute prioris consensus.* Idem dicit Abulens. *1. Regum 8. quæst. 38.* Antonius Cuchus *libr. 5. instit. maior. titul. 12. numer. 50.* Siluest. *verbo, Matrimonium. 8. quæst. 2. dicto 2.* Enriquez *lib. 11. de matrimonio, capit. 3. numer. 6.* Adrianus *in 4. materia de sponsalibus, dubio 23. versicul. Præterea*, ibi: *Quia semper intelligitur ex priori consensu facere*, Viguerius *libr. institution. capit. 16. §. 7. versicul. 9. impediment. 2.* Veracruz *3. part. speculi. artic. 12. conclus. 1. & 1. part. articul. 29.* Angles *in florib. Theolog. 1. part. de matrimon. quæst. 10. de impedimen. error. articul. 1. dub. 1. conclus. 3.* Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst. 52. artic. 1. dub. 2.* Philiarcus *de officio Sacerdo. tom. 1. part. 2. lib. 2. capit. 5. impediment. 2.* Ludou. Lopez *instructor. 2. part. de matrimonio, capit. 47. fol. 118.* Villalobos *in communibus, littera M. num. 68.* Couarruuias *in 4. 2. part. capit. numer. 5.* Gregorius Lopez *in l. 4. titul. 5. part. 4. verbo, No es anssi*, Didacus Perez *in lib. ordinament. titul. 1. lib. fol. 41.* Sicque non plene instructo Papa de priorum litterarum inconuenientijs, per secundam iussionem confirmatoriam prioris non potest argui, & percipi eius libera voluntas sine suggestionibus, nimisque persuasionibus emanata, sed imò eodem modo extorta secunda, quo prior præsumenda deficiẽte supplicationis legitima prosequtione, quã *Bulla Cœnæ* appetit. Atque ideò similiter huiusmodi secunda iussione retenta, iterum ab ea supplicari licebit.

Et quod ad obtinendam à parte (cuius litteras Apostolicas † Senatus retinuit) se- 32
cundam iussionem à Sede Apostolica, debeat fieri seruata consueta iuris forma (hoc est, causæ cognitione adhibita cum partis citatione) expressè in his terminis tenet Pater Henriquez, *libr. 2. de Pontificis clauc, capitul. 16. §. 2. superius relatus, num.* 15.

Tertia sit conclusio, quando litteræ 33
Apostolicæ manifestè † vergant in damnum publicæ vtilitatis, & Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, aut scandalum ex earum executione probabiliter timeatur, vel damnum aliquod notabile inducatur, semel & iterum posse humiliter supplicari Sanctam Sedem Apostolicã, arbitror vt pro sua pijssima misericordia vel lit tãto damno obuiare, atque sit vlterius expectari tertiam iussionem, & ad terminos huius conclusionis bene admittam reducendam doctrinam Couar. *pract. quæsti. cap. 36. numer. 3. ad principio*, Zeballos *in contra commun. lib. 3. quæst. 897. à numer. 292.* (qui quidem rectè, & eruditè loquutus fuit in hoc articulo) Minchacam etiam, & Doctorem Anguianum suprà citatos *à numer. 7. cum sequentibus*, Pater Henriquez *libr. 2. de*

Pontificis claue, cap. 16. §. 2. & iterum *in §. 3.* Quorum quidem Doctorum specificam recimus mentionem supra, & amplius latiùs comprobatur eorum assertio sic, vt præmissimas, declarata, & intellecta ad finem huius §. verficul. *Tandem igitur, à numer. 70. cum sequentibus*, vbi alij etiam doctores in hoc articulo specificè, & signanter sequentes laudantur.

34 Et confirmabantur, quoniam † quando litteræ Principis continent duriciem, aut iniustitiam, ex qua interri potest damnum irreparabile; tutius esse vlteriùs, & secundo replicare, atque ita tertiam instantiam expectare, probant Grammaticus *decis. 32. numer. 18.* Nenizanus *in Sylua regalium, lib. 6. numer. 80. ad finem*, vbi dicit non obstante secunda instantia ad eos Principi iniusta mandanti obedientiam non fit, sequitur Prosper. Farinac. *in praxi criminal. libr. 3. de tortis tit. remandus, quæst. 97. casu 2. numer. 51.* vbi ita declarat, & temperat generalem, & absolutam (duram tamen) opinionem aliorum (quos retulerat infra, vbi *numer. 50. antecedenti*, & Nos 35 supra *in primo conclusione*, † *versic. Et insuper hæc conclusio*, & *num 21.*) dicentium secundæ Principis instantiæ, etiam iniustæ, durę, & asperæ obediendum esse.

36 Probatur etiam, † quoniam clausula, *Non obstantibus, &c.* In rescripto apposita habet vim secundæ instantiæ, prout ex allegatis à Farinacio vbi proximè *numer. 46. & duabus sequentibus*; sed quando rescriptum Papæ ex cuius executione timeretur scandalum habeat clausulam, *Non obstante scandalo*. Nihilominus sine secundum erit, & rescribendum Pontifici, sicuti exercitè probat Felin. *in capit. si quando, in verbo, Superseden. numer. 2. & 3.* Iacobus de Gradis *in suis decisionibus casuum conscientiæ, part. 2. lib. 3. capit. 25. numer. 8.* quos sequitur Farinac. vbi proximè, *dict. quæst. 97. casu 2. numer. 36. ad finem.* Ergo ex hac causa vlteriùs secunda instantia licitè & tutius erit replicandum, & in executione supersedendum. Et confirmabitur, quæ *in capit. sequentib.* latius erunt tractanda.

37 Et quod quando rescripta † Principis sint iniusta, & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea non sint; esse in executione earum supersedendum, & secundam, tertiam, vel quartam obtemperandum, quantumuis sit informatus Princeps instructus de inconuenientijs, & etiam si nihilominus rescribat cum clausula (*Non obstante scandalo*) latissimè & constanter post alios probat Doctor Angelianus (Præceptor Primariæ Cathedræ in Vniuersitate Complutensi, & post modum Senator in Cancellaria Vallisoletana) *in tractatu de legibus, libr. 1. controuersia. 5. à numer. 65. 66. & numer. 67. & sequentibus.*

Ad hanc conclusionem reducenda, † & 38 applicanda erunt rescripta Apostolica continentia derogationem Iurispatronatus Regij, cæterarumque Regaliarum Regis, ac litteræ in derogationem patronatus laicorum, prout probant Enriquez, Covarruvias, & Zeballos locis allegatis ad principium huius §. *à numer. 7. cum sequentibus*; & vlteriùs in ea derogatione Iuris Regij patronatus, vt nullatenus admittantur litteræ Apostolicæ in contrarium, neque illis Rex vllatenus parere teneatur, facit in terminis *Bullæ Adriani Papæ VI sup. adducta, versic. Cæterùm & quidem confirmat. numer. 8.* Pro quo adde Sanctum Raymundum, & Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue. capit. 16. dict. §. 2.* vbi latè de tertia iussione explicanda, dicit etiam, quod Pontifex nequit ita duriùs † agere 39 contra Regem per tres iussiones, & tres sententias, cùm non sit Pontificis intentionis derogare Iuribus Regalibus Regis ex priuilegijs Papæ vtentis, nec Regnorum, atque Tribunalium consuetudini. Aduertit insuper, quod quamuis vult Papa Regem vti suo consueto iure, nihilominus non definit in communi, & genericè monere, † & terrere 40 (prout gerere solet Prædicator in genere) ne forte ministri per abusum excedant. Est enim in hoc casu cœlestis, & prudentialis monitio, & Christiana prouidentia, & medicina: *Multoties namque vetandum est aliquid etiam ex licito; ne excessus perueniat seu attingat prohibitum.*

Igitur cum ex hac Regum iuris derogatione, vt plurimum † semper timeantur 41 scandala & seditiones; omnino vitandæ sunt, meritoque sub conclusione ista comprehenditur. Facit doctrina Felini *in capitul. nihil sub, numer. 4. versicul. Vigesimo sextò, de præscriptionibus*; dicentis, quod non debet Episcopus mutare vetustam † con- 42 suetudinem, quamuis inualidam, ex qua Princeps diu contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo, sed debet rescribere Papæ, qui consuetudinem eradicet, vel confirmet, allegat Cardinal. *cons. 58. proposita quæstione in fin.*

se-

sequitur Ioann. à Cochier *in tractat. de iuris in exemp. tom. 2. in Scholijs ad Constit. Concilij Lateranens. 1. part. §. 3. numer. 24. folio 32.*

Conducit viterius doctrina elegans Cardinal. Zabarellæ *in capit. si quando, numer.* 43 *30. in fin. versicul. Quæro circa hæc*; † vbi testatur, se alias consuluisse, diferendam esse *Vrbani VI.* iussionem directã Episcopo Florentino, vt certos publicaret processus contra Carolum Regem Hierusalem, & Siciliæ, eidemque Vrbano referibendum ob timorem publici scandali inde prouentum, quem referens sequitur Prosper. Farinat. *d. q. 97. casu 2. sub num. 36.*

Sub hac etiam conclusione includuntur 44 litteræ † impetratę ab alienigenis horum Hispaniarum Regnorum, ex quarum executione probabiliter timeri potest maximũ scandalum vniuersale, quo turbaretur pax publica si indultis suæ Sanctitatis, & consuetudini immemoriali, foisset fortè in aliquo detractum, de quo, & alijs similibus videndum erit *in cap. sequenti.* Atque etiam ex identitate rationis, de qua *in l. 25. titul. 3. lib. 1. Recopilation. & in l. 21. eodem titul. & lib.* Idem dicendum erit in litteris impetratis in derogationem iuris filiorum patrimonialium; atque etiam Canonicatuum Doctoralis, Magistralis, lectoræ, & penitentiariæ, iuxta quæ latiùs diximus hac *1. par. capitul. 10. à numer. 69. & in §. vnico à numer. 90. cum multis sequentibus. & capit. 9. numer. 53.* Nec in præiudicium iuris tertij, quòd per dictas litteras tollatur, & auferatur, nam cum hoc fiat contra ius naturale, & per consequens diuinum, etiam tertio replicari debet, & supplicari, vt latiùs videre est infrà, *capitul. 7. per totum*, & signanter *à numer. 19.*

Sed licet hæc ita se habeant de rigore 45 Iuris, † eiusque honestate; tamen in hac de qua versamur retentione, raro, aut nunquam nostris temporibus vidimus, nec audiuimus; summum Ecclesiæ Præsulem informatum semel de inconuenientijs, & damnis Reipublicæ, secundam, vel tertiam iussionem concedere, qui pro sua pijssima misericordia, paternali affectu, & Apostolica charitate erga Republicas suorum Christianorum subditorum, nequit ita durius agere, quæ potiùs ad quietem, & tranquilitatem indies inuitat, & solicitus est, & vti pastor euigilans toto desiderio conatur scandala remouere, & subditos medelis consulare, nequit enim quemquam in debito grauari, & violentiam pati, nec scandalum aliquod, prout testatur ipse Pontifex *in cap. 1. de officio legati, lib. 6.* in hæc verba: *Officij nostri debitum remedijs inuigilat subditorum, quia dum eorum excutimus onera, dùm scandala remouemus, Nos in eorum quiete quiescimus, & fouemur in pace, & in cap. ad Apostolicæ 2. de re iudicat. lib. 6.* ibi: *Nec non cum omnibus hominibus optabamus parati sibi pacem & tranquilitatem dare, ac mundo etiam vniuerso*, textus etiam in Clement. Pastoralis, *de sententia, & re iudicata: Pastoralis Cura* (inquit Clement. V.) *solicitudinis nobis diuinitus super cũctas Christiani populi nationes iniuncta, Nos inuigilare remedijs subiectorum eorumdem periculis obuiare, & scandala remoueri compellit*, & Bonifac. VIII. *in proœmio 6. decretalium in principio*, in hæc: *Sacrosanctæ & Romanæ Ecclesiæ (quàm imperscrutabilis diuinæ prouidentiæ altitudo, vniuersis incommutabili dispositione prætulit Ecclesijs, & totius Orbis præcipuam obtinere voluit Magistratum) regimini præsidentes, curis solicitamur continuis, & assidua meditatione vigemur; vt iuxta creditæ nobis dispensationis officiũ, subditorum commodis (in quorum prosperitate vtique prosperamur) iugi, quantum nobis ex alto concessum fuerit, solicitudinis studio intendamus. Amplectimur quipè voluntarios pro ipsorum quiete labores, & noctes quandoque transimus insomnes, vt scandala remoueamus ab ipsis.* Quòd & ipsum profitetur Gregor. IX. *in proœmio decretalium, capit studendum 90. distinctio. cap. ipsa pietas 23. quæst. 4. capit. 1. de tregua, & pace*, & alibi passim. Singulariter etiam comprobatur *in capit. cum ad verum 96. distinction.* in illis verbis: *Pastoralis cura (inquit) studijs nobis diuinitus super cunctas Christiani populi Nationes, iniuncta nos inuigilare remedijs subiectorum eorumdem periculi obiare, & scandala remoueri compellit. Extrauagan. 2. Ioann. 22. de electione, capit. 2. & de maioritate, & obedien. capit. vnico*, ibi: *Ecclesiæ Romanæ eorumque fidelium dispendia dissimulare, non possumus, quin postquam nobis cognita fuerint, aduersus ea opportunis remedijs occurramus, de maioritate, & obedientia, inter extrauagant. Ioannes XXII.* prout in his in quibus versamur terminis aduertit Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis clauc, cap. 16. §. 2.*

Semel enim informatus † Summus Pon- 46
tifex de damno Reipublicæ, de scandalo futuro (vbi merito timeri potest ex suarum litterarum executione detrahentium indultis, & priuilegijs Apostolicis, laudabilibus horum

rum Regnorum immemorabilibus consuetudinibus ab Ecclesia semper tolleratis, & approbatis à iure non dubitabit, remedium adhibere salubre; vt constat ex ratione textus *in capit. non minus, de immunitate Ecclesiarum*, in his verbis: *Romanus Pontifex talibus consulatur, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere.* Aliud enim, nec debemus vereri, nec suspicari de immensa illa pietate, & paterno amore, ad
47 quem nos † omnes inuitat, ac pollicetur ipsa Sedis Apostolica, *in extrauagant. vnica. de sentent. excommunicat.* in hec: *Cùm ad Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sinum veniat alumnatris vbera referia diuinitus, ac ad Romani Pontificis Christi Vicarij, successorisque Petri clementiam, tamquam ad Patris plenam prouidentia pietatem, Orbis terrarum, qui habitant in eo gratiarum fons assiduè confluant vniuersi, indignum credimus nostris temporibus, vt quibus Nos, & Ecclesia ipsa exuberamus in gratijs, deficiamus in donis, ne murmurandi inde præstetur occasio, vndè gratitudinis necessitas aderat collaudandi: ne vè Scriptura reddat onustum, quòd liberalitas fecerat gratiosum*, &c. Textus etiam *in capit. Nos si 41.*
48 *in ordine 2. quæst. 7.* in hec: *Nos si † incompetenter aliquid egimus, & subditis iustæ legis tramitem non conseruauimus, vestro, ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio*, &c. Prout sic rescripsit Pontifex Imperatori, vt patet in textu, ibi: *Quemadmodum, si vestra præsentia fuisset imperialis gloria. &c. capit. ad Apostolicæ. de verborum significatione, libr. 6.* ibi: *Præterea, quòd Ecclesia cum in aliquo contra debitum læsa erat (quod non credebat) parata erat corrigere, ac iniustum debitum firmare*, textus *in capit. statutum, quod circa Iudices à Sede Apostolica deputandos nuper edidimus: cum quædam contineantur in eo, quæ non communi vtilitate credebamus in lucem (sicut experientia docuit) tendere, aliquatenus ad noxam: sanctione præsenti firmum inrefragabiliter obseruari mandamus. Cæterum vtilitate in melius duximus reformandum 11. in ordine. de rescript. libr. 6.* Fulmin. *capit. sententiam. capitul. Apostolicæ Sedis, capit. grauis, cum singulis. eodi. sicut ergo 25. quæst. 9. cap. Iuuenes Chrysostomus 50. distinct.*

49 Quòd etiam in his terminis † à sectari Sapiens ille Alphonsus Rex *in l. 30. titul. 18. part. 3.* ibi: *Tales cartas no deuen quebrantar, ni se deben cumplir, salua quando fagan saber al Rey, aquellos à quien fueren embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda fazer, ca todo home debe sospechar, que despues que el Rey entendiere el fecho, que no les mandara cumplir la carta.* &c.

Dignum quidem pignus, & assecuratio tanti, ac Catholici Principis. Facit etiam quod Imperator dixit *in Authentica de nuptijs. colat. 4.* ibi: *Non enim † erubescimus, si quid in melius etiam eorum, quæ prius diximus adinuenimus hoc sentire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab alijs expectare corrigi*, &c. & Prouerb. *cap 14 Sapiens timet, & declinat*, & Prouerb. *cap. 1. Audiens sapiens sapiëtior erit.* 50

Et facit *Authent. de nuptijs, colat. 8.* ibi: *Existimauimus autem oportere nunc Consiliis perfectioribus causam considerantes, etiam quædam corrigere non solum modo; sed etiam, quæ à nobis sancita sunt: non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, ad inueniamus: sancire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab alijs expectari corrigi*, &c.

Et facit illud Scher. *18. cap. 9.* ibi: † *Nec* 51
putare debetis, si diuersa iubeamus ex animi nostri lenitate procedere, sed ex necessitate temporum, vt Reipublicæ poscit vtilitas ferre sententiam, &c. Magnæ sapientiæ est reuocare hominem, quę malè loquutus est, text. *in capit. magnæ sapientiæ 22. quæst. 4.* prout etiã † mirabiliter argumentatur Pon 52
tifex *in capit. incommutabilis*, ibi: *Incommutabilis, eademque semper existens Dei natura parcens sua sæpè in Sacris litteris legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam. 22. quæst. 4.* & idem docemur *in cap. non semper*, ibi: *Denique ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut Scriptura indicat, eadem causa & quæstion.*

Hoc ipsum nimis confidenter, & intrepide sibi promittunt Reges nostri Catholici de Sede Apostolic. Summoque Pontifice, vt omnia, quæ in damnum Reipublicæ, & vasallorum fuerint ab ea emanata, aut per nimiam importunitatem perperam extorta, libenter reuocabit in melius ad supplicationem Regum, vt *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilation.* manifestè legimus, ibi: *Y suplicacion, que entendemos fazer a su Santidad, que por respeto de las cartas vuestras de naturaleza, ni de alguna dellas, &c. No dè ni provea de gracia expectatiua, dignidad, ni Canongia, &c. Y si algunas cosas so este color ha dado,*

do, las revoque su Santidad, &c. sequitur & facit: *Yes de creer, que nuestro muy Santo Padre condescenderà à la suplicacion que sobre esto le fizieremos, auiendo acatamiento à la justicia, y buena razon sobre que se funda, y à la obediencia que su Santidad, y sus predecessores siempre hallaron en nos, y en nuestros progenitores.*

53 Quòd & secuciùs reditur ex † granitate, & authoritate tanti Regij Senatus vigilantissimi in Reipublicę salute, qui Christianissimo zelo, humilíque reuerentia, & timorata conscientia rem hanc tractat, atque adimplere, & obedire instat Summi Ecclesiæ Presulis Decreta, & œcumenica Concilia, cuius quidem Apostolicas litteras non aliter detineri, & suspendi desiderat; nisi demum, vbi iusta, & legitima causa subsit, quæ vergat in detrimentum publicæ vtilitatis, quam quidem attentè considerat Senatus ipse, & non ita facilè, sed post longam examinationem partium defensionibus hinc inde propositis, probatis, & auditis, perscrutando decernit, qua post habita Senatus informationi, humilíque suplicationi, & deprecationi (quæ sanè actus est, reuerentiæ, & veræ humillitatis, quo indubie imbibitur suprema Maiestas, potestasque, & Regalia Sanctæ Sedis Apostolicæ, vt fusiùs scripsimus suprà hac *1.part.capit.1.in principio*) 54 merito Summum Pontificem † multùm deferre, nemo dubitet, cum tanti Senatus Regij, ex eminentioribus Orbis viris ornati electis Pontifex Maximus integram notitiã habeat.

Propterea, illius iustæ deprecationi, & informationi acquiescere nemo ambigit iuxta text. optimum *in capit. veram 5. in ordine 35. quæst. 9.* vbi ita id ipsum profitetur Summus Pontifex in hæc: *Quia res ad* 55 *salutem † redi veniam Nos hunc in tantum vobis admittentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam charis, non dare consensum omnibus rebus duris durius arbitramus, pro vestra ergo approbatione (fratres charissimi) & sententia, ac postulatione Episcoporum Photinum habet de (licitum est enim ita constituere, vt deprecamini) & nostram in melius cõuersam sententiam habere, vel testimonio vestro competenter nobis suscipere*, &c.

(Quæ quidem textus litteris aureis erit ad propositum describendus. Facit etiam ad idem textus celebris *in capit. Alma mater. 24. de sententia excommunicationis, li-* 56 *bro 6.* in hæc: *Alma Mater Ecclesia, † plerunque nonnulla rationabiliter ordinat, & consultè: quæ suadente subiectorum vtilitate, postmodum consultius, ac rationabilius revocat, in melius vè commutat*, &c. Textus etiam *in capit. non debet 8.* ibi: *Non debet reprehensibile iudicari, si secundùm varietatem temporum † statuta quandoque varientur* 57 *humana, præsertim, cum vrgens necessitas, vel cuidens vtilitas id expoſcit. de consanguinitate, & affinitate* bona iura, *in cap. 1.2. & 3.29. distinct.* text. etiam *in cap. 2. ad Apostolicæ de sententia & re iudicata, libro 6.* cuius verba adduximus suprà *numer. 43. Sæpè numerò ea quæ facta optima videntur, nisi oportunè fiant, ingentes afferunt iacturas*, inquit Polibius *lib. 3. pagin. 199.* & illud Ouidij *lib. 3. de Ponto*:

Cunando fieri quædam maiora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Quare ad relationem fidelissimam tanti Senatus grauissimi † indies emicantis 58 super vtilitate Reipublicæ Summus Pontifex damna dolet certus, illum aliter non moueri, quàm publica salui subditorum petat. Facit textus *in l. Diui fratres 17. de iure patronatus*, ibi: *Sed cum & ipso Mariano, & alijs amicis nostris ut sperittis adhibitis plenius tractauimus, magis visum est*, &c. *l. nonnumquam 8. de collatio. bonorum*, textus *in l. si aviam 3.* ibi: *Si cum peritioribus tractatum habuisses facilè cognoscere, C. de ingenuis, & manumiss. l. 2. § fin.* ibi: *Scilicet, consulendo prudentiores, vt diligentem patrẽ familias consulere dignum sit, ff. quis ordo in bonor. possess. seruetur.*

Mirabilis textus *in l. vnica, §. 1. ff. de* 59 *officio Præfecti Prætor.* ibi: *Credidit † enim Princeps eos, qui ob singularem industriã explorata eorũ fide & grauitate ad huius officij magnitudinẽ adhibentur, nõ aliter esse iudicaturos pro sapiẽtia, ac luce dignitatis suæ, quã ipse foret iudicaturus*, &c. Quibus quadrat quod Imperator dixit *in l. humanũ, C. de legibus*, ibi: *Bene enim cognoscimus, quòd cũ vestro Cõsilio fuerit ordinatũ, id ad beatitudinẽ nostri Imperij, & ad nostrã gloriã redãdare.*

De quo Senatu dixit Alphonsus Sapiens Rex *in l. 7. tit. 1. p. 4. E à tal Cõsejero † como* 60 *este llamã en Latin Patricio, q̃ es assi como padre del Principe*, consonat *l. qui sanis*, ibi: *Qui à nobis loco Patrẽ venerãtur. C. ad l. Iul. Maiest.* & firmat D. Tho. *de regimine Principis*: *Sed Patritij ideò dicũtur, quia sicut pater filijs, sic illi Ciues Romanæ Reipublicæ curam gerunt*; & Cassiod. *lib. 6. epist. 2. Patritiatus culmen ascẽde, quod quidam tui iudicio ũ à Patribus esse dictũ voluerunt*; imò Senatus hic

pars

61 pars corporis † Regis est, *dict. l. quisquis*, ibi: *Nam & ipsi pars corporis nostri sunt, in quo nos ipsos numeramus*, &c.

Et quia cum, vt dixit Rex Alphonsus *in*
62 *l. 2. titul. 21. part. 3. Sonsabidores* † *de los aconsejar por arte, è por vso.* Atque itidem Senatorum scientia est officium ciuilis intelligentiæ, secundùm Platonem, *Dialogo Euthydemo*, & Aristot. 4. *Politicor. capit. 4.* ibi:
63 *Est munus Ciuilis intelligentiæ*, nihil Senatus proprius, † quàm omni cura, & vigilantia curare de bono publico, vt dicit Cassiodorus *lib. 2. epistola 32.* ibi: *Quid enim tam Senatorium, quàm si vtilitatibus publicis intendat affectum*, & ideò dicit Contultus *in l. 2. ff. de iust. & iure. Iustitiam namque colimus, & boni, & æqui notitiam profitemur licitum ab illicito discernentes*, &c.

Et vt dixit Iustinianus Imperator. *in l. 2. C. de veteri iure enucleando*, ibi: *Glorio-*
64 *sissimis* † *electis viris, tam doctrina legum, quàm experientia rerum pollentibus*, quibus profectò venerabilibus Senatoribus quadrat omnino illud Danielis *capit. 1. In quibus nulla esset macula, decores forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in Palatio Regis*, &c. Multa alia tangentia authoritatem Senatus, ad quem legitimè recurritur pro inconuenientijs euitandis ex litterarum Apostolicarum executione, cum ipse certius cognoscat mores Regni, priuilegia, & consuetudines laudabiles, longa vsu scripsimus infrà *cap. 5. & 6. Quare dubia earum causarum, à num. 63 cum seq.*

Quapropter hac ratione ductus Summus ipse Pontifex (vt supra numerauimus, quod ipse audierim, nec videtur, vt supra dictum fuit) secundam, aut tertiam iussionem concedit in his casibus, certus forsè de Christiana tanti Senatus intentione & zelo, ac de iusta & legitima causa retentionis litterarum, postquam ab ipso Senatu diligenter indagata est negotij veritas, & certitudo ad effectum informandi Summum Pontificem, cui, vt diximus, informationi multum ipse defert. iuxta illud Machabæorum *1. capit. 1.* ibi: *Audiuit autem Iudas, & fratres ejus sermones illos conuenit ecclesia magna cognitare, quid faceret fratribus suis, qui in tribulatione erant.*

65 Et iure probatur, quia Principi † (quem Senatus repræsentat ex supradictis, & in specie probant Auendaños *in Dictionario, verb. Chancilleria*, & Castillum, Asserium, & alios, & est textus *in l. quominus. ff. de fluminibus*, vbi Iasson, & Ripa, Glossa *in l. cum ambigitur*, vbi Bart. *ff.* Afflict. *decis. 120. in fine*, Decius, Aymon, & alij relati à Rolando à Valle *consil. 68. numer. 17. volumin. 3.* Doctor Perez de Lara (quondam Pincianæ Cancellariæ Senator grauissimus, nunc Toletanæ Ecclesiæ Canonicus Doctoralis doctissimus) *in tractatu de Aniuersar. & Capellanijs, lib. 1. capitul. 10. numer. 39. &* 40. Hieronymus de Zeballos *communiũ contra communem, lib. 3. quæst. 282. à numer. 107.* D. Ioann. del Castillo (eum laudans *in tractatu de tertijs, capit. 12. numer. 33.* & per textus *in l. 1. §. de aqua autem, ff. de postulan.* Bart. *in l. Æmilius ad fin. ff. de minorib.* Cranetta *consil. 144. numer. 20. & consil. 198. num. 7.* Rolandus à Valle *cons. 69. numer. 26. volumi. 3.*) asserenti de timore scandali, aut de inconuenientijs alijs standum est, & credendum, post multos Doctores quos laudat, probat Mascardus *de probationibus, tomo 2. conclus. 1233. à num. 20. & sequentibus*, & latius *Nos* infrà, *capit. sequenti, à numer. 57.* & vide superius ibidem de hoc puncto.

Viterius etiam, causa ob quam † ad hæc 66
Regna non perueniat secunda Pontificis iussio; fortè potest etiam esse ea, quàm superius latiùs examinauimus, *capitul. 2. versicul. Cui adde, quod Senatus Regius*, &c. *à numer. 83. cum sequentibus.* Nempè partes (quibus Senatus præcipit supplicari à dictis litteris Apostolicis ad Pontificem melius informandum de causa retentionis earum) vel timentes magnas expensas in prosecutione supplicationis, necnon longa itinera tot plena maris, & terræ periculis, vel impetrantes agnoscentes summum ipsum Pontificem legitimam habiturum causam retentionis à Senatu, iam acuratè examinatam, eiusque informationi meritò fore delaturum: viam illam deserunt, & litteras impetratas negligunt, & de bono exitu merito diffidentes à tam aspera, & rigida pretensione consulto desistunt, & ideo secundam missionem viterius non procurant.

Huc pertinet, quod Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue. cap. 16. §. 3.* in his terminis affirmat, qui † postquam dixerat 67
quando tertia iussio sit expectanda, à Sede Apostolica mittenda, inquit, in hæc: *At si quis contentiosa quadam contumacia afferret à Papa tertiam beneficij Bullam cum derogatione expressa patronatus laicorum, aut Regij, censetur hic aperire hostium in damnum commune Regni, & interdum priuatur per Senatum Regium naturalitate Regni: factusque extraneus manet incapax beneficiorum*

rum Hiſpaniæ. atque ita oportet, vt hìc rurſus inchoata lite fierct capax ex diſpenſatione, & obtineret à Papa ius ſuæ cauſæ per alias tres ſententias conformes, quòd vix vllus audebit tentare contra Regium Senatum propter ſummam negotij difficultatem, & nimias expenſas, &c. Hactenus Pater Henriquez.

Quòd & eo poteſt comprobari, quia iſte
68 talis ex ſua proteruia † præbet cauſam ſeditionis, & pacem publicam turbat, ac inde maioribus verendis malis occaſionem non remotam ſuggerit, quem vt ſeditioſum, & pacis publicæ turbatorem poſſe, etiam Clericum à ſuo Regno Regem expellere, quia ratione originis ſeu habitationis ſubditus eſt Regi tamquam capiti politico, ac ideò turbantem pacem publicam coertione œconomica à Regno expelli cum honore poſſe, iuxta receptiſſimam quam plurimorum Doctorum ſententiam, vt poſt Graſſ. Gregorium Lopez, Azeued. Bobadilla, Couarruuias, Gutierrez, Sef. Mexiam, Auendañum, Cened. & innumerabiles alios Doctores probabimus *Nos in tractatu de Regia protectione, 1. part. capitul. 2. à numer. 273.* cum multis ſequentibus, quibus adde Giurbam *in conſil. 49. à num. 16.* & à principio, vide infrà *capitul. 5. num. 56.* vbi redduntur exemplaria Regnorum Hiſpaniæ, & Franciæ, equibus Nuntius, & Cardinalis expulſi fuere turbantes ſtatum Reipublicæ tranquilum.

Quàm plurimos etiam Doctores nouiſſimè poſt hæc ſcripta refert ad idem Dom. Ioann. del Caſtillo *in tractatu de tertijs, capit. 41. à numer. 186.* cum multis ſequentibus, *& à numer.* 190. inuehit in Antonin. Dianæ reſolutionem dum ipſe *tractatu de immunitate Eccleſiaſtica, reſolution. 17.* contrarium ſcribit, quiquidem Author modernus, iterum nouiter hoc idem firmauit *in 4. p. reſolution. moral. tract. 1. de immunitate Eccleſiaſtica, reſolut. 81.* qui tantum ſequutus Megalij opinionem auſus eſt à communi tot patribus, & fundamentis comprobata recedere, motus quidem puerilibus, ne dicam, ridiculis fundamentis. Primum quia de iure diuino Clerici poſſunt liberè in quacumque mundi parte habitare, & exercere officia Eccleſiaſtica, iuxta Marcum *capitul. 16. Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ, &c.* Sed quid ad rem? Prædicare Euangelium iuſſi ſunt, non tamen ſcandalizare populum, quod eſt contra ipſum Euangelium, & ius diuinum, prout latiſsimè probabimus infrà *capitul. 7. à principio.* Fundatur etiam Diana metipſe in Concil. Tridentin. *ſeſſio. 23. capitul. 16. de reformatione*, quo diſponitur, Clericos per litteras commendatitias ſuorum Ordinariorum liberè vndique poſſe incedere, & ſacra miniſteria exercere, quòd fatemur, non autem pacem publicam turbare, & ſcandalizare, cum nullus, ſiue Rex, ſiue Papa à Deo licentiam accipêre peccandi, vt alibi latiùs diximus, *capitul. 7. à numer. 8. & ſequentibus.* Igitur ne pax publica turbetur, & ſeditioni aliquis occaſionem præbere audeat, prouide Senatus remedio prædicto vtitur, de quo *numer. 67. & ſequentibus.*

Sæpiùs enim publicus rerum ſtatus † ex 69
priuato turbatur, priuataque iniuſtitia ſæpiſſimè cauſatur publicam perdere tranquillitatem, Zeballos *communem opinionem, cap. 9. numer. 391. part. 4.* Giurba *in conſil. 1. numer. 15.* cui damno obuiam ire à principio neceſſe eſt, ablata cauſa & occaſione immediata.

Tandem igitur pro Coronide huius diſcurſus illud adnotandum erit; † quòd quo- 70
ties agnoſcatur in Senatu, litteras Apoſtolicas graue damnum, aut ſcandalum Reipublicæ allaturas, aut aliter, Summum Eccleſiæ caput minus plene eſſe informatum de inconuenientijs, periculo, & damno populi ſemel, ac iterum ſibi poteſt replicari, vt integrè inſtruatur, iuxta illud Prophetæ, Pſalmo 121. *Rogate quæ ad pacem ſunt Hieruſalem* In quo Senatus multum deſeruit ei, qui libenter deſiderat damna tollere, & negotium in melius commutare, vt ſuperius abundè fuit oſtenſum, *à numer. 46. cum ſequentibus*; iuſtam enim & legitimam replicationem, ſupplicationemque Papæ placere, quis dubitat? iuxta ſententiam Regis Theodorici: *Nam pro æquitate ſeruanda, & nobis patimur contradici*, vt refert Caſſiodorus *libr. 3. Formul. 5.* & Iuſtus Lypſius *in proœmio Politicorum*, inquit: *Vt illud in principatu beatiſſimum eſt, non cogi; ita miſerrimum, non ſinere ſuaderi*, comprobat Seneca *de beneficijs, lib. 6. cap. 30.* quòd & Martialis per acutè conſideranit, *libr. 8. Epigramate. 24.* ad Cæſarem Domitianum:

Si quid fortè petam timido gracilique libello
Improba non fuerit ſi mea carta, dato.
Et ſi non dederis Cæſar, permitte rogari:
Offendunt nunquam thura, præceſque locum.
Qui fingit auro ſacros, vel marmore vultus,

Non

Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

71 Et eò natus quòd Isocrates † dixit Regi: *Honestissima, non quidquid dixeris, facere laudant, sed qui errantem increpant, permittentibus liberam loquendi facultatem, etsi quid extiterit, de quo ambigas; hæc, à quibus rem expendere possis, &*
72 *dictorum* † *ob id suam gratiam, favorem, & benevolentiam amittere*, vt refert Carmelita Rapsod. *capit. 18. pag. 185.* & Dauus Gerardus *2. part. Pastoral. capit. 4.* relatus *in capit. sit Rector. 43. distinctio. Sæpè Reges improvidi humanam amittere gratiam formidantes, locuti libere rectè pertransiunt*; maxima ideò habenda est fidelitas illorum sub litorum, & vassallorum, qui prudenter, iussa sui Principis partim, aut male executioni mandata contrarios effectus suæ intentionis; curare illos divertere, & damna vitare, vt scribit *Atalaricus Tulo Patritio*, apud Cassiodorum *lib. 8. variar. cap. 9. Parum conscientiæ genus est, interdum resistere contra vota Principis.*

Quod & in multis terminis comprobat Sanctus *de Cathol. institut. cap. de Pastum. 32. à num. 35.* ibi: *Est quippe laudabile regno resistere hujusmodi abusibus, congruit rectè dijs, non obtemperando in malis, non*
73 *assentando, † non tacendo, sed arguendo etiam exemplo Pauli capit. vltimo ad Colossens.* & ea, quæ dicemus, & iterum in his causis retentionis litterarum Apostolicarum, de quarum executione damnum Reipublicæ timetur, sit
74 *relatum semel, & iterum,* † frequenterque Papæ referendæ, & supplicare, suadat Pereira *de manu Regia, capit. 65. numer. 3.* vbi tacito Auctore transcribit Zeballos loco superiùs laudato, *à numer. 12. & sequentibus.* Idem etiam ex alijs probat Mastrillus *de Magistratibus, libr. 5. cap. 6. à numer. 220. & sequentibus.*

Conducit rectè illud Diui Pauli *ad Ephesios capit. 5. Omnia autem,* †
75 *quæ arguuntur, à lumine manifestantur, omne enim quod manifestatur lumen est, &c. Ab his autem rebus gestis, veritas quoque ipsa exactius examinata magis illuxerit, cap. grave 36. quæst. 9. capit. inter dilectos. de fide instrumentorum*, Rota *Genuen. consil. 6. numer. 2. volum. 1. & consil. 64. numer. 1. volum. 2. & consil. 13. num. 1. volum. 4.* Crauetta *consil. 135. num. 18.* Flavius Parisiens. *de resignat. lib. 11. quæst. 21. numer. 3.* Hieronym. Grach. *consil. Syndicatus, numer. 265. cum sequentibus.* Bobadilla *in Politica. libr. 1. capit. 10. numer. 1.* Quia per disputationem magis certitudo invenitur, *l. muncrum, §. fin. ff. de muneribus & honoribus*, textus *in capit. grave 35. quæst. 9.* ibi: *Quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce, & pernicies revocata in iudicium gravius, & sine pœnitentia condemnatur.*

Apostolica quippe Sedes, quæ feruenti zelo, & charitate paterna † cupit, omnia 76
corrigere, & in melius commutare semel à se disposita, quæ noxia esse deteguntur, à nemine alio potest ita plenius, & vtiliter instrui de damno publico, quàm a Senatu indies vigilante pro Reipublicæ salute, & vtilitate, quiq; dexteritate, & experimento cognoscit mores Regni, ignotos Papæ, vt sæpius diximus supra. Conducit illud Senec. *Tragica 7. Simulacras corpus fce. si regias iube, conducibile enim est hominum mores nosci.* quod, & alia plura similia scripsimus superius, maximè *cap. 2. à num. 124.* cum multis seqq.

Non aliter enim quam à Senatus † in- 77
formatione potest his in causis Pontifex desiderium suum implere, *l. hæc consultissima, C. qui testamenti facere poss.* ibi: *Sed nec locum quidem relinquat insidijs totos oculis expectata, tot insinuata sensibus, tot insuper in tuto locata manibus, &c. l. si autem, C. de ingenuis, & manumiss.* ibi: *Si cum prudentioribus tractatum habuisses facile dignosceres, l. in honor.* ibi: *Aut consulendo prudentiores. l. 2. ff. qui ordo in bonorum possess. servatur. l. vtique, §. culpa. de rei vendic. l. 11. titul. 22. part. 3.* singularis textus ad propositum *in cap. de quibus 20. distinct.* ibi: *Seniores provinciæ congregi, & eos interroga. Facilius namque invenitur, quòd à pluribus senioribus*
78 *quæritur,* † *capit. porro 4. dist. n. Isab. 12. in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia. Prouer. 11. 14.* ibi *salus, vbi multa consilia, & Sirac. 1. 13.* Asserius nimis laudatur, quia *interrogauit sapientes, qui ex more Regio semper ei adderant, & illorum faciebat cuncti consilio. Prouerb. 20. 18. & 24. 6. Cogitationes consilijs roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella, quia cum dispositione initur bellum, & erit salus vbi multa consilia, cap. prudentiam. de officio delegati.* ibi: *Integrum iudicium, quod plurimorum sententijs confirmatur, cap. Ecclesia, de electione.*

Hac virtute appetendi consilium, & sequendi vti solebat Marcus Antonius magnus Imperator, & Philosophus, vt de eo scribit Iulius Capitol. *Semper* † *fere cum op-* 79
timatibus non solùm bellicas res, sed etiam ciuiles priusquam faceret, aliquid contulit,

de-

denique sententia illius præcipua semper hæc fuit, æquius est, vt ego tot, & talium amicorum consilium sequar; quam vt tot tales amici meam vnius voluntatem sequantur.

CAPVT QVARTVM.

Scandali causa imminentis, seu etiam minati an legitima sit, vt litterarum Apostolicarum retentio licita, & permissa dicatur.

SVMMARIVM.

SCandala abscindi Christus in Euangelio iubet, num. 1.

Causas, ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, quas iustas esse, iura prudentis arbitrio reliquerunt, numer. 2.

Scandali causæ, vt eminentioris specialiter meminit ius ad litterarum suspensionem, num. 3.

Cum scandalo nihil agendum, num. 4.

Angelos suos mittet Deus, vt omnia tollant scandala à Regno, num. 5.

Pro scandali suspicione auferenda satagendum est, num. 6.

Pro scandalo vitando Dei protectionem inuocat Profeta, num. 7.

Scandalum vbi imminet in executione litterarum Apostolicarum supersedendum est, num. 8.

Retentio Bullarum ob scãdalum iustificatur, num. 9.

Cum scandalo etiam Papæ non obediendum, vbi rectitudo rationis dictat potius expedire, non obtemperari, quàm, quod scandalum nascatur, num. 10.

Scandalum nouum quando oritur ex mandati Principis, obseruantia omittenda erit, num. 11.

Scandalum, vel absurditas, aliudvè inconueniens si oritur ex mandato Principis, officialis excusatur non obtemperans, numer. 12.

Scandalum si imminet, vel malum aliquod contra bonum publicum litterã Apostolicæ non exequẽdæ ob maius vitandum damnum, num. 13.

Executio rescripti non facienda, vbi timetur de vniuersali futuro scandalo, numer. 14.

Adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob scandalum suspenso, ibidem.

Censuræ in litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant, non obtemperantem ratione scandali vitandi, num. 15.

Propter scandalum suspendi potest mandati executio quantumuis pœnalis, numer. 16.

Scandali periculum vbi vertitur, Principi non obtemperantur, num. 17. Nec Papæ, ibidem.

Nouitas à lege introducta scandalis, & seditionibus occasio præbet, ibidem.

Censuræ litterarum suspenduntur, suspensa earum executione ob scandalum, num. 18. Vbi adducitur exemplare quoddam, ibidem.

Papæ etiam rescribenti cum clausula (non obstante scandalo) nõ obtemperatur si immineat, num. 19.

Scandalum est contra finem præcepti diuini, num. 20.

Scandalum subditorũ præcauere debent Prælati, num. 21.

Superior caret potestate præcipiendi, aliquid exequi cum scandalo, quia concurrit cum præcepto diuino, num. 22.

Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem, num. num. 23.

Potestas Principis iustitia coarctatur, & vltra non potest, quàm honeste potest, non quando lædit pietatem, aut bonos mores, num. 24.

Triginta, & tres casus, quibus ob scandalum receditur à iuris dispositione refert Felinus, num. 25.

Scandalum maximum oriretur in Regno, si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regij patronatus, num. 26.

Scandala, & seditiones magnæ fuere in Hispania ortæ, anno 64. Ob admissionem alienigenarum ad beneficia, num. 27.

Ob scandala, & turbationes ortas in Hispania concessit Paulus III. quòd nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficijs in ea, num. 28.

Ex Reipublicæ turbatione scandalum nascitur, num. 29.

Ob scandalum imminens compelitur, quis ce-

cedere beneficio obtento, num. 30.
Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se factæ, num. 31.
Ob scandalum potest Episcopus compelli renuntiare Episcopatui, num. 32.
Ob scandalum quis priuatur, num. 33.
Ob scandalum transfertur quis de vna Ecclesia ad alteram, num. 34.
Scandali tanta est vis, vt eius ratione multa fieri permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, num. 35.
Ob scandalum vitandum legitimè retinẽtur in Senatu litteræ in derogationem Regij patronatus, laicorum, & iuris strangerij, num. 36.
Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concilij Tridentini retinentur in Senatu, num. 37.
Ob scandalum vitandum licita est lex Regni disponens, ne alienigenæ in Regno obtineãt beneficia, num. 38.
Propter scandalum vitandum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut Ciuitate expelli per œconomicam Regis potestatem, num. 39.
Breue Pij V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformauit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi Secundi, numer. 40.
Ex nouitate magna oriri solent scandala inter Religiones, & Clerum omnino vitãda, num. 41. & seqq.
Declaratio S. Congregationis refertur, quæ ad euitanda scandala inter Ordinarios, & Religiones oriuntur propter nouam Cõfessorum examen nouiter decreuit, numer. 42.
Doctores qui videndi circa nouum examen Religiosorum Confessorum, num. 43.
Ob suspensionem generalem licentiarum Religiosis ad confitendum datarum factam in Archiepiscop. Toletano per D. Villegas, maxima orta fuere scandala, quæ Rex, vt protector status Ecclesiastici sedanda curauit, num. 44.
Cum Episcopus Cordubensis idem obtinuisset per Breue ob scandali causam decreuit Senatus, ne fiat nouitas, num. 45.
Si ex præcepto iniusto Papæ præsumatur statum Ecclesiæ turbari, & oriri scandalum non obtemperatur sine peccato, numer. 46.
Scandalum vbi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosis procedere, & componere non iurisdictione, sed œconomica potestate, numer. 47.
Vbi ob scandalum turbatur Regis status tranquilus, Rex inter Ecclesiasticos extraiudicialiter cognoscit, num. 48.
Ob longam Romæ distantiam Hispani difficillimè possunt adire Pontificem, ac ideo contumelias inter Ecclesiasticos Senatus modeste compescit, num. 49.
Per legatos ad Romam missos scandala, quæ patitur Ecclesia Rex vetat, num. 50.
Princeps ante oculos habere debet ne scandala committantur, num. 51.
De pace omnino procuranda in Republica, num. 52. remissiuè.
Ob scandala vitanda, & pacem habendam multi sunt casus speciales, in quibus receditur à iure, num. 53. remissiuè.
Scandalum nascitur ex inobseruantia legũ, & priuilegiorum, è cõtrario vero pax, numer. 54.
Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, vbi adest inconueniens, num. 55.
Retentio Bullarum locum habet, etiam mero iure validarum, si ex earum executione scandalum, damnumvè notabile timeatur num. 56.
Senatus examen, quo legitimam retentionis causam reperiit, vbilibet talis debet iudicari, num. 57.
Principi asserenti timorem scandali, aut alicuius damni omnino standum erit, numer. 58.
Pontifex multum defert examini Senatus ad Bullarum retentionem, eiusque informationi super damnis oriundis ex litterarum executione, num. 59.

CHRISTVS Omnipotens Dominus per Matthæum *capit. 28.* † exclamando, 1
inquit, *Væ mundo à scandali*, &c. *Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te abscinde Eum, & proÿce abs te*, & iterum ibi: *Et si oculus tuus scãdalizat te, erue eum, & proÿce abs te.*

Quàm iusta igitur & legitima sit scandali imminentis, † seu minantis causa, ad re- 2
tinendas litteras Apostolicas in Senatu ad effectum supplicandi, & referendi ad Summum Pontificem melius instruendum, & informandum; in hoc potissimum cognoscetur, quod licèt in omnibus Pontificalibus Decretis supra citatis in *cap. antecedenti*, à prin-

principio, supersedendum patienter permittentibus in executione rescriptorum iusta existente causa, nullibi specificatur, quæ iusta dicatur, sed iuditio discretionis, & arbitrio executoris iusto omnino relinquitur, vt eorum lectura manifestè monstrat.

At cum causa scandali eminentior sit,
3 eiusdem † specialiter meminit Pontifex *in capit. cum teneamur. 6. de præbendis*, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo prouideri, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum,*
4 &c. Quia nihil † cum scandalo fieri animaduertit Pontifex, *in cap. nihil. 2. de præscriptionibus*, ibi: *Nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum disponere, vobis scripsisse meminimus.* &c.

Et in Sancto Matthæo *capit. 13. littera F.* legimus: *Et mittet filius † hominis Angelos suos, & colligent de Regno eius omnia*
5 *scandala, & eos qui faciunt iniquitatem.* Quem locum S. Gregorius super Matth. *capit. 25. homil. 12.* sic declarat: *Sed sciendum nobis est, quod sæpè in sacro eloquio Regnum cœlorum præsentis temporis Ecclesia dicitur, de quo alio in loco Dominus dicit, Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno eius omnia scandala. Nec enim in illo Regno beatitudinis, in quo pax summa est, inueniri scandala poterunt, quæ colligantur,* &c.

6 Satagendum quippe est † pro auferendo suspicionis scandalo, vt inquit text. *in capit. satagendam 10. in ordin. 25. q. 1.* Sicque Propheta Rex Dei protectionē inuocat pro euitando † scandalo, Psal. 140. *Custodi me* (inquit)
7 *à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.*

Quare vbi imminet scandalū in executione gratiæ, & † litterarum Apostolicarum
8 exequendam non esse, sed supersedendum in ea, & rescribendum ex *dict. capit. cum teneamur*; plurimi Doctores probant, & fundamētis exornant, Innocenc. *in cap. nisi cum pridem. de renuntiat.* Abb. *in cap. quæsitum, de rerum permutat. & in dict. capit. cum teneamur*, Felinus *in capit. si quando, colu. 2. de rescriptis*, vbi Decius *num. 3. num. 5. & numer. 14.* idem Felin. *in capit. consanguinei, numer. 7. de re iudicat.* optimè Cardinal. Zabarel. *in dict. cap. si quando, num. 10. in fin. vers. Circa hæc*, Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum, numer. 64. de constitut.* post Innocen & Abbat. in locis ab eo citatis, Siluester Aldobran. in additionibus ad Decium *in dict. cap. si quando, nu. 14. litter. G.* Felin. *in cap. nihil de præscriptionibus*, latè Rebuffus *in 1. tom. tit. de litteris obligatorijs, art. 6. glos. 2. numer. 9. & 10.* plura congerit Loazes *de matrimonio Regum Angliæ, dub. 3. nu. 21.* cum pluribus sequentibus, Mexia *in apparatu ad legem Toleti. de taxa. panis, fundament. 12. part. 12. à num. 33. cum sequentibus*, qui *numer. 47.* Hanc doctrinam applicat † retentioni Bullarum factæ per Senatum, Oldrald. *cons. 262. num. 2. vers. Sed si quælibet vnio*; vbi dicit: Rescripta Pontificis aliquibus scā dalis subsequutis non exequenda, latissimè Alphonsus Azeued. *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. à num. 29. cum seqq.* 9

Latissimè & mirabiliter per Couar. *in repetit. cap. peccatum 1 part. à numer. 7. & in versic. Hinc sanè sit, vt cum † scandalo minimè sit obediendum superiori, & etiam Papæ, quoties rectitudo rationis dictat, potius expedire, quòd non obtemperetur, quam quod scandalum oriatur.* Et in principio dicit, quod propter vitandum scandalum omitti iuste potest obedientia, aliàs debita superiori, Selua *de beneficijs, 3. part. quæst. 8. num. 1.* 10

Pelaez à Mieres *in tractatu de maiorat. 4. part. quæst. 1. limit. 1. num. 106.* † vbi ex Cardinali, Imola, & alijs *in cap. si quando, de rescriptis*, & Romano *in l. si vero, §. de iure falentia 7 ff soluto matrimon.* Socin. Iunior. *in l. hæredes mei, §. cum ita. ff. ad Trebellian. numer. 36. fol. 223.* dicit, quòd quando ex obseruantia mandati Principis sequitur nouum scandalum, non tenetur quis obedire. 11

Palatius Rubeus *in capit. per vestras, fol. 66. in magnis, col. 3. concluf. 1. §. 18. numer. 16.* † & latissimè *in tractat. de beneficijs vacantibus in Curia, §. 7. per totum.* vbi eleganter multa congerit, & per totum tractatum, *& in §. 11. col. 3. ad finem, & colu. 4. ad princip.* Cenedus *in collectanea ad Decretales. collect. 3.* qui *numer. 2.* ex plurimis Doctoribus ab eo citatis dicit. Quòd excusatur officialis non obtemperans primo superioris mādato, quādo ex eo sequitur absurditas, vel scandalum, aut aliud inconueniēs, optimè Iacobus de Grafiis. *in suis decisionibus casuum conscientiæ, par. 2. lib. 3. cap. 25. num. 8.* 12

Obiter cum Azeuedo, tantum dicit Barbos. *in collectan. ad cap. cum teneamur, num. 2. de præbendis.*

Ipse Barbos. melius † *in additio. collect.* 13
ad cap. si quando, de rescriptis, vbi *in colu. 1. post princip. & col. 2. in princip.* dicit, quòd quando imminet scandalū, vel malū aliquod

contra bonum publicum, ita vt maius damnum timeatur ex litterarum Apostolicarum executione, quàm sit bonum ex eis prætensum, supersedendum esse.

Latissimè etiam Doctor Anguianus *in tract. de legib. & constitut. libr. 1. controuers. 5. numer. 3. numer. 5. num. 18. num. 21. num. 50.* & in alijs plurimis eiusdem controuersijs.

Antonius Faber *in suo Codice lib. 7. titul. de appellati. tamquam ab abusu, diffin. 8. pag. 471. & diffinit. 23. p. 475.*

Prosper. Farinacius *in prax. criminal. part. 3. tom 1. titul. de pœnis temperand. q.* 14 *97. casu 2. num. 36.* dicit, quòd † quando in executione rescripti timetur de vniuersali futuro scandalo, non erit facienda.

Vbi & *sub nu. 33.* adducit doctrinam Cardinal. Zabarell. *in cap. si quando, num. 30. in fin. vers. Quæro circa hæc*, testantis se alijs consuluisse, diferendã esse Vrbani VI. iussionem factam Episcopo Fiorentino, vt certos publicaret processus contra Carolum Regẽ Hierusalem, & Siciliæ, eidemq; Vrbano rescribendum, & expectandam secundam iussionem, non obstantibus grauissimis pœnis cõtentis in prima iussione, & hoc propter scandalum magnum, de quo in prædictis Regnis, & Prouincijs dubitabatur, aut timebatur, si talis fieret publicatio.

Farinacium, & Zeballos laudans, idem refert Antonius Amato *variarum resolution. libr. 2. capit. 72. numer. 29.* vbi prosequitur hunc articulum, supersedendum esse in executione litterarum Apostolicarum, quando in ea periculum imminet scandali, & in Senatu eidem denegandum esse (exequatur) quo Rex in Sicilia vtitur, vti adnotauimus multis citatis Doctoribus superiùs *in cap. 2. à num. 37. & à num. 41. cum seqq.*

Eiusdem Zabarellæ casum ad litteram adducit Palatius Rubeus, *§. 11. & §. 7. ante finem.* 15 Vbi proximè citatus, † aduertens, esse notandum, cùm ex hoc euitentur plurima inconuenientia, quæ acciderent litteris indistinctè, & indiscretè parendo, ex qua doctrina deducit ipse Palatius Rubeus vnam conclusionem, quàm dicit notabilem ad propositum, in quo versamur retentionis. Quòd si Papa aliquid præcipit fieri sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipso facto incurrendæ contra non obedientes, vel obtemperantes, si ex mandati executione timetur scandalum, vel alia mala futura, vel aliter dubitatur de mente Principis; licitè sine metu excommunicationis mandatarius differre potest, dum Papæ rescribit, & secundam iussionem expectat.

Et post Felinum *in capit. nihil, † versicul. 30. de præscriptionibus*, Ioannes à Cochier. *de iuris. in exemp. tomo 2. in Scholijs ad Constit. Concil. Lateranẽns. part. 1. §. 3. folio 32. num. 20.* dicit, quod propter scandalum potest suspendi executio mandati Apostolo. quantumuis pœnalis, & *numer. 41.* 16
Quòd Principi non est obediendum, † quo- 17
ties vertitur periculum scandali, ex Diuo Thoma *2. 2. quæst. 8. articul. 1.* Vincent. Carosius *de remedijs, except. 6. numer. 28.* videndus Tiraqueilus *de pœnis temperandis, causa 46.* nec Papæ obediendum esse, quoties vertitur periculum scandali, Fimiani. Barbatia *de præstantia Cardinal. p. 1. numer. 37.* Hieronymus Gratus *cons. 1. numer. 39. columna 2.* Cochier. vbi proximè, *numer. 26.* & comprobatur authoritate Diui Augustini *de Ciuitate Dei, libr. 3. capit. 24.* vbi loquens de nouitate inducta per legem Agrariam, inquit: *Quòd fuit initium ciuilium seditionum, & bellorum in Republica. Volebant enim* (inquit) *Gracchi legibus Agrarijs agros populo diuidere, quos nobilitas per peram possidebat; sed eis tam vetustam iniquitatem audere euellere pernitiosissimam: imò verò, vt ipsa res docuit, pernitiosissimum fuit, nec enim legibus, & ordinum potestatũ, sed turbis, armorumque conflictibus nobiles, ignobilesque necabantur.*

Comprobat hanc conclusionem † Pala- 18
tius Rubeus ex alio exemplari adducto per Petrum de Ancarranus *in consili. 241.* incipiente, *per prædicta*, consulentem non esse obtemperandum cuidam mandato Papæ, per quod mandabat cuidam moniali, vt ad primum rediret monasterium (à quo legitimè, & cum eius authoritate fuerat regressa) sub grauissimis pœnis, & censuris, & consuluit, quòd non obtemperando, excommunicationẽ nullatenus incurrit, quia clausula, *Si præces veritate nitantur*, etiam tacite sub intellecta iuxta, *capitul. 2. de rescriptis*; suspendit effectum excommunicationis.

Quòd ampliatur, etiã si Papa vel Princeps rescriberet † cum clausula (*non obstante scan* 19
dalo) quoniam adhuc executio suspendenda erit, Felin. *in cap. si quando, de rescriptis, in vers. Superfedere, nu. 2. & 3.* Gratis *in decisionibus aureis, casuum conscientiæ, part. 2. libr. 3. capit. 25. numer. 8.* Anguianus *de leg. lib. 1. controuer. 5. numer. 66* Abbas *in cap. quæsitum de rerum permut. & in capit. cum*

te-

teneamur, de præbendis, Azeuedus *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilatio. sub numer. 29.* optimè Couarru. *in prælectio. cap. peccatum 1. part. numer. 7. post medium*, Prosper. Farin. *in prax. crim. 3. part. tit. de pœnis temperan. q. 97. casu 2. num. 36.* & per Navarr. *in cap. Sacerdos, numer. 130. & num. 131.* & Abba. *in dict. cap. cum teneamur, de præbend.* tenet Cochier. *de iurisdictio. ordin. in exemptos, tomo 2. in Scholijs ad Constitution. Concilij Lateranen. part. 1. §. 3. numer. 44. fol. 33.* Vbi dicunt, etiam Papam non posse super scandalo dispensare, nec tunc illi obediendum.

20 Et ratio est, quia superior † non potest ita hoc præcipere, cùm sit contra charitatem, quæ finis est præcepti diuini, *1. ad Thimotheum cap. 1.* & præcipuè cauere de-
21 bent Prælati † subditorum scandalum, *cap. cauendum 10. quæst. 3.* Vnde superior potestatem non habet præcipiendi, aliquid exequi existente scandalo, cum concurrat cum
22 præcepto diuino, † cui nihil detrahi potest, sicut sentit Bald. *in l. rescripta, C. de præcibus Imperator. offeren. column. 2.* & Decius *in capit. si quando, de rescriptis, col. 2.* Archidiacon. *in capit. si peccauerit, col. 3. 2. quæstio. 1.* quem sequitur Palatios Rubeus *in rep. titio. cap. per vestras, fol. 66. in magnis, col. 3. conclus. 1. §. 18. numer. 16.* optimè Couar. & Azeued. vbi proximè citati, Anguian. *dict. controuer. 5. num. 5.* dicens, quòd Princeps potestatem non habent præcipiendi aliquid, ex quo scandalum, aut aliud graue malum sit sequendum, quia potestas, quàm de-
23 dit † illis Deus non fuit in destructionem, sed in ædificationem, teste *Diuo Paulo II. ad Corint. 10. & vltim.* & facit *cap. 14. dist.* ibi: *Peccandi licentiam suscipere*, ex qua impotentia in superiore infert consequentiam ad inferiorem subditum, vt eodem modo nequeat obedire, sed resistere, quia potestas Principis iustitia coarctatur, & vltra non
24 potest, † quam honestè possit, & quando facta Principis lædunt pietatem, existimationem, verecundiam, & generaliter contra bonos mores; facere non posse, credendum est, magnam Doctorum cateruam, multasque speciales doctrinas videndas per Giurbam *cons. 1. à numer. 17. cum sequentibus*; quibus quidem mirabiliter exornabis verba textus *in d. cap. si quando, de rescriptis*, ibi: *Cùm nõ possis iuste*, &c.

Felinus *in cap. nihil, de præscriptionibus*,
25 refert triginta & tres casus, † quibus ob scandalum receditur à iuris communis dispositione.

Ex quibus infertur ad nostrum propositum, quòd cum maximum † timeatur scan- 26
dalum in his Regnis Hispaniarum inter Regnicolas, & originarios, si ipsis expulsis alienigenæ admitterentur ad beneficia Ecclesiastica in derogationem iuris, & priuilegiorum huius Regni, vt expresse considerat Rex noster, *in l. 25. titul. 3. libr. 1. Recopilation.* ad medium, ibi: Porque qualquiera cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos, y naturales dellos, &c. Et *in l. 14. eodem titul. & lib.* idem dicitur ibi: Eàs muy cierto y conocido, que quando las dignidades, y beneficios de nuestros Reinos se dan à los estrangeros, resultan dello muchos inconuenientes que se siguen, &c. Et ibidem inferiùs post medium, ibi: Y como quiera que antes de agora veiamos, y
sentiamos esta injuria, y daños, † que nos, 27
y nuestros naturales recibian, especialmente del año de sesenta y quatro a esta parte, que se començaron los mouimientos, y turbaciones en nuestros Reinos, &c. Et refert copiosè Doctor Illescas *in sua historia Pontificali, capitulo de la guerra final del Rey de* 28
Frãcia, † *para cobrar el Ducado de Milan*, §. 10. *fol. 225.* vbi refert has commotiones hac de causa euenisse, quòd contra ius Regni prouiderentur exteris officia, & beneficia, *& lib. 6. eiusdem historiæ, cap. 27. §. 17. de Paulo III. Pontifice 228. fol. 338.* refert, tunc fuisse per ipsum *Paulum III.* cõcessum, quod beneficia, pensiones, & alia Ecclesiastica exteteris non dentur, hoc idem refert Azeued. *in d. l. 14. num. 31.* Salzedus *in practica crimina. Canon. cap. 54. num. 18.*

Quibus quidem turbatur Respublica, & inter omnes oritur scandalum, † iuxta il- 29
lud *Sanct. Hilarij in Commentar. in Matthæum, capit. 25.* dum ait: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis insurgentibus malis scandalizabuntur, & vsque in mutuum odium excitabuntur*, &c.

Nihil enim est, quòd pacem & tranquilitatem Reipublicæ, & subditorũ magis turbet, quàm scandala, quæ ideò euigilans Principis munus omnibus modis, & remedijs adhibitis abscindere, & delere conatur, vt & ipse etiam pace & tranquilitate fruatur, hanc statutis rationem Nos docet Pontifex *in c. 1. de offic. legati, lib. 6.* in hæc verba: *Officij nostri*

debitum remedijs invigilat subditorum, quia dùm eorum excutimus onera, dum scandala remouemus, Nos in eorum quiete quieſcimus, & fouemur in pace; ex quo text. etiam, & illud colligitur, quòd pax, & tranquilitas Principis, in pace & tranquilitate ſubditorum conſiſtit, & quod vna ab alia reciproce depẽdet. Videnda alia iura allegata ſuprà *capit. 3. à nu. 45. & ſeqq.* quo tendit illud Dauidis Prophetæ Pſalm. 45. *Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.*

Hinc prouenit celebris doctrina Innocent. *in capit. niſi cum pridem, de renuntiat.* 30 Vbi dicit, quòd propter ſcandalum † imminens, non ſolùm gratia non eſt exequenda, verùm etiam poteſt quis compelli cedere beneficio ſuo iam obtento, in quo ius habet radicatum, pro quo facit *capit. cum decorem, de Clerico coniug.* in fin. quod commendat Barbatia *in tractatu de præſtant. Cardinal. numer. 37.* & declarat Rochus de Curte *de iure patronat. verb. Honorificum, numer. 3. colu. 3.* plures alios allegat Mexia *de taxat. panis in apparatu. 11. fundament. part. 12. num. 33. cum ſequentibus, & num. 47.* videndus etiam nouiſsimè Viuianus *de iure patronat. lib. 7. capit. 8. numer. 14 & à numer. 9.* Azeued. *in l. 14. titul. 3. lib. Recopilat. numer. 29. in principio*, & poſt Abbatem, Felin. & Decium, idem probat Couarru. *in regulã peccatum, 1. part. num. 7. ad medium*, vbi, quòd propter ſcandalum debet 31 quis renuntiare electioni † de ſe factæ (apud quem, *nu. 4.* latè videbis, quando ſcandalum eſt paſſiuum, aut datiuum, ſeu actiuum prout eſt in ſupradictis caſibus) Azeued. *in dict. l. 14 num. 51.*

Et etiam Epiſcopatum propter ſcandalum poteſt quis † compelli ad dimittendum, 32 & renuntiandum, Federic. de Senis *in tract. de permutat. benefic. num. 4.* Hoſtien. *in cap. niſi cum pridem. num. 63. de renuntiatio.* Cardinal. Iacoba. *de Conſil. lib. 9. art. 3. num. 24. & num. 37.* Mant. *in Dialogo de Conſil. numer. 55.* & eſt communis opinio in praxi quoque recepta, vt affirmat Flaminius Pariſius, *de reſignat. benefic. libr. 3. q.* 33 *15. num. 22.* namque † ratione ſcandali quis priuatur Gambar. *in extrauagant. Iulij II. de ſimoniaca Papæ electione, num. 156.* Stephanus Aufrerius *in Clement. vt Clericorũ, num. 12. de offic. Ordinar.*

Et ratione ſcandali quis transfertur de 34 vna Eccleſia † ad aliam, Archidiacon. *in capit. ſuggeſtum 7. quæſt. 1.* Abbas *in cap. de electione.* Rodoanus *de rebus Eccleſiæ non alienand. rubr. 18. numer. 54.* Flamin. Pariſ. vbi proximè *num. 24.* communem dicens.

Tanta enim eſt vis ſcandali, † vt multa 35 fiunt ratione ſcandali, quę aliàs non permitterentur, Philippus Probus *de iure Regaliũ, quæſtio. 23. numer. 3.* Cepolla *de ſimulatio. contract. num. 247.* Cardinal. Pariſius *conſil 68. num. 132. volumin. 4.* Flamin. Pariſ. *dict. lib. 3. quæſt. 18. numer. 25.* qui poſt alios *numer. 26. & ſequentibus*, idem affirmat in Papatu.

Camillus Borrellus *in tractatu de præſtantia Regis Catholi. cap. 52. num. 3. & 4. & num. 5.* Loquendo de † prerogatiua Re 36 gis Hiſpaniarum in retinendo Bullas Apoſtolicas in derogationẽ ſui Iuris Regij patronatus vel laicorum, vel Iuris ſtrangerij licitè fieri ob euitandum ſcandalum hinc ſuboriundum, ex hac etiam ratione ſcandali obuiandi eſſe legitimã, & iure permiſſam hanc, de qua agimus, Bullarum Apoſtolicarum rationem, latiſſimè probat Palatius Rubeus *de beneficijs vacantibus in Curia, §. 7. & §. 11. per totum*; imò etiam per totum tractatum, & Mexia abunde *in lege Toleti de taxa. panis, fundamento 11. part. 12. à numer. 33. vſque ad 47.* Salzed. *in pract. criminali. Canonica. cap. 54. num. 20.* Couar. *practi cap. 36. in principio.* Ex qua ratione & fundamento fere Doctores omnes, qui de hac Bullarum retentionis vſu, & praxi tractant, quos in vnum congeſsimus ſuprà *capit. 2.* à principio, illam iuſtam, & licitam profitentur.

Et loquendo in retentione † litterarum 37 Apoſtolicarum contra diſpoſitionem *Concilij Triadntini* obtentarum ob euitandum ſcandalum indeſperandum licitè facienda probat Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, cap. 23. §. 3.* videndus, cùm ſit in detrimentum, & præiudicium boni communis, & publicæ vtilitatis, vt ibi videre licet.

Hinc eſt, quòd ad euitandum ſcandala, 38 quæ futura eſſe timentur, † ex quibus damnum publicum oritur; licita eſt lex Regni, vel ſtatutum diſponens, ne alienigeni obtineant beneficia Eccleſiaſtica in Regno, vel Prouincia, Angelus *conſil. 23.* Capitius *deciſ. 132. num. 6. & 7.* Azeuedus *in l. 14. tit. 25. titul. 3. libr. 1. Recopilatio. ſub num. 46.* optimè Anton. Theſaur. *deciſ. 131. num. 3. & 7.* Petrus Anton. Petra *in tract. de poteſtate Princip. cap. 6. num. 9.* Codex Fabian. *lib. 3. titul. 1. de iudicijs, diſtinctio. 39.* Quintilian. Mandoſ. *in tractatu de monitor. quæſtio. 13. numer. 3.* Hieronym. Portoles, & ab eo citati *in additio. ad* Molin. *§. alienigeno.*

num.

num. 1. cum sequentibus, Iacob. Cancer. *variarum resolut. lib. 3. cap. 14. de manutent. à numer. 61. cum sequentibus.* Vbi mirabiliter de hac ratione scandali, & alij per Nos citati suprà *capit. 2. hac 1. part. versicul. Angelus in consil. à numer. 12.* quibus adde Flaminium Parisium *de resignatio. libr. 4. quæst. 7. numer. 3.* Ojeda *de beneficio incompatibil. 1. par. cap. fin. num. 116.* Azorius *in instit. morali. part. 2. libr. 6. cap. 4. quæst. 25. versicul. Deinde cum alienigenæ*, ex quo ita infert, ibi: *Hinc est quod statutis & legibus Principum, & Regum exteri, & alienigenæ penitus excludantur à beneficijs in Regno, Prouincia, vel Vrbe institutis, quæ leges iure Canonico permittuntur, nec improbantur, &c.*

Confert etiam, quoniam propter scan-
39 dalum vitandum, † & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus expelli à Regno, aut ciuitate per Regem œconomica potestate, vt in exemplis adductis ex alijs Doctoribus per Iacobum de Grassis *in tractat. de effectibus Clerica. effectu 1. numer. 10. & 11.* & ex ijs, quos latiùs citauimus suprà *cap. 3. hac 1. part. in §. vnico à num. 67. vsque ad fin. atque infra 1. part. cap. 1. a nu. 32. & seqq.* vbi plurimi citantur.

40 Hinc est etiam quod cum † publicaretur *Pij Quinti Breue*, vt Episcopus successor indignitate potuisset ad suæ conscientiæ securitatem iterum examinare Religiosos ex licentia prædecessoris sui administrantes pœnitentiæ Sacramentum; orta est maxima dissensio inter omnes, quare ob bonum publicum, & euitanda scandala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis, *Philippus Secundus Hispaniarum Rex* Supplicauit ab eodem Breui, & instanter petijt humilliter a Sede Apostolica eius reuocationem ob hoc scandalum futurum, quod quidem propterea illud reformauit *Gregorius XIII. Anno* 1572. quæ reformatio stat in *Bullario tom. 1. pag. 1208. & sequenti.* Et
41 ex hac nouitate, quàm † magna scandala timeri debeant, & oriri soleant inter Religiosos, & Clerum in terminis videnda sunt, & legenda, *in Clementin. dudum de sepulturis*, per totam, maximè *in versicul. Ab olim.*

Et referendo has eadem Bullas scilicet *Pij V. & Gregorij XIII.* latè & optimè hunc articulum examinat nouissimè Ioann. Maria Nouarius *in pract. conclusio. noui iuris Pontific. titul. de confessio. Sacramen. absque loci ordina. approbat. non audiend. conclusio 2.* aliàs respectu operis, *conclusio. 69. per totam, & num. 4* adducit sequentem declarationē Cardinal. quam cū † conducat 42
rectè rei, de qua agimus illam non omittam in hæc.

Cùm Sacræ Congregationi Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios Regulares grauiter conqueri, quòd ab Archiepiscopis, Episcopis locorumque Ordinarijs ab audiendis Confessionibus quauis de causa discriminat. Suspendantur, & propterea sæpè contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs omnibus simul vnius Conuentus Confessarijs Confessiones audiendi facultas adimatur, illustrissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingant, re matuè perpensa ad omnem scandali materiā sumouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur. Statuunt, ac decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinarijs locorum, ad quos Confessarios approbandi ius spectat. Confessarios Regulares, aliàs ab ipsis libere approbatos ab audiendis confessionibus post hac suspendere minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinarijs positum, statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, & locorum ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus Confessarijs eadem sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse, quòd quidem Decretum, vt illi Illustrissim. Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari Romæ 20. Nouēbris 1615. A. Mar. Episcop. Hostiens. Cardinalis Gallus V. Theatin. Secret.

Quę declaratio omnimodam in hoc ca-
43 su tollit difficultatem ne scandala † orian- tur, & circa hanc controuersiam videndi insuper sunt Ricius *in prax. tom. 4. resolutio. 70. num. 5.* Zanardum *in Directori. Theologo. 1. part. de pœniten. Sacrament. 24. §. 4.* Fagundem *præcep. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 30.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 1. q. 45. art. 7.* Ioann. Hieronym. Campanil. *diuersor. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 70.* Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 9. diffin. 53. numer. 5.* Dianam *in resolution. moral. tractat. 2. de dubijs regular. resolutio. 27. & resolut. 22.*

Et cum Doctor Villegas (vir non satis
44 laudandus) huius † Archiepiscopatus Tole- tani Gubernator Generalis pro Sereniſſimo

Infante Cardinali, voluisset suspendere licentias Religiosorum ad confitendum obtentas, & prædicandum sine sua, Rex Catholicus noster Philippus Quartus, tanquam Protector status Ecclesiastici (prout latissimè probauimus, *capit. 1. hac 1. part. per totum*) authoritatem Regiam interposuit, ad euitanda scandala maxima, & commotiones inde ortas in Ecclesia Dei, ac ita decreuit *Notitas ne fieret.*

His etiam temporibus nostris Episcopus Cordubensis ad id ipsum obtinuit Breue à Sede Apostolica, & ex eadem ratione scan-
45 dali vitandi, † & ob quietem Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis ac spiritualis, idem ordinatum & Decretum fuit à Regio supremo Senatu, ad quod conducunt omnes doctrinæ hactenus relatæ à principio huius Capituli; & facit insuper, quam adducit Palatius Rubeus *in tractatu de beneficijs vacantibus in Curia, §. 11. col. 3. ad fin. & col. 4.* ex doctrina Innocentij *in cap. Inquisitioni, de sentent. excommunicatio. in fine*, dicentis:
45 Quòd si ex præcepto † iniusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari, vel scandala ventura esse, non esse parendum, imò foret peccatum, obtemperare; & videndus est Cened. *in collectan. 1. part. collect. 1. 5. num. 3.* vbi plurimos allegat in huius Decreti comprobationem. Ad quæ videnda sunt, quę longa serie diximus hac *1. part. cap. 1. per totum*, quæ omnino probant, quæ hìc dicuntur.

47 Supra dicta omnia roborantur † ex eo, quòd vbi timetur scandalum exoriri, & seditiones procedere potest Rex pro illis scandis, etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, & componere non iurisdictio-
74 ne, sed œconomica potestate, & authoritate, ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, probant Archidiacon. *in capit. 1. de restitutione spoliatorum*, Augustin. Beroi. *consil. 56. numer. 13. volumin. 3.* Guido Pape *decision. 1. & ibi*, Ranch. *in addition. & dec. 552. & consil. 78.* Anton. Thesaur. *decis. 82. & decis. 131. numer. 10. & ubique alibi.* Gu-
75 tierrez *practicarum quæst. 6. capit. 34. num. 18. & 22. libr. 1.* Gaspar Rodriguez *de annuis reddit: bus, libr. 2. quæst. 22. num. 60.* & Codex Fabianus *lib. 3. titul. 1. de iudicijs, diffinitio. 38.* Et quod Princeps licitè possit authoritatem suam Regiam interponere, vbi timetur scandalum inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas non per viam iudicij, sed extraordinariæ cognitionis, notatur insuper Zephalus *cons. 19.* Albanus *consil. 75. numer. 5.* Bosius *in tractatu causar. crimin. titulo de Principe, numer. 211.* Oliuanus *visitat. alium namque, capit. 14. numer. 144.* Petra *de potestate Princip. capit. 6. numer. 85.* Cauedus *de patronatu Regio, capit. 36. num. 3.* Anton. Thesaur. *dict. decis. 131. numer. 8.* & ex alijs Iacobus Cancer. *variarum resolution. lib. 3. cap. 14. de manutent. à numer. 7. cum seqq.*

Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, capitul. 71. à numer. 58.* Dum loquutus fuerat de Rege Catholico, & eius Tribunalibus cognoscentibus de violentijs factis inter personas Ecclesiasticas, *numer. 59.* ita ait: *Et hoc ambigu[illegible] sit. † si face-* 48
ret per viam cognitionis ordinariæ, & propriæ iurisdictionis, sed potius per modum defensionis cuiusdam extraiudicialis, ne inter personas Ecclesiasticas in Regno scandala, & rixæ oriantur, & perturbetur status Regni trãquillus præsertim subditorum laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romanæ, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, vt propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam, Rex, suique magistratus modestè Cle-
ricales † contumelias inter ipsos vertentes 49
compescant, etiam aduertit Villalobos, &c.

Quibus consonat bonus textus *in capit. qui à Sancta Romana Ecclesia, † cui auctore* 50
Deo præsidemus à pluribus patitur violentias, &c. Ab Imperatore directi interfunt Nuntij, qui scandala fieri vetent. &c. Ne vel Ecclesia scandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur, &c. 28. in ordine. 63. distinctione.

Et quod ad scandalum vitandum possit Princeps Regiam manum interponere ex *l. æquissimam 17. de vsufructu*, vbi notant omnes communiter scribentes, *& in l. 1. C. de prohibita sequestratio. pecun.* Petrus Gregorius *3. part. singular. lib. 23. cap. 3. numer. 23.* Franciscus de Ponte *cons. 21. numer. 1. volum. 1.* Mandelus de Alba *cons. 78. libr. 1. num. 2.* ibi: *Cùm & passim iura dicant. debere Principem, & Iudicẽ † habere ante oculos* 51
viam tutiorem præsertim ne scandala committantur, &c.

Et de pace omnino curanda ob sedandos tumultus, rixas & concitationes ex quibus turbatur Reipublicę, non fuit omnium scandalorum multa [illegible] introducta sunt, quæ [illegible] mitterentur, ex textu *in l. cum [illegible] 17. §. dulcissimis 20. de legatis 1. [illegible] decem 16. in fin. ad l. Cornel. de Sicar. [illegible] æquissimum 14. ff. de vsu-*

vsufructu, l. cum oportet, §. non autem hypotheca, versicul. Sin autem res, C. de bonis quæ liber. capit. cum teneamur, de præbendis, capit. 2. vbi bon. glossa, de despons. impubar. Hostiens. *titul. de foro competen. versic. Ex præmissis, column. 4.* Anfrerius *de potestat. Ecclesia. super laicos, numer. 16.* tradit plura Mieres *de maioratu 4. part. quæst. 22. à numer. 8. & 20. cum sequentibus*, Cenedus *in collectan. 70. ad decretales, num. 1.* Lancelotus Conradus *de Templo Iudicum, part. 6. de pace, conclus. 102. num. 2. fol. 53. & libro 1. de Imperatore, §. 4. assertio. 15. fol. 81. numer. 1.* latè Petrus Gregorius *in tractatu de Republica, lib. 11. capit. 13. & cap. 14.* Gregor. Lopez *in l. 58. glossa, Esto, titu. 6. part. 1.* Quesada *in suis diuersis quæstio. cap. 29. numer. 1. in fin.* apud quos multa videre poteris, & facit *capit. final. de transactionibus.* Necnon alia plura iura, † & doctrinas 53 videre poteris per Guillelmum Benedictum *in capit. Raimuntius, verbo, Et vxorem nomine, decis. 2. à num. 114. & in verbo Mortuo itaque testatore. 1. à num. 227. cum multis sequentibus*, vbi abundè congerit multos casus, quibus à iure receditur ob pacem habendam, seditiones, & scandala vitanda, cum in pace vertatur vtilitas publica, latissimè etiam per Martam *de iurisdictio. 1. part. capit. 41. per totum*, & post plurimos Doctores, Tiberius Decianus *in practicarum crimin. tomo 1. capit. 10. numer. 3.* & copiosè per Franciscum de Berullinis *in tractatu de duobus fratribus, numer. 20. tomo 6. 1. part. diuersorum*, plura congerit Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disputat. 19. à num. 8. cum sequentibus*, Mastrillus *de Magistratibus, lib. 3. cap. 4. à num. 98. & à numer. 278. cum seqq.*

Ex obseruantia quippe legum, & priui-
54 legiorum Regni † pax conseruatur, aliter, atque cunctis est scandalum, iuxta illud Prophetæ: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum, &c.*

Insuper notandum erit pro complemen-
55 to, quòd non omnia, quæ † possunt fieri facienda sunt, sed euitanda, quando habent inconueniens, *l. Iulius 15. ff. de condit. instit. l. in causæ 16. §. idem Pomponius, ff. de minoribus, l. 1. in princip. ff. de aqua quotidiana & æstiua, l. non omne ff. de regul. iuris*, Pinelus *in l. 2. C. de rescindend. venditione, part. 1. capit. 1. num. 35.* latissimè plura congerens Petrus Gregorius *in tractatu de Republica, lib. 9. capitul. 1.* per totum, & dixit Mecenas Augusto Cæsari apud Dionem, *lib. 5. Id tibi Consilium do, ne quando abutaris potentia tua, neque eam putes esse diminutionem potentiæ tuæ, si non omnia simul facias, quæ possis, sed quanto magis omnia, quæ statuere poteris perficere, tanto magis cura, vt optima tibi quæque proponas*, Georgius Accaius *lib. 3. de priuilegijs, capit. 5. num. 46.* Vt & rectè Claudianus ad Theodosium *in Panegyri. in 4. Consula. honor.* ait:

Nec tibi quod licet, sed quod feciſſe licebit
Occurrat, mentemque domet respectus honesti.

Et inde Seneca *Troas, actu 2.*

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Quo tendit illud Theodorici Gothici Regis, relati per Cassiodorum, *lib. 4. Epistolarum, cap. 9. Nostræ prouidentiæ est, vt non solum iusta fiant, sed fieri videant omnes, ne vetustæ, & ab omnibus probata emulatrix, veritas suscitetur, &c.*

Quod quidem latiùs examinandum † in 56
frà hac 1. *part. capit 8. à numer. 12. & sequentibus, versicul. Et ad hanc nostram veritatem, &c.* Vbi tractatur, quòd Bullarum retentio hæc locum habet, etiam quando ipsæ de iure validæ sunt, & non subrepticiæ, attamen ob scandalum, aliquodvè aliud notabile damnum, & inconueniens, inde ortum, vel futurum probabiliter timetur (vt in hoc *capit. & sequentibus*) suspendi debet earumdem executio.

Pro quo & pro Coronide huius capitu-
li vnum vtile erit notandum † (quod & cæ- 57
teris etiam causis, quas legitimas diximus in hoc tractatu ad huiusmodi retentionem conueniat) nam per totam Senatus Regius (iuxta quæ latiùs diximus infrà *capit. sequenti, versicul. Quare aliorum causarum, &c. à numer. 63.*) exactam (vt aiebat) examinationem alicuius causæ ad retentionē faciendam propositæ, iustam esse arbitratur, rationi congruis decetque, vbilibet apud quemcumque iudicem, quoniam Principi asserit se propter
scandali, † vel alicuius damni euitandi 58
dum est; optimè Iacobus Menochius, *de [illegible] 75. numer. 6.* latè Alexander *[illegible] arguendi sumus. col. 9. vol. 2. & in consil. 21. consideratis. in principio, vol. 2. & in l. 1. column. 18. versicul. Sed iuxta hoc quæritur, de officio eius*, Decius *cons. 125. in causa spoliationis, num. 4.* Rebuffus à Valle *cons. 1. numer. 68. volum n. 2.* Cerrius Senior. *cons. 20. numer. 10. & 11.* Cephalus *consil. 173. numer. 26.* Affl. *cons. 227. in nouo fundamento. volum. 2.* Tiraquellus *de utroque retractu, part. 1. §. 1. glossa 14. num. 49.* optimè

timè Iacobus Mascardus *in tractat. de probatio. conclus. 1233. à numer. 20. vbi numer. 21. & 22.* redit rationem. Et quod de timore scandali sit superiori credendum, probat Scrat. *cons. 10. num. 10. p. 1.* Ioann. à Cochier. *in tract. de iurisdictio. in exemptos, tomo 2. in Scholijs ad Const. Concil. Lateran. p. 1. §. 3. num. 35. fol. 32.*

Cui doctrinæ optimè conducunt ea, quæ
59 latiùs † diximus supra hac 1. *part. capit. 3. §. vnico, versicul. Sed licet hæc ita se habeāt, &c. à num. 45. & sequentibus.* Quòd Pontifex Maximus in his causis retentionis multum defert informationi sibi factæ per Senatum Regium supremum super inconuenientijs, & damnis oriundis ex executione litterarum aliquot Apostolicarum, cum ipse Senatus ea accuratè examinauerit. Ex eisdemque mouetur ad earum litterarum retentionem interim, quòd per supplicationem eam issam, vel emittendam ad Sanctissimum, ipse instructus, & certiùs informatus de veritate præcum, periculoque & scandalo minantibus de salubre Reipublicæ prouidear remedio.

CAPVT QVINTVM.

Præiudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ vtilitatis an sit litterarum Apostolicarum retentionis legitima causa.

SVMMARIVM.

Regni, & Regis damnum ad inuicem compatiuntur, cum vnum faciant indiuisibile corpus, num. 1.

Rex est cor, & anima Reipublicæ, num. 2.

Rex est caput, & anima Reipublicæ, & ipsa eius corpus, numer. 3. & sequentibus.

Custodiri Regem à malis nihil prodest, si & Regnum non custodiatur, ibidem.

Mundus homo grandis dicitur, & homo symbolum est Reipublicæ, num. 4.

Inter hominem, & Rempublicam magna, & propria similitudo reperitur, quoad singula vtriusque membra, ibidem.

Membra non debent à capite discedere, numer. 5.

Regnum vti corpus infirmitatibus, & accidentibus est subiectum, num. 6.

Regna sicut corpora humana florent, & interitum patiuntur, num. 7.

Bellum nullum suscipiendum, nisi pro fide, aut salute Reipublicæ, numer. 8. & numer. 9.

Salus corporis in bene composito more, ac eius administratione decora consistit, numer. 10.

Vtilitatem publicam non conuenit diutina ludrificatione differri, num. 11.

Reipublicæ salus nulli magis conuenit, & interest, quàm Principi, num. 12.

Ex bono regimine Reipublicæ simul vnum oritur vtile Regi, & Regno, num. 13.

Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquilitas, num. 14.

Princeps magis commodum commune, quàm suum custodire debet, quia diuitiæ vassallorum quasi suæ sunt, num. 15.

Princeps ita suos vassallos tueri debet, ne debiles inueniat quando illis egeat, num. 16.

Vtilitas Regni est commodum Regis, numer. 17.

Quanto quis melioribus præest, tanto maior ipse & honorabilior est, num. 18.

Regem diuitijs, & auro abundare nihil prodest, si populus sit tributis lacesitus, & oppressionibus infirmus, num. 19.

Exemplo statuæ Nabucodonosoris contritæ comprobatur, ibidem.

Vtilitas publica ita tuenda, vt commodi proprij obliuiscatur Rex, num. 20. & sequentibus.

Salus populi suprema lex esto, num. 21.

Pro conseruanda vtilitate publica cum potentioribus est dimicandum, num. 22.

Vigilantia Principis omnium domos defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius occupatio, num. 23.

Salutem Reipublicæ turbant violentiæ, & scandala, num. 24.

Ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur valet Rex inter Ecclesiasticos authoritatem suum œconomicam interponere. num. 25.

Maiestas Imperij publicæ salutis tutella est, ibidem.

Ad Reipublicæ conseruationem debet Princeps obuiare ijs, quæ suis Regalijs, & suorū priuilegijs, & consuetudinibus obstant, num. 26. & seqq.

Si negligenter, quæ vsurpantur omittimus excessus viam alijs aperimus, num. 27.

Re-

Regi nihil magis noxium, quam semel amittere suam maiorianum, num. 28.

Melius est dedecus parata omittere, quàm omnino non parauisse. num. 29.

Debilis in obuiãdo cognitus ferociori animo inuaditur, num. 30.

Publica necessitas vbi poscit, permittitur Pōtifici in ditionem Regis, & ecōuerso suum imperium exercere, num. 31.

Propter publicam vtilitatem multa admittuntur contra rationem disputandi, quæ aliàs de iure non permittuntur, numer. 32.

Publicæ vtilitatis causa potest Princeps auferre dominium. num. 33.

Damnum publicæ vtilitatis, nempe Regni, aut Regis iusta causa est ad Bullarum retentionem, numer. 34. & sequentibus.

Plura iura ad idem ponderantur, ciuilia, & Regia permittentia suspendi executionem litterarum in damnum publicæ vtilitatis Regis, & Regni, num. 35. & sequentibus.

Retentionem Bullarum in Senatu ob damnū Reipublicæ faciendam ex ll. Regijs Recopil. num. 40. & 41.

Damnum, seu vtilitas Regni, aut Regis ad inuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni quin vergat in damnum Regis, num. 42.

Ponderatur, & interpretatur in proposito Authent. vt nulli iudic. §. hoc verò, ibidem.

Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem, cum fiat loco exempli, num. 43.

Quoties plura habent eandem rationem, licet de vno tantum fiat mentio, censetur fieri exemplariter, num. 44.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, relati, numer. 45. & sequentibus, vsque ad numer. 55. quorum obseruationes ad litteram recensentur.

Papæ præceptum, ex quo præsumitur publicū Ecclesiæ statum turbari non est exequendum, num. 56.

Exemplum refertur de Cardinali expulso è Regno Franciæ turbante publicum Regni statum, ibid.

Simile exemplum habetur in Hispania è qua Philippus Secundus, expulsit Nuntium Apostolicum resistentem decreto violentiæ Senatus, ibid.

Rescriptum concessum priuato non derogat concesso ad publicam vtilitatem, numer. 57.

Priuilegium, quòd transijt in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest reuocari ex causa publicæ vtilitatis num. 58.

Priuilegium ob remunerationem seruitiorum ex pretio, vel alia onerosa causa modificari, aut reuocari potest, si sit noxium Regi, aut Regno num. 59.

Ob publicam vtilitatem potest Rex concedere legem, ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno, num. 60.

Ob damnum publicum litterarum Apostolicarum in executione est supersedendum, num. 61.

Supplicari potest à lege, quæ nō conuenit vtilitati publicæ, num. 62.

Senatui suo Rex commisit causarum ob quas petitur retentio, examen, qui indies euigilat in salute Reipublicæ, numer. 63.

Senatores scientia, & experientia experti melius agnoscunt, quæ vtilitati publicæ sit conuenientius, aut noxium, numer. 64.

Senatores cognoscunt mores Regni, consuetudines, & priuilegia, num. 65.

Senatores sciunt præterita, & de futuris æstimant erudita, num. 66.

Senatores Regij, vt prudentes ex præsentibus accidentibus, quæ mala uentura erunt agnoscunt, & quæ damnæ præcauenda, num. 67.

Prudentiæ est cauere, quæ non putantur emergere, num. 68.

Prouidentia est notio futurorum, & aduenientium calamitatum munimen, num. 69.

Multa de Senatorum laude, & munere in Reipublicæ salute, numer. 70. remissiuè.

Regnorum finis, quo creata sunt, is est, vt vassalli in pace conseruentur, numer. 71.

Recursus retentionis quatenus tendit in vtilitatem Reipublicæ omnino fauorabilis est censendus, num. 72.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

REGNI, & Regis damnum ad inuicem † compatiuntur, cum vt Seneca ait, *in libro de Clementia*, Rex & Regnum vnum & idem faciunt indiuisibile corpus in hæc: *Ille est enim vinculum, per quod Respublica cohæret; ille spiritus vitalis, què hæc tot milia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda, simens illa subtrahatur*, optima *l. 5. titul. 1. part. 2.* E por ende lo llamaron coraçon è alma del pueblo, † ca assi como yaze el alma en el coraçon del home, è por ella viue el cuerpo, è se mantiene: assi en el Rey yaze la justicia, que es vida è mantenimiento del pueblo de su señorio. E bien otrosi, como el coraçon es vno, è por èl reciben todos los otros miembros vnidad para ser vn cuerpo, bien assi todos los del Reino, maguer sean muchos (porque el Rey es, è debe ser vno) por esso deben otrosi ser todos vnos con èl, &c. Et in fine illius legis, ibi: Onde èl es alma, † è cabeça, è ellos miembros, &c. Et ad idem vinculum, & vnitatem Regis, & Regni est, *l. 3. titul. 19. par. 2.* ibi: E por ende dixeron los Sabios antiguos, que son como alma è cuerpo, que maguer en si sean departidos, el Ayuntamiento les faze ser vna cosa. Onde maguer el pueblo guardasse al Rey, è todas cosas sobredichas, si al Reino no guardasse de los males, que y podrian venir, non seria la guarda cumplida, &c.

Et iterum hæc vnitas apparet ex eadem *l. 5.* vbi Rex dicitur caput Reipublicæ, quæ ideo corpus mysticum dicitur, ibi: E naturalmente dixeron los Sabios, que el Rey es cabeça del Reino, ca assi como de la cabeça nacen los sentidos, porque se mandan todos los miembros del cuerpo, bien assi por el mandamiento, que nace del Rey, que es señor, è cabeça de todos los del Reino, se deben mandar, è guiar, è auer vn acuerdo con èl, para obedecerle, è amparar, è guardar, è acrecentar el Reino onde èl es alma, è cabeça, è ellos miembros, &c. Quod & dixit Diuus Thomas *libr. 1. de regimine Principis, capitul. 12. Hoc igitur officium Rex se susceptisse cognoscat, vt sit in Regno vt in corpore anima: & sicut Deus in mundo, quæ diligenter recogitet*, &c.

Moyses *in primo verbo Hebraico Geneseos*, mundum vocat † hominem grandem, bonum etiam symbolum est Reipublicæ, Dicens Paulus *ad Roman. 12. Ezechiel. cap. 24.* & Interpretes Ecclesiastici in eadem loco. Sanderius *lib. 5. de visibili Monarchia, cap. 3.* atque ideo Pico Mirandula *in Eptaplo*, mysteriosam quandam refert expositionem, & veram similitudinem inter corpus mysticum, & individuum, atque itidem Sixtus Senensis *lib. 3. Bibliothecæ sanctæ*, & Andreas Laurentius Prothomedicus Henrici Quarti Regis Franciæ *in libro de Anothomia*, subtiliter quidem explicat proportionem hanc inter hominem, & Rempublicam. Dicunt enim, quòd inter has duas creaturas possunt absque vlla improprietate nomina permutari, eò quòd in Regno Rex est caput, apud quem residet regimen, corpus autem populus est, & vassalli, oculi sunt Senatores Consilij iuxta illud *Prouerbior. capitul. 4. Oculi tui recta videant*, communiter insuper Interpretes explicarunt teste Hieronymo Lauretio *in sua Sylua, verbo, Oculus*, cum assistant Principi, & illum adiuuent in regimine Reipublicæ, brachia sunt huius corporis duces, & milites, *Daniel. 11. capit. 11.* & ibi Lyra, in quibus consistunt opera fortitudinis, & executionis, qua Respublica defenditur, atque inimici offenduntur. Vniuersitates, & studia generalia diuersarum Artium (vnde inuentus docetur. & Respublica abundat Doctoribus Theologis, Iurisperitis, Medicis, & alijs similibus) sunt stomachum, & officinæ, quas condidit natura ad coquendum cibum, eique dat perfectam formam, vt distribuatur, per omnes corporis partes, dando cuilibet necessarium alimentum. Carceres autem loca sunt, ad quæ natura proruumpit inutile, & nocium cibi. Trirremes denique, & cætera loca assignata facinorosis pro pœna sunt latrinæ, seu propriùs Cloacæ, & Floricæ in quas proijciuntur excrementa, hoc est expurgatur, seu exoneratur Respublica gentibus permitiosis. Igitur in omnibus reperiemus proportionabilem æquiparationem, & similitudinem inter hominem, & Rempublicam. Videndus ad idem Frater Ioannem de la Puente, *en la conueniencia de entrambas Monarchias, &c. libr. 1. §. 1. in princip. cap. 1.*

Inde infertur hæc vnitas inter Regem, & Remoublicam, ille caput, hæc membra inseparabilia † à suo capite, quia membra non debent à capite discedere. *capit. cum non licet 12. de præscriptionibus*, Molina *de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 13. num. 17.* Romanus *singular. 80.* Nicolaus Lefos *de inconuenientibus vitalis part. 3. cap. 13. numer. 7.* Felinus *in capit. Pastoralis, numer. 10. de officio delegati*, Menochius *cons. 51. per totum*,

1

2

3

4

5

tum, & consil. 257. Alexander Ludouisius *decisio. 284. num. 2. & 3.* Augustin. Barbos. nouissimè *in tracta. de Canonicis. & Dignitatibus, capit. 18. numer. 55.* textus *in capit. nouit. de his quæ fiunt à Prælator.* cum alijs.

6 Quare Rex & Regnum ad inuicem † debent sua damna, & infirmitates communicare, & de remedijs opportunis ad suam conseruationem, & Reipublicę salutem mutuo tractare. Quoniam Regnum vti corpus bene consideratum subijcitur accidentibus, & infirmitatibus, vt inquit Poëta Claudianus *de bello Getico*:

Quid mirum si Regna labor mortalia vexat?

Cui consonat quod dixit Velleius Paterculus,
7 *lib. 2. Vt appareat † quemadmodum Vrbium, Imperiorumque ita gentium, nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire,* &c. Cicero ad Atticum *lib. 2. Epistolar. 20.* Dolens de Republica infirmitate oppressa, cùm necesset qui de medicamento ad eius salutem, & conualescentiam tractasset, ita ait: *Nunc quoque nouo quodam morbo ciuitas nostra moritur, vt cum omnes, quæ sunt apta improbent, quærantur, & do eant; & varietas in re nulla sit, aperteque loquantur, & iam clarè gementi medicina nulla afferatur,* &c.

Cui conuenit, quod idem Cicero tractat *lib. 3. de Republica*, dicens: *Nullum bellum*
8 *à Ciuitate † optima suscipitur, nisi aut pro fide, aut pro salute*; cuius meminit Pręclarus Iurisprudentiæ, atque humanarum litterarum Princeps doctissimus Senator Don Ioann. Baptista Valençuela Velazquez meritissimus pronunc Prases Regiæ Granatensis Chancellariæ, *in monitorio contra Venetos, p. 7. num. 60. pag. 448.*

In qua Ciceronis authoritate animad-
9 uertes, fidem ibi non accipi, † quatenus cum Religione Catholica conuenit (quia hæc Ciceroni fuit incognita) sed pro fœdere in ita tuenda Republica, iuxta regulam iuris, *frangenti fidem fides frangatur eidem, de regulis iuris, lib. 6. l. conuentionum 5. de pactis*, vt notat Ferdinandus Mendoça *lib. 2. capit. 9.* Conanus *lib. 5. Commentar. capit. 1.* Guibertus Costanus *quæstion. Iuris. cap. 3.* Reuardus *lib. 4. variarum, capitul. 1.* Vincent. Cabotius, *lib. 2. disputatio. capit. 10. & sequentibus*, & in specie aduertit Diuus Augustinus ita Ciceronem intelligens, *lib. 22. de Ciuita Dei, capitul. 6.* & Ioseph Acosta *libr. 2. de procurand. Indor. salute, capit. 4. pagin. 223.* & *de salute*, non intelligitur de salute corporis indiuidui, sed de corporis mystici Reipublicæ, vt declarant Doctores citati, de qua Nos hactenus loquimur in hoc capite.

Consonat rectè Ioachinus Opeius Frisius † de vera Iurisprudentia, *lib. 1. titul. 5.* 10
de definitio. Nomothetic. cuiusque salus (inquit) *in optimè composito more, atque eius administratione decora consistit*, refert Maximus Tirus *sermon. 6. fol. 77.*

Etenim sicut homo paruus guuernatur, pariter sic mundus totus vniuersalis similitudinariè, vt docet Aristoteles, at cum in regimine vnius indiuidui corporis naturalis constat, quod vbi nullus humorum excessus, nulla est rebellio repugnans, nullaque distributis conseruationum: vbi autem est humorum excessus propter inordinatum forte regimen, tunc pugna est naturæ tendentis in conseruationem cum excessibus tendentibus ad destructionem corporis, vt aliquando sufficiat naturalis potentia ad correctionem humorum, ipsos expellendo de corpore, & aliquando propter excessum morbi natura est per se impotens; egetque adiutorio extrinseco, vt medicamine sapientis, qui exortator est naturæ ministrando congrua ad expulsionem morbi, ipsius naturæ auxiliator existat, ita in Republica, & magno mundo contingere experimur quotidie, vti corpore mixtico, nam aliquando in climatibus eius nullus est rebellium excessus, & tunc cessat pugna, sed tendit solum natura ad mundi conseruationem salutis, quæ est in pace, & tranquilitate viuere, aliquando & rebellis excessus, & discordia tendentium ad destructionem, & tunc opus est medicamine sapientis, & hoc fieri potest, vel ab ipsa natura reducente rem ad proprios terminos, sedando rebelles, vt videmus interdum, quod orta seditione ipsi inuicem eorum prudentia reconciliantur, aliquando est tantus excessus rebellium, quòd non potest ipsa natura sola, & tunc opus est medicamine rebellico, vt expulsis rebellibus reuertatur Respublica ad pristinam sanitatem. Vnde merito Deus, qui est omnium creator, & medicus vniuersi, adhibuit ministros, & medicos ad domanda multa, & grauia mala gentium, vt hominem, & mundum magnum in pace, societate, & salute conseruarent. vt ista tim dicemus, & vide Martam *de iurisdict. 1. p. cap. 40. à princ.*

Quo tendit illud Poëtæ.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Et

Et Ecclesiastes *cap. 43. vers. 24.* ibi: *Medicina omnium in festinatione*, &c.

11 Et illud Cassiodorij: *Vtilitatem † publicã non comouit, diuturna iudificatione differri. Nec enim* (secundùm Aristotelem *5. Politicor. capit. 8.*) *cuiusvis hominis est, sed ciuilis intelligentiæ præditi, malum quod efficitur in principio cognoscere*, &c. Et Plato *lib. 6. de sapientia Ciceronis Philippi Secundi*, ibi: *Ciuilis facultas, & Ciuitatis, & Gentium commune bonum coniectans.*

Quare Princeps continùo debet esse eui gilans pro salute populi, ne ob scandala, & pacem turbatam infirmetur. Quid enim vtilius antiusque Reipublicæ saluti pace, vt in-
12 quit Pontifex † in *capit. 3. 13. quæst. 1.* ibi: *Si autem pax humana tam duleis est pro temporali salute mortalium*, &c. Et ibi superiùs: *Non enim pax quæritur, vt Bellum exitetur: sed bellum quæritur, vt pax adquiratur.* Concordia quippe & pax sunt præcipuè nexus, & vincula, quibus quasi indissolubiliter nectuntur omnia corpora mixtica, quæ ad similitudinem corporis naturalis (de qua suprà) requirunt concordiam pro sui conseruatione, & salutè. Sicut enim naturale corpus per suarum partium concordiam, & anexionem conseruantur inualitudine, & virium robore, & per earumdem discrepantiam resoluitur, & perit: ita & mixticum corpus ex singulorum membrorum & partium discordiam in Ordinatur infirmatur, & perit, sic ex Diuo Paulo *1. ad Corint. 12.* probat D. Ioannes Ramirez *in tractatu de confirmat. Ordin. S. Iacob: capit. 25. num. 1.* Et hanc corporis mixtici constantiam vti penitus ad eius conseruationem necessariam præoculis in somnis habere tenetur Rex, nam Reipublicæ valetudo nulli magis prodest, quàm Regi ipsi, testè Vlpiano *in l. 3.* ibi: *Nam salutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit conuenire, nec alium sufficere, quàm Cæsarem, &c. ff. de officio Præfecti vigilum*, atque etiam Imperatore Iustiniano *in l. Imperialis, C. de nuptijs*, ibi: *Imperialis benevolentiæ proprium esse iudicantes, vt omni tempore subiectorum commoda, tam inuestigare, quàm eis medri procuremus*, &c. *& in l. humanum, C. de legibus*, ibi, *Bene enim cognoscimus, quòd cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri Imperij, & ad nostram gloriam redun-*
13 *dare*, &c. Ex quo textu colligitur † ex bono regimine simultaneum, & vnitum oriri beneficium Regno, & Regi; adest etiam text. singularis *in capit. 1. de officio legati. lib. 6.* ibi: *Officij nostri debitum remedijs inungilat subditorum, quia dùm eorum executimus onera, dum scandala remouemus, Nos in eorum quiete quieseimus, & fouemur in pace*; ex quo textu duplici doctrina imbuimur, altera quod pax & tranquilitas vassallorum pax est, & quies Principis, & promixeue omnes ea fruuntur, qua propter Principis interesse, & debitum muneris esse pacem subditorum me dijs omnibus curare. Altera ex scandalis Reipublicæ subditorum pacem, & quietem turbari, ab scandalisque inquietem gini, & oriri: alia plura similis iura videbis suprà *cap. 3. §. vnico, à num. 45.* in idem tendentia.

Facit textus in *Authent. de manda. Princip. §. deinde conuenient. collat. 3.* ibi: *Deinde conuenient est, vt nulli populi ciuitatum alterutris seditiones faciant, sed omnem pacem esse Dei ciuitatibus æquitas*, &c.

Et conducit illud Cassiodori. *lib. 2. epistol. 29.* ibi: *Quia regnantis est † gloria subditorum otiosa tranquillitas*, pulchrè Diuus 14
Augustinus *de Ciuita Dei, lib. 19. capit. 14. Christiani Principes dũ rectè imperant etiã seruiunt eis, quibus imperare videtur, Imperãt enim, vt consulant saluti, & vtilitate eorum quibus imperant.* Et Diuus Chrysostomus: *Hæc enim est illis vita, hoc studium, vt tu quoquomodo pace fruaris.*

Clarè etiam & mirabiliter † hoc idem 15
dixit Rex Alphonsus *in l. 9. tit. 1. p. 2.* ibi: *E deben otrosi guardar mas la pro comunal, que la suya misma, porque el bien, è la riqueza dellos es como suya*, &c.

Mirabilis est etiam † ad conseruationem 16
salutis Reipublicæ, quod ipse Alphonsus Rex dixit *in l. 14. titul. 1. part. 2.* ibi: *E como quiera que el Rey es señor de sus pueblos para mantenerlos en justicia, è seruirse dellos, con todo esso guardarlos debe, en manera que no le fallezcan, quando menester los ouiere*, &c.

Ita etiam Rex Henricus Tertius † di- 17
xit bonum, & vtile sui Regni propriam suam esse vtilitatem Regis, *in l. 25. titul. 18. libro 6. Recopilation.* ibi: *Mandamos por el prouecho comun, que es propio mio*, &c.

Quanto enim quilibet præest † meliori- 18
bus, tanto maior ipse, & honestior est, verbis vtor Iustini Imperatoris *in Authent. de defenso. Ciuitat. capitul. 7. §. nos igitur, collat. 3.* quòd exornat Probus ad Monach. *in capit. nouit. numer. 11. ad fin. de iudic.* Anton. Sola *ad Decreta subaud. titul. de nomina. domino. gloss. 2. numer. 2. & titul. de edicto annon. gloss. 1. num. 4.* Lancelotus Gallian. *consil. 46. numer. 40.* Valençuela Ve-

laz-

Iazquez *consil. 59. num. 15.* Marzar. *cons. 26. num. 19. & num. 21.* Guerrero *in Thesaur. Christianæ Religion. cap. 16.* Laudatur què Princeps, ex potenti opulentia, & fortitudine subditorum, Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 82. nu. 14.* & alij videndi per Giurbam *cons. 1. numer. 16.*

Quid enim diuitiæ Regis, & thesaurà pro-
19 sunt, auroque † abundare; si populus eius misere infirmetur, & tributis, opressionibus atque sit lasscesitus, & languidus? nihil certè ex hactenus dictis ac etiam exemplo statuæ potentissimi Regis Nabucodonosoris, cuius caput erat aureum (quo figuratur Rex in populo) pectus argenteum, cætera vè membra diuersi metalli, pedes verò lutei erant, lapis de monte elapsus eos tetigit tantum, quo solo caput aureum, cæteraque membra fortia illico ceciderunt colapsa, quæ vera est figura inter Regem & populum. Quòd & insinuauit Baldo *in consil. 410. numer. 5. versicul. Nam thesaurus Principis non est Fiscus, sed subditi bene se habentes, lib. 5. folio* 108. & est bonus textus *in Authentico vt Iudices, sinè quoquo sufragio, §. cogitatio, versicul. Considerauimus enim, quia licet quæstus immodicus imminuitur imperio; at tamen nostri subiecti incrementum maximum percipient, si indemnes à Iudicibus conseruentur, & Imperium, & Fiscus abundabit, vtens subiectis locupletibus: & vno hoc introducto ordine plura rerum, & innumera erit vbertas.* Consonat *l. 2. C. de omni agro deserto, lib. 11.*

20 Quibus legibus benè † conuenit, quòd inquit Ciceron. *libro 1. de officijs. Qui Reipublicæ pro futuri sunt, vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agant, ad eam referant obliti commodorum suorum,* Menoch. *consil. 1283. numer. 35.* Giurba *consil. 1. numer. 38.* Et de Rege idem dicit Erasmus à Cochier. *in thesaur. Politico. 2. part. libr. 1. cap. 4. numer. 6. commodum omnium præferatur vtilitati singulorum, vnius & commodo Principis ipsius, per l. vnic. §. penult. C. de caducis tollend.* vbi etiam
21 adducit illud Ciceronis 1. *de legibus, & rursus* † *de finibus, lib. 5. Salus populi suprema lex esto.*

22 Et docet Cicero. in oratione pro Caio Rabir. *Est* (inquit) *boni Magistratus,* † *cum auxilia Reipublicæ labefactari, conuelliquè videt, ferre opem patriæ, succurrere saluti, fortunisque communibus suam salutem posteriorem salute communis ducere.* Et idem Cicero rursus *in oratione pro Sextio,* ait: *Sudandum est ijs, qui Magistratum gerunt, pro communibus commodis, adeundæ inimicitiæ, subeundæ sæpè Reipublicæ tempestates cum multis audacibus, improbis, nonnumquam etiam potentibus dimicandum.*

Deducitur etiam hoc officium, & obligatio Principis in salute, & vigilantia Regni, cum ipse populi dicatur cor ex *legib. Partitæ,* ad principium citatis.

Quia cum cor sit origo venarum, & fons sanguinis, † quod celeritate maxima, & 23
impetu succurrit omnibus alijs membris, absque prolixa dilatione. Vt ex Plato. *Dialogo. Timæo. Cor venarum origo, fonsque sanguinis, impetu quodam manans,* &c. Et sicut hoc munus exercet cor, etiam quiescente, & dormiente corpore; ita Princeps illud debet imitari, vt & benè inquit Seneca *ad Polybium. Cæsari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius occupatio,* &c. Quo sensu intelligo, quod dicitur *Canticorum capitulo 5.* ibi: *Ego dormio, cor meum vigilat.*

Et ideo ne salus Reipublicæ languescat, & detrimentum patiatur (cuius præ-
cipua † causa solet esse turbatio pacis, orta ex violentijs, & scandalo obueniente, cuius est causa immediata, iuxta illud S. Hylarij *Commentar. in Matthæum, capitul. 25.* dum inquit: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis insurgentibus malis scandalizabuntur, & vsque in mutuum odium excitabuntur,* &c. Ex hac quippe vassallorum inquiete, & turbatione Regni interitus succedit, iuxta illud Dauidis Prophetæ, Psalmo. 45. *Conturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt Regna.* Prout latiùs in Capitulis sequentibus, & capit. præcedenti monstrauimus.)

Princeps omnino curare debet infirmitatem hanc per vigilantem † protectionem
suorum vassallorum, iuxta textus *in l. 13. tit. 13. part. 2.* ibi: *E para defenderlos, que non recibam mal ninfuerça, l. 18. tit. 9. p. 1.* Et ea, quæ abunde diximus *in tractatu de Regia protectione, 1. part. cap. 1. à num. 66. & sequent.* & à princip. per totum Capitul. Vt Natalis Comi. *libro 3. histor.* Primum (inquit) *omnium bonorum humanorum pax est, & tranquillitas populorum, quàm Principes in primis debent pro-*

curare; cùm ex pace, & concordia tot vtilitatibus Respublica sibi commendata, & ipse pariter simul fruantur, quod considerauit Diuus Augustinus *in libro de Sermone Domini in monte*, in hæc inquiens: *Concordia est serenitas mentis, tranquilitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis; hæc simulates tollit, Bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari, hanc qui accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amisit, adquirat; sine tamen iustitiæ administratione pax assistere nequit*, &c.

Ne igitur pax publica turbetur, & bonum
25 publicum detrimentum patiatur, † licitè posse Regem etiã inter Ecclesiasticos authoritatem suã œconomicã interponere, firmãt omnes Couar. *in pract. cap. 35. nu. 3.* latissimè Nauarrus *in cap. cum contigat, de rescriptis, in 1. remedio* per totum, Carol. Grassal. *lib. 2. Regal. Franc. iure. 7.* Ofascus *decisione* 30. Menochius *de retinenda possess. remed. 3. ex numer. 558.* Ioann. Segura Daualos *in Director. Iudic Ecclesiast. fori. 2. part. capi. 13. num. 51.* Azeued. *in l. 2. per totum, titul. 6. lib. 1. Recopilat.* Ioann. Martinez de Olano *in antinom. littera I. numer. 73.* Auenda. *de exequendis mandatis Princip. 1. par. capitul. 1. num. 32.* Didacus Perez *libr. 3. titul. 13. l. 6. pag. 718. versicul. Ratio est quia*, & optimè *in l. 5. in gloss. pueden conocer, titu. 1. lib. 2. ordin. pag. 169.* Nauarrus *in Manuali Latino, capit. 27. num. 69.* Ioann. Gutierrez *de iurament. confirmator. 1. part. cap. 2. numer. 26.* Bartol. Humada *in l. 13. titul. 13. part. 2. in glossa 4. verbo, Ni fuerça, ex numer. 1.* Hieronym. Portoles *in scholijs ad Molinum, § firma, numer. 101.* Gregor. Lopez *in dict. l. 13. in glossa, Ni fuerça*, Vinal. *in Cãdelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cœna Domini, casu 14. ex numer. 102.* & optimè *casu 16. numer. 115.* optimè Salzedus *in additio. ad praxim crimin. Cano.* Bernard. Diaz *cap. 102. littera A.* Lancelotus Robert. *de attentat. 2. part. cap. 4. num. 36.* Cened. *in collect. ad Decretum. 1. p. collect. 5. num. 3.* & alij plurimi, quos omitto, & videre poteris *in tract. de Regia protectio. 1. p. cap. 1. à num. 119.*

Quapropter dixit Quintus Curtius *libro 8.* relatus à Valençuela Velazquez *in tractatu de statu, & bello. 2. part. consideratio. 6 numer. 11. Maiestatem Imperij [ju]blicæ salutis esse tutellam.*

Ad cuius conseruationem omni conatu debet Princeps † obuiare ijs, quæ vtilitati 26
publicæ aduersantur, conseruando suam præheminentiam & honorem Regium, suas Regalias, sua, & suarum Prouinciarum priuilegia, atque consuetudines laudabiles, & iure aprobatas, ne aliter inde ex contrauentione oriantur scandala, prout abundè diximus suprà *capit. antecedente.* Et ait Vannozius *in animaduersio. politic. volum. 2. num. 1978.* dixit, & satis prudenter Diuus Gregorius Ioanni. Episcopo Syracusano *lib. 7. epistol. 28.* Et Eitephanus Papa *in cap. loci. 29. quæst. 9.* ibi: *Si negligenter ea, quæ malè vsurpantur † omittimus; excessus viam* 27
alijs aperimus, habetur *in capit. peruenit. 93. dist.* Florianus de Sancto Petro *in l. sed & si quid, § manciporum, numer. 14. ff. de vsufruct.* Valençuela Velazquez vbi proximè *numer. 13.* qui *numer. 12.* aduertit; non aliam rem esse, † quæ Regnis plus noceat, 28
quàm Principem semel ammittere authoritatem, & maioriam suam, & Saluianus *libr. 7.* dicens: *Potestas magna, & potentissima, quæ inhibere scelus potest, qua si probans cum sciens patiatur, perpetrari*, Georrius Pagliar. *obseruation. 207. ad libro 2.* Cornelij Taciti. Et Salustius *de Bello Iugurtino*, ait: *Maius dedecus † esse parata* 29
amittere, quàm omnino non parauisse, imò Tacitus *lib. 15. Annalium* dixit, quod *sua retinere priuatæ domus de aliena certare Regiam laudem esse.* Vndè Demosthenes *in Oratione de Rhodiorum libertate*, ait: *Nemo enim est, qui pari contentione, & rapinas, & opes suas proprias defendat, sed de his, quæ de proprijs auferuntur, omnes vi summa pugnat, de finibus autem propagandis, opibusque augendis non ita.*

Hoc, & idem significauit † Marcus 30
Portius Cato. *contra coniurationem Catirinæ*, dicens Senatui: *Quanta maiori vigilantia occurreritis negotio; tanto magis ipsi animo cadent, sed si in vobis cognouerit aliquam debilitatis suspitionem, aut formam; illico vos inuadent animo ferociori*; ad quod plura adducit Frachetta *libro 1. de Principe, cap. 4. & l. 2. cap. 2.* Titus Liuius *lib. 8.*

Hinc ad nostrum propositum conducit, quòd Ioannes Quintinus Eçlarum *in repetition. capitul. nouitat. de iuditijs, numer. 126.* dicit in hæc: *Diuisio*

inter

inter iurisdictionem Regiam, & Pontificiam non procedit per viam repugnantiæ, sed per viam simplicis distinctionis: atque ideò quoties publica necessitas id exposcat; permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è conuerso Regi in ditionem Pontificis suum imperium exercere, nam obnoxia, & præcaria vtriusque potestas esse debet, non aliquo dominationis fastu, sed humilli, atque concordi administratione, &c.

Et *numer.* 140. addit: *Hoc pertinere ad Reges sæculi Christiani, vt temporibus suis pacatam velint Matrem suam Ecclesiam habere, vnde spiritualiter nati sunt, ne matris vlla in re violetur honestas, ne vè turbetur eius tranquilitas ab ijs potissimum, cuius est commendata,* &c.

Et Turrecremata *in cap. filijs, vel nepotibus 17. q. 7.* facit *l. 40. tit. 5. lib. 2. Recopil.* in fine.

32 Multa enim ob vtilitatem † publicam contra rationem disputandi admittuntur, & permittuntur, quæ aliàs non permitterentur de iure, text. est *in l. ita vulneratus 51. ad finem, ff. ad legem Aquiliam*, ibi: *Multa autem iure Ciuili contra rationem disputandi pro vtilitate communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest,* &c. Concordat textus *in l. licitatio, §. quod illicitè, de publicanis*, exactè Larata *conf. 45. num. 3. cum sequentibus.*

Textus etiam *in l. Lutius, ff. de euictionibus, l. item si verberatum, §. 1. ff. de*
33 *reiuindicand.* † *l. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciend.* Quibus iuribus probatur; posse Principem ex causa publicæ vtilitatis auferre dominium alicui quæsitum; de quo vidè Monetam *de commutatio. vltimarum voluntat. capitul. 8. quæst. 6. à num. 50.* & latè etiam per Martam *de iurisdictione. 1. par. cap. 41. à num. 23. & sequentibus.*

Rescripta igitur Papæ, vel alterius cu-
34 iuslibet Principis † hac de causa quando scilicet, vergunt in damnum publicæ vtilitatis, hoc est, Regni, vel Regis; detineri iustè possunt, & in eorum executione supersedendam ad effectum rescribendi, & expectandi secundam iussionem emanandam ab eodem Principe, melius de inconuenientijs, & damno publico instructo, & informato; quia damnum publicæ vtilitatis Regis, scilicet, & Regni legitimam, ad hoc causam esse iura probant, textus *in authentico vt nulli Iudicum, §. & hoc verò, collation. 9.* ibi: *Si verò huiusmodi* † *in scriptis iussio publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non* 35
lædatur Fiscus, quæ in ea comprehensa sunt adimpleat. Si verò ad læsionem est Fisci, nihil super eo omnino agi, nuntiare verò nobis primum, vt secunda nostra fiat de hoc iussio, &c. Textus etiam *in authentico* † *de mandat. Principum, §. deinde competens, collation. 3.* ibi: 36
Et nec permittere alicui proferenti præcepta cuiuscumque fori; hæc videlicet, quæ solemniter diriguntur formam aquæ causa, & portuum, & itinerum sternendorum, & imaginum, & murorum, & domuum destructionis, tamquam in publico factæ, & aliorum talium damnificare nostros subiectos. Non enim volumus, nec per talem causam vllum eis inferri damnum, &c. sequitur & facit, ibi: *Tunc suscipiens quidem talem formam: non autem aliquid agens ex ea, anteaquam ad nos nuntians secundam præceptionem nostram suscipias,* &c.

Textus est etiam ad idem † expres- 37
sus *in l. final, C. si contra ius, vel vtilitam publicam*, ibi: *Omnes cuiuscumque maioris, vel minoris administrationis vniuersæ nostræ Reipublicæ Iudices monemus, vt nullum rescriptum, nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram ad monitionem, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur, in disceptationem cuiuslibet litigij patiantur proferri,* &c. *L. nec damnosa Fisco,* † *nec* 48
iuri contraria postulari oportet, C. de precibus Imperatori offerendis, textus in l. 1. C. de petitio. bonor. sublat. lib. 10. ibi: † 49
Fiscus inuaserit: nullus sub spe munificentiæ principalis audeat proprio iure poscere, qui contra legem id ausus fuerit sperare quod non licet, &c.

Concordant nonnulla iura † Regni, *l.* 50
29. titul. 18. part. 3. Cartas, ò priuilegios, yà de otra manera, que son contra fuero, è contra derecho, citas pueden ser ganadas en muchas guisas, Ca ò son ganadas contra derecho de nuestra Fè, de que fablamos en el primero libro; ò contra los derechos del Rey, ò son contra derecho del pueblo comunalmente, ò contra derecho de algun home señalado, &c. Et dezimos, que si son contra la nuestra Fè non han fuerça ninguna, nin deben ser recibi-

das en ninguna manera, nin deben valer, è si fueren contra los derechos del Rey, non deben ser luego las primeras cumplidas,&c.

Et *in l.30.* sequenti continuatur dispo-
41 sitio † præcedentis in hæc: Si contra derecho comunal de algun pueblo, ò a daño dèl fueren dadas algunas cartas, non deben ser cumplidas las primeras, ca no han fuerça, porque son a daño de muchos, mas debenlo mostrar al Rey,&c.

Ad idem est etiam textus expressus ad hunc articulum retentionis *in l. 14. titul. 3. libr. 1. Recopilation.* ibi: Y como quiera que esta preheminencia redunda en nuestra Real dignidad, principalmente del vso y guarda della, se sigue grande honra, y prouecho a nuestros subditos y naturales, &c. Et iterum: Porque vemos y sentimos quantos inconuenientes esto trae à nuestros Reinos, y quanto es en derogacion y menqua de nuestra Real dignidad, y de la Corona de Castilla, &c. Et iterum circa finem, ibi: Y otrosi mandamos, y damos facultad a todos, y qualesquier nuestros subditos, y naturales, que sobre esto se puedan oponer, y fazer resistencia, pues la tal oposicion [illegible] preheminencia, y honra y [illegible] cia de su Rey, y [illegible] idem, & [illegible] *l. 15. [illegible]*. ibi: Y porque nuestra [illegible] la honra de nuestros [illegible] &c.

Et *in l. 24. eodem titul.* [illegible] ibi: Lo qual es en mucho daño y perjuyzio de nuestros Reinos,&c. Et *in l. 25.* ibi: Y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos, y naturales dellos, &c. Et ibi paulò post loquendo de litteris Apostolicis in damnum Regni, & Regis: Que sobresean en el cumplimiento dellas, y no las executen ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, y las embien ante nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que se vea y prouea la orden que conuenga, que en ello se ha de tener.

Et idem etiam disponunt leges eiusdem tituli citatæ, quæ omnes loquuntur in conseruatione præheminentiæ, & vtilitatis publicę Regis, & Regni, & eorum laudabilis consuetudinis immemorialis, ne exteri obtineant à Sede Apostolica beneficia Ecclesiastica horum Regnorum, cum hoc redundet incommodum, salutem & vtilitatem Reipublicę.

Ex quibus omnibus iuribus † vnum no- 42
tabile deduces, quantam connexionem, & vinculum habeant interse vtilitas, aut damnum Regni, & Regis; conuertuntur enim ad inuicem; non enim possumus dare damnum Regni, quin redundet in damnum Regis, & è conuerso, prout à principio huius capituli latiùs comprobauimus.

Vtroque enim casu vertitur vtilitas publica, prout mirabiliter deducitur ex *dict. authentic. vt nulli Iudic. §. & hoc verò*, ibi: *Publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus*,&c. Quo quidem textu præcedit genus in illis verbis (*publicum respicit*) & sequitur † enu- 43
meratio speciei ibi (*Et siquidem non lædatur Fiscus*) loco exempli, quod non restringit genus præcedens, textus optimus *in l. quæsitum. 12. §. final, ff. de instructo fundo leg.* Iacobus Gallus *consil. 69.* per totum, latè Castillo *controuersiar. tomo 4. capitul. 41. à numer. 18.* Quia quoties multa habent eandem rationem, † licet de vno 44
tantum fiat mentio videtur fieri exemplariter, non restringendi gratia, Castillo *tom 6. cap. 177. num 2.* de quo altiùs tractatur infra *cap. 9. hac 1. part. à num. 15. cum multis seqq. citibus.*

Hinc est quod fere omnes Doctores 45
tractantes de hac praxi Hispaniæ † in retinendis litteris Apostolicis inter alias causas præcipuè hanc publicæ vtilitatis temporalis, Ecclesiasticæ, & spiritualis legitimam probant, Simancas *de Catholicis institut. titul. 45. de pœnis, numer. 35.* in hæc: *Vnde fit, quòd si aliquid Papa decernat contra publicam vtilitatem, vt puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile, manu Regia detineri, & impediri soleat, quia Regum officium est ab huiusmodi noxijs populos sibi subiectos liberare, & iure naturalis defensionis liceat Principibus sæcularibus, cum moderamine inculpatæ tutellæ, idest, salua semper in omnibus Summi Pontificis authoritate, obuiare, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur*, Hieremias *capitul. 21. cum sequentibus, capit. Regum. 23. quæstio. 5.* Stephanus Aufrer. *de potestat. sæcular. regul. 2.* Guillelmus Benedict. *in cap. Raynuntius, verb. Et vxorem, nu. 114.*

Ca-

Caietanus *de potestate Papæ, capit. 27.* Nauarrus *in dict. cap. cum contingat, de rescriptis. 1. remed. fundament. 10.* Hermos. *lib. 7. instauratio. Religionis, cap. 25.* hæc Simancas.

Palatius Rubeus *in tractatu de benefi-*
46 *cijs vacantibus* † *in Curia, §. 11. per totum,* & præcipuè *col. 4.* ad fin. & coluna sequenti; vbi probat hanc retentionem litterarum Apostolicarum in damnum Regis, & Regni, cùm ex eis nasci præsumatur scandalum omnino vitandum, & per totum, §. illum.

Doctissimus Præsul Couarruuias *prac-*
47 *ticarum quæstion.* † *capitul. 35. numer. 4. in principio*, ibi: *Ne quidfiat in Reipublicæ dispendium, & in dict. num. 4. versicul. Sic etiam in his Regnis*, ibi: *Ne quidfiat, & obtineatur falsis præcibus, & importunis suggestionibus aduersus Regni, Regumque Hispaniarum priuilegia, & Apostolicas concessiones. Denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis huius Prouinciæ vtilitatem*, &c.

48 In his etiam † terminis Driedonius *in libro 1. de libertate Christiana, pagin. 183.* loquendo de hac Bullarum retentione, ibi: *Sed quod vellit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promouere, &c.* Quem Driedorum etiam allegat Couarruuias ibidem, *dicto numer. 4.* qui *& in dict. capitul. 35. numer. 6.* in principio, iterum repetit, ibi: *Litterarum Apostolicarum quandoque differri executionem, ac suspendi Regio Prætorio Decreto, & authoritate, vt Maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis afficiatur incommodis, & grauaminibus Respublica ista propter multa, quæ ab ipso falsis præcibus, & suggestionibus impetrantur, quòd minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per synceram, intamque narrationem certò scirct, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali huius Regni, & Principatus recto regimini sit conducibilius.*

49 Et ipsemet Couarruuias † iterum *in capitul. 36. sub numer. 13. versicul. Hæc verò scripsimus*, ad finem, ita loquitur: *In aliquot tamen casibus, quibus hæc Respublica existimat, & experimento cognouerit maximè lædi, & multorum hominum suggestionibus, falsisque præcibus grauari, per supplicationem multis nominibus obsequentissimam ab ipso Sanctissimo Pontifice remedium sperantes*, &c. Et vlteriùs in eodem *capit. 36.* in principio, ibi: *Donec per supplicationis auxilium Summus ipse Pontifex certior fiat, quantum detrimentum hinc Reipublicæ immineat, quàm grande scandalum ex hisce frequentissimis derogationibus, vt tandem huic læsioni publicæ occurat*, &c. Et ampliùs *capitul. 35. sub numer. 3. versicul. 5.*

Salzed. *in addition. ad Praxim.* Bernard. Diaz, *capitul. 54. numer. 20. & numer. 21.* ibi: *Sed ideò litterarum* † *executio suspenditur, vt Pontifex certior factus intelligat, quot, quantisque in calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando falsis præcibus, & suggestionibus gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas Sanctissimus Antistes minimè concederet, si ea damna, & incommoda, quæ maximè aduersantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis haberet*, &c. 50

Alphonsus Azeued. *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilationis, num. 42.* ibi: *Si ergo Principi,* † *vel Regno damnosa peti non debent,* 51 *& si petantur, & concedantur, censentur per importunitatem concessa, & per circumuentionem, & subreptionem tamquam præiudicialia, cùm in derogationem tanti priuilegij sint, & in damnum Regis, & Regni obtenta*, &c. *& numer. 43.* in principio, ibi: *Dicendum est, rescriptum, priuilegium, vel gratiam, in contrarium concessa damnosa esse, & præiudicialia Regno*, &c. Vbi latè prosequitur, & iterum *à num. 46.* & meliùs omnino videndus, *à num. 49.* ad fin. *& num. 50.* vbi de damno Regis, & Regni latiùs discutit, & legitimam causam ad retentionem probat.

Camillus Borrellus *in tractatu de præstantia Regis Catholici, capitul. 52. numer. 4.* vbi loquendo de hac praxi Hispaniæ in retentione Bullarum in hæc, inquit: *Et ideò Regios Magistratus suspendere executionem litterarum Apostolicarum, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat*, &c.

Cenedus *in quæstio. Canonic. quæst. 18. sub num. 19.* ibi: *Sed ideò litterarum* † *exe-* 52 *cutio Regia authoritate à Summis Senatoribus suspenditur, vt Pontifex Summus certior factus intelligat, quot quantisque calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando aduersus has leges pro bono Reipublicæ, omnium*

populorum consensu æditas, & aduersus immemorabilem consuetudinem, tot sæculis præscriptam falsis precibus, & suggestionibus Gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas sanctissimum Antistitem minimè concessurum meritò arbitramur; si ea damna, & incommoda, quæ maximè aduersantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis sua Beatitudo haberet, &c.

Castellus à Bobadilla *in Politica lib. 2. capitul. 18. numer. 208.* ibi: *Para que informado* † *de la verdad y congruencia prouea y mande lo que a la salud y bien vniuersal de la Republica espiritual y temporal mas conuenga.* 53

Pater Henriquez *libr. 2. de Pontificis elaue, capitul. 23. §. 3.* vbi dicit retinendas litteras Apostolicas in derogationem Concilij Tridentini expeditas, ob bonum publicum, ne inde oriatur scandalum. Et quod publica vtilitas, seu damnum Regni, aut Regis sit iusta causa ad retinendas litteras Apostolicas, plures referens probat Pereira *de manu Regia 2. p. ca[illegible]. num. 2. & à numer. 4. & seqq.* qui bene [illegible] ad propositum videndus.

Cerola † *in pra[illegible] litteræ Apostolicæ*, loquitur [illegible] hac retentione Bullarũ quando verguat in damnum, & præiudicium Iuris Regij. 54

Manuelis Rodriguez *quæstion. regular. 1. tomo, quæstion. 6. articul. 8.* dicit, posse fieri † hanc retentionem literarum Apostolicarum, si notum sit Senatoribus illud conueniri conseruationi, & paci Reipublicæ temporalis (& eo dumtaxat citato) idem dicit Hieronymus de Zeballos *in tractatu de cognitione per viam violentiæ, glossa 6. sub numer. 64.* & ipsemet Zeballos *in communi contra communem, quæstio. 897. sub numer. 367.* refert Vitoriam *in relectio. de potestate Papæ, & Consilij, capit. 27. propos. 22.* Quòd non solum licebit non parere talibus mandatis; sed etiam facto, & vi resistere illis potest, maximè intercedente publica vtilitate Principis seruato moderamine inculpatæ tutellæ. 55

Nam vbi ex præcepto Papæ præsumitur publicum statum Ecclesiæ perturbari, † vel aliqua mala futura, non est obediendum statim, vt per Aymon Crauetam, Menochium, & alios probat Alphonsus Azeuedus *in l. 14 titulo 3. libro 1. Recopilatio. numer. 32.* 56

Pulchrè Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, capitul. 71. à num. 58. & sequentibus.* Antonius Scapius *de iure non scripto, lib. 1. cap. 16. num. 1. & 2.* plurimi citantur suprà *capit. 3. §. vnico, à num. 67. cum sequentibus.* Et videndus est Menochius *consil. 1000.* per totum, *libr. 10.* maximè *numer. 27. & sequentibus, & numer. 60. & sequentibus, & 97.* vbi adduxit exemplum de quodam Cardinali expulso à Regno Franciæ ex hac ratione turbati publici status. Et simile exemplum, & ob eandem causam audio in Hispania permanere, è qua Nũtium Apostolicum expulsit sapiens Rex ille Philippus Secundus, eò quòd inobediens resistere præsumpsit decreto Senatus, quo declarauerat vim illum fecisse.

Ac insuper per Felinum *in capit. si quando, de rescriptis, verbo, Supersederi,* † *column. 2.* dicit Gregor. Lopez *in l. 29. sub glossa 2. verbo, Contra los derechos del Rey.* Quòd rescriptum concessum ad priuatam vtilitatem nõ derogat concesso ad vtilitatem publicam, etiam si ex certa scientia, & motu proprio sit expeditum. Optimè etiam Rodericus Xuarez *in allegatio. 12. à num. 48. & seqq.* 57

Et facit ad hæc validissimum fundamentum; nam si priuilegium (non loquor de simplici, † & gratioso, quòd ad libitum Principis reuocari potest) quòd transit in contractum, aut ob aliquam causam onerosam obtentum potest ex causa publicæ vtilitatis reuocari, multi Doctores tenent, quos refert & sequitur Antonius Gabriel *practica. conclus. titul. de iure quæsito non tollendo, conclus. 6. numer. 19. iuncto num. 6. cum tribus sequentibus,* Pater Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disputat. 33. num. 3.* Suarez *de legibus, lib. 8. capi. 37. numer. 9.* Moneta *de commut. vltim. volunt. cap. 8. q. 6. à num. 500. cum sequentibus;* qui alios plurimos Doctores allegant. Ergo à fortiori gratia simplex beneficij poterit suspendi, vbi adest causa publicæ vtilitatis. 58

Et quod priuilegium, quòd transijt in vim contractus, vel aliàs onerosum † ob remunerationem seruitiorum, vel expærtio, ex quo fuit tertiò ius iam quæsitũ potest reuocari, aut modificari quando est nocium Regi, aut Regno, & publicæ vtilitati. Probant Doctores plurimi, in vnum relati à Castillo *controuers. tom. 5. c. 89. à nu. 93. & à num. 86. cum seqq.* 59

Hinc etiam oritur quod ob bonum Regni, & ob causam † publicæ vtilitatis potest Rex temporalis concedere legem, ne alienigenæ obtinere queant beneficia Ecclesiastica in suo Regno, vt ex Angelo, Capicio, & Azeuedo, Antonio Thesauro, Petro Anto- 60

tonio Petra, Portoles, Iacobo Canserio, Flaminio Parisio, Azor, & alijs diximus *capit. præcedenti 4. vers. Hinc est quod ad euitanda scandala, num 58.*

Quo pertinet quod dicit Barbosa *in collectan.* † *ad cap. si quando, de rescriptis in additio. tomo 2.* post principiū, *& in versic. ibi. post numer. 3. in textu ibi, &c.* Quòd ob aliquod scandalum, vel notabile malum præsertim publicum non sint exequendæ litteræ Apostolicæ, sed supersedēdum in earum executione. 61

Et post alios Doctores multa ad hoc idem congerit omnino videndus, Rodericus Xuarez *in allegatione 12. num. 48. cum sequentibus.*

Dicit etiam post alios Anguianus *in tractatu de legibus, controuers. 5. num. 5. numer. 16. & num. 18.* Quod quando ex executione litterarum Apostolicarum timetur aliquod damnū notabile, aut notabile præiudicium probabiliter debeat in ea supersederi, nullam enim damnum istius qualitatis potest dari, quàm hoc tangens publicam vtilitatem Regni, vel Regis ex supradictis.

Quibus adde, † quæ suprà *capit. 2. hac 1. part.* diximus, *versicul. Quamuis à lege lata, &c. num. 148. cum multis sequentibus,* vbi de causa legitima tractauimus, ob quam à lege superioris Principis queat supplicari, quoniam rectè conducunt ibidem scripta materiæ huius capituli. 62

Quare ad harum causarum rectam exa- 63
minationem † Senatus sui Patribus Rex Catholicus commisit, & merito confidit, quibus horum negotiorum comprehensio competit, qui indies pro salute Reipublicæ horum Regnorum tuenda, & conseruanda continuò euigilant, hiq́ue scientia, & experientia, zœloq́ue Christianissimo melius cognoscunt, quæ vtilitati Reipublicæ, & Regi magis sit aptius, & conuenientiùs, vel adhuc nociuum, & letale iuxta quæ Cassiodorus *libr. 8. epistol. 9.* in hæc: *Senes ipsi Consi-*
64 *lijs sapientiam* † *discunt, & à maturis in communi quæritur, quòd pro omnium salute, & vtilitate tractatur, solatium curarum frequenter sibi adhibent maturi Reges, & hinc æstimantur meliores, si soli omnia non præsumunt.* Hinc Tacitus *lib. 1. Annalium,* experiendo dixisse: *Quàm arduum, quàm subiectum fortunæ regendi cuncta onus. Proinde in Ciuitate tot illustribus viris subnixa satius esse, non ad vnum omnia differri plures facilius omnia Reipublicæ sociatis laboribus executuros, &c.* Quiquidem præ oculis habent illud Claudiani:

Tu Ciuem, Patremq́ue geras, tu Consule cunctis.
Non tibi: nec tua te moueant, sed publica damna.

Tanti enim Senatores præclari cognoscunt, & sciunt † mores Regni, consuetudines, & priuilegia, necnon Regis, ad quos meritò pro causa iustæ, & legitimæ retentionis confugiendum est, iuxta illud Esther. *cap. 1.* ibi: *Interrogauit sapientes, qui ex more Regio aderant ei, & illorum faciebat cuncta consilio scientes leges, ac iura maiorum, &c.* 65

Quibus Senatoribus benè quadrat illud *Sapientiæ 8. cap. 8. Sciunt præterita,* † *& de futuris æstimant eruditè.* Seneca *Trag. 7. Si iudicas cognoscere, si regnas iube condaci-* 66
bile est enim hominum mores nosci; facit textus *in capit. de quibus 20. distinct.* ibi: *Seniores Prouinciæ Congrega, & eos interroga, facilius namque inuenitur quod à pluribus senioribus quæritur, cap. porrò 84. dist.* Iob *capit. 22. In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.*

Ipsi etiam tot prudentes Christiana pro- 67
uidentia agnoscunt † ex præsentibus accidē tibus, quæ damna futura erūt precauenda, vt dicit Laurent. Iustinian. *de casto connubio, capit. 6. ante omnem euentum, quæ futura sunt aduersa cogitanda proponuntur, & futura tamquam præterita examinanda sunt, vt nihil noui contingere videatur, &c.* & Cassiodorus *lib. 3. epistola 48. Tamen prudentiæ* 68
nihilominus est, † *cauere etiam, quæ non putantur emergere, &c.* Et iuxta Terentianum *illud est sapere, non quod ante pedes modo est, videre; sed etiam illa quæ futura sunt, prospicere, &c.* Augustinus *de spiritu, & anima,* ibi: *Prouidentia* † *est notio futurorum per* 69
tractans euentum, cuius officium est ex præsentibus futura perpendere aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.

Quibus quidem doctissimis Senatoribus conuenit rectè, quòd de Consiliarijs dixit Alphonsus Rex *in l. 5. titul. 9. part. 2. E tales deben de ser los Consejeros al Rey que muy de lueñe sepan catar las cosas, è conocerlas antes, &c.* Et iterum ipse Rex *in l. 1. titul. 5. part. 5. E porende debe catar muy de lueñe las cosas, que son a su pro, è a su honra, è a su guarda.* Et probatur Genes. *capit. 49. & 41.* Et Daniel. *27. cap.* Scientia etenim, prudentia, & arte debent coniectare, quæ vtilitati publicæ conueniunt, vt inquit Plato. *libr. 6. de sapientia Ciceronis Philipp. 11.* Pro quibus meritò voluit fortissimis humeris (in quibus tota Hispa-

nica

nica Respublica validè requieſcit) poteſt rectè Regi noſtro Catholico dici, quòd Claudianus in Rufinum.

Quid dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapſuroque tuos humeros obieceris Orbi?

Alia multa circa Senatus huius ſupremi gra
70 uitatem, † fidem, & authoritatem, vigilantiam aſſiduam in Reipublicæ ſalute, atque etiam quanta vbique debeatur fides eius relationi fideliſſimæ poſt examẽ cauſæ vrgẽtis ad retentionem litterarum Apoſtolicarum, longa ſeriè ſcripſimus *in cap. 3. §. vnic. à numer. 45. verſ. Sed licet hæc ita ſe habeant.* & pluribus *num. ſeqq.* & ſignanter *à nu. 53. vſque ad finem §.*

Hæc etenim vna eſt obligatio Regis, vt
71 pro ſalute Reipublicæ † ſemper euigilet, cum finis, quo Reges, & Regna inſtituta fuère, & creata, is ſit dumtaxat, vt regnent, Regnumque in pace conſeruent, ac iuſtitia, Cicero. *libr. 2. de officijs*, Ariſtoteles *1. Æthicor. lib. 4.* Cremen. in Rauſid. *capitul 2.* Plato. *lib. 1. Ciuili.* Diuus Thomas *in opuſculo ad Duciſſimam Barbam*, Valençuela *conſil. 70. numer. 3.* Azeued. *conſil. 37. numer. 16.* Molina *diſputat. 25.* Bobadilla *in Politica. lib. 2. capitul. 1. num ... & 2.* Top. *de Princip. poteſtat. §. 5. numer. 27.* Barbellus *conſil. 111. numer. 47.* Caualcanus *de brachio Regio, part. 1. numer. 124.* Menochius *conſil. 1283 numer. 33.* Aldouin. *conſil. 20. numer. 218.* Petrus Gregor. *de Republica, lib. 6. capit. 6. numer. 4. & 5.* Natta *conſil. 179. numer. 3.* Parladorius *libr. 2. rerum quotidianarum, capit. 1. num. 5.* Afflictis *deciſ. 265. num. 80. & 81.* Marta *cap. 116. num. 21.* Galliac. *conſ. 1. à num. 57. & conſ. 46. à num. 21. & 22.*

72 Retentionis igitur † remedium hoc, quatenus tendit ad humani generis vtilitatem & ſalutem Reipublicæ, vt fauorabile omnino ample extendum erit, vt iura docent, *l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. l. congruit, ff. de officio Præſid. l. cum hi de tranſactioni. l. ſicut de ſeruitutib. l. in ſundo de rei vindi. l. 3. §. hi qui*, ibi: *Quòd in commune vtile eſt, ff. ad Silanian.* facit *l. ſi operis, §. penult. l. ſi longius. 10. §. 1. de iudicijs, capit. licet Hæli. de ſimonia, capit. vt famæ, de ſentent. excommunicat. cap. fin. de poſtulat. Prælat. B. in l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſit. libr. 11.* & ibi latè Lucas de Penna, Bald. *in l. 1. numer. 5. C. de nouo Cod. facien. & in l. omnes populi, numer. 23. de iuſtitia & iure, & in Authent. ingreſſi, numer. 24. in fine, C. de ſacroſanctis Eccleſ. & in l. cum quidam, column. 5. verſicul. Primò ergo, ff. de liberis, & poſthum.* Felin. *in capit. de quarta, col. 5. de præſcriptio.* Decius *in capit. Eccleſ. Sanctæ Mariæ in fin. verſicul. Et materia fauorabilis, de conſtitutionibus, & in conſil. 327. numer. 5. & conſil. 65. column. 2.* Alexander *conſil. 171. colu. 2. verſicul. Fortificat. lib. 3.* Romanus *conſil. 105. column. vltima*, Farinacius *conſil. 25. numer. 13. libro 1.* Vbi Fabianus Cenſolinus, *littera H.*

CAPVT SEXTVM.

Nouitatis & abuſus notorij cauſa, an legitima ſit dicenda ad Bullarum retentionem.

SVMMARIVM.

TErminos antiquos à Patribus noſtris conſtitutos tranſgredi non libet, num. 1.
Mutatio ipſa conſuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate nouitate, perturbat, numer. 2.
Nouitatis, & abuſus effectus eſt turbare Rempublicam, & ſtatum publicum inquietare, num. 3.
Omne nouum, & incognitum, quid ſaſpectũ eſt, ibid.
Mutatio in melius ſæpè numero conſueuit maiorum malorum eſſe principium, ibidem.
Nemo eſt tam fortis, qui rei nouitate non turbetur, ibid.
Periculoſa eſt omnis in Republica legum mutatio, ibidem.
Eccleſiaſtica inſtituta, & Concilia laudabiliter in Regno obſeruata, & moribus Prouinciarum recepta ſemper conſeruãda ſunt, num. 4.
Ex nouitate, & abuſu turbatio populorum oritur. num. 5.
Ad perpetuã, & communem vtilitatem, quæ facere introducta, nulla mutatione variandaſunt, num. 6.
Statuta ſaluberrima à maioribus conſtituta, nec excedenda, nec immutanda ſunt, numer. 7.
Ex mutatione, & nouitate circa ea, quæ à patribus noſtris admiſſa ſunt, iuri publico detrahitur, num. 8.
Ex nouitate, abuſu, & mutatione eorum, quæ

quæ ab antiquo sunt obseruata oritur scandalum tamquam causa à causato, numer. 9.

Ecclesiæ vniuersalis concordia custoditur, si quæ à patribus institutæ fuere; ætas subsequens reuerenter obseruet, num. 10.

Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diu contulit beneficia, ne ex nouitate, & mutatione oriatur scandalum, numer. 11.

A restitutione Regni excusatur Rex etsi iniustus possessor, si magnum damnum inde oriatur suo statui, ibidem.

Iuripatronatus laicorum, licet de iuris rigore posit Papa derogare, tamen non est faciendum cum tanto Regis, & Regni scandalo, num. 12.

Si ex præcepto iniusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari non est parendum. num. 13.

Propter scandalum vitādum recceditur à forma data, num. 14.

Ob scandalum vitādum Ecclesia patitur Decimas nō solui in Prouincijs, in quibus solui non consuerunt, num. 15.

Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem, num. 16.

Multa per patientiam tollerantur, quæ exigente iustitia si in iudicium deducerentur non tollerarentur, num. 17.

Canonem nouum Papæ potest Episcopus contradicere, eò quòd Regioni suæ non conuenit, num. 18.

A constitutionibus maximè Pontificalibus supplicari licet eo, quòd non conueniant moribus vetustis Regni, num. 19.

Nouitates, & abusus cum sint genitrices scādali in damnum publicæ vtilitatis, iusta causa est ad Bullarum retentionem, num. 20.

Nouitates, & abusus valde duri vulgo apparent, num. 21.

Vniuersalis vulgi opinio est quodam modo ius naturale, non artificiose, sed originaliter gentium mentibus infixum, num. 22.

Rescriptis Principum insolitis non est parendum, num. 23.

Insolitum dicitur, quòd non solet fieri, solitum verò quod aliquando factum fuit, numer. 24.

Contra insolita rescripta præsumitur, idcò in eorum executione supersedendum, num. 25.

Rescriptum continens inconsueta suspectum est de falso, num. 26.

Abusus dicitur perperam, & contra ius, ac rationem vti, num. 27.

Abusus in iure vocatur pernicioſus, detestabilis, & illicitus, ibid.

Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu vsus nullus fiat, num. 28.

In Regno Franciæ apellatur ad Senatum ob abusu notorio facto per Ecclesiasticos contra sancta Decreta, & concordata. numer. 29.

De abusu notorio potest Curia cognoscere, quando veniat quis contra authoritatem Regiam. num. 30.

Et contra sancta decreta, & concordata. numer. 31.

Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam, num. 32.

Regaliorum tanta est vis, vt si quis aliquid impetret in diminutionem iuris Regij Curia rescindit. num. 33.

Retentionem Bullarum ex abusu, & nouitate scādali genitrice, ne status per turbetur licitè fieri, iustamque & legitimam esse causam multi probant, num. 34.

Litteræ Apostolicæ pretextu violentiæ retinentur quando continent nouitatem circa decimas, aut redecimas, num. 35.

Nouitas, & abusus notorius violentia quædam est, num. 36.

Princeps inter personas Ecclesiasticas potest obuiare nouitati, & abusui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, numer. 37.

Pro nouitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium, num. 38.

Priuilegia Regis, aut Regni expresse, & tacite concessa per Sedis Apostolicæ toleran tiam irreuocabilia, & intacta esse debent, cum fuerint in remunerationem seruitiorum concessa, & tollerata diù, num. 39.

Si negligenter ea, quæ male vsurpātur amittimus, excessus via aliis aperitur, numer. 40.

Priuilegia, & tollerate consuetudines Regni, & Regis tūquam facta, & in tutelæ prò protectoribus, & defensoribus Ecclesiæ, nec conuellendæ, nec mutandæ a Pontifice sunt, num. 41.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

1 PROVERBIORVM *capitu.* 22. sapiens ait: † *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui.* Et Deuteronom. *capit. 8. Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi.* Repetitum *in capit. 8. Ioh. Interroga enim generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrum memoriam.* Et per Hieremiam docemur *cap. 6. State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea.*

Laudabiles igitur consuetudines in aliquibus † Regnis, & Prouincijs à Sancta Sede Apostolica diù tolleratæ, priuilegiaque ob remunerationem concessa Regi, aut Regno, intacta semper manere debent, nec nouitate turbari, etsi ex mutatione, & abusu videatur vtile nasci, vt & mirificè docet Diuus Augustinus *epist. 118. cap. 5.* ibi: *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat,* &c.

2 3 Nouitatis quidem, & abusus † is est incuitabilis effectus, turbatio Reipublicæ, ac inquies publici status. Tamquam summopere nociuæ, nec sunt introducendæ, vbi euidens, atque manifestissima vtilitas non detegitur; exornarunt nonnullis, & contra nouitates acriter scripserunt, Arias Pinelus *in l. 2. part. 2. capitul. 4. numer. 2. C. de rescindenda vendition.* Alciatus *regul. 2. præsumptio.* 80. Ioann. Nouizan. *consil. 26. numer. 9.* Menchaca *de succes. creat. §. 30. numer. 312.* Mantica *in Inchirid. rerum singula. capit. 5.* Pater Villalobos in loco statim referendo, Menochius *præsumpt. 34. libro 5. & in consil. 302. numer. 16. volum. 4. & in cons.* 1042. *numer.* 11. Franciscus Viuius *decisio. 255. numer. 26. & sequentibus,* Rebuffus *in Rubrica de rescriptis, num. 25. & in tractatu nomination. quæst. 30. numer. 34.* Calistus Ramirez *de lege Regia, §. 11. numer. 31.* Gregor. Lopez *in l. 33. titul. 12. part. 5.* Doctissimus D. Ioann. Baptista Valençuela Velazquez *in consil. 24. à numer. 1. cum sequentibus, tomo 1.* vbi refert Ludouicum Morocium *responso 99. numer. 1. & sequentibus,* vbi & illud refert Tertuliani: *Nouum omne, & incognitum quod est, suspectum est,* & addit, quòd maximè reprehensione dignus est, qui nouitates introducit, ex *capit. hæc autem scripsimus 33. distinctio.* etiam si bono animo id facere dicat, cum adhuc ex eo detur origo malorum: nam vt ait Lucianus *libr. 1. verarum historiarum. Sæpè numero etiam mutatio in melius maiorum malorum consuevit esse principium,* addit idem Valençuela metipse quod inquit, Cæsar. *lib. 6. de bello Gallico, nemo est tam fortis, qui non rei nouitate turbetur,* & vltra eum Franciscus Balduinus *in §. sed naturalia, numer. 24. & 25.* Notabiliter obseruat; quod periculosa est omnis in Reipublica mutatio legum, nam eam sequitur repentina quædam, & morum, & vitæ mutatio, videndus Pater Villalobos *in Summa, titul. 2. de las leyes, dificul. 37. numer. 2.* Quare dicit Consultus *in l. penultim. ff. de constitutio. Principum,* ibi: *In rebus nouis constituendis euidens esse vtilitas debet* Sanct. Thomas. *2. 2. quæst. 79.* Soto *de iustitia & iure, lib. 1. quæst. 7. articul. 1.* Sarmiento *libr. 2. selectar. capitu. 4. numer. 9. in fine,* Simancas *de Catholicis institut. titul. 31. numer. 28.* Menochius *consil. 52. numer. 154.* & plures relati à Bobadilla *in Politica, libr. 1. capit. 5. numer. 9.*

Semper enim nouitas nociua est Reipublicæ, † & scandali nutritiua ex supradictis, & specialiter probandis inferius. 4
Docet Leo. Papa *libr. 12. epistola 82. ad Anastasium, capitul. 2. Si ea destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iustè comprobarer, testante veritatis voce,* relatus *in cap. si ea destruerem 4.* in ordine. *25. quæstio. 2. & in capitul. 2.* ibi: *Nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari,* &c. & *in capit. 3.* ibi: *Nec prætermitti posset hoc, quod antiqua Patrum institutio.*

Conducunt alia plura iura Ciuilia adducta suprà *capit. 1. à numer. 181. vers. Atque tandem,* &c.

Conducit quod S. Ioann. Chysostom. *super Psalmo 43.* ibi: *Non enim pro vxoribus & liberis & ancillis, patriæque euersione, & captiuitate, sed pro lege, & patria Republica pugnabant,* &c.

Canonica etenim instituta, & œcumenica Concilia Patrum antiquitus disposita, & laudabiliter obseruata in Regnis, moribasque Prouinciarum recepta & cautissima semper conseruanda sunt, & in tuto esse debent. Facit illa celebris sententia Cassiodorij *lib. 2. epistola 4. Delectamur vetustatis inuento, & sequi regulas constitutas libenter amplectimur; quia locus surreptionibus non relinquitur quoties rationabiliter constituta seruantur.* Idem Cassiodorus *libro 10. epistola 25.* Et Magister Aluarez Archie-

chiepiſcopus Tranenſis *in Iſaiam, capit. 11. num. 13.*

Eraſmus à Cochier. *in theſaur. Politicor. 1. part. lib. 1. capitul. 5. in verſicul. Nec mente tantum, cum P. in Gallo*, inquit: *Maiorum enim inſtituta tueri, ſacris ceremoniiſque retinendis ſapientis eſt.* Et conducit valde notabile illud Mæcenatis prudentiſsimi viri conſilium, quod refert Diocaſius *libr. 52. hiſtoriar.* Simancas *de Catholicis inſtitut. titul. 46. numer. 21.* & Petrus Gregorius *lib. 33. Syntagmat. capit. 7. numer. 8. & libr. 8. de Republica, capit. 2. numer. 14.* Diligentiſsimus Præceptor noſter D. Ioan. à Solorzano *de iure Indiarum, lib. 2. cap. 16. num. 73. Deum ſemper & vbique cole, vt moribus patrijs eſt receptum, ad eundemque cultum alios compelle, &c.*

5 Cùm ex nouitate abuſu, † & mutatione conturbatio populorum oriatur, & ſeditiones atque diſcordias ſæpènumero generari per nouitates, dicit text. *in cap. cum conſuetudinis de conſuet.* Alciatus *in tract. de præſumptio. regul. 2. præſumptio. 30.* Menochius *libr. 5. præſumptio. 34. numer. 2.* Ancharranus *conſil. 157. numer. 4.* Iaſſ. *in l. in rebus, numer. 2. ff. de conſtitution. Princip.* Rebuffus *in repetitio. Rubricæ. de reſcriptis, numer. 25. verſicul. Item in rebus, & in titulo nomination. 5. quæſt. principali, numer. 34.* iuxta illud Aphoriſmum Hipocratis: *Omnes mutationes periculoſæ.* Omnis enim nouitas præſumitur mala ſecundùm Iaſſ. vbi proximè, *numer. 1. Eccleſiaſticæ moderationi* (inquit Gregorius Papa) *eſt omnino conueniens, vt quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter deciſſa, nulla in poſterum debeant refragatione turbari, in capit. Eccleſiaſticæ 12.* in ordine 25. *quæſt. 2.* repetitum *in cap. 1. 35. quæſt. 9.* ibi: *Omnibus modis Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel moderationi conueniens eſt, vt quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel deciſſa nulla in poſterum debeant refragatione turbari. & in cap. an puto. 25. quæſt. 2.* ibi: *Ea, quæ ſunt ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus inſtituta, nulla deſidia negligantur, nulla diſſenſione violentur; nulla concertatione turbentur, &c.* & *in capit. priuilegia 3.* in ordine eadem cauſa, & quæſtione, ibi: *Nulla poſſunt iniquitate conuelli, nulla nouitate mutari*, &c.

Quæ ad perpetuam vtilitatem generaliter inſtituta ſunt, † nulla commutatione va- 6
rientur, nec ad priuata trahantur commoda, quæ ad bonum ſunt commune præfixa, ſed manentibus terminis, quos conſtituerunt Patres, nemo iniuſtè vſurpet alienum, ſed intra fines proprios atque legitimos, prout quis valuerit in latitudine ſe exerceat charitatis, inquit, ad litteram Pontifex *in capit. quæ ad perpetuam 25. quæſt. 1.* Conducunt verba textus *in l. teſtamenta 18.* ibi: *Mos namque retinendus eſt fidelſſimæ vetuſtatis*; conducunt benè *l. 2. ff. de conſtitutionibus Princip. l. minimè, ff. de legibus.*

Quòd Patres noſtri, ſiue in Sanctis Canonibus, ſiue † in mundanis affixère legi- 7
bus excedere minimè debemus: contra eorum quippe ſaluberrima agnnus inſtituta, ſi quod ipſi diuino ſtatuerunt conſulto, intactum non conſeruamus, &c. Vt verbis vtar Leonis Papæ IIII. relatis *in capit. idcò 25. quæſtio. 1. & in capit. quod verò 25. quæſt. 1.* ita ait Pontifex: *Quòd verò dicitis noſtris tẽporibus ſeruari debere, quæ à meis quoque prædeceſſoribus tradita, atq; cuſtodita ſunt, abſit à me, vt ſtatuta maiorum conſacerdotibus meis in qualibet Eccleſia infringã, quia mihi iniuriã facio, ſi fratribus meis iura perturbo*, &c.

Quoniam ex nouitate, & abuſu intentato contra ea quæ antiqua traditione, & con- 8
ſuetudine ſunt à noſtris Patribus, † & Prædeceſſoribus admiſſa, & conſtanter obſeruata detrahitur iuri publico, & inde tumultui & diſſenſioni occaſio datur, pacemque publicam turbari probabiliter timere debemus.

Siquidem nouitas, & abuſus maximum vinculum, † & affinitatem habent cum ſcan- 9
dalo, & tamquam cauſa à cauſato inter ſe habentur, quod omni conatu euitandum eſſe. Docet Pontifex *in capit. quod dilectio, de conſanguinitate & affinitate*, in hæc mirabilia verba, ibi: *Vnde in hac parte conſultius duximus multitudini, & obſeruatæ conſuetudini deferendum; quàm aliud in diſſenſionem, & ſcandalum populi ſtatuendum quadam adhibita nouitate, &c.* Quo alio teſtimonio huius veritatis egemus, aut quærimus? Probat inſuper textus *in capit. conſuetudinis, de conſuetudine*, ibi: *Et plerumque diſcordiam pariunt nouitates. nouitas* (dixit Ioannes Chryſoſtomus homilia 9. ad Corinth. 2.) *omnium animos effundit. ea verò acerbitatem maiorem affert. quæ pirſcorii rituum fundamenta effringit, ac leges radicitus euellit, &c.* Semper enim nouitates Rempublicam lædunt, vt ex Ariſtotele refert Patricius *de Republica, lib. 3. titul. 1. num. 44.* ibi: *Ciuitatis ſtatum diligant, contentique*

eo nihil moliantur, nihil cogitent, quod alienum, nouumque sit, sed eam viam irepergant, quàm maiores instituerunt, quæque aliorum vestigijs atrita sint, nauarum enim rerum studium semper Rempublicam labe factare solent, quàm eam aliqua ex parte meliorem reddere, &c. Nimis enim periculosæ sunt nouitates, solentque in Republica desidium parere, prout latè probat Menochius *lib. 5. præsumptio. 34.* & diximus sup. *à num. 1. cum seqq.*

Et cum hanc recognouisset veritatem
10 Pontifex † Symmachus in quadam Epistola ab eo scripta, & missa Episcopis Franciæ, hæc dixit: *Sedis Apostolicæ instituta solicitant, vt de concordia vniuersalis Ecclesiæ per vigili cura tractemus, quæ in eo præcipuè efficatius adoleuit, si ea quæ à Patribus statuta sunt, ætas subsequens reuerenter obseruent.* Quàm Epistolam ad litteram refert Pater Azorius *institutio. morali. lib. 3. cap. 36. littera E.*

Ex hoc fonte prouenit doctrina Cardinalis *in consil. 8. proposita quæstion.* in fine,
11 prudentialiter † docentis, quòd Episcopus non debet mutare cõsuetudinem, ex qua Princeps diù contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo inde orituro, sed debet rescribere Papæ, qui consuetudinem vel erradicet, vel confirmet.

Quòd plurimorum doctrina comprobatur communiter recepta affirmantium, Regem etiam iniustè possidentem Regnum aliquod à restitutionis necessitate excusari, si ex ea damnum, aut periculum aliquod timea tur in suo statu, atque si damna magna inde consequeretur Respublica, quos omnes in vnum congessit Præceptor noster D. Ioan. de Solorzano *in tractatu de iure Indiarum, libr. 3. capit. 5. à num. 25. cum sequentibus.* cuius doctrinæ argumento Nauarrus *in Commentar. ad text. in capit. cum minister. 23. quæstio. 1. & in Epistola ad Ducem de Alburquerque, versicul. Ad primum igitur, pagin. 368.* Defendit retentionem Regni Nauarræ (quòd etiam nunc possident nostri Reges Catholici) eò quod *per restitutionem præfati Regni certum est* (inquit) *apertum ire hostium Gallis inferendi maxima damna in alia Regna Hispaniæ per montes Pirineos*; & in similibus casibus prætatam doctrinam probant Episcopus Chiapi. Victoria, Acosta, Ioann. Matienzo, Ioann. Botcrus, Rebellus, Freitas, & alij, quos studiosè congessit Solorzan. modo citatus *à numer. 29.* & à princip. illius *capit. 5.* videndus.

Et supra scriptam Cardinalis doctrinã re
ferens sequitur † Felin. *in cap. nihil, sub nu.* 12
4. versicul. Vigesimo sextò, de præscriptionibus, quem, & alios sequitur Palatius Rubeus *in tractatu de beneficijs vacantibus in Curia, §. 11. column. 3. ad fin. & column. sequenti*, in hæc: Vndè licet de iuris rigore Papa præiudicare possit iuripatronatus laicorum, vt traditur in allegatis Iuribus, tamen non est fiendum cũ tanto Regis, & Regni scandalo, vt dicit Ioannis Immola, *dict. capit 2. versicul. Pontifex in fine, de præbendis, libr. 6.* quem alij sequuntur, & Franciscus Cardinalis *capit. præterea el 1. de iure patronat. & in consil. 57.* refert & sequitur Felin. *in capit. nihil, de præscriptionibus. column. 2. versicul. 26.* dicentes: Quod si ex consuetudine immemoriali Reges habent ius conferendi præbendas, & ex huius consuetudinis violatione oritur scandalum permittendum est sibi, vt beneficia conferant, quia cum scandalo nihil fiendum est, *capitul. nihil, de præscriptionibus* cum concordantijs; multo fortiùs.

Idem videtur circa præsentationem, quæ cadit in laicum, & notatur *in capit. quanto de iudicijs*, ad hoc benè facit, quod notanter voluit Imola *in capit. Inquisitione, de sent. excommunication.* in fine. Vbi dicit, quòd si ex præcepto iniusto Papæ vehementer presumitur † statum Ecclesiæ turbari, 13
vel alia mala ventura esse, non esse parendum mandato, imò peccaret quis obediendo; cum debeat futura mala præcauere, non iuuare secundùm eum, quem omnes scoumtur, &c. Imò propter scandalum † vitan- 14
dum recedi potest † à forma data à Superiore, Felinus *in dict. capit. nihil sub numer. 4. verficulo, Trigesimo secundò*, & latiùs *in capitul. cum dilecta, column. 33. versicul. Limita septimò, de rescriptis.* Hæc Palatius Rubeus.

Cui consonat, quòd propter vitandum
scandalum † probabiliter oriundum Eccle- 15
sia non petit decimas in terris, & Prouincijs, in quibus non consuerunt dari, imò præelegit læsionem talis damni ad euitandum periculum alterius maioris mali, prout est scandalum, & status publici turbatio, vt firmat Cardinalis Turrecremata *in capit. si tributum. 11. quæstio. 1. numer. 1.* per totum, & per eum fatetur Marta *de iurisdiction. 1 part. capit. 25. numer. 43.* sequitur Felinus *in dict. capit. nihil, sub num. 4. versicul.*

ſecul. Trigeſimo tertiò, vbi ad finem dicit,
16 hanc doctrinam loco † exempli eſſe ſecundum Gloſſam, eiſque applicabilem ad multa, quæ Eccleſia tollerat ob ſcandali timota, quæ ipſemet Felinus recenſet *in cap. 1. rem, quæ ipſemet Felinus recenſet in cap. 1. de tregua & pace.* Quia multa per patientiã
17 tolleranda † quæ ſi fuiſſent in iudicio deducta, exigente iuſtitia tollerari non deberent, ita dicit Pontifex *in cap. dudum de præbendis*, Alexand. Ludouiſ. *deciſ. 162. numer. 11.* vbi alij citantur.

Cui adaptatur Gloſſa *in cap. in iſtis 4 diſtin. verb. Iudicent*, quæ per textum ibi dicit: *Cùm ergo Papa vult condere Canones, Epiſcopi † poſſunt contradicere, & dicere, Ca-*
18 *non iſte non convenit conſuetudini Regionis noſtræ, &c.*

Ex hac etiam ratione multi probant Do-
19 ctores, à mandatis, † & legibus Principum ſuperiorum, & Pontificis licere ſupplicare ex iuſta cauſa, quæ tunc talis iudicatur, quando moribus laudabilibus, & veraſtiſsimis alicuius Regni, aut Prouinciæ minimè conueniunt, maximè à Conſtitutionibus Summi Pontificis Paſtoris, & Principis vniuerſalis Eccleſiæ, quæ ſub ſe tot complectitur Prouincias, & Regna, quorum mores, & conſuetudines probabiliter (quia in facto, & non iure ſcripto conſiſtunt) ignorare præſumitur, ac propterea ſupplicare licite iudicant Doctores omnes, cum ex hac nouitate, & morum mutatione turbatio Reipublicæ, & ſtatus Eccleſiaſtici probabiliter timeatur, & ex inde facilimè ſcandala oriri ſolent (vt dictum eſt) probant Caſtro *de lege pœnal. libro 1. capitul. 1. folio 8. ſub littera B.* Manuel. Rodriguez *quæſtio. Regul. tomo 1. quæſtio. 6. articul. 7.* Suarez *de legibus, libro 4. capitul. 16. numer. 6.* & Salas *de cenſur. tomo 2. articul. 3. diſputat. 4. concluſio. fin.* Salas *de legibus, tractat. 14. diſputat. 13. ſect. 4.* Anguianus *de legibus, controuer. 5. numer. 2. & per totum*, Bañez, & Salon. quos referens ſequitur Salas *dicta ſectio. 4.* Suarez vbi proximè *numer. 4.* Sed quia de hoc articulo plurima congeſsimus ſuprà hac *1. part. capitulo 2. verſicul. Nam vt inquit*, Suarez *à numer. 148. cum multis ſequentibus.* At quæ te remitto vlterius non tracto.

Et cum hæ nouitates, & abuſus ſint ge-
20 nitrices ſcandali, † & turbationis pacis, & tranquilitatis publicæ, ex quibus notabilia damna, & inconuenientia dilabuntur, omnimodo præcauenda ſunt, iuſtaque tunc cauſa & legitima dicitur ad ſuſpendendam executionem litterarum Apoſtolicarum, ne pax publica turbetur, & bonum commune detrimentum patiatur, hac propterea huic articulo abuſus, & nouitatis eas omnes doctrinas poteris applicare, quas longa manu coniecimus *in capitul. 4. & capitul. 5. ſuprà hac 1. parte.* Quæ omnino conueniunt ex identitate rationis, & ex præciſſa, & neceſſaria conſequentia, vt hactenus in hoc capite vidiſti. Cùm ex nouitate & abuſu oriatur ſcandalum in damnum Reipublicæ, atque vtilitatis publicæ.

Nouitates, & inſolita, ſeu † abuſus 21
(quæ idem ſunt in effectu) acerbiſsima, & valde dura, & aſpera vulgo ſemper apparent, eæ omnino præcauenda ſunt, vt dicit Parlanus *in conſil. 113. numer. 7. eſque ad numerum 12. folio 69.* ibi: *Quòd vulgo inſolitum, ac durißimum videtur, id quoque à Iudicibus fieri non poſſe, debemus etiam timere, † ne aliquid indican-* 22
do, vel conſulendo damnus, quod vulgo eiusdem ſit æquum, quia vniuerſalis vulgi opinio, & quæ communibus naturale, non artificioſe, ſed originaliter mentibus hominum inſixum.

Quare inſolitis reſcriptis Principum
parentum † non eſſe, ſed imò ſperni di- 23
cit Menochius *conſil. 1. numer. 343.* Giurba *deciſ. 47 numer. 1. & 2.* vbi dicit. Idcircò libenter Imperatorem concedere, *in l. reſcripta, C. de præcibus Imperator. offerend.* reſcripta, mandataque ſua non obſeruari, ſi iuri repugnent Aldouinus *conſil. 20. num. 58.* Scaccia *de iudicijs, cap. 53. ſub numer. 33.* Carthanus *de executio ſententiæ contra Bannito, capit. 5. num. 341.* plura apud Grammatic. *conſ. 45. num. 38. & 39.* Farinac. *quæſtio. 37. numer. 74.* Bolognet. *conſil. 1.* Peregrinus *conſ. 2 ſub numer. 143. volum. 2.*

Inſolitum nempè dicitur, † quòd nam 24
quam ſolet fieri, nam cum ſolitum dicatur, quando aliquid fuit aliquando factum vna vice, *l. nulla, §. ſed ſi alimenta. ff. de alimentis, & cibarijs leg.* vbi Bart. Curtius Iunior. *conſ. 19. num. 4.* Angelus, & Paulus Caſtrenſ. *in l. conſentaneũ, C. quomodo, & quando Iul.* Zephalus *conſ. 28. num. 31. volum. 1.* Doctiſſimus Præceptor meus D. Ioannes à Solorzano *in tractat. de iure Indiarum, lib. 2. capit. 24. num. 89.* Decianus *in conſ. 124. num. 8. lib. 2.* Crauetta *conſ. 899. num 6.* Teſtchus *lib. 6. litt. S. concl. 334. nu. 11.* Caſtillo *in tractat. de tertijs, cap. 9. numer. 53. in fin.*

vltra quos Doctores ex alijs nempè, ex Alexand. Raud. Petro Surdo, Gozadino Brunole à Sole, Antonio Gabriel. & alijs diximus *in tractatu de Regia protectione, 2. par. cap. 9. à num. 21. cum sequentibus*; ita è conuerso, insolitum dici, quando numquam factum fuit, probauimus ex alijs, ibidem *numer. 23.*

25 Hinc contra insolita rescripta, † & inconsueta præsumendum est, adeo vt in eius executione sit supersedendum, probant Felin. *in capit. 2. numer. 16. de rescriptis*; vbi etiam textus, pro quo facit textus *in capit. in memoriam. 19 distin.* Abbas *in dict. cap. 2. & in capit. ex parte el 1. in fin. de officio de legat. & in capit. cum instantia prope fin. de iudicijs.* textus *in capit. ex parte, de Capellis Monachorum, & in l. sacri afatus*, & ita ibi fumat Bald. *de diuersis rescriptis, capit. porrecta*, vbi Glossa magna in verbo, *Confirmat, de confirmat. vtili, vel inutil.* Roman. *consil. 378. quæstio est, numer. 12. versicul. Secunda ratio.* Decius *in dict. capit. ex parte, versicul. Nota tertiò*, Rolandus à Valle *consil. 39. numer. 29. volumin. 1.* Mandos. *super Regula Chancellar. de infirmis, quæstio. 16. numer. 8.* & ex alijs probat Mascardus *de probationibus, conclusione 1275. à numer. 3.* qui *numer. 11.* dicit; quod rescriptum continens † inconsueta, censetur
26 suspectum de falso, per Ripam *in dicto capitul. 2. num. 32. col. 8. & 9.* Curtium Iunior. *in consil. 174.* Abbas *in dict. capit. ex parte*, per text. *in capit. quamuis, de rescriptis in 6.* & ex alijs probat Mascardus ibidem.

Pariter etiam abusus dicitur, † per-
27 peram, & male vti contra ius, & rationem, *l. plenum, §. 1.* ibi: *Non vsque ab abusum, ff. de vsu, & habitio.* Qui propterea in iure aliquando vocatur abusus pernicios us, vt *in capit. pernicios us, de celebratione Missarum*, aliquando detestabilis, vt *in capit. si Canonici in fin. de officio Ordinar. in 6.* aliquando nequiter abuti, vt *in capit. Sedes, de rescriptis*; aliquando abusus dicitur illicitus vsus, *capit. vt priuilegia, de priuilegijs, & capit. priuilegium 11. quæstio. 3.* Lucas de Penna *in l. vsum aquæ, column. 1. C. de aquæductu, libr. 11.* Guido Papè *singulari. 577. vtrum quis*, Rebuffus *in tractat. de congrua portio. quæstio. fina.* Rebuffus *ipse in l. bona ciuitatis super verbo, Abusiue, vers. Abuti etiam dicimus, ff. de verborum significatio.* & per Archidiacon. *in capit. quamuis, de officio delegat. in 6.* & Lucam de Penn. dicit ipse Rebuf. *in tractat. de appellatione tamquam ab abusu, num. 1.*

Et tandem in nostra specie † abusus 28
notorius ille dicitur, quoties in actu, qui geritur vsus nullus stat, *l. ob quæ vitia, §. idem Pomponius, ff. de ædilitio edicto*, & latiùs explicauimus *Nos de Regia protectione, 1. part. cap. 1. à num. 116. & sequentibus.*

Quiquidem Rebuffus ibidem † dicit, 29
Inde in Regno Franciæ introductam esse appellationem, quæ vocatur *à notorio abusu*, quando scilicet pálam, & notoriè quis sanctis decretis, ac concordatis, priuilegijsque Galliæ perperam vtitur, iuxta illud Ciceronis pro Roscio Amerino: *Quid est aliud iudicio, ac legibus, ac maiestate abuti?* Et ibidem idem Rebuffus in *numer. 8.* dicit, posse de notorio abusu Curiam † cognoscere, quando quis ve- 30
nit contra authoritatem Regiam, vt si in illo Regno Comes Palatinus legitimet in temporalibus, vel creet Notarios, vt tunc ab ista legitimatione appellatur ad Curiam Regiam tamquam ab abusu secundùm Guillelmum Benedictum *in capit. Rainuntius, in verbo, Et vxorem, numer. 197. & sequentibus*, Aufrerium *in stylo Parlamenti, arresto. 251.* & ipse Rebuffus *in numer. 10.* Quando quid fit contra sancta † De- 31
creta, & concordata, vt puta, quando quis omisso medio vellit appellare ad Papam, vel quando Iudex delegatus ab eo voluerit cognoscere in prima instantia, vt ob abusum notorium appelletur ad Curiam Regiam.

Et in *num. 11.* rescenset ipse Rebuffus casum quando † contra priuilegia Regni a- 32
liquid fiat, vt si aliquis exterus trahat aliquem Regnicolam extra Regnum, secundùm Aufrerium in stylo Parlamẽti, *arresto. 259. & arresto 269.*

Hinc dixit Renat. Choppinus *de sacra Policia, lib. 1. tit. 7. num. 2.* ibi: *Tanta* † *vis* 33
est Regaliorum vt si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiuè factum rescindat Curia, &c.

Cùm igitur ex abusu, & † nouitate 34
perturbatio status, atque simul inde scandalum oriatur, meritò dicunt Doctores, iustam & legitimam esse causam, vt à Senatu supremo fiat litterarum Apostolicarum reuerenter retentio, probant Driedorius *in libro de libertate Christiana*

pa-

pagin. 183. cuius verba ad litteram recitauimus supra *capitul. 2. à numer. 5.* Salzedus *in praxi crimin. Cano. capit. 54. numer. 22.* Martinus Nauarrus *in capit. cum contingat, remedio 1. versicul. Decimò facit, de reſcriptis*, Aufrerius *de poteſtate ſæculari ſuper Eccleſias, folio 30.* Simancas *de Catholicis inſtitutio. titul. 45. numer. 35.* Azeuedus *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilation. à numer. 45.* vbi dicit, quòd etiam in ſententia Principis ſupersedendum eſt, quoties aliquid irregulare, & nouum præcipit, poſt Felinum, Decium, Cepolam, Palatium Rubeum, Suarez, Guillelmum Benedict. Caſſaneum, & alios plures, ex quo infert ad noſtram, de qua agimus Bullarum retentionem, vt ſit iuſta cauſa, quando in eis præcipiatur quid nouum, & irregulare, & fere omnes, qui de iuſtificatione huius retentionis litterarum Apoſtolicarum tractant, quos recenſui ſup. *cap. 2.* à principio, id ipſum conſtanter, & communiter affirmant.

Et ipſe Azeuedus *in l. 2. titul. 6. libr. 1. Recopilation. ante finem*, vbi dicit, litteras
35 retineri Apoſtolicas † prætextu violentiæ, quando continent nouitatem decimarum, aut redecimæ. Quia nouitas in decimis petendis, & exigendis, nec inducenda, nec permitenda eſt, ſed antiqua in illis percipiendis conſuetudo ſeruanda. Obuitandum ſcandalum, & commotiones inde oriundas, *Gloſſa verbo, Decimarum, verſicul. Alij dicunt, in cap. 1. de decimis in 6.* & ex notatis per Bald. *in l. 3. numer. 6. C. de ſeruitat. & aqua.* tradit Barba. *in additio. fin. ad eum*, & ibi Anton. de Butrio *in capit. 2. numer. 1. de decimis*; dicens contra tales nouas exactiones de iure præſumi, Antoni. Faber. *lib. 1. ſui Codicis, titul. 2. de ſacroſanctis Eccleſ. difinit. 63.* Paponi. *lib. 1. titul. de decimis*, Arreſto. 3. Vincenc. de Franchis *deciſio. 124. numer. 3.* Azeued. *in l. 6. titul. 5. lib. 1. nouæ Recopil. numer. 1.* Inde vt Couarruuias ait, *lib. 1. variar. cap. 17. numer. 8.* perpendi poteſt ratio vera, & ſanè iuſtiſsima, quæ Catholicos Hiſpaniarum Reges, & præſertim Carolum Cęſarem Inuictiſſimum induxerit, vt publicis edictis vetuerint in his Regnis, decimas etiam a laicis exigi, quæ per conſuetudinem contrariam, ne ſoluerentur, inductum erat, vt cautum fuit ab eodem Cęſare *in Comitijs Toleti. anno 1515. l. 14. & 76. & l. 19. & 56.* quæ hodie habentur *in dict. l. 6. cum ſeqq. tit. 5 lib. 1. Recopil.* Gregor. Lopez *in l. 1. tit. 20. p. 1. gloſ. 3. ad fin.* D. Ioan. Baptiſta Valençue. Velazquez *in conſ. 146. à num. 46. cum ſeqq.* Vbi ſingulariter perpendit damna Reipublicæ, & ſeditiones ortas ex huiuſmodi nouitate, & abuſu. Idemque apud Gallos ſtatutum fuiſſe à Philippo IIII. *anno 1354.* & ex conſuetudinibus *Albernię. conſtat. titul. 17. art. 18. & ex Bituri ſenſibus, tit. de conſuetud. prædial. lib. §. 12. vbi Boerius*, pluries ita fuiſſe iudicatum refert, traditque Carol. de Graſſalib. *lib. 23. Regal. Franciæ iure. 7.* ex Ordinatione Philippi pulchri. Francorum Regis *edita anno 1324.*

Ratio eſt huius concluſionis, quia re vera nouitas, & abuſus notorius violentia quædã eſt. † vt probat Martinus Nauarrus vbi pro 36
ximè *in cap. cum contingat, remedio 1. verſ. Decimo facit, de reſcriptis*, & *Nos dict. cap. 1. ſub num. 117. de Regia protectione*; ex ea nouitate etenim, & abuſu notorio violantur laudabiles cõſuetudines, & vetuſti vſus iura, & priuilegia Regni, aut Regis; ac inde vim notoriam fieri, quis dubitat? ſi ſubuertãtur.

Vndè fit, vt Principes inter perſonas Eccleſiaſticas poſsit nouitati inſolitæ, & abuſui notorio obuiare, ne pax publica † turbe- 37
tur, & commune bonum detrimentum patiatur, vt poſt magnam Doctorum cateruam, probat Cened. *in collect. 1. p. col. 5. num. 3.* & poſt Simancas, & alios idem probat ipſe Cened. *in quæſtion. Canonic. 45. numer. 6. & 7. Nos in tractat. de Regia protectio. 1. p. cap. 1. à num. 116.* vbi alios allegamus ad hoc propoſitum.

Hinc docet Imperator † Iuſtinianus *in* 38
l. 2. C. de veteri iure enucleando; quod in nouitatibus remedium Imperiale imploretur, ibi: *Auguſtum imploretur remedium, qui ideò Imperialem ſortunam rebus humanis Deus præpoſuit, vt poſſit omnia, quæ nouiter contingant, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competẽtibus tradere*, &c. Hinc Poëta de Dinone teſtatur:

Res dura & Regni nouitas metalla cogunt
Moliri, & latè fines cuſtode tueri.

Ad curam enim Regis pertinet nouitates, quæ in Republica moliũtur, feſtinanter euellere, iuxta notabilem Epiſtolam Regis Antiochi, quàm ad litteram refert Joſephus *lib. 12. antiquitatum, cap. 3.* in hæc: *Rex Antiochus Zeuxidi patri ſalutem: Si vales bene eſt, ego quoque valeo. Quia quoſdam in Phrygia, & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curã meam depoſcere: quapropter conſultis de hac re amicis, placuit mihi ex lu-*

Iudæis, qui Babyloniam, ac Mesopotamiam incolũt, duo milia familiarum cum tota suppelectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere, &c. Eandem refert F. Ioannes de la Puente *en la conueniencia de entrambas Monarchias, lib. 2. cap. 17. §. 6. ad finem.*

Igitur priuilegia Regis, aut Regni à Sancta Sede Apostolica concessa ob remu-
39 nerationem † seruitiorum Ecclesiæ gestorum ab eisdem Rege, & Regno (tamquam protectoribus, & defensoribus accerrimis Sanctæ Ecclesiæ, & Catholicæ Religionis) siue expressa, siue tacita ex permissione, & tollerantia ob hanc causam, cœteræque laudabiles, & vetustissimæ consuetudines diũ vigentes, vt latè probatur *in l. 14. titul. 3. libr. 1. Recopilation.* Inuiolabiliter debent permanere, & incommutabiliter conseruari, nulli subiectæ alterationi, nec nouitatis turbationi, iuxta textum *in cap. cum longe. 63. distinctione*, ibi: *Saluo priuilegio vnius cuiusque prouinciæ.* Ne Respublica ista commotiones, & scandala patiatur, sine cuius maximo detrimento quæuis in ijs nouitas securè non transibit; talia quippè priuilegia, tamquam facta in remunerationem seruitiorum, quę transeunt in vim contractus, non possunt reuocari. Infinitos penè Doctores congessit Giurba *consil. 89. numer. 14.* & infrà latiùs *in consil. 114.* à principio, & *à numer. 4.* cum multis sequentibus, & *consil. 94. numer. 12.* & in nostris terminis, quòd huiusmodi priuilegia concessa Regi, vel Regno, cum sint in remunerationem seruitiorum, & obsequia in Ecclesiam præstita, transeant in vim contractus, & facta dicantur ob causam onerosam, & ideò non posse reuocari, in terminis Pater Henriquez *libro 2. de Pontificis claue, capitul. 24.* latè per totum, Azeuedus *in l. 14. titulo 3. libro 1. Recopilation. à numer. 42.* & suprà. Infinitos alios Doctores Theologos in ijs terminis loquentes laudauimus suprà *capitul. 2. à numer. 196. vsque ad numer. 199.* Ideò nihil mirum, vt per Bullarum retentionem earum executionis suspensionem, necnon humilem supplicationem ad Sanctissimum tanto damno publico obuietur, & celeriter occurratur, vt nulla nouitate turbentur in notabile tot damnum & perniciem, scandalum vè horum Regnorũ, omnimodo præcauendum.

Facit optimus textus *in capit. loci 29.*
40 *quæstio. 9.* ibi: *Ecclesiastici* † *quippe vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur; proinde si negligenter ea, quæ malè vsurpantur, omittimus, excessus viam procul dubio alijs aperimus, &c.* Quæ quidem verba repetuntur *in capit. peruenit 93. distinctione*, in fin. Quare ne occasio alijs nequiter impetrantibus detur, sed via omnino omnibus claudatur, talium atque importunitatibus, & suggestionibus diligenter occurrendum est, huiusmodi damnis Reipublicæ per eosdem causatis.

Et insuper quoniam huiusmodi priuilegia tam expressa, † quàm tacita ex tol- 41
lerantia iusta Sedis Apostolicæ, vt inquit, *dict. l. 14.* cum facta sint, & tollerata Regi, & Regno tamquam protectoribus Ecclesiæ, & acerrimis defensoribus; intacta semper debent permanere, vt profitetur Gregorius Pontifex Bonifacio I. defensori Ecclesiæ relatus *in cap. institution. 7.* in hæc: *Institutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt priuilegijs, & ordinatione disposita; perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione seruari, siue quæ scripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia videntur esse disposita, nec à quoquam Pontificum in totum, vel in partes, ea qualibet occasione conuelli, decernimus, vel mutari*, &c. *25. quæst. 2.* qui textus ad multa dignus est ponderatione.

CAPVT SEPTIMVM.

Præiudicium tertij an, & quando legitima causa dici poterit, vt Bullarum retentio licitè permittatur.

SVMMARIVM.

PRincipis obiectum est, quod iustum est, iuxta Aristotelem, num. 1.

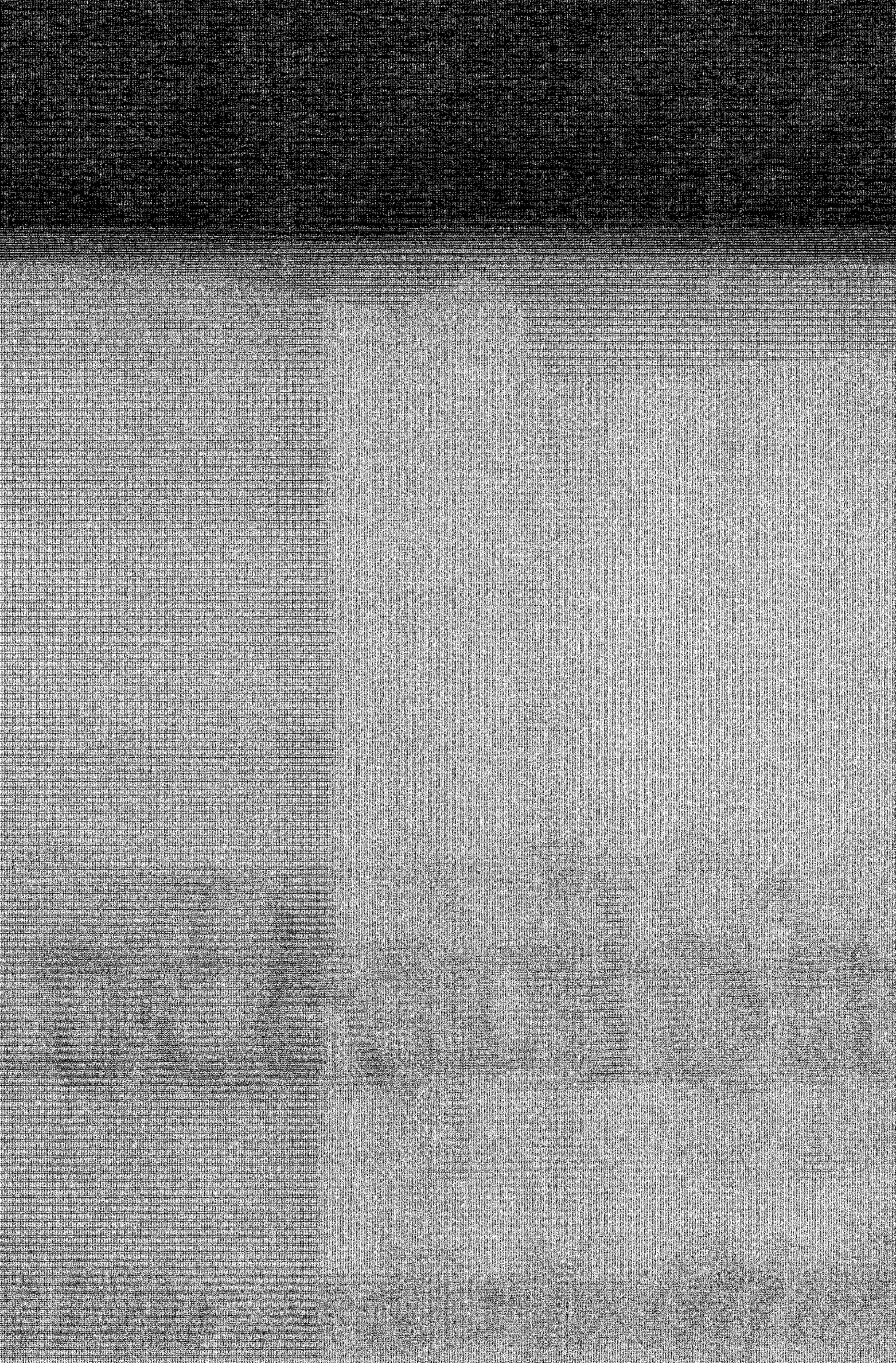
Violentum est, quod iniustum est, & contra legem, num. 2.

Potestatis supremæ prætextu à licito recedere non licet, num. 3.

Destructio paratur ciuitati in qua legi magistratus præsunt, non istis lex, numer. 4.

Prin-

Principes, quibus Deus nomen suum communicauit, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit, numer. 5.
Vbi non est cura iuris, pietas, & fides; instabile Regnum est, num. 6.
Sublata iustitia, fluctuat orbis terrarum vniuersus, num. 7.
In plenitudine potestatis Principibus data à Deo non veniunt illicita, numer. 8.
Vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est, ibid.
Potestas Principis absoluta æquo, & bono temperanda est, num. 9.
Deus non dedit Principi iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum, numer. 10.
Potestas Principis non agnoscitur, vbi subditis fit iniuria, num. 11.
Princeps quod vltra iustitiam operatur, ex impotentia gerit, num. 12.
Id est posse, quod licitè, & iustè fieri potest, numer. 13.
Princeps non dicitur posse quod honestè non potest, num. 14.
Absoluta Principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod diuino, naturali, aut Gentium iuri repugnet, num. 15.
Potestatis absolutæ mentio aliqua non habetur in toto iure, num. 16.
Pontifices, & alij Principes iustè statuere, rescripta omnia in præiudicium tertij emanata non exequenda, quia contra ius sunt, & Principis voluntatem, num. 17. & 18.
Contra ius naturale priuilegium concessum à Rege non valet, num. 19.
Priuilegium contra ius naturale dicitur, quo res alterius alicui conceditur, numer. 20.
Ob publicam vtilitatem res aliena auferetur data recompensa, vel prætio soluto, iuxta l. Partitæ, numer. 21. & 23.
Litteræ contra ius naturale in præiudicium iuris tertij non adimplentur, numer. 22.
Imperator Dominus est subditorum quoad protectionem ne vim patiantur, non tamẽ rerum particularium, quas auferrere nequit, nisi ob causam publicam data recompensa, num. 23.
Imperatoris potestas, & dominium in gubernatione, & protectione subditorum consistit dumtaxat, non in rebus singulorum, num. 24.
Rescripta, quæ à Rege impetrantur in præiudicium iuris tertij obedienda esse, non tamen exequenda, leges Regiæ enixe commendant, num. 25.
Princeps nisi ex iusta causa à lege approbata ius tertij tollere nequit, numer. 26.
Nec ex plenitudine potestatis, quia à bono, & æquo temperatur, aliter non cadit in Principe Christiano, numer. 27.
Princeps quantumcumque supremus de bonis subditorum non potest disponere, nisi ex iusta causa, & datare compensa, numer. 28. iuxta veriorem opinionem.
Summus Pontifex sine causa alicui auferre beneficium, & alteri dare, numer. 29.
Pontifex ex iusta causa auferre potest beneficium alicui, data tamen recompensa, num. 30. & 31.
Causa publicæ vtilitatis legitima dicitur, vt Princeps tollat dominium proueniens à iure naturali, aut gentium, numer. 32.
Danda tamen tunc erit recompensa, numer. 33.
Propter pacem, & concordiam potest Rex ius vnius alteri dare, num. 34.
Ex causa publicæ vtilitatis superueniente potest Rex reuocare, aut modificare donationem, priuilegium, aut contractum à se gestum, quando grauiter lædunt Coronam, num. 35.
Id tamen faciendum per legem generalem, numer. 36.
Rex, vel eius successor, an possit reuocare donationem, aut priuilegium ob remunerationem seruitiorum, num. 37. remissiuè.
Rex ex causa publicæ vtilitatis potest dominium tollere tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæsitum, intellige vt ibi, numer. 38.
Nec Papæ, nec Regi obtemperandum in illicitis, num. 39.
Litteræ impetratæ contra ius tertij, tamquam contra ius naturale obtentæ non sunt exequendæ, sed suspendendæ, numer. 40.
Executor non suspendens executionem litterarum contra ius naturale, an debeat puniri, num. 41.

1 LLVD Principis Supremi obiectum † est (inquit Aristotel. 5. *Politicor. cap.* 10.)
2 quod iustum est: nec enim aliud † iustum dicere solemus, nisi quod legis est, quòd verò contra legem est, id violentum est, dixit Xenophon. *lib. 4. moral. folio mihi 336. & libro 1. de institutio. Cyr. fol.* 10. latè Tiraquellus *ad leges connubiales, glossa 9. princi* Ambrosinus *decis. 23. nu. 18.* Valençuela Velazquez *cons.* 70. *num. 24.* Marius Giurba *cons. 2. numer. 16.* Tùm quia dirigitur ad bonum publicum, & commune, Camillus Borrellus *de præstantia Regis, capit. 31. numer. 34.* Tùm quia
3 potestatis supræmæ † prætextu à iustitia, & licito recedere non licet, *capit. quisquis. 11. a. 3.* exornat Paleotus *in tractat consultat. sacrarum constit. part. 2. q. 9.* Callistus Ramirez *de lege Regia, §. 3. num. 16. 17. & sequentibus.*

Hinc Plato. *lib. 4. de legibus*, inquit, *Paratum exitium* † *illi Ciuitati video, in*
4 *qua non lex Magistratibus, sed legi Magistratus præsunt.* comprobat Decianus *libro crimin. capit. 30. num. 7.* Borrellus *de Magistratib. edit. libr. 3. capit. 4. numer. 2.* Petrus Gregorius *de Republica, lib. 7. cap. 20. numer. 2.* & alij, vt per Mexiam *de tax. 1. pan. 5, conclus. 7. num. 29.* notat Botetus *lib. 2. de ratione status, cap. penult. fol. 60.*

Ideò Bellarminius *de officio Principis, lib. 1. capit. 9. fol. 53. Principes* (ait) *quibus*
5 *Deus* † *nomen suum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit.* Et Seneca *in Trag Tyest.*
6 inquit, *vbi non est pudor, nec cura* † *iuris, sanctitas, pietas, fides, instabile Regnum est*, & Sophocles ad Sthobeum *sermone 48. iusto resistente nõ est facile Philemonis; iustitiæ tum apud mortales; tùm apud Deos immortales perpetuo gloria solius perdurat*, his connectit Bellarminius vbi proximè *libr. 1. cap. 19. fol. 122. Sublata* † *iustitia fluctuat*
7 *Orbis terrarum vniuersus*, Bardellus *consil. 136. num. 28.*

Tùm quia licet Deus dederit Principi
8 amplitudinem † potestatis (de qua differunt copiosè Suarez *lib. 1. de legibus, capit. 8.* Bobadilla *in Politic. lib. 3. capitul. 9.* Varquez *lib. 1. controuersia. illustrium, cap. 4. numer. 11. & capit. 5.* Tepatus *lib. 1. variarum. titul. de Principis potestate*, per totum.) Ea tamen concessione non veniunt illicita, *l. 1. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alieni iur. l. si procurator. ff. de conditio. indebiti, capit. 1. de iure iurand.* Petra. *de potestat. Principis, capitul. 24. numer. 28.* Menochius *de arbitra. lib. 1. q. 7. numer. 77.* Sola. *tit. 23. de instit. glos. 1. numer. 2.* Top. *de Princip. potestate, §. 8. numer. 22.* Montier. *decis. 8. numer. 19.* Quia vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est, *cap. 1. distin. 40. capit. sunt quidem 25. q. 1.* Barsatus *cons. 162. numer. 12.* Canagnolus Montisferr. *decret. 20. §. 1. q. 10. num. 8.*

Absoluta etenim illa potestas † Principi attribuitur non recognoscenti superiorem, vt ea vtatur ad iniustitiam æquo, & bono temperandam, Morla *in emporio iur. titul. 1. de legib. q. 1. num. 17.* Peregrinus *cons. 7. num. 22. lib. 4.* Rotarij *decis. 22. numer. 19. part. 4.* Surgen. de Neapoli *illustrat. libr. 1. cap. 18. num. 18.* Marius Giurba *cons. 1. numer. 36.* 9

Hinc Bart. *in l. fin. numer. 2. C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, † ita inquit: *Non enim Principi dedit Deus iurisdictionem peccandi, nec aufrendi alienum*, Soto *lib. 4. de iustit. & iure, q. 4. articul. 1.* Morla vbi proximè, *dict. nu. 7.* Fabius Anna. *cons. 62. nu. 26.* Villar. *cons. 8. sub num. 21.* in fin. Rota Auionens. *decis. 133. num. 20.* 10

Quoniam vt subditis fiat iniuria, illic se Principis † potestatem non cognoscere (inquit Sarius *cons. 10. numer. 7. volum. 2.*) sed tyranni, Couarruuias *lib. 3. variarum resolutio. capit. 6. numer. 8.* Pascualis *de viribus patriæ potestat. 1. part. cap. 1. numer. 92.* Marta. *vota 163. numer. 22.* Mascard. *de generali statuor. interpret. conclus. 5. numer. 181.* Gatil. *lib. 2. observat. 56. numer. 14.* Parlador. *libr. 2. rerum quotidianarum, 1. part. capit. fin. §. 7. num. 10.* Morla *in emporio iuris, titul. de legibus, quæst. 1. num. 7.* Marta. *de fide commiss. lib. 3. capit. 22. num. 15.* Et quod vltra gerit, † non ex impotentia, 11 12
sed ex impotentia procedere, docet Petrus Gregorius *de Republica, lib. 9. capit. 2. numer. 1.*

Non enim potestas est, † quæ ad iniusti- 13
tiam exercendam potens est, quia id est, posse, quod iuste, & licitè fieri potest. Plures citat Thomas Sanchez *de sancto matrimonio. lib. 2. disput. 15. sub num. 3.* Nauar. *lib. 3. de tribuleg. cap. 5. numer. 4.* Molina. *lib. 2. de primogenijs, capit. 7 à numer. 31. cum seq. omnibus*, Menochius *lib. 4. præsumpt. 128. num. 5.* Fontanella. *de pact. nuptial. clausul. 4. glos. 14. numer. 41.* Gratian. *lib. 13. num. 34.* Peregrinus *cons. [illegible] volumin. 4.*

Sar-

Surdus. *de aliment. titul. 7. quæst. 14. num. 1.* Thesaur. *decis. 15. numer. 3.* Molfess. *ad R. N. consuet. part. 5. de aliment. q. 11. numer. 9.* Petrus Cened. *collectan. 167. sub num. 2. part. 2.* Matienço *in Dialogo relato. part. 4. capit. 12. numer. 9.* Bardellus *consil. 136. numer. 25.* Petrus Gregor. *de Republica, libr. 9. capitul. 2. numer. 1.* Apud quos plures alios videbis. † nec dicitur Princeps 14
posse, quòd honestè non potest, Riminald. Iunior. *consil. 215. numer. 14.* Fabius Anna. *consil. 62. numer. 25.* Caual. *cons. 111. numer. 35. volumin. 2.* qui alios allegant.

Ex his facile probabis, potestatem illam, quam aliqui absolutam vocant, nullo 15
iuris principio niti, † ipsam certè in Principe Christiano non agnosco, cum bono Principi, Christiano saltim, nihil liceat, quòd vel diuino, vel naturali, vel gentium iuri repugnet, Parlador. *libr. 2. rerum quotidianarum, capit. final, 1. part. §. 7. numer. 9.* Canalcan. *de brachio Regio, 1. part. num. 168.* Nicol. *allegatio. 1. numer. 25.* Gratianus *disceptatio. 218. numer. 27.* Menochius *lib. 2. præsumptio. 9. numer. 28. & de arbitra. casu 339. numer. 22.* Villar. *consil. 8. sub num. 21. in 1.* Bardellus *cons. 136. num. 19. & 44.*

Credendum itaque est, chimericam hanc potestatem absolutam in Principe dominari, & merito à Pinello *part 1. Rubric. de rescind. vendit. capital. 2. numer 24. &* 25. Soto. *de iustitia & iure, libr. 4. quæst. 4. articul. 1.* Vazquez *lib. 1. controuers. illustr. controuers. 26. numer. 15.* Mendoça *libr. de pactis, capit. 5. numer. 37.* Maarus Vaez *de iure emphyteut. 1. part. quæst. 3. numer. 10.* Baiard. ad Iul. Clar. *§. final, quæst. 59. num. 71.* Couarruuias *libr. 3. variarum, capit. 6. numer. 8.* Matienço *in l. 3. glos. 12. numer. 2. titul. 10. libr. 5. Recopilatio.* Parlador. *libr. 2. rerum quotidianarum, cap. final. part. 1. §. 7. numer. 10.* Bursat. *cons. 162. numer. 13.* Capiblanc. *de Baronibus. progen. 1. numer. 9.* Sesse *de inhibitionibus, capit. 4. §. 3. numer. 13.* Morla *in emporio iuris, titul. 1. de legibus, quæst. 1. numer. 7. & titul. 3. de pactis in præl. numer. 69.* Mendoça *libr. 1. de pactis, capit. 5. numer. 35.* Pater Sanchez *de matrimonio, libr. 2. disput. 15. numer...* Fachineus *libr. 8. controuersia. iur. 63. versicul. Ad secundùm*, Rodolphinus *de suprema Principis potestate, capitul. 1. numer. 3.* Fontanella *de pactis nuptia. claus. 4. glos. 14. numer. 40.* Matheatius *de fidecommiss. lib. 3. capitul. 22. numer. 15.* Petrus Gregorius *de Republica, lib. 2. capitul. 20. numer. 57.* Iacobus Laurent. *de iudice suspecto, capitul. 2. sub numer. 17.* Sarmientus *selectar. interpretatio. lib. 1. capit. 8. numer. 20.* Topi. *de Princip. potestat. §. 6. numer. 2.* Surdus *cons. 419. numer. 49.* Pascalis *de virib. patriæ potestat. 1. part. capit. 1. numer. 94.* Caued. *decisio. 9. numer. 9. pagin. 1.* Amatis *decisio. 8. numer. 6. & 8.* Spino *de testamentis. glossa 1. Rubri. numer. 25.* Thesaurus *decis. 91.* Cauagnol. Montisferr. *decreto. 20. §. 1. quæstio. 10. à numer. 6. & sequentibus*, Ramirez *de lege Regia, §. 23. numer. 3.* & idem Calistus Ramirez *§. 30. numer. 53. & 54.* & superiùs Cauedo. *decis. 12. numer. 9. part. 2.* latissimè Ludouic. Molina *de primogenijs, lib. 1. capit. 8. ex numer. 28. vsque ad 36. & lib. 4. capit. 3. à numer. 1. & sequentibus*, Camillus Gallinius *de verborum significat. libr. 10. capit. 33. à numer. 44. & 45.* Tapia *de constitutio. Princip. capitul. 1. numer. 77. & 78. 1. part. gloss. Rubricæ, numer. 25.* Peregrinus *de iure fisci, libr. 1. titul. 3. numer. 67. fol. 22.* Azebed. *in l. 1. titul. 1. lib. 4. Recopilation. ex numer. 23. vsque ad numer. 31.* Morla *in emporio iuris. 1. part. titul. de legibus, quæst. 10. 1. numer. 7.* Petrus de Cened. *collect. 167. numer. 2. part. 2.* Gaill. *libr. 2. obseruat. 56. numer. 9.* Canalcan. *decisio. 35. numer. 98. part. 2.* Canceri. *variarum resolutio. libr. 3. capitul. 3. de priuilegijs, numer. 114.* Eugenius *consil. 1. à numer. 88.* Valencia la Velazquez *consil. 69. numer. 132.* & Petrus Gregorius vbi proximè subdit, nec Papinianum, † nec Vlpinianum, nec vllum 16
alium veterem Iurisconsultum in toto iure huius absolutæ potestatis, nec verbo quidem meminisse, Peregrinus *de fideicommiss. articul. 52. numer. 122.* Giurba *consil. 1. numer. 37.*

Quare sanctissimè sancitum est à Pon- 17
tificibus, † aliisque Principibus temporalibus Christianis; rescripta emanata in præiudicium iuris tertij vim nullam habere, nec à Iudicibus adimplenda, cum contra ius expedita fuerint, & suggestionibus, aut nimia petentium importunitate contra concedentis Principis voluntatem extorta præsumantur, textus est *in capit. rescripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus præcipimus refutari, nisi fortè aliquid est, quod non lædat alium, & prosit petenti, & cap. 25. q. 2. & in capit. nec damnosa Fisco, nec iuri contraria postulari oportet, eadem causa & quæst. & in capit. Imperiali constitutione apertè*

con-

constitutum est, vt ea quæ contra leges fiunt, non solum mutilia, sed etiam pro infectis habenda sint, dict. 25. quæstio. 2. & iterum *in capit. dicenti. 16.* in ordine, ibi: *Illa sacra vnius cuiusque supplicantis desiderio concessa prævalere, & effectui mancipari, quæ cum iuris, & legum ratione concordant, ea verò, quæ subreptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium, &c.* Eadem causa & quæstione, quæ iura leges Partitæ mox citandæ clarius declarant.

18 Ad idem † est etiam *lex final. C. si contra ius, vel vtil. publicam, l. rescripta; l. nec damnosa, C. de precibus Imperator. offerend. l. omnium, C. de vectigal. l. 2. §. si quis, ff. ne quid in loco publ.*

L. 30. titul. 18. part. 3. ibi: E si son contra derecho de alguno señaladamente, assi como que le tomen lo suyo sin razon, è sin derecho, ò que fagan otro tuerto conocidamente en el cuerpo, ò en el auer, tales cartas non han fuerça ninguna, nin se deben cumplir, fasta que lo fagan saber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda fazer, ca todo home debe sospechar, que despues que el Rey entendiesse el fecho que los non mandarà cumplir la carta, &c.

Et mirabiliter hoc explicat, *l. 31. sequen.*

19 Contra derecho natural † non debe dar priuilegio, nin carta Emperador, nin Rey, nin otro señor, è si la diere non debe valer, è contra derecho natural seria, si diessen por

20 priuilegio † las cosas de vn home a otro, non auiendo fecho cosa porque las debiesse perder aquel, cuyas eran, fueras ende si el Rey las ouiesse menester, por fazer de-

21 llas, ò en ellas alguna labor, ò alguna † cosa que fuesse a pro comunal del Reino, assi como si fuesse alguna heredad, en que ouiessen à fazer castillo, ò torre, ò puente, ò alguna otra cosa semejante destas, que tornasse à pro, ò à amparamiento de todos, ò de algun lugar señaladamente; pero esto deben fazer en vna destas dos maneras, dandole cambio por ello primeramente, ò comprandoselo segun que valiere, &c. Et *in l. 32. sequenti.* ibi: E los que estas cartas ganan mueuense maliciosamente à demandar su pro à daño de otro, &c. Et iterum: E porque tal carta como esta es contra el derecho

22 natural, † tenemos por bien, è mandamos, que el juzgador, ante quien pareciere, non consienta que sea creìda, ni vala, &c.

In tantum quòd hæ litteræ quæ auferunt ius tertij, cum sint expeditæ contra ipsum ius naturale, & per consequens, etiam diuinum, suspendendæ sunt, & supersedendum in earum executione, etiam si ab eodem Principe emanauerit secunda, tertia, vel vlterior iussio cum quibuslibet, etiam prægnantissimis clausulis; vti expressè Christiano impulsu moti, & Catholica charitate succensi determinarunt Reges Catholici, *in l. 2. titul. 14. libro 4. Recopilation.* in hæc: Muchas vezes por importunidad de los que nos piden algunas cartas, mandamos dar algunas cartas contra derecho: y porque nuestra voluntad es, que la nuestra justicia florezca, y aquella no sea contrariada, establecemos, que si en nuestras cartas mandaremos algunas cosas en perjuizio de partes, que sean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta sea obedecida, y no cumplida no embargante, &c. Que las tales cartas no ayan efeto, aunque las nuestras cartas contengan las mayores firmezas, que pudieren ser puestas, &c. melior *l. 3. sequent. eodem titul. & lib.* in hæc: Mandamos, que la ley de Viruiesca antes desta, porque es justa, se guarde en todo segun en ella se contiene; y demas de aquella mandamos, que si entre partes y priuadas personas ouiere contienda, ò debate, y en perjuizio de qualquiera dellas se diere alguna nuestra carta ò prouision; y sobre ella se dè segunda iussion, y otras qualesquier nuestras cartas, y sobrecartas, con qualesquier penas y clausulas derogatorias, y firmezas, y abrogaciones, y derogaciones, &c. Aunque se diga proceder de nuestro proprio motu, y cierta ciencia, y poderio Real absoluto, &c.

Singularis est & alia *lex 2. titul. 1. De los Emperadores, y Reyes, part. 2.* ibi: Otrosi dezimos, que quando † el Emperador qui- 23
siesse tomar heredamiento, ò alguna otra cosa para si para darlo a otro, como quier que èl sea señor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça, è para mantenerlos en justicia: Con todo esso non puede èl tomar à ninguno lo suyo sin su placer, si non fiziesse tal que lo debiesse perder segun ley. E si por auentura ge lo ouiesse à tomar, por razon que el Emperador ouiesse menester de fazer alguna cosa en ello, que se tornasse à procomunal de la tierra, tenido es por derecho de le dar ante buen cambio, que vala tanto, ò mas, de guisa que èl finque pagado à bien vista de homes buenos, &c. Sequitur & facit rationem reddens: Ca maguer los Romanos que antiguamente ganaron con su poder el señorio del mundo, fi-

zieſſen Emperador, è le otorgaſſen todo el poder, è el ſeñorio del mundo que auia ſobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos; con todo eſſo non fue ſu entendimiento de lo fazer ſeñor de las coſas de cada vno, demanera que las pudieſſe tomar à ſu voluntad, &c. Et ad exactam interpretationem dictarum legum Partitæ videndus erit Gregorius Lopez, ibidem.

Eſtque omnium communis obſeruatio, vt non ita plenum, & abſolutum dominium
24 Imperatori † fuerit attributum, vt de ſubditis ſibi hominibus, eorumque bonis, & rebus adlibitum diſponere poſsit; ſed tantum vt ſupremam in illis iuriſdictionem exerceat, ſeu dominium quodã vniuerſale, quòd magis in gubernatione, & protectione ſubditorum, quam in eorum ſpoliatione, aut expilatione conſiſtit iuxa dominiorum diſtinctionem, quàm tradit B. *in l. 1. §. per hanc, ff. de reiuendicatione, & in Extrauaganti ad reprimendum, verbo, Totius Orbis*, Paulus Caſtrenſis *conſ. 56. numer. 2. volumine 2.* Alexand. *conſ. 46 volumine 5.* Abbas *in cap. ſignificaſti 2. notabil. de præſcriptionibus*, Socinus *in l. 1. in princip. column. 3. & 4. ff. de acquirend. poſſeſſ.* Iacob. de Sanct. Georg. *in inueſtitura fæudor. verbo, Inueſtitura*, Guido Papæ *deciſio. 551.* Mandellus *conſil. 62. numer. 21. libr. 1.* Couarruuias *in regul. poſſeſſor. 2. part. §. 2. numer. 1.* Cuiacius *libro 15. obſeruatio. capitul. 30.* & plures alij relati à Petro Gilkeni. *in l. properandum, num. 4. C. de iudicijs.* Cardinalis Tuſchus. *verb. Imperator. concluſ. 233. numer. 3. & 5.* Maſtrillus *de Magiſtratibus. lib. 1. capitul. 3. numer. 5. & 9.* Doctiſſimus Præceptor meus Dom. Ioannes à Solorzano. *in tractat. de iure Indiarum, lib. 2. capit. 21. à num. 64.*

Adidem faciunt, *l. 1. 2. & 3. titul. 14.*
25 *libro 4. Recopilation.* Quibus † diſponitur in varijs caſibus, quod ſi aliqua reſcripta procedant, & impetrentur, quæ ius tertij præiudicium tangant, & lædant, obediantur; ſed non exequantur, nec compleantur. *in l. 2.* ibi: Que ſi nueſtras cartas mandaremos algunas coſas en perjuizio de partes, que ſean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta ſea obedecida, y no cumplida, no embargante, que en la dicha carta ſe haga mencion general, ò eſpecial de la ley, ò fuero, ò ordenamiento contra quien ſe dieſſe, &c. Y aunque las nueſtras cartas contengan las mayores firmezas que pudieron ſer pueſtas, &c. Et latius fortiùſque diſponitur *in dict. l. 3. ſequenti, & in fine*, ibi: Que las tales cartas non ſean cumplidas, faſta que nos las embien à moſtrar, y prouea mos como à la nueſtra merced fuere, & videndę dictæ leges omnino.

Quare Doctores communiter † tenent; 26
quòd Princeps non poſſit abſque iuſta & legitima cauſa à iure aprobata tollere ius tertij, & eius rem Cynus *in l. reſcripta, C. de præcibus Imperator. offer.* Gloſſa *in l. quæties eodem titul.* B. *in proœmio Digeſtorum, & in l. fin. verſicul. Aut vult mihi auferre, C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, Bald. *in l. fin. verſicul. Sed immediatè oppono, C. ſentent. reſcindend. non poſſe*, Angelus *in conſil. 139. verſical. Non enim poteſt ciuitas*, ſentit Bart. *in l. item verberatum in §. 1. ff. de reiuindic. & in l. Antiochenſium, ff. de priuileg. credito.* vbi dicit, quòd per viam legis generalis poteſt hoc facere Princeps, ſecus autem referibendo ad priuatam vtilitatem, Antonius de Butrio *in capit. quæ in Eccleſiarum, verſicul. Si quæritur an poſſit ſtatuere, de conſtit.* & ibi Imola, & Ioannes Andræas, Bald. *in l. reſcripta, verſicul. Tertiò quærunt*, Doctores *C. de præcib. Imperator. offer.* Cardinal. *in dicto capit. quæ in Eccleſiarum. quæſt. 6.* Roman. *in conſil. 310.* Iaſſon. *in l. Barbatius, verſicul. Decimo tertiò tollit. ff. de offic. Prætor.* Felin. *in dicto capit. quæ in Eccleſiarum*, verſicul. *Secundùm verò membrum*, Fulgoſi. *in l. final, C. ſi contra ius vel vtilitatem publicam*, dicens, quòd iſta pars eſt communior, & rationabilior, quàm etiam communem dicit Brun. *conſil. 12. verſicul. Cæterum*; vbi nulla ſupereſt cauſa Barbat. *in conſil. 1. verſicul. Quòd notat Gloſſa, volumin. 2.* Bertrandus, qui dicit communem opinionem, *conſil. 15. volumin. 1.* Socinus *conſil. 164. libro 2.* vbi communem dicit Abbas *in capit. fin. de confirmatio vtili vel inutili*, Cardin. *in conſil. 142.* Domini. *in capit. per principalem 9. quæſt. 3.* Ancharran. *in dict. capit. quæ in Eccleſiarum, numer. 8.* & ibi Imola, Fulgoſius, *conſ. 61.* vbi dicit communem Iaſſon. *in l. quominus de flumin.* dicens communiter teneri Aymon. *conſil. 5.* Pariſius *conſil. 11. numer. 15. volumin. 1. & in conſil. 101. eodem volum.* Pariſius dicens communem *in conſil. 87. numer. 52 volumin. 1.* Brunus *in conſil. 1.* Bertrand. *conſil. 1. volumin. 1. in antiquis*, magis communem dicit poſt plures alios Antonius Gabriel. *communi. opinion. titul. de iure quæſito non tollendo, concluſio. 1. à principio*, qui *num. 2.* Ampliat, etiam in dominio directo, *& num. 16.*

Quòd

27 Quòd nec de plenitudine poteſtatis, † quia vt ſuperiùs probauimus, non eſt danda plenitudo poteſtatis, quæ iuſtitia non contineatur, & bono, & æquo temperetur.

28 Longè namque verior opinio eſt, † non poſſe Imperatorem, nec alium Principem, quantumuis ſuperiorem non recognoſcat, bona ſubditorum auferre nec diſponere, niſi vbi in contrarium vrgens aliqua, & neceſſaria cauſa ſuadeat, & tunc id quod auferetur competenti ſatisfatione penſandum eſſe, vt ad expoſitionem textus dificilis *in l. Lutius, ff. de euictionibus, & l. in item ſi verberatum, §. item ſi forte, ff. de reiuendicat.* & aliorum, quæ latè recenſet poſt magnam Doctorum antiquorum cateruam, Antonius Gabriel. locis citatis, Portius *libr. 5. communi. concluſio. 15.* Couarruuias *lib. 2. variarum capitul. 6. numer. 6.* Menchaca *libr. 1. controuerſiar. illuſtr. capit. 4. 5. & 6.* Andræas Guillelmus *libr. 2. obſeruatio. capit. 56.* Hieronymus Franchus *in Regul. id quod noſtrum, numer. 12. ff. de regul. iuris,* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, Donatione largitus, numer. 4. C. de reuocand. donation.* Hieronym. de Zeballos *communem contra communem, libr. 4. quæſt. fin. per totam,* Bobadilla *in Politic. libr. 5. capit. 5. num. 11.* Domin. Ioann. del Caſtillo *libr. 2. controuerſiarum, capitul. 28.* & vltra eos Alciatus *libr. 2.* Parergon. *capitul. 38.* Duarenus *libro 2. diſputat. animaduerſ. capitul. 35.* Forcat. *in Nicromancia, dialog. 18. numer. 5.* Adrianus Puledus *in tractatu de rei alienæ diſtractio. capitul. 2.* Antonius Faber *libr. 2. coniecturarum, capitul. 4.* Vincentius Cabotius *libr. 1. diſputat. iur. capit. 23. capit. 29. pagin. 359.* latiſsimè Antonius Petra *in tractatu de poteſtat. Principis, capit. 24. & ſequentibus,* D. Ioannes de Solorzano *de iure Indiarum, libr. 2. capit. 21. à num. 62.* plures alios citat & ſequitur Iacobus Cancer *variarum reſolutionem, tom. 2. p. 3. cap. 3. de priuilegijs, à num. 84. cum ſequentibus,* & ſurſum.

29 Imò nec Summus Pontifex † (licet ſit Dominus beneficiorum) poteſt ſine cauſa auferre beneficium alicui, & alteri dare, nec à Prælato prælaturam tollere, Abbas *in capi. fin. de confirmatio. vtili, vel inutil. & in capit. conſtitutus, verſicul. Aut quæritur, de Religio. domib. & in capit. final. de poſtulatio. Prælato. in 2. diſputat.* incipit Epiſcopus, Romanus *in conſil. 345.* Cardinal. *in conſil. 142.* Dominicus *in capitul. quod per principalem. 9. quæſt. 3.* Selua *in tractat. de beneficio. in 3. part. quæſt. 40.* Felinus *in capit. cum olim, verſicul. Secundum exemplum eſt, diſent. & re iudic.* Barbacia *in cap. quod translationem* (vbi proſequitur hanc quæſtionem) *de officio legati, & in conſil 3. volum. 3.* Iaſſon. *in conſil. 145.* hanc ſequitur, & dicit communiorem, Felinus *in capi. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* duas opiniones contrarias refert Antonius Gabriel. *communi. opinion. titul. de iure quæſito non tollendo, concluſ. 1. à numer. 9.* & ſequenti, quas reconciliari intendit, vt per Aymon. *de antiquitate tempor. num. 37. & ſequenti. in 1. part.* vt hæc procedat de æquitate, & honeſtate. Contraria autem procedat de iuris-rigore, & abſoluta poteſtate, ſed vt ſupra diximus abſoluta poteſtas non cadit in Principe Chriſtiano.

Et licet Hieronymus Gonçalez alios Doctores pro contraria opinione referat *in Regula de menſi. & alternat. §. 1. proœmia. à numer. 33.* Tamen indeciſius manet, dicens ſe pro tunc non examinare dictam quęſtio. & vltra citatos, hanc negatiuam veriorem ſequuntur poſt Baldum, Caued. *deciſio. 18. numer 13. part. 2.* poſt quos & Calicium *extrauagan. gra.* Curia. *capit. 7. numer. 4. verſicul. Septimò quia Princeps,* & in Margarit. Fiſto. *8. dubio, numer. 34 fing. 210.* Iacobus Cancer. *variarum reſolution. tomo 2. lib. 3. capit. 3. de priuilegijs, numer. 84. in fin.*

Quoniam quæmadmodum æqua eſt poteſtas Principis ſæcularis circa leges ciuiles & Pontificis quoad Canonicas conſtitutiones; ſequitur, vt ſicut ille non poteſt alterius iuri detrahere in rebus prophanis ſuæ ditionis; ita nec Pontifex in ſuo iure Canonico, ac ſic in vtroque par debet eſſe defectus poteſtatis in iure quæſito tollendo, hoc argumentum non habere congruam reſponſionem, tradit Molina *libr. 4. de primogen. capit. 3. numer. 13. in fin.* cui adde quod *ex capit. ſuper eo, vb: gloſſa, verbo, Intentionis, de officio delegati,* citatis Hoſtienſ. Panormitano, Felino, & alijs notauit Rota vt per Farinacium *1. part. nouiſſimarum, deciſ. 234. num. 8.* In Principe Eccleſiaſtico eam præſumptionem eſſe vrgentiorem, ne vellit tertio præiudicium inferre, ſequitur nouiſſimè D. Ioann. Baptiſta de la Rea *in deciſio. Granaten. diſputatio. 8. num. 87* & ſignanter *num. 88.*

Ipſe autem Antonius Gabriel, ibidem *numer. 13.* poſt multos Doctores † ab eo allegatos limitat contrariam opinionem, 30

vt

vt tunc debeat Pontifex dare recompensam, vbi alias plures limitationes annectit huic opinioni negatiuæ hactenus relatæ.

31 Et quod hoc casu Princeps debet † dare recompensam, vltra supra citatos probant post alios Madrill. *de Magistrat. lib. 3. capit. 4. à numer. 355.* Roland. *cons. 69. numer. 44.* Ponte *consil. 31. num. 6. lib. 2.* Rodulfin. *de suprema Princip. potestat. capitul. 6. numer. 165.* & suprà, Marius Mata *decis. 38. Siciliæ, à numer. 8 & sequentibus*, Bimius *consil. 214. à numer. 2. & à principio, libro 3.* Mandellus *consil. 25. numer. 19.* Gratianus *tom. 5. capitul. 991. numer. 58.* Gonçalez *de alternati. glossa 36. numer. 37. & 38.* Capiblancus *de Baronib. præmiat. 8. part. 1. numer. 214.* apud quos latè videbis Principem supremum non posse tollere ius tertij, nisi ob publicam vtilitatem, vide etiam Petram *de potestate Principis, capit. 32. & §. capit. nunc, à numer. 143. & sequentibus*, Iacob. Cancerium *libr. 3. capit. 3. à numer. 90. cum sequentib.* Et supra qui latè † post
32 alios tractant. quando Princeps tollere possit dominium rei alterius, cum proueniat à iure naturali, & gentium, etiam per legem generalem.

Et quamuis apud exteros controuertatur, an Princeps possit abdicare ius quæsitum alicui ex iure ciuili; tamen apud nos receptius est, non posse etiam in hoc præiudicium tertio inferre, ideóque magis communè esse constat ex relatis ab Antonio Gabriele *dict. conclusio. 1. numer. 27.* & resolvit tamquam inconcussum Couarruuias *lib. 3. variarum, capitul. 6. numer. 9.* Matienço *in dialogo relator. 4. part. capit. 12.* Molina *libr. 4. de Hispanor. primogen. capit. 3. num. 12.* D. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus supremi Consilij Fiscalis, *in decis. Granatens. disputatio. 8. numer. 47. & numer. 48.* Quæ opinio & resolutio legibus Regijs expressè, & clare roboratur, quas adduximus superiùs *à num. 18. cum sequq.*

Et ipse Antonius Gabriel ibidem *in conclusio. 2.* latè prosequitur causam, ex qua Princeps possit ius tertij tollere, & dominium, tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæsitum, & principalis est publica vtilitas prout ibi latè *à numer. 1. & numer. 14. & 15.* pluribus citatis, quod etiam contra contractum potest venire Princeps ex causa publicæ vtilitatis; & per numeros sequentes, *& à numer. 25.* Hanc tamen
33 limitationē sublimat, vt tunc possit † Princeps tollere ius tertij, & dominium prædictum ex causa publicæ vtilitatis, data nempè recompensa, vbi in comprobationem magnam Doctorum cateruā adducit, & consonant leges Partitæ supra citatæ, *à numer. 4.* & suprà; quòd propter pacem, & concordiam † potest Princeps ius vnius alte- 34
ri dare, quem per te vide, quia latè prosequitur, & videndi infra laudati Doctores, *num. 38.*

Et quod Princeps possit ex causa superueniente, non solum modificare donationes à se factas, sed etiam reuocare, † etiam fa- 35
ctas per viam priuilegij, aut contractus ex causa superueniente, puta publicæ vtilitatis, quia grauiter Coronam ladunt, aut cæperunt esse damnosa Regi, aut Regno, & Reipublicæ, idque procedere, & habere locū per
legem generalem † facien bo. Infinitos penè 36
Doctores congerit Castellas *lib. 5. controuers. cap. 89. à num. 83.* cum multis seqq. videndus omnino.

Et an possit reuocare donationem à se
factam, † aut priuilegium, ob remune- 37
rationem seruitiorum, vel an successor Principis concedentis, Vide ibidem *à num. 86. cum multis sequentibus*, vbi magnam ad id adducit Doctorum cateruam.

Et quod Princeps ex causa publicę vti-
litatis vrgente † queat tollere ius tertij, & 38
dominium, tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæsitum, latè prosequitur Sanchez *de matrimonio libr. 8. disputat. 33. à numer. 1. cum sequentibus*; quæ & alia plura videbis per Monetam *de commutatio. vltimarum voluntat. capit. 8. quæst. 6. à numer. 500. cum multis sequentibus, fol. mihi 807.*

Ex hactenus dictis deduces, † quòd 39
nec Principi, nec Papæ etiam obediendum sit in illicitis, *capit. si Dominus 11. quæst. 3.* Abbas *in capit. cum ad monasterium de statu Monachor.* Marius Giurba *consil. 1. num. 36.* ad medium.

Deinde, quia vt supra diximus *ex l. 31. & 32. tit. 18. part. 3.* Quod litteræ † Prin- 40
cipis contra ius tertij impetratæ non sint adimplendæ, quia sunt expeditæ contra ius naturale, Pariter hoc ipsum probant per textum *in capit. non licet, distinctio. 10.* Archidiaconus *in cap. rescripta, numer. 2. versicul. Aut alicui obest 25. quæst. 2. & ibidem*, Bellamera *numer. 2. versicul. Nulli, & versicul. Si parum*, Bald. *in capit. cum a leo sub num. 11. post principium, de rescriptis*, Archidiaconus *vbi suprà, versicul. Si iure na-*

tu-

turali, Martinus Laudenſ. *in tract. de Principe, quæſt. 28.* Grammaticus *voto 32. num. 8.* quos referens ſequitur Proſper. Farinacius *in praxi crimin. quæſt. 97. caſu 1. à numer. 6.* qui *numer. 7.* & ſequenti tractat, an
41 executor non ſuſpendens † executionem litterarum expeditarum contra ius naturale debeat puniri, & affirmat poſt alios, quòd ſic, contra ius autem poſitiuum, vel conſuetudinarium diſtinguit inter notabile, grauetque præiudicium tertij, & leue, vt tunc non ſit puniendus in parendo, quando eſt paruum, & leue præiudicium. Et quando ſit ſuperſedendum in executione reſcripti impetrati contra ius latiſsimè probat poſt plura iura, & Doctores Rodericus Suarez, *allegat. 12. à num. 44.* & ſequenti, & per totam allegatio.

Quoniam præſumitur contra † reſcrip-
42 tum, quo ius alterius tollitur, cum Princeps non præſumatur referibendo auferre ius alicuius, ita Aciatus *de præſumptionibus, regul. 3. præſump. 11. in princip.* & poſt plures alios Doctores, Maſcard. *de probatio. concluſ. 1275. à num. 10.*

Et quod quando agitur de graui præiu-
43 dicio tertij † permittat, & tolleret Papa ſuſpendere executionem litterarum Apoſtolicarum, & ſupersedere in eadem, latiſsimè probat poſt plures Doctores Felin. *in capit. ſi quando, num. 2. ſuper verbo, Supersedere de reſcriptis*, & iterum ipſe Felinus ibidem ſub *numer. 7. verſicul. Dicta per iſtum textum.*

Et in noſtris terminis, quòd litteræ A-
44 poſtolicæ impetratæ † contra ius radicatum tertij, & in eius damnum, & præiudicium quod non ſint executioni mandandæ, ſed potius in ea ſuperſedendum, ad effectum humilliter ſupplicandi Summum Pontificem, vt de damno, & tertij præiudicio informatus, & inſtructus prouideat de remedio, probat latè Alphonſus Azeuedus *in l. 14. titul. 3. libr. 1. Recopilation. à numer. 58.* vbi dicit poſt Andream Iſerniam *in capitul. 2. verbo, Flumina, numer. 4. Quæ ſint Regalia in noſtris fæudor.* & per Palatium Rubeum *de beneficijs vacantibus in Curia, §. 4. cum ſequentibus*, & Rebuffum *in praxi benefici. in regul. de non tollend. iure quæſito, quæſt. 21. numer. 62. & ſequentibus*, & per doctrinam Soti *de iuſtitia & iur. lib. 3. quæſt. 6. articul. 3. column. penultim. pag. 244.* Quòd eſt iniuſtitia tolle-
45 re ius tertio quæſitum, eoque caſu † peccare Papam, ſicut quemlibet alium, & quod iſta hæc iniuſtitia eſt data, & non intentata, quia Papa in dubio nemini vult præiudicium facere, ex Bald. *in l. acceptam, in fin. C. de uſuris*, per textum expreſſum *in capit. ſi diuerſus, §. ſi diuerſum de alienatione feudi*, latè Palatius Rubeus *in rubrica, dict. tractat. §. 7. column. 7.* Barba. *conſil. 47. column. 17. in fin. cum ſequenti. libr. 1.* Decius *conſil. 695. numer. 25 & 26.* & per dicta per Auendañum *in capitul. Præto. capitul. 4. numer. 6. in princip.* Et eſt optima *l. 11. tit. 18. part. 3.* vbi latè Gregorius Lopez, plurimos alios Doctores refert Azeued. vbi ſuprà *à numer. 38. cum ſequentibus*, & ſuprà, & *à num. 45.* Quòd iſta reſcripta impetrata contra ius, & in præiudicium & damnum † iuris tertij radicati cenſeantur impe- 46
trata propter nimiam importunitatem, maximè à Cardinalibus, ad quod plurimos Doctores allegat videndus.

Hieronymus de Zeballos *in contra. communa. quæſt 897. à numer. 338. cum ſequentibus, & à numer. 351. uſque ad num. 356.* latè probat litterarum Apoſtolicarum executionem in præiudicium tertij obtentarum ſuſpendendam eſſe, & ſupersedendum, donec Pontifex † Maximus informetur 47
melius per humillem ſupplicationem, quia hoc caſu ipſum præſumi circunuentum, cum Princeps, qui omnibus vult, & debet prodeſſe; nemini debet nocere, per *l. neque cauſas, C. de appellat. l. fin. C. ſi per vim, vel alio modo*, & per alias rationes iuſtificat iſtam cauſam retentionis litterarum Apoſtolicarum, ad quem te remitto eruditè loquentem. Quem referens in his terminis etiam ſequitur nouiſsimè Caſtillo *in tract. de tertijs, cap. 41. ſub num. 185.*

Et quod litterarum Apoſtolicarum re-
tentio in Senatu Regio ſit legitima ob hanc 48
cauſam † præiudicij, & damni tertij, probat etiam in terminis Pater Henriquez *libro 2. de Pontificis claue, cap. 16. §. 3.* vbi latè, & latius & apertiùs ipſe *in capit. 18. §. 2.* vbi proſequitur, cuius inferius meminimus.

Mirabiliter tamen, & melius † cæteris 49
loquutus eſt Manuelis Rodriguez *in quæſtion. regular. tomo 1. quæſtio. 6. articulo 8.* in hæc. Certiſsimum eſſe apud omnes, litteras Apoſtolicas ſine iuſta cauſa minimè poſſe detineri, ne executioni mandentur, vt ex ſupradicto articul. antecedenti ſatis patet, cauſæ autem iſtius detentionis ſunt variæ, quæ arbitrio docti boni, & pij viri relinquntur, ſicut omnia, quæ

à iure non habent expressam determinationem, &c. *Sequitur, & facit*, ibi; sed non possum vnam subire principalem causam, propterquam huiusmodi detentio & suspensio potest optimo iure fieri; & est quando litteræ Apostolicæ sine causa tollunt ius tertij, nam Papa sine causa non potest tollere ius tertio quæsitum, prout concludit Andreas Isernia *in cap. 1. vers. Flumina, num. 4. quæ sunt Regalia in vsibus feudorum.*

Palatius Rubeus *in tract. de benefici. vacant. in Curia, §. 4. cum sequentibus*, Rebuffus *in pract. benefic. in Regula de non tollend. iure quæsito, glos. 6. numer. 13. & 14. & de nominatione, quæst. 21. numer. 62.* Soto *lib. 3. de iustitia & iure, quæst. 6. art. 3. col. penult. pag. 244. &c.* vbi latè prosequitur quod hoc casu, quando adest præiudicium iuris tertij, censetur Papa per importunitatem concedere talem rescriptum, vbi varia exempla redit huius mirabilis doctrinæ: & quidem mirificè, & iuridicè loquutus fuit in hoc articulo, & iuxta ea omnia quæ hactenus diximus à principio huius capit.

Et in nostris etiam terminis, quod Bullæ Apostolicæ † fiat in Senatu Regio retinendæ, quando Summus Pontifex ex eis tollit beneficium, in quo ex collatione Canonica, & legitimo titulo quis habet ius quæsitum & radicatum, quasi proueniant ex iniustitia, & defectu potestatis, probat latè Ferdinandus Vazquez Minchaca *controuers. illustr. libr. 1. capitul. 41. à numer. 24. & sequentibus*; vbi quod nec secunda iussio sit admittenda, prout suo loco eum retulimus. 50

Idem etiam † probat Doctor Anguianus *in tractatu de legibus, controuers. 5. numer. 65.* dicens, quòd quando litteræ Principis emanarunt super materia, super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, nec auferre inconuenientia quæ probabiliter timentur, tunc nec prima, nec secunda, nec aliqua iussio executioni mandandæ sunt, sed in ea supersedendum, quæ robur recipiunt ex supradictis à principio huius capitis. 51

Et redit rationem Minchaca vbi proximè *num. 25.* dicens: Tunc Pontificem † rescribendum, vt re melius cognita ipsemet eã debitè reformaret, & nullius hoc tantum interest, quàm ipsius met Papæ, cùm huiusmodi ausus, & tyrannides nunquam procedant à sanctissima eius mente, sed ab auaritia, & machinatione officialium. 52

Horum Doctorum assertio comprobatur, quoniam tertio ipsi Clerico, quem litteræ ita indebitè lædũt; permissa est supplicatio † ad Summum Pontificem, vt melius informatus de damno tertij (cui sua Sanctitas non intendit præiudicare) illud reuocet, vt probat Selua *de beneficijs, 3. part. quæst. 8. num. 10. ver sicul. Decimonono*, & in nostris terminis Alphonsus Azeuedus *in l. 14. titul. 3. lib. 1. Recopilat. à num. 49.* vbi latè probat, permissam esse hanc supplicationem à litteris Papæ *ex cap. cum ex litteris, de in integrum restitut. & capit. pastoralis, de appellationibus, & authen. quæ supplicatio. C. de præcibus Imperator. offeren.* Et quod peccaret Papa hanc supplicationem † non admittere, & quod hæc supplicatio habet effectum, vt Papa melius informatus mutet sententiam in melius, iuxta celebrem text. *in capit. veniam 35. quæst. 9.* Et quod quoties rescriptum videtur præiudiciale, posse probari, Papam non fuisse bene informatum, secundùm Decium *in consil. 407. colu. fin. & consil. 606. column fin.* quem reprobato Corneo, sequitur Gometius *in Regula Cancellariæ de iure quæsito non tollendo, quæstio. 1. pagin. 3. in princip.* in paruis & ipse Azeued. latè prosequitur comprobans. Et ipsum transcribens idem dicit Zeballos *in contra communibus, q. 8. 97. num. 405.* Authore tamen citato. 53 54

Quòd tenet etiam mirabiliter Moneta post Abbat. Felinum, & alios, † quos allegat circa illam quæstionem, quando Papa, vel Camara Apostolica conuenit cum Clero certæ Diœcesis, vt sibi soluat Clerus nomine decimæ impositæ certam summam: si deinde Papa eximit à solutione aliquem, vel aliquos beneficiatos, an adhuc teneatur reliquus soluere integram summam conuentam. Ad quod plurimos Doctores ad id allegat Moneta *in tract. de decimis, cap. 9. q. 3. à num. 130. cum seqq. vsque ad finem*; de qua etiam videndus est Iacob. Cancer. *variarum resolut. lib. 3. cap. 3. de priuilegijs, à nu. 306. cum seqq.* 55

Quia tunc maximum dicitur præiudicium Cleri & intollerabile, quod nõ in ipsius præiudicium sed Papæ eximentis debet refundi ex eisdem DD. & per plures alios idem affirmat Mastrillus *de Magistratibus, lib. 5. cap. 15. à nu. 10. & seqq.* vbi quòd immunitas à solutione facta per Regem alicui particulari personæ cedit in damnum & præiudiciũ Regis eximentis; non tamen Regni promittentis in genere certam summam distribuendam & exigendam à subditis Regni.

Ta-

Tamen Moneta ipse *à nu. 131. cum seqq.*
56 latè discutit † doctrinam Abbat. *in cap. accedentes, num. 8. de præscriptionib.* & concludit, quòd ob hoc damnum, & præiudicium seu læsionem tertij potest Clerus supplicare ad Summum Pontificem, cum Felino etiam *in dict. cap. accedentes, num. 8.*

57 Optimè etiam hanc nostram † doctrinam probat in his terminis Manuelis Rodriguez *in quæstio. Regul. tom. 1. quæst. 6. articul. 7.* per totum dicens, non esse dubium suam Sanctitatem posse supplicari, vt suas Constitutiones aut reuocet, aut moderetur, imò & à mala informatione facta posse Clericum supplicare, secundùm Seluam vbi proximè citatum, imò amplius firmat, peccare Papam non admittentem iuitam hanc supplicationem pro moderatione, aut reuocatione alicuius rescripti particularis, & quod hæc supplicatio habeat effectum, vt Papa bene informatus mutet sententiam in melius.

Quo loci vlterius prosequitur dicens,
58 quòd executio rescriptorum, † & litterarum particularium interposita supplicatione potest suspendi, obediendo tamen reuerenter ipsis litteris Apostolicis, allegando cum debita humillitate causas, & circunstantias, propter quas non possint commode executioni mandari, allegat ad id Hostiens. Abbat. Palatium Rub. Driedorum, & Couarruuiam, & quod tunc sit expectanda secunda iussio, non enim (inquit Pater ipse) dicitur contra mandatum Regis, nec
59 Papæ veniisse, qui pro maiori vtilitate, † & honore Papæ, aut Regis non facit id, quod in aliquo rescripto, aut litteris particularibus ipsi imponitur faciendum, ex doctrina Bald. *in l. fin. C. de negotijs gestis*, Alexand. *consil.* 106. quòd iterum confirmat ex eo, quod executio præcepti Superioris differri
60 potest, † quotiescumque maius damnum timetur ex executione, quàm ex dilatione, quod fit, vsque dùm appareat de vera præcepti iustitia, vbi comprobat.

Conuenit rectè, quę latè prosequitur post plurimos alios Iacobus Cancerius *variarum resolution. tom. 2. 3. part. capitul. 3. à numer. 99. cum multis seqquentibus.* Quòd nempè Princeps potest ex causa per legem
61 vniuersalem, † & generalem ius tertij auferre, quæ vniuersaliter comprehendat omnes, & quæ in se non respiciat magis præiuditium vnius, quam alterius, quia leges non sunt statuendæ contra singulares personas, sed generaliter, & ob bonum publicum, aliàs si in præiudicium particularis tendat lex dũ a xat, p oterit ab ea supplicari per ipsum interesse habentem, & interim suspensa manet eius executio.

Hanc tamen Doctorum † assertionem 62
hactenus relatam, qua diximus præiudicium iuris tertij causam esse legitimam, vt Senatus Regius queat licitè litteras Apostolicas retinere, vt intelligas vellim procedere dumtaxat eo in casu, quando ex earum executione violentia inducatur, non alias, quoniam vbi cessat violentia Princeps, & Senatus authoritatem suam nequit interponere, nec vult, at tamen ea intercueniente licitè posse probatur abunde in capitibus antecedentibus, *& in tracta. de Regia protect. cap 1. per totum.*

Ita tamen vt non procedet hæc litterarum retentio ex quodlibet leui remoto, aut incidente tertij præiuditio, prout superius *numer. 41.* sed tantum quando ex earum executione contra priuatum intentata inferatur, atque consequtiue inducatur damnum aliquod publicum, cederetvè in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporalis, quod tunc procedet, & verificabitur in præiudicio iuris tertij lædente ius naturale, prout superiùs, quoniam illud omne quod in legem naturalem, aut diuinam committitur violentia est iuxta quæ abunde comprobauimus *1. part. capit. 1. à numer. 185. cum seqquentibus*; prout quando in Principe ad detrahendum iuri tertij deficit potestas, ex hactenus plenè probatis, quia tunc scandalum nasci in pernitiem Reipublicæ & violentiam, non est dubium iuxta quæ sursum, *capit. 4. per totum*, atque etiam sic de singulis causis retentionis, de quibus *in cap. 3. vsque ad 7.* inclusiuè suprà hac *1. part.* cum ex singulis violentam induci executionem in perniciem Reipublicæ latiùs comprobauerimus in eisdem capit. & insuper in *capit. 2. & cap. 3.*

Exemplum huius doctrinæ etiam versatur in litteris expeditis in præiudicium iurispatronatus laicorum, quæ ideò retinẽtur non quatenus tangunt simpliciter ius tertij, hoc est, patronorũ, sed quatenus cõsequtiuè vergunt in detrimentum, & pernitiẽ Reipublicæ spiritualis, vt cum Simancas *de Catholic. instit. in præf. Hispaniæ, tit. 45. de pœnis, à nu. 34. & 35.* ibi: *Si aliquid Papa decernat contra publicã vtilitatẽ, vt puta, cõtra patronatus laicorũ, contra ius eligẽdi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile*, &c. idem dicit Bobadilla *in politica, lib. 2. c. 18. n. 208.* Salzed. *in pract. crimi. Canon. cap. 54. à num. 20.* & ex Couarru. & Borrell. diximus infra, *capitul. 8. à num. 30. versicul.*

Imò, & omnes Doctores, &c. ea ratione. Nempe ne fideles laici abstrahantur à fundatione, constructione, & dotatione Ecclesiarum, & sic ab huiusmodi pijs operibus, & sanctis, quod redundaret in pernitiem Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ, *Glossa verbo, Collatio. in capit. 2. de præbend. in 6. Si moneta de reseruat. quæstio. 9.* cum ibidem citatis, Couar. *practicar. quæstion. capitul. 36. num. 4.* Gonçalez *in regul. de alternat. glos. 9. §. 1. à num. 67.* & latius *in glos. 18. num. 2. & 3.* vbi quam plurimos Doctores recenset, quod ex identitate rationis, & principio idem procedit in litteris ad beneficia patrimonialia impetratis, ex eodem Simanca, necnon in alijs similibus de quibus infra hac *1. p. cap. 10. à num. 69. & in §. vnico à num. 90. cum multis seqq.*

63 Tunc etiam fcies violentam † executionem litterarum & rescriptorũ esse, quando expediantur in damnum & præiudiciũ iuris tertij, absque eius citatione & causæ cognitione, quia tunc pati violentiam, & spolium, atque itidem executorem vim committere, affirmant Chircheni. *tom. 2. communi. opin. lib. 7. titul. 1. numer. 329 pagi. 220.* & ibidem Vinius *numer. 204. versicul. Idem ampliatur, pagin. 217.* Gozadin. *consil. 93. num. 16.* Mantica *decis. 29 numer. 3. & decis. 44. numer. 1.* Rotta per Farinac. *dec. 135. numer. 3. & decis. 295. numer. 11. part. 2. in recent.* Menoch. *de recuperand. possess. remedio 8. numer. 20. & in consil. 104. in fin. volumin. 2.* Didacus Perez *in l. 1. glos. 1. titul. 14. lib. 3. ordinamen. fol. 723.* Francisc. Maldonad. *in consil. 104. in fin. volumin. 2.* Lancelotus *de attentatis 1. part. capit. 2. numer. 89.* Azeued. *in l. 2. numer. 25. cum sequentibus, tit. 13. libr. 4. Recopilation.* Mascard. *de probatio. conclus. 489. numer. 7.* Hondedeus *conf. 82. num. 23. vol. 1.* Gratian. *decis. 110. num. 9.* Bernard. Grena *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. conclus. 76.* Augustinus Barbos. *in collect. ad cap. conquerente 7. de restitut. spoliat. per textum ibi,* Marius Anton. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 56. num. 8. & resolutio. vltim. casu 72.* & alibi passim per Doctores.

Quæ doctrina comprobatur, quoniam licet quam lo Papa vel Princeps † tollit ius
64 tertij ex iusta causa, puta propter publicam vtilitatem, vt superius latè probatum est, præsumatur tunc causa, tamen fallit quando ipse Papa, vel Princeps procedit sine citatione partis ad dispositionem tertio præiudicialem, Socinus *in conf. 266. & in conf. 164. & in conf. 62. volum. 4.* Iaff. *conf. 233. volumin. 2.* Aymon. Crauet. *conf. 50. num. 5.* Socin. *in conf. 27. num. 20. vol. 3.* Curtius Iun. *in conf. 170. num. 23.* & Curtius Senior. *in conf. 20. vers. Tertiò potest responderi,* Abb. *in cap. 1. de cauf. possess. & propriet.* Anton. Grabiel. *commun. opin. tit de iure quæsito nõ tollend. concl. 3. à num. 7. & num. 9.* & idem est quando ad præiudicium tertij procedit absque causæ cognitione, Ruinus *conf. 8. volum. 3.* sequitur Anton. Gabr. *ibidem nu. 10.*

Infinitos penè Doctores in his terminis adducit Mascard. *de probatio. conclus. 275. à num. 18. cum seqq.* & iterum *à num. 27.* quibus locis latè de rescriptis Principis nõ admittẽdis in præiudicium iuris tertij quæsiti iuregentium, *& à num. 8.* videndus.

Pro qua doctrina facit, quod de seipso dixit Summus Pontifex minimè posse procedere contra inauditam partem, *in capit. 1. de causa possess. & propriet.*

Hinc dicit Barbosa *in collect. ad cap. 2. de maiorit. & obed. n. 13.* † post Couar. Anile. 65
Menoch. Rebadell. Azebed. Gama. & alios, quod quando Princeps absque causæ cognitione, & non seruato iuris ordine aliquẽ condemnauit iracundia, aut vindicta motus, vt tunc sit supersedendum in executione sententiæ, & mãdati Principis, latè probat Cened. *in Canon. q. 9. num. 117.* & ipse Barbosa vbi proximè *num. 11.* quod quando mandatum Principis constat esse contra præceptum diuinum, vel aliud † præeminentius, puta 66
ius naturale, vel Sacræ Scripturę, cum sit iniustum tale præceptum, erit supersedendum in eius executione, alios allegat.

Hinc etiam DD. communiter probant supersedendũ in executione † rescripti inducẽ 67
tis aliquod notabile præiudicium, vt latè est videre per Anguianum *de leg. controuer. 5. à num. 18. cum seqq.*

Et hoc est quod in nostris terminis voluit dicere Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, cap. 18. §. 2.* in hæc: Interdum data Romæ sententia etiã † trina à Iudice Apostolico, & fulminato processu mittitur executor 68
in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, vt si sententia lata sit ex falsa præsumptione cõtra partẽ absentẽ, & nõ auditã, aut si litterę sint subreptitiæ, aut nõ faciãt expressam derogationẽ rei necessariæ, aut quia hic cõtra ius tertij legitimè possidẽtis exequitur, & intimat censuras, vt mittat in possessionẽ eũ, qui mitti nõ debet, sic apellatio ab executore modũ excedente admittitur; apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas Prætor (facta sũmaria informatione de violẽtię periculo,

aut

aut de subrreptione litterarum) arripit litteras executoriales, & defert in Senatum Regis. Porro Iudices Regij (quia extra eorum territorium de gentes Iudices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, vt sublata violentia suspendant executionem, comprehendi iubent executorem iniustum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, seu attentatum est, compelluntque si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, vt ipse absoluat, reponat attentata, & deferat appellationi, seu supplicationi, aut certe vt ipse, qui merus est executor respectu prioris sententiæ; suis expensis procuret plenam absolutionē hominis læsi, aut fieri suspensionem causæ per Papam, vel Nuntium, qui eum misit, atque ita spoliatus restituitur in pristinum statum, vel potiùs conseruatur in antiqua possessione sublata vi attentata, quia hoc non est ex mente Pontificis absque causæ cognitione procedere velle. Hactenus Henriquez.

Quiquidem licet veram praxim Senatus referat in hoc articulo, & casu; tamen illam cōfundit ex inordinata appositione duorum
69 remediorum, † quibus tertius læsus potest vti ad diuersos effectus per hunc authorem licet confusse, & intricate relatos, de quibus inferius dicendum erit distinctè, & apertiùs hac *1.p.cap.11.adfinem, à num.39.* & iuxta dicta in hoc capite. Et sic eum declara, & reduce ad terminos claros, & iuridicos, de quibus in *dict.cap.11.& in cap.10.à n.* 80. cum multis seqq. vbi latè quando hæc duo remedia simul iungenda, & ad quem finem.

Ex quibus omnibus doctrinis facilè colliges si hîc tertius, de cuius præiudicio con-
70 queritur in Senatu, † fuerit legitimè citatus, & causæ cognitione adhibita, amplius hac via retētionis audiēdus nullo modo erit, licet executorialibus possit suas legitimas exceptiones opponere, & anegata admissione appellationem prorrumpere ab executore, cui si non deferat; aditus Senatus Regius per viam violentiæ, deferendum, & reponendum decernet, iuxta quæ latissimè diximus *in tractat de Regia protect.4.p.per totum.*

At verò quando absque tertij citatione, &
71 causę cognitione † per litteras Apostolicas ius tertio tollitur contra voluntatē suæ Sanctitatis, cum tertio fiat ex earum executione notoria violentia; litterę retineri possunt in Senatu, vt hactenus probatum est, ne Respublica turbetur, cum publicus rerū status ex priuato sæpius turbatur, priuataque iniustitia saltem causatiuè publicam perducit perniciem, Ceuallos *commun. contra commun. q.906.num.391.p.4.* † Giurba *in cons.1.nu.* 72
15.& seqq. Erasmus à Cochier. *in thesauro politic.2.p.lib.1.cap.4.num.5.* ibi: *Tam sua populo tranquillitas in membris quibusq; priuatim constet, quam publice vniuersis*, & Giurba vbi proximè, latiùs probat † hanc iniusti 73
tiam vim esse publicam, qui ad id aducit illud duodecim tabularum legis, *Vis in populo abesto.*

CAPVT OCTAVVM.

An ob quamlibet litterarū simplicem surreptionem queat in Senatu ipsarum retentio decerni.

SVMMARIVM.

SVrreptio simplex an sit sufficiens ad litteras in Senatu retinendas, magna semper fuit inter Senatores, & Aduocatos dissensio, num.1.

Surreptionem simplicem sufficere ad Bularum retentionem in Senatu iura nonnulla insinuant, num.2.& 3.

Ob surreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores insinuant, numer.4. vsque ad num.9. inclusiuè recensentur, declarantur num.28. & seqq.

Simplicem surreptionem non sufficere, nec esse fundamentum habile ad retentionem Bullarum verius ostenditur, num.10. & sequentibus.

Principis facultas in retentione Bullarum vnico nititur fundamento, turbationi Rei publicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis, num.11.

Facultas à iure data ad supersedendū in executione litterarum nō consistit in surreptione, sed in damno publicæ vtilitatis, & si litere validæ sint mero iure, nu.12.& 13.

Electio mero iure valida si inde oriatur, vel timeatur scandalum executioni non traditur, num.14.

Ob scandalum vitandum potest Pontifex priuare aliquem suo beneficio obtento data recompensa, num.15.

Præsumptio iustæ causæ in Principe concedente alteri ius tertij, cessat vbi adest scandalum, num.16.

De Suppl. ad Sanctà Litt. Apost. &c.

Ad supplicandum, & supersedendum in executione litterarum Apostolicarum iura solum considerarunt bonum, & vtilitatem publicam. num. 17.

Cap. si quando. & cap. cum teneamur cum aliis iuribus interpretantur, numer. 18. & seqq.

Litteræ licet surreptitiæ non sint retinẽtur, ne exequantur, vbi iusta causa adest, n. 19. & 20.

Executor merus carens iurisdictione licite supersedit in executione litterarum ad effectum subscribendi ob scandalum, aliudvè notabile damnum. num. 21.

Ad cognoscendum de causa iusta retentionis, & suspendendarum litterarum non est necessaria iurisdictio, sed extraiudicialis cognitio. num. 22.

Senatus non eget iurisdictione ad examinandam causam legitimæ retentionis, numer. 23.

Absurdum est fundare retentionem Senatus in simplici subreptione deficiente qualitate publici damni, cum ad eius cognitionem egeat iurisdictione Senatus, numer. 24.

De subreptione simplici vbi agitur, cum tractatur de viribus illius, de eius validitate, aut nullitate, causa iam esset mere spiritualis, cuius Senatus, etiam incidenter, esset incapax. num. 25.

Iudex secularis de facto rei spiritualis incidenter cognoscere potest, non tamen an validum, vel inualidum quid sit, quia est res spiritualis, num. 26.

Iudex laicus non cognoscit de facto rei spiritualis inter duos Clericos, si præcedat inhibitio Ecclesiastici, num. 27.

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de surreptione, non loquuntur simpliciter, sed adhibita qualitate damni Reipublicæ, numer. 28. & à num. 34.

In litteris quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papæ, includitur surreptio. num. 29.

Ex litteris in derogationem iuris patronatus laici oritur damnum publicum, num. 30.

Corolla loquens de surreptione in Bullarum retentione declaratur, num. 31.

Bonacina etiam, num. 32.

Surreptio simplex absque qualitate publicæ vtilitatis non est subiectum habile ad retentionem Bullarum à Senatu decernendam, nec petendam, num. 33.

Surreptio simplex non impedit in Sicilia litterarum Apostolic. executionem, sed conceditur Regium exequatur affirmatiuum, vt executor de surreptione cognoscat, numer. 34.

Retentio Bullarum fundatur in damno publico ob violentiam executionis, numer. 35.

Surreptio est imbibita in præiudicio Reipublicæ, de quo non est facta mentio ab impetrante, num. 36.

Ius tertij, & priuatæ personæ, de quo non fuit facta relatio si est causa surreptionis multo fortius publicum, & eius damnum, num. 37.

Potentius ius est publicum quolibet priuato, num. 38.

Doctores tractantes de retentione Bullarum ob detrimẽtum Reipublicæ recte illas surreptionem ad retentionem pati supponunt, num. 39.

Antonin. Diana in diserta resolutio negatiua in retentione Bullarum declaratur, numer. 40. & seqq.

Antonin. Diana absolutè improbans retentionem Bullarum loquitur contra Bullam Cœnæ, & Doctores pro se laudatos, num. 41.

Surreptionis simplicis litterarum cognitio ad Iudicem Ecclesiasticum, non secularem spectat. num 42.

Surreptio orta ex damno publico Regis, aut Regni, causa legitima est ad retentionem Bullarum. num. 43.

Non ad effectum declarandi super ea, aut valore litterarum, sed humiliter supplicandi Sanctissimum, & supersedendi in executione, num. 44.

MAGNA fuit quandoque inter omnes Iurisperitos tam aduocatos, quàm Senatores huius supremi † Regij Tribunalis, cæterorumque etiam inferiorum orta controuersia (semper tamen dissensio atque incerta resolutio) an Bullarum retentionis cognitio fundari possit super qualibet ipsarum subreptione simplici absque interuentione alicuius qualitatis, quas licitas ad retentionem esse in capitibus præcedentibus firmauimus; qua propter vt deinceps omnis dubitandi occasio cesset, quid verum sit, & certum per disputationem lucebit.

Et pro parte affirmatiua, sufficere nempe

2 pe ſolam quamlibet ſurreptionem, † multa iura Pontificia clamant, & imprimis expendo textum capitalem ad hunc retentionis articulum in *capit. ſi quando, de reſcriptis*, ibi: *Quia patienter ſuſtinemus, ſi non feceris, quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum, &c.* Quo quidem apertè probari videtur ſurreptionem eſſe causam legitimam ad ſuperſedendum in executione litterarum, & reſcribendum.

Ad id ipſum vrget textus difficilis *in capit. cum teneamur, de præbend. & dignitat.* 3 *6.* in ordine, vbi ſuſpendi † executionem æquanimiter ſuſtinetur, ſi adeſt ſurreptio, vt clarè demonſtrant eiuſdem textus verba, quæ hæc ſunt: *Si mandatum noſtrum pro alicuius proui ſione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode ſuſtentari, niſi forte in litteris ipſis de hoc mentio habeatur, aut ſi non poteris ei ſine ſcandalo prouideri; æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro ea mandatum noſtrum non duxeris exequendum, &c.* Quibus quidem verbis manifeſtè monſtratur, ſubreptione motum fuiſſe Pontificem ad illius text. deciſionem, cum certi iuris ſit iuxta communem Canoniſtarum Scholam in *capit cæterum eodem titulo, de reſcriptis*, ſurreptitiam eſſe gratiam obtentam ad aliquod aliud beneficium, ab eo qui aliud ſufficiens habet, cuius mentionem non fecerit.

Et difficilior redditur ille text. ex diſiunctiua, *aut*, poſita inter ſurreptionem, & ſcandalum, vt alterum dumtaxat ſufficiat ad ſuſpendendam executionem, & ſuperſedendum interim, quod ſuper ea conſulitur Apoſtolica Sedes.

Hinc multi Doctores, qui de hac praxi 4 Hiſpaniæ circa Bullarum † retentionem ſcripſere, hoc ipſum indicant, ſubreptionem earum eſſe cauſam legitimam ad retentionis iuſtitiam, & fundamentum, Couarruuias *in practicarum quæſtion. capit. 36. numer. final*, ad fin. ibi: *Et multorum hominum ſuggeſtionibus, falſiſque præcibus gravari per ſupplicationem multis nominibus exequentiſſimam ab ipſo ſanctiſſimo Pontifice remedium ſperantes, &c.* Et iterum, *numer. 4. verſicul. Sic etiam in his Regnis, &c.* ibi: *Idque fit ex Regio decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falſis præcibus, & ſuggeſtionibus à Summo Pontifice, &c.*

Ioannis Driedorius *libro 1. de libertate* 5 *Chriſtiana, pag. 183.* ibi: *Qui per † nimiam importunitatem, & falſas ſuggeſtiones litteras Apoſtolicas impetrarunt, &c.*

Caſtellus à Bobadilla *in politicis, libr. 2.* 6 *capitul. 18. num. 208.* ibi: En la † retencion que ſe haze en el Supremo Conſejo, y Chancillerias Reales, en muchos caſos de las letras y Bullas Apoſtolicas, para examinar ſi fueron concedidas con falſa ò ſiniestra relacion, &c.

Cerola *in praxi Epiſcopali, verbo litteræ Apoſtolicæ*, in princip. ibi: *Quòd † non* 7 *fit ad impediendum, ſed ad videndum, & examinandum; primò an contineant aliquam ſurreptionem, aut obreptionem*; ſecundò an quod &c. & eundem referens id ipſum dixit Conedus *Canonicarum quæſtion. 45. ſub numer. 9.*

Pariformiter nouiſſimè loquitur Dom. Ioann. del Caſtillo *in tractatu de tertijs, capit. 41. ſub nu. 182.* ibi, vt conſtet an litteræ ipſe ſint expeditæ contra decreta Conciliorum adverſus leges Regias, & Romanorum Pontificum conceſſiones, & falſis precibus, vel importunis ſuggeſtionibus, aut in præiudicium alicuius tertij, aut ſurreptione, vel obreptione, alijsve mediis ſimilibus, &c. Ex relatione, & aſſertione Hieronym. de Zeballos *communem contra communem, 4 part. quæſtio. 897. ex numer. 292.* atque etiam *ex numer. 307.* vſque ad *numer. 337.* quiquidem, & cæteri omnes per eundem, & præmeditatum ſermonem, quo Couarruuias loquuntur, & ab eo mutuarunt loquendi modum, illumque litteraliter tranſcribentes & ſequentes.

Bonacina *in libro 3. de cenſur. † in* 8 *Bulla Cœnæ Domin. conten. diſputatio. 1. quæſtio. 15. punctο 4. §. 2. fol. mihi 113.* dum declarans, *capit. 14. Bullæ*, in hæc inquit: Impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem excuſari poſſunt ab excommunicatione huius Canonis; ſi impediant prætextu informandi, aut ſupplicationem exhibendi Summo Pontifici, modo tamen ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, ita expreſsè in hoc Canone habetur, cum enim ſæpè contingat, vt quis litteras Apoſtolicas, *ſurreptitias eſſe, aut iniquum grauamen, vel ſimilia continere arbitretur*, Summus Pontifex indulſit, vt impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem, interpoſita apud ipſum ſupplicatione immunes ſint ab excommunicatione, modo huiuſmodi ſupplicationem coram ipſo Summo Pontifice, & Sede Apoſtolica proſequantur, &c.

Hoc ipſo loquendi modo vtitur Pater Hen-

Henriquez *libr. 2. de Pontificis claue, capit. 18. §. 2.* ibi: *Aut si litteræ sint surreptitiæ,*
9 *aut † non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, &c.* Quibus quidem iuribus, & authoritatibus satis dificilis reddi videtur istius quæstionis resolutio, necnon aliquo modo excusati iurisperiti, qui hanc partem sectari voluere.

Quibus tamen, & alijs non obstantibus, firmiter tenendum est, & nervose defendendum. † simplicem surreptionem litterarum
10 Apostolicarum, nullatenus esse fundamentum habile ad earundem retentionem in Senatu descernendam, nec etiam proponendam, nisi concurrat aut inde inferatur damnum publicæ vtilitati, & aliqua ex causis re-
11 latis superius, *capit. 3.* & sequentibus, † ex quibus inferri possit turbatio Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, quo solo vnico fundamento hæc retentionis cognitio, & facultas defertur Principi supremo Ecclesiæ, & Regni protectori, eò quòd inde violenta executio inducitur, prout abunde in genere, & in specie probauimus in septem capitulis præcedentibus, & antea in *capitul. 1. & 2. in tractatu de regia protectione*; vti clarè patet ex legibus Regijs, & signanter *ex l. 25. titul. 3. libro 1. Recopilation.* Qua, postquam retulit plures causas, & casus retentionis, ita dicit: Porque qualquiera cosa, que se prouyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos, y naturales dellos, &c. Itaque in damno publicæ vtilitatis dumtaxat fundatur suspensio hæc litterarum Apostolicarum, & ad Senatum recursus, non in damno priuato quolibet ita non qualificato. Quòd vlterius specifice apparebit ex vera dictorum iurium interpretatione, necnon veraci Doctorum, quorum hactenus mentionem fecimus intelligentia & assertione, atque loquendi modo quo fere omnes in hoc articulo loquti fuere.

12 Ad hanc nostram verissimam † opinionem sequendam mouemur, primo ex communi, veraque interpretatione tradita per Doctores ad text. *in dict. capit. si quando, de rescriptis, & in dict. cap. cum teneamur, de præbendis*; supra pro cõtraria parte adductos, vt scilicet eorum dispositio indubie procedat, etiam si rescripta mero iure valeant, & omni surreptionis, aut obreptionis vitio careant, nam ad effectum supersedendi in earum executione, & referibendi; sufficit quòd aliqua legitima subsit causa, ob quam tectitudo rationis dictet, potiùs expedire, quod illis non obtemperetur, nec executioni mitantur, quam quod interim suspendantur, vt ex eisdem iuribus rectè ponderatis probant Cardinalis *in dict. capit. cum teneamur*, & ibidem etiam Decius, Felinus *in capit. nihil, column. 2. numer. 3. & numer. 4. de præscriptionibus*; & à principio videndus, ita hæc iura rectè interpretatur & intelligit Augustinus Barbosa *in collectanea, ad dict. capit. si quando, in additionibus*; quas habet *in 2. tomo collectan.* à principio, super verbo, *Rationabilem causam*, qui tamen nullum Doctorem adducit.

Hanc eandem interpretationem tradit Couarruuias † *in relectione, cap. peccatum, de regulis iuris in 6. part. 1. numer.* 13
7. vbi dicit, iura prædicta procedere, etiam si Summus Pontifex aliquid iustum præcipiat, subsit tamen aliqua rationabilis causa non obtemperandi, puta scandalum, & fundatur ex glossa *in capit. 2. distinctio. 3.* dum probat, electionem alioqui iuste factam, & validam mero iure; † irritam fiendam, & 14
reuocandam, aut executioni minime tradendam ob vitandum scandalum inde oriundum aut minantem, notant hoc idem Abbas *in capit. 1. column. 2. de electione*, Felinus *in dict. capit. nihil, à numer. 2.* & Decius *in dict. capit. cum teneamur*, quibus ad stipulatur text. singularis, *in capit. nisi cum pridem, §. pro graui quoque scandalo, de renunciatione, & in capit. quæsitum*, vbi Panormitanus *de rerum permutatione*.

Hinc sane fit, vt ratione vitandi scandali possit † Romanus Pontifex aliquem 15
priuare suo beneficio Ecclesiastico quantumuis legitimo titulo, & Canonico illud obtinuerit, & possideat, si commode fieri potest dato alio itidem beneficio, vel damni læsione compensata, tradunt Romanus *in singulari 683. & 684.* Innocentius *in dicto capit. nisi cum pridem, glossa in capit. Episcopus de loco 7. quæst. 1.* & ibi, Archidia. Federicus *de permutatio. benefic. quæst. 25.* Cardinalis *in Clementin. 1. quæstio. 4. de rerum permutat.* Couarruuias vbi proximè sub *numer. 7.* conducunt omnino quæ diximus post plurimos Doctores suprà capit. antecedenti, versicul. *Imò nec Summus Pontifex,*

fex à numer. 29. cum sequentibus, & superius.

16 Fulcitur hæc interpretatio † Couarruuias, quoniam etiam in ijs casibus in quibus, iusta causa intereueniente, potest Pontifex, vel alter supremus Princeps aliquid concedere in præiudicium iuris tertij prout in capite antecedente loco proximè citato diximus: tamen in eadem concessione cessat præsumptio iustæ causæ; quando ex ea oriretur scandalum, & sic non exequenda, nec adimplenda, Hippolytus *singular. 8.* Abbas *in capit. quæ in Ecclesiarum, de constitutio.* Innocentius *in capit. Inquisitioni. de sententia excommunicationis*, Abbas *in disputatione*, incipit *Episcopus*, *versicul. Venio ad tertium membrum*, Innocentius *in cap. quanto, de consuetudine*, & ibi Abbas *numer. 11.* Romanus *in consil. 383. versic. Tertiò quia examinata*, Felinus *in dict. capit. quæ in Ecclesiarum, versicul. Limita quartò, & in capit. si quando, de constitutionibus*, Antonius Gabriel. *communi. opinion. titul. de iure quæsito non tollendo, conclusio. 3. numer. 15.* latius prosequitur post alios Mascardus *de probationibus, conclusione 275. à numer. 22.*

De eorundem iurium interpretatione, 17 & declaratione, † nempè *dict. capit. si quando, & dict. capit. cum teneamur*, amplissimè & abunde tractat, & latè prosequitur Doctor Anguianus *in tractatu de legibus, & constitut. libr. 1. controuersia. 5. à numer. 25.* cum multis sequentibus, resoluens post longam disputationem, quod ad iustificandam supplicationem, & rescribendum Pontifici, solum iura considerauere rationem illam boni publici, quæ consistit in vitando scandalo, siue alio quouis malo notabili, quod vel timetur, vel timeri potest, quod quidem verificatur, vbi litteræ mero iure valent, & omni surreptionis vitio carent.

18 Quiquidem ipse Anguianus † in *numer. 29.* pulchrè ad hoc ponderat text. *in dicto cap. si quando*, in eius specie non fuisse propositum casum aliquem emergentem, qui de facto contigerit, ad quem interrogatus, & consultus Pontifex respondere posset: rescriptum fuisse ab impetrante surreptitie obtentum, sed generaliter regulam constituisse pro futuris temporibus, præueniendo iudices, atque eis regulam constituendo, quid in similibus rescriptis sit faciendum, ne ex exasperatione, nimiaque obedientia turbati peius eligant exequendo, ad text. celebrè *in capit. cum contingat. 24. de rescriptis, & in cap. aduersus de immunitate Ecclesiar.* in illes verbis: *Propter imprudentiam tamen quorundam Romanus Pontifex prius consulatur, cuius interest communibus vtilitibus prouidere*; quod quidem apertè colligitur ex *dict. capit. si quando à principio*, ibi: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes, &c.* Quo colligitur absolutè, & regulariter loqui Summum Pontificem, non arctatum ad aliquem specialem casum contingentem, *Si quando*, enim inquit, ad idem est etiam textus *in authentic. vt nulli iudicum, §. & hoc verò, collation. 9.* ibi: *Vt si contingerit in scriptis nostram iussionem, &c.* text. etiam *in authentic. de mandat. principum, §. deinde competens, & in l. 29. titul. 18. part. 3. l. 30. eodem titul. & partita.* Quibus quidem iuribus omnibus generalis regula constituitur in posterum absque particularis casus contingentia; sed disponentibus, quando casus contingat nullo habito respectu ad aliquem particularem, sed quomodocumque rescripta emanent, nulla habita consideratione ad casum aliquem tunc contingentem, ex quo argui possit surreptio ob suggestionem, & defectum narratiuæ.

Ex qua vera interpretatione, & declaratione merito † inferunt Doctores com- 19
muniter; ipsa iura procedere etiam in casu, vbi nulla surreptio dari potest, quia scilicet rescriptum emanauit non ad petitionem partis, nec ad eius relationem; sed motu propio ipsius Pontificis, in quo iam cessat suggestio, aut falsa relatio, vt cum iuditio considerarunt Franciscus Ripa, *numer. 14. & 17.* Felin. *numer. 3. in dict. capit. si quando*, Cardinalis *in consil. 142. col. vltim.* Rebuffus *titul. de rescriptis, articul. 1 glos. 5. versicul. Et ipse*, tradunt etiam Gregorius Lopez *in l. 27. titul. 18. part. 3. glossa fin.* Palacius Rubeus *de beneficijs vacant. in curia, §. 13.* Anguianus *dict. controuersia 5. à num. 25. cum sequentibus*; sequitur etiam nullo ex eis Doctoribus citatis relato, Augustinus Barbosa *in dict. collectanea ad dict. cap. si quando in addition. 2. tom. col. 1.* prope finem.

Fulcitur etiam hæc vera declaratio, & interpretatio ad dicta iura, † quoniam si 20
Pontifex non loqueretur de rescriptis mero iure validis, sed surrepticijs, & nullis non responderet, *patienter sustinebimus, &c. Et æquanimiter sustinebimus &c.* de quibus verbis *in dict. capit. si quando, & dict capit. cum teneamur*, cum executor suo propio iure, & potestate poterat, & debebat; rescriptum

tum nullum, & irritum declarare, & in totum executionem denegare, quando vitio surreptionis erat obnoxium iuxta iura vulgaria *in capit. super litteris in fin. de rescriptis*, cum similibus, & tunc responderet Pontifex simpliciter vt assolet, ne mandatum exequeretur, vt *capit. ad aures, de rescriptis, & in capit. cum adeo eodem titulo*; ac propterea cum Pontifex in dictis iuribus dicat, *Patienter sustinebimus, & æquanimiter sustinemus, &c.* Ad effectum rescribendi, & supersedendi, supponit manifeste loqui, quando rescriptum mero iure valet, subest tamen iusta causa ab extra, iudicio eius examinanda Papæ scilicet, qui incommodis, & indemnitatibus subditorum publicis subuenit, vt plurima iura Pontificia asserunt relata supra *capitul. 3. §. vnico, à numer. 45. cum sequentibus*) reseruata, ex qua non debeat exequi interim, quòd consultatio hæc durat, prout rectè & latiùs ponderantes verba, *dicti capit. si quando, & dicto capit. cum teneamur*, deducunt Augustinus Barbosa vbi suprà per totum collecta. addi. & melius Doctor Anguianus *dict. controuersia. 5. à num. 26. cum sequentibus*, ad quem te remitto pro latiori explicatione, & meliùs infra hoc *tractat. 2. p. cap. 5. §. 4. num. 2.*

Pro quorum verborum legitima & propria expositione adderem ego, quòd cum de iure executori permittatur, & detur facultas libere cognoscendi, & declarandi super surreptione litterarum, & illis executionem denegandi ex iuribus, & Doctoribus citatis; absonum videretur, voluisse Papam sibi specialiter reseruare cognitionem surreptionum litterarũ suarum in tam graue damnum, & detrimentum litigantium cogentem eos adire Sedem Apostolicam cum sciat per ius Pontificium, & ciuile pertinere huius rei cognitionem eidem executori, & delegato, vt in similibus omnino terminis mirabiliter considerauit Lucas de Penna *in l. cum ad sæliciſſimam. C. de quibus muneri. vel præstationib. nemi. liceat se excu. à numer. 2. cum sequentibus*, vbi ita notanter post multa alia prosequitur in hunc modum. Item quia vbi per scriptas leges facta prouisio inuenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reseruauerit argumento, *ff. de aliment. legat. l. alimenta, §. Basilicæ, & l. si stichus, de verborum obligationibus, l. doli causula, ff. de pœnis sanction. & lib. 6. de præbendis, caput. dudum, & capit. quamuis tibi.* Sicut etiam vbi est permissio Principis, non est oportuna de cætero authoritas iudicantis, quæ aliàs est necessaria supra *de administratio. tutor. l. quæ, § final, quando decreto opus non est, l. final, ff. de minoribus, l. & fine, §. quæsitum.* Ita & vbi est dispositio iuris scripti, non est opus, quòd Romanus Pontifex adeatur, item sicut licet prædium minoris alienari sine decreto Prætoris, cum pater eius hoc disponit in testamento, *eodem titulo quando decreto, l. penultima*; ita & in casu nostro postquam inuenitur dispositio legis, non est opus, vt propterea Romanus Pontifex consulatur. Quid plura, scriptæ leges per se iubare debent, non extrinseca dispositione Pontificum egere *in authentic. de hæredib. & falcid. post princip.* Nam & verò simile est, Papam velle, quod leges volunt *in authentic. de iudicijs, §. omnes autem.* Quòd enim in legum positum est potestate atque per eas iam summa deliberatione decretum, satis incongruum est, vt extrinseca dispositione indigeat, *in authentic. vt in medio lit. non fieri sacras for. §. 1. collat. 8. &c.* sequitur & facit, verisimile est igitur, quod ipse nolit vlterius suas aures molestari super eo, quòd est per leges tam salubriter definitum, *dict. l. 1. supra de thesauris.* Hactenus de tam singulare obseruatione Lucæ de Penna mirabiliter conducibi le interpretationi verborum d. iurium vsque traditæ.

Comprobatur vlterius ex ea veriori † tenenda resolutione (contra Philyppum Decium *in dict. capit. si quando, de rescriptis, numer. 2.* vbi aduersus plures ab eo citatos contrariam opinionem sectari voluit) quæ habet, textum *in dict. capit. si quando, & dicto capit. cum teneamur*; procedere in quouis executore litterarum Apostolicarum, ita vt simplex & merus executor causæ cognitione, & iurisditione carens, posset suspendere exequtionem, & supersedere in ea ob iustam causam, puta quoties timetur scandalum, aut aliud quodlibet notabile malum, quoniam iste talis exequutor ad cognitionem, & informationem faciendam de huiusmodi causa, quæ intus non tangit iustitiam litterarum, & medullam, aut earum substantiam, & valorem, vt supra diximus, non eget iurisditione aliqua, quia sufficit se extraiudicialiter informare, † & extraiudicialem cognitionem legitimæ causæ adhibere, vt bene probat Petrus Rebuffus *in tractatu de rescriptis, articul. 1. glos. 5.* Atque latissimè per plura fundamenta disputat, & cum iudicio ponderat Anguianus *de legibus, controuersia. 5. à numer. 37. cum multis sequentibus.* Videndus omnino vbi ita constanter,

21

22

ter, & benè resoluit contra opinionem contrariam Philyppi Decij, & licet obiter idem tenet Antonius Marius *variarum resolutionem, libro 2. resolutio. 72. sub numer. 29.* post principium, vbi in istis terminis nostris loquitur, & ad hoc propositum.

Ex quorum resolutione rectè colligitur, text. *in dict. capit. si quando, & capit. cum teneamur*, non loqui de simplici surreptione, sed de rescripto mero iure valido, cum ad surreptionis cognitionem iurisdictio omnino necessaria esset, & causæ cognitio in contradictorio iudicio, qua merus executor caret penitus, iuxta text. *in capit. Pastoralis, §. quia vero, de officio delegati.* cum similibus per Nos adductis, vbi abunde de hoc egimus *in tractatu de Regia protectione, 4. part. cap. 3. à num. 1. cum multis sequentibus.*

Ex qua doctrina rectè infertur, quòd Senatus Regius in examinatione causæ tangentis publicam vtilitatem, & damnum Rei
23 publicæ † Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis ad effectum supplicandi ad Sedem Apostolicam, iurisdictione non eget, nec de iuris rigore, & necessitate negotium illam appetit, sed extraiudicialem cognitionem, informationem, & indagationem ad fideliter certiorem reddendum summum Ecclesiæ pastorem super damnis, & inconuenientijs, quibus affligi potest Respublica hæc, vt diximus suprà *capit. 1.* ante finem, quia tunc de mero facto tractatur, quod non tangit intus Bullarum valorem, sed de quodam accidenti externo, & ab extra prouenient, de quo tamen vide quid infra diximus, *cap. 16. à num. 16. vers. Allatis igitur, & num sequentibus.*

Secundò ex eodem doctrina infertur ad propositum, de quo agimus, † vt cum ad
24 cognitionem surreptionis requiratur iurisdictio, & causæ cognitio, cum agatur de litteris annullandis, & irritandis, & absolutè priuandi impetrantem iure suo quæsito ex litteris & prouisione Apostolica, absurdum foret dicere, nec tentare, posse Senatum ipsum supremum Regium fundare retentionem Bullarum super simplice surreptione, quando aliàs omnino ex executione cessat qualitas damni publici, aut publicæ vtilitatis Regni, aut Regis, ac inde turbatio status publici, quod quidem in simplici, & non ita qualificata surreptione litterarum penitus cessat, sed imò tunc iam agitur de iure & iustitia earumdem, quòd est penitus spirituale, † cum agatur de tituli validitate, 25
aut nullitate, an ritè, & rectè fuerit expeditus, & impetratus, quo casu nec principaliter, nec etiam incidenter potest tractari in Senatu Regio, & temporali omnino incapace, prout explicant distinguentes quæstionem facti rei spiritualis à quæstione iuris: magna illa Doctorum caterua, præsertim Regnicolarum de qua *in tractatu de Regia protectione, 1. part. capit. 1. à numer. 217.* vltra quos videndi erunt, Cynus *in l. Arethusa, numer. 6. ff. de statu homin.* Bartol. *in l. Titia, numer. 8. ff. soluto matrimonio*, vbi etiam abunde Petrus Barbossa *à num. 21. & 24.* Bald. *in consil. 175. in fin. lib. 3.* & per plura exempla declarat, Albarus Velasc. *in consultatio. 159. numer. 12. tomo 2.* latissimè etiam Fontanella *in commentarijs de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à numer. 27. cum multis sequentibus*, bene etiam Cardosus *in praxi iudicum, verbo, Causa, numer. 8.* vbi plures allegat ibidem Doctores.

Qui omnes iuris quæstionem eam esse asserunt, si partes sunt in facto concordes, sed dubium est, an illud ritè & rectè intercesserit. Facti verò eam dici quæstionem, quando partes iis illius facti supponentes dubitant, & exquirunt dumtaxat; an factum illud adfuisset, & interceserit, vt vltra citatos Doctores, alios etiam ad id laudans explicat Giurba *consil. 8. numer. 32.* Antonin. Amato *variarum resolution. libro 2. resolutio. 83. numer. 2.* & latiùs *numer. 11. & resolut. 86. à numer. 61.* & Nos infra hac *1. p. cap. 16. à num. 23. cum multis sequentibus*, vbi plura singularissima considerauimus.

Hoc ipsum confirmant omnes Doctores tractantes; † posse iudicem laicum cog- 26
noscere incidenter de quæstione facti rei spiritualis; non tamen de iure, an validum aut inualidum aliquid sit, cùm hoc casu causa merè sit spiritualis, pertinens dumtaxat iudicio Ecclesiæ, vt post Bartholum (cuius fuit doctrina) *in l. 2. column. 2 numer. 4. ff. iurisdictio. omnium iudicum*, Curtium, Alexand. Oroscum, Romanum, Castrensem, Alciatum, Iasson. Bald. Abbatem. Archidiacon. Decium, Rippam, Felinum, Bernardum Diaz, Couarruuias, & ex alijs pluribus Doctoribus, bene tractat, & explicat Padilla *in l. 1. quamuis, à numer. 56.* vsque *ad 59. C. de iuris & facti ignorantia.* Troisf. *super ritu magnæ Curiæ 236. numer. 1.* amplis-

plisimè videndus Petrus Barbosſa *in l. Titia à numer. 22. cum multis sequentibus, ff. solut. matrimonio*, Hieronymus de Zeballos *in communis contra communibus, quæst. 403. numer. 3.* Anton. Gamma *decisio. 194.* abundè Prosperus Farinacius *in praxi criminali. libro 1. de Inquisitione, quæstio. 8. à numer. 25.* latè etiam Didacus de Sahagum *in repetitione, capit. decernimus, a numer. 60. de iudicijs*; bene etiam per Valascum *consultation. 159. numer. 9. tomo 2.* vbi ad id plurimos allegat, Marta *de iurisd. 2. part. capitul. 9. a numer. 22.* bene etiam Riccius *in praxi fori Ecclesiastici, decision. 339.* per totam, Cardoso vbi suprà, plurimos etiam ad id citat Castillo *controuersia. tomo 5. capit. 105. a numer. 5.* Vantius *de nulli. ex defectu iurisdictio. num. 54.* Grassis *de effectib. Clerica. effectu. 1. num. 407.* & ex Capitio, Aponte, Gaill. Franchis, Rosentall. Troisi. & pluribus alijs obseruat Giurba *in cons. 80. numer. 32.* abundè etiam & pulchrè per Fontanellam *de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à numer. 25. cum sequentibus.* Et de materia à principio totius glossæ, qui *numer. 26.* sequitur singularem † limitationem Farinacij vbi proximè, vt hæc conclusio non procedat; quando causa spiritualis sit tractanda inter duos Clericos, & Iudex Ecclesiasticus inhibuisset sæculari, etiã super cognitione facti: quare omnino affirmandum est; simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum non esse fundamentum habile, & capax ad petendam ipsarum retentionem in Senatu, cum tangat ius ipsum spirituale, & eius determinationem finalem respiciat, quod longe abest ab intentione, fine, & effectu articuli retentionis nostræ. 27

Ad Doctores verò superiùs citatos pro contraria parte, † respondetur, vt omnes ipsi sicut exteri, qui de retentione Bullarum tractauere, quos recensui suprà *capit. 2.* à principio, & signanter suprà *in capit. 5.* ex quorum, & verborum relatione clarè patet quod expresse loquuntur, quando litteræ laedunt ius publicum Regni vel Regis, & in damnum vergant publicæ vtilitatis, ex quarum executione turbari timetur Respublica, ac publicus status Ecclesiæ. Nullus autẽ de surreptione simpliciter loquutus fuit: sed omnes in sequentes modum loquendi Præsulis Couarruuias mentionem faciunt prout ipse de surreptione litterarum Apostolicarum, hac adhibita publici detrimenti qualitate, & fundamento necessario, & in excusabili, vt ex eorum lectura patet, & videbis expresse, & indubitanter, prout etiam multorum verba adduximus *in dicto capit. 2. & in dict. capit. 5. versic. Hinc est quod fere omnes Doctores, &c. à numer. 45. cum multis sequentibus*; & videbis etiam ex tot doctrinis adductis septem capitibus præcedentibus, quibus non alia ratione fundamus hunc recursum, & hanc Bullarum retentionem, nisi in damno Reipubliicæ orto, & causato ex executione illarum, vt ad oculum patet ex expressis verbis Couarruuias quæ retulimus suprà *capitul. 2. à numer. 18.* à quo velut à fonte cæteri omnes Doctores fundamentum, & doctrinam sumpsere. 28

Et quatenus ipsi Doctores faciunt mentionem de surreptionibus † & falsis litterarum suggestionibus bene loquuntur, quoniam vt plurimum, cum impetrentur contra ius Regis, aut Regni, & eorum priuilegia & indulta Apostolica, necnon in præiudicium iuris tertij repugnante, & reluctante penitus iure naturali, tacent impetrantes hæc, quibus simul surreptitiæ redduntur ipsæ litteræ, non quod in dictis surreptionibus dicti Doctores fundent iustitiam retentionis, sed vt euidentius appareat de inuoluntate Summi Pontificis, principale quippe Doctorum fundamentum est quies, & trãquillitas publica, quæ turbata meritò consideratur ex talium litterarum executione, ex qua simul violentiam oriri pluries per discursum huius *1. part.* diximus, & comprobauimus, quæ altius explicantur inferiùs *à num. 54. & seqq.* 29

Imò & omnes Doctores qui tractant de retinendis litteris † Apostolicis obtentis in præiudicium iurispatronatus laicorum, eo etiam mouentur, ne in damnum Reipublicæ Ecclesiasticę, & temporalis retrahantur sęculares à fundatione Ecclesiarum, hospitalium, & aliarum piarum voluntatum vltimarum, vt per Simancas *de Catholicis institutio. in* impressione Hispaniæ, *titul. 45. de pœnis, à numer. 34. & 35.* cuius verba retulimus supra *capitul. 2.* versicul. *Simancas etiam, a numer. 8.* Couarruuias *practicar. quæstion. capit. 36. in principio. numer. 3. & num. fin. ad fin.* optimè Salzed. *in praxi crimin. Canon. capit. 54. numer. 20.* Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, capit. 52. a numer. 4. & sequentibus*, pro quo apertissima extat, *l. Regia 25. titul. 3. libro 1. Recopilationis*, supra ponderata *num. 11.* & alibi passim per Doctores suo loco infra 30

4. p. huius tractatus adducendos, & cap. ante cedente, num. 62. tetigimus.

Cerola autem pro contraria parte citatus *numer. 7.* vel intelligendus secundùm
31 Couarruuias, quem † ad id allegat (iuxta quem intelligendi sunt & cæteri omnes qui breuitate, & curtatione vssi, minus integre eius doctrinam retulere) vel perperã loquutũ fuisse. Cenedus vero, qui licet eiusdẽ Cerolæ doctrinam retulit, nihil tamen de simplici subrreptione ad retentionem asseruit, sed imò multis in locis de damno publicæ vtilitatis, & pernicie Reipublicæ loquitur, & se fundat in eo, & ibidem etiam prosequitur. Heariquez eodem modo, quo Couarruuias & cæteri, loquitur, cuius verba adduximus sup. *cap. antecedenti in fin.* expresè omnes præmittentes, & apertè loquẽtes de litteris in damnum & pernicie Reipublicæ siuè spiritualis, siuè temporalis impetratis, & propterea retinendis.

Bonacina autem pro contraria parte ad-
32 ductus, *numer. 8.* loquitur generaliter † de impedientibus executionem litterarum Apostolicarum, nihil in specie dicens de hac Senatus retentione, & cum Bulla Cœnæ Domini *in dict. cap. 14.* loquatur tam de Ecclesiasticis personis, quàm de Tribunalibus, & Principibus supremis, nihil mirum, vt ipse de surreptionis causa loquatur, at si de hac Senatus retentione intellexerit, vel minus caurè loquutũ fuisse, dicendũ erit, veliut grãdi Theologo iuris principijs praxi, & stylo Tribunaliũ ignaro, & destituto indulgendũ.

Concludendum est igitur, † vt simplex
33 surreptio rescriptorum non sit subiectum habile, nec capax per se solum nulla admixta qualitate de ijs, quas in septem capitibus præcedentibus adscripsimus abunde, quia Senatus est incapax huiusmodi cognitionis cum omnino tangat ius spirituale, attamen quando aliqua ex parte rescriptum tangat damnum publicum, atque publicam tranquilitatem Reipublicæ Ecclesiasticę, spiritualis, aut temporalis, ita vt id ex litterarum executione notabile inferatur, quamtumuis inter priuatos facta, & super ipsorum iure particulari, licitè dumtaxat potest fundari recursus iste, quo solo & vnico fundamento nititur, prout *in cap. 1.* & sequẽtibus, altiùs comprobauimus, atque ideò iam nostris temporibus hoc in Senatu Supremo de hac difficultate amplius non dubitatur, sed imò firmiter, & communiter seruatur, & meritò hæc nostra præualuit opinio, vt nullatenus fundetur, nec admittatur propositio contraria, quòd ex supradictis in hoc cap. & superioribus rectè comprobabis.

Et hæc etiam opinio practicatur in Regno Siciliæ, † prout latè per exempla firmat
34 Antoninus Amato *variarum resolution. libro 2. resolut. 72.* qui postquam *à numer. 26.* cum multis sequentibus, comprobauit retentionem litterarum tam Apostolicarum, quàm Principum temporalium ad effectum rescribendi causas vrgentes, tendentes in prejudicium iuris Regij, aut Reipublicæ, aut in turbationem pacis subditorum, aut in præiudicium tertij, postmodum *à numer. 29.* refert doctrinam vsitatam in illo Regno, quòd si aliquis conqueratur in Senatu, opponens se petetni executorias litterarum Apostolicarum, non esse denegandas, quando continent surreptionem, aut orreptionem dumtaxat, imò tunc concedun tur executoriæ saluis iuribus partis coram Iudice delegato proponendis, & prosequendis, ad quod adducit varia exemplaria, in facti contingentia.

Nam vt hactenus diximus *à num. 28. &*
29. nec Doctores aliquid simpliciter † loquuntur de surreptione circa iustificationem 35
retentionis, sed precipuum eorum fundamentum est publica vtilitas, seu damnum publicum, non priuatum simplex, à quo illud nõ deriuetur, nec insurgat.

Pro quo vlterius pondero text. *in d. cap. cùm teneamur, de præbendis*; ex cuius verissimo intellectu expresè apparebit nostræ opinionis singulare aliud fundamentũ, nã Pontifex in casu illius text. nõ dedit executori litterarum facultatẽ supersedendi in executione propter surreptionẽ ortam ob nõ factam expressionem, & relationem beneficij iam antèa obtenti, vt sup. *à nu. 20.* sed solùm propter præiudiciũ, & detrimẽtũ recti regiminis Reipublicæ Ecclesiasticæ inde causatũ ex eo nẽpè, quod vnus plura beneficia ambiat, cum singula singulis destinata sint, tunc quippè ordo Reipublicæ cõfunditur, quando vnus pluriũ officia, aut beneficia occupat, *l. nemo, C. de assessoribus*, ibi: *Nec sit cõcessum cui quam duobus assidere Magistratibus, & vtriusque iudicij corã peragere, nec enim facile credẽdũ est, duobus necessarijs rebus vnum sufficere: nam cum vno iudicio adfuerit, alteri abstrahi necesse est. Sicque nulli eorum idoneum in totum inueniri, nedum ad vtrumque festinat, neutrum bene peragat, text. etiam in l. 1. C. de agẽtibus in reb. l. 5. C. qui militare non poss. authen. vt Iudices sine quo quo suffra. §. illud, l. ille à quo 13. §. tempestiuũ*, & ibi glossa, verbo, *Triplici, ff. ad Trebellianum, l. si plures 9. ff. de pactis, l. licet 42. §. si plures*,

res, *ff. de procurato*. Plato. *dialogo 8. de legibus*. *Duas verò* (inquit) *artes, aut duo studia diligenter exercere, humana natura non patitur, nec plures Magistratus in vnum hominem cumulandi videntur*, idem prædixit Aristoteles *libro 2. politicorum, cap. 9. & libr. 1. capit. 1.* Cassiodorus *libro 6. formula. 7.*

Et ob hanc ordinis, & recti regiminis turbationem, & inæqualitatem inter subditos plura damna, & inconuenientia Reipublicæ Ecclesiasticæ causari, in his terminis considerat Pontifex in *extrauaganti execrabilis, de præbendis & dignitatibus*, Ioannis 22. à principio; & protinus, ibi: *Vnde inter cætera inconuenientia infrascripta nascuntur, quòd videlicet interdum vnus, qui vnum, cum satis modicum, vix officium implere sufficeret, plurimarum sibi vendicat stipendia quæ multis famæ pollentibus, qui mundum ... possent abundè sufficere, de qua diffiniendi ... cæpta: hasmetibus ipsa paratur vagandi ... via, diuini cultus minuuntur, hospitalitas ... debita non seruatur: & dum ... ut sibi in vnaquaque regione reditus Ecclesiarum detrahitur commodis, & honori, quæ exercetes deuotorum auxilio in curiis suis, & libertatibus multip. iter colebantur, ruinis patent ad ficia, &c.*

Quæ singula, & alia damna considerata à Pontifice in dicta *Extrauaganti*. Ledunt penitus Rempublicam Ecclesiasticam, desolatur equidem cæteri subditi ex hac plurium beneficiorum, & officiorum cumulatione in vnum: *Gemat ipse, gemant subditi necesse est*, inquit in proposito Mariana *libr. 3. de Rege*, & Imperator. *in l. hac parte, C. de proximis sacrorum scriniorum, libr. 12.* ibi: *Supradicti autem Memoriales nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis harctis irrepserint, vt non occupentur plura in vnum se commoda collocaturi, nihilque reliquis relicturi*; & ne sine maximo omnium scandalo permitti possant, quippe non transeunt trãsgressiones ordinis politi, & recti regiminis absque notissimo in populo scãdalo pericolo. Prout probãt infinita scriptura, & doctrinę abundè cumulatæ suprà *capit. 5. & capit. 6.* & sicut inter atque in hoc probat text. in *dict. capit. cum teneamur*, ibi: *Aut si non poteris et sine scandalo prouideri*, text. est etiam expressus *in capit. cum non ignores 15. eodem titulo de præbendis, & dignitatibus*, ibi: *Cùm ipsorum scandalo non debet locum in ipsa Ecclesia quærere, vel habere.* Ideòque Summum Pontificem in *dict. capit. cum teneamur*; monit damnum, & pernicies Reipublicæ Ecclesiasticæ (ne pateretur scandalum) ad dicendum, *æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum.* Non tamen simplex surreptio illum mouit, nec moueret ad sic dicendum, & respondendum. Prout latiùs annotauimus suprà *a numer. 20.* Atque ideò necesse fuit, vt cum dicta surreptione concurreret causa hæc publica abusus, & turbati regiminis sui natura productiua scandali, quòd iustè ex executione illarum litterarum timebatur in perniciem Reipublicæ Ecclesiasticæ. Ex quo text. manifestè colligitur, simplicem surreptionem non esse causam legitimam, & sufficientem ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, & rescribendum, nisi ex ea aliquod inferatur damnum publicum prout in casu illius text.

Sicque ex ijs omnibus illa fluit certa & iuridica regula, & ex ea facilis cognitio, quando surreptio legitimam præstet causam ad supersedendum in executione litterarum, & decernendam retentionem earum in Senatu, etenim aut surreptio ita simplex sit, vt nec vergat in notabile præiudiciũ tertij, nec damnum inferat Reipublicæ, sed tantum aliunde litteræ sint surreptitiæ ob non factam relationem alicuius requisitè de iure; & tunc in Senatu neganda erit retentio litterarum, vt coram executore earũ surreptio ipsa opponatur, & controvertatur, ex hactenus dictis à principio huius capit.

Aut surreptio talis sit qualitatis, quæ aut vergat in præiudicium notabile iuris tertij, in ijs nempè casibus, in quibus deficere potestatem in Principe tollendi ius tertij resistente iure naturali, diximus sup. *capit. 7. per totum.* Quia tunc adest notissima violentia, idcirco ob surreptionem huius qualitatis in dubiè retentio litterarum descernenda, vt ibidem resoluimus, & probauimus abundè. Vel etiam quando ex surreptione infertur præiudicium & damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali, & eius recto regimine adversatur, & sic vergat in detrimentum publicæ vtilitatis, & tunc similiter suspensio litterarum, & retentio in Senatu concedenda, iuxta text. in *dict. cap. cum teneamur, de præbendis*, cuiusque veram & genuinam interpretationem per Nos allegatam, & tantorum Doctorum obseruationem, de quibus à principio huius capit. qui in hoc casu omnes loquutos fuisse hactenus ostendimus.

Quia cum ex regimini populi capiat sun-

da-

damentum hæc retentio, omnisque violẽtiæ cognitio, cum defensio Principis ad hoc tendat dumtaxat, & dirigatur, atque ex eo tantum inter Ecclesiasticos iustificetur, vt clarè, latiùsque ostendimus supra *1. part. capit. 1.* per totum, *& capit. 3.* cum quatuor sequentibus, inde fit, vt cum Doctores præmittant hoc necessarium, & præcipuum fundamentum; nihil mirum, quod mentionem faciant, & incidenter deducant, & inferant
36 † ad surreptionem litterarum † prejudicium publicum inducentium, quo præcisè surreptio imbibita est, & intrinsicè inclusa, prout latissimè probauimus suprà *capitul. 3. à numer. 29. cum sequentibus.* Clarè quippe patet, quòd quoties impetrantur litteræ in damnum publicæ vtilitatis, puta contra priuilegia Regni, aut Regis, laudabilesque & vsitatas consuetudines eius (quo vnico fundamento nititur retentio Senatus, & Doctorum resolutio) per necessariam consequentiam infertur ex eisdem præiudicium iuri publico, & per consequens surreptio, cum de eo non sit facta Papæ (cuius intentio defuit) relatio vel non ex integro, iuxta celebrem Cassiodorij sententiam, *lib. 2. epistola 4. delectamur* (inquit) *vetustatis inuento, & sequi regulas constitutas, libenter amplectimur, quia locus surreptionibus non relinquitur, quoties rationabiliter constituta seruantur.* Idem Cassiodorus *libro 10. epistola 25.* & Magister Aluarez Archiepiscopus Tranensis *in Isaiam, capit. 11. numer. 13.*

Etenim si de damno, & præiudicio particularis iuris debet fieri mentio ad excusan
37 dam surreptionem; † quanto magis de iure publico, quod semper censetur intactum, & præseruatum, cuique nihil detrahitur, vt abundè diximus plurima congerens suprà *capit. 5.* per totum. Atque alio quolibet priuato potentius sit, *l. munerum, §. item, de muner. & honorib. l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. l. vnica, §. final, C. de caduceis tollend. Authent. res quæ, C. communia delega. capit. mutationes 7. quæst. 1. capit. bonæ, de postula. præla.* cæteriscque priuatis præfertur iuxta illud Ecclesiastic. *capit. 17.* ibi: *Mandauit Deus vnicuique de proximo suo, ergo multo magis de Republica,* Nicephor. *libr. 12. Ecclesiasticæ histor. capitu. 23.* vbi latissimè. Ambrosius *de obitu Theodosij,* ibi: *Rempublicam boni Imperato-*
38 *res & † parentibus, & filijs prætulerunt,* Cicer. *lib. 3. definibus, chariorem esse patriã nobis quam nos metipsos,* & dicit ad Herenium *lib. 4. Vituperandus, qui in Reipublicæ discrimine suæ plus, quam communi saluti consulit, & lib. 1. officiorum. Chari sunt parentes, chari liberi propinqui, & familiares, sed omnes omnium charitates patria vna cõplexa est,* Divus Augustinus *serm. 6. de verbo Domini,* Naziãzenus *in oratione in laudem Basilij.* Polienus apud Stobeum *sermon. de Republica,* ibi: *Negotia publica ciuitatis omnium existimare oportet maxima, vt fœliciter augeatur,* & paulò post ibi: *Ciuitas enim prospere agens fœlicitas est magna, in hac insunt omnia, hac seruata cuncta seruantur, ac peruenisse nihil non præsumit,* Tucidides *lib. 2. in oratione Periclis. Ego existimo, melius agi cum ciuibus priuatim, si tam ciuitas fortunata sit, quàm si per singulos ciues fœlix sit, publicè verò labefactetur, nam cum euertitur patria, is, cui priuatim bene est, nihil tamen minus, & ipse euertitur, cui autem male, is in illa prospere agente multo magis incolumis est, &c.* Inde Plinius Nepos *epistola. lib. 7. epist. ad Caninum,* ait: *Oportet priuatis vtilitatibus publicas, mortalibus æternas anteferre.*

Quare merito, consulto que † Doctores 39
tractantes de retentione Bullarum ob damnum Reipublicæ mentionem faciunt de surreptione earum, ac de suggestionibus, quibus impetrari solent, nõ facta prejudicij & iuris publici relatione sanctissimo (imò huic est incognitum) cui derogatum non intelligitur, nec ideo inde inferendũ erit ad litteras quaslibet surreptitias, quæ simpliciter tangunt ius priuati, nec regulariter ex eis earumque executione infertur damnum aliquod publicæ vtilitatis ad effectum vt inde retenti per Senatum concedatur.

Hinc venit declarandus Antonin. *Pisana moral. resolutio. 1. par. de immunitat. Ecclesia. resol. 12.* Dum generaliter mouet † quæ- 40
stionem: an Regij ministri possint in Chancellarijs retinere Bullas Apostolicas, primitus cumulat aliquos Doctores affirmantes, postmodum autem negantes, quibus tandem ipse (vt assolet) adhæret sine ratione, & fundamento, hoc vnico vsus dumtaxat, quòd de surreptione litterarum potest cognoscere Iudex Ecclesiasticus, non secularis.

Quo supposito clare monstrat non calluisse qualitatem, naturam, & essentiam negotij, dũ ita indiscretè terminos confudit.

Etenim absolutè negare † retentionem 41
Apostolicarum litterarum ex iusta & legitima causa factum, ad effectum supplicandi Sanctissimum, vt quid fuerit, vberius manifestet (postquam sit instructus de damnis, & scandalo illaturis ex executione suarum

litterarum in damnum Reipublicæ, & publicæ vtilitatis) expresse loquitur contra *Bullam Cœnæ Domini in capitul. 14.* Hoc indulgentem, & expressis verbis permittentem iliarum retentionem, quando legitimè coram Sede Apostolic. prosequitur supplicatio ab eisdem suis litteris iustè emissa, imò & contra Doctores eosdem ab ipso Diana laudatos, & sequutos loquitur (quos attente non legisse pluspuam manifestum est) ipsi namque apertè sequuntur (prout tenentur) litteralem sensum, & dispositionem eiusdem Bullæ Cœnæ, quos omnes & alios, verbaque eorumdem necnon Bullæ ipsius latissimè retulimus, & accuratè exposuimus suprà *capit. 2.* à principio. Et signanter in declaratione eiusdem Bullæ Cœnæ *à numer. 54.* cum multis sequentibus, & per totum illud capud, ad quod imò & ad cætera huius *1. p.* pro satisfactione indiscretę resolutionis Diane, te remitto.

42 Itaque in quantum ipse simpliciter † de surreptione litterarum Apostolicarum loquitur, vt ad Iudicem Ecclesiasticum pertineat cognitio, sic generaliter loquentem admittimus, ita vt simplex surreptio & falsitas litterarum non sit causa de per se sola sufficiens ad fundandam retentionem in Senatu, prout & nos quoque probauimus ex multorum relatione sup. *à num. 24.* cum multis sequentibus.

Attamen quando surreptio inuoluitur &
43 imbibita est † in præiudicio Regis aut Regni, atque damno publico (cui obuiare officium proprium est Regis ex planè scriptis supra *capitul. 1. & 2.* & per septem capita præcedentia) sequitur, quòd de ea incidenter ad violentiam, de qua cognoscit Senatus principaliter, possit agi & deduci, non ad effectum declarandi aliquid super ea, nec
44 super efficacia, valore, † aut iure litterarum, sed ad effectum apertiùs detegendi inuoluntatem Pontificis concedentis, atque inde ob damni publici principalem causam interim detinendi litteras, & supplicandi Sanctissimum, vt nouiter de inconuenientijs damno publico, & scandalo ex earum executione oriundis instructus, quid senserit, iterum rescribat, sicque Dianam ad terminos hos resolutos in hoc, cap. potes reducere, & declarare.

CAPVT NONVM.

Retentio Bullarum an vltra sex casus à lege Regia specialiter expressos, locum habeat.

SVMMARIVM.

SENATVS *an vltra sex casus à lege Regia designatos vti queat retentionis Regalia; ad partes disceptatur, numer. 1.*

Sex casus, quorum meminit lex Regia recensentur, ibidem.

Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt in pace Respublica Ecclesiastica, & spiritualis viuat, numer. 2. & seqq.

Impedire recursus vsum vergit in damnum authoritatis, & præheminentiæ Regis, num. 3.

Recursus ad Regem hìc omnibus alijs conuenientior paci, & gubernationi Regnorum num. 4.

Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum, num. 5. vide tamen à num. 54.

Facultas tollendi violentias Principi competit ex consuetudinem immemoriali, numer. 6.

Consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicuti nec de loco ad locum, numer. 7.

Tantum præscriptum, quantum possessum, numer. 8.

Per obseruãtiam declaratur ius dubium, quæ non requirit diuturnitatem temporis, numer. 9.

Consuetudo interpretatiua legis non requirit scientiam Principis, num. 10.

Ex obseruantia optima insurgit legis interpretatio, & declaratio, num. 11.

Consuetudo interpretatiua dirimit omne dubium dispositionis hominis, & legis, num. 12.

Consuetudo interpretatiua nõ requirit præscriptionem, sed aliquando ita fuisse de facto seruatum, ibid.

Principem posse Regalia retentionis vti in omnibus casibus indistinctè, in quibus ver-

vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile ſtatus Eccleſiaſtici mediis validiſſimis, ut verius probatur, num. 13. & ſeqq.

Iura cuncta attribuentia Principi Regaliam protectionis indiſtinctè, & abſolutè loquūtur, non diſtinguentia inter caſum, & caſum, num. 14.

Caſus plures quoties habent eandem rationem, licet de uno fiat mentio, intelligitur fieri exemplariter, non reſtrictiuè, numer. 15. & 16.

Lex vbi alicuius caſus ſpecialiter meminit, quia frequentius accidit, ſimiles minus frequentes non excludit, numer. 17. & ſequentibus.

Lex Regia referens ſex caſus vtitur rationi generice, & fundamentali ad faciendam licitam retentionem in illis, numer. 18.

Ratio legis generalis attenditur tamquam virtus intrinſeca ad incluſionem omnium caſuum emergentium, in quibus militat, num. 19.

Ratio expreſſa in diſpoſitione comprehendit omnes caſus illi conuenientes nō per viam extenſiuam, ſed potius incluſiuam, numer. 20.

Caſus omiſſus, ſub ratione diſpoſitionis comprehenſus, expreſſus dicitur, numer. 21.

Quod venit ſub ratione legis expreſſa non dicitur extenſio, ſed comprehenſio, numer. 22.

Per legem præuenire omnes impetrantium machinationes foret impoſſibile, & ſingulis ſpecialem legem concedere, num. 23.

Ex expreſſione caſuum magis frequentium nequit fieri illatio ad excluſionem minus frequentium, num. 24.

Iura plura ponderantur, quæ, dum diſponunt circa ſuſpenſionem executionis litterarum in cauſa vniuerſali damni publici nituntur, num. 25.

Cauſæ examen, quænam legitima ſit ad ſuſpendendam litterarum executionem; arbitrio prudentis viri relinquunt iura, num. 26. & ſeqq.

Cauſæ ſimiles quæ dicantur, iudicis arbitrio relinquitur, ibidem.

Arbitrarios omnes caſus facit lex, quando certus modus dare nequit, cum magis pendeat à circunſtantijs ſubiecti, numer. 27.

Arbitrium datum à iure ad diſcernendam cauſam retentionis, & ſuſpenſionis litterarum legibus, & ratione circumſcribitur, num. 28.

Cauſæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ ſunt variæ, arbitrio boni, docti, & pij viri relictæ, ſicut cætera, quæ à iure non habent certam determinationem, num. 29.

In Bullarum retentione ſimiles cauſæ expreſſis admittuntur, num. 30. & ſequentibus.

Recenſentur plures Doctores admittentes identitatem rationis ad retentionem litterarum Apoſtolicarum in caſibus non expreſſis, num. 31. & ſeqq.

Reſcripti obtenti in præiudicium Sanctæ Inquiſitionis fit in Senatu retentio, numer. 32.

Retentionis remedio vtitur, qui extra Regnum adſtringitur litem tractare in prima inſtantia, num. 34.

Litteræ aliæ non comprehenſæ expreſſe in lege Regia à Senatu retinentur, quibus militat legis ratio, num. 35. & 36.

Facultates Nuntiorum Sedis Apoſtol. exhibentur in Senatu, vt ibi examinentur, numer. 37.

Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur, numer. 38. & 39.

Litteræ Apoſtolicæ propter quaſcumque cauſas aduerſantes Sacris Canonibus, aut Generalibus Conciliis ad Senatum trahūtur num. 40.

In ſimilibus caſibus, in quibus datur identitas rationis ad retinendum, litteræ examinantur in Senatu, numer. 41. 42. & 43.

Homo qui non habet rerum euidentiam vt Angelus regitur, opinionibus, & probabilius in praxi cenſetur moraliter euidens, num. 44.

Retentio litterarum ex iuſta cauſa tolleratur dummodo cauſa ſit euidens, numer. 45.

Cognitio violentiæ poteſt ad alios ſimiles expreſſis extendi ſub identitate rationis comprehenſos, num. 46.

Retentionem litterarum ad omnes caſus ſimiles, & ſub ratione generica comprehenſos, etiam non expreſſos in l. extendi, omnes fere Doctores tenent, num. 47.

Quod etiam ſemper obſeruatum fuit inconcuſſe in Senatu Supremo Regis, numer. 48.

Eadem poteſtas, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, quæ aliquos caſus retentionis expreſsit, durat in condenda ſuper aliis ſub

sub fundamentali ratione generica comprehensis, num. 49.

Singuli casus in l. 25. relati singulas antea leges habebant, & per promulgationē priorum non fuit sublata potestas ad cæteras postea promulgatas, ibidem.

Vna, alteraue lex non potuit præcauere tot novas machinationes ambitiosorum impetrantium, quæ occasionem præberent novas alias leges condendi, numer. 50.

Ponderantur plures leges Regni, quibus novè dispositum in alijs casibus, in dict. l. 25. non expressis, numer. 51. & sequentibus.

Litteras coadiutoriæ in Cathedralibus, ac Collegiatis inter patrem, & filium retinentur in Senatu supplicatione præmissa, dict. num. 51.

Litteræ suppressionis, aut unionis cum extinctione beneficiorum ob diminutionem cultus divini, aliaque damna, in Senatu retinentur, num. 52.

Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœces. Burgens. &c. Extensa postea fuit ad alia loca, quibus eadem viget consuetudo, num. 53.

Leg. Regia 25. Disponens dumtaxat in retinendis litteris impetratis in derogationem Magistralis, & Doctoralis, praxis Senatus extensit postea ad Canonicatus lectoræ, & pœnitentiariæ ex omnimoda similitudine, & paritate rationis, ibidem.

Lege nova Regia commendatur protectio Concil. Tridentin. Senatui Supremo, numer. 54.

Rex ut protector Reipublicæ generalem potestatem habet tuendi vi oppressos quoslibet, quæ non circumscribitur casibus expressis, si in cæteris militat rationis identitas, num. 55.

Per numerationem specierum non restringitur genus præcedens in eadem dispositione, num. 56.

Genus non restringitur per enumerationem specierum in dubio, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis, numer. 57.

Enumeratio specierum post genus facta intelligitur causa maioris declarationis, & expressionis, non restrictionis, numer. 58.

Per enumerationem in eadem dispositione factam nunquam censetur restrictum genus, quando genus, & species tendūt ad easdem personas, num. 59.

Secus quando genus, & species apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, num. 60.

Genus, & species vbi non sunt contrariæ, nō restringitur genus, num. 61.

Genus restringitur quando species apponuntur per dictiones declaratiuas scilicet, videlicet, &c. num. 62.

Regalia in protectione vi oppressorum Regi competit principaliter de iure corroborato, etiam immemoriali, num. 63.

Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in consequentiam, numer. 64.

Præscriptio de vno casu vnius speciei extenditur ad alium casum eiusdem speciei, quo non fuit vsus præscribens, num. 65.

Regalia tollendi violentias ius est vniuersale complectens omnes species, & casus violentiæ, num. 66.

Ius vniuersale vbi prætenditur per vsum partis conseruatur ius in toto, numer. 67.

Possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia in dispositione contenta eiusdem speciei, num. 68.

Causa vniuersalis possidendi attenditur, num. 69.

Per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis sub iure patronatus adiudicato per sententiam conseruatur ius præsentandi quoad omnia in patronatu cōtenta, num. 70.

Princeps Regalia protectionis vtens in aliquibus casibus non impenditur ea etiam vti in alijs sub suo iure vniuersali comprehensis, num. 71.

Rex semper vsus fuit sua Regalia vniuersaliter in cunctis casibus, in quibus vi oppressus suum auxilium impetrauit, num. 72.

Obseruantia interpretatiua non admittitur in dispositione clara, sed in dubia, numer. 73.

Senatus semper vsus fuit Regalia protectionis in omnibus casibus necessarijs, & vrgentibus, nec dabitur in contrarium obseruantia, num. 74.

APLERISQVE multoties vidi dubitari; an supremus Senatus posit prætextu violentiæ tollendæ vti hac retentione Bullarum Apostolicarum vltra sex † casus à lege Regia specialiter expressos de quibus *in l. 25. titul. 3. libr. 1. Recopilation.* quos hic exprimit ad medium: Assi en que no se derogue la preheminencia de nuestro patronazgo Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero destos Reinos pueda auer beneficios, ni pensiones en ellos, ni los naturales de los por derecho auido de los tales estrangeros, ni cosa que toca à las Calongias Dozenales, ni Magistrales de las Iglesias Catedrales destos Reinos, y à los beneficios patrimoniales en los Obispados donde los ay, porque qualquiera cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en desseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos y naturales dellos, &c. Quæ latiùs inde prosequitur ad retentionem interim huiusmodi Bullarum, & ad supplicationem interponendam ad Sedem Apostolicam. 1

Et pro parte negatiua, vltra dictos sex casus non habere † locum retentionem hanc, probatur primo, quoniam licet verum sit, generaliter competere Principi supremo tollere vim illatam inter Ecclesiasticas personas pro pace, & tranquillitate Reipublicæ, & statu Ecclesiastici, tamquam eius protectori, ex text. *in capit. Regum officium est proprium, facere iudicium, atque iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos 23. quæstion. 5.* & alijs, quam plurimis iuribus ad idem per Nos adductis suprà *capit. 1. hac 1. parte à principio, & in tractatu de Regia protectione, capitul. 1. à numer. 99. & à numer. 78.* cum sequentibus, vt hæc generalitas probetur in individuo, *in l. 36. titul. 5. libro 2. Recopilation.* ibi: Por quanto assi por derecho como por costumbre immemorial nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Ecclesiasticos, y otras personas hazen en las causas de que conocen, &c. 2

Et melius *in l. 80. titul. 5. lib. 2. Recopil.* quæ extat *in 3. tomo*, nouiter addito, ibi: Que perteneciédo à nos como a Rey y señor natural † por derecho y costumbre immemorial, quitar, y alçar las fuerças, que hazen los juezes Ecclesiasticos destos Reinos en las causas de que conocen; y auiendose siempre vsado deste remedio por los que han padecido las dichas fuerças, &c. Sequitur, & facit: Y de temor desto, aunque se ven oprimidos de los juezes Ecclesiasticos, no se atreuen † à vsar del dicho remedio, y que lo susodicho es en mucho perjuizio de la autoridad y preheminencia de la Corona destos Reinos, y que el remedio de la fuerça es el mas importante y necessario, que puede auer para † el bien y quietud y buen gouierno dellos, sin el qual toda la Republica se turbaria, y se seguirian grandes escandalos è inconuenientes, mandamos, &c. Et in Bulla Cœnæ Domini, *capit. 14.* suprà *capitul. 2.* relato, ibi: *Etiam prætextu violentiæ prohibendæ*, & ibi: *Nisi huiusmodi supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.* 3 4 5

Licet igitur ita generica sit iuris dispositio atribuens Principi potestatem † tollendi violentias; tamen restringi debet ad casus dumtaxat in eadem lege relatos, quoniam genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum text. est mirabiles *in l. hæres meus* 100. *§. duæ statuæ*, in hęc: *Duæ statuæ marmoreæ cuidam nominatim, item omne marmor erat legatum, nullam statuam marmoream præter duas Celsus putat deberi, Ofilius Trebatius contra, Labeo Celsi sententiam probat, quod verum puto, qui duas statuas legando, potest videri, non putasse in marmore se statuas legare, ff. de legat. 3.* facit etiam ad idem text. *in l. cum prætor ff. de iudicijs, & in l. legat. ff. de supplectili legata, l. quæsitum, § fin. ff. de fundo instructo*, cum alijs, ergo vltra casus specialiter expressos à lege vti facultate Senatus nequit. 6

Secundò & pro hac parte vrget, † quoniam vt prædictæ leges Regni expresse dicunt; hæc facultas tollendi violentiam Principi competit ex consuetudine immemoriali, & Nos latè *in tractatu de Regia protectione, capitul. 1. à numer. 120.* cum sequentibus. Sed consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicut nec de loco ad locum, Rolandus à Valle *consil. 57. numer. 26. tomo 2.* Turret. *consil. 9. num. 41. part. 1.* Plag. *de consuetudin. quæst. 12. à numer. 1. cum sequentibus*, Antonius Gabriel. *titulo de præscriptionibus, conclus. 2.* vbi per totam de ampliationibus & limitationibus, Menochius *de retinend. possessio. remedio 5. num.* 7

num. 62. Caualcanus *decis. 22 num. 8. part. 2.* Beccius *consil. 93. numer. 6.* Zephalus *consil. 709. numer. 3. & consil. 338. numer. 25.* Marceratens. *variarum resolutionum, libr. 1. resolutione 46. numer. 5. & resolution. 88. numer. 3.* Nec etiam ex identitate rationis, Sesse *decisio. 218. numer. 22.* Molina *de primogenijs, libr. 4. capit. 6. numer. 20. & 21.* Giurba *consil. 67. num. 23.* Qua
8 propter valet ista propositio † Doctorum; tantum præscriptum quantum possessum, ac propterea non extenditur, latissimè exornat ex magna Doctorum caterua Anton. Gabriel *dict. concluf. 2.* à principio, quam *num. 11.* extendit, vt procedat etiam in præscriptione immemoriali. Ergo ad casus vltra dictam legem Regiam expressos (quibus hactenus non est vsus supremus Senatus) nequit suam progredi potestatem.

Tertiò, quia licet iure etiam hæc fuerit attributa potestas, & Regalia Regi vti Ecclesiæ legitimo protectori; ius ipsam ge-
9 nericum † per vsum subsequutum declaratum fuit, quibus scilicet in casibus eam exercere posset, nam per obseruantiam declaratur etiam ius dubium quia dicitur consuetudo interpretatiua, quę quidem nec temporis diuturnitatem requirat, Natta *consil. 406. numer. 26.* Curtius *de consuetudin. nu. 150.* Craueta *consil. 839. numer. 10.* Simon de Pretis *consil. 78. numer. 16.* Surdus *decis. 129. numer. 19.* Cephal. *consil. 129. numer. 7.* Ludouic. *titul. de consuetudin. concluf. 38. ampliat. 3.* Modit. *de iure natural. §. lex. est dubio 52.* Marta *decisio. 136. numer. 4.* Mantica *de tacitis & ambiguis, libro 3. titul. 9. numer. 29.* Piagg. *de consuetud. quæst. 4. numer. 95. & 98.* Rota *decisio. 35. numer. 20. part. 1. & decisio. 356. numer. 6. & 7. part. 2.* Gracian. *decis. 234. numer. 35.* Raudensis *de analog. libr. 4. capitul. 34. numer. 290. & in consil. 18. num. 38.* Menochius *de arbitrarijs, casu 83. numer. 10. & casu 199. numer. 11. & in consil. 33. numer. 96. & consil. 21. numer. 15. & consil. 390. numer. 18.* Decianus *consil. 44. numer. 16. & consil. 51. numer. 56. volumin. 2* Puteus *decisio. 283. libr. 1. & decisio. 15. libr. 3.* Marescotus *variarum resolutionum, resolution. 100. numer. 23. libro 2.* Tuschus *littera C. concluſio. 796. numer. 39. & 45. & concluſio. 878. à numer. 11.* Barz. *decisio. 58. numer. 6. & decisio. 98.* Turamin. *deleg. 3. part. capitul. 6. numer. 16.* Ponte *consil. 1. numer. 5. & consil. 54. numer. 15. & consil. 51. à numer. 28.* Sola. *ad decretum Sabaudiæ, titul. de iure emphiteu. glossa 7. numer. 22.* Mascard. *de statuto. interpreta. concluſio. 2. numer. 159.* Morot. *consil. 90. num. 16.* Botta *consil. 18. numer. 37.* Antonius Gabriel. *titul. de consuetudin. concluſ. 1. numer. 69.* Gieronymus Gabriel, *consil. 164. numer. 7. & 8.* Fontanella *de pactis nuptialib. clausul. 1. num. 33.* Gallinus *de verbor. significat. lib. 10. cap. 35. numer. 6.* Beccius *consil. 101. numer. 57.* Borrellus *consil. 3. numer. 16.* Cancerius *libro 3. variarum resolution. capit. 19. nu. 74.* Bimius *consil. 23. numer. 29.* Marius Giurba *consil. 19. numer. 44.* vbi quod † ad 10
hanc consuetudinem interpretatiuam legis inducendam non requiritur scientia Principis, *num. 43.*

Et ex obseruantia, & vsu optima & iuridica inducitur legis interpretatio, † vt 11
post Burgos de Paz, Peregrinum, Hondedeum, Menoch. Casanat. Surd. Bartium, & alios probat Castell. *controuers. tom. 6. capitul. 125. à numer. 29.* & suprà. Et est *lex. 6. titul. 2. part. 1.* ibi: Que assi como acostumbraron otros de la entender assi debe ser entendida.

Et quod obseruantia, & consuetudo interpretatiua † dirimat omnia dubia, & 12
declaret omnem dispositionem hominis, & legis, & quod non requiratur præscriptio, sed aliquando ita fuisse de facto obseruatum. Et per quos actus; vide vsque ad refectionem per Castellum *controuersia. libr. 5. capitul. 93. §. 7.* per totum, vbi magna Doctorum caterua citatur.

Igitur ista Regis potestas, & Regalia à iure inducta aliter nequit extendi, sed ad obseruantiam restringi, & per consuetudinem interpretatiuam declarari, restringi, & limitari.

Quibus tamen & alijs minimè obstantibus, † contrarium de iure probabilius vi- 13
detur: Senatum Supremum posse (prout quotidie fit) hac vti regalia in omnibus casibus comprehensis sub iure, & ratione generica, in quibus militat ratio publicæ vtilitatis, & turbationis pacis, ac per consequens tollendæ violentiæ, nam cum hæc sit principalis nerus, vnicum fulcrum, & solidum fundamentum inductiuum, & prouocatiuum huiusmodi recursus retentionis, vt latiùs infrà, *capit. 16. à numer. 23.* ne pax publica, statusque Regni tranquilus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tamquam suæ sibi commendatæ Reipublicæ protectori, ac status Ecclesiastici, necnon Reipublicæ spiritualis, ad eiusque officium proprié pertineat Regium

gium ſalus populi, quies, & tranquillitas publica, prout ampliſsimè comprobauimus ſuprà *capitul.* 1. *hac* 1. *part. & de Regia protectione, capitul.* 1. *à principio*; per neceſſariam inde conſequẽtiam ſequitur, quod ijs omnibus in caſibus, in quibus ſua turbetur Reſpublica, vel notabile aliquod damnum patiatur, & violentiam, ſuam poterit interponere authoritatem œconomicè, atque omni modeſtia, & reuerentia humilli Sedis Apoſtolicæ iſta Regalia vti. Et ad ſic ſentiendum validis, meo videri, moueor fundamentis.

Nam omnia iura, atribuentia Princi-
14 pis officio † hanc regaliam & protectionem vi opreſſorum, generaliter loquuntur, non diſtinguentia inter caſum & caſum, ſed in omnibus diſponunt indiſtinctè, quibus protectionis neceſſitas inſurgat, ne ex aliquibus particularibus accidentibus publica quies turbetur, ſed in pace Reſpublica viuat, vt ſuprà capitulo 1. & ſequentibus, probauimus, ſed hæc ratio non ſolum in caſibus expreſsis à lege Regia, ſed in alijs plurimis militat, ergo de eis pariter eſt prædicendum, iuxta regulam textum *in l. regulam ff. de iur. & facti ignor.* ibi: *Nam in dubium conſtitutionis generale eſt*, cum vulgaribus.

Et quia quoties plures caſus † habent
15 eandem rationem, licet de vno dumtaxat loquatur lex, & de eo tantum in ea fiat mẽtio; videtur fieri exemplariter, non reſtrictiuè, & excluſiuè ad alios ſimiles, & eiuſdem qualitatis, Hipolytus Riminaldus *in conſil.* 21. *numer.* 25. *libro* 1. in illis verbis, ibi: *Vnde*
16 *quoties plura habent eandem † rationem, licet de vno tantum fiat mentio videtur fieri exemplariter, non reſtrictiuè*, Bald. *in repetitio. l. de quibus, numer.* 106. *ff. de legibus*; quòd & latiùs exornat Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo, libertis, numer.* 45. Tiberius Decianus *in conſil.* 41. *numer.* 128. *libro* 1. Caſtillo *controuerſiarum, tomo* 6. *capit.* 17. *ſub numer.* 2. ad quod eſt egregius text. in *l. ſcire oportet*, §. *qui non iure, ff. de excuſat. tutor.* ibi: *Vt oſtenditur in ſubiectis conſtitutionibus, quas exempli cauſa ſubieci, adaptantur autem vtique omnibus*, qui mirabilis eſt ad noſtrum propoſitum.

Et quod quando ratio legis eſt genera-
17 lis, † licet de aliquo caſu particulari ſpecialiter loquatur, intelligatur exemplificatiuè, mirabiliter ad interpretationem textus *in capit. nuper* 34. *de decimis*, Auguſtinus Barboſſa *in collectanea ad iſtum textum, numer.* 2. vbi ita intellexiſſe illum textum Rottam, *in vna Vlix ponens. decimarum coram Robuſterio, & in deciſio.* 122. & 123. *part.* 1. *diuerſo.* teſtatur, & alias etiam deciſ. & Doctores allegat in comprobationẽ ibidem.

Deinde quia ex *dict. l. Regia* 25. *titul.* 3. *libro* 1. *Recopilation.* ſuprà in principio, 18
numer. 1. allegata: conſtat † querimoniam propoſuiſſe Regnum Regi in commitijs, vexari Regnum ob aliquas prouiſiones Romanę Curiæ, & inſuper Rex in deciſione eiuſdem legis addidit, & appoſuit alios caſus eiuſdem generis, tangentes nempè prouiſionem, atque collationem nequiter à Sede Apoſtolica per aliquos impetratam; vti frequentiores, & ex quibus frequentius Reſpublica pati ſolet diſpendium & ſcandalum, exemplariter ſcilicet, non reſtrictiuè, & excluſiuè ad alios ſimiles, quia vbi lex aliquorum caſuum ſpecialiter meminit, eo quòd frequentius accidunt, ſimiles etiam minus frequentes nullatenus excludit, *gloſſa* 1. *verbo Iudæi in capit. de ijs, qui ad Eccleſiam confugiunt, l. cunctos, verbo, Sponſam, C. de raptu virgin. & in clementin. prima, verb. Præſidentes, de reſcriptis*, vbi Imola *numer.* 21. Rebuffus *in tractatu nomination. quæſtio.* 5. *numer.* 25. Peralta *in l. Lucius*, la primera, *numer.* 22. *ff. de legat.* 2. Coſta *in capit. ſi pater, verb. Si abſque liberis, numer.* 26. *de teſtamentis in* 6. Valaſcus *conſultat.* 8. *numer.* 2. *tomo* 1. Pelaez à Mieres *de maioratu* 1. *part. quæſt.* 31. *numer.* 4. Vgolinus *de excommunicatione, tabula* 2. *capit.* 23. §. 6. optimè Pater Sanchez *in tractatu de matrimonio, libro* 9. *diſputat.* 14. *ſub numer.* 16. *verſicul.* 4. *quia*, vbi plurimos congerit *tom.* 3.

Deinde quia legislator in *dict. l. Regia* 25. ad diſponendum ſuper retentione Bullarum, & ſupplicatione ad Sedem Apoſtolicam in caſibus ibi ſpecialiter expreſsis, motus eſt ratione generali, & fundamentali, ſuper qua fundatur retentio huiuſmodi hactenus à nobis dicta, *à numer.* 13. *& ſequentibus*, ibi: Traeria muy grandes † y nota- 19
bles inconuenientes, y dello podrian nacer eſcandalos, y coſas que fueſſen en deſeruicio de Dios nueſtro Señor, y nueſtro daño, y deſtos Reinos y naturales dellos, &c. De quibus rationibus legitimis, & fundamentalibus ſigillatim, & peculiariter egimus in *capit.* 3. cum quatuor ſequentibus, ſup. *hac* 1. *part. & in cap.* 1.

Quare ratio legis, ſeu diſpoſitionis cuiuslibet generalis debet attendi tanquam

vir-

virtus intrinseca, & tamquam genus prædicans de suis speciebus, vt æqualiter includat diuersas species personarum, & casuum
20 emergentium, † prout genus includit suas species, idque per comprehensionem magis, quàm per extensionem, ita docet Bald. *in authent. post fratres, C. de legitimis hæredibus*, Rippa *in l. final, quæstio. 41. numer. 143. C. de reuocandis donation.* Decianus *in consil. 63. numer. 22. libro 4.* Albaradus *de interpretat. vltimarum voluntat. libro 1. capit. 16. numer. 15. & capitul. 7. numer. 7.* Surd. *in consil. 270. numer. 23. libro 2. & decisio. 276. numer. 9.* Achiles Pedroch. *in consil. 32. numer. 75. & in consil. 40. numer. 159.* Ioann. Gutierrez *practicarum libro 3. quæst. 17. num. 78. & num. 114. & numer. 117.* D. Perez de Lara *de anniuersar. lib. 1. cap. 5. num. 7.* Oſuald. ad Donel. *lib. 1. commen. cap. 14.* Castillo *controuers. tom. 6. cap. 169. num. 17.*

Hinc Ioannes Gutierrez *dict. quæst. 17. à numer. 75.* post multos Doctores, quos allegat; dicit, quòd quando ratio est expressa indispositione, in ea intelliguntur comprehensi omnes casus, qui ipsi rationi conueniunt, non quidem per viam extensionis; sed magis inclusionis, & *numer. 42.* quod ex-
21 pressum dicitur illud, † quod sub ratione comprehenditur, etiam si ille casus sit omissus, & *numer. 83. 84. & 85.* quòd in his quæ per rationem legis, aut dispositionis comprehenduntur; non dicitur fieri interpretatio extensiua, sed comprehensiua, & *numer. 103. & 104.* Quòd si ratio legis expressa aliquem casum arabit, ac complectitur, perinde est ac si ea fuisset expressa decisus, & alia similia videnda sunt per ipsum Gutierrez vbi proximè, quem referens & alios sequitur Castillo *controuersiarum, dict. capitul. 169. à numer. 9. & sequentibus.*

Et Camillus Gallinius (qui magis in specie supra dicta declarat) *de verborum significat. libro 25. capitul. 11. à numer. 6. & sequentibus, & libro 2. capit. 10. à numer. 1. cum sequentibus*, dicit: quòd quæ sub ratione comprehenduntur generaliter, expressa dicuntur, siue ea quæ veniunt ex generali expressione, & repetit *numer. 12. & 16.*

22 Et casus veniens ex ratione † legis expressa dicitur comprehensio, non extensio, cum alijs multis firmat Menochius *in consil. 235. numer. 22. & 24. & in consil. 272. numer. 7. libr. 3.* Hercules Marescotus *variarum resolution. libro 2. cap. 196. numer. 8. & 15.* & cum Craueta, Tiraquello, Molina, Menochio, Cauallo, & Thesauro, Marius Giurba *ad consuetud. Senarus Mesanens. cap. 6. glos. 1. part. 1. numer. 13. fol. 431.* & cæteri fere omnes superiùs citati.

Quomodo enim poterit ambitiosa impetrantium cupiditas † legibus præueniri, 23
qui varijs artificiosè suggestionibus, & modis quietem Reipublicæ turbare machinant? Impossibile est omnibus & singulis eorum casibus vna individualis lex dari, *l. iura constiti oportet* (vt dixit Theophrastres) *in ijs quæ, vt plurimum accidant, non quæ sunt inopinato, & l. ex ijs, quæ forte vno aliquo casu accidere possunt, iura non constituantur, ff. de legibus, & in l. nam ad ea potius debet aptari ius, quæ & frequenter, & facile, quam quæ perrarò eueniunt, &c.* omnes leges tres consecutiuæ, *ff. de legibus*, ac ideò per rationem continentur cæteri casus similes sub ratione comprehensi, *l. & ideo*, cum duabus sequentibus, *C. de legibus.*

Quod & regulare in iure est, quòd quando in lege exprimitur † casus magis fre- 24
quens, vel persona, non potest fieri illatio ad exclusionem casus minus frequentis, vt per Molina *de primogen. libr. 3. capitul. 5. numer. 35.* Menoch. *de præsumptionib. libro 4. præsumption. 89. numer. 9.* & alios firmat Chrysostomus de Paz *in tractatu de tenuta, 2. part. capitul. 57. numer. 79.* Tiraquel. *de retractu lineag. §. 20. glos. 2. numer. 4.* plenè Menoch. *consil. 106. num. 24.* & sequenti, optimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, clausula 4. glos. 29. nu. 3. tomo 1.* vbi plura iura ad id ponderat Gama post plures Doctores *decis. 377.* nouissimè & bene Ioannes Maria Nonarius *noui. iur. Pontificij, conclusio. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 7. sub numer. 2. fol. 34.* qui omnes probant, quòd quando dispositio apponit aliquos casus ratione frequentioris vsus, non videntur apositi restrictiuè, sed imò omnes alij minus frequentes complectuntur, quos rationis identitas comprehendit, & guuernat, plurimos etiam ad idem allegat Marescotus *variar. resolu. lib. 2. cap. 137. num. 5.*

Quo tendunt omnia iura † permitentia 25
rescriptorum suspensionem & defensionem, donec Princeps consulatur, quæ quidem si attentè per legas, acutè & firmiter ponderabis pro hac parte, nempè text. *in capit. si quando de rescriptis, & capit. cum tenearur de præbendis*, Authent. *de mandat. Principum,*

pum, §. deinde competens, & in authenti. vt nulli Iudicum, §. & hoc verò, l. final, C. si contra ius vel vtilitat. public. l. 29. l. 31. & l. 32. titul. 18. part. 3. & alia nobis adducta suprà *capitul. 3. versicul. Hanc itaque ob rationem, à numer. 13.* Quorum nullum
26 disponit † in casu particulari, sed regulam generalem ad alios similes omnes constituunt ob legitimam causam (quando scilicet publica vtilitas offendatur, præcipuè ob scandalum) posse in executione superfederi, relinquendo iudicio, & iusto executoris discretionis arbitrio in casibus particularibus, quando sub regula generica comprehensi intelligantur, vt præsens iustam causam superfedendi, & consulendi, cum casu, quæ similes esse dicantur, & sub rationis identitate comprehendantur, iudicis arbitrio relinqui, dicunt Barzius *consil. 150.* vbi latè Claud. in additionibus, Iu. Brigel. *de cis. 47. numer. 38. 39. & 40.* Gloss. *decisio. 54. numer. 6.* Menochius *de arbitrar. libr. 2. centur. 2. casu 152.* vbi de alijs causis recusationis, quæ nam similes dicantur exemplis à iure, quòd iudicis arbitrio relinquitur, Paz *in praxi 1. part. tomo 2. capitul. 6. num. 5.* quas omnes causas in genere ex ponderatione eorundem iurium & Doctorum authoritate scripsimus *d cap. 3. cum quatuor sequentibus.*

Prout insuper probatur expressè in *dict. capit. si quando*, ibi: *Qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur, diligenter cōsiderans*, & ibi: *Quæ animum tuum exasperare videntur*, & iterum in fine: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non possis rationabilem causam prætendas, & in dict. capit. cum teneamur*, ibi: *Aut si non poteris sine scandalo ei prouideri, & in authentica vt nulli iudicum, dict. §. & hoc verò*, ibi: *Inquirat eam, & siquidem non lædatur Fiscus, &c.* Ad quæ conducit horum iurium interpretatio per Nos scripta, *capit. antecedenti, versicul. Qui quidem ipse, à numer. 18.* aperet hoc ipsum etiam ex text. *in capit. cum contingat. 24. de rescriptis*, ibi: *Cæterum in ijs omnibus puram, & prouidam te conuenit intentionem habere; ne vel ad declinandum mandatum dubitare, te dicas, vbi dubitandum non est, vel etiã ad exequendum te asseras esse certum, vbi certus esse non debes.*

Ac ideo ex prædictis iuribus manifestè colligitur arbitrio mandatarij relinqui examen, & liquidationem causæ legitimæ suspensionis regulata per regulas generica per eadem iura traditas, vbi occasio & casus particularis sese offerant, prout etiam demonstrat Couarruuias *in regula peccatum de regulis iuris in 6. part. 1. sub numer. 7.* ibi: *Quoties rectitudo rationis dictat potius expedire, quod non obtemperetur, &c.* Ac etiam ponderando prædicta iura, tenet Anguianus *in tractatu de legibus, controuersia. 5. numer. 14. numer. 19. & sub numer. 38. 39. & 49.* Quibus quidem locis & alijs eiusdem controuersiæ subijcit, causæ examen ad superfedendum in executione rescriptorum & consulendum, atque referendum Sedi Apostolicæ, relinqui iudicio, & arbitrio, necnon discretę considerationi mãdatarij, qui *numer. 39.* rectè inquit, illorum iurium dispositionem locum habere, & extendi ad causas, & personas comprehensas sub eorum ratione, & in quibus eadem militat, ex vulgari axiomate, quod vbi militat eadem ratio, idem ius statuendum est.

Lex etenim illos omnes casus facit arbitrarios, † in quibus lex ipsa certum mo- 27
dum statuere non potest, cum is præcipuè pendeat à circumstantijs subiecti, de quo agitur, *l. 1. & 2. ff. vbi pupillus educari debet, l. 3. ff. de testibus, versicul. Tu magis scire potest, l. vnica, C. de sentent. quæ pro eo, quod interest*, & ibi Alciatus, Donellus, & Cuiacius *9. obseruat. capit. 31.* Forcatulus *Neciomant. iuris, capitul. 37.* Hothmanus *libr. 2. obseruat. 11. & 12.* Fume. *eodem tract.* in principio; quæ quidem circumstantiæ plus facti, quam iuris habent, prout de causis similibus, quæ nam dicantur sub ratione expressorum comprehensæ arbitrio iudicis relinqui ex alijs diximus sup. *num. 25. & seqq.*

Hoc tamen arbitrium est legibus & ra- 27
tionibus † circumscriptum, *l. Respiciendum, & l. Hodie, ff. de pœnis*, Et non liberi, sed boni, & innocentis viri officio fungi oportet, *l. cæterę. 4. §. mala. ff familiæ erciscundæ*, ita vt iuris ergastulis arbitrium claudatur, *l. vir bonus, ff. iudicat. solvi. l. si libertus 30. ff. de operis libert. l. si bene collocatæ, ff. de vsuris, l. Thais, §. sorore*, ibi: *Non expectandum, quod hæredibus displiceret, sed quod bono viro posset placere, ff. de fideicommiss. libertat. l. obseruandum. ff. de officio Præfidis, l. rem non nouam, C. de iudicijs Authen. de mandat. Princip. §. deinceps. Authent. vt iudices sine quoquo suffragio in medio, capit. nunc autem, dist. in. 21. capit. iudicet. capit. quatuor 75. quæst. 3. capit. 1. de re iudicata, libr. 6.* Antonius Roscio. *libr. 1. memorabil. capitul. 10. numer. 2.* Pacianus *de probationibus, part. 2. membro 1. capitul. 6. num.*

46.

45. Redin. *de Maiestate Princip. verbo, Sed etiam legibus aportet, numer. 27.* & verbo, *Omnibus æquum*, Decianus *in praxi criminal. tomo 1. capitul. 15. & 16.* videndus *numer. 4.* Gratianus *tomo 1. disceptat. forens. cap. 34.* Menochius latè *in tractatu de arbitrarijs Iud. libro 1. quæst. 8. & quæstio. 9.*

29 Hinc mirabiliter in his in quibus † versamur terminis, loquutus fuit Pater Manuelis Rodriguez *quæstion. regular. tomo 1. quæstio. 6. articul. 8.* in hæc: Certissimum esse apud omnes; litteras Apostolicas sine iusta causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, ex supradictis *in articulo præcedenti*, satis patet: Causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio boni, docti & pij viri relinquuntur, sicut omnia quæ in iure non habent expressam determinationem, &c. Ioann. Driedorius *libro 1. de libertat. Christian. pagin. 183.*

30 Dum iustam firmat hanc Senatus † detentionem litterarum Apostolicarum, & aliquas particulares causas referat, postmodum similes admisit, dum ita generaliter subijcit in hæc: *Aut ex causa rationabili secundùm congruam loci & temporis ad sic statuendum atque mandandum, moueatur propter abusus tollendos, &c.*

Simancas *de Catholic. institut. tit. 45.*

31 *de pœnis, numer. 35.* ibi: Vnde fit, quòd † si aliquid Papa decernat contra publicam vtilitatem, vtputa contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, *vel quidpiam simile* mens Regia retineri, & impediri soleat, &c. Quam doctrinam tradit Simancas ad comprobationem noui casus retentionis non expressi in legibus Regijs: quem scripserat ibidem *numer. 34.* Scilicet ad retentionem

32 referipti † obtenti in præiudicium Sanctæ Inquisitionis, prout eum retulimus suprà *cap. 2. vers. Simancas etiam, à numer. 8.* Quibus locis quidem Simancas expressè admittit generaliter omnes similes causas, & casus in quibus principalis, & generica ratio retentionis militat.

Castellus à Bobadilla etiam *in politica,*

33 *lib. 2. cap. 15. num. 108.* Dum † generalem rationem, & regulam ad retentionem Bullarum, cuiuscunque exempla & particulares casus adducit, subdit, *Por otras vias, &c.* admittens identitatem rationis.

Ferdinandus Vazquez Menchaca *controuersia illustri. libro 1. cap. 41. numer. 27.*

34 Dum latè tractat † de hac Bullarum retentione in præiudicium tertij, & in avocationibus causarum in prima instantia ob rationem generalem defensionis naturalis, subdit, ibi: *Si forte quæ lites intra fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cuiuslibet agitandæ essent*, & iterum, *similis enim defensio, & simili modo & competeret, & agenda esset*, & *numer. 27.* in principio dicit casus particulares, quos numer. antecedentibus adduxerat, loco exempli esse, nempe ad regulam, & rationem generalem ibi fundatam, quasi manifestè sentiens hanc Bullarum retentionem, & recursus genus non coarctari ad casus expressos, sed alios comprehendere quos rationis identitas ambit.

Salzedus etiam *in praxi criminali Canonica, capitul. 54. numer. 19.* ibi: Secundò, † quòd non solùm in casu dicta lege Regia expresso, sed in alijs multis Apostolicæ litteræ ad Summum Senatum deferuntur, &c. cuius subijcit exemplum de litteris Nuntiorum à Sede Apostolica in Hispaniâ † missorum, qui casus expressis non est in *dict. l. Regia* sup. ad principium huius capi. relata *num. 1.* 35 36

Eodem etiam loquendi modo vsus fuerat Couarruuias *practicarum quæstionum, capitul. 35. sub numer. 3. versicul. Sed † ex multis alijs causis in Hispaniarum Regnis itur ad Supremos Tribunales*, vbi reddit rationem generalem, & consequutiue *in numer. 4.* sequenti, reddit idem exemplum facultatum, & litterarum Nuntiorum, & melius ipse Couarruuias *capit. 36. num 4.* vbi extendit ad casum ex identitate rationis generalis, & iterum sub *numer. 10.* versicul. *Quinto.* 37

Azeuedus *in l. 2. titul. 6. libr. 1. Recopilatio.* paulò ante finem inquit, in hæc: Et notandum † quod duobus modis processus feruntur in modum violentiæ ad Chancellarias, &c. vel deducitur processus ad Curiam & Regium Consilium super litteris & Bullis Apostolicis, quæ sunt in derogationem Concilij Tridentini, vel patronatus Regij, aut laicorum, † vel super Canonicatibus Magistralibus, vel Doctoralibus Cathedraliũ Ecclesiarũ, vel super beneficijs patrimonialibus locorum aliquorum Regni, vel super nouitate decimarum & super redecimis, sequitur & facit: *Et hæc omnia & similia in ipso Consilio Regio tractantur, & reuidentur, &c.* Et insuper nota, quòd ibidem, ipse Azeuedus adducit casum nouitatis decimarum in dicta lege Regia 25. suprà adducta, non expressum inter alios adductos. 38 39

Narbona *in l. 59. titul. 4. libr. 2. Recopila-*

pilation. tom. 3. fol. 198. numer. 26. in hæc: Ex his sanè iam diù in Hispania praxis inoleuit; vt † si Romanorum Pontificum expe-
40 diantur diplomata, quæ propter sinistras aduersantium preces, falsas suggestiones, *Vel alias causas quascumque sacris Canonibus, aut generalibus Concilijs aduersantur, &c.*

Hoc idem, nempè Bullarum retentionem posse fieri à Senatu licitè in † simili-
41 bus omnibus casibus, in quibus militet eadem ratio; affirmat Hieronymus Llamas *in methodo curato. animæ. 1. part. capit. 7. numer. 19.* latè Antonius Sousa *in tractatu de censuris ad Bullam in Cœnâ Domin. capit. 14. disput. 73. numer. 9. & sequenti. & disputat. 76. numer. 2. & 3.* Marius Mata *decisio. 91. numer. 5.* Vivaldus *in candelabro aureo, part. 2. ad explicationem Bullæ Cœnæ Domin. casu 14.* fere per totum, sed præcipuè, *numer. 109.* ibi: *Si autem subsit † alia rationabilis causa, ob quam Bullas*
42 *detineant, &c.*

Bonacina *tom. 3. de censuris in Bullam Cœnæ contentis, disputat. 1. quæstio. 15. punct. 4. §. 2. ad principium, pagin. mihi 113.*
43 ibi: *Cùm enim sæpè contingat, † vt qui litteras Apostolicas subreptitias esse, aut iniquum grauamen, vel similia continere arbitretur, Summus Pontifex induxit, &c.* Quo loco simul datur arbitrium, & similitudinem casuum & causarum ad litterarum retentionem.

Id ipsum in his terminis clarius docuit Pater Enriquez *libr. 2. de Pontific. claue, capitul. 17.* post principium in hæc: & iudices
44 Regij † pro data sibi potestate extendũt prudenti arbitramẽto *ad alios similes casus, &c.* cui conducunt, quæ ipse *in c. 19. §. 3.* loquendo de hac retentione Bullarum ex dispositione *Bullæ in Cœna Domin. §. 14. in gloss. litt. R.* ibi: Quia Bulla Cœnæ meminit supplicationis in casu, quòd sit probabilis prætextus violentiæ, at vbi est euidens, non videtur requiri, &c. & ibidem *in gloss. litt. N.* in hæc: Homo qui non habet rerum euidentiam, vt Angelus, regitur opinionibus, & quod existimatur probabilius in praxi, censetur moraliter euidens, Aristot. *3. Æthicor.* non est exigenda æqualis certitudo in omnibus, &c. cui quidem consonat Menchaca vbi proximè *dict. capit. 41.* Dùm loquendo in hac Bullarum retentione, ita admonet in *numer. 27.*
45 Quæ omnia † ita temperanda sunt, vt tam in exemplo beneficiorum, quam litium contrarium tolleratur ex iusta causa, dummodò iustam esse causam, vel occasionem appareat dilucide, &c.

Nos etiam *in tractatu de Regia protectione 1. part. cap. 1. à num. 124.* licet obiter, fundamentali † tamen ratione (de qua 46
inferiùs ad responsionem secundi argumenti altius erit tractandum) probauimus in aliud propositum, posse cognitionem violentiæ ad alios similes casus sub identitate rationis comprehensos licitè extendi.

Hoc ipsummet facile colligitur ex omnibus illis Doctoribus iustificantibus hanc
Bullarum † retentionem, quorum in vnum 47
coniecimus, *capit. 2. à princip. hac 1. part.* dum pro generali regula adducunt ipsi omnes vnam & eandem rationem finalem, nempè damnum Regni, aut Regis, ac Reipublicę Ecclesiasticæ spiritualis & temporalis, qui quidem licet aliqui ad particulares aliquot casus descendant; exemplariter, faciunt; non restrictiuè & exclusiuè ad alios similes, quæ sub ratione, & regula generica à se ipsis, & legibus Regijs, atque iuris communis constituta, & relata reperiantur, & ex quibus par damnum, & æquale inconueniens eidem Reipublicæ exoritur, vt supra probatum est (quos omnes singulos & specialiter anectere foret penè impossibile) vt iuribus & authoritatibus hactenus probatum reliquimus.

Et hæc opinio vt vera, communiter a-
probata est, & practicata in hoc † Consilio 48
supremo Regis nostri, ac in dubio quoties se se ofert ocasio, & casus, quibus ob executionem litterarum omnium Apostolicarum infertur turbatio publici status Ecclesiastici, aut scandalum, & sic per consequens violentia, de ipsa cognoscit Senatus prędictus ad earum retentionem, & ad humilem proponendam supplicationem Sanctissimo, iuxta regulas à nobis comprobatas amplissimè hac *1. part. à cap. 1.* cum sequentibus. Quibus omnino regulandum erit Senatorum arbitrium.

Quòd vlterius alio, & non contemnendo fundamento probabo, † nam si in solis 49
dictis sex casibus à *lege Regia 25. titul. 3. libro 1. Recopil.* sup. adducta expressis (de quorum singulis antea singulę leges specialiter fuerant æditæ, vt videre est in eodem titulo à *l. 14. vsque ad l. 28.* inclusiuè) cognitio violentiæ ad Bullarum retentionem haberet locum dumtaxat, eò quòd in ea alij non recensentur casus; maximum sequeretur absurdum, quippè cum (vt dictum est) singuli prædicti sex casus singulas suas leges habeãt particulares diuersis temporibus editas, & à diuersis Regibus conditas, & promulgatas,

vt ex earum Dattæ inſpectione clarè pater, affirmare foret neceſſe, quod de caſibus, qui in poſterioribus legibus referuntur, cognitio Senatui deneganda erit, cum omnes vno eodem tempore, & ſub eademmet lege non fuerint expreſsi, quaſi ex primę legis editione ſublata fuiſſet, & extincta facultas Regi alias condendi, iuxta caſuum contingentium varietatem, & frequentiam.

Hoc equidem falſum eſt, quoniam eadem facultate, † poteſtate, fundamento, & ratione, quibus aliqui caſus in prioribus legibus fuerunt deducti; eiſdem ſimiliter in cœteris per poſteriores leges deciſis, ſub ratione generica comprehenſis poteſtas Regi perdurauit, eaque vtitur in vrgentibus neceſsitatibus, & caſuum nouorum ocurrentia, de quibus ſtatim, agendum, & commemorandum. Et quia quæmadmodum fatemur facultatem Principis in priori, & prioribus legibus; eandem per neceſſariam conſequentiam debemus fateri, & in poſterioribus ſequentibus, ſi ſub limitibus regulæ generalis ſibi vt protectori à iure permiſſæ, ſit contenta, & à rationis identitate, & paritate regulata & gubernata.

Non enim potuere priores leges † omnes articulos, & aſtutiſſimorum Curialium impetrantium malitias ſingulas quotidie noviter inuentas amplecti, nec præcauere, & idcirco caſus ſimiles & huius generis impoſterum pro tempore contingentes (quibus recognitum fuit per Regem damnum inferri publicæ vtilitati) ocaſionem dederunt leges particulares condendi, vt teſtatur Imperator Iuſtinianus *in authent. vt omnes conſtitutiones, in principio*, in hæc: *Semper legum nobis ferendarum occaſiones præbent, quæ quotidie in iudicijs cauſarum mouentur controuerſiæ, authent. vt res immobiles donationis ante nuptias, &c.* in princip. ibi: *Ex controuerſia, quæ coram nobis ipſis mota, atque agitata eſt, &c. Generali nunc lege proſequimur, &c.* & *in Authent. de Tabellionibus* in principio, ibi: *Præſenti legelis quædam, quàm paulò ante audiuimus; occaſionem præbuit, &c. l. 3. C. de legibus*, ibi: *Vel lis mota legis occaſionem poſtulauerit.* Sic quoque facultas, & recurſus retentionis litterarum non coarctatur ad ſolos caſus in legibus Regijs expreſſos, quæmadmodum poteſtas alias in ſimilibus condẽdi nullatenus potuit extingui, ſed potius perdurauit, & eadem Rex noſter vtitur in neceſſitatibus contingentibus.

Qua quidem igitur ratione generica atenta, poſtea *in l. 26. tit. 3. lib. 1. Recopil.* diſpoſitum eſt, vt à Bullis, & litteris, quibus conceditur coadiutoria in Cathedralibus Eccleſijs, & Collegiatis, & alijs inter patrem & filium, ſupplicetur, & remittantur ad Conſiliũ Regiũ, qui caſus antea *in d. l. 25.* expreſſus non erat, nec alibi deciſus ſpecialiter.

Item à litteris Apoſtolicis, quibus impetratur ſuppreſio, & vnio † cum extinctione beneficiorum, tanquam in diminutionem cultus diuini, & ob alia inconuenientia inde ſequuta; ſupplicari ad Sedem Apoſtolicam iubetur, & litteræ remittẽdæ ad Senatũ Regio, prout *in l. 28. titul. 3. lib. 1. Recopil.* qui caſus pariter *in dict. l. 25.* expreſſus non erat.

Ex identitate etiam rationis, quòd circa retentionem Bullarum † in derogationem beneficiorum patrimonialium Epiſcopatus Burgenſis, Palentinis, & Calagurritani diſpoſitum erat *anno 1525. per leg. 21. titul. 3. lib. 1. Recopil.* atque etiam *in dict. l. 25.* idem extenſum fuit poſtmodum ad alia omnia loca in quibus pariter beneficia patrimonialia exiſtant, & eadem viget laudabilis, & ſemper obſeruata conſuetudo, *anno 1539. vt in l. 23. eodem titul. & libro.* 52

Et eodem modo *dict. l. Regia 25. & l. 24. dict. tit. 3. lib. 1. Recopil.* quæ diſpoſuerunt circa litteras impetratas in præiudicium Canonicatuum Magiſtralis, & Doctoralis Eccleſiarum Catedralium dumtaxat, cum poſt modum ex noua diſpoſitione Conc. Tridentin. fuit diſpoſitum & ordinatum, vt in qualibet Cathedrali creetur, & erigatur vnus Canonicatus pro pœnitentiario, & alius pro lectura Sacræ Scripturæ, prout in cunctis ferè Hiſpaniæ Eccleſijs fuit exequtum, & completum. Idcirco litteræ impetratæ ſuper iſtis Canonicatibus pœnitentiariæ, & lecturæ, aut pro penſionibus ſuper illis conſtitutis in Romana Curia: Quotidie retinentur in Senatu ex paritate, & identitate rationis, & omnimoda ſimilitudine inter has præbendas nouiter erectas, & illas antea creatas nempè Magiſtrales, & Doctorales, de quibus ſpecialiter diſpoſuerat, *dict. l. 25.* quam ſimiliter & iuri ridicè praxis inconcuſa Senatus & ad hos nouos Canonicatus extenſit.

Pariter etiam & eodem modo † protectionis prætextu, & rationis identitate, multo poſt *anno 1593.* ad petitionem Regni in commitijs edita fuit lex, quę eſt 59. addita *ad titulum 4. libro 2. Recopilation. 3.* 53

tom. per quam Consilio Regio commendatur protectio, & executio Concilij Tridentin. ne in aliquo violari patiatur ex impetratis litteris in contrarium, de quo latiùs hoc *tractatu, part. 2.*

Quæ quidem omnes leges tunc pro tempore, quo damna, & inconuenientia fuerunt prægnita per experientiã, confestim fuerunt conditę & promulgatę, non tantùm per rationem extensæ; sed potiùs in ratione ipsa generica comprehensæ, & sub potestatis ambitu, & confine cõtentæ, vt latiùs probatum est superius.

His itaque sic suppositis facillimè reponderi valet ad argumenta † pro contraria parte considerata, quæ re vera non obstant, non primum, ex *l. Hæres meus* 100. *§. duæ statuæ, ff. de legat. 3.* cum alijs; de quibus superiùs, *num. 5.* Quia respondetur, nec procedere, nec posse in nostro casu, cùm sit admodum diuersus, quia Regi de iure tanquam protectori Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis competit facultas tuendi illas à violentijs, & per expressionem aliquorum casuum particularium magis frequentium in aliqua lege, non potest fieri illatio ad exclusionem aliorum minus frequentium, sed imò sub legis eiusdem ratione generica comprehenduntur, quia tunc videntur appositi illi casus exemplariter, non restrictivè, vt latiùs suprà *a numer. 14.* probatum est, & iterum ex vulgari axiomatè, quòd exemplum non arctat regulam. 55

Sed quando fuissemus in eo casu, † adhuc argumentum retorquetur, quoniam veriùs est de iure, per enumerationem specierum non restringi genus præcedens in eadem dispositione, Barthol. *in l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo*, Cephal. in *consil. 372. numer. 14. & 28. volumin. 3.* Crueta *consil. 227. numer. 7. versicul. Quartò licet*, Afflictis *decisio. 106. numer. 2.* Ruinus *consil. 32. num. 6. volumin. 2.* Socinus *consil. 30. col. 2.* Hieronym. Gabriel. *cons. 88. sub numer. 38. volumin. 1.* Mascard. *de probationib. volum. 3. conclusio. 1264. numer. 12.* Decian. *consil. 39. numer. 59.* Insrigol. *decisio. 13. numer. 26. libr. 1.* Iacobus Gallus *consil. 69. à numer. 11. & 12.* nonnullos allegat, & latè prosequitur Ludouicus Casanate *in consil. 44. à numer. 20.* & sequentibus, & ferè per totum, nonnullos ex supradictis allegat Castillo *controuersiarum, tomo 4. à numer. 18.* cum sequentibus; vbi declarat aliqua iura, quæ in diuerso casu loquuntur. Et ibi latissimè post plurimos Doctores, quòd in dubio si aliter non constat † declara dispositionis contraria voluntate; genus non restringi per enumerationem specierum, textus est optimus in *l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo, & l. regula, §. licet, ff. de iur. & fact. ignor.* 56 57

Et per *dict. l. quæsitum*, † & *l. legata supellectili, ff. de supellectili legata, l. Pediculis, §. habet, ff. de auro & argento legat.* idem probat Decius *in capit. sedes, numer. 9. de rescriptis*, & *in l. si in toto iure, numer. 15. & 16. de regulis iuris*, Socinus *in consil. 98. numer. 30. lib. 1.* Crueta *consil. 227. numer. 7.* Afflictis *dec. 106. numer. 2. & 3.* Marta *in tractat. de clausulis 2. part. clausul. 1. generalis, à num. 13.* dicentes, quòd in dubio clausula generalis non restringit, quando post expressionem generis subsequitur enumeratio specierum. Quia tunc species dicuntur expressæ causa demonstrationis, & maioris declarationis, non autem restrictionis; & pulchrè tenuit Rota *decisio. 189. libr. 3. in nouissimis*, in qua domini de Rota recesserunt à resolutione facta id eadem causa 30. *Ianuarij* 1581. coram Blancheto, & est *decisio. 338. part. 2. in nouissimis*; cuius meminit Marta vbi proximè, & est Rotæ *decisio. 257. numer. 9.* apud Alexandrum Ludouisium, ibi: *Tertiò respondetur, prout fuit responsum in illa Romana legatorum, quòd illa imò regula est facienda in contrarium, quòd species non restringat genus, & quod censeatur potiùs expressa species maioris declarationis gratia, &c.* quod comprobat Oliuerius Beltraminius *in annotationibus*, ibi *numer. 13.* dicens, quòd legans testator mobilia, & si exprimat aliquas species mobiles, vt talis expressio censeatur facta demonstrativè, non restrictivè, per Cephal. *consil. 372. numer. 15.* Rottam *decisio. 261. numer. 2. part. 2. diuersor.* & fuisse dictum in Romana legatis de Vitellis *13. Ianuarij* 1583. coram Giptio, quod & pro regula firmat ipse Beltraminius, vt expressio specierum non restringat genus, Petrus Surdus, qui plures pro ea cumulat *consil. 352. num. 14.* Gratianus *disceptat. forens. c. 404. num. 7.* 58

Deinde quia nullo casu † genus præcedens in dispositione restringitur per enumerationem specierum in eadem factam, quando genus & species tendunt ad easdem personas, quia inter illas met intelligitur facta enumeratio specierum ex superabundanti, 59

& ad maiorem declarationem, ita probatur in *l. verba*, & ibi Bart. in ſummario, & *in 2. lectura, ff. de aliment. & cibarijs legatis, & in dicto §. ſi quis fundum, 2. quæſt. ad finem*, Cephal. *in conſil. 158. ex numer. 33.* vſque ad *num. 37.* Socin. *conſil. 30. numer. 2. libr. 2.* Affictis *deciſ. 106. numer. 2.* Craueta, Pariſius, Mazolus, & Marcobru. citati à Caſanate, *dict. conſ. 44. numer. 46.* & poſt alios plures, quos citat optimè, explicat Iacobus Gallus *dict. conſ. 69. numer. 16.* & à *numer. 26.* Et quod quando genus & ſpecies eandem perſonam reſpiciunt, vt tùnc ſpecies apponantur declaratiuè, & exemplatiter, non reſtrictivè per *l. quæſitum, §. ijdem veniunt, ff. de fundo inſtructo, l. ſi ſi mancipia in principio. ff. eodem titul.* probat cum Dino, Craueta, & Cephal. Marta *de clauſulis 2. part. clauſul. 1. generalis, numer. 15.* & Rota *in dict. deciſ. 189.* Contrarium autem quando genus, & ſpecies † numerate apponuntur in diuerſis diſpoſitionibus, & inter diuerſas perſonas, & videndus etiam Caſtillo *dict. capit. 41. numer. 20.* qui *numer. 24.* & ſequentibus, *& à numer. 22.* Quando genus & ſpecies † non ſunt contrariæ, vt tunc genus præcedens per enumerationem ſpecierum ſequentium non reſtringatur poſt Decium, Cagnolum, Ruinum, Menochium, & Marchabrunum tradit ipſe Caſanate *dict. conſ. 44. num. 43. & numer. 44.*

60

61

62 Vnum tamen nota, quòd † generalis verborum ſignificatio, tunc reſtringitur per enumerationem ſpecierum, quando enumeratio apponitur per dictiones declaratiuas, vt *ſcilicet, videlicet*, & ſimiles, Dinus in *capit. generi, verſicul. Secundò caſu, de regulis iuris in 6.* Albericus *in dict. §. ſi quis fundum*, Craueta *conſil. 227. numer. 7.* Iacobus Gall. *dict. conſil. 59. numer. 14.* & per Bartul. *in l. quæſitum, §. ſi quis fundum, numer. 15. verſicul. Aut fuit facta numeratio, ff. de fundo inſtructo*, Bald. *conſil. 200. numer. 3. libro 4.* & Craueta vbi proximè, & Cephal. *conſil. 372. numer. 18.* affirmat Oliuerius Beltraminius *in annotationibus ad* Alexandr. Ludouiſium, *deciſio. 257. numer. 13.*

Et ſic quando argumentum procederet in noſtro caſu, retorqueretur, tùm ex vera reſolutione hactenus declarata, tùm etiam ex eo, quòd in præſenti genus & ſpecies tendunt ad eundem finem, & nec ſunt contrariæ, nec inter diuerſas perſonas, ſed inter eaſdemmet, puta inter Principem, & ſuam Rempublicam, necnõ ſubditos ſuorum Regnorum.

Ad ſecundùm argumentum ſup. poſitum *à numer. 6. & ſequentibus*, quòd conſuetudo non extenditur † de caſu ad caſum, nec de loco ad locum: multipliciter reſpondetur, primò, quòd hæc Regalia tollendi violentias ſuorũ ſubditorũ ad Regẽ pertinet iure ipſo, quæ adhæret eius diademæ, & coronæ inſeparabiliter, quippè propriũ ius & officium eſt Regis, vt abundè probauimus in *capitul. 1. à numer. 103. cum ſequentibus*, hac 1. *part.* huius tractatus, *& de Regia protectione*, latiùs & fortiùs *1. part. capitul. 1.* à principio, vbi à *numer. 120.* & ſequentibus comprobauimus, Regem vſum fuiſſe hoc iure, & Regalia per tempus immemoriale, † & iſta conſuetudo venit acceſſoriè ad corroborationem, & maiorem iuſtificationem iuris principalis, & non vt principalis, quæ non attenditur, nec eſt in cõſideratione tanquam acceſſoria, attenditur enim quod principaliter agitur, non quod in conſequentiam ex vulgaribus.

63

64

Secundò reſpõdetur, quod dato caſu, quod conſuetudine immemoriali ſola hæc Regalia tollendi violentias † cõpeteret Regi vt protectori; tamen adhuc extenderetur de vno caſu vnius ſpeciei poſſeſſi ad alium caſum illius ſpeciei, quo vſus nõ fuerat præſcribens, ita poſt alios limitat concluſionem (de qua in argumento contrario) Antonius Gabriel. *commun. concluſ. tit. de præſcriptionib. concluſ. 2. nu. 19.* vbi plurimos Doctores citat.

65

Tertiò reſpondetur, quoniam iſta Regis regalia tollendi violentia ſuorum Regnorũ eſt ius vniuerſale † comprehendens omnes caſus, & ſpecies violentiæ, quia in hoc caſu vniuerſalis, generalis, & indefinita iuris determinatio, & diſpoſitio eſt, non reſtricta ad ſingulares ſpecies, & caſus particulares certæ violentiæ, ſed vniuerſaliter omnes complectitur, vt ſatis probant iura, & Doctores citati *in noſtris Commentarijs de Regia protectione, 1. p. cap. 1. & hoc tractatu ſup. c. 1.* & ſic quando prætenditur ius † vniuerſale, & generale, per vſum partis conſeruatur ius in toto, plurimos citat Anton. Gabriel. *d. concluſ. 2. nu. 18.* Sed quia hunc articulum copiosè, & accuratè infinitos Doctores, & varias doctrinas adducẽtes tractauimus in *tractatu de Regia protectio. 3. p. c. 10. à nu. 100.* cum multis ſeqq. hìc miſſam facimus; contenti etiam allegatione D. Ioan. del Caſtillo in *tract. de tertijs, c. 33. à n. 2. cum multis ſeqq.* qui referens noſtras doctrinas ad longum articulum tangit.

66

67

Sed

68 Sed Doctoribus ibidem adductis † adde Alexandrum Ludouisium *decisio. 557.* & ibi Oliver. Beltramin. *num. 8.* vbi quod possessio præsentandi ad vnum beneficium trahitur ad alia beneficia contenta sub eadem fundatione, & ipse Oliuer. Beltramin. *numer. 6.* quòd possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad cætera beneficia eiusdem speciei, vbi adducit varia exempla huius doctrinæ, & de indulto ad conferendum certum genus beneficiorum, Seraphin. *decisio. 1043. à numer. 1.* cum sequentibus. Vbi
69 quòd attenditur causa † vniuersalis possidendi, & in *decis. 551. numer. 1.* & sequentibus; vbi agitur de priuilegio concesso monasterijs vnius religionis, quo si aliqua monasteria vsa fuere priuilegio eodem conseruantur ius monasterio non vtenti.

70 Et per sententiam ad iudicato † iure patronatus acquiritur possessio, quæ conseruatur per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis in sententia, & sub dicto iure patronatus, vt post dictum decisionem Ludouisij, & Molinam *de Hispan. primoge. libr. 2. capit. 6. numer. 17.* Surd. *consil. 223.* Rotam *decisio. 17. numer. 1. & 2. part. 2. diuersorum*, tenet Rota vt per Viuianum *in tractatu de iure patronat. decisio. 85. à numer. 3.* & Rota per eundem Viuianum *in decisio. 103. numer. 3.* dicit, quod præsentatio ad beneficia aliqua contenta in donatione, arguit quoad alia similiter cadē donatione contenta, videnda etiam erit quoad hanc conclusionem *decisio Rotæ*, adducta per Nicolaum Garciam *in tractatu de beneficijs 12. part. capit. 2. de vnione, num. 240.* circa principium, & alia ibidem, *numer. 241.* ante medium, Iacobum Canceri. *variarum resolution. libr. 3. capit. 5. numer. 91.* & in optimo casu, vbi de limitatione, vide Ascanium Tamburinum *in tractatu de iure Abbatum, tomo 1. disput. 15. quæst. 18. à num. 34.* Mieres *de maioratu 1. part. quæst. 34. numer. 2. & à numer. 10.* vbi habens ius plura respiciens, si eo vtitur in vno, conseruat ius in toto Gratianus *decisio. 148. in addition. numer. 2.* vbi de optima doctrina, quos videbis ad varios casus, & tandem Castillo *de tertijs, c. 33.* per totum; vbi per nostras doctrinas, quas omnes signanter recenset, articulum hunc copiosè examinat.

Ex qua doctrina rectè & iuridice infer-
71 tur, quòd cum hæc regalia † Principis sit ius vniuersale ad omnes violentias subleuandas inter suos subditos quascumque, licet ea vsus non fuisset in aliquibus casibus continentibus violentiam, nihilominus in eis non amisit dictum ius; sed potius conseruauit in omnibus per vsum partis, in quibus poterit sua regalia vti liberè quandocumque, præstando suum auxilium vi oppressis cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc est seruata semper reuerentia Sedis Apostolicæ, vt sæpè diximus. Et hoc fundamento moti fuimus *de Regia protectione, 1. part. cap. 1. num. 124.* (licet obiter) ad probandum; posse Principem vti sua regalia in cæteris causis violentiæ, quibus fortè non fuisset vsus hactenus.

Respondetur quartò, quòd negamus, Se-
72 natum Regium † non fuisse vsum hac regalia in alijs casibus retentionis respectu probabilis violentiæ, vltra sex relatos in *dict. l. 25. Recopilationis*; cum verissimum sit, & constans; semper ea vsum fuisse, & vti-tur, quoties se se offert necessitas & occasio, vt notorium est, & quotidie videmus & practicamus in hoc supremo Consilio Regio, sic etiā expressè patet ex nouarum legum dispositione, quarum meminimus sup. *à num. 51. cum seqq.*

Ad tertium argumentum pro contraria
73 parte sup. adductam *à numer. 9.* & sequentibus. Responderi potest eodem modo, † sed in specie ex ijs diluitur; primò, quòd regalia Principis tollendi omnes violentias suo rum subditorum nullam patitur dubitationē, sed est iure notissima ex hactenus dictis, & sic consuetudo interpretatiua nihil operatur, quia in claris obseruantia interpretatiua non admittitur, vt post plurimos Doctores & Rotæ decisiones mirabiliter probat Oliuerius Beltraminius in annotationibus ad Ludouisium *decis. 184. num. 8.* cuius verba refert ad litterarum, & sequitur Castillo *controuers. tom. 5. cap. 93. §. 7 sub num. 2 vers. Alexander Ludouisius.* Et Nos latè infrà *2. p. c. 30. §. 5. à nu. 18. cum multis seqq.*

Secundò respondetur, quòd quando ius
74 Regis fuisset dubium, nullibi damus, nec possumus, obseruantiam † contrariam, sed imò firmam praxim, & vsum notorium in omnibus casibus contingentibus, quibus adest violentia, & sic causa legitima ex adscriptis suprà *capit. 3. & quatuor sequentibus*, & ita communiter practicatur in hoc supremo Consilio, & quotidie videmus obseruatum in concusè, & nemine reluctante indistinctè in quibuslibet casibus, in quibus illud duntaxat cōtrouertitur, & acuratè examinatur inter partes aduocatos, & Senatores, an illa causa, obquam petitur litterarū Apostolicarū, sit legitima nec ne, & qualificata, & ex illis, ex quibus hoc salubre retētionis remediū

destinatum est, & introductum omissa, imò non admissa controuersia, an casus sit nouus, & per Regias leges specialiter non determinatus nec decisus: circa quem articulum iam nulla dubitandi ratione nec occasionem quantumuis remotam de cætero reliquimus post hanc nostram longam disputationem, & fundamentalem resolutionem pleno iure roboratam.

CAPVT DECIMVM.

Esto, quòd retentionis Bullarum remedio quis vti possit post earum executionem iam peractã, & possessionis apprehensionem: an Senatus sui decreti virtute eam valeat reponere?

Vel an, & quomodo tùnc decretum retentionis istud queat exequi.

Vel quo sit tùnc remedio vim patienti consulendum.

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem.

SVMMARIVM.

Retentionis remedio an vti possit post peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas, num. 1.

Retentionis litterarum remedium, & decretum tendit in futurum, ad impediendam executionem earum in perniciem Reipublicæ, num. 2.

Dispositio in futurum ordinata multoties operatur in iam factis, & in præterito, numer. 3.

Licentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus iam ditis Ecclesiæ præfatis extenditur ad testamentum antea factum, num. 4.

Licentia obtenta à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum iam confectum, num. 5.

Licentia data à Principe ad fabricandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum, num. 6.

Quod procedit siue Princeps conscius sit factum fuisse, siue ignorans, num. 7.

Consensus Principis, vt alienigena posset in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio iam obtento, num. 8.

Dispensatio ad obtinendum duo beneficia incompatibilia prodest ad iam obtenta retinenda, num. 9.

Mandatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante tempore mandati, numer. 10.

Legatum pro virginibus dotãdis obtinet iam nupta, num. 11.

Secus quando dispositio dicit pro virginibus maritandis, num. 12.

Licentia obtenta à Domino feudi, aut emphiteusis pro emphiteusi alienanda porrigitur ad alienationem iam factam, num. 13.

Procuratorem constituens ad contrahendum matrimonium videtur consentire, & ratificare iam factum, num. 14.

Retentionis Bullarum remedium inuentum fuit dumtaxat ad impediendum executionem earum in detrimentum Reipublicæ etiam spiritualis, num. 15.

Decretum retentionis, quod tendit in futurũ in executione iam facta verificari, aut adimpleri nequit, quia deficit subiectum habile, num. 16.

Sententia ad confruandum aliquem indemnem ab obligatione, hac iam extincta per solutionem exequitur eo modo, quo conseruatur in terminis, vt soluium sibi restituat, num. 17.

Sententia si fuerit impossibile exequi directè in quo disponitur fit executio in eo, quo potest num. 18.

Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis quod non apparet, cogitur liberare debitorem, num. 19.

Princeps ad manus suas potest reducere fructus beneficij vacantis, ne diffundantur, numer. 20. & vide numer. 64. & sequentibus.

Vbi de praxi, & Regalia Regis Hispaniæ, & Franciæ, & fructus beneficij impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consentit pensionem quando sequestrantur ex lege Regni, num. 21.

Litteras impetratas super beneficijs patrimonialibus, qui impetrare fecerit, aut vsus fuerit absque examine Senatus, amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, numer. 22. & numer. 23. & vide numer. 69. & sequentibus.

Frau-

Fraudibus occurrere publicæ, & priuatæ authoritati conuenit, num. 24.
Recursus ad Regem si non haberetur post per actam executionem Bullarum in damnum Reipublicæ, magnæ fraudes orirentur, numer. 25.
Fraudibus via non est aperienda, numer. 26.
Fraudibus vt occuratur latam ius admittit interpretationem, num. 27.
Fraus dicitur fieri legi quoties per indirectum, & cautelam redditur illusoria, numer. 28.
Fraudibus neruose occurrendum est, numer. 29.
Contra retentionis decretum, & eius verba ire videtur, qui earum virtute quotidie vtitur possessione, & ei insistit, numer. 30.
Ea quæ in animo consistunt habent causam continuam, & successiuam, numer. 31.
Et quotidie grauat, ibidem.
Retentionis recursu vti directè nequit regulariter post peractam executionem, & possessionis aprehensionem vigore litterarũ num. 32.
Decretum retẽtionis Senatus exequi directè non potest in repositione executionis litterarum iam factæ, num. 33.
Qualitas adiecta verbo, vel participio restringitur ad tempus verbi, vel participij, nec antea operatur dispositio, numer. 34.
Regalia retentionis certis finibus concluditur, & inuenta ad finem impediendi executionem faciendam, vltra progredi non potest, num. 35.
Iura, quibus nititur retẽtionis recursus dum taxat tribuũt facultatem supersedendi in executione litterarum, non reponendi iam factam, num. 36.
Remedium datum ad supersedendum nequit verificari in re iam gesta, num. 37.
Adducuntur singulares in proposito Rotæ decisiones, ibidem.
Permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum, numer. 38.
Verba limitatiuè apposita habent inducere terminum, quæ non licet transgredi, num. 39.
Retentionis Regalia limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem, quæ cessat cessante causa, num. 40.
Potestas decreti retentionis sub finibus supersedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur nõ transgrediendis, ibid.
Mirabilia iura ponderantur in proposito, ibidem.
Sententiæ, & decreti fines excedere non licet, num. 41.
Sententia, quæ fundatur in causa cessat cessante causa, num. 42.
Remedia à iure concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, cessant post illum consumatum, sed confugiendum erit ad remedia ordinaria, num 43.
Plura iura singulariter, & acute ponderantur, ibidem.
Inhibitio etiam Rotalis futura respicit, non præterita, & ideo acta gesta ante eius intimationem non annullat, ibidem.
Legitimus contradictor admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamẽ iam factam, & re non integra comparens, num. 44.
Facultas à iure concessa reuocandi, aut impediendi actum, expirat post actum iam consumatum, & re non integra, numer. 45.
Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostolica tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda ne fiat, post factam tamen nihil vltra disponunt circa executionis repositionem, num. 46.
Statutum prohibens acquisitionem non prohibet adquisitorum retentionem, numer. 47.
Statutum loquens contra ingredientem possessionem non habet locum in retinente, numer. 48.
Facilius tolleratur ius quæsitum, quã quærendum, num. 49.
Facilius impeditur ius competiturum, quàm extinguatur acquisitum, num. 50.
Facilius impeditur introductio, quàm productum in esse, num. 51.
Multa facienda prohibentur dum sunt in suo creationis principio, quæ facta tamen, tenent, num. 52.
De iure tertij, qui dare nequit, nec probare, si tamen iam probaut, auditur, num. 53.
Libello generali licet quis respondere non teneatur, si iam respondit sibi præiudicat, num. 54.
Probatio quæ non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat, num. 55.
Et suum operatur effectum si non fuerit impugnata antea per aduersarium, numer. 56.
Post publicationem testes non sunt admittendi,

di, admissi tamen parte non impugnante probant, num. 57.

Exceptio, quæ non debuit admitti admissa tamen nocet, num. 58.

Executio litterarum facta ante recursum postulatum tangi nequit virtute decreti Senatus postea orti, num. 59.

Excluſus ab agendo, seù excipiendo, non excluditur à retinendo, num. 60.

Si decretum violentiæ vim fieri quamtumuis proferat Iudex Ecclesiasticus nolit adimplere, & reponere, numquam Senatus per se reponit, num. 61.

Iudice Ecclesiastico post violentiam notoriam illatam aufugiente, Senatus, qui vim fieri decreuit propria authoritate numquam reponit, num. 62.

Si executor merus intimato processu fulminato non compareat, Senatus nihil agit, executoriales tamen contra inauditum obsentas postea retinet, vt denuo audiatur, num. 63.

Sequestratio non est generalis prouidentia in Bullarum retentione, cum multæ litteræ retineantur ob damnum Reipublicæ, quæ non respiciant fructus, numer. 64.

Sequestri remedium regulariter non est tutum in decreti retentionis executione, quod multoties impugnauit Rota aliàs permittens recursum ob defensionem naturalem, num. 65. vide tamen numer. sequentibus.

Aduersus sequestrum factum per Curiam Regiam in beneficijs Ecclesiasticis plurimi relegant Doctores, num. 66.

Sequestrum apponi per Iudices laicos non posse etiam in possessionem, pluries Rota declarauit, num. 67.

Sequestrum apponendum per Iudices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expresse Bulla in Cœna Domini, numer. 68.

Declaratur tamen quomodo intelligenda sit, ibidem.

Fructus beneficij impetrati ob alienigenatum bonorum patrimonialium sequestrantur adepta eorum possessione ante examen Senatus ob specialissimam rationem ex iure Regio, numer. 69.

Alienigenæ horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum in eisdem, num. 70.

Quod & procedit respectu impetrantium beneficia patronatus Regij, & laicorum, ac patrimonialia, cùm pariter ipso facto sint extranei, & naturalitate priuati, ibidem.

Ob scandalum vitandum cogitur quis beneficio obtento cedere, num. 71.

Leges Regias permittentes sequestrum aliquibus casibus specialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, in cæteris videntur denegare, nu. 72.

Argumentum de speciali validum est iniure, num. 73.

Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum vbi actus dependet à potestate, & voluntate concedentis, numer. 74.

Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis reseruantur in tempus præsens, numer. 75.

Dependentia à voluntate alicuius recipiunt interpretationem extensiuam, etiam ad ea quæ alias illegitima iudicarentur, numer. 76.

Retentionis remedium est limitandum ad eum fines impediendi executionem, & ad hunc finem inuentum duntaxat, vltra quos vsque potestas, num. 77.

In omni actu humano duo copulatiuè requiruntur, potestas, & voluntas, altero deficiente actus corruit, num. 78.

Permittens aliquid fieri denùo, videtur confirmare iam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat, num. 79.

Naturæ recursus retentionis repugnat infringere executionem iam factam, numer. 80.

Sequestrum licet per Senatum fiat in fructibus beneficij pro executione sui decreti retentionis litterarum iam executioni datarum, non adhuc ex eo integre satisfit vi oppresso, nec fini recursus, numer. 81.

Falsa sunt abijcienda remedia, quæ verùs sunt periculis grauiora, ibidem.

Si non potest iuuari alteri, nisi lædatur alius, commodius est neutrum iuuari, num. 82.

Fraudibus obuiandum quando potest, si principaliter fiant, non quando secundario, & impotentiam consequuntur, num. 83.

Pendenter recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatuor litteras, rectè Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione, num. 84.

Executor postquam rescripsit ad Papam de inconuenientijs litterarum, debet supersedere in executione, & expectare responsum

ſum ſuæ conſultationis, ibidem.
De facto rei ſpiritualis incidenter cognoſcit Iudex laicus, num. 85.
De cauſa poſſeſſioria beneficiali cognoſcunt Tribunalia Regia in Hiſpania iuxta receptiorem opinionem, & conſuetudinem, num. 86.
Audatiam, & irreuerentiam Iudicis Eccleſiaſtici Senatui reſeruata eſt authoritas vindicandi, num. 87.
Facultas ad ſuperſedendum in executione habet locum in executione iam facta, nulliter tamen, & attentate, ibid.
Litteræ Apoſtolicæ originales de neceſſitate præſentandæ ſunt Iudici Delegato, alias nõ adquirit exercitium iuriſdictionis delegatæ, num. 88.
Efficax, ſalubre, & legitimum remedium conſiderauit Author, quo per indirectum poſſit conſequi executio decreti retentionis, etiam facta executione litterarum ante recurſum ad Senatum, num. 89. & ſequentibus.
Decreto obtento retẽtionis à Senatu poſt factam litterarum executionem compareat pars coram executore, & deducat cauſam eandem qua retinere manna tur, & petat repoſitionem, & à non facta per executorem appellet, & quærella violentiæ pro delatione, & repoſitione vtatur in Senatu, num. 90.
Facta repoſitione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & conſideratur, ac ſi litteræ executæ non fuiſſent, numer. 91.
Repoſitione facta per executorem virtute decreti violentiæ intrat executio decreti retentionis poſt executionem litterarum obtenti, num. 92.
Cauſæ omnes illæ quæ legitimæ ſunt ad retentionem litterarum Apoſtol. arctant executorem ſuperſedere in earum executione, numer. 93.
Verba textus in capit. ſi quando, de reſcriptis, & capit. cum teneamur, de præbendis ſubtiliter ponderata, numer. 94.
Nullitas nulla maior in iure defectu poteſtatis, num. 95.
Executor licet nequit labefactare ſententiam ſuperioris, vbi tamen adeſt nullitas notoria tenetur ſuperſedere, numer. 96.
A Iudice procedente quando ſuperſedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus, num. 97.
Geſta per Iudicem tempore, quo debet conquieſcere ſunt nulla ipſo iure, numer. 98.
A ſententia nulla appellatio etiam in iudicijs ſui natura in appellabilibus licita, & deferendum, num. 99.
Ab executore carente poteſtate licita eſt appellatio ſuſpenſiua, num. 100.
Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris ligitimi comparẽtis omnia reponuntur in priſtinum ſtatum ante omnia, num. 101.
Per repoſitionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ poſſeſſio capta reducitur ad non poſſeſſionem, & omnia ad priorem ſtatum quo erant ante earum executionem, num. 102.
Facta litterarũ executionis repoſitione virtute decreti violentiæ rectè intrat executio decreti retentionis litterarum poſt eam obtenti, cum ſit ſublatum impedimentum, numer. 104.
Res, quæ ſemel prohibitionem euaſit, ſemper remanet libera, num. 104.
De varijs effectibus rei reductæ ad priorem ſtatum, & naturam, numer. 105. remiſſiuè.
In condemnatum ad rei reſtitutionem, qua fuerat per tertium ſpoliatus, contra quem in ſpolio obtinuit primam reſtitutionis ſententiam, ſtatim victor prior in eum ſuam exequitur, num. 106.
In condemnatum ad rei reſtitutionem quam minimè poſſidebat tempore litis motæ, eò ipſo quod cœperit poſſidere fit executio abſque nouo proceſſu, num. 107.
Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re non integra plura nouiter conſiderantur alibi non reperienda, numer. 108. & ſequentibus.
Contradictor poſſidens quandocumque comparens reponere facit ante omnia geſta per executorem ipſo non citato, numer. 109.
Immiſſio virtute gratiæ Apoſtolicæ fit ad inſtar, l. fin. C. de edicto Diui Adrian. & iuxta huius Regulas tractanda, num. 110. & 142.
Litteræ ad beneficium horum Regnorum impetratæ per alienigenam inhabilem, & incapacem, & earum executio ſunt nullæ ipſo iure, num. 111.
Executio facta virtute litterarum Apoſtolicarum obtentarum per alienigenam ſtatim reponenda per executorem, quandocumque comparet Fiſcalis Regius, alterũ

teruè naturalis, numer. 112.

Cuius possessio est improba, vitiosa, & non manutenibilis, vt contra ius, & formam statuti, ibidem.

Per executionem præcedentem nulliter factam res non desinit esse integra, numer. 113.

Et quo ad omnes iuris effectus non desinit esse integra, ibidem.

Per actum nullum non perpetuatur iurisdictio, non fit litis pendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia reuisiuè, num. 114.

Impedimentum non præstat, quòd de iure non sortitur effectum, num. 115.

Exceptio dilatoria si est talis naturæ, vt reddat processum retro nullum, etiam post litem contestatam admittitur, numer. 116.

Sententia vulnerans instrumentum executionum si est nulla, executionem eius non impedit, ibidem.

Prouisio beneficij patrimonialis per fictam nō patrimonialem obtenta est nulla ipso iure, num. 117.

Naturalis horum Regnorum quilibet legitimus est contradictor ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam, num. 118.

Et filij patrimoniales respectu beneficiorum patrimonialium ibidem, & numer. 120.

Pro præheminentiæ Regis defensione quilibet vassallus est legitima persona, & contradictor, num. 119.

Priuilegium datum loco, aut Prouinciæ personis eiusdem Prouinciæ datum intelligitur, num. 120.

Priuilegium concessum patriæ cuilibet de patria ex eo ius competit, num. 121.

Pro præiudicio publicæ vtilitatis cuilibet de populo actio popularis est adscripta, num. 122.

Fiscalis, Regius in ijs quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præiudicium, legitimus est contradictor, num. 123.

Patronus laicus semper est legitimus contradictor ad impediendam executionem beneficij impetrati, absque sui consensu, numer. 124.

Executio in possessione beneficij iuris patronatus nequit fieri, quin inferat præiudicium possessioni patroni obtentæ à se non præsentato, num. 125.

Acedente patroni contradictione litteræ Apostolic. collatio, & executio resoluuntur ipso iure, obtentæ sine sui consensu, numer. 126.

Per actus resolutionem res retrotrahitur ad priorem statum, ac si gestus non fuisset, numer. 127.

Dominium translatum suspensiuè resoluto contractu reddit ad sua principia atractiua cum omnibus suis qualitatibus, ibidem.

Possessio data hæredi abintestato reperto post modum testamento dicitur improba, & nō materribilis, ibidem.

Possessio, quæ ex aliquo accidenti resoluta fuit, redditur infecta, quæ non prodest, nec ad manutentionem, dict. numer. 127.

Comparens post immissionem non possidens quando dicatur legitimus contradictor, numer. 129. & num. 130.

Contradictor, qui nec possidet, nec allegat causam resolutiuam præcedentis executionis iam peractæ; non auditur in eius repossessione, num. 131.

De immissione facienda vigore litterarum Apostolicarum ad immissionem, ex l. fin. C. de edict. Diui Adriani tollend. rectè argumentatur, num. 132.

Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum Apostolicarum, quandocumque comparuerit dicitur legitimus contradictor ad possessionis sui iuris patronatus, quoad effectum resolutæ collationis, & possessionis per suam contradictionem, num. 133.

Satisfit Regi deijsum instanti ob comparitionem patroni peracta executione non causari attentatum, num. 134.

Praxis ponitur quemadmodum consequenda erit repositio executionis litterarum per actæ ante recursum retentionis intentatum, vt fieri quat executio decreti retentionis postea obtenti, num. 135.

Decretum retentionis præsentatum coram executore litterarum rectè probat causam legitimam, qua contradictor petit repositionem executionis litterarū ante recursum peractæ, num. 136.

Acta gesta per Iudicem secularem in articulo sibi pertinente fidem faciunt coram Ecclesiastico sicut è contra, numer. 137.

Super facto matrimonij quæstio incidens coram seculari declarante nunquam esse matrimonium contractum obstat rei iudicatæ exceptio postea in quæstione legitimatis coram Ecclesiastico mota, num. 138.

Acta

Acta facta in iudicio sæculari ob bonum publicum faciunt fidem coram Ecclesiastico, ne iudicia illusoria reddantur, num. 139.

Retentionis litterarum Regalia pertinet Regi, & cognitio de iure, & consuetudine immemoriali, cui Pontifex detrahere non intendit, num. 140.

Si Summus Pontifex tantam fidem adhibet relationi Senatus super legitimitate causæ suspendendarum litterarum, multo magis executor, numer. 141.

Facta iam executione litterarum vtilius erit ante recursum retentionis intentandum comparere coram executore allegando exceptiones, & petendo repositionem, & à negata appellare, & in Senatu vti vtroque remedio, & retentionis, & vimfieri, vt reponat, num. 142.

Caute à traditur, vt dato in Senatu violentiæ decreto solum istud in timetur Iudici, vt reponat processa remanente in Senatu, vt postea fiat retentionis executio, numer. 143.

Quod fallit mortuo, vel longe absente ipso executore, & sit necesse recurrere ad executorem superstitem pro repositione faciendâ, ad quem litteræ sunt remittendæ num. 144.

MIRABILEM hanc quæstionem (cum grandis sit, & frequens difficultas eius) omnes penitus scriptores omisserunt, † cuius resolutionem sublimiora doctissimorum Senatorum, & advocatorum fœcundissima ingenia indies torquere videmus, apud neminem tamen (cum eorum plurimos consuluissem) veram potui reperire, varij varia trepidè sectantes, cuncti merito perplexi difficultatibus nodati; qua propter cum summi ponderis sit, habeatque vtraque eius negativa, & affirmativa pars validissima fundamenta, accuratè, & attentè nobis tractanda, disputanda, & resolvenda commendatur.

Et pro affirmativa, posse nempè hoc retentionis remedium intentari post factã Bullarum executionem, atque † decretum (quo eas retineri mandat Senatus) exequi eo modo quo commodius possit, vt effectum sortiatur: probatur primò, quoniam licet hoc remedium retentionis sit tantùm inventum ad impediendam executionem litterarum faciendam in detrimentum publicæ vtilitatis, & sic in futurum disponat, & operetur, eademque vniformitate expediatur à Senatu decretum, *Retienense estas Bullas en el Consejo, para que no se vse dellas, y se suplique à su Santidad, &c.* Cuius tenor revera futurum tempus, actumque imperfectũ, & nondum consumatum respiciat, & suum effectum in futurum dirigat ad finem dumtaxat obuiandi, & resistendi executioni faciendæ: nihilominus tamen sortiri effectum debet in executione antea facta, multi etenim in iure casus, & doctrinæ reperiuntur, quibus dispositio ad aliquid † faciendum, & sic in futurum ordinata, idem operetur, & extendatur ad iam factum, ad hoc est textus capitalis *in l. si quis filio, §. irritum, ff. de iniusto rupto*, ibi: *Numquid & si quod antea habuit factum testamentum, si ei permissum sit testari, valeat; an verò pœna irritum factum, reficiendum est? Et si militari iure ei testandum sit, dubitari non oportet, quin si voluit id valere, fecisse id credatur, &c.* Ex quo textu deducunt plures Doctores, quòd si à Summo Pontifice Cardinalis, Episcopus, aut alius Prælatus, seu Clericus (in partibus † vbi non viget consuetudo, vt Clericus testetur de fructibus & adquisitis intuitu Ecclesiæ, & beneficij prout ista adest in Hispania) obtineat licentiam ad testamentum faciendum de huiusmodi fructibus, trahitur etiam hæc licentia ad testamentum antea iam factum, Bald. *in l. certum, col. 10. C. vnde cognati*, vbi Paulus de Castro, *& in l. & militibus*, vbi Alexander, *C. de testamento militis*, Azeued. *in l. 3. tit. 8. numer. 7. lib. 5. Recopilation.* Mieres *de maioratu. 4. part. quæst. 2. numer. 78. & numer. 84.* & Narbona *in l. 10. glossa 3. numer. 19. libr. 1. titul. 6. Recopilation. tomo 3.* in addition. *fol. 59.* vbi merito contra Hieronymum Gonçalez *in regul. 8. Chancellariæ, glossa 47. numer. 48.* cum Caputaquens, Iasson. Marsil. & alijs contrarium minus rectè tenentem, & hanc probant Paulus Castrensis *in l. tam facta, ff. de condition. & demonstra.* Iasson. *in authent. ingressi, numer. 11. C. de sacrosanctis Ecclesijs*, Gozadin. *consil. 41. numer. 3.* & alij, quos citat Hieronymus Gabriel. *in consil. 158. numer. 7.* (vbi egregiè limitat) latiùs tractat Simon de Pretis, *libro 2. vltimarum voluntat. solutio. 4. numer. 42.* cum sequentibus, *fol. 85.* Petrus Gamba. *in tractatu de officio legati, lib. 10. numer. 257.* cum multis sequentibus, *& numer. 283. pagin. 312.* Mandoss. *in tractatu de signatu. gratiæ, capit. de licentia testandi,*

ſtandi, verſicul. Occurrit dubium, col. 1. fol. 116.

Idem de licentia conceſſa Monacho ad
5 teſtandum, † vt porrigatur ad teſtamentum iam factum, voluerunt Bald. *in l. fin. C. vnde legitimi. & in authentic. niſi rogati, C. ad Trebellianum, & in l. ſi quando, C. de inoffic. teſtamento*, Ludouiſ. Gozadin. *in conſ. 41. nu. 3.* & de licentia ad teſtandum, vt profſit, & producatur ad iam conditum teſtamentum, Franciſc. Marc. *deciſio. 1104.* Riccius *in practic. aurea. reſoluto. 294. numer. 2.*

Vnde fit, quòd ſi Princeps alicui licen-
6 tiam † indulſerit ad ædificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antea iam factum, docent Paulus Caſtrenſis *in dict. l. ſi quis filio, §. irritum, numer. 5.* per text. ibi *ff. de iniuſto rupto, & in dict. l. iam facta, ff. de conditio. & demonſtratio. & in l. & militibus, C. de teſtamento militis*, Iaſſ. *in l. quominus, numer. 127. & ſequentibus*, vbi alia adducit, *ff. de flaminibus*, Hippolytus de Marſill. *in repetition. rubric. de fideiuſſorib. numer. 82.* Ioannes Falcon. *in regula 380. num. 7.* Curtius Iunior. *conſil. 103. numer. 7. libr. 1.* Boer. *deciſ. 264. numer. 27.* Caſſaneus *in conſuetudinib. Burgund. rubr. 13. §. 9. pagin. 1492.* Flaminius Pariſius *de reſignatio. benefic. libr. 11. tomo 2. queſt. 7. numer. 90.* Narbona *in l. 10. gloſ. 3. numer. 19. titul. 6. lib. 1. Recopil. part. 3.* Mieres *de maioratu 4. part. queſt. 2. numer. 77.* Petr. Surd. *conſil. 351. numer. 48. volum. 3. & conſil. 462. à numer. 21. cum ſequentibus*; quòd procedere † dicit ſiue Princeps ſciat, ſiue ignoret iam eſſe factum dictum teſtamentum.

7

8 Ex qua etiam doctrina infert, † & probat Bartholom. Socin. *in conſil. 260. in cauſa, col. 2. verſicul. Secundò principaliter*; quòd conſenſus Regis, vt quis poſſit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio iam habito & obtento ante conſenſus impetrationem, ac ſi à principio dimanaſſet, & fuiſſet præſtitus, quem citat Rebuffus *in tract. de pacifi. poſſeſſor. num. 266. pag. 312.* & Mieres *de maiorat. dict. 4. part. queſt. 2. ſub num. 78.*

Cui doctrinæ benè conſonat alia tradi-
9 ta † ab Alphonſo Azeued. *in l. 3. titul. 7. à numer. 7. lib. 5. Recopil.* poſt Paulum de Caſtro *in dict. l. & militibus.* Narbona vbi proximè, *num. 21.* & cum Ioanne de Immola *in cap. non poteſt 21. §. illud de præbendis, libr. 6.* Riccius in practica aurea, *reſolutio. 294.* per totam, quod licentia Pontificis, & diſpenſatio ad obtinẽdũ duo, vel tria beneficia incompatibilia, poteſt diſpẽſatus eius virtute & obtenta iam retinere, quia ſicut poteſt aſſequi in poſterum de nouo; ita iam aſſequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de nouo facere, multo fortius iam factum conſumare, licet multum huic doctrinæ obviare videatur, text. *in dict. capit. non oportet 21. de præbendis, libro 6.* quam altius infra *3. part.* huius tractatus examinabimus.

Conducit etiam doctrina Hippolyti de
10 Marſill. *de fideiuſſoribus, numer. 84.* per Cinum, Angelum, & alios, † & notatur *in Clementina 1. de conceſſ. præbend.* Quòd ſi Papa mandat alicui prouideri in certo loco, ſeu Eccleſia de prima vacatura, quòd poterit illi prouideri de illa, quæ vacabat ante conceſsionem Pontificalem, ſaltim ſi Papa ignorabat illam vacare, vbi *à numer. 82.* de alijs plurimis exemplaribus vibus.

His non abſimilis eſt, quòd legatum ſeu
11 aniuerſarium pro dotandis † virginibus conſanguineis teſtatoris, vel alijs intelligitur etiam in iam nupta, quæ ſimiliter capit legatum dotis, ita poſt Bart. Palacium Rubeum, Peraltam, Petrum Surdum, Couarruu. Mantic. Graſſum, Spinum, Flores de Mena, Gammam, Azeuedum, & alios plures reſoluit Caſtillo *controuerſ. tom. 5. capit. 9. à numer. 32. cum ſequentibus*, vbi per eoſdem Doctores, *numer. 33. & ſequentibus.*

12 Secus dicit, procedere; † quando diſpoſitio dicat pro virginibus, aut conſanguineis maritandis, vulgo para que ſe caſen parientas del linage, quia tunc non intelligitur de iam nuptis, latè ibi probant rationem differentiæ.

13 Ex quo fonte etiam fluit illa magis † recepta, & verior opinio, quæ habet, quod licentia obtenta à domino feudi, ſeu emphiteuſis per feudatarium & emphiteutam ad rem alienandam, comprehendat, non ſolum alienationem faciendam; ſed etiam iam factam ante datam licentiam, Paulus Caſtrenſis *conſil. 32.* incipit *circa primum num. 1. p. 2.* & ex Natta Zazio, Capicio, Crauета, Menochio, & ferè alijs innumerabilibus Doctoribus, tenet Petrus Surdus *conſ. 158. à numer. 46. cum ſequentibus*, quidquid in contrarium voluerint Alexander, Ruinus, & alij à Surdo citati ibidem *num. 5.* Cardinalis Tuſchus *practicar. concluſ. littera C. concluſ. 755. num. 28.* Narbona *in l. 10. gloſ. 3. ſub numer. 27. ad fin. libr. 1. titul. 6. Recopil. in 3. tom.* qui etiam *numer. 25.* poſt Surdum *conſil. 462. num.*

num. 23. vol. 4. dicit, quòd cõstituens procu-
14 ratorem ad contrahendum † matrimonium,
videtur consentire, & ratificare iam factum.

Igitur ex tot & mirabilibus doctrinis ma
15 nifestè aperere videtur, † quòd licet finis hu
ius Regaliæ retẽtionis litterarum tendat, &
sit dumtaxat inuentus ad impediendã execu
tionem litterarum Apostolicarum, ne fiat in
detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiri
tualis, aut temporalis, illasque interim in Se
natu retinendi, ne illis impetrans vtatur, ad
effectum supplicãdi Sanctissimum; tamen eo
posse vti remedio in iam executis, & decretũ
ita pariter exequendum in illis, ita vt per Se
natum directè, & immediatè fiat executio-
nis, & possessionis repositio.

16 Secundò & pro hac parte facit, † quia li-
cet dictum decretum respiciat executionem
litterarum faciendam, quòd licet directè in
iam facta, & consumata exequi nõ posset iux
ta eius litteralem, & visibilem tenorem, de
quo suprà, quia deficit subiectum habile, su-
17 per quo disponit; tamen exequi † debet eõ
modo, quo possit, vt indemnitas viopressi cõ
sequatur, ista est pulchra doctrina Angeli. A-
retin. *in cons. 136. in themate. num. 4.* & per
totum consil. dùm docet, quòd si sententia,
qua condemnatur Titius ad conseruandum
indemnem Gaium ab ipsius obligatione, si
obligatio Gaij fuit iam extincta, quia fuit tã
quam fideiussor compulsus soluere; debet ex
ipsa sententia relaxari indemnis eo modo,
quo potest, vt solutum sibi restituat, licet sen
tentia dicat relaxandum ab obligatione, quę
virtualiter comprehendit etiam à solutione
facta vigore dictæ obligationis, post quem &
Baldum, Roman. Felinum, Abbat. Angelum,
Cardin. Tuschum, & alios latiùs probauimus
in commentarijs de Regia protection. 4. par.
cap. 12. à num. 90.

18 Quo loco à *num. 88.* probauimus, † quòd
si sit impossibile, quod sententia exequatur
directè in eo, in quo signanter & nominatim
disposuit, puta, quia res abijt, vel aliter defe-
cit; fit eius executio in eo quo possit, scili-
cet in æstimatione per text. *in l. qui restitue-*
re, ff. de reiuendicat. l. Iulianus, ff. de confes-
sis, & in l. si longis, C. de executione reiudica.
19 *& num. 92.* Quòd quando secundùm † verba
sententiæ non possit fieri executio, fit eo mo
do, quo melius possit, vt de condemnato ad
tradendum instrumẽtum obligationis, quòd
non apparet, vel ruptum fuit, cogitur per eã
dem sentẽtiam liberare victorem, vbi latiùs
prosequimur, ergo licet decretum Senatus
(*que se retienen estas Bullas para que no se*
vse dellas) non possit immediatè, & directè,
& iuxta suam strictam, & rigorosam signifi-
cationem exequi in litteris iam executis; de
bet tamen exequi eo modo, quo melius pos-
sit indemnitas viopressi consequi, vt suum
possit sortiri effectum, & salubrem finem de
cretum præfatum.

Modus autem ille forsam erit, † quem 20
tradunt plures Doctores, dum asserunt, pos-
se Principem temporalem pro bono pacis
reducere ad manus suas beneficia vacantia,
& in eisdem apponere œconomum pro custo
dia fructuum, ne dissipentur, & subripiãtur,
vt nouiter proviso restituantur, & conseruẽ
tur, neque in aprehensione possessionis be-
neficiorum rixæ exoriantur, & inde tumul-
tus, & scandala ad *l. æquissimum, ff. de vsu-*
fructu, iuncta *Authentic vt determinatus*
sit numerus Clericorum in §. fin. in fin. vbi
Imperator pro bono, & vtilitate Ecclesiæ
dat formam œconomo, qualiter procedere
debet in administratione rerum Eccle-
Franciscus Marcus *quæst. 352. & tribus se-*
quentibus, libr. 2. & decisio. 44. cod. libro,
Guillermus Benedictus *in capit. Raimun-*
tius, verbo, Et vxorem, decisio 2. Bossius *in*
titul. de Principe, numer. 212. citans Feli-
num *in capit. 3. de præscriptionibus*, & ser-
uari in Gallia testatur Rebuffus *in concorda*
tis Franciæ, titul. de regularibus ad prælatu-
ram. non facien. super. gloss. verbo, In manu-
bus nostris, in principio, *& versicul. Et ho-*
die nimis, & in versic. sequent. & post alios
hanc praxim & consuetudinẽ Franciæ exactè
pluribus applicatis fundamentis adducit
Antonius Thesaurus *decisio. 131.* per to-
tam, & eius additionator Antonius The-
saurus eius filius, latè Borellus *de præsen-*
tia Regis Catholici, capit. 50. & per ipsum
Thesaurum Graffis *de effectibus Clericatus,*
effectu 1. numer. 397. per quem etiam Iaco-
bus Cancerius *variar. resolutio. lib. 3. capit.*
14. num. 8. ad fin. vltra quos & per Cancer.
loco citat. *num. 8. &* 10. & per Fontanel. *de*
pact. nuptialib. claus. 7. glos. 3 p. 10. num. 48.
tomo poster. idem tenet Ludouis. Post. *in*
tract. de manutent. obseru. 6. nu. 28. & viden
da est in proposito lex partitæ expressè de
hac bonorũ Ecclesiæ vacantis custodia apud
Regem disponens, alique Doctores, & iura
suprà hac *1. part. capit. 1. à numer. 117.* qui
omnes hãc veram probant conclusionem, vt
Princeps ad quem fit recursus pro tol-
lenda violentia, possit pro scandalo vi-
tando, & ne rixæ oriantur; reducere ad
manus suas fructus beneficiorum, &
cætera bona Ecclesiastica in casu timoris
scandali, aut seditionis, & tumultus.

Ergo ad tollenda scandala orta ex hac executione litterarum iam facta, vbi iusta causa retentionis, & suspensionis à Senatu reperta est, post eiusdem examen & cognitionem; fieri executionem decreti Senatus hoc modo posse videtur, cùm aliter exequi iam nequeat.

21 Et quod fortiùs est, ad hoc ipsum in terminis reperio † duas leges Regni nempè, *l. 18. titul. 3. libro 1. Recopilation.* vbi loquendo de incapacitate alienigenæ horum Regnorum inobtinendis beneficijs eorum, & pensione, neque naturales consentiant illius constitutioni, nec redemptioni eiusdem, ita prosequitur. Y los frutos de los tales beneficios Ecclesiasticos en que assi constituieren pension à estrangeros, seã sequestrados, y no les acudan con ellos, ni con las dichas pensiones, ò pension, y se apliquen para los gastos de la guerra, que contra los Moros enemigos de nuestra santa Fé Catolica de cõtinuo tenemos.

22 Et magis ad propositum † conducit, *l. 21. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* vbi loquendo de præseruanda consuetudine, & indultis Apostolicis in prouisione beneficiorum patrimonialium diœcesis Burgensis, Palentiæ, &c. Prohibendo impetrationes, & quod examinentur, & presententur in Consilio supremo, & ab illorum litteris Apostolicis supplicetur, & quod eisdem non vtantur impetrantes, ita postmodum loquitur: Ni por virtud de las prouisiones sean osados ellos, ni otros por ellos, de las intimar, ni vsar dellas, ni tomen ni aprehendan possession de los dichos Beneficios patrimoniales, ni de alguno dellos, ni de citar, ni molestar sobre ello en nuestros Reinos, ni fuera dellos, à los hijos patrimoniales de las dichas Iglesias, &c. Fasta que como dicho es, las dichas Bullas y letras Apostolicas sean vistas por los del nuestro Cõsejo, y se les dè licencia para que vsen dellas, so pena de que qualquier persona, ò personas que contra lo contenido en las dichas Bullas y priuilegios Apostolicos, y contra lo aqui dispuesto fueren ò passaren en qualquiera manera, &c. Y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo hecho ayã perdido, y pierdan la naturaleza, y temporalidades que tuuieren en estos nuestros Reinos, y sean auidos por agenos y estraños dellos, y como à tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquiera beneficios que tengan en estos nuestros Reinos, &c.

Ecce text. expressum disponentem, quod
23 si aliquis ante recursum † ad Senatum apprehendat possessionem, vbi locus sit Bullarum retentioni, beneficiorum fructus sequestrantur; prout & Nos etiam agnouimus in locis statim citandis, & admissimus in cunctis casibus, in quibus decretum retentionis latum fuit post executionem litterarum, & quibus congruè adaptari potest sequestrum, quæ quidem leges benè applicãtur huic quæstioni, & illius difficultatẽ absoluere videtur circa decreti executionem prolati litteris Apostolicis iam executis.

Quarum legum dispositionem pariter sub intelligendam esse in impetrantibus beneficia patronatus Regij ac laicorum, abundè probauimus infrà hoc *capit. §. vnico, à numer. 90. cum multis sequentibus*; & obiter hoc eodem *cap. à num. 69. ex l. 25. titul. 3. lib. 1. Recopil.* verùm etiam in pluribus alijs casibus ex eadem *l. 25.* prout ibidem, & infrà hoc *cap. à num. 64. cum multis seqq.* clarè ostenditur.

Tertiò pro hac parte facit, quòd omnia iura clamant, actus & sententias † non de- 24
bere esse frustratorias, prout fierent cognitio ista retentionis, & decretum Senatus; si ob fraudem, malitiam, & nimiam impetrantis contra ius Regni, vel Regis, aut aliter in damnum publicæ vtilitatis festinationem cautelosè, & occultè exequi facit suas litteras, cui fraudi occurrere, publicæ conuenit, & priuatæ vtilitati, Riminald. Iunior. *cons. 355. num. 30. & 32. & cons. 483. num. 26. & cons. 766. num. 6.* & Institut. *quibus alienar. in princip. num. 473.* Giurba *decis. 36. num. 6.* vbi alia.

Posset enim contingere, si hæc securitas impetranti malitioso daretur, † & hæc via 25
aperiretur illi, vt post executionem recursus ad Regem maneret frustratorius, & sine effectu aliquid in contrarium operandi, & quod etiam pendente ipso recursu, & examine super legitima causa retẽtionis litterarũ (licet originales sint apud Senatũ) quod copiæ virtute aprehẽdatur possessio, aut aliter exequantur ipsæ litteræ in Reipublicæ detrimentum, & scandalum (vna cum diuersorum casuum occurrentiam) si retineret impetrans, quod ipsis semel executis extingueretur potestas Regis in maximã illius irreuerentiam, & Senatus, ac indecens & præiudiciũ publicæ vtilitatis, & in illusionem decreti, quod equidem oponeretur ex diametro fini principali recursus, & iusta Regis intentioni, & fraude sua patrocinaretur impetrans cõtra *c. dictũ 30. q. 1. c. tuæ 12. de Clericis non residen. c. Sedes, cap. ex parte de rescriptis. c. 2. de cognat. spiritual. c. 1. de collusione detegend. c. tuus de vsuris, l. itaque fullo, ff. de furtis,* cum alijs.

Frau-

26 Fraudibus enim via aperienda † non eſt, *l. in fundo, ff. de rei vendicatione, l. cum ij, §. ſi cum lis, ff. de tranſactio. l. qui ſub prætextu, C. de Sacroſanct. Eccleſ. capit. porro de diuortijs, clementin. 1. de vſuris, §. fin. de conceſsion. præbendæ*, Lapus *allegat. 55. numer. 2. in principio*, *Calderinus conſil. 294. verſicul. Item ſi contrarium, aliàs 2. de rerum permutat.* Butrius *conſil. 5. numer. 2. & conſil. 42. numer. 2.* Alexander. *conſil. 2. numer. 17. verſicul. Non obſtat. libro 1.* Craueta *conſil. 764. numer. 3. & 4.* vbi quod vt ocurratur fraudibus, ius ad-
27 mittit † latam interpretationem, & facit diſpoſitionem fauorabilem, Petrus Ancaranus *conſil. 99. egregiè ac venerabilis*; vbi quod fraudibus occurrendum eſt, & quod
28 dicitur fieri fraus, † quoties conſtitutio, & lex per indirectum, & cautellam redditur eluſoria, ſequitur Auguſtinus Barboſ. *axiomat. 102. numer. 4. & 5.* vbi quod nedum
29 via non eſt † aperienda fraudibus, ſed illis neruosè occurrendum, vt probat Decianus *conſil. 4. numer. 33. libro 1.* Cardinal. Tuſchus *practicar. concluſio. tomo 4. litter. F. concluſio. 475. per totam*, & Marius Antoninus *variarum reſolution. libr. 1. reſolut. 50. numer. 31. & reſolut. 62. numer. 5.* Igitur ne illuſorium remaneat hoc ſalubre remedium, neque ocaſio detur impetrantibus fraudulentis; exequi debet decretum Senatus, licet non poſsit directè, ſaltim eo modo, quo meliùs poſsit, ſcilicet per ſequeſtrationem fructuum, vt dictum eſt 2. *fundamento à numer. 16. & ſequentibus*; ne in poſte-
30 rum ampliùs † inſiſtat poſſeſſioni contra verba decreti: *Retienenſe eſtas Bullas en el Conſejo, para que no ſe vſe dellas.* Satis enim † vtitur quotidie illis, quarum virtute inſiſtit poſſeſſioni, quæ cum habeat tractum ſucceſ-
31 ſivum, eò quòd in animo conſiſtit † & retinetur, *l. 3. §. in amittenda, ff. de acquirenda poſſeſſio. l. donatarum 3. C. de adquirend. & retinenda poſſeſsion.* cum ſimilibus. Ea enim quæ in animo conſiſtunt, tractum ſucceſſivum habere dicuntur, & continuum, ad notata *in l. 3. §. & harum, ff. ſi ſeruitus vindicetur*, Peregrinus *tractatus varij*, §. 1. *numer. 69.* animus enim habet tractum ſucceſsivum, & cauſam continuam, Barto. *in l. via, §. 1. de publicanis, & in l. non eſt iuſto, §. non mutat, ff. de vſucapioni.* Bald. *conſil. 439. numer. 2. volumin. 3.* Marius Giurba *conſil. 59. numer. 42.* Idcirco denuo quotidie operatur, & nouiter quotidie grauat, iuxta quæ Nos ampliſſimè diximus *in tractatu de Regia protectione 2. part. c. 4. numer. 228. & num. 229. & numer. 237.* quæ rectè conducunt, hæc ſunt fundamenta quæ iſtam partem affirmatiuam viriliter tenent, alia plura, reducibilia tamen ad relata, ex propoſito omiſimus.

Quibus tamen minimè † obſtantibus 32
contraria opinio, & verior de iure mihi videtur, & nervoſe defendenda (non dubitamus de remedio retentionis proponendo, & proſequendo quantumuis litteræ ſint exequutæ ex dicendis, *à numer. 89.* Sed dumtaxat de decreti executione per Senatus repoſitionem immediatam) vt ſcilicet regulariter decretum Senatus in recurſu retentionis Bullarum latum exequi directè nequeat, quando eo quis vſus eſt opreſſus poſt peractam executionem earundem, ita vt decreti † Senatus execu- 33
tio directè & indirectè tendat ad repoſitionem præcedentis executionis litterarum, cum eius verba tendant in futurum, & ſtatutum loquens de futuro ſimiliter confert effectum ad tempus futurum, Marta *de iuriſdictio. caſu 15. numer. 9.* Et quia
qualitas † adiecta verbo vel participio re- 34
ſtringitur, & limittatur ad tempus verbi vel participij, nec ante habere locum poteſt, quàm diſpoſitio verbi locum habeat, vt latè proſequitur Caſtill. *in controuerſ. tom. 5. cap. 90. à num. 23. à princip.* Barboſ. etiam *axiomat. 196.* Nec etiam hoc conſequi poteſt per ſequeſtrationem fructuum, aut poſſeſsionis (generaliter loquendo) ad quod moveor ex ineuitabilibus fundamentis inferendis.

Primò, quoniam hoc genus Regaliæ, & 35
cognitionis certis † finibus concluditur, & eſt omnino limitatum, ad illumque finem dumtaxat tendit, atque fuit inuentum, vt impediat executionem litterarum faciendam (iuſta cauſa accedente) non enim vltra progreditur hoc remedium retentionis.

Omnia enim iura Canonica, † & Ciui- 36
lia (à quibus ſumimus fundamentum ad huiuſmodi executionis litterarum ſuſpenſionem faciendam ad effectum ſupplicandi, & reſcribendi Pontifici) diſponant tantummodo, hocque remedio vti patiuntur ante litterarum factã executionẽ, nullibi etenim legimus, hoc remedium, & facultatẽ permiſſam fuiſſe executione iam peracta, vt clarè oſtẽditur *in c. ſi quãdo de reſcriptis, c. cũ tencamur de præbendis, auth. de mandat. Principum, §. inde competens, auth. vt nulli iudicum, §. &*

hoc verò, l. 29. cum sequentibus, titul. 18. partit. 3. & alia iura, & Doctores supra citati hac *1. part. capit. 3. & capit. sequentibus*, quibus quidem manifestè supponitur, hoc exciudi remedium re non integra, & executione peracta.

47 Repugnat enim naturæ ipsius, † cum detur ad supersedendum, nec vltra, quàm executione non facta verificari potest, facta quippè executione, cum non subsistat subiectum habile, facultatem & extraordinarium remedium hoc expirare non est dubium, vt deinceps ad ordinarium confugere valeat grauatus. Ad quod plura vrgent fundamenta, & singulares Rotæ decisiones.

Et cum in vna *Elnens. distribut. 21. Februarij 1614.* dubitaretur, an facultas supersedendi in executione data in commissione operetur executione iam facta, ita fuit negatiuè responsum in hęc: *Et domini responderunt negatiuè, dicebant enim de tempore præsentatæ commissionis in actis cum dicta clausula (cum facultate supersedendi in executione arbitrio Rotæ) iam executionem fuisse perfectam, & consumatam, nam fuerat data missio vigore sententiæ de mense Octobris 1605. commissio verò præsentata fuit in actis die 13. Nouembris. Vnde dicta clausula, nullum potest hodie sortiri effectum, quia non potest supersederi in executione iam perfecta, & consummata, vt dictum fuit in* Aquiliana beneficij 28. Maij 1599. coram B. M. Pennia.

Assertæ autem nullitates, & excessus, & non iustificatio litterarum non visæ fuerunt obstare, quia tendunt ad reuocationem dictæ executionis, quatenus sit nulla & excessiua; sed non propterea potest intrare, & operare clausula (arbitrio Rotæ) quæ posita est ad supersedendam, vt in Elnens. benefic. 30. Octobr. 1612. coram R. Bono, & in Tridenti. Parrochiali de Roboreda 3. Decembr. 1601. coram R. D. M. Archiepiscopo Damasceno, &c. quam refert Iacobus Caballerius *decis. 287.*

Eadem Rota & in illa Parrochiali *de Roboreda*, coram Sacrato, quam refert Marchesan. *de commissionib. appellation. ab executione Breuis 1. p. post §. 2.* quæ est 19. in ordine, *fol. 437.* in hæc: *Quòd A. C. iam deuenerat ad executionem, vnde non debebat illa modò sub prætextu dictæ clausulæ retractari, cùm illa operetur suspensionem, non reuocationem executionis iam factæ, vt fuit dictum in pluribus casibus. & in specie coram* R. P. D. Lancelloto in causa Aurien sis Parrochia S. M. de Pao. 17. Aprilis, &c. Eadem Rota in vna Aquillana beneficij 19. Decembris 1608. coram Mãzanedo in hæc: *Causa mihi commissa cũ clausula* (pàrito breui arbitrio Rotæ) *dubitaui, an intraret arbitrium pro tarditate executionis breuis, & Domini negatiuè responderunt moti eo potissimo fundamento, quòd breue fuisset iam executioni mandatum, quo casu non est locus arbitrio, cum illud concedatur pro retardanda, non verò pro retractanda executione breuis, vt censuit Rota* in vna furiens. Parroch. 13. April. 1600. coram Lancelloto, & in alia Elnens. benefic. S. Ṣalvatoris 30. Octob. 1602. coram R. P. D. Ludouisio, *& aliàs sæpius, &c.* quam decis. adducit Marchesan. *de commiss. appell. ab executione breuis 1. p. post §. 2. quæ est in ordin. 11. fol. 433.* & ibidem in sequent. decis. in ordin. 12. *in vna Celsonens. præceptoriæ coram Coccino*, ita à principio ait: *Quamvis post executionem factam non sit amplius locus arbitrio ad retardandam executionem breuis, vt in causa* Aquillana beneficij 28. Maij 1599. coram Pennia, & in Aurien s. Parroch. de Pao. 17. Aprilis 1600. coram Lancelloto, & in alia Tudens. Parroch. 3. Decembr. 1601. coram Sacrato; *tamen si iudex nulliter vel iniustè processit; est locus arbitrio ad retractandam vlteriorem executionem breuis, & nouissimè fuit resolutum* in causa Tarraconensi 4. Februar. hoc anno 1604. coram D. meo Litta, &c. Et in alia Tudensi Parroch. de Roboreda coram Sacrato, *num. 2.* sic dicitur: *Fundamenta decisionis fuerunt quod A. C. iam deuenerat ad executionem, vnde non debebat vllo modo sub prætextu dictæ clausulæ retractari, cum illa operetur suspensionem, non reuocationem executionis iam factæ, vt fuit dictum in pluribus casibus, & in specie coram* Lancelloto in causa Aur. Parroch. S. M. de Pao. 17. April. &c. quàm adducit Marchesan. vbi proximè, quæ in ordine est apud eundem 47 *fol. 469.* & est *decis. 88. num. 5. & 6. post tractat.* Ludouisij Post. *de manutentione*, in qua aliæ plures decisiones etiam recensentur.

Quarum decis. doctrina apud DD. de Rota communiter tẽta (quę realiter verissima est) sine dubio nostrã euincit difficultatem, vt recursus retentionis nostræ inuẽtus ad supersedẽdum ante factam executionẽ non operetur post eam peractam ad finẽ & defectum illam reuocandi, aut reponendi.

Quoniam permissum ad tempus † post tẽ- 38
pus censetur prohibitum, *l. si vnus, §. 1.* vbi Bald. *ff. de pact. l. epistola, §. fin.* vbi Castrens. *ff. eod. tit. l. Imperator. ff. de postul. l. cũ pater*

§. *à filia*, vbi Bart. *ff. de leg. 2. l. statu liberum*, §. *fi chum*, *l. Titia cum testamento*, §. *fin. ff. eodem titul. l. pater filium*, §. *fundum*, *ff. de legatis 3. l. 2. C. de iure emphiteut. capit. vltimo*, §. *in alijs*, *versicul. Si iuro, vt lite non contestata*, Tiraquel. *de retract. conuention.* §. 1. *glossa 1. numer. 44.* Pedemont. *decisio. 83. numer. 13.* Menoch. *consil. 68. numer.* 10. Petrus Surdus *de alimentis, libr. 5. quæst. 3. numer. 9. &* 10. *& decis. 75. numer.* 10. *& consil. 57. numer. 9.* Bertazol. *de clausul. instrum. clausul. 15. glos. 2. numer. 21.* Gonçalez *ad regul. 8. Cancellar.* §. *5. præmia. numer. 3.* Caldas Pereir. *de extinct. emphit. quæst.* 1. *numer. 8. & de renouatione, q.* 10. *num.* 1. Petrus Barbos. *in l. cum prætor. in princip. nu. 45. ff. de iudicijs*, qui quidem, & alij de varijs casibus loquantur.

Nam verba decreti Senatus limitatiuè
39 apposita habent inducere † terminum, quem non licet transgredi, *l. qui fundum*, §. *vendebat, ff. de contrahend. emption.* Anton. de Canar. *in tractatu de insinuatione, q. 28. num. 48. volumin. 9. tractat. diuers. antiquo.* Et facta dispositio determinato modo, suos terminos excedere non licet, Bald. *consil. 51. libro 5. per l. 1.* §. *si plures, ff. de exercitor. l. qui aliena*, §. *libertos, ff. de reg.* latè prosequitur Iulius Cæsar. Ruginel. *practicarum quæstionum, capitul. 42. à numer. 9.*

40 Hæc igitur Regalia, & cognitio † extraordinaria limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem dumnaxat, quasi cesset ea cessante, vt limitatos producat effectus ex vulgari axiomate, sed magis in specie vide quę, *nu. 42.*

Et eodem modo intra hos limites, & con
41 fines † decretum Senatus expeditur nullo modo transgrediendos, sub quibus includitur potestas huius remedij, iuxta text. *in l. ex stipulatione*, ibi: *Cùm potestatem sententiæ certis finibus concludi, sæpè constitutum sit*, text. *in l. post sententiam, quæ finibus certis concluditur, C. de sentent. & interlocut. omnium iudic. l. fin.* ibi: *Cùm terminos vrbis exierit potestatem non habet, ff. de officio præfecti vrbis*, iuncta *l. extra territorium, ff. de iurisd. omnium iud.* facit illud Divi Ambrosij *in lib. de Paradyso*, ibi: *Si quid addas vel detrahas, præuaricatio videtur esse quædam mandati, simpliciter enim & pura mandati forma tenenda est, &c.* Sed quia de hoc plurima scitu dignissima abundè congecimus *in tractatu de Regia protectione 4. par. cap. 3. à numer. 44. cum multis seqq.* & sup. à princip. hîc omittimus.

Quòd vlteriùs ex eo fulcitur, quia † sen- 42
tentia quæ fundatur in causa, cessat cessante causa, vt post Tiraquell. & alios asserit Hieronym. Gonçalez *glossa 3. num. 41. in regula de alternati.* Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 673. à num. 18. cum multis sequentibus*, & a principio, vbi de alimentis semel taxatis per sententiam, quod crescunt, vel decrescunt, crecentibus, vel decrecentibus bonis alimentis, Ripol. *variarum resolut. à num.* 141. vbi, quòd res iudicata nihil operatur in ijs, quæ suapte natura mutationem recipiunt, vbi de dote restituenda ob inopiã viri reddenda vlteriùs eius inopia cessante, & de curatore furiosi per iudicem dato, vt cesset sanitate postmodum restituta, benè conducunt, quæ Nicolaus Garcia *de beneficio, part. 12. capit. 2. numer. 306.* Mieres *de maioratu 3. part. quæst. 17. numer. 6.* latissimè & eleganter Surd. *in consil. 268. à numer. 24. tom. 2.* vbi varia exempla, & doctrinas congerit, & adsunt iura singularia *in l. incommodato*, § *fin. ff. commodati, l. 2.* §. *pen. ff. ad leg. Rodia. de iactu. l. si fullo, ff. de condict. sine causa*; quæ copiosè exornat Petrus Surdus vbi proximè. Igitur cum hæc sententia, hęc Regalia, & genus cognitionis suos terminos habeant limitatos, ad executionem impediendam; nequeunt illos excedere, nec extendere ad repositionem executionis iam factæ, quia vltra confines ipsos cessat potestas: atque cessat causa propterquam fertur decretum, quod variari, & alterari debet variata causa.

Secundò probatur, multa enim in iure
43 nostro remedia † extraordinaria inuenta sunt, & concessa anteactum factum, vel in præparatione ad faciendum, quæ post illum consummatum omnino cessant, sed confugere necesse est ad ordinaria remedia, text. *in l. 1.* §. *1. ff. de noui operis nunciatione*, ibi: *Hoc autem edictum, remedium-qùe operis noui nunciationis aduersus futura opera inductum est, non aduersus præterita, &c.* textus etiam optimus *in l. 1.* §. *1. ff. eodem*, ibi: *Nam si quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, cessat edictum de operis noui nunciatione, & erit transeundum ad interdictum quod vi aut clam*, textus *in l. de pupillo*, §. *nunciationem autem in præsenti faciendam, meminisse oportebit, l. loci vbi opus nouum fiat, siuè quis ædificet, siuè inchoet ædificare, ff. eodem*, quæ sunt mirabilia iura ad rem hanc, eaque exornant plurimi Doctores citati ab Antonio Gom. *in l. 46. à num. 20. Tauri*, ad quem remito libenter, & sic cum hoc retentionis

extraordinarium decretum, & remedium fuerit dumtaxat inuentum ad impediendam executionem litterarum faciendam, non debet operari in executione iam facta.

Ex quo fonte fluit, quòd cum inhibitio sit remedium futura dumtaxat respiciens, nõ præterita, & futura acta impediat nõ præterita quantumcumque Canonicè expedita sit: sequitur, vel si in timetur post executionem, & immissionem factam, & possessionem aprehensam, illam non tangit, nec revocat, nec attentatam reddit, nisi per sententiam diffinitiuam hoc fiat, ita eleganter Federic. de Senis *in consil. 200. factum tale est debitor. in principio*, Alexand. *consil. 1. column. fin. versicul. Nec obstat*, sequitur Cardinalis Tuschus *littera I. conclus. 140. numer. 3.* Seraphin. *decis. 1211. numer. 4.* Lancelotus *de attentatis lite pendente. 2. part. capitul. 4. limitat. 1. numer. 10. & eadem 2. part. cap. 20. declaratio. 1. numer. 2. de attentat. post inhibitio.* Guido Papæ *decisio. 65. numer. 4. versicul. Non obstat si ex aduerso, & decisio. 60. numer. 10.* Granatius *ad prax. Bertr. libr. 7. cap. 1. numer. 21.* Piatus *de in litem iurand. §. 3. numer. 34.* Farinatius *in 2. par. fracmentor. verbo, Iehibitio, numer. 315.* Tuschus *littera P. conclusio. 100. numer. 45.* Ludouis. Post. *in tractatu de manutention. obseruatio. 1. numer. 51.* & post eos tracta. *decisio. 163. numer. 11. & decisio. 289. numer. 9.* etiam si inhibitio Rottalis sit, Alexander Ludouis. *decisio. 203. numer. 3 & 4.* Rota recent. *decisio. 637. num. 3. & 4. part. 1.* Ludouis. Post. *dict. obseruat. 1. numer. 51.* qui omnes loquuntur in possessione iam tradita ante executam & intimatam inhibitionem, & in alijs quibuscumque actis præcedentibus ipsam inhibitionis intimationem, vt illa non annullet, nec reddat attentata, nec in minimo tangat, eò quòd inhibitio sit remedium respiciens & impediens futura dumtaxat, non autem præterita, nec ad ea extendat vires suas. Quod & in effectu probant & illi omnes Doctores, quorum nomen dataram laudauimus infra *2. part. capit. 12. §. vnico, numer. 4.* probantes, quod si inhibitionis intimatio, & possessionis traditio appareant factæ eodem die, & de priuritate non constet, præsumatur possessionem præcessisse, & postmodum subsequtam inhibitionis intimationem pro illius validitate, cùm inhibitio non afficiat possessionem antea aprehẽsam & executionem antea peractam. Ergo idem dicendum erit in hoc remedio, & decreto Regio retentionis, vt non comprehendat possessionem iam aprehensam, nec executionem iam peractam.

Hinc est, quòd legitimus contradictor
† potest impedire executionem & immissio- 44
nem faciendam, qui si compareat re non integra post sententiam adiectionis, & possessionem datam, non admittitur ad illam impediendam, cùm iam res non sit integra, sed ad remedium ordinarium confugiendum erit, post alios probat Parlador. *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 5. part. §. 10. numer. 24.* & loquendo in missione in possessionem virtute litterarum Apostolicarum, idem dicit Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part capit. 2. numer. 124. cum sequentibus.* Quia debuit comparare re integra, ad impediendam earum executionem, non post aprehensionem possessionis, quasi tunc res desinat esse integra, de quo inferius agendum erit.

Quæ doctrina roboratur ex alijs pluribus, quibus facultas † impugnandi aliquem 45
actum, reuocandi, aut variandi, aut aliàs immutandi à iure conceditur; omnino extinguitur, & expirat post illum actum factum, & consumatum, & sic re iam non integra, vt est videre per Mieres *de maioratu 1. part. quæst. 68. per totam, & quæst. 36. à numer. 11. cum sequentibus, & quæst. 12. numer. 8.* Marescotum *variarum resolution. libr. 1. capit. 14. per totum. & lib. 2. cap. 44. per totum.* Gratianum *disceptatio. capit. 356. per totum*, Nicolaum Garciam *de beneficijs 11. part. capit. 3. à numer. 59.* Riccium *collecta. 1479. part. 5.* Alcanium Tambrin. *de iure Abbat. 1. part. disput. 15. quæst. 13. numer. 6.* Gratian. *disceptatio. 219. num. 13. tom. 2.* Spino *de testament. gl. 29. à numer. 9. & sequentibus*, Grassis *de effectibus Clericat. effect. 1. à numer. 419.* idem Marescot. *lib. 1. capit. 5. per totum*, Rebuff. *variar. resolut. capit. 7. de iure emphiteut. à numer. 239.* quos pro varijs de hac re exemplis consulere poteris, quæ quidem rectè conducunt, vt hæc Regalia potestas, cognitio & decretum restrictum, & limitatum dumtaxat ad impediendam executionem faciendam litterarum Apostolicarum, cesset iam ea peracta, & re non integra.

Tertio fingetur hæc pars, quoniam † li- 46
cet hoc salubre remedium retentionis sit inductum, & cognitio Senatus directa, necnon leges Regni editæ ad suspendendam litterarum Apostolicarum executionem, prohibendo hoc sine multis pœnis illarum vsum, anteaquam in Senatu conspiciantur & examinentur, an contineant damnum publicæ vtilitatis; tamen post executionem factam nihil disponunt circa eius repositionem, nec

de

de earum nullitate, & reuocatione tractant, quasi agnoscentes & meritò, ad id omnino potestate carere, ac ideo nec nos de tali repositione directè per Senatum facienda animū commouere debemus, quia prohibitio ad id non extenditur.

Quia statutum quod prohibet acquisitio
47 nem, non prohibet acquisitorum † retentio nem, vt rectè docuisse Abb. *in capit. Iudæi, numer. 2. de Iudæis*, refert & sequitur doctissimus, & nostræ Iurisprudentiæ facilè Princeps don Ioannes Baptista Valençuela Velazquez Supremi Castellæ Senatus Senator dignissimus *in consil. 4. numer. 36.* D. Ioann. à Solorzano *de iure Indiarum lib. 3. capit. 1. numer. 10.* & est Alexan. doctrina *in cons. 83. incipit visa facti narratione, numer. 4. libr. 2.* vbi ait: quòd statutum loquens contra in-
48 gredientem † possessionem, non habet locum in retinente. Ideirco facilius cōceditur retentinere, quàm de nouo adquirere, *l. patre furioso. ff. de ijs qui sunt sui, vel alien. iur.* Surdus *decis. 40. nu. 5.* Menochius *cons. 32. num. 37.*

Ex quo principio descendit, vt faciliùs
49 tolleretur ius quæsitum † quam ad acquirendum, *l. 2. §. ex his, l. pluribus, §. vltimo, ff. de verborum obligat. l. vt pomum, §. vltimo, ff. de seruitutib.* quæmadmodum ex ad
50 verso, faciliùs † impeditur ius competiturum, quàm extinguatur adquisitum, *l. Papinianus, §. conditioni, & ibi glossa, ff. de inofficios. testament.* Dificiliùsque impeditur introductio, † quàm productum in esse, *dict.*
51 *l. Patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni iur.* Gratian. *discept. tom. 5. cap. 965. numer. 5.* & alij supra citati.

Multa namque facienda † prohibentur,
52 dum sunt in suo principio, quæ tamen facta tenent *dict. l. patre furioso*, vbi latè Iason. *ff. de his qui sunt sui, l. circa, ff. de inofficioso testament. l. 1. §. viduum, ff. quando appellandum sit, capit. ad Apostolicam 46. de regularib. capit. 1. de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ, capit. fin. de diuortijs, capit. rursus, qui Clerici vel voventes*; plures Doctores citat Augustinus Barbos. *axioma. 94. à numer. 30.* vbi *num. 32.* cum Oldraldo *consil. 306. in fin. versicul. Secunda ratio*; quòd is qui non potest dare
53 de iure tertij, † & non auditur volens probare; si tamen iam probauit auditur, & cum Abbate *consil. vltimo, numer. 5. libro 2.* quòd qui non tenetur † respondere
54 libello generali, si tamen illi respondeat, sibi præiudicat, & alia exempla adducit *num. 32. & 33.*

Quibus vtiliter ad multa frequentia adde, quòd probatio † quæ non debuit admit- 55
ti, admissa tamen valet, & probat, Nos *de Regia protectione 3. part. capit. 18. numer. 29.* Et suum operatur effectum, † quando 56
antea non fuerit impugnata per partem, Abba. *in cap. 1. numer. 8. de confirmation. vtili, vel inutili*, Rota per Farinacium *decisio. 191. num. 2 part. 3.* Et post publicationem testes alij non sunt † admittendi, nec pro- 57
ducendi; si tamen post eam recipiantur, parte tunc non impugnante, legitimè probant admissi, vt cum Hostiens. Aretin. Mariano, Socin. Felin. Paris. Imol. Crot. Anton. Gabriel. Alexan l. dicit magis communem Farinacius *in tractatu de testibus, quæst. 76. à numer. 182.* Et exceptio quæ non † debe- 58
bat admitti, admissa tamen nocet, & operatur, vt post alios Nos *de Regia protectione 3. part. capit. 12. numer. 93.* quibus ad idem adde Alexan. latè *consil. 77. numer. 12.* Iaff. *in l. Patre furioso, numer. 28. ff. de his qui sunt sui*, Rotæ decisio per Farinacium 191. *numer. 2. part. 3.* Antonius Gabriel. *libr. 5. commun. conclus. titul. de restitutio. spoliator. conclus. 1. numer. 52.* qui plures allegat Flamin. Cartarius *decisio. 115. numer. 2. & 4.* vbi intelligi firmat, quando pars expressè consensisset, vel tacitè non contradicendo, iuxta text. *in capit. 1. de restitution. spoliato.* & Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, versicul. Secundò quæro, ff. de acquir. possessio. & in l. si quis à se fundum, C. ad leg. Iul. de vi.* Secus verò, quando pars contradixit ex Decio *in consil. 84. column. penultim. versicul. Tertiò & vltimo.* Et ad multos ex his effectibus & alios quam plurimos videndus omnino Marius Giurba *decisio. 14. à numer. 1. cum sequentibus*; vbi plurimos Doctores & doctrinas ad prædicta congerit. Ergo dicta executio † Bullarum 59
facta, anteaquam postuletur recursus iste, de creti Senatus virtute tangi nequit, cùm prohibitio, quæ tendit ad executionem faciendam, non se potest extendi ad iam factam, maximè contra naturam negotij & rei de qua geritur.

Quia licet impetrans sit prohibitus, & exclusus ab executione, † non tamen à re- 60
tentione, illa iam facta, sicuti per statutum exclusus ab agendo, seu excipiendo non prohibetur, nec excluditur à retinendo, Bald. *in l. si traditio. 39. C. de actionib. empti*, Barzius *decisio. 108. numer. 43.* Alouerius *consil. 39. numer. 11.* Peregrin. *consil. 4. sub numer. 16. volumin. 2.* communem contra Bartholum testatur Boerius *decisio. 43. num. 15.* &

& 16. plurimos citat, & latè prosequitur Marius Giurba *decis. 60. à num. 7.* quarum omnium doctrinarum similitudo mire punctum nostrum percutiunt.

Quartò, & pro hac eadem parte viriliter pugnat vera illa doctrina à nobis bene com-
61 probata † *in tractatu de Regia protectione 1. part. capitul. 1. à numer. 300. & sequentibus.* Quæ habet, quòd licèt in Senatu detur decretum vim fieri, & reponi, si ipse Iudex Ecclesiasticus, etiam tertiæ iussioni sit inobediens ad reponendum; nullatenus Senatus se intromittit excedendo iustæ defensionis notos, vsitatos, & practicos terminos, sua propria authoritate reponendo, & deferendo; imò potiùs iudicem Ecclesiasticum à Regno, vt extraneum ob inobedientiam expellit, non tamen reponit ipse Senatus, quan diu talis violentia maneat, prout ibidem videbis latiùs, *& à num. 273. & sup.* per multa fundamenta. Igitur Senatus decretum suum retentionis exequi non poterit, reponendo executionem factam litterarũ sua propria authoritate.

Quòd iterum fulcitur ex alia doctrina,
62 cuàm veram † firmauimus in eodem *tractatu 1. part. capitul. 3. à num. 24. cum seqq.* quo probauimus, quòd si postquàm quis de Iudicis Ecclesiastici violentia sibi illata in Senatu conqueratur, ipse Iudex post gravamen, & violentiam illatam abijt, ita vt nullo modo compareat, vt reponere possit virtute decreti Regij, Senatus ipse sua propria authoritate, & immediatè non reponit violentiam, & executionem attentatam quã tumvis subsistat notoria, prout abundè ibidem fundatur. Et hoc ipsum reperio tenuisse Patrem Henriquez *libro 2. de Pontific. clave, capit. 15. §. 2.* in hæc: Quod si merus exe-
63 cutor non † compareat postquam intimauit processum à Iudicibus Apostolicis fulminatum, nec apparet Bulla originalis, sed transumptum authenticum; non superest partibus læsis, aut Iudicibus Regijs aliud remedium, quàm prosequi litem coram Auditoribus Papæ, & curare, vt damnatus in absentia ob contumaciam denuò audiatur, hæc Henriquez, qui quidem rectè loquitur in proposito, & conducunt hactenus dictis.

Quare nec per sequestrum regulariter
64 potest fieri executio decreti, tùm † quoniam non est vniuersalis prouidentia, nec per illud satis fit fini, & intentioni huius salubris, & liciti recursus, cùm insuper titulus beneficij, & possessio maneat penes impetrantem virtute litterarum executionialium datarum, vt infra *num. 67.* tùm etiam quia sequestrum non congruit omnibus litteris Apostolicis, quia multæ sunt expeditę super causis & negotijs in quibus non cadit actualis possessio, nec fructus; sed aliter tenduntur in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, aut tẽporalis contra œcumenica concilia, ritus, & vsus valdè laudabiles legitimè obseruatos in aliquibus Prouincijs, aut contra Regni, aut Regis priuilegia, authoritatem, honorẽ, & præheminentiam iuxta leges Regias, in quibus quidem non potest cadere hæc forma & modus executionis. Atque tandem per illud non ex integro satis fit, nec consulitur indemnitati vi oppressi, nec principali intentioni Senatus, eius decreto, & remedio retentionis.

Tùm etiam, quia regulariter † non est 65
tutus modus ipse, nam sæpè Rota, licet approbauerit cognitionem violentiæ in Iudicibus sæcularibus ob defensionem naturalem, tamen expressè damnauit sequestrum, & ad manus Curiæ, rei reductionem, prout plures decisiones ad idem congessimus *in tractatu de Regia protectione 1. part. capitul. 1. numer. 221.* quia tunc excedunturlimites potestratis, & defensionis naturalis prout ibi videre poteris, nisi in casibus aliàs à iure permissis de quibus mox dicemus in declarationem Bullæ Cœnæ Domini *à num. 68. & sequentibus.*

Aduersus idem etiam sequestrum reclamant plures Doctores, † regulariter factum 66
in beneficijs Ecclesiasticis per Curiam Regiam, vt latè Vinianus *in tractatu de iure patronatus, libr. 11. capit. 12. per totum, & capit. 11. præcedenti*; & in his etiam terminis Marius Antonius *variarum resolut. lib. 3. capit. 9.* & multa scribit contra huiusmodi sequestrum, Sarabia *in tractatu de iurisdictio. adiunctorum, quæst. 30. numer. 38. & numer. 4.* Ludouicus Gomezius, olim Rotæ Auditor. *in regula de annali. quæst. 46.* multis Rotæ decisionibus comprobat, sequestrũ appositum per Iudices laicos non impedire pacificam possessionem, † eò quòd sit actus 67
nullus ex defectu potestatis & iurisdictionis. Quæ tamen decisiones intelligẽdæ sunt, & reducendæ ad terminos, in quibus loquitur Bulla Cœnæ, in cuius dispositione fundatur, de quibus, & eiusdem intellectu statim agendum erit, ne Rotæ rigor indistinctè per transeat.

Sed adhuc respondetur, quòd hæc doctrina nihil inuehit in sequestrum apponendum

per

per Senatum pro tollenda violentiâ, & vitando ſcandalo, cùm non ſit legitima conſequentia: ſequeſtrum appoſitum in beneficijs per Iudices laicos non priuat poſſeſſorem poſſeſſione; ergo per eum apponi non poteſt, ſiquidem generalis regula ſit, quod ſequeſtrum iudiciale à quouis Iudice, quamtumvis competente appoſitum neminem poſſeſsione priuet, *l. licet, §. rei depoſitæ, ff. depoſiti*, quam exornauimus cùm multis Doctoribus in noſtris commentarijs *de Regia protectione, tomo 1.p.2.cap.16.à num.34.*

Et licet *capit. 17. Bullæ Cœnæ Domini*, videatur † reclamare contra omnia ſequeſtra fructuum, & prouentuum rerum ad Eccleſiaſticas perſonas vti tales pertinentium in hæc: *Qui ve iuriſdictiones, ſeu fructus, reditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, & Monaſteriorũ, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes vſurpant, vel etiam quauis occaſione, vel cauſa ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrantur, &c.* Tamen non includit eius prohibitio modos, & caſus aliàs à iure permiſſos, & aprobatos. 68

Etenim hoc Bullæ Cœnæ *cap. 17.* nimis generaliter diſponit, & propterea non comprehendit caſus aliàs ſpecialiter à iure exceptos, & permiſſos, maximè Regibus, quibus alicuius ſpecialis iuris, ex Regalię virtute competit, ad ſuas manus reducere fructus, ſeu bona Eccleſiæ vacantis pro cuſtodia, & tuitione, ne diſſipentur, de quo eſt textus expreſſus *in capit. generali 3. de electione, libr. 6.* cuius ſunt verba: *Generali conſtitutione ſancimus, vniuerſos, & ſingulos (qui Regalia, cuſtodiam, ſiue guardiam, aduocationis, ſeu defenſionis titulum in Eccleſijs, ſeu Monaſterijs, ſeu quibuslibet alijs pijs locis, de nouo vſurpare conantes, bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt) quantæcumque dignitatis honore præfulgẽt. Clericos etiam Eccleſiarum, Monachos Monaſterium, & perſonas cæteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant: eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere. Illos verò, qui ſe (vt deberent) talia facientibus non opponunt: de prouentibus Eccleſiarum ſeu locorum ipſorum, pro tempore, quo premiſſa ſine debita contradictione permiſerint: aliquid percipere diſtrictius inhibemus. Qui autem ab ipſarum Eccleſiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua conſuetudine iura huiuſmodi vindicant: ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant, & ſuos miniſtros in eis ſolicitè faciant abſtinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus, ſiue reditus prouenientes vacationis tempore non vſurpent: nec bona cætera, quorum ſe aſſerunt habere cuſtodiam dilabi permittant, ſed in bono ſtatu conſeruent.*

Ex quo text. duo deducuntur, alterum, quòd Regalia cuſtodię bonorum Eccleſiarum antiquitus obſeruata non comprehendatur in text. prohibitione. Alterum, quòd prohibetur noua vſurpatio, & Regaliæ huiuſmodi adquiſitio, in cuius text. comprobationem plurimos Doctores, & doctrinas adduximus ſup. *cap. 1. à num. 117. cum ſequentibus.*

Quare hoc *capit. 17.* Bullæ generaliter, & indiſtinctè diſponens, reducendum eſt ad terminos dicti *capit. generali*, & iuxta eiuſdem diſtinctionem intelligi, vt procedat in iure huiuſmodi, & Regalia nouiter vſurpata, cui rectè conſonant verba dicti *capit. 17. Bullæ*, ibi: *Ad perſonas Eccleſiaſticas, &c. pertinentes vſurpant.* Et ſic de præſenti, & nova adquiſitione, ſeu vſurpatione, à quo verba tota diſpoſitio præcedens regulatur; quia qualitas adiecta verbo, debet intelligi ſecundùm tempus verbi, iuxta vulgare axioma, de qua ſup. *num. 34.*

Et quia lex loquens diſtinctè, & cum aliqua qualitate, aut diſtinctione trahit ad ſe omnes alias in illo caſu & propoſito indiſtinctè & generaliter loquentes, Albericus de Roſa *in l. ſi quis in principio teſtamenti, numer. 2. in oppoſ. 2. ff. de legatis 3.* quòd Sozinus Iunior. *in l. cum ſi. 10 famil. verſic. veniò ad aparatum gloſſæ, numer. 46. de leg. 1.* putat eſſe notandum Cardin. Mantic. *in titul. de contract. tom. 1. lib. 4. tit. 23. num. 11.* Nos *de Regia protectione 1. part. cap. 1. num. 68.*

Et ſic de ſimilibus Regalijs antiquitus pertinentibus Regi erga fructus beneficiorum, & de ſequeſtratione eorum, & reductione ad manus ſuas ob ſcandalum vitandum, vt poſt magnam Doctorum cateruam diximus ſup. *à numer. 20. & ſequentibus*, & alijs ſimilibus caſibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cætera bona à Rege ſequeſtrari, & occupari licet, de quibus videre eſt hoc *capit. à numer. 69. & ſequentibus, & capit. 16. num. 87. & 88.* & ampliſſimè *in 2. part. cap.*

cap. 24. à num. 41. cum multis sequentibus, vsque ad finem capit. Quoniam hæc, & alia similia priuilegia, seu Regaliæ pertinentes ad Principes ex consuetudine immemoriali, aut priuilegio præseruatæ sunt à prohibitione Bullæ Cœnæ Domini, sicuti post innumeros Doctores scripsimus suprà hac *1. part. capit. 2. section. 5. per totam, à num. 172.* & signanter *à num. 191. cum multis sequentibus.*

Quod vel fit in complementum decretorum violentiæ, & ad eam sedãdam, cuius cognitio ad Regem pertineat, vt sæpè diximus, vel quia Ecclesiastici non obtemperant, sed cum scandalo contemnunt litteras Regis, de quo suprà *cap. 1. §. vnic. à nu. 22.* quoniam hic casus competunt Regi vltra ius etiam ex vetustissima consuetudine, non de nouo quæ sita, nec vsurpata, qui præseruantur Principibus vticorum Regaliæ *in dict. capit. generali*, & per consequens etiam *in dict. capit. 17.* Bullæ Cœnæ, cuius dispositio, & prohibitio generica trahenda est & regulanda per distinctionem, *d. c. generali.*

Ex hac resolutione rectè † & iuridicè 69
dicunt illi omnes casus specialiter decisi à legibus Regijs *18. & 21. & l. 25. titul. 3. libr. 1. Recopilation.* superiùs adductis, ad secundum argumentum contrariæ partis *à num. 21.* & signanter disponentibus circa sequestrum apponendum in illis, & temporalitatum aliarum priuationem ob scandalum, & damnum Reipublicę. Qui quidem habent specialissimam rationem vltra eam, & alias generales supra scriptas, nam cum indultis Apostolicis, & immemorabili consuetudine sit prohibitus extraneus ab his Regnis, in illis obtinere beneficium, quia extranei pœnitus sunt inhabiles, & incapaces ad illa obtinẽda, vt & ipsæ leges Regiæ probant & Pater Henriquez *in summa, lib. 14. capit. 12. num. 6.* sequitur nouissimè Diana *in resolution. moral. tom. 1. tract. 3. de commissis & parlamentis, resolut. 6.* post principium. Dicentes, quòd in Hispania extraneus est incapax ad obtinendum beneficia, ita vt ipso facto amittat obtenta, vt & alij plurimi affirmant Doctores; & etiam in aliquibus diœcesibus adsint beneficia patrimonialia, quæ alijs non dantur nisi originarijs.

Et quia talia beneficia † patrimonialia, 70
ac iurispatronatus Regij, & laicorum impetrantes ipso facto sunt priuati naturalitate, & absqua alia declaratione sunt effecti alieni genæ, & extranei hororum Regnorum, atque etiam omnibus pribati temporalibus, & fructibus beneficiorum, prout latissimè ex legibus Regijs, & alijs fundamentis pro bauimus infrà hoc *capit. §. vnico, à numer. 90. cum multis sequentibus.* Ideò subijciuntur pœnis, & incapacitati alienigenarum,

Et sicuti alij exteri ipso facto sunt incapaces, & inhabiles, & vt extranei habentur, & à Regnis † expelluntur eorumque 71
ob tam notorium scandalum, & in obedientiam sequestrantur temporalia, prout fructus ipsorum beneficiorum, dùm ipsi illa tenent; etiam absentes à Regno, & expulsi, quousque decisistentibus illis, alteris conferantur beneficia, iuxta quæ Nos *de Regia protectione 1. part. capit. 2. à numer. 273. cum sequentibus*, & superiùs per plures numeros; de quo vlteriùs magis in specie, inferiùs tractandum erit. Imò ob scandalum vitandum cogitur quis suo beneficio obtento iam cedere, vti copiosè diximus hac *1. part. capitul. 4. à numer. 10. & sequentibus.*

Et idem pariformiter intelligendum erit in beneficijs iurispatronatus laicorum impetratis in derogationem patronorum, vt nempè dispositio *dict. l. Regia 21. libro 1. Recopilation.* (circa sequestrandos fructus beneficij patrimonialis impetrati contra indulta Apostolica, & in derogationem iuris filiorum patrimonialium) extendatur etiam ad dicta beneficia patronatus laici ex identitate, imò ex maioritate rationis, & ex maxima fraternitate, & similitudine, quæ inter vtraque hæc beneficia reperitur, quia vbi militat eadem ratio, idem ius statuendum. Ex vulgari axiomate, & de similibus ad similia legis dispositio pro trahitur, *ex l. non possunt, cum duabus antecedentibus, ff. de legibus*, prout latiùs comprobauimus inferiùs hoc *cap. 10. §. vnico, à num. 90. cum multis sequentibus*, vbi de hoc articulo tractamus.

Et ab specialitate hac harum legum validum deduces † argumentum in comproba- 72
tionem nostrę opinionis, quoniam licet sequestrum fructuum & temporalitatum permissa sit in illis ob specialissimas rationes, quia vel à principio sunt alienigenę, & incapaces, vel postmodum alienigenæ extranei, & inhabiles, seu incapaces similiter sunt effecti ex prædictis legibus Regijs, vel quia aliàs adsit scandali timor, prout à *num. 20. & à numer. 64.* tamen earum potestas vltra non progreditur ad repositionem executionis, imò manifestè inde supponunt, remanen-

73 nendam possessionem penès † impetrantem (saltim de facto, licet non deiure, obstante eius incapacitate ex supradictis ad text. cum materia *in licet Episcopus de præbendis libr.6.*) cùm ipsius beneficij in casibus prædictis fructus tamquam temporalitates sequestrari iubeant. Et per consequens per Senatum illius repositio facienda non erit sui decreti retentionis virtute: cùm per easdem leges Regias aliam vltra sequestrum, & alias pœnas in eisdem contentas contra exequentes & interuenientes in harum litterarum executione potestatem non resciat, & sic intra earum limites se continere licet.

Hac igitur secunda parte vt tutiori, ma-
74 gisque probabili (vt vidisti) retenta, † non obstant in contrarium adducta fundamenta, quæ quidem licet de iure in sui dispositione vera sint, & procedant, vt licentia ad faciendum porrigatur ad iam facta, ea ratione fundantur, quia actus illi dependent à voluntate, & potestate disponentis, quæ voluntas tacitè præsumitur, vt qui licētiam dedit ad faciendum, eodem modo censeatur dare ad iam factum, prout probant iura & Doctores allegati in dict. fundamentis, & in indiui duo eandem rationem reddunt Doctores citati, & sequuti à Mieres *de maioratu dicta 4. part. à numer. 96. cum multis sequentibus*, videndus etiam Narbona statim citandus.

Probatur etiam, quia verba futuri tem-
75 poris in actu dependente † à mera voluntate, & potestate, seu consensu illius, qui illa protulit, resoluuntur in tempus presens, & ad præsens trahuntur, *glos. in l. stipulationum 5. §. stipulatio. in verbo, Daturum, ff. de verborum obligation.* Bald. *in l. in vendentis 13. numer. 14. col. 3. in fin. versicul. Quinto quæro, C. de contrahend. emption.* Bursat. *consil. 100. numer. 9. libro 1.* latè Rota per Cartarium *decisio. 29. numer. 9.* Gratianus *disceptation. forensib. tomo 1. capit. 115. à numer. 20.* Secus quando à disponentis voluntate, & consensu non pendet actus, vt latè per eundem *à numer. 15. cum sequentibus.*

76 Nam in ijs, quæ pendent à mera † voluntate alicuius gesta per eum magnam extensionem recipiunt, etiam ad ea quæ alias illegitima, & inutilia iudicarentur, plures singulares refert doctrinas Mascard. *de probatio. conclusio. 924. numer. 9. & 10. & num. 16. cum sequentibus*, vsque ad *numer. 20.* inclusivè.

At secus est, quando in concedente defuit potestas, vt in nostro casu, † cùm sit li- 77
mitata, & redacta dumtaxat ad meros confines, & terminos impediendi executionem, & ad hunc tantum finem inuentum est hoc salutiferum remedium retentionis, quos quidem terminos transgredi nullo modo potest, cùm vltra eosdem cesset omnino potestas ex supradictis fundamentis huius secundæ partis, quia in omni actu humano duo præcisè requiruntur, potestas scilicet & voluntas, sine quibus † actus vllus geri nequit, sed vi- 78
tio nullitatis subijcitur, vulgare Bald. *cons. 326. Rex Romanorum, numer. 2. libr. 1. per text. in l. 2. C. communia de leg. l. nolle de acquirend. hæreditate*, Hondedeus *cons. 27. numer. 6. lib. 1.* Menoch. *cons. 108. numer. 4.* Scipion. Theodor. *allegat. 30. numer. 2.* Anton. Guizarellus *decis. Neapol. 36. num. 34.* Sard. *cons. 301. numer. 29. libr. 3.* Mascerat. *libr. 1. resolutio. 38. numer. 18.* Alexand. Ambros. *decisio. Episcop. Perus. 23. num. 28.* Monter. à Cueua *decis. Arago. 50. num. 1.* Burgos de Paz *in l. 3. Tauri 5. part. num. 442.*

Hoc probatur etiam ex doctrina Baldi *in l. certum, colu. 10. C. de testamento milit.* docentis; quòd permittens † aliquid de no- 79
uo facere; videtur confirmare iam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat, & notat Castrensis ibidem, & *in l. conditio, §. si sic ff. de conditio. & demonstratio.* & alij plures Doctores citati per Narbonam *in l. 10. glos. 3 num 24. & sequentibus, libr. 1. titul. 6. Recopilation. tomo 3.* & cum nulla maior ratio dari possit, quàm defectus potestatis in disponente; ideò de alia curandum non est.

Et quia repugnat omnino natura negotij, in quo hoc remedium † extraordinarium 80
datum est ad impediendum ne fiat; quare trahi nequit ad iam factum, quia post factum confugi necesse est ad remedia ordinaria iuxta textum *in dict. l. 1. §. 1. & l. de pupillo, §. nunciationem, & in l. loci, ff. de noui operis nunciat.* cum alijs adductis sup. ad secundū fundamentum huius *2. part. per tot. à nu. 43. & seqq.*

Pariformiter, & ad secundùm & tertium argumentum † contrariæ partis, de quibus 81
à num. 16. & sequentibus, respondetur, fatendo doctrinas tangentes sequestri apositionem, in casibus scilicet, quibus congruit, quando iam litteræ Apostolicæ executioni datæ sunt, iuxta quæ latiùs diximus ibidem, *& à numer. 64. cum multis sequentibus.* Non tamen ex eo rectè sumitur argumētum ad actualem repositionem directè, & immediatè

diatè faciendam per Senatum (in qua consilbit tota hæc nostra disceptatio) quàm facere Senatum directè in executionem sui decreti validè, & probabiliter negamus, & iuste, vt arbitror, impugnamus ex defectu potestatis, quia non sunt adhibenda remedia, quibus exceditur modus defensionis, & moderamen inculpatæ tutellę, quæ consistit in conseruatione reuerentiæ debitæ Sedi Apostolicæ, vt *in cap. 2.* supra diximus per Doctores ibidem a principio citatos, & faciunt ad propositum mirabilia verba text. *in cap. de homine 7. de Baptismo*, ibi: *Cùm ergo falsa sunt abijcienda remedia, quæ veris sunt periculis grauiora, &c.* Potius enim relinquenda est violentia impunita, quàm terminos legitimæ defensionis transgredi, vt satis probatum est in 4. fundamento huius secundæ partis *à num. 61. cum seqq.*

82 Mirabilis est etiam ad hoc † propositum doctrina Divi Ambrosij relata *in cap. denique 14. quæst. 5.* vbi sic dicit Pontifex: *Denique si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est, neutrum iuuari, quàm grauari alterum, &c.* Quàm doctrinam exornant Ioannes Mariæ Nouarius *in voto 42. n. 4. & 5.* & iterum *in praxi electionis, & variationis fori, q. 7. num. 19.* præcipuè ad finẽ *sectionis 3.*

83 Nec etiam est curandum, † quòd aperitur via fraudibus prout in d. 3. argum. Tùm quia eas euitare directè potest vix Senatus ex limitata potestate; tùm etiam quia non procedit illa regula, quando principaliter non fiat, sed secundario, & in potentiam consecutiuam, vt limitat Anguitin. Barbos. *axiom. 102. num. 4.* mamè quia satis fraus impetrantis purgatur ex sequestro fructuum beneficij, quo remedio adhibito iam dici non potest, quod ex sua malicia, & dolo fructum consequitur ex abundè de superius assertis.

84 Hanc tamen nostram opinionem † limitabis, vt non procedat, quando pendẽte hoc recursu ad Regem, & dum in Senatu disceptatur super cognitione, & examine causæ legitimæ retentionis; pars vel originalium litterarum virtute, vel earum copiæ irruat, & tanta furoris audatia attrectauerit, possessionem aprehendere, & illas exequi, quia tùc proculdubio poterit Senatus attentatum illud violentum reponere, ne forrè perueniatur ad scandalum. Tùm quia sicut ipse Iudex executor tenetur supersedere postquàm rescripsit ad Papam, & tenetur spectare consultationis resolutionem, iuxta text. singularem *in cap. multum stupeo. 2. q. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, iunctis ijs quæ sup. *capit. 1. §. vnico*, & infra hoc *cap. à num. 93. cum sequentibus.* Ita pariter postquam in Senatum afferuntur litteræ ad eumdem effectum supplicandi, informandi, & rescribendi Pontificem Maximum, & interdùm quòd in eo examinatur causa interitus Reipublicæ, & damni publici, executor ipse supersedere tenetur, cũ examen illud sit quid præparatorium destinatum ad prædictum finem rescribendi, idem etenim ius est in præparatorijs, quod in præparatis, *l. ordinarij 13.* vbi Bald. *numer. 2. C. de reuendicat.* Petrus Barbos. *in l. hæres absens. in principio. numer. 196. ff de iudicijs*, Cacherianus *decisio. 78. numer. 5. 6. & 16.* Conarruuias *libro 1. variarum capit. 4. numer. 7. & 8.* Farinacci *in praxi criminal. num. 144.* ex text. *in capit. de prudentia. de donationi. inter* Doctores *in rubrica, C. de edendo*, Decius *in rubrica, lectura 1. numer. 8. de iudicijs*, & ibi Ripa *num. 27.* Alexand. *consil. 58. numer. 7. libr 1.* Mandellus *consil. 208. numer. 3.* Caldas Pereir. *in l. si curatorem habens, verbo, Implorandum, num. 31. C. de in integrum restitutio.* Gutierrez *de iuramen. confirmatorio, 3. part. capit. 12. numer. 6.* Bald. & alijs Surdus *consil. 42. numer. 17.* Bossius *titul. de foro competenti, numer. 117.* Gamba Curta *de immunit. Eccleſiar. lib. 5. cap. 8. numer. 3.* Carlebal. *de iud. cijs, disputat. 2. q. 4. sub num. 204. pagi. 102. ad fin.*

Tùm quia est articulus facti incidens in negotio principali coram † Senatu pendente, qui de facto etiam rei spiritualis incidenter ad causam principalem licitè cognoscit, sicut & iudex quilibet secularis, prout plurimos Doctores ad id citauimus sup. hac *1. p. cap. 8. à nu. 26. vers.* Hoc ipsum firmant omnes Doctores. 85

Tùm etiam quia secundùm magis communem, & vsu, & consuetudine † receptam in Hispaniarũ Tribunalibus supremis doctrinam, de causa possessoria beneficiali posse cognosci ab illis nempè laicis, pront multis Doctoribus citatis probat Iacob. Cancerius *variarum resolut. lib. 3. capit. 14. cum sequentibus*, & sup. abundè prosequitur cuncta cumulans Castillo *de tertijs, capit. 12. à numer. 41.* Fontanella *de pactis nuptialibus clausul. 7. glos. 3. s. 10. à num. 48. p. 2.* Ludouis. Post. *de manutentione, obseruation. 6. à numer. 27.* qui omnes infinitos penè alios Doctores. Cumulant. ac insuper Senatui reseruata est authoritas vindicandi audaciam, 86

&

87 & irreuerentiam † contra partem, & iudicem sic fraudulenter exequentem contra leges Regias ita disponentes, ad ea quæ latiùs deduximus *de Regia protectione 1.p. capi.7. à num.34.*

Tùm etiam, quia licet facultas data ad supersedendum in executione, non verificetur in executione iam facta: tamen quando ipsa executio fuit attentata, & nulla; tunc intrare facultatem supersedendi, semel ac iterum Rota declarauit, prout in illa Celsonen. *Præceptoriæ coram Coccino, & in alia Tarraconensi*, ibidem per Rotam relata, quas adduximus superiùs, *nu.37.* ideóque cum hæc possessionis aprehensio furtiuè, attentatè de facto, & nulliter fuerit facta; poterit Senatus illam liberè reponere tanquam incidens in causam, & litem principalem, & ex vi & natura facti incidentis in principali articulo violentiæ, & retentionis.

Vnum tamen vtile ad hoc † notabis (ad 88
destruendam malitiam fraudulentam impetrantis, sic volentis suas litteras exequi recursu pendente in Senatu) quòd ad exercitium iurisdictionis requiritur præsentatio coram iudice delegato litterarum originalium, vel alias authenticarum, quare si copia non solemniter deducta cum citatione partis, & decreto iudicis fuerit præsentata ab impetrante Iudici delegato; processus & executio eius virtute erit inanis, & nulla, nullomque iuris producet effectum, ita latissimè post plures Doctores, & Rotæ decisiones probant Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. part. capitul. 2. à numer. 15. 17. & 18.* & supra. Quare sibi sic aprehensa possessio, & facti executio nihil prodesse poterit, nec impediet attentati repositionem per Senatum faciendam ex supradictis.

EFFICAX REMEDIVM, QVO generaliter consulitur vim patienti ex litterarum executione iam peracta.

89 MIHI indies meditanti super hac nostra iuris † rigore vallata opinione (à qua desistere nullo modo potui, & eidem (vt arbitror) per omnes insistendum) efficax occurrit remedium in suo genere licitum, legitimum, & permissum, quo per indirectum, & cautè saltim effectum queat sortiri salubre illud retentionis decretum per supremum Senatum, legitima existente causa, expeditum, per coniunctionem videlicet, & cumulationem duorum remediorum, se ad inuicem iuuantium ita, vt ex vtroque simul iuncto retentionis decretum liberè, & absque impedimento sũ plenarium consequetur effectum, vt clarè ex dicendis patebit. Quod meo videre alucinare videtur Pater Henriquez laudatus infrà *cap.11. à numer. 39.* licet sub magna terminorum confusione, obscurè, & intricatè, prout ibidem adnotauimus eiusdémet verbis ad litteram relatis.

Dato igitur in Senato decreto retentio-
90 nis litterarum ipsis † tamen iam executis, compareat pars, vel Regius Fiscalis coram eodem executore, & alleget eandemmet causam, scandali scilicet, & damni publicæ vtilitatis, qua motus fuit Senatus ad ita decernendum (cùm omnes retentionis causæ ad hoc principium, & fundamentum sint redactæ, prout sup. *capit. 3.* cum quatuor sequentibus, *& capit. 1. hac 1. part.* diximus) & petat repositionem executionis (cùm nulla fuerit, & attentata, vt mox ostendam clarè) & à non repositione, & ab executione litterarum Apostolicarum tanquam nulliter, & attentatè facta appellationem interponat, vel ad illustrissimam Nuntium horum Regnorum, vel ad Sanctam Sedem Apostolicam, & ob negatam delationem & executionis repositionem recurrat ad eundem Senatum per viam violentię, quo indubiè, & iusto fundamento ex mox dicendis, ibi debitur decretum violentiæ, nempè: *Que el juez Eclesiastico que desta causa conoce, haze fuerça en no otorgar la apelacion interpuesta, que la otorgue, y reponga lo hecho despues della, ò en el tiempo que pudo interponerse*, iuxta quæ Nos *in tractat. de Regia protectione 1. part. cap. 2. à num. 199. cum seq.*

Et tunc intimato iudici † executori hoc 91
decreto violentiæ, cui ipse omnino parere debet, & ad vnguem obtemperare deferendo, & reponendo omnia gesta post appellationem, & in tempore, quo potuit interponi, prout abundè probauimus *dict. tractat. 1. part. capit. 2. §. 1. per totum*: & facta hac repositione, res redditur integra, & reducitur ad illum priorem statum, quo litteræ

92 executæ nó erant, † & hinc intrare rectè po teſt decreti Senatus retentionis prius expediti executio, in cuius complementum non ſolum litteræ Apoſtolicæ detinentur; ſed & omnia acta ad executionem earum pertinentia, ne vlteriùs illis vtatur aliquis, donec ſummus Eccleſiæ vniuerſalis paſtor, ad quem ſupplicatum ſtat, meliùs de cauſa legitima ſuſpenſionis inſtructus, & informatus dignetur per ſuam pijſſimam, & paternalem miſericordiam de remedio vtiliori prouidere.

Singulos inſuper huius miraculoſi, efficaciſque remedij partes ſpecialiter iuſtas oſtendam.

Certi namque iuris eſt, quòd in om-
93 nibus ijs cauſis, † quæ legitimæ ſunt ad ſuperſedendum in litterarum Apoſtolicarum executione, de quibus *cap. 3. cum ſequentibus*, ſuprà, quę omnes tendunt ad euitandum ſcandalum, & damnum Reipublicæ, vt ibidem vidiſti: In omnibus ipſis iudex executor, cui litteræ ſunt directæ, non ſolum poteſt; ſed imò præcisè, & omnimodo tenetur ſuperſedere, quia exequi non poteſt, ita probat, & iura Canonica intelligit poſt alios Maſtrill. *de magiſtratibus, libro 5. capitul. 6. numer. 222.* Rippa *in capit. ſi quando de reſcriptis*, Maranta *diſputatio. 1.* Aſſlictis *conſtitutio. pacis ca. tum, numer. 57. rubrica 8. libro 1.* Follet. *conſtitut. Magiſtri iuſtitiarij, numer. 5. & 8.* Capiblanc. *de Baronib. pragmatic. 14. numer. 47.* Rodericus Suarez *allegatio. 12. à numer. 48.* Giurba *conſil. 59. numer. 76. in fin.* Atque etiam illa doctorum caterua à nobis congregata in vnum, *capit. 3. à numer. 23. verſicul. Quare iuſtiſſimè ſancitum eſt*; ad quæ loca te remito, quia amplius nó repeto, & alibi pluriès atq; pluriès id quo que diximus *in dict. cap. 3.* cum quatuor ſequentibus.

Et eſt textus expreſſus *in capit. reſcripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus præcipimus refutari, niſi fortè aliqui eſt, quòd non lædat alium, &c. 25. quæſt. 2.* Id ipſum etiam probant text. *in cap. Imperiale, & in cap. nec damnoſa fiſco, & in cap. dicenti, eadem cauſa & quæſt.*

94 Ad hoc ipſum ſubtiliter † pondero verba, quibus attente vſi fuere Pontifices *in capit. ſi quando de reſcriptis*, ibi: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, &c. & in capit. cum teneamur de præbendis*, ibi: *Aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri, &c.* Quibus quidem verbis manifeſtè docet Pontifex, quòd vbi datur legitima cauſa, & à iure aprobata ad ſuperſedendum, deficit tũnc in executore poteſtas exequendi.

Nulla enim in iure maior † nullitas, 95
quàm defectus poteſtatis, & quod vltra poteſtatem fit à iudice, maximè executore; nulliter fit, Boerius *deciſio. 299.* Oliuan. *de iureſiſci, capit. 15. numer. 39.* Riminaldus Iunior. *conſil. 281. numer. 70.* Rota diuerſorum, *deciſio. 666. numer. 4. part. 1.* Bertazola *conſil. 465. numer. 24.* Pari. *de gabell. part. 3. numer. 73.* Nizol. *allegatio. 2. numer. 21.* Vantius *de nullitate ex defectu iuriſdictionis, num. 1.* Marius Giurba *deciſio. 96. ſub numer. 10.* de quo nos abundè *in tractatu de Regia protectione 4. part. capit. 6. à numer. 3.* & ſuprà oprimè *in capit. 3. à numer. 36. & à numer. 64.* & eſt textus qui hoc idem probat in *l. quicumque, & in l. qui contra noſtra, C. de executoribus, & exactoribus, libr. 12.* Quibus quidem iuribus, & locis amplius latè probatur, idem eſſe defectum poteſtatis, & iuriſdictionis in executore, ad effectum cauſandi nullitatem.

Prędictis adde etiam communem Docto- 96
rum reſolutionem, † quæ habet, quòd licet executor ſententiæ non poſsit cognoſcere de exceptione labefactante ſententiam ſuperioris; tamen quando eius datur nullitas notoria, ipſe executor illam pręcisè, & neceſſario tenetur admittere, non ad effectum cognoſcendi, & determinandi ſuper illa; ſed ad effectum ſuperſedendi in executione, & referendi ſuperiori, qui ſententiam tulit, ita latè probant Petrus Barboſſa *in l. ſi prætor. 75. in principio, & in §. 1. ff. de iudicijs, à fol. 770.* in magnis & incluſ. ibidem *à num. 41. & ſequentibus, & in §. Marcellus, à principio, & a numer. 62. & ſequentibus*, Zeball. *de cognition. per viam violent. libr. 2. quæſt. 146.* per totam, optimè Ioann. Hieronym. Campanil. *diuerſorum iuris, rubrica 11. capit. 13. à num. 254. & ſequentibus*, Cardin. Tuſchus *practicarum concluſ. litt. S. concluſ. 142. & littera R. concluſio. 267.* Scaccia *de apellatio. quæſt. 11. à numer. 193. cum ſequentibus*, quo limitabis, quòd generaliter diximus *de Regia protectione 4. part. capit. 7. à numer. 15. & ſequentibus*; prout etiam declarau *3. part. capit. 9. à numer. 33.*

Igitur appellatio hæc duobus ex capiti- 97
bus iuſta & legitima efficitur, † cui vt licitæ ab executore deferendum eſt, primò quia pro-

processit tempore, quo debebat conquiescere, & supersedere, & sic ab eo procedente, & eius processu appellatio licita & legitima est, & violentiæ decretum in Senatu datur, Nos *in tractatu de Regia protectione, 3. par. capit. 10. à num. 174. & 4. part. capit. 11. à numer. 4.* & melius post Ioannem Monach. Paris. Bonifac. Bald. Cinum, Abbat. & Caputaquensem diximus *de Regia protectione 2. part. capit. 18. numer. 44.* Et rursum, vbi simul probauimus, omne gestum † à iudice 98
tempore, quo debebat conquiescere, & supersedere esse nullum ipso iure, & perinde legitima appellatio, vt eius virtute obtineatur in Senatu decretum violentiæ, *Que otorgue y repong. 1.*

Vltra quos, & quod processus gestus à Iudice tempore, quo debet conquiescere, & supersedere probant *Glossa in capit. Iudex, verbo, Proponatur,* & ibi Francus, & Geminian. *de offic. Delegat. in 6.* Bart. & alij *in l. quia poterat, numer. 4. ad Trebellian.* Salicet. *in Authent. offeratur, C. de lit. contest. capit. cum speciali,* & ibi Perusi. *numer. 64. de appellation.* Granut. *theorem. 17. sub numer. 1.* Lapus *allegatio. 1.* Roman. *consil. 220. numer. 3.* vbi Mandos. Alexand. *consil. 104. numer. 4. volumin. 5. & consil. 89. numer. 3. volumin. 1.* Gaill. *observat. 33. num. 12. libr. 1.* Zeballos *contra communem, quæst. 680.* Villadiego *foro iud. lib. 2. titul. 1. l. 22. numer. 11.* Cesane. *consil. 30. numer. 21.* Tuschus *littera S. conclusio. 913. numer. 25.* Minsinger. *centur. 4. observat. 59.* Paris. *consil. 89. numer. 7. volumin. 3.* Guaz. *reorum defens. 1. capitul. 19. numer. 37. & 55.* Cephal. *consil. 241. num. 19.* Ruinus *consil. 6. numer. 5. volum. 4.* Menoch. *consil. 865. num. 15.* Chircho. *communium opinionum, centur. 3. conclus. 95.* Instrigol. *lib. 3. singu. 79. numer. 182.* Couarruuias *practicar. capit. 26.* Azeued. *in l. 1. numer. 8. titul. 16. libro 4. Recopilation.* Giurba *consil. 9. numer. 1. & numer. 3.* Millis *in reperto. verbo, Iurisdictio.* Verall. *decisio. 7. num. 1. part. 3.* Osascus *decisio. 84. numer. 3.* Maranta *de iudi. part. 4. distinct. 16. numer. 4. & part. 6. titul. de appellation. numer. 4.* Scaccia *de appellatio. quæst. 5. sub numer. 116. & quæstio. 14. numer. 62.* Morla *in emporio, titul. 2. de iurisdictio. in præmiss. numer. 211.* Canalcan. *decisio. 28. numer. 112. part. 2.* Bursatus *consil. 21. numer. 20.* Rebuffus *titul. de recusatio. articul. 6. glos. 1. numer. 2.* Anton. Gabriel. *titul. de iudicijs, conclus. 5. num. 1.* Costa *de scientia inspectio. 85. numer. 26.* Lancellotus *de attentatis, part. 2. capit. 6. numer. 4.* Gregor. Lopez *in l. 22. glossa magna, titul. 4. part. 3.* Doctor Valençuela Velazquez *cons. 43. num. 170. & sequentib. tomo 1.*

Secundò etiam dicitur ista hæc appellatio legitima, quia ab actu nullo, etiam in materia executiua, † & sui natura priuilegiata licita est appellatio, quæ simul habet vtrumque effectum ex *reg. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata,* latissimè probauimus *in dict. tractatu de Regia protection. 3. par. capit. 9. à principio, & à numer. 21. cum sequentibus,* & per totum. Et quando in executore † deficit potestas, vt appellatio suspensiua licita fit, multa scitu dignissima per Nos in eodem tractatu *4. part. cap. 6.* à principio per totum, quibus quidem locis & alibi passim abundè videbis de iustificatione huiusmodi appellationis, & eius effectu suspensiuo, vt vim fieri declaretur in Senatu. 99 100

Hinc succedit, quòd quando executor nulliter processit ad executionem † litterarum Apostolicarum, per comparitionem partis legitimæ statim, & ante omnia tenetur reponere possessionem, & alia omnia gesta tanquam nulla, & attentata in pristinum statum, & appellatio ab ipso executore, & toto eius processu interiecta per nouiter comparentem includit gesta omnia à principio, ita latissimè per Rotę decisionem & alios Doctores comprobauimus *in dict. tractatu 1. p. cap. 5. à num. 66. & seqq.* & obiter *cap. 6. num. 62.* 101

Quare per hanc repositionem † titulus reducitur ad non titulum, causa ad non causam, possessio ad non possessionem, & res redditur ad suum priorem statum, quo erat ante executionem factam; de quibus quia multa diximus in his terminis de executione, actibus & sententijs repositis *in dict. tractatu 4. part. cap. 14. per totum,* & præcipuè *à nu. 140. cum multis sequentibus,* post magnam Doctorum exornationem; amplius non tracto. 102

Inde fit, quòd cum mediante hac repositione (legitimo modo † & permisso facta) fit sublatum impedimentum, & inconueniens consideratum in fundamentis secundæ partis huius quæstionis, *à numer. 32. & sequentibus*; prout erat executio præcedens litterarum Apostolicarum, quam Senatus per se ipsum directè facere non potuit in sui decreti retentionis executionem, vt superius abundè probauimus, & reprobauimus: sequitur vt hac indirecta via, semel facta repositione, subintret decreti Senatus retentionis executio, quia res semel prohibitionem eva- 103

104 sit, ac ideo semper durat † libera, de quo plurimas doctrinas congecimus *in dict. tracta. 3. part. cap. 4. à num. 55. cum multis sequentibus*, & de varijs effectibus, & exemplis benè comprobatis rei redactę ad priorem sta-
105 tum, † & naturam, videre parte insuper poteris apud Mieres *de maioratu 1. part. q. 38. à numer. 184. & num. 290.* quæ rectè conducunt.

106 Et facit alia doctrina, quæ † huic multum similis est, de qua Nos *eodem tractatu 4. part. cap. 8. num. 91. numer. 96. & numer. 92.* quo diximus, quòd si quis per executoriales fuit condemnatus ad restitutionem rei, qua fuit à tertio spoliatus contra quem intentans remedium possessorium obtinuit primam sententiam, quæ in eiusdem spoliati fauorem exequitur; statim poterit ille prior victor suas executoriales exequi ab eo instãti, quo res cæpit semel intrare in potestatem condemnati.

107 Non minus conducit alia † illa doctrina, de qua Nos exactè *in tractatu de protectione Regia 4. part. cap. 9. à numer. 158.* & sursum *à numer. 156.* vbi, licet in condemnatum ad rem restituendam, nequeat fieri executio, quia illam tempore litis motæ, & condemnationis non possidebat si tamen res ad suas manus perueniat postea; statim, quod cæperit possidere, fiet in eum executio absque nouo processu, quòd post plurimos Doctores probauimus latiùs, quibus ad idem adde Iacobum Gallum *consil 5. per totum*, maximè *numer. 9. & 10. & numer. 5.* Vincentium Carotium *de exceptionibus, exceptione 21. numer. 32.* & est text. *in l. 3. § 1. ff. de executione rei iudicatæ*, vbi Bart. dicit esse text. litteris aureis scribendum, & num quam obliuiscendum.

Hoc remedium nota, quoniam est valdè vtile, & omnino indiès necessarium, securũ, legitimum, constans & licitum attentè consideratum, quòd alibi nec videris, nec audies in re tam grani, & articulo tã dificili, & quotidie controuerso.

Quę quidem comprobatio licet vniuersaliter omnibus casibus retentionis contingentibus sit omnino adaptabilis (vt ad oculum vidimus, & probauimus) non desinam
108 insuper † aliquos alios particulares recensere, & comprobare, & noua aliqua, vtilissimaque discurrere circa contradictores comparentes post executionem peractam, & sic re iam non integra, quæ alibi non reperies sic explicitè digesta. Ex quibus apparebit, quod ille opressus, qui habuit ius ad proponendum, & intentandum remedium retentionis, & obtinendum in Senatu decretum affirmatiuum super ea; habet etiam ius cõparẽdi corã executore, & executione litterarũ iam peracta, & ab eo petendi repositionẽ, illamque obtinendi indistinctè in cunctis casibus, in quibus obtentum fuit earumdem litterarum retentionis decretum.

Et in primis, si contradictor sit possessor, & compareat post † executionem fa- 109
ctam, & missionem in possessionem, ipso tamen possessore non citato, nec cum eo adhibita causæ cognitione; potest quandocumque comparere, & possessionis repositionem petere, quæ in primis, & ante omnia facienda est ab eodem iudice exequutore, quia cum immissio fuerit nulla; res non desinit esse integra (vt statim probabo) & optimè comprobauimus per expressam Rotæ decisionẽ, & alios plures Doctores *1. part. capit. 5. à numer. 66. cum sequentibus, de Regia protection.* Quibus adde Menochium latè tractantem hunc articulum *de adipiscend. remed. 4. à numer. 627.* post Barth. doctrinam, quàm omnes sequi firmat Zucardus, & alij multi Doctores, quos sequitur referens D. Ioann. del Castillo *controuersiarum, tom. 1. cap. 24. num. 170.*

Et vnũ attende circa has doctrinas, & alias pluras applicandas, quòd immissio in pos- 110
sessionem † virtute gratiæ Apostolicæ regulatur secundum regulas interdicti adipiscendæ possessionis ex *l. fin. C. de edicto divi Adriani tollen.* & eiusdem regulis subijcitur, vt statim probauimus ex plurimis Rotæ decisionibus sic expressè decidentibus *à numer. 142.*

Ex vero fundamento & ratione præcedentis doctrinæ † inferre primo poteris 111
ad litteras Apostolicas impetratas ab alienigena, & non originario horum Regnorum, qui cum sit incapax ad hæc beneficia, & omnino inhabilis mediantè immemoriali, & laudabili consuetudine horum Regnorum indultis Apostolicis confirmata, vt plures leges, *titul. 3. libro 1. Recopilation.* firmant, prout & superiùs hoc *capit. à num. 70. vsque sic. Adhac tamen regula excipitur, &c.* Imò talis alienigenæ possessio, quæ est contra prohibitionem statui; † dicitur improba, & non manuterribilis, Bocarius *de interdict. vti possidet, cap. 4. in fin.* Rotta *diuersorum, decisio. 41. numer. 1. part. 2.* Ludouisius post *in tractatu de manutentione, obseruat. 44. numer. 21. vbi à numer. 29.* plurimos citat, vt idem sit, quando possidenti resistit ius, & cum sit aprehensa virtute tituli nulli, & inualidi dicitur vitiosa, & ad

ni-

nihilum prodeſt, abundè probat D. Ioann. Baptiſta Valençuela Velazquez *in conſ. 177 à num. 84. vſque ad 91.* incluſiuè. Et nos latiùs infrà *3. part.* huius tractatus.

Conſonat, quòd quando prior immiſſio, & poſſeſsionis aprehenſio fuit nulla, infecta, ſeu aliter vitioſa habetur pro vacua, & quo ad nullos iuris effectus conſiderabilis, adeò vt minimè contradicere, & impedire poteſt, alium poſtmodum ex legitimo titulo venientem, & petentem talis poſſeſſionis immiſſionem, & in concurſu harum duarum poſſeſsionum hæc vltima vti legitima manutenetur, vti ex quàm pluribus Rottæ deciſionibus, comprobat Ludouiſ. Poſt. *de manutentione, obſeruation. 71. à numer. 70. & ſequentibus.*

Inde eſt, vt cum executio prout etiam
113 ipſæ litteræ ſint nullæ ipſo iure; † quandocumque quilibet comparuerit etiam poſt factam immiſſionem earum virtute obtinebit omnino ante omnia repoſitionem petitam, & appellatio eius dicitur legitima, idem eſt in beneficijs patrimonialibus (vt ſtatim) quia iſte (cum nulla fuerit executio litterarum ob incapacitatem, & virtute litterarum ſimiliter nullarum) quadocumque comparuerit dicitur re integra comparere, quoniam per executionem præcedentem, aut alium actum nullum res non definit eſſe integra, iſta eſt mirabilis Rottæ deciſio in terminis *57. numer. 8.* vt per Viuianum *in tractatu de iure patronat.* vbi plurimæ deciſiones aliæ citantur ad idem, variæque doctrinæ conducibiles, quòd actus præcedens, ſi eſt nullus, res non definit eſſe integra, probant inſuper Pariſius *conſil. 98. numer. 27. libr. 3.* Lancellot. Robert. *de attentatis 2. part. capit. 4. in præfat. numer. 97. & 98.* Ægidius *deciſio. 699.* Puteus *deciſ. 2.* Carolus de Graſsis *de effectibus Clericatus, effectu 1. numer. 311. fol. mihi 106.* Et quoad omnes ſuos effectus iudicatur, ac ſi geſtus non fuiſſet, alios plures Doctores infra *2. part. cap. 12. illatione 3. à num. 65.* & in illationibus ſuperioribus, *à nu. 58. cum multis ſequentibus.*

114 Ad quam doctrinam † nempè quod peractum nullum præcedentem res non definat eſſe integra, plurima conducibilia adducit, quæ hanc comprobant, Proſperus Farinacius *in tractatu de teſtibus, quæſt. 75. à numer. 98. cum ſequentibus*; quem vide, conducunt etiam plures effectus reſultantes ex actu nullo præcedenti, vt ſcilicet, quod per ipſum non perpetuetur iuriſdictio, non inducatur litiſpendentia, non expiret poteſtas, non interrumpatur præſcriptio, & alios plures quos congeſimus *de Regia protectione 3. part. capit. 9. à numer. 13. cum ſequentibus*, & à principio, capit. quibus adiunge, quæ etiam latè & doctè cumulat Carolus de Graſsis *de effectibus Clericatus, effectu. 1. à numer. 298. vſque ad numer. 318.* plurimos ad ſingula † congerens Doctores, & ratio eſt, quia non præſtat impedimentum, quòd de iure non ſortitur effectum, ex regula iuris.

Quo pertinet, quòd licèt lite iam conteſtata præcludatur via exceptionibus dilatorijs, ex vulgaribus; tamen quando excep-
115 tio † dilatoria talis ſit naturæ, quæ rediderit proceſſum retrò nullum; rectè admitti, & opponi poteſt poſt litem iam conteſtatam, *l. licet*, vbi Barth. & Doctores, *C. de procuratoribus*, latè Felinus *in capit. exceptionem, col. 9. verſicul. Fallit octauo, de exceptionibus*, Alexander, & Doctores *in l. ità demum, C. de procuratorib.* Ioſeph. Cumis *in ritibus magnæ Curiæ, capit. 2. num. 19. fol. mihi 19.* conſonat, quod licet executio inſtrumenti impediatur per ſententiam illud vulnerantem; ſi hæc eſt nulla, inſtrumentum libere exequitur, vt ex Coccino & Rottæ deciſione rectè obſeruat Antonius Amato *variar. reſolution. tom. 2. reſolu. 81. num. 27.*

Idem prorſus ex paritate † rationis di-
116 cendum erit in litteris impetratis ad beneficia patrimonialia ab eo, qui non ſit filius patrimonialis, quibus tantum beneficia hæc conferri poſſunt, & aliter facta prouiſio eſt nulla ipſo iure, vt in terminis poſt plurimos Doctores diximus *de Regia protectione 3. part. capit. 9. à numer. 38. & ſequentibus*, & ex ſimilitudine, & maxima fraternitate horum beneficiorum, & iurispatronatus laici, de qua latè infrà hoc *capit. §. vnico, à numer. 100. & ſequentibus*; idem dicendum erit in illis iurispatronatus beneficijs, de quibus plurima atulimus in propoſito infrà *num. 164. cum multis ſeqq.*

Et nota quia in his caſibus, † quilibet
117 vaſſallus horum Regnorum habet ius ad oppoſitionem hanc faciendam, & quilibet dicitur legitimus contradictor, vt de beneficijs impetratis ab alienigenis, vt poſſit quilibet vaſſallus ratione authoritatis, & præheminentiæ Regis, ac propij iuris & intereſſe quod habet, ſupplicare, & contradicere, ac ſe opponere, & petere retentionem litterarum; *eſt lex expreſſa 14. ad finem, titul. 3. lib. 1. Recopilation.* ibi: Y otroſi mandamos y damos facultad à todos y qualeſ-

quiera nuestros subditos y naturales, que sobre esto puedan oponer, y fazer resistencia, pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria, &c. Et quod quilibet pro
119 sola † præheminentiæ Regis defensione sit legitima persona, & contradictor; est textus expressus *in l. 2. C. vt nemo priuatus*, facit *l. 1. titul. 13. part. 2.* dùm tractans de honore Regis, & vtilitate eius per vassallum curanda, inquit: Por ende debe catar muy de iuene las cosas que son á su honra, y à su guarda, y ser mucho ansioso para alegarlas y acrecentarlas, y las que fueren à su daño desviarlas, y tollerlas.

Et ex hac ratione prouenit, quòd sicut Princeps potest non admittere in suo Regno Prælatum sibi suspectum, & non acfectum; atque se electioni, de eo factæ opponere, vt quam plurimis citatis Doctoribus scripsimus in nostris commentarijs *de Regia protectione 3. part. cap. 10. nu. 241.* Azor. *institutio. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 14. vers. Quæres*, Carolus de Grassis *de effectib. Clericatus effectu 1. num. 1039.* Velleta *de disquisitione Clericali, part. 1. tit. de fauore Clericor. personali* (de quo suo loco infrà *3. part.* plenissimè erit agendum) ita pariter quilibet eius vassallus de populo potest se huiusmodi electioni opponere, & impugnare electionem factam ad dignitatẽ Ecclesiasticam eò quòd electus non sit gratus, & affectus suo Principi: prout in indiuiduo probant Ioann. de Anania *in capit. quod sicut, num. 3. de electione*, vbi Ancharran. *num. 5.* Cotta *immemoralib. verbo, Episcopi*, Mandagotus *de electione nouorum Prælator. in Miscellaneis, titul. electus an reprobari possit, vers. Elect. Episcop.* Marius Muta *in Capitibus Regni Siciliæ, tom. 3. cap. 21. num. 37. ad fin. & cap. 12. num. 27.*

120 Et quod tam in ijs, quàm † in beneficijs patrimonialibus, quilibet filius patrimonialis sit legitimus contradictor ratione proprij iuris, & particularis interesse, probatur vlteriùs. Quia cum habeant hæc regna priuilegia Apostolica, consuetudine immemoriali adquisita & confirmata, ne exteris dentur beneficia, & multa loca, & Episcopatus eodem potiantur iure, vt non nisi filijs patrimonialibus dari possint, & conferri beneficia, vti expressè dixit *lex Regia 25. titul. 3. lib. 1. Recopil.* ibi: Que se guarde y cumpla lo concedido por los Pontifices passados a nos y à los Reyes nuestros antecessores de glorio sa memoria, y a los dichos nuestros Reinos, &c. Sequitur, quòd cuilibet & singulis eadem priuilegia data censeantur, quia priuilegium datum loco, personis ipsius loci concessum intelligitur text. *in cap. per exemptionem, de priuilegijs, lib. 6.* Barthol. *in l. quod constitutum, ff. de militari testam.* Decius *in l. omnibus, nu. 16. ff. de regulis iuris, & consil. 152. nu. 3.* Roman. *cons. 180. num. 1.* Valençuela Velazquez *cons. 79. nu. 73.* Gratian. *decisio. 233. num. 13.* Giurba *cons. 89. num. 4.* & con
cessum priuilegiũ † patriæ, cuilibet de patria 121
ex eo ius cõpetit Auiles *in capitib. prætorũ 19. glossa, Priuilegios, num. 3.* Valençuela *d. cons. 79. num. 75.* & Giurba *sub dict. num. 4.* Ipsique ciues, & naturales patriæ priuilegiũ retinent Ponte *in cons. 51. nu. 36. in 1.* Giurba *in cons. 59. nu. 51. in fin.* Et quod priuilegium concessum patriæ, civibus & naturalibus, tam laicis, quàm Clericis concessum intelligatur, post Martam, Grassis, & alios diximus *in tractatu de Regia protectio. 1. p. c. 1. num. 63.*

Et conducit, quia ratione damni Reipublicæ & præiudicij † publicæ vtilitatis om- 122
nibus singulis popularis actio adscripta, & atributa est *ex toto titulo, ff. de popularibus actionib.* & passim alibi, ex quibus in ijs quæ tangunt publicum præiudicium Regis, aut
Regni, † quòd sit propria actio, & ius ad cõ- 123
tradicendum Regis Fiscalis, nemo dubitat, quòd & latiùs scripsimus sup. *1. p. c. 13.* per totum, & signanter, *nu. 57. & nu. 7.*

Ex paritate & identitate rationis scriptæ superiùs, *vers. In primis si cõtradictor. à nu.*
109. cum seqq. idẽ præcisè † affirmandũ erit 124
in Bullis impetratis ad beneficiũ iurispatronatus laicorum (quorum deficiente consensu patroni laici, nõ admittitur in his Regnis derogatio, vt latiùs agendum infrà *4. p.* per totam) vt tunc cũ generaliter ratione proprij iuris, in cuius est quasi possessione, & interesse semper est legitimus contradictor ad latè tradita per Nos *de Regia protect. 2. p. c. 13. à num. 58.* Vnde si non fuerit citatus, licet in litteris mentio talis iurispatronatus facta nõ sit (quia tunc non est dubium quod sit citãdus, & cum eo patrono legitima causæ cognitio adhibenda) etsi executione litterarũ per acta comparuerit, potest petere repositionẽ, & ante omnia faciendam per executorem vt suprà diximus. Tùm quia iste ex executione
litterarum, † absque suo consensu facta indu 125
citur turbatio suæ possessionis iurispatronatus, cuius ratione, quandocumq; compareat dicitur legitimus contradictor ad reponendum ex superiùs dictis *in d. vers. In primis, à nu. 109. cum multis seqq.*

Tùm etiam, quia accedente sua contradictio-

126 ctione, litterę Apostolicæ † collatio, & possessio ipso iure resolvuntur, & annullãtur factæ sine suo consensu, prout abundè post plumos Doctores resolvimus vti indubitabile *3. p. cap. 9. à nu. 131. cum seqq. & cap. 10. à nu. 2. cum seqq. in tractat. de Regia protectione*, quare succedit regula firmissima, & latè comprobata hactenus, quòd per nullitatem executionis res non desinat esse integra, & quandocùmque patronatus cõpareat, & contradicat re integra comparuisse dicetur, de quo abundè sup. *à nu. 113. & à nu. 103. cum multis seqq.* & insuper huic applica mirabiles plures doctrinas, quas de resolutione actus, & de pluribus eius effectibus scripsimus *in dict. tractat. 4. part. capit. 14. à numer. 18. cum multis sequentibus*, & per to-
127 tum capitulum, vbi abundè, † quòd sequuta actus resolutione, res dicitur retrotrahi ad suum priorem statum, ac si à principio gestus non fuisset.

Sed non ommittam notabile dictum Baldi *in l. qui ea lege, C. de pactis inter emptor. & vendit.* Quòd quando dominium transfertur suspensiuè, resoluto cõtractu, res reddit ad suam primæuam naturam, & ad sua principia attractiua, *l. 3. eod. tit.* Franchis *decis. 64. nu. 11.* Sesse *decis. 8. nu. 55. & 97.* Casanate *cons. 7. nu. 9.* Tiraquel. *de retractu linagier. §. 19. glos. 2. num. 4.* Marta *voto* 200. *num. 11.* Ponte *de potestate Prorregis, titul. de assensu Regis, §. 4. num. 25. & consil. 81. num. 39. & 40. lib. 1.* Aldouinus *consil. 101. num. 3. & 4.* Fabius Anna *cons. 112. nu. 14.* Scrader. *cons. 4. num. 99.* Mantica *de tacitis & ambiguis conuentionib. lib. 4. tit. 33. nu. 4.* & quod resoluto contractu ex causa de præterito, res reddeat ad suum priorem statum, & originem cum omnibus suis qualitatibus, quas habebat antea, ac si cõtractus celebratus non fuisset; multi probant Doctores & variæ doctrinę cumulatæ per Antoni. Amato *variar. resolut. lib. 1. resol. 4. à num. 4. cum pluribus sequentibus*, & per totam resolutionem.

Conducit benè alia similis doctrina, quòd possessio data alicui tanquam successori abintestato, si postmodum comparet testamentũ, illa possessio concessa dicitur iniusta, improba, & non manuterribilis, ita vt nihil obstet agenti, & postmodum contradicenti, comparenti ex testamento Marta *consilio 94. à numer. 1. & num. 5.* Itaque mediantè oppositione patroni litteræ Apostol. & omnia indè diriuatiua resolvuntur, & annullãtur, & res efficitur integra.

Et iterum quod possessio, quæ ex aliquo accidenti resoluitur, & finitur, adeò reddatur infecta, & ineficax, vt nullatenus prosit nec etiam ad manutentionem, aliumvè iuris effectum, latè probant Gratianus *disceptatio. foren. cap. 113. à nu. 60. cum seqq. & in cap. 110. num. 75.* Coccinus *decis. 418.* Ludouis. Post. *de manutentio. obseruatio. 64. num. 13. & 14.* & post tractat. *decis. 181.* vbi de arrendatario reddituum annualium, vt possessio eius prosit durante conductione, eius tamẽ finita & resoluta, amplius non prosit ad manutentionem, & de alijs exemplis apud illos Doctores, & decis. optimè etiam Nicolaus Garcia *de benefic. 1. p. cap. 2. num. 87.* & sup. Vbi de beneficio à mobili ad nutum patroni, vt accedente patroni reuocatione, cesset possessio, & manutentio. Atque etiam quod possessio ad certum tempus, cessat possessio post illud, & manutentio denegatur, consonãt Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. c. 17. à num. 33.* & D. Ioan. Baptist. Valẽçuela Velazq. *in cons. 192. à num. 31. & seqq. tomo 2.* Vbi de Vicario foraneo à mobili ad nutũ Prælati, vt accedente remotione, & reuocatione nullatenus manuteneatur ob resolutam causam possidendi; quæ doctrinæ singularissimę sunt nostræ resolutioni, vt quandocumque accedat contradictio patroni post peractã executionem; cũ collatio, possessio, & executio resoluantur, & annullentur; res sit adhuc integra; debeat admitti vti legitimus contradictor absque aliquo impediwẽto possessionis aprehensæ, cũ reddatur ad non possessionẽ, inutilẽ, & infectam, & ad nullum iuris effectum cõsiderabilem, quia non præstat impedimentũ, quod de iure non sortitur effectum ex latè deductis in hoc legitimo discursu.

Hinc infertur ad decisionem † Rottæ Ro- 128
manæ, quàm ad litteram refert Nicol. Garcia *de benefic. 6. p. cap. 2. a num. 132.* vbi reuocata fuit exetutio litterarum vti nulla, & attentata, eò quòd cum præsentato ad idem beneficium per Patronum laicum causæ cognitio non adhibuerit executor, stante beneficij possessione vacante, & non ocupata, ibi: *Maximè cũ petrus comparuerit*, supponẽs idem si eo tempore ante peractam executionẽ non compareat, & ibidem: *Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in gratia adest clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitũ; sufficit, quod petrus ostenderet se præsentatũ vt diceretur legitimus contradictor, cũ Papa non præsumatur voluisse præiudicare, & derogare præsentationi, &c.*

Fa-

Facit etiam doctrina Menochij *de adipiscend. remedio 4.* qui *à numer. 626.*
129 aliquos casus † distinguens, quando dicatur quis legitimus contradictor post missionem iam factam, & exequutam *in numer. 628.* ita ait: Tertius casus. cum hîc contradictor, qui hoc tempore venit scilicet, non possidet, nec citatus fuit; tunc si allegat aliquid quòd exclusivum sit intentionis hæredis, & beneficij huius constitutionis; hæc missio in possessionem reuocabitur, ita per Bart. hîc *column. penultim. versicul. Si verò non alleget*, exempla affert Bart. vt si alleget testamentum fuisse abolitum, & cancellatum, qua de re dicemus infrà, *quæstio. 84.* vel testatorem non possedisse tempore suæ mortis, quòd iam diximus multis in locis supra, &c. Et in *numer. 629.* ita ait: Quartus est casus, cùm hic contradictor, qui hoc tempore venit, non possedit, vel si possedit, vel non citatus fuit, sed non probauit ius aliquod, quo mereatur illa mis-
130 sio reuocari: tunc non † reuocabitur, sed ius suum proponere is debet in iudicio ordinario, quod sensit & Corneus hic *numer. 29.* post Bart. vbi supr. &c. Quem etiam Meachium ad litteram referens sequitur Castillo *controuersiarum. tomo 3. cap. 24. num. 170.* vbi superiùs latè tractat de legitimo contradictore, qui comparet ante, vel post missionem.

Et aduertè, quòd prędicta Menochij, & aliorum doctrina rectius procedit in contradictione patroni, qui ratione suæ possessionis, quàm habet ad iuspatronatus, in qua turbari, non est dubium ob factam executionem litterarum ipso nec citato, nec consentiente. Maximè quia per contradictionem, & oppositionem suam retro resoluitur, & annullatur prouisio, & executio, vt iam diximus, & hoc vltimo casu loquuntur Menochius, & sequaces, dùm loquuntur de testamento abolito.

Quidquid aliter sit dicendum de alio op-
131 positore, † qui nec possidet, nec allegat causam resolutiuam precedentis executionis, vt cum Parladorio diximus suprà *in 2. fundamento secundæ partis, versicul. Hinc est quod legitimus, numer. 44.* & quæ Nos *de Regia protectione 2. part. capit. 13. à num. 65. & sequentibus.* Quia si ille talis compareat post perfectam executionem, & sic re non integra, non auditur, vt ibidem latissimè diximus, eò quòd per suam simplicem cõparitionem non annullatur executio præcedens, secus si per eam annulletur, quia allegat causam aliquam resolutiuam ex hactenus deductis.

Et vt hæc doctrina Menochij, & sequacium loquentium † in contradictore admis- 132
sionem *ex l. fin. C. de ædicto dicti Adrian. tollen.* comparente post factam iam missionem: magis quadret, scire debes; quòd de ea missione ad missionem in possessionẽ beneficij faciendam, vel factam virtute litterarum Apostolicarum, vel alterius collationis (cum ad vtrumque sit cõpetens remedium adipiscendæ) validum est argumentũ, & sub regulis legis fin. comprehenditur, & omnino regitur & vtrumque æquiparatur, in procedendo, & contradicendo, aut opponendo, ac omnibus alijs Marquesan. *de commissionib. 1. par. cap. 13. numer. 20.* Ioannes Hieronym. Campanill. *diuersor. iur. rubric. 11. cap. 13. à num. 222. & à num. 233.* Rottæ decisio per Nicolaum Garciam *de benefic. 6. part. capit. 2. numer. 124.* & alia per eundem sub *numer. 128. versicul. Tandem ad medium*, & vide, *num. 143.* & optimè ipse Garcia *num. 159.* & vlteriùs ipse Garcia benè *1. part. capit. 5. num. 443.* & meliùs *6. part. cap. 4. à num. 7. cum sequentibus*, & in decisionibus ibi adductis, *& numer. 30. & 65. & dict. 6. p. cap. 2. à numer. 161. cum sequentibus, & nu. 164. & 165.* per totum, benè Gonçalez *in regula 8. Cancel. glos. 15. §. 1. à numer. 81. cum sequentibus*, vsque ad finem glossæ, & ipse Gonçalez *in §. 7. proœmiali. à numer. 242.* Marescotus *variarum resolutio. libr. 2. capit. 1. à numer. 42.* Seraphinus *decisio. 357. part. 1.* Caballerius *decis. 230. & decis. 274.* Mirabiliter Rotta per Coccinum *decisio. 431. numer. 2.* qua ad idem alia recensetur decisio, mirabilis decisio Alexandri Ludouisij *335. numer. 6. & numer. 15.* & ibi Oliuerius Beltraminius, & faciunt quę Nos *de Regia protectione 4. part. capit. 8. numer. 209.* vbi plurimos ad hanc æqualitatem Doctores citauimus, quibus & hæc adde, & *decis. 80. numer. 7.* adductam per Viuianum *in tractatu de iure patronatus.*

Ex quibus satis euidenter † deducitur, 1
patronum laicum non citatum quandocumque comparentem, & contradicentem missionem factam virtute litterarum Apostolicarum esse legitimum contradictorem ex sua possessione iurispatronatus (ad cuius turbationem, & præiudicium necessario infertur) quàm ex vi resolutionis factæ ipso iure per suam contradictionem, & denegatum consensum ex hactenus dilucidè deductis, & non inutiliter comprobatis.

Ac

Ac ideò non obstare, firmiter asseueran-
134 dum est, † decissionem Rotæ adductam per Marchesanum *in tractatu de commissionibus tom. 1. fol. 437. col. 2.* qua dicitur; executionem litterarum Apostolicarum non reuocari, quando de iure patronatus ad idem beneficium non fuit oppositum ante factam executionem, sed post eam peractam: cui respondetur, quòd vel dicta decisio sit intelligenda, quando de iure patronatus non fuit oppositum per ipsummet patronum, nec per ab eo præsentatum, sed per alium tertium putâ consanguineum, vel alium nomine patroni absentis absque eius mandato speciali, & hoc ita videtur insinuare dicta decisio, cùm generaliter loquatur de hac oppositione, & à quo facta fuerit, nihil apperit, vel non attendenda, cum loquatur contra tot, & legitima fundamenta, & veriſſimas doctrinas, quas subterfugere, & euitare nemo poterit, cum revera per contradictionem, & comparitionem patroni laici prouisio Apostolica resoluatur, & ad nullitatem reducantur executio, & cuncta ab ea diriuatiua, resque redatur integra, & ad tempus seu statum, quo legitimus quilibet contradictor cõparere potest.

135 Quibus ita omnibus suppositis, † hoc nostrum, vtile, verum, & efficax remedium ita erit practicandam: si post executionem litterarum recursus retentionis petitus, aut obtentus fuerit, compareat pars coram executore (semper tamen Regius Fiscalis, vt diximus, legitimus erit contradictor) & opponat de legitima causa, qua motus fuit Senatus ad retentionis decretum descernendum, & simul repositionem factæ executionis petat, & à non repositione & ab omnibus actibus executionis interponat appellationem, & pro delatione eiusdem iterum recurrat ad Senatum, illic in dubio obtinebit decretum violentiæ, vt deferat executor, & reponat, intimatoque decreto iudici, omnino reponet, prout tenetur præcisè, ac postmodum in executionem decreti retentionis retinentur in Senatu Bullæ, & processus, omnia que acta ad illam attingentia executionem præcedentem, sicuti, & quæ libet alia, quæ postmodum earumdem litterarum virtute conficiantur, vinculo decreti retentionis similiter aligata retinebuntum.

136 Notare etiam debes, quòd † ad huiusmodi oppositionem faciendam, & comprobandam sufficiet, meo videri, decretum retentionis Senatus, quia in eo supponitur iusta causa, & legitima ad executionem suspendendã, & supersedendum in ea, quousque per humillem supplicationem interpositam Summus Ecclesiæ pastor remedium adhibeat, cum aliter Senatus non existente iusta, & legitima causa ita non descerneret (nec de tàm graui Senatu vllatenus præsumendũ, sed imò profecto præsumptio) quoniã cum ad Senatũ pertineat hæc cognitio super examine legitimatis causæ ad retinendum, & ad effectum suspendendi, atque supersedendi in litterarum executione: ipse Iudex Ecclesiasticus illi stare debet, quia acta gesta coram sæculari, vbi de causa seu articulo cognoscere † potest, 137
faciunt fidem coram Iudice Ecclesiastico, quando tendunt ad eundem finem, text. est *in cap. 2. de exceptionibus, lib. 6.* in hæc: *Cùm quidam sæculares Iudices (dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Iudicem iudicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de iure) recusent excipiẽtes audire, in derogationẽ iurisdictionis Ecclesiasticæ, & cõtemptum; decernimus, vt per censuram Ecclesiasticã ab iniquitate coerceãtur huiusmodi, & ad admittendam exceptionem eandem (vbi aliàs de iure debet admitti) à locorũ ordinarijs compellantur, &c.* Et statim consecutiuè in §. sequenti, idem disponit similiter obseruandũ in casu cõuerso in hæc: *Similiter Ecclesiastici Iudices (si coram ipsis excipiatur de re per sæcularẽ Iudicem iudicata) exceptionem ipsam admittant, in ijs quæ animarum periculum non inducunt, per superiores suos (nisi fecerint) animaduersione debita castigandi.* Hactenus de mirabili textu ad propositum, hunc textum latè exornant, & eius conclusiones probant Decius *in cap. at si Clerici, de Iudicijs,* & ibi Ripa, *num. 2.* & alij citati per Vaiascum *in consultatione 65. num. 3.* & videndus per totam, *consil.* Nicolaus Millis *in reportor. verbo, Iudex Ecclesiasticus cui fit remissio*, Antonius de Butrio *in d. c. at si Clerici in princip. versic. Oppono, quod coniunctus*, sequitur Marta *de iurisdictio. 4. p. centur. 2. casu 69. à nu. 9.* & videndus *à nu. 7.* & nouissimè Rea *in decis. Granatens. discept. 8. à num. 30.*

Et in optimo casu, quando scilicet super facto matrimonij † incidit quæstio in- 138
cidenter coram sæculari, qui declarauit, non fuisse contractum matrimonium inter duos, vt postea si coram Iudice Ecclesiastico moueatur quæstio legitimatis, vt obstet exceptio rei iudicatæ obtentæ coram sæculari, exactissimè post alios probat Menochius *in cons. 366. numer. 46. 47. & num. 48. lib. 4.*

cu-

cuius verba referens sequitur & benè examinat Castillo *controuers. tom. 5. cap. 105. à num. 6* videndus.

Et hoc procedere (dicit Marta *de iurisdictione 3. part. cap. 6. num. 2. & 3. fol.* 308.
139 vt huiusmodi acta facta à seculari † fidem faciant omnino in iudicio Ecclesiastico) propter bonum publicum, ne delusoria sint decreta prætorum per text. *in l. si prator. ff. de iudicijs. l. res iudicata. ff. de re iudicat.* Bald. *in authent. ad hæc, num. 15. C. de vsuris.*

Et cum hæc cognitio (vt diximus) & exa-
140 men causæ legitimæ † ad retentionem Bullarum faciendam, & supersedendum in ea ad effectum supplicandi sanctissimum, tam de iure, quam de consuetudine immemoriali constanter vt notoria obseruata (vt diximus suprà *1. p. cap. 1. & cap. 2.* atque sequentibus) fides huiusmodi examini, & decreto Senatus adhibenda est omnino in iudicio Ecclesiastico; maximè cum Principi asserenti adesse timorem scandali omnino fides datur, & eius assertioni statur, vt ex pluribus Doctoribus probauimus infrà hac *1. part. capit. 3. §. verùm, numer. 65. & capit. 4 numer. 57.* alioquin directè detraheretur tali Regaliæ, iuri Regis, & consuetudini, contra text. mirabilem. & benè ponderandum in proposito *in capit. causam quæ 7. qui filij sint legitimi*, in quo vtrumque expresè atque manifestè probatur, & deciditur in hæc: *Causam quæ* †
141 *inter R. & F. super eo quòd mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis commissimus terminandam, verùm quia in litteris nostris inseri fecimus, vt sæpè facto R. possessionem omnium quorum possessor extitit, quando auus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit ante principalis causæ ingressum faceretis restitui, si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus; nos attendentes, quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se, asserit, pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis iudicium relinquentes, de principali, &c. Plenius cognoscatis, &c.*

Vtilius tamen erit in hac † quæstio-
142 ne, quòd anteaquam pars grauata per litterarum Apostolicarum executionem ad Senatum Regium accedat pro remedio retentionis; compareat coram executore earum, & apponat de suis exceptionibus legitimis, & petat repositionem simul, & appellationem interponat ab executore, & toto processu (vt suprà diximus) & post modum recurrat ad Senatum petens retentionem litterarum, & conditionaliter, quòd declaretur vim facere in non deferendo, & reponendo, & tunc dato decreto retentionis, vel non dato adhuc, obtento decreto vim fieri, & reponi: libere subintrat executio decreti retentionis, vt hactenus dictum est, quæ remedia conditionaliter simul cumulari posse, firmauimus *in capit. 11. sequenti.* hac eadem *1. part.* vbi latissimè tractauimus de concursu horum remediorum per plurimorum casuum distinctionem.

Aduertè etiam, quòd quando † in Se- 143
natu declaratum fuit vim facere, & reponere iudicem executorem, decretum sufficit quòd intimetur iudici dumtaxat, processu remanente in Senatu, qui si illum petat ad reponendum, non audiatur, sed secunda iussio concedenda, quoniam ad repositionem faciendam, sicut non eget iurisdictione, ita nec actis, sed per decretum suum decernat repositionem, & commitat alicui suo ministro executionem, si opus sit, aut intimet possessori repositionem, ne ad possessionem accedat, quia de facto sufficit reponere, prout latè Nos *de Regia protectione 1. p. cap. 3. à num. 10. cum seqq.* & per totum, ne fortè processus occultetur, atque executio decreti retentionis defraudetur, sto per vigilans.

Quòd fallit, quando executor litterarum
decessit, vel longè abest, † ita vt deficiat 144
ad effectum reponendi possessionem, & executionem ob eo iam peractam virtute decreti violentiæ, & sit necessarium recurrere ad superstitem aliquem coexecutorem, seu delegatum simul nominatum in litteris Apostolicis, vt compleat dictum violentiæ decretum reponendo: nam tunc litteræ Apostolicæ, & processus ad eum remittentur, vt possit acceptare iurisdictionem, & de commissione sibi facta certiorari. Idem dicendum erit de Ordinario ad quem fit per Senatum remissio causæ ad hunc dumtaxat effectū reponendi dictam executionem mortuo, vel longè absente executore ipso, de quibus omnibus latissimè videre est *in §. sequenti* per totum, & signanter *à nu. 52.* cum multis seqq.

§. VNICVS.

Executionis litterarum iam peractæ repositio per quem facienda erit virtute Decreti Regij violentiæ ipso executore mortuo, vel longe absente, vt retẽtionis Decretum postea obtentum plenarium consequatur effectum.

Vbi an per Iudices, & executores superstites in litteris nominatos, & an si plures sint, præuentiuè electio competat vtrique parti, vel impetranti dumtaxat.

Et an, & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repositio.

Et an tùnc per sequestrum fructuũ beneficij vim patienti, & litterarum retentionem obtinenti consulatur.

SVMMARIVM.

Litterarum executionẽ iam peractam Senatus virtute Decreti retentionis per seipsum reponere nequit, num. 1.

Per Decretum violentiæ, executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, Decretum retentionis plenum consequitur effectum, num. 2.

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute Decreti violentiæ, numer. 3.

Iudex successor in iurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium Decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum, numer. 4.

Ad litterarum Apostol. executionem nunquã vnus solus nominatur executor, sed plures, vt sic prouideatur impedimentis contingẽtibus, num. 5.

Executoribus pluribus insolidum nominatis per prætentionem vnius, cæteri non excluduntur perpetuo, sed isto mortuo, aut absente vnus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu, num. 6.

Cap. cum plures 8. de offic. Delegat. lib. 6. expenditur, & latè exornatur, ibid. & num. seqq.

Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui cæpit causam descedat, aut legitimo impedimento detinetur, vnus ex superstitibus à summit causam in eodem statu, num. 7.

Superstes, vt successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus, de ororgar, v reponer, etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti, num. 8.

Qui si reponere recuset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, num. 9.

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur Decretum Regium violentiæ? num. 10. & sequentibus.

Electionem vnius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti prinatiuè, mortuo primo præoccupante ius Electionem, sectatur Christophorus de Paz, num. 11.

In impetrantis potestate sicut fuit à principio vti, vel non vti rescripto ita ad eam priuatiuè spectat eligere vnum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam cæpit, argumentatur ipse Paz, num. 12.

Appelans nequit præueniri ab appellato in impetranda commissione super appellatione, num. 13.

Mortuo executore, electionem prætentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique parti, constanter tuetur Autor contra Paz, numer. 14. & sequentibus.

Impetrans ante præsentationem commissionis potest libere ea non vti, & renuntiare; secus post eam, & citato aduersario, cui iam ius fuit quæsitum, & commissio facta communis vtrique parti, numer. 15.

Commissione facta communi, & iure æqualiter quæsito vtrique parti, electio ex superstitibus æqualiter vtrique competit prætentiue, num. 16.

Inter habentes æquale ius melior est conditio prætenientis, num. 17.

Ius eligendi, aut nominandi si competit pluribus insolidum, inter eos admittitur prætentio, & prætalet præoccupans, num. 18.

Vt in procuratoribus insolidum datis, num. 19.

In venatione, & piscatione prætenientis, & præoccupantis fiant animalia, & pisces, numer. 20.

De Suppl.ad Sanct.à Litt.Apost.&c.

Iudicum plurium competentium electio competit prius prouocanti, etiam inuito aduersario, num.21.

Impetrantis facultas eligendi à principio vnum ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem valide à se factam, numer. 22.

Eligendi facultas, siue competens ex testamento, siue ex contractu extinguitur, si fiat per contractum inter viuos, numer. 23.

Electio vnius Iudicis ex nominatis facta ab initio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cùm in iudicio quasi contrahatur, num.24.

Eligendi facultas semper cõsumitur, quoties ex electione semel facta ius fuit alicui quæsitum, num.25.

Præuentio iudicialis duplex est, altera quæ fit à Iudice, altera quæ fit à parte, numer. 25.

Appellanti dum res est integra competit facultas impetrandi commissionem super appellatione sua, quæ tunc ab aduersario præuenire, & supplantari non potest, num. 27.

Res non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis vtriquè parti, & æqualiter ius quæsitum, ac pariter ius eligendi vnum ex superstitibus, numer.28.

Termino præfixo appellanti ad impetrandum transacto, res desinit esse integra, & ius aduersario quæsitum æquale ad præueniendã, & præcipiendam impetrationem super appellatione, num.29.

Eligendi vnum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti priuatiuè, graue foret inconueniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret, numer. 30.

Ob impedimentum Iudicis transfunditur iurisdictio in aliam, ne detineatur iustitiæ administratio, dum expectatur impedimenti remotio, num.31.

Impetrans mortuo Iudice Delegato, non habet Iudicem, qui ei possit præfigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis, numer 32.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue ab impetrante, & is tenetur reponere, num.33.

Vt inde Regium Decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum iam peractam, num. 34.

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda iussio per Senatum erit expedienda, numer.35.

Executore, qui cæpit causam, longe absente potest vnus ex superstitibus in commissione nominatis eam reasumere in eodem statu, & prosequi, num.36.

Absentiam Iudicis notabilem non solum esse iustum impedimentum, ad eum excusandum à munere iudicandi, verùm ad iurisdictionem in alium transferendam, num. 37.

Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente salubre remedium est quærere vnum ex superstitibus commissionibus nominatis in commissione, cui Decretum violentiæ intimetur. num.38.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ etiam ei directum compræbedit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, num.39.

Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, num.40. & 41.

In necessitatibus vrgentibus extra ordinem Princeps subuenit, num.42.

Incertitudo in necessitatibus admittitur, & non vitiat, num.43.

Decretum violentiæ directum ad vnum ex superstitibus, cui intimetur; non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur, num.44.

Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet dispositione admittitur, num.45.

Emptio pro persona nominanda per emptorẽ sustinetur, ita vt facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret num. 46.

Clausula (committique alios) sustinetur per nominationem impetrantis circa conuenientes postea faciam. num.47.

Incertitudo, & generalitas sententiæ certificanda in executione admittitur, numer. 48.

Conditio extrinseca sententiæ nõ suspendens condemnationem, nec definitionem negocij admittitur, num.49.

Senatus, si in Decreto violentiæ non fecerit men-

mentionem Iudicis superstitis, poterit seorsum in alio Decreto id continente tollendæ dubitationis gratia, num. 50.

Decretum violentiæ etiam directum Iudici mortuo, vel absenti, qui vim inutilit, & etiam non facta mentione superstitis, semper huic intimatum adstringit, num 51.

Litteræ Apostolic. si virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt superstes acceptet commissionem, num. 52.

Delegatus certus esse debet de sua commissione, non aliter quam per litterarum originalium ostensionem, & sibi factam præsentationem, num. 53.

Ita vt transumptum earum non sufficiat ad exercitium iurisdictionis, num. 54.

Litteræ Apostolicæ mittendæ sunt ad superstitem, ad acceptandam commissionem, etiam stante decreto Regio retentionis earumdem num. 55.

Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautella, & securitate, vt facta intimatione superstiti, & repositione; reddeant ad Senatum, num. 56.

Et reddendæ sunt in Senatum, vel virtute prioris prouisionis Regiæ, vel etiam noui Decreti, num. 57.

Virtute litterarum iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin subijciat retentionis Decreto, numer. 58.

In duobus malis minus est eligendum, numer. 59.

Mortuo, vel absente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentæ executionis, numer 60. & sequentibus.

Litterarum Apostolicarum executio directa Iudicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario, cui prima instantia competit deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi, num. 61.

Processus gestus per executorem ex commissione non subscripta vitio attentatorum, & nullitatis subijcitur ex defectu notorio iurisdictionis, num. 62.

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commissione non subscripta, Senatus remittit causam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cùm id impediat Decretũ retentionis, sed reponendi tantum, num. 93.

Ad repositionem attentatorum Iudex non eget iurisdictione, num. 64.

Remissio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, nu. 65. & seqq.

Remissio litterarum Ordinario, ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum Decreti retentionis, sed paulisper suspendit, numer. 66.

Breui reuersus recessisse non videtur, numer. 67.

Nec abesse dicitur statim reuersurus, ibidem.

In consequentiam trahi nequeunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa, num. 68.

Quando ius posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale, non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem, num. 69.

Conductor rei eam emens, sequuto retractu, reddit ad suam conductionem, numer. 70.

Vsufructuarius proprietatis emptor retractu sequuto, reddit ad suum vsumfructum, num. 71.

Litteræ remissæ Ordinario ad effectum reponendi stante retentionis decreto semper huic sunt affectæ, quocumque vadant, numer. 72.

Ius pignoris in re non perditur, creditore facto Domino reuocabiliter, numer. 73.

Primus contractus non nouatur, nec liberantur pignora, aut fideiussores per secundùm in maiorem firmitatem prioris factum, numer. 74.

Secus si secundùs fiat animo nouandi, & à primò recedendi, num. 75.

Inter Decreta retinendi litteras, & remissionis ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, nisi insonitu verborum, cũ infine, & effectu cõueniant, num. 76.

Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remissio earum ad Ordinarium, ad iam factam destruendam, & repondam, num. 77.

Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari possunt, & compatiuntur, numer. 78.

Contrarietas in abstractu, & non in concreto, nec in substantia non attenditur, num. 79.

Ordinarius, cui fit litterarum remissio mortuo executore, ad finem reponendi, an ad petitionem solam partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ re-

nere poteſt, numer. 80. & ſequentib.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſsio per Senatum nõ ex iuriſdictione litterarum, ſed ſua propria in prima inſtãtia procedit, numer. 81.

Succeſſor in re alio iure, quàm iure prædeceſſoris non tenetur ad id, ad quod iſte tenebatur, num. 82.

Succeſſor in re per iuris translationem tenetur ſtare conductioni per anteceſſorẽ factæ, ſecus ſi ſuccedat per prinationem, & extinctionem iuris, num. 83.

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore; reponere tenetur, tam ad petitionẽ partis, quàm ad ſolius decreti violentiæ intimationem, numer. 85. & ſequentibus.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſsio, licet non ſit ſucceſſor in iuriſdictione executoris mortui, vel abſentis, eſt tamen ſucceſſor in eadem re, & cognitione num. 86.

Succeſſor per prinationem ex eo non tenetur ſtare conductioni, quia extincta fuit conductio, licet ſucceſſor ſit, num. 87.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſsio in prima inſtantia; tenetur iure, & obligatione propria ratione officij iuſtitiam miniſtrare, & reponere ab alio male geſta, num. 88.

Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi geſta per executorẽ mortuum, libere ei poteſt in decreto iniungere repoſitionem, num. 89.

Sequeſtrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litteræ Apoſtol. quas retineri deſcernitur, iam ſunt executæ, ob timorem ſcandali, num. 90.

Per ſequeſtrum fructuum beneficij impetrati licet ex integro non ſatis fiat vi opreſsis, litteris iam executis; in aliquo tamen eoad iubat, & detrahit fraudi impetrantis, numer. 91.

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum ſequeſtrantur, lato decreto retentionis, litteris iam executis, numer. 92.

Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonialia, Magiſtralem, aut Doctoralem, & executioni deficiendantes litteras ipſo facto ſunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum ſequeſtratum per Senatũ num. 93.

Sequeſtrantur fructus beneficij patrimonialis impetrati litteris executis, nam impetrans ipſo facto amiſsit naturalitatem, numer. 94.

Quòd ex idẽtitate, & maioratè rationis diſpoſitum intelligitur in beneficijs iurispatronatus laicorum, num. 95.

Inter beneficia patrimonialia, & iurispatronatus laicorum magna datur ſimilitudo, & fraternitas, num. 96.

Beneficia patrimonialia an præſeruata ſint à reſeruatione, ſicut beneficia iurispatronatus laicorum, num. 97.

Indulti Diœceſis Calagurritanæ clauſulæ excludunt omnem reſeruationem, numer. 98.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari, dicit Gonçalez, quæ reſeruationem excludat, num. 99.

Similitudo omnimoda inter duos caſus non requiritur ad comprehenſionem legis, ſed ſufficit quod conueniant in caſu de quo agitur, num. 100.

Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hiſpania derogatio, nec reſeruatio, ſicut in beneficijs patronatus laici, numer. 101.

Nec permutationes, aut reſignationes, vel pẽſiones, num. 102.

Impetrantes beneficia iurispatronatis Regij, & laicorum ſunt effecti alienigenæ, & extranei, ſicuti impetrantes beneficia patrimonialia, num. 103.

Litteræ in derogationem iuris filiorum patrimonialium retinentur in Hiſpania ſicuti in derogationem patronatus laici, num. 104.

Sicuti in ſubſtantialibus idem eſt diſpoſitũ in patrimonialibus, quòd in beneficijs patronatus laicorum, idem quoad executionem diſpoſitum, eſt intelligendum, numer. 105.

A maioritate rationis valet argumentum, ibidem.

Pœnæ amiſsionis naturalitatis, & temporalitatum impoſitæ alienigenis impetrantibus, eædem ſunt impoſitæ impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis, & laicorum ex eiſdemmet legibus Regni, num. 106.

Fructus beneficij ſunt bona temporalia, & ſequeſtantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur, numer. 107.

Inſtante neceſsitate, & deficiente remedio ad reponendam poſſeſsionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur; omnino verificatur opinio Doctorum aſſe-

afferentium sequestrandos fructus beneficij per Principem obvitanda scandala, numer. 108.

Necessitas vrgens legi non subijcitur, num. 109.

Necessitas facit licitum, quòd aliàs erat illicitum, num. 110.

Ob scandalum vitandum permittuntur, quæ aliàs non permittuntur, num. 111.

EX CONTROVERSIA, longaque disceptatione, & eius resolutione, de qua sursum in hoc capit. vt semel peractam iam executionem litterarum Apostolicarum Senatus (qui
1 retinendas † ex iusta, & legitima causa decreuit) minimè possit reuocare, aut reponere per se ipsum, & directè, iuxta validissima, & inuictabilia iuris fundamenta descripta, & acutè considerata hoc *cap.* 10. *à nu.* 33. *cum multis sequentibus.* Atque pariter ex remedio efficacissimo, salubriq́ue, & ex omnibus suis partibus
2 constante, † vt nempè per Senatum declaretur, Iudicem executorem vim facere non differentem appellationi ab executione interiectæ litterarum, mandeturq́ue deferre, & reponere omnia a se nulliter attẽtata, vt semel facta hac repositione, res reddatur integra, & ad suum illum priorem statum, quo erant litteræ Apostolicæ ante earum executionem, vt sic libere, & absque impedimento Regium retentionis decretum plenarium suum consequi valeat effectum, & vi oppressis ex integro cõsulatur per hanc litterarum, & totius processus desuper fabricati retentionem, ne vlterius impetrans litteris vti possit in damnum, & perniciem publicæ vtilitatis supplicatione ad Sanctissimum pendente, de quo hoc eodem *cap. à num.* 89. *vsque ad finem*, copiosè videre est.

Nunc noua alia, & ingens suboritur difficultas, quo nam modo † remedium prædictum practicari quæat, & vi oppresso retentionis litterarum decretum obtinenti consuli, quando executor delegatus post peractam
3 executionem, & possessionis beneficij traditionem decessit, vel etiam in longinquis, & extra Regnum abesse contingat, cùm iam deficiat, qui decretum violentiæ, *otorgue, y reponga.* Exequi possit, ad latè tradita, & per Nos acuratè disputata *in tract. de Regia protectio. 1. part. cap. 3. per totum*; & signanter *à numer.* 24. *& à num.* 36. vsque *ad finem.* Vbi resolvimus Iudice vim, & attentata inferente mortuo, successorem in eius iurisdictionem † omnino exequi, & ad im- 4
plere teneri Regium decretum violentiæ, *de otorgar, y reponer*; etiam suo antecessori directum, quæ resolutio licet generaliter verissima sit, atque indubitabilem monstrauerimus ex tot iuribus, & fundamentis ibidem consideratis, & adductis: tamen adhuc remedium hoc ineficax, & inane videtur hoc in casu, cùm adaptari minimè videatur Iudicibus executoribus ad litterarum Apostolicarum executionem datis, & iam ipsam peragentibus, quibus successor, vt plurimum deficit, qui mortuo, vel longè absente executore grauante, & vim inferente, reponere possit, vt retentionis decretum efficaciter operetur, de quo in hoc §. specialiter erit agendum, & ea iuri consona, & vtilia remedia applicanda, ex quibus licitè, & vtiliter adaptetur salubre remedium illud, de quo in hoc *capit. à num.* 89. *cum seqq.* Ne inane remaneat Regium decretum retentionis, atque plena inde securitas vim patienti tribuatur.

Primum sit igitur in hoc puncto remedium, ad litterarum † Apostolicarum exe- 5
cutionem, & cognitionem nunquam à Sede Apostolica dari solet vnus Iudex solus, sed plurimos in litteris nominari, vt quilibet in solidum procedat, & cognoscere valeat, ob vitanda pericula, & parcendum sumptibus, & expensis impetrantis, cùm fortè vnus, qui nominatur potuit interim vel decedere, vel longè abesse, vel aliquo iuris impedimento ad iudicandum detineri, prouidè idcirco plures nominantur, quibus insolidum commissio dirigitur, † & ab vno cæpto negocio a- 6
lij excludantur, non perpetuò, sed quoad exercitium dumtaxat, ita vt si is, qui cepit cognoscere decedat, vel aliquo impedimento detineatur; alter ex connominatis possit libere causam in eodem statu accipere, & libere prosequi, cum is, qui primitùs prœoccupauit iurisdictionem, & cognitionem, quoad cæteros simul perpetuauit eandem. Sic determinauit celebris textus *in capit. cum plures 8. de officio delegati, lib. 6.* cuius elegantissima verba hæc sunt: *Cùm plures sub illa forma, vt omnes, aut duo, vel vnus eorum mãdatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili Iudices, vel executores à Sede Apostolica deputari contingit: ipsorum quilibet iniunctum potest libere adimplere mandatũ. Porrò vno eorum negocium inchoante commissum alij nequibunt se vlteriùs intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri: aut si nolet, vel malitiosè in eo procedere recusaret. Iurisdictione verò perpetuata mandato-*

re viuente per vnum (eo casu, quo potest) ex Iudicibus delegatis perpetuata intelligitur quoad omnes. Hactenus de Pōtificia, & egregia determinatione, quam exornant Ordinarij ibidem Lapus, Abbas, Archidiacon. Geminian. Ioan. Andr. Ancharr. Butr. Domini. Monach. Philipp. Franc. Vivian. *in rationali, lib. 1. pag. 403.* Alagon. *in Compendio, pagin. 147. & ibid.* August. Barbos. *in remissio. ad eundem text. nu. 2.* Castillo *in l. 38. Tauri glos. 1. per totam*, Azeued. *in l. 10. tit. 13. lib. 4. Recopil. num. 12.* D. Christophor. de Paz *in tracta. de tennta, tom. 2. cap. 49. sub nu. 5.* Illam omnes probantes conclusionem, quòd
7 si rescriptum pluribus † Iudicibus executoribus commissum sit, & eorum cuilibet, & lite iam cæpta, ille, qui prius ab impetrante fuerat requisitus moriatur, vel fuerit legitimo impedimento detentus; iurisdictionem in alium continuari, vtlitem prosequatur, eam assumendo in statu, quo erat tempore mortis Iudicis.

Ex cuius textus determinatione rectè in-
8 ferri potest ad præsentem † dificultatē, quòd cùm mortuo primo Iudice superstes nominatus verè Iudex sit in causa, & eam teneatur prosequi, & accipere in eo statu, in locumque mortui succedat, ipse omnino debet adimplere Regium Decretum, *de otorgar, y reponer*; inxta ea quę abundè cōsiderauimus in ijs terminis respectu Iudicis successoris in locū de mortui, & de identitate vtriusque præsertim ad hunc effectum adimplendi litteras tangentes negocium, etiam directas suo antecessori mortuo, *in tracta. de protectio. Regia 1. par. cap. 3. à nu. 40. vsque ad fin.* Quo loco innumerabiles penè doctrinas reperies, quibus præsens † ista resolutio mire roboratur, & exornatur. Quòd si supertites adimplere, & exequi (forte malitiosè) recuset, danda erit secunda instio ex ibidem consideratis *à num. 23. & seqq.* & latiùs *eadem 1. p. cap. 2. à numer. 263. cum multis seqq.*

Quæ resolutio vti verissima licet de plano
10 procedat in vno tantum Iudice † ex nominatis in commissione Apostolica superstite; verùm quid sit sentiendum, quando duo, plures vè supersunt ex nominatis, mortuo, vel impedito altero qui prius præocupauit causam, & cæptam reliquit, an suficiat quod cuilibet eorum Senatus dirigat decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, ita vt quælibet pars, siuè is contra quem fuit commissio impetrata, siuè ipse impetrans possit, cui eorum voluerit intimare Regium decretum, vel spectandum sit omnino, quòd ipse impetrans solus quem maluerit eligat?

In qua dificultate hoc † vltimum spe- 11
ctandum videtur, si credimus D. Christopho ro de Paz *in tractatu de tenuta 2. part. cap. 49. sub numer. 5.* Dùm (licèt perfunctoriè) dicit: quòd si rescriptū tribus, vel quatuor, vel pluribus alijs Iudicibus sit directum, & primus, qui cognoscere cæpit, moriatur, tunc non esse in potestate illius, contra quem rescriptum fuit impetratum; Iudicem alium ex ijs qui super sunt, prævenire, sed cogendum fore impetrantem vnum ex eis eligere, quem maluerit, dato eidem termino competente ad eligendum. Illam reddens † ratio- 12
nem, nam sicut in potestate impetrantis fuit rescripto vti, vel non vti, sic etiam priuatiuè pertinet ad eum ius eligendi alium Iudicem ex pluribus, primo mortuo. Ad quod allegat *glossi. in cap. quoniam Abbas. de officio Delegati*, & Rottam *in decis. 16. titul. de appellation. in nouis*, ex ratione *c. oblatæ, de appellationibus.* Vbi ille qui appellauit nequit præueniri in Iudice † impetrando, nisi prius 13
requisito appellante, & constituto in mora per anni lapsum (quòd respectu termini ipse Paz Iudicis arbitrio reliquit) ergo quousque impetrans nouiter alium eligat, quem maluerit; alteri non poterit intimari Senatus decretum violentiæ, nec aduersario competere facultatem cuilibet illud intimandi.

Sed salua pace huius Doctoris, sua opi-
nio improbabilis est, † & minus tuta, quæ 14
etiam ex suismet motiuis conuincitur, propterea constanter tenendum, & affirmandum, in cuiuslibet partis esse facultate ad quemliber eorum recurrere, sicuti etiam cuilibet Iudici ex superstitibus licitè prævenire, & præocupare licet, cùm omnes insolidum sint effecti competentes, & quoad omnes, & singulos à primo fuerit perpetuata iurisdictio. Ad quod moueor primò ex eodem fundamento, quo in contrarium motus fuit Paz metipse, nempè de potestate, & facultate impetrantis volentis à principio, vti vel non vti rescripto, vt eadem sibi duret postmodum lite cæpta, & mortuo primo Iudice ad alium eligendum priuatiuè; decipitur enim ipse in argumentandi modo, cùm consequentia ex prædicto antecedenti vti à re diuersa, & separata inferri non potest. Militat enim diuersa ratio, quæ variata reperitur in terminis, quibus versamur: nam licet † impetrans 15
rescriptum possit eo non vti, aut renuntiare re integra, hoc est, anteaquam illud præsentet, & eius virtute aduersariùs citetur: tamen postquam eo vti cepit, & citatus fuerit aduersarius; ei amplius renuntiare non potest, nec durat facultas illo ad sui libitum

vten-

vtendi, vel non vtendi; quoniam per citationem iam rescriptum pariter effectum est commune vtrique parti, & ex eo aduersario suo citato ius quæsitum, qui eo vti potest eo modo, quo & impetrans, prout latè videre est infrà *2. part. cap. 19. à numer. 19. cum sequentibus, & a num. 51. cum sequentibus, & cap. 12. §. vnico à num. 20. & sequentibus, & hac 1. part. capit. 13. à numer. 78.* Ergo de necessitate infertur, quòd postquàm com
16 missio † effecta fuit communis vtrique parti, cuilibet ex ea quæritur ius æqualiter, & quemàdmodum licet vni eligere, & nominare iudicem superstitem, ita pariter & alteri, ita vt inter eos præuentioni, & præocupationi locus sit.

17 Est etenim regula generalis, † & constans, quòd inter habentes æquale ius melior sit conditio præuenientis, quam *ex l. quoties vtriusque 99. ff. de regulis iuris, regula qui prior. de regulis iuris in decreta.* firmant Roman. *consil. 47. numer. 1.* plura per Ripam *in l. priuilegia, ff. de priuilegijs creditor.* Neguzantius *in tractatu de pignoribus 5. part. 2. membro. per totum*, Felician. de Solis *in tractatu de censibus, libr. 3. capit. 5.* Mascard. *de probationibus, conclusio 1234.* Matiençio *in l. 7. glos. 5. titul. 16. libr. 5. Recopilationibus*, Hieronym. Gonçalez *ad regul. de mensibus, §. 3. proœmiali. numer. 22. & 8 numer. 1. cum sequentibus.*

Et quando aliquibus competit ius eli-
18 gendi, † nominandi, aut conferendi insolidum, ita vt vnus possit cum alio concurrere in nominatione, aut electione: inter eos locus est præuentioni, & potior ille est, qui prior præocupauit, *capit dudum 14. §. nos igitur*, ibi: *Propter quod nostra qui eandem præocupauimus potestatem, potior debet esse conditio. de præbend. lib. 6. capit. si à Sede 31. eodem titulo, capit. si plures, §. porro de officio Delegat. in 6.* & vtrobique Doctores, Rotta *decisio. 1. sub numer. 2. post medium, de præbendis in nouis, & decisio. 17. sub numer. 2. eodem titulo in nouis*, Staphileus *de litter. gratiæ. in prælud. numer. 8.* Gomez *de expectati. numer. 16.* Boerius *quæstio. 24. numer. 4. & quæst. 287. sub numer. 1.* Abbas *in capit. quia diuersitatem, numer. 5. de concessio. præbendæ*, Bonifac. à Vitalin. *in clement. 1. numer. 38. vt lite pendente*, Rebuffus *in concordatis in rubrica de mandatis Apostol. §. declarantes in glossa, verbo, Iure præuentionis, in princip. & per totam, & in praxi benefic. titul. de deuolutionibus, numer. 46. 47. & 48.* Rotta *decisio. 272. numer 4. libro 2. part. 3. diuersorum*, Abbas & Lapus *in dict. capit. si à Sede, numer. 3. de præbend. lib. 6.* latissimè ad plura similia inferens videndus Gonçalez *de alternatiuis, §. 3. proœmiali, à numer. 1. per totum*, & est textus † (in procu- 19
curatoribus in solidum datis) *in l. pluribus 32. ff. de procuratoribus, capit. non iuncto de procuratoribus, cap. si duo, versic. Secus, eodem titul. libr. 6.* Idem in ve-
natione animalium, & † piscatione piscium, 20
quia priùs preuenientis, & occupantis fiunt, *l. 1. §. piscium, ff. de acquirendo rerum domin. §. ferè igitur bestiæ. institut. de rerum diuisione, l. 17. titul. 28. part. 3.* Igitur cum ex commissione facta communi vtri què parti sit quæsitum ius æquale, is præferendus in electione, qui prius præuenierit, & præocupauerit.

Deinde quoniam quando quis † habet 21
plures Iudices, & foros, quos sortitur, aduersarius, qui prius prouocat, potest quem maluerit eligere, & coram ipso lis omnino tractanda erit, etiam inuita, & renuente altera parte. Ita docent Glossa *vltim. in fin. in l. actor. fin. C. vbi in rem actio*, & ibi Curtius *num. 2.* Bald. *num. 5.* Salicetus *num. 2.* Paulus *num. 4.* Panormitan. *in capit. sanè, numer. 4. & in capit. fin. numer. 43. de foro competent.* Marian. Socinus *in dict. cap. sanè, num. 11. versic. Decima declaratio, & in cap. cum sit generale, num. 6. & in cap. licet ratione, num. 90. vers. Vlterius quia supra, eodem titul.* vbi latissimè Felinus *& in c. dilectus el 2. num. 10. de rescriptis*, Aretinus *in dict. cap. cum sit generale, num. 7.* idem Bald. *in l. fin. num. 2. C. si à non competent. Iudice*, Roman. *cons. 197. num. 1.* Tiraquell. *de retractu linag. §. 3. glos. 5. num. 9.* Carlebal. *in tractatu de iudicijs, lib. 1. titul. 1. disput. 2. quæst. 3. num. 152. fol. 74.* Couar. *lib. 1. variar. resolutio. cap. 18. num. 6.* Franchis *decis. 177. per totam*, & est *l. 32. tit. 2. part. 3.* & ibidem *glos. 17.* Ergo si is, contra quem fuit rescriptum impetratum; prius intimauerit violentię decretum Senatus alicui ex Iudicibus superstitibus, vel alium actum sibi necessarium gerat coram eo, ille Iudex erit causę, inuito impetrante.

Ex qua regulà illa fluit impetrantis facul-
tas eligendi † à principio, & dum res est in- 22
tegra, vnum ex pluribus Iudicibus in rescripto nominatis, coram quo possit aduersarium conuenire (& non ex eò quòd ab initio fuit in potestate impetrantis vtendi, vel non vtẽdi rescripto, vt putauit Christophorus de Paz citatus sup. à *num. 11.* quia effectus ille

ex alio fonte, & diuerso fluit) quæ quidem facultas, & potestas eligendi competens impetranti per primam illam electionẽ semel validè factam consumpta fuit, & extincta, siuè à lege, siuè ex testamento competat, *c. si electio. de electione, lib. 6. l. hæc conditio. l. filiæ meæ. ff. de conditio. & demonstration.* & est videre infrà *2. p. cap. 12. §. vnico à n. 21. & nu. 45.* Et siuè ex testamento, siuè ex contractu
23 competens † eligendi facultas, electione semel facta per contractum inter viuos; consumitur, & extinguitur, vt per plura iura à se ponderata, & ab alijs Doctores benè obseruat Molina *de primogenijs lib. 2. c. 4. nu. 36. & 37.* Christophor. de Paz *de tennta, c. 34. nu. 56. & 57. cum seqq.* quàm plurimos alios laudauimus DD. sup. hoc *cap. 10. num. 45.*

Quæ electio semel facta ab impetrante fa-
24 cta intelligitur per contractum, † cùm fiat in iudicio in quo quasi contrahi non ambigitur, *l. 3. §. idem scribit. ff. de peculio. cap. 1. de mutuis petitionibus, l. inter stipulantem, §. Stichum, ff. de verbor. obligat. l. 2. de prætor. stipulatio.* Ioan. Maria Bellet. *disquisit. Clerical. p. 2. tit. de fauore Cleric. real. §. 1. numer. 8. pagin. 275.* Zeballos *comman. contra commun. tom. 4. q. 897. nu. 887.* Gonçalez *in regul. Chancell. glos. 6. nu. 131.* Ioann. Maria Nouar. *in praxi electio, & variatio fori, q. 20. nu. 8. sectio. 2. pag. 183.* Giurba *decis. 99. nu. 4. & 5.* Imò, & semper omni casu facul-
25 tas eligendi † consumitur, quando ex electione semel facta, fuit ius tertiò quæsitum, vt ex Molina, Caldas Pereira, & alijs probat Paz vbi proximè *à nu. 60. cum multis seqq.* Quòd in nostro casu contingit, eò quòd postquam commissio facta fuit communis vtriq; parti; aduersario fuit ius quæsitum ex supra dictis à *nu. 14.* Igitur mortuo Iudice, soli impetranti priuatiuè non competit eligendi facultas.

Comprobatur, quia is, qui habet plures Iudices, & foros diuersos, & simul priuilegium speciale eligendi quem maluerit, vt scholaris, & persona miserabilis, semel facta Iudicis electione, siuè actor sit, siuè reus, facultas eligendi cõsumitur, vt abundè videre est per Carlebal. *in tractat. de Iudicijs, lib. 1. tit. 1 disputati. 2. q. 6. sectio. 7. a nu. 604. vsque ad nu. 608.* Ergo perperam argumentatur Christophor. de Paz de facultate competente impetranti eligendi Iudicem re integra ante vsum commissionis, ad rem non integrã post exptum iudicium, & commissionem factam communem, cùm propter æquale ius nouiter ortum, ex quo vtraque pars concurrere potest in facultate eligendi; sit inter easdẽ præuentioni, & præoccupationi locus, ex hactenus abundè comprobatis.

Quippè præuentio iudicialis duplex est, altera quæ fit à Iudice, † altera quæ fit à par- 26
te ad iuris sibi, & aduersario suo insolidum competentis præoccupationem, & ad aduersarij exclusionẽ, iuxta text. *in l. si pluribus 33. ff. de legat. 1. l. si maritus 4. ff. ad leg. Iuliam de adult. ter. l. in tribus, & l. seq. ff. de iudicijs, l. pluribus, ff. de procuratoribus, c. non iniusto de procuratoribus, cap. si duo, vers. Secus, eod. tit. lib. 6.* annotabit Carlebal *de Iudicijs lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. sectio. 3. nu. 870.*

Et ad hoc vt vnus consequatur lucrum simul insolidum alijs competens, & ratione præoccupationis alijs præferatur, sufficit, quòd is hoc negotium vel incæperit, vel ad id prænenerit in aliquo, quòd sit causa proxima illius negotij, ita docet Bart. *in dict. l. si pluribus, nu. 1.* communiter receptus Iaff. & Alexand. ibidem, & per *l. si quis à multis, ff. de noxalibus actioni. l. 2. §. aduersis, & ibi gloss. ff. ne quid in loco publico,* idem Bald. *in l. naturalem, §. 1. ff. de adquiren. rerũ domin. & in l. quominus, nu. 10.* & ibi Iaff. *num. 57. ff. de fluminib.* Afflict. *in cap. 1. in princip. nu mer. 57. quib. mod. fæud. amitta.* Iacobin. de S. Georgio *in inuestitura fæud. verb. Promisserunt, nu. 11.* Andr. *in cap. 1. §. omnes filij, nu. 5. si de fæudo fuerit controuer. &c.* Glossa *in l. cives, in verb. Incolat. C. de incolis lib. 10.* Roman. *in cons. 47. visis necessarij,* Marta *de iurisdictio. 4. p. casu 18. à nu. 5. cum seqq.*

Hinc superest responsio doctrinæ glossæ, Rotæ decisionis, & Baldi, quam pro simili in suæ assertionis comprobatione adducit Christophorus de Paz, vbi superiùs *à nu. 11.* quæ omnino diuersa est, & in applicabilis casui nostro penitus dissimili, si illam consideramus iuxta illos terminos, in quibus eandem considerauit, & applicare voluit ipse Paz.

Versatur quippè circa materiam, *cap. oblatæ de appellationibus:* quando quis appellauit, & appellatus subplantans aduersarij appellationem † nimis præcurrit, & impetrat 27
commissionem super alteriùs appellatione non sua, cùm appellanti dumtaxat impetrandi hæc facultas concessa sit à iure ex *capit. si duobus, & dict. cap. oblatæ, de appellationibus.* Quæ doctrina sic cõsiderata in istis terminis, quibus res adhuc est integra, & in suo principio; perperam adaptatur nostro casui considerato iam, quando res desinit esse integra, ea tamen rectè curreret, & tùnc adeptaretur casui nostro, dùm in eo res adhuc foret integra, & essemus in principio, quo adhuc durat facultas impetranti priuatiuè eligendi

gendi Iudicem quemlibet ex nominatis in suo rescripto, eò quòd tũc liberum est ei eligere ex supr. dictis *à num. 21. & seqq.*

At nos versamur in re longe diuersa, & in terminis omnino dissimilibus; † quando
28 res iam non est integra, cùm iam ipse impetrans elegit, & Iudex electus cæpit cognoscere, & sua facultas eligendi fuit extincta, & quando commissio ipsa facta fuit communis aduersario, & ex ea ius æquale ei quæsitum, atque omnia iam nouata sunt, & alterata: tũc quippè aduersario pariformiter competit ius eligendi, & præueniendi Iudicem superstitem ex hactenus comprobatis, quo casu benè quadrat doctrina, *dict. capit. oblatæ* in terminis sumpta, quibus res desinit esse integra, prout contingit, quando postmodum appellanti præfixus fuit terminus ad impetrandam † commissionem, in-
29 tra quem tamen illam distulit impetrare, quia tũc statim fuit quæsitum ius æquale aduersario suo præueniendi, & præoccupandi impetrationem ex Doctores allegatis, & *dict. capit. oblatæ*; de cuius intellectu, & declaratione latè tractat videndus Marquesanus *de commission. 1. part. capit. 26. de commissione appellatio. vigore, capit. oblatæ de appellatio. per totum, capit. 26.* quo supposito data inter vtrumque casum horum terminorum paritate; ista doctrina non solùm non conuenit assertioni eiusdem Paz, verùm in totum refragatur, & per omnia cõprobat resolutionem nostram, atque hactenus dictis mirè consonat.

Maximum etiam inconueniens, & damnum oriretur, si inæqualitas hæc admitteretur † inter hos collitigantes lite iam capta
30 & pendente, etenim si priuatiuè ad solum impetrantem pertineret electio; in sua foret potestate detinere, & in longum protrahere cursum litis. Qui nunquam eligeret, si iam (vt supponimus in toto hoc discursu) possessionem consequutus fuit, & litteræ quantumvis nulliter attentatæ, & violenter semel executæ, cùm sua intersit, amplius super illis non disceptare in graue detrimentum Rei publicæ, & notabile præiudicium aduersarij (& fortè spoliati) qui consequi ius suum non poterit, facto & impedimento sui collitigantis, quàm rationem in casu omnino simili considerauit Pontifex ad effectum, etiam transferendi iurisdictionem ab vno Iudice in alium ob impedimentum superueniens præstans suspensionem litis motæ; in eleganti *capit. si is cui. 10. de officio Delegati, libr. 6.* in hæc: *Si is, cui causa (licet pro-*
31 *prio nomine † non expresso) à Sede fuerat Apostolica delegata, subdelegauerit non in totum vices suas alicui, à subdelegato huiusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante; ad Sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius præiudicari litigantibus, vel causa plus debito prorrogari valeat) volumus appellari.* Ergo multo fortior hæc ratio debet operare negationem, imò, & ademptionem electionis ab impetrante, ex qua idem, & maius sequitur inconueniens.

Quòd nec quidem cessat ex remedio † ap- 32
plicato per eundem Christophorum de Paz Paz *dic. capit. 49. dict. nu. 5. ad principium*, dicentem cogendum esse impetrantem dato termino competente, vt vnum ex superstitibus Iudicibus aut executoribus eligat; sed hoc remedium inane est, & in eundem incidit morbum, nam si ante electionem nullus adest Iudex, qui exerceat iurisdictionem in causa principali, quis quæso, impetrantem cogere poterit ad eligendum? Nullus, nec simile de appellante (vt cogi possit ad prosequendam appellationem, & impetrandam commissionem) quo vtitur ipse Paz; huic casui nostro congruit; nam appellantem cogit Iudex à quo ex *dict. capit. oblatæ, & dicto capit. si duobus, capit. cum causa de re iudicata, capit. cum sit Romana 5. de appellationibus, libro 6. capit. licet 14. de sententia excommunicatio.* cum similibus, in nostro autem casu ante electionem penitus deficit, qui cogere possit.

Quare in hoc primo remedio illa erit affigenda cõclusio, vt mortuo Delegato, seu litterarum † executore (siuè etiam longius à
33 Regno absente de quo statim) Decretum violentiæ, *que otorgue y reponga*, cuilibet ex pluribus superstitibus Iudicibus in cõmissione Apostolica nominatis intimari licitè potest, siuè intimatio hęc fiat per impetrantem, siuè per alterum collitigantẽ, siuè vnus tantum Iudex supersit, siuè plures, ita vt ille, cui fuerit Regium Decretũ † intimatũ, omnino parere 34
debeat, & complere deferendo, & reponendo possessionẽ, cæteraq; alia attentata omnia, vt inde Regium Decretũ retẽtionis litterarũ Apostolicarũ liberè suũ cõsequatur effectũ.

Quòd si ipse Iudex obtemperare recuset, eò quòd iã malitiosè, aut † ex alterius colli 35
tigãtis nimia diligẽtia id facere præsumatur: secũda instio expedienda erit in Senatu, & alijs vti remedijs, quousq; decretum Regium violentiæ compleatur; ex ijs, quæ abundè cõprobata reliquimus *à num. 8. cum seqq.* Sed qua forma hoc Decretum violentiæ erit de-

cre-

cernendum in Senatu mox dicemus.

Quæ resolutio, atque remedium non solum
36 procedit, quando executor, † qui præoccupauit iurisdictionem, & cognitionem, mortuus est: sed etiam quando absens est notabili distantia, seu longinqua, puta extra Regnum, quia tunc quilibet ex alijs executoribus in commissione nominatis potest assummere negotium in eodem statu, & illud libere prosequi. Sic probat text. *in dict. cap. cum plures 8. de officio Delegati, lib. 6.* ibi: *Nisi infirmitate vel alia iusta causa illum contingeret impediri*, & est text. *in dict. cap. si is, cui. 10. eodem titul. & libr.* per quæ iura, & per Regulam *cap. 2.* ibi: *In longum peregrinari. in fin. de procuratoribus, lib. 6. & l. licet 15. in fin. ff. de arbitris.* Vnanimiter conueniunt Doctores omnes: absentiam Iudicis sufficiens
37 esse † impedimentum, non solum ad eum excusandum à munere iudicandi, ex regula *l. penultim. ff. de vacatio. munerum*; sed etiam ad iurisdictionem in alium transferendam, Philipp. Franch. & Ancarranus *in dict. cap. si is, cui num. 2.* & Dominic. *num. 4.* & ibid. August. Barbos. *in collect. num. 7.* & ex alijs citatis à Petr. Barbos. *in l. si longuis, n. 1. & 4. ff. de iudicijs*, eleganter tradit Federicus de Senis *conf. 230. nu. 2.* sequitur Cardin. Tuschus *litter. A. conclus. 33. num. 10.*

38 Et hoc remedio ocurres dificultati † per nos aliàs latè consideratæ circa Iudicem, qui post grauamen illatum abijt, ita vt Decretũ Regium violẽtiæ postea obtentum eidem intimari non possit, de qua *in tractat. de Regia protectio. 1. p. cap. 3. à num. 24. cum multis seqq.* vt scilicet quæratur vnus ex superstitibus, cui decretum intimetur.

Sed quomodo ijs in casibus suprascriptis
39 Senatus Decretum † concipiendum sit, libenter adnectam in quo arbitror, vel simpliciter dicendo: *El juez que desta causa conoce haze fuerça en no otorgar la apelaciõ, &c. La qual alcande, dixeron la otorgue y reponga lo hechõ, &c.* Quòd quidem etsi loquatur cum Iudice defuncto, & antecessore; tamen intimatũ successori omnino adimplere tenetur eodem modo, quo antecessor, sic per plurima iura, & validissima fundamenta disputando pro vtraque parte resoluimus *in tract. de Regia protect. 1. p. d. c. 3. à n. 53. cum multis seqq.*

Vel aliter etiam concipi potest magis specifice. *El juez executor que desta causa cono-*
40 *ce (ò conotio) haze fuerça, † la qual alcando dixerõ, que vno de los demas executores nombrados en las letras Apostolicas, à quiẽ este decreto* (ò a la prouisiõ dèl) *fuere intimado y requerido, la otorgue, y reponga lo hecho, &c.* Quoniã ex hoc decreto nihil innouatur, sed explicitè declaratur id, quòd tacitè subintelligitur, & inest à iure, nempè, vt successor in iurisdictione, & cognitione litis cæptę teneatur adimplere, & exequi iussiones directas suo prædecessori, iuxta proximè dicta. Verum est etiam de iure, vnum ex superstitibus delegatis, aut † executoribus posse liberè 41
continuare, & prosequi litem cæptam ab altero iam defuncto, aut legitime impedito, quia omnibus insolidũ iurisdictio, & cognitio cõpetit. Et cum articulus violentiæ ad terminos tam strictos perueniat; vrget necessitas, vt in aliquo varietur modus decreti, quia in necessitatibus extra modum, & ordinem assuetum occurrit † Princeps, iuxta singularem 42
text. *in l. 1. §. ex hoc rescripto, vers. Extraordinem*, ibi: *Extraordinem Princeps in causis necessitatis subvenit. ff. de ventre inspiciendo*, quem ponderauimus *in tracta. de Regia protectio. 1. p. cap. 2. num. 78.*

Et speciale est, quòd in necessitatibus † in 43
certitudo admittatur, & non viciet, prout latè comprobat Hippolitus de Marsilis *in rubrica, C. de probationibus, num. 429. versic. Fateor tamen*, Cardin. Tuschus *litter. I. conclus. 65. num. 58.*

Nec illa Decreti generalitas respiciens Iudices executores nominatos, & superstites considerabilis est, nec aliquam incertitudinem arguit, cùm facillimè † per electio- 44
nem, & voluntatem partis cuiuslibet (cui de iure hanc Iudicis electionem competit ex supradictis) intimantis Regium Decretum, stat tim ad totalem, & specificam certitudinem reducatur, ad text. *in l. quidã relegatus, &c. ita subijcit: Si quis ex hæredibus, cæterisque amicis, quorum hoc testamento mentionem habui, siue quis alius restitutionem mihi impetrauerit ab Imperatore, & antedecessoro, quàm ei gratias agerem, volo dari ei, qui id egerit à cæteris hæredibus aureos tot, & vnus ex ijs, quos hæredes scripserat impetrauit ei restitutionem, & anteaquam id sciret decessit, cùm de fideicommisso quæreretur, an deberetur. Consultus Iulianus respondit, deberi, &c. ff. de rebus dubijs, l. si is qui, §. fin. l. si quis ita scripserit illis qui testamentum meum signauerint, hæres meus decem dato. Trebatius vtile legatum esse putat, quòd Pomponius verius esse existimat, quia ipsum testamentum firmatur testibus adhibitis, ff. de rebus dubijs, l. quædam sunt in quibus res dubia est, sed ex post facto retro ducitur, & apparet quid actum est, &c.* Et ibi: *Vtique idem erit ex euentu dicendum, ff. eodem, l. vter ex fratribus, ff. de conditionibus instit.*

l.2.§.si quis ita, ff.de bonorum possess.secun. tabul.l.si servus legatus, §.huiusmodi.ff.de legat.1.l.sed Iulianus, §.quamquam, ibi: *Sed ab initio, ff.ad Macedonianum, l.3.de manumiss.vindic.l.cum pater, ff.de negocijs gestis, l.qui res, ff.de solutionibus.*

Ex quibus, & alijs iuribus deducitur; quòd
45 incertitudo, quæ aliquo modo † vel futuro euentu, vel per alicuius declarationem, vel factum certa redditur, sustinetur, & in qualibet dispositione admittitur, Mantica *de coniectur.vltimar.voluntat.lib.8.tit.4.numer.17.& 18.* per *l.cum quidam, & l.vnum ex familia.de legat.2.l.quem hæredi.ff.de rebus dubijs*, & alia iura, & plures Doctores latè per Tuschum *litter.I.conclus.65.num. 2.31.& 32.& num.51. & conclus.66.numer.1 2.6.num.20.cum seqq.* Antonius Gomez *in lib.2.variarum, cap.11. sub num.8. vers.Septima conclusio.*

46 Hinc emptio pro persona † nominanda per emptorem sustinetur, & sequuta nominatio personæ retrotrahitur ad principium contractus, ac si tunc emissèt; latè Surdus *decisio.325.à numer.1. & decisio.226. numer.22. & decisio.325.numer.13. & decis.226.numer.1.& numer.5.* Gratian. *disceptatio.forens.cap.686.a numer.1.cum sequentibus, tom.4. & disceptatio.132. numer.32.* Farinat. *in posthumis tomo 2.decis. 51. per totam*, Alexander Ludouis. *decisio. 157.* vbi Oliuerius Beltramin. *in atnotationibus, à numer.24. & decis.227. per totam.*

Hinc commissio contra vnum nomina-
47 tum cum † clausula generali, & incerta (*& omnes alios sua interesse putantes*) sustinetur, & verificatur per specialem nominationem ante citationem faciendam per impetrantem, de qua Nos inferiùs *2.part. capit. 12.numer.5.cum sequentibus.* Et generalitas, atque incertitudo sententiæ, seu De-
48 creti, quòd in † executione certificari potest, rectè admittitur, Scaccia *de sententia & reiudicata, glos.14. quæst.15. à numer. 23. & sequentibus*, & fusiùs Nos *in tractatu de Regia protectione 4.part. cap.10. per totum.*

Adhuc etiam & conditio extrinseca sen-
49 tentiæ non tangens, nec respiciens † substantiam rei principalis, nec diffinitionem eius suspendens admittitur, abundè diserit, & resoluit Scaccia, vbi proximè, *quæstio.14. per totam.* Prout in formalitate huiusmodi Decreti, de quo *numer.* 40. contingit, etenim in eo sine conditione, nec suspensione aliqua articulus violentiæ diffinitur; cætera autem eiusdem decreti respiciunt executionem eius de proximo verificanda, & ad certitudinem facilè redigenda, facta per vnum ex collitigantibus intimatione cuilibet ex Iudicibus executoribus nominatis in litteris Apostolicis, cùm omnes iurisdictionem habere insolidum, mortuo, vel impedito primo, qui negotium cæpit, probauimus superiùs *à num.5.& seqq.*

Quòd si Senatus in eodem Decreto vio-
lentię nolit exprimere † intimationem fa- 50
ciendam successori, & superstiti eligendo: poterit seorsum aliud decernere id continens, ad tollendam omnem dubitandi ocasionem, & ad maiorem claritatem, prout deserneret Senatus ipse casu, quo tempore Decreti violentiæ decernendi notitiam nõ haberet mortis, aut longæuę ausentiæ Iudicis executoris eam inferentis.

Et tandem illud animaduertendum, quòd
siuè Senatus specificet † in Decreto violen- 51
tiæ intimationem vni ex superstitibus executoribus faciendam, siue nõ exprimat: semper tacitè subintelligitur, vt successori possit intimari, & ipsam teneri deferre, & ad implere, cùm iste superstes, cui intimatur, & eligitur, seu prævenitur à quolibet ex collitigantibus; verè sic Iudex, & successor in causa cæpta, iuxta ea, quæ diximus à principio huius §. præsertim *à num.4.*

Sed maior erit dificultas circa modum
practicandi nostram hanc † resolutionem, & 52
remedium, cũm inter se pugnare hæc duo videantur; etenim si iam retentionis litterarum Apostolicarum latum est in Senatu Decretum (cuius cognitionem, vti articulum præiudicialem semper præcedere debere saspenso articulo violentiæ simul concurrente, firmauimus infrà hac *1.p.cap.*11. per totum) & eiusdem Decreti virtute litteræ Apostolicæ, & omnia acta inde per executorem gesta retẽta manent in Senatu, quomodo igitur superstes eligi poterit, vt repositionẽ exequatur, cũm ad exercitium iurisdictionis certus esse debeat † de sua commissione, nõ aliter; 53
quàm per litterarum originalium exhibitionem, ostensionem, & præsentationem sibi factam, prout hoc eodem *cap.10. num. 88.* & infrà *2.p.cap.19.à nu.23.cum sequentibus.* Ita vt transumptum † litterarum ad hoc non suficiat, prout *in 2.p.c.26.à n.67.cum seqq.* scripsimus. Pungit etiam quod consuluimus sup. hoc *c.10.nu.143.* Iudicem ad repositionem faciendam virtute decreti violentiæ, *de otorgar, y reponer*; regulariter actis, & processu non indigere, sed manere in Senatu ob Decretum retentionis litterarũ iam latum.

Sed

Sed hanc repugnantiam ita componendam
55 arbitror, vt omnino processus, † & litteræ Apostolicæ mittantur executori superstiti eligendo; omni tamen cautela, & securitatè præuenta, vt facta intimatione, & ostensione litterarum securè reddeant ad Senatum cum processu, vbi retentæ coaseruandæ sunt, donec supremus Ecclesiæ pastor consulitur supplicatione mediante, & quid senserit discernat; cùm hæc litterarum remissio sit penitus inexcusabilis ad acceptationem commissionis, vt diximus, ex qua tot vtilitas prouenit, & tot periculum euitatur, prout est repositio possessionis, & attentatorum, absque qua inanis est litterarum retentio, prout latiùs considerauimus sup. hoc *cap.* 10 per totum, & signanter *à nu.* 90. *cum seqq.*

Et respectu retentionis ipsarum litterarũ
56 decretum per Senatum † parum ex hac breui remissione inconueniens insurgit, nec offícit, cum cautè, & sub omni securitatè Tabellioni tradi possint ad intimationẽ Iudici superstiti peragendam, qui earundem cautionẽ semper reddere tenetur, maximè videns in in processu Decretum Regium, quo eadem præfatas litteras retineri mãdatur per Senatum. Quare post factam intimationem executori superstiti, & per ipsũ repositionem breui tempore redeundæ sunt litteræ ipsæ cũ toto
57 processu in Senatum, quòd fieri † posse arbitror, vel virtute eiusdẽmet Regiæ prouisionis ordinariæ primitùs expeditæ, & eiusdem diligentijs, & compulsionibus adhibitis; vel saltem (vt tutius arbitror) ad petitionẽ partis (obtinentis in Senatu Decretum violentiæ, & pariter retentionis) aliud detur decretum continens remissionem processus, & litterarum, vt executori intimetur, ita vt facta repositione ad Senatũ protinus reddeãt, & per ipsum Tabellionẽ causæ, vel per Iudicem fortim, & sine dilatione iterum mittantur in Senatum.

Ac denique nihil nouiter harum litterarũ
58 virtute per impetrantem † fieri potest, quòd non subijciatur, & affectum sit Regio retentionis Decreto, vt inferius *à num.* 72. Qua propter si appenderẽtur in statera inconueniẽs ortum ex permissione remissionis litterarũ, & inconueniens oriundũ ex negata remissio ne hac: indubie longè hoc grauius, & intolerabilius inuenietur, & ab illo tantũ differre, quantũ damnum temporale à perpetuo: itaq; inter hæc duo inconueniẽtia, de quibus *à nu.* 52. Minus semper eligendum, prout est litte
59 rarum, † & processus remissio ad superstitẽ executorem, iuxta *c. duo 13. dist. in c. iuravit, c. p. non solum 23. q. 3. l. quoties de regul. iur.* & illud Ciceronis ad Quintum Fratrem: *In duobus malis fugiendum maius, leuius est eligendum*, & Octauio: *E duobus autem malis, cum maius fugiendum sit, leuius est eligendũ*; quòd altiùs iustificatur, & comprobatur infe riùs *in 2. remedio à nu. 65. & seqq.* & hactenus de primo.

Secundùm sit remediũ (quo euitari potest damnum, & periculum ortum ex morte, vel longinqua absentia † executoris litterarum 60
Apostolicarum post possessionẽ traditam impetranti, & vim illatam, cum deficiat, qui decretum Regium violentiæ, *de otorgar, y reponer*; possit exequi, & cõplere, cùm ex eiusdẽ complemento, & repositione facienda dependat omnis efficatia, & effectus decreti retẽtionis) vt nempè recurratur ad Ordinarium virtute noui decreti Senatus, quo causam, & litterarum cognitionẽ ei pertinere declarabit. Durus videtur hic sermo, aere, & acervum remedium, sed leniter operabitur, attentè consideratis suppositionibus, quibus iustum & legitimum redditur; quòd quantum ad effectũ, & modum practicandi, in multis conuenire remedio antecedenti reperies.

Litteræ igitur gratiosæ, quæ particularibus Iudicibus executoribus veniunt † com- 61
missæ, vt plurimũ expediuntur absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi, ita vt rare, aut nũquam in eiusmodi legatur, nec appareat subscriptio prædicta, iuxta quæ abundè diximus infrà *2. p. c.* 30. *à suis §§.* præcipuè videre est *in §. 5.* quo casu litteræ hæ gratiosæ per Senatum remittuntur Ordinario, cui de iure in prima instantia cognitio pertinet, iuxta tenorẽ *c. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformatione*, prout abundè diximus infrà *2. p. c. fin. per tot.* exceptis beneficijs reseruatis prout ibid. *à n. 53. cũ seqq. & in c.* 10. dicitur.

Supponitur insuper, quòd ea omnia, quæ talis executor virtute litterarum † non subs- 62
criptarum gessit; sint ipso iure nulla, & attentata ex notorio defectu iurisdictionis, prout comprobatur infrà *2. p. cap. 6. à nu. 14. cum seqq. & §. vnico, & cap. fin. à num. 6. cum seqq. & à num. 19.* & ferè per totum, & *cap.* 26. per totum.

Quibus suppositis stante † hac vrgente 63
necessitate, quod nempè deficiat Iudex cui repossessionem attentatæ, & nullius possessionis facere possit; Senatus licitè decernit remissionem causæ Ordinario, non vt de ea cognoscat in totum (cum hoc impediat decretum retentionis litterarum earumdem expeditum) sed dumtaxat vt defectum suppleat executoris de mortui, vel extra Regnum absentis, & virtute huius decreti Regij, & remis-

missionis Ordinarius ipse (qui verè Iudex est, & iurisdictionem priuatiuam in illa causa habet) posset ante omnia etiam de facto reponere possessionem nulliter, & de facto factam ab executore litterarum, ex abundè cõsideratis ac resolutis *in tractat. de Regia protectio. 1. p. cap. 3. à princip.* Quo etiam † loco probauimus, ad repositionem attentarum iurisdictione non egere ipsum Iudicem attentantem, nec eius successorem. 64

Quo quidem casu cessare dicendum est illã implicationem, & † perplexitatem, quæ prima facie oriri videbatur ex hijs duobus remedijs (scilicet retentionis litterarum in Senatu, & remissionis earumdem Ordinario) simul concurrentibus, de qua infrà *cap. 11. sequenti hac 1. p.* cum ibidem dicta, & considerata procedant in remissione litterarum perpetua ad effectum perpetuo cognoscendi, & liberè procedendi in causa. Hæc tamen nostra remissio nec est perpetua, † sed temporalis breui duratura, nec ad finem procedendi, sed potiùs destruendi processum perperã iam gestum, quæ non impedit, nec tollit effectum retentionis, sed paulispèr suspendit, cùm fiat dumtaxat ad finem reponendi possessionem attentatam, & violentam, aliàs impeditiuam ipsius decreti retentionis litterarum, ne inane remaneat iuxta latè tradita & resoluta superiùs hoc *cap.* 10. per totum, cũ statim quod repositio fiat per Ordinarium, litteræ ipsæ & totus processus rediedeant ad Senatum eo modò, quo in remedio antecedẽti diximus *à num. 55.* Vt illic retentæ coaseruentur † interim, quòd Summus Ecclesiæ Pastor aliud decernat, quod non est inconueniens considerabile, quia breui reuersus recessisse non videtur, *l. quidquid calore 48. ff. de regulis iuris, l. pleriq́ue 33. ff. de ritu nuptiar. §. pauonum, instit. de rerum diuis.* Farinat. *in pract. crimin. tom. 1. tit. 4. q. 30. à numer. 70.* nec abesse dicitur statim reuersurus *l. postlimi. 5. §. captiuus, & l. nihil interest 26. ff. de captiuis, & postlim. reuers.* Hieron. Gonçalez *de alterna. glos. 43. num. 5.* 65 66 67

Et cum hæc remissio fiat, & permittatur aliquando † ob instans periculum, & vrgentem istam necessitatem rarò contingentem, in consequentiam trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa iuxta Iuris Canonici regulam. 68

Et quia quando vnum ius † posteriùs tam quam contrarium confundit aliud secũ simul cõcurrens, si illud est temporale, & breui duraturum confusionem perpetuam non operatur, sed temporalem suspensionem tantùm, Tiraquel. *lib. 1. de retract. §. 1. glos. 7. num. 72.* Surd. *decis. 51. numer. 25. & per totam,* Carpanus *ad statut. Mediolan. 417. numer. 462. tom. 1.* Vbi de conductore † rei eam emente qui retractu rei sequuto, reddit ad suam conductionem, quàm ante emptionem in re habebat, idem Tiraquel. *glos. 7. numer. 65.* Anton. Gomez *in l. 70. Tauri, num. 34.* Petrus Surd. *dict. decis. 51. numer. 24.* Carp. vbi proximè, *num. 461. & statuto 434. num. 113. & 114. tom. 1.* Cancer. *variar. resolut. lib. 3. titul. 3. de priuileg. numer. 309.* Cafanate *consil. 10. numer. 171.* Castillo *de vsufructi. cap. 74. numer. 23* Couar. *lib. 3. resolut. cap. 11. num. 7. Crem. singul. 58.* latissimè Matienço *ad l. 7. titul. 11. glos. 1. ex numer. 35. vsque ad 47. lib. 5. Recopi.* Vbi quòd penès vsufructuarium proprietatis emptorẽ remanet † vsusfructus, sicut antea, retracta proprietate à cõsanguineo, de quo & alijs variis exemplaribus videndas Giurba *decis. 63 per totam.* 69 70 71

Non enim ex hac remissione temporali impeditur effectus retentionis decretæ, sed pro illo breui tempore † suspenditur ob vrgentem necessitatem, nec litteræ ad hunc finem relaxatæ libere incedunt, sed quocumq; vadant semper retentionis decreto sunt affectæ, & eius vinculo, & compedibus ligatæ, ad text. *in l. ex sextante, §. Latinus, ff. de exceptio. rei iud. & l. debitor, ff. ad Trebell.* Vbi pignus in re & hypotheca † nõ perditur ex eò, quòd creditor dominus fiat reuocabiliter, non perpetuò, Fab. Anna. *cons. 35. nu. 1. 3. & 4. & in cons. 90. nu. 2.* Castillo *controuers. lib. 4. cap. 59. nu. 55.* 72 73

Et quia quando duæ obligationes fiunt pro eodem debito ad executionem, † cõplementũ, & maiorẽ firmitatẽ primæ, pignora, hypothecæ, & fideiussores à nexibus obligationis non liberãtur, quoniã primus contractus nec nouatur, nec eo animo fit, ad latè tradita per Anton. Amat. *variar. resol. resolut. 56. à n. 16. & seqq.* Secus si secundùs contractus fieret † animo nouandi, & à priori recedendi, abundè Amatus ibid. & Castillo vbi proximè *nu. 48.* quæ nouatio nec animus recedẽdi à decreto retẽtionis induci potest ex remissione earũ litterarũ ad Ordinariũ facta ad repositionem, effectum, complemẽtum, & corroborationem decreti retentionis earũdem, & vt faciliorem exitum asequatur. 74 75

Et insuper quoniã inter hæc duo remedia retẽtionis litterarum, † & earũdem remissionem Ordinario ad hunc finem reponendi possessionem attentatam dumtaxat permissam, nulla confusio, nec repugnantia reperitur, nisi solùm in cortice & sonitu verborum, 76

&

& in abstractu, non in substantia, & concreto. Etenim atento fine, & effectu vtrumque conuenit, & compatitur; remissionis quippè litterarum remedium ad eũdem finem ordinatur, & destinatur, quo & ipsum retẽtionis decretum, & ad huius vtilitatẽ, effectum, executionẽ, & cõplementũ efficaciter consequendũ dirigitur, quòd certè aliter non consequeretur, sed inane, & inutile foret, obstante impedimento traditæ iam possessionis, & peractæ litterarum executionis, quàm ex præcedenti repositione per Iudicem Ecclesiasticũ (non per Senatum) omnino faciendam, sicuti latiùs escitatur, & resoluitur sup. in hoc *cap.* 10. per totum.

Et quia retentio fit, ne procedatur ad litterarum executionem: hæc remissio ad iam
77 perperâm factam † reponendam, & destruendum processum in causa violenter gestum similiter destinatur, quippè licet media sint diuersa, finis tamẽ vnus est, & ad idem vtrumque tendit.

Quo casu etiam contraria remedia, ad idẽ
77 cooperandum, † cumulari possunt, & compatiuntur, vt in similibus terminis diximus infrà *capit.* 11. *numer.* 24. *& à numer.* 19. quoniam contrarietas in abstractu, & in imaginatione, & non inconcreto non consideratur,
79 nec attenditur. † Sigismund. Scaccia *in tractatu de commertijs*, §. 6. *glos.* 1. *numer.* 77. Igitur hæc media aliàs licita & iuridica permittere debet Senatus, ne sua decreta retentionis litterarum inania, & inutilia remaneant.

Sed circa hoc retentionis litterarum re-
80 medium noua insurgit difficultas, † nam ito quod Ordinarius, cui fit, earumdem remissio teneatur omnino reponere executionem, & possessionem traditam ab executore mortuo, vel extra Regnum absente; tamẽ an hæc repositio sit per eum facienda ad solius partis opressæ petitionem & instantiam; an etiã ad intimationem solam decreti violentiæ, quo Senatus declarauit, executorẽ (scilicet mortuum vel absentem) vim fecisse, quòd licet successorem in iurisdictionem adimplere omnino teneri diximus sup. *à numer.* 3. *& sequentibus*. In hoc nihilominus consistit difficultas, & cessare præfatam doctrinam videtur, quoniam ordinarius iste dici non vide-
81 tur successor illius executoris, cùm † non ex iurisdictione litterarum, sed ex sua propria procedat in causis sibi à Senatu remissis in prima instantia, & sic suo iure proprio, non iure alterius, quod non adquisiuit ex iurisdictione nulliter delegata, quia de non ente ad eas non potest fieri transitus, & ex alijs fundamentis abundè diximus infrà 2. *part. cap. fin. à numer.* 5. *& à numer.* 19. *cum sequentibus*. Ergo videtur † non teneri adimplere 82
decretum violentiæ executori mortuo, vel absenti directum, quo iste adstringebatur.

Nam quando successor in re alio iure succedit, quàm eò quò antecessor, non tenetur ad id, ad quod antecessor tenebatur. Fusiùs diximus sup. *cap.* 12. *d. num.* 12. *& sequentib.*

Similis vrget † doctrina Socini *cons.* 32. *vo* 83
lum. 1. Osasc. *decis.* 82. *num.* 2. *& decis.* 156. *sub num.* 14. Franchis *decis.* 216. *nu.* 4. Cagnol. *in l.* 2. *num.* 220. C. *de pactis inter emptor. & vendit.* Petr. Barbos. *in l. fil. io. fam. l.* §. *fin. num.* 10. *ff. solut. matrimonio*, Gratian. *disceptat. forensib. cap.* 37. *num.* 6. Thepat. *lib.* 2. *variarum, tit. locat. successor. stare teneat.* Tuschus *litter. I. conclus.* 418. *numer.* 31. & 60. Mantica *de tacit. & ambiguis conuentionib. lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 9. Parlador, *libr.* 2. *rerum quotidian. cap. fin. part.* 4. §. 5. *numer.* 11. & 12. Surd. *decis.* 40. *num.* 10. dicentium successorem per translationem iuris vnius in alium teneri stare conductori, & cõductioni factæ per antecessorem, sicut antecessor tenebatur, secus si succederet per priuationem, & extinctionem iuris, quòd locatori competebat, Abbas *cons.* 108. *lib.* 1. Vbi de eo loquitur, † qui fuit declaratus in- 84
iustus detentator post Imol. *in dict. l. filio fam. il.* § *fin ff. solut. matrimo.* Surd. *dict. decis.* 40. *n.* 10. & *à n.* 7. Giurba *decis.* 58. *n.* 4. Gratian. *dict. cap.* 37. *num.* 6. Ergo cum hæc remissio fiat à Senatu Ordinario, ob id quod ad eumdem cognitio, & iurisdictio causæ pertinet priuatiuè, & exclusiuè ad delegatum, & executorem, qui nullam habuit ex defectu subscriptionis suæ commissionis, ex abundè deductis *in dict. cap. fin. à num.* 5. *cum sequentibus, & à numer.* 19. *& in capit.* 26. *per totam*; sequitur, vt eius successor non dicatur, nec ad id teneatur, ad quod executor tenebatur.

Contrarium, tamen imò Ordinarium, cui fit à Senatu litterarum retentarum remissio ad effectum, & finem reponendi vrgente hac necessitate, † teneri reponere non solum ad 85
petitionem, & instantiam partis opressæ, verùm & solùm in cõplemẽtum Regij Decreti violentiæ, quãtumvis cũ executore mortuo, vel absente loquatur dumtaxat: veriùs existimo, quoniã iste Ordinarius, quamvis non sit successor in idem ius, & iurisdictionem executoris prẽmortui ex proximè in contrariũ dictis, † est tamen successor in eadem causa, 86
& cognitione, prout adhuc etiam est successor in re ille, qui non per translationem, sed

per

per extinctionem iuris anteceſſoris ſuc-
ceſſit, qui quidem non ideò non tenetur ſta-
re conductioni factæ per anteceſſorem pri-
uatum, quia non ſit ſucceſſor, cum ſucceſ-
ſorem nouum in re omnes Doctores citati
eum vocent; ſed ideo, quòd per priuatio-
nem detentoris locatoris extinctum fuit ius
87 conductoris, & finita conductio. Quia † re-
ſoluto iure locatoris, reſoluitur ius condu-
centis, *l. lex vectigalis, ff. de pignoribus*,
quam rationem reddunt in ſpecie Abb. *in*
dicto conſilio 108. in principio, poſt Imo-
lam *in l. filio familias, §. ſi vir in quinque-
nium, column. 2. ff. ſoluto matrimonio*, Pe-
trus Surdus *dict. deciſione* 40. *numer.* 10.
Giurba *dict. deciſio. 58. numer. 4.* Gratian.
dict. capit. 37. num. 6. & ſic ex defectu & ex-
tinctione iuris conductoris hoc prouenit, nõ
ex eò quòd non ſit ſucceſſor.

At in noſtro caſu ſemper oppreſſo dura-
ractio, & ius dicendi de nullitate, & de at-
88 tentatorum repoſitione † coram Ordinario
Iudice cauſæ competente, & legitimo, qui
quidem non tantum vti ſucceſſor in ipſa re,
& cauſæ eiuſdem cognitione: verùm etiam
ex debito officij, & obligatione propria te-
netur iuſtitiam miniſtrare, & ex propria per-
ſona ratione muneris nouiter obligatus eſt
iniuſtè & contra iuſtitiam geſta reponere,
vti abundè videre eſt infrà *2. part. capit. 15.*
§. 4. per totum. Quare Decretum Regium
violentiæ, etiam directum executori mor-
tuo, vel abſenti, tenetur Ordinarius adim-
plere ex ſupradictis in hoc capit. *& in*
tractatu de Regia protectione 1. part. capi-
89 *tul. 3. per totum.* Eo addito, † quòd li-
berè poterit Senatus in eodem decreto vio
lentiæ, quo remittit Ordinario cauſam ad
reponendum ei ſimul ſpecifice in iungere,
& exprimere repoſitionem, & in eum di-
rigere decretum ad hunc effectum, ſicuti in
priori remedio diximus verſic. *Sed maior eſt*
difficultas, à numer. 52. cum ſequentibus, ad
maiorem claritatem, & dubitationis tollen-
dæ gratia.

90 Tertium remedium prouenit † tam ex
receptiſsima Doctorum ſententia, de qua
ſuprà hoc *capitul.* 10. *à numer. 64. cum mul-
tis ſequentibus.* Tenente, poſſe Principem
ad manus ſuas reducere, & ſequeſtrare fru-
ctus beneficiorum, & alia temporalia bo-
na, vbi datur timor ſcandali, prout ſem-
per cauſatur ex executione litterarum, quæ
in Senatu retinentur, & ex ea cauſa fit
retentio, vt ſuprà *capitul. 3. 4. & 5. & ſe-
quentibus huius 1. part.* Quàm etiam ex ſpe-
ciali diſpoſitione legum Regni, quæ in
multis caſibus determinant, ſequeſtran-
dos eſſe fructus beneficiorum impetrantis
litteras à Sede Apoſtolica contra priuile-
gia, & conſuetudines laudabiles horum
Regnorum, quòd remedium licet in ſe per-
fectum non ſit, nec † ex integro per il- 91
lud ſatisfiat fini huius ſalubris recurſus, nec
conſulatur in totum vim patientibus, cùm
non tendat, nec operetur repoſitionem
executionis litterarum iam peractæ; ta-
men in aliquo coadiubat, necnon detra-
hit fraudulentæ, & calidæ feſtinationi im-
petrantis, qui ocultè & furtiuè, atque violen
ter executionem earum procurauit, prout
an notauimus *dicto numer. 64. & num. 81.*
& 83.

Atque ideò hoc ſequeſtri † remedium 92
apparet *ex l. 18. titul. 3. libro 1. Recopilat.*
quæ loquitur de alienigena, & extraneo
horum Regnorum impetrante beneficia na-
turalibus, & indigenis dumtaxat diſtina-
ta ex Bullis Pontificijs. De quo ſuperiùs
hoc *capitul.* 10. *à numer. 22. & à numer.*
69. & à numer. 111. *cum ſequentibus*, &
cum edemmet pœnæ ſint etiam deſtinatæ
impetrantibus litteras in derogationem iu-
rispatronatus laicorum, Magiſtralium, &
Doctoralium, & ſimilium idem remedium
ſequeſtri litteris executis præbetur, vt
infrà *numer. ſequenti, & numer.* 105. *vſque*
ad fin.

Et probatur ex *l. 25. titul. 3. libr. 1. Re-*
copil. ex qua ipſo facto impetrantes † litte- 93
ras Apoſtolic. in derogationem patronatus
Regij & laicorum, atque filiorum patrimo-
nialium, necnon Magiſtralium, & Docto-
ralium ſunt ipſo facto priuati naturalitate ho-
rum Regnorum, & effecti abſque alia decla-
ratione, & ſententia alienigenæ, & extranei
ab illis, & vt tales ſunt priuati etiam omni-
bus temporalitatibus ſi prædictas litteras
executioni tradiderint, prout latiùs inferius
num. 302. Sicque diſpoſitum circa verè alie-
nigenas, diſpoſitum cenſetur in impetranti-
bus in ijs caſibus à lege Regia expreſſis, &
prohibitis, qui pariter ſunt ipſo facto effecti
alienigenæ, & pœnis (talibus deputatis) ſint
ſubiecti ex eadem *l. Regia.*

Idem etiam diſponit, *l. 21. titul. 3. libr.*
1. Recopilation. quæ loquitur † de impetran 94
te beneficia patrimonialia à Sede Apoſto-
lic. qui ſi litteras exequi fecerit abſque exa-
mine, & permiſſu huius ſupremi Regij Sena-
tus, ipſo facto amittit naturalitatem horum
Regnorum, indeque cum factus ſit incapax

beneficiorum; sequestrandos esse fructus omnium à se obtentorum, disponit, de quo latiùs suprà hoc eodem *cap.* 10. *à num.* 22. *& à numer.* 69. *cum sequentibus*, *& à numer.* 117.

Quòd ex identitate, imò & maioritate
95 rationis, idem dispositum † censetur ex hac *lege* 21. in impetrante beneficia iurispatronatus laicorum, prout adnotauimus in *dict. numer.* 69. Quoniam inter beneficia patri-
96 monialia, † & iurispatronatus laicorum maxima reperitur similitudo, & fraternitas ex Couarruuias *practicarum quæstion. cap.* 36. *numer.* 4. *versicul. Similiter si beneficia patrimonialia*, iunctis antecedentibus, & magis specifice Ojeda *de beneficio. incompatibil. 1. part. capit.* 24. *numer.* 91. *in fin.* Gonçalez *in regul.* 8. *de alterna. glos.* 9. §. 1. *num.* 31. qui inde infert ad plurium casuum paritatem, & similitudinem inter beneficia patrimonialia, & beneficia iurispatronatus laicorum. Legendus insuper *à nuza.* 23. *cum seqq.* & ex Simanca hanc similitudinem probauimus sup. *cap.* 7. *sub num.* 62.

Qui quidem Gonçalez (dùm ad longum,
97 & eruditè disparans quæstionem illam, † an á Regula 8. reseruatoria intelligantur præseruata beneficia patrimonialia, sicuti præseruata, & intacta intelligantur beneficia iurispatronatus laicorum ab omni nexu reseruationis, & partem affirmatiuam validissimis fundamentis comprobauerit à *dict. numer.* 23. nempè præseruata esse, quibus quidem ex integro non satisfacit, postmodum cõtrariam opinionem sectans, quam insuper à *numer.* 71. Limitat in beneficijs patrimo-
98 nialibus Diœcesis Calagurritanæ † ex indulti Apostolici verbis, & clausularum amplitudine, quam quidem altiùs suo loco examinauimus *in* 2. *tom. huius tractatus* propediem edendum Deo dante) licet dùm ipse Gonçalez, *numer.* 67. Conetur respondere ad similitudinem, & fraternitatem inter be-
99 neficia patrimonialia, & beneficia † iuris patronatus laicorum in contrarium oppositam; adhuc tamen illam non est ausus negare; sed tantam similitudinem non dari, dixit, vt possint excludi à reseruatione illius Regulæ beneficia patrimonialia, sicut laicalia ob exuberantes, & amplissimas illius Regulæ clausolas.

Sed adhuc (cæteris omissis quantum ad
100 alios effectus) tamen quantum † ad Nos attinet, & ad præsentem comprehensionem, *dict. l. Regiæ* 21. omnimoda similitudine inter hos casus non indigemus, cum sufficiat, quòd in eo de quo agimus, & versamur, conueniant, & similes reperiantur. Burnor. à Sole *in locis communibus*, *verbo*, *Argumentum quartum*, cui subscribit Thomas de Thom. *in florib. legal. regul.* 43. & Gabriel. Aluar. *axioma. litter. A. num.* 133. *antefin.*

In casu igitur, in quo versamur, omnimoda datur similitudo, inter hæc beneficia patrimonialia, & iurispatronatus † laicorum, 101
nam in Regnis Hispaniæ nulla admittitur derogatio, nec reseruatio beneficiorum patrimonialium, sicut & patronatus laicorum, Gambarus *in tractatu de officio*, *& potest. legati*, *libro* 3. *numer.* 260. Couar. *practicar. capit.* 36. *numer.* 4. *versicul. Similiter.* Nec admittuntur permutationes, † resignatio- 102
nes, nec pensiones, sicuti nec in beneficijs patronatus laici, *l.* 22. *titul.* 3. *libr.* 1. *Recopil.* Auend. *in cap.* 1. *prætor. numer.* 32. *versicul. similiter beneficia patrimonialia*, Salzed. *ad praxim Bernardi Diaz cap.* 54. *numer.* 11. Couar. *dict. capit.* 36. *numer.* 9. *versicul. Ex eadem ratione*, *& numer.* 10. Gonçalez *dict. glossa* 9. §. 1. *à numer.* 28. *cum sequentibus.*

Deinde quia sicut impetrantes litte-
ras Apostolicas † in præiudicium filiorum 103
patrimonialium, & executores earum sunt priuati ipso facto naturalitate horum Regnorum, ita vt extranei ab eis habeantur, priuatique sint similiter ipso facto, & absque alia declaratione temporalitatibus; pariformiter hoc idem dispositum est similiter in impetrantibus litteras Apostolic. in præiudicium iurispatronatus Regij, & laicorum, vt de vtroque casu expressè determinatur *in l.* 25. *titul.* 3. *libro* 1. *Recopilation.* prout superiùs diximus, & mox dicemus *numer.* 106. *& sequentibus.* Ac-
pariter † ob id in vtroque casu retinentur 104
in Senatu litteræ, vt probant dictæ leges Regiæ, & Doctores citati ex identitate rationis, vt expressè ex alijs adnotauimus suprà *cap.* 7. *num.* 62.

Igitur sicut quo ad substantialia idem
æqualiter dispositum reperitur † in benefi- 105
cijs patronatus laici, quod in beneficijs patrimonialibus, & è contra quoad effectum huius recursus, & retentionem, qua versamur; similiter quo ad executionem eandem paritatem debent gaudere, ita vt dispositum *dicta l. Regia* 21. circa sequestrationem fructuum beneficiorum patrimonialium, quæ impetrantur; pariter operare debet in beneficijs iurispatronatus laicorum, non solùm

ex

ex paritate rationis, verùm ex maioritate concurrentis in ijs, quàm in patrimonialibus, quoad exclusionem reseruationis, vt faretur Gonçalez vbi proximè, *numer. 67. & 68.* & à maioritate rationis, valet argumentum, Petrus Surdus *consil. 383. num. 14.* etiam in correctorijs Antoni. Monachus *decisio. 64. numer. 35.* Cæsar Argelius *de legitimo contradict. quæst 2. numer. 204.*

106 Et in terminis † quod pœna priuationis naturalitate, & aliæ impositæ alienigenæ impetranti, & fauorem ad litterarum executionem præstantibus, vt putà priuatio temporalitatum, vt fructuum beneficiorum qui sequestrari iubentur, quando litteræ, quę retineri mandantur ob has causas; executioni sint iam traditæ, de quibus *in l. 26. tit. 3. lib. 1. noui ordinam.* Pariter sint impositæ impetrantibus litteras Apostol. in derogationem iuris Regij patronatus, ac cæterorum laicorum, & similium eadem lege probatur, & in *l. 5. titul. 6. libro 1. noui Regij ordinamenti*; & ex eisdem legibus specialiter hanc illationem adnotauit in terminis Salzedus *in practic. crimina. Canoni. cap. 54. à nu. 17.* & signanter *num. 25.*

Quæ est *l. 25. titul. 3. lib. 1. Recopil.* quæ pariformiter determinat circa executas litteras impetratas in præiudicium patronatus Regij, & laicorum, & filiorum patrimonialium, necnon Magistralium & Doctoralium, aut iuris extrangerij, & æqualiter in omnibus eamdem penam priuationis naturalitate, & temporalibus bonis omnibus, ipso facto, absque alia sententia declaratoria, ibi: *Assi en que no se derogue la preheminencia de nuestro patronato Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero pueda tener beneficios y pensiones en ellos, ni los naturales dellos, por derecho auido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Canongias Magistrales, y Doctorales, &c. Que quando alguna prouision, ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos, ò de qualquiera dellos, ò entredicho, ò cessacion à Diuinis, en execucion de las tales letras, que sobresean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, &c. Sopena de la nuestra merced, y de caer è incurrir los que fueren Perlados y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessaria otra declaracion alguna) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reinos huuieren: y los hazemos agenos y estraños dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos: ni de otra cosa de que los que son naturales pueden y deben gozar, segun las leyes y pracmaticas de nuestros Reinos; y los mandaremos echar dellos, &c.* Quæ postmodum executionem harum pœnarum committit Consilio Regio, & Chancellarijs. Igitur fructus † beneficij 107
non tantum impetrati, sed aliorum obtentorum in hoc Regno sunt sequestrandi; cùm bona temporalia sint, vt in terminis ex alijs plurimis Doctoribus diximus *in tractatu de Regia protectione 1. part. capit. 2. num. 305.*

Et maximè, instante, & vrgente necessitate causata à morte, † aut absentia execu- 108
toris, ex qua deficit iudex, qui possit reponere executionem, & possessionem nulliter, & violenter à se traditam impetranti contra priuilegia, & leges Regias, & omni oppressus destitutus remaneat remedio, & Respublica ob harum litterarum executionem damnum, & scandalum patiatur. Atque sola repositio per eundem executorem facienda tanti sit damni, & periculi medela, & vnicum remedium à nobis scriptum superiùs *capit. 10. à numer. 89. & sequentibus.* Quo consistit Decreti Regij retentionis litterarum executio, effectus, & complementum, ac propterea dùm ipsum deficiat, iustè procedit, & verificatur illa plurimorum Doctorum opinio asserentium, posse Principem ob publicam vtilitatem, & vitandum scandalum, ad manus suas reducere, & sequestrare fructus beneficij, quorum meminimus superiùs hoc *capitul. 10. à numer. 64. & sequentibus, & à numer. 20. & sequentibus.*

Nec etenim aptius alio in casu possunt verificari, & aptari verba instructionis Regiæ Chancellariæ, & arbitrium ei concessum ad imponendum sequestrum in ijs causis, & expediendas quaslibet alias prouisiones Regias necessarias qualitati negotij; quàm in casu præsenti, vt ex eadem instructione apparet *in §. penultimo*, ibi: Despues de vistos los processos, constando por ellos, que lo que se ha traìdo (scilicet litteræ Apostolicæ, de quibus semper loquitur ad retentionem) es contra las leyes, y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los patronazgos è indultos; dense atenta la calidad de los negocios, è inobediencia, las cartas necessarias, assi

para que no vsen de las Bullas, como para sequestrar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes. Y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reino; y acudan con los frutos à aquellos à cuyo fauor se sentenciare: y se den todas las demas prouisiones, que les pareciere que se deben dar, segun la calidad de la causa, para que se cõserue, y guarde de lo que en estos casos por Bulas y leyes del Reino està proueido; quam latiùs adduximus *hoc in tractatu* infrà *2.p.cap.24.nu.58.* quæ verba, & arbitrium nulibi vnquam acomodari possunt, nec aptius congruere quam huic casui & sequestro, quòd qualitas & natura negotij omnino appetit, & necessitas vrgens pro illo instat iuxta tenorem, & dispositionem, *dict. instructionis Regiæ.*

109 Etenim necessitas vrgens legi † non subijcitur, *l. tutor qui reportorium, ff. de admin. tutor. l. vt gradatim. §. 1. de muner. & honor. l. non solum, § fin. de excusat. tutor. l. ali quando, ff. de officio Procon. l. si quis filio, ff. de iniusto testamen. l. 1. C. de ope. lib. l. pro tyronibus, C. de priuileg. domus August. capit. quanto in fin. de consuet. cap. exijt, col 4. in fin. de verborum significe. lib. 6.* elegantissimè Scobar (multis authoritatibus Sacræ Scripturæ comprobans) *de ratiotinijs, cap. 14. à numer.* 10. Et necessitas facit licitum,

110 quòd † aliàs de iure non est licitum, *capit. quod non est licitum in lege necessitas facit licitum, de regulis iur. lib. 6.* Tiraquell. *de pœnis tempo. causa 33. numer 3.* Zeballos *communem contra commun. quæst. fin. numer. 6. tomo 4.* Cardoso *in praxi iudicum, & aduocator. verbo, Necessitas, numer. 2.* Anton. Oliuan. *de iure fisci, capit. 4. numer. 36.* Scobar *de ratiotinijs, capit. 14. numer. 13.* Moneta *de distributio. quotid. part 2. quæstio. 11. num. 38.* Bellet. *disquisit. Cleric. §. 10. numer. 13.* Gratianus *disceptat. forens. tomo 4. capit. 626. numer. 13. & capit. 626. num. 10.* Ioan. Maria Nouar. *quæstio. foren. lib. 1. quæstio. 28. numer. 10. & quæstio. 35. numer. 3.* cum infinitis alijs, prout in hac materia pro iustitia huius recursus abundè consideranimus suprà *capit. 1. §. vnico* per totum.

111 Et ob vitandum scandalum † recedi à iuris Regulis, & multa permitti, quæ aliàs non permitterentur, diximus abundè suprà *cap. 4.* & fere per totum *cap. 1.* & sequentia.

†

CAPVT VNDECIMVM.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ quærella ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente, siue ab vna dumtaxat parte, siue ab vtraque intentatis; an violentiæ cognitio suspendẽda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an vtrumque remedium simul concurrere, & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari.

SVMMARIVM.

REtentionis litterarum Apostolicarum remedium, & quærella violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earũ emissam varijs modis simul concurrere solent in Senatu, num. 1.

Et de exemplis ibidem, & num. 2.

Retentionis, & violentiæ ob negatam delationem appellanti remedia an in finibus, & effectibus sint contraria, num. 3.

Remedia ad inuicem se comminantia cumulari nequeunt, num. 4.

Contraria simul stare nequeunt, num. 5.

Ad propositionem vnius ex contrarijs sequitur remotio alterius, & eius impedit ingressum, num. 6.

Contraria duo in eodem subiecto concurrere nequeunt, num. 7.

Contraria allegans non auditur, num. 8.

Retentionis remedio, & quærella violentiæ ob non delatam appellationem potest vni pars conditionaliter simul vti ante peractam executionem litterarum, num. 9.

Appellatio, & nullitatis oppositio, & si contrariæ, conditionaliter tamen simul valent proponi, num. 10.

Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti eiusdem rescissio, numer. 11.

Ex remedijs conditionaliter, & disiunctiuè intentatis nulla insurgit perplexitas, numer. 12.

Retentionis remedium, & violentiæ querella conditionaliter deductæ simul queunt examinari in Senatu, num. 13.

Retentionis remedium altius requirit examen quærellæ violentiæ, cùm hæc ex actorum inspectione terminetur, num. 14.

Si ex vtriusque remedij simul intentati actis appareat iustam causam retinẽdi litteras, & vim fecisse executorem non deferentem appellationi, super retentione dumtaxat profertur decretum, & de ratione, numer. 15.

Si ex actis vtriusque remedij iniusta detegitur retentionis petitio, iusta autem appellatio, super eius delatione dumtaxat decernit Senatus vim facere executorem non deferentem, num. 16.

Si ex vtriusque remedij actus apparet ab esse causam legitimam retentionis, & quærelam violentiæ perperam propositam super vtroque decernit Senatus negatiuè, num. 17.

Vtrumque remedium, & retentionis, & quærelæ violentiæ simul cumulari potest, etiam nõ conditionaliter, si iam facta fuerit litterarum executio, & de ratione, numer. 18.

Remedia contraria simul cumulantur ad diuersos respectus, numer. 19. & sequentibus.

Maioratus successor, in quem iuris ministerio est translata possessio Ciuiles, & naturalis, omnia remedia possessoria adipiscendæ recuperandæ, & retinendi intenta re potest ad diuersos effectus, num. 20. & 21.

Res eadem potest diuerso iure censeri diuersis respectibus, aut temporibus consideratis, num. 22.

Remedium retentionis, & quærelæ violentiæ peracta iam executionem intentatum tendit ad eundem finem, num. 23.

Remedia contraria ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur, numer. 24.

Ad defensionem cuilibet permittitur contraria allegare, num. 25.

Si ex actis vtriusque remedij facta iam executione litterarum appareat, vtrumque legitime intentatum, super vtroque decernet Senatus affirmatiuè litteras retinẽdas, & executorem deferre, & reponere attentata, num. 25.

Si ex actis reperiat Senatus iustam causam retentionis, & vim non fieri in deneganda appellatione consultiùs erit decernere tantum super retentione omissa declaratione super violentia, & de efficaci ratione num. 27.

Intentatis remedio retentionis, & remedio quærellæ violentiæ ab vtraque parte, quale suspendendum, numer. 28. & sequentibus.

Violentiæ articulo supersedendum erit in Senatu donec causa retentionis examinetur, & de ratione, num. 29.

Quomodocumque concipiatur decretum violentiæ, siue affirmatiuè, siue negatiuè semper est inconueniens executioni decreti retentionis, quando ab vtraque parte vtrumque intentatur remedium, numer 30. & 31.

Per decretum retentionis affirmatiuum totaliter tollitur decretum negatiuum scilicet vim non facere executorem, num. 32.

Et de ratione fundamentali, ibid.

De articulo præiudiciali prius cognoscẽdum erit alio suspenso, num. 33.

Præiudicialia ea sunt, quando vnum tollit aliud, num. 34.

Remedia retentionis, & quærellæ violentiæ, quomodolibet intententur, siue ab vna parte, siue simul, siue successiue semper in articulo violentiæ supersedendum, quousque retentionis examinetur, num. 35.

Si per inspectionem actorum vtriusque remedij ab vtraque parte intentati reperiatur retentioni locum fore, super ea decernit Senatus, nihil tamen super articulo violentiæ, & de ratione, num. 36.

Si ab vtraque parte intentatis remedijs retentionis, & violentiæ retentio iusta non reperitur denegatur, & si iusta reperiatur violentiæ querella vim facere executorem in non deferendo declarat Senatus, num. 37.

Super simultaneis remedijs violentiæ, & retentionis non est necessarium simultaneum decretum, sed singula pro singulis remedijs separatim decernat Senatus, numer. 38.

Declaratur Pater Henriquez in hoc simultaneo remedio terminos praxis, & iuris confundens, num. 39. & 40.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

VT CLARIORA quæ in hoc capite dicenda sunt, reddantur, vtile iudicabo † varia eiusdem exempla præmittere, accidit multoties in Senatu duo hæc remedia diuersimodè concurrere, nam eademmet pars simul & eodem libello eisdem vtitur: quando nempè executor litterarum Apostolicarum procedit in earum executione, vel etiam hac iam paracta, & perfecta, & tùnc legitimus contradictor † (iuxta casuum varietatem, de quibus suprà *capit. præcedenti*, in remedio à *numer. 89.*) comparet, vel opponendo legitimam exceptionem ad impediendam executionem faciendam; vel ad reponendam iam factam, & à non admissione, vel alio quolibet legitimo grauamine appellat, & recurrit ad Senatum per viam violentiæ, vt suæ appellationi deferat, & attentata reponat executor, & tùnc simul, vel etiam ex post facto, proponit, & cumulat articulum, & querelam retentionis earundem Bullarum ex aliqua iusta & legitima causa ex scriptis suprà *cap. 3. cum quatuor sequentibus*, hac *1. part.*

Succedit etiam, quòd dum executor ipse in executione procedit: vna pars grauetur, & ab eo appellationem emittat, & pro delatione recurrat ad Senatum, in quo altera pars comparet, & introducit articulum hunc, & remedium retentionis, circa quorum casuum diuersitatem pluries dubitari vidimus, an simul hæc duo remedia & articuli cumulentur, & vter eorum in cognitione præferatur.

Et inprimis quod simul nequeant ab eadem parte intentari, † & cumulari vrget, quia hæc duo remedia in suis finibus contraria sunt: nam remedium violentiæ ob denegatam appellationem supponit per necesse causæ prosecutionem, & quod executor aut superior exequatur litteras, aut iuxta ordinarias iuris regulas determinet. At retentionis remedium in totum est oppositum, nam ideo inuentum fuit per modum extraordinarium, ne litteræ exequantur, sed potiùs quòd in executione supersedeatur, quousque causa legitima, & à iure aprobata existente Romanus Pontifex consulatur, & de inconuenientijs Reipublicæ obnoxijs informatus de remedio paternali prouideat, iuxta quæ latiùs diximus *capit. 2. & sequentibus suprà hac 1. part.*

Ergo sequitur manifestè, quòd cum duorum remediorum horum fines adinuicem comminentur; † cumulari nequeant, inxta vulgatissimam Bart. doctrinam *in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquirenda possession.* vbi latè prosequitur istas comminationes simul non intentandas, Menochius *de adipiscend. remedio 4. numer. 179.* Molina *de Hispanorum primogenijs, libr. 3. capit. 13. numer. 2.* & alibi passim.

Quia contraria † simul esse non possunt, *l. Mutius, ff. pro socio, l. 1. C. de furtis*, Menochius *de retinenda, remedio 3. numer. 518.* Antonius Monachus Lucensis, *decisio. 25. numer. 6.* Quoniam ad propositionem vnius, sequitur † remotio alterius, & se ad inuicem excludunt, *l. si inter, ff. de exception. rei iudicatæ*, Surdus *decisione 24. numer. 10. & decis. 92. num. 11. & cons. 211. num. 16.*

Quia vnius existentia impedit ingressum alterius, *l. Pomponius, §. sed si is, ff. de procuratoribus, dict. l. si inter me, l. hac verba*, ibi: *Aut dies, aut nox est. ff. de verborum signification. l. nihil interest, §. patronus, ff. de operis liberto. l. si filius emancipatus, ff. de minoribus, l. Clodius, ff. de acquirenda hæreditate, l. 1.* vbi Bald. & Salicet. *C. de furtis*, Bart. *in l. 3. §. ex pluribus numer. 2. & 3. ff. de acquirenda possessione*, Euerardus *in loco à contrarijs, numer.* 10. Molina *de maiorat. libr. 2. capit. 14. à numer. 27.* Surdus *dict. decis. 24. num. 10. & decis. 92. numer. 11. & decis. 211. numer. 16.*

Maximè in eodem † subiecto duo contraria concurrere non possunt, *glos. in l fin. ff. de diuortijs*, Bernardus Diaz *in regula 25.* Alciatus *de præsumptionibus, regula 2. præsumption. 3.* Cesar Angelus *de contradicere legitimo, quæstio. 2. numer. 59.* Franciscus Molinus *de ritu Nuptiarum, libro 1. capitul. 15. numer. 22.* Thomas de Thomasct. *in floribus legum, regula 101.*

Quapropter contraria † allegans non auditur, *l. Titiæ, ff. de condition. & demonstration, l. 1. C. de furtis, l. transactione, C. de transactionibus, capit. imputari. de fide instrumentor. capit. solicitudinem de appellationibus*, Couarruuias *libr. 2. variarum capitul. 2. numer. 2. in fin.* Menochius *de præsumptionibus, libro 2. præsumptione 41. numer. 2.* Cabedus *decisio. 34. numer. 9. part. 1.* Gratianus *decis. 54. num.*

num. 18. Cardoso *in praxi iud. verb. Allegatio. numer. 4.* Marius Antoninus *variarum resolution. libr. 1. resolutione 56. numer. 11.* Antonius Monachus Bononiensis *decisio. 34. numer. 1.* Igitur cum hæc duo remedia adinuicem sint contraria, vt diximus *numer. 3.* pars illa cumulans, illisvè vti volens eodem tempore in Senatu excludendus est, & non audiendus.

9 Hoc ne incidas † inconueniens, distinctè iuxta casuum varietatem per varias conclusiones veritas iudicetur, sit prima conclusio. Eadem pars poterit his simul vti remedijs executione nondum peracta litterarum, conditionaliter nempè, petendo principaliter retentionem earundem litterarum, & casu quo non sit locus retentioni; decernatur, vim facere executorem non deferentem suæ legitimæ appellationi, nec non attentata reponere, quia tunc hæc remedia contraria rectè admittuntur, prout
10 dicimus de appellatione † à sententia, & de eiusdem nullitate, quia appellatio supponit validitatem sententiæ, & per appellationem petitur reuocatio, per nullitatem verò contra, quia ipsam nullam supponit, & ideo non indiget appellatione, ac propterea simul permittitur appellare ab ea, & dicere nullam conditionaliter, dico de nullitate, & si qua est appello. Calderinus *consil. 219. in principio, aliàs 13. de appellationibus*, Ægidius Bellamera *consil. 10. numer. 54.* Cardinalis Tuschus *tom. 2. littera C. conclusio. 1005. numer. 25.* Cardinalis Alexander *in capit. dilecto 63. sub numer. 42. & 43. versicul. Dicite ergo, & numer. 92. versicul. Tertiò modò, de appellationibus*, Couarruuias *practicarum quæstion. capitul. 24. numer. 6. in fin. & versicul. Est igitur, & numer. 7.* Vantius *de nullitat. titul. quos & quibus modi. nullitas, &c. numer. 11. & 12.* iuncto *numer. 9.* Archilis Personal. *in tractatu de adipiscend. possess. sub numer. 338. versicul. Sed ibi, fol. 268.* Contard. *in l. vnica, limitatione 7. numer. 2. versicul. Verùm hìc, C. si de moment. possessione*, plures relati ab Scaccia *tractatu de appellationibus, quæst. 19. remedio 1. conclusion. 3. à numer. 4. & 5.*

11 Quòd procedit † in nullitate cuiuscumque actus, quia potest dici nullus, & conditionaliter, quatenus validus sit proponere aliud remedium simul, Vantius *de nullitate*, vbi proximè *numer. 5. versicul. Principaliter*; vbi reddit exemplum de dicente nullum testamentum, & si est validum, dicit inofficiosum, *& numer. 6. & 7.* de dicente nullum instrumentum ex defectu solemnitatis, & quatenus validum appareat, petat simul illius rescissionem ob lesionem vltra dimidium iusti pretij. Quoniam sic deducta remedia contraria conditionaliter, & disiunctiuè, † seu alternatiuè nulla insurgit 12
perplexitas, aut contrarietas. Vantius ibidem, *numer. 8. versicul. Substinetur*, Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ, libr. 8. capitul. 1. sub numer. 5.* Bartholus *in l. si expressim 19. numer. 9. ff. de appellationibus*; vbi loquitur de nullitate, & restitutione in integrum ita simul petitis, Bald. *in l. edita. 3. numer. 86. quæst. 7. C. de edendo in 2. repetitione*, latiùs prosequitur Scaccia *de appellationibus, quæstio. 19. remedio 1. conclusio. 3. à numer. 5. cum sequentibus.*

Et tunc in decernendo hìc erit effectus, nam cum simul de vtroque † cognoscere po- 13
test, simulque instrui Senatus, Vantius *dict. rubric. quot & quibus modum, numer. 14. versicul. Et nedum*, Vestrius vbi proximè *sub numer. 5.* Scaccia *in dict. conclus. 3. numer. 6.* Nam & si retentionis remedium altius requirat examen; violentiæ autem ex sola inspectione † actorum ab executore 14
gestorum decretum detur; tamen tandem quo ad determinationem simul inspiciuntur vtriusque remedij acta, & si ex eisdem constet retentionis legitima causa, ac pariter violentiam adesse ob non delatam appellationem; tunc dumtaxat dabitur decretum retentionis litterarum, & omnium etiam actorum eius virtute gestorum per executorem, absque determinatione articuli violentiæ, quia erit innanis, & sine effectu, cùm acta omnia † retineantur, imò tunc insur-
geret eiusdem contrarietas, & repugnan- 15
tia ex eodem decreto, nam si litteræ, & acta retinentur, ne amplius illis vtatur impetrans, nec executor procedat, sed potiùs supersedeat interim, quod supplicatio emissa ad Sanctissimum pendet, & quid senserit, declaret nouiter de inconuenientijs, & damnis instructus; quomodo danda est per delationem facultas procedendi, & causam prosequendi, nec coram executore, nec coram superiore? iuxta ea quæ latiùs scripsimus *in capit. antecedente, à num. 89. & seqq. & in §. vnico* per totum.

Si autem reperiatur ex actis, & † vtriusque remedij in iusta causa retentionis, iusta autem & legitima appellatio ab executore, 16

ita

ita declarabitur: *No ha lugar la retencion deſtas Bullas pedida por N. y ſe le entreguen à la parte con los autos de la execucion, para que pueda vſar dellas, y el Iuez executor Apoſtolico, que deſta cauſa conoce, en no otorgar la apelacion interpueſta por dicho N. haze fuerça, otorgue y reponga*, &c. In his namque duobus decretis omnis omnino adeſt vniformitas, & fraternitas, & rectè vt vides, compatiuntur.

17 At verò ſi ex inſpectione omnium actorum tam Tribunalis † ad iuſtitiam retentionis; quàm executoris, pro litterarum executione geſtorum reperiatur, retentioni locum non fore, nec etiam violentiæ in denegata delatione appellationi emiſſæ ab eiuſdem executoris proceſſu, cò quòd non ſit interpoſita à legitimo grauamine; tùnc datur decretum ſuper vtroque remedio negatiuè conceptum: *Que no ha lugar la retencion deſtas Bullas Apoſtolicas, y ſe le entreguen à la parte, para que pueda vſar dellas delante ſu Iuez executor, el qual en no otorgar la apelacion à la parte de dicho N. no haze fuerça, y ſe le remite la cauſa para que proceda en ella*, &c. Et hæc ſimultanea declaratio conuenientior erit, ad euitandam perplexitatem, ſeu potiùs importunitatem litigantis vlterius inſiſtentis pro decreto violentiæ, atque etiam ne ipſe executor percipiat ex decreto retentionis negatiuo, quo litteræ impetranti relaxantur, vt coram eo illis vti valeat, vt hoc ſit intelligendum abſque impedimento appellationis emiſſæ, & recurſus ad Regem intentati. Cùm facilè foret, hoc idem concipere, & decipi videns omiſſionem decreti ſuper articulo violentiæ deductæ, licet vere, & realiter hoc inferri non poſsit, nec ſibi licebit, cum debeat conquieſcere in expeditione proceſſus, & cauſæ principalis interim quod pendet recurſus ad Regem, & articulus violentiæ in Senatu, nec ſuper eo aliquid eſt determinatum ad latè tradita per Nos *in commentarijs de protectione Regia 1. part. capitul 7. per totum*, & articulus retentionis, ab articulo violentiæ ſit omnino ſeparatus, & penitus diuerſus, ita vt determinatio retentionis negatiua nullum pariat præiudicium articulò violentiæ, nec arguat rem iudicatam iuxta doctrinas, de quibus infrà hac 1. *part. capitul. 12. per totum*, & 2. *part. capitul. 13. à numer. 8. & ſequentibus, & in capitul. 8. à numer. 12. & per totum.* Itaque vt omnis ceſſet confuſsio, & æquiuocatio, ſeu quælibet dubitandi ocaſio, commodius erit, & valdè vtile ſimul decernere ſuper articulo retentionis negatiuo, & ſuper articulo violentiæ affirmatiuo, quoties acta vtriuſque remedij intentati ſic dictanerint.

Secunda ſit concluſio, quando † eadem 18
pars vtitur ſimul his duobus remedijs poſt iam factam executionem literarum Apoſtolicarum; tunc audienda erit & admittenda, etiam ſi vtrumque proponat non conditionaliter; ſed principaliter, quia tendunt ad diuerſos reſpectus, & diuerſos fines, ex quibus melius conſequitur effectus decreti retentionis, & eius executio, eniteatur namque inconueniens, & impedimentum latiùs à nobis diſputatum ſuprà *capit. præcedenti, & in §. vnico per totum*, cum peracta iam litterarum executione omnino indigeat repoſitione eiuſdem, ad effectiuam executionem, & conſequendum effectum decreti retentionis dandi à Senatu, vt pro vnico & efficaci remedio adſcripſimus, *dict. capit. præcedenti, a num. 89. cum ſequentibus, & in dict. §. vnico.*

Quare ad diuerſos reſpectus poſſe quem 19
vti, & ſimul † cumulare remedia contraria, probant Ludouiſ. Molin. *de primogenijs, libro 3. capitul. 13. numer. 2. & 3. & numer. 7.* poſt Palatium Rubeum *in l. 45. Tauri, numer. 26.* & Anton. Gomez ibidem *numer. 192.* Tellum Ferdinand. *numer. 45.* Caſtill. *in controuerſia. tom. 3. capitul. 24. à numer. 25. & ſequentibus, & numer. 29.* explicat Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta, tom. 1. capit. 24. numer. 7.* qui loquuntur de ſucceſſore maioratus (in quem ex legis miniſterio translata † eſt poſſeſsio 20
ciuilis, & naturalis) vt nihilominus poſsit ſimul intentare remedium adipiſcendæ, retinendæ, & recuperandæ diuerſis reſpectibus.

Et generaliter quod duo contraria re- 21
media † ſimul cumulantur diuerſis reſpectibus probat Tiraquell. *in tractatu de nobilitat. cap. 28. numer. 13.* Farinacius *in praxi crimin. part. 4. conſil. 30. numer. 62.* Barboſa *axioma. 58. numer. 3. in fin. & numer. 6. in fin.* per Tuſchum *tom. 2. littera C. concluſio. 1005. numer. 2.* Et quod vna & eadem res poteſt † diuerſo iure cenſuri diuer- 22
ſis reſpectibus, vel rationibus, aut etiam temporibus conſideratis, vide multa per Caſtill. *controuerſ. tomo 5. cap. 97. à nu. 29. cum tribus ſequentibus.*

Imò etiam hæc duo remedia † tendunt 23
ad eundem finem, & vtrumque conuenit in effe-

effectu, quoniam decretum retentionis tendit ad impediendam executionem faciendam, ne fact i inducat scandalum, & damnum Reipublicæ. At decretum violentiæ ob non admissam appellationem, ad repositionem executionis, & vt adinuicem se adiubent eadem decreta, & remedia, atque ita in effectu conuenire ambo non est ambigendum hoc respectu attento. Et ad idem coo-
24 perandum duo † contraria remedia conciliantur, ita post alios Barbosa *axioma. 58. numer. 10.* qui *numer. 9.* benè inquit, ad de-
25 fensionem † permitti cuilibet contraria allegare, *capit. nullus pluribus de regul. iur. libr. 6.* Calderinus *consil. 219. versicul. Item proponitur, alias 13. de appellation.* Cardinalis Tuschus *dict. conclus. 1005. numer. 26.*

26 Quo supposito praxis erit † in decreti conceptione, si per inspectionem omnium actorum reperiatur iusta & legitima causa retentionis, ac etiam legitimè fuisse appellatum; Decretum simultaneum super vtroque dandum erit, retineri litteras, & vim fecisse executorem in non delata appellatione, & quod reponat, & tũnc acta executoris in Senatu retinentur simul, quia ad reponedum sufficit sua interlocutio facta de facto, & sine iurisdictione, vt diximus capit. præcedenti ad finem, & tũnc commodius, & sine impedimento aliquo facta repositione, consequitur effectus decreti retentionis, vt latiùs consideranimus in d. cap. præcedenti, & in §. vnico.

Si autem reperiatur per actorum inspectionem (dato decreto retentionis) exe-
27 cutorem vim † non fecisse in denegando delationem appellationi; consultius arbitror, super eo non declaraturũ Senatum, cùm forte tũnc à principio pars opressa negligens non proposuerit legitimam causam, & exceptionem coram executore, ex qua oriretur legitimum grauamen, à quo licitè potuisset appellare, quæ tamen postmodum decreto retentionis dato in Senatu, poterit saltem opponere coram executore, & deducere eandem causam, qua legitimè motus fuit Senatus ad dandum Decretum retentionis, quæ non admissa per executorem iustissima erit ad appellandum ab eo, & inde obtinendum indubiè Decretum delationis à Senatu, vt latiùs probauimus capit. antecedenti *à numer. 93. versicul. Certi namque iuris est*, & à principio remedij ibi appositi, *à numer. 89.* & quæ in toto eo diximus, huic articulo omnino & directè conueniunt, & pro iustificatione huius grauaminis ad obtinendam repositionem, & iustificandam appellationem poterit pars, seu Regius Fiscalis vti eodem Senatus decreto retentionis coram executore, cui omnino stare debere probauimus ibidem à *num. 136. cum sequentibus, versicul. Notare etiam debes.* De cæteris autem decretis quæ in hoc articulo possunt iuxta casuum varietatem dari, & concipi; petes à conclusione præcedenti seruata identitatis ratione, atque æquali applicatione, quæ procedit, quando ab eadem parte vtrumque remedium intentatur ante litterarum Apostolicarum executionẽ factam.

Tertia erit conclusio, si non ab eadem 28
met parte hæc diuersa remedia † sint intentata simul, sed ab vtraque putâ, quòd altera ab executoris grauamine appellauerit, & pro delatione negata in Senatu conqueratur: altera verò petat retentionem litterarum Apostolicarum, vel etiam è conuerso, intentato iam, & pendente retentionis remedio ab vna parte, postea superueniat articulus violentiæ ob negatam delationem appellationi ab aduersario introductus in Senatu, tũnc duo examinanda nobis se se offerunt; quòd prius remedium cognoscendum & examinandum, altero suspenso, secundùm, quomodo decreta concipienda in vtroque.

Ad primum (& hoc commune est vtrique casui scilicet, siue hæc duo remedia in- 29
tententur † ab ambabus partibus, siue ab vna duntaxat vt ex dicendis apparebit) tũnc resolutiuè dicendum venit, quod in articulo violentiæ omnino supersedendum erit, quousque causa retentionis examinetur, quoniam est eidem penitus præiudiciale Bullarum retentionis Decretum affirmatiuè concipiendum. Tũm quia si declaratur forte in Senatu vim non facere Iudicem in denegata delatione appellationi, & sibi causa remittitur; supponitur directè contrarium fini, qui speratur & prætenditur per retentionis cognitionem, quæ directè tendit ad impediendam, & suspendendam litterarum Apostolicarum executionem, cognitionem, & processum.

Quòd etiam procedit, & habet locum; 30
quando in Senatu datur decretum † violen-
tiæ primi generis, affirmatiuum nempè, vim facit, deferat, & reponat, quoniam ex eo decreto relaxantur impedimenta, & permittitur parti, vt coram superiore ad quem appellauerat, possit causam prosequi, vel ea

ne-

neglente id licitum est aduersario suo, ex quolibet itaque peruenire potest ad executionem litterarum effectiuam, quo supposito quomodocumque concipiatur decretum violentiæ in Senatu, siue affirmatiuè, siue negatiuè, semper infertur præiudicium & repugnantia intentioni, & fini retentionis litterarum, ac decreto postmodum affirmatiuè laturo super ea. Qua propter semper in articulo violẽtiæ quomodolibet, & à quouis introducto supersedendum erit, quousque retentionis articulus finiatur.

31 Tùm etiam quoniam per decreta † violentiæ huiusmodi, siue negatiuè, siue affirmatiuè concepta cum causa executionis, coram alterutro iudice sit perficienda, oritur magnum & ineuitabile inconueniens ex eo ortum (vt diximus) quòd peracta executione litterarum, directè non possit sortiri effectum decretum retentionis, postea obtentum. Quia Senatus non potest pro executione istius sui decreti rescindere, reponere & reuocare semel factam litterarum executionem, vt abundè resoluimus pro veriori, & securiori doctrina suprà in capit. præcedenti per totum, & in §. vnico per totum.

Et sic per nəcesse fatendum erit, quòd
32 prius de retentione litterarum † tractandum, & definiendum, quoniam per decretum retentionis affirmatiuum totaliter tollitur decretum violentiæ negatiuum, nempè vim non facere executorem, & sibi causam remittendam, quia cum illius retentionis virtute omnia acta obseruantur in Senatu, & omnino executor impediatur procedere, & executionem perficere; fruitratoria redderetur cognitio violentiæ, & de nihilo seruiret vim non facere declaratio. Ideòque semper in horum remediorum concursu cognitio retentionis vti prejudicialis præferenda erit.

Notissimum est siquidem in iure, prius
33 de articulo † præiudiciali cognoscendum, & in alio articulo supersedendum, Magonius *decisio. Lucens. 37. numer. 5. & 6.* Lancelot. *de attentatis 2. part. capitul. 12. ampliation. 19.* & latiùs Marius Giurba *decisio. 36. à numer. 13. & sequentibus.* Muscatellus *prax. ciuil. part. 5. gloss. reseruatis, numer. 42.* Giurba *decisio. 33. numer. 7. §. præiudiciales instit. de action. capit. tuam. de ordin. cognition.* Cardinalis Tuschus *littera. P. conclusio. 392. num. 1.* Crauetta *consil. 180.* & Nos latissimè *de Regia protectione 2. part. capit. fin. 18. per totum,* vbi multa cumulauimus, nouissimè etiam videndus Dom. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus Consilij Regij Fiscalis *in decis. Granatensi, disputatio. 8. à num. 27. cum sequentibus.*

Præiudicialia ea sunt, † quæ ad actum 34
deducta, vnum tollit aliud, Bald. *cons. 275. volumin. 5. & in l. per minorem, ff. de iudicijs.* sequitur Decianus *consilio 16. numer. 17. volumin. 1.* Crauetta *consil. 79. numer. 7.* Castrens. *consil. 282. column. 3. volumin. 1.* Riminaldus Iunior. *consil. 747. numer. 132.* Tuschus *dicta conclusio. 392. numer. 6.* Giurba *decisio. 33. numer. 8.* & probata exceptione prejudiciali infert præiudicium in principale, Rea vbi suprà *dict. disputatio. 8. num. 29.* Igitur articulus violentiæ suspendendus erit, quousque causa retentionis examinetur.

Ex quibus necessario infertur, † quòd 35
siue ista duo remedia proponantur ab vtraque parte, siue ab vna tantum, siue eodem contextu, siue successiuè vnum post aliud diuersis temporibus, altero iam pendente: semper ex identitate, & paritate rationis idem dicendum erit, quod hactenus firmauimus, vt scilicet, in remedio violentiæ ob non delatam appellationsm sit supersedendum, quousque examinetur articulus super causa iusta retentionis litterarum.

Ad secundùm (de quo suprà in hac tertia conclusione, *numer. 28.* Quomodo scilicet sint concipienda † decreta in concursu 36
remedij vtriusque) dicendum erit, quòd post inspectionem omnium actorum, dandum erit decretum super vtroque remedio deducto, ita tamen vt si inueniatur iusta causa retentionis, nihil omnino decernatur super articulo violentiæ ab altera parte intentato, puta impetrante, quia cum omnia acta retineantur in Senatu, & deneguetur, vel impediatur executio suarum litterarum; nihil remanet agendum, nec prosequendum circa earum executionem, & cognitionem, vt superius diximus *à numer. 13. & sequentibus.* Si autem ab altera parte simul fuerit vtrumque remedium intẽtatum decreta danda sunt, prout latiùs deduximus in prima & secunda conclusione.

Si autem (retentio priori casu, nempè vtroque remedio ab vtraque parte intentato) ita vt retentio litterarum † denegetur, tùnc poterit liberè Senatus declarare super articulo violentiæ ab impetrante deducto, quia ex eò quòd litteræ non retinen- 37

tur,

tur, liberè debet currere causa executionis iuxta suos iuris tramites. Et sic decretum violentiæ siue affirmatiuum, siue negatiuum pronuntiandum erit, prout ex processu per delegatum iudicem fabricato apparuerit.

38 Quòd autem in prædict s † conclusionibus diximus de simultanea determinatione vtriusque remedij; non intelligas præcisè procedere; sed facultatiuè tantum ex ijs quæ suprà *numer. 17.* quoniam pro singulis remedijs singula diuisim dari possunt decreta in Senatu, seruata semper tamen gradus, & titulorum prærogatiua iuxta adducta in hac conclusione, & cum attentione semper ad ea quæ annotauimus in omnibus, ne fortè perueniamus ad inconueniens difficilis remedij, ita vt retentionis decreti impediatur executio, vt pluries diximus.

Ex his quæ hactenus in hoc capit. diximus; facilius intelliges, quòd † sub verbo-
39 rum involucro, ac iuris terminorum confusione maxima scriptum reliquit Pater Henriquez *libro 2. de Pontific. claue, capit. 18. §. 2.* in hæc: Interdum data Romæ sententia etiam trina à Iudice Apostolico fulminato processu, committitur executio in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, vt si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra ius tertij legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras, vt mittat in possessionem eum, qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.

40 Quem Doctorem omnino † reduces ad terminos huius Capituli apositos, & non aliter, necnon, & ad terminos capituli præcedentis, quibus diximus accuratè, quando, & quomodo sit vtendum vtroque remedio, tam recursus per viam violentiæ ob non delatam iustam appellationem ab executore litterarum Apostolicarum in earum executione procedente, quàm remedio retentionis earundum litterarum, simul & semel diuissim vel separatim ad finem nempè, & effectum consequendi repositionem peractæ litterarum executionis, & possessionis earum vigore traditæ mediante decreto violentiæ Senatus, quo decernet, executorem vim fecisse, atque reponere debere, vt liberè, & absque impedimento possit decretum retentionis litterarum consequi plenarium effectum, vt capit. antecedente diximus à *num. 89. vsque ad finem, & in §. vnico per totum*; vt ibidem annotauimus remissiuè, quem etiam Henriquez aliter explicuimus suprà *capit. 7. ante finem, à numer. 68. versic. Et hoc est quod voluit dicere.* Sed præsens expositio, declaratio, & inteligentia ad ipsum Autorem magis consonans est, & aptior naturæ negotij, quo ipse, & Nos versamur, quia revera si simpliciter prout loquitur, & prout iacent eius verba scripta, & prolata, eum intelligamus, certè omnibus huius materiæ principijs disonant, & eius termini confunduntur contra veram praxim, & tribunalium stylum.

Sed nè in tàm profundum labyrinthum hunc Authorem mittamus, qui reuera hanc iuris subtilitatem non caluit, dicendum erit, eiusdem intentionem non fuisse, loqui de vtroque remedio simul cumulato, & intentato per opressum, sed de vtroque loquutus fuit, quando altero tantùm separatim vtitur oppressus, solùm ad finem demonstrandi quodlibet eorum posse per eum intentari: prout clarè indicant eius verba, ibi: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.* Itaque illa dictio, *Aut*, inter vtrumque remedium posita clarè monstrat diuersitatem vtriusque, nempè quando vno, vel altero vsus fuit oppressus, quid à Senatu consequi poterit: non tamen quando vtroque simul vtitur, & sic Pater Henriquez solũ insequutus fuit, & scripsit praxim vsitatam horum recursuum, qui licet apertè sentiat, duo hęc remedia (nempè pro tollenda violentia ob non delatam appellationem ab executore Apostolico interiectam, & pro retinendis litteris) opresso competere; nihil tamen insinuauit, an possint simul intentari, & eodem tempore concurrere, quòd Nos hoc capit. accuratè examinauimus, in quo & in capit. 10. cum §. vnico, abundè scripsimus de effectibus huius concursus tam respectu cognitionis, quam respectu executionis decretum vtriusque remedij.

Aliud etiam an notandum erit in ipso Au-

Authore, & corrigendum in illis verbis: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios.* Ex quibus dicere, & insinuare videtur appellationem ab executore præfato interponendam ad Senatum, dùm loquitur de admissione per Iudices Regios: voluit enim dicere, quod si appellationi emissæ ab executore litterarum Apostolicarum ad eius superiorem non fuerit per executorem delatum, opressus recurrens ad Senatum obtinebit decretum violentiæ, *Que la otorgue, y reponga lo hecho*, &c. quòd admissionem appellationis vocauit Henriquez cum legitima fit, & admissione, seu delatione digna eo in casu. Nec enim mirum erit, vt quilibet etiam quamtumuis grandis Theologus pecet in terminis iurisprudentiæ, prout ceteri ferè omnes, qui in ea se intromitere volunt; similem defectum patiuntur iuris terminos confundentes.

CAPVT DVODECIMVM.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex vna causa res iudicata obtenta, an ei obstet denùo iterum agenti ex alia, tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosecuta.

Vbi accuratè, an condemnatus vti Prælatus, administrator, vel maioratus possessor, possit insuper iure proprio executorialium executionem impedire.

SVMMARIVM.

AD retentionem Bullarum fundandam causæ legitimæ requiruntur, & quales legitimæ sint remissiuè, num. 1.

In retentione sucumbenti ex vna causa deducta in Senatu, an ei obstet res iudicata postea iterum agenti ex alia noua tùnc non deducta, num. 2. & seqq.

Agens ex vna causa falsa, & iniusta non obtinet ex alia vera, etiam tùnc existente, num. 3.

Agentem ad nullitatem generaliter nulla expressa causa sibi præiudicare in cæteris vna prosequuta tantum, qui dixerint, numer. 4.

In retentionis recursu succumbentem ex vna causa deducta, & prosequuta posse iterum ex alia etiam tunc existente nouiter retentionis remedium intentare, vt veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author. num. 5.

Prosequutio ex vno capite non tollit aliud, licet omnia à principio deduxerit actor iuxta Rottam, num. 6.

Qui vna via omissa aliam agreditur, non teneri ad refectionem expensarum passim seruat Rotta, num. 7. & num. 9.

Prosequutio ex vna actione non impedit quominus ad aliam possit conuolari, numer. 8.

Agenti ex vna causa, & prosequuta non obstat res iudicata, quominus ex alia diuersa vlterius agere queat, num. 10.

Res iudicata legitimè obtenta contra possessorem maioratus successori in eo, aut indignitate nocet. num. 11.

Successori in maioratu non nocet res iudicata contra prædecessorem quando venit ex iure proprio, & ex causa diuersa à iure maioratus, num. 12.

Sententia lata contra defunctum non nocet hæredi, qui ex alio iure, quam defuncti venit. num. 13.

Successor regulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio iure quam hæreditario, nisi fuerit citatus, numer. 14.

Probationes contra Authorem non nocent maioratus successori, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi præiudicauit, numer. 15.

Administrator Ecclesiæ, aut possessor maioratus, seu tutor tamquam tales citati, & condemnati nomine, & iure administrationis impediunt executionem ex iure suo proprio personali, num. 16.

Restitutio in integrum denegata ex vna causa iterum potest peti ex alia diuersa tunc existente, num. 17.

Res iudicata vt obstet, tres requiruntur identitates copulatiuè, causæ, personarum, & rerum, num. 18.

Res iudicata non extendit vires suas vltra personas, res, & causas, seu iura in ea comprehensa, num. 19.

Res iudicata vt obstat sufficit, quòd identitas sit verè, vel interpretatiuè, numer. 20.

Eadem res interpretatiuè dicitur, quando inter easdem personas eadem quæstio renouatur, etsi de alia reperitus diuersa, num. 21. vbi de exemplis.

Actio & si sit diuersa, si idem sit medium concludendi rei iudicatæ obstat exceptio, num. 22.

Res iudicata obstat licet ad rem diuersam, si tamen ex eodem fonte, & origine iterum petatur, num. 23.

Retentionem litterarum petenti ex vna causa, & succumbenti non obest res iudicata, quominus iterum ex alia separata, & diuersa retentionem intentare possit, prout in facti contingentia obtinuit Author in hoc Consilio Supremo, numer. 24.

Agens ex causa falsa non obtinet in eodem iuditio ex alia vera, & si tùnc existente, in alio tamen iudicio nouiter intentata obtinebit, num. 25.

Restringens se ad potestatem inualidam non substinet actum ex valida tùnc sibi competente, ibidem.

Marius Giurba, dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem vnam causam tantum sibi in cæteris præiudicare; reprobatur, & Tuschus quem pro se allegat contrarium tenet, num. 26. & sequentibus.

Intentans vnam nullitatem, & succumbens non prohibetur aliam nullitatem intentare, num. 27.

Res iudicata non præiudicat quoad omnia deducta in iudicio, si solum alia sint prosequuta, num. 28.

Et de exemplo, num. 29.

Plura deducens in iudicio, si aliqua tantum malitiosè prosequatur ratione doli sibi præiudicat in omnibus, num. 30.

AD FVNDANDAM retentionem Bullarum causam legitimam † esse necessariam, in genere resolui mus suprà *hac 1. part. capit. 3.* quas autem legitimas fore *in cap. 4.* & duobus sequentibus abundè examinauimus, & alios similes casus sub regularum ratione comprehensos firmauimus *c. 9.* nunc tractandũ, si ex aliqua fuerit in Senatu causa † Bullarum petita retentio, & tanquam minus legitima succumbat petitor; si poterit postmodum ex alia diuersa causa nondum deducta, vel si deducta nõ tamen fuerit prosequta, an sit excludendus, & illi hoc salubre denegandum remedium, pluries dubitatum vidi, & de eo consultus.

1

2

Et videtur quod illi alia ex causa agenti tùnc existente, obstet rei iudicatæ † exceptio: generalis etenim est & constans propositio, quòd agens ex vna causa falsa, quæ caret iure, & iustitia, non potest obtinere ex alia, etiam vera, & iuridica tùnc temporis existente, ita post Romanum, Marant. Tiraquell. & quam plurimos alios Doctores firmauimus *de Regia protectione 4. part. cap. 8. à numer. 270. & sequentibus*, & sup. quibus adde Rottæ Romanæ *decis. 100. in nouissimis p. 2. ex num. 1. vers. Quam ad num. 7.* quam ad litteram adducit Castillo *controuer. tom. 5. cap. 93. sub numer. 16.* Mascard. *de probationibus, conclus. 580. numer. 2.* Straca. *de assecuration. glos. 29. num. 4.* Roman. *consil. 446 col. 1.* Intrigol. *decis. 10. num. 2.* Ergo idem dicendum erit in nostro casu, vt nullatenus possit de nouò admitti ad Bullarum retentionis postulationem & cognitionem, & adhoc remedium nouiter intentandum ex alia causa quantocumque diuersa & legitima, si eadem extiterit à principio, si tamen illiam deducere ommisit, nec ex ea debet obtinere. 3

Secundò fortiùs & indiuidualiter † probatur ex Bartholi doctrina in *l. si expressim. in fin. ff. de appellationibus, & in l. 1. numer. 19. C. quando prouocare non est necesse*, qua nos docet; quòd si simpliciter & in genere de nullitate fuit dictum nulla expressa causa, tùnc si vnam dumtaxat prosequutus est actor, præiudicat sibi in omnibus, vt ad aliam nullitatem, ex alio capite reddire non possit, quem sequutus est Marius Giurba *decision. 20. numer. 8.* vbi ad idem allegat Castrens. *consil. 232. versicul. Vnum advertendum, volumin. 1.* Abbat. *consil. 97. numer. 2. libro 1.* Tuschum *tomo 5. littera N. conclusio. 149. numer. 9. & tomo 6. littera R. conclus. 268. numer. 19.* Ergo semel excluſsus à remedio hoc retentionis ex vna causa, quæ illegitima iudicata fuit in Senatu; ex alia diuersa denuò vti vlterius non poterit, etiam si illam expresse non deduxerit, sed genericè quantumuis illam non fuisset prosecutus. 4

Contrariam tamen sententiam & opinem semper de iure † veriſſimam dixi, & non semel consului, imò hoc vtens remedio retentionis ex vna causa, & succumbens 5

in ea, posit liberè ex alia tùnc existente (& etiam si simul deducta fuisset non tamen prosecuta, nec de ea specialiter cognitum, nec agitatum) iterum ad Senatum recurrere pro litterarum earumdem retentione, ita vt nec ei obstet rei iudicatæ obtentæ exceptio super causa sola specialiter prosecuta, prout pluries determinasse Rottam reperio, vt per Seraphinum *in decisio. 630. num. 5.* ibi: Nec
6 obstat quod à principio † intentatum fuerit remedium quorum bonorum, & in eo succubuerit, quia (vt dictum est) omne ius censetur deductum à principio, nec prosecutio ex vno capite tollit aliud, &c. Rotta per Alexand. Ludouis. *decis. 488. num. 1. & sequentibus*; vbi expresse fuit dicta decisio Seraphini approbata, in hæc: Non obstat, quod Ruffus ab initio petierit tanquam socius; quia postea declarauit, se velle consequi tanquam creditorem, & stante commissione, in qua ab initio omne ius suum censetur deduxisse; prosecutio ex vno capite non tollit aliud, vt cen fuit Rotta *in vna Cruciensi bonorum 17. Iunij 1583. coram bonæ memor. Cardinal. Seraphin.* Vbi etiam fuit dictum, Rottam pas-
7 sim seruare † vt ille qui omissa vna via, aliam aggreditur, non teneatur ad refectionem expensarum, & quod Ruffus potuerit hoc facere, fuit particulari decisione resolutum, &c. Quæ doctrina probatur ex pluribus Doctoribus infra ad responsionem secundi argumenti *à numer. 26. & sequentibus.*

Et vlterius determinauit in his terminis eadem Rotta, testè eodem Alexandro Ludouisio *decisio. 270. numer. 3.* ibi: Rur-
8 sus non applicatur † regula, *l. quod in heredem, §. eligere, ff. de tributaria actione*, quia monitorium non est restrictum ad causam societatis propter clausulam (*ius & iustitiam ministrari, omni meliori modo*) & alias, prout in processu, quo casu censetur omne ius à principio deductum, & prosecutio ex vna actione non impedit, quominus ad aliam possit conuolari, vt fuit latè deductum in illa Romana donationis 50. *mil. 29. Martij & 30. Iunij 1574. coram felicis recordatio. Clement. 8.* vltra quod fuit postea obtenta commissio, cum clausula (*quam & quas*) ex qua apparet quod non se arctauerit, vt fuit dictum in dictis decisionibus, & propterea stante huiusmodi commissione, & quando fuit omne ius deductum, Rotta passim obseruat, quod ille, qui omissa vna via aliam
9 aggreditur; non tenetur † ad refectionē expensarum, vt in vna *Cruciensi bonorum 17. Iulij 1583.* coram illustrissimo Cardinale Seraphino, &c. Quæ decisiones ad propositum mirabiles sunt, & in hac vltima Beltraminus *in annotatione 1. numer. 11.* Adijcit aliàs decisiones Rotæ; in quibus idem fuisse dictum, vt in Hispalens. & Cordouens. *præstimoniorum 27. Februarij, & 7. Aprilis 1606.* coram bonæ mem. Ditta. & ipse Oliberius *in dict. decisio.* 488. *littera. A.* adducit aliam decisionem concordantem.

Et quod agens ex vna causa in iudicium proposita, & prosecuta; minimè † impe- 10
diatur postmodum ex alia diuersa vlterius agere, ita vt ei non possit rei iudicatæ exceptio obstare, Antonius Gabriel. *communium opinion. lib. 2. titul. de actionibus, conclus. 2. limitat. 3. numer. 17.* Petrus Surdus *consil. 139. à numer. 6. tom. 1.* & post alios latiùs tractauimus *in tractatu de Regia protectione 4. part. capit. 3. a numer. 200. cum multis sequentibus*, & est text. *in l. 2. & in l. si mater, §. eadem, ff. de exception. rei iudicatæ*; & quod exceptio rei iudicatæ non noceat agenti ex alia causa, est textus *in capit. fin.* vbi Doctores *de causa possessio. & proprietat. text. in l. legitimam, l. Lucius, l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis, l. neque, C. ad exhibendum, l. si quis cum totum, l. si is qui, & l. fin ff. de exceptione rei iudicatæ, cap. aduersario, de exceptio.* Cardoso *in summa praxi. iudi. verbo, Exceptio. num.* 20. Quare quando iste recurrat iterum ad Senatum pro obtinenda retentione litterarum ex noua alia & diuersa causa, admitti omnino debet.

Et comprobatur, quoniam quando hæ- 11
res condemnati, aut successor † indignitate, aut maioratu (quibus indubie nocet res iudicata legitimè obtenta contra possessorem, vt & Nos alibi latè diximus) vult denuo agere alio diuerso iure & causa; omnino admittendus erit, nec eum † excludit rei iu- 12
dicatæ exceptio, sicut post alios obseruauit Mieres *de maioratu 4. p. quæst. 14. num. 11.* quem sequitur Castillo *controuer. tom. 6 capitul. 157. numer. 29.* & Sarmiento *in l. vnum ex familia, §. si de falcidia, numer. 4.* in hæc: *Et in omnibus his speciebus sententia lata cum vno alijs nocebit, scilicet ijs qui media illa persona, quæ est condemnata, succedere velint: si verò non † ex iure illo com-* 13
muni sententia non nocebit, vt in l. cum quæritur, & in l. & an eadem, ff. de exception. rei iudicat. Ideò potest constitui regula, si citra causam maioratus sententia non noceret illi, qui alio iure venit, multo minus in causa maioratus nocebit, nec enim sententia

lata

lata cum defuncto nocet hæredi, qui ex alio iure quàm defuncti venit, &c.

Idem quoque probat Rotta teste Hercu
13 les Marescoto † *variarum resolutionum, libr. 2. capit. 121. numer. 4. 5. & 6.* & alij Doctores ab eo citati in hæc: Similiter successor licet executionem sententiæ latæ contra eius Authorem regulariter non impediat, *l. hæres absens, & l. si ijs, ff. de iudicijs*; impedit tamen si succedat alio iure, quàm hæreditario, putâ maioratus, nisi in discu-
14 tione causæ fuerit † citatus, saltim per proclamationem, cùm hoc casu ipsum non afficiant sententia, & res iudicata, Barthol. *in l. 1. ff. de pignoribus*, tenuit Rotta *in illa Hispalens. decimarum de Villalva 18. Iunij 1582. coram Cantrucio & in Calagurritana panis. 10. Nouembris 1597. coram Cardinal. Seraphin.* In qua hæc materia
15 fuit ventilata, & fuit † dictum, probationes contra Authorem factas non nocere successori in maioratu, nisi in prosecutione litis fuerit citatus, vel aliquos actus fecerit, per quos sibi prę iudicauerit, &c.

Quibus consonat mirabillis illa doctri-
16 na aureis † litteris perpetuò firmanda, à nobis accuratè fundata, *in tractatu de Regia protectione 4. part. capitul. 8. à numer. 274.* qua diximus; administratorem Ecclesiæ, dignitatis, hospitalis, aut maioratus, seu etiam tutorem conuentum, & condemnatum nomine, & ex iure Ecclesiæ, dignitatis seu administrationis, &c. Posse postmodum idem mouere iudicium ex iure, & interesse proprio suę personæ, & ex causa diuersa, absque eò quòd ei possit obstare exceptio rei iudicatæ, vt latiùs ibi probauimus post alios Doctores, & Rottæ decisionem, quibus adde Coccinum *decisio. 357. numer. 2.* Martam *de clausulis 11. numer. 4.* vbi plures Doctores citat pro hac singulari doctrina, & est mirabilis illa Tiraquelli, quam refert & sequitur in proposito Seraphinus *decisio. 1058. ad finem & per totam*, & ipse *decisio. 304. per totam*, plurimos Doctores pro hac allegat Iacobus Cancerius *variar. resolutionem, libro 3. capit. 17. de sentent. & earum executio. à numer. 546. cum sequentibus* (licet ipse ab ea temerè discedat) & nostram hanc doctrinam pluribus alijs corroborabis, quas mirabiles, & per varia exempla congesimus infrà *2. p. cap. 15. à num. 28. cum multis sequentibus, vers. Eandem rationem, qua vtitur Rotta*, & sursum *à num. 14. & seqq. vers. Quod quidem decretum*; vbi mirabilis adducitur Rottæ decisio, & vide per totum caput.

Et cum Baldo *in capit. 1. §. ad hoc. de pace iurament. firman. numer. 14. & consil. 159. numer. 5. lib. 3.* Ludouic. Saua. *respons. 2. numer. 12.* Anna. *consil. 122. numer. 16. lib. 2.* Vincen. de Franch. *decis. 138.* nostram resolutionem sequitur D. Ioan. de la Rea *in decision. Granatens. disputat. 35. num. 40.* qui rectè in proposito ponderat. *l. si ex patronis. 10. § 1. ff. de boni. liberto.* Sed meliorem text. allego. singularissimum valdè *in l. si filius 42. §. 1. ff. de bonis libertor.* ibi: *Ei qui alio iure venit, quam eo, quòd amissit, non nocet id, quod perdidit, sed prodest id quod habet. Sic edictum est patrono, eidemque patroni filio non obesse, quod quasi patronus deliquit, sicut patroni filius venire possit*, iuncta *l. & an eadem, ff. de exceptio. rei iudicat. & l. si mater, §. eandem. eodem titul.* ibi: *Alia enim causa fuit prioris dominij, hæc noua, nunc accessit. Itaque adquisitum postea dominium aliam causam facit*, &c.

Supradictis etiam conuenit, quòd licet restitutio in integrum † semel negata fue- 17
rit à iudice, iterum potest peti ex noua, & diuersa causa tùnc quantumvis existente, sed ea non deducta, neque de ea cognitum fuerit, latè probat Sforcia Oddi. *in tractatu de restitutione 1. part. quæstion. 16. articul. 5. & 6. & articul. 9.* quem videò omnino.

Et horum omnium vna est ratio, quòd ad hoc vt obstet exceptio rei iudicatę, trium copulatiuè requiritur † concursus, nempè 18
identitas causę, identitas personarum, & identitas rerum, vt scilicet eadem sit causa petendi, & eademmet causa petatur, & eædem sint personæ, aliàs exceptio ipsa non poterit obstare denuò agenti text. *in l. cum quæritur cum duabus sequentibus, ff. de exceptione rei iudicat. text. in capit. fin. de exception. libr. 6.* quæ iura exornantur ex communi plurimorum Doctorum, prout latissimè Petrus Surdus *in consil. 114. numer. 21. & consil. 165. numer. 11. & in consil. 173. numer. 83. lib. 1. & in consil. 312. numer. 1. libr. 3. & ipse in tractatu de alimentis, titul. 1. quæst. 126. numer. 2.* Fabius Anna *in cons. 17. numer. 1. & cons. 99. num. 1.* Instrigol. *decis. 3. numer. 157. lib. 3.* Andreas Gaillius *lib. 1. obseruat. 70. numer. 17.* Lanarius *in consil. 69. numer. 19.* Caball. *in consilio 84. numer. 1.* videndus *decisio. 95.* Tuschus *tomo 3. litter. E. conclusio. 384. per totam, & tom. 7. littera S. conclusio. 175.* Castillo *controuersiarum tom. 5. capitul. 104. à numer. 25.* quem omnino vide

Vincentius de Franchis *decis.* 289. Petrus Barbosſa *in l. diuortio, §. final, numer. 62. ff. soluto matrimonio*, Marius Giurba *decisio. 20. numer. 1.* Gratianus *disceptatio forensib. tomo 3. capit. 445. num. 11.* vbi etiam, quod exceptio rei iudicatæ obstat, quando concurrunt illæ tres identitates, videlicet idem corpus, & quantitas petita, idem ius & causa petendi, & eadem conditio personarum, benè & eleganter Franciscus Duarenus *ad titulum, ff. de exceptio. rei iud. capitul. 1. & quatuor sequentibus.* Singulas identitates exornat Hugo Donellus *commentario. libro 22. capitul. 5. de exceptione rei iudic. quibus aduersus quos, qua de re competat, fol.* 1241. Scaccia *de sententia & re iudicata, glossa 14. quæstio. 2. numer. 9.* Vbi
19 explicat, quòd res iudicata, quæ † imponit vltimum finem liti, non extendit vires suas vltra personas, res, & causas, seu iura comprehensa in sententia & re iudicata, & ideò ad hoc, vt res iudicata obstet liti, quæ postea mouetur, requiruntur tria; primùm, quòd petatur idem corpus, seu eadem quantitas; secundùm quod sit idē ius, siue eadem causa petendi; tertiùm quod eadem sit conditio personarum. Quarè semper quod succumbens in remedio retentionis litterarum Apostolic. ex vna causa deducta, & prosequuta voluerit denuò iterum eo vti ex noua causa, illarum retentionem obtinebit in Senatu.

Vnum tamen vtile valdè notare debes,
20 quòd adhunc effectum † vt obstet exceptio rei iudicatæ; sufficit ad identitatē horū triū, quòd vel sit verè, vel interpretatiuè idem *gloss. in l. & an eandem, verbo, Concurrunt*, vbi Barthol. *§. 1. ff. de exceptio. rei iudicatæ*, Angelus *in dict. l. cum quæritur*, Lanarius *consil. 34. numer. 15. & consil 65. numer. 5.* Ponte *consil. 49. numer. 4. consil. 62. numer. 36.* Taschus *litter. E. conclusio. 384. num. 33.* Petrus Surdus *consil. 312. numer. 26.* Anna. *consil. 53. numer. 27. & consil. 99. numer. 1.* Socinus *consil. 18. numer. 44. volum. 1.* Cornacius *decis. 70. numer 8* Castillo *controuers. tom. 5. cap. 104. num. 26.* Giurba *decis. 20. sub num. 1.*

Interpretatiuè autem eadem res dicitur,
21 quando inter easdem † personas eadem quæstio, quæ decisa est; renouatur, & si de alia re penitus diuersa tractetur, text. *in d. l. Iulianus, ff. de exceptio. rei indica.* Vbi si quis egit petitione hereditatis ad vnam rem; & succubuit, si postea cum eodem velit eadem actione de tota hæreditate agere, rei iudicatæ exceptione repellitur, confert *l. si quis cum totum, versicul. Et generaliter, ff. eodem.* Vbi petens debitum ab hæreditario debitore, si succubuerit, eò quòd non sit hæres, & inde ab eodem hæreditatem petat, rei iudicatæ re pellitur exceptione, Ponte *consil. 62. numer. 40. 41.* Franchis *decisio. 58. numer. 8.* Lanarius *consil. 34. numer. 16. consil. 65. numer. 6.* & est doctrina Castrensis *in dict. l. si quis cum totum*, Giurba *dict. decis. 20. numer. 2.*

Fuit etiam Bartholi doctrina *in l. 2. §. 1. numer. 5. ff. vi bonorum raptor.* Alexand. *in l. sæpè, numer. 84. ff. de re iudicata*, Socin. per Castrens. *in dict. l. si quis cum totum, §. & generaliter. numer. 1. & cons.* 111. *in fin. libr. 1.* Ruinus *cons. 124. ad finem, volum. 5.* Felinus *in cap. pen. numer. 6. de re iud.* Crotus *in l. qui Romæ, §. duo fratres, numer. 62.* & ibi Alciatus *numer. 10. ff. de verborum obligat.* Ponte *consil. 49. numer. 3. & dict. consil. 62. numer. 44. 45. & 51. & cons. 90. numer. 10.* Anna. *allegation. 18. numer. 9. & 14.* Surd. *consil. 312. numer. 9.* Riminald. Iunior. *consil. 413. numer. 8.* Barbos. *in l. diuortio, §. fin. numer. 59. ff. solut. matrimonio*, Anton. Gabriel. *titul. de exception. conclusio. 2.* qui omnes asserunt, quod si in secundò iudicio diceptandum est id, quòd per primam sententiam in iudicatum transactam fuerat terminatum, licet de re agatur penitus diuersa; dicitur eadem res, vt rei iudicatæ obstet exceptio.

Et pariformiter quando actio † est di- 22
uersa, sed idem est medium concludendi; rei iudicatæ obstat exceptio, *dict. l. si mater, §. eadem, ff. de exception. rei iudicat.* & ibi Bar. Petr. Surd. *cons. 312. numer. 22.* & post plures alios Giurba *decis. 20. numer. 4.* quem sequitur Castill. *controuers. tom. 5. cap. 104. num. 28.*

Et quod rei iudicatæ obstat † exceptio, 23
licet ad rem diuersam agatur, si ius pendeat ex eodem fonte, atque eadem sit origo, hoc enim potissimum in exceptione rei iudicatæ erit, vt totum à causa, ideſt origine petitionis dependat, adeò vt & si eadem res ex alia causa petatur, quam ex illa, ex qua primitus petita fuit, ideſt si alia est origo petitionis rei iudicatæ non obstat exceptio, & dicitur diuersa res, & per contrarium, si penitus agatur de re diuersa, sed eadem est origo petitionis; dicitur per interpretationem eadem res, & rei iudicatæ obstat exceptio, Marius Giurba *dict. decis. 20. numer. 3. 4. & sequentibus*, & per eum Castillo *d. cap. 104. num. 28.*

Quare ex supradictis clarè patet nostra opi-

opinio, quæ revera certissima est, & indu-
24 bitabilis; † eamque de facto habui, & obtinui in hoc supremo Consilio Regio in causa retentionis Bullarum Episcopi Overensis (postea meritissimi gubernatoris huius Archiepiscopatus, & Primatiæ Toletanæ (qui postquam reportauit contra se in supremo hoc Consilio rem iudicatam retentioni locum non fore ex causa ab eo deducta; post modum eodem remedio vsi fuimus ex diuersa causa tunc non deducta, aut specialiter non cognita, quæ (me informante neruosè) admissa fuit, & de ea in Senatu longum factum fuit examen, & cognitio, & in prima instantia ex voto octo Senatorum, ex noua causa deducta decretum retentionis fuit obtentum, licet postmodum in supplicationis secunda instantia ob varias negotij circunstantias illegitima fuit inuenta, quibus cessantibus proculdubio confirmaretur prius decretum. Sed vnum aduerto, quòd tunc Senatus non dubitauit admitti dictam nouam causam, si legitima foret, sed super facto tantùm super quo dumtaxat cecidit disceptatio, non super iure, quòd apertissimè monstrauimus, & Senatus certū semper agnouit, & ita tenendum est.

Quibus non obstant duo illa argumenta
25 ad principium † huius capitis considerata, non primum, agentem nempè ex vna causa falsa, & inutili in iudicium deducta, non posse obtinere ex alia etiam vera eodem tempore existente: quoniam respondetur, veram esse propositionem in suo genere, & casu, de quo loquuntur Doctores, nempè vt in eodem iudicio primitus intentato non possit obtinere; secus in alio de nouo causa deducta iuxta quæ hactenus latè dictum est, & ita loquuntur Doctores ibidem in argumento citati, prout etiam per me ipsum videbis loco ibi allegato.

Qui enim actum gerit habens duo iura, & potestates, si se restringit ad inualidam, & inutilem ad actum, non sustinetur actus ex alia potestate, & iure, quod habebat etiam tunc, Cardinal. *consil. 1. de accusatoribus*, Ancharranus *consil. 357.* Cassiodorus *decisio. 7. numer. 7. de appellationibus*, vbi benè explicat. Capicius *decis. 96. in causa. num. 9.* Marianus Socinus *in capit. 2. articul. 13. de libelli oblatione*, Sebastianus Vancius *in tractatu de nullitatibus sententiar. ex defectu iurisdictionis ordinar. sub numer. 174. versicul. Quamvis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionibus, libr. 2. præsumptione 13. à numer. 2.* Singulariter etiam Caldas Pereira *in tractatu de emptione, & venditione, capitul. 3. à numer. 12.* & pluries determinauit Rotta, vt in vna Tridentina del Rosal. 12. Decembris 1594. ad litteram alio in proposito adducta per Nicola. Garcia *de beneficijs 6. part. capit. 2. numer. 17.* Seraphinus *decisio. 415. à numer. 1. & sequentibus*, Alexander Ludouisius *decisio. 2. & decisio. 204. à numer. 56.* vbi Oliuerius Beltraminius *in annotationi. numer. 31.* alias decisiones concordantes refert. De quo singulariter egimus infrà *2. part. capitul. 12. §. vnico, à numer. 5. cum multis sequentibus, & ferè per totum. §.*

Neque obstat secundùm † ex Giurba, 26
quoniam dum loquitur contra tot decisiones Rottæ expressas in contrarium, & Doctorum tot fundamenta, & authoritatem, admittendus non erit, & Tuschus (quem ipse ibi allegat) contrarium firmat *littera R. conclusio. 268. à numer. 9.* vbi idem dicit quod Rottæ decisiones, & faciunt etiam quæ Nos *de Regia protectione 4. part. capitul. 9. à numer. 33. & sequentibus.* Et in principio ipsius capitis, & iterum *2. part. capit. 7. numer. 192.* Egimus de causa quæ sit deducta in iudicium, † & prosecuta, vt aliter 27
non pareat rei iudicatæ exceptionem, vbi plurimos Doctores citauimus, prout per te latiùs videbis, quibus & omnia superiùs dicta in hoc capite addere poteris.

Imò ipse Tuschus (quem allegat Giurba *dict. decis. 20. num. 8.*) in littera *R. conclus. 268. num. 19.* totum dicit contrarium ibi: Extende, quia † intentans vnam nulli- 28
tatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare Abb. *consil. 97. attingam, column. 2. num. 2. versicul. Ex quibus, lib. 1.* & ipse Tuschus expressius nostram opinionem sequitur ibidem, *nu. 9.* in hæc: Amplia, quia res iudicata non præiudicat quoad omnia † deducta in iudicio, si solùm aliqua 29
sunt prosequta, Socin. *conf. 18. proscquendo ordinem, nu. 42. & sequenti. libr. 1.* quem sequitur Apostilla ad Felin. *in cap. aduersario. nu. 4. ver. Rei iudicatæ de exceptionibus*; vbi allegat plurimos, &c. Aperrè etiam exemplum reddit cum eadem doctrina ibidem, *nu. 10. & sequenti.* ibi: Extende, quia si actor deduxit simpliciter, & generaliter actionē putà, hyppothecariam, & reus absolutus est, si
vnam rem † solùm, & hyppothecā specialem 30
est prosecutus, & succubuit, non prohibetur eandem hyppothecam quoad alia intentare, quam nō est prosecutus, Socin. *dict. conf. 18.*

num. 45. libr. 1. & c. qui *numer. 11.* Ita hoc
30 limitat, ibi: Restringe, nisi † is, qui deduxit plura, prosecutus fuisset aliqua tantum cum malitia, quia tunc ratione doli sententia indefinitè lata præiudicat etiam quoad non prosequata, Felinus plura cumulans *dict. capit. aduersario, numer. 12. de exceptionibus, &c.* Quam limitationem nota, quia Tuschum etiam in hac limitatione secuti fuimus Nos *de Regia protectione, 4. part. capit. 9. numer. 10. & 11. & vide à num. 8.*

Atque ita, vt vides, Tuschum perperam allegauit Giurba pro sua opinione, cum potius in prædicto loco, & alijs per Nos annotatis hostram opinionem communem, & receptam, & ab alio nemine impugnatam amplectatur, & constanter asseueret.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, concordia inita inter collitigantes, absque tamen Fiscalis Regis interuentu, an faciat ipsum cessare recursum?

Vbi exactè de effectibus iuris complicati, atque connexi cum iure alterius.

Et an ipsorum vnus condemnatus queat ex iure alterius complicati executionem in totum euitare.

SVMMARIVM.

RECursu pendente ad Regem ob Bullarum retentionem an concordia inter collitigantes absque Fiscalis interuentu faciat cessare recursum quoad omnes, à numer. 1.

Defensio vasallorum, ad quam Rex tenetur illorum an principaliter intersit numer. 2.

Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare Sanctissimũ, & supplicationem prosequi, num. 3.

Resoluto iure principali resoluitur ius in consequentiam ab illo dependens, numer. 4.

Omnis res per quascumque causas nascitur per easdem resoluitur, num. 5.

Ex concordia inita inter collitigantes super retentione regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius Fiscalis non transigens, num. 6.

Protectio vi opressorum, ne scandalum patiatur Respublica, propria est Principis Regalia, num. 7.

Regaliæ protectionis in præiudicium Regiæ dignitatis nemo potest renuntiare, quominus ea insuper Rex vtatur, numer. 8.

Rempublicam tueri, & de eius salute (quæ in tranquilitate consistit) curare præcipuum Regis est interesse, num. 9.

Princeps caput est Reipublicæ, & ab eo dependet omnis potestas, num. 10.

Rex Reipublicæ gerit imaginem, cuius loco fuit subrogatus, num. 11.

Is quem principaliter tangit negotium attenditur; non habens ius inconsequentiam, numer. 12.

Retentionis omnis casus vnicæ tantum rationi, & fundamento nituntur præiudicio scilicet publicæ vtilitatis, numer. 13.

Litteræ in præiudicium tertiæ extortæ regulariter in Senatu non retinentur, nisi simul concurrat publica vtilitas, numer. 14.

Retentionis ius principaliter est publicum, num. 15.

Iuri publico cum ad vtilitatem communem spectet detrahi nequit, nec priuatorum conuentione tolli, num. 16.

Ad publicam vtilitatem cum pertineat delictorum punitio, minimè impeditur priuatorum conuentione, num. 17.

Ius in vtilitatem principaliter publicam, & secundario in fauorem aliquorum, nequit priuatorum conuentione tolli, aut renuntiari, num. 18.

Legi tendenti principaliter in fauorem singulorum, & incidenter in fauorem publicum rectè valet renuntiari, numer. 19.

Retentionis litterarum remedio (cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & secundario in vtilitatem vasallorum) renuntiari nequit, num. 20.

Priuilegio continenti fauorem priuatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari, num. 21.

Con-

Consensus superioris requiritur, vt renuntiari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum subditis, num. 22.

Vassallus nequit consentire, nec expresse, nec tacitè in alterius iurisdictione absque Domini consensu, num. 23.

Exemptus nequit prorrogare iurisdictionem alterius in præiudicium superioris, numer. 24.

Recursui æqualiter continenti vtilitatem vassallorum, & Regis in huius præiudicium non valet renuntiatio ratione connexitatis inseparabilis, numer. 25.

Quæ non possunt nisi connexè produci non possunt, nisi connexè tolli, numer. 26.

In connexis, & indiuiduis nihil potest fieri contra vnum, quin alteri inferat præiudicium, num. 27.

Connexa sunt indiuidua, num. 28.

Iuri complicato cum iure superioris nequit renuntiari in illius præiudicium, numer. 29.

Transactio super iure complicato cum iure alterius non valet in istius præiudicium, num. 30.

Abbas non potest renuntiare exemptioni ab Ordinario absque sui Conuentus consensu, num. 31.

Exemptus licet possit prorrogare iurisdictionem Ordinarij id fit, quando non redundat in alterius præiudicium, sed prorrogantis tantum, num. 32.

Superior potest petere remissionem vassalli prorrogantis alterius iurisdictionem, numer. 33.

Iuri, & priuilegio suo quis renuntiat quando respiciat sui commodum, non alterius, aut publicum, num. 34.

Dispositio Tridentina in capit. causæ omnes respicit fauorem Ordinarij, & subditorum simul, ideò vnius consensu non valet renuntiatio, num 35.

Renuntiatio redundans in præiudicium alterius, aut iuris publici non tenet, numer. 36.

Iurium complicatio, & connexitas vbi adest, non fit executio in renuntiantem, quia infert inseparabile præiudicium non renuntianti, num. 37. & 38.

In iuribus complicatis vt sententia teneat etiam pro parte, non sufficit aliquorum tantum citatio, numer. 39. & sequentibus.

Quàm plures Rottæ decisiones recensentur ad hoc quod in iure complicato, & connexo sententia lata cõtra citatum, nec etiam contra ipsum exequatur, ibidem.

Indiuiduitas iuris vbi adest, citatio omnium habẽtium ius complicatum requiritur, vt iudicium, & sententia valeat etiam cõtra citatos, num. 40.

Processus est nullus etiam respectu citati, si omnes consortes non citentur stante connexitate iuris ex eadem causa prouenientis plures determinauit Rotta, num. 41. & seqq.

Sententia si potest exequi in portione citati non illato præiudicio portioni non citati valet quoad citatum dumtaxat, num. 42.

Citationis defectus quo ad vnum non prodest alteri citato habenti ius separabile, & non connexum interesse, numer. 43.

Sententia lata in fauorem Arrendatarij, & & Ecclesiæ non citatæ, nec stantis in litè est nulla vtriusque respectu ratione connexitatis iuris, & à iure Ecclesiæ dependentis, num. 44.

Sententia in connexis, & inseparabilibus lata pro vno alteri suffragatur in consequentiam, quando validè fuit prolata: secus quando fuit nulla ex defectu citationis num. 45.

Sententia nulla respectu vnius ex litigantibus consortibus super iure separabili erit valida respectu alterius, cui non prodest nullitas consortis, num. 46.

Sententia in connexis non potest esse valida respectu vnius, & nulla respectu alterius, num. 47.

Sententiæ vnica structura verborum conceptæ, & non per capita distincta iniustitia in parte influit in totum, nec exequi potest, num. 48.

Executio sententiæ latæ contra vnum suspenditur in totum eiusdem respectu, & omnium habentium ius complicatum, & inseparabile continens præiudicium, numer. 49.

Secus pro portione condemnati admittente diuisionem, & separabilitatem, numer. 50.

Circa ius complicatum, & connexum plura remissiuè, num. 51.

In iure complicato, & indiuiduo priuilegium vnius prodest alteri non priuilegiato, numer. 52.

Recursus retentionis non cessat (regulariter) ex concordia inita inter collitigantes non

con-

concurrente consensu Fiscalis Regis, cui protectio principaliter interest, nu. 53.

Independentibus à Principe cõsensus partium nihil operatur, num. 54.

Citatos, vt extra Regnum compareant in Romana Curia potest Rex defendere, etiam renuentibus ita citatis, num. 55.

Retentio Bullarum prouenit à iure naturali, cuilibet permittente licitam defensionem, num. 56.

Retentioni Bullarum, vbi absolutè, & immediatè vergit vtilitas publica absque particularis participatione, renuntiari nequit sine Fiscalis interuentu, qui tùnc recursum prosequi valet, num. 57.

Retentio in casibus, quibus locum habet causatiuè sub aliquo suppposito, nempè ex defectu consensus eius, quem principale negotium tangit; cessat, quandocumque accedat consensus, num. 58.

Retentio Bullarum in derogationem iuris patronatus, cum fundetur in defectu consensus patroni, cessat quandocumque interuenerit, num. 59.

Gratia, quæ in præiudicium tertij non tenet antea, vel post eius accedente consensu, validatur, num. 60.

Violentum non dicitur vim passo opitulante, & cooperante seu consentiente, iuxta Aristotelem, num. 61.

Retentio litterarum in contrauentionem Trident. in capit. causæ omnes cessat accedente consensu partium, & ordinarij, numer. 62.

Retentio Bullarum ob notabile præiudicium tertij cessat accedante tertij voluntate, & consensu, num. 63.

Immunitas Ecclesiæ conceditur causatiuè. & secũdùm quid, si aliquid vellit ea vti, quæ cessat cessante voluntate, & renitente confugiente, num. 64.

Regia pupillorum, & miserabilium protectio cessat accedente consensu illorum, numer. 65.

Retẽtio litterarum cessat cessante causa super qua fundatur, ibid. Minchaca declaratur & num. sequent.

Consensus vbi non requiritur pro forma actus, sed ad partis vtilitatem, quandocumque subsequatur, conualescit actus, numer. 66.

In retẽtione litterarum principaliter vergit vtilitas, & interesse Regis, cuius est Regalia, num. 67.

In retentionis cognitione duo tempora considerantur ante decretum Senatus, & post illud executum. In primo principale est Regis interesse tollere violentiam, in secundò partis adstricti ad supplicationis prosequutionem coram Papa, num. 68. & sequentibus.

Regi principaliter pertinet vim tollere faciendo, vt Iudex reponat, & deferat appellationi, opresso tamen illam prosequi coram superiore, num. 70.

Vbi adest violentia in damnum Reipublicæ immediatè; potest Fiscalis Regius solus, vel à principio dedusere in Senatum, vel ex post facto desistente recursum intentante, num. 71.

Voluntarium à principio fit necessarium ob ius tertio quæsitum, num. 72.

Voluntarium quando fuit deducere aliquid in iudicium, non licet discedere, cum ex suo facto ius semel fuerit aduersario quæsitum, num. 73.

Citationi ad instantiam alicuius exequutæ renuntiari nequit, cùm semel ex ea fuerit tertio ius quæsitum, num. 74.

Renuntiare appellationi non potest appellans in præiudicium partis appellatæ, nu. 75.

Dilationi semel obtentæ nequit quisquis in alterius præiudicium renuntiare, nu. 76.

Rescripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare post quam ex eo fuerit alteri ius quæsitum, num. 77.

Commissioni impetrans renuntiare nequit, postquam citatus fuerit aduersarius, ex qua ius sibi fuit semel quæsitum, num. 78.

Secus ante citationem etiamsi commissio contineat aliquid ad commodum tertij, num. 79.

Rescripto, antea quam per citationem efficiatur commune; renuntiari potest impetrans inuito aduersario, num. 80.

Clericus reconuentus coram laico non potest renuntiare suæ conuentioni, cùm ex ea semel fuerit ius tertio quæsitum, num. 81.

Renuntiare potest quis suæ actioni, & iudicio in tentato re integra, hoc est ante citationem, antequam nullum fuit ius aduersario quæsitum, num. 82.

Exceptionibus, & actionibus semel in iudicium deductis re integra potest pars renuntiare, antea quam ius sit tertio quæsitum, num. 83.

Renuntiatio non valet in præiudicium iuris alterius, & quoties ex renũtiatione inferri valet alteri præiudicium, num. 84.

MVLTOTIES contingit, vt postquam aliqua pars ad Senatum confugerit petendo retentionem Bullarum, siue ob derogationem iuris patronatus laici, iurisvè
1 strangerij, quando † exterus ab his Regnis illas impetrauit, vel contra consuetudinem aliquarum diœcesium, ex quâ solùm originarijs eârum beneficia dumtaxat reseruata sunt, & conferri possunt: vel ob derogationem primæ instantiæ ordinarij, vel ob alias similes causas: & pendente hoc recursu in Senatu partes collitigantes transactione compositæ ab illo desistunt vel tacitè, vel expressè. Pluries vidi dubitari, & aperitissimis huius supremi Consilij aduocatis consultus, an mediante hac transactione cesset penitùs quoad omnes prædictus recursus, vel an Regius Fiscalis illum insuper possit prosequi. In qua dificultate quid veriùs semper censui, per disputationem apparebit.

2 Et pro parte negatiua plura † vrgent, primò defensio vassallorum, ad quam tenetur Rex, ipsorum est præcipuum interesse, quoniam hac conditione à populo in Regem omnis fuit translata potestas, vt illos tueatur, vt sæpè diximus in hoc tractatu, ergo poterit vassallus liberè huic conditioni renuntiare, absque alterius dependentia, iuri enim pro se introducto quilibet potest renuntiare, ex vulgaribus.

3 Secundò, quoniam hæc Bullarum † retentio principaliter interest parti, adeò, vt ei & non Regi incumbat supplicationem interponere ad Sedem Apostolicam, illamque iuxta Bullam in Cœna Domini, *capit.* 14. prosequi, vt non obscure firmauimus suprà *capitul. 2. à numer. 82. cum sequentibus, versicul. Quod autem ipse pater, &c.* Et superiùs *à num. 70. & sequentibus, versicul. Ipse igitur in 3. tom. &c.* vbi latè probauimus, parti incumbere supplicationem hãc legitimè interponere, & prosequi, quia eius principaliter interest; ergo manifestè sequitur, quòd sublato iure principalis, resoluitur omne ius cæterorum, quos in conse-
4 quentiam negotium † tangit, prout abundè, & in mirabilibus casibus examinauimus, & resoluimus *in tractatu de Regia protectione 4. part. capit. 14. à princip. & per totum*; vbi multa congessimus, quæ rectè hîc conducunt.

Tertiò, quia sicut à principio liberè po-
5 tuit opressus, nec vti hoc remedio † extraordinario, nec illum in Senatum introducere; pariter & postmodum poterit liberè ab eo discedere, quia omnis res per quascumque causas nascitur, & per easdem disoluitur, & valet argumentum de contracta ad distractum ex vulgatissimis axiomatibus, & nihil tam naturale est, quàm eo modo, quo quid colligatũ est, cõtrario iure idem disolui iuxta iuris regulam. Ergo dicendum, posse recurrentem ad Senatum pro remedio retentionis liberè ab eo discedere absque interuentu, & dependentia Regij Fiscalis, ita vt per eius transactionem cesset.

Quibus tamen, & alijs ad hæc reducibilibus, quæ ommitto, non obstantibus; contrariam sententiam veriorem esse regulariter affirmandum † erit, vt scilicet concor- 6
dia inita inter collitigantes pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, recursum minimè cessare, sed posse nihilominus Regium Fiscalem illum prosequi. Cum tollere vim, & Rempublicam in pace, & quietè conseruare, atque ab opressionibus defendere, ne oriantur scandala, & orta sedanda; proprium sit officium Regis, eiusque Regalia, ad quod moueor ex sequentibus fundamentis.

Primò, quoniam certũm est, quòd protectio vi oppressorum & defensio † Reipu- 7
blicæ ne aliquod scandalum, & detrimentum patiatur, est propria Principis Regalia, illi reseruata in signum supremæ potestatis à Corona inseparabilis, & indiuisibilis, atque ideò in præscriptibilis etiam, prout euidenter probauimus suprà *capit. 1. à numer. 103. cum multis sequentibus, versicul. Igitur cum protectio*; sitque hæc cognitio Principi reseruata, cùm sit præheminentia & prærrogatiua Regiæ dignitatis ab origine Regni, & cum ipso Regno intrinsecè orta, vt ibidem fusiùs probauimus, ad quem copiosum locum te remito, quia amplius nõ repeto.

Inde sequitur, quòd in præiudicium Regiæ dignitatis nullus † huic Regaliæ potest 8
renunciare, quominus possit eam adhuc exercere Princeps, probant Belluga *in speculo Principum, rubrica 23. §. sed pone, numer. 9.* Natta *conf. 590. numer. 13.* Vincencius de Franchis *decis. 192. num. 7.* Thesaur. *decisio. 177. numer. 5.* Iacobus Cancerius *variarum resolution. libro 2. capitul. 2. numer. 29.* pulchrè Fontanella *in tractatu de pactis nuptialibus, clausula 4. glossa 11. numer. 76. & 77. fol. mihi 290. tomo 1.*

Secundò probatur, quoniam Rempublicam tueri, & de eiusdem vtilitate, & sa-

lute

9 lute tractare, † quæ in tranquilitate potissimùm consistit (vt sæpè diximus) præcipuum, & principale interesse Regis est, textus expressus *in l. nam salutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit conuenire, quàm Cæsarem, ff. de officio præfecti vigil.* conducit text. *in capit. benè, §. Sancta Synodus 96. distinction.* ibi: *Quamquam* (inquit Pontifex scribendo Imperatori) *studij vestri, & Religionis interfit, vt in Episcopatus electione concordia principaliter seruetur in Ecclesia, &c.* Et ex alijs pluribus iuribus, & doctrinis abundè probauimus in *dict. capitul. 1. à numer. 85. cum sequentibus, versicul. Regi enim magis conuenit*; & eadem 1. *part. capitul. 5. à principio*, & præcipuè à *numer. 12. versicul. Quare Princeps continùo, &c.* Et quia Rex caput est Reipubli-
10 cæ, à quo † dependet omnis potestas, Afflictis *in capitul. 1. §. ad hæc, numer. 3. de pace iurament. firma.* Iacobus de Sancto Georgio *de fœudis, in verbo, Vicarius, numer. 6.* Maranta *in Speculo, part. 4. distinctio. 5. num. 3.* Didacus Perez *in l. 1. titul. 15. libro 2. ordinamenti*, & Gregorius Lopez *in l. 2. titul. 14. part. 3.* per textum ibi, Menochius *de præsumptionibus, libr. 3. præsumptio. 97. numer. 30.* Mastrill. *de Magistratibus, libro 1. tomo 1. capit. 1. num. 6.* qui *num. 5.* dicit, quòd Rex est velut Respu-
11 blica † ipsa, cuius loco subrogatur, eiusque imaginem gerit, & dixit Auend. *de exequen. mandat. cap. 1. num. 2.*

Ex quo infertur, quòd is cui principali-
12 ter interest, negotiumque † principaliter tangit in omnibus attenditur, eiusque ius, non illius cui in consequentiam, & secundariò; prævalet, vt latissimè mirabilibus doctrinis, & casuum varietatè exornauimus *de Regia protectione 4. part. capitul. 14. per totum*. Igitur nec partium priuatarum conuentionibus, nec etiam renuntiationibus poterit hæc cessare recursus cognitio.

Tertiò probatur, quoniam omnes ca-
13 sus, in quibus dari potest Bullarum retentio † in Senatu; vni tantùm rationi nituntur, & vnico fundamento iustificantur, nempè præiudicio Reipublicæ, ac damno publicæ vtilitatis, ad hunc dumtaxat finem tendere, ob illumque fuisse salubre hoc remedium introductum; probauimus suprà *capit. 3.* Et in singulis retentionis causis specialiter examinauimus, *vt in capit. 4. cum alijs sequentibus*, clarè patet. Imò quando litteræ sunt extortæ in præiudicium tertij, retentionem nullatenus † habere locum, nisi vbi hæc ra- 14
tio vnica, & fundamentum Reipublicæ concurrat, limitauimus suprà *capitul. 7. per totum.*

Quarè hoc ius retentionis principali-
ter est ius publicum, cùm † principaliter 15
expectet ad statum, & vtilitatem Reipublicæ, *§. iuris præcepta instit. de iustitia & iur. glos. 1. in l. ius publicum, ff. de pactis, & in l. 1. §. huius studij, ff. de iustitia & iure, §. final. instit. de iure naturali gentium, & ciuili, l. non videtur, C. de in integrum restitut.*

Inde fit vt iuri publico (cùm ad vtilita-
tem communem spectet) nemo † detrahe- 16
re, nec derogare potest, atque remittere, nec priuatorum conuentione tolli, *l. ius publicum*, vbi Doctores *& l. inter debitorem*, vbi Barthol. *ff. de pactis, capit. cum tempore, de arbitris, capit. contingit. de sententia excommunicationis, l. 1. & 2. C. sine censu vel reliquis*, & Gloss. *in capit. si diligenti. de foro competenti. l. 2. §. ius Reipublicæ, ff. de administratione rerum ad ciuit. pertinent.* Cardoss. *in praxi iudicum, verb. Ius, numer. 2. & 3. & verb. Delictum, numer. 9.* Vbi etiam dicit, quòd cum † delictorum punitio 17
pertineat ad publicam vtilitatem, non impeditur priuatorum conuentione, cùm iuri publico derogari non possit, vbi plurimos citat.

Et huic fundamento directè † conuenit 18
communis illa, & verissima Doctorum distinctio, quòd iuri publico, quando principaliter in vtilitatem Reipublicæ fuit introductum à lege, & secundario in fauorem aliquorum, priuatorum conuentione detrahi nequeat, aut renuntiari priuato liceat, & ita procedunt supradicta, & per dicta iura, *& l. 2. § sed quia veremur, C. de iur. prop. calum. dando.* probant Fortunius Garcia *in l. 1. §. huius studij, à numer. 9. ff. de iustitia & iur.* Couarruuias *in cap. quamuis pactum part. 2. §. 1. numer. 5. & 6.* Gutierrez *de iurament. confirmatorio, part. 1. capitul. 1. à numer. 2. & capitul. 16. numer. 50.* Alexander Turamin. *de legibus, part. 2. capit. 6. à numer. 2.* Petrus Barboss. *in l. 1. part. 1. num. 36. ff. soluto matrimonio, & in l. alia, §. eleganter. à numer. 14. cum sequentibus eodem.* Suarez *de legibus, libr. 8. capit. 6. à principio*, Nauarrus *in tractat. de fini. human. actuum num. 25.* Armendar. *in proœmio addition. ad Recopil. legum Nauarræ, numer. 23.* Quia tùnc si publicam offendat vtilitatem renuntiatio non operatur, ex

eiuf-

eiusdem Iuribus, & Doctoribus.

At quando lex & dispositio principaliter tendat in fauorem singulorum, & secun-
19 dario atque in consequentiam † in fauorem Reipublicæ, rectè admittitur renuntiatio *ex l. si quis in conscribendo, C. de Episcopis & Clericis, l. penultim. C. de pactis, cum vulgaribus.*

Et hanc distinctionem communiter à Doctoribus sequi firmant Abbas, Felin. & alij *in capit. si diligenti de foro competent.* de qua testatur Petrus Barbos. *dicta part. 1. num. 64.* Cuiacius *ad titulum, C. de sponsalibus,* Cardinalis Tuschus *tomo 4. littera I. conclusio. 511. numer. 28.* Suarez *de legibus, libro 8. cap. 6. in principio,* Barbosa *axioma. 135. numer. 14.* Igitur cum hoc salubre re-
20 medium retentionis Ballarum † principaliter sit inductum, & inuentum ad vtilitatem & fauorem Reipublicæ, & secundariò in vtilitatem vassallorum; sequitur, vt per eorundem conuentionem & concordiam, seu etiam renuntiationem regulariter tolli nequeat, nec cesset.

Quartò probatur, quòd licet quis possit renuntiare remedio priuilegiato, & ex-
21 tra ordinem † à lege vel Principe sibi concesso: procedit, quando priuati renuntiantis dumtaxat respicit vtilitatem & fauorem, secùs tamen quando simul continet vtilitatem Principis, vt *ex l. 1. & 2. ff. de iudicijs, l. 1. §. & post operis,* vbi Iason. *numer. 11. ff. de nou. operis nuntiation.* Iulius Clarus *§. fin. quæstio. 42.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib. 2. capit. 2. de iurisdiction. num. 194.* Giurba *consil. 95. numer. 13.* Ioannes Maria Nouarius *in praxi election. & variatio. fori. section. 3. quæst. 7. num. 14. fol. 296.* Quo loci illam regulam generalem, quòd quilibet possit renuntiare fauori suo, vt eatenus vera sit, limitat si priuilegium concernat fauorem renuntiantis tantum; secus si fauorem superioris respiciat etiam, quo casu renuntiatio non subsistit, tanquam facta in eius præiudicium.

Quæ proprer superioris consensus neces-
22 sariò requiritur, † vt renuntiatio posset valere, sine quo non potest subsistere, Romanus *consil. 369. numer. 18.* & ibi Scholiastes Cardinal. *consil. 38. ad fin.* Afflictis *decisio. 133.* Gratianus *decisio. 78. numer. 50.* Ioannes Baptista Costa *de scientia & ignorantia, centur. 2. distinct. 66. numer. 15.* Rouitus *pragmat. 2. numer. 25. tit. de iurisdiction. invit. non turband.* Didacus Perez *in l. 2. titul. 1. lib. 3. ordinamenti,* Castrens. *consil. 431. numer. 3. in principio,* Andreas Gaillius *obserua. 40. num. 3. libr. 1.* Cardinal. Tuschus *littera C. conclusio. 1027. numer. 3.* Marius Giurba *consilio 95. numer. 13.* Cenedus *Canonicarum quæstion. 12. numer. 8. 9. & 10.* Rotta *decisio. 22. num. 8. part. 2.*

Ex qua doctrina fluit, quod vassallus non potest absque domini † consensu in alterius 23
iurisdictionem consentire, nec expressè, nec tacitè, quòd si fecerit nullum inferret præiudicium domino prorrogatio, sed dominus poterit eundem auocare per textum *in cap. Imperialem, §. præterea si inter,* & ibi singularis glossa in duas. *de prohibita feudi alienatione per Federicum;* vbi pulchrè Afflictis, *numer. 23.* sequitur Bald. *in l. si quis in conscribendo, C. de pactis;* per quos bene Ioannes Maria Nouarius *in praxi electionis & variatio. fori. quæst. 7. numer. 15. section. 3.* probant etiam Abbas *in cap. ex transmissa. nota. 1. de foro competenti,* Capitius *decisio. 9. numer. 15.* Franchis *decisio. 417. numer. 2.* Boerius *decision. 114.* Scrader. *consil. 13. numer. 251. & 252.* Sola. *ad constitutionem Sabaudiæ, titul. de foro competent. gloss. subditos prima. numer. 9. & 12.* Rugenell. *practicar. quæstion. 47. num. 26.* & loquendo in criminalibus, vt non admittatur hæc prorrogatio in præiudicium domini Marsil. *in praxi. §. expedita, numer. 67.* Aldouinus *consil. 20. numer. 21.* Farinacius *quæstion. 81. numer. 190.* Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib. 2. cap. 2. de iurisdictione, num. 164.*

Hinc exemptus non potest prorrogare iurisdictionem alterius † in præiudicium su- 24
perioris, nec partis solius consensus sufficit, Panormitan. *in cap. cum tempore,* per textum ibi *de arbitris, numer. 2.* & Doctores communiter *in l. si quis in conscribendo, C. de pactis.* Socinus *in capit. significasti, de foro competenti,* Ioannes Maria Nouarius *in praxi. election. fori. capit. 7. numer. 14. ad fin. section. 3.* prout latiùs diximus hoc eodem tractatu *2. p. cap. 11. à numer. 15. vsque ad finem, versicul. Quoad secundam partem, &c.* Vbi plurima alia videnda de hoc articulo, & sequenti, multaque scitu dignissima alia recensentur.

Quintò & pro hac parte fortiter vrget, quoniam etsi fateremur, † quòd hoc reme- 25
dium extraordinarium, & salubre non esset principaliter introductum in fauorem Regis, nec eius principaliter interesset: sed imò æquale commodum, & vtilitas seu fauor resultaret subditorum, & æquè principaliter omnibus eis prodesset; nihilominus ob connexitatem iuris, & individuitatem non

po-

potest valere transactio in præiudicium iuris Regis, & absque eius consensu, & interuentu non subsistit, cum transactio sortiri nequeat effectum respectu iuris renuntiantis, quin simul inferat præiudicium iuri Regio, procedit enim vtrorumque ius ab vno fonte, & eodemmet origine indiuiduo, & inseparabili,
26 quia quæ non possunt † nisi connexè produci, non possunt nisi connexè tolli, Nos latè *de Regia protectione 4. part. capit. 10. num. 96.* & ferè per totum, capit. vbi multa ad propositum. Connexa etenim & indiuidua adeo reputantur idem, vt nihil fieri possit, contra vnum, quin fiat contra alium, & in
27 cum inferat † præiudicium. Sigismundus Scaccia *de appellation. quæstio. 17. limitat. 21. sub numer. 26.* Ancarranus *consil. 160. numer. 2.* Craueta *consil. 275. num. 4. & 5. & consil. 461. numer. 50. & consil. 936. numer. 27. & sequentibus*, Barbos. *axioma. 51. numer. 2.* Surdus *decisio. 199. num. 13.* qui
28 etiam dicunt, quod † connexa sunt indiuidua.

Vbi enim ius superioris complicatur, etiam tacitè cum iure subditorum; horum renuntiatio non valet in illius præiudicium,
29 cuius ius † tacitè complicatum est in dispositione, Felinus *in capit. cum dilecta 7. de rescriptis*, Abba. *in capit. significasti, numer. 11. de foro competent.* Cardinalis Tusch. *littera P. conclusion. 759. numer. 3.* videndus ad id Gaspar Guillelmus *in apologia feudali, capitul. 8. numer. 31. folio 42.*

Pro quo est optimus text. *in capit. cum*
30 *tempore 5. de arbitris*, dum loquitur † in compromisso inter collitigantes, ibi: *Nos arbitrium ab ipso probatum decernimus, illis dumtaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterij, & duarum capellarum eiusdem in arbitrio sunt expressa, cùm & si sponte volueris, de iure tamen requiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis, quæ monasterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere, &c.* text. etiam *in capit. cum olim 14. §. nos igitur de priuilegijs*, ibi: *Nos igitur attendentes, quòd eadem priuilegia non solum modò pro libertate monasterij faciebant; sed etiam exprimebant ius nostrum, & Ecclesiæ Romanæ iustitiam tuebantur: ne in nos monasterij lesio redundaret, ad priuilegia exhibenda partem eius de gratia duximus admittendam, &c.* prosequitur in fine: *In cæteris autem latam à prædictis iudicibus sententiam pro Colubrinf. Ecclesia confirmamus, &c.*

Hinc est, quod Abbas non potest renuntiari † exemptioni ab ordinario sine sui con 31
uentus licentia & consensu, *decis. 22. num. 8. part. 2. diuersor.* Cenedus *q. 12. num. 10.* Sarabia *de iurisdictione adiunctorum, q. 7. numer. 7. infin.*

Et licet exempti possint prorrogare iurisdictionem ordinarij, † vt post alios Sa- 32
bia vbi proximè *num. 4.* tamen id erit intelligendum dummodo huiusmodi prorrogatio & renuntiatio exemptionis non redunder in præiudicium alterius, quàm prorrogantis, & renuntiantis dumtaxat, Geminianus *in consil. 83. numer. 9.* Corneus *consil. 214. numer. 8. libro 2.* Ferretus *consil. 102. numer. 18.* quos sequitur Seraphinus *decis. 595. numer. 7.* Sarabia vbi proximè *numer. 5.* idem dicit Gregorius Lopez *in l. 2. glossa por priuilegio. titul. 1. partit. 2.* Fabius Anna *consil. 207. numer. 10.* Anna Senior *singular. 120.* Giurba *consil. 65. numer. 14.* dicentes, quòd licet subditus facta † prorroga- 33
gatione non possit petere remissionem, cùm iam prorrogauerit, potest tamen illam petere suus superior.

Et quod renuntiatio sui iuris, quando redundat in præiudicium iuris alterius, non valeat, faciunt latè tradita per Mandelum *cons. 74. numer. 3.* Seraphinus *decisio. 324. numer. 5.* plures congerit pro hac sententia Dom. Præses Granatensis, Valençuela Velazquez *numer. 86.* Nouarius *in praxi electio. fori. q. 7. à numer. 15. cum sequentibus, sectione 3.* vbi plura exempla reddit. vt possit quis cedere iuri, & priuilegio suo, quando illud ius & priuilegium respicit † tantùm 34
eius cõmodum, non autem quando respicit etiam commodum alterius, vel publicum, probat post alia iura Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbat. & Prælator. tomo 1. disputat. 16. quæstio. 15. numer. 3.* Peirinus *in rituali. minimor. part. 2. nota. 10.* Siluester. *verbo, Priuilegium, quæst. 10.* Armilla eodem verbo, *numer. 9.* Nouarius *in quæstionib. forensib. part. 1. quæst. 66. num. 2.* Thomas Sanchez *in summa tomo 1. libro 4. capit. 39. numer. 29.* Sigismundus à Bononia *in tractatu de electione, part. 1. capit. 2. dubio 25. numer. 7.* Laborius *in varijs lucrubationibus, titul. 4. cap. 14. num. 87.* Suarez *de legibus, lib. 8. capit. 6. numer. 2.* Pater Diana *resolution. moral. 3. part. tracta. 2. de dubijs regular. resolutione 86. vers. His suppositis.*

Hinc

Hinc eſt quod cum diſpoſitio *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 20. Cauſæ om-
35 nes † præſeruans primam inſtantiam ordinarijs, ſit inducta non ſolum in fauorem ſubditorum; ſed etiam iuriſdictionis ordinarij: ſolus conſenſus alterius, cum habeant ius complicatum; non admittitur, nec valet renuntiatio, quia redundat in præiudicium nõ conſentientis, quẽ etiam negotiũ tangit iuxta declarationem à ſacra Congregatione latam, Paz *in praxi tom. 2. præludio vltim. numer. 18.* & alij ſecuti à Sarauia *dict. q. 7. numer. 7.* & à Nouarrio *in praxi noui iuris Pontificij, concluſione 1. aliàs 54. numer. 6. fol.* 141.

Renuntiatio etenim facta, quæ redundat
36 in præiudiciũ † alterius, vel iuris publici, nõ valet, Valaſcus *de iure emphiteuti, q. 27. numer. 19.* & poſt alios Cardoſo *in praxi iudicum, verſ. Ius, num. 5.*

Et quando adeſt connexitas, & complica-
37 tio iurium alterius † cum iure renuntiantis, ita vt non poſsit renuntiatio exequi, quin inferat præiudicium alteri habenti ius ſimul complicatum, vt etiam contra renuntiantem exequi renuntiatio nequeat, nec effectum habeat, quia tùnc non eſt ſeparabile eius præiudicium: pluribus exemplis confirmat Azor. *inſtitut. moralium lib. 5. capit. 22. de priuilegijs, q. 10.* optimè Fuſchus *de viſitatione, lib. 2. cap. 20. numer. 21.* Sarauia *de adiunctor. iuriſdict. q. 7. num. 8.* quoniam factum renuntiantis ad dolorem noſtrum, iniuriamque noſtram non porigitur, *l. 1. 2. & 3. ff. de liberal. cauſa.*

38 Elegans eſt Rottę deciſio † vt per Seraphin. 341. *num. 7.* in hæc: Nec obſtat, ſi replicetur, nunc non agi reſpectu primogenitorum, quia quotieſcumque quis renuntiando fauori ſuo, præiudicat neceſſario alteri, & ſic præiuditium tertij eſt inſeparabile, renuntiatio etiam non tenet reſpectu renuntiantis, Barthol. *in d. l. pen. nu. 3. verſ. Secundò caſu, C. de pactis,* & ibi Iacobatius *in nu. 16.* Iſta autem præiudicia ſunt inſeparabilia, nam ſi dominus Iulius non præſtitiſſet conſenſum, &c. Quæ quidem deciſio ſingulariſsima eſt.

39 Facit etiam altera Rottæ deciſio † vt per Farinatium *deciſ. 272. in poſthumis, tomo 2.* quæ in *num. 3.* ita ait: Nec viſſum fuit, poſſe ſubſtineri ſententiam ſaltim quoad citatos, cùm omnes prætendant venire ex eodem fideicommiſſo, eadem eſt omnibus cauſa defenſionis, *l. in hoc iudicio,* vbi Gloſſa, & Doctores, *ff. familiæ erciſcundæ;* & fuit in his terminis in eadem cauſa reſolutum *die* 10. *Decembris* 1604. *& die* 1. *Iulij* 1605. *coram bonæ memor. Iuſto;* vbi fuit annullata ſententia re integratiua lata per bonæ memor. Penniam ad fauorem Aſcanij ex eo, quia non fuerant citati Ferreti, qui erant in cauſa, licet eſſent citati alij litis conſortes, &c. Et quod quando intereſſe cõdemnati eſt inſeparabile à iure tertij non citati, vel non condemnati, vt nec etiam contra condemnatũ mandari poſſit executioni prolata ſententia: elegans eſt Rottæ *deciſio alia 906. num. 3.* apud Seraphinum.

Alia eſt ad hoc mirabilis Rottæ doctrina pluries cõfirmata, & aprobata in vna *Burgenſi. 5. ſepulta.* vt per Alexandr. Ludouiſiũ *deciſ. 319. quæ in num. 1.* ita ait: Et contra omnes proceſſum ad ſubhaſtationem, & deliberationem deuentum fuit, citato tantùm procuratore Grifonis, & Galleoto, & propterea ſubhaſtatio fuit nulla, non ſolùm quoad alios non citatos, *l. creditor. C. de diſtractione pignorum,* vbi Albericus, Afflictis *deciſio. 358. numer. 3.* Sed etiam quoad ipſos Grifonum, & Galleotum ratione indiuiduitatis, Baldus *in l. 1. numer. 63. verſ. Aut continet quid indiuiduum, C. de errore calculi,* Fulgoſ. *in l. hoc. num. 2. verſ. Sed & ſi iudicium, ff. familiæ erciſcundæ,* Ruinus *conſ. 129. numer. 12. & 13. libr. 5.* Hieronym. Gabriel. *conſ. 56. numer. 17. lib. 1. &c.* Hactenus de celebri deciſione.

Pro qua plures aliæ ad idem è Rotta emanarunt, vt in vna *Spolij domus 192. numer. 3. & 4.* ibi: Nullitates autem dictæ ſententiæ deducebant domini ex defectu citationis Fabij Barnabæ alterius ex fratribus de florennis poſſeſſoribus dictæ domus pro indiuiſo vnâ cum alijs, cuius omiſsio cauſavit nullitatem ſententiæ, etiam quoad alios citatos pro indiuiſo poſsidentes iuxta Gabrielem *conſil. 56. numer. 18. libro* 1. & alios allegatos *in deciſione facta in hac cauſa ſub die* 10. *Maij præteriti, &c.* quàm adducit poſt tractat. de manuten. Ludouiſij Poſt.

Aliam deciſionem Auximan. fideicõmiſſi corã Veroſpio, quæ eſt inter recollectas per eumdem Ludouiſ. Poſt. *poſt d. tract. de manutentio. 334.* qua *nu. 26. & 27.* ita dicitur: & hinc etiã ſequebatur alia nullitas eiuſdem mãdati, cum nec citati fuerint filij D. Cornelij in illius expeditione, & eadem nullitas operabatur etiam ad fauorem ipſius Phabi, cùm communis eſſet cauſa defenſionis, dùm omnes veniebant ex eodem fideicommiſſo, *l. in hoc iudicio,* & ibi DD. *ff. famil. erciſcund.*

Cardinal. Cauallerius *decis. 396. numer. 2. & in Ariminens. donationis 8. Martij 1630. coram me*; & ageretur de sustinenda executione, quæ tanquam indiuidua non poterat ex parte, aut fauore alteriùs solùm valere, Abb. *in capit. cum inter. numer. 24. de sententia & re iudicat.* Cæsar de Grassis *decisio. 5. num. 3. eod. tit. & decis. 2. num. 8. de sentent. excommunication.* Rotta *decis. 118. num. 4. p. 1. recent. &c.*

Quàm doctrinam obseruant Ludouisius Post. *in dicto tractatu de manutentione, obseruat. 12 sub numer. 57.* Vbi quod citatio-
40 nis † omissio quoad vnum pro indiuiduo possidẽtem inducat nullitatem etiam quoad alios citatos: & iterum quod omissio citationis contra vnum operatur nullitatem etiã ad fauorem alterius vbi communis est causa defensionis.

Oliuerius Beltraminius *in annotatione ad supradictam decisionem 319.* Alexandri Ludouisij *litteras A. num. 7.* Ita in hæc prosequitur: & quod stante connexitate iuris ex
41 eadem causa † prouenientis; defectus citationis vnius ex litis consortibus annullet actum, etiam respectu citati Rotta *decision. 471. numer. 7. part. 2. in recent.* Et de pluribus venientibus ex eodem iure fuit dictum in *Marceratens. hæreditatis 13. Maij 1616. coram Reuerendo P. D. Cauallerio*; & ideò si plures sint possessores, & vnus citetur dum taxat, alter vero non; processus est nullus in totum, etiam respectu citati, ita fuit dictum *in Romana Spolij domus 15. Decembr. 1617. coram R. P. D. Pirobano.* Si tamen sententia, & mandatum potest exequi super portione citati † absque eo, quòd præiudi-
42 cetur in portione non citati: valet processus respectu citati, ita fuit dictum *in Romana. pœcuniar. de columna 28. Aprilis 1617. coram R. P. D. Dunozeto*, vbi respondetur ad *decisionem in causa Marceratens.* Et quando interesse non est connexum, † tunc defe-
43 ctus citationis quoad vnum, non prodest nec nocet quoad alium legitimè citatum, Rotta alios cumulans *decision. 561. numer. 13. part. 1. in recentibus, &c.* Hactenus Oliuerius Beltraminius.

Pro cuius mirabilis doctrinæ confirmatione, non minus celebris adest Rottæ *decis. in vna Almerien. decimarũ 14. Maij 1614. coram Pirobano* nouiter recollecta in posthumis Prosperi Farinacij *decisio. 576.* quæ à *numer. 5.* sic determinat. Etiam aliqui ex
44 dominis existimabant, † nullitatem contra eandem sententiam in hac secunda positione exitatam, dùm sententia legitur lata ad fauorem Martini Arrendatarij, & Ecclesiæ Almerien. Et tamen Ecclesia non erat in causa, nec in monitorio nominata, nec pro Ecclesia comparens mandatum habebat, & ideò sententia nedum remansit nulla respectu Ecclesiæ, ad cuius instantiam non fuit citatio transmissa pro audienda sententia; sed etiam Arrendatarij propter indiuiduitatem ipsius sententiæ, vt dicit Cæsar de Grassis *decision. 5. numer. 2. & 3. de re iudicata*, & multo magis propter connexitatem, quia ius Arrendatarij non potuit super ædificare propter carentiam sui iuris Abbas *capit. cum inter, numer. 24. versicul. Per hanc rationem, de re iudicata*, qui post alios in his terminis loquitur, &c. Cùm qua decisione plurimæ aliæ concordant adductæ vsque *à numer. 30. cum sequentibus.*

Et eadem decisione Farinacij 576. modò relata ita vlterius & singulariter prosequitur. Nec responsiones datæ † satisfa- 45
ciebant, quòd scilicet in connexis, & inseparabilibus sententia lata pro vno sufragatur alteri: nam id procedit in consequentiam, & quoad instítiam, si sententia validè est pro lata; secus verò vbi Ecclesia prætendit directè iuuari ex eadem sententia, quæ corruit ex defectu citationis. Et è conuerso dùm dicebatur, quòd si sententia lata contra Ecclesiam corruat defectu nullitatis non trahit secum inualiditatem sententiæ Arrendatarij, † id pariter procedit, 46
quando causæ sunt seperabiles, vt dicunt Felinus *in capit. cum inter, numer. 10. versicul. Nec est verum de re iudicata*; & Gabriel *consil. 56. num. 16. volu. 1.* Secus verò quando interesse est connexum, & omnes sunt nominati in sententia, quia tunc sententia quoad vnum valida, & quoad alterum invalida esse non potest ex rationibus Afflictis *decis. 218.* allegatam per Cæsarem Grassis, &c.

Eadem Rotta † in vna Cordubens. statu 47
torum 24. *Ianuarij 1590.* coram Cardinal. Serapinio adducta per Marchesan. *de commissionibus 2. part. capitul. 6. de comissione quando tertius ad cauf. admittatur, §. vnico*, quæ est post *dict. cap. in ordine 6.* quæ ad finem dictæ decision. ita dicitur: Clerici verò non possunt euitare executionem respectu expensarum, quia eorum contumacia eis nocet, Gabrielis *de sententia, conclusione 3. numer. 5.* An autem talis sententia debeat mandari executione

respectu negotij principalis contradictos Clericos, domini dubitarunt, eò quòd interesse eorum videtur inseparabile ab interesse ciuitatis per ea, quæ tradit Angelus *in l. si suspecta. numer. 3. in fin. ff. de inofficios. testament. &c.*

Videˆ etiam latissimè quæ de hoc iure connexo, & complicato in inseparabilibus, vt alteri nequeat præiudicare, nec ipsi renuntianti, infrà 2. *p cap.* 11. *à num.* 45. *cum multis sequentibus, vers. Quantum attinet ad secundùm capit.*

48 Conducit etiam Rotræ decisio † apud eundem Farinatium *eodem tomo. 769. numer. 3.* in hæc: Vltra quod dictæ sententiæ tanquam vnica structura verborum conceptæ, & non per capita distincta, data iniustitia in parte, remanent iniustæ in totum, & exequi non possunt, adnotata per Cinnum, & Salicetum *in l. 2. C. de re iudicata*, Puteum *decis. 315. numer. 5. part. 2. diuersorum, libr. 1. in nouissimis*, Rotta *decision. 221. numer. 1. & decisione 315. numer. 5. part. 2. diuersorum*; etiam si aliàs constaret de bono iure, Chissanens. *decis. 172.* Seraphinus *decis. 1168. numer. 11. &c.*

Ex quibus omnibus, quæ verissima sunt libenter nunc recedimus ab opinione aliquorum Doctorum, quos retulimus in tractatu *de Regia protectione 4. part. cap. 8. à numer. 350. vsque ad 352.* dicentium, quòd in indiuiduis sententia contra vnum lata alijs non citatis nocet, & prodest, quam sanam, sed scrupulosam esse fatemur, ex ijs, quæ accuratè cõgesimus hactenus hoc cap. Quæ omnino est intelligenda, quando inter consortes adest ius separabile, & quod commodè potest diuidi, prout alibi dixi loco mox citando.

Quæ quidem singulares decisiones declarant, quę superiùs latè dicta sunt, † vt renuntiatio iuris separabilis noceat tantum renuntianti, iuris autem, & interesse connexi, & inseparabilis cùm effectum, & executionẽ non possit respectu vnius producere, quin redundet in damnũ, & præiudicium alteriùs simul habentis ius suum connexè, & complicatè quoad totum suspenditur, imò nulla erit sententia in totum, & respectu omnium ex dictis decisionibus, & doctrinis hactenus in hoc fundamento adductis, seu declarandis, & eodem modo loquuti fuimus, *de Regia protectione 4. part. capit. 8. à numer. 23.* 49 50 *& à num. 52.* Quando nempè † commodè potest exequi condemnatio contra condemnatum pro sua portione, quæ commodè admittit diuisionem.

Et circa hoc ius complicatum, & connexum duorum vel plurium † elegantia exempla & doctrinas, quæ omnino cõducunt huic articulo coniecit Graffis *de effectibus Clericatus, effectu 2. à numer. 56. cum sequentibus*; quas benè & latè prosequitur, præcipuè inter habentes ius complicatum, & indiuiduum priuilegium † vt vnius prosit etiam alteri non priuilegiato, cuius ius non læditur, sed æqualiter præseruatur, prout ibi videbis latiùs. 51 52

Ex quibus omnibus mirabiliter deducitur; tùm quod in hac † retentionis Bullarum, cum ob vtilitatem, quietemque Reipublicæ protectio introducta fuerit, & inuentum hoc salubre remedium; principale ius & interesse est ipsius Regis, & eius officium, & Regalia sit à corona inseparabilis, cùm quo iure dependenter & inconsequentiam, nempè ius vassallorum opressorum est complicatũ, & adiunctũ: ita per necessariam consequẽtiam dicendum erit, quod transactio, & concordia inter collitigantes non potest (regulariter loquendo) facere cessare hunc recursum non intercedente eius, vel sui Fiscalis Regij consensu, nam in pactis, & cõtractibus tangentibus ius Regis debet præcisè assistere, & interuenire præsentia procuratoris Regij, aliàs nulli sunt, *l. 3. §. multa, vers. Divus*, vbi Glossa. *verb. Refelluntur, l. filius. ff. de iure fisci, l. fin. C. de aduocatis fisci.* Petr. Gregor. *Syntagm. lib. 49. c. 7. per tot.* maximè *à nu. 3. & à num. 14.* conducit *l. 7. tit. 1. lib. 9. Recop.* Reregri. *de iure fisci, lib. 6. tit. 4. nu. 3. vers. Primò, tertiò requiritur, & lib. 7. titul. 2. n. 2. glos. in l. 1. C. de fide instrumen. & iure hact. lib.* 10. Bossius *de Fisco, num. 23.* Ioan. Garc. *de nobilitate, glos. 3. n. 13. & 14.* qui etiã loquuntur in iudicialibus actis tangẽtibus Regiã Coronam. Quia principaliter Regis consensus, aut eius qui vices suas occupat, est necessarius ad hunc effectũ suspendendi, seu tollendi aut renuntiandi recursum, nõ enim solus sufficit cõsensus partium ex hactenus latè traditis. Et quia in dependentibus à Principe † consensus partiũ nihil operatur, 53 54 Abb. *in c. olim, n. 9. de reiud.* Peregrin. *decis. 152. lib. 1.* Marquef. *de commissionibus à peritionis oris, &c. §. vnico, n. 62. to. 2. fol. 417.*

Et hanc partem (licet ex alijs diuersis fundamentis, nullo tamen exhactenus à nobis consideratis adducto) reperio, tenuisse doctissimum Minchacam *controuersiarum vsu frequent. libr. 1. capit. 41.* qui licet à *numer. 24.* iustificauit hanc † retentionis cognitionem litterarũ in derogationẽ iurispatro- 55

natus laicorum, & *num.* 26. extendit ad primam instantiam ordinarij, in hæc: Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, si fortè quæ lites de iure intra fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cuiuslibet agitandæ essent; ad Romam auocarentur, similis enim defensio, & simili modo, & competeret, & agenda esset, quòd intelligo non solùm petentibus ijs, qui non iure extra Prouintiam suam litis causa traherentur; sed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, quod vltimum intellige secundùm superiores distinctiones. Hactenus Mencha-
56 ca, quo loco † in numeris sequentibus latè defendit hanc retentionem Bullarum prouenire à iure naturali, cuilibet permittente defensionem licitam.

Quàm nostram resolutionem veram esse
57 intellige regulariter, cùm fædere † tamen distinctionis, vt tunc procedat in illorum casu suum retentione, in quibus simpliciter & absolutè absque aliqua qualitate, & requisito cognitio hæc habet locum, & in quibus immediatè viget vtilitas publica, absque partis alicuius particularis interventu, & priuato & speciali interesse, prout generaliter & regulariter huiusmodi qualitatis & naturæ sunt omnes ferè casus retentionis, quibus procedunt rectè & iuridicè quæ hactenus dicta sunt.

Aut enim hîc recursus, & Bullarum re-
58 tentio petitur in ijs casibus, † in quibus non absolutè, & simpliciter interuenit ius & vtilitas publica, sed secundùm quid, & cautè, & sub aliquo suppositio, nempè deficiente, & cessante consensu partis, cuius principale negotium tangit, & tunc quandocumcumque etiam pendente recursu interuenerit, cessabit recursus, declarabo.

59 Huius generis est Bullarum † retentio ob derogationem iurispatronatus laicorum factam absque patroni consensu, quia cum super hoc defectu consensus, & super hac qualitate fundetur recursus ad Bullarum retentionem, eò quòd quando inuoluntariè alteri à se non præsentato fit collatio beneficij, insurgit ratio publicæ vtilitatis, & scandali, eò quòd retraherentur fideles alij à fundatione Ecclesiarum, Capellaniarum, & iurispatronatus, aliorumque operum piorum, quàm rationem reddunt, omnes Doctores, qui de re hac tractant, & Nos citauimus suprà hac 1. *part. capitul.* 8. *numer.* 30. adeò vt semper quod accedat consensus patroni laici, vel à principio impetrationis interuenit; cessat omnino hoc retentionis remedium, vt suo loco Fusius tractãdum, quam resolutionem etiam & rectè amplectitur in ijs terminis Pater Henriquez loco citato suprà *cap.* 3. §. *vnico, num.* 16.

Quia licet gratia in præiudicium tertij nõ
teneat, tamen † accedente ipsius tertij con- 60
sensu, vel ante vel post gratiam validatur, ita cum Decio *in cap. super eo, num.* 16. *de officio Delegati*, vbi Anton. de Butrio *numer.* 15. Abb. *num.* 5. Immola *num.* 10. Barbat. *num.* 27. *cum sequentibus*, determinauit Rota, vt per Seraphinum *decis.* 268. *num.* 7. & suprà *cap.* 10. diximus à *num.* 124. *cum seqq.* & à *num.* 26. & *seqq.*

Ac ideo interueniente, vel † accedente 61
partis consensu cessat violentia, qua fundatur recursus iste, iuxta definitionem Aristotelis 3. *Ethicor.* qui sic violentiam definiuit, quod *violentum est à principio extrinseco passo vim non conferente, hoc est, non opitulante, seu iuuante*; vt post eundem Aristotelem tradit Diuus Thomas communiter receptus 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 4. & 5. quem etiam sequitur Nauarrus *cons.* 2. *numer.* 2. *de iure iurando*, ac prius *in manuali confesso. præludio* 6. *num.* 2. & 4. Ioann. Petri Moneta *in tract. de conseruatoribus, cap.* 7. *num.* 88. Quare Patroni consensus cum faciat cessare violentiam, pariter & recursum, quo iste fundatur, vt sæpè diximus.

Huiusmodi est etiam qualitatis derogatio primæ instantiæ † ordinarij ex Trident. 62
vt suprà diximus, quoniam interueniente consensu tam partis, quàm Ordinarij, rectè potest tractari causa coram alio Iudice Ecclesiastico delegato, vel aliàs superiore, vt diximus superiùs fundamento 5. *huius partis à num.* 35. *versicul. Hinc est cum dispositio.* Ac per consequens omnino cessat recursus, prout cessat in alijs, in quibus de iure potest ommitti prima instantia Ordinarij iuxta casuum varietatem Fusius tractandorum in secunda parte huius tractatus.

Exemplum etiam huius † distinctionis 63
membri reddi potest ex litteris Apostolicis obtentis in notabile, & scandalosum præiudicium iuris tertij, quibus tunc retineri diximus, & probauimus, quando in Principe deficit potestas tollendi rem alterius absque causæ cognitione, & contra voluntatem & consensum veri domini, cum sit contra ius naturale, & abundè probauimus *in dict. cap.* 7. Quare cum etiam in hoc casu recursus iste retẽtionis fundetur super illa qualitate defectus consensus partis, ex qua oritur

tur scandalum, ob hanc violentiam (vt ibi dictum fuit) sequitur, quòd ea cessante, & sic quandocumque interveniat voluntas, & consensus tertij; cessabit hæc retentio, atque recursus, & sic de similibus alijs casibus si qui sunt.

64 Hoc distinctionis † membrum rectè probant Decianus *in praxi criminal. libr. 6. part. 2. capit. 25.* Ambrosius *de immunitat. capit. 1. numer. 2.* dicentes per *capit. sicut antiquitus, & capit. fraternit. & capit. minor. & capit. quisquis 17. quæst. 4. cap. inter alia. de immunitat. Ecclesiarum, cap. fin. eodem.* Quòd immunitas confugientium ad Ecclesiam data est ipsi Ecclesiæ, ob reuerentiam Religionis, & tamen confugientis solo consensu potest renuntiari hæc immunitas absque consensu Ecclesiæ, quia ex ipsis Doctoribus procedit, eò quòd immunitas concessa est Ecclesiæ non simpliciter & absolutè; sed secundùm quid & causatiuè, nempè volente aliquo ad illam confugere, & si ille voluerit ea vti, vndè ipso renitente, cum deficiat illa fundamẽtalis qualitas, ob quam, cessat etiam immunitas, & ita etiam rectè respondit Sarabia *de adiunctorum iurisdictio. quæstio. 7. numer. 9. videndus numer. 2.*

65 Comprobatur insuper, quòd † Regia tuitio, & protectio pupillorum, viduarum & aliarum miserabilium personarum omni iure eis debita à Principe supremo, iuxta *capit. 1. & 2. 87. distinctione, capit. ab Imperatoribus 23. quæst. 3. cap. Regum officium, cap. administratores 23. quæst. 5.* quod & abundè comprobat Carlebalis *in tractatu de iudicijs, disputat. 2. quæst. 6 sectione 7. à numer. 528. cum sequentibus.* Eorum tamen priuilegium variandi, & eligendi forum Regium, cessat ob consensum miserabilium in forum ordinarij, quasi protectio Regis sit subordinata consensui miserabilium, Couarruuias *practicar. capit. 6. numer. 5. versicul. Nono,* Azeued. *in l. 8. & 9. numer. 5. titul. 3. lib. 4. Recopilation.* Nouarius *in praxi de variatio. & electio. fori. sect. 2. quæst. 21. numer. 19. & quæst. 13. num. 8. & 9.* nouissimè Carlebal. *in tractatu de iudicijs, disputat. 2. à numer. 604. cum sequentibus,* quantumuis, in hac miserabiliũ protectione verratur magis fauor publicus, quàm priuatus, vti ex multis Doctoribus probat ipse Carnebal ibi dem *n. 598.* cum tamen subordinatus sit consensui miserabilium. Quòd pariter, & eodem modo procedit in hac retentionis protectione, quæ certa causa fundatur nempè in defectu consensus partis oppressæ, ac ideò quandocumque interueniat; debet protectio, & recursus cessare ex Regula vulgari cessante causa, quòd cesset effectus; vti actenus diximus, & mox probauimus.

Nec huic distinctionis secundò membro aliquo modo refragatur, Menchaca *dict. lib. 1. controuers. cap. 41 dict. num. 26.* quia ipse generaliter loquitur, quando contradicit Patronus, non tamen aliquid insinuat, quando adest eius consensus. Nam tùnc iuxta communem † omnium Doctorum non datur re- 66
tentio, & quatenus dicit in vtroque casu præstari defensionem, etiam in vita parte, verùm dicit suppositis terminis habilibus, scilicet, vbi causa retẽtionis adest, locum habet, non tamen quãdo vel à principio defecit, vel post modùm per assensum patroni, seu litigantis & ordinarij resoluta fuit, & peruenit ad casum, à quo non potuit inchoari, quia consensus quandocumque interueniat, vbi non requiritur pro forma intrinseca, & solemnitate actus, quandocumque potest interuenire ad ipsius conualescentiam, cum ad partis vtilitatem petatur à iure, vt vulgare est, & lacè probat Narbona *in l. 10. glos. 3. num. 26. & 27. titul. 1. lib. 1. Recopilat. in 3. tomo,* Surdus *cons. 28. numer. 123. vol. 1.* Valençuela Velazquez *in cons. 177. à num. 53. & sup. à nu. 44. tom. 2.* Imò nec Minchaca ipse in hoc articulo recursus præstãdi invito oppresso locutus fuit absolutè, sed cũ distinctione relatiuè ad superiora per se dicta, qui quidem indubie iuxta terminos huius nostræ distinctionis intelligendus est, cum verisima & iurica sit.

Quibus suppositis non obstant in contrarium adducta argumenta ad principium huius † quæstionis considerata, non primum, & 67
secundùm, quæ ambo ad idem tendunt, principale esse interesse partis, & vassallorum, in hac cognitione violentiæ, quibus respondetur, contrarium verius esse, imò principale interesse Regis esse, & eius propriũ officiũ, & Regaliam, vt clarè apparet ex his, quæ diximus in primo, & secundo fundamento huius secundæ partis.

Quatenus autem in dicto secundo argumẽto diximus, supplicationem ad Sanctissimum, & eius prosecutionem legitimam pertinere parti, cuius interest, non Regi; verissimum est † absque lęsione nostræ resolutio- 68
nis certissimæ, ad quod duo tempora considera, primum, dùm adest violentia, & super ea cognitio, quia ad illam subleuandam principaliter interest Regi, & Reipublicæ,

ad cuius tuitionem tenetur Rex ex obligatione officij Regalis, quæ violentia consistit in executione litterarum, eamque tollit Rex suspendendo eandem, & retinendo litteras, ne illis vtatur interdùm, quòd sua sanctitas instructus, & informatus de inconuenientijs vtiliùs prouideat de remedio, & dùm prosequitur supplicatio per suos legitimos trami tes, vt suo loco latè diximus suprà *capit. 2. à num. 82. cum multis seqq.*

Secundùm tempus erit, postquam Sena
69 tus decretum retentionis decernit, † quia tunc parti, cuius interest principale negotium incumbit, & tenetur supplicationem proponere, & illam prosequi, quia hoc pertinet ipsi parti, & non Regi, vti fusius probauimus ex verbis Bullæ in Cœna Domini, superius *dict. capit. 2. à num. 82.* Item similiter sicut dicimus de primo genere violentiæ, quando à Iudice interponitur appellatio,
70 qua non obstante suam vult violenter † sententiam exequi, ob quod recurrit oppressus ad Senatum pro eius delatione, & executionis sententiæ suspensione, interim dùm ipse oppressus recurrit ad superiorem Ecclesiasticum in prosecutione suæ appellationis, quã ipse & interponere, & prosequi tenetur, non Rex & eius Senatus ad quẽ solummodò pertinet suspendere violentam sententiæ execu tionem ad effectum prosequendæ appellationis, quia hoc modo illa vis sublata dicitur, non aliter, quòd principaliter interest Regi ipsi: tamen prosequi ipsam appellationem (cui Senatus decernit deferendum) ad partem recurrètem, & quæ illam emisit, spectat non ad Regem.

Nec obstat tertiam, quo dicitur, sicut à
71 principio fuit † liberæ voluntatis partis non vti hoc extraordinario, & salubri remedio; ita, postquam illo vsus fuit, ab eo liberè discedere, cui dupliciter respondetur; quòd quando neutra pars illo vteretur, liberum esset Fiscali Regio illud proponere pro publica vtilitate, & quietè Reipublicæ, ne ex violenta executione scandalum patiatur, & sic pro interesse Regis immediato, & Regni (obseruata distinctione de qua suprà) & quæmadmodum à principio illo potuit Regius Fiscalis vti absque partis interuentu; eodem modo illud prosequi absque ea, vt suprà latè probatum est.

Secundò respondetur, quòd licet à prin-
72 cipio fuerit voluntarium remedium proponere partem; † tamen post illius pendentiam effectum est necessarium, ex quo semel ex sua voluntate acquisitum fuit ius tertio, ita probat celebris text. *in l. 1. §. prodest quorum legatorum*, vbi Vlpianus in hæc: *Vndè si quis cæpit quidem ex voluntate eius possidere, postea verò voluntas non perseuerat, nihil noceat, quia semel possidere cœpit ex voluntate*, vbi Glossa verbo, *Quia semel, pro eadem parte adducit legem si tamen, in fin. ff. ad Macedonianum, l. sicut, C. de actionib. & obligationibus, §. religiosum verò alienum locum instit. de rerum diuisione*, ex quibus deducitur axioma, quòd à principio fuit voluntarium, ex post facto fit necessarium.

Multa enim à principio † cuipiam vo- 73
luntaria sunt in iudicium deducere, à quibus post deducta, non potest discedere absque consensu alterius partis, cui ex suo facto ius fuit semel adquisitum, vt probant Decius *in l. id quod nostrum*, per textum ibi, *ff. de regulis iuris*, & ibi Cagnolus *numer. 15.* Baldus *in l. cum à socero* (qui est bonis textus) *C. de iure dotium*, Guillelmus Benedictus *in capit. Rainuntius, in verbo, Fideicomissaria subst. 23. fol. 63. de testamentis*, Marcus Antonin. Marsc. colum. *in tractatu de Ecclesiasticis redditibus, capit. 26. numer. 17.* Menochius *in cons. 489. numer. 22. lib. 5.* Villalobos *in commun. opinion. littera F. numer. 65.* Suarez *allegatio. 19. numer. 5.* Thomas Nonius *cons. 49. numer. 19.* Fabius de Anna *consil. 32. num. 1.* Scrader. *in Miscellane. cap. 4. num. 6.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu. 1. à num. 421.* Et sursum, qui duo vltimi dicunt, quòd si is, ad cuius † petitionem citatio ad- 74
missa est; renuntiauerit citationi ipsi, postquam per intimationem ad notitiam citati peruenit, non poterit, cum semel ius tertio acquisitum fuerit ex citatione executa, per text. *in l. fin. ff. de pactis, l. post perfectam, C. de reuocandis donationibus, l. post mortem, §. final*, & ibi Barthol. *ff. de bonorum possessionibus contra tabul.* Sicut nec appellans poterit renuntiare appellationi a se iam interpositæ in præiudicium partis † ap- 75
pellatæ renitentis, Bald. *in l. postquam liti. C. de pactis*, Barthol. *in l. si quis libellos, C. de appellationibus, & in l. per hanc, column. fin. C. quando prouocare*, Abba. *in capit. ex part. 2. de rescriptis, & in cap. interposita, §. ille denique, de appellationibus.* Nec dilationi iam obtentæ potest † vna pars in al- 76
terius præiudicium renuntiare, Bartholus & Iasson. *in l. si arrogator, ff. de adoptionibus*, idem Barthol. *in l. petenda, C. de tempor. in integrum restitutio.* idem Baldus *in dict.*

d. l. postquam liti. Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 2. numer. 60.* vbi plurimos citat Doctores, & ipſe *in effectu 1. numer. 423. & ſequenti.* qui *num. 425.* Idem dicit
77 in reſcripto ab alio † impetrato, vt poſt ius ex eo alteri quæſitum, non poteſt impetrans renuntiare, vbi alios Doctores allegat, ad quod etiam vide Rottam *in vna Salmanti. penſion. 13. Ianuarij 1584.* addactam per Marcheſanum *de commiſſionibus in particulari. part. 1. capit. 3. fol. 172. numer 4.* Qua dicitur; quòd commiſſio impetrata ab aliquo
78 pro ſuo iure particulari, † non tamen publico, non efficitur communis collitiganti ante citationem illi factam, imò re integra poteſt ea non vti, & pœnitere, & parte inuita renuntiare, plurimos citat, & latè proſequitur, iterum Rota ipſa dicit, procedere, etiam ſi commiſſio contineat aliquid ad commodum alterius tertij, quòd variabi-
79 le quidem † eſt re integra, & dependet à voluntate, & vſu impetrantis, expreſsè tenent Ancarran. *in capit. ex conqueſtione, numer. 9.* & ibi Immola *numer. 9.* Hoſtienſis *col. 2. in fin.* Ioannes Andreas *col. 2. in fin.* Bubri. *num. 13.* Abbas *numer. 1. de reſtitution. ſpoliator.* Et quando reſcriptum † efficiatur
80 commune, ita vt iterum renuntiari non poſſit altero inuito pulchrè Felinus *in rubr. de reſcriptis, numer. 9.* Scaccia *de re iudicata, gloſ. 4. quæſt. 4. num. 51. fol. 120. & gloſ. 14. 9. 25. à num. 6. cum ſequentibus, & num. 59. & 60. fol. 619.*

Item Clericus conueniendo laicum coram ſæculari tenetur † pati reconuentionem à laico oppoſitam, nec poterit illam eui
81 tare, renuntiando ſuæ petitioni, quia ſemel fuit alteri ex ea ius quæſitum, in cuius præiudicium nihil prodeſt renuntiatio, Afflictis *deciſio. 173. numer. 4. & 5.* Maranta *in practicar. 4 part. diſtinct. 6. de mutuis petitio. num. 55.* Menochius *de arbitrarijs, quæſtio. 44. numer. 6.* Marcellus Cala. *in tractatu de modo articul. & prob. gloſſ. 1. §. 1. numer. 46.* Vincentius de Franchis *deciſio. 193. numer. 13. & deciſ. 349. numer. 2.* Lanfran. Balb. *deciſion. 64.* Horatius Carpan. *ſuper ſtatut. Mediolanen. part. 1. capitul. 44. numer. 95.* Carauita *ſuper ritibus mag. cur. ritu. 67. numer. 8.* Nicolaus Carbon. *in practicarum libro 3. capitul. 4. numer. 105.* Tepatus *lib. 1. titul. de reconuentione, verſicul. an Clericus agens, & verſicul. Actor ſi vult.*

82 Quæ doctrinæ limitantur, † vt non procedant quando re integra à petitione deſiſtat pars, quia tũc cum ius non ſit quæſitum adhuc parti aduerſariæ; valet renuntiatio, plurimos Doctores laudat, & latè proſequitur Graſsis *de effectibus Clericat. effectu 1. à numer. 749.* & ampliſsimè etiam à *num. 462. & ſequenti.* vbi etiam plurimos Doctores congerit.

Et de exceptionibus ſeu actionibus ſemel propoſitis, † quibus re integra pars re- 83
nuntiare poteſt, antea quã ius ſit quæſitũ aduerſario, vide Iacobum Cancerium *variarum reſolution. 2. part capit. 13. de reconuentione, à numer. 27. & 28.* & iterum *cap. 15. de renuntiatione, à numer. 177. cum ſequentibus, lib. 3.* latè etiam Matienço *in l. 12. gloſ. 2. à numer. 7. titul. 11. lib. 5. Recopil. fol. 388.* Alexander Ludouiſius *deciſ. 582. numer. 6.* Ioann. Baptiſta Coſta *in tractatu de re integra, diſtinctio. 97. num. 3. & de remed. ſubſidiar. remed. 16. num. 8.* Paulus Gallera. *de renuntiatione, centur. 1. renuntiation. 18. num. 13.*

Generalis enim vera eſt concluſio, quòd renuntiatio † non valeat in præiudicium iu- 84
ris alterius, & quando ex tali renuntiatione inferri poteſt alteri præiudicium, vt huius concluſionis varia exempla reddunt Thomas Sanchez *in præcept. Decalogi. tom. 1. libr. 3. capit. 9. numer. 31. & 39.* Barboſſa *axioma. 135. numer. 14.* Sarabia *de iuriſdictione ad iunctorum, quæſt. 7. numer. 5. & 6.* Ioannes Maria Nouarius *in praxi electio. fori. quæſt. 7. à numer. 14.* & inſuper videndi ſunt Zeballos *in contra commun. quæſt. 249. per totam 1. part.* Gratianus *diſceptat. forenſ. tomo 1. capit. 332.* Caſtillo *controuerſiar. lib. 4. capit. 5. per totum, & 5. tom. capit. 68. per totum,* Marta *de iuriſdictione 4. part. centuria 2. caſu 118. à numer. 8.* Parladorius *in ſeſquicentur, differentia 121.* Gutierrez *practicarum quæſtion. 65.* Flores de Mena *in additionibus ad Gamam deciſ. 8. ſub numer. 2.* & à principio, Matienço *in l. 2. gloſſ. 5. numer. 12. titul. 16. libr. 5. Recopilation.* & ad materiam *l. cum à ſocero. 7. C. de iure dotium,* vidè Caſtillum *controuerſiar. tomo 6. capit. 119. numer. 12. in fin. & numer. 13.* qui omnes Doctores plurimos infinitos alios allegant in varijs materijs.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

De Regalia Principis in diuisione, aut dismembratione Prouinciarum, necnon generum causarum Bullarum retentionem attingentium; inter supremum Consilium, cæteraſquè Chancellarias.

Et an, & qua via in istis queat cognosci de causis tangentibus conseruationem, & executionem sacri Concil. Tridentin. aliàs supremo Senatui speciali ter reseruatis.

SVMMARIVM.

AD Supremum Regis Consilium cæteraſque Cancellarias, & Regales Audiētias pertinet cognitio omnium generaliter violentiarum, quas Iudices Ecclesiastici inferunt, num. 1.

Regalia est Principi reseruata, creare Senatus, & Magistratus, num. 2.

Princeps potest Senatus, & Magistratus creatos augere, vel minuere, num. 3.

Etiam ad libitum suæ voluntatis, & sine causa, num. 4.

Nec requiritur in moderatione hac citatio, cum pendeat à mera gratia Principis, numer. 5.

Regalia Principis est diuidere Prouintias, dismembrare assignatas, & alijs Tribunalibus vnire, num. 6.

Prouinciarum diuisionem cum sit à iure Ciuili introducta; alterare, & mutare potest Princeps faciendo de duabus vnam, num. 7.

Terminorum publicorum affixio, & diuisio est de Principi reseruatis, num. 8. & 9.

Exemptio Vicorum, seu locorum ab aliqua Ciuitate ad Regem pertinet, & loco exempto assignare, num. 10.

Sicut ad Papam pertinet Ecclesias, & Parrochias quoad spiritualitatem diuidere, ita & ad Principem diuidere Prouintias, territoria, & iurisdictiones quoad temporalitatem, numer. 11.

Princeps Ecclesiæ Papa potest Diœcesim separare, & illā alteri inferiori Prælato supponere, num. 12.

Papæ ampla est potestas in constitutione noui Episcopatus per dismembrationem aliarū Diœcesum, num. 13.

Ad Papam solum pertinet diuidere Diœceses inter Prælatos Ecclesiasticos, numer. 14.

Dismembratio Diœcesum, diuisio, aut vnio Papæ soli pertinet in signum supremæ potestatis, num. 15.

Regalia Principis est in signum supremæ potestatis, & iurisdictionis, diuidere Prouincias quoad temporalitatem, num. 16.

Philippus Quartus Hispaniarum Rex dedit Regnæ Gallecie votum in commitijs illud dismembrans à Ciuitate Camoræ, quæ præcario detinebat à dicto Regno, numer. 17.

Rex iure suæ Regaliæ diuisit Prouintias inter suas Chancellarias, vt quælibet agnoscat de quibus violentijs Iudicum Ecclesiasticorum cognoscere valeat, numer. 18.

Retentionis Bullarum causas omnes ob derogationem iurispatronatus laicorum, aut Regis, &c. Consilium supremum remittit ad Chancellarias, aliasvè Audientias Regias ex lege Regni, num. 19.

Quod ita dispositum fuit ad exonerationem supremi Consilij totius Regni regimine occupati, num. 20.

Tribunalia separantur ob fatiliorem litium expeditionem, num. 21. & 22.

Ijs exceptis violentiæ negotijs, quæ Rex peculiaribus respectibus motus retinenda in Consilio ordinauerit, ibid.

Leges Regiæ tractantes de remissione causarum retentionem Bullarum tangentium in Consilio Regio quotidie practicantur, numer. 23.

Leges Regiæ disponentes super remissione causarum retentionis Bullarum non procedunt per inhibitionem Consilij Regij, sed consulendo eius exonerationi, numer. 24.

Remissio causarum pertinentium ad Bullarum retentionem nequit peti post latam primam sententiam in Consilio supremo, num. 25.

Chancellariæ, & cæteræ Regiæ Audientiæ penitus sunt inhibitæ, nec de violentijs tangentibus obseruationem, & executionem

nem Concil. Trident. cognoſcant, quæ ſunt reſeruatæ priuatiuè Conſilio Supremo, numer 26.

Violentiæ cauſæ tangentes obſeruationem Cōcilij Tridentin. & aliæ Iudicum Eccleſiaſticorum quorumlibet in Curia Regia exiſtentium examinantur in aula regiminis, cœteræ omnes ad Chancellarias, & Audientias pertinent, numer. 27. & 28.

Rex pleniſſimam habet poteſtatem, qua nemo vti poteſt abſque Principis authoritate, numer. 29.

Rex ſuæ Regaliæ virtute poteſt ad libitum genus aliquot cauſarum, & perſonarum ab vno eximere Tribunali, & alteri dare, num. 30.

Princeps poteſt poteſtatem vni conceſſam moderare, & ne de aliquo genere cauſarum in aliquo Tribunali cognoſcatur, numer. 31.

Diſmembratio cognitionis cauſarum ab vno Tribunali prouenit ex Regalia Principis, num. 32.

Princeps ex ſua Regalia poteſt Senatum de nouo creare, moderare, aut tollere erectum num. 33.

Tribunalia ex gratia Regis, & præcario habent poteſtatem, quam ipſe minuere, diuidere, & alteri applicare poteſt, numer. 34.

Præcario poſſideri præſumuntur, quæ ad Regem ſpectant, num. 35.

Præcarium, & gratiam ſuam poteſt Rex modificare maximè ex iuſta cauſa, numer. 36.

In iudicio gratiarum lis aliqua non requiritur, num. 37.

Regalias Principi reſeruatas nemo exercet, niſi ſibi à Principe ſit conceſſa, numer. 38.

In Regalium generali conceſsione non veniunt Principi reſeruata, numer. 39.

Chancellariæ (vltra Regale Concilium) nequeunt ſe directè intromittere in cauſis tangentibus executionem Concil. Tridentin. etiam de partium conſenſu, numer. 40.

Lex Regia 82. Inhibens Chancellarijs circa violentias tangentes executionem Tridentin. habet clauſulam auocatiuam, & abdicatiuam, in qua ſolus conſenſus Principis operatur, num. 41.

Princeps committens cauſam ad aliorum iuriſdictionem pertinentem, illis interdicere videtur, numer. 42.

Magiſtratui ſpeciali quantum datum eſt, tantum de generali iuriſdictione aliorum detractum cenſetur, in quo locus non eſt præuentioni, num. 43.

Regulæ quod iuriſdictio cenſetur data acumulatiuè, non priuatiuè, quas patiatur exceptiones remiſsiuè, num. 44.

Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem acumulatiuam cum Conſilio Supremo in cauſis executionis Trident. Concil. clarè patet ex l. 81. cum diſponat abdicando, vetando, & inhibendo illis, num. 45.

Agitur latè de ſingulari intellectu, & declaratione, l. 82. titul. 5. libr. 2. Recopilation. loquentis de inhibitione Chancellariarum circa violentias tangētes executionem Tridentin. num. 46. & ſequentibus.

Dicta lex 82. non procedit abſolutè in omnibus violentijs cauſatis ex diſpoſitione Tridenti. ſed tantùm quando directè recurritur pro obſeruatione, & executione eiuſdem, declaratur, ibid.

Si coram Iudice Delegato opponat pars aliquam exceptionem prouenientem ex diſpoſitione Tridentin. & à non admiſsione, vel reiectione appellet, cui Iudex nollit deferre, poteſt licitè ad quælibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum, vim fieri deferat, & reponat, numer. 47.

Et deratione, numer. 48. & ſequentibus.

Cum Prætor vnum ex pluribus iudicare vetat cætera conceſsiſſe videntur, numer. 49.

Flores de Mena cautè legendus, & Auguſtinus Barboſa dicentes, quòd ſi à Iudicibus Apoſtolicis appelletur, quia procedunt in prima inſtantia, dari in Chancellaria decretum, vim fieri, & cauſam remittet Ordinario, num. 50. & 51.

Dicta l. 81. Recopilation. quæ vniuerſaliter omnes violentias tangentes conſeruationem Concil. Trident. prohibet Chancellarijs, interpretatur, & declaratur, num. 52 & ſeqq.

Verba diſpoſitionis quantumvis vniuerſalia declarantur, & reſtringuntur ad terminos qualitatis adiectæ, num. 53.

Retentionis Bullarum caſus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur, aut petendo directè retentionem earum, aut decretum violentiæ, vt exe

cutor

cutor deferat appellationi à grauamine illato emissæ, num. 54.

Verba legis debent intelligi simpliciter, non secundùm quid, num. 55.

Chancellariæ (vltra Consilium Regium) an vti quæant decreto violentiæ, de conocer, y proceder, numer. 56. remissiuè.

Et quando cumulantur remedia retentionis, & quærellæ ob negatam delationem appellationis, an ad Chancellariam possit recurri in casibus tangentibus executionem Concilij, & nunquid quo ad omnia teneatur remittere Consilio Regio, & quo genere decretorum tùnc vti queat, ibid. remissiuè.

Tribunalibus inferioribus vtile est scire quando lædatur prima instantia ordinarij, vt faciliùs cognoscant, an sit deferendum appellationi à Delegatis interpositæ, num. 57.

AD hoc Consilium Supremum, necnon † cæteras Chancellarias, & Audientias Regias vniuersaliter pertinere omnium violentiarum à quibusliber Iudicibus Ecclesiasticis cómissarum cognitionem; nemo ambiget (nonnullis tamen exceptis negotijs, de quibus *in tractatu de Regia protectione 1. part. capit. 2. §. fin. per totum*) & per consequens retentionis Bullarum cognitionem, cum eiusdem qualitatis sit, & ab eodem origine diriuetur, vt sepè diximus, pariformiter pertinere; leges Regiæ in singulis audientiarum regalium titulis contentæ, vsusque notissimus testantur: peculiaribus tamen rationibus iustissimè moti Reges ad Chancellarias, & Audiẽtias Regias quasdam Bullarum retentionis causas remisserè, quasdam verò ab illis avocatas supremo huic Senatui reseruarunt, & de singulis statim erit tractandum. 1

Sicut enim Principis supremi Regalia est, Senatus, & Magistratus † creare, sitque de his quæ Principi reseruata sunt, insignum supremæ Maiestatis, *capit. 1. quæ sint Regalia.* & cum Restaurio, Cassaneo, Grammatico, Morla, Auendaño, Couarruuias, Auiles, Didaco Perez, Azeued. Bobadilla, & alijs plurimis latè probat, & prosequitur Mastrillus *de magistratibus, tom. 1. libr. 1. c. 1. à nu. 1. cum seqq.* 2

Et sicuti etiam potest Senatus & Magistratus creatos augere, vel minuere, vt docet Thesaurus † *in proœmio decis. numer. 22.* & ibidem Gaspar Thesaurus Filius, Menoch. *consil. 17. per totum*, Mastrill. *de magistratibus, libro 1. capitul. 1. sub numer. 9. tomo 1.* Ioannes Iocabus Maurus *allegatio. 18.* vbi etiam quid stante priuilegio, suæ namque Principis potestatis est, Magistratus, & Tribunalium iurisdictionem moderare, aut auferre, *l. 2. ff. de origine iuris*, Suarez *allegat. 12. numer. 56.* Rotta *decis. 297. numer 3. part. 2.* Valençuela Velazquez *cons. 85. numer. 8.* Etiam ad libitum, † & sine causa, Faber. *in l. iussio, C. de Iudæis*, Felinus *in capit. nouit, numer. 11. de iudicijs*, Ruinus *cons. 230. numer. 9. volumin. 1.* Molina *de primogenijs libro 4 capitul. 3. numer. 8. 16. & 17.* Conradus *templo iudic. lib. 1. capit. 1. §. 4. numer. 5.* Gironda *de gabellis 1. part. numer. 15.* Sextinus *de regalibus, libro 1. capit. 6. numer. 9.* Gutierrez *de gabellis, quæstione 92. numer. 5.* Rosental. *de fœudis capitul. 3. conclusione 21. numer. 3.* Petrus Antoni. à Petra. *de Princip. potestat. capitul. 24. numer. 227.* Gabriel. *communi. conclusion. titul. de iure quæsito non tollend. conclusion. 7. numer. 9.* Giurba *cons. 59. à num. 17.* Vbi in fine post plures alios, quos allegat, inquit, quod in hac † moderatione, aut ablatione non requiritur citatio, cum hæc pendeat à mera voluntate Principis. Atque etiam quia iudicium est gratiarum, in quo nó tractantur lites. 3 4 5

Ita etiam diuidere Prouintias, vnire, & dismembrare aliquando assignatas † cuilibet Tribunali, & Magistratui, quia hoc ad Principem tantùm pertinet tanquam ipsius Regalia, text. est *in l. vnica, C. de Metropoli Beryto. libr. 11.* Auth. *vt iudices sine quoquo suffragio, §. illud, l. 1. titul. 1. part. 2.* Et ibi Gregorius Lopez, verbo, *Partir*, & est text. formalis, & expressus (cuius nullus ex laudatis Doctoribus meminit) *in capit. quod transf latione 4 de officio legati*, cuius sunt verba: *Quòd translatione (& infra) licet in Regno Siciliæ generalis Gubernatio, & tibi commissa legatio, ad eam tamen sine speciali mandato nostro non debuisti manus extendere, quæ in signum priuilegij singularis sunt tantùm Summo Pontifici reseruata: & si quædam ex his quæ de speciali concessione sæpè fuere legatis indulta, vt illorum videlicet absolutio, qui propter sacrilegas manuum iniectiones in Clericos, incidunt in Canonem promulgatæ sententiæ, videantur ex ipso legationes officio iam licere legatis: an existimas, quia vices nostras* 6

tras tanquam legatio, sibi commissimus exequendas, quòd Panormitan. Ecclesiam posses subijcere Mesanensi, vt illam præficeres isti, concesso sibi priuilegio Primatiæ? an putas ex eadem causa tibi licere, duos Episcopatus vnire, vel vnum diuidere sine licentia speciali? Paulus de Castro *in l. ex hoc iure, numer. 4. de iust. & iur.* Iaff. *in l. si eadem, de officio Assessoris*, Iosephus Altrogadus *inter Consil. Italiæ, part. 3. cons. 44. num. 18. versicul. Princeps enim*, Ponte *cons. 57. num. 8.* Camill. de la Rotta *consil. 3. numer. 10.* Læseus *de iure vniuersitatis 1. part. capit. 2. numer. 9.* ibi: Hinc sequitur, vt Princeps, seu
7 Imperator † huiusmodi prouintias, à iure ciuili introductas possit tollere, diuidere, & vnire ad sui libitum, faciendo de duabus prouincijs vnam, & de vna duas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris, § sed naturalia institu. de iure naturali. gent. & ciuil.* Bartbol. *in l. vnica, num. 6. & 10. C. de Metropoli Beryto. libro 11.* (aliud est in Regnis distinctis & diuisis iure gentium, vt Læseus ibid. *num. 6.* post alios) idem etiam probat Hieronym. de Monte Brixianus *in tracta. de finibus Regundiæ, cap. 2. nu 11.* in hæc: Erit aduertendum secundùm Laur. Calcan. *in cons. 90. quia ista quæstio. num. 7. & 15.* Quòd spectat ad Prin
8 cipem, vel Senatum (qui vicem † Principis fungitur) affigere terminos Regnorum, territoriorum, diœcesium, parrochiarum, & plebonatuum, argument. *l. quod Principis, ff. de aqua pluvia arcend. & cap. 1. 80. distinctione, cap. 1. 13. qnæst. 1. & l. diem functo, ff. de officio Assessoris*, & cum plurimis concordantibus ibi per eum traditis, & sic terminorum publicorum affixio est de reseruatis Papæ, & Principi in signum vniuersalis Imperij, quia ad eos solum spectat diuidere totum Orbem, &c.

Probant etiam hanc conclusionem Cra-
9 ueta † *cons. 411. nu. 20.* Socin. Iunior. *cons. 91. num. 4. in lib. 2.* Menoch. *cons. 264. à numer. 63.* Alnanus *cons. 64. nu. 13.* Peregrin. *tractat. var. lib. 1. tit. 1. numer 105.* Giurba *cons. 89. num. 3.* Gregor. Lopez *in l. 2. tit. 1. p. 2. verbo, De partir los terminos*, Matienco *in l. 4. glos. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilation. fol. 290.* atergo, ibi: Quemadmodum assignatio, & diuisio terminorum, & prouintiarum Regni Castellæ ad Regem spectat, *vt in l. 2. tit. 1. par. 2.* ibi: E solo es otrosi poderoso de partir los terminos de las prouincias, y villas, *l. si eadem ff. de officio Assessoris, l. vnic. & ibi* Bartbol. *C. de Metropoli Beryto. libro 11.* Bald. *consil. 31. lib. 1. col. 4.* Gregor. Lopez *l. 2. in verb. De partir*, Auenda. *de mandatis exequendis, cap. 1. numer. 2. versicul. Si verò dabantur, & versicul. Et quia assignare*, Socin. *cons. 86. in principio, libr. 1.* Ita & exemptio † vicorum, seu locorum ab alia 10
ciuitate, cui prius subijciebantur, ad eundem Regem pertinet, poterit itaque terminos ciuitati concessos Rex ipse diuidere, & loco exempto assignare, & priuato cuidam donare ex causa *in dict. l. 2. in fin. &c.*

Idem etiam affirmat Boerius *in cons. 74. num. 28.* qui *numer. 1.* Ita argumentatur, li-
11 cut † Papæ Principi Ecclesiastico permissum est, Ecclesias, & Parrochias quoad spiritualitatem diuidere, *cap. vacante, cap. significatum, de præbendis, capit. ad audientiam de Ecclesijs ædificand.* ita & Principi seculari dicetur licitũ esse diuidere Prouintias, territoria, & iurisdictiones, quoad temporalitatem argumento text. *in capit. duo sunt, & in capit. Imperator. 96. distinctione*, &c.
12 Cùm enim solus ipse vniuersalis † Ecclesiæ Pastor & Princeps possit diœcesim separare, & illam alicui Abbati, seu inferiori Prælato supponere, Hostiens. *in capit. cum contingat. numer. 1. de foro competent.* vbi Butrius *numer. 11. versicul. De consuetudine*, Panormitan. *num. 18.* & Bellim. *numer. 15. versicul. Tamen certum est*, Rotta *decis. 324. numer. 2.* apud Farinatium *part. 1. in recent.* Barbosa *de officio & potestat. Episcop. tom. 2. allegat. 50. num. 5.* Atque etiam † quam 13
ampla sit, & absoluta potestas Summi Pontificis in constitutione nouæ Sedis Episcopalis per dismembrationẽ aliarum diœcesium, probat text. *in cap. præcipimus 53. in ordine 16. q. 1.* Et ibi præ cæteris Turrecremata *vers. Non etiam Consilium, glos. verb. Pertinere, in cap. sicut vnire de excessibus Prælatorum*, vbi Hostiensis *num. 1.* Zabarel. *num. 3.* & Ancharran. *num. 1.* Selva *de benef. p. 2. q. 3. num. 10.* & eleganter D. Melchi. Lotterus *in tractatu de re beneficia. lib. 1. quæstio. 11. à princip. & num. 33. cum sequentibus, & num. 44. cum sequentibus*, Cardinalis Paleotus *de sacrar. consistor. consultatio. part. 1. quæst. 3. in responso ad tertium argumentum*, vbi declarat, an sit de necessitate coactiua Consilium Cardinalium, & Barbosa *de officio Episcop. tomo 2. allegatio. 5. sub numer. 5.*

Et quod ad solum Papam Ecclesiæ Principem pertineat diuidere diœcesses, & pro-
uincias, † inter Prælatos post Hostiens. 14
Abb. & Bellam. probat nouissimè ipse Barbos. *in tractat. de iure Ecclesiastic. lib. 1. capit. 20. num. 2.* vbi testatur ita fuisse dictum *in constant cons. iurisdictione coram R. Auenatens.*

uatens. impressa decis. 324. nu. 1. p. 1. recent. & in Calagurritan. iurisdictionis 16. Iunij 1606. coram eodem & in Bulgi sancti sepulchri iurisdictionis 13. Martij 1626. coram Burato in eius impressa. *decis. 620. num. 1.* & est text. *in c. quod translatione. 4. de officio legati.* superiùs citatus, *num. 6.*

Et quod hæc dismembratio, & diuisio, seu vnio diœcesſam pertineat ad solum Papam
15 in signum † supremæ potestatis, tenet Hostiens. *in cap. cum contingat, numer. 1. de foro competent.* sequuntur ibi Ioannes Andreas *sub numer. 4. versic. Alij dicunt.* Butrius *sub num. 11. versic. Si quæratur an habeat territorium,* & Abb. *sub numer. 18.* Barbosa vbi proximè citatus. Qui tamen non allegant, *d. capit. quod translatione*, cum sit expressus.

16 Pariformiter hæc regalia pertinet † ad Principem temporalem solum, in signum supremæ potestatis, & iurisdictionis, vt argumentatur Boerius supra citato loco, *numer.* 11. & expresè etiam probat Hieronymus de Monte Brixia. *in tractatu de finibus Regundi, capitul. 2. num. 11.* post Calcaneum, Peregrin. *tractat. variar. lib. 1. titul. 1. numer.* 105. Marius Giurba *cons. 89. num. 3.* & cæteri etiam probant citati Doctores à principio huius capitis, dùm affirmant, hoc ad solum Regem pertinere, & est expressa *d. l. 2. tit. 1. p. 2.*

17 Et nostris vidimus temporibus; † inuictissimum Philippum Regem IIII. (cognomento Grandem) cùm primùm regnare cœpit, hac fuisse Regalia vsum, dando Regno Galleciæ (nobilissimæ patriæ nostræ) votum in commitijs Regijs, dismembrando illud à ciuitate Zamorensi, quòd diù præcario à dicto Regno incuria, & negligẽtia maiorum nostrum possidebat, seu potiùs detinebat, & insuper illud per executoriales à dicta ciuitate euicit, & nũnc possidet, & proficiat.

Ac ideò in executionem huius Regaliæ
18 diuisit prouincias † inter Chancellarias Regias iuxta *l. 2. tit. 5. lib. 2. Recopilat.* quo ad causas violentiæ illatę à Iudicibus Ecclesiasticis disposuit *in l. 39. eod. tit. & libro*, ibi: Otrosi, porq̃ suele suceder diferencia à qual de las Audiencias hã de ir los processos que se mandan llenar por via de fuerça, quando los Iuezes Ecclesiasticos que proceden estàn ò residen allende, ò quen de tajo, auemos por bien de declarar, y declaramos, que los tales processos vayan à cada vna de las dichas Audiencias, debaxo de cuyos limites estuuiere el Juez Ecclesiastico, &c. de qua latiùs Nos *in tractatu de Regia protectione, 1. part. capitul. 2. §. 4. per totum.*

Et iuxta hanc legem vnaquæque Chancellaria se debet continere intra limites sibi per eam assignatos, etiam consonat text. *in l. 1. ff. de officio præfecti vrbi*, ibi: *Quidquid igitur intra Vrbem admittitur, ad Præfectum Vrbi pertinere videtur, sed & si quid intra centesimum milliarium admißũ ad Præfectũ Vrbi pertinet. Sed si vltra ipsum lapidem egressum est, Præfecti Vrbi notio non est.*

Pariformiter etiam in his in quibus versamur terminis, retentionis videlicet Bullarum, † peculiari ratione inductum fuit, vt 19
omnes causæ pertinentes ad retentionẽ prædictarum Bullarum ob derogationem iurispatronatus laicorum, aut Regis, necnon beneficiorum patrimonialium, seu aliorũ quæ extraneus horum Regnorum impetraverit, & similium, remittantur statim ad Chancellarias, & alias Audiencias Regias iuxta quarumlibet districtum suum, probat *l. 21. titul. 4. lib. 2. Recopilat.* ibi: Mandamos à los del nuestro Consejo, porque estèn † libres, para 20
entender en la justicia, y gouernacion destos nuestros Reinos; que todos los pleitos que ante ellos estàn pendientes, ò vinieren de nuevo sobre, &c. Y sobre beneficios patrimoniales y Ecclesiasticos, que ante ellos estàn pendientes, y vinieren de aqui adelante; los remitan luego à las nuestras Audiencias, adonde perteneciere el conocimiento dellos, excepto los pleitos, que por ellos estuuierẽ sentenciados en vista: y los otros que por algunos respetos nos pareciere que se deban retener en el nuestro Consejo, &c.

Apertiùs prædictam legem postmodum declarauit † *l. 34. tit. 5. de los Presidentes, y* 21
Oidores, lib. 2. Recopil. in hæc, por la *l. 21. titul. 4. del Consejo Real deste libro*: Mandamos, que todos los pleitos patrimoniales, y otros Ecclesiasticos sobre beneficios se tratasse y conociesse dellos en las Audiencias; y agora para mas breue expedicion dellos, mãdamos, q̃ los processos de pleitos Ecclesiasticos, y beneficios patrimoniales, y de patronazgo Real, y de legos, y los que tuuieren estrangeros, ò naturales por derecho de estrangero, y los de Calongias, Magistrales, ò Doctorales, que vinieren à las Audiencias, se vean antes y primero, &c. Conducunt text. *in l. in nomine Domini*, ibi: *Ciuilium administrationem Iudicis, & officia singulis Africanis* † *Prouincijs constituimus, C. de officio* 22
Præfecti Africæ, l. vltim. C. ad leg. Iul. repet. l. fin. C. de officio Magistr. milit. text. elegans

in

in l. cum filius 76. ff. deleg. 2. ibi: *Diuisis Tribunalibus*, & quæ ad eundem considerant Gothofredus *in l. 10. de inofficioso testamento*, Cuiac. *lib. 10. observ. cap. 10.* Rebardus *lib. pro Tribunali*, cuius rationem reddit textus *in l. 2. §. nouissimè, ff. de origine iur.* ibi: *Nam Senatus non perinde omnes prouincias regere poterat.* Et ponderatur text. in §. populo deinde auctor. ibi: *Et consules non sufficerent huic officio, & §. post aliquot deinde annos*, ibi. *non sufficiente eo prætore, quòd multa turbaetiam peregrinorum in ciuitate veniret, creatus est & alius prætor, qui peregrinus appellatus est, ab eo, quòd plerumque inter peregrinos ius dicebat.*

Et propterea ad exonerationem Senatorũ
22 huius Consilij Regij † hoc genus causarum aljs Tribunalibus remittitur, ne tantarum multitudine cæteris regiminis minimè deficiant, vtque has facilius expediant, vt expresè promotiuo legitur *in d. l. 34.* & similiter cõsiderat Baldus in diuisione loquens Magistratum, & Tribunalium ad hunc finem *in l. vnica, §. vbi autem, num. 6. in fin. C. de caducis tollen.* Angel. *in l. testamenta omnia, col. 1. ad fin. C. de testamentis*, Aretin. *cons. 102. num. 1.* idem Baldus *in cons. 253. num. 2. lib. 5.* & quod tribunalia separantur ob faciliorẽ litium expeditionem; probant iura superiùs citata, & Bald. *in d. §. nouissimè*, Gothofred. Cuiacius & Rebardus vbi sup.

Quæ quidem Regię leges quotidiæ practicantur in hoc supremo Consilio, vt statim
23 quod remissio † petitur in hoc genere causarum; Senatus illas remittit ad Chãcellarias, seu Audientias Regias ad quas iuxta terminorum diuisionem cognitio spectat, & in quo violentia commissa constat.

Et vnum nota ex his legibus Regijs, præci
24 puè *ex d. l. 21.* quòd licet disponant † super remissione facienda harum causarum, consulendo exonerationi Senatorum; non tamen Consilio huic inhibent super cognitione earundem, lex mandat remittere (vt fit multoties) sed non admittit potestatem cognoscẽdi.

Nota insuper, quòd ista remissio peri non
25 potest, postquã † Senatus hîc primam sentẽtiam difinitiuam protulit, vt expresè excipit *d. lex 21.* ibi: Excepto los pleitos, que por ellos estuuieren sentenciados en vista, indecens enim foret inferiora Tribunalia superioris sententiam labefactare contra omnem iuris rationem vulgarem.

26 Ex hac etiã Regalia prouenit, quòd † è cõuerso dispositũ extat *in l. 81. tit. 5. de los Presidentes, lib. 2. Recop. in 3. tom. addito*, qua penitus inhibẽtur omnes Chancellariæ, & aliæ Audientiæ Regiæ, ne de causis tangentibus cõseruationẽ, & executionem sacri Concilij Triden. (cuius Rex neiter protector est) reseruatis dũtaxat huic supremo Consilio latere ipsius Regis assistenti, quæ lex sic ait: Mandamos, q̃ por agora, y en el entretanto que otra cosa se prouee, q̃ en las nuestras Chancillerias y Audiẽcias no se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y cumplimiento de los decretos del santo Concilio de Trento, y q̃ quando las dichas causas vinieren à las dichas Audiencias, se remitan à los del nuestro Consejo, q̃ tienen la Orden que en ello se ha de guardar: hanc legẽ licet obiter exornat Narbona ibidẽ, & Baldesius *in tracta. de dignitate Regis Hispan. c. 1. per tot.* vbi quod harum causarum cognitio est priuatiua Consilij supremi ob earum grauitatem, Pater Henriquez *in 3. tomo summæ. de Pontificis claue, lib. 2. cap. 15. §. 1.* cuius verba retulimus infra *2. p. cap 2. num. 22.*

Et de vtroque casu nempè *d. l. 21. & d. l. 81.* noviori *lege Reg. 62. tit. 4. del Consejo del Rey, lib. 2. Recop.* prope finem, in versic.
Los negocios † que se ofrecieren, ita proui 27
detur. Los negocios que se ofrecieren en materia del remedio de la fuerça, assi los q̃ tocaren à cosas dependientes del Concilio, como los de jueces Ecclesiasticos ordinarios, que residen en esta Corte, irã à la Sala de gouierno, y quãdo fueren las materias tan graues, q̃ parezca al Presidente, q̃ conuiene juntar para verlas la otra Sala de los cinco Iuezes, lo podra hazer, las demas cosas q̃ se ofrecierẽ deste genero en estos Reinos, iràn a las
Chãcillerias † q̃ tocaren, &c. ex qua l. clarè 28
colligitur, quòd de omni genere violentiarũ inter Iudices Ecclesiasticos existentes in hac Curia Regia cognoscit supremus hîc Senatus, & quod in eisdem non habeat locum *d. l. 21. & 34.* nec remissio earum fit facienda ad Chancellarias, & alias Audientias Regias, quo casu speciali cessat earum dispositio.

Cùm enim Rex ipse pleniſſimã habeat po
testatem, † Natta *cons. 636. n. 54.* Morotus 29
cons. 15. n. 11. nemo ea vti poterit, nec exercere absque sua Principis authoritate, text. *in cap quod translationc. 4. de officio legati*, Bald. *in l. qui se patris, C. vnde liberi*, Petr. Gregor. *de concessione feudi 1. p. q. 7. n. 4.* Cabedus *decis. 9 n. 1. & 2. p. 2.* Peregri. *cons. 2. nu. 1. & cons. 3. num. 16. lib. 1.* Camillus de Curte *diuers. feud. p. 1. §. 10. nu. 7.* Iacobus Gallus *cons. 125. num. 19.*

Quare ex sua Regalia potest ad libitũ ali
quod genus causarum, † vel personarum ab 30
vno Tribunali eximere & tollere, & alteri

dare, *l.1.§.cum vrbem, ff. de officio præfecti vrbis, l. iudicium soluitur, ff. de iudicijs*, Cassaneus *in consuetudinib. Burgund. tit. des iusticies, rubr. 1. num. 107.* Vel potestatem vni
31 concessam moderare, † ne de aliquo genere causarum in aliquo loco tractetur, *l. 2. ff. de origine iuris*, Bald. Salicet. & alij in *l. omnes, C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, Petrus Barbosa *in l. 1. art. 4. nu. 111. ff. de iudicijs*, Rainus *cons. 21. num. 9. lib. 5.* Parisius *cons. 1. num. 38. lib. 4.* Cancerius *variar. resolut. lib. 3. cap. 9. num. 37.* Menochius *cons. 1156. num. 31.* Bossius *titul. de foro competenti. num. 49.* Peregrin. *de fideicom. art. 52. num. 115. & de iure fisci, lib. 5. tit. 2. nu. 54. & 56.* Marius Giurba *cons. 86. num. 2. & 3.*
32 Vbi hanc † dismembrationem, & diuisionem prouenire, dicit, ex Regalia Principis, vt superius latiùs probauimus.

Ex hac Regalia merito prouenit, vt solus ipse Princeps possit aut Senatum & Tri
33 bunal erigere † & creare; aut tollere vel in parte, vel in totum, Barthol. *in l. hoc Tiberius, & in l. 2. ff. de hæred. instituend.* Carolus de Grassis *Regalium Franc. fol. 111.* Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi. p. 7. considerat. 9.* Ioannes Montaigne *de parlament. & collatio. parlamen. fol. 242. tom. 16. Doctorum*, Thesaurus *in proœmio decis. nu. 10.* Carol. *decis. 85. num. 1. p. 2.* Calefacto *in l. diem functo. de officio Assessor. à num. 20. cum seqq.*

Atque etiam cum Tribunalia ipsa nomi-
34 ne Regis ex gratia, † necnon præcario habeant potestatem; ad libitum sui potest illam minuere & diuidire, alteriúe applicare, Menoch. *de arbitrar. in scholijs ad q. 55. num. 5.* optimè Petra. *de potestate Princip. cap. 29. nu. 1. & seqq.* Et præcario possideri præsu-
35 muntur, † quæ ad Principẽ spectant, Socin. *cons. 2. n. 155.* Quarè præcariũm, & gratiam suam in hac sic cõcessa potestate, potest Prin-
36 ceps † moderare, maximè ex iusta causa motus, ita Baldus *in l. qui se patris, nu. 10. vers. in cõcessis, C. vnde liberi*, Castrens. *cons. 288. n. 2. vol. 1.* Brunus *cons. 97. nu. 2.* Menochius *cons. 1. nu. 181. & in scholijs ad dictam quæstionem 55. nu. 5.* Manent. *cons. 109. à num. 22.* Belluga *de Principe, rubrica 26. §. 1. numer. 3.* Giurba *cons. 89. à num. 12.* Quoniam
37 in iudicio † gratiarum lis aliqua non requiritur, nec patitur natura negotij ex Giurba, locis citat.

Regaliam namque Principi reseruatam
38 nemo exercet, † nisi specialiter sibi à Principe sit concessa, iuxta text. expressum *in d. cap. quod translationem de officio legati.* (quẽ non allegant citandi) ostendit Afflictis, *quæ sunt Regalia, verbo, Et committentium, num. 18. & 46.* Farinac. *q. 118. §. 4. nu. 4.* Giurba *cons. 49. num. 6.* Vbi etiam, quod neæ generali regalium † concessione continentur 39
Principi reseruata, post Boss. Grammatic. Rosental, Siluan. Roland. Ossascum, Franch. Menoch. Mastrill. Sixtinum, & alios plurimos Doctores.

Quare Chancellariæ, & Tribunalia Regia inferiora † præter hoc Regale Consilium 40
nullatenus possunt se intromittere di rectè in hoc genere causarum, nec aliquã habent potestatem compellendi, seu adstringẽdi ad obseruationem Concilij Trident. nec etiam de consensu partium, aut illarum prorogatione, quia cum hæc *lex 81.* habeat clausulam abdicatiuam, solus Regis † consensus ad id est 41
efficax, Abbas *in cap. ex transmissa. notab. 1. de foro competent.* Capitius *decis. 9. num. 15.* Franchis *decis. 417. n. 2.* Boerius *decis. 114.* Scrader. *cons. 13. nu. 251. & n. 252.* Sola. *ad constitution. Sabaud. tit. de foro competent. gloss. subditos 1. n. 9. & 12.* Ruginellus *practicar. quæst. 47. nu. 26* Giurba *cons. 95. nu. 14.* vbi allegat ad id Marsil. Aldouin. Iacob. Cancerium, & Farinac. qui omnes loquuntur in causis criminalibus abdicatis.

Quando igitur Princeps committit causam ad aliorum iurisdictionem pertinẽtem,
videtur † eam eisdem interdicere voluisse, 42
prout frequentissimè apud nos inter Regios Consiliarios, & præfectos obseruari testatur Doctor Sahagun *in cap. 1. de rescriptis, nu. 39.* videndus, & agnouit *glossa in c. cum Prætor. de iudicijs*, & ibi Barthol. Bald. & Alberi cus, Paulus *num. 5.* Iass. *in l. 1. num. 32. C. de sacrosanctis Ecclesijs*, Decius *cons. 99.* Socinus *cons. 46. vol. 4.* Menoch. *de arbitrar. q. 37. num. 22. & de præsumptionib. præsumpt. 18. lib. 2.* Quia tùnc quantum † speciali ma-
gistratui datum est, tantùm de generali iurisdictione magistratuum aliorum detractũ censetur, nec communis est iurisdictio, aut accumulatiua, nec præuentioni locus, sed alter solus est iudex, vt eleganter post Osualdũ dixit Donell. *in l. legata inutiliter 14.* Menochius vbi proximè *num. 5.* Coler. *de processu p. 2. cap. 1. num. 132.* Boerius *de iurisdict. cap. 8. nu. 34.* Modicius *§. plebiscitum, dub. 10 2.* Zangerius *de exception. 2. p. cap. 1. num. 65.* Mathæus Stephan. *de iurisdict. lib. 1. cap. 26. numer. 18.* & videndi latiùs post alios Menochius *de præsumption. libr. 2. præsumption. 18.* Ponte *de potestat. Prorogis, titul. 27. de abundan. ciuita. §. 1. à numer. 16.* Cancerius *variar. libr. 2. titul. 2. numer. 199.*

Scac-

Scaccia *de iudic. criminal. cap. 66. numer. 5.* Caued. *decis. 13. numer. 2. part. 2.* Manento. *conf. 108. numer. 9.* Barbos. *in l. 1. artical. 4. à num. 74. & sequentib.* doctè Gratianus *decis. 78. à numer. 9.* latè Decianus *conf. 124. numer. 13. & 41. volumin. 3.* Surdus *consil. 335. numer. 27. & 28.* Menoch. *conf. 276. numer. 10. volumin. 3.* Hondedeus *consil. 62.* 44 Apud quos latè videbis, quas † patiatur limitatione text. *in l. 1. C. de officio Præfecti*, qua constituitur regula, quod iurisdictio præsumatur data accumulatiuè, non priuatiuè, nisi ex præsumptionibus dispositionis, & deputationis aliter deducatur, ita vt, & inter alias illa sit potentior, & efficax: quando apparet de volũtate Principis, voluisse iurisdictionem dare priuatiuè, vide etiam Giurbam *conf. 59. n. 22. & 23. cũ seqq.* Voluntas enim 45 Regis nostri nolentis quod † tribunalia habeant cognitionem accumulatiuam in causis directè tangentibus obseruationem, & executionem Concilij Trident. cũ Consilio hoc supremo; clarè patet ex *d. l. 81.* cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo iuxta doctrinam de qua *num.* 40. & 41.

Sed vlterius in declaratione huius *legis* 46 *81.* erit insistendum, vt procedat † eius dispositio, quando directè ad prædicta inferiora Tribunalia Regia recurritur pro Concilij Trident. complemento, & executione, vel alicuius eiusdem decreti, vt puta impetrãtur litteræ à Sede Apostolica in derogationẽ primæ instantiæ ordinarij, eò quòd alteri Iudici delegato veniunt commissæ: tunc hę litteræ non possunt directè asportari ad prædicta Tribunalia, vt causa remittatur Ordinario, aut vt decretum in eisdem obtineatur, quòd pars impetrans coram Ordinario ipso litteris gratiosis vtatur, & sic de similibus, quæ in derogationem, & contrauentionem ipsius sacri Concilij decretorum fuerint expeditæ & impetratæ, quoniã istius causæ cognitio priuatiua est huius Consilij Supremi ob negotij grauitatem ex hac *l. 81.* prout quotidie practicatur, quod & benè perpendit Narbona in eadem, *l. 81.*

At verò quando iam Iudex delegatus vti 47 cæpit † iurisdictione virtute commissionis non subscriptæ propria manu sanctissimi, & aduersarius, contra quem impetrantur; opponit coram ipso delegato exceptionem defectus iurisdictionis (cum illa manifestè careat delegatus aut executor in prima instantia pertinente ad Iudicem ordinarium, ita vt processus delegati, vel alterius cuiuslibet in dicis sit nullus ipso iure ex hoc defectu iurisdictionis ex *cap. causæ omnes 20. session. 24. de reformat.* prout latiùs *hoc tractat. 2. p. c. 3. & seqq.* dictum est) vel aliam putà legitimam exceptionem preuenientem ex aliquo decreto eiusdem Concilij Trident. quam nõ admittat Iudex delegatus, vel insuper ad vlteriora procedat: tunc pars ab hoc legitimo grauamine appellans poterit licitè, & indistinctè recurrere ad quælibet suprema Regia Tribunalia (sub cuius districtu Iudex ipse sit Ecclesiasticus, vel executor, vt superiùs diximus) pro delatione suæ appellationis ob violentiam sibi illatam, ad finem obtinendi decretum *vim fieri, & repponi*; vt ipse appellãs coram superiori Iudicis cognoscentis de causa possit illam liberè prosequi, quòd quidem licitè vi oppresso permissum est in hoc casu, prout in terminis ex Gundisalbo de Pax diximus, & legitimè probauimus *in tractatu de Regia protectione 2. p. cap. 17. à nu. 3. & seqq.* quòd vide, cum non sit exclusus hic casus à lege dicta, nec in ea includus ideò præcisè iste tanquam omissus remanet sub dispositione iuris communis, & aliarum legũ Tribunalibus attribuentium generaliter omniũ violentiæ causarum cognitionem, quia hoc in eis Tribunalia † ipsa non se intromit- 48 tunt in executione Consilij, & eius obseruatione, nec decernunt causam remittendam Ordinario, sed dumtaxat in tollenda violentia consistente de perse, & extrinsicè in denegata delatione iustæ appellationi, imò ex hoc decreto manifestè apparet, se non intromittere in obseruantia Concilij Triden. nec remittunt causam Ordinario, sed potiùs superiori Ecclesiastico ad quem fuit appellatum, vt declaret super ipsa exceptione declinatoria orta ex dispositione Concilij Tridentin. sicut in cæteris causis huius generis, quibus opponitur aliqua iuris communis legitima exceptio. Et ita communiter practicatur in dictis Tribunalibus † Regijs, sicq; 49 iste casus violentiæ per hanc viam intentatus & introductus in Tribunalibus præseruatus censetur in hac, *l. cum solum* de violentijs tangentibus directè, & immediatè obseruationem, & executionem Concilij disponat, quoniam per alteram viam ne recurrens conqueritur in Senatu de inobseruãtia Concilij, sed tãtũ de denegata delatione suæ legitimæ appellationi, nec Senatus aliquid super obseruãtia Cõcilij discernit; nec se intromittit super exceptione declinatoria, sed cognitione

dumtaxat, an appellatio emissa sit legitima necne. Atque ideò hoc violentiæ genus non pertinet ad intentionem, & finem prohibitionis, & ad casum exceptum specialiter *in dict.l.Regia*, sed tacitè permissum, quia cum
49 præror vnum † ex pluribus iudicare vetat, cętera videntur concessa, *l.cum prætor*, vbi latissimè Barbosa, *ff.de iudicijs*.

Quare omnino cauendum erit, vel cau-
50 te legendus † Flores de Mena dùm *in practicar. quæstio.lib.1.capit.12.numer.9.* (vel harum nouiter editarum legum Regiarum immemor, vel fortè suo tempore nondùm promulgatarum) firmauit, quòd si à Sede Apostolica Iudices impetrati procedant in prima instantia, à quorum processu appellat pars, & ad Cancellarias, & alia Tribunalia Regia recurrit per viam violentiæ; in eisdem declarari, *vim fieri*, & ordinario remitti causam, vel iuuetur, iudices reponere attentata, & appellationi legitimæ deferre. Quia primum decretum in his inferioribus
51 Regijs Tribunalibus † non datur stante expressa auocatione, & prohibitione dictarum legum, in secundò autem benè procedit ex hactenus per Nos deductis & comprobatis, & hæc nota ne decipiaris deinceps. Et ad hos eosdem terminos reducendus, & declarandus erit Pater Henriquez de hoc tractãs articulo, prout illum etiam declarauimus citatum infrà *2.p.cap.2.à num.22.*

Et eodẽ modo lapsus fuit August. Barbosa *de potestate Episcopi, allegat.81.sub nu.17.* dùm eiusdemmet Flores de Mena verba recenset (tacito tamen authore) quem libenter excusamus tamquam Lusitanum nostrarum Castellæ legum expertem, & insuper in Romana Curia diù versantem, qui obid facilè potuit illas ignorare, & incautè transferi bere eo modo, quo per legit, & inuenit assertionem D. Flores de Mena, & eadem facilitate sequi illum.

Nec huic verę resolutioni obstant verba
52 *d.l.81.* dùm vniuersaliter † videntur prohibere omnes violentiæ tangentes Tridentin. decreta, ibi: No se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y cũplimiento de los decretos del Santo Cõcilio Tridentino, &c. Quibus verè respondetur, quod verba (*que no se conozca por via de fuerça*) vniuersalia non sunt simpliciter & absolutè appositа *in dict.l.81.* sed cum qualitate restrictiua, *tocantes à la execucion y cũplimiento de los decretos*, quod in hoc cognitionis violentiæ genere, nec directè, nec etiã in directè tractatur in Tribunali, sed tantùm de appellatione deferẽda, vt hactenus diximus, quod est multum diuersum, quo casu nihil disponit, *d.l.81.* sed limitatiuè ad qualitatem adiectam, *tocantes à la execucion y cumplimiento delos decretos, &c.* Iuxta plurimas, & singulares doctrinas huic conducibiles, quas in vnum congessimus infra *2.p. cap.5.§.4.à n.6. cum seqq.*

Ad quam qualitatem omnino restringẽda sunt, *d.l.81.* verba, quia verba dispositionis quantumcumque vniuersalia debent declarari, & restringi † ad qualitatem adiectam, 53
& ad eiusdem adiuncti terminos limitari dũtaxat, vt post alios Doctores Petrus Surd. *in cons.179.n.40.& 41.lib.2.* Hieron. Gabriel. *cons.130.nu.2.lib.2.* Casanate *in cons. 44.n.29.* Gutierrez *cons.1.nu.11.13.15.& 17.& seqq.& in cons.2.n.4.5.28.& sequenti*, plurimos Doctores, & doctrinas congerit Castillo *controuers.tom.5.c.9.à num.1.cum seqq.* vbi amplissimè de hac vera doctrina.

Nam cum omnes retẽtionis casus possint dupliciter per viam violentiæ deduci in Tribunalia, principaliter petendo retentionem litterarum, † ob contrauentionem alicuius 54
decreti Concilij Trident. vt nempè obseruetur, & exequatur, & non violetur, cui casui directè conueniunt, & adaptãtur dict. verba *l.81.* tocantes al cumplimiento y execuciõ dellos; secundo modo pretendo decretũ violẽtiæ, vt iudex executor deferat, & reponat, & simul etiam cummulari hæ duæ quærellæ, vt latius sup. *c.11.per totum*, sequitur, vt lex 81. debeat intelligi in casu cui magis, & congruè eius verba adaptãtur, atque simpliciter & directo, non in eo † qui venit causatiuè, & secundùm quid, quia verba legis debent intelligi simpliciter nõ secundùm quid, *l.hoc legatum in fin.ff.de leg.3.l.1.§.si quis simpliciter, ff.de verbor. obligat.* & latius per Barbosam *axiomatè 222.num.29.*

Et an hæc Tribunalia Regia inferiora vltra Consilium supremum † possit vti decre- 55
to violentiæ (*de conocer y proceder*) & an hæc eadẽ Tribunalia, possint cognoscere de violentijs tangentibus Concilij decreta, quãdo simul, & principaliter cumulantur cũ violentia ob denegatam appellationem, & quando de hac sola possint cognoscere & decernere, remissa alia ad hunc supremum Consilium, vide latè infrà *cap.16. vers. In secundò autem casu.à num.59. cum seqq. & in vers. Maior tamen se offert, à num.68. cum seqq.*

Ex his quæ hactenus scripta fuere, & annotata, coliges, quã vtile † erit cũctis in Chan 56
cellarijs, aliisq; Regis Tribunalibus & Audiẽtijs de gentibus, & senatoribus, & aduocatis scire, & internè cognoscere; in quibus casibus dica-

dicatur iæſſa, ſeu per cuſſa prima Ordinariorum inſtantia in contrauentionem *S. Concil. Tridentin. in capit. 20. cauſæ omnes ſeſſ. 24. de reformation.* non vt directè violentiæ cauſæ in ea Tribunalia introducantur (cùm vt diximus ſit neruosè vetitum & prohibitũ à lege Regia) ſed dumtaxat vt faciliùs detegatur defectus iuriſdictionis in Iudicibus delegatis, quibus non ſeruata forma præciſa eiuſdem, *cap. cauſæ omnes*, fuerunt commiſſiones directæ, & cauſæ in prima inſtantia (quæ dumtaxat Ordinariorum iudicio ſpectant) minus legitimè auocatæ ad effectum illum ſupradictum declarandi, vim facere delegatos non deferentes appellationibus interiectis à reiectione declinatoriæ oppoſitæ, vel ab illis ea non obſtante, procedentibus ad vlteriora, iuxta quæ variis in locis fuſe ſcripſimus *in tractat. de Regia protection.* Ad hunc igitur effectum videnda erunt quæ plena manu nouiter & attentè conſiderauimus per caſuum diſtinctionem *in tota. 2. part. huius tractat. de ſupplicatione ad Sanctiſſ.* Quâ abundè deteguntur nullitates cõmiſſionum, monitorialium, inhibitorialium atque proceſſus totius, & denique ſententiarum, & omnium quæ ſuper fundamento vitioſo & infecto commiſſionis informis fuere fabricata.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Pendente recurſu ad Regem ob Bullarum reſignationis retentionẽ, durantequè cauſæ examine in Senatu, an ſuſpendatur terminus ad illas publicandum.

SVMMARIVM.

PVblicatio Bullarum reſignationis intra quod tempus fieri debet iuxta Regulas Chancellariæ. num. 1.

Publicatio Bullarum reſignationis, à quo tempore incipiat, numer. 2. remiſſiuè.

Terminus ad publicandum litteras reſignationis non currit dùm in Senatu durat examen retentionis petitæ earum, num. 3. & ſeqq.

Impedito agere non currit tempus, numer. 4.

Impedimentum proueniens ex facto Regis excuſat, num. 5.

Impedito ex facto Iudicis non currit terminus, num. 6.

Terminum non currere propter recurſum ad Regem per viam violentiæ tollendæ. declarauit Rotta, num. 7.

Terminus aliquis à iure, vel iudice aſignatus partibus non currit, ſed ſuſpenditur toto tempore quo durat recurſus ad Regem, numer. 8.

Recurſu pendente ad Regem ſuſpendi terminum pluries determinauit Rotta, num. 9. & ſeqq.

Terminus ſuſpenditur, dùm non ceſſant lites, & moleſtiæ, num. 10.

Litteras qui tenetur intra terminum expedire impeditus dicitur durante controuerſia ſibi mota interim, num. 11.

Moleſtia ſiuè ſit iudicialis, ſiuè extraiudicialis, ſiuè de iure, ſiuè de facto ſuſpendit terminum, num. 12. & 13.

Moleſtiæ prouenientes ex facto Principis impediunt termini curſum, numer. 14.

Per cognitionis introductionem in Conſiſtorio Principis terminus, ſicut fatalia non currit, num. 15.

Impedimentum quacumque parte termini incidens illum ſuſpendit, nec attenditur principium tranquillum, numer. 16.

Tempus tantum reſtituendum impedito quantum per impedimentum fuit ablatum, numer. 17.

Recurſus omnis ad Principem generaliter ſuſpendit terminum, num. 18.

Fatalia non currunt pendente cauſa in Conſiſtorio Principis, num. 19.

Tempus totum, quo durauit impedimentum ſuppletur impedito, quod non computatur in termino, num. 20.

Impedimentum legitimum dicitur, ſiuè ſit iudicialis, ſiuè extraiudicialis, ſiuè de iure, ſiuè de facto, num. 21.

Impedito ſiuè de iure, ſiuè de facto non currit terminus ad publicandas litteras reſignationis, num. 22.

Super nullitate ſententiæ dùm diſceptatur non currit terminus cauſæ principalis quo uſque finiatur nullitatis quæſtio, numer. 23.

Quando probabile ſaltim ſit impedimentum nullitatis, num. 24.

Nullitatis iudicio pendente terminus ad appellandum non currit, dùm non calum-

nioſa, ſed probabilis ſit nullitas, numer. 25.

Nullitatis iudicio pendente non currunt fatalia, num. 26.

Super deſertione appellationis dùm diſputatur, terminus non currit, ibidem.

Dùm diſceptatur an articulus, aut poſſitiones admitti debeant, vel eis ſit reſpondendum, terminus ad probandum non currit, num. 27.

Dùm diſceptatur de eo ſuper quo terminus à iure, vel ab homine eſt appoſitus non currit, num. 28.

Terminus ad publicandas Bullas reſignationis non currit durante in Senatu examine earum, an ſint, vel ne retinendæ, numer. 29.

MVLTOTIES contingit, vt facta beneficij reſignatione in fauorem alicuius, † qui poſtquam à Sede Apoſtolica Bullas obtentas affert, & ante earum publicationē (quæ fieri debet hodie vltra montes infra nouem menſes, & iuxta varietatem prouinciarum diuerſi termini ſunt adſcripti, vt latè videre eſt per Flaminium Pariſium *de reſignatione benefic. tomo 2. lib. 11. quæſt.* 1. per totam; & ibi à quo tempore incipiant currere, † videbis) patronus laicus putá ob derogationem ſui patronatus, vel alter ex varijs alijs cauſarum figuris, recurrit ad Senatum pro illarum retentione, & virtute Regiæ ordinariæ prouiſionis aprehenduntur litteræ prædictæ, & in Senatum introducto ſuo dicto examen ita duret, vt terminus prædictus ad publicationem faciendam ſit tranſactus, & demùm ſibi Bullis relaxatis, vt liberè vel certo modo putá, coram ordinario illis vtatur impetrans, ſibi opponitur de nullitate Bullarum, & amiſſione iuris ob non factam intra terminum publicationem, & an ei impetranti obſit hæc exceptio, pluriès vidi dubitari.

Necnon etiam conſultus reſpondi nullatenus ei obſtare, nec currere terminum toto tempore, † quo retentionis examen durat in Senatu, anteaquam litteræ ſibi relaxentur, & totum illud tempus de medio ſublatum cenſetur ex regula vulgari, † quòd impedito agere non currit tempus, *l. 1. §. fin. de annali exceptione, l. vt perfecti, C. de annali.*

Maximè, quando ex facto Principis prouenit † impedimentum, quòd omnino excuſſat, vt teſtatur Decius *in capit. ex ratione, numer. 22. verſicul. Secundus caſus*, Sigiſmundus Scaccia *de appellationibus, quæſtio. 15. ſub numer. 124. verſicul. Aduerte vnum, ad finem*, Nos in commentarijs *de Regia protectione 1. part. capit. 7. numer. 7.* vbi *numer. 96.* Quod impedito † ex facto iudicis non currit terminus, vbi plurimos ad id citauimus Doctores; quia quando alicui aſignatur terminus ad aliquid faciēdum, & labatur facto & impedimento alterius, ſuſpenſus intelligitur, de quo infrà *2. p. cap. 6. à principio.*

Et quod terminus non currat propter recurſum ad Regem † per hanc viam violentiæ; in ſimili caſu determinauit expreſsè Rotta *in una Legionenſi præſtimonia. 27. Nouembris 1592. coram Pamphilio*, quàm ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. part. capitul. 4. ſub numer. 42.* In qua dum diſceptaretur, an lapſus fuerit terminus ad executionem executorialium, ita dicitur in hæc maximè cum taciturnitas fuerit cauſata ex impedimentis præſtitis per Alvarum, mediantè recurſu ad Conſilium Regium, per quod curauit auferre executoriales, &c. Ex qua deciſione, & alijs quam plurimis fundamentis manifeſtè probauimus in noſtris commentarijs *de protectione Regia 1. part. capit. 7. à numer. 72.* & ſurſum *à nu. 58. cum ſeqq.* Nullum † terminatum aſſignatum à iure, vel iudice parti currere, ſed omnino ſuſpendi toto tempore, quo durauit recurſus ad Regem.

Vltra quam deciſionem pluriès ita determinaſſe Rottam, nempè † recurſum ad Regem legitimum eſſe impedimentum, vt terminus ſuſpendatur pro tempore, quo durauit recurſus ipſe, vt in vna Imolenſ. Caſtri *16. Ianuarij* 1573. coram Seraphino, & in alia Tolletana Archidiaconatus de Talauera *Iunij* 1592. coram eodem Seraphino (vbi etiam alia Imolenſ. recenſetur) quæ quia tota conducit pro fundamentis huius quæſtionis; illam referam, ſic ait: Fuit dubitatum, an Archidiaconatus vacaret de tempore factæ prouiſionis D. Didaco, ita vt prouiſio cenſeatur valida, & domini cenſuerunt, non fuiſſe tùnc temporis vacantem, ideoque gratiam fuiſſe nullam, moti fuerunt, quia cum bonæ memor. Cardinalis de Mendoça teneretur dimittere Archidiaconatum infra ſpatium anni, iſque obtinuiſſet plures prorrogationes, quæ durabant vſque ad diem 23. *Iulij* 1588. & interim fuiſſet ei mota controuerſia ſuper decanatu, quem Papa prætende

bat

bat vacare per promotionem ad Cardina-
10 latum; non currebat † ei tempus, sed interim cessabat, donec molestiæ cessassent, nam impedito non currit tempus, *l. quibus diebus, ff. de conditionibus, & demonstrationibus, l. non possunt, C. de dolo malo, capit. imputari. de regul. iuris in 6.* & in proprijs terminis materiæ, de qua agitur, probatur *in capit. commissa.* & ibi Glossa *de electione in 6. capit. licet Episcopus,* & ibi Doctores *de præbend. libr. 6. Clementin. 1. §. cæterum de statu Monachorum,* Vitalinus *in Clementi. gratiæ numer. 43. in fin. de rescriptis, & in Clementina si plures, numer. 27. de præbendis,* Ægidius *decisio. 43. & decisio. 153. & decis. 595.* Tiraquell. *de retractu lineager, glossa 10. numer. 32.* Rebuffus *in praxi beneficiali, titul. de non promotis intra annum,*
11 *numer. 47.* Quòd etiam † obseruatur in eo, qui vigore decerti tenetur expedire litteras intra sex menses, Mohedanus *decisio. ibi.* Nec obstat, quod hæc controuersia non fue-
12 rit iudicialis, quia † hoc procedit indifferenter in omni molestia siue iudiciali, siue extraiudiciali, vt post glossam tradit Cardinalis *in dict. Clement. gratiæ, num. 8.* & ibi Andreas Barbat. *numer. 22.* Probus *additio. ad Monach. in capit. commissa, numer. 2. de electione in 6.* Felin. *in capit. cum Ioannes, numer. 33. de fide instrumentor.* Cassiadorus *decisio. 9. de causa possession. & propriet.* Rebuffus *in tractatu de pacific. possess.*
13 *so. num. 165.* Siuè molestiæ † sint de iure, siuè de facto, vt post glossam tradunt Ancharran. & Geminianus *in dict. capit. commissa,* & Cassiadorus *dict. decisio. 9.* Molestiæ factæ Cardinali visse fuetunt maximè
14 considerabiles, † *cùm prouenirent facto Principis,* quo poterat ad libitum voluntatis suæ disponere de beneficio, etiam priuando sine causa, vt tradit Mohedanus *decisio. 86.* Et cum introducta esset cognitio in prin
15 cipis consistorio, non curtebat † dilationis tempus, quemadmodùm etiam dicitur, non currere fatalia, & resolutum fuit coram me in Imolens. Castri. *16. Ianuarij* 1573. Nec relevat, quod à principio possessio fuerit pacifica, tam respectu tituli, quàm perceptionis fructuum; quia sufficit, quod quandocum
16 que præsitetur impedimentum † citra culpam impediti, vt per Archidiacon. *in capit. cum ex eo, numer. 2. de electio. libr. 6.* quem sequitur Ioannes Andreas *in dict. capit. imputari. col. 1. de regulis iuris lib. 6.* Ideoque
17 tantùm temporis † ei restituendum est, quantum per impedimentum ablatum fuit Ægidius *decis. 83.* Et fuit resolutum in Salmantina Parrochial. corã R. P. D. Orano 1589. quod intelligendum est respectu temporis, quòd dilationi concesse propter molestias subtractum est, &c.

Quàm decisionem ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficijs 2. tom. part. 11. capit. 5. sub numer. 105.* Illam tamen totam reperies ad litteram apud eundem Seraphinum *in decisione 997.* quem Garcia non citauit.

Et generaliter quod omnis recursus ad Principem suspendat terminum causæ principalis, † vel articuli incidentis; probat 18
elegantèr Rotta vt per Farinatium *in post-hum. tom. 2. decisio 416.* quæ *numer. 3. & 4.* ita loquitur; vel saltim negari non potest, quia saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, ita vt esset opus pro declaratione iterum adire signaturam, *capit. cum contingat. de rescriptis, capit. cum venissent. de iudicijs;* & cum ante lapsum triduì, & die sequenti post præsentatam in actis commissionem appellationis fuerit per Vincentium citata parte, habitus recursus ad signaturam, vt in eius summario, *numer. 10.* dominis visum fuit, dicto recursu pendente, nullum cucurrisse tempus ad † inducendam 19
desertionem, Lucas de Penna *in l. 2. numer. 21.* post medium, *versicul. Ex quo enim negotium, C. de naufrag. lib. 11.* Afflictis *super constitut. Regni. rubric. 39. numer. 6. libr. 1.* Maranta *in speculo. 5. p. numer. 38.* vt in simili dicitur, fatalia non currere pendente causa in consistorio Principis, *l. cum anterioribus, §. si tamen, C. de temporib. appell.* Lancellot. *de attentatis, cap. 12. in præfatione, num. 40. &c.*

Et quod totum tempus, quo durauit impedimentum; debet † suppleri impedito, 20
quia illud non computatur in termino, sed tantùm ei denuò indulgetur; est optima decisio Seraphini *1066.* quam & alias adde, quas adduximus *in tractat. de Regia protectione 1. part. capit. 7. à numer. 74.* Et quod impedimentum, vt iustum iudicetur, sufficiat quod sit † siue iudiciales, siue extraiu- 21
diciale, siue de iure, siue de facto; probant vltra allegatos in decis. Tolletana, Staphileus *titul. de qualitat. & statut. benefic. §. huiusmodi, num. 12.* Villadiego *delegato. quæst. 14. 1. part. numer. 96.* Rebuffus *de pacific. possess. numer. 197.* aliàs *164.* Cosmas *in pragmat. sanction. titul. de collationi. in §. item quod vniuersitates. verbo, Possederint,* Bellamera *decisio. 596.* Cassiador. *decisio. 9.*

num.

num. 1. de causa possession. Sarner. *in regul. de triennali, quæst. 53.* Mandosius *regul. 34. quæstio. 26.* Hogeda *de benefic. incompatibil. capit. 13. numer.* 80. Mascardus *de probationibus conclus. 183. num.* 40. Quintana Dueñas *libr. 4. numer. 27.* Flaminius Parisius *libro 3. quæst. 1. num.* 130. Azor. *institutio. moral. part. 2. libr. 7. capit. 16. quæst. 9.* & latè plures Rotæ decisiones adducens videndus Nicolaus Garcia *de benefic. tom. 2. part. 11. capitul. 5. à numer.* 105. *& sequentibus.*

Et quod impedito siuè de iure, siuè de
22 facto, iudicialiter † seu extraiudicialiter non currat terminus ad publicandas litteras resignationis, sed totum id tempus de medio tollatur, ita vt nec computetur, probat latissimè Flaminius Parisius *de resignatione, tomo 2. libro 11. quæstio. 11. per totam*; vbi latissimè prosequitur videndus.

Et ampliùs comprobatur, quoniam dùm in Senatu disceptatur causa, an sit legitima ad retinendas litteras Apostolicas, ad effectum vt in earum executione supersedeatur, donec Romanus Pōtifex per humillem supplicationem instructus sit de damno publicæ vtilitatis, & misericorditer dignetur de re-
23 medio † prouidere: non potest super principali causa terminum currere, vti ex varijs iuris exemplis, & similibus nostra resolutio roboratur. Quippè dùm disceptatur super nullitate sententiæ, non currit terminus causæ principalis, quousque finiatur nullitatis quæstio. Philippus Franchis *in capit. dilecti. quæst. 6. de appellationibus*, Decius *in capit. ex ratione, numer.* 10. Felinus *numer. 4. eodem titulo*, Sfortia Oddi. *de restitutione in integr. quæstio. 20. numer. 69. & 74.* Rotta *diuersorum decis. 490. numer. 3. lib. 3. part. 3.* Gratian. *disceptatio. 61 numer.* 10. Scaccia *de appellation. quæstio. 15. num. 88.*
24 *91.* Quando probabile † saltem est impedimentum huiusmodi nullitatis, Felinus *dict. numer. 4.* Gratian. *dict. numer.* 10. Bantius *de nullitatibus, tit. 8. num. 13.* Tiraquellus *lib. 1. de retract. linag. §. 1. glos.* 10. Caldas Pereira *in l. si curatorem, glossa intra legitimum tempus, num. 13.* Giurba *decisio.* 110. *num. 6.*

Nec etiam pendente nullitatis iudicio, decendium currit ad † appellandum, licet
25 actor succumbat, dummodo non calumniosam, sed probabilem proposuerit nullitatem, Cinnus *in l. contra maiores, numer. 7. C. de inofficioso testamento*, Franchus *in cap. dilectio, numer.* 11. *de appellationibus*, Thesaurus *decis.* 10. *numer.* 10. Marsillis *singular. 152.* Scaccia *dict. quæstio. 15. numer. 96. & 97.* & licet dissentiant Guido Papæ *de appellationibus, quæstio. 65. numer. 47.* Lancellot. *de attentat. 2. part. capit. 12. limit. 50. num. 127.* à priori tamen opinione Cini recedendum non esse, inquit Scaccia *de appellation. quæstio. 12. num. 169.* Marius Giurba *decisio.* 110. *num. 7.* Imò nec † cur- 26
runt fatalia, Felinus *in dict. capit. ex ratione, numer. 5.* Bald. *in authent. ei qui, C. de temporib. appellat.* Sola. *ad decretum Sabaudiæ, titul. 32. glos.* 10. *numer. 8.* Sforcia Oddi. *de restitutione, quæst. 71. numer.* 10. Giurba vbi proximè, *numer 5.* nec dum super appellationis desertione disputatur. Decius *dict. capit. ex ratione, numer.* 10. Alexand. *cons. 42. numer.* 11. *volumin. 3.* Carpenus *ad statuta. Mediolanens. 21 numer. 78.* Scaccia *dict. quæst. 15. numer. 83.* Cumia. *ritu. 88. numer. 56.* Gratianus *disceptatio. 61. numer. 3.* Giurba *dict. decisio.* 100. *num. fin.* & latè de his omnibus Brededorius *de appellation. part. 2. à colu. 157.* Sola. *quæst. 24. à num. 49.* Et Nos accuratius plurima alia adducens fundamenta. *de Regia protectione 1. part. capit. 7. à numer. 58. cum sequentibus*, vsque ad finem, vbi de ijs singulis videbis comprobatum, quibus & hæc addere potes.

Et dùm disceptatur, an articuli, aut pos- 27
sessiones † admitti debeant, vel non, vel an debeat responderi possessionibus, terminus ad probandū assignatus nō currit, sed interim suspenditur, Glossa *in Clement. sæpè, verbo, Post dilationem, de verborum significat.* Speculator. *in titul. de dilationi, §. 1. versicul. Sed nunquid currant*, Bald. *in l. fin. ff. de feriis*, Bart. *in l. intra vtile. ff. de minorib.* Balbus *decis. 185.* incipit, *tempus datum*, Vivius *decis. numer. 1.* Camill. Borrellus *in summa decisio. tit. 47. de dilationibus, nu. 97. & num. 98.*

Et dùm disceptatur de eo, super † quo 28
terminus à iure, vel ab homine est appositus; non currit terminus, sed interim suspenditur, vt ex pluribus Doctoribus probabimus infrà 2. *part. capitul.* 20. *à numer. 21. versicul. Quippè dùm disceptatur, &c.*

Quarè concludendum erit ex fundamentis, doctrinis † & Rottæ decisionibus; nullatenus currere impetranti terminum ad pu- 29
blicandas litteras resignationis, dùm in Senatu de earum retentione tractatur, disceptata-

tatur, & duraverit causæ examen, cùm revera impeditus sit legitimè, & suæ litteræ sint detentæ. Nec in sua impetrantis facultate, & libera potestate stat illarum facere publicationem, quia ab eo sunt ablatæ virtute Ordinariæ prouisionis Regiæ, cui ipse resistere de facto non potuit, sed dumtaxat causam prosequi in Senatu, docendo de iniustitia causæ deductæ per aduersarium, & insistendo pro earumdem relaxatione, & quod sibi à Senatu detur facultas illis liberè vtendi, quâ antea penitus carebat, atque ideò legitimo impedimento interim excusatus est ad faciendam præfatam litterarum publicationem.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principij, quàm respectu finis in Senatu deducatur: & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda causa (vt legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiãtur.

Et an & quando decretum violentiæ (de conocer y proceder, vltra decretum laicorum) in supremo Consilio expediatur: & num quid cætera Tribunalia Regia eo vti valeant.

SVMMARIVM.

RETentionis Bullarum querimoniam proponenti in Senatu datur prouisio ordinaria, vt Regij Ministri illas perquirant, & ad Senatum cum cæteris actis per executorem factis remittant, vt ibi examinentur, an publicum lædant, numer. 1.

Ordinaria prouisione potest quis se munire ante dannum, quòd timetur inferendum, num. 2.

Retentionis remedium sui natura est præseruatiuum futuri damni, & periculi iminantis, num. 3.

De timore mali, & periculo minante idem iudicamus, quod de ipso malo, numer. 4.

Defensione licitè quis vtitur probabiliter dubitans de offensione inferenda, num. 5.

Etiam si effectus offensionis non sequatur, numer. 6.

Offensionis initium non requiritur expectare, vt quis defensione vti valeat, numer. 7.

Et sufficit visus armorum, licet illis non vtatur minans. num. 8.

Retentionis Bullarum remedium fuit inuentum ad defensionem, quæ magis consistit in iniurijs inferendis quam in illatis, num. 9.

Conseruatoris potestas non solum ad violentias illatas, sed propriùs ad inferendas videtur concessa, num. 10.

Defensionis iusta causa est violentiæ inferendæ timor, num. 11.

Ad defensionem suam licitum factum verificato probabili timore, & periculo, numer. 12.

Timor iustus an probetur per iuramentum eius, qui ad suam defensionem fecisse asserit numer. 13. remissiuè.

Defensionem potest quis licitè præuenire contra paratum ad offensionem, numer. 14.

Offensam actualem non tenetur quis expectare, vt se defendat ad periculum obuiandum num. 15.

Litteris ad Senatum allatis causa retentionis proposita accuratè examinatur per Ordinarios Iudicij tramites, & iterum per supplicationem, num. 16.

Examen causæ retentionis non requirit iudicialem indagationem, sed extraiudicialem instructionem, sicuti nec iurisdictione indiget, num. 17.

Princeps dicitur conseruator suorum vassallorum, num. 18.

Conseruator non vtitur iudiciali indagatione, potest tamē ad sui instructionem aliquā adhibere super manifestis violentijs, numi. 19.

Senatus ex plurimis iuris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis, num. 20.

Senatus ad solam sui instructionem sufficeret extraiudicialis informatio sine partis citatione, etiam per testes sumenda, ibidem.

Informatio super legitimitate causæ retentionis non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fit, sed præcipuè ad Sanctiss-

simum

simum instruendum fideliter, numer. 21.

In re tam graui, prout retentio, non est fidendum de vno, vel altero teste testantibus de legimitate causæ retentionis, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam, num. 22.

In retentionis cognitione nihil concurrit spirituale exactæ indagationis impeditiuum, nec respectu Principij, nec respectu finis, numer. 23.

Retentionis litterarum finis est violentiam obuiare, qua publica turbatur quies, numer. 24.

Scandalum, & violentia qua fundatur retentionis cognitio, est contraria iuri naturali, & spirituali, & oppositæ naturæ, numer. 25.

Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem, num. 26.

Omne delictum à Clerico commissum temporale est, solùmque ratione personæ distinguitur iudicia, ibidem.

Retentionis cognitio non adhibetur alio fine quam tollendi violentiam, non ad discernendum super iure ex litteris orto, numer. 27. & 29.

In litterarum examine agitur tantum de quodam damno externo Reipublicæ non contento intrinsicè in illis, nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis, num. 28.

Senatus diligenter examinat auditis partibus causam retentionis, non vt decidat causam principalem, sed ad explorandum violentiam, de qua principaliter cognoscit, numer. 29.

Habens ius cognoscendi circa finem pro bono communi habet ad media proportionata, vt auferatur vis, num. 30.

Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt mere temporalia, & in mero facto nitentia, numer. 31.

Examen litterarum obtentarum per alieuigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quòd incapax est spiritualitatis, num. 32.

Examen litterarum in derogationem iuris patronatus laicorum, aut Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iuris patronatus necne, numer. 33.

Quem possidere, vel in possessione esse, quæstio est meri facti no iuris, num. 34.

Super possessione etiã rei in spiritualis, quæ tẽporalis est; cognoscit laicus de violentia, numer. 35.

Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarij vertitur super mero facto, an adsit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, vel ne, numer. 36.

Subscripta an sit supplicatio commissionis est quæstio facti, cum subscriptio in manufactura consistat, numer. 37.

Articulus principalis omnis retentionis est violentiæ indagatio, in quo nec etiam de mero facto rei spiritualis agitur ad declarandum super ipso, sed super ipsa violentia, numer. 38.

De facto rei spiritualis incidente in principali causa quilibet secularis cognoscit, numer. 39.

Controuersia incidens quando dicatur meri facti, aut iuris, num. 40. remissiuè.

Ad Principem, vt protectorẽ suorum vassallorum pertinet cognitio omniam violẽtiarum, à quibuslibet etiam Ecclesiasticis illatarum, num. 41.

Defensionem præstare impossibile foret Principi non inquirenti, an adsit violẽtia; cum de iuribus & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam, num. 42.

Cui competit tractare de fine, conuenit etiam tractare de mediis necessarijs ad finem, numer. 43.

Potentia omnis tamquam virtus ad finem disponit de ijs, quæ sunt ad finem, numer. 44.

Media sequatur naturam sui finis, & ab ea regulantur, num. 45.

Consequens, cui conceditur, concessum etiam videtur suum necessarium antecedens, numer. 46.

Etiam si consequens maius foret concesso, numer. 47.

Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras, est consequens necessarium ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit, num. 48.

Cognitio violentiæ ob non dellatam appellationem non eget extrinseca probatione, cùm sit deducenda ex actibus Iudicis Ecclesiasticis facientibus rem notoriam, nnm. 49.

In examine retẽtionis, cum nihil spiritualitatis habeat, sed mere facti temporalis incidẽtis in causa principali violentiæ pertinẽtis ad defensionem, & cognitionẽ Principis exactè potest in Senatu tractari, nu. 50.

Probatio super causa retentionis à Senatu neganda quando consistit in iure, cùm per illud iam sit decisa, numer. 51.

Item quando causa, super qua fundat retentionem opressus; confitetur ab aduersario, denegatur probatio, num. 52.

Frustra expectatur id, cuius euentus nullius est effectus, nec potest prodesse, numer. 53.

Factum quod non releuat fieri non debet, numer. 54.

In examine retentionis proceditur via Ordinaria, & per sententiam definitiuam, & admittuntur partes ad probandum, si negotium in probatione consistit, num. 55.

Si in facto non consistit, nec admittitur probatio, nec dilatio ad probandum conceditur, ibidem.

Si in examine adhibito per Senatū reperitur legitimā deficere causam ad retinendas litteras statim relaxantur, vt illis pars vtatur, num. 56.

Decretorum retentionis formulæ, ibidem, & num. seqq.

Causa retentionis si reperitur legitima diuersimode dantur à Senatu decreta iuxta casuum varietatem, num. 57.

Retentionis casus aliqui pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remissionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum cōceptione ibidem, & num. 58.

Competentia orta inter Ordinarium certantem, causam in prima instantia ad se pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumvè, Senatus quomodo concipiat decretum, numer. 59.

Decreto de conocer, y proceder, dumtaxat vtitur Senatus, cuius est priuatiua cognitio super conseruatione Concil. Trident. num. 60.

Et de ratione huius conceptionis decreti, numer. 61.

In violentia Iudicis Ecclesiastici cognoscentis de reo laico super re mere profana omnia Tribunalia Regia indistinctè vtuntur decreto de conocer, y proceder, numer. 62.

Chancellariæ inhibitæ sunt, ne cognoscant de violentijs tangentibus obseruationem, & executionem Concilij Tridentin. num. 63.

Chancellariæ nequeunt vti decreto, en conocer y proceder in cōpetentia orta inter Ordinarium, & Superiorem ob primam instantiam Ordinario reseruatam per Trident. num. 64.

Super orta competentia inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & eius superiorem, si à quolibet eorum fuerit appellatio emissa; pro eius delatione potest quidlibet Tribunal Regium adiri, numer. 65.

Et quemadmodum tùnc sint concipienda decreta vide ibid. remissiuè.

Error aliquorum putantium in Audientijs Regijs vti posse decreto (en conocer, y proceder) super quocumque genere competentiæ annotatur, num. 66.

Quando duo remedia retentionis, & violentiæ ob non dellatam appellationem ab executore litterarum simul cumulātur; earijs modis decreta concipiuntur, num. 67. remissiuè.

Chancellariæ an possint cognoscere de violentia executoris ob non delatam appellationem, & remissione petita commissionis ob contrauentionem Concilij præseruantis primam instantiam Ordinario simul cumulatis, numer. 68. & sequentibus.

Cumulato vtroque remedio ad Ordinarium, remissione, & violētia ob negatam delationem appellationi ab executore emissæ; diuersimode decernunt Chancellariæ, num. 69. & sequentibus.

Nam si reperiunt vim fecisse executorem; ita decernunt, vt deferat, & reponat, & articulum remissionis ad ordinarium remittunt ad supremum Consilium determinandum, & de ratione, numer. 70. & 71.

Si autem reperiant Chancellariæ vim executorem non facere super vtroque remedio cumulato subsistant, remittendo vtrumque articulum supremo Consilio, & de ratione num. 72.

Causa retentionis, quæ legitima sit, iusto, & pio Senatorum arbitrio relicta est, numer. 73.

Ob testatur Author Senatores ne abutantur suo pio, & sincero arbitrio in discernenda legitimitate causæ retentionis Bullarum, num. 74.

Defensio vi opressorum præstanda est seruata semper reuerentia Sedis Apostolicæ, num. 75.

Defensio omnis tùnc dicitur permissa iure naturali, si præstetur cum moderamine inculpatæ tutellæ, aliter est culpabilis, numer. 76.

Mo-

Moderamen in defensione procedit ab eodem principio iuris naturalis sicut, & ipsa defensio, num. 77.

Moderamine inculpatæ tutellæ non adhibito in defensione, hæc iuri repugnat naturali, & gentium, num. 78.

Moderamen inculpatæ tutellæ tùnc in defensione adhibetur, si id fiat sine quo violentia tolli nequit, num. 79.

Moderamen inculpatæ tutellæ consistit in tribus circa modum, tempus, & causam, nu. 80.

Senatores valdè euigiles sint, ne quis calumniosè vti vellit hoc salubri retentionis remedio, ad effectum diferendi, aut vexandi aduersarium, num. 81.

Retentionis remedio friuole, aut calumniosè vtentem debet Senatus in expensis condemnare, num. 82.

Tanta iustificatione procedit Senatus hìc Supremus in causis retentionis, vt nullo modo opresso traditur prouisio ordinaria, nisi prius relinquat fideiussorem de soluendis omnibus expensis impetranti, & simul relinquat procuratorẽ, cùm quo prosequi valeat causa ad euitandum suspicionem dilationis, num. 83.

Decretum quoddam Senatus anni 1545. refertur, quo supradicta, & alia sunt ordinata in retentione Bullarum, numer. 84.

Alterum Decretum Senatus anni 1580. refertur, quo prius extenditur etiam ad retentionem litterarum in contrauentionem Concil. Tridenti. vt pariter præstetur fideiussor expensarum, & procurator relinquatur, num. 85.

Præfata decreta in viridi sunt obseruantia, & quotidie practicantur in hoc Senatu, cuius Secretarij non tradunt parti Ordinariã, nisi prius relictis procuratore, & fideiussore, num. 86.

De instructione, quàm habent Chancellariæ circa modum procedendi in causis retentionis Bullarum remissiuè, numer. 87.

De praxi Senatus circa executorem exequentem litteras, quarum petitur retentio, & aufugit cum illis quemadmodum consulat opresso per sequestrationem, & compulsionem impetrantis, vt affigat intrà terminum absolutionem, numer. 88.

Supplicatio secunda de las mil y quinientas, non admittitur in causis retentionis litterarum Apostol. decisis in Consilio Supremo, aut in Chancellarijs Regijs, num. 89.

Ad supplicationem secundam duo requiruntur quod res ipsa sit ardua, & valoris trium millium duplarum, numer. 90.

Quæ non possunt concurrere in retentione Bullarum, & de ratione, numer. 91.

Retentio Bullarum ad effectum supersedendi in executione, & supplicãdi Sanctiss. im. non infert præiudicium perpetuum, nec irreparabile, num. 92.

Quòd leuissimi præiudicij est, num. 93.

Retentionis sententia non recipit aliquam æstimationem, nec continet rem æstimabilem, num. 94.

Supplicatio secunda denegatur in mero possessorio, num 95.

In retentionis Bullarum cognitione adhuc non agitur de iudicio possessorio, sed de mero, & nudo facto, an patroni sint in quasi possessione ad effectum, non declarandi super eo, sed ad alium finem supersedendi in executione, num. 96.

Secunda supplicatio à sententia retentionis Bullarum vnquam admissa fuit in Consilio Supremo, nec talis praxis visa, nec audita est, num. 97.

A sententia retentionis Bullarum lata in Senatu Galleciæ, nequit appellari ad Chancellariam Vallisoletanam, quia causa non est capax summæ requisitæ, numer. 98.

COMPARENTI parti, seu Regio Fiscali in Senatu quærimoniam † violẽtiæ proponenti ad obtinendam retentionem litterarum Apostolicarum aliquam inferenti simul cautionem (ex his, quas legitimas probauimus suprà hac 1. *part. capit. 3. cum quatuor sequentibus*) vt ex executione iustus evitetur inconuenientis timor indamnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis, atque insuper scandali periculo obvietur: datur ordinaria prouisio, vt Regij ministri conquærant has litteras cum omnibus actis (si quæ facta fuere earum virtute) & in Senatum remittant, vt ibidem accuratè examinentur, an quid contineant, quòd Reipublicam lædat iuxta *legem 21. l. 23. 24. 25. & l. 26. 28.* & aliàs *tit. 3. lib. 1. Recopilat.*

Hac

Hac etiam prouisione ordinaria potest se quis muniri statim, quòd timetur de ventu-
2 ro damno, nec tenetur † expectare quod actualiter sit illarum, ne ex sua negligentia impetrans occultè exsequatur suas litteras, & inde incidat in illud inconueniens latè à nobis consideratum sup. *hac 1. part. cap.* 10. Tùm etiam, quia hoc salubre remedium retentionis sui natura est prę seruativum damni futuri, & periculi minantis, ad quod vitandum fuit salubriter introductum, & à necessitate inuentum.

Idem namque iudicamus de timore mali,
3 & periculo minante, † quod de ipso malo, *l. Pædius in principio, ff. de ruina, & naufragio*, multas doctrinas ad id congerit Coliantes *de pane. lib. 3. c. 9. sub nu. 8. vers. Cui poterit addi*, latè per Corsetum *singulari. verbo, Metus, fol. 168.* multa pulchra per Dominum Ioannem Baptistam Valēçuelam Velazquez dignissimum supremi Regij Senatus Senatorē, & Granatēsis Cancellariæ Prę sidē integerrimum *de statu & Belli. p. 2. considera. 7. à num.* 10. *& seqq.* Carolum de Tapia *decis. 23. à nu. 62. & à nu. 60.* Iacob. Cancer. *variar. resolutio. tom. 1. p. 2. cap.* 10. *à n. 47. & 3. p. cap. 15. à num. 141. & 144.* qui varia exempla reddunt.

Timor enim violentiæ inferendæ infert
4 iustum † metum Gramati. *voto.* 10. *numer.* 2. Bertazol. *consil. crimin. 159. numer. 5. & cons. 427. numer.* 11. Caualcanus *de Brachio Regio. part. 3. num.* 210. *& 211. & p. 6. numer.* 309. Mascardus *de probationibus conclus.* 1051. *numer. 49.* Menochius *lib. 3. præsumption. 4. numer. 9.* Ludouis. Lucens. *decis. 18. numer.* 1. Farinac. *fragment. p. 2. litt. M. num. 87.* Giurba *cons. 28. num.* 20. Sanchez *de matrimonio libr. 4. disputatione 5. capit. 5.*

Sufficit enim probabiliter dubitare de
5 ofensione, vt defensione † quis licitè vti valeat, *l. si quis fumo, §. quod dicitur, ff. ad leg. Aquiliam, l. habitatores. §. iterum, ff. locati, & ibi glossa verbo verè*, & communiter scribentes super illa, text. *in l. hac stipulatione, ff. de damno infecto, l. interpositas, C. de transactionibus*, Inocentius *in cap. si vero de sententia excommuni. n.* 2. Bald. *in cons. 364. num. 5. vol. 3.* Angelus *in §. ius gentium, numer. 9. instit. de iure naturali*, Aretinus *in cons. 14. num 18.* Thomas Gramatic. *decis. 5. & in decis. 18. numer. 16.* Silva *nuptial. lib. 2 n. 119.* Alexander de Neuo *in cons. 12. num. 5. cum sequentibus*, Brunus *cons. 82. numer. 5. volum. 1.* Burgos de Paz *in cons 25. num. fin.* & in proposito multis exemplis confirmat Hippolytus de Marsill. *in singular. 325. per totum, & in practi. §. diligenter, numer. 42.* Carrerius *in praxi titulo de homicidio. §. circa tertium, per totum*, Mongollon *in tractatu de his quæ metus, capit. 2. §. 6. numer. 1.* vbi *num. 3.* Ampliat, etiam si effectus non sit secutus, vt probant † iura superiùs 6
citata, & Glos. *in cap. bonæ cl. 1. de electione, verb. Metuebat*, Andreas Gaillius *in tractatu de pace publica, lib. 1. capit. 2. numer. 6.* & Glos. *in cap. ad Audientiam, verb Causa de his quæ metus*, Thomas Gramatic. *decis. 5. n. 6.* Nec est necessarium, quod spectetur † ini- 7
tium ipsius effectus offensionis, vt patet ex dictis iuribus, & Doctoribus hactenus allegatis, & Philippus Franchis *in capit. fin. de appellation. numer. 9.* Andreas Gaillius vbi proximè *nu. 3. & 6.* Barthol. *in l. ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. n. 1.* Alexander *in cons. 98. numer. 3. cum sequentibus*, Pirrus *in l. nihil consensui, ff. de regul. iuris*, Angelus *de malefi. verb. Et dictus Titius se defendendo, num. 16.* Carrerius vbi sup. Gramatic. *decis. 5. nu. 17.* Suarez *allegat. 23. numer. 3. & 4.* Mongollon vbi proximè *num.* 4. qui *num. 7.* latè probat, sufficere visum armorum, † licet illis non vtantur habentes, 8
& est text. optimus *in l. 3. §. qui armati, ff. de vi & vi armata*, ibi: *Sufficit enim terror armorum, vt videatur armis deiecisse.*

Et cum hoc retentionis † litterarum 9
remedium fuerit inuentum ad defensionem, & obuiandum periculum (vt diximus) magis propriè prastatur defensio, & consistit in iniurijs & damnis inferendis, quam iam illatis, tradunt Glossa *in capit. dilecti in verbo, Defendere, de officio Delegat. libro 6.* vbi Monach. *numer. 5.* Franchis *numer. 7.* Dominic. *numer. 13.* Azorius *institution. moral. part. 2. libro 5. capitul. 34. quæstion. 7. versicul. Si iterum quæras*, Molina *de iustitia & iure, tomo 6. disputat. 29. numer. 2. versicul. Potest tamen in fin.* Frater Ludouic. Miranda *in manuali prælatorum, tomo 2. quæst. 47. articul. 7. conclusio. 4.* Erasmus à Cochier. *de iurisdict. ordin. in exemptos. part. 1. quæstion. 39. numer. 13.* Barbosa *in pastorali de potestate Episcop. tomo 2. allegatio 106. numer. 34.* Vbi affir- 10
mat non solùm aduersus † violentias manifestas illatas, sed etiam inferendas conseruatoribus potestas intelligitur concessa, quia propriè in vtrinsque, licet magis propriè in inferendis violentijs consistat defensio.

Qui quidem ibidem, *nu. 35.* vlteriùs affir-

11 inat, iustam causam † esse & manifestam, vbi violentia inferenda timetur, vt & benè agnoscent Monachus *in d.c.1.n.5.* Ioannes Gutierrez *Canonicar. lib. 1. c. 4 nu.* 10. Sayrus *de censuris, lib. 1. cap. 9. num. 24.* Suarez *tomo 5. de censuris, disput. 3 sectione 4. à num. 4 & disputat. 20 section. 1. nu. 3. cum sequentibus.*

Et ad defensionem suam dicitur factum, eò
12 ipso quod probatur † verisimilis timor, & periculum probabile Beroius *conf. 138. sub num. 24. lib. 3.* Volpella *conf. 7. numer. 8. & conf. 78. nu. 3.* Mascardus *de probationibus, conclus. 1126. nu. 13.* Iacobus Ayter. *in tract. de homicidio necess. p. 2. num. 54. & nu. 55.* Qui benè explicat, & declarat, an ille iu-
13 stus timor debeat † probari iuramento partis asseverantis ad suam defensionem fecisse Gaspar Cabal. *in additionibus ad constitut. Marchiæ. lib. 4. cap. 54. in verb. Ad defensionem*, Farinacius *de homicidio. q. 125 part. 1. num. 51.* & ex alijs plurimis Didac. de Mario. *in additio. ad Thomam Gramatic. decis. 5. numer. 2.* Et contra paratum ad offensam
14 potest † quis licitè preuenire defensionem, plurimos Doctores allegat Marius Giurba *conf. 84. num. 18.* & sub *num. 16.* quod sufficit periculum ofensionis.

Nemo enim tenetur expectare actualem
15 ofensam, ac inde se defendere, † sed potest licitè: vbi probabile periculum ofensionis adest; se omni defensione præuenire, atque damno & periculo obuiare Pancirolus *conf. 67. num. 9.* Barcius *decis. 141. nu. 2.* Scaccia *de iudicijs cap. 46. num. 42.* Aldouinus *conf. 20. num. 193.* Bertazol. *conf. criminal. 11. num. 2.* & ex alijs multis Doctoribus firmat Marius Giurba *conf. 84. num. 19.* Quarè legitimè procedit praxis, & stylus Tribunalium Regalium in admittenda quærella retentionis, & expedienda ordinaria prouisione ante vim effectiuè, & actualiter illatam, quando de ea inferenda probabiliter timetur, maximè cum semper istę litterę publicæ vtilitati damnosæ soleant maximo cum secreto perduci, maximaque cum cautela occultari, & eadem met, & furtiuè exequi, præcauendo & fugiendo remedium hoc salubre retentionis, quo interesse habentes ex manifestatione litterarum possent se munire, & vti ad euitandam violentiam executionem earum, & illam impediendam. Ex qua etiã praxi vtile aliud consequitur ex aprehensione huiusmodi litterarum antequã executioni mittantur, ne in illud incidamus inconueniens obstans executioni, & perfectioni decreti Regij retentionis, de quo abundè tractauimus suprà *capitul. 10. per totum.*

Allatis igitur litteris in Senatum (à quo prouisio ordinaria † dimanauit) diligenter 16
quæsitis, & vndique ablatis per Ordinarios Iudicij, suosque iuris tramites hinc inde auditis allegationibus, & defensionibus vtriusque partis, accuratè examinatur causa in Senatu à principio proposita, an sit, vel non legitima ad huiusmodi retetionem litterarum petitam impartiendam, & concedendam, vel fortè instè denegandam, iterumque atque iterum, scilicet, per supplicationem ad eundem Senatum visis, & reuisis actis à se gestis super eodem examine, antequam perueniatur ad decretum affirmatiuum, vel negatiuum super eadem litterarum retentione postulata, prout quotidie obseruat stylus & practicatur in omnibus supremis Regijs Tribunalibus, ad quæ hæ causæ vehuntur, & examinantur pro tollenda violentia ex harum litterarum executione oriunda.

Et quamvis examen hoc fieri potuisset ex 17
traiudicialiter, † adeò quod sufficiat extra iudicialem informationẽ adhiberi, cũm etiã ad finem, ad quem fit & adhibetur, non sit necessaria iuri fictio, prout vtrumque probauimus hac *1. p. cap. 1. à num. 150. cum sequentibus, versic. Maximè iuxta*, & latiùs *inc. 8. à nu. 19. cum seqq. vers. Comprobatur vlterius*, & suprà vbi de hoc videre poteris planè & plenius.

Atque insuper etiam ex ea simili doctrina comprobatur, nam conseruator (ve- 18
luti † etiam Princeps dicitur conseruator vassallorum suprà *capitul. 1. hac 1. part. à numer. 95.*) Licet non possit cognoscere iudicialiter, † nec vti iudiciali indaga- 19
tione iuxta text. *in capit. 1.* in hæc: *Statuimus, vt conseruatores, quos plerumque concedimus à manifestis iniurijs, & violentijs defendere possint, quos eis committimus defendendos, nec ad alia, quæ iudicialem indagationem exigunt suam possint extendere potestatem, &c. & capit fin. de officio Delegati. libro 6.* Possunt tamen ad sui instructionem aliquam causæ cognitionem adhibere super manifestis violentijs, vt latè probat Ioannes Petrus Monetta *in tract. de conseruatoribus, cap. 7. à nu. 76. cum sequentibus.*

Tamen ex pluribus motus iuris ra- 20
tionibus † Senatus omnimodam adhibet causæ cognitionem per longum examen, tùm quia licet ad solam sui ipsius Senatus instructionem sufficeret informatio extraiudicialis, & absque partium citatione, etiam quando informatio

ipsa

ipsa extraiudicialis sit sumenda per testes, vt post magnam Doctorum cateruam diximus *de Regia protectione 1. part. cap. 1. à numer. 215. & sequentibus, & cap. 2. à nu. 137. & superiùs.*

Nihilominus tamen cùm ista informatio
21 ad cognoscendam legitimitatem † causæ retentionis, non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fiat, sed & principaliter ad instructionem summi Ecclesiæ Principis & præsulis, non contentatur Senatus ipse illam leuem adhibere, ne forte temerè faciat, sed omnimodo certam remittere, & veracem possit Sanctissimo, iuxta illud Plinij Secundi, *lib. 1. epistola 20. prænaricatio est, transire dicenda, prænaricatio etiam cursim, & breuiter attingere, quæ sint inculcanda, & repetenda.* Et quia in re tam graui, non est
22 fidendum † de vno vel altero teste super legitimitate causæ testantibus, vt eleganter considerauit Præsul. Couarruuias *in practicar. capitul. 35. numer. 6.* ibi: Quòd non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris absolutam, &c. videndus in toto, *numer. 6.* cuius meminimus suprà *cap. 3. numer. 1. & sequentibus.* Ac ideò ne vllo modo veritas occultetur, fraúsque aliqua interueniat, auditis partium allegationibus fit examen. Indecens quippè foret tanti Senatus causam vti legitimam proponere Sanctissimo, quæ postmodum incerta, & inutilis detegeretur, atque ideò etiam authoritatis suæ conseruandæ causa Senatus ipse omnem adhibet diligentiam, vt quid certiùs sit nitescat, & ad Sanctam Sedem legitimè referre valeat instruendam, & informandam de reali, & verâ causâ suspensionis litterarum, & de eius legitimitate indicante scandalum aliter oriundum, vel aliud simile damnum notabile præcauendum, ne de Senatus intentione & animo sincero, & purissimo dubitetur, neque præsumatur, velle sub ficto prætextu violentiæ tollendæ litteras detinere, & earum executionem impedire, sub qua intentione retentionem vetat Bulla Cœnæ Domini, *capit. 14.* prout latiùs diximus suprà *capit. 2.* per totum, vbi ex alijs diximus per eam solum tolli fictum prætextum; propterea de hac causa plenè cognoscere vult ad prædictum effectum, & vt supplicationis iustitia coram Sede Apostolica prosequendæ clarè pateat, ne ficta videatur, aut præsumatur.

Tùm etiam, quoniam in hac cognitione ni
23 hil † cõcurrit spirituale, nec respectu mediorũ, nec respectu finis, ad illũ quippè dũtaxat finẽ adhibetur hoc remediũ, vt omnis cesset violentia, ex qua frequenter oritur † scanda- 24
lum, & quies publica turbatur, vt sæpè in hoc tractatu diximus *capitul. 1. & sequentibus*, & signanter sic asserunt Simancas *de Catholicis institution. titul. 45. de pœnis, numer. 34. & 35.* Ferdinandus Vazquez Menchaca *controuersiar. vsu frequen. lib. 1. capitul. 41. à numer. 19. cum sequentibus*, Cenedus *libro 1. collectan. 5. numer. 4.* Pater Henriquez *libro 2. de Pontificis claue, capitul. 11. §. 3. & capitul. 16. §. 1.* Azebedius *in l. 2. titul. 6. libro 1. Recopilationis*, propè finem, qui rectè loquitur de hac violentia.

Et post Couarruuias, Zeballos, & Olibanum nouissimè idem firmat D. Ioannes del Castillo *in tractatu de tertijs, capit. 41. sub num. 182.* Et eleganter etiam post alios plures dixit expresse Pater Villalobos *in summa, tractat. 17. de la descomunion, difficultate 21. numer. 3.* & ferè omnes Doctores de retentione Bullarum tractantes (quos in vnum congessimus suprà hac *1. part. capit. 2. à principio*) eam fundant in violentia, quæ oritur ex executione quarundam litterarum Apostolicarum, vbi aliqua adest causa legitima ad retinendum, & constat in Bulla Cœnæ Domini, *capit. 4.* ibi: *Prætextu violentiæ prohibendæ, &c.* & est *l. 81. tit. 5. lib. 2. Recopil. in additio. 3. tom.*

Quæ quidem violentia, atque scandalum (super quibus dumtaxat cadit Senatus cognitio) nullam † continet spiritualitatem, sed 25
totum est merè temporale absque vmbra spiritualitatis, imò iuri spirituali omnino aduersarium est, cùm contra præceptum fiat diuinum, à quo omnino & violentia, & scandala reprobantur, vt patet in *cap. 1. & cap. 4. hac 1. part.* nam delictum violentiæ contrarium est, & odiosum omni iuri præsertim naturali, *l. secundùm naturam, ff. de condition. indebiti, l. si quis in tantam, C. vnde vi*, Mascardus *de probationib. conclus. 1416. numer. 4.* Nam si defensio contra violentiam prouenit à iure naturali, ergo ipsa violentia erit contra ius naturale, & per consequens contra ius diuinum & spirituale, cùm idem operetur oppositum in opposito, quòd propositum in proposito, & contrariorum eadem est iuris dispositio & ratio ex vulgaribus axiomatibus.

Et quoniam omne illud quod in ius naturale, aut diuinũ † committitur; in omniũ tẽdit 26
iniuriã, & violẽtia illata dicitur, prout abũdè ostendimus sup. *in c. 1. nu. 176. & nu. 164.*

& sequentibus, & numer. 186. Quæ violentia & scandalum etiam perpetratum à Clerico, aliquam non includit spiritualitatem, vt dicit Osascus *decision.* 180. *numer. 17.* quem referens sequitur Marius Giurba (loquendo in scandalo facto à Clericis in Republica) *in consil. 49. numer. 16. ad medium.* Quia omne delictum de per se temporale est, solumque ratione personæ ad hoc, vel illud iudicium & iudicem spectat, Pereira *de manu Regia, part. 2. capitul. 42. numer. 8.* Antoninus Diana *resol. moral. 4. p. tract. de immunitat. Ecclesiarum 1. resolut. 6. ad principio.* Et hæc violentiæ cognitio nihil tendit ad punitionem personę illam perpetrantis.

Non enim hęc adhibetur cognitio alio
27 fine, quàm tollendi † violentias, non autem ad reuocandum, vel anullandum litteras Apostolicas, vel cognoscendum, aut terminandum super iure ex litteris orto (absit a tam Catholico Principe nimis obediente Sanctissimo Patri) sed dumtaxat, vt interim dùm recurritur ad Sanctam Sedem Apostolicam mediante humili supplicatione pro remedio Reipublicæ, detineantur litteræ in Senatu, ne interdum cum scandalo exequantur audacter, vt probant omnes Doctores suprà *capitul. 2. à principio* citati. Agitur enim tantum de quodam
28 damno † externo, & præiudicio publico, non contento intrinsicè in ipsis litteris, nec in voluntatē & intentionē concedentis cadente, sed ortum extrinsecè ex prana suggestione petentis, & eius importunitate, & ab ea causatum.

29 Quod & mirabiliter † considerauit Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, capitul. 19. §. 3. in glossa, littera F.* In hęc: & Iudices auditis aduocatis visum processum diligenter examinant, non vt decidant principalem causam Ecclesiasticam tanquam Iudices; sed examinant de alijs, vt explorent,
30 an sit violentia, de qua principaliter † cognoscunt, & qui habet ius ad cognitionem circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, vt auferatur vis.

Atque idem firmat in terminis Episcopus Antuerpiensis Ioannes Malderus *in part. 2. quæstion. 96. articul. 4. fol.* 407. dicens, quod Rex, qui potest defendere & tollere violentiam; potest etiam illa media adhibere, sine quibus defensio prestari non potest, referens sequitur Diana *resolutioni. moralibus, tractatu de immunitate Ecclesiast. resol. 14. vers. Sed ego in controuersia tam graui.* Addens, quòd inspectio actorum ipsa non est actus iurisdictionis.

Media etenim proportionata ad hunc finem consequendum pariformiter † sunt 31
merè temporalia, consistentia dumtaxat in facto, ex quibus quidem detegitur vis, & scandalum, nam si agimus de retinendis litteris impetratis ab extero non originario, † nec naturali horum Reg- 32
norum; cognitio & examen Senatus cadit dumtaxat super mero facto temporali: an impetrans sit exterus, vel naturalis & originarius horum Regnorum, quod quidem examen incapax est vmbræ spiritualitatis.

Si quærimus, an litteræ impetrantur in derogationem † iurispatronatus Regij, 33
aut laicorum, examen dumtaxat cadit super mero facto, nam quem possidere, vel in possessione esse, † quæstio est meri fa- 34
cti, non iuris, vt ex alijs in similibus terminis diximus *de Regia protectione 4. part. capitul. 14. numer. 77.* Et quod possessio etiam rei spiritualis sit facti, & in facto consistat, quàm plurimos congessit Augustinus Barbosa *in tractatu de iure Ecclesiastic. libro 1. capitul. 49. §. 2. numer. 172. & numer. 176.* Qua propter etiam super possessione turbata, etiam rei spiritualis cognoscere posse † secularem, tanquam 35
merè temporali ad finem tollendi violentiam, latè post magnam Doctorum caterua firmauit Iacobus Cancerius *variarum resolutio. lib. 3. capitul. 14. de manutentione à principio*, & precipuè *à num. 6.* & Nos alibi, & multi alij quos in vnum cumulauit Barbosa *dict. num. 172. & 173.* licet ipse à communi Doctorum, & ab vniuersali praxi declinauerit.

Et eodem modo in tollenda vi, quæ fit ordinario, dum turbatur † & aufertur sua 36
iurisdictio contra decretum Concilij Tridentin. *in cap. causæ omnes*, nudum tantummodò factum cadit, dùm examinantur litteræ per solam oculorum inspectionem an subscriptæ sint vel non, eò quòd in prima instantia veniunt commissæ non ordinario, sed alteri executori, sine subscriptione propriæ manus Sanctissimi. Quòd est merum factum, consistit enim † hæc subscriptio id ipsa ma- 37
nufactura subscribentis, prout in specie probauimus infrà *capitul. 30. §. 2. versicul. Nec hæc solemnitas à num. 16. cum sequentibus, & ferè ptr totum §. & capitul. 6. à num. 26. cum sequentibus, part. 2.* quòd quidem omnino est longè extraneum & alienum ab spiri-

ritualitate, quoniam non disceptatur de viribus iurisdictionis, nec de eius iure; sed tantum de dicto facto, an commissio facta sit alteri cum dicta subscriptione, ita vt dumtaxat inquiritur in Senatu, an illud factum consistens in manufactura Papæ absit à commissione, auocatoria primæ instantiæ, vel in ea legatur oculariter, supponentes Senatores ius constans, & indubitabile resultans ex ipso facto, & manufactura de qua sola dubitat, & perquirunt an interceſſerit in rescripto directo alteri Iudici delegato, iuxta quæ abundè infrà *cap. 30. cum suis §§.* maximè *in §. 5. & eadem p. 2. cap. 6. à numer. 14. cum multis sequentibus.*

Et sic de alijs cæteris incidentibus in
38 articulo principali † retentionis, in quibus non disceptatur etiam de mero facto ad declarandum super ipso, sed solùm declaratur super violentia principali tollenda mediante retentione, & humili ad Sanctissimum suplicatione, prout praxis quotidiana ostendit.

Certi namque iuris est, & verissima opi-
39 nio Doctorum à nemine † ferè impugnata; quòd de facto rei etiam spiritualis incidente in causam principalem possit licitè iudex laicus quilibet cognoscere, & tractare, vt apparet ex magna illa Doctorum copia, quos in his, de quibus nunc versamur terminis, congesimus suprà *cap. 8. à num. 25. cum sequentibus, versicul. Ex qua doctrina rectè, &c.* Et alij plurimi ab eisdem relati, qui be-
40 nè distinguunt, quando controuersia † incidens sit iuris, vel meri facti, & Nos tetigimus etiam ibidem, prout etiam post plurimos Doctores pulchrè explicat Giurba *in conſ. 80. numer. 32.* Antoninus Amato *varia rum resolution. lib. 2. resolution. 63. num. 2.* & copiosius *num. 11.* vbi plurimos Doctores cumulat, *& in resolut. 86. à numer. 61.* & per tres columnas magnam Doctorum cateruam congerit ad hoc, quod de facto rei spiritualis cognoscit iudex laicus, quibus in locis benè etiã explicat, qualis dicatur quæstio facti, qualisvè iuris, & in quo vtraque consistat, & differat, ad quę loca te remito, & hunc eundem discursum in his nostris terminis rectè considerauit Cenedus *q. 47. à numer. 16.* & Nos exactè *in tracta. de Regia protectio. 1. p. cap. 1. prælud. 5. per totum, & signanter à nu. 217. cum seqq.*

41 Et cum (vt sæpè probaui † euidenter *in cap. 1. de Regia protectione, & hac 1. p. cap. 1.*) ad Regem vt protectionem Reipublicæ temporalis, & Ecclesiasticæ pertineat omni iure defensio suorum vassallorum, & licitè cognoscat de violẽtijs per quoslibet illatis, sicuti etiam in his terminis retentionis probant omnes Doctores citatis sup. *c. 2. à principio.* Sequitur per necessariam consequentiã, quòd ad eundẽ † pertineat inquirere; an ad- 42
sit violentia, cum aliter sit impossibile; posse defensionem (ad quam de iure naturali, diuino, & positiuo tenetur) præstare, vt benè argumentatur Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, c. 19. §. 3. in glos. 11. F.* ibi: *Nec enim sine causæ cognitione, quid potest in hoc remedio certum decerni, cùm impossibile sit, quòd de particularibus iuribus, & factis partium possit Senatus habere notitiam, &c.* vt & Nos per plura iura probauimus *de Regia protectione, cap. 2. à num. 95. cum sequentibus, 1. part. & num. 58. & à num 285. cum sequentibus.*

Cui enim competit tractare de fine, com-
petit etiam † tractare de medijs necessarijs 43
ad finem secundùm Philosophum, *lib. 1. Ethicorum, cap. 1.* & Diuus Thoma *2. 2. q. 40. articul. 2. ad 3.* Vbi dicit, quòd omnis potentia tanquam virtus, † ad quam pertinet fi- 44
nis, potest disponere de ijs, quæ sunt ad finẽ. Quia media sequuntur naturam sui finis, & ab eo † regulantur, *l. oratio, ff. de sponsalibus,* & latiùs *dict. cap. 2. à num. 285.* quibus & dicenda adde. Necnon singulares doctrinæ vrgent adductæ sup. *à num. 29. cum seqq.* & 45
superiùs.

Et cui conceditur consequens, conceſſum
etiam videtur † suum necessarium antece- 46
dens, *l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l. qui proprio, §. qui alio, l. illud, ff. de acquirendo rerum dominio. l. 2. §. inspectio. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, l. 1. §. 1. ff. si vsusfructus petatur, l. denique, §. inter dùm, ff. de peculio, l. 2. ff. de iurisdictione omniũ iudicum,* Menoch. *de præsumption. lib. 4. præsumptio. 68. numer. 6.* Fusarius *de substitutionib. q. 241. numer. 67. & quæstio.* 480. *numer.* 21. Surdus *decision. 7. numer. 5.* Gonçalez *ad regulam 8. Chancellariæ, glos. 3. numer. 53.* Scobar. *de ratiotinijs, capitul. 25. numer. 11.* Scaccia *de appellationibus, quæstio. 2. numer. 26. in fin.*

Quòd ampliatur, etiam si consequens mai-
ur esset † concesso, vt probant Zephalus 47
consil. 406. num. 2. volumin. 3. Alexander & alij citati per Orozcum *in l. 2. de iurisdictio omnium iudicum, numer. 14.* ponderantem *l. 1. §. fin. & l. fin. de iurisdictio. omnium iudicum, & cap. 1. de officio Delegati,* & Gloss. celebrem *in l. cum proponas, C. de rebus creditis.*

Et cum antecedens necessarium, ad inda
48 gandam violentiam, † huius generis sit prout est cognitio, & examen causæ legitimæ ad discernendum super retentione, atque etiam media sint legitima, & præcisa ad finem consequendum, cùm aliter non constet, nec possit de eius veritate & legitimitate ideò ad probationem testium reducenda erit ex hactenus dictis ad differentiam alterius
49 generis violentiæ, quæ † versatur circa delationem appellationis, & executionis sententiæ, quæ violētia omnino notoriè ex actis ipsis gestis à Iudice Ecclesiastico constat, ita vt alia externa penitus excusetur probatio, vt latiùs deduximus *de Regia protectione 1. part. cap. c. 2. à num. 95. & pluribus sequentibus.*

Quoniam licet vtrumque violentiæ genus quoad iustitiam recursus ad vnamet radice producatur, & ab eodem principio deriuetur, prout abundè videre est ex *capitul. 1. & sequentibus*, hac 1. *part. & per capit. 1. & 2. in commantarijs de Regia protectio.* Tamen quo ad examen, & modum cognoscendi differunt, & diuersa vnius cuiusque qualitas attenditur, iuxta quam cuilibet applicatur examinis, & cognitionis ille modus, qui aptior, & conducibilior visus fuit, & necessarius ad finem consequendum, iuxta ea quæ in hoc *capit. à num. 16. & in dict. capit. 2. à numer. 95. de protectione Regia.*

Hinc ex hactenus validissimis fundamentis conteres assertionem incautam doctissimi Domin. Ioannes del Castillo *in tractatu de tertijs*, nouissimè edito *in capit. 41. sub numer. 54.* dùm fortè difficultate præfus minus attentè confundit vtriusque violētiæ terminos, & asserit, quod in hac retentionis litterarum Apostolic. cognitione nihil agitur per viam iurisdictionis, sed extraudicialiter per modum defensionis naturalis ad tollendam violentiam, aliegat ad id Zeballos, Costarenuias, Oluanum, & alios loquentes in violentia ob non delatam appellationem, qui longè diuersus est casus ab hac retentionis litterarum, vt modo diceb amus rendilinè pro fundamentis & ratione quæ nec mutant nec procedere possunt in hac litterarum retentione, in qua examinatur causa ad eam decernendam, & fideliter certiorandum Sanctissimum super eius veritate, & reali existentia, quæ consistit in facto merè temporali, & incidente in causam violentiæ principalem, iuxta latiùs vbique comprobata, quæ si immentem cadent tanti Doctoris conabitio mutare sententiam suam, quam obiter prorrupuit, & quod si ex professo dubium hoc examinaret, attenderet praxim huius Supremi Consilij, & Chancellariarum, in quibus per suos & legitimos iuris, & Iudicij Ordinarij tramites causa retentionis deducta examinatur, & per vnam & alteram difinitiuam sententiam terminatur, prout superiùs annotauimus *à num. 16. & seqq.*

Claude igitur legitimum hunc † discur- 50
sum, nam cum Regis sit proprium officium, & regalia de violentia cognoscere indistinctè in omnibus causis, & interquaslibet personas Ecclesiasticas, causa retentionis quæ incidit, consistit in mero facto, nihil habens spiritualitatis, atque etiam licet factum ipsum super spiritualitate aliqua cadat; eiusdem facti cognitio pertinere debet ad eundem Senatum (qui de violentia, & causa principali cognoscit) etiam cum iurisdictione, & exacta facti incidentis cognitione, quæ dumtaxat versatur super re merè profana, & temporali, prout in hoc discursu legitimè & de iure probatum relinquimus.

Hæc tamen probatio per testes multo- 51
ties denegari solet in Senatu; † quoties causa quæ proponitur ad fundandam retentionem consistit in iure tantùm, quia cum per iuris dispositionem sit articulus iam decisus: nihil potest prodesse probatio, vt latiùs probauimus *in commentar. de Regia protectione 3. part. capitul. 6. à numer. 64. cum sequentibus*, quibus ad idem adde Mieres *de maioratu 3. part. quæstion. 15. numer. 69.* Ferretus *consil. 45.* Corsetus *quæstio. 1. numer. 1. & 2. libro 2.* Castillo *decisio. Siciliæ 48. numer. 4. 5 6. & numer. 8. & sequentibus*, Millanens. *decis. 3. numer. 158. & decis. 5. numer. 9. lib. 1.* Æmilian. *consil. 44.* Vincent. de Franch. *decis. 221. numer. 12. & decis. 262. infin.* Rouit. *in practicat. post. prædictas. numer. 9. & sequentibus.* Anna. *singula. 470.* Amendula ad Franch. *dict. decisio. 221. numer. 15.* Ponte. *consil. 59. numer. 1. libro 1.* Menoch. *de arbitrarijs, libr. 1. quæst. 54. numer. 6.* Burg. *de laudem. part. 3. inspectio. 24. numer. 17. & de modo procedendi ex abruto. centur. 1. quæst. 5. numer. 5. 6. & sequentibus.* Mastrillus *decis. 125. numer. 2.* Petrus de Gregorio *de iudicijs. causa. feudali. quæstio. 21.* Decianus *consil. 17. numer. 6. libr. 5.* Pphilippus Paschalis *de viribus patr. potestat. p. 2. cap. 5. num. 7.* Instrigol. *singula. 173. numer. 8. lib. 2. & fœudor. centur. 2. articul. 97. numer. 23. cum sequentibus*, Antonin. Amato. *variarum resolut. tomo 2. resolut. 63. num. 6.*

Nec quando causa ipsa ab altera parte con-

52 confitetur, admittenda † erit probatio alia per teſtes, vt diximus *in dict. tractatu de Regia protectione 3. part. dict. capitul. 6. numer. 64. & ſequentibus.* Quia cum inter partes actis concordia ſuper facto, de nihilo ſeruiret teſtium aſſertio, & comprobatio.

Quia fruſtra ſpectatur res, cuius euen-
53 tus † nihil poteſt operari, *l. ſi quando, §. fin. ff. ad Velleianum, l. ſi quis ita ſcripſerit. ff. de hæredi. inſtituen. l. cum hæreaes, §. 1. ff. de acquirend. hæreditate, l. non videtur, ff. de iudicijs, l. fin. C. qui admitti. l. ad probationem, C. de probationibus, capit. cum contingat. de offic. o Delegat.* Surdus *deciſio. 184. numer. 8.* Franciſcus Molinus *de ritu nuptiarum, libro 1. comparatio. 10. numer. 57.* Marſill. *conſil. 57. licet nudum, numer. 17.* Tuſchus *tomo 4. litter. F. conc. uſ. 520. numer. 1.*

54 Et factum, quod non † releuat, fieri non debet, *l. ad probationem, C. de probationibus,* Sardus *deciſio. 260. numer 5. cum ſequentibus, l. iubemus,* & ibi Barthol. *C. de ſacroſanctis Eccleſijs,* Menoch. *conſ. 351. num. 36.* Octavia. Glorit. *reſponſ. 1. p. 2. nu. 18. infin.* qui aiunt, quod nec etiam factum dicitur.

55 Quòd in his † terminis reperio tenuiſſe Gundiſaluum de Paz *in praxi tom. 2. prælud. vltim.* qui poſtquam *à numer. 1. cum ſequentibus.* Firmauit praxim huius retentionis præcipuè ad executionem Concilij Tridentini *in capit. 20. cauſæ omnes, ſeſſ. 24. de reformatione, ſub nu. 11.* dicendo: *Poſt hinc inde partium & Regij Fiſcalis allegationes cauſam concludendam,* poſtmodum proſequitur in hæc: *Et ſi negotium in probatione conſiſtat, recipitur ad probationem per Conſiliarios Regios, & in eo proceditur via ordinaria, donec ſententiam definitiuam proferant, ſed ſi in probatione non conſiſtat; ſtatim poſt allegationem partium proferunt ſuam ſententiam, qua vel pronunciat litteras Apoſtolicas retinendas eſſe, donec Summus Pontifex conſuletur, & melius de veritate informetur, & interim earum executionem ſuſpendunt, & interdicunt ſub grauiſſimis pœnis, & comminationibus, earum vſum impetrantibus, &c.*

Qua propter in articulis iuris, ijs nempè, qui in iure dumtaxat, non etiam in facto conſiſtunt, non datur dilatio ad probandum, cauſa cum partes ſunt concordes in facto, ita vt dumtaxat diſcordia conſiſtat in ſolo iure, ex eo innumerabiles Doctores ad id citati per Antonin. Amato. *variarum reſolution. libro 2. reſolutio. 63. a num. 11.* Ideò nec ad probandum admittuntur partes, nec eiſdem terminus conceditur, Millanenſ. *deciſio. 3. numer. 156. & deciſio. 5. numer. 9. libro 1.* Inſtrigol. *ſingulari. 173. numer. 80. & 81. libr. 2.* Maſtrill. *deciſio. 125. numer. 2. libro 2.* Giurba *deciſio. 49. ſub numer. 4.* ex Bellamera *deciſ. 317.* Romanus *ſingulari 519.* Antoninus Amato vbi proximè *nu. 3. & ſeqq.*

Facto igitur legitimo examine, & con-
cluſa cauſa inſpicitur † proceſſus in Senatu, 56
& ſi cognoſcitur ex eo non adeſſe violẽtiam, nec damnum Reipublicæ inferri ex litterarum executione, nec ex ea induci aliquod periculum publicæ vtilitati, nec præiudicium notabile inferatur iuri tertio quæſito, atque ſic eſſet violentia: ſtatim relaxantur litteræ, & deſcernit Senatus: *Que no ha lugar de retenerſe eſtas letras Apoſtolicas en el Conſejo, y que ſe entreguen à la parte, para que vſe dellas*; quia trepidauerunt timore, vbi non erat timor, iuxta Prophetam, *Pſalmo* 13.

Sin autem iuſta, & legitima cauſa ſubſit
ad retentionem faciendam, † & ſuſpenden- 57
dam litterarum executionem ob vtilitatem publicam; datur in Senatu decretum iuxta caſuum varietatem. Namque aliqui † perti- 58
nent ad retentionem, aliqui ad remiſſionem Ordinario, de quibus infrà latiùs *2. part. per totam,* & ſignanter *in capit. 26.* in priori caſu datur decretum, *Retienenſe eſtas Bullas en el Conſejo, para que no ſe vſe dellas, y la parte de N.* (petentis retentionem) *ſuplique dellas ante ſu Santidad,* vt poſſit Senatus dicere idem quod Imperator *in l. 1. C. de his qui propter metum iudicis non appell.* ibi: *Sacro enim commitatu noſtro timere nihil potuiſti.*

In ſecundò autem caſu, vbi datur remiſ-
ſio litterarum, ita ſolet concipi decretum: *Entreguenſe eſtas letras (ò Bullas) à la parte, para que vſe dellas delante el Ordinario.* Attenta tamen iuridica diſtinctione, de qua copioſè *in dict. cap. 26. infrà 2. part. per totum.*

Si autem hæc remiſſio petatur in Sena-
tu directè, orta competentia inter conſer- 59
uatorem † alicuius perſonæ, aut Collegij & ſimilium, vel inter Nuntium, Archiepiſcopum, vel alium (volentem cognoſcere & tractare cauſam in prima inſtantia) & Ordinarium certantem ad ſe pertinere cognitionem ex diſpoſitione Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reformatione, capit. 20.* Tùnc quando directè pro conſeruatione, & executione dicti Concilij recurritur principaliter ad Sena-

tum

tum supremum (cuius hæc violentiæ cognitio priuatiua est, vt latiùs deduximus *capit.*
60 *14. hac 1. part.*) Tunc solet Senatus † ita decernere, & decretum concipere: *El juez conseruador, ò el Nuncio, &c. En conocer y proceder en esta causa haze fuerça, y se remite la causa al Ordinario*; quo quidem decreti genere dumtaxat vtitur Senatus supremus tanquam Concilij protector in hoc casu speciali.

61 Nam cum non adsint † litteræ Apostolicæ, vt possit simplex consuetum decretum (*entreguense estas letras à la parte para que vse dellas delante el Ordinario*) dari, nec etiam si adsint litteræ Nuncij, vel alterius Archiepiscopi, quia cùm careat poreſtate (stante clausula irritante, & anullatiua omnium actorum de qua in dict. Tridentin. decreto) commissio est nulla ipso iure, *ex l. vnica, C. qui pro sua iurisdictio. dare, darivè possunt*; ac ideò nihil est, quòd possit remitti Ordinario, vt ea comissione vti possit impetrans, iuxta quæ copiosè in comprobationem, *dict. l. vnicæ congessimus de Regia protectione 4. part. capit. 6. à principio, & à numer. 30.* ac propterea necesse fuit in Senatu variari decreti modum, & prædicto termino illud concipere, *Que en conocer y proceder haze fuerça, y se remite la causa al Ordinario.* Non tractamus modo de alio simili de-
62 creto, quo omnia † cætera Tribunalia Regia suprema vti possunt, & vtuntur quotidie, nempè quando Iudex Ecclesiasticus cognoscere intendit de reo merè laico, & super re merè profana, quia tunc etiam datur in omnibus Tribunalibus hoc decretum, *Que el Juez Ecclesiastico en conocer, y proceder haze fuerça, &c.* Quo dumtaxat casu possunt cætera Tribunalia decretum hoc ita concipere.

Quare cum cætera Tribunalia ipsa non possint cognoscere † de hoc genere violen-
63 tiæ pro obseruatione, & executione Tridentini, & ab eisdem totaliter sit auocata potestas, nec opressis permissa facultas ad dicta Tribunalia (præter hoc supremũ Consilium) recurrendi, vt latissimè probauimus *dict. capit. 14. à numer. 26. cum sequentibus, hac 1. par.* ad effectum directè remitendi † causam
64 Ordinario: sequitur, vt nullo modo possint vti hoc genere decreti (*en conocer y proceder*) Sed quando ad eadem Tribunalia recur-
65 ritur orta competentia † inter aliquos Iudices, à quibus emissa appellatio extitit: decernunt dumtaxat simpliciter, quis facit vim in non deferendo appellationi, quisvè illam nõ facit, delationem denegans, iuxta quæ abundè deduximus *de Regia protectione 2. p. cap.* 10. *per totum*, vbi latè quemadmodum concipienda sint hæc decreta Tribunalis, orta cõpetentia inter aliquos Iudices Ecclesiasticos, à quibus vel ab vna parte, vel ab vtraq; à singulis Iudicibus, vel ab vno tantùm appellatio interposita fuit: videbis.

Et hæc omnino attende, quia ex hoc genere decreti supradicto (quo solus hìc Senatus supremus vtitur in hoc peculiari casu dumtaxat, ex specialissima ratione dicta) multos † vidi deceptos, & illo velle vti in- 66
distinctè in alijs casibus competentiæ, minimè attendentes, quòd solùm Senatus supremus illo vtitur, quando dicta competentia orta, ad illum recurritur pro executione Cõsilij, qua facultate cætera Tribunalia priuata sunt ex clausula legis auocatiua, vt latè *in dict. capitul. 14. suprà hac 1. part.* diximus.

Quando autem generaliter in omnibus Tribunalibus opressus simul vtitur vtroque remedio violentiæ, putâ intentando Bullarũ retentionem, † & cumulando quærelam vio 67
lentiæ, vt deferri mandetur appellationi interiectæ ab executore iam procedente earũdem virtute, varijs modis concipi solent decreta, prout abũdè diximus, & formulas proposuimus sup. *hac 1. p. cap. 11. conclus. 1. & sequentibus*, vsque ad finem, quæ hic supplere poteris.

Maior tamen se offert soluenda difficultas, quando ad Tribunalia inferiora Regia, Chancellarias, † & Audiencias recurritur 68
hac simultanea quærela; nempè petendo directè causam ex decreto Tridentin. & eius obseruantia remiti Ordinario, & simul decretum violentiæ ob non delatam appellationẽ emissam ab executore procedente derogando primæ instantiæ eiusdem, cùm ad hunc effectum dumtaxat diximus superiùs *d. capit. 14. à nu. 26. cum sequentibus*, posse hæc Tribunalia de hac violentia cognoscere simpliciter, quæ autem directè tendunt ad conseruationẽ protectionẽ & executionem Cõcilij Trident. remitendas esse præcisè huic supremo Consilio ibidem deduximus, & expressè deciditur, *in l. 81. tit. 5. De los Presidentes, lib. 2. Recopil. in 3. tomo*, ibi: *Y que las dichas causas vinieren à las dichas Audiencias, se remitan a los del nuestro Consejo, &c.* quam ibidem citauimus.

Cui facile occurres, si coniungas resolutiones, quas apposuimus † superius in duo- 69
bus capitibus 11. & 14. etenim si visis in

Au-

Audiencia Regia omnibus actis reperiatur, iudicem violentiam feciſſe in non deferendo appellationi; rectè poterit Tribunal illud ita dare decretum, *deferat, & reponat*, & circa remiſsionem petitam Ordinario remittere ſtatim cauſam ad ſupremum hoc Cõſilium cognoſcẽdam, & terminandam, cui nihil obſtat prædictum Tribunalis decretum violen-
70 tiæ, tùm † quia procedit in caſu ſibi permiſſo, & ſeparabili. Tùm etiam quia ex eodem decreto facilior reditur exitus, & expeditio cauſæ & articuli remiſsi, quia repoſitione mediante, facilius exequitur decretum Conſilij Regij, quo remiti decernit cauſam Ordinario, ad latè tradita *in cap. cum teneamur de appellationibus*; quia res redditur integra
71 iuxta † quæ abunde diximus ſup. *capit.* 11. *à num.* 16. *cum ſequentibus* in ſecunda concluſione, & *concluſ.* 3. *à num.* 28. & *in cap.* 10. *à num.* 89. *verſ. Mihi in dies*; vbi per multos numer. ſequentes: quæ vlteriùs repetere non licebit.

Si autem inſpectis in eodem Tribunali
72 omnibus actis, † reperiatur iudicem vim nõ feciſſe in deneganda delatione appellationi emiſſæ, ſubſiſtere debet Tribunal, & nihil ſuper eadem vi, & articulo decernere; ſed totã cauſam remittere ad hoc ſupremum Conſilium. Quoniam ex decreto, *Vim non fieri*, maximum oritur inconueniens impeditivum executionis decreti huius ſupremi Senatus ſuper remiſsione facienda ordinario, de quo latè diximus ſup. *cap.* 10. *à principio*, & per totum, & quia poteſt Iudex delegatus virtute huius decreti proſequi cauſam, & partem obtinere executoriales, ex quibus poſtmodũ decretum Senatus patitur magnam dificultatem iuxta quę diximus, *cap.* 11. *ſup. concluſ.* 2. & *concluſ.* 3.

Vnum tamen generale omnino neceſſã-
73 rium, & præciſum in † hac materia retentionis Bullarum Apoſtolicarũ non omittamus, vt cũm in cognoſcenda & diſcernenda cauſa legitima vt illas retineant; ſit poſitum à iure iuſto arbitrio diſcreti Senatoris, vt copiosè deduximus ſuprà hac 1. *part. cap.* 9. præcipuè *à num.* 13. *cum ſequentibus, vſque adfinem, verſ. Quibus tamen, & alijs*; vt ſemper Tribunalia Regia in hoc arbitrario remedio præ oculis habeant (vt aſolent) & exhibeant debitam reuerentiã Sanctæ Sedi Apo-
74 ſtolicæ † & Bullæ in Cœna Domini, ne facilè ex exceſſu immoderatæ, & indebitæ defenſionis, eiuſdem cenſuras incidant, neque hoc ſaluberrimo remedio ad præſidium innocentium inuento immoderatè abutantur, cũ defenſio hæc debeat adhiberi cum moderamine inculpatæ tutellæ, hoc eſt ſeruata ſemper in omnibus † reuerentia Sedis Apoſtolicæ, 75
vt poſt multos Doctores in terminis diximus *de Regia protectione* 1. *p. c.* 2. *à num.* 6. *cum ſeqq.*

Omnis enim defenſio tũc dicitur permiſſa iure naturali, & gentiũ; † quando præ- 76
ſtatur cum moderamine inculpatæ tutellæ, eo tamen non habito; defenſio ipſa punibilis eſt, & culpabilis, prout latè probant poſt magnam Doctorum cateruam Proſperus Farinacius *in praxi. crimin. de homicidio. quæſtio.* 125. *à nu.* 330. *cum multis ſequentibus*, quam plurimos alios Didacus Mari. *in additionib. ad Thoman. Grammatic. deciſ.* 5. *numer.* 4. & 5. Mongollon. *de his quæ metus, cap.* 8. §. 1. *nu.* 7. Cancerius 2. *p. tom.* 1. *c.* 10. *à num.* 40.

Quia cum moderamen hoc inculpatæ tutellæ procedat ab eodem principio, & iure naturali & gentium, † ſicut & ipſa defenſio, 77
iuxta veriorem opinionem, quàm contra alios firmauit Fortunius Garcia *in l. vt vim, num.* 1. *verſ. Ex hac ipſa natura, ff. de iuſtitia & iure*, & latius *num.* 3. & 4. vbi pluribus Doctoribus hanc ſententiã defendit *numer.* 12. & 13. declarat Bolognet. in eadem *l. vt vim, numer.* 34. vbi plenè proſequitur, & *num.* 63. Turrecremata *in cap. ius naturale, num.* 23. *diſtinctio.* 1. Iacobus Boulen. *in repetitione, l. Capitalium, §. famoſos, numer.* 134. *in fin.* & *nu.* 135. & 136. & 138. *de pœnis*, Farinacius *de homicidio, quæſtion.* 125. *num.* 334. ſequitur, quòd † non adhi- 78
bito hoc moderamine inculpatæ tutellæ, fiet contra ius naturale & gentium, & ceſſabit in Senatu penitùs fundamẽtum defenſionis permiſſæ.

Moderamen tamen hoc tùnc in defenſio-
ne dicitur ſeruatum, quando † id fit, ſine quo 79
violentia aliter tolli non poterat, *l. ſcienda, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l.* 1. *C. vnde vi*, Gramatic. *conſ.* 63. *num.* 3. Inſtrigol. *conſ.* 15. *numer.* 34. Bartius *deciſ. Bonon.* 182. *num.* 3. Maſcardus *de probatio. concluſ.* 1126. *nu.* 29. Farinac *dict. q.* 125. *num.* 330. *cum ſequentibus*, vbi quod moderamen inculpatæ tutellæ conſiſtit in tribus † circa mo- 80
dum, tempus, & cauſam, vbi ſingulas particulas latè proſequitur, & ex alijs Didacus de Mario. *in additio. ad Thomam Gramat. deciſ.* 5. *num.* 4. & *ſequent. bus*, quæ adde ad ea quæ diximus in his terminis *de Regia protectione* 1. *p. cap.* 2. *à num.* 6. & *à numer.* 285.

Qua-

Quarè maximè Senatores evigilare debent, ne † calumniosè, & frustratoriè quem
81 vti permittant hoc salubri remedio, ad finē dumtaxat vexandi aduersarium, & detinendi, ac differendi causam principalem, quòd quidem in specie abhorren-Doctores omnes de hac retentione Bullarum tractantes, quos in vnum congessimus sup. *cap. 2. à princip. hac 1. part.*

82 Idcircò si ex causa frivola † deducti in Senatu ad hanc retentionem consequendam hæc intentio partis deducatur; omnimodo debet Senatus condemnare calumniantem in omnibus expensis, prout ex pluribus Doctoribus in his terminis locuentibus probaui & animaduersi *in tractatu de Regia protectione 1. part. cap. 2. à num. 238. cum multis sequentibus*; quò te remitto, & insuper vide etiam in his terminis Flores de Mena *practicarum quæstion. lib. 1. capit. 12. num. 8. addit.* & Azebed. *in l. 2. titul. 6. lib. 1. Recopil. in fin.* Quæ quidem expensarum condemnatio multum prodesse poterit, ne cum tanto periculo quis abutatur hoc remedio, consulitur quieti litigantium, & eorum sumptibus, & laboribus, necnon Senatuum exoneratio subsequitur, & vt tandem omnes cognoscant ausum temerarium habere vindictam.

Et vt cognoscatur quanta iustificatione
83 procedit Rex noster in harum † Bullarum retentione, decreuit Senatus hîc supremus, vt nullatenus tradatur parti intentanti Bullarum quarumlibet retentionem prouisio ordinaria, quousque præstet fideiussorē soluēdi omnes expensas alteri parti, si reperiatur sua relatio sinistra, atque etiam vt relinquat procuratorem, cùm quo prosequi possit retentionis cognitio ad euitandam fraudem, depravatamque intentionem partis differre curantis, & ambientis cognitionem hanc, ne impetratis queat suis litteris vti, & in longum protrahatur, & cunctetur ipsarum debita executio.

Circa quæ duo sunt decreta Senatus cum
84 consultatione † Regis *anni* 1545. quod est *in libro 2. decretorum, fol. 3. & in quaterno decretorum est 5. decretum* in ordine in hæc statuens. En la Villa de Valladolid à veinte y quatro dias del mes de Abril de 1545. años, los señores Presidente y Oidores del Consejo de sus Magestades, mandaron, que las cartas que de aqui adelante se despacharen en Consejo, para traer Bullas sobre el patronazgo Real, ó patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial;, que el Escriuano del Consejo que las diere, antes que la entregue à la parte, tome dèl fianças, que sino pareciere ser cierta la relacion que haze; pagarà à la otra parte todas las costas y daños que se le recrecieren, è quede citado para los autos del pleito, y que sino tomare la dicha fiança, è dexare poder y procurador citado, que el Escriuano del Consejo que lo despachare lo pague de su casa. Castillo.

Alterum decretum hanc dispositionem
85 confirmans, † & extendens ad retentionem Bullarum in contrauentionem *Concilij Tridentin.* & ad alium quem casum pertinentem adhunc recursum retentionis intentatum, est *in eodem quaterno decretorum Consilij 85.* quòd ita disponit: En la Villa de Madrid à tres dias del mes de Iunio de 1580. años, los señores Presidente, y del Consejo de su Magestad, mandaron, que de aqui adelante se guarde y cumpla el auto proueido en Consejo en 24. de Abril del año de 1545. en que se mandò, que quãdo se despachare alguna prouision para traer Bullas sobre patronazgo Real, ò patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial, el Secretario que la diesse, tomasse fianças de la parte que la leuasse, que si la relacion que hazia no era cierta y verdadera; pagaria à la otra parte las costas, y le citassen para todos los autos, y dexasse procurador con quien se hiziessen, sopena que no lo cumpliendo assi el Secretario, que dexasse de tomar la dicha fiança, y hazer las demas diligẽcias dichas, pagasse las costas como en el dicho auto se contiene: con que assimismo se entienda en qualesquiera prouisiones que se dieren, para tomar Bullas contra el Concilio, ò en otro qualquier caso. Iuan Castillo de Andrada.

Et ita in hoc Senatu inuiolabiliter ob-
seruatur hodie, sunt etenim decreta hæc sanctissima, pululantia obsequium, & obedientiam, † necnon solitam venerationem, & de 86
bitam Sedi Apostolicæ, suntque decreta hæc Christianæ sinceritatis manifesta demonstratio, atque Religionis evidens argumentum, quia Rex Catholicus non vult se intromittere in ijs, quæ verè suam Rempublicam non lædunt, imò conatur fictam, seu calumniosam relationem mulctare, & penitùs reijcere, & aditum denegare fictè recurrentibus, & calumniosè conquerentibus.

De instructione, quàm habent Chancel-
lariæ, & Audientiæ regales † circa modum 87
procedendi in hac Bullarum retentione, &

de

de præsentationibus, præsentationibus, & decretis affirmatiuo, & negatiuo, & de modo formandi processum: vide Monterrosum practicum *in praxi. tract. 5. de las Chancillerias. capit. Siguese el quarto processo, que es sobre la retencion de las Bullas, capit. 1. del estilo.*

Vbi in versiculo, *Pero acaece algunas veces*, ponit stylū, & praxim, qua vtūtur † Tri- 88
bunalia Regia, quando accidit, quod impetrans, antequam à se auferantur litteræ, illas exequutus fuit iam, & litteras & processum misit Romam, vt tūnc Regius Fiscalis per petitionem à Senatu postulare soleat, vt proceditur contra litteris vtentem, vt si fuerit laicus detrudatur in carcerem, si autem Clericus fuerit, quod compareat in Senatu personaliter, & eius temporalitates sequestrentur, & à curia ne exeat, quousque afferat dictas litteras, & tunc absolutionem parti.

Quòd sic fieri mandatur in Senatu, firmat ipse practicus Monterroso, & contra laicos proceditur ad pœnas legibus huius Regni stabilitas, vide eundem ibidem per totum, capit. vbi plura in praxi confert. De quibus plurima Nos diximus infrà *2.p.cap.24.versic. Quoad secundam capituli partem, à num. 41. vsque ad finem eiusdem capit.* vbi abundè pœnis, quas incurrunt iure Regio partes, Tabelliones, siuè Clerici, siuè laici exequendo, siuè intimando litteras Apostolicas contra ius Regis, Regni, aut publicæ vtilitatis impetratas, & vide etiam sup. *cap. 10. §. vnico, à num. 90. vsque ad fin.* vbi abundè de sequestratione temporalitatū, & fructuum impetrantis, & litteras exequentis.

Illud tandem animaduertendum censeo, 89
quòd a sentētijs latis in Chancellarijs † Regijs super retentione Bullarū nullatenus admittitur secunda supplicatio con las nul y quinientas (de qua integer est *titulus libr. 4. Recopil.* Auenda. *in tractatu de secunda supplicatione*, Didacus Perez *in l. 25. tit. 3. lib. 2. ordinamenti. glos. 2.* Paz *in praxi 6.p. tomo 1. cap. vnico per totum*) eò quod ad illam interponendam duo requiruntur præcisè respectu rei, de qua contenditur, quod res ipsa sit ardua, † & continens æstimationē, & valorem trium millium duplarum aurei de cabeça, ex *l. 7. tit. 10. lib. 4. Recopil.* ibi: *Siendo tan ardua la causa, y sobre tan grande cantidad, que sea de tanto valor y estimacion, &c.* & *l. 9. eiusdem tituli*, quare cū hæc simul non possint concurrere in causis retentionis Bullarum: tum quia in eisdem, nec agitur de re principali, nec improprietate, nec in possessione; † nec agitur dē applicāda alicui ex 90
contentientibus, nec etiā contenditur de valore Bullarum ad effectum declarandi super eo; sed dumtaxat examinantur, an ex earum executione aliquod inferatur damnum publicæ vtilitati, ad effectum dumtaxat supersedēdi in executione, & referibendi, atque supplicā di Sanctissimum, quod nec infert præiudicium perpetuum, nec irreparabile; sed tēporale, dūm Papa consulitur, ex text. *in cap. 1.* ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant executioni supersedeant, de officio Delegati. text. in c. multum stupeo. 2. q. 6* ibi: *Expectā dum tibi fuerat, quid ad tua consulta referirem. Authentic. de mandatis Princip. §. dein de competens, collatio. 3.* ibi: *Tunc suscipiens quidem talem formam, non autem antea agens ex ea antequam ad nos nuntians secundam præceptionem nostram suscipias*, de quibus supra *cap. 5. à nu. 35. & 2.p. cap. 5. §. 4. num. 2.*

Quòd ideò leuissimum præiudicium vocat 91
in his terminis † Marius Giurba *in consil. 39. sub num. 38.* dūm loquens de examine rescripti Regis, an contineat damnum Reipublicæ, & contra eius priuilegia ad effectum supersedendi, & referibendi Principi, ita ait: *Maximè si nec perpetuum, nec irreparabile præiudicium sit*, Sforcia *cons. 20. nu. 43. Sed leuissimi præiudicij est contra priuilegij declaratio, † cuius effectus est breuis quædam, & temporalis suspensio, seu supersessoria executionis rescripti, aut similis rei allegatæ cōtra priuilegia vsque ad secundum Regis mandatum, &c. differt enim solum suspensio hæc, non perimit, &c.* Et quod supersessoria, quatenus sit temporalis, quod inferat leue, & momentaneum præiudiciū reparabile per plura fundamenta scripsimus *in Nostris commentarijs de protectione Regia 2.p. c. 10. à nu. 29. cum seqq.* facit *l. si debitori*, ibi: *Nec enim damnū magnum est in mora modici temporis effide iudicijs.*

Tūm etiam, quia hæc causa recipere non 92
potest † æstimationē, nec cadit super re æstimabili, quo casu non est locus secundæ supplicationi huic, prout ex hac ratione pariter cessare secundam supplicationē in causis nobilitatis (& si alias ardua iudicētur) affirmat Gundisaluus de Paz vbi proximè *nu. 68. & à num. 66.* Tūm etiam quia supplicatio hæc adhuc negatur † à sententia meri possessorij 93
ex legibus Regijs allegatis per Paz *d. capit. vnic. à numer. 114.* de quo in hac retentione adhuc non contenditur, nec controuertitur ad effectum, & finem declarandi super eo, sed de mero † facto, & insistenda possessionis, & 94
status vltimi Patronorum, ad effectum dum-

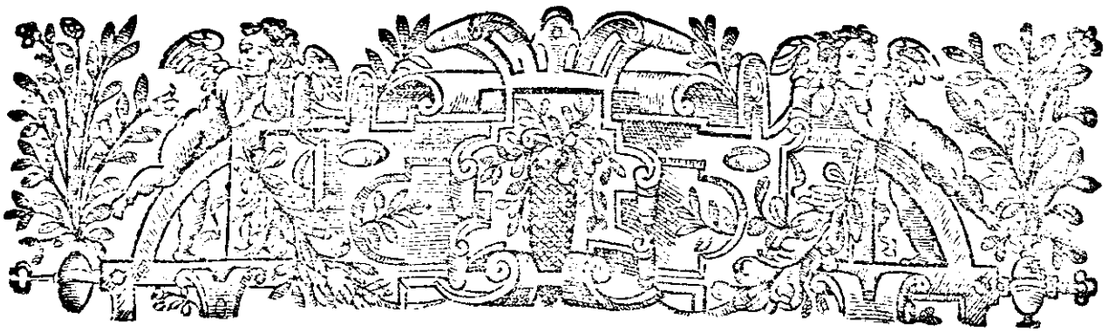
taxat

taxat supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & Sanctissimo rescribendi, vt quid senserit explicet, nec ex hac cognitione alicui applicatur ius patronatus, nec ad quem pertineat declaratur, quòd omne integrum remanet coram Ecclesiastico discutiendum.

97 Itaque cum præiudicium retentionis litterarum † sit leuissimum, temporale, & penitùs reparabile, nullum ius partium tangens intrinsecum, præat & superiùs hoc capite diximus; ideò nullo modo admittitur in ijs causis retentionis Bullarum secunda hæc supplicatio, nec in hoc Regio Cõsilio visum, nec auditum fuit, nec vnquam admissum, nec adhuc ab aliquo tentatur tale remedium, & ita inuiolabiliter obseruat Senatus.

98 Ex quibus rationibus & fundamentis, inferri potest etiam † ad causas retentionis Bullarum Apostolicarum decissas in prima instantia in Audiencia Regni Galleciæ (charissimæ, & dulcissimæ patriæ nostræ) vt minimè admittatur appellatio ad Chancellariam Vallisoletanam, cùm res, super qua contenditur, debeat habere æstimationem, si in proprietate mille ducatorum, si in possessione duorũ millium, quæ æstimatio penitùs cessat in hac causa retentionis in qua nec de proprietate rei principalis, nec etiam de possessione agitur, nec definitur. Ex hactenus deductis, quę omnino conuincunt, & planè congruunt huius vltimi articuli determinationi, & resolutioni. Maximè quia reuera multum indecorum, & indecens foret, causas huius qualitatis velle regulare per alias merè temporales, inter quas tot reperitur disonantia, & non sine scandalo nouitas hæc introducta foret ad latè tradit suprà *cap. 6.* per totum.

TRAC-

TRACTATVS DE SVPPLICATIONE AD SANCTISSIMVM A Litteris Apostol. &c. Et de earum interim retentione in Senatu.

PARS SECVNDA.

CONTINET RECVRSVM AD REGEM ob contrauentionem Sacrosancti Concilij Tridentin. præsertim circa præseruationem primæ instantiæ Ordinariorum.

CAPVT PRIMVM.

Quo iure Rex Catholicus, quibusvè rationibus litteras Apostolicas in contrauentionem œcumenici Concilij Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de vtriusque diferentia, de qua latiùs, capit. 26.

SVMMARIVM EX CAP. I.

PRincipum Christianorum Regale munus est, euigiles esse intuitione Reipublicæ præcipuè spiritualis, dogmatum, & Conciliorum, num. 1.

Principes suorum Regnorum ad protectionem sunt adstricti, ne violentiam, aut scandalum patiantur in pernitiem Reipublicæ spiritualis, & temporalis, num. 2.

Ad Conciliorum, & Ecclesiæ tuitionem sæpè inuitasse Pontificem Principes Christianos ad sedandos violentos incursus,

multis Canonicis decretis legimus, numer. 3.

Bonifacij Papæ epistola refertur missa Imperatori Honorio, vt auxilium Ecclesiæ, & Religioni oppressæ præstet, num. 4.

Epistola refertur Imperatoris Honorij missa Papæ, qua profitetur interuentu sui pacem custodiri, & seditiones Ecclesiæ obuenientes sedari, num. 5.

Diui Augustini Authoritas refertur, qua licitè petitur per Prælatos auxilium à Principe Christiano contra hostes Ecclesiæ ad eius tuitionem magis, quam vindictam, numer. 6.

Res religiosæ aliter tutæ esse neqneũt, nisi & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas, num. 7.

Epistola Diui Augustini, qua aduersus violentias fit vltio à potestatibus per Prælatos postulanda, num. 8.

Concilium Agatense refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus esse auxilium postulãdum pro pauperum molestijs, quibus Ecclesia fatigatur, num. 9.

Si Principum præheminentia in Ecclesia ex consuetudine acquisita non seruetur, scandalum Ecclesia patitur vitandum, numer. 10.

Principum Christianorum præcipuum Regale officium est, Ecclesiam, eiusque libertatem, & immunitatem defendere, numer. 11.

Principes sæculi nonnunquam in Ecclesia culmina tenent, vt disciplinam Ecclesiasticam muniant, & seditiones rigore Principum conterantur, num. 12.

Principes ad tuitionem Ecclesiæ tenentur ex debito Regalis officij, etiam non postulatã, cùm ipsorum studij, & religionis intersit, num. 13.

Imperatores profitentur maximam adhibere solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem, num. 14.

Principis boni est omnia tueri, quæ spectant ad functionem Ecclesiasticam, numer. 15.

Principes si protectionem Ecclesiæ præbere negligunt, à communione eiusdem repellun tur, num. 16.

Nihil præstantius conseruationi Regnorum, quàm vigilantia in cultus Diuini, & status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum, num. 17.

Quòd Imperator Theodosius in agone mortis filijs suis hoc præceptum reliquit, num. 18.

Imperatores Christiani agnouerunt Imperij fœlicitatem, & amplitudinem consistere in vigilantia sua cultus Diuini, numer. 19.

Imperia ad sui conseruationem, & amplitudinem non dubitauere sacris seruire, num. 20.

Principes eos laudat D. Augustinus, qui suã potestatem & Dei cultum conseruandum exercent, num. 21.

Ecclesiæ mos est antiquus, vt Imperatores interfint Concilijs, vt necessaria spirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta auellantur, numer. 22.

Principes interfunt Concilijs non ad potentiam ostendendam, sed tollendas discordias veritatem inuentam impugnantium, numer. 23.

Principes omnes Christianos Pius IIII. prouocauit ad Concil. Tridentini protectionem, obseruantiam, & executionem, num. 24.

Verba Bullæ eiusdem Pij IIII. referuntur, num. 25.

Principes fecit Deus protectores Ecclesiæ, & Fidei iuxta Decretum Concilij Tridentini, num. 26.

Principes generaliter sunt Protectores status Ecclesiastici, & Conciliorum, sed specialiter destinati sunt protectores Concilij Tridentini, quòd plurimorum etiam authoritate fulcitur, num. 27.

Rex Catholicus maximo conatu certat de protectione, executione, & obseruatione Concilij Tridentini, vt ex suis legibus patet relatis, à num. 28.

Violentiarum cognitio tendens ad executionem, & obseruationem Concilij Tridentin. soli Supremo Senatui est reseruata, cæteris inhibitis Chancellarijs, numer. 29.

Violentiæ tangentes obseruationem, & executionem Concilij Tridentini conspiciuntur in Aula Regiminis, numer. 30.

Ex protectione Concilij Regi commendata oritur potestas condendi leges Concilij in confirmationem, & eius executionis incitatiuas, num. 31.

Rex vigore protectionis commendatæ potest Prælatis mandare, vt decreta Concilij inuiolabiliter obseruent, numer. 32.

Rex Franciæ virtute protectionis Concilij Basilien sis sibi commendatæ cognoscit de

de Prælatis illud contrahentibus, numer. 33.

Cognoscere de aliquo casu, & leges condere super eo paria sunt, num. 34.

Leges obsoletæ in iure Ciuili reperiuntur circa res Sacras, quia non hi per se faciũt, sed cõfirmant, quæ à sacris Canonibus sunt ordinata, & suis sanctionibus muniunt Principes, num. 35.

Decretum à sancta Synodo definitum Regia potest lege sanciri, num. 36.

Concilium Calcedonense inuiolabiliter obseruari, & custodiri præcipit sua lege Imperator Martianus, num. 37.

Quatuor Concilia, Nicenum, Constantinopolit. Ephesinum, & Calcedonense Iustinianus Imperator suis legibus mãdauit obseruari, & custodiri. num. 38.

Leges temporales conformes decretis Canonicis condi valent, num. 39.

Lex Ciuilis ad euitandas fraudes, & dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, valent in rebus Ecclesiasticis, num. 40.

Lex Regia licitè fertur in causis Ecclesiasticis ob scandalum Reipublicæ vitandum, num. 41.

Protectio Tridentin. Principibus commendata nulli eorum magis conuenit, quàm Regi Catholico, & de rationibus, à num. 42.

Ad Caroli V. & Philippi II. Regum Hispaniæ instantiam fuit facta conuocatio ad Concilium Tridentin. finiendum, numer. 43.

Tridentin. decreta magno libere, & vigilantia fuere definita ad reformationem vniuersorum morum, & pro vniuersa Reipublicæ spiritualis aptiori regimine multa damna pernitiosa auelluntur, numer. 44.

Lamentabile foret, si tot Sanctissim. Decreta diuinitus definita, & salubriter recepta fructum amitterent ex negligentia in pernitiem Reipublicæ spiritualis, & temporalis. num. 45.

Verba Bullæ Pij III. recensentur, quibus apparet de omnimoda vtilitate obseruationis Concilij, cuius decreta tot labore edita plura tollunt scandala, & abusus in Ecclesia. num. 46.

In dicta Bulla plurima leguntur prouocantia Principes ad obseruationem Concilij pro vniuersali Regnorum tranquilitate, & vtilitate, num. 47.

In bene cæptis perseuerandum, ne operam, & elemosinam inhabiles perdant, ex authoritate Iob. num. 48.

Si bene inchoata manus operantis ad perfectionem nõ subleuat, remissio contra suam operam pugnat, num. 49.

Qui bene cæpta distincte non exequitur ex negligentia manum destruentis imitatur, num. 50.

Synodo, & Concilio facit iniuriam, qui semel rectè disposita reuoluere contenderit, num. 51.

Reuerentia Sedi Apostol. Catholici Regis præ cæteris floret, & deducitur ex summo affectu quo in suis Regnis fecit obseruare Concilium, num. 52.

Quòd in alijs plurium Regum ditionibus non fuit receptum, ibidem.

Violentiæ cognitio clarè ostendit quanto amore Reges Catholici obsequentissimi sunt exortationibus Sedis Apostolicæ, prouocati ad Concilij protectionem, & obseruant. ã, num. 53.

Quid prodesset Regem Catholicum se vigilantem præbuisse in Concilij conuocatione, si in eiusdem protectione non per se curaret, num. 54.

Perseuerantia est ratione benè considerata permansio iuxta Ciceronum, & Diuum Bernard. num. 55.

Absque perseuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, constantiæ filia, & amica pacis, &c. num. 56.

Non perseuerans vsque ad finem nihil egisse dicitur iuxta D. Gregor. num. 57.

Ordinaria prouisio Regia in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apostolicas in contrauentionem Concilij Tridentini extortas, vel retineantur, vel iniudicialibus Ordinario remittatur causæ cognitio, num. 58.

Derogatio specifica Concilij Tridentini requiritur, num. 59.

Conciliaris constitutio requirit expressam derogationem, num. 60.

Conciliaris dispositio, cùm tot matura deliberatione sit edita, videtur continere derogationem ad futura contraria, numer. 61.

Concilium generale modernum specificam requirit derogationem, & non sufficit generalis cuiuscumque Concilij, numer. 62.

Derogatione generali, nec speciali Concilij Tridentini indigent concessiones Apostolicæ propria manu sanctissimi subscriptæ iuxta motum propr. Pij V. num. 63.

Derogatio Tridentin. etiam specifica non

Admitti in Hispania, qui testantur, numer. 64.

Litteræ impetratæ in derogationem, & contrauentionem Concilij examinantur in Senatu, qui variis modis decernit, nu. 65. & seqq.

Litteræ in contrauentionem alicuius decreti Tridentin. regulariter detinentur in Senatu, ibid.

Litteræ percutientes primam Ordinarij instantiam in executionem gratiæ tradũtur impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur, num. 67.

Litteræ dumtaxat iustitiæ prout rescripta, monitoriales, executoriales, &c. retinentur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinario, num. 68.

Tridenti. in cap. 20. causæ omnes percutio frequentior est, singulares continens difficultates, quæ speciali egent tractatu discutiendæ per totam, 2. part.

CHRISTIANORVM Principum cunctorum Regalæ munus, † & præcipuũ officium esse, euigiles se præuere in tuitione & protectione Reipublicæ, maximè spiritualis, & Ecclesiasticæ, dogmatum Catholicorum, & Conciliorum Ecclesiæ obseruatione, & executione: abundè ex multis iuris fundamentis, & authoritatibus, etiam Diuinæ Scripturæ comprobauimus suprà hoc eodem *tractat. de retentione Bullarum 1. p. capit. 1. per totum, & in cap. 5.* ad quæ terremoto pro præciso fundamento, & iustificatione huius capituli.

Ad ipsos atque Principes omnino pertinere ex obligatione Regalis † officij protectionem suorum Regnorum, & vassallorũ, ne violentiam patiantur & scandala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticę, spiritualis, & temporalis, neque indebitè hæc turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, fusiùs est probatum *in dict. cap. 1. & 5. sup. 1. part. in cap. 1. & 2. in tractat. de Regia protectione.*

Ideò ad leuandos violentos incursus, & sedandas molestias, iniurias, seditiones, ac turbationes † Ecclesiæ multoties Summum Ecclesiæ vniuersalis Pastorem inuitasse Principes Christianos ad protectionem, & ad auxilium præstandum commouisse, & alicuisse, ad tuitionemque & conseruationem Christianæ Religionis, dogmatum & Conciliorum, Sacrarumque rerum ipsos Christianos Reges in tuitionem & defensionem quotidie interpellare, & paterna caritate prouocare cõsueuisse; multis in Canonicis decretis legimus, vt ex epistola Bonifacij Papæ missa Imperatori Honorio pro reparandis perturbationibus, † quibus indebitè præmebatur Ecclesia; aparet, relata *in cap. Ecclesiæ. 97. distin.* vbi inter alia hęc scripsit: *Cùm enim humanis rebus Diuinæ cultor Religionis, Domino fauente prouideas: Nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quàm certum est, Diuinis rebus semper animo promptiori fauisse) firmo & stabili iure custodiantur, &c.* Et vlteriùs infrà: *Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam Christianissime Imperator, non meo quidem sermone; sed suo venerabili affectu appellat, quàm Christus Deus noster veræ Fidei Rector, & vestri Gubernator Imperij sibi vni desponsatam, & intactam Virginem seruat, nè in eam aliquos patiamini insidiantiũ procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis in solo timore turbari, gloriosissimè & tranquillissimè Imperator Auguste, &c.*

Et eidem Bonifacio Papæ metipse Imperator † ita rescripsit: *Vndè id seruandum est, vt omnes tranquilam mentem, pacificos animos, ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid seditionis conspirantibus tentare conentur, &c.* relata *in cap. victor. 97. distin.*

Vndè Diuus Augustinus *in capit. Maximinianus 23. q. 2.* ad eundem † Pontificem Bonifacium ita scripsit: *Maximianus Episcopus Vagiensis auxilium petijt ab Imperatore Christiano contra hostes Ecclesiæ, non tã sui vlciscendi causa; quàm tuendæ Ecclesiæ sibi creditæ, quòd si prætermisisset, nõ eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda, &c.* Quæ quidem prudentialis doctrina fundamentum sumit à text. *in cap. res 23. q. 5.* ibi: *Quia res omnis aliter tutæ esse non possunt, † nisi quæ ad Diuinam confessionem pertinent, & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.*

Qua propter Diuus August. in epistola ad Demetrium ita scripsit: *Nostri* (inquit) *aduersus † ilicitas, & priuatas vestrorum violentias (quæ, & vos ibi, qui talia facitis dolentis, & gemitis) à potestatibus Ordinatis vltionem petunt.* Et in Concilio Cartag. 5. ita docemur: *Ab Imperatoribus vniuersis iustũ est auxilium † postulandum propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur Ecclesia: vt defensores eius aduersus potentias diuitum cum Episcoporum prouisione delegentur*, prout refertur

in

in capit. ab Imperatorib. 23. quæstio. 3.

10 Pro quo etiam † bonus est *in capit. quia sancta 28.* in ordine *63. distinct.* ibi: *Quia Sancta Romana Ecclesia cui auctore Deo præsidemus, à pluribus patitur violentias, Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio, nec Canonico ritu, & cōsuetudine ab Imperatore directi intersunt Nuntij, qui scandala fieri, vetent, volumus, &c. Nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne vel Ecclesia scandala fieri, vetent, volumus, &c. Et Imperialis honorificētia minuatur, &c.* Ex quo text. maximè ex eius vltimis verbis clarè patet, quàm vnita & dependens sit honor, & authoritas Regis ab ipsa Ecclesia (cuius est protector) quæ si scandalum patitur, honorificētia Regis diminui merito dicitur, cūm possit de negligentia sua conqueri, & redargui.

Planè cum ipsorū Principum Christianorum præcipuum munus sit & officium Rega-
11 le, † Ecclesiam, eiusque immunitatem, & libertatem defendere, atque tueri, vt ipse D. August. iterum scripsit *in epist. 50. & epistol. 165* relatus ad hoc idem per Michaelem Agiam. *in tract. de exhibendis auxilijs, fund. 27.* in cuius comprobationem doctrinæ plura diximus Nos hoc *tract. de retentione Bullarum 1. p. c. 1. per tot.* Inde prouenit, vt sem per quod Ecclesia aliquod patiatur detrimē tum, aut turbationem Principum aliciatur protectio, & exitetur obligatio.

12 Non omittam illud † Isidorij huic capiti conuenientius *in cap. administratores 23. q. 5. Quòd Princeps sæculi non nunquàm intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, vt per eandē potestatem diciplinam Ecclesiasticam muniant; cæterùm intra Ecclesiā potestates necessariæ nō essent; nisi vt quod nō præualent Sacerdotes efficere per doctrinæ sermonē: potestas hoc imperet per diciplinæ terrorem, sæpè per Regnum terrenum, cœlestè Regnum proficit, vt qui intra Ecclesiam positi cō tra Fidem, & disciplinam agunt, rigore Principum conterantur, &c.*

Et quamvis ab ipsis Principibus hæc non
13 sit expressè petita à Pontificibus, † & cæteris Ecclesiasticis personis tuitio & protectio; ad ipsam tamen præbendā omnimodo tenentur ex debito Regalis officij, & obligatione sibi iniuncta Coronæ, cūm hoc ipsorū studij, & Religionis interfit, text. est *in cap. bonæ, §. Sancta Synodus 96. dist. quāquam* (inquit) *studij vestri, & Religionis interfit, vt in Episcopatus electione cōcordia principaliter seruetur Ecclesiæ, &c.* Et id ipsum probatur *in Authen. quomodo oporteat Episcop. §. nos igitur, collatio. 1.* ibi: *Nos igitur maximā †* 14
habemus solicitudinē circa Dei dogmata, & circa Sacerdotum honestatē &c. Cūm bonus Princi-
pis sit, omnia † quæ ad Ecclesiasticam fun- 15
ctionē spectant tueri, *cap. boni Principis 96. dist. & in c. tributum 23. q. 8.* ita dicit Vrbanus Pontifex ibi: *Pro pace & quietè, qua nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persoluendum, &c.*

Adeò vt si Principes ipsi † protectionem 16
hanc Ecclesiæ præbere negligunt, à cōmunione eiusdem meritò repelluntur, *cap. decat. in fin.* ibi: *Ita sæcularium dignitatū administratoribus defendendarū Ecclesiarum necessitas incumbit; quòd si facere contempserint à communione sunt repellendi 25. q. 5. & in cap. ad ministratores eadem causa & quæstio.* Frater Michael. Agia. *de exibēdis auxilijs, fundam. 27. pag. 110.* quòd & latissimè probauit Palatius Rubeus *in tract. de iustit. reten. Regni Nauarræ 2. p. §. 7. per tot.* vbi erunt multa ad propositum videnda.

Nihil enim tam necessarium est ad conser-
uationem Reipublicæ, Imperij, & Regnorū, 17
quàm † vigilantia & Religionis, cultus Diuini, statusque Ecclesiastici cōseruatio & tuitio, in quo præcipuum omnium rerum publicarum, & Imperiorum fulcrum, atque stabilimentum consistit, vt latissimè profitentur Aristotel. *lib. 7. politic. cap. 8.* Cicero *lib. 1. de natura Deorum*, Plinius *libr. 14. naturalis historiæ*, Valerius Maximus *lib. 1. & lib. 4. cap. 1.* Lactanc. Firmianus *lib. 3. Diuinarum institutio. cap. 10. & de ira, cap. 12. & de vera sapientia, cap. 28.* Divus August. *de ciuitate Dei, cap. 24. & epist. 48. 50. & 165. lib. 3. epist. 32. lib. 5. epist. 63. & lib. 7. epist. 5.* Iustinianus Imperator. *in epist. inter Claras. C. de Summa Trinit. & in præmio digestorum*, Clemens. Papa *lib. 1. constitut. Apostolica.* Constantin. Magnus Imperator apud Sozomem. *lib. 1. historiæ Ecclesiasticæ, cap. 8.* Theodoricus Imperator filijs † suis 18
hoc præceptum in agone mortis reliquens apud Nicephorum, *libr. 3. histor. Ecclesiast. capit. 1.* & Euagrium *lib. 1. capit. 1.* & plurimi alij, quos referunt Hieronym. Osorius *libr. 1. & 4. de Regia institutio.* Simancas *libro 3. de Republica, capitul. 8.* Petrus Gregorius *libro 2. de Republica, capitul 2. & lib. 8. capit. 2. sectio. 1.* Cardinal. Bellarm. *lib. 1. de Princip. Christian. capit. 11.* Iustus Lipsius *lib. 1. & 4. ciuili. doctrina, capitul. 2. & 3. & aduersus Dialog. capitul. 2. & in montis & exempl. politic. libro 1. capitul. 2.* Hieronym. Fracheta *de Principe, capit. 3. pagin. 24.* Balduinus *in*

prolegom.de iure ciuil.pagin.75. & sequentibus, Pater Riuadeneira *de Principe Christian. libro 1.capitul.16.& lib.2.capitul.5.* Tiber.Gamba. *in discursu politic.capit.de Religione, pagin. 39.* Chericus *in Coronic. quæstio. politi.* §.1. Ioann.Boterus *de ratione status, libro 2. capit. penultim. de Religione*, Pater Ludouicus Torres *lib.4. Philosophiæ moralis Princip. libr.7. capitul.2.* Thomas Bosius *in integris, tractatibus Imperia pendere à virtutib. & de antiquo & nouo Italiæ statu* (quos aduersus Machiauellum scripsit) Pater Andreas Canonherius *in Aphorism. politicis, Hipocratis volumin. 1. libr.5. Aphorism. 25. pagin. 799. & sequentibus.* Pater Franciscus Marquez *in gubernator.Christian.lib.2.capitul.34.* Doctissimus atque carissimus mihi non satis laudandus Dom. Ioann. Baptista Valençuela Velazquez Supremi Regij Concilij Senator dignissimus, & in Granatensi Chancellaria Præses meritissimus *in monitu contra Venetos, ex numer.178. & in discursu status & belli. 2.part.considerat.2. ex numer. 87. & consideratio.9. ex num.34. & consi.22. per totam.* Francisc.Torreblanc. *lib.3.de Magia.capit.2.* Rutilius Benzon.*libro 3. de anno Iubile.capitul.7.pagin. 340.& sequentibus.*

Quòd & Imperatores Theodosius, & 19 Valentinianus profitentur † in epistola ad Dioscorum, & in epistol. 15. inter epistolas Syrilli, & meliùs *in Nouellis, titul. 2.* Ita loquentes: *Inter cæteras solicitudines, quas amor publicus pervigili cogitationi nobis indixit; præcipuam Imperatoris Maiestatis curam esse perspicimus, veræ Religionis indagimem, cuius si cultum tenere potuerimus in ceptis, &c.* Plurima alia his similia videnda erunt, *cap.1.p.1.*

20 Et ita intelligendum erit illud † Valerij Maximi, *libro 4. capitul.1. §. de Lucio furio.* Dùm de cura extendendæ Religionis antiquorum Romanorum per tractans, scribit: *Non dubitauerunt sacris Imperia seruire, ita se rerum humanarum futura regimem existimantia, si Diuinæ potentiæ benè & constanter fuissent famulatæ*; quo loquendi modo vtitur Augustin. *libro 5. de Ciuitat. Dei, capitul. 24.* Eos Reges 21 laudans, † qui suam potestatem ad Dei cultum conseruandum & dilatandum exercent.

Ex hoc principio & fundamento con- 22 stanti defensionis, † & protectionis præbendæ à Regibus, & Principibus Christianis, qua eget Ecclesia; inoleuit mos antiquus, vt Imperatores inter fuissent œcumenicis Concilijs, vt quæ à Patribus Ecclesiasticis proponerentur necessaria regimini spiritualis Reipublicæ adhibito Principum terrore, & authoritate modis omnibus obseruarentur, & exequantur, & quæ Pontificijs, & Synodalibus legibus impedimento, & nocumento esse poterant, consultissimè atque neruosè auerterentur; vt & benè obseruat Doctissimus Anastasius Germonius *de Sacrarum immunita. lib. 2. in proœmio, numer.17. & 18. & in capitul.12. numer. 24. & 25.* Quo tendit Imperator Martianus *in 6.actione Concilij Calcedonensis*; dùm ita dicit: *Nos ad Fidem † confirmandam,* 23 *non ad potentiam ostendendam exemplo Religiosissimi Principis Constantini Synodo inter esse, volumus, vt veritate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis atracta discordet.* Quæ mirabilia referuntur verbr *in captt. Nos 96. distinctio.* & Nos latiùs *de Regia protectione 1.part. capit. 10. præludio 2. à numer. 73. cum sequentibus.*

Ex quo etiam origine, † & fundamento 24 fluit, supremæ Sedis Antistitem Pium IIII. vniuersos Christianos Orbis Principes in Sacrosancti, & œcumenici Concilij Tridentini protectionem, & executionem, omnimodamque obseruantiam allicere & prouocare, vt & manifestè aparet ex Bulla ipsius, quàm pro confirmatione eiusdem Concilij promulgauit Romæ *anno 1563.7.Kalen. Februarij sui Pontificatus anno 5.* quæ post sessiones eiusdem Concilij Tridentin. sedet, cuius verba ad propositum nostrum sic se habent.

Ipsum verò Christianissimũ † filium No- 25 *strum Imperatorem electum, cæteroſque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi obtestamur, vt, quâ pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pars studio Diuini honoris, & populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ Sacræ, & Synodi reuerentia, ad eiusdem Concilia exequenda, & obseruanda decreta, prælatis, cum opus fuerit, auxilio & fauore suo adsint, nec aduersantes sanè, ac salutari Concilij doctrina opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitùs interdicant.*

Et in eodem Sanct.Coucilio Tridentin. *sessione.25. capitulo.20.* ita dicitur: *Sæculares † quoque Principes officij admonendos* 26 *esse,*

esse, censuit confidens, eos, vt Catholicos, quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit, ius suum Ecclesiæ restitui, non tantùm esse concessuros, sed etiam subditos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & superiores Ordines reuerentiam reuocaturos, &c.

Ex quibus Pontificali, & Conciliari decretis manifestè constat, † quòd Supremi 27
Principes Christiani non solùm sunt generaliter protectores & defensores Ecclesiarum, Consiliorum, & eorum omnium, quæ ad statum Ecclesiæ conseruationem, & tuitionem spectant ex Regio ipso sibi iure potestatis iniuncto munere, vt hactenus diximus, & veriùs probauimus *in 1. part. huius tractat. cap. 1. per totum*: Sed & specialiter protectores esse constitutos sacri œcumenici Concilij Tridenti. plures Doctores ex eisdem Apostolicis constitutionibus meritò, & intrepidè affirmant Gundisal. de Paz *in praxi. tomo 2. prælud. fin. num.* 10. Azeued. *in l. 2. titul. 6. lib. 1. Recopilatio. versicul. Septimò, & consequenter, & in consil. 37. numer. 12.* Hieronymus de Zeuallos *communi. contra communi. tomo 4. q. 897. numer. 220.* & per eosdem ita firmat, & benè comprobat Narbona *in l. 59. glos. 2. num. 14. & num. 1. titul. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tomo*, & iterum ipse Narbona *in l. 81. glossa vnica, numer. 3. titul. 5. libr. 2. in eodem 3. tomo*; idem etiam dicit ipse Zeballos *de cognitione violentia, gloss. 6. num. 62. & in dict. quæst. 897. num. 218. 219. à num. 335.* Cardinal. Bellarmin. *lib. 2. capit. 18. de laicis, fol. 1347.* Bobadilla *in politic. lib. 2. capitul. 18. numer. 194. & 208.* Dom. Franciſc. Carrasc. *in interpretatione aliquarum legum Regni, capit. 9. §. 4. numer. 18.* Aloysius Riccius *in practic. aurea resolut. 299. numer. 2.* Ipsemet Bobadilla *lib. 2. capit. 5. numer. 34.* Flores Diaz de Mena *lib. 1. variar. quæst. 12. ex num. 8. & quæst. 4. numer. 35.* Pater Henriquez *in 3. tomo summæ. lib. 2. de Pontificis claue. capitul. 15. post princip. §. 1. in gloß. litter. D. cvpit. 11. §. 3. gloss. fin.* & iterum *capit. 23.* & Nos obiter *de Regia protection. 1. part. capitul. 1. præludio 2. numer. 73. & sequentibus.* Et Ricius vbi proximè testatur hanc protectionem ad Regem nostrum Hispaniarum Concilij Tridentin. pertinere *ex Bullis Pij V. & Bulla Gregorij III.*

Quarè ex hac Regi nostro Catholico sic 28
commendata efficaciter † protectione Concilij Tridentin. per Sedem Apostolicam omni pariter ipse conatu certat de eiusdem obseruantia, & executione, & vt cunctis nota sit vigilantia eius; in cunctis suæ ditionis Regnis suas leges ad id ipsum promulgauit, vt *l. 79. titul. 4. lib. 2. Recopil. in tertio tomo*, ita sanciuit: Los Procuradores de Cortes se nos han quexado, que de algunos años à esta parte los Nuncios de su Santidad en estos Reinos, contra lo dispuesto en el Santo Concilio de Trento, conocen en primera instancia de todas las causas que les parece, en perjuizio de la jurisdicion de los Ordinarios, y auocan, è retienen las que estàn pendientes ante ellos: mandamos à los del nuestro Consejo, tengan gran cuidado, de que se execute, en lo que à esto toca, el Santo Concilio de Trento; y que para ello se den las prouisiones necessarias: in cuius legis explicationem videndus Narbona super eadem lege.

Et *in l. 81. titul. 5. lib. 2. Recop.* Qua cognitio violentiarum, † quæ tendit ad obser- 29
uantiam, & executionem S. Conc. Trid. priuatiua fit folius Consilij Supremi ob grauitatem negotij taliter vt cætera Tribunalia, & Audientiæ Regiæ sint inhibitæ cum clausula auocatiua, circa cuius legis intelectum plura notabilia, & non contemnenda diximus *hoc eodem tract. de retention. Bullarum 1. p. c. 14. per tot. & in c. 16. à num. 59. cum seqq. vers. Si autem hæc remissio, &c.* Quibus locis plura vtilia Tribunalibus videbis hacteuus à nemine considerata.

Et *in l. 62.* prope principium, versicul. *En esta sala, titul. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* in confirmationem proximè † præcedenris re- 30
latæ 81. disponitur. Quòd huiusmodi causæ tangentes obseruationem Sacri Concil. Triden. tractari debeant, en la Sala del gouiereo; quæ ad bonum Regni regimẽ, & gubernationem in hoc Consilio Supremo specialiter destinata est, ibi: En esta Sala començando por la mayor obligaciõ de acudir al seruicio de Dios, se tenga cuidado de la guarda de las cosas establecidas por el Santo Concilio Tridentino, de la extirpacion de los vicios, y remedio de pecados publicos, del amparo de los Ministros, y de dar fauor à los Prelados, para que hagan guardar sus institutos, tambien de la reduccion y conseruacion de los Hospitales, y ereccion de los Seminarios, y lugares donde no està executado lo que en esto està dispuesto.

Ex ista hac Regalia orta ex protectio- 31
ne Regi nostro † commendata à Sede Apostolica, tàm vniuersaliter iniuncta Regum officio protectione Catholicæ Religionis, & status Ecclesiastici, dogmatum, & Conciliorum, vt supradictum est, & *in cap. 1. p. 1.*

quàm

quàm specialiter Concilij Tridentini ex Apostolicis constitutionibus relatis, potestatem attribui Regi nostro Catholico condendi leges in Concilij confirmationem, & executionis prouocatiuas, necnon Prælatis, cæterisque personis omnibus mandandi, vt prædicti Tridentini decreta inuiolauliter obseruent; affirmat Bobadilla *in politi. lib. 2. c. 18. num. 194. & num.* 208. & latiùs & benè probant Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. glos. 2.*

Sicuti ratione protectionis generalis,
32 qua tenentur Reges † Christiani tueri Religionem Catholicam, & statum Ecclesiasticũ, vt in hoc *capit.* deduximus; Reges prædicti, & Imperatores non sunt veriti de rebus sacris, & Sacerdotibus leges condere, prout in similibus terminis Stephanus Aufrerius rectè adnotauit *in tractatu de potestate sæcular. super Ecclesiast. regul. 2. numer. 31.* in hæc: Fallit etiam in præsenti Regno, vbicumque per Prælatos, Clericos, vel alios
33 quoscumque † aliquid fit, vel attentatur contra decreta Basilienſis Concilij, & pragmaticam sanctionem, & fundant se Iudices temporales, dicẽtes huius habere cognitionem, eò quòd dict. Concilium, (huius nominis septimum) vt decreta, statutaque, & ordinationes † ab ipsa Sancta Synodo facta, & condita recipere vellet, & acceptare, eaque quantum suæ Regiæ dignitatis inter esset per vniuersum Regnum suum, & Delphinatum inuiolauliter perpetuò obseruari quoque facere dignaretur. Quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum nostrum.

Et hoc eodem argumento vtitur Anton. Thesaur *decis. 131. numer.* 10. quòd quando Rex cognoscit de possessione rei spiritualis; potest condere leges talem cognitionem, & decisionem tangentes, cùm certissima iuris regula sit, idem esse statuto legari & forum sortiri, quo argumento vtuntur omnes Doctores tractantes de libertate Ecclesiastica. & Nos deo dante, de omnibus infrà *3. part. capit. 1. per totum, tom. 2.* Gloss. *in l. 2. de eò quòd certo loco, & in capit. quod Clericis de foro competent.* Alexand. *cons. 157. num. 15. volumin. 2.* Thesaur. *decis. pedemontan. 23. numer. 11.* Menochius *cons. 351. numer. 14.* Surdus *decis. 393. numer 3.* Brunorus à Sole. *in locis communi. verb. Forum primò,* Cardinal. Tuschus *litter. F. conclusio. 444.* Ioannes Bellet. *disquisit. Clerical. part. 1. titul. de exemptio. Cleric. ab statut. sæcula. §. 1. num. 7.* Gratian. *disceptation. forens. capit. 709. num. 21. & tom. 1. cap. 9. numer. 2.* idem Surdus *cons. 575. numer. 34. lib. 4.* Nec non quando lex Regia fertur pro publica cõmunique omnium tam Clericorum, quàm sæcularium vtilitate, prout est in ista materia recursus quo versatur publica vtilitas non solùm laicorum, quo casu non infringi libertatem Ecclesiasticam, ex huiusmodi legum editione, cõstanter affirmant Carol. de Grassalis *libro 2. Regalium Franciæ, capitul. 15. numer. 88.* amplissimè Carol. de Grassis *de effectib. Clericatus, effectu. 3. ex numer. 197. & numer. 200. cum multis sequentibus,* Azeued. *in l. 1. titul. 4. lib. 6. Recopilation. numer. 53. & sequentibus,* Menochius *consil. 800.* per totum, præsertim *à numer. 37. & sequentibus,* Castillo *de tertijs, cap. 9. nu. 22. & 28.* & per nostram doctrinam iterum *in cap. 8. à num. 27.*

Nam prædictis legibus, & alijs † quæ in 55
iure reperiuntur de rebus sacris, vt *in titul. C. de Sacrosanctit Eccles. & de Episcop. & Cleric. & in tit. 4. & 5 partitarum Regiarum.* Christiani Principes nihil per se ipsos in his rebus difiniunt; sed quæ à Summis Pontificibus, & Sanctis Conciliorum decretis difinita, & statuta sunt, obsequentes, & maxima reuerentia amplectentes legibus suis, & iussionibus muniunt, atque tuentur, pœnarumque comminationibus, & terrore ad obseruantiam faciliora reddunt, vt notat Narbona *in l. 59. glos. 2. à numer. 8. & sequentibus, titul. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tomo.*

Nam postquam à Synodo † difinitum, & 36
firmatum est aliquod decretum, potest Regia constitutione sanciri, *capit. quædam,* & ibi glossa, verbo *Sanctiri. 96. distinction.* Ita etiam Martianus Imperator † obseruari, & 37
inuiolabiliter custodiri præcepit Concilium Calcedonense *in l. nemo 4. C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica.* Iustinianus etiam Imperator † in princip. Nouell. *131. de Ecclesiastic. titul. sancsit:* illas Sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à Sacris quatuor Concilijs, Niceno, Constantinopolitano, Ephesino 1. & Calcedonense, difinita fuerunt, vt leges custodiri, & obseruari: *Prædictarum enim* (inquit) *quatuor Synodorum dogmata, sicut Sanctas Scripturas accepimus, & regulas, sicut leges obseruamus,* cuius constitutionis meminit Anastasius Germonius *libro 2. de sacrorum immunitat. capit. 11. numer.* 10. 38

Et ipse Iustinianus *in l. omnem. 42 C. de Episcop. & Clerici.* ibi: *Post mortem Deo amantissimorum Episcoporum, inueniant pro tempore illarũ Ecclesiarum œconomi rationes reddant earũ, quæ ab illis relictæ sunt re-*

rerum, idque Sanctissimus Ecclesijs præficere, quòd ex nostra lege eis dabatur, l. omnes qui, §. n hi. ominus, C. eodem titul. l. iuvemus in principio, C. de sacrosanct. Eccles. Authentic. vt determinatus sit numerus Clericorum per totum, & in §. fin. in fin.

39 . Leges namque temporales, † quando conformes sunt Iuri Pontificio, non autem contrariæ, nec continentes nouam dispositionem in rebus Ecclesiasticis: licitè condi, posse à Principibus temporalibus, multi probant citati, & sequuti à Marescoto *variarum resolutio. lib. 1. cap. 62. numer. 1. & num. 18.* Cancerio *variarum resolution. tom. 1. part. 2. capit. 2. de iurisdictione, à numer. 96. cum sequentibus*, latè Carol. de Grassis *de effecti. Clerica. effectu. 2. num. 97. & à num. 444.* Zeballos *in contra commun. quæst. 142. & quæst. 423.* Pereira *de manu Regia 2. part. capit. 64.* Caldas Pereira *de emptio. & venditio. capit. 8. à num. 33. cum multis sequentibus*, idem Caldas *de nominatione emphiteutic. quæstio. 7. numer. 14.* & alij quam plures suo loco aptiori referendi.

Et lex ciuilis etiam in rebus Ecclesiasti-
40 cis † lata ad euitandas, & excludendas fraudes, ac dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, valet. Gutierrez *de gabellis, q. 87. numer. 3.* vbi plures allegat Mieres *de maioratu 2. part. q. 3. à princip. & num. 12. & à num. 22. cum seqq.* prout hæc leges respiciunt.

41 Et ad euitanda scandala, † quæ oriri timentur in perniciem publicæ vtilitatis licitè ferri posse legem Regni in causis Ecclesiasticis, post plurimos Doctores diximus sup. *1. part. cap. 4. à num. 38. versicul. Hinc est quod ad euitanda*, de quo articulo ad iustificationem legum Regni in huius & cæteris violentię generis editarum latiùs agendum *in 2. tom. 3. p. cap. 1.*

Et licet omnes Principes Christiani ex
42 prædicta † constitutione Pij IIII. Pontificia exhotentur ad curam, & obseruantiam, necnon executionem prædicti Concilij Tridentin. tamen illius protectio nulli eorum magis conuenit, quàm Regi nostro Catholico; tùm quia ad instantiam Caroli V. Im-
43 peratoris, Sedem Apostolicam † tenente Paulo III. & Philippi II. Hispaniarum Regnum, Paulo IIII. vniuersalem Ecclesiæ regente, fuit facta conuocatio ad idem Concilium Tridentin. definiendum, vt refert Bobadilla *in politica, lib. 2. capit. 18. num. 194.* quo summo cum labore, vigilantia, & meditatione, asistentiaque tantorum Patrum totius Orbis Christiani, Regumque, & Principum Supremorũ per Nuntios suos & Ambasiatores ad idem specialiter destinatos: multa sunt edita, & difinita decreta ad reformationem † vniuersalem morum, & pro 44
vniuersalis Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ aptiori regimine, quibus omnino auelluntur infinita damna, quæ in pernitiem vtilitatis publicæ reperta fuere, lamentabile foret, vt tantus labor, tantum, & in somne studium, totque sanctissima decreta Diuinitus, † & fæliciter difinita, & salubriter, maximè in his Hispaniarum dictionibus 45
à primè summaque cum reuerentia recepta, fructum ex incuria, & negligentia amitterent, & innania redderentur in damnum Rei publicę, & status Ecclesiastici ac Christianæ Religionis.

Quòd & clarè ostendit Bulla Pij IIII. in 46
confirmationem d. Concilij Trident. † edita, quę post sessiones reperietur, & à principio, in hæc: *Benedictus Deus, &c. qui respicere dignatus est, Ecclesiã suam Sanctã, tot procellis, & tẽpestatibus agitatam, atque vexatã, & grauiùs in dies laborantẽ apto tandem ei subvenit optatoq; remedio, ad plurimas pernicioſissimas hæreſes extirpandas, ad corrigendos mores, & restituẽdam Ecclesiasticã disciplinã, ad pacem & concordiã Christiani populi procurandã. in dictũ iàm pridèm in ciuitate Trid. œcumenicum, & generale Conciliũ &c. Varijs impedimentis, & dificultatibus, obiectis, &c. Cùm quotidie magis Ecclesia eiusmodi remedium imploraret, &c.* Et iterũ paulò post, *& alijs rebus, quæ quidẽ necessariæ visæ sint tractãdæ, difiniẽdæ, & statuẽdæ, restabãt, ad cõfutandas hæreses, ad tollendos abusus, & emendãdos mores à Sancta Synodo summa libertate, diligentiaq; tractata, & accuratè, ac mature, admodum difinita, statuta sunt, &c. Idq; in nostris, atque omnium oculis valdè mirabile fuerit, pro quo tam singulari Dei munere, &c.* Et alia plurima ibidẽ recẽsentur, quæ omnia prouocãt † ad Concilij 47
omnimodã obseruationẽ, & executinẽ inuiolabilẽ, neque à Principibus Christianis eiusdem protectoribus vllatenus permitatur illius transgresio, aut in aliquo violatio, cũ semel pro vtilitate Reipublicæ Ecclesiasticæ tam salubre remedium fuerit mirabiliter inuentum, & à populo Christiano semel debitè receptum. Ac ideò quidquid nouiter contra illud fuerit inuentum, meritò irrationabile cunctis videbitur.

Pro quo facit elegãs locus Iob *c. 18. lib. 4.* ibi: *Ecce, qui † seruiunt ei, non sunt stabiles,* 48
&c. Faciunt enim iacturam omniũ, oleũque & operam perdunt, nõ perseuerantes in bene

cap-

cæptis, &c. Rectèque Nos docet Sanct. Gregor. *in Pastorali, part. 3. at monitio. 35.* Sacræ pagineæ testimonijs, dum ait in hæc: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non subleuat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat; hic est enim, quod per Salomonem dicitur, qui mollis, & dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis, quia videlicet,*
50 *qui cæpta bona districtè non exequitur, † dissolutione negligentiæ manum destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesiæ ab Angelo dicitur, esto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant, &c.*

51 Et magis in specie expendo † texr. celebrem *in l. nemo, C. de Summa Trinitat. & Fide Catholic.* ibi: *Nam & iniuriam facit iudicio reuerendissimæ Synodi; si quis semel iudicata, ac rectè dispositа, reuocuere contenderit.* Quibus adde plurima iura, & authoritates in vnum compillatæ supra hac 1. *part. cap. 6. à principio.* Conducit text. *in l. si quando, C. de inofficios. testament.* optimus text. *in cap. Ecclesia. 57. de electione,* ibi: *Nec enim credendum est, Romanũ Pontificem (qui iura tuetur) huiusmodi verbo totam obseruantiam multis vigilijs excogitatam, ac inuentam, velle euertere, &c.* qui text. loquitur de Concilio generali, circa formam electionis disponente, consonat. §. *quorum. in proœmio. institu. & authenti. vt Iudicis sine quoquo sufragio.*

Et hac etiam de causa (in quo obendentiores Filij Ecclesiæ † se ostentarunt Reges
52 nostri Catholici) apertiùs patet, & clarescit sancta eorum sincera, & Christiana intentio, necnon religiosum obsequium, humilis obedientia, reuerentiaq; maiorum suorum exemplo; quòd licet in multis Orbis Christiani Prouincijs non fuerit receptum prædictum Sacrosanctum Concilium Tridentin. vt ex Nauarro *cons. 1. de constitutio. quæst. 7. & 8.* Salas *de legibus, disputatione 13 sectio. 7. in fin.* Laimam *in summa, tractat. 4. de legibus, capit. 3. numer. 4. ad fin.* In omnibus tamen Hispaniarum Regnis obsequentissimè liben
53 tissimèque receptum fuisse, & † veneratione maxima amplexum, cunctis patet, & ex dictis legibus Regni, quibus Concilij obseruantia munitur, imò & ex ipsa violentiæ cognitione, & ad Senatum recursu euidenter ostenditur: ex quibus manifestè insuper colligitur, quanto amore & affectu, quantaque reuerentia, & obsequio veneratur à Catholicis Regibus, quantoque conatu, quanto desiderio & pijssimo studio, exortationi Sanctæ Sedis ad protectionem eiusdem obsequentissimi illi ostentantur, adeò vt nullam patiantur illius decretis violentiam inferri.

Quid namque prodesset, Regem Catholicum ita diligentem, † in somnem se, & vi- 54
gilantem præuere in œcumenici Cõcilij prouocatione, incitatione, & conscriptione; si in eiusdem executionis protectione defecisset, & non perseuerasset, perseuerantia quippè (vt inquit Cicero. *libro 1. Rethorico.*)
est in ratione † benè considerata permansio. 55
Et probat Diu. Thom. *in 2. 2. quæst. 138. articul. 1.* hæc (cùm vt diximus) si ad bonum sit à D. Bernardo *in epistola* appellatur singularis filia summi Regis, virtutum finis, & consumatio, totiusque boni repositorium, & virtus; & ipse *in sermone 2. in vigilia Petri, & Pauli Apostolor.* ita egregiè, & sanctè scriptum reliquit: *Absque perseuerantia, † nec qui pugnat, victoriam, nec* 56
palmam victor consequitur, vigor rurium, virtutis consumatio est, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum modus, vnanimitatis vinculum, sanctitatis propugnaculum, tolle perseuerantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Hæc Diuus Bernard. & Diuus Augustin. ad Eudoxiam.

Qui enim vsque ad finem non perseuerat, nihil egisse dicitur, † sicuti testatur Diuus 57
Gregorius, *in moralibus* relatus *in cap. in casum de pœnitentia, dist. 3.* in hæc: *In casum quippè agitur, si ante vitæ terminum bonum deseratur; quia & frustra velociter currit, qui priùsquã ad metas venerit, deficit, &c.* Porrò perseuerantiæ in bono eâ est virtus, & effectus in enarrabilis, *vt gloriæ eternæ* (sicuti legitur *Apocalypsi. cap. 2 & 3.*) *coronam ij recipiunt, qui in finem vsque ad bonos se præstiterunt.*

Quarè Rex Catholicus in dies euigilat pro obseruatione, † & executione decreto- 58
rum Concilij Tridentin. ne in aliquo percutiantur, nec lædantur, & ad hoc sanctũ intentum, & zelum aptè consequendum: ad petitionem Regis Fiscalis, vel etiam alterius conquerentis in Senatu hoc Supremo de cõtrauentione œcumenici Concilij datur prouisio Regia, dicta Ordinaria, vt litteræ importunè falsisvè precibus, & suggestionibus indebitè à Sancta Sede impetrata, seu verius extortæ contra voluntatem sæ Sanctitatis in eodem Senatu ostẽdantur, & illic accuratè examinentur, an aliquid continent, ex quo lædatur vel subuertatur aliquod Tridentini de-

decretum, vt & tūnc vel retineantur ad effectum consulendi Sanctissimum, præmissa humilli ad ipsum supplicatione; vel Ordinario cognitio remittatur; ex ijs quæ latè diximus suprà *part. 1. capitul. 1.* maximè *capit. 2. & sequentibus.* Et de hac ordinaria prouisione restatur etiam Castellus à Bobadilla *in politica libr. 2. cap. 18. num. 194.* & Narbona *in l. 59 glos. 2. sub num. 16. ad fin. titul. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* Flores Diaz de Mena *practicar. quæstionum, lib. 1. q. 12. num. 8.*

59 Maximè, quia vt in aliquo † prævalere possint litteræ ab Apostolica Sede impetratæ; requiritur expressa, & specifica Concilij Tridentin. derogatio. vt probant Thomas Sanchez *in tractatu de matrimon. libr. 3. disputat. 26. numer. 7. tomo 1.* Nicolaus Garcia *de beneficijs, 4 p. cap. 5. ex numer. 25.* Valençuela Velazquez *cons. 22. nu. 53.* Rotta Romana *decis. 48. num. 10. & 11. p. 1. diuersorum.*

60 Quia constitutio Consiliaris, † quælibet requirit expressam derogationem, vt colligitur *ex cap. ex parte, & capit. fin. de Capellis Monacho. capit. eam te. de ætate & qualitate, capit. nonnulli. de rescriptis*, tenent Archidiaco. *in capit. 1. de constitutio. lib. 6.* Felinus *in dict. capit. nonnulli, numer. 3.* Selua *de beneficijs 3. part. quæst. 11. num. 31.* Parisius *consil. 2. numer. 30. libro 2.* Nauarrus *in summa Latina. capitul. 27. numer. 265.* Iacobatius *de Consilijs, libro 5. articul. 18.* Alaba. *de Consilijs, part... capitul. 2.* Couarruuias *lib. 3. variarum, capitul. 16. numer. 6. & in 4. decret. 2. part. capit. 8. §. 9. numer. 6.* dicens totum mundum hoc amplecti. Mandosius in regula Chancellar. 18. *q. 17. numer. 12.* Anastasius Germonius *de indultis Cardinal 8. per quæ sublatis, num. 58.* Corduba *libr. 4. quæstionarij, quæst. 9. §. Tertia pars*, Sarmiento *libr. 3. selecta. capitul. 14. numer. 3.* Menochius *consil. 294. numer. 11. & 12. volumin. 3.* Padilla *in l. fin. C. de diuersis rescriptis, numer. 17.* Gutierrez *in l. nemo potest, ff. de legatis 1. num. 173.* Gratianus *regul. 291. numer. 4.* Canalcan. *1. part. decision. 29. numer. 16.* Henriquez *libro 3. de Indulgent. capitul. 26. numer. 3.* Molina *1. tomo de iustitia & iure, tractatu 2. disputatio. 173. fol. 988.* Vialdus *Candelabro. 3. part. capitul. 12. numer. 22.* & alij plures abistis, & à Thomas Sanchez, Nicolao Garcia, & Valençuela citati.

Et ratio huius doctrinæ eâ est (quæ benè conducit intentioni nostræ) quia cùm decreta Concilij † ita matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis specificam faciant mentionem, imo si Concilium generale modernum sit, quale est Concilium Tridentinum, oportet etiam illius specificam facere mentionem, † nec sufficit generalis derogatio decretorum cuiuscumque Concilij, prout benè docent Henriquez, & Vialdus vbi proximè; quos sequitur Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, tom. 1. lib. 3. disputat. 26. sub numer. 7.* Vide etiam Valençuelam, & Nicolaum Garciam superiùs citatos. 61 62

Et quidquid de stylo generali † Curiæ Romanæ contendat Nicolaus Garcia *dict. 4. part. capitul. 5. à numer. 25. & numer. 33.* adducat *Motum proprium Pij V. anno* 1570. Quo declaratur, nec speciali, nec generali derogatione Concilij Tridentin. opus esse in quibusvis concessionibus Apostolicis propria manu Papæ signatis, cuius Motus proprij tenorem ad litteram refert. 63

Attamen in Hispania ex superiùs dictis derogationem etiam specificam, & expressam † Concilij Tridentin. non admitti, firmant Azeuedius *in l. 2. circa fin. tit. 6. lib. 1. Recopilationis*, Bobadilla *in politic. libr. 2. cap. 18. numer. 208.* Zeballos *de cognitione violentiæ in prologo, numer. 151. & glos. 6. num. 62.* Paz *praxi tomo 2. prælud. 5 num. 10.* & probatur *in l. 62. tit. 4. lib. 2. Recopil.* 64

Quare in Senatu hoc supremo erga litteras, quæ fuerunt † impetratæ in derogationem prædicti œcumenici Concilij Trident. duplici modo decernitur iuxta casuum varietatem, nam regulariter in his litteris, quæ contraueniunt directè alicui decreto eiusdem Concilij, illudque percutiunt, litteras retineri in Senatu mandatur, ne † illis pars impetrans vtatur, premissa supplicatione ad Sanctissimum, vt melius informatus, de remedio conuenienti Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali prouideat, neque patiatur tam saluberrima decreta subverti, sed vt semper & inuiolabiliter intacta remanean, vt decet. 65 66

Si verò litteræ hæc Apostolicæ † dumtaxat percutiant decretum eiusdem Trid. *sessi. 24. de reformatio. cap. 20.* præseruans primā istantiam Ordinarijs, examinatæ acuratè in Senatu, si gratiam simul contineant, non retentionis decretum concipitur; sed remissionis ad Ordinarium dumtaxat: *Entreguense estas Bullas à la parte, para que vse dellas* 67

de-

delante del Ordinario. Si autem iustitiam so-
68 lum respiciant, prout † monitoriales, com-
pulsoriales, inhitoriales, aut executoriales;
tunc retentis in Senatu, ne illis pars vtatur,
causa cognoscenda Ordinario (ad quem de
iure pertinet) remittitur, quæ differentia
cum altiorem petat indaginem, particulari
loco erit latiùs examinanda, infrà hac 2. *p. c.*
26 per tot. De quo genere percutionis præ-
69 dicti decreti 20. cum † frequentiora sint
negotia, latè & specialiter erit tractandum
in hac 2. *part.* vbi mirabiles & ingentes di-
ficultates absoluentur specialiter distincto
discursu agitandæ in ea per omnia ferè capi-
tula: cùm cæterorum decretorum eiusdem
Consilij contrauentio nullam specialem re-
quirat indagationem, sed ex eisdem decre-
tis omnis facilè vincatur dificultas rarò, &
minùs frequenter contingens, ac propterea
ab specifica singulorum decretorum exami-
ne excusamur, cùm illis suficiat regula gene-
ralis suprascripta.

CAPVT SECVNDVM.

Regalia in protectione Sacri Concilij Tridentini, an Rex Catholicus vti possit, quando per litteras Apostolicas percutitur non solùm eius sensus litteralis; sed & sensus intellectualis declaratus Sacram per Congregationē Cardinalium.

SVMMARIVM.

DEcretorum Concilij Tridentin. dubium recipientium ad Sedem Apostolicam recurrendum pro declaratione, & interpretatione, num. 1.

Declarandi dubiam dispositionem eius est, cuius est condere, num. 2.

Declaratio legum, & statutorum, aut priuilegiorum Principis ad Principem spectat, num. 3.

Concilium conuocare ad cuiuslibet dubij sui declarationem foret penè impossibile, & & semper durissimum, ob quod declarationem reseruauit Papæ, numer. 4.

Declarationem suæ dispositionis potest quis alteri commitere, num. 5.

Declarationi alteri commissæ super eò quòd sibi secreto dixerat committens an sit standum remissimè, num. 6.

Ad declaranda dubia Concilij Pontifex creauit particularem Cardinalium Congregationem, num. 7.

Declarationes Sanct. Congregation. sunt decisiuæ vim legis habentes, vtpotè latæ ex commissione Papæ à personis habentibus à Principe facultatem respondendi, num. 8.

Princeps potest tribuere Senatui facultatem leges condendi, num. 9.

Declarationes S. Congregatio. eandem vim habent, ac si ab ipso Papa immediatè dimanassent, num. 10.

Vti pluries eadem Congregatio dixit, vt refertur, ibidem.

Declarationes S. Congregationis non egent publicatione, cùm fiant in declarationem legis iam publicatæ, num. 11.

Declaratio Concilij istius redditur dispositio, & vt talis veneranda, & obseruanda, num. 12.

Rottæ non licet infirmare, sed obseruare declarationes Concilij, num. 13.

Rex sua Regalia in protectione decretorum Cōcilij ita vti debet, sicuti illa declarauit S. Congregatio. num. 14.

Declaratio nihil de nouo inducit, nec nouum actum, aut diuersum facit, sed qualis fuerit præcedens demonstrat, num. 15.

Declaratio alicui commissa perinde habetur ac si à committente fuerit simul à principio facta cum dispositione, numer. 16.

Dispositio declarata retinet suam primeuam naturam, num. 17.

Declaratio inest dispositioni declaratæ, num. 18.

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis declaratæ, num. 19.

Declaratio censetur dimanasse eodem tempore à principio cum dispositione principali, num. 20.

Concilij declaratio nihil aliud est, quàm ipsummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis, num. 21.

Rex euigilare debet, ne Prælati ex sua absona Concilij interpretatione subditos lædāt num. 22.

Pater Henriquez declaratur circa violentias tollendas in contrauentionem Tridentin. num. 23.

Bulla

Bullæ Pij IIII. refertur, quæ ob testantur Principes Christiani, vt ex charitate, & affectu, qui ad fuerunt Concilio eadem populorum suorum salutis causa ad eius Concilij executionem præstent auxilium, num. 24.

Et vt interdicant, & recipi non permittant opiniones aduersantes salutarem Concilij dispositionem, num. 25.

Declarationes Cardinalium qua authoritate, & solemnitate muniri debeant, vt illis Fides detur, num. 26. remissiuè.

PRO HVIVS dificultatis (quæ vtilis valdè in practica est, & necessaria) omnimoda † resolutione in medium conferre volui mirabilia verba Bullæ Sãctissimi Papæ Diuina prouidentia Pij IIII. super confirmatione œcumenici Concilij Tridentini editæ, & post sessiones eiusdem apositæ, quæ antefinem ita decreuit: *Si cui verò in eis aliquid obscurius dictum & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere vissum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium Magistram, cuius Authoritatem, etiam ipsa Sancta Synodus tam reuerẽter agnouit. Nos enim dificultates, & controuersias, si quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipsa quoque Sancta Synodus decreuit: reseruamus parati, sicut ea de nobis meritò confisa est, omnium prouintiarum necessitatibus, ea ratione, quæ commodior nobis visa fuerit, prouidere, &c.* 1

Quæ Bullæ verba consonant omnino dispositioni iuris, quo idem dispositum reperitur *in capit. non licuit 17. distinctione*, ibi: *Quoties aliqua de vniuersali Synodo, aliquibus dubitatio nascitur, ad rescipiendam de eo, quòd non intelligunt rationem, ad Apostolicam Sedem conueniant*, text. etiam *in cap. nec licuit alicui, nec licebit particularem Synodum congregare: sed quoties aliqua de vniuersali Synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad rescipiendam de eo, quòd non intelligunt, rationem, aut sponte ij, qui salutem animæ suæ desiderant, ad Apostolicam Sedem pro recipienda ratione conueniant 4. in ordine 17. distinctione.*

Licet enim eius sit declarandi ius actum dubium, siue dispositionem ambiguam; cuius 2
est condere, eius vè, qui actum † fecit, vt post plurimos alios obseruat Menochius *in cons. 296. numer. 39. & sequentibus* (qui in variis materijs exempla reddit) & in omni acto & materia intelligit Pelaez à Mieres *de maioratu. 1. part. quæst. 44. num. 3. & sequentibus*, Simon de Prætis *lib. 1. solutio 5. numer. 1. & 2. fol. 26.* Cardinal. Tuschus *tom 2. litter. D. conclus. 92. & tomo 4 litter. I. conclus. 329.* Surdus *in consil. 288. numer. 9. libro 2.* Antonius Gabriel. *commun. lib. 6. titul. de regalis iuris, conclus. 3. numer. 71. & 72.* Morla *in emporio iuris 1. part. titul. 1. quæst. 11. numer. 21.* S. cum alijs notauit Marius Giurba *ad consuetu. Senat. Mesanen. capit. 2. gloss. 1. part. 1. numer. 20. & 21. fol. 190.* Castill. *controuesia. tomo 6. capit. 182. num. 57. & 58.* Qui duo vltimi † declarationem statutorum & priuilegiorum ad Principem, non ad alium spectare per *l. leges Sacratissimæ, C. de legibus*, similiter at notant. 3

Tamen hęc est specialis prærrogatiua, & Regalia Sedis Apostolicæ, cui † insignum 4
supremę Maiestatis & authoritatis reseruata est, vt de dubijs omnibus ex Concilij decretis ortis consulatur, & ad eam pro declaratione recurratur, vt probant iura expresa de quibus in *num. 1.* ad fin. & dict. Bulla Pij IIII. ac insuper, cũm durissimum foret Concilium, & Synodum ipsam ex vniuersi Christiani Orbis Prælatis congregatam, penèq; impositilè foret ad singula dubia indè exorta declaranda conuocare; prudenti prouidentia Conciliũ metipsum Sanctissimo Ecclesiæ Pastori reseruauit, cuius authoritati hoc munus declarandi præ omnibus conuenit, vt in prædicta Bulla Pontifex Maximus & iura Canonica atestantur in verbis relatis, *num. 1.* Quæ ideò authoritas meritò in dict. Concilio Tridentin. expresè, sicuti in omni dispositione qualibet præseruata, & prę libata tacitè intelligitur ex text. *in capit. peregrina iuditia* (*salua in omnibus Apostolica authoritate*) *generali sanctione prohibemus 2. quæst. 6.* text *in capit. non liceat*, ibi: *Sine præiudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis reuerentia, & authoritas debetur*, eadem causa & quæst.

De iure enim, est sui actus declarationem posse illum conficientem † alteri 5
committere, *l. Theoponthus, ff. de dote præ lega*, Natta *in cons. 115. numer. 8. & 9.* Surdus *decisio. 194. num. 18.* Plotus *de in litem. iuram. §. 48. à numer. 1.* Cardinalis Tuschus *litter. A. conclus. 536. à numer. 3.* præclarè Ruinus *in cons. 19. numer. 5. & sequentibus, lib. 2.* Afflictis *decis. 374. num. 3.*

adfin. Mantica *de coniectu. vltim. voluntat. lib. 3. titul. 1. num. 15. & lib. 2. titul. 16. numer. 3.* Simon. de Pretis *lib. 1. interpreta. 1. dubita. 3 solut. 5. numer. 3.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 1. cul. 33. num. 58.* Mascardus *de probatio. tomo 1. conclus. 485. à numer. 4. cum sequentibus*, Surdus *in cons. 380. à num. 9. cum sequen. lib. 3.* Michael. Grassus, §. *institutio. quæst. 18. numer. 16* Camillus Gallinus *de verborum significatio. lib. 10. cap. vltimo, numer. 17.* & cum Rolando, Surdo, Mareschoto, Mastrillo, Caualcano, Ioanne Botta. Id ipsum at notauit Fontanella *de pactis nuptialibus. tom. 2. claus. 5. glos. 8. numer. 2. fol. 307.* & post plurimos alios Castellus *controuers. ar. 1. tamo 6. capitul. 182. à numer.*

6 1. Qui omnes etiam testantur, † de declaratione alteri commissa super eo, quòd eidem dictum fuerat secretò, vt declarantis dicto omnino sit standum.

Et ideò vt dubia attingentia Concilij

7 Trident. decreta perfectam, maturam, † veram, omninoque certam accipiant declarationem, Summus Pontifex particularem Patrum Cardinalium instituit, & creauit Congregationem, cui hęc dubia resoluenda, & declaranda indies commisit. Certùm est enim declarationes huius Sanctæ Congregationis

8 non esse † declarationes doctrinales, sicuti latas à Doctoribus, & Iurisperitis (prout & perperàm aliqui Theologi dicunt) sed esse declarationes definitiuas, seu decisiuas vim legis habentes, & vt leges recipiendas, vtpotè latas ex commissione Papæ, & à personis habentibus respondendi, & declarandi facultatem à Principe, vt apparet ex Bulla *Sixti V.* quæ est *in 2. par. sui Bullarij 7. in ordine*, vbi habetur facultas dictæ Sanctæ Congregationis, quæ etiam refertur à Manuele Rodriguez *quæstio. regular. 1. tomo, q. 11. artic. 1. & art. 2.* Nicolaus Garcia *de beneficijs in præfactione post principium*, Salas *de legibus disput. 21. & section. 12.* pro quibus est text. *in §. responsa prudentum. institut. de iure natura.* Quia Princeps potest atribuere hanc

9 potestatem † Senatui legem condendi, *l. humanum, C. de legibus*, & probatur in rubrica *de legibus Senatus Consultus, & longa consuetudine, & in libr. 1. titul. 16. de Senatus Consulto. Cod.*

A qua Cardinalium Congregatione facta

10 declaratio eandem vim habet; † ac si ab ipso Sumo Ecclesiæ vniuersalis Præsule immediatè dimanasset, prout ipsa Congregatio testatur in hæc: *Eadem ratio habenda est de his, quæ scribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Sacri Concilij Trid. ac si à Papa scripta essent, &c.* quàm ad litteram refert Cerola *in praxi Episcopali 1. p. verb. Authoritas. ad fin.* & iterum *2. p. verb. Absolutio. in princip.* Fr. Manuel Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. quæst. 11. art. 2.* Pater Martin del Rio *disquisit. Magica. lib. 6. c. 1. sectio. 3. in fin.* & remissiuè Barbosa *in remissionibus ad Trident. in præfactio. propè fin.* Et eadem S. Congregatio cuidam Abbatissę Mesanensi sic respondit: *Eadem ratio habenda est, de his quæ scribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Concilij Trid. nomine ipsius Congregationis, ac si à Papa scripta essent.* Et aliàs eademmet Congregatio sit censuit, *decreta & litteræ Congregationis Concilij semotis litibus sunt executioni demandandæ, nec super ijs sententia, nec decretum aliquod est faciendum*; quas ad litteram refert Nicolaus Garcia, *in præfaction. ad tractat. de benefic. ante medium.* Vbi rectè comprobat, † quòd 11
non egeant publicatione, cùm sint confectæ in declarationem legis iam promulgatæ, cui conferunt mox ducenda. Quarè Congregationis Cardinalium declarationibus standum erit, ac si à principio ab ipso Concilio Trident. fuissent dispositæ.

Et quod declaratio Sanctæ Cardinalium Congregationis sit dispositio † eiusdē Con 12
cilij, atque vt talis debeat obseruari, & venerari expresè determinauit Rotta, in vna Abulens. Canonica, pœnit. 17. *Aprilis* 1589. coram Main. in illis verbis: *Concilium Trid. quòd secundùm declarationem Sanctæ Cōgregationis, soli Episcopo eligendi tribuit facultatem, debet obseruari, &c.* Quàm decisionē ad litteram aliud agens trahit Nicolaus Garcia *de beneficijs 5. p. cap. 4. sub num. 140. propè fin.* Ea ratione, quia declaratio inest actui declarato, vt statim dicemus.

Et in dicta decis. Abulensi circa principiū ita dicitur: *Ab eadem Rotta decisum fuit ex declaratione Sanctæ Congregationis, &c.* Et iterum, ibi: *Quia cū illa declaratio † apertè* 13
dicat, electionem, &c. nobis non licet, eam infirmare, &c. cum inferior. de maioritat. & obedientia, l. nam Magistratus. ff. de receptis arbitris, l. ille aquo, §. in tempestivum. ff. ad Trebell. &c. Ex quibus colligitur, quanta sit authoritas eiusdem Sacræ Congregarionis.

Imò ipsa Rotta reuerenter semper suscipit declarationes S. Congregationis Cardinalium: nec hesitat super earum veritate, nec de illa solet cognoscere, vt fuit dictum in Auersana beneficij 3. *Iulij* 1606. coram R. Sacrato Archiepiscopo Damasceno, testē Cæsare Argelio. *de legitimo contradict. q. 15. art. 5. num. 157.*

Quarè

Quare non erit ambigendum, posse & debere Regem nostrum Catholicum sua Regalia † ex protectione Concilij Tridentini, orta in executionem curare decreti declarati per Congregationem Cardinalium eiusdem, ac si à principio cum ipso Tridentino fuisset simul dimanata, & eodem modo potest detinere, vel remittere litteras Apostolicas, ac si litteralem, & manifestum sensum dicti Concilij laederent, & offenderent. 14

Quoniam declaratio nihil noui dat, nec de nouo aliquid inducit, † nec nouum actum ac dispositionem diuersam facit, sed duntaxat ostendit, quid dispositum, & actum fuerit à principio, seu qualis fuerit dispositio per declarationem solum modò aperit, & monstrat, vt probat text. optimus *in l. adeo, §. cum quis, ff. de acquirendo rerum dom. l. hæredes palàm, §. sed si notam, ff. de testamen.* quam conclusionem multis in casibus practicis exornarunt Burgos de Paz *in proœmio legum tau. numer. 297. & à numer. 432. cum sequentibus.* Mandelus de Alua *in consil. 219. numer. 10.* Antonius Gabriel. *communi. conclusio. lib. 6. titul. de regul. iuris, conclusio. 3 per totam,* vbi latissimè. Menochius *in consil. 191. numer. 44. libr. 2.* Simon de Prætis *lib. 1. interpret. 1. dub. 5. solut. 5. fol. 64. & sequentibus,* Hondedei *consil. 8. numer. 71.* Decianus *in consil. 84. numer. 5. & consil. 7. num. 10. lib. 1* Tiraquellus *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, numer. 26. & de retractu linagi. §. 1. glos. 18. num. 77.* Riminal *in consil. 112. numer. 26. & à numer. 230.* Intrigolus *decisio. 36. à numer. 33.* Costa *de retrotractione casu 13. capit. 1. 8. à numer. 12. & sequentibus,* Mieres (qui latè exornat) *de maior. 1 part. quæst. 44. ex numer. 14. cum sequentibus,* Estephanus Gratian. *tomo 1. capit. 68. numer. 26. & tom. 3. capit. 464. à numer. 19. & sequentibus.* Hieronymus Gonçalez *in regul. 8. Chancellar. glos. 12. §. 1. numer. 9. & glos. 6. sub num. 33.* Giurba *ad consuetud. Mesam. capit. 2. glos. 1. part. 1. à numer. 4. & num. 18.* Mantica *de tacitis conuentio. libro 4. titul. 22. numer. 14.* Valençuela Velazquez *consil. 23. numer. 137.* Fontanella *de pactis nuptial. tomo 2. clausul. 7. part. 8. à num. 3. fol. 606.* Castillo *controuersiar. tomo 6. capit. 182. à princip. & numer. 10.* cum Prætis *dict. resolut. 5. numer. 23.* Quòd declaratio facta per 15 nominatum † ad illam faciendam, per indè habetur, ac si ab ipso deputante facta fuerit à principio simul cum dispositione. 16

Qui omnes pariter vnani † inter conueniunt, quòd dispositio declarata retinet suam 17 primeuam naturam, prout ex pluribus firmat Castillo *controuersiarum tomo 6. capit. 182. à numer. 41.* vnde infert ad alia plura.

Et quia declaratio inest actui, † & dispositioni declaratæ, Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 12. à numer. 25. & 30.* vbi plura adduximus post Anton. Gabriel. Mantic. & alios. Vbi quod declaratio † retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis, quæ declaretur, *& à numer. 32.* cum Petro Surdo *decisio. 21.* per totam, & Gratiano *disceptatio. foren. tomo 1. cap. 141. numer. 2.* Quòd declaratio † adeò inhæret dispositioni principali, vt censeatur emanasse cum illa eodem met tempore à principio, quod prosequitur *numer. 33.* ad quem locum videndum remitto, quo plurimas doctrinas inueniẽs huic, de qua agimus, valdè conducibiles, Petrus Surdus *decisio. 29. per totam, & in cons. 288. numer. 10.* Gratian. *disceptatio. foren. capit. 147. in princip.* & Nos allegans idem nouissimè obseruat Domin. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus Fiscalis Concilij Regij patrimonij, *in decisio. Granaten. disputa. 39. numer. 5. & 6.* Qui tamen dùm hæc tippis dabantur laudabiliter omnium que vniuersali aplausu ad Consilium Supremum Castellæ ascendit, quò Fiscalis munere fungitur, cuius merita maiora petunt. 18 19 20

Ex quibus sequitur manifestè, quod declaratio Concilij Trident. nihil † aliud est, quàm ipsummet Concilium declaratum, & ac si a se ipso à principio declaratio emanaret, ac propterea idem de vtroque iudicandum erit æqualiter ad effectum protectionis Regis impartiendæ, Quoties Concilij decretis declaratis per Sanctam Cardinalium Cõgregationẽ litteræ Apostolicæ seu alia quæuis dispositio repugnat, ficut ad cæteras omnia æqualem authoritatem habere dignoscitur, cùm ab ipsomet Concilio facta videatur declaratio. 21

Et eodem modo euigilare † debet Rex, ne Prælati ex absona alicuius decreti Concilij Triden. interpretatione & declaratione à se inducta oprimant subditos suos, vt benè aduertit Pater Henriquez *in 3. tomo Summæ lib. 2. de Pontificis claue, cap. 15. §. 1.* in hæc: *At si casus grauior incidat circa declarationem † Concilij Trident. (puta si ex falso intelectu Concilij Episcopus contendat, vim & grauamen inferre subditis denegata appellatione) ea violentiæ cognitio reseruatur Supremo Senatui Regis Hispaniæ, qui cum maturiori Consilio proceait, &c.* & in Glossa *littera X.* ita inquit: *In Regalibus ordinatio* 22 23

Chancellariæ Vallisoletanæ per squedulam Regiam, fol. 194. Et licet iste Patet doctissimus, quo ad principalem partem huius doctrinæ, nempè quod tunc violentia adest & pertinens Regiæ protectionis, rectè loquatur, quoad cætera tamen, quæ attingunt praxim confundit terminos iuris nostri Regij, quem intelligè & declara, prout Nos latiùs sup. hoc *tractat. part. 1. cap. 14. à numer. 26. cum seqq. & à num. 46 cum multis sequentibus*; vbi abundè tractauimus nouam dispositionem lex Regni vetantis violentias tangentes obseruationem & executionem S. Cõcil. Tridentin. ad Chancellarias deferri, & si insuper deferantur illas statim remittant Supremo huic Consilio Regio, cui specialiter reseruata est illarum cognitio. Tamen quando causa vertitur coram Iudice Ecclesiastico, coramque opponitur de aliquo iure orto ex dispositione alicuius Concilij Tridenti. decreti, & à non admissione talis iuris, & exceptionis (siuè quoniam perperàm intelligatur decretum ipsum, siuè ex iniustitia facta) appellatio interponatur, & eâ non obstante ad vlteriora procedat Iudex, tunc ob hanc vim tollendam recurri potest ad Chancellarias, & Audientias Regias. vt latiùs fundauimus, & explicauimus in locis relatis, in quibus videbis abundè.

Hoc ipsum apertè constat ex Bulla Pij
24 Papæ IIII. pro confirmatione † Concilij Trident. edita, quæ est post sessiones eiusdem Concilij, vbi post medium hæc leguntur: *Ipsum verò charissimum filium nostrum Imperatorem electum, cæteroſque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi obtestamur, vt qua pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, ea pietate, ac pari studio, Diuini honoris, atque populorum suorũ salutis causa. pro Sedis quoque Apostolicæ, & Sacri Synodi reuerentia, ad eiusdem Concilij exequenda, & obseruanda decreta, Prælatis,*
25 *cùm opus fuerit, auxilio † & fauore ad sint, nec aduersantes sanæ ac salutaris Concilij doctrinæ opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitùs inter dicant, &c.* Quæ Bulla clarè disponit in casu de quo loquimur, & consonant quæ superiùs à principio huius capituli diximus; ad neminem alium pertinere declarare dubia Concilij, quàm ad Sedem Apostolicam, prout etiam hoc ipsum declarauit Sancta Congregatio in declarationem, *cap. 20. de reformatio. sess. 24.* vt ita cõmuniter in hoc supremo Senatu practicatur quotidie.

Sed quibus solemnitatibus, & quorũ au-
thoritate munitæ esse † debeant hæc declara- 26
tiones Sanctæ Congregationis Cardinaliũ, vt ab ipsa verè & realiter dimanasse cognoscatur, ne de earum fide dubitari valeat, sed integram, & omnimodam fidem illis dari possit: aptiori loco & amplissimè diximus in frà *hac 2. part capit. 30. §. 5. per totum*, vbi de hac re plurima vtilissima cumulauimus videnda.

CAPVT TERTIVM.

De praxi & stylo Senatus in obseruationem decreti Concilij Tridentini præseruantis primam instantiam Ordinario, & de fundamentali eius ratione. Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem sit, & qualiter sublata.

SVMMARIVM.

TRidentinum circa cap. causæ omnes reseruans primam Ordinariorum instantiam frequentiori indiget Regis Regalia, & protectione, num. 1.

Litteræ lædentes Triden. cætera decreta præter cap. causæ omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducitur ex singulis Concil. decretis, num. 2.

Decretum Triden. in cap. causæ omnes præseruans primam Ordinariorum instãtiam ad litteram refertur, num. 3.

Verba Concil. in cap. causæ omnes specialiter adnotantur anullãtis processum, & omnia gesta ab alio, quàm ab Ordinario in prima instantia, num. 4.

Origo iurisdictionis Ecclesiasticæ, & fons est Sedes Apostol. quæ liberè de quibuslibet causis Ecclesiasticis valet cognoscere, numer. 5.

Stylus Romanæ Curiæ obseruat omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram Ordinarijs locorum tractari debere, num. 6.

Vtilitati publicæ vt prouideret Leo. 10. Constitutionem promulgauit fauendo iurisdictionem Ordinariorum locorum, quæ refertur à num. 7.

Ordo confunditur Ecclesiasticus; si sua vnicuique Ordinario iurisdictio non reseruetur, num. 8.

Causæ

Causæ tam ciuiles, quàm Ciuiles beneficiales & miscellaneæ causas non deuoluto beneficiali Romanum Curiam coram Ordinario intentatas de in prima instantia decernit Leo num.9.

Appellationem nequit ab Ordinario appellari, nec à Superiori admitti, si à grauamine qualificato, vt in constitutione Leonis, num.10.

Causa tumoris, aut suspicionis probanda, vel alia benefica post lis in Curia causa committi in prima instantia ex Constitutione Leonis, num.11.

Commissiones, processus, & inde sequuta vitio nullitatis subijciuntur, si in prima instantia committantur absque legitima causa, num.12.

Causæ, quæ legitimæ sint, vt Summum Pontificem moueant ad subscribendum propria manu commissiones in prima instantia; recensentur in Constitutione Leonina, num. 13.

Sumptibus, & vexationibus partium consulere (cùm Reipublicæ interfit) semper enixe præ oculis habuere iura Pontificia, & Ciuilia, prout plura recensentur, numer. 14.

Vtilitatem publicam concernit, lites abreuiari, num.15.

Litium extinctio ad conservationem Congregationis humanæ pertinet, num.16.

Sumptibus litium subditos subleuare ad præcipuum Reipublicæ regimen spectat, num. 17.

Nuntij, aut Legati de Latere nequeunt auocare causas ab Ordinarijs in prima instantia, nisi legitimè ad se per appellationem deuolutas, num.18.

Processus, inhibitiones, & alia inde sequuta sunt nulla ipso iure ex auocatione causarum ab Ordinarijs in prima instantia, numer.19.

Auditor Cameræ, & quiuis Iudex Romanæ Curiæ iam ex Concil. Tridentin. nequeunt cognoscere de causis in prima instantia in præiudicium Ordinariorum, numer. 20.

Obseruatio Flores de Mena circa sublatam iurisdictionem Auditoris Cameræ in prima instantia refertur, num.21.

Damna, & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob auocationes causarum in prima instantia ad Romanam Curiam; recensentur ibidem.

Recurrens ad Curiam pro impetranda commissione alteri in prima instantia super causa ad eam legitimè non deuolutam ad Ordinarium remittendus erit, num.22.

Ordinaria prouisio detur à Senatu, & impetrans, aut eligens Iudicem extra Regiæ Coronæ Castellæ commissione non vtatur, num.23.

Litteras percutientes primam Ordinarij instantiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario, num.24.

Flores de Mena, & Barbosa caute legendi circa conceptionem decreti in contrauentionem Tridentin. remissiuè, numer. 25.

Litigantes conuentos vltra Regnum, & in Romana Curia defendere ne sic molestentur, prouenit ex iure naturali, numer. 26.

In Gallia Iudices non admittuntur Delegati in prima instantia, nec executores gratiarum conficiunt processum, sed demùm tantum facto permittuntur cognoscere, seu Ordinarij, num.27.

Stylus Senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ in Cena Domini relatis, numer.28.

Ex verbis Bullæ in Cœna, cap.16. oritur iustificatio stylli Senatus in remissione causarum Ordinarijs in prima instantia, num. 29.

INTER cæteros casus in quibus Rex Catholicus sua vtitur Regalia in protectione Concilij Triden. † frequentiores esse solent ij, qui primam instantiam Ordinariorum percutiunt contra decretum Concilij mox citandum, ac propterea ob eorum frequentiam vincere curabimus in extricabiles penè difficultates in tota hac 2. p. indies contingentes in hoc supremo Senatu, cuius (vt alibi diximus 1.p.c.14. est priuatiua cognitio) cæteri verò casus ledentes Concilium Tridentin. † per singula eius decreta facilimè conuinci posse nõ ambigitur, qui propterea pro nunc omitendi erunt. 1

Sancta igitur, & œcumenica † Tridenti. Synodus, *sess.24. de reformatione c.20.* quod incipit *causæ omnes*; ita salubriter decreuit in hæc: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinarijs locorum duntaxat cognoscantur, atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis, terminentur, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illorum Iudices superiores, alias tamẽ competentes, adire: qui causam* 2

in eo statu, quo fuerit, assumant, & quàm primùm terminari curent, nec antea illis committantur, nec auocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur, eorumvè commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat ab his excipiuntur causæ, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex vrgenti, rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscribendum, committere aut auocare, &c. Et post medium, ibi: *Aliàs eorum processus ordinationes vè nullius momenti sint, &c.* Alia plura referuntur in ipso decreto, quæ omnia clauduntur, & comprehensa cẽsentur sub vniuersali clausula illa in fine eiusdem decreti apposita in hæc: *Non obstantibus quoad omnia suprascripta, priuilegijs, indultis, concordijs, quæ suos tantùm teneant Authores, & alijs quibuscumque consuetudinibus.*

Licet enim Sancta Sedes Apostolica immediatè quascumque † causas Ecclesiasticas iudicare possit, cùm sit fons, & origo iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, *cap. cuncta per mundum, cap. nunc verò. 9. q. 3.* Tamen ipsius Curiæ stylus obseruat; vt omnes causę ad forum Ecclesiasticum † spectantes, coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infrà bienium terminentur ex prædicto decreto *Triden.* 20. quòd exornant ita affirmantes Zerola *in praxi Episcopali, par. 1. verb. Instantia, §. Fuscus de visitatio. lib. 1. cap. 33. post nu. 3.* Aloysius Riccius *in collectan. decisio. par. 4. collecta. 1353. in fin.* Barbos. *de officio & potestat. Episcop. allegatio. 8. nu. 2. tom. 2. in vltima edition.* Franciscus Leo. *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 1. nu. 7.* Paul. Piasequius *in noua praxi Episcopa. 2. p. cap. 4. nu. 2.* Vuicanus *in noua praxi iurispatronatus 2. p. lib. 7. cap. 3. num. 5.* Narbona (nullis ex ijs citatis) *in l. 59. glos. 1. princip.* & præcipuè *à nu. 23. lib. 2. tit. 4. Recopil.* Flores Diaz de Mena *practicar. lib. 1. q. 12. à n. 8.* & nouissimè Ioannes Marta Nouarius *in nouo. iuris Pontific. pract. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. nu. 1. & seqq.* Gratianus *in disceptationib. forensi. tom. 5. cap. 837. à nu. & 16.*

Quarè vt prouideret vtilitati publicæ, & iurisdictioni Ordinariorum † faueret Leo. Pontifex X. per constitutionem suam in Lateranensi Concilio *subdatum Romæ anno 1515.* ita decreuit in hæc: *Et cum Ecclesiastici ordo confundatur, si sua vnicuique iurisditio † non seruetur; Ordinariorum iurisdictioni (quantum cum Deo possumus) fauere, ac litibus celeriùs finem imponi, & litigatiũ immoderatis sumptibus & expensis parci satagentes: statuimus, & ordinamus: quòd singulæ causæ tam spirituales, quàm ciuiles, & mixtæ forum Ecclesiasticum, † quomodolibet concernentes, & beneficiales (dummodo beneficia ipsa generaliter reseruata non fuerint, & ipsorum beneficiorũ fructus, redditus & prouentus, 24. ducatorum auri de Camara secundùm communem æstimationem valorem annuum non excedant) in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscei, & terminari, ita, quod nulli ante diffinitiuam sententiam † liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) vllatenus admitti, nisi ab interloqutoria, quæ vim habet diffiniti uæ, vel è grauamine minimè concernente negotium principale, quòd per appellationem à diffinitiua sententia reparari non possit, nisi alitèr collitigantium aduersarij sui potentiã meritò † per horrescens, seù aliàs, & probabili & honesta causa aliter, quàm per propriũ iuramentum, saltim semiplena probata, eorũ Ordinario non auderet litigare. Eo enim casu causa ipse etiam appellationum in dicta Curia, etiam in prima instantia commiti & cognosci, & terminari possint, alioquin appellationes, † & illarum etiam aliarum causarũ huiusmodi commissiones in posterum, & quid quidinde sequutum fuerit, nullius sit roboris & momenti, &c.*

Quàm constitutionem Leoninam ad litteram refert, & per scholia exornat, & † comprobat Erasmus à Cochier. *in tractat. de iurisdiction. Ordinario. in exeptos, tom. 2. in principio.*

Ex qua constitutione colliges, quę erit causa rationabilis, probabilis vè, aut quomodo sit probanda, vt Summus Pontifex subscribere moueatur commissiones manu propria in prima instantia auocatorias, iuxta præfatum Decretum Concilij Tridentini.

Ne ex facili auocatione vexationibus, & sumptibus litium subditi damnum patiãtur, quòd maximi ponderis esse profitentur per plura iura Doctores Bart. Bald. Alueric. & alij *in l. minoribus, ff. de minoribus*, per text. ibi, Hostiens. *in cap. 1. col. 5. de appellationi.* Curtius *cons. 118. num. 11.* Oddus *de restitution. quæst. 4. num. 79.* Molina *de primogenijs lib. 1. capit. 16. numer. 15.* Petrus Barbosa *in l. si constante in princip. numer. 14. versicul. Nec obstat, ff. soluto matrimonio.* Cæ-

sar

sar. Anglius *de acquirend. possessio, q. 8. art. 18. num. 449.* & sursum.

14 Semper enim enixè præ oculis † habuere iura Pontificia sumptibus, & vexationibus partium consulere, cùm saluti Reipublicæ hoc interfit, text, *in cap. 1. de appellation. lib. 6.* ibi: *Cordi nobis est, lites minuere, & à laboribus releuare subiectos, Clement. dispendiosam. de iudicijs, capit. vt finem litibus de dolo. & contuma, cap. dispendia litium æquitatis compendio volentes, qua possumus industria coartare, de rescriptis, lib. 6.* text. optimus *in l. minoribus, ff. de minoribus,* ibi: *Cùm interfit ipsorum litibus non vexari, & sumptibus, l. 1. ff. de inofficioso testamento,* ibi: *Melius facerent, si se sumptibus inanibus non vexarent, l. fin. ff. familiæ erciscundæ, l. quia poterat, ff. ad Trebell.* & probat Cicer. *de legibus, lib. 1.* ibi: *Et ea salus litium multitudine maximo opere læditur, ideò ad conseruationem illius, multa quidam excogitauerunt, &c.* Flaminius Parisius *de resignatione, lib. 11. q. 1. à num. 27.* in hæc: *Et ideò*

15 *concernit † publicam vtilitatem ex eo, vt lites finiantur,* Bald. *in l. 1. in 5. notabi. C. de nouo Codice componen. & in l. 1. de furtis,* Alexand. *cons. 190. colum. 2. lib. 2. & consil.*

16 *171. col. 3. lib. 7. nam clari iuris est, † extinctionem litium ad conseruationem Congregationis humanæ pertinere, &c. Authent. de iudic. & nullatenus cum iure iurando eligatur aliquis, &c. cap. 4.* ibi: *Sic enim velotius lites iudicabũtur, & circulis cognitionalibus, ac temporis contritione omnes litigantes liberabuntur, &c.*

Nihil enim magis prouidè quique legis-

17 latores, & rerum † publicarum Guuernatores curare debent, & solent, quàm expensis litium, sumptibus subditos subleuare propter damna, incommoda, & dispendia inde orta Rempublicam onerantia, ex text. *in l. 4. vers. Non atamen, ff. de alienatio. iudicij, l. 3. §. tametsi, ff. de receptis arbitris, l. servus. 19. vers. Sed & si, ff. de obligatio. & action. l. 1. C. de nouo Codice faciendo,* cum alijs latè congestis à Luca de Penna. *in l. litibus, C. de agricolis & censitis, lib. 11.* Cateliano Cotta *in memorabil. verb. Lites citò,* Sylua Nuptia. *lib. 6. num. 8. cum seqq.* Tiraquellus *de retract. linagi. §. 8. glos. 7. ex num. 20.* Tiberius Decian. *respons. 70. numer. 39. resolu. 3. histor. fori Romani. lib. 5. cap. 17.* Balduinus *in prolegom ad titulum institu. de actionibus,* Brisonius *verb. Litibus teri,* Redulfus Fornerius *lib. 3. rerum quotidiniarum, capit. 1.* Gilken. *in tractatu de præscriptionibus, capitul. 1. numer. 38.* Cardinal. Tuschus *litera L. conclusio. 383. & 384.*

Et quantum Regis, Regni, & Reipublicæ interfit diuitijs, & opulentiæ vassallorum consulere, atque vigilantia omnimoda prouidere, ne depauperentur, expensisque & sumptibus non destruantur, nouissimè videndus plurima congerens Escobar. *in tractatu de puritate, & nobilita. proband. 2. part. gloss. 4. à nu. 11. cum seqq.* & per rotam glossam.

Quarè nulli superiores etiam † Nuntij, 18
vel Legati de latere, de causis quibuslibet ad forum Ecclesiarum pertinentibus; possunt in prima instantia ex hoc decreto præseruata Ordinarijs cognoscere, nec pendentes ad se auocare, nisi per viam legitimæ appellationis ad sua Tribunalia fuerint delatæ; prout refert decisum Aloysius Riccius *decisio. Curiæ Archiepiscopal. decision. 296. numer. 5. part. 4.* Barbosa *in tractat. de officio. & potestat. Episcop. allegation. 81. sub numer. 2. tomo 2.* Narbona (nullo citato ex ijs) *in dict. l. 59. glossa 1. numer. 23.* & est expressum ipsum Conciliare decretum Concilij Tridentin. *in dict. capit. 20. sess. 24. de reformatione*; quo ad medium ita legitur: *Legati quoque, etiam de Latere, Nuntij, Guuernatores Ecclesiastici, aut alij quarumcumque facultatum vigore non solùm Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquomodo eorum iurisdictionem ijs præcipere, aut turbare non præsumant, sed nec etiam contra Clericos, aliasvè personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo priùs requisito, eòque negligente, procedant, aliàs eorum processus ordinationesvè nullius † momenti sint, atque ad* 19
damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.

Quòd ampliatur, nam hodie stante dicto decreto Sancti Concilij Tridentin. † præ- 20
sertim in illis verbis: *Aut alij quarumcumque facultatum vigore.* Auditor Cameræ Apostolicæ; nec alius quivis Iudex Romanæ Curiæ potest cognoscere de causis Ecclesiasticum forum attingentibus in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domicilijs; vt & benè annotant Aloysius Riccius *in practic. Aurea, resolut. 126.* & iterum ipse Riccius *in pract. Curiæ Archiepiscop. 4. par. decis. 273. num. 3. & decis. 271. num. 6.* Barbosa vbi sup. *dict. allegation. 81. num. 3.* Ioannes Maria Nouarius *in pract. noui. iuris. Pontific. titul. seu capit. de causis primæ instant. conclus. 1. aliàs 54. numer. 5.* Et ante eos melius omnibus Flores Diaz de Mena *practicarum lib. 1. quæstion. 12. numer. 8.* dicens ex dicto decreto

Tri-

21 Tridentini esse moderatam † iurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum Iudicum Romanæ Curiæ, qui iam hodie non possunt cognoscere de quibuslibet causis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domicilijs, nec compellendum eos, in Romana Curia litigare, sed omnes causas in prima in prima instantia coram locorum Ordinarijs debere agitari, & vigilari, quod iustissimè ita decisum esse affirmat, ob vitandas infinitas lites, & importunas molicies & venationes, quæ à Curialibus, aut ab alijs quotidiè fiebant degentibus in remotis partibus, qui ob vitandas maximas expensas, & litium, & itinerum anfractus, & dispendia iuri suo, quamtumvis bono cedebant, & nullo vel parvo dato, in calumniosos litigatores transferebant, aut pensiones indebitæ constituebant, aut lites oppressi deserebant, ac facilimè per contradictas condemnabãtur, quòd in magnum damnum, & detrimentum Reipublicæ Christianæ vertebatur; vt & benè etiam aduertit Aluar. ab Esquiuel. *in tractat. de Concilijs, cap. 29.* Ac si se habere hodiernum vsum, & stylum Curię Romanæ circa impetrationem rescriptorum, vt ex Concilij Tridentini dicto decreto semper datur in præiudicium, & derogationem Auditoris Cameræ, & aliorum ibi existentium iudicum, testatur ipse Flores de Mena.

22 Itaque quando ad Sanctam Sedem † Apostolicam recurrit pars pro impetratione rescripti in prima instantia, non dum deuoluta causa ad Romanam Curiam, ad Ordinarium remitti debet, vt coram eo primitùs lis agatur, iuxta hoc Concilij decretum, & eleganter docuit Imperator. Iustinianus *in authen. vt omnis obed. Iudici. c. 1. collatio. 5. in fin.* in hæc: *Scito namque quia si quis veniat & aditum nobis faciat, & à nobis interrogatus si prius te, addit, & deinde te dicat adisse, & quod iustum est non impetrasse, & hoc verùm inueniamus, ante indignationẽ conuertamus, si verò cum se non adierit venire ad hanc Regiam præsumpserit Ciuitatẽ, vt remittemus eum cum omni correctione, & responsum non dabimus.* Ecce singularis text. pro preseruantia primæ instantiæ Iudicis Ordinarij.

Et in proposito videnda erunt singularia
23 decreta huius Supremi Senatus, † quæ adduximus ad litteram infrà *cap. 11. ante fin. vers. Ijs conuenit quodam à num. 97.* Prohibentia impetrari, aut eligere Iudices Ecclesiasticos extra Regna Coronæ Castellæ, ad idque dare prouisionem Regiam, vt impetranti, aut eligenti intimetur, nè talibus rescriptis extra Regnum vtatur, videnda etiam erunt quæ ibidem congessimus in vers. *Sed an exemptus Conuentus extra Regnum. à num. 79. cum sequentibus*, vsque ad finem capit. & cõsonant plurima, & singularia iura per Nos adducta infrà *in §. vnico, numer. 4.* quæ expressè prohibent, causas & reos extra propriam trahere prouinciam, & conuenire, nisi mediante legitima appellatione à Iudice prouinciæ, qui de causa cognoscit, interposita.

Quarè Senatus hic Supremus mediantè Regalia orta † ex protectione Concil. Triden. quando ad illũ recurrit pars, vel Regius Fiscalis pro retentione litterarum Apostolicarum, quibus læditur, & percutitur prima Ordinariorum instantia in his casibus non exceptis ab eodem decreto Trid. accuratè litteris examinatis: decernit quotidie (atenta distincta resolutione de qua latè infrà *c. 26. per totum*) *Entreguense estas Bullas à la parte, para que vse dellas delante del Ordinario.* Flores Diaz de Mena *d. lib. 1. q. 12. à nu. 8. & 9.* quem sequitur (tacito tamen Authore) Augustinus Barbosia *de potestat Episcop. tomo 2. allegat. 81. sub num. 17.* (quos in conceptione † decretorum declara. prout Nos hoc *tract. 1. p. cap. 14. à num. 50. vers. Quare omnino cauendum est.* Et reduce illos ad distinctionem ibidẽ latiùs traditam, inter hoc Supremum Concilium, & ceteras Chancellarias & Regias Audientias, & anteâ per aliquot numerus) Flores Diaz referens etiam sequitur Zeballos *de cognitione violentiæ, glos. 6. à nu. 62.* Narbona *in l. 59 glos. 2.* præcipuè *nu. 16. tit. 4. lib. 2. Recopil. & in l. 81. glossa vnica, tit. 5. lib. 2. Recopil. tomo 3.* Aloisius Riccius *in practi. Aurea, resol. 299. nu. 2. vers. in Hispania ex Bullis*; vbi commemorat hanc praxim Supremi Tribunalis pronencentem ex protectione Concilij Tridentin. attributa Regi nostro Catholico ex Bullis Apostolicis.

De hac etiam praxi testantur † doctissimus Mitchaca *controuersia. vsu frequenti. lib. 1. cap. 41.* in hæc: *Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, si fortè quæ [illegible] de iure intra fines Hispanæ Regionis, aut alterius cuiuslibet agitandæ essent, ad Romanam auocarentur, similis enim debet esse [illegible] simili modo, & competeret, & [illegible] set, quod intelligo, non solùm [illegible] qui non iure extra prouinciam latis [illegible] si trahebantur, sed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus. &c.* (vide hoc vltimo alibi latiùs tractatum *1. par. cap. 13.* per totum.) Et de hac etiam praxi testantur fe-

ferè omnes illi Doctores, quos congesimus sup. hac 2. *part. cap. 1. à num. 27. versic. Ex quibus Pontificali.* Et tractantes de hac Regalia proueniente ex protectione Concilij Triden. Regi Hispaniarum attributa Apostolicis constitutionibus.

Quod & in Gallia practicari affirmant ex
27 concordatis † per Rebuffum & Cosman. in *titulo de causis*, & ipsum Rebuffum *in tractatu de pacificis possessorij. numer. 146.* Flores de Mena *practicarum lib. 1. quæstio. 12. numer. 10.* & per ipsum Rebuffum *in praxi beneficiali. in forma nouæ prouisionis, verb. amoto quolibet illicito detentore*, & Marchiæ *decisio. 100. part. 1.* Aloisius Riccius *in practic. Aurea. in resolutio. 299. numer. 2.* vt nullus Iudex Romanæ Curiæ, aut ab eis delegari cognoscere permittuntur in prima instantia, sed solùm Ordinarij locorum. Imò nec executores gratiarum conficiunt processum, nec fulminant, nec possunt fulminare censuras, nec audiunt partes sed solùm nudã exercent executionem, quæ sit nudi facti dun taxat, & controuersias omnes, remittunt Ordinario.

Quæ quidem praxis, & stylus antiqui-
28 tùs vsitatus †. in hoc Senatu Supremo Regio nihil repugnat Bullæ in Cœna Domini *cap. 16.* ibi: *Et omnes alij quoscumque Iudices Ecclesiasticos Ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque vtantur secundùm quod Canones & Sacræ Constitutiones & decreta Conciliorum, & præsertim Tridentini statuunt, &c.* Imò potiùs ei valdè conformis, & conueniens est, quia tantùm abest, quod Senatus Ordinarijs impediat sua vti iurisdictione secundùm Concilium Tridentin. sed imò vigore protectionis Regi commendatæ ab eodem Tridentino, & Bullis Apostolicis conatur, ne alius eam impediat neque veniant contra dispositionem eiusdem Concilij Tridentin. vt latiùs comprobauimus expendentes hæc verba Bullæ, & alia plura omnia conducibilius exponentes *in tractatu de Regia protectio. 2. p. cap. 1. præludio 5. à numer. 232. cum multis sequentibus*, vbi monstrauimus, quàm conformis sit hic stylus prædictæ Bullæ dispositioni.

Et cum Senatus restringatur ad terminos iuris præsertim Triden. ad quos illa clausula Bullæ illum restringit, & iuxta tenorem litteralẽ dictæ clausulę protegat iurisdictionem Ecclesiasticam, ne illam in contrauentionem Concilij Trident. alius exerceat, quàm is ad quem de iure Canonico pertinet Seraphinus *decisio. 896. numer. 6.* Rotta in Romana census 20. *Iunij 1599. coram Ittio* impressa per Marchesan. *de commissionibus part. 1. pag. 739.* & in Romana Sancti Thomæ *4. Februarij 1608. coram Scoto*, impressa per Marchesan. eadem *part. 1. fol. 275. numer. 4. & 5.* Ferretus *consil. 219 numer. 7.* Pedemontana *decisio. 5. numer. 9.* Tuschus *tomo 1. littera C. conclusio. 367. numer. 15.* Marta *in votis nouissim. in decisio. voto 154. num. 4.* Gratian. *disceptatio forensibus, cap. 99. à principio*, Farinac. *decisio. 28. num. 3. part. 2. recent.* Rotta *decisio. 258. numer. 1. part. 1. diuersor.* Marta *de clausulis part. 1. conclus. 12.* Augustinus Barbosa *de clausulis, clausul. 115.* vbi latè de effectibus clausuld. *prout de iure. secundùm ius, &c.* Sequitur manifestè vt non tantùm hic Senatus stylus nõ contraueniat, idem *capit. 16.* Bullæ in Cœna Domini. Sed imò potiùs ex ea inducatur iustificatio huius praxis & stylli Senatus Regij. Cùm penitùs sit vniformis eiusdem verbis, dispositioni, intentioni, & fini, prout ex ea clarè patet.

§. VNICVS.

Concil. Trid. an in Ordinarij, an eius subditorum fauorẽ sit inductum.

Et an alterutrius consensus in iurisdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri.

SVMMARIVM.

DEcretum Tridentin. in cap. causæ omnes an fuerit inductum in fauorem solius Ordinarij, cuius iurisdictio fauorabilis, & naturalis dicitur, num. 1.

Iurisdictio Delegati, & conseruatoris est odiosa, num. 2.

Dispositio quælibet derogans iurisdictioni ordinariæ odiosa est, num. 3.

Decretum Tridenti. in cap. causæ omnes an potius sit inductum in fauorem litigantium, ne cum tanto dispendio extra suas prouincias extrahantur, num. 4.

Decretum Tridentin. in capit. causæ omnes fuit inductum tam in fauorem Ordinarij,

quàm

quàm subditorum cum damna sint communia, num. 5.

Consensus tam Ordinarij, quàm litigantis requiritur, vt cesset Triden. decretum in capit. causæ omnes, ita vt altero deficiente Senatus causam in super remittit Ordinario, num. 6. & 7.

Declaratio singularis Sanct. Congregationis refertur, qua fuit decissum; primum de consensu solius Episcopi non posse causam in Curia introduci in prima instantia nisi partes etiam consentiant, numer. 8.

Secundum, decretum Concilij in cap. causæ omnes emanasse in fauorem Ordinarij, & partium simul ne extrahantur extra suas Ciuitates, num. 9.

Tertium, fauore plurium introductum vnius renuntiatione non tolli, num. 10.

Quartum, Nuntium Apostol. cognoscere in prima instantia accedente partium, & Ordinarij consensu, num. 11.

Quintum, ad solius Episcopi collitigantis instantiam non posse in Curia causam committi, sed Episcopo viciniori, numer. 12.

Quòd & iterum declarasse Sanct. Congregationem refertur, numer. 13. & numer. 14.

Prima instantia præseruata est in fauorem Ordinarij, cùm confundatur ordo quando vnicuique iurisdictio non seruatur, num. 15.

Prima instantia præseruatur Ordinario etiam in fauorem partium, quasi sit inhumanum pro parua causa immodicos litis anfractus pati, num. 16.

Ordinarius si est collitigans, ex solo consensu ipsius non committitur causa in Curia, sed viciniori, num. 17.

Inhibere Ordinario nequit legatus in prima instantia etiam de consensu partis, cuius renuntiatio nõ valet in illius præiudicium, num. 18.

In fauorem tam Ordinarij, quàm partium fuit inducta præseruatio primæ instantiæ, quæ vnius renuntiatione non tollitur, numer. 19.

Fauor, aut priuilegium commune vnius renũtiatione non cessat, num. 20.

Renuntiatione partis cessante consensu Episcopi causa in prima instãtia nõ aufertur ab Ordinario, num. 21.

Priuilegium habens ius complicatum vnius renuntiatione non tollitur, cùm redundet in alterius præiudicium, num. 22.

Renuntiatio subditorum non valet in præiudicium Superioris, cui est fauor communicatur, num. 23.

In iuribus complicatis executio, tam respectu condemnati, quàm non condemnati nõ habet locum, sed in totum cessat, numer. 24.

Priuilegium subditorum quando est commune cùm superiore ad validam renuntiationem concurrit omnium consensus, num. 25.

Renuntiatio vnius nequit fieri in præiudicium iuris per alterum quæsiti, numer. 26.

Trident. in cap. causæ omnes, cùm vnius renũtiatione non cesset, nec Regalia protectionis impartiendæ ad preces reclamantis, & recursu vtentis, num. 27.

Renuntianti, aut consentienti in iurisdictione aliena absque Ordinarij cõsensu, etiam condemnatio nihil obst, quo minus recursu Regio vtatur, vt in Senatu etiam executoriales retineantur, & causa Ordinario remittatur denuò tractanda, numer. 28.

QVIBVS (quæ à principio huius cap. descripsimus) sic præ cognitis, vtiliter venit inquirendum, an decretum Concilij Triden. *in d. cap. 20. sess. 24. de reformat.* Sit inductum in fauorem soluis † iurisdictionis Ordinariæ (quæ de iure fauorabilis censetur, & naturalis glossa magna in *c. 1. de rescriptis, lib. 6. gloss. penult. in Clement. 2. de officio Ordinarij*, Bisignet. *decis. 5. de cõcessione præbẽdæ*, Puteus *decisio... sub nu. 3. lib. 3.* Caputaq. *decis. 43. num. 3. p. 3.* Ioan. Petrus Moneta *in tract. de conseruator. c. 7. num. 343.* Vbi per contrarium † affirmat, iurisdictionem Delegati, & conseruatoris esse odiosam, ex *cap. cum in iure peritus*, vbi Glossa, & Doctores *de officio Delegati*. Baldus in *l. vnica, C. de mãdatis Principum.* Atque idcò exemptionem à iurisdictione ordinaria odiosam esse, affirmat ipse Moneta ibidem *d. num. 343. cap. 1.* cum ibi notatis, *de priuilegijs, lib. 6.* Et generaliter quælibet dispositio derogans † potestati Ordinarij odiosa est, Abb. *in cap. si quis contra. notab. 1. de foro competen.* Crescentius *decisio. 1. num. 1. & decisio. 3. num. 6. de priuilegijs*, Moneta *dict. cap. 7. numer. 343. fol. 371.* in paruis) vel an in fauorem partium, † & subditorum dicendum sit dimanasse dictum Tridentini decretum, ne extra suas prouincias tot sumptibus

1

2

3

4

&

& incommoditatibus litigare, & degere cogantur, vt superiùs ex Flores de Mena diximus hoc *cap. 3. à num. 20. & sequentibus*; & latiùs prosequitur, & comprobat aliquibus iuris fundamentis hoc inconueniens, & notabile damnum inde proueniens quod pars vltra suam ciuitatem, vel prouinciam litigare cogatur. Narbona *in l. 59 glos. 1. à numer. 174. titul. 4. lib. 2. Recopil. tomo 3.*

Quòd & insuper singularia probant iura *capit. leges Ecclesiæ, capit. peregrina iudicia* (*salva in omnibus Apostolica authoritate*) *generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab extraneis iudicentur, qui comprouinciales, & à te electos debent habere iudices, nisi fuerit appellatum. 2. quæstio. 6.* text. *in capit. non licet cuiquam* (*sine præiuditio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis reuerentia, & authoritas debetur*) *relictis ijs Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias, vel aliarum Prouinciarum Episcoporum iudicia expetere, vel pati. Quòd si quis præsumpserit, & ab officio Cleri sub motus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. 3. quæstio. 6. capit. vna quæque Prouincia eadem causa, & quæst.* text. etiam *in capit. neminem exhiberi de Prouincia ad Prouinciam, vel ad committatum oportet, nisi ad relationem Iudicis ad quem fuerit appellatum* (& *infra*) *illa quæ sunt per vnamquamque Prouinciam, ipsius Prouinciæ Synodus dispenset, sicuti in Niceno constat Decretum esse Concilio, vltra Prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur: omnis accusatio intra Prouinciã audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi prælatus sit, qui accusatur. Eadem causa 3. quæst. 6. cap. fin.* ibi: *In Prouincia in qua constitit ille qui accusatur, suas exerceat actiones: nec existimet accusator suus eum alibi, aut longiùs ad Iudicium per trahendum. eadem causa, & quæst.*

5 In quo breuiter affirmandum erit, † dictam Conciliarem dispositionem fuisse introductam in fauorem vtrorumque, nempè in fauorem Ordinariorum, & simul in fauorem partium ex dictis rationibus, vt ex declaratione Sanctæ Congregationis fuisse determinatum, probat Gratian. *in disceptat. forensib. lib. 5. c. 837. nu. 15.* sequitur Ioannes Maria Nouarius *in praxi noui iuris Pontificij, cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs *54. fol. 141. nu. 4.* cum alijs declarationibus eiusdem Sanctæ Congregationis mox citandis expressè id ipsum declarantibus, & decidentibus.

Ex quo sic complicato fauore † sequitur manifestè, quod si litteræ in Senatu adducantur, ex quibus appareat, partem aliquam, vel partes consentisse in alterius Iudicis ordinarij, aut delegati iurisdictionem, absque tamen consensu Ordinarij sui, vel è contra repariatur consensus Ordinarij; non tamen partiũ litigantiũ cõsensus intercueniat: in dubiè Senatus remittet causã in prima instãtia Ordinario, cùm tam Episcopi, quàm partiũ simul sit necessarius consensus, vt decreto Triden. *in dict. cap. 20.* locus non sit, vtque remissio hæc impediatur ad Ordinariũ fieri, prout in terminis declarauit Sancta Congregatio super eodem *cap. 20.* in hæc verba: *Ande consensu † Episcopi possit causa in prima instantia in Curiam introduci, non obstante, cap. 20 sessio. 24. in principio, nisi partes ambæ consentiant? Et quid si causæ sint inter Episcopum & alium; nunquid instante Episcopo possit cognosci in Curia coram alio? Congregatio censuit, † habere locum, adeò vt de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia decretum Concilij emanauit non solùm fauore iurisdictionis Ordinariæ; sed etiam fauore ipsarum partium, ne trahantur † extra suas ciuitates, & loca. Ideò quod fauore plurium introductum est, non tollitur † vnius renuntiatione, & ita Congregatio censuit, licere Nuntio Sedis Apostolicæ cognoscere de causis † in prima instantia de consensu partium, ipsiusque Ordinarij consensu accedente. Quòd si causæ sint inter Episcopum † & alium, ad soluis Episcopi instantiam cognosci non poterit, parte reluctante, in Curia coram alio, sed causa committenda est viciori, vt signatura obseruat,* de quo infrà *num. 17.*

Et iterum ibi, sequitur & facit: *An si causa sit inter Episcopum & alium, instante Episcopo † possit in Curia cognosci? Congregatio censuit; ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci parte † reluctante, in Curia, sed committendam esse viciniori, quòd signatura obseruat, &c.* Quàm mirabilem declarationem refert ad litteram Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 173. lib. 2. tit. 4. Recopilat. tom. 3. fol. 181.*

Et idem resoluisse Sanctam Congregationem Cardinalium Concilij Tridentin. *27. Iulij anno 1575.* testatur Gratianus *in disceptationi. forensibus, lib. 5. c. 837. nu. 17.* per quam *à n. 15.* dicit, quòd quamvis † per Concilium Trident. *sess. 24. de reformatione, capit. 20.* Omnes causæ, maximè criminales in prima instantia examini, & iurisdi-

dictioni Episcopi tantùm relinquantur, quòd quidem ob fauorem Ordinariorum statutum est; ne eorum iurisditio minueretur, quia ordo cõfunditur, quãdo vnicuique iurisditio non seruatur, *capit. peruenit 36. infin.* 11. *quæstio.* 1. Et etiam in fauorem † partium, 16
tanquam inhumanum sit, permittere in longinqua patria pro parua causa immodicos litis an fractus pati, & sustineri, ideò si partes ipsæ non consentiant, non posse causam in prima instantia ex solo consensu Episcopi committi. Et iterùm ipse Gratianus *numer.* 22. ex eadem sententia Congregationis Concilij, dicit, quòd sic ollitigans sit
17 Episcopus, † licet semper causam inter eum & colligantem debeat cõmitti, & cognosci in partibus; tamen stante suspitione committitur viciniori.

Quòd conducibilius est rationibus, & motiuis tam Concilij, quàm declarationum Sanct. Congregationis hactenus relatarum, nempè vt ob suspitionem Ordinarij collitigantis non committatur causa in Curia cognoscenda; sed in partibus commitatur viciniori iuxta hanc declarationem, cuius meminit Gratianus, ne cùm tanto dispendio, & fortè pro re parui valoris collitigans extra prouintiam suam extrahi cogatur. Sicque hodie stante hac declaratione Sanct. Congregation. alijsvè relatis (adæquatis menti & intentioni Concil. Tridentin.) non potest locum habere Rotæ *decisio. 30. de appellationibus, in nouis*, per quam motus Marchesan. *de commissionib. auocatio. causa. 2. part. §. 1. numer. 38.* dixit; quòd quando Ordinarius est suspectus, vel aliter ex iusta causa cognoscere non potest; quòd tùnc in Curia committitur causa. Cùm contrarium expressè declarauit Sanct. Congregatio. in hac declaratione, & rectius in alia relata suprà à *num. 13.* ex obseruantia, & praxi signaturæ, videnda etiam erunt quæ *capit. 5. §. 1. à numer. 11.* dicta sunt, quarum declarationum intentio fuit, & est, consulere collitiganti, eiusque sumptibus maioribus, & incommoditatibus parcere, ideò non solùm introduxit, & voluit, vt in prouintia collitigantis huiusmodi causa committatur, sed inter cæteros viciniori, vt commodiùs collitigans litigare possit.

Hoc idem, quòd ex dicto Trident. decre-
18 to simultaneus exoriatur † fauor Ordinarijs, & subditis, rectè ponderat & affirmat Sarauia *in tractatu de iurisdiction. adiunctorum, q. 7. num. 7.* dicens, quòd ius Ordinariorum, vt in prima instantia procedant, non obstante etiam legatorum de latere inhibitione, nullo modò potest renũtiari à partib. in Ordinariorũ præiudicium, iuxta declarationem à Sacta Cardinalium Congregatione latam ad *cap. 20. sess. 24. de reformatione*, vbi eam refert Farinat. sub vers. *Sunt tractãdæ*, ad quod etiam allegat Paz *in praxi tomo 2. præludio vltimo, numer. 18.* aliegat etiam Marsillam *lib. 4. tit. 5. c. 6. littera S. & in d. c. 20. num. 4.*

Idem etiam † Ioannes Maria Nouarius 19
in noui iuris Pontific. practicarum conclusio. capit. de causis primæ instantiæ, &c. conclusio. 1. aliàs *54. numer. 6. fol.* 141. vbi per eandem declarationem Congregationis relatam à Gratiano vbi proximè *dict. capitul. 837.* (licèt ille mendosè eum allegat *capit. 836.*) dicit, & quidem singulariter, aliam rationem assignari non posse huic conclusioni, nisi quia hic fabor fuit inductus tam respectu Ordinarij loci, quàm partium litigantium, & quod regula vt quilibet renuntiare possit fauori suo, intelligatur, † si priuilegium con- 20
cernat fauorem renuntiantis dumtaxat, at secus quando simul in fauorem aliorum, & sic si fauor sit communis, sublata sit facultas renuntiandi, ex ab eo latiùs traditis *in praxi election. fori. q. 7. à nu. 14 sectio. 3.* in prima impressione Neapol.

Quiquidem Nouarius rectè inde † argu- 21
mentatur à contrario sensu; quòd si accedat solus partis consensus, & deficiat Ordinarij voluntas, similiter causa in prima instantia extra locum à Concil. Tridentin. destinatum minimè poterit commiti.

Quæ argumentatio legitima † & iure 22
constans est, tùm ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium hactenus adductis; tum etiam, quoniam quando priuilegium est complicatum inter duos, aut plures, vnius renuntiatio nihil operatur, cùm redundet in præiudicium cæterorum, Iulius Clarius *§. final, quæst. 42.* Iacobus Cancerius *variarum resolution. libro 2. capitul. 2. de iurisdiction. numer.* 194. Marius Giurba *consil. 95. numer. 13.*

Vndè absque superioris (qui ex fauore
subditorum participat) consensu, † non va- 23
let illorum sola renuntiatio, Romanus *consil. 369. num. 18.* Cardinal. *consil. 38. ad fin.* Afflictis *decisio. 173.* Gratianus *decisio. 78. numer.* 50. Ioann. Baptista Costa *de scientia & ignorant. centur. 2. distinctio. 66. num. 5.* Rouitus *pract. 2. de iurisd. inuito non turband. numer. 25.* Didacus Perez *in l. 2. titul. 1. libro 3. ordinament.* Castrens. *consil. 431. numer. 3. in princip.* Andreas Gaillus

ob-

obſerv. 40. *num.* 3. *lib.* 1. Cardinal. Tuſcus *litter.* C. *concluſ.* 1027. *num.* 3. Marius Gualterius *conſil.* 95. *num* 13. *& ſeqq.* Conradus *Canonic. quæſt.* 12. *num.* 8. 9. & 10. Rota *deciſ.* 22. *num.* 3 *part.* 2.

Et quia quando iura duorum ſunt complicata, † ita vt in vnum facta executio, oriatur damnum & præiudicium iuri alterius ſic complicato & coniuncto, vt reſpecta omnium tùm renuntiantis, tùm condemnati, quàm alterius, qui nec renuntiauit, nec conſenſit, nec condemnatus fuit; executio ſuſpendatur in totum, latiſsimè poſt plurimos Doctores, & Rotæ deciſiones, necnon mirabilia iura tractauimus ſuprà 1. *part. cap.* 13. *à num.* 25. *& ſequentib. verſ.* 5 *& pro hac parte.* 24

Necnon quando ex priuilegio ſub † forum exoritur fauor communis cum ſuperiore, † vel alio, vt omnino ad validam renuntiationem requiratur concurſus conſenſus omnium participantium fauorem. Ac etiam generaliter, quod renuntiatio vnius † nequeat fieri in præiudicium iuris quæſiti alterius, & de pluribus alijs mirabilibus doctrinis, quæ omninò huic, de qua in hoc capit. mirè conueniunt, abundè tractauimus in dicto *cap.* 13. *à num.* 16. *cùm multis ſeqq.* vſque ad fin. & ferè per totum, 1. *part. verſ. Quibus tamen & alijs, &c.* Quo te libenter remitto. 25 26

Ex quibus manifeſtè ſequitur, † quod cùm diſpoſitio Concilij Tridentini, *in dict. cap.* 20. *ſeſſ.* 24 *de reformat.* nec ceſſet ex ſolo conſenſu partium, nec ex ſolo conſenſu Epiſcopi Ordinarij, Poterit licitè Senatus Regalia vti in protectione impartienda eiuſdem Trid. decreti, remittendo huiuſmodi cauſas eidem Ordinario, vt coram ipſo tractentur, partium ſumptibus immoderatis, & incommodo litatibus conſulendo, & inuiolabili Tridentini obſeruationi, & complemento auxilium ſuum præſtando. 27

CAPVT QVARTVM.

Regalia protectionis an Rex vti poſsit non ſolùm vbi percutitur prima inſtãtia Epiſcoporum, ſed etiã Abbatũ, aliorumq; Prælatorum inferiorum ordinariam iuriſdictionẽ legitimè habentium.

SVMMARIVM.

SVB decreto Trident. cap. 20 *præſeruante primam Ordinarijs inſtantiam, an comprehendantur Prælati inferiores Epiſcopo, ordinariam etiam iuriſdictionem habentes, num.* 1 *& ſeqq.*

Præſeruatam non eſſe in Trident. primam inſtantiam Ordinarij inferioris Epiſcopo, qui tenuerint, num 2.

Protectionis Regalia vti nequit Rex ſuper non contentis, & comprehenſis in decretis Concilij Tridentini, num. 3.

Cauſæ criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori iuriſdictionem habentibus. num 4.

Prælatos inferiores Epiſcopo habentes iuriſdictionem ordinariam comprehẽdi ſub Decreto Trident. in cap. cauſæ omnes veriorem opinionem fundat, & amplectitur Author. num. 5.

Ratio finalis Concilij in cap. cauſæ omnes militat in litigantibus cuilibet iuriſdictioni ordinariæ ſubiectis, num. 6.

Verba generalia diſpoſitionis reſtringuntur ad rationem, & cauſam eiuſdem, num 7.

Tridentin. in cap. cauſæ omnes loquitur generaliter de Ordinarijs, ſub cuius verbis omnes indiſtinctè iuriſdictionem ordinariam habentes comprehendantur, num. 8.

Verba legis intelliguntur ſimpliciter non ſecundum quid. nec ſub aliquo ſuppoſito, numero 9.

Tridenti. in cap. cauſæ omnes non petit qualitatem exceptionis in Prælato, ideò nec ſupplendam, num. 10.

Ordinarij appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Epiſcopo Ordinariam habens iuriſdictionem, num 11.

Ordinarij facta mentio in Decreto aliquo (niſi ſubiecta materia aliud poſcat) includuntur inferiores ordinariam iuriſdictionem habentes, num 12.

Ordinario commiſſio directa, etiam Ordinario inferiori directa intelligitur, num. 13

Abbates etiam non exempti habentes iuriſdictionem ordinariam non obſtante Trid. Decreto, hodie ſua vti valent iuriſdictione, num. 14.

Obſeruatio Flaminij Pariſij referentis, vt ordinarij appellatione, etiam inferiores Ordinarij comprehendantur, num. 15. *& ſeqq. Quem Barboſa citauit pro contraria opinione.*

Ordinarij appellatione non ſoli Epiſcopi comprehenſi intelliguntur, num 17.

Concilium Tridentin. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes iuriſdictionem ordinariam habentes poſſunt exequi Decreta Concil. vbi plurima de hoc congeruntur, num. 18.

Canones posteriores recipiunt passiuam interpretationem à iure communi, num. 19.
Sub Trident. inuungente Ordinarijs visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia iura, num. 20.
Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium procedit in Ordinario habente quasi Episcopalem iurisdictionem, num. 21. & num. 22.
Ordinarij appellatione in materia collationis inferior Prælatus habens conferendi ius venit, num. 23.
Ordinarij appellatione venit Prior. S. Ioannis Hierosolymitani, num. 24.
Capitulum Sede vacante succedens in iurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in Decretis de Ordinario loquentibus, num. 25.
Capituli Sede vacante prima instantia præseruata intelligitur à Concil. Trid. n. 26.
Vicarius Episcopi appellatione Ordinarij cõprehenditur, num. 27.
Ad Ordinarij inferioris comprehensionem in dispositione de Ordinarijs simpliciter loquente elegans Rottæ decisio refertur ad literam, à num. 28.
Archidiaconus habens ex re iudicata iurisdictionem Ecclesiasticam in suo districtu venit appellatione Ordinarij in materia adaptabili, num. 29.
Tridenti. in cap. 20. §. ad hæc reseruans Episcopis causas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem iudicatam, aut verificante immemorialem, num. 30.
Immemorialis (ex qua Archidiaconus prætendit iurisdictionem in matrimonialibus, aut criminalibus) dum per tres conformes probatur; Episcopus vtitur iurisdictione in illis, num. 31.
Prælatus inferior probata per executoriales sua iurisdictione ordinaria venit appellatione Ordinarij, num. 32.
Dispensationes committuntur Ordinarijs ex Decreto Trid. num. 33.
Archidiaconus habens iurisdictionem ordinariam venit in materia adaptabili appellatione Ordinarij, & Diœcesani, num. 34.
Dispensationes matrimoniales committuntur inferioribus ordinarijs habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, num. 35.
Prælati locus exemptus à iurisdictione Episcopi, non ideo desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi, num. 36.
Commissio de dispensando, vbi nullus adest contradictor; non recipit iudicium contentiosum, sed extraiudicialem cognitionem, num. 37.
Sententia nitens præscriptione non iuuat vltra præscriptum, num. 38.
Prælatus inferior probans præscriptionem exequendi dispensationes matrimoniales, in illis etiam venit Ordinarij appellatione, num. 39.
Resoluitur ex cap. 20. Trident. præseruatam esse etiam primam instantiam inferioris ordinariam iurisdictionem habentis, n. 40.
Agitur exactè de exornatione Concil. Trid. in cap. 20. §. ad hæc, reseruantis solo iudicio Episcopi causas criminales, & matrimoniales, num. 41. & seqq.
Iurisdictio in criminalibus, & matrimonialibus non est sublata ab Archidiaconis, &c. Per Trid. absolutè, sed permissa ex immemoriali probata per tres conformes, nu. 42.
Quasi possessio immemorialis superiurisdictione in matrimonialibus probanda erit coram Episcopo, qui interim illam exercet ex declarationibus S. Congregationis, nu. 43. & seqq.
Inferiores Episcopo non prohibentur exercere iurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus post probatam immemorialem per tres conformes, num. 44.
Ante probatam immemorialem huiusmodi Episcopus intra cuius Diœcesim Prælatus existit, exercet iurisdictionem in criminalibus, & matrimonialibus prætensam ex S. Congrega. num. 45. & num. 46. & 48.
Probari tamen debet immemorialis per tres conformes, num. 47.
Declarationes S. Congregationis referuntur, quibus expresse dicitur; instantiam Ordinarij præseruatam in cap. causæ omnes. Intelligi etiam Decani, Archidiaconi, & alterius inferioris ordinariam habentis iurisdictionem ex immemoriali, num. 49.
Doctores plures referuntur, qui de prædictis declarationibus S. Congregationis testantur, num. 50.
Declarationes præfatas sæpiùs canonizauit Rotta, num. 51.
Iurisdictio ab inferiori quæsita per immemorialem, aut priuilegium est verè ordinaria comprehensa in Trid. cap. 20. in principio conseruante primam Ordinariorum instantiam, qui tenent, num. 52.
Manuteneri quando debeat, vel non Episcopus in iurisdictione prætensa per Archidiaconos, aut Decanum, aliumve sibi inferiorem, num. 53. remissiuè.
Primam instantiam Ordinarij inferioris verè contentam in prima parte capite causæ

omnes Trident. debet Rex protegere, n. 54.
Prælatus inferior habens iurisdictionem super ipsius Ecclesia Collegiata, aut Collegio non comprehenditur in cap. causæ omnes præseruante primam instantiam Ordinarijs, quia iste talis non est, num. 55.
Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis Cardinalium, ibidem.

CVM saluberrimo illo sancto Concilij Tridentin. † Decreto 20. *sess. 24. de reformat.* cuius (sicuti cæterorum protectio commẽdata est Regibus & Principibus Christianis) præseruatam reperiamus primam Ordinariam instantiam, in omnibus causis ad forum Ecclesiasticum vniuersaliter quomodolibet pertinentibus, ibi: *In prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscatur*: vtile iudicaui, difficultatem illam absoluere, ortam ex aliquorum Doctorum non contemnendæ authoritatis opinione? An sub hoc Decreto intelligantur dumtaxat Episcopi, & alij exempti Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem habentes: non tamen alij inferiores quantumuis iurisdictionem ordinariam habere dignoscantur. 1

Et partem negatiuam in his indiuidualibus terminis † tenet Augustinus Barbosa *in Pastorali*, seu *tractatu de potestate Episcopi, tomo 2. allegat. 81. num. 4.* dùm intrepidè affirmat, quod Tridentini Decretum 20. attribuens Ordinarijs locorum in prima instantia cognitionem causarum ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis, & de Prælatis exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus dumtaxat statuit, & decreuit, non autem de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopis, allegat pro sua opinione Fratrem Manuelem Rodriguez *quæstionum regularium, tomo 1. quæst. 36. art. 4.* Farinac. *in praxi crimin. 4. part. decis. 100.* Flaminium Parisium *de resignation. lib. 3. quæst. 11. numer. 19. & nu. 22.* & pro ista contraria parte Nouarius in noui iuris Pontific. *practic. conclus. titul.* seu *cap. de causis primæ instantiæ, conclusione* 1. aliàs *54. num. 2. fol. 140.* allegat Manuel Rodriguez, † & Flaminum Parisium: Ergo cùm Prælati inferiores etiã habentes iurisdictionem ordinariam non comprehendantur in dicto Trident. Decreto; Rex illius acerrimus protector non poterit Regalia vti, etiamsi prima instantia horum quomodolibet percutiatur. 2 3

Et licèt ipse Barbosa pro sua opinione nullum adducat fundamentum, † illa tamen niti videtur verbis eiusdem Trident. *d. cap. 20.* quæ hæc sunt: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquantur, etiamsi in præsenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis alicui quacumque instantia pendeat, &c.* quæ quidem Concilij clausula videtur nostram absoluere difficultatem, & pro Barbosæ opinione clarè disponere. 4

Quibus tamen, & alijs non obstantibus contrariã opinionem † & verissimam, & intrepidè tenendam euidentibus iuris medijs, expressis Rottæ Romanæ decisionibus, & apertis Sacræ Cardinalium declarationibus comprobabo, vt omnes Prælati etiam subditi Episcopo iurisdictionem ordinariam tamen habentes sub dicto Trid. Decreto intelligantur comprehensi, ita vt indistinctè prima eorum instantia præseruata censeatur in illis casibus, in quibus legitimè iurisdictionem habere, & exercere assolent. ad quod moueor. 5

Primò, quoniam dictum Decretum non solùm inductum fuit † in fauorem ordinariæ iurisdictionis; sed etiam in fauorem litigantium, ne cum tanto dispendio, & incommodis cogantur litigare, & trahi extra suas Prouincias, Ciuitates, aut Regna, prout latissimè consideranimus, & valdè probauimus expressis clarisque determinationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium Concilij Trident. suprà *in cap. & §. præcedenti per totum*; sed hæc ratio militat in litigantibus cuilibet iurisdictioni subiectis; ergo illos debet comprehendere Concilij dispositio: quia verba generalia dispositionis debent referri, & restringi ad rationem, † & causam propter quam fuerunt prolata, *l. non est nouum. ff. de legib. l. hæres meus, §. 1. de leg. 1. l. si ex pluribus, ff. de solution.* Abb. *in cons.* 114. *attingendo, num. 4. lib. 2.* Menochius *consil. 496. num. 54.* Tusch. *lit. V. concl. 122. numer. 44.* 6 7

Secundò, quoniam dicta Conciliaris institutio generaliter, † & vniuersaliter disponit de omnibus locorum Ordinarijs non distinguendo inter Ordinarium, & Ordinarium, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinarijs dumtaxat cognoscantur*, ponderatis etiam illis verbis: *Ordinarijs & locorum*, quæ nallam restrictionem admittunt; sed excludunt potiùs: nam 8

verba legis generalia, generaliter debent intelligi, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, iuxta vulgatissima axiomata.

Et quia legis verba in dubio debent intel-
9 ligi simpliciter, † non secundũ quid, nec sub aliquo suppositio, *l. hoc legatum, in fin. ff. de legat. 3. l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat.* Ruin. *cons. 56. in fin. lib. 2.* Cardinal. Tuschus *tom. 8. lit. V. concl. 92. per tot.* Barbosa *axiom. 222. num. 29.* Ergo verba Concilij dum generaliter disponunt de locorum Ordinarijs simpliciter, & absolutè de omni-
10 bus Prælatis † habentibus ordinariam iurisdictionem absolutè in dubio sunt intelligenda, absq; suppositione facienda, quod Ordinarij debeant esse exempti; imò excluſa qualibet qualitate: quia cui conueniunt verba legis, eius etiam dispositio adaptatur ex vulgaribus.

Tertiò, quia Ordinarij appellatione non
11 solum venit Episcopus, † & quicumque superior; sed etiam quilibet alius Prælatus inferior Episcopo habens ordinariam iurisdictionem in materia sibi adaptabili, & proportionabili, ita docent Glossa, verbo, *Ordinariorum*, per tex. ibi: *In cap. vt animarum, de constitutionib. lib. 6.* & glos. in verbo, *locorũ*, *in cap. Ordinarij*, vbi Geminianus *numer. 5.* Franchus *num. 3. de officio Ordinarij*, *lib. 6.* Abb. *in cap. post cessionem, num. 1.* & ibi Felinus *num. 1.* Decius *num. 1.* & Missingerius *num. 2. de probat.* Zauarella *in Clement, quia regulare, num. 11. versic. Octauo quæres, de supplendâ negligentia Prælatorum*, plurimos citat Narbona *in l. 59 glos. 1. à num. 63. lib. 2. tom. 3. Recopil.* vbi etiam de Abbate, vbi melius cæteris hoc prosequitur cum aliquibus declarationibus Sanctæ Congregationis, Couarruuias *in cap. penult. num. 1. de testamentis*, Mandosius *cons. 37. num. 19. & 21.* Flaminius Parisius *de confidentia, quæst. 28. num. 16.* Flores de Mena *variarum resolut. lib. 3. quæst. 24. num. 6.* Stephanus Gratianus *disceptat. Forens. cap. 212. num. 31. & num. 38.* Seraphin. *decis. 1402. numer. 5.* Marius Antoninus *var. resol. lib. 1. resol. fin. cas. 42.* Ascanius Tamburinus *in tract. de iure Abbat. tom. 1. disput. 1. quæst. 4. num. 1.* Rotta *decision. 798. numer. 3.* apud Farinac. *in 1. collectione nouis.* aliàs *p. 4. diuersorum.*

Hinc prouenit, quod quoties in aliquo De-
12 creto mentio fit Ordinarij † nisi subiecta materia aliud poscat; non tantum de Episcopo debet intelligi, sed etiã de omnibus aliis Prælatis inferioribus ordinariam iurisdictionem habentibus, quia omnes illi Ordinarij sunt verè & propriè, vt post plurimos alios quos citat, tenet Gutierrez *de matrim. cap. 66. num. 14 gloss. dict. verbo, locorum.* vbi Franchus *num. 3.* Gutierrez *quæstionum Canonica, lib. 2 cap. 19. num. 25. versic. Nihilominus*, Flaminius Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 11. numer. 19. & 20. & de confidentia, quæst. 28. num. 16.* Augustinus Barbosa *de appellation. verbor. vtriusque iuris, appellat. 176. num. 1. & 2.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 3. disputatione 29. num. 5.* Erasmus à Chochier. *de iurisdict. ordinaria, in exemptos, 1. part. quæst. 1. num. 9.* Ascanius Tamburinus *de iure Abb. tom. 1. disput. 1. tomo 4 num. 3.* qui omnes ex hac ratione pariter affirmant; quod commissio directa Ordinario; † nõ tantùm Episcopo, sed etiam
13 cuilibet inferiori Prælato ordinariam iurisdictionem habenti ipsa commissio directa intelligitur.

Hinc est, quod in his terminis Concilij
14 Trident. † præseruantis primam instantiam Ordinarijs, affirmat Ioannes Maria Nouarius *in nouo iure, Pontific. practicarum, concluſ. titul. seu cap. de causis primæ instantiæ, concluſione 1. aliàs 54. num. 3.* post Nauarr. *in consil. 9. de priuilegijs*, secutum à Sairo *decis. 2. de foro compet.* Abbates licèt non exemptos, & alios inferiores Prælatos, quibus olim, vel aliquo priuilegio Clericorum suæ Ecclesiæ, vel cummulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognitio competebat; etiam hodiè non obstante isto Concilij Decreto eadem iurisdictione vti posse, dicit, ex eo, quia Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria sermonem facit, & Abbatum iurisdictiones isto iure, & titulo acquisitæ etiam Ordinariæ reputantur.

Quare etiam mirabiliter ad nostrum pro-
15 positum † loquitur Flaminius Parisius *de resignatione beneficio lib. 3. quæstio. 11. à numero 19.* (pro sua opinione relatus à Barbosa ad princip. huius *cap. num. 2.* citatus) quiquidem totum in contrarium dicit, in hæc verba: *Et sub verbo, Ordinarij intelligo omnes habentes iurisdictionem ordinariam*, † vt
16 tradit Geminianus *in cap. 2. in princip. de constitutionibus, in 6.* Siluester, *verb. excommunicatio. 8. num. 92.* Abbas *in cap. cùm ad Ecclesiarum, n. 1. de officio Ordinarij.* Bellamera *consilio 30.* Beroius *consilio 24. libro 1.* Decius *consilio 121. columna 1.* Abb. *in capit. vt famæ, numer. 6. de sententia excommunicat. & sic non solum Episcopi, † sed &*
17 *alij habentes ordinariam iurisdictionem ad notata in cap. cùm Episcopus de officio Ordinar. libro 6.* Abbas *in capit. conquærente*

& in cap. dilecton, eodem tit. sequitur & facit.

18 *Ideo vbi Concilium remittit explicandum* † *aliud, & exequendum ab Ordinario, vel eius arbitrio; qui habent iurisdictionem ordinariam; possunt exequi huiusmodi Decreta indistinctè, vt habetur in cap. 1. & cap. 2 sess. 5. & in cap. 2. & 3. sess. 6. & in c. 5. 6. & 7. & 8. 14. & 15. sess. 7. & in c. 1. 4. & 5. sess. 14. in cap. 9. sessio. 21. in c. 1. 2. 5. & 11 sessio. 22. & in cap. 18. & 17. sessio. 23. & in capit. 1. 2. 7. 8. sessio. 24. de reformation. matrimon. in capit. 4. & 5. sessio. 25. de reformatione, &c.*

19 Quiquidem Flaminius Parisius † ibidem *nu. 24.* consecutiuè reddit pro ratione, *quia Canones posteriores recipiunt passiuam interpretationem à iure communi, l. 1. §. lex Falcidia, ff. ad leg. Falcidiam, l. si serui vestri, C. de noxalibus, l. vltima, §. in computatione, C. de iure deliberandi, c. cùm dilectus, de consuetudine, Bart. in leg. omnes populi, in 3. quæst. 6. principalis, vbi communiter Doctores, ff. de iust. & iure, idem Bart. in dict. §. lex Falcidia, Cardinal. Paris. in rubric. ff. de operis noui. nuntiatione, num. 76.* qui, vt vides, perperam allegatur à Barbosa pro sua opinione, omni iure & fundamento carente, qui nihilominus alibi aliud sensuit vt statim.

Quibus conuenit, quod dispositio Concilij Trid. † *sess. 7. de reformat cap. 8.* dum iniungit locorũ Ordinarijs, vt Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas authoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur; procedere in Prælatis inferioribus habentibus iura Episcopalia, vt censet Rotta *decision. 798.* apud Farin. *collect. 1. nouiss. aliàs part. 4 diuers.* & in Salmant. *iurisdictionis Octobris 1579.* coram Cardinal. Seraphino, quam refert Aloisius Riccius *in praxi rerum fori Ecclesiast. decision. 614. in 1. editione,* aliàs *resolut. 538. numer. 3. in 2. editione,* infertur etiam; Decretum Concilij

21 Tridentin. † *sessione 24. de reformat. matrimon. capit. 1.* ibi: *Nisi Ordinarius ipse, &c.* Statuentis posse Ordinarium ex causa sibi benè visa, dispensare, vt omittantur denuntiationes, vel aliquam illarum ante & post matrimonij consumationem; procedere in habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, vt affirmant Nauarrus *consil. 5. de sponsalibus in 1. editione aliàs consil. 2. titul. de clandestina desponsatio, 2. editio.* Henriquez *in summa lib. 11. capit. 5. §.* Frater Emanuel *in summa 1. part. capit. 217. num. 4.* Barbos. *de potestat. Episcop. part. 2. allegation. 32. numer. 30.*

Et idipsum in Abbatibus habentibus iurisdictionem † quasi Episcopalem agnoscunt, Sanchez *de matrimon. lib 3. disputat. 7. num. 4.* Flores de Mena *variar. resolution. lib. 3. quæst. 24. num. 26.* Sairus *in floribus decision. sub titul. de sponsalibus decision. 9.* Molinus *de ritu nuptiarũ lib. 1. different. 11. num. 60.* Stephanus Gratian. *in disceptation. cap. 83. num. 15.* Molfesius *in summa moralis Theolog. tractat. 4. cap. 8. nu. 11.* & ad Commendatarios Abbates ampliant Ledesma *in summa, part. 1. de Sacram. matrimon. cap. 6. conclusion. 7. dubio 1. versic. Siguese el segundo.* Gonçalez *ad regul. 8. Chancellar. glos. 5. §. 8. numer. 28.* Barbosa *allegat. 32. num. 32.* contra alios à se relatos. Ex prædictis, Ioannes Gutierrez *in tract. de matrim. capit. 66. num. 6. & 7.* 22

Infertur insuper, quod Ordinarij appellatione † in materia collationis non solum venire Episcopum, sed etiam alium inferiorem Prælatum, qui conferendi potestatem habet, vt per Rebuffum *in concorda. titul. de collation. §. præfatio Ordinarij, verbo, Ordinarij colletores.* Flaminius Parisius *de resignation. libro 8. quæstion. 9. numer 27.* Nicolaus Garcia *de benefic. 5. part. capit. 4. numer. 2.* Barbosa *de appellation. verbor. vtriusque iuris. &c. appellation. 177. numer. 4.* qui *numer. 3.* dicit Ordinarij appellatione 23 venire † Priorem Sanctæ Ioannis Hierosolymitani, vt censuit Rotta *decis. 493. num. 5. part. 2. recent.* 24

Hinc etiam fit, vt Capitulum, Sede vacante, † cum succedat in iurisdictione ordinaria, & etiam voluntaria in omnibus Decretis, & dispositionibus loquentibus de Ordinarijs, ipsum etiam comprehendi, probant post alios Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 3. disputat. 29. numer. 3. & 4.* communen affirmans, quem sequitur Ioannes Gutierrez *de matrimon. capit. 66. num. 13.* & in terminis, vt eiusdem Capituli † Sede 26 vacante præseruata intelligatur prima instantia, ex *dict. capit. 29. Tridentin.* probant Aloisius Riccius *in practic. aurea, resolution. 130. & in decision. Curiæ Archiepisc. Neapolitan. decision. 273. numer 7. part. 4.* quem sequitur Barbosa *allegation. 81. numer. 6. part. 2.* Ioann. Mariæ Nauarrus *in noui. iuris Pontificij practicarum conclusion. cap. de causis primæ instant. conclusion. 1.* aliàs *54. num. 4.* Et de Vicario Episcopi, † vt 27 etiam appellatione Ordinarij comprehendatur, ipsi probant Doctores, & latè prosequitur Narbona *in l. 59. glossa 1. à numer. 51. & sequentib. lib. 2. titul. 4. tom 3. Recopil.*

Et pro clariori intelligentia huius capitis,
28 & absoluta resolutione † contra traditam à
Barbosa licebit inferere celebrem distinctionem Rottæ, vt per Ioannem Baptistam Coccinum *in decis. ab eodem recollecta 346.* quæ sic ait: Dubitaui, an Archidiaconus de Virniesca veniat appellatione Ordinarij in causis ciuilibus, & criminalibus, & matrimonialibus in casu ad effectũ, de quo agitur. Qui est, vt videatur, an sit satisfactum clausulæ (parito iudicato) cum qua causa restitutionis in integrum fuit commissa, & Rotta censuit Archidiaconum venire appellatione Ordinarij quoad cognitionem dictarum causarum, secus autem, quoad dispensationes matrimoniales, quæ Ordinarijs exequendæ committuntur. Et ratio primæ partis decisionis fuit,
29 quia cum per sententias, † & rem iudicatam Rottalem constet omnimodam iurisdictionẽ Ecclesiasticam in omnibus causis, etiam criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus spectare ad Archidiaconum priuatiuè quoad Episcopum in territorio huius Archidiaconatus; sequitur quod veniat in appellatione Ordinarij in materia adaptabili. Glossa, in verbo, *Episcopus, in extrauagan. execrabilis, §. qui verò, de præbendis.* Geminianus *in cap. Ordinarij, num. 5.* & ibi Franchus *num. 3. de officio Ordinarij, in 6.* Felin. & Abbas *in cap. post cessionem, num. 1. de probationib.* Cardinal. *in Clem. 1. §. ad hæc, num. 4. de statu Monachor.* Mandosius *consil. 37. num. 19. & num. 21.* & fuit resolutum *de anno 1580. 9. Maij in casu Salmant. iurisdict.* nec obstat quod *Concil. sess. 24. c. 20. de*
30 *reformat. in §. ad hæc*, reseruat cognitionem causarum matrimonialium, † & criminalium Episcopo; quia iam censuit Rotta coram Illustriss. Mantic. hanc decisionem non obstare Archidiacono, qui habet rem iudicatam, vsque de *anno 1502.* & pluries etiam in Rotta fuit resolutum, huiusmodi decretum non tollere immemorabilem, † & signanter in
31 causa *Tullim. iurisdictionis 22. Martij 1596 coram Illustrissimo Phanphilio.* Licèt dum cognoscitur super immemoriali, quę debet terminari per tres sententias conformes, Episcopus debeat cognoscere istas causas, vt censuit congregatio Concilij, & dixit Rotta 18. *huius mensis & anni in Marcicens. iurisdictionis coram R. P. D. meo Mancanedo.* Et
32 propterea cum ex alio capite nempè † ex dicta re iudicata *de anno 1502.* Decretum prædictum non obstet Archidiacono, vtique absque difficultate debet venire appellatione Ordinarij; cum habeat tres conformes sententias, & rem iudicatam Rottales super canonizatione dictæ rei iudicatæ *de anno 1502.* Quoad secundam partem dubij, an ve-
niat appellatione Ordinarij † quoad dis- 33
pensationes matrimoniales, difficultas consistebat in eo, quia Concilium præcepit, vt dispensationes committantur Ordinarijs, vt *in cap. 5 sessione. 22. de reformation. matrimo.* Et vt dictum est, Archidiaconus veniat ap-
pellatione Ordinarij † in materia adapta- 34
bili; imò etiam venit appellatione Diœcesani, cùm agitur de materia non concernẽte officium, vel dignitatẽ Episcopi, sed potius iurisdictionem, Felinus *in cap. cum olim, num. 1. versic. 1. nisi præferatur, de præscriptionibus.* qualis est materia dispensationis, Abb. *in cap. at si Clerici. §. de adulteriis, num. 13.* Felinus *num. 11. in 2. limit. de iudicitijs.* Ceterum contrarium visum fuit Dominis, quia
aliàs Congregatio Illustrissimorũ interpre- 35
tum Concilij censuit, † tunc dispensationes huiusmodi posse committi inferioribus Ordinarijs, quando sunt nullius Diœcesis, & habent quasi Episcopalem iurisdictionem, vt dicitur, *in causa nullius, della Serena 19. Nouembres 1593. coram Illustrissimo Seraphino.* Quæ qualitas, quod sit nullius Diœcesis non
potest verificari in isto Archidiacono, † 36
quia licet habeat territorium exemptum non subiectum iurisdictioni Episcopi, tamen non potest dici quod nõ sit de Diœcesi, & in Diœcesi Burgen. Franchus *in cap. statutum, n. 10. versic. Nam licèt locus exemptus, de constitutionibus.*

Addebant aliqui ex Dominis, quod omni-
moda † iurisdictio competens Archidiaco- 37
no per sententiam antiquissimam respicit Ordinariam causarum cognitionem, commissio autem, & mandatum de dispensando, vbi nullus est contradictor, non respicit Ordinariam cognitionem & iudicium contentiosum, cum iudicialiter tunc non procedatur, ad tradita per Felinum *in cap. fin. nu. 36. de præsumption.* Puteus *decis. 144. lib. 2.* & in his torminis fuit dictum *in causa Mediolanens. matrimonia. 27. Iunij 1602.* coram Illustriss. D. Card. Melino, & in eadem 29. Nouembris eiusdem anni coram Reuer. D. meo Decano. Et propterea cùm sententia anti-
quissima nitatur præscriptione, † ea non po- 38
test iubare Archidiaconis, quia regula est, tantum præscriptum, quantum possessum, vndè necesse esse, quod Archidiaconus probaret præscriptionem exequendi huiusmodi
dispensationes, † quarum executio licet ex- 39
pectet ad Ordinariam iurisdictionem. Abb. & alij superius allegati: tamen executio non est iurisdictionis Ordinariæ, quia vti Prælatus

tus exequitur; non vti Ordinarius, sed vti delegatus Apostolicus. Hactenus de hac decisione.

Ex quibus omnibus manifestè monstratur,
40 verissimam esse hanc opinionem † & indubitabilem; nempè in hoc Decreto præseruante primam instantiam Ordinarijs locorum, comprehendi omnes Prælatos inferiores Decanos, Archidiaconos, & Abbates, necnon alios, qui Ordinariam iurisdictionem, vel ex priuilegio, vel immemoriali consuetudine, aut ex re iudicata illam habent, siue cummulatiuè quoad Episcopum; siue priuatiuè, & Barbosa, qui contrarium affirmauit ex Parisio, audiendus non erit, quia conuincitur ex caterba Doctorum hactenus adductorum, & denique ex d. decisione Coccini (quæ revera in hac materia singularissima est, & præocculis semper habenda, cùm per casus, & articulos distinctos absoluat cuncta dubia, quæ in ea accidere possunt) atq; etiam ex expressis declarationibus S. Congrega. statim per numeros seqq. relatis, & præsertim ex adductis infrà, *num. 49.* & Flaminius Parisius, quem ipse Barbosa pro se citat; totum dicit contrarium, cuius verba superius vidisti; imò & ipse Barbosa immemor suæ opinionis scriptæ in dicta *allegat. 81. nu. 4.* nouiter tamen contrarium multis resoluit doctrinis ipsemet *in tractat. de appellatione verbor. iur. appel. 176. à num. 1. & seqq.*

Ad Concil. Trident. *in §. ad hæc*, in con-
41 firmationem opinionis Barbosæ à nobis † adductum superius in princ. *nu. 4. huius cap.* respondetur, quod Decretum illud disponit, causas matrimoniales, criminales, & beneficiales tractandas forè coram Episcopo, non coram Decano, Archidiaconis & alijs. Non tamen negat inde, quod alia genera causarum tractari debeant & possint in prima instantia coram Decano, & Archidiaconis habentibus iurisdictionem Ordinariam in illis, imò ex harum ademptione cæteras confirmare videtur ex regula, *l, cum prætor, ff. de iuditijs*, cum similibus.

Sed adhùc in hac dispositione Conciliari
42 subsistendum erit, † nam ex ea non censetur sublata in prædictis causis iurisdictio Ordinaria legitimè per immemoriabilem adquisita per eosdem Decanum & Archidiaconos probata per tres sententias conformes, vt superiùs relata *decision. Coccinij 346.* vbi ad idem declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, & plures Rottæ decisiones commemorantur.

Et super eodem Trid. Decreto *numer. 8.*
43 verb. *causæ matrimoniales*, † hæc adest declaratio. *Congregatio censuit, non fuisse sublatum Concilium immemorialem consuetudinem, & ideò si Archipresbiter legitimè probauerit, se admittendum, hanc iurisdictionem exerceat, sed quasi possessio immemorialis erit probanda coram Episcopo, & interim Episcopus ipse, & quidem solus iurisdictionem exerceat.*

Et iterum eadem Congregatio 22. Ianuarij 1598. † declarauit in hæc. *Congregatio* 44
Concilij censuit, Decreto eiusdem Concilij cap. 20. versic. Ad hæc, sess. 24. non esse sublatam immemorialem consuetudinem, secundum quam inferiores Episcopo cognouerint causas matrimoniales, & criminales, ideoque si huiusmodi immemoriabilem consuetudinem tribus sententijs conformibus probauerint, non esse impediendos eam exercere, &c.

Et iterum eademmet Sanctæ Congrega-
tionis declaratio, † in hæc prosequitur: 45
Cæterum anteaquam huiusmodi probationem per tres sententias conformes ad præscriptum ius legitimè præstiterint, Episcopum, intra cuius Diœceseos fines inferior existat, debere huiusmodi iurisdictionem exercere, &c.

Alia ad idem est declaratio Sanctæ Con-
gregationis † super eodem Decreto Trid. 46
super illis verbis (*non Decanis*) *18. Martij 1598.* in hæc: *Congregatio Concilij censuit, iurisdictionem criminalem, quam N. Archipresbyter prætendit, sibi ademptam esse, nisi probaret per tres sententias conformes, se ab immemoriabili tempore eam iurisdictionem exercuisse, interim vero quod huiusmodi probationem per tres sententias conformes præstiterit; Archiepiscopum intra cuius Diœceseos fines † Aschipresbyteratus existit, debere eam* 47
iurisdictionem exercere, &c.

Et vlterius super eodem Decreto verbo,
& criminales num. 9. † Sancta Congrega- 48
tio ita censuit in hæc: *Nisi essent in quasi possessione immemorabili, cui in hoc Concilium non derogauit, si huiusmodi quasi possessio probata fuerit tribus sententijs conformibus, & continuis.*

Et ad nostrum propositum, de quo egimus
in hoc capitulo à principio, † optima est 49
declaratio eiusdem Sanctæ Congregationis Cardinalium in hæc: *Dubitauerunt Archidiaconi de Thessalneos, an Concilium sess. 24. cap. 20. & sess. 25. cap. 14. sublulerit immemorialem consuetudinem, secundum quam ipsi iurisdictionem exercere consueuerunt: Congregatio Concilij censuit non sublulisse, & ideo si Archidiacoui eam legitimè probauerint, Episcopus sinat illos exercere iurisdictionem, quam ante Concilium solebant, interim tamen dum illam probauerint; ipse*

Episcopus

Episcopus solus exerceat. Et iterum ibidem *an Concilium cap. 20. sess. 24. de reformatio. volens causas in prima instantia coram Ordinarijs locorum cognoscendas, censeatur substi lisse immemorialem consuetudinem, secundum quam Decanus & capitulum de causis ciuilibus vti Ordinarij cognoscere soliti sunt, quia Congregatio in causis tantum matrimonialibus, criminalibusque, de quibus loquitur cap. 20. versic. Adhæc, censuerat immemorialem nõ esse sublatam. Nunc autem quærebatur, an idem dicendum esset, in omnibus alijs causis fori Ecclesiastici, de quibus in principio, dict. c. 20. fuit res diligenter discussa, eodemmodo cessuit Congregatio immemorialem non esse sublatam eadem ratione, & rursus cum de causis Beneficialibus dubitatum esset, an consuetudo immemorabilis, Secundùm quam Archidiaconi in inferiori Germania habent facultatem cognoscendi de omnibus causis beneficialibus, sit sublata per Decretum Concilij cap. 20 sess. 24. adeò vt ipsi comprehendantur appellatione Ordinarij locorum? Congregatio censuit, non esse sublatam, si verè ad sit consuetudo immemorialis, & ea legitimè probetur.* Hactenus de celebribus declarationibus. Et in huius vltimis verbis manifestè apparet, & declaratur, inferiores Prælatos habentes iurisdictionem ordinariam legitimè quæsitam comprehendi in dicti Decreti Trid. priori parte loquente de prima Ordinariorum instantia atque illam illis præseruante, cum vtique verè sint Ordinarij atque indubie appellatione veniant Ordinariorum.

50 Has declarationes Cardinaliũ † (quæ penitus absolbunt nostram principalem quæstionem, & veram resolutionem contra Augustini Barbosæ assertionem) ad litteram recensет Narbona *in l. 59. gloss. 1. num. 240. titul. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* & dicit apparere *ex 4. tom. decisio nouissim. in dict. cap. 20. verb. causæ matrimoniales*, & dicit eas posteà se vidisse omnes penès Nicolaum Garciam *de benefic. 1. tom. part. 3. cap. 2. num. 194. & 195.* quiquidem omnes illas ad litteram ibidem ordinatè recensет; & quod has declarationes sepius fuisse per Rottam canonizatas, & obsernatas, refert ipse Garcia, ex Hieronymo Gonçal. ita testante *in regula de alternatiu. gloss 33. num. 5.* atque insuper metipse Garcia vbi proximè *dict. num. 194. & 195.* refert Rottæ decisionem in earum declarationum confirmationem, & D. Ioan. Narbon. frater *in tractat. de appellation. à Vicario ad Episcop. 2. part. fundam. 3. numer. 10. ad fin.*

Et vltra has declarationes, † alia adest expressa, & non minus singularis quam ad litteram retulimus infrà *cap. 5. §. 2. à num. 4.* ibi: *Item nec alij superiores etiam Nuntij, vel Legati de latere specificam facultatem maiorem non habentes causas in Curijs Ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes ad se auocent, &c.* Ex qua expresse præseruatur prima instantia Episcoporum, verum etiam aliorum iudicum eis inferiorũ, qui Ordinariam iurisdictionem habent, & caercent. 51

Et insuper, quod hanc iurisdictionem legitimè præscriptam † per immemorialem ab inferioribus præiatis siue acumulatiuè, siue priuatiuè ad Episcopum, vel ex aliquo priuilegio posse etiam hodie exerceri ab eisdem, cum non censeatur exclusa à dicto Decreto Triden. ex eo quod eorum pariter sit iurisdictio ordinaria, de qua loquitur ipsum Concilium, vt post Nauarrum *consil. 2. & de foro competent. in antiquis, & consil. 9. sub tit. de priuilegijs, in nouis.* Sayrus *in floribus decision sub titul. de foro competent. decis. 2.* Barbosa *de potestate Episcop. tom. 2. allegat. 61. num. 7.* Nouarius *in nouiss. iuris Pontificij practic. conclusio. cap. de causis, primæ instantiæ, conclusion. 1. aliàs 54. numer. 3. fol. 140.* 52

Et per declarationem Sanctæ Congregationis † idem affirmat in hac iurisdictione inferiorum adquisita per immemorialem, Flamin. Parisius *de resignatione benefici. lib. 3. quæst. 11. num. 15.* & per declarationem Sanctæ Congregationis, & aliquas Rottæ decisiones videndus Ercules Marescotus *variarum resolut. lib. 1. cap. 11. numer. 21. & num. 20.* vbi quando Episcopus debeat manuteneri, & vide post post Seraphin. & alios Narbonam *in l. 59 gloss. 1. num. 49. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* & de hoc vltimo quando, & quo casu debeat, vel non manuteneri Episcopus videbis infrà *hac 2. part. cap. 16. à nu. 14. cum seqq. versic. Circa illud autem quod superius.* 53

Ex quibus concludendum venit, quod cum hi Prælati inferiores † Episcopo habentes legitimè præscriptam, & acquisitam priuilegio, aut in memoriali consuetudine iurisdictionem ordinariam, ad cognoscendum de quibuslibet causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet spectantibus iuxta priuilegij; sui, aut consuetudinis tenorem & formam sint verè Ordinarij, & comprehensi sub Decreto Tridentini præseruantis generaliter primam instantiam Ordinarijs attendentis, & respicientis tàm Ordinariorum ipsorum 54

fauorem, quàm etiam subditorum litigantium, consulentis sumptibus, & incommodis eorum; sequitur vt Rex sua Regalia vtens debeat protegere istorum Prælatorum primam instantiam contentam indubiè in Tridentini Decreto, cuius est acerrimus protector.

Supradicta tamen limita in eo Prælato
55 inferiore subdito Episcopo † habente iurisdictionem super ipsius plebe, hoc est Colegio, & Ecclesia Colegiata dumtaxat, quia isti cum non habeant territorium non possunt dici Ordinarij locorum, nec appellatione Ordinarij veniunt, nec sub dispositione dict. Concilij Tridentin. comprehenduntur, prout in terminis declarauit Sancta Congregatio Concilij in hæc: *an cap. 20. tribuens priuatiuè Ordinarijs locorum in prima instantia cognitionem causarum omnium ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis tãtum intelligitur, an de exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus, an verò etiam de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopo velut de Archipresbytero, vel Plebano Ecclesiæ collegiatæ, ita vt istis inferioribus, qui etiam in eorum Plebe Ordinarij dici possint, huiusmodi cognitio ad Episcopum, etiam in prima instantia pertineat?* Congregatio censuit, *non intelligi de istis, qui & si habeant iurisdictionem ordinariam in personas de Collegio, cap. cùm ad Ecclesiarum, vbi gloss. & Abb. num. 5. de officio Ordin. non possunt tamen dici Ordinarij locorum, cùm nullus extra Episcopum habeat iurisdictionem in Diœcesi Abb. vbi suprà nu. 10. &c.* quàm refert Narbona *in l. 59. gloss. 1. num. 70. libr. 2. titul. 4. tom. 3. Recopil.* quem tamen cautè lege, quia videtur eam declarationem adducere indistinctè extra casum specialem, de quo loquitur dict. declaratio Sanctæ Congregationis, cum quid generaliter in iurisdictione horum inferiorum sit dispositum multa dicta reliquimus superius, & varijs in casibus declarauit S. Congregatio vt vidisti, quas omnes relatas declarationes foret subuertere, si hanc vltimo loco relatam extra suum specialem casum intelligere voluissemus, quod nec iuris ratio, nec Tridentin. dispositio & intentio, nec authoritas S. Congregationis patiuntur.

CAPVT QVINTVM.

Protectio hæc, an à Rege deneganda erit his in casibus, in quibus de iure Canonico, & ante Tridentini Decretum ab Ordinario in prima instantia licitè recedere, fuit permissum.

SVMMARIVM.

PRorrogatio alienæ iurisdictionis hodie ex Tridentin. præseruante primam Ordinarij instantiam non ita facilè est permissa, num. 1.

Prorrogatio alienæ iurisdictionis, vt licitè fiat concurrere debet consensus partium, & Ordinarij sui habentis simul ius complicatum ex Tridentin. Decreto, numero 2.

Concursus consensuum omnium simul habentium ius complicatum adesse debet, vt prorrogatio, num. 3.

Vassallus nequit prorrogare iurisdictionem alienam tacitè, nec expresse absque Domini consensu, num 4.

Prorrogare iurisdictionem alienam nequit Clericus absque sui Episcopi consensu, numero 5.

Consensus solius Episcopi non sufficit, vt Clericus renittens prorroget iurisdictionem alienam, num. 6,

Consensu alterius ex habentibus ius complicatum ex Tridentin. deficiente non valet prorrogatio, nec cessat Trident. dispositio, nec perconsequens Regis Regalia protectionis, num. 7.

Plures casus sunt quibus de iure Canonico sortitur quis forum alienum, numero 8.

Concil. Tridentin. in capit. causæ omnes præseruans primam Ordinarijs instantiam non substulit legitimos modos, quibus de iure quis sortiri poterat alienum forum, numero 9.

Adducitur ad idem S. Congregationis declaratio, num. 10.

PRO-

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

1 PRORROGATIO per consensum tacitum, † aut expressum litigantium licet regulariter iurisdictionem variare soleat, siue de persona ad personam, siue de re ad rem, aut de tempore ad tempus, vt suis locis latè tractant Doctores: tamen hodie stante nouiori dispositione Sacri Concilij Tridentini, *sess. 24. de reformatione cap. 20.* (quo præseruatur prima instantia Ordinarij locorum, vt capitibus præcedentibus latius deduximus) prorrogationem hanc non ita facilè permissam esse, certissimum est.

Constat etenim, hoc salubre Decretum
2 inductum fuisse, non solum intuitu, † & fauore Ordinarij; sed & simul etiam respectu, & fauore litigantium, ac ideo vtrorumque consensus tàm Episcopi, puta, quàm partium debet concurrere, vt in alterius non sui Ordinarij iurisdictione consentire dicatur, & valeat quasi vnius solus in præiudicium alterius habentis ius simul complicatum nullatenus sufficiat, prout abundè probatum fuit suprà hac, *2. part. capit. 3. per totum.*

Quapropter omnium est Doctorum com-
3 munis obseruatio, † vt nullomodo admittenda sit prorrogatio, vbi non concurrit omnium ius habentium ex dispositione continente communem fauorem, & vtilitatem, consensus, ita expressè probant ex *l. 1. & 2. ff. de iudic. & leg. 1. §. post operis*, vbi Ias. *numero 11. de noui. operis nuntiatione*, Iulius Clarus *receptarum sententia, §. fin. quæstion. 42.* Iacobus Cancerius *variarum resolutio. libro 2. capit. 2. de iurisdictione, numer. 194.* Marius Giurba *consil. 95. numer. 13. & 14.* Ioannes Maria Nouarius *in praxi electioni. fori, sectione 3. quæst. 17. à num. 14 fol. 296.* Romanus *consil. 369. numer. 18.* Cardinalis *consil. 38. ad finem*, Afflictis *decision. 133.* Gratianus *decision. 78. numer. 50.* Ioannes Baptista Costa *de scientia & ignorantia, centuri. 2. distinction. 66. numer. 15.* Rouitus *pragmatic. 2. numer. 15. titul. de iurisdictione in inuitum non turbanda.* Didacus Perez *in l. 2. libro 3. titul. 1 Ordinamenti.* Castrensis *consil. 431. in princip. numero 3.* Andræas Gail *obseruatione 40. numer. 3. numer. 1.* Cardinal. Tusch. *litter. C. conclusion. 1027. numer. 3.* Cænedus *Canonicarum quæstionum 12, numer. 8. 9. & 10.* Rotta Romana *decision. 22. numer. 8. part 2.*

Inde fit, quod vassallus non potest pror-
4 rogare alterius iurisdictionem tacitè † nec expressè absque Domini consensu, qui quidem illum non obstante huiusmodi vassalli prorrogatione, potest auocare, & repetere, vt per text. *in capit. Imperialem, §. præterea, si inter*, & ibi singularis glossa, verbo, *in duas, de prohibita feudi alienatione per Fridericum*, vbi pulchrè Matthæus de Afflictis *num. 23.* Baldus *in l. si quis, in conscribendo, C. de pactis*, per quos benè Ioannes Mariæ Nouarius *in praxi electionis & variation. fori. quæst. 7. num. 15. sectione 3.* vltra quos etiam probat Abb. *in cap. ex transmissa notabili, 1. de foro competent.* Capicius *decision. 21. nu. 15.* Franchis *decis. 417. numer. 2.* Boerius *decis. 114.* Scraderus *consil. 13. numer. 251. & numer. 252.* Sola *ad constitutiones Sabaudiæ, titul. de foro compet. titul. subditos, 1. numer. 9. & 12.* Ruginellus *in practica. quæstion. 47. numer. 26.* & loquendo in criminalibus, vt in his prorrogatio non valeat in præiudicium Domini, Marsillus *in praxi. §. expedita, numer. 67.* Aldouinus *consil. 20. numer. 21.* Farinacius *quæst. 81. numer. 190.* Iacobus Cancerius *variarum resolution. libro 2. capit. 2. de iurisdiction. numero 194.*

Et loquendo in Clerico, vt de iure Ca-
5 nonico non valeat eius prorrogatio † alterius alienæ iurisdictionis absque sui Episcopi consensu: latè probat Narbona *in l. 59. glossa primà à princ. & præcipue à numer. 6. & sequentib.* de quo sunt iura expressa loquentia in Clerici prorrogatione alterius iurisdictionis, absque Episcopi sui consensu non faciendo, text. *in capit. 1. capit. si quis contra Clericum, 4. cap. significati, 18. de foro competent. cap. Episcopo, 9. quæst. 3.* latè etiam Piasecquius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. à princ.* qui etiam affirmant, consensum Episcopi † non posse Clericum re-
6 nitentem alteri iudici subijcere, cui doctrinæ directè fauet hæc Conciliaris Trid. constitutio nouiter, & vniuersaliter disponens, & consulens damnis & expensis litigantium, vt probatum est, insuper doctrinæ huius ratio fundamentalis ea potest esse, quam latiùs deduximus infrà hoc *capit. §. 4. per totum*, nempè quod iudex Ordinarius non potest à se abdicare iurisdictionem in præiudicium litigantium, nec causam voluntariè remittere ad superiorem contradicente parte, vel partibus.

Ac propterea deficiente alterius consen-
7 su, habentis ius, † & vtilitatem ex Trident. Decreto complicatam; cùm in tacta maneat eiusdem dispositio, atq; verè lædatur prima in-

instantia Ordinarij, sequitur manifestè, quod Rex Catholicus ex Regalia protectionis potest ad ipsius Decreti obseruantiam astringere, cùm prorrogatio legitimè facta non sit, vt latiùs deduximus comprobantes sursum hac, *2.part.cap.3. per totum*, quod amplius non repeto.

Plures tamen alij casus reperiuntur, in
8 quibus de iure Canonico, † quis fortitur alterius forum, & in quibus non est dubium posse in prima instantia conueniri in foro alieno legitimè fortito, quoniam Concilium
9 Trid in præallegato † *cap.20.sess.24. de reformatione*, non sustulit modos legitimos, quib⁹ quis ex iuris dispositione fortitur forũ, alienũ ita decisum fuisse testatur Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiasti.2.part.cap. 1.numer.75.* quem referens sequitur Joannes Mariæ Nouarius *in noui.iuris Pontific. practic. conclus. cap.de causis primæ instantiæ, conclusion. 1. aliàs 54. numer.11.* tenet Augustinus Barbosa *in tractat.de potestat.Episcopi,allegation.81 numer.14.tomo 2.* & Nos etiam *in tractat.de Regia protectio.2. part. capit.17. numer.7.* vbi aliquas Sanctæ Congregationis ad hoc conducibiles declarationes adduximus, facit quod Gratianus, in his terminis Concilij, *disceptatio Forensi, tomo 5.capit.837.à numer.15.* & licèt nullo Doctore citato, hoc tamen firmat Narbona *in l. 59.glossa 1.numer.238.lib.2.tomo.3. Recopilat.* vbi adiecit declarationem Sanctæ Cõ-
10 gregationis, quæ sic se habet; † *an Decretum, capit.20.sess.24 substulerit modos legitimos, quibus aliquis ex iuris communis dispositione, præsertim ratione celebrati contractus forum sortitur? Congregatio censuit non substulisse.* Et ex hac conclusione verissima ad nonnulla inferendum erit *in §. §.* sequentibus, quibus dilucidè apparebit, qualiter, & quibus in casibus verificatur hæc Doctorum, & Sanctæ Congregationis Cardinalium doctrina & determinatio, necnon cesset Concilij Tridentini generica, & vniuersalis prohibitio, ac per consequens pariter protectio Regis, cùm in illis læsum nullatenus reperiatur prædictũ Tridentini Decretum *in capit.causæ omnes.* Sed potius in illis liberè permissum à iure iunctis declarationibus S. Congregationis, partibus à suo Ordinario recedere in prima instantia.

§. *PRIMVS.*

An ob recusationis legitimam causam ab Ordinario liceat recedere in prima instantia: & an recusatio commissionem præcedere debeat.

SVMMARIVM.

RECusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia, num.1.

Recusationis causa probata coram Ordinario recusato; in causa principali omninò supersedere debet, num.2.

Recusatus legitimè Ordinarius causam de consensu recusatoris alteri committit, vel superiori remittit, numer. 3. & numero 5.

Recusationis causa coram recusato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoscendum de ea, numero 4.

Ordinarius recusatus procedens in causa processus, & sententia vitio nullitatis subijciantur, num.6.

Si recusans opponat de nullitate, numero 7.

Per recusationem legitimè factam cessat dispositio Trid.in cap.causæ omnes præseruãtis primam Ordinarijs instantiam, n.8.

Nuntius Apostolicus potest procedere in prima instantia suspecto allegato Ordinario, num.9.

Ordinarij recusatione existente, cessat protectio Concilij Regi commendata, cùm & ipsius cesset dispositio, num.10.

Litè orta inter Ordinarum, & subditum causa remittitur viciniori iuxta stylum Rom. Curiæ, & declarationes S. Congregatio. num.11.

Quæ videntur procedere vbi lis vertitur super re principaliter pertinente ad Ordinarium collitigantem, non ad suam Ecclesiã, quo casu potest esse Iudex, num.12.

Episcopus potest esse Iudex in causa suæ Ecclesiæ, num.13.

Clerici non repelluntur afferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, num.14.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus Iudex: at si causa tangat ius personale nullo modo, nu 15. & 17.

Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata

illata potest malefactores punire, num. 16.

Episcopi præsumuntur esse Iudices in causis suæ Ecclesiæ, num. 18.

Episcopus in iis in quibus potest esse Iudex, quæ non spectant ad sui, vel suorum principale commodum, potest etiam convocare Capitulum, numer. 19. vbi plures declarationes S. Congregationis recensentur.

In iurisdictione per inferiores Episcopo prætensa proponi debet, & probari causa in prima instantia coram Episcopo, cùm sit causa tangens dignitatem, non suum commodum personale, num. 20.

Episcopus licèt de iure non sit prohibitus esse Iudex in causis suæ Ecclesiæ, & dignitatis, nec ob id nullitati subijciantur acta, & sententiæ, num. 21.

Tamen ex eadem causa potest recusari, vt suspectus, num. 22.

Episcopus licèt in causa suæ Ecclesiæ queat, vt suspectus recusari; ante recusationem tamen est Iudex competens, & sententia tenet, num. 23.

Suspitione accedente, vbi collitigans est Episcopus; causa per Sedem Apostolicam remittitur vicinori, num. 24.

Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesiæ cautus sit, vt à principio eum dicat suspectum, nam semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & amplius ex ea causa illum suspectum nequit allegare, num. 25.

De recusatione Ordinarij debet legitimè in Senatu constare, vt cesset Regia protectio Trident. num. 26.

Post rescriptum alteri impetratum, an ex causa recusationis, & suspitionis Ordinarij proposita causa recusationis coram eo sufficiat, vt impetrans suo rescripto validè vti possit, num. 27. & seqq.

Rescriptum sine subscriptione manus Sanctissimi impetratum ob recusationem Ordinarij nondum coram eo propositam, nec ab arbitris approbatam, fuit à principio nullum, num. 28.

De suppositio à lege prius debet constare, & præcedere, ibid.

Vbi datur prius, & posterius ibi est ordo substantialis, & forma, ibid.

Recessus ab ordinario post biennium ob eius negligentiam de ista debet constare, & præcedere recessum, ibidem.

Quælibet solemnitas seu solemnitas requisita tempore actus, vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus licèt postea sequatur, num. 29.

Solemnitas, aut qualitas requisita pro fundamento actus, eo tempore debet concurrere, non tamen sufficit, quòd postea subsequatur, num. 30.

Commissio impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarij, quæ tunc non aderat, est nulla, num. 31.

Commissio impetrata ob appellationem à sententia, quæ nòdum lata est, nulla redditur, n. 32.

Recusatione proposita Ordinarij post impetratam commissionem, & legitima per arbitros inuenta, potest Ordinarius causam, vel alteri committere, vel ad superiorem remittere, num. 33.

Ab Ordinario ob recusationem recessus non est licitus ante propositam recusationem, & legitimam declaratam, ac iacò rescriptum alteri est nullum, nec cessat Tridentin. nec protectio Regis, num. 34.

Etsi fuerit subscripta, ibidem.

Impetrans rescriptum sine subscriptione Sanctissimi, & ob id remissa per Senatum causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare, num. 35.

De recusatione Ordinarij ante rescripti auocatorij constare dicetur in Senatu; si illam in eodem asserat Papa legitimè præcessisse, num. 36.

Ob recusationem Ordinarij impetrata commissione non subscripta, si antequam ea impetrans vtatur, recusatus cedat, vel decedat, an successori eius sit per Senatum facienda causæ remissio, num. 37 remissiuè.

EX proxima conclusione iure firmata, † *hoc c. 5.* deducitur 1
primum, quòd cùm per recusationem licitè recedatur à
iudicio Ordinarij in prima
instantia, eo quod opposita
legitima causa, & coram eo probata, † omninò à causæ cognitione remouetur, iuxta 2
text. *in cap. secundo requiris. 41 in fin. de appellatio.* ibi: *Quod si coram ipsis causa suspitionis probata fuerit, causæ cognitioni supersidere, tenebitur recusatus, ipsa namq; ratio dictat, quod suspecti & inimici iudices esse non debent. Quare si causa recusationis oppositæ legitimè fuerit probata, Ordinarius † ipse re-* 3
cusatus de recusationis assensu personæ idoneæ cognitionem negotij remittere debet, vel illam ad superiorem transmittere, vt in eo, prout iustitia postulet, procedat, text. est *in capit cùm speciali, in fin. principij, de appellationib.* latissimè Barbosa *in collectanea*, ad ipsum tex. vbi *numer. 2. & 3.* quod causa coram eodem iudice sit proponenda, & ab arbitris electis

ab

4 ab vtraque parte, vel iudice, † vbi de officio
procedit ur, sin autem concordent, vtraque
pars eligat arbitros, vt de causa recusatio-
nis cognoscant, & *nu. 8.* quod legitimè pro-
bata recusationis causa, Episcopus recusatus
5 ad superiorem causam transmittat, † vbi
plurima in hac materia videnda post magnã
Doctorum cateruam, & *in cap. si quis contra
Clericum, 4. de foro compet.* & est communis
opinio teste Andræa Guill. *obseruat. 33. nu.
16.* & alijs quos recenset Marchesanus *in
tract. de commission. in commission. de suspect.
iudic. adiunct. dando. 2. part. cap. 5. num. 15.*
Vuamesius ad dictum *cap. cùm speciali, nu-
mer. 5.* Narbona *in l. 59. glos. 1. à num. 232.
lib. 2. titul. 4. Recopil. in 3. tom* Gratianus
discept. forens. lib. 5. cap. 837. à num. 15. vbi
circa hoc ponit differentiam inter ius Ca-
nonicum, & ciuile, eam etiam benè prosequitur
Narbona vbi proximè *à num. 234.* post alios,
quos allegat, & est text. *in dict. cap. si quis
contra Clericum*, ibi: *Episcopum ipsius, qui si
aut suspectus fuerit recusatus, executor ab eo
deputetur, &c.* infinitos Doctores allegat
Barbosa *in collectanea*, ad dictum *cap. secun-
do requiris, num. 4.*

Adeò vt si recusatus insuper procedat Or-
6 dinarius, † processus & sententia vitio nullita
tis subijciuntur ipso iure, Narbona vbi pro-
ximè *num. 233.* per decisionem *Tolosanam,
47.* Alexand. *cons. 89. volum. 1.* Bertrandum
cons. 131. vol. 8. & cõs. 115, vol. 2 p. 2. Ioan.
Vuamesium *in d. c. secundo requiris. §. 3 po-
stulas. num. 2. de appellat.* Barbosa *in collect.
in d. c. secundo requiris*, cũ Vantio. Kirchou.
Carabit. Tusch. Azeued. Seraphin. Escouar.
Camil. Borel. Carrasco, Mendez de Castro,
& alijs pluribus Doctoribus, vbi in fin. intel-
7 ligi, si recusans opponit de nullitate, † vt
per Seraphin. Gratianum *in discept. forens.
c. 100. à num. 6. cùm sequentibus.*

Quare vbi Ordinarij iudicis legitima ad-
8 est probata recusationis causa; † dictum
Trid. Decretum *20.* præseruans primam in-
stantiam Ordinarijs locorum, omninò cessat,
nec hoc casu procedit, vt expressè firmat
Marchesanus *de commissio, tit. de signatura
gratiæ, diuers. 1. part. cap. 2. num. 91.* quem
refert & sequitur Narbona *in dict. l. 59. num.
257. & n. 232.* Piasequius *in prax. Episcop.
2. p. c. 4. nu. 3. & nu. 4* Gratianus *in discep.
forens. tom. 5. cap. 837. à num. 15.* Seraphin.
decis. 7 & nu. 6. ibi: *Quartò defectus iurisdi-
ctionis Nuntij non obstat, quia ideo non fuit
9 tractata causa † in prima instantia coram
Ordinario; quia fuerat allegatus suspectus, &
satis visa est impertinens hæc allegatio, &c.*

Ac propterea hoc in casu recusationis Or-
dinarij cessat omnino protectio Regis, † 10
cum in eo minimè lædatur prima instantia
Ordinarij, quia res semel prohibitionẽ euasit, ac ideo liberè ad alios iudices causa po-
test transire ex vulgaribus.

Huic doctrinæ benè conueniunt nonnullæ
declarationes Cardinal. Sanctæ Congrega-
tionis Concilij Trid. † quarum latius men- 11
tionem fecimus, & ad litteram adduximus
suprà hac, *2. part. cap. 3. §. vnico, à num. 13.
cum seqq vsq; Ex quo sic constituto.* & latius
num. 17. quæ declarant, quod quando lis ver-
titur inter Episcopum, vel etiam alias sus-
pectum, & alium; non fit causa committen-
da in Curia ex solo consensu Episcopi; sed
stylus Romanæ Curiæ sit obseruatus, vt tunc
viciniori Ordinario committatur, ne pars
litigans vltra suam patriam cum tanto dis-
pendio litigare cogatur, quæ quidem decla-
rationes Cardinalium videntur procedere, † 12
quando lis est inter aliquem, & Episcopum
seu Ordinarium alium super causa & nego-
tio, in quo habet principale interesse, com-
modum aut damnum; quo casu cum non pos-
sit ipse Ordinarius esse iudex in ea causa
propria procedunt declarationes præfatæ,
secus autem in re pertinente ad suam Eccle-
siam, vel dignitatem principaliter, † quia 13
in ipsa potest esse iudex, & de iure permitti-
tur.

Ad quod allego decisionem Curiæ Ar-
chidiaconi Neapolit. de qua testatur Alo-
sius Riccius *in 1. part. decis. 144.* in hæc, si
Illustrissimus quidam Ordinarius potuisset
assistere Congregationi iudicantium, & da-
re votum in causa, vbi agebatur de interesse
mensæ Archiepiscopalis? Vnus ex Dominis
negabat, ex regula vulgari, neminem posse
fieri iudicem in causa propria, *l. 1. C. ne quis
in sua causa*, sequitur & facit in *num. 1.* ibi:
*Sed fuit stantibus prædictis responsum contra-
rium, videlicèt, posse Episcopum esse iudicem
propria Ecclesia, de qua decisione non est mi-
randum*: fulcitur enim authoritate, & ra-
tione, authoritate probatur ex Baldo *in cons.
122. num. 1. vol. 1.* Capitius *in decis. 127.
num. 1. & seqq.* & sequitur Cerola *in praxi
Episcopali, verbo, Episcopus, part. 2.* Alciat.
in cons. 67. ratione probatur, quia Clerici nõ
sunt repellendi † absq; rationabili causa à 14
ferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ,
cap. cùm Nuntius, de testib. imò sunt admit-
tendi, *cap. super prudentia, 14. quæst. 2* quan-
to magis Episcopus ob eius dignitatem,
propter quam non præsumitur aliquod mal:
est tamen animaduertendum in hac quæstio-

ne, quod aut causa est suæ Ecclesiæ, & tunc
15 reputatur legitimus iudex; † aut est personalis, & tunc nullomodo potest iudex fieri, ita Rodoanus *in tractat. de rebus Ecclesiæ non alien. quæst. 78. cap. 8. num. 5.* Nauarrus *cons. 20. de rescriptis, & in consil. 28. de sententia excommunic.* Capitius *decis. 124. num. 11. & seqq.* Cerola loco suprà citato, *numer. 43.* Flores Diaz de Mena *quæst. 13. numer 3. & seqq.* facit tex. cum Glos. *in cap. si quis ergo, in gloss. vltim. & cap. qui prædia, 12. quæst. 2.* & ita procedunt allegata pro prima opinione non obstat text. *in capit. 1. de pœnis, in 6.*
16 quia procedit in causis criminalibus, † in quibus Episcopus pro offensa sibi facta potest malefactores punire, Viuianus *decis. 99. part. 1.* hactenus Riccius.

Hoc idem, & sub eadem distinctione affir-
17 mant Felinus † *in cap. cùm venissent, 12. num. 7. de iudicijs*, Capitius *decis. 137.* Cerola *in praxi Episcopali, part. 1. verb.* Episcopus, *pag. 155. vers. 34.* Rotta *decis. 361. num. 1. diuersorum*, Bellet, *disquisit. Clerical. pag. 378. num. 36.* Surdus *consil. 50.* Rebuffus *in tractat. de repobant. testim. num. 26. vers. Intelligi*, Paulus Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. titul. de persona iudicis, num. 4.* & post Tiraquellum *in tract. res inter alios acta, in 1. limit. vers. Et idem quoq; fol. 104.* tenet Scaccia *in tract. de sententia & re iudicata, cap. 1. gloss. 4. quæst. 8. nu. 2. fol. 144.* tenet etiam Decius *in c. cũ venissent, nu. 54. vers. Secunda regula*, & ibi Felin. *nu. 7. vers. Prælatus in causa.* Augustin. Barbosa *in collectanea*, ad d. *cap. cùm venissent, 12. num. 6. de iudicijs num. 6.*

Et quod Episcopi possint esse iudices in
18 causis suarum Ecclesiarum, † probant Capitius, *dict. decis. 137. num. 1.* Aloisius Riccius *in pract. Aure. resol. 203. num. 3. vers. 7.* Surdus *dict. cons. 50.* Alexand. Trentacinq. *variarium resolut. lib. 2. titul. de iudicijs, resol. 5. num. 7.* Marta *voto 57. num. 23.* Caued. *decis. 76. num. 1. part. 1.* & nouissimè Augustinus Barbosa *in tract. iuris Ecclesiast. lib. 1. cap. 12. num. 32.*

Quod & idem probat (nullo citato Autore) Hieronym. de Zeuallos *3. tom. commun. contra commun. quæst. 822. à num. 103.* dicens, quod Prælati Ecclesiastici possiunt cognoscere de omnibus bonis, & causis quoquomodo pertinentibus ad mensas suarum dignitatum per text. *in cap. si quis Episcopo, cap. si quis erga, 2. quæst. 7.*

19 Quam distinctionem attendisse † videtur Sancta Congregatio Cardinalium, dum super *c. 6. de reformat.* super illis verbis: *Quod si aliquid Canonicis, &c.* sub *nu. 6.* decreuit in hæc: *dummodò non sit actum de re ad suum, vel suorum commodum spectante, &c.* & iterum, ibi: *Eadem tamen Congregatio censuit, Episcopum conuocare non posse Capitulum in illis casibus, in quibus iudex esse non potest, & qui de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse iudex, conuocare potest Capitulum, &c.* & iterum ibidem *num. 21.* super illis verbis, *Eiusdem cap. 6. Capitulum conuocent*, eadem Congregatio ita censuit: *Dubitatum fuit, an Decretum Concilij hoc cap. quo conceditur facultas Episcopis conuocare Capitulum, nisi de re ad suum, vel suorum commodum spectante agatur; sit intelligendum; quando res ad se, vel suos priuato nomine pertinet: an verò si pertineat ratione dignitatis Episcopalis? Congregatio censuit, quòd Episcopus conuocare non potest Capitulum in illis casibus, in quibus iudex esse non potest. Etsi de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse iudex; conuocare potest Capitulum, Abb. in cap. venerabili, de censibus, in fin.* Hactenus Sanctæ Congregationis declaratio, quæ quidem ex doctrina antea mox adducta vberius declaratur, à qua, & iuris communis dispositione dissolutio nodi in eadem contenti pendet.

Quod & clarius etiam probatur in multis alijs declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium, † quas ad litteram adduximus suprà *cap. 4. hac, 2. part. à num. 41. & seqq. vers. Ad Concilium Tride. in §. ad hæc, &c.* quibus manifestè probatur, quod mota lite inter Episcopum, & Archidiaconos, seu alios Prælatos super pretensa iurisdictione in suis districtibus priuatiuè, vel cumulatiuè ad Episcopum in causis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus in prima instantia debeant ipsi coram Episcopo eodem probare immemorialem præscriptionem, quibus quidem manifestè supponitur, quod in his casibus tangentibus suam dignitatem posse Episcopum esse legitimum iudicem in prima instantia, quasi illi non sint proprij & particularis sui commodj, & interesse. 20

Quod tamen licèt verissimum sit de iure, illud limitabis, † vt in prædictis causis tan- 21
gentibus suam dignitatem principaliter, licèt in consequentiam suum Episcopi commodum, poterit esse verè iudex ad hoc, vt ex defectu potestatis dici nequeat sua sententia, & iudicium nullum, prout foret, si ageretur de commodo principaliter suo, & suæ propriæ personæ tangente, *ad titulum, C. ne quis in sua causa iudex esse possit*, quia tunc deficit potestas & ex Riccio diximus si perius.

At

At nihilominus si ex ijs causis suam Ec-
22 clesiam principaliter † tangentibus Episcopus parti collitiganti suspectus videatur, potest ex eo illum recusare, vt ex Abbate *in cap. cùm venissent, 12. num. 13.* & ibi additio ad eum, de iudicijs, Decium *in cap. causamq; 17. num. 11. & seqq. notabil. 3. sub num. 17.* ibi: *Circa primum, de officio delegati.* & post Surdùm tenet, & declarat Sigismũdus Scaccia *in tract. at. de sentẽtia & re iudicata, glos. 4. quæst. 8. sub num. 1. & num. 2 in fin. f* 144. sic etiam & doctè distinguit Paulus Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. nu. 4.* ibi: *Nam licèt posset esse iudex in causa Ecclesiæ suæ, cap. si quis ergo, 2. quæst. 7 recusari tamen potest, vt suspectus.* Siculus *in cap. insinuante, de officio delegati.* Capicius *decis. 137. num. 1.*

Pro quo est optima Rottæ *decis. 79.* in re-
23 collectis per Coccinum, † & *num. 1. & 2.* ita loquitur; *prima non placuit: Quia Episcopus in causa suæ Ecclesiæ est iudex competens, Doctores in cap. cùm venissent, de iudicijs.* Felinus *in cap. insinuante, num. 3. versic. causa Ecclesiæ, de offici delegat.* Oldraldus, qui de communi *cons. 156.* nec Abb. *in dicto cap. cùm venissent dicit contrarium, firmat enim quod potest recusari, sed antequam recusatur, est iudex competens, & sententia tenet, quia non est causa propria,* Abb. *præcitato loco, num. 3.* Felin. *in dict. cap. insinuante, n. 3. circa medium d. versicul. Causa Ecclesiæ, non dicetur causa propria, de officio delegati, &c.*

Quo respicit quod Gratianus *in disceptationibus forens. to 5. c. 837. ad fi.* †
24 dicit ex Congregat. Concilij, 27. *Iunij* 1585. quod si litigans sit Episcopus, licèt causa inter eum & collitigantem debeat cognosci in partibus; tamen stante suspectione committitur viciniori. de quo superius tractauimus, *num. 11. & seqq.*

25 Et attendere debes, † quia collitigãs Episcopi ante omnia debet proponere recusationem in cuius causa insistat à principio; nam postquam cœperit coram eo agere, & tractare patiatur dictam causam; vlterius non poterit recusare Episcopum in cuius iurisdictionem iam consensit, vt est ex mente Scacciæ vbi proximè. *cap. cùm inter Monasterium, de re iudicata, cap. horrendus, 32. quæst. 5.* Natta *cons. 152.* Cauagnol. *ad Decretum Montis, 6. §. 12. num. 38.* Maranta *tit. de appelat. num. 24. & 75.* Cruetta *cons. 679 num. 2.* Rebuffus *ad regu. constitu. tit. de recusat. art. 11. numer. 4.* Couarru. *practic. quæstion. 26.* Lancel. *de attentat. part. 2. cap. 6. num. 60.* Puteus *decis. 380. 1. part.* Burlatus *cons. 21. num. 27. & seqq.* Bertazol. *cons. criminal. 550. num.* Benincasa *de iudic. suspect. c. 2. nu. 8. c. 8. nu. 28. c. 14. n. 3.* Costa *de re integ. distin. 2. nu. 2.* Marsil. ad Capicium *decis. 138. sub nu. 1.* Ponte. *cons. 59. n. 16.* Grassis *excepit. 24.* Modit. *de iure natu. §. lex est, dub. 11. n. 26.* Giurba *decis. 99. nu. 3. & nu 4.* quod hic etiã tacitus cõsensus in alterum suspectũ nequeat postea reuocari; ex *l. de accessionibus. § fin. ff. de diuers. tempo. prescrip. c. quod semel, de regu. iuris. in 6. l. fin.* & ibi Iaf. *nu. 1. C. de iudicijs.* Cruetta *cons. 74. nu. 8.* Giurba ibidem *num. 5.* vbi plures.

Quare vt locum habeant, quæ diximus hactenus † de recusationẽ Ordinarij tollente il- 26
li primam instantiam, vt nec habeat locum dispositio Sancti Concilij Trident. *in d. cap. 20.* vtq; cessare faciat protectionẽ Regiã; necessario debet in Senatu legitimè constare de recusatione facta & proposita coram ipso Ordinario; sed quomodo debeat practicari hæc doctrina; res est admodum difficilis, in qua videbatur dicendum, quod impetrans rescriptum alteri iudici, † vt cognoscat, 27
compareat corã Ordinario, & illud sibi notum faciat, & dicat iudicem in eo nominatum cognituru debere, quia Ordinarius ipse sibi est suspectus, & causam proponat recusationis, & eam probet, vt superius diximus ad prin. huius *cap. 5.* postmodum si istæ litteræ impetratæ deferantur ad Senatum illic constabit de legitimè facta & probata iam recusationis causa, sibiq; relaxabuntur litteræ, vt illis vtatur impetrans coram iudice in eis nominato.

Sed reuera ista praxis falsis nititur principijs, & iuris fundamentis, quoniam antequã ab Ordinario recedatur in prima instantia ex hoc capite recusationis: priùs de ea legitimè proposita coram eodẽ Ordinario atq; legitimè probata debet constare.

Primò, quia commissio hæc ob causam recusationes, † & defectum subscriptionis 28
propriæ manus sanctissimi nulla fuit à principio, de quo abundè diximus pluries hac 2. *p. cap. 6 per totum,* maximè *à nu. 14. & in c. 17. per totum, & in cap. 20. à num. 72. versi. Quibus suppositis non obstant;* & ferè per totum cap. vt etenim aperiretur via recedendi ab Ordinario ex capite recusationis; præcisè debuit ea præcedere proposita coram ipso, & per arbitros nominatos cognoscẽda, ac super eadem legitimè declarari, vt suprà hoc *cap.* à principio diximus; nam cum permissio recessus ab Ordinario ex Triden. fiat sub recusationis suppositione, & propter illam, ob id quod semel sublato de medio Or-

dinario, omne cessat præiudicium; sequitur, quod recusatio ipsa debet præcedere commissionem, cum interim quantumuis suspectus iudex, est competens, & iurisdictionem suam integrè retinet, de quo abunde suprà *à nu. 12. cum seqq.* atq; ideo vbi vnum disponitur, & aliud supponitur, dispositio non verificatur, nisi priùs verificetur suppositio, quia de suppositò à lege debet priùs constare, & præcedere, vt dispositio locũ habeat. Rolan. à Vail. *de lucro dotis, q. 11. nu. 17.* Beccius *cons. 53. nu. 7.* Surdus *cons. 150. nu. 78. & cõs. 43. num. 17.* Sesse *decis. 160. num. 24.*

Et quia cũ prius debeat cessare iurisdictio Ordinarij, & de medio tolli, vt recessus ab eo legitimè fieri dicatur; sequitur quod si nõ præcedit, inutilis erit & nullus, quippe vbi datur priùs & posterius, ibi est ordo substantialis, & forma. Felinus *in c. cum dilecta, nu. 6. signo. 6. de rescriptis.* Sanchez *de matri. lib. 8. disp. 34. nu 27.* atq; ideo, si non præcessit recusatio legitimè facta tanquam præcisum fũdamentum commissionis, hæc nulla erit ab initio.

Quod & à simili eiusdem Concilij Trid. in dicto *c. causæ omnes*, fulcitur, quo similiter datur facultas partibus recedendi ab Ordinario post biennium data negligentia eiusdẽ Ordinarij, quæ præcisè debet præcedere, & constare antequam aditus pateat parti ad superiorem, prout manifestè probauimus multis Doctoribus citatis *in cap. sequenti. à princi.* & signanter *à n. 6. vers. Pro qua limitatione, & à n. 9. vers. Pro quibus omnibus.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus (prout est cõmissio auocatoria in prima instantia) & in aliquo casu ob specialem causam permissus, debet ipsa causa exprimi, & probari, de quo hac *2. part. cap. 30. §. 2. à num. 25.* & superiùs.

Atq; etiam cũm recessus ab Ordinario aliter fieri nequeat, † nisi ipso recusato, hæc 29
fundamentalis qualitas, & solemnitas adesse debet tempore recessus, & impetratæ commissionis, quia qualitas requisita ad actum vel ante actum, si eo tempore, vel ante actum non adsit; actus est nullus. Gutierrez *cons. 44 nu. 7.* Zeuallos *commun. contra cõmun. quæst. 693. ex nu. 7.* Perez de Lara *nu. 85. & 86.* quamplurimos alios congerit Giurba *cons. 99. à nu. 9. cum seqq.* & qualitas adesse debet tempore quo dispositio applicatur ad actum, plura per doctissimum Valeuçuela Velazquez *cons. 103. à nu. 33. cum seqq. & in cons. 112. nu. 78. tom. 2.* vbi quod qualitate, cuius respectu fit actus, deficiente corruit actus, & in *cons. 191. à num. 8.* cum multis seqq. eodem *tom. 2.* vbi quod qualitas delatiua iurisdictionis, sine qua iudex procedere non potest, debet ante omnia constare.

Nec sufficit, quod recusatio intercueniat post actum, † aut post illum superueniat, 30
quia eo tempore nihil prodest. Cephalus *cõs. 171. nu. 14. tom. 2.* argumento *c. si eo tempore, de rescriptis, in 6. l. 1. ff. de excusat. tutor. l. si quis mihi. §. iussum. ff. de acquir. hæredit.* Ioannes Gutierrez *cons. num 14. & 15.* Rebuffus *cons. 38. num. 17.* D. Valençuela *cons. 123. n. 59. to. 2.* idem Gutierrez *cõs. 44. nu. 4.* Anna *singul. 232.* Parisius *de resignat. lib. 4. quæst. 1. nu. 14. & quæst. 2. à nu 15. & cons. 52. nu. 36. tom. 4.* Marius Giurba *dict. cons. 99. sub num. 11.*

Deinde quoniam hæc commissio fuit impetrata sub falso supposito, † & super recu 31
satione Ordinarij, quæ non stabat, atq; ideo nulliter, quia commissio impetrata super nõ ente corruit, & omnia inde sequuta pariter vitiantur, vti super commissione, & principio infecto, quæ nullam tribuit iurisdictionẽ, sicuti post Marchesanum, Ruginellum, Gratian. Scacciam, Farinacium, Lancellotum, & alios abundè diximus infra *cap. 31. à nu. 56. cum multis seqq.* vbi de commissione super appellatione, quæ non stabat, † vel quæ inte- 32
rim fuit resoluta per tacitam renuntiationem, & *à num. 59.* quod commissio impetrata super appellatione à sententia nondum lata corruat penitùs, & sit nulla ipso iure, de quibus etiam diximus *in cap. 19. à nu. 12. & seqq. & cap. 26. à num. 38.* vbi plurima reperies, quæ rectè omnia conducunt præsenti difficultati.

Nec ista commissio (cùm nulla sit tàm ex defectu subscriptionis sanctissimi, † quàm 33
ex defectu essentialis fundamenti prout est recusatio præcedens, ex hactenus comprobatis) potest esse impedimentum, quominus Ordinarius, postmodum recusatus ab impetrante, & legitima reperta causa recusationis, possit vti iure suo, vel nominando alium iudicem de consensu partium; vel causam remittendo ad superiorem, vt de ea cognoscat, iuxta superiùs dicta à principio huius *cap. 5.* quoniam mediante nullitate impetrationis, res est integra, & reddit ad suum priorem, & primordialem statum cum omnibus suis qualitatibus iuxta quæ copiosè dicta sunt hac *2. part. cap. 19, per totum.*

Quibus itaque suppositis constanter affir- 34
mandum erit; † commissionem impetratam à Sede Apostolica ob recusationem Ordinarij (quæ nec opposita fuit, nec legitimè probata, nec præcessit ipsam commissionẽ)

esse

esse nullam ipso iure in prima instantia, siue subscrita sit propria manu Sanctissimi, siue non, quia cum tota fundetur super non ente, tota nulla est ipso iure, quod abundè fundatur infra hac *2.part. cap.12. à num.45. cum multis seqq.* cum nempè ex alio capite nulla fuerit etiam de iure communi tanquam impetrata super non ente ex hactenus comprobatis: quia subscriptio non sanat cæteras nullitates aliunde ex iuris dispositione prouenientes & causatas, quia Concil. Trid. alijs requisitis de iure cõmuni ad expeditionẽ cõmissionis hoc subscriptionis amplius addit, & ad augmentũ inducta non debent diminutionem operare, *l.si à milite, §.1. de milita. test. l.si Rufinus. C. eodem, l. legata inutiliter, de legat.1. l. cum tale, de condit. & demonstrat. l. si mancipia. in prin. ff. de fund. instruct.* de quo plura exemplaria possumus reddere, vt de scriptura solemniter cum tabellione, & testibus requisita, si tamen fiat à minore, vel pupillo sine curatore, & tutore, quid prodest solemnitas? Vel è conuerso quid proderit præsentia & solemnitas curatoris, si deficiat aliquis testis Scripturæ: & sic de similibus, de quibus abundè *in commentarijs de Regia protect. 3.part. cap. 9. à numer. 196. cum multis seqq.* Ac per consequens prima Ordinarij instantia erit intacta, & illæsa, ex Concil. Trid. illam præseruante, vetanteque recessum ab Ordinario ante recusationem, ex quo sequitur quod si iudex delegatus nihilominus insistat in commissionis vsu & exercitio, aditus Senatus per viam violentiæ, commissione retenta, Ordinario remittet causam, vt coram illo tractetur, & discutiatur.

Illud tandem in hoc erit articulo adnotandum, † quod post factam à Senatu remissionem causæ in prima instantia ad Ordinarium (eo quod minùs legitimè fuisset auocata) licite poterit ipse impetrans comparens coram eo ante omnia illum recusare: & legitimè probata recusatione, per arbitros declaratum suspectum, nouam aliam denuò commissionem impetrare etiam non subscriptam, vt alius iudex delegatus liberè, & absque obstaculo Concilij Trident. queat de causa cognoscere in prima instantia, quod indubitabile est, nec erit inutile simul adhiberi cautelam ab eo, qui virtute remissionis Senatus compareret coram Ordinario; nempè protestãdo ex eo nõ cõsentire in eius iurisdictionẽ; & saluo iure suo dicendi, & excipiendi contra eam, aut personã iudicis Ordinarij. 35

Et deniq; quæ diximus de præcisa ostentione recusationis in Senatu † ad euitandã causæ remissionẽ ad Ordinarium tunc merito cessabunt; quando in ipsis litteris amotorijs expressè narratur, & affirmatur recusatum fuisse Ordinarium, & de eius recusatione facta ostendisse Oratorẽ impetrantẽ per authenticum testimonium, vel aliter affirmetur per narrationem, & assertionẽ Papæ in eisdẽ litteris suis Apostolicis de recusatione facta legitimè constitisse, quia tunc indubiè huic assertioni Papæ, quæ non refertur ad narrationem impetrantis, putà quando dicit, *vt asseritur, vt asserit, &c.* Standum erit in Senatu. Nisi manifestè doceatur de falsitate narrantis impetrantis commissionẽ hanc in prima instantia, & ad facilius obtinendã illã vteretur caliditate ad decipiendum Papam, aliter atque propriæ Papæ assertioni standum erit, ad latè tradita infra hac *2 p.c. 30.§.2. à nu.52.* cum multis seqq. vbi etiam diximus hanc fidem nõ dandam assertioni iudicis, vel Notarij prout ibidẽ latiùs de re hac, & alijs similibus parte discernere poteris. 36

Sed quid erit dicendum, quando facta iam declaratione per arbitros, † causam recusationis Ordinarij esse legitimam, & actor ob id impetrauit à Sede Apostolica commissionem non subscriptam (quæ subscriptione tunc non indiget) & antequam vsus fuerit dicta commissione; Ordinarius recusatus cedat, vel decedat, an eius successor recuperabit iurisdictionem, cum in eo cesset causa recusationis, & res adhùc sit integra, ita vt ad eundem successorem sit facienda causæ per Senatum remissio: latissimè disceptatur, & resoluitur infra hac *2.p.c.19. per totum.* 37

§. SECVNDVS.

An per appellationem ante diffinitiuam ab aliquo grauamine, etiã extraiudiciali appellabili possit ab Ordinario recedere in prima instantia?

SVMMARIVM.

ARchiepiscopi in causis suorum suffraganeorum nequeunt se intromittere, nisi sint legitimè per appellationem ad eos deuolutæ, num.1.

Idem in Legatis de latere, & Nuntijs Apostolicis, num.2.

Appellatio non debet recipi per superiorem in prima instantia, nisi à diffinitiua, vel diffinitiuæ vim habentibus, &c. Nec expediri inhibitionem, numer.3.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Declaratio amplissima, & singularis S. Congregatio. refertur circa competentias Ordinarij, & superioris in admittendis appellationibus in prima instantia, à nu. 4.

Lex noua idem disponens, quod ius commune recipit omnes eas dē declarationes, ampliationes, & limitationes quas ius cōmune, n. 5

Nuntij, nec Archiepiscopi possunt cognoscere de causis pendētibus coram Ordinarijs quibuslibet inferioribus, nec auocare nisi per viam legitimæ appellationis, num. 5.

Eximere appellantem nequit superior ab inferioris iurisdictione quoad alias causas, num. 6.

Grauamen quando dicatur habere vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudiciale causæ principali latè remissiuè. numero 7.

Superior ad quem quando teneatur remittere iterum causam Ordinario, numero 8.

Iudex appellationis, an possit committere causam cum clausula (vna cum tota causa principali) stante noua dispositione Trid. num. 9. remissiuè.

Ab actu extraiudiciali gesto per Ordinarium an per viam appellationis licitè recedatur ab eo in prima instantia, num. 10.

Vbi celebres referuntur declarationes S. Congregationis affirmatiuè resoluentes.

A collatione per appellationem, aliovè grauamine extraiudiciali euanescit prima Ordinarij instantia, num. 11.

De natura, effectibus, & processu, seu appellatione ab actibus extraiudicialibus, & qualiter fiant iudiciales, amissa prima natura latè remissiuè num. 12.

ARchiepiscopi, & alij superiores Prelati nequeūt se intromittere † in causis subditorum suorū suffraganeorum, quia non sunt Ordinarij ipsorum, nec iurisdictionem in illos exercent, nisi in causis ad ipsos deuolutis per appellationem legitimam, & à legitimo grauamine, tunc enim possunt licitè in eis procedere nō aliàs, & an aliquibus casibus specialibus, iuxta text. *in cap. personalis, in princip.* & ibi communiter Doctores, *de officio Ordinarij*, & probant Spino *de testament. glos. 15. num. 34. & 40.* Segura *in suo directo iudicum Ecclesiast. 2. p. cap. 15. numer. 5.* Pater Ledesma *de matrim. quæst. 45. artic. 5. puncto 3.* paulo ante *dub. 4.* Manuel Rodriguez *in summa 1. tom. in 2. edit. cap. 219. num. 16.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 3. disput. 28. num. 3.* & in terminis huius decreti *20. sess. 24. de formation. Concil. Trident.* decisum refert Aloisius Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopali Neapol. decis. 296. num. 5. part. 4.* Barbosa *in Pastorali tomo 2. alleg. 81. sub num. 2.* Piasequius *in praxi Episcopali, 2. part. cap. 4. num. 1. & seqq.* † vbi loquitur etiam de Legatis altere, & Nuntijs Apostolicis. 2

Et indiuidualiter probat Decretum Trid. *in dict. cap. 20.* ibi: *Nec appellationes † ab eisdem interpositæ per superiores quoscumque recipiatur, eorumvè commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, &c.* 3

Et est optima declaratio Sanctæ Congregationis ad declarationem eiusdem Decreti, † quàm Nos post alios ad litteram retulimus, *de Regia protect. 2. part. cap. 1. à nu. 247.* quæ à principio sic ait. 4

Ad tollendas ambiguitates, quæ inter appellationis, & prioris instantiæ iudices non sine partium dispendio, iustitiæq; impedimento, & sæpè cum scandalo oriantur. Sancta Congregatio cùm Episcoporū proposito facta priùs relatione sancti. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato, viuæ vocis Oraculo desuper habito in hunc, qui sequitur modum; ab omnibus, ad quos spectat in posmodum fieri, ac seruari debere, mandauit, & mādat: Metropolitani, Archiepiscopi, † Primates, Patriarchæ suffraganeos, eorumque subditos non iudicent, nisi in casibus à iure expressis, item nec alij superiores etiam Nuntij, vel Legati de Latere specificam facultatem maiorem non habentes, causas in Curijs Ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes ad se auocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunalia deferantur, tunc appellantes ab inferiorum iurisdictionibus, † quoad alias causas eximere non possunt, &c. 5 6

Et in dicta declaratione latè prosequitur, quando dicatur legitima appellatio, † nēpè emissa à grauamine habente vim diffinitiuæ, vel continente damnum irreparabile per diffinitiuam, vel grauamine præiudiciali causæ principali: vbi aliqua redduntur exempla, & dantur aliæ formæ admittendæ huiusmodi appellationis per superiores prædictos; sed quia de singulis latissimè tratauimus multa scitu dignissima ad latiorem explicationem, seu potius exemplificationem prædicti *Decreti 20. Concil. Trident. in tractat. de Reg. protect. 2. p. c. 1. per totum*, hic omitto, contentus, te ad illud remittere. 7

Et

Et in eadem *2. p. c. 17. per totum*, & signanter *num. 7. & 8.* tractauimus quando † superior ad quem est appellatum ab Ordinario ante diffinitiuam; teneatur iterum ad hunc causam remittere stãte dicto Decreto Trid. vbi duas declarationes S. Congregationis adduximus nihil in hoc innouantes ius commune, distinguentes inter iustitiam, & iniustitiam appellationis, vt in primo casa possit superior causam penès se retinere principalem in prima instantia; in secundo autem quãdo iniustam appellationem; & non adesse grauamen declarauit, minimè posse causam principalem retinere in prima instantia pertinẽte ad Ordinarium ex Decreto Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, prout latiùs ibidem videre poteris, vbi articulus iste accurate examinatur; & Nos referens nouissimè sequitur Domin. Ioan. Baptist. de la Rea *in decis. Granatens. Senatus disput. 6. num. 20.* & Narbona *in l. 59. titul. 4. lib. 2. Recopil. glos. 1. num. 180. tom. 3.* Et an possit committere prædictam
9 appellationem † cum clausula *vna cum toto negotio principali*, videbis *in d. c. 17. à nu. 11. & seqq.* ad quæ teremito, quibus vsq; ad refectionẽ reperies omnia quæ hic deficiunt.

Vnum tamen non omittam indigare, an
10 quãdo Ordinarius in aliquo negotio † processit extraiudicialiter, à cuius grauamine sic extraiudicialiter illato poterit ad superiorem appellari, ita vt amplius in forma iudicij, & in prima instantia iudiciali superior, & non ipse cognoscat, ita vt ex actu extraiudiciali satisfactum dicatur dispositioni Trid. aliàs præseruãtis primã instantiã omniũ causarum Ordinarijs: quãm difficultatem, quia absolutam reperio per sanctam Cõgregationem Concilij; vlterius non disputabo, quæ in hæc ait: *An Decretum Concilij sess. 24. c. 20. in principio, locum habeat, quando Ordinarius, extraiudicialiter procedendo, grauat partes, adeò vt liceat partibus à tali actu extraiudiciali ad alios superiores iudices appellare, seu reclamare, quatenus ius id permittat; sed omninò causam grauaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilij*, & ibidem iterum: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam Beneficiatum Ecclesiæ sancti Iacobi in illius Parrochum, Beneficiati, ob irreparabile damnum, & præiudicium appellauerunt, & cùm de causa committenda ageretur, oppositum fuit: quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, Decretum, c. 20. non habere locũ, vbi Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partẽ, res delata est ad Cõgregationẽ Concilij: & Congregatio censuit: hanc causam esse legitimè devolutã; nam illud Decretum habet vim diffinitiuæ, & id quod debebat agere iudicialiter, egit extraiudicialiter, à quo etiam datur appellatio, c. concertationi, de appellat. lib. 6.* hanc mirabilem declarationẽ ad litterã refert Narbona *in l. 59. glos. 1. nu. 179. tit 4 lib. 2. to. 3. Recop.* quam omnino nota, & attentè perlege, quia fortè quilibet quantumuis Doctus vir responderet contrariũ, nisi authoritas S. Congregationis adesset ita clara, & in terminis etiã quod quãdo appellatur à collatione † facta per Or- 11
dinarium, vel alio grauamine extraiudiciali; tunc euanescat prima instantia Ordinarij, probat Flores de Mena *var. quæst. lib. 1. q. 4. nu. 37. circa finem.* & vide quæ diximus infra hac *2. p. c. 23. per totum*, quo loco latius examinatur articulus iste.

Et an & quibus casibus procedatur extra- 12
iudicialiter, † & de natura, forma, & requisitis huiusmodi processus extraiudicialis, & quando ab eo detur appellatio, & quos effectus producat, & ex quibus actibus intelligatur amittere primœuam naturam processus extraiudicialis, ita vt iudicialiter processisse dicatur, & quando in his actibus sui natura attenta, extraiudicialibus teneatur iudex assummere partes iudicis, & iudicialiter procedere: fœcundissimè præ omnibus multa scitu dignissima congessimus *in tract. de Regia protect. 2. p. c. 13. per totum.*

§. TERTIVS.

An ratione contractus, vel ratione delicti alibi gestorum, aut rei sitæ, & qualiter à prima Ordinarij instantia recedatur?

Et obiter circa bona maioratus existentia in diuersis Regnis, & Prouincijs, seu districtibus, quis forus attendendus?

SVMMARIVM.

COncil. Trid. in c. causæ omnes nõnullos tulit legitimos modos, ex quibus de iure Canonico ab Ordinario receditur in prima instãtia, n. 1.

Ratione cõtractus sortitur quis forũ, quia iudex loci contractus dicitur competens, n. 2.

Forum, quando sortiatur quis ratione contractus, & quando ad locum contractus fienda sit remissio, vel requiratur,

vt ibid m obligatus reperiatur, & de alijs remissiuè, num. 3.

Obligatus in Romana Curia ibidem regulariter conuenitur vndiq; oriundus, num. 4.

Declaratio S. Congregatio. adducitur, qua decidit ur ratione contractus sortiri quem forum alienum, etiam in prima instantia, non obstante Trid. num. 5.

Auditorem Cameræ posse auocare causas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinarijs etiam in prima instantia ex Flores de Mena dixerunt aliqui, num. 6.

Declara, vt num. 7.

In Hispania tamen, vbi Concilium Trident. in viridi est obseruantia; eius opinio non seruatur, sed quotidie in hoc Supremo Senatu reprobatur, num. 8.

Auditori Cameræ, & aliorum iudicum Romanæ Curiæ iurisdictio in prima instantia sublata est hodie per Trid. num. 9.

In executiuis percuti etiam dicitur prima instantia Ordinarij, num. 10.

Ratione contractus quando, & in quibus casibus sortiatur quis forum, & de tota absoluta materia remissiuè, num. 11.

Forum alienum quis sortitur ratione delicti, & iudex loci, vbi perpetratur, est competẽs in prima instantia, num. 12.

Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario cum non percutiatur Tridentin. dispositio, nec eius prima instantia, ibidem.

Ratione rei sitæ sortitur quis forum, nu. 13.

Clericus Conuentus ratione beneficij residentiam non requirentis apud Iudicem loci beneficij sortitur forum, num. 14.

Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficij residentiam requirentis, num. 15.

Ratione rei sitæ quis sortitur forum, si ibi reperiatur, num. 16.

In omni foro præter forum domicilij requiriquiritur præsentia rei, num. 17.

Forus ratione rei sitæ non est fortior foro contractus, ibidem.

Absẽs à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias si non comparet patitur primum Decretum, ex quo actor mittitur in possessionem rei sitæ, num, 18.

Curator potest dari absenti per iudicem rei sitæ ad effectum discernendi primum Decretum, num. 19.

Non ad diffinitiuè pronuntiandum super iure principali absentis, num 20.

Ad iudicem ratione rei sitæ spectat curatorem dare liti coram se motæ minori, furioso, &c. num. 21.

Curatorem liti dat iudex laicus Clerico Minori litiganti coram se, num. 22. Et è conuerso Iudex Ecclesiasticus dat curatorẽ litiganti Minori laico coram se litiganti, ibidem.

Iudex, cui conditionaliter datur iurisdictio nulliter procedit ante conditionis implementum, num. 23.

Curatorem absenti dare potest iudex, qui ad causam habet iurisdictionem, num. 24.

Absenti non subdito non potest dari curator à iudice rei sitæ ibi non reperto. num. 25.

Domini temporales ibi conueniuntur etiam absentes vbi suum habent statum, & caput maioratus, quia eius distinctus domicilarij sunt, num. 26.

Bona maioratus etsi in diuersis Regnis sint, si maioratus petatur iudex est cõpetens, vbi caput sit maioratus, num. 27. & seqq.

Hæreditatis bona si sint in diuersis territorijs cognitio pertinet ad iudicem districtus, quo maior est bonorum pars, num. 28.

Bona existentia in diuersis Regnis vnita tamen ad vnũ corpus quoad iurisdictionẽ attenditur Regnum vbi caput est, etsi maior pars bonorum in alio sit, num. 29.

Si maioratus non habet caput, cui bona adhæreãt, attẽditur districtus eius Chãcellariæ, seu Regni, quo maior bonorum pars sita sit, num. 30.

Vnitis duobus beneficijs existentibus in diuersis Regnis, collatio vtriusq; pertinet ad Episcopũ in cuius Diœcesi sit caput eorũ, cui nempè aliud est vnitum, num. 31.

L. cum in diuersis, 44. ff. de Religos. & sumpt. funer. ponderatur, num. 32.

Locus, vbi caput occisi reperitur attẽditur ad cognitionem delicti, numer. 33. cum sequentibus.

EX conclusione superius firmata hoc *cap. 5. à n. 8. vers. Plures tamen alij*, qua diximus; Decretum Concilij in dicto *c. 20.* non substulisse casus, † quibus de iure quis sortitur alienum forum etiam in prima instantia: deducitur, vt ratione contractus celebrati † iudex loci contractus dicatur cõpetens, *l. hæres absens. §. 1.* & ibi latè Petrus Barbosa, *ff. de iudi. c. Romana. §. cõtrahentes de foro compet. in 6. cap. licèt. de foro compet.* Gutierrez *de iuram. confirmat. part 3. c. 16.* Ceuallos *quæstionum commun. 354.* Riccius *p. 3. decis. 296.* Nouarius *in prax elect. & variation. for. q. 28. s. f. 2.* in prima impressione Neapol. Riccius in terminis Concilij, *p. 4. decis. 473. circa fin.* apud quos poteris videre, quando

1

2

quando ratione contractus fortitur quis fo-
3 rum: † & quod non debeat fieri remissio
ad forum contractus, nisi vel expressè pro-
prio foro renuntietur; vel ibi reperiatur obli
gatus; vide exactè, & acutè per Parladorium
lib. 2. rerum quotidian. c. fin. 2. p §. 1. à nu. 2.
cum seqq. & abũdè Nos infra *cap. 27. per tot.*

Prout etiam vigore obligationis Camera-
lis si quis in Romana Curia obligetur, vndiq;
4 veniat, & sit oriundus fortitur † forũ Curiæ
Romanæ, in qua contractus celebratus fuit
Gallesius *de obligatione in forma Cameræ ad*
3. p. obligat. q. 2. nu. 2. Barbosa *in Pastorali.*
alleg. 81. nu. 15. Nouarius *in noui iuris Pon-*
tificij practicar. conclus. c. de causis primæ in-
stantiæ, conclus. 1. aliás *54. nu. 9. & 8.* & deci-
sum fuisse à Sancta Congregatione, firmat
Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.*
cap. 1. num. 75. & Nos *in tractat. de Regia*
protect. 2. part. cap. 17. num. 6. & licèt nullo
5 Doctore citato, idem dicit Narbona *in l. 59.*
glos. 1. num. 238. qui tamen ad litterã † ad-
ducit dictum declarationem, quæ ita ait: *An*
Decretum, cap. 20. s. f. 24. subsistalerit modos le-
gitimos, quibus aliquis ex iuris communis dis-
positione, præsertim ratione celebrati contra-
ctus forum sortitur? Congregatio censuit, non
subsistuisse, quod tamen intelligendum erit
tunc procedere præfatam doctrinam, quan-
do reus contrahens reperitur in loco contra-
ctus, quo casu de iure communi non aliàs di-
catur esse legitimum modum sortiendi forum
alienum ratione contractus, diximus, & vali-
dè probauimus in dicto *cap. 27. per totum.*

Nam cum Concilium Trident. nihil in fo-
ro sortiendo innouet ius commune; sed imò
ad illud se referat, & idipsum quod ius com-
mune disponat, approbet, & confirmet; sequi-
tur vt id quod de iure communi reperitur
dispositum, & declaratum, idem repttendum
& intelligendum in hoc Decreto Conciliari,
quia lex noua idem disponens quod ius com-
mune, vel ad id se referens recipit omnes li-
mitationes, ampliationes, & declarationes,
quas ius commune recipiebat in eodem pun-
cto, & materia, plura iura refert Schraderus
in consil. 12. numer. 68. plures Doctores per
Alderanum Mascardum *de statutorum inter-*
pretatio, conclus. 2. numer. 72. latiùs Gallinus
de tract. de verbor. significat. lib. 10. capit. 32.
num. 39. & 40. quos Doctores adde alijs quã
plurimis ad idem laudatis per Nos *in com-*
mentarijs de Regia protection. 1. part. cap. 1.
præludio 5. à num. 227.

Sed an Auditor Cameræ causas obligatio-
6 ne Camerali firmatas † (hoc est quando in
partibus, & extra Curiam quis se obligat;
Romæ conueniri posse) valeat auocare, licèt
pendeant coram locorum Ordinarijs, affir-
mant Diaz de Mena *variar. quæst. lib. 1. q.*
12. numer. 48. Lancellotus *de attentatis lite*
pendente. limit. 15. num. 5. Gratian. *disceptat.*
forens. cap. 118. in fin. & Riccius *in prax. re-*
solut. 342. part. 2. Barbosa, & Nouarius vbi
suprà citati, Narbona etiam (licèt neminem
ad id alleget.)

Sed illi Doctores loquuntur de facultate
Auditoris Cameræ, † quæ ante Concilium 7
Trident. sic licitè & liberè procedebat; ho-
die verò, eo stante, omnis facultas Auditoris
Cameræ, & aliorũ quorumcumq; primæ de-
trahens Ordinariorum instantiæ sublata est
penitùs, & expressè abrogata per dictum
c. causæ omnes, vel latiùs annotauimus *in d.*
cap. 3. à num. 18. & seqq. vers. Quare nulli
superiores, hac 2. p. & probãtinsuperij omnes
DD. & alij plures ibidem citati, qui in in-
diuiduo affirmant, hodie sublatam esse facul-
tatem Auditoris Cameræ quoad omnes auo-
cationes in prima instantia.

Quapropter in Hispania (vbi Concilium
Trid. † inuiolabiliter obseruatur) Senatus 8
reprobat quotidiè opinionem Flores de Me-
na (à quo cæteri principium, & fundamentũ
sumpsere) nec permittit vassallos horum Re-
gnorum cum tanta iactura cogi extra Regna,
& Prouincias litigare in prima instantia, vt
ex Minchaca diximus suprà hac *2. p. cap. 3. à*
num 26. vers. Ex hac etiam praxi, & per to-
tum, cap. deduximus; sed re vera inocenter
patitur, atq; irrationabiliter ipse Flores de
Mena quotidiè carpitur, † cum ibidem ge- 9
neraliter loquutus fuisset de facultate Audi-
toris Cameræ, prout vigebat tempore per-
misso; non tamẽ eandem admisit etiam post
Concilij Trid. nouam dispositionem; imò po
tiùs ex eodem Trid. expressè contrariam fir-
mauit *pract. lib. 1. c. 12. nu. 8.* nempè hodie
sublatam esse omninò facultatem Auditoris
Cameræ quoad cognitionem, & executionẽ
in prima instantia, prout ex ipso Flores de
Mena, & alijs pluribus Doctoribus tradidi-
mus in *d. cap. 3. à num. 20. & 21. vers. Quod*
ampliatur, vbi hodie ex Concilio Trid. sub-
latam esse facultatem, & iurisdictionem Au-
ditoris Cameræ, & aliorum omnium iudicum
Romanæ Curiæ in prima instantia plurimis
comprobauimus, quod & inuiolabiliter pra-
cticatur cõmuniter in hoc Supremo Senatu.

Quæ doctrina procedit absolutè siue in 10
via Ordinaria, † siue in executiua, tùm
quia cum Doctores hactenus laudanti (etiam
remissiuè) loquentes de extinctione facultã-
tis Auditoris Cameræ ex Tridentino; de ne-

cessi-

cessitate supponunt loqui in via executiua, cum dicta facultas non extendatur ad aliud cognoscendi genus vltra executionem gratiarum, Breuium, & obligationum Cameralium. Tùm etiam, quia indubitabile est, Concil. Trident. procedere in omnibus vijs executiuis, prout neruosè probauimus infrà hac, *2. part. cap. 10. à num. 12. cum multis seqq.* & signanter circa hanc considerationem bene roboratam, ibidem *à num. 52.*

De quibus omnibus, & de tota absoluta
11 materia † huius, §. abundè videbis hac, *2. part. capit. 27. per totum*, vbi variæ doctrinæ adducuntur, & mirabiles difficultates absoluuntur, videndæ omninò.

Et eodemmodò, ratione delicti quis for-
12 titur forum alienum, † in loco vbi delictum commissum fuit, & coram eodem iudicè, licèt non sit suus Ordinarius in prima instantia, *cap. postulasti de foro competenti, l. 1. C. vbi de hæreditate agi oportet.* Cauedus *decis. Lusitana, 26. part. 1.* latè Farinacius *in praxi crimin. quæstion. 7.* Riccius *decision. 123.* Nouarius *de electione fori. sectio. 2. quæst. 2.* & in his terminis Concilij Trident. ipse Nouarius *in dicta conclusion. 1. à num 10. & 11.* quod verissimum est, & practicatur; infinitos alios Doctores congessimus infrà hac, *2. p. cap. 27. per totum*, & in specie, *versic. Tamen hæc vera resolutio. à num. 5.*

Quapropter Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario, cùm forus ab alieno iudice iure permittente fuerit quæsitus, & cognitio in prima instantia, ex quo percussa non dicitur Ordinarij, sicuti de foro fortio in loco contractus dictum est.

Item etiam ratione rei sitæ fortitur quis
13 forum alienum † actione reali Conuentus, *ex l. fin. C. vbi in rem actio. capit fin. de for. compet.* quæ iura plures exornant Doctores laudati ab Antonino de Amato *variarum resolut. lib. 1. resolut. 33. à num. 17.*

Quæ regula non solùm procedit in pro-
14 phanis, † sed etiam in spiritualibus; nam si Clericus conuiniatur ratione Beneficij residentiam non requirentis, poterit apud iudicem loci, vbi sit beneficium conueniri. Marian. Socinus *in capit. sanè, numer. 3. versic. Prima declaratio, de for. compe* Felinus *in c. consequutus, el 2. numer. 9. de rescriptis.* Carleuall. *in tract. de iudicijs, lib. 1. tit. 1. q. 3. de foro rei sitæ, numer. 145.* vbi post alios
15 Doctores dicit, † quod quando beneficium requirit residentiam, dicitur ibidem Clericum habere domicilium, ex quo semper ibidem conuenitur, & forum fortitur.

Hæc tamen doctrina non simpliciter pro-
cedit; † sed demum si in loco rei sitæ repe- 16
riatur reus, iuxta Pauli de Castro doctrinam in dicta *l. fin. nu. 2.* Cephalus *cons. 263. nu. 9.* latè probat *Doctor Ioannes de Balboa* (primariæ Cathedræ in Vniuersitate Salmantina Præceptor) *in cap. sanè, à nu. 15. cum seqq. de foro competenti, vbi plures* allegat latè etiam Petrus Surdus *in cons. 168. à num. 11. & 8. & 54.* & ex Paulo de Castro, & Socin. in dict. *cap. sanè, num. 12.* Franchis *decis. 37. num. 2. & 3.* Petrus Barbosa *in l. hæres absens. §. proinde in art. de foro rei sitæ, nu. 15. & 16.* tenet & latè prosequitur Carleual. vbi suprà *à n. 149.* dicētes, regulare esse, † vt in 17
omni foro præter forū domicillij requiratur præsentia rei, ad hoc, vt ibi possit cōueniri, & quod hic forus non est fortior foro cōtractus.

Posse tamen citari absentem per litteras requisitorias, † & constito de citatione, 18
si non compareat defensurus; actor mittetur in possessionem rei sitæ ex primo decreto, quàm doctrinam altiùs comprobāt Doctores suprà citati, & praxim scribit Carleuall. dict. *quæst. 3. à num 150.* post Marianum, Petrum Barbosam, Molinum, Paulum de Castro, & Panormitanum, alios etiam vltra hos laudat Antoninus Amato *var. resol. lib. 1. cap. 33. à nu. 27.* licèt ipse de contraria praxi Regni Siciliæ testatur, vt citatio hæc ad litteras requisitorias non fit in praxi Regni.

Sed an absenti dari possit curator à iudice rei sitæ; † latissimè differit Amato, vbi pro 19
ximè *à num. 26. cum multis seqq.* vbi affirmatiuè respōdit, qui licèt confusè & indistinctè loquatur, quo fine sit dandus; illum, & Doctores citatos ab eo omninò intellige; vt procedant ad finem prædictum mittendi nempè, actorem in possessionem rei sitæ ex primo decreto, non ampliùs.

Quod si ipse intelligit quoad decisionem
causæ, † & diffinitiuè pronuntiandum super 20
iure principali absentis, non admittam, nec Doctores ab eo citati, nempè Mandel. *cons. 208. num. 7.* Decianus *cons. 118. nu. 4. & 20. lib 3.* Burgatus *cons. 397. num 7.* Sesse *decis. 129. num. 20. vol 2.* Millanensis *decis. 11. nu. 15. lib. 1.* ipsi namq; Doctores generaliter loquuntur, † ad iudicem rei sitæ spectare
curatorem liti dare, quod verificatur in præ- 21
sente, & litigante, nempè, minore, furioso, aut mentecapto, & similibus, prout dicimus de iudice laico, qui dat Curatorem Clerico minori coram se litiganti, † & è conuerso 22
de iudice Ecclesiastico dante curatorem laico minori sæculari coram eo liganti iuxta infinitos Doctores ab Amato citatos, dicta *resolution. 32. numer. 21. & 22.* quibus quidem

quidem in casibus verificari potest doctrina præfatorum Doctorum, & non dumtaxat in curatore absenti dando in loco rei sitæ ad prosequendã litem, prout intellexit Amato.

Deinde quoniam si absenti à loco rei sitæ
23 ante citationem † per litteras requisitorias dari curator liti non ceptæ permitteretur; sequeretur inde absurdũ maximum, quod iudex procedere possit absque iurisdictione, quam aliter non adquirit in non subditum, nisi ibi reperiatur possessor rei sitæ, cùm super hac qualitate, & conditione simultanea fundetur, quam exercere non potest ante huiusmodi conditionis existentiam, ita vt aliter nulliter procedat ex iurisdictionis defectu, prout abundè probauimus hac, *2.part.c.27. à num.24.cùm multis sequent.vers.Fulcitur insuper hæc pars, &c.*

Et confirmatur, quia is solus potest dare
24 absenti curatorem, † qui iudex sit competens habens iurisdictionem in causa, vt agnoscit idem Amato, *dict.resol.33.num.4. & num.25.* ad quod plures allegat Doctores: ergo absenti iudex rei sitæ curatorem dare nequit vltra casum permissum, nempè ad effectum procedendi ad missionem ex primo decreto dumtaxat, vt superius diximus, cæterùm ad determinandum diffinitiuè cum careat iurisdictione, carere debet potestate dandi curatorem absenti, absente ibi non reperto in loco rei sitę, ex communi Doctorum superius adducta, *num.16. & seqq.*

Et quod absenti non subdito nequeat dari
25 curator à iudice rei sitæ in actione Reali, † & hipothecaria ex eo quod licèt ratione rei sitæ sortiatur forum quis alienum, tamen cũ ex hoc solo non efficiatur subditus; sed ibidem reperi requiratur, latè firmat Petrus Surdus dict. *conf.168.num.11.18.& 53.& per totum Concilium*; ideoque ad effectum discernendi primum decretum citatione executa, poterit iudex rei sitæ curatorem dare, non aliàs ad procedendum in causa principali, quia vltra sua potestas in absentem non extenditur, ex sursum dictis.

Quam resolutionem limitandam arbitror
26 in Dominis tẽporalibus puta, † Marchionibus, Ducibus, & Comitibus, qui etiam absentes actione Reali conueniuntur in districtu, quo habent caput Commitatus, aut maioratus, suumque statum, domum principalem, & fortalitiam, quorum ratione domiciliarij sunt indubiè, vti communiter practicatur; prout de Clerico Conuento ratione beneficij non requirentis residentiam, superius diximus; imò potius à similantur isti Domini Clericis habentibus beneficia residentiam requirentia, qui in illis habere domicilium censentur de quo suprà à num.14.

Sed quid dicendum in maioratus, aut sta-
tus bonis vinculatis, † quãdo sunt in diuersis 27
Regnis, aut distritibus, & maioratus, seu status ipse petatur & controuertatur, quis nã iudex cõpetens dicetur. Et obiter affirmandum est, attendendum esse districtum, & iurisdictionem eius Regni, aut Prouinciæ qua caput est maioratus, & status controuersi, ita firmat Acaius Anton. *de Ripol.variar. resolut.cap.1.de iurisdictione omnium iudicum, à num.465.* in hæc: quæsitum fuit, an si disputandum sit de successione alicuius hæreditatis, quæ consistit in diuersis bonis, sitis in diuersis territorijs, & iurisdictionibus, vbi
iudicium sit tractandum? Respondi: † quod 28
in loco vbi maior pars bonorum existit ex *l.si fideicommissum, in princ.* & ibi communiter scribentes, *ff.de iudicijs, l.qui ita, §.fin ff.ad Trebellian.l.1. in princip. C.vbi de hæredit. agi oportet*, Tiraquel. *de retract. Linagier, §.36.glos.3.num.6.* Anna *consil.4.numer.3.* Hoc autem intelligendum est in hæreditate
ordinaria † quæ alicui Ordinario homini 29
competit; nam si hæreditas, quæ consistit in corporibus hæreditarijs sita est, & separata in diuersis locis, & vnita est quoad aliquod corpus, veluti si diuersa loca, seu villæ milli litent sub aliquo titulo, veluti Commitatu, Marchionatu, seu Ducatu, licèt maior numerus bonorum sit in vno loco, seu Regno; causa erit tractanda in illo Regno, vbi caput Ducatus, seu Marchionatus existit, *l.3. in principio, ff. de acquirenda possessione*, refert Tiraquellus *dict.§.36.glos.3.num.4 & 5.* & hisce retro elapsis annis experientia comprobatum fuit; nam licèt *Baronia de Martorell. Molin de Rey*: & locorum adiacentium sint sitæ intra præsentem Cataloniæ Principatum, tamen quia caput maioratus erat in Regno Castellæ, ibi fuit lis contestata, & decisa, &c. Item etiam in hoc Supremo Consilio Regio Castellæ his temporibus fuit controuersum, & sic decisum & determinatum semel, & iterum in duabus causis. Inter Marchionem de Orani, & Ducem de Pastrana super certo statu, cuius caput erat in Regno Sardiniæ, & alia inter Ducem de Cesa, & Marchionem de Poça ad quod multa in proposito in terminis omninò similibus cũmulat Mieres *de maiorat.1.p.q.58. à num. 236. cum sequent.* Molina *de primog.libr.3. cap.13.num.73.& 74.* quibus locis in his terminis exactè disputantes resolunt quod caput maioratus attenditur ad fundandam iurisdictionem inter diuersos distri ctus,

fin-

singularis etiam adest in proposito Rottæ *decis. 239. num. 22.* apud Farinacium *tom. 1. in posthumis*, & facit vulgare axioma, quod vnitorum idem est iudicium, & respectu vtriusque Cancellariæ, idem post alios firmat Parladorius *in sesquiscentur. differ. 11. à num. 6.* qui *num. 7.* inquit (& rectè) quod si maioratus non habet caput, † attenditur
30 districtus, quo sit maior pars bonorum ipsius maioratus, quod & firmauit antea Molina *de primogen. lib. 3. c. 13. à n. 73. cum seqq.*

Et conducit doctrina Hieronymi Gonçalez *de alternatiuis. glossa 5. §. 7. à nu. 24.* †
31 & Nicolai Garcia *de benefic. 11. part. cap. 2. à num. 47. cum multis sequentib.* vbi de vnione facta de duobus beneficijs, quorum alterum sit in alio Regno, & Diœcesi, vt is Episcopus vtrumq; conferat, in cuius Diœcesi sit caput eorum, cui aliud beneficium vnitum est accessoriè, vbi plures allegat, & aals similes doctrinas applicat, conferunt etiam, quæ à principio eiusdem cap. ipse dixit, quos omnes Doctores consule pro latiori enucleatione, & intelligentia huius articuli, illud scimus, hanc resolutionem pluries obseruasse Senatum hunc Regium, & ita similes declinatorias, & iurisdictionis competentiam terminasse.

Non tamen omittam textum singularem
32 in proposito nostræ resolutionis † allegare ad hoc, quòd locus vbi sit caput maioratus sit attendendus, licèt cætera bona ei vnita, & incorporata in alia sit Prouincia, & iurisdictione diuersa, est text. *in l. cũ in diuersis, 44 ff. de Religios. & sumpt. funer.* in hæc: *Cũ in diuersis locis sepultum est, vterque quidem locus Religiosus non fit, quia vna sepultura plura sepulchra efficere non potest: mihi autem videtur illum Religiosum esse, vbi, quod est principale, conditum est, id est caput*; ex quo text. plures inferunt Doctores ad occisum in confinibus duarum iurisdictionum, & territoriorum pertinentium ad duos Dominos,
33 illum cognoscere debere, † in cuius iurisdictione, & territorio caput occisi est inuentum Borcholten *in cap. vnico, num. 26. quæ sint Regalia*, Boerius *in disputat. de finibus Regundis, in corollario*, Zasius *in 5. part. feudal.* Matheselanus *singul. 75. num. 4.* Asinius *in dict. l. cùm in diuersis*, Medicis *de sepulturis quæst. 19. num. 2. & 3. par. 1* Forcatolus *Dialogo 1. num. 35.* Chasaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part 12. considerat. 46.* Sebastianus Nouius *in septima selectorum iuris, ff. lib. 12. titul. 7 de Religios. & sumpt. funer. ad remissio. eiusdem, l. cùm in diuersis. 44. tom. 1.* quæ omnia mirabiliter conueniunt præfatæ resolutioni, cum bona maioratus sint vinculata vnita, & incorporata inter se, † & lo- 34
bentur ad caput cui vniuntur, prout caput & membra, quæ ab illo discedere nequeunt, sed vti accessoria sequi, *cap. cùm non licèt, 12. de præscript.* Molina *de Hisp. inor. primogen. lib. 1. cap. 1. numer. 17.* Nicol. Losæ *de iure Vniuersitatis, part. 3. cap. 13. num. 7.* Roman. *singul. 500.* & de capite naturali, corporeè humano † ad mistycum procedit argumen- 35
tum, *cap. ita Dominus, 19. distinctio.* Ioannes de Lignano *in tract. de centur. Ecclesiast. §. 4.* Hieronym. de Allan. *de potestate Papæ, part. 2. num. 176.* Cardinal. Iacobatius *de Concilio, lib. 9. artic. 2. num. 62. cap. ecce autem, 24. quæst. 3.*

Hinc fit quod in rebus integralibus & vnitis possessio apprehensa in capite, † puta 36
fortalitio, Palatio, domo, Villa & similibus, quod plures alias res diuersas sub se contineat anexas: ad eas trahitur prædicta possessio tanquam ad membra, & pertinentias principalis capitis, Peregrinus *de fideicommiss. artic. 48. à num. 73.* Menochius *consil. 1279. num. 67. & 66.* Rotta Lucens. *decis. 126.* Alexand. Ludouis. *decis. 257 num 3.* Iacobus Canalerius *decis 629. num. 10. & decis. 641. num. 9. & 10.* Pontan. *de spolio. lib. 2. cap. 14. num. 121.* Tuschus *littera P. concl. 422. num. 5. & seqq.* Gratianus *discept. attionib. forens. cap. 126. num. 22. & cap. 425. num. 15. & seqq. & cap. 910. num. 3.* Guiouagn. *cons. 8 num. 118. 129. & 181. lib. 1.* Barz. *decis. 47. num. 18. & seqq.* latè prosequitur Ludouis. Post. *in tract. de manutention. obseruat. 73 à num. 67. & à num. 77. & seqq.* Rotta in vna Calagurritana pensionis post eius tractatum 188. *num. 6.* & in alia Romana bonorum, post eius tracta. *decis. 26. num. 6.*

§. QVARTVS.

An per remissionem causæ per Ordinarium voluntariè factam ad superiorem in prima instantia, cesset Trident. & inde Regalis protectio?

SVMMARIVM.

PER remissionem causæ per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram se pendente, an cesset Trid dispositio, & Senatus protectio, num. 1. & seqq.

Per

Per remissionem causæ factam à Superiorem ita efficaciter ad hunc deuoluitur iurisdictio, vt omnia gesta per inferiorẽ corruant ipso iure, num. 2.

Consilium Regis postquam super negocio consuluit, expectare tenetur responsum Regis ibidem.

Concilium Tridentinum non substulit modos legitimos, quibus de iure communi ab Ordinario licitè rescedere quis poterat, num. 3.

Concilium in cap. causæ omnes, *præseruans primam cognitionem Ordinarijs supponit potentiam, habilitatem & iurisdictionem eorum, num. 4.*

Concessio facta nomini, & contemplatione nominis, putá Imperatori, hæredi, &c. restringitur ad nomen, & eo deficiente, deficit & extinguitur, num. 5.

Dispositio omnis recipit restitutionem ad significationem, & comprehensionem adiuncti, num. 6.

Statutum permitens obligationem filio familias artifici intelligitur si obligetur intuitu artis, num. 7.

Depositario factum legatum liberationis intelligitur debito orto ex depositio, numer. 8.

Liberatio legata tutori restringitur ad causam tutellæ, num. 9.

Statutum disponens adhibendam esse fidem libris mercatorie, restringitur ad negotia tangentia mercantiam, num. 10.

Ordinarius non potest à se abdicare iurisdictionem in prima instantia parte reclamãte, num. 11.

In recessu ab Ordinario in prima instantia illius, & partis debet concurrere consensus, num. 12.

Ordinarius non potest solo verbo, & sua sponte à se abdicare iurisdictionem, vti Iudex necessarius, quàm præcisè tenetur subditis ministrare, num. 13. & 14.

Ordinarius, quando vti Delegatus (commissione earente) processit, non substinentur acta ex qualitate Ordinarij, qua vti talis poterat cognoscere, num. 15.

Ordinarius nequit à se abdicare iurisdictionem Ordinariam, num. 16.

Ordinarius non potest subijcere Clericum subditum inuitum & renitentem alteri Iudici, num. 17.

Ordinarius voluntariè remittens causam ad Superiorem in prima instantia, nec amissit iurisdictionem, nec ad Superiorem fuit deuoluta, numer. 18. & 19.

Quando ius transfertur in alium, si huic non acquiratur iuris prohibitione, remanet penès transferentem, num. 20.

Quod procedit generaliter in qualibet materia, num. 21.

Pars grauata per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causæ in prima instantia; licitè vtitur recursu ad Regem, vt iterum remittatur Ordinario, numer. 22.

Iudex quilibet, qui à se abdicauit iurisdictionem accedente contradictione partis læsæ, illam potest reasummere, numer. 23.

Remissio causæ ad Superiorem tùnc illicita erit in prima instantia; quandò Ordinarius sua sponte & sine iusta causa nemine ritè instante, illam fecerit, numer. 24.

Ordinarius allegatus suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem ad Superiorem, num. 25.

Cessante tamen fraude, & collusione, numer. 26.

Remissio ad Superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium; non est legitimus modus recedendi ab eo, imò contra iuris resistentiam facta dicitur, numer. 27.

Per recusationem, & appellationem in casibus à iure permissis legitimè ab Ordinario receditur in prima instantia, non sic in prohibitis, num. 28.

Habilitas & potestas supposita in Ordinario per Tridentinum, præseruans illi primam cognitionem; verificatur in Ordinario voluntariè se exonerante ab ea, numer. 29.

Recusatio, & appellatio si non legitimè proponantur non operantur effectum iurisdictionis abdicatiuum, nec suspensiuum, numer. 30.

Remissio causæ in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad Superiorem operatur effectum iurisdictionis abdicatiuum num. 31.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

PLERVMQVE de hoc dubio perperitos fui consultus, quid † sensuerim libenter hic per disputationem proferam, in quo negatiua pars (vt eo ipso quod Iudex Ordinarius remisit causam coram se pendentem ad superiorem; cesset dispositio *Concilij Tridentin. in sæpè repetito, cap. causæ omnes 20. sess 24. de reformatio.* Et per consequens etiam cessare debere Regis protectionem, ita vt & si pars conqueratur in Senatu de violentia, audienda non sit, nec remissio ad Ordinarium concedenda) ex eo potissimum probatur. 1

Nam sicut legitima appellatio, & recusatio abdicant ab Ordinario † iurisdictionem; eundem effectum oporatur remissio causæ ad Superiorem, ad quem adeò efficaciter deuoluitur iurisditio, vt nullatenus inferior amplius in causa procedere, & se intromittere valeat, quòd si fecerit, acta & processus vitio nullitatis, & attentati subijciuntur, text. est *in cap. licet. de officio Legati, l. ad Principem, & l. ad Imperatorem, ff. de appellatio.* vbi Glossa & Doctores, Felinus *in capit. cum Bartoldus, numer. 16.* & ibi Abb. *de re iudicat. singularis Rottæ decisio. 13. de officio Delegati, in nouis per Bisignetam. & ibidem additio Papazon. num. 3.* nonnullos congerit Augustinus Barbossa *in dict. capit. licet, numer. 2.* vbi per illum text. notat quod Legatus à latere, ex quo causam ad superiorem remisit; definit esse Iudex illius, vt per Dani. Venator. *in Anatypsi methodica iuris Pontificij, lib. 1. titul. 20. Axiomat. 2.* Petrus Barbossa *in l. eum qui temerè, §. fin. numer. fin. ff. de Iudicijs,* Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disputatione 14. numer. 8.* & iterum idem Augustin. Barbossa *in tractatu de iure Ecclesiastic. libr. 1. capit. 5. numer. 83.* quibus adde Menochium *de arbitrar. libr. 2. casu 202. num. 78.* Lancelotum Robert. *de attentatis. 2. part. cap. 20. de inhibitione, ampliatio. 21. per totam,* Erasmus à Chochier *de iurisdictione in exemptos 2. tomo, part. 2. quæst. 49. per totam,* Thomam Sanchez *de matrimon. lib. 8. disputat. 14. num. 8.* Petrum Surdum *cons. 424. num. 53. volumin. 3.* post Mandos. *in tract. de inhibitio. q. 37. num. 3.* Lancelotum & alios. 2

Et huic doctrinæ (quæ in se verissima est, & indubitabilis) rectè conuenit quod grauissimo cuidam Senatori respõdi consultus: in negotio nempè, quòd Senatus Regis per se ipsum & absque Principis dependentia, & consultatione liberè poterat expedire, si insuper pro eius resolutione Regem consuluerit: amplius in eo se intromittere non poterit, sed tenetur supersedere, & expectare responsum Regis: motus tùm ex præfata doctrina, quasi videatur Senatus per hanc consultationem, & remissionem ad Regem potestatem, & facultatem suam in illo negotio à se abdicate, tùm etiam ex ponderatione celeberrimi, text. *in capit. multum stupeo. 2. quæst. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem,* dixit Romanus Pontifex: ad hoc idem ponderanda sunt alia iura citata sup. *1. p. c. 5. à num. 35.*

Ergo cùm Ordinarius per remissionem ad superiorem à se abdicauit † iurisdictionem in illa causa coram eo mota in prima instantia, & in ea non Iudex, sed vti priuatus remanserit; liberum erit partibus ab eo recedere ex dispositione Concilij Trident. quòd non subtilit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè aliàs recedi permittitur ab eo in prima instantia, prout ex declaratione Sanctæ Congregationis fusiùs probauimus sup. hoc *cap. 5. §. 2. n. 8.* Quæ etiam est ratio, quarè ob recusationem Ordinarij, & appellationem legitimam in prima instantia permittitur alium Iudicem adire, de quibus *in §. 1. & §. 2. antecedentibus.* 3

Deinde quia Concilium Tridẽtinum dum disponit, † quòd omnes causæ coram Ordinario in prima instantia cognoscantur, suponit per necessè potentiam, habilitatem, & iurisdictionem in Ordinario, & idem vti Iudici prima causarum cognitio præseruat, cùm aliter sine iurisdictione impossibile est de iure, posse illum cognoscere, nec aliter intelligi potest, ex *l. 1. vbi glossa, C. de Sacrosanctis Eccles.* Carolus de Grassis *de exceptioni. ad materiam statuti excluden. omnes exceptio. in præludio. num. 96* Armendar. *in proœmio additio. ad Recopilatio. legum Nauarræ, num. 38.* Marius Anton. *variar. resolut. lib. 2. resol. 40. nu. 5.* Surdus *cons. 10. nu. 27.* Quoniam Iudici tanquam Iudici si aliquid committitur, Iudice desinente extinguitur commissio ex Bartholi doctrina *in l. si ita stipulatus, ff. de verborum obligat.* Surdus *de cis. 39. num. 4.* 4

Et quia concessio facta nomini, † & contemplatione nominis, putà Imperatori, tutori, hæredi, restringitur & extinguitur extincto nomine, cõque deficiente, deficit concessio, plurima congerit exem- 5

exempla Petrus Surdus *conſ. 74. num. 7. cum ſequentibus, & deciſio. 322. à num. 7. & deciſ. 39. per totam.* Ergo Ordinario præſeruata prima inſtantia, vti Iudici & iuriſdictionem habenti, & valenti cognoſcere; ceſſabit in cauſa, in qua extincta fuit hæc qualitas, & ſuppoſitio neceſſaria eo, quòd per remiſſionem à ſe abdicauit iuriſdictionem, & deſinit eſſe Iudex.

Fulcitur, quia omnis diſpoſitio recipit
6 reſtrictionem ad ſignificationem, † & comprehenſionem adiuncti, *l. ſi quis ex argentarijs, §. rationem, de edendo*, vbi licet Argentarij libro credatur, intelligitur in ijs quæ tangunt eius officium, & negotiationem, non alijs, quàm plurimos citat Surdus *in conſil. 151. à 87. & ſequentibus, tomo 2. & in conſil. 453. à numer. 54. lib. 3.* vbi
7 poſt alios quod ſtatutum permittens † obligationem filio familias artifici, intelligitur, quando ſe obligat ratione officij, & intuitu artis, idem Surdus *in conſil. 135. à 101. cum ſequentibus*, Baldus *in l. 2. §. vltimo deliberatione legata.* Vbi ſiteſtator legauit liberationem
8 † depoſitario, intelligitur de debito orto ex depoſito; non aliundè, & eſt ſingularis text. *in l. Aurelio in fine. deliberatione legata.* Vbi liberatio legata tutori
9 reſtringitur † ad cauſam tutælæ, quem text. latè exornat Menochius *lib. 4, præſumptione 164. à numer. 10.* Petrus Surdus *in conſ. 112. à numer. 96. cum ſequentibus, & conſil. 274. à numer. 7. & deciſio. 322. à numer. 7. & in conſil. 218. à numer. 2. & ſequentibus, tom. 2. & deciſio. 217. à principio.* Et idem Surdus poſt plures alios *in conſil. 453. à numer. 54. libr. 3.* vbi de ſtatuto diſponen-
10 te, fidem adhibendam libris † mercatoris, quòd reſtringitur ad negotia tangentia mercantiam, & non aliter, nec extra actum mercaturæ, Felin. *in capit. cæterum, numer. 8. in fine, de iudicijs, & in capit. poſt miſerabilem, column. 2. infin. de probationibus*, Aretinus *in conſil. 33. incipit. conſultatio præmiſſa, column. 1.* Romanus *in conſil. 215. in puncto propoſito, column. 1.* & ibi addentes quam communem eſſe opinionem probat Roland. à Valle *in conſil. 92. numer. 7. & ſequentibus, volumin. 3.* Auanus *in conſil. 95. numer. 12. & in conſil. 719. numer. 7.* Crauetta *de antiquitat. tempor. part. 1. numer. 267. verſicul. Rurſus talis, & numer. 256. verſicul. Quinto intelligę*, Decius *in cap. 2. numer. 18. de fide inſtrumentor. & in cap. 1. numer. 30. de probatio.* Vivius *in ſuis communib. opinioni. in verſicul. Statum iubens libris, verſicul. Dictumque ſtatutum*, Becius qui multos agregat *in conſil. 5. numer. 14. vſque ad fin.* Maſcardus *in tractatu de probationib. concluſio. 975.* vbi addit Menochium, Gail. & alios Felin. *in capit. cum ordinem, column. 3. verſicul. Limitata cauſa, de reſcriptis*; vbi acumulat infinitas ſimiles doctrinas, & poſt Aluan. *in dicto conſil. 577. numer. 12.* & eundem Aluan. *in conſil. 576.* Iaſon. Hipolit. de Marſill. Roland. & alios Marta *de iuriſdictione 4 part. caſu 84. per totum.* Quòd licèt priores alicuius artis habeant iuriſdictionem inter artifices, intelligitur tamen, circa res pertinentes ad illam artem, videndus Caſtellus *controuerſiarum, tomo 5. capit. 90.* Igitur cùm Concilij Tridentin. diſpoſitio præſeruet primam inſtantiam Ordinario vti Iudici, & iuriſdictionem habenti ad cognoſcendum; aſtringi præciſè debet quando ipſe eam habeat, & quando de cauſa poteſt cognoſcere, non tamen quando iuriſdictione caret, & in cauſam ſe intromittere non poteſt, eò quòd à ſe totaliter eandem per remiſſionem abdicauit, & per conſequens nec in iſto caſu eidem facienda erit per Senatum remiſſio, ceſſante Tridentini diſpoſitione.

Quibus tamen, & alijs non obſtantibus contrarium † in caſu propoſito affirmandum 11
eſt, & efficaciter tenendum, imò reclamante parte Ordinarium non poſſe ſua ſpontè, & voluntariè à ſe abdicare iuriſdictionem tam de iure communi, quàm etiam ex Concilio Tridentin. cuius diſpoſitionem nullatenus ceſſare in noſtro caſu, nec remiſſionem Senatum illius protectorem negare, clarè demonſtrabimus.

Tùm quoniam ad hoc vt poſsit ab Ordi-
nario reſcedi, & ſuperior † adiri in prima in- 12
ſtantia; debet concurrere conſenſus tam partium, quàm Ordinarij ipſius, ita vt cuiuslibet conſenſus ſolus non ſuficiat, nec aliquid operetur quominùs illeſſa, & in tancta rema neat diſpoſitio Concil. Triden. quòd pluriès declaraſſe Sanctam Congregationẽ Cardinalium, abundè deduximus *in c. 3. §. vni. ſuprà hac p. 2.* & alibi paſsim: ergo ſola volũtas, & conſenſus Ordinarij non poteſt facere, quod ceſſet Triden. diſpoſitio, nec per conſequens Senatus remiſſio adeundem.

Tùnc etiam de iure communi probatur,
etenim Iudex † Ordinarius non poteſt, nec 13
facultatem habet ſolo verbo à ſe abdicare iuriſdictionem Ordinariam, quam de neceſsitate tãquã miniſter neceſſarius tenetur exer

cere, & ministrare subditis in suo districtu, text. ibi *in l. legatus, ff. de officio Præsidis*, ibi: *Legatus Cæsaris, id est Præses vel Corrector prouinciæ abdicando se non amittit imperiũ*, plures ad idem (licet obiter) citauimus *in tractatu de Regia protection. 3. p. cap. 18. numer. 42.* Nam ex quo dicitur Ordinarius, cen
14 setur † Iudex necessarius, vndè voluntariè abstinere se à causæ cognitione nõ potest, ita scribentes omnes in *cap. quoniam contra, de probationibus*, Bursatus *in cons. 199. nu. 8. lib. 2.* Barrolus *in l. munerum, §. iudicandi, ff. de muneribus, & honoribus*, Inocent. *in cap. suscitata, de rescriptis*, Decius *cons. 113. nu. 23. & 24.* idem Decius *in c. intimasti, numer. 5. de appellationibus*, Felinus *in cap. pastoralis, num. 5. post glos. in verb. Exonerare de officio Delegati*, Aeb. Panormitanus *in cap. ex litteris, de officio Delegati*, idem Felinus *in cap. cum ex officio, de præscriptionib.* Acaius Anton. de Ripol. *variar. resolutio. capit. 2. de recusatione, à num. 7. cum seqq.* vbi eruditè articulum tractat.

15 Idem etiam tenet † Caldas Pereira *de emptione, & venditione, cap. 3. à numer. 12.* ibi: Hinc etiam resoluitur, verùm esse quod scribit glossa singularis *in capit. ex litteris, de officio Delegati.* Asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tamquam Delegatus agitauit, cùm delegatus non esse, etsi vti Ordinarius potuisset procedere, quòd Panormitan. ibidem sensit, causari ex defectu voluntis iudicantis, qui se adstrinxit ad delegatam iurisdictionem, Ordinariam repudians, vt dicto *cap. ex parte Astiensis, & d. cap. cùm super.* Nec vrget quod Ordinarius
16 non potest à se abdicare † iurisdictionem ordinariam, *vt in l. Legatus, ff. de officio Proconsulis*; quoniam etiam hoc casu non abdicauit, sed potiùs noluit procedere vt Iudex Ordinarius, quod potuit facere, vt *in l. sed & si si seruum, §. fin. cum lege sequenti, ff. de arbitris*; ita respondit Ioannes de Lignano de censura Ecclesiastica, quem sequitur Felinus *in cap. cum ex officio, de præscriptionibus, &c.*

Cui doctrinæ consonans est & alia, quam retulimus † sup. hoc *cap. 5. numer. 5.* Quòd
17 Ordinarius non potest subijcere Clericum renitentem, & sic inuitum alteri Iudici ex Narbona, Piasequio, & alijs per istos relatis.

Igitur cùm Ordinarius de iure communi non possit sua sponte & voluntariè † à se
18 abdicare iurisdictionem, & eius exercitium, nec cognitione causæ se exonerare, nec remittere alteri. Imò nouiori iuri Tridentin. iuxta declarationes Cardinalium non possit ipse solus à se abdicare iurisdictionem causæ in prima instantia, sed requiratur præcisè, quòd concurrat etiam voluntas, & consensus partium (in quorum simul fauorem dispositio Trideatin. in dict. *cap. causæ omnes*, emanauit, prout abundè probauimus sup. hac 2. *part. cap. 3. §. vnico*) sequitur quod nec in superiorem fuit per remissionem huiusmodi voluntariam translato iurisditio, quæ dum taxat in prima instantia pertinet radicatus ad Ordinarium, iuxta ea quæ copiosè dicta fuere in dict. *cap. 3 per totum, & in dict. §. vnico*, ita vt alijs omnibus sit vetita, vt pluries in discursu huius 2. *part.* nec à bisto fuit evulsa, vt expressè probat text. *in dict. l. Legatus ff. de officio Præsidis*, ibi: *Abdicando se non amittit imperium.*

Igitur si iurisdictionem remissam nõ amit- 19
tit inferior Ordinarius † per huiusmodi abdicationem informem & prohibitam, sequitur manifestè, quòd nec in superiorem potuit transferri, iuxta text. *in cap fin. de prohibita fœudi alienatio.* per Lotharium, ibi: *Fœudum non ob hoc amittat*, incto text. *in cap. Imperialem, §. præterea, de prohibita fœudi alienat.* per Federicum, ibi: *Transacto hoc spatio fœudum amittat, & fœudum ad dominum redeat.*

Hæc namque conuertuntur, † quoniam 20
quando ius translatum in alium, isti ex aliqua legis prohibitione non quæritur; remanet penès transferentem, *l. cum quis, §. 1. ff. de solutionibus, l. si quis vi, §. differentia, ff. de acquirenda possessio.* text. capitalis *in l. nec vtilem, ff. ex quibus causis maiores*, quem latiùs exornant Antonius Gomez *in l. 45. Tauri, num. 54.* Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 39. §. 3. à num. 40. & seqq.* & ita argumentantur Paulus Paris. *in cons. 114. à num. 7. volu. 4.* Flamin. Paris. *de resignatio. benefic. lib. 2. q. 9. num. 20.* Nicol. Garcia *de beneficijs. 11. par. cap. 4. num. 33.* Quæ quidem doctrina genericè in † quacumque 21
materia procedere dicunt Doctores ipsi, & Paulus Castrens. *in l. si ego, num. 7. ff. de negotijs gestis*, vbi Bartolus *nu. 24. in fin.* Aretin. *num. 28. & 29.* Iasson. *num. 79. in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verbor. obligationib.* Crema, *singulari. 113.* vbi copiosa additio. Corbulus *de iure emphiteutico, tit. de causis priuatio. ob renuntiationem, num. 6.* Cauallcanus *de vsufructu mulieri relicta, numer. 67.* Mendez *ad l. cum oporteat, num. 119. in fin. Cod. de bonis quæ liberis*, Castillo *de vsufructu, capitul. 69. numer. 4.* Montier *decis. 46. numer. 7.* Marius Giurba *decis. 63. numer. 4.*

Qua

22 Quapropter pars, quæ damnum † sentit ex hac ineficace & inualida contrariaq; dispositioni Concilij Trid. remissione; poterit vti recursu ad Regem, vt causa iterum remittatur suo Ordinario, quæmadmodum regulariter potest pars (in cuius damnum, & præiudicium Iudex quilibet abdicauit à se iurisdictionem minùs rectè) licitè contradicere, & impugnare, cuius contradictione mediante iterùm & ipse Iudex potest recuperare, & re-
23 assummere † iurisdictionem semel à se minùs legitimè abdicatam: prout copiosè probabimus *in commentarijs de Regia protection. 3. p. c. 18. à num. 21. cum multis seqq.* quo te remito libenter, quæ hîc non repeto.

Hæc tamen nostra resolutio tùnc procedit, & locũ habebit, † quando (prout semper
24 suppositimus) ipse Iudex Ordinarius voluntariè & sua sponte hanc remissionẽ fecerit, & se exonerauerit à causæ cognitione coram eo propositæ in prima instantia proprio motu & nemine ritè instante. At si suspitio à parte
25 allegatur, & ea deducta Iudex illã † confitea tur esse veram, valebit talis confessio, quia Iudici respondere licet, quando pars ipsa recusans petit, Iudicem declarare super veritate causæ recusationis propositæ ex glossa *fin. in cap. nouit de appellatio.* nisi inter Iudicem & partẽ oponentem causam suspensionis de-
26 tegatur aliqua collusio, † quæ coniecturis, seu probationibus pateat, ex ijs quæ congerit Menochius *de præsumpt. lib. 5. præsumptio. 26. per totam*, maximè *nu. 4.* hanc limitationem, & declarationem ad nostram principalem resolutionem annotauit expresè Ripoll. *variar. resolut. c. 2. de recusatione, à nu.* 11. ex qua deducitur, quòd mediante recusatione proposita, & probata per confessionem Iudicis Ordinarij, poterit legitimè, & ex iuris dispositione causam remittere ad Superiorem in prima instantia per hunc cognoscẽdã ex Iuribus & Doctoribus adductis hoc *cap. 5. §. 1. à princip.*

Quibus sic suppositis non obstant in contrarium adducta, nõ primum de effectibus abdicatæ iurisdictionis, quos omnes in argumẽto deductos pleno ore fatemur; negamus tamen, quòd illam possit facere Ordinarius sua sponte, & iuxta causa (quæ aliàs de iure ab aliquo ex litigatoribus potest proponi) deficiente, & non accedente.

Nec obstat secundùm, quod pariter fatemur, Concil. Trid. non substulisse legitimos
27 modos † à iure aliàs inductos rescedendi ab Ordinario in prima instantia: negamus tamẽ consequentiam, quod ista remissio volũtaria facta per Ordinarium sit modus legitimus, & aprobatus à iure, cùm imò tali remissioni & abdicationi in prima instantia ius ipsum resistat, vt probat *dict. l. Legatus, ff. de officio Præsid.* & Doctorum communis obseruantia in eius exornationẽ superiùs laudata, & amplexa.

Nec obstant exemplaria de appellatione, & recusatione, quia isti modi † regulariter 28
sunt legitimi, & aprobati à iure, per quos tollitur iurisdictio ab Ordinario, vt probauimus *in §. 1. & §. 2. huius cap. 5.* At remissioni voluntariæ ex motu proprio Ordinarij factæ resistit ius in radice, & suo origine, ita vt nullo modo habere posset statum aliquem operandi effectum suspensiuum, quanto magis abdicativum iurisdictionis ab Ordinario, se sponte exonerantè à cognitione causæ, imò potiùs cum non fiat legitimo modo, hoc est de consensu partium, nec adquisita fuit † iu- 29
risdictio Iudici superiori, nec per consequẽs abdicata fuit ab Ordinario, illam transferre volente; sed apud eundem semper remansit, quo quidem verificatur in totum dispositio Concilij Tridentini suponentis habilitatẽ, & capacitatem in Ordinario ad cognoscendum de causa in prima instantia, sibi præseruata.

Veluti & de ipsa appellatione, & recusatione (à quibus † in argumento comparatio su- 30
mitur de effectu abdicatiuo iurisdictionis ad remissionem huiusmodi) pariter dicendum erit, nam si ipsæ proponantur in casu à iure prohibito, & non admisso, clarè patet, quòd nec operabunt effectum abdicativum ab Ordinario, nec cessauit Concilij dispositio, sicuti contingit in hac specie remissionis voluntariẽ in prima instantia (de qua loquimur) quæ cùm fiat in casu prohibito, similiter eidẽ denegatur effectus abdicativus. Et hinc retorquetur argumentũ, vt imò ab eo, & ab æquiparatione horum casuum ijs terminis retentis confirmationem sumamus nostræ resolutioni. Vt secus sit quando in vtriusque casi- 31
bus legitimè † & permissiuè fiat tam recusatio, quàm remissio iuxta superiùs dicta, nam tùncvtraque operabit abdicationem ab inferiore Ordinario, deuoluens & transfundens iurisdictionẽ in superiorem, & cessauit Tridentini dispositio, cùm in Ordinario carente iurisdictione, vel aliter sublata verificari non potest. Ex quibus quidem solutionibus facilè deduces, satisfactionem iuridicam alijs doctrinis vltimo loco consideratis pro contraria parte, quæ omnes ad idem tendunt quod priores, quę pariter euincuntur, & eodem modò absoluuntur.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

CAPVT SEXTVM.

Protectio Sacri Concilij Tridentini à Rege penitùs denegãda his in casibus ab eodem Concilio specialiter exceptis, vbi etiam quales isti sint.

Præsertim circa formam subscriptionis propria manu Sanctissimi, & de eius speciali natura, & efficacia. Et an eius omissio cõmissionem, & inde sequuta, cunctaquè diriuatiua vitiet.

SVMMARIVM.

Regula vniuersalis capit. causæ omnes non nullis modis limitata in eodem reperitur, ex quibus...citè percutitur prima instantia Ordinarij, & cessat Regis protectio, num. 1.

Lis si coram Ordinario non finiatur infra biennium; libere potest pars superiorem adire, qui auocat, & inhibet Ordinario, num. 2.

Superior aditus ob negligentiam Ordinarij non terminantis causam infra biennium causam assumit eodem statu, non aliam incipit de nouo, num. 3.

Instantiam iure Canonico perire non deducitur ex cap. causæ omnes, num. 4.

Professionis causam nullitatis intra biennii terminandam declarauit S. Congregatio, num. 5.

Commissio potest impetrari alteri ob negligentiam Ordinarij non terminantis infra biennium, dummodo antea de eius negligentia doceatur, num. 6.

Si ob grauitatem causæ, aut ob cauilationes, & subterfugia partium, non ex culpa Ordinarij lis dilata fuit vltra biennium ab eo nequit causa auocari, ibidem.

Declaratio Sanct. Congregatio. quòd si per Iudicem non stetit, partes superiorem adire nequeant in prima instantia; refertur, ibidem.

Termini assignati ad causam terminandam cursus non officit Iudici vlterius prosequenti, si ob subterfugia partium labatur, num. 7.

A Iudice tamen erit probandum; non sua culpa lapsum termini contigisse, ibidem.

Negligentia Iudicis in lapsu bienij vt appareat; tenetur pars pluries protestari coram eo, vt causam terminet, num. 8.

Auocatio causæ ab Ordinario ob negligentiã suam fieri nequit, nisi prius de ea doceatur, & prius debet requiri, num 9.

Nuntij, & Legati non possunt se intromittere in causis coram Ordinario pendentibus nisi constet de negligentia eiusdem, ex Trident. ibidem.

Requisitio, & protestatio coram antecessore Iudicis pro expeditione causæ an constituat successorem in negligentia. remissiuè, num. 10.

Transacto biennio etiam ob negligentiam Iudicis potest ferre sententiam, re tamen integra, ante recursum ad Superiorem, numer. 11.

Auocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellationis receptio in prima instantia, nisi à definitiua, vel definitiuæ vim habentibus, &c. numer. 12.

Causæ quæ de iure per Sedem Apostolicam sunt tractandæ non percutiunt primam instantiam Ordinarij, nec habet locum recursus protectionis Regiæ, num. 13.

Et quales hæsint causæ ibidem remissiuè.

Quarta exceptio Concilij (& frequentior, maximaque reuerentia per Senatum amplexa) vergit circa subscriptionem propriæ manus Sanctissimi requisitam in commissionibus auocatorijs in prima instantia, à numer. 14. & sequentibus.

Sedes Apostolica est fons, & origo totius iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, & concurrit cum Ordinarijs, & auocat ad libitum causas ab illis in prima instantia, num. 15.

Auocatio ab Ordinario sine vrgenti causa magnum affert detrimentum litigantibus, & vergit in dedecus inferioris, ibidem.

Nouam formam induxit Tridentin. duo specialia continentem contra stylum Romanæ Curiæ, ne facilè cum tanto partium, & Ordinarij dispendio ex partium, aut Curialium suggestionibus causæ auocarentur in prima instantia, num. 16.

Primum, vt non nisi ex vrgenti, rationabilique causa reseruata iudicio, & arbitrio solius Papæ commissiones auocatoriæ in prima instantia non expediantur, ibidem, & num. 17.

For-

Forma cum hoc sit Principis personalissima, ab eius persona non recedit ur, ibidem.

Secundum, contentum in forma Concilij est subscriptio propria manu Sanctissimi, ita vt non sufficiat per signaturam gratiæ, aut iustitiæ has commissiones in prima instantia expediri, num. 18.

In signatura gratiæ, & signatura iustitiæ potentissimis Tribunalibus, quæ causæ expediantur, ibidem.

Forma nouæ, & irregularis contra stylum fuit inducta à Tridentino in commissionibus auocatorijs in prima instantia expediẽdis, nempè subscriptio propriæ manus Sanctissimi, num. 19.

Commissionis auocatoriæ, non nisi ex vrgenti, rationabilique causa arbitrio Papæ reseruata validè expediuntur, num. 20.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in commissionibus à Trident in. requisitam esse formam; expressè dixit Motus proprius Gregorij XIII. num. 21.

Forma dicitur ad actum quando eam sic lex vocat, ibidem.

Subscriptionem propriæ manus cum nouiter appetat Trident in. in commissionibus primæ instantiæ vltra ius commune, formam substantialem inducere intelligitur, num. 22.

Lex quando aliquid de nouo disponit cum certis modificationibus censetur formam inducere, num. 23.

Statutum prouidens aliter, quàm ius commune cũ certis modificationibus quidquid in eo exprimitur habetur pro forma, num. 24.

Quando lex introducit novum aliquem probandi modum cum certis qualitatibus, & modificationibus formam inducere censetur. ibidem.

Subscriptio petita à iure, est forma ita vt aliter actus sine ea fidem nullam facit, num. 25.

Manu propria, voce, aut persona qui aliquid facere tenetur nequit illud per alium explicare, num. 26.

Subscriptio manu propria à iure in actu requisita nequit per æquipollens, aut actum fictum, sed verum fieri, num. 27.

Subscriptio manu propria Sanctissimi requiritur pro forma ex Triden. in commissionibus primæ instantiæ, num. 28.

Subscriptio manu propria vbi requiritur an sufficiat scriptio manu propria, numer. 29.

Subscriptio vbi requiritur ad euitandum præiudicium tertij, & ad eius fauorem, non sufficit scriptio propria manu, numer. 30.

Constitutio Iustiniani 151. adducitur in concordantia, cap. causæ omnes 20 sess. 24. de reformatione, num. 31.

Defectus formæ subscriptionis propriæ manus vitiat commissionem in prima instantia, num. 32.

Nec hæc forma potest per æquipollens adimpleri, num. 33.

Subscriptionis formam dum postulauit Tridentin. non considerauit effectum, sed damnum, & inconueniens in principio existens auocationis in prima instantia, numer. 34.

Forma continet solemnitatem, ibidem.

Solemnitas requisita à lege forma dicitur, ibidem.

Formæ nihil addi vel detrahi potest, ibidem.

Subscriptionis defectus vitiat ipso iure non tantùm commissionem, sed & cuncta inde deriuatiua, ibidem.

Commissio subscripta postmodũ ex aliquo accidenti resoluta vitiat inde processum, ibidem.

In auocationis vrgenti causa reseruata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec se intromittere, num. 35.

Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri, quantumuis habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, vt in Legato de latere, numer. 36.

Personalitatem si denotet natura verbi in dispositione positi non egreditur personam, num. 37.

Nomen proprium non est alteri communicabile, num. 38.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum respicientem personalitatem, in qua verus scribendi actus attenditur, non representatiuus, num. 39.

Papa quando organo vocis suæ loquitur tam quam prima persona loqui videtur, qui a per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes, num. 40.

Manu propria quando subscribit Papa supplicationem, ideò nomen suum proprium apponit, quia actum priuati hominis, & industriam personalem denotantem facit, numer. 41.

Rex Catholicus acerrimus Trident in. protector non patitur litteras contra formam inseparabilem à persona Papæ expeditas in pri-

prima instantia exequi, sed vel retinet, vel tradit parti, vt illis coram Ordinario vtatur iuxta distinctionem ibi. num. 42.

Commissiones contra formam Tridentin. non ita facilè in Romana Curia expediuntur propter hunc protectionis recursum, & Monarchiam vtriusque Siciliæ, num. 43.

Subscriptio propriæ manu Sanctissimi an sit necessaria precisè in commissionibus ad partes missis, an sufficit apponenda in supplicatione, qua petitur commissio, numer. 44.

Declarationes Sanct. Congregationis recensentur, vt subscriptio Papæ sufficiat in supplicatione, & satisfieri formæ Trident. etsi in commissionibus missis non apponatur, num. 45.

Subscriptio non apposita in commissionibus delatis ad Senatum, quomodo sit in eo probanda, vt satisfactum dicatur formæ Tridentin. num. 46. remissiuè.

Senatus an admittat subscriptionis probationem per supplicationis subscriptæ ostensionem iuxta assertas aliquot declarationes, num. 47.

IN Sacro Concilio Trident. *sess. 24. de reformatione, capit. 20.* post regulam vniuersalem, † nempè, *causas ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint in prima instantia, coram Ordinario locorum duntaxat cognoscantur.* Non nullæ prouidè exceptiones scriptæ reperiuntur (quas omnes & singulas in capit. præsenti acuratè prosequemur) quibus regula vniuersalis præcedens omnino limitatur, in quibus per consequens in dubiè cessare Regis protectionem certissimum est, veluti huius Supremi Senatus notissima praxis obseruat. 1

Primam igitur limitationem † ad principium eiusdem decreti ita legimus: *Atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis terminentur. Alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, Iudices Superiores aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumãt, & quàm primùm terminari curent, nec antea alijs committantur, nec auocentur.* 2

Cuius decreti fundamentalem rationem, si quærimus, apertè reperiemus apud Innocentium III. Pontificem Maximum, *de miseria conditionis humanæ, lib. 2. cap. 5.* in illis verbis: *Sæpè iustitiam tantùm difertis, quòd litigantibus plus, quàm totum auferris: quia maior est sumptus expẽsa, quam fructus sententiæ.*

Si itaque causæ quæ coram Ordinarijs ventilantur, infra biennium à die motæ litis numerandum terminare † non procurent, tùnc in pænam negligentiæ commissæ, eis omissis, superior adiri rectè poterit, atque fauorem inductum à decreto Tridentin. amittunt, non vt superior incipiat denuò alium processum; sed in eodem statu assumptum prosequatur: ex hoc tamen decreto nullatenùs deduci potest (prout contrarium aliqui putarunt) instantiam † iure Canonico perire; prout abundè diximus, & nerbosè probabimus *in tractatu de Regia protectione 4. cap. 2. à num. 63. cum seqq. & à nu. 15.* quibus adde nouiter Narbonam *in l. 59. glos sa 1. à num. 73. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilation.* 3 4

Hanc Tridentini principalem limitationem, de qua *numer. 2.* exornant Narbona vbi proximè *à num. 71. & sequentibus, & à numer. 86. & à numer. 100.* Augustinus Barbossa *de potestate Episcop. tom. 2. allegation. 81. numer. 8. & 9.* Almendariz *in addition. ad Recopilation. leg. Nauarræ, titul. 18. l. 7. de Religionib. in declarat. numer. 40. lib. 2.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclusio. capit. de causis primæ instantiæ, conclusio. 2. aliàs 55. num. 21.* Aloysius Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopalis, 4. p. decis. 273. num. 5. & 6.*

Qui omnes (dempto Narbona) id † extendunt etiam ad causam nullitatis professionis, quàm adhùc infra biennij terminum ab Ordinario esse expediendam. Sicque decisum fuisse per sacram Illustrissimorum Cardinalium Congregationem, affirmat Almendarez loco modo citato. 5

Pro qua limitatione illud erit notandum, quòd si infra † illud terminum causa non expediatur; potest impetrari auocatoria, ad cuius tamen concessionem opus est, vt antea constet de negligentia Iudicis Ordinarij, ita vt per hunc, non alium stet, nolle, vel non curare causam infra biennium assignatum expeditam fore, ita quod ex sua causa, & opera defectus & culpa appareat. Etenim si ex ipsius Ordinarij parte minimè steterit, quominus intra assignatum tempus à Concilio causa desierit terminari, sed ob causæ grauitatem, aut qualitatem, aut partium 6

tium cauillationes & subterfugia fuerit dilata; minimè amittit primam instantiam, & fauorem Concilij Tridentini, ex vniuersali regula inductum, vt probat Marquesanus *de commissionibus, part. 2. §. 4. numer. 54.* Leo. *in Thesauro fori Ecclesiastici. capit. 1. numer. 72. part 2.* Aloysius Riccius *in practica Aurea. resolutio. 334. à princip. & in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitan. decis. 153. part. 4.* Qui duo testantur, ita fuisse decisum à Sancta Congregatione Cardinalium, quos sequuntur Barbosa *in pastor. lib. tom. 2. allegat. 81. sub num. 9.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui. iuris Pontific. practica. conclusio. 1. de causis primæ instantiæ, conclusio. 2. aliàs 55. numer. 3. & 4.* & nemine horum citato idem benè probat Narbona *in l. 59. glos. 1. numer. 95. titul. 4. tom. 3. lib. 2. Recopilatio.* qui tamen ex Marsilla, & Ioann. Galemat. refert ad litteram declarationem Cardinalium in hæc: *Congregatio censuit, si per iudicem non steterit, partes alios superiores adire, non posse.*

Et comprobatur, nam vbicumque in iu-
7 re cauetur, causam † intra certum tempus terminandam esse; si litigantes illam per subterfugium distulerint, non obstante temporis cursu, licitum erit eidem Iudici causam prosequi, & sententiam proferre, vt quam plurimis Doctoribus citatis, probat Iasson *in l. properandum, numer. 2. & 27. C. de iudicijs.* Maranta *de ordine iuditi. 5. part. à numer. 3.* Rolandus à Valle, qui de communi testatur *consil. 82. libr. 4.* Tiraquellus *de retractu, titul. 1. §. 12. glos. 2. à numer. 10.* & per totam, Antonius Sola. *in constitutionib. Sabaudi, titul. de iudic. de eret. causar. glos. 3. numer. 5.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 15. numer. 61. & numer. 316.* Anguianus *de legibus, lib. 3. controuersia. 17. num. 32.* Narbona vbi proximè à *numer. 95.* qui omnes fundantur in argumento text. *in cap. venerabilis 20. de Iudicijs,* iuncta Glossa ibi verbo, *Non obstante,* Abb. *numer. 9.* Berosius *numer. 12. & 19.* text. *in capit. cum venerabilis, de exceptionibus,* notabilis Glossa *in l. intra vtile, verb. Egressi ætatem. ff. de minoribus, l. quinquenium, ff. de adulterijs. l. Cum ipse, ff. de excusation. tutorum, l. fin. ad finem, C. de adulterijs,* & Narbona ibidem *num. 97. & sequentibus,* latiùs comprobat; ab ipso Iudice esse probandum lapsum termini non sua culpa, & negligentia fuisse transactum.

Erit tamen animaduertendum, quòd ad hoc vt negligentia Ordinarij detegatur; te-
8 netur pars non semel, † sed pluriès protestari apud eundem Ordinarium, vt causam terminet, neque labi patiatur biennium Concilij secundum Alexand. *consil. 64. lib. 1. & consil. 64. lib. 6.* Felinum *in capit. licet causam de probationibus,* Capicium *decisio. 11. ad fin.* Afflictis *decisio. 5.* Cianeta *consil. 270. numer. 5.* Antonius Granatius *in annotationibus ad capit. 5 lib 3. praxis Ostaliani vestrij, verb. Dummodo, numer. 7. vbi numer. 88.* refert Gomecium *in regula de annali. possess. §. 76* Narbona *in l. 59. glossa 1. numer. 100. lib. 2. titul. 4. tom. 3. Recopilation.* Pedemontan. *decisio. 12. numer. 6.* vbi de communi testatur Gramaticus *voto. 21. numer. 3.* Riccius *in practica Aurea, resolutio. 334. numer. 1. & in decisio. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitana. decisio. 120. part. 4.* Barbosa *in tractatu de potestate Episcop. tom. 2. allegation. 81. numer. 9. ad finem.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui. iuris Pontific. practic. resolut. cap. de causis primæ instantiæ. conclus. 2. aliàs 55. num. 4. infin. fol. 144.*

Pro quibus omnibus notanda erunt quæ
9 Scaccia *de appellation. quæstio. 15. à numer. 278. & numer. 281.* in hæc: *Sub † aeciara tertiò, vt ista auocatio fieri non debet, nisi præcedente negligentia Ordinarij, & idò debet Ordinarius, fuisse priùs requisitus pro expeditione causæ, vt post Marchesanum retuli, & sequutus sum infrà quæstio. 17. in ampliatione, numer. 55. ampliation. 16. & quod requiritur negligentia Episcopi, alias Nuntij, & Legati non possint se intromittere, disponit idem Concilium Tridentin. quod ad hoc citaui etiam suprà lib. 1. capit. 66. sub numer. 12. vbi videas, quia multa scripsi de aduocatione causarum propter negligentiam Iudicum, & an requisitio facta coram antecessore pro expeditione causæ constituat, successorem † in negligentia, vide Marchesan.*
10 *eodem capit. 6. numer. 79. versus finem. fol. 78. & quomodo debeat fieri requisitio, & quoties, vidè infrà dict. quæstion. 17. ampliatio. 16. numer. 50. & sequentibus, & an debeat fieri in actis, vide suprà hac eadem quæstio. sub num. 181. vers. Imò, quòd sistat, art. 9. &c.*

Comprobatur nam vbi permittitur additus ad secundùm Iudicem ob negligentiam primi, ille adiri non potest, nisi prius constet de negligentia istius, vt per Rotam apud Cardinal. Blancheti in Vrbinaten. Parrochialis 1588. *& in alia decisione coram Gipsio in Areminen. Canonicatus 29. Octo-*

bris

bris 1593. obseruat Gratianus *in disceptat. forens. cap. 92. num. 31.*

Transacto tamen biennio, etiam ob ne-
11 gligentiam Ordinarij, † poterit nihilomi-
nus Iudex ipse sententiam proferre, re ad-
huc integra, hoc est, antea quàm pars grauata vtatur hoc permisso remedio, vt ad Superiorem liberè confugere queat, vt post plures Doctores benè comprobat, & ponderat ex eisdem Trid. verbis Narbona vbi proximè *num.* 101.

Secunda exceptio prædictæ vniuersalis
12 regulæ Concilij aparet ex eius † verbis, ibi: *Nec antea alijs committantur, nec auocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à definitiua, vel à definitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari nequeat,* in cuius comprobationem videlicet quæ latiùs deduximus suprà hac *2. part. cap. 5. §. 2 à numer. 1. & seqq.* quia amplius non repeto.

Quantum autem ad articulum auocationis in prima instantia, quæ in hac Concilij parte annuntiatur, altiùs tractatur infrà *à numer. 3. cum sequentibus, & in §. vnico,* Et in cæteris capitibus sequentibus huius *2 part.*

Tertia exceptio legitur in eodem Tri-
13 dentin. decreto † consequtiuè, ibi: *Ab his excipiantur causæ, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ,* exornat licet obiter, Barbosa *in pastorali. tom. 2. allegat. 81. numer. 10.* Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. part. capit. 3. à num. 6.* Paulus Piasequius *in praxi Episcop. 2. p. capit. 4. de persona Iudicis, numer. 3.* Nouar. *in noui iuris Pontific. practic. conclusio. cap. de causis primæ instantiæ, conclusio. 1. aliàs 54. numer. 7.* Leo. *in Thesauro fori Ecclesiastic. capit. 1. numer. 73.* Natbona *in l. 59. glos. 1. num. 43. & 44. & à num. 188.* apud quem videbis aliquas ex his causis, quæ apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ de iure, sed latiùs Barbosa *allegat. 50. n. 31. & seqq.* ad quos te remitto.

Quarta exceptio (quæ frequenter acci-
14 dit † in hoc Supremo Senatu, & quæ maxima reuerentia practicatur, & atentè inspicitur) habetur in eodem decreto Concilij, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum, committere, aut auocare.*

Licet enim Sedes Apostolica sit fons & origo totius iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, † Summusque Pontifex Do- 15
minus sit vniuersalis, ita vt cum omnibus totius Orbis Ordinarijs concurrat, possitque omnes causas siuè in prima, siuè in alia quauis instantia pendentes ad libitum suæ voluntis ab illis auocare, vt notissimum est, & copiosè de hac Papæ Regalia tractauimus, & deduximus infrà hac *2. part. capit. 31. à num. 86. cum sequentibus.* Tamen dignatus est Summus ipse Ecclesiæ Pastor vrgentissimis de causis motus ex dicto decreto prouidere de remedio, nè cum tanto dispendio partes extra suas prouincias, & Regna litigare cogantur, nec extrahantur, atque ne fruſtretur Ordinariorum iurisdictio, vt latiùs considerauimus hac *2. part. capit 3. per totum,* sicuti & de iure præ oculis semper habuere Principes, cùm ad huiusmodi auocationem ab Ordinario nec soleant, nec debeant ipsi Principes facilè moueri, nisi ex magna, & vrgenti causa, atque necessitate interueniente, affert quippè Reipublicæ ingens detrimentum, & subditis litigantibus intolerabile præiudicium ac dispendium, vergitque in contumeliam Iudicis inferioris, vt post plurimos Doctores dilucidè obseruauimus *in dicto capitul. 31. à numer. 87. cum sequentibus.*

Ideò nouam formam vltra ius commu-
ne, & Curialem stylum † præfatum decre- 16
tum Tridentin. induxit, ne facilè ex negotiatione & suggestione litigantium, atque Curialium causæ auocentur ab Ordinarijs in maximum eorum iurisdictionis, & partium dispendium, & notabile præiudicium, ideòque vltra stylum Romanæ Curiæ, vsque tùnc vsitatam duo specialissima sunt hoc decreto Tridentini nouiter pro forma, & commissionis validitate introducta, alterum quod nisi ex vrgenti rationabilique † causa, 17
quam suo duntaxat iudicio, & arbitrio, & non alterius specialiter reseruauit Ecclesiæ Princeps, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationabiliqué causa, iudicauerit Summus Romanus Pontifex, &c.* Quare cum iudicium causæ, an sit legitima ad effectum auocationis expediendæ in arbitrium Papæ sit positum, illius non egreditur personam, estque forma personalissima, quæ à Principis persona nullatenus recedere potest, text. cum materia & ibi communiter Doctores *in l. si quis arbitratu, ff. de verborum obligationibus, l. fin. C. de contrahenda emption. l. si merces in princip. ff. de locato & conducto,*

exor-

exornat Cardinal. Mantica *de contractibus, lib. 2. titul. 2. à num. 24. & seqq.* Et inferiùs vlterius comprobabitur personalitas hæc in subscriptione, per alium vltra ipsum met Pontificem non facienda, nec admitenda, ex defectu formæ solemnis requisitæ ab probationem auocationis.

Secunda specialitas continetur ibidem:
18 *Per speciale rescriptum* † *signaturæ sanctitatis suæ, manu propria subscribendum, committat*; ita vt non sufficiat signatura gratiæ, aut iustitiæ, vt solitum est expediri, signatura enim gratiæ, & signatura iustitiæ duo sunt potissima Tribunalia Papæ, vnum, id est signatura gratiæ, vbi ipse met Pontifex Maximus præsidet, in quo proponuntur vt plurimum res, & negotia gratiam concernentia: & alterum, hoc est signatura iustitiæ, vbi non ipse Papa; sed vnus Cardinalis tanquam Præfectus præsidet, & in illo expediuntur commissiones, & rescripta iustitiam concernentia, vt per Staphileum *in tractatu de signatura iustitiæ*, & Gomecium *in compendio vtriusque signaturæ*, quod collocauit *sub regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, post quæstio. 15.* Et ideò appellantur signatura gratiæ, & signatura iustitiæ, quia ibidem signantur, id est, subscribuntur rescripta gratiæ, & iustitiæ, vt palam est, & scripsit Rebuffus *in praxi. titul. de signatura gratiæ, num. 11. 12. & 17.* Hieron. Gonçalez *in regul. 8. Chancel. gloss. 60. num. 54.*

Quarè in his commissionibus auocato-
19 rijs in prima instantia quædam † irregularis & noua forma inducta fuit, & vltra communem stylum introducta ex nouiori dispositione Tridentin. vt non suficiat per ipsa Tribunalia expediri, sed insuper vt commissio ipsa manu propria Sanctissimi subscribatur, vt ex eodem decreto Triden. notant Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. p. cap. 3. à numer. 6.* Piasequius *in praxi Episcopali 2. p. cap. 4. num. 3. in princip.* Franciscus Leo. *in Thesauro fori Ecclesiast. p. 2. capit. 1 numer. 73.* Ricius *in praxi Archiepiscopali Neapolitan. 4. part. decis. 273. num. 7.* Barbosa *in tractatu de potestate Episcopi, tom. 2. allegatio. 81. num. 10.* Flores de Mena *practicarum quæstion. lib. 1. quæstio. 12. nu. 11.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclusio, capit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. num. 7. fol. 141.* Narbona (nullum ex his allegans) *in l. 59. à num. 195. & 204. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopilatio.* dicentes † has commissiones, nisi ex
20 vrgenti, rationabilique causa Papæ arbitrio & iuditio reseruata fuerint subscriptę, nõ valere, nec admittendas.

Et quod subscriptio proprię manus sanctissimi requisita † à Tridentin. *in dict. capit.* 21
causæ omnes, sit forma, expressè dixit Gregorius XIII. in sua Bulla superiùs adducta *in capit. 3. à num. 11. huc 2. part.* propè principium, ibi: *Decretis huiusmodi Concilij non contraueniri, nihilque præiudicij illis inferri, vel eorum forma in aliquo violari, &c.* Et forma dicitur, quando lex sic eam vocat, Petrus Surdus *cons. 282. à nu. 8.* & post Ruinum, & Brunum firmat Beccius *in cons. 12. num. 27.*

Nam cùm hoc decretum requisita hæc
22 apetat vltra † ius commune pro solemnitate, substantialem formam induxisse censetur, post alios Rolandus à Valle *cons. 72. num. 61. lib. 3.* Virginius Vocacius *in constitutionibus Marchiæ. glos. 6. nu. 163. & 165.* Augustinus Barbosa *axioma. 100. sub numer. 2.*

Et quia, quando lex aliquid inducit
23 de nouò cum certis † modificationibus, quidquid in ea exprimitur, censetur datum pro forma, Ancharranus *consil. 241. numer. 6. infine*, Decius *consil. 612. numer. 2.* & dixit singulariter Alexander *consi. 82. numer. 3. libr. 1.* Mieres *de maioratu 4. part. quæstion. 20. numer. 197.* alios citat Domin. Ioannes del Castillo *controuersiar. tomo 6. capitul. 99. numer. 10.* Glossa recepta *in Clementina 1. verbo, Inhibentes, de iure patronatus*, cuius authoritate ita iterum tenuit Ancharranus *in consil. 31. visa quadam petitione*, Paulus Castrens. *in consil. 184. numer. 2. volumin. 1.* optimè Felinus *in capit. cum dilecta, numer. 6. versicul. Nonum signum, de rescriptis*, Decius cons. *262. numer. 4. & consil. 612. numer. 2.* Ignatius del Villar *in Sylua responsorum, libro 1. responsi. 15. numer. 3.* dicentes, quod quando lex, vel statutum prouidet aliter, quam ius commune cum certis modificationibus: quidquid ibidem exprimitur, habendum esse pro forma.

Quòd & in specie procedit, quia quando lex inducit † novum aliquem proban-
24 di modum, eò quòd in probatione actus aliquam certam qualitatem, aut modificationem adiecit: formam inexcusabilem inducere censetur; vt post Butrium, Tellum Fernandez, Molinam, Purpeum, Chaqueranum, & Azebedium obseruat Castillo *in tractatu de tertijs, capitul. 20. numer. 25.* Mieres *de maioratu. 4. part. quæst. 20. num. 175.*

Hinc

Hinc est, quod quando subscriptio, vel
25 scriptio manu propria † requiritur à iure, est forma, à qua nullatenus recedendum est, ita vt aliter confectum rescriptum nullam fidem faciet, nec valebit, text. *in §. 1. institu. de emption. & vendition.* ibi: *Conscripta, vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, à contrahentibus autem subscripta*, text. *in l. fin. ff. de operes publicis*, ibi: *Nominis proprij titulo scribendo*, &c. text. est *in l. inuenimus 16.* ibi: *Manu sua*, C. *de erogation. militar. annonæ. lib.* 12. text. optimus *in l. iuuenus*, §. *ne autem, versicul. Sin verò*, ibi: *Quid enim si testator inserit eum in certum locum abire, vel liberalibus studijs imbui, vel domum suis manibus extruere, vel pingere, vel vxorem ducere; quæ omnia testatoris voluntas in ipsius solius persona intelligitur inclusisse*, C. *de caducis tollendis, l.* 2. C. *de his qui veniam ætatis impetrare.*

26 Ex quibus iuribus communiter † deducunt Doctores, quòd is qui manu propria, voce, aut persona sua aliquid facere tenetur; non potest id per alium explicare Matiençó *in l.* 1. *titul.* 4 *glossa* 16. *numer.* 5. *libro* 5. *Recopilation.* & per dictam *l.* 2. ita ponderant Angelus *in l.* 3. *ff. rem ratam haberi*, Imola, Hostiens. Ioannes Andræas, Antonius, & Panormitan. *in capit. cum desideres de sententia excommunicationis*, Tiraquellus *in l.* 16. *connubialibus, verb. Consent. numer.* 25. & 26. *fol. mihi* 398. Vbi quod ab hac forma non receditur, nec per æquipolens, nec per actum fictum; sed omnino verùm fieri debet, ad quod alios allegat.

Et dispositio omnis respiciens personalitatem non verificatur in eo, qui per alium facit actum, si pro forma ab statuto sit ita dispositum, Bursatus *consil.* 73. *numer.* 22. & *numer.* 22. Bald. *in l. fin. de excusatio. tuto.* Bolognet. *in Authent. habita. num.* 265. C. *ne fil. pro patre*, Ronchegal. post Imola, & alios *in l.* 5. *numer.* 26. *ff. de duobus reis*, Carrocius *de locato.* 1. *part. titul. de sublocatio. q.* 18. *num.* 21. Giurba *decis.* 118. *numer.* 30.

27 Qui etiam addunt, quòd vbi ad actũ † expediendum personæ industria est electa; admittitur substitutus, si ita sit loci, aut regionis cõ suetudo, non aliter.

Atque ideò subscriptio pro forma apo-
28 nitur, † iuxta text. *in l. emptor.* §. *Lutius, ff. de pactis*, Aretinus mirabiliter *in l. si ita stipulatus*, §. *Crysogonus, num.* 11. *versic. Ad illum, ff. de verbor.* Brunus *in tractatu de forma, versicul. Prædicta procederent*, & alij relati per Antonium Gabrielem, *titul. de præsumptionibus, concluf.* 3. *num.* 32. Iasson. *in l. cum antiquitas*, §. *fin.* per text. ibi, C. *de testamentis, num.* 12. Decius *in l. hac consultissima, num.* 9. C. *eodem titul.* Menochius *de præsumptionibus, lib.* 3. *præsumptio.* 66. *numer.* 14. Hieronymus Gonçalez *in Regula* 8. *de alternatiuis, glossa* 60. *à num.* 1. & *à numer.* 31. & *à num.* 37. Rotta per Puteum *decisio.* 225. *numer.* 2. & 3. *lib.* 1. & facit dicta Regula 8. ibi: *Manu propria subsignatas.* Qui Doctores etiam tractant, an vbi requiritur † subscriptio propria manu, suficiat 29
scriptio sola propria manu, & concludunt suficere, ex rationibus & fundamentis consideratis ab eodem Gonçalez in dicta *glossa* 60. *à num.* 31. & *sequentibus.* Prout in casu de quo agimus suficere, dicendum erat, rescriptum auocationis ab Ordinarijs propria manu Sanctissimi scriptum esse, quod impossibilis videtur casus existentia.

Licet etiam hoc casu dato pro † contra- 30
rio vrgebat, quòd quando subscriptio manu propria requiritur ad euitandum damnum tertij, & ad eius interesse & præiudicium (vt hoc in casu de quo agimus) non suficit scriptum propria manu absque ipsa subscriptione; vt ex alijs præfatam limitationem sub limitant citati & sequuti à Hieron. Gonçal. *d. gloss.* 60. *à num.* 39.

Similem text. huic *cap. causæ omnes*, † re- 31
perio in *Authent. ne de curio, aut cohortalis perducatur in ius*, &c. aliàs constitutio. Iustinia. 151. in hæc verba: *Suggestionibus per Epistolam gloriæ tuæ facta est, quæ dicit: non ex vsu esse vt Decuriones, aut cohortales, cum publico priuato vè, cùm ipsis iure agẽdum est, ad diuersa iudicia, vel ad banc Almam perducantur vrbem, vel in alias mitantur prouincias. Sæpè numero autem sacras nostras præueri iussiones, quæ id vellint*, &c. *Si tamen necessitas incedat, vt huiusmodi aliquid agatur, nulli nostrorum Magistratuum, excepto Thonorio, concedimus, vt Cohartalem, aut Decurionem ad hanc Almam vrbem iudicij causa perduci faciat: nisi sacra aliqua interueniat iussio, quæ expressis verbis id præcipiat: quàm ipsam conuenit vt excelentia tua perdiscat, nec citra decretum tuum ipse hùc in ius perducatur, cum ita fieri, id expediat publico; ne si ex his locis vbi publicas tractant pecunias, abstrahantur; hanc ansam arripiant nocumentum inferendi contra Rempublicam; quæ igitur nobis placuerunt, & per hanc nostram pracmaticam declarantur formam, ea studeto excelentia tua effectui & fini tradere*, &c.

Hinc

Hinc est, quod cùm hæc forma sit substan-
32 tialis rescripti auocatorij † in prima instā-
tia nouiter requisita à prædicto Decreto 20.
Tridentini, ita vt aliter non valeat rescriptū;
nec admittatur in præiudicium ordinariæ iu-
risdictionis, & partium litigantium; nisi sit
nempè subscriptum de propria manu Sanctis-
simi; ab eadem forma recedendum non est,
etiam si aliàs legitimè expeditum dicatur
33 rescriptū, † quia forma non potest per æqui-
polens adimpleri, *Gloss. verb. transponentes in cap. cùm dilecta, de rescriptis.* Tiraquellus *de retract. Linagier. §. 1. gloss. 21. numer. 11. versic. Hæc, & §. 36. gloss. 2. numer. 58. & in tractat. de legibus connubialibus, gloss. 6. nu. 26. & gloss. 7. num. 188.* Osascus *decis. Pedemontana 163. numer. 4. cum seqq.* Alderanus Mascardus *de generali statutorum interpret. conclus. 9. num. 62.* Barbosa *axioma. 100. nu. 5.* maximè quando dispositio non considera-
34 uit effectum, † vt hoc Decretum Tridenti-
ni; quod respexit dumtaxat inconueniens in
principio, & origine auocationis existens.
Decius in *cap. de appellationibus, à numer. 5. & seqq. de appellationibus.* Zephalus *consil. 35. numer. 46. lib. 1.* Menochius *consil. 131. num. 15.* Osascus *decis. Pedemontan. 92. numer. 15.* Cardinal. Tuschus *littera L. conclus. 414. num. 38.* Barbosa vbi proximè, & ampliat numeris seqq.

Etenim forma continet solemnitatem actus, vt probant Doctores. Felinus *in cap. cùm dilecta, n. 26. vers. Quoniam, de rescriptis* Zephalus *consil. 172. numer. 11. tom. 2.* Valençuela Velazquez *consil. 177. numer. 60. tomo 2.* Ioannes Franciscus de Ponte *cons. 5. num. 75. lib. 1.*

Sicuti è conuerso, quando actus debet fieri cum aliqua legis solemnitate, talis solemnitas formam importat, *l. obligari. §. tutor. ff. de autori & consensu tutor, cap. cùm dilecta, 22. de rescriptis*, vbi Felinus *numer. 6. vers. Tertium signum.* Mexia *ad legem Tolet. 2. p. fundamento 12. numer. 1. & seqq.* Beccius *consil. 12. num. 26.* Zephalus *consil. 171. nu. 11.* Valençuela vbi proximè *numer. 38.* vbi *à num. 37.* latè prosequitur, quod aliter actus gestus forma, aut solemnitate omissa, sit nullus ipso iure. Castillo *controuer. lib. 3. capit. 149. numer. 26. & seqq.* Gonçalez *gloss. 18. num. 76 cum seqq.* Escobar *de ratiotinijs, cap. 11. numer. 19.* Gratianus *disceptation. 853. num. 28. tomo 5.* & forma adeò ad vnguem seruari debet, vt nihil addi, vel detrahi potest absque actus corruptione, *l. 1. §. opus nouum, ff. de noui. operi. nunt.* Sebastianus de Medicis *regul. 7. ampliat. 4. pag 289.* Nouarius *quæstion. forensium, lib. 1. quæst. 71. num. 2. & quæst. 56. num. 15.* vbi quod nec in melius aliquid de forma mutari potest.

Alijs etiam medijs subscriptionem commissionis in prima instantia esse formam substantialem, & annullatiuam ea omissa; probatur infra hac *2. part. cap. 17. à nu. 26. & seqq.* atque omni ainde sequuta, & deriuatiua pariter esse nulla; abundè constat hac *2. part. cap. 26. à num. 35.* prout monitoriales, compulsoriales, remissiorales, inhibitiones sicuti procedentes à radice infecta, copiosè infra hac *2. part. cap. 26. à numer. 25. cum multis seqq.* inde etiam deficiente subscriptione in commissione sententia nulla est, infra *capit. 17. à numer. 31.* item etiam executoriales emanatæ, infra *cap. 20. à num. 73. & seqq. & per totum caput*, & tandem totus processus gestus à iudice ex commissione non subscripta nullitatis vitio subijcitur, infra *cap. 31. num. 4.* idipsum nullitatis vitium etiam operatur; quando commissio subscripta fuit, sed postmodum resoluta ex aliquo accidenti superueniente, vt eius virtute procedere nequeat Delegatus, absque noua alia pariter subscripta commissione, cùm subscriptio sit qualitas commissionem informans; huic accessoria; quæ simul resoluitur commissione resoluta, abundè *cap. 12. à num. 45. cum seqq. & per totum caput*, & de alijs plurimis effectibus ortis ex defectu huius formæ subscriptionis passim videbis per discursum totius huius *2. part.*

Et cùm hæc auocatio causarum ab Ordi-
narijs non sit facienda † nisi ex vrgenti ra- 35
tionabiliq́ue causa, cuius cognitio sibi ipsi
reseruauerit specialiter Summus ipse Ponti-
fex ex dicto Concilij Decreto; nemo alius in
ea se potest intromittere, Afflictis *quæ sunt Regalia, verbo, & committentium, num. 18. & 46.* Farinacius *quæst. 118. §. 4. numer. 4.* Marius Giurba *consil. 49. numer. 6.* & multa conducunt, quæ in proposito diximus hoc *tract. 1 part. cap. 14. per totum*, & maximè *à num. 33. cum seqq. vers. Ex hac Regalia etiam prouenit.*

Etenim, vt superius diximus à numer. *16.* quando dispositio est personalissima, † quia 36
respicit propriam personam Papæ, non po-
test actus validè fieri per alium, quantumuis
etiam habentem vices, & authoritatem Se-
dis Apostolicæ, & sub eius appellatione ve-
niat; prout Legatus à latere, vt per Glossam *in Clement. Auditor, verbo, deputatus, de rescriptis*, sequutam communiter ibidem per Canonistas, & signanter Imola *numer. 19.* & per text. *in cap. si Abbatem, de electione, lib. 6*

determinauit Rotta *in causa Caurien si beneficiorum, 2. Iunij 1610. coram D. Penna*, quã ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficijs, 5. part. c. 3. sub num. 16. versic. Sed ab*
37 *hac decisione*, qua etiam dictum fuit † quod quando natura verbi in dispositione appositi denotat personalitatẽ, non egreditur personam, per *cap. si gratiosè*, cum ibi notatis, *de rescriptis, lib. 6.* & determinauit Rotta *in causa Leodoens. beneficij 3. Iunij 1608. coram Domino Obtembergo*, quæ recensetur in eadem decisione Caurien si.

Et quia nomen proprium non est alteri
38 communicabile, † ex *l. Celsus. §. quod alicuius, ff. de legat. 2.* Alexand. post Bart. *in l. licèt Imperator. ff. de legat. 1* Doctores *in l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad leg. Falcidiam.* & in *Leg. si plures, in fin. ff. de Legatis. 3.* cũ alijs per Tiraquell. *de priuileg. piæ causæ, 26* Peregrinus *de fideicommiss. articul. 16. numer. 59.* Gratianus *disceptationibus forens. tomo 1. cap. 104. num. 46.* Ginrba *decision. 32. numero 12.*

Atque insuper in specie hanc personalitatem
39 † in subscriptione Papæ probat eleganter Gomezius *super regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, in quæst. 16. in compendio vtriusque signaturæ, versic. Solutio dici potest*, in hac: *Et quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur; quia vt talis verus, & non repræsentatiuus homo scribit; ideò nomine verò vtitur, in Bullis verò quia Papa non scribit, nec manum suam vt ipse apponit; sed per officiales expediuntur, ideò in illis officij sui nomen, id est, Papatus ponitur. pro ista distinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitallinis Rottæ Auditoris in Clementina 1. 4. colum. num. 48. de probationibus: vbi dicit, quod quando Pa-*
40 *pa organo suæ vocis loquitur,* † *tanquam prima persona loqui videtur; quia ipse per se scribere, & loqui, sunt actus personalitatem denotantes, &c.* sequitur & facit paulò
41 post: *Sic igitur dicendum est,* † *quod quando ipse manu sua supplicationem signat, ideò nomen suum proprium apponit, & priuatum, quia manu sua scribendo, actum priuati hominis, personalem industriam denotans, facit, propterea benè nomen impositum personæ suæ conuenit. Sed in Bullis, quia ista de per se non facit; sed repræsentatiuè, secundùm præsumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur, &c.* quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum, vt vides.

Quare cũm Rex Catholicus acerrimus sit
42 Concilij Trident. protector, † vt latiùs hac 2. *part. cap. 1. & seqq.* sæpè diximus; non patitur exequi litteras impetratas in prima instantia contra formam subst antialem, & indiuiduam Concilij prædicti; sed Senatus quotidiè causam remittit Ordinario, vt pars ius suum moueat coram Ordinario siue retentis litteris, vel simul relaxatis iuxta distinctionem iuridicam abundè comprobatam, de qua infra hac 2. *part. cap. 26. per totum*, prout praxis communis, & incommutabilis huius Supremi Cansilij Regij, obseruat, & hoc ipsum etiam in Romana Curia præ oculis habetur, † vt contra Concilij Trid. 43
Decretum, & formam minimè expediantur hæ litteræ propter hunc recursum vitandum, sicuti testatur Marquesanus *in tractat. de commissionibus nullitatis sanator. 2. p. §. 2. num. 19. tom 3.* in hac: *Et in prima instantia maximè in signatura. S. D. N. passim conceditur in Rotta, præcipuè in Regno vtrusque Siciliæ propter Monarchiam (vt asseritur) tunc autem, quando sumus in prima instantia, & petitur causa in Rotta committi; requiritur appositio manus Papæ respectu dispositionis Concilij Trid. sess. 24. cap. 20. causæ omnes, de reformatio. vbi, &c.*

Aduertendum tamen est, quod hæc sub-
scriptio propria manu Sanctissimi † non 44
videtur necessaria apponi in ipsis litteris, & rescriptis auocatorijs in prima instantia; sed sufficiat quod in supplicatione per partem facta suæ sanctitati apponatur, vt insinuant Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. 2. p. c. 1 num. 37.* Barbosa *in tract. de potestat. Episcop. tom. 2. alleg. 81. num. 10.* Piasequius *in prax. Episcop. 2 p. c. 4. num. 3. in princip.* Aloisius Riccius *in praxi Archiepisc. Neapol. 4. p. decis. 277. numer. 7.* Ioannes Mariæ Nouarius in noui iuris Pontificij, *practica. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, concl. 1.* alias *54. num. 7. fol. 141.* dùm omnes vno hoc modo loquendi vtuntur: *Quas Papa arbitrio suo supplicatione manu propria signata expressè ad se auocauerit*, qui nullomodo loquuntur de subscriptione hac facienda in cõmissionibus ipsis, sed in supplicatione. Moti tamen ex declarationibus S. Congrega. statim citandis, quibus an sit danda fides dum authenticæ non monstrantur, latiùs examinatur infra *c. 30. §. 5. per totum.*

Et in terminis (licèt nullum ex his Doctoribus alleget) tenet Narbona *in l. 59. gloss. 1. nu. 204. lib. 2. tom. 3. Recopil.* vbi has sacræ Congregatio. Cardinal. declarationes ad litteram refert in hæc: *An causarum auocationes valide sint, si Breuia Apostolica,* † *quæ trãsmittuntur manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit, esse valida,*

cùm

cùm sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus Breuia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas, & iterum ibi in hæc : *An causarum auocationes commissionesquè minus validæ, aut contra Decretum Concilij capit. 20. sessionis 24. iudicari debeant, ex eo, quod Breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propia Pontificis subscripta non sint, an verò sufficiat, ipsas supplicationes, commissiones, super quibus Breuia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breue fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Nota quæ super hoc abundè, & subtiliter considerauimus hac *2.part. cap.30. §.2. à numer.8. vsque ad finem.*

Sed supposito quod in Senatu ex ipsa cõ-
46 missione, † & rescripto auocatorio non constat de subscriptione propriæ manus Sãctissimi; quomodo aliter de ea docere debet impetrans, vt euitet remissionem causæ per Senatum Ordinario faciendam, ne Concilij Tridentini dispositio violetur; abundè de hoc, alijsque similibus difficultatibus valde illustrantibus, & enucleantibus materiam subscriptionis (de qua in hoc cap.) tractauimus inferius hac *2.part. cap.30. cum quin-*
47 *que §.§.* † quæ omnia hìc, & ibi dicta circa supplicationem subscriptam comprobandàm & exhibendam in Senatu; procedunt data authentica fide, & vera ac reali existentia harum duarum declarationum, de quibus *à nu. 44.* at verò dum Senatus Regius de earum fide dubius est, & non sufficere supplicationis subscriptionem; sed debere eandem omnino interuenire in ipso rescripto; contendit inhærens verbis disertis, & claris Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, vt latiùs scripsimus, & annotauimus infra *cap.30. §.5 per totum*, idcirco, quæ hoc *cap. & dict. cap.30. cum suis §.§.* diximus de supplicatione subscribenda, comprobanda, & exhibenda in Senatu, intelligenda sunt de ipsomet rescripto, per cuius subscriptionem tantum satisfit dispositioni Trident. & ad illius subscriptionem erunt cuncta applicanda, & reducenda iuxta tenorem, & formam Tridentini.

§. VNICVS.

An litteræ annullo Piscatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac si propria manu Sanctiss. fuissent subscriptæ?

SVMMARIVM.

Litteras annullo Piscatoris munitas habere vim subscriptionis propriæ manus Sanctissimi declarauit Gregor. XIII. numero 1.

Verba motus proprij Gregorij XIII. quo disponitur per annullum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident petitæ recensentur, num.2. & num.3.

Commissio de iure communi legitimè probatur per solum sigillum delegantis, numero 4.

Licet ab alio sit commissio scripta, & tantum cum sigillo delegantis probatur, ibidem.

Sigilli appositio æqualiter probat, ac si commissio fuisset scripta propria manu delegantis, num.5.

Gregoriana constitutio tanquàm restrictiua Decreti Conciliaris vltra casum Breuium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit, num.6.

Motus proprius Gregorij XIII. in Hispania nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex plurimis rationibus consideratis, à num.7.

Commissiones annullo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alij Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt, num.8.

Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adportantur ad Sanctissimum coram quo cum annullo custodita litteræ ipsæ sigillantur, numero 9.

Papa vix potest habere notitiam eorum, quæ continentur in commissionibus annullo muniendis, tàm ob multitudinem earum, quàm continuas, & graues occupaciones, num.10.

Sigilli appositio nihil operatur quando apponens non est certus, & conscius de tenore, & contentis in scriptura sigillata num.11.

Papa cum nec expedierit, nec notitiam habet de tenore litterarum annullo muniendarum

rum facillimè obuiari potest intentioni Trident. num. 12.

Subscriptio manu propria Papæ non tollit obstaculum, & suspitionem fraudis, numero 13.

Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præsumitur, nec potest expeditorum habere memoriam, num. 14.

Obliuionem in Papa propter multiplicitatem negotiorum, etiam in expediri solitis præsumi pluries decidit Rotta, numero 15.

Senatus non admittit litteras annullo Piscatoris munitas auocatorias in prima instantia, cum ex eo non sit satisfactum formæ, & intentioni Tridentin. numero 16.

De pluribus dubijs, ampliationibus, & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas, vel subscribendas propria manu Sanctissimi, num. 17. remissiuè.

Subscriptio vbi requiritur, & sigillum eandem vim, & probationem parem inducunt, & pari passu ambulant de iure, numero 18.

Subscriptio, quando requiritur in actu pro forma, non suppletur per sigilli appositionem, num. 19. & seqq.

Sigillum, & annullum Piscatoris idem est, num. 20.

Probatio per instrumentum, & per testes æqualem fidem regulariter facit, numero 21.

Scripturam ad probationem actus vbi lex requirit pro forma, nihil prodest probatio per testes solos, num. 22.

Casus requirentes scripturam ad probationem quales, num. 23. remissiuè.

Litteræ patentes vbi ad probationē specialiter pro forma requiruntur, non sufficiunt Breuia sub annullo Piscatoris clausa, licèt alias æqualem vim habeant, numero 24.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi specialiter destinata est à Trident. ad commissionis auocatoriæ in prima instantia probationem, quo casu solum sigillum non sufficit, num. 25.

Subscriptio propria manu vbi requiritur ad solemnitatem, aut remouendam suspitionem non suppletur per sigillum, numero 26.

Sigillum non supplet subscriptionem, quæ requiritur pro forma, num. 27.

Sigillum benè supplet subscriptionem, quando agitur deprobando consensu, non tamen quando ad solemnitatem actus subscriptio requiritur, numero 28.

Sigillum supplet defectum subscriptionis, vbi agitur de solo præiudicio sigillantis; non tamen tertij, quia tunc non admittitur probatio priuilegiata, num. 29.

Subscriptio si non requiritur pro forma suppletur per scriptionem, num. 30.

Actus quando requirit causæ cognitionem, simplex sigilli appositio commissionem non probat, num. 31.

Concil. Trident. requirit in commissione primæ instantiæ iustæ, & vrgentis causæ examen vltra subscriptionem, quo casu cessat æqualitas inter sigillum, & subscriptionem, num. 32.

Ponderatur participium (propria) quo vtitur Trident. excluſiuum manus alienæ, num. 33.

Princeps non videns, nec perlegens id quod sigillat, sigillum fidem nullam facit, numero 54.

Princeps non censetur confirmare, quod postea scribitur in papyro albo à se antea sigillato, num. 35.

In quo Innocentius sibi contrarius, & communiter reprobatus notatur, numero 36.

Annullum Piscatoris non supplet defectum subscriptionis, cùm etiam non probet quando scripturæ tenor ignoratur à Domino sigilli, num. 37.

Subscribens in schedula vacua sibi non præiudicat, eo quod non videt, nec legit postea scripta, num. 38. & num. 39.

Quod procedit, siue in subscriptione schedulæ vacuæ, siue in ea sigillanda ex identitate rationis, num. 40.

Summus Pontifex tot occupationibus detentus non præsumitur tenorem singularum commissionum, quæ coram se annullo Piscatoris muniuntur; scire, num. 41.

De pluribus difficultatibus tangentibus subscriptionem commissionis in prima instantia, à quibus subscriptio fiat, quomodò subscriptio in Senatu probetur, an per exemplum supplicationis subscriptæ, an per relationem Iudicis Delegati, aut Notarij, & de alijs similibus singularibus vide remissiuè, num. 42.

Senatus non admittit litteras auocatorias in prima instantia, nisi propria manu Sanctissimi sint subscriptæ, non autem per æquipolens, cum firmiter sit seruanda forma Tridentin. num. 43.

EX Latè deductis in hoc *cap. in 4. exceptione, per totam à num. 14.* controuerti solet in hoc Supremo Cõsilio Regio, an Breuia Apostolica annullo Piscatoris munita habeant eandem vim, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscripta, ad effectũ auocandi causas ab Ordinarijs in prima instantia, ita vt ex eo satisfactum dicatur formæ Decreti Concilij Trident. † *in dicto cap. causæ omnes*, in quo affirmatiuè, & expressè declarauit Summus Pontifex Gregorius XIII. super executione litterarum in forma Breuis. prout ad litteram adducit Paulus à Piasequio *in praxi Episcopal. 2 part. cap 4. sub num. 3.* & habetur *inter diuersas constitutiones, pag. 701. & in Bullario recentio. par. 2 fol. 1220.* cuius etiam meminit Hieronymus Gonçalez *in regul. 8. Chancel. glossa 52. ex numer. 36.* Garcia *de beneficijs, tom. 1 p. 6. cap. 3. à num. 7.* Marchesan. *de commissionib. part. 2. cap. 1. de commission. appellation. extra Romam Curiam, capit. 6. numer. 42. fol. 73.*

1 Qui motus proprius incipit, *ad Romani Pontificis prouidentiam*; † & ante medium sic facit, *& exequi per diuersas suas in forma Breuis, & sub annullo Piscatoris confectas litteras mandet, &c.* & paulò post, ibi: *Nulla, & invalida nulliusque roboris, vel momenti esse, nec attendi debere, contendunt sub prætextu, quod in Decreto Concilij Trident. sess. 24. cap. 20. dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscãtur, exceptis ijs, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem prædictam sunt tractandæ, vel quas ex vrgenti rationabili q; causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ suæ eius manu propria subscribendum committere, aut auocare.* Et inferiùs, ibi: *Litteræ quoque in forma Breuis annullo Piscatoris*

2 *munitæ*, † *non minoris sint efficaciæ, quàm rescripta signaturæ Romani Pontif. eius manu propria subscripta, &c.* quæ quidem constitutio benè declarat & expressè etiam hanc æqualitatem inter subscriptionem propria manu Sanctissimi, & munita annulli Piscatoris; ex hoc motu proprio Gregorij XIII. annotat licèt obiter Nicolaus Garcia *de benefic. sub dict. num. 6.*

3 Quæ & conformis videtur iuri communi, ex quo Delegatio seu commissio † rectè probatur per sigillum delegantis, id est, quãdo delegatio facta est per aliquam scripturã, quæ sit scripta manu alterius, & in ea scriptura reperiatur, & est affixum sigillum illius, qui delegare potest, nam tunc licèt non appareat, scriptam esse manu illius, qui habet potestatem delegandi; tamen per illum solum suum sigillum probatur delegatio, ita tradit Angelus *in l. consentaneum*, prope finem, *C. quomodo & quando Iudex*, & docuerunt Doctores & Innocent. *in cap. quoniam contra de probationib.* quos refert & sequitur Marsil. *in rubric. C. de probat. num. 323. versic. Et ideo Angelus.*

4 Et ideo appositio sigilli eandem vim habet, † & æqualiter probat, ac si commissio fuisset subscripta propria manu committentis, vt ad idipsum obseruauit, & multa cõgessit Marsil. *in dicta rubrica, de probation. num. 320. versic. His expeditis*, quem refert Mascardus *de probat. conclus. 492. nu. 2.*

Et ita etiam in terminis, in quibus versamur mouet dubium Marchesanus *in tract. de commiss. auocator. causarum, p. 2. c. 4. à num. 78. cum seqq.* an scilicet hodie stante Concil. Trid. dispositione *in sess. 24. de reformatione, c. 20.* appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctiss. in eodem rescripto, satisfiat per annullum Piscatoris. in quo dubio se inclinat sufficere; arguens ab authoritate sigilli approbantis, & confirmantis ea, super quibus apponitur, vt dictum est; & Nos quoq; argumentamur vcusq; sicut ipse in terminis iuris communis; quiquidem nõ meminit, nec allegat hunc motum proprium Gregorij XIII. cui ex dicendis altius satisfacere conatur Senatus hìc Supremus, qui insuper adhæret litterali dispositioni *dict. cap. causæ omnes*, regulariter vltra casum Breuis Cameralis ad beneficia reseruata, quo expressè disponit d. Motus proprius non esse admittendum contendit, ex seqq. fundamentis.

Hæc namque dispositio Gregoriana cum sit restrictiua † Conciliaris Decreti in dict. *cap. 20.* non erit extrahenda vltra limites, & casum de quo loquitur, & disponit, nempè in Breuibus Cameralibus expeditis super beneficijs reseruatis Sanctæ Sedi Apostolicæ ex specialitate rationum ibi adductarum, quæ nullomodo alijs Bullis, & litteris conueniũt, & in hoc tantum casu illum motum propriũ intelligunt Doctores hactenus citati in eius exornationem, & Nouarius *in noui iuris Põtific. practic. conclus cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs *54. numer. 14.* latiùs Barbosa *de potestate Episcopi, allegat. 81. numer. 17. per totum, tom. 2.* & sic cætera omnia rescripta vltra hunc specialem casum rema-

5

nēt sub dispositione *dict. cap. 20. causæ omnes Conc. Trid.* vt præcisè in eis sic seruanda forma substantialis subscriptionis, prout in hoc *cap. 6. à principio* diximus.

Sed vlterius in hoc substistendum, nam in
7 Hispania dictum † motum proprium Gregorij XIII. non esse receptum iuxta ea quæ latiùs deduximus, hoc *tract. 1. p. c. 2. à num. 114. cum seqq. vers. Sed quando dicta Bulla*, vsq; ad fin. cap. imò ab eo humiliter supplicatum fuisse pro parte sacræ Catholicæ Maiestatis ad Sedem Apostolicam, quotidiè audimus in hoc Senatu Supremo, ac insuper in dies experimur obseruari litteralem formam adscriptam à sancto Concilio Trid. ita vt nō admittatur per Senatum quod adimpleri possit per æquipolens.

Et causam supplicationis fundatam asseritur ex his omnibus, quæ superius dicta remanent à principio huius *capit. in 2. exceptione* Concilij Tridentin. *versicul. Quinta exceptio à num. 14. cum seqq.* vsq; ad finem considerando,
8 † & inferendo ex contrauentione illius multa in his Regnis damna, & inconuenientia prouenire, inter quæ, & illud: quia sua Sanctitas eo casu non committit causam, sed potius id fit vel per Chancellarium Præfectum, vel alium Prælatum habentem ad id specialem potestatem datam à Papa, vt possit has & similes supplicationes expedire, prout facit, & litteræ commissionis desuper conficiuntur per officiales Curiæ iuxta praxim latissimè per Nos adductā infra *hoc 2. p. c. 30.* & post has sic confectas litteras,
9 † plurimæ simul asportantur ad Pontificem, quando sint muniendæ annullo Piscatoris, & tunc Sanctissimus tradit officiali annullum (penès se obseruatum) qui officialis in præsentia Pontificis imprimit in Cera pendente ex litteris illum annullum, absq; eo quod sua Sanctitas queat habere relationem, †
10 & specialem notitiam commissionum sigillandarum, tum ob eiusdem maximas, & continuas occupationes tantorum grauium negotiorum, & audientiarum; tūm etiam quia multæ sibi simul asportantur sigillandæ, de quo diximus latiùs in d. *cap. 30. à num. 49. & seqq. vers. Alia forma est signaturæ, &c.* & à princip. c. latissimè tractamus de omni genere signaturarum, & à quibus Præfectis, seu Prælatis fiant, præcipuè de signatura *per concessum*,
11 † ita quod ad Sanctissimum non exportantur hæ litteræ expediendæ; sed expeditæ iam, & ab alijs subscriptæ, necnon penitùs iam confectæ, quo casu sigillum, seu annullum appositum nihil probat, quando certus non est Sanctissimus de contentis in commissionibus, nec eorum tenoris conscius est, vt latiùs probauimus infra *à num. 34 cum seqq. vers. Ijs adiunge*.

Quare cùm sua Sanctitas non videat has expeditiones litterarum † per annullum
12 Piscatoris signandas, nec illarum notitiam habeat: facillimè poterit contraueniri intentioni suæ, & sacrosancti Concilij Trid. iuxta text. *in cap. dilecta, 22.* ibi. *Cum in eis, illius articuli videlicet, de subtractorum resignatione fuerit præter conscientiam nostrā cognitio demandata, &c.* & alia plura iura *c. 2.* ibi: *Quoniā non credimus, ita præcisè scripsisse, c. cùm ordinem, 6. de rescriptis, c. 1. de constitut. lib. 6. c. ad hæc, 10.* in corpore vnde sumitur, *de rescriptis*, in hæc verba: *Tales itaq; litteras à Chancellaria nostra non credimus emanasse, vel prodijsse, vel si forte prodierint, conscientiam nostram, quæ diuersis occupationibus impedita singulis causis examinandis non sufficit, &c.* quæ decretalis singularissima est ad propositum, & in pluribus expeditionibus Romanæ Curiæ aduertit Soto *ad regulā 58. Chancellar. Innocentij VIII. vers. Cum quoad.* Gutierrez *Canonicarum quæstionum lib. 2. c. 15. per totum.*

Et in fortioribus † terminis Flaminius Pari
13 sius *de resignatione beneficiorum lib. 3. q. 6. n. 57. & 58.* sic loquitur: decimo dubitatur; an huiusmodi fraudis suspitio & præsumptio excludatur ex eo, quod supplicatio sit manu Papæ, signando manu propria censetur tollere obstaculum, & suspitionem fraudis. Contrarium tamen fuit decisum in Rotta in dicta Cremonensis pensionis 28. Maij 1584. coram Canthutio, quia Papa multitudine negotiorum impeditus, † hæc retinere memoriæ
14 non præsumitur, & non potest, *cap. ex parte*, & ibi Doctores præsertim Cardinal. *num. 8.* Arcnia *num. 2.* Ancharranus *num. etiam 2. de offic. deleg.* Gomecius *in cap. 1. num. 35. de constitut. lib. 6. &c.* optima ad idem est Rotta *dec. 265. num. 4.* apud Seraphin. vbi aliæ plurimæ decisiones recensentur, † dicitur-
15 que ita pluries dixisse Rottam, ibi: *Etiam quod alijs vicibus, super eo rescripsisset, cum propter multiplicitatem negotiorum præsumatur obliuio, vt pluries fuit in Rotta decisum veluti in vna Taruisana, pensionis coram B. M. Oradino, & in alia Romana officij Camerariatus coram R. P. D. Cotta. sub die 27. Iunij 1569.*

Quare cum in hoc possint interuenire multæ subreptiones, † & suggestiones, atque
16 per modum prædictum expeditæ litteræ sub annullo Piscatoris non satisfaciant specialiter, & personalissimæ formæ Concilij Triden.

quam

quam hoc tantum fine, & intentione adhiberi, & interuenire conatur, vt quantum sit possibile auellantur negotiationes occultæ, & cessent suggestiones sagaces, quibus facilè litigantes possent auocationes iuri & Triden. odiosas in prima instantia consequi; ideo cautè, & attentè insistit Senatus hic Supremus in litteralis sensus Concil. Trident. obseruatione, cuius præcisæ, & inuiolabili formæ minimè satisfieri per signaturam ex annullo Piscatoris agnoscens; motus fuit ad supplicationem interponendam coram Sanctiss. à præfato Motu proprio Gregorij XIII. ac propterea stante non solunt hac supplicatione; sed & ab vsu eo quòd non fuisset in Hispania receptus; rectè procedùt ea omnia, quę latissimè (vbi de varijs similibus multis exemplaribus) diximus suprà *1.p.c.2.à n.114.cũ sequent. versic. Sed quando dicta Bulla, &c. & à numer.148.cum sequentib.* de quo vlterius infra hac *2.part.capit.10.* erit latiùs agendum.

17 Et de alijs plurimis dubijs, ampliationibus, † & limitationibus attingentibus has commissiones propria manu Sanctissimi latissimè diximus infra hac *2.part.capit. 12 per totum*, & abundè etiam *in cap.30.cum quinque* §§. ex quibus colligere poteris, quã incongruus sit, & inconueniens hic modus muniendi literas auocatorias fini, & intentioni Conc. Trid.

18 Considerat insuper Senatus circa suprà dictam constitutionem Gregorij XIII. † quod licèt per eam dicatur, ibi: *Annullo Piscatoris munitæ non minoris sint efficatiæ, quàm rescripta signaturæ sua eius manu propria subscriptæ*, prout regulariter, & de iure communi vera est, & communis Doctorum assertio; quod sigillum de voluntate Domini impressum, & rescriptum subscriptum pari passu ambulent, æqualemque probationem faciant, & inducant in commissionis probatione, vt probant Romanus *consil.303. infin.* Aimon Crauetta *de antiquita. tempor. in 5. particul. 1.part.numer 49.* Menochius *de præsumption. libro 2. præsumpt.57. num. 33.* Antonius Gabriel *in commun. opinion. titul. de præsumptionibus, conclusion.4.num. 5.* Hieronymus Gonçalez *in regula 8. Chancel.glossa 61.numer.38.* & alij plures citati in hoc §. *ad principium, num.4.*

19 Tamen dicit Senatus, quod licèt regulariter habeat æqualem probationem; † non tamen posse dispositioni Concilij Trid. adaptari, cùm non sequatur exinde, quod quando vnum ex eis specialiter requiritur in actu à iure pro forma & solemnitate, supplea-
tur per alterum solum, sicut in nostro casu, in quo Concilium requirit subscriptionem propria manu Sanctissimi pro forma ad euitandas surreptiones, & plura alia damna vt superius latè probatum reliquimus in hoc *capit. in 4. exceptione, per totam à numer.14.* tunc etiam sigillum seu annulum Piscatoris (quod idem est, † vt post alios plures pro- 20
bat Hieronymus Gonçalez, *in regul.8. Chancel glossa 61 à numer.17. & sequentib.*) non potest supplere defectum subscriptionis, specialiter destinatæ ad auocationis probationem, vt in terminis probant Iason *in l. quæ dotis, numer.94. versicul. Similiter, ff. soluto matrimon.* Aimon Crauetta *de antiquitate tempor. in 1.part.numer.172.* Antonius Gabriel vbi proximè, *titul. de præsumptionibus, conclusion.4.numer.5.* & post Crauettam *de antiquitate tempor. 11.part.1.p. principa. numer.44. & 45.* & Decium *in cap.2. infin. de fide instrumentorum*; idem affirmat Menochius *de arbitrarijs iudic. lib.2. capit. 113. numer.11.*

Prout vulgari exemplo declaratur, nam licèt regulariter omnis actus, † vel con- 21
tractus pariter probetur per testes, ac per instrumentum, eandemq; vim habere probationẽ per instrumẽta, ac per testes vulgaris, *l. in exercendis. C. de probat. l. pactũ quod bona fide. C. de pact.* Mascard. *de probat. concl.671 num.1.* latiùs Mascard. ipse *de probationbus, in princip. quæst.6. à num.1. & seqq.* maximè *à num.12. in exercendis* (inquit dict. l.) *litibus eandem vim obtinent, tàm fides instrumẽtorum, quàm depositiones testium*; quod & idẽ probat *tex. in cap. cum Ioannes, de fide instrumentorum*: si tamen in alicuius contractus probatione lex requirit pro forma scripturã: nullomodo sufficit probatio per testes, † vt 22
vulgare est & firmat Mascardus *concl.1399. num. 1. & sequentibus, & conclusion.848. à principio.*

Et idem Mascardus ad princip. dict. *tract. de probat. quæst.6. num.9.* per tex. *in c.1. de censibus*: † & ibi glos. *verb. scriptis*, recen- 23
set casus aliquos, quibus scriptura requiritur & testes non sufficiunt.

Conducit elegans doctrina Hieronymi Gonça. in *regul.8. glossa 59. à num.15. cum seqq.* † dicentis; quod Breuia gratiæ, & 24
iustitiæ, quæ clausulæ mittuntur cum annullo Piscatoris, licèt eandem probationem, & vim habeant, sicut Bullæ patentes plumbatæ; tamen cum in dicta *regula 8.* requirantur litteræ patentes pro forma;

non

non sufficiunt prædicta Breuia clausa, tametsi aliàs regulariter æqualiter in probatione operentur.

Subscriptio etenim manu propria Pontifi-
25 cis specialiter ex Tridentin. † destinata fuit ad auocationis huiusmodi probationem, & solemnitatem, sicque sigillum non sufficit solum, vt in simili probant Bald. *in cap significauit, num 3. de appellation.* quem ibidem sequitur Butrius, Abb.& Franchus, Bertachin. *in tract. de Episcop. lib.3.part.1.num. 35.* Menochius *de præsumptionibus, lib.2. præsump.57.num.18.* Hieronymus Gonça. *dict.glossa 61.num.42.* dum etiam asserunt, quod custos arcis, seu Castellanus non debet arcem restituere ei, qui venit cum sigillo Domini, cum sigillum non sit ordinatum ad actum illum; & per Romanum, Felinum, Octauianum Vestrium, & alios idem probat Menochius *de arbitrarijs lib.2. casu 113. num.7.*& plurimos citat Mascardus *de probationib. conclus.1308. sub numer.53.* ergo cum sigillum destinatum non sit ad commissiones auocatorias, sed subscriptio propria manu ipsius Pontificis dumtaxat, sequitur, vt illud nihil probet, nec fidem faciat de per se absque dicta subscriptione. Quoniam cùm subscriptio sit forma, & solemnitas substantialis requisita à Concil.Triden. ad vnguem & specificè seu in individuo seruanda erit, ita vt nec per aliam æquipolentem suppleri possit, vt copiosè probauimus hoc eodem *c.6. à num.14. cum multis seqq.* quippè per sigillum, seu annullum Piscatoris non satisfit principali intentioni Concilij Tridentini, nec occurritur inconuenientijs, & damnis, ob quæ vitanda principaliter moti fuerunt patres ad illam specialissimam subscriptionis formam petendam, vti aptabilis, & congruens rei, de qua agitur, vt statim.

Deinde hæc pars fulcitur, nam etsi regula-
26 riter (vt dictum est) sigillum, † & subscriptio in probatione pari passu ambulent, id non procedit, quando subscriptio requiritur pro solemnitate actus; & ad remouendam suspitionem, prout contingit in nostro casu, cùm ad euitandas suggestiones, & surreptiones, necnon negotiationes litigantium, atq; Curialium officialium; hæc specialis solemnitas, vti necessaria nouiter fuit inuenta, & desiderata, vt nempè scientia certa, examen legitimæ, & vrgentis causæ per Sanctissimũ faciendum requiratur in eius subscriptione ad auocandum causam ab Ordinarijs in prima instantia, vt sursum, & pluries diximus; ideoq; sigillum, seu annullum Piscatoris non potest supplere defectum subscriptionis propria manu Sanctissimi, quia æqualem vim, & efficaciam non habet occurrendi damnis, & inconuenientijs, quibus per formam subscriptionis huiusmodi occurri à Concilio fuit repertum, & experimento quotidiè palpamus, prout rectè perpendit Aloisius Riccius *in praxi, probatio. iuris patronatus, in resolutio. 52.* qui postquam à principio loquutus fuerat de æquiualentia sigilli, & subscriptionis in *num.4.* sic ipse fatur: *Præterea sigillum*
27 *non supplet subscriptionem,* † *quæ requiritur pro forma, l.ad testium.§ si quis. ff. de testamentis, vbi non sufficit, testes signasse, nisi etiam subscripserint. Alexand.dict.l.quæ dotis, num.38.* vbi Ias.*num.54.ff. soluto matri.* Decius *in cap.2. in fin. de fide instrumentor.* Crauetta *de antiquit.tempor.1.p.§.quæritur etiam, num.43.* Menochius *de arbitrarijs, d. cas.113.num.11.*

Et prædicti omnes in contrarium citati loquuntur, † *quando solùm quæritur de illius*
28 *consensu, & eo casu admitto consensum planè colligi: secus vbi subscriptio non ad consentiendum requiritur; sed ad solemnizandum actum, & remouendum suspitionem, & comprobandum scripturæ fidem.*

Præterea in dictis locis agitur de præiu-
29 *dicio sigillantis,* † *at hìc de præiudicio tertij, ideò probatio priuilegiata, & exhorbitans non recipitur, nisi omnia habeat requisita, addo: quod Romanus in dict. consil. 303. loquitur de sigillo debitoris, cuius est scriptura priuata, & in ea potest fuum dictum pro-*
30 *cedere,* † *quia non requiritur pro forma, quod sit ab eo subscripta; imò sufficit, quod sit scripta, l.cum antiquitas. §. capitu. de testamentis.* Romanus *dicto consil.303.* Arettinus *in consil.64. column.6. versicul. Nec potest dicere, numer.5.* Crauetta *dicto §. quæritur etiam, numer.42. & sequentib. Secus autem est in teste cuius subscriptio est omnino necessaria pro forma, &c.* Hactenus Riccius, & in id expressè tendunt omnes Doctores superius citati *à num.18. vers. Considerat insuper Senatus circa, &c.*

Et insuper quoniam cùm in hac sub-
31 scriptione simul † requirat Concilium Tridentinum causam rationabilem, & vrgentem per Sanctissimum examinandam, vt superius diximus, hoc casu etiam de iure communi iuxta Doctores allegatos suprà *numero 4. versicul. Quæ & conformis videtur, &c. & versic. Considerat insuper Senatus circa prædictam, &c. num.18.* sigillum delegantis non habet eandẽ probationis vim,

ac

ac subscriptio propria manu, quod & probatur à ratione cessante, quàm reddunt Doctores ibidem citati Boerius *in singulari, verb. delegatio, num. 14.* Ioannes Baptista Caccialup. *in l. more, num. 43. ff. de iurisdict. omnium iudic.* & ipse Mascardus *de probationibus, eadem conclusio 492. numer. 3. & 4.* dicentes, quod ideo delegatio probatur per sigillum delegantis, atque propterea sigillum habet vim subscriptionis propria manu; quia delegationes fiunt absque causæ cognitione, ex quo non sunt acta iudicialia, nec requirunt præsentiam partium.

Quæ quidem ratio omnimodò cessat in hac noua dispositione Concilij Trident. † nouam formam iuducentis in expediendo has commissiones auocatorias ab Ordinarijs in prima instantia, requirentis subscriptionem propria manu Sanctissimi, & simul appetentis causæ vrgentis, & rationabilis examen faciendum per eundem Sanctissimum, ex cuius arbitrio hoc pendet, vt latiùs probauimus in hoc *cap. à num. 14. cum seqq. versic. Quarta exceptio, &c. & cap. 3. à princip. hac 2. part.* Ac propterea æquiparatio Doctorũ inter sigillum & subscriptionem nequit per rationem cessantem adaptari dispositioni Concilij, cùm in hac nostra subscriptione Doctorum fundamentalis ratio omninò cesset; ac per consequens eorum doctrina, & adæquatio generalis ex hactenus comprobatis. 32

Suadet etiam participij vera & genuina significatio, † quo vtitur Concilium Trid. ibi: *Manu propria subscribendum*, quod est exclusiuum manus alienæ, proprium enim vbi absolutè & generaliter in lege ponitur; excludit alterius interuentionem, & participationem, *l. 4. ff. siue vsusfructus petatur, l. si tibi, ff. de vsufructu acrescendo, l. si tibi. ff. quibusmodis vsufructus amittat*, ex quibus, & alijs post Fabrum *in §. omnium, num. 21. institut. de actionibus*, concludunt Pinel. *in l. 1. part. 2. num. 6. vers. Ad hanc, C. de bonis maternis.* Duarenus *lib. 1. disputat. capit. 17. in fin.* Donellus *commentar. iuris ciuilis lib. 9. cap. 8. versic. Hoc idem ius.* Alexander Raudensis *de Annalogis lib. 1. cap. 7. num. 1.* latè Dominus Ioannes del Castillo *lib. 1. de vsufructu, capit. 75. numer. 4. 7. & 8.* & cùm Brisonio, verb. *proprium, l vltima, ff. de superficibus*, latè Rebuffus *in l. interdum, verb. proprietati. ff. de verborum significatione*, igitur non subscribit manu propria, qui per alienam subscribit, & multominus qui per sigillum, vt in specie probauimus hoc *cap. à n. 14. in 4. & exceptio.* & in hoc §. à principio. 33

His adiunge non minus elegans fundamentum deductum † ex stylo affixionis, & impressionis sigilli seu annulli Piscatoris, de quo fursum *à numer. 8. & sequentib. vers. Et causam supplicationis*; nempè, Summum Pontificem non legere, nec videre commissiones muniendas annullo Piscatoris ob multitudinem earum, magnasque & continuas occupationes: ex quo sequitur, quod tunc etiam de iure communi sigillum probat, eique fides datur, quando Princeps, aut sigilli Dominus legit, & videt id, quod sigillauit suo sigillo, at vero si ipse non legerit contenta in scriptura, cui sigillum apponit; sed potius ignorauerit; sigillum appositum nec fidem facit, nec probat, ita tradunt Bartolus & Baldus *in l. 2. C. de rebus alienis non alienandis*, vbi etiam Castrensis, quem sequutus est Purpuratus *in l. admonendi, num. 177. de iure iurando*, qui subijcit *in l. si stipulatus, §. Chrysogonus. ff. de verbor. obligation.* Principem non censeri confirmasse scripturam in papyro à se, † priusquam scriberetur, sigillato, cui assentit Menochius *de arbitrarijs iudic. casu 113. numer. 5.* & dicit Innocent. *in capit. 2. de fide instrument.* quibus adhæsit Bertachinus *in tractat. de Episcop. lib. 3. part. 1. titul. qualiter eligatur Episcopus, num. 2. vers. Nunc tractemus*, quo loco plures alios idem sentientes congessit, & tenet Mascardus *de probationibus, conclus. 1308. num. 49 & seqq.* 34 35

Et licèt in hoc sibi sit appertè † contrarius idem Innocentius *in cap. quanto, in vers. Munimenta, de his quæ fiunt à Prælatis*: tamen eius dictum reijciunt Baldus in Margarita, *in verb. sigillum*, & Berthachin. loco proximè citatus *num. 21. vers. Nunc tractemus.* Mascardus *d. conc. 1308. num. 50. & 51.* igitur sigillum, seu annullum Piscatoris non potest supplere defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, quæ est forma, cum etiam in hoc casu non probet; † quando non sit lecta commissio per Summum Pontificem, nec cognouerit, quid in ea contineatur, quibus addè quæ in proposito consideraumus suprà hoc §. *à num. 8. cum seqq. versic. Et causam supplicationis fundatam, &c.* 36 37

Pro qua doctrina contra Innocentium facit similis alia, quæ habet, † quod subscribens in schedula vacua, sibi non præiudicat, eo quod non vidit, nec legit, nec fuit præuisus de his quæ in ea scribuntur; & sic fidem non facit, probant Baldus, & Paulus Castrens. *in l. si ita stipulatus* 38

§. Chry-

§ *Chrisogonus, nu. 2.* Ias. *nu. 13. ff. de verbor. obligat.* Felin. *in cap. quoniam contra. nu. 48. de probationibus.* Rodericus Xuarez *in l. post rem iudicatam, ampliat. 2. in fin.* Azened. *in l. 15. num. 9. tit. 21. lib. 4. Recop.* Rebuffus *in tit. de chirograph. & schedu. recognit. in præfat. num. 101. cum duobus seqq.* Hieronymus Gonçalez *in regul. 8. de alternat. gloss. 60. num. 17. & seqq.* & post Bald. Felin & ngel. & alios idem affirmat Mascardus *de probat.*
39 *concluf. 1349. à n. 16* dicens † quod quando subscribens non legit scripturam, eiusq; tenoris notitiam non habuit, nihil operatur subscriptio sua, *ex l. fin. C. plus valere quod agitur.*

Atq; etiam omnes præfati Doctores pa-
40 riformiter intelligunr, hanc verã doctrinã, † siue tractemus de subscriptione, siue de sigillo, siue de subscribenda schedula vacua ex idẽ titate rationis, vt videre est, ex Gonçalez & Mascard. alijsvè per eos relatis.

Et cum simul Põtifex tot sit occupationi-
41 bus detentus (vt superius latè probauimus) † non est credendum, nec præsumendum se legisse, & cognouisse tenorem tantarum commissionum simul ad se latarum pro apponendo annullo; imò in eo præsumitur ignorantia, & leganti scientiam, & notitiam incumbit onus probandi iuxta resolutionem Mascardi vbi proximè *à num. 19. cum seqq.*

Aliæ plurimæ difficultates, necnon singu-
42 lariſsimæ resolutiones, † quæ hàs commissiones auocatorias subscriptas manu Sanctissimi tangunt; mirificè tractantur, & subtiliter digeruntur, necnon post longum singulorum examen, & disceptationem resoluuntur, videndæ inferiùs hac *2. p. c. 30.* cum omnibus suis §§.

Vbi abundè de modo, & formalitate signaturarum in litteris gratiæ & iustitiæ, & à quibus signentur, vel subscribantur, & an commissio comprehendatur sub signatura Pontifici apposita in supplicatione gratiæ, & quomodo probãda sit in Senatu ipsa subscriptio, & an originalis supplicatio præcisè requiratur, & nunquid sufficiat transumptum seu exemplum legitimè & solemniter expeditum. Et an per relationem Iudicis, vel Notarij in monitorialibus per Delegatum expeditis ipsa subscriptio in Senatu probetur. Et de alijs pluribus valde vtilibus, & necessarijs huic tractatui subscriptionis, ibidem abundè videre poteris, vltra alia multa, quæ in discursu huius *2. part.* in singulis eiusdem capitulis recensentur iuxta casuum contingentiam, videnda.

Ideò ex his motus Senatus rationibus, &
alijs plurimis, † de quibus in hoc *cap. à n.* 43
14. in 4. exceptione, per totũ, ad supplicationis refugium confugit: interimq; in Hispania non est recepta dicta constitutio Gregoriana; sed imò potius firmiter obseruatur forma indiuiduales Sancti Concilij Trident. *in cap. 20.* ita vt Senatus nullomodò admittat commissiones cum forma æquipollenti subscriptas: sed eas dumtaxat, quæ actualiter sint subscriptæ propria manu, & littera Sanctissimi iuxta formam eiusdem Concilij, prout quotidiè practicamus & videre est infra *c. 5. §. 30. per totum*, quo longa serie disceptatur, & resoluitur subscriptionem in ipsomet rescripto, & commissione iudicibus Delegatis remissa esse apponendam ex Trident.

CAPVT SEPTIMVM.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia vti poterit in obuiando stylo, etiam immemoriali consuetudine munito ab aliquo Tribunali diù inuento, vt inhibitio temporalis perpetuo afficiat, ita vt etiam termino transacto causet attenta, siue in prima Ordinarij instantia, siue vlteriori alia?

SVMMARIVM.

INhibitione temporali vtunter Superiores Ecclesiastici, ne interea, quod acta transportatur, & videãtur forsan an inhibitio perpetua cõcedatur, vel data tẽporalis reformetur suam inferior exequatur sententiam, num. 1.

Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita, vt termino eius transacto causet attentata, nec stylum contra hoc aliquid operare acerrimè defendit Author, numer. 2. & sequentibus.

Stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, est contra ius, naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, dolo, & malitia plenus, numer. 3.

Pro-

Prohibitum ad tempus post tempus censetur permissum, num.4.

Permissum ad tempus post tempus permissum intelligitur, num.5.

Inhibitionibus suis licèt Rotta atribuerit, ex præexcellentia tanti Tribunalis aliquas prærogatiuas, non tamen istam, vt temporalis operetur, vti perpetua, num.6.

Inhibitio Rottalis limitata ad tempus, vel causam, vltra eam, vel tempus non causat attentata, num.7.

Consuetudine nequit fieri, quod nec pacto, num.8.

Pactum contra naturam, & substantiam actus non valet, nec tenet, num.9.

Temporale sui natura operare perpetuo, est contra substantiam actus, num.10.

Stylus introductus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuo, est contra substantiam actus, num.11.

Causa finita non potest producere effectum infinitum, quia sicut limitatur potentia causæ, sic eius effectus. num.12.

Stylus dans robur perpetuum inhibitioni tẽporali includit dolum, & fraudem, & laqueum iustitiæ partis, & iudici inferiori, num.13.

Inhibitio temporalis si est operatura perpetuo dolosè, & fraudulenter apponitur tempus in ea, numer.14. vbi plura iura ponderantur.

Remedium, ad præsidium innocentium inuentum, non debet esse vinculum iniquitatis, num.15.

Inhibitio captionem, aut dolum continens, non causat attentata, nec nullitatem, numero 16.

Stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, etiam immemoriali vallatus, reprobatur à Tridentino, num.17.

Inhibitionis temporalis expeditione operatura vt perpetua debet seruari forma, quæ à iure in perpetua requiritur, num.18.

Forma tradita à cap. Romana, de appellationibus in 6. in expeditione inhibitionis reperitur renouata à Trid. cum clausula irritanti, semota immemoriali contraria, num.19.

Stylus, qui simpliciter peccat in forma expediendæ inhibitionis, si est à Trident. reprobatus, quanto fortius ille, qui simul cõtinet fraudem, & dolum, num.20.

Stylus, vt inhibitio sit in expeditione temporalis, & in effectu perpetuus fuit inuentus ad illudendum Trident. Decretum, numero 21.

Inhibitio expedita ad illudendum Concilium Trident. non operatur attentata, nec nullitatem, num.22.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta prauum stylum) non desinit esse perpetua, numer.23. & sequentibus.

Dispositio iudicatur secundùm effectum suum, non secundùm nomen fictum, num.24.

Ad cognoscendum contractum non attenditur nominis impositio, sed forma, & effectus, num.25.

Si effectus contractus nomini per partes imposito non repugnat, nomen attenditur, num.26.

Ad quæ singularis theorica Burgos de Paz recensetur, num.27.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta improbum stylum) æquiuocè inhibitio nominata, indubiè perpetua dicenda erit, num.28.

D. Francisc. de Aluisis Auditor Nuntij laudatur, acquiescens fundamentis Authoris in facti contingentia, acerrimè impugnantis stylum assertum Tribunalis sui, vt inhibitio temporalis ad quadraginta, post illa causaret attentata, num.29.

Rex Catholicus, vt acerrimus Tridentini protector potest obuiare stylo pestifero ingentia damna in se includenti, ne inhibitiones temporales captiosæ operentur perpetuo, cum contra Tridentinum expressè sit introductus, num.30.

Rex Catholicus vigore protectionis Concilij Tridentini sibi commendatæ potest mandare Prælatis, vt obseruent Decreta Concilij, num.31.

Rege obuiante stylo inhibitionis captiosæ laqueus vi oppressorum contritus dicitur & ipsi liberati per protectorem, numero 32.

Remedium contra sententiam superioris, declarantis processum inferioris attentatum, gestum transacto termino inhibitionis temporalis (iuxta improbum stylum) operatis perpetuo, num.33.

Stylus contra ius clarum introductus nullus est, nec admittitur, num.34.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

VIGORE appellationis interiectæ ab aliquo grauamine, † vel etiam sententia diffinitiua per Ordinarium, aliumvè quemlibet iudicem illato, latavè; solet superior expedire inhibitionem temporalem, ad quadraginta dies, putà, ne interim inferior iudex in causa vlterius procedat, donec superior ipse actis visis, vel reformet inhibitionem illam temporalem, vel in totum & perpetuo in causa inhibeat, & licèt huiusmodi inhibitio temporalis iuris attento rigore admittenda non sit; stylus tamen vniuersalis obtinuit, ita expediri, prout latè disputauimus & resoluimus *in tractat. de Regia protect. 2. part. cap. 10. à numer. 29. cum seqq.*

1

Nihilominus superior aliquis hoc stylo ita limitato, † atque ad prædictum finem dumtaxat inuento non contentus contendit; sinam sic temporalem inhibitionem ad quadraginta operare debere inhibitionis perpetuæ, & absolutæ effectum, adeò vt etiam termino dictæ temporalis inhibitionis transacto nequeat inferior in causa procedere. vultque & certat, omnia gesta post tempus tanquam nulla, & attentata reponere. hoc tuendo ex eo quod sic dicit obseruare stylum sui Tribunalis, Nos autem acerrimè defendimus in facti contingentia, hunc stylum penitus abolendum, cùm fuerit inductus contra expressam prohibitionem Concilij Trident. cuius cuigilans protector semper fuit Rex noster Inuictissimus, vt sæpè diximus, moti ex seqq.

2

Primò quoniam hic stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, † est contra omnem iuris rationem, & principia, ac contra naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, captiosus, dolosus, damno doloque plenus, ac propterea omni iure reprobatus, dùm prohibet, & impedit inferiorem termino inhibitionis temporalis transacto posse in causa procedere.

3

Vulgare est enim iuris axioma, vt prohibitum ad tempus, † post tempus censeatur permissum, *l. Imperator, 8.* vbi Baldus, *ff. de postulando, l. si vnus, §. 1. ff. de pactis, l. epistola. §. fin. ff. eodem, l. paterfilium. §. fundum ff. de legatis, 3.* Tiraquellus *de retract. conuention. §. 1. gloss. 2. num. 46.* Surdus *decis. 75. num. 1. & cons. 294. numer. 6. & consil. 247. num. 18.* Monochius *cons. 274. numer. 14. & consil. 80. num. 16.* Brunor. à Sole *in locis cõmunib. verb. prohibitio 16.* Hieronymus Gõçalez *ad regulam Chancellar. 8. gloss. 65. nu. 8.* Barbosa *in l. cùm prætor. in princip. num. 45. ff. de iudicijs.* Augustinus Barbosa *axioma 193. num. 6.* sicut è conuerso, permissum ad tempus, † post illud censetur prohibitum, ipse Barbosa *axioma. 178. numer. 4.* sed hæc inhibitio temporalis ad quadraginta dumtaxat is prohibet, & suspendit iurisdictionem inferioris; ergo eis transactis, licitè, & impunè procedere posse iudicem, indubium est.

4

5

Secundò, quoniam stylus ille nullo iuris colore vestitur, † omnique fundamento, etiam apparente caret. quamuis enim Rotta Romana (ex præheminentia, & altitudine præexcellenti tanti Tribunalis) sibi arrogauerit, ac suis inhibitionibus attribuerit aliquas specialissimas prærogatiuas, prout est, quod iusta, aut iniusta Rottalis inhibitio causa fuerit attentata, etiam non Canonicè expedita, & alias, quas varijs in locis legimus quotidie: vnquam tamen aliqua decisione, aut Ecclesiastica constitutione legimus, † nec audiuimus, voluisse, suas inhibitiones limitatas ad tempus, vel causam operare perpetuo, & absolutè vltra tempus, vel causam; imò contrarium docemur, inhibitionem Rottalem limitatam, & restrictam ad tempus, vel causam, nihil vltra limitationem operare, nec causare attentata, vt de inhibitione Papali in terminis probat Lancellotus Robertus *de attentat. 2. part. cap. 20. limitat. 17.* vbi ad fin. expressam aducit Rotæ decisionem, conducunt quæ latè Scaccia *de appellationibus, quæst. 17. limitat. 47. membro 2. num. 26. & seqq.* Ergo multo minus hoc debet intentare quodlibet aliud Tribunal Ecclesiasticum; cùm omnia Rottæ sint inferiora, sitque contra naturam, & substantiam inhibitionis temporalis expeditæ.

6

7

Tertiò probatur, hunc stylum, aut consuetudinem prævalere non posse, † quoniam quod non potest fieri pacto, nequit & consuetudine fieri, & è conuerso, *l. fin.* vbi Bart. & Bald. C. *de fide iussoribus.* Glossa *in capit. 2. verb. officiali, in fin. de consuetudin. libro 6. l. alienationis verbum, ff. de verborum significat.* & ibi Alciatus, & Rebuffus, Petrus Surdus *decis. 3 num. 23. & 236. num. 9.* Valascus *consultatio. 132. numer. 32.* Gamma *decis. 379.* incipit *inter fratrem, numer. 5.* & vulgare est, & de pacto ad consuetudinem, & è contra validè argumentatur, *l. non impossibile. ff. de pactis.* Euerardus *loco 89.* Socinus Iunior *consil. 27. num. 4. volum. 2.* Rosental. *de feudis, capit. 9. conclus. 58. numer. 14.* Caldas Pereira *in l. si curatorem, verb. sua facilitate, numer. 6. versicul. Et quod minor.*

8

Ste-

Stephanus Gratian. *disceptatio. 88. numer. 20.*

Sed pactum contra naturam, & substantiam actus non valet, nec tenet, † vt docet eleganter Zazius *lib. 2 singular. respons. capitul. 12. numer. 3.* Alciatus *paradox. capitul. 16. liter. B* Ioannes Corrasius *Miscelane. cap. 20. numer. 3.* Franciscus Conanus *commentar. iuris ciuil. lib. 5. cap. 2. num. 6.* acutè Iacobus Cuiacius *obseruat. lib. 2. cap. 15. littera B.* Forcatulus *in neciomant. iuris dial. 4. numer. 5.* Nicolaus Valle *de rebus dubijs, tractat. 1. pag. 7. col. 1. in med.* Sebastian. Medicis *in tractat. de legibus & statut. 5. part. quæst. 4. numer. 2. & 3.* Bolognet. *in l. 2. in princip. in l. 2. in princip. numer 44. ff. si certum petatur*, Bald. *in l. 1. numer. 14. C. de vsufructu*, Neuisan. *in consil. 91. num. 12.* Curtius Senior. *in cons. 49. num. 40.* Lofredus *in cons. 1. num. 175.* & optimè declarans, & alios referens Petrus Surdus *consil. 243. num. 29. & 30. & 31. lib. 2.* Petrus Pechius *in cap. contractus, numer. 9. de regulis iur. lib. 6.* Dom. Ioan. del Castillo *controuersiarum libro 3. capit. 3. numer. 64.* Qui omnes firmant, quod licet pacto contrahentium accidentalia, & qualitates, seu adminicula contractus tolli possint: non tamen substantialia, vel naturalia intrinseca contractus. 9

Prout est, vt temporale operetur † perpetuò, vt probat text. expressus *in l. cùm præcario*, vbi cùm de natura, & substantia præcarij sit, quod sit temporale ad nutum dantis dumtaxat, *l. 1. ff. de præcario*; non valet pactum, quod præcarium semper duret, glossa *in l. pacta, ff. de contrahenda emptione*, & Barto. *in l. 2. de vsufructu, earum rerum quæ vsu consu. & in l. si fortè, ff. de Castrensi pecul. & in l. vbi ita donatur, ff. de mortis causa donatio.* & Bald. *in capit. 1. §. & quia, numer. 20. qui fæud. dare possunt*, Iass. *in l. si fundum, numer. 4. ff. soluto matrimonio*, Thom. Parpa. *in l. si fundum, numer. 4. ff. si certum petatur*, Alciatus *in l. penult. numer. 22. C. de pactis, & in l. cum quid, numer. 1. ff. si certum petatur, & in l. 1. numer. 19. in fin. de sententijs, quæ pro eo. profer.* Hierony. Gonçalez *de Alternatiuis gloss. 5. §. 6. numer. 5.* & hanc esse communem profitentur etiam Curtius Iunior. *in consi. 56. numer. 2.* Cardinal. Mantica *de contractibus, lib. 1. titul. 12. à princip.* & præcipuè *à num. 22.* Ergo cum 10

hic stylus † sit contra substantiam, & naturam intrinsecam inhibitionis temporalis, nec potuit introduci, nec aliter prævalere, quatenùs illam perpetuam, & absolutam facit. 11

Quartò probatur, quia causa finita non potest producere effectum † infinitum: vndè sicut limitatur potentia causæ, sic etiam limitatur effectus, Ruinus *consil. 48. vt eius, sub numer. 1. lib. 3.* & Gaillus *in pract. obseruat. lib. 2. obseruatio. 124. numer. 6.* Sigismundus Scaccia *in tractat. de sententia. & re iudicata, glossa 7. quæstio. 4. inspectio. 2. numer. 48. folio 261.* sed inhibitio hæc, quæ est causa suspendendi iurisdictionem ad tempus, est finita, & temporalis; ergo non potest operare effectum perpetuum & infinitum. 12

Quintò quoniam si stylus iste † prævaleret, ipsa efficeretur inhibitio dolosa, captiosa, claudens & continens in se dolum, & notissimum fraudem paliatum. Quoniam pars ipsa litigans & Iudex securi claro & literali tenore, quo concepta legitur ipsa inhibitio; termino transacto procedent in causa, cùm sibi videatur securè tùnc posse iurisdictionem, quæ semel prohibitionem, suspensionem, & impedimentum euasit, continuare, & exercere, prout etiam quilibet doctissimus vir & consuleret, & faceret, at si nihil ominus in tribunali Superioris contrarium operatur; foret inhibitio potius laqueus, & retiaculum ad captãdam iustitiam partis, cùm sit in manu & potestate aduersarij expectare sententiam Iudicis sic inhibiti, quæ si pro se feratur, stylum tacebit, sin verò contra se; dicet de attentatis, stylum allegans, de quo cum Propheta potest conqueri oppressus, *Psalm. 141. In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi, & Psal. 56. Laqueũ parauerunt pedibus meis*; & iterum *Psal. 10. Intenderunt arcum, & parauerunt sagitas suas in pharetra; vt sagitent in obscuro rectos corde.* 13

Qua propter si inhibitio in omni euentu futura erit † perpetua & absoluta; iniquissima erit apositio termini, cùm ex eo efficiatur inhibitio ipsa captiosa, fraudulenta & dolosa, contra text. optimum *in l. Paulus 8.* ibi: *Prætor enim beneficium suum nemini vult esse captiosum, &c. ff. de prætorijs stipulationibus*, textus *in l. 1.* ibi: *Nec hi, qui cum eis contrahunt, principali authoritate circunscripti esse videantur, &c. C. de ijs qui veniam ætatis impetraue. l. Imperatorem. ff. de hæredibus instituendis*, ibi: *Nec enim calumniæ facultatem ex principali Mateſtate capi, oportet, &c.* Nec remedium ad præsidium † innocentium inuentum 14

debet 15

debet esse vinculum iniquitatis, text. *in cap. fin. spectum*, & ibi Philippus Franchis *nota. 2.* & communiter cæteri Doctores, *de appellationibus.*

Hinc fit, quòd quando inhibitio captionem, † aut dolum aliquem continet, aut dolosè expedita, aut obtenta est, nihil operatur, imo sententia, & omnia gesta post eam nulli vitio attentatorum subijciuntur, nec vti attentata renocantur, notabilis est *decisio* Nicolaij Boerij 191. *Margarita numer. 4.* postquam, Puteum, & Mandosium, & alios, necnon quàm plurimas Rottæ decisiones hanc conclusionem firmat, & comprobat Lancelotus Robertus *in tractatu de attentatis 2. part. capitul. 20. de attentatis post inhibitio. limitat. 7. per totam.* Igitur de primo ad vltimum sequitur, quod si hæc inhibitio sit perpetua in suo effectu iuxta stylum; erit nulla terminum continens, cum simùl dolum, & vincula simulata, & paliata comprehendat, ad fraudem inuenta. 16

Quintò hîc stylus etiam consuetudine immemoriali † valatus expresè prohibitus est per Sanctum Concilium Tridentinum *sessione. 22. capitul. 7.* ad quod notandum erit, ineuitabile, & indissolubile argumentum, hæc inhibitio (cùm iuxta stylum in suo effectu sit, & operetur perpetuò) expeditur vt temporalis ad solam petitionem, & comparitionem appellantis, actis non vsis, nec adhibita causæ cognitione, & absque partis citatione, cum omnia sint de essentia formali, † & præciso requisito inhibitionis perpetuę ad eius validationem, & robur, & vt attentata causare possit, ita vt aliter expedita (non Canonicæ scilicet) sit nulla ipso iure, text. *in capit. Romana, §. si verò, & §. si autem, de appellationibus in 6.* & ita latissimè probauimus Nos *in tractatu de Regia protectione 2. part. capit. 10. à numer. 19. cum sequentibus*, post Felin. Maranta, Gratian. Paz, Lancelotum, Couarruu. Rolandum à Valle, Osascum, Marquesan. & alios multos, necnon plures Rottæ decisiones. 17 18

Quod quidem, † *capit. Romanam cum suis §§.* renouatum extat expresè per dictum decretum Sancti Concilij Tridentin. *sessione. 22. capitul. 7.* cum clausula irritante quemlibet stylum in contrarium inuentum etiam immemoriali consuetudine vallatum cuius verba (cùm ad propositum sint mirabilia & expressa) referam, quæ hæc sunt: *Legati, & Nuntij Apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus ad eos interpositis, in quibuscuis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam, & tenorem sacrarum Institutionum, & præsertim Innocentij Quarti, quæ incipit Romana, quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, aut priuilegio in contrarium nõ obstantibus, aliter inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcumque, sint ipso iure nulla, &c.* Hactenus de mirabili decreto, quòd cauillationem humanam non admittit. 19

Et erit insuper animaduertendum, quòd si ex hoc decreto † reprobatus reperitur, & prohibitus stylus, qui simpliciter caret forma iuris in expeditione inhibitionis; qui nõ solùm peccat in forma, sed simul continet captionem, fraudem, & dolum, quantò magis illi resisteret, prohiberet & reprobaret? 20

Imò potiùs stylus hîc, & inhibendi modus detegit esse inuentum † ad iludendum Tridentin. decretum prædictum, quoniam attribuendo illi nomen & aparientiam inhibitionis temporalis, cum sit in suo effectu (iuxta stylum) perpetua, vt sub hoc colore & prætextu omitti queat forma iuris & sacri Concilij Tridentin. in eiusdem expeditione (prout est actorum exportatio, & inspectio, causæ cognitio, & partis citatio, prout hactenus diximus) clarè apparet illusio illius decreti Tridentin. & in eius fraudem inuentum esse hunc modum & stylum inhibendi: ac propterea nullus erit, nec talis inhibitio attentata causare potest, prout in his ferè terminis determinauit sacra Rotta in vna Eiuenensi Archidiaconatus corã Lancelo. *27. Iunij 1572.* Quòd gesta in partibus post inhibitionem † Rottalem non cẽsentur attentata, si constat inhibitionẽ fuisse ab Auditore expeditam, ad iludendum Sacrum Cõcilium Triden. de qua decisione testatur Lancelotus Robertus *de attentatis 2. p. cap. 20. post inhibition. limitat. 7. num. 5.* vbi per totam limitationem plurima aducit in comprobationem. 21 22

Nec ista inhibitio desinit esse (iuxta stylum) perpetua respectu † sui effectus, quantumvis aparentèr vocetur tẽporalis ob termini appositionem; quoniam omnis actus, & dispositio iudicatur secundùm effectum suum, † non secundùm nomen fictum, & appositum, textus ex capitalis *in l. insulam 6. ff. de præscriptis verbis, l. si vno*, ibi: *Quasi non sit donatio, transaction. ff.* 23

eodem, vbi Gloſſa, *verb. Tranſactio*, ſcripſit: *Et ſic nota hìc, ex qualitate contractus verba accipi contra propriam ſignificationem, l. in lege 32. ff. eodem, l. ſi clei 21. C. eodem titul. l. cum dotem.* 10. & ibi Bald. *numer.* 2. *C. de iure dotium, capit. conſtit.* 10. *de religioſis domib.* iuncta Gloſſa verbo, *Iuxta ratam*, Hieronymus Gabriel. *conſil.* 22. *num.* 21. *& ſequentibus, volumin.* 1. videndus omnino, & eleganter & vtiliter in propoſito *in conſil.* 168. *numer.* 4. *volumin.* 1. *fol.* 110. Corneus *in conſil.* 24. *numer.* 6. *volumin.* 2. Mandel. de Alua *conſil.* 81. *num.* 48. *column.* 3. *& in conſil.* 137. *numer.* 5. *lib.* 1. Seraphinus *deciſio.* 794. *& numer.* 1. & maximè *numer.* 6. *& deciſion.* 1379. *numer.* 4. *tom.* 2. Caualcanus *deciſio.* 8. *numer.* 37. *part.* 5. Hipolytus Riminald. *conſil.* 831. *numer.* 2. *lib.* 1. *& in conſ.* 506. *numer.* 45. *lib.* 5. Menoch. *in conſ* 27. *ex num.* 43. *cum pluribus ſequentibus, lib.* 1. *& in conſil.* 444. *numer.* 10. *lib.* 5. Petrus Surdus *in conſil.* 243. *num.* 2. *libr.* 2. *& in conſil.* 433. *numer.* 28. *lib.* 3. *Deciſio Senatus Dolani* 91. *numer.* 1. Farinac. *nouiſſim. deciſio.* 532. *num.* 3. *tomo* 2. *part.* 1. Pater Ludouiſ. Molin. *tomo* 2. *diſput.* 381. *numer.* 4. *verſicul. Eo quod, pagin.* 339. Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 2. *quæſtio.* 22. *numer.* 12. 13. & 14. vbi vide omninò, & per Auendañum *de cenſibus, capitul.* 22. *numer.* 12. 13. & 14. Stephanus Gratianus *diſceptata, tomo* 1. *capit.* 96. *num.* 14. & 15. *& tomo* 2. *capit.* 273. *numer.* 38. *& tomo* 4. *capit.* 657. Tuſchus *tomo* 2. *littera C. concluſ.* 909. *fol.* 233. Franciſcus Mantica *de tacitis & ambiguis conuentio. lib.* 2. *titul.* 2. *per totum*, vbi *numer.* 5. inquit, Quòd ad iu-
25 dicandum contractum, † non ſolum debemus inſpicere nomen à contrahentibus expreſſum; ſed etiam formam, & effectum, Ideò magis inſpicitur forma & effectus, quam nominis impoſitio prout dicto *numer.* 5. & 6. notat, & pluribus exemplis comprobat vſque ad *num.* 20. atque etiam obſeruat; quod contractus ſecundùm effectum, non ſecun-
26 dùm nomen † debet intelligi, & ſi effectus non repugnat, ſecundùm nomen cenſeri debet, ſequitur Caſtillo *controuerſiarum libro* 6. *capit.* 156. *numer.* 11. videndus *à numer.* 10.

Et cum ſit ſingularis præceptoris Theo-
27 rica † Burgos de Paz, Senioris *in conſ.* 19. *numer.* 5. illum referam in hæc: *Et cum non ſit tranſactio, nec eſſe poſſit, parum refert, quod in lictera conuentionis ſcriptura tranſactio nominetur, vt conſtat in l. non codicillum, Cod. de teſtamentis,* & ibi Iaſſon. *colu. fin.* Bart. *in l. cortem ferro, §. qui maximos, quæſtio.* 2. *ff. de publicanis. Ad iudicandum enim qualitatem contractus, vel diſpoſitionis, & cuius naturæ ſit, non attenduntur verba, ſed rei effectus conſideratur text. eſt notabilis, in l. inſulam. ff. de præſcriptis verbis,* & per illum text. dixit ſingulariter Baldus *in l.* 2. *C. commodati; quod contractus non iudicatur ex nominatione, ſed ex eius effectu, vnde dicit ibi, quòd licet nominetur contractus certo nomine, non eſt attendenda hæc nominatio, ſed conſiderato effectu, attendi debet*, idem tenet ipſe Baldus *in rubric. Cod. de iure emphiteut. in fin. cum aliis*, de quibus meminit Decius *in conſil.* 682. *in cauſa Domini, col.* 2. vbi in propoſito dicit: *Quòd non ideò erit donatio, quia in ſcriptura donatio nominatur, ſi non eſt conſiderato effectu donatio, ſed contractus alterius naturæ, & pro his facit notabilis deciſio eiuſdem*, Bald. (quem communiter Doctores ſequuntur) *in l. qui ſe patris, column.* 8. *verſicul. Hoc ſcias, Cod. vnde liberi*, vbi ait: *Quòd ſi Rex in ſuo priuilegio dicit: dono alicui talem rem, quod non erit donatio, ſi pro illo priuilegio Rex à donatario aliquod pretium recipiat, cuius Baldi doctrina confirmatur vltra eum, quia donatio propriè non dicitur, in qua pretium interuenit, vel modus*, Bartolus *in l. ſi tibi pecuniam, ff. ſi certum petat. cum aliis*, de quibus Alexander *in l. iuris gẽtium in principio, ff. de pactis, ſunt aliæ concordantiæ*, quas congerit idem Alexander. *conſil.* 40. *dubio* 3. *columna penultim. libro* 4. & Decius *conſil.* 164. *non fuiſſet, column.* 3. idem Decius *in regula imaginaria venditio. ff. de regulis iuris, & facit, quia conſideratur quod principaliter agitur, vt in rubro. & nigro Cod. plus valere, quod agitur, & in capit. ad quæſtiones de rerum permutatione, &c.* Hactenùs Burgos de Paz.

Ex quibus omnibus infertur, quòd ſi
28 quando expreſſa adeſt † partium nominatio actus, vel alterius diſpoſitionis; non ideò attenditur nomen, ſed effectus: hæc inhibitio, qua aponitur terminus, quæ conſiderato, & attento effectu, quem ſibi atribuit improbus ſtylus, vt operetur & inficiat perpetuò cum nomine particulariter non appelletur, ſed nomine æquiuoco inhibitionis: multo magis denominari ab effectu, & ſic dici perpetuam. Et quia analagum per ſe ſumptum ſtat pro famotiori ſignificato ex vulgaribus,

ac ideò cum talis inhibitio pecet in forma à iure, & Concilio Tridentino requisita ad inhibitionis perpetuę robur, & valorem omnino in valida cencenda erit, ex hactenus nerbosè comprobatis.

Et cum in facti contingentia non diù hanc
29 quæstionem † habuissem in causa cuiusdam insignis patronatus pendente in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntij Hispaniarum, pro parte Don Antonij de Ribera Salgado A'guacili maioris Regni Galecię, Don Franciscus de A'uilis Auditor, Doctissimus quidem vir, & sanæ intentionis Iudex, mihi inter alia acutissima dubia, hoc remisit; dicens, ex stylo sui Tribunalis inhibitionem temporalem ad quadraginta operare, & inficere perpetuò, & inferioris manus ligare, etiam transacto tempore inhibitionis, ac propterea omnia per inferiorem Iudicem gesta, etiam post tempus, vt attentata reuocanda fore, cui & per supradicta respondi, quibus attentè visis, & consideratis vti doctissimus aquieuit, merito stylo vires denegando, nihil super articulo attentati (cui fortiter nitebantur aduersarij, imò, & ipsemet Auditor) decreuit, sed difinitiuè confirmauit sententiam inferioris latam post terminum inhibitionis prædictæ, agnoscens meritò stylum omnino repugnere directè decreto Sanct. Concil. Tridentin. superius citato, essęque contra omnem rationem & caritatem introductum.

Ac propterea Rex potentissimus tam-
30 quam protector † eiusdem Concilij ex indultis Apostolicis, vt latiùs deduximus suprà hac *2. part. capit. 1. & sequentibus*, licitè poterit obuiare huic pestifero stylo, captioso, & fraudulento, ex quo maximæ ruinæ possunt in diès contingere in Republica hac Christiana, vt superiùs consideranimus, & alias plurimas, quas modò omittimus, cùm facilè deduci poterunt à quolibet, estque (vt dictum est, & euidenter probatum) contra expressum decretum Concil. Triden. *sess. 22. cap. 7.* & in illius fraudem, & illusionem inductus & inuentus hìc stylus, omnino delendus.

Maximè cùm Rex Catholicus vigore
31 indulti suæ Sanctitatis, † quo fuit constitutus protector Concilij; possit mandare Prælatis quibusvis, vt obseruent decreta præfati Concilij Tridentin. vt ex Bobadilla, Narbona alijsque fundamentis probauimus suprà hac *2. part. cap. 1. à numer. 31. versicul. Et istam hanc Regaliam, & per totum, capit. à principio*; vt sic opressi queant cum Propheta recantare; *laqueus contritus est, & nos liberati sumus, Psalm. 123* & iterũ: *Anima † nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium*, & *Psalm. 30. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniã tu es protector meus.* 32

Et vltra hoc generale remedium directum protectionis Regiæ, aliud etiam remanet † in causis particularibus per viam, 33
scilicet, violentiæ, quo indirectè potest reparari tot notabile præiudicium, nam à sententia, qua Iudex superior sequendo suum reprobum stylum declarat, esse attentata omnia gesta ab inferiore post transactum terminum inhibitionis; potest ab hac sententia superioris legitimè appellari, & in Senatu, ad quem recurritur per viam violentiæ, dabitur omnino decretum *vim fieri, & reponi*, & curet pars grauata appellare ab omni gesto processu per Superiorem, qui tangat hunc articulum, vt repositio sententiam attentatorum comprehendat.

Ex alio etiam capite stylus iste † nullus, 34
& non admittendus detegitur, nam cum hæc inhibitio (in effectu iuxta stylum) perpetua expeditur, vt diximus, contra claram, & apertam iuris formam, & dispositionem traditam *a dict. cap. Romana cum suis §§.* & à Tridentin. prout superiùs *à numer. 17. & sequentibus*. Ergo prævalere non debet, nam stylus contra ius introductus ab eo, qui legis condendæ potestate caret, nullus est, nec admittitur, nec attenditur, ex Alexandro *consil. 36. ad fin. volumin. 2.* Decio *in Rubrica de consuetudine, numer. 2. & in consil. 677. ad finem*, Bertazola *de instrumento. clausul. 4. glossa 36. numer. 5.* Giurba *consil. 39. numer. 45. 70. & numer. 71.* Caualcan. *decisio. 11. numer. 51.* Iacobus Cancerius *variarum resolutio. lib. 3. capit. 3. de priuilegijs, numer. 355.* Quia introductus stylus per Curiam dumtaxat ius commune tollere non potest, vt probant Doctores citati, & Craueta *de antiquitate tempor. part. 4. numer. 18.* Itaque quando hìc stylus non fuisset expresè reprobatus per Conciliarem dispositionem Tridentin. satis detegeretur eius inualiditas ex iure ipso, quòd non admittit stylum aliquem contra dispositionem iuris clari.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM.

Si in Rotta, aliovè Tribunali cognoscẽte de appellatione nouiter aliquod deducatur ius; an nouum dicatur iudicium, ita vt noua egeat instantia, vt hanc omnino Senatus remittat Ordinario.

SVMMARIVM.

IVs nouum non contentum in priori instantia deductum in Rotta, an super eo monitoriales, aliæ ve litteræ expeditæ à Senatu retineantur, numer.1. & sequentibus?

Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui teneant Doctores, num.2.

Ius nouum deductum in instantia appellationis, diuersum à deducto in primo libello, noua indiget instantia, & nouo iudicio, num.3.

Nouum omnino non dicitur pronuntiatum, nec appellatum, ergo nec deuoluta iurisdictio, num.4.

Iudex appellationis iurisdictionem restrictã acquisiuit super causa deducta in prima instantia, super alijs verò caret iurisdictione, num.5.

Nouum aliquid peti nequit coram Iudice appellationis, nec ipse illud admittere, cùm ad id careat iurisdictione, numer.6.

Iudex appellationis nequit supplere, quæ veniunt ad nouam petitionem, & diuersam, num.7.

Super nouo capitulo non dependente à primo Iudex appellationis cognoscere non potest, num.8.

Iudex appellationis potest cognoscere super eo, quòd potest includi super generalitate primi libelli, num.9.

Iudex appellationis potest supplere, quod venit ad coadiuuandam petitionem, numer.10.

Agens in prima instantia de boue, nõ potest in secunda agere de equo, cùm tùnc libellus nequeat mutari, num.11.

Ius nouum, & diuersum ab iam deducto in prima instantia cognoscetur, quando super hoc sententia lata, non facit rem iudicatam super nouiter deducto, numer.12.

Rei iudicatæ exceptio vbi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires suas extendit, num.13.

Articulus nouiter cumulatus non inclusus in libello sicut excludit rem iudicatam, ita & extensiuam iurisdictionem in Iudice appellationis, num.14.

Ad nouiter articulum deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus identitate rei, causæ, seu iuris petendi, & conditionis personarum, num.15.

Rem iudicatam quando in prosequutis faciant, vel non illæ tres identitates, numer.26. remissiuè.

Litteræ expeditæ per Superiorem super articulo separato à causa principali ad ipsum dumtaxat deuolutæ retinentur in Senatu facta causæ remissione Ordinario, numer.17.

Ius nouum non comprehensum in libello, cum nouo egeat iudicio, & noua instãtia, nequit post litem contestatam introduci, numer.18.

Libellus in iudicio particulari mutari nequit post litem contestatam; ita vt remaneat eadem instantia, ibid. numer.19.

Ex nouo iure, diuerso ab iam deducto, non potest quis obtinere in eadem instantia, cum noua egeat, nouo iudicio, & nouis defensionibus, num.20.

Libelli emendatio nouum quid, & diuersum continens, nec in Iudicijs Ordinarijs admittitur, num.21.

Super diuerso articulo ex instrumento nouiter præsentato Iudex nequit pronuntiare, cum nouæ defensiones dandæ sint, num.22.

Noua additio ad libellum iam præsentatum nouo indiget termino, noua litis contestatione, & instantia, numer.23.

Instrumentum, seu articulus nouiter deductus, dependens tamen à iure deducto, admittitur ad tam deductum coadiuuandum, num.24.

Emendatio libelli, etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habet à priori, ne continentia causæ diuidatur, num.25.

Noua acta ad corroborationẽ executionis peti

noua non egeat instantia, cum sit prima continuata, num. 26.

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut super antiqua moneat, num. 27. resolue.

Vel aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni, an & quando noua dicatur dispositio, ibidem.

Iudex appellationis in articulis separatis, & sic non deuolutis caret iurisdictione, num. 28

Nouus articulus separatus à primo, deductus coram Iudice appellationis, pertinet inferiori Ordinario, super quo litteras expeditas retinet Senatus, causam remittens Ordinario cognoscendam, nu. 29.

Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto, nouum ius separatum, & non contentum in causa sibi commissa Ordinario remittit, cùm noua egeat instantia, aut Senatus illud remittit vigore Concilij Tridentini, num. 30.

Lanceloti dicens in causa appellationis posse mutari actionem; reprobatur cum loquatur contra communem Doctorum, numer. 31.

Afflictis loquens de nouo articulo admisso, & super eo pronuntiando declaratur, nu. 32. & sequenti.

Prorogatio alienæ iurisdictionis in prima instantia nequit fieri absque consensu Ordinarij ex noua dispositione Concilij Tridentini, num. 33.

MVLTOTIES contingit, quòd ab aliqua sententia appellatur † ab Ordinario lata super aliquo iure in libello à principio deducto; postmodum autem in Rotta vel coram alio Iudice superiori de huiusmodi appellatione cognoscente deducatur aliud novum ius non contentum, etiam virtualiter sub deducto; pars recurrit ad Senatum, vt litteræ super illo iure nouiter deducto retineantur in Senatu, causæ verò cognitio remittatur ad Ordinarium, pluriès habuimus de facto, hic tamen alius examinabimus. 1

Et quod per superiorem possit † licitè cognosci de eo nouo articulo etiam separabili, ita vt nec noua egeat instantia: facit doctrina Lanceloti *in tractatu de attentatis. 2. part. & 12. limitat. 28. principa. numer. 3. 8. & 9.* vbi dicit: Quòd in causa appellationis potest mutari actio, motus ex Afflictis *decisio. 53. numer. 2.* qui ait: Fuisse conclusum, quod si aliquis egerit vti legatarius ex testamento, ad consequendum legatum, ex eò quòd testamentum minus fuerit solemne, reus fuit absolutus; tamen, inquit ipse, poterit legatarius in causa appellationis per viam principalis petitionis agere abinteritato ad totam hæreditatem, reo conuento nihil opponente, cum Afflictis videtur concordare Caputaquens. *decision. 126. part. 3.* Igitur sequitur de primo ad vltimum, quòd in hoc casu recursus protectionis Concilij Tridentini cesset, alia multa media pro hac parte possem adducere, quæ omito. 2

Contrarium tamen semper de iure verius esse & probari, & sæpè defendi, † imò super articulo, & iure nouiter deducto in instantia appellationis omnimodo diuerso, & separato à principali petitione, & libello, & ab illo minimè dependente, opus esse nouo iudicio, & noua instantia, ac per consequens semper ad Ordinarium remittenda, moueor, primò ex doctrina Baldi *in l. per hanc, numer. 10. verficul. Quæro ergo, in fine, Cod. de temporibus appellation.* Qui † mirabiliter argumentatur sic: *Quòd est omnino novum, non dicitur propuntiatum, ergo nec appellatum, ergo nec deuoluta iurisdictio.* Confirmatur, quia Iudex causæ appellationis habet iurisdictionem † per deuolutionem, restrictam dumtaxat ad illam causam, quæ vertebatur, & deducta fuit in prima instantia, & non super alijs, super quibus omnino caret iurisdictione, Afflictis *decision. 155. fuit lata sub numer. 3.* Puteus *decisio. 184. numer. 4. & 5. lib. 2.* Abb. *in cap. significauerit. 11. numer. 10. & 11. de exceptionibus,* Guido Papæ *in tractatu de appellationib. num. 2. fol. 57.* Sigismundus Scaccia *in tractat. de appellationib. quæst. 17. limit. 21. num. 51. & quæst. 11. nu. 17.* & post plurimos Doctores diximus Nos *in tractat. de Regia protection. 2. p. capit. 17. à num. 11. & in 4. p. cap. 3. à num. 209. & 3. p. cap. 11. à num. 57.* 3 4 5

Ex quo iurisdictionis defectu, & restrictione meritò infertur, † quòd coram Iudice appellationis non potest aliquid de nouò peti, nec is debet illud admittere, cùm sit impertinens ad causam deductam, nec aliud etiam diuersum, & novum capitulum, ad eius cognitionem spectat Abb. & Guido Papæ vbi proximè & Scaccia loco citato, & *quæstio. 11. numer. 3.* Philippus Franchus *in capit. cum Ecclesia. numer. 8. de appella-* 6

tio-

tionibus. Et quod Iudex appellationis non
7 possit super ea, † quæ veniunt ad omnino nouum petitionem; scribit Rebuffus *in tract. de appellatio. artículo vltimo glossa vnica, sub num. 33.* Scaccia *de appellationibus, q. 11. num. 23.*

Etenim super nouo capitulo non dependente à primo, † nec illud concernente Iu-
8 dex appellationis cognoscere non possit; scribit Parteus *decisio. 184. numer. 4. lib. 2.* pulchrè Baldus *in l. per hanc. 4. numer. 10. versicul. Quæro ergo, infine, Cod. de tempor. appellationum*, Maranta *de ordine iudiciorum, part. 6. articul. 2. principal. in verbo, Et quandoque appellatur, sub num. 263. fol. 482.* vbi benè declarat, dicens: Quod
9 Iudex appellationis † potest cognoscere, & iudicare duntaxat super eo, quòd potest includi sub generalitate primi libelli, & ideò non possit iudicare super causa dominij diuersa ab ea, quam partes prosequutæ sunt in prima instantia, quem sequitur Scaccia *dict. quæst. 11. sub numer. 22. & numer. 30.* vbi reddit & alium exemplum, quòd si quis agit contra colonum actione arborum furtim cesarum, & in causa appellationis voluerit prosequi actionem ex locato: nullatenus poterit, quia est novum capitulum, & omnino diuersum à primo deducto, & appellato, Bald. *in dict. l. per hanc sub numer. 10. versicul. Quæro ergo, & numer. 12.* Et quod
10 Iudex appellationis possit † suplere in causa id, quòd venit ad coadiuvandam petitionem; scribit Rebuffus *in tractatu de appellationibus, articul. vltim. glossa vnica, numer. 33.*

11 Probant etiam hanc † doctrinam Franchus *in dict. capit. cùm in Ecclesia, sub numer. 11. de appellationib.* Gregorius Tholosanus *in tractatu de appellationibus, libr. 6. capitul. 15. numer. 1. infin. versicul. Si modo*, & Bald. vbi suprà, quos sequitur Scaccia *dicta quæstio. 11. num. 29.* qui dicunt, quòd agens in prima instantia de boue, non potest deindè in causa appellationis agere de equo, seu cumulare, vel probare, cùm libellus nequeat mutari in causa appellationis, vt latiùs plurimis Doctoribus citatis Scaccia *dicta quæstio. 11. numer. 35. versic. Confirmatur, & vers. Ergo nec potest mutari, aut emendare.*

Et tùnc cognoscetur aliquod ius, seu ar-
12 ticulum esse novum, † & noviter deductum coram Iudice appellationis, necnon diuersum, & separatum ab iàm deducto, & prosequto; quando scilicet sententia lata super hoc, non inducit rem iudicatam super noviter deducto, inter alios tradit Baldi doctrina *in l. per hanc, numer. 11. versicul. Breuiter*, dicens: Quod vbicumque † non oritur 13
exceptio rei iudicatæ, ibi appellatio vim suam non extendit, nec est prosequibilis, sequitur Sigismundus Scaccia *de appellationibus, quæstio. 11. numer. 29.* Philippus Franchus *in capit. cum in Ecclesia 36. sub numer. 11. de appellation.* dicens: Quod appellatio iurisdictionis ad novum adminiculum habet locum, quando illud sit tale, quod possit includi sub eodem libello.

At tamen quando articulus noviter additus, cumulatus, † & deductus nec inclu- 14
ditur in libello principali; cùm exceptio rei iudicatæ illum non comprehendat; pariter & eodem modo etiam dicitur omnino diuersus & separatus à causa & articulo principali, & eius libello. Atque ideò vt separatus non admittitur in causa appellationis, quia deficit in Iudice iurisdictio, qui ad illum adhibere non potest causæ cognitionem, vt vltra Bald. & Franch. vbi proximè tenet Marianus Socinus *in cap. fraternitatis 17. articul. 5. princip. numer. 63. de testibus inter tractatus diuersorum, tomo 4. fol. 194.* dùm concludit, quod articuli omnino noui, & ideò non admittendi, dicuntur, quando exceptio rei iudicatæ super primo articulo non habet obstare in casu nouorum articulorum, Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstio. 11. numer. 29.* qui *versicul. Declara secundò*, probat: Quòd tùnc appellatio † extendet vires suas ad noviter 15
deductum, tribus concurrentibus, identitate rei, identitate causæ, seu iure petendi, & eadem conditione personarum, prout in his terminis probant Franchus vbi suprà *num. 8.* Rebuffus *in tractatu de appellationibus, articulo vltimo, glossa vnica sub numer. 33. tomo 3.* Pureus *decis. 584.* Ioannes à Solano, *num. 4. lib. 2.* Et circa has tres † identi- 16
tates, & quando faciant, vel non rem iudicatam in non prosequtis; videbis latissimè suprà *1. p. cap. 12. per totum.*

Quarè omnino dicendum erit, † quòd 17
commissio impetrata super articulo causæ principalis; & simùl super hoc noviter deducto coram Iudice superiore (ad quem causa principalis fuit deuoluta per appellationem) sit omnino retinenda, & cognitio causæ remittenda ad Ordinarium, quia cum sit articulus nouus, nouo eget iudicio, & noua instantia, quę indubiè ex dispositione inuiolabili Sancti Concilij Tridentin. *in capit.*

can.

cause omnes 20. *sess.* 24. *de reformatione*, pertinet dumtaxat Ordinarijs, non Nuntijs nec alijs superioribus Iudicibus.

Et quod nouus articulus, nouumque ius
18 non comprehensum † in libello, nequeat introduci post litem contestatam, quia cum sit quid nouum, & diuersum ab iàm deducto, nouum requirat iudicium, nouam causæ cognitionem, atque noua instantia indigeat; probant latiùs & expressè Decius *in l. edita*, per text. ibi, *numer.* 28. *Cod. de edendo*, Aymon Crauetа *consil.* 840. *numer.* 9. *volumin.* 5. Angelus *in l.* 1. *§. si stipulanti, ff. de verborum obligation.* Alciatus *in l.* 1. *§. si quis simpliciter, numer.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita, numer.* 259. Vrsillus ad Afflictum *decis.* 148. *numer.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub numer.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *numer.* 9. & 10. Peregrinus *consil.* 92. *volum.* 2. Bald. *in consil.* 150. *volumin.* 1. Tuschus *tomo* 3. *littera E. conclusio.* 484. *numer.* 12. Iasson. *in dicta l. edita, numer.* 27. Corsetus *singul.* 158. *versicul. Iudex, el segundo*, Instrigoli. *libro singul.* 156. *numer.* 1. Milanensis *decisio.* 3. *numer.* 10. & *decisio.* 8. *numer.* 4. *libr.* 2. Ponte *consil.* 42. *num.* 22. & pleniùs Zasius *libr.* 2. *singular. report. capitul.* 2. Anton. Concius *lib.* 1. *disputat. iuris. capitul.* 5. Cuiacius *lib.* 4. *obseruat.* 23. & *cons.* 142. hanc doctrinam exactè probat Marius Giurba *de cis.* 10. *per totam*, maximè *numer.* 1. 8. & *sequentibus.*

Quiquidem *numer.* 4. firmat in particu-
19 lari iudicio, libellum † mutari non posse post litem contestatam, vti sit eadem instantia, probant omnes Doctores communiter *in l.* 1. *Cod. de edendo*, comprobant Menochius *de Arbitrarijs casu* 176. *numer.* 38. Marcellatens. *libr.* 1. *resolut.* 83. *numer.* 2. Fachineus *controuersia. iuris, lib.* 11. *capitul.* 93. & *capitul.* 95. Milanens. *decisio.* 8. *num.* 42. *lib.* 2. plenè Bolocnetus *in consil.* 28. & *in dicta l. edita, numer.* 61. Cornanzius *decisio.* 174. *numer.* 3. Cardinal. Tuschus *tomo* 5. *littera L. conclusio.* 322. Bimius *consil.* 216. *à numer.* 58. *cum sequentibus.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contest. ut. num.* 29. & 31. Peregrinus *consil.* 92. *volum.* 5.

Nam vbi res noua deducitur & diuersa
20 à prima, non potest in eadem † instantia obtinere illam nouiter deducens, quia nouum erit, & nouo indiget iudicio, & ob id noue exceptiones oponendæ, & defensiones deducendæ, vt per *l. cum quærebatur*, & ibi Doctores, *ff. iudicatum solui. l.* 3. *ff. ad exhibendum*, cum alijs per Speculatorem *de libelli conceptione*, *§. nunc ostendamus*, *numer.* 4. & 8. Giurba *dicta decisio.* 10. *numer.* 8. & 9.

Imò libelli emendatio nouum quid, &
21 diuersum continens, † nec in Ordinarijs post litem contestatam permittitur, *l. non potest, ff. de iudicijs*, Decius *in dict. l. edita, numer.* 28. prout etiam loquuntur superius citati Doctores *numer.* 19. *in versicul. Qui quidem.*

Nec enim debet Iudex super diuerso ar-
22 ticulo deducto ex instrumento † diuerso nouiter præsentato pronuntiare, nisi datis nouis defensionibus, & instructo processu super nouis Crauetа *consil.* 440. *num.* 9. Quia diuersa additio rei ad libellum iàm præsentatum nouo indiget termino, † nouaque
23 litis contestatione, & instantia, Angelus *in l.* 1. *§. si stipulanti, ff. de verborum obligationibus*, Alciatus *in dict. §.* 1. *si quis simpliciter, numer.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita, numer.* 159. *Cod. de edendo*, Vrsillus *decisio.* 148. *numer.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub numer.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *numer.* 9. & 10. Peregrinus *consil.* 92. *volumin.* 5. Marius Giurba *decision.* 10. *numer.* 10.

Qui *numer.* 11. dicit: quòd quando ius,
24 articulus, seu † instrumentum de nouò deductum nouum non est; sed dependens ab iam deducto, vt tùnc licitè quandocumque admittatur, quia ius iam deductum coadiubat, & confirmat Socinus Iunior. *in l. naturaliter, §. nihil commune, numer.* 64. *ff. de acquirend. possession.* Alexand. *consil.* 120. *numer.* 12. *volumin.* 1. Aretinus *consil.* 17. *numer.* 5. Milanens. *decisio.* 8. *num.* 42. Instrigol. *dict. singulari.* 156. *numer.* 3. Marius Muta *ritu.* 112. *numer.* 14. Idque post Bald. *in l. Bebius, §. Marcelus, ff. de pactis dotalibus*, an notauit Cumniæ *in praxi post ritu, editam. fol.* 6. *col.* 1. *in fin.*

Hoc namque in casu licita etiam est post
25 litem contestatam † in Ordinarijs Iudicijs emendatio, si ea de re fit, quæ causam habet à prima, pro qua datus est libellus, imò hoc casu supplere potest Iudex, ne continentia causæ diuidatur, *l. nulli. C. de iudicijs*, & huiusmodi distinctionem post Bald. Alexand. Decium, Curtium Iuniorem, Bolognetum, Cagnolum, & alios *in dict. l. edita*, latè probant, & communem profitentur Menochius *de arbitrarijs, casu* 176. *numer.* 38. Muscatelus *praxi ciuili.* 1. *part. glossa, petitur, numer.* 50. *cum sequentibus*, Angelus, & Alexan-

xander *num. 7. in l. scire debemus. ff. de verborum obligationibus*, Iacobus Carerius *variarum resolution. lib. 3. cap. 16. de lites contestatione, numer. 37. & 40.* Costa *de re integra, distinction. 85. numer. 3.* Et quauis increpet Fachineus *controuers. iuris, cap. 95.* à communi hac recedẽdum non est, vt firmat Giurba *decis. 10. num. 11.*

Cùm verissimum sit, quod si acta non
26 adnouam incipiendam † executionem tangentia; sed ad corroborationem & perfectionem incohatæ iàm executionis petitæ à creditore sunt facta, noua non erit necessaria instantia, sed eadem prima, & continuata dispositio, Bald. *consil. 156. num. 2. vol. 3.* Crueta *conf. 223. numer. 13.* Magonius *decisio. Florentin. 31. num. 6.* Decianus *consil. 11. num. 20. vol. 1.* Giurba *dict. decis. 10. num. 12.*

Quando autem per additionem mutata
27 sit forma, † vel antiqua maneat, vltra supra dictos vide Riminald. Iunior. *consil. 302.* Veralli. *decisio. 60. part. 2.* Lancellotus Galliai. *conf. 42. num. 31.* Sforti a Oddi. *conf. 88. per totum*, plenius Hieronymus Gonçalez *ad regul. 8. Chancel. glos. 19. à num. 7. cum sequentibus.*

Et quod vbi aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni in substantia, qualitate, vel tempore; quod sit, & dicatur noua dispositio, plura per Gratianum *disceptatio. foren. cap. 335. num. 16. & cap. 42. num. 10. & sequentibus*, Marius Giurba *conf. 65. numer. 32. ad fin. & num. sequent.* Surdus *consil. 217. à num. 23. & sequentibus, & decis. 344. à numer. 36.* Antonin. Amato *variar. resolutio. 56. num. 22.* & suprà, plures laudat Marta *in conf. 87. num. 11. & à num. 13.* & Gonçalez vbi proximè, apud quos videre potest abundè circa hunc articulum nouæ dispositionis ex nouo aliquo accidente.

Ex hactenùs latè & neruosè comprobatis duo essentialissima, verissimaque in hac
28 materia, de qua † agimus, ad notanda, & inferenda sunt præcisè, primum (quod attinet ad Iudicem appellationis) qui quidem cùm nullatenùs habeat iurisdictionem in prima instantia, nisi sibi ab Ordinario deuoluta sit per appellationem à legitimo grauamine, prout abundè deduximus etiã remissiuè hac *2 part. cap. 5 §. 2. à num. 1. cum sequentibus, & per totum* §. ex dispositione Concil. Trident. in sæpè allegato, *cap. causæ omnes 20. de reformatio. sess. 24.* Et ipsam iurisdictionẽ accipiat superior limitatam ad illã causam, & articulum duntaxat, à quo fuit appellatũ, ita vt in cæteris ab eo nõ dependentibus, nec connexis, sed nouiter deductis iurisdictione omnino careat: si nouus articulus deductus sit, cum noua egeat instantia, non ipse; sed Ordinarius cognoscere debeat, † ad quem 29
facta articuli remissione ex protectione ipsius Concilij, litteræ super hoc nouo articulo impetratæ retinendæ sunt à Senatu hoc Supremo, vt hactenus abundè probatum reliquimus.

Secundùm, quod ex dictis in hoc capit. deducitur, erit, quod & si quis † cog- 30
noscat in aliqua causa vigere rescripti, & commissionis specialis subscriptæ manu propria Sanctissimi, si in eius prosequutione deducatur aliud quodvis ius diuersum, & separatum, non contentum virtualiter, nec connexè in primo libello, & commissione, huiusmodi ius omnino remittendum erit ad Ordinarium, nam cùm egeat noua instantia, nouis & diuersis terminis, exceptionibus, & defensionibus: omnino & directè repugnaret dispositioni inuiolabili eiusdem Concilij Trident. præseruantis primam instantiam Ordinario in omnibus causis quomodolibet expectãtibus ad forum Ecclesiasticum, vt capitibus præcedentibus sæpius diximus, quæ quidem illatio per necessariam consequentiam deducitur ex hactenus dictis in hoc cap. ad quam etiam videnda sunt, quæ in capit. sequenti diximus circa reconuentionem in secunda instantia appositam, atque plenius iustificatur & indubitabilis redditur ex ijs quæ scripsimus infrà *capit. 13.* circa tertium oppositorem nouiter venientem ad causam inter alios agitatã ex commissione subscripta, vt iste tertius comparens pro suo iure independente à iure litigantium non sit in commissione comprehensus, nec ad eum extendatur, cùm lis cum eo sit initianda coram Ordinario, & hoc iure vtitur Senatus hic Regius, & Supremus, ac communiter in eo practicatur, necnon pluriès in praxi obtinuimus.

Ex his non obstat quod à principio huius capitis, *numer. 2.* pro † contraria parte 31
diximus ex Lancellot. quoniam, vt vidisti, loquitur contra omnia iuris principia, atque eius opinio est falsa. Et Afflictis, † quem 32
ipse allegat: in re multum diuersa loquitur, quando scilicet adest partis prorogatio, ac ideò insuper perperam à Lancelloto allegatur, & vtribusque respondet, prout rectè etiã satisfacit Sigismundus Scaccia *in tract. de appellat. q. 11. sub nu. 30. vers. Ad Lancelotum respondeo dupliciter, &c.*

Sed

Sed vltra responsiones Scacciæ concludenter illi ocurres eo, quòd † prædicta
33 Affictis doctrina nullo modo est adaptabilis, nec applicari potest terminis noui nostri iuris Pontificij exigentis ad prorogationem alienæ iurisdictionis consensum tam litigantium, quàm Ordinarij simul in prima instantia. Sicque cum ille nouus articulus separatus ab articulo per appellationem deuoluto ad superiorem noua egeat instantia, hæc tolli nõ potest Ordinario etiam parte, sola tamen; prorogante, & consentiente in iurisdictionem superioris ad quem, iuxta quæ plenè diximus suprà hac *2. p. cap. 5. per totum.*

CAPVT NONVM.

Litteras monitoriales, aliavè rescripta, ad cognoscendũ in Rotta de causa reconuentionis ibidem oppositæ, ad quam causa conuentionis fuit per appellationem deuoluta dumtaxat; an Senatus retineat, & causam Ordinario remittat.

Et quid si appellatum fuerit ante definitiuam, vel etiam à grauamine extraiudiciali.

SVMMARIVM.

LItteræ monitoriales expeditæ super reconuentione opposita in Rotta, ad quam causa conuentionis legitimè fuit per appelationem deuoluta, an sint in Senatu retinendæ remissa reconuentione Ordinario, à num. 1.

Reconuentio non admittitur in causa appellationis à definitiua deuolutæ ad Nuntium, vel Rottam, num. 2.

Reconuentio est noua petitio, quæ expeditur eisdem iuris terminis seruatis, quibus, & conuentio, num. 3.

Iurisdictio limitata deuoluitur ad Iudicem appellationis super eo dumtaxat, de quo fuit cognitum in prima instantia, numer. 4.

Reconuentio coram Iudice appellationis proposita non admittitur ex defectu iurisdictionis, num. 5.

Compensatio admittitur in instantia appellationis, etiam à definitiua, licet reconuentio non, num. 6.

Compensatio quandocumque, & coram quolibet Iudice admitti debet, num. 7.

Litteræ, seu commissiones expeditæ super reconuentione oppositæ in Rotta, aut Nuntio, ad quem fuit iurisdictio deuoluta per appellationem à definitiua, retinentur in Senatu remissione facta Ordinario, numer. 8.

Reconuentio an fieri valeat coram Iudice appellationis deuolutæ ante definitiuam, discordant Doctores, numer. 9. & sequentibus.

Iacobi Cancerij distinctio refertur quoad admittendam reconuentionem coram Iudice appellationis ante definituam, an ipse male, vel benè appellatum fuisse declaret, numer. 10. & 11.

Sigismundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, vt Iudex appellationis à grauamine ante litem contestatam possit admittere reconuentionem, num. 12.

Ipse Scaccia clarè contrarius adnotatur, numer. 13.

Reconuentionem in qualibet parte Iudicij ante definitiuam posse opponi; venorem resoluit Author, numer. 14. & sequentibus.

Reconuentio etiam post conclusionem in causa, & in calculo ferendæ sententiæ, nondum latæ, rectè opponitur, numer. 15.

Reconuentio, quoad effectum prorogãdi iurisdictionem ante definitiuam, quandocumque admittitur, num. 16.

Secus autem quoad effectum simultaneæ cognitionis, & determinationis, quia tunc requiritur, vt ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconuentio, vt conuentionis, & reconuentionis cognitio pari passu ambulent, & eadem sententia simul vtraque terminetur, numer. 17.

Reconuentio iure Regio intra viginti dies opponenda, num. 18.

Reconuentio in causa appellationis à definitiua non habee locum, num. 19.

Iudex appellationis à grauamine ante definitiuam, si male appellatum declaret, nequit reconuentionem admittere, sed inferior, ad quem causa conuentionis reddit, num. 20.

Iu-

Iudex appellationis à grauamine ante difinitiuam, declarans benè appellatum, licitè admittit reconuentionem, cum causa principalis penès se remaneat, numer. 21.

Litteræ super reconuentione coram Iudice appellationis ante difinitiuam, cùm licitè causam principalem retinet, in Senatu non retinentur, cum iam non pertineat Ordinario cognitio, numer. 22.

Iudex appellationis à grauamine extraiudiciali indistinctè admittit reconuentionem, super qua litteræ à se expeditæ non retinentur in Senatu. sed parti traduntur, vt illis coram Delegato vtatur, numer. 23.

IN diès experimur, quòd deuoluta causa conuentionis ad Rottam, aut Nuntium, aliumvè † superiorem per viam appellationis legitimæ, coram quo reus opponit de reconuentione (in casu aliàs permisso) Iudex ipse superior expedit contra reum litteras monitoriales ad illum citandum, & monendum, vt compareat ad se defendendum, & respondendum super oppositа reconuentione. Vel aliter hæ litteræ expediri solent, quando in Romana Curia petitur commissio subscripta ad partes super conuentione in prima instantia, & reconuentio nouiter in eiusdem instantia secunda appellationis deducatur: dubitatur an isthæc litteræ retineri debeant, remittique à Senatu hoc Supremo (Concilij Tridentin. Regis vice protectore) ad Ordinarium articulus reconuentionis, quando ad eum recurrit conquerens de subuersione primæ eiusdem Ordinarij instantiæ contra decretum Tridentin. in sæpè allegato, *capitul.* 20. *causæ omnes, sessione* 24. *de reformatione*, in quo cunctanter, & distinctè per conclusiones sequentes procedendum erit. 1

Prima sit conclusio, quando à sententia difinitiua appellatum † fuit ad Rottam, vel Nuntium Illustrissimum Hispaniarum; reconuentio non habet locum ex his quæ latiùs deduximus *in capit. præcedenti*, quia reconuentio quædam est noua petitio, & conuentio, in qua proceditur seruatis ijsdem terminis, & iuris tramitibus, qui seruantur in conuentione: quia reconuentio habet naturam actionis, & venit appellatione conuentionis, † & reconuentio dicitur petitio, & libellus, prout de singulis latè comprobat, & prosequitur Sigismundus Scaccia *in tractatu de sententia, & re iudicat. glossa 7. quæstion. 4. à numer. 24. cum sequentibus, inspectio. 3. folio 289. & sequentibus.* 2 3

Tunc coram Iudice appellationis † admitti nequit reconuentio, quia post difinitiuam etiam coram inferiore non admittitur (vt statim dicemus) quoniam cùm ad Superiorem fuerit tantùm deuoluta iurisdictio super conuentione limitatè, nec de alia re, quam sit † cognitum in prima instantia, cognoscere possit, *vt capit. præcedenti*, latiùs probauimus & est *l. per hanc, Cod. de temporibus appellatio.* & Doctores citandi; ideò reconuentionẽ corã eo non admitti; probant Zabarela *in Clement. sæpè, verb. Non sic, numer.* 10. *de verborum signification.* Speculator. *titul. de re conuention.* §. 2. *numer.* 6. Mieres §. 2. *titul. de forma procedend. in offic. Iudic. tabul. numer.* 52. & per istos Iacobus Cancer. *variarum resolution. libro 3. capit. 13. de reconuentio. à numer.* 50. *fol.* 256. 4 5

Et licet in causa appellationis à difinitiua non possit proponi † reconuentio, tamen compensatio sic, per *l.* 2. §. *Legatis, ff. de Iudic.* probant Innocent. *in capit.* 1. *de mutuis petitionibus*, Hostiens. *numer.* 10. Bald. *numer.* 12. Matheſilan. *numer.* 14. & cæteri scribentes *in Authentic. & consequenter, C. de sentent. & interloquitio. omn. iudic.* Speculator. *in titul. de conuentio.* §. *nùnc videamus, numer.* 6. Guido Papæ *decisio.* 85. *numer.* 55. Rotta Romana *decisio.* 1. *in titul. de mutuis petition. in antiqui.* Iafred. Lanfranchus, Balb. *in decisio.* 65. Romanus *singul.* 181. Ioann. Ferrariens. *in tractat. de appellatio. numer.* 246. Maranta *in practica.* 1. *part.* 4. *distinct.* 6. *numer.* 24. dicens communem Marianus Socinus *in dicto capit.* 1. *numer.* 95. *de mutu. petitioni.* Bartholom. Socinus *regul.* 412. *in* 5. *fallentia*, Afflictis *super constitutio. Regni. rubric.* 45. *de appellatio. in fin.* & ibi addentes *in fin. littera A. libro* 2. Tepatus *in conclusio. lib.* 1. *titul. de reconuentione, versicul. In causa appellationis*, Cæsar Bartius *decision.* 106. *numer.* 14. vbi multos alios allegat. & testatur de communi. Carpanus *super statut. Mediolanen.* 1. *part. capitul.* 44. *numer.* 112. Vincencius Hondedeus *consil.* 21. *numer.* 14. *libr.* 1. Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *numer.* 778. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 6

quæst. 11. *numer.* 31. *& in tractatu de sententi. & re iudic. gloſſa* 7. *quæſt.* 4. *inſpection.* 3. *numer.* 137. *fol.* 309. qui allegat Tindarum *in tractatu de compenſationibus, articul.* 7. *ſub numer.* 34. *& 35.* Sebaſtian. Medicis *in tractatu de compenſatio. part.* 1. *quæſtio.* 25.
7 *num.* 10. Quòd licet reconuentio † non poſſit fieri poſt ſententiam, & ſic nec in gradu appellationis; compenſatio autem quandocumque, & coràm quolibet Iudice validè procedit, & opponi poteſt.

His ſuppoſitis dicendum erit, quòd ſi co
8 ram Nuntio, Rotta, † aliove ſuperiore adito per appellationem à difinitiua opponatur de reconuentione; nequeat cognoſcere de eius cauſa, nec ſuper ea expedire reſcripta, & commiſſionem, quia agitur de re verè diuerſa à conuentione, non incluſa in principali libello, quarè cùm egeat nouo iudicio, & integro, nouaque inſtantia: omnino Senatus hìc Supremus illam remittit Ordinario in prima hac inſtantia, ne lædatur diſpoſitio Conciliaris Tridenti. vt ſuperiùs & *cap. præcedenti*, latiùs probauimus.

Sed maior ſtat dificultas, quando appel-
9 latum eſt ante ſententiam difinitiuam † ab aliquo grauamine, an coram Iudice appellationis poterit deduci articulus iſte reconuentionis, ita vt liberè illum poſsit vel delegare, vel per ſe cognoſcere, abſque læſione primæ inſtantiæ Ordinarij: ſunt & inter ſe ipſos contrarij Doctores.

Nam Iacobus Cancerius *variarum reſolutio. lib.* 2. *capit.* 13. *de reconuentione, à*
10 *num.* 51. dicit † diſtinguendo: quòd ſi appellatur ab aliqua interlocutoria ante litem cõteſtatam; ſi Iudex appellationis confirmat dictam interloquutoriam, declaratque malè appellatum; non habet locum coram eo reconuentio, quia cauſa conuentionis reſtituitur primo Iudici.

11 Si autem Iudex appellationis † retractauit dictam ſententiam interloquutoriam, quia tùnc cauſa principalis deuoluitur ad eundem Iudicem appellationis, *capit. vt debitus*, & ibi Doctores de appellatio. & ſic Iudex appellationis tali caſu habetur pro Iudice primæ inſtantiæ, *capit. cuius in agendo* 3. *quæſt.* 8. Et cùm adhùc ſtemus tùnc ante litem conteſtatam; habet coram eodem Iudice appellationis locum reconuentio, ita per Abb. Ioannem Andræ. & alios *in capit.* 1. *de mutuis petitionibus*, Speculator. *de reconuentio. §.* 2. *numer.* 6. & Natam *conſil.* 155. *numer.* 4. obſeruat & diſtinguit Cancerius vbi proximè.

Scaccia etiam *in tractatu de appellatio. quæſtio.* 11. *num.* 31. *reſtrictione* 2. dicit ferè † idem, vt ſcilicet regula, quòd coram Iu- 12
dice appellationis non poſsit proponi reconuentio; procedat, quando fuit appellatum à difinitiua, ſeu alia ſententia interloquutoria, & grauamine poſt litem conteſtatam; ſecus autem in cauſa appellationis interpoſitæ ante litem conteſtatam, quia tùnc (dicit ipſe Scaccia) poteſt habere locum reconuentio, vt ex Ioann. Andr. Abb. & Maranta *diſtinctio.* 6. *quæſt.* 4. *ſub num.* 25. quaſi omnes ſumentes fundamentum ab ea opinione, quod reconuentio nequit etiam in prima inſtantia proponi poſt litem cõteſtatam, ſed ante eam.

Contrarium tamen affirmat ipſe † Scac- 13
cia *in tractat. de ſententia, & re iudic. gloſſa* 7. *quæſtio.* 4. *inſpectio.* 3. *à numer.* 136. *folio* 309. Dùm dicit pro veriori opinione multis adductis Doctoribus; quòd reconuentio habet locum in qualibet parte Iudicij, dummodò ſit propoſita ante ſententiam difinitiuam, ex qua *numer. ſequent.* infert coram Iudice appellationis à difinitiua non habere locum reconuentionem, & ſic directè contrarium eius, quod dixerat *in tractat. de appellatio. dict. quæſtion.* 11. *numer.* 31. Quo loco ſupponit ante litis conteſtationem eſſe proponendam reconuentionem, nom verò poſt eam.

Quid dicendum in hac † contrarietate, 14
ego quidem arbitror opinionem Scacciæ *in dicto tractatu de ſententia, & re iudicata, numer.* 136. *& ſequentibus*, longè veriorem eſſe inſpecto iure Canonico, cum eo, & iure ciuili (quidquid aliud ſit de iure Regio, vt infrà *numer.* 18. in quacumque parte Iudicij ante difinitiuam poſſe opponi reconuentionem, *ex capit. diſpendia, §. reus quoque de reſcriptis, lib.* 6. Abb. *numer.* 13. Socinus *numer.* 17. Mantica *numer.* 19. *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, Bart. *in Authent. & conſequenter numer.* 12. *Cod. de ſentent. & interloquutio. omnium iudicum*, Oriam *in capit. quoniam contra, cap.* 12. *num.* 41. *de probationibus*, Guido Papæ *ſingulari.* 818. Maranta *de iudicijs, part.* 4. *diſtin.* 6. *num.* 8. Coſta *de ſubſidia. remed.* 120. *num.* 21. Caraita *ritu* 67. *numer.* 6. Medicis *de compenſation. part.* 2. *q.* 1. Tuſchus *littera R. concluſ.* 61. *num.* 2. Franchis *deciſio.* 376. *num.* 1. & 2. Muſcatelus *praxi. ciuil. part.* 3. *gloſſ. actorem, num.* 14. & 14. Iacobus Cancerius *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de re conuention. num.* 6. Hondedeus *conſil.* 21. *num.* 5. *lib.* 1.

Vi-

Vinius *decis. 128. numer. 2.* Marius Giurba *decis. 74. à numer. 3.* Cardoso *in summa practic. Iudic. verbo, Reconuentio, num 4.* vbi quod vsque ad conclusionem potest opponi.

Et quod possit fieri reconuentio, etiam
15 post conclusionem † in causa conuentionis, imò in calculo ferendæ sententiæ, dummodo non sit lata, plurimos Doctores vt verius contra Carauitam resoluit Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. numer. 762.*

Et illi duo penultimi scilicet Giurba, &
16 Cardoso, † post multos alios Doctores dicunt, hanc veram opinionem, quo ad effectum prorogandi Iudicis iurisdictionem; secus autem quo ad illud priuilegium, quod habet reconuentio, † si opponatur ante litem
17 contestatam, vel in continẽti, vel statim post eam; vt tunc simultaneo processu cognoscatur, eademque sententia terminetur, secus si post dictam litem contestatam multo post, quia tunc amittit hoc priuilegium, & diuersi mode, ac seorsum tractatur & terminatur. Vide eosdem Doctores latiùs de hoc tractantes, ac etiam Grassis *de effectibus Clericat. effectu 1. sub num. 762.* Qui omnes plurimos
18 alios allegant, quia Nostri non est, † de iure autem Regio intra viginti dies opponenda, vt videre est ex Paz *in praxi. 1. p. tom. 1. numer. 12. & 13.*

Quarè præfata opinione vltima retenta;
19 benè dicit in hoc nostro † principali articulo Cardoso, dùm loquitur absque distinctione, an sit appellatum ab interloqutoria antè, vel post litis contestationem; sed simpliciter, qui & *num.* 20. affirmat, quòd reconuentio non habet locum apud Iudicem appellationis, quando fuit appellatum à definitiua, ad quod plurimos Doctores allegat.

Si tamen appellatur ab interloqutoria,
20 & Iudex appellationis † iudicauerit malè appellatum, & remittat causam (prout tenetur iuxta ea quæ Nos latiùs probauimus ex dicto decreto Tridentin. *in tractat. de Regia protection. 2. part. cap. 17. à numer. 7. & in hoc tractatu de supplication. ad Sanctiss. im. hac 2. part. capit. 5. §. 2.* præsertim *à num. 7.*) Iudici à quo appellatum fuit; idem erit nempè vt nullo modò coram eo habeat locum reconuentio, si autem iudicauerit be-
21 nè appellatum, & malè iudicatũ † (propter quod causa fuit ad se deuoluta) tunc habet locum reconuentio coram ipso Iudice appellationis, cùm fiat & remaneat Iudex in causa principali (iuxta quæ Nos *de Regia protectione 2. part. dict. capit. 17. à numer. 7. & sequentibus*) vt per Innocent. Ioann. Andr. & Abb. & alios *in capit. 1. de mutuis petitionibus*, obseruat ipse Cardoso *dict. verb. Reconuentio, numer.* 20. absque distinctione, vt dictum est, an appelletur antè, vel post litem contestatam, quòd verius tenendum erit.

Ac ideò cùm reconuentio habeat locum
in causa legitimæ † appellationis ante di- 22
finitiuam indistinctè, & Iudex apud se retineat causam (cum iuxta Concilium Trident. appellatum est à legitimo grauamine ex ijs quę latiùs deduximus suprà hac *2. part. capit. 5. §. 2. à numer. 1. cum sequentibus.*) licitè hac via recedatur in prima instantia ab Ordinario, litteræ monitoriales super tali reconuentione nec retineri possant, nec remitti debet reconuentio ad Ordinarium per Senatum Supremum, cum in nullo lædatur dispositio d. Concil. Triden. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.*

Pariter etiam & idem iudicandum erit
absolutè in reconuentione † opposita co- 23
ram Iudice ad quem deuoluta fuit causa per appellationem ab aliquo grauamine extraiudiciali, quoniam tunc maior militat ratio, quàm in iudiciali, vt probant Speculator. *in tit. de re conuentione, §. nunc dicamus, vers. Sed nunquid sub num. 6.* Abb. *in d. cap. 1. num. 31. in fin. de mutuis petitionibus*, Maranta *dict. quæst 4. num. 27. fol. 117.* sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst. 11. sub numer. 31. vers. Restringè 3.* & per Abb. & Marantam vbi plures allegat *de ordine iudiciar. part. 4. distinct. 6. numer. 27.* benè tenet Iacobus Cancerius *variarum resolutio. lib. 2. capit. 13. de reconuentione, numer. 57.* Quibus adde declarationes illas mirabiles San. Congregationis Cardin. quas ad litteram in appellatione ab Ordinario à grauamine extraiudiciali adduximus hac *2. p. cap. 5. §. 2. à num. 10. & seqq. vers. Vnum tamen non omitam indigare.* Ac ideò cùm hoc casu non percutiatur, nec lædatur in aliquo Concilij Tridentin. decretum, & dispositio: penitùs in eo cessare debent recursus ad Regem, & eiusdem protectio, ne non ad Ordinarium remissio.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

CAPVT DECIMVM.

An Bullæ Apostolicæ pro executione gratiæ super Beneficio reseruato in prima instantia alteri, quam Ordinario commissæ, sint per Senatum Ordinarium remittendæ.

Et generaliter an in vijs executiuis liceat percuti Ordinarij prima instantia, vbi acuratè de Motu proprio Gregorij XIII.

SVMMARIVM.

COmmissiones super reseruato beneficio libere expediuntur in prima instantia cuilibet Delegato, cum non percutiatur Tridentin. dispositio, num. 1.

S. Congregatio pluries id ipsum declarauit, num. 2. & seqq.

Auditor Cameræ, cui directa sunt Breuia, aut Bullæ super gratia de beneficio reseruato potest intrusos, & possessores coram se citare, num. 3. & 4.

Breuia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad fauorem prouisi de beneficio reseruato, ne dum Bullæ expediuntur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ capitur, numer. 5.

Breue Camerale ad fauorem litterarum de super expediendarum super beneficio reseruato datur, non ad fauorem iam expeditarum, num. 6.

Breuia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ Apostolicæ non dantur nisi super beneficijs reseruatis, numer. 7.

Possessio virtute Breuis nomine Cameræ aprehensa, litteris expeditis per eam editur prouiso Apostolico, num. 8.

Manutentio datur prouiso Apostolico facta possessionis cessione per Cameram aprehensæ, num. 9.

Per Breue Camerale in executione gratiæ super beneficio reseruato alteri, quam ordinario directum in prima instantia non læditur forma Concilij Tridentini in c. 20. cit. causæ omnes declarauit Gregorius XIII. per Motum proprium, num. 10.

Motus proprius Gregor. XIII. ad litteram refertur, num. 11.

Ex Gregoriana Constitutione, loquente in casu specialissimo Breuis Cameralis, non nulli occasionem sumpsere dicendi in vijs executiuis generaliter non lædi Tridenti. etsi executio alibi, quam coram Ordinario postuletur, & decipi ostenditur, à nu. 12.

Constitutio Gregorij XIII. dumtaxat emanauit, vt Breuia super reseruatis non offendant formam Triden. num. 13.

In Breuis Cameralis executione proceditur extraiudicialiter, in qua nec datur iudicium, nec instantia, num. 14.

Constitutio Gregoriana noluit constituere regulam generalem, quod in omnibus vijs executiuis cesset Tridentin. dispositio, cum vltra executionem Breuis in alijs procedatur iudicialiter, & cesset reseruationis ratio, num. 15.

Executio extraiudicialis Breuis Cameralis, quando in iudicialem mutatur ob oppositionem legitimi contradictoris, mutatur etiam dispositio Gregoriana, ita vt ad Ordinarium pertineat in prima instantia cognitio, num. 16.

Tridentin. non vtitur verbo (instantia) in sua rigurosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, vt eius dispositioni locus sit, sed ad demonstrandum omnes causas primitus proponendas, & tractandas coram Ordinario, num. 17.

In executiuis forus debitoris executati attenditur, sicut in cæteris causis Ordinarijs, num. 18.

Executio peti nequit ex obligatione Cameræli coram Metropolitano absque consensu Ordinarij debitoris, num. 19.

Executio obligationis si coram non Ordinario petatur contra vsitatum stylum vniuersalem, Senatus causam ipsi remittit, numer. 20.

Ratio, qua mouetur Tridentin. ad præseruandam primam instantiam, pariter militat in vijs executiuis, sicuti & in alijs ordinarijs, num. 21.

Genus sicut continet omnes species, ita ratio generalis omnes casus, num. 22.

Ratio legis magis quam verba attendenda est num. 23.

Ratio, & mens legislatoris præponderat verbis, num. 24.

Dictum per rationem ampliatur, & limittatur, quæ magis quam dictum attenditur, num. 25.

Ver-

Verba non secundum quod sonãt, sed secũdùm intentionem proferentis sunt accipienda, num 26.

Imò ad hoc sunt verba impropriandа, num. 27.

Verba (causæ omnes) quibus vtitur Tridentin. ponderantur, vt nihil excludant, num. 28.

Dictio (omnes) comprehendit omnes casus, etiam non comprehensos in proprietate vocabuli, num. 29.

Dictio (quomodolibet) qua vtitur Tridentin. comprehendit omnem modum agendi, num. 30.

Dictio (quomodolibet) extendit dispositionem, vsque ad improprietatem vocabuli, num. 31.

Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, num. 32.

Verbum (prima instantia) quo vtitur Concilium Tridentinum, acceptum in rigorosa significatione, repugnat & eius rationi, numer. 33.

Extraiudiciales actus non habent instantiã, num. 34.

Extraiudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Tridentin. vt declarauit S. Congregatio. num. 35.

Ea quæ sunt voluntariæ iurisdictionis licet extraiudicialiter gerantur, tamen coram Iudice competente tractantur, ibidem.

Manutentio non causat litem, & tamen includitur in dispositione Tridentin. ita vt non possit de ea coram Nuntio in prima instantia agi, ibidem.

Ratio finalis Tridentin. in fauorem subditorum, ne extrahantur in prima instantia vltra suas prouincias, pariter militat in vijs executiuis, num. 36.

Constitutionis Gregor. principalis intentio fuit, declarare casum specialissimum, in executione Breuis Cameralis, non lædi formam Tridentin. ratione reseruationis beneficij, quæ vltra illum ad alia executiua omissa, & relicta sub regula vniuersali Tridentin. atendi non debet, numer. 37.

Executionem coram alio Iudice petitam Senatus indies remittit Ordinario in prima instantia. num. 38.

A constitutione Gregorij XIII. ex pluribus rationibus, & damnis supplicatum extat in Hispania, num. 39.

Breuibus Cameralibus vti, & aprehendi possessionem nomine Cameræ Apostolicæ minimè patitur Senatus in Hispania, num. 40.

Ratio redditur, ibidem.

Constitutio Gregor. XIII. eo ipso, quo prouidit tantum in Breui Cameræli, cæteros executiuos censetur relinquere generali dispositioni Tridentin. cuius est correctio vitanda, num. 41.

Lex, quæ certo casui prouidet speciali, cessat in casu omisso, & contrariam dispositionẽ videtur in eo vindicari, num. 42.

Lex noua, vbi disponit super aliquo casu specifico, non extenditur ad alios, num. 43.

Lex noua limitatiua interpretatiua, seu declaratiua non corrigit ius commune, nisi in casu de quo loquitur, num. 44.

Lex, seu statutum alteratum, seu cancellatũ in parte, in cæteris confirmatum censetur, num. 45.

Lex de similibus ad similia non trahitur, vbi diuersa ratio militat, num. 46.

Nec vbi sequeretur iurium correctio, num. 47.

Et debet dari omnimoda similitudo casuum, num. 48.

Inter Breue Camerale, & cæteras vias executiuas multæ redduntur dissimilitudines, & rationis diuersitates, numer. 49. & numer. 50.

Verba enuntiatiuè pro lata propter aliud non inducunt dispositionem in denuntiatis, numer. 51.

Auditoris Cameræ facultas in prima instantia cessat hodie nouiori iure Pontificio, numer. 52.

Auditoris Cameræ facultas solùm destinata est ad executionem litterarum, & obligationum iu forma Cameræ, in alijs caret iurisdictione, num. 53.

Auditor Cameræ in beneficialibus caret iurisdictione vltra executionem, nec dat manutentionem ex illius defectu, numer. 54.

In beneficialibus, & alijs tangentibus forum Ecclesiasticum prima instantia est Ordinarij, non auditoris Cameræ, num. 55.

Ex nouo iure Pontificio cessat potestas Auditoris Cameræ in via executiua, numer. 56.

In executione Breuis Cameralis expediti in beneficijs reseruatis durat hodie facultas Auditoris Cameræ, num. 57.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Licet ex sæpè allegato decreto Concilij Tridentin. *sess. 24. de reformatione, capit. 20.* præseruata sit Ordinario prima instantia omnium causarum, etiam beneficialium quomodolibet ad forum Ecclesiasticum attingentium: indubitabile tamen est huius decreti dispositionem minimè offendi in beneficijs † affectis, aut reseruatis Sanctæ Sedi Apostolicæ, possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apostolico cognosci causæ hæ, quæ ad executionem gratiæ super talibus beneficijs reseruatis factæ in prima instantia cuilibet delegari & commiti, prout praxis quotidiana signaturæ obseruat, & sæpè declaratum fuisse à Sancta Congregatione Cardinalium, testatur Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiastici 2. part. capit. 1. num. 76. & 77.* Hieronymus Gonçalez *in regula 8. Chancellariæ glossa 52. num. 36. & 37.* Augustinus Barbossa *de potestate Episcopi, tomo 2. allegatio. 81. num. 17.* Nicolaus Garcia *de beneficijs 6 part. capit. 3. numer. 6.* qui *num. 8.* testatur, ita decisum fuisse per Rotam *in causa Segouiens. Canonicatus 24. Nouembris 1628. coram D. Plato.* Marches. *de commissionibus, part. 2. capitul. 1. de commissionibus, part. 2. capit. 1. de commission. appellation. num. 36.* Paulus Piasequius *in praxi Episcopali. 2. part. capitul. 4. num. 3.* Nouarius *in noui. iuris Pontificij pract. cap. de causis primæ instantiæ conclus. 1.* aliàs *54. num. 14. & 15.* Hieron. Gabriel. *cons. 182. num. 3. cum seqq.*

Ad quod expressa est declaratio Sanctæ Congregationis super *dict. capit. 20.* in hæc: *De affectis, † & reseruatis beneficijs si agitur, tunc causa in Curia committetur,* & iterum dicit.

Item prouisi per Sedem Apostolicam de beneficijs reseruatis, aut affectis possunt virtute breuium in fauorem litterarum, seu nomine Cameræ Apostolicæ ad capiendam possessionem Auditori eiusdem Cameræ † directorum citare, & ad iudicium coram eodem Auditore Cameræ possessiones talium beneficiorum ocupantes, & detinentes, ac si coram Ordinario super possessorio tantùm causæ vtilarentur, & cum sententia super eodem possessorio prolata fuerit, potest pars aduersa causam in Curia committere. Quas declarationes ad litteram refert Hieronymus Gonçalez vbi proximè sub *numer. 37.* aliam adducit Nicolaus Garcia vbi sup. *dict. cap. 3. sub num. 7.* quæ sic ait: *Quòd † si de affectis, aut reseruatis beneficijs ageretur, tùnc in Curia committuntur causæ in prima instantia.*

Hinc est, quòd de stylo Romanæ Curiæ quotidiè expediuntur breuia Cameralia; vt nomine Cameræ † Apostolicæ capiatur possessio beneficij reseruati, & fuit inuentus iste modus, vt prouisus Apostolicus, qui non dùm litteras expediuit; posset diligentias facere super capienda possessione beneficij, ne illi tarda seu morosa expeditio aliquo modo noceret, nam quando quis à principio vult litteras expedire; non datur breue! hoc nomine Cameræ † de capienda possessione, sed dumtaxat ad fauorem litterarum vt ipsemet prouisus immittatur in possessionem, vt continetur in constitutione Gregorij XIII. statim referenda, de quo latè videndus Hieronymus Gonçalez *in regula de mensibus & alternatiu. §. 7. proœmia. numer. 208.* & in Glossa *9. in atnotationibus, numer. 246. & in glossa 34. à numer. 113. cum sequentibus,* Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. part. cap. 3. per totum.*

Qui à *num. 9.* latè probat, quòd hæc breuia de capienda possessione † nomine Cameræ de stylo nullatenùs regulariter dantur nisi in beneficijs reseruatis Sedi Apostolicæ, quòd & probant Doctores omnes superiùs laudati ad principium huius capit.

Qua propter Rotta sæpissimè resoluit, quod ea sit virtus † Breuis de capienda possessione nomine Cameræ, vt litteris post modum expeditis fiat per Cameram ipsam cessio possessionis prouiso Apostolico, qua cessione facta, prouisus constituitur iustus possessor, cùm in eius fauorem fuerit per Cameram aprehensa possessio, taliter vt huius possessionis sic à Camera aprehensę virtute prouiso datur † mandatum de manutenendo, circa quæ videndus Hieronym. Gonçalez *dict. glossa 34. à numer. 117.* qui *à numer. 118.* plurimas Rottæ decisiones refert, & latiùs Garcia *dict. 6. part. capit. 3. per totum.*

Quarè Summus Pontifex † Gregorius XIII. per Constitutionem suam, quæ incipit *ad Romani Pontificis prouidentiam* (quã commemorant omnes Doctores in principio huius capit. citati, & Nos hac *2. part. capitul. 6. §. vnico, à numer. 1. cum sequentibus,* & ad litteram refert Paulus Piasequius *in praxi Episcopal. 2. part. capitul. 4. numer. 3.*) declarauit per huiusmodi Breuia

Apo-

Apostolica ad capiendam possessionem beneficij reseruati nomine Cameræ Apostolicæ ad fauorem litterarum gratiæ post modum expediendarum non lædi dispositionem Concilij Tridentin. ex aliquibus rationibus motus, ibi: *Accepimus sanè nuper,*
11 *quòd licet multoties* † *Romanus Pontifex vt prouisiones & gratiæ per eum de beneficijs pro tempore vacantibus, ac suæ & Sedis Apostolicæ dispositioni, & ordinationi reseruatis in fauorem diuersarum personarum sibi gratarum, & electarum factæ, executioni debitæ demandentur, & ne (dum litteræ Apostolicæ sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus in debitè occupentur, aut aliqua in spiritualibus, & temporalibus detrimenta substineant; non numquam corporalem possessionem ipsorum beneficiorum, & illis annexorum, iuriumque & pertinentiarum comodocumque Sedis, & Cameræ Apostolicarum nominibus aprehendi, ac omnes, & quoscumque fructus, redditus, & prouentus beneficiorum, & axerorum eorundem percipi, & exigi, eosque integros personis prædictis, postquam ipsæ litteras sub plumbo expeditas haberent, vna cum dicta possessione consignari, &c. Nihil ominus nonnulli beneficijs prædictis inhiantes, ac gratias prædictas eludere, eorumque instructiones, & detentiones improbè tueri satagentes, executionem litterarum in forma breuis huiusmodi, & facultatem per eas ipsis executoribus attributam diuersis dubijs, & cauilationibus remorentur, & processus per eosdem executores desuper habitos, & formatos, ac indè sequuta quæcumque nulla, & inualida, nulliusque roboris, vel momenti esse, nec attendi debere contendunt sub prætextu, quòd in decreto Concilij Tridentin. session. 24. capitul. 20. Dispositum fuerit, quòd causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinarijs locorum dum taxat cognoscantur, exceptis his, quæ iuxta Canonicas sanctionem apud Sedem prædictam sunt tractandæ, vel quas ex vrgenti rationabilique causa, iudicauerit Summus Pontifex Romanum per speciale reseriptum signaturæ suæ eius manu propria subscribendum committere, aut auocare.*

Verùm cum decretum huiusmodi Concilij concessionem prædictarum litterarum in forma breuis, & illarum executionem nihil afficiat, nec per illos causa, seu instantia introducatur; sed merè executiuè procedi mandentur, litteræ quoque in forma breuis annulo Piscatoris munitæ, non minoris sint efficatiæ, & authoritatis, quàm reseripta signaturæ Romani Pontificis eius manu propria subscriptæ. Nos in his nostræ debitæ declarationis cautelam adhibentes, &c. Ac mera nostra deliberatione decernimus, & declaramus, per concessionem litterarum in forma breuis, & sub annulo Piscatoris super capienda possessione quorumcumque beneficiorum dispositioni Apostolicæ reseruatorum, seù affectorum Sedis & Cameræ Apostolicarum nominibus aprehendenda, & eiusdem possessionis in fauorem prouisorum, &c. Quæ mãdata executiua sunt, & summariam dum taxat causarũ, propter quas illæ emanarunt, cognitionem requirunt, decretis huiusmodi Concilij non contraueniri, nihilque præiudicij illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, &c.

Ex ratione huius † Pontificalis Constitutionis, ibi: *Nec per illos causa seu instantia introducatur, sed merè executiuè procedi mandetur, &c.* Et ex Doctoribus, qui in eius exornatione fuetunt loquti, in casu merè specialissimo contenta in dicta Constitutione Gregoriana; nonnulli aduocati minus cautè opinati fuere, occasionemque sumere: generaliter affirmandi, decretum Tridentin. *in dict. capit. causæ omnes*: non habere locum in executiuis causis, ac propterea Regis protectionem denegandam, quoties alibi quam coram Ordinario executio postulatur, putâ virtute alicuius indicumenti quarentigiati, alteriusvè habentis de hac executionem paratam: sed manifestè fallantur. 12

Primò quoniam dicta Constitutio Gregoriana venit dumtaxat in declarationem, quod in beneficijs reseruatis † (in quibus 13
tantumdem conceditur breue illud Cameræle, vt superiùs diximus) non habet locum dispositio Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, quòd & pluriès declarauit Sancta Congregatio Cardinalium, & pro executione gratiæ factæ à Sede Apostolica dictorum beneficiorum affectorum dantur particulares executores, quiquidem in breuis præfati executione procedunt † extraiudicialiter, 14
in quibus non datur nec iudicium, nec instantia, vt in his terminis cum Purpurato, probant Menochius *in tractat. de arbitrarijs, lib. 1. quæst. 12.* & præcipuè *nu. 6.* vbi etiam allegat Socinum, Iaff & alios. Flores Diaz de Mena *practicarum lib. 1. q. 12. à num. 12.*

& sequentibus, & in terminis huius constitutionis Barbosſa *de potestate Episcopi, tomo 2. allegati. 31. sub num. 17.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practicarum conclusion. titul. de causis primæ instantiæ, conclusion. 1.* aliàs *54. numer. 15. & 16.*

Et pro exornatione principalis suæ in-
15 tentionis, nempè, † vt in beneficijs reseruatis non habeat locum dispositio Tridentin. adduxit illam rationem, magis ad demonstrandum, quòd in breuibus Cameralibus datur, & infertur leue præiudicium Ordinario; non tamen ad constituendam generalem regulam vltra dicta breuia Cameralia, vt in executiuis non lædatur dicta Conciliaris constitutio, imò omnes Doctores nullatenus loquuntur (nec rectè possent) vltra litteras Apostolicas in executionem gratiæ obtentæ in beneficijs reseruatis, in quibus, vt diximus, locum non habet, *cap. causæ omnes*, quia tunc ad executionem proceditur extraiudicialiter, & sine lite.

Adeò vt si tunc compareat aliquis legi-
16 timus opositor, & contradictor † allegans aliquam legitimam exceptionem, ex qua introducitur lis: tunc executor litterarum Apostolicarum omnino tenetur causam ipsam remittere ad Ordinarium, vt expresè in his terminis probant Nouarius, Flores de Mena, & Barbosſa citati; & alij plurimi suo particulari loco aducendi latiùs, & isti duo vltimi, probant, quod si aliter hoc casu fecerit executor, Senatum declarare vim facere, & causam remittere ad Ordinarium. Quarè principalis intentio, & finis dictæ Constitutionis Gregorianę fuit dumtaxat in illo casu particulari disponere, prout notant omnes Doctores hîc, & cæteri in principio huius cap. citati, ac ideò ad alium casum illam trahere, foret absurdum.

Non enim ex eo quod in via executiua
non datur instantia, sequitur quod non sit
17 comprehensa † sub regula vniuersali Concilij Tridentin. *in dict. capit. causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur, &c.* Quia Concilium Tridentinum non fuit vsum illo verbo (*Instantia*) in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, sed ad demonstrandum causas omnes primitus tractandas, & proponendas coram Ordinario, & sic loquitur de illa prima cognitione, ad differentiam eorum, quæ postmodum in eodem decreto subsequuntur, vt superior non cognoscat, nisi in secunda instantia deuoluta per legitimam appellationem, quarè respectu huius secundæ instantiæ superioris vtitur Concilium illo verbo, *Prima instantia*. Sequeretur enim aliter absurdum, quòd liceret cuilibet proponere viam † exe- 18
cutiuam contra alium coram alio Iudice non Ordinario, & quod in via executiua amitteret quis forum suum, nec attenderetur contra iuris regulas notissimas, vt per Parladorium *lib. 2. rerum quotidianarum, capit. fin. 2. part. §. 1. num. 2.* Et quod etiam in obligatione Camerali nequeat quis absque consensu Episcopi Ordinarij conueniri, † seu 19
exequi coram Metropolitano, probant Massa Galeti. *ad formula Camera obligatio. 2. p. quæstio. 1. numer. 6.* sequitur Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione in exemptos. 2. part. quæstio. 46. num. 4. & suprà, tomo 1.* Et vulgatissima praxis obseruat in omnibus Tribunalibus tam secularibus, quàm Ecclesiasticis; † in quibus omnino actor in 20
executiuis sequitur forum rei, ita vt si coram alio, quàm Ordinario executio instrumenti postuletur; Senatus præcipiat ad eum causam remitti in dubie, iuxta tenorem Concilij Tridentini.

Deinde, quoniam ratio finalis Concilij
præfati nulla alia est, † quàm consulere dam 21
nis, & sumptibus, quietique partium, ne extra sua domicilia extrahantur, coganturque litigare, & vt iurisdictio Ordinarij illusoria non redatur, nec lædatur, vt sæpè declarauit Sancta Congregatio, prout latissimè deduximus *hac 2. p. cap. 3. per totum*; sed hæc ratio, quæ est solida, eodem modo militat in vijs executiuis, ac in Ordinarijs; quia pariformiter extrahuntur partes à suis domicilijs, & eademque patiuntur incommoda, imò prolatiori, & longiori via, remotiorique loco maiores sumptus & salaria soluunt executati, de qua ratione vlterius videbimus, *numer. 36.* ergo sub eadem Tridentini ratione comprehendi debet via executiua, sicut &
Ordinaria, quia sicut † genus continet om- 22
nes species, ita ratio generalis continet omnes casus, Alexander *consil. 75. videretur, numer. 3. & 4. part. lib. 5. & consil. 36. Visothemate numer. 11. in fin. cum sequentibus, lib. 6.* Craueta *consil. 183. numer. 3.* Fulgos. *consil. 15. numer. 2. & consil. 77. numer. 2. & 3.* Barbosſa *axioma. 197. num. 4.* vbi per totum multa adducit.

Ratio enim legis magis, † quàm verba, 23
attendenda est, *l. scire, §. aliud, ff. de excusationi. tutorum*, Tiraquelus *in l. si vnquam, ver-*

verbo, Libertis, num. 47. Cod. de reuocand. donationibus, Menochius *consil. 998. num. 13.* Fusarius *de substitutionibus, quæst.* 480. *numer.* 40. Et quod ratio & mens statuen-
24 tium præponderet † verbis, Marian. Socinus *consil. 35. circa prædictam, column. 2. versicul. & quamus, libr.* 1. Tuschus *littera B. conclus. 31. numer. 16.* Parisius *cons. 12. numer. 52. libr. 2. & consil. 83. num. 13. & 14. lib. 3.* Bald. *consil. 44. in fin. lib. 4.* Alexander *consil. 54. numer. 9. & sequent. numer. 4.* Barbosa *dict. axioma 197. numer. 8. vbi numer.* 11. quòd dictum per rationem amplian-
25 tur, † & limitatur, & magis attenditur ratio, quam dictum, ergo verbum (*Instantia*) quoad superiùs dictum finem vsus est Concilium Tridentin. debet omnino trahi, & intelligi per rationem, & intentionem, cùm
26 verba non secundùm quod sonant; † sed secundùm mentem & intentionem proferentis sint accipienda, latè Barbosa *axioma. 222. num. 1. & num. 9.* quod ad hoc debent verba impropriari.

29 Quòd & adiuvant verba illa † vniuersalia Concilij Tridentini, *capit.* 20. ibi. *Causæ*
30 *omnes ad forum Ecclesiasticum,* † *quomodolibet pertinentes*, ponderatis verbis, *Omnes*, vt nihil excludant, *l. Iulianus in principio, ff. de legatis 3. l. hoc articulo, ff. de hæredibus instituend. l. pediculis, §. labeo, ff. de peculio legat.* & plurimos Doctores ad idem recensit Barbosa *axioma. 168.* & latissimè indi-
31 ctione 241. vbi *numer. 6.* quod hæc dictio (*Omnes*) adeò est vniuersalis, † nihil restringens, vt comprehendat omnes casus, etiam dissimiles, & etiam qui non comprehenderentur ex proprietate vocabuli, post Antonium Monachum *decisio. 69. numer. 8. & 9.*

Et de prædicta dictione (*Quomodolibet*)
32 qua simul vtitur Concil. Triden. † vt comprehendat omnem modum agendi, latissimè & de hac dictione (*Quomodolibet*) scribit Barbosa *in dictione 330. per totam.* Vbi multa ad propositum congerit, qui post Cenedum *singular. 95. numer. 1. & numer. 4.*
33 Quòd ista dictio (*Quomodolibet*) † extendit, & ampliat dispositionem vsque ad improprietatem vocabuli: quarè verbum illud, *in prima instantia*, tam ex generalitate Concilij, quàm ex ratione motiua & finali eiusdem debet amittere suam propriam, & rigorosam significationem, inteligique declarari, & restringi ad naturam actus iux-
34 ta iura vulgaria, † quia lex vbi non destinguit, nec nos destinguere debemus, *l. non destinguimus, ff. de receptis arbitris, l. præses. ff. de officio Præsid.*

Si enim illud verbum (*Prima instantia*) acciperemus † in sua rigorosa significatio- 35
ne, ita vt causæ debeant habere initantiam, cùm ipsius ratione decreti omnino pugnaret, & foret potiùs lex possita verbis, quam rebus, contra *leg. 2. in fin. Cod. communia. deleg. l. fin. Cod. de vsuris, capitul. 2. requiris de appellation.* cum vulgaribus.

Deinde quia si in causis requiriretur in- 36
stantia effectiuè, † sequeretur, quòd in omnibus actibus extraiudicialibus pertinentibus ad Ordinarium, cùm non habeant instantiam, nec iuditium, nec litem, vt ex Flores de Mena, Menochio, & Nouario, diximus superiùs, *numer. 14. versicul. Primò quoniam dict. constitutio.* Sed in his actibus extraiudicialibus † nullatenus resceditur 37
ab Ordinario in prima illorum cognitione absque legitima appellatione, ita vt absque ea lædi dicatur, & offendi dispositio Tridentin. præseruantis primam instantiam Ordinarijs, vt expressè declarauit Sanct. Congregatio Cardin. super eodem decreto 20. quas declarationes ad litteram adduximus supra hac 2. *part. capitul. 5. à numer.* 10. *& sequentibus, versicul. Vnum tamen non omittam, &c.* Quarum declaraaionum doctrina, & ex eo potissimum fulcitur, quoniam ea quæ pertinent ad iurisdictionem voluntariæ, sunt actus extraiudiciales, & extraiudicialiter exercentur, Nos *in commentarijs de protectione Regia, 2. part capitul. 13. à numer. 31. & à numer. 29.* & vide Hieronymum Gonçalez ibidem citatum, quibus adde latissimè Thomam Sanchez *de matrimonio, lib. 3. disputatio. 8. numer. 6.* & latiùs *disputatione 19. numer. 7. 8. & 9. tomo* 1. vbi quando per litem efficantur contentiosæ iurisdictionis, sequitur Moneta *de commutation. vltimarum voluntat. capit. 5. à num. 223. & sequentibus, fol. 238.* & nihilominus ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis debẽt fieri, & agi coram Iudice competenti, vt copiosè per Decium *in consil.* 150. *per totum*, Ancharranum *consil.* 320. Alexander *consil. 67. numer. 8. versicul. Non etiam potest, libro* 1. Alderanus Mascardus *de generali statutor. interpreta. conclus.* 1. *numer.* 221. Ergo falsò extrahitur à suo casu specialissimo dict. constitutio. Gregorij XIII. ad omnes vias executiuas, ac per consequens pernitiosè excluduntur à dispositione vniuersali & generica Concilij Tridentin. & contra eius intentionem, & rationem de-

declaratam per Sanctam Congregationem Cardinalium.

Quod ex eo comprobatur, nam in manutentione non datur lis, imo manutentio consideratur diuersum quid à litte mota, seù mouenda super re, & est quid extraordinarium, Barzius *decision.71. sub numer. 39.& 40.* Lancelotus *de attentatis 1 part. capitul.3. numer.143.* Rotta *recent. decision.618.numer.4.part.1.* Ludouisius Post. *de manutentione, obseruatio.6. à numer.35. cum sequentibus.* Vbi quod ideò non cautat vitium litigij. Et tamen manutentio data à Nuntio Hispaniæ in prima instantia, est nulla ipso iure ob defectum iurisdictionis, obstante Concilio Tridentino *in dict. capit. causæ omnes*, vt determinauit Rotta testè Marchesano loco citato, & sequuto à Ludouisio Post. *de manutentione, obseruatio.* 107.*nu.*2. Ergo instantia in causis pertinentibus ad Ordinarium non requiritur vt Triden. dispositio locum habeat.

Et insuper, quoniam ratio finalis, quæ
36 mouit Concil. Tridentin. † ea est, sumptus, damna, & expensas vitare litigantium extra suas prouincias, vt superiùs diximus *à num.21.* Sed hæc ratio militat in via executiua, sicut in Ordinaria. Ergo idem ius statuendum in vtraque, prout in similibus terminis hanc paritatem rationis considerauit Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstion.11. sub numer. 33. versicul. Ad adducta pro contraria parte.*

Itaque cum finis, intentio, & principalis dispositio Gregorij XIII. alia non fue-
37 rit, quàm declarare, † in reseruatorum beneficiorum executione non attendi, nec lædi dispositionem Concilij Tridentin. *in dicto capit.*20. prout Congregatio Cardinal. sæpè declarauit, nec rationes in dict. dispositione Gregoriana fuerint ad finem generaliter disponendi in omnibus vijs executiuis; sed tantùm ad exornationem, & calificationem illius casus particularis, de quo loquta fuit, nempè in breuibus Cameralibus, & ad demostrandum, quàm sit in illo casu leue præiudicium Ordinarij; ideò non debet extra suum casum limitatum, & specialissimum protrahi, nec extendi, nec attendi. Imò cætera executiua relicta esse sub speciali ratione, & regula vniuersali & generica, *dict. capit. causæ omnes*, præseruantis primam instantiam Ordinarijs locorum in omnibus negotijs, & causis iudicialibus, & extraiudicialibus, prout communis praxis, & vniuersalis stylus omnium Tribunalium Ecclesiasticorum obseruat, ac insuper Supremus hic Senatus † obseruare facit ex dicto de- 38
creto Tridentin. absque eo quod in aliquo permittat lædi primam Ordinariorum instantiam in executionibus petitis vigore instrumentorum coram Nuntio, vel alijs quibusvis Iudicibus superioribus, quòd latiùs comprobatur statim in versicul. *Concludendum est igitur à numer. 41. cum sequentibus.*

Sed vlterius aduertendum est, quòd tam ex hoc inconuenienti, resultante ex ratione adducta per Constitutionem præfatam Gregorij XIII. quàm ex alijs pluribus à nobis adductis suprà hac 2 *part. capit.6. §.vnico per totum.* Supplicatum esse humilliter ad Sanctam Sedem Apostolicam à dicta Gregoriana Constitutione, vt *in dict.capit.6.à num.7.cum sequentibus, versicul. Sed vlterius in hac*; vbi latiùs videre potes ibi adducta, & vlterius remissa circa comprobationem huiusmodi supplicationes.

Illud tamen non omitam, quòd licèt verissimum sit, decretum Tridentini † mi- 39
nimè ofendi ex delegationibus factis à Sede Apostolica pro executione gratiæ in beneficijs reseruatis, vt ad principium huius capit. latiùs probauimus ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinal. & ex ipsa Constitutione Gregorij XIII. tamen ex alio adhùc capite Senatus hic non admittit breuia Cameralia ad aprehendendam possessionem nomine Cameræ Apostolicæ, † de quo hactenùs loquuti fuimus. 40
Imò illa quotidie retinet, nec patitur illo vti: ea ratione motus, quoniam cùm Bullis, & priuilegijs Apostolicis hæc Hispaniarum Regna sint à tempore immemoriali munita, ne quis exterus, & horum Regnorum non Originarius, nec naturalis obtineat beneficium Ecclesiasticum, nec pensionem in eisdem, prout abundè diximus infrà hoc *tract. 3.p.c.1.& seqq.* Camera Apostolica, quę extera & non originaria horum Regnorum est; non est capax possessionis illorū, nec patitur Senatus indulta Apostolica, & laudabilem immemorialem consuetudinem tot felicium rationibus violari. Ac propterea licet permittat omnino in beneficijs reseruatis literas committi alcri, quàm Ordinarijs locorum ex supradictis in hoc capite, non tamen; breuia Cameralia, vt eorum virtute ipsa Camera Apostolica aprehendat possessionem beneficiorum horum Regnorum,

rum, quadumtaxat naturalibus eorum sunt priuatiuè, & exclusiuè ad exteros, tamquàm incapaces reseruata. Et ita praxis quotidiana in hoc Supremo Consilio Regis obseruat de cuius iustificatione altius, & peculiariter erit agendum inferiùs *3. part. huius tractatus.*

Concludendum est igitur & vlterius in-
41 sistendum, vt eo ipso † quod Gregorius XIII. limitatè prouidit dumtaxat in casu breuis Cameralis; videtur cæteros executiuos omissos generali Tridentini dispositioni relinquere, cuius correctio euitanda est, *l. vnica, §. sin autem, Cod. de caduc. tolendis, capit. ad audientiam de decimis, l. cum prætor. ff. de iudicijs*, bonus text. *in l. si verò, §. de viro, ff. soluto matrimonio*, Hondedeus *consil. 38. numer. 39. libr. 1.* Beccius *consil. 12. numer. 44.* Surdus *consil. 177. numer. 61. libr. 1.* Quia exceptio firmat regulam in contrarium ex vulgari axiomate, & singulariter dixit Alexander *in consil. 158. numer. 9.* Quod qui certo casu prouidet, nedum videtur velle, vt prouisio cesset in ca-
42 su omisso; † sed videtur etiam contrariam in eum vindicare dispositionem, Surdus *consil. 204. numer. 8. & 9. volum. 2.* Riminald. *consil. 808. num. 13. vsque ad numerum 22. volum. 7.* plura iura allegat Christophorus de Paz *de tenuta, capit. 57. numer. 185.* Et quod vbi lex noua disponit super aliquem ca-
43 sum specificè, † non liceat illam ad alios casus extendere: sed illi non expressi sed omissi censentur remanere sub iuris communis dispositione, vt post Bald. & alios Thomas Gramaticus *consil. ciuil. 76. numer. 1.* Castill. *de vsufructu, libr. 1. capitul. 1. numer. 53. & sequentibus, & per l. si verò, §. de viro*, tenet Gironda *de priuilegijs & exemptioni. num. 556. & numer. 886.* vbi latiùs.

Et quia lex noua limitatiua, interpretatiua, siuè declaratiua iuris communis non
44 limitat, † nec corrigit nisi in casu de quo loquitur, aut emanauit, in reliquis autem remanet ius commune intactum, & incorrectum, *l. præcipimus, C. de appellation. l. si quando, Cod. de inoficios. testamento, dict. l. si verò, §. de viro*, vbi Imola. Lex enim seu
45 statutum alteratum, † seu cãcelatum in parte, in cæteris confirmatum censetur, eorumque inducitur aprobatio, *l. Tribunus, §. fin. ff. de milita. testameu.* quàm latiùs exornauimus hac 2. *p. cap. 31. à num. 101. & seqq.*

Nec obstat quod de similibus ad similia
46 extenditur † legis dispositio *ex l. 3. C. de legibus*; quia procedit vbi eadem, non diuersa (prout hic vt statum) ratio militat in vtroque Caldas Pereira *de resolution. emphitæut. capit 2. numer. 26.* Socinus *regul. 47.* Surdus *de alimentis, titul. 9. quæstio. 1. num. 7.* Seraphinus *de priuileg. iuramen. priuileg. 74. numer. 108. & sequentibus.* Nec procedit, quando iurium † correctio sequeretur 47.
Menochius *de arbitrarijs, casu 84. numer. 6. & in consil. 180. numer. 51.* Pinel. *in l. 1. Cod. de bonis matern. 3. part. num. 68.* Surdus *consil. 200. numer. 15. & consil. 259. numer. 27.* Caldas *de potestate eligendi, cap. 16. numer. 6. & dict. capitul. 2. numer. 26.* Brunor. à Sole, *in locis communibus, augmentum. 4.*

Deinde quia in vtroque casu debet dari omnimoda similitudo, † vt in omnibus ca- 48
sus similes conueniant, vel saltim in eo de quo agitur omnimoda similitudo procedat, Brunor. à Sole *loco citat.* Thomas de Thomaser. *in florib. regul. regula 43.* Bertasola *in repetitione, l. si quis maior. Cod. de transactionibus, num. 761.* qui *numer. 762.* dicit, non currere argumentum etiam data parua dissimilitudine, Marius Antoninus *variarum resolation. lib. 3. resolut. 39. numer. 34.* Mascardus *de probation. conclusio. 1253. numer. 4.*

Quæ quidem similitudo omnimoda inter breue Camerale † (de quo disponit dicta cõ- 49
stitutio Gregoriana) & cæteras causas executiuas nullatenus dari potest, sed verè dissimilitudo, & rationis diuersitas, ac diferẽtia, nam in breui Camerali procedit executor extraiudicialiter: in executiuis alijs verò casibus omnino iudicialiter, vt supra diximus; secundò, quia breuis Cameralis exemptio à Concilij dispositione causatur à beneficio reseruato Sedi Apostolicæ, ad quam executio tãquam accessoria, & effectus reseruationis nimirùm pertinet. In cæteris verò executiuis nihil cõcurrit, vt exceptionẽ † à Cõcilio 50
possit causari. Tertiò quoniam d. cõstitutio Gregoriana nõ se fundat in executione breuis Cameralis, sed ei principali nititur fundamẽto, quod Breue hoc munitur annullo Piscatoris, qui de iure cõmuni non minorẽ authoritatẽ habet subscriptione propriæ manus, vt ex eadem constitutione relata sup. *nu. 11. in versicul. Verùm cum decretum huiusmodi, &c.* clarè patet (licèt Concilij Tridentini formæ hæc adequatio minimè congruat ex hactenus probatis *à numer. 12. & sequentibus*) hac tamen authoritate non muniuntur cætera instrumenta guarentigiata, nec sen-

ten-

tentię executionem merentes, igitur de vno ad aliud summi nequit argumentum. Ideòque cùm omnimoda iuris disparitas, & diuersitas inter vtrumque casum apareat, dicendum venit, quòd in executiuis generica Concil. Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, dispositio inuiolabiliter sit seruanda intacta.

Et tandem quoniam constitutio prædicta Gregorij nihil † disposuit super cæteris vijs executiuis; sed de eis ad alium finem 51
enunciatiuè mentionem fecit, & verba in lege pro lata enunciatiuè propter aliud nihil in enunciato disponere intelligantur, vt abundè per Castillo *controuersiarum libr. 2. capit. 26. à numer. 67. cum sequentibus*, Camil. Gallinam *de verborum significati. lib. 5. capitul. 14. numer. 3.* Gratianum *disceptatione* 111. *tomo 2. num. 90.* Nicolaum Garcia *de verborum enuntiatio. lib. 1. quæstio. 3. per totam*, *l. si quis instituatur hæres si legitimus*, *ff. de hæredibus instituend.* maximè vbi iuris prohibitio repugnat dispositioni & tali inductioni ex supradictis, qua propter dispositio Concilij Trident. quæ generalis est, vniuersalis, & absoluta tam in prohibendo, quàm in præseruando primam instantiam Ordinariorum intacta & præseruata remanet in omnibus alijs vijs executiuis, prout communiter practicatur. Imò eadem constitutio nunquam fuit admissa, nec vsu recepta quoad alias vias executiuas, & sic nec admittenda, quia nec super illis disposuit.

Hæc denique resolutio nostra est de mente 52
omnium illorum Doctorum, † quos in vnum congessimus supra hac 2 *part. capit. 3. à numer. 20. & sequentibus*, Iuridice affirmantium, cessare hodiè ex noua dispositione Concil. *in dict. capit. causæ omnes*. Facultatem Auditoris Cameræ, ne de cætero possit ea vti in prima instantia in præiudicium Ordinariorum, & litigantium. Supponunt enim per necessarium † antecedens; 53
causas executiuas inclusas esse in dict. decreto Tridentin. cum facultas Auditoris Cameræ solùm habeat locum in processu executiuo pro executione eorum, quæ ad Camaram Apostolic. spectant, indeque emanarunt, & sic pro executione breuium Cameralium, & similium, vt obseruat Vestrius *in praxi. Roman. Curiæ, libr. 2. capit. 4.* & in executione obligatio. Cameralium, atque abundè per Marchesan. *de commissionibus, 1. part. capitul. 16.* vbi latè etiam, quod eo ipso quod in talibus obligationibus cesset via executiua; cesset etiam facultas Auditoris Cameræ, & quod Auditor Cameræ careat in beneficialibus iurisdictione, † quam 54
non potest exercere nisi in attinentibus executionem litterarum Apostolicar. ita vt nec concedat manutentionem; pluriès declarauit Rotta vt *in Hortana. Parrochialis coram Peregrino.* apud Marchesan. *de commissionibus, part. 1. fol. 964. numer. 6.* Alexand. Ludouis. *decisio. 118. numer. 4* & ibi Oliuerius Beltramin. *in at not. a. numer. 7. & decisio. 160. numer. 2.* Iacobus Canaller. *decisio. 32. & decis. 224. num. 1.* idem Marchetan. *dict. tractatu de commissio. part. 1. de commissio. appellat. in possessor. fol. 931. numer. 82. 86. & sequentibus*, Ludouisius Post. *in tractatu de manutentione, obseruatio. 6. à numer. 19. cum sequentibus*, qui *num. 23.* Reddit rationem, quod in beneficialibus, & cæteris rebus Ecclesiasticis † inter Ecclesiasti- 55
cos, seu inter laicum & Ecclesiasticum Iudex est in prima instantia Episcopus loci, ex toto titulo *de foro competent. & Concil. Tridentin. sess. 24. de reformatio. capit. 20. causæ omnes*, & ex Boccat. *de interdicto vti possidetis, capit. 20. numer. 3. & 4.* Testantes propterea passim Rottam subuertere sententias Auditoris Cameræ, & eius locum tenentis se intromittentis vltra executionem ex hoc defecta † notorio iurisdictionis. Ex qui- 56
bus quidem clarè patet, hodie ex nouo iure Pontificio sublatam esse facultatem Aud. Cameræ quæ tendebat tantùm ad executionem litterarum Apostol. necnon obligationum in forma Cameræ fabricatarum, ne inferatur præiudicium primæ Ordinariorum instantiæ, ac per consequens Doctores hoc affirmantes sine dubio supponere, causas executiuas comprehendi in dispositione generali, vniuersali, & absoluta Sanct. Concil. Tridentin. nec contrarium voluisse Gregorium XIII. in sua dispositione, quæ dumtaxat loquitur in Breue Camerali expedito (vt diximus) dumtaxat in beneficijs reseruatis, in quibus ex consequentia † remanet integra facultas Audi- 57
toris Cameræ ad procedendum executiuè, & extra iudicialiter, prout hactenus diximus ac insuper considerauimus sup. hac 2. *part. capit. 5. §. 3. à numer. 6.* & signanter, *numer. 10.* & hoc iure vtimur.

CAPVT

CAPVT VNDECIMVM.

Protectionis Regalia an vtatur Senatus contra conseruatores procedentes in prima instãtia in causis exemptorum.

Et quid si exempti in iurisdictionẽ consenserint Ordinarij, aut aliter renuntient suæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione vtatur.

Et quid si ab exempto reus citetur, vt coram conseruatore litiget extra Regnum.

SVMMARIVM.

Conseruatores Religionum, & Vniuersitatum non posse cognoscere in prima instantia ex Tridentin. qui tenuerint, numer. 1.

Religionum causas in prima instantia coram Conseruatoribus suis cognoscendas verius ostenditur, num. 2.

Conseruatorias Regularium non esse sublatas per cap. causæ omnes, imò causas, plenariã cognitionem, etiam requirentes, esse per Conseruatores cognoscendas in prima instantia pluries declarauit S. Congregatio. num. 3. & seqq.

Cognitio in prima instantia pertinet Conseruatoribus Religionum, num. 6.

Conseruatoriæ quales hodie per Trid. sint sublatæ, ac prima instantia Ordinarij præseruata, num. 7.

Conseruatoriæ hodiernæ habentes amplissimas clausulas, & facultates in quo discrepent à limitatis iuris communis, numer. 8. remissiuè.

Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatum sunt intactæ ex Tridentin. numer. 9.

Conseruatorie Regularium sunt prælibatæ in Tridentin. ac ideò eorum Conseruatores cognoscunt in prima instantia, vt vlterius declarauit Sacra Congregatio, num. 10.

Et itidem responsum fuit Conseruatoribus Vniuersitatis Lodicensis, num. 11.

Capit. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi Conseruatores declarauit Congregatio, num. 12.

Conseruatoriæ particularium manent sub dispositione iuris communis, & vltra procedentes in violentijs non notorijs, Rex, vt protector Concilij remittit causam Ordinarijs, num. 13.

Conseruatores Vniuersitatum, & Religionũ procedere in prima instantia iuxta tenorem priuilegiorum, patitur Senatus, cum Concilium Tridentin. non percutiatur, numer. 14.

Exempti Religiosi etsi renuntient suæ exemptioni, & in Ordinarium consentiant Senatus eorum causas Ordinario non remittet, num. 15. & seqq.

Exempti ab Ordinario, & immediatè subiecti Papæ, absque eius consensu nequeunt exemptioni renuntiare, num. 16.

Renuntiatio exemptionis in præiudicium Papæ non valet, num. 17.

Vbi mirabilia iura adducũtur, & magna Doctorum exornatio, numer. 18. & sequentibus.

Exemptus ab Ordinario absque licentia Pontificis (cuius exemptio interest) renuntiare nequit exemptioni, num. 19.

Processus, & sententia per Ordinarium vigore renuntiationis exempti lata non tenet, num. 20.

Priuilegio exemptionis nequeunt renuntiare Prælati, & Religiosi, cum exempti ab Ordinario soli Sedi Apostolicæ subijciantur, quorum Papa efficitur Diœcesanus, num. 21.

Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu, num. 22.

Sarauia conuincitur, supponẽs Abbatem posse exemptioni renuntiare cum consensu sui Conuentus, num. 23.

Cœnedus etiam id affirmans conuincitur, ibidem.

Decisio Rottæ singularis refertur, plurima continens mirabilia circa renuntiationem exemptionis factam à Religiosis, num. 24. & seqq.

Generalis, aut Prouincialis intereuentu monialis exemptæ ab Ordinario, & immediatè subiectæ Sedi Apostolicæ, nequeunt exemptioni renuntiare, numer. 25.

Commissarius Generalis, cuius Gubernio sub missit moniales Papæ, sibi mediatè subiectas

abs-

absque Papæ licentia, eas dimittere nequit num. 26.

Regularium subiectio Prælatis à Papa pendet, sine cuius ministerio Prælati Regulares iurisdictione carent, num. 27.

Pontifex est Summus Religionum omnium Prælatus, num. 28.

Prælati Religiosi, quibus gubernium Monialium sibi subiectarum demandauit Papa, non possunt eo in consulto illas dimittere, num. 29.

Administratores Sedis Apostolicæ nequeunt præiudicare Pontifici, num. 30.

Renuntiatio priuilegij, cuius fauore tantum fuit inductum valet, num. 31.

Sedis Apostolicæ interest multos habere immediatè subiectos, num. 32.

Exemptus subiectus Sedi Apostolicæ immediatè exemptionis priuilegio nequit renuntiare, num. 33.

Moniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè subiectæ Sedi Apostolicæ, absque huius licentia nequeunt exemptioni renuntiare, num. 34.

Subditos ab alio non iudicari, interest Romani Pontificis, & alterius Superioris, num. 35.

Per exemptionis priuilegium Regulares efficiuntur immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, absque cuius licentia in alium nequeūt consentire in illius iurisdictionis præiudicium, num. 36.

Priuilegium exemptionis qua ratione concedi soleat Religiosis, num. 37.

Ius exemptionis ita est coniunctum cum iure superioris, vt commodè separari nequeunt num. 38.

In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostolicam, in alijs verò sic in præiudicium renuntiantis, non tamen superioris, nu. 39.

Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non deteriorem, num. 40.

Per vnum, vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare fauori Ecclesiæ, cum etiã nec expressè, num. 41.

Priuilegio communi etsi omnes contrauenient solus vnus valet contradicere, num. 42.

Priuilegij renuntiatio reuertens ad ius commune admittitur, nisi adsit præiudicium alterius inseparabile, num. 43.

Scandali negocium celeri eget expeditione, numer 44.

Renuntiatio iuris coniuncti, & complicati, nec in præiudicium, etiam renuntiantis, valet, num. 45.

Renuntiare licet caducitati valeat dominus, fallit ei caducitas sit etiam in fauorem alterius, num. 46.

Exemptus non potest renuntiare exemptioni in præiudicium superioris, num. 47.

Renuntiatio iuris connexi, commodam separationem minimè admittentis, non valet etiam in præiudicium renuntiantis, num. 48.

Ius habens admixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi, nec alteri præiudicat, numer. 49.

Separabile ius habens coniunctum cum iure alterius in sui præiudicium, valet renuntiatio, non in præiudicium tertij, numer. 50.

Præiudicium quando est separabile pluribus possidentibus potest contra vnum quæri possessio, licet contra alios non, numer. 51.

Ius patronatus est individuum quoad substantiam, at quoad possessionem, & exercitium separabile est, num. 52.

Vtilitati connexæ, & inseparabili, siuè publicæ, siuè priuatæ nequit renuntiari, num. 53.

Iuri, continenti vtilitatem priuatam, & publicam simul inseparabiliter, renuntiare nequit, num. 54.

Iuri naturali, siuè in præiudicium alterius Reipublicæ, aut priuati, aut contra bonos mores renuntiari non potest, num. 55. remissiuè.

Præscriptio iuris cõplicati, & inseparabilis contra vnum, nec etiam in istius præiudicium completa dicitur, num. 56. & 57.

Præscriptio iuris complicati inseparabilis priuati, & Ecclesiæ non dicitur completa contra priuatum per tempus Ordinarium, sed quo ad omnes, tempus contra Ecclesiam requiritur, num. 58.

Interruptio perscriptionis facta per vnum prodest alijs socijs, num. 59.

Laicus ratione iuris individui habiti cũ Clerico, non ligatur statutis laicorum, num. 60.

Consors iuris individui potitur priuilegijs sui consortis, num. 63.

Priuilegium quis consequitur ex persona socij, quòd ex sua non poterat, numer. 62.

Restitutio in integrum competens minori, cõpetit etiam maiori sui consorti in individuus, num. 63.

Ius vnius per se insufficiens potest a iure alterius fomentum recipere, numer. 64.

Priuilegio Capituli, vt aduersus Capitulares non procedat Episcopus sine adiunctis, singuli Capitulares non renuntiant ratione iuris complicati, num. 65.

Executio sententiæ latæ contra vnum ex habentibus ius complicatum, & inseparabile impeditur etiam respectu condemnati, num. 66. remissiuè.

Exemptioni ab Ordinario in fauorem priuatum, & singulorum liberè quis renuntiat, num. 67.

Per renuntiationem exemptionis validam Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptos, num. 68.

Prorogatio exempti non redundans in præiudicium alterius, sed sui tantum valet, iuxta Rottam, num. 69.

Exemptus non submissus immediatè Sedi Apostolicæ potest prorogare iurisdictionem Ordinarij, & eidem se submittere, numero 70.

Prorogatio redundans tantum in præiudicium prorogantis, non alterius, valet, numero 71.

Priuilegio alicui concesso, vt Ecclesiæ, Religioni, &c. In gratiam alterius simul renuntiari non valet, num. 72.

Iurisdictione in aliquorum gratiam priuatiuè data, non prohibetur alterius prorogatio, num. 73.

Vassalli vnius Regni sine sui Principis licentia, an alterius Regni iurisdictionem possint prorogare, num. 74. remissiuè.

Renuntiatione exempti invalidè facta Senatus non vtitur Regalia protectionis in fauorem Ordinarij, cum Trident. in cap. causæ omnes in exemptis non procedat, numero 75.

Paulus Piasequius reprobatur dicens, Religiosos maximè cum toto Conuentu posse renuntiare exemptioni, & se submittere Ordinario, num. 76. & seqq.

Pacta inter Religiosos, & Prælatos, seu Curatos innita valent; nisi per proprium Capitulum Generale, aut Prouinciale sint refutata, num. 77.

Prælatus etiam cum suo Conuentu nequit renuntiare priuilegio exemptionis, & Ordinario se submittere, num. 78.

Exemptus citatus extra suum Regnum, vel Prouinciam, in qua suum conseruatorem habet, vt respondeat, an vti poterit Regalia protectionis, vt per Senatum causa suo Conseruatori remittatur, d. num. 79.

Exempti in prima instantia nequeunt euocari ad Curiam Romanam iuxta pacta inter Papam, & Reges Hispaniæ, Franciæ, Belgyque Principes, numero 80.

Exempti euocati extra Regnum habent ius reuocandi domum ad Iudices suos Conseruatores ex priuilegio, num. 81.

Exemptis euocatis extra Regna licèt querulla supplicare Pontificem, imò etiam officium Conseruatoris inuocare, quibus fauet Trident. in cap. causæ omnes, numero 82.

Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam euocatus adstringitur litigare, quem protegit Princeps, numero 83.

Ecclesiastici sunt pars populi, & ciues Reipublicæ temporalis, ad quorum protectionem pariter adstringitur Princeps, num. 84.

Lege Regia præcipitur, vt nullus Ecclesiasticus Iudex laicos compellat ire ad Ciuitatem, vbi Sedes Episcopalis est, exceptis causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, num. 85.

Protectio exemptorum euocatorum ad Romanam Curiam in prima instantia prouenit tàm ex protectione vniuersali Regis. quàm ex ratione Trident. num. 86.

Exempto conceditur facultas eligendi Conseruatorem, ne cum tot dispendio cogatur litigare in Romana Curia, num. 87.

Conseruatorum datio est etiam inducta in fauorem collitigantium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conueniendis, numero 88.

Estque inductum in fauorem publicæ vtilitatis, ibidem.

Conseruator subintrat locum Ordinarij, & Ordinarius exemptorum dicitur, numero 89.

Conseruator, cum detur ad Vniuersitatem causarum, Ordinario æquiparatur iuxta magis receptam opinionem, num. 90.

Delegatus ad Vniuersitatem causarum loco Ordinarij habentur, num. 91.

Conseruatores in prima instantia cognoscunt de causis suorum exemptorum, eosque agnoscit S. Congregatio vti Ordinarios exclusiuè ad Episcopos Ordinarios, numero 92.

Concilium Trident inum præseruans primam instantiam Ordinario, non excluſit Conseruatores, qui vti Ordinarij de causis exẽptorum cognoscunt in prima instantia ibidem.

Qui perpetuum iudicandi habẽt officium, Ordinarij dicuntur, num. 93.

Conseruatoris datio in fauorem maiorem exẽptorum si per rescriptum non subscriptum mutari permitteretur, in maius eorum po-

tius damnum foret, quod ius non patitur, num. 94.

In Conseruatoribus vice Ordinarij exempto datis, cùm alium Ordinarium in suo loco non habeat, qui in prima instantia cognoscere permittatur, verificantur verba Trident. in capit. causæ omnes, numero 95.

Exempti, quibus ad maiorem fauorem datur Conseruator in sua Prouincia, amitterent priuilegium iuris cõmunis, si per rescriptum non subscriptum ab eo causæ auocentur, vel illi ad Curiam Romanam vocentur, num. 96.

Exempti sunt prohibiti extra Regnum eligere Conseruatorem, ne naturales ita molestentur ex Decreto Senatus impresso, numero 97.

Naturales huius Regni prohibentur impetrare commissiones extra illud, & in Senatu datur prouisio ordinaria, vt illi afferant Iudicem in Regno ex eodem Decreto, num. 98.

Refertur ad litteram Decretum prædictum Senatus anni 1572. quod multa continet vtilia circa impetrationem commissionum Iudicibus degentibus extra Regna Coronæ Hispaniæ, num. 99.

Cui Decreto Senatus consonat ordinatio Lusitana adducta, num. 100.

Episcopis Regni Aragonum, habentibus loca sibi subiecta hoc Regno, Ordinatum fuit per Senatum, vt in illis Iudices apponant ob magna inconuenientia vitanda, numero 101.

Decretum Senatus 25. anni 1562. ad litteram refertur, ibidem.

Religiosi, & alij exempti licitè, vti possunt, protectionis Regalia, & recursu, si contra eos impetretur commissio non subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, vt retineantur in Senatu, remissa causa Conseruatoribus suis, num. 102.

De differentijs inter Conseruatores datos iuxta ius commune, & modernos datos cum amplissimis facultatibus cognoscendi iudicialiter, & cum iurisdictione de causis exẽptorum vide remissiuè, num. 103.

Religiosorum causæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, si coram suo Prælato Regulari tractentur, num. 104.

Et tunc solum Consilium Supremum habet potestatem prouidendi, & tollendi scandalum, num. 105.

Religiosorum causæ, quæ tractantur coram Iudice Delegato, Ordinario, aut Conseruatore rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ, numero 106.

EX Vniuersali regula Sancti Concilij Trident. *in cap. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformatione*, disponentis, † primam instantiam omnium causarum quomodolibet ad forum Ecclesiasticum expectãtium debere esse Ordinarijs præseruatam; occasionem (& non quidem improbabilem) sumpsere nonnulli affirmandi; Conseruatores Vniuersitatum, & Religionum Regularium minimè posse cognoscere virtute Conseruatoriæ in prima instantia de vllis causis tangentibus easdem Religiones, & Vniuersitates; sed omninò debere has causas proponi, & decidi ab Ordinario in prima instantia, cuius opinionis fuisse videntur Nauarr. *consil. 1. sub titul. de officio Delegati, in antiquis, & in consil. 3. num. 1. & 2. eodem titul. in noui.* Sairus *sub titul. de officio Delegati, decis. 1.* Marius Antonius *variar. resol. lib. 1. resol. 15.* quos pro hac parte negatiua intellexit Augustin. Barbosa *in remiss. ad dict. c. causæ omnes, numer. 10.* videbis tamen statim infra *num. 2. & 6.* 1

Sed contraria sententia, & opinio longè verior est, † & amplectenda; imò dispositionem prohibitiuam Concilij Trident. *in dict. cap. 20.* non habere locum in Cõseruatoribus Vniuersitatum, & aliorum Religionũ, quia causæ illæ, quæ Conseruatoribus committuntur, non sunt necessario in prima instantia coram Ordinarijs locorum pertractandæ, sed coram Conseruatoribus ipsis, quibus specialiter à Romano Pontifice harum causarum tangentium Vniuersitates, & Religiones Regulares cognitio reseruata est, cùm idem Decretum Trident. ad Regulares non pertinere, nec Conseruatorias Regularium immutare, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid noui inducere, rectiùs affirment Alderete *in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, part. 1. cap. 7. numer. 4.* Aloisius Riccius *in praxi Neapolitan. decis. 273. numer. 7.* propè fin. *part. 4.* Augustinus Barbosa *de potestat. Episcop. tomo 2. allegatione 81. numer. 13.* & cum Riccio *decis. 473. part. 4.* tenet Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Põtificij pract. conclusio. cap de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs *54. numer. 12. fol. 142.* & cùm Hieronymo de Zeuallos *in tractat. de cognitio. per viam violentiæ, 2. part. quæstion. 157.* benè probat Narbon. *in l. 59. glos. 1. à n. 266.* 2

lib.

libro 2.titul.4.tomo 3. Recopilationis, folio 187. Hanc etiam resolutionem probant expresse Nauarr. Sairus, & Marius Antonius citati pro contraria parte, *numero 1.* non quia revera in aliquo deuient ab hac doctrina; sed quia eos minus aduertenter intellexit Augustinus Barbosa *in remissio. ad dict. capit.20.sess.24. de reformat. numero 10.* loqui contra eam, quorum assertionem singulariss imam latiùs commemorabimus statim, *num.6.*

Quod quidem & pluries ita declarasse sanctam Congregationem Cardinal. reperio, † & testatur Alderete, vbi proximè *dict. numero 4.* & cùm eo Riccius, Barbosa, & Nouarius, & signanter quod Conseruatoria Regularium non sint sublatæ per dict. Decretum Trid. etiam quod causæ graues sint, † & plenariam cognitionem requirant, censuisse sacram Congregationem in *vna Mediolanens.* infert & sequitur Rotta *in vna Osens. iurisdictionis 12. Decembris 1614.* coram Vbaldo, testatur Barbosa *dict. allegatione 81.num.13.*

Quæ Congregatio Cardinalium etiam in hæc declarauit, † *An litteræ Conseruatoriæ concessæ Vniuersitatibus, vel Regibus, vel alijs, quas Decretum Concilj, capit.5.sessions. 14.in fin. volunt, esse saluas; sint sublatæ altero Concilij Decreto, capit. 20. sessions. 24? Congregatio censuit non esse sublatas.* Et isthæc declaratio inuenitur etiam *in 4. tomo, decisio, nouissima diuersor. in dicto capit. 20. verbo, in prima instantia*, & apud Marsillam *lib.4.de iudicijs, titul.5. capit. 6. verbo, in prima instantia*, eandem etiam refert ad litteram Narbona *in l. 59 glossa 1. numero 206. libro 2.titul. 4. tomo 3. Recopilatio.* Quod & ita declaratum fuisse ad instantiam procuratoris Societatis Iesu, essèque obseruari præceptum ab Illustrissimo Decio Carrapha sub pœna excommunicationis maioris, & quinquaginta ducatorum; refert Pater Ioannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum *in Epitome de statu Religionis libro 2. capit.10 dubio 5.versicul.Secunda conclusio, ad finem.* Narbona vbi proximè *sub numero 206.*

Ex quo, cum Conseruatores, & Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatum non sint comprehensæ in parte exclusiua, & negatiua, *dict.capit.causæ omnes* (sicuti omnes alij iudices, qui Ordinarij non sunt, excludũtur à primæ instantiæ cognitione) infertur per necessariam consequentiam, Conseruatorias, & Conseruatores huiusmodi esse comprehensos in parte affirmatiua, & inclusiua eiusdem Decreti; & sic ad eosdem Conseruatores, tanquam Ordinarios omnium causarum ad Religiones expectantium. Cognitionem in prima instantia pertinere probant Doctores citati infra † *numer. 89. & sequentib. & numro 92.* vltra quos ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium, testatur quoq; Nauarrus *consil.3.nu.3. de officio Delegati*; quem etiam refert Ioan. à Chochier *in tractatu de iurisdict. Ordinar. in exemptos, 1.part.quæst.39.numer.30.tom. 1.* & per Nauarrum *consil.5. alias 3. Delegatis*, in nouissima impressione idem firmat Augustinus Barbosa in *Pastoral. tomo 2. allegation.106.numero 6. in fin.* quod & idem probant Sairus *in floribus decision. titul. de officio Delegati, decision.1.* Marius Antonin. *variar.resolut.lib.1. resolut.15.* quos citauimus suprà *numero 2.* ex mente Augustin. Barbosa pro contraria parte, à quo tamen Barbosa omninò cauendum erit, quia cùm horum doctorum sensum, & discursum non caluerit, loqui eos dixit contra doctrinam hactenus scriptam *à numero 1.* in quo manifestè decipitur, etenim cum præfati Doctores affirment, Conseruatorum Religionis intactam esse primam instantiam, & vti Ordinarios comprehendi in dispositione Triden. præseruantis primam Ordinariorum instantiam, per necesse fatentur & ipsi, necnon clare supponunt; huiusmodi Canseruatorias, & Conseruatores non includi in parte negatiua, & exclusiua eiusdem Decreti Trident. quoniam si (prout eos intellexit Barbosa *in remiss. ad capit. causæ omnes, numero 10.*) censuerint, Conseruatores comprehensos esse in parte negatiua, & exclusiua eiusdem Decreti; falso firmarent esse illis ex eodem Decreto vti Ordinarijs præseruatam primam instantiam causarum omnium tangentium Religiones, sicuti constanter firmauerunt, ideoque horum Doctorum assertio sine vmbra aliqua repugnantiæ currit securissimè, cum vtrumque, nempè non comprehendi in parte exclusiua, & comprehendi in parte affirmatiua Decreti Trident. legitimè compatiatur; imò ex necessaria consequentia vnum ab altero inferri diximus infra *num.92* ex eisdem Doctoribus, & ex eodem Augustino Barbosa, qui dicta *allegatione 106.numer. 6.* ad idem allegat Nauarrum, & sequitur immemor, quod illum & alios refutauit in *dict.remiss. numero 10.* diuersimodè illos intelligens.

In quorum omnium confirmationem vr-

get, quod in *Concil. Trident. sess. 14. capit. 5.* ita expressè disponitur circa Conseruatorias, † quo in aliquibus casibus reseruata 7
esse intelligitur Ordinaria iurisdictio, & prima instantia in suo tamen robore, & firmitate relictis Conseruatorijs, & Conseruatoribus Religionum, & Vniuersitatum in hæc: *Insuper cùm nonnulli, qui sub prætextu quod super bonis & rebus, ac iuribus suis diuersæ eis iniuriæ, ac molicies inferantur, certos iudices per litteras Conseruatorias deputari obtinent, qui illos à molestijs, & iniurijs huiusmodi tueantur, ac defendant, & in possessione, seu quasi bonorum, rerũ ac iurium eorum manuteneant, & conseruent, nec super illis eos molestari permittant, eiusmodi litteras impleriſque contra concedentis mentem, & reprobum sensum detorqueant; idcirco nemini omninò, cuiuscumq; dignitatis & conditionis sit, etiamsi Capitulum fuerit, Conseruatoriæ litteræ cum quibuscumque clausulis, aut Decretis, quorumcumque iudicum deputatione, quocumque etiam alio prætextu, aut colore concessæ suffragentur ad hoc, vt coram suo Episcopo, siue alio superiori Ordinario in criminalibus, & mixtis causis accusari, & conuenire, ac contra eum inquiri, & procedi non possit: aut quominus, si qua iura ei exceptione competerint super illis libere valeat apud iudicem Ordinarium conueniri, in ciuilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos Conseruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat; quod si in his causis in quibus ipse reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo conseruator ab actore suspectus esse dicatur: at si qua inter ipsos iudices, Conseruatorem, & Ordinarium controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit: nequa quam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, super suspitione, aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum: familiaribus vero eius, qui huiusmodi litteris Conseruatorijs tueri solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus dumtaxat; nemo etiam similium litterarum beneficio vltra quinquennium gaudere possit, non liceat quoque Conseruatoribus iudicibus vllum habere Tribunal erectum; in causis vero mercedum, aut miserabilium personarum huius sanctæ Synodi super hoc Decretum in suo robore permaneat. Vniuersitates autem generales, ac Collegia Doctorum, seu scholarium, & Regularia loca, necnon Hospitalia, actu Hospitalitatem seruantia, ac Vniuersitatem, Collegium, locorum, & Hospitalium huiusmodi personæ in præsenti Canone minime comprehensæ, sed exemptæ sint, & esse intelligantur.* Hactenus Decretum Concilij.

Et super hoc text. vide multa per Barbosam † *in cap. 1. de officio Delegati, libro 6.* 8
vbi *à num. 4.* per text. ibi, quid hodie importet, dict. text. ex tenore priuilegiorum, & Conseruatoriæ amplissimam accipiant Conseruatores potestatem, & vide etiam in *cap. fin. eodem titul.* vbi plurimi Doctores citantur, ac semper confugiendum erit in materia Conseruatorum, ad Monetam *in nouo tract. de Conseruatoribus.*

Quo, vt vides, in quibusdam causis reseruata est instantia, † & cognitio Ordinario, 9
Conseruatoriæ limitatæ ad tempus, & certas causas consentur, quando conceduntur alicui particulari personæ, & etiam Capitulo. Attamen Conseruatoriæ Vniuersitatum, & Regularium, & similium semper sunt, & remanent intactæ, & omnimoda ab Ordinarijs earum virtute exempcio.

Atque ita iterum Sancta † Congregatio 10
Cardinalium super hoc *Decreto 5.* declarauit in hæc *dubitatum fuit, an propterea liceret Conseruatoribus Regularium cognoscere causas etiam in prima instantia, cum capit. 20. sess. 24.* videatur repugnare, iubens coram locorum Ordinarijs esse cognoscendum: Congregatio sæpiùs respondit, Conseruatorias Regularium, quas saluas esse voluit, dict. capit. 5. sessions. 14. non fuisse sublatas dict. capit. 20. session. 24. quam declarationem refert ad litteram ex alijs Narbona *in l. 59. gloss. 1. num. 106. ad fin. lib. 2. titul. 4. tomo 3. Recopillat.* vbi ex Marsilla *lib. 2. titul. 14. cap. 3. versic. Conseruatoriæ litteræ, & cap. 4. in fin.* idem responsum † fuisse Conseruatoribus Vni- 11
uersitatis Leodicensis.

Etiam vlterius, cum fuisset dubitatum, † 12
nunquid dispositio Concilij *in dict. capit. 20. session. 24. de reformatio.* quatenus præcipit, vt intra biennium causæ in prima instantia terminentur: Conseruatores comprehendat; resolutumque fuit ex sententia Sanctissimi, non comprehendi, cùm Decretum sit editum in fauorem iurisdictionis ordinariæ, vt refert Narbona vbi proximè *numero 103. & num. 207.*

Quapropter duo notanda sunt, † quod 13
cum Conseruatoriæ particularium remanẽat in meris terminis iuris communis iuxta *c. 1. & c. fi. de officio Delegati, lib. 6.* si Cõseruator vltra permissa procedat, indubiè Rex, & Senatus hic supremus vtetur sua Regalia protrectionis virtute horum duorum Concilij Decretorum, *dict. capit. 20. & capit. 5.*

vt

vt præseruetur prima instantia Ordinario.

At vero cum Conseruatoriæ Vniuersitatum, † Regularium, & similium, eorumq; 14
omnimodæ exẽptiones ab Ordinarijs intactę permaneant; nullomodo contra eorum Conseruatores procedentes in prima instantia de causis, & negotijs in suo priuilegio, & Conseruatoria contentis, ac expressè comprehensis, Senatus faciet remissionem, cum non lædatur prima instantia Ordinarij, eò, quod expressè casus hìc exceptus sit, & non comprehensus sub regula generali prohibitiua, d. *cap. causæ omnes, 20. Concil. Triden.* sequitur, vt omninò cesset protectio, & Regaliæ Regis. Ex hactenus apertè probatis.

Quoad secundam partem huius capitu. an 15
Regalia protectionis † Concilij Trident. habeat locum, quando exempti, putà Abbates, & alij Regulares, & Prælati, & immediatè subiecti Apostolicæ Sedi consentiunt in iurisdictionem Ordinarij, & suæ exemptioni renuntiant: breuiter resoluendum erit, quod nèc stante huiusmodi renuntiatione poterit habere locum d. Decretum Trident. in *dicto cap. 20.* quoniam hi exempti à iurisdictione ordinarij; & Sedi Apostolicæ subiecti nequeunt exemptionis priuilegio renuntiare.

Etenim Summus Pontifex aliquos à Prę- 16
latorum sibi inferiorum † iurisdictione soluendo, ac sibi subijciendo, constituit se immediatum eorum superiorem, iudicemq; Ordinarium, quasi esset Episcopus Diœcesanus: ideo nequeunt exempti absq; Papæ licentia, huiusmodi priuilegio renuntiare, sicut Clericus absq; Diœcesani licẽtia, nequit se alieno Episcopo subijcere, & eius iurisdictionem prorogare ex text. *in cap. significasti, de foro compet.* quia consequenter id noceret iurisdictioni, & fauori proprij Episcopi.

Vndè cum exemptiones etiam in fauorem 17
Sedis Apostolicæ concedi dicantur, † vt statim; nihil est, cur exemptus in præiudiciũ Summi Pontificis (cuius interest) huic possit priuilegio renuntiare, prout expressè probatur in *cap. cùm tempore de arbitris*, vbi *in §. fin.* Summus Pontifex approbat quoddam compromissum inter Ecclesiam exemptam, & Ordinarium Episcopum; & excepit, quæ contra libertatem, & exemptionem illius Ecclesiæ in compromisso continentur, & nullam declarat, reddens Pontifex hanc rationem in hæc: *Cum etsi fronte volueris, de iure tamen nequiueris, sine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis, quæ monasterium illud indicant, ad ius & proprietatẽ Romanæ Ecclesiæ pertinere*, hoc ipsum probatur *in cap. 2. a fin. de in integr. restitut.* ibi: *Non tã ius suum, quã nostrũ, &c. & in cap. cum olim, el 2. de priuilegijs*, ibi: *Ius Nostrum, & Ecclesiæ Romanæ turbatur.*

Et hanc sententiam verissimam profitentur † *Glos. fin. in Clement. penult. de sentent. excommu.* Antonius de Butrio *in cap. significasti, num. 2.* & ibi etiam latè Panormitanus, *num. 10. & num. 11.* & Marianus Socinus, *num. 42. de foro compet.* ipse Abb. Panormit. *in dict. cap. cum tempore, num. 2. & 7. de arbitris.* Felinus *in cap. cùm accessissent, in princip. de constitutionib.* Ioannes Andr. *in regula scienti, de regul. iur. in 6. in Mercuriali.* Ias. *in l. si quis, in conscribendo. C. de Episcopis & Clericis.* Madosius *de signatura gratiæ, verbo, exemptiones Episcopis, versic. Exemptus à iurisdictione.* Cardinal. Tuschus *litter. R. conclus. 171. n. 9.* Emanuel Rodriguez *quæstionũ regular. tom. 2. quæst. 63. art. 10.* Thomas Sanchez *in Decalog. lib. 2. c. 39. nu. 29. cum alijs seqq.* Galerat. *in tract. de renuntiat. tom. 2. cent. 2. renuntiat. 140.* Augustin. Barbosa *in collectan. ad d. c. cùm tempore, de arbitris, & in additio. ad eundem tex.* Erasmus à Chochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exẽptos, 3. p. q. fin.* Ascanius Tãburinus *in tract. de iure Abbat. & Prælator. tom. 1. disp. 15. quæst. 12.* Sarabia *de iurisdict. adiunctor. q. 7. per totam*, & elegans est *decis. 325. à num. 23. & seqq.* Alexand. Ludouis. vbi aliæ Rottæ decisiones recensentur, & est decis. Manticæ *237. num. 4.* Seraphinus *decis. 595. num. 7.* Crescentius *decis. de foro compet.* Oliuerius Beltramin. *in annotation. ad decis.* Alexandr. Ludouisij, *num. 29.* 18

Et quod exẽptus à iurisdictione ordinaria nequeat suo priuilegio † renuntiare absque 19
Pontificis (cuius exemptio interest) licentia, etiam probant Abb. *in c. graue, n. 3. de officio Ordinarij, & in cap. 1. n. 19. de re iudicata.* Albericus *in l. nemo videtur fraudare. ff. de regul. iur.* Castrens. *cons. 431. p. 1.* Baptista *de arbitris. lib. 2. c. 4.* Silueiter, *verb. exemptio, num. 11.* Tiraquellus *de retract. Linagier. §. 1. gloss. 9. num. 121.* Couarru. *variar. lib. 2. cap. 4. num. 1.* Viuius *tom. 1. commun. opinio. 277.* Petrus Surdus *de aliment. titul. 1. quæst. 113. num. 2.* Gaill. *lib. 1. obseru. 40.* Erasmus à Chochier. vbi suprà *2. p. q. 7. nu. 2. & 3. & 3. p. q. 34.* Didacus Perez *ad l. 2. vers. Vtrum autem, fori. tit. 1. libr. 3. Ordinam. 467.* vbi etiam asserit, tenere Doctores *in dict. capit. cùm tempore*, quod si exemptus renuntiet, † 20
processus & sententia non tenent, cùm supe-

rioris fauoré reſpiciat tale priuilegium exemptionis, ne ſuus ſubditus iudicetur ab alio, ſequitur Auguſtinus Barboſa *in collectan. ad dictum caput, cum tempore, num. 4. in fin.*

Qui *nu. 5.* ex eodem text probat; non poſſe
21 Prælatos, † & Religioſos renuntiare priuilegio libertatis, & exemptionis ſibi à Romano Pontifice conceſſo abſq; ipſius Pontificis licentia, rationem reddens, quam ſuperiùs tetigimus: quia cùm exempti à poteſtate Ordinariorum ſolo Romano Pontifici ſubijciantur, qui ſubinde eorum efficitur Diœceſanus, iuxta text. *in cap. authoritate*, iuncta gloſ. *verb. Diœceſani, de priuilegijs lib. 6.* accidit proinde regula text. *in cap. ſignificaſti, de foro compet.* quod nullus Clericus ſine pro
22 prij Diœceſani † voluntate poteſt in iudicium non ſuum conſentire, prout hanc rationem expreſsè reddiderunt Ioannes Andr. *in dict. cap. cùm tempore*, & ibi Butrius *num. 12.* Abb. *num. 11.* Socinus *num. 42. verſ. Ex quibus infertur* Frater Manuel Rodriguez *queſtio. regular. to. 1. queſt. 36. art. 1. & to. 2. quæſt. 63. art. 10.* Aſcanius Tamburinus *de iure Abb. tom. 1. diſp. 15. q. 12. nu. 3.* & hanc rationem (licèt aliam inſuper addat) veram & receptam non negat Doctor Petrus Barboſa *in l. 1. art. 3. num. 47. ff. de iudicijs.*

23 Ex his conuincitur Sarabia † *de iuriſdict. adiunctor. quæſt. 7. numer. 7. ad fin.* ex Rotta *deciſ. 22. num. 8. p. 7. diuerſorum*, & Cœnedus *quæſt. Cano. 12. num. 10.* dicentes, quod Prælatus & Abbas non poteſt renuntiare exemptioni ab Ordinario abſq; ſui Conuentus licentia, dùm ſupponit, poſſe cum ea ſola: cùm ex hactenus propoſitis requiratur etiam licentia Summi Pontificis, cuius exemptio intereſt.

Et pro his omnibus celebris extat Rottæ deciſ. *in vna Vlexbonon. 19. Nouembr. 1625.*
24 *coram* † *Illuſtriſsimo D. Coccino Decano*, quàm ad litteram refert Aſcanius Tamburinus *de iure Abb. & Prælator. tom. 1. diſput. 15. quæſt. 12. ſub n. 3.* ibi: quod dubium pendet ex duobus primo, ſcilicet, vt videatur, an Commiſſarius Generalis potuerit dimittere has moniales? Secundò an dictæ moniales potuerint ſe ſubijcere obedientiæ Ordinarij.

Ad primiãpartẽ fuit dictũ, quod quidquid
25 fit de iuriſdictione Cõmiſſarij Generalis, † etiam quod in Religione ipſe haberet ampliſſimam facultatem, nihilominus nec ipſemet Generalis poterat dimittere, cùm agatur de monialibus Sanctæ Claræ, quæ ſunt exemptæ à iuriſdictione Ordinariorum, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectæ, vt patet ex *Bulla Eugenij IIII. ſub datũ Florentiæ annò 1439.* idem *Auguſt. anno Pontific. 9.* quæ eſt apud Rodrig. *29.* & fuerunt poſitæ ſub gubernio, † & obedientia Generalis, & Pro- 26
uincialium minorum, ſublatis protectoribus, quorum authoritate regebantur, &c. Quare cum Summus Pontifex has moniales ſubiecerit curæ Regalarium, & poſtmodum à iuriſdictione ordinariorum eximerit, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecerit; non potuit Cõmiſſarius eas dimittere ſine licentia Põtificis, cuius authoritas immenſa eſt, *c. ad honorem de author.* & vt Bald. Gommi *conſ. 14 in princip. nu. 2.* Roman. *conſ. 369. colun. 2. in princip.* & ſpecie ſubiectio Religioſorũ erga ſuos † Prælatos à Summo Pontifice depẽ- 27
det, ſine cuius miniſterio, & intentione Prælati Regulares nullam habẽt iuriſdictionem. Medina *de indulgentijs, c. 24.* Soto *de iuſt. & iur. lib. 10. q. 1. art. 4. & lib. 8. quæſ. 3. art. 1.* Vitoria *in relectio. de poteſt. Eccleſ. q. 2. num. 28.* Alphonſus de Caſtro *lib. 2. de iuſt. hæret. punit. c. 24. & contra hæreſ. verb. Epiſcopus ipſe*, nimirum Summus Pontifex eſt † ſum- 28
mus Prælatus cuiuſcumq; Religionis, vt benè aduertit Suarez *de Religione, tom. 4. lib. 3 c. 14. lib. 1. & lib. 6. c. 4. nu. 21. ante fin.*

Quapropter cum Papa gubernium dictarũ fratribus demandaſſet, † & illas ab Ordi- 29
nariorum iuriſdictione eximerit, & immediatẽ Sedi Apoſtolicæ ſuppoſuerit, cuius nomine fratres gubernant; non potuerunt illas, inconſulta Sede Apoſtolica dimittere. Angelus *conſ. 367. n. 7.* vbi quod ad miniſtratores Apoſtolici non poſſunt † præiudicare Summo 30
Pontifici, nec poterant dimittendo dictas moniales ponere os in cœlum, & Summi Põtificis coarctare poteſtatem, cùm ipſi ſint ſubditi, quibus imminet neceſsitas ſola parendi, vt pulchrè dicit Baldus *conſ. 131. verſic. Nec poſſunt, lib. 4.*

Non aduerſatur, quod Commiſſarius potuerit renuntiare huic priuilegio, † vt quiſ- 31
que poteſt iuri ſuo renuntiare, ad *l. ſi quis, in conſcribendo, C. de pactis*, quia motiuum poſſet conſiderari, ſi priuilegiũ ſimpliciter fuiſſet conceſſum fauore fratrum; ſed cùm Pontifex ſub protectione Sedis Apoſtolicæ eas receperit, & ea occaſione gubernium confirmauerit; hoc fuit actum non ſolùm fauore fratruum, ſed ipſius etiã Sedis, cuius intereſt, † 32
multos habere immediatè ſubiectos. *Clem. Paſtoralis, de re iudica.* Rebuf. *conſ. 142.* ideo non potuerunt dicto priuilegio † renuntia- 33
re. Felinus *in cap. cum acceſſiſſent, num. 29. de conſtitutionib.* & ibi Decius *colum. penult. verſ.*

vers. Secundò, de prædicta conclusione, & nu. 15. column. vltima, concluſ. 6. & generaliter de renuntiatione. Galeratius *de renuntiatione, tom. 1. lib. 3. cap. 1. num. 4. verſicul. Et ideo, & num. 63. ex l. non videtur, ff. de regulis iuris, & l. ſi quæramus. ff. de teſtamentis.* Bald. *titul. qualiter de feudis aliena poſſeſſ. §. porrò, num. 1.* Caſtrenſ. *in l. penultim. col. fin.* & ibi Iaſ. *num. 14. C. de pactis, &c.*

Hanc primam partem latiùs proſequitur
34 ipſa deciſio ibidem, † quam tu videre poteris, & vlteriùs proſequitur ſecundam, quæ magis ad noſtrum propoſitum facit, quæ continuatur in hæc.

Quantum attinet ad ſecundum cap. an mo
35 niales potuerint † ſe ſubmittere obedientiæ Ordinarij? negatiuè fuit reſolutum, quia exẽptus ſine licentia Sũmi Põtificis nõ poteſt renuntiare exemptioni, vt eſt text. rotundus *in cap. cum tempore, 5. de arbitris*, vbi Abb. *nu. 2. verſic. Et per iſtum, tex. gloſſ. fin. in Clem. penultima, de ſententia excommunicat.* quàm Abb. ibidem, & in dict. *cap. cùm tempore*, di-
36 cit ſingularem, ratio eſt; † quia intereſt Romani Pontificis, qui eſt ſuperior, ſubditos ſuos ab alio nõ iudicari, idem Abb. *in cap. 1. num. 19. de re iudicata, & in cap. ſi de terra, num. 5. de priuilegijs, & in cap. ſignificaſti, 17 num. 3. in fin. & nu. ſeq. de foro compet.* Ioan. Andr. *in cap. ſcienti, 27. in fin. verſic. Si vero reperitur*, & ibi Franchus *num. 4. de reg. iur. in 6.* Felin. *in cap. cùm olim, num. 3. de præſcription.* Armilla *in ſumma, in verb. exemptionum, num. 8.* Gaill. *obſerv. 40. num. 2. lib. 1.* Galerat. *de renuntiat. tom. 2. centur. 2. renuntia. 140. num. 18.* Eraſmus à Chochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exemptos, lib. 2. q. 7. & lib. 3, cap. 34. per totum*, & per dictum *c. cùm tempore*, & per alias rationes in terminis exemptionis Regularium eſt Conc. Caſtrenſ. 432. incipit *videtur dicendum, num. 3. lib. 1.* vbi *in vers. Quod autem*, ponderat, quod per priuilegium exemptionis effecti ſunt immediatè ſubiecti D. Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, quamobrem ſine illius licentia in alium conſentire non poſſunt, hoc enim tenderet in derogationem iuriſdictionis Pontificiæ. Conſiderat vlteriùs, quod priuilegium videtur fuiſ-
37 ſe conceſſum in odium Ordinariorum, † qui dictis Religioſis erant nimis infeſti, eoſque nimium grauabant, & concludit: quod ideò non poſſunt ſe ſubijcere iuriſdictioni Ordinariorũ, & quamuis in caſu Caſtrenſis legeretur in priuilegio, quod ipſe Ordinarij erant nimis infeſti: hæc tamen eſt vna ex rationibus, ex quibus Papa cenſetur concedere priuilegium exemptionis, vt dicit Balb. de priuilegijs *in tract. exemp. c. 1. num. 4.* Rebuffus *conſ. 142. col. 2. in princip.* Eraſmus à Chochier *de iuriſdiction. Ordinar. in exẽptos, lib. 1. c. 1. num. 17. & lib. 2. q. 7 num. 3. in fin. & lib. 3. q. 34.* & in terminis Regularium. Romanus *conſ. 369. n. 18.* quem vltra Caſtrenſ. loco citato ſequitur Felinus *capit. cùm olim, num. 3. de præſcriptionib.*

Non obſtat, quod priuilegio poſſit renuntiari in præiudicium exempti; † ſecus vero 38
eximentis, *gloſ. fin. in dict. c. cùm tempore, de arbitris*, quia vt dicit Abb. ibidem *numer. 7.* non poteſt conſiderari aliquis effectus quantum ad exemptum; nam ius libertatis eſt ita coniunctum inter exemptum, & ſuperiorem; vt commodè ſeparatio fieri non poſſit; nec eſt verum quod ait Alueticus *in l. ſi quis, in conſcribendo, 39. num. 6. C. de Epiſcopis & Clericis*, quod ſcilicet, poſſit renuntiari priuilegio ſpecialis exemptionis, quando motu proprio non fuit conceſſum, quia Siluester *in ſumma, in verb. exemptio. §. 10.* dicit contrarium eſſe verius, ſcilicet, quia exemptio fit gratia exemptoris, quod dictum ſequitur Armila *in eodem verbo. num. 8.* Rebuffus *dicto conſ. 142. colum. 2. verſ. Exempta.* Chochier loco prædicto, *num. 17. lib. 1.*

Et licèt in alijs non Eccleſiaſticis poſſit
dari iuriſdictio in præiudiciũ eorum, † qui 39
ſe ſubmittunt: non tamen in præiudicium ſuperiorum, Archidiacono *in c. cõqueſtus, nu. 4. quæſt. 3.* Baldus *in l. ſi quis, in conſcribendo num. 8. C. de Epiſcopis audic.* Afflictis *de prohibit. feud. alien. per Federicum. §. prætered, num. 23.* cùm allegatis per Surdum *conſ. 47. num. 25. lib. 1.*

Nihilominus vt aduertit Abb. *in dict. c. cùm tempore, in fin.* hoc indiſtinctè † non
procedit in Eccleſia, ſequè remittit adnota- 40
ta per Innocent. *in cap. accedentibus, de priuilegijs*, & per ſcriptum *in cap. veniens, de præſcriptionibus*, vbi *numer. 21.* dicit, quod Prælatus poteſt conditionem Eccleſiæ facere meliorem, non autem deteriorem, vt in *capit. fraternitatem, de donationibus*, & ſubdit quod per vnum, † vel plures actus non 41
cenſetur renuntiatum fauori Eccleſiæ, cùm etiam expreſsè non poſſit renuntiari. & rurſus addit, quod ſi omnes vellent facere contrà priuilegium, † vnus ſolus poteſt contradicere, prout euenit in caſu iſto, vbi magna 42
pars monialium, licèt non maior contradicit Suarez *de legibus lib. 8. cap. 33. num. 2.*

Et quãuis idẽ Abb. *n. 22.* dicat, † prædicta nõ 43
procedere, quãdo per renũtiationẽ reuertitur

ad

ad ius commune hoc tamen dictum, quatenus verum, in hac facti specie non officit propter præiudicium Sedis Apostolicæ, cuius interest habere exemptos, vt suprà dictũ est, & benè Gallus *obseruat. 40. numer. 2. lib. 1.* quapropter Ordinarius merito noluit, simpliciter recipere dictas moniales, sed reseruato beneplacito.

Et ita per Dominos causa per binas vices
44 maturè discussa; † fuit vnanimiter conclusum, præpensis etiam omnibus in alia decisione allegatis, & his quæ vlterius obijci posset, cum causa egeat celeri expeditione ob magna scandala, quæ in his partibus hac de causa quotidiè nascuntur, hactenus de tam mirabili decisione; quæ ad propositum huius articuli singularis est.

45 Et ad id notatione dignissimum, quod in hac decisione continetur, † ius exemptorum & superioris ita esse coniunctum, vt commodè diuidi nequeat, ac propterea nõ solùm renuntiationem non posse valere in præiudicium superioris; sed nec etiam renuntiantiũ; videndæ sunt nonnullæ Rottæ decisiones, aliæque singulares doctrinæ in his metterminis, quas congessimus suprà *1. part. c. 13. à num. 25. cum multis seqq. vers. Quinto, & pro hac part.* vbi notabiles doctrinæ in proposito congeruntur, & à principio illius, *capit. 13.* aliæ quamplurimæ recensentur, quæ generaliter, & specialiter comprobant resolutionem huius Capituli, vt exemptionis renuntiatio non valeat absque superioris licentia & consensu.

Quibus adde quod licèt caducitati Do-
46 minus possit renuntiare; † tamen fallit, quando caducitas respicit non solum fauorem Domini, sed etiam alteriùs, quia tunc vtriusque requiritur consensus, & renuntiatio, ita vt vnius sola non sufficiat, vt probat Hercules Marescotus *variar. resol. libro 1. cap. 5. num. 15. & seqq.* quod comprobat ex
47 nostra doctrina, † vt exemptus non possit renuntiare suæ exemptioni in præiudicium superioris, ad quæ allegat Rottæ resolutionem *in vna Reginen. bonorũ 13. Maij 1585.*

Et insuper, quod quando ius renuntiantis
48 ita est conjunctum cum iure alterius, † quod commodè separationem non admittat; vt nec etiam in præiudicium ipsius renuntiantis admittatur renuntiatio, in his terminis cum Abb. doctrina in *cap. cum tempore, num. 7. de arbitrijs*, probat Ascanius Tamburinus in *tract. de iure Abbat. & Prælatorum tom. 1. disputat. 15. quæst. 12. sub num. 3.* ante decisionem.

Pro quo etiam facit doctrina Sigismundi Scacciæ in *tract. de sententia & reiudic. gloss. 7. quæst. 3. limit. 4. fol. 229.* qui *num. 229.* ita loquitur: intellige omnia, quæ scripsimus in hac *2. part.* dum diximus, † quod si ius, fa- 49
uor, seu priuilegium habet admixtum interesse alterius; tunc renuntiatio vnius non præiudicat sibi, nec alteri; sit verũ, quatenus illud ius, seu fauor sit inseparabilis, prout aperte loquuti sumus *in præcedenti tertia exemplificatione, num. 203.*

Secus (dicit ipse Scaccia) si ius sit separabile, † quia tunc renuntiatio tenet quantũ ad præiudicium renuntiantis, sed non quantum ad præiudicium tertij. Bart. in *l. penult. si quis in conseruando, sub num. 3. in secundo casu principali.* Baldus *sub nu. 4. in 4. oppositione*, ibi: *Primo casu, si vtilitas*, & Salicetus *sub numero 4.* ibi: *Tertio casu, C. de pactis.* Abb. *in capit. 12. si diligenti, sub numero 7.* ibi: *Quandoque continet, de foro competent. &c.*

Et cum hac doctrina Scacciæ consonat
Rotta in † *vna Cenense iuris Patronatus,* 51
1. Decembris 1606. corã Lugdunens. firmãs, quod quando præiudicium est separabile, pluribus possidentibus, potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alios non; cuius decisionis verba, *num. 4.* ita sunt: quarto dicebatur possessionẽ fuisse controuersam per Carratos, & per consequens non potuisse Leonibus quæri quasipossessionem, vno ex patronis contradicente, iuxta doctrinam Innocentij communiter receptã *in cap. bonæ, el 2: num. 1. versic. Plus diximus, de postulat. Prælato.* fuit responsum per tex. *in l. per fundum, in fin. ff. de seruitutibus rustico præd.* vbi Albericus *n. 1. & 2.* & Florianus *numer. 3.* notant, quod si plures possident, potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alium, qui contradicit non quæratur quando præiudicium est separabile, &c. Vbi prosquitur quod ius patronatus est indiuiduum quoad
substantiam; † tamen quoad possessionem, 52
& exercitium est seperabile, quæ est apud Farinacium *decis. 132. nu. 4. in posthum. tom. 1.* Et quod quando præiudicium est separabile pluribus possidẽtibus, potest aquiri possessio contra vnum, licèt non quoad alios, ipse Farinacius *decis. 762. num. 2. tomo 1. in posthu.* Seraphin. *decis. 970. n. 2.* Gonçalez *de altern. gloss. 45. §. 2. à nu. 32.* Gratianus *tom. 3. cap. 426. n. 8. & 9.* & quod tunc sufficiat patiẽtia illius Monasterij, cõtra quẽ præscribitur, vel adquiritur non totius Religionis Millis *in reportorio, verbo, possessio seu quasi iurium in*

cor-

corporalium. Coccinus *decis. 52. numero 8. Rotta decis. 164. num. 7. Post tractatum Ludouis Post de manutentio.* quæ est singularis,& è conuerso quando agitur de vtilitate consortis,vt tunc possessio vnius prossit alteri consorti *Seraph.* vbi proximè,& in terminis Religionis abundè Doctissimus D. Ioann. Baptista Valençuela Velazquez *in consil. 151. à num. 57. & à num. 67. tomo 2.*

Et ipse Scaccia vbi suprà *numer. 230. pro-*
53 *ximè sequenti,* † hanc doctrinam ita extendit. Extende hanc intelligentiam,vt procedat indistinctè, siue vtilitas admixta sit publica,siue sit alterius, & priuati Baldus, & Salizetus *in dict. cap. penultimo, sub num. 4.* & Abb. *in dicto cap si diligenti, sub num. 7. de foro compet.*

Et ipse Scaccia ibidem *num. 203.* in hæc:
54 exemplifica tertio, † in iure priuato, quod concinet vtilitatem priuatam renuntiantis, & publicam simul,huic namque iuri, si sit inseparabile,non potest quis renuntiare,vt patet ex seqẽntibus illationibus,&c. & huius doctrinæ plurima reddit ibidem exempla Scaccia, eam probant Cynus in *in dict. l. si quis in conscribendo, sub num. 3.* ibi: *Sed si non potest separari,* & Salicetus *sub num. 4.* quod apertius declarauit Abb. *in capit. si diligenti, sub num. 7.* ibi: *Si non potest separari renuntiatio, non valet, de foro compet.*

Et quod fauori, & priuilegio suo nequeat
55 quis renuntiare, † quando sit contra bonos mores,quando sit in præiudicium alterius, siue Reipublicæ, siue priuati, & quod iuri naturali nequeat renuntiari, vide multa cum maxima distinctione per Scacciam *de sententia, & re iudic. gloss. 7. quæst. 3. limitat. 4. à num. 172. cum multis seqq.* & superiùs à principio

Et ex hoc iure connexo, & inseparabili il-
56 lud inferre potest, † quod communiter notatur ex glossa, *verbo, generetur, in capit. dilectus, 2. de capellis Monachorum,* quod licèt respectu exempti possit exemptionem præscribi : tamen respectu eximentis nulla datur præscriptio, hincque semper potest se tueri
57 contra obiectam præscripti onem, † dicendo,non esse completam contra Papam, & sic allegando ius tertij, vt post longam disputationem concludit Abb. *in cap. ad audientiam sub num. 12. versic. Incontrarium tamen, de præscriptionibus,* & eum sequitur Felinus *sub num. 12.* & notat benè Cenedus *practic. Canonic. quæst. lib. 1. quæst. 26. numer. 9. ad fin.* optimè Erasmus à Cochier *de iurisdiction. ordinar. in exemptos, part. 3. quæst. 12. num. 4. cum seqq.* vbi multa in propositum congerit,& obiter Augustinus Barbosa *in additione ad collect. in capit. dilectus, si 2. in principio, de capellis Monachor.*

Sed hos Doctores omninò intelligas, vt ratione iuris connexi, † & indiuidui non 58
sit aduersus priuatum completa præscriptio tempore ordinario; sed aduersus vtrumque vna debet esse præscriptio, & quousque aduersus vnum non sit perfecta & completa,nec aduersus alium potest dici completa ratione inseparabilis iuris,damni,& præiudicij, quia sua negligentia sola,& renuntiatio etiam expressa non tenet ratione indiuiduitatis ex hactenus adductis latiùs. Et ita intelligendi sunt dicti Doctores non aliter, & in terminis probatur, quod licèt contra priuatum currat præscriptio. 10. vel 20. annorum; tamen si priuatus habet commune ius cum Clerico, vel cum Ecclesia iubabitur eius priuilegio,& iure speciali, vt contra eum non currat, nisi præscriptio contra omnes sit completa, Innocent. *in cap. ad audientiam, de præscriptionibus,* vbi etiam Abb. *in princip.* Marsil. *de fideiussoribus, in repetitione, num. 151.* & iterum ipse Marsil. *singulari. 180.* & per eundem Innocen. & Ias. *in l. si emancipati, num. 17. C. de collationib.* & Nattam *consil. 590. column. fin.* tenet Petrus Surdus *in cons. 301. num. 84. tomo 3.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 2. num. 58.* qui *num. 59.* idem firmat in præscriptionis interruptione, † nam 59
si præscriptio interrumpatur per vnum ex socijs, prodest talis interruptio alteri socio, Decianus *consil. 26. numero 36. & sequent. lib. 5.* Alexand. *consil. 58. lib. 7.* Casaneus *consil. 47. num. 3.* conducunt quæ diximus *suprà num. 52.*

Hinc fit,vt laicus non ligetur statutis laicorum respectu iuris indiuidui, † quod ha- 60
bet cum Clericis Aretinus *consil. 25.* Decianus *in tract. crim. part. 1. lib. 2. capit. 39. num. 6.* Rocus de Curte *in tract. de consuetudine, sect. 8. num. 62.* Grassis vbi proximè *num. 55.* & ratio huius est, † quia talis con- 61
sors potitur eisdem priuilegijs, quibus suus consors, licèt aliàs ex se solo illis gaudere non posset, *l. qui duo. ff. de liberatione legata, l. si communem. ff. quemadmodum seruitut. amittant.* Decius *in l. si emancipati, num. 5.* & ibi etiam Cagnolus *num. 103. C. de collationibus.* Marsillus *de fideiussorib. num. 151.* Mart. Montier. *decis. 14. num. 84.* vbi dicit, quod quis consequitur priuilegium ex persona socij, † quod ex sua persona cõsequi nõ 62
posset, Petrus Surd. *decis. 301. num. 9.* Iasson

in

in dict. l. si mancipati, numero 2. & sequent. C. de collationibus, & Muta *super capi. Regni, lib. 4. cap. 134. num 24.* Purpuratus *in add. littera E. ad Alexand. in l. præcipimus. §. eo obseruando. C. de appellation. & in addition. ad Bartol. in l. prægnantem, ff. de penis.*

Quo pertinet, quod beneficium restitutio-
63 nis in integrum, † quod competit minoribus ratione minoris ætatis; competit etiam maioribus eiº cõsortibus in indiuiduis. Glos. *in verbo, patrocinari*, & ibi Paulus de Castro, & Bartol. *sub numero 7. C. si in communi, eademque causa restitutio in integ. postulet.* Ias. *in l. si mater, numero 10. C. de inofficioso testamento*, cum multis alijs, quos latè congerit Odda. *in tractat. de restitutione in integr. quæstion. 46. articul. 4. versicul. In contrarium, & versicul. Pluries, titul. de communi, & magis commun. opinion.* Couarruuias *practicar. capit. 24. numero 2.* Zephalus *consil. 661. numero 76. libro 5.* Muscatellus *in practicar. ciuil. in verbo, in integrum restitution. numero 8.* Grassis *de effectib. Clericat. effectu 2. numero 57.* & suprà.

Ius enim vnius per se insufficiens ad ali-
64 quid, † potest recipere fomentum à iure alterius, declara. vt per Coccinum *decision. 187. numero 3.* & melius *decision. 254 numero 4. & à princip.* & est optimus text. in *l. fin. C. de accusationib.* ibi: *Eripi se posse confidens, aut studio, aut priuilegio nominati*, vide Padillam in *l. 1. sub 6. C. de diuersis rescriptis.*

Hinc etiam fit, quod priuilegio (quod ha-
65 bet Capitulum, † vt in causis criminalibus tangentibus personas Capitulares nequeat procedere Episcopus solus absq; duobus adiunctis ipsius Capituli) singuli de ipso Capitulo renunciare nequeunt, cum sit commune & indiuiduum cum alijs de Capitulo, vt latiùs probat Sarabia *in tractatu, de iurisdictione adiunctorum, quæstion. 7. per totam.*

Vide quæ latè de huius iuris complicati
66 diximus circa executionem † sententiæ latæ contra vnum, vt neque contra ipsum etiam facienda erit executio; suprà *1. part. cap. 13. à numero 37. cum sequent. versicul. & quando adest connexitas, &c.* & superius.

67 Sed ad maiorem claritatem eorum, † quæ dicta hactenus sunt circa renũtiationem exemptionum distinctè ptocedendum erit, nam vel priuilegium exemptionis in priuatum singularum fauorem concessum est, & ei exempti renuntiare possunt, quoniam quandò agitur de renuntiatione dumtaxat simplicis priuilegij, quo ab Episcopi iurisdictione quis eximitur, cum in exemptorum dumtaxat fuerit introductum fauorem, non videtur neganda facultas, quod ei valeat renuntiari, iuxta regulam text. *in capit. si de terra, de priuilegijs*; & quia per renuntiationem cessante priuilegij impedimento Ordinarius ipso iure communi vindicat, & recuperat iurisdictionem in exemptos; nam per impedimenti remotionem prouenientis ex dispositione hominis subintrat ipso iure dispositio iuris, & fingitur impedimentum retrò non ad fuisse, plures Doctores citat Castillo *controuersia, tomo 6. capit. 143. §. vnico, numero 14. versicul. Secundus casus est*, & Nos vberiùs infra *capit. 12. à numero 44. cum multis sequentib.* facileque tunc ad ius commune fit regressus, iuxta regulam *l. si vnus. §. pactus, in fine, ff. de pactis*, & est optima *decision. 325.* Alexandri Ludouic. *à numero 23.* in hæc: non obstat, † quod dicti 68
actus potuerunt fieri ex prorogatione, quam potest exemptus facere in personam eius, qui esset Ordinarius circumscripta exemptione, iuxta *consil. 14.* Federici; quia vltra quod dictum Federicum habet multos contradictores, vt latè per Socinum *in cap. significasti, numero 42. de foro compet*, & Rotta *apud* Crecent. *decision 3. de foro compet.* firmauit, exemptum non posse prorogare iurisdictionem, cùm non agatur de suo præiudicio tantum; sed etiam de præiudicio superioris, decisio Salmantina iurisdictionis ex aduerso allegata loquitur expresè, quando exempti non sunt immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, † & non 69
sine causa, quia isti non possunt prorogare, vt per Felinum *in cap. P. & G. numer. 13. de officio Delegati.*

Et pariter loquitur expresè, quando non redundat in præiudicium alterius, † quam 70
prorogantis. Præterea illud posset procedere; quando non dubitaretur de exemptione, sed ageretur tantum de validitate actorum Ordinarij, cùm autem negetur exemptio, censendum potius, quod actus sint facti ab Ordinario iure proprio, & ex facultate, quam habet de iure communi, ex latè adductis in *Chonchensis iurisdictionis, 22. Maij 1593. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, &c.* Et probatur expresè *in dicta Vlixbonens. decision.* superiùs adducta *à numero 24. versicul. Et pro his*

om-

omnibus, videnda *in verſic. non aduerſatur.* & *in verſ. Et quamuis, idem Abb. numer 43.* & iuxta hoc membrum intelligenda erit Rotta apud Seraphinum *deciſ. 595 numer. 6. & 7.* in hæc: cum enim iſti, qui per huiuſmodi priuilegium eximuntur, non ſint immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, poſſunt vtique prorogare iuriſdictionem Ordinarij, & ei ſe ſubmittere, vt per Federicum de Senis *in conſil. 14.* Felinus *in cap. cum Ioannes, num. 8. de conſtitutionibus.* Iaſ. *in l. ſi vnus. §. Pactus ne peteret, numer. 9. ff. de pactis*; & hoc quando non redundat in præiudicium alicuius niſi prorogantis Geminian. *in conſil. 83. num. 9.* Corneus *conſil. 214. num. 8. libr. 2.* Ferretus *conſil. 102. nu 18.* & tradunt Doctores *in c. ſi diligenti de foro compet. &c.*

Aut priuilegium conceditur in gratiam
72 Sedis Apoſtolicæ † Religioni, aut Eccleſiæ, & tunc procedit text. *in cap. cùm tempore de arbitris*, & ea omnia quæ hactenus in hoc capitulo dicta ſunt, & hanc diſtinctionem ponit in terminis. Federicus de Senis *conſil. 14.* Felinus *in cap. P. & G. numer. 13. de officio delegat.* & poſt Rebuffum Paulus Fuſchus *de viſitatione libro 2. cap. 8. nu. 11.* Auguſtin. Barboſa *in collectanea ad dictum cap. cùm tempore, ſub numer. 5. de Arbitris.* Rotta vt per Alexandr. Ludouiſ. *deciſ. 325. à n. 23.* Mantica *deciſ. 237. n. 4.* Manuel Rodriguez *quæſtionum regular. lib. 2. quæſt. 62. articul. 10.* Seraphinus *deciſ. 595. numer. 7. & ſequent.* Oliuerius Beltramin. in annotat. ad dict. *deciſ. 325.* Alexand. Ludouic. *numero 29.*

Et ſub hac diſtinctione reſoluendam cen-
73 ſeo illam arduam quæſtionem, † vtrùm quando iuriſdictio priuatiuè data eſt alicui iudici, poſsint ſubiecti ſine eius conſenſu, alterius iudicis iuriſdictionem prorogare? Negant enim Doctores communiter; ſed melius latè Doctor Petrus Barboſa *in l. 1. art. 3. à numer. 48. cum ſeqq. ff. de iudicijs*, vbi reſoluit, quod ſi in priuatam aliquorum gratiã priuatiuè iuriſdictio data eſt; non prohibẽtur alterius iudicis iuriſdictionem prorogare; qui planè ibidem, & eruditè hunc articulum examinat, & ſequitur Auguſtinus Barboſa *in*
74 *dict. cap. cum tempore, numer. 6. de arbitris*, qui *à num. 8.* latè differit, † & tractat, quãdo ſubditi, & vaſſalli vnius Regni ſine ſui Principis licentia alterius Regni, vel Principis iuriſdictionem poſsint prorogare, quẽ videre poteris.

Quare iuxta præfatam diſtinctionem at-
75 tendenda † erit in Senatu renuntiatio exẽpti, vt ſi ex ea aliquod alteri fiat læſio, cùm nequeat abſque illius conſenſu, & licentia conſentire in iuriſdictionem Ordinarij, illi omninò deneganda erit protectionis Trid. Regalia, cum in exemptis Conſeruatorius præfatum Trident. Decretum in *in cap. 20. ſeſſ. 24. de reformatione*, non procedat, imò ſit caſus exemptus ſpecialiter per ipſum Trident. in loco ſuprà ad principium citato: & per declarationes ſanctæ Congregationis Cardinal. prout latiùs deduximus ad priorem partem huius Capituli; ideo omninò ceſſat Regis protectio, quia ex hac exemptione nullum inferri dicitur præiudicium primæ inſtantiæ Ordinariorum, quod veriſimum eſt, vt abundè probatum remanet.

Ex hactenus deductis clarè etiam conuin-
citur † Paulus Piaſequius *in praxi Epi-* 76
ſcopali, 2 part. cap. 3. de viſitatione Regularium, ſub numer. 51. dum ita loquutus fuit: ſubſunt Regulares iuriſdictioni Epiſcopi, ſi in aliquo ſponte ipſi ſe ſubmiſerint, hoc enim facere poſſunt; cùm quilibet priuilegio ſuo ſpeciali, licèt non priuilegio iuris communis, renuntiare poſsit, *c. ſi de terra de priuilegijs*; maximè verò Vniuerſitas, ſeu Claſtrum totum, & non perſona ſingularis, vel ſaltim in ſuum præiudicium, & non in præiudicium Superioris eximentis Abb. *in cap. ſignifica. ſti, de foro competenti*, Angelus Armila, *verbo, exemptus, num. 5. & 8.* vndè & pacta per 77
Regulares innita † licèt non fuerint approbata à Capitulo ipſorum Generali, vel Prouinciali, ligent ipſos Regulares, *capit. vltimo, de pactis in 6.* quod magis confirmãt verba conſtitutionis ſuprà à Nobis relata, 10. illo loco.

Pacta autem, & conuentiones inter eoſdem fratres, & Prælatos, atque Curatos pro tempore innitavaleant, niſi per ſubſequutum Capitulum proximum Generale, vel Prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tempore fuerit, & c. hactenus Piaſequius.

In quantum iſte Author loquitur de pacto
inter particulares, † benè loquitur. De 78
quo eſt videndus is text. *in dict. cap. vltimo, de pactis, lib. 6.* & plures Doctores, quos in comprobationem allegat Auguſtinus Barboſa, *in collectan. ad ipſum numer. 1.* in cæteris autem nempè, quòd Religioſorum totus Conuentus poſsit ſuæ exemptioni renuntiare, in eorum præiudicium ſaltim, non bene percipit, nec caluit difficultatem, ex hijs quæ ſuperiùs dicta remanent. Nam Religionum exemptiones tangunt vtilitatem, & intereſſe eximentis Summi Pontificis, & cùm inter eos, & ius Pontificis detur connexitas

in-

iuris inseparabilis, & coniunctio, ita vt commodè diuidi non possit, sequitur manifestè, vt nec in præiudicium Religionis renuntiantis valeat renuntiatio, prout apertè, & latissimè superius probatum relinquimus. Et iste Author in nihilo firmauit pedes, sed alucinando, dixit hoc, vel illud, quare vel reducendus erit ad terminos præfatæ doctrinæ efficaciter comprobatæ: vel omninò vt inconstans reprobandus.

Sed an exemptus Conuentus extra suam Prouinciam, † & Regnum coram alio Iudice etiam Delegato, non suo Conseruatore (sibi à Sede Apostolica assignato) vti poterit hac Regalia, vt Senatus illum suo iudici, & causam remittat, ne extra Regna litigare cogatur, ac pariter rei citati à conseruatore extra Regnum degente Regio hoc recursu an muniri possint, & in vtroque casu affirmatiuè resoluendum erit ex praxi obseruatissima, & iuris verissimis fundamentis, circa quam difficultatem ita loquutum fuisse reperio Erasmum à Chochier *in tractat. de iurisdictione in exemptos tomo 2. in scholijs ad constitutionem Leonis X.* præseruantem primam instantiam Ordinario. §. *13. numer. 184 fol. 99. & seq* super illis verbis eiusdem, *in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram Ordinarijs locorum*, infert Chochier in hæc verba.

Itaque licèt exempti immediatè subiecti sint Summo Pontifici, † *cap. authoritate, de priuilegijs, in 6. Coppinus de sacra Politica lib. 2 titul. 4. num. 6. fol. 231. ac Legato eius à latere, cap. si Abbatem, de electione, in 6. Glossematarius in pragmat. sactio. titul. de causis, verb. subiecto, non tamen poterunt in prima instantia euocari ad Romanam Curiam, & ita pactis inter Romanum Pontificem Reges Franciæ, Hispaniæ, Velgyq; Principes testatum reliquit Coppinus dict. titul. 4. num. 8. fol. 233.*

Proinde si contingat eos euocari, habebunt ius reuocandi † *domum ad Patres Prouinciales, siue Iudices, quos ex priuilegio sortiuntur, quippè quod Ecclesiasticæ causæ alibi quàm in patrijs litigatorum committi non soleant, vti Guichardinus in sua Historia, si autem quidpiam contra hanc libertatem fiat, licebit eis, quorum intererit,* † *querellæ libello supplicare Pontifici; imò etiam officium Conseruatoris priuilegiorum implorare, Coppinus dict. loco, estque à Concilij Trident. dispositione non alienum, sess. 24. cap. 20. de reformatio. sunt autem ciusmodi Trident. Concilij verba, &c.* hactenus Chochier.

Quæquidem doctrina habere potest fundamentum † in regula generali (non etiam restricta ad protectionem Tridentin dumtaxat) quæ habet vim fieri ei, qui extra Regnũ ad Romanam Curiam citatur, & extrahitur pro lite tractanda, possequè Principem & Senatum ita oppressum defendere, ne extra Regna Hispaniarum extrahatur, vt ex Menchaca *controuersiar. vsu frequent. lib. 1. cap. 41.* Rebuffo, & alijs annotauimus suprà hac *2. part. cap. 3. versic. de hac etiam praxi, à n. 26.* tanquam hæc sit Regis proprium munus, & regale officium, ne subditi tali molestia oppримantur; & videnda sunt in proposito Decreta Senatus, quæ inferius adducimus ad litteram. † Maximè cum Clerici Ecclesiasticæque personæ eines reputentur, sintq; pars populi, & membra Reipublicæ temporalis, ad quarum protectionem simul teneatur Princeps, prout abundè comprobauimus in tract. *de Regia protection. 1. part. capit. 1. præludio 2. à numer. 57. cum sequentibus.*

Quo tendit *lex Regia 5 titul. 1. lib. 4. Recopil.* qua præcipitur, † vt nullus Ecclesiasticus Iudex, ob inferendas molestias laicis, eos citet, aut accedere compellat ad locum, vbi Episcopalis, seu Archiepiscopalis Sedes existit, cum adsint alij inferiores Iudices, coram quibus in casibus à iure permissis licitè valeant conueniri (exceptis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus causis, iuxta Concil. Trident. *in dict. cap. 20. sess. 24. de reformat. §. ad hæc*) conducit etiam text. *in cap. vt litigantes, 5. de officio Ordinarij, lib. 6. cap. cordi, de appellationibus*, & quæ in confirmationem dictæ *legis Regiæ, 5.* conducit Narbona *in l. 59. glossa 1. à numer. 174. lib. 2. titul. 4. tomo 3. Recopil.*

Quoniam in hoc casu protectio Senatus prouenit, † non tantum ex regula generali protectionis ad Principẽ pertinentis; sed & etiam prouenit simul ex dispositione, & ratione Concilij, prout latiùs inferius videbimus.

Comprobatur vlteriùs, quoniam concessa exemptione à Summo Pontifice, † simul exempto attribuitur facultas nominandi Conseruatorem in sua Prouincia, ne cum tanto dispendio cogatur ipse exemptus recurrere ad Sedem Apostolicam pro causis, vt plurimũ leuibus, & parui momenti, quod quoque conceditur ex eadem ratione collitigantium fauore, † ne cogantur Romam ire, pro exemptis conueniendis, iuxta *capit. fin. §. Conseruatores autem, de officio delegat. lib. 6.* de quo plurima conducibilia scripsimus suprà hac *2. part. cap. 3. §. vnico, à num. 4. & eodem cap. 3. à nu. 14. cum multis seqq.*

quæ

quæ ratio imbibitur indiſpoſitione Concil. Triden. *in dict. cap. cauſæ omnes*, qua mouetur, vt litigantes non extrahantur à ſuis Prouincijs, & extra illas cogantur litigare, eſſeque in fauorem hoc inductum publicæ vtilitatis, vide quæ latè Moneta *de Conſeruatoribus, cap. 7 à nu. 446. cum ſeqq.* & quæ Nos plena manu diximus *in dict. cap. 3. à num. 14.* quæ eſt præcipua ratio, cui nituntur Doctores ad iuſtitiam conſuetudinis in aliquibus Regnis vigentis, quod Reges cognoſcant de cauſis exemptorum, prout Valentiæ, & Aragoniæ, de qua & eius comprobatione latè agunt Petrus Belluga *in ſpeculo Principum, gloſſ. 11. §. videndum*, vbi Borrellus *in additione, verb probamus*, plura in huius iuris, ac vetuſtiſsimę conſuetudinis confirmationem, & defenſionem conducit, poſt Doctores *in c. decernimus, de iudicijs, & in cap. cùm contingat, de arbitris, gloſ. in cap. 1. 93. diſtinctione in cap. Mennam, 2. q. 4.* Paulum Borgaſium *in tractat. de irregularitate, reg. 7. nu. 3.* Beroium *q. 7. n. 6. & 7.* Gregorium Lopez *in l. 13. titul. 13. p. 2. verb. coſtumbre.* Rollandũ à Valle *conſ. 12. num. 58. lib. 4.* Menochium *de retinenda poſſeſſione, remed. 3. nu. 40.* Bobadilla *in Politic. lib. 2. c. 18. nu. 42.* Solorçano *de iure Indiarum, lib. 3. c. 1. ſub nu. 75.* pro tanto enim damno vitando Sedes Apoſtolica prouidet ſemper de remedio, dando exemptis Iudicem Conſeruatorem in ſingulis Prouincijs, ne ab eiſdem extrahantur litigantes; tàm rei quàm actores, aut cogantur Romam ire, aut abire, quæ tantum diſtat, & longè abeſt ab his Regnis Hiſpaniarum iuxta præfatam rationem, quam etiam in eodem caſu, & terminis reddunt plures Doctores alij citati à Pereira *de manu Regia, tomo 1. lib. 2. c. 18. n. 127.* Cœnedo *in Decretum, collectan. 37. num 3.* & conducunt quæ abundè ſcripſimus ſuprà *1. p. c. 1. §. vnico, per totum.*

Atq; ideo iſte Conſeruator ſubintrat locũ
89 Ordinarij (à quo eximitur Religio) † atq; in illius locum ſubrogatur, cuius vices naturam aſſummit & qualitates, ex vulgatis doctrinis ſubrogationis, & in his terminis, iudices nempè ſpecialiter datos à Sede Apoſtolica exemptorum cauſis; iſtorum Ordinarios dici, & tales reputari, & haberi debere: firmant Valaſcus *deciſ. 152. num. 10.* & ſurſum, quod & loquendo in Magiſtris Ordinum Militarium, idem confirmat Pereira *de manu Regia, 2. p. c. 22. num. 21.* & alij ſtatim citandi, igitur exemptus, ſi à ſuo Conſeruatore in prima inſtantia extrahatur per commiſsionem non ſubſcriptam propria manu Sanctiſſimi; licitè & vtiliter Regio recurſu fruitur, cum ſit ſub Concilij Decreto *in dict. cap. 20.* comprehenſus virtualiter, vt ſtatim.

Etenim licèt magna ſit inter Doctores diſ-
sentio, † an Conſeruator ſit Delegatus, 90
vel Ordinarius, vt latè erit videndum apud Ioannem Petri Monetam *in tractat. de Conſeruatore, cap. 7. à num. 36. & 37. cum ſeqq.*

Illa tamen opinio magis frequentiori cal-
culo Doctorum recepta eſt, † vt cùm Con- 91
ſeruatorum iuriſdictio data ſit ad Vniuerſitatem cauſarum; magis etiam accedat Ordinariæ iuriſdictioni, atq; Ordinario æquiparetur Conſeruator, vt per *Gloſſam, in c. cum cauſam*, & ibi Præpoſitus Franchus, Decius, & cæteri, *de appellationib. gloſ. in l. à iudice* vbi Iaſſ. *numer. 8.* & alij adducti per Vantium *de nullitate ſententiar. titul. coram quo nullitas propo. poſſ. num. 17. & in tit. ex defectu iuriſd. ordinar. num. 178.* vbi, quod Delegatus ad Vniuerſitatem cauſarum loco Ordinariorum habentur, poſt plurimos Doctores illic citatos, quàm plures etiam nouiſsimè multo poſt hæc ſcripta Carleual *in tract. de iudicijs, lib. 1. tit. 2. diſp 4. num. 37.* Iacobus Sbrozius *in tractat. de Vicario Epiſcopi, lib. 1. q. 22. num. 12. & ſeqq.* Menochius *lib 1. de Arbitrar. q. 67. nu. 52. vſq; ad 57. cum ſeaq.* conducunt quæ latè Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. diſputat 29 per totam*, & veriorem eſſe hanc opinionem poſt Vuameſiũ *in conſ. 181. num 4. tit. de appellation.* Neuiſan. *conſ. 35.* & Nauarrum *conſ. 3. num 2. de officio Delegati*; tenet Ioannes à Chochier *in tractat. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, 1. part. q. 39. num. 28. verſ. Verum verior eſt opinio. tomo 1.* quiquidem propterea Conſeruatores pro iudicibus Ordinarijs repntantur, vt videre eſt perſimile apud Vantium vbi ſuprà *num. 17. & 18.*

Quod & in his terminis in effectu vide-
mus, † hos Conſeruatores in prima inſtan- 92
tia cognoſcere de cauſis exemptorum, nec diſpoſitionem Concil. Trid *ſeſ. 24. de reformatione*, prohibentem, alibi quàm coram Ordinario cauſas tractari in prima inſtantia; hos Conſeruatores comprehendere, nec à parte permiſsiua ipſius Decreti excluſiſſe; ſed imò loco Ordinariorum illos recognouiſſe, prout declarauit ſacra Congregatio Cardin. vt latiùs à principio huius cap. comprobauimus, poſt maximam Doctorum allegationem, & in eiſdemmet terminis, quod *Concil. Trid. dict. cap. 20.* prohibens cauſas in prima inſtantia niſi coram locorum Ordinarijs tractari, non excludat Conſeruatores, coram quibus propterea cauſæ ad ſuam iuriſdictionem ſpectantes tractari poſſunt in prima in-

stantia, quia ad hoc iudicantur Ordinarij, expressè firmant Nauarrus *in consil. 5.* aliàs *3. de officio Delegati, in 2. impression.* quem referens ad id sequitur Augustinus Barbosa, *de officio & potestate Episcopi, tomo 2. allegat. 106. numero 6. ad fin.* idem etiam tenent Sayr. *in floribus decis. sub titul. de officio Delegat. decis. 1.* Marius Antonius *variar. resolut. libro 1. resolut. 15.* de quo latiùs videbis suprà *numero 3. & sequentib.* vbi annotauimus Concil. Trident. *in dict. capit. causæ omnes*, habere duas partes inclusas, & commixtas in eadem dispositione, vna videlicet præseruatiua, & affirmatiua primæ instantiæ Ordinarij; alia prohibitiua, & exclusiua ad alios omnes iudices quoscumque, qui prohibentur cognoscere in prima instantia; atque in hac parte exclusiua, & prohibitiua non cõtineri, nec comprehendi Conseruatores Religionum, iuxta declarationes Sanctæ Congregationis, & Doctorum authoritates, de quibus superius *à numero 2. cum multis seqq.* ex quo inferri per necesse diximus *num. 6. & sequentib.* post plures Doctores, hos Conseruatores includi in parte affirmatiua eiusdem Decreti, ita vt tanquam Ordinarij cognoscant in prima instantia de omnibus causis tangentibus suas Conseruatorias, cum alius Ordinarius non adsit, nec hic excluſi sint, sed Ordinariorum locum subintrent ex hactenus deductis, & inferius dicendis.

Et comprobatur, quoniam cum hij Con-
93 seruatores perpetuò † sint à Principe vniuersalis Ecclesiæ concessi Religionibus, & Vniuersitatibus, vt perpetuò de earum causis cognoscant; perpetuum officium habere dignoscuntur; ergo vti Ordinarij sunt censendi, quicumq; etenim perpetuum habentes officium Ordinarij censentur, vt ex *l. iuris peritos, in princip. ff. de excusationi. tutor.* notat Petrus Barbosa *in l. cum Prætor. 12. §. 1. numero 75. ff. de iudicijs*, atque eleganter probat ex doctrina Bartol. *in l. ambitiosa, numero 34. ff. de Decretis ab Ordinat. faciend.* & post alios etiam nouissimè Carleual *de iudicijs, libro 1. disputat. 2. numero 154.*

Et cùm à Sede Apostolica creetur Con-
94 seruator loco Ordinarij, † & ad eius exclusionem in maiorem fauorem exemptorum, necnon collitigantium, ne cogantur adire Sedem Apostolicam cum tanto dispendio, sumptibus & à labore: si permitteretur iudicis mutatio, & rescriptum absq; subscriptione propria manu Sanctissimi; foret potiùs priuilegiam illis damnosum, quod ius non patitur, quia quod fauore alicuius conceditur, in eius damnum, & odium non debet retorqueri, *l. nulla iuris ratio, 24. ff. de legibus, l. quod fauore alicuius conceditur, C. de legibus, cap. quod ob gratiam alicuius conceditur non est in eius dispendium retorquendum, de regul. iuris, libro 6.* Thomas de Thomassius *in floribus leg. regul. 143.* Surdus *decis. 195. numero 5.* Cardinal. Mantica *de tacitis, & ambig. conuentio. libro 2. titul. 12. numero 27.* Moneta *de opitione Canonic. capit. 3. numero 142.* Augustinus Barbosa *axiom. 96. numero 1.* Octauianus Gloritus *responso 1. part. 3. numero 39* prout in casu huic simili ex hac ratione probat Hieronymus Gonçalez *de alternatiuis, gloss. 5. §. 9. numero 119. cum sequentib.* atque etiam loquendo in exẽptis in alio simili casu hanc rationem considerauit Antoninus Diana, *resolu. morali, lib. 4. trat. 1. de immunitate Ecclesiastica, resolu. 73.* nec ordinata ad augmentum debent diminutionem operari, *l. si à milite. §. 1. ff. de militari testam. l. si Ruffinus. C. eodem*, cum similibus.

Ideoque cum isti Conseruatores æquiparentur, † & habeantur vti Ordinarij, & lo- 95
cum Ordinarij intrent, & subrogentur, ita vt de prima instantia in causis exemptorum cognoscant, quia alium Ordinarium in suis Prouincijs non habent exempti, sed imò vigore exemptionis Episcopum Ordinarium non recognoscant: in his Conseruatoribus debent omninò verificari verba Concilij: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur, &c.* Et ideo non aliter ab istis Conseruatoribus causas in prima instantia auocari debere, quàm subscripta commissione propria manu Sanctissimi, sicuti in cæteris Ordinarijs est dispositũ per dict. Trid. Decretum.

Nam cum illud fuerit inductum non solum
in fauorem Ordinarij; † sed & simul in fa- 96
uorem litigantium, ne à suis domicillijs extrahantur cum tanto dispendio, & damno, vt suprà *capit. 3. hac 2. part.* & etiam hoc *capit. à numero 86. cum sequentib.* latè diximus: sequitur quod per hoc exemptionis priuilegium in exemptorum principalem fauorem concessum, amitterent iuris communis beneficium, cum priuilegium ad maius augmentum fauoris concedatur, & ne inutile reddatur; imò vltra ius commune debet semper interprætari iuxta vulgaria iuris axiomata.

Ijs conuenit quoddam mirabile Decretũ
huius sacri Consilij Supremi Regij † quod 97
est *66. in ordine in quaterno Decretorum Senatus*, quo dispositum stat, exemptum non

posse

posse eligere iudicem Conseruatorem extra hæc Regna Hispaniæ, ne naturales horum Regnorum molestentur, nec conueniantur extra Regnum, quo etiam Decreto generaliter prohibetur, naturales impetrare commissiones iudicibus † extra Regna Hispa-
98 niæ, quod si fecerint; prouisio in Senatu concedatur, vt afferat iudicem in Regno, & vt faciliùs cognoscantur quæ in eodem Decreto 66. continentur inserimus verba, quæ hæc sunt: *En veinte y siete de Octubre de 1572.*
99 *se ordenò en el Consejo,* † *que quando por alguno de los naturales deste Reyno se truxeren algunos Breues, ò letras Apostolicas en las causas Ecclesiasticas para Iuezes Ecclesiasticos, defuera destos Reynos de la Corona de Castilla, no se permita vsar dellas; ni que los naturales del Reyno sean molestados, y conuenidos fuera dèl, y que se dè prouision por el Consejo, para que la parte que traxo el Breue para el Iuez fuera del Reyno, traiga Iuez dentro del Reyno, y no se vse del Breue encontra desto; y lo mismo se entienda, y se haga, quando la parte lo quisiere tomar fuera del Reyno, por virtud de algunas letras Apostolicas, como processo fulminado, ò conseruatoria.*

Et licèt hoc Decretum non referat Bobadilla *in Politica libro 2. capit. 19. numer. 37.* refert tamen praxim Consilij Regij, & casum in facti contingentia, ibi: *O si el Iuez fuera dèl Reyno, como acaeciò el año de 588. en la villa de Requena, que nombraron por Conseruador en el Reyno de Valencia vnos Frayles, que auia apelado vn Alguazil, el qual procedia contra la justicia seglar, y para remedio dello se ganò la prouision Ordinaria, y otra prouision del Consejo de Aragon, para que el de Valencia la guardasse, &c.*

Circa quod concordans est † *Ordinatio*
100 *Lusitana, libro 2. titul. 13. §. 1.* ibi: *Nem impetre Iuizes Apostolicos fora de Nosos Reynos, è Senhorios, nem requeira perante elles cousa algunha*, iunctis latè traditis per Gabriellem Pereiram *in tractat. de manu Regia, part. 2. cap. 65. num. 28.*

Et ex identitate rationis alijsque moti-
101 uis, † & inconuenientibus vitandis similiter Decretum fuit per Senatum Supremum, *in Decreto 25. inter impressos*, quod Episcopi Regni Aragonum habentes loca sibi subiecta in hoc Regno Hispaniæ, Vicarios constituant in illis, coram quibus naturales conueniantur, cuius Decreti verba hæc sunt: *En Madrid a siete de Febrero de 1562. años, en la Consulta que tuuo con su Magestad el señor Doctor Hernan Perez de la fuente: lo del Obispo de Tarazona, sobre si han de venir los processos Ecclesiasticos originalmente al Consejo de los Iuezes Ecclesiasticos de Aragon, que se trate con el Obispo, que ponga Vicario en los lugares que ay de su Obispado en estos Reynos, que conozca entre los vezinos y naturales dellos: y que demas desto se escriba al Embaxador, que lo trate y suplique en Roma, y se le escriba las razones, que obligan, y hazen esto necessario.* Et vide pro exornatione, & iustificatione horum Decretorum, quæ diximus à principio huius *vltim. quæst. versicul. Sed an exemptus Conuentus, &c. à numer. 79.* vide etiam plurima iura Canonica per Nos adducta suprà hac *2. part. cap. 3. §. vnico, num. 4. & eodem cap. 3. à num. 22.*

Ex quibus opinor Religionibus, & alijs exemptis, † contra quos in prima instantia 102
impetratur commissio absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi hunc recursum competere, si confugiant ad Senatũ hunc Supremum, debeatq; rescriptum retineri & exẽpti causam remitti suis Conseruatoribus legitimè, & iuxta motum proprium electis, vt de causa in prima instantia cognoscant, quod ex identitate rationis dicendum erit in cæteris, quos exempti vocare intendunt ad Curiam Romanam vel extra Regnum cum fundamenta, & Decreta Senatus hactenus adducta, & latiùs considerata communiter faueant tàm exemptis, quàm vassallis, qui extra Regnum citantur.

Et de pluribus differentijs inter Conser-
uatorem † datum iuxta iuris cõmunis dis- 103
positionem, de qua *in cap. 1. & capit. fin. de officio Deleg. lib. 6.* & Conseruatores hodiernos, datos iam cũ amplissimis facultatibus, & potestate cognoscendi iudicialiter cum iurisdictione inter partes, latè mentionem facit Ioannes à Chochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, tomo 2. part. 2. quæst. 1. per totam*, vbi ponit 8. differentias, & vide *num. 4.* & vide etiam Farinacium *decis. 616. part. 2.* vbi varias Conseruatoriarum hodiernarum clausulas explicat, obiter etiam Augustinum Barbosa *in Pastoral. tomo 2. alleg. 106. numero 17.* Gutierrez *practicac. libr. 4. quæst. 63. à num. 3. & seqq.* Velascum *consul. 152.*

Et tandem animaduertendum, quod licet
in Hispania recursus ad Regem † non pa- 104
teat Religiosis in ijs causis, quæ vertuntur, & tractantur coram suo Prælato & Superiore Regulari, quomodolibet cognoscẽte de illis intra claustrum, siue visitando, siue corrigendo in obseruationem suæ Regulæ, siue aliter inter eosdem Religiosos ciuiliter, aut criminaliter ordine & forma iudiciali seruata,

ta, vti disponit *lex Regia 40. titul. 5 libro 2. Recopilation.* ob rationes adductas per Nos *in tractatu de Regia protection. 1. part. cap. 2. §. 5. à numer. 10. cum seqq.* ex quibus abundè exornauimus, & enucleauimus *dict. l. Reg.* adde Ripol. *variar. resolut. cap. 2. à num. 15. & seqq.* vbi quod Abbas Regionis, quando procedit ad morum correctionem, dumtaxat procedit extraiudicialiter, & nec recusatur, nec ab eo appellatur. Si tamen quando iudicialiter procedit secus erit, ex quo tunc debent interuenire ea omnia quæ solent in iudicijs, de quo vide latissimè Nos *in dict. §. 5. à numero 10. cum sequentib.* vbi resoluimus ex praxi, & obseruatione vniuersali omnium Hispaniæ Tribunalium interpretatiua nullatenus ad ea haberi, nec admitti Religiosorum recursus per viam violentiæ quomodolibet siue iudicialiter, siue extraiudicialiter inter eos procedant sui Superiores Religiosi, & Regulares.

Attamen quando inter eosdem Religiosos Regulares violẽtia aliqua vel illata est, †
105 vel timeatur: Tunc ob scandalum sedandum, & ad tollendam vim, Senatus hìc Supremus cognoscit de huiusmodi causis & iuxta casuum qualitatem prouidet, vt sibi magis visum est pro quiete Religionum Regularium, & vt scandalum euitetur, iuxta dict. *l. Regiam, 40.* quæ Consilio huic Supremo priuatiuè ad alias Chancellarias reseruauit harum causarum expeditionem, ibi: *Porque quando en esto huuiere que proueer, los del nuestro Consejo proueeran.* Nec tunc Senatus prouidet, vt in cæteris violentijs; sed ordinat secretè quod aptius sit negotij qualitati, ad consequendam tranquillitatem, & quietem inter Regulares, cui conuenit doctrina Portiel *in additioni. ad dubia Regularia, in fine operis, verbo, appellare, numero 3.* vbi sic asserit: *Religiosus, si per appellationem vel alia intra Ordinem potest vitare vim sibi illatam iniustè, incurret censuras, si ad Iudices sæculares recurrat. Si verò nec sit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior, ad quem posset recurrere, longè distat, ita vt non possit illum adire instante grauamine, vel iam cœpto, & sic iustè illatum arbitrio boni viri; tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem sæcularem, qualis est Rex, non tanquam appellantem ad iudicem competentem; sed solum vt sibi succurrat illo grauamine iniusto, tollendo vim sibi factam, modo quo licitè potest, suadendo Prælato, vt vel abstineat à vi iniusta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos assignet, & per hoc Religiosus recurrens ad Principem sæcularem nullam censuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret,* hæc Portiel. quem sequutus fuit doctissimus Sousa, ex Dominicorum familia in *Bulla Cœnæ, capit. 15. disput. 78. numro 2. & sequentib.* quos & Azorium, & Bonacinam referens sequitur nouissimè Diana (licèt hìc Auctor terminos huius materiæ semper confundat) *resolut. moral. 1. part. tractat. de immunit. Ecclesiast. resolut. 14. versic. Sed ego in controuersia tam graui,* vsque ad finem.

Quæ omnia, vt vides, procedunt, quando 106
causæ Religiosorũ † tractantur intra ambitum Religionis, & coram Superioribus suis Regularibus. Attamen quando Religiosorũ causæ tractantur coram alijs iudicibus externis putà Ordinario, Conseruatore, Nuntio, & alijs huiusmodi; tũc nec lex Regia loquitur, nec alibi stat prohibitum horum causas trahi per viam violentiæ ad quælibet Tribunalia Regia Suprema, prout praxis notissima omnium Chancellariarum horum Regnorum obseruat, de qua Nos *in tractat. de Regia protection. 1. part. capit. 2. §. 5. à numero 21. cum sequentibus.*

CAPVT DVODECIMVM.

Commissione manu Sanctissimi subscripta impetrata contra aliquem cum clausula (omnesque alios) an causa sit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra successores eius re integra mortui, sub dicta clausula generali comprehensi?

SVMMARIVM.

COmmissionis cum clausula (*omnesque alios*) etiam *subscriptæ propria manu sanctissimi dubia, vtilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognouit Author, num. 1.*

Conueniendi virtute clausulæ (*omnesque alios*) *mortuo re integra reo, contra quem nominatim fuit impetrata commissio, & insuper citati, solent recurrere ad Senatum*

tum pro litterarum retentione, & eorum causæ remissione Ordinario in prima instantia, qui sic Decretum obtinere debent, num 2.

Iurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per eius mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnesque alios) Doctores, & iura varia sunt, numero 3.

Clausula (omnesque alios) tribuit Delegato iurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatos, numero 4.

Clausulæ (omnesque alios) virtute vltra expressè nominatos tres, vel quatuor alij dumtaxat possunt etiam nominari, numero 5.

Et horum quatuor nomina virtute clausulæ generalis conueniendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio, numero 6.

Fraudibus vt occurratur, debet impetrans conueniendorum virtute clausulæ generalis nomina expressè dare, nnumero 7.

Iurisdictio Delegati est suspensa, & in aere, donec nominatio conueniendorum virtute clausulæ generalis fiat per impetrantem, numero 8.

Delegatus caret iurisdictione, nec data videtur ante nominationem eorum, qui sunt in clausula generali comprehensi, numero 9.

Rescriptum corruit, mortuo comprehenso in clausula generali, antequam nominetur, numero 10.

Sub clausula generali (omnesque alios) qui nec citari, nec conueniri, nec in ea comprehensi dicantur, numero 11. remissiuè.

Cōprehenso sub clausula generali, decedente re integra ante citationem expirat commissio, etiam manu Sanctissimi sub scripta contra eiusdem successores, numero 12.

Textus in capit. significauit 36. de rescriptis singularis in proposito adducitur, numero 13. vbi multis DD. exornatur.

Commissio impetrata contra aliquem facta successorum, aut hæredum expressione ad hos semper trahitur, num. 14.

Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam, etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, & pro ea subsistinetur, num. 15.

Comissio contra Prælatum etiam nomine proprio expresso extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut dignitatem, numero 16.

Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes, indistinctè expirat mortuo quandocumque eo, contra quem fuit obtenta, num. 17.

Commissio non extenditur ad singularem successorem eius, contra quem fuit nominatim impetrata, num. 18.

Nisi in tribus casibus.

Primo nisi successor singularis scienter in vitium successerit, num. 19.

Secundo vbi auctor alienauit causa muttandi iudicium, num. 20.

Tertio quando contra singularem successorem noua alia emanauit commissio, numero 21.

Commissio vt valeat contra successores eius, expresse in ea nominati in casibus, in quibus aliàs valeant ipsi conueniri, debuit impetrari viuente anteccssore non aliter, numero 22.

Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eoquè decedente re integra, an expiret contra hæredes vniuersales, à numero 23.

Et qui negatiuam opinionem sectentur, ibidem.

Commissionem contra aliquem nominatim impetratam, eo decedente re integra, expirare ipso iure contra hæredes; verius ostenditur, à num. 24.

Commissio expirat mortuo eo contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, ita vt hæredes ex ea nequeant conueniri, numero 25.

Commissio expirat etiam contra hæredes eius, contra quem impetratur, mortuo ante citationem, vel intra terminum datum in ea ad comparendum, numero 26.

Commissio contra Prælatum re integra mortuo, non expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur, numero 27.

Alexander Moneta hoc articulo declaratur. num. 28.

Successor, vel hæres, vt conueniri queat coram iudice defuncti, & non suo requiritur, quod iudicium contra defunctum fuerit per citationem præuentum, numero 29.

Instantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem, aut successorem, numero 30.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Clericus hæres laici non conuenitur coram iudice laico defuncti, cum quo causa non fuit cœpta, num. 31.

Clericus hæres laici conuenitur coram iudice laico defuncti, præuenta iam causa cum isto, & in Clericum transit instantia, & iudicium cœptum actiuè, & passiuè, numero 32.

Laicus hæres Clerici ligatur eadem instantia cœpta contra Clericum coram iudice Ecclesiastico, num. 33.

Commissio contra hæredes perpetuatur, quando defunctus fuerat citatus, licèt lis non dum fuerit contestata ante eius mortem, num 34.

Instantia vt transeat contra hæredes, aut successores sufficit, vt fuerit cœpta per citationem solam contra defunctum, numero 35.

Abbatis doctrina conuincitur, supponentis commissionem ex impetratione diuine contra heredes in commissione nominati mortui tamen re integra, num 36.

Ante iurisdictionis exercitum, nempe per citationem, nec rescriptum perpetuatur, nec iurisdictio præuenta dicitur, numero 37.

Commissio contra aliquem nominatim non trahitur ad eius hæredes, aut successores vniuersales decedente Authore, re integra hoc est, ante citationem, num. 38.

Per commissionis præsentationem solam iudici, nec iurisdictio dicitur præuenta, nec res desinit esse integra, num. 39.

Commissionis præsentatio habet vim libelli in summarijs, secus in Ordinarijs, numero 40.

Per solam impetrationem commissionis à Principe annales actiones, & interdicta perpetuantur contra hæredes eius, contra quem impetratur, num. 41.

Commissio subscripta manu Sanctissimi, quæ durat contra hæredes, & successores eius, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum, re integra, non retinetur in Senatu, sed parti tradetur, vt coram Delegato suo ea vtatur in prima instantia, num. 42. & 43.

Commissio re integra mortuo eo (contra quem impetratur) cum expiret contra eius hæredes, vel eius, qui sub clausula generali (omnesque alios) comprehensus poterat conueniri etiam subscripta manu Sanctissimi; retinetur in Senatu, & causa hæredum in prima instantia remittitur Ordinario, numero 44.

Commissione principali resoluta, ipso iure resoluitur simul qualitas subscriptionis in ea contenta, num. 45.

Non entis nullæ sunt qualitas, nec qualitas potest subsistere sine subiecto, ibidem.

Commissione principali deficiente, aut resoluta resoluuntur simul omnes clausulæ, & cæteræ qualitates ab eis dependentes, numero 46.

Commissione re integra semel resoluta, etiam subscripta manu Papæ contra hæredes, noua alia est necessaria pariter subscripta, vt hæredes coram Delegato conueniantur, numero 47.

Alias Senatus eorum causam remittet Ordinario in prima instantia, ibid. & numer. seqq

Commissio si in casu subintrare non apparet, nec clausula (subiata) in ea apposita operatur, num. 48.

Subscriptio manus propriæ qualitas est commissionem informans, huic accessoria, cuius naturam resolutiuam simul sequitur, numero 49.

Clausula (irritans) nihil operatur, si principalis dispositio casum non percutit, numero 50.

Contractu, cuius ratione forum quis sortitur sublato, & forus etiam sublatus intelligitur, num. 51.

Ordinaria iurisdictio est naturalis, & fauorabilis, num. 52.

Commissionis impedimento subscriptionis sublato, iurisdictio de facilè reuertitur ad suam naturam, num. 53.

Per impedimenti hominis remotionem statim, & ipso iure subintrat iuris dispositio, ibidem.

Auocatione iurisdictionis ordinariæ cessante statim, & ipso iure illam Ordinarius recuperat, num. 54.

Reseruationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius, etiam ignorans, ipso iure recuperat suam liberam potestatem, & iurisdictionem, num 55.

Homo ligatus manibus ab aliquo dissolutus, si scribat, non dissoluentis ministerio, sed ex seipso facit, num. 56.

Auocatio subscripta, licèt in prima instantia liget manus Ordinarij, ea sublata ipso iure iurisdictio consolidatur cum naturali Ordinarij ministerio iuris communis, numero 57.

Instantia cœpta cum defuncto virtute commissionis subscriptæ manu Sanctissimi continuatur in hæredem coram Delegato, num. 58.

Lites cœptæ cum defuncto, si est renuntiatum

acta pereunt Delegati, & Ordinarius contra hæredem recuperat iurisdictionem in prima instantia, cum res reddatur integra, num.59.

Instantia cœpta cum defuncto, & peremptæ acta ordinatoria iudicij pereunt, ac si lis cœpta non fuisset, num.60.

Instantia peremptæ Iudicis extinguitur iurisdictio, num.61.

Instantia peremptæ Iudex amplius Iudex non dicitur, sed priuata persona, numero 62.

De iurisdictione sublata instantia peremptæ plura remissiue, num.63.

Instantia defuncti peremptæ coram Delegato, causa cum hærede redditur integra, quæ cum reddatur ad priorem statum, & principium pertinet ad Ordinarium in prima instantia per Senatum remittenda, numero 64.

Lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta, si nulla sit iurisdictio in hæredem, Delegatus non præuenit, qui nouiter conueniendus erit coram suo Iudice Ordinario, numero 65. & sequentibus.

Impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum, num.66.

Citatio nulla non inducit litis pendentiam, num.67.

Iudicium cœptum non mutatur per priuilegij superuenientiam, num.68.

Citatione nulliter præcedente per priuilegium nouiter superueniens mutatur forus, vbi denuo reus debet conueniri, numero 69.

Per actum nullum præcedentem res non desinit esse integra, num.70.

Res resoluta, & nulla reddit actum ad suum priorem statum, ac si gestum nihil fuerit, numero 71.

Si Delegatus ex commissione subscripta, velit prosequi litem nullam cœptam cum defuncto contra hæredem Senatus remittit causam Ordinario, numero 72.

Commissio iactationis subscripta, an sit retinenda in Senatu ad preces eius, qui aliàs comprehensus sub clausula (omnesque alij) citatur à Delegato, numero 73.

Curiales astuti ad mouendum Sanctissimum, vt commissionem subscribat, & subterfugiendam Regis vigilantiam in protectione Trident. sæpè vtuntur causa iactationis aduersarij, num.74.

Dolendum de Curialium conscientijs aff ectum iactationis causam, vt miserrimi ciuitatis gantes à suis domicilijs extrahantur, num.75.

Commissio iactationis vti à iure exorbitans, parti, & Ordinario præiudicialis, recipit restrictionem, ita vt vltra personam iactantem in ea nominatim expressam non extendatur, num.76.

In commissione iactationis non permittitur apponi clausulam (omnesque alios) immo deletur, quia contra incertos denegatur, num.77.

Impetrans ante omnia tenetur probare iactationem tanquam fundamentum contra iactantem nominatum, numero 78.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, ante omnia debet probari, num.79.

Commissio limitata ad certas qualitates, aut personas vltra non extenditur, numero 80.

Delegatus ex commissione iactationis subscripta non adquirit iurisdictionem, nisi in iactantem nominatum, qui si alios ex clausula (omnesque alios) citet, Senatus horum causam Ordinario remittit, num.81.

Subscriptionis qualitas regulatur à viribus commissionis, cui apponitur, numero 82.

Auditor Rottæ, cui commissio iactationis in prima instantia datur, cum ex clausula (omnesque) non adquirat iurisdictionem vltra principalem nominatum iactantem, nequit in monitorialibus ad partes missis eam apponere, numero 83.

Potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis, num.84.

Iurisdictio Delegati, expeditis ad partes monitorialibus contra nimium tum in commissione, expirat isto interim mortuo, nec contra hæredes exercetur, numero 85.

Delegantis iurisdictione resoluta, resoluitur etiam Delegati re integra, qui nulliter postea procedit, num.86.

Monitorialium, aut comtulsorialium Iudicis in partibus dati iurisdictio, & commissio finitur cessante iurisdictione delegantis in Romana Curia, numero 87.

Infecta primitiua, infecta censetur derivatiua, num.88.

Commissio, cuius virtute quis citatur, et

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

compareat intra certum terminum, intra quem decedit, extinguitur, num. 89.

EXPERIMENTO non semel cognouimus, quàm vtilis sit
1 dubij istius vera resolutio, † cùm frequentissime soleant rescripta impetrari à Sede Apostolica contra aliquem specialiter nominatum, addita insuper clausula generali (*omnesque alios sua interesse putantes*) seruata in his commissionibus forma sacrosancti Concilij Trident. *session. 24. de reformatione, capit. 20. causæ omnes*, vt veniãt subscriptæ manu propria Sanctissimi.

Tamen, re integra, (nempè ante citationem nominati) iste moriatur, † & contendere à solent eius successores, aut hæredes,
2 vel etiam alij (qui virtute dictæ clausulæ generalis (*& omnes alij*) poterant conueniri & citari) eorum causam remittendam esse ad Ordinarium, moti quidem, & rectè, eo quod
3 Delegati iurisdictio † hoc casu expirauerit contra illos, & commissionis potestas resoluta fuerit per mortem, re integra, cuius virtute cùm iam Delegatus nequeat procedere contra eosdem, noua sit alia necessaria commissio propria itidem manu Sãctissimi subscripta, cum hæc, cum suis clausulis, & subscriptionis qualitate expirauerit; atque ideo impedimento sublato & auocatione; illæsa remanet prima instantia Ordinarij, ad quem per Senatum Supremum omnimodo istorum causa remittenda erit iuxta d. Concil. Trid. Decretum.

Quod quidem verissimum est de iure, vt latius in discursu huius capit. monstrabimus; sed quia (quando per mortem eius re integra contra quem specialiter & nominatim rescriptum huiusmodi fuit impetratum expiret potestas, & Delegati iurisdictio siue contra eius successores, & hæredes, vel contra alios comprehensos in dicta clausula generali) Doctores varia sectentur necnon, & inter iura ipsa aliqua repugnantia videtur apparere; per conclusiones erit procedendum.

Ante quas tamen, & ad veriorem declara-
4 tionem earundem supponenda erit † natura, & vigor huius clausulæ generalis (*omnesque alios sua interesse putantes*) quæ quidem quando est apposita in commissione dat iurisdictionem Delegato contra quoscumq; se interesse putantes, ita vt per eam possint citari alij, & conueniri, licet non sint in eadem commissione nominati, probant Abb. *in capit. veniens, el 1. numero 8. de testament.* Mohedanus *decision. 5. de iudicijs.* Puteus *decision. 24. de iudicijs*, & in corpore *decision. 196.* alias *190. in correctis libro 1.* Marta *de clausulis, 1. part. clausul. 79.* in prima impressione, alias *clausul. 86.* impressione vltima. Ioannes à Chochier. *in regula Cancellariæ ad regul. de annali possessione, numero 38.* Barbosa *de clausulis, 94. numero 2.* Fabius *decision. 15. libro 1.* Achilles *decision. vltima, de rescriptis*, & fuit dictũ in *Toletana Parrochiã. de Huesca 5. Maij 1595.* corã Pamphilio, & *in Bracharensi beneficij, 3. Martij 1603.* coram Gregorio XV. quæ inrer eius decisiones impressas est, *decision. 94.* & apud Farinacium *decision. 81. numero 2. part. 2. recentior*, quas citat Barbosa *dicto numero 2.* & fuisse etiam dictum *in causa Syracusana quartæ, 16. Nouembris 1588.* coram Committolo, & *in causa Bononien. de Penticolo. 22 Martij 1574. & 14. Decembris 1576.* coram Robusterio, & *in Zamoren. Parrochialis. 14. Iunij 1593.* Gyptio. testatur Marta vbi proximè.

Et huius clausulæ vigore tres, † vel quatuor dumtaxat alios vltra expressè nomina- 5
tos citari, conueniri, & nominari posse, firmat text. *in capit. cum multis, de rescriptis libro 6.* ex illa ratione, quam ipse text. ponderat, vt scilicet infinitas reprobetur. Barbosa *in clausula 94. numero 6.* Moneta *de commutation. vltim. voluntatum, capit. 6. numero 367.* vbi dicit, quod quatuor horum nomina in primo citatorio exprime- 6
re tenetur impetrans; † hanc text. rationem multis exornant Vitalinus de Camban. *in tractat. de clausul. pagin. 56. numero 3.* Escobar *de ratiocinijs, capit. 18. numero 4.* Stephanus Gratianus *disception. forensibus, tomo 3. capit. 600. numero 30.* Caldas Pereira *de potestat. eligen. capit. 3. numero 18.* Valascus *consultat. 51. numero 29. & de partitio. capit. 9. numero 50. & 51.*

Et vt fraudibus occurratur; debet impetrans rescriptum illorum † nomina 7
expressè specificare, ita Vestrius *in praxi libro 4. capit. 2. numero 2* Rotæ *decision. 18. numero 2. de dolo & contum. in nouis.* Abb. *in capit. Pastoralis. § quoniam autem, num. 4 de rescripeis.*

In tantũ quod ante horã citationẽ debeat fieri hæc nominatio, † & specificatio cõuenie- 8
dorũ virtute clausulæ generalis præfatæ, nec

iudex antea cõtra eos habet iurisdictionem, quæ interim est in aere, & incerta docet Felinus *in dicto §. quoniam autem*, sequitur Barbosa *de clausulis, clausul. 94. numero 7.* Marchesanus *de commissionibus, 1. part. pag. 207. num. 121.*

Quia iste Iudex Delegatus videtur datus
9 contra comprehensum † sub clausula generali, & conueniendum eo tempore, quo exprimitur, & nominatur expresse ab impetrãte, ita vt antea Iudex non habeat iurisdictionem in adhùc non expresso, *capit. Pastoralis, §. 1. iuncto. §. sequen. de rescriptis*; vndè tunc
10 meritò corruit rescriptum quo ad hunc, † qui decessit, antequam exprimeretur, vt rectè discurrit Moneta *de commutation. vltim. volunt. capit. 8. sub numero 305. ante finem.*

Quæ autem personæ vigore dictæ clausu-
11 læ generalis nullatenus possint citari; † nec conueniri; nec sub ea comprehensæ intelligantur, vide Monetam *commutationi. vltimæ voluntat. capit. 6. à numero 362.* & meliùs per Barbosam *clauſ. 94. à numero 8. cum sequentibus.*

12 His suppositis prima erit conclusio firmanda in hac materia. † Commissio manu Sanctissimi subscripta contra vnum specialiter impetrata cum clausula generali (omnesque alios) si sic nominandus, & conueniendus comprehensus sub hac clausula generali decesserit re integra (hoc est ante citationem sibi factam) expirat ipso iure, & resoluitur iurisdictio, ac si impetrata non fuerit, adeò vt præmotui successor eiusdẽ cõmissionis vitute conueniri nequeat, quæ conclusio probatur ex textu expresso in *capit. significauit, 36. de rescriptis*, vbi si conueniendus per clausulam generalem (*& quidam alij*) cum viueret tempore impetrationis rescripti iustitiæ, & no fuerit ante mortem citatus, non poterit per illudmet rescriptum conueniri successor eius, cum iurisdictio quoad ipsum expirauerit, quiquidem text.
13 mirabilis in hæc inquit: *Significauit † nobis Committissa Namurensis, quod cùm mortuo Committe fratre suo, ipsa in eius successerit Committatu. G. & B. per quasdam litteras Apostolicas contra Thusens. Episcopum, & quosdam alios Clericos, & laicos impetratas, eam coram iudicibus (ad quos obtentæ fuerant) super quadam summa pecuniæ, quam eidem fratri suo se mutasse dicebant, per illam generalem clausulam, quidam alij quia in prædicto Committatu successerat) conuenerunt, excipiente itaque procuratore suo, quod cùm adhùc frater eiusdem mulieris viueret, quando ædem litteræ impetratæ fuerunt, nec per ipsas dum viueret, fuerat ad iudicium euocatus, earum authoritate non poterat conueniri, & quia iudices exceptionem non admittebant ipsius, nostram audientiam appellauit; & infra, ideoque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum, &c.* quem text. ita intelligunt Glossa 1. & 2. ibidem, communiter omnes Doctores teste Ioann. Andræas *in capit. is qui, numero 7. de regul. iuris, libro 6.* & ibi Philippus Franchus *numero 3.* Abb. *in dicto capit. significasti, numero 4.* vbi Innocentius, & alij, & Calderinus *numero 4.* & alij plures Doctores citati per Ioannem Petrum Monetam *in tractat. de Conseruatoribus, capit. 10. numero 295.* & ipse Moneta iterum *in tractat. de commutatio. vltimar. volunt. cap. 8. numero 303. & sub numero 305.* quibus firmat locis, ita intelligendam Glossam, & alios *in capit. licèt, de officio Delegati*, dùm absolutè asserunt, morte litigatoris expirare iurisdictionem iudicis. & præfatam conclusionem, quod per mortem naturalem illius, contra quem rescriptum iustitiæ generaliter impetratur, hoc est comprehensum sub clausula generali, re integra expirat iurisdictio, probat Viuianus in *tractat. de iure patronatus, 3. part. lib. 4. capit. 3. à numero 145.*

Secunda sit conclusio, quando in rescripto contra aliquem impetrato, † similiter fit mentio de successore, aut hærede; planum est, ait Franchus post Ioannem Andr. vbi proximè: quod extendatur ad successorem, & latiùs per Monetam *dict. cap. 8. num. 305. in principio.* 14

Tertia sit conclusio, si rescriptum impetretur contra dignitatem, † vel Ecclesiam, vel pro ea, tunc enim etiam si Prælatus eiusdem moriatur re integra (cum Ecclesia, vel dignitas nunquam moriatur) potest dignitas vel Ecclesia conueniri vigore dictæ clausulæ generalis, vt probant Glossa, Innocent. Compostellana, Abb. & alij in dict. *capit. significauit, de rescriptis.* Philippus Franchus, & Ioannes Andræas *in dict. regul. is qui, 15. in mercurial. & in nouel.* Moneta *de Conseruatoribus, capit. 10. numero 296.* & post in dicto *tractat. de commutationibus, dicto capit. numero 305. in fin.* qui *numero 306.* idem extendit, † quando conueniendus erat 16
expressus in rescripto impetrato in materia concernente dignitetem, vel Ecclesiam,

siam, licèt nomen Prælati fuerit expressum, quia extenditur ad successorem indignitate, vel Ecclesia, quo casu, dicit, propriè loqui text. *in capit. dilecti filij, de foro competent.* vbi Glossa 1. ab alijs recepta id annotauit, necnon eadem Glossa in *dict. cap. significauit* verbo, *viueret*, & ibi Abb. *numero 6.* Ioannes Andræas *in dict. capit. is qui, numero 7.* & Philippus Franchus *numero 3*,

Quarta erit conclusio, si materia, super
17 qua impetratur rescriptum; † non est transmissibilis, seu extensibilis ad successorem, vt in beneficijs, iuxta *cap. ex transmissa, de filijs Præsbyterorum.* in vsufructu, *l. si cui in annuos. ff. quibusmodis vsusfructus amittat*, cum similibus, vel depositione ab ordine, aut beneficio ob aliquod delictum. Et tunc rescriptum, & eius iurisdictio expirat per mortem aduersarij, nulla facta distinctione, an res sit integra, vel non, *l. si decesserit. ff. qui satisdare cogan.* item argumento *capit. quorundam, 23. distinctione, & l. 1. §. 2. C. si reus, vel accusator mortuus fuerit.* Et sic dùm agitur de impetratione beneficij, aut pœna imponenda, quod & omnes probant citati Doctores, tenet quoque Apostila ad Abbatem *dict. capit significauit, verbo, hæredem vniuersalem.* Moneta *de commutat. vltimar. voluntat. capit. 8. numero 304. & in tractat. de Conseruator. capit. 10. numero 298. ad fin.* & probant Innocent. *in capit. gratum, de officio Delegati.* Abb. Cardinal. & alij *in dict. capit. significauit.* Philippus Franchus, & Ioannes Andræas *in capit. is qui, de regulis iuris, in 6.* qui duo vltimi ita intelligunt text. *in dict. l. si decesserit. ff. qui satisdare cogantur.*

Quinta sit conclusio, ad successorem sin-
18 gularem eius, † contra quem nominatim impetrata fuit commissio; regulariter non extenditur ad talem successorem singularem in materia, quæ non concernat dignitatem, sed personam, nisi in tribus casibus; primus erit, si successor singularis scienter succes-
19 sit in vitium, † quo casu expresè loquitur tex. *in cap. quia. V. de iudicijs.*

Secundus, vbi auctor alienauit causa mu-
20 tandi iudicij; † vt in *capit. 1. de alienat. iudi. mutandi causa facta.*

Tertius, quando contra singularem succes-
21 ceſſorem emanauit secunda, † & noua iussio, aut commissio, vt in dict. *capit. quia. V.* ita probant Abb. *in dict. capit. significauit, de rescriptis, numero 6.* Ioannes Andræas in *dict. capit. is qui, numero 8.* & Franchus *numero 3.* Moneta *de Conseruator. capit. 10. numero 298. & in tract. de commutatio. cap. 8. sub numero 306.*

Et notandum erit, quod in casibus, † in 22
quibus diximus, mortuo eo, contra quem impetratum est rescriptum, extendi ad successores: habet id locum, quando defunctus saltim viueret tempore datæ rescripti, nec enim valet iudicis datio, cum non viueret tunc is, contra quem iudex datur, vt per tex. in *l. 2. ff. quæ sententia sine appellatione rescindenda*, tradiderunt Abb. Franchus, & Ioannes Andræas, in locis suprà relatis. Moneta *de Conseruatoribus dict. capit. 10. sub numer. 298. & de commutat. dict. cap. 8. sub numero 305. in fine.*

Sexta conclusio maiorem controuersiam 23
recipit, † an rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, an illo mortuo re integra, & ante aliquã intimata sibi fuerit citatio; duret eius iurisdictio & potestas contra vniuersalem hæredem & successorem, ita vt iste nequeat declinare, & petere remissionem ad suum iudicem, alias competentem, in qua controuersia Abb. in *dict. capit. significauit de rescriptis, numero 6.* tenet, quod iurisdictio ex hoc rescripto non expiret, sed Delegatus possit contra hæredem vniuersalem eius, contra quem specialiter & nominatim fuit impetratum procedere, & exercere iurisdictionem, idque indistinctè procedere siue re integra, siue re non integra auctor decesserit, & post Innocentium Egidium, Cõpostellanum, Franchum, & Ioannem Andræam vt veriorem resoluit opinionem Moneta *de commutationi. vltimar. voluntat. cap. 8. sub num. 306.*

Sed contraria sententia longè de iure ve-
rior; † & prouabilior est, vt scilicet tunc 24
rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, si decedat re integra, expiret ipso iure, ac Iudicis Delegati resoluatur iurisdictio, ita vt contra hæredem vniuersalem nequeat procedere & citare, vt secus sit, si rescriptũ, & iurisdictio sit perpetuata per citationem intimatam defuncto, vt rectiùs probant plures Doctores citati, & sequuti ab Apostill. ad eundem Abb. in *dicto capit. significauit, verbo, hæredem vniuersalem*, hanc etiam opinionem tenet in terminis Marchesanus *de commissio. titul. de commissio. in particulari. 1. part. capit. 3. numero 565. & sequentib. fol. 166.* vbi dicit, quod commissio illius, contra quem est impetrata, expirat, & pariter iurisdictio, nisi prius ante mortem fuerit citatus, ita vt etiã nec contra

hæ-

hæredes, aut vniuerſales ſucceſſores procedat, aut reuiuiſcat talis commiſsio, quod repetit ipſe Marcheſanus in *eodem cap. 3. numero 73. & 74. fol. 158.* poſt Felinum *in c. quia. G. numero 1. de iudicijs*, & iterum Marcheſanus metipſe *in 1. part. capit. 7. de commiſsionib. appellatio. in cauſa benefici. à num. 47. folio 285.* & poſt Innocent. Signoro. & alios probat idipſum Cardinal. Domini. Tuſchus *practicar. concluſ. littera R. concl. 213. numero 13.* vbi ita mirabiliter extendit, vt reſcriptum contra A. non habeat locum contra eius hæredes, † ſi A. deceſſerit 26
re integra, & dicitur (inquit ipſe) re integra decedere etiamſi eſſet citatus ad certum terminum, & mortuus fuerit ante terminum.

Et Gloſſa *in capit. ſignificauit.* Philippus Franchus, † & Ioannes Andræas *in regula. is qui de regul. iur. in 6.* pro contraria parte 27
citati, eam reſtringunt opinionem, & intelligunt, vbi nomine dignitatis, aut Eccleſiæ is contra quem eſt impetratum reſcriptum, ſit conueniendus, vt hoc mortuo re integra, vel non integra ad ſucceſſorem in dignitate, aut Eccleſiam (quæ nunquam moritur) extendatur commiſsio, vt latiùs admiſsimus, & probauimus ſuperius in concluſione 3. & ſic tantum abeſt quod poſsint pro contraria parte allegari, vt potius noſtram confirment à ratione ceſſante.

Imò & Moneta ipſe *in tractat. de Conſeruatoribus, cap. 10. ſub numero 299.* † poſt 28
quam contrariam opinionem retulit, & nonnulla iura pro ea voluit concordare; tandem reſoluit, ea iura & opinionem eſſe intelligendam, vt tunc hæres conueniatur coram iudice, coram quo poterat defunctus, vt procedat in aliquo ex ijs caſibus, quos antea retulerat, aſſerens in eis poſſe conueniri ſucceſſorem, de quibus Nos inconcluſionibus antecedentibus, & inter alios caſus proximum antecedentem recenſerat ipſe, nempè quando res non ſit integra, vt tunc ſucceſſor vigore commiſsionis contra defunctum impetratæ poſsit conueniri, & citari.

Et vlteriùs contrariam opinionem ſectantes inuincibili iuris † fundamento conuin- 29
cuntur, nam vt hæres & ſucceſſor conueniri poſsit coram iudice non ſuo, ſed eo, coram quo defunctus conueniri potuerat: neceſſe eſt, vt iudicium ſit præuentum cum defuncto, atque in vita ſua fuiſſet citatus, ita vt ſi à iudice defuncti non fuerit in eius vita, & in perſona defuncti præuenta iuriſdictio; hæres non coram eo, ſed coram ſuo iudice conueniendus erit, *l. ſi conſtante. §. fin. ſoluto matrimo. l. hæres abſens*, & ibi Iacobinus *numero 7. ff. de iudicijs, l. ſi ii qui Romæ. ff. eodem titulo. l. ſi petitor, 31. ff. eodem*, qui probat quod tunc † 30
inſtantia inchoata per citationem (vt ſtatim dicemus) cum defuncto, actiuè, & paſsiuè tranſit inhæredem & ſucceſſorem, non aliter, Alciatus *conſil. 22. numero 1. tomo. 2. libro 6.* Peregrinus *in tractat. de iure fiſci, lib. 5. numero 65.* Salicetus *in l. litigator. numero 3. ff. de fructibus.* Vincentius de Anna *allegat. 14. numero 1.* Petrus Surdus *deciſio. 110. numero 4.* Iacobues de Graſsis *de effectibus Cleric. effectu 1. numero 248.* Antonius de Matheatius *in tractatu de prorogat. iuris, numero 68.* & poſt Molinam, & alios Nos *de Regia protectioue, 4. part. capit. 8. à numero 302. & 303. & numero 308.* Petrus Boſſa *in l. hæreſ. abſenſ. 19. in princi. à numero 23. ff. de iudicijs.* Couarruu. *pract. capit. 8. num. 3. in fin.*

Hoc etiam probat magna illa Doctorum caterba, † quæ à præfata doctrina ſumpſe- 31
runt fundamentum, vt Clericus hæres laici non conueniatur coram iudice defuncti pro rebus ad hæreditatem pertinentibus, ſi cauſa non fuerit cœpta cum defuncto laico, prout infinitos pènè Doctores ad id congeſsit Iacobus de Graſsis *de effectibus Cleri. effectu. 1. à numero 278.*

At quando contra defunctum lis cæpta 32
fuerit, † & per citationem præcuncta iuriſdictio à iudice defuncti laici, in eiuſdem hæredem Clericum tranſit inſtantia, & iudicium cæptum actiuè, & paſsiuè, ita vt remiſsio ad ſuum iudicem omninò ceſſet, ita probat Paulus de Caſtro *in dicta l. hæres abſens. §. 1. numero 3. ff. de iudicijs.* Barboſa *in capit. quia. V. de iudicijs, numero 17.* Cagnolus *in l. 2. numero 174. Cod. de pactis inter emptorem, & venditorem*, qui de communi teſtatur. Boerius *deciſion. 69. numero 32.* Alexander. *in additioni. ad Bartol.* in Authentic. *& conſequenter, numero 19. Cod. de ſenten. & interloqut.* Guillelmus Benenedictus *in repetitione, capit. Rainuntius, in verbo, vxorem, in 2. deciſion. numero 124. de teſtamen.* Roger. de Nuta *in repetitione, l. 1. numero 61. de iudicijs.* Antonius de Scappa *in tractat. de iure ſcripto, libro 1. capit. 16. numero 1.* Anaſtaſius Germanius *in tractatu de ſacrorum immunita. libro 3. cap. 15. numero 56.* Addit. ad Aretinum, *in §. item ioris eſt, numero 46. in littera A. inſtitut. de exceptionibus.* Villalobos *communi. opinionum, in littera C. numer. 77.* Hieronymus de Zeuallos *commun. contra commun quæſt 36. numero 1 & 10.* vbi dicit veriorē de iure. Camil. de Curte *in diuerſor. iuri.*

iuri feud. par. 2. capit. 2. num. 142. Anguisso. *consil. 59. num. 1. lib. 3.* Camill. Borrellus *in additio. ad Bellegam, in speculo Princip. rubric. 11. §. videndum, numero 4. littera A. versicul. Al materiam tamen, folio 55.* Antonius Massa Galles. *in tractat. de obligatione, in forma Cameræ, part. 2. quæst. 2. numero 3. & 4.* Andræas Gaill. *observatione 37. n. 8. lib. 1.* Scaccia *in tract. de iudicijs, cap. 1. numero 11. numero 23 in fin.* Couarruuias *lib. 1. practicarum quæstion. capit. 8. numero 2. & 3. versic. Hinc ergo*, vbi allegat Immolam *in l. si cum hominem, de fideiussoribus.* Iass. *in Authen. quas actiones, numero 39. C. de Sacrosanct. Ecclesijs.* Paulum de Castro, Romanum, & Alexandrum *in l. si constante §. si. ff. soluto matrimon.* & ibidem Curtius Iunior *in addi. ad Alexand.* & Paul. de Castr. *in d l. hæres absens, in princip. ff de iudicijs, & in versicul. Verum contraria* Iounnes Rota Asinius *in practic. quæstion. §. 2. capit. 12. numero 44. & numero 60.* vbi latiùs prōbat, & dicit communem Aufrerius *in tractat. de potestat. iudicis laici super personis Ecclesiast. regula 2. fallent. 5. numero 6.* Viuius *in commun. opinion. verb. Clericus, numero 48. lib. 1.* Siluanus *consil. 49. numero 45.* Ferdinandus Vazquez *in tractatu de succession. creatione, part. 1. libro 7. §. 22. limitat. 17. numero 70.* Bursatus *consil. 93. numero 42. lib. 1.* vbi asserit, hanc communem esse. Purpuratus *consil. 83. numero 2. lib. 1.* Ioannes Aloisius de Leo *in Authentic. cassa. numer. 19. C. de Sacrosanct. Eccles.* Foller. *super constitutio. Regni in titul. de Episcopis & Clericis, cap. item statuimus, numer. 5. fol. 68. in add. ad Marantam, in pract 4. part. distinct. 11. numero 74.* Marcellus Cala. *in tractat. de modo articulandi. & probandi. §. 1. glossa 1. numero 57.* vbi alios allegat. Petrus Surdus *decision. 110. numero 2.* vbi de magis commu. *& in consi. 122. numero 16. lib. 2.* Cœnedus *in collectan. 37. numer. 7. part. 2.* vbi plurimos allegat Gaill. *observat. 37. numer. 8. lib 1.* & latiùs fundat & prosequitur Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effectu 1. à num. 282. & seqq.*

Sic etiam ex hac ratione & fundamento
33 laicus hæres Clerici ligatur eadē instantia, † & pariter tenetur prosequi iudicium cæptū contra suum Authorem coram iudice Ecclesiastico, *c. quia. V. de iudicijs.* Alciat. *conf. 22 n. 3. to. 2. lib. 6.* Grassis vbi proximè *n. 321.*

Et erit aduertendum, quod ad hunc effe-
34 ctum, † vt commissio impetrata contra defunctum habeat locum in successore & hærede vniuersali, quando mortuus Author fuit re non integra, vt tunc dicatur res non esse integra: quando in vita fuit citatus, absque eo quod sit cum defuncto lis contesta, quia per citationem solam perpetuatur, & præuenitur iurisdictio, iuxta iura & Doctores supe rius hactenus citatos, & est *cap. gratum, & cap. relatum de officio Delegati*, cum concordātibus; de quorum intellectu latè agit Castellus *controuersiarum tomo 2. capit. 29. per totum*, & in nostris terminis tenet Glossa vnica. Innocent. Abb. & alij Doctores in dicto *capit. significauit, de rescriptis.* Ioannes Andræas, & Philippus Franchus *in capit. is qui, de regulis iuris, in 6.* post Speculatorem *in titulo de officio Delegati. §. restat, versic. Item mortuo eo.* Petrus Barbosa *in l. hæres absens, numero 27 ff. de iudicijs.* Borrellus *conf 78. numero 21.* Rebuffus *ad constitutio. Gallicas, titul. de citationib. in præfactio. numer. 17.* D. Ioan. Baptist. Va'ençuela *consil. 32. numero 70.* Giurba *consil. 59. num. 104.* Ioannes Petrus Moneta *in tractat. de Conseruator. capit. 10. numer. 299.* contra Bartolom. Brixiens. (contrarium tenentem, vt requiratur ad hoc litis contestatio cum defuncto) & ipse Meneta *in tractat. de commutation. vltima. voluntat. capit. 8. sub numero 305.* Cardinalis Tuschus *practic. conclusio. litera R. conclus. 213. numero 12.* & pro hoc facit text. *in dicto capit. significauit*, ibi: *Nec per ipsas, dum viueret, fuerat ad iudicium euocatus*, de rescriptis, & est etiam text. *in cap propositi, 19.* ibi: *A te legitimè citatus ad causam*, & ibi: *Quasi ab illo iam præuentus, &c. de foro competenti.*

Et facit communis Doctorum opinio, quæ habet, † quod ad hoc vt hæres, & successor 35
conueniatur coram iudice defuncti, & in eum lis cæpta, & instantia transeat actiuè, & passiuè; sufficit citationem defuncti præcisè, nō littis contestationem, vt ex *l. si petitur, 31. de iudicijs*, & cum Molina Nos *de Regia protectione, 4. part. capit. 8. numero 302. & num. 303.*

Ex quo falsa redditur differentiæ ratio tra
dita per Abbatem † in dicto *capit. significauit*, intelligens illum text. in hærede, & suc 36
cessore defuncti conueniendi per clausulam generalem dumtaxat, vt tunc re integra expiret commissio. At secus, quando in ea expressè nominatus decedat etiam re integra, vt eius hæres vniuersalis ex eadem commissione citetur, & conueniatur, quasi (inquit ipse) iurisdictio radicata fuerit, & præuenta contra suum Authorem, contra quem nominatim fuit impetrata, quod falsum est, & contra notissima iuris principia, & Decreta

Cano-

Canonica, & Ciuilia. Cùm ante iurisdictio-
37 nis exercitium, † reſcriptum iuſtitiæ, nempè per citationem non ſubſequutam nec perpetuetur, nec præuenta dicatur iuriſdictio, vt probat text. *in capit. quando 6.* ibi: *Cum iuriſdictio (ex quo ipſa vſus non extetit) non cenſeatur in eum efficaciter tranſiuiſſe de officio Delegati. libro 6. & in capit. ſi Delegatus 7.* ibi: *Comiſſam tibi negotium (dùm tamen illo viuente iuriſdictione vti cœperis) liberè definire, &c. eodem titul. & libr.* text. *in capit. vltimo, de officio Legati in fin.* ibi: *Si ante illorum diſceſſum horum citatio non præceſſit*, & idem probat *capit. relatùm de officio Delegati*, concordat *lex 21. titul. 4 part. 3.* & alia quàm plurima iura vltra ſuperius relata congerit Caſtellus *controuerſiarum, tomo 2. capital. 29.* vbi per totum diſerit & doctè reſoluit, anterq; ante citationem iuriſdictionem Delegati, nec alterius Iudicis, nec præuentam, nec radicitam cenſeri.

Imò res non deſinit eſſe integra, nec lis introducta, & cœpta per commiſſionem impetratam, & emanato atque à Iudice expedito decreto citationis, ante eius actualem executionem, & intimationem, Pariſius *conſil. 45. numer. 3. libr. 4.* Puteus *deciſion. 194. libro 1.* & per Rottæ deciſionem Cæſar Argellius *in tractatu de acquirenda poſſeſſion. quæſtion. 18. articul. 1. à numer. 15* vbi *numer. 16.* rectè extendit, etiam ſi reus habeat notitiam commiſsionis impetratæ, & citationis contra ſe decretę, quæ tamen non fuit ſibi intimata, & effectiuè executa, ex Pariſio *conſil. 81. numer. 13. libro 4.* & Rotta *in vna Albracenſ. penſionis 17. Decembris 1574. coram Lauretano*, & apud Seraphinum *deciſion. 147. numer. 2.* & alias allegat deciſion. ipſe Argellius, *numer. 17.* & plenè per Menochi. *de arbitrarijs, caſu 202. numer. 8.* Et quod lis non dicatur pendere, donec citationis decretum ſit intimatum aduerſario, tenet Rotta *deciſion. 6. vt littependente in nouiſ. & deciſion. 1. numer. 4. part. 2.* Puteus *deciſ. 427. libro 1. & deciſio 481. libro 2. & deciſion. 362. libro 3.* Caſsiodor. *deciſion. numer. 3. & 4. de regula Chancellariæ*, abundè Gonçalez *gloſſa 9. in atnotationibus, num. 145.* Marius Giurba *in conſil. 39. numer. 66.* Imò & Rotta in vna Bracharenſ. vt apud Alexander Ludouiſ. *deciſion. 94 numer 2.* Requirit poſt impetratam commiſsionem, citationem emanatam, intimatam, & executam, & ſimul iterum eius reproductionem, & in alia Gerundina apud eumdem Alexandrum Ludouiſ. *deciſio. 27. numer. 2.* Sed hoc de reproductione citationis executæ, & intimatæ intelligo non requiri quoad præuentionem, & perpetuationem iuriſdictionis, ex hactenus abundè comprobatis; ſed tantùm quoad proſequtionem litis, & eius validitatem ex ijs, quæ copiosè cumulat Hieronym. Gonçalez, § 7. *prœmiali. à numer. 145. cum multis ſequentibus*, Lancellotus *de attentatis 2. part. capitul. 4. in præfactio. à numer. 113. cum ſequentibus*; & quod non debeat fieri poſt longum tempus, Rotta vt per Farinacium *in poſthumis tom. 1. deciſion. 137. num. 4. & 5.*

Et quod ad præuentionem iuriſdictionis ſit neceſſarium, quòd citatio actualiter executioni mandetur, ita vt non ſufficiat decretum decitandis; probatur *in l. cum quæ iam in principio, ff. de iuriſdictio. omnium iudic.* quoniam ante exequtam citationem lis non dicitur pendere, probant Gregor. Lopez *in l. 12. titul. 7 part. 3.* per text. ibi *in gloſſa 1.* Marianus Socinus *in capit. propoſuiſti, numer. 17. & ſequentibus, de foro competent.* Decianus *conſil. 21. numer. 3.* Farinacius *in praxi. quæſtion. 7. numer. 56.* Scaccia *de Iudicijs, capitul. 12 ex numer. 58.* Afflictis *deciſion. 219. numer. 3.* Maſcard. *de probation. concluſio. 1233. verbo, Præuentio, numer. 6.* Marta *de iuriſdictio part. 2. capitul. 3. ex numer. 2.* Franchis *deciſion. 505. numer. 15.* Riccius *collectan. 1148.* Maſtrillus *deciſion. 210. num. 1.* Caſtedus *deciſion. 142. num. 1. 4. & 6. p. 1.* Zeballos *de cognitio. per viam violent. quæſti. 81. numer. 6. & ſequentibus*, Giurba *conſil. 48. numer. 38.* & alij ſtatim citandi.

Quæ doctrina in noſtro caſu rectè procedit, etiam ſi admittamus aliquorum diſtinctionem inter præuentionem iuriſdictionis quoad effectum prælationis, vt hoc caſu requiratur actualis executio citationis; & inter perpetuationem ſimplicem eiuſdem iuriſdictionis, vt adhunc effectum decretum citationis expeditum ſufficiat, quam conſtituunt, & explicant Marian. vbi proximè. *numer. 19.* Decianus *numer. 7.* Barboſſa *in l. ſi quis poſtea quam ex numer. 27. & 32. cum ſequentibus, ff. de Iudicijs*, Scaccia *numer. 58.* Farinacius *numer. 60.* Marta *de iuriſdictio. 2. part. dict. capitul. 3. ex num. 14.* Pereira *de manu Regia 2. part. capit. 57. numer. 9.* & poſt alios Carlebal. *de Iudicijs. libro 1. titul. 1. diſputatione 2. quæſt. 6. 7. numer. 879.* Eò quod caſus, quo verſamur, cum

prehendatur sub primo distinctionis membro, cum agatur de prælatione iurisdictionis, & competentia inter Delegatum, & Ordinarium. Sed ego puto ex supradictis in vtroque distinctionis membro requiri actualem executionem citationis expeditæ.

Quarè cessante hac discriminis ratione
38 per Abbatem traditam cui nititur; † venit assignanda firmissima conclusio, quòd rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, non trahatur contra eius hæredem, & successorem vniuersalem, si defunctus conueniendus decesserit reintegra, hoc est, non sibi intimata citatione ex hactenus abundè comprobatis, pro qua doctrina venit esse expressus text. *in capit. significauit de rescriptis.*

Et quia commissio ipsa non solùm non
39 radicat iurisdictionem ante † citationem, atque etiam nec per præsentationem ipsarum litterarum factam Iudici, nec tùnc iurisdictio præuenta dicitur, nec res desinit esse integra, vt rectè probant Mascardus *de probation. conclusion. 1226. numer. 11.* Hieronymus Gonçalez *ad regulam 8. Chancel. §. 5. proœmiali. numer. 101.* Caldas Pereira *de potestate eligendi, capit. 10. numer. 15.* Doctor Petrus Barbosa *in l. si quis postea quam, numer. 25. ff. de Iudicijs*, Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, libr. 8. disputatione 28. numer. 19.* Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. gratum 20. num. 6. de officio Delegati.*

40 Sed nec habet vim libelli † in Iudicijs ordinarijs, licet in summarijs sic; vt latè per Vantium *de nullita. senten. ex defectu processus, numer. 19.* & 20. Marchesanus *de commissione in particulari 1. part. capit. 3. à numer. 21. & sequentibus, tomo 3. folio 153.*

Ac etiam in omni casu, certum est, quòd annales actiones, & interdicta perpetuan-
41 tur † contra hæredem aduersarij, contra quem à Principe impetratum est rescriptum, & ex ipsa sola impetratione anni terminus conseruatur, vt patet *ex l. 1. & 2. Cod. quando libellus Princip. datus*, vbi notarunt Doctores *& in l. fin. ff. de eo per quem fact. erit*, Moneta *de commutatio. vltimarum voluntat. capit. 8. numer. 307.* Non tamen quo ad effectum perpetuandi iurisdictionem contra hæredem ante citationem defuncti ex hactenus latiùs deductis, & comprobatis.

Ex omnibus igitur conclusionibus verissimis aliæ duæ ad nostrum propositum deducendæ sunt per necessariam consequentiam.

Prima sit, quod in omnibus † casibus, 42
in quibus diximus, rescriptum impetratum contra aliquem, eo mortuo etiam reintegra durare contra successorem, de quibus in 2. 3. & 5. conclusionibus, vel etiam in alijs, in quibus, quando re non integra decedit is (contra quem generaliter, vel nominatim fuerit commissio impetrata) hæres & successor eiusdem commissionis virtute conueniri potest, de quo latè hactenus dictum est: tùnc si ipsa commissio fuerit expedita seruata forta Concilij Tridentini, *session. 24. de reformatione, capitul. 20.* nempè subscripta propria manu Sanctissimi ob vrgentem, & rationabilem causam, ad sic subscribendum moti, in dubiè causa ipsa contra hæredem, & successorem tractanda erit coram Iudice delegato in prima instantia, quia tùnc nullatenus offensa dici potest Ordinarij iurisdictio, vt ex eodem Tridentin. decreto latiùs probauimus hac *2. part. capitul. 6. in 4. exceptione, à numer. 14. cum multis sequentibus.* Prout & pluries † in 43
his terminis consului, atque ideò ijs in casibus Senatus hîc Supremus nullatenus has causas remittit Ordinario, cum eius prima instantia nullo modo percutiatur.

Secunda etiam conclusio, quæ ex superioribus † necessario deducitur, ea erit, 44
quando ex commissione impetrata, etiam specialiter, & nominatim contra aliquem, & etiam manu propria Sanctissimi subscripta mortuo eo reintegra, contra quem vel generaliter (virtute clausulæ, *Omnesque alios*, de qua ad principium huius capit.) vel specialiter fuit impetrata, cum ipsa commissio ipso iure expirauerit, ac resoluatur iurisdictio delegati, & perinde habeatur ac si à principio nec impetrata fuerit, nec causa per Sanctissimum auocata, ita vt eius virtute amplius procedere nequeat delegatus, etiam contra successores, & hæredes vniuersales, vt in tot conclusionibus probauimus: tùnc omnino ista causa hæredum & successorum per Senatum remittenda erit in prima instantia ad Ordinarium, cuius iurisdictio morte illius reintegra prohibitionem & impedimentum euassi rit ipso iure.

Quæ conclusio insuper probatur, nam cum principalis commissio, † auocatio, & 45
Iudicis delegati iurisdictio ipso iure resoluantur, vt hactenùs dictum est inclusionibus,

nibus; sequitur, vt qualitas subscriptionis manu Pontificis simul euanescat, quia qualitas non potest esse sine subiecto. Et quia non entis nullæ sunt qualitates, ex vulgari axiomate.

Et quia quando principalis commissio
46 resoluitur, aut aliàs deficit, † & annullatur, simul cum ea resolvuntur clausulæ omnes, atque cœteræ qualitates in ea apositæ, & ab ea dependentes, *l. nihil dolo, l. cum principalis, ff. de regulis iuris, l. 2. ff. de peculio legato, l. Iulius, ff. qui potiores in pigno. habeantur, l. Aurelius, §. legatum, ff. de liberatione legata*, plurimos Doctores citauimus Nos *de Regia protectione, 2. part. capitul. 2. numer. 37.* & faciunt quæ *tertia par. capitul. 10. à numer. 161.* Puteus *decision. 1. libr. 1.* nonnullas Rottæ decisiones allegat Marta *de clausulis, clausul. 19. à num. 15.* in prima impressione.

Ergo vt contra successorem possit pro-
47 cedi, requiritur omnino alia † noua commissio similiter manu propria Sanctissimi subscripta, & secunda eius iussio, de quo est text. *in capit. quia V. De Iudicijs*, vbi Abb. *numer. 6.* Ioann. Andreas *in capit. is qui, numer. 8.* & Philipp. Franchus *numer. 3. de regulis iuris*, Moneta *de commutatio. vltimarum voluntat. capitul. 8. sub numer. 306. & de conseruatoribus, capitul. 10.* sub *numer. 297.* Ita vt si hæc secunda commissio (prima sublata) sit noua & contra nouam personam, debet omnino habere subscriptionem manu Sanctissimi, iuxta Tridentin. decretum *in dict. capitul. 20.* aliàs ea deficiente Senatus hîc Supremus causam remittet ad Ordinarium, cum contra illud decretum eius prima instantia manifestè percutiatur.

Facit etiam quòd dicit Rotta *decision.*
48 *423. numer. 5. part. 2. in recent.* † Anton. Gabriel. *commun. opinion. libro 6. titulo de clausulis, conclusion. 3. numer. 8.* & alij relati per Augustinum Barbossam *de clausulis, clausul. 175. numer. 39.* Ascanius Tamburin. *in tractatu de iure Abbatum, & Prælator. tomo 1. disputat. 18. quæstion. 6. numer. 13. & 14.* quod clausula (*Sublata*) minimè operatur, quando in casibus, in quibus commissio ea munita non intrat, sed tantùm postquam fuerit cognitum intrare.

49 Negari etenim non potest, † quod hæc subscriptio manu propria Sanctissimi sit quædam qualitas commissionem informans, cui aponitur, quia de per se, & in aere stare non potest, quæ quidem subscriptio sequi debet naturam sui principalis, & huius commutabili alterationi, & varietioni subiecta, vt in simili de clausula (*Irritans*) † probant latè Antonius Gabriel. 50 *titul. de clausulis, conclusion. 3. numer. 54. versicul. Contrarium voluit*, Gonçalez *in regula Chancellar. glossa vltima, numer. 55. vsque ad 64.* Multis id ipsum exemplis, atque rationibus confirmat, benè etiam probat Ioannes Petrus Moneta *in tractatu de conseruator. capitul. 7. à numer. 512.* & benè conducunt quæ ipse *à num. 611. cum sequentibus.*

Et quia quando contractus (cuius ratione alio loco † poterat quis conueniri, 51
iuxta textum *in l. hæres absens, cum §. 1. & §. proinde, ff. de iudicijs, capit. dilecto, de foro competent.*) Et eius ratio sit sublata; in consequentiam sublatus etiam intelligitur forus, quem ratione contractus sortiebantur contrahentes, iuxta *l. cum principalis, ff. de regulis iuris*, & in specie Abba. *in dict. capit. dilecti, numer. 6.* per text. ibi, Petrus Barbossa *in dict. §. proinde, num. 26.*

Deinde cum iurisdictio Ordinarij sit
naturalis, † & fauorobilis, Vantius *de* 52
nullitate ex defectu iurisdictio. & vnde, numer. 24. Moneta *de conseruatoribus, cap. 7. numer. 343.* Imò cessante, & sublato prioris commissionis impedimento, res facilè reuertitur ad suam naturam iuxta regulam text. *in l. si vnus, §. pactus ne peteret. ff. de pactis.*

Et quia quando prima auocatio cau-
sæ Pontificis à iurisdictione † Ordinarij 53
cessat siue per renuntiationem, siuè alio modo; statim Ordinarius ipse vendicat, & recuperat suam iurisdictionem, vt probant Federicus de Senis *in consil. 14.* Felinus *in capit. cum omnes, numer. 8. de constitutionibus*, Iasson. *in dict. §. pactus ne peteret. numer. 9.* Augustinus Barbossa *in collectanea. ad capit. cum tempore, sub numer. 5. de arbitris.* Quia per impedimenti hominis remotionem velociter statim & ipso iure subintrat iuris dispositio, ita vt fingatur, impedimentum retrò non ad fuisse, plures Doctores relati à Castillo *controuersiarum, tomo 6. capitul. 143. §. vnico, numer. 15. versicul. Secundus casus est.*

Et comprobatur, ex eo, quoniam cum

54 Episcopus habeat † iure communi prouisionem beneficiorum omnium suæ diœcesis, si contingat Pontificis reseruatio, & auocatio; statim quod tollatur tale impedimentum, prout morte Pontificis, Ordinarius ipse etiam ignorans recuperat suam iurisdi-
55 ctionem † Ordinariam, quia obstaculo semel sublato, eius subintrat ipso iure potestas, libera, Caputaquensis *decision. 86. numer. 3. libro 1.* Crescencius *decision. 3. numer. 4. de priuilegijs*, Pureus *decisio. 462. in vna Corduben. numer. 3. libro 2.* Gomezius *in tractatu de expectatiuis, num. 10. & 21. infin.* Eneas de Falconibus *de reseruation. 4. part. principal. effectu 11. numer. 2. versicul. Quarum*, Gometius *in regula de beneficijs vacantibus per obitum famil. Cardin. quæstio. 20. per totam*, Mandosii. *super regula 32. glossa 10. numer. 2. & per totam*, latè prosequitur Gonçalez *in regula de alternatiuis, §. 5. proœmiali, à num. 46.* & suprà.

Quòd claro exemplo comprobatur ad-
46 ducto † per Ioannem Monachum *in capit. cum aliquibus sub num. 3. infine.* Ioannem Andream, *numer. 1.* post medium, Archidiaconum, & alios de rescriptis, *libro 6.* Cassiodorum *decision. 8. numer. 5. ante fin. de præbendis*, & Gomezium *in regula de non tollendo, quæstion. 16. post principio*, Hieronymum Gonçalez vbi proximè, *numer. 124. & 123.* de homine ligato pedibus, vel manibus, nam si talis ab aliquo disoluitur, & solutus scribit, vel ambulat, non per hoc dicitur, scribere, vel ambulare ministerio disoluentis, sed ille ex se ipso hoc facit, licet si disolutus non fuisset, minimè ita operaretur; ita pari-
57 ter in nostro casu; licet virtute † subscriptæ auocationis Papæ cuidam Delegato committat causam, pertinentem de iure communi, & iurisdictione naturali ad Ordinarium in prima instantia, & hac auocatione durante ligatas habeat Ordinarius manus; tamen eo impedimento sublato, & auocatione reintegra resoluta ex supradictis; statim causa ipsa deuoluitur ad Ordinarium ipsum, & cum iurisdictione naturali consolidatur ipso iure, ministerio iuris communis.

Ex hac doctrina infertur primò, quòd
58 licet † quando cum defuncto cœpta fuisset lis, & instantia virtute commissionis manu Sanctissimi subscriptæ, ita vt omnino hæres teneatur coram eodem Iudice Delegato causam prosequi, nec possit petere eius remissionem ad suum Iudicem, vt hactenus latissimè fuit probatum.

Si tamen ipsi liti fuisset cessum † per 59
partes, & renuntiatum, cùm tunc acta ipsa coram Delegato gesta pereant, & lis habeatur pro non cœpta, statim Ordinarius recuperat suam iurisdictionem in prima instantia, coram quo hæres omnino conuenindus erit, ita docent Balbus *in tractatu de præscriptionibus. 6. part. princip. in 3. particula. quæstion. 4. numer. 45.* Asinius *in practicar. executio. §. 2. capitul. 15. numer. 12.* Lanfrachus Balbus *in suis commun. conclusio. centur. 5. conclusion. 441.* Horatius Carpanus *super statutis Mediolanen. part. 1. capit. 21. numer. 98.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. numer. 318.* Quare cum res dicatur tunc integra, ad Ordinarium remittenda erit causa contra successores, & hæredem per Senatum.

Secundò infertur, quod si lis † fuerit 60
cœpta cum defuncto, si instantia esset perempta, cùm tunc omnia acta Ordinatoria Iudicij pereant, ac si lis numquam fuisset cœpta, vt post plurimos Doctores probat Grassis *de effectu Clericat. effect. 1. à numer. 291.* vbi latè de singulis prosequitur, & specialiter *à numer. 296.* quod perempta † instantia extinguitur Iudicis iu- 61
risdictio. *l. facta, §. si quis bonorum, ff. Trebellia.* Bald. *in capit. 1. columna penultima, si de inuestitura inter dominum, & vasallum*, à Ioannes de Amicis *consil. 32. numer. 9.* Petrus Surdus *consil. 160. numer. 22. libro 2.* Et per consequens Iudex † non 62
dicitur amplius Iudex, sed priuata persona, Baldus *consil. 290. in fin. lib. 3.* Crauetta *consil. 270. circa finem, lib. 2.* Archer. Regiens. *quæstion. 21. numer. 13. lib. 3.* Rolandus Cauagnol. *in obseruatione ad decretum Montisferrat. decreto 8. §. 3. numer. 3. fol. 127. in princip. p.* latè Sebastianus Vantius *in tract. de nullita. sentent. titul. de nullitate ex defectu iurisdictio. numer. 115. & numer. 127. cum pluribus sequentibus*, Menochius *in tractatu de arbitrarijs Iudic. quæstion. 67. numer. 17.* Iosephus Ludouic. *in Rota Lucens. decision. 43. numer. 20.* Horatius Carpanus *super statut. Mediolanens. capitul. 21. numer. 108. part. 1. vbi numeris sequentibus.* Ponit multa † de iurisdi- 63
ctione sublata instantia perempta. Quo casu cum perempta instantia res, & iurisdictio reddatur † ad non causam, 64

&

& res reperiatur integra, & reducatur ad illum priorem ſtatum, quo erant litteræ, & reſcriptum antè eius exercitium, & citationem emanatam, cùm omnia reſoluantur: ſub intrat iuriſdictio Ordinarij in prima inſtantia contra hæredem defunti de nouo conueniendum, ex hactenus abundè probatis, ac per conſequens eius cauſa Ordinario per Senatum remittenda erit.

Tertiò infertur ex præfacta doctrina, 65 quòd ſi lis capta † cum defuncto virtute huius commiſſionis manu Sanctiſsimi ſubſcriptæ ex aliquo capite ſit nulla; non poteſt operare præuentionem iuriſdictionis contra hæredem, nec eiuſdem perpetuationem, quominus de nouo debeat conueniri coram ſuo Iudice competenti Ordinario in prima inſtantia, cùm per nullitatem res non deſinat eſſe integra. Quòd 66 quidem probatur, † quia quod nullum eſt, nullum producit effectum, vt latiſsimè Nos *de Regia protection. 3. part. capit. 9. à principio.* Nec præſtat impedimentum, quòd de iure non ſortitur effectum, ex iuris regula, *Non præſtat. de regulis iuris in 6.*

67 Et quia, per citationem nullam † non inducitur litiſpendentia, Probus in addictio. ad Ioannem Monachum *in rubrica, vt litependente in 6.* Afflictis *deciſio. 336. numer. 14. & ſequentibus*, Decius *conſil. 460. numer. 21. & ſequentibus*, Lancelotus *de attentatis 2. part. capitul. 4. in præfactione, numer. 94. & 95. & numer. 99.* Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. numer. 299. & ſequentibus.* Nec perpetuatur iuriſdictio ex citatione nulla, Graſsis ibidem *numer. 312.* Ægidius *deciſion. 699.* Puteus *deciſion. 2.* Lancelotus vbi proximè *numer. 98.* Nos *de Regia protectione, dict. 3. part. capitul. 9. à numer. 13. & 12.* Vbi de hoc, & præcedenti aliſsvè effectibus videbis, & quod nullum præſtat impedimentum actus nullus; ac ſi geſtus non fuiſſet à principio.

Et inſuper, nam licet ſemel iudicium 68 cæptum † per ſuperuenientem priuilegium non mutetur, vt latiſsimè per Marium Giurbam *deciſio. 23. per totam.* Tamen ſi 69 nulliter reus citatus fuerit, † rectè mutare forum poteſt, & alterius effici iuriſdictionis, vbi denuò præciſsè conueniendus erit, Socinus *in cap. penult. artic. 4. princip. 1. q.* Marcabrunus *conſ. 69. nu. 89.* Giurba *dict. deciſ. 23. ſub num. 6.*

Et eò præcipuo fundamento hæc illatio, † atque etiam præcedentes mirè fal- 70 ciuntur, quia per citationem, aut alium actum nullum præcedentem res non deſinit eſſe integra, mirabilis eſt Rotæ *deciſion. 57. numer. 8.* vt inter recolectas per Viuianum *de iure patronatus*, probant inſuper Pariſius *conſil. 98. numer. 27. libro 3.* Lancelotus *de attentatis 2. part. capitul. 4. in præfactio. numer. 97.* Graſsis *de effectibus Clericatus, effectu 1. numer. 311.* de quo vide alia plura per Nos hoc *tractat. 1. part. cap. 10.* in remedio, per totum, *à numer. 89.* & maximè *à numer. 113. verſicul. Ex vero fundamento.* Conducunt etiam, & rectè; † quæ de effectibus rei reſolutæ, 71 & nullæ, vt redeat ad ſuum priorem ſtatum ac ſi nihil geſtum fuerit, diximus *in dicto capitul. 10. à numer. 102. cum ſequentibus, verſicul. Quare per hanc repoſitionem.*

Qua propter eum per citationem, aut littem nullam cæptam † cùm defuncto non 72 fuerit radicata, nec prouenta iuriſdictio Iudicis Delegati vigore commiſsionis manu propria Sanctiſsimi ſubſcriptæ, res non deſinat eſſe integra, ita vt cum hærede denuò debeat agi coram ſuo Iudice Ordinario competente, vt in terminis probant cum plurimis fundamentis, Graſsis *in tractatu de effectibus Clericatus, effectu. 1. à numer. 298. cum ſequentibus*, plures alios citauimus infrà *numer. 33.* ſequitur manifeſtè, quòd quando per Delegatum hunc vellit conueniri in prima inſtantia, omnino eius cauſa remittenda erit per Senatum huic Supremum ad Ordinarium.

Hinc ſe offert tollenda dubitatio illa, † quæ ſæpè contingit, an commiſ- 73 ſio iactationis manu Sanctiſsimi ſubſcripta, moti (vt aſolet) iactationis ratione vti vrgenti, continens clauſulam (*Omneſque alios*) de qua ſuperiùs ad principium huius capituli: debeat per Senatum retineri, & cauſa remitti Ordinario ad petitionem non principalis iactantis nominatim expreſsi; ſed alterius, qui vt comprehenſus ſub clauſula generali prędicta citatur à Iudice Delegato.

Solent partes aſtutiſsimæ, & cauilantes, maximè Curiales † Romanæ Curiæ 74 ad ſubterfugiendum Iudicium Ordinarij, illudendam, & fraudandam primam eius inſtantiam, necnon vigilantiam huius Supremi Senatus (maximè ſub protegentis

Concilij Tridentin. decreta) varijs ſuggeſtionibus vti, & Sanctiſsimo cauſas aliquas (licet falſas) proponere, vt illis motus commiſsiones impetratas ſua manu ſubſcribat: & inter alias hæc iactationis frequentior eſt. Proponit igitur impetrans Sanctitati ſuæ, cum (contra quem litigare intendit) ſe iactaſſe de moleſtia ſibi facienda, ne iuſtitiam in partibus conſequatur, ex *l. diffamari, Cod. de ingenuis & manumiſſ.* in cuius repetitione Zucardus, *nu-*
75 *mer.* 1. Maximè dolet † de conſcientijs procuratorum, præcipuè Romanæ Curiæ nequàm ac perperàm vtentium hoc remedio, vt plurimum affectato & ficto, vt ex hac iactationis commiſsionibus miſerrimi litigantes à ſuis domicilijs extrahantur. Hac etiam calumnia latè torquetur Marqueſanus *in tractatu de commiſſionibus iactationis, 3. part. capit. 2. à principio, tomo 3.*

Quæ commiſsio iactationis tamquam
76 à iure exorbitans, † ac parti iactanti, necnon Ordinario nimis præiudicialis reſtrictionem recipit ad perſonam dumtaxat nominatam iactantem, ita vt ad alias vltra expreſſam non extendatur, cùm in alijs deficiat fundamentum iuriſdictionis, & qualitas fundamentalis, ſuper qua nititur & expeditur, necnon ratio finalis, quæ Sanctiſsimum mouit ad ſubſcribendum, iuxta tenorem, *capitul. 20. cauſæ omnes*, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationabiliq́ue cauſa iudicauerit Summus Pontifex per ſpecialem reſcriptum ſignaturæ, Sanctitatis ſuæ manu propria ſubſcribendum, committere, aut auocare, &c.*

Ac propterea, nec in tali commiſsio-
77 ne iactationis permittitur apponi † clauſulam (*Omneſque alios*) ſic in his terminis probat Marcheſanus *de comiſſionibus iactatio. 3. part. capitul. 2. §. 2. à numer.* 10. *tomo 3. folio 339.* in hæc: *Sed ſecus in noſtra commiſſione, quia licet (vt præmiſſi) vanna contra in certos concedantur; tamen contra in certas perſonas denegatur noſtra commiſſio, & ratio patet, quia remedium legis noſtræ difamari, præſuponit contra certos difamantes, qui in legem committunt, ob id datur (vt dixi) commiſſio: vnde hac de cauſa clauſula (omneſque alios in executione præſentium nominandos, & connominandos) in hac commiſsione ſemper delenda venit*, Cæſar Contardus latè *in hac lege difamari, ampliatione* 21. *numer.* 142. *per regulam, quod abſque cauſa, nemo inuitus agere eſt cogendus, &c.*

Et hoc amplius, quoniam impetrans
ante omnia probare † tenetur fundamen- 78
tum iactationis contra iactantem expreſſum, ſecundùm Marcheſanum vbi proximè *capitul.* 1. §. 1. *à numer. 24. cum ſequentibus*. Imò generaliter verùm eſt, quòd quando iuriſdictio fundatur ratione alicuius qualitatis, de ea prius debet conſtare, tanquam † fundamentum ſuæ iuriſ- 79
dictionis, aliàs nulliter proceder Iudex. Vantius *de nullitatibus ex defectu iuriſdiction. & vnde, &c. à numer. 52. & 53.* Nos *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. capitul. 2. numer. 68. & capitul. 4. numer. 43. & 44.* vbi pluries Doctores citauimus, plura cumulat Valençuela Velazquez *in conſ.* 191. *à num. 8. cum multis ſeqq. tomo* 2.

Sicque dicit Angelus † *in conſil.* 138. 80
viſis omnibus, numer. 1. *cum ſequentibus.* Quòd reſcriptum limitatum circa certas perſonas, & certas qualitates non extenditur vltra, ſicque reſcriptum dans iuriſdictionem ſuper poſſeſsione per rapinam, non extenditur ad poſſeſsionem per fraudem. Et idem plura alia ſimilia conducens firmat Paulus de Caſtro *conſil. 253. ad confirmationem, à numer.* 1. *cum ſequentibus, libro* 1. Romanus *conſil. 388. in caſu propoſito, numer. 4.* vbi Apoſtilla *verbo, Comprehendit*, Cardinal. Tuſchus *practicar. concluſio. littera R. concluſ. 213. à numer. 6. cum ſequentibus, & à num. 22. 23. & 24.*

Ex quibus rectè infertur, quòd † cùm 82
commiſsio iactationis manu Sanctiſsimi ſubſcripta non egrediatur perſonam iactantis ſpecialiter nominatam, nec vltra eam, alias comprehendat, etiam cum clauſula generali (*Omneſque alios*) quia limitata cauſa limitatum producit effectum. Licet reſpectu iactantis non remittatur ad Ordinarium; tamen reſpectu aliorum, qui virtute clauſulæ generalis (*Omneſque alios*) quæ naturæ huius commiſſionis directè repugnat ex mox dictis) citantur à Delegato, & conuenire tentent in prima inſtantia: omnino perſonatum ad Ordinarium cauſa ipſorum remittenda erit, cùm in eos nullam Delegatus ex hac commiſſione iuriſdictionem habeat, nec eorum reſpectu aparet nec cenſetur cauſa ſua auocata à Sede Apoſtolica, nec contra eos commiſſio intelligitur ſubſcripta, quia ſubſcrip-

tio-

82 tionis † qualitas regulatur à viribus, virtute, & potestate principalis, quæ contra iactantes non expressos non porrigitur, sequitur per necesse quod prima instantia remanserit præseruata horum Ordinario appetens inde Senatus remissionem.

Infertur etiam secundò, quòd cùm ex
83 Zucardo, † & Marchesano. Commissio iactationis directa Auditori Rottæ, vel alteri Iudici Romanæ Curiæ sit incapax, huius clausulæ (*Omnesque alios*) & ab ea omnino deletur; pariformiter nec ipse Auditor subdelegans poterit illa clausula vti in subdelegationis commissione ad partes missa quia potestatem, quàm ipse nunquam habuit, nec rescepit à Sede Apostolic. alteri dare nequit, sicut nec Auditor ipse monitoriales expedire contra non comprehensos in sua commissio-
84 ne, † quia potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis, *l. 1. & 2. Cod de apparito. præfecti. annonæ, libro 12.* plurimas & mirabiles doctrinas adduximus Nos *in tractatu de Regia protectione, 4. part. capitul. 6. per totum*, & præcipuè *à numer. 25. & sequentibus.*

Qui *numer. 30.* adduximus textum *in l. vnica*, in hæc: *In causarum delegationibus illud, & consultissimè præcipimus, obseruari, vt ita valeant, si ad iurisdictionem pertineat delegantis, quòd si quid alienæ iurisdictionis causam crediderit delegandam, nec præcepto cognitorum datum patientia acommodare censemus, &c. Cod. qui pro sua iurisdictio. dare, darivè poss.* Quarè monitoriales Auditoris, & citationes earum vigore factæ à Iudicibus monitorialium in partibus, & per Senatum retinendę, facta ad Ordinarium causæ principalis remissione in prima instantia.

Infertur vltimo ex conclusionibus superius appositis ad principium huius ca-
85 pituli, vt in ijs casibus † in quibus per mortem eius reintegra, contra quem impetratum fuit rescriptum, dicimus ipso iure resolui commissionem, & expirare iurisdictionem Delegati, quòd si interim dùm Auditor Rottæ (cui commissio remissa fuit) expedierit monitoriales ad citandum principalem expressum in rescripto, iste fortè moriatur; non poterunt dictæ monitoriales exequi in eius hæredes, & multò minus, contra hæredem illius qui non venit principaliter, & nominatim expressus in commissione, sed tacitè includebatur in clausula generali (*Omnesque alios*) quo re integra mortuo, in eius hæredem non erit facienda monitorialium præ dictarum executio, vt ex *capit. significauit, de rescriptis*, diximus superiùs *conclusio. 1. à numer. 12. & concluſ. vltim. à num. 32. & sequentibus.*

Atque etiam ideò Iudex † & executor 86
virtute monitorialium vtiliter manifestè procedit, postquam Auditoris subdelegantis expirauerit iurisdictio, & fuerit resoluta commissio per mortem conuenienti reintegra, aut ipsius subdelegantis, quia per cessum vel decessum delegantis reintegra, expirat potestas Delegati, *cap. quamvis de officio Delegati in 6. capit. gratum eodem titul. l. & quia, ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Dominus Ioann. del Castillo *controuersiarum lib. 2. capit. 29. per totum.*

Et magis in his terminis executorem monitorialium, † ac compulsorialium in 87
partes è Romana Curia missorum, vt à fortiori, & per necessariam consequentiam expiret eorum potestas, commissio aut iurisdictio, cessante re integra iurisdictione delegantis, & Romæ existentis; Videndus erit Puteus *decisio. 240. libro 3.* per quem & Nos *de Regia protectione 4. part. capitul. 6. numer. 39. & à numer. 34.* Benè fundatur, † quoniam infecta primiti- 88
ua, infecta censetur diriuatiua, atque etiam quod resolnta prima causa influit in secundas, & resoluto iure dantis resoluitur ius accipientis ex iuribus vulgaribus & doctrinis.

Quòd & fortiùs probatur ex doctrina Cardinal. Tuschus *practicarum conclusi. n. littera R. concluſio. 213. numer. 13.* Vbi quod † commissio impetrata contra ali- 89
quem resoluitur, si iste decedat post sibi factam citationem ad certum tempus ante tamen completum terminum.

†

§. VNI-

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

§. VNICVS.

Commissionem cum clausula (Omnesquè alios) subscriptam manu Sanctissimi obtinens, si insuper aliam non subscriptam impetret, ex qua citauit aliquem aliàs comprehensum sub clausula generali prioris, si sic citatus pro remissione ad Ordinarium in Senatu instet, an ex prima subscripta excludi queat.

Et nunquid impetrans renuntians secundæ commissioni, & citationi possit prioris virtute nouiter citare, atque remissionem ad Ordinarium per Senatum faciendam euitare.

Et quid si in supplicatione vnus tantum nominetur aduersarius, per Cursores tamen in extentione clausula generalis sit apposita, an sub subscriptione Sanctissimi inclusa intelligatur.

SVMMARIVM.

Commissionem habens subscriptam manu Sanctissimi cum clausula (omnesque alios) *potest tres vel quatuor, vltra nominatum, citare, num. 1.*

Citans aliquem ex commissione non subscripta, an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam, num. 2.

Potestatem duplicem si quis habet actus a se gestus substinetur ex valida, numer. 3.

Dolo facit qui petit quod statim redditurus est ibidem.

Actum agens videtur eum agere vt vtilis, & validus esset, non prout ille ilicitus foret, num. 4.

Inhibitionis intimatio, & sententia, seu possessio si eodem die fiant, inhibitio censetur posterior, ibidem.

Ex duobus factis, de quorum anteriorita- non apparet, *fingitur præcisè qui facit actum valere, ibidem.*

Potestatem duplicem habens, si se restringat ad inutilem, non substinetur actus ex vtili, & valida, num. 5.

Ordinariam, & delegatam habens iurisdictionem, si se ad alteram, & inutilem restrinxit; processus non substinetur ex valida, numer. 6. & seqq.

Citatio emanata vigore delegationis, quam Iudex non habet, non substinetur ex potestate Ordinaria, quam simul habet, num. 7.

Procedere qui potuit ex vtraque potestate, si se restrinxit ad inualidam; processus non substinetur *ex valida, num. 8.*

Citatus indiferenter absque restrictione intelligitur citatus tanquam ipse, & tanquã tutor, num. 9.

Sententia lata ex falsa causa expressa, non substinetur *ex vera, quæ aderat, numer. 11.*

Actus qui potest fieri vno modo licitè, censetur factus eo iure, & persona, qua licitè fieri potest, num. 12.

Nisi se restringat ad illicitam potestatem, numer. 13.

Agens ex vna causa, falsa tamen, & inualida, non substinetur iudicium ex alia vera tùnc existente, num. 14.

Impetrans beneficium vno, & ineficaci vacationis modo, non iubatur ex alio vero, etiam tùnc existente, num. 15.

Secus si se non restrinxit impetrans ad vnum vacationis modum, num. 16.

Citatus ex secunda commissione subscripta obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor in Senatu aliam subscriptam ostẽdat, num. 17.

Actus gestus indiferenter substinetur ex ea potestate valida, inualida non obstante, num. 18.

Impetrans postquam citauit ex secunda commissione, an possit illi renuntians ad priorem validam redire, numer. 19. & sequentibus.

Comissioni potest impetrans renuntiare reintegra, secùs post executam citationem, numer. 20.

Electione semel facta, sublata est potestas iterum eligendi, num. 21.

Electio semel facta irreuocabilis, & incommutabilis reditur, num. 22.

Data facultate declarandi, aut interpretandi, expirat potestas ex prima declaratione, num. 23.

Facto

Facto magis, quàm verbis voluntas declaratur, num. 24.

Commissionem impetrans, & comparens coram alio Iudice competente commissioni videtur renuntiare, num. 25.

Secunda commissio impetrata super eodem negotio, an primæ videatur renuntiare, numer. 26.

Ad commissionem priorem subscriptam potest impetrans reddire, etsi ex secunda non subscripta citauerit aduersarium, numer. 27.

Commissio non subscripta, & ex ea executa citatio sunt nullæ ipso iure, numer. 28.

Res non desinit esse integra ex citatione nulla num. 29.

Citatione nulla non obstante, potest quis commissioni renuntiare, num. 30.

Præuentio iurisdictionis non causatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita, num. 31.

Non citare idem est, vel nulliter citare, numer. 32.

Nec ex ea infertur contumatia, num. 33.

Actus nullus præuentionem iurisdictionis nõ inducit, num. 34.

Comparens coram Iudice à quo, si fuit reiectus, non renuntiat suæ appellationi, num. 35.

Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus non videtur actis consentire, nec impeditur reddire ad aliam viam sibi fauorabiliorem, num. 36.

Renuntiatio non aceptata non nocet, & potest renuntians pœnitere, num. 37.

Cap. licet de procuratoribus, libr. 6. exornatur, num. 38. & seqq.

Electus repudians electionem de se factam, potest ante acceptationem suæ repudiationis, iterùm acceptare, num. 39.

Delegatus repudians commissionem, potest ante repudiationis acceptationem, illam acceptare, & validè procedere, numer. 40.

Ex actu impugnato nemo potest se iubari, nec fructum consequi, num. 41.

Succumbens in actu impugnato potest in eo se fundare, num. 42.

Commissioni secundæ non subscriptæ potest impetrans renuntiare, & si ex ea citauerit aduersarium nulliter tamen, & ad priorem subscriptam reddire, numer. 43.

Per citationem nullam res non desinit esse integra, ideò impetrans potest suæ commissioni renuntiare, numer. 44.

Electio competens ex testamento est irrenocabilis, ex contractu autem variari semel potest, num. 45.

Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere, num. 46.

Comparens coram Iudice carente iurisdictione non dicitur renuntiare suæ commissioni impetratæ, num. 47.

Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior valida remanet, numer. 48.

Rescriptum secundùm super eodem impetratum si nullum est, priori valido non derogat, nec impetrans ei censetur renuntiarè, num. 49.

Iuri iam competenti non censetur impetrans super eo renuntiare, quando non datur incompatibilitas, num. 50.

Abundans cautela non nocet, etsi ea fuerit nulliter adhibita, num. 51.

Clausula (Omnesque alios) *addita per Cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta per Papam, nihil operatur, num. 52.*

Subscriptio non qualificat, nec aprobat ea que non leguntur in supplicatione, numer. 53.

Causa rationabilis ad subscribendum non consideratur in ignotis à Papa comprehensis in clausula (Omnesque alios) *num. 54.*

Nisi ipsa causa relata Papæ sit vniuersalis omnes completens, ibidem.

EX THEMATE huius *capitul.* 12. aliæ non contemnendæ insurgunt controuersiæ, quas de facto † habuimus, & circa primam videtur dicendum, eum, qui semel impetrauit commissionem cum clausula generali (*Omnesque alios*) subscriptam manu Sanctissimi, ex qua licitè, & iuxta formam Concilij Tridentini, *capitul.* 20. *de reformatione, session.* 24. Potuit tres, vel quatuor vltra in ea expressum conuenire, absque Senatus Regij impedimento, prout suprà hoc capit. latiùs comprobauimus, si nihilominus, vel cogitans eam non sufficere contra non nominatos expresè, vel pro maiori firmitate aliam commissionem impetrauit, nominando expresè alios, aliàs comprehensos sub clausula generali prio-

2 prioris commissionis, & virtute † secundæ aliquem ex eisdem citauit, qui tamen pro remissione Ordinario faciẽda Senatũ Regium adiuit, ex eò quòd fuerit citatus in prima instantia ex cõmissione secunda non subscripta posse impetrantẽ insuper præsentata in Senatu priore commissione subscripta, dictam remissionem cuitare, probari videtur ex eò quòd habens ad actum duplicem potestatem, si actus gestus nequeat subsistineri ex vna inu-
3 tili; † subsistinetur tamen ex vtili & valida, vt actus validus redatur, latè Vantius *de nullitatibus sententia. ex defectu iurisdict. Ordina.* Menochius *de præsumptionibus, libro 2. præsumption. 17. per totam*, & alij quàm plures statim citandi, sed iste actor impetrans habet duplicem commissionem, alteram validam, vtilem & subscriptam manu Sanctissimi; ergo ex ea substineri debet lis mota, ita vt locus non sit remissioni ad Ordinarium in Senatu postulatæ, cùm re vera conquestus possit liberè ex subscripta commissione quandocumque conueniri, & dolo facit qui petit, quod statim restituturus est, ac propterea vt circuitus vitentur, vim facere Iudicem videtur declarandum.

Deinde quia gerens actum, videtur illum
4 gerere, prout licitè & magis † licitè gesserit, & non prout gessisset illicitè, seu minus licitè, *l. merito, ff. pro socio*, Bart. *in l. gerit. 87. numer. 20. versicul. a summo primum, & numer. 21. ff. de acquirend. hæreditat.* Surdus *de alimentis, titul. 9. quæstio. 16. sub numer. 25. & 16. & consil. 14. numer. 12. & consil. 19. numer. 28. & sequentibus*, Craueta *consil. 22. numer. 5. & consil. 25. numer. 29.* Scaccia *de commertijs, §. 3. glossa 5. sub numer. 95. & in tractatu de re iudicat. glossa 14. quæst. 23. num. 40.* Ergo impetrans ex comissione subscripta vtiliori potest se iubari, vt remissio in Senatu cuidetur.

Quia in dubio pro actus validitate præsumitur latè, & optimè Giurba *decisio. 36. à numer. 16.* prout de sententia & intimatione inhibitionis eodem die peractis, de qua cũ de anterioritate nõ constat; præsumitur sententiam prius latam fuisse, Achilis de Grassis *decisio. 34.* aliàs *263. titul. de appellation.* Thesaurus *decision. 49. numer. 3.* Giurba vbi proximè *numer. 16.* Seraphinus *decision. 1115. numer. 1. part. 2.* Item si de inhibitionis intimatione, & possessionis traditione appareat eadem die, & non constet de anterioritate; possessio præsumitur præcessisse ad excludenda attentata, ex Doctores & Rotræ decisionibus mox citandis.

Item si commissio sit impetrata eadem die, qua sententia est lata, præsumitur istam præcessisse, Scaccia *de appellationib. quæstio. 3. & 4.* quia ex duobus factis, de quorum anterioritate non aparet; semper fingitur præcedere, quod facit actum valere, ex Bartol. *in l. non solùm, §. sed vt probari, ff. de noui operis nuntiat*, Vantius *de nullitat. sentent. titul. quid sit null. numer. 26.* Anna. *singulari. 670. & 671.* Menochius *præsumptio. 13. & lib. 6. præsumption. 7.* Franchis *decision. 594. nnmer. 8. & decision. 649. numer. 9. 10. & 11.* Giurba *decis. 36. numer. 18.* Antonius Gomez *in l. 42. Tauri, numer. 3. & 4.* Molina *lib. 2. capitul. 7. numer. 51.* apud quos de varijs exemplis huius doctrinæ videbis, præcipuè apud Vantium, & Menochium, Alexander Ludouis. *decision. 232. numer. 7.* & ibi Beltramin. *num. 11.* Mantica *decision. 352. numer. 11.* Lancelotus *de attentatis 2. part. capit. 10. declarat. 2.* Mandosius *de inhibitione, quæstion. 81.* Qui testatur de regula generali, quòd actus gestus eadem die executæ inhibitionis præsumatur gestus ante inhibitionem, & illam præcessisse.

Item etiam si possessio fuit capta eadem die, qua fuit præsentata inhibitio, & non constet de anterioritate; possessio prius capta præsumitur, & postea subsequuta inhibitio, Seraphin. *decision. 1115. numer. 1.* Caputaquensis *decision. 211. numer. 4. part. 2.* Lancelotus *de attentatis part. 1. in præfaction. numer. 130. & part. 2. capitul. 2. declaratio. 2. nnmer. 1.* Rotta Recent. *decision. 487. sub numer. 2. part. 2.* & in Aquisana Capellan. coram Pennia, penès Marquesanum *de commissionib. part. 1. fol. 369. numer. 3.* Ludouisius Post. *de manutention. obseruation. 48. numer. 33.* Farinacius *decis. 487. tom. 2. fol. 469.* Igitur videtur dicendum quod citato, ex comisione secunda non subscripta, & idcirco inualida; sit in Senatu deneganda remissio causæ ad Ordinarium à se perita stante commissione priori valida & subscripta, de qua in Senatu per impetrantem docetur, & constat.

Contrarium tamen de iure verius † est, 5
imò quod conuentus, & citatus ex commissione secunda non subscripta omnino debeat in Senatu remissionem Ordinario obtinere, non obstante priori vtili, & solemniter expedita. Quoniam is qui habet duplicem potestatem, si actum fa-

faciens reſtringat ſe ad vnam, in validam tamen, & non vtilem ad actum, non ſubſtinetur actus ex valida, & vtili, Calderinus *conſil. 1. de acuſationibus*, Anchatran. *conſil. 357.* declarat, & ſequitur Caſsiodorus *deciſion. 7. numer. 7. de appellationibus*, Capitius *deciſio. 96. in cauſa. numer. 9.* poſt Marianum Soccinum *capitul. 2. articul. 13. de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus ex defectu iuriſdiction. ordinar. ſub numer. 174. verſicul. Quamvis dicta clauſula*, Menochius *de præſumptioni. libr. 2. dict. præſumptio. 17. à numer. 2.* Caldas Pereira *in tractatu de emptione & venditione, capitul. 3. à numer. 12.* ibi: *Hinc etiam reſoluitur, verùm* † *eſſe, quod ſcribit gloſſa ſingularis in capit. ex litteris, de officio Delegati: aſſerens proceſſum eſſe nullum, quem Ordinarius tamquam Delegatus agitauit, cùm Delegatus non eſſet, etſi vti Ordinarius potuiſſet procedere, quod Panormitanus ibidem cenſuit cauſari ex defectu voluntatis iudicantis, qui ſe adſtrinxit ad delegatam iuriſdictionem, Ordinariam repudians, vt dict. capit. ex parte Aſtienſis, & dict. capit. cum ſuper. Nec vrget, quòd Ordinarius non poteſt à ſe abdicare iuriſdictionem Ordinariam, vt in l. Legatus, ff. de officio Proconſul. quoniam etiam hoc caſu non abdicauit; ſed potius noluit procedere, vt Iudex Ordinarius, quod potuit facere, vt in l. ſed & ſi ſervum, §. final. cum l. ſequent. ff. de arbitris*, & ita reſpondit Ioannes de Lignano *de cenſura Eccleſiaſtica*, quem ſequitur Felinus *in capitul. cum ex officio, de præſcriptionibus, &c.* 6

Et hæc eſt doctrina veriſsima pluriès Canonizata † per Rottam, vt in vna Tridentin. beneficij del Roſal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quam ad litteram adducit Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. capitul. 2. numer. 17.* quæ ante finem, ita ait: *Prætereà nec decretum citationis poterat ſub tineri vigore Ordinariæ iuriſdictionis, quia cùm proceſſerit tamquam Delegatus ſe reſtrinxit, fecit enim actus tamquam Iudex Apoſtolicus vigore litterarum, & ideò nulliter proceſſit ex prædictis*, Hoſtienſ. Imola, Abbas & alij *in capit. cum ex officij*, vbi Felinus *numer. 25. verſicul. Quarta concluſio. de præſcriptionibus. Nam qui poteſt procedere* † *ex poteſtate valida, & procedit ex poteſtate inualida, ad quam ſe coarctauit, nulliter procedit*, Puteus *deciſion. 583. numer. 3. libr. 2.* Romanus *conſil. 343. numer. 5. &c.* Facit *deciſion. 415.* Seraphini *à numer. 1.* ibi: *Hæc obiectio non placuit, quia reuera ipſe erat tutor, & adminiſtrator cum* † *ampliſsima poteſtate à contutoribus ei tributa; quare cùm citatio non fuerit reſtricta ad eum tamquam principalem tantùm, & excluſiuè reſpectu facultatis, quæ ei vti tutori competebat: ſubſtinetur actus ex capite, ex quo ſubtineri poteſt ad Concil. Roman. 446. & 447.* Iaſſon. *in l. exigendi, numer. 7. & 9. Cod. de procurator. &c.* Facit etiam Alexander Ludouiſius *deciſion. 2.* vbi dicit, † quòd ſententia Nuntij ſit nulla eo quod lata fuit motus, quòd litteræ Papæ erant attentatæ, tamquam litependente impetratæ, cùm ſit cauſa falſa, & inutilis, quia Papa non attentat, & ex ea reuocat poſſeſsionem, licèt aliàs eam poſſet vt attentatam reuocare, nihilominus ſententia non ſubſtinetur, quia ſe reſtrinxit ad cauſam inutilem, & inualidam. 7 8 10

Et melius facit in propoſito ipſe Alexander Ludouiſius *in deciſion. 201. à numer. 16.* ibi: *Facit quod dicitur de habente poteſtatem* † *Ordinariam, & Delegatam, vt cenſeatur proceſſiſſe ea poteſtate, ſecundùm quàm actus valet*, Abba. *in dict. capit. cum officij, numer. 31. & ſequentibus de præſcriptionibus*, vbi Felinus ſub *num. 32 verſicul. Amplia ecundò*, Alciatus *dict. præſumption. numer. 5. Actus enim, qui poteſt fieri* † *vno modo licitè, & alio illicitè; cenſetur factus eo nomine, & ſi bea perſona, & iure, quo licitè fieri potuit*, Aretinus *conſil. 23. numer 10. in fin.* Curtius Iunior. *conſil. 20. ſub numer. 7. verſicul. Et ad hoc optimè conueniunt, quod ſine dificultate procedit, quia dicta Virginia non ſe reſtrinxit* † *ad facultatem Arbitri incompetentem*, Paulus de Caſtro *conſil. 84. ſub numer. 4. verſicul. Sed ad hoc reſpondetur, libro 1.* Aymon. *conſil. 284. ſub numer. 5. verſicul. Quinto reſpondeo, &c.* Et Oliuerius Beltraminius *in at notationib.* ibidem *numer. 31.* alias Rottæ deciſiones adducit concordantes. 11 12 13

Qua propter cùm impetrans potuiſſet citare reum aliàs comprehenſum ſub clauſula generali (*Omneſque alios*) contenta in prima commiſsione ſubſcripta, atque ideò validè impetrata, & non citauit, ſed ex ſecunda inutili, & inualida, quæ non tribuit iuriſdictionem,

ad

ad quam se expressè restrinxit, sequitur, quòd nullo modo in Senatu possit ex ea euitare remissionem ad Ordinarium petitam, ex supradictis.

14 Facit deinde, quòd si quis agat ex † vna causa, falsa tamen & inualida, non substinetur iudicium ex alia vera, etiam eo tempore existente, quando se restrinxit ad inualidam, & inutilem, vt post plurimos probauimus suprà *hoc tractatu de supplicatione ad Sanctiss.* 1. *part. capit.* 12. *numer.* 3. Cui con-

15 sonat, † quòd si quis impetrauit beneficium vno expresso vacationis modo, si iste sit inualidus, & ineficax non substinetur gratia ex alio valido & vtili, tùnc existente, cùm se restrinxerit impetrans ad inutilem, & inualidum, plurimos Doctores & doctrinas ad idem congessimus *in tractatu de Regia protectione*, 3. *part. capitul.* 10. *numer.* 45. *vsque ad numerum* 50. inclusiuè, adde Nicolaum Garciam *de beneficij* 11. *part. capitul.*

16 1. *à numer.* 5. Secus si se impetrans † non restrinxit ad vnam causam, & vacationis modum, sed simpliciter, & genericè vacationem narrauerit, quòd plures Doctores obseruant laudat. ab eodem Garcia ibidem *à numer.* 21. *& sequentibus*; & Augustinus Barbosa nouissimè *in tractatu de iure Ecclesiastico libro* 3. *capitul.* 14. *à numer.* 76.

Ex quibus in dubio concludendum est in

17 hoc priori articulo; † citandum ex secunda commissione non subscripta omnino obtinere in Senatu causæ remissionem ad suum Ordinarium, etiam si in Senatu impetrans ostendat priorem commissionem subscriptam manu Sanctissimi, sub cuius clausula generali reus citatus poterat comprehendi, & conueniri, cùm ea vsus non fuerit actor contra illum, nec eius virtute eum citauit, nec litem mouit.

Ad argumenta in contrarium adducta

18 ad principium † huius §. facile respondebis, ex eisdem Doctoribus ibidem citatis, vt procedant quando habens duplicem potestatem actum gessit simpliciter, absque eo, quòd se restringat ad inutilem, vt tùnc substineatur actus ex valida, & magis vtili, vt hactenus latiùs probauimus.

Quo ad secundam autem §. partem (quæ indubie longè dificilior est) an scilicet im-

19 petrans † postquam vsus est secunda commissione in vtili, ex defectu subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, eius virtute reum citando, possit illi renuntians ex priori denuò agere, & euitare remissionem cùm apareat subscripta, continens clausulam generalem, sub qua includitur istemet reus.

Pro parte negatiua plura vrgent, primum, quia licet † impetrans reintegra, hoc 20
est anteaquam vteretur commissione; potuisset pœnitere, & commissioni impetratæ liberè renuntiare: tamen postquam ea vsus est, citando illius virtute aduersarium suum; effecta fuit communis, & aduersario suo ius quæsitum ex ea, ac propterea iam eo inuito illi nequit impetrans renuntiare, nec ab ea desistere, probant plures Doctores, & Rotæ decisiones adductæ infrà hac 2. *p. cap.* 19. *à num.* 26. *cum sequentib.* Ergo huic secundæ commissioni, cuius virtute aduersarius fuit citatus, renuntiare nequit impetrans, & ad priorem reddire.

Secundò facit, quia licet impetrans à principio haberet † facultatem ea vtendi 21
commissione qua maluisset; tamen ex quo semel elegit secundam, ex eaque citauit aduersarium suum, iam cessauit facultas ad priorem redeundi, *l. similiter. § fin. ff. quod mutus causa. cap. cum omnes circa finem de constitutionibus*, Surdus *consil.* 377. *num.* 3. Farinacius *in praxi crimin. part.* 7. *q.* 175. *num.* 199. Marius Antoninus *variarum resolutio.* 17 *num.* 8. Surdus *decis.* 4. *num.* 72. quia quod semel placuit amplius displicere non potest.

Electione enim semel facta expirat potestas iterùm eligendi, † & reddirur irreuo- 22
cabilis, & incommutabilis, latè Molina *de primogenijs, libr.* 2. *capit.* 4. *à numer.* 3. *cum sequentibus*, tactissimè Christophorus de Paz *in tractat. de tenuta, cap.* 34. *à num.* 48. *cum multis sequentibus*, vbi pulchra iura allegat, & Doctores, latè etiam Castillo *controuers. tomo* 5. *capit.* 80. *à numer.* 18. *cum sequentibus.*

Sicuti quando alicui competit, vel data fuit facultas declarandi, † vel interpretan- 23
di, semel à se facta declaratione, vel interpretatione, expirauit potestas iterùm declarandi, aut interpretandi, cum prima perpetuam consequuta fuerit firmitatem irreuocabilem, Glossa celebris *in l. quidquid adstringendæ, verbo, Secundùm promissionem, verbo, Nec rursus, ff. de verborum obligationibus*, vbi Paul. Castrens. *numer.* 7. cui subscribunt Alexand. Cuman. Imola, & Aretin. in eodem text. ac melius Iasson. *in numer.* 8. *vsque ad numerum* 11. Simon de Prætis *libro* 1. *de interpretatione vltimarum voluntat. interpretatione* 1. *dubio* 5. *num.* 1. *&* 2.

fol.

fol. 64. Mandelus de Alua *consil. 592. numer. 3.* & per ſolum Prætis loco citato, *ſolutio. 7.* idem tenet Caſtillo *controuerſiarum, tom. 6. capitul. 84. numer. 5.* Igitur ſemel facta declaratione per impetrantem, ſe velle vti ſecunda commiſsione, non poterit iterùm variare, nec priori vti.

Quia voluntas magis facto, quàm verbis
24 declaratur, plures † cógerit Auguſtinus Barboſa *axioma. 230. à numer. 4.* Et ex facto magis deducitur renuntiatio, aut ratificatio, quàm ex verbis, plurima ipſe, *axioma. 93. à numer. 6. cum ſequentibus.*

Tertiò fortiter vrget, quoniam impe-
25 trans † ex quo comparuit coram Iudice ſecundæ commiſſionis, qui prævenit cauſam, & ex ea citauit, à prima commiſsione, qua non fuerit vſus; recedere videtur, & iuriſdictio ex ea ſublata, iuxta Rottæ deciſiones adductas ſup. hac *2. p. cap. 19. à num. 42. & ſeqq.*

Quartò, quia per impetrationem ſecun-
26 dæ commiſſionis † ſuper eodem negotio, priori videtur renuntiari, iuxta doctrinas per Thomam Sanchez *de matrimonio, libr. 8. diſputation. 22. à numer. 16. tom. 3. fol. 637.* Qua propter iſte impetrans neutra poteſt iuvari, non prima, quia renuntiata, nou ſecunda, quia inutilis ex defectu formæ ſubſcriptionis, obſtante decreto irritanti Concilij Tridentin. *ſeſſion. 24. de reformatione, capitul. 20.* iuxta text. *in l. licet 20. ff. de adimendis legatis*, ibi: *Licet transferam legatum in eum, cum quo nobis teſtamenti factio nõ eſt, ſiuè in ſervum proprium, cui ſine libertate legauero, licet eis non debeatur, nec illi tamen debebitur, cui fuerit ademptum.*

27 Quibus tamen minimè † obſtantibus; contrarium de iure verius exiſtimo, imò quòd impetrans liberè poſsit ſecundæ commiſsioni renuntiare, & citationi eius virtute factæ, & executæ, & iterum ad priorem ſubſcriptam redire, & huius virtute denuò agere contra eundem reum aliàs comprehenſum in clauſula generali (*Omneſque alios*) in eadem contenta, mobeor ex ſequentibus.

28 Primò quoniam ſecunda † commiſsio non ſubſcripta fuit nulla, ita vt nec ex ea adquiſita fuit iuriſdictio Iudici Delegato, & per conſequens citatio eius virtute emanata, & executa pariter nulla fuit ex defectu notorio iuriſdictionis, vt ſæpè diximus in capitibus ancecedentibus huius *2. part.* & ſerè in omnibus, & per citationem nullam res non definit eſſe integra, † nec dicitur lis in- 29
troducta, prout abundè ſcripſimus hac *2. p. hac cap. 12. à numer. 66. cum multis ſequentibus*; vbi pluriès mirabiles doctrinas congeſimus; ergo cùm adhùc res dicatur integra, poterit impetrans liberè pœnitere, & ſuę commiſſioni ſecundæ renuntiare invito aduerſario, iuxta cõmunem Doctorum, quos citauimus remiſsiuè in primo argumẽto pro contraria parte, *à num. 20.*

Et inſuper plurima congerit † Lancelo- 30
tus *de attentatis. 2. part. cap. 4. in præfactione à numer. 42. cum ſequentibus*; vt liti cæptæ ex citatione nulla, vel aliàs nulliter expedita, aut exequta poſsit quis renuntiare, & commiſsioni ex qua emanauit, plures adu cens ad idem Rottæ deciſiones, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, eò quòd res adhuc dicitur integra, ex quibus reſpondetur primò argumento.

Quibus & adde, quòd ex citatione nul-
la aliter vè † nulliter expedita & exequta, 31
non oritur præuentio iuriſdictionis, vt per Barboſſam *in l. ſi quis poſtea quàm, num. 50. & ſequentibus, ff. de iudicijs*, & ibi Amorinus *numer. 4. 6. 7. &* 11. Maſcardus *de probationibus, concluſion. 1226. à numer. 16.* Azebedius *in l. 10. numer. 52. titul. 13. lib. 8. Recopilation.* Farinacius *quæſt. 7. numer. 61.* Decianus *lib 4. crimin. capitul. 21. numer. 4. & 19.* Marius Giurba *conſil. 48. à numer. 35 & conſil. 15. numer. 6.* ſiuè citatio
prætermiſſa ſit penitùs, ſiuè † minùs legiti- 32
mè facta ſit, *l. 1. §. item cum ex edito, ff. quæ ſententiæ ſine appellation.* Aſinius *in praxi, §. 6. capitul. 12. numer. 5. & capit. 13. numer. 1.* Vantius *de nullitatibus ex defectu citation. numer. 1. &* 11. Sfort. *conſil. 72. numer. 2. 3. & 4.* Salicetus *conſil. 23. numer. 23.* Gramaticus *conſil. 37. numer. 4. & deciſio. 79. numer.* 10. Anton. Gabriel. *practicarum concluſion. titul. de citation. concluſio. 3. à numer. 1.* Nec ex ea † inducitur 33
contumatia, Giurba *conſil. 67. numer. 8.* vbi plures.

Generaliter enim vera eſt † concluſio, 34
quòd actus nullus, qui de iure effectum ſortiri non poteſt, præventionem iuriſdictionis non inducat, Gloſſa *in l. 1. verb. Per nuntiationem, & verbo, Eatenus, ff. de noui operis nuntiatio.* Amorin. *in l. ſi quis poſtea quam, numer. 2. ff. de iudicijs*, Oldradus *conſil. 213.* Borrellus *in ſumma deciſion. titul. 41. numer. 147.* Teparus

variarum lib.1.titul.de causis mixtis,colum na 2. Farinacius *dict.quæstion.7. numer.61.* Bartus *decision.71.* Azebedius *in dict. l.10. numer.53.titul.13.libro 8.* Anton.Gabriel. *titul. de iudicijs, conclusion. 1. numer. 34.* Gurba *consil.48. numer. 35.* Igitur nihil impedit, quominus impetrans commissionis, & citationi nulliter expeditis valeat renuntiare inuito aduersario, & ad priorem redire vtilem, quia res non desinit esse integra.

Secundò probatur hæc pars,quia secun-
35 da commissio † vti nulla semper fuit impugnata ab aduersario, & nunquam acceptata, igitur interim nec inducitur renuntiatio prioris, nec impeditur impetrans renuntiare secundæ, Scaccia *de appellation.quæstion. 17.limitat.2.numer.51.* Barbosa *in capit. solicitudinem,sub numer.3. de appellationibus*; dicentes, quòd per comparitionem appellantis coram Iudice à quo non oritur renuntiatio suæ appellationis, si fuit reiectus & non admissus, & cum Abbate & alios *in capit.gratum, de officio Delegati*, Roman. *singulari.151.* & alijs citatis à Palat. Rubeos *in capit. per vestras, columna.403. bodie.4. nota,numer.41. pagin.514.* Franchus *in dict. capitul. solicitudinem, numer.12.* Decius *in capit.gratum,numer.4. versicul. Tertio limita. de appellationibus,* Felinus *in capit.capitulum,Sanctæ Crucis, numer.8.de rescriptis,* Mieres *de maioratu 1.part.q.68. num.40.*

Comprobat decisio Rottæ inter recol-
36 lectas † per Marchesanum *de commissio. 2. part.capit.6.de commissione, quando tertius ad caus.admit.§.verò, fol.253.* Quas inseruit ad finem eiusdem capit.qua dicitur,quòd licet tertius pro suo iure comparens in lite inter alios pendente queat dupliciter comparere,vel vt secùm lis incipiatur denuò,vel vt in eodē statu admittatur,& hoc casu sibi nocent, & prosunt acta iam gesta, iuxta quæ Nos *hac 2.part.cap.13.à num.62.cum multis sequentibus.* Tamen vt censeatur consentire actis gestis,& renuntiare viæ priori sibi fauorabili; debet expressè seù explicitè admitti, si tamen fuit reiectus, potest ad illam redire, & sibi acta gesta non nocent, ex doctrina Bartoli *in l.sæpè, num.5.8.& 9 ff.de re iudicata,* & alijs quos refers sequitur Couarru.*practica.quæst.cap.15.num.8. versic. Scribet tamen,* Bartol. Crescencius *decision. 68.* alias *3. de rescriptis,* & tenuisse Rottam *in vna Lengionens. iurisdictionis 3. Maij 1591.* coram Pamphilio, ibidem relata.

Hinc renuntiatio non acceptata nulla-
tenus nocet, † & ante acceptationem po- 37
test renuntians penitere, latè Riccius *collectan. 1479. part.5.* latissimè Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.8. disputation. 32.à principio, tomo 3.* vbi plura exempla conducit, pro quo est textus celebris *in capit. litteris. de procurator. in 6.* ibi: *Licet is, qui procurator † constituitur ab* 38
absente, dixerit, præsentatum sibi susciperе nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiù constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum acceptare poterit, quandocumque placuerit; per quem text. glossa fin. ibi. Ioann.Andræas, Archidiaconus, Dominicus, & Franchus,ibi in fin.Ancharran. ad finem, *opositio. penultima*, dicunt, electum renuentem consentire † ele- 39
ctioni de se factę; posse mutata voluntate, acceptare eamdem, & reuocare repudiationem, dùm electores permanent in sua voluntate, & non acceptauere repudiationem, plures etiam doctrinas similes congerit Gratianus *disceptation.forens.capitul.92.à numer.32.cum sequentibus.* Quòd & idem dicendum de Iudice Delegato, † & Arbitro, 40
qui semel commissionem, & arbitrium repudiarunt. vt possint re integra ante repudiationis aceptationem iterùm reuocata voluntate,commissionem acceptare, docent dicta glossa & citati Doctores, Thomas Sanchez *dict.disputat.32.numer.2.* vbi adducit alia similia. Et de Delegato semel repudiante commissionem idem affirmat Nicolaus Garcia *de beneficijs 6.par.capitul.2. à num. 88.* & Nos hac *2.part. capit.fin. nnm. 102. & 103.* quod & probatur ex *l.sicut, § si voluntate, ff.quibus modis pignus,vel hipoth.*& confessio ante partis acceptationem potest validè reuocari, Marescotus *variarum resolution. lib.2. capitul.44. per totum.* Igitur si non solum vsus secundæ commissionis non fuit per aduersarium aceptatus; sed imò expressè & instanter impugnatus; liberè poterit impetrans renuntiare,& pœnitere.

Nec reus citatus potest hoc impedire,
quia cum semper † impugnauerit,& nullam 41
dixerit secundam commissionem ex defectu formæ, & citationem ex ea emanatam; non potest ex actu semel impugnato se iuvare, & fructum consequi, *l. dispensatorem. ff. de solutionibus,* Menochius *cons.395. numer 89.* Surdus *consil.136. numer.29. & sequentibus, & consil.157. numer.* [illegible] Sanchez *de matrimonio, disputation.6. numer.9. ib.9.* Rotta vt per Farinac. *decisio.636.numer.5.*

tomo 2. part. 1. & decisio. 596. numer. 5. ibidem, Marescotus *variarum resolutio. lib. 1. cap. 4. ampliat. 4. per totam*, ampliſsimè per ampletiones, & limitationes Antonius Gabriel. *titul. de regulis iuris, conclus. 1. per totam.*

Niſi impugnans actum ſucubuerit in eo,
42 quia tùnc benè poteſt in actu † ſemel impugnato ſe fundare, Innocenc. *in cap. cum olim, verſicul. Poſt ſententiam*, & ibi Anton. de Butrio, *verſicul. Quando reprobans inſtrumentum*, Bartol. *in l. poſt legatum, ff. de ijs quibus vt indignis*, Caſtrenſis *in l. cum proponas. 2. Cod. de pactis*, Angelus *in l. qui Romæ, §. ſua. ff. de verborum obligationibus*, vbi Imola, & Alexander. *1. nota.* Franchus *in capit. final. verſicul. Secundò contrarium facit, de iure iurand. in 6.* Decius *in l. cum fundus, §. ſervum, ff. ſi certum petatur*, Crotus *in capit. 1. in gloſſa 2. de reſcriptis in 6.* Felinus *in capit. examinata, verſicul. Aduerte. de Iudicijs*, Roman. *conſil. 347. in 2. dubio*, Aymon. *de antiquit. tempor. in 1. part. numer. 126.* Iaſſon. *in dict. l. qui Romæ, § ſuæ in 1. notau.* Ruinus *conſil. 166. volumin. 4.* Anton. Gabriel. *dict. concluſio. 1. numer. 52.* & poſt plures Rottæ deciſiones idem firmat Mareſcotus *variarum reſolution. lib. 1. dicto capitul. 41. à numer. 61. & ſequentibus*; vide etiam Marium Giurbam *deciſio. 55. numer. 11. & numer. 14.* apud quos de limitationibus.

Concludendum igitur erit ex prædictis,
43 poſſe impetrantem † ſecundæ inualidæ, & inutili commiſsioni renuntiare, etſi ea vſus fuerit, & citauerit aduerſarium conueniendum, cum pariter, & indè citatio nulliter emanauerit, & ad priorem commiſsionem validè, & ſolemniter expeditam redire; & eius virtute nouiter agere, & conuenire eumdem reum comprehenſum ſub clauſula generali (*Omneſque alios*) ita vt ſi iterum inſtet in Senatu pro remiſsione cauſæ ad Ordinarium ſuum; minimè audietur, ſed litteræ commiſſionis relaxandæ ſunt impetranti, vt eiſdem liberè vti queat coram Delegato.

Non igitur obſtant argumenta in con-
44 trarium adducta, † non primum, cui iam ſatisfecimus in primo fundamento huius partis *à nu.* 20. nam cum ex citatione nulla res non deſinat eſſe integra, non impeditur impetrans ſecundæ commiſsioni renuntiare inuito aduerſario, cui nec facta fuit communis, nec ius quæſitum.

Nec obſtat 2. *à num. 21.* de habente facultatem eligendi, aut nominandi, vt nequeat variare, † cui reſpondetur, hoc non procedere abſolutè, ſed fœdere diſtinctionis communiter receptæ, & iuribus comprobatæ, quòd ſi electionis facultas competit ex teſtamento, aut vltima voluntate, ſemel electione facta, expirat poteſtas. At ſecus ſi ex contractu competat, quia tùnc ſemel variare poteſt, & in vtroque tamen caſu ſi facultas competat collata in tempus mortis eligentis, tùnc vſque ad mortẽ poteſt variare, probant latiſsimè Molina, Chriſtophorus de Paz, & Caſtillo poſt magnam Doctorum cateruam ab eiſdem adductam citati *in dict. 2. fundamento, num. 22.* 45

Sed magis in ſpecie reſpondetur, vt neutro caſu expiret facultas nominandi, aut eligendi, quoties prima electio fuit nulla,
quia † tunc iterùm poteſt variare, & denuo 46
elige, latè Tiraquell. *in l. boues, §. hoc ſermone in 1. limitatio. à numer. 1. cum pluribus ſequentibus*, vſque ad fin. Molina *de primogenij, lib. 2. cap. 4. à numer. 38.* qui plura iura Canonica, & Ciuilia ponderant, quàm plures etiam Doctores congerit Chriſtophor. de Paz *de tenuta, capitul. 34. à numer. 51.* & ex hac Tiraquel. & Molinæ doctrina, necnon ex Morla *in emporio iuris, titul. 2. de iuriſdictione, quæſt. 17. num. 26. & ex l. 2. ff. de optione legata, & capit. ſi electio de electione in 6.* dicit Marius Giurba *in conſil. 33. nu. 25.* quòd actus nullus non conſummit Iudicis iuriſdictionem, nec poteſtatem alterius, qui actum explicare debet.

Pariformiter reſpondetur tertio argu-
mento, veram eſſe doctrinam, † ſi iuriſdictio 47
ſecundi Iudicis ex ſecunda commiſsione inualida ob defectum ſubſcriptionis fuiſſet eidem quæſita, & illam poſſet exercere, at cum ſecus ſit, & totus ſuus proceſſus ex hoc defectu iuriſdictionis nullus reddatur ipſo iure, non præſtat impedimentum, nec aliquem iuris effectum poteſt operari, iuxta quæ Nos latè *de Regia protection. 3. p. cap. 9. à princip.* & quæ hactenus diximus *à num. 27. & ſequentibus.* Et ſuponunt expreſsè deciſiones in argumento relatæ: ſicuti etiam dicimus de remiſsione cauſæ facta per Iudicem appellationis Iudici inferiori, quæ non prodeſſet, ſi inferior habitu, & potentia careret iuriſdictione, vt diximus ex alijs *in tractatu de Regia protection. 3. p. cap. 1. 18. à num. 51. & ſeqq.*

Ad quartum reſpondetur multipliciter.
Primò, † quod iſte impetrans ſecundam 48
commiſſionem, eam potius impetrauit ad prioris corroborationem [illegible] tollendum dubium ſum erronc[illegible] caſu omnes

con-

conueniunt,primam valere, & re manere in suo robore,secunda nihil operante,quia nulla fuit, quia ad idem impetrata. Et tantùm abest,quod impetrans intendat priori renuntiare, vt potius eam confirmare intenderit per secundam magis specificam, prout docent Innocent.*in cap.penultim. num.5. de præscriptionibus*,& ibi Hostiens.*num.12.in initio*. Ioan.Andreas *num.16*.Bal.*num.13*. Bellamera *numer.6*.Thomas Sanchez *de matrimonio,lib.8.disput.22.num.15. & num. 16*.

Requiritur tamen quod primæ ad eamdem causam à se impetratæ commissionis faciat in secundæ impetratione mentionem,vt per notata ab omnibus *in capit. cæterum, de rescriptis*, probat Menochius *de arbitrarijs lib.2.centur.3.casu 202. numer.64. & 62.* Reddens rationem,quia fortè Princeps ignarus iam concessisse aliud rescriptum, novum non concederet,sed diceret,sufficiat tibi gratia prima iusta, *cap. secundùm de filijs præsbiterorum*, vide Thomam Sanchez vbi proximè *à numer. 6. cum multis sequentibus*.

Secundò respondetur, quòd cum secun-
49 dùm istud † rescriptum sit nullum ex defectu formæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi; priori nequit derogare,nec illius inducere renuntiationem, Sanchez *dicta disputation.22.à numer. 17. & in num. 18*. ita ait: *Sed magis placere valere adhùc priorem dispensationem, quia cum posterior non valeat; minimè derogat priori, nec animus impetrantis censetur esse renuntiandi priori, nisi quatenus posterior valida est*, vt probatur *in l. si iure 18. ff. de legatis 3*. ibi: *Sed vix id obtinere potest, fortasis ideò quod ita demum à priori testamento recedere vellit, si posterius validum sit, &c*.

Quod generaliter verùm est,& procedit in omni actu, & materia, vt per actum subsequentem, qui nullus est, nunquam tollatur præcedens validus, vt per *l. sancimus, Cod. de testament.l.si quis ante, §. si quis conduxerit, ff.de acquirend. possession*. vbi notat Bartul. Iasson. *numer.13*. Soccinus *numer.13*. Alexander.*num.8. & in cons.193. numer.3.volumin.6*.Menoch.*consil.381.& numer.40*.copiosè Perr.Surd.*decis.51*.Gratianus *disceptation.36.numer.55*.Costa *de scientia & ignor. centur.2. distin.89. num.* 10.Giurba *decis.63.numer.1*. Qui loquuntur in conductore,qui rem emit, vel sibi fuit ad iudicata,vt si emptio,aut ad iudicatio est nulla,non amittat suam conductionem antecedentem,& per *l.in fin. & l.nouationem ff. de nouatio*.Alexand.*in dict.consil.193.num. 4*. Bellonus *consil.87.numer.15* Gratus *consil.123.numer.17. volumin.2*. Purpurat. *in l.pacta nouissima,numer.14.C.de pactis*,Menoch.*lib.3.præsumpt.134. num.45*. Caualcan.*decisio.18.num.11.part.4*. Bardell.*consil.70.numer.18*. dicentes, quod si secundus contractus, per quem contrahentes voluerunt nouare primum,& ab eo recedere,sit invalidus,non censentur à primo recedere, idē tenet Giurba *dict.decis.63.sub num.1*. Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus,lib.2.q. 16.num.58.60.& 61*.per quem solum idem tenet Castillo *controuersiar.lib.4.capit.59. num.48*.

Tertiò respondetur, quòd tùnc iuri iam competenti parti impetranti cēsetur per impetrationem † renuntiare:quando datur in- 50
compatibilitas, & contrarietas in vtroque, non ita, quando compatiuntur, vt hìc, quia attendunt ad eundem finem,& maiorem corroborationem sui iuris hæc duo rescripta, prout latissimè videre est per D.Ioannem de Solorzano *de iure Indiarum,lib.3.capit.1.à num.53.cum multis sequentibus*.

Abundans enim cautela non nocet, etiam si ipsa sit nulla, † aut nulliter & minus legiti 51
mè,aut solemniter adhibita, latissimè Augustinus Barbosa, varia reddens exempla, *axiomate 3.per totā*,vbi plura congerit, nec ordinata ad agmentum debent operari diminutionem.

Quo ad tertiam partem nostri, §.breuiter resoluendum erit, † & tenendum, quòd 52
si in suplicatione oblata Sanctissimo non sit petita commissio,nisi contra vnum, subscriptio apposita per Papam in ipsa supplicatione non potest comprehendere alios in ea non expressos. Tùm quia Cursoros in extensione litterarum nequeunt supplere, & extendere supplicationem, vt latè per Rottæ decisiones,& Doctores diximus hac *2.p.c.30. §.1. à num.3*.

Tùm etiam, quia subscriptio non calificat, nec aprobat quæ in supplicatione non leguntur, † vt copiosè deduximus *in dict.§.* 53
1.à nu.11.cum multis seqq. Tùm etiam,quoniam cum ad subscribendam commissionem moueatur Pontifex ex iusta & vrgenti causa, iuxta Trid.*in cap.20.sess.24.de reformat*.Et cum comprehensi † sub clausula generali (*Omnesque alios*) non sint noti Pontifici; sequitur,quod nec causa contra illos fu Papæ exhibita,nec,quæ fuit reddita contra nominatū,verificatur cōtra alios incognitos,& nō notos,ac propterea minimè ipsorū nō nominatorū respectu apposita intelligitur subscriptio

Sau-

Sanctiſsimi, vt in hoc capit. latiùs conſideraui-mus à *numer. 73.* vſque ad finem. Qua propter nihil poteſt prodeſſe dicta clauſula generalis (*Omneſque alios*) quæ in ſupplicatione ſubſcripta propria manu Sanctiſsimi non legitur, ſed per Curſores poſt modum in confectione litterarum ſit apoſita, & extenſa, quominus in Senatu horum comprehenſorum ſub dicta clauſula cauſa Ordinario remittatur.

Niſi fortè quando & in ſupplicatione
55 fuit ſemel † petita commiſſio generaliter contra omnes intereſſe putantes, & cauſa rationabilis (quæ fuit Sanctiſsimo expreſſa in ſupplicatione, quaque & ipſe motus fuit ad ſubſcribendum commiſsionem, & ſupplicationem propria manu) pariter fuiſſet generalis, influens in omnes, & illos tangens, & completens, quia tùnc in dubiè conueniri & ij poſſunt in prima inſtantia comprehenſi ſub clauſula generali contenta in commiſsione ſubſcripta.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Si coram Iudice appellationis, ſeù delegato in prima inſtantia ex commiſsione manu propria Sanctiſsimi ſubſcripta, compareat tertius excludendo, & quid quādo coadiuvādo; an per Senatum iſtius ſit cauſa ad Ordinarium remittenda.

Vbi latè quando tertij cauſa ſeorſum ſit tractanda, ita vt curſum litis inter alios pendentis nō ſuſpendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat, validè pro ſingulis terminari.

SVMMARIVM.

TErtij cauſa comparentis coram Delegato, aut Iudice appellationis, lite inter alios pendente, an ſit Ordinario per Senatū remittenda, à quibus iuris reſolutionibus pendeat, num. 1.

Tertius in litependente comparet vno ex duobus modis, excludendo principales litigatores, aut alterum coadiuvando, nu. 2.

Tertij excludentis perſona diuerſa eſt à collitigantibus, cuius ius ſeparatim tractatur noua inſtantia, nouoque iudicio, & diuerſo eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem ſtatu aſſumere, num. 3.

Tertius, excludendo litigantes ex commiſsione, poteſt impetrare aliam, vt in prima inſtantia contra iam litigantes lis noua incipiatur, num. 4.

Tertius excluſiuè ad litigantes volens commiſsionem impetrare, vt cum eo lis initiatur in prima inſtantia, tenetur hoc in commiſsione exprimere re, num. 5.

Ius novum, & diuerſum ab eo, quod in iudicio agitatur, nouiter deducitur, noua indiget cognitione & inſtantia Ordinario per Senatum remittenda, num. 6.

Iudex apellationis caret iuriſdictione ſuper nouo, & diuerſo iure, etiam inter eaſdem partes, nouiter tamen deducto coram eo, numer. 7.

Ius novum, diuerſum, & ſeparatum à primo iam deducto cognoſcitur, quando res iudicata ſuper iſto non præiudicat illi nouiter deducto, num. 8.

Tertij comparentis excluſiuè ius independenter habetur à iure iam litigantium, cui inter iſtos acta, & res iudicata obtenta nou nocent, nec proſſunt, nu. 9.

Per tertij excluſiuè comparitionem non ſuſpenditur prioris litis curſus, ſed imò inter priores collitigantes proſequitur, & ſeorſum inter omnes tractatur tertij ius, num. 10.

Tertij ius, & priotis actoris ſeorſum tractatur, & quis eorum prius rem iudicatam obtinet ab altero non impeditur in executione, Reo tamen per primum victorem præſtita cautione, num. 11.

Quæ cautio iudicialis fingit rem ſtare penès reum victum, ibidem.

Textus in l. is à quo de rei vendi. & l. penult. ff. de petitio. hæred. in propoſito adducuntur, ibidem.

Baldi opinio aſſerentis per tertij excluſiuè cō paritionem ſuſpēdi curſum litis adprioris actoris petitionem, refertur, num. 12.

Couarru. contra Baldum, vllo momento ſuſpendi prioris litis curſum per tertij comparitionem aſſerens, defenditur, num. 13. & ſeqq.

Vincent. de Franch. ſectatur opinionem Couarr. & verum reſtituit intellectum con-

tra alios ad l. is a quo, ff. de rei vendicatio. num. 14.

In Regio collaterali Consilio decisum ex opinione Couarru. contra Fiscum, se vt tertium opponentem, exclusiuè ad collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum, num. 15.

Litis cursum non suspendi, nec eius difinitionem per oppositionem tertij, exclusiuè comparentis Rotta determinauit, numer. 16.

Tertius non possidens, comparens pro suo interesse, non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiæ, cum sua non intersit, rem litigiosam magis esse penes vnum, quam alterum, numer. 17.

Doctores plures tenentes cursum litis non suspendi, nec determinationem per comparitionem tertij exclusiuè referuntur, num. 18.

Tertio comparente exclusiuè post rem iudicatam, & in eius executione perueniente; reo non præstatur cautio, de qua in l. is à quo de rei vendicatio. secus si ante rem iudicatam comparuerit, num. 19.

Tertius exclusiuè comparens ne dum litis cursum non impedit, sed multo minus executionem, num. 20.

L. non idcirco, ff. de iudicijs disponens litem inter plures ex diuersis iuribus motam posse quo ad quosdam definiri, & quoad alios difinitionem suspendi; latè exornatur, num. 21.

Capitula plura vbi sunt diuersa, sententiam super aliquibus latam, alijs omissis, esse validam dixit Rotta, num. 22.

Plures quando simul mouent litem potest respectu vnius ferri sententia, & respectu alterius differri, num. 23.

Item quando ab vno petuntur plures res, seu summæ ex diuersis causis, ibidem.

Pluribus conuentis simul proportionibus, sententia prius potest cum aliquibus ferri alijs omissis, quibus nec illa nec nocet, nec prodest, num. 24.

Super rebus diuersis, & separatis, simul in iudicium deductis, potest Iudex pro parte pronuntiare, & pro alia parte iudicium diferre, num. 25.

Idem inter diuersas personas simul cõuentas, vel agentes, ibidem.

Quot sunt res, vel Capitula tot videntur sententiæ, & variato vno aliud remanet, numer. 26.

Iudicium si est indiuiduum, & connexum, sententia si feratur pro parte est nulla, numer. 27.

Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis, num. 28.

Tot sunt sententiæ quot capitula separata in eadem contenta, num. 29.

Sententia potest valere pro parte, licet pro parte non valeat, si capitula sint separata, num. 30.

Appellatio admittitur pro parte separata, cui appellatus non potest adhærere, numer. 31.

Capitula vbi sunt separata, quia nullam inter se habent connexitatem, appellatio ab vno non suspendit in alio, numer. 32.

Sententia quando dicatur continere diuersa capitula, etiam in iure patronat. num. 33. remissiuè.

Tertius exclusiuè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, vt eius causa simultanee tractetur cum lite iam pendente; DD. non declarant, numer. 34. & seqq.

Concluſa iam causa inter alios, tertij comparentis lis simultance non tractatur iuxta obseruationem Couarruv. numer. 35.

Tertij causa comparentis lite iam pendente, hoc est, post litis contestationem non tractatur simultanee, sed seorsum vti diuersa, numer. 36.

Ponderatur ad idem l. is à quo, C. de rei vendicat. num. 37.

Reconuentio opposita ante litis contestationem, vel paulò post, obtinet priuilegium simultaneæ cognitionis, & difinitionis cum conuentione, non secus, numer. 38.

Vincentij de Franchis decisio declaratur, qua fit mentio tertij comparentis post conclusionem in causa, num. 39.

Tertius minor comparens post conclusionem in causa, an habeat restitutionem in integrum, num. 40. remissiuè.

Tertius, comparens exclusiuè coram Iudice appellationis, remittendus erit Ordinario per Senatum, num. 41.

Tertio comparente coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi inter alios, cum eius causa sit omnino noua, & diuersa; Ordinario per Senatum remittitur, num. 42.

Comissio impetrata cõtra vnum, eius personã non egreditur ad aliam diuersam, nu. 43.

Ter-

Tertius comparens defensurus reum, vel actorem tenetur assumere causam eo statu, quo reperitur tempore comparitionis, num. 44. & seqq.

Tertius comparens defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quo principalis suus, num. 45.

Tertio defensuro comparenti post conclusionem causæ denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum, numer. 46.

Tertij comparentis coadiuuando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit, numer. 47.

Instantia tertij defensuri, & principalis eadem est connexa, non diuersa, nec separata, ideòque ad Iudicem de causa principali cognoscentem, non ad Ordinarium suum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur, num. 48.

Causa tertij defensuri, & principalis defensi connexæ sunt, & ad inuicem dependentes, & coram eodem Iudice tractandæ, numer. 49.

Tertio defensuro præiudicat res iudicata inter alios lata ratione connexitatis, num. 50.

Tertius defensurus comparens non est persona diuersa à principali, sed una eademque cum ea, num. 51.

Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etiamsi Clericus sit num. 52.

Ex tertij defensoris admissione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur assumere causam in eodem statu, num. 53.

Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi in dubiè cognoscit de iure tertij defensoris, item & Iudex appellationis, coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus eius causam remittit Ordinario, numer. 54.

Delegatus validè datus super causa emptoris cognoscit de iure venditoris comparentis propter connexitatem, simultaneumq; vtriusque ius, num. 55.

Rotta generaliter dicens coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro suo interesse, declaratur in tertio defensore, num. 56.

Tertius venditor, comparens ante iudicium inchoatum cum emptore, petens se transferre iudicium animo reuocandi actionem, non reluctante actore auditur, num. 57.

Tertius defensor comparens ante iudicium inchoatum non animo nouandi actionem, nec liberandi à iudicio emptorem, sed tantùm, vt eum eo inchoetur iudicium, præstita cautione; auditur, etiam inuito actore, numer. 58.

Limita nisi interfit actoris cum defensore non litigare in suo foro, numer. 59.

Tertius defensor, vbi admittitur ad mutationem iudicij; conuenitur coram suo Ordinario, non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa Ordinario tertij remittenda, numer. 60.

Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eisdem statu, & termino, numer. 61.

Tertius exclusiuè comparens, si vellit; causam an possit assumere inter alios pendentem eo statu, quo erat tempore suæ comparitionis, ac si fuisset tertius defensurus, numer. 62.

Doctores qui affirmatiuam insinuant, referuntur, ibidem.

Tertius exclusiuè duplici via potest compare re, à num. 63.

Vel deducendo nouiter ius suum, aut etiam commissionem impetrando prout in prima instantia, & tùnc cum eo lis initiatur, ibidem.

Aut comparet assumendo litem inter alios cæptam in eodem statu, vel facit actus continuatiuos, & ei acta, & sententiæ nocent, & prosunt, num. 64.

Tertius pro iure suo independenter à iure litigantium habet electionem, an vellit, vt cum eo instantia initietur, vel cæptam continuare, & assumere eo in statu, numer. 65.

Tertij huius in facultate est venire adhærèdo statui causæ, vel inchoando nouum iudicium, num. 66.

Et de hac duplici via, qua tertius exclusiuè comparens vti potest, qui videndi, numer. 67.

Tertius exclusiuè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam, omnia acta per prius gesta facit sua, numer. 68.

De tertio exclusiuè comparente, & assumente causam eo in statu, vel faciente actus continuatiuos, idem iudicandum, ac de tertio

com-

comparente coadiuuando, num. 69. limita vt num. 71.

Ac ideò eius causa non erit per Senatum suo Ordinario remittenda, ibidem.

In commissione non dicitur omissum, quòd est connexum incidens, aut consequens, numer. 70.

Tertius veniens ad causam pro suo iure personali litigantes excluſurus, duplici via potest comparere, prout in prima, aut in eodē statu, num. 71.

Tertius pro suo iure comparens, re iam iudicata, in statu, & terminis, &c. Et appellans, aut dicens de nullitate, illa sententia facit numerum quo ad se, ita vt aliam, vel alias instantias habeat, numer. 72.

Tertius comparens pro iure proprio in eodem statu, & appellans à re iudicata non videtur eam recipere cum qualitate rei iudicatæ, num. 73.

Contraria sunt facere rem iudicatam suam, & impugnare sententiam, num. 74.

Consensus, & voluntas, quæ inducitur ex facto, non extenditur vltra id, quod de necessitate inducitur ex facto, numer. 75.

Tertius pro suo iure principali simpliciter admitti petens in eodem statu absque appellatione approbat sententiam cum qualitate rei iudicatæ, num. 76.

Tertij causa comparentis ex stylo Romanæ Curiæ remitti solet eidem Iudici, qui de causa pendente cognoscit, numer. 77.

Commissio ad petitionem tertij pro iure suo principali comparentis non admittitur in Hispania sine subscriptione Papæ, num. 78.

Secus si compareat in eodem statu, quo casu eius commissio noua subscriptione non eget num. 79.

Tertius pro suo iure principali, & independenti potest admitti ab eodem Delegato, cui causa inter litigantes fuit commissa virtute clausulæ (quam, & quas) numer. 80.

Quod in Hispania non admittitur ex Tridentin. dispositione, & obseruatione, numer. 81.

VIVS dubij resolutio, ab ea pendet mirabili; an † tertij causa comparentis lite pendente inter alios super aliquare sit ei connexa vel diuersa, vel supersedendum sit in prosequutione litis iam motæ & pendentis inter alios, vel potius vti diuersa noua egeat instantia, noua lite, & noua, & diuersa cognitione, ita vt possit ferri sententia, & distinctè tractari causa prioris agentis, hac tertij oppositione minimè obstante, & per consequens an Iudex appellationis prioris litis hanc oppositoris causam tamquam diuersam, nouam, & separatā debeat ad Ordinarium remittere, vel per Senatum remittendam. 1

Pro huius vera resolutione præmitendum duximus, quod tertius solet in causa inter alios iam mota altero † de duobus modis comparere: vno ad excludendum principales litigatores: altero verò modo ad defendendum, & coadiuvandum ius alterius ex collitigantibus, Couarruuias *practicarum quæstion. capit. 13. & capitul. 14.* Marzar. *consil. 24.* Surdus *decision. 60. numer. 6. & decision. 147. numer. 6.* Brededorius *de appellatio. part. 1. column. 102.* Ruginellus *de appellation. §. 2. capitul. 1. numer. 47.* Arisminius Tepatus *lib. 1. variarum, titul. de tertio extran. column. 1.* Hondedeus *consil. 25. volumin. 1.* Gaill. *libro 1. obseruation. 69. 70. & 71.* Ludouisius *decision. Perusina 26.* Anna. *consil. 97. & consil. 98.* Iacobus Cancerius *libro 2. variarum resolution. capitul. 16. de tertio oppositore, à numer. 1. & sequentibus,* Costa *de scientia & ignorantia. centuria 1. distinctione 57. numer. 1. & in tractatu de re integra, distinction. 95. numer. 13. & 14.* Muscatellus *praxi ciuil. part. 3. in addtio. ad glossam nominet. littera A.* Peregrinus *de fideicommisso, articul. 53. num. 55.* Lancellotus *de attentis, capitul. 12. ampliatione 14.* 2

Primò modo persona tertij † ad iudicium comparentis ad actorem vel reum, vel vtrumque excludendum, diuersa est omnino à litigante vel litigantibus, quos excludere vult, quorum iure non regulatur, ac propterea cum novum ius suum deducat, nouam actionem, nouamque & diuersam petitionem nouiter proponat, novum & separatum iudicium inducat, novamque & diuersam litem moueat, noua persequens, & diuersa instantia requiritur, nouiter & diuer- 3

uersè ab initio formanda, quà nouæ exceptiones, nouæ defensiones, atque termini ei & alijs iam litigantibus conceduntur, ac si ab aliquo lis cæpta non fuisset, quæ separatim prosequitur: ita vt hîc tertius non teneatur causam ab alijs motam in eodem statu assummere, nec prosequi, quæ inter alios duos erat, cui medius ipse nouo & diuerso iure, ac actione accedit, ad textum *in l. Titia, ff. soluto matrimonio*, & illic Barbossa Couaruvias *practicarum quæstion. capitul. 13. ante numer. 1. & capitul. 14. numer. 3. versicul. Hactenus de tertio*, Costa *de scientia, & ignorantia, distinction. 57. numer. 13. & de re integra, distinctione 95. numer. 14.* Gaill. *libro 1. observatio. 71. numer. 14.* Peregrinus *de fideicommisso. articul. 53. numer. 55.* Ludouis. *decision. Perusina. 26.* Marzarius *consil. 24.* Iacobus Cancerius *libro 2. variarum resolution. capitul. 16. de tertio oppositore, numer. 7.* Lancelotus *de attentatis, capitul. 12. ampliation. 14.* Marius Giurba *decision. 1. numer. 32.* optimè etiam de hac iuditiorum diuersitate inter istos, videndus Castellus *controuersiarum tom. 2. capitul. 9. sub numer. 9. versicul. Constituo etiam.*

Et in tantum hoc est verùm, quòd lite
4 inter alios iam pendente, † etiam per commissionem, si iste tertius vult ius suum principale & independenter à iure litigantium de nouo deducere, quia agit & comparet excludendo ius eorum (cum istius causa nouo egeat iudicio) si impetrat commissionem, prout in prima instantia, quam ipse cum alijs incipere vult, & potest, ita comparendo hac via tenetur in choare instantiam, & iudicium nouum cum alijs collitigatibus, quorum ius prætendit excludere, ita latè fuisse adductum *in causa Cordubens. statutorum 24. Iunii 1590* coram Cardinal. Seraphin. testatur Marescotus *variarum resolution. libro 1. capitul. 21. numer. 15. & 16.* Rotta vt per Alexandrum Ludouisi. *decisio. 259. num. 1. in fin.* ipsa Rotta *decision. 98. numer 1. part. 1. in Recenc.* Seraphinus *decision. 1241.* Oliuerius Beltramin. *in annotationibus ad Ludouis.* vbi proximè, *littera A.*

Et si vult de nouò iste tertius ius suum
5 principale, † & independens à iure collitigantium, & assistentium in lite iam inter illos mota, & sic excludendo ad illos, nouum ius & instantiam inchoare; tenetur hoc exprimere, & commissionem impetrare prout in prima instantia, ita fuisse dictum *in vna Montis Regalis iurisdictionis 10. Iulij 1602.* coram Cardinal. Melino, impressa penès Marchesanum *de commissionibus, tom. 2. fol. 265.* testatur Oliuerius Beltraminius *in annotation. ad Alexander. Ludouisi. dict. decision. 260. numer. 3. littera A.*

Et quando ius novum & diuersum in iu-
dicium † agitandum nouiter deducitur, no- 6
ua indiget causæ cognitione, nouis defensionibus, & exceptionibus, nouaque instantia ad Ordinarium remittenda; vt copiosè Giurba *decisi. 10. per totam*, per quem & alios plurimos abundè diximus hac *2. part. capitul. 8. à numer 18. cum sequentibus, versic. Et quod nouus articulus nouumque ius.*

Quarè ad propositum Nostrum † venit 7
dicendum per necessariam consequentiam, Iudicem de causa appellationis cognoscentem penitùs carere iurisdictione ad cognoscendum de diuerso & nouo iure, seù articulo, & iure, etiam inter easdem partes litigantes coram eo deducto, abundè comprobauimus superiùs hac *2. part. dict. capit. 8. per totum, & capitul. 9.* Quibus locis multa quidem scitu dignissima, omnimodo que ad resolutionem huius capit. valdè conducibilia, & necessaria congessimus, quæ vlterius non repeto.

Non enim prætermittẽda est † theorica, sin- 8
gularis ibidẽ, per Nos tradita *in d. c. 8. vers. Et tunc cognoscetur. à n. 12. cũ seqq.* Vt tùnc cognoscatur ius esse novum, diuersum & separatũ à primo iàm in iudicium deducto, quando acta, & sententia in hoc lata; illi nouo nõ præiudicat. vbi latè prosequimur comprobantes.

Quod quidem penitùs contingit in hoc
iure tertij comparentis † excluſiuè, & ad 9
infringẽdum iura competitorum nouiter accedentis, quia suum ab istorum iure independenter se habet & consideratur, atque ideò acta iam gesta, & res iudicata iam obtenta inter primos collitigantes huic tertio comparenti nec prossunt, nec nocent Seraphi. *de cis. 906. num. 2.* Rotta *decisio. 705. numer. 5. part. 1. in recent.* Et quod quando tertius venit ad causam excludendo ius vtriusque collitigantis, tùnc acta & probationes iam factæ illum non afficiant, nec pro, nec contra; notabiliter ita declarasse Rottam *in Molana pensionis 13. Iunij 1611.* coram Cardinal. Sacrato, testatur & sequitur Oliuerius Beltraminius *in annotationi. ad Alexander. Ludouisi. decision. 259 numer. 7. & numer. 6.* Et facit etiam in his terminis, Vincencius de Franchis *decis. 261. num. 14.*

prout

prout regulare est, res inter alios actas alijs non obesse latissimè Nos *de Regia protectione 4. part. capitul. 8. à principio*, & præcipuè ad propositum *à numer. 19. & sequentibus*, & *numer. 23.* Igitur hac iurium diuersitate existente, manifestè probatur, huius tertij oppositoris causam & nouam instantiam coram Iudice apellationis deductam esse ad Ordinarium per Senatum remittendam, iuxta tenorem Concilij Triden. *session. 24. de reformatione, capit. 20. causæ omnes.*

10 Quòd & eo fortius redditur, † quoniam quando duobus in iudicio litigantibus super aliqua re, vel iure, tertius accedat non ad coadiuvandum alium; sed ad excludendum vtrumque à rebus, vel à iuribus, de quibus agitur, petens non actori, sed sibi tradendas, ac simul interdum suspendendam esse litem priorem, quousque etiam de iure suo cognoscatur: tùnc quidem verisimam Doctorum frequentiorem opinionem adesse, prioris litis statum nullatenus suspendi, sed inter collitigantes eiusdem prosequi, ita vt si pro priore actore putâ prius feratur sententia, executioni tradetur non obstante iure tertij noui actoris ex ratione diuersitatis iuris vtrorumque, quia cum nul-
11 lam inter se habeant connexionem, † separatim vtriusque actoris sunt lites tractandæ, absque eo quod secunda primæ litis cursum & determinationem in aliquo impediat, nec prima secundę, nec sententiæ executio pro alterutro actore priùs latæ suspenditur, data tamen reo per actorem priùs vincẽtem victo cautione, vt si postmodum à secundò re vincatur, prior actor rem iusvè auocatum restituet.

Et peristam cautionem iudicialem res, aut pęcunia etiam consumpta fingitur stare penès reum victum & condemnatum, cui fide iussio hæc præstatur, plurimos Doctores laudat Marius Giurba, *decisio. 4. num. 40.* Gaito *de credito. capit. 3. quæsti. 11. num. 1317.* Castillo *controuersiarum tomo 4. capit. 61. numer. 74.* & adveniente casu potest contra actorem præstantem cautionem hanc res ipsas, aut ius via executiua recuperari, Seraphinus *decision. 1223. à numer. 2. & decisio. 1369.* Zachias ad Gallesium *de obligatione Camerali, quæstion. 37. numer. 51.* Gratianus *disceptation forensib. lib. 1. cap. 37. à numer. 34.*

Ad hoc in terminis est text. celebris *in l. is à quo* (inquit Consultus) *fundus petitus erat, ab alio eiusdem fundi nomine conuentus est: quærebatur, si alterutri eorum iussu Iudicis fundum restituisset, & posteà secundùm alterum petitorem res iudicaretur, quæmadmodum non duplex damnum traheret. Respondi, vter prior Iudex iudicaret, eum oportere, ita fundum petitori restitui iuuere, vt possessori caueri, si alter fundum euicisset, eum præstare, ff. de rei vendicatione,* quem text. merito ad hoc celebrem vocant Doctores, & facit *lex à quo seruus 58. eodem titul.* text. est etiam mirabilis *in l. penultima, ff. de petitione hæreditatis*, cuius sunt verba: *Cùm idem eandem hæreditatem aduersus duos defendit, & secundùm alterum ex his iudicatum est, quæri solet, vtrum per indè ei hæreditatem restitui oporteret, si aduersus alium defensa non esset: vt scilicet si mox & secundùm alium fuerit iudicatum, absoluatur is, cum quo actum est: quia nec possideat, nec dolo malo fecerit, quominus possideret, quod iudicio reuictus restituerit: an quia possit, & secundùm alium iudicari, non aliter restituere debeat, quàm si cautum ei fuerit, quod aduersus alium eandem hæreditatem defendit. Sed melius est officio Iudicis cautione, vel satisdatione victo mederi: cùm & res salua sit ei, qui in executione tardius venit aduersus priorem victorem, &c.*

Et licet Baldus *in cap. si duo, col. 1. versic. Vide quod not. de pace tenenda*, per † secun- 12
dùm intellectum Innocencij ad dictam, *l. is à quo in cap. veniens, col. 2. de testibus*, dicat, quòd quando quis comparet ad infringendũ iura competitorum, supersedendum esse in priori litè ad instantiam prius venientis, do nec integrè causa terminabitur, & sequatur, Apostilla ad Bartol. *in d. l. is à quo*, & Felinus *in cap. cùm super, column. 2. de re iudicata*, & cum Gregor. Lopez, & Felino, sequutus Baldum, Castellus *controuers. tom. 2. capit. 9. versic. Deinde constituo.* & Angrisola, Menochio, Caualcan. Arma. & Scaccia quos refert, sed non sequitur Marius Giurba *decis. 1. num. 33.*

Tamen † doctissimus Præsul. Couarruu. 13
practicarum quæstionum, cap. 14. nu. 4. latè & eruditè defendit contrariam opinionem, esseque casum expressum *in dict. l. is à quo*, dicens tertiùm oppositorem, quoties non accesserit ad defendendum; audiendum quidem esse, ita tamen vt nullo equidem momento impediatur litis examen, & difinitio inter actorem & reum, quoad ipsorum præiudiciũ, & commodum, contanterque dicit; esse asserandũ; tertiũ hũc accedentẽ excludẽdo actionem actoris, vel ius rei, aut vtriusque à re

vel

vel iure perito admitti debeat ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen vt propter hanc oppositionem nulla in parte diferatur difinitio litis motæ inter actorem & reum, quoad eorum præiudicium, vbi latè respondit ad doctrinam Innocentij, & de eius intelectu agit, restituitque verùm intelectum huic text. *in dict. l. Is à quo*, post plurimos Doctores à se allegatos, & ita determinasse pluriès cum suis Colegis in Senatu Granatensi.

14 Latissimè etiam † verùm intellectum *dict. l. Is à quo*, tractat & tuetur Franchis *decision. 161. per totam*, vbi respondit ad contrarios aliquos intelectum verùm *dict. l. Is à quo*, cauillantes, & doctrinam Innocentij declarat. in totum sequutus Couarruuias, licèt latiùs agat, & multos Doctores pro hac parte conducit, qui *numer. 14.* testatur hunc articulum fuisse tractatum in Regia Camera summariæ in processu inter duos pẽdente super quodam iure tertieriæ, in quam causam subintrauit postmodum Regius Fiscus, & petens in iudicio superfederi, & facta
15 relatione † in Regio Collaterali Consilio, fuisse decisum, quod procederetur ad expeditionem causæ inter actorem & reum, saluis iuribus Regij Fisci oppositoris. Qui quidem per totam decisionem loquitur, quando minor, vel alius priuilegiatus ita comparet excludendo iura litigantium; quæ decisio omnino videnda erit tota, qua hic articulus eruditè examinatur, & absoluitur, & idem probat ipse Franchis *in decis. 492.*

16 Est etiam † elegans Rottæ *decision. 4. titul. de Iudicijs, in antiquiori*, cuius & Felinus meminit *in dict. capit. cum super, num. 17.* Qua quidem expressè decisum extat, non esse impediendam difinitionem, nec prosequtionem & examinationem litis, quæ inter duos tractatur ex eo, quòd tertius se ipsum opponat, & petat rem litigiosam sibi dari, non actori, & alleget, vtrumque actorem scilicet, & reum nullum ad eamdem rem ius habere, imò inter actorem & reum lis definienda est, absque illius tertij præiuditio, qui nihilominus admittendus erit ad proprij probationem absque læsione illius status, in quo causa inter actorem, & reum versatur, cuius etiam decisionis mirabilis meminit Couarruu. vbi suprà sub *numer. 4.* Franchis *dicta decision 261. numer. 8. & 9.*

Et licet breuiter, perpenso tamen iudi-
17 cio per Rottæ † decisiones, & alios firmat Hercules Marescotus *variarum resolution. capitul. 121. numer. 3.* in hæc: *Dixi (ratione solius possessionis) quia tertius veniens ad causam pro suo interesse, non impedit eius expeditionem, & multo minus executionem sententiæ, quando ipse non possidet, cum sua non interfit rem super qua lis pendet, esse magis penès actorem, quàm reum*, Bartol. *in l. penult. in 1. notabil. ff. de petitione hæreditatis*, Innocen. *in cap. cum super, column. 3. sub num 4.* vbi Felin. *num 17. de iurisdictione*, Bisigna. *decis. 4. de iudicijs*, & dicit Rotta *in vna Bonnien. successionis 10. Nouembris 1597. coram Corduba.*

Hanc etiam opinionem † verissimam 18
probat exactè Iosephus Ludouicus *decis. Perusina. 26. numer. 25. 26. & 27. & per totam*, & ipse *in decision. Lucens. 56. numer. 2. & 3.* Hondedeus *consil. 25. num. 22. & 23.* Alexander Trentacinquius *variarum resolution. titul. de iudicijs, resolution. 16. num. 6.* Lancelotus Robertus *de attentatis, capit. 3. numer. 16.* Barsatus *consil. 413.* Canalcanus *decision. 5. numer. 18. part. 4.* sequitur etiam, & verius resoluit Marius Giurba *decisio. 1. numer. 33.* Id ipsum etiam sequitur Couarruuias, ibi: *Secus est in eo, qui accedit ad littem, vt excludat vtrumque, quia cum eo lis initianda est à capite, & omnia sunt ex integro repetenda*, vt ex pluribus Cos uarruuias eodem *capitul. 13. in initio, & ex communi opinione refert & sequitur, capitul. 14. numer 3. versus finem, versicul. Hactenùs. Non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum, versicul. Quandoque tertius ibi. nos verò contrariam, &c.* idem etiam tenent Anna. *allegation. 76. numer. 9.* & Fabius Anna. *consil. 97. num. 13. & 14.* necnon Caualcanus *dict. decision. 5.* (licet inaduertenter eo pro contraria parte similiter allegauerit Giurba) tenet etiam Marsillus *in praxi ciuil. part. 3. in additio. ad glos. nominet. littera A.* aprobat etiam Iacobus Cancerius *variarum resolution. 2. part. capitul. 16. à numer. 10. cum sequentibus*, Couarruuias *practicarum capitul. 16. num. 3. sub versicul. His tandem*, post quos, & pluries alios diximus Nos *de Regia protectione, 4. part. capitul. 8. à numer. 68.* vbi de declaratione *dict. l. Is à quo. ff. de rei vendication.* Et quod eius cautio præstanda non sit victo † per vincentem priorem 19
actorem, quando tertius exclusè comparuit in executione rei iudicatæ, sed quando ante rem iudicatam, & litependente ante eam comparuit, deducendo suam actionem, cui adde quæ etiam rectè Castellus *controuers.*

uers. tomo 2. capitul. 9. sub num. 9. versicul. Constituo etiam casum, vbi latè. Et quod ille tertius non solùm nõ impediat progressum † litis, sed multo minus executionem sententiæ post eius comparitionem latæ in fauorem prioris actoris, probat cum alijs, & cum Rottæ decisione Hercules Marescotus *variarum resolutio. lib. 2. capitul. 21. num. 3.* & sunt iura expressa *in dict. l. is à quo*, & melius *in dict. l. penultima, ff. de petitione hæreditatis*, de quo vide ibi apud Nos *à numer. 67.* quòd & optimè tractat Gregorius Lopez *in l. 11. titul. 14. in glossa 1. part 5.* vbi ita explicat & intelligit *dict. l. is à quo*, & Castellus *in l. 64. Tauri, glossa, verbo, Appellation. versicul. Si à lege.* Atque etiam latissimè de intellectu, *dict. l. is à quo*, videndus erit Castillo vbi proximè *à numer. 9.* Ab eo tamen cauendum, dùm sequitur opinionem Baldi hactenus reprobatam. 20

Quorum omnium supradictorum † iurium, & Doctorum vera resolutio, vt ne retardetur lis inter reum & actorem iam pendens per oppositionem tertij ex proprio iure diuerso, & impendenter à litigatoribus: fulcitur potissimum ex determinatione textus *in l. non id circo 44. ff. de iudicijs*. Ex quo aparet, posse ex iusta causa litis, quæ cum pluribus agitur, quo ad quosdam † definitionem suspendi, & quo ad alios statim expediri, in hæc verba: *Non id circo Iudicis officium impeditur, quod quidem ex tutoribus post litem aduersus omnes inchoatam, Respublicæ causa ab esse cæperunt, cum præsentium, & eorum, qui non defenduntur administratio discerni, & æstimari possit.* Hactenus de mirabili textu, quem exornauit Rotta *decision. 13. in fin. part. 2. in recentior.* & mirabiliter eadem Rotta, vt per Alexandrum Ludouisium *decision. 448. à numer. 4.* in hæc: *Non obstat, quod non potuerit † super parte crediti pronuntiari, sed debuerit ferri sententia super toto, l. in hoc iudicio, ff. familiæ erciscundæ: quia non procedit, quando sunt plura capitula, tunc enim, cum censeantur tot petitiones, quot capitula; sententia super aliquibus lata, alijs omissis valet.* Abba. *in capit. cum inter, sub numer. 23. versiculo, Fallit Ego capiendo*, vbi etiam Felinus post *numer. 6. versicul. Fallit primò, de re iudicata*, & dixit Rotta *in vna Melphiens. spoliorum 11. Octobris 1576. coram Lauretano, & comprobatur, arguendo de persinis ad res, ad l. qui furere, ff. de statu homin.* vt arguit Rotta *in dict. Melphiens. Sicut † autem quando plures simul conueniant, potest respectu vnius ferri, l. non id circo, in principio*, & ibi Bartol. & alij, *ff. de iudicijs*, Decius *consil. 295. capitul. 1.* Caputaquens. *decision. 8. num. 1. Ita etiam quando ab vno petuntur plures res seù summæ ex diuersis causis, &c.* quòd in his terminis de quibus agimus, *legis is à quo*, dixerat Couarruuias *practicarum quæstion. capitul. 14. numer. 4. in fin.* ponderando ad id *dict. l. non id circo*; eandem etiam decisionem refert Farinacius *in posthumis, tomo 1. decis. 313.* vidè latè, Carrotium *exceptio. 130. per totam.* 21 22 23

Et quando plures eadem litè † conueniuntur proportionibus, quod causa potest determinari, & difiniri cum aliquibus, & cum alijs non, quibus omissis sententia nec prodest, nec nocet, quousque cum eis alia feratur sententia, latissimè Nos *de Regia protectione 4. part. cap. 8. à num. 52. cum seqq. & à numer. 45.* vbi plurimos ad id Doctores congessimus, quæ quidem verissima sunt, optima Rottæ decision. per Coccinum. 112. *numer. 4. & 469. numer. 7.* & per totas decisiones omnino videndas, quæ procedunt & explicant casus singulares. 24

Sed melius omnibus hunc † articulum declarat Sebastianus Vantius *in tractatu ne nullitatibus sentent. ex defectu processus, numer. 100.* in hæc: Quinimò iudex si res in iudicio deducta diuidua & separabilis foret; posset (vt dixi) super aliqua parte eorum quæ in iudicio deducta essent, dumtaxat pronuntiare, & sententia sua valeret, prout videmus, quod si iudicium simul contra plures cæptum sit, respectu vnius sententia ferri, & respectu alterius iudicium diferri potest; vt est textus, & ibi Bartol. & alij *in l. non id circo, in princip. ff. de iudicijs*, & idem Bartol. *in l. 5. §. fin. versicul. Pone quod vnus, ff. de verborum obligation.* & plura referendo tenet Decius *consil. 295. in causa istorum in princip. lib. 2. & decisio. Neapolitana*, vt per Capicium *decision. 8. in principio. Nam quot sunt res, † seu capitula tot videntur sententiæ, & variato vno, aliud remanet, l. etiam, §. 1.* vbi est Glossa Ordinar. & ibi Bart. & cæteri declarant, *ff. de minorib. & l. dicere, & l. quid tamen, ff. de arbitris, l.* 25 26

quæ-

quædam vulgar. ff. familiæ erciscun. & Speculator. in tit. de sentent. §. nulla, versic. Item est nulla ratione qualitatis, & Bald. in l. generaliter, in 2 columna. C. de Episcopis & Clericis. Alex. vlter. in l. scire debemus, per illum text. *de verbor. obligation. & Ioannes Milis, in verbo, sententia si fertur super part. c. & Guido Pape quæst. 27. in manibus quam vide.*

Secus si iudicium (inquit, & prosequitur ipse Vantius) *esset indiuiduum, & cõnexum,* 27 *quia tunc sententia* † *non posset ferri pro parte, sed totum diffiniri deberet, aliàs non valeret. per tex. in l. in hoc iudicio, & ibi glossa Bartol. in l. 2. C. de re iudicata, & in l. 1. C. si aduersus rem iudicatam; nam isto casu procedit* 28 *regula,* † *quod vtile per inutile vitiatur, &c. Et pro hac regula cum tredecim limitationibus in quibus sententia pro parte dumtaxat lata valet. videndus Felinus post Anton. Immolam, & Panormita. in cap. cum inter, columna 3. vers. Sententia, de re iudicat.* hactenus obseruatio Vantij. plura per Carrocium, *except. 130. à num. 4.* videnda erunt.

Consonat, quod tot sunt sententiæ diuersæ, 29 † quot sunt capitula separata in ea conta, vt per *l. eam. §. ex causa. ff. de minorib.* Glossa *in cap. 2. in verbo, eadem, de ordine cognitio.* Angel & Iaff. *in l. scire debemus. ff. de verbor. obligationibus.* Barbacia *cons. 10 columna. penultim. in fin. vers. Ideo dicimus, lib. 1.* Parisius *consil. 66. numer. 4. lib 1.* optima Rotæ *decis. 552.* apud Alexand. Ludouis. & ibi Oliuer. Beltramin. *num. 6.* Beccius *cons. 92. num. 4.* Bursatus *consil. 184. numer. 37.* Rotta *decis. 33. num 10. part. 1. diuersorum,* & *decis. 417. sub num. 2. part. 2. in recent.* & latè fuit dictum *in Ferrarien. pecuniar.* impressi penès Marchesan. *de commissio. tom. 1. fol. 123.* & ideo sententia potest valere pro 30 parte quoad vnum capitulum, † licèt non quoad aliud, quando capita sunt separata, nec tunc vtile per inutile vitiatur. Rotta *dict. decis. 33. num 18.* & aliam adducit Beltramin. vbi proximè *dict. num. 6.* sicuti potest appel- 31 lari pro parte separata, † nec tunc appellatus potest adhærere appellationi appellantis. Quod secus est, quando sententia conti- 32 net vnum tantum caput, vel etiam plura, † quæ tamen sunt connexa, Beltraminius, ibi: *num. 6.* & eadem decis. Alexand. Ludoui. vbi quod quando capitula sunt diuersa & separata, quia interse nullam habẽt connexitatem, appellatio ab vno capitulo non suspendit in alio. Boerius *decis. 73. numer 4.* Lancellotus *de attentatis, lite pendente, limita. 2. nu. 12.* vide de ijs optimam decisionem Alexand. Ludoui. 223. & ibi benè Beltrami. *numer. 9.* post Scacciam *de appellationib. quæstion. 17. limit. 21. numero 21.* & aliàs Rottæ decisiones. Gratianus *disceptation. forens. capit 21. num. 19.* Hieronymus Gabriel. *consi. 38. per totum, lib. 5.* Lancelotus *part. 2. cap. 12. limitatio 44. & limitatio. 2. numero 21. & sequentib.* vbi de adhæsione appellationis, & Beltramin.

Et quando sententia dicatur continere diuersitatem Capitulorum, † etiam in iure 33 patronatus, & quando sit diuidua, vide dict. *decis. 112. & decis. 469* Coccini, & latè *decis. 402. per totam* eiusdem Coccini. quibus mirabiliter ad multa declaratur, vide latè Carrocium *de exceptionibus, exceptio. 130. à num. 4. cum seqq.*

Quando autem iste tertius tardius venit opponendo † de suo iure principali, & in- 34 dependenter à iure aliorum, inter quos lis mota iam erat, legitimo tempore venire dicatur, vt simul etiam sua causa currat cùm iam deducta inter actorem & reum; Doctores non apperiunt: nam licèt Couarru. *pract. quæstion. capit. 14. sub numero 4. ante finem,* dicat in hæc: *At si tertius accesserit ad iudicium, non equidem defensurus actorem, nec reum; sed vel eorum alterum exc. usurus ab actione, vel defensione causæ, aut tandem vtrumque à repetita: admitti debet ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen,* † *vt propter hanc oppositionem* 35 *nulla in parte differatur diffinitio litis inter actorem & reum, quoad eorum præiudicium: præsertim vbi tempore huius oppositionis concluſum fuerit in causa.*

Ex quo colligitur, quod posquam lis etiã mota inter alios, † pendat tertius. Hic cõ- 36 parens non suspendat eandem, prout supponunt, & dicunt omnes Doctores superius citati, & ipse Couarruu. ibidem à principio eiusdem *numero 4.* (cùm lis dicitur pendere ab eius contestatione, vt vulgare est) & sic videtur, quod ab eo tempore præclusa sit ei via suspendendi litem pendentem, nec quod simul sua causa etiam tractetur, cum sit diuersa: vt indicat Couarru. ibidem in illis verbis: *Vt propter hanc oppositionem nulla in parte differatur diffinitio litis, &c.* Vt sensus sit, quod in qualibet parte litis iam pẽdentis oppositio superueniens non operetur litis suspensionem; quod & clarè vlteriùs reddunt verba eiusdem sequentia, ibi: *Præsertim vbi tempore, &c.* vt suppopat quod etiam ante causæ conclusionem, & testium publicationem oppositio adhùc non causet suspensionem, cum hoc supponat dictio illa; *præ-*

sertim, vt excludat aliud tempus anterius.

37 Probat etiam text. in *dict. l. is à quo*, † generalitas, ibi: *Is à quo fundus petitus erat, & ab alio eiusdem fundi nomine conuentus est*; & *dict. l. penult. ff de petition. hæreditatis*, quibus iuribus supponitur principio litis factam fuisse secundam conuentionem, & oppositionem, vt nihilominus simultaneam litium cognitionem minimè operetur.

38 Quæ opinio & eo fortior redditur, † quod licèt causa reconuentionis in litis contestatione, vel paulò post eam opposita habeat priuilegium simultaneæ cognitionis, & determinationis cum causa conuentionis: tamen si multo post litis contestationem opponatur, amittit hoc priuilegium; sed imo ne fiat statui litis præiudicium ex suspensione, & actori ex rei tarditate, vtraque causa diuisim quælibet de per se tractatur, terminatur, & diffinitur continuata prima conuentionis. Marius Giurba *decis. 74. à numer. 3.* Cardoso *in summa, practicar. ind. verbo, reconuentio. num. 4.* Grassis *de effectib. Clericat. effect. 1. sub numero 762.* quiquidem infinitos ad id alios allegat Doctores; ergo similiter in nostro casu dicendum erit, vt si iste oppositor tertius compareat paulò post litem contestationem inter reum & actorem, eius causa simul tractari & admitti potest, sin autem tardius venerit seperatim, & diuisim vtraq; tractanda erit.

Aduerte tamen quod licèt in casu decisionis Franchis *261. numero 10. & 11.* † fiat
39 mentio de hoc tertio oppositore compatente post conclusionem factam, est ad maiorem iustificationem, non quod vllatenus supponatur, quòd etiam antea cõparens non sit excludendus ab effectu suspendendi liris pendentis inter reum & actorem progressum; imò potiùs in casu illius decisionis ita pon-
40 deratur ad excludendum minorem † priuilegiatum à restitutione eo tempore comparentem, de quo videndus Ioannes Gutierrez *practicar. libro 1. quæstion. 66. per totam*, quem & Barbosam ad idem allegat ipse Franchis ibidem in fine decisionis, vide ad idem plurimos citatos per Giurbam *decisio. 1. numero 28. & 29.* vbi de minore comparente post causæ conclusionẽ, an habeat restitutionẽ in integrum, & *à num. 42. cum seqq.*

Sed quando iste tertius pro suo iure principali, & independenti comparens in iudicio moto inter actorem & reum, vellit eandem litem in eodem statu recipere; an sit admittendus postmodum latius erit videndum. *à nuero 62. cum multis sequentibus.*

Quare concludendum & inferendum erit, quod quando hic tertius compareus excludendo, non comparet corã Ordinario, † dum 41
tractauit de prima instantia intentata cõtra reum conuentum; quia si tunc fit eius comparitio, admittuntur doctrinæ quas hactenus adscripsimus ex *dict. l. is à quo. ff. de rei iudicata.*

At si comparet coram iudice appellationis & in alia instantia, cum eius causa sit diuersa, & omninò separata, imò contraria, debet ad Ordinarium eius causa remitti, vt hactenus latè probauimus.

Et ex identitate rationis erit affirmandum in iudice † Delegato cognoscente in- 42
ter reum & actorem ex commissione subscripta propria manu Sanctissimi, vt si coram eo hic tertius compareat, proponendo nouam hanc actionem vel rei vendicationem contra reum ab alio iam conuentum, omninò Ordinario remittendus est, quia nouum est iudicium, & noua instantia, atque diuersa ex suorì dictis omninò Ordinario personatum remittenda.

Et quia prima commissio contra reum à primo actore impetrata † non extenditur 43
eius personam, nec ad aliam diuersam extenditur, *cap. P. & G. de officio Delegati, capit. dilecta, de rescriptis*, cum concordantibus, & ita practicatur, & communiter tenetur, & vlterius ex dicendis clarius apparebit.

Quod secus est, quando tertius venit ad causam in eodem statu, † & terminis, quia 44
cum tunc in huius causa detur connexitas cum lite pendente, de ea idem Delegatus vigore commissionis subscriptæ potest simul cognoscere, nec datur in Senatu remissio ad Ordinarium, prout abundè dicitur inferiùs *à numero 54. cum sequent. vers. Quare si iste tertius compareat, &c. & numero 61.* quia non dicitur in cõmissione omissum quod est connexum, incidens, aut consequens, iuxta Doctores plures citatos infra *numero 70.*

Nunc tractandum de secundo modo, quo comparet in iudicium † tertius oppositor 45
defensurus reum vel actorem, inter quos lis vertitur, vt ei assistat pro suo interesse, in quoquidem tertio omnia in contrarium repetenda sunt eius oppositoris, qui pro principali suo iure independenter comparet; namque ille defensurus reum vel actorem omnino tenetur causam eodem statu prosequi, quo erat tempore, quo comparuit, de quo est text. expressus, *in capt. vltimo, vt lite pendente, libro 6.* ibi: *Sanè si ad defensionem ipsius litis alicui, quorum interest, petierint admitti,*

admitti eos in illo statu, in quo ipsam inuenerint, decernimus, admittendos, &c. Clement. *constitutionem, de electione.* Felinus *in capit. cum super, numero 15. de re iudicata.* Baldus, Acharranus, Perus. & Vantius, quos refert Couarru. *practicar. capit. 13 numero 1. & capit. 14. numero 1. 2. & 3.* Franchis *decis. 261. & decis. 492.* Hondedeus *consil. 25. numero 10. & 12 volum. 1.* Anguisola *cons. 62. libro 2.* Anna *consil. 97. numero 1. & consil. 89. numero 1.* Menochius *de arbitrariis, casu 18. & consil. 212. numero 14. & consil. 488. numero 5.* Costa, *de re integra, distinction. 95. numero 4. 13. & 14. & de scientia, & ignorantia, Centur. 1. distinctio. 57. numero 13.* Iacobus Cancerius *variarum libro 2. capit. 16. de tertio oppositore, numero 5.* Puteus *decis. 175. libro 3.* Gaill. *libro 1 obseru. 71. numero 1.* Afflictis *decis. 15. & decision. 235.* & vtrobique Vrsillus Trentacinquius *libro 2. variar. titul. de iudicijs, resolution. 16. numero 8.* Surdus *decision. 60. numero 6. & decision. 147. numero 6.* Cauall. Milleloqui *983.* Natta *consil. 99. numero 3.* Crauetta *consil. 14. numero 4.* Cephalus *consil. 202. numero 10.* Ruginellus *de appellat. §. 2. capit. 1. numero 47.* Franciscus Marcus *decision. 33. numero 4. & 164. numero 8. & decision. 161. part. 2.* Cassiadorus *decision. 1. titul. de exceptionib.* Cumeanus *decision. 5. numero 32. & decision. 6. numero 6. part. 4.* Scaccia *de appellationib. quæst. 17. limitat. 6. membro 4. numero 50.* Fachineus *controuersiar. libro 1. capit. 5* Petrus de Gregorius *de appellat. libro 5. capit. 1. numero 21.* Magonius *decis. Lucens. 96. numero 22.* Cornaz. *decision. 215 numero 8.* Zeuallos *communi. contra comm. quæstion. 36. numero 2.* Gratianus *decis. 149. numero 6.* Capiblanco *de Barone pramac. 8. numero 249.* Cancerius *variar resolut. lib. 3. capit. 16. de litis contestat. numero 131. & 595.* Antonius Amato *variar. resolut. lib. 2. resolut. 86. à numero 63.* Chaldas Pereira *de emptione & vendition. capit. 31. numero 8.* Gumma *decision. 332. numero 1.* adeò vt eisdem terminis & defensionibus iste tertius coadiuuando, comparens obligetur, quibus & principalis, cui si præclusa est via vlterius probandi, præclusa etiam intelligitur huic tertio pro suo interesse dependenter comparenti, & assistenti: probat post plurimos Marius Giurba *decision. 1. à numero 24. & sequentib. numero 37.* qui *numero 28.* si post
46 conclusionem in causa compareat, † denegatur in integrum restitutio ad pinguis probandum.

Eadem namque est instantia principalis, † 47
& huius tertij comparentis. Butrius *consil. 44.* Tuschus *tomo 4. littera I. conclus. 211. & littera T. conclus. 83. numero 20.* Giurba ibi *numero 27. in fin.* quare & quomodocumque iste tertius compareat, eius causa ad Ordinarium remittenda non est; sicut nec principalis, cuius defensioni assistit, à qua regulatur omnino eius instantia, cum nec diuersa, nec separata sit, sed adeò vtriusq; con-
nexa est, † idemque sit vtriusque iudi- 48
cium, vt connexè cognoscendum, & eadem sententia terminandũ sit, ne cõtinentiæ causa diuidatur. Gail. *libro 1. obseruat. 70. numero 2.* Menochius *consil. 488. numero 5. & consil. 421. numero 66.* Caualeanus *decision. 5. numero 7. 26. & 57. part. 4.* Franciscus Marcus *dict. decis. 76. numero 4 part. 1.* Fabius Anna *consil. 97. numero 5. & consil. 98. numero 3. & 4.* & quod istorum causæ sint connexæ, & invicem dependentes, † & co- 49
ram eodem iudice tractandæ; probant post alios Petrus Barbosa in *l. venditor à numero 49. ff. de iudicijs.* Giurba *decision. 1. numero 30.* vbi post alios, quod isti præiudicat res iudicata † inter alios lata ratione huiusmodi 50
connexitatis & iuris dependentis, vbi alios plures congerit effectus.

Tùm quia tertius defensurus veniens ad iudicium diuersa persona † à principali 51
non est, sed vna eademque cum principali reputatur. Surdus *decision. 174. numero 27. & decision. 335. numero 22.* & veluti adminiculum quoddam, vt ex pluribus probat vtrumque Giurba *decision. 1. sub numero 3.* qui *à numero 35.* latè prosequitur quod iste tertius, † etiam citatus, si sua putauerit 52
interesse exceptiones dilatorias nequit opponere ex sui persona, nec declinatorias, & etiam si Clericus sit, *& numero 36.* quod nec ex huius admissione tertij † defensoris de- 53
terior in aliquo fieri potest actoris conditio, *& numero 40.* quia causa prosequi, tenetur in eodem statu absque alia mutatione, aut præiudicio Ordinis iudicialis inter actorem & reum hactenus seruati Couarru. *practic. cap. 14. sub numero 4. versicul. Vt summatim.*

Quare si iste tertius compareat coram Delegato † ex commissione in prima in- 54
stantia manu Sanctissimi subscripta contra vnum impetrata, vel etiam coram iudice appellationis à sententia inter principales collitigantes lata, eius causa nullatenus per Senatum remittenda est ad Ordinarium, cùm inter eum, & litigantem, cui assistit de-

fensurus, nulla sit diuersitas, sed potius connexitas, & eadem met ligatus instantia, ac propterea de eius iure potest siue iudex appellationis, siue quis aliàs Delegatus cum subscriptione cognoscere, nec per Senatum remittenda erit ad Ordinarium, vt superius à principio huius capituli latiùs deduximus, & *capit. 8. & capit. 9. hat 2. part.* quod apertius & magis in specie ex sequentibus apparebit.

Et in his terminis, quando iu lex Delega-
55 tus validè datur † ad cognoscendum de causa mouenda contra emptorem rei, quod possit etiã cognoscere de defensione vẽditoris assistentis causæ, & comparentis pro suo interesse coadiuuando propter connexitatem & dependentiam, simultaneumque ius vtriusque; affirmatiué resoluunt, ex *cap. 1. de mutuis petitioni.* Afflictis *decision. 227. numero 2.* Rebuffus *tomo 3. titul. de dilatione articul. 5. glossa vnica, numero 12.* Caualinus *in tractat. de execution. §. 3. numer. 118.* Petrus Barbosa *in l. venditor. numero 191. ff. de iudicijs.* Alphonsus Guzman *in tractat. de euictionibus, quæst. 6. num. 57.*

Et de hoc tertio oppositore comparen-
56 te pro interesse suo coadiuuando † ius alterius litigatoris; intelligenda est Rottæ *decision. 2. de rescriptis in antiquis.* Marchesanus *de commissionib. 1. part. pagina 207. numero 171. in vltima impressione.* Augustinus Barbosa *in tractat. de clausul. clausul. 94. numero 7.* dum generaliter dicunt, quod coram iudice Delegato in partibus admittuntur omnes, qui vellint venire ad causam, dando de proprio eorum interesse, ex supradictis.

Quæ tamen de hoc tertio venditore de-
57 fensore dicta sunt, † limitabis, vt non procedant, quando ante iudicium inchoatũ cum emptore compareat venditor, & petat in se transferri iudicium, animo nouandi actionem, hoc est, vt emptor ab ea omnino remaneat liberatus, nam tunc consentiente actore, audiendus erit, eo tamen reluctante, nullo modo.

Sed si compareat eo tempore iste de-
58 fensor † ante inchoatam litem cum emptore, non animo nouandi actionem, & omnino liberandi ab ea, nec a iudicio emptorem; sed dumtaxat petat mutari iudicium cum eo agitandum, vt scilicet cum eo inchoetur, & non cum emptore: audiendus erit, dummodo se obliget, quod in re petita fiet executio, prout loquitur text. *in l. sed etsi lege. §. item. ff. de petition. hæredit. & l. planè. ff. familiæ erciscund.* & licèt hoc casu actor reluctetur, tamen etiam invitus cogetur cum defensore litem inchoare, de qua distinctione & interpretatione *dict. §. item*, latissimè, & eruditè tractat Alphonsus de Guzman in *tractat. de euictionib. quæst. 6. à numero 8. cum multis sequentibus.*

Qui *à numero 16.* limitat hoc vltimum 59
verbum, † quando actori interest, aliquodque prætendat sibi ex iudicij mutatione præiudicium inferri, puta, quia emptor sit facilior ad conueniendum, vel quod eo prætextu vellit defensor trahere causam ad forũ suum, quia tunc non mutabitur iudicium, vide omnino ipsum Guzman, quia latiùs & benè explicat.

Ad quam doctrinam videndus erit Petrus Barbosa in *l. venditor, à numero 106. cum sequentib. ff. de iudicijs*, qui clarius explicat hos casus, & quod venditor veniens possessorem conuentum iam in iudicio defensurus poterit in se iudicium cœptum suscipere actore etiam invito, quando tamen non omnino nouãdi, & liberandi possessorem principaliter conuentum ab instantia & iudicio cœpto in pernitiem actoris id faciat, quod tunc velut procurator in rem suam sit admittendus, quamplurimis Doctoribus relatis firmat Antoninus Amato *variar. resolut. 2. part. capit. 86. numero 64.* qui *numero 65.* multis citatis dicit, tunc actorem teneri, litem prosequi cum venditore, non cùm emptore conuento, quos consule pro latiori explicatione.

Quare in casibus, in quibus tertius de-
fensor admittitur ad mutationem iudicij, † 60
necessario conueniendus erit coram suo iudice Ordinario; licèt emptor fuerit alterius fori, aut aliàs contra ipsum impetrata fuisset commissio, directa alicui iudici Delegato propria manu Sanctissimi subscripta, quia cum mutetur iudicium; omnino etiam mutari debet per consequens & iudex, vide Guzman *dict. quæstion. 6. à numero 8.* & sursum, quia sufficit mihi ad illum & cæteros laudatos te remittere.

Et insuper, quod commissio impetrata
contra aliquem † suffragatur etiam ter- 61
tio venienti ad causam in eisdem statu, & terminis, pluries determinauit Rotta vt per Puteum *decision. 385. libro 1.* Achillis *decision. 2. vt lite pendente*, & per Alexandrum Ludouis. *decision. 94. numero 4. & 5.* vbi ita fuisse dictum per Rottam *in alia Bonien. de Ponticulo, 22. Martij 1574.* coram Robusterio, eodemmodo ac si veniens defensurus

in

in eadem commissione subscripta fuisset nominatus, ita vt Delegatus non egeat alia noua commissione, tenet per Rottam Marchesanus *de commissionibus quando tertius ad cauſ. admitta. 2. part. capit. 6. §. vnico, numero 7.*

Sed quid dicendum de priori genere op-
62 positorum, quando scilicet, † non defessurus comparet, sed excluſurus potius litigantium iura, an iste, si vellit, posset, quandocumque compareat pro iure suo principali, & independente; assummere causam inter actorem & reum pendentem in eodem statu, quo erat tempore suæ oppositionis, ac si fuisset tertius defensurus; sit ne admittendus, & audiendus. in quo si aliquorum Doctorum loquendi stylum attendamus, videntur sanè affirmare, posse causam assummere eo quo comparet statu, illamque prosequi, vt apparet ex Couarruu. *practicar. capit. 14. numero 3. ad fin.* dum loquendo de hoc tertio comparente lite iam pendente inter actorem & reum, ita ait: *Et tunc non tenetur hic tertius litem admittere eo in ſtatu, quo verſatur, &c.* Per quem, & per alios plures Doctores eodem loquendi modo vtitur Giurba *deciſion. 1. numero 32.* ibi: *Vt nec teneatur hic tertius cauſam in eo ſtatu aſſummere quo inter ipſos duos erat, cui medius ipſe accedat, &c.* Ex quibus quidem videtur inferendum, quod in sua facultate consistit, causam eo assumere statu præsenti.

Quod quidem verissimum est, pro cu-
63 ius tamen declaratione † breuiter aduertendum, quod iste tertius comparens excludendo, & pro suo iure principali, & independente potest duplici via in iudicium comparere, vel proponendo nouiter ius suum, & causam committere facere tanquam in prima instantia, & tunc denuò cum eo lis initiatur, iuxta ea quæ à principio huius capituli diximus, cùm acta iam inter actorem & reum gesta illi non nocent, nec prosunt. Rotta *deciſ. 98. numero 1. part. 1. in recentio.* Oliuerius Beltraminius *in annotation. ad deciſionem 259. numero 3.* Alexand. Ludouiſ. Seraphin. *deciſ. 1241.* Marescotus *variar reſolut. lib. 1. cap. 21. num. 15.*

Vel iste tertius comparet prosequen-
64 do litem inter alios cœptam, † & ab eius statu causam assummit, & continuat faciendo diligentias, quæ statum litis sequuntur, vel appellando, aut dicendo de nullitate actorum, vel sententiæ; & tunc hoc casu facit acta & sententias suas, illique nocent, vel prosunt, vt latè fuisse dictum in *cauſa Corduben. ſtatutorum 24. Iunij 1590.* coram Cardinal. Seraphino, testatur Marescotus *variarum reſolution. libro 1. capit. 21. numero 15. & 16.* & vide *à numero 13* optima Rottæ decisio Alexandri Ludouisij *deciſion. 259. per totam*, vbi Oliuerius Beltraminius latè prosequitur hunc articulum.

Et quod iste tertius, qui venit ex pro-
prio iure independenter † à iure litigan- 65
tium, habeat electionem, an vellit comparere prout in prima, hoc est, vt cum eo initiatur nouum iudicium & lis: vel inter actorem & reum iam motæ statum præsentem assummere, & ab hinc prosequi, ita vt acta gesta sibi prosint & noceant, vltra citatos in his terminis probat Rotta in *vna Hiſpalen. decimarum, 26. Martij 1607.* coram Alexand. Ludouiſ. quæ est *deciſion. 303.* Oliuerius Beltraminius *in dict. deciſion. 259. numero 4.* vbi latè, & benè facit Hondedtus *conſil. 25. numero 22. & 23. lib. 2.* Iosephus Ludouisius *deciſion. Peruſina, 26. numero 25.*

Et est decision. Coccini 144. *numero*
fin. in hæc: *Nec facit quod tertius* † *ve-* 66
niens ad cauſam debet venire in ſtatu cauſæ: quia eſt in facultate tertij venire adhærendo, & tunc illud procedet, vel inchoando nouum iudicium, vt in caſu iſto, & tunc poteſt venire prout ſibi placet, Casiadorus *deciſion. 1. numero 9. verſicul. Item in pubertate, de exceptionibus.* Afflictis *deciſion. 235. numero 6.* Abb. *in capit. cum ſuper, numero 627. de re iudicata, &c.* Quæ decisio ex hic dictis declaratur, plures aliæ adsunt similes decisiones apud Marchesanum *de commiſſionib. 2. part. capit. 6. de commißionib. quando tertius ad cauſ. admita. §. vnico, à numero 37. cum ſequentibus*, vbi latè de has duplici via comparendi, & de vtriusque effectibus, & ad finem eiusdem. §. plures recenset decisiones Rottæ ad litteram, de quo etiam videndus inferius *à numero 71. cum ſequentib. verſic. Noſtra hactenus veriſſima*, vsq; ad finem huius cap.

Et de hac duplici via veniendi ad iudi-
cium inter alios motum, † vltra citatos 67
videndus Seraphin. *deciſion. 906. ſub numero 1.* & Rotta *in montis Regalis iuriſdict. Iulij 1602.* coram Cardinal. Melino. impressam penès Marchesan. *de commiſ. tomo 2. fol. 265.*

Et quod tertius appellans à sententia,
vel dicens de nullitate † sententiæ facit 68
suam illam sententiam, & omnia acta per prius gesta, vltra Marescotum vbi suprà,

probat Achillis *decis. 12. de appellat.* Puteus *decis. 71. lib. 3.* Rotta *decis. 98. num. 5. part. 1. in recentio.* & fuisse dictum in *dict. Montis Regalis*, impressa penès Marchesan. & in eadem decisione corã bonæ memo. Pennia. impressa penès eundem Marchesan. *tomo 2. folio 267.* Oliuerius Beltramin. *in annotat. ad decis. 259. num. 8.* & vide eandem decisio.

Quare de hoc tertio pro suo iure principa-
69 li exclusiuè comparendo, † quando eligat viam prosequendi acta iam gesta, illaque in eodem statu assummendi; idem omnino iudicandum erit, ac de eo, qui venit defendendo, & omnia de hoc dicta hactenus in illo repetenda erunt! etenim cùm efficaciter vna eademque instantia connexè, iudex appellationis, coram quo comparuit (quia hac via electa quandocumque comparere potest, sicut alter defensurus indistinctè) non tenetur illius causam remittere ad Ordinarium, nec Delegatus inter actorem & reum datus ex commissione propria manu Sanctissimi eandem remittere tenetur, nec per hunc Supremum Senatum mandabitur, ex hactenus latè deductis, & comprobatis maximè *à num. 54. & seqq.*

Et vterq; casus comprobatur, quia non di-
70 citur in commissione omissum, † quod est connexum, incidens, aut consequens. Bald. *in cap. 1. num. 1. de Capitaneo qui curam vendidit.* Curtius Iunior *consil. 239. numer. 40. volum. 3.* Felinus per plura exempla *in capit. translato de constitutionibus.* Hippolytus *in rubrica de fidei iussoribus, à num. 215. vsque ad num. 219.* Fuluius Patianus, *de probationib. cap. 26. num. 43. lib. 1.* optimè Ioannes Baptista Leonelus *de subreptione rescript. quæst. 18. art. 7. & 8.* Narbona *in l. 20. glossa 22. lib. 4. tit. 1. à num. 34. vsque ad 42. tomo 3. Recopil.* & quia multa licent per sequelam, & accessionem.

Nostra hactenus verissima resolutio, nem-
71 pè tertium venientem ad causam † pro suo proprio iure non alium defensurum posse dupliciter comparere, vel vt in prima, vt nouiter lis cum eo agitetur, vel in eodem statu, quo vltimo faciat omnia acta inter alios, & sententias suas: vno & singulari modo limitatur, nempè quando iste tertius compara-
72 uit re iam iudicata, † vel translata sententia in rem iudicatam; nam tunc iste tertius sic comparens pro suo iure independenti, & principali, proprio & personali in eodem statu & terminis, & appellans simul intra tempus à sententia, aut dicẽdo de nullitate actorum, licèt illa sententia faciat numerum quo ad se, putà quia vel prima sit, vel secunda duas, vel vnam aliam instantiam nihilominus habere censeatur, prout March. *2. part. c. 6. quando tert. ad caus. adm. §. vnic. numer. 36. & seqq.*

Ac sæpè determinauit Rotta, in decis. sta-
tim referendis, † quibus ratio redditur, quia
sic & hoc tẽpore cõparens appellãs, & dicẽs 73
de nullitate, non videtur accipere statũ causæ, & sententiæ cum illa qualitate transitus in rem iudicatam, cuius intentio colligitur ex appellatione interposita, ad quid enim appellat nisi eo animo, vt iterum audiatur super suo iure? Quia hoc repugnat intentioni eius, qui petit se admitti ad effectum impugnandi dictam sententiam, & tuendi; aut consequendi ius à se prætensum. † Contraria enim 74
sunt, facere rem iudicatam suam, & sententiam impugnare; imò & admissio ad causam præsupponit eam adhùc durare, non autem extinctam penitùs esse. Itaque cum sua approbatio & consensus sit limitatus, non nisi limitatè, & restrictè est accipiendus. † & 75
quia consensus seu uoluntas, quæ inducitur, & colligitur ex facto alicuius, non extenditur vltra quod ex ipso facto de necessitate infertur, latissimè comprobat Surdus *decis. 33. à num. 9. cum seqq.* vbi de vrijs doctrinis, abundè etiam Carlebal. *in tractat. de iudicijs disput. 2. à num. 381. fol. 171. & num. 992. folio 420.* & est text. *in l. fin. C. ne vxor pro marito.*

Vt secus sit, quando iste tertius simpliciter
admitti petit in eodem statu, † nullam de- 76
super appellationem prorumpens, quo casu approbare censetur sententiam cum qualitate transitus in rem iudicatam, hanc distinctionem pluries sequuta fuit Rotta validis comprobans fundamentis, vt apud Seraphinum *decis. 397. per totam.* Achillis *decis. 13. de appellat. & in vna Cordubens. statutorum, 24. Ianuarij 1590.* coram Seraphino, quæ amplissimè supradictæ rationes recensentur, quam & plures aliàs ad idem recenset Marchesanus *de commissionib. 2. part. cap. 6. de oommissionib. quando tertius ad causam admittatur. §. vnico post eundem. §. fol. 253.* quæ decis. apud eundem est in ordine 2. quam etiam distinctionem *per totum. §.* amplexus fuit, & simul inseruit praxim Curiæ Romanæ super modo expediendi has commissiones, quando nempè tertius pro suo iure principali comparet, siue in eodem statu, siue vt in prima, vt denuò cum eo causa agenda sit â prima instantia.

Quantum autem ipse Marchesanus, ibi-
dem

77 dem aduertit, † solere Romanam Curiam huius causam tertij remittere ad eundem iudicem Delegatum, qui de causa coram se mota & pendente inter alios cognoscit; cautè legendus erit. Etenim in Hispania (vbi Concil. Trident. ad vnguem obseruatur, & obseruari facit Rex noster) non ita indistinctè admittitur † ista commissio; sed iuxta
78 potius distinctionem hactenus à Nobis comprobatam in discursu huius capit. Eteuim si iste tertius comparet pro suo proprio iure independente à iure litigantium à quo (vt diximus) noua instantia (quæ cum eo prima est) lis mouetur, ac propterea, vel commissio subscribenda est propria manu Sanctissimi, ne repugnet formæ, & dispositioni, *capit. causæ omnes*, vel per Senatum ad Ordinariũ causa ista remittenda.

At si istemet tertius comparens eligen-
79 do aliam viam in eodem nempè statu, † tũc cum adsit causarum connexitas: sua noua commissio alia subscriptione non eget, prout abundè comprobatum fuit hactenus.

Et tandem animaduertendum erit obi-
80 ter aliud, scilicet, † quod colligitur ex Rot *tædecis. in vna Montis Regalis iurisdictionis, 1. Iulij 1605.* coram Pennia iu fin. adducta per Marchesanum *de commissionib. 2. part. capit. 6. de commissionib. quando tertius ad caus. admittat. post §. vnic.* quam sequutus fuit doctrinam Marchesanus ipse ibidem, *in dict. §. vnic. num. 29.* quod iste tertius pro iure suo principali potest comparere, & admitti coram eodem iudice Delegato, cui causa principalis inter alios mota fuit commissa, nempè virtute clausulæ (*quam & quas*) in commissione inserta: vt tunc Hispania hoc
81 locum habet, † quando dicta clausula fuit appositа in commissione subscripta propria manu Sanctissimi, quia aliter dictam clausulam (*quam & quas*) quo ad negotia separata & diuersa, requirentiaque primam instantiam, amittere hodie suos iuris communis antiquos effectus, apertè mostrauimus, & validissimè comprobauimus infra hac *2. part. capit. 32. per totum*, quo te remittimus, pro latiori cognitione.

CAP. DECIMVMQVARTVM.

In iudicijs mixtis, iuribusque connexis cõmissionem manu Sanctissimi non subscriptam contra reos existentes sub diuersis Ordinariorum districtibus impetratam, an Senatus retineat, & causam singulis Ordinarijs remittat? Et quid si à Nuntio Apostolico, etiam contra exemptos hæc manauerit commissio?

SVMMARIVM.

Causa communis, mixta, seu connexa quæ commodè non separatur, vt in exemplis coram eodem iudice tractatur, ne continentia eius diuidatur, num. 1.

Defensionis cum inter omnes est vnica causa, nè sequatur absurdum, vt diuersæ sententiæ, aut contrariæ ferantur, ab vno iudice cognoscitur, num. 2.

Connexitas in iure inducit inseparabilitatem, num. 3.

Continentia causæ ex quibus rationibus non diuiditur, sed coram vno iudice tractari debet, num. 4.

Clerici, & laici simul conuentorum vt hæredum vnius causa coram vno iudice, nempè Ecclesiastico erit tractanda, num. 5.

Etiamsi vnus ex pluribus conuentis sit Clericus dumtaxat, num. 6.

In causa iudiuidua, & communi socius non priuilegiatus gaudet priuilegio fori sui consocij, num. 7.

Secus si causa sit indiuidua inter socios, habentes ius communiter, num. 8.

In causa indiuidua si vnus ex socijs est Clericus, tota deuoluitur ad iudicem Ecclesiasticum, num. 9.

Contra plures si agatur duplicibus iudicijs familiæ ærciscundæ, tutellæ aut curæ, &c. Et vnus sit Clericus coram iudice Ecclesiastico conueniuntur ratione connexitatis iudicij, num. 10.

Prouocati ad duplicia iudicia sunt rei, & prouocans actor, ibidem.

Diuisio hæreditatis facienda inter cohæredes pro-

prouocatos, si vnus sit Clericus, ad vnum iudicem, nempè Ecclesiasticum pertinet, numero 11.

Redditio rationis tutellæ, curæ, vel alterius administrationis est indiuidua, quæ nullam separationem recipit, numero 12.

Actio tutellæ, & negotiorum gestorum dicitur causa continens, inseparabilis, & indiuisibilis, num. 13.

In iudicijs mixtis commissio impetrata contra plures conueniendos, sub diuersis ordinariorum districtibus degentes, non indiget subscriptione manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur, sed parti traditur, vt illa vtatur coram suo Delegato, numero 14.

Ratione causæ indiuisibilis omnes rei diuersorum fororum sunt conueniendi coram vno iudice omnium superiore, numero 15.

Administratores plures eiusdem tutellæ loco vnius sunt, & simul reddere tenentur rationem, num. 16.

Concil. Tridentin. non substulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè receditur ab Ordinario in prima instantia num. 17.

Protectio Concilij præstatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra Prouincias suas cogantur ire, num. 18.

Reipublicæ maius infertur damnum causam inseparabilem coram diuersis iudicibus tractando, num. 19.

In iudicijs mixtis vnus omnium est finis, & omnes vnius loco habentur, & eisdem perseuerat officium eorum, num. 20.

Actio tutellæ, & administrationis sicut est indiuidua respectu administratorum, ita & hæredum ipsorum, num. 21.

Omnium causa coram vno iudice, & Ecclesiastico tractatur, num. 22.

Redditio rationis promissa à defuncto, cum sit in origine indiuidua, ità inter mille hæredes eius conseruatur, qui omnes insolidum tenentur, num. 23.

Obligatio rationis reddendæ cõtinet factum, quod in ea deductum est indiuiduum, numero 24.

Rei quandoque coniunguntur ratione indiuisibilis instantiæ, vt in Clerico, & laico obligatis insolidum, num. 25.

Commissio in iudicijs mixtis contra plures consortes impetrata, etiam non subscripta singulis eorum, non remittitur Ordinarijs, num. 26.

Quod procedit, etsi omnes conueniendi sint Clerici, aut Religiosi, siue omnes laici, & aliqui Clerici diuersi fori, quia coram superiori Ecclesiastico omnes simul licitè conueniuntur, num. 27

Clerici, & laici simul delinquentium causa inter suos iudices diuiditur ex obseruantia communi, secus ea cessante, nu. 28.

Commissio in iudicijs mixtis obtenta à Nuntio contra conueniendos, sub diuersis Ordinariorum districtibus degentes, per Senatum traditur parti, vt coram Delegato ea vtatur, num. 29.

Nuntius in iudicijs mixtis contra reos exemptos valide expendit commissionem in prima instantia, à numero 30. *& sequentibus.*

Nuntius Hispaniæ datur à Sede Apostolica cum potestate Legati de latere, num. 31.

Nuntius cum potestate Legati cuncta, quæ iste potest, & ipsi commissa intelliguntur, nisi aliter per secretam instructionem sua limitetur potestas, num. 32.

Legatus de latere cognoscit de causis exemptorum, num. 33.

Cognitio de exemptis est de reseruatis Sedi Apostolicæ, quam repræsentat Legatus à latere, num. 34.

Papa eximiendo ab Ordinario, non censetur eximere à potestate Legati à latere, numero 35.

Inter plures reos conueniendos in actionibus mixtis, siue Clericos, siue laicos, si adsit exemptus, Nuntius, vti omnium superior Ecclesiasticus, licitè expedit commissionem in prima instantia, per Senatum non retinendam, num. 36.

Erasmi à Cochier opinio falsa ostenditur, dicẽtis quod, Nuntius habens facultatem cognoscendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apostolicam interpositis, non posßit cognoscere de emißis à Conseruatoribus exemptorum, numero 37. *& sequentibus.*

Conseruator magis accedit ordinariæ iurisdictioni, num. 38.

Nuntij principalis potestas est circa appellationes ab Ordinarijs emissas, & propterea circa interpositas à Conseruatoribus loco Ordinariorum habitos, 39.

QVANDO cauſa ſit communis, mixta ſeu connexa, † quæ commodam diuiſionem non recipit, vt in iudicijs mixtis familiæ ærciſcundæ, communi diuidundo, finium regundorum, adminiſtrationis, tutellæ & curæ, & alijs varijs exemplis in diſcurſu videndis, coram vno, eodemque iudice omninò erit tractanda, ne eius continentia diuidatur, text. eſt in *l. 1. & 2. ff. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, l. nulli. C. de iudicijs, capit. per tuas de arbitris*, & text. argument. *in l. ſi communes. ff. quæmadmod. ſeruitut. amittant l. ſi aliena. ff. de ſolutionib.* cum ſit inter omnes vnica, † eademque cauſa defenſionis, & ne ſequatur abſurdum, ſi in vna, eademque cauſa variæ ſententiæ proferantur, & interdum contrariæ, ita latè concludit Socinus *conſil. 12. numero 17. libro 1. & conſil 82. column. vltim. verſic. Nona concluſio, libro 3.* poſt B. *in l. præcipimus, 32. §. eodem obſeruando, in fine* & ibi etiam Bald. *in fin. C. de appellationibus.* idem Bartol. *in l. ſi ſolent. 3. numero 14. in fin. ff. de alimentis, & cibarijs ligatis.* Alexad. *conſil. 122. numero 16. in fin.* & ibi additio, in *verbo, vterque, libro 4.* Marſil. *ſingular. 18. à plura numero 2. cum ſequenti.* Boſſius *de foro competen. numero 146.* Couarru. *practicar. quæſt. 36. numero 1. & 2.* & eſt cõcluſio ab omnibus approbata, quam multis exemplis comprobat Decianus *in praxi lib. 4. cap. 9. num. 44. fol. 158.* Proſperus Farin. *quæſt. 8. num. 151.* Georgius Natta *in cap. quamuis, à num. 298. vſque ad numero 311. de pactis, in 6. tomo fol. 226.* Petrus Surd. *conſ. 222. num. 2. & 3. libro 2. & in tractat. de alimentis, titul. 9. quæſt. 14. numero 2. & 3.* Neuiſanus *in Sylua nuptial. libro 6. à num. 38. vſque ad num. 44.* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 641 per totum, libro 4.* vbi mirabiliter. Mieres *de maioratu. 1. part. quæſt. 26. num. 109* & videnda plura conducibilia *à numero 96.* latè etiam Caſtellus *controuerſ. tomo 6 capit. 165. à numero 47. & ſequenti.* Maſtrillus *deciſion. 269. per totam.* Bobadilla *libro 2. capit. 17. à numero 90. cum ſeqq.* Ioannes Gutierrez *practicar. libro 1. quæſt. 6. numer. 9.* & plures alij citandi, connexitas enim cauſarum in iure noſtro † inducit inſeparabilitatem, *l. eum actum, 18. ff. de negotijs geſtis, l. cognitio, 18. cum lege ſequenti. ff. de liberal. cauſa*, & ideo ſimul iudicari, & terminari debent, pro euitando abſurdo, † & inconuenienti ex ſeparatione continentiæ, connexitatis, aut communis cauſæ orto, cùm vt diximus, poteſt contingere, vt ex ijſdem meritis cauſæ contrariæ ſententiæ proferantur contra authoritatem rerum iudicatarũ, & Tribunaliũ iudicantium. tùm etiam quia ſalubrius eſt, ne lites multiplicentur, & partes ſuper eadem cauſæ continentia, & connexitatem habentis per diuerſa Tribunalia vagentur tanto earum diſpendio, atque deniquè ex eo, quod magis inſtructus, & informatus de omnium iuribus vnus & idem iudex poterit melius iuſtiuſque iudicare de principali, & connexis, quàm ſeparatim per diuerſos, atque ideo legitimè oportet, vt vnus, & idem iudex de vtroque cognoſcat, vt probant vltra iam relatos DD. doctè Ioannes Baptiſta Leonelus in *tractat. de ſubreptionibus reſcript. quæſt. 18. à nu. 7. & 8. per totum.* Cæſar Rugineilus *ad ſtatuta. Mediolanenſ. §. 6 gloſ. 1. cap. 1. num. 16.* Gail. *obſeruat. 255.* Giſanius *ad l. 1. C. de ordine iudicio.* Adrianus Neguſan. *quæſt. 360. à n. 25.* Menochius *de arbitr. lib. 2. cap. 28. & c. 26.* Alciatus *lib. 1. Parergon. cap. 9.* idem Gail. *lib. 1. de pace cap. 6.* Gilquenius, & Sichard. *in l. nulli. C. de iudicijs.*

Hinc eſt, quod cum fuerint conuenti Clericus & laicus † tanquam hæredes vnius defuncti, cauſa non diuiditur, ſed coram vno iudice erit tractanda in Rotta, ſcilicet, vel alio iudice Eccleſiaſtico competente, tanquam magis digno, vt teſtatur Gratianus in his terminis ex multis Doctoribus modo citatis in *dict. cap. 641. numero 1. & 2.* vbi cum Deciano, Farinacio, Georgio Natta, Neuiſan. & alijs dicit opinionem ab omnibus receceptam, & eſt deciſ. Rottæ apud Seraphinum 958. vbi loquitur de fratribus Aldobrandinis, † qui omnes fuerunt remiſsi ad iudicem Eccleſiaſticum, quamuis eſſent laici, cũ vnus ex eis eſſet Clericus & Auditor Rottæ, licèt etiam ageretur de bonis patrimonialibus, cùm reſpectu fori nulla ſit facienda diſtinctio, & ipſe Gratianus *diſceptation. tomo 1. capit. 115. num. 8.* ita inquit: *Quemadmodum dicimus de ſocio habente priuilegium fori, † quia eius cauſa erit tractanda coram Eccleſiaſtico, etiam quoad alios ſocios non habentes illud priuilegium, quando eſt communis, & indiuidua.* Bald. in *l. præcipimus, 32. in fine. C. de appellationibus.* Socinus *conſil. 82. ſuper quæſtionibus, column. vltima, in princip. numero 10. verſicul. Nona concluſio, libro 3.* Aretinus *conſil. 25. viſis themate, colum. fin. verſ.*

vers. Circa secundum. Couarr. *practic. quæst. capit. 34 column. 2. numero 2. versic. Quod si contingat.*

Et ipsam voluit Ioannes Gutierrez *lib. 1. q. 19.* in hæc: *Non obstant fundamenta adducta pro cõtraria opinione, quia ipsa loquũtur, & procedunt in rebus, & causis connexis, indiuiduis, & inseparabilibus: Nos verò agimus de diuiduis. Quare si essemus in causa*
8 *indiuidua,* † *& communi, ita quidem vt nulla posset congrua distinctio, nec diuisio fieri inter socios quorũ alter sortiri fori priuilegiũ haberet, tunc tota causa etiam quoad socios non habentes priuilegium, esset tractanda coram iudice illius, qui fori priuilegium haberet, vt ex d. Cl. l. si communem. ff. quæm admodum seruitut. amittan. annotarunt varia exempla fingentes plures relati à Couar. vbi suprà dict. num. 2. &c.* quem sequuntur Castellus *controuers. tom. 6. capit. 165. sub numero 47.* & Don Garcia Mastrillus *decis. 269.* & iterum ipse Gutierrez *lib. 39. c. 30.* præcipuè *à numero 48.* Marta *de iurisdictio. part. 4. Contur. 2. casu 118. per totum,* & ipse Marta *2. part. capit. 1. numero 20.* Petrus Surdus *de alimentis, titul. 9 numero 3.* ibi:
9 *Item in causa indiuidua,* † *si vnus ex socijs est Clericus, tota causa deuoluitur ad iudicem Ecclesiasticum, vt post multos à se adductos ponit Matheslanus, &c.*

Et ex hac causæ connexitate, eiusque con-
10 tinentia indiuisibili deducitur, † quod si agendum sit contra plures duplicibus iudicijs videlicet, familiæ ærciscundæ, communi diuidundo, aut finium regundorum, vel contra plures tutores, & Curatores eiusdem tutellæ, & Curæ, inter quos adesset aliquis Clericus ex causa prædicta, cùm semper sit adeundus vnus iudex (contra prouocatos, qui proculdubio rei sunt, & prouocans actor, *ex l. in tribus. ff. de iudicijs.* Romanus *consil. 217. numero 1.* Afflictis *decision. 268. in fin.* Decius *consil. 487. numero 10. in princip. & consil. 668. in fin.* Caputaqu. *decision. 11. numero 1. part. 2.* Rotta vt per Farinac. *in posthumis, tomo 1. decision 213. numero 3.* & probant omnes hactenus allegati Doctores, & allegandi, & alibi passim) is debet esse Ecclesiasticus tàm aduersus laicos, quàm aduersus Clericos, prout in alijs causis, & casibus, in quibus talis remissio est facienda ad eundẽ iudicem Ecclesiasticum, iuxta *capit. si iudex laicus, de sentent. excomm. libro 6.* ita in his terminis probat eleganter Socinus *in capit. prudentiam, col. 2. column. 23. post medium, versicul. Et ex prædictis ego infero, numero 30. in fin. fallentia 8. de mutuis petitionibus,* quem sequuntur Felinus *in capit. 1. column. 5. ad fin. versic. Et vltimatè adeò gustat, numero 7. ad medium de præscription.* vbi dicit esse importantissimum, & ab alio non tactum, quòd etiam refert & notat Thomas Ferrar. *cautela 10. incipit, si contingat plures laicos,* sequitur etiam Gratianus *in disceptat. forens. tomo 4. capit. 161. à numero 5. & sequentib.* Mastrillus *dict. decision. 269.* Castillo *in controuers. tomo 6. capit. 165. sub num. 47.*

Et quod quando Clericus, & laicus sunt hæredes instituti, † & inter eosdem facienda 11
est diuisio, si inter prouocatos adest Clericus; vt ad eundem iudicem Ecclesiasticum, scilicet, causa pertineat; probat B. *in l. solent, in penult. column. ff. de aliment. & cibar. legatis.* Marsil. *in repetition. rubric. ff. de fideiussor. numero 153.* quos sequitur Carolus de Grassis *de effectib. Clericat. effectu 1. numero 520.* quia cùm causa sit indiuisibilis, eo quod diuisio hæreditatis cum omnibus fieri simul necesse est: ideo ad vnum iudicem recurrendum, ne causæ continentie diuidatur, vide Morchechum *de diuis. bonor. lib. 1. cap. 3. num. 7. & à princip.* Valascum *de partition. cap. 7.* qui alios referunt.

Est enim extra dubium quod causa redditionis rationem administratæ tutellæ, † & 12
curæ, & alteriusvè administrationis nullam recipiat diuisionem, sitque omninò indiuidua, Bald. *in l. plures, 6. numero 17. in fin. column. 5. ad med. versicul. Item si iste vellet reddere rationem. C. de conditionibus insertis.* Menoch. *de arbitrarijs, casu 209. numero 31.* Roland. *consil. 81 numero 36. libro 1.* Atque atiam in specie quod actio tutelæ, & curæ, † & negotiorum gestorum dicatur 13
causa continens, inseparabilis, & indiuisibilis; probant Glossa *in l. nulli, in verbo, continent. C. de iudicijs,* vbi Angel. *in princip versicul. Et scias,* Iass. *numero 3. versic. Secundo dicuntur.* Albericus *ante fin. versic. Item vbi identitas personarum, & actionis.* Sicard. *numero 6. versicul. Secundo dicitur causa column 2. post princ.* Decian. *consil. 99. numero 10. versicul. Vel & tertio ratione actionis, lib. 2.* Afflictis *decision 354. numero 13. in principio, versic. Tertiò, vbi est identitas personarum.* Menochius *de arbitrarijs, casu 371. numero 10. versicul. Secundum exemplum.* Gratianus *disceptat. tom. 4. capit. 641. à numero 8. & sequentib.* sequitur Castillo *controuersiar. tomo 6. capit. 165. sub numero 47.*

Ex

Ex qua quidem doctrina abundè com-
14 probata, † vt ratione connexitatis, & causæ continentiæ ipsa nulatenus diuidatur, sed in prædictis actionibus, & iudicijs mixtis ad eundem vnum iudicem pertineat; sequitur manifestè quoad propositum nostrum; quod si in his actionibus, & iudicijs mixtis contingat, quod rei conueniendi sint sub diuersis Ordinariorum districtibus, diuersisque Ordinarijs subiecti, cum causa ipsa coram omnibus tractari diuisim nequeat; recurrendum sit ad superiorem omnium, qui de tota causa cognoscat; sicque è Romana Curia commissio ad hos reos cõueniendos impetrata non indigeat subscriptione manu propria Pontificis, cùm iure communi & Canonico hoc casu licitè permittatur Ordinarios omittere.

Nam quando agitur ad eundem finem,
15 & sumus in pluribus † reis eiusdem causæ, etiam subiectis diuersis iurisdictionibus, pluribusque, & diuersis iudicibus: processus erit tractandus coram vno omnium iudice superiore propter eandem, & indiuisibilem causam, commodamque diuisionem minimè patientem, ita docet Bartol. *in l. omnes. C. arbitrium tutellæ*, cum alijs adductis à Misinger. *observation. 4. numero 2. Centur. 1.* & est text. in specie loquens de tutoribus in *l. 2. C. de quibus rebus ad eundẽ iudicẽ eatur*, vbi Glossa *in verbo, mittuntur, in fin.* notat quod debent omnes simul reddere rationem
16 tutellæ administratæ, cum loco vnius sint † iuxta *l. si quis ex argentarijs, 6. §. 1. in fin. versicul. Nam etsi plures tutores, vbi gloss. in verbo, edere. ff. de edendo*, & comprobat etiam Bartol. *in l. 2. ad medium. C. de quibus rebus ad eund. iudic. eatur.* vbi, quod ita practicauit Sebastianus Macis in *l. item, in l. 2. eodem titul.* vbi etiam allegat Mindanum *in tractatu de continent. causæ, capit. 2. numero 2* probat etiam Gratianus (vbi eleganter) *disceptation. forens. tomo 4. capit. 641. à numero 11. 12 & 13. cum sequentibus*, quem etiam referens sequitur Castillo *controuers. tomo 6. capit. 165. sub numero 47.* vbi ad litteram eiusdem verba recenset. Igitur omnimodo fatendum erit, Senatum non posse huiusmodi causam (etiamsi propria manu Sanctissimi commissio non sit subscripta) Ordinario remittere, cum ex ea nullatenus pertutiatur prima eius instantia, cum iure communi permittente licitus reddatur recessus.

Certi namque iuris est dispositionem
17 Concilij Tridentini, *sessio. 24. de reformat. capit. 20.* † non substituisse casus legitimos, quibus quis ex iuris cõmunis dispositione licitè possit ab Ordinario in prima instãtia discedere, probant Francis. Leo in *Thesaure fori Ecclesiastici, 2. part. capit. 1. numero 75.* Ioan. Mariæ Nouarius *in nous iuris Pontific. practica, conclusion. capit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. numero 11.* Augustinus Barbosa *in tractatu de potestat. Episcopi, allegation. 81. numero 14. tomo 2.* & Nos *de Regia protection. 2. part. capit. 17.* Gratianus *discept. forensibus, tomo 5. capit. 837. à numero 15.* & ex alijs, ac etiam ex declarationibus Cardinal. Sacræ Congregationis latiùs probauimus suprà hac *2 part. cap. 5. versicul. plures tamèn. ciij à numero 8. cum sequentib.* & ferè per totum capit. & §§. ergo cùm casus hic sit de exceptis, ac minimè comprehensus in prædicto Concilij Decreto; sequitur, vt nullomodo horum causa ad Ordinarium remittenda sit.

Deinde quoniam cùm protectio Concilij præstetur † ob bonum publicum ex 18
ijs, quæ latè hac *2 part. capit. 1. & 1. part. capit. 1.* & in specie *capit. 3. & sequentib.* ne litigantes extra suas Prouincias litigare cogantur; longè maior damnum infertur Reipublicæ † ex eo, quod super eadem 19
actione indiuisibili causas diuersis Tribunalibus tractari permittatur, cum propter bonum publicum dispositum sit, ne continentiæ causæ diuidantur, vt quam primum lites finiantur, & ne contrarias sententias circa vnammet actionem, eandemque defensionem ferri contingat, & hoc vltra fauorem litigantium simul concurrentem ne frustentur nouis impensis, & nouo labore ad nouum iudicem instituendum, iuxta text. *in l. nulli prorsus, 10.* vbi Iaff. *numero 2. & 4. C. de iudicijs*, Glossa *in capit. vltimo, in verbo, super proprietate, eodem titul. & in capit. 1. de causa possessionis & proprietat.* Menochius *de arbitrar. casu 371. numero 2. & 9.* Igneus in *repetition. l. necessario. §. non aliàs, numero 538. ff. ad Sylanianum*, Gratianus *disceptat. tomo 4. cap. 641. num. 9.*

Et quia in istis actionibus, & iudicijs mix-
tis, † & connexis idem iudicium est feren- 20
dum tanquam inseparabilibus, cum circa eandem rem gestoris perseueret officium, tanquam vnus omnium sit finis, & vnius loco iudicentur, & habeantur *l. cum actum, 18. vbi Glossa, in verbo, possit, in fin. ff. de negotijs gestis.* Menochius *de arbitrar. casu 95 numero 5. & 6.* post Bald. *in l. ampliorem, in fin. C. de appellationibus.* Felinus in *capit. cùm inter, numero 7. de re iudicata.* Gratianus *disceptat. d. c. 641. num. 14* qui *n. 15.* probat,

con

connexa etiam indiuidua esse, Aimon *consil. 232. numero 2.* post Angelum *consil. 326. ex themate, col. 3. in 4. dubio,* Anchar. *cons. 160. præsupponitur in themate, colu. 2. versic. Item dicitur,* Menochius *de arbitrar. cap. 91. nu. 9.* iuxta *l. quod conclaue. ff. de damno infecto, l. prædijs. §. balneas ff. de legat.*

Et quæmadmodum causa respectu tutorum, † administratorum, & similium est 21 indiuidua, vt hactenus diximus; ita etiã erit indiuidua respectu hæredum, quorum simul causa omnium apud vnum, & eundem iudicẽ tractari debet, Farinacius *quæst. 8. num. 151. limitatio. 12. post princip.* Gratianus *d. capit. 161. num. 19. tomo 4.* Castillo *controuersiar. tomo 6. cap. 165. sub numero 47. ante finem,* qui affirmant, & probant; quod si inter hos 22 tutoris, † aut administratoris hæredes vnus sit Clericus, omnium causa simul coram vno iudice & Ecclesiastico, vti digniori tractanda erit.

Nam cùm fuerit promissa redditio ratio- 23 nis administrationis à testatore, † & sic ab vno in ipsa origine, & initio, incipit etiam deberi ab vno, & sic à principio nullam recipit diuisionem, vndè licèt decedente promissore, multi extent hæredes, omnes tamen insolidum tenentur, & actio est indiuidua, eo quod ex eorum persona non possit variari prima obligatio, & qualitas illius, quæ semper durat indiuisibilis, prout erat ab initio, licèt etiam essent mille successores, quia iam solidum est in esse deductum, & productum, non autem à principio diuisum, *l. 2. §. ex his. ff. de verborum obligationi.* Bart. *in l. stipulationis non diuiduntur, 92. numero 7. oppositio. 6. ff. eodem titul.* benè Surdus *de alimentis, tit. 9. quæst. 14. à numer. 13. vsque ad 17.* Antonius Gomez *variarum resolutio. tomo 2. cap. 10. de indiuiduis numero 14. versic. Secundo modo factum dicitur indiuiduum,* & notant omnes in *l. si is, qui quadraginta, 79. §. quædam. ff. ad legem Falcidiam, & in l. in executione, 85.* vbi Castrensis in princip. Alexand. Iaffon, & alij communiter, *ff. de verborum obligationibus,* Gratianus vbi proximè *à numero 20.* quiquidem *à numero 22.* alio medio probat, 24 quod contra tutores, † & administratores, eorumque hæredes agitur ad factum, cum promittant rationem reddere, & reliqua soluere, & factum in obligatione deductum est indiuiduum, vt latiùs ibi per eum.

Aliquando autem rei coniunguntur ex ne- 25 cessitate indiuisibilis instantiæ, † vt si volo conuenire Clericum, & laicum obligatos insolidum ratione contractus, vel administrationis, vt cum Mastrillo, Doctore Marta, Ioanne Gutierrez, & Gratiano refert Castillo *controuers. tomo 6 cap. 165. sub num. 47. vers. de eodem etiam.*

Quam quidem doctrinam (vt in hijs iudi- 26
cijs mixtis, & communibus, † quæ commodè separari nequeunt) commissio impetrata contra socios subiectos diuersis ordinarijs, etiam non subscripta manu Sanctissimi non offendat Decretum Trident. nec primã instantiam Ordinarij, nec per consequens ad ad illos seu illum remittenda per Senatum) procedere intelligas, non solũ quando à Sede Apostolica est impetrata contra Reos omnes Clericos, seu Religiosos, † aut aliàs exemptos; sed etiam procedit, quando inter eos adest Clericus, qui inter alios reos conueniendus erit, quia tunc ratione connexitatis causæ est vnus adeundus iudex, & Ecclesiasticus, vti dignior, vt latiùs comprobauimus, coram quo conueniendi sunt omnes, vt copiosè, & mirabiliter Gratianus *disceptation. tomo 4. cap. 641. per totum, & tomo 1. cap. 115. à numero 6. cum sequentib. & per totum à princip.* singulariter Prosperus Farinacius *tomo 1. quæst. 8. à numer. 151. cum seqq.* Bobadilla *in Politica lib. 2. capit. 21. numero 90. cum seqq.* Castellus *controuersiarum tomo 6. cap. 165. à numero 47. vsque ad finem,* Marta *de iurisdictione, part. 4. Centur. 2. casu 118. per totum,* & ipse Marta *2. part. cap. 1. numero 10.* Petrus Surdus *in tractatu de alimentis, titul. 9. numero 3.* & idem Surdus *in consil. 222. numero 2. & numer. 3. tomo 2.* Couarruuias *practicar. 34. numero 2. versic. Quod si contingat.* Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 6. numero 9. & libro 3. quæst. 30.* præcipuè *à numer. 48.* & conducit Morchechus *in tractatu de diuis. bonor. lib. 1. cap. 3. numero 7.* & alij innumerabiles ab ipsis relati, hanc omnes firmiter conclusionem, & veram sectantes, & conducunt rectè, quæ Nos hæc *2. part. cap. 11. versic. Et ex hoc iure cõnexo, à numero 56. cum sequentib.* indubiè Senatum litteras relaxabit impetranti, vt illis coram Delegato suo vtatur, qui legitimè iurisdictionem ex tali commissione acquisiuit contra omnes.

Quæ quidem in Ciuilibus verissima sunt, 28
vt omnes Doctores laudati, nemine dempto, affirmant: at in criminalibus, † quando nempé Clericus, & laicus simul deliquere; quilibet ad suum iudicem, & forum remittitur, vt praxis obtinuit vbilibet vsitata, quã probant Farinacius, Bobadilla, & Couarruuias locis mox citatis. Qui hi, & alij DD. supponunt commodam huius causæ inter simul delinquentes posse fieri diuisionem, ac separatio-

nem,

nem, prout vt diximus praxis interpretata fuit, probant etiam alij citati à Castillo *controuers. tom. 6. cap. 165 sub nu. 45. vers. De eodem etiam, &c.*

Hæc omnia quæ hactenus dicta sunt in hoc
29 capite circa huiusmodi † commissionem in iudicijs mixtis, & in actionibus connexis impetrata à Sede Apostolica, omnia quidem militant absq; vlla differentia, & distinctione in commissione simili obtenta ab Illustrissimo Nuntio horum Regnorū Hispaniæ, prout & generaliter habet locum in alio Superiore, putà Archiepiscopo, cui rei conueniendi omnes, licèt in diuersis Diœcesibus habitantes subsunt vti suffraganei, sicq; repetenda erūt, quæ diximus hoc capite præcipuè, *vers. Ex qua quidem doctrina abundè, &c. à num. 14. cū omnibus seqq.* in quo dubiū esse non potest.

Maius tamen erit, an si hi, contra quos in
30 his iudicijs mixtis, † & connexis rei fuerint exempti, vel aliqui eorum; valeat commissio, si à Nuntio impetretur, in quo breuiter firmi terq; asseuerandum erit affirmatiuè. Nuntius namque Hispaniæ habet facultatem à Sede
31 Apostolica † cum potestate Legati de latere, vt notissimum est cunctis, & latissimè probauimus infra *cap. 21. per totum.* Quapropter cuncta potest, †
32 & eidem cōmissa intelligūtur, quæ Legato de latere, vt post plures DD. videndus Hieronymus Gonçalez in *Regul. 8. de alternat. glos. 9. in annotationib. num. 268. & nu. 299.* faciunt etiam, quæ ipse Gonçalez *Glos. 12. num. 30.* & latiùs comprobauimus Nos in *3. tom. tractat. de Regia protectione*, propriæ diem edendo.

Sed Legatus de latere potest cognoscere
33 de causis exemptorum † notat Glossa in *c. quoad translationem, 6. de officio Legati*, & ibidem Augustinus Barbosa in *collectan. nu. 10.* Manuel Rodriguez *quæstion. regularium, tom. 2. q. 62. art. 1.* Parisius *cons. 28. num. 31 cum seqq. p. 4.* Villadiego in *tractat. delegato, p. 1. q. 8. nu 20.* Erasmus à Chochier in *tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, p. 2. q. 2. nu. 7.* Felinus in *cap graue, nu. 3. de officio Ordinar.* Abbas in *c. 1. n. 8. de officio Legati.* Romaus *consil. 398.* de quo est text. in *cap. 1. veniens*, ibi: *Vel Legato ab eis de latere, de verbor. significat. lib. 6.*

Et ratio, quia licet sit de reseruatis Papæ
34 cognoscere de causis exemptorum, † tamen singulare est, & speciale, quod Legatus à latere habeat iurisdictionē in exēptos ex text. in *d. c. veniens, 1.* & tex. in *c. si Abbatem de electione eodem libro.* Tùm etiam, quia (vt inquit
35 Ioannes Monachus) † Papa eximendo à iurisdictione ordinarij non censetur eximere à potestate Legati de latere. Nauarrus *de datis & promissis pro iustitia, notab. li 4. n. 10. vers. Secundo per ea, quæ*, sequitur August. Barbos. *d. c. 1. veniēs, n. 3. & 4. & in d. c. quoad trāslationē, sub n. 10. de officio Legati.* Ergo similiter Nuntius Apostolicus Hispaniæ, quod & Nos quotidie experimur in hoc Tribunali Nuntij, quo indistinctè cognoscitur de omnibus causis Religiosorū, & aliorū exēptorum.

Et in specie quod Nuntius Apostolicus cū facultate Legati de latere sit iudex exemptorum omnium, post plurimos DD. firmat Pereira *de manu Regia, 2 p. c. 22.* videndus *à nu. 22. & seqq. & n. 26.* & abūdè cōprobauimus infra hac *2. p. c. 21. per totum.*

Quare in eius [illegible] cōmissionibus expeditis
in causis his connexis, † & iudicijs mixtis 36
contra reos, siue omnes sint Clerici, siue exēpti, siue etiam parte laici, omnes doctrinæ hactenus à principio huius capitis adductæ indubiè procedunt, & locū habēt, ita vt corā eodē Nuntio seu eius Delegato speciali huiusmodi causa sit contra omnes reos, simul tractanda, & nullatenus Ordinario, seu Ordinarijs singulis remittenda, & ita iam in facti contingentia habui, & obtinui in omnibus prædictis casibus, & etiam præcipuè in commissione simili Illustrissimi Nuntij.

Hinc venit conterenda quædam falsa tamē
propositio Ioannis à Chochier † in *tract de* 37
iurisdictione ordin. in exemptos, tom. 1. p. 1. c. 39. n. 28. dum inquirens, an Nuntius, & Legatus, qui in sua commissione habet clausulā cognoscēdi de causis appellationū interpositarum à iudicibus à Sede Apostolica Delegatis; an possit cognoscere, & committere appellationes à Conseruatoribus exemptorum interpositas.

Et hinc inde arguens (licèt obiter) an con-
seruator sit Delegatus, † an magis sit Ordi- 38
narius: concludit tandē ex eo quod magis sit Ordinarius, vt Legatus nequeat cognoscere de huiusmodi appellationib⁹ ab eo interiectis.

Sed hæc argumentatio in eundē retorque-
tur, etenim Nuntiorū, † & Legatorū facul- 39
tas principaliter data est ad cognoscendum de appellationibus ab Ordinarijs emissis, & ad maiorē authoritatē additur prædicta clausula Delegatorū Sedis Apostolicæ. Ergo si fuerit Cōseruator simpliciter Delegatus, fatetur ipse posse cognoscere Nuntium, multo magis quādo est Cōseruator Ordinarius. Cū principaliter ad horū appellationes Nuntius missus sit, cuius facultas duas habet partes, vt dictū est, & quando Conseruator non comprehendatur in parte, & clausula Delegatorum Sedis Apostolicæ, comprehenditur tamen plenè

in facultatis parte Ordinariorum, & ita inconcusse practicatur in his Hispaniarum Regnis absque vmbra difficultatis.

CAP. DECIMVM QVINTVM.

Monachus, altervè aliàs ab Ordinario exemptus, & prouisus ad Parochialem, munusvè aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum vti valeat, vt eius causa ad Ordinarium remittatur?

Vbi non in eleganter, quando duorum iura in eadem persona concurrunt; diuersas etiam personas discretiuè repræsentet.

SVMMARIVM.

EXempti immediatè subsunt Sedi Apostolicæ, de quorum causis sui Conseruatores, non ordinarij cognoscunt, num. 1.

Exemptus, ad Parochialem, munusvè, non exemptum pro motus, coram Ordinario cõuenitur in tangentibus Parochialem, vel minus, num. 2.

Text. singularis in cap. Capilla, de priuileg. verba adducuntur ad idem, ibidem.

Religiosus, vel alius exemptus, promotus ad Parochialem, non subiectam Prælato Monasterij, eximitur à Prælati potestate, & subintrat iurisdictionem ordinarij respectu Parochialis, num 3.

Exemptus ob Religionem, si ratione Parochialis subiectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, cognitio pertinet ad Ordinariũ, num. 4.

Ad omnia spectãtia beneficium non exemptũ, omnes exempti, etiã familiares Cardinaliũ subsunt iurisdictioni Ordinarij, num. 5.

Etsi sit familiaris Papæ, num. 6.

Nisi possessio beneficij nondum plenè sit quæsita exempto, num. 7.

Exemptum ratione rei posse coram Ordinario conueniri, dogma est Rottæ, num 8.

Exemptus rei non exemptæ ratione Ordinario subest, quandiu in eius administratione deget, num. 9.

Exemptus, effectus Prior Monasterij, coram Ordinario conuenitur, num. 10.

Officij, vel publicæ functionis ratione exemptus subest Ordinario, numero 11.

Commissio non subscripta contra exemptum in tangentibus administrationem non exemptam per Senatum retinetur remissa causa ordinario, num. 12.

Concil. Trid. refertur Decretum, quo disponitur; exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario, num. 13.

Quod Triden. Decretum singulari exornatur Rottæ decisione pluras doctrinas mirabiles continente, num. 14.

Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij Curati à solo Episcopo absque adiunctis Capituli puniendus, vt determinauit Rotta, num. 15.

Qualitate superueniente, in qua aliud ius reperitur, Prior qualitas non impedit iuris operationem respectu secundæ, num. 16.

Regularis, si præsit Curæ animarum, subest ordinarij iurisdictioni, quod non obstantibus quibusuis exemptionibus pluries declarauit Rotta, num. 17.

Eadem persona diuerso iure censeri potest, vbi duplicem gerit personam, num. 18.

Qualitas officij præualet in ijs, quæ tangunt officium subiectũ Ordinario, num. 19,

Exẽptio quãtumuis ampliſsima, nihil prodest exempto assumenti qualitates, ob quas subest Ordinario. num 20.

Episcopi, si fiunt de aliquo Collegio, sortiũtur locũ non secundũ dignitatẽ Episcopalẽ, sed secundum antiquitatem Collegialem, n. 21.

Qualitas, quæ præualet respectu iurisdictionis attenditur, num. 22.

Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodẽ corpore, ita vt .ratione vnius detur exẽptio, secus respectu alterius, num. 23.

Qualitas superueniens à iure communi, habens certam determinationem, præualet exemptioni ex priuilegio, quãdo cum illa concurrit, num. 24.

Contrahens sub vna qualitate, tanquam talis censetur contrahere, & non tanquã alter ex alia qualitate, quã simul habet, num. 25.

Nec alteri qualitati, cuius respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet, n. 26.

Protectio Senatus datur Ordinario, quãdo in Monasterijs virorũ, aut mulierum adest Parochialis sæcularium, si eius respectu impetretur cõmissio in prima instantia, quæ pertinet ad Ordinarium ex alio Trident. Decreto hìc ad litteram relato, num. 27.

Et de limitationibus vide per idem Decretũ, ibidem.

Persona eadem diuerso iure censetur, vbi duplices gerit vices, num. 28.

Vna persona, aut res diuerso iure censeri po-

test,

teſt, diuerſis reſpectibus conſideratis, numero 29.

Text. in l. tutorem. ff. de ijs, quibus vt indignis. verba notantur, quod diſcreta ſunt iura quamuis plura in eadem perſona concurrant, num 30.

Cuius doctrinæ exempla deducuntur ex variis legibus, & Doctoribus, num. 31.

Iura diuerſa concurrentia in eadem perſona, inducunt diuerſitatem perſonarum, quia non corporalis, ſed intellectualis conſideratio habetur, num. 32.

Duobus officijs ſimul concurrentibus in vna perſona, quodlibet retinet ſeparatim iura ſua, num. 33.

Duæ perſonæ ſi conſiderentur in eodem ſubiecto, poteſt vna ſupplere defectum alterius, numero 34.

Rex ſimul & Dux in Ducatu conſideratur qualitas Ducis non Regis, num. 35.

A Rege iudicante, vti Duce appellatur ad ſuperiorem Ducis, omiſſa Regia qualitate numero 36.

Dignitas vnaquæquè ſua retinet iura ſeparabiliter, & iuxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitatis, numero 37.

Ei qui poteſt repræſentare duas perſonas, geſta cum eo ex vna, non ſuffragatur quoad aliam num. 38.

Prælatus, ſeu maioratus poſſeſſor, ſi ex propria pecunia emit ius vtilis dominij à feudatario, ſeu emphyteuticario Eccleſiæ, aut maioratus, non conſolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis, aut maioratus, nec eorum hæres illud vtile tenetur reſtituere ſucceſſori in dignitate, aut maioratu, num. 39.

Prælatus, ſeu maioratus poſſeſſor, condemnatus tanquam talis, poteſt impedire executionem reſpectu ſui iuris perſonalis, non tangentis dignitatem, num 40.

Iura duorum in eadem perſona concurrentia non confundunder, ſed quodlibet conſideratur de per ſe, ac ſi eſſent in diuerſis perſonis, num. 41.

Iura diuerſarum perſonarum in vna concurrentia non inferunt diuerſas perſonas; ſed diuerſa iura, & illa vna perſona diuerſas repræſentat, num. 42.

Diſcretiua diſpoſitio ſeparat, & arguit diuerſitatem, & ſeparationem, ita, vt vnum cum alio non confundatur, num. 43.

Qualitates diuerſæ in eadē perſona poſſunt ſimul concurrere, ita, vt ratione vnius ſit exemptus, alterius verò ſit Ordinario ſubiectus, num. 44.

In contractu celebrato coram Papa ſupplentur omnes defectus iuris poſitiui, num. 45.

In contractu geſto a Papa, non tanquam Papa, ſed perſona priuata ex proprio patrimonio, an videatur et conſentire vti Papa, contra Rottam reſoluitur, à num. 46.

Authoritas Prælati non informat actus à ſe geſtos tanquam priuato, & in bonis ſui patrimonij, ibidem.

Conſenſus præſtitus in actu geſto à repræſentante duas perſonas contemplatione vnius perſonæ, aut officij non trahitur ad aliam, cuius nomine actum geſsit, num. 47.

RElIGIOSOS exemptos immediatè ſubeſſe Sedi Apoſtolicæ, † de quorum cauſis Conſeruatorem Religionis, non Ordinarium (à cuius iuriſdictione exempti reperiuntur) regulariter cognoſcitur, abundè deduximus ſupra hac 2. *part. cap. 11. per totum.* 1

Nihilominus tamen, ſi aliquis Religioſus, aliusvè exemptus † à iuriſdictione Ordinarij prouideri contingat de aliquo beneficio Curam animarum habēte, aliudvè ad munus, vel adminiſtrationem, aliàs non exemptum promoueatur; Ordinario, eiusvè iuriſdictioni ſubeſſe, ita vt nullo exemptionis priuilegio vti valeat contra eum quoad negotia, & adminiſtrationem tangentia omninò ſeparatam à cauſa priuilegij, & exemptionis; probat tex. mirabilis in *cap. cum Capella, 26. in ordine. de priuilegijs*, in hæc: *Cū Capella Ducis Burgundiæ gaudere dicatur huiuſmodi priuilegio, quod nullus Archiepiſcopus, vel Epiſcopus in perſonas Canonicorum eiuſdem Capellæ ſuſpenſionis, vel excommunicationis, aut interdicti ſententias audeat promulgare: quidam Capellæ ſupradictæ Canonici, qui Parochiales Eccleſias à te tenent occaſione priuilegij prælibati, in his etiam quarum iuriſdictio ad te pertinet, ita ſe dicunt exemptos, vt quantū cumque grauiter interdum excedant, tuæ correctioni recuſant, & ſententiæ ſubiacere. Quo circa mandamus quatenus in quantum exempti ſunt, eiuſdem ratione Capellæ Apoſtolicis priuilegijs deferas reuerenter, ſed in quantū Parochialium Eccleſiarum, vel aliàs iuriſdictionem tuam reſpicere dignoſcuntur officij tui debitum in eoſdem libere proſequeris.* 2

Ecce igitur ſingularem text. præſeruantem ordinario iuriſdictionem † in exemptos, vt ea liberè queat vti in his, quæ tangunt adminiſtrationem Parochialis Eccleſiæ, aliàs nō exemptæ quantumuis per exem- 3

ptum possēsſæ, quod & probat expresſè Gloſ. *in verb. ad Clauſtrum, in Clemen. 1. §. ad hæc, de ſtatu Monachorum*, ex qua communiter notāt DD. quod Religioſus promotus ad beneficium Parochiale, ſi Eccleſia illa nullatenus ſubijciatur Prælatis Monaſterij, eximitur ille ab obedientia, & poteſtate Prælati, & Monaſterij regularis, & incipit ſubiectus eſſe imperio, & iuriſdictioni Ordinarij, cui illa ſubeſt Eccleſia, vt per Nauarrum *comment. 2. de Regularibus, num. 6.* Frater Emanuel Rodriguez *quæſtion Regularium, to. 1. q. 34. art. 6. & 7.* Auguſt. Barboſ. *in collect. ad Clem. 1. num. 10.* Pater Sanchez *in Præcepta Decalogi. lib. 6. cap. 6. n. 36.* Ioan. Petri Moneta *in tractat. de Conſeruat. cap. 6. à nu. 51.* vbi benè explicat, *& cap. 7. numer. 262.* quibus locis plures conſtitutiones Pontificales, & Decreta Concil. Trident. ponderat in propoſito.

Et ideò dicunt Franchus in *cap. 1. §. illū, n. 4. de verbor. ſignificat. in 6.* † Quod exemptus ſecundum quid, putà, propter Religionem, ſeu ratione rei, ſeu loci ſi obtineat Eccleſiam Parochialem, vel alia officia, quorū adminiſtratio, & regimen, ſeu cognitio ad Epiſcopum Ordinarium expectat, ſi illorum ratione vel contrahat, vel delinquat; iuriſdictio contra illum ad Ordinarium expectabit; tenet etiam Couarru. *practicarum quæſtion. cap. 11. num. 5.* Eraſmus à Chochier *in tract. de iuriſdict. Ordinariorum in exemptos, 2. p. q. 45. num. 6. tom. 1.*

Erga ea namque omnia, quæ expectant ad beneficia non exempta, † omnes exempti etiamſi ſint familiares Cardinalium ſubſunt iuriſdictioni Ordinarij, probant Nauarrus *conſil. 9. de iure iurand.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, 1. part verb. exemptio, nu. 4. & 2.* Abb. *in cap. dilecti fil ij, num. 9. verſic. Nota, de foro competent.* vbi doctè explicat tàm in familiari Papæ, † quàm in quouis alio exempto, vt ratione beneficiorum poſsit cōueniri coram Ordinario Epiſcopo, & Calderinus *conſ. 13. & conſ. 4.* vbi declarat limitatās, † ſi poſſeſsio officij, ſeu beneficij nondum plenè eſſet acquiſita exempto, ſequitur Eraſmus à Chochier, *de iuriſdictione in exemptos, 2. p. q. 45. ſub num. 6. & nu. 67.* quiquidem *dict. num. 6. ad fin.* ita intelligendum eſſe dogma, † de quo Rotta nouiſsima *deciſ. 702. num. 1. part. 1.* dum dicit, quod exempti poſſunt conueniri coram Ordinario ratione rei, quantumuis exemptio lata ſit, vbi etiam ipſe Chochier declarat Felinum in *cap. fin. num. 6. verſic. Vide omninò, de foro competet.* qui contrarium videbatur firmare.

Atq; generaliter ratione officij exemptus ſubiectus eſt Ordinarij iuriſdictioni, † nam ratione rei non exemptæ, veluti, ſi quis exēptus aſſumatur ad regimen loci non exempti, quiquidem tamdiù ſubeſt Ordinario, quā diù ibi deget, vt per d. *cap. cum Capella*, vbi Innocent. & DD. *de priuilegijs*, probant Brixienſ. in *Repertorio, in verb. exemptio, col. 7.* Capitius *deciſ. 59. num. 2.* vbi per *cap. 1. de priuilegijs, lib. 6.* dicit, quod licet aliquis ſit exemptus, † ſi tamen efficiatur Prior Monaſterij conueniri poſsit coram Ordinario, & ad idem Nauarrus *conſ. 19. num. 9. de Clericis non reſidenti. p. 2.* Eraſmus à Chochier in *tractat. de iuriſdict. ordin. in exemptos, 2. p. cap. 45. num. 6. tomo 1.* quiquidem *num. 54. & 55.* rectè probat, † quod exempti conueniri poſſunt coram Ordinario ratione officiorum, ſeu publicarum functionum, ex *l. vnica*, vbi expresſè Caſtrenſis, *C. in quibus cauſis milit. fori præſcription. Authentic. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. §. nolumus, in fin. l. 2. C. vbi de Curiali, vel cohorta*, probat etiā Chalder. *in conſ. 13. & 14. de foro competenti.*

Quare omninò fatendum erit, quod ſi exēptus à iuriſdictione Ordinarij † promotus fuerit ad officium, ſeu beneficium non exemptum, eius reſpectu, & contemplatione indubiè Ordinarius erit iudex competens, cuius iuriſdictioni ſubiectus erit, atq; ideo ſi commiſsio impetretur contra exemptum ad illum conueniendum ſuper re tangente adminiſtrationem ſuæ Eccleſiæ non exemptæ, ſiue officij, prout hactenus probauimus; poterit tām ipſe, quàm Epiſcopus Ordinarius, nec non Fiſcalis Regius petere à Senatu hoc Supremo remiſsionem huius cauſæ ad Ordinarium omninò faciendam in prima inſtantia.

Maximè, quia hæc commiſsio repugnat Concilij Tridentini Decreto † expreſſo 11. *ſeſ. 24. de reformatione*, ibi: *Quæ vero priuilegia reſidentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere ſolent ea in his, quibus beneficia Eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minimè intelligātur, ſed Ordinarij iuriſdictioni ſubiecti permaneant, non obſtantibus quibuſcumque inhibitionibus, &c.* Aliud eſt etiam expresſius Trident. Decretum, *ſeſ. 25. de Regularibus, cap. 11.* de quo ſtatim mentionem faciemus.

Quod quidem Decretum clarè patet, vt reſpectu beneficiorum ordinarij iuriſdictioni ſubſunt exempti minimè inhibitione alia qua obſtante, † hocque Trident. Decretum exornatur ex mirabili Rottæ deciſione in vna Salmantina iuriſdictionis *17. Decembris*

bris 1582. in hæc: *Fuit iterum proposita causa super manutētione ob præiēsiones R. D. Episcopi Salmantini impugnantis nonnulla Capitula decisionis alias facta sub die 27. Iunij proximè præteriti. Et primum quantum ad caput exemptionis R. D. Scholastici tanquam Canonici, & de iure subditi iurisdictioni Ordinariæ Episcopi: Domini censuerunt, eam exemptionem concernere tātùm eius personam in ijs,* † *quæ tangunt*
15 *Conseruatoriam, non autem extendi debere contra iurisdictionem Ordinariam Episcopi, sub qua subest ratione beneficij, cum sit Canonicus, seu dignitas in Ecclesia Cathedrali iuxta dispositionem text. in cap. cum Capella, de priuilegijs, innouatam à sacra Synodo Tridentina in cap. 11. de reformatione. sess. 24. quod maximè probari videtur ex ratione exēptionis considerata per Clem. 7. Quia Rector & Scholares litterarum sæpius pro rebus suis in partibus remotis defendendis intermittere cogebantur, quæ ratio non applicatur Scholastico Salmantino vti Canonico in Ecclesia Cathedrali,, &c.* Quæ decisio reperitur inter Recolectas per Seraphinum *decis. 595.*

Similis etiā alia est Rotæ decisio in vna Burgēsi cōcordiæ 24. Ianuarij 1594 in hæc: Fuit dubitatum, si personæ Ecclesiæ Burgensis obtinentes extra Ecclesiam beneficia Curam animarum habentia; in Curæ exercitio, & administratione deliquerint, an contra illas sit procedendū iuxta formā cōcordiæ, vel potiùs solus Archiepiscopus procedere valeat absq; aduncti̇s, &c. Et postquā in dicta decisione plura hinc inde fuere deducta, ita prosequitur in hæc: Hinc fit, vt quotiescumq;
16 superueniat aliqua † qualitas in qua aliud ius statutum reperitur, Prior illa qualitas nō impedit quominus respectu alterius qualitatis nō sit seruandū ius de ea specialiter disponens, quod apertè colligitur ex Decreto Concil. Trid. *sess. 25. c. 11.* de regularibus, vbi
17 habetur, quod si regularis præest † Curæ animarū subest iurisdictioni Ordinarij, quod in pluribus casibus non obstātibus iuris exēptionibus, resolutū fuit, prout in Carthaginēsi iurisdictionis die 19. Octobris 1579. corā Cardinali Lācelloto, & prout etiā in Salmantina exēptionis 25. Iunij 1591. corā R. P. D. Pēnia, & ratio est euidens, quia eadē persona diuerso iure censeri potest, † vbi duplicē ge-
18 rit personā, *c. cū olim, de re iudicat. c. ex litteris, de probationib. & l. si Consul. de adoptio.*
19 præualere itaq; debet qualitas illa officij, † propter quā Canonicus efficitur subditus solius Episcopi, nec tunc vti Canonicus, sed vti Curā habēs animarū, vel eius administrationem iudicari debet, itaq; si in ijs, qui sunt verè exempti personalibus exemptionibus amplissimis, † exemptio nihil proderit vbi sumunt qualitates, ob quas subijciūtur foro Ordinarij: multo magis casu isto, in quo nō per viam exemptionis, sed concordiæ tribuitur facultas Capitulo vnā cum Episcopo de delictis Canonicorū cognoscendi; nam strictè interpretari debemus, vt non cōprehendat casus, in quibus qualitas superueniens facit cessare respectum qualitatis, cuius intuitu concessum est priuilegiū, & hoc adeò verū est, vt hac ratione Episcopi, & Prælati, † si sunt 21
de aliquo Collegio, fortiantur locum non secundum dignitatem Episcopatus, sed secundum antiquitatē dignitatis Collegialis, Abbas in *c. postulasti, de concessione præbend.* Casaneus in *Catalogo Gloria mundi, 4. p. consider. 45. glos. in c. à collatione*, & ibi Gominianus *n. 6.* Franch. *num. 4. de appellat. in 6.* Et fuit de hoc dictum aliquid suprà in Romana præheminentiarū sub die 16. Decembris 1585. *nu. 14.* & 15. Ideo non obstare ex aduerso deducta; nam primò, quod dicitur de generalitate, & prægnantia verborum, etiā geminatorum, facit quidem vt comprehendantur omnia delicta quantumcumq; grauia, & vbiunis locorum cōmissa à Canonicis, & ita intelligenda est decisio Congregationis Cōcilij, sed non possunt operari quominus, si superueniat alia qualitas, † quæ in illo casu 22
præualeat, illa non debeat attendi, vt in simili habetur, quod in eodem corpore possunt concurrere diuersæ qualitates, ita vt ratione vnius detur exemptio, † secus verò ratione alterius, vt per Gominianum in *cap. exemptionem, n. 4.* & Franch. in *4. notabili, de priuilegijs, in c. 116.* nec obstare doctri. Anton. Butr in *d. cap. tuarum*, quia licèt Canonici nō sint priuilegiati ratione loci, sed personæ, tamen in hoc priuilegio considerata est præcipuè qualitas illa Canonicatus, cuius contemplatione † ita dispositum fuit, cui si superueniat alia extrinseca qualitas, quæ habeat à iure cōmuni certam determinationē, secundum illam iudicandum est, vt in exēplis allegatis, ita pariter, si quis contrahit sub vna qualitate expressa, † tanquam talis censeatur contrahere, & non tanquam alterius qualitatis, quam habeat, Abb. in *cons. 115. lib. 2. in princip.* Roman. *cons. 88. in princi.* Alciat. *cons. 3. n. 14. lib. 2.* Purpurat. *cons. 14. n. 11.* Ægydius *decis. 5. & 423. & est cōmunis concluſ.* post Bart. *in l. 1. §. nuntiatio de operis. noui. nuntiat.* cum alijs per Tiraquel. *de retract. linag. §. 10. glos. 1. nu. 4.* & sic tanquam alius, & in alia qualitate, † nec prosit, nec 26

noceat illius actus. Tiraquel. ibidem §. 1. *glos.9. num.140.* & ita maior pars dominorum censuit, &c. Quæ decisio habetur etiam apud Seraphin. *decis.1058.*

Ex alio etiam Decreto eiusdem Concilij
27 Trid. † *sess.25.cap.11.de Regularibus*, hæc protectio competit Senatui, vt in his casibus ad Ordinarium remittat primam instantiam, siue à Nuntio, siue à Delegato ex commissione Apostolica non subscripta fuerit occupata, aut prætenta, vt ex eius Decreto patet in hæc. *In Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarũ Cura personarum sæcularium, præter eas quæ sunt de illorum Monasteriorum sæculorum familiæ personæ tàm Regulares, quàm sæculares huiusmodi curam exercentes subsint immediatè in ijs, quoad dictam Curam, & Sacramentorum administrationem pertinẽt iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sitæ, nec ibi aliqui etiam ad nutum amobiles deputentur, nisi de eiusdem cõsensu, ac prævio examine per eũ, aut eius Vicarium faciendo exempto Monasterio Clunacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam ijs Monasterijs, seu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita Ordinum sedem Ordinariã principalem habent, atq; alijs Monasterijs, seu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regulares superiores iurisdictionem Episcopalẽ, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent, saluo tamen eorum Episcoporum iure, qui maiora in prædicta loca, vel personas iurisdictionem exercent.* Cuius etiam Decreti meminit Rotta in d. Burgensi, vt per Seraphinum vbi suprà *num.4.*

Eandem rationem, qua vtitur Rotta in d.
28 *decis.1058. num.6.* † apud Seraphinum ex *cap.cum olim, de re iudicata, c.ex litteris, de probationib. l.si Consul. ff. de adopt.* vt eadem persona diuerso iure censeri potest, vbi duplicem gerit personam; exornauimus latissimè pluribus doctrinis videndis in *tract. de Regia protect.4.p.c.8.à nu.267.cum seqq.* & superiùs *à nu.276.* & hoc eodem *tractat. de supplicatione, & Retent. Bullarum, 1.p.c.12.vers. Quibus consonat, à nu.16.cum seqq.* & sursum, facit etiam, quoniam concluſio illa, quod vna & eadem res, & persona non potest diuerso iure † censeri; fallit diuersis respectibus cõ-
29 sideratis, quia tunc benè compatitur, vt probant Anton. Monach. in *decis. Florentin.67. nu.9.* Rotta *decis.669. n.3.* apud Farinac. *1. p. recent.* Sanctarel *variar. resolutio. 1.part. quæst.26.num.15.* Barbosa *axiom.135.n.7.*

Facit etiam mirabilis tex. in *l. tutorem. ff.*
30 *de his,* † *quibus vt indignis,* ibi: *Discreta enim sunt iura, quãuis plura in eadẽ persona deuenerint, aliud tutoris, aliud Legatarij, &c* quam exornauimus abundè in d. *cap.8. à nu.267. cum multis seqq.* textus etiam in *l. si non subscripsisti, vt fideiussor.25. C. de administr. tutor.* iunctis alijs pluribus exemplis, quæ deducuntur † ex *l.1.§. solet, in fin. ff. quando appellandum, l. duorum. ff. de operis libert. l. procuratores. §. si plures. ff. de tributoria actione. l. cum quædam. C. de administr. tutor. cap ex litteris, de probationib. cap. cùm Ecclesiis, & c. postulasti, de concessione præbend. libr. dict. cap. à collatione, eodem lib.* vbi DD. alia notarunt, & latè Lappus *allegatione 99.* Calderinus *cons.229. in fin.* aliàs *7. titul. de præbend.* Bart. *quæst.15. in prin. vers. Quarto probo.* Abbas in *cap. quamuis, de officio Delegati.* Baldus *cons.167. lib.1.* Paulus Castrens. *cons.250. & 313. lib.1.* Romanus *cons.422. & in singular.76.* incipit *Scholaris, & in l.1 ff. de verborum obligatio.* Fulgosius *cons.218.* Socinus *consil.87. volum.1.* Decius in *l. rogasti. in princip. numer.7. ff. si certum petatur.* Rebuffus in *concordat. tit. de collationibus. §. si quis iure, in vers. Dispositiones.* Chasaneus in *Catalogo gloriæ mundi, part 11. consideratione 12. in fin.* Menochius *de recuperand. remed.1.num.36. & consil.902. numero 71.* Stephanus Gratianus *discept. forens. c. 111. num.13.* & iterum *cap.298. à numer.26. cum multis seqq.* Cardinal. Tusch. *practicar. conclus. littera P. verb. persona, conclus. 317.* Doctissimus Præceptor meus D. Ioannes à Solorçano, *in insigni tractatu de Indiarum iure, lib.2.cap.21. à num.6. & seqq.* 31

Vbi omnes resoluunt, quod quando in vna persona concurrunt diuersa iura, † quibus mediantibus diuersas personas repræsentat, 32
non est iudicanda tanquam vna, sed tanquam plures, & quod actio & passio in tali subiecto cadere potest, quia non corporalis, sed intellectualis eius consideratio habetur, de quo planè etiam innumeros citans agit Tiraq. in *tractat. de nobilitate, cap.28. nu.11. & seqq. & de retractu Lignagier. §.1. glos.18. num.21. & seqq.*

Et arridet doctrina Gloss. & aliorum in *c. 1. ne Sede vacante, & in l. 1. ff. de legat. 1.* quod quando adinuicem iunguntur duo officia, † vtrumque retinet iura sua, quam se-
quitur B. in *l. si conuenerit. §. nuda, de pignoratia. actione.* insignis vir ille non satis laudatus D. Ioannes Baptista Valençuela Supremi huius Regij Consilij Senator dignissimus in *cons.69. num.32.* vbi etiam *num.37.* resoluit, † quod quando considerantur duę
personæ in eodem subiecto; potest vna iuuare 34
alteram

alteram, & supplere quod in se non habeat, argument. *l. 2. C. de omni agro deserto, libro 11.* quæ doctrina non sine eripulo transit si generaliter, & absolutè accipiatur, propterea reducenda, & declaranda erit ex copiosè dictis, & vlteriùs dicendis.

35 Et facit, quod quando Rex simul est Dux, in Ducatu consideratur vti Dux, † & non vti Rex, secundum Federic. de Senis *consil. 220. column. fin.* Gabriel *consil. 195. num. 9. volum. 2.* Surdus *consil. 19. num. 33.* ideoque

36 si Rex iudicat vt Dux, † appellatur ad superiorem in Ducatu, non attenta Regia dignitate. Bart. *in l. si quando C. de appellationibus.* Ignæus in *l. necessarios. §. non aliàs, num. 428. ff. ad Syllanianum.* Misingerius *Cẽtur. 5. obseruat. 5.* Aponte *decis. 2.* & alij relati à Mastrillo *de Magistratibus lib. 3. cap. 8. ex num. 32.* & Gratianus dict. *capit. 298. numer. 49.* Doctor Solorçanus vbi proximè *numero 13.* qui huius rei rationem reddunt, nempè quod vnaquæque dignitas retinet suã

37 pristinam naturam, † & secundum actum, quem gerit, consideratur, neque in eo vlla alterius personæ, vel dignitatis ratio habetur, vt probatur in *l. 1.* vbi Bald. *ff. de officio Consulis*, idem Bald. *consil. 167. num. 1. libro.* Parisius *de resignatio beneficio. lib. 12. quæst. 10. numer. 14. & 15.* Menochius *consil. 58. numer. 7.* Surdus *cons 91. num. 19. & consil. 183. num. 42. & 43. & consil. 365. ex num. 22. vsque ad 27.* vbi hoc pluribus exemplis confirmat.

Est ad prædicta elegans Rotæ *decis. 367. numero 1. in fin. vt in postibum.* Farinacij *to. 2.* in hæc: *Primò, quia Valentinus non habuit*

38 *penès † se dictas pecunias tanquam emptor, sed tanquam depositarius, & non est nouum in iure, quod quis repræsentet duas personas, & quod gesta cum eo ex vna persona non suffragentur quoad aliã, iuxta notata per scribentes in l. tutorem. ff. de his quibus, vt indigni.* Bal. *consil. 167. num. 1. in fin. lib. 2. & 394. nu. 2. lib. 4.* Romanus *consil. 88. in princip.* Castrensis *consil. 256. in princip. & consil. 312. numero 1. libro 1.* Alexander *consil. 87. num. 15. & sequent. libro 6.* Calderinus *consil. 8. in fin. de præbend.* Surdus *decision. 310. numero 12. &c.*

Conducit rectè elegans illa doctrina, quod

39 quando possessor maioratus, † aut dignitatis qui eius ratione, & iure habet rei proprietatem tantùm & non vtile dominium; tamẽ si ex propria pecunia, aut donatione, aliovè titulo ex propria persona nõ iure maioratus, vel dignitatis acquisiuit vtile dominium à feudatario, vel emphyteuta, seu vsumfructũ ab vsufructuario; non consolidatur cum proprietate, nec illud debet maioratus, aut Prælati hæres successori in dignitate restituere, quia considerantur iura diuersa, & discreta in eadem persona, latissimè plura cumulans Giurba *decis. 92. per totam*, optimè explicat Peregrinus *de fideicommiss. art. 10. à numero 1.*

Vide suprà *cap. 12. part. 1. à num. 11. &* *à numer. 16. versic. Quibus consonat,* † vbi 40 vna persona conuicta, & condemnata ratione officij, administrationis, aut maioratus potest executionem impedire ratione sui iuris, & ex propria persona, vbi alia similia congessimus, & supradictis benè conducit Rotta, vt per Alexand. Ludouis. *decis. 252. nu.* in hæc: *Et ob id sustinebat duplicem personam, † nec* 41 *confundebatur ius Archipresbyteratus cum administratione cõmunitatis, sed vnumquodque considerabatur de per se tanquam, si duæ fuissent personæ, l. 1.* vbi Baldus, *ff. de officio Consulis.* Socinus *in l. cum filium, numer. 28. ff. de legat 1. &c* & ipse Ludouis. *decis. 531. n. 7.* ibi: *Et non inferunt † diuersas personas,* 42 *sed diuersa iura competentia Marchioni Alphonso superiùs expressa, videlicèt, ius hæreditarium, & ius fideicommissi, possunt etiam iura diuersarum personarum in vna persona concurrere, ita vt plures personas repræsentet, l. tutorem, ff. de ijs, quibus vt indignis.* Bald. *consil. 167. circa finem, lib. 1.* idem Bal. *cons. 7. in fin.* Paulus de Castro *consil. 250. in princip. lib. 1. &c.*

Conducunt etiam, & benè, quæ de discretiua dispositione dicunt iura, † & Doctores, vt excludat, separet, & arguat diuersitatem, & separationem, ita vt vnum cum alio non confundatur, vt latè videndum erit in *l. hæres meus. §. duæ statuæ. ff. de legat. 3. l. cùm de lanionis, 18. §. cui fundum. ff. de fundo instructo*, Hieronymus Gabriel *consil. 95. numero 7. libro 2.* Castillo *controuersiar. tomo 5. capit. 91. numero 83. versicul. Deinde ad medium*, & per discursum, & *capit. 92. sub numero 32.* & multa post Surdum, & Menochium, per Oliuerium Beltraminium in *Annotatio. ad* Alexand. Ludouis. *decision. 301. numero 18. & 372. numer. & 434. numero 6.* apud quos latiùs videbis de dispositione, & loquutione discretiua, & eius separatione.

Circa aliam autem rationem, † quam reddit eadem decis. Seraphini 1058. *num. 8.* 44 quod in eodẽ corpore possunt cõcurrere diuersæ qualitates, ita vt ratione vnius detur

exem-

exemptio, secus verò ratione alterius, ita vt ex hac possit subesse Ordinario, vt per Gemi nianum in *c.exemptionem, n.4.* & Franchum *notabili,4. de priuileg.in 6.* probant etiã Capitius *decis.58.n.2.* quia potest quis esse pro parte exemptus,& pro parte subiectus,vt docet Philip. Franch.in *c. si Papa. §.& est, n. 2.de priuileg.in 6.*& alij relati à Chochier in *tractat.de iurisdict.ordin.in exemptos,2 p.q. 45.nu.6.tom.1.* vbi per totum caput videre poteris plures casus à se cumulatos, in quibus exemptus ab Ordinario ei subest exemptione minimè obstante.

45 Ex his manifestè conuincitur resolutio Rottæ in *vna Casalis,* † coram Seraphino inter recolectas per Marchesan. *de commission.titul. de signat. gratiæ diuersa, part.1. cap.2.* quæ in ordine est *decis.24. fol 118.* quæ postquam probauit; in contractu facto coram Papa,suppleri omnes defectus, & sic beneplacitum S.A.de quo dubitabatur,*in n. 2.*ita ait: *Non obstat quod Leo Papa contraxerit tanquã persona priuata, & vti Ioannes Baptista,quia hæc restrictio eo pertinet, vt nõ adquiriretur Casale Sedi Apostolicæ, sed ipsi Leoni tanquam priuatæ personæ, eiusque hæredibus,& successoribus. Sed non ideo minus potest dici non interuenisse consensum ipsius ratione solemnitatis vti Papæ,diuersa est enim ratio inter vtrumque casum,nam respectu acquisitionis considerari potest duplex persona in Leone,respectu verò consensus minimè, non enim poterat vti Ioannes Baptista consentire huic contractui, & vti Leo Pontifex dissentire,& ideo non placuit illud,quod dicitur effectum scientiæ diuidi posse, quia hic non de scientia, sed de consensu agitur, qui est indiuisibilis in vna,eademque persona,&c.*

46 Cui decisioni cuncta iuris principia resistunt, † prout hactenus scripsimus; & quia authoritas Prælati tanquam Prælati non informat actus à se gestos,tanquam priuato, & in bonis sui patrimonij, vbi aliàs actus ipsi requirunt authoritatem Prælati,ita Nauarr. *cons.7.nu.1.&2.*incipit, *de Capellania, & Præbenda,* quem sequitur Gonçalez *glos.5. num.20.& 21.*optimè etiam Surdus *decis.1. à num.11.* Et quod dicitur in dict. decisione, quod consensus est indiuiduus, quia non poterit vti priuata persona consentire, & vti Papa dissentire, contrarium verius est, vt vidimus in omnibus contractibus, † & actis 47 tàm extrajudicialibus,quàm iudicialibus gestis à repræsentante duas personas,aut dignitates,vt consensus præstitus vti ab vna, nihil influat in aliam, prout latè hoc cap. & in d. *cap.12.part.1.*& est expressa decis. *Burgens.* superiùs adducta *à num. 16.* & signanter ibidem *à num.25.* ita vt contractus, & consensus respectu vnius qualitatis nec prosit, nec nòceat in alia qualitate, cuius intuitu nec contraxit, nec consensit ex plurimis Doctores citatis,& sequutis ab eadem decisione suprà allegata *à num.26.*

Et insuper quod consensus ratione officij nihil operetur respectu iuris proprij,vt in iudice, & tutore adsunt iura expressa *l. cum quædam.C.de administratione tutor. l.si non subscripsisti, eodem titul. l.aduersus. §. tutoribus.ff.de inofficios. testament. §.si tutor instit.eodem titul.*latissimè Gallerat.*de renuntiatio.libro 5.cap 10.à numer.10.& 13.& per totum.* Antonius Gabriel *commun. conclus.libro 3.titul.de rerum alienatio.conclus. 2.à num.1.& à num.20.& libro 1.titul. de præsumptionibus,conclus.3.à numer.20.*Menochius *cons 58. num.7.* Tiraquellus *de retract.linag.à num.270.*& suprà,vbi de iudice Authorizante, & Galleratius dict. *libro 5. cap.9.à num.6.* qui plurimos alios allegant aliàs plurimas doctrinas euincentes hunc articulum videbis in discursu totius huius cap. præsertim *à num.28.cum multis seqq.*

CAP. DECIMVMSEXTVM.

Commissio non subscripta impetrata ad cognoscendum super iurisdictione ordinaria prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita vt ei vti Ordinario remittatur prima instantia?

SVMMARIVM.

SVper iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo,an iste in prima instantia sit competens,num.1.& seqq.

Super exercitio iurisdictionis, an in aliquo casu exercenda sit, cuilibet iudici competit cognitio, an sua sit iurisdictio, numero 2.

De iurisdictionis iure, si in possessione, aut in proprietate contendatur, non de nudo eius exercitio,Iudex ipse cognoscere nequit,quia agitur de causa propria,num.3.

Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant, numero 4.

Su-

Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti non sit de iurisdictione citantis ipse cognoscit, num. 5.
Super exceptione exemptionis oppositæ coram Ordinario iste cognoscere nequit, num. 6.
Super iurisdictione prætensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus ex immemoriali cognoscit Ordinarius in prima instantia, num. 7.
Et interim quod per tres conformes immemorialis probatur, Ordinarius Episcopus exercet, & manutenetur, ibidem declara, vt à num 14.
Episcopus, licèt in causa tangente suum personale interesse Iudex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam, num. 8.
Commissio super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo absque subscriptione in prima instantia retinetur in Senatu, causæ cognitione Ordinario remissa, num. 9.
De iurisdictionis proprietate, aut possessione quis cognoscit, quando competit ratione dignitatis, non suæ personæ, & proprij iuris, num. 10.
Episcopus Ordinarius in causa suæ Ecclesiæ potest redargui suspectus, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur, n. 11.
De exemptione competente ex priuilegio, non cõsuetudine Ordinarius nõ cognoscit, n. 12.
Controuersia super priuilegio Sedis Apostolicæ ad ipsam pertinet, num. 13.
Episcopus manutenetur in iurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim dum ista per tres conformes probatur, num. 14.
In iurisdictione per inferiores Episcopo prætensa ex priuilegio, isti non Episcopus manutenentur, docentes simul de quasi possessione, num. 15.
Text. in cap. cum personæ de priuileg. in 6. interpretatur, & declaratur, num. 16.
Possessio sola non iustificata cum titulo, saltim colorato, non sufficit ad manutensionẽ cõtra habentem iuris assistentiam, num. 17.
Cap. cum personæ de priuileg. in 6. latissimè, & singulariter declaratum, & interpretatum per Rotsam, à num. 18.
Priuilegiũ, quãdo simul cũ possessione allegatur, sufficit ad manutentionẽ, cũ eo casu possessio non sit adeò infecta, nec habet tantam iuris resistentiam, num. 19.
Cognitio omnium causarum ad Episcopum de iure, non ad inferiorem pertinet, num. 20.
Iurisdictio ad inferiorẽ Episcopo potest ex cõsuetudine, & præscriptione adquiri, nu. 21.
Priuilegiũ recipit interpretationẽ abs. n. 22
Trid. in c 20. §. ad hæc sess. 24. de reformat. & declarationes S. Congregat. non procedunt quando ab inferiore allegatur cum immemoriali priuilegium, num. 23.
Pro cuius clariore expeditione duæ singulares recensentur Rottæ decisiones, num. 24.
Exemptionem allegans supponit antecedentẽ subiectionem, & Diœcesim, num. 25.
Episcopus ex iuris assistentia manutenetur in iurisdictione ab alio prætensa, num. 26.
Et eo magis quando docet de exercitio iurisdictionis, num. 27.
Causa vniuersalis magis attenditur quã exercitium, & actus, num. 28.
Priuilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præiudicium successorum, num. 29.
Ad manutentionem Ordinarij excludendam non sufficit sola priuilegij ostensio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina, num. 30.
D. cap. cum personæ emanauit ad fauorem ordinariæ iurisdictionis, num. 31.
Ordinarius exercens iurisdictionem in vna parte Diœcesis constituitur in possessione quoad omnes, altero specialiter non possidẽte, num. 32.
Ex priuilegij sola exhibitione (quod respicit petitorium) non priuatur Ordinarius possessione, num. 33.
Priuilegij sola exhibitio exemptionis non impedit manutentionem, num. 34.
Subditus non constituitur in possessione exẽptionis in eo, quod non appareat in illum nõ exercuisse iurisdictionem superiorem, nisi probetur casus contingentia, & ipse exercere volens fuisset repulsus, num. 35.
Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendam correctionem iuris, num. 36.
Priuilegium exhibens, si est in quasi possessione, impedit manutentionem Episcopi, non aliter, num. 37.
Rottæ decisio recensetur ad idem, à num. 38.
Episcopus habet in iurisdictione fundatã intentionem de iure, ibidem.
Maximè in criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilij in quibus, etsi inferior alleget immemorialem, Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur, num. 39.
De priuilegio, & possessione docens inferior manutenetur in iurisdictione criminalium, & matrimonialium, num. 40.
Episcopus, solæ assistentiæ iuris nitẽs, non obtinet manutẽtionẽ iurisdictionis, docto de priuilegio, & quasi possessione cõtraria, nu. 41.

Probatio dubia in temporis percutione non releuat, num. 42.

Declarationes Trid. circa manutentionem Ordinarij in iurisdictionalibus intelliguntur, quando inferior prætendit iurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, secus quando ex priuilegio, & possessione simul, num 43.

Prælato inferiori prætendenti iurisdictionem ex sola possessione non datur manutentio; sed Episcopo ex iuris assistentia, num. 44.

Idem est in eo, qui prætendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium, num. 45.

Secus si Prælatus inferior, aut exemptus cum possessione ostendat simul priuilegium, quo casu ei datur manutentio, num. 46.

MVLTOTIES contingit; Decanos, Archidiaconos, aliosvè Prælatos inferiores Episcopo contendere, † sibi pertinere iurisdictionem in suis districtibus, siue in ciuilibus causis, siue in criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus priuatiuè, vel cumulatiuè ad ipsum Episcopum, hoc tamen renuente, & interdum resistente, pro sui iuris defensione recurrit Prælatus inferior ad Sedem Apostolicam rescriptum impetrans alicui Delegato, vt inter ipsum & Episcopum causam, & controuersiam dirimat, Episcopus instat, huius cusæ cognitionẽ in prima instantia ad ipsũ solũ pertinere ex Decreto Concilij *20. sess. 24. de reformatione*, propter quod recurri solet ad Senatum hunc Supremum in Concilij protectionem, vt sibi causa remittatur hæc. 1

Et videtur remissionem denegandã, quoniam licèt quando agatur de iurisdictionis exercitio tantùm, an in aliquo casu cõpetat, & exercere debeat in aliõs putá per declinatoriam; ad quemlibet iudicem pertineat cognoscere, † & determinare, an sua sit iurisdictio, *l. 2.* vbi DD. *ff. si quis in ius vocatus nõ ierit, l. in præscriptione. C. si contra ius.* Panormitanus, Felinus, & alij *in cap. super litteris, de rescriptis.* Erasmus à Chochier *in tractatu de iurisdiction. in exemptos, 2. p. q. 12. nu. 1. tom. 1.* Ascan. Tamburinus *in tract. de iure Abbatum, & Prælatorum, to. 1. disp. 15. q. 10. num. 1.* Nos *de Regia protect. 4. p. cap. 6. num. 27.* 2

Tamen quando agitur non solùm de nudo exercitio iurisdictionis; † sed etiã radicitùs de omnimodo iure eiusdẽ iurisdictionis, siue in possessione, siue in proprietate, ad quem, scilicet, pertineat; tunc iudex ipse cognoscere nequit, cum in sua causa nemo iudex esse possit, ita docent Panormitanus in *c. ad Audientiam*, & ibi etiam Glos. Franch. & alij *de appellationibus*, Felinus in *cap. super litteris, num. 24. de rescriptis, vers. Fallit 4.* his verbis: *Quartus casus, cum agitur non solum de nudo exercitio iurisdictionis,* † *vt quia citatus dicit se exemptum, & iudex negat; multa enim sunt commoda subiectionis, ideo iudex est suspectus in hac cognitione, &c.* Eadem etiam est sententia Innocent. quam reliqui sequuntur in *cap. venerabili*, vbi Abbas *num. 3. & 4. de censibus*, item in *cap. ex parte, de verborum significat.* Felinus in d. *cap. super litteris, num. 10. vers. Quartus casus*, Angel. in d. *l. 2. num. 1. & 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Marta *in tract. de iurisdictio. 4. p. casu 145. nu. 4.* Qui omnes negant hanc cognitionem Ordinario. 3 4

Quod confirmatur argumento simili, nam quãdo excipitur, † quod locus non est de iurisdictione citantis, eo casu iudex, cuius in ea re vertitur vtilitas; cognoscere nõ potest. Felinus in d. *c. super litteris, n. 27.* vbi etiã Butrius, Erasmus à Chochier d. *cap. 12. num. 4.* Ascanius d. *q. 10. sub num. 2.* qui formant inde argumentum de re ad personas. 5

Comprobatur pariter hæc pars, quoniam si inter exemptum, & Ordinarium contendatur de iurisdictione, † an sit exemptus ab ordinario necnè, quia de exemptione opponit exemptus, cùm tunc agatur de totali eius fundamento, & proprietate, meroq; iure iurisdictionis, idq; cum honore, & commodo Ordinarij, huic, de re hac cognoscere, non licere, firmarunt duo præfati Moderni, Choch. *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. d. q. 12. per tot. to. 1.* & Ascan. Tambu. (illum transcribẽs) *in tract. de iure Abb. & Prælat. to. 1. disp. 15. q. 10. per tot.* Quare dicendum pariter videtur in nostro casu, vt commissio impetrata ad cognoscendum de controuersia inter Prælatum inferiorem, & Episcopum sũper pertinentia iurisdictionis per illum prætensa, & sic de totali iure, & fundamento, seu proprietate, cum causa Ordinario non pertineat etiam in prima instãtia, ei per Senatum sit penitùs deneganda remissio, cum nec Concilium Tridentinum casum istum subintret. 6

Contrariam tamen sententiam, & opinionem neruosè defendam, † & defendendam esse non dubitamus, cum in ijsdemmet (in quibus versamur terminis) pluries determinasse S. Congregationem Concil. Trident. vt nempè quando Decani, Archidiaconi, & alij 7

Præ-

Prælati inferiores Episcopo certant habere in suis diœcesibus iurisdictionem ordinariam ex præscriptione immemoriali, in ciuilibus, criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, aut horum singulis coram Ordinario ipso hæc sit causa tractanda, & in prima instantia decidenda, interimque dum per tres sententias conformes Prælatos ipsos iurisdictionem habere declaratur; Episcopus illam omnimodo exerceat, & manuteneatur: testatur Rotta per Coccinum Decanum in *decis. 346. per totam*, vbi commemorantur aliquæ declarationes Sanctæ Cardinalium Congregationis, plurimas Nos litteraliter adduximus, & congessimus hac 2 *part. c. 4. vers. Et pro clariori intelligentia, à num. 28. cum multis seqq.* & vsque ad finem capitis, quas amplius non repeto. Ergo cum ad Ordinarium pertineat huiusmodi causæ cognitio, omninò remittenda erit ad ipsum per Senatum in prima instantia.

8 Quod & inexitabili alio fundamento fulcitur, † nam licèt Episcopus in causa sua propria, & tangente ipsius solum, & priuatũ interesse non possit esse iudex, quia nemo in propria causa iudex esse potest: tamen in causa tangente suum Ecclesiam, aut dignitatem licite iudex esse potest, & permittitur à iure, prout abundè post magnam declarationum Cardinalium, Doctorumq; caterua comprobauimus suprà hac 2. *p. c. 5. in articulo de recusatione Ordinarij, §. 1. à n. 11. cum multis seqq.* Igitur cũ hæc causa pertinentiæ iu-
9 risdictionis sit non propria, † & particulariter sua Episcopi; sed suæ Ecclesiæ, & dignitatis; fatendum erit sibi pertinere cognitionem in prima instantia, ac etiam à Senatu remittenda, cùm clarè per commissionem offendatur dispositio dicti Decreti Trident.

Quare affirmandum, erit illam doctrinam, & Doctorum assertionem superius pro con-
10 traria parte adductã, † vt quando agitur non de exercitio iurisdictionis; sed de totali iure, & fundamẽto; eius non cognoscat Ordinarius Iudex: procedere, dicendũ erit in illo Iudice, cui non ratione, & contemplatione dignitatis Ecclesiasticæ iurisdictio in proprietate cõpetit; sed eo cui vti domino territorij, & vti propria sua pertinet iurisdictio in proprietate, quo casu verissima est illorum Doctorum propositio: secus in Episcopo, cui iurisdictio competit ratione dignitatis Episcopalis, non tamen iure propriæ personæ, vt in d. *capit. 5.* latius deduximus.

Fateor tamen, posse ipsum Ordinarium ex
11 hac causa redargui suspectum, † si ante omnia recusatio proponatur, & in tẽpore à iure permisso, prout post magnã Doctorum caterua firmauimus, & præfatam conclusionẽ limitauimus in d. *c. 5. d. §. 1 vers. At nihilominus, à n. 22. cum multis seqq.* Quod & quidem est de mente ferè omniũ Doctorũ, quos pro contraria parte retulimus, & in specie Felinus d. *c. super litteris, n. 24. vers. Quartus casus*, ibi: *Ideo Iudex est suspectus in hac cognitione, de rescriptis.*

Nostra tamen resolutio limitanda erit in habente priuilegiũ exẽptionis à iurisdictione ordinaria, † vt de eius exceptione, quãdo ra 12
dicitus tractatur de iurisdictionis fundamẽto totali, & de ipsa exẽptione, & priuilegio; non corã Ordinario, sed corã superiore, putà Sũmo Pontifice, aut Legato de latere (cuius vices, & potestatẽ habet ex sua facultate Nuntius Hispaniæ) disceptanda erit hæc causa, ex his quæ latè deduxere Erasmus à Cochier *de iurisdictione in exemptos, 2. p. c. 10. per totũ, to. 2.* & Ascan. Tamburin. *de iure Abb. to. 1. disp. 15. q. 10. per tot.* & Nos diximus superius in fundamento vltimo contrariæ partis, & concedunt, quæ ipse Cochier vbi proximè *quæst 6. per totam.*

Quia vt ipsi firmant, in hac cõtrauersia tãgitur priuilegiũ ipsum Papæ, & de eius viri-
bus contenditur, † quod Sedi Apostolicæ tã. 13
tum pertinet, ex tex. in *c. cum venissent*, vbi Glos. *verb. iudicari, de iudicijs*, Ascan. Tamburinus in *d. q. 10. n. 3.* Erasmus à Cochier *de iurisdict. ordin. in exẽptos, lib. 2. q. 13.* Cotta *in memorabilibus, verb. priuilegiũ, pag. 906.* Barbos. *in collect. ad d. c. cũ venissent, num 2.* Greg. Lop. *in l. 2. verb. è quando acaeciere, tit. 1. p. 2 & in l. 27. glos. 1. n. 18. p. 3. l. 6. tit. 1. lib. 4 Recopil.* Ioan Garcia *de nobilit. glos. 1. §. n. 1. & 2.* Ioan. Gutier. *pract. lib. 3. q. 28 nu. 2.* Gironda explicat *de priuileg. & exemp. nu. 83.* quare huius specialitatis, & aliarum ratione, quæ in exemptione reperiuntur libẽter admittimus hanc fallentiam.

Circa illud autẽ, quod superius *nu. 7. vers. Contrariam tamen*, † vbi scilicet datur inter 14
Prælatos inferiores, & Episcopũ contentio super iurisdictione prætensa, vt sit Episcopus Ordinarius interim manutenendus, donec vincatur per tres sententias conformes: animaduertendũ vnũ vtile valde duximus, quod illa doctrina, & declarationes omnes S. Congregationis ibidẽ remissiuè relatæ procedũt in casu, de quo loquuntur, illius terminos nõ excedentes, nẽpè quando Prælati ipsi iurisdictionẽ prætẽdunt ex immemoriali consuetudine, & præscriptione dumtaxat, vt secus sit quando eam prætendunt ex priuilegio, quod allegant, & exhibent, ac simul possessionem;

nam

15 nam si de vtroq; docēt simul, † tunc ipsi, non Ordinarius manutenēdi sūt in suapossessione, vt plures Rottæ decisiones ad id allegat Maresc otus *variar. resol. lib. 1. c. 11. nu. 18.* vbi dicit, quod quando contra habentē iuris cōmunis assistentiā allegatur priuilegiū simul cum possessione, & præscriptione, manutenendus tunc erit ille, qui priuilegiū allegat, ea ratione, quia possessio nō est adeò infecta, nec habet tantam resistentiam iuris, nec tantam præsumptionem contra se, cùm iustificetur ex titulo, quin sit habenda in consideratione, quæmadmodum si sola præscriptione
16 niteretur, † & est tex. *in cap. cum personæ, de priuileg. in 6.* quem ita declarant, & interpretantur DD. cōmuniter ibi, Lapus Anchar. *in notabili, 12.* Geminianus *in § fin. num. 3.* Franch. *nu. 2.* & fuisse resolutum in vna Salmantin. *iurisdictio, 27. Decembris 1582. coram Cardinal. Seraphino*; testatur Maresc otus loco citato, quā doctrinam declara vt per eundem ibidem num. sequenti.

Qui *nu. 21 & 22.* plures decisiones allegat
17 in proposito, † vt Prælati inferiores prætendentes iurisdictionē ex immemoriali debeant manuteneri contra Ordinarium Episcopū, quas tamen omnes declarat, ibi: *n. 23. & seqq.* vt procedant, & locum sibi vendicēt, si vltra quasi possessionem deductam à Prælatis inferioribus, producatur etiam titulus; licēt per se non sit sufficiens, dūmodo sit talis, qui præbeat causam præscribendi, quia sola possessio non coadiuuata aliquo titulo, saltim colorato, non sufficiet pro manutentione contra eum, qui habet iuris communis assistentiam, vt probat tex. in d. *cap. cum personæ. § penult.* & ibi notant omnes, Ioan. Andræas *nu. 6.* Geminianus *nu. 4. vers. Nota quod pendente lite*, Franchus *nu. 2.* Couarru. *practic. quæst. c. 17. n. 6. vers. Quæ quidem interpretatio*, & latiùs procedit declarando ipse Maresc otus ibidem per nu. seqq. videndus.

Pro quo est decisio Rottæ Salmantin. pro-
18 ximè relata, † quæ apud Seraphinum est in ordine 595. atq; *nu. 2.* ita ait: Domini censuerunt negotium decidi per textum ex aduerso allegatum in *cap. cum personæ, de priuilegijs in 6.* Quando enim allegatur priuilegium, & præscriptio, tunc manutenendus est ille, qui priuilegium allegat, quia possessio tunc non est adeò infecta, nec habet tantam resistentiam iuris, nec talem præscriptionem contra se, cum iustificetur ex titulo priuile-
19 gij, † vt non sit habenda in consideratione, quæmadmodum, si sola præscriptione niteretur, & ita habet locum ibi textus, vt distinguunt omnes Doctores. Anchar. ibi *nota 22.* Geminian. in *§ final. n. 3. & 4.* & ibi Franch. *nu. 2.* licèt ergo de iure cōmuni cognitio harum causarum ad Episcopum, † & non ad in-
feriorem pertineat, *c. accedentib. de excessib Prælator. Abb. in c. 1. nu. 11. de consanguin. & affinit.* Couar. *in Epit. in 2. p. c. 8. nu. 12.* 20
tamen cū ex consuetudine, † & præscriptione posit ad inferiores pertinere. Glos. d. *c. 1. de cōsanguinitate, & affinitate*, & ibi Abb. *n. 11.* & hic concurrat priuilegium, quod respicit interpretationem ab vsu, † & consue- 21
tudine; manuteneri debet inferior de iure cōmuni, & quod allegatur ex *sess. 24. c. 20 de reformatione*, iuncta resolutione S. Congregationis (facta semel in causa Burgensi, sub die 24. Septembris 1575. & iterum in causa Palentina Archidiaconatus 10. Martij eiusdem anni 1565.) potest pati difficultatem quando allegatur immemoriabilis iuncta cum priuilegijs, quæ exhibentur, &c.

Et insuper pro clariori intelligentia dictarum declarationum S. Congregationis duæ mirabiles aliæ editæ sunt, † & expeditæ Rot 23
tæ decisiones, quæ omnimodam difficultatē absoluunt, prior est in vna Sipuntina iurisdictionis 24. Maij 1613. coram Dunaceto, quæ sic in sequentibus ait.

Pro informante fuit resolutum nempè Domino Archiepiscopo † esse dandū mandatū de 24
manutenendo in quasi possessione exercendi iurisdictionem, etenim cū loca, de quibus agitur, sint intra Diœcesim, quod probatur ex eo, quod Dominus Abbas allegat exemptionem, quæ in necessarium † antecedens præsupponit 25
existentiam in Diœcesi. Rotta in causa Volaterranen. iurisdictionis 14. Ianuarij 1581. coram Brabo relata inter diuers. impres. decis. 207. p. 2. & latiùs in constitut. iurisdictionis 18. Maij 1611. corā Reuerēdis. D. Altrebat. & etiam deponunt testes, quorum summarium fuit datum. Videtur quod Dominus Archiepiscopus habeat de iure cōmuni fundatam intentionem, cap. omnes Basilicæ, 16. q. 7. cap. conquerente, de offi. Ordinar. cap. cum Episcopus, eodem tit. in 6. Verat. *decis. 306. p. 1. & 203. part. 2.*

Ob quam iuris assistentiam debet manuteneri, † cap. cum personæ. § fin. cum ibi notat, 26
de priuil. in 6. Vell. d. decis. 306. p. 1. Rotta in causa Salmantina iurisdictionis 18. Aprilis 1581. coram Cantucio relata inter diuersas impression. decis. 145. lib. 6. p. 2. in Vero. iurisdictionis 15. Maij 1608. coram Domino Attrebaten, & alibi sæpè.

Et præfata eo magis procedūt, quia de exercicio iurisdictionis deponunt prædicti testes. Rottain dict. Calagurritana iurisdictionis 5.

Maij 1608. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. & in foro Libien. ſeu Bertinorienſ. Diœceſis 3. Aprilis 1609. coram eodem, etiamſi non deponant de omnibus actibus iuriſdictionalibus, quia ſufficit cauſa vniuerſalis, quæ magis attenditur, quam actus, vt fuit reſolutum in cauſa Aſſienſ. Canonicatus 14. Iunij 1600. coram me, & in terminis iuriſdictionis, Inocen. *in cap. dilectus, num. 3. de Capell. Monachus, & alij infra allegandi. Et ſuper aliquibus Capitibus iuriſdictionis in territorio, de quo agitur: dantur etiam decreta Sanctæ Congregationis ſuper Concilio ad fauorem D. Archiepiſcopi.*

29 *Non obſtat prætenſum priuilegiũ † exemptionis conceſſum de anno 1211. ab Archiepiſcopo Sipuntino; nam omiſſo quantum hoc priuilegium valeat in præiudicium ſucceſſorum, de quo in Veronen. exemptionis 27. Maij 1594. coram Bon. mem. Cardinal. Pamphilio.*

30 *Reſpondetur, quod ad euitandũ † manutentionem Ordinarij non ſufficiat exhibitio priuilegij, niſi vlterius adſit quaſi poſſeſſio exemptionis, vt habetur in c. cum perſonæ de priuileg. lib. 6.* ibi: *Quia de priuilegio faciũt fidem*

31 *in libertatis, † vel exemptionis poſſeſſione, non violata, nõ clandeſtina, nec cõceſſa præcario, de qua ſi fidẽ corã eiuſdẽ fecerint nõ turbẽtur. Si enim Papa mãdat eos nõ turbari in poſſeſſione, per neceſſariũ antecedẽs præſupponit, quod poſſideant, quia priuatio præſuponit habitũ, iuxta nota in l. decem, ff. de verb. oblig.*

32 *Et iſte intellectus ſuadetur eo, † quia d. c. cũ perſonæ emanauit ad fauorẽ iuriſdictionis Ordinariæ, vt patet in principio,* ibi: *Ordinariorũ correctiones, & ordinationes ſubterfugiẽtes, ac eorum forũ, ſiuè iudicium declinantes. Nos volẽtes ſuper hoc de ſalubri remedio prouidere, ſtatuimus, vt hi, qui ſe aſſerunt per priuilegia, ſeu indulgẽtias Apoſtolicæ Sedis exẽptos à locorum Ordinarijs, &c. Ex qua narratiua proœmij colligitur cauſa finalis, l. fin. ff. de hæred. inſtituen.* Oldra. *conſ. 103. n. 2.* Roman. *conſ. 38. n. 1.* Alexa. *conſ. 160. n. 20. lib. 6. Sic igitur allegantes priuilegiũ exẽptionis*

33 *per ſolam † exhibitionẽ priuilegij, antequam de illius iuribus cognoſcetur liberarentur ab exercitio iuriſdictionis Epiſcopi diſpoſitio text. emanaſſet ad illorum fauorem, ſi quidem per Regulas iuris ſola exhibitio priuilegij nõ tolleret exercitium Ordinarij.*

Nam eo ipſo quod Ordinarius exercet iuriſdictionem in vna parte ſuæ Dioœceſis videtur cõſtitui in quaſi poſſeſſione exercẽdi, quoad omnes in quibus alter nõ habet particularẽ quaſi poſſeſſionem, Abb. *conſ. 71. col. fin. ver. Tertiò ad idem,* ibi: *Nec alius erat in poſſeſſione, lib. 2.* Feli. *in c. auditis, num. 19. in 3. declara. de præſcriptis,* Rebuf. *in tract. de decimis, q. 9. n. 9.* Menoch. *remed. 3. retinend., n. 135.* Cephal. *conſ. 369. n. 15. cum pluribus ſeqq.* Rotta *in cauſa Orolien. decimarũ 19. Iunij 1591. coram Gypſio, & in Valentina decimarũ 27. Octobris 1593. coram Bon. mem. Seraphin. & in terminis iuriſdictionis tradit* Inocen. *in c. dilectus, n. 3. verſ. Poſſeſſorium eſt,* Oſt. *nu. 1. verſ. Ex prædictis etiam,* Ioann. Andr. *nu. 8.* Butr. *nu. 5.* Boich. *nu. 11. de Capellis Monach* Verall. *deciſ. 306. p. 1.*

Et proinde per iſtam exhibitionẽ priuilegij, quæ cõcernit petitorium † remaneret Epiſcopus 34
priuatus ſua quaſi poſſeſſione contra notat. per Abb. *in c. 1. n. 4.* Butrius *nn. 2. vt lite pendente,* Lancelot. *de attentat. p. 2. cap. 17. n. 161. & ſeqq. Et in ſpecie quod ſola exhibitio privilegij exemptionis non impediat manutentionem. Fuit deciſum in cauſa Carthaginenſ. decimarum 27. Iunij 1590. coram Gypſio.*

Nec poteſt ſubditus dici conſtitutus in quaſi poſſeſſione exemptionis † ex eo ſolum quod nõ 35
apareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionẽ, niſi probetur quod venerit caſus exercẽdi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit, vel alias habuerit ſe pro ſpoliato, vt per Inocen. Oſt. Ioan. Andr. Butr. Boich. & Veral. locis ſup. allegatis.

Et licet Gloſſa in d. cap. cum perſonæ, verbo, Turbentur, innuatque ſola exhibitio priuilegij ſufficiat per §. ſequent. infra eodem; attamen loquitur contra Regulas iuris, vt patet ex prædictis, † & ducit argumentũ ſuum à 36
contrario ſenſu, vt aduertũt Lapus. Anchar. & alij infra allegandi, *quod argumentũ non valet ad inducẽdam correctionẽ iuris,* vt latè per Euerar. *in loco à contrario ſenſu num... prout induceretur in propoſito caſu, & iſte eſt cõmunis intellectus illius capitis cum perſonæ,* vt per Lap. ibi. *nu. 4. verſ. Et hoc videtur,* Anchar. *n. 6. verſ. Hoc tamen,* Gemin. *in §. ſi vero, verſ. Et hoc videtur,* Franch. ibid. *nu. 3. verſ. Et non procedit, dùm dicunt exhibentem † priuilegium, ita demum euitare ma-* 37
nutentionem Epiſcopi, ſi ipſe eſt in quaſi poſſeſſione exemptionis. Hactenus Rotta.

Quæ quidem deciſio eſt 491. *p. 1. recent.* quam ad idem refert & ſequitur Aſcan. Tamburin. *in tract. de iure Abba. & Prælator. tom. 1. diſput. 15. q. 8. à num. 2.*

Alia eſt etiam ad id ipſum Rottæ *deciſio in vna Theatina iuriſdictionis de Atzara 17. Decembris 1612. coram R. P. D. Coccino Decano,* in hæc verba: Licet locus Atzarae ſit intra limites † Diœceſis Theatinæ iuxta reſo- 38
lutionis cauſa factas, & propterea Reuerendi

Archiepiscopus habeat intentionem fundatam de iure, *vt in cap. omnes Basilicæ 16. q. 7.* Romanus *cons.* 180. *nu. 4. versic. Habet enim Episcopus*, Federicus de Sen. *cons. 145. nu. 6. ante finem, versicul. Vndè si aliquis etiam ad effectum manutentionis, vt in cap. cum personæ de priuileg. in 6.* Et tanto magis in causis
39 criminalibus, † & matrimonialibus vigore Concilij Tridentin. *sess. 24. cap. 20. §. ad hæc, de reformatione*, ex cuius sententia Sacra Congregatio censuit, quòd etiam si inferior alleget immemorabilem; nihilominus Ordinarius debeat manuteneri, donec de ea per tres sententias cognoscatur.

40 Tamen Rotta in casu, † de quo agitur censuit Præposito Atieano, dandum esse mandatum de manuteuendo, quo ad cognitionē causarum Ciuilium, matrimonialium, & Criminalium. Quia ne dum constat de possessione prædicti Præpositi, verùm etiam docet de priuilegio sibi concesso, vsque de anno 1118. à tùnc existente Episcopo, & Capitulo Theatino subscripto ab ipsomet Episcopo. Quòd priuilegium cum fuerit datum ante Paulinā de consensu Capituli, absque dubio sufragatur, *cap. 2. & cap. cum nos, & cap. tua, de ijs, quæ fiunt à Prælatis, cap. Pastoralis in fin. de donationibus*, Federicus de Sen. *cons. 111. numer. 3. in fin. vers. Nam cum in tali exemptione.* Et fuit dictum in alia Theatina iurisdictionis 26. Martij præteriti coram R. P. D. meo Caualerio. Vltra quod ex obseruantia subsecuta, nempè ex solutione Brizantij, de quo in dicto priuilegio, & ex cognitione causarum, quatenus beneplacitum Apostolicum esset necessarium, esset præsumendum, Gonçalez *super Regul. 8. glos. 12. num. 76.*

Vndè sequitur, quòd cùm Reuerendissi-
41 mus Archiepiscopus † nitatur sola dispositione iuris communis, Præpositus autem alleget possessionem, & priuilegium; proculdubio Præpositus sit manutenendus, vt habetur *in dict. cap. cum personæ*, vbi Ancharran. *in 1. notabil.* Geminianus *in §. fin. circa finem*, & ibi etiam Franchus *nu. 2. & 3.* Et dixit Rotta in Salmantina iurisdictionis 17. Decembris 1582. coram R. D. meo Card. Seraphino; & in alia Aquilana iurisdictionis 30. Martij 1607. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Nec obstant visitationes datæ pro parte
42 R. D. Archiepiscopi, † quia nulla visitatio datur ante Concil. Trident. illæ autem, quæ dantur sunt post Concil. Trident. Vndè cum non constet illas fuisse factas iure Ordinar. vel vigore Concilij, ista probatio tamquam dubia non releuat Reuerendissimum Dominum Archiepiscopum, *cap. in præsentia, de probationibus*, & in puncto fuit resolutum in dicta causa Aquilana, in qua dicitur, quod cū non docentur de visitationibus ante Concil. verisimile erat, quod fuissent factæ vigore Cōcilij allegando in argument. text. *in l. quædam mulier ff. de rei vind. & in l. 2. ff. de acquirend. poss. ff.*

Non obstat dispositio Concilij Triden-
tini, † & Declaratio Illustrissimorum inter 43
pretum; quia licet verùm sit, quòd dùm cognoscitur super immemorabili per tres conformes Ordinarius debeat manuteri: Tamen quidquid sit, an Concilium procedat in Decanis, & alijs dignitatibus in eadem Ecclesia, in quibus non habere locum dispositionem Concilij, censuit Rotta in causa Salmātina iurisdictionis prima Iulij 1605. coram Aldobrandino, & in alia Burgens. iurisdictionis 16. Decembris 1564. corā Orano. Quia postmodum non fuit facta huiusmodi distinctio coram me in causa Baren. iurisdictionis, & in alia Theatine iurisdictionis coram R. P. D. meo Caualerio. Decisiones Concilij videntur indistinctè loqui, & propterea quidquid sit de hac responsione firmiter fuit dictum, quòd declarationes Concilij loquuntur quando agitur super immemorabili tantùm: hic autem docetur de priuilegio, & antiquissima possessione; vndè nisi aliud censuerit Sacra Congregatio, placuit Dominis dispositionem Sacri Concilij esse intelligendā quoad manutētionem dandam inferiori, qui docet de priuilegio, & possessione secundùm terminos, *cap. cum personæ, de priuileg. in 6.* & ita conclusum, &c.

Quam decisionem ad litteram refert As-
canius Tamburin. *in tractat. de iure Abbatum, & Prælator. tom. 1. q. 15. disput. 8. à numer. 8.* Hanc distinctionem sequutus, † quod 44
quoties de possessione duntaxat docet Prælatus inferior, qui prætendit contra Episcopum iurisdictionem in suo districtu habere, non ipse, sed Ordinarius debeat manuteneri ex assistentia iuris communis. Et idem firmat in eo, qui prætendit exemptionē † à iurisdi- 45
ctione ordinaria, vt non iuvatur ad manutentionē contra eum ex sola possessione, & præscriptione, etiam immemoriali: at verò quando cum possessione exhibet priuilegium, & titulum † saltim coloratum, qui præstet cau- 46
sam præscribendi, tùnc non Ordinarius, sed Prælatus inferior in iurisdictionis prætensa, aut exemptus in exemptionis quasi possessione manutenendus sit; prout & latiùs comprobatum reliquimus hactenus.

CA-

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Si pars non contradicens patia tur in Rotta, aliovè ſuperio ri Tribunali, cauſam in prima inſtantia tractari, vel etiam cùm proteſtatione, etiam occulta conſentiat illic de bono iure agi: an executoriales indè obtentæ, ſiuè ſuper principali, ſiuè ſuper incidenti (puta manutentione) ſint inſuper retinendæ, ad Ordinarium per Senatũ cauſæ remiſsione facta.

Et numquid conſenſus Ordirij ſuperueniens reualidet executoriales, & impediat in Senatu cauſæ de nullo tractandæ ad eumdem remiſſio.

SVMMARIVM.

CConcilium Trident. in cap. 20. ſeſſ. 24. non excluſiſſe ſententiam, ac rem iudicatam; pluries determinauit Rotta, num. 1.

S. Congregatio idem cenſuit; Concil. non comprehendere caſus per ſententias determinatos, num. 2.

Rottæ deciſio refertur, qua decreuit, res iudicatas non ſubſtiluiſſe Concilium, numer. 3. & 4.

Concilium in cap. cauſæ omnes, quemadmodũ non derogat immemoriali, ita nec rei iudicatæ, num. 5.

Rottæ deciſio recenſetur ad idem, nu. 6.

Concilium, vbi non derogat ſententijs, non comprehẽdere caſus per eas deciſos, cenſuit S. Congregatio. num. 7. & 8.

Super caſu non comprehenſo in diſpoſitione Trident. protectionis Regalia denegatur, num. 9.

Declinatoria oppoſita, & reiecta adquieſcẽte parte, iudicium, & ſententia tenent, num. 10.

Quod procedit quando alias Iudex habet iuriſdictionem, licet per declinatoriam elidibilem, num. 11.

Iudex incompetens, poſt quam ſe competẽtem declarauit, quieſcente parte vlterius de eius incompetentia nõ eſt beſcitandum, numer. 12.

Executoriales obtentæ in Rotta, vbi cauſa cepta fuit in prima inſtantia, non concurrẽte conſenſu partium, & Ordinarij, tãquam nullæ non preſtant impedimentum, quo minus retentæ in Senatu, cauſa denuo tractãda Ordinario remittatur, à num. 13.

Executoriales, contra formam Trident. obtentæ, ſunt nullæ ex defectu iuriſdictionis, num. 14.

Dictio (dumtaxat) qua vtitur Trident. reſtringit, & excludit omnes alios caſus, & perſonas, præter expreſſas, num. 15.

Eſt reſtrictiua, & taxatiua, vt concludat negationem in alijs perſonis, num. 16.

Dictio dumtaxat, & aliæ taxatiuæ in diſpoſitione de aliquid faciendo inducit formam, & ſolemnitatem, ita vt aliter actus vitietur, num. 17.

Habet vim prohibitionis tacitæ & expreſsæ, num. 18.

Dictiones taxatiuæ exponuntur negatiuè, numer. 19.

Lex ſimpliciter prohibens intelligitur tacitè apponere clauſulam annullatiuam, nu. 20.

Dictio dumtaxat, qua vtitur Triden. exponitur tamquam taxatiua, vt ſolus Ordinarius, num. 21.

Lex dicens, ſolus procedat, attribuit iuriſdictionem priuatiuam, num. 22.

Et maioris Magiſtratus cuiuſcumque iuriſdictionem excludit, num. 23.

Neque eius iuriſdictio poteſt præueniri, num. 24.

Tridentini decreto in capit. cauſæ omnes non ſolùm reperitur imitans tacitum, ſed expreſſum, num. 25.

Trident. & conſtitutio Leonis Decimi annullant proceſſum factum in prima inſtantia contra tenorem Trident. num. 26.

Verba (Nullius ſit momenti) *vel aliter annullatiua inducunt decretum irritans expreſſum, num. 27.*

Proceſſus appellatione veniunt omnes ſcripturæ in iudicio factæ coram Iudice, & Notario deputato, num. 28.

Proceſſus appellatione venit ſententia, n. 29.

Acta iudicij ſunt vehicula ad ſententiam,

quæ singula sunt, ita & sententia, ibidem.
Defectus in commissione influit in quodlibet derivatum ex ea, ibid.
Decretum irritans tollit vires sententiæ, ac eius executionem impedit, numer. 30.
A Nuntio latam sententiam procedente in prima instantia contra formam Tridentin. esse nullam ex defectu iurisdictionis declarauit Rotta, num. 31.
Sententia lata à Nuntio, vel Legato in prima instantia, in qua nullam habet iurisdictionem ex Trid. eius defectu est nulla num. 32.
Iurisdictionis defectus insanabilis est, & cæteris maior, non contentus in statuto excludente omnes defensiones, numer. 33.
Iurisdictio in prima instantia alicui Iudicis nequit prorogari, nisi concurrente partium, & Ordinarij proprij consensu, num. 34.
Iurisdictio quando nequit prorogari in præiudicium alterius, sententia defectu iurisdictionis nulla est, num. 35.
Processus, & acta nulla sunt facta prorogatione, absque superioris consensu, num. 56.
Sententia in prima instantia, nitens fundamento per Tridentin. reprobato, omnino corruit, quia procedit à radice infecta, iuxta declaratio. Sanct. Congregatio. numer. 37. & 38.
Res iudicata ex fundamẽto à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur, numer. 39.
Sententia lata super petitorio, durãte adhùc possessorij eius suspensione, est nulla num. 40.
Sententia confirmans aliam nullam, pariter, & nulla est ex defectu fundamenti, num. 41.
Executoris excessus sicut est nullus, ita pariter, & superioris sententia illum confirmans, num. 42.
Nullitas primæ sentẽtiæ influit in alias eam confirmantes, ibid.
Executoriales obtẽtæ super instantia ablata Ordinario, absque eius consensu simultaneo retinentur in Senatu, illi remissa causa denùo cognoscenda, num. 43.
Executionem executorialium obtentarum ablata prima instantia Ordinarij, an huius iure, & respectu possit prorogans euitare, à num. 44.
Obseruatio Erasmi à Cochier in proposito refertur, ibidem, & num. 45.
Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in capit. causæ omnes, nec in prorogantem fit, non consentente Ordinario, quia eam in totum excludit iurium complicatio, & connexitas, num. 46.
Post rem iudicatam consensu Ordinarij accedente, an cesset protectionis Regalia, & Trident. dispositio, numer. 47. & sequentibus.
Actus nullus in fauorem alicuius intelligitur, si ipse vellit, num. 48.
Consensus tacitus Ordinarij ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis, num 49.
Ordinario præsente prorogationi alienæ iurisdictionis, & tacente videtur consentire, num. 50.
Consensus Ordinarij accedens post rem iudicatam, & sic tempore incongruo non reddit iudicium validum, num. 51.
Doctores affirmantes, consensum tacitum Ordinarij sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem iudicatam fundatam in actis nullis, num. 52.
Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, & per Senatum facienda remissio, ibid.
Ius parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere aduersarius non potest, ibidem.
Processus nullus gestus à Iudice carente iurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis consensum reualidari, ibidem.
Nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis non conualescit per consensum partis, accedentem post iam causatam nullitatem, numer. 5.
Filius in aduentitijs, quorum pater noluit adquirere vsum fructum, non potest agere in iudicio sine eius licentia, ibidem.
Consensus patris accedens post litem contestatam à filio non reualidat iudicium, ibidem.
Ratificatio processus nullius debet intervenire ante sententiã, quia post eam non sit tempore congruo, ibidem.
Actus iudiciales debent præcedere ipsam sententiam, cum sint vehiculum ad eam, ibidem.

Ius parti adquiritur ex acto etiam nullo dicendi nullitatem de eo, cui detrahi non potest ab aduersario, ibidem.

Inhibitionis causa cessante non cessat eius effectus iam consumatus, dicto numer. 52.

Consensus super actu nullo non subsistit, ibidem.

Contrahente non perseuerante in suo consensu, nihil prodest alterius consensus posica superueniens, quia nõ reperit subiectum habile, cui coniungatur, ibid.

Ratificatio nõ retrotrahitur data, vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicuius extremi, ibid.

Medium inhabile impedit extremorum habilium coniunctionem, ibidem.

Ratificatio non cadit super actu nullo, vbi declaratur, ibid.

Ex consensu metu censurarum (facta prius protestatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulsam dicere de bono iure post opositam declinatoriam, non tenet nec tribuit iurisdictionem in prima instantia, num. 53.

Actus factus ex coactione Iudicis non inducit consensum, num. 54.

Comparens ex necessitate iuris renuntiationem recusationis, aut appellationis non inducit, ibid.

Comparens coram Iudice incompetenti cum protestatione, nec declinatoriæ, nec recusationi opositæ renuntiare videtur, numer. 55.

Comparens cum clausula (citra consensum) non censetur consentire in Iudicem incompetentem, num. 56.

Ex consensu meticuloso crescit violentia, & ratio protectionis in Senatu, ibid.

Executoriales obtentæ in prima instantia contra formam Tridentin. super articulo incidenti, puta, manutentione, multo magis retinentur in Senatu, numer. 57.

Declarationes Cardinalium, & Rottæ decisiones, dicentes Concil. Tridentin. in cap. causæ omnes non excludere rem iudicatam obtentam; non procedunt in prima instantia Ordinarij, sed in §. ad hæc eiusdem Decreti re longe diuersa, vt ostenditur, nu. 58. & 59.

Tridentin. in cap. 20. §. ad hæc. non subtulit iurisdictionem inferiorum Episcopo, quæsitam per res iudicatas ante Concilij promulgationem. num. 60.

Lex non trahitur ad præterita iam decisa per rem iudicatam, transactionem, iuramentum, præscriptionem, & similia, numer. 61.

Declaratoria opposita super qua declaratur, & acquieuit pars, tunc facit Iudicem competentem, quando solius partis suficit consensus, non quando alterius simul est necessarius, num. 62.

Gundisalbi de Paz obseruatio recensetur impugnantis validè praxim, sibi falso relatã, Consilium Supremum non remittere Ordinario causam post quam pars in Iudicem Romanæ Curiæ consensit, num. 63. & sequentibus.

Praxis hæc si vera foret, nullo iure subsisteret, num. 64.

Prorogatio est extensio iurisdictionis ad casum, seu personam in ea non expressam, numer. 65.

Extensio ab eo quod non est, non fit, num. 66.

Iurisdictionis minimè existentis non fit prorogatio, num. 67.

Auditor Cameræ, & quilibet alius Iudex in prima instantia caret iurisdictione ex Tridenti. num. 68.

Cuius singula verba ad idem ponderãtur per Gundisalbum de Paz, nuu. 69. & sequentibus.

De substantia prorogationis est consensus partium litigantium, num. 72.

Clerici semel licentia sui Episcopi non prorogat alterius iurisdictionem, nu. 73.

Iuri alteri quæsito detrahi nequit, numer. 74.

Auditor Cameræ, est Iudex Delegatus, num. 75.

Iurisdictio Delegati, vt proroguetur, necessarius est consensus expressus, non tacitus, numer. 76.

Comparitio sola coram Auditore Cameræ, aliouè Delegato, etiam sine declinatoria eius, non inducit prorogationem, numer. 77.

Litteræ in Senatu retinendæ, quamvis pars coram Delegato comparuerit suas exceptiones allegans, & monitorio respondens, num. 78.

Consensus partis, si sine licentia Ordinarij sufficeret ad alterius prorogationem, illusorium maneret Tridenti. & Regalia protectionis, num. 79.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

1 NOn possum non fateri arduam esse prima † facie hanc quæstionem, siquidem reperio, decisum pluriès fuisse per Rottam, decretum Concilij Tridentini, *sessione 24. de reformatione, capit. 20. causæ omnes*; minimè excludere sententias, & rem iudicatam, vt in vna Legionens. *iurisdictionis de Saldañ. 13. Nouembris 1613.* coram Domino Blancheto, vbi in fine decisionis sic dicitur: *Nec etiam obstat decretum Concilij Tridentini, capitul. 20. session. 24. quia, vt*
2 *fuit resolutum ab Illustrissimis* † *Cardinalibus, Concilium non comprehendit casus per sententiam determinatos, vt in illa Lucensi, cuius copia data fuit, ideò videndum prius, an dicta sententia sit in forma probanti, & quos casus comprehendit, &c.* quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. 3. part. capit. 2. num. 103.*

3 Hoc idem determinauit † ipsa Rotta in vna Burgen. iurisdictionis Diaconatus de Virbiesca 2. *Decembris 1585.* coram Dom. Seraphino, quàm ad litteram refert ipse Garcia vbi proximè, *numer. 205.* quæ in fine sic ait: *Quarè stante decisione nuperrimè coram R. P. D. Blancheto in causa Legionens. iu-*
4 *risdictionis,* † *quod Concilium non tollit sententias & res iudicatas: Domini vnanimiter concluserunt, sententiam releuare ad effectum, de quo agitur scilicet manutentionis; &c.*

Quæ decisio est 712. inter recollectas ab eodem Seraphino, apud quem tamen latior patet, quæ *numer. 4.* sic prosequitur: *Quarè*
5 *stante decisione facta nuperrimè* † *coram R. P. D. Blancheto in causa Legionens. iurisdictionis sub die 13. Nouembris proximè præteriti, quod Concilium non tollit sententias, & res iudicatas, & sic habes* (vt addit ipse Seraphinus) *quod Concilium Tridentinum in casu huius decreti 20. §. ad hæc, sessione 24. non tollit sententias, & res iudicatas. Nam quemadmodum non derogat immemoriabili, quia de ea non facit mentionem, sicut facit in alijs decretis quando vult illi derogare, prout in decreto capitul. 4. sessione 6. & capitul. 4. sessione 14. & capitul. 6. sessi. 23. Pari & eadem ratione non derogat sententijs, & rei iudicatæ, ex quo de eis mentionem non facit,* Iason. *in l. causas, vel lites, numer. 4. & sequentibus, Cod. de transactionibus,* Decius *consil. 296. numer. 3.* post Alexand. *consil. 94. in principio. libro 2.* & Felin. *in capit. super litteris, numer. 14. &c.* Et per hanc decisionem Seraphini hoc ipsum dicit Narbona *in l. 59. libr. 2. titul. 4. tom. 3. Recopilatio. glossa 1. infine.* Quod dictum decretum Tridenti. non tollit sententias & res iudicatas.

Et in eadem causa iterùm determinauit Rotta *16. Nouembris 1594.* coram D. Mantica, † quam refert ad litteram Garcia, vbi 6
suprà *dict. capitul. 2. numer. 207.* quæ in principio ita dicit: *Fuit decisum sententiam à R. P. D. meo Decano latam esse confirmandam, quia iustè pronuntiauit iuxta tenorem sententiæ de partibus anni 1512. quæ cùm esset transacta in rem iudicatam, non fuit à Sancto Concilio Trident. sess. 24. cap. 20. de reformatione: sublata, &c.*

Et vbi Concilium Tridentinum non de- 7
rogat sententijs † non comprehenditur casus per sententias determinatus, prout alias *Congregatio censuit circa capitul. 8. sessione. 7. de reformation. in vna Lucens. iurisdictionis visitandi,* his verbis: *Congregatio Concilij censuit per capitul. 8. sessione. 7. præsupposito, quòd sententiæ, & concordiæ excludant Episcopum à visitatione; illis Concilium non derogasse, cum enim dictum capit. faciat diuersas derogationes, censetur alijs non expressis noluisse derogare,* & pariter alia est declaratio super *dict. cap. 8.* quę sic ait: *Consi-* 8
lium † *hìc non censetur sustulisse, nec rem iudicatam, nec concordias,* quas refert declarationes Nicolaus Garcia *de benefici. 3. part. capitul. 2. numer. 202. & numer. 200.*

Ergo sequitur, quòd cùm res iudicata, nec comprehendatur in dicto † decreto Con- 9
cilij 20. *causæ omnes*, nec in eo censeatur comprehensa; nullatenus eius dispositio læsa videtur, ac per consequens protectio Senatus denegãda, quando omissa prima instantia Ordinarij coram alio Iudice, aut in Rotta super causa principali res iudicata fuit obtenta.

Quod quidem maximè procedit, si post 10
oppositam declinatoriam fuisset † cognitum coram eo Iudice alieno, eáque reiecta, processum fuit ad vlteriora citra appellationem, eo enim casu sententia in principali lata subsistit in præiudicium eius, qui eam opposuit exceptionem, aut etiam exemptionem, Felin. *in capit. significasti, numer. 4. versicul. Demum, de foro competenti,* Abbas *in capitul. 1. numer. 19. versicul. Secùs puta si. extra. vt lit. pend. de reiudicata,* Felinus, & Doctores *in cap. ad audientiam [illegible]*

præscriptionibus, capit. dilectus de Capellis Monachorum. Felinus *in Repertorio, versicul. sententia lata contra exemptum, folio 126. column. 3. in fin. & in capit. cùm accessissent, numer. 28. versicul. hanc Regulam limitat. de constitutio.* Castrens. *in l. hi, qui, numer. 5. Cod. de appellationibus*, vt probat latè Sebastianus Vantius *de nullitatib. sentent. tit. quomodo sententiæ nullæ reparent, numer. 8.* Millis *in Repertor. verbo, Appellatio. si est deserta, vel ab initio nulla 5. quæstion. principali, numer. 6. capit. cùm inter*, vbi Doctores *de re iudicat.* Abbas *numer. 1. l. cùm prolatis*, vbi Doctores *de re iudicata*, Maranta *de ordine Iudic. part. 4. distinction. 5. numer. 7.* Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione in exemptos, part. 2. capitul. 4. numer. 6. 7. & 8. tomo 1.* Vbi
11 admittit † quando alias Iudex habeat iurisdictionem, licet per exceptionem declinatoriam elidibilem, *& eadem 2 part. capitul. 6. numer. 6.* optimè, quòd quando Iudex incompetens, seù habens iurisdictionem elidibilem, posteaquam se competentem declara-
12 uerit, † fit competens ita vt amplius de ipsius in competentia non sit disputandum, ex Abbate *in capit. cum olim Abbas*, vbi Felinus *de officio Delegati*, Barr. *in l. ex quacumque, column. 3. numer. 7. ff. si quis in ius vocat. non ierit*, & ex Vantio vbi proximè, & ex alijs pluribus DD. de quo Nos latiùs *in tractatu de Regia protectione. 2. part. capit. 18. à num. 23. & suprà.* Ergo pariformiter licet reus iste coram Iudice non suo conuentus opponat de hac in competentia ex decreto Tridentin. *in capit. causæ omnes*, & petat remissionem ad Ordinarium suum; si nihilominus in Rotta iuveatur dicere de bono iure, hoc est, quòd respondeat super principali, ac causam contestetur: amplius se ea iubari nequit, ac per consequens condemnatus per executoriales; Senatus illas non potest retinere, nec causam denuò tractandam ad Ordinarium remittere.

Quibus tamen, & alijs (quæ apparenter
13 dumtaxat vrgent) non obstantibus, † contrarium verius esse, & de iure probabilius, censeo, imò has sententias & rem iudicatam esse notoriè nullus ex defectu iurisdictionis, ac propterea non præstare impedimentum, quo minus seruata dispositione præfati Concil. Tridentin. *in dict. cap. 20. causæ omnes*, causa eadem in prima instantia iterùm denuò incipienda remittatur ad Ordinarium, quoties iudicium in prima instantia in Rotta, aut alio Tribunali cœptum fuit, & executoriales obtentæ absque partium, & Ordinarij simul consensu, ad quod me mouent indissolubilia sequentia fundamenta.

Primùm, quoniam in his sententijs repe-
ritur † notissimus iurisdictionis defectus ex 14
eodem Concilij decreto, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinarijs dumtaxat e gno cantur*, ponderata illa dictione, *dumtaxat*, quæ limitat, & restringit, † atque ex 15
clu lit omnes casus alios, & personas præter expressas, vt latissimè Augustinus Barbossa *in tractatu de dictio. diction 97. à principio.* Vbi infinitos Doctores allegat, † & in 16
tantùm est taxatiua, & restrictiua, vt concludat negationem in alijs personis. Cardinal. *in Clement. 1. de sequestrati. possess & fruct. & in capit. contingit*, vbi etiam Felinus *de fide instrument.* Bart. *in l. si quis, §. cum Titio, ff. de adimendis legatis*, Cenedus *in singulari. 18. num. 5.* Barbossa vbi proximè *numer. 3.*

Imò & dictio (*dumtaxat*) & aliæ taxatiuæ apositæ † dispositioni de aliquid faciendo, formam & solemnitatem inducunt, ita vt 17
ipsarum transgressio vitiet actum, Parisius *consil. 19. numer. 19. volumin. 2.* Mandoss. *in Regula 8. Chancellar. quæstion. 6.* Cenedus *dicto singulari 18. numer. 4. versicul. Similiter.* Barbossa *dictio 97. numer. 9.* Vbi rationem redit, † quòd ista dictio habet vim non 18
solum prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, vt per Roman. *consil. 114. numer. 5* Marcus Antonius de Amatis Marchix. *decis. 14. num. 10.*

Et dictiones istæ † taxatiuæ, *dumtaxat*, 19
tantùm, & similes exponuntur negatiuè, & habent implicitam negatiuam & prohibitionem respectu aliorum, vt in concessione iurisdictionis probant expressè Decianus *consil. 29. numer. 45. & 46.* Hondedeus *consil. 39.* Schrader. *consil. 8. num. 28.* Marius Giurba *in cons. 59. à num. 24. & seqq. & in consi. 89. num. 6.*

Et quia vbi lex aliquid prohibet, etiam simpliciter, intelligitur tacitè aponere clausullam † anullatiuam, si contra fiat, de quo 20
per Doctores per text. ibi, *in l. non dubium, Cod. de legibus, & in capit. dilecta de rescriptis*, Cosmas *in practica. sanct. o titul. de electio. capit. sicut, §. similiter, verbo, N. §. 113.* Tiraquel. *in l. si vnquam. verbo. Reuertatur, à numer. 58. Cod. de reuoca. his donation.* Cassaneus *in consuetud. Burgundiæ, rubric. 4. §. 9. in principio. numer. 1.* Suarez *de legibus, lib. 5. c. 27. num. 3 cum sequentibus*, Barbossa *de clausulis, in fol. 40. numer. 46.*

12-

latissimè cum multis declarationibus, & ampliationibus, Farinac. *fracmen. crimin. par. 2. littera L. num. 169. cum multis seqq.* Igitur non seruata dicta forma, quod in prima instantia coram Ordinario dumtaxat causæ cognoscantur, penitùs corruent sententiæ, & processus, ita vt nullæ sint ex supradictis.

Quoniam illa dictio, *dumtaxat*, qua vtitur Concil. Tridentin. † ex vera significatione sua taxatiuè exponitur, ac si diceret, solus Ordinarius cognoscat, prout ex alijs ab eo citatis exponit Marius Giurba *in consil. 59. à numer. 24. cum sequentibus*. Et quando lex dicit solus procedat; † attribuit iurisdictionem priuatiuam, & prohibitiuam quoad omnes alios, vt post multos Doctores abundè probat ipse Giurba vbi proximè, & latiùs *in cons. 89. à num. 6.*

Ita vt maioris cuiuscumque magistratus iurisdictionem † excludat, Felin. *in capit. Pastoralis, limitation. 6. de offic. Ordinar.* Brunus *consil. 27. numer. 18.* Manent. *consil. 108. numer. 4. & consil. 109. numer. 23.* Pancirol. *consil. 185. numer. 12.* Parisius *consil. 8. numer. 30. volumin. 1.* Giurba *dict. consil. 89. sub numer. 6.* Quæ dictiones adeò priuatiuæ sunt, † vt derogata sit cuiuscumque iurisdictio partis prorogatione non obstante, Bald. *in l. testamenta, in principio, C. de testament.* Felin. *in cap. Pastoralis, de officio Delegat. in principio, limitation. 2.* Gratian. *decision. 78. & disceptation. 569. numer. 29.* Giurba *dict. consil. 69. numer. 25.* Nec talis iurisdictio præueniri potest, Roland. *consil. 48. tomo 2. & consil. 21. in 4.* Gramatic. *decision. 3.* Manent. *consil. 109. numer. 4.* Marta *de iurisdiction. part. 4. centur. 2. casu 190. numer. 4.* Giurba *consil. 89. sub numer. 6.*

Deinde, & secundò probatur, quoniam in dicto Tridentin. decreto, † non solùm adest decretum irritans tacitum, sed & expressum, ibi: *Legati quoque etiam de Latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quorumcumque facultatum vigore, non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo corũ iurisdictionem ijs præripere, aut turbare non præsumant, &c. Procedant, aliàs eorum processus, ordinationesvè nullius momenti sint, &c.*

Et in Constitutione Leonis X. quam retulimus † suprà hac 2. *part. capit. 3. numer. 11.* quam post principium, ita legimus: *Alioquin appellationes, & illarum, etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid indè sequutum fuerit, nullius sint roboris, & momenti, &c.* Quæ verba inducere decretum † irritans expressum, non est dubium, vt latè probat post plurimos alios Doctores Barbosa *in dicta clausula 40. à numer. 39. vsque ad numer. 46.* videndus. Et quod subscriptio propriæ manus Sanctissim. sit forma, & pro tali requiratur præcisè in commissionibus auocatorijs primæ instantiæ, ita vt eius omissio anullet, & irritet processum, & omnia gesta à Delegato ipso iure: copiosè probatum remanet suprà hac 2. *par. cap. 6. à numer. 14. cum multis sequentibus*. Ergo sententiæ nullę sunt, cũ processus nulli redantur, quę de processu sunt præcisè.

Quia appellatione † processus, & actorum veniunt omnes scripturæ in iudicio factæ coram Iudice, & manu Notarij ad hoc deputati factæ, Alexand. *in l. acta, & in l. actorum, ff. de re iudicata*. Vbi etiam specialiter, quòd appellatione processus & actorum veniat sententia, item probat Abbas *in capit. quoniam contra, column. 2. in fin. de probationibus*, Cumie *in Ritibus magn. Cur. Siciliæ, capit. 78. à numer. 3. cum sequentibus*. Et quod processus, vel actorum † appellatione veniat sententia, probat text. *in capit. 1. de sentent. & re iudicata*, Bart. *in l. actorum in fin. ff. de re iudic.* Boerius *decision. 258. num. 6.* Ranchen. *concluſio. 464. part. 1.* Augustinus Barbosa *in tractatu de appellatio. verb. Vtriusque iur. signific. appellatio. 6. num. 3. & à numer. 1.*

Processus enim, & acta iudicij sunt vehiculum ad sententiam Bald. *in cap. cum super ad fin. de causa possessionis, & proprietatis, & in l. fin. Cod. de suspectis tutoribus, & consil. 344. ad fin.* Busig. *in l. is, cui bonis, numer. 25. ff. de verborum obligation.* Maluasia *consil. 91. numer. 23.* Schrader. *de fœudo. part. 9. capitul. 7. numer. 130.* Montier. *decision. 25. numer. 28.* Surdus *consil. 159. numer. 46.* Menochius *consil. 390. num. 35.* Aldouinus *consil. 17. numer. 4.* Mantica *decision. 68. numer... & decision. 239. numer. 1.* Giurba *decision. 10. numer. 2. & consil. 88. numer. 6.* Inde fit, quòd si actus processus sunt nulli, sicuti disponit Concil. Tridentin. per necesse & sententia nulla erit, quia causa ob quam irritatur processus influit pariter in sententiam, cum in illo fundetur, Signorolus *consil. 154.* Plotus *consil. 30. numer. 36. & 40.* Guazinus *de Reorum definsion. 22. capit. 2. numer. 3.* Giurba *consil. 9. numer. 14. in fine.*

Et

Et quia formæ ſubſcriptionis defectus cum ſit in radice, & origine, hoc eſt, in commiſſione inſtit in quolibet derivato, quia in quolibet reperitur, & operatur, *l. in ratione 11. §. 1. ff. ad legem Falcid. l. tutor, ff. de fideiuſ. l. qui id. 33. ff. de donation.* D. Ioannes Baptiſta Valençuela *conſil. 113. numer. 25. tom. 2.* Quia infecta primitiua infecta cenſentur derivatiua, quàm plures ad id recenſet doctrinas Hieronym. Gonçalez *de alternatiuis, gloſſa 51. à numer. 29. cum ſequentibus.*

Quod probatur vlterius, nam decretum
30 irritans tollit † vires ſententiæ, eiuſque executionem impedit, vt poſt Caſsiadorum *deciſ. 112. numer. 5. 6. & 7. de Regul. Chancellar.* & Sarnerium *in Regula de Annali. quæſtion. 5.* tradit Gabriel. *titul. 6. titul. de clauſulis, concluſion. 3. numer. 51.* quem ſequitur Gonçalez *in Regula 8. Chancellar. gloſſa 67. numer. 50.* in idem allegans Rottam *deciſion. 24. numer. 5. & deciſion. 149. numer. 2. part. 2.* Auguſtinus Barboſſa *de clauſulis, clauſul. 40. numer. 36.* Maranta *de commut. vltimar. volunt. capitul. 7. numer. 248.*

Et in iſtis terminis, quòd ſententia la-
31 ta à Nuntio, † qui in contrauentionem Concilij Tridentini *in dict. capitul. 20.* cognouit de cauſa in prima inſtantia; ſit nulla ex defectu iuriſdictionis, expreſsè declarauit Rotta *in vna Paduana*, teſtè Cæſar. de Graſſis *deciſion. 9. numer... de cauſa poſſeſſionis, proprietat.* vbi dictum fuit, quod cum Moniales coram Nuntio Venetiæ commorante in prima inſtantia ad cauſam tractæ fuerant contra Concilij Tridentini præfati diſpoſitionem, Domini de Rotta ſententiam nullam pronuntiauerunt eò, quòd adderat defectus iuriſdictionis, cuius etiam meminit Marcheſanus *in tractatu de commiſſionibus, titulo de commiſſ. appellatio. extra Roman. Cur. 1. part. capitul. 6. numer. 45. & 46. fol. 73.* ſequitur in his terminis Narboña *in l. 59 gloſſa 1. numer 24. libro 2. titul. 4. tom. 3. Recopilationis*, & idem dixit Rotta *in vna Toletana ſepulturæ coram Vbalo*, inter recollecta per Marcheſanum *de commiſſ. part. 1. fol. 1062. in principio.* Qua fuit reſolutum; mandatum de manutenendo nullum eſſe, relaxatum à Nuntio Apoſtolico Hiſpaniæ in prima inſtantia, quæ pertinet ad Ordinarium dumtaxat, ex Concilio Tridentino *in cap. cauſæ omnes*, ex defectu iuriſdictionis, quam deciſionem etiam referens ſequitur in iis terminis Ludouiſius Poſt. *in tractat. de manutentione, obſeruatione 107. numer. 1. & 2.*

Hanc etiam noſtram † ſententiam probat Franciſcus Leo *in Theſauro Fori Eccleſiaſtici, capitul. 22. numer 60. 61. & 62.* vbi dicit, quod ſi aliquis Iudex, etiam Legati, & Nuntij Apoſtolici cognoſcerent de cauſa in prima inſtantia, eorum ſententia vitio nullitatis ſubiacerent ex defectu iuriſdictionis, quia in prima inſtantia nullam habent iuriſdictionem obſtante Sacri Concilij diſpoſitione, *vt capitul. 20. §. Legati quoque, ſeſſion. 24.* cuius Doctoris verba referens ſequitur etiam Nicolaus Garcia *de beneficio. 6. part. capitul. 2. numer. 58. ante finem.*

Iuriſdictionis etenim defectus inſanibilis eſt, & cæteris maior reputatur, qui non cenſetur † ab ſtatuto excluſus, etiam ſi om- 32
nes defenſiones tollat, vidè latiſsimè Nos *de Regia protectione. 2. part. capitul. 6. numer. 57.* & ſurſum, *& capitul. 17. numer. 4. & 3. part. capit. 9. numer. 27. & nam. 211. & 4. part. capitul. 6. numer. 13.* Et quod hic defectus iuriſdictionis poſsit opponi etiam poſt mille annos contra rem iudicatam, vidè Nos *de Regia protectione. 4. part. capit. 3. num. 122. cum multis ſeqq.*

Igitur cum in prima inſtantia ſublata Ordinario contra formam Concilij omnes alij iuriſdictione careant, ſequitur, quod ſententiæ, omniſque alius proceſſus ſint nulli ipſo iure, ac propterea non præſtant impedimentum, quominus iterum cauſa ſit tractanda, & initianda coram Ordinario Iudice competente, & verè legitimo, Carolus de Graſſis, qui plurimos Doctores cumulat *in tractatu de effectibus Clericatus, effectu 1. ex numer. 291. cum ſequentibus*, Vincentius de Anna, *ſingulari. 129.* Marta *de iuriſdictione. part. 4. caſu 141.* Rouitus *in praemati. Regni. in Rubrica de inſtantia cauſæ non reſtituenda, numer. 13. 14. & 14.* Paſcalis *de patria poteſtate, part. 1. capit. 8. num. 218.* Gallupus *in praxi S. R. Conſ. Neapolitan. part. 2. capitul. 16. numer. 38.* Trentacinquius *variarum reſolution. libro 2. reſolutio. 4. numer. 40. de iudicijs*, Carlebal *in tractatu de iudicijs, diſputation. 2. quæſtion. 5. ſub numer. 311. pagin. 146.* ad quod ſingulares & plures doctrinæ applicandæ erunt, quas ſcripſimus ſup. hac 2. *part. capitul. 12. à numer. 65. cum ſequentibus, & à num. 59.* Ex quorum Doctorū relatione aparet, tum quòd ſi lis cæpta ſit nulla ex aliquo iuris defectu, vel inſtantia perempta, iterum ſit incitan-

tanda: tùm etiam quod corã Iudice rei competente initianda erit, ita vt si rei forus interim mutatus sit, vel quia Clericus effectus est, vel quia Clericus successit laico, vel laicus Clerico, vel aliter novum fori priuilegium consequutus fuerit, coram Iudice huiusmodi competente mouenda, & initianda erit lis eadem.

Tertiò & fortiter probatur, nam cum
34 dispositio Tridentin. † præseruans primam instantiam Ordinario sit inducta non solùm in fauorem litigantium, sed & ipsius Ordinarij simul. Adeò, vt minimè pars possit alterius iurisdictionem prorogare, absque Ordinarij Episcopi consensu, ita vt aliter facta renuntiatio absque vtriusque consensu simultaneo non teneat, vt latissimè comprobauimus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. §. *vnico, à numer.* 1. *cum multis sequentibus*, & *in capitul.* 5. *à principio, & part.* 1. *capitul.* 13. *à numer.* 21. *cum multis sequentibus*; vbi videre poteris abundè validissimis fundamentis adductis: Sequitur, vt deficiente alterius consensu, semper maneat iurisdictionis ille notissimus defectus, & per consequens sententiæ, & acta collabuntur.

Quoniam quando iurisdictio nequit pro
35 rogari in præiudicium superioris † prorogantis; sententia fit nulla ob defectum iurisdictionis, vt ex hac ratione probant Calderinus *consil.* 12. *de Iudicijs*, Abbas *in capitul.* 1. *numer.* 19. *de re iudicata*, Felinus *in capit. significasti*, *numer.* 4. *versicul. Demum. de foro competenti*, vbi etiam Abbas, & Socinus *in capit. cum tempore, de arbitris*, Gaill. *observation.* 40. latissimè Erasmus à Cochier. *in tractatu de iurisdictione in exemptos.* 2. *part. quæstion.* 7. *per totam, tomo* 1. qui *numer.* 6. adducit aliquos Doctores ad hoc, quòd si fuerit allegata in competentia, & exemptio in vim declinatoriæ, qua reiecta procedat insuper Iudex, aut declaret se competentem, non valeant acta & processus in præiudicium superioris. Tamen, *num.* 8. *in fin. & numer.* 9. Probat,
36 non procedere, † quando subditus non potest prorogare etiam expressè, latè etiam dissert ipse Cochier in eadem 2. *part. capitul.* 40. *per totum*; & resoluit processum, & acta esse nulla facta prorogatione absque consensu superioris, & idem affirmat Didacus Perez *ad l.* 2. *versicul. Vtrùm autem fori, titul.* 1. *libro* 3. *ordinamenti, pagin.* 467. dicens ita tenere Doctores *in capit. cum tempore, de arbitris*, sequitur Augustinus Barbosa *in collectan. ad illum text. numer.* 4. *in fine*. Pro qua conclusione bonus est textus *in dict. capit. cum tempore de arbitris*, & melior *in capit. cum olim* 14. §. *nos igitur, de priuilegijs*.

Ex quo enim hæ sententiæ procedunt à radice infecta, & super defectu † iurisdictio- 37
nis, necnõ nitantur fundamento per Concilium Tridentin. reprobato, & prohibito; omnino corruunt, prout alias fuit declaratum in simili casu circa *dict. capitul.* 20. *session.* 24. *de reformatione*, per Sanctam Congregationem Cardinalium, his verbis: Quia in fine huius decreti ad est derogatio priuilegiorũ, dubitatur, an hoc decretum subsistuisset etiã res iudicatas, quæ initnntur priuilegijs, etiam ante ipsum Concilium obtentis? Congregatio censuit affirmatiuè, scilicet subsistisse, quia sententia, cum initatur priuilegio, non dat plus roboris priuilegio, quàm de se habet, sed solùm ponit finem liti, ita die 9. Aprilis 1587. in vna Salmantina Sixtus Quintus audita relatione Congregationis respondit, atque ita mãdauit in similibus responderi.

Et est alia similis declaratio, quæ sic air his verbis: Orta lite inter Episcopum, & Administratores † Hospitalis Cordubens. 38
super redditione rationis Hospitalis, Episcopus pro se allegabat decretum Concilij, Administratores verò sententias, priuilegia & consuetudinem immemorialem. Congregatio censuit; licere Episcopo non obstante sententia, consuetudine immemoriali, & priuilegio, dictum Hospitale visitare, nam priuilegium est sublatum per Concilium, sententia verò est declaratoria, quæ nullum ius tribuit, & cum simplici consuetudine quadraginta annorum non possint se laici Administratores eximere à redditione rationũ, per Clem. quia contingit, quæ illas tollit. Quas declarationes aducit Nicolaus Garcia *de beneficijs.* 3. *part. capitul.* 2. *à numer.* 210. *cum sequentibus*. Vbi probat; sententias, & res iudicatas † fundatas super prohibito, & 39
reprobato per Concilium Tridentinum non obstare, atque esse pariter reprobatas, cum illarum fundamentum sit à lege reprobatum, quod statim vlterius comprobabimus. Declarationis autem Cardinalium, & Rottæ decisiones suprà ad principium huius capitis pro contraria parte adductæ, loquuntur in diuerso casu, & super fundamento admisso per Tridentinum *in dict. capit.* 20. *sessio.* 24. *de reformatione, in* §. *ad hæc*, de quo latius inferius ad responsionem earumdem videbis.

Sicut

Sicut etiam dicimus de confirmatione, aut institutione præsentationis, aut electionis nullæ, quia pariter nulla est ipsa confirmatio, vt per Lambertin. dicit Hieronym. Gonçalez *in regula de alternati. glossa 51. numer. 37. in fine*, & ex doctrina Baldi *in l. falsus, numer. 3. C. de furtis*, quatenus ait, quod confirmatio non est actus per se subsistens, sed præcisè adherens alteri actui, dicitur enim confirmatio, quasi cum alio firmatio. Vbi ergo non est confirmabile, quia actus, cui adhæret est nullus; confirmatio nihil operatur, quia per se non potest subsistere, quem sequitur Philipp. Decius *in l. more, numer. 3. ff. de iurisdictio. omnium Iudic. & in Rubrica de confirmation. vtili. vel inutili. numer. 2.* Sfortia *in consil. 77. numer. 19.* Cornens *consil. 199. numer. 58. volumi. 2.* Hipolyt. Riminald. *consil. 5. numer. 137. volumin. 1.* Caballinus *quæst. on. 29.* Felinus *consil. 27. numer. 16.* D. Ioann. Baptista Valençuela Velazquez *in consi. 177. numer. 56. tomo 2.* qui latè prosequitur *à numer. 48.* vbi idem comprobat circa ratificationem, in qua subauditur tacita cōditio, si actus aliùm de firmus sit, quàm ex defectu ratihabitionis. Et quod cōfirmatio suponat actum alias firmum & validum ex doctrina Baldi, & Petro Surdo *decisio. 289. numer. 8. & 9. & in consil. 47. num. 19.* & alijs scripsimus *in tract. de Regia protectio. 2. part. cap. 14. num. 19. &* 20.

40 Itaque quod defectus † fundamentalis primæ sententiæ, & nullitas euidens influat in alijs confirmatis: ad sunt decisiones Rotæ *decision. 141. numer. 4.* apud Farinacium *tomo 4.* in hæc: Sententia etiam fuit nulla, vt pro lita super petitorio durante adhūc pe
41 titorij suspensione, † præter quod cū esset cō firmatoria illius Rouescallæ, quæ nulla erat, & attentata; deficiebat illius fundamentum, *l. legi tecum 26. ff. de exceptionibus*, Rotta *de cision. 10. de præbendis, in antiqui. &c.*

Confirmatur etiam, quia quando execu-
42 tor procedit excedendo, † sua sententia sicut est nulla, pariter nulla est sententia superioris illam confirmans, Hieronym. Gabriel. *consil. 49. numer. 5. lib. 1.* Rotta vt per Alexand. Ludouis. *decision. 554. numer. 4. & 5.*

Singularem decisionem habemus ad propositum *in vna Laudens. pecuniarum coram Pamphilio*, adductam per Marchesan. *de commissio. nullita. sanat. post §. 1. part. 3. tomo 3. folio* 20. Quæ postquam à principio determinauerat, quamdam sententiam nullam esse ipso iure ob defectum notorium iurisdictionis, eò quod impetrata fuerat commissio alteri post cœptum iam iudicium coram Iudice competente, non facta relatione litis pendentis, qua propter nulla quæsita fuit iurisdictio Delegato, vti abundè diximus infrà hac *2. part. capitul. 31. à numer. 87. cum sequentibus*, post modum *à numer. 5.* ita subdit: *Nec obstat, quod prima sententia, licet nulla fuit per alias duas confirmata, tùm quia stante nullitate primam non potuerunt alij Iudices parte opponente illam confirmare*, Puteus *decision. 72. libro 3.* Caputaquens. *decision. 266. lib. 1. in manuscriptis, & sic confirmantes nulliter agant, vt fuit resolutum in causa Paduana decimarum sub die 4. Iulij 1576. corā Domino meo Graf fis. Tùm, quia hæc nullitas influit in omnes sententias, quæ laborant eodem morbo*, Inocen. & alij *in capit. 1. de confirmation. vtili vel inutil.* Alexand. *in l. Iudex posteaquam, sub numer. 23. de re iudicata*, Parisius *consil. 107. numer. 7. lib. 2. & in simili casu resoluit* Rotta *die 16. martij 1587. coram me in vna Toletana fructuū, &c.* ex qua decisione, alijsque quatuor in ea laudatis, & alijs hactenus à nobis citatis cognosces pro constanti passim obseruare Rottam, nullitatem & defectum fundamentalem primæ sententiæ influere in cæteris illam confirmantibus, quæ eodem morbo pariter laborant.

Itaque erit concludendum in hoc articulo, quod si prorogatio † alienæ iurisdi- 43
ctionis in prima instantia fiat à parte dumtaxat, absque consensu expresso, aut tacito Ordinarij habentis ius, & fauorem connexum, & indiuisibile præiudicium, non teneat prorogatio, & ex defectu iurisdictionis sententiæ corruant ex supradictis, tamquam à radice infecta prouenientes; poterit Senatus in protectione Concilij causam nihilominus illam ad Ordinarium remittere tractandam. Quæ omnia vlterius roborantur ex singularibus doctrinis aplicatis infrà *à numer. 58. & sequentibus* in responsione argumentorum.

Vtrùm autem sic prorogans possit euitare executionem rei iudicatæ † ex capite, 44
& persona Ordinarij, videndum erit, & reperio Erasmum à Cochier hanc dificultatem mouisse *in tratatu de iurisdictione ordinaria in exemptos. 2. part. q. 7. num. 7.* non tamen eam ex integro resoluisse, vbi sic ait: *Vtrùm verò exēptus hoc casu possit euitare executionem sententiæ, seù eam euitare ex capite, &*

per-

persona Superioris, sicuti in præscriptione diximus suprà, q. 35. lib. 1. alio in loco commodius tractabitur.

45 Quem quidem inuenio tractasse † in eadem 2. *part. quæstion.* 40. *à principio*, & præcipuè, *numer.* 12. in hæc: *Quoad posteriùs; sententia lata in articulo, & quæstione exemptionis superiore, cuius interest, nec præsente, nec vocato non subsistit*, Felinus *in cap. audit. is, numer.* 25. *de præscriptionibus, & in Repertorio, verbo, Sententia lata contra, & in dict. capit. ad Audientiam, de præscriptionibus, & in capit. cum accessissent. de foro competent. interfuit enim superioris interuenire, & adesse liti agitatæ super iure superioritatis, vel exemptionis*, latè Abbas, & Doctores *in capit. cum super, numer.* 16. *& per totum. de re iudicata, & in capital.* 2. *numer.* 16. *de restitution. in integrum, dixi suprà, quæstion.* 36. *&* 37. id quod Alexand. *vt fusè ita & doctè nobis explicatum reliquit, hoc verborum tenore, in l. sæpè, nu.* 100. 101. 102. *& sequentibus, ff. de re iudicata, &c.* vbi verba eiusdem Alexan. recenset Cochier ibidem videndus.

Sed nec omnino absoluit dificultatem,
46 eam tamen † in terminis tractauimus suprà 1. *part. capitul.* 13. *versicul. Quartò probatur, à numer.* 21. *cum multis sequentibus*, & iterum hac 2. *part. capitul.* 11. *versicul. Quantum attinet ad secundùm, à numer.* 34. *cum plurimis sequentibus, vsque ad finem, capit. quibus locis*, plurimas doctrinas, & Rottæ decisiones congessimus, quod ex decreto Concilij Tridentini *dict. capit.* 26. *causæ omnes*, ita est fauor connexus partis, & Ordinarij, insque vtriusque complicatum; vt ob renuntiationem, & cõsensum vnius dumtaxat executio sententiæ non possit fieri contra condemnatum, quin inferat præiudicium alteri non renuntianti, nec consentienti, ac propterea ratione huius connexitatis, & iuris cõplicati ex persona non consentientis, impediatur etiam executio contra consentiẽtem, vbi latissimè videre poteris his locis, quibus accuratè, & attentè hîc Articulus absolutus fuit.

Sed nunc quærendum, quid si postmodum quandocumque superioris Ordinarij
47 consensus † accedat, vel alterius non consentientis, an reualidentur executoriales, ita vt ex nouo consensu accedente cesset ad Ordinarium remissio in Senatu postulata, ac pariter resolutio nostra. Et videtur quod sic, quoniam quando lex annullat actum in fauorem alicuius, intelligitur si ipse vellit, ita vt per consensum † superuenientem actus 48
conualescat, per text. *in §. final. institu. de limitari testament.* vbi dicitur ita demum posse quem ratum habere, quòd ab initio nõ subsistit, si nullam solemnitatem desiderat, præter consensum, & voluntatem ratificantis, probant Palatius Rubeus *in cap. per vestras, in repetitio. Rudricæ, de donatio. inter §. 68. num.* 29. & post alios bene per Narbonam *in l.* 10 *glossa* 3. *numer.* 26. *&* 27. *lib.* 1. *titul.* 6. *Recopilation. tomo* 3. *fol.* 60. & post alios Nos *de Regia protectione*, 2. *part. capitul.* 18. *numer.* 74. *&* 75. & ex Tiraquel. *in tractat. lemort. part.* 7. *declaration.* 1. & ex Nicolao Garcia *de beneficijs*, 5. *part. capitul.* 9. *numer.* 281. *&* 243. Flamin. Paris. *de resignatione, lib.* 2. *quæstion* 4. *per totam*, & alios diximus in eodem *tractatu* 3. *part capitul.* 9. *à numer.* 133. *cum sequentibus*, & circa varios casus, & actus iudiciales latissimè à se congestos videndus ad id erit Marius Giurba *decis.* 14. *à num.* 1. & circa rem iudicatam, ibi *num.* 8. plurimis doctoribus citatis.

Imò hoc nostro casu sufficit tacitus consensus superioris Ordinarij inductus † ex 49
illius scientia, & patientia, vt post Alexandrum *in l. sæpè, num.* 100. *& sequentibus. ff. de re iudicata*, cuius verba recensens affert Erasmus à Cochier. *de iurisdiction. Ordinarij in exemptos* 2. *part. quæstion.* 40. *numer.* 12. *tomo* 1. & contra Glossa *in capit. significasti, verbo Clerici tenent*, Petrus Barbossa *in l.* 1. *articul.* 3. *numer.* 180. *ff. de Iudicijs*, Mascardus *de probationib. conclusion.* 1218. *numer.* 20. *&* 21. Augustinus Barbossa *in collectan. ad dict. capit. significosti, num.* 14. *tom.* 1. *fol.* 378. dicentes, quod vt valeat prorogatio facta à Clerico in alienum Iudicem sufficiat tacitus consensus Episcopi, ita vt si Clericus hanc faciat prorogationem Iudicis non sui præsente Episcopo, † & non 50
contradicente, videatur Episcopus consentire, & idem dicit Mascardus generaliter *in dict. numer.* 21. quod si quis submittat se iurisdictioni Iudicis non sui Iudice suo præsente, is Iudex præsumitur acceptare & consentire.

Quod tenet, & latiùs prosequitur Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *à num.* 17. *& sequentibus, lib.* 2. *titul.* 4. *tomo* 3. *Recopilation.* dicens, quod hæc voluntas & consensus Episcopi, quæ necessario requiritur. vt Clericus alieno Episcopo subijciatur, tacitus sufficiat, & sciens, atque prudens sibi subditum coram alio litigare, tacuerit, nam ex tollerantia il-

la satis ipsius voluntas coniectatur, ac præsumitur, quod suficit, vbi plurimos Doctores allegat.

Sed nihilominus contrarium in præsen-
51 ti articulo verius est & tenendum, † imò, quod si consensus Ordinarij accedat post rem iudicatam, non possit reualidare præcedens Iudicium nullum ipso iure ex defectu iurisdictionis: nec DD. allegati pro contraria parte percutiunt punctum, cum ad longe diuersum tendant, loquuntur enim quandò à principio adfuit expressus, seù tacitus Ordinarij consensus, non tamen quando postmodum re iam iudicata, quia tùnc non accedit tempore congruo ex dicendis.

Quoniam processus nullitas proueniens
52 ex defectu iurisdictionis, † & sic in radice non conualescit per consensum partis post iam causatam nullitatem superuenientem ex ijs, quę latè diximus hac 2. *part. capit. 26. à num. 9.*

Comprobatur ex eo, quòd in aduentitijs (quorum pater noluit adquirere vsumfructum, filius non potest mouere Iudicium absque consensu patris, quo deficiente, processus à principio nullus est, vt post duas contrarias opiniones communes multorum Doctorum in hac vti veriori residet Castillo *de vsufructu, lib. 1. cap. 3. à num. 14. & 15. cum sequentibus.* Si tamen post litem contestatam, & sic re iam non integra patris superueniat consensus, non ideò reualidatur iudicium semel nullirer gestum, quia congruo tempore non accedit, cum iam tùnc parti sit ius quæsitum dicendi de nullitate processus, prout similiter duabus opinionibus relatis, in hac vti veriore residet ipse Castillo ibidem *numer. 16. & 17.* Quæ doctrina singulariter conducit huic nostræ de qua loquimur.

Et quod ratificatio processus nullius debeat interuenire ante sententiam, & sic tempore congruo, non tamen post eam, quia ratificatio debet fieri tempore congruo, quo actus celebrari debet, *ex l. bonorum, ff. rem ratam haberi.* Eleganter pro vtraque parte disputans hanc vti verisimam validis aplicatis fundamentis tenet Salicetus *in l. si tutor. nu. 4. & 5. C. in quibus causis in integr. restitut. non est necessaria*; eamdem disputãs pro vtraque parte Franchineus *controuers. lib. 8. capit. 61. per totum*, validè tuetur ex Saliceto loco citato, & Petr. Ferrariens *in practic. in forma libelli. respons. rei conuention. in versi. Simoni spelte, numer. 4.* Missinger. *centur. 1. obseruation. 44.* Rotta *decision. 13. nota quod gesta, & decision. 149. nota quod vbi in antiquis, & decision. 418. scribens in nouis.* Cassiador. *decisio. 40. introducta super Regul.* omnino videndus per totam controuersiam, qui inter alia fundamenta eo validissimo mouetur, quod ratificatio debeat fieri tempore congruo, quo actus celebrari potest, & quando res est integra, *ex dicta l. bonorum*, Trentacinquius loco mox citando, *numer. 7.* Polidorus Ripa, *obseruation. 124. à numer. 1. & sequentibus*, Ludouisi. Polit. *de manutentione, obseruatione 55. numer. 37. & 150.* plura per Valençuela *consilio 177. à numer. 48. cum sequentibus.*

Sed post rem iudicatam actus iudiciales fieri non possunt, cum debeant præcedere ipsam sententiam, ad quam sunt vehiculum (vt suprà *numer. 29.* diximus) ergo non valet talis ratificatio, & consensus postea sequutus.

Deinde mouetur ipse Fachin. quia tùnc iam ius quæsitum fuit parti dicendi de nullitate Iudicij, quod alterius consensus superueniens tollere non potest, non enim ratificatio operatur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit ius quæsitum, *l. si patrem, §. fin. quemadmod. seruitu. amitt.* Trentacinchius *variarum resolutio. lib. 2. titul. de procurator. resolutio. 9. numer. 5.* Marta *consil. 315. numer. 2.* Surdus *decis. 245.* Graianus *disceptation. forensibus, tom. 5. cap. 957. numer. 16.* Costa *de retrotractione, capitul. 8. casu 4. num. 14.* Osascus *decision. Pedemon. 119. num. 28.* Grammatic. *decis. 101. numer. 119.* Thomas Minadous *decisio. 5.* Cassiadorus *decis. 3. nu. 22.* Cæsar. de Grassis *decis. 6. de causa posse. & propriet. nu. 14.* Rotta Roman. *decisio. 633. numer. 6. part. 3.* Antonius Thesaur. *decisio. 7.* Surdus *decision. 245. numer. 8.* Ancharr. Regner. *lib. 2. quæst. 23. numer. 8.*

Et quod nullitas actus iudicialis semel causata ex defectu iurisdictionis, vel alterius solemnitatis, aut formæ non possit reparari per consensum partis superuenientem, cum iam aduersario fuisset ius quæsitum dicendi de nullitate contra illum, adest textus singularis, & expressus *in Clementina, Constitutionem 4. de electione*, ibi: *Quia per ipsam ius repellendi eum aduersario est quæsitum, &c.* Et alia plurima iura & Doctores, quos in proposito congessimus infrà *capitul. 23. à numer. 37. cum sequentibus.* Et quod ius dicendi de nullitate semel tertiò quęsitum non possit tolli per principalem, nec eius consensu renuntiari in præiudicium tertij, & hoc inuitorum est text. singularis,

& expressus *in l. si post mortem, §. fin. ff. de contrab.* quem ad hoc notant & exornant Bal. *in l. posthumo nato. C. eodem, column. 2. quæstion. 1.* & ibi Paulus de Castro, & communiter moderni, Imola *in l. filio præterito, column. 29. versicul. ex prædictis glossis*, & ibi Paulus de Castro *column. 3. numer. 8.* copiosè Antonius Gomez *in l. 22. Tauri, numer. 24. per totum*, quam doctrinam alij etiam infiniti penè probant Doctores Sigismund. Scaccia *de appellationibus, quæstion. 7. sub numer. 28.* Lancelotus *de attentat. 2. part. capit. 20. de attentat. post inhibition. ampliation. 2. per totam, & in ampliatione 7. & ampliation. 21.* præcipuè *numer. 11.* Tiraquellus *in tractat. causa cessante, limitat. 12. in princip.* dicentes, quod gesta post inhibitionem nulla sunt, nec conualescunt, etiam si postmodum pars renuntiet appellationi, virtute cuius inhibitio emanauit, quia semel nulla facta fuere ob defectum iurisdictionis Iudicis inhibiti, nec causa inhibitionis cessante, cessat eius effectus iam consumatus, productus ab ipsa inhibitione semel exequuta, ad quod videndus etiam Scaccia *quæstion. 15. numer. 70. cum multis sequentibus*, & de varijs similibus huius doctrinæ consulendi sunt Grassis *de effectibus Clericatus, effectu. 15. à numer. 9.* & sursum Thomas Sanchez *de matrimonio, libro 2. disputation. 93. quæstio. 2. à numer. 8.* vbi plurimos congerit *tomo 2.*

Quia causa cessante non cessat effectus iam consumatus, vel quando alicui ius esset iam quæsitum ex causæ existentia Castillo *controuersia. lib. 4. cap. 60. à num. 50. cum seqq.* & vtilius *in addition. ad idem cap.* & iterum *lib. 3. capit. 15. ex num. 15. & à numer. 4. & 7.* vbi plura iura, & Doctores laudat. Igitur consensus Ordinarij tempore incongruo prouenies non potest operare in præiudicium partis, cui ius fuit quæsitum dicendi, & opponendi de nullitate executorialium ob defectum iurisdictionis.

Nec dicatur, quod consensus Ordinarij quantumuis post rem iudicatam emanatus contingitur tamen cum consensu partis prorogantis alienam iurisdictionem, & pro sequentis Iudicium coram alio, & quod ad id tempus retrotrahitur, cum quo satisfit dispositioni Concilij appetentis simultaneum consensum partium, & Ordinarij: cui dificultati vtrà supradicta aliter, & multipliciter respondetur, tùm quia imò iste consensus Ordinarij superueniens reperitur solus, & absque consensu partis, qui nulliter acommodauit suum consensum ob defectum Ordinarij, & super actis, & processu nullo, & sic consensus ille non tenet, Monet. *de commutation. vltimar. voluntat. capitu. l. 8. quæstion. 9. à num. 805.* Galleratius *de renuntiatione, lib. 5. cap. 9. num. 9.*

Tùm etiam, quia & si valide consentiret pars altera, tamen eo non perseuerante in priori consensu (cui interim licuit pœnitere) consensus postea Ordinarij supeueniens nihil operatur, nec reperit subiectum habile, cui coniungi possit, ex latè deductis sup. *capit. 12. §. vnico, à num. 37. cum sequentibus, hac 12. part.* conducunt, quæ Mantica *de contract. lib. 3. titul. 4. à num. 2. cum multis sequentibus.* Et quia ratificatio nec operatur, nec retrotrahitur data vel à principio, vel medio tempore in habilitate alicuius ex extremis, Ludouisius Post. *de manutentione, obseruatio. 55. num. 55.* Cum fictio translatina requirat habilitatem in vtroque extremo à quo, & ad quem, *l. bonorum. ff. rem ratam haber. l. necessario, versicul. Quod si pendente, ff. de pericul. & commo. rei vendicat.* Bart. receptus *in l. si is qui pro emptore, in principio*, ita vt non sufficiat habilitas extremi à quo in potentia, sed in existentia, & essentia, *l. 2. ff. de vsufruct. earum rerum*, Bart. *in dict. l. si is qui, numer. 1. & 8.* vbi Iasson. *numer. 107.* Christophorus de Paz *de tenuta, cap. 33. numer. 7. cum sequentibus.*

Tùm etiam nam etsi (vt diximus) duraret valide consensus condemnati; tamen cum processus, & executoriales sint nullæ ipso iure, impeditur extremorum coniunctio, quia medium inhabile impedit extrema habilia coniungi posse, *l. fin. ff. de fluminibus, l. qui sella. §. final, ff. de seruitut. rusticorum prædiorum, l. tria prædia, ff. de seruitut. vrbanor. prædior.* Surdus *consil. 8. numer. à 7. & consil. 136. numer. 34.* Antonius Monachus Florentin. *decision. 62. numer. 18.* Cardinal. Tuschus *tomo 3. littera E. conclusion. 684.* Castillo *controuersiarum, libro 5. 2. part. numer. 14. column. 2. circa finem*, Valençuela *consil. 177. à numer. 64. & sequentibus*, ex Bartol. *in l. nec vtilem, ff. ex quibus causis maior.* Alexand. *consilio 78. numero 20. volumin. 5* Decianus *consilio 11. numer. 85. volumin. 1.* & Rotta Romana *decisione 218. numer. 4. partit. 1. in nouissimis*; sequitur, quod nullo modo potest iste Ordinarij consensus, & ratificatio aliquid operari.

Et

Et tandem, quoniam cum processus, & executoriales sint nullæ ipso iure & ab initio; consensus superueniens Ordinarij illas conualescere non potest, quia ratificatio non cadit super actu nullo, & inualido, Bart. *in l. quod obseruare. oppositio. 1. ff. de officio Proconsul.* Alexand. *cons. 78. nu. 24. lib. 5.* Trentacinquius *variarum resolut. lib. 2. tit. de procuratoribus, resolut. 9. num. 8.* Natta *consil. 262. nu. 10.* Osascus *decis. Pedemon. 119. numer. 26.* Surdus *decision. 245. numer. 5. vsque ad numer. 13. & consil. 183. num. 34. & 35.* Ioannes Baptista Costa *de retrotractione. capit. 8. casu 4. num. 16.* videnda sunt verba Bald. adducta in proposito per Valençuela Velazquez *in consil. 177. à numer. 53.*

Pro cuius inteligentia non erit omittenda Theorica, & distinctio post plurimos Doctores scripta per Valençuelam ibidem, *à num. 48. cum sequentibus*, dicentem, quod ratificatio actus dupliciter potest contingere, vno modo, quando actus geritur ab alio nomine meo, qui licet mihi non preiudicet; subsistit tamen actus in persona gerentis, quem possum ratificare, quia non est nullus; plura allegat in confirmationem, & latiùs explicat.

Altera est ratificatio actus irriti, & nulli à me, vel ab alio gesti, & in hac specie meus superueniens consensus, illum tamquam nullum non reuiuiscit, quia non retrotrahitur ad tempus celebrati contractus; sed novus efficitur contractus ex nunc, & ex præsenti tempore nouiter celebratus ex mea ratificatione, & sic sicuti eædem solemnitates, quæ in contractu ipso à principio requiruntur, debent nouiter interuenire; ita pariter eædem personæ debent nouiter concurrere, quę à principio interuenire, vel adesse debebant, & eæ ad quas negotium tangit, quia reuera novus est contractus, cùm primus nullus fuisset, *l. nuptiæ 8. ff. de ritu nuptiar. l. si vt proponis, l. 2. C. de nuptijs*, Innocen. *in capit. dilecti de emptione, & venditione*, Geminia. *consil. 528. numer. 4.* Calcaneus *consil. 57. numer. 6.* Romanus *consil. 12. column 2.* Aymon Crauetа *consil. 891. numer... volumin. 5.* Decius *consil. 532. numer. 2.* Socinus *consil. 92. numer. 11. volumin. 3.* Hipolytus de Marsil. *in Rubr. C. de probationibus, numer. 343.* Tiraquellus *de retractu linagier. §. 1. glos. 10. num. 87.* Valençuela *dict. consi. 177. num. 52.*

Vltra quos & quod ratificatio, quatenus validet actum nullum præcedentem, inducat novum actum, & operetur prout nùnc à tempore ratificationis, non prout tùnc à tempore prioris actus, ad quem vti nullum, & inhabilem non retrotrahitur ex defectu subiecti, ita vt medio tempore gesta, vt hipotheca, pignus, interese, & intervsurium sint infecta nec prosint, probant post Bart. & Deci. Gratianus *disceptatio. 124. à numer. 22.* Petrus Surdus *decision. 246. numer. 5. & 13. & numer. 10.* & ex doctrina Bart *in l. obseruare, ff. de officio Proconsi.* Francisc. Manent. *in decision. Delphinal. 166. numer. 16. part. 1.* Marta *consil. 79. numer. 10. 11. & 12.*

Cùm igitur istæ executoriales nullæ sint ab initio, & in radice; consensus, & ratificatio subsequens illas non reualidat, cum in hoc nouo actu deficiant omnes solemnitates, & essentialia Iudicij, quia præcedentia sunt nulla, & ad ea non retrotrahatur consensus & ratificatio, maximè cùm non perseueret consensus condemnati, sed imò istum pœniteat, & reclamet contra eas; iam reuera dificiunt in hoc ratificationis quasi contractu personæ, quæ interuenire debent, & consensus Ordinarij superueniens solus reperitur, qui non suficit, sed semper debet concurrere in prorogatione alterius Iudicis consensus vtriusque partis, tam Ordinarij, quàm partium, quia actus per ratificationem novus fit, & sic nihil potest operare ex hactenus deductis in hoc dubio pro hac parte, quæ verissima sunt, & validissimis sunt munita fundamentis.

Superior tamen resolutio hactenus comprobata, vt consensus partis, absque consensu Ordinarij † in iurisdictionem alterius 53
Tribunalis in prima instantia, non impediat protectionem Senatus, & remissionem ad Ordinarium, etiam post rem iudicatam habentem notorium hunc defectum iurisdictionis, ex superius deductis: maximè procedet quando ipse consentiens adstringatur comparere coram non suo Iudice censuris, nam si earum metu cõpareat facta priùs protestatione, etiam occulta, & opposita declinatoria, & in competentia; cogatur dicere de bono iure super causa principali, proculdubio consensus eius non dicitur liber, sed metriculosus, ac propterea cum protestatione præcedenti nihil operabitur, nam præstitus consensus ad aliquem actum metu censurarum ex tortus præcedente protestatione, se metriculosè facere; non habet effectum, ita pluries determinauit Rotta per Seraphinum, *decision. 1116. num. 3. & in*

decision. 1047. *numer.* 11. *& in decis.* 1017. *numer.* 6. Puteus *decision.* 281. *lib.* 2. Achillis *decis.* 11. *de pensionibus*, Gratianus *in disceptationib. forens. tomo* 1. *capitul.* 310. *numer.* 38. *&* 39. Marescotus *variarum resolutionum, lib.* 1. *capit.* 23. *numer.* 21. *& numer.* 22. latè prosequitur plurimas Rottæ decisiones adducens Oliuerius Beltramin. in annotat. ad Alexand. Ludouis. *decision.* 365. *numer.* 4. explicat, & bone Mongollon. *in tractat. de ijs, quæ mitus causa, cap.* 2. §. 6. *à num.* 10. vltra quos plures alios adduximus Nos *in tractatu de Regia protection.* 3. *part. capitul.* 3. *numer.* 30. quæ resolutio ab omnibus est recepta, apud dictos Doctores plurima videbis.

Imò potiùs cum iste litigans litem pro-
54 sequatur coactè, illi obesse non † debet, tùm quia actus licet voluntariè factus, necessarius dicitur si præcedat iussio, & coactio Iudicis, post alios Giurba *cons.* 85. *numer.* 18. & actus gestus ex necessitate iuris non nocet gerenti, prout amplissimè congerit, & ad plures infert doctrinas Tiraquel. *de retract. linagier.* §. 1. *glos.* 18. *à num.* 39. *& seqq.* & iterum §. 29 *glos.* 2. *à nu.* 2. Hinc comparitio, seu alius actus factus iuris necessitate, non voluntariè, non inducit renuntiationem, nec consensum, latissimè Ripol *variar. resolut. cap.* 2. *de recusatio. à nu.* 95. *cum multis seqq.* plura etiam per Mieres *de maior.* 4. *p. q.* 26. *nu.* 27. Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 2. *nu.* 41. *& nu.* 36. Tùm etiam ob reuerentiam, & grauitatem Rottæ ita iubentis, cui pars resistere non potest, quo casu actus ex obedientia mandati superioris coactè factus dicitur excludens consensum liberum, & illi præiudicium non infert; post alios Giurba *cons.* 99. *num.* 42. Gloritus *cons.* 6. *num.* 111. Surdus *cons.* 262. *nu.* 74. Scaccia *de appella. q.* 17. *d. limit.* 2. *num.* 56. *& seqq.* quia cùm iste actus sit factus cogente Rotta, cui obedientia debetur, & ex ea aquieuisse videtur non voluntariè, quo casu integrum suum ius remanet, ex DD. citatis, quia velle non creditur, qui alieno obsequitur imperio, *l. velle, ff. de reg. iur.* Thesaur. *lib.* 4 *forens. q.* 60. *nu.* 6. *& nu.* 13. & notatur *in cap. constitutus, de rescript.* Vbi in receptione facta in Canonicum vltra numerum de mandato Papæ, videtur potiùs animo obediendi Papæ, quàm animo renuntiandi priuilegio, vel statuto loquentibus de numero Canonicorũ, exornat Mongollo. *de metu, cap.* 12. *à num.* 32. & in similibus plures congerit DD. Giurba *cons.* 99. *num.* 42. Ergo multo magis vbi adest protestatio præcedens compulsionem.

Fulcitur, nam comparens † coram Iudice 55
cum protestatione non consentiendi in eius iurisdictione, nec declinatoriæ renuntiare, aut recusationi opositæ videtur *cap. solicitudinem, de appellationib.* Puteus *decisio.* 370. *sub num.* 3. *lib.* 1. Riccius *collecta.* 1747. *fol.* 156. Rotta *in vna Ienuens. iurispatron.* 17. *Maij* 1603. *num.* 3. recollecta per Marchesanum *de commissio.* 2. *tomo, num.* 3. *colu.* 2. *fol.* 518. & Nos *in tractatu de Regia protection.* 2. *part. cap.* 8. *à numer.* 69. *cum sequentibus.*

Nam comparens cum clausula citra consensum in iurisdictionem, &c. Non censetur consentire in Iudicem † incompetentem, ita 56
Felinus *in capit. inter Monasterium, numer.* 10. *de re iudicata*, & ibi Glossa, verbo, *Subeundo Iudici, vers. Super hac dicunt quidam*, vbi Abbas *num.* 8. *&* 9. Rotta *decis.* 563. *nu.* 4. *p.* 1. *diuersor.* & fuisse dictum *in vna Eleborens. iuris conferend.* 18. *Maij* 1613. coram Illustrissimo Patriarcha Mancanedo, testatur, & de praxi quotidiana Augustinus Barbossa *in tractatu de clausulis, clausul.* 20. Quarè stante dicto consensu metricoloso, crescit violentia, præstatque Senatui causam protectionis, & ad Ordinarium faciendi remissionem.

Hæc omnia, vt vides, procedunt quando
in causa principali † obtentæ sunt executo- 57
riales; at anteaquam ad eas perueniatur, & sic quãdo super aliquo articulo latæ fuerunt incidenti in causam, non erit dubium faciendam hanc remissionem causæ ad Ordinariũ, vt de eadem in prima instantia cognoscat, quia adhuc res est integra per argumen. à fortiori. Prout de mandato de manutenendo dato à Nuntio Hispaniæ in causa corã eo cœpta in prima instantia, quòd sit nullum ex defectu notorio iurisdictionis, quæ dumtaxat pertinet ad Ordinarium in prima instantia, ex Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*; expressè determinauit Rotta *in Toletana sepulturæ*, coram Vbaldo, apud Marchesan. *de commissio. part.* 1. *fol.* 1062. *in princip.* quem referens sequitur Ludouis. Post. *in tractatu de manutention. obseruatio.* 207. *num.* 1. *& numer.* 2.

Quibus sic suppositis restat respondere ad
argumenta † in contrarium adducta, in prin- 58
cip. huius cap. quę non obstant: namq; declarationes Cardinaliũ, Rottæq; decisiones, quę probant, decretum Concil. Trid. *sess.* 24 *de reformatio. c.* 20. non habere locum, vbi adsunt sententiæ, & res iudicatæ, quę abeo non censentur subiatæ: nó procedunt in nóstro casu, sed alio in longe diuerso, nec super principali

dis-

diſpoſitione illius Decreti loquentis de prima inſtantia Ordinario præſeruata, quæ ad principium eiuſdem decreti adeſt; aliquid diſponunt, ſed ſuper §. *ad hæc eiuſdem decreti*, longè diſtante, & diuerſa continente, prohibenteque inferioribus vti iuriſdictione ordinaria in cauſis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus; & cum ſæpius fuerit propoſitum dubium in Sancta Congregatione Cardinalium, an illud Decretum ſubſtulerit inferioribus ipſis Prælatis iuriſdictionem adquiſitam per immemoriabilem conſuetudinem; ſæpius reſponſum fuit, non ſubſtuliſſe, de quibus declarationibus abundè tractauimus ſuprà hac 2. *part. capitul. 4. per totum*, præcipuè *verſicul. Et pro clariori inteligentia, à numer. 28. cum ſequentibus, vſque ad finem.*

59 Similiter dubitatum fuit, † an adquiſitio iuriſdictionis in ijs caſibus per ſententias, & res iudicatas obtentas per inferiores Prælatos fuerit ſublata; & reſponſum fuit à Sacra Congregatione Cardinalium in præfatis declarationibus, & Rottæ deciſionibus ad principium huius capit. relatis, Cõcilium nõ ſubſtuliſſe eaſdem ad prædictum effectum, quod eſt longè diſtinctum, & ſeparatum à noſtro caſu, quando prima inſtantia ſit præſeruanda Ordinario, quo caſu expreſsè Concilium prædictum, & Conſtitutio Leonina, de qua ſuperius, & *in cap. 3. poſt principium*, hac *2. part.* præuenit dificultatem tollendo alijs Iudicibus, quantumuis ſuperioribus iuriſdictionem, & ex eius defectu annullando proceſſus ab eis geſtos, vt hactenus probatum eſt.

60 Aparet etiam diuerſitas † vtriuſque caſus ex eo, nam declarationes, & deciſiones procedunt, & loquuntur, an Concilium *in dict. §. ad hæc*, ſubſtulerit executoriales, & rem iudicatam obtentam ante eius promulgationem, & ſic an extendatur ad præterita, & merito reſpondetur; non extendi, ſicque de iure communi declarationum doctrina procenit, nam lex non trahitur ad præterita iam

61 deciſa, puta, † per ſententiam, rem iudicatam, tranſactionem, iuramentum, ſolutionem, quietantiam, præſcriptionem, & ſimilia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expreſsè fiat mentio de præteritis, *l. cauſas, C. de tranſactionibus*. Bart. *in l. omnes populi, num. 41. verſicul. Diſtingue*, vbi Crotus, *num. 137. ff. de iuſt. & iur.* Abbas *in cap. fin. numer. 9.* & Felinus *numer. 3. verſicul. Hanc fallentiam, de conſtit.* Capra. *Reg. 6. num. 3.* Alexan. *conſil. 199. numer. 4. verſicul. Secundo reſpondeo, lib. 6.* Cardinal. Tuſch. *tomo 5. littera L. concluſio. 264 numer. 63. cum ſequentibus, & concluſ. 265. num. 13. cum ſequentibus*, Alderanus Maſcard. *de gener. ſtatuto. interpretat. concluſ. 13. numer. 16. cum ſequentibus*, Barboſſa *axiom. 136. num. 23.* Farinac. *fragment. crim. in. p. 2. littera L. numer. 44. cum ſequentibus*, vbi ampliat duobus modis, & tribus limitat. At Nos loquimur de executorialibus in futurum obtentis contra prohibitionem Concilij Tridentini ad diuerſum finem, & effectum, quàm dictæ declarationes, & Rottæ deciſiones, vt hactenus probatum eſt.

Itaque concludendum erit, quod decretum Tridentin. *in dict. capit. cauſæ omnes*, duas habet partes principales, quarum quælibet circa res inter ſe penitùs diſtinctas, & diuerſas diſpouit. Atque ideò declarationes Cardinalium, & deciſ. Rottæ prædictæ nihil attingunt eius primam partem, quæ de cauſis primæ inſtantiæ loquitur: ſed ſecundam tantùm, quæ incipit ab eius, §. *ad hæc*, tractantem de iuriſdictione Prælatorum inferiorum Epiſcopo non habenda, nec exercenda in cauſis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, prout expreſsè & ſignanter dictæ deciſ. exprimunt, *dict. §. ad hæc*, in cuius etiam declarationem emanarunt declarationes Sanctæ Congregationis, ne *dict. §. ad hæc*, prohibitio obſtaret prælatis inferioribus habentibus executoriales obtentas in confirmationem, & roborationem ſuæ iuriſdictionis in prædictis caſibus aliàs prohibitis, & vetitis per Tridentin. *in dict. §. ad hæc*, cuius pars ſuperior reſpicit exercitium dumtaxat iuriſdictiones in Iudices aliàs eam habentes: pars verò inferior reſpicit totalem iuriſdictionem, quoad proprietatem, & dominium, an, & quomodo per Prælatos inferiores Epiſcopo eam adquiri ſeũ retineri poſsit, ſuper quo declarationes Cardinalium, & deciſiones Rottæ ſupra relatæ emanarunt.

Ad cæteras autem dificultates, quod declinatoria, † & in cõpetentia oppoſita, ſuper 62
qua pronuntiatum fuit, non obſtare. Reſpondetur procedere, & habere locũ, quoties oppoſita fuerit ab eo, qui abſque alterius præiudicio poteſt prorogare iuriſdictionẽ Iudicis non ſui, atque ita quando pendet prorogatio à ſua mera, & libera voluntate abſque alterius dependentia; & præiudicio, prout loquuntur omnes DD. ibidem relati.

At verò quando iuris datur connexitas, ita vt quilibet ſolus abſq; alterius conſenſu nequit prorogarionem facere in alienã iuriſdictionẽ, tũc nullo modo valet prorogatio abſq;

alterius consensu tacito, aut expresso, maximè in istius præiudicium, prout latiùs probatum reliquimus superius *à numer. 34. cum sequentibus, versicul. Tertio comprobatur*; atque propterea resolutio nostra in hac quæstione ab omni impugnatione defensa est, & tenenda.

63 Et post hæc scripta † perlegi Gundisalvum de Paz *in praxi. 2. tomi vltim. prælud. à numer. 11.* vbi tradit formam, seu modum comparendi in Senatu Regio pro litteris aprehendendis in contrauentionem S. Concil. Tridentin. *in dict. capit. causæ omnes*, & de modo procedẽdi, allegandi pro vtraq; parte, & decernendi, & se audiuisse, asserit, quod in hoc Supremo Consilio non retineantur litteræ, quando pars semel comparuerit in Romana Curia, & allegauerit contra ipsas litteras, seù etiam declinauerit. Quæ quidem praxis falsa est, & nunquam audita in hoc Consilio Regio, quam insuper praxim etiam ipse Paz fortiter impugnat, casu, quo verè adesset, quem eiusque fundamenta ad litteram referam, quia benè conducunt ijs, quæ hactenus latè tractauimus, qui sub eodem *numer. 11.* propè finem, & *numer. sequentibus*, ita ait: Qua in re audio praxim in Consilio Supremo obseruari, nempè quod si possessor beneficij, vel ille, contra quẽ litteræ Apostolicæ impetrãtur allegãs cõtra prædictas litteras, & etiam proponens exceptionem declinatoriam ex eo, quod fuerunt impetratæ, & concessæ contra Decretum Concilij, & postmodum litteræ deferantur ad Consilium Regium per partem aduersam, vel per promotorem Fiscalem, vt ibi retineantur, donec Summus Pontifex consulatur, & de veritate informetur; quod tũc Regij Consiliarij pronuntiant litteras reddendas esse impetranti, nec esse detinendas eo, quod possessor beneficij, vel ille contra quem impetratæ fuerunt, consentit iurisdictioni Auditoris Cameræ Apostolicæ, & eam prorogauit.

Quæ praxis (inquit ipse Paz) si ita obser-
64 uatur, † nescio quo iure substineri possit, nam possessor beneficij consentire non potuit in Iudicem non suum, nec eius iurisdictionem prorogare, cum prorogatio iurisdictionis nihil aliud sit, quam extensio iuris-
65 dictionis ordinariæ † ad casum, vel ad personam sub ea non expressam, vt colligitur ex *l. 1. & 2. ff. de iudicijs, & in capit. P. & G. de officio Delegat.* Et extensio fieri non po-
66 test, † nisi ab eo, quod est, argument. text. *in l. sed etsi manente, ff. de præcario, & in l. 4. ff. de damno infecto, & in capit. ad dissoluendum, de desponsatione impuber.* sequitur inde iurisdictionem prorogari † non posse, 67
nisi Iudex aliquam iurisdictionem habuerit, quæ extendi posset, vt probatur *in l. 1. ff. de Iudicijs, & in l. 1. ff. de iurisdictio omnium Iudic. & in cap. significasti de foro competent.* ibi: *Eum qui iurisdictioni præesse dignoscitur*: Sed Auditor Cameræ Apostolicæ, nec alius † quacumque potestate fulgens in prima instantia nullam iurisdictionem habet circa causas beneficiales, & circa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes præter Iudicem Ordinarium, vt probatur *in dicto capit. 20. Concilij Tridentini*, ibi: *In prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur.* Quibus verbis † omnino tollitur iuris- 69
dictio in prima instantia quibuscumque Iudicibus, & solummodo Ordinarijs locorum conceditur, probatur etiam in eodem, *capit. 20.* ibi: *Atque omnino saltim † infra bien-* 70
nium à die motæ litis terminentur, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum Iudices Superiores, alias tamen competentes adire. Quibus verbis planè ostenditur solummodo post biennium Iudicem superiorem, alias competentem per partes adire posse. Ergo infra biennium Iudex superior quantumcumque competens præterquam Ordinarius locorum de prædictis causis in prima instantia cognoscere non potest. Rursus probatur *in dict. capitul. 20. in versic. Ad his*; vbi solum modo excipiuntur duo casus, † in quibus Ordinarius non 71
cognoscit, & nullus ex eis est casus noster, præterea probatur in eodem, *capitul. 20. ver sicul. Legati quoque*, vbi dicitur, quod Legati de Latere, Nuntij nec alij, quarumcumque facultatum vigere in prædictis causis non possint Episcopos impedire, & iurisdictionis eorum prærripere, aut turbare, nec contra Clericos aut personas Ecclesiasticas procedere, nisi eorum Episcopo prius requisito, atque negligente. Ergo ex prædictis constat in prima instantia Auditorem Cameræ Apostolicæ nullam iurisdictionem habere, & omnino in competentem esse cognitionis prædictarum causarum, & per cõsequens iurisdictionem prorogari non posse, cum non sit quid prorogetur.

Secundò pro hac mea opinione (inquit ipse Paz) facit quod de substantia prorogationis † est consensus partium litigantium, 72
iuxta text. *in l. 1. & 2. ff. de iudicijs*, sed Clericus sine licentia proprij Episcopi non habet consensum prorogandi iurisdictionẽ † Iu- 73
dicis non sui, vt probat textus *in capit. signi-*

si-

nificasti, ibi: *Consentire non potest*. Ergo in nostro casu prorogatio fieri non potuit, præsertim quod consensus prorogandi in prima instantia tollitur partibus litigantibus per Concilium Tridentinum *in dict. capitul.* 20. ibi: *Alioquin post id spatium liberum sit partibus*, &c. Quibus verbis constat in illo tantum casu, scilicet, quando infra biennium causa non fuit terminata coram Ordinario, concessam esse libertatem partibus adeundi Iudicem superiorem, aliàs competentem, ergo præter illum casum sublata censetur partibus libertas adeundi superiorem, aliàs quantumcumque competentem, & per consequens litigantes in prima instantia non habent consensum adeundi alium Iudicem, quã Ordinarium.

Tertiò hæc mea opinio probatur ex eo
74 quod ius alteri quæsitum † non debet ei subtrahi, vt *in l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, & in capit. cum Ecclesia Vulterana de electione, nec alteri per alterum iniqua conditio afferri debet*, vt *in l. non debet, ff. de regul.* Sed si per partes litigantes iurisdictio alterius Iudicis in prima instantia prorogari non possit; iam ius quæsitum Ordinariis locorum (per Concilium Tridentin. *in dict. capit.* 20.) eis subtraheretur, & iniqua conditio eisdem afferetur, si sine eorum consensu subditi sui prorogarent iurisdictionem alterius Iudicis, cum priuarent eos suis sportulis, & honore iudicandi, qui omni lucro præferendus est, *vt in l. Iulianus, ff. si quis omissa causa testament.*

Quartò hæc opinio probatur ex eo quod
75 Auditor Cameræ Apostolicæ † est Iudex Delegatus, vt firmat *glossa 1. in Clementin. Auditor. de rescriptis*, quam dixit ibi Veram Cardinal. *numer. 6.* & Staphileus *in tract. de signat. iustitiæ in præludio 1. numer. 6.* Sed ad prorogandam iurisdictionem Iudicis De-
76 legati consensus expressus, † & non tacitus requiritur iuxta textum *in capit. statutum, §. in nullo, de rescriptis, lib. 6.* Ergo per solam comparitionem simpliciter etiam factam absque oppositione exceptionis declina-
77 natoriæ coram † Auditore Cameræ Apostolicæ prorogatio iurisdictionis prædicti Auditoris non inducetur, quia talis comparitio solum modo inducit consensum tacitum, & non expressum, iuxta Glossam receptam *in dict. capit. statutum, §. in nullo.*

Ex quibus omnibus (concludit ipse Paz)
78 planè constat, prædictam † praxim iure fulciri non esse, imò etiam litteras Apostolicas retinendas esse, quamuis ille, contra quem impetratæ fuerant, comparuerit coram Auditore suas exceptiones allegans, & monitorio respondens.

Alioquin si partes litigantes sine licentia suorum Ordinariorum † consentire pos- 79
sent in alium Iudicem, illusorium maneret Decretum Concilij, & concessiones Pontificum Regi Hispaniarium concessæ, suisque summis sumptibus impetratæ ad conseruationem, & obseruantiam Concilij Tridentini, frustrarentur, &c. Hactenus Gundisalvus de Paz, qui benè percepit Articulum hunc, de quo Nos à principio huius capitis latiùs tractauimus comprobantes; atque apud eum, vt superius diximus, talis praxis non adest, nec ad fuit in hoc Supremo Senatu Regio.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Si empti pignoris in subhastatione facta per Iudicem Delegatum quæstio moueatur; an coram eodem Delegato sit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apostolicis semel exequtis, si possessor ceciderit à possessione, istius causa, siuè in possessione, siuè in proprietate deducta ad Ordinarium remittatur.

SVMMARIVM.

DElegatus ex comissione subscripta manu Sanctissimi nequit cognoscere de controuersia mota tertiò emptori rei ab eo subhastatæ vigore suæ comissionis, nu. 1. & sequentibus.

Emptor pignoris subhastati legitimo efficitur titulo possessor, num. 2.

Iudicium motum cõtra possessorem emptorem pignoris subhastati nouum est, intentandum coram suo Iudice Ordinario iuxta Tridentin. num. 3.

Text. in l. à Divo Pio, §. post dictum, ff. de re iudicata. verba ad id ponderantur, numer. 4.

Controuersia super pignore vendito, aut ad

in-

iudicato, non via summaria, sed ordinaria erit definienda, num. 5.

Ordinarius Iudex competens super controuersia pignoris subastati, non erit ille prior subastans, sed cui emptor subest, num. 6.

Clerico creditori, si super pignore ad iudicato per laicum, controuersia mota sit, non coram laico, sed coram suo Iudice Ordinario conuenitur, num. 7.

Clericus creditor, ex sententia graduationis lata per laicum obtinens bona, reus efficitur necessarius deinceps ab anterioribus creditoribus conueniendus coram Ecclesiastico, num. 8.

Lis graduationis post sententiam executioni datam facta adiudicatione singulis creditoribus, finita est, num. 9.

Lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam, num. 10.

Per rem iudicatam executioni mandatam nec lis finitur, nec possessor victus amittit possessionem omnino manutenibilem, num. 11.

Mandatum de exequendo, post rem iudicatam realiter non exequutum, possessorem condemnatum possessione non priuat, nec invincentem transfert, ibid.

Dominium non transfertur ex re iudicata ante eius executionem, & rei traditionem, num. 12.

Stephani Gratiani refertur, quod vt dicatur lis finita non suficiat res iudicata, nisi eius executio realis subsequatur, num. 13. & sequent.

Procuratoris finitur mandatum per solam rem iudicatam, qui nequit executionem impedire, num. 14.

Post rem iudicatam vsque ad triginta annos peti potest executio actione in factum, vel officio Iudicis, num. 15.

Sequestrum durat in causa appellationis, quia nisi per rem iudicatam, lis non finitur, numer. 16.

Executio requiritur, vt lis dici queat finita, num. 17.

Si post litem finitam, aprehensamque possessionem à creditore controuersia oriatur, nouum est iudicium, num. 18.

Quod noua eget instantia, num. 19.

Res insolutum creditori data si euincatur à tertio, vel ab alio, nequit creditor agere primæua actione per adiudicationem iam extincta, sed alia noua agere debet, num. 20.

Litteris ad immissionem in possessionem, vel executorialibus in Rotta obtentis, semel executis, controuersia super possessione ad Ordinarium pertinet, numer. 21.

Executione litterarum, aut executorialium facta expirat Delegati iurisdictio, numer. 22.

Inductus in possessionẽ si aliquo tempore in ea permansit, Delegati expirat iurisdictio, ne fiat præiudicium Ordinario, ad quem itur super noua controuersia, num. 23.

Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re, aut beneficio coram Ordinario debet litem mouere, non coram executore, num. 24.

Ius immittendi in possessionem cessat post factam immissionem actualem, etiam si ab ea ceciderit, num. 25.

Semel immisso in possessionem amplius immissio non competit, num. 26.

Immisso à possessione cecidente cessat via executiua litterarum, aut executorialium, & via ordinaria agere debet, num. 27.

Exeeutione peracta semel super controuersia actiua, aut passiua ad Ordinarium erit recurrendum, num. 28.

Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & defendentes) habet iurisdictionem ad defendendum immissum iam à molestijs, num. 29.

Quod in Gallia non admittitur, sed quia expirauit iurisdictio per actualem executionem ad Ordinarium recurrendum, numer. 30.

Quod & idem seruatur in Hispania ex dispositione Concilij Triden. cuius Rex efficitur protector, & in Senatu dari decretum, vt causa remittatur Ordinario, firmat Riccius, num. 31.

Executores meri cum clausula (cæterum) nequeunt post peractam executionem, iurisdictionem amplius exercere obstante Triden. decreto, sed ad Ordinarium recurrendum erit, num. 32.

Causa immissi, & turbati in possessione, & proprietate Ordinario remittitur, cum executione facta executoris expirauit iurisdictio ex Trident. cuius prima instantia aliter percuti diceretur, num. 33.

Clausula (defendentes inductum) *nequit vti inferior à Papa in præiudicium Ordinarij, quasi Papa vtatur; subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordinario, quia post peractam executionem executoris finita fuit iurisdictio, num. 34.*

Comparens post immissionem ex alio testamento, non auditur via executiua, sed Ordinaria coram Iudice Ordinario rei possessoris, num. 35. & 36.

1 VDEX à Sede Apostolica Delegatus ex commissione propria manu Sanctissimi subscripta, † vel aliàs causa legitimi ad Sedem Apostolicam (super qua debitor fuerat coram Ordinario primitus conuentus) deuoluta, & ad executionem executorialium, in Rotta contra debitorem obtentarum datus, posquam ipsius debitoris bona pro satisfatione creditoris subhastauit, & re emptori tradita soluto pretio; accidit, in eum super eadem re quæstionem moueri, siuè à tertio suam esse contendente, siuè ab alio creditore ex causa iuris offerendi, & coram eodem Delegato, ipse tamen emptor conuentus certans ad suum Ordinarium causæ huiusmodi cognitionem pertinere ex Decreto Concilij Tridentin. *sessione. 24. de reformatione, capitul. 20.* recurrit ad Senatum pro eius protectione, vt ad Ordinarium remittatur. & debere obtinere paucis cognoscetur.

Etenim Clericus pignoris emptor, & so-
2 luto pretio, † ac per consequens perfecta iam venditione, possessor ex legitimo titulo effectus est, & Iudicis authoritate (qui illa lite iam finita desinit esse Iudex, *l. postea quam, ff. de re iudicata, capit. in litteris, de officio*
3 *Delegati*) si super eadẽ † re conueniatur nouum è quidem patitur Iudicium, & nouam instantiam, atque ideò actor eius forum omnino sequi tenetur, *capit. cum sit generale, de foro competenti*, cum vulgaribus, quarè instantia hæc noua per necesse coram Ordinario suo tractanda erit, iuxta *dict. capitul. 20. Tridentin.* & ea, quæ latè deduximus suprà hac 2. *part. cap. 8. & cap. 9.* & iterum *in cap. 23.*

4 Pro quo in terminis † est text elegans *in l. à Diuo Pio, §. si post addictum, ff. de re iudicata*, his verbis: *Si post addictum pignus aliqua controuersia emptori moueatur, an sit cognitio eiusdem Iudicis, qui sententiam exequutus fuit, videndum est, & cum semel emptio perfecta sit, eiusque, qui sic comparuit, periculum versetur, non puto locum esse cognitioni, certè postquam inductus emptor in possessionem, nonne cessabunt partes eorumdem Iudicum; idemque & si ipsi, cui quis iudicatus est, res fuerit addicta*; vbi scribentes duas vtiliter conclusiones firmant; quod in controuer-
5 sijs emergentibus post venditionem, † vel pignoris adiudicationem non summariè, sed ordinariè, iurisque ordine seruato procedi debet aduersus eundem emptorem. Alteram verò (per necessariam consequentiam ex prædicta conclusione deductam) quod coram Iudice Ordinario emergentia hæc, vt noua per tractanda erunt. Iudex autem † Ordinarius 6
hîc non inteligitur ille prior, qui sententiam adictionis tulit; sed ille dumtaxat, qui erit Iudex competens emptoris, eiusvè, cui pignus fuit ad dictum, vel insolutum datum. Ita Magistraliter explicat Paulus de Castro *in dict. §. si post ad dictum*, Franciscus Viuius *decision. 527. num. 7. libr. 4.* Guzman *in tractatu de euictionibus, q. 7. à numer. 67. cum sequentibus.*

Et confirmatur ex doctrina † Soccini *Regul. 10. fallent. 1. & 2.* & clarius per Anton. 7
Coisium *in cons. 60. num. 11. lib. 2.* dicentem, quod si Clericus primus creditor, cui pignus ex licitatione facta per Iudicem laicum ad dictum fuit pro sui satisfactione, qui post modum ex causa iuris offerendi à secundo creditore conueniatur; debeat iste secundus creditor Clerici forum sequi, & Iudicium sui Ordinarij, ad quem controuersiæ huiusmodi cognitio dumtaxat pertinet, sequitur Alphonsus de Guzman vbi proximè, *à nu. 62.* dicentes: Quòd etsi ipse Clericus creditor obtinuerit 8
bona ipsa virtute † graduationis, & sententiæ latę per Iudicem sæcularem; nihilominus cùm id Iudicium iam extinctum & finitũ fuerit, & Clericus iusto titulo effectus sit possessor, & reus necessarius, nõ poterit ab eodem Iudice sæculari compelli, bona anterioribus creditoribus restituere, cum noua sit causa, novum ius, quæ noua instantia egeat ad suum Iudicem Ordinarium remittenda, ex supradictis.

Et quia lis graduationis in Iudicio sæcu lari fuit proculdubio extincta, & iam finita per executionem iam peractam, † & actua- 9
lem addictionem factam creditori vincenti, ita Bart. & Iass. *in l. fideiussor. §. si satisdatum ff. qui satisdare cogantur*, Guzman vbi proximè, *num. 64.* cùm generale verùm sit, quòd lis dicatur finita † per rem iudicatam execu- 10
tioni mandatam, vt per Sarner. *in Regula de annali. q. 44. nu. 4. & 5.* Caputaq. *decis. 172. p. 2.* Mohedanus *decis. 8. aliàs 115. decis. 14. aliàs 240. de causa possessionis, & proprietatis, & decis. 3. alias 180. num. 3. de lit. pendent.* Viuius *decis. 527. num. 3.* Guzman vbi proximè *num. 65.* & Nos post Sarner. Lancelot. Robert. aliàsvè plures Rottæ decisiones latiùs probauimus *in tractatu de Regia protection. 4 part. capitul. 14. à numer. 250. cum sequentibus*, quibus adde Viuianum *in tractatu de iure patronat. decision. 25. num. 7.* Et nos firmauimus ibidem; † è conuerso 11
etiam per rem iudicatam non sequuta eius

exe-

executionae, litem minimè finitam dici, atque ideò sententiam ante executionem factam non priuare possessione victum, quàm non amisit, sed verè retinet interim manutenibilem, vt pulchrè Coccinus *decis. 185. num. 3. & à princip.* Alexand. Ludouis. *decision. 548. num. 9. &* 10. & idem Coccinus *decisio. 223. num. 4.* optimè etiam Seraphinus *decision. 937. numer. 2.* Cassiad. *decis. 7. de causa possessionis, & proprietat.* Paleotus *decision. 215.* Quæ decisiones idem affirmant etiam si post rem iudicatam subsequatur mandatum de exequendo, quia sola voluntas, & ipsius Iudicis in effectum non deductus non priuat possessione condemnatum; nec innocentem transfert.

Et quod lis non dicatur finita ante rei iudicatæ realem executionem insuper probant Pacificus *decisio. 144. numer. 2. post tractatu de Salaian. interdict.* Rotta *in recent. decisio. 225. num. 2. part. 1.* Ludouis. Post. *de manutention. obseruat. 12. à num. 160.* & post tractatum *decision. 167. num. 7.* & alias decisiones allegat ipse Post ibidem, *numer. 161.*

Hinc fit quod ex sententia non transfer-
12 tur dominium † seu quasi ante traditionem, & executionem, Alexand. *consil. 90. numer. 8. volumin. 2. & in consil. 1. num. 5. volu. 5.* Decius *cons. 594. numer. 3.* Doctores *in l. ex hoc iure, & in l. 2. per text. ibi. C. communia vtrinsque iudic. & in l. Pomponius, §. si iussus, ff. de acquirend. possess.* Puteus *decis. 260. part. 3.* Marta *in cons. 50. numer. 2.* & melius *num. 19. & seqq.* & vide infrà *num. seqq. & à num. 17.*

Et quod lis non dicatur finita per solam
13 rem iudicatam, sed precisè † ad id requiratur eiusdem simul executio, probat Stephan. Gratian. *in disceptatio. forensi. tom. 1. capit. 66.* in hæc: Non obstat, quod etiam dicatur lis finita per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, *l. causas, C. de transactio.* Glossa *in cap. 1. verb. Finit. de litis contestat.* Cassiador. *decision. 6. super Regul. numer. 5.* Parisius *cons. 30. in causa, num. 35. lib. 4.* Vndè non includitur executio, cùm sufficiat finire litem per rem iudicatam, ita vt procurator
14 ad lites non censeatur habere † mandatum ad impediendum executionem sententiæ, Geminian. *in cap. 1. §. sed si post rem, vers. Nota ex illo, dict. nu. 4. de exceptionibus in 6.* quia verùm est litem finiri per sententiam, suplendo tamen executioni mandandam; & post quàm res datur ei, qui vicerit, quia aliàs per sententiam, & rem iudicatam non dicitur lis finem accipere, Mandos. *regul. 33. q. 27. col. 1. ad med. vers. Ad propositum quæsitum*, vbi testatur ita in Rotta sæpè fuisse decisum, & declaratum, & intelligi omnia in contrarium deducta, & ibi etiam † quod post rem iudica 15
tam, vsque ad triginta annos potest peti executio actione in factum vel officio Iudicis, *l. actori, C. de iure iurand.* Bart. *in l. tale pactum, §. qui prouocauit, de pactis, &c.*

Et idem Gratian. *cap. 114. num. 34.* ibi: Verius est, vt etiam in causa † appellationis 16
sequestrum duret, cum aliàs non dicatur lis finem accipere, nisi per sententiam in iudicatum transactam, *l. causas, C. de transact. &c.* Ita vt etiam requiratur executio, † vt pos- 17
sit dici lis finita, Mandos. vt dictum sup. *cap. 66. nu. 20.* & ita in specie casus nostri respondit Curtius *de sequestro. cap. 2. q. 18. nu. 66. &c.* probat Puteus *decis. 310. lib. 2.* latissimè Lancelot. *de attent. 4. p. in præfactio. nu. 230.* Nicolaus Garcia *de benefic. 6. p. cap. 4. nu. 42. in fine*, Achill. *decis. vnic. de executione sententiæ*, Rotta vt per Farinac. *decis. 276. num. 6. tom. 2. in posthumis*, qua post Lancel. *de attent. 4. p. in præfactio. n. 230.* & Sarnar. *in Regul. de anna. q. 44.* & Putheum *decisio. 30. lib. 2.* adducitur Rotta *in vna Salmantina Capellaniæ del voto. 2. Aprilis, & 5. Iulij 1593. coram Cardinali Pamphilio.*

Atque ideò si post finitam litem, & habita à creditore possessione emergat aliquid, quòd sit in iudicium † deducendum, nouum 18
equidem erit iudicium, vt per Caputaquen. *dict. decis. 171.* benè considerauit Guzman *dict. cap. 7. num. 66.* Quod quidem noua eget instantia, † vt latissimè comprobauimus su- 19
prà hac 2. *p. cap. 8. cap. 9. & cap. 13.* Vbi plurimæ doctrinæ conducibiles reperientur.

Et pulchrè confirmatur, quoniam si ab ipso creditore, cui pignus insolutum datum fuit à Iudice pro debiti satisfactione, siuè per adiudicationem Iudicis, siuè partis, res ipsa pignorata, † & ad dicta euincatur à ter- 20
tio, vel alio creditore; nequit ex actione primæua agere, cum ex actuali addictione, & ad iudicatione fuerit extincta, ac per cõsequens lis super ea mota, sed alia noua actione agere debet, putà vtili exempto, vt post Petrum Surdum, Gratianum, Fabium, Annam, Felicianum à Solis, Castellum & alios abundè diximus, & probauimus *in tractatu de Regia protection. 4. part. cap. 7. à num. 160. cum sequentibus.*

Multo minus contra ipsum creditorem habita rei addictæ possessione lis ipsa, & actio primæua durare dicetur, ac per consequens coram Iudice suo Ordinario hac noua actione, hocque nouo Iudicio conueniri debet,

bet, cum noua egeat instantia, & nouis termi nis, ac defensionibus qua propter omnino per Senatum ad Ordinarium remittēda, quo iure quidem quotidie vtimur in hoc Supremo Regio Consilio, quoties ab eo protectio hęc Consilij postulatur.

Ex his fundamentis, eorumque principa
21 li doctrina infertur, † quod si executoriales expediantur in Rotta, vel litteræ Apostolicæ dentur alicui Delegato commissæ, vt alicui prouiso tradat possessionem beneficij, alteriusvè rei, aut iuris, si facta iam actuali earumdem executione, illarumque virtute victor, aut prouissus habuerit possessionem pacificam, si ab aliquo tertiò fuerit turbatus, aut spoliatus; nullatenus poterit executor ipse virtute executorialium, aut litterarum Apostolicarum ipsum restituere, nec manutenere, cum hæc sit noua causa, & novum à priori diuersum Iudicium, quod omnino, siuè in possessione, siuè in proprietate debet remitti ad Ordinarium, ad quem huius causæ cognitio actiuè, & passiuè omnimodo pertinet, cum Delegati Iudicis iurisdictio iam fuerit extincta, & finita post peractam executionem. Elegans est decisio Cassiadorij *decis. 1. de restit. spoliat.* Rotta per Iacobum Caballerium *in decis. 347. nu. 1. & 2.* Vbi quod statim expirauit potestas Iudicis Delegati, & executo-
22 ris, † & fuisse ita decisum per Rottam *in vna Casalens. Canonicat. 22. Ianuarij* 1605. *coram Reber. Atrebaten.* & in alia *Ferrarien. bonorum 19. Ianuarij coram Dunazeto*, testatur Caballerius ibidem, *num. 2.*

Et per Ioannem Andream *in cap. pro illorum de præbendis, & dignita.* & Abbatem,
23 Staphileum *de litteris † gratiæ, titulo de vi, & effectu, § significatio. clausulæ inducentes, nu. 3 & per cap. in litteris, de officio Delegat.* tenet Nicol. Garcia *de beneficijs 6. p. cap. 2. à nu. 154.* & sup. *à n. 151.* Quod si aliquandiù inductus in possessionem pacificè possedit; expirat Iudicis Delegati potestas, nè fiat præiudicium Iudici Ordinario, ad quem pro controuersia mota inducto & prouiso, & nouiter facta recurrendum sit, refertque eundem Ioannem Andræam sic audiuisse Curiam tenere, firmantem, nisi in continenti post factā executionem in possessione turbetur missus, secundùm Ioannem, & Abbatem, *nu. 6.* & Felinum 20. *versic. 2. in cap. quærenti. de officio Delegati.* Et ita procedunt, quādo scilicet in continenti turbatus est missus, quæ Nos latissimè disputauimus, & resoluimus *in tract. de Regia protectio. 4. p. cap. 14. à num. 217. cum multis seqq.* Vbi quando in continenti ab ipso condemnato turbatus, vel spoliatus possessor immissus, de quo etiam Rebuffus *in collect. in. ad cap. quærenti. num fin. de officio Delegat.*

Sicuti etiam quando post factam execu-
tionem, & possessionis † traditionem vi cu- 24
te litterarum Apostolicarum, quis vellet mouere controuersiā super re, vel beneficio iam possesso, nam tunc tertius ille comparens nō coram Iudice eodem Delegato, qui missionem realem fecit; sed coram Ordinario, ad quem debet recurrere, tenetur actionem, & ius suum deducere, & contra possidentem agere; etenim ad audiendum huiusmodi novum contradictorem, executoris Delegati potestas expirauit, cum sit noua actio, & novum Iudicium, vt in terminis ex hac ratione tenet Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6 p. cap. 2. à num. 145.*

Et ratione probatur; nam cum litteræ Apostolicæ dentur ad immittendum in possessionem, † post immissionem, cessat potestas, 25
& Iudicis iurisdictio, atque commissio, sicut & cessat ius prouisi, qui iam semel missus fuit, etiam si ab ea ceciderit, & spolietur, vt post Alexan. *cons. 138. visso puncto. num. 2. & 3. lib. 5.* Anchar. *cons. 189. n. 6. vers. Præterea posito*, Cardin. Tusch. *practicar. conclus. tomo 3. litter. E. conclu. 493. à nu. 9. cum seqq.* Nos *de Regia protectio. 4. p. cap. 14. nu. 224.*
Quia immissio non competit † amplius iam 26
possessori, licet à possessione ceciderit, latè Castillo *controuers. cap. 24. num. 25. tom. 3.* Alexan. Ludouis. *decis. 46. nu. 3. & seqq. & decis. 200. à n. 3.* Nec virtute earum met litterarū semel † executioni traditarū agit miss- 27
sus patiens cōtrouersiam, quia expirauit via executiua, & ordinaria agendum erit, Felin. *in cap. quærenti, nu.* 10. vbi in fine, dicit communiter Rotta apud Seraphin. *decis. 162. ex nu. 4.* Quare pro qualibet turbatione, & controuersia activa, † aut passiua peracta iam exe- 28
cutione debet ad Ordinarium recurri, ne lædatur dispositio Tridentin. *in d. cap. 20. sess. 24. de reformatione*, præseruans primam instantiam Ordinario, & ita probat Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6 p. cap. 2. num. 154. & seqq.*

Et in his, in quibus versamur terminis,
idem probat Ioannes Aloysius Riccius *in practicar. Aurea, resolution. 299.* in hæc: Executores † gratiæ cum clausula (*Inducentes, & defendentes, &c.*) non solùm habet 29
iurisdictionem ad ponēdum in possessionem beneficij impetrantem, & ad faciendum ei respondere de fructibus; sed etiam ad defendendum eum post immissionem, si ab aliquo tertio molestaretur, vt per text. & ibi Abb.

&

& Felin. *in cap. quærenti, de officio Delegati, num.* 10.

In Gallia tamen hæc conclusio non pra-
30 cticatur, † quia facta executione executor functus est munere suo, & postea iurisdictio Ordinariorum est, etiam quoad turbationem in possessione, nam turbatus coram Ordinario conqueri debet, per concordata suprà allegata; ita notarunt Rebufus *in pract. benefic. in forma nouæ prouisio, verb. Amoto quolibet illicito detentore*, March. *decis.* 100. *p.* 1

In Hispania ex Bullis concessis in fauo-
31 rem Potentissimi † Regis nostri Philippi à Summis Pontificibus fœlicis recordationis Pio Quinto, & Gregorio Decimotertio, qui faciunt eum protectorem Sacrosancti Concilij Tridentini; credo, quod seruatur idem, quod in Gallia, & quod causa contra turbantem remittitur Ordinarijs, & super hoc dantur rescripta in Supremo Consilio; & de iure communi, Abbas, & Ioann. Andr. *in dict. cap. quærenti* existimabant, quod per facta executione, si aliquandiù pacificè possi debat impetrans, erat extincta iurisdictio Delegati, aut executoris, non obstantibus dictis clausulis, ob quas moti fuerunt supradicti omnes, & etiam seruare Curiam affirmat Staphileus *in tractatu de litteris gratiæ, & iust. titul. de vi, & effectu clausular. fol.* 130. *in paruis.*

Ex quibus infertur, quod meri executores
32 cum clausula (*Cæterum*) quæ solet † de stylo dari pensionario in reseruatione pensionis, vel præsentantibus gratias coram Auditore Cameræ in hoc Regno stante forma Sacri Concilij Tridentin. de qua suprà, non poterunt post præfatam executionem, iurisdictionem exercere, licet in fauorem Ordinarij contrariũ aliquando de facto obseruetur. Id tamen intelligo cõtra contradicẽtes de iure, contra quos in prima instantia debet recurri ad Ordinarios, contra verò turbantes de facto non erit incõueniens, si procedat ad extrajudicialem compulsionem, quando clausula facit perpetuitatem. Hæc Riccius.

Quam doctrinam de verbo ad verbum,
33 transcripsit Riccius † ipse à Flores de Mena, qui ea omnia dixerat *variarum, quæstio. 4. à num. 60. cum sequentib.* Hoc tamen Authore tacito, qui quidem in his met terminis dicit, causam iam missi in possessionem, & postmodum turbati remittendam esse Ordinario, ex dispositione Concilij Tridentini, cum clarè percutiatur prima instantia hoc in casu ad illum pertinens, quippè iam cessauerit iurisdictio Delegati, & ita practicatur quotidie in hoc Supremo Consilio Regio, atque in cunctanter obseruatur, prout ex dicto Flores de Mena, latiùs videre poteris loco citato, & iterum *in q.* 12. *num.* 10. *ad fin.*

Fulcitur, quoniam clausula, *Defendas inductum*, non operatur postquam † immissus 34
semel pacificè possedit, ne derogetur Ordinarij iurisdictioni, ideò si molestetur posquam fuit inductus; via ordinaria est agẽdum, & molestans corã suo Ordinario erit conueniẽdus. Quia hæc clausula amplius nõ habet effectũ, nec conseruat iurisdictionem executoris Delegati, vt suprius latè diximus, & probant insuper Staphileus *de litter. gratia, fol. 97. pag. 2. vers. Sequitur postmodum*, Marchef. *de commissio. p. 1. pag. 939. nu. 177.* Campan. *diuersorum iuris Canon. rubr.* 11. *c.* 12. *n.* 283. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt. C. conclu.* 218. *nu.* 1. vbi *nu.* 2. subdit, Rebusum *in forma nouæ prouis. in verb. Defendas inductum*; retulisse quod in Francia nihil operatur, quia Iudices Ordinarij post executionẽ factam sunt adeundi, quod & in Hispania idem obseruari ex dispositione Conci. Trid. ne deterior fiat eorũ iurisdictio diximus sup. *à num.* 29. *cum seqq.* Atque ideò, vt hæc clausula operetur post inductionem, & missionẽ factam per executorem in præiudicium iurisdictionis Ordinariæ, debet commissio, qua prædicta clausula aponitur, subscribi propria manu Sanctissimi, aliter à Senatu causa nouæ molestiæ, & turbationis remittenda erit Ordinario, ad quem de iure pertinet cognitio, ex superiùs abundè comprobatis.

Fulcitur denique ex eo, quòd si post im-
missionem † factam, ex *l. fin. C. de edito diui* 35
Adrian. vel virtute litterar. Apostolic. alius compareat cum alio testamento, vel alias litteras Apostolic. alio vè pari titulo: nullatenus auditur in via executiua, sed in via Ordinaria, & in iudicio & foro competenti Ordinario, quia iste iusto titulo possidet Iudice Authore ritè & rectè procedẽte, & mediãte sua possessione effectus est reus, cuius forus est seruandus, & attendendus, ita tenent Bar. *in l. fin. C. de edendo diui Adri.* & ibi Alexau. *numer.* 23. Alueric. *num.* 14, Angel. *col. penult.* Beneintend. *decis.* 83. *nu.* 5. & 6. Beroius *cons.* 54. *num.* 3. *lib.* 2. Rolan. *cons.* 78. *num.* 27. *lib.* 3. sequitur Zucardus *in dict. l. fin. n.* 374. Meno *de adipisc. remed.* 4. *n.* 565. & videtur sentire Peregr. *de fideicom. art.* 48 *nu.* 23. Mohedan. *decis.* 13. *vt litte pendent.* Caputaqu. *decis.* 329. *p.* 1. Puteus *decis.* 133. *lib.* 2. & fuisse decisum *in vna Reatina. hæredita.* 4. *Iunij* 1599. *coram Iusto.* testatur Cæsar Argelius *de legitimo contradict. q.* 2. *art.* 3. *per totum*, & signanter *à nu.* 123. *& seqq.*

atque

atq; etiã *à n.133.* in ea fuisse dictũ; quod si iu-
dex comparentẽ ex alio etiã posteriori testa-
36 mento post immissionẽ factã † admiserit in
via executiua, & eum immiserit; Prior erit
manutenendus in sua anteriori immissione,
& possessione, eo quod ab ea non potuit eijci
nisi in via ordinaria auditus & victus vti reus
necessarius, qui Cæsar Argelius latiori manu
tractat de ijs omnibus videndus in toto di-
cto *artic.3.* itaque quoties semel fuit quis à
iudice missus in possessionem alicuius rei ritè
& rectè procedente; quidquid postmodum
contra eum alius insurgat in possessorio, aut
petitorio conueniendus erit in suo foro com
petente, & coram suo Ordinario non aliàs.

CAP. DECIMVMNONVM.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarij, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remitrenda erit eiusdem Ordinarij successori?

SVMMARIVM.

Commissio impetrata ob recusationem Ordinarij, re integra, postmodum recedentis, vel decedentis, an à Senatu retinenda, vt causæ faciat remissionem successori, à numero 1.

Concil. Trident. præseruans primam Ordinarij instantiam, non sustulit legitimos modos, ob quos de iure ab eo licitè receditur, numero 2.

Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia num. 3.

Ex recusatione cessat Tridentin., dispositio, & per consequens Senatus protectio, numero 4.

Res, quæ semel prohibitionem euasit, semper libera remanet, num. 5.

Rei semel alterata natura, semper remanet alterata, num. 6.

Recusationis causa licèt cesset ex mutatione Ordinarij recusati, non tamen eius cessat effectus iam consummatus, & in effectu deductus, num. 7.

Factum legitimè retractari nequit, licèt casus posteà euenerit, à quo non potuit inchoari, num. 8.

Casus superueniens non mutat actum consummatum, num. 9

Ius semel tertio quæsitum tolli nequit eo renuente.

Commissione facta communi aduersario, ius est quæsitum eidem, & illi impetrans renũtiare non potest, num. 11.

Commissio ob recusationem Ordinarij impetrata, ex huius mutatione, re integra (nempè ante iurisdictionem in Delegato radicatam) retinetur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinarij recusati successori, num. 12. & seqq.

Recusationis causa cessante cessat ipsa recusatio, num. 13.

Recusatio cessat mortuo iudice recusato, numero 14

Suspitionis causa cessante, cessat suspitio, numero 15.

Quod intellige si recusationis causa sit personalis, non realis, quæ tangat dignitatem, quæ etiam in successore durat, numero 16.

Periculosum est coram iudice suspecto litigare, ibidem.

Periculi causa cessante, cessat quod eius causa statutum est, num. 17.

Recessus ab Ordinario causa cessante, cessat recessus ob eam factus, num. 18.

Commissionis impetrandæ causa cessante cessat commissio impetrata, num. 19.

Causa cessante, re integra, cessat effectus nondum consummatus, sed dum est in fieri, numero 20.

Suspitionis causa cessante post præuentam iurisdictionem non cessat commissio, nec successor recusati recuperat iurisdictionem, ibidem.

Causa cessante non cessat effectus iam consumatus, & ex cuius existentia tertio iam fuerit ius quæsitum, num. 21.

Promissio contemplatione alterius facta isto, re integra, decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium, num. 22.

Iurisdictione Delegati nondum præuenta per eius exercitum, res adhuc dicitur integra num. 23.

Per litterarum præsentationem coram Delegato iurisdictio non dicitur præoccupata num. 24.

Delegatus ante litterarum præsentationem subdelegans nihil agit, quia subdelegatio actus est iurisdictionis, ibidem.

Iurisdictio Ordinarij suspensa per recusationem, ea cessante per remotionem, re integra, recusati statim ex vi attractiua deuoluitur

ad eiusdem successorem non recusatum, numero 25.

Commissio non efficitur communis aduersario, nec ex ea ius acquiritur per impetrationem, nec præsentationem; sed per citationem legitimè expeditam, & executam, num. 26.

Secus post eam subsequutam, cui iam commissioni impetrans nequit renuntiare, numero 27.

Commissioni continenti aliquid fauorabile alicui potest, re integra, impetrans renuntiare, num. 28.

Commissio post præsentationem, & citationem executam fit communis aduersario, cui impetrans non potest renuntiare, numero 29.

Nisi contineat publicam vtilitatem, numero 30.

Commissioni continenti aliquod priuilegium, etiam ad commodum tertij, potest, re integra, impetrans renuntiare, num. 31.

Commissio non efficitur communis ante præsentationem, & citationem executam, qua non vti potest impetrans, etiam inuito aduersario, num. 32.

Recusationis causa resoluta recedente, vel decedente Ordinario recusato, re integra, res reddit ad priorem statum, & ad successorem recusati in eadem prima instantia, numero 33.

Grauamine, quo fundatur appellatio, cõmissio, & inhibitio, cessante, & resoluto resoluuntur cætera eò nitentia, & causa ad inferiorem reddit, num. 34.

Origine, à qua cætera vim capiunt, & fundamentum, sublato, cuncta corruunt, numero 35.

Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rottalis super articulo incidenti emanata, num. 36.

Acquisitione rei reuocabiliter ex causa de præterito resoluta, omnia reddunt ad primum statum, ita vt fructus, hypotheca, & alia iura restituantur, num. 37.

Re reddacta ad priorem statum ius semel consolidatum, cessum, seu aliter amissum, reuiuiscit, num. 38.

De effectibus rei reddactæ ad priorem statum, num. 39. remissiuè.

Appellatione deserta, iurisdictio deuoluitur ad Iudicem, à quo qui suam exequitur sententiam, num. 40.

Recusatio, & appellatio ad effectum suspendendi iurisdictionem à pari procedunt, numero 41.

Recusationem cessare per mutationem Ordinarij recusati ante commissionis exercitium, ad eiusque successorem deuolui iurisdictionem, determinauit Rotta, numer. 42. & seqq.

Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum eius occasione obtentum, num. 43.

Sententia lata in petitorio suspenso est nulla defectu iurisdictionis, num. 44

Etsi lata sit super petitorio, & possessorio simul in totum nulla est, num. 45.

Per comparitionem coram alio Iudice competenti, re integra, & ante vsum commissionis, huic impetrans renuntiare videtur, numero 46. & 47.

Successori Ordinarij recusati remittet Senatus causam in prima instantia, non Delegato, qui ante cessum, vel recessum recusati cõmissione sibi per recusantem impetrata, non fuit vsus, num. 48.

Ab Ordinario ob recusationem licitè receditur in prima instantia durante impedimento recusationis, & non sublato, re integra, num. 49.

Omnis dispositio tacitam conditionem habet, rebus sic stantibus, ita vt ab ea recedatur noua superueniente causa, num. 50.

Commissio ob recusationem impetrata ante eius exercitium non habet statum perfectũ, nec consumatum, sed est, re integra, resolubilis, & variationi subiecta, numero 51.

Ex commissione non acquiritur ius tertio, re integra, num. 52.

RECVSATO Ordinario ob legitimam suspitionis causam legitimè probatam, † & admissam, vnus ex litigantibus festinanter præcurrit, & impetrat commissionem à Sede Apostolica, vt alius Iudex Delegatus de causa cognoscat principali, interim tamen, quod, vel impetratur, vel Delegatus iurisdictionem radicet, & præueniat, accidere solet, vt Ordinarius ipse recusatus, vel decedat, vel ab officio remoueatur, certat altera ex partibus in Senatu hoc Supremo; causam remittendam fore Ordinario successori, allegans, fuisse deuolutam, & recuperatam iurisdictionẽ à successore non suspecto, eo quod cessauerit, re integra, causa recusationis, cum suspectus desierit iam iudex esse. Quæstio est admodum celebris, & difficilis.

Et pro hac vltima parte negatiua Ordinario successori remittendã non fore; † sed potius iudici Delegato, plura vrgent non contem-

temnenda fin lamenta. Et primum quoniam etiã per Concilium Tridentinum *sess. 24. de reformat. c. 20.* sit Ordinario ita præseruata prima instantia, vt sit prohibita auocatio, & commissionis impetratio: Hoc tamen Decretum non tollit legitimos modos, per quos de iure licitè, libereque recedi potest ab Ordinario ipso in prima instantia, Nos latè probauimus hac 2 *p. c. 5. vers. Plures tamen alij casus, à n. 8.* & ferè per totũ caput, inter quos
3 recusationis causa, † vti legitima, ac principalis connumeratur prout ibidem in eodẽ *c. 5. §. 1. à n. 1. cũ seqq. vers. Ex proxima conclusione*, vbi ex causa recusationis Ordinarij liberè permitti impetrari commissionem alteri iudici posse diximus in prima instantia, quod per totum illum. §. examinauimus.

Ergo semel legitimè, & licitè facta com-
4 missionis impetratione, cessare, dicendũ est, prohibitionem Concil. Trid. † & per consequens Senatus protectio, quoniam res, quę
5 semel prohibitionem euasit † semper remanet libera, *l. pater. §. quindecim libertos. ff. de legat. 3. l. cætera. §. fin. ff. de legat. 1. l. 1. §. res verò. C. de imponendis lucris, descript. l. fin. C. de remissione pignor.* Atq; rei semel alterata natura
6 † semper remanet alterata. De quibus, & alijs pluribus similibus doctrinis diximus in *tract. de Regia protect. 3. p. c. 4. à nu. 55. & seqq.* Ergo cum huius causæ prima instantia semel licitè alternata fuit, atq; prohibitionem euaserit, eiusq; natura alterata; semper debet remanere libera, & per consequens per Concilium non prohibita.

Secundò quoniam licèt recusatio Ordinarij (quæ causa fuit immediata, ad faciendam
7 licitam † impetrationem alteri Iudici, ex supradictis) cessauerit per cessum, vel discessum Ordinarij suspecti, ex text. cum materia in *c. cum cessante causa, de appellat.* tamen nõ potest cessare eius effectus iam consumatus, & in effectum deductus, prout statim probauimus. Ergo commissio ex causa recusationis iam impetrata cum effectu non debet cessare, cum ex ea iam effectus dicatur consumatus.

Tertiò, quia factum legitimè retractari nõ
8 debet, † licèt casus posteà euenerit, à quo non potuit inchoari, *l. non est nouum. ff. de reg. iur. c factum legitimè, eodem tit. lib. 6.* ex quibus quidem iuribus regula generalis, velut axioma deducitur; quod vbi actus est iam cõsummatus, casus superueniens non vitiat, sed tunc habet locum ea regula, vt quæ semel vti
9 liter & legitimè cõstituta sunt durent, † licèt casus euenerit, à quo initium habere non potuerit, prout apertè dicitur in *l. pluribus, penult. §. et si placet*, vbi Bart. & alij *ff. de verbor. obligat.* & voluerunt Petrus à Bellapert. & Bald. in *2. lectura. in l. patre furioso*, per eũ textum *ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.* Bar. in *l. ex facto, in princi. col. 2. vers. Vltimo hæc lex. ff. de vulgar. & pupil.* de quo latè per Dinum in *d. cap. factum legitimè*, & Decium in d. *l. non est nouum*, latissimè Tiraquel. in *tract. de causa cessante, limit. 12. per totam*, & præcipuè, *num. 15.* Ergo licèt recusatio Ordinarij, quæ fuit causa immediata commissionis impetratæ, cessauerit per cessum, vel decessum, aut discessum recusati; non potest tollere commissionem iam in effectum deductã, nec licèt cesset causa recedẽdi ab Ordinario, erit ad illum iterum reddeunda.

Quartò, quoniam per recusationem Ordi-
10 narij semel admissam, † & per rescriptum impetratum partibus fuit ius quæsitum, quod eis renuentibus tolli non potest, *l. cum à socero*, cũ cõcordantibus. *C. de iure dotium*, adeò vt ex commissione facta communi aduersario, iam inde ius ei quæsitum fuit, † in cuius
11 præiudicium, nec ipsi impetrans commissioni renuntiare valet, ptout latùs inferiùs probabitur. Ergo in tertij præiudicium redire non potest causa ad successorem Ordinarij recusati, ac propterea nec per Senatum illi remittenda.

Quibus tamen, & alijs non obstantibus cõ
12 traria sententia his, † in quibus versamur, terminis, & verior, & probabilior est. Imò reuersa causa recusationis ad non causam, cõmissio, re integra (hoc est antequam per eius exercitium iurisdictio delegata fuerit præuenta, & præoccupata, ac in persona delegati radicata) subuertatur, & causa reddeat ad Ordinarium successorem non suspectum, nec nouiter recusatum, cum causa recusationis cesset tempore, quo adhùc eius effectus non fuerit in esse productus, nec efficaciter consummatus, sed in statu variabili, & resolubili, atq; ideo cessante impedimento, prima instantia reuertitur ad terminos Concilij Tridentini pertinens ad Ordinarium, qui iurisdictionem recuperat eo cessante.

Quæ quidem resolutio validis fundamentis
13 nititur, † etenim cessante causa recusationis, ipsam recusationem cessare, probant Speculator *titulo de iudice Delegato. §. superest videre, vers. Quid si socius*, Albericus in *l. cui eorum. §. affinitates, in fin. ff. de postulando, & in l. affinitatis. C. commun. de successor.* Hippolitus de Marsillis in *l. etiam si redditibus, col. 2. vers. Viterius hæc lex potest induci. ff. de quæstionib.* idem probat Alexand. † (qui lo-
14 quitur in recusationis causa cessante per obitum recusati, vt cesset in successore recusatio)

in *l. ex facto, in princi. col. 2. vers. Item potest induci. ff. de vulgar. & pupillar.* Ioan. Andr. & Dominicus *in c. si iudex ab Apostolica, de officio Delegati, lib. 6.* Tiraquellus in *tract. de causa cessante, num. 226. cum duobus seqq.*
15 *& in n. 245.* † quod suspitionis causa cessante, cessat suspitio, atq; eius effectus cessare debet.

Quod intellige si recusationis causa est per-
16 sonalis, † non realis, quæ tangat dignitatẽ, vt post alios Tiraquellus *d. n. 228.* vbi quod tunc etiam in successore durabit. Quia quando suspitio fuit causata respectu, & contemplatione dignitatis, & non personæ, continuatur in successore recusati, vti expressè probãt Capitius *decis. 138 n 4.* Didacus Perez *lib. 3 ordinam. tit. 5. de las recusaciones de los Iuezes, q. 17. vers. Præterea confirmatur, tom. 1 fol. 569. & seq.* Paris. de Puteo *de syndicatu, verb. suspitio,* & est originalis doctrina Præpositi *in cap. cum speciali, col. 12. de appellat.*

Atq, etiam licèt periculosum sit coram
17 iudice suspecto litigare, † *ex cap. cum inter, de exceptionib. l. appertissimi,* & ibi Glos. *verb. libello. C. de iudicijs,* Glos. in *l. Prætor, verb. cum iustam. in fin. ff. de iurisdict. omniũ iudic.* Tusch. *littera S. concl. 910.* Aldouinus *cons. 20. n. 45.* Caualcanus *de brachio Regio, p. 3. n 311.* Amatus *decis. 14. n. 15.* Conarr. *pract. qnæst. 26.* Tiraquell. *de pœnis temper. cas. 51. n. 88.* Ambros. *decis. 50. n. 54.* Giurba *decis. 48. n. 1.* Tamen periculi causa cessante, cessat quod eius causa statutũ est, aut permissum Bald. & Salicet. in *l. 1. per illam text. C. de nautico fœnor.* Roman. *cons. 404. in causa propositæ consultationis, col. 2.* Philippus Decius *in cap. cum cessante, post princip. de appellationibus,* Tiraquel. vbi proximè *num. 204.*

Quare cum recusatio fuerit causa immedi-
18 ata & finalis, † vt pars possit in prima instantia ab ordinario recedere, prout abundè scripsimus suprà *c. 5. §. 1. per totum,* & signãter *à n. 8. cum multis seqq.* de primo ad vltimum sequitur, quod recusatione ipsa cessante, cessat recessus, eiusq; effectus, ita vt recessisse minimè sit nociuum ordinario, nec partibus, voluit Bald. in *l. Æmilius, col. 6. vers. Ista est falsa expositio. ff. de minoribus, & l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. C. si instituta, & l. si sub hac. ff. de inofficioso testamẽto.* Tiraquell. vbi proximè *num. 226.*

Et quia cum recusatio fuerit causa penitùs
19 necessaria † (vt modò diximus) impetrandi rescriptum, per cessationem causæ cessat & ipsum rescriptum, vt ex facto respondit Paulus Parisius *consil. 169. etsi considerata dispositione, colum. 3. vers. Postremo non obstat, lib. 4.* ante quem idem voluit Alexand. post alios in *l. ex facto, in principio, col. 3. vers. Extra Glossam oppono. ff. de vulgar. & pupillar.* Tiraquel. d. *tract. causa cessante, nu. 234.* qui *n. 50.* post Bald. *in l. 1. §. Consules,* paulò ante fin. *vers. Item nota ex prædictis. ff. de officio Consulis, per l. quæsitum. ff. de tutellis,* firmat, quod commissionis causa cessante, cessat ipsa commissio.

Quæ Regula, & doctrinæ omnes inde de-
ductæ, † tunc procedunt, & habent locum, 20
quando cessauit causa, re adhùc integra, ita vt eius effectus non sit in esse deductus, nec iam consumatus, sed in fieri, prout latissimè Tiraquel. d. *tract. de causa cessante, limit. 12. per totam, & n. 1. in fin.* ita ait, *ex quo notat* Immola *in 2. notabili, quod extincta causa non perit iuris effectus in esse deductus, secus si sit in fieri (vt ipse loquitur) & res sit integra.*

Et in terminis quod suspitionis causa cessante, stante effectu iam consummato (hoc est post preuentam per Delegatum iurisdictionẽ vt statim) non cessat recusatio in iudice successore recusati; sed imò quod Iudex nominatus ad cognoscendum prosequatur causam; elegans est *decis. 719.* Vincentij de Frachis vbi allegat Didac. Perez in *lib. 3. ordinam. tit. 15. de las recusaciones de los juezes, q. 15. fol. 569. tom. 1.*

Et quod cessante causa, non cessat effectus
iam consummatus, † & in esse deductus, atq; 21
iam perfectus, & ex quo ex existentia causæ iam alicui perfectè, & legitimè ius fuit tertio quæsitum; probat post Tiraquellum, & alios plurimos DD. & doctrinas Viarias Castillo *controuers. to. 3. c. 15. ex n. 4. cum multis seqq. & to. 4. c. 60. à nu. 50 cum seqq.* & in additio. ad idem *c. 60.* Antoninus Amato *variar. resolut. 2. p. resolut. 65. à num. 51.*

Qui quidem Castellus loco proximè cita-
to *n. 53.* post Menochium † *in cons. 421. sub* 22
n. 52. vers. Nõ obstat, & duobus numeris seq. Cæsar Barci. *decis. 79. n. 5. 51. & 52.* firmat, quod facta promissio contemplatione certæ personæ, vel Legatum promissum ipsi personæ contemplatæ cohæret, qua extincta dicatur etiam extingui promissio; procedit ante ipsius Legati, aut rei promissæ acceptationem, & acquisitionem, & sic re integra, post modum vero secus.

Quare cùm ante iurisdictionis exercitium
iudex Delegatus † virtute impetratæ sibi 23
cõmissionis non præuenerit iurisdictionem, nec illam præoccupauerit, adhùc res est integra, necnon ante effectus consummationẽ, & perfectionem, tex. in *c. quamuis, 6. & in c. si Delegatus, 7. de officio Delegati, lib. 6.* text.

in *c.fin. de officio Delegati*, *c. relatum eodem tit l.21.tit.4.p.3.* de quo Nos abundè suprà hac *2 p c.12.vers. Ex quo falsa redditur*, *à n.36.cũ seqq.* vbi etiam quod nec per ipsarũ
24 litterarum præsentationem factam † coram Delegato præuenta dicitur, & præoccupata iurisdictio, nec res desinit esse integra, abundè videbis, & plurimos refert Giurba in *cons. 59.num.101.& seqq.*

Et in tantum ante commissionis præsentationẽ defuit in Delegato iurisdictio; quod si eo tempore subdelegauerit; nihil agit, & in Subdelegato adest euidens notorius defectus iurisdictionis, Rotta *in vna Ferrarien. Societatis coram Pennia n.1.* vbi plurimi DD. & Rottæ decisiones recensentur, quam adducit Marchesan. *de commis. nullitat. Senat. post §.1.p.3.to.3.fol.22.* & ratio est, quia Delegatus subdelegando vtitur iurisdictione Giurba *cons.79.n.16.* Surdus *cons.429.n.57* qua Delegatus caret penitùs ante litterarum præsentationem realem.

De qua cõmissione ante iurisdictionis exer-
25 citium, † & præoccupationem idem iudicandum erit, ac si impetrata nondũ fuisset, & essemus eo in statu priori, quo accedente morte, vel remotione Ordinarij suspecti, successor non suspectus venit, a quem sublata recusationis impedimento statim, & ipso iure iurisdictio deuoluitur ex vi attractiua, non ex vi acquisitiua, prout abundè probauimus suprà hac *2.p.d.c.12.vers. Deinde, quia cum iurisdictio Ordinarij sit naturalis à n.52. cum seqq.* Et sursum, nec tunc adhùc ablata intelligitur ab Ordinario iurisdictio *c. audita*, *de restitu. spolia.* Innocent. *in c. cum in ure peritus*, *de officio Delegati.* Bal. in. *l.1. C. vt lite penden.* Roman. *cons.353.* Guido Papè *decis. 286.* Azeued. *in l.10.n.25.tit.13.lib.8. Recop.* Anna *allegat.24.n.2.* Franch. *decis.326. n.2.* Rotta Auinionens. *decis.69.n.4.* Caual. *decis.11.n.8.1.p.* Bursat. *cons.74.* idem Franchis *decis.393.* Giurb. *cons.59.n.101.* igitur, re integra, cessante causa recusationis, debet cessare eius effectus nondum perfectus, consummatus, nec in esse adhùc deductus.

Et in tantũ res hæc adhùc est integra, quod
26 ante rescripti præsentationẽ, † & ante citationem eius virtute expeditã, & intimatam aduersario, isti non efficitur rescriptum commune, nec ei ius ex eo adquiritur; imò cũ adhùc res sit integra, illi potest impetrans renuntiare, eoq; non vti, etiam aduersario renuente, secus si post citationem intimatam, præuentamq; & præoccupatã iurisdictionẽ,
27 quia tunc iam cõmissio efficitur cõmunis, † & ius tertio adquisitum, resq; desinit esse integra; atq; per consequens aduersario, cui semel ius fuit quæsitũ inuito, renuntiare, & pœnitere impetrans nõ potest, vt secus sit re adhùc integra, ante citationem, iuxta opinionem, quã passim sequitur Rotta, *vt in decis. 317.n.1.p.2.in Recent & in Burgẽs. de Agi. coram Litta.* impressa penès Marches. *de commis. tom.1.fol.171.* latissimè post plurimas Rottæ decis. videndus Oluer. Beltramin. in *annotat ad Alexand. Ludouis. decis.552.n.7* vbi contra illammet decis. quæ videtur insinuare, post præsentationẽ effici cõmissionem vt non solum requiratur præsentatio; sed & simul emanata citatio, & executa, vide plurima per eundem in hac materia, vbi etiam limitat sub d. *nu.7.* & circa hoc requisitum citationis actualiter exequutæ plurima videre poteris suprà *c.12.à num.36.cum seqq.*

Vbi etiã ipse Beltraminius hanc doctrinam extendit, † vt procedat etiam si commissio 28
esset impetrata à signatura gratiæ, & in ea cõtineretur aliquid, quod esset etiam fauorabile alteri parti, vt nihilominus possit impetrans cõmissioni renuntiare ante executam citationem, vt in d. *decis.317.n.2.* & per aliã decisionem Rottæ, quam allegat ipse Beltramini us videndus, & quod requiratur simul citatio, & præsentatio, probat Rotta, vt per Farinac. *in posthum tom.1.decis.705.num.8.*

Vti etiam probat eleganter Hercules Ma-
rescot. † *variar. resolut. lib.1.c.20.à n.10.* 29
& seqq. in hæc: Efficitur autem cõmissio cõmunis post præsentationem, & citationẽ aduersarij ad dicendum cõtra, & non ante, quia cõmunis conclusio DD. est, quod impetrans rescriptum, quod non publicam, sed priuatam respicit vtilitatem ante citationẽ possit pœnitere, & non vti: quo fit, † vt neq; aduersa- 30
rius inuito impetrante possit huiusmodi rescripto vti, tùm quia ante citationẽ non consideratur interesse eius, contra quem rescriptum impetratum est, tùm etiam quia rescriptum quod ad fauorem impetrantis principaliter est concessum in eius odium, & præiudicium redundaret, *l. quod fauore. C. de legibus*, ita firmat Hostiens. in *c. ex conquæstione, n.6. de restit spoliat.* quem ibi cæteri sequuntur, Ioan. Andr. *n.5. vers. In fine quæro.* Immola *sub n.9.* Butr. *nu.12. vers. Hostiens. concluit.* Anchar. *n.16.* Ias. *in l.3. in princip. nu.12.* & ibi Riminal. *d.n.31. ff. quod quisq; iuris.* Bal. *in l. postquam liti. n.14. C. de pactis.* Felinus *in rubrica, de rescript. n.3.* Arettinus *consil. 23.n.3. post medium*, & hanc esse communem opinionem atteſtantur Innocent. & Abbas in d. *c. ex conquæstione.* Decius *in d. l 3. in fin. princip.* & tenuit Rotta *in vna Salmantina*

pensionis 13. Ianuarij 1584. coram Bubalo, in qua fuit dictum, hoc procedere, etiamsi re-
31 scriptum † contineat aliquod priuilegium non solum ad fauorem impetrantis; sed etiam ad commodum tertij, vt expresse tenet Anchar. in d. *c. ex conquæstione, n. 9* & ibi Imola *n. 9.* Hostiens. *col. 9. in fin.* Ioan. Andr. *col. 2. in fin.* Butr. *in col. 13.* Abb. *n. 1.* hæc Maresc.

Et hanc decisionem Salmanti. per Marescotum citatam ad litteram refert Marchef. *de commiss. in particul. p. 1. c. 3. n. 48. fol. 172.* & videnda erit ad idem decisio subsequens ab eodem Marchef. ibidem adducta.

Et quod non ante præsentationem cõmis-
32 sionis, † sed post eam & citationem intimatam commissio non efficiatur cõmunis, quominus impetrãs aduersario inuito possit pœnitere, ea non vti, & renuntiare, benè probãt Felin. in *Rubrica, de rescrip. n. 9.* Sigismund. Scaccia *in tractat. de appellat. lib. 3. c. 2. q. 14 n. 46. ante fin. vers. Declara, 2.* Gratia. *discep. forens. to. 1. c. 115. n. 2. & c. 2. n. 10.* latè etiã per eundem Sigismund. Scac. in *tractatu. de sententia & re iudic. glos. 14. q. 29. à n. 5. & seqq. & à principio.*

Igitur dùm res adhùc est integra, & iurisdi-
33 ctio nondum præuenta, † nec præoccupata à iudice Delegato, si causa recusationis resoluatur, res reddit ad suum priorem statum, & successor Ordinarij non suspectus suam iurisdictionem ipso iure recuperat in prima instãtia statim, quod impedimentum fuerit remotum ex supradictis.

Quod insuper fulcitur ex ea doctrina, quam
34 DD. † deducunt ex tex. in *cap. cum cessante causa cesset effectus, de appellationib.* quod reuocato grauamine per inferiorẽ, quod fuit causa appellationis, & super ea cõmissionis impetratio; appellatio, & cõmissio, necnon gesta per iudicem commissionis virtute resoluuntur, & euanescunt, vt cum Boerio, Lancelloto, & Scaccia diximus *de Regia protectione, 1. p. c. 5. à n. 20. n. 78. & à n. 74. n. 42. & 91.* & iterum *2. p. c. 17. num. 24.*

Quibus rectè consonant, quæ longa manu
35 congessimus † in *eodem tractat. 4. p. c. 14. cum multis seqq.* scilicet, quod origo, à quo cætera vim capiũt, semper attẽditur, & quod vitium in origine totam massam corrumpit, & quod sublato fundamento super ædificari nequit, seu totum corruit ædificium, vbi *à n. 12. cum seqq.* probatur, vt omne quod actui sui natura variabili, & resolubili nititur, actu sublato, aut aliàs deficiente, omne suprà fundatum corruit, & euanescit.

Quibus addo optimam decisionem Rottæ
36 Alexand. Ludouis. *418. à princip.* † vbi quod sublata causa principali, tacitè censetur sublata, & resoluta inhibitio Rottalis super articulo incidenti emanata.

Et de acquisitione rei reuocabiliter ex cau
37 sa de præterito, † & de eius effectibus, vt restituantur fructus, hypotheca, & alia iura, quæ adquirens antea habebat, quia res reddit ad suum priorem statum cum omni causa anteriori, videndi sunt Gratianus *disceptat. forens. cap. 271. à num. 37.* & latissimè Tiraquell. *de retractat, lignagier. §. 1. glos. 7. à n. 69. cum seqq.* & suprà, exactè etiam Matiẽço *in l. 7. glos 1. à num. 40. & à num. 45.* vbi mirabiliter, & in optimo casu Oliuerius Beltramin. *in annotatio. ad Alexand. Ludouis. decis. 157. à num. 24. & decis. 227. per totam,* Mantica *de contract. lib. 4. titul. 10. numer. 16. & seqq.* Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 2. q. 13. à num. 8.* copiosè, & latissimè videndus Giurba *decis. 63. per totam,* & hi tres vltimi benè tractant, † vt etiam re redacta ad
38 priorem statum, ius semel consolidatum, cessum, seu amissum reuiuiscit, apud quos præcipuè Giurbam multa scitu digniss ima ad propositum videbis.

Et de effectibus, & natura rei redactæ ad
39 priorem statum, † videndus Mieres *de maioratu, 1. p. q. 58. à num. 184. & à num. 209.* plurima etiam Nos congessimus *in tract. de Regia protect. 4 p. cap. 14. per totum.*

Vnum tamen simile fundamentum non
40 omittam, † nam licèt à sententia lata appellatio emissa, & à iudice delata tollat, & suspendat eius iurisdictionem ex iuribus vulgaribus: tamen si re integra, appellatio fiat deserta ob non prosequutionem intra terminum; iudex à quo ipse potest causam reassumere, & ad eum deuoluitur iurisdictio sublato impedimento, quo erat suspensa, & potest suam sententiam exequi, ita eleganter Philippus Franchus in *cap. ad aures, 33. sub nu. 1. de appellationibus, & in cap. 3. cum appellationibus. §. si verò, num. 3. in fin. de appellat. in 6.* latè & optimè explicat Sigismundus Scaccia in *tract. de appellat. q. 11. à nu. 167. cum seqq.* ad quod etiam B. doctrina in *l. à Diuo Pio, à num. 15. ff. de re iudicata, & in l. præcipimus. §. officijs, nu. 2. vers. Breuiter. C. de appellat.* Vestrius *in praxi. lib. 8. capit. vltim. nu. 9 vers. Sed dices.* Franchus *in cap. ex ratione, num. 96. vers. Quid autem si iudex, de appellat.* Rebuffus *in tract. de sentent. executionis, art. 7. gloss. 9. sub num. 6.* Missinger. *in singul. obseruat. Centur. 5. obseruat. 94. in causis.* Mandosius *in formul. cõmissio. in commissio. 23. executor. in verb. ob non prosequutionem, fol. 125.* Papiens. in *practic. in form. appel-*

appellat. à sentent. diffinit. in glos. cauſis, & rationibus ſub n. 3. fol. 426. Ergo à fortiori idem erit dicendum in impedimento recuſationis, re integra ſublato; maximè cum ad effectum ſuſpendendi iuriſdictionem iudicis recuſatio, † & appellatio à pari procedant, 41
Franch. in *c. nouit. 43. n. 4. in fin. de appellat.* Felin. in *c. 1. ſub n. 6. col. 3. de iudicijs.* Scac. *de appellat. quæſt. 16. limit. 1. n. 7. & 8.* Brunor. à Sole *in locis cõmunib. verb. appellatio. 30.* Aguſtinus Barboſ. in *locis communib. loco 96. n. 2.* & eſt text. *in l. appertiſſimi, verſ. Cũ poſt. C. de iudicijs, c. ſuper eo, el 2. de appella.* & propterea de appellatione ad recuſationẽ, & è contra rectè formatur argumentum, Barboſa vbi proximè, *n. 1.* Boerius *deciſ. 269. n. 3.* Gutierrez *practicar. lib. 1. quæſt. 94. n. 4.* Morla in *emporio iuris. par. 1. titul. 2. quæſt. 11. num. 4.*

Pro quibus omnibus duas reperi Rottæ decisiones, † quæ in iſtis ferè terminis loquuntur, prout *in vna Viglenan. iuris patronatus 17. Iunij 1605.* coram R. D. Lugdunenſe in hæc: Roueſcala tullit ſententiam ſuam poſt inhibitionem emanatam à Vicario Papienſi, & ab Auditore Cameræ, ideoq; attentata fuit, & nulla, *cap. non ſolum, de appellat. in 6.* Rotta *deciſ. 20. de appellationibus, in nouis,* cùm vulgari. nec obſtat quod Vicarius Papienſis fuerat recuſatus, & per eius recuſationem cauſa commiſſa Reueſcalæ; nam illius Vicarij recuſati perſona fuerat mutata, † & ſic ceſſante cauſa ſuſpitionis, Baliſta, qui Robaſcalæ cauſam obtinuerat committi; adiuit nouum Vicarium, & coram eo introduxit cauſam, antequam Robeſcala præſentaſſet reſcriptum, quod facere potuit. Hoſtienſ. in *cap. ex cõquæſtione, col. 2. in princip. verſ. Tu vero dicas,* & ibi Abb. *numer. 10. de reſtitutio. ſpoliatorum.* Felinus in *rubrica, de reſcriptis, num. 3.* Itaq; per non vſum reſcripti, & per redditum ad forum recuſatum poſt recuſationem Baliſta cenſetur renuntiaſſe recuſationi, & reſcripto, occaſione eius obtento; & per conſequens Rebeſcala vigore dicti reſcripti procedere non potuit, maximè poſt emanatam ab illo nouo Vicario inhibitionem, & etiam ab A. C. coram quo cauſa fuerat per appellationem introducta; fuit etiam nulla prædicta ſententia, † quia lata 43
in petitorio pro parte ſuſpenſo; & ſic ſine iuriſdictione. Rotta *deciſ. vltima, de teſtibus, in nouis.* Puteus *deciſ. 171. num. 1. lib. 1.* & licèt lata ſit ſuper poſſeſſorio, † & petitorio; tamen in totum nulla eſt, Caputaquenſ. *deciſ. 143. part. 3. &c.* quæ deciſio eſt apud Proſperum Farinac. *141. tom. 3. fol. 127.* 44 45

Aliàs eſt etiam Rottæ deciſio in *eadem cauſa Viglenanenſ iuris patronat.* † poſtmodum edita *19. Martij, anni 1608.* quæ ſic ait in hæc: Domini vtraq; parte informante præſtiterunt in deciſ. coram R. P. D. meo Marquemontio, ſententiam Robiſcalæ eſſe attentatam, & nullam rationibus de quibus in deciſione, &c. Non obſtat, quod dicitur, cauſam fuiſſe per Breue ſpeciale Robiſcalæ Delegatum: quia aduerſarij non ſunt vſi hac commiſsione; imò illi renuntiarunt, adeundo nouum Vicarium Papienſem ante præſentationem commiſsionis coram Robiſcala, citauerant enim Michaelem coram nouo Vicario ad videndam cauſam coram eo de nouò introduci, & obtinuerant Notarium, & Curſores; licèt poſteà coram eodem comparuerint, pro reuocatione inhibitionis; & hinc reſultat etiam nullitas ſententiæ Robiſcalæ, quia ſine iuriſcictione etiam iudicauit. Non obſtat quod opponitur; inhibitionem Auditoris Cameræ emanaſſe ſub falſa narratiua, quod Baliſta, & litis conſortes appellaſſent à quadam declaratione Arbitrorum, nec curarent cauſam committi, quia de appellatione apparet, &c. quę deciſio eſt apud Alexand. Ludouiſ. *deciſ. 360.* 46

Ex quibus mirabilibus deciſionibus vnum notabile ponderabis, † quod per comparitionem legitimè factam coram alio iudice competente renuntiare cenſetur impetrans commiſsioni, re integra, hoc eſt nondum eius virtute iuriſdictione per citationem exequutam præuenta, & radicata efficaciter in perſona Delegati, ſicque non ſolum expreſſe poteſt impetrans, re integra, commiſsioni renuntiare inuito aduerſario, vt ſuperiùs diximus; verum etiam tacitè recurrendo re integra, coram alio iudice competente. 47

Quibus ſuppoſitis concludendum eſſe cenſeo in hac mirabili quæſtione, † vt quoties ob recuſationem recedatur ab Ordinario in prima inſtantia, & commiſsione iam alteri impetrata, ſi re integra, hoc eſt, antequam iudex Delegatus præuenerit, & præoccupauit ſuam iuriſdictionem, & cauſam; fuerit ſublata recuſatio per ceſſum, vel diſceſſum Ordinarij recuſati, quod ſucceſſor eiuſdem cauſam in prima inſtãtia indubiè recuperat, atq; ad terminos Concilij Tridentini, *ſeſ. 24. de reformatio.* eſſe redactam, ac propterea quod Senatus additus pro eius protectione illi Ordinario ſucceſſori, non verò Delegato cauſam remiſſurus, commiſsione retenta. 48

Ex quibus fundamentis pro hac parte conſideratis manifeſtè † colligitur reſponſio ad argumenta in contrarium deducta, 49

quæ

quæ non obstant, vt vides, non primum, nempè ob recusationem legitimè factam licitè re c di ab Ordinario in prima instãtia, quia procedit rebus sic stantibus, & in eodẽ statu permanentibus, non tamen quando re integra patitur alterationem, & mutationem causa finalis, & fundamentum commissionis.

Cum omnis actus in qualibet materia ha-
50 beat hanc † tacitam conditionem rebus sic stantibus, ita vt si noua causa superueniat, recedatur à dispositione, quod axioma latissimè exornat Castillo *cantrouers. tom. 4. c. 59. per totum*, vbi plurima notabilia in proposito videbis.

Ad secundum autem argumentum, & ter-
51 tium respondetur, † quod ipsorum doctrinæ benè compatiuntur cum nostro casu, & resolutione, vt pro hac parte superiùs fuit plenè consideratum, quoniam nos non sumus in causa producente effectum perfectum, & consummatum, atq; in esse iam productum; sed omninò diuerso, re adhùc integra, & in statu imperfecto resolubili, & variabili.

Nec obstat quartum de præiudicio iuris
52 tertio iam quæsito, † quoniam re integra, non datur interesse aduersarij, nec illi ante commissionis præsentationem, & eius virtute intimatam citationem ei aliquod ius quæritur; sed imo potiùs eo inuito potest commissioni renuntiare impetrans, & ea non vti; vt hactenus abundè probatum est.

CAPVT VIGESIMVM.

Dum in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rotta emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur, si per contradictas in eadem Rotta causa insuper prosequatur: an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis Decreto comprehendantur?

SVMMARIVM.

REtentionis monitorialium è Romana Curia emanatarum in prima instant. a recursu pendente, executoriales per contra d. Elas insuper obtentæ an sub retentionis Decreto lato per Senatum, vel ferendo comprehendantur, à num. 1.

Executoriales obtentas non comprehendi sub dispositione cap. causæ omnes, pluries S. Cõgregatio. & Rotta declarauere, numero 2. vide n. 72.

Citandus, qui non patitur ad se peruenire citationem, vel impedit, dicitur verè contumax, & habetur pro citato, num. 3.

Contra recurrentem ad Concilium Regium pro impediendis monitorialibus proceditur in Rotta per iudicium contradictarum, & executoriales expediuntur quomodocumq; constet, recurrentem habuisse notitiam citationis faciendæ, num. 4.

Marchesani obseruatio refertur, quod in Rotta proceditur in principali, constito, quod citandus per Consilium Regium Hispaniæ executionem monitorialium impediuit, eo quod habetur in Rotta pro citato, numero 5.

Refertur ad idem Rottæ decisio expressa, numero 6.

In odium recursu ad Concilium Regium vtentis in Rotta admittitur omnis interpretatio ad fauorem alterius, ita vt simplici copiæ fidem adhibeat, num. 7.

Auxilio Consilij Regij impendiens, quominus citetur, habetur in Rotta pro citato, numero 8.

Contra habentem notitiam citationis proceditur in Rotta, vti verè citatum, numero 9.

Propter impedimentum à citando præstitum adhibetur in Rotta simplici copiæ fides, numero 10.

Et etiam testibus nulliter examinatis, numero 11.

Monitorialibus, & remissorialibus ablatis vigore prouisionis Regiæ, Rotta dat fidem probationibus informiter, & nulliter factis, num. 12.

Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faciunt in præiudicium impedientis, quominus validè examinẽtur, numero 13. & 14.

Ad attentatorum reuocationem non deueniendum, nisi actis transportatis sine quibus iurisdictio non dicitur apperta iudici, numero 15.

Acta habentur in Rotta pro transportatis præstito impedimento per Consilium Regiũ, ne transportentur, in odium recurrentis, num. 16.

Senatus ægrè fert tam malitiam dolosam actoris, quàm rigorem Rottæ procedentis in causa per contradictas, pendente recursu ad illum super examine, an monitoriales percutiant primã instantiã Ordinarij, nu. 17.

Et

Et ob id retinet executoriales, sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denuò in prima instantia tractandam, ibid. & num. seqq.

Regi iure naturali pertinet suorum subditorum vi oppressorum protectio, num. 18.

Ac etiam Concilij Trident. protectio ex Bullis Pontificalibus, num. 19.

Retentio Bullarum reuerenter, & debito modo facta Regi permittitur ex Bulla in Cœna Domini, num. 20.

In Senatu dum disceptatur, an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Trident. principalis causa debet conquiescere num. 21.

Dum disceptatur super eo, in quo terminus est appositus, iste non currit, sed suspensus manet, num. 22.

Citando, seu citato non currit terminus ad comparendum cõtentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur, an percutiant Trident. num. 23.

Recurrens nequit præuenire malitiam aduersarij, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt reproducendæ) causa in Rotta contra eum indefensum, & interdum non citatum sit procedendum, numero 24.

Nec interim recursu pendente potest dici contumax, ibidem.

Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sedi Apostolicæ de iure excusatur, num. 25.

Causam legitimam habens litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec censuras earum incurrit, num. 26.

Impedimentum proueniens ex facto Principis excusat, num. 27.

Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitiuus, num. 28.

Nec ob id debet molestari, num. 29.

Recursus ad Regem pendens est legitimum impedimentum, vt terminus à iure, vel iudice datus in causa principali suspendatur, numero 30.

Executoriales obtentæ in Rotta, termino monitorialium per recursum pendentem suspenso, nullæ sunt ipso iure, num. 31.

Executoriales in Rotta nulliter obtentæ nullum præstant impedimentum, numero 32.

Text. in Clement. causam de electio. Clemen. 2. vt lite pendent. capit. quoniam frequenter. §. porrò, vt lite non contestat. quibus Rottæ rigor fundatur, interpretantur, vt procedant, quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de iure, & authoritate publica, lege permittente num. 33. & seqq.

Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentum, intelligitur de impedimento præstito de facto, non de iure appetente viam ad illud proponendum, num. 34.

Comparens coram iudice non dicitur contradicere de facto, num. 35.

Clausula (contradictores compescendo) intelligitur de contradicente de facto, & authoritate propria, non vero de iure, & authoritate iudicis, num. 36.

Clausula (appellatione remota) intelligitur contra impedientes de facto, non de iure num. 37.

Clausula (amoto quolibet illicito detentore) tribuit iurisdictionem contra contradicentes de facto, non de iure, num. 38.

Recursu ad Regem omnes oppressi Prælati, & Religiones indistinctè frequenter vtuntur, num. 39.

Recurrẽs vbilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum iure licitum, vel saltim publicè vsitatum, num. 40.

Obseruantia publica excusat, & facit actum licitum, aliàs de iure illicitum, num. 41.

Consuetudo etiam iniusta excusat, numer. 42. & seqq. etiamsi proueniat à principio iniusto, num. 43.

Quod communiter fit legitimè fieri censetur, num. 44.

Recursus ad præsidium innocẽtium inuentus, foret vinculum iniquitatis, si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum obtentas, pendente recursu super monitorialibus, numero 45.

Foretque laqueus ad iugulandam iustitiam recurrentis oppressi, & in remedio, ac securitate reperiret periculum, & venenum, num. 44.

Salubriter pro vtilitate hominum inuenta, non sunt contra eorum commodum sumenda, num. 47.

Propheta Rex protectionem Dei inuocat contra laqueum sibi absconditum, numero 48.

Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret vmbra ad captionem, & dolum, si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditæ contra recurrentem exequi permitteretur, num. 49.

Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet, numero 50.

Beneficium suum Rex nemini vult esse captiosum, num. 51.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Ad finem boni ordinata non debent malum operare, num. 52.

Senatores cingiles se præbeant, ne fraudes recursus patiatur in detrimentum Regis, & Regni, num. 53.

Regis authoritas contemneretur, recursusque illusorius redderetur, fraudibusque via apperiretur, si recursu pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam, causa principalis contra indefensum prosequeretur, num. 54.

Recursus, vel à Rege penitùs denegandus, ne sub eius securitate iustitia oppressi percutiatur, vel in causa principali est subsistendum, num. 55.

Recursus est immortalibus valde necessarius, num. 56.

Violentiæ cognitio, & Regis præheminentia inanis reddi non debet, nec illusoria num. 57.

In competentia iurisdictionis dum tractatur inter duos, horum manus sunt ligatæ super causa principali, num. 58.

Recurrenti, condemnato in Romana Curia pendente recursu, Rex magis debet protectionem, qui sua sub securitate, & fide publica fuit deceptus, num. 59.

Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet, num. 60.

Securitatis cognitione pendente nihil erit innouandum, quod à securato possit nocere num. 61.

Sub Regis securo deceptus in pristinum statum reponendus, vt liberè ius suum consequatur, num. 62.

Executoriales contra indefensum, sub securo Regio recursu vtentem, fraudulenter obtentas ipso pendente super monitorialibus, percutientibus primam instantiam, retinet Senasus, vt causa nouiter coram Ordinario incipiatur, num. 63.

Fraudibus non est via apperienda, numero 64.

Fraudibus, vt occurratur ius admittit latam interpretationem, redditque dispositionem fauorabilem, num. 65.

Fraus fieri dicitur quoties constitutio per indirectum, & cautelam redditur illusoria num. 66.

Fraudata ne remaneat pars, nec decepta, semper est capienda interpretatio, numero 67.

Tertij ius ne lædatur fraudibus est occurrendum, num 68.

Fraus doloſi litigantis, ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtiuè, dolose, aut occulte obtentæ contra recurrentem indefensum, numero 69.

Fraus, & dolus nemini debet patrocinari, numero 70.

Senatus retinet executoriales in Romana Curia, per iudicium contradictarum contra occurrentem indefensum obtentas pendente cursu retentionis monitorialium, causamque remittit Ordinario in prima instantia, vt denuo iuridicè vincatur, numero 71.

Declarationes S. Congregatio. dicentes per cap. causæ omnes, non excludi executoriales obtentas, declarantur, vt pertineant ad §. ad hæc ipsius Decreti, num. 72.

Executoriales obtentæ contra formam Tridentin. præseruantis primam instantiam Ordinarijs, sunt nullæ ipso iure ex defectu iurisdictionis, num. 73.

Executoriales contra formam Trident. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit, num 74.

Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita vt citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere num. 75.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rottæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem, num. 76.

Bulla Cœnæ in cap. 14. loquens de retentione, & supplicatione ad S. Apostolicam, dum onus imponit supplicationis prosequendæ; supponit hoc fine factam licitam esse Principi, & oppressis, num. 77.

Bullæ Cœnæ in princip. cap. 14. & cap. 15. loquens de recurrente expressè disponit in appellante à litteris Apostolicis ad Senatũ, non in recurrente pro sola tollendavi, numero 78.

Bulla in cap. 14. non dirigit verba in recurrentem ex iuxta causa pro tollendavi, & ad finem supplicandi, imò disponit tunc licite recurrere, num. 79.

Lex pœnalis ad aliàs personas vel casus vltra expressos non extenditur, num. 80.

Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem, num. 81.

Recursum vi oppressis velle Papam tollere, non est credibile, cum alio remedio penitùs sint destituti longissimè absentes à S. Apostolica, num. 82.

Defensio præstita á Rege vi oppressis prouenit à fonte iuris naturalis, num. 83.

Iuri naturali nihil detrahi potest, num. 84.

Ius naturæ non minus animalia docet, quam homines, num. 85.

Vim repellere iure naturali est concessum non inuentum, cum id bestiarum sensibus sit infixum, num. 86.

Nullum est animal, cui non sit ira iniuriæ impatiens, & prompta ad defendendum alacritas, num. 87.

Nulla est creatura in terra, quæ non aliqua habeat naturæ adiumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus, numero 88.

Recurrentem ad Principem pro tollenda vi, & iusta de causa omnes viri docti à censurarum incursu excusant, num. 89.

Ex modo procedendi in Rotta contra recurrentem indefensum, & legitimè impeditum, vis vi additur, & afflixio afflictis, nu. 90.

SOLET in Rotta Curialium, & litigantium suggestionibus litteras † monitoriales expediri contra prohibitionem, & salubrem prouidentiam Concilij Tridentini *sess. 24. de reformatione, capit. 20.* vt rei conueniendi citentur, vt in prima instantia compareant in Rotta defensuri, tunc siue ad querimoniam ipsius partis, siue vt plurimum Regij Fiscalis recurri asolet ad Senatum pro tantæ vexationis protectione, vt obseruetur præfati Concilij Tridentini Decretum, aduersarius autem subterfugiendi, & illudendi salubre hoc remedium, & recursum causa, comparet in eadem Rotta exclamãdo de hac Senatus apprehensione monitorialiũ, multa fingendo, & falsa redarguendo, quibus non immeritò irritatur Rotta ipsa, & virtute alicuius fidei, & testimonij Notarij attestantis de intimatione monitorialium facta reo conueniendo, aut sic cõuento, atq; aliter cõstito de eius noticia monitorialiũ, istius cõcutitur contumatia, & per contradictas lite tractata actor obtinet executoriales in causa, quibus allatis in partibus, vt exequantur; condemnatus hac inopinata ruina oppressus iterum recurrit ad Senatum hũc Supremum, qno, vel adhùc pendente primo remissionis monitorialium recursu, vel iam obtento Decreto remissionis causæ ad Ordinarium factę (quibus se tutum, & securum non immerito putabat; certat de executorialium retentione, & simul causæ remissione ad Ordinarium.

1

2 Quod obtinere non posse, non leuia vrgẽt, & in primis plures Rottæ decisiones, † nec non S. Congregationis declarationes, doctrinæ, & fundamenta per Nos cumulata superiùs hac 2. *p. cap. 17. ad principium*, quæ insinuare videntur, eoq́ue tendunt; vt præfatum Concilij Tridentini Decretum in *cap. causæ omnes*, cesset post rem iudicatam, & executoriales obtentas in causa principali, quæ omnia videre poteris, & pro hac parte simul applicare. Ergo Senatus protectio in nostro casu pariter cessare debet.

Secundò quoniã executoriales has legitimè fuisse expeditas videtur, † citandus etenim si latitat, vel non patitur, seu impedit, vt ad se perueniat citatio; dicitur verus contumax, cum habeatur pro citato, vti plura congessimus in *tractatu de Regia protectione, 2. part. 2. à nu. 64. eum seqq. & in cap. 8. num. 87.* adde nouissimè Carlebal. *de iudicijs, lib. 1. titul. 1. disput. 2. quæst. 7. num. 879.* & facit *Clement. fin. vt lite pendente*, ibi: *Cùm lite pendente nihil debeat innouari; item quoad hoc pendere censemus postquam à Iudice competenti; in ea citato emanauit, & ad partem citatam peruenit, vel per eam factum fuit, quo minus ad eius notitiam perueniret, &c.* Vel quando ob potentiam citandi, vel suorum ino tu non possit fieri citatio probat text. in *Clement. causam, de electione*, ibi: *Verum si propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (vt præfertur) appellationem eandem in loco aliquo sic solemniter volumus publicari, quod ad appellati, seu eius procuratoris notitiam possit verisimiliter peruenire, &c.* Ergo cum reus citandus apposuerit hoc recursus impedimentum, ne sibi intimentur monitoriales, atque etiam ob potentiam Senatus Regij turè intimatio ei fieri non posit (cum iure Regni puniantur Notarij has intimationes contra Concilium Tridentinum facientes) sequitur manifestè, quod contra reum contumacem (ad cuius notitiam qualitercumq́ue appareat in Rotta peruenisse monitoriales) legitimè proceditur per contradictas, contumax condemnatur, & executoriales expediuntur, quo debet casu cessare protectio Concilij; cum eius cesset dispositio.

3

Quare in Rotta facillimè habetur pro citato, † is, qui recurrit ad Consilium Regiũ pro impedienda hac citatione, & in odium eius qualitercumq́ue constet de intimatione exequuta, vel illum habuisse notitiam monitorialiũ; proceditur in causa principali, vt *in vna Carthaginens. portionis 14. Nouemb. 1594.* quam refert Marchesan. *de commissionib. tom. 1. fol. 473. colum. 1.* atque ipse Marchesanus *de commissionibus Apostol. ab executio. breui. & litter. Apost. p. 1. c 2. num. 53. tomo 1. fol. 403.* in hæc inquit: Multoties quando breuis executione citationes dantur, illa, aut ante impeditur, aut post interceptis

4

litteris

litteris citatorijs, vt in partibus Hiſpaniarum, & alibi quando contra tenorem Apoſtolicarum prohibitionum ſimilia impedimenta per Conſilij Regij Miniſtros ſub colore ne vis inferatur, ſoli curant, tamen quod pro executa haberi, quando de ipſa reum notitiam habuiſſe probaretur, iuxta *Clement. cauſam, in fin. de electione*, dixit Rotta *diuerſorum deciſ. 86. num. 3. p. 2.*

Et prælata deciſio Carthaginenſ. reperitur inter recollectas per Seraphinum *1. par. deciſ. 1094.* † in hæc: Domini receſſerunt à reſolutione facta (*ſub die Veneris 1. Iulij* proximè præteriti) & cenſuerunt ſatis conſtare de citatione validè executa. Primo, quia ex ſcripturis productis, quæ habentur in Summario *numero 1.* conſtat de ablatione proceſſus tàm originalis, quàm compulſati, & eius tranſportatione ad Conſilium Regium, quæ præſumitur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis, ad notata per Bart. in *l. fin. de quæſtionib.* Quare in odium eorum, † qui 7
ſimili recurſu vtuntur; fit omninò interpretatio ad fauorem alterius partis, ita vt etiam copiæ ſimplici ſoleat fides adhiberi, Bald. in *l. publicati. quæſt. 8. in fin. de teſtamentis* Iaſ. in *Authent. ſi quis in aliquo, in 7. fallent. C. de edendo.* Socinus *conſil. 36. colu. 2. verſ. Non obſtat, & extat.* Peregrinus *deciſion. 159. lib. 2.* & facit, quod impediens quominus ci- 8
tetur auxilio Conſilij Regij, † vel aliàs habetur pro citato *capit. quoniam frequenter. §. porrò*, vbi Gloſſ. *in verb. impedit, vt lite nõ conteſtata.* Cardinal. in *Clement. cauſamq́, 13. de electione*, cum alijs per Tiraquell. *de retractu Linagier. §. 1. gloſſ. 10. numero 102. & gloſſ. 1. §. 2. numero 9.* Non obſtat quod in ſummario proceſſus, quod exhibitum fuit, vbi adeſt executio citationis, non reperiantur adhibiti teſtes, vt requiritur, *capit. quoniam contra de probatio.* Speculator in *titul. de citatio. §. ſequitur, num. 9.* Puteus *deciſion. 5. libro 3.* quia ex exhibitione proceſſus vltimò facta apparet, quod qui conceſsit Summariũ ſolitus fuit omittere teſtes, qui nihilominus in dicto proceſſu in pluribus actibus interfuiſſe leguntur. Non obſtat quod nec in dicto proceſſu reperitur iſta citatio, quia ex atteſtatione Notarij conſtat per eum non fuiſſe appoſitam, quia inſtrumentum citationis à Rotta emanatæ, in cuius dorſo ſolet executio deſcribi, ſtat vitiatum, & ſublatum ſigillum, ideo ex eo non poteſt probari iſte defectus teſtium; accedit quod ex deductis in facto appareat Andræam habuiſſe notitiam citationis, † quæ facit vt ſubſtineatur proceſ- 9
ſus ad Roman. *conſ. 410. numero 2.* Felinus in *capit. cum contingat, numero 8. de reſcriptis*, & ſaltem præbet occaſionem, vt Iudex potuerit iure arbitrari credendum eſſe relationi, etiam ſine teſtibus, vt poſt Franchum, & alios tradit Tiraquellus *de retractu Linagier. §. 8. gloſſ. 11. numero 10. & ſeqq.* & ita concluſum, &c. & Seraphinus ibidem in fin. dict. deciſionis, ita ait: nota, cùm in principio dicitur propter impedimentum à parte præſtitum † adhibet fidem ſimplici copiæ, hanc 10
deciſionem ſequitur Rotta infra *deciſ. 1296. in Lunenſ. Sarcanen. Canonicatus 23. Octobr. 1598.* incipit, *fuit dubitatum, an ſententia, in fin.* quod idem etiã de teſtibus † nul- 11
liter examinatis fuit dictũ ſuprà *deciſ. 1154. in Gamuenſ. viridarÿ 6. Nouemb. 1595. numero 2.* incipit, *Domini diſtorixerunt.*

Ad quod videnda erit alia deciſio eiuſdem Seraphini *1087. per totam*, in prædicta cauſa, vbi aliud cenſuerat Rotta.

Alia ſimilis ad idem eſt Rottæ deciſio *in vna Ciuitatenſ. Scholaſtriæ, & Canonicatus 24 Martij 1597. corã D. Pamphilio*, † quę 12
poſt medium ita loquitur in hæc: Nõ obſtat, quod iura producta per Maturana non ſint in forma probanti, & teſtes ſint nulliter examinati; quia ex iuſtificationibus notatorum conſtat in hac cauſa vigore Regiarum prouiſionum primò fuiſſe ablatas litteras citatorias, & compulſatoriales, & poſteà remiſſoriam, & demum vigore alterius prouiſionis fuiſſe è manibus Iudicum ablatam aliam demiſſoriam, conſignatam de Ordine Sanctiſsimi Domini noſtri, quæ prouiſiones præſumũtur ablatæ ad inſtantiam Didaci intereſſe habentis, vt ſæpiùs fuit deciſum ex notat. per Bart. *in l. fin. de quæſtionibus*, quo fit, vt probationes iſtæ licèt informes, † quæ ex 13
ſubſtantia concludunt in odium ipſius, qui vtitur ſimilibus prouiſionibus ad impediendum; quominus probationes legitimè fiant; habeantur pro ritè, & rectè factis, & eis fides adhibeatur B. in *l. publicati, numero 8. C. de teſtamentis.* Iaſſ. in *Authen. ſi ſi quis in aliquo, column. 4. in 7. fallent. C. de edendo.* Decius *conſil. 36. ſub numero 2. verſic. Sed ratio.* Peregrin. *deciſion. 159. libro 2.* & fuit reſolutum *in cauſa Carthaginenſ. portionis ſub die 14. Decemb. 1594.* coram D. meo Seraphino, † & quod teſtes in præiudicium partis, 14
quæ impedit quominus valide examinentur, etiam nulliter, & ſine citatione examinati probent; tradunt DD. communiter in *capit. quoniam frequenter*, vbi Gloſſa, & Felinus, *numero 7. vt lite non conteſtata.* Decius in *capit. 2. numero 25. de teſtibus*, & fuit deciſum *in cauſa Gamuenſ. iuridarij ſub die 27. Februarij*

bruarij 1595. coram eodem D. meo Seraphino, &c. quam decisionem ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. p. capit. 2 sub num. 186.* post medium.

Ac similiter *in una Pampilonen. attentatorum 1. Julij 165.* adducta per Prosperum Farinacium *4. part. decision. 751.* quæ
15 *numer. 2.* ait in hæc: Non obstat, † quod ad prædictam attentatorum reuocationem deueniendum non sit, nisi prius transportatis actis ad Curiam, sine quibus iurisdictio non dicitur aperta Iudici iuxta Decreta Concilij Tridentini: nam vltra quod adsunt sufficientia acta ad probandum attentata, nempè recursus ad Consilium, & sententia repositionis contra propriam sententiam iam
16 latam pro Nicolao; fuit etiam dictum, † stante impedimento prestito per Consilium instante procuratore Martini, ne acta possent transportari, solent in odium recurrentium haberi pro transportatis, Gabriel. *de appellationibus, concluſ. 5. numer. 5. & 9.* & in his terminis aliàs fuit resolutum *in Calagurritana beneficij 11. Februar. 1608.* coram R. P. D. Pamphilio.

Quare cum hæ executoriales legitimè expeditæ videantur, cum ob impedimentum Consilij Regij procuratum, & quæsitum ex parte citanda, iustè eius arguitur contumatia in Rotta, & per contradictas lis tractatur, vbi aparet vel monitoriales sibi fuisse intimatas, vel aliter de eius notitia constat, atque ideò cessare debet protectio Senatus Regij.

Quibus tamen minimè obstantibus, quo
17 tidie experimur, quàm ægrè ferat Concilium hoc Supremum, tam malitiam fraudulentam Actoris, & dolum; quàm rigorem Rottæ pro sequentis littem in absentia Rei inauditi, & indefensi legitimè impediti ob pendentiam recursus in Regio Senatu, à quo ei omnis securitas, & tutela debetur, retinendo has executoriales, ne illis violenter pars indebitè vti possit, & causam Ordinario cognoscendam remittendo, vbi reperiunt Senatores Ordinario pertinere de iure iuxta dispositionem Concilij Tridentin. *in dict. capit. causæ omnes.*

Supponit enim pro certo, & indubitabili Senatus, ad Regem suorum subditorum vi
18 opressorum omni iure † pertinere protectionem, atque defensibnem naturalem ex debito Regalis officij, ad illamque præstandam iure naturæ teneri, prout *in tractat. de Regia protectione, capitul. 1. & 2.* diximus; & hoc eodem *tractatu de supplicio. ad Sanct. ff. 1. part. cap. 1. per totum.*

Ac etiam ad Concilij Tridentin. protectionem ex Summorum Pontificum Bullis allici, prout latè sup. hac *2 part. capit. 1. & capit. 2. per totum*; ac propterea † litterarum 19
Apostolicarum retentionem debito modo ac reuerenter factam à Bulla in Cœna Domini permissam, aparet hoc *tractat. de supplicatione ad Sanctiſſi. 1. p. cap. 2. per totum*, & capitibus sequenitbus, vnde fit, † vt dùm 20
diceptatur in Senatu, an per aliquas monitoriales à Romana Curia emanatas in prima instantia percutiatur Trident. Decretum illam præseruans Ordinario, † conquiescere 21
debet causa principalis ad text. cum materia *in cap. lator, qui filij sint legitimi. & cap. fin. de ordin. cognitionis*, cum vulgaribus.

Quippè dùm diceptatur super eo, † super 22
quo terminus est apositus, non currit terminus, sed interim suspenditur Ioseph. Cumia. *in Ritibus magnæ Curiæ Siciliæ, cap. 68. nu. 65.* & Thesaur. Fossan. *decis. 10. instantia, casu 4. nu. 6.* Vestrius *in praxi Roman. Curiæ, lib. 7. cap. vltim. sub nu. 19. fol. 220.* Oddus *in tract. de restitutio. in integr. q. 71. arti. 1. limit. 6. nu.* Sigismun. Scaccia *in tractatu de appellatio. q. 15. num. 82. & seqq.*, plures doctrinas videbis in comprobationem hoc *tractat. 1. p. cap. 15. à nu. 23. cum seqq. versi. Et amplius comprobatur.* Ergo interim citandus, atque etiam citatus vigore monitorialium aliundè emanatarum contumax dici nequit hoc legitimo impedimento munitus, iuxta quæ copiosè diximus *in dict. cap. 15. à numer. 23. cum multis sequentibus.* Quibus variæ doctrinæ huic articulo valdè conducilesſignantur.

Supponit etiam pro constanti Senatus hìc Supremus, † executoriales, cœteraque 23
acta interim gesta in Romana Curia esse nulla vti gesta contra partem inauditam, & indefensam, iudiciumque per contradictas agitatum esse nimis rigorosum, cum Reus contumax non sit mediantè impedimento orto ex recursu ad Regem, ad quem iure permittēte cōfugiunt opressi his in casibus, & apud quem ideò, & ad hunc effectum monitoriales maneut detentæ, quousque examinatę, an contraueniant Decreto Concilij Tridentini, vel tradantur parti, vt eis vtatur; vel Ordinario remittatur causa, quando ad eum pertinere detegatur, vt de ea in prima instantia cognoscat: nec Reus citatus & conuentus potest hoc casu dici nec contumax, nec negligens, considerat etenim, quod dum in Senatu adsunt litteræ, & citatio, non

poterit in Rotta absque illis procedi in causa principali, quousque (vt iuris est) iterum in Rotta eadem reproducantur; nec opressus tenetur præuenire cautelam, † atque 24
fraudem ortam ex clandestina diligentia aduersarij, itaque hoc legitimo impedimento excusatur compare intra terminum citationis.

Legitimè quipe excusatur de iure, qui habet impedimentum † ad se præsentandum 25
Sedi Apostolicæ, & Superiori iuxta text. (qui loquitur de excommunicatione) *in capit. quamvis 53. de sententia excommunicationis*, ibi: *Sive quolibet impedimento Canonico retrahatur, quominus Romanum Pontificem possit adire, &c.* Et in fine, ibi: *Vt impedimento cessante, ad Apostolicam Sedem accedant, mandatum ipsius humiliter susceperi, &c.* qui text. ad hoc communiter notatur, vt per Thomas Sanchez *in præcepto Decalogi, libro 2. capitul. 13. numer. 14.* Augustinum Barbosa *in collectan.* ad eundem *num. 3.*

Vbi enim adest legitima causa † litteris 26
non parendi, nec dicitur contumax, nec earum contemptor incurrit, quia non dicitur inobediens, Plura congessimus *1. part. capitulo 3. à numer. 25. cum sequentibus, versicul. Quare vbi adest iusta causa*, & sursum, *& in capit. 2. à num. 19. à num. 24. 30. 33. & num. 34.*

Quoniam impedimentum proueniens ex facto Principis excusat, † prout testantur 27
Decius *in capit. ex ratione, numer. 22. versicul. Secundus casus, de appellation.* Sigismundus Scaccia *in tractat. de appellationibus, quæst. 15. sub num. 124.* Nos diximus *in tractat. de Regia protectione, 2. part. capit. 8. à num. 70. & 71.* vbi *à nnmer. 79.* firmauimus post Flaminium Parisiens. & alios ab isto relatos, *lib. 11. quæst. 3. numer. 121.* & Sarner. *in Regula de publicand. q. 13. num. 3.* Ripam *in tractatu de peste 3 part. q. 6.* litterarum Apostolicarum à Iudice detentarum terminum non currere.

Ideò nec confugiens ad Regem dicitur 28
contumax, † sicuti nec fugitivus, Alexand. *consil. 144. volumin. 2.* & post Afflict. *in constitutio. clementia. numer. 9.* tenet Cumia. *in ritibus magnæ Curiæ, capit. 68. numer. 3 4.* 29
& 5. & numer. 8. Qui non † debet molestari, ex *l. contra pupillum, ff. de re iudicata*, & pro prædicta doctrina optimè facit text. *in l. bone, §. quia damnum, ff. de ædilitio edict.* Faciunt etiã quæ ad hoc plurima congessimus infrà *capitul. 24. versic. Maximè cum ad iustitiam rectam, à numer. 19.* Multas doctrinas, & in numeros Doctores congerit Marius Giurba *consil. 66. à num. 4. cum sequentibus.*

Et in his vel similibus terminis, † quod 30
pendente recursu ad Regem, ad cuius Senatum allatæ fuere litteræ executoriæ Apostolicæ; legitimum sit impedimentum, vt suspendatur earum terminus, nec parti præiudicet; determinauit Rotta *in vna Lengionens. præstomonior. 27. Nouembris 1592.* coram Pamphilio, quàm ad litteram refert Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. capitul. 4. sub numer. 42.* per quam, aliàvè inuincibilia fundamenta iuris resoluimus Nos *de Regia protectione, dict. capitul. 7. à numer. 58. vsque ad numerum 76.* Quòd pendens recursus ad Regem legitimum sit impedimentum ad detinendum terminum assignatum parti, aut partibus à Iudice Ecclesiastico in causa principali, ad quod etiam multa videnda erunt sup. hoc *tractat. de supplicatione ad Sanctissimum, capit. 15. per totum.*

Igitur si monitorialium ob legitimum, & notorium † impedimentum terminus non 31
currat, sed interim dùm in Senatu detinentur; suspenditur, sequitur, quod omnis processus, & inde executoriales in Rotta, alibi vè, sint nullæ ipso iure, & attentatè gestæ & expeditæ dilatione pendente, *l. sinè pars, C. de dilatio.* Nos *de Regia protectione, 4. part. capitul. 11. numer. 4.* Plura congerit Scaccia *de appellationibus, quæstion. 13. à numer. 34. cum multis sequentibus*, post Lancelot. & alios, videnda erunt quæ suprà *1. part. capitul. 10. à numer. 97. cum sequentibus* scripsimus, vbi infinitos plures alios Doctores congregauimus huius veræ doctrinæ testes, maximè cum gesta sint contra indefensam, & inauditam partem legitimè excusatam iuxta *capitul. 1. de causa possessione, & proprietat.* cum concordantibus.

Ideòque cum omnia nulla sint, † non 32
possunt impedimentum aliquod præstare, & considerantur in iure ac si gesta non fuissent, *capit. non præstat. 52. de regulis iuris in 6.* Caldas Pereira *de potestate eligendi, capitul. 13. numer. 5.* Thomas de Thomasset. *in florib. leg. Regul. 205.* Sanchez *de matrimonio, libro 8. disputatio. 22. num. 21.* Gonçalez *Regul. 8. Chancellar. glossa 59. numer. 20.* Gratianus *disceptatio. capitul. 58. numer... cum sequentibus.*

Mo-

Monetur etiam Senatus Regius, quod
33 iura eadem, † quibus Rotæ fundat suum rigorem, nempè text. *in d. Clementina cassim. de elect.* & *Clementin. 2. ut lite pendente. capit. quoniam frequenter*, §. *porro, ut lite non contestata*, retorquentur, cum procedant, quando de facto, & authoritate propria, & privata citandi impediunt, ne ad eos citatio perueniat; sed non quando de iure, & legis permissione, & authoritate publica casibus à lege permissis hoc impedimentum prouenit, vel interponunt.

Quoniam omnis dispositio tollens con-
34 tradictionem, † obstaculum, aut impedimentum ob aliquam causam intelligitur de impedimento, & contradictione de facto facta, non de iure, & vbi ius viam aperit aliis ad illam faciendam, atque ipsa dispositio refertur dumtaxat ad contradictores de facto, ita Glossa, verbo, *Contradictores*, & ibi Abbas *numer. 9. in capit. pro illorum, de præbend.* & ibidem Anchiarran. *numer. 13.* Ioannes Andreas *numer. 10.* Zabarella *in capit. qua contingit*, §. *contradictores, de Religiosis domibus*, Nauarrus *in capit. cum contingat. causa 7. nullit. numer. 3. de rescriptis*, Flaminius Parisius *de resignatione, libro 1. quæstion. 4. numer. 44.* Bartholomeus Peret. *in Commentar. ad extrauagant. ambitiosæ. de rebus Ecclesiæ, verb. Infringere, numer. 20. pagin. 268.* Lancelotus *de attentatis, appellatio. pend part. 2. capit. 12. limitat. 9 num. 41.* Randina *in Promptuar. recep. sentent. tomo 1. titul. 16. numer. 5.* Zerola *in praxi Episcop. part. 2. verbo, Contradictores, verbo, litteræ Apostolic.* Gonçalez *de Regul. 8. Chancellar. glossa 9. §. 1. in annotation. numer. 242.* Marta *clausula 21. numer. 1.* Campani *in diuersorum iuris Canonic. Rubric. 11. capitul. 3. numer. 234. cum sequentibus*, Nicolaus Garcia *de beneficijs 6 part. capitul. 2. numer. 115. cum sequentibus*, vbi plures referens Rotæ decisiones, Moneta *de commutatio. vltim. voluntat. capit. 7. numer. 391.* Vinianus *in praxi iurisp. tronatus, lib. 13. cap. 8. num. 38. in 2. edition.*

Et qui comparet, & agit coram Iudice,
35 non dicitur contradicere † de facto sed de iure, vt constat Rotæ *in vna Calagurritana quatuor Cardinalium 22. Iunij 1615. impressa per Farinacium d. tom. 735. numer. 4. & 5. part. 2. Recent. & in vna Parmen. Parochial. 22. Iunij 1620.* coram Cardin. Sacrato tenatur Augustinus Barbosa *in tract. de clausul. clausula 33. numer. 3.*

Hinc clausula (*Contradictores compes-cendo*) intelligitur † de contradicente de 36
facto, & authoritate propria, non autem de contradicente de iure, & authoritate Iudicis, Barbosa vbi proximè *numer. 2.* hinc etiam clausula (*Appellatione remota*) apposita intelligitur contra † resistentes de facto, 37
& non contra resistentes de iure, constat Rotæ *in vna Calagurritana beneficij 18. Aprilis 1607.* coram Cardinali Lancelotto, impressa per Marchesan. *de commissionibus, part. 1. pagin. 311.* in vltima impressione, Barbosa *clausula 9. numer. 16.* Atque etiam clausula † (*Amoto quocumque illicito* 38
detentore) tribuit iurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, Flores de Mena *pract. earum quæstion. libro 2. quæstion. 4. numer. 44.* Marchesanus *de commission. part. 1. pagin. 328. numer. 131. in 2. impressione*, Tuschus *tomo 1. litter. C. conclusio. 319. numer. 7.* Barbosa *clausul. 7. num. 6.* & sic de pluribus aliis similibus.

Cum quibus rectè remanet satisfactum Rotæ decisionibus, & iuribus, quibus fundatur eius rigor, quæ pro contraria parte fuerunt superius adductæ.

Fundatur insuper Senatus hîc supremus in ratione † status, Christianæ pietati, & 39
charitati nitente, nam cum iure naturali teneatur Princeps ad protectionem vassallorum, & subditorum suorum, & ad eamdem patet aditus, qua omnes Prælati Ecclesiastici, necnon omnes Religiones vtuntur omni iure permisso.

Legitimè excusatur, & inculpabilis debet ille oppressus vbilibet † haberi, cum fa- 40
ciat actum iure licitum, & saltim publicè vsitatum, & permissum, quod licitè, & bonè factum censetur, *l. quis sit fugitivus*, §. *apud Labeonem*, ibi: *Quia id fecit, quod publicè fieri licere arbitratur, fide eius facto adhibenda, capit. quid dicam 14 quæstion. 4.* Anton. Pichardus *ad Rubricam institutis, de inofficioso testament. numer. 9.* Marcus Antonius Genuensis *in practica. Ecclesiastic. quæstion. 46 numer. 4.* Augustinus Barbosa *axioma. 136. numer. 12.* conducunt mirabiliter doctrinæ supra adductæ per Nos hoc *tractatu 1. part. capitul. 2. versicul. Ad cognoscendum etenim, à numer. 145. & 114.* Quibus probauimus, † quod publica obseruantia 41
facit actum licitum, & permissum, alias de iure illicitum, & ex legitima obseruantia

42 nasci excusationem, † secuti in iusta etiam consuetudo excusat, Honded. *consil. 96. numer. 20. volumi. 1.* Beccius *consil. 4. numer. 17.* Marceratens. *variarum resolution. libro 1. resolution. 62. numer. 3.* Trinisanus *decisio. 169. numer. 2.* Marius Giurba *decisio. 91. num. 30.* vbi alia ad propositum congerit; & etiam si proueniat à principio iniusto, vt plurimis citatis Doctoribus, diximus *1. part. dict. capit. 2. à numer. 122. versicul. Quia contrauentio, & obseruantia, &c.* Et quia quod communiter fit, legitimè fieri censetur, *l. certa conditio. §. si nummos, ff. si cert. petatur.*

43 Insuper quoniam qui facit id, † quod cæteri facere consueuerunt non est culpabilis, Bart. *in l. si pignore, §. fin. de pignor. actione*, Bald. *consil. 140. column. 2. volum. 1.* Cassrens. *consil. 423. columna. penultim. volumi. 1.* vbi dicunt, quod consuetudo excusat à culpa, latissimè Antonius Gabriel. *commun. opinion. lib. 7. de maleficijs, conclusio. 8. numer. 19.* Tiraquellus *de pœn. temperand. causa 42. per totam*, Craueta *consil. 8. num. 22.* Surdus *decision. 326. numer. 73.* & consuetudo etiam irrationabilis excusat à pœna, Gloſſa *in capit. venerabilis, verb. Migrasse, de consuetudine*, & ibi Petrus Ancharranus, idem Ancharran. *consil. 51. & in consil. 283.* Gomez *in capit. 1. de constitutio. in 6.* Cassiadorus *decisio. 19. de Regula Chancellar.* Felin. *in capit. non satis, de simonia*, Gratus *consil. 35. volumin. 1.* infinitos penè Doctores citat Anton. Gabriel. *commun. conclusio. lib. 7. de delictis, conclusio. 8. à numer. 18. cum multis sequentibus*, vbi *numer. 21. in fine, & sequentibus.* Quod consuetudo facit licitum quod non erat licitum ex Romano *in l. certi conditio. §. si nummos, ff. si certum petatur*, & ibi Iasson *in l. singularia, eodem titulo*, Hipolytus *consil. 90. & consil. 100.* Bart. *in l. 1. in principio, quod quisque iuris, & in l. qui sit fugitivus, §. apud Labeonem, ff. de ædilicio edicto.* Vbi qui facit
44 actum, † qui communiter licitus reputatur, si in rei veritate illicitus sit; excusatur, Gratus *consil. 93. volumin. 2. & consil. 49. eodem volum.* Marceraten. *libro 3. resolutio. 42. numer. 2.* Botta. *consil. 11. numer. 9.* Surdus *consil. 182. numer. 14. & consil. 498. numer. 3.* Trinisa. *decisio. 22. numer. 2. libr. 1.* Tuschus *littera P. conclusio. 280. numer. 1. & 7.* Barzius *decisio. 133. num. 13.* Sesse. *decision. 112. numer. 10.* Beccius *consil. 223. numer. 34.* Roland. *consil. 57. numer. 23. consil. 75. numer. 19. libro 1.* Turret. *consil. 8. numer. 64. volumin. 1.* Menoch. *consil. 1205. numer. 25.* Bimius *consil. 236. numer. 27. consil. 181. numer. 22.* Caualcan. *decision. 15. numer. 18. part. 5.* Albanus *consil. 451. numer. 11.* Giurba *consil. 29. num. 35. & consil. 37. numer. 30. & consil. 79. numer. 76.*

Si igitur permitteretur, quod ita fraudulenter, † & clandestinè (pendente recursu, & examine in Senatu, an litteræ contraueniant Concilij decretis, vel remittenda sit causa Ordinario) pars recurrens (quæ securitate Regia tuta esse debet) indebitè, & indefensè ammittat ius, & iustitiam suam; aperiretur notissima via fraudibus, hocque salubre remedium ad præsidium innocentium inuentum foret vinculum iniquitatis contra textum *in capit. suspectam*, & ibi, Philippus Franchis *nota. 2.* & cæteri Doctores *de appellation.* Scaccia *de appellation. quæstion. 3. sub numer. 1.* Nos *de Regia protectione, 2. part. capitul. 15. numer. 52.* 45

Et cum eodem remedio simul oriretur venenum, ac cum ipsa securitate periculum, & loco † protectionis foret potius reuersus iste laqueus ad ingulandam iustitiam vi opressorum, qui iustè poterunt cum Propheta Rege lamentari, *Psalm. 141. In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi*, aut cum Abdias Propheta, *capitul. 1. vi fœderis tui illuserunt tibi: inualuerunt aduersum te viri pacis tuæ.* Quod nec rationi, nec æquitati † congruit, iuxta text. *in l. nulla ratio, aut æquitatis benignitas patitur, vt quæ salubriter pro vtilitate hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipsorum commodum producamus, &c. ff. de legibus, l. 3. §. duæ autem, ff. de Carbonia. edicto. l. quod fauore, C. de legibus.* 46 47

Qua propter ipse Propheta Rex † Dei protectionem inuocat, *Psalm. 140.* ibi: *Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi, & scandalis operantium iniquitatem*, & *Psalmo 30. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi, quia tu es protector meus.* 48

Foret insuper hoc salubre † remedium sibi ipsi repugnans, atque cum suo proprio fine pugnaret, & ipsa Regis authoritas foret vmbra ad deceptionem, & noxam machinandam, si ad eum confugientes minùs tuti reperiantur; contra text. *in l. 2.* ibi: *Nebi qui cum eis contrahunt principali authoritate circumscripti esse videantur,* 49

&c.

50 &c. *ff. de his qui veniam* † *ætati impetrauc.* texrum optimum *in l. Imperatorem*, ibi: *Neque enim calumniæ facultatem ex principali maiestate capi oportet, ff. de hæredib. instituend.* Bereta *consil. 33. numer. 5.* in illis verbis: *Cum debeat nemo sub vmbra Principis decipi*, nec enim sub clypeo Regis, aut legis quis decipi debet, *l. Paulus 8.* ibi: *Prætor enim* † *ben ficium suum nemini vult esse captiosum*, &c. *ff. de prætorijs stipulatio.* Ordinata quippè ad finem boni non debent
52 malum operari, † Gemmian. *consil. 126. numer. 2. versicul. Ordinata*, Cardinal. Tusch. *practi carum conclusion. tomo 5. littera O. conclusio. 181.* Barbosa *axioma. 99. in fine.*

Quod & comprobatur ex doctrina doctissimi Prælulis Couarru. quam in hac materia
53 † retentionis litterarum Apostolicarum scriptam reliquit, *in practicarum quæstion. capitul. 36. numer. 20. versic. 5. in fin.* in hæc: *Qua in re oportet diligenter inquirere, & examinare, ne fraus vila fiat veteribus huius Regni priuilegijs antiquis institutis, & iure legitimo inductis consuetudinibus.*

Fundatur etiam Senatus in honere, &
54 authoritate potentisimi † Regis nostri conseruanda, cum hac via ab inquietis, & cauilatoribus inuenta competenta reperiatur, ex qua recursui salubri oritur illusio, qui de nihilo seruiret, nec Senatus decreta aliquid opressis prodessent, imò potius illusoria forent; si examine pendente litterarum in Senata super contrauentione Concilij, lis nihilominus contra opressum in defensum, & legitimè impeditum alibi prosequatur, atque per iudicium contradictarum executoriales expediantur. Itaque vel recursus penitus absoluendus erit, & à Rege de-
55 negandus † (si tuta conscientia potest) ne sub Regis securo, Regisque clypeo maius, & pestiferum damnum exoriatur, vel in principali causa supersedendum, vtrumque namque simul stare necesse est, † cum recursus
56 mortalibus valdè necessarius sit, atque ideò in causa principali conquiesci debet, ne inanis reddatur violentiæ cognitio, atque Re-
57 gis præheminentia, & Regalia † tot seculis vsitata, & tot iuribus fulcita iuxta textus *in l. vltim. ff. ne nequis in loco publico*, ibi: *Alioquin inane, & illusorium Prætoris imperium erit, l. si Prætor. ff. de iudicijs*, ibi: *Alioquin illusoria erunt huiusmodi edicta, l. vltima, §. penultim. C. de bonis quæ liber.* ibi: *Ne ludibrio leges efficiant.* Illusio quippè legi publicæ fieri nequit à priuato, text. *in authentico de nuptijs, §. sed hæc quidem, columna. 4. l. 2. Cod. si quid in fraudem patronorum*, vbi Bart. & alij Cinus *in l. 1. Cod. eodem titulo*, Mieres *de maiorat. 4. part. quæstion. 16. numer 36. & 37.* neque Senatus decreta debent esse ludibrio, *l. quis rem*, vbi Glossa, verbo, *Illudere, ff. de arbitris*, Rodriguez *de annuis redditi. libro 1. capitul. 17. numer. 47. a medium*, Glossa, & Doctores *in l. si fideiussor, §. final. ff. qui satisdare cogant.* Muscatellus *in praxi ciuili. part. 7. g. ossa condemnando, numer. 99.* Valascus *consultat. 51. numer. 30.* Saccius *consil. 1. numer. 71.* Marius Giurba *decision. 4. numer. 26.* vbi quod nec iura Iudicis authoritati illudi patiuntur, Iulius Clarus, §. *testamentum, quæstion. 99. numer. 11. versicul. Non enim est*, Menoch. *libro 4. præsumption. 106. numer. 53.* Modesti. Pistor. *illustr. quæstion. 22. numer. 8. & quæstio... part. 1.*

Vrget insuper iuris ratio, nam cùm ex
58 Bullis Pontificalibus † sit Regi nostro commendata protectio, & obseruantia, seu executio Concilij Tridentini, & in Senatu conquæratur pars percussam esse primam instantiam, & iurisdictiodem Ordinarij contra *capit. causæ omnes*; dùm in Senatu ipso indagatur, an causa pertineat ad Ordidinarium, aut Iudici Delegato; debet interim in principali negotio conquiesci, quasi tractetur de competentia iurisdictionis, interdumque ligata sunt Iudicum manus ex doctrina Bartuli communiter recepta *in l. nullum de conditio. & demonstratio.* Paulus de Castro *in l. 1. numer. 9. Cod. de ordine cognitor.* Menochius *consil. 1000. numer. 111.* sic intelligens, *l. si quis ex alienis, ff. de iudicijs. l. 2. §. si dubitetur, eodem titul.* probat Vera. *decision. 114. numer. 1. lib. 2.* Tribitian. *decisio Veneta. 11. libro 2. numer. 1. & 2.* Nicolaus Rebenus *decision. German. 14. numer. 42. cum sequentibus. lib. 3.* Maurus Barrod. *de modo procedend. ex ampto, quæst 77. num. 11. & in princip. na. 6. fol. 1.* Mastrillus *decision. 127. part. 2. numer. 2.*

Quare Rex omnimodam protectionem
debet huic nouiter leso, † & grauiter o- 59
presso ex facto suo Regio protectionem contra executoriales præstare, vt cum Propheta Rege, *Psalmo 77.* dicere possit: *Non sunt fraudati à desiderio suo*, ne sub fide publica deceptus repetiatur, prout ex *dict. l. 1. Cod. de his, qui veni. ætat. impetraue.* optimè

timè docent Bartul. *in l. is qui reus, numer.* 12. *ff. de public. iudic.* Albericus *in l. præsenti, numer. 8. Cod. de ijs qui ad Eccles. confug.* Castrens. *consil. 423. numer. 9. in principio*, Pasqual. *de viribus patriæ, 4. part. capitul. 3. num. 37.* Franchis *decisio. 258. & decisio. 415.* Moisess. *ad R. N. consuetud. part. 4. in schol. ad quæstion. 47. numer. 2. & 3.* Baiard. *ad Clar. §. homicidium. numer. 216.* Magalotus *de salvo conducto, decision. 19.* Peguera *decision. 229. numer. 1.* Amat. *consil. 72. numer. 1.* Bossius *titul. de remed. ex sol. Clementia Princip. numer. 42.* Fachine. *lib. 9. controuers. 59.* latè Farinac. *quæstion. 6 numer. 27. & quæstio. 29. numer. 3.* Caualcanus *decision. 1. numer. 25.* Thoro *compend. decisio. verbo, Captus*, Surdus *consil. 298. numer. 22. & consil. 326. numer. 2.* Bertazol. *consil. crimin. 360. numer. 11.* Guazin. *de Reor defensio. 12. capitul. 1. sub numer. 58.* Rouit. *titul. de Guidat. prag. 1. numer. 3.* Menoch. *de arbitrar. casu 336. num. 33. & cons. 100. numer. 190.* optimè Giurba *cons. 57. à nu. 2. & cons. 34. num. 22.*

Nemo enim Principis litteris, aut ver-
60 bis confidens † decipi debet, Decius *consil. 51. numer. 2.* Bertazola *crimin. consil. 360. numer. 12.* Giurba *dict. consil. 57. sub numer. 2.* Et pendente securitatis cognitione nihil debet penitus innouari, nec alterari; quod asecurato † possit esse nocium,
61 Franchis *decision. 590. numer. 6. & decisio. 673. numer. 1. & 2.* Pasqual. *de viribus patriæ potestat 4. part. capitul. 3. numer. 37.* Guazin. *Reorum defens. 12. capitul. 1. numer. 58. versicul. Et salvus conductus*, Giurba *consil. 57. numer. 2. in fin.* qui *numer. 3.*
62 *in fin.* dicit; quod deceptus † sub Regis securo in pristinum statum reponi debet, vt libere ius suum consequi possit, Franchis *decisio. 590. numer. 7.* Baiardus *ad Clar. §. fin. quæstion. 32. numer. 33.* Caualcan. *de brachio Regio, part. 2. numer. 316.* Guazi. *dict. num. 58. versicul. Bene verùm est*, etiam si securatio nulla sit aliquo modo, & causa vel etiam ex defectu potestatis concedentis securitatem, latissimè per Marium Giurbam *in consil. 8. per totum.* Itaque executo-
63 riales † ita contra indefensum fraudulenter obtentę sub Regio securo Senatus retinet, vt liberè oppressus, & minus legitimè, maximèque rigore condemnatus defendatur, & ius suum, & iustitiam in iudicium deducat legitimè, & iuxta iuris tramites vincatur.

Fundatur insuper Senatus, ne via † tàm 64
nociua dolosis litigantibus aperiatur, neque per indirectum recursus tàm necessarius Rei publicæ Christianæ, Regisque præheminentia reddantur illusoriæ, cum fraudibus non sit aperienda via, *l. in fundo, ff. de rei vendicatio. l. cum ij, §. si cum lis, ff. de transactio. l. qui sub prætextu, C. de Sacrosanct. Ecclesijs, capit. porro. de diuortijs, Clemen. 1. de vsur. Clem. 1. §. fin. de concession. præbend.* Lapsus *allegat. 55, numer. 2. in princip.* Calderin. *consil. 294. versicul. Item si contrarium*, alias 2. *de rerum permutat.* Butrius *consil. 5. numer. 2. & consil. 42. numer. 2.* Alexand. *consil. 2. numer. 17. versicul. Non obstat, libro 1.* Craueta *consil. 764. numer. 6.*
Vbi quod vt occurratur fraudibus † ius ad- 65
mittit latam interpretationem, & facit dispositionem fauorabilem Petrus de Ancharan. *consil. 91. egregiè, ac venerabilis.* Vbi quod fraudibus ocurrendum est, † & quod 66
dicitur fieri fraus, quoties constituitur, & lex per indirectum, & cautellam redditur illusoria, sequitur Barbosa *axiomate* 102. *numer. 4.* vbi *num. 5.* Quòd ne dùm via est aperienda fraudibus, sed occurrendum diligenter, ne fiant. Cardinal. Tusch. *tom. 4. littera F. conclus. 475. per totam*, Marius Anton. *variar. resol. lib. 1. resol. 50. num. 31. & resolut. 62. num. 5.*

Ea enim semper capienda est interpreta
tio, † qua fraus excluditur, neque per eam 67
altera partium decepta, & iure suo fraudata remaneat, *l. 3. §. 1. ff. de receptis arbitris*, Craueta *consil. 33. numer. 25. & consil. 91. numer. 11. & consil. 245. num. 9.* Menochius *consil. 68. numer. 23. & 24.* Giurba *decision. 1. sub numer. 30. ante fin.* Geminian. *consil. 42. numer. 11. vers. Vt ergo istud.* Vbi quod fraudibus occurrendum, ne ius tertij † læda 68
tur, & in eius præiudicium redundet, Barbosa *axioma. 102. num. 4.*

Ne igitur dolosi litigantis fraus in eius redundat lucro, & commodo executoriales istæ furtinè, & occultè, atque dolosè obtentæ in Senatu retinentur, † cum iniquum sit, 69
ob suum facimus, & audaciam aliquid lucri facere, vt dicit, *l. si ab hostibus, §. 1. ff. soluto matrimonio. & l. vltim. in fin. C. de rebus cred. l. itaque in princip. ff. de furtis*, ibi: *Sed nemo de improbitate sua consequitur actionem, & l. si remunerandi, §. Morus, ff. mandati*, vbi ita scribitur: *Nullam actionem eum propter suam caliditatem habere, & l. ita demum, ff. de arbitris*, ibi: *Ne quis doli sui premium ferat, & l. verùm, §.*

tem-

tempus, ff. pro socio, ibi: *Æquum non est, dolū suum quemquam relevare, l. 1. in princip.* ibi: *Nec vel illis malitia sua sit lucrosa*, & iterum *l. nec ex dolo*, ibi: *Nec ex dolo suo lucrentur, ff. de dolo malo, & l. sed & si, §. plane, in fine*, ibi: *Ne ei sua caliditas prosit, ff. ad exhibendum. & l. penul. C. de legibus*, ibi: *Ut non accipiat fructum suæ caliditatis, & l. dubium, C. de repud.* in idem propè text. & *l. 2. Cod. qui militar. non pess. lib. 12. & c. sedes, & c. ex tenore, de rescriptis, & c. ex litteris 2. de dolo, & contumac. & c. ad nostram, de empt. & venditio.* ibi: *Quia igitur fraus & dolus cui quam patrocinari nō debent. & c. pastoralis, §. vlt. de officio Delegati, c. statuimus eod. tit. lib. 6.* cū alijs. Ex quibus deduci solet † vul 70
gare axioma, quod fraus & dolus nemini debeat patrocinari, de qua Augustin. Barbosa, *axioma. 102. num. 1.* vbi plures refert DD.

Ex quibus rationibus, & alijs à Senatoribus doctissimis in dies consideratis, & in odium seditiosi litigantis † turbare cupientis 71
statum Ecclesiasticum, & temporale Regium zizaniæque, & irritationi fraudulenter occasionem præuentis assiduè executoriales huiusmodi (litteris monitorialibus, aut cōpulsorialibus ad Senatum allatis, & super earum examine recursu pendente) expeditæ per Iudicium contradictarum retinentur, vt coram Iudice Ordinario Reus opressus denuò audiatur, & defendatur, neque patitur Senatus istius ius, & iustitiam indebitè, & absque defensione perire, & quia ex defectu iurisdictionis notoriè nullæ sint obstante Decreto Concilij Tridentin. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* vt statim ad responsionem primi argumenti.

Quo regio auxilio, & protectione liberè cantare possint sic oppressi cum Propheta Rege, *Psalm. 123. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus*, & iterum ibi: *Anima nostra erepta est de laqueo venantium.*

Quibus suppositis non obstant † in contra 72
rium considerata argumenta, & non primum *sup. nu. 2.* ex decisionibus Rottæ, ac Sanctæ Congregationis declarationibus per Nos adductis hac 2. *p. cap. 17.* quæ videntur insistuare Tridentini decretum *in d. c. causæ omnes*, non habere locum, nec procedere in executorialibus iam obtentis. Quibus ibidem per totum caput diximus veram responsionem, atque manifestè probauimus; nempè.

Minimè loqui, nec pertinere ad priorem partem ipsius capitis, *causæ omnes*, tractantē de prima instantia Ordinarij præseruāda, sed ad *§. ad hæc*, prohibentem iurisdictionē Prælatorum inferiorum prętendentium illam habere in suis districtibus excluso Ordinario, ita vt inter eos contentio oriatur, non quod simplex iurisdictionis exercitium, de quo in principio, *d. capitis causæ omnes*, sed quo ad omnimodam iurisdictionem, & proprietatē eiusdem, vt ibidem clarè ostendimus.

Atque inde resolutionem firmissimam deduximus, † vt verūm sit executoriales obtē 73
tas in contrauentionem Sancti Concilij Tridentini *in d. c. 20.* esse nullas ipso iure ex notorio defectu iurisdictionis, quam in prima instantia prohibet Concilium omnibus quibuscumque Iudicibus Superioribus præter Ordinarium, ac ideò etiā post executoriales Regem nostrum vti posse Regalia protectionis Concil. Triden. latiūs in eodem *cap. 17.* resoluimus per totum, & sic argumētum hoc torquetur, quoniam † si executoriales expe 74
ditæ in contrauentionē prędicti decreti Tridentini ante recursus ad Regem pendentiam detinentur nouiter causa remissa Ordinario. Essque locus protectioni Concilij; quanto magis recursu iam pendente, quod multo magis agnauat violentiam, & oritur contemptus Regis, & illuditur, detrahiturq; Senatus authoritati, visque vi additur.

Respondetur ad secundum (ex † iuribus, & 75
Rottæ decisionibus fulcitum) prout iam supra *à n. 17. cum seqq vers. Quibus tamen, & alijs*, vbi probauimus, quòd accedente legitimo impedimēto citandi, aut citati, prout est recursus ad Regem; nō astringitur reus compare, sed terminus monitorialium ipso iure suspēsus intelligitur, quia tūnc nō potest dici cōtumax. Et quia impedimentum non prouenit ab authoritate propria citati, & de facto, sed de iure, prout loqui diximus, & probauimus iura in dicto secūdo argumēto adducta, & Rottæ decisiones in eisdem fundatas non subsistere, sed magis ex odio recurrentis prouenire, atque ideò cessare in eo cōtumatiam, & vlterius ad iura, quibus nititur hīc Rottæ rigor, validè satisfecimus infra hac 2. *p. cap. 24. à nu. 17. cum seqq. vers. Deinde quoniam ad deueniendum.*

Sed quo iuris colore valeat Rotta † tanto 76
rigore prosequi legitimè recurrentem ad Regem pro remedio violētiæ sibi inique illatæ; penitūs ignorant omnes doctissimi, & pijssimi viri horum Hispaniarum Regnorum, cum recurrens omni iure exemptus sit ex hactenus cōprobatis, nec illum rectè inferre, nec roborare potest ex Bull. Cœn. Dom. hūc tendēre, cum in nulla eius parte loquatur de recurrente ad Regē pro tollenda violentia, nec

de

de recursu violentiæ vtente, sed dumtaxat de Tribunalibus, quæ impediunt executionem litterarum Apostolicarum malitiosè nempè, & sub ficto colore violentiæ tollendæ, & eo solo animo impediendi, non tamen quando syncere, æquo animo, & Christiana famáque intentione, & fine dumtaxat tollendæ violentiæ probabiliter existentis, & supplicandi Sanctissimum, vt alibi suo loco latius diximus *1. part. cap. 2. à num. 111. cum seqq.*

Nec dicta Bulla in hoc *capitul. 14.* tangente retentionem † litterarum Apostolicarum, & supplicationem ad Sedem Apostolic. aliquid de parte recurrente loquuta 77
fuit; sed dumtaxat illi onus iniungit prosequendæ supplicationis legitimè, supponens hoc fine posse retentionem litterarum ex iusta causa licitè præstari à Senatu, & postulari ab opressis, & licet ipsa Bulla *in cap. 15. antecedente*, & etiam in priori parte huius *capit. 14.* Loquatur etiam de recurren
te appellante † ad Iudices laicos à litteris 78
Apostolicis gratiæ, aut iustitiæ, & in eorum Tribunal introducente causam appellationis huiusmodi, vt cognoscant de causa principali tamquam Iudices, vt ex eadem Bulla, & prædictis eius capitibus non obscure, nec sub verborum inuolucro, sed expressissimè claris & disertis verbis patet, quo casu iustissimè decernit dict. Bulla: Adhùc tamen ibidem, vel alibi in cæteris eiusdem Bullæ capitibus nihil penitus loquitur de licitè recurrente ad Principem pro tolleranda violentia, vti latiùs diximus *de Regia protectione, 1. p. cap. 1. per totum*, & signanter *à num. 231. cum sequentibus*, de eijsdem Bullæ capitibus loquti fuimus post magnam Doctorum allegationem.

Imò hoc *capitul. 14.* tangente hunc recursum pro retinendis litteris, † non so- 79
lùm non loquitur de recurrente, nec in illum dirigit dispositionem, sed potius licitè facere supponit, ita vt penitùs excusetur recurrens vtendo remedio, & auxilio cunctis patente vi opressis, palamque, & communiter vsitato, est quippè omni iure inculpabilis, & excusatus. Si enim culpa est in perperam præstante auxilium, & protectionem est, in quem dirigitur Bullæ dispositio, & intentio; non in postulante, & recurrente, in quem verba Bullæ nullatenus diriguntur, nec conueniunt, & meritò, cùm faciat quod publicè fieri soleat in ijs Regnis, cæterisque Christianæ Religionis, vt hactenus comprobauimus *à num. 40. cum sequentibus*, & *numero 26.*

Et lex pœnalis ad alias personas, & casus vltra expressos † extendi non debet, *l.* 80
factum cuique, §. *in pœnalibus*, *ff. de regulis iuris*, *capit. in pœnis*, *eodem titulo*, *libro 6.* Surdus plures referens *de aliment. titul. 1. quæstion. 51. numer. 12.* plenissimè Farinacius *fragment criminal. part. 1. littera E.* Gratian. *disceptation. tomo 5. capital. 972. numer. 12.* Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem † plenè 81
Farinacius loco citato, *à numer. 188. cum sequentibus*, nec pœna irrogatur nisi expressè lege caueatur *authentic. de non eligend. secundò nuben.* §. *cum igitur*, *l. antiquis impediat.* §. *Divus autem Marcus*, ibi: *Pœnam tamen in eum statutam non esse*, *ff. de religiosis & sumpti. funer.* abundè Farinacius *q. 18. num. 7.*

Nec est credendum, nec vlla imaginatione humana potest cadere; † voluisse Pa- 82
pam miseris vi opressis hoc vnico, saluberrimoque refugio priuare, aut delere, cum penitus alio sint priuati, vel saltim tam longè abest ab ijs Hispaniarum Regnis, & tot ambagibus & dificultatibus imbutum, vt impossibile potius iudicetur, & tandem non nisi consequi, quam iam causata vi, & damno radicato, ac ideò remedio, & legitima defensione priuandus non erit vi opressus, de quo suprà *1. part. cap. 1.* §. *vnico, per totum.*

Nam defensio, quam Princeps † præstat 83
(prout tenetur) opressis; cum proueniat ab origine & fonte peremni iuris naturalis, vt dictum est suprà *1. part. capitul. 2. à numer. 101. cum sequentibus.* Atque pluries in hoc tractat. nullo modo sublata illis intelligi potest per Bullam Cœnæ Domini, vt suprà *1. part. capitul. 2. per totum.* Abundè remanet probatum, † quia ius naturale non po- 84
test tolli, nec in aliquo detrahi, seù derogari, §. *sed naturalia institut. de iure naturali gentium, & Ciuili*, *l. eas obligationes* §. *ff. de capitis diminut. l. ius agnationis* 34. *ff. de pactis*, *l. iura sanguin.* 8. *ff. de regulis iuris*, exornat Ioannes Garcia *de nobilitate*, *glossa 7. numer. 17.* Conan. *libro 1. Commentario. capitul. 7. numer. 6.* & *capitul. 10. num. 7.* Pro quibus non erit aspernanda tissima Ciceronis verba, *libro 3. de Republica*, ibi: *Est vera lex, recta ratio naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad iudicium iubendo, vetando, à fraude detineat, huic legi nec prorogari fas est, nec derogari ex hac aliquid licet,*

ne-

nequi ita abrogari poteſt, nec verò, aut per Senatum, aut per Populum ſi lui hac lege poſſumus, nec quærendus eſt explanator, aut interpres alius, nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nùnc, alia poſt hac, ſed & omnes gentes, & omni tempore vna lex, & ſempiterna, & immutabilis continebit, conſonant, *l. 5. titul. 24. part. 4. l. 34. titul. 34. part. 7.*

85 Conducit quod eleganter † docuit Cuiatius *in l. 1. §. huius ſtudij, verſicul. Nunc tractemus, ff. de iuſtit. & iure, in recitationibus ſolemnibus, pagin. 1349.* comprobans explicationem Gloſſæ ibi dicentis: *Natura, ideſt Deus*, vt idem ſint Deus, & natura. Poſt Marcum Tullium, & Plutarcum, & Lactantium, *lib. 7.* pro ſequitur, & facit in hac: *Ius ergo naturale eſt, quod natura, ideſt, Deus Parens rerum omnium, & vniuerſi gubernator, omnia animalia docuit, ideſt, cuius genere ea fuit, atque petita: nam ſubijcit Vlpianus hoc loco. Videmus omnia animalia iſtius iurisperitia cenſeri*, & paulò poſt, ibi: *Ergo iſtius iurisperitia omnia animalia cenſentur, ideſt, iurisperitiam habent, nec enim minus ea ius illud natura docet, quàm homines, & qui docet peritum, facit eum, quem docet. Ergo hoc iure naturali natura, ſeu Deus imbuit, non tantùm homines, ſed etiam belluas, tam feras, quàm cicures, & aues, & piſces.*

86 Elegantiſsimè etiam hoc idem † confirmat Franciſc. Conan. *libro 1. Commentar. capitul. 4. folio mihi 19. littera C. D. E.* ſic dicens: *At exiſtimo, vim vt repellamus, hoc etiam iure conceſſum eſſe non inuentum, cum id beſtiarum ſenſibus infixum eſſe videamus.* Et paulò poſt, ibi: *Sed ſi vis inferatur, nulla eſt, cui non ſit ira, non ſit animus, iniuriæ impatens,* 87 † *& prompta, ſi noceas, ad defendendum alacritas, eſt hæc (vt ſcribit Tullius pro Milone) non ſcripta, ſed nata lex, quam non didiſſimus, accepimus, legimus, verùm ex natura ipſa arripuimus, hauſimus ad quam non docti, ſed facti, non inſtituti, ſed imbuti ſumus. &c.* E paulò poſt, ibi: *Neque quiſquam eſt rerum omnium, quæ gignuntur in terra, quod* 88 *non aliqua habeat naturæ* † *adiumenta, quibus ſe vindicet ab externis offenſionibus, & iniurijs*, vt ait Lucretius, *libro 5. Quòd ſi in omni natura hoc perſpicitur in eſſe, in homine ſanè multò magis ſeſe oſtentat, vt nemo ſit bene informatus à natura, qui libenter, aut patienti animo ferat iniuriam, atque ideſt, quod dicit Florentinus, licere, vt vim, atque iniuriam propulſemus, &c.*

Igitur ſi à Deo ipſo prouenit hæc lex naturalis à nemine tolli, impediri, aut derogari poteſt, nec licet, qui eius eſt tollere & abrogare, cuius eſt condere, vt hactenus latius ſatis probatum remanet, & per conſequens nec à dicta Bulla ſublata intelligitur vi opreſsis hæc iuſta, & pernecſſa defenſio, nec talis Summorum Pontificum intentio ex ea colligitur, ſed contraria, vt ex ea patet, & eſt oſtenſum abundè ſuprà *1. part. capitul. 2. à numer. 101. cum multis ſequentibus.*

Ad quid igitur tantus Rottæ riger, tam in negando audientiam recurrenti, † illum- 89
que habentis pro excomunicato, quem omnes ferè iuriſprudentiæ, & ſacræ Theologiæ profeſſores à Cenſurarum incurſu excuſant, & non ligatum probant vnanimiter, prout *1. part. in capitul. 2. à numer. 10. à numer. 24. 33. & 34. & in capit. 3. à numer. 25. & ſequentibus.* Plenius vidimus? Quàm in modum procedendi contra ipſum legitimando citationes omnino reprobatas à iure, ſine actis, vel informiter præſentatis, & tranſumptis, & vt plurimum illum abſentem per iudicium contradictarum, & in auditum condemnando, facilè ſupplendo quoslibet iuris etiam naturalis defectus in odium (vt ipſa Rotta clarè & aperto ore paſſim fatetur) recurrentis. Hoc enim magis eſt affligere afflictos, & afflictionem afflictio ni addere, contra quod iura omnia clamant, *l. nauis, §. cum autem,* † *ff. ad leg. Rodiam* 90
de iactu, l. Divus Marcus in princip. ff. de offic. Præſid. l. ſi idem, ff. de iur. omnium Iud. l. pœnæ, §. fin. ff. ad l. Pompeiam de parricid. l. tam mentis, C. de Epiſcop. & Cleric. capit. ex parte de Clerico. ægrotan. capit. ſi quis à proprio. 11. quæſtio. 3. capit. 1. §. ſcriba. de prohibita fœudi alienat. per Federic. Quo in dubiè violentia creſcit, visque vi augetur, quæ magis incendit charitatem Catholicam Senatus Regij ad illam propulſandam, & repellendam, & ad protegendum vi opreſſum aperiendo illi viam à iure probatam ex Tridentin. ne ius ſuum pereat defenſione carenti, vt de eo cognoſcatur nouiter ab Ordinario retentis in Senatu executorialibus perperam per iudicium contradictarum contra recurrentem expeditis.

CA-

CAP. VIGESIMVM PRIMVM.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, esto quod de iure Ordinarius dici possit, an cum Ordinarijs in prima instantia concurrat, ita vt eius litteras Senatus Ordinario nõ remittat.

Et an Nuntius ipse queat exequi litteras Apostolicas in prima instantia directas Ordinario, siuè in forma dignum, siuè in forma gratiosa, seu dispensationes.

SVMMARIVM.

NVntios ad partes missos non ordinariam, sed delegatam habere iurisdictionem, qui teneant, num. 1.

Legati de Latere de iure communi Ordinarij dicuntur, & cum Ordinarijs suæ prouinciæ concurrunt, num. 2.

Nuntij Apostolici Hispaniæ, cum potestate Legati de Latere missi, Legati de Latere potestate fanguntur, num. 3.

Clausula (cum plenitudine iuris Canonici) importat, vt prouisus consequatur omnia iura alijs Canonicis debita, num. 4.

Priuilegium ad instar alterius iam concessi sortitur parem, & eundem effectum cum illo, num. 5.

In priuilegio ad instar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur, numer. 6.

Concessum ea lege, vt habeat vim alterius rei, huius naturam, & effectus assumit, ac si eadem fuisset realiter, num. 7.

Casus duo quando sunt à iure æquiparati dispositum in vno, in alio repetitur, numer 8.

Nuntij facultas cum potestate Legati de Latere superflua foret, si idem non operaretur, quod ius abhorret, num. 9.

Verba abundantia tolerantur quando ad maiorem declarationem apponuntur, & tollendæ dubitationis gratia, num. 10.

Legatus de Latere, & Legatus cum potestate de Latere pares sunt, num. 11.

Nuntiorum facultates cum potestate Legati à Latere partim sunt Ordinariæ, partim extraordinariæ, num. 12.

Legatus cum potestate Legati à Latere cognoscit de appellationibus ad Papam emissis, num. 13.

Adæquatus potitur eodem iure, quo is, cui adæquatur, num. 14.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, absque alia facultate eandem habet potestatem, & priuilegia, quæ Legatus de Latere, num. 15.

De Legato à Latere ad Nuntium cum potestate Legati à Latere valet argumentum, num. 16.

Appellationem ad Sedem Apostolicam emissam sicut Legatus de Latere potest committere, ita & Nuntius cum potestate Legati à Latere datus, num. 17.

Nuntius virtute clausulæ (cum potestate Legati de Latere) cognoscit de Causis exemptorum, Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum, num. 18.

Erasmus à Cochier confusè loquens de Legatis missis nõn habentibus iurisdictionem in exemptos, declaratur, numer. 19. & 20.

Nuntij cum facultate Legati de Latere non sunt vere Legati de Latere, sed similitudinarie respectu exercitij, num. 21.

Religio non Mendicantium, cui datur priuilegium ad instar Mendicantium, non est Mendicantium, licet eius priuilegijs vtatur, num. 22.

Legatus à Latere de iure communi cum Ordinarijs concurrebat, num. 23.

Nuntij, & Legati à Latere nouiori Tridentin. dispositione in prima instantia iurisdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinarijs concurrunt, num. 24.

Nuntius si se intromittat cognoscere in prima instantia, Senatus remittit causam Ordinario, num. 25.

Nuntius Apostolicus an iurisdictionem delegatam vel ordinariam habeat, num. 26. remissiuè.

Nuntius Hispaniæ an valeat exequi litteras directas Ordinarijs in prima instantia, numer. 27. & seqq.

Gra-

Gratiæ in forma dignum, & dispensationes matrimoniales Ordinarijs, non alijs dirigi solent de stylo Romanæ Curiæ, numer. 28.

Item etiam dispensationes aliæ, absolutiones, & monitoriales, necnon criminalium commissiones Ordinario solent dirigi, numer. 29.

Aliæ sunt commissiones, quæ non solum Ordinarijs committuntur, sed & alijs in dignitate constitutis, vt in exemplis, num. 30.

Nuntius aliquando admisit executionem dispensationum, aut in forma dignum commissam Ordinarijs, aliquando reluctauit, num. 31.

Nicolai Garciæ obseruatio commemoratur tenentis, Nuntium non posse exequi dispensationes, & gratiam dignum, cum non sit in commissione nominatus, num. 32.

Nuntium esse executorem vniuersalem litterarum Apostolicarū nullo iure probatur, nec in suis titulis talis facultas legitur, numer. 33.

Et quando foret talis executor, intelligitur litterarum in forma gratiosa, non incommissaria, maximè in forma dignum expeditarum, num. 34.

In omnibus tamen post factam executionem per Delegatum nominatum potest, numer. 35.

Resolutio Nicolai Garciæ, & Francisc. Leonis, quod nunquam practicatur Nuntium posse se intromittere in causa alijs delegata num. 36. & seqq.

Litteræ directæ alicui Delegato specialiter si coram alio præsententur, sententiæ, & processus sunt nulli ex defectu iurisdictionis, num. 37.

Delegatio facta in vnam personam sine subdelegatione in aliam transferri nequit, numer. 38.

Commissiones, quæ de stylo Curiæ debent, & committuntur Ordinarijs, si in eis se intrommittat Nuntius in prima instantia, Senatus Ordinario remittit, numer. 39.

Iura loquentia de iurisdictione Legati à Latere procedunt in Nuntiorum cum potestate Legati de Latere misso, num. 40.

ICET ab aliquibus fingatur, Nuntios Apostolicos † ad partes missos non ordinariam, sed tantùmmodo delegatam iurisdictionem habere, nec cum Ordinarijs concurrere, vt probant Petrus Barbossa *in l. cum Prætor. 12. §. 1. numer. 63. de Iudicij*, quod fundat varijs doctrinis à se adductis à principio eiusdem §. Ioannes Franciscus Leo. *in Thesauro fori Ecclesiastici. 1. part. capitul. 2. numer. 19. & numer. 20. & 2. part. capitul. 1. numer. 8. & capitul. 7. numer. 61. & 63.* & videndus Azened. *consil. 25. numer. 37. & sequentibus.* Augustinus Barbosa *in remission. ad capit. cause omnes 20. session. 24. de reformatio. additio. 4.* Villadiego *in tractatu de Legato. quæstio. 4. numer. 10. & quæstio. 18. num. 6. & 14.* 1

Eorum tamen opinio procedere potest in Nuntijs simpliciter † missis à Sede Apostolica; non tamen in Legatis de Latere, & Nuntijs missis cum potestate Legati à Latere, ideò quidem sicut de iure communi Legati à Latere dicuntur in suis Prouincijs, & Regnis, ad quæ sunt missi, Ordinarij, & cum Ordinarijs concurrant, vt probat textus *in capit. 2. de officio Legati, lib. 6.* ibi: *Ordinarios reputantes*) Nauarrus *in capit. cum contingat. de rescriptis, remedio 5. numer. 2. & in tractatu de Indulgent. notab. 28. numer. 19.* Gutierrez *Canonicar. lib. 1. capitul. 11. numer. 4. cum sequentibus.* Thomas Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib. 1. disput. 28. numer. 28. & lib. 8. disput. 28. num. 4.* Hieronym. Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. glossa 21. numer. 34. & glossa 24. numer. 36.* Molina *de iustitia & iure, tomo 6. disputation. 9. numer. 13.* Azor. *institu. morali. part. 2. lib. 5. cap. 27. q. 5.* Augustinus Barbosa *in collectan. ad dictum capitul. 2. num. 3.* & Stephanus Gratian. *disceptat. forensiū. cap. 226. numer. 2. & 3.* 2

Pariformiter Nuntij Apostolici, qui ad hæc Regna mittuntur † cum potestate Legati de Latere, potestate Legati vti possunt, & verè habent: *Quid enim interest, an, Proconsul, an pro Consulari dignitate quis legetur,* iuxta textus *in l. 1. de tutor. & curat. datis ab his.* & faciunt *capit. professus. de concessione præbendæ,* Gemin. & alij *in capit. fin. eodem titul. lib. 6.* Monetta *de distribution. quotidian. part. 2. q. 1. num. 13.* Staphileus *de expectativis, §. 8. numer. 28. versicul. Et quod dictum est de distributio. D. Letter. in tract. de reb. benefic. lib. 1. q. 18. numer. 48.* 3

48. & 49. Barbosſa *de clausul. 36. in fin.* di-
4 centes, quòd † clausula (*Cum plenitudine iuris Canonici*) importat vt prouisus habeat, & consequatur omnia iura alijs Canonicis expectantia.

Fuit etiam, quoniam facultas, aut priuilegium concessum alicui † ad instar alterius facultatis, aut priuilegij alteri iam con-
5 cessi, importat, vt fortiatur eundem, & parem effectum cum alio, ad quod adæquatur, probant Felinus *in cap. nonnulli, num. 7. de rescriptis*, Abb. *in cap. inter dilectos, numer. 9. de fide instrumentor.* Apostilla ad eundem *in cap. cum olim, numer. 5. vers. Ad instar. de consuetudine*, Parisius *cons. 22. num. 5. vol. 4.* Romanus *cons. 383. nu. 23.* Augustinus Barbosſa *in tract. at. de clausulis. 5. num. 2. & sequentibus*, Erasmus à Cochier. *de iurisdictione ordinario. in exemptos, part. 1. quæst. 17. num. 17.*

Per hanc enim relationem omnia, quæ
6 in priori facultate, † & dispositione continenter; censentur repetita, adnotata *in l. omnia in fin. C. de Episcop. & Cleric.* Cardin. Tuschus *titul. 6. littera P. conclus. 763.* Mandosius *de priuilegijs ad instar. q. 4.* Suarez *de legib. lib. 8. capit. 15. num. 2.* Barbosſa *clausul. 5. num. 4. 5.* qui *numer. 6.* dicit, quod referens est in relato cum omnibus suis qualitatibus, vt post Decium, Socin. Paris. & alios inquit Menochius *cons. 847. numer. 3.* infinitos penè refert Barbosſa *axioma. 201. per totum.*

Et quia quando aliquid concessum est ea
7 lege, & clausula, † vt habeat vim, & robur alterius rei, seu dispositionis, debet eius naturam, & effectum assumere, & per inde haberi, ac si verè & realiter illa fuisset, vt tradunt triginta & quatuor Doctores quos refert & sequitur, Menochius *consil. 1033. numer. 7.* quibus adde Iass. *in prælud. fœudo. numer. 90.* Ruinus *cons. 9. numer. 16. volumin. 1.* Paris. *consil. 17. numer. 1. volumin. 1.* Socinus Senior. *inter Cons. Brun. cons. 10. numer. 16.* Afflictis *decisio. 282. numer. 10.* Cephal. *cons. 152. num. 17. & 59. & cons. 173. num. 8.* Minsinger. *cent. 4. obseruatio. 84. numer. 3.* Andr. Gaill. *lib. 2. obseruatio. 50. numer. 1.* Beret. *cons. 51. num. 4. & cons. 132. numer. 3.* Surdus *consil. 15. num. 22* Saccius *cons. 50. num. 29.* Peregrinus *cons. 18. num. 9. volum. 1.* Thesaur. *decis. 146. num...* plures citat Ioannes Anton. Bellon. *cons. 45. à num. 48.*

8 Cui conuenit, quod quando † duo casus sunt æquiparati, & adæquati in iure, dispositum in vno, censetur dispositum in alio, glossa verbo, *Aduocandum, in l. mancipia, C. de seruis fugitivis, glossa fin. in l. si quis seruo, C. de furtis, glossa in capit. si postquam, de electio. lib. 6.* Tiraquel. *de retract. linag. §. 15. glossa 1. numer. 10.* Anton. Gomez *variarum lib. 3. capit. 11. numer. 1. vers. Aduertendum tamen.* Molin. *de primogenijs, lib. 2. capit. 8. numer. 16.* Petrus Surd. *de alimentis, tit. 2. q. 10. num...* Caldas Pereira *de potestate eligendi, capit. 7. num...* Flores de Mena *variar. q. 3. nu. 27. & nu. 29.* Barbosſa *axiom. 39. nu. 9.* Igitur cum Nuntius sit datus ad instar facultatis, & potestatis Legati, illius omnis potestas in illo repetenda, cùm omnis cõcessa intelligatur.

Alias enim superflua foret, † & abun- 9
dans illa clausula, *Cum facultate, & potestate Legati*, quod lex abhorret, *l. si quando, cum vulgaribus, ff. de iure iuran.* Et tũc solum verba abundantia tollerantur, † quando 10
sunt apposita ad maiorem declarationem, & expressionem, & tollendi dubitationis gratia, oprimus text. *in l. 1. §. sed sciendum, versicul. Ego puto, ff. de ædilitio edicto*, Mantica *de coniectur. vltim. voluntatum, lib. 6. tit. 1. num. 15.* Gonçalez *in Reg. 8. Chancell. glossa 6. à num. 26. cum pluribus seqq.* latè & oprimè per Castillum *controuer. tomo 4. cap. 17. à nu. 44.* vsque ad finem capit. qui plures allegant.

Quod in his terminis de hac clausula (*cum potestate legati à Latere*) considerauit Bonr. *in tract. de potestate Legati à Latere, numer. 68. & numer. 69. volumi. 14. tract. DD. fol. 274.* quam etiam plures alij Doctores opinionem obseruant, & in ea residet sententia Nauarrus *in capit, cum contingat, remedio 5. numer. 2. de rescriptis, tomo 2.* Dùm sic loquitur. Paria sunt, † quem esse 11
Legatum Cardinalem, & Legatum à Latere, ac Legatum cum potestate Legati à Latere, vt pulchrè determinauit Decius *consil. 149. column. fin.* & facit *l. in testamento, ff. de conditionibus, & demonstration.* Addens eiusmodi † facultatem partim esse Ordina- 12
riam, partim extraoadinariam; exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt eiusmodi Legatum, maiorem Ordinario Legato, Abb. *in capit. cæterum, colu. 5. de Iudicijs*, Glossa, & Cardinal. *in Clement. 2. de officio Ordinarij.* Vndè (inquit ipse) huiusmodi Legatus † po- 13
test cognoscere de causis appellationum ad Papam interpositarum. Hactenus Nauarrus, quam sententiam amplectitur, atque Doctorum authoritatibus comprobat Vua-

messius

meſsius *conſil. 42. num. 3. de officio Delegati, part. 1.* Parif. *conſ. 17. num. 3. & ſeq. vol. 4.* Iacobus Philippus Portius *conſ. 28. num. 6.* Franciſ. Marcus *deciſ. 135.* Adæquatus enim
14 cenſetur eodem iure, † quo is, cui adæquatur, Pariſius vbi proximè latè tractat.

Et quod Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate Legati miſſus, † Legati iure vtatur;
15 firmat Hieronymus Gonçalez in *Regul. 8. de menſibus & alternat gloſſa 9 in annotat. à n. 268.* Et quod Nuntius miſſus cũ poteſtate, ſeu auctoritate Legati de latere, abſque alia ſpeciali facultate, & inſtructione ſecreta, habeat eadem priuilegia, & poteſtatem Legati à latere, probant poſt Decium in *conſ. 128.* Villadiego *de Legato. quæſt. 9 num. 9.* Gigas *de penſionib. quæſt. 6. num. 19.* Cuchus *lib. 2. tit. 5. nu 86.* Maudoſius *regul. 13. Chancel. q. 6. num. 4 & de monitorijs quæſt. 60. num. 41.* Quintana Dueñas *Eccleſiaſt lib. 1. cap. 5. nu. 3.* & Zechius *de Republica Eccleſiaſtica c. de ſtatu Legati. ſub num 4. verſ. Quinto poſt*, & *de benef. & penſionibus, cap. 2. & cap. 5. nu.* Hieronymus Gonçalez *gloſſa 23. num. 23.* optimè Nicolaus Garcia *de benefic. 5. part. cap. 3. num. 82.* & benè conducunt, quæ Petrus Moneta *de commu. vltimarum voluntatum cap. 10. num. 223. iuncto numer. 321. &*
16 *322. cum ſeqq.* † vbi arguit de facultate Legati à latere ad Nuntium cum poteſtate Legati de latere, poſt multos Doctores, quos ibidem ad eandem argumentationem adducit, validum eſt etenim argumentum: Legatus à latere poteſt hoc facere; ergo idem poteſt Nuntius cum poteſtate Legati de latere, ex præfatis DD. & fundamentis. Et de hac poteſtatis æquiparatione Legati de latere, & Legati cum poteſtate, ſeu facultate Legati de latere, vide etiam Sebaſtianum Vantium *de nullitat. ſentent. ex defectu iuriſdictionis Delegati, num. 23.*

Et ideo ſicut appellationem ad Sedem Apoſtolicam interpoſitam poteſt Legatus de
17 latere committere; † ita pariter, & Nuntius habens poteſtatem Legati de latere, Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. part. cap. 2. ſub num. 85. 87. & num. 80.* Hieronymus Gonçalez *gloſſa 12. num. 30. & à num. 28.* Scaccia *de appellationibus, quæſt. 17. limitat. 47. membr. 3. & ſuprà, & quæſt. 8. num. 16.* optimè & latè Valaſcus *conſult. 62. per totam*, Barboſa in *collectan. ad capit. conſtitutus. 45. num. fin. de appellationibus*, vide Gratianum *deciſ. 199. num. 2.* in additio. Nos *de Regia protect. 2. p. cap. 13. num. 234.* prout communiter practicari videmus in hoc Tribunali Illuſtriſsimi Nuntij Hiſpaniæ, & etiamſi nominatim appelletur ad Sanctiſsimum proprio nomine expreſſo, quoniam conſideratur non perſona, ſed Tribunal & Sedes Apoſtolica; prout Nos altius Deo dante tractabimus in *tertio tomo de Regia protectione*, prope diem edendo. Adde quæ contra Ioannes Chochier diximus ſuprà *cap. 14. in fine hac 2. part.*

Nunc etiam quotidie videmus, Nuntium 18
Hiſpaniæ cognoſcere de cauſis † Religioſorum, Religionum, & aliorum quorumlibet indiſtinctè omnium exemptorum, aliàs immediatè ſubiectorum Sedi Apoſtolicæ, ex vi, & participatione clauſulæ prædictæ (*cum poteſtate Legati*) cum iſtius poteſtas ad id extendatur, tèxt. in *cap venens*, vbi Franchus *de verborum ſignificatione, in 6. capit. ſi Abbatem, de electione, lib. 6.* Abbas in *cap. cum venerabilis, numero 5. in fine, de conſuetudine.* Felinus in *capit. graue, numero 3. de officijs Ordinarij.* Romanus *conſil. 398.* Villadiego in *tract. de Legato, part. 1. quæſt. 8. numer. 20.* latè Pariſius *conſil. 28. numero 13. & ſequentibus, lib. 4.* Abb. in. *in capit. 1 numero 8. de officio Legati.* Romanus *conſil. 398.* & alij plures relati ab Eraſmo Chochier in *tractat. de iuriſdict. ordinar. in exemptos, part. 2. q. 2. numero 7. tomo 1.* ita & pariter Nuntius eiuſdem Legati à latere poteſtatem habens de quibuslibet exemptis cognoſcit.

Et licèt ipſe Chochier in dict. *quæſtion. 2.* 19
numero 5. videatur (licèt obſcurè & confusè) † ſentire contrarium, vt in exemptos Legatus miſſus iuriſdictionem non habeat, ſi intelligit (quod non aperit) de his Legatis miſsis cum facultate & poteſtate Legati de latere; perperam, & nimis inaduertenter loquutus fuit, & cautè legendus, omnes quippè doctrinæ, & fundamenta à ſe adductæ manifeſtè illum conuincunt, cum loquantur in Legatis ſimpliciter miſsis abſque hac clauſula (cum poteſtate Legati de latere.)

Et quatenus ipſe Doctor ibidem *num. 5.* 20
adiecit Gomeſsium, † Gloſſam, Abbatem, Franchum; & Boerium ad hoc, quòd ſolùm Cardinales Legati ſint à latere, & conceſsio facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales, ex Rocho de Curte in *tract. de conſuetudine, numero 323.* verum eſt; quando ſimpliciter creati ſunt, non verò quando expreſsè creantur cum poteſtate, & facultate Legati de latere, vt hactenus probatum eſt, & quod non niſi Cardinales Legati de latere ſunt; † verum eſt, quia etiam Nuntius Apoſtolicus licèt cum poteſtate Legati de latere miſſus non eſt verè, & realiter Legatus de latere, ſed tantum reſpectu exercitij po-

testatis adæquatione, & similitudinariè, cum certum sit, quod similis non sit idem, vt post plurimos Barbosa *axioma. 208.* quem vide in proposito *numer. 2.* prout quando Religioni
22 non mendicantium † datur à Sede Apostolica priuilegium ad instar mendicantium, non propterea erit Religio mendicantium, licèt pariformiter eorum priuilegijs fruatur.

Quæ omnia obserua quoniam ad multa valde vtilissima pro facultate Nuntij Illustrissimi nostræ Hispaniæ quotidie deseruiunt.

Quibus igitur suppositis videtur dicendũ,
23 quod cum Legatus à latere † dicatur de iure Ordinarius, & cum Ordinario concurrat, vt ex *cap. 2. de officio Delegati, lib. 6.* diximus suprà in princip. *num. 2.* pariformiter eadem, & æqualis potestas repetenda erit in Nuntio Apostolico, cum virtute clausulæ eiusdem potestate fungatur.

Quæ doctrina licèt iure communi vera sit;
24 tamen hodie nouiori † dispositione Sancti Concilij Tridentini in dict. *cap. 20. sess. 22. de reformatione*, expressè prohibitũ extat tàm Nuntijs, quàm Legatis etiam de latere cum Ordinarijs concurrere, quibus dumtaxat cognitio, & iurisdictio in prima instantia attributa est, seu præseruata, cæterisque prohibita, nisi in secunda instantia, & alijs medijs, quibus ab Ordinarijs recedere in prima instantia licèt de iure, iuxta quæ Nos hac *2. p. capit. 3. per totum*, & in *cap. 5. cum suis §. §.* & alibi sæpè, verba igitur dict. *Concilij in §. Legati quoque sunt*, hæc & expressa: *Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quarumcumque facultatum non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquomodo eorum iurisdictionem ijs præripere, aut turbare nõ præsumant, &c. Aliàs eorum processus, ordinationes vè nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.* Et iuncto principio eiusdem capit. quare non est dubium, quod si se Nuntij intromittant in prima instantia ad cognoscendum de
25 quibuslibet causis, † quomodolibet pertinentibus ad forum Ecclesiasticum; Senatus additus pro protectione Concilij Tridentini, ex capite Regaliæ Regis Ordinario illas statim remittet; cum in prima instantia iurisdictione careant, vt latiùs deduximus suprà hac *2. p. cap. 3.* prout infiniti penè probant Doctores citati suprà hac *2. part. cap. 6 per totum*, vbi abundè quod ex defectu iurisdictionis omnia acta, & sententiæ nullæ sint, idem probant Franciscus Leo ad principium huius
26 capitis citatus, apud quem, † & alios ibi adductos videbis; an Nuntius hodie iurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, quod nostri non est examinare.

Quantum verò attinet ad secundam partem huius capitis, † an Nuntius Hispaniæ 27
possit exequi commissiones à Sede Apostolica in prima instantia factas Ordinario, vel alijs *in forma dignum*, aut forma gratiosa, & dispensationes; animaduertendum erit, quod quædam commissiones sunt, quę de stylo Romanæ Curiæ solũ fiunt, & dirigi assolent Ordinarijs, † non alijs, vt gratiæ in forma dignũ 28
iuxta constitutionem *Pij V. 16. 2.* & dispensationes matrimoniales, iuxta *S. Concil. Trid. sess. 22. de reformat. c. 5.* & aliæ dispẽsationes, & absolutiones, & monitoriales, † & causa- 29
rum criminalium commissiones iuxt. *Concil. sess. 13. de reformat. cap. 2.* Garcia *de beneficijs, 6. p. c. 2. sub n. 58.* aliæ sunt commissiones, † quæ non solum fiunt, & dirigi solent 30
Ordinarijs; sed etiam alijs personis in dignitate constitutis, vt executiones gratiarum beneficiorum in forma gratiosa, aut in forma commissaria, non tamen in forma dignum, & executiones pensionum, & delegationes causarum, & litium, prout Garcia vbi proximè.

Igitur ipse Garcia ibidem sub d. *n. 58. vers. Sed restat hic noua difficultas*, latè examinat, an Nuntius possit exequi præfactas commissiones directas officiali Episcopi in forma dignum, & dispensationes, † & hinc inde multa 31
confert exemplaria, & casus contrarios in facti contingentia, in quibus aliquando Nuntius, cui præsentata fuit præfata commissio, acceptauit, & expediuit, in alijs vero eiusdem generis reluctauit, sibi non competere dicẽs in qua controuersia contra ipsos etiã ad fuisse Doctorum sententias, seu opiniones alijs firmantibus Nuntium esse vniuersalem executorem omnium commissionum in Apostolicarum, alijs verò negantibus.

Ipse tamen ibidem sic ait: Sed ego in contraria fui, & sum sententia, † nempè Nun- 32
tium non potuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio, & litteræ de eo non cantant, & ex *cap. 2. de officio Legati*, vbi quod de causa specialiter delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glossa, & Abbas, & alij, & Doctor, Sahagun *de officio Legati, num. 1. & 2. & in 3. fallentia, à num. 15.* sequitur & facit.

Nec obstat ratio contrariũ opinantiũ, quod Nuntius est executor generalis, † seu vniuer 33
salis litterarum Apostolicarum; nam id nullo iure probatur, nec in suis facultatibus talis titulus, seu potestas datur, nec vnquã Nuntius tali titulo, & nominatione resignat in suis litteris,

teris,& reſcriptis,& quando eſſet talis generalis executor litterarum Apoſtolicarum, †
34 intelligendum eſſet in litteris expeditis in forma gratioſa, non autem expeditis in forma commiſſaria, maximè in forma dignum; nam in iſta commiſſione non poteſt Nuntius ſe intromittere vllomodo, nec talium litterarum fieri executor ex dictis, niſi ad ſummũ
35 poſt factam earum executionem, † & collationem beneficij â commiſſario factam, argumento d. *c. 2. de officio Legati, adfin. &c.* vbi alia fundamenta ad idem validiſsima applicat per te latiùs videnda.

Quiquidem ibidem ſub eodem *n. 58. verſ.*
36 *Et tandem* magis. † ad noſtrum propoſitum; loquitur traducendo verba Franciſci Leonis in hæc: Tandem ſi ex dicto tirulo, & ratione Nuntius poſſet exequi,& expedire dictas litteras,& commiſsiones non ſolum Sede Epiſcopali vacante, ſed etiam ſtante Epiſcopo,& eius officiali, cui dirigantur id poſſet facere, & tamen nunquam vidimus, nec audiuimus Nuntium id feciſſe, nec in eo ſe intromiſiſſe, nec ei fuiſſe præſentatas tales litteras, niſi dictis iudicibus, Sede vacante,& meam ſententiam plenè tenet Leo in *Theſauro fori Eccleſiaſtici, cap. 22. numer. 60 61. & 62.* vbi ait, quod regulariter executio litterarum reſeruationis penſionum committitur locorum Ordinarijs, vel alijs in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, † etſi penſionarius litteras refer
37 uationis penſionis præſentaret alteri, quam in eiſdem proexecutoribus nominatis cuiuſcumque qualitatis,& conditionis, etiamſi Legati, vel Nuntij Apoſtolici forent, defectu iuriſdictionis eorum ſententiæ vitio nullitatis ſubiacerent, quia in prima inſtantia nullam habent iuriſdictionem, obſtante Sancti Concilij diſpoſitione, vt *capit. 20. §. Legati quoque, ſeſ. 24.* nec vigore delegationis, quæ
38 facta in vnam perſonam, † in aliam ſine ſubdelegatione transferri non poteſt, hæc Leo: Ex cuius doctrina expreſsè habetur Nuntios, ſeu Legatos non eſſe litterarum Apoſtolicarum executores, nec eas poſſe exequi, niſi in eis ſint proexecutores nominati. Hactenus Gutcia, qui latiùs examinat, & exemplaria adducit.

Ex quo, & Franciſco Leone per eum cita-
39 to colligitur, † harum commiſsionũ præſertim in forma dignum, & diſpenſationes, quæ de ſtylo alijs, quam Ordinarijs committi non ſolent, & aliæ ſuperiùs nominatim dictæ cognitione ſi ſe intromittat Nuntius, tum in prima inſtantia iuriſdictione careat ex Trid. Decreto, erunt omninò Ordinario, cui fuere directæ, remittendæ per Senatum.

Notabis etiam, Garciam prædicto loco ſæpè loquentem de Nuntio Hiſpaniæ † ap- 40
plicaſſe doctrinas, & iura loquentia de Legato, ſupponendo quod, cum Nuntius Hiſpaniæ mittatur à Sede Apoſtolica cum poteſtate Legati de latere; æqualis ſit ei in poteſtate,& exercitio iuriſdictionis, quod benè conuenit his, quæ ſuperiùs adnotauimus, vt vtriuſque æqualis ſit poteſtas, & eiſdem iuris Regulis, quoad poteſtatis exercitium ſubmitti in ijs, in quibus per ſpecialem inſtructionem Nuntij poteſtas,& facultas non fuerit reſtricta, ſpecialiter dempta,& limitata.

CAP. VIGESIMVM SECVNDVM.

Per manus appoſitionem Papæ ſuper collatione, per mutatione, aut vnione beneficiorum, actus vè confirmatione: an etiam in prima inſtantia ſuper eorum ſurreptione, ita auocata cenſeatur iuriſdictio ab Ordinario, vt eidem per Senatum ſit denegan-da remiſsio?

SVMMARIVM.

AEfecti beneficij gratia facta, licèt non ſentiatur effectum; non deſinit eſſe affectum, numero 1.

Per appoſitionem manus Papæ in aliquo negotio auocata intelligitur poteſtas ab inferiore, num. 2.

Papa ſi ſemel appoſuit manum, confirmando iura alicuius, ampliùs de eo iure cognoſcerè nequit inferior, num. 3.

Officium amobile conceſſum ab inferiore, & confirmatum à Papa remanet non amobile, ibidem.

Vbi de varijs & ſingularibus exemplis & ſimilibus.

Nominatus ad officium ab inferiore, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium recipere, ibidem.

Auocatio tacita per ſolam appoſitionem manus in aliquo negotio idem operatur quod expreſſa, vt manus Ordinarij ligatæ remaneant, num. 4.

Officium Notariatus conceſſum ab Epiſcopo, duraturum dumtaxat eius vita, confirmatum à Papa durat poſt eam, ibidem.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Idem de officio à Prorege concesso, & confirmato per Regem.

Idem de officio Vicariatus amobili per Episcopum, & confirmato per Papam.

Idem de officio Vicarij Regularis confirmato per Prouincialem, vt duret post mortem Guardiani nominantis.

Idem de beneficio amobili cuius prouisio fuit à Papa confirmata, vt iterum remoueri non possit ab inferiore.

Statuta, & alij actus confirmati per Papam dicuntur Papales. ibidem.

Auocatio tacita per appositionem manus Papæ tantæ efficaciæ est, vt alia inhibitione non egeat, num. 5.

Appositio manus Papæ super aliquo negotio annullat ipso iure quidquid postmodum gestum fuerit per Ordinarium, num. 6.

Appositio manus Papæ super collatione, permutatione, vnione, actus vè confirmatione non impedit quominus Ordinarius queat cognoscere in prima instantia de surreptione, & dolo, aut falsitate litterarum, nu. 7. & num. 8.

Ordinarium habere iurisdictionem super recissione permutationis factæ in manibus Papæ determinauit Rotta, num. 9.

Ordinarius potest reuocare vnionem factam à Papa iuxta existente causa, quia Papa vniendo non vult tollere iurisdictionem Ordinario, num. 10.

Limitatio in vnione facta per Papam de plenitudine potestatis, num. 11.

Beneficio reseruato postquam est collatum à Papa, potest Ordinarius possessorem priuare licèt à principio conferre non potuerit, numero 12.

De surreptione confirmationis factæ per Papam potest Ordinarius cognoscere, numero 13.

Appositio manus Papæ ad vnum respectum non operatur vltra, quia ratione respectus consideratur effectus, num. 14.

Limitata causa limitatum producit effectum, num. 15.

Agendi modus inspicitur, vt inde finis colligatur, num. 16.

Actus semper iudicatur à principali intentione agentis, num. 17.

Actus quantumuis fauorabilis contra voluntatem agentis minimè sustinetur, numero 18.

Nec vltra intentionem agentis operatur, num. 19.

Maximè in ijs, quæ pendent à potestate agentis, num. 20.

Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis, numero 21.

Super surreptione, falsitate, & dolo litterarum commissio impetrata in prima instantia detinetur per Senatum, remissa causa Ordinario, num. 22.

Nisi aliter de voluntate Papæ auocare volentis causam ab Ordinario appareat, & hoc per subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, non aliter, num. 23.

ROmani Pontificis manus appositionem tantæ efficatiæ, tantæque virtutis † existere, vt etsi litteræ Apostolicæ super prouisionibus beneficiorum ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum, facultatem tamen prouidendi de beneficijs taliter reseruatis quibuscumque alijs fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullamque de illis præter Romanum Pontificem ea vice disponere potuisse, nec posse harum seriè decernimus, & declaramus, verba sunt text. *in extrauaganti ad Roman. §. Romani Pontificis, inter communes,* & ad idem ex text. in *cap. vt nostrum, 56. de appellationib.* † vbi per appositionem manus Papæ in aliquo negotio, & causa, sublata intelligitur, & auocata potestas, & iurisdictio ab inferiori iudice. 1 2

Facit ad idem text. *in cap. 1. de confirmatione vtili, vel inutili,* † vbi si Papa semel manum apposuit, confirmando iura alicuius; amplius de eodem iure inferior cognoscere non potest, idque etiam probat *cap 2. eodem titul.* quo fit, vt officium Notariatus concessum ab Episcopo (quod regulariter durat dumtaxat Episcopi vita durante, nisi adsit contraria consuetudo) si confirmetur à Sede Apostolica ex certa scientia, durat etiam cedente, promoto, vel decedente Episcopo; eleganter tradit post alios Hieronym. Gonçal. *in Regu. 8. glos. 5. §. 11. à num. 17. 18. & 19.* quo argumento, officium temporale prouisum à Prorege (quod aliàs tantum durat durante officio Proregis, ita vt successor illud alteri liberè conferre possit) si fuerit confirmatum à Rege; durat per vitam possessoris, latè de omnibus per Franchis *decis. 165. per totam*, & singulariter Cabedo *decis. 21. per totam*; atq; etiam Vicariatus Episcopi ad nutum Episcopi amobilis, si confirmetur à Papa, nequit Vicarius remoueri, Ioannes Gutierrez *lib. 3. quæst. 11. num. 9.* sequitur Zeuallos *commun. contra commun. quæst. 425. num. 27.* & de officio Vicarij Regularis confirmato à Prouinciali, vt nec expiret morte Guardiani nominantis; probat Manuel Rodriguez 3

guez *quæst. Regula. tom. 3. quæst. 76. artic. 3. in fin.* Laurentius Portel. *in dubijs regularib. verb. Guardianus, num. 3.* & de officio Notariatus ad vitam Episcopi. Gratianus *discept. tio. 167. à num. 10.* & suprà, & conducit quod Hieronym. Gonçal. in *Regul. 8. de mensib. glos. 5. §. 6. num. 25* quod si Papa confirmaret prouisionem factam alicui de beneficio manuali, aut ipse Papa illud prouideret, vt tunc durante vita prouisi, non posset per aliquem inferiorem remoueri, tenet etiam Gambarus in *cap. licèt, sub num. 84. vers. Aduerte, de rer permuta. lib. 6.* alios allegat Gõçalez ibidem. idem tenet Millis in *reportorio, verb. beneficium, sub num. 9. vers. Beneficia manualia licèt, fol. 41.*

Quia per hanc Principis, & Papæ confirmationem, & manus appositionem concessio ipsa desinit esse inferioris concedentis, & agentis, & efficitur, dicituŕq; Papalis, & idem operatur ac si à principio emanaret à Papa. Bossius in *titul. de Principe, num. 83.* Petrus Surdus *consil. 535. numer. 15. & 16. tom. 4.* Abbas *consil. 77. colum. penult. vers. Præsertim valet statutum, lib. 2.* Alexand. *consil. 123. scripsit Ecclesiasticus, numer. 17. lib. 4.* additio ad Roman. *consil. 37. in vers. Censeatur,* vbi plures allegat. Alberic. *in 1. part. quæst. 16.* Roman. *consil. 387. numer. 4.* Ruinus *consil. 130. num. 8. volum. 2.* Roland. *consil. 86. numer. 28. & 29. volum. 1.* Thesaurus Iunior *quæstion. forens. lib 2. quæst 5. nu. 13.* Ioan. Anton. Bellonus *consil. 74. numer. 135.* Rotta Roman. *decisio. 452. à numero 1. part. 1. diuersor.* Seraphinus *decis. 794. num. 26. & decis. 1170. numero 3.* vbi aliæ tres decisiones commemorantur, & post Bald. & Felin. idem probat Marta *de iurisdict. 4. par. casu 29. à numero 15. & seqq.* latissimè post plurimos ipse Marta *eadem 4. part. Centur. 1. casu 99. per totum,* & est text. expressus in *capit. si eum, & in capit. si Apostolica, de præbendis, lib. 6.* vbi actus confirmatus à Papa ex certa scientia dicitur actus Sedis Apostol. Gratianus *cap. 10. à num. 4. & seqq.*

Et quod officialis nominatus à Prorege sit confirmandus à Principe, à quo indubiè electus, & nominatus dicitur; probant per *l. item eorum. §. si Decuriones. ff. quod cuiusquè vniuersi. nomi. glos. in l. procuratores.* Ioann. de Platea *in l. 2. numer. 3. ad fin C. de Decurion. lib. 10.* Alberic. *in l. 1* vbi Bald. *numero 3. C. de seru. Reipub. manumiss. & in l. omnes, num. 8. C. de Episcop. & Cleric.* Bart. *in l. actuarius, numero 1. C. de muner. libr. 12. & in l. nulli,* vbi Castrens. *num. 8. ff. quod quisq; iur.* Angel. in *Authen. de defens. ciui. §. De cætero, col. 3.* B. *numero 1.* Castrens. & Padill. *in l. vnam ex familia. §. 1. ff. de Legat. 2.* Abb. *in c. 1. de iudicijs.* vbi Scholia. dicit communem. Rebuffus in *l. duos tabularios, numero 4. C. de susceptoribus, lib. 10.* communem dicit Montanar. *de administrat. vniuersit. a. prægnat. 2. numero 264. & 266.* Auendan. *de excquen. manda. regu. 1. part. cap. 19. sub numero 21.* Losæus *de iure vniuersit. a. capit. 3. num. 102. part. 1.* proinde non ab eligente, & nominante, sed à Principe confirmante officium electus recipicit. Giurba *consil. 65. à num. 15. & seqq.* Molina *de primogenijs, lib. 1. c. 25. numero 10.* optimè Valençuela in *consil. 155 à n. 10. cũ multis seqq. to. 2.* vbi de gratia officij à Principe concessa alicui, vt post eius mortem alium ad idem nominet; conducunt plures citati per Christoph. de Paz *de tenuta capit. 34. à numero 75.* Torre Blanca *de magia lib. 3. cap. 5. à numero 9. & seqq.* Anton. Gomez in *l. 40. num. 49. & 50* Marta *consil. 96. numero 44.*

Nec enim refert, an auocatio huiusmodi facta per Principem sit expressè facta necne, nam quamuis tacita fuerit auocatio; † non 4
secus Ordinarij manus virtute illius auocationis ligantur, ac si expressè facta fuisset, itaque tunc demum dicitur auocationem tacitè fieri, si Papa manus apponat in aliquo negotio, vel causa Vuamesius in *capit. vt nostrum, numero 6.* Abbas *numero 1.* Franchus *numero 3. cum seqq.* Decius *numero 1.* Hieronym. Gonçalez in *Reg. 8. de mensib. glos. 52.* per totam. præcipuè, *num. 7.* † & tantæ efficatiæ est Papæ manus appositio, tacitaque auocatio, vt alia non sit necessaria inhibitio, aut Decretum, Gonçalez vbi proximè. Gaspar de Perusio in *tractatu de reseruat. quæst. 10. per totam,* Hieronymus Gabriel *consil. 166. num. 6. lib. 1.* 5

Itaque auocatio, seu manus appositio Papæ in cognoscendo de aliquo negotio, † seu 6
causa, ita est efficax, & illam statim auocat ab Ordinarijs, alijs vè inferioribus iudicibus, vt ab istis postmodum omnia gesta sint nulla ipso iure, nullaque firmitate roborentur; vt probat text. in dict. *capit. vt nostrum,* & per text. in *cap. licèt, de officio Delegati.* docet Innocent. in *cap. cum M. Ferrariens. de constitutionibus.* Stephanus Aufrerius in *additio ad Capellam Tholosa. vers. Et ideo sicut Papa.* Lancellotus Robertus *de attentat.* (qui plures refert, & latè prosequitur) *2. p. tit. capit. 10. numero 13.* Gonçalez in *Reg. 8. Chancellar. glossa 52. numero 27. & numero 7.* Abbas in dict. *cap. vt nostrum, numero 11. & seqq.* Decius *numero 1.* Franchus *num. 3. & seqq.*

Vuamessius *numero 6.* Narbona in *l. 59 glos. 1. à numero 195. cum sequentibus, titul. 4. libro 2. tomo 3. Recopilat. fol. 185.* Scaccia *de appellationibus, quæstion. 3. sub numer. 79.*

Sed nihilominus in nostro casu contrarium dicendum erit, † vt per manus appositionem 7 Papæ super collatione, per mutatione, vnione, aut actus confirmatione non intelligatur ablata iurisdictio ab Ordinario, nec ab eo auocata, quominus in prima instantia de surreptione, suggestione, dolo, aut falsitate litterarum postmodum in iudicium deductis queat licite cognoscere, si aliàs non fuerit ei iurisdictio ablata, & legitimè auocata, prout latè disputans concludit Hieronym. Gabr. *consil. 182. num. 15.* videndus *à numero 11. lib. 2.* quem referens sequitur Hieronymus Gonçalez in *Reg. 8. Chancellar. glossa 52. numero 43.* vbi loquitur ex eodem Hieronym. Gabriel. quando Papa apposuit manum super collatione alicuius beneficij, † vt ne impe- 8 diatur Ordinarius iudex esse, & cognoscere super surreptione dictæ gratiæ beneficialis, nisi aliàs Ordinario iurisdictio auferatur.

Et ita fuisse determinatum per Rottam in *vna Conchens. Archipresbyteratus 16. Decemb. 1588.* † coram Illustrissimo Plato, 9 qua fuit dictum, quod Ordinarius habet iurisdictionem ad cognoscendum super recisione permutationis factæ in manibus Papæ, quando permutatio ex parte alterius erat dolosa, aut fraudulenta, testatur Hieronym. Gonçalez in dict. *Reg. 8. Chancellar. glos. 25. numero 44.*

Et loquendo in vnione facta per Papam, † 10 dixit Rebuffus in *prax. benefic. titul. de vnionis reuocatione, num. 15. & 16.* cum Petro de Perusio *in tracta. de reuocatione vnionis, cap. 4.* quod potest Ordinarius vnionem non solum à se factam; sed etiam à Papa, vel Legato reuocare causa subsistente, eo quod Papa vniendo, non vult tollere potestatem, & iurisdictionem Ordinarij, iuxta *capit. 2. de Religiosis domibus*, tenet Federicus *consil. 263.* sequitur Azor in *institution. moralium, 2. part. lib. 6. capit. 29. quæstion. 5* Nicolaus Garcia *de beneficijs, part. 12. capit. 2. de vnione, num. 303.* qui *in num. 304.* post Perusi d. 11 *capit. 4.* limitat, † quando illa vnio facta sit à Papa ex potestate ordinaria, secus si ex plenitudine potestatis, quàm etiam Legatum non posse reuocare, dicunt.

Nec enim semper sequitur, quod illius sit 12 destruere, † cuius est construere, nam Ordinarius non potest conferre beneficium reseruatum, & tamen postquam fuit à Papa collatum; potest Ordinarius ex iusta causa priuare dicto beneficio prouisum à Sede Apostolica; vt probat Antonius de Butrio in *cap. per tuas, de maioritate, & obedient. num. 11.* & Immola ibidem *num. 5.* Felinus ibidem ante *numerum 4.* & in eodem *numer. 4.* Capella Tholosana *decis. 293.* vbi Stephanus Aufrerius Additionator, quos sequitur Hieronym. Gonçalez in *Reg. 8 Chancellar. gloss. 51. numero 46. & 47.* & iterùm ipse Gonçalez in *gloss. 52. num. 25. & 26.*

Et loquendo de confirmatione alicuius iu- 13 ris; † ita probat text. in *capit. 2. de confirmatione vtili, vel inutili*, in hæc: *De confirmationibus autem Romani Pontificis volumus te tenere, quod contra illas (nisi nouum Apostolicæ Sedis procedat mandatum, aut certum sit, quod sint per falsi suggestionem illicitè) non est aliquatenus iudicandum*, per cuius textus limitationem exponitur, & restringitur generalitas, *cap. primi præcedentis*, eiusdem tituli.

Et probatur insuper hæc pars, quoniam manus appositio Papæ fuit apposita ad diuersum finem, † & diuersum effectum, sicq; 14 non potest ligare manus Ordinarij in cognitione surreptionis, quia ratione respectus consideratur effectus, dicit Bald. in *l. ad probationem, num. 8. C. de locato*, & limitata manus appositio limitatum debet effectum habere. Vitalinus in *Clement. 1. num. 6. vt lite pendent*, Rotta Rom. *in vna Clericatus sancti Petri 27. Nouembr. 1602.* corã Cardinal. Pamphilio. *& in vna Vallisoletana Decanatus 11. Decembr. 1600.* coram R.P.D. Melino, de quibus testatur Hieronym. Gonçalez *glossa 52. num. 41. & 42* vbi latè *à num. 58. cum seqq.* quod manus impositio Papæ ad vnũ finem, & ad vnum effectum non ligat manus Ordinarij quoad diuersum finem, & diuersum effectum.

Quia causa limitata limitatum producit effectum, † *l. in agris, ff. de acquirend. rerum domin. l. chancellauerat. ff. de ijs, quæ in testa-* 15 *ment. delent. l. 2.* vbi Bald. *ff. de seruis exportand. l. ex facto. §. item quæro. ff. de vulgar. l. cum pater. §. dulcissimi ff. delegat 2. l. age cum Geminiano. C. de transactio. cap. ex noscitur, de sentent. excommunicat.* Tiraquel. *in tract. de causa cessante, 1. part. numero 147. & de retractu linagier. §. 32. glossa 1. numero 49.* Surdus *consil. 10. numero 49.* Vgolin *de officio & potest. Episcop. capit. 57. §. 2. num. 6.* Brunor. à Sole in *locis communibus, verb.*

cau-

cauſa 9. Cardoſo in *Praxi Iudic. & aduocat. verb. cauſa, num. 3.* Hieronym. Gonçalez *ad Reg. 8. Chancellar. § 5. proœm. § 6.* Stephan. Gratian. in *March. deciſ. 56. numer. 2.* Aloiſius Riccius *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. 1, part. deciſ 29. num. 7.* Gutierrez *practicar. lib. 3. quæſt. 31 numer. 7.* Cæſar Argel. *de contradicto. legitimo, quæſt. 10. numer. 168. & num. 244. & quæſt. 4. num. 52. & quæſt. 3. num. 108. & quæſt. 8. numer. 11.* Mantica *deciſ. 232. num. 9. & deciſ. 267. num. 4.* Marius Anton. *variar. reſolut. 108. numero 18.* Rotta *deciſ. 690. numero 9. lib. 1* apud Farinacium *part. 1. recent.*

Modus etenim agendi conſpicitur; vt in-
16 de finis, † & intentio colligatur, Surdus *deciſ. 43. num. 15.* Gloſſa magna in fin. in *capit. hoc quippe, 3. quæſt. 6.* quàm ſingularem teſtatur Bald. in *l. Papinianus, column. penult. C. de ſententijs, & inter loquutio, & in l. nec quicquam. §. vbi Decretum. ff. de officio Proconſul.* Felinus in *capit. 1. num. 17. verſic. Vltima concluſ. de exception.* Octaui. Glorit. *reſponſ. 4. num. 13.*

Et quia actus ſemper iudicatur à principa-
17 li intentione agentium, † *l. ſi quis nec cauſam, in principio*, & ibi Bald. *ff ſi certum petatur, l. qui exceptionem. ff. de condictio. indebiti, l. 1. C. ad legem Cornel. de ſicarijs.* Tiraquel. *de retract. linag. §. 30. gloſſa 1. num. 4* Couarruu. *variar. capit. 4. num. 5.* Antonius Gomez *tomo 2. variarum, capit. 2. num. 10.* quia actus quantumcumque fauorabilis con-
18 tra † voluntatem agentis minimè ſubſtinetur, *l. ſi idem ſeruus. ff. de legat. 2. l. ſi cui in pure, in fin. princip. ff. ad Trebel. l. verbis*, vbi DD. *ff. de vulgari. & pupillar.* nec vltra in-
19 tentionem agentium operatur, † *l. non omnis. ff. ſi certum petatur, l. in agris. ff. de acquirend. rerum domi.* Ægydius Bell. *conſil. 33. numero 38.* vbi ſubdit maximè procedere in
20 his, † quæ pendent ab agentis poteſtate; Socinus *Reg. 20.* Alexand. *conſil. 246. in cauſa, numero 10. & ſeq.* Mantica *deciſ. 167. numero 3.* Thom. de Thomaſ. in *floribus leg. Reg. 13.* Antonius Gomez *tomo 1. variar. capit. 7. numero 4.* Cardinal. Tuſchus *littera A. concluſ. 125 per totam.* Flamin. Pariſienſ. *de conſidentia, quæſt 27. numer. 139.* Aloiſius Riccius in *deciſion. Curiæ Archiepiſ. Neapol. deciſ. 75. numero 22. & deciſ. 175. num. 10. part. 1.* Seraphinus *deciſion. 809. numero 2.* Antonius Monach. Lucenſ. *deciſion. 14. numero 41.* Cæſar Argel. *de contradict. legitimo, quæſt. 10. numero 36.* quia intentio agen-
21 tium † regulat omnes actus ad finem intentionis, ita vt vltra non operatur, Barboſa, *axioma 128. num. 4.*

Quare cum manus appoſitio, & auocatio Papæ fuerit appoſita in iſtis actibus ad diuerſum finem, † & diuerſum reſpectum; vltra 22
illum, Papæque intentionem operare nequit; cum non videatur tollere authoritatem, & poteſtatem Ordinarij, nec eam in aliquo lædere, aut præiudicare, vt hactenus probatum eſt, atque ideo; ſi aliter non appareat de voluntate Pontificis volentis iuriſdictionem auocare ab Ordinario, illa remanet intacta, vt ad ſe pertineat ſurreptionis, doli, aut falſitatis cognitio, prout ex Hieronymo Gabriele *conſil. 282. numero 15. & à numero 11. libro 2.* & ex Hieronymo Gonçalez *de alternatiuis, gloſſa 52. numero 43.* textus in *capit. 2. de confirmatione vtili vel inutili*, & alijs probauimus ſuperius.

Ac propterea Senatus additus per viam recurſus in protectione Concilij Tridentini *ſeſſion. 24. de reformatione, capit. 20.* præſeruantis, primam inſtantiam Ordinario iſtam cauſam remittet omninò.

Aduerte etiam, vt hoc quod modo di-
ximus, † hanc non procedere reſolutio- 23
nem; ſi aliàs conſtat de voluntate Papæ volentis in prædictis auferre Ordinario iuriſdictionem; debet omninò intelligi, ſi ſeruata forma Concilij Tridentini dict. *capit. 20.* ibi: *Vel quas ex vrgenti, rationabilique cauſa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ Sanctitatis ſuæ manu propria ſubſcribendam committere, aut auocare, &c.* vt latè Nos ſuprà hac *2. part. capit. 6. verſicul. Quarta exceptio, à numero 14. cum multis ſequentibus*, qua forma deficiente, nihil operabitur auocatio; ſed imò Senatus tunc ipſi Ordinario remittet nihilominus.

(.§.)

CAP.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

CAP. VIGESIMVM TERTIVM.

Ab electione, alijs vè actis Capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio: an primam Ordinarij instantiam percutere dicatur, ita vt ei fiat per Senatum remissio?

SVMMARIVM.

Actus extraiudiciales gesti à Capitulo, cui Prælatus assistit, sæpissimè controuerti solent: an super nullitatibus electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima Ordinarij instantia, num. 1. & seqq.

Actus Capitulares extraiudiciales sunt, cum iurisdictionis Capitulum careat, num. 2.

Electio, collatio, & omnis beneficiorum prouisio, & examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæua natura attenta, sunt actus extraiudiciales, & extriudicialiter tractantur, num. 3.

Extraiudiciales actus quamdiù suam retineant primæuam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extraiudicialiter processum, num. 4. remissiuè.

Extraiudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, aut iam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit iudicialis, num. 5.

Nuntius ad quem occurrit oppositor contra grauamen extraiudiciale Capituli, quibus suam tueatur iurisdictionem contra primam instantiam Ordinarij, numero 6. & sequentibus.

Prælatus in electionibus Capitularibus assistit vti Prælatus iurisdictionem habens, num. 7.

Controuersiam inter Ordinarium, & Nuntium super cognitione grauaminis illati à Capitulo cum fœdere distinctionis componit Author, numero 8. & seqq.

Grauatus extraiudicialiter à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes, eligendum, vel electũ iuris defectum pati, num. 9.

Aut simul cum oppositione contra electum, vel eligentes appellationem emittit, numero 10.

Contra grauamen extraiudiciale duo sunt scripta remedia, quærella simplex, quæ quandocumque intentatur, & apellatio intra decemdium emittenda. num. 11.

Decemdio transacto patet aditus insuper ad quærellam, ibidem.

Cap. concertationi. de appellationibus lib. 6. pluribus exornatur, num. 12.

Oppositio contra eligendos, aut eligentes, &c. simpliciter deducta requirit iudicium, & causat instantiam tractandam coram Ordinario, num. 13. & seqq.

Capitulo competit extraiudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, licèt careat iurisdictione, qua non eget examen extraiudiciale, numero 14.

Exceptiones legitimi contradictoris oppositæ iudicialem cognitionem requirunt, quarum solus Prælatus in prima instãtia cognoscit, numero 15.

Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositor recedat pro obiectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui iurisdictionem habet, eiusque prima instantia pertinet, num. 16.

Actus Capitulares non faciunt instantiam tanquam extraiudiciales, vt plerumque in Nuntij Tribunali declaratur, numero 17.

Casus de facto in Ecclesia Toletana Authore patrocinante, & obtinente, refertur, ibidem.

Prælatus, vt talis ideo assistit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum iudiciale iudicium requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur, num. 18.

Capit. à collatione de electio. lib. 6. ponderatur, num. 19.

Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem à Capitulo pars excipiens recedat, num. 20.

Opponens, obijciens, vel dicens de nullitate simpliciter contra electionem iam factam coram Ordinario ius suum deducere debet, cum lis, & instantia tunc incipiatur, numero 21.

Ad quem pertinet ius confirmãdi electionem, aut faciendi collationem electo, spectat cognitio super defectibus electionis, aut electi oppositis, num. 22.

Ab electione iam facta per Capitulum, & Prælatum assistentem, vti talem non ad

ipsum,

istum, sed ad eius superiorem erit appellandum, num. 23. & seqq.

Capit. à collatio. de appellationib. lib. 6. piurimis exornatur, num. 24.

Appellatio emittitur de minori ad maiorem, non de seipso ad seipsum, num. 25.

Duæ declarationes S. Congregationis recensentur, quibus dicitur: à grauamine extraiudicialiter illato per Ordinarium appellationem deuolui ad eius superiorem, non obstante Tridentin. in capit. 20. numero 26.

Per collationem factam ab Ordinario, alium vè actum extraiudicialem, eius consummitur prima instantia, num. 27.

Prælati in Capitulis Hispaniæ semper assistunt vti tales, num. 28.

Appellationis virtute ab electione peracta per Capitulum, quo Prælatus vti talis assistit, commissio impetrata per Senatum tradenda parti, vt coram Delegato causetur, num. 29.

Ab actibus Capitularibus ad Episcopum, vti Canonicum assistentem appellatur, tanquam alium consideratum, num. 30.

Prælati vti Canonici in sedendo non attenditur dignitas, sed antiquitas, numero 31.

Rottæ decisio elegans ad idem refertur, numero 32.

Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electum, &c. Tenetur seruare formam iuramenti, capit. vt circa, de electione, libro 6. aliàs corruit appellatio. num. 33.

Appellans ab electione obijciendo non seruata forma, capit. vt circa: an poterit aliam vtiliter reiterare, & viam appellationis semel assumptam prosequi, à numero 34.

Facultas actum gerendi non consumitur per actum informe, & inutile, sed potest illum iterum vtiliter reiterare, numero 35.

Ab electione appellans, non seruata forma iuramenti, nequit iterum cum ea per appellationem adire superiorem, sed altera via ius proprium deducere coram Ordinario, numero 36.

Ex appellatione obiectiua nulliter proposita ius fuit semel quæsitum aduersario, ne iterum admittatur ad probanda obiecta, numero 37.

Text singularis in Clement. constitutionem, de electione in proposito refertur, ibidem.

Appellationem obiectiuam proponenti omissa forma, præclusa est via appellationi obiectiuæ, aliter tamen ius suum potest in iudicium deducere, & prosequi, numero 38.

Ex appellatione informiter emissa semel est ius aduersario quæsitum, ne possit vtiliter reiterari in eius præiudicium, etiam intra terminum ad appellandum, numero 39.

Actus semel nulliter gestus nequit valide reiterari, postquam ex primo fuerit ius tertio quæsitum, num. 40.

Ius tertio semel quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, numero 41.

Materia obiectiua est in iure odiosissima, & plenissimam ideo requirit probationem, num. 42.

In materia obiectiua minori denegatur restitutio ad opponendum defectus contra electum, num. 43.

Obijciens contra electum, amissa via appellationis, si ius suum vellit prosequi aliam, egredi debet coram Ordinario, numero 44.

Idem erit in appellatione ab electione absque obiectione, quæ si aliquo iuris defectu nulla fuerit, & nec intra decendium valide reiteretur, si vellit pars suum ius prosequi, coram Ordinario, illud debet deducere, aliter Senatus illi causam remittet, numero 45.

Forma capit. vt circa de electione, libro 6. in appellatione obiectiua ab electione: an possit adimpleri per procuratorem specialiter constitutum, à num. 46,

Forma iuramenti, corporaliter requisiti professione fidei, nequit adimpleri per procuratorem, num. 47.

Formæ iuramenti corporalis in appellatione obiectiua ab electione per specialem procuratorem satisfit, ita vt eius virtute recedi possit ab Ordinario in casibus pemissis, de quibus superiùs, numero 48.

PASSIM

De Suppl.ad Sanct.à Litt.Apost.&c.

PASSIM asolet controuerti actus extraiudiciales Capituli, † quo Prælatus assistit, siue inter eligendum, siue electione peracta iam, & pro renocatione, nullitateque actus extraiudicialis, alicuius vè grauaminis gesti ab ipso Capitulo Nuntius Apostolicus, aut Sedes Apostolica ipsa solet per grauatum adiri, vel simul appellando, vel simpliciter opponendo ante ipsam electionem, vel postmodum aliquam obiectionem, aut defectum contra eligendum, vel electum, aut personas eligentium, aliter vè de aliquo iniusto grauamine conquerendo, quibus quidem casibus assiduè contendi solet super competentia iurisdictionis, Ordinario certante † sibi in prima instantia nondum ventilata cum extraiudicialiter tantum in Capitulo (iurisdictione carente) fuerit actus, & grauamen agitatum, iuxta text. in *capit. concertationi*, ibi: *Vt ab electionibus, postulationibus, & quibuslibet extraiudicialibus actibus, de electione lib. 6.* text. in *capit. constitutio, 41. & in cap. vt circa. eodem tit. & lib. capit. constitutis, 41. de appellationibus*, cum omnis prouisio beneficiorum electio, † collatio, institutio, postulatio, aut confirmatio sua primæua natura attenta, extraiudiciales actus sint, & extraiudicialiter de oppositorum, & eligentium habilitatibus agatur, pariter atque totum ipsum examen in sua primitiua natura sit actus extraiudicialis, de quibus & alijs præcteris abundè tractauimus in *tractat. de Regia protectione, 2. part. cap. 13.* à principio, vsque ad finem, & *à num. 1.* vsque ad *numer. 33.* latissimè videbis, † quando isti actus extraiudiciales cõseruent suam primitiuam naturam, & quando in eis cognoscatur fuisse extraiudicialiter processum.

At verò (inquit Ordinarius ipse) postquam comparet legitimus contradictor † aliquam allegans legitimam exceptionem contra personas eligentium, eligendorum, vel electi, vel contra ipsam electionem, tunc actus extraiudicialitatem, ac primam suam naturam omninò amittit, & efficitur iudicialis, quia in contradictorio iudicio lis tunc tractari debet, & in forma iudiciali de exceptionibus, & iuribus partium cognosci, de quo latissimè per Nos in *tractat. de Regia protectione, 2. p. dict. cap. 13. à num. 57.* vsque ad finem, & vide etiam *à numero 34.* quibus locis mirabiles, & scitu dignissimæ doctrinæ congeruntur. Atque ideo lis hæc cum moueri incipit; omninò in prima instantia, & coram eodem Ordinario, non coram alio agitanda erit, iuxta terminos Concilij Tridentini *sess. 24. de reformatione, cap. 20.*

Contra tamen contenditur pro parte Nuntij, † aut Delegati ex commissione à Sede Apostolica his in casibus impetrata dicendo, quod cum Ordinarius Episcopus ipse his actibus in Capitulo assistat vti Prælatus, & non vti Canonicus, nec vt persona priuata; per grauamen capitulariter gestum consumi suam iurisdictionem, & primam instantiam, eiusque turnum iam fuisse finitum, & consumptum; allegari solet ad hoc text. in *capit. si à collatione. de appellationibus, lib. 6.* nostraq; doctrina in prædicto *cap. 3. à numer. 230.* quæ firmauimus, † Prælatum in his electionibus, & actibus Capitularibus assistere vti Prælatum habentem iurisdictionẽ, ac propterea à appellationem abijs actibus, & grauaminibus Capitularibus non ad ipsum Prælatum; sed ad superiorem omninò deuolui, quia de ipso ad seipsum non consistit appellatio, & ex alijs in discursu adducendis, atque ideo penitùs cessare recursum ad Regem, nec à Senatu causam hanc eidem Prælato vti Ordinario remittendam forè.

Sed pro resolutione tàm mirabilis, quàm frequentissimæ controuersiæ, † ita distinctè, & accuratè agendum, vt penitùs terminorum confusio cesset, competentiaque occasio de cætero dissoluatur, atque omninò euacuetur, quàm cum fœdere distinctionis componendam esse censemus.

Aut enim in istis electionibus, & actibus Capitularibus † extraiudicialitus lis per cõtradictionem, aut obiectionẽ mouetur simpliciter, quia comparet contradictor, siue ante electionem, siue post eam iam factam, & dicendo electum seu alium oppositorem, seu electorem iuris defectum pati, aut electionem minus canonicè gestam.

Aut verò post grauamen iam à Capitulo illatum, † siue inter eligendum, & ante electionem factam, siue post eam comparet contradictor non simpliciter ius suum deducens; sed simul appellando.

Constat enim in iure nostro pro grauaminibus † illatis à Capitulo extraiudicialibus duo esse scripta remedia, alterum simplicis querellæ, qua ius suum oppositor in iudicium vult deducere actionem mouere contradicendo electionem ob aliquod iuris defectum, siue contra personas, siue contra ipsum actum modo supradicto, & tunc illi licèt, quandocumque se opponere. alterum verò remediũ erit per viam appellationis à prædictis grauna-

uaminibus interpositæ, & tunc intra decem dies illam debet emittere, aliàs eo nempè termino transacto audiri non debet super eo remedio appellationis, text. optimus in *cap. concertationi, 8.* in hæc: *Concertationi antiquæ finem imponere præsenti constitutione volentes statuimus, vt ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, & quibuslibet extraiudicialibus actibus (in quibus potest appellatio interponi) quisquis ex eis grauatum se reputans per appellationis beneficium grauamen illatum desiderauit reuocari, intra decem dies (postquam sciuerit) si vellit appellet: post decemdium vero eisdem aditus non pateat appellandi: sed si per contradictionem debitam, vel alia iuris remedia petierit reuocari grauamen: et (dummodo medio tempore his non consenserit) lapsus decemdij non obsistat. de appellationibus, lib. 6.*

Quiquidem text. singularis est, ex quo cõ-
12 muniter DD. † prætata duo remedia deducunt in actibus, & grauaminibus extraiudicialibus, eaque exornant ibidem Lapus Abbas, Geminianus Ancharranus Butrius, Ioannes Andræas, Dominicus Monachus, Franciscus Viuianus *in rational. iuris, lib. 2. pag. 351.* Alagon. in *compend. pag. 346.* post quos Ximenez, & Casal. eandem conclusionem firmat Augustinus Barbosa in *collectanea* ad ipsum textum *nu. 1.* nimis perfunctione transiens per eiusdem materiam, sed insuper Cardinal. & alios referens exornat Felin. in *cap. fin. sub num. 33. ad finem, de præsumptionibus*, Hieronymus Gonçalez in *Reg. 8. Chancell. gloss. 9. in annotatio. num. 31.* Lancellotus Robertus *de attent. 2. part. cap. 12. limitat. 3. num. 1. & 2.* Abbas in *capit. bonæ memoriæ, sub numer. 10. different. 13.* & ibidem Philippus Franchus *sub num. 19. vers. Vltimo nota, num. 5.* & idem Franch. in *cap. 1 sub num. 10. vers. Sed dic notabiliter, eodem titul. de appellationibus*, Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæst. 12. num. 105. fol. mihi 164.* Misingerius *singul. obseruat. Cent. 3. obseruat. 11. sub numer. 1.* & post Marantam, & alios tenet Ruginellus in *tractatu de appellationibus*, §. 2. *capit. 3. num. 13. 15. & 16. fol. 72.* Natta *consil. 606. approbo. numer 5. versic. Circa aliud fundamentum*, & post Glossam, Domini, & alios obseruat Ayora in *tractatu de partitionibus, 1. part. cap. 4. num. 17. & 18. fol. 31.* Ioannes Garcia in *tractat. de nobilitate, glos. 5. à nu. 9. cum seqq.* & præ cæteris accuratè post magnam doctrinarum mirabiliũ exornationem diximus Nos in *tractat. de Regia protection. 2. part. cap. 13. à num. 21. cum multis seqq.* quas vlterius non repeto, licèt conducibiles nimis sint ad propositum nostrum, illas tamen per te videbis.

Quibus præhabitis capiendũ erit primum 13
distinctionis † membrum desumptum ex priori iuris remedio actibus Capitularibus, & extraiudicialibus descripto, vt scilicet, quando contradictor comparet simpliciter deducendo ius suum obijciendo contra personas eligendorum, aut eligentium, &c. Et tunc cum actus extraiudicialis incipiat fieri iudicialis, iudiciumque debeat formari inter collitigantes; omnino in prima instantia erit tractanda coram Ordinario Prælato, cum Capitulum, † cui aliàs competit extraiu- 14
dicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, Ordines, titulos, scientiam, & mores licèt careat iurisdictione, qua non eget extraiudiciale examen, prout latissimè comprobauimus in dict. *capit. 13. nu. 7. cum seqq.* & à princip.

Tamen quando comparet contradictor su- 15
per suis iuribus, † & exceptionibus sequitur præcisè iudicium contradictorium, quod apud idem Capitulum, cui iurisdictio deficit; tractari nequit, atque ideo præcisè erit recurrendum ad Prælatum, qui vt talis assistit in Capitularibus actibus, cui que dumtaxat iurisdictio, & cognitio pertinet in prima instantia, iuxta tenorem Tridentin. in dict. *cap. causæ omnes*, ibi: *Quomodolibet pertinentes, &c.* prout in ijsmet terminis cum Concilio Compostellano, & Nicolao Garcia in *tract. de beneficijs, 5. part. capit. 4. à num. 414. cum seqq.* cum alijsque iuris fundamentis copiosè egimus, & resoluimus de *Regia protect. 2. p. dict. cap. 13. à num. 229. vsque ad num. 237.* quæ doctrina nostra in dies allegata obseruatur, & inconcussè apud omnia Hispaniæ Capitula practicatur, vt quottidie experimur. Quo casu † si inter electionẽ faciendam de- 16
ducatur hoc ius, obiectio, & oppositio ad Prelatum omnino recurrendum erit, aliter atq; si ad Nuntium, alium vè eius superiorem recurratur opponendo; imò & simul appellando; iterum causæ cognitio, & exceptionis, aut defectus oppositi ad illum remittenda erit, prout Nũtius quotidie remittit, † quia 17
actus Capitulares non faciunt instantiam, prout & Nos ita obtinuimus in his terminis circa electionem Canonicatus Magistralis sanctæ Ecclesiæ Toletanæ me patrocinante Doctissimum Doctorem Gregorium Barreiro insignem Concionatorem eloquentia nimia, alijsque virtutum dotibus ornatum, quo apponente de defectu tituli gradus contra competitorem, & orta competentia in-

ter Capitulum, & Conſilium Sereniſsimi Cardinalis Infantis Archiepiſcopi Toletani, & ad Nuntium appellatum; ad prædictum Conſilium Gubernationis remiſſa iterum fuit cognitio in prima inſtantia apud illud facienda, eo motus Nuntius, quod actus Capitulares, vt extraiudiciales, & à non habente iuriſdictionem geſti inſtantiam non faciunt.

18 Et quia ideo Prælatus electionibus, & actibus Capitularibus aſsiſtit, † non vti Capitularis præbẽdatus, & priuata perſona, ſed vt Prælatus cum iuriſdictione, atque prima eius inſtantia conſumitur, quia de controuerſijs iudicialibus incidentibus in præfatis actibus Capitularibus indagationem, & examen iudiciale requirentibus (vt dictum eſt) cognoſcit, aliter enim de vento ſeruiret diſtinctio illa celebris, text. in *cap. à collatione, de*
19 *appellationibus, lib. 6.* quo extat deciſum, † à collatione Capitulari non eſſe appellandũ ad Prælatum, quando iſte in Capitulo ut Prelatus aſsiſtit, non vti Canonicus & priuata perſona (de quo ſtatim) ſi de controuerſijs iudicium, & iuriſdictionem requirentibus nõ cognouiſſet. Hùc quippe tendit, & reſpicit illius textus determinatio, prout Nos ponderauimus in dict. *capit. 13. numero 236. &*
20 *numero 232. & ſeqq.* Quapropter † hoc diſtinctionis membro ſemper per Senatum Ordinario remittenda erit cognitio in prima inſtantia, quomodocumque ſuper actibus Capitularibus à Capitulo recedatur ante factam electionem, & ad ſuperiorem Ordinarij recurrere oppoſitor voluerit.

Et idem etiam ex identitate rationis di-
21 cendum erit, † quando iam facta electione compareat contradictor illius nullitatem ex aliquo iuris defectu electi, aut electorum, electionis vè minus Canonicè factæ proponens ſimpliciter, impedienſq; confirmationẽ, aut collationẽ; nãtunc pariformiter, dicẽdũ erit, cũ hæc cõtrouerſia iudiciũ contentioſum appetat præciſè, atque adhùc ſumus in prima inſtantia, omnimodo ad Prælatum ipſum Ordinarium pertinet, & coram eo lis hæc erit
22 tractanda, † quoniam ad quem pertinet ius confirmandi electionem, & collationem electo faciendi; expectat etiam cognoſcere de defectu, & inhabilitate electorum ad inſtantiam partis, & ex officio, eumque repellere, & electionem de ſe factam infirmare, vbi iuſta, & legitima iuris cauſa, & ratio comperta fuerit per legitimos iuris tramites, & per text. in *cap. venerabilem, & in capit. nihil, de electione*, & per notata à DD. in *cap. cum noſtris, de conceſſione præbend.* cũ iudicio firmat Ioannes Gutierrez *in conſil. 31. numero 19.* Atque ideo per Senatum cauſæ huiuſmodi cognitio in prima inſtantia Ordinario erit remittenda abſque dubio.

Quantum vero attinet ad ſecundum diſtin
ctionis membrũ † quod reſpicit ſecundum 23
remedium inuentum contra grauamen ortum ex actu extraiudiciali; de quo ſuperius, nempè quando poſt electionem, vel actum iam geſtum, & à Capitulo celebratum eligat pars viam appellationis ab eius grauamine; tunc ſimiliter alia diſtinctio iuridica admittenda erit, etenim ſi ab electione iam peracta (quæ vt iuris eſt regulariter requirit confirmationem ſuperioris, hoc eſt, Epiſcopi, & Prælati, qui titulum, & collationem facere debet) ſi ab ipſa electione Capitulariter facta, vti minus Canonica appellatur ad Epiſcopum ipſum (cui prima inſtanſtia competit omnimodo) non ad ipſius ſuperiorem erit appellatio ab electione tanquam ab actu extraiudiciali interponenda, quoniam iſta appellatio habet vim prouocationis.

At verò ſi Capituli electio habet vim col-
lationis ſimul † (quando Capitulo compe- 24
tit ſimul collatio, ita vt eius electio non indigeat alia collatione) tunc ſi Prælatus aſsiſtit in Capitulo vti Prælatus, & non vti Præ- 25
bendatus, aut Canonicus Capitularis, † & priuata perſona, ab hoc grauamine, non ad Epiſcopum ipſum; ſed ad eius ſuperiorem appellandum erit, iuxta text. expreſſum in *cap. collatione, 11. de appellationibus, lib. 6. à collatione* (inquit Pontifex) *beneficij quam cõmuniter per Epiſcopum & Capitulum in tuũ præiudicium factam eſſe proponis: non ad ipſum Epiſcopum (ſi in ea vt Prælatus interfuerit) ſed ad ſuperiorem te oportuit appellare, aliàs ſi vt Canonicus interfuiſſet in ea, potuiſti appellare licitè ad eundem*, quem text. latiùs exornauimus poſt plurimos DD. & doctrinas Nos in *tractat. de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à numero 230. cum ſeqq.* probant in d. *capit. à collatione.* Ioannes Andræas, Geminianus, Archidiaconus, Ancharranus, Butri. Dominic. Monach. Philippus Franchus, Vinianus in *rational. lib. 2. pag. 354.* Alagon. in *compend. pag. 346.* poſt quos & Ximenez hãc concluſionem colligit Auguſtinus Barboſa in *remiſſio. ad eundem text. n. m. 1.* & ipſe Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, tomo 2. allegation. 73. ſub numero 16. verſicul. Si Epiſcopus.* Doct. Hieronymus de Venero, & Leyſa in *examine Epiſcopor. lib. 4. capit. 29. numero 34. & 35.* & per dictum text. & Abbatem in *capit. dilecti, el 3. numero 17. de appellationibus.* Cardinal. Iacobat. in *tractat. de Concilio, lib. 10. art. 1. ſub numero 8. tomo 13.*

part. 1. diuersor. fol. 351. tenet Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, q. 8. à num. 60.*

Ex quo namque appellatio debeat fieri de
25 minore ad maiorem; ab eo assistente † in Capitulo vt Prælato, ad se ipsum nequit appellari, quoniam ipse iam non remanet amplius superior Capituli, cum vtriusque vnum & idem sit factum, ac propterea de se ipso ad se ipsum appellatio non admittitur, *cap. fin. de consuetudine, lib. 6.* cum vulgaribus, sequitur quod opponens volens eligere remedium appellationis precisè debet recurrere ad superiorem Episcopi, & illum quærere ex d. text. & DD. ad diferentiam prioris membri distinctionis, quando simpliciter vtitur pars grauata remedio contradictionis, vt probatum remanet. Pro cuius distinctionis membro
26 d e fiunt mirabiles † declarationes sanctæ Congregationis Cardinalium decidentes Tridentin. decretum *in cap. causæ omnes. 20. session. 24. de reformatione*, non habere locum in Ordinario semel procedente ad actum extraiudicialiter, quando contra eius grauamen extraiudiciale fuit grauatus appellationis remedio vsus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarij deuoluitur iudicialiter cognoscenda causa, quarum declarationum prima sic se habet in hæc.

An Decretum Concilij, session. 24. cap. 20. in principio locum habeat, quando Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partes, adeò vt nõ liceat partibus à tali actu extraiudiciali ad alios superiores Iudicis appellare, seu reclamare, quatenus id ius permittat, sed omnino causam grauaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilij.

Et ibidem iterum eadem Congregatio ita declarauit: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam beneficiatum Ecclesiæ Sancti Iacobi in illius Parochum; beneficiati ob irreparabile damnum & præiudicium appellauerunt, & cùm de causa committenda ageretur; oppositum fuit, quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, decretum capit. 20. non habere locum, vbi Ordinarius extraiudicialiter procedendo partes grauat. Res delata est ad Congregationem Concilij, & Congregatio censuit; hanc causam esse legitimè deuolutam, nam illud Decretum habet vim definitiuæ, & id quod debebat agere iudicialiter; egit extraiudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. concertationi de appellationibus, lib. 6.* quas declarationes adduximus Nos hac *2. p. cap. 5. §. 2. vers. Vnum tamen non omittam, à num. 10.* sequuntur Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 179. tit. 4. lib. 2. tomo 3. Recopilat.* Et inter minis etiam, † quod quando à collatione 27
facta extraiudicialiter per Ordinarium, vel ab alio grauamine extraiudiciali per eũdem Ordinarium illato, vt tunc euanescat, sitque consumpta prima instantia illius, probat Flores de Mena *variar. quæstio. lib. 1. q. 1. num. 37. circa finem.* Et quia ab Ordinarij collatione, & prouisione, etiam extraiudiciali ad eius Superiorem appellatio emittitur, vt latius Nos *de Regia protectione 2. p. cap. 13. à nu. 187. cum sequentibus*, & à principio eiusdem capit.

Quarè hoc casu iuxta secundùm distinctionis membrum, vbi ab electione, aliouè actu Capitulari † in eo existente Prælato, 28
non vt Canonico, sed vt Prælato (prout semper saltim in Hispania assistit, vt post Nicolaum Garciam Nos *2. p. cap. 13. nu. 236. de Regia protectione*, notauimus, & sic regulariter de iure præsumitur, non vt Canonicum, sed vt Prælatum assistere, vt probat Aloysius Riccius *in practica Aurea, resolution. 114. à principio*) appellationis remedio vsus fuit, † grauatus poterit ad Nuntium, 29
vel Sedem Apostolicam recurrere, & ibidem commissionem alteri impetrare, super cuius remissione si adeatur Senatus hîc supremus in dubio Delegato remittetur causa, seu potius litteras tradi impetranti iubebitur, vt illis vtatur coram suo Iudice impetrato.

Si tamen Episcopus interueniat in Capitulo tamquam Canonicus, tunc appellaretur de actibus Capitularibus ad eumdem Episcopum, † tamquam alium, & aliter considera- 30
tum, vt probatur *in dict. cap. à collatione, de appellationibus, lib. 6.* & communiter omnes DD. quos in exornationem huius secundi membri ad principium adduximus, & optimè Euerardus *in locis legalibus in loco de tamquam, numer. 9. versicul. Sexto facit*, dicens, quòd si à collatione beneficij per Episcopum vt Canonicum, & Capitulum in mei præiudicium facta volo appellare, debeo appellare ad Episcopum, & non ad Archiepiscopum, quia ex quo Episcopus non interfuit collationi factæ, vt & tamquam Episcopus, sed vt & tamquam Canonicus, non dicitur appellari ab eodem ad eundem, sed ab inferiori ad superiorem. Sequitur Scaccia *de appellationibus, quæstion. 8. sub numer. 60.*

& conducunt, quæ ipse ibidem, *num. 92. versicul. Confirmatur secundò, & quæstio. 17. limitat. 2. numer. 68. versic. Restringe decimo quarto*, & facit etiam quod ipse, *quæst. 16. limitation. 5. numer. 9. versicul. Sublimata primò*, nonnulla in comprobationem congessimus *Nos de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à nu. 230. cum sequentibus*, & plures alij citandi.

Et tùnc cognoscetur Prælatum assistere
31 vti Canonicum † in Capitulo, non vti Prælatum in modo nempè sedendi vti Canonicum, seruata inter omnes antiquitate, vt per glos. *in verb. Prælatus, in dict. cap. à collatione*, Menochius *de arbitrarijs, casu 68. numer. 23. & 24. & cap. 51. num. 43.* Zerola *in praxi Episcopal. 1. part. verbo, Episcopus, versicul. Septimò*, Stephan. Gratian. *discept. forensib. cap. 111. num. 14. & cap. 106. à num. 9.* Boerius *de authoritate magni Concilij, numer. 65.* D. Loter. *de re beneficiali, lib. 1. quæst. 16. numer. 104. & numer. 105.* D. Hieronym. Venero & Leyua *in examine Episcop. lib. 4. cap. 29. numer. 27. 28. & numer. 30.* Barbosa *in remission. ad dict. capit. à collatione, numer. 4. & in tractat. de officio, & potestat. Episcop. tomo 2. allegat. 73. num. 16. per totum.* Aloysius Riccius *in practic. Aurea. resolution. 214. per totam*, & Euerardus *in topicis legalib. loco à tamquam, num. 8.* per quem Scaccia *de appellationibus, q. 8. num. 60.* apud quos plurimos effectus perleges Episcopi assistentis vti Canonici.

Et est Rottæ *decision. 1058.* Seraphin. *numer. 7.* ibi: *Et hoc adeò verum est, vt hac*
32 *ratione † Episcopi, & Prælati si sunt de aliquo Collegio sortiantur locum non secundum dignitatem Episcopatus; sed secundùm antiquitatem dignitatis Collegialis*, Abbas *in capit. postulasti de concessione præbend.* Cassaneus *in Cathalog. gloriæ mundi, 4. part. consideration. 45. glossa in capit. à collatione*, & ibi Geminian. *numer. 6.* Franchus *numer. 4. de appellationibus in 6.* (*& de hoc fuit dictum in Romana præheminentiarum sub die 16. Decembris 1585. numer. 14. & 15. &c.* Quod amplius non examino quoniam, vt dixi, Episcopus in electionibus, & alijs actibus Capitularibus Hispaniæ non vti Canonicus, sed vti Prælatus assistit.

Hinc non inutiliter quæri potest, an
33 qui semel † in hac materia obiectiua viam elegit appellationis interpositæ ab electione; proposuit obiectus, vel defectus contra eam, vel personam eligentis, aut electi, seu eligendi, in qua non seruauit formam iuramenti corporalis, à iure inuiolabiliter requisitam, iuxta textum *in capit. vt circa*, text. *in capit. is qui 19. & in capit. qui contra. 20. & in capit. constitutio. 41. de electione, libro 6.* text. *in Clemen. constitutionem, vt circa, eodem titul. de electione*, de quorum iurium materia longa serie egimus *in tractatu de Regia protectione, 2. part. capit. 13. à numer. 237. cum multis sequentibus.* taliter quod ipsa appellatio de iure nulla sit; an poterit opponens iterùm continuando † viam appellationis 34
semel electam per reiterationem alterius appellationis seruata forma de ferere primam instantiam Ordinarij, iuxta quæ latius probauimus in hoc secundò distinctionis membro; vel an sibi sit appellationis præclusa via, vt si prosequi vellit contradictionem electionis extraiudicialis, necessariò debeat recurrere ad Ordinarium in prima instantia, iuxta quod dictum fuit in primò distinctionis membro. Quam quæstionem de facto habui in electione Magistralis præbendæ Tolletanæ Ecclesiæ.

Et videtur, quod possit reiterando vtiliter formam appellationis † requisitam; 35
continuare negocium coram superiore, omissa prima Ordinarij instantia, etenim iuris est, quod qui habet facultatem confficiendi actum, non consumitur facultas per actum inutiliter, & nullum à se semel gestum; sed imò illum iterum potest condere vtiliter, & seruata forma reiterare, textus *in l. qui per salutem, ff. de iure iurand.* textus *in l. hæc conditio filiæ meæ, in principio, ff. de condition. & demonstration.* textus *in l. qui hæres, in principio, de acquirenda hæreditate, l. nec is, §. 1. eodem titulo, capit. si electio, de electione, libro 6. capit. quam sit, capit. cupientes, capit. si religiosus, eodem titulo.* Et in varijs casibus, diuersisque materijs plurimas doctrinas in comprobationem congregauit Tiraquellus *in l. boues, §. hoc sermone, limitation. 1. per totam*, videndus, ergo cùm semel appellationem obiectiuam nulliter proponens possit illam iterum vtiliter forma seruata, reiterare (si se intra dicendum repererit) liberè poterit omittere instantiam Ordinarij, continuando appellationem reiteratam, quia idem operatur, quod prima vtilis, quæ hunc habet effectum ex obseruatis in primo distinctionis membro.

Sed

Sed ne vlterius inmoremur, breuiter di-
36 cendum erit, † contrarium verius esse, vt qui contra eligendum, electum, aut eligentes appellando semel obiecit defectus non seruata forma iuris *in dict. cap. vt circa*, non possit, sic electionem ex suo iure contradicens superiorem adire, sed Ordinarium omnino in prima instãtia, iuxta terminos prioris distinctionis membri, cum sibi precluſa sit via prosequendi remedium appellationis semel inutiliter, & nulliter electum, cum sibi prohibitum sit reiterare illam appellationem
37 obiectiuam, † ac etiam illam vlterius prosequendi, quoniam semel per ipsam inutilem appellationem fuit ius quæsitum aduersario, vt contra illum obijci nullo modo iterum possit.

Iste est textus expressus *in Clement. constitutionem 4. de electione*, quæ sic ait: *Constitutionem, vt circa editam in Concilio Lugdunens. locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè respiciunt ius Ecclesiæ, vel opponentis personæ: sed tantùm vbi per competitorem, vel oppositorem quemlibet appellantem in formam, aut personas defectus, vel crimina opponuntur: cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosequutione negocij super his audiendus, etiamsi circumstantias huiusmode, vel probationes earum per iuramentum asserat ad se peruenisse de nouo: sanè si quis, cuius interest, ab electione, postulatione, vel prouisione duxerit appellandum, opponendo crimina, vel defectus, forma dictæ constitutionis omissa, eodem post modum appellationem huiusmodi prosequente, licet appellanti possit assistere ne coludat, non tamen ei propter hoc prosequutionem proprij interesse denegamus. Insuper si appellans ab electione, postulatione, vel prouisione per viam quærellæ simplicis causam agat, vel eam appellato agente defendat, repellitur ab obiectibus in appellatione sua expressis, & alijs, nisi constiterit ipsum formam seruasse prædictam (præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis) etiam si appellationem suam non prosequatur, nec exhibeat, & illa se asserat nolle vti, dum tamen de ipsa coram Iudice fiat fides; qua ver ipsum ius repellendi eum dẽ aduersario est quæsitum, &c.*

38 Ex quo textu duo colliguntur, † primum quod is, qui appellationis viam elegit obijciendo defectus non seruata forma, non possit illam appellationem prosequi, cum semel nulla fuerit ex *cap. vt circa*, cum concordantibus, poterit tamen ius suum, & interesse aliter in iudicium deducere & prosequi.

Secundùm quòd colligitur † ex eodem 39
text. illud est, vt cum semel ex informi, & nulla appellatione obiectiua fuerit ius tertio aduersario quæsitum; in eius præiudicium nequit vlterius illam reiterare vtiliter, vt ex hoc text. & eius ratione in terminis probat Bonicont. *in tractatu de appellationibus, quæstio. 1. versicul. Ad quæstiones igitur veniamus*, vbi resoluit post alios, quod si sic appellans omittit formam, *capit. vt circa*, in casibus (in quibus ea vti debeat) licet sit intra terminum ad appellandum, nõ potest aliam appellationem iterato proponere, seruando formam in ea, quia iam ex prima nulliter proposita aduersario fuerat ius quæsitum, *ex Clement. constitutionem, §. penultimo*, quem sequuti fuimus (licet obiter) *de Regia protectione, 2. part. capit. 13. num.* 248.

Deinde probatur, quoniam actus semel inutiliter, aut nulliter † gestus nequit reiterari iterũ vtiliter, & validè, quoties per primum iam tertio fuerit ius semel quæsitum, cuius ius est invariabile, Composteli. *in cap. bonæ, col. 1. in verb. Quæsitum*, & ibi Panormi. *col. 5. vers. Ex hoc habes*, per text. ibi. *de postulat. Prælat. el 2.* & per text. *in l. nemo, ff. de regul. iur. & cap. cum inter dilectos, de electione*, & Panormit. citat *Clem. 1. de renuntiatione*, quod & voluit Cardin. Alexand. *in cap. Ofius Episcopus, §. 1. 61. distin.* Rocchus de Curte *in tract. de iure patronat. in verbo, Honorificum, col. 2. vers. Sub oritur quæstio accessoria*, latissimè prosequitur Tiraquel. *in l. boues, §. hoc sermone, limit. 23. per totã*, & circa hanc doctrinam plurimas alias singulares congessimus hac *2. p. cap. 17. à num. 52.* quas omnino vide, & applica huic.

Qua propter non obstat argumentum in contrarium adductum, † vt actus nul- 40
liter gestus semel non impedit, quominus reiterari possit validè; quoniam non procedit, quando ex primò inutili fuit semel tertiò ius quæsitum, vt in nostro casu, quia ius semel tertiò quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, *l. cum à socero 7. Cod. de iure dot.* Gratianus *disceptation. 1. part. capit. 232.* plures citat Castillo *controuersiar. tomo 6. capitul. 119. numer 12. in fine, & numer. 13. & libro 4. capitul. 5. per totum.*

Et pleniſsimè Marius Giurba Regulam hanc exornat cum ampliationibus, & limitationibus *in conſuetudin. Senatus Meſſanenſ. capit... gloſſa 8. numer. 53. 54. & 55.*

Quòd inductum eſt in odium obijcientis, & ideò materia obiectiua † eſt in iure
42 odioſiſsima, & pleniſsimam requirit probationem, & alia ſpecialia videnda in materia obiectiua per Rottam apud Alexand. Ludouiſ. *deciſ 322. num. 1. & 2.* vbi Oliuerius Beltramin. *numer. 22.* plur mas alias Rottæ deciſiones aſert, & vide *deciſio. 353. numer. 7.* & ibi Beltramin. *num. 17. & deciſio. 414. num. 10.*

Et in materia obiectiua etiam minori de
43 negatur † reſtitutio ad opponendum obiectos contra electum, aut eligendum, & ſimilia, Auguſtin. Barboſſa *in collectan. ad Clement. 2. de procurator. numer 4. fol. 27.* & eſt elegans text. *in l. auxilium 37.* ibi: *Ideòque iniuriarum auxilium repeti non poteſt*, & ibi: *Denegari ei in integrum reſtitutio, quod ius omiſſum, ſi nunc repetere vult. Quid aliud, quàm delicti veniam, ideſt, calumniam depeccatur? Cum nec in delictis, nec in calumniatoribus Prætorem ſuccurrere oportere, certi iuris eſt; ceſſabit in integrum reſtitutio. &c. ff. de minoribus.*

Quarè cum ſemel ad viam appellatio-
44 nis electam inutiliter, † & nulliter redire nequit oppoſitor; ſi vellit intereſſe, & ius ſuum proſequi; alteram priorem proponere debet, & coram Ordinario, non alibi, vt ſuperius latius probauimus in primo diſtinctionis membro. Qua propter ſi Ordinarij prima inſtantia hoc in caſu percutiatur per commiſſionem ſuperioris, aut à Romana Curia impetratam, abſque ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſsimi, à Senatu cauſa remittetur Ordinario.

Et idem dicendum erit in appellatione
45 abſque obiectione † emiſſa, quando alio ex capite ſit nulla, ſi illam non repetat iterum validè appellans intra terminum à iure poſitum ad appellandum, quoniam iam illam viam amiſerit, & ſic ſi proſequi vellit ius ſuum apellans, debet denuo coram Ordinario illud proponere in prima inſtantia ex ſupradictis, & ex identitate rationis.

Quid autem erit dicendum de appella-
46 tione obiectiua, † in qua forma corporalis iuramenti (de qua *in dict. capit. vt circa, de electione, libro 6.* cæteriſque iuribus ſuperius citatis) obſeruata fuit, ſed tamen per procuratorem ad idem ſpecialiter conſtitutum, an ſatisfactum dicatur formæ, vel nulla ſit dicenda ipſa appellatio obiectiua, ac per conſequens amiſſa via appellationis, vt ad alium remedium coram Ordinario in prima inſtantia omnino ſit confugiendum, ſicut in cæteris caſibus præcedentibus diximus, & firmauimus, quod & de facto habuimus.

Et videtur, quod non poſsit hæc forma per procuratorem adimpleri, cum requirant omnia iura iuramentum corporale, quod quidem requirere † videtur perſo- 47
nam, & corpus iurantis, & ſic per alium geri nequit, vt in iuramento profeſsionis fidei corporaliter requiſito; firmat Nicol. Garcia *de benefic. 5. part. capitul. 4 numer. 172.*

Sed contrarium verius eſt in noſtro ca-
ſu, vt licet corporaliter † requiratur iura- 48
mentum; tamen per procuratorem cum mandato ſpeciali vtiliter formæ ſatisfit. De quo eſt textus expreſſus *in capit. procurator. 38. de electione, lib. 6. Procurator* (inquit Pontifex) *ad appellandum contra electionem, poſtulationem, aut prouiſionem alicuius non aliter idoneus de cætero reputetur, quam ſi omnia, quæ in formam obijcere vel perſonas, & propter quæ appellare intendit, & ſingulariter, & clarè in eius procuratorio ſint expreſſa, habeatque ſpeciale mandatum iurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator exiſtit, quod ipſi credunt expreſſa huiuſmodi vera eſſe, & ſe poſſe probare.* Et ita etiam pariter reſoluit Nicolaus Garcia *de beneficijs 5. part. capitul. 4. à numer. 172. & ſequentibus.* Vbi reſpondit ad argumentum in contrarium adductum, atque ex hoc capite iſta appellatio obiectiua nulla non erit, quominus coram ſuperiore, ad quem validè alias appellatum fuit, queat proſequi omiſſo Ordinario, atque etiam impetrari commiſsio, vt quilibet Iudex (ſaltim in dignitate conſtitutus) queat procedere, & de cauſa ipſa cognoſcere, nec per eam percutitur prima Ordinarij inſtantia, nec ei à Senatu remittenda.

CAP. VIGESIMVMQVARTVM.

Letrones, seù Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quæ iuris requisita habere debent, vt integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarij percutitur instantia, qualiter Senatus sic opresso consulere soleat.

SVMMARIVM.

Letranes, seu Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum sæpè in Hispania scandala causant, numer. 1.

Litteræ de dimittendo, vel comparendo intimatæ reproducuntur in Curia, in qua ob non paritionem intra terminum in contumaciam fertur censurarum declaratoria sententia, num. 2.

Declaratoria si ob metum, & potentiam excommunicati nequit intimari personaliter, in loco publico solemniter publicatur, num. 3.

Cedulones pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostol. solent in Hispania affigi nocte, furtiuè, & occulte, num. 4.

Cedulones pro publicando excommunicato si in forma probanti sint affixi, vitandus erit, num. 5. & seqq.

Letrones è Romana Curia in Hispaniam missi, quæ signa habere soleant, & quomodo assignantur, num. 6.

Dispositio omnis recipit restrictionem de habilitate actus, quæ supposita intelligitur, num. 7.

Cum de vno disputatur, cætera supponuntur habilia, num. 8.

Cedulonibus sine forma probanti, sed simplicibus absque authoritate Iudicis, & subscriptione Notarij affixis fidem nullam dandam, Author, pluresque alij docti, tam Theologi, quàm Iuristæ in facti contingentia subscripsere, num. 9.

Ad incursum censurarum debet præcedere trina monitio, aliàs excommunicationis sententia nulla erit, num. 10.

In declaratoria incursus censurarum monitio præcedens de necessitate requiritur ad eius validitatem, num. 11.

Citatio personalis debet præcedere excommunicationem, num. 12.

Declaratoria est nulla non seruatis terminis seruandis ad docendum, separuisse litteris Apostolic. & monitorialibus, numer. 13.

Declaratoriam incursus censurarum, & publicam denuntiationem per Cedulones, seu aliter monitio præcedere debet, numer. 14.

Cedulonum affixionem debet præcedere Iudicis decretum, num. 15.

Cedulonem affixio cum procedat à Iudice, de eius decreto per subscriptionem Tabellionis debet constare, num. 16.

Cedulonem affixionem debet præcedere cognitio super legitima causa, an locus sit tutus, vel adsit iustus metus, numer. 17.

Dispositio non potest verificari, nisi prius verificetur suppositio, num. 18.

Timor recursus ad Regem non potest causare iustam causam omittendi iuris solemnitntes denuntiationi requisitas, nu. 19. & seqq.

Iustitiæ Ecclesiasticæ maximè Apostolicæ iustæ non violentæ facilis patet aditus in Hispaniarum Regnis ex præcepto Regis, num. 20.

Rex Catholicus illud, quod Imperator rectè cantare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest, num. 21.

Litteræ Apostolicæ pleræque in Senatu exhibentur, vt executoribus auxilium præstet, quod libentissimè præstat, nisi vim aliquã contineant, num. 22.

Partes aducentes Cedulones, si iustum quærant, potius à Senatu auxilium haberent, qui solum tractat de violentia sedanda, & scandalo tollendo Reipublicæ nocuo, num. 23.

Quo recursu nemini fit iniuria, ibidem.

Cedulones asportans, si iustitia mittitur, illã deserit, & viam violentam amplecti potius vult, num. 24.

Principes non sunt timor boni operis, sed mali, iuxta D. Paulum, num. 25.

Sententia excommunicationis, & declaratoria sunt actus iudiciales, aliter non probandi, quam per scripturam solemniter subscriptam, num. 26.

Acta iudicij dicuntur omnes scripturæ notarij actuarij iussu Iudicis conscriptæ, num. 27.

Acta iudicij dicuntur publica triplici ratione num. 28.

Cedulonibus vti simplici papyro absque subscriptione Notarij nulla fides debetur, numer. 29.

Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum, num. 30.

Excommunicati publicatio fit per lecturam ipsius sententiæ, si per affixionem sit facienda; affigitur sententia ipsa, numer. 31.

Edicta publicis locis affigenda ob timorem aduersarij debent esse publica instrumenta, confecta per Notarium causæ cum testibus, & sigillata à Iudice, num. 32.

Cedulones, vt ne iudicentur simplex papirus, sed fidem faciant, vti publicum instrumentum, quot requisita habere debent, numer. 33.

Instrumentum, vt fidem faciat, ab eodem Notario, qui prothocollum confecit, & non nisi semel à parte petendum, extrahendum erit, num. 34.

Cedulones missi, & affixi, etiam ab alio Notario, quam originario causæ subscripti, sine partis citatione, Iudicis decreto, & alijs requisitis fidem nullam faciunt, num. 35.

Notario non creditur, nisi in eo, de quo ipse rogatus fuit, num. 36.

Cedulones in simplici papyro sine subscriptione Notarij, & Iudicis, à parte ipsa conscripti, aliouè innocente scripti præsumantur, num. 37.

Qui fidem nullam facere possunt, ibid.

Scriptura priuata ab aliquo subscripta, etiã contra istum negantem fidem nullam facit, num. 38.

Cedulones pro denuntiando excommuninato non subscripti à tabellione, nec in forma probanti affixi, potiùs libelli infamatorij dicendi sunt, num. 39.

Maximè in partibus Hispaniæ tam remotis à Curia Romana, cùm non nisi cum magna dificultate, damno, sumptibus, & tarditate veritas non nitescit, ibidem.

Doctores plurimi tam Iuristæ, quàm Theologi recensentur, qui in hac Regia Curia Consulti in facti contingentia resoluere, Cedulonibus publicè affixis, omni solemnitate probationis carentibus, nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam, numer. 40.

In Cedulonum affixione, vt valida sit, tria concurrere debent necessaria, ibidem, & à num. 65 cum seqq.

Senatus qua via succurrere soleat publicato oppresso per Cedulones, siuè in forma probanti sint, siuè ea carcant, num. 41. & sequentibus.

Cedulones expediti, & censuræ ipsæ à quolibet carente iurisdictione in prima instantia sunt nullæ ipso iure, sicuti cætera acta iudicialia per eum fabricata ex Tridentin. num. 42.

Excommunicationis sententia lata à Iudice iurisdictione carente nulla est ipso iure, & excommunicatum non ligat, numer. 43.

Executor, quilibetvè alter Delegatus iurisdictionis exercitio caret ante sibi factam litterarum realem præsentationem, num. 44.

Citatus à Delegato non tenetur comparere, non inserta copia commissionis immonitorialibus, num. 45.

Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum presentationem, vel etiam præsentatas non inserto tenore earum immonitorialibus est nulla ipso iure ex defectu iurisdictionis, num. 46.

Nec Delegatus potest procedere ad vlteriora declarando in cursum censurarum, numer. 47.

Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla est ex defectu iurisdictionis, num. 48.

Excommunicatio lota à Iudice appellatione pendente est nulla ipso iure, ex iurisdictionis defectu, num. 49.

Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu iurisdictionis non impedit Clericum celebrare, & diuinis se immiscere, numer. 50.

Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso iure, num. 51.

Iurisdictionis exercitium conquiescit, recusatione pendente, num. 52.

Excommunicati, siuè per Cedulones, siuè quouis alio modo, causam Senatus remittit

tit Ordinario, quando conſtat eius percuſſa prima inſtantia contra formam Triden. num. 53.

Et inſuper adſtringit Senatus partem aducentem Cedulones, aut declaratorias, aut eius agentes, & Notarium intimantem, vt ad cautelam ſuis afferant expenſis abſolutionem, num. 54.

Executor, qui violenter excommunicauit, & aufugit, vel præſens, merus tamen carens iuriſdictione ad abſoluendum ſit, cogitur pars, aut eius agentes, vt afferant abſolutionem ad cautelam, numer. 55.

Patris Henriquez obſeruatio in hoc refertur num. 56.

De praxi procedendi contra laicos, aut Clericos exequentes, aut interuenientes executioni litterarum Apoſtolicarum contra priuilegia, & conſuetudines horum Regnorum, numer. 57. & 58.

Laici interuenientes executioni litterarum Apoſtolicarum contra priuilegia, & indulta, ſeu conſuetudines horum Regnorum bona amittunt ipſo facto, & officia quælibet, cuius perſona Regis mercedi ſubiacet, num. 59.

Eccleſiaſtici verò amittunt naturalitatem, & originem Regnorum, quorum beneficiorum fructus ſequeſtrantur, numer. 60.

Item Clerici ob dictam cauſam ipſo facto amittunt temporalia bona, & originem horum Regnorum, & ab eis alienigenæ ſunt declarati, ne potiantur fructibus beneficiorum, num. 61.

Laici quomodolibet interuenientes contrauentioni prædictæ, ſi Notarij, aut procuratores ſint mortis pœna, & bonorum amiſſionis plectuntur, cæteri amittunt bona, perſonæ verò Regiæ mercedi affectæ, num. 62.

Si in cauſis violentiæ adeſt opreſſi excommunicatio à Roma emanata; compelluntur complices in Senatu comparere, & laici detruduntur in carere, Clerici detenti in ciuitate coguntur abſolutionem trahere, num. 63.

Idem pariter obſeruatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata executor, vel aufugit, vel litteras, & acta Romam miſit. num. 64.

In Cedulonum affixione tria ſimul præcisè requiruntur pro earum validitate, nempè iuriſdictio, ordo, & cauſa, nu. 65.

In Cedulonem affixione, quibus adeſt violentia, vt plurimum iuriſdictio deficit in mandante, num. 66.

Cedulones affigi non debent, niſi precedente ſpeciali Papæ commiſſione, num. 67.

Aliàs nulli erunt ex defectu iuriſdictione, numer. 68.

Quæ eſt de reſeruatis ipſi Papæ, num. 69.

Cedulones affixi per ſimplicem papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credendum, num. 70.

Edicta originalia ad declarandum, ſeu publicandum excommunicatum ſunt affigenda, ita vt non ſufficiat tranſumptum, numer. 71.

Cedulonibus non in publica forma affixis credere non tenetur pars, num. 72.

Quod, & pluries obſeruauit Rotta, ibidem.

Cedulones, vt affigi queant, cauſa non tuti acceſſus in primis verificanda erit, numer. 73.

De quo in commiſſione ſpecialiter per Papam data ad citandum per edicta, ſpecialis etiã clauſula aponitur, num. 74.

Recurſus ad Regem pro tollenda violentia nequit eſſe iuſta cauſa non tuti acceſſus ad figendum Cedulones, num. 75.

Nec Senatus talem cauſam, vt iuſtam admiſſit, num. 76.

Rottæ deciſio ſingularis refertur, qua ad Cedulonum validitatem tria requiſita præcisè deſiderat, iuriſdictionem, ordinem, & cauſam, vbi de ſingulorum iuſtificatione late agitur, num. 77. & ſeqq.

QVandoque contingit in his Hiſpaniarum Regnis (non tamen abſque † publico maximoque ſcandalo) manè aparere quoſdam Letrones, ſeu Cedulones publico aliquo in loco clam, noctéque, & occultè affixos, quibus legitur, aliquem in Romana Curia fuiſſe, & eſſe pro excommunicato declaratum ob non paritionem litterarum Apoſtolicarum ſibi, vel perſonaliter, vel ad domum antea intimatarum. Quando ſcilicet gratia ſuper aliquo beneficio per tertium poſſeſſo ab altero impetrata, & in Curia pro executione commiſſa; è qua per executorem expediuntur litterę ad has partes, vt poſſeſſor dimittat poſſeſſionem ſub excommunicationis ſententia, & cenſuris, vel quando forſan in prima inſtantia † contra diſpoſitionem Concilij Tridentini aliquis 1 2

cuis fuit citatus, vt in Curia Romana de iure suo doceat, compareat, & causam tractet, & ob contumaciam, & non comparitionem per contradictas vicissitur citatus, & executorialium sic emanatarum virtute citatus in partibus, vt intra terminum dimittat beneficium sub pœna excommunicationis, iuxta quæ Nos suprà *capitul.* 20. hac 2. *part.* & *capit.* 17.

Postmodum reproductis litteris eisdem
3 in Curia Romana, † forsan declaratur excommunicatus, & vt in excommunicati, omniumque notitiam veniat publicè iuxta iuris decreta Canonica denuntiare intendit pars, & ex causa sibi visa motus per Cedulones publicis affixos locis omni seruata cautela, & secreto, prædictam denuntiationem facit, nollens solemniter in Ecclesia publicare dictam declaratoriam sententiam, prout alias de iure requirebatur, iuxta text. *in Clementi. causam in fin. de electione*, ibi: *Verùm propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequit* (*vt præfertur*) *appellationem eandem in loco aliquo, sic solemniter volumus publicari, &c.* vbi Glossa *in verbo, Solemniter*, explicat, *in publica missa*, quæ ad hoc notatur, quod publicum dicetur, quod fit solemniter inter missarum solemnia, vt per Ludouicum Gomez *de publicandis, q. 9. colu. penult. versic. Tertius casus*, Flamin. Parisiens. *de resignatione beneficior. lib.* 11. *q.* 6. *num.* 17. Barbosa *in collect. ad d. Clem. causam, num.* 10.

Prout etiam per eandem, *Clemen. causam*, probat in terminis Ioannes Gutierres *Canonic. quæstio. capit.* 1. *numer.* 32. dicens
4 hanc excommunicationis † publicationem faciendam fore in ciuitate, loco, aut Parrochia excommunicati in publica populari Missa, vel in Sermonibus, aliovè frequentato per populum, vbi plurimos ad id Doctores allegat, at quando adest aliqua iusta causa, ab hac iuris forma recedi solet qua verè vrgente, & realiter stante pars occultè, & secretè affigit Cedulones in loco, locisvè publicis putà ob vitandum aliquem timorem, periculum notabile, & probabile, aut damnum proprium, vt hoc modo publicè cognoscatur esse excommunicatum declaratum, & vitandum, abundè Marchesa. *de commiss. appellat. in Roma. Curia.* 1. *p. cap.* 5. *à nu.* 137. *cum seqq.*

Quarè si debito modo fiat, & in forma
5 probanti Cedulones sint affixi, † ita vt de ipsorum fide minimè de iure dubitetur; opinor sic excommunicatum, & publicatum (siuè iustè, siuè iniustè) vitandum esse, & pro excommunicato publicè habendum, prout in his terminis probat Ioannes Gutierrez *Canonicar. quæstio. libro* 1. *capit.* 1. *num.* 34. & 35. qui in hęc inquit: Oportet ergo, vt aliquid dicatur publicari, quod ita publicè, & palàm fiat, vt transeat illico, vel successivè in notitiam populi, viciniæ, vel maioris partis, vt prædicta omnia probat Cosmas Guimier. *in dict. pragmatic. sanctione Gallica in titulo de concubinis, §. public. in gloss. sententiam.* 187. & iterùm *in dicta Extrauaganti ad vitanda scandala, in Glossa publicata, pagin.* 207. *colum.* 2. vbi in Glossa, *Denuntiata*, ad finem dicit, quod denuntiationes huiusmodi fiunt per apositiones illorum nominum in foribus Ecclesiarum, aut alio celebri loco, vt cunctis conuenientibus conculcetur, & quod hæc est quotidiana practica, etiam in Curia Romana secundùm Praepositum, quem refert.

In Hispania autem, saltem vbi commoratus sum (inquit, & prosequitur ipse Gutierrez) semper † vidi publicari excommu- 6
nicationes huiusmodi, atque denuntiari excommunicatos in Ecclesijs Parochialibus, vel in maiori loci cum solemnitate, & insignijs consuetis. Litteræ autem excommunicatoriæ Apostolicæ à Curia Romana emanatæ, quæ hùc circunferunrur cum quibusdàm signis, atque effigiebus Dæmonum, atquæ excommunicatorum (& vulgo, *Letrones*, appellantur communiter) ad fores Ecclesiarum affiguntur, ne forte si in Ecclesia legantur, atque publicentur earum lator detegatur, atque eidem ob hoc aliquod damnum eueniat, &c. Hactenus Ioannes Gutierrez. Quem ad hoc, & Marchesanum de commissionibus 1. *part. cap.* 19. *num.* 17. citauimus *in tracta. de Regia protectione* 2. *p. cap.* 5. *num.* 15. quibus adde Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit. de fauore Clericor. Canoni.* §. 4. *nu.* 21. Augustinum Barbossam *in collect. ad cap. Sacro* 48. *num.* 4. *de sententia excommunicat. fol.* 472.

Et de hac publicatione, & denuntiatione per affixionem Cedulonum, mentionem facit etiam Marta *in tracta. de iurisdictio.* 3. *part. capitul.* 14. *numer.* 9. atque multa scribit Marquessanus *de commissionibus appellatio. in Roma. Curia. part.* 1. *cap.* 5. *à nu.* 137. & *seqq.*

Et licet hi Doctores specialiter non loquantur de solemnitate Cedulonum, † & 7
quibus muniantur requisitis, vt validi sint, & debitum sortiantur effectum prædictum: tamen

men illam illaué ſupponunt, iuxta quę protinus dicenda erunt, qui omnis diſpoſitio recipit reſtrictionem de habilitate actus, quæ ſtrictè ſumpoſita intelligitur. Plures Doctores per Marium Antonin. *variarum reſolution. libro 2. reſolution. 40. numer. 5. & 6.* Barboſſa *axiom. 74. numer. fin.* Quia cum
8 de vno diſputatur cętera † ſupponuntur habilia, *capit. cum Nuntius, de teſtibus, l. Titius, ff. de obſequijs liber.* Mantica *de contract. tomo 1. libro 12. titul. 26. numer. 9.*

Sed quia litigantium malitia, & temeraria caliditas † ſolo perturbandi animo
9 conſcientias, & honores aduerſarij maximò atque publico populorum ſcandalo indebitè, minuſque ritè, atque deficiente legitima timoris, & periculi cauſa, abſque Iudicis decreto, & mandato eo his temporibus teten. dit, vt ſimplices hic Cedulones affigantur nó in forma probanti, ſed priuatim à ſe facti, & ſcripti abſque vlla Tabellionis ſubſcriptione, qui de illorum fide a teſtetur: orta fuit occaſio legitima dubitandi, an illi Letrones in aliquo afficere poſsint quietas populorum conſcientias, & an rei ipſi legitimè publicati dicantur, & vt tales euitentur, necnon pro excommunicatis habeantur. Super qua dificultate in quadam grauiſsima cauſa Conchenſi fui conſultus, atque plurimi alij docti viri tam Theologi, quàm Iuriſtæ, qua omnes vnanimiter ſubſcripſimus, talibus Cedulonibus ſub ſcriptura priuata affixis fidem aliquam adhibendam non fore, nec aliquos operarè poſſe iuris effectus.

Ad quod moueor primò, quoniam cùm
10 ſimus in actibus iudicialibus, † & ſententia excommunicationis, & declaratoria: eam debet neceſſario præcedere trina monitio, alias excommunicatio nulla erit iuxta magis veram, & probabiliorem opinionem, quam ſequuntur Vitoria *in Summa, de excommunicatio. numer. 6.* Suarez *de cenſuris, diſputat. 13. ſectio. 12. numer. 3.* Soto *in 4. diſtinctione 22. quæſtio. 2. articul. 2. concluſio. 2.* Marius Alter. *de cenſuris, tomo 1. de excommunicatio. libro 3. diſputatio. 3. capitul. 3. 4. & 5.* quam contra Farinac. & alios in puncto veriorem, & probabiliorem dicit Auguſtinus Barboſſa *in collect. ad capit. Sacro. 48. numer. 5.* & ſarſum *de ſentent. excommunicatio.* & poſt longam diſputationem, & multorum Doctorum cateruam probabiliorem, verlorem, & communem dicunt infiniti penè Doctores adducti, & ſequuti per eundem Barboſſam *in collectanea. ad capit. reprehenſibilis 26. à numer. 2. cum ſequentibus.* Et quod ad valorem excommunicationis monitio præcedens requiratur cum Soto, & Henriquez, probat Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 9 diſputat. 32. numer. 3. tomo 3.* Et in declaratoria ſententia ferenda in curſus cenſurarum lata ab homine, † vt etiam requiratur citatio, & mo- 11
nitio præcedens. Tenet Emanuel Sà *in Aphoriſ. verbo, Excommunicat. num. 8. & 9.* & per Hugolinum, Couarr. Antonium Gabriel. & alios probat ipſe Barboſſa ibidem, *num. 6.* & determinauit Rotta *in vna Alexandrina penſionis 20. Februarij 1606.* quam adducit Marcheſanus *de commiſſionibus iactatio. & iactat. 3. part. cap. 1. §. 1. fol. 335. tomo 3.* In qua poſtquam dictum fuit † debere 12
ad excommunicationem præcedere citationem perſonalem, *numer. 2.* in hęc: *Fuit nulliter proceſſum, † ex quo non fuerunt ſeruati* 13
termini ſoliti in declaratione, &c. Ad docendum ſe paruiſſe litteris Apoſtolicis, & monitorialibus, ſicut neceſſe erat ad effectum cenſurarum vt per Veſtrium, lib. 8. cap. vltimo. num. 19. &c.

Quæ citationes de neceſſitate † proce- 14
dunt, non ſolàm ad declaratoriam ſententiam, ſed & conſequutiuè pro excommunicato publicè denuntiando, & Cedulonibus decernendis, vt probat Bellet. *diſquiſit. Clerical. part. 1. titul. de fauore Clericorum Canonic. §. 4. numer. 21.* quem referens ſequitur Barboſſa *in remiſsio. ad capit. Sacro. numer. 4. de ſententia excommunication.* dicentes, quod in prima monitione, ſiuè citatione prefigatur terminus ad quid faciendum, in ſecunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum cauſam, quare non debeat excommunicari, ſeù in excommunicationem comminatam in curſus declarari, in tertia denique, vt compareat ad videndum, & audiendum ſe excommunicari, & ſucceſſiuè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, Cedulones diſcerni, & affigi ad loca ſolita, & conſuetа ciuitatis.

Et quod ſententiam declaratoriam, & publicationem eiuſdem debeat præcedere citatio; probat textus *in capit. præſentia, de ſententia excommunicat.* & per eum Marta *de iuriſdictio. 3. p. cap. 11. nu. 8.* & vide ad proceſſum iudicialem excommunicationis, & declarationis eumdem ibidem, *à numer. 2. cum ſeqq.*

Igitur hæc Edictorum, & Cedulonem affixio debet fieri † præcedente Iudicis decre- 15
to,

to, vt probat textus *in Clemen.* 1. ibi: *Ad instar Edictorum in aliuo Prætoris præpositorum, &c. Ipso Papa specialiter, & ex certa scientia id mandante, factæ, &c. de iudicijs*, text. *in Clemen. causam, de electione*, ibi: *Si propter appellati, aut suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (vt præfertur) appellationem eandem in loco publico aliquo fas solemniter volumus publicari, &c. Intimatio verò aliter facta omni careat iuris effectu. Idem quoque in alijs casibus obseruari volumus in quibus requiritur intimatio facienda, &c.*

Igitur cum tam declaratoria sententia, quàm ipsa affixio Cedulonum & Edictorum
16 procedat à Iudice: † debet omnino constare de ipsius sententia, & Decreto per subscriptionem Tabellionis, ex text. *in cap. quoniam contra*, cum concordantibus, *de probationibus*, & in fine, ibi: *Nec pro ipsius præsumatur processu, nisi quatenus in causa legitimis documentis constiterit, qua deficiente nullam fidem actus facit*, plenius fuit dictum infra, *numer. 26. 27. & 28.*

17 Deinde quoniam ad deueniendum † ad istam affixionem Cedulonum & Edictorum debet precedere cognitio super legitima causa, an locus sit tutus, iustúsque metus, & potentia aduersarij, super qua omnino fundantur dicta iura, *in dict. Clem. 1. de iudicijs, & Clemen. causam, de electio.* Quippè quando
18 lex disponit † sub aliquo suppositio, non potest verificari dispositio, nisi priùs verificetur suppositum, ex axiomate vulgari. De qua Nos *de Regia protectione, 2. part. capit. 11. num. 55. & cap. 16. num. 73. & sequentibus, & 3. part. cap. 10. num. 51.* Quod quidem in recursu ad Regem omnino cessat, propter quem habendum, seu habitum, non debet executor Cedulonum iuris solemnitates, & formam transgredi, & omittere.

Maximè cum ad iustitiam rectam, & non
19 violentam exequendam † facilis in his Hispaniarũ Regnis patet aditus, quibus omnes cuiuscumque status, & qualitatis obsequentissimi sint iustitiæ ministris præcipuè Ecclesiasticis, & Sedis Apostolicæ, prout latè probauimus sup. hoc *tract. 1. p. cap. 3. à princip.* vbi *à num. 5. & seq.* Rex Catholicus summopere, maximoque conatu hanc reuerentiam,
20 & executionem † commendat litterarum Apostolicarum, & vltra ibidem dicta ponderanda sunt in proposito singularia verba, *l. 2. tit. 3. lib. 1. Ordicamẽti Regij*, ibi: *E Nos recibimos en nuestra guarda, è seguro, è defendimiento à los juezes Ecclesiasticos, que pusieren sentencias de excomunion, y à los mensageros que lleuaren las cartas*; de quo Regno
21 potest cantare Rex † noster, quod de suo Imperator *in l. 1. C. de ijs, qui propter met. non non appellau.* ibi: *Sacro enim commitatu nostro timere nihil potuisti, &c.* Imò multoties
22 litteræ Apostolicæ, † atque cuiuslibet Iudicis Ecclesiastici solent in Senatu præsentari, vt illis auxilium pro executione libera, & securiori præstet, atque à Senatu ipso (nisi violenter fiat) nunquam denegatur, sed exhibetur libenter, atque ideò isti calumniosi impetrantes frustrà metum concipiunt, iuxta illud Prophetæ. *Psal. 13. Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor.*

Etenim nisi fugiant lucem, sed causam iustam tractent, à Senatu ipso † possent conse-
23 qui auxilium pro suarum litterarum executione libera. Quo quidem tantummodo agitur de euitando scandalo, & damno Reipublicæ, & violentia tollẽda, & hoc cum in executionem iuris, & Maximè S. Concilij Trident. faciat, nec metum, nec iniuriam inferre dicetur, *l. nullus videtur*, vbi Decius, & Cagnol. *ff. de reg. iuris*, Petr. Surd. *decis. 21. num. 14. cum seqq.* Anton. Gam. *decis. 35. nu. 1.* August. Barbos. *axiom. 135. n. 3.* Perperã quippè faciunt † legitimam, & iuridicã viam au-
24 fugientes, violentam amplectẽdo iuxta illud Casiadori *lib. 7. varia. epistol. 3. in causa possint iura, non brachia, nam cur eligant quærere violenta, qui præsentia probantur habere iudicia*, & iterum, *lib. 1. epistol. 30. Consilium atrox, crudele præsidium ferinam certationem. Principes namque* (vt dicit D. Paulus *ad Romanos cap. 13.*) *Non sunt timor † boni*
25 *operis, sed mali: vis ergo non timere potestatem, bonum fac, &c.* refert Marta *in tracta. de iurisditio. 1. p. cap. 24. nu. 58.*

Frustra igitur excusatur commissarius ad citandum, qui locum non tutum dicit, & impedimentum legitimum esse recursum ad Regem asserit, cum ipse Senatus tota iustificatione procedat (de qua temerè hescitaretur) quo casu non potest dici iustus metus. Rotta post additio. Censij *de censibus, decis. 66. nu. 4.* nec metus illatus per viam iustitiæ dicitur iustus, *Rotta in Romana pecunia de Ruspolis*, coram Plato penès Marchesanum, quas adducit Ludouis. Post. *de manutent. obseru. 35. à num. 38.* Sicque cessat causa inductiua Cedulonum, cum penitùs illegitima sit, insufficiens, & inexcusabilis, vt abundè ostendimus sup. hac *2. p. cap. 20. à n. 17. cum multis seqq.* & iuribus, quibus ad hoc Rotta nititur, satisfecimus manifestè ibidem.

Iu-

Insuper quia cùm hæ sententiæ excommunicationis, & declaratoriæ, & similes sint
26 actus † iudiciales, aliter nõ probãtur, quàm per ipsos actus iudiciales, & scripturam solemniter gestam, & subscriptam, Bart. *in l. ne in arbitris, num. 3. C. de receptis arbitris*, Bald. *in l. gesta, vers. Quæro nunquid. C. de re iud.* Bar. *in l. si quis, §. si initium, vers. Secundò videndum. ff. de edendo, & in l. fin. vltimo vers. C. de edicto D. Adria. tollend.* Menoch. *in cons.* 100. *num. 54.* Felin. *in cap. quoniam contra, nu. 55. de probatio.* Alexand. *cons. 37. col. fin. lib. 3. & in cons. 75. n. 9. lib. 1.* Roma. *singul. 6.* incipit, *quod missio*, sic censuit Guido Papæ, *q. 528.* Alciat. *in l. pactum quod bona, C. de pactis*, Gramat. *cons 86. nu. 5. in Ciuilibus*, Socinus *cons.* 40. *nu. 4. volu. 4.* Corneus *cons.* 220. *col. 2. volu. 2.* Et verissimum pronuntiarum iudicauit Parisius *cons. 162. col. 1. volu. 4.* Erenim acta iudicij dici omnes
27 scripturas Notarij † actorum iussu Iudicis conscripta, dixit Bal. *in authent. quæ suppli catio. vt lite pend.* & Rolandus a Valle, qui alios refert, *in cons. 37. num. 12. volu. 1.* Vbi
28 etiam dicit, prædicta acta iudicij † vocari publica triplici ratione, quia confecta à notatio, & sic à persona publica. Item coram Iudice, qui itidem est persona publica. & in iudicio, & sic in loco publico. Quæ omnia recenset, & sequitur Mascard. *de probationibus concluf. 32. à nu. . . & seqq.* & per totam con-
29 clusionem videndas. Ergo simplici † papyro scripto absque subscriptione Notarij veritatis fides nulla debetur. Vide circa hoc plurimas Rottæ decisiones ad litteram adductas per Nicolaum Garciam *de beneficijs 6. p. cap. 2. à num. 17.* omnino videndas. Et alias in terminis inferius adducendas *à nu. 77. & à nu. 65. cum seqq.*

Probatur deinde, quoniam quando alibi
30 de excommunicationis sententia † constare necesse sit: debet fieri per instrumentum authenticum, aliàs minimè probat, nec creditur text. est *in cap. cum medicinalis sit excommunicatio, de sentent. excommunicationis, libro 6.* ibi: *Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expresè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò huius scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico consignatas, &c.* Apertissimis quippè documentis constare debet de excommunicatione, text. in *cap. 9. a, ibi: Apertissimis documentis, de exceptionibus, lib. 6.*

Hinc fit, quod publicatio excommunicati fit per lecturam ipsius sententiæ, quãdo verò affixio est † facienda in loco publico, ipsa af- 31
figitur sentẽtia, vt probat Cosmas Guimier. *in pragma. sanctio. Gallica. in tit. de concubinis, §. publice, in glos. senten iam, pag. 187.* & iterum *in extraua g. ad vitanda scandala, in glos. p. blicata, pag. 207. col. 2. & glos. denuntiata*, Ioan. Gutierr. *Canon. quæst. lib. 1. c. 1. nu. 22.* in hæc: *Publicatio autem excommunicationis fit in Ciuitate, loco, au Parochia excommunicati in publica Missa populari, vel in sermonibus, alio vè actu frequentato per populum, aut per affixionem sententiæ in locis publicis, ita quod facilter transeat innocentiam populi, &c.*

Et quod edicta publicis affigenda, quando
32 tutus non adest aditus † vt fieri queat personaliter; debeant esse publica instrumenta confecta per Notarium publicum ad illam causam legitimè deputatum cum apositione testium, ac signo eiusdẽ consueto subscripta, & sigillo Iudicis citantis roborata, & in forma publica, & probanti redacta, iuxta vulgare Romanæ Curiæ stylum, testantur Casiador. *decis. 1. de appellation.* Ægidius *concluf. 310. sicut, & decis. 228. voluerunt Domini. in nouis.* post quos, & Speculator. optimè firmauit Sebastian. Vantius *de nullitate senten. ex defectu citationis, &c. n. 99.* præcipuè ad fin. *& nu. 100.* Imò ipsa scriptura originalis, nó copia debet affigi, vt tenet Lancel. *de attenta. 2. p. c. 4. de litependente, in præfatio. à nu. 99. & n. 48. & à nu. 95. cum seqq.* Eleganter Sebast. Vantius vbi proximè, *nu. 136.* de quibus omnibus latius erit agendum, & cõprobandum inferius *à n. 65. cum multis seqq.* vbi in istis terminis, & circa omnia superius dicta adducuntur plures Doctores, & Rottæ decisiones.

Comprobatur insuper, nam isti Cedulones
33 à parte ipsa forsam facti, † vel ab alio scripta simpliciter, & absque subscriptione publici Notarij, nec probant in vim instrumenti publici, cum in eis deficiant omnia septẽ requisita à iure necessaria, vt aliquam fidem faciat instrumentum, quæ recenset Couar. (plurimos DD. allegans) *pract. quæst c. 20. per totum*, & videndus *c. 19. num. 9.* Prosequuntur etiam, ea, quę in instrumento intervenire debent, vt sit solemne, & fidem faciat, & latè declarant D. Anton. de Padilla *in l. si qua beneficia ex nu. 4. cum seqq. C. de diuersis rescriptis*, Ioan. Gutierrez *practi. lib. 1. quæst. 138.*

cum

cum seqq. vsque ad fin. lib. 1. Bonifacius Rogerius *in cons. 54. per totum, lib.* 1. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *c.* 20. Burgos de Paz *in cons. 3. nu. 88.* Azeued. *in l. 13. tit. 25. lib. 4. Recop. per totam,* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 82. & 83.* Decian. *cons. 24. num. 48. volu. 1.* Hipol. Riminal. *in cons. 6. ex nu. 1. cum seqq. & nu. 46. & seqq. lib.* 1. Ruinus *in cons.* 11. *nu. 15. 16. & 25. lib. 3.* Simon de Pretis *de interpret. vltima voluntat. lib. 2. dubitatio. 2. solutio. 2. nu. 4. & nu. 35. & seqq. fol. 353. & lib. 5. interpret. 2. dubitat. 2. solut. fin. ex nu. 105. cum multis seqq. fol. 535.* Petrus Magdalenus *de numer. testium in testament. requisito. 2. p. cap. 5. ex nu. 26. cum seqq. fol. 416.* Alexan. Raudens. *de Analogis. lib. 1. cap. 28. nu.* 1. Aresmin. Teparus *variar. resolut. lib. 1. tit. de fide instrument. fol. 271.* videnda *l. 54. 55. & l. 111. tit. 18. p. 3.* vbi plenè agit Gregorius Lopez.

34 Et hoc instrumentum non nisi ab eodem Notario, qui protocolum, † seu registrum confecit ad petitionem partis, & non nisi semel authenticum extrahendum erit, vt fidem faciat, *l. 2. ff. de fide instrumentorum, l. fin. ff. quemadmodum testamen. aperian. l. census. ff. de probationibus, l. 4. l. Pomponius, ff. familiæ erciscund. cap.* 1. *de fide instrumentor.* Couarru. *practicarum, capit. 19. numer. 3.* Parlador. *rerum quotidianar. lib. 2. cap. fin.* 1. *p. cap. 12. limit. 2. num. 21.* & alia requisita vide per Couarru. *practicar. cap. 26 numer. 4.* Castillo *controuersiar. lib. 2. capit. 16. à numer. 49.*

Nec etiam si hi Cedulones ab alio Notario conficiantur, † & subscripti fuerint,
35 quàm ab ipso Tabellione originario aliquam fidem faciunt, nisi plurima interueniant requisita, inter quæ mandatum Iudicis, & partis citatio, de quibus latissimè post magnam Doctorum cateruam Dom. Ioannes del Castillo *controuers. lib. 2. cap. 16. à num. 51. & seqq. & nu. 56.* & latè per Mascardum *de probationib. conclus. 711. à nu. 17. cum seqq. & à nu.* 1. vbi plurima adducit, qui redunt ratio-
36 nem, quia non creditur Notario, † nisi de eo de quo ipse rogatus fuit, non enim potest fidem dare sic decreuisse Iudicem, vel partes ita voluisse, quãtumuis transsumptum ipsum ad eo fideliter exemplatum fuerit, vt latè Mascard. ibid. *à nu.* 1, & Castillo *à nu. 53. & seqq.* Prout de transsumpto, & exemplo sententiæ dixit Rotta apud Alexandr. Ludouis. *decis. 550. & decis. 432.* quibus locis latè Oliuerius Beltramin. *in tractatio.* & per Coccinum *decis. 466. num.* 1.

Si igitur hæc ita vera sunt in nostro iure, quæ fides (rogo) adhibenda erit † simplici 37
cuidam papyro à parte ipsa confecto, vel à puero aliquo scripto continente simplicem relationem, quemdam, scilicet, fuisse ob talem causam ab aliquo Iudice excommunicatum, & in eundem latam sententiam declaratoriam? Si in forma probanti non affigatur cum authentica subscriptione Notarij, vt dictũ est, & de iure requiritur, aliàs nec pars illi credere tenetur, nec eam contumacem redit, vt in terminis post plures alios probat Sebastia. Vantius *de nullita. sentent. ex defectu citationis, à nu. 124.* vbi de requisitis, vt Cedulones fidem faciant, & signanter, *num. 136.* & inferius hoc *cap. altius roborabitur, à nu. 65. cum multis seqq.*

Et quod simplex exemplum à Tabellione nõ subscriptum fidem nullam faciat; est text. *in l. 1. §. sed si vnum. ff. de bonor. possession. secundùm tabul.* ibi: *Id quod exemplum erat bonorum possessio peti non poterit*; quem sic declarant, & interpretantur glossa ibi. verbo, *Exemplum*, Alexand. *in l. vnum, ff. de testamentis*, Decius *in l. si quis in aliquo documento, num. 14. C. de edendo*, Castillo *dicto capit. 16. sub num. 58. vers. Nec vrget.* Nulla enim scriptura priuata ab aliquo † subscripta, 38
etiam contra ipsum negantem aliquid probat, nisi aliter comprobetur legitimè, vt vulgare est, quanto minus à se factam, & scriptã in præiudicium tertij.

Hi autem Cedulones ita simplici relatione conscripti, non in forma probanti, nec à Tabellione solemniter subscripti, † quibus 39
imò omnes iuris solemnitates, & requisita ad probationem deficiunt (quibus nec pars credere tenetur, nec arctant, ex iam dictis, & inferius roborandis) potius libelli infamatorij dicendi sunt, cũm notabile oriatur ex eorum affixione, & aparitione in locis publicis scandalum populorum. Præsumendum est igitur, & potiùs attribuendum audacię, & caliditati partis volentis, & terrere aduersarium, & famam publicè diminuere, quod & maximè procedit in Letronibus, & Cedulonibus his partibus Hispaniæ tam remotis à Sede Apostolica affixis, de quorum veritate non nisi cum omnimoda dificultate, notabili damno, & incommodo, ac sumptibus partis, necnõ nisi post longũ temporis cursum, & moram, potest veritas constare, & certitudo aparere.

Quære cum in facti contingentia hîc casus in ciuitate † Conchensi accidisset, quam plu- 40
rimi DD. insignes huius Regiæ Curiæ, atque

Theo-

Theologi doctiſsimi Conſulti ſubſcripſere, & affirmarũt; his letronibus,& Cedulonibus publicè affixis, non in forma probanti, ſed omni iuris ſolemnitate carentibus fidẽ nullam adhibendã eſſe, nec partes habendas eſſe pro publicatis,& declaratis, vt ex Iuriſtis ſubſcripſit Doctor Ioannes de Mena nunc Regius Senator in Conſilio Regio Indiarum, Doctor Ludouiſius de Caſanate, poſteà etiam Fiſcalis Regius in Conſilio Supremo Aragonum, Doctor Ferdinandus Vallejo Fiſcalis Tribunalis Sancti Officij Conchenſis (de quorum eminenti ſcientia,& experientia vacuum foret hic longum Panegyricum canere, cum cunctis ſatis ſit notorium) D. Petrus de Nogerol, Doctor Ioannes de Zurita, D. Ionnes Oſſorius, omnes inſignes,& famoſi Aduocati horum Supremorũ Regis Conſiliorum. Doctiſsimus, necnon etiã mihi chariſsimus Doctor D. Gaſpar de Criales ab Arce, meritiſſimus Cathedralis Eccleſiæ Conchenſis Canonicus Pœnitentiarius digniſsimus. Et ex Theologis quamplurimi doctiſsimi, & inſigniores omnium ferè Religionum hac in Curia Regia commorantes, qui omnes in vnum conuenere, in cenſuras Cedulonum prædicto modo apparentium neminem incurriſſe, quod & altiùs inferiùs comprobauimus, *à nu. 65. cum pluribus ſeqq.* vbi de tribus requiſitis ad validitatem horum Cedulonum neceſſarijs tractatur,& oſtẽditur omnia in iſtis deficere.

Quoad ſecundam Capituli partem quæ madmodum ſuccurrere ſolet Senatus ſic pu-
41 blicato, † ſiue legitimè, & in forma probãti facta Cedulonum affixione, ſiue minus ritè facta fuerit, iuxta quæ hactenus latiùs comprobauimus, inſerere libet, etenim ſi prædicta declaratio, aut publica denuntiatio facta eſt his in caſibus, in quibus offenditur diſpoſitio Sacri Concilij Triden. præſeruantis primam inſtantiam Ordinario; tunc cùm legatis etiam de latere Nuntijs, alijs vè ſuperioribus penitùs deficiat iuriſdictio in prima in-
42 ſtantia; † proculdubio ſententia excommunicationis erit nulla ipſo iure, ſicuti & cætera acta iudicialia, ex eodem Concilio latiùs pluries comprobauimus maximè *cap. 17. hac 2.p. per totum,& cap. 20.& in cap. 6. à num. 14. cum multis ſeqq.*

Concluſio ſiquidem vera eſt in iure, quod
43 ſententia † excõmunicationis lata à iudice in caſu, quo iuriſdictione careat; ſit nulla ipſo iure,& vllatenus ligat ſic excommunicatum, Marta *de iuriſdictione, 3.p. cap. 14. à nu. 11.* & à principio, quando ſit excommunicatio nulla ipſo iure, & remiſsiuè ad eundem. Nos *de Regia protectione, 2. part. cap. 5. à nu. 26.*

Comprobatur, nam cum executor, Legatus, aut alius Delegatus Apoſtolicus careat iuriſdictione, † eamque exercere nequeat 44
ante litterarum ſibi factam præſentationem Flaminius Pariſius *de reſignatione, lib. 1. q. 21. num. 16.& 17.* in tantum quod citatus ab eo non teneatur comparere, † niſi inſer- 45
to tenore,& copia commiſsionis, vel delegationis in citatione, vt per Marantam *de ordine iudicio. p. 4. diſtinct. 5. num. 61. verſ. Trigeſimo octauo differunt.* Miſsingerius *Cent. 3. obſeruat. 1.* Aloiſius Riccius in *collect. deciſ. part. 3. collect. 532. verſ. Inferuntur tertio.* Azenin. in *praxi Fiorent. §. 5. §. 2. num. 3.* Decianus *tract. crimin. lib. 4. cap. 25. num. 12.* Menochius *conſ. 790. num. 6. & de præſumptionibus, lib. 2. præſump. 15. num. 2.* Lancellotus *de attentatis, cap. 2. in præfat. num. 166. cum ſeqq. 2. p.* Raudenſ. *conſ. 13. n. 13. vol. 1.* Camillus Borrellus *conſil. 68. nu. 5.* Doctor Petrus Barboſa in *l. ſi quis ex aliena. num. 9. ff. de iudicijs,* Molina *de iuſtit.& iure, tom. 6. tractat. 5. diſputat. 25. num. 1.* Aloiſius Riccius in *praxi Aurea, numer. 414.* Auguſtinus Barboſa in *collectanea ad cap. cum in iure, 31 num. 3.& 4. de officio Delegati*, quamplurimos alios citat, & latè proſequitur Garcia *de beneficijs, 6. part. capit. 2. à numero 7.& ſeqq.*

Ideo ex hoc defectu iuriſdictionis excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præſentationem, † vel etiam poſt citatio- 46
nem, qua commiſsio non eſt inſerta: eſt nulla ipſo iure. Nauarrus *conſil. 9. in antiquis*, aliàs *5. in nouis*, *de ſententia excommunicationis.* Sairius in *floribus deciſion. ſub eodem titul. deciſion. 10.* Barboſa in dict. *collectanea ad capit. cum in iure, numero 5.* vbi etiam firmat, † quod hoc caſu nec ipſe Delegatus 47
poterit procedere ad declarandum citatum incidiſſe in excommunicationem, probant Anna *allegat. 24.* quem refert Aloiſius Riccius dict. *collectan. 532. inſi.* Igitur Senatus cùm nomine, & authoritate Regia ſit protector Concil. Triden. licitè poterit cauſam in prima inſtantia remittere Ordinario, ſic vi oppreſſo ſuccurrendo, & tantæ violentiæ obuiando, cum ipſe ligatus non fuerit ex nulla excommunicatione, ex hactenus comprobatis.

Hinc ex defectu iuriſdictionis ſententia excõmunicationis ab Ordinario lata in exẽptum eſt nulla ipſo iure; † vt tenet poſt alios 48
& comprobat Eraſmus à Chochier in *tract. de iuriſdict. ordin. in exemptos, 2. part. quæſt. 7. num. 11.* & videndus *quæſt. 40. à num. 1.& ſeqq.* ſequitur Auguſtinus Barboſa in *collect.*

ad text in cap. cum ad quorumdam, num. 4. de excessibus Prælator. qui textus ad propositũ bene ponderatur in illis verbis : *Ipsam decernimus non teneri.*

Quo pertinet, quod excommunicatio lata
49 à Iudice, † postquam ab eo appellatũ fuit; est nulla ipso iure, & attentata, cum tunc careat iurisdictione, vt per text. in *cap. ad præsentiam*, & ibi DD. *de appellationibus*, probant Philippus Franchus, ibi *num. 3. 4. & 5.* Lancellot. Robert. *de attentat. 2 part. c. 12. de attentat. appellat. penden. limit. 26. nu. 5.* Sigismundus Scaccia *de appellationibus, q. 17. limitat. 22. num. 54.* Barbosa in *collectan. ad eundem text. num. 2.* quamplurimos alios ad idem congessimus *de Regia protectio. 2. p. cap. 5. á num. 21. cum seqq.*

Quod adeò ex defectu iurisdictionis nulla
50 est excommunicatio, † & declaratio, vt Clericus sic excommunicatus possit absque absolutione subsequuta celebrare, & immisceri se diuinis absque metu irregularitatis, etiamsi postmodum pronuntiatum fuerit, ipsam appellationem firmitatem non habuisse, Glos. singularis, *verb. in officiis, in c solet, de sententia excommunicat. lib. 6.* Nauarr. in *c. cum contingat, de rescriptis, remedio. 3 vers. Secunda* Salcedus ad Bernard. Diaz in *pract. crimin. Canon. c. 33. littera A.* Lancellot. d. *c. 12 ampliat. 8. n. 7.* Spino in *specul. testam. glos. 11. rubric. nu. 29. vers. Patet igitur*, & *num. 44.* Cenedus *ad Decretales, collect. 25. num. 6.* Barbosa in *collect. ad c. ad præsentiã, num. 3. & 4. de appellat.* plurimos alios congessimus Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 5. num. 22.*

Ac pariter cùm recusatione pendente Iu-
51 dicis sit suspensa iurisdictio, † tunc ab eodem iudice lata excommunicatio nulla est ex hoc iurisdictionis defectu, Lapus *allegatio. 1. per text. in cap. per tuas, de sententia excommunicationis.* Ioannes Andræas in *cap. legitima, nu. 3. de appellationibus, in 6.* Phillippus Franchus in *rubric. de appellationibus, in princip.* quia tunc cessat iurisdictionis exer-
52 citium, † vt ex Milli. in *Repertorio, verbo, iurisdictio*, obseruat Marta in *tract. de iurisdictione, 3. part. cap. 14. n. 35.* probant etiam Verall. *decis. 7. num. 1. par. 3.* Lancellotus *de attentat. 2. p. cap. 6. nu. 4.* & ex pluribus alijs. Giurba in *cons. 9. num. 1. & num. 3.* Doctor Valençuela Velasq. *cons. 73. num. 170.*

53 Igitur in omnibus ijs casibus, † in quibus violenter percutitur prima instantia Ordinarij, iuxta quæ latissimè in tota hac 2. *part.* & pariter in executionem litterarum, & gratiarum Apostolicarum, quarum causarum cognitio pertinet in prima instantia ad Ordinarium, iuxta casum distinctionem adductam infra hac 2. *part. cap. fin. per totum*, in quibus pro executione monitorialium, aut mandati de immittendo, aut executione executorialium expeditarum omissa forma Cõcilij Tridentini *sess. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes*, iuxta quæ Nos hac 2. *part. cap. 17. & cap. 20.* excommunicatio, aut declaratoria quomodolibet lata, cum nulla sit ipso iure ex notorio defectu iurisdictionis : si de facto insuper & violenter personaliter intimetur, vel per Cedulones etiam in forma probanti publico loco affixos; Senatus vim tollendo, & taliter oppressis occurrendo retinet litteras monitoriales, & censuras tangentes, & remittit principalem causam Ordinario. atq; insuper acriter fert audaciã Tabellionum has intimationes facientiũ, † atq; 54
eos, & omnes participes, & agentes seuerè punit. Clericos extraneos ab his Regnis declarat, eorumque temporalitates occupat, laicosque (vt diximus) grauibus pœnis afficit, atque partem ipsam (quæ attullit vel excommunicationem, vel declarationem, vel Cedulones etiam in forma probanti prædictis casibus, aut ea carentes, ad cautelam (iuxta quæ latè & optimè Ioannes Hieronym. Campanll. *diuersor. iuris Cano. rubric. 11. capit. 15. num. 75.*) compellit omni iuris rigore, vt suis expensis afferat absolutionem excommunicatorum, etiam nulliter, ad cautelam, vt præmissi. Atque idem etiam in om-
nibus casibus generaliter, † in quibus vio- 55
lentia committitur per Iudicem, aut executorem Romanæ Curiæ excõmunicando partem, & his in partibus non reperiatur Iudex ipse qui absoluat ab excommunicatione, vel quod non possit (quia executori mero nudadata fuit potestas excõmunicandi, aut declarandi, quiquidem potestatem absoluendi non habet, iuxta Glossam in *cap. cum inferior 16. verbo, ligare, de maioritate, & obedien.* quam ibidem sequuntur Ioannes Andræas *column. vltima, numer. 11. versic. Et in fine.* Butrius *num. 8.* Panormitan. *colum. 1. in fin. versic In eadem Glossa.* Felinus *column. 3. numero 5. versicul. Fallit tertio*, quos & alios plures refert, & sequitur Rendina. in *promptuar. receptor. sentent. titul. 21. de excommunicatione, numero 4.* Augustinus Barbosa *in collect. ad dict. capit. cum inferior, numero 6. & sequent.*)

Tunc itaque Senatus compellit par-
tem, † vel eius factores vt suis expensis af- 56
ferat dictam absolutionem à Romana Curia, vel aliundè. Ita Pater Enriquez vir in-

insignis è Societate Iesu *in tertio tomo summæ lib. 2. de Pontificis claue. in capit. 18. §. 2.* in hæc: Interdum data Romæ sententia etiã trina à Iudice Apostolico fulminato processu mittitur executor in Hispania, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, &c. Et intimat censuras, vt mittat in
57 possessionem qui mitti non debet, † sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas Prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, arripit litteras executoriales, & defert in Senatum Regis. Porrò Iudices Regij (quia extra ipsorum territorium degentes Iudices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, vt sublata violentia suspendant executionem) comprehendi iubent executorem iniustum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, seu attenta-
58 tum est, † compelluntque, si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, vt ipse absoluat, reponat attentata, & deferat appellationi, seu supplicationi, aut certè, vt ipse, qui merus est respectu prioris sententiæ suis expensis procuret plenam absolutionem hominis, &c.

Practicus etiam Monterroso in *Practic. tractat. 5. de las Chancillerias, cap. 2. fol. 81. atergo*, affert instructionem à Rege missam Chancellariæ, in qua propè principium hæc leguntur. Y que si algunos legos fueren en las notificar, y vsar dellas, los prendan, y secresten los bienes, y embien presos a la carcel de las dichas Audiencias con la informacion que contra ellos huuieren tomado, y los Clerigos requieran a sus Prelados los prendan, y castiguen, &c. Et posteà in *eadem instructione. §. y tambien*, ita legitur: Y tambien se dèn cartas para que las partes, ò otras qualesquiera personas, que tuuieren las dichas Bulas, no vsen dellas, y las embien a la dicha Audiencia, y a los Notarios, y Escriuanos que no las notifiquen, y si las tuuieren no tificadas, que no las embien à Roma, ni dèn testimonio.

Et in *§. penultimo eiusdem instructionis Regis*, ita disponitur: Despues de vistos los processos, constando por ellos, que lo que se ha traìdo es contra las leyes y Bulas concedidas, y costumbre antigua, y contra los Patronazgos, è indultos: danse, atenta la calidad de los negocios, è inobediencia; las cartas necessarias, assi para que no vsen de las Bulas, como para secrestar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes, y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reyno, y acudan con los frutos, a aquellos, a cuyo fauor se sentenciare, y se dèn todas las demas prouisiones que les pareciere que se deuen dar, segun la calidad de la causa, para que se conserue, y guarde lo que en estos casos por las Bulas, y leyes del Reyno està proueìdo. Vide meliùs eundem citatum infra hoc *cap. à num. 64. vers. Quam etiam praxim.*

Quæ instructio deducta fuit à praxi huius Supremi Consilij Regis, & ex legibus, vt in *l. 21. titul. 3. lib. 1. Recopil.* quæ ad medium, sic ait: † *Sopena que qualquiera persona, ò* 59
personas, que contra lo contenido en las dichas Bulas, y priuilegios Apostolicos, y cõtra lo aqui contenido fueren, ò passaren en qualquiera manera, si fueren legos por el mismo hecho ayan perdido, y pierdan todos sus bienes, los quales desde agora aplicamos a nuestra Camara, y Fisco: y assimismo ayan perdido y pierdã qualesquier oficios publicos y Reales, y otras mercedes que de nos tengan, para q̃ dellos, como de vacos podamos hazer merced a quien nuestra merced fuere, y sus personas queden a la nuestra merced: y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo hecho ayan perdido, † *y pierdan la natu-* 60
raleza, y tẽporalidades q̃ tuuieren en nuestros Reynos, y sean auidos por agenos y estraños dellos, y como a tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquier beneficios q̃ tengã en estos nuestros Reynos; y mandamos a los nuestros Procuradores Fiscales, y a cada vno dellos, q̃ constandoles, que alguna, o algunas personas obieren ido, ò venido contra lo susodicho, los pidan y demanden las dichas penas, y prosigan las causas contra ellos, ante quien, y como deuan hasta las fenecer, y acabar, &c. & in fine: *Y que executen, y hagan executar las dichas penas en las personas, y bienes de los que contra lo aqui contenido fueren, ò passaren, &c.* Et idem disponitur in *l. 18. eodem titul. & lib.*

Quod, & Clarius disponitur in *l. 25. eodem tit. 3. lib. 1. Recop.* que postquam disposuit vè tanto impetrationes à Sede Apostol. in derogationem iuris Patronatus Regij, & laicorũ, ac filiorum patrimonialiũ, & Canonicatuum Magistralium, & Doctoralium, necnon factas ab alienigenis & exteris horum Regnorum, ad medium ita ait: *Porque qualquiera cosa, que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas traeria muy grandes, y notables inconuenientes: y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reynos y naturales de-*

llos. Por ende mandamos a los dichos Prelados, Deanes, Cabildos, Abades, &c. Y a otros qualesquiera oficiales legos, que quando alguna prouision ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos, ò entredicho, ò cessasion à diuinis en execucion de las tales prouisiones, que sobre sean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni dèn lugar que sean cumplidas, ni executadas, y las embien ante Nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que se vea, y prouea la orden que conuenga, que en ello se ha de tener, sequitur & facit in hæc: *Y no fagades en de al, so pena de la*
61 *nuestra merced, è de caer,* † *è incurrir los que fueren Prelados, y personas Eclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessario otra declaracion alguna mas desta que aqui se haze) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reynos tuuieren, y los hazemos agenos, y estraños dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos, ni de otra cosa, que los que son naturales pueden y deuen gozar segun las leyes, y pragmaticas de nuestros Reynos, y los mandaremos hechar dellas. Y a los legos q̃ en esto fueren culpantes en qualquiera mane-*
62 *ra,* † *ò entendieren en notificar las letras, ò prouisiones, ò que se executen, ò fueren en las gastar, ò a ello dieren fauor, y ayuda en qualquiera manera, si fueren Notarios, ò Procuradores, incurran en pena de muerte, y perdimiento de bienes, y los otros legos en perdimiento de todos sus bienes, los quales aplicamos desde agora a nuestra Camara y Fisco: y demas desto la persona sea a nuestra merced, para mandar hazer dello lo que fueremos seruidos.* Vide etiam idem in simili casu dispositum in *l. 1. titul. 8. de los Iuezes Conseruadores, y otros Iuezes Eclesiasticos, lib. 1. Recopil.*

Et in *l. 80. de los Presidentes y Oidores lib. 2. Recopil. tomo 3. addi.* ibi: *Mandamos al nuestro Consejo, Chancillerias, y Audiencias, tengan gran cuidado de guardar justicia a las partes que acudieren ante ellos por via de fuerça conforme a derecho, y costumbre immemorial y leyes, y pragmaticas destos Reynos, y conforme a ellas castigar a los que contrauinieren, &c.*

Quare in complementum harum legum vbi in casibus † in quibus de violentijs co-
63 gnoscit Senatus, & per consequens vbi prima instantia percutitur Ordinarij, quibus pro executione monitorialium, aut executorialium per contradictas, vel aliter obtentarum (iuxta quæ latiùs Nos hac *2. p. cap. 17. & cap. 20. per totum*) excommunicatio aliqua, declaratio, aut publicatio, etiam per legitimos Cedulones in forma probandi affixos, iuxta quæ ad principium huius cap. diximus lata, aut intimata sit, si ad instantiã, aut diligentiam laicorum, atque etiam Notarios in carcerem detrudere facit Senatus, & ad legum pœnarum executionem procedit, si Clericus sit, decernit Senatus, vt in hac Curia compareat, qua detinetur donec absolutionem excommunicatorum à Curia Romana suis expensis afferat, vt dictum est argument. text. in *cap. vnico de milite vassallo, qui contumax est,* ibi: *Competenter cogere, vt vel possessionem restituat, & acquiescat, vel iudicio Curiæ se committat.* Et insuper ad legum prædictarum pœnas contra Ecclesiasticas personas appositas, prout sibi melius visum est, Senatus ipse procedit, maximè data detenti contumatia, & dilatione in allatione dictæ absolutionis. Quod & Senatus hìc ita obseruat, & videmus communiter practicari.

Quam etiam praxim recenset Practicus Mo terosо † *tract. 5. de las Chancillerias,* 64 *titu'o. Siguese el quarto processo, que es sobre la retencion de las Bullas, & in capit. 1. vers. Pero acaece algunas vezes, fol. mihi 80.* in nouieri impressione, ita testatur. Pero acaece algunas vezes, que antes que las justicias tomen las Bulas, la parte que las ganò en notificandolas, las embia a Roma, en lo qual se tiene este recurso, que el Fiscal dè vna peticion, en que pida que se proceda contra la persona que vsò de las tales Bulas, y si fuere lego le prendan las justicias, y si fuere Clerigo, q̃ parezca personalmente en la Corte, y le secresten las temporalidades, y no salga della, fasta que traiga las dichas Bulas, y absoluciõ para la parte. Dada esta peticion, y constando por algun testimonio, ò informacion, ser assi. Suelen los Presidentes, y Oìdores mandar dar prouision para que se haga como se pide. Y traìdos por virtud della los presos leyos, ò pareciendo conforme a ella personalmente los Clerigos, se procede contra ellos conforme a las leyes, y pragmaticas destos Reynos. Hactenus Practicus ille. Quæ praxis ita in hoc Supremo Consilio Regis inuiolabiliter, & incunctãter obseruatur quotidie, quoties contingit similes casus euenire.

Post opus hoc peractum nonnulla nobis in
65 mentem venerè, † quæ omninò vtilia iudicauimus, addereque decreuimus doctrinis singulis, de quibus à principio huius capitis, cũ penitùs detegãt defectus, & nullitates huiusmodi intimationis per Cedulones simplices pro publicãdis excõmunicatis publicis locis visos palã (tamen furtiuè, & occultè, affixos.)

Tria

Tria in ijs Cedulonibus præcisè requiruntur, vt arctent publicatum & vt illis fides detur, eisq; publicandus credat; quorum altero deficiente nulli precisè dicentur, nempè, *iurisdictio, ordo, & causa*, vt in terminis dixit Rotta *in vna Ianuẽs. separationis Ihori. 8. Martij 1627.* coram R. D. Coccino Decano, & *in alia Bracharens. Thesaurariæ 10. Martij 1632.* coram R. D. Pirobano. Quas nouissimè in puncto indiuiduo adducit Augustinus Barbosa in *tractat. de iure Ecclesiastico, lib. 1. cap. 49. §. 3. num. 70. & 126.* & de singulis agendum erit.

66 Iurisdictionis defectus in ijs Cedulonibus (quibus obuiare solet Senatus) † vt plurimum concurrit, quia frequentius affigi soleut in causis, quarum prima instantia pertinet ad Ordinarium, procedit que Delegatus Sedis Apostolicæ ex commissione non subscripta propria manu Sanctissimi, vt latiùs adnotauimus superiùs *à nu. 41. cum multis seqq.* & agnoscit Augustinus Barbosa vbi proximè *num. 70.* ibi: *Quinto magis dubitari non potest de legitima dicti mandati intimitione quãuis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad subsistendum actum, nempè iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius, iurisdictio est patens, quia vigore particularis rescripti manu Sanctissimi signati concessum fuit, vt procedi posset per edictum constito de non tuto accessu, &c.*

67 Debet etiam concurrere particularis ad hoc commissio Papæ, † vt ædicta affigi valeant, quia cum sit modus exorbitans à iure, vt dicit text. in *Clement. 1. de iudicijs*, & Rotta *decis. 223. si committitur, in nouis.* Ioann. Milius in *verb. citatio per edictum, in 3. col.*

68 *& decis. 753. dic quod in cap. dudum, in antiquis*; † propterea nullus citat per huiusmodi ædicta, nisi fuerit sibi ex speciali commissione, & mandato Papæ id commissum, vt no-

69 tat Glossa in d. *Clemen. 1. in verb specialiter*, hoc enim quasi proprium, † & de reseruatis ipsi Papæ vt talis modus arctet, secundùm Paulũ Deleaz, & Guido de Montelaud. quos refert, & sequitur Rotta in d. *decis. 123. in addit.* & notat Paulus de Castro in *l. ad peremptorium, in fin. de iudicijs*, & Felin. in *c. quoniam frequenter, col. 9. vers. Circa Glossam, vt lite non contesta.* Sebastianus Vantius *de nullitati sentent. ex defectu citation. à n. 124. cum duobus seqq.* probat etiã d. *decis. Ianuens. separationis* suprà citata *nu. 65. & Bracharensis*, quam ad litteram ad finem huius cap. referemus, qua dicitur hanc specialem Papæ commissionem esse penitùs necessariam, ita vt ex iurisdictione ordinaria, nec ex commissione generali fieri valeat. Atq; ideo deficiente speciali rescripto, iurisdictionis defectus annullat ædictorum affixionem, quantumuis aliàs solemniter expeditorum, tex. est expressus in d. *Clement. 1. de iudicijs*, ibi: *Ipse Papæ specialiter, & ex certa scientia idem mandante, &c. de iudic.* annotauimus Nos supr. *n. 15.*

In ordine etiam hæc ædictorum, & cedulorum affixio solet peccare, † fit enim in sim- 70
plici papyro absq; authentica scriptura; sed penitùs omni carens solemnitate iuris, quæ nullam fidem facere potest, nec ei credendũ, vt latissimè deduximus superiùs *à num. 33. & à num. 26. cum seqq.*

Debent enim de necessitate affigi ipsa edicta originalia, † ita vt nec sufficiat earum 71
transumptum, cui pars declaranda, aut publicanda credere non tenetur, ita pluries determinauit Rotta secundùm Vestrium in *practica Romanæ Curiæ lib. 4. cap. 3. nu. 5* ibi: *Sed & satis non erit, vt executor similis citationis per edictum eam in publicis locis legerit, & publicauerit, nisi insuper eam inualuis eorundem locorum affixerit, & affixam per aliquas horas dimiserit, nec sufficeret affixio copiæ, sed originalis, cui pars credere teneatur, nõ autem copiæ*, text. in d. *Clemen. vnica. de iudicijs*, Rotta in *decis. 223. committatur, de dilationibus, in nouis*, Cassiadorus *decis. 4. de dolo, & contuma. &c.* & idem firmat Antonius Grauatius eius additionator in annota. ad *cap. 2. lib. 4. num. 9* ibi: *De citatione per edictam, eiusque formula, scilicet, quod publicè legatur, exemplarque, siue originalis (vt dici solet) affigatur, affixaque aliquas per horas dimittatur. Apud Millium hæc docentem legere est, in verb. citatio quando committitur*, Rotta *decis. 223. & 1.* Vantius etiam *de nullitatibus sententiar. tit. de defectu citationis; &c. num. 134.* ibi: *Insuper (vt vides) ex forma prædictæ citationis requiritur, quod publicè legatur, & postea originalis affigatur, & affixa dimittatur in valuis dictorum locorũ per tantum temporis spatium, vt transeuntibus patefieri possit, &c.* & iterum ipse *in nu. 136.* ita ait: *Et intelligi, quod citatio ipsa originalis, † non autem copia sit affigenda, quia* 72
pars illi credere non tenetur, si non foret in publica forma, vt dixit Rotta in d. *decis. 223.* & Ægydius *decis. 539.* licèt citatio, & Felinus in d. *c. quoniam frequenter, vers. Quinto nota quod citatio originalis*, & text. in *Clem. causam*, ibi: *Porrecto, vel sub scriptura authentica, &c* idem probat Rotta, vt per Augustinũ Barbosam in *tract. de iure Eccles. lib. 1. c. 39 sub num. 70.* ibi: *Ordo etiam de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & No-*

tariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in alijs duobus locis temporali ditioni Ecclesiæ vicinioribus in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda. Et sequuta est Rotta in d. Ianuens. separationis, 8. Martij 1627. coram D. meo Coccin. Decano, &c. & idem tenuit Rotta in *vna Bracharen.* adducta infra *nu. 73.* videndus etiam Lancellotus *de attentat. 2. p. cap. 4. in præfat. num. 99.* & Nos etiam tetigimus suprà *à num. 26. & 33. cum seqq.*

Tertium requisitum essentiale ad validita-
73 tem affixionis Cedulonum est *causa*, † nempè ob metum, & potentiam aduersarij, & non tutum accessum, cuius suprà meminimus *nu. 73.* vbi etiam diximus prius de hac causa debere constare, cui adde plures Rottæ decisiones per Vestrium in *practic. Romanæ Curiæ lib. 4. cap. 2. num. 3.* ibi: *Quod si ad eum, qui citandus est; non pateat tutus accessus, vel aliàs caueat ne citari possit; solemus in commissione, dum facultatem citandi postulamus addere clausulam (etiam per ædictum publicum) quam signatura dare non consueuit, nisi cum temperamento, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, per text. in Clem. 2. de iudicijs, & tunc opus est extraiudicialiter docere, & testes inducere, & Auditori de non tuto accessu fidem facere,* Rotta *decis. 753. dic quod in cap. dudum, de citationibus per ædictum, & decis. 703. dic quod citatio, eodem tit. in antiquis. Staphileus suo libello de litteris gratiæ, & iust. charta 158. oportetque hoc casu testes saltem deponere, quod credant citandos non posse satis tute personaliter, vel domi citari Rotta decis. 781. si quis de citationibus per ædictum, in antiquis. Staphileus ibidem. Cassiador. d. decis. 2. de dolo, & contumatia exinde actor citationis Decretum obtinebit, &c.*

Vantius etiam *de nullitatib. ex defectu ci-*
74 *tationis, num. 127.* ibi. Et quando † Papa dat alteri hanc potestatem per simile ædictū publicum citandi; consueuit apponi clausula, videlicet (*constito summariè de non tuto accessu*) vt moris est. Vndè iudex talis antequā citationem per ædictum descernat, debet saltem summariè testes examinare super metu, potentia, & non tuto accessu, seu impedimentis, quæ ex aduerso prætenduntur, vt tenet Rotta *704. dic quod citatio, in antiquis*, qui testes satis est, quod dicant, se credere impossibile forè, vel non esse tutum eosdem in personis, vel eorum domicilia citare, vt Rotta *decis. 693.* nota quod aliquoties, *in antiquis*, ponit Bart. in *extrauagan. ad reprimendum, in vers. Per ædictum, in 1. colum.* & Felinus in dict. *cap. quoniam frequenter, colum. 11. vers. Pro practica. dict. Clement.* & Cassiad. *decis. 2. de dolo, & contuma* & iuramentum ipsius partis super hoc non sufficeret, vt dict. *decis. 753. & 704. dic quod citatio. in antiq.* & ponit Felinus in loco suprà citato, et si iudex saltem summariè de præmissis non cognitis processurum per ædictum descerneret, processus huiusmodi non valeret, vt consuluit Decius *consil. 460. viso puncto, col. fin. num. 26. lib. 4. &c.* idem etiam asserit in causa propria Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 3 num. 66, & 67.* & probant in ijs terminis violentiæ, & recursus ad Regem plures Rottæ decisiones *in vna Bracharen.* protinus referenda cumulatæ.

Et licèt pro causa iusta non tuti accessus Rotta moderna admittat, † & habeat re- 75.
cursum ad Principem, vt in d. decisionibus, & alijs plurimis citatis suprà *cap. 20. à num. 3. cum seqq.* ea tamen ineficax est, & minus legitima in iure erit habenda, cum publicandus recursus apponat impedimentum iustum à iure omni approbatum, & apud cunctas **Catholicas** nationes publicè vsitatum, non ob propriam suam, vel suorum potentiam (vti iura de hoc loquentia requirunt) sed authoritate Principis, ad quem hæc Regalia competit; vt in ijs terminis amplissimè considerauimus suprà hac *2. part. dict. cap. 20. à num. 17: cum multis seqq.* idcirco nunquam talem † cau- 76
sam legitimam agnouit Catholicus hìc supremus Senatus, tanquam impeditiuam, & directo impugnantem salubrem iustumque hunc recursum Regium, vt ibidem latiùs annotauimus, de quo alia etiam videbis in proposito suprà hoc *cap. à num. 10. cum seqq.*

Et vt pateat quod in ijs Cedulonibus, & ædictis publicè affingendis † Rotta pluries 77
prædicta tria requisita (nempè *iurisdictionem, ordinem*, & *causam*) ad eorum validitatem copulatiuè semper desiderauit; referre volumus eiusdem Rottæ *decisionem Bracharen. Thesaurariæ 10. Martij 1632.* coram R. P. D. Pirobano, quæ sic ait.

Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, ex indeque sit apponendum sequestrum? Et affirmatiuè fuit resolutum, præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione, iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis Felinus in *cap. Rodulphus, num. 41. de rescriptis.* Vestrius in *praxi libro 8. capit. vltimo, numero 19.* ex qua de sumitur contumacia,

macia, & per eam censuræ declarantur Abb. in *capit. reprehensibilis, numero 2. de appellationibus, & in cap 1. numero 10. de iudicijs*, Cassiadorus *decis. 5. numero 7. de constitutionibus*, Mohedanus *decis. 1. de sentent. excommunic.* quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt in *Burgens. præheminentiarum, 8. Iunij 1582.* coram Cardin. Seraph. *& 439. numero 1. & 591. numero 5. part. 2. retent.* in quibus aliæ decisione referuntur.

Nec dubitari potest de legitima litterarum intimatione † quamuis per ædictum fac- 78
ta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de iure requisita, nempè *iurisdictio, causa, & ordo* iudiciarius.

Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex ordinaria iurisdictione, prout potuisset, si versaremur in foro Cæsareo per *Auth. qui semel. C. quomodo, & quando Iud.* Felin. in *cap. quoniam frequenter, numero 13. vt lite non contestata.* sed vigore particularis rescripti, *vt possit procedi per ædictum constito de non tuto accessu*, quod erat necessarium de iure Canonico *Clemen. dudum, de iudicijs*, vbi Glossa in, *verb. Papa, & seq.* hoc annotarunt Felin. in *cap. frequenter, num. 13.* Rotta in *additio decisio. 8. de dolo, & contum. in nouis*, Vantius *de nullitate ex defectu citatio. num. 126.* & Rotta idem seruauit, & seruat in *Ianuen. separationis thori. 8. Martij 1627. & in eadem causa 16. Februarij præteriti.* coram D. meo Decano.

Causæ etiam non desunt, quæ iustificant 79
non tutum accessum, † quia Balthasar solitus erat recurrere ad iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæne dum sufficeret pro causa non tuti accessus; sed etiam ad hoc, vt posset dici personaliter citatus Bald. in dict. *cap. quoniam frequenter. §. porrò, numer. 2. vt lite non contestat.* & idem fuit dictum in *Ianuens. census, 10. Ianuarij 1614.* coram me, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Prætereà testes fuerunt examinati firmiter deponentes, quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & Decreta Rottalia, & alia quæ ab vrbe hac de re transmissa fuerunt absque iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile; siue hoc credant dificile propter pœnas in Regijs constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare, Rotta *decis. 22. num. 2. de rescript. in antiquis*, & idem firmat de stylo huius Tribunalis *additio. ad decis. 5. nu. 2. & 4. de rescriptis, in nouis.* Cassiador. *decis 2. de dolo, & contumacia*, & idem fuit admissum in prædictis decisionibus *Ianuens. census 10. Ianuarij 1614. & in Ianuens. separationis thori. 8. Martij 1627. &c.*

Quantum attinet ad hanc decisionis partẽ, quod ex recursu ad Regem nullatenus inducatur legitima causa non tuti accessus; cõcludenter probauimus suprà *à num. 75. & à num. 19. & in c. 20. à numer. 17. cum mult. seqq.* quibus apperti ssimè ostendimus, quàm improbabilis sit hæc Rottæ ratio, & assertio proueniens magis ex rigore, & odio, quo prosequitur miseros afflictos vim passos recurrẽtes ad Regẽ pro propria defensione naturali. Et sic accedamus ad alia requisita eiusdem decisionis, in hunc modum prosequentis.

Ordo etiam (progreditur ipsamet decisio) 80
de iure requisitus † sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in solitis Curiæ, & in alijs duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè Ciuitate Tipherni, & terræ aqui pendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassiador. *decis. 1. & 6. de dolo, & contumacia*, Rotta dicta *decis. 5. de rescriptis, in nouis.* Ægydius *decis. 194.* Puteus *decis. 164. lib. 2. in correctis.* Vestrius *in praxi lib. 4. cap. 3. num. 4.* & Rotta eandem praxim sequuta est in allegata *decis. Ianuens. separationis thori.* coram D. meo Decano, &c. quam decisionem in causa propria adducit Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 39. §. 3. à num. 126.* Et de alijs formalis horum ædictorum, & Cedulonum, & quomodo, & quibus in locis præcisè sint affigendi, vt arctent, &c. plenè, & specificè per Vantium *de nullitate ex defectu citationis. à num. 124. cum multis seqq.* & Vestrium *in praxi Romanæ Curiæ libro 4. cap. 2. & 3.* & ibidem eius additiona. Antonius Grauatius, Lancellot. *de attentatis 2. part. cap. 4. lite pendent. in præfatione, à num. 95. eum multis seqq.* quapropter si in affixione horum Cedulonum, & ædictorum, quæ è Romana Curia adducuntur aliquod ex prædictis formaliter requisitis deficiat, nulla erunt ipso iure, nec arctabunt, nec ligabunt, nec illis fides aliqua danda erit.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

CAP. VIGESIMVM QVINTVM.

In his causis, quæ vel iure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absquè tamen subscriptione propria manu Sanctissimi:) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio?

SVMMARIVM.

IVrisdictio perpetuo data ex priuilegio, vel iure speciali Ordinario, non personæ, sed dignitati, Ordinaria est non delegata, numero 1.

Commissio certi generis causarum aggregata Ordinario, ordinaria iurisdictio extensa intelligitur, non delegata, num. 2.

Iurisdictione certi generis causarum commissa Ordinario vniuersaliter ordinaria potestate vtitur, num. 3.

Certa causa perpetuò commissa Ordinario habito respectu ad officium sub ordinaria potestate comprehenditur, num. 4.

Iudex idem potest habere iurisdictionem Ordinariam generalem, & etiam Ordinariam specialem, num. 3.

Iurisdictionis concessio particularis casus facta perpetuò Ordinario, ordinaria est, numero 6.

Casus Sedi Apostolicæ reseruati in quibus ob imminentem necessitatem, aut difficilem ad eam recursum disponit Ordinarius, ordinariæ iurisdictionis dicuntur, num. 7.

Casus pertinens perpetuò dignitati Ordinariæ, non personæ, ex priuilegio Principis est iurisdictionis ordinariæ, num. 8.

Si casus ex priuilegio perpetuò datus est dignitati, non eligitur industria personæ, quia successores sunt incerti, num. 9.

Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est ordinaria, non delegata, num. 10.

In casibus specialibus perpetuò concessis dignitati, si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata sit retinetur in Senatu causa Ordinario remissa, num. 11.

In casibus à Tridentino commissis Ordinario cum clausulæ (etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato:) an commissio alteri impetrata absque subscriptione percussa dicatur Ordinarij instantia, à num. 12.

Referuntur Concilij Tridentini Decreta, quibus Ordinario casus committuntur cum clausula (etiam tanqnam Sedis Apostolicæ Delegato) ibidem.

Ordinarium, cui causa à Canone committitur, etiam tanquam Delegato non procedere iurisdictione ordinaria, sed delegata à lege, qui tenuerint, numer. 13. vbi prima opinio refertur.

Et tunc non ad Metropolitanum, sed delegantem esse ab Ordinario appellandum inferùt ipsi Doctores, num. 14.

Ordinarium delegatum à Canone Ordinaria procedere iurisdictione, qui absolutè tenuerunt, num. 15.

Causa commissa Ordinario à Canone aliquid addente, vel detrahente à iurisdictione Ordinaria antea competens, tunc vti delegatus procedit, & ad delegantem, non ad Metropolitanum appellatur, num. 16.

Si causa nouiter Ordinario à Canone commissa, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, ei de iure communi competebat ex citata censetur sua iurisdictio Ordinaria, non autem translata in delegatam, numero 17.

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur, ibidem.

Qui hanc tertiam distinctam opinionem teneant recensentur, num. 18.

Commissio particularis facta Ordinario per Papam, addita clausula (tanquam Delegato, vel potestate nostra, &c.) in casu alias de iure communi Ordinario pertinente, transfertur iurisdictio in delegatam, numero 19.

Secus quando à Canone committitur, etiam cum aliqua ex dictis clausulis, numero 20. 21. & seqq.

Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur, num. 22.

Declaratio S. Congregatio. refertur, qua dicitur, à visitatione Episcopi facta tanquam Apostol. Delegati iuxta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum forè, numero 23.

Similis declaratio S. Congregat. refertur, numero 24.

Episcopus in visitatione commissa ex Triden. procedit vti Ordinarius, cum sibi de iure communi pertineat, num. 25.

Doctores simpliciter firmantes Ordinarium procedentem ordinaria, & delegata potestate, præsumendum ordinaria processisse, conterun-

teruntur, numero 26. & sequentibus.

Ordinarius in causis sibi, aut à lege, aut Principe commissis, aut, vti Ordinarius dumtaxat, aut, vti Delegatus tantum, non vtraque simul eo tempore procedere potest, numero 27.

In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarij iurisdictio, statim breui manu, iurisque ministerio auocata in delegatam transfunditur, num. 28.

Ordinario si sit facta commissio in casu aliàs de iure communi sibi pertinente cum clausula, quod simul vtraque potestate ordinaria, & delegata procedat, tunc in dubio ex ordinaria processisse intelligitur, numero 29.

In casibus à lege, vel Principe Ordinario commissis in quibus non alteratur ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata per Senatum retinetur, causa remissa Ordinario, numero 30.

Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante auocationem, qui de iure communi sibi non competebant, num. 31.

In causis exemptorum facta Ordinario commissio à Canone tanquam Delegato, &c. an vti Ordinarius, an vti Delegatus procedat, num. 32. & seqq.

Ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos, ad Papam appellatur, num. 33.

In causa commissa Ordinario contra exemptos vti Delegatum procedere dixit Erasmus à Chochier, num. 34.

Contrarium, vt verius defendit Author, numero 35. & seqq.

Ab Episcopo iuxta Concil. visitante Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato appellatur ad Metropolitanum, num. 36.

Exemptio supponit anteriorem subiectionem Ordinario de iure communi, numero 37.

Impedimentum exemptionis tollitur data Ordinario facultate à Canone, vt liberè in causa exempti procedat, num. 38.

Semel auocationis, & exemptionis impedimento cessante in aliquo casu, Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum, num. 39.

Impedimento semel cessante res facilè reuertitur ad suam primœuam naturam, numero 40.

In terris recuperatis à manibus Maurorum statim subintrat priuilegium Decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Vrbano II sæpè canonizatum per Rottam, num. 41.

In Decimis Regibus applicatis per Papam, cessat iuris communis dispositio, numero 42.

Res Ecclesiæ alteri concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primœuam naturam libertatis simul recuperat, num. 43.

Et etiam pro illa parte quam Ecclesia recuperauit in qua cessat impedimentum, & subintrat ius commune, ibidem & numero 44.

Decimæ laicis concessæ ante Concil. Lateranense in fœudum, reuersæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum in fœudari laicis, num. 45.

Beneficium Curatum patronatus laici, deuolutum ad Ordinarium; debet prouideri per concursum, quia sublato impedimento, deuoluntur pro illa vice ad liberam Ordinarij collationem, num. 46.

Augustini Barbosæ obseruatio, quod facta commissione à iure Ordinario in exemptos, procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret ius commune recuperatum, num. 47.

Erasmus à Chochier contrarium sentiens manifestè conuincitur, num 48.

In causis exemptorum, in quibus à iure datur Ordinario cognitio, etiam tanquam Sedis Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa ordinario remissa in prima instantia, num. 49.

Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos, numero 50. remissiuè.

DVPLICITER solet in Concilio Tridentino, aut etiã iure reperiri communi commissionem aliquarum causarum fieri Ordinario, vel simpliciter per priuilegium speciale à Sede Apostolica emanatum, vel ipsi tanquam Sedi Apostolicæ Delegato. † De primo igitur videamus, in quo communiter omnes ferè Doctores conueniunt; vt quando vel ex Principis priuilegio, vel iure speciali iurisdictio in aliquo casu, seu casibus competit ordinariam iurisdictionem habenti, non personæ, sed seu dignitati perpetuò, seu officio, tunc talis iurisdictio non est delegata, sed omninò ordinaria, atque potestatis Ordinariæ iura habet, & non sequitur, vt docent Bar. in *l. ambitiosa, numero 34. ff. de decretis ab Ordin. faciend.* Ioannes Andræas in *additio. ad speculatorem, titul. delegato. §. vltimo, ad finem, versicul. Legatus est Ordinarius*, Bald.

in

in *cap. final. num. vnico, de officio Ordinar.* & ibi Immol. *ad fin.* Silueſt. *verb. delegatus, qu. 8. dub. 1.* Couarruu. *lib. 3. variar. capit. 20. num. 2. in princip. & in num. 9. ad finem, & num. 10.* & probant etiam Compendium Medicantium in *verb. abſolutio ordinaria quod fratres*, ad finem, *dubio 2.* Paſſarellus in *Cõpendio Minimorum, capit. 5.* Pater Enriquez *lib. 13. de excommunicatione, cap. 24. numer. 2.* & facit doctrina Bald. in *l. 1. ff. de officio Cõſul.* & Felinus in *cap. licèt, numer. 4. de officio Ordinar.* latitiſsimè & benè comprobat Pater Sanchez in *tractat. de matrimon. libro 2. diſput. 40. à num. 13. cum ſeqq.*

Hinc eſt, quod ſi aliàs habenti iuriſdictionem ordinariam fiat commiſsio † certi generis cauſarum, quæ aliter ad eius cognitionem non pertinebat; iure Ordinario videtur facta commiſsio, in quibus quidem poteſtate ordinaria procedet, & cognoſcet, quaſi iuriſdictio ſua ordinaria ad prædictas cauſas de nouò conceſſas videatur extenſa. Lappus *allegatio. 88.* Angelus *conſil. 414. numero 1.* Baptiſta ad *l. more, numero 26.* & ibi Decius *numero 36.* & Purpuratus *numero 35. ff. de iuriſdictione omnium iudic.* Bolognetus in *l. 52. ff. de officio eius.* Doctor Petrus Barboſa in *l. cum prætor. 12. §. 1. à numer. 66. & à princip. ff. de iudicijs.* 2

Quiquidem *numero 68. cum duobus ſeqq.* firmat pro veriſsima reſolutione † quod quando alicui Iudici Ordinario committitur certum genus cauſarum vniuerſaliter, procedit iure, & authoritate ordinaria, quod & idem erit † quando habenti iuriſdictionem ordinariam certa cauſa cognoſcendacõmittitur habita relatione ad officium, quia tunc iure Ordinario videtur facta commiſsio, ex *l. 1. iuncta gloſſa, verbo, ſpecialiter. C. ne liceat potentia*, quàm ex tollit Bald. in *l. à Iudice, numer. 9. C. de iudicijs.* Decius in *cap. cæterum. notabil. 1. de iudicijs*, Purpuratus in *dict. l. more, num. 15.* Et ſic euenit quod vnus & idem Iudex habeat iuriſdictionem ordinariam generalem † & etiam ordinariam ſpecialem propter nouam cauſam officio cõmiſſam, Bald. in *capit. 1. numero 2.* & ibidem Albarotus *column. fin. de inueſtitur. in mar. facta.* Petrus Barboſa vbi proximè *num. 69.* qui *num. 70.* reddit rationem † quia quando conceſsio facta Ordinario alicuius cauſus particularis perpetua eſt, cenſetur ordinaria iuxta plenè relatos per Crauettam *ritu 295. numero 24.* Menochium *de præſumptionibus, lib. 2 præſumpt. 16. num. 8. cum ſeqq.* 3 4 5 6

Hinc eſt quod cum de iure communi aliqui ſint caſus, † in quibus committitur Epiſcopo diſpenſandi poteſtas circa impedimentum occultum dirimens matrimonium, atque abſoluendi excommunicatos propter Clerici percutionem, qui de iure Sedi Apoſtolicæ ſunt reſeruati, & Ordinario competit poteſtas ratione imminentis neceſsitatis, quia difficilis eſt ad Pontificem reuerſus, & additus, & in alijs caſibus generaliter, qui Epiſcopo competunt ratione imminentis neceſsitatis: tunc hæc poteſtas Ordinario competit ex iuriſdictione ordinaria, non delegata ex ſupradictis, & ſic alteri hos caſus poſſe delegare probant in ſpecie Enriquez *lib. 11. de matrimon. cap. 3. num. 2.* Nauarrus *lib. 5. Conſiliorum, in 1. editione, titul. de ſententia excommunicationis, conſil. 15. numero 3.* in editione vero 2. *conſil. 11. numero 4. titul. de priuilegijs.* Pater Thomas Sanchez latiſsimè, & doctè, *in tract. de matrimon. tomo 1. lib. 2. diſputat. 40. quæſt. 2. à numero 13. cum ſeqq.* 7

Et quando ex priuilegio Principis aliquis caſus pertinet ad Ordinarium vti Ordinarium, † ita vt habeatur reſpectus ad dignitatem in perpetuum, & ad officium, non autem ad perſonam, vt tunc, cum cenſeatur ordinaria, non delegata poteſtas commiſſa, poſſit delegare hunc caſum ſpecialem, probant generaliter Gloſſa in *cap. fin. verbo, caſibus, de officio ordinar.* vbi Ioannes Andræas *numero 3.* Antoni. *numero 4.* Bald. *num. vnico*, Abbas *numero 3.* Immola *ad fin.* Felinus in *cap. fin. numero 8. de officio delegat.* Iaſſon in *l. à Iudice. C. de Indicijs, numero 2.* Silueſter, *verbo, Delegatus, quæſt. 8. dicto 1. & abſolutio. 4. quæſt. 2. §. 2.* Angel. *verbo, excommunicatio, 5. caſu 1. numero 39.* Nauarrus *ſummæ cap. 27.* Hiſpan. *numero 42.* Latina *num. 45. & lib. 2. conſil. in 1. editio. titul. de foro competent. conſil. 2. numero 3.* Couarruu. *libro 3. variar. capit. 20. numero 6. & numero 10.* Compendium Mendicantium, *verbo, abſolutio ordinaria quoad fatres, ad fin. dubio 2.* Paſſarellus in *Compendio Minimorum, cap. 15.* Corduba in *ſumma, quæſt. 8. in initio.* Enriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap. 7. numero 3.* Ludouicus Lopez *1. part. inſtructorij, in 2. editio. cap. 284. fol. 794.* 8

Et ex Silueſtro, Angelo, & Nauarro reddit rationem † Pater Sanchez vbi proximè dict. *diſput. 40. num. 17.* quoniam quando ex priuilegio perpetuò dignitati conceſsio fit, non poteſt dici nudum myſterium, & induſtriam perſonæ fuiſſe electam & commiſsam. Etenim quoties aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetum, non poteſt dici electam eſſe induſtriam perſonæ, 9

cum

cum perſonæ incognitæ fit delegatio, vt tradit Iaſſon in *l. more, numero 65. ff. de iuriſdictione omnium iudicum.* Gregorius Lopez in *l. 47. in fin. titul. 18. part. 3.* cum Bart. & Panormit. quos refert Menoch. *de arbitrar. lib. 1. quæſt. 64. num. 17.* Sanchez vbi proximè *num. 17. vſque ad fin.* vbi poſt alios concludit, vt cum hæc ſit poteſtas ordinaria, poterit Ordinarius generaliter delegare hos caſus ſpecialiter commiſſos more cuiuslibet Ordinariæ poteſtatis.

Infert etiam ipſe Thomas Sanchez in *eodem tractat. de matrimon. tomo 3. lib. 8. diſput. 2. à num. 10. & ſeqq.* † quod hæc conceſsio iure ſpeciali facta perpetuò Ordinarię dignitati tranſeat in Capitulum Sede vacante, cum Epiſcopali dignitati competat, & pertineat ex iuriſdictione ordinaria, non delegata, quia illa omnimodo trãſit, iſta nullatenus. 10

Hoc igitur caſu reſoluendum venit per neceſſariam conſequentiam, † vt commiſsione obtenta, non ſeruata forma *Concilij Trid. ſeſ. 24. de reformatione, cap. 20.* & abſque ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſsimi: cauſa ſit Ordinario per Senatum remittenda, cum ordinaria iuriſdictio manifeſtè lædatur, eiuſq; primam percutiat inſtantiam Ordinario merito præſeruatam. 11

Quando autem aliquorum caſuum à iure, vel à Concilio Tridentino commiſsio fit Ordinario non ſimpliciter, † ſed adhibita qualitate, & clauſula (*etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato*) de qua habetur in *cap. abolẽdam, in fin. de hæreticis*, qua etiam frequenter vtitur, S. Concil. Trid. in multis capitulis, vt in *ſeſ. 5. cap. 2. & in ſeſ. 6. de reformat. cap. 2. 3. & 4. & in ſeſ. 7. cap. 6. 8. & 14. & in ſeſ. 14. capit 4 & in ſeſ. 21. cap. 5. 7. & 8. & in ſeſ. 22. cap. 3. 5. 6. 8. & 10. & ſeſ. 24. de reformatione, c. 9. 10. 11. & 14. & ſeſ. 25. c. 8. & 9.* quibus quidem omnibus capitulis tribuitur Epiſcopis poteſtas procedendi in caſibus per ea relatis tanquam Sedis Apoſtolica Delegatis; an tunc per commiſsionem impetratam abſq; ſubſcriptione propria manu Sanctiſsimi prima inſtantia percutiatur Ordinarij eiuſq; ordinaria iuriſdictio laſſa cenſeatur, ita vt per Senatum in protectionem aditum eidem ſit ordinario facienda remiſsio: maior extat difficultas. 12

Etenim tunc non cenſeri conceſſum iuriſdictionem ordinariam, † nec Ordinarium tunc procedere poteſtate ordinaria, ſed delegata, quando ita à lege, vel Canone cauſa delegatur, atq; ita legis, vel Canonis eſſe Iudices Delegatos; firmarunt Abb. in *capit. irrefragabili. §. cæterum, nu. 1.* & ibi Ancharran. *num. 10. ad fin. de officio ordinar.* Abb. in *cap. ad abolendam, n. 15. & 16.* & ibi Anania *nu. 25.* & Felin. *nu. 3. de hæreticis.* Zabarella in *Clem. 1. nu. 4. in 5. oppoſitione, & in nu. 141. de ſuppleñ. negligentia Prælat.* & ibi Bonifac. *num. .* & Immola videndus *num. 18.* latiſsimè Zabarella ad dict. *cap. ad abolendam. §. 1. ex n. 2. de hæretic.* Alexan. in *l. more maiorum, nu. 13. ff. de iuriſdict. omni. iudic. & in l. 1. num. 8. de officio eius.* Nauarr. *lib. 3. tit. de regularibus, conſ. 83. n. 6. inſi.* qui omnes inferunt ex hoc, † quod cũ ſit in his cauſis Delegatus, non Ordinarius, & delegata, non ordinaria iuriſdictione procedat Epiſcopus, non ad Metropolitanũ, ſed ad Pontificem delegantem appellatio erit proponenda iuxta iuris regulam, quod à Delegato ad delegantẽ erit appellandum, *cap. ſuper quæſtio. §. porrò, de officio Deleg. cap. ſi delegatus, cap. is, cui, cap. ſi à Delegato, de officio Delegat. in 6. l. 1. in princip. & in §. 1. & l. 3. ff. ſi quis, & à quo appellare.* 13 14

Secunda opinio plurimum Doctorum eſt directè contraria arbitrantium † huiuſmodi Delegatos à Canone, vel lege nõ propriè Delegatos appellari, ſed Ordinarios dici, quia ordinariam iuriſdictionem videntur exercere eiſdem à Canone, vel lege tributam, vt tenẽt Gloſ. d. *c. irrefragabili. §. cæterũ, verb. ſuper hoc Delegatus.* Beroius in *rubric. de officio Deleg. n. 57. ad fin.* Zabarella in *Clem. vnic. n. 4. in 5 oppoſitione, de ſupplenda negligentia Prælator.* & ibidem Ancharr. *n. 8.* citat Hoſtienſem, & alios hanc opinionem ſectantes, quorum ratio potiſsima eſt, nam iuriſdictio, quæ tribuitur à lege non delegata, ſed ordinaria dicitur, vt tradit Fulgoſ. in *l. 1. n. 7 ff. de officio eius, cui mand. eſt iuris*, Specul. in *tit. de officio Ordin. §. conſtituit, n. 10.* & alij plurimi à Cenedo in *quæſtion. Canoni. q. 34. n. 3.* 15

Sed verior, & receptior opinio eſt Doctorum diſtinguentiũ in hac controuerſia, † quã ita rectè, & iuridicè componunt, etenim aut cauſa committitur Epiſcopo à lege, vel Canone aliquid addendo, vel minuendo ſuæ ordinariæ iuriſdictioni, quã non ita omnimodam habebat, antequam ei fuiſſet cõmiſſa; & tunc non Ordinarius, ſed Delegatus Iudex reputabitur, appellandumq; erit ab eo ad Summum Pontificem. Si autem cognitio dictæ cauſæ indiſtinctè ad Epiſcopum pertinet de iure cõmuni; per dictam ſimplicẽ cõmiſsionem cum præfata clauſula (*etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus*, & ſimilibus) ex citata dumtaxat dicitur eius iuriſdictio, cõmiſsioq; talis, iuſſus, non verò delegatio nuncupabitur, & eo in caſu ad Metropolitanum erit interpo 16

nen-

nenda appellatio, cum non cẽseatur alterata Episcopi Ordinarij potestas, nec tacite auocata, aut commutata, nec Ordinarij ius videtur tunc tollere voluisse Sũmũm Pontificem per commissionem, argum. *legis 2. §. merito, & §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publico*, & quæ per illum text. tradunt Alciatus *Regul. 3. præsump. 11.* Anania in *c. ad petitionem, n. 4. de accusat.* Altan. in *collect. 956.*

18 Et supradictam opinionem, & concordiam referunt, † & sequuntur Maranta *de ordine iudicior. 4. p. distin. 5. n. 77.* Felin. in *c. licet, in corrigend. ex princ. de offic. Ordin.* Mathesil. *singulari, 89.* vbi latè Gabriel Saray. in *additio.* Felin. in *c. eam te, nu. 11. vers. Quarta differentia, de rescrip. & in c. cum ex officii, ex n. 19. in fin. de præscriptib.* Abilesi. in *c. 9. Prætorum, in verb. commission. nu. 6.* Mandos. in *Glossa facultatis, in §. sitq; vers. Ordinarius, in fin.* & Boerius *decis. 151. ex n. 5.* Ias. in *l. ius ciuile, ex n. 2. ff. de iust. & iur.* Alciat. *Reg. 3. præsump. 35. n. 3.* Portoles ad Molinum in *§. commission. ex n. 1. & in §. Iudex, nu. 27.* & Menoch *lib. 2. præsump. 16. n. 24.* Bobadill. *Politic. lib. 2. c. 21. n. 26. in lit. B.* vbi plures refert, & alios plurimos cumulat Paul. Granutius *theorem. 21.* plures alios citat Cenedus in *collectan. ad Decretales, 157.* ipse Cenedus in *quæstio. Canon. 34. à n. 7. & per tot.* Augustin. Barbos. *in collectan. ad c. licèt, in corrigendis, 12. de officio Iudic. ordin. n. 2.* Quaranta in *summa Bullarij, verb. Archiepiscopi authoritas, pag. 58.* D. Petrus Barbos. in *l. cũ Prætor. §. 1. nu. 34. ff. de iudicijs*, Menoch. *de arbit. q. 12. à n. 4.* Azeued. *in rubr. tit. 9. lib. 3. nouæ Recopil. n. 17. & 18.* Molin. *de iust. & iur. to. 6. tract. 5. disp. 24. n. 1. vers. Quando verò.* Erasmus à Chochier *de iurisdict. ordinar. in exemptos, 2. p. q. 14.* Aloisi. Riccius *p. 2. collectan. 413.* optimè Thomas Sanchez in *tract. de matrim. tom. 3. lib. 8. disput. 2. sub n. 7. n. 10.* Sigism. Scac. in *tract. de appel. sub n. 86. extensio. 2. per tot. & à n. 87. cum seqq.*

Vnum tamen vtile, & valde necessariũ circa hanc distinctionem verissimã præ cæteris
19 annotabimus, † quod quando in aliquo casu particulari & singulari commissio fit Ordinario simpliciter super eo, quod aliàs sibi de iure communi competebat potestate ordinaria; excitata videatur potius Ordinarij iurisdictio, non delegata, quando verò non simpliciter, sed addita aliqua clausula prout *potestate Apostolica*, aut *authoritate nostra*, aut *tanquam Delegatus*, & similibus clausulis significantibus, & indicantibus cõmissionem Delegatã, tunc videtur superior iurisdictionẽ ordinariam inferioris Ordinarij mutare in delegatam, vt cum Menoch. Azeued. Molin. Eras. à Choch & Aloisi. Ric. in locis suprà citatis obseruat Aug. Barbos. *in collect. ad c. licèt in corrigendis, 12. n. 2. de officio Ordinarij*, & alij plures ex hactenus relatis.

At verò quando à lege seu Canone cõmissio alicuius causæ, † aut casus fit simpliciter 20
Ordinario, vt Ordinario, & vt perpetuo adhęreat dignitati, & officio Ordinarij; tunc indistinctè potestate ordinaria, non delegata procedit in illo casu, qui ad iurisdictionem ordinariã censetur additamentũ, prout superiùs ad princi. huius capitis latiùs cõprobanimus.

Si verò addatur hoc casu clausula (*tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, † vel authoritate nostra cognoscas, vel tanquam delegatus à nobis, & similibus*) tunc attenda erit distinctio supradicta tertiæ, & verioris opinionis, vt si fiat ista cõmissio super eo quod semota commissione, ad Ordinarij potestatem spectabat; non delegata iurisdictio de nouo tribuitur; sed ordinaria, quam iam habebat excitata censetur. Secus quando non competebat Ordinario, vt cum iudicio perpendit Cenedus in *collect. ad Decretales, 157. per totã*, & latiùs, atq; clariùs *in quæstio. Canoni. 34. per totam*, licèt non ita clarè, & distinctè, optimè Pat. Thomas Sanchez *de matrim. to. 3. lib. 8. disp. 2. sub n. 10.* Zerola in *praxi Episcopali, 2. p. §. visitatio, vers. Tertiò, in fin.* Et præfatas distinctiones tandem post opinionum relationem alucinauit Aug. Barbos. in *Pastorali tom. 2. allegat. 92. per totam*, præcipuè *à nu. 11. vers. Ex quibus, vt omnis æquiuocationis occasio, &c.*

Et ipse Cenedus in d. *collect. 157. sub n. 1.* post medium, ita ait: † Quod animaduertendum censeo pro intellectu quamplurimorum 21
textuum sancti Concilij Tridentini, in quibus conceditur Episcopis, vt procedere valeant in causis tanquam Delegati Sedis Apostolicæ; si enim cognitio earũ causarum præfatis Episcopis indistinctè pertinet de iure cõmuni per dictam simplicem cõmissionem earundem causarũ, licèt excitata videatur, non tamen reuocata censetur eorum ordinaria potestas, & eo in casu ad Metropolitanũ valebit appellatio, cum suam iurisdictionem, nec ius suum videatur tollere Summus Pontifex per talem commissionem, argument. *l. 2. §. meritò, & §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publico*; & faciunt tradita per Alciatum *Regul. 3. præsumpt. 11.* Anan. in *cap. ad petitionem, num. 4. de accusationibus*, Nauarrus in *cap. si quando, de rescriptis, except. 14. fol. 70. versic. Nono facit quod Princeps.* Alphanus in *collect. num. 956. &c.*

Et

Et ipse Cenedus *in dicta quæstion. Canonic. 34. numer. 7. per totum, ad finem,* ita ait: Vidè quando Concilium Tridentin. dicit: *Tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, hoc facit vt maiori authoritate fiat illud, quod præcipit, & magis timeatur, non verò, vt deroget iurisdictioni ordinariæ, Zerola 2. *part. visitatio. versiculo 3. in fin, &c.* & videndus per totam quæstionem, quia à principio hoc ita clarè dicit.

23 Et ita in terminis declarauit † Sancta Congregatio Cardinal. *declaratione 484.* in hæc verba: *Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, prout Sacrum Concilium Tridentinum, sessio. 24. capitul. 10. de reformatione, debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad suspensiuam, prout sessio. 22. capitul. 1. de reformatione*, quam referunt Zerola vbi proximè, Cænedus *dict. quæstion. Canonica 34. numer. 4.* Eandem etiam declarationem ad litteram refert Alphonsus Villadiego *in speculo Visitatorum, folio 55. numer. 31.* Quam etiam ad litteram recenset Erasmus à Cochier. *in tractat. de iurisdictione ordinar. in exemptos, par. 2. q. 14. num. 4. tomo 1.*

24 Et est similis declaratio † Sanctæ Congregationis super *capitul. 18. sessio. 24. de reformatione*, his verbis: *Ei, qui exhibuit Bullam Parochiæ sibi resignatæ Episcopo Cesenatens. & reiectus est ab examine, de quo fidem examinatorum affert, visum est, dandam appellationem ad suffraganeum Rauenatens.* Quam declarationem affert Flaminius Parisius *de resignatio. lib. 10. quæst. 7. num. 25.* Barbosa *in Pastoral. 2. tom. allegatio. 92. num. 13.*

Reddentes omnes rationem, quia quæ in
25 visitatione † suffraganeus Episcopus facit, iure Ordinario facit, quia sibi visitatio de iure communi competit; quam etiam reddunt Marienzus *lib. 5. Recopilat. l. 14. glossa 1. num. 47. tit. 4.* Molina *lib. 1. de iustitia & iur. disput. 250.* Quos referens sequitur Thomas Sanchez *in tractatu de matrimonio, tomo 3. lib. 8. disputatio. 2. sub numer.* 10. Et hæc nota. Quoniam alibi sic digesta etiam apud eosdem Doctores vix reperies, sed potius intricatè, & confusè.

Ex toto hoc discursu à principio hu-
26 ius capit. præcipuè ex distinctione, † de qua in tertia veriori opinione supra adducta, *numer. 16.* facilè percipies, quàm falsa, & improbabilis sit aliquorum Doctorum resolutio, atque vana disputatio indistinctè dicentium, quod si quis procedat potestate ordinaria, & delegata simul, & vt Delegatus, & vt Ordinarius; præsumatur potius vti potestate ordinaria, & non Delegata, prout tenet Alexand. *consil. 55. volumin. 5. libro 5. numer. 6.* Menochius *de præsumptionibus, præsumption. 16. ex numero 8.* Vantius *de nullitate & defectu iurisdictionis ordinariæ, numer. 172.* & quos refert Cenedus *in quæstion. Canonic. 34. numer. 8. & numer. 7. in fine*, Erasmus à Cochier. *in tractatu de iurisdictione Ordinaria in exemptos, 2. part. quæstion. 14. numer. 4. tomo 1.* Quatenus indistinctè supponunt, Ordinarium posse in causa procedere vti Ordinarium, & vti Delegatum simul.

Quòd ex supradictis falsum est, etenim non est dare medium, quoniam † aut 27
in totum procedit vti Ordinarius, & cum potestate Ordinaria, iuxta rationem textus *in l. hac verba*, ibi: *Aut dies, aut nox est, ff. de verborum signification* vt in casibus, quibus aliàs de iure communi sibi competebat potestas, & cognitio sublata commissone; aut in totum procedit vti Delegatus in casibus, in quibus nouiter datur commissio, vt procedat authoritate Apostolica, & similiter, vt dictum est, in quibus alias sibi non competebat de iure communi, prout & rectè, atque cum iuditio perpendit contra Paulum de Castro Sigismundus Scaccia *de appellationibus, quæstio. 8. num. 86. in fine, & numer. 51.* Cui faciunt distinctiones hactenus adductæ, quæ in id ipsum tendunt post tantam Doctorũ exornationem.

Et comprobatur, quoniam in casibus, in quibus hactenus diximus, † non esse per 28
nouam commissionem excitatam iurisdictionem Ordinarij; tùnc statim breui manu inxta textum *in capit. cæterum, & in capit. Pastoralis, §. vltimo de rescriptis, capit. sane el 1. & capit. Pastoralis, §. præterea, de officio Delegat.* latè Moneta *de conseruatoribus, quæstion. 11. præmiss. 2. & de commutation. vltimarum voluntat. capitul. 8. numero 485.* Et ministerio iuris tacita inducitur auocatio, & iurisdictio ordinaria in delegatam transfunditur; & in terminis probat post Quarantam, Azenedium, Menochium, Molinam, Cochier, & Riccium, Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. licet in corrigendis 12. de officio ordina.*

Quos omnes citauimus suprà in tertia opinione, *numero 18. versicul. Et supradictam opinionem*. Quare vel erit iurisdictio omnino delegata, vel omnino ordinaria, cum in eadem causa vtraque potestate vti nequit, ex iam dictis, & latè comprobatis, pro quo facit text. *in capit. per hoc 17. de hæreticis in 6.* ibi: *Diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegatam (si habeant) in eodem procedere valeant, &c.* Ponderata illa aduersatiua, vel, tamquam si dixisset, quod etiam concurrente in Ordinario vtraque potestate, altera tantum procedere valet.

Doctores tamen supradicti rectè lo-
29 quantur, & eorum assertio † tùnc legitimè procedet; quando Ordinario fuit expressè facta commissio in casu, quo aliàs de iure sibi competebat, & simul expresse dictum, vt Ordinarius queat simul procedere Ordinaria, & delegata potestate, non aliter, vide quę infrà, *capit. final, hac 2. part.* diximus *à numer. 24. versicul. Ad secundùm autem, quo*, atque ideò ita intelligendi sunt omnino dicti Doctores cum hac suppositione, quę vera est ex hactenus dictis, & latè comprobatis. Atque sic, & benè post alios declarat Augustinus Barbosa *in pastoral. tomo 2. allegatio. 92. à nu. 11. & sequentibus.*

Quibus sic suppositis hæc in nostra ma-
30 teria deducenda erit † præcisa Conclusio, vt in omnibus his casibus, in quibus probatum reliquimus, Ordinarium, vel speciali iure adquirere additamentum suæ iurisdictionis, & potestatis Ordinariæ, vel in quibus non alteratur, aut mutatur sua iurisdictio ordinaria in delegatam, sed potiùs conseruatur, & dumtaxat excitatur: in ijs igitur omnibus commissio in prima instantia lædere dicitur iurisdictionem ordinariam, si in tali commissione omittatur forma præcisa Sancti Concilij Tridentini *in capit. causæ omnes. 20. session. 24. de reformatione*, vt putà quando subscripta non fuerit propria manu Sanctissimi, vt tùnc per Senatum talis causæ fit facienda remissio Ordinario, cum per commissionem indubiè percutiatur illius prima in-
31 stantia. Vt secus sit è contrario, † quando aliàs de iure communi ille casus sibi nouiter Delegatus non competebat, in quibus commissio habet clausulam, *Authoritate Apostolica*, iuxta distinctos casus, quos in hoc membro superius per discursum scripsimus, & annotauimus.

Sed quid dicendum, quando Ordinario
fit commissio, † etiam tamquam Sedis A- 32
postolicæ Delegato ex lege, aut Canone in casibus exemptorum (qui iuxta alibi latè dicta subsunt immediatè Sedi Apostolicæ, & eximuntur ab ordinaria iurisdictione. De quo pluries diximus hac 2. *part.*) an in isto casu ordinaria videatur concessa potestas, an delegata.

Et in hoc reperio Zanchum *in tractatu de hæreticis, capitul 29. numer. 4. tomo 11. part. 1. folio 261.* quem referens sequitur Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstion. 8. numer. 87.* dicentes: Vt ab Epis-
copo procedente † iurisdictione Ordina- 33
ria possit appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam, sed ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos appellatur solùm ad Papam. Sed hi Doctores nihil difficultatem ferè absoluunt.

Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione ordinaria in exemptos 2. part. quæstion. 14.* Motus distinctione † ali- 34
quorum ex Doctoribus superius citatis, vt nempè quando Ordinarij iurisdictio non excitata est, sed delegata, putà in casibus, in quibus aliàs de iure communi Ordinario deficiebat cognitio in illo casu nouiter sibi commisso, vt tùnc tamquam Delegatus, non tamquam Ordinarius in commisso negotio procedit; ex quo ipse sub *numero 3.* infert, quod cum exempti causa non pertineat Ordinario semota commissione, videtur ex ea procedere vti Delegatus, & non vti Ordinarius, nec ordinaria potestate.

Sed contrarium in hac dificultate verius
esse de iure censeo, † ducor ex doctrina di- 35
ctę declarationis Cardinalium 484. superius adductæ, *numero 23. versicul. Et ita in terminis declarauit.* Ex qua constat, quod cum per Concilium Tridenti. sit data facultas Ordinario visitandi Ecclesias exemptas, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, dicit declaratio S. Congregationis, tùnc à visitante Episcopo tamquam Sedis Apostolicę Delegato, appellatur non ad Sedem Apostolicam, sed ad Metropolitanũ, ex eò quod tùnc ordinaria, † non delegata procedat authori- 36
tate, vt ibidem probauimus, quia remota aut cessante exemptione, de iure cómuni ad Episcopũ pertineat omniũ Ecclesiarũ visitatio, vt obseruãt DD. ibidẽ in cõprobationẽ adducti.

Hanc

Hanc etiam partem per dictam declarationem Cardinalium tenet in terminis Villadiego *in speculo Visitatorum, fol. 35. numer. 32.* Quæ proculdubio dificultatem nostram absoluit, eamdem etiam sententiam in terminis tenuit prius Hostiensis *in capit. ad abolendam, de hæreticis.*

37 Probatur etiam manifesta † ratione. Etenim exemptio supponit subiectionem, non enim quis potuit eximi ab Ordinario, quin fuerit de iure communi eidem subiectus. Rotta vt per Alexand. Ludouis. *decision. 325. numer. 2.* diximus suprà *capitul. 16. numer. 25. & sequentibus*, ex Rottæ decisiõ. & quia priuatio præsuponit habitum. At mediante impedimento exemptionis ablata est iurisdictio in aliquo casu Ordinarij; sed quando in iure datur facultas Ordinario ipsi, vt in exemptum procedat su-
38 per aliquo casu, † dicitur tũc auferri impedimentum, vt expeditè liberè, & absque impedimento in illo casu procedat, vt in simili probatur *in capit. ad abolendam in fine, de hæreticis*, Beroius *in Rubrica de officio Delegat. numer. 57. ad finem*, sequitur Cenedus *in practic. Canonicis, quæstion. 34. num. 4.*

Sed sic est, quòd quando prior auocatio
39 iurisdictionis † ab Ordinario aliqua ex causa cessauerit; statim quod cessat impedimentum, & exemptio in illo casu, ipso iure Ordinarius in exemptum recuperat iurisdictionem suam, & quidem Ordinariam; per impedimenti namque ex dispositione hominis remotionem ipso iure subintrat iuris dispositio, & fringitur impedimentum hominis retrò non adfuisse, quàm plures Doctores probant, quos in vnum congerit Castillo *controuers. tom. 6. cap. 143. §. vnico, num. 15. vers. Secundus casus est.*

Et quia Ordinarij iurisdictio est natu-
40 ralis, † & fauorabilis, & quomodolibet sublato semel impedimento, res facilè reuertitur ad suam primeuam naturam, vt in his terminis exemptionis probat Federicus de Senis *in consil. 14.* Felinus *in capit. cum omnes, numer. 8. de constitutionibus*, Iasson. *in l. si vnus, §. pactum ne peteret, numer. 9 ff. de pactis*, Augustinus Barbosa *in collectan. ad capit. cum tempore, sub numer. 5. de arbitris*; & conducunt benè quę in his terminis, vbi plurimæ doctrinæ congeruntur, Nos probauimus latius hac 2. *part. capitul. 12. à numer. 52. cum sequentibus, versic. Deinde quia cum iurisdictio Ordinarij sit naturalis, &c.*

Pro cuius comprobatione elegans † est 41
doctrina Rottę Romanæ *in vna Pacen. decimarum 15. Decembris 1608.* quam tecenset Farinacius nouissimè *in posthumis, tomo 1. decision. 202. fol. 192. & in numer. 4.* in hæc: Placebat etiam aliquibus ex Dominis aliud motiuum, nempè eam partes, in quibus situm est territorium, de cuius decimatione agitur; sint de recuperatis è manibus Maurorum: intrare priuilegium super integris decimis ab Vrbano II. Regibus Hispaniarum concessum, & à Rotta sapius Canonizatum, † præcipuè verò *in causa* 42
Valentina Decimarum 27 Nouẽbris 1596. & 9. Iunij 1597. coram Illustrissimo Cardinal. Pamphilio, & 20. *Februarij 1598.* coram Domino Pelegrino. Et consequenter cessare in illis partibus dispositionem iuris communis, stante applicatione alibi facta per habentem potestatem.

Nec mouebat istos Dominos quod aliàs replicabatur, † quod quando decimæ re- 43
uertuntur ad Ecclesiam, recuperant antiquam naturam, & tamquam impedimento de medio sublato, incipiunt deberi de iure communi, vt fuit dictum *in causa Valentina Decimarum* 10. *Decembris* 1601. coram bonæ memor. Ritta, quia respondebant, hoc benè procedere respectu illius † partis, 44
quæ per Ecclesiam reperaretur legitimè recuperata. Quo verò ad aliquam partem, quam Ecclesia non docet recuperasse; non posse fieri fundamentum super dispositione iuris communis, sed remanere obstaculum dictæ donationis, nisi Ecclesia doceat de remotione. Hactenus de decisione.

Hinc etiam fit, quod decimæ laicis con-
cessæ in fœudum ante † Concilium Latera- 45
nense reuersæ ad Ecclesiam, seu Prælatum non possunt iterum infœudari laicis, vt per Mozzium *de contractibus, titul. de rebus, quæ in fœudum dari possunt, num. 19.* Fachineum *controuersiarum, lib. 7. cap. 72.* Menochium *de præsumptionibus, libro 6. præsumptione 86. numer. 3.* Camillum Borrellus *in Summa omnium decisionum, titul. 19. de decimis, numer. 88.* Nicolaum Instrigol. *de fœudis, quæstio. 44. num. 20.* Monetam *in tractatu de decimis, cap. 5. nu. 73.* & per textum *in cap. prohibemus*, ibi: *In alios laicos possit aliquo modo transferri, de decimis*, probat Augustinus Barbosa *in collectan. ad eundem text. num. 5.*

Facit etiam mirabilis illa doctrina, veraq; opinio, † & resolutio nostra, de qua *in trac-* 46
tat. de Regia protect. 3. p. cap. 11. à num. 84.

Quæ habet, quod si beneficij iuris patronatus laici prouisio † ad Ordinarium, fuerit ob aliquam iuris legitimam causam denolata; teneatur Episcopus prouidere illa vice beneficium, ac si fuisset liberæ collationis, & Ordinariæ potestatis, hoc est, per consuetam causam quãdo est Curatum, quia pro illa vice reuersum fuit in potestatem Ordinarij, & eadem potestate Ordinaria prouidetur, & sic liberè ex Sanct. Cardinalium declaratio. ibi adducta, & ex alijs fundamentis legitimis, insuper corroboratis ex hactenus adductis doctrinis, quæ vera sunt: & nostram opinionem *in dicto numero 84.* nouissimè Nos referens sequitur Augustinus Barbosa *in tractatu de officio & potestate Parroch. capitul. 2. numer. 131. Romæ impresso.* Firmat etiam ipse *in Pastorali. allegation. 60. numer. 18. in fine*, & Galet. *in Margarita casuum conscientiæ, verbo, Ius patronatus*; vbi adducit declarationem Cardinalium à nobis relatam *in dicto numero 84.* Quæ omnia mirabiliter conuincunt penitusque absoluunt nostram principalem quæstionem, de qua *à num. 22. & sequentibus*, & contra Erasmum à Cochier superius relatum, *num. 34.* 46

Et post hæc ita scripta † vidimus Augustinum Barbosam *in Pastorali, tomo 2. allegation. 92. à numero 15.* eruditè quidem huius dificultatis principalis, qua versamur, veritatem calens (licet opinionem Cochier non referat) in hæc loquitur. Vel in concessionem semel remouentur obstacula exemptionis, aut priuilegiorum. Dicente non obstantibus priuilegijs, seu exemptionibus, vt *in session. 5. de reformatione, capitul. 2. in fine, versicul. Quæstores, & session. 7. capitulo 5. & 7.* cum alijs, & de iure communi, *Clementina prima de testamentis, & Clementina prima de sepulturis*, & sæpè alibi. Et in his terminis quidquid Ancharran. & alij existiment *in capit. hi qui, de præbendis in 6.* Felinus *in capit. licet, de officio Ordinarij, in principio*, Alciatus *in l. 1. §. si quis simpliciter, numero 12. ff. de verborum obligationibus*; Asserentes Iudicem Ordinarium constitui Delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: Verius tamen est, cum hoc casu reductio solum fiat ad ius commune, solam potestatem Ordinarij restitutam censeri, iuxta *dicta capit. cum aliquibus, versicul. Si verò, &c.* Cuius resolutio ex tot, ac validissimis fundamentis penè inuincibilibus hactenus nouiter per Nos consideratis fulcitur, vera redditur, & secura. 47

Igitur de primo ad vltimum sequitur, quòd cum per huiusmodi † commissionem in causa exempti facta Ordinario tollatur pro tùnc impedimentum; statim & ipso iure ipse recuperat suam iurisdictionem Ordinariam, quam antea habebat de iure communi. Ex quo manifestè conuincitur Erasmus à Cochier, & eius fundamentum, quo dicit; hanc commissionem fieri Ordinario in casu, quo antea Ordinario non pertinebat cognitio mediante exemptione. Etenim Doctores supponunt omnes quando de iure communi Ordinario competit cognitio, prout hîc contingit respectu exempti ante exemptionis impedimentum, vt eo sublato Ordinarius ipse suam in eum Ordinariam iurisdictionem recuperet, & non vt Delegatus, sed vt Ordinarius, & ordinaria potestate procedit in causa commissa sibi, maximè cum sit commissa dignitati in perpetuum, & ad vniuersitatem causarum iuxta quæ latè superius à principio huius Capituli fuerunt probata & deducta. 48

Qua propter si in his casibus & causis exemptorum, † in quibus per Concilium Tridentinum mandatur Ordinario, procedere, & cognoscere, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, commissio si alteri impetrata fuerit in prima instantia, non subscripta propria manu Sanctissimi, cum ordinaria lædatur iurisdictio, & ex ea percutiatur Tridentina dispositio: erit hæc causa per Senatum indubie Ordinario ipsi remittenda. 49

Quales autem sint casus, in quibus Ordinarius procedit inter, † aut contra exemptos & in eorum causis; in vnum congessit Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, & Prælatorum, tomo 1. disputation. 15. quæstion. 10. per totam*, vbi accuratè, & mirabiliter integrum insuper fecit tractatum *de iurisdictione Ordinarij in exemptos*, Erasmus à Cochier, quos in occurrenti necessitate videre poteris & consulere. 50

CAP. VIGESIMVM SEXTVM.

Litteræ Apostolicæ percutientes primam instantiam Ordinarij, an sint indistinctè parti per Senatum tradendæ, vt coram Ordinario eis vtatur.

Vel quarum sit facienda in Senatu retentio, Ordinario simpliciter cognitionis negotij facta remissione.

Et an litteræ gratioſę in monitoralibus è Romana Curia emanatis insertæ fidem faciant.

Et numquid, quando in processu fulminato insertæ sint, an ad probationem originalibus desuper egeat impetrans.

SVMMARIVM.

Litteræ Apostolicæ, seu commissiones ex quibus prima Ordinariorum instantia percuti potest, duplicis generis sunt, numer. 1.

Exempla redduntur ibidem, & num. 2.

Commissiones in executionem gratiæ, non subscriptas manu Sanctissimi, percutientes primam Ordinarij instantiam, omnes indistinctè tradit Senatus impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur, num. 3.

Commissiones meræ iustitiæ non subscriptas, & contra formam Triden. retinet Senatus causæ cognitionis simpliciter Ordinario remissione facta, num. 4.

Litteræ gratioſæ duo continent separabilia, partem dispositiuam, & substantiam gratiæ, & partem executiuam accessoriam ad gratiam, num. 5.

Executoris specialis datio ad gratiam ex defectu formæ Triden. redditur nulla, & executor iuri dictione caret, num. 6.

Gratia tamen principalis intacta remanet, & valida, ànnm. 7.

Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cuius substantiam non tangit, numer. 8.

Accidentalia possunt mutari, & variari, non vitiata substantia rei principalis, secus è contra, num. 9.

Accidentalia apponuntur, & eueniunt post dispositionis esse perfectum, num. 10.

Accidentalia extrinseca possunt adesse, & ab esse præter subiecti corruptionem, num. 11.

Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem, num. 12.

Accessorij defectus nihil detrahit suæ principali dispositioni, num. 13.

Clausulæ executiuæ non mutant, alterant, nec ampliant principalem dispositionem, numer. 14.

Dilatio, tempus, aliaue conditio respiciens executionem contractus, non principalem dispositionem, hanc non reddit conditionalem, sed pura remanet, num. 15.

Executoris datio ad gratiam, & ipsa gratia separationem habent, & diuisibilitatem, num. 16.

Vtile per inutile non vitiatur in habentibus separationem, num. 17.

Gratia corruens in vna parte substinetur in alia separata, numer. 18. & sequentibus.

Collatio licet deficiat, non deficit gratia reservatæ pensionis, num. 19.

Gratia subrogationis si corruat quo ad litem, quia nulla adest, non corruit quoad p. ſ sessionis partem, num. 20.

Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista substinetur, numer. 21.

Executoris datio licet sit inefficax, & nulla ob defectum formæ Tridenti. gratia principalis intacta remanet quoad substantiã, tradenda impetranti per Senatum, vt illa vtatur coram Ordinario, cui causæ fit remissio, num. 22.

Litteræ gratioſæ, in quibus consistit ius, & actio, probatioqne impetrantis, necessariæ omnino ad causam per Senatum Ordinario remissam, illi sunt de necessitate tradendæ num. 23.

Gratia perficitur per fiat, quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad sustantiam, non eget, numer. 24.

Ad gratiæ probationem, vt ex ea in iudicium agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans, num. 25.

Gratia stat in lingua Principis, inscriptura testimonium, in executione commodum, numer. 26.

Gratia absque litteris nequit probari, num. 27.

Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis reintegra, numer. 28.

Gratia requirit scripturam, & probationem, ita vt nec testes sufficiant, numer. 29.

Litteræ expeditæ, & deperditæ testibus probantur, num. 30.

Testes ad probandum circunstantias, & qualitates gratiæ admittuntur, licet ad substantiæ probationem nequaquam, numer. 31.

Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas parti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui fit cognitionis remissio ex Tridentin. prouenit de necessitate iustitiæ, numer. 32.

Stylus Senatus retinendi litteras meræ iustitiæ, percutientes primam instantiam Ordinarij, facta isti simpliciter causæ remissione, validè comprobatur, à numer. 33.

Litteræ meræ iustitiæ quales sint, numer. 34.

Litteræ iustitiæ non subscriptæ nullæ sunt ex defectu formæ, nec illis Delegatus vti potest ex defectu iurisdictionis, num. 35.

Litteræ meræ iustitiæ, quæcumque sint, nihil coram Ordinario, cui fit per Senatum causæ remissio ad iudicium ibidem initiãdum, prossunt, nec parti impetranti, numer. 36.

Commissionis alteri directæ virtute Ordinarius, cui Senatus primam instantiam remittit, procedere nequit, sed sua iurisdictione ordinaria, num. 37.

Litteræ monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, &c. Emanatæ à principali commissione nulla ob defectum formæ pariter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta, num. 38.

Peccatum in capite membra etiam inficit, numer. 39.

Destructo antecedenti, consequens destructum remanet, num. 40.

Accessorium siuè tractetur de principali augendo, siuè destruendo, aut confirmando semper huius naturam sequitur, numer. 41.

Litteræ monitoriales, &c. Sunt à sua principali commissione inseparabiles, cuius vitium participant, numer. 42.

Sublato principali corruit accessorium quia eodem modo resoluitur, quo creatur, num. 43.

Anullata principali dispositione omnes clausulæ in ea contentæ resolvuntur, numer. 44.

Infecta primitiua, infecta censentur derivatiua, num. 45.

Acta gesta à Iudice carente iurisdictione nulla sunt ipso iure, num. 46.

Gesta per Delegatum, aut Legatum contra formam Trident in cap. causæ omnes, sunt nulla ipso iure, num. 47.

Litteræ iustitiæ contra formam Tridentin. vti inefficaces, & penitùs inutiles ad causam remissam Ordinario, qui ab initio iudicium incipit, frustra ei remitterentur, numer. 48.

Frustra expectatur euentus, cuius nullus est effectus, num. 49.

Factum quod non releuat fieri non debet, numer. 50.

Litteræ iustitiæ percutientes primam instantiam, si impetranti traderentur, maximum sequeretur damnum, cum furtiuè illis vti posset, & reproductis in Rotta contra recurrentem procederetur in causa per contradictas, num. 51.

Inconueniens detrahens præheminentiæ Regis, authoritati Senatus, præbet occasionem turbationi vtriusque Reipublicæ, & damnum opressis radicitus euitandum erit num. 52.

Monitoriales, & alia rescripta contra plures (quæ respectu aliquorum percutiunt Trident) cum horum causa Ordinario remittuntur, aliorumvè nullatenus parti tradentur, vt illis vtatur coram suo Delegato contra non remissos ad Ordinarium, num. 53.

Executoriales legitimè per superiorem expeditæ, coram quo ex eis actio in factum proponitur contra debitorem condemnatum, ibidem non repertum traduntur parti, vt illis veatur coram Ordinario, numer. 54.

Monitoriales, & aliæ litteræ meræ iustitiæ in quibus insertæ veniunt litteræ gratiosæ, an sint indistinctè tradendæ parti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui causa remittitur, numer. 55. & sequentibus.

Litteræ originales gratiæ impetranti ideò traduntur, vt illis coram Ordinario, cui fit causæ remissio, vtatur, quia vt originales

nales fidem, & probationem faciunt, num. 57.

Litteræ monitoriales principaliter sunt iustitiæ, quibus incidenter inseruntur gratiosæ, quæ vt exemplum informiter deductum fidem, nec probationem faciunt, numer. 58.

Instrumentum insertum in priuilegio Principis non citata parte non probat, nisi originale exhibeatur, num. 59.

Instrumentum, quo aliud registratur absque Iudicis authoritate, & partis citatione; non probat, num. 60.

Instrumentum, quo aliud refertur nō probat, nisi appareat relatum, num. 61. & nu. 62.

Litteræ monitoriales cum sint nullæ ob defectum formæ, & fidem non faciunt, multo minus litteræ accessoriæ in eisdem insertæ. num. 63.

Annullato principali instrumento resolvuntur omnes clausulæ in eo contentæ, numer. 64.

Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus authoritate Iudicis carentis iurisdictione fidem non faciunt, num. 65.

Litteræ monitoriales percutientes primam instantiam, quibus gratia inserta venit in distinctè retinentur in Senatu, remissa simpliciter causa Ordinario, numer. 66.

Litteræ originales de necessitate præsentandæ sunt Iudici ad exercitium iurisdictionis, ita vt trasumptum Notarij alias authenticum non prosit, nu. 67.

Litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato non probant, parte opponente, nisi originales exhibeantur, num. 68.

Et idem de copia priuilegiorum, num. 69.

Iurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen eius exercitium ante originalium præsentationem sibi factam, numer. 70.

Decisio elegans Rottæ adducitur, vt litteræ originales, aliàs authenticæ non præsentatæ, non tribuant iurisdictionis exercitium, nec probent, nu. 71. & sequentibus.

Citationis decretum vigore litterarum Iudici non præsentatarum est nullum ipso iure num. 72.

Litterarum originalium transumptum etiam per Notarium, etiam testantis fideliter transumptasse illud, sicut non probat ita, nec sufficit vt eius præsentatione adquiratur Delegato iurisdictionis exercitium, num. 73.

Imò tunc Iudex nulliter citationem decernit num. 74.

Executor certus esse debet de sua iurisdictione per originale, non per exemplum minus solemniter deductum, numer. 75.

Præsentatio rescripti est de processu, & illius potissimum fundamentum, faciendi solemniter manu publici Notarij, de qua soli Iudici non creditur, numer. 76.

Notarij solita verba non inducunt realitatem, nec probationem, num. 77.

Litterarum Apostolicarum transumptum deficientibus solemnitatibus requisitis fidem non faciunt, num. 78.

Decisio Rottæ, qua dicitur reualidari processum per subsequutam litterarum præsentationem, à principio non factam, reprobatur ab eadem Rotta, num. 79.

Transumptum litterarum in processu fulminato cum authoritate Iudicis, & non contradicente parte, quæ non adfit, vbi extraiudicialiter proceditur, & cum alijs admiculis probat, num. 80.

Executor ante litterarum præsentationem nequit exercere validè actum iurisdictionalem, num. 81.

Iudex, qui ordinaria, & delegata potestate potest procedere, restringens se ad delegatam inualidam, nihil agit, nec ex ordinaria actus subsistinetur, num. 82.

Litteræ originales semel præsentatæ possunt exemplari, vt exemplum in actis remaneat solemniter deductum, & istius tenorem in citatione inseri, num. 83.

Rottæ alia singularis decisio refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apostolicarum originalium vt de sua iurisdictione certus sit, ibidem.

Præsentatio rescripti debet fieri solemniter per manum publici Notarij, & apositione testium, num. 85.

Pars comparens, & non opponens de defectu iurisdictionis ob non præsentationem litterarum originalium, quando subsistineatur iudicium, vel non, numer. 86. & sequentibus.

Productio ipsa instrumenti parte citata facta, fit de actis, licet instrumentum ipsum de actis non sit, nec dicatur, num. 87.

Iura partium sunt de actis processus si registrentur solemniter in illo, num. 88.

Pars opponens defectum iurisdictionis ob non præsentationem litterarum, istæ exhibendæ sunt, num. 89.

Pro-

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Processus nullus ob defectum iurisdictionis ob non præsentationem litterarum per consensum partis non reualidatur, numer. 90.

Iurisdictionem conferre non possunt priuati, num. 91.

Pro sententiæ validitate super executione pensionis debet in actis de reseruatione constare, num. 92.

Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit num. 93.

Ad probationem gratiæ requiritur originalis Scriptura præsentanda, & non sufficit testimonium ipsius, num. 94.

Litteræ in monitorialibus insertæ sunt ad vnum finem probandæ iurisdictionis, & sic in diuerso fidem non faciunt, nisi originales aparent, numer. 95. & numer. 96.

Exceptio modificatiua ad vnum finem opposita ad diuersum in executione opponi potest, num. 97.

Littera originales, vel transumptum authenticum cum iuris requisitis deductum fidem faciunt in iudicio, non tamen minus solemne, num. 98.

Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus processu fulminato, & alijs actis iudicialibus, fidem non faciunt post oppositionem partis, nisi originales exhibeantur, numer. 99.

Defectus iurisdictionis, vbi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens litteræ gratiosæ in eis insertæ fidem non faciunt, numer. 100.

Notario attestanti in monitorialibus commissionem fuisse subscriptam propria manu Sanctissimi, an sit in Senatu fides danda, num. 101. remissiuè.

1 Litteræ Apostolicæ, seu commissiones causarum à Sede Apostolica emanatæ, ex quibus ius, iustitia vè † Ordinariorum percuti possunt, duplicis generis sunt, nam aut continentur, & includuntur in gratia, qua quis obtinuit beneficium, vel id genus aliud, & pro eiusdem gratię executione index aliquis specialiter nominatur, de quarum genere latè loquuti fuimus hac 2. *p. cap final per totum*, & suprà *capit.* 10. & alibi passim.

Aut sunt litteræ iustitiæ, quæ vocantur
2 rescripta, quęquè dumtaxat † continent, & respiciunt alicuius negotij iudicium, quæ alicui iudici particulari diriguntur, eique iurisdictio datur, vt de eo inter partes cognoscat, de quibus ferè in cæteris huius secundæ partis capitibus abundè tractauimus, & huius generis sunt monitoriales, remissoriales, compulsoriales, & executoriales, & si quæ sunt.

Quo obiter pręcognito, quando Senatus easdem litteras examinat, & cognoscit in eis defectum formæ traditæ per S. Concilium Tridentin. *session. 24. de reformatione, capit.* 20. requirens subscriptionem propria manu Sanctissimi: † diuersimodè descernit, 3
etenim si litterę sint primi generis, nempè continentes gratiam, tùnc omnes indistinctè tradi iubet parti, vt illis coram Ordinario (ad quem de iure cognitio pertinet in prima instantia) vtatur, ita vt illi non solùm negotij sit facienda remissio; sed ipsæ met litterę gratiosæ precisè, & necessariò traduntur originales impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, vt iste siuè in via executiua, siuè in via ordinaria procedat ad earum complementum, prout melius & iuridicè ipse arbitretur, attentata bipartita conclusione, & resolutione cum casuum varietate latissimè à nobis exornata infrà hac 2. *part. capit. final per totum*; quoniam istæ litteræ deseruiunt ad iustitiam principalem impetrantis, & sunt instrumentum ad eam probandam, vt statim latius.

Si autem litterę contineant dumtaxat, & respiciant iustitiam, † quibus hìc idem subs- 4
criptionis defectus repetitur, Senatus non absolutè, sed discrerivè descernit, nam litteris apud se retentis, cognitionem negotij in prima instantia simpliciter remittit Ordinario tractandam.

Iste etenim Senatus nostri bipartitus stylus validissimis iuris vallatur fundamentis, quæ hanc differentiam, & discrimen mirè comprobant. Litteræ namque † gratiosæ 5
duo continent separabilia, alterum partem dispositiuam gratiæ, qua continetur substantia principalis dispositionis, nempè donatio, concessio gratiosa beneficij, aut rei principalis in eisdem contentæ; alterùm verò continet & respicit partem executiuam, pro qua specialis dari solet commissio, & executor, quæ est quid accessorium ad dispositionem principalem, vt notissimum est cunctis.

Et licet hæc commissio, & executoris specialis assignatio ob non † seruatam for- 6
mam Concilij Tridentin. sit nulla, quia ea deficiente executor caret iurisdictione, nec

in

in prima instantia eam potest exercere, ex la tè adductis sup. hac 2. p. cap. 3. & cap. 6. à numer. 14. cum cæteris sequentibus, vsque ad finem huius 2. p. & propterea cesset litterarum secunda pars.

Tamen ipsa principali dispositio, & sic
7 gratia, seu donatio beneficij puta, † intacta remanet, tùm quia clausulæ executinę præcipue executoris datio, sunt qualitates accidentales, & extrinsecæ, quæ nihil essencialiter
8 tangunt substantiam gratię ipsius, † nec principalis dispositionis, quia potest executor dari, vel non dari ad gratiæ executionem, text. *in capit. si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati, & c. de officio Delegati. libro 6.* & communiter Doctores. Ponderando illa verba (*Si executores fuerint deputati*) quæ vti conditionalia manifestè indicãt, gratiam solere dari absque executorum deputatione,
9 quæ accidentalia possunt mutari, † variari, & deficere non vitiata substantia, secus è contra, Calderinus *consil. 314. ante medium, versicul. Ad cuius declarationem.* alias 11. *de feudis*, Cardinalis Tuscus *practica. conclusion. littera A. conclusion. 82. numer. 1.* Barbosa *axiom. 9. numer. 3.* Gutierrez *practicarum lib. 3. quæstion. 16. numer. 91.* Quia
10 aponuntur, † & eueniunt post dispositionis esse perfectum, Signorolus *consil. 51. numer.* 11. Gomez *in §. personam, numer. 14. instit. de actionibus*, Becius *consil. 172. numer. 29. volum. 2.* Gloritus *respons. 1. num. 166. p. 1.* Brunus *de augmen. & dimin. p. 1. q. 3. princ. num. 2.* Tuscus *conclus. 82. num. 14. in principio.*

Nam accidentia extrinseca possunt adesse, & abesse præter † subiecti corruprionem,
11 *l. falsa, ff. de condition. & demonstration. l. pacta conuenta, ff. de contrahend. emptio. l. pro voluntarijs, ff. de impensis in rebus dotal. fact.* tradunt Corrasius *lib. 3. miscellan. capitul. 10.* Zazius *libro 1. singulari responso. capitul. 12.* Menochius *consil. 35. numer. 19. & consil. 37. numer. 98. & consil. 170. numer. 23.* Surdus *consil. 179. numer. 7.* Gloritus *respons. 1. part. 1. numer. 166.* Porphyr. *in prædicabil. capit. de accidenti.* Sebastianus Medicis *de diffinitionibus bonorum possession. diffinitione 100. numer. 23. & 27.* Tuschus *dict. conclus. 82. nu. 11.* Augustinus Barbosa *axiom. 5. num. 4.*

Tùm etiam quia commissio & datio exe
12 cutoris est accessoria † ad gratiam principalem, text. *in capit. si super gratia*, ibi: *Sic nec etiam reintegra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis, & c. de officio Delegati, libro 6.* in cuius comprobationem plura congerit Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. part. capitul. 2. à numer. 300. cum sequentibus.* Et sic ob defect im accessorij † nihil detrahitur principa- 13
li dispositioni, quæ accessorij naturam non sequitur, nec imitatur, sed contra, Decianus *consil. 21. numer. 9. & 10. libro 4.* Surdus *de cisio. 192. numer. 4. 5. & 6.* Ancharranus *in capit. si Clericus, column. 2. de præbend. libr. 6.* Felinus latè *in capit. cum M. Ferrariens. de constitut. numer 17.* vbi Rippa *num. 173.* diligentissimus & doctissimus D. Ioannes del Castillo *controuersia. tom. 6. cap. 168. à num. 37. cum seqq.*

Hinc fit, quod clausulæ executiuæ † non 14
mutant, nec alterant principalem dispositionem, *Clement. 1. de præbend.* vt post alios Pedemontan. *decisio. 164. numer. 62.* Couarruuias *in rubric 2 de testamentis, part. 2. numer. 13. in fin.* Verall. *decision. 83. numer. 3. part. 1.* Molina *de primogenijs, libro 3. capitul. 2. numer. 42. & 49. cum sequentibus*, Franchis *decision. 213. num. 53.* Menochius *consil. 84. numer. 45.* Surdus *decisio. 43. numer. 16. & consil 45. numer. 24.* Peregrinus *variarum libr. 5. titulo de pactis & conuen. numer. 182.* Marta *de clausul. part. 4. conclusio. 20. numer. 2. 3. & 4.* Aloisius Riccius *in collectanea decision. part. 4. collecta. 786.* Alexand. Trentacinq. *variar. resolutio. lib. 1. titulo de rescriptis, resolutio. 8. numer. 2.* Seraphinus *decisio. 574. numer. 2. & decisio. 716. numer. 3* Augustin. Barbos. *de clausulis numer. 1. & sequentibus, clausu 60.* Sanchez *de matrimonio, lib. 6. disputatio. 29. numer. 9.* Gironda *de priuilegijs, ampliatio. numer. 143.* Sesse *decision. 24. numer. 3.* Gregorius *decis. 311. numer. 15.* Monetta *de commutatio. vltima. volun. capit. 7. à num. 45. cum sequentibus*, etiam si executiua maneant superflua, & inania, vt post Martam vbi proximè, & alios Barbosa *dicta clausula 60. numer. 3.*

Cui & illud mirabile pertinet, quod dilatio, tempus, aut alia † quæuis conditio 15
apposita in executiuis contractus, aut dispositionis cuiuslibet, executionem respiciens, non principalem dispositionem; hanc non facit conditionalem, sed pura remanet, licet executio, & satisfactio sit dilata, & suspensa in tempus, ita post plures eleganter obseruant Natta *consil. 453. à numer. 1. 2. tom. 2.* don Ioannes del Castillo, Regij patrimonij

Con-

Consilij meritissimus Senator *controuersiarum libro 4. capital. 56. numer. 51. versicul. Secundus casus est, & sequentibus*; latè etiam *5. tom. capit. 109. per totum*, Marescotus *variarum resolutionum, lib. 1. capit. 14. num. 3.*

Et denique cum datio executoris, & gra
16 tia principalis inter se separationem, † & diuisibilitatem habeant, quia accidentaliter solet dari, vel non dari, ex *dict. capit. si super gratia de officio Delegati, lib. 6.* Et ex ijs quæ hactenus diximus; intrat vulgare axioma, quod inseparabilibus, & in ijs, quæ
17 inrer se diuisibilia sunt, vtile † per inutile non vitiatur, *l. certi condictio, §. 1. ff. si certum petatur, l. 1. §. similiter, l. 4. §. si is qui duplam, ff. de verborum obligationibus*, plures refert Doctores Augustinus Barbossa *axiomat. 231. per totum*, vide multa mirabilia quæ ad singulares casus congessimus, hac 2. *part. capital. 13. à numer. 21. cum sequentibus*, *versicul. Quorum omnium*, &c.

Et ex hac ratione dicendum venit, quod
18 etiam respectu ipsius † gratiæ principalis si contineat rem separatam, & diuersam, licet gratia corruat in vna parte, subsistetur in alia separata, ita post alios, & Rottæ decisiones probat Marescotus *variarum resolution. libro 2. capital. 18. à numer. 47.* in
19 hac: Quamuis ergo collatio † deficiat, non tamen deficit gratia reseruationis pensionis, defectus enim intentionis in vna parte gratiæ, non vitiat gratiam in alia parte separata, & distincta, *capit. si eo tempore, de rescriptis, libro 6.* Abbas *in capit. sedes, numer. 4.* & ibi Felinus *numer. 2. eodem titulo*, & ita fuit decisum *in vna Oscens. indicti 20. Decembris 1599.* coram D. Cardinali Mil-
20 lino. Sic etiam videmus, † quod licet gratia subrogationis corruat quoad litem, si nulla adsit lis, non tamen corruit alia pars gratiæ, videlicet quoad possessionem, Ægidius *decision. 125. in principio*, & fuit dictum *in illa Cauterens. Canonicatus*, coram Ioann. Baptista de Rube. & *in illa Legionens. Prioratus 27. Iunij 1584.* coram Fælicis recordation. Clement. Papa VIII. tunc auditore, & tradit Lancelotus *de attentatis 2. par. capit. 4. in præfation. num. 416. & sequentibus*, &c.

Circa quam doctrinam videndum etiam
21 erit † cons. Ancarrani 409. *visso diligenter*, & quod fuit resolutum in Rotta *in vna Tarraconens. illegitimitatis 22. Octobris 1546.* teste Puteo *decisio. 483. incipit Mattæus Gauilla*, & postea *in vna Seracusan. illegitimitatis 19. Octobris 1579. coram S. D. N. Clement. VIII.* tunc Hipolyto Alexandrino, Rottæ auditore, quæ est *decision. 207. domini tenuerunt, part. 1. diuersorum, per totam*, Hieronym. Gonçalez *de mensib. glos. 5. §. 9. à numer. 57.* vbi latissimè, de gratia pro parte nulla, & pro alia valida, vt pro ista subsistineatur, licet pro alia inualida sit, & deficiat intentio Papæ, quando contenta in gratia separationem habent, vbi abundè prosequitur plurimas doctrinas, & Rottæ decisiones allegans videndus.

Ex quibus necessario infertur, quod cum litteræ gratiosæ † maneant quoad sui sub- 22
stantiam, & principalem dispositionem intactæ, quantumvis commissio & executoris in eis datio sit ineficax, & nulla ob omissam formam essentialem subscriptionis propria manu sanctissimi; omnino per Senatum tradendæ sunt impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, ad quem sit per Senatum negotij remissio in prima instantia.

Ex eo etenim quod coram eo sit causa tractanda, litteræ istæ, † quibus consistit 23
actio, & ius principale impetrantis, deseruiunt ad probationem, & sunt instrumentum necessarium, & essentiale iuris partis (& interdum vtrarumque ex quo quandoque actio, & defensio simul exoritur) per necesse sunt impetranti tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur. Quia licet gratia perficiatur per solam signaturam, atque dicatur gratia perfecta quoad validitatem ante litte-
rarum † expeditionem, cum statim quod sit 24
concessa per verbum, *fiat*, Papæ aut alterius Principis, valida sit & perfecta quoad substantiam, quia solo verbo Pontificis perficitur absque aliqua scriptura, vt post plurimos Doctores probat Hieronymus Gonçalez *de alternat. glos. 12. à num. 44. & glossa 15. §. 1. à numer. 34. & §. 2. quæstion. 9. à numer. 32.* Molina *de primogenijs, libro 2. capitul. 7. numer. 56. & sequentibus.* Don Ioann. del Castillo *controuersiar. tom. 5. capit. 67. à num. 64. & sequentibus*, latissimè Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 8. disputation. 29. à principio*, infinitos penè citat Marius Giurba *in consil. 57. numer. 15. & 16.*

Tamen ad ipsius gratiæ † probationem, 25
vt ex illa agi possit in iudicio; litteræ sunt necessariæ, ad idque impetrans earum expeditione indiget, & arctatur, text. *in capit. 1. iuncta glossa verbo, Inscriptis, de censibus, libro 6.* text. *in capit. contra morem 100. di-*

stin-

diſtinctio. ibi: *Scriptis priuilegijs, capit. porro de priuilegijs.* Nam in lingua Principis ſtat gratia, & in ſcriptura teſtimonium, & in
26 executione † & effectu commodum, Hieronym. Gonçalez *de alternatiu. gloſſa* 12. *numer.* 47. & *gloſſa* 55. *num.* 23. Marius Giurba *conſil.* 57. *ſub numer.* 16. poſt Azeuedum loco ſtatim citando Farinacius *deciſion.* 585. *numer.* 2. *part.* 1. *in nouiſſimis*, Cochier. *in regula* 25. *Chancellariæ, de non iudicand. iuxta formam ſupplicationis, numer.* 27. *fol.* 265. atque ideò abſque illis gratia nequit probari Azeued. poſt alios *in l.* 2. *numer.* 13. *titul.* 7. *libro* 5. *Recopilationis*, Molina *dicto libro* 2. *de Hiſpanorum primogenijs, capitul.* 7. *numer.* 56. Puteus *deciſio.* 254. *lib.* 2. & *deciſion.* 485. *eodem libro* 2. Thomas Sanchez *de matrimonio, dicto libro* 8. *diſputatio.* 28. *numer.* 2. Gloſſa *in Clementina dudum, verbo, De ſepulturis*, vbi communiter Imola, Ancharranus, & Cardinalis, Felinus poſt alios *in rubrica de conſtitutio. numer.* 5. & ibi Decius in noua aditione in prima lectura *à numer.* 37. *vſque ad* 43. Beroius *numer.* 83. Ripa *numer.* 50. Mandoſius *numer.* 40. & *ſequentibus*, Boſchus *num.* 110. Ferretus *numer.* 18. Anton. de Burgos *numer.* 144. Riminaldus *numer.* 129. Alexand. *conſil.* 107. *numer.* 4. *volumin.* 7. Gigas *de penſionibus, quæſtion.* 34. *numer.* 1. 2. & 3. & *quæſtion.* 40. *numer.* 2. & 3. Caſſaneus *in conſuetudinibus Burgundiæ, rubrica* 1. §. 5. *numer.* 180. Pariſius *conſil.* 5. *numer.* 60. & *conſil.* 77. *numer.* 12. *volumin.* 4. Celſus *conſil.* 16. *numer.* 6. Bertachin. *tractatu de Epiſcopo, libro* 7. *part.* 1. *numer.* 53. Rebuffus *in capit. poſtulaſtis in gloſſ. verbo, Retinere, numer.* 21. *de Clericis excommunicatis miniſtr.* & *in praxi, titul. de diſpenſation. ad plura, numero penultimo,* & *in titulo gratia rationi congruit, numer.* 1. Ripa *reſponſion.* 13. *numer.* 4. *de reſcriptis*, Caſsiador. *titul. de cauſa poſſeſſio.* 4. *numer.* 2. Socinus *conſil.* 41. *numer.* 3. *volumin.* 3. Ludouic. Gomez *in regula de non iudicando iuxta formam ſuppli cationis, quæſtion.* 1. *numer.* 8. Rotta *in nouiſſimis, deciſion.* 89. *libro* 2. & *deciſio.* 11. *libro* 2. *tomo* 3. Roſella *verbo, Priuilegium, numer.* 16. Silueſter *priuilegium, quæſtion.* 14. Armilla *verbo, Priuilegium, numer.* 10. Tabiena *priuilegium, quæſtio.* 10. *numer.* 11. Caſtillo *in l.* 41. *Tauri, numer.* 4. & ibi Antonius Gomez *numer.* 2. Nauarrus *libro* 5. *in* 2. *edition. titul. de priuileg. conſil.* 1. *num.* 1. Boſius *in pract. titul. de Principe*, Mieres *de maiorat.* 1. *part. quæſtion.* 62. *à numer.* 1. Maſcardus *de probationibus, concluſion.* 845. *numer.* 20. Gutierrez *conſil.* 9. *numer.* 6. Matienzo *in l.* 2. *gloſſa* 3. *numer.* 1. *libro* 5. *Recopilation.* Auendaño *in l.* 43. *Tauri, gloſſa* 1. *numer.* 1. Molina *tomo* 3. *de iuſtitia, diſputatio.* 599. *numer.* 1. Grafis 1. *part. deciſio. lib.* 1. *capitul.* 13. *numer.* 51. Sayrus *de pœnitentia, capitul.* 22. *numer.* 3. *in fin.* & poſt alios Hercules Mareſcotus *variarum reſolution. libro* 2. *capitul.* 40. *num.* 41. & *ſequentibus*, qui *numer.* 43. firmat, Rottam paſsim contentari † cum ſola gra- 27
tia, abſque litterarum expeditione, quæ tantùm requiruntur ad effectum probationis, non tamen ſubſtantiæ ipſius gratiæ, & fuiſſe latè deductum per Rottam *in vna Compoſtellana Canonicatus* 25 *Iulij* 1574. coram Ioanne Baptiſta de Rubeis, teſtatur, latè etiam nouiſsimè Aſcanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, q.* 2. *diſputat.* 16. *per totam, tom.* 1.

Apud quos præcipuè Molinam, † Thomas Sanchez, & Hieronymum Gonçalez, 28
necnon don Ioannem del Caſtillo *controuerſiar. tomo* 5. *capitul.* 67. *à numer.* 69. *cum ſequentibus*, & Nicolaum Garciam *de beneficijs* 6. *part. capit.* 2. *à numer.* 296. *cum multis ſequentibus*, videre poteris abundè, quod gratia non expiret etiam ante litterarum expeditionem per mortem Principis reintegra, vbi de limitationibus etiam.

Et quod gratia Principis probari non poſsit, niſi per litteras, † quia ad eius pro- 29
bationem requirit ſcripturam, ita vt non ſufficiat per teſtes probatio, latè examinat, & ita reſoluit poſt magnam Doctorum cater uam, & Rottæ deciſiones plurimas Maſcardus *de probationibus, concluſio.* 845. *per totam*, apud quem de limitationibus præcipuè, quando fuerint litteræ † ſemel expedi- 30
tæ deperditæ, latè etiam Aſcanius Tamburinus *de iure Abbatum, quæſtion.* 2. *diſputat.* 16. *per totum*, Cochier. *ad regulam* 25. *à numer.* 14. *cum ſequentibus. fol.* 264. & *ſequenti*, & ampliſsimè per Flaminium Pariſium *de reſt. benefi. tomo* 2. *libro* 10. *quæſtio.* 1. *per totam*, vbi multa ſcitu digniſsima videbis, & ampliſſimè etiam *in libro* 8. *quæſtion.* 2. *à numer.* 8. *cum multis ſequentibus*, vbi adducit infinitos penè Doctores, & Rottæ deciſiones, limitatque *à numer.* 25. Vt procedat quando agitur de probanda † ſubſtantia gra- 31
tiæ, non verò quando agitur de probanda eius qualitate, & circunſtantijs, vt tunc per teſtes ſufficiat poſt magnam Doctorum catervam, pro cuius limitationis doctrina, videndi

dendi etiam sunt Don Ioannes del Castillo *controuersiarum, tomo 4. capitul. 19. à numer. 14. cum sequentibus*, & iterum *in capit. 120. à principio*, Viuianus *de iure patronatus, decision. 19. numer. 10. & decision. 41. numer. 4.* Surdus *consil. 168. numer. 7. & consil. 268. numer. 11.* Mascardus *de probationibus, conclusion. 1254. numer. 5.* & in terminis gratiæ probat post Mandosium, Ioannes Cochier vbi proximè, *numer. 33. versic. Sublimitand. 1.*

Quare de necessitate iustitiæ prouenit
32 stylus huius supremi Senatus, † vt litteræ gratiosę tradantur parti, vt illis coram Ordinario vtatur, ad quem in prima instantia cognitionem pertinere reperit, eo quod subscripta non inueniatur commissio executionis de propria manu Sanctissimi contra formam Concilij Tridentini, *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* quod quotidie practicatur, & inuiolabiliter sicà Senatu obseruatur in his rescriptis gratiosis.

Ad iustificationem iam retentionis litte
33 rarum iustitiæ accedamus, † nam in his, vt diximus *in conclusione 2.* supra posita, ad principium huius *capit. numer. 4. versicul. Si autem litteræ contineant, &c.* Qua diximus in litteris iustitiæ aliter obseruari debere, nempè vt retentis litteris in Senatu, ne illis pars aliquomodo vtatur, fiat dumtaxat remissio negotij Ordinario, vt de illo cognoscat, quando aparet, quod ei fit præiudicium in prima instantia, quia non constat in rescripto de subscriptione propriæ manus Sanctissimi (vt dictum est.)

Quæ quidem conclusio validissima ha-
34 bet fundamenta iuri nitentia, † & dictantia apud Senatum rescripta iustitiæ, siuè commissiones principales, siuè monitoriales, remissoriales, aut inhibitoriales, atque executoriales remanere debere retenta, ne illis cum tanto damno & præiudicio Ordinarij, & rei conuenti furtiuè & clandestinè pars desu per vti possit (de quo protinus specialiter tractabimus.)

Etenim cum istiæc commissiones nullæ
35 sint ipso iure ex defectu formæ † subscriptionis, nec eis Delegatus, cui diriguntur vti potest ex defectu iurisdictionis, prout latissimè probauimus hac 2. *part. capitul. 17. per totum. & cap. 20. à numer. 72. versicul. Quibus suppositis non obstant*, & fere per totum caput, atque etiam *in capitul. 6. à principio*, maximè *à numer. 14. cum sequentibus.* Sequitur, vt coram Ordinario ad nihil prodesse possint, nec sint alicuius effectus litterę præfatæ, tamquam nullæ, quæ etiam ob id nomine carent, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata*; & quæ latissimè diximus *de Regia protectione, 3. part. capitul. 9. à principio.*

Nec parti illas obtinenti aliquid prodes
se possunt, nam si est principalis † commis- 36
sio, facta per Senatum remissione, non eius virtute procedit Ordinarius; sed ex sua ordinaria & naturali iurisdictione, commissionis namque † virtute alteri directę, impos- 37
sibile est, posse procedere Ordinarium, prout abundè considerauimus hac 2. *part. capi. fin. à principio*, præsertim *à numer. 5. cum multis sequentibus.* Quoniam propterea per Senatum fit causæ huiusmodi remissio ad Ordinarium, eò quòd ad eum pertinet vti talem & de iure Ordinario negotij principalis cognitio in prima instantia vllatenus impedita per auocationem informem & nullam, prout peracutè considerauimus, & copiosè scripsimus *in dict. cap. fin. à num. 25.* & per multos sequentes.

Cœteræ autem litterę nempè † monito- 38
riales, remissoriales, compulsoriales, inhibitoriales, & executoriales procedentes, & emanatæ à principali commissione informi, & nulla ob defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi eodem morbo laborant, & nullæ sunt, & inutiles tamquam proceden tes à radice infecta, quæ pullullare non potest, iuxta quæ latè diximus *de Regia protectione 4. part. capit. 6. à numer. 35. cum sequentibus*, nam radix infecta arborem & fructum inficit, Ioann. Anton. Magil. *de imputationibus, quæstio. 67. numer. 15.* & excluſa radice omnia excluduntur ab illa dependentia, Paulus Castrensis *in l. illam 19. numer. 8. in fin. & numer. 9. Cod. de collationibus.* Et peccatum in capite membra † etiam inficit 39
Sesse *decision. 99. numer. 4.* Atque etiam antecedenti destructo † & remoto, eius quoque 40
consequens destructum remanet, *l. huius rei, ff. de officio eius, l. veteris, ff. de itinere actuq; priuato*, Euerard. *in topicis legali, loco 96.* Aymon Crauetta *consil. 231. num. 2.* Anton. Monach. Florentinus *decisione 29. numer. 16.*

Et quia accessorium, siuè tractetur de
principali augendo, † siuè destruendo, aut 41
confirmando: semper sequitur naturam sui principalis, Surd. *de alimentis, titul. 9. quæstion. 31. numer. 8. cum sequentibus, & decision. 88. numer. 10.* Franciscus Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastici, part. 2. capitul. 16. numer. 70.* Antonin. Monach. Bononiens. *de-*

cisio.

ciſio. 27. num. 4. & deciſio. 28. num. 56. Marius Antonin. *variar. lib. 1. reſolut. 72. nu. 6.* Maſtrill. *deciſ. 115. num. 6.* Gratian. *diſceptation. forenſ. cap. 282. nu. 35. & c. 937. nu. 22.* Don Ioannes del Caſtillo plenè *controuerſ. tom. 6. cap. 168. à num. 3. cum ſequent. b. & à num. 3.*

Maximè quia litteræ iſtæ ſunt à ſua prin-
42 cipale † commiſſione inſeparabiles, Menoch. *de recuperanda, remedio 6. à nu. 45. & de præſumptionib. lib. 3. præſumption. 97. numer. 7. & 8.* Gratianus *diſceptatio. forenſ. tomo 5. capi. 839. num. 24. & 25. & cap. 937. num. 23.*

43 Et propterea ſublato † principali corruit accеſſorium, quia eodem modo reſoluitur, quo creatur, *l. qui liberis, ff. de vulgari, l. cum principalis non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur locum habent, ff. de regulis iuris, §. fideiuſſores inſt. de fideiuſſoribus,* Surdus *conſil. 93. numer. 1. & conſil. 318. num. 5.* Franciſcus Beccius *conſil. 52. numer. 107.* Mandellus de Alua. *conſil. 217. numer. 12. & conſil. 271. numer 3.* Tuſchus *litter. A. concluſ. 76. ex numer. 8. cum ſequentibus, & concluſ. 78. numer. 6.* Menochius *conſ. 8. num 135. & conſil. 38. num. 14. & lib. 1. de præſumptionibus 21. numer... lib. 5.* D. Ioannes del Caſtillo *controuerſiar. tom. 6. cap. 168. à numer. 12. cum ſequentibus,* vbi etiam latè & *num. fin.* Quod deſtructa, ſeu annullata prin-
44 cipali diſpoſitione, † omnes clauſulas in ea contentas nullas, & deſtructas manere, quia accеſſorium pariter confunditur, & reſoluitur cum ſuo principali, latè etiam Auguſtinus Barboſſa *axiomat. 4. numer. 12. & num. 13. & à principio, l. 1. & 2. ff. de peculio legato,* ibi: *Nam quæ acceſſionum locum obtinent extinguuntur, cum principales res peremptæ fuerint.* Et infecta primitiua infecta
45 etiam cenſentur diriuatiua, † pro quo plurimas elegantes doctrinas congerit Hieronym. Gonçalez de alternatiuis, *gloſſa 31. à num. 29. cum multis ſeqq.*

Et in ſpecie acta facta à Iudice iuriſdi-
46 ctione carente † nulla eſſe probant, *l. factum à iudice, ff. de regulis iuris, l. 1. C. ſi à non competente iudice, l. 1. Cod. de iuriſdictione omnium iudicum, l. 2. Cod. ſi aduerſus fiſcum, l. 1. Cod. de pet. iudic. l. 2. Cod. de pœnis, l. ſi pater, Cod. ne de ſtatu defunctor. l. Procurator. C. vbi cauſe ſtatus. l. 2. cum duabus ſequentibus, C. de modo multan.* latè Sebaſti. Vantius *de nullitate ſenten. tit. ex defectu iuriſdictio. & vnde, & c. numer. 33. 45. & ſequentibus, & numer. 48. & numer. 52.* Sigiſmundus Scaccia *in tractatu de ſententia, & re iudicata, gloſ. 7. q. 1. à nu. 10. fol. 155.* qui plures allegant, & alibi paſsim per Doctores.

Et in terminis quod geſta † à Delegato 47
vel Legato contra formam Trident. ſint nulla ipſo iure; diſponit Concilium Tridentin. *in dicto capit. 20, poſt medium,* ibi: *Aliàs eorum proceſſus, ordinationesvè nullius momenti ſint, & c.* Idemque decreuit Leo Pontifex X. *in vna Conſtitutione,* per Nos ad litteram relata ſuprà hac *2. part. capitul. 3. à numer. 7. verſicul. Quare vt prouideret, & c.* ibi: *Alioquin & illarum etiam aliarum cauſarum huiuſmodi commiſſiones in poſterum, & quidquid inde ſequutum fuerit, nullius ſit roboris & momenti, & c.* De cuius commiſsionis, & omnium inde conſequtorum, & deriuatorum nullitate abundè ſcripſimus hac *2. p. cap. 6. à numer. 14. cum multis ſeqq.*

Hæ itaque litteræ cum nullæ ſint, in-
eficaces & penitùs † inutiles ad cauſam 48
Ordinario remiſſam, quia iſte denuò incipit de ea cognoſcere, à quo propterea præcisè nouæ debent monitoriales, compulſoriales, & remiſſoriales emanare; fruſtra earum deſideratur ſimultanea remiſsio, ad nihilum enim valent vltra, niſi vt mittantur foras. Atque ideò nullatenus Ordinario remittendæ.

Fruſtra enim expectatur id, cuius euen-
tus nullius eſt effectus, † atque nihil poteſt 49
operari, *l. aliquando, §. final. ff. ad Velleian. l. ſi quis ita ſcripſerit, ff. de hæred. inſtituen. l. cum hæredes, §. 1. ff. de acquirend. hæredit. l. nō videtur. ff. de iudicijs, l. fin. C. qui admitti c. cum contingat. de officio Delegati,* Surd. *deciſ. 184. n. 8.* Franciſc. Molinus *de ritu nuptiar. lib. 1. comparation. 10. num. 57.* Marſil. *conſ. 51. licet nondum, nu. 17.* Cardin. Tuſch. *tom. 4. littera F. concluſio. 520. num. 1.* Barboſſa *axiomat. 84. num. 3.*

Nec factum quod non releuat † fieri de- 50
bet, *l. ad probationem, C. de probationib. l. aliquando 13. §. fin. l. debitrix 24. § fin ff. ad Senat. Conſul. Velleian. l. apud Iulianum 11. §. fin. l. ille à quo 13. in principio, l. hæc ſtipulatio. 14. §. Divus, ff. vt Legator. ſeu fideicommiſſ. nomine caveatur, capit. per tuas 32. de ſimonia,* Petrus Surdus *deciſ. 260. numer. 5. cum ſequentibus,* Ioannes Baptiſta Coſta *de facti & ſcientia ignorant. inſpection. 21. per totam,* Aloiſius Riccius *part. 7. collectanea 2497. verſic. Et factum, quod non releuat.*

Imò potius iſtæ litteræ iuſtitiæ non ſolum
parti nō ſunt per Senatum tradendæ, eò quòd

51 inutiles eidem sint omnino, † & penitùs ineficaces, vt dictum est, sed ex alio capite omnino penitùs denegandæ, & in Senatu retinendæ, facta Ordinario causæ remissione dumtaxat, ne illis aliquando, & clandestinè fraudulenter atque vtatur pars impetrans citando reum, aut compulsando acta, & similia, & illis reproductis in Rotta, illa, vt assolet huius in casibus, contra reum recurrentem ad Concilium Regium solito odio & rigore vtatur, prosequendo causam contra illum (iam litum, & legitimè excusatum) per iudicium contradictarum, prout de singulis vivinima habuimus exẽplaria per varias Rottæ decisiones, quas in vnam congessimus sup. hac 2.*p.cap.*20.*à principio*.

52 Hoc enim grauissimum inconueniens est, damnum & præiudicium † inferens notabile partibus innocentibus, charitatiuo huic recursui, Regiq́ue, & eius Supremi Senatus authoritati, quod penitùs & radicitus euitari debet, obviando principijs, ne detur occasio turbationi status Ecclesiastici in perniciem Reipublicæ, prout hæc, aliaq́ue plurima in proposito consideraumus varijs iuris fundamentis comprobata *in dict.cap.*20.*per totum*. Ideòq; talia hæc inutilia, & nulla rescripta in Senatu retinentur, ne aliter incidamus in periculum minans, & instans.

53 Quam tamen resolutionem † limitabis in casu, de quo Nos *in cap.*28.*à num.*23. *& sequentibus*, & in similibus eiusdem rationis, prout Nos hanc conclusionem similiter limitauimus ibidem. Vt semper quod monitoriales veniant contra plures, si aliquorum tantùm causa Ordinario sit remittenda de iure, aliorum tamẽ non; tùnc tradendæ sunt monitoriales, aliaq́ue rescripta iustitiæ parti impetranti, vt illis queat vti coram suo Delegato contra eos, quorum causa non fit Ordinario remissio, à ratione cessante de qua in hac resolutione, & à ratione vrgente de qua in prima, cum iam horum respectu in vtiles non possint dici litteræ Apostolicæ iustitiæ.

54 Secundò limitabis hanc † conclusionem secundam, quando executoriales legitimè expeditæ sunt à superiore, agiturq́ue tam in coram eo ex eisdem actione in factum contra condemnatum, ibidem tamen [illegible] superioris non repertum, vt requiritur inter pro fatoris rationem [illegible] prout diximus infrà *d.capit.*29.*à num.*29. Quæ itaque hæ executoriales per Senatum retinendæ vidẽtur, vt illis vtatur coram [illegible] de qua limitatione latius egimus supra hac 2.*p.cap.*28.*à num.*23.*cum sequentibus*. Quæ rectè procederet casu, quo stylus Tribunalium admitteret illam resolutionem iuris subtilitate fulcitam & comprobatam, quam disputauimus infrà *d.cap.*29.*à num.*19.*cum seqq.* sed cum vt ibidem, & *num.*30. animaduertimus, stylus prædictus adsit in contrarium, idcirco dictæ limitationis doctrina non verificabitur in hoc casu, in quo executoriales non remittuntur Ordinario, etiam si ex eis agatur actione in factum coram superiore eas expedientę.

55 Istheę ergo distincta resolutio, & discrimẽ inter litteras gratiæ, & litteras iustitiæ, quo ad remissionem, † vel retentionẽ status abundè fundata, & fulcita remanet, ex ea tamẽ noua alia exoritur difficultas, quid nam sit dicẽdum, quando in ipsis litteris meræ iustitiæ inserta venĳt litteræ gratiosæ, an sint omnino tradendæ per Senatum parti, vt illis coram Ordinario vtatur. Finge pro maiori claritate, gratiam quis obtinuit à Sede Apostolica super quoddã beneficio, expedĳt litteras gratię commissa executione caidã ministro Romanæ Curię, absque tamen subscriptione propriæ manus Sanctissimi, iste Iudex expendit monitoriales contra possidentem in partibus, in quibus monitorialibus inserit gratiã, quibus allatis in Senatu ob defectum prędictæ formæ Ordinario in prima instantia causam remittit, an simul huiusmodi monitoriales parti sunt tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur, sicut diximus in primo mẽbro huius capitis de litteris ipsis gratiosis originalibus, quibus simul inserta est specialis executionis commissio, informis tamen & absque forma Concilij Tridentin.

56 Et videtur affirmatiuè dicendum, tùm à ratione cessante in litteris meræ iustitiæ, † de qua hactenus in hoc secundo membro huius capitis, tùm à ratione vrgente & militãte in litteris gratiæ, de qua à principio huius capitis, quoniam iam dici nequeunt hæ litterę inutiles, & ineficaces, cum in illis remaneat pars principalis gratię intacta, quæ deseruit ad eius probationem, & ad iuris impetrãtis munimen, igitur tradi ei debent.

57 Contrarium tamen verius de iure censeo, quia inter litteras † gratiosas originales [illegible] sis accessoriè apposita est executoria [illegible] sio, & has litteras monitoriales quæ [illegible] inserta gratiæ; multã inæqualitatem [illegible] tur dicinũ, & rationis disparitatem [illegible] pũ litteræ originales gratiosæ [illegible] per Senatum parti, [illegible] exe[illegible] & ius suum prosequi. At hæ litteræ † monitoriales 58 prin-

principaliter iuſtitiæ, quibus incidenter inſerta venit gratia, non ſunt eiuſdem gratiæ originales; ſed copia & tranſumptum minus ſolemniter, tranſcriptum ſine partis citatione, & à diuerſo miniſtro atque notario aſſumpto per Iudicem Delegatum, adhunc dumtaxat effectum, vt teſtetur de actis executionis gratiæ, & non ab eomet, qui litteras originales gratiæ confecit, quæ quidem non probant, nec in iudicio fidem faciunt, prout abundè diximus hac 2. *part. cap. 24. à numer. 33. cum ſequentibus, verſicul. Comprobatur inſuper nam iſti, &c.* vbi plenè tractauimus de ſeptem requiſitis quæ interuenire debent in tranſumpto, vt fidem faciat, præcipuè de citatione partis, & de identitate tabellionis, de originali rogati, quæ omnia mirè huic noſtro conducunt videnda igitur à ratione ceſſante argumètum retorquetur, cum iſtæ monitoriales inſerta gratia fidem non faciant in iudicio, nec probationem ſui iuris ex eiſdem aliquē aſſumere poſsit impetrans, ideò vt penitùs inutiles ad cauſam principalem omnino retineri debent in Senatu, permanent etenim in meris terminis litterarum iuſtitiæ dumtaxat, de quibus iudicandum erit, ac ſi gratia ipſa inſerta non fuiſſet.

Quòd comprobatur, quoniam etſi inſtru
59 mentum reperiatur inſertum † in priuilegio Principis, non probat niſi fuerit inſertum de conſenſu partis, de cuius præiudicio tractatur, aut ea legitimè citata, niſi apareat originale, author eſt Craneta *de antiquitate tempor. 1. part. ſectione 8. numer. 19. verſicul. Quid inſtrumento*, vbi allegat recentiores *in capit. venerabilis*, vbi etiam Decius *col. fin. num. 15. de confirmatio. vtili, vel inutil.* quos ſequitur Maſcard. *de probationib. concluſ. 919. num. 1.*

Et generaliter tenor inſtrumenti, qui re
60 peritur regiſtratus † in alio inſtrumento, nam itidem non probat niſi regiſtratus fuerit authoritate Iudicis parte citata ad id, & non contradicente, nec opponente, vt dicit Ioannes Andreas *in additionibus ad ſpeculator, §. 1. ſub numer. 5. in verbo, Eſſemus, littera E. titul. de reſcripto præſentatio, verſicul. Sed obijcitur*, quem ſequuntur Bartol. *in l. Chirographis, ff. de adminiſtra. tutor.* Imola *in cap. cum in iure, de officio Delegati, col. pen.* Alexand. *in conſil. 6.* incipit, *ponderatis his, col. 2. num. 8. verſicul. Quinimo plus dixit, lib. 4.* Natta *in conſ. 143. vertitur lis, numer. 3. vol. 1.* Maſcardus *de probationi. dict. concluſ. 919. num. 2.*

61 Attamen inſtrumentum, † quo aliud refertur abſque citatione, & præſentia partis non contradicentis non probat, nec fidem facit, niſi conſtet, & aparear inſtrumentum relatum, ita per textum *in authent. ſi quis in aliquo documento, C. de edendo*, probant Doctores ibi præſertim Iaſſon, Iacob. de S Georg. & Purpurat. *num. 77.* Bellon. *in conſ. 35. numer. 3.* Lanfran. de Orian. *in praxi de inſtrumento productiuo, cap. 9. nu. 34. & ſequenti*, latè Beroius *in conſil. 87. num. 11. volum. 2.* Caſſaneus *in conſuetudin. Burgund. 63. numer. 19. cum ſequentibus*, Petrus Foller. *in tractat. cenſual. in verſicul. Tenoris continentiæ ſequentis, numer. 12. cum pluribus ſequentibus*, & per *leg. optimam, C. de contrahend. & committenda ſtipulatione*, ſic declarant Cepola *in conſil. 38. numer. 12. in ciuili*, & Socinus Senior. *in conſil. 266. numer. 1. volumin. 2.* Ioſeph. Maſcardus *de probationibus, concluſion. 924. numer. 1. 2. & 5. & fere per totam concluſionem*, vbi plura reperies in huius doctrinæ comprobationem.

Et quod inſtrumentum in alio relatum non probet, † niſi de originali apareat, pro- 62
bant inſuper Couarruuias *practicarum, capitul. 21. numer. 2. verſicul. Quod ſi fiat.* Tiraquel. *de retractu linag. §. 2 gloſ. 1. numer. 10.* Surdus *deciſio. 231.* Dueñas *regula* 280. D. Ioannes del Caſtillo *controuerſiar. lib. 2. capitul. 16. numer. 60.* Gutierrez *conſil. 23. num. 9.* Morla *in emporio iuris, par. 1. titul. 11. de fide inſtrumentorum, q. 1. nu. 22.* Mantica *de tacitis conuentionib. libr. 7. titul. 4. numer. 6.* Surdus *deciſ. 231. num. 2.* Caldas Pereira *de emption. & vendition. cap. 35. à numer. 48.* Cardoſ. *in practi. iud. verbo, Inſtrumentum, à nu. 22.* Gracian. *diſceptat. forenſ. cap. 363. à num. 10.*

Tùm etiam quia ſi ex defectu formæ, & 63
iuriſdictionis litteræ † ipſæ monitoriales ſunt nullæ, nullumque iuris effectum producunt, nec fidem faciunt, vt latè diximus *de Regia protectione, 3. p. cap. 9. à num. 9. cum multis ſequentibus*, quæ fides eiſdem dari poteſt, quoad acceſſoria & incidentia in eiſdem contenta?

Etenim iuris eſt regula, quod anullato
principali inſtrumento, † reſolvuntur om- 64
nes clauſulæ ad illius vtilitatem, in eo contentæ, Petrus Surdus *deciſion. 7. numer. 28. & 29.* Tiraquel. *de conſtitu. poſſeſſ. part. 3. limitat. 7. numer. 28. & ſequentibus*, Ludouiſ. Caſſanate *in conſ. 54. num. 40. & conſil. 55. nu. 30.* cum aliis per Dominum Ioannem del Caſtillo *controuerſia. tom. 6. capit. 168. à numer. 13.* & cum Gozadino, & Tuſcho, Auguſtinus Barboſſa *axiomate 4. numer. 13.*

& est text. mirabilis *in l sicut, ff. de fundo instructo*, vbi reuocato legato fundi, censetur etiam reuocatum legatum instrumenti accessoriè relicti, quem merito exclamant Cafanate, & Castillo locis citatis. Igitur ad nihil potest illis fides adhiberi, & quando de facit tam fidei in Iudice cuius authoritate
65 inserte † fuit litteræ gratiosæ in monitorialibus per notarium, quod nihil probent; expresse determinant Rottæ decisiones relatæ *in una Tridentina*, quas paulò post ad litteram adducemus *à num. 71. cum sequentibus, versicul. Ad quæ optima est, & in versic. Quæ decisio, &c. à num. 84.*

Et quod istæ monitoriales à Romana Curia emanatæ expeditę super gratia beneficij
66 per alium possessi † (quibus in dubio semper inseruntur gratiæ) quando percutiunt primam instantiam Ordinarij; sint in Senatu retinendæ; in terminis probat, & de praxi, testatur Gundisalvus de Paz *in praxi. 2 tomo, prælud. vltimo, numero 11. in principio, & ante finem, versiculo, Sed si in probatione non constitit, folio 12. col. 4.* quem Doctorem sic explica, & declara iuxta discretiuas, & distinctas resolutiones hactenus hoc cap. descriptas.

Probatur deinde, quia etiam ad exercium
67 tium iurisdictionis requiritur † præsentatio litterarum originalium, vel alias authenticarum, solemniter nempè transumptarum, ita vt non sufficiat transumptum factum, seu subscriptum à notario, probant Abbas *numer. 6.* & Felinus *numer. 8. & 9. in capit. cum in iure peritus, de officio Delegati*, Ludouicus Gomezius *in capit. statutum, numer. 60. de rescriptis in 6.* Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. parte, capitul. 2. numer. 16.* Rotta vt per Farinacium *in possibilis, tomo 1. decisione 495. numer. 2.*

Imò nec processus fulminatus † sufficit,
68 quo ipsæ litteræ Apostolicæ sunt insertæ, nec sumptum *in forma vidimus*, parte opponente, nisi de originalibus doceatur, Achellis *decision. 53. & in decision. 419.* Pateus *decisio. 245. libro 2.* Crescentius *decision. 2. de officio Delegati, & in decisio. 1. de probationibus*, Mandosius *de figuratura gratiæ, titulo de translatio. pension. versicul. Quartò quæro clausula.* Flaminius Parisius *de resignatio. benefic. libro 6. quæstion. 4. numer. 38.* Nicolaus Garcia *dicto capitul. 2. numer. 12.* & facit Rotta *in una Bononien. translatio. pensio.* per eundem addicta *1. part. capit. 5. numer. 257.* de cuius doctrina re hincatione altius tractatur *in decision. Tridentin.* Statim ponenda, † & idem de copia primi- 69
uilegiorum tenuit Rotta *in una Lucana pensionis 17. Februarij 1592.* coram Orano adducta per Pacificum *de Saluiano interdic. decision. 203. num. 9. & in nouissimis*, Farinacij *decis. 689.* Nicolaus Garcia vbi proximè, *num. 13.*

Nam iuris certa regula est, quod licet adquiratur iurisdictionis potestas † à tem- 70
pore dattæ, procedere tamen non potest Iudex absque eo quod sibi præsententur litteræ originales, nec antea acquirit iurisdictionis exercitium, cùm non aliter quàm ex eisdem litteris debeat constare, & probari potestas sibi data, *capit. super eo 2. de appellationibus, ad finem*, Ioannes Andreas *in capit. cum te de rescriptis, in fin.* Corradus *4. part. capitul. 1. numer. 22.* latissimè Antonius Gabriel. *in communibus conclusionibus, titulo de executione rei iudicatæ, conclusione 3.* Molina *de iustitia & iure 3. tomo, disputatione 599. numer. 2.* Romanus *consil. 353. numer. 7 & 8.* Felinus *in capit. cum te, numer. 21. & in capit. suscitatus, numer. 12. de rescriptis, & in capit. final, numer. 39. de præsumptionibus*, Mandos. *regula 27. quæstion. 17. numer. 4. & regul. 31. quæstion. 1.* qui plures refert, Molina *de Hispanor. primogeni. libr. 2. capitul. 7. numer. 58.* Rotta *decisio. 12. de præbendis, in nouissimis*, Garcia *6. part. capitul. 2. num. 7. & sequentibus.* Quarè cum originales litteræ faciant dumtaxat probationem, aut transumptum authenticum cum requisitis, & solemnitatibus necessarijs, hæc, quæ simpliciter insertæ veniunt in monitorialibus, non possunt fidem facere, cùm solemniter & debito modo non sint transumptæ, vt dictum est, maximè opponente parte, vt de processu fulminato paulò ante diximus.

Ad quæ optima † est Rottæ decisio *in* 71
una Tridentin. beneficij del Rosal. 12. Decembris 1594. coram D. Penna, quæ sic ait in hæc: Aparitius de Sitien. ad fundandam litem narratam in gratia, *si neutri*, quam impetrauerat *à fœlic. recordation. Sixto Papa V.* de hoc beneficio vtebatur decreto quodam citationis Ordinarij Tridentin. cui litteræ gratiæ, *Si neutri*, directæ fuerant, quod cùm ad effectum excludendi litem necessario verificandam ad sustentandam gratiam, nullam prorsus, & inualidum fuisse prætenderet Alphonsus de Samaniego, vtraque parte super dubio dando informante, dubitatur; an coram Ordinario Tridentin fuissent præsentatæ litteræ originales, vel aliàs ita authenticæ, vt decretum citationis illarum

vi-

vigore factum foret legitimum & validum ad finem effectum litis introducendæ? Et domini vtraque parte informante censuerunt, non constare coram Ordinario fuisse præsentatas litteras originales, vel aliàs authenticas, & propterea decretum citationis illorum vigore factum fuisse nullum, quia Gregorius, qui die 27. *Iunij, anni* 1587. nomine Aparisij comparuerat coram Ordinario ad notificandam ei gratiam Aparisij, & pendentem executionem quidem gratiæ, so-
73 lum exhibuit † quandam copiam prædictæ prouisionis subscriptam per quendam Balthasarem Rodriguez assertum notarium, qui asserebat prædictas litteras Apostolicas, sua propria manu fideliter ex proprijs originalibus transumpsisse, & rogarum subscripsisse, hinc enim constabat, coram Ordinario non fuisse productas litteras originales, ideò que iudicem nulliter citationem decreuisse,
74 cum non aliter habuerit † iurisdictionem, vel eius exercitium, nisi originali, vel authentico rescripto sibi solemniter præsentato Rotta *decision. 20. de concessione præbendæ in nouissimis, & decisio. 4. de officio Delegat. in antiquit.* Ægidius *decision. 110. versicul. Circa tertium dubium*, Felinus *in capit. eam te, numer. 21. de rescriptis, & in capit. suscitatus, num. 12. & 13. eodem titul.* Cassiador. *decision. 8. numer. 10. & sequenti. de restitutio spoliator. & decisio. 23. super regulis*, Crescent. *decision. 5. numer. 4. de fide instrumentor.* idem *decision. 23. de concess. on. præbendæ*, Archill. *decision. 2. de officio Delegati*, Romanus *consil. 353. numer. 8.* Et ratio est, quia executor certus esse debet de
75 sua iurisdictione per exemplar, † & non per exemplum minus solemniter præsentatum, maximè cum rescripti præsentatio sit de pro
76 cessu, † & illius potissimum fundamentum, ideóque fieri debet solemniter per manum publici notarij, & cum apositione testium, cum iudici non credatur, speculator *de rescripti præsentatio. numer. 3. 4. & 5.* Eo verò magis defectus aparebat notus, quia dictum constabat, quod in actis Iudicis Commissarij fuissent exhibitæ Bullæ originales, cum citatione per eum decreta solùm reperiretur inserta copia prædictarum Bullarum, nam idem ille Balthasar Rodriguez assertus Notarius asserebat se fideliter transumpsisse illud transumptum ex alio transumpto processus originalis, quod euidenter quoque demonstrat differentiam inter copiam exhibitam, & copiam copiæ insertam in dicta citatione, quia in copia exhibita deerant subscriptiones expeditorum Chancellariæ, quod planè ostendit, illud non fuisse originale, nec copiam originali conformem, in copia verò copiæ insertam citationem, subscriptiones sæpè dictorum legebantur, quia ille defectus tollebatur ex assertione Iudicis dicentis in principio decreti citationis, se fuisse electum Iudicem vigore vnius Bullæ Apostolicæ [illegible] Pij Papæ V. scriptæ in pergameno, & [illegible] Latina, cum quodam sigillo plumbeo pendente ex filis sericis rubrei, croceique colo[illegible] quia ex his non inferebatur † ad recitationem dictarum litterarum coram illo, 77
cùm potius viderentur verba Notarij in similibus citationis decretis de stylo apposita, quòd colligebatur præterea ex illis verbis in citatione sequentibus, *cuius quidem Bullæ tenor est, qui sequitur*; & tamen non sequebatur ibi nisi tenor alterius copiæ, vt supra fuit ostensum, præquo faciebat consuetudo vltra montes vigens, per quam, vt ait Crecentius, *decis. 87.* incipienti. Executor gratiæ extra Italiam omnes litteras Apostolicas, sed neque authenticam litterarum copiam fuisse præsentatã coram Ordinario ostẽ debant plures defectus solemnitatum requisitarum † in transumptando. Rursus non 78
constabat prædictum Balthasarem Rodriguez, qui transumptum fecerat, fuisse notarium, nec erat verum illud fideliter transumpsisse, cum inter copiam exhibitam, & copiam copiæ in citatione insertam esse varietates, & diferentias supra relatas.

Vnde nulla eis poterat † adhiberi fides, 79
nec prædictis obstabat Rotta *decision. 4. de concessione præbenda in antiquis*; quod etiam sine copiæ præsentatione valet processus, dummodo postea quãdocumque litteræ producuntur, & de illis constet; quia respondebant domini, illam decisionem fuisse reprobatam, Felin. *in cap. suscitatus, num. 13. de rescriptis*, Crecentius *decis. 198. incipienti. pensionis translatio*, Romanus *cons. 353. numer. 6.* Rursus non obstat decisio Archilis *2. de officio Delegati*, vbi Rotta tenuit, valere trãslationem pensionis † factam coram execu- 80
tore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ, quia respondebatur, primò insertum litterarum in processu fulminato maiorem habere vim, quam transumptum factum à notario, cum processus fulminato Iudex attestaretur, se vidisse litteras originales, easque inseruisse, & suillum in illum apposuisse, vt declarat Puteo *decis. 246. numer. 5. lib. 3.* concurrebant præterea in illo casu multa adminicula, quibus suadebatur

cre-

credendum fuisse inferto, Casaneus *decis. 71.* postremo cum fuisset processum extraiudicia liter sine partis citatione, licebat peragere actum translationis pensionis, Achiles *decis. 2.* Pareus *decis. 246. num. 3. vers. Non obstat, lib. 3.* In casu autem proposito iudex
81 executor non poterat exercere actum † sine legitima citatione, præterea nec decretum citationis poterat subsistineri vigore ordinariæ iurisdictionis, quia cum processerit tan-
82 quam Delegatus † ad iurisdictionem delegatam se vertinxit, fecit enim actum tanquam Iudex Apostolicus vigore litterarum, & ideò nullitèr processit ex prædictis Hostiensis, Imol. Abb. & alij *in cap. cum ex officij*, vbi Felinus *nu. 25. vers. Quarta conclusione, de præscriptionibus*, nam qui potest procedere ex potestate valida, & procedit ex potestate inualida, ad quam se coarctauit, nulliter procedit Pacheus *decis. 583. nu. 3. lib. 2.* Roman. *consil. 343. num. 5.*

Postremo non obstat doctrina Specular. *in rubrica de rescripti præsentatio. lib. 2. & tit. de instrumen. editione, §. nunc videamus, numer. 11.* Tradentis modum procedendi in
83 similibus actibus, † vt scilicet litteræ originales transumptentur, ex quo non possunt in actis relinqui, & transumptum paratur in actis, ex quo fiat illud transumptum in decretũ citationis inferendum, quæ omnia licet obseruasse Iudex videbatur, quia fuit responsum; veram esse doctrinam Speculatoris, eum tamen non excludere solemnitates requisitas in transumptando, nec veram & realem productionem litterarum originalium, quæ proposito casu non fuisse seruata, satis liquebat ex supradictis.

Quæ decisio multa vtilissima in se com-
84 prehendit omnino necessaria, † vt sciamus quando transumpto litterarum Apostolicarum fides sit danda, vel non, quam decisionẽ adducit ad litteram in alio proposito, Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. p. cap. 2. num. 17.* aliam etiam adducit, *nu. 18.* in hac eadẽ causa Triden. quæ cum magis ad nostrum propositum † conducat inferere volui, vt magis doctrina nostra, de qua hactenus, eluceſcat, *qua decisione in eadẽ Triden. 10. Maij 1595.* coram D. Corduba fuit per Rottam decisum in hac Sr̃adum esse in decisis rationibus adductis *in dict. decisione*, constat, quod Iudex non fuit certus de iurisdictione sua, cum non fuit præsentatũ originale, quod ex inspectione benè probatur ad tradita per Alexan. *consil 55. n. 12. lib. 5.* Aimon. 107. *nu. 19.* Nam
85 præsentatio † rescripti debebat fieri solemniter per manum publici Notarij, & cum apositione testium, Speculat. *de rescript. præsentat. in princip.* Et quando hoc deficit, Iudex non potest dici certus de iurisdictione. Neq; obstare quod præsumitur originale præsentatum, † & iudicem certũ de iurisdictione per 86
inspectionem originalis, eo ipse quod pars Alphonsi comparuit nihil opponens de defectu iurisdictionis, & quod originale non fuisset præsentatum, quo casu intrat doctrina tradita per Henriquez *nu. 4.* Abb. Felin. & Bellam. *nu. 10. in cap. cum iure, de officio Delegati*, dicentes, quod si pars compareat ante sententiam non opponat de defectu iurisdictionis, eò quod originale non fuisset præsentatum; si velit opponere post sententiam non potest, nam domini duos terminos considerabant, alterum quod productio iurium † sit 87
de actis, alterum quod sit de actis instrumenta, quæ producuntur, quod ad primum dicendum est, fieri de actis statim, quod est facta productio parte citata, & sic non potest dici de actis instrumentum, vt per Mohed. *decis. 1. de procuratoribus.* Quo ad secundùm iura sunt de actis, si registrẽtur solemniter † in il- 88
lis, vt per Bellam. sup. *num. 7.* & inde iurisdictio Iudicis consideranda est respectu Iudicis, & respectu partis: respectu Iudicis productio debet esse de actis, & fieri per manum Notarij publici cum apositione testium, ad tradita per Speculat. vbi supra. Et respectu partis, si opponat, debet † instrumentum ve- 89
rificari, & registrari, vt tradit Bellam. *nu. 8.* licet verò nõ constat de productione, & actu productionis, sed de comparitione quadam coram dicto iudice, & de actu extraiudiciali Iudices sine testibus, cui asserenti se fuisse de 71
putatum vigore Bullæ delegationis, non est stãdũ, nisi prius cõstet de delegatione, quia Delegato nõ cõpetit iurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum, *c. super eo. de appell.* & inde tollitur obiectum quod cum pars fuerit citata ad dicendum cõtra, & aparuerit, & nihil oposuerit, iudex potest procedere, cum enim Iudex ante dictam præsentationem litterarum non habuerit iurisdictionem, † consensu partium non potest va- 90
lidare processum, *l. priuatorum, C. de iurisdictione omnium iudicum cum vulg.* tenet in expresso Francus *in dict. cap. super eo, col. 6.* & ibi Decius, *nu. 28.* & agitur de conferendo iu-
risdictionem, quam priuati † dare non pos- 91
sunt, Felinus *cap. cæterum, nu. 21. de rescriptis*, & testatur communem Gabriel. *de executione rei iudicatæ, conclus. 3. nu. 3.* cum ergo dicto iudici fuerit præsentatum transumptũ, ex alio transumpto processus originalis, domini resoluerunt stãdum esse indecisis, cum

illi

illi non potuerit de sua iurisdictione constare ex supradictis. Hactenus de hac decisione

Et in eadem *Tudem.* est alia *decisio coram eodem Dom^r. Cordoua 9. Iunij 1595.* vbi id cõfirmatur, quę est 620. *nouissim. Farinacij*, est etiam decisio *in causa Abulen. pensionis 11. Maij 1600.* coram Domino Sacrato, de qua testatus Nicolaus Garcia *de beneficijs 1. p. cap. 5. nu. 10.* & alia *Oxomens. translationis pensionis 19. Iunij 1606.* coram domino Macanedo relata à Garcia *d. c. 5. num. 247.* Quæ decisio post medium sic ait: Vnde hoc dato per me dubio, an mandatum auditoris Cameræ ad fauorem Melchioris sit exequen
92 dum, domini vtraque † parte informante re soluerunt, nõ esse exequendum vti nullam & iniustum moti respectu nullitatis, tùm quia de reseruatione alicuius pensionis ad fauorẽ Melchioris non constat in actis, prout requiritur pro validitate sententiæ, etiam si executiuè agatur, Achillis *decis. 4. de rescriptis, numer. 4.* Mandosius *ad regulam 3. Chancellariæ, q. 7. num. 2. vers. Hinc voluit Rotta*, & prout in simili fuit tentum *in illa Roman. census 4. Decembr. 1595.* coram R.P.D. Pamphilio, nec quoad sufragari potest Melchio-
93 ri † copia illa aserti motus proprij, quæ in actis reperitur, siquidem quia est copia simplex non recognita, & caret citatione ad dicendum contra, quo fit, vt minimè de actis esse dicatur, nullamque prorsus fidem faciat, ita Doctores *in authent. si quis in aliquo documento*, C. *de edendo*, Cassiador. *decis. 7. in fin. de appellation* Cæsar. de Grassis *decis. 3. nu. 7. de restit. spol.* & Roman. *cons. 519. per totum, &c.* & tradit nouissimè Gracian. *disceptat. forens. cap. 170. n. 17.* & accedit quod ait Gutierrez *practicar. lib. 4. q. 9. num. 10.* Quòd cum ad probationem † gratiæ & priuilegij requiratur scriptura originalis, præ-
94 sentanda est, † & non sufficit testimonium ipsius, in vna tamen *Laudens. pensionis de mense Ianuarij 1601.* coram Domino Penna fuit resolutum, quod executor transferens pẽsionem satis est certificatus de sua iurisdictione, licet non fuerint ei præsentatæ litteræ originales: si tamen fuit ei præsentatum transumptum extractum à Notario Cameræ, & sigillo camerarij roboratum, cum clausula, quod illius copijs sinè sumptis manu alicuius publici Notarij authenticatis, & sigillo alicuius personæ indigni Ecclesiastica constitutæ munitis adhiberetur fides, & sic erat in forma probanti, &c.

Deinde quia hæ litteræ non sunt in moni-
95 torialibus insertæ ad finem, † vt ex eis agatur, & tractetur de causa principali, & de substantia gratiæ, sed dumtaxat ad finem & ad effectum probandi iurisdictionẽ Iudicis Delegati, iuxta text. *in c. cum in iure peritus*, & ibi communiter Doctores *de officio Delegati*, & sic in alio diuerso non probat, nisi originales appareant, Ioann. Gutierr. *in consil. 23. num. 8. & 9.* Molphes. *in summa morali tit. de iure patronat. nu. 45.* post Verall. & Seraphin. Riccius *in tract. probat. iur. patronat. resolut. 18. num. 4.* Et quando † commissio 97
in monitorialibus inseritur, vltra nõ probet, quàm ad illum effectum validandæ citationis, videnda quæ diximus infra *cap 30. §. 4. prope finem.* Conducit quod exceptio modificatiua opposita ad vnum finem, potest postea ad diuersum in executione opponi, Nos *de Regia protectione 4. part. capital. 7. numer. 71.*

Ex quibus mirabilibus Rottæ decisionibus tres deducuntur conclusiones, † quæ 97
omnino conueniunt ijs omnibus, quæ à principio huius quæstionis vltimæ, atque pro eiusdem resolutione subtiliter considerauimus.

Prima quod litteræ originales, vel transumptum authenticum, † & solemniter 98
translatum adhibitis requisitis iuris dumtaxat in iudicio fidem faciunt, & probationem, non autem transumptum minus solemne.

Secunda quod litteræ gratię insertæ in processu fulminato, monitorialibus, † alijs- 99
vè actis iudicialibus, non faciunt fidem, nec probationem legitimam, postquam oppositũ est à parte de hoc defectu, nisi insuper ostendantur, exhibeantur & præsententur eædem litterę gratiosæ originales, vt constat ex priori *decisione Tridentina*, & ex Doctoribus citatis superius *à nu. 68. vers. Imò nec processus fulminatus.*

Tertia, quod quando defectus adest iuris- 100
dictionis, † tùnc nec monitoriales, aut decre
ra citationis, nec multo minus litteræ gratiosæ in eisdem insertæ fidem aliquam facere possunt, etiam vbi alias fidem facerẽt, & etiã si à parte nõ fuerit oppositum de hac exceptione, prout ex vtriusque decisionibus manifestè patet, ergo multo magis vbi deficit iurisdictio in fundamẽto, quia in commissione fuit forma subscriptionis propriæ manus Sãctissimi iuxta decretum Concilij Tridenti. *in dict. cap. causæ omnes*, & quæ à principio huius capitis dediximus, & huic conclusioni directo consonant fundamenta apposita sursum *à num. 35. & sequentibus*, & in alijs locis ad quę Nos remisimus ibidem, videnda omnino.

Quæ omnia nota, & menti tene, quoniam vtilissima sunt, & ad plurima deseruiunt militantibus in hoc supremo Regio Consilio, quo frequentissimè contingit dubitari, quando his transumptis fides sit adhibenda, & frequenter in multis causis Senatus apetit originales litteras gratiæ.

Tùm etiam deseruiunt omnia, vt sciatur ex quibus litteris potest pars vti, agere éque coram Ordinario, postquam per Senatum causæ in prima instantia fit remissio ob defectum subscriptionis, atque etiam quæ litteræ gratiosæ transumptæ sint parti tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur, quæ verò retinendæ sunt in Senatu facta eidem causę simpliciter remissione.

Quid autem sit dicendum de ijs litteris monitorialibus, in quibus attestatur Notarius Apostolicus † fuisse subscriptas de propria manu Sanctissimi; altiorem petit indagationem, & speciale examen, de quo infrà hac 2. *part. capit.* 30. §. 4. *per totum*, latiùs erit videndum, & accuratè examinandum, quia pluries contingit hæc dificultas, casusque continet confusionem discretiuè exesterandam. 101

Atque tandem pro coronide huius capitis illud erit animaduertendum, quod si fortè in discursu huius secundæ partis, dùm de remittenda causa Ordinario inter loquendum de litteris iustitiæ dixerim aliquando litteras remittendas per Senatum Ordinario; inaduertenter dixisse intelligas, & loqui aduertas de causa dumtaxat retentis litteris in Senatu iuxta regulas, & limitationes in hoc *capit. à principio*, & ad eas reducendum erit quidquid dixerim alibi circa harum litterarum retentionem, vel remissionem. Vt nempè regulariter semper litteræ gratiosæ, quibus inserta veniunt commissio executoris, sint tradendæ impetranti, vt eis vtatur coram Ordinario, quando ad eundem per Senatum fit remissio causæ in prima instantia. Per contrarium autem regulariter omnes litteræ iustitię retinendæ erunt in Senatu, simpliciter facta Ordinario causæ remissione.

CAP. VIGESIMVM SEPTIMVM.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiã Romæ non repertum, siuè Clericus sit, siuè laicus, an percuti dicatur prima Ordinarij instantia, vt Regis protectio locum habeat.

SVMMARIVM.

OBligati Romæ per se, vel procuratores in forma Cameræ in partibus degentes, an exequi possint ab Auditore Cameræ, vel vti Regalia protectionis, vt monitoria sibi intimata, siuè litteræ declaratoriæ incursus censurarum retineantur, & causa Ordinario remittatur, nu. 1. cum seqq.

Concilium præseruans primam instantiam Ordinarijs non substulit legitimos modos, quibus de iure communi permittitur ab eis recedere in prima instantia, num. 2.

Ratione contractus sortitur quis forum alienum, quia de iure Iudex loci contractus dicitur competens, num. 3.

Clericus non potest prorogare iurisdictionem alienam absque sui Ordinarij consensu, nec proprij fori renuntiatio tenet, num. 4.

Prorogationem alienæ iurisdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit sine licentia Ordinarij, licet expressa, & in pactum deducta nõ teneat, num. 5.

Prorogatio ex iuris necessitate, & tacitè inducta à lege, non requirit consensum Episcopi, num. 6.

Obligatione alicui prohibita non intelligitur, quæ à lege tacitè & incidenter ex actu permisso inducitur, num. 7.

Alienatio tacitè inducta à lege tamquam necessaria comprehendit minorem, quæ nec requirit decretum Iudicis, numer. 8.

Alienatione prohibita intelligitur de facta ad homine, non de tacitè inducta à lege, numer. 9.

Du-

Donatio tacitè inducta à lege, non requirit acceptationem, num. 10.

In iurisd. patronatus translatione tacitè inducta à iure non requiritur consensus Episcopi, num. 11.

Contractus vbi est à iure permissus inter partes principales, non attenditur præiudicium inde alteri ortum incidenter, & in consequentiam, num. 12.

Renuntiatio proprij fori expressa in contractu alibi celebrato tribuit iurisdictionem Iudici loci contractus contra obligatum, etiam ibi non repertum, num. 13.

Clericus Romæ obligatus, ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis, numer. 14. & seqq.

Loco contractus quis conueniri potest, si ibidem reperiatur non aliter, num. 15.

Iurisdictio in alienum subditum, vt ratione contractus adquiratur; duo copulatiuè requiruntur, celebratio contractus, & quod in eo reperiatur obligatus tempore conuentionis, num. 16.

Iudex loci cõtractus adquirit iurisdictionem conditionaliter, si in eo reperiatur obligatus, non absolutè, num. 17.

Si cum contractus celebratione in alieno loco concurrat simul expressa renuntiatio proprij fori absolutè adquiritur iurisdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum, num. 18.

Hæc tamen renuntiatione expressa Clericus absque licentia sui Episcopi vti non potest, num. 19.

In expressa fori renuntiatione facta per Clericum consensus proprij Episcopi est necessarius, licet non in tacita inducta à lege, num. 20.

Couarru. obseruatio refertur, quod Iudici loci contractus non adquiritur iurisdictio ex simul inserta expressa renuntiatione Clerici sui fori, num. 21.

Auditor Cameræ caret penitùs iurisdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum, etsi expressè renuntiauerit proprio foro deficiente consensu Ordinarij, cui Senatus huiusmodi causas quotidie remittit, num. 22.

Consensus partis solus absque consensu Ordinarij non sufficit ad prorogandam alterius iurisdictionem, nec partis sola renuntiatio valet, num. 23.

Doctores attribuunt iurisdictionem Iudici loci contractus non absolutè, sed conditionaliter, si ibi reperiatur contrahens, num. 24. & seqq.

Capit. Romana, §. contrahentes de foro competenti, libro 6. verba ponderantur, & interpretantur, numer. 25. & sequentibus.

Dictio (nisi) inter alios effectus limitatiuos, seu negatiuos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ibidem.

Dictio (nisi) importat formam, nu. 26.

Iurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur Iudici, nisi prius conditione purificata, ita vt antea eius processus sit nullus iurisdictionis defectu, num. 27.

Conditio super qua datur iurisdictio plenè probanda est, num. 28.

Sententia lata ante purificatam conditionem, sub qua iurisdictio data fuit, est nulla, nec transit in rem iudicatam, numer. 29.

Auditor Cameræ caret iurisdictione contra Romæ obligatum, ibi tamen non repertum, etsi Clericus proprio foro simul renuntiaret sine licentia Ordinarij, cui Senatus remittit causam retentis litteris, numer. 30.

Sententia lata ab alieno Episcopo ratione contractus, & renuntiationis Clerici sine licentia Episcopi an sint nullæ, numer. 31.

Sententia lata super actis nullis ex defectu iurisdictionis pariter nulla est, numer. 32.

Acta sunt vehiculum ad sententiam, ibidem.

Causa ob quam irritatur processus influit in sententiam, ibid.

Si notoriè ex tenore Scripturæ aparet contractum non fuisse celebratum in illo loco processus, & sententia Iudicis nulla est, numer. 33.

Si tamen est dubium, & Clericus declinat acta erunt nulla iuxta Scacciam, numer. 34.

Quæ obseruatio procedit, accedente necessario requisito, quod sit repertus debitor in loco contractus, num. 35.

Conditione super qua fundatur iurisdictio Iudicis loci contractus deficiente, atque Clerici renuntiatione cum licentia Ordinarij, processus contra non repertum ibidem, corruit, num. 36.

Tridentin. licet non substulerit legitimos modos sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos de iure cõmuni aprobauit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus, num. 37.

Iuramentum appositum in contractu tribuit iurisdictionem Iudici loci contractus, licet

cet ibi non sit repertus, numer. 38.

Iuramentum si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed eius principali dispositioni tantùm, non tribuit iurisdictionem contra ibidem non repertum, num. 39.

Clericus iurans respondere in loco contractus absque consensu Ordinarij non tribuit iurisdictionem si in eo non reperiatur, num. 40.

Renuntiatio fori non valet in præiudicium superioris, nec eiusdem renuntiantis ratione iuris complicati, num. 41.

Iuramentum non auget principalem obligationem, sed intra illius limites addit robur num. 42.

Ad effectum sortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis, num. 43.

Duo casus vbi à iure æquiparantur dispositũ in vno, & in alio dispositum intelligitur, num. 44.

Forum quis non sortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ibidem debitor sit repertus, num. 45,

Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in casu vero, num. 46.

Clericus conueniri potest in loco destinatæ solutionis, absque consensu Episcopi, si ibi reperiatur; quia est prorogatio tacita, & à lege inducta, num. 47.

Couarruu. obseruatio ad idem adducitur, numer. 48.

Locus contractus celebrati per Procuratorem attenditur ad sortiendum forum, non locus vbi factum fuit mandatum, numer. 49.

Ad iurisdictionis adquisitionem ratione contractus non sufficit quod reperiatur procurator obligati, sed principalis propria persona, num. 50.

Auditor Cameræ hodie ex Tridentin. nequit cognoscere de obligatis in forma Cameræ, nec causas coram Ordinarijs pendentes in prima instantia auocare, num. 51.

Concilium Tridentin licet non substulerit legitimos modos iuris sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos, & à iure reprobatos admisit, num. 52.

Ex contractu extra Curiam Roman. celebrato, nec si ibi celebratur sortitur eius forum, nisi in ea reperiatur contrahens, nec supletur reperitio per expressam Clerici fori renuntiationem, sine consensu Ordinarij, num. 53.

Litteras declaratorias, quaslibet vè alias ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam ex obligatione Camerali detentem in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario, ibidem.

Gabrielis Pereiræ obseruatio refertur recursu ad Regem vti posse Clericum obligatum ex obligatione Camerali pro pensione Romæ soluenda excommunicatum in ijs Regnis degentem, num. 54.

Nemo potest se obligare, vt absque contumacia, & causæ cognitione possit excommunicari, nec ille ius tenet, vt omittatur citatio in executione necessaria, ibidem.

Consensus proprij Episcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem Clerici, num. 55. remissiuè.

Consensus Vicarij Episcopi non sufficit ad validam prorogationem alienæ iurisdictionis factam per Clericum, num. 56.

Laicus Romæ obligatum ex Camerali obligatione per se vel procuratorem, an ab Auditore Cameræ exequi valeat, numer. 57. & seqq.

Vassallus Regis obligatus in forma Cameræ nequit consentire in iurisdictione Iudicis Ecclesiastici, num. 58.

Litteras, etiam declaratorias, expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum in forma Cameræ obligatum, & submissum suæ iurisdictioni, retinet Senatus, & causam remittit Iudici laici competenti declarando vim fieri, num. 59.

Vassallus Regis contrahentis in Regno extraneo, ibique respondere promitens si ibi fuerit repertus, conuenitur, num. 60.

Obseruatio Gabrielis Pereiræ circa Lusitanos obligatos in Regnis Castellæ, nu. 61.

Vassallus voluntariè, & expresè consentiens in iurisdictionem alterius Regis non præiudicat Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litiget, num. 62.

Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo contra suum vassallum, ex prorogatione eius expressa, numer. 63.

Barones passim solent vindicare subditos alienam iurisdictionem voluntariè prorogantes, num. 64.

Remissio nõ est facienda, si Iudex eam petens, & requisitus non sit eiusdem Imperij, & Principatus, num. 65.

Clericus ratione contractus, aut destinatæ solutionis alienum forum sortire siue consensu Ordinarij, si ibidem reperiatur, nu. 66.

Augustinus Barbossa contrariam opinionem tenens in causa propria annotatur, numer. 67.

Quo-

1 VOTIDIE opprimuntur, & fatigari solent subditi & vassalli horum Regnorum, indistinctè, sive Clerici, sive laici ab Auditore Cameræ † Apostolicæ expediente censuras, vel potius declaratorias incursus in eas, pro executione obligationis ab illis, seu eorum procuratoribus factæ in Romana Curia (& interdum extra eam) in forma Cameræ Apostolicę, sivè pro pensionibus debitis, sivè pro alijs expensis pro expeditione Bullarum, dispensationum & similium, ac etiam sivè in eadem Curia Romana reperiantur, sivè non sed imò in partibus degentes.

Qui sic subdito innodati censuris confugere frequenter assolent ad hunc Senatum Supremum conquerētes de oppressione, & violentia, & literarum retentionem postulātes, atque ad suos Iudices Ordinarios causæ in prima instantia remissionem petentes, magna hinc oriri solet inter iurisperitos controuersia (hactenus nō digesta) variè sentiētes, Nos autē tùm Rogati, tùm à tractatus perfectione adstricti illam accuratè dirimendam disputatione præmissa pollicemur.

Et pro parte negatiua, quòd sit deneganda
2 protectio, nō leuia vrgent † fundamenta, primum quia Concil. Triden *sess. 24. de reform. cap. 20.* primam præfernans instantiam Ordinarijs nullatenus subtulit legitimos iuris modos, per quos fortitur quis forum alienū, imò in eisdem non procedere eiusdem Trid. dispositionem: ex declarationibus sanctę Cōgregationis Cardin. magnaque Doctorum caterua resoluimus hac *2.p.cap.5.verſ. Plures tamen alij casus à num. 8. per tres §§. sequentes.*

Sed ratione contractus quis fortitur legi-
3 timè forum illius Iudicis † in cuius loco, aut distritu contraxit, quia talis Iudex loci contractus dicitur de iure competens, iuxta iura & Doctores per Nos citatos (& etiam citandos) superius hac *2.p. cap.5.§.3. à principio*; vbi propterea resoluimus multis relatis Doctoribus; protectionem denegandam in Senatu, à quo nec fit causæ Ordinario remissio. Igitur Auditor Cameræ Apostolicæ legitimè procedere dicetur etiam in prima instantia super executione obligationis Cameralis per aliquem Romæ factam, cum ratione cōtractus competens sit Iudex dicendus, prout ipsum habere in facultatibus suis à Pōtifice concessis, ex pluribus Doctoribus probauimus *in dict. cap. 5. §. 3. à num. 4.*

Secundò, quia licet constans sit de iure, & à communi Doctorum opinione † vallata 4
resolutio, quod Clericus nullatenus valeat prorogare iurisdictionem alterius Iudicis Ecclesiastici, nec in eam consentire, absque licentia sui proprij Episcopi Ordinarij, sine quo eius prorogatio, & proprij fori renuntiatio non tenet, nec operatur, vt probat text. *in cap. significasti, de foro competent. cap. non licet 3. q. 3. cap. 1. & 2. 11. q. 1.* Bald. *in l. 1. §. & post, nu. 3. ff. de noui operis nunciation.* Abbas *in cap. cæterum, num. 11. de iudicijs*, Ancharranus *in cap. 1. num. 2. de foro competent.* Decius *in cap. d. quo, nu. 84. & in cap. at si Clerici, numer. 264. de iudicijs*, Alexan. de Nevo *in cap. P. & G. numer. 84. de constitutionibus*, Turrecremat. *in cap. nullas el 2. numer. 39. quæst. 2. & in cap non licet, numer. 3. q. 7.* Lanpus *in cap. 1. num. 5. de foro competent. in 6.* Zannet. *in tractat. de differentijs inter ius Ciuile & Canonicum differentia 205. in 1. tomo tractat. diuersorum*, Ioann. Baptista de S. Blasio *in contradict. iuris Canonic. & Ciuil. contradict. 83. eodem tomo*, Bertachin. *in tractat. de Episcopo in 5. part. limitat. 4. numer. 96.* Benedict. Capra *in suis regul. sub tit. de prorogatio. num. 16.* Angel. Aretin. *in l. Imperatores. numer 4. de appellationibus*, Ludolphus Serader. Vitramon. *in tractatu de feudis, part. 10. section. 1. num. 146.* Lelius de Zanchis *in tractatu de priuilegijs Eccles. priuileg. 87. numer. 10.* Hieronym. Pappon. *consil. 1. num. r. 14. lib. 1.* Bimius *consil. 14. numer. 10. lib. 1.* Gratus *cons. 87. numer. 4. lib. 1.* Cumia. *super ritib. Magn. Cur. cap. 42. numer. 124.* Iacobi *in l. hæres absens, § si quis tutelam. ff. de iudicijs*, Socinus *in capit. peruenit, numer. 391. de sentent. excommunicationis*, Mezz. *in tractatu de feudis, in titul. de natura feudi, numer. 131.* Capicius *decisio. 9. numer. 13.* Roman. *singular. 745.* vbi Serain. *in additionibus*, Petrus Gregor. *in tractatu de iudicijs causa feudalium. q. 7. num. 19.* Bernard. Vuernes. Vitramonta. *practicarum forensium, liber. 1. titul. 1. observatio. 12. num. 2.* & infiniti penè alij statim allegandi.

Tamen hæc vera resolutio communi-
ter à Doctoribus declaratur, † & limita-
tur, vt dumtaxat procedat, quando pro- 5
rogatio hæc, & fori proprij renuntiatio à Clerico fit expressè, & ex certa scientia verbaliter, & actualiter prout de iure requiritur, aut aliter in pactum deducta absque expresso Episcopi; secus autem, quando tacitè fit, atque inducitur

tur ex aliquo actu, putâ vel contrahendo, vel delinquendo, quia tunc potest iurisdictionem alterius Iudicis Ecclesiastici licite prorogare, absque sui Episcopi consensu, nam eo casu non ex ipsius voluntate; sed ex necessitate iuris provenit prorogatio ista, in qua proprij Episcopi consensus necessarius non est, ad hoc vt Clericus conueniri possit, & iudicari à Iudice loci contractus, cuius ratione forum tacitè fortitus fuit, hanc distinctionem quam plurimi faciunt firmantque Doctores Ioannes de Anania *in capit. si diligenti. numer. 8. de foro competent.* Abb. *in cap. dilecti filij, numer. 8. eodem titul.* Paulus de Castro *in l. 1. numer. 9. ff. si quis in ius vocat non ierit*, Decius *in capit. de quo Vuldeo, numer 90. de iudicijs, & in l. 1. numer. 14. ff. de iudicijs*, Abbas *consil. 24. col. 1. & 2. lib. 2.* Bald. *in l. Senatores, numer. 3. de Senatoribus*, Iacobinus *in l. est receptum, in 1. lectur. numer. 4. ff. de iurisd. omnium iudic. & in l. 1. numer. 14. ff. de iudicijs*, Ferretus *consil. 366. numer. 17. lib. 2.* Pelsc. Vltramontra. *in processu iudi. titul. 9. numer. 62.* & post Alexan. Rippam, & Abbat. idem firmat Petr. Barbos. *in l. hæres absens*, §. 1. *à numer. 61. ff. de iudicijs.* Et cum Speculatore, Roman. Alexand. & Abb. idem firmat Maranta *de ordine Iudicior. 4. part. distinction. 22. num. 24.* Anton. de Butrio *in capit. significasti, numer. 11. & sub num. 18. de foro competenti*, Marianus Socinus *in capi. dilecti*, vbi Felin. *sub numer. 7. quæstion. 1. eodem titulo, & in capit. ex litteris, sub numer. 27. de mutuis petitionibus*, & alij citati, & sequuti à Sigismund. Scaccia *in tractatu de sentent. & re iudicat. glossa 7. quæstion. 3. limitation. 1. à numer. 43. & sequentibus*, Marta *de iurisdictione 2. part. capitul. 6. numer. 47.* & latius prosequitur Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. à num. 67. & sequentibus*, legendus *à num. 53.* cum alijs sequentibus.

Cuius distinctionis & declarationis rationem reddunt Doctores, quia hæc renuntiatio † proprij fori, & alieni adquisitio non 6
provenit immediatè à voluntate, & consensu Clerici obligati, sed secundario, & causatiuè inducta ex iuris necessitate, & eiusdem dispositione, quæ iuvet, partes etiam inuitas respondere debere in loco, in quo contraxerunt, cuius forum ratione contractus ibidem gesti fortiuntur, *ex capitul. 1. §. contrahentes de foro competent. libro 6.* & ex alijs citatis sursum, *capitul. 5. §. 3. in principio.* Quare consensus proprij Episcopi non requiritur in hac prorogatione, quæ magis dicitur prorogatio iuris, quàm hominis, vt post plures Doctores probat Scaccia vbi proximè, *dict. limitatio. 1. à numer. 23.* Petrus Barbosa *in l. 1. articul. 3. numer. 223. ff. de iudicijs*, Nauarrus *in capit. accepta, oppositio. 8. numer. 5. de restitutio. spoliat.* & ferè omnes alij Doctores hactenus citati eandem rationem reddunt, quibus adde Cepollam *consil. 111. numer. 16.* Farinacium *in tract. crimin. quæstion. 8. numer. 14.* Iacobum de Graffijs *in decis. aure. 2. part. lib. 3. capit. 26. numer. 27. & 28.* vbi alios allegat, Cerola *in praxi Episcopa. in verbo, Clericus*, §. 12. Carolus de Grassis *de effectibus Clerica. effectu 1. sub num. 53. vers. & licet glossa, & num. 63.*

Et corroboratur, quia quando obligatio alicui prohibetur, † non intelligitur 7
prohibita obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permisso, benè Carthanus *decisio. 46. à numer. 23.* Et quia licet minori prohibeatur alienatio † absque 8
consensu, & decreto Iudicis; tamen quando alienatio tacitè inducitur à lege, tanquam necessaria comprehendit minorem etiam sine decreto Iudicis, latè de varijs exemplis per Gratianum *disceptationibus forens. tom. 1. capitul. 27. à numer. 44. cum sequentibus.* Et prohibita alienatione, intelligitur facta ab homine, † non tamen ea quæ tacitè in- 9
ducitur à lege ex aliquo actu, plurimos citat Mieres *in tractatu de maiorat. 4. part. quæstion. 1. limitatio. 1. à numer. 6.* benè conducit quod per Monetam *de commutationibus vltimarum voluntat. capitul. 11. num. 222. fol. 1543.* Atque etiam quod per Mieres *de maiorat. 1. part. quæstio. 68. à nu. 43. & quæst. 36. à num. 24.* Dicentem, quod donatio † tacitè inducta à lege non requirit 10
acceptationem, vbi plures citat. Et Moneta loco citato, † quod in iurispatronatus transf 11
latione inducta incidenter à iure non requiritur Episcopi consensus.

Deinde quia quando principalis actus, & dispositio est à iure inter † partes principa- 12
les permissa: non attenditur præiudicium inde proueniens alteri in consequentiam, plurimos ad id congerit Doctores Nicolaus Garcia *de beneficijs 5. p. cap. 1. à num. 726.* & sursum, optimas doctrinas congerit plenè in comprobationem Ioannes Gutierrez *in tractatu de gabellis, quæst. 90.* præcipuè *à nu. 9.* vbi plurima iura ponderat, & post Tiraquel. & Surdum benè comprobat Gratianus *disceptat. forens. c. 392. à num. 26. & sequentib.*

Itaque

itaque cum noſtra obligatio Cameralis principaliter inter partes ſit permiſſa, non attenditur præiudicium inde tacitè proueniens iuriſdictioni ordinarij, quando alibi contractus celebratus fuit, cum hoc præiudicium proueniat illatiuè à iure, & eius neceſsitate, non ex voluntate immediata contrahentium, atque ideo dicendum videtur, Clericum ſine conſenſu Epiſcopi ſui legitimè exequi ab Audi-
13 tore Cameræ, † cuius forum ratione contractus ibidem celebrati fuit ſortitus, ſiue ibidem reperiatur, ſiue non, cum ſimul proprio foro in dicta obligatione Camerali ſoleat renuntiare, quæ renuntiatio id operatur, vt poſsit ibidem etiam non repertus obligatus exequi, & conueniri, vt ſtatim dicemus, atque per conſequens recurſus, & protectio ceſſabit, cum nequeat dici percuſa prima inſtantia Ordinarij.

Quibus tamen & alijs minimè obſtanti-
14 bus, † contrarium de iure verius probandum erit in noſtro caſu, vt ſcilicet Clericus Romę obligatus ex obligatione in forma Cameræ ad penſionem, vel quid aliud in partibus degens, nec tempore executionis ſit repertus in d. Romana; Curia exequi ab Auditore Cameræ, alio vè iudice Romanæ Curiæ non poſſit, nec per iudicium contradictarum declarari in cenſuras incurriſſe: inuitabili fundamento probatur.

Etenim de iure quis ſortitur forum contra-
15 ctus, † & ibidem conueniri poteſt, ſi contrahens ibi reperiatur, non aliter tex. eſt expreſſus in *in cap. Romana §. contrahentes vero aliarum Diœceſium. ſuper contractibus initis à Remenſi Diœceſi ab eiſdem (niſi inuenian tur ibidem) trahere coram ſe non debent inuitos, &c. de foro competenti, lib. 6. l. 1. §. hæres abſens ff. de iudicijs.* Nam vt iudex in ſubdi-
16 tum alienum adquirat iuriſdictionem, † non eſt ſufficiens ſolus contractus, ſed duo copulatiuè requiruntur præcisè, & contractus in ſuo diſtrictu celebratio, & ſimul quod ibidem reperiatur tempore conuentionis, ita latè probat Couarru. *practicarum, quæſtion. c. 10. num. 3. in princip. & nu. 4. & lib. 1. variar. cap. 4. num. 1.* Bernard. Diaz *in regul. 146. & 642.* Belluga *in ſpeculo princip. rubric. 11. §. viſum eſt.* & ibidem latè Camill. Borrell. *in addition. litt. A.* Auileſius *in d. c. 27. prætor. verb. entregen, num. 16. cum ſeqq.* Menchac. *vſufrequent. cap. 52.* Cenedus *in collectan. ad ſextum, collectan. 33. numer. 1.* & Auguſtinus Barboſ. *in collectan. ad dictum §. contrahentes, numer. 13.* Zeuallos *commun. contra commun. quæſtion. 154.* Cardoſ. *in praxi iudic. & aduocator. verb. forus, nu. 2.* Petrus Barboſ. *in l. hæres abſens. §. 1. num. 7. cum ſeqq. & §. proinde, à num. 4. & §. vltim. num. 50. cum ſequentib. ff. de iudicijs.* Aloiſius Riccius *in collectanea deciſionum, part. 2. collectanea. 339.* Sigiſmundus Scaccia *in tractat. de commertijs. §. 2 gloſſ. 5. num. 208 & à num. 194. & in lib. 1. cauſa ciuil. & criminal. cap. 101. nu. 30. & in tractat. de ſententia & re iudicat. gloſ. 7. quæſt. 3. limitat. 4. à nu. 107. cum multis ſeqq.* & præcipuè, *num. 110. 112. & 113. & ſub num. 116. ſub verſ. Secundus caſus eſt, & in libr. 1. cauſa. ciuil. & criminal. cap 40. num. 6.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidianor. cap. fin. 2. part. §. 1. num. 3.* & Nos alios citauimus hac *2. part. cap. 5. §. 3. ad princip.* & ſic loquuntur, & intelliguntur omnes Doctores ſimpliciter dicentes, ratione contractus forum ſortiri, quaque declaratione, & requiſito reſpondetur ad omnia in contrarium adducta.

Ex quibus iuribus & Doctoribus obiter notabis, † quod iudex loci contractus ac-
17 quirit iuriſdictionem conditionaliter, ſi ibibem reperiatur obligatus, non tamen abſolutam, quod altiùs inferiùs ponderabimus, igitur ſi obligatus Romæ non fuerit repertus tempore executionis; Auditor Cameræ nulliter contra eum procedit, ex defectu iuriſdictionis, quam aliter non acquiſiuit perfectè, niſi obligato præſente, atq; per conſequens prima Ordinarij inſtantia vulnerata dicitur, cui indubiè huius executionis cauſa per Senatum fiet remiſsio.

Deinde hæc pars fulcitur, nam & ſi tunc ad-
quiratur iuriſdictio iudici loci contractus, †
18 contra ibidem non repertum, quando ſimul obligatus expreſsè ſe ſubmiſit eius iuriſdictioni, ſimulq; proprij domicilij foro expreſsè renuntiauit, iuxta communem ab omnibus receptiſsimam ſententiam, vt tunc contrahens etiam non repertus in loco contractus poſsit ibidem conueniri, ita vt ad ipſum ſit facienda remiſsio, Gloſ. eſt ad hoc celebratiſsima, in *l. 1. ff. ſi quis ius vocatus non ierit*, quam omnes ibidem ſequuti ſunt, & maxima cum laude in d. *l. hæres abſens. §. 1. ff. de iudicijs*, præſertim Paulus de Caſtro *n. 8.* Iacoba. Lancel. Deci. & alij, ac præter eos Iacobus de Bellouiſ. *in c. Romana. §. contrahentes, n. 94.* & ibi Franchus poſt alios à ſe citatos *de for. compet. lib. 6.* Abb. Parnormit. *nu. 37.* & Felin. *nu. 22. in c. fin. de foro competent.* vbi Antonius, & Cardin. idem Panormit. *n. 18.* & 22. Decius *n.* Rippa *n. 65.* Auguſt. Beroius *n. 196.* Alciat. *num. 52. in cap. 1. de iudicijs.* multa per Iaſſ. & Curti. Iunior *in d. l. 1. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, nu. 6.* Bald. *in l. cum Artemidoram.*

C. *vt in possessionem Legator.* idem Bald. *in c. præterea, de officio Delegati.* Roman. *in singul. 279.* Iaſ. *in l. 1. ff. de eo quod certo loco.* Marianus Socinus *in capit. dilecti, numero 39. de foro competent.* optimè Couarru. *practicar. quæst. capit. 10. numero 5. & suprà à numero 3.* poſtquem Alciatum. Montaluum, Anileſium, & Auendanium, & Didacum Perez idē affirmat Parladorius, *libro 2. rerum quotidianarum, capit. fin. 2. part. §. 1. à numero 2. cum ſequentibus.* Barboſ. *in l. 1. ff. de iudicijs, art. 3. numero 224.* Ripoll. *variar. reſolut. tom. 1. capit. 1. de iuriſdictione omnium iudicum, numero 404.* Ionnes Gutierrez *de iuramēt. confirmator. 3. part. capit. 16. à numero 3. & ſequentibus,* Sigiſmundus Scaccia *in tractat. de ſententia & re iudicat. glaſſa 7. quæſtion. 3. limitat. 4. à numero 116. cum ſequentibus,* apūd quos de mteria latè videre poteris.

Tamen hanc renuntiationem proprij fori expreſſam Clericus abſque conſenſu ſui Ordinarij facere nequit, † obſtante illi magna illa Doctorum caterua de qua ſurſum, *verſicul. Tamen hæc vera reſolutio, à numero 5. cum ſequentibus,* probantium, communem opinionem, iuraque Canonica prohibentia Clerico prorogationem abſque proprij Epiſcopi conſenſu locum habere, quando expreſſè prorogationem fecit, atque renuntiauit ſuo foro; non tamen quando tacitè inducitur à lege, vltra quos idem probant cum Nauarro, Menchaca, Azeuedio, Morla, Petrus Barboſa in *l. 1. articul. 2. numero 132. cum ſequentibus. ff. de iudicijs.* D. Ioann. Baptiſt. de la Rea *in deciſ. Granatenſ. diſput. 4. numero 16. in fine.* 19

Sed ſic eſt, quod ad hoc vt iudici loci contractus adquiratur in actu iuriſdictio in contrahentem non repertum in loco contractus, eſt neceſſaria expreſſa proprij fori renuntiatio, ita vt ſolus contractus non ſufficiat, ex communi Doctorum modo relata, ergo in huiuſmodi † fori expreſſa renuntiatione neceſſario & præcisè in Clerico debet interuenire proprij Epiſcopi conſenſus, iuxta cōmunem Doctorum, iuraq; Canonica de quibus in ſecundo fundamento contrariæ partis, *num. 4.* cum eius conſenſus requiratur, vbi interuenit expreſſa renuntiatio; ac per conſequens dum deficit (quantumuis obligatus in forma Cameræ ſe ſubmiſerit Auditoris Cameræ iuriſdictioni proprio foro expreſsè renuntiando) ipſe Auditor nulliter & ſine iuriſdictione, violenterq; procedet contra ſic in Romana Curia obligatum, ibidem tamen nō repertum, ſed potius in partibus degentem, quia nulla ſibi fuit hoc caſu in illum quæſita iuriſdictio ex iuris communis, & Canone diſpoſitione. 20

Hanc inſuper partem in his terminis contra Marianum, Socinum, & Rippam rectè, † & eruditè defendit poſt plures alios Doctores, Couarr. in *practic. quæſtionib. cap. 10. ſubdict. num. 5. verſ. Octauò,* qui poſtquam reſoluit, non eſſe neceſſarium, adeſſe in loco contractus contrahentem, ſi expreſsè renuntiauerit ſuo proprio foro; limitat in Clerico non interueniente conſenſu ſui Epiſcopi, in hæc: *Octauo ab eadem radice procedit, quod Panormitanus in d. c. vltimo, de foro competent. n. 37. aſſerens prædictam renuntiationem minimè valere, ſi ea facta ſit à Clerico abſque proprij iudicis, & Epiſcopi conſenſu, cap. ſignificaſti de foro competenti, quo expreßim deciditur, non poſſe Clericum conſentire abſque Epiſcopi conſenſu in alterius iudicis iuriſdictionē qua ratione ſequuntur hanc Abbatis opinionem Felinus in dict. cap. vltimo, nu. 22. Iacob. in dict. l. hæres abſens, §. 1. col. 2. Decius in d. cap. 1. de iudicijs, num. 23. & ibi Felinus nu. 6. quorum opinio mihi omnino placet, cum in hac ſpecie fiat ab ipſo Clerico expreſſa renuntiatio proprij Tribunalis, & conſentiat ipſe expreſſim in alium iudicem, quod fieri iure non poteſt, & ideo hæc ſententia maxima ratione fulcitur, & tenenda erit, quamuis Marianus Socinus in dict. cap. dilecti, num. 39. & Rippa in dict. cap. 1. de iudicijs, num. 68. contrarium tenuerint, &c.* hæc Couarr. cuius ſententiæ præcisè ſubſcripſerunt omnes illi Doctores, qui firmarunt, renuntiationem proprij fori expreſsè factam à Clerico abſque ſui Epiſcopi conſenſu nec valere, nec iuriſdictionem aliquam tribuere, quos congeſsimus ſuprà *n. 5. & ſeqq. verſ. Hæc tamen vero reſolutio.* 21

Itaque cum Clericus Romæ obligatus in forma Cameræ, † nec ibi reperiatur, nec in renuntiatione expreſſa proprij fori interuenit conſenſus ſui Ordinarij; non video, quo fundamento, quo vè iuris colore exequi poſſit ab Auditore Cameræ, cum in hoc caſu careat penitùs iuriſdictione, & per conſequens eius litteræ declaratoriæ, aliæ vè qnælibet executionem huiuſmodi tangentes vti nullæ & inualidæ iuſtiſsimè retineri ſolent in Senatu, remiſſa cauſæ executiuæ cognitione Ordinario, cui de iure pertinet ex Decreto Cōcil. Trid. *ſeſſ. 24. de reformatione, c. 20.* quod in vijs executiuis omnino procedere, reſoluimus latius hac *2. p. c. 10. verſ. Ex ratione huius Pōtificalis, &c. à n. 12. cū ſeqq. vſq; ad fi.* 22

Subſcribunt etiā huic veriſsimæ opinioni declarationes S. Congregationis, † necnon infiniti penè DD. validiſsimis doctrinis mu- 23

niti,

niti, de quibus suprà hac 2.p.c.5.à principio, cū suis §.§.& c.3.§.vnico, per tot. affirmantes quod solus partis consensus in alienam iurisdictionem, illam iudici non attribuere in prima instantia, nec valere, sed ad id requiri concursum consensus tâm Episcopi Ordinarij, quàm partis. conducunt etiam plurima mirabilia, quæ de renuntiatione iuris complicati cumulauimus in 1.p.c.13.verſ.Quarto probatur, à numer.21.cum multis ſeqq. in quibus quidem locis plurima reperies in cōprobationem huius verisimæ resolutionis; ergo iuste Senatus violentiam hanc tollit, retinendo litteras Auditoris Cameræ, & remittendo partes Ordinario.

Fulcitur insuper hæc pars, quia ius & Doctores loquentes de foro fortito ratione cō-
24 tractus, † conditionaliter omnes attribuunt iurisdictionem iudici loci contractus, nempè si ibi reperiatur contrahens, per hanc dictionem conditionalem (si) quæ de iure importat conditionem, vt vulgare est, & expressè probat tex. *in capit. Romana. §. contrahentes, de foro competent. lib.6.* & omnes Doctores suprà citati *num.15.verſ.Etenim de iure tunc, & in d.§.contrahentes*, hæc apponuntur ver-
25 ba: *Nisi inueniantur ibidem*, quæ † dictio (nisi) inter alios effectus restrictiuos, & limitatiuos, seu negatiuos, quos longa manu recenset Augustinus Barbosa *dict.217.* importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, vt probat tex. in *l.quibus diebus.§. quidam Titio.ff.de conditionib. & demonstr. & in l.1.§.idem scribit.ff. depositi.* ibi: *Nec debere absolui, nisi restituat*, & in *l. in testamento*, ibi: *Et nisi fierent hæredes, magna pecunia mulctarentur.ff.de condit. & demonstrat.* Roland. *conſ.49.nu.14.tom.3.* Gratus *conſ. 48.num.6.& conſ.54.num.51.* Socinus Iun. *conſ.49.num.18.vol.2. & conſ.134.nu.16. vol.3.* Cassaneus *in consuetudin. Burgund. rubrica 1.§.5.in verb.si non à grau. nu.12. & 13.fol.185.* Vulpellan. *de præpoſ. & ad verb. significa.sub diction. nisi. verſ. Et quod, pag. 65.* Antonin. Monach. Lucens. *deciſ.67.num. 35.* Cenedus *singul.23.nu.3.* Francis. Molin. *de ritu nuptiarum.lib.1.comparatio.20.num. 49.* Barbos. vbi proximè *nu.9.* & fuit dictum *in Treueren. loco capitularis, 10. Martij, an. 1606.* coram Mançanedo impressa per Farinacium *deciſion. 161. numero 7. part. 2. recent.*

26 Et importat formam, † vt per Osascum *deciſion. 174. numero 2.* Gratus *conſil. 15. numero 15.volum.1.* Cened. dict. *singul.23. numero 6.* Barbos. dict. *diction.217. numero 10.* Marius Antoninus *variar. reſol. lib.1. reſolut.vltim.caſu.32. verſicul. Pro Epiſcopo, infin.*

Sed iurisdictio conditionaliter attributa, non acquiritur iudici, † nisi demum purifi- 27
cata conditione, & ea verè existente, antequam iurisdictionem incipiat exercere, ita vt aliter processus, & omnia à se gesta sint nulla ipso iure ex defectu iurisdictionis. Puteus *deciſ.429.libro 1.* Rotta *deciſ.93.part.4. in nouiſ.* Gonçal. *ad Regul.8. Cancel.gloſ.9. in annotat.numero 249. & num.251.* Marta *de clauſul.part.1.clauſul.92.* & fuit dictum in *Anconitana bonorum, 12. Ianuar.1607.* coram Mançanedo, impressa per Marchesan. *p. 2.pag.159. & in Pampilonen. de Oranço, 18 Iunij 1610.* coram Canalerio, impressa per eundem Marchesan. vbi proximè *pag.161.* Campanill. *diuerſor. iur. Canon. rubric. 11. capit.13.à numero 258.* Farinacius *deciſ.142 numero 1.par.2.recent. & in vna Compoſitel. Parochialis, 16. Decemb.* coram Orano, impressa per Marchesan. *de commiſſ.part.1.pag. 427.* prout etiam abundè videre poteris in *tract.de Regia protectione, 3.part. cap.13.à numero 19. cum ſeqq. & à numero 46. cum ſequentibus.*

Ita vt conditio super qua datur iurisdictio 28
plenè probanda sit, † aliter nec iudici data intelligitur, vt dicitur in dict. *deciſ. Pampilonen. & in Burgen. iuriſdictionis, 6. Februarij* 1604. impressa per Farinacium *deciſ. 68.numero 1.part.1.in recent. & in Firmiana Altaris*, impressa per eundem Farinacium *deciſ.701.num.4.ead. part.1. & deciſ.636. numero 1.part.2.recent.* eiusd. Farinacij.

Adeò quod processus & sententia lata ante purificatam conditionem, † sub qua iuris- 29
dictio datur, nulla est ipso iure, & nec transit in rem iudicatam, vt dictum fuit in d. *Compoſtellana*, impressa per Marchesan. *dict.p.1. pag.379.* quibus adde Augustinum Barbosam *in tract.de clauſulis, in clauſul.97.num.4. & num.10. & clauſul.98.nu.3. & 4.per tot.* Igitur Auditor Cameræ procedens † con- 30
tra obligatum in Romana Curia non tamen ibidem repertum, ac etiam renuntiantem proprio foro expressè absque tamen consensu Ordinarij, nulliter & absque iurisdictione, necnon violenter procedere dicendum erit, atque ideo legitima, & iuridica est suarum litterarum retentio per Senatum facta, remittentem insuper Ordinario causæ cognitionem in prima instantia.

Hinc venit dirimenda antiqua difficultas, 31
an processus & sententiæ latæ † ab alieno Episcopo prætendente iurisdictionē ratione contractus celebrati in suo distritu cōtra Clericū

non interueniente conſenſu proprij Ordinarij; ſint nullæ, in qua Carolus de Graſsis in *tract.de effectibus Clericatus, effectu 1.num. 59.& ſeqq.* ſecutus Turrecremat.in *cap.non liceat,num.3.quæſt.6.* ſentit quod ſi ſit in fauorem Clerici lata ſententia;erit nulla, quia fuit cauſa nullitatis ipſe Clericus prorogans ſine conſenſu ſui Epiſcopi. Si autem ſit lata contra eum,erit valida.quæ reſolutio falſiſsi-
32 ma eſt, quia non eſt dare medium, † aut habuit iudex iuriſdictionem, & tunc acta & ſententiæ ſunt validæ ſiue cõtra, ſiue pro Clerico;aut iuriſdictione caruit,& tunc tàm proceſſus,quàm ſententiæ ſunt nullæ,de quo abũ dè diximus & probauimus hac *2.p.c.6. à nu. 14 cum ſeqq.& c.17.per tot.& c.20.à n.72.*

Deinde quia acta ſunt vehiculum ad ſentẽtiam, Bal.in *c.cum ſuper ad fin. de cauſa poſſeſſ.& propr.& in l.fin. C. de ſuſpe.tuto.& conſ.344.ad fin.* Butigel.*in l.is cui bonis, nu. 25.ff de verbor.obligat.* Maluaſia *conſ.91.n. 23.* Schrader.*de feud.par.9.cap.7.num.130.* Montier.*deciſ.25. num.8.* Surdus *conſ.159. num.46.* Menoch.*conſ.390.nu.35.* Aldouin. *conſ.17.num.4.* Mantica *deciſ.68.numer.9. deciſ.211.num.4.& deciſ.239 n.1.* Giurba *deciſ.10.num.2.* & idem Giurba *conſ.88.nu. 6.* ſi in iſta adeſt defectus iuriſdictionis etiam & pariter & in actis, vt ſint nulla ipſo iure; nam cauſa ob quam irritatur proceſſus,de neceſsitate influit in ſententiam Signorolus *conſ.154.* Plotus *conſ.30. numer.36.& 40.* Guazzinus *defenſio. reorum,22.cap.2.nu.3.* Giurba *conſ.9.ſub.14.in fin.* Ergo ſuper eis lata ſententia pro qualibet parte debet eſſe nulla,cum actorum nullitas intrinſece influat in eam, ex quo dicta aſſertio inutilis apparet. non enim expectanda erit ſententię prolatio, ad iudicandum & cognoſcendum, an proceſſus fuit nullus,vel validus,nec poteſt eſſe eius validitas in aere, & in pendenti vti ex *l. cum hic ſtatus §.ſiue autem,de donat.inter vir.& vxor.* & ſingulari doctrina Bal.in *l.eam quam num,49.C.de fideicommiſ.* & ex alijs pluribus obſeruat Chriſtophorus de Paz *in tractat de tenuta,cap.10.à numer.34.cum ſeqq.* Atque ideo ſi re vera adeſt defectus iuriſdictionis, acta omnia & quævis ſententia erunt nullæ, ex quibus manifeſtè deſtruitur Caroli de Graſsis reſolutio in hoc articulo.

Scaccia autem in *tract. de ſentent.& re iud.gloſ.7.quæſt.3.limitat.1.numer.47.* poſt Lapum,Geminian.& Marianum Socinum a-
33 liter diſtinguit, † ſi apparet notorie ex inſpectione ſcripturæ, contractum non fuiſſe in eo loco celebratum, proceſſum iudicis alieni,& ſententiam eſſe nullam,cũ deficiat conſenſus proprij Epiſcopi, at ſi ſit dubium, & excipit Clericus declinans, † & ad vlteriora procedat iudex,erunt acta nulla,quia priùs 34
ſummariè debet de qualitate,& declinatoria cognoſcere,& ſi non appareat ibi geſtum eſſe contractum tenetur remittere ad Ordinarium ſuum, & ſine hac pronuntiatione procedit nulliter, quæ quidem reſolutio magis conformis eſt iuris diſpoſitioni,vide eundem ibidem *num.53.& num.54.*

Quæ tamen procedit, quando non deficit requiſitum præciſum, † quod ibi ſit reper- 35
tus debitor in loco contractus, quod etiã ſupponunt ipſi Doctores referendo oppoſitionem,& declinatoriam rei conuenti; ſed tantum dubitatur, an contractus ibi fuerit celebratus,necne,iuxta quæ Nos *infra capit. 30. §.4.prope finem.*

At vbi deficit priùs requiſitum, & conditio, † ſuper qua fundatur ſimul iuriſdictio, 36
nempè quod non ſit repertus in loco contractus,nec aliter in Clerici renuntiatione fori proprij interuenit conſenſus ſui Epiſcopi, cũ iuriſdictio non fuerit aliter adquiſita iudici loci; omnia acta indiſtinctè ſunt nulla ex ſupradictis, maximè hodie ſtante diſpoſitione Concilij in *d.cap.20.cauſæ omnes,* † quod li- 37
cèt legitimos iuris communis modos fortiendi forum alienum admiſerit; non tamen illegitimos approbauit,prout erit iſte,quãdo deficiant integra iuris communis requiſita ad fortiendum forum alienũ ratione contractus alibi celebrati, de quibus latè hactenus,quoniam ſi de iure communi in hac ſpecie negatur iudici loci cõtractus iuriſdictio: multò fortius poſt Concilium Tridentinm, quod regulariter reſiſtit alieno iudici in prima inſtantia.

Nec à noſtra veriſsima reſolutione hactenus manifeſtè cõprobata † ſubterfugiet ali- 38
quis dicendo;quod in obligationibus Cameralibus aſsiduè ſolet apponi iuramentũ, quo caſu eius virtute poteſt quis conueniri in loco contractus,etiamſi ibidem nõ reperiatur, vt latè comprobat Ioann. Gutier. *de iuram. confir.c.16.n.6.* & cum Iaſ.in *l.1.ſub n.2.limit.1.ff eo quod certo loco,* firmat Sigiſmund. Scac.*in tract.de ſentent,& re iudicat.gloſ.7. q.3.limit.4.n.120.* probant Angel.Paul.Caſtrenſ.& Iacobin.in *d.l.hæres abſens. §.1.ff. de iudicijs* Roman.*ſingul.279.* Marian.Soci. *in d.c.dilecti,n.39.de for.compet.* Iaſ.*in l.1. ff.de eo quod certo loco,col.2.* Feli. *in c.fin.de for.compet.n.22.* Curtius Iun.poſt alios *in d. l.1.ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.* Rippa *numer.66.* & Auguſtinus Beroius *num.196. in dict.cap.1.de iudicijs.*

Quia

39 Quia dupliciter respondetur, † primo quod hoc iuramentum si fuerit appositum conformationi contractus simpliciter, nec specialiter accesserit iuramentum promissicni factæ de respondendo, aut litigando apud iudicem loci contractus: tunc nihil operabit in acquisitione fori, si ibidem non sit repertus contrahens, vt eleganter aduertit Couarruuias *practic. quæst. 10. num. 6. in princip.* ibi: *Idcirco erit hæc conclusio (etiam si communis sit) cautè intelligenda, vt planè admittenda non sit, quoties contractus ipse iuramento præstito fuerit confirmatus, nec iuramentum accesserit promissioni factæ de respondendo, & litigando apud iudicem illius loci, in quo contraxit is, qui iuramentum ad maioris contractus vim adiecit, &c.*

Secundò respondetur, quod prædicta do-
40 ctrina procedit in laicis, † non tamen in Clerico iuuante renuntiationem proprij fori absque sui Ordinarij consensu, cùm etiam cum iuramento non potest promittere se posse conueniri coram alieno Episcopo sine sui consensu, quia ipse promittit quod suum non est, sed alienum, & iuramentum in alterius detrimentum non est validum nec firmum, nec in præiudicium iuris tertij. Mancin. *de iuramen. 4. p. effectu 110. num. 1.* Seraphin. *de priuileg. iuramen. priuilegio 151. nu. 3.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. num. 44. & lib. 13. tit. 37. numero 8.* prout in terminis hanc limitationem probant Marta *de iurisdict. 2. part. cap. 6. nu. 46.* Turrecremat. *in cap. non liceat, num. 6. 3. q. 6.* vbi adducit duo fundamenta, quæ & alia refert, & sequitur Carolus de Grassis in *tractatu de effectibus Clericatus, effectu 1. n. 55.*
41 *& seqq.* † nam sicut principalis renuntiatio non valet in præiudiciũ superioris, ita nec etiam in ipsius renuntiantis habentis ius inseparabile & complicatum iuxta quæ Nos abundè in locis superiùs citatis, *numer. 23. vers. Subscribunt etiam, &c.* Ita etiam & iuramentum super renuntiatione ea appositum illius naturam sequitur, ex vulgarib.

Nec iuramentum auget principalem obli-
42 gationem, † sed intra suos limites contentũ addit robur, & vinculum religionis. Augustin. Barbosa *dictione 134. num. 1. & 2.*

Ex hac sic fulcita resolutione, primo infe-
43 ro, † quod ad effectum sortiendi forum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis, nam licèt in vno loco contractus celebretur, & in alium fuerit destinata solutio, istius loci forus attenditur, & sortitur, obligatus, quia in eo dicitur contraxisse, probant Sigismundus Scaccia *in tract. de commertijs. §. 2. glossa 5. sub nu. 194. vers. Primus, & num. 210. & seqq.* & ipse *libro 1. causar ciuil. & criminal. cap. 101. sub n. 30.* & optimè *in tract. de sentent. & re iudicat. gloss. 7. quæst. 3. limitat. 4. num. 110. cum sequentib.* Ripa *in cap. 1. num. 68. de iudicijs.* Francisc. Molin. *de brachio Regio, capit. 28. num. 14.* Couarru. *practicar. cap. 10 sub. n. 5. vers. cui. 9.*

Et cum inter hæc duo detur à iure æqui-
paratio, † æqualiter in loco destinatæ so- 44
lutionis militant omnes ampliationes, & limitationes, seu potius requisita, quæ desiderantur in foro contractus, ad acquisitionem iurisdictionis iuxta doctrinam Glossæ in *l. mancipia, verb. aduocandum. C. de seruis fugitiuis, gloss. fin. in l. si quis seruo. C. de furtis, gloss. in cap. si postquam, de electione, libro 6.* Tiraquel. *de retract. linagier. §. 15. gloss. 1. numero 10.* Antonius Gomez *tomo 3. variar. capit. 11. numero 1.* Surdus *de alimentis, tit. 2. quæst. 10. numero 2.* Molina *de primogenijs lib. 2. capit. 8. numero 16.* Flores de Mena *variar. quæst. 3. num. 27. & 29.* Caldas Pereira *de potestate eligend. capit. 7. numero 5.* quia æquiparatorum eadem est iuris dispositio, *l. 1. ff. de legatis, 1.* cum similibus.

Et ideo quæmadmodum requiritur ad ac-
quisitionem † iurisdictionis in loco contra- 45
ctus, quod ibidem reperiatur obligatus, vt superiùs diximus; pariformiter requiritur, quod sit repertus in loco destinatæ solutionis, vt ibidem queat conueniri, probat Scaccia *de commertijs dict. §. 2. glos. 5. nu. 208. & in tractat. de sentent. & re iudicat. dict. limitat. 4. num. 112.* ibi: *Extende secundò, vt procedat, etiamsi promisisset soluere certo loco, quia nisi in eo fuerit repertus, non posset illic conueniri, &c.* & in *num. 122.* Couarruu. vbi superiùs *dict. vers. Nonò,* Molin. *d. n. 14.* quia idem operatur fictio in casu ficto, † quod 46
veritas in casu verò, *l. 1. ff. de adoptionibus, l. cum ex oratione. ff. de excusationib. tutor. l. qui ad certum. ff. locati, l. si mulier debitori, in fin. ff. de iure dotium, l. 1. in principio. C. de rei vxoriæ actione.*

Et licèt Sebastianus Sap. *in repetitione legis primæ, n. 19. ff. de iudicijs,* dicat, † quod 47
hæc doctrina non procedat in Clerico destinante solutionem in locum alterius Episcopi absque sui consensu, quia non sortitur forum ratione contractus ficti, sed veri; contrarium tamen est verius, quia in loco destinatæ solutionis Clericus sortitur forum sine consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia non prorogat expresse, sed ex necessitate iuris, probat Scaccia *de re iudicata, glos. 7. limitat. 1. á*

*num.45.*qui *num.46.*ita ait: *Contra hanc sub declarationem, quod enim Clericus conferendo solutionem in Diœcesim alterius Episcopi fortiatur ibi forum ratione contractus, licèt in contrahendo non interuenerit consensus proprij Episcopi, quia isto casu fit magis à iure, quam ab homine, tenet Paulus de Castro in l. 1. sub num.22. vers. Aut vult prorogare. C. de iurisdict. omn. iud. inter repetitiones, volu. 7. fol.336.*

48 Eleganter etiam Couarru. † *pract. quæst. cap.10. sub num.5. versicul.9.* in hæc': *Nono ex proximè traditis apparet aliud dicendum foret, vbi Clericus in locum aliquem destinaret solutionem, & in eodem postea inueniretur, posset etenim apud huius loci tribunal cõueniri ratione illius solutionis in eum locum destinatæ, etiamsi absque consensu Episcopi contraxisset, & solutionem detinaret, nam hæc prorogatio iurisdictionis non fit solum ex consensu ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque authoritate inducitur text. elegans in d. cap. dilecti, ex quo hoc ipsum annotarunt plerique præsertim in hac specie Rippa in d. cap. 1. num.68. de iudicijs, & ibi Boschus Codechanus aduersus Philippum Decium, qui numero 23. contrariam sententiam conatus est defendere, &c.* Itaque omnes limitationes quas respectu Clerici superius apposuimus ratione contractus non fortientis forum; easdem repete in loco destinatæ solutionis, atq; ideo Clericus in partibus obligatus in Romam desinans solutionem; si ibidem non fuerit repertus, vel si non renuntiauit expressè suo proprio foro cum consensu sui Episcopi, vt superius dictum fuit: nullatenus poterit Romæ conueniri coram Auditore Cameræ, nec alio quouis iudice, nec validus erit corũ processus ex notorio defectu iurisdictionis.

Secundò infertur, quod licèt, vt dicatur locus contractus, † sufficiat procuratorem
49 nomine absentis, cuius habet mandatum, in eo contraxisse; non autem attenditur locus quo fuit factum mandatum, vt probant Doctor Petrus Barbos. in *l. hæres absens, §. apud Labeonem, nu.26. ff. de iudicijs.* Sigismundus Scaccia in *tractat. de commertijs. §.11. glos. 3. num.212.* ibi: *Explico, vt locus contractus non dicatur ille ex quo transmittuntur litteræ, seu Nuntius, sed dicatur ille, in quo consensus coniunguntur, &c.*

Tamen ad acquisitionem iurisdictionis, vt
50 dicatur quis repertus in loco contractus, † non sufficit, quod reperiatur obligati procurator, sed eademmet individualis, propriaq; persona debitoris, ita expressè probant Decius in *cap.1. sub numero 159. de iudicijs, in prima lectura,* idem Scaccia *in tractat. de re iudicata, glos.7 quæst.3. limitat.4. num.112. & 113. & numero 117.* vbi plures allegat.

Tertiò, ex supradictis infertur ad declarationem plurium Doctorum, † quos citauimus in hac *2. part. capit. 5. §.3. à numer.4. & seqq.* & aliorum dicentium posse Auditorem Cameræ auocare causas pendentes in partibus motas vigore obligationis Cameralis, necnon obligatos extra Curiam Apostolicam in forma tamen Camerali posse cõuenire, quod quam falsum sit hodie, clarè ostendit Concilium Tridentin. *sess.24. de reformatione, capit.20.* in illis verbis: *Aut alij quarumcumque facultatum vigore,* prohibens & auferens indistinctè ab omnibus superioribus iudicibus iurisdictionem in prima instantia, nisi ad eos legitimè fuerit deuoluta ab Ordinarijs, & in specie de Auditore Cameræ diximus suprà hac *2. part. cap.3. vers. Quod ampliatur, à num.20. & in cap.5. §.3. à num.4. cum multis seqq.* vbi plurimis Doctoribus citatis clarè ostendimus, hodie ex nouo iure Pontificio penitùs cessasse facultatem Auditoris Cameræ in prima instantia, & iterum hac *2. part cap.10. à num.12. cum multis seqq.* quibus locis videbis quod Doctores loquentes de hac facultate Auditoris Cam. procedunt ante Concil. Trident. vt & ipsi se explicant. 51

Clarius insuper constat ex supradictis, nam licèt Concilium Tridentinum † non sustu- 52
lerit legitimos modos prorogandi iurisdictionem alieni iudicis, vt diximus in *dict. c. 5. versic. Plures tamen alij, num.8. & in §§. omnibus subsequentibus*: per consequens tamen illegitimos modos, & à iure communi, & Canonico reprobatos non admisit, nec approbauit.

Et ideo si ex contractu extra Romanam Curiam celebrato † non fortitur quis forum, 53
nec etiam si ibi fuerit celebratus, non tamen tempore conuentionis, aut executionis ibidem repertus debitor, vel aliter non valet suppleri Clerici reperitio per expressam fori proprij renuntiationem deficiente consensu sui Episcopi, vt manifestè hactenus ostendimus; quo iuris fundamento, aut colore poterit Auditor Cameræ absque notoria violentia, & nullitate ex defectu iurisdictionis in prima instantia sic obligatos exequi, excommunicare, aut declarare in cursum censurarum in prima instantia? Nullo quidem, nec id patitur Senatus, sed retinet Auditoris huiusmodi litteras, & causam in dies, partesque remittit Ordinario.

Ex hactenus latè comprobatis, rectè iustificatur

ficatur quod in his noſtris terminis dicit Ga-
54 briel Pereira, † in tractatu de manu Regia, *1.part.cap.9.num.10.cum ſeqq.* in hæc: *Hæc quidem attento iure procedunt, & proprius ad noſtras leges Regias accedendo, adhuc vltimus labor ſupereſt, circa caſum, qui quotidie in manus Senatorum incidit, quando præhabita Camerali obligatione pro penſione Romæ ſoluenda, Clericus, qui in hoc Regno eſt, excommunicatur, quod tempore ſtatuto non ſoluerit, an à tali executore pateat quærella ad Regem, quando nulla ex ijs cauſis apponatur, quas diximus, executionem ſuſpendere, & primo excommunicationi obſtat, quod Clericus eo caſu prorogat iuriſdictionem alieni iudicis, quod fieri non poteſt ſine proprij Epiſcopi conſenſu, cap. ſignificaſti de foro competenti adeò, &c.* Quod nec iuſtificatur ex eo, quod obligatus in forma Cameræ renuntiat omnibus defenſionibus, & patitur in eadem obligatione declarari incurriſſe cenſuras; quia talis obligatio non tenet, vt ſine cauſæ cognitione, & ſine contumatia poſsit excommunicari, vt probant Marcus Anton. Genuenſ. in *praxi Archiepiſcop. cap.117. ſub numero 5.* ſequitur Scaccia *de ſentent. & re iudic. gloſſa 13.numero 21.* quæ doctrina recipit comprobationem ab ijs, quæ *à numero 1.* ipſe Scaccia congerit; nec etiam ſtylus (vt in executione deficiat, & nec ſit neceſſaria citatio) tenet, quia eſt contra ius naturale, & gentium, vti latiſsimè comprobat Flamin. Cartar. *deciſ. 21.à numero 40. & ſeqq.* videndus etiam *à numero 5.*

Et quomodo, & ex quibus inducatur ad pro-
55 rogationem conſenſus Epiſcopi † proprij vide planè per Scacciam *de ſententia & re iudicat. gloſſa 7.quæſt.3.limitat.1. à nu.49.*
56 *cum multis ſeqq.* † & quod non ſufficiat conſenſus Vicarij Generalis Epiſcopi, nec ſit validus, tenet Carolus de Gaſsis *de effectibus Clericatus, effectu 1.numero 58.* qui *num.62.* poſt plures probat, quod nec laicus in ſpiritualibus poteſt prorogare iuriſdictionem alterius Epiſcopi abſque ſui conſenſu.

57 Quid autem erit dicendum de laico Romæ obligato, † vel per ſe, vel per procuratorem iuxta doctrinam paulò ante ſcriptam in *2.illatione*, vel principaliter, veluti fideiſſor ad ſolutionem alicuius quantitatis (vt aſſolet) putà pro expenſis alicuius diſpenſationis à ſe petitæ, vel pro expenſis litis Romæ pendentis, vel id genus alia cauſa, an Romæ Cõuentus, cum ibidem non ſit repertus, poſsit petere in Senatu literarum retentionem.

58 Quæ difficultas duo habet capita, † aut enim iſte laicus exequitur ab Auditore Curiæ, cui ſe ſubmiſsit per obligationem in forma Cameræ Apoſtolicæ Romæ factam pro certa quantitate, aut ab alio iudice temporalem iuriſdictionem habente.

Primò caſu affirmandum erit, quod vaſſallus Regis non poteſt conſentire, & prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, quia vergit in præiudicium Regiæ iuriſdictionis, ſicque prohibitum ſtat ſubditis & vaſſallis horum Regnorum, vt in *l.2.tit.1.lib.3.ordinamenti.* Doctores in *capit.1.de locato.* vbi Panormitanus *numer.14.* Azeuedius in *l.10. titulo 1.lib. nouæ Recopilat.* Gutierrez *practicar. lib.4. quæſt.30.* Bobadilla in *Politica libro 2.capit 17.num.192.* Menochius *conſ. 322.num.20.* Guillielmus Benedict. in *cap. Raimuntius, verb. & vxorem, deciſ.2 num. 53.* Aufrerius *de poteſtate Eccleſ. ſuper laicos, quæſt.3.* Antonius Petra in *tract. de poteſtat. princip. cap.4.numero 10. & cap.8.num 87.* Gabriel Pereira *de manu Regia, part.1. cap. 9.numero 12. & ſequent.* Petrus Barboſa in *l.1.articul.3.numero 141. & numero 166 ff. de iudicijs*, quod in toto ferè orbe receptum eſt, & à principibus Chriſtianis in ſuis ditionibus diſpoſitum, vt firmant ipſi Doctores, & Gabriel Pereira in *deciſ. Luſitan 2.num.4.* Nauarrus in *conſil.51.titul. de ſententia excommunicationis.*

Quo quidem caſu ſi contra laicum ſubdi-
tum, † & vaſſallum horum Regnorum Ro- 59
mæ obligatum in forma Cameræ, etſi ſe ſubmiſſerit iuriſdictioni Auditoris Cameræ, aut alterius iudicis Eccleſiaſtici, & qui pro executione declaratorias litteras, vel executinas remiſſerit ad has partes, non ſolum protegendus eſt vaſſallus vi oppreſſus, retinendo litteras in Senatu, ne illis pars creditrix aliquomodo vtatur, ſed decretum laicorum dandum, vim fieri, *en conocer y proceder*, cauſamque remittendam iudici ſeculari competenti, qui de ea poteſt, & cognoſcere debet.

Si autem Romæ, alio vè Regno extraneo
contraxerit, † & ibidem reſpondere pro- 60
miſerit, tunc ratione contractus, ſi ibidem reperiatur, ſortitus forum illius Regni, ac ſi ſubditus fuiſſet, & naturalis, Marian. Socin. in *capit. dilecti, numero 23. de foro competent.* Panormitan. in *capit. fin. numero 36. eod. tit.* Petrus Barboſa in *l. hæres abſens. §.1. nu.7. ff. de iudicijs*, Gabriel Pereira in *deciſ.2. n.5.* qui *numero 6.* ita loquitur in hæc: *Vndè ſi originarius huius Regni in Regno Caſtellæ contractum celebrauit, † ibique ſe reſponſurũ* 61
promiſerit certo loco, poterit virtute huius contractus citari ad illum locum; & eo caſu

pote-

poterit etiam citari in Curia Regis, si ibi inueniatur, quia cùm iam per contractum renũtiatum sit priuilegio fori, ita vt in Regno Castellæ forum contrahens sortiatur, nihil mirũ, si vt talis in Curia illius Principis inuentus lite pulsari possit, prosequitur ipse Pereira vsque ad finem decisionis, in qua latissimè agit, quando delinquens in Regno Castellæ, vel contrahens possit trahi, vel exequi, & quomodo existentem in Regno Portugalliæ.

Sed hæc doctrina procedit, quando prorogatio fit à vassallo vnius Regis iurisdictionem alterius Regis & Regni ratione contra-
62 ctus vel delicti, † & sic ex necessitate iuris, & ex eius dispositione, vt superiùs diximus. At quando prorogatio vassalli vnius Regis consentiat in iurisdictionem alteriùs expressè, tunc non valet eius prorogatio in præiudicium sui Regis, qui nihilominus potest vassallo prohibere & detinere, ne in alio Regno litiget, vel litem prosequatur, plurimos ad id allegat Gabriel Pereira *dict. decis. 2. à nu. 3.* multas etiam doctrinas congessimus, *1. par. capit. 13. versic. Quarto probatur, à num. 21. cum sequentibus, & hac 2. part. cap. 3. §. vnic. per totum*, & videndi plures citati, & sequuti per Marium Giurbam *dict. consil. 95.*

Et tunc potest Princeps executioni sen-
63 tentiæ latæ contra suum vassallum † in Regno extraneo ex prorogatione expressa sui vassalli se opponere, ratione sui præiudicij ex ea inducta, quando eius executio fit in suo Regno, quia respectu ipsius Regis res est inter alios acta, congerit plura Menoch. *de arbitrarijs, quæst. 38 à num. 3.* Vantius *de nullitatibus sententiarum, tit. ex defectu iurisdictionis ordinariæ, à num. 16. & seqq.* Andr. Gaillius *lib. 1, obseruat. cap. 48. à numer. 7.* Couarru. *practicar. c. 10. numer. fin.* Gabriel Pereira d. *decis. 2. num. 10. vers. Vndè rectè*, facit doctrina Giurbæ *cons. 95. num. 14.* vbi allegat, latiùs ipse Giurba in *decis. 96. à num.*
64 *19. cum multis seqq.* † vbi latè quod varones passim vindicare solent subditos alteriùs iurisdictionẽ prorogantes, vbi multa congerit videndus, qui plurimos Doctores ad id allegat.

Et quod remissio rei facienda non est, quo-
65 ties iudex requirens, † petensque remissionem, & iudex requisitus non sint eiusdem imperij, nec principatus, hancque esse veram & communem opinionem, fatentur Aufrerius *ad Cuppell. Tholosa. decision. 319.* Francisc. Marc. *decis. 400. nu. 9.* Cenedus *in collectan. ad decretum, collectan. 33. num. 4.* sunt tamen Consulendi Iulius Clarus *lib. 5. receptar sententiar. §. fin. quæst. 38 numer. 21.* Nicolaus Boerius *decis. 29. ex num. 5.* Bald. in *l. 2. C. de seruis fugitiuis, num. 2 versicul. Sed quid quid.* Didacus Perez *lib. 8. titul. 4. libro 3. pag. 88. versic. Secunda limita*, & pulchrè *in titul. 17. l. 2. pag. 337. versicul. Dubium censeri solet.* Bartholom. Casaneus in *consuetudinibus Burgundiæ rubric. 12. §. vnico, num. 14.* latè Couarru. *practicar. quæstion. c. 11. num. 10.* sicque Fiscalis Regius debet se opponere, & contradicere huiusmodi executiones factas à Regni extranei iudicibus contra subditos, & naturales horum, ex prorogatione voluntaria & expressa ab istis facta in præiudicium Regiæ iurisdictionis, quam sic vindicare debet Fiscalis Regius.

Quare non obstant contraria fundamenta ad principium huius capitis apposita, † quia 66
omnia tendunt ad vnum, & idem, nempè ratione contractus etiam Clericum sortiri forum iudicis loci contractus, vel vbi destinata est solutio, quo casu non intrat dispositio Cõcilij Tridentin in dict. *cap. causæ omnes*, quæ non substulit legitimos modos sortiendi forum alienum iure canonico approbatos, quæ omnia Nos fatemur in discursu huius *2. part. quæstionis*, sed modus legitimus de iure est ille, quando in loco contractus, aut destinatæ solutionis reperitur debitor tempore executionis, quo requisito præciso deficiente, deficit iurisdictionis acquisitio in iudice loci cõtractus, vt latissimè & abundè probatum relinquimus.

Et post hoc cap. perfectum inuenimus Au-
gustin. Barbosam in † *tractat. de iure Eccle-* 67
siastic. lib. 1. cap. 39. §. 3. à num. 72. qui motus aliquibus ex argumentis per Nos in contrarium consideratis ad principiũ huius cap. necnon præsertim ex doctrina Couarruuias (qui ex diametro differtisq; verbis contra ipsum loquitur, vt ex eodem Couarruu. patet relato superiùs *num. 21. & in num. 48.*) conatur defendere, posse Clericum obligatione Camerali obligatum exequi in Romana Curia, etiam ibidem non repertum, quæ opinio nullo modo, nec iuris colore tuta esse potest: & obstantia iuris omnia Canonici principia, & fundamenta; vt hactenus ad oculum mostrauimus, quibus certè nemo satisfaciet, cabillari quippe non valent, appertissima sunt clara, & ineuitabilia. Non tamen miramur cõtrariam opinionem introducere, & persuadere voluisse eruditum illum Doctorem omni laudè & commendatione dignum, cum causam suam propriam tractet, & ad tuendum ius suum omnibus licèt defensionibus vti,

videat iudex, quid eligat,
& sequatur.

CAP.

CAP. VIGESIMVM OCTAVVM.

Executorialium, ad quantitatem in Rotta legiaimè obtentarum virtute exequi an posſit condemnati debitor; vel an potiùs iſtius cauſa ſit per Senatum Ordinario remittenda?

Et generaliter, vbi tertius in executorialibus prædictis non eſt comprehenſus: an hoc recurſu licitè vtatur?

SVMMARIVM.

EXecutoriales expediuntur in Rotta (ad quam cauſa legitimè fuerat deuoluta) in partibus committendæ, num. 1.

Executoriales Rottæ, expeditæ contra creditorem: an in eius debitorem licitè dirigantur, ita vt iſte recurrens nequeat in Senatu obtinere remiſſionem Ordinario, num. 2. & ſeqq.

Executoriales contra creditorem expeditæ exequuntur contra eius debitorem adſtrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem, num. 3.

Nec tunc eius recurrentis ad Senatum cauſa Ordinario remittenda, num. 4.

Executoriales contra creditorem Romæ expeditæ non diriguntur contra eius debitorem Clericum non adſtrictum Guarentigia, &c. Sed eius cauſa ordinario remittenda per Senatum, num. 5.

Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus ſit, declaratur vim fieri, & cauſa illius competenti ſæculari remittitur num. 6.

Debitor debitoris condemnati non adſtrictus Guarentigia prius debet coram ſuo Iudice Ordinario conueniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales contra ſuum creditorem expeditæ, num. 7.

Singularia iura ad idem adducuntur, ibidem & num. 8. 9. & 10.

Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi eius debitorem, à quo aliàs debitum via executiua exegi nequit, niſi priùs conuentum coram ſuo Ordinario, num. 11.

Quia tunc excedit executor, & per Senatum debitoris cauſa remittitur Ordinario, cum læſa reperiatur eius prima inſtantia, numero 12.

Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimè obtentæ non officiunt, Regaliavti valet, vt eius cauſa Ordinario remittatur, num. 13. & ſeqq.

Cum tertio, cui rei iudicata inter alios obtenta non valet, lis eſt initianda, & iudicium nouiter mouendum, num. 14.

Ab executione contra neminem eſt incipiendum, ſed iudicium, & condemnatio debet præcedere, num. 15.

Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent, numero 16.

Et coram ſuo Iudice Ordinario, ad quem prima inſtantia pertinet, ex Trident. cui aliàs Senatus cauſam remittet, num. 17.

Acta, & res iudicata à pari procedunt, & cui vnum non nocet, nec aliud, numero 18,

Acta poſſunt nocere, res iudicata tamen accidentaliter; è conuerſo autem hoc non currit, num. 19.

Cum tertio in lite pendente comparentẽ excluſuè lis initianda eſt, quia acta iudicij inter alios illi nonnocent, numero 20.

Et coram ſuo Ordinario inſtantia (quæ diſtincta eſt) tractari debet, aliter huius tertij cauſam Senatus Ordinario remittit, numero 21.

Tertij cauſa, cui executoriales Romæ expeditæ, vel alibi nonnocent, penitùs per Senatum Ordinario erit remittenda; numero 22.

Litteræ meræ iuſtitiæ retinentur in Senatu percutientes Tridentinum Decretum, numero 23.

Executoriales obtentæ contra vnum, quæ tertio non nocent, licet iſtius cauſam Ordinario remittat, Senatus executoriales non retinet, ſed vincenti tradit, vt contra comprehenſos illis vtantur coram executore, numero 24.

Quod & procedit in ſimilibus alijs litteris in prima inſtantia contra vnum licitè expeditis, contra alios verò non, ſed horum cauſam Senatus remittit Ordinario, numero 25.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

ALIBI *cap 29.* infra diximus; ad Curiam Romanam legitimè semel deuoluta causa, posse † illic 1
expediri executoriales in partibus committendas pro earum executione, ex qua resolutione præsens suboritur disceptatio; an executor earundem
virtute; † cùm sint ad quantitatem legitimè expeditæ, exequi debitorem condemnati 2
possit, esto quod recurrens ad Senatum alleget, se tertium esse, non nominatum in eisdem, nec aliter conuictum & condemnatum pro summa à se debita ipsi condemnato per executoriales prædictas, ac propterea de necessitate debere, litem cum eo incipi coram suo Ordinario aliàs Iudice competente, cui omnium causarum in prima instantia de iure pertinet, præseruata nemine per S. Concilium Trident. *sess. 24. de reform. cap. 20.*

Cuius mirabilis difficultatis resolutio ab
alia pendet, † quàm bipartitam firmauimus in *tract. de Regia protectione. 4. part. c. 8. à nu. 247.* vbi posit exactam disputationem, & magnam iurium mirabilium, & Doctorum catenam discretiuè diximus; quod tunc poterit executor executorialium ad quantitatē expeditarum directè exequi debitorem condemnati executi, quando iste debitor vel cōfessus est, se debere quantitatem; vel sit ad eandem per instrumentum guarentigiatum obnoxius, & obligatus, vel aliàs antea per rem iudicatam iam fuerit victus à suo creditore, † & tunc licèt iste debitor recurrat ad 4
Senatum pro obtinenda remissione suæ causæ Ordinario, audiri non debet, quantitas namque, quę in prædicto statu reperitur, consideratur in potestate sui creditoris condemnati, in quem legitimè diriguntur executoriales, ac propterea indubiè executori iterum causa huius debitoris per Senatum erit remittenda, vt latiùs comprobauimus in d. *cap. 8. d. num. 247. & seqq.*

Contra vero, si debitum iu hoc non sit sta-
tu, † quod à debitore queat exigi via exe- 5
cutiua, nec ipse illud confiteatur, præcisè necessarium erit, vt coram iudice Ordinario suo aliàs competente actione personali priùs cōueniatur, & via ordinaria debitum probetur, & de eodem conuictus per executoriales, & tres conformes condemnetur, quo casu recurrens debitor ad Senatum, si hoc statu reperiatur debitum: indubiè obtinebit remissionem suæ causæ Ordinario faciendam, siue debitor Clericus sit, siue laicus, hac tamen adhibita distinctione, quod si Clericus est, directè fit remissio Ordinario † Ecclesiastico 6
ob contrauentionem *S. Concilij Tridentin. dict. cap. 20.* At si laicus est, non sic; sed per decretum laicorum (sic dictum vulgo) & ab initio per creditorem, Regium vè Fiscalem intentandum, & postulandum, nec aliter potest, nec debet huiusmodi laici debitoris causa in Senatum introduci, eo quod recursus hic ob contrauentionem Concilij in d. *capit. causæ omnes*, intentatur dumtaxat in causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia; quare cum istius debitoris laici non ad forum Ecclesiasticum, sed ad iudicem secularem spectet; per decretum laicorum dumtaxat auocanda erit hæc causa ab executore Ecclesiastico, facienda eiusdem remissione iudici seculari competenti, qui de ea debeat, & possit cognoscere, & hoc iure vtimur.

Prædicta resolutio (quod debitoris Eccle-
siastici causa hoc casu, † cum simus in pri- 7
ma instantia, debeat remitti Ordinario, quia coram eo priùs de necessitate debet conueniri, & cum debitore causa initianda sit in via ordinaria) validissimis iuris nititur fundamentis, in primis expendo elegantem tex. in Authen. *de collatoribus. §. eas autem, vers. Si autem aliquis, collatione 9.* cuius (loquens in executeribus) † mirabilia sunt verba: 8
Si autem aliquis pro veritate publica debens tributa, dicat executori esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam denominato inferre, nisi priùs debitor probetur (sequitur & facit) *hoc tamen priùs requiri apud iudicem Prouinciæ, si pro veritate debitor est is, qui denominatus est, & ita fiat executio, &c.*

Textus est etiam non minus expressus † in 9
l. à Diuo Pio. §. si quo ff. de re iudicat. in hæc: *Posse enim nomen iure pignoris capi, Imperator noster rescripsit, sed vtrùm confessi nomen tantum capi possit, an etiam, si neget, quis se debere, videamus, & magis est, vt id dumtaxat pignori capiatur, quod confitetur, cæterum si negetur, æquissimum est discedi à nomine, nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, vltra processerit, dixeritq; ipsos debere iudices de nomine cognoscere, vt cognoscunt de proprietate, sed contra rescriptum est.*

Idipsum probat text. *in l. si in causa iudi-*
cati, ibi: *Debitores † eius conuenti ad solu-* 10
tionem authoritate Præsidis Prouinciæ compellantur, &c. C. quando Fiscus vel priuatus debitorem sui debitores conuen. poss. optimus etiam est tex. ad id *in l. 3.* ibi: *Si debitum non inficiantur ij, quos obnoxios debitoribus Fis-*

ci esse, proponis, potest videri non esse iniquum quod desideras, vt ad solutionem per officium procuratoris compellantur. Nam si quæstio aliqua refertur, id concedi non oportere, etiam ipse perspicis, C. eodem titulo.

Probat etiam tex. in *l. etiam*, iuncta *l. eos*, ibi: *Apud Rectorem conuenit Prouinciæ, qui siue debitum confessi, siue negantes, & conuicti fuerint condemnati, &c. cum latæ sententiæ captis pignoribus, ac distractis, secundùm ea quæ sæpe. Constituta sunt, meruerint executionem, &c.* C. *de executione rei iudicatæ.*

Hanc etiam conclusionem, quod quando debitum in eo non sit statu, † vt aduersus
11 debitorem exigi queat via executiua, vt sit de eo cognoscendum coram suo iudice Ordinario aliàs competente, & non coram executore executorialium aduersus suum creditorem expeditarum, probant Bald. mirabiliter in d. *l. etiam*, per tex. ibi *n. 3* cuius verba adduximus in *tract. de Regia protectione 4.p c.8.n. 253.* Glossa, Cynnus, Barthol. & alij communiter DD. in *d. l. 2. C. quando Fiscus vel priuatus.* Salicetus in d. *l. etiam*, Speculator in *titulo, de primo Decreto. § restat. nu. 4. & 6.* Angelus in *l. à Diuo Pio. §. si quoque*, in principio, vbi etiam Immola *col. 1. vers. Hæc vera. ff. de re iudicata*, & cum Immola, Alexandro, Paulo, & Iaf. in dict. *§ sic quoque*, probat Parladorius *lib. 2. rerum quotidianar. c. fin. 5.p. §. 3. n 45.* Petrus Surd. *cons. 4. tom. 1. à principio, & per totum*, qui sub *numer. 2.* post
12 Bald. & Salicetum *in dict. l. etiam*, dicit, † hoc casu, executorem excedere, cum dicatur velle facere executionem in re aliena, & non in re creditoris condemnati, nec per eum possessa, quam quæstionem cum altius accuratè examinauimus validissimuis fundamentis in *tractat. de Regia protectione, dict. capit. 8. à numero 147. cum multis seqq.* in præsenti ommittimus, assumentes dumtaxat ex illis, quæ nostro huic instituto vrgere magis videbantur, ad illum locum præcæteris te remittimus, concludendo, quod quoties debitum non sit in statu executiuo, causa debitoris creditoris condemnati per executoriales Rottales, debeat omnino remitti per Senatum Ordinario (cuius prima instantia isto casu læsa reperitur, in contrauentionem Concilij Tridentini) vt coram eo via ordinaria, & actione personali debitor vincatur, vt hactenus probatum remanet.

Ex identitate rationis idipsum erit ge-
13 neraliter inferendum, † & prædicandum de cunctis tertijs oppositoribus ad executorialium in Romana Curia legitimè obtentarum executionẽ, in quibus non veniunt cõprehensi, quibus quę, res iudicata in Rotta, alio vè Tribunali superiori Ecclesiastico obtenta non officit, de quo abundè videbis in *tract. de Regia protectione, 4.p cap. 8 per totum, & c. 9. per totum*, ac etiam *c. 3. à principio.*

Ex quo enim adhùc non sunt conuenti, nec citati, † nec condemnati res acta inter alios, 14
alijs non prodest, nec nocet *toto titulo*, C. *res inter alios acta*, sequitur quod ad hoc vt possint exequi; debeat præcedere iudicium, & conuentio: aliter vero cum eis lis erit omnino initianda, Innocentius *in c. super eo, quod metus causa.* Felinus *in c. quoad consultationem, n. 16. de re iudicata.* Ruinus *cons. 78. nu. 1. & 2. lib. 5.* Capicius *decis. 1. num. 23.* Rolandus à Valle *cons. 43. n. 3. lib. 1.* Antonius Gabriel *commun. conclus. lib. 2. titul. de appellationib. conclus. 4 n 2.* Gratianus *discept. forens. c. 333. num. 2. tom. 2.* & per Felinum, & Ruinum idem notat Marquesan. in *tract. de commissionib. lib. 1. c 24. nu. 72. & sqq.* probat etiam Castellus à Bobadilla *in Politica lib. 2. c. 21. sub num. 69* dicens, quod executor attentare non debet, nam cum ille, cui hoc nouum grauamen infert, nondum sit (vt requiritur) condemnatus, nec in executorialibus comprehensus nouo iudicio aduersus eum erit agendum, *l. à Diuo Pio. §. si super rebus*, ibi: *Si fortè iure ordinario cœperit ab eo res peti. ff. de re iudicata.*

Aliàs enim foret incipere contra illum ab executione, † minimè præcedente iudicio 15
& condemnatione contra notissimas iuris regulas de quo in ijs terminis est text. in *l. 1. C. de executione rei iudicatæ*, cuius singularia verba sunt: *Nimis properè iudex pignora Marcellæ capi, aut distrahi iussit ante rem iudicatam, priùs est ergo, vt seruato ordine actionem aduersus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias, &c.* text. etiam in *l. si vix nulla sententia præcessisset. ff. de re iudicata.*

Et quod sit cum hoc tertio (cui res iudicata inter alios non officit) lis initianda, † & à 16
principio tractanda, probant Scaccia *de appellationib. q. 17. limitat. 6. membr. 4. n. 50. & num. 72.* per Couarru. & sub *nu 114.* Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib. 8. c. fi.* post princip. *ex l. cum quæritur. ff. de executione rei iudicatæ, l. fin. C. si per vim vel alio modo;* optimè Paulus Castrens. *cons. 67. viso quodam lib. 1. per totum*, quem referens sequitur Cardinal. Tuschus *pract. conclus. tom. 3. lit. E. conclus. 472. nu. 38.* & meliùs *conclus. 483. num. 4.* optimè per Aluarum Valascum *consultation. 55. n. 10. ad fin. tom. 1.* & allucinauit Marescotus *variar. resolut. lib. 1. c 86.*

num.

num. 43. abundè hoc tractauimus *in tractat. de Regia protectione, 4. p. cap. 3. à numer. 65. vsque ad num. 72. & cap. 8. à num. 84.* vbi latiùs videbis. igitur necessario infertur, quod
17 si cum hoc tertio oppositore cui res iudicata inter alios obtenta, † & tractata non officit, lis sit à principio initianda, per necessariam consequentiam concludendum erit, vt coram suo iudice competenti sit mouenda, & in prima instantia tractanda, quia actor debet sequi forum rei, ex iuribus vulgaribus, aliàs locus erit decreto remissionis Senatus in executionem Concilij Trid. *in d. c. causæ omnes.*

Pro quo facit ineuitabile fundamentum,
18 nam acta & res iudicata apari procedunt, † quia cui non officiunt acta processus, nec res iudicata officit, plurimos citauimus suprà hac *2. p. c. 13. à nu. 9. vers. Quod quidem penitùs, &c.*

Imò acta fortiora sunt, quia possunt nocere,
19 † & tamen res iudicata ex eisdem nullatenus, quia puta cum aliquo simul fuerunt tractata, & lis mota, ipse tamen in sententia cõtra alios omissus sit, & non condemnatus, nec de eo facta mentio in sententia, cui propterea hæc non officit iuxta quæ per Nos latè de *Regia protectione, 4. p. c. 8. à principio*, & est tex. *in l. non idcirco, 44. ff. de iudicijs*, quàm pluribus Doctoribus & fundamentis exornauimus hac *2. p. c. 13. à num. 21. cum seqq. vers. Quorum omnium suprà dictorum, &c.*

Sed sic est quod actis, & litè adhùc inter
20 alios pendentibus, † si tertius comparet pro suo iure independenti à iure partium litigantium, in tantum sit cum illo tertio lis initianda à principio, eo quod eidem lis pendens, & eius acta non nocent, nec tangunt; vt nec teneatur pari passu, & simul suam litem cum iam pendente prosequi & tractare, sed seorsum & separatim vti iudicium, & instantia verè diuersa, vt per tex. in *l. is à quo. ff. de rei vendicat. & l. pen. ff. de petitio. hæreditat.* latissimè post Couarru. Franchis, Canceriũ, Barbosam, Gaillum, Marium Giurbam, & alios penè innumerabiles, plurimasq; Rottæ decisiones diximus hac *2. p. c. 13. per totum*, vbi etiam, quod istius tertij causa sit initianda coram suo Ordinario, remittenda per Se-
21 natum † ad quem abundantissimum locum te libenter remittimus. Igitur à fortiori idipsum erit repetendum in tertio hoc oppositore comparente lite iam finita, & re iudicate iam inter alios expedita, ita vt cum illo sit seorsum, & separatim causa initiãda, eo quod eũ non afficiunt nec nocent vllo modo inter alios gesta.

Quare per necessariam consequentiam ve-
nit affirmandum, † & concludendum, vt co 22
ram suo Iudice Ordinario sit conueniendus, & causæ à principio per suos iuris tramites tractanda, & ad id obtinendum erit Decretum Senatus, ne in hac prima instantia ius Ordinarij percutiatur, prout abundè comprobauimus in *d. c. 13. à princip.* quæ omnia ibidem accuratè cumulata casui præsenti applicanda sunt, & repetenda. ac insuper mirè conducit, quæ de tertio legitimo contradictore executionis litterarum Apostolicarum, vt illam impediat, & eius causa in via ordinaria sit coram Ordinario tractanda, & per Senatum remittenda: de quibus amplissimè diximus infra hac *2. part. cap. fin. in 2.* conclusionis cum probatione *à numero 50. cum sequentibus*, vsque ad finem, *vers. Quantum attinet ad secundam conclusionem, &c.* Vbi varia exempla videbis ex Rottæ decisionibus, & Doctorum plurium assertionibus.

Vnum tamen animaduertere debes, quod licèt hæc acta executoris † tangant iustitiæ 23
reseripta, & propterea videbantur retinenda in Senatu, iuxta ea, quæ latè diximus alibi hac *2 part. cap. 16. per totum*; tamen aliud in hoc casu erit affirmãdum, & in sibi similibus, etenim cum sola tertij causa dumtaxat remittitur per Senatum Ordinario, † & ipsi exe- 24
cutori remanent executoriales ad prosequutionem executionis contra alios in eisdem condemnatos, & comprehensos, illi executori tradendæ, & nullatenus retinendæ, quia ex eis fundat victor suum ius executiuum, & alia non eget probatione contra condemnatos, & comprehensos, iuxta quæ latè diximus, & probauimus in dict. *cap. 26.* quo sic debes limitare secundam conclusionem ibi adductã, & exactè comprobatam à ratione cessante, prout ibidem similiter eandem limitauimus *à numero 53.* quæ limitatio extendenda erit ad alias similes commissiones † iustitiæ 25
contra plures impetratas, quoties aliquorum causa Ordinario per Senatum remittitur, aliorũ vero remissio denegetur, eo quod horum respectu minimè reperiatur percussa prima Ordinarij instantia, atque ideo impetranti sunt litteræ huiusmodi executoriales: etiam iustitiæ tradendæ, vt contra hos causam suam prosequi valeat coram suo Iudice Delegato ex rationibus de quibus latiùs in dict. *cap. 26.* in vtroque distinctionis membro.

CAP. VIGESIMVM NONVM.

Semel ad Rottam legitimè deuoluta causa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarij sententiam, suam tullit, an executoriales indè ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarij in iudicio executiuo, ita vt debeant eidem per Senatum remitti.

SVMMARIVM.

EXecutoriales, an sint expediendæ à Iudice, ad quem, vel à Iudice, à quo valdè controuersum inter DD. num. 1.

Iudici, qui vltimam sententiam tullit infirmando, aut confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio, numer. 2.

Iudex appellationis, non Ordinarius, exequitur suam sententiam merentem executionem, num. 3.

Siue infirmauerit, siuè confirmauerit, aut mutauerit priores sententias, num. 4.

Executio expeditur à Iudice, qui sententiam executiuam tullit, non ab alio, nisi ad eius commissionem, num. 5.

Non agitur ex prima sententia, sed ex vltima confirmante, aut infirmante, numer. 6.

Sententiæ primæ effectus appellatione extinguitur, num. 7.

Actio ex prima sententia extincta est per appellationem, num. 8.

Actio iudicati ex prima sententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis, numer. 9.

Ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur, num. 10.

Delegatus à Principe qui vltimam sententiam tullit, eam exequitur, & executoriales expedit, num. 11.

Continentia causæ diuidi nequit, numer. 12.

Vnius causæ ad se ipsam magna est cõtinentia, num. 13.

Tam in principali negocio, quam in alio ab eo originem trahente, num. 14.

Iurisdictionem, qui præoccupauit in cognoscendo, præoccupat in exequendo, nu. 15.

Ad Iudicem secularem, vbi competens est ad cognoscendum de causa Clerici, pertinet executio, realis non personalis, num. 16.

Antoninus Diana Summista contrarium inaduertenter tenens contra Authorem, carpitur, num. 17.

Executorialium expeditarum à superiore, cui legitimè deuoluta fuit causa, remissio non fit per Senatum Ordinario, quia eius prima instantia percussa non dicitur, num. 18.

Nisi in duobus casibus in quibus limitationem patitur Regula generalis, à numer. 19.

Actio iudicati licet ex vltima sententia nascatur, mouenda erit coram Iudice Rei Ordinario competente, secus officium Iudicie, num. 20.

Actio iudicati in factum potest intentari coram Ordinario, ac etiam coram Iudice appellationis, num. 21.

Rottæ decisio ad idem adducitur, numer. 22.

Actio iudicati tùnc intentari valet coram Iudice appellationis, si ibidem condemnatus reperiatur, à num. 23.

Iudex appellationis in territorio Ordinarij habet iurisdictionem causatiuè ob reuocationem legitimè factam, non aliter, num. 24.

Iudex appellationis est competens in actione iudicati orta ex quasi contractu in suo foro celebrato, num. 25.

Forum quis sortitur ratione quasi cõtractus sicut ratione contractus, num. 26.

Iudex appellationis simul dicitur competens in actione iudicati, ratione quasi contractus, num. 27.

Iudex loci contractus, aut quasi contractus non habet iurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu, num. 28.

Causa condemnati conuenti ex actione iudicati coram Iudice appellationis, non tamen reperti illic, remittitur Ordinario per Senatum, num. 29.

Secus si in districtu Iudicis appellationis tempore conuentionis ex actione iudicati fuerit repertus, num. 30.

Stylus tamen vniuersalis adest in contrarium,

rium, & attendendus in hac disputatione, ibidem.

Sententia Ordinarij à qua fuit appellatum, si tacitè, aut expressè transierit mirem iudicatam ab eo, non à iudice appellationis erit exequenda, num. 31.

Quod procedit quando tacitè vel expressè fuerit appellationi renuntiatum, vel appellans aquieuerit sententiæ, vel hæc fuerit à partibus approbata ibidem, & numer. 32.

Item quando condemnatus intra terminum non appellauit, quia Iudex Ordinarius suam sententiam exequitur, non superior, num. 33.

Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem in iudicatam transiuit, numer. 34.

Iurisdictione caret superior ob desertam appellationem, num. 35.

Etiam si superior ob desertionem subsequutam confirmauerit sententiam Ordinarij, num. 36.

Executionis causam Ordinario remittit Senatus, quando tacitè vel expresse transiuit in rem iudicatam, nu. 37.

Causa executionis quando est remittenda Ordinario executoriales legitimè expeditæ per Iudicem appellationis tradendæ sunt parti, vt illis coram Ordinario vtatur, numer. 38.

At secus quando sententia Ordinarij ex aliquo accidenti transiuit in rem iudicatam, quia tùnc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior, executoriales istius retinentur in Senatu tamquam nulliter, & sine iurisdictione fabricatæ, & causæ simpliciter fit Ordinario remissio, numer. 39.

CONTROVERTITVR valdè inter nostri iuris professores, an superior ad quem semel causa † deuoluta, suam protulit sententiam vltimam transactam in rē iudicatam, possit illam exequi, & executoriales expedire, vel an ad primum Iudicem Ordinarium executionis causa deuoluatur, vt per Bart. & alios *in l. à Diuo Pio, §. sententiam, ff. de re iudicata*, Angelus *in l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pactis*, vbi *nu. 17.* sex opiniones diuersas recensēt, Abb. & Immol. *in cap. pastoralis, §. præterea, de officio Delegati*, adeò vt hanc resolutionem Cæsarea decisione indigere asserat Angelus *d. nu. 17.*

Sed omissis omnibus, illa erit firmanda conclusio ab omnibus crebrius receptior, vt ad iudicem appellationis, qui suam sententiam tulit † vltimam informando, vel confir- 2
mando priores; spectet rei iudicatæ executio, & executorialiū expeditio, ex hac ratione prima, quia ex sententia confirmante, non ex cōfirmata agitur, ita glossa *in l. furti, §. 1. in verb. Prouocationis*, & ibi Fulgosius, *ff. de infam. & in l. Chirographis in glos. penulti. ff. de administrat. tutor. & in l. eos à principio, C. de appellationibus*, & tenent omnes *in l. si quis priore, ff. ad Trebelianum, & in l. 1. ff. de re iudicat.* Glos. & Doctores *in c. pastoralis, §. 1. de officio Delegati, & in cap. coram dilecto eod. tit.* & est text. in Authen. *si quis litigantium, C. de Episcopali audientia, & in l. 2. versic. A die confirmationis, C. de vsuris rei iudicatæ*, Ioan. Monach. & Archiadocon. *in cap. Romana*, vbi etiam Ioan. Andreas, *numer. 16. de appellationib. in 6.* Angelus *in l. cum specialis, nu. 4.* (vbi dicit esse casum) *C. de iudicijs, & in d. l. tale pactum, §. qui prouocauit, & cons. 162. num. 1.* Baldus *in d. §. qui prouocauit in prima lectura, n. 4. & 5.* Bart. *in l. fin.* per text. ibi, *num. 3. C. de iudicijs, & in l. eos, §. 1. Cod. de appellationibus, & in l. præcipimus, versicul Officijs*, & ibi Angelus, *num. 4.* vbi inquit esse casum rotundum, *C. eodem tit.* Philippus Franchus *in dict. capit. Romana, §. fin. numer. 3. versicul. Aliquando sententia diffinitiua, de appellationibus in 6. & in capit. ex ratione, versiculo, Sextò quæro, eodem titulo*, Abbas *in dicto capit. pastoralis, §. præterea, numer. 6. versic. Quando sententia confirmatur, de officio Delegati*, & ibi etiam Immola post longam disputationem, *numer. 16.* & Barbacia sub *numer. 32.* Lanfrancus *in capit. quoniam contra, titulo de interlocutor. numer. 135. versiculo quæro subsequenter, de probationibus*, latè prosequitur eandem sententiam tenens Laurentius Silua, *consil. 5. numer. 7. & 8.* Guido Papæ *decisione 476. numero 43.* Minsingerius *singular. obseruation. centuria 4. obseruatione 94.* Barthol. Blarer. *in l. difamari, capitul. 11. numer. 55.* Afinius *in praxi iudi. §. 31. capitul. 7.* Maranta *in speculo. in vltimo actu iudicial. part. 6. numer. 6.* Et hanc opinionem communem dicunt Philippus Franchus *in dicto capitul. Romana, §. final. numer. 3.* Abbas *in dicto §. præterea, numer. 6.* Asinus vbi proximè ex eisdem,

&

& Iaſſen. *in l. 1. numer. 11. ff. de re iudicata*, & ex eo Bellacomba *libro 7. Syntagma. commun. opinion. titul. 21. de appellationibus, numer. 22.* & magis communem dicit Alexander. *in dict. l. à Diuo Pio, num. 20. in fin. de re iudicat.*

3 Eandem etiam opinionem, quod † iudex appellationis, non iudex primus Ordinarius debet ſuam ſententiam vltimam executioni mitere, quando eam meretur, ſequutus Barthol. communiter receptam dicit Veſtrius *in praxi lib. 8. cap. vltim. ſub nu. 9. verſ. Sed dicet*, Mandoſius *in formalis commiſsio. in commiſs. 22. executor. in verbo, Præfecto R. D. Auditori. fol. 126.* poſt quos etiam de communi teſtatus Sigiſmundus Scaccia *de appellationib. q. 11. art. 7. à nu. 162.* qui poſt Rebuffum *in tractatu de ſententia executio. art. 7. gloſ. 7. nu. 5. tom. 1. fol. 364.* firmat, quod eam ſo Iudex appellationis cognouit
4 de appellatione, † & confirmauit, vel infirmauit ſententiam, vel aliquid immutauit, vt tunc ad eum, nõ ad alium expectet executio, & eam ſententiã ſequitur, loquendo de Rotta, Flaminius Cartarius *in deciſ. 10. numer. 1.* hoc magis communem firmat.

Et quod ab eo iudice ad quem, qui ſenten
5 riam tulit, † ſit expedienda executio non ab alio, niſi ad eius litteras & commiſsionem per text. *in dict. l. properandum, §. ſin autem reus, C. de iudiciis, & l. à Diuo Pio, §. ſententiam Romæ, ff. de re iudicata*, Muſcatellum *de appellationibus 1. par. gloſſa demandatur, num. 25.* Morlam *in emporio iuris. titul. de iuriſdictio. omnium iudicum, quæſtio. 20.* Rodericum Xuarez *in l. poſt rem iudicatam, q. 5. ff. de re iudicat.* Bot. *conſ. 86. nu. 4. & 40.* Nizol. *allegat. 36. nu. 16.* tenet Marius Giurba *deciſ. 96. nu. 3.* Petr. Barboſ. *in l. diuortio. 8. §. ſi vir. nu. 51. ad finem, ff. ſolut. matrim.* eandem opinionem etiam tenet Petrus Surdus poſt alios *in conſ. 204. nu. 1. & ſeqq.* & eandem ſequutus eſt Rotta, vt per Alexand. Ludouiſ. *deciſ. 545. nu. 1.* quæ quidem communiter practicatur apud omnia Tribunalia Eccleſiaſtica, & temporalia, à qua nullatenus iam erit recedendum.

Huius reſolutionis prima eſt ratio, quia
6 non agitur ex prima ſententia, † ſed ex vltima etiam confirmante, quem reddunt Doctores omnes in principio citati, *numer. 2.*
7 Quia primæ ſententiæ effectus † appellatione extinctus eſt, *l. 1. in fin. ff. ad Senatus Conſultum Turpillianum.* Et ideò primus
8 Iudex Ordinarius ſuam ſententiam † exequi non poteſt, cum actio, & cæteri effectus exea extincti ſint, vt ineunt Doctores hactenus allegati, & præſertim Alexander. *in dict. l. 1. in principio. ff. de re iudica.* Petrus Barboſſa *in d. l. 8. §. ſi vir, numer. 51. ad finem*, Flaminius Cartharius *in deciſion. 10. numer. 4 & 5.* Vti cum Alexandro hanc rationem fulſit ex eo, quod actio iudicati prioris ſententiæ † ex eo extinguitur, quia 9
appellatio rem ad eum ſtatum redigit, quo tempore litis conteſtatæ eius in cauſa principali reperiebatur, *l. ita demum, Cod. de procuratoribus, & in l. ab executione, §. 1. ff. de appellationibus*, cum aliis, vt cum Roberto Lanceloto *in tractatu de attentatis 2. part. capitul. 12. de attentatis, appellatio. pendente in prafation. numer. 120.* Sed tempore litis conteſtatæ hæc actio iudicati non competebat, nec poterat, ergo idem poſt appellationem, & ſic concludunt omnes non primum Iudicem Ordinarium, ſed iudicem qui vltimam ſententiam tulit, ſeu aliam executionem merentem, illam exequi 10
debere, † & eandem etiam rationem, quod agatur ex ſententia confirmante, non ex confirmata; probant in his terminis Papienſis *in practicar. in forma appellatio. ad fin. in g'oſſa. cauſis & rationibus ſub numer. 2. fol. 426.* Franch. *in capit. ex ratione 8. column. ante penult. in fin. numer. 98. de appellationibus*, Caſsiador. *deciſ. 13. habuerat, numer. 3. de reſcriptis, fol. 269.* Veſtrius *in praxi, lib. 8. capitul. vltimo, ſub numer. 9.* Et Sigiſmund. Scaccia *in tractat. de appellatio. q. 11. articulo 7. ſub num. 62. verſiculo ratio eſt.*

Qui *numer. 163.* poſt Barthol. doctrinam, Mandoſium, & alios, † hanc concluſio- 11
nem extendit ad Iudicem Delegatum Principis, qui ſi vltimam ſententiam dixerit in gradu appellationis; illam poteſt exequi, & executoriales licitè expedire firmant.

Secunda fundamentalis ratio eſt, † ne 12
continentia cauſæ diuidatur, ex *l. nulli, C. de iudicijs*, quam reddunt Muſcatellus, Morla, Nizol. & alij citati, per Marium Giurbam *in deciſion. 96. numer. 3.* Magna enim
eſt vnius † cauſæ ad ſeipſam continentia, 13
vt dicit Cynnus *in l. nulli prorſus, Cod. de iudicijs*, quod procedere voluere Doctores, † nedum in principali negotio, ſed 14
in alio etiam ab eodem originem trahente, Felinus *in capitul. ex tenore, numer. 19. de reſcriptis*, Baldus *in capitul. 1. column. final. de controuerſ. inueſtitur.* Polidorus Ripa *obſeruatio. 140. numero 2. & 3.*

Canagn. *ad decretum Montisferr.* 22. §.2. *nu.3.* Fachineus *controuers.iud. lib.*11. *cap.* 7.*fol.*75. Riminaldus Senior. *cons.*320. *numer.*20.*vol.*2. Marius Giurba *decis.*23. *numer.*1.

Et ideò ex hac ratione si prima sententia
15 eo sit ipso † quæ exequi possit, ad illum pertinet iudicem, qui iurisdictionem præoccupauit, quia continentia causę diuidi non debet, tam respectu cognitionis, quàm executionis, etenim iurisdictionem qui præoccupauit in cognoscendo, prę occupasse intelligitur in exequendo, Sebastianus Sapia *in l. cum quædam puella, numer.18.ff.de iurisdiction. omnium iud. repeti.vol.*1. Petrus Surdus *consil.*132.*numer.*22. Giurba *dict.decis.*23. *numer.*2. quæ faciunt ad ea, quæ exactissimè adduximus *in tractatu de Regia protectione,*4. *part.capit.*14.*à num.*89.*cum pluribus seqq.*

Vbi abundè post longam disputationem re-
16 soluimus, † ad Iudicem secularem, vbi competens sit cognoscere de causa Clerici, pertineat executio realis, non personalis, quam opinionem validissimis fundamentis fulciimus, quæ nec attendens, nec aliqua pro sua opinione considerans, sed ex capite clausulis
17 oculis † nostram contradixit nouiter summista ille Antoninus Diana *resol.moral.*3.*p. tracta.*1.*de immunitat.Ecclesiast.resolut.*4. Quem nunc vlterius non carpimus, alibi eundem iuris principia docebimus, nę audacter, temereque contra tot fundamenta iuris ineuitabilia, tantorumque Doctorum veram doctrinam quos ibidem citauimus, vlterius prę cipitetur, tractent fabrilia fabri, & ne mittant falcem in mesem alienam.

18 Ex quibus quidem resoluendum † erit, quod regulariter, quoties semel deuoluta fuerit ad Rottam, aliumvè Iudicem superiorem Ecclesiasticum causa, ipse liberè & legitimè poterit suæ sententiæ (si aliàs de iure executionem mereatur) executoriales expedire, & exequi condemnatum absque eo, quod prima instantia Ordinarij percussa dicatur, nec ad hunc per Senatum fiet executorialium harum remissio.

Hæc nostra vera resolutio duas patitur li-
19 mitationes, † in quibus executoriales istas Ordinario per Senatum remittendas esse, vt de executione cognoscat, erit insuper affirmandum. Attenta iuris subtilitate non tamẽ stylo contrario, de quo inferiùs *nu.*30.*in fin.* Sed pro disputandi ratione.

Prima limitatio sit, quando coram Iudi-
20 ce superiore ex sua sententia † fuit executio petita non officio Iudicis; sed intentata fuit actio iudicati, quia cùm ista sit omnino mouenda coram Iudice rei quomodolibet competente ipsius, contra quem competit Barthol.*in l.à Diuo Pio,* §.*sententiam.ff.de re iudicat.* sequutus à Cuma. & Alexan. ibidem Bald.*in l.*2.*col.*2.*C.de executien. rei iudicatæ, & in l.Argentarium.ff.de iudicijs,* Angelus *in l.*4. §. *conuentione, ff. de re iudicata,* Butrius *in capit.postulasti ad finem de foro competenti,* Petrus Surdus plenè *in consil.* 204.*num.*8. Castrensis *in l.*4. §.*ait prætor, ff. de re iudicata,* Muscatellus *de appellationibus* 1.*part.gloss. demandatur, numer.*25. Marius Giurba *decis.*96.*sub num.*3. *& numer.*4. *&* 5.

Qui tamen omnes licet † concludant 21
competentem rei condemnati dici non solùm primus Iudex Ordinarius, verùm & etiam ille vltimus appellationis, qui vltimam sententiam tulit, & propterea p. sse dictam actionem iuntentari coram Iudice Ordinario, & coram Iudice superiori condemnante, vt & vlterius probant post Franchum Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstion.*11. *articul.*7.*sub numer.* 165. *versicul. Restringi secundò,* in hac: *Restringe secundò declarando vt procedat, quando pro executione sententiæ imploratur officium Iudicis, quod ex sententia producitur, & habet paratam executionem, secus si intentaretur actio iudicati, vel in factum, quæ oritur ex sententia, quia isto casu poterit intentari etiam coram Iudice, à quo, cum possit intentari coram quolibet Iudice Ordinario, sicut & quælibet alia actio,* Franchus *in capitul.*3. *Romana,* §.*final, sub numer.*1.*versiculo, Limita tamen, de appellationibus in* 6.*&c.* Dixit etiam Rotta, &
per † Alexandr. Ludouis. *decision.*545.*nu-* 22
*mer.*1. *&* 2. in hæc: *Et sententia non fuit ab ipso vice legato, sed à quodam Iosepho Suarez lata, vnde ab ipso, non ab alio debebat executioni demandari, capit. quoad consultationem de re iudicat. l. properandum,* §.*sin autem, Cod. eodem titul.* Doctores *in l.à Diuo Pio,* §.*sententiam,* vbi Iason. *numer.*3.*ff. de re iudicata,* cum alijs per Surdum *consil.*204. *numer.*1. quod procedit, si fuit petita executio officio Iudicis nobili, licet secus, si esset intentata actio in factum, seu rei iudicatæ, quæ potest coram quolibet alio Iudice intentari, *l.final, in fin. Cod. de præscriptionibus, longi tempor.* Felinus *in capit.postulasti, numer.*11. *de foro competenti,* Surdus *ibi. numer.*7. *&c.*

Ta-

Tamen parumper subsistendum, etenim
23 licet quando intentatur † actio iudicati & in factum competens iudex etiam dicatur superior, qui sententiam tulit, vt probant ipsi omnes Doctores, hoc videtur intelligendum, quando reus condemnatus, contra quem ea actio intentatur, in loco superioris reperitur: explicabor libenter, est quippe iudex appellationis in hac actione iudex competens, non quia sit ordinarius rei condemna-
24 ti, † nam is iurisdictionem habet in territorio Ordinarij ligatam, quæ nec sortitur effectum, nisi appellatione mediante, & coram ipso legitimè introducta, Glossa *in cap. Pastoralis, de officio Ordinarij*, Guido Papè *decisson. 436.* Amaris *decisione 33. numer. 7. & 8.* Berretus *consil. 17. numer. 15.* Carrarius *decisio. 68. numer. 29.* Petrus Surdus *consil. 57. numer. 18.* Natta *consil. 82. & consil. 580. numer. 5.* & super denolutis Ancharran. *consil. 36.* Afflictis *decis. 155.* Canalcan. *decisio. 25. numer. 6. part. 1.* Surdus *decisio. 266. numer. 11. & decisio. 147. num. 2.* Bertazolus *consil. 254. numer. 10.* Beroius *consil. 120. numer. 8. volumin. 3.* & est in his terminis iurisdictionis Ecclesiasticæ textus expressus *in cap. causæ omnes 20. sess. 24. de reformatione, cap. 20.* & Nos passim id diximus in discursu huius *2. p.*

Sed dicitur iudex competens iste iudex
25 superior eo, quòd tunc agitur † ex quasi contractu celebrato in iudicio, & qui oritur ex ipsa sententia, *l. 3. §. idem scribit, ff. de peculio.* & per consequens propter forum quem sortitur ex ipso quasicontractu quis sortitur, *l. 3. §. idem rescribit, ff. de peculio.* Et quod ratione quasicontractus, sicut & ratio-
26 ne contractus † sortiatur quis forum, est textus expressus *in l. hæres absens 19. §. 1. ff. de iudicijs*, & ibidem latissimè plura congerens Petrus Barbosa *à numer. 1. per totum, §. cui consonat l. 32. titul. 2. part. 3.* Et ideò
27 is iudex appellationis † competens simul dicetur, vt probant ex hoc fundamento Salicetus *in l. eos, numer. 8. in fin. & num. 9. Cod. de appellat.* Castrensis *in l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudicata*, Muscatellus *dict. glossa demandatur, numer. 25.* & prius agnouit Cinus *in dict. l. eos*, sequuntur Borgior. *in vitibus Siciliæ 132. post annum, vbi firm.* & Muta *numer. 17.* Marius Gierba, qui melius explicat *in decisa. 96. nu. 5. cum duobus sequentibus.*

28 Igitur hanc doctrinam imitantes, † si in loco Iudicis superioris non reperiatur reus condemnatus, in quem dirigitur actio in factum, tunc cum ibi conueniri nequit, quia tunc sortitur quis forum loci contractus, aut quasi contractus, si ibi, non aliter reperiatur, *l. hæres absens, ff. de iudicijs, capit. 1. §. contrahentes de foro competenti, lib. 6.* plurimos Doctores ad id citauimus hac *2. p. cap. 5. §. 3. & cap. 27. à num. 14. & sequentibus, vers. cui. Quibus tamen & alijs non obstantibus*, per totum caput.

Sequitur, quod si in loco superioris, reus condemnatus † non fuerit repertus, non 29
poterit ibidem conueniri actione in factum ex re iudicata, cum superior ipse careat iurisdictione, & in eo cesset iurisdictionis competentia, vnde fit quod si executoriales expedierit, & exequatur reum, debeant istæ omnino per Senatum, reo recurrente, tradi parti, vt illis coram Ordinario vtatur in prima huius actionis instantia, qui originaliter, naturaliterque index est competens. At verò si tempore deductæ actionis in factum in
iudicio superioris † præsens in loco sit reus 30
conuentus, legitimè poterit ibidem exequi, quia tunc pariter index est competens ex hactenus relatis Doctoribus, nec ob id offendi dicitur prima instantia Ordinarij, cum Concilium Tridentinum *in dict. capit. causæ omnes*, non excluserit modos legitimos, quibus de iure quis sortitur forum alienum, vt latiùs deduximus *in dict. capit. 5. per totum.* Subtilis est & legitimus discursus iste de quo *à numer. 19.* Sed nihilominus difficile erit admitti in praxi, cum stylus vniuersalis contrarium obseruet, cui standum erit indistinctè, sinè condemnatus ibidem reperiatur, sinè non.

Secunda limitatio erit ad prædictam regu
lam generalem † à principio huius cap. latè 31
comprobatam, vt non procedat quando prima sententia transierit in rem iudicatam, eo quod expressè vel tacitè fuerit appellationi renuntiatum, vt de expressa, quando scilicet partes in sententia cõsentiunt, & ab illis fuerit confirmata & aprobata, vt tunc † non Iudex appellationis, sed ordinarius inferior, 32
qui eam tulit, illam exequitur firmant Barthol. *in dict. l. à Diuo Pio sub numer. 15.* ibi: *Quandoque pars sua sponte, ff. de re iudicata, l. præcipimus, §. officijs, sub num. 2. C. de appellationib.* Veltrius *in praxi Roman. Curiæ, riæ, lib. 8. cap. vltim. sub num. 9. vers. Sed dices, fol. 267.* sequitur Scaccia *de appellationibus, q. 11. articul. 7. nu. 105.* & Rebuffus *in tract. de executione sententiæ, artic. 7. glossa 9. sub numer. 6. folio 364.* Qui duo vltimi etiam loquuntur, quando appellans acquieuit sententiæ, aut renunciauit suæ appellationi.

Per confirmationem tacitam tunc con-
33 tinget, † quando condemnatus intra termi-
num non appellauit, quia tunc iudex qui sen
tentiam tulit, illam exequitur Francus. *in*
capit. Romana, §. fin. numer. 3. versicul. Ali-
quando prima sententia, de appellationibus
in 6. Rebuffus *in tractatu de sententia exe-*
cutio. articul. 7. glossa 9. versicul. Sed dices,
Vestrius *dicto libro 8. capit. vltimo, sub nu-*
mer. 6. Mandosius *in formula commissio.*
commissio. 23. executor. in verbo, Ob non
prosequutionem, & in verbo, Præfato R. D.
auditori, folio 125. & 126. Scaccia *de ap-*
pellationibus, dict. quæst. 11. articul. 7. num.
166.

Item etiam quando interiecta appella-
34 tio deserta remansit, nam iudex, † qui eam
tulit inferior, illam exequitur, cum transie-
rit in rem iudicatam, Felinus *in cap. ex parte*
12 el 2. numer. 9. de reseriptis, Franchus
in capit. ex ratione, numer. 95. versicul. Sex-
to quæritur, deserta appellatione, de appella-
tionibus, Rebuffus *dict. articul. 7. glos. 9. nu-*
mer. 7. Mandosius *in formulis commissio. in*
commissio. 23. executor. in verbo, Ob non pro
secutionem, fol. 125. practi. Papien. *in for-*
ma appellatio. à sentent. difinit. glossa in cau-
sis & rationibus, sub numer. 3. fol. 476. Ve-
stius *dict. lib. 8. capit. vltim. numer. 9. versi-*
cul. Sed dicet, latè explicat, & extendit Sigis
mundus Scaccia vbi proximè, *à nu. 167. cum*
seqq.

Et est ratio, quia ob desertam appellatio
35 nem † Iudex superior iurisdictione caret, *l.*
vltim. C. de tempor. appellation. l. si quando,
C. eodem titulo, quam in proposito reddunt
Baldus & alij *in l. si contra, Cod. de appella-*
tionib. Baldus *in Authentic. si quis litigan-*
tium, Cod. de Episcopali audientia. Abb. *in*
capit. pastoralis, §. præterea, de officio Dele-
gati, & in cap. cum Ecclesia de appellationi-
bus, Minsinger *singular. observation. centur.*
4. observat. 94. obseruat Asini. *in pract. dict.*
cap. 7. §. 31. Blarer. *in l. difamari, cap. 11. nu-*
mer. 55. Flaminius Carthanius *in decisio. 10.*
à numer. 7. cum sequentibus. Vbi extendit,
36 etiam si ob desertionem † Iudex appellatio
nis confirmauerit sententiam inferioris Or-
dinarij, quia caret iurisdictione, & satis ob
desertionem sit à iure confirmata, Scaccia
vbi proximè, *num. 170.*

Ex quibus sequitur manifestè, quod cum
37 in his casibus superior † careat iurisdictio-
ne, & inferiori Ordinario comperat senten-
tia tacitè, vel expressè aprobatæ per par-
tem, aut partes executio: si superior illam in
tentaverit, causa executionis ab Ordinarium
erit remittenda per Senatum ex latiùs hacte
nus comprobatis.

Circa has duas limitationes vnum nota
bile aduertas, † & quoad primam stando in 38
meris & rigorosis iuris terminis, iuxta quod
fundauimus illam *à num. 23.* Satis per acutè
& dempto stylo, qui est in contrarium, vt ag-
nouimus sup. *nu. 30.* Eo igitur in casu, quan-
do diximus causam executionis debere per
Senatum remiti Ordinario, tùnc simul traden
dæ sunt parti executoriales, vt illis coram eo
vtatur, quoniam cum ad iudicem appellatio-
nis legitimè fuerit causa deuoluta, & ipse sen
tentiam in rem iudicatam translatam tule-
rit, ad ipsum pertinet executoriales expedi-
re, vt illis pars vtatur sivè officio Iudicis, si-
uè actione in factum ex Doctoribus à princi
pio cap. citatis, & idcirco sunt parti tradendę, quoniam hæ executoriales sunt instru-
mentum rei iudicatæ legitimè expeditæ, &
eam probant ex his quæ abundè diximus *de*
Regia protectio. 4. p. c. 1. per totum. Ac ideò
necessariæ sunt ad proponendam, & prose-
quendam executionem coram Ordinario, iux
ta quæ Nos latissimè hac *2. p. cap. 26. à prin*
cipio; quo etiam probaulmus litteras, ex qui
bus oritur probatio iuris partis, ei esse tra-
dendas, vt coram Ordinario eis vtatur, prout
in hoc casu ibidem secundam resolutionem
limitauimus.

At secus in casu huius secundę limitatio
nis, de qua à *num. 31.* dicendum erit, † quo- 39
niam quando tacitè, aut expressè pars ac-
quieuit sententiæ inferioris, nulla fuit supe-
riori deuoluta iurisdictio, sed ad inferiorem
redacta, vt exequi possit suam sententiam so
lus, & ex ea executoriales per consequens ex
pedire ad eundem effectum, quarè cum supe-
rior in prædicto casu expedierit executoria-
les, retinendæ erunt in Senatu, remissa causa
executionis Ordinario, quia cum superior iu
risdictione; caruerit acta à se gesta nulla om-
nia iudicantur, vt latè diximus *in d. cap. 26.*
à num. 33. & seqq. versic. Ad iustificationem
iam, &c. Et propterea omnino inutilia ad ef-
fectum executionis remissæ Ordinario, quia
nullam faciunt probationem, nec fidem in iu
dicio, nec extra, iuxta quæ comprobauimus
in d. cap. 26. à nu. 34. & seqq. in 2. conclusio.
per totam, vsque ad capituli finem, ad quod
te remito pro pluribus huic re-
solutioni validè ne-
cessarijs.

CAP. TRIGESIMVM.

De signatura propriæ manus Sanctiſsimi, & quales litteras, quavè forma ipſe ſubſcribat, & quot à ſignatura per *conceſſum*, necnon per *annullum Piſcatoris* differat.

SVMMARIVM.

SVbſcriptionis formula, qua ſignantur ſingulæ litteræ Apoſtolicæ, ſiuè per Sanctiſſimum, ſiuè per alios: ignotæ ſunt, etiã per Doctos in partibus degentes, neceſſariæ tamen penitùs recurſus Regij cognitioni, numer. 1.

Supplicationes omnes, quæ per Datariam expediuntur ſubſcribuntur manu Sanctiſſimi, num. 2.

Supplicatio omnis duas continet partes, prima continet quod petitur; ſecunda abſolutionem ab excommunicatione ad effectum dumtaxat conſequendi gratiam, & clauſulas non obſtantes, num. 3.

Supplicatio porrigitur Datario, & reuidetur à quibuſdam qua aponitur ſummarium contentorum referendum Sanctiſſimo per Datarium tempore ſubſcriptionis, numer. 4.

Subſcriptionem aponit Papa in eodem papyro ſupplicationis, num. 5.

Subſcriptio omnis ſiuè per Papam, ſiuè per alios quoslibet in ſupplicationibus aposita dicitur ſignatura, ibidem.

Subſcriptio Sanctiſſimi aponitur per fiat cum prima littera nominis proprij, quod Papa habebat ante creationem, non poſtea aſſumpti iuxta morem Romanæ Eccleſiæ, num 6.

S. D. N. Vrbanus VIII. hac ætate fæliciter Eccleſiam vniuerſalem gubernans laudatur, num. 7.

Vrbanus VIII. ante creationem nominabatur Maphæus, & ſubſcribit ſupplicationem per Fiat. M. cum prima littera nominis proprij ſua propria manu, & littera, num. 8.

Supplicationes ſecundam partem quomodo ſubſcribat Papa, & quo in loco eiuſdem, num. 9.

Supplicatio continens materiam iuſtitiæ, & contentioſæ iuriſdictionis, qua formula per Sanctiſſimum ſubſcribatur, numer. 10.

Subſcriptione per placet vtitur Sanctiſſimus in commiſſionibus, quibus rectè conuenit, num. 11.

Subſcripta ſupplicatio per Sanctiſſimum ad quos officiales tranſmittatur, vt denique Bullæ ſuper ea fabricentur, numer. 12.

Data gratiæ non attenditur, nec expeditionis litterarum, ſed data parua, vbi vtraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos, num. 13.

Quod & latius explicatur vt ſubdatta parua expediantur litteræ ibidem.

Flaminius Pariſius refertur ateſtans de ſignatura ſupplicationis propria manu Sanctiſsimi, & de eius praxi, num. 14.

Supplicationis primam partem qua formula ſubſcribat Sanctiſsimus, num. 15.

De efficacia verbi, Fiat, quo in ſubſcriptione ſupplicationis vtitur Papa, & qua ratione per Fiat ſubſcribat, num. 16.

Signatura per Fiat ſolus vtitur Papa, num. 17.

Signatura per Fiat alijs latior eſt, & potentior, num. 18.

Et vt fauorabilior alijs ſignaturis præfertur num. 19.

Supplicationes ſubſcribit Papa vt plurimum in ſua Camera præſente Dattario aliquando in plena ſignatura, num. 20.

Supplicationes ſubſcribit Papa propria manu, & cum prima littera ſui nominis proprij, literas verò deſuper expeditas nullatenus, imò in eis aponitur nomen aſſumptum in creatione, & quare, num. 21. & ſequentibus.

Supplicationes ſubſcribit Sanctiſſimus propria manu, & nomine proprio, quia facit actum perſonalem, & actionem propriam à ſua voluntate, & animo pendentem, numer. 22.

Litteræ fabricantur ab officialibus Sedis Apoſtolicæ cuius virtute officia gerunt, & idcò nomen Pontificatus apponunt, num. 23.

Anaſtaſij Germonij ratio huius diuerſitatis alia aponitur, num. 24.

Signatura per eo[illegible] tur Prælatus habens facultatem à Papa, exceptis quæ im-

me-

mediatè expediuntur per Dattarium, & quales hæ sunt, num. 26.

Prælatus habet limitatam potestatem signanter signandi supplicationes ad beneficia certæ quantitatis, num. 27.

Supplicationes cæteras omnes cuiuslibet generis subscribit Prælatus cuius opera vtitur Papa ad exonerationem tantorum grauissimorum negociorum, num. 28.

Prælatus habens à Papa facultatem signandi supplicationes, qua forma per concessum subscribat, num. 29.

Et tam in prima supplicationis parte quam in secunda, ibidem.

Supplicationem impertinentem, & non dignam concessione, quando reijciat Prælatus, num. 30.

Praxim subscribendi suplicationes per concessum aponit Flaminius Parisius hìc relatus, num. 31.

Papa vtitur signatura per Fiat, Prælatus verò per concessum, ibidem, & numer. 32.

In signatura gratiæ licet adsit diferentia inter Papam, & Prælatum, in signandis supplicationibus iustitiæ, nulla, vel modica, numer. 33.

Super supplicationibus, siuè à Papa subscriptis, siuè à Prælato, habente Papæ facultatem litteræ & Bullæ vno, & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur, numer. 34.

Prælatus iuxta negotij grauitatem aliquas litteras defert Sanctissimo subscribendas, qui, si adest iusta causa, subscribit propria manu, num. 35.

Senatus Regius non admittit commissiones in prima instantia subscriptas per concessum, num. 36.

Prælatus signans per concessum, licet dicat in præsentia D. N. Papæ, in Papæ præsentia nunquam subscribit, sed in domo sua, num. 37.

Præsentia Papæ quam asserit Prælatus in sua signatura per concessum est ficta, numer. 38.

Concil. Tridentin. forma subscriptionis est personalissima, excludens omnem fictionem, & veritatem representatiuam, atque subscriptionem per æquipollens, num. 39.

Capit. in constitutionis 25. quæst. 2. ponderatur pro illa præsentia ficta quæ in sua signatura per concessum vtitur Prælatus, numer. 40.

Signatura per, Fiat, præfertur signaturæ per concessum, numer. 41.

Etsi signatura per concessum habeat pragnantiores, & priuilegiatiuas clausulas, num. 42.

Potentia verbi, Fiat, præponitur cuilibet alij verbo præceptiuo, & voluntatem magis demonstrat, num. 43.

Gratia per, Fiat, præfertur gratiæ per concessum, quando sub eadem die vtraque sonet, ibidem.

Prælatus habet facultatem subscribendi supplicationes ad beneficia, vt suponit Regula Chancellariæ, num. 44.

Subscriptio per concessum in commissionibus auocatorijs in prima instantia non supplet defectum subscriptionis propriæ manu Sanctissimi, num. 45.

Supplicationes super auocatione causarum in prima instantia, quando & quomodo per Dattariam expediuntur, & quomodo rationalis causa comprobanda, numer. 46.

Sanctissimus dificilimè subscribit litteras auocatorias ab Ordinario, nisi iusta, & probata adsit causa, num. 47.

Commissiones agitandas in Curia, & in partibus auocatorias in prima instantia diuersimodè subscribit Sanctissimus, numer. 48.

De signatura per annullum Piscatoris, & quæ litteræ per eum signentur, numer. 49.

Annullus Piscatoris, quæ signa, & figuras habeat, num. 50.

Sigillum quæ signa habeat, vt illi fides detur, ibid. & num. 51. & 52.

Litteræ annullo Piscatoris muniendæ plures simul deferuntur Sanctissimo in cuius præsentia sigillantur, numer. 53.

Per annullum Piscatoris non satisfit formæ personalissimæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, num. 54.

Per annulli Piscatoris munimen non satisfit Tridentino desideranti rationabilem causam in auocatorijs primæ instantiæ, numer. 55.

Litteræ tangentes iustitiam, seu commissionem cognoscuntur in corduliscanapi, num. 56.

Litteræ principalis gratiæ cognoscuntur in cordulis sericis rubrei, croccique coloris, num. 57.

Litteræ executoriæ gratiæ habent cordas Canabi, num. 58.

Per plumbum sigillantur omnes Bullæ expeditæ

ditæ per Chancellariam, au Cameram, numer. 59.

Insigil o plumbeo quare aponitur facies Sancti Pauli ad dexteram, & Sancti Petri ad siniſtram, num. 90.

Plumbeum ſigillum, quibus litteris circunſcribitur, nu. 61.

Quæ litteræ Apoſtolicæ plumbentur, & quando plumbeum ſigillum pendet ex cordulis ſericis, aut ex cordulis canapi, numer. 62.

Plumbatæ poſtquam ſunt litteræ; gratia dicitur perfecta, & ex ea agi poteſt, & poſſeſſio aprehendi, num. 63. 64. & 65.

Commiſsiones cauſarum non valent niſi litteræ fuerint expeditæ, num. 66.

Iuriſdictio licet adquiratur à tempore Datta ad eius tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præſentatio Delegato, numer. 67.

Per nullam ſignaturam, ſeu ſubſcriptionem in litteris auocatorijs primæ inſtantiæ ſatisfieri formæ perſonaliſsimæ Concilij Tridentini, requirentis ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſsimi, numer. 68.

1 Epiſſimè in diſcurſu huius ſecundę partis, & ferè in cunctis eiuſdẽ capitulis de ſubſcriptione propria manu Sanctiſsimi † in commiſsionibus apponenda iuxta formam Concilij Tridentin. *ſeſsion. 24. de reformatione, capitul. 20. cauſæ omnes*: tractauimus, ſed ſtylı Romanæ Curiæ, & quomodo ipſe ſubſcribere ſoleat, plurimi etiam doctiſsimi in his partibus Hiſpaniæ ſunt expertes; opere propterea prętium duximus, hoc in loco praxim Curialem (non abſque paruo labore à nobis tum ex longo, conſuetoque curſu atque varia Rottæ deciſionum, & Doctorum lectione, tùm etiam ex continua peritiſsimorum Curialium communicatione, fidentiſsimaque relatione adquiſitam) inferenda fore, vt cunctis in hoc Regio Conſilio Supremo verſantibus nota ſit deinceps, aliaſque in gentes dificultates inde tractandas, & reſoluendas, quæ valdè huic recurſui & vtiles, & neceſſariæ ſunt, admodumque obſcuræ, & ab omnibus non ita facilè recognitæ coguntur potiùs quotidie in plurimorum caſuum ocurrentia mendicare.

Et licet ex Concil. Tridentin. *in capit. cauſæ omnes, ſeſsion. 24. de reformation.* Subſcriptio requiratur † pro forma in ipſo 2
met reſcripto auocatorio primæ inſtantiæ, ita vt Senatus Regius nullo modo contentetur ſola ſupplicatione ſubſcripta (dubius de fide quarundam declarationum, quarum meminimus, & retulimus infra hoc *capit. §. 2. à numer. 8.*) Sicuti intentius atteneè examinauimus inferius *in §. 5. per totum*: tamen formam, & modum ſubſcribendæ ſupplicationis (de qua Doctores tractant, & ſtyllus Romanæ Curiæ obſeruat) hoc capit. dilucidè diſcutiemus, vt illum applicare facilè quis poſsit ad ſubſcriptionem reſcripti, quæ in ipſo aparere debet in Senatu, quo & ipſa ſupplicatio iuxta præfatum ſtylũ ſubſcribi conſueuit.

Omnes igitur ferè ſupplicationes, quę per Dattariam expediuntur, ſubſignari, & ſubſcribi aſſolent per propiam manum Sanctiſsimi, in hac forma. Fit ſupplicatio in vno folio papyri, quę habet † duas partes, 3
in prima fit relatio eius, quod à Sanctiſsimo petitur, & ſupplicatur iuxta Mandoſium *in Regula 19. Chancellariæ, quæſtio. 9. numer. 2.* Anton. Auguſtin. *deciſio. 256. libro 3.* Peregrin. *deciſio. 111.* Creſcentius *deciſio. 209. libro 1.* Omnes in manuſcriptis, in ſecunda ſupplicationis parte petitur abſolutio ab excommunicatione, ad effectum dumtaxat obtinendę gratiæ petitæ in priori parte ſupplicationis, & ſimul mentionantur aliquæ clauſulæ ordinariæ, nempè de rogationes, & nòn obſtantia, &c.

Quæ ſupplicatio porrigitur poſtea Domin. Dattario Romani Pontificis, & revidetur à quibuſdam † officialibus deputatis, 4
à quibus in calce eiuſdem ſupplicationis apponitur ſummarium eorum, quæ in prædicta ſupplicatione continentur, quod quidem ſummarium ſolet legi, & referri dumtaxat per Dattarium Sanctiſsimo Domino N. Papæ, qui quidem tùnc ſignat ſupplicationem in eodem papyro (quæ ſignatura dicitur ſubſcriptio † propria manu Sanctiſſimi, ſicut ge- 5
neraliter omnis ſubſcriptio cuiuslibet Cardinalis Prefecti ſignaturæ ſiuè gratiæ, ſiuè iuſtitiæ, vel alterius Prelati hoc habentis in facultate ſibi conceſſa per Papam litteras gratiæ, aut iuſtitiæ; dicitur ſignatura, vt notiſſimum eſt cunctis, & ex dicendis apparebit.

Quæ ſubſcriptio ita efficitur propria manu Pontificis, *Fiat. vt petitur, M.* cum prima † littera dumtaxat nominis proprij Pontificis, quòd nemò habebat ipſe anteaquam 6
aſcenderet ad Sedem Pontificalem, & non

no-

nominis proprij, quod post electionem, & adorationem assumpsit, cum mos sit notissimus Romanæ Ecclesiæ, vt Pontifex nouiter creatus mutet nomen propium, & aliud suo ex arbitro assumat, vt in exemplo Sanctissi-
7 mi † Domini nostri Papæ Vrbani Octaui (qui hac nostra ætate tantis dotibus prudentiæ, eminentissimæ, cunctisque notissimæ scientiæ, & sanctitatis ornatus Ecclesiam Sanctè, pieque & fæliciter vniuersalem gu-
8 uernat, & vtinam regeret per immensa sæcula) ante suam creationem † nomine proprio & naturali, seu è fonte Baptismali nominabatur Mapheus, & appellatiuo cognomine Barberinus (Illustrissimæ admodum prolapiæ, quam vtinam per institutum nostrum nobis liceret longius extollere, & altius per cantare) Igitur sic subscribit supplicationes prędictas, *Fiat vt petitur M.* cum sola prima littera prioris nominis proprij, quod (vt diximus) erat Mapheus, quod & affirmant Doctores mox citandi.

Et hoc modo prędicto signat seu subscri-
9 bit sua propria manu, † & littera priorem supplicationis gratiosæ partem, secundam verò ad marginem clausularum hoc modo simpliciter, *Fiat M.* dempta oratione, *vt petitur.*

10 Si autem supplicatio † contineat materiam iustitiæ, atque contentiosæ iurisdictionis, diuersa vritur signatura, seu subscriptione Sanctissimus hoc modo, *placet M.* motus propios autem, aliasvè constitutiones Apostolicas, ita subscribit, *placet motu proprio M.* ita latè videre est per Ludouis. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ*, posita in Regula *de non iudic. iuxta formam supplicationis fab. quæstio. 16 versicu'o. Primò quia maior penitentiarius, &c. fol. mihi 147.* & in versiculo sequenti incipit, *& licet, &c.* & in
11 versiculo, *Et si quæratur, quare dicitur † per hunc signandi verbū placet, latè tractat & reddit iuridicam rationem, quod verbum placet conuenit commissionibus, &c.*

12 Et istæc subscripta supplicatio transmittitur ad officium dattæ paruæ, † vbi præpositus apponit in calce dattam diei, & mensis, atque annum Pontificatus, inde supplicatio mittitur substitutis Reuerendiss. Dattarij, vt iste apponat dattam, vbi scribit, *Datum Romæ apud Sanct. Petrum, &c. anno, &c.* Hinc venit ad officialem de missis, qui adfert dattam paruam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, quo registrata remanet, & alijs adhibitis stationibus, per abreuiatores traditur parti, quæ facient conficere minutam litterarum, & postmodum litteræ conficiuntur, & hæ litteræ plumbantur, & tandem registrantur, quarum vigore aprehendi potest possessio. Et nota aliter, quod vbi concurrit † competentia super da- 13
tam & tempus ad aliquem effectum inter litigantes, non attenditur datta gratiæ, nec Datta & tempus expeditionis litterarum, ita determinauit Rotta, vt per Seraphinum *decision. 318. numer. 1.* Et etiam quoad validitatem gratiæ tempus dattæ attenditur, vt latè ipsa Rotta per Seraphinum *decision. 341. numer. 9. 13. & 21.* Et quod tempus dattæ non tempus expeditionis litterarum, nec etiam tempus supplicationis subscriptæ attenditur citato Augustino Barbossa & alijs asserit don Ioannes del Castillo *in tractatu de tertijs, capitul. 41. numer. 62. & 63.*

Sed nullus eorum agnouit huius doctrinæ misterium, notum dumtaxat practicis, & versantibus in stylo Romanę Curiæ, qui in partibus extra eam admodum occultus est, explicant tamen & singulariter Hieronymus Gabriel. *in consil. 193. à numer. 1. vsque ad numer. 8.* post Cassiador. *decisio. 1. & 2. de renuntiatio.* Rotta per Cardinalem Paleotum *decision. 72. in fine*, clarius autem Gratianus *in disceptation. forens. tomo 1. c. 191. à principio*, qui rectè asserunt dattam (quæ sit attendenda) est illa parua datta, quæ à Præpositio paruę dattæ apponitur post iam subscriptam supplicationem à Papa, alijsvè ministris hanc ab eo habentes facultatem signandæ supplicationis, ita vt nec tempus signatæ & subscriptæ supplicationis (quæ ad huc informis est) nec datta & tempus quo litteræ desuper conficiuntur attenditur, sed tempus quo apponitur illa data parua, ita vt gratia signata præcedens (per quam in rei veritate concessio perficitur) signatur attenta ea die, qua parua datta facta est, & apposita, ita vt non detur probatio in contrarium tanquam contra fictionem, aduersus quam probatio non admittitur, ideò reijciuntur articuli tendentes ad probationem, quod gratia alia die facta sit, & omnia quæ post paruam dattam gesta sunt, & quæ subsequuntur signaturam Papæ, retrotrahuntur ad diem, quo obtenta est parua datta, & apposita, & perinde est ac si sub eadem die cuncta facta fuissent, & licet multo post litteræ desuper conficiantur, hoc tempus (vt diximus) non attenditur, sed tempus dattæ paruæ, sub qua litterę ipsæ expediuntur, cui standum est iuxta ipsarum litterarum tenorem, & vsica-

tum

tum Romanæ Curiæ ſtylum ſemper obſeruatum, vt per Gratianum & alios Doctores ſuprà citantos videndos.

Nota etiam vnum in quo plerique decipiuntur, quod litteræ aliquando expediuntur, *ſub datta & ab anno Natiuitatis Domini*, aliquando verò *ab anno Incarnationis*, vt tempus prioris dattæ incipiat currere *à 25. Decembris Incarnationis*, tamen annus incipit *à 25. Martij*, Rotta *in deciſio. 180. à numer. 9. &* 10. inter recollectas per Ludouiſ. Poſt. *poſt tractatum de manutentione.*

Superiorem igitur ſignaturæ praxim & 14 ſtylum (qui vulgatiſsimus † eſt apud omnes Curiales) tradit Mandoſius *de infirmis reſign. quæſt. 9. numer. 2. & quæſtio. 17. numer. 9.* Rebuffus *in praxi, titul. Bull. declar. nu.* 12. latiùs Flaminius Pariſius *de reſignatio. benefic. libro 8. quæſtio. 7. à numer. 15. cum ſequentibus*, quem (vt de omnibus & ſingulis particulis notitia habeatur) referam ita loquentem: ſuplicatio enim reſignationis fit à Copiſtis immediatè vnius folij papyri, & poſtea porrigitur R. P. D. Dattario, quę re videtur à quibuſdam Officialibus deputatis, 15 à quibus in calce ſupplicationis † apponitur ſummarium contentorum in ea, quod ſolet legi vel referri per Dattarium Sanctiſsimo D. N. qui ſignat ſupplicationem, *fiat, vt petitur*, cum littera nominis proprij ante Pontificatum, *fiat vt petitur. A.* tempore Pauli Tertij, *fiat vt petitur M.* tempore Marcelli II. *fiat vt petitur P.* tempore Pauli IIII. &c. Hoc tempore Sixti Quinti cum vocaretur antea fœlix, *fiat vt petitur F.* Et in margine clauſularum ſignat, *Fiat, F.*

Poſtquam ſignata eſt ſupplicatio, iterum revidetur ab officialibus, & hi ſolent apponere in Calce, componat, ſi eſt reſeruata penſio, aut fructus, & tranſmittitur ad officium dattæ paruæ, cui officio Præpoſitus in calce ponit dattam dici & menſis, ac annum Pontificatus: & poſtea datur officialibus præpoſitis ſuper compoſitionibus, & ibi ſoluitur compoſitio (ſi materia hoc exigit) qua ſoluta, ſupplicatio mittitur ſubſtitutis Reuend. Patris Dattarij, qui illam porrigunt ipſi Dattario, vt apponat dattam, nam ſcribit, *Dattum Romæ apud Sanctum Petrum, idibus, &c. anno 6.* & poſtea conſignatur officiali de miſsis, à quo apponitur in Calce, *Miſſa die tali, cum manu Dattarij M. datta tempore Gregorij XIII. E. prodat hoc tempore*, nam eſt Cardinalis, ideò ſubſcribit prodatur, & iſte officialis de miſsis aufert dattam paruam, & ſummarium, & ſuppliicatio mittitur ad regiſtrum, & poſtquam eſt regiſtrata, auſcultatur à Magiſtris Regiſtri, qui illam mittunt in Chancellariam ad Notarium Regentis Chancellariæ, vt eam diſtribuat inter Abreuiatores, & Abreuiator, cui contingit, illam dat partibus ſolutis quibuſdam, & tùnc pars vel partes faciunt conficere minutam litterarum, &c. Et poſtea expediuntur litteræ ſolutis conſuetis, &c. Et illæ litteræ plumbantur, & regiſtrantur, & harum vigore capitur poſſeſsio, &c. Hactenus Flaminius.

Qui quidem in eadem *quæſtio. 7. numer. 72. & ſequentibus*, iterum ita ait: † & hanc 16 primam partem ſupplicationis Papa ſignat, *Fiat vt petitur F.* & hoc modo ſignandi ſupplicationes Papam vti, omnes ſciunt, nam ita obſeruatum eſt ab antiquo tempore, vti etiam Deus optimus Maximus in mundi creatione dixit, *Fiat lux, & facta facta eſt, Geneſ.* 1. Ita eius Vicarius ſuam gratiam ſignat per *fiat*, ita Rebuffus *in praxi in 2. part. ſignat. numer. 14.* vbi *numer. 16.* dicit hoc verbum, *Fiat*, ſignificare gratiam fieri de præſenti, iuxta illud Euangelij, *Fiat mihi ſecundùm verbum tuum*, & tradit in Rege Afflictis *deciſio. 253.* Ideò ſtatim perfecta eſt gratia, Calderinus communiter receptus *in capit. quisquis. de electione*, Felinus *in rubrica de conſtitution. column. 3.* Selua *de beneficijs, part. 3. quæſtion. 12. poſt numer. 6.* Rebuffus *in concorda. titul. de manda. Apoſtolic. §. 1. in verbo, Item diſpenſatio.* Et ita ſignat ſolus Papa, † vt 17 tradit Mandoſius, *regul. 33. de ſignatura per fiat, quæſt. 2. numer. 3.* Et ideò dicitur latior, fauorabilior, & potentior † ſignatura 18 à Summo Pontifice, Alexand. *conſil. 195. numer. 10. verſicul. Ad idem, lib. 2.* Sarner. *in compendio vtriuſque ſignaturæ, numer. 70.* Et præfertur alijs, † vt dicitur *in dict. re-* 19 *gula, de non iudicando iuxta formam ſupplicationis.* In ſua Camera præſente Dattario, &c. Aliquando in plena ſignatura conuocatis, † & præſentibus quibuſdam Car- 20 dinalibus, & referendarijs ſtatuta *die Martis*, vel *Sabbati.* Hactenus Flaminius Pariſius. Quod & idem etiam firmat Ludouiſium Gomez *in compendio vtriuſque ſignaturæ*, poſito *in regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, ſub quæſtion. 16. verſiculo, Legatus verò de Lattere*, quam praxim ampliè & clarè

ex-

explicat etiam Mandosius super *regul. 33. de signatura per fiat & concessum, q. 2. à principio.*

Sed circa hanc subscriptionis formam
21 oritur dificultas, † quare nempè ea vtatur Sanctissimus in supplicationibus subscribendo cum prima littera sui nominis proprij, attamen in Bullis, Breuibus, cæterisq; expeditionibus vtatur nomine nouiter assumpto tempore creationis, in quibus quidem videmus nomine vti Pontificatus, à quo litteræ prædictæ sic initium assumunt, *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, &c.* quam difficultatem mouet ad longum Gomezius *in compendio vtriusque signaturæ, versicul. Sed his pulchrum dubium, fol. mihi 145.* arergo, ibi: *Quare Papa in signatura supplicationum ponit primam litteram sui proprij nominis, in Bullis verò nomen Pontificatus*, vbi diuersitatis plures reddit rationes, inter quas secunda magis mihi consonat, quam ponit in verticulo, *Solutio, Ideò nempè in supplica-*
22 *tionibus signat*, † *& subscribit nomine proprio & naturali, quia est actus naturalis, ac propria & personalis ipsius actio, & ex suo proprio animo, & voluntate dependens principaliter, & sic dicitur gratia: in Bullis autem, & litteris postmodum*
23 *expeditis*, † *non ita nec eas signat Sanctissimus sua propria manu, quia expediuntur per officiales Sedis Apostolicæ, ac propterea scribuntur & intitulantur nomine Pontificis, cuius virtute ipsi officiorum administrationem suscipiunt. Quia illæ litteræ respiciunt in principalis formalitatem, & probationem gratiæ pendentis ab animo intrinseco, & naturali personæ Pontificis* (vt latè diximus Nos suprà *capitul. 26. à principio*) *& sic tunc Sedes Apostolica attendi debet, &c* Hactenus Gomecij obseruatio, Anastasius Germonius (referens Gomezium) *in tractatu de indulgentijs Cardinal. §. Sixtus*
24 *numer. 22. in fin.* Aliam reddit † rationem, dicens hanc varietatem tituli, & nominis in supplicationibus, & in Bullis prouenire ex antiquo stylo ac consuetudine Romanæ Curiæ, vt Historiæ concordes sint, cum Pontificatibus.

Secundò modo subscribuntur supplica-
25 tiones, per *concessum*, quę quidem † subscriptio vulgo dicitur signatura per *concessum*, qua quidem signatura vtitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus ad id specialiter electus, & deputatus à Papa, à quo plenissimam habet potestatem, vt
26 queat expedire, † & subscribere omnes supplicationes exceptis ijs, quæ per R. Dattarium immediatè expediuntur per signaturam propriæ manus Sanctissimi, & illæ sunt præsertim, quoties impetrantur præbendæ, Dignitates, Episcopatus, & alia beneficia Ecclesiastica maiora, vt superius diximus, quæ excedunt certam summam, quia etiam iste Prælatus signaturę per *concessum* habet facultatem in impetrationibus beneficiorum, vt expressè constat ex regula Chancellariæ, *signatura per fiat præferatur alteri per concessum*, licet in istis habeat suam facultatem † limita 27
tam ad certam summam, vt clarè colligitur ex Alphonso Soto antiquo glossatore, *regul. Chancellariæ, vt in num. 2.* ibi: *Si vnus impetrat beneficium à Papa, & ipse signat pro vt consueuit facere*, fiat vt petitur: *Et ego impetro eadem die à Vicario Chancellario, vel ab alio, cui data est potestas signandi vsque ad certam quantitatem, puta à Vicecancellario, per regulas Chancellariæ, vel alteri per Bullam, qui signat per* concessum vt petitur. *Aliæ verò cæteræ supplicationes cum innumerabiles sint*, † *& occupationes Sanctissimi* 28
sint immensæ, & continuæ ad eiusdem exonerationem, & vt facilius consulatur partium sumptibus, & dilationibus, officius præfecti aut Prælati vtitur industria & labore.

Qui quidem Præfectus Cardinalis, vel Prelatus ad hoc specialiter † deputatus, vel 29
potius eius officialis in dies recipit omnes prædictas supplicationes, & nocte illas tradit Prælato, quas perlegit, & subscribit hoc modo, *concessum vt petitur*, cum prima littera sui nominis proprij, ac etiam appellatiui & dignitatis, videlicet, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius*, & si sit Cardinalis, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tranensis.* Et hæc subscriptio apponitur in prima parte supplicationis, eo loco vbi solet signare Papa, vt superius diximus. Ad marginem autem propè secundam partem supplicationis continentis absolutionem, & clausulas, ita subscribit, *concessum P. Paulus Cardinalis Parisius.*

Si autem supplicatio sit impertinens, &
iudigna concessione ob aliquod † *inconueniens,* 30
subscribit, reijcitur propter, &c. Apponendo rationem & causam reiectionis, de quo infrà, *num. 35.*

Hanc praxim ponit Flaminius Parisius *de resignation. beneficio. lib. 8. tomo 2. quæstion. 7. à numer. 25.* in hæc: Aliquando † eadem 31
supplicatio resignationis simplicis signatur à Cardinali Præfecto signaturę gratiæ,

nam

nam postquam alius Referendarius apposuit manum in capite ipsius supplicationis, ipse Cardinalis signat in loco, vbi solet signare Papa, his verbis: *Concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Cardinalis Parisius*, vel apponit manum Prælatus deputatus, vt infra dicetur, &c. Et iterum inferiùs ipse Flaminius *à num. 79. & sequentibus*, ita inquit: aliquando vero supplicationes signãtur per signaturam per *concessum*, qua vtitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus deputatus à Papa, hoc modo, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius*, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tramẽsis*, vel, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ G. Bastonus*.

Quam etiam praxim seu stylum scripsit
32 etiam † Ludouisius Gomezius in *regul. Chancellariæ de non iudicado iuxta formam supplicationis, in compendio vtriusque signaturæ, sub quæst. 16. versicul. Secundus gradus est, fol. mihi 146.* in hæc: Secundus gradus est, quando Papa eas non signat, sed propter multiplices occupationes, earum signaturam alicui Cardinali, vel Prælato committit, tunc ille hodie in gratiosis, verbo, *fiat*, non vtuntur, sicut Papa facit, sed istis verbis, videlicet, *concessum vt petitur*, vel, *concessum in forma in præsentia D. N. Papæ N. Cardinalis*. Et ista signatura vtitur Cardinalis in principalibus gratijs, sed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, sed dumtaxat aliquam qualitatem, & circunstantiam non signat *concessum in præsentia D. N. Papæ*; sed dumtaxat *concessum I. Cardinalis, &c.*

Et iterum ibidem in *versicul. Est benè verus, &c.* in fin. ita ait: Sit ergo † ista prima
33 differentia inter istas signaturas gratiæ, & iustitiæ, vt dixi, in gratiosis solus Papa vtitur, verbo, *fiat*, sed Cardinalis, vel Prælatus, quibus signaturam committit, verbo, *concessum vt petitur*, vtuntur, &c. Et paulò post in *versicul. Et licèt quoad, &c.* in principio, ita scribit: & licèt quoad signaturam gratiæ sit differentia in modo signandi inter Papam, & Cardinalem seu Prælatum, quibus Papa signaturam committit: tamen quoad signaturam iustitiæ nulla, aut modica est differentia inter signaturam Papæ, & Cardinalis, nisi in hoc, quia Papa signat supplicationes commissarias per verbum, *placet A.* sed Cardinalis signat sic: *Placet S. D. N. Papæ. N. Cardinalis, &c.* singulariter etiam de hac praxi tractat, & explicat Mandosius in dict. *regula 33. de signatu. per fiat, & per concessum, quæst. 12 à numero 1. cum sequentibus, & per totam*, vbi de subscriptione Papæ in prima parte supplicationis, & de eius subscriptore in secunda supplicationis parte, & quomodo in vtraque subscriptio apponatur, tàm per Papam, quàm per Cardinalem, alium vè deputatum à Papa ad subscribendum supplicationes, cuius signatura dicitur *per concessum*, latè explicat videndus.

Et postquam ab hac Præfecto, seu Prælato sic deputato subscripta † fuit supplicatio- 34
nes ad litterarũ expeditionem præcisam fiationes currunt, quales & subscriptas Papam, quia parite eodem modo quo & supplicationes per Sanctissimum mediatè subscriptas, vt notat Flaminius Parisius vbi proximè, num. 37.

At verò quando ille Prælatus signaturæ per *concessum* considerat gravitatem † ali- 35
cuius negotij, putà quia in Hispania, vel in Sicilia non admitteretur commissio auocatoria in prima instantia per suam signaturam per *concessum* subscripta, obstante S. Concilij Trident. dispositione, pro forma requirentis personalis suam signaturam propriæ manus Sanctissimi, ut sæpè diximus, ipsam supplicationem vbi Papæ, cum causæ, & rationis relatione, quam si legitimam Sanctissimus iudicat, propria manu supplicationem subscribit.

Etenim in Hispania apud hunc Supremum Concilium Regium, † vbi vigilantissimè 36
custoditur, & obseruatur S. Concil. Trid. nullatenus admittuntur subscriptiones hac per *concessum*, tùm quoniam licèt ipse Præfectus, aut Prælatus deputatus à Papa dicat in sua subscriptione, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ*; non ideo procedit, † quia 37
in præsentia Sanctissimi hoc fiat, quia reverà in domo sua, vel in Palatio extra præsentiam Papæ semper subscribit, vt per Mandosium & Staphileum benè aduertit Flaminius Parisius, *de resignatione beneficior. tom. 2 lib. 8. q. 70. n. 80. & 81.* loquendo de hac signatura per *concessum*, in hæc: Et licèt hi signent extra præsentiam Papæ; tamen dicunt in præsentia, vt tradit Mandosius in dict. *compendio vtriusque signaturæ*. Staphileus *de litteris gratiæ & iustitiæ, fol. 171.* iuxta primam impressionem, & hoc potest subsistneri duabus rationibus, vt tradit Mandosius in dict. *regula 33. signaturæ per fiat, quæstion. 2. column. 2.* vt dicant in præsentia, quia signant in Palatio Papæ, vel in vrbe, vbi est Papa, *l. præsens, & l. sequenti. ff. de procuratorib. l. absentem. ff. de verb. signific.* vel † intelli- 38
gant de præsentia ficta, circa quam Princeps

fingere potest, *l. si is qui pro emptor. ff. de vsucapionib.* Cardin Paris. *cons. 44. n. 8. vol. 4.* vel quia hoc faciunt de mandato Papæ, licèt vsus postea aliud obtinuit, & in supplicationibus quæ signantur per Cardinalem Præfectum signaturæ gratiæ, aut per Prælatum; priùs apponit manum vnus referendarius gratiæ in capite in latere sinistro hoc modo, *A. Gorterius. G. Burgesius. L. Papius*: hæc Flaminius. idem etiam firmat Ludouis. Gomezius in *regul. Cancellariæ de non iudicando iuxta formam supplicationis, sub quæstio. 16. in compendio vtriusque signaturæ, versic. Redeundo igitur, in fin.* ibi: Sed Cardinalis aut Prælatus habens signaturam hoc non facit; nisi domi.

Quare cum forma S. Concilij Trident. in dict. *cap. causæ omnes, de reformatione, sessio. 24.* † sit personalissima, requirens subscriptionem seu signaturam propriæ manus Sanctissimi; non solum omnem excludit fictionem; sed etiam omnem veritatem repræsentatiuam, & subscriptionem per æquippolens, aut substitutionem, prout latissimè comprobauimus suprà hac *2 part. cap. 6. vers. Quarta exceptio, à num. 14. cum multis sequentibus*, vsque ad finem cap. sequitur quod in supplicationibus auocatorijs causarum ab Ordinario in prima instantia non sufficiat signatura hæc per *concessum*, sicut nec alia quælibet, quæ non sit Sanctissimi. 39

Pro cuius signaturæ modo in illis verbis in præsentia D. N. Papæ, † potest ponderari text. in *cap constitutionis, 25. quæst. 2.* ibi: *Siue quæ scripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia videntur esse dispositæ*, poderato verbo, *videntur*, quod denotat fictionem, & improprietatem ex vulgari axiomatè. quem text. licèt aliqui Doctores intelligant in dispositione Pontificis viuæ vocis Oraculo, vt per Ascanium Tamburinum *in tractatu de iure Abbatis & Prætor. tom. 1. disputat. 16. quæst. 2. sub num 2. vers. Notandum*; vbi de eius virtute & efficacia post Enriquez *lib. 7. de indulgentijs, cap. 24. num. 8.* Emanuel Sa *in summa, verb. gratia. numer. 13.* Llamas *1. part. method. cap. 7. §. 6.* Doctor Felicianus à Solis *in tract. de censib. cap. 15.* Laurent. de Peirinis *tom. 1. priuileg. sui ordin. minimo. in annota. ad §. constit. 17. Iulij 2. num. 4.* tamen eam intelligentiam videntur excludere verba eiusdem text. ibi: *Siue quod in nostra præsentia videntur esse dispositæ*, quæ significant ab alio dispositæ esse in præsentia ficta, iuxta verbum, *videntur*, nam per viuæ vocis oraculum dispositio ab ipso Sanctissimi ore immediatè procedit, non aliter, vt probant ipsi 40

Doctores relati, atq, ideo ad hanc præsentiã fictã in signatura per *cõcessum* videtur referri ille text. & ideo has litteras in signatura per *concessum* expeditas, vel retinet, vel remittit Senatus Ordinario iuxta mirabilem distinctionem valide comprobatam de qua suprà hac *2 p. cap. 26.*

Tum etiam, quia litteræ expeditæ in signatura per *concessum* licèt magnam † habeant authoritatem; non tamen adæquantur litteris expeditis per *fiat*, hoc est super supplicatione signata & subscripta propria manu Sanctissimi, vt patet ex *regula Cancellariæ 29. de signata per fiat*, quæ est *31. Innocentij VIII. & XXXIII. Pauli V.* ibi: *item voluit idem Dominus noster, quod concurrentibus eadem die super quocumque † beneficio* per fiat, & per concessum *signaturis, ex his* per fiat, *etiã* vt petitur *habens, alteri* per concessum *etiam motu proprio habenti præferatur, etiam si in illa per* concessum *prægnantioris, & quantumlibet præuilegiatiuæ essent clausulæ, &c.* probant hoc discrimen multis quæstionibus resolutis, Mandosius *super eadem regula in quæst. 1. & sequentib.* vbi plurimas difficultates resoluit, latè etiam Flaminius Parisius *de resignat. benenefic. tom. 2. lib. 8. q. 7. à nu. 83. cum seqq.* vbi quod signatura per *fiat* præfertur signaturæ per *concessum*, quoties duę supplicationes reperiuntur signatę, quarum vna esset per *fiat*, altera per *concessum*, quia per signaturam per *fiat* subscribit solus Papa, vt tradit Mandosius in *regula Cancellariæ 33. de signatura per fiat q. 2. nu. 3.* Flaminius vbi proximè, *n. 76. & n. 77.* dicit, quod propterea subscriptio & signatura per *fiat* est latior, fauorabilior, & potentior alia qualibet signatura, post Alexandrũ *cons. 195. à summo post, n. 10. vers. Ad idem, lib. 2.* Sarner. *in compendio vtriusque signaturæ, n. 70.* necnon potentia, † verbi, *fiat*, præponitur cuicumq; alteri verbo præceptiuo, seu demonstratiuo, aut inductiuo, & voluntatem magis deliberatam & præcisam ostendit, prout annotat Flaminius Parisius d. *q 7. n. 84.* 41 42 43

Et idem per eandem *Regulam Cancellariæ 33.* firmant Hieronymus Gonçalez *in regula 8. de mensibus. §. 3. proœmiali. numero 318. & 319.* dicens, gratiam per *fiat*, sub eadem die præferendam fore gratię per *concessum* etiam ex motu proprio, ex Cassiadoro *decision. 14. de præbendis*, dicente hoc procedere etiam si obtinens ex gratia per *concessum* possideat, quia etiam tunc eidem præfertur prouisus per signaturam *fiat*, sequitur Mandosius in dict. *regula 33. quæstion 4. numero 1. & per totam.* Rebuffus *de pacifi-*

cis

cis poſſeſſoribus, ſub n.300. ante fin. verſ. Vltimo ſi is qui habuit per conceſſum, &c. & per Rebuffum, & Caſsiadorum. idem tenet Ioan. à Chochier in *comment. ad dictam regul. 33. numero 16.* & Alphonſus à Soto antiquus gloſſator *in eadem regula 33.* aliàs *31. numero 2.* in hæc inquit: Si vnus impetrat beneficium à Papa, & ipſe ſignat, prout conſueuit facere, *fiat vt petitur*, & ego impetro eadem die à Vicechancellario, vel ab alio, cui data eſt poteſtas ſignandi vſque ad certam quantitatem, putà Vicechancellario per regulas Chancellariæ, vel alteri per Bullã: qui ſignat per *conceſſum vt petitur, &c.* Tunc ille præ-
44 feretur mihi, † quia habet per *fiat, &c.* ex quibus *regula 33.* & Doctoribus citatis clarè patet, hanc facultatem ſignandi per *conceſſum* concedere Sanctiſsimum alicui Prælato à ſe electo, & deputato etiam in beneficiorum impetraationibus, ſicut & alijs ſupplicationibus, vt ſuprà annotauimus *num. 25. verſ. Secundò modo ſubſcribuntur, &c.*

Colligitur etiam noſtra reſolutio, & ſtylus
45 huius Senatus Supremi Regij † dictans nullatenus adimpleri formam ſubſcriptionis propria manu Sanctiſsimi ad auocandam cauſam in prima inſtantia ab Ordinario; quando ſubſcriptio ipſa expediatur in ſignatura per *conceſſum*, nec aliter per æquippolens, cum nullatenus ſit idem, licèt generaliter Præfectus, ſeu Prælatus ad ſubſcriptionem ſupplicationum per *conceſſum* habeat ampliſsimam poteſtatem; de quo abundè diximus, & probauimus hac *2.p.c.6. à num. 14. cum multis ſeqq.*

Aliter etiam ſolent expediri hæ ſupplica-
46 tiones auocatoriæ † cauſarum in prima inſtantia, prout perpendi ex relatione Doctoris Auguſtini Barboſæ (ſatis vbilibet cogniti, ex ſuis ſingularibus, multiſque commentarijs in lucem editis, & edendis) vt quandoque etiam iſthæc ſupplicationes præſentantur in Dattaria in manibus Subdatarij, vt ſubſcribantur propria manu Sanctiſsimi (prout certum eſt, vt omnis generis ſupplicationes, quę per dattariam expediuntur ad conſultationem Dattarij Sanctiſsimus illas ſubſcribit propria manu, & littera, ſicuti ad principiũ huius capitis annotauimus) & tunc Subdatarius prædictus facit citare partem intereſſe
47 habentem, † ad dicendum quare non debeat cauſa committi in prima inſtantia, & vt clarius pateat cauſa & ratio, qua ſe munit impetrans ſeu ſupplicans, vt Sanctiſsimus eam vrgentem, & legitimam arbitretur, quæ ſup-
48 plicatio cum contradictione partis, † & vtraque rationibus tranſmittitur ad Sanctiſsimum, qui quidem abſque prædictæ vrgentis cauſæ exiſtentia nullatenus permittit cauſas abſtrahi ab Ordinarijs, neque partes extra ſuam Prouinciam cum tanto diſpendio, & ſumptibus litigare cogi; & quantum in hoc concedendo difficilem ſe reddat ſummus ipſe Eccleſiæ Paſtor, D. Auguſtinus Barboſa mihi atteſtatur, cùm etiam facta per eum maxima inſtantia, & importunitate pro cauſa cuiuſdam fratris ſui; numquam potuiſſe obtinere à Sanctiſsimo hanc ſignaturam propria manu, quia vbi non adeſt cauſa vrgens & iuſta, vult quod expediantur per ſignaturam gratiæ, aut iuſtitiæ; quod clarè patet ex ijs, quæ ſcripſimus hac *2.part. cap. 6. à num. 14. cum multis ſeqq.*

At ſi ratio & cauſa iuſta ſit, has commiſsio-
nes dupliciter ſignat, † nam in Romana 49
Curia commiſſas ita ſubſcribit, *placet M.* ſi autem extra Curiam ad partes commiſsio petatur; hoc modo ſubſcribit, *fiat M.* & hæc commiſsio tranſit per cæteros reuiſores, & regiſtratur in Dattaria, atque poſt modum traditur parti, vt expediat litteras, Bullas, aut Breue per officium minoris ſignaturæ, vt ſuperiùs latiùs dictum remanet.

Alia forma eſt ſignaturæ nempè per *annul-*
lum Piſcatoris, † quo muniuntur Breuia, 50
& litteræ iuſtitiæ ſeu commiſsiones, quæ quidem diuerſimodè apponitur, prout mox videbimus. ſiquidem annullus Piſcatoris habet in parte ſuperiori † arma proſapiæ Pa- 51
pæ circumſcripta ijs litteris *Vrbanus Octauus Romanus Pontifex*: Hæc enim ſolet continere ſigillum, vt ei fides adhibeatur, † nam primò neceſſe eſt, quod habeat certam quandam impreſsionem, vt in *l. 1. §. ſin autem ſocius*, ibi: *Sigillo impetrato. C. communia de manumiſſionib.* vbi Baldus, in qua impreſsione debet eſſe imago Principis, vel arma Regis, aut ſigillantis, vel eiuſdem Principis imago, ſeu alicuius Sancti, ſicut in moneta, *l. fin. de veter. numiſma. poteſta. libro 11.* & dixit Baldus *in conſil. 376. caſus talis eſt, in 3. vo-*
lum. item debet continere characteres, † ſeu 52
litteras circumſcriptas, vt ſigillum Regis, vel alias litteras aptas, & conuenientes ſigillo, text. eſt in *cap. ſignificauit, de appellation.* & ibi Doctores, & in *cap. inter dilectos, de fide inſtrumentor.* vbi Immola, & Abb. *numero 4. verſic. Nota quatuor*; atque debet continere nomen ſigillantis, *l. decernimus. C. de aquæ ductu. lib. 11.* facit *l. ad teſtium. §. ſignil. ff. de teſtam. §. poteſt*; vbi Ioan. Taber. *inſtit. eod. titul.* & declarat Innocent. in *cl. c. 2. ſub num. 3.* & ibi Bald *n. 15. de fide inſtrumentor.* Gloſ. in dict. *capit. inter dilectos, verb. dimidia.* Rebuffus *in tract. tat nominatio. queſt. 10*

num. 25. vers. Secundò quæro. Abb. *in dict. c. inter dilectos, num. 4.* & ibi Felin. *num. 5.* Speculator *in tit. de instrumento edito. §. instrumentum, post nu. 19. & in titul. de procurat. §. ratione autem formæ, sub num. 1.* Crauetta *consil. 56. num. 6.* Socinus Senior *cons. 258. colum. 3. volu. 2.* Francis. March. *quæst. 990. num 23.* Menochius *de arbitrarijs iudic. casu 113. num. 12.* quem in eodē casu, per totum, & Mascardum *de probationib. concluſ. 1308. à num. 53. cum ſeqq.* & Anton. Gabriel *commun. concluſ. tit. de præſumptionib. concluſ. 4.* videre poteris circa formam, & riquisita sigilli, vt fidem faciat.

Et post litteras iam confectas ex quibus pendent cordulæ Canapi, & eis affixum circulum cereum, † quas litteras multas simul
53 quidam officialis adsportat coram Sanctissimo D. N. Papa, à quo immediatè accipit annullū (quē penès se semper obseruat ipse Pōtifex) quo prædictus officialis sigillat & imprimit in cera pendente ex cordulis Canapi litterarum coram eodem Sanctissimo, & eo præsente, quiquidem cum innumerabiles penè sint litteræ huiusmodi; vix potest attendere, nec sibi referri quæ contineant singulæ litteræ prædictæ omnes. & ita hoc annullo piscatoris muniri breuia firmatur expresè in motu proprio Gregorij XIII. quem adduximus, & magis in specie copiosè tractauimus hunc articulum in *cap. 6. §. vnico, per totum hac 2. p.* vbi videre poteris, qui clarè mōstrat etiam coram Romano Pontifice litteras annullo muniri.

Sed cum ex hac signatura non adimpleatur forma Decreti *Concilij Tridentini in d. c. omnes causæ,* † cū nō sit subscriptio litteris
54 scripta, nec propria manu Sanctissimi; deficit propterea formalis solēnitas requisita ad auocationem causarum ab Ordinario in prima instantia, quia est forma personalissima, prout de hoc copiosè diximus multas, & singularissimas doctrinas cumulantes suprà hac *2. p. d. c. 6. à num. 14. cum pluribus ſeqq.* vsq; ad finem capitis, *&* §. 1. eiusdem *c. 6.* quæ vlteriùs non repeto cum ibidem abundè comprobetur discrimen hoc inter has duas signaturas per manum propriam Sanctissimi, & per *annullum Piscatoris*, respectu auocationis in prima instantia. tùm etiam quia adhùc in ista subscriptione per annullum Piscatoris
55 deficit illud aliud † requisitum desideratum à prædicto Tridentin. Decreto nempè examen vrgentis & rationabilis causæ, quia, vt diximus, litteræ iam alibi expeditæ & confectæ vehuntur Sanctissimo, & ob multitudinem earum vix potest attendere ad id quod contineant, maximè tot, tantisq; & continuis occupationibus, & quotidianis Audientijs, grauissimisq; ex toto Orbe negotijs inuolutus, prout latiùs annotauimus plurimis comprobantes in d. *c. 6. §. vnico, per totum.*

Et quod litteræ tangentes iustitiam seu commissionem executoris habeant pendentes cordulas Canapi, † probat ex Flaminio 56
Parisio *de resignat. lib. 8. q. 7. sub num.* 187. & ex constitutione Pij V. *In Bullario*, adducta à Flaminio Parisio ibi. Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. p. c. 2. sub num 4.* dicens, quod in executionem litterarum gratiæ principalis in forma dignum, expediuntur aliæ duæ litteræ & ambæ cum cordis Canapi, directæ vnæ Ordinario, seu eius officiali, vt intra *30. dies*, si repererit idoneum, conferat; alteræ viciniori, vt si negligens ille sit, conferat, & exequatur iste, & licèt Garcia non faciat mentionem aliquam de *annullo Piscatoris*; tamen quotidie experimur dictas litteras executoriales eo munitas esse.

Litteræ tamen principalis gratiæ semper habent cordulas sericas rubei, † croceiq; co 57
loris, hoc est, *colorado, y pagiço*, & quando non expediuntur in forma dignum, quia examen, & collatio præcesit in Romana Curia; sed pro executione earum nominatur, seu petitur per impetrantem Canonicus Ecclesiæ Cathredralis, vel alius in dignitate constitutus executor, & datur alia Bulla separata, & distincta sub eadē datta, † quæ dicitur exe- 58
cutoria, & habet cordulas Canapi, vt firmat Nicolaus Garcia d. *6. p. c. 2.* & *n. 3.* limitat, nisi fiat expeditio per Cameram, quia tunc possunt poni gratiosa, & executoria simul in vna Bulla ex Hieronymo Paulo *in practica Chancellariæ in notabilibus super beneficijs reseruatis, versicul. Nota quod in litteris.* & Rebuffo *in praxi. in forma, & declaratione nouæ prouisionis in 4.* & Paris. *de resignat. libro 8. quæstion. 7. sub numero* 109. Mandosius ad Lapum *allegat. 127. littera D.* vbi ponit formam.

Aliud insuper sigillum adest in Romana Curia, † quod est plumbeum, quo sigillantur 59
omnes Bullæ expeditæ per Chancellariam, aut per Cameram, & in istius plumbei sigilli vno latere adsunt facies S. Petri, & facies Sancti Pauli, hic ad dexteram Crucis in medio eorum positæ, ille ad sinistram, iuxta rationem tex. † in *c. Beati Petrus & Paulus,* 60
37. 2. q. 7. & de ratione huius prælationis tractant Francisc. Mauricius *in lib. de Sanctor. Apostol. Petri & Pauli imaginibus.* Barbos. *in collect. ad Decreta. lib. 1. tit. 33. ad c. solitæ, n. 8.* Bellar. *de Rom. Pontifice, c. 27.* Selua

de

de beneficijs, 1.part.quæst.5.num.71. Hieronymus Goncalez *ad regul.8.glos.1.num.37.* & aliud sigilli latus litteris circunscribitur,
61 quibus † legitur nomen Papæ, qui tunc Dei Ecclesiam gubernat, non nomen proprium ante creationem, sed nomen Pontificatus post eam assumptum.

Sed Bullarum hæc plumblatio diuersimodè
62 fit, † nam si litteræ sunt gratiosæ in cordulis sericis crocei, rubrique coloris affigitur sigillum plumbeum, at in Bullis expeditis in forma rigorosa, contentiosa & commissaria (quæ idem sunt) ex quibus pendent cordulæ canapi illis affigitur sigillum plumbeum, & in hoc distinguuntur, & cognoscuntur Bullæ gratiosæ, & Bullæ rigorosæ, contentiosæ, Commissariæ, necnon iustitiæ, in cordulis nempè sericis, aut Canapi, vt suprà diximus, & probant Marchesanus *de commissionib. 1.part. titul. de commissionib. appellat. ab executo. breui.num.199.* melius Petrus Gregorius *ad Decretales, tit.de rescriptis, lib.1.capit.45. num.9.* & experientia quotidiana docet.

Litteræ igitur postquam sunt plumbatæ,
63 perfecta dicitur gratia, † & ex eis agere potest pars in iudicio, & non antea, vt post alios probat Flaminius Parisius *de resignat. benefic.lib.8.quæst.2. à num.17.* de praxi & stylo testatur in hæc: *Supplicatio enim postquam est signata à Summo Pontifice, ac remissa, datur à Datario, & postea mittitur ad registrũ, deinde fit minuta, quare videtur per similã, postea scribuntur litteræ, in quibus apponuntur manus aliquorum officialium solutis consuetis: postremo in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ cum sint in plumbo iuxta cap.licèt de crimine falsi, fuit resolutum in vna Salmantina Parochialis de mense Nouembr.1539. coram Crescent. teste Sarnerio dict.quæst.1.numero 5. versicul. Est tamen regula de non iudicando iuxta formam supplicationis. & postquam sunt plumbatæ registrantur, & dantur partibus, &c.*

Et iterum ipse Flaminius *lib. 2. quæst.25.*
64 *numero 1.* ibi: Pone quod † post signatam supplicationem litteræ expediantur in Chancellaria, & postea mittantur in officio vbi solet apponi plumbum, &c. An quando litteræ sunt in plumbo dicantur expeditæ, de quo fuit dubitatum in Rotta *de mense Nouembr.* 1539. coram R.P.D. Marcello Crescentio
65 *in vna Salmantina Parochialis,* † in qua fuit conclusum pro affirmatiua iuxta *cap.licèt, de crimine falsi.* Geminian. *in cap sicut, de præbendis, lib.6.* Sarner. *in quæst.1.regula, de non iudicando iuxta formam supplicationis, colum.4.* & ita seruari in praxi testatur Felinus *in c.diligenti, in fi. de Simonia;* vndè cùm litteræ sint expeditæ; sequitur posse fieri resignationẽ iuxta ea quæ dicentur in q. sequenti. ex quo infertur, quod absq; dubio quis potest resignare postquam Bullæ fuerint plumbatæ, & in hoc concordant omnes communiter, ac ita seruat stylus, &c.

Et iterum *lib.10.q.1.n.34.* ibi: Quæ litteræ tunc expeditæ dicuntur, cum sint plumbatæ plumbo Summi Pontificis pro tempore existentis, vt fuit resolutũ in vna, &c. idem post alios probát Mascard. *de probationibus, conclus.1309.sub num.3.*

Et generaliter etiam non valent aliæ commissiones causarum, † nisi litteræ fuerint su- 66
per eis expeditæ, vt probat Flaminius Parisius ibidem *d.q.1.n.27.* in hæc: Hinc non valent aliæ cõmissiones causarum, nisi litteris expeditis, vt per aliam regulam Cancellariæ cautum est, quam habes in ordine *26. inter regulas S.D.N. Sixti V. &c.* Constans est etenim conclusio, † vt licèt acquiratur iu- 67
risdictio à tempore dattæ commissionis, ad eius tamen exercitiũ omnino necessariæ sunt litteræ originales, vel aliàs authenticatæ, & ante earum realẽ præsentationem iudex nulliter procedit ex defectu iurisdictionis, vt latissimè diximus suprà hac *2 p.c.26.versicul. Probatur deinde, quia imò à n.67. cum seqq.*

Igitur concludendum erit, circa Prædicta,
quod per litteras iustitiæ, † & in forma com- 68
missoria quascumq; & à quolibet Tribunali gratiæ, aut iustitiæ, quocumq; vè prafecto, aut Prælato signatas, & expeditas non satisfieri formæ S. Concil. Trid. requirentis in Iuiusmodi commissionibus, & auocationibus in prima instantia actum personalissimum Domini N. Papæ, & subscriptionem propriæ manus eiusdem Sanctissimi, vt latiùs de litteris & cõmissionibus expeditis per illa duo Tribunalia amplissima signaturæ gratiæ, & iustitiæ probauimus hac *2.p.c.6.vers. Quarta exceptio à n.14.* cum multis sequentib. vsq; ad fin. capit. & iterum in *§.vnico, eiusdem c.6.*

Sed an ad euitandam in Senatu remissionem
causæ in prima instantia sufficiat, † quod so- 69
la supplicatio (qua auocatio petitur) subscribatur à Sanctissimo iuxta assertas declarationes adductas suprà hac *2.p.c.6.à.44.* vel per necesse sit ipsummet rescriptum subscribendum propria manu Sanctissimi, iuxta Decretum *cap. causæ omnes*, latiùs examinandum erit inferiùs hoc *cap.30. §.5.per totum.*

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

§. PRIMVS.

Et an sub ipsa signatura manus Sanctissimi in gratia apposita, simul subscripta intelligatur commissio executionis in litteris lecta?

SVMMARIVM.

Subscriptione propriæ manus Sanctissimi in supplicatione appositæ, an comprehendatur commissio executoris in litteris postmodum expeditis lecta, num. 1. & seqq?

Commissio, & supplicatio inter se habentur, sicut genus, & species, genus namque est supplicatio, & commissio sub suo genere inclusa, num. 2.

Supplicatio continet meram gratiam, commissio ad eius executionem continet iustitiam, num. 3.

Habens signaturam per placet à Papa, an censeatur habere sigaturam commissionum, num. 4.

Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulos, num. 5.

Commissio est accessoria ad gratiam principalem, num. 6.

Accessorium, siue tractetur de principali augendo, confirmando, aut destruendo sequitur suum principale, num. 7.

Principali concesso intelligitur concessum, aut Delegatum accessorium, num. 8.

Vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare, num. 9.

Supplicatio habet duas partes, prima continet rem petitam, secunda absolutionem, & non obstantia, num. 10.

In supplicatione nullatenus continetur executoris petitio, num. 11.

Post supplicationem subscriptam à Papa, hoc est, gratiam concessam, impetrans, si vult, petit executorem, & illi commissionem, numero 12.

Commissiones, siue subscriptas à Papa, siue à Prælato habente specialem facultatem ad id, distribuit Vicecancellarius, vel eius Regens, num. 13.

Et de forma distribuendi, num. 14.

Subscribens contenta omnia in scriptura dum taxat videtur approbare, num. 15.

Subscribens censetur propriè, & virtualiter omnia contenta in superiori scriptura scribere, num. 16.

Subscriptio virtualiter continet quidquid in corpore scripturæ continetur, omniaque per subscribentem approbantur, num. 17.

Subscriptio cum qualitate, aut limitatione non operatur vltra eam, num. 18.

Subscriptio, simpliciter relata ad scripturam, non comprehendit, quod in ea non apparet, nec continetur, num. 19.

Subscriptio limitata limitatum producit effectum, ita vt in scriptura contenta, non limitata approbata intelligantur; numero 20.

Commissio, & concessio generalis regulatur à supplicatione, & petitione limitata num. 21.

Concessio licèt sit generalis restringitur ad limitationem petitionis, ibidem.

Petitio licèt sit generalis restringitur ad concessionem limitatam, & restrictam, ibidem.

Commissa causa nullitatis aduersus sententiam latam super vna re, non potest Delegatus super alia pronuntiare, num. 22.

In commissione non lecta minimè intelligũtur concessa, num. 23.

Signatura, non petitio attenditur, & quod commissum non legitur, dicitur esse neglectum, num. 24.

Narrata, & petita restringuntur, & limitantur per concessionem, & signaturam, numero 25.

Subscriptio generalis, & non limitata omnia in scriptura contenta comprehendit, nec singularis expressio singulorum necessaria est, num. 26.

Subscriptio simplex, & generalis sufficit, numero 27.

In commissione subscripta à Papa non limitata, omnia petita in supplicatione concessa intelliguntur, num. 28.

Responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt chancellata, num. 29.

Clausulam (iustitiam facias prout de iure) addita per Regentem Chancellariæ non facit commissionem redactam ad terminos iuris, num. 30.

Clausula (iustitiam faciat) addita per Regentem, quid operatur, num. 31.

Commissio per supplicationem, simpliciter subscriptam à Papa in prima instantia comprehendit, quidquid in supplicatione non iacerata continetur, num 32.

Subscriptionem non extendi ad ea, quæ in scriptura non leguntur determinant Rotta numero 33.

Sub-

Subscriptio restricta ad superius expressa vltra non operatur, num. 34.

Si vna pars supplicationis fuit admissa tantum, cætera in ea contenta censentur reiecta, & reprobata, ibibem.

Sub supplicationis subscriptione nullatenus comprehenditur commissio, & executoris ad gratiam seorsum, & postea dato, numero 35.

Commissio petita à Sanctissimo per supplicationem postulatur, quæ etiam dicitur supplicatio, num. 36.

Supplicatio est nomen genericum comprehendens subse omnes supplicationis species, numero 37.

Commissio, & executoris datio gratiæ tunc illi est accessoria, postquam fuit concessa, non antea, num. 38.

Subscriptio propriæ manus, in supplicatione ad rem petitam apposita, non influit, nec determinat executoris dationem in supplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non respicit, num. 39.

Subscriptio supplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, si executoris commissio, seorsum data, propria manu Sanctissimi non sit subscripta, quominus Ordinario causa remittatur, si eius prima percutiatur instantia, num. 40.

QVIBVS sic ex hoc capite (quæ vtilissima sunt, & quotidiana in hoc Senatu Supremo) prænotis, † ad quinque singularissimas quæstiones valde necessarias in hac materia deueniendum erit per quinque §§. distributas, & sit prior, an sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi in supplicatione apposita comprehensa dicatur commissio executoris in litteris post modum expeditis lecta. 1

Et pro parte affirmatiua plura vrgent, † nam commissio & supplicatio interse habentur sicut genus & species, supplicatio est genus & commissio species sub suo genere inclusa, ita probat Alphonsus Soto glossator Antiquus *in regula Chancell. 33. de non iudicando iuxta formam supplicationis, sed litterarum expeditionem*, aliàs 25. *Innocentij VIII. & 16. Pauli V. in num. 8. & 9.* quem Authorem glossat nouiter Ioannes Chochier apud quem est, *fol. 260.* & ipse Alphonsus ita ait. Item colligo hic contra curiosos, quod supplicatio continet in se commissiones, ibi: *Nisi sint commissiones, &c.* 2

Et sic supplicatio est genus, & commissio est species: † proprie tamen sumpto vocabulo, supplicatio est, quæ continet gratiam meram: commissio quæ continet iustitiam, & ex hoc infero, † si Papa committit signaturam supplicationum vni Episcopo per *placet*, quod etiam videtur ipsi committere signaturam commissionum per *placet*, argumento huius Regulæ, maximè in præsentia Principis qui tolerat, &c. quod facit ad tollendum dubium curiosorum, an Dominus Alarien sis, qui habuit signaturam per *placet* à domi. Sixto censeretur habere etiam commissionem, quia R. D. Nouarien sis Cardin. habuit signaturam commissionum cū refrendarijs, & dixi aliàs, quod sic, & non oportet insistere in hoc, quia ipse habuit Bullam de hoc, vt audio: hactenus Soto. 3 4

Igitur generaliter subscripta supplicatio per signaturam † manu propria Sanctissimi debet comprehendere commissionem tanquam eius speciem, quia generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas, *l. si chorus. ff. de legatis. 3 l si duo. ff. de administrat. tutor.* Gonçalez *ad Regulam 8. Chancellariæ, glos. 9. in princip. numero 22.* Surdus *cons. 2. num. 44. & consil. 350. numero 20.* Gratianus *discept. forens. tom. 4. capit. 656. numero 30. & capit. 766. numero 11.* Sesse *decis. 45. numero 12.* Francisc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib. 3. quæst. 54. num. 4.* Sebastian. de Medicis *de regul. iur. regul. 1.* 5

Secundò probatur, quia commissio est accessoria ad gratiam principalem † tex. expressus in *cap. si super gratia, de officio Delegati, lib. 6.* Nos plurimos citauimus hac 2. *part. cap. 16. numero 12. cum seqq. versicul. Tum etiam quia commissio*, sed accessorium siue tractetur de principali augendo, † confirmando, aut destruendo, semper sequitur suum principale, plurimos citauimus dict. *capit. 26. versicul. Et quia accessorium sine, à numero 41. cum seqq.* & quia concesso principali, intelligitur concessum & Delegatum accessorium, *capit. prudentiam. §. si vero, de officio Delegati*: igitur signatura apposita in supplicatione debet comprehendere omnia accessoria ad supplicationem, † cum principali concesso, censeatur simul accessorium concedi, Nos *de Regia protectione, 1. part. c. 2. num. 295.* 6 7 8

Tertiò, quia vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea † pariformiter determinare, *l. iam hoc iure, 4. ff. de vulgari, & pupill. substit. l. si Legatarius. §. 1. ff. de reg. iur. l. quamuis. C. de impub. & aliis sub-* 9

subsistit. Natta *consil. 14. numero 19*. Ruinus *cons. 11. num. 37*. Surd. *cons. 31. num. 15. & consil. 45. num. 37*. Menochius *consil. 88. nu. 19*. Cæsan. *consil. 67. numer. 28*. Gratianus *disceptation. tom. 1. capit. 70*. D. Ioannes del Castillo *controuers. libro 5. 2. part. capit. 97. num. 4*. & per totum caput. Marta *de succession. legi. 1. par. quæst. 13. articul. 9. num. 91*. Marius Giurba *in consuet. Senat. Mesanens. capit. 3. glos. 2. num. 12. part. 1*. Fusarius *de substitutionib. quæst. 257. numer. 8*. Nauarrus *quæstion. forens. lib. 1. quæst. 7. num. 6*. Ergo cùm subscriptio & signatura propriæ manus Sanctissimi apponatur in principali supplicatione, debet influere, & respicere commissionem ad gratiæ ipsius executionem.

Quibus tamen minimè obstantibus, con-
10 trariam sententiam † proculdubio veriorem existimo, pro cuius resolutionis perfectiori claritate supponendus erit stylus Romanæ Curiæ in signatura supplicationis, & qualiter coram Sanctissimo præsentetur. supplicatio igitur (vt superius ad principium huius cap. diximus) habet duas partes, in prima refertur id quod à Papa petitur, in secunda absolutio & non obstantia, in nulla harum par-
11 tium mentio aliqua fit de commissione, † nec executoris petitione, aut dotione, prout ad litteram refert supplicationem ipsam ex variis causis, & diuersis Flaminius Parisius *de resignation. beneficij. lib. 8. tom 2. quæst. 7. à numero 75. cum multis sequentibus*, vbi tàm de supplicationibus expediendis & signandis per *fiat*, quàm de signandis per *concessum* in quarum formulis nulla fit mentio commissionis, nec in supplicatione alicuius rei inseritur, nec petitur, vt ibidem apparet.

Imò potiùs post gratiam subscriptam hoc
12 est supplicationem † propria manu Sanctissimi, seu alterius Prælati, vt superiùs latè diximus; pars petit in Chancellaria (si vult) committi gratiæ executionem alicui Canonico, &c. quem ipse nominat, vt hoc capite diximus sursum ex Nicolao Garcia *num. 57. versic. Litteræ tamen principales gratiæ*: & diximus (si pars vult) quia executoris datio est accidentalis, si à parte postuletur, non autem est necessaria, vt mox dicendum erit.

Quia Vicechancellarius, vel eius Regens
13 distribuit omnes † commissiones siue subscriptas à Papa, siue à Prælato ad subscriptiones deputato, vt eleganter aduertit Ludouic. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ* posito *sub regul. de non iudicando iuxta formam supplicationis, in quæst. 16. versic. Et illa potestas Vicechancellarij*. in hæc: Et illa potestas Vicechancellarij, vt dixi, vertitur circa causas, quæ committuntur simpliciter in Curia, sed in causis quæ committuntur extra Curiam; non potest commissiones signare, iuxta ea quæ dicit Ægydius *decis. 46. incip. exceptio*. Cardinalis vero sic, vt dicit vna regula posita inter illas de potestate Vicechancellarij, & siuè commissiones signentur per Papam, siue per Vicechancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam iustitiæ; ipse idem Chancellarius, † vel eius Regens 14
extendit scripturam signaturam, seu potiùs distribuit tales commissiones Auditoribus, vel alijs Prælatis, quibus committuntur, per ista verba, quæ apponuntur post signaturam, videlicet, *de mandato D. N. Papæ audiat Magister. N.* vel *& iustitiam faciat, &c.*

Quo quidem cognito, sequitur manifestè;
quod subscriptio † propria manu Sanctissi- 15
mi non potest aliud comprehendere, quàm id quod in supplicatione signata contentum, petitum, & expressum sit, nec ad aliud potest trahi, nec extendi; nam subscribens con, tenta in scriptura omnia dumtaxat videtur approbare, *l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis, l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, ff. de verbor. obtig. l. fideiussor. §. 1. ff. de pignoribus, l. sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pignus, vel hyppotheca soluit, l. si quis ex argentarijs, §. 1. in vers. Subscribere, ff. de edendo, l. 1. versic. Subscriptionem, ff. de constitut. Princip. l. si per Epistolam, in versic. Subscriptam, ff. de acquiren. hæred. Authentic. quod sine, C. de testamentis, iuncta Authentic. si modo, C. familiæ ercisc. c. si quis Præsbyterorum*; & ibi notat glossa in verbo. *subscripsit, de rebus Ecclesiæ non alien. gloss. in cap. quanto de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. ex litteris, de transaction.* notant Bart. Bald. Angel. Fulgos. Castrens. Alexan. & Ias. in *dict. §. Chrysogonus, & in l. quæ dotis. ff. solut. matrimon.* & in pluribus ex citatis legibus. Alexand. post alios in *l. cum antiquitas, §. cum autem, C. de testamentis, & in cons. 147. ponderatis, col. 2. & 3. vol. 2*. Felinus *in cap. quoniam contra, numero 43. de probationibus*, & ibidem Decius *numero 45*. Parisius *consil. 47. numero 6. & consil. 201. numero 57. volum. 1*. Riminald. *consil. 162. numero 5. volum. 1*. Decius *consil. 115. col. 2. versic. Comprobatur*. Benauent. Stracha. in *tractat. de adiect. part. 4. quæst. 10. numero 4*. Natta *consil. 287. numero 4. volumin. 2*. Roland. à Valle *consil. 44. numero 30. volum. 1*. Cephalus *consil. 272. numero 85. volumin. 2*. Stephanus Lambertengi. *in tractat. de contractibus eor. glos. 15. in verb. iurante marito, numero 3. & 5*. ipsemet Natta *cons. 651. num. 4. volum. 4*. Afflictis *decis. 104. num. 3*.

Cra-

Crauetta *consil. 73. num. 40.* Sebastian. Medicis in *tract. de inuentarijs, cap. 7. num. 57.* Caccialup. *de transaction. quæst. 102. nu. 15.* Natta *in repetitione Authen. quod sine, n. 45. C. de testament.* Guido Pancirol. *consil. 118. numero 4. & consil. 175. numer. 5.* Tiberius Decianus *responso 29. num. 30. volum. 2. & resp. 11. num. 48. volum. 1. & responso 39 num. 89. volum. 2.* cum alijs copiosè adductis per Anton. Gabriel. *communi. concluſ. titul. de præſumption. concluſ. 3. numero 1. & ſeqq.* abundè etiam per Mascard. *de probationibus, concluſ. 1347. per totum*, qui *num.*
16 *4. & ſeqq.* probat, † quod ſubſcribens cenſetur propriè ſcribere, & qui ſubſcribit peride habetur, ac ſi totam ſcripturam conſcripſiſſet, & *num. 5.* quod ſubſcribens cenſetur propriè, & virtualiter ſcribere omnia contenta in ſuperiori ſcriptura, tradunt Natta *conſil. 287. num. 4.* Cephalus *conſil. 272. num. 85.* Cachera. qui communem dicit, *in deciſ. Pedemontan. 36. num. 3.* Rebuffus *in tractatu de Chirographis, & litteris. recogniti. tom. 1. conſtitu. in præfatio. num. 50.* Ruinus *conſil. 22. num. 4. volum. 4.* Ioachin. Damauder. *in Enchiridio. iurium, aut ſimil. in verſic. Subſcribere.* Cardin. Alban. *in lucubrat. ad Bar. in l. Caius ff. de pignoratitia actione.* Burſat. *conſ. 241. num. 2. & conſil. 39. nu. 24. vol. 1.* vbi de magis communi teſtatur, videndus etiam Tiraquell. *de retract. lib. 1. §. 1. gloſ. 9. numero 159.* Petrus Barbos *in l. quæ dotis, 34. num. 171.* (licèt obiter) *ff. ſolut. matrim.* Petrus Surdus *deciſ. 137. numer. 3.* Rotta vt per Farinacium *in poſthumis, tom. 2. deciſion. 666. num. 12.* Igitur cum commiſsio non ſit comprehenſa, contenta, nec adhùc petita in ſupplicatione rei principalis; ſubſcriptio non poteſt protrahi, nec ad eam extendi.

Elegans eſt etiam Rottæ deciſio in *vna Bononien. ſideiuſſionis, 14. Ianuarij 1611.* recollecta per Iacob. Caballerium *deciſ. 133.* quæ *à num. 3.* ita ait; nec videbatur obſtare,
17 quod apocha non eſſet ſcripta, † ſed tantantum ſubſcripta manu Pompeij, quia placebat reſponſio; ſubſcriptionem operari approbationem & confirmationem omnium contentorum in ſcriptura, ita vt virtualiter ſubſcriptio dicatur continere quidquid in corpore ſcripturæ continetur, Angelus in *l. ſi ita ſtipulatus. §. chryſogonus, n. 3. ff. de verb. obligat.* Barbacia *conſ. 87. numer. 15. libr. 3.* Ruinus *conſil. 193. num. 1. volum. 2.* Decian. *conſil. 11. num. 48. volum. 1.* Aimon *conſ. 73. numero 40.* Pariſius *conſ. 77. num. 23. lib. 3.* Rotta Ianuenſis *deciſ. 78.* in princip. *& deciſ. 177. num. 1. & deciſ. 210. num. 2.*

Minus Domini cenſuerunt ſuffragari replicationem Pompeij, † quod eius ſubſcri- 18
ptio non erat ſimpliciter facta, vt videntur loqui Doctores præallegati; ſed qualificata, quo caſu non attẽditur quidquid dictum fuit in corpore ſcripturæ; ſed ipſa ſubſcriptio, tan quam illa quæ dat robur, vt ex mente Innocentij dicit Felinus in *cap. quoniam contra, numero 43. verſic. Habes ergo doctrinam, de probationibus*, & Bald. in *Auth. qui propriũ. C. de non numerata pecunia*, cum alijs in deciſione allegatis.

Nam dicebant eſſe aduertendum, ſubſcriptionem hanc non continere certam, & abſolutam obligationem Pompeij, ita vt non ſit facienda aliqua relatio ad corpus ſcripturæ, † cum in ſubſcriptione non legatur ex- 19
preſſum nomen perſonæ, ad cuius fauorem ſit obligatio, nec pro quo negotio, ideo neceſſario dicta ſubſcriptio debet habere relationem ad corpus ſcripturæ, & continet omnia, quæ in ea continentur, exceptis tamen ijs, quæ expreſsè per Pompeium in ſubſcriptione limitata fuerunt, prout fuit tempus, &c. Vndè cum quoad reliquarum d. ſcriptura non fuerit aliquomodo limitata; domini concludebant, obligationem Pompeij quo ad illum eſſe intelligendum, prout in corpore ſcripturæ continetur, ac ſi eius manu ſcripta eſſet, ex ſuprà allegatis.

Tandem viſa fuit etiam ſufficiens reſponſio ad ea verba in fine ſubſcriptionis appoſita. † *Maſolamente come ho detto di ſuprà*; 20
quaſi ſint limitata, & ideo limitatam pariant obligationem, quia ſunt poſita reſpectu prædictarum limitationum, appoſitarum in ſubſcriptione, vt colligitur ex totius ſubſcriptionis contextura, ſed non propterà excluditur relatio ad ſcripturam præcedentem in non limitatis ex ante dictis, &c. Hactenus de dict. deciſione. alia etiam adeſt deciſio in eadem cauſa, quam adducit ipſe Iacobus Caballer. *deciſ. 99.* per totam vbi plura videbis.

Ex qua deciſione mirabiliter deducitur, quod quando ſubſcriptio eſt limitata, † non 21
attenduntur omnia petita & contenta in ſupplicatione, & ſcriptura; igitur multo minus debet ſubintelligi nec extendi ad non ſcriptum in ſupplicatione, quia vt dictum eſt, cõmiſsio & cõceſsio regulatur à ſupplicatione, & petitione, vt per *cap. inter dilectos. §. cæterum*, vbi Gloſſ. & Bald. *num. 16. de fide inſtrumentor. l. 1.* & ibi Ias. *numero 7. de diuerſis reſcriptis.* Decium *conſ. 403. numer. 15.* Pariſium *conſil. 9. numero 42. libro 1.* dixit Rotta vt per Farinacium *in poſthum. deciſ. 448. numero 5.*

Certiſ-

Certiſsimum eſt enim, quod ſupplicatio, & petitio generalis,& indeterminata reſtringitur per gratiam,& commiſsionem limitatam,& terminatam,ſeu reſtrictam,aut aliter qualificatam,ſicuti etiam è conuerſo,quando ſupplicatio,petitio aut interrogaio eſt limitata,reſtricta,aliter vè qualificata,& reſponſio, ſeu conceſsio ſit generalis, recipit eandem reſtrictionem, & limitationem, iuxta quam intelligitur, declaratur, atq; reſtricta pariter cenſetur, prout latiſsimè plures doctrinas, & exempla conferens probat Petrus Surdus in *conſ.281.à n.67.cum ſeqq.*& quod reſponſio indeterminata,abſoluta,& generalis reducatur,& intel ligatur ſecundùm interrogationem reſtrictam,& limitatam, probat *l.ſi defenſor. §.qui interrogatus. ff. de interrogator.actionib.§.prætereà, inſti.de inutilibus ſtipulation. l. hæredes patam. §. in teſtamentis.ff.de teſtamentis.* Natta *conſil.98.nu. nu.22.* Menoch.*conſ.47. & conſ.53.* citatus per Marium Antoninum *variar.reſolut.lib. 3.reſolut.44.n.5.* Menochius *de præſumptionibus,lib.2.præſumpt.74.n.2.*& ſtipulationi vel petitioni conformis præſumitur,*l.Titia, §.1.de verb.oblig.d.§.prætereà*, & idem Menochius *lib.2.præſumption.29.n.3.* vbi dicit procedere in reſponſione ſimpliciter facta; ſecus ſi determinatè,qualificatè, aut limitatè facta ſit reſponſio.

Pro quo eſt & alia ſingularis Rottæ deciſio in *vna Aterien. benefic. 19. Decembris*
22 *1614.*quam † adducit Farinacius in *poſth. tom.1.deciſ.629.* in hæc: Sæpiùs propoſito dubio ſuper eiſdem Domini tenuerunt pro re uocatione ſententiæ Rottæ ex defectu iuriſdictionis,vt fuerat in fine deciſio. conſideratum;primò,quia cùm eſſet commiſſa tantùm cauſa nullitatis, & reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam latam ſuper Eccleſia Sancti Saluatoris; non potuit ſuper Eccleſia Sancti Petri pronuntiari *c.P.& G.& c.cum olim,el 1.* vbi Abb.*nu.11. & 12.* poſt gloſ.in verb.*protinus*,in fin.*de officio Delegati*,Gloſ. *fin.in c.edoceri,de reſcriptis*, cum deductis in priori deciſione.

Et clauſula *quam,& quas* non legitur in ſe
23 cunda parte commiſsionis, † reſtricta ad cauſam nullitatis,& reſtitutionis in integrũ: ſignatura autem,non petitio attenditur, † & quod commiſſum non fuit, dicitur fuiſſe neglectum,vt notant Doctores in *c.ſuper litteris,de reſcriptis.* Baldus *in l.2.n.42.* vbi Barbaſsia *in additionib.littera L.C.ſi contra ius vel vtil.public.* Alexand.*conſ.94.n.3.lib.2.* Corneus *conſ.312.in principio.lib.3.* Rotra *deciſ.28.* vbi Papaz *n.3. de reſcript.in nouiſ.* idem Papaz *deciſ.9.n.5.eodem titul.* Gabriel *conſ.28.n.24.lib.2.* cum alijs per Decianum *conſ.86.n.51.& ſeqq.lib.3.* narrata enim ac petita reſtringuntur, & limitantur per conceſsionem, † & ſignaturam, Abbas *in cap.* 24 *2.verſ. Notabis, & verſ.Ex hoc notabis, de tregua & pace.* Felinus in *d. cap.ſuper litteris,ſub n.10.verſ.Limita.de reſcriptis.* Iaſſ. *conſ.173.n.7.lib.4.* Ruinus *conſ.43.n.3.lib. 1.* Pariſius *conſ.vltimo,ſub n.43. lib.3.&c.* Igitur ſi in ſupplicatione non continetur (nec etiam virtualiter,vt ſtatim ad reſponſionem argumentorũ)nec ſcripta reperitur commiſſionis petitio;ad illam non debet,nec poteſt extendi ſubſcriptio,& ſignatuta Sanctiſsimi.

Secus autem ſi ſimul in ea ſupplicatione petatur † (adiecta iuſta & vrgente cauſa a- 25
uocationis ab Ordinrio) quia tunc indubiè ſubſcriptio Sanctiſsimi generalis, & non reſtricta ad aliq̃os caſus particulares,nec limitata, omnia comprehenderet ex hactenus dictis,quia generalis ſubſcriptio omnia in ſcriptura contenta comprehendit, nec ſpecialis eſt neceſſaria, vt tenet Angelus Caſtrenſis; Immola.Arettinus, Alexand. & reliqui in d. *l.ſi ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff. de verbor. obligat.* Bald.*in Authen. ſi quis in aliquo documento,col.2.verſic.Vlteriùs. C. de edendo,* Ancharran.*conſ.234.* Felin.in d. *c.quoniam contra,num.48. verſ.Limita ſexto de probationibus,& in c.inter dilectos,n.27. de fide inſtrument.* Iaſſ.*in d.§. Chryſogonus,n.9.* dicens ſufficere ſimplicem, † ſeu generalem 26
ſubſcriptionem,nec requiri ſpecialem, idem voluit Alexand.in *l.quæ dotis,col.fin.verſic. Subdit.ff ſolut.matr.& in conſ.147.n.6.* vbi dicit magis cõmunem,*vol.2.* communem dicunt Decius in d.*c.quoniam contra,num.48.* Iaſſ.in d.§ *Chryſogonus,num.9.* Tiraquel.in *l.ſi vnquam,in præfatione,n.117. C.de reuocand.donat.* Benauent.Stracha in *tractat.de adiectis,4.p.q.10. & 13.* Natta in *Authent. quod ſine,n.48.C.de teſtamentis*,& alij relati & ſequuti à Maſcard.*de probationib.concluſ. 1347.á num.11.*

Eleganter hoc etiam magis in noſtris terminis probat poſt alios, † & Rottæ deci- 27
ſiones Hercules Mareſcotus *vari. reſolutionum,lib.1.c.98.*à princip.in hæc:Quæritur, ſi commiſsio ſit ſignata à Papa per verbum *placet*,nec ſit additum,prout de iure,nec quid aliud,quid conceſſum videatur, & dicas omnia petita cenſeri conceſſa, Caſsiadorus *deciſ 7.de reſcriptis*,& ratio eſt, † quia reſpõ- 28
ſio ſimplex concedit omnia petita, quæ non ſunt chancellata. Rotta *deciſ.1.de reſcriptis, in nouiſ & deciſ.1.eod.titul.in antiquis*, Staphileus

...missionib. liter. iustitiæ, in prin... 3. & verba, iustitiam facies prout de iure; & similia apposita † per Regentẽ Cancellariæ, no faciunt censeri commissionem redactum ad terminos iuris. Caſsiad. d. *decis. 7. num. 1.* quia, vt dicit idem Caſsiadorus, regens non habet potestatem limitandi signaturam Papæ. Puteus *decis. 1. eod. titul.* Antonius Augustinus *in epitome, eod. titul. §. 16.* ideo non facit decisio Crescentij *1. de rescriptis,* † quod scilicet clausula (*vt iustitiam faciat*) posita in extensione Regentis intelligatur, quatenus de iure sit, quod petitur, quia fuit intellecta per Rottam in *vna Arimenens. recissionis, 18. Maij 1590. coram Cardinale Seraphino*, vt procedat tantùm in rescriptis signaturæ iustitiæ; non autem in commissionibus signaturæ gratiæ, quando Papa expressè, & ex certa scientia aliquid concedit, quod videatur esse contra iuris communis dispositionem; nam tunc censetur facta concessio remoto iuris obstaculo, non obstante clausula prædicta, ea scilicet ratione, quia signatura Papæ præcipuè est attendenda, non autem extensio Regentis, hactenus Marescotus. 31

Ex qua doctrina, & ex cæteris adductis hucusque apparet, † quod quando principaliter per supplicationem petitur commissio in prima instantia, eamque subscribit, & signat Sanctissimus propria manu, tunc omnia in supplicatione petita comprehenduntur, & intelliguntur concessa, si aliter signatura non fuerit limitata, quod certissimum est de iure. 32

Et vlteriùs quod subscriptio non extendatur ad ea, † quæ in scriptura non leguntur; eleganter probat Rotta vt per Farinacium *in posthumis, tom. 2. decis. 21. numero 8.* in hæc: Et ad aliud deductum ex subscriptione Marchionis fuit responsum, quod licèt subscriptio operetur cõfessionẽ, & approbationẽ eorum omniũ, quæ in schedula subscripta continentur, Alex. *consil. 147. numero 3. libro 2. consil. 132. numero 3. versicul. Secundò, lib. 5.* Parisius *consil. 90. numero 12. lib. 1.* & tenuit Rotta *in Roma. Pecuni. seu mertium 8. Nouembr. 1596.* coram R. P. D. meo Penia; non tamen operatur confessionem, & approbationem eorum, quæ in dicta schedula non leguntur, maximè attenta subiecta materia renuntiationis, quæ sui natura stricti iuris est, in qua non veniunt nisi expressa per renuntiationem Calderi. *consil. 5. de præbendis.* Zabarel. *consil. 115.* Decius *consil. 197. numero 3.* vltra quod dicta subscriptio est restricta † ad superiùs expressa tantùm, ibi: *Afermo, & mi obligo a quanto di sopra*, ad tradita per Barthol. *in l. 1. §. hoc edictum. ff. de postulando*, quem sequitur Parisius *consil. 19. numero 68. & consil. 48. numero 14. libro 1.* vndè cum in corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de donatione, aut renuntiatione terrarum, de quibus agitur, nec alibi de ea constat, ideo, &c. quæ elegans est. 33 34

Confirmatur, nam si vna pars supplicationis fuisset admissa tantum, cætera in supplicatione contenta censentur reiecta & reprobata, Seraphinus *decis. 467. numero 6.* ex Paris. *consil. 20. numero 15. libro 1.* vide plurimas doctrinas similes infra hac *2. part. cap. 31. à numero 100. & sequentib.* quo loco multas, & singulares congessimus ad propositum.

Atque ob hæc fundamenta tenendum erit constanter commissionem, † quæ in supplicatione non reperitur scripta, nec petita, nullatenus postea expedita sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi comprehendi potest. 35

Nec obstant in contrarium adducta fundamenta, † non primum ex Alphonso Soto, quia ipse non dicit, supplicationem, & commissionem haberi sicut genus & speciem, in sensu de quo Nos loquimur; sed illud tractat per Regulam Cancellariæ ibidem, quod cõmissio à Sanctissimo petita, etiam dicitur supplicatio, quia per supplicationem postulatur, eo quod supplicatio est nomen generic ũ comprehendens sub se omnes species supplicationis, † quod nos non diffitemur; imò & firmauimus suprà in discursu huius capitis pluries, & sic nihil obstat argumentum, cum non omnia, quæ possunt per supplicationem peti à Sanctissimo, inclusa intelligantur in aliqua supplicatione, quæ ad rem particularem coram eo proponitur signanda. 36 37

Nec obstat secundum, quia respondetur, quod commissio ad executionem † gratiæ data ad illam est accessoria postquam concessa est commissio, & executoris nominatio, vt in dict. *cap. si super gratia*; non tamen antea, quia datio executoris est quid accidentale, non naturale & essentiale ad executionem gratiæ; cum coram iudice competente possit peti eiusdem executio, & sic datur vel non datur, si petatur à parte supplicante, vel non petatur, vt probat clarè tex. in *cap. si super gratia, de officio Delegati, lib. 6.* & Nos latissimè in hac secunda parte, *capit. 26. per totum*, à principio, & sic cum ante petitionem, & dationem executoris, & commissionis, non sit nec possit considerari accessorium, quia non entis nullæ sunt qualitates; non potest currere argumentum; sed imo retorquetur. 38

Ex qua ratione deducitur etiam responsio ad tertium argumentum, † quo dicitur, quod 39

quod vna determinatio respiciens plura determinabilia, ea debet pariformiter determinare: quoniam cum commissio nec expressè, nec virtualiter, nec principaliter, nec accessoriè contineatur in supplicatione ad rem principalem petitam; sequitur quod signatura Sanctissimi illam non determinet, quia illam non respicit nec potest, quia non est, nec adest, ex hactenus latiùs comprobatis.

Quare in Senatu non attenditur subscriptio supplicationis ad rem principalem petitam a Papa, † si executoris commissio eorsum data ad ipsius gratiæ executionem non sit pariter subscripta propria manu Sanctissimi, quominus Ordinario causa remittatur, si eius prima percutiatur instantia, vt sæpè diximus.

40

§. SECVNDVS.

Et esto quod litteras auocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis; an, & quomodo probanda erit in Senatu?

SVMMARIVM.

SVbscriptio propriæ manus Sanctissimi cum non apponatur in commissionibus missis, sed in supplicatione, qua petuntur, quonammodo in Senatu sit probanda, vt impediatur remissio ad Ordinarium in prima instantia, num. 1. & seqq.

Ex supplicatione subscripta per Papam, aliàs vè signaturam habentem, commissionis, quæ ad partes mittuntur, fabricantur per officiales, num. 2.

Litterarum de fide, quæ magna est circa omnia in eis contenta, non est excitandum, num. 3.

Ex litteris desuper confectis non apparet subscriptio, nec à quo subscripta fuerit supplicatio, an à Papa, an ab alio habente signaturam, quia vniformiter omnes eodem modo scribuntur, num. 4.

Litteræ omnes conficiuntur sub nomine Papæ, & ipso solo loquente, & de differentia inter gratiosas, & iustitiæ, num. 5.

Litteris desuper fabricatis confinguntur signaturæ, ita vt ex eis nequit apparere à quo fuerit supplicatio subscripta, num. 6.

Ex litteris non constat, an gratiæ sit perfiat, an per concessum, num. 7.

Commissiones auocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes, non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed per supplicationem, ita subscriptam, satisfieri formæ Taident. declarauit S. Congregatio, num. 8.

De subscriptione cum in commissione auocatoria non appareat, impetrans debet docere, & ostendere supplicationem subscriptam, vt commissio auocationem in prima instantia possit operari, num. 9.

Litteræ fidem faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non contenta, num. 10.

Impetrans, qui se fundat in forma, & requisito ad auocationem, de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis, num. 11.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, ante omnia debet probari, aliter processus nullus erit, num. 12.

Subscriptio propriæ manus qualitas est formalis, & præcisa, qua fundatur commissio auocatoria in prima instantia, num. 13.

Qualitatem fundamentalem, qui non probat decretum cadere iure, num. 14.

Fundamentum suæ intentionis quilibet probare tenetur, num. 15.

Subscriptio, & solemnitas extrinseca, maximè cum ipsa in facto, non præsumitur interuenisse, num. 16.

Decretalis in alienatione tutoris citatio, & consilia, tanquam solemnitates extrinsecæ, non præsumuntur, num. 17.

Subscriptio propriæ manus consistit in facto, & manufactura Sanctissimi, quod minimè præsumitur nisi probetur, num. 18.

Idem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare, num. 19.

Actor, quod efficere at probare tenetur, n. 20.

Ordinariorum iurisdictio habet iuris assistentiam. num. 21.

Ordinarij potestas ex sola iuris assistentia probatur, & conseruatur, num. 22.

Commissionem impetranti auocatoriam primæ instanniæ ius resistit, num. 23.

Subscriptionis ampliori probatione adstringitur impetrans, num. 24.

Actus si regulariter prohibitus sit, & ob aliquam causam permissus; debet causa ex primi, & verificari, num. 25.

Pro Iudice carente potestate, excepto vno casu, non præsumitur, num. 26.

Subscriptionem ex supplicatione originali in Senatu exhibenda, debet impetrans probare, num. 27. & seqq.

Supplicatio præsentari debet in iudicio si in-

ter eam, & litteras desuper fabricatas allegatur differentia, num. 28.

Signatura si discrepat à Bulla, creditur signaturæ, num. 29.

Signaturæ creditur quoad circunstãtias gratiæ, puta tempus, vel qualitates, numer. 30.

Per quam signaturam, an per Fiat, an per concessum litteræ fuerint expeditæ dubitari contingit, supplicatio subscripta exhibenda, & ostendenda est, num. 31.

Ex tenore litterarum non dignoscitur signatura, atque ideò hæc simul producenda ad eliciendam veritatem, numer. 32.

Subscripta supplicatio erit exhibenda Iudici de partibus, coram quo opposita fuit differentia, & discrepatio inter ipsam, & litteras, num. 33.

Signata supplicatio non probat, nisi litteris expeditis, num. 34.

Signaturæ creditur quoad confectionem litterarum super ea num. 35.

Signatura ad verbum registratur per Abreuiatorem in libro, & si de ea dubitatur ad ipsum, vti ad Protocollum recurritur, numer. 36.

Si dubitatur magis strictè, aut large litteras fuisse scriptas, quàm à Papa concessum, recurritur ad signaturam originalem, num. 37.

Signaturæ, quoad in ea contenta magis statur, quam Bullæ desuper sumptæ, numer. 38.

Subscriptio originalis in Senatu Parisiensi fuit præsentata coram quo fuit exceptum, Bullas aliter cantare, quam in signatura continebatur, haicque datam fidem fuisse in facti contingentia, testatur Rebuffus, & Mysandus, num. 39.

In commissione auocatoria, cum nulla legatur, nec mentionetur subscriptio per impetrantem ei insistentem, & allegantem probanda erit in Senatu, nu. 40.

Inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper confectas, vbi allegatur discrimen, est recurrendum ad ipsam subscriptionem, & signaturam, num. 41.

Ex supplicationis subscriptæ inspectione, & lectura colligitur quid contineat, ad quam, tanquam ad matricem recurritur pro discrimine litterarum, numer. 42.

Supplicatio signata attenditur, licet aliter in litteris ponant officiales, qui nequeunt supplicanti præiudicium inferre, nu. 43.

Commissionis verba si obscura sint, opus est pro declaratione signaturam adire, num. 44.

Supplicatio quoad effectum surreptionis potius attenditur, quam litteræ expeditæ, numer. 45.

Et ad id recurritur ad illam tamquam ad matricem, ibidem.

Litteræ à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à Protocollo, num. 46.

Litteræ, si a supplicatione discordent, remittendæ sunt ad correptionem, num. 47.

Ad supplicationem, sicut ad matricem, recurritur pro discordia litterarum, nec expeditores possunt gratiam alterare, nec ius impetranti quæsitum tollere, num. 48.

In correctione litterarum discrepantium à supplicatione subscripta, nõ requiritur partis citatio, quia ea inuita corrigantur, numer. 49.

Supplicatio subscripta, postquam est registrata, litterisque confectis, facilimè Curiales attenti originalem nanciscantur ab officiali, soluto vno argenteo, num. 50.

Si de subscriptione reali in Senatu non appareat, causa in prima instantia Ordinario in dubie remittetur, num. 51.

In litteris si subscriptio mentionetur, & negetur, quis eã probare teneatur, & adstringatur supplicationem subscriptam in Senatu præsentare, num. 52.

Vbi de diferentia inter litteras ipsas, quibus Summus ipse Pontifex loquitur, & asserit suam subscriptionem, & litteras monitoriales, & similes, in quibus Iudex asserit subscriptionem, num. 53.

SECVNDA quæstio, quæ circa prædictas signaturas se offert † tractanda, erit (sub hoc tamen supposito, quod ad auocationem primę instantię sufficiat subscripta supplicatio; ita vt non sit necessaria subscriptio in ipsomet rescripto, quod examinauimus infrà §. 5.) Quomodo in Senatu debeat doceri & probari signatura propriæ manus Sanctissimi, esto quod litteræ auocatoriæ in prima instantia non subscribuntur à Papa, nec in eisdem subscriptio mentionetur, vt impediatur causæ remissio ad Ordinarium, & insuper vt coram isto (vbi de incompetentia ex Concil. Tridentin. *d. cap. causæ omnes*, opponitur) exceptiones

† 1

repulsio sit probanda, certè res est admodum difficilis, & intricata valdè, pro cuius resolutione in mentem obiter sunt trahenda, quæ à principio huius capitis diximus circa subscriptiones supplicationum, siuè per *fiat*, siuè per *concessum*, alitervè ac circa modum Litterarum, Brevium, aut Bullarum desuper expediendarum. Etenim præsentatur
2 supplicatio Sanctissimo † qui propria manu subscribit, *fiat, vt petitur, M.* vel *placet M. fiat M. &c.* Super hac supplicatione per Officiales Papæ conficiuntur litteræ. Non dubitamus nunc de fide earum, cum magna sit & indubitabilis circa omnia in
3 eis contenta, latissimè † doctissimus Supremi Senatus Consiliarius D. Ioan. Baptist. Valenc. nunc Præses Granatensis *in consil. 51. numer 1. & sequentibus*; vbi plurimos allegat, Mantescotus *variarum resolution. libr. 2. capitul. 9. numer. 4.* Et non solùm in actu tunc gesto, sed etiam in narratis per Papam text. elegans *in Clementi. 1. de probationib.* in hæc: *Litteris nostris, quibus Nos dignitates quaslibet, seu beneficia collationi nostræ, vel Sedi Apostolicæ reseruare, aut resignationem beneficij alicuius accepisse, vel recipiendi potestatem alij commisisse, vel aliquem excommunicasse, vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio nostra fundatur, fecisse narramus, censemus super sic narratis, fidem plenariam adhibendam, &c.*

4 Sed difficultas consistit in eo, † quòd in litteris desuper expeditis nulla fit mentio signaturæ, an supplicatio fuerit subscripta propria manu Sanctissimi, vel signata per *Concessum*, nec à quo fuerit signata aut subscripta, sed omnes litteræ post modum eodem modo expediuntur, vt superius diximus hoc *c. 30. nu. 34. vers. Et postquam ad hoc præfecto, seu Prælato, &c.* Scilicet omnes nomine Papæ, & ipso solo loquente, † hac differentia
5 quod in Bullis gratiosis totum nomen Pontificis, à quo incipit inscriptio Bullæ, apponitur cum litteris maiusculis laboribus curiosè ornatis: *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei.* At in litteris iustitiæ & in forma commissaria primum nomen dumtaxat, *Vrbanus*, litteris masculis inscribitur.

6 Igitur cum in litterarum † confectione confundantur signaturæ, quia in eis non legitur à quo fuerit subscripta supplicatio, vt benè aduertit Alphonsus à Soto, glossator antiquus *Regul. Chancell.* qui super *31. Locentij 8. numer. 33. Pauli V.* illam ampliantis super illis verbis: *Item voluit quod concurrentibus eadem die super quocumque beneficio per fiat, & per concessum, signaturis ex eis per fiat habens alteri præferatur*, ipse Alphonsus Soto, *numer. 1.* difficultatem practicandi dict. regulam, mouet ex hoc, in hæc: *Sic vt in veritate esset dubium, quomodo deberet practicari hodie hæc regula, nam in Bullis non ponitur per fiat, vel per concessum, sed in vtraque Bulla ponitur nomen Papæ tantum, &c.* Et iste author reperitur in eius commentis Ioannis à Cochier. *in Regul. Chancellar. 31. alien. 33.* & in eadem *Regula 33.* testatur Mandosius *in quæst. 21. numer. 2.* ibi: *Ex quo in litteris non potest constare, † an gratia sit facta per fiat, an per con* 7
cessum, vt omnes sciunt, &c. Ideò aliter debet constare de subscriptione & signatura Sanctissimi, vt causa in prima instantia per Senatum non remittatur Ordinario.

Et augetur hæc confusio, & improbabi 8
litas ex duabus † declarationibus S. Congregationis Cardinalium editis super *dict. cap. 20 sess. 24. de reformation.* In quibus expressè dicitur, subscriptionem propriæ manus Sanctissimi non requiri in litteris auocatorijs in prima instãtia; sed sufficiat, quod supplicationes, per quas auocatio petitur à Sãctissimo; per ipsum propria manu subscribantur, prima sic ait: *An causarum auocationes validæ sint, si breuia Apostolica, quæ transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit, esse valida, cum sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus breuia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas.* Et iterum declaratio alia, in hæc: *An causarum auocationes, commissionesque minus validæ, aut contra decretum Concilij, capitul. 20. session. 24. iudicari debeant ex eo, quòd breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones, super quibus breuia conficiuntur, manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua breue fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Quas declarationes latiùs exornauimus hac *2. part. capitul. 6. à numer. 44. & sequentibus, vers. ficulo, Atque aduertendum tamen est, quod hæc subscriptio, &c.* (Sed an Sententes dubitet de fide harum declarationum, latiùs examinatur infrà §. 5.)

Igitur si in brenibus ac litteris auocatorijs non subscribit † Sanctissimus, nec in 9
eis de eius subscriptione mẽtio fiat ex supra dictis,

dictis, si dubitatur, aut opponitur de hoc requisito & forma substantiali, & eius defectu omnino debet impetrans docere de ea per ostensionem supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi, aliter enim litteræ ipsæ iudicari non debent nisi pro simplici auocatione defectuosa formæ à Concilio Tridentin. requisitæ, ac per consequens interim dum de ea non aparet, effectum suum auocativum operari non possunt, cum habeant iuris resistentiam.

Validissimis adhoc moueor fundamen-
10 tis, tũc litteris fides maximè † adhibẽda in ijs, quæ in ea continentur, non tamen in non lectis in eisdem, nec expressis, prout latissimè deduximus post magnam Doctorum cateruam, & doctrinarum, *in tractatu de Regia protectione 4. part. capitul. 8. à num. 46. cum multis sequentibus*; vnde ortum habet vulgare axioma, de quo non cantat instrumentum, nec ego cantabo.

11 Deinde cùm subscriptio † propria manu Sanctissimi in auocatorijs commissionibus sit qualitas fundamentalis præcissa & necessaria auocationis; debet qui intentionem suam fundat in ea, omnino probare, glossa recepta *in l. si vero, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisdare cogantur*, Menoch. *cons.* 301. *nu.* 10. *& de præsumpti. lib.* 2. *præsumpt.* 49. Couarru. *variar. resolutio. libro* 2. *capit.* 6. *numer.* 2. Gutierrez *de iuramento confirmatorio* 1. *part. capitul.* 1. *numer.* 22. *& practicarum. lib.* 5. *quæst.* 40. Brun. à Sole. *in locis communi, verb. Qualitas* 6. Farinac. *in practic. crimin. quæstio.* 1. *numer.* 23. Marius Antonin. *variarum resolution. lib.* 2. *resolu.* 48. *num.* 12. Imò tùnc debet in specie hanc qualitatem fundamentalem probare, Rotta vt per Farinac. *in posthum. tom.* 2. *decisio.* 645. *numer.* 2. Seraphinus *decisio.* 332. *numer.* 1. & 2.

Imò qualitas quæ dat fundamentum iu-
12 risdictioni in primis, † & ante omnia probanda erit, aliàs nulliter & absque illa procedit iudex. Nos post plurimos Doctores *in tractatu de Regia protectione*, 1. *part. capitul.* 2. *numer.* 67. *& capitul.* 2. *§.* 5. *numer.* 52. *& numer.* 58. *& 2. part. capitul.* 4. *numer.* 43. *& 44. cum seqq.* quibus diximus, quod qualitas attribuens iurisdictionem prius debet constare, alios quàm plurimos citauimus infrà hoc *cap. §.* 4. *à nu. trigesimo sexto.*

Sed subscriptio propriæ manus San-
ctissimi est qualitas & formalis, & essen-
13 tialis, † qua fundatur auocatoria commissio in prima instantia, iuxta textum expressum *in capit. causæ omnes* 20. *de reformation. session.* 24. Et sit qualitas à dispositione seu lege requisita, quæ ante omnia debet probari, Rotta vt per Farinacium *in posthum. tomo* 2. *decisione* 225. *numer.* 2. *& decisione* 603. *numer.* 1. Vbi quod aliter non procedit, nec locum habet dispositio, † ergo si de ea non doceat im- 14
petrans, obtinere non potest, quia dicitur carere iure, *l. Argentarius, §. cum autem, ff. de edendo.* Quia intentionis suę fundamentum † quilibet probare tenetur, *l. actor, C. de probationibus, l. qui accusare, Cod. de edendo*, Ioseph. Ludouis. *tomo* 3. *communem opinionem, titulo de probationibus, conclusion. vnica*, Bruno. à Sole. *in locis communibus, verbo, Actor.* 3. Marius Antoninus *variarum resolutionem, libro* 1. *resolution.* 70. *numer.* 15. *& resolutio.* 106. *numer.* 21. *& libro* 3. *resolut.* 1. *numer.* 9. Cæsar. Argel. *de legitim. contradict. quæstio.* 13. *num.* 64. 15

Nec hæc solemnitas extrinseca, quæ in facto consistit (maximè † cum in litteris non 16
sit enuntiata eo modo, quo inferiùs *in §.* 4. latiùs dicitur) non præsumitur interuenisse, textus optimus *in l. quæcumque, §. fin. ff. de publiciana actione*, vbi Iurisconsultus ait, non præsumi decretum, nec authoritatem tutoris interuenisse in contractu pupilli, idẽ colligitur ex *l.* 1. *C. de contrahenda & committenda stipulatio. & ex l.* 1. *Cod. de aduocatis diuersor. iudicior.* Glos. *in l. sciendum, ff. de verbor. obligat. & in capit. sicut de re iudic.* Barthol. *in l. cum de in rem verso, column.* 3. *ff. de vsuris*, Gratus *responso* 53. *numer.* 16. *volumin.* 3. Corneus *consil.* 20. *volumin.* 4. *column.* 2. Rolandus à Valle *consil.* 26. *numer.* 15. *vol.* 3. Antonius Gomez *variar. resolut. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 17. *versic. Tertiò infertur*, Gratus *consil.* 82. *numer* 2. *volum.* 2. Hieronymus Gabriel. *consil.* 36. *numer.* 24. Matheſila. *singular.* 11. Vantius *de nullitate sententiæ ex defect. citationis*, & infiniti penè alij citati per Mascard. *de probationibus, conclusio.* 1321. *per totam*, vbi *numer.* 8. post alios de † decreto Iudicis, 17
citatione, & similibus tanquam extrinsecus non præsumi.

Deinde quia hęc subscriptio † propriæ 18
manus Sanctissimi consistit in facto, quia requiritur manufactura eiusdem, prout abundè diximus hac 2. *part. capitul.* 6. *à num.* 25. *cum multis sequentibus, & à num.* 35. *cum seqq.* Quibus quidem in locis manifestissimè

probatur hæc manufactura Papæ in subscribendo in complementum dispositionis, Tridentin. *in capit. causæ omnes*, istud minimè præsumitur, nisi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis*, *l. si emancipati 9. de collationibus*, *l. 1. Cod. de probationibus*, *l. quæcumque*, *§. final, ff. de publiciana*, *l. assertio, Cod. de non numerata pecunia*, *capit. cum Ioannes, §. verùm de fide instrument. cap. licet de constitutionibus in 6.* Ergo præcisè impetrans tenetur de subscriptione docere, vt locum habeat auocatio, atque possit impediri remissio Ordinario in Senatu petita, maximè cum illi, eiusque commissioni ius ipsum resistat.

19 Non enim suæ simplici † affirmationi & allegationi, interuenisse subscriptionem; standum est, nec fides danda, nisi probaberit, quia idem est nihil allegare, vel allegare & allegatum non probare, *l. 1. in principio, iuncta glossa verbo, Decenter, ff. de dilationibus*, Bald. *in quæstione de cismathicis, numer. 2. post titulum de edicto Diui Adriani tollend.* Rolandus à Valle *consil. 35. numer. 10. & numer. 20. lib. 1.* Cardinalis Tuschus *practicarum litterarum A. conclusion. 117. num. 19.* Pedemontan. *decision. 50. numer. 12. in fin.* Augustinus Barbossa *axiomat. 20. numer. 2.* qui *numer. 1.* post plurimos pro-
20 bat, quod partis allegatio † non facit ius, textus *in capit. dilectus 34. de præbendis*, & actor, quod asseuerat probare debet, *l. actor quod asseuerat, C. de probation.*

Deinde quoniam Ordinariorum iurisdi-
21 ctio habet iuris † assistentiam, *cap. cum personæ in fin.* vbi notant omnes *de priuilegijs, libro 6. capit. conquerente. de officis Ordinarij, capit. cum Episcopus, eodem titul. lib. 6. capi. omnes Basilicæ 17. quæst. 7.* Ex qua sola sua
22 potestas probatur & conseruatur, † pluries determinauit Rotta vt per Marescotum *variar. resolut. lib. 1. c. 11.* à principio, & impe
23 tranti rescriptum, † vt alius in prima instantia cognoscat; ius ipsum resistit ex sæpè relato Trident. *d. cap. 20.* Atque ideò non so
24 lum debet subscriptionē † probare; sed imò fortiori astringitur probatione, vt latè videre est ex ipso Marescoto per totum cap.

Et quia quando actus regulariter est pro
25 hibitus (prout est commissio † auocatoria ab Ordinario in prima instantia) & in aliquo casu, & ob aliquam causam permissus, debet ipsa causa exprimi & verificari, plurimos citauimus *in tractatu de Regia protectione, 4. part. capitul. 3. à num. 44. cum sequentibus.* Ideò cum istæ commissiones ob suscriptionem Sanctissimi sint permissæ; debet de ea impetrans docere, vt effectum suum auocativum valeant operari, & facit quod dicitur non præsumi † pro iudice in casibus 26
in quibus regulariter non habet aliquam potestatem, nisi in certo casu, Alciatus *de præsumptionibus, præsumptione 9. numer. 27.* Purpuratus *in l. 1. numer. 548. ff. de officio eius*, sequitur Mascard. *de probationib. conclus. 951. num. 9.*

Ac propterea cum ex breuibus, aut litte-
ris auoccatorijs non appareat † hæc forma 27
subscriptionis; omnino debet impetrans de ea docere in Senatu, quæ tùnc aparere dicetur, cum de supplicatione ipsa originali subscripta propria manu Sanctissimi docuerit, siquidem constantissimum est in Romana Curia, quod quoties allegatur diuersitas, aut contrarietas inter Bullas, aut litteras expeditas, † & supplicationem sig- 28
natam seu subscriptam, debet exhiberi & præsentari supplicatio subscripta, vt ex ea detegatur defectus Bullarum & litterarum expeditarum, vel quando necessaria est inspectio signaturæ, qua fuerit supplicatio subscripta.

Quam conclusionem probant multi, Alphonsus Soto Antiquus glossator. *in regula Chancellariæ 25. alias 26. Pauli V. de non iudicando iuxta formam supplicationum, sed litterarum expeditarum*, per quam à principio dicit, & Doctores etiam citandi; quod licet iuxta supplicationem nō sit iudicandum, sed per litteras desuper expeditas, tamen *numer. 14.* limitat, quando litteris opponatur aliter expeditas fuisse, quàm sit in supplicatione contentum, † quia tùnc supplicatio 29
producitur coram iudice, vt defectus detegatur, quem sequitur post Rebuffum, & Mandosium Ioannes à Cochier eius glossator, super eadem Regula, fol. 267. sub *num. 33.* ibi: *Tertiò limita, si signatura † discrepat à* 30
Bulla, crederetur enim signaturæ, quoad circunstantias gratiæ, putà temporis, vel qualitatis, Mandosius hic, quæstion. 9. &c. probant etiam Rotta decision. 332. licet Romana 27. de rescriptis in nouis Vuanescus consil. 222. numer. 5. tom. 10. & iterum ipse Cochier post alios ibidem, *dict. numer. 33. infine*, ibi: *Denique aduerte, regulam hanc non procedere, quando litteræ sunt expeditæ, & discordant à supplicatione, vt fuit decisum in Aretina Commendæ 19. Ianuarij 1597. coram Illustrissimo Cardinale Seraphino teste Farinacio, decis. 465. num. 5. part. 2. diuersorum.*

Et

Et quod quando sit necesse discernere, &
31 constare per quam signaturam † sint expeditæ litteræ an per signaturam per *fiat*, an per *concessum*; sit producenda supplicatio ipsa signata & subscripta, vt deducatur per quam signaturam fuerint expeditę, cum ex ipsis litteris non appareat, nec aliter apa-
32 rere queat; † probat singulariter Quintilianus Mandosius *in Regul. Chancell. 33. de signatur. per fiat & concessum, quæstio. 1.* prope finem *sub num. 2.* in hæc: *Ad Reuerendum autem DD. de Rotta, vel alios Iudices competentes spectat regulam hanc executioni mandare, hoc modo videlicet; quod productis Bullis hinc inde, ac supplicationibus super quibus litteræ expeditæ fuerunt, discernant, quæ expeditæ sint super gratiam per fiat, & quæ super gratiam per concessum, & si sub eadem datta illas aprobabunt, & canonizabunt, has verò super gratiam per concessum reijcient, & reijciendas, & non suffragari in vim huius regulæ, & eius mentis discernent, & declarabunt, & hoc iure vtimur, & hæc est vera & inconcussa praxis Romanæ Curiæ, & licet glossa in fine, in hac opinione inclinare videatur, tamen ijs, quæ diuersis in locis adducit, sibi ipsi non constat nec viam rectam respondendi vni contrario, quod satis obstare videbatur; invenire potuit, obstaculum erat regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, cui breuiter respondeo, quod regula illa non obstat, nec procedit, quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandum circunstantias & qualitates gratiæ, prout per Sarner in 7. quæstion. & per me in 9. quæstion. per totam dictæ regulæ, & in alijs casibus etiam (eadem regula non obstante) prodest seu probat, quos prosequor in diuersis, quibus dictæ regulæ, &c.* Quod & idem probat expressè post *Rebuffum ipse Ioannes à Cochier. in regula 31. aliàs 33. de signatura per fiat præferenda habenti signaturam per concessum, folio 319.* in hæc: *Illa non obstat nec procedit quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandas circunstantias, & gratiæ qualitates, & an illa sit per fiat, an per Concessum; ideòque bonum est, inquit Rebuffus in praxi in 2. par. signaturæ, nu. 13. producere signaturam, alioquin ex Bullæ tenore dignosci non potest, &c.* Et dat cautelam, vt quis tam Bullam, quàm signaturam producat, ibidem in hæc: *Vndè quis cautus esse debet, vt tam Bullam, quàm signaturam conspiciat, & ex illis veritatem elicere poterit, &c.*

Et cum prædicta *regula* † *Chancellariæ* 33
26. de non iudicando iuxta supplicationem, patiatur istam limitationem, cum regula loquatur, † & habeat locum in Curia, & ex- 34
tra Curiam, probat eadem regula, ibi, *in Romana Curia, & extra eam,* & notant expressè omnes glossatores citati, & alij; ideò limitatio, quæ regulam sequitur, locum omnino obtinebit in Curia, & extra curiam in partibus, vbi contingat, & necessarium sit scire de qualitate & forma signaturæ, vti etiam expressè annotavit Quintil. Mandosius loco proximè citato, ibi: *Ad DD. Rottæ vel alios iudices competentes spectat, &c.* Quod expressè probat post alios per eum citatos *Ioannes à Cochier in regul. Chancellariæ 25. alias 26. de non iudicando iuxta formam signaturæ, &c. numer. 40.* in hæc: *Aduertant Tyrones praxeos, si Bullæ fuerint male formatæ, vt putà contra consuetas formas Chancellariæ, vel quando non sunt conceptæ iuxta signaturam, eas remitti etiam de partibus solere ad Chancellariam, vt corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiat nisi producto signaturæ sumpto, vt ex eo videatur, an saltim in substantialibus discrepent, sicque Iudex vel officialis videant an Bullæ reformari debeant, nec in hoc opus erit partis citatione ex opinione Rebuff. in praxi, titul. de reformatione, & correction. Bullæ, numer. 8.* Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib. 8. q. 7. n. 190. & sequentibus, &c.* Vbi ponit praxim correctionis huiusmodi, & annota, quod iste author citat Flaminium in *num. 190.* cum sit in *num. 180. cum sequentibus.*

Hinc Mascardus *in tractatu de probationibus, conclus. 1309. verbo, Signaturam,* à principio, latè probat † plurimis citatis; quòd signata supplicatio non probat nisi litteris expeditis ex regula Chancellariæ, hanc tamen conclusionem mirabiliter ipse limitat post alios, *numer. 18.* in hæc: *Tertiò limita, vt procedat quoad conficiendam Bullam de* 35
ea, † *nam hoc casu creditur signaturæ, ita Rebuffus vbi suprà in praxi in 3. parte signaturæ, versiculo, Datum apud, &c. num. 9. Vbi subiungit, quod Romæ* † *abreuiator* 36
solet signaturam ad verbum describere in vno libro, etsi de ea dubitetur ad illum librum recurritur tanquam ad Prototypum, vt firmat Anton. de Butrio in dict. consil. 2. visis litteris, col. 1. per caput. cum P. Tabellio, & cap. fide de probationibus, quo in loco etiam ait, quod quando aparet, † *quod* 37
aliter esset sumpta mutata per Vicecancellarium

magis strictè, vel largè, quam fuerat à Papa concessa, recurrendum est ad originale, nam non est in potestate Vicecancellarij litteras scribendo, restringere, vel dilatare gratiam à Papa concessam in reseruatis Papæ, & non concessibilibus per Vicecancellarium, &c. Hactenus Mascardus.

Et *in num. 19* post Rebuffum hunc discursum prosequitur ipse Mascardus adducen: casum multum conducibilem nostro recursui, & proposito, quo versamur in hæc: *Et*
38 *ideò Rebuffus vbi supra tenet,* † *quod magis standum signaturæ quoad contenta in ea, & reseruata Papæ, non autem concessibilia à Vicecancellario, quàm Bullæ, quæ ex Cancellaria sumitur, & ita fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi, asserit, pro quadam signatura contra Bullam, nam in signatura erat concessio beneficij, prouisio, quod non esset de collatione Episcopi Pictauiensis, & expedita erat*
39 *Bulla sine illa clausula, vel* † *conditione, sed producta fuit signatura continens illam clausulam conditionalem, prouisio, quod non esset, &c. Et probatum beneficium esse de collatione Episcopi Pictauiensis, & fuit resolutũ pro signatura, quod non valeret collatio, licet in Bulla nihil diceretur.* Hactenus Mascard. & testè Rebuffo.

Igitur & à fortiori in nostro casu cum in
40 litteris auocatorijs † (quæ potius simpliciter alteri in prima instantia causam committunt) nihil de subscriptione, & signatura propria manu Sanctissimi dicatur, nec mentio aliqua fiat, & nihilominus per impetrantem inferatur interueniisse in supplicatione; de necessitate tenetur in Senatu de ea docere.

Et generaliter, quando prætenditur differentia inter supplicationem subscriptam ma
41 nu Sanctissimi, † & litteras desuper expeditas, quia prætenditur, & opponitur magis, aut minus in eisdem scriptum, quod sit recurrendum ad supplicationem signatam, ita vt index de hac exceptione cognoscens ex eius inspectione inferat veritatem; probant post alios & Rottæ decisiones Hercules Marescotus *variarum resolution. libro 1. cap. 98. numer. 1. & 2.* quem ad litteram retulimus suprà *in §. 1. versic. Eleganter hoc etiam, à numer. 28.*

Hoc idem probat Rotta in vna Pampilo-
42 nen. beneficior. 14. Ianuarij 1613. † adducti per Prosper. Farinac. *in posthumis, tomo 1. decisio. 456. & in num. 2.* in hæc: Et quod in gratia Bartholomæi minimè adsit talis narratiua non dispensationis; satis colligi visum fuit ex lectura supplicationis Bartholomæi, in qua nihil tale legitur, & tamen supplicatio tanquam matrix attenditur, quidquid in litteris ponant † expeditores, qui 43
in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti, Verall. *decision. 271. part. 1. in manuscriptis*, Rotta *in causa Toletan. Parochialis* 10. *Maij* 1596. coram Illustrissimo Originio cum alijs allegatis per Domin. Ioan. Baptistam Millinum, quæ placuit dominis, &c.

Et alia est decisio eiusdem Farinacij *in tomo 2. posthum. decision. 416.* quę *numer. 2. in fin. & num. 3.* ita ait: Vnde cum rescripti verba, quæ sunt † strictè intelligenda, glos 44
sa *in capit significante, in fin. de rescriptis*, Abbas *in capit. Rodolphus, numer. 1. eodem titul.* Loquantur de cautione, non videbantur extendẽda ad depositum, vel sequestrum, vel saltim negari non potest, quin saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, ita vt esset opus pro declaratione iterum adire signaturam, *capit. cum contingat, de rescriptis, cap. cum venissent, de iudicijs, &c.*

Et quod ad effectum subreptionis suppli catio sit potius attendenda, † quam litteræ 45
expeditæ probat, Rotta, vt per Alexandrum Ludouisium *decisio. 108. numer. 11.* ibi: *Et ad istum effectum attenditur supplicatio tanquam matrix, &c.* Et fuisse dictum *in Cæsar Augustana pensionis 19. Februarij* 1590. coram Giptio, & *in Bononien. Bonorum de Binarinis 5. Martij 1618.* coram D. Andrea, vbi dicitur fuisse sæpius decisum à Rotta, testatur Oliberius Beltramin. *in annotation. ad Ludouis. dict. decision. 108. num. 16.* vbi plurimas alias decisiones Rottæ allegat ad hoc, quod supplicatio, non litteræ, sit attendenda. Atque vlterius latè differit ad effectum iustificationis litterarum, an hæ vel supplicatio signata sit attendenda, quod tandem cum fœdere distinctionis componit diuersitatem decisionum, quæ circa hunc articulum, seu punctum reperiuntur, & ex hactenus latè adductis fundamentis satis comprobatum remanet, quod hæc qualitas & forma, qua fundatur & mitti debet auocatoria commissio, debet verificari, & probari ab ipso impetrante, cum sit fundamentum suæ intentionis, atque iurisdictionis mandate, nempè per productionem realem supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi.

Quę cum sit protocolum, vt per Rebuf- 46
fum, † & alios firmat Mascardus *de probationibus, dict. conclusio. 1369. numer. 18. &* Alexand. Ludouis. *dict. decisio. 108. numer.*

11. vltra quos idem probat ipse Rebuffus *in praxi tit. Bull. non. provisio. num. 1. folio mihi* 131. quem referens sequitur Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib. 8. quæstio. 7. numer.* 106. & 107. dicentes, quod litteræ asignatura oriuntur, sicuti instrumentum à protocolo, iuxta authentic. *de Tabellionibus*, §. 1. *& sequenti, collation. 4.* Et propterea in omnibus diferentijs ad illud erit recurrendum.

Circa quod eleganter loquutus fuit insuper Flaminius Parisius, *libro 8. quæstion.*
47 *7. à numer.* 180. in hæc: quoties † litteræ discordant à supplicatione; remittendæ sunt ad corrigendum, & ita seruat Rotta vt fuit dictum *7. Octobris 1552.* testè Caputaquen. *decis.* 270. *libro 1. in manuscriptis*, Rebuffus *in praxi, titulo de reformatione, & correctio. Bullar. column. 1. & 2.* Et sic de sty-
43 lo super discordantia † semper recurritur ad matricem, nam non possunt expeditores alterare gratiam, & ius quæsitum tollere, vt fuit tentum *in vna Maioriscens. beneficior. coram Achille de Grassis 15. Maij 1553.* testè Caputaquens. *decisio. 273. libro 1. in manuscriptis*, ita recurri ad protocolum, quando instrumentum non est ita conceptum, §. 1. *Authentic. de Tabellionib. column. 4.* Doctores *in l. contractus, Cod. de fide instrumentorum.* Et reformantur ab officialibus Curiæ iuxta *regul. Chancellar.* relatam à Rebuffo
49 loco citato, † & nullam requiri ad hoc partis citationem, scribit Rebuffus *dict. titul. numer. 8.* Quia cum inuita parte fieri possit, multo magis ea ignorante, *l. qui potest inuitis, ff. de regulis iuris, l. 4. §. 1. ff. de fideicommiss. libertat. l. neque ignorante, de tutoribus, & curatoribus, datis, &c.* Quæ deseruiunt ad plura in sequentibus, §§. apponenda.

Maximè cum postquam supplicatio subs-
50 cripta stat registrata, † litteræque confectæ iuxta stylum Romanæ Curiæ (de quo superius à principio huius capitis latius diximus) Curiales curiosi & attenti ipsam originalem nanciscuntur ab officiali, prout mihi attestatur firmiter Doctor Augustinus Barbosa Curialis peritus, qui vnam originalem supplicationem auocatoriam manu Sanctissimi D.N. Vrbani VIII. subscriptam in causa propria sua secum portans, mihi ostendit in vno folio Papyri iuxta stylum superius ad scriptum.

Itaque hoc remedio vti debet, qui prætendit auocatam esse legitimè causam ab Ordinario in prima instantia, & seruata forma Concilij Tridentin. alias † in Senatu, fide 51
reali subscriptione Sanctissimi non constiterit, causam remittendam esse Ordinario, decernet, cum in litteris de dicta subscriptione nihil legatur.

Hanc nostram resolutionem, quòd impetrans teneatur docere de subscriptione prædicta, limitabis iuxta terminos de quibus hactenus fuimus loquuti; quando nempè in ipsis litteris † mentio aliqua non fiat 52
de subscriptione, prout vltra superius citatos Doctores, probat etiam Mandosius *in Regula 33. signatura per fiat præferatur signaturæ per concessum, quæstion. 1. numer. 2.* Secus verò quando in eisdem post narrationem gratiæ, aut inter illam fiat de subscriptione & signatura propriæ manus Sanctissimi mentio aliqua, quia tunc cum pro litteris præsumatur, vt fidem faciant, & Papa (qui tunc loquitur vt superius attestauimus) asserat illam, standum erit eis, iuxta *Clementin. litteras de probationibus*; & ea quæ diximus ad principium huius quæstionis, *& §. 2. numer. 3. versicul. certè res est admodum*, & pars, quæ nihilominus illam subscriptionem negauerit; probare tenetur, & docere de contrario per ostensionem in Senatu de huiusmodi supplicatione non signata, ita, hanc limitationem expressè probat Ioannes à Cochier *in regula Chancellariæ 25. alias 26. de non iudicando, iuxta formam supplicationum, & numer. 37.* in hæc: *Sed an quà Bullas producit, possit cogi, vt ostendat signaturam. si fortè aduersarius obijciat latius extensas, quàm signatura contineat? Cogi non posse respondit, seu decreuit Senatus Sabaudiæ* testè *Antonio Fabro, lib. 10. diffinition. foren. titul. 3. diffinit. 5. faciunt enim per se fidem, & ad eum qui vitium obijcit, pertinet, vt signaturæ quæ in actis Curiæ remanet exemplũ probatæ fidei proferat, ex cuius collatione cõstare possit, vtrum amplior facta sit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in causa Philippi Chanelard. & Clrudij poyfat. 13. Kalend. Ianuarij.* Hactenus Cochier, pulchrè ad propositũ loquens, quod † intelligas, vt diximus, quando in ipsismet Bullis gratiosis Summus ipse Pontifex, qui in ipsis litteris loquitur (vt diximus ad principium huius §. asserat se subscripsisse, non tamen quando in monitorialibus, compulsorijs, aut inhibitorijs iudex, aut notarius hoc asserit iuxta quæ latè adducta sunt *in* §. 4. *sequenti.* per totum.

§. Ter-

§. TERTIVS.

Et an per exemplum supplicationis subscriptę probatio suficiet in Senatu, ne litteræ remittantur Ordinario.

SVMMARIVM.

Subscriptio propriæ manus an per exemplũ supplicationis subscriptæ in Senatu probata dicatur, num. 1.

Supplicatio originalis subscripta, & signata in iudicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, num. 2.

In supplicatione facilius falsitas committitur, quam in litteris expeditis, numer. 3.

Originalis scriptura, vbi fidem non facit, multo minus exemplum ex ea, quantumuis solemniter desumptum, num. 4

Exemplum desumptum à Protocolo vitioso fidem non facit, vti productum à radice infecta, num. 5.

Testes, & instrumenta æqualem probationem faciunt, num. 6.

In supplicatione originali subscripta probanda mille testes adhibiti fidē nullam faciunt, & de ratione, num. 7.

Verùm esse non potest, quod falso principio nititur, num. 8.

Rami maiores vires non habent, quam à radice susceperint, num. 9.

Fundamento sublato, totum ruit ædifitium, num. 10.

Origo rei semper attenditur, ibidem.

Sumptum de Regiſtro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit, numer. 11.

Exemplum supplicationis subscriptæ, solemniter desumptum, integram fidem facit in Senatu ad docendum de subscriptione commissionis, numer. 12. & sequentibus.

Subscripta supplicatio non suficit ad probandam substantiam gratiæ, sed litteræ, super ea expediendæ, illam probant, num. 13.

Ad probandas circunstantias, & qualitates gratiæ, an fuerit subscripta in signatura per Fiat, vel per concessum, ipsa supplicatio subscripta fidem facit, numer. 14.

Ad supplicationem subscriptam, seu signatam recurritur tamquam ad matricem, & Protocollum, num. 15.

Ex signatura, seu supplicatione subscripta in ijs, in quibus in iudicio fidem facit rectè desumitur exemplum ad eadem probanda, num. 16.

Ex Protocollo nequit in iudicio agi ad rem in contractu deductam, quia ad id destinatum non est, num 17.

Ex Protocollo probantur dubia, & defectus scriptura ex eo d sumpta, ad quod magnam fidem facit, num. 18.

Ex supplicatione signata, quæ est matrix, & Protocolum non agitur in iudicio ad substantiam gratiæ, tamen ad eius circunstantias, & qualitates, seu ad probationem defectuum litterarum fidem facit, numer. 19.

Supplicatio non probat substantiam gratiæ, sed qualitates eiusdem; pariter & hæ per testes probari possunt, num. 20.

Sumptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum, per quam signaturam fuerit expedita, an per concessum, num. 21.

Exemplum supplicationis originalis, probatio suficiens est ad detegendos defectus litterarum, ex ea sumptarum, num. 22.

Exemplo Scripturæ regulariter in iudicio fides non datur, num. 23.

Exemplum solemniter, & cum iuris requisitis desumptum legitimè probat, numer. 24.

Exemplo supplicationis subscriptæ, solemniter transumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remissionem Ordinario, num. 25.

Subscripta supplicatio, licet non probat in iudicio substantiam gratiæ, probat eius circunstantias, & qualitates, numer. 26. & à num. 12.

Sumptum de regiſtro supplicationum non probat substantiam gratiæ, cum ad id litterarum expeditio sit necessaria, probat tamen qualitates eiusdem, num. 27.

Sumptum de regiſtro supplicationum fidem faciunt, postquam sunt expeditæ, & impensa solutæ, num. 28.

Notarij testimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Dattariæ, aut Chan-

Chancellariæ, probat, numer. 29.

Sumptum de regiſtro litterarum in vim compulſorialium fidem facit, num. 30.

Sumptum de regiſtro Bullarum fidem non facit extra Curiam Romanam, imò nec in Hiſpania admittitur, nu. 31.

Sumptum ſupplicationis ſubſcriptæ, ne in Senatu redargui poſsit, quo modo corroborandum, num. 32.

Inſtrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus alatum quas firmitates habeat ne redarguatur, ibidem.

Si habet fidem aliorum duorum, vel trium Notariorum, aſſerentium ſubſcribentem eſſe Notarium fidelem, &c. redargui nequit, num. 33.

Supplicationem ſubſcriptam originalem ſi exhibeat impetrans in Senatu, cauſa tamen in ea admouendum Sanctiſsimum falſa detegitur in Senatu, an eius commiſsio ſit retinenda, & cauſa Ordinario remittenda, à num. 34.

Ob falſam cauſam in ſupplicatione appoſitam annullatur conceſsio, tam in gratioſis, quàm in commiſsionibus iuſtitiæ, numer. 35.

Ex auocatione nulla non tolliter iuriſdictio Ordinarij, nec impedit remiſsionem ad ipſum, num. 36.

Commiſsio auocatoria in prima inſtantia ſub falſo ſuppoſito, quod Ordinarius fuit recuſatus, non impedit remiſsionem cauſæ per Senatum faciendam eidem, num. 37.

TERTIA quæſtio ſe offert diſputanda, an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ propria manu Sanctiſsimi † (dato caſu quod ſupplicatio ſubſcripta ſufficiat, ſicuti examinauimus infrà *hoc capit.* §. 5.) ſufficiens probatio haberi debeat in hoc Senatu, ſeu etiam coram Ordinario, vt ad ipſum litterarum remiſsio euitetur; difficilimam continet reſolutionem ex 1
ijs, quæ pro negatiua conſiderauimus, primum quod ipſa originalis ſupplicatio ſubſcripta, † & ſignata in iudicio nullam fidem 2
facit, nec aliquam probationem inducit, nec eidem ſoli creditur, vt probat expreſsè *Regula Chancellar. 26. de non iudicando iuxta formam ſignaturæ ſupplicationis.* Quam ampliſsimè hanc concluſionem comprobantes exornant Maſcardus *de probationibus, concluſ. 1309. per totam*, Alphonſus à Soto, Farinacius, Ioannes à Cochier, & alij ſuper eadem Regula, Fiaminius Pariſius *de reſignat. benefic. lib. 10. tomo 2. quæſtion. 1. per totam, & libro 8. tomo 2. quæſtio 2. per totam.* Aſcanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, quæſtion. 2. diſputation. 16 per totam*, apud quos (qui infinitos penè alios allegant) abundè hunc articulum videbis, qui omnes inter alias rationes, hanc † reddunt; 3
quia facilius committitur falſitas in ſupplicationibus, quàm in litteris expeditis propter appoſitionem manuum plurimorum officialium argumenr. *l. vltimæ, Cod. de codicillis.*

Igitur cum ipſa principalis & originalis ſcriptura fidem † non faciat in iudicio; 4
multo minùs exemplum, & ſumptum ex ea, quantumcumque ſolemniter ſit exactum, ita argumentatur Curtius Iunior. *in Authentic. ſi quis in aliquo documento, numer. 41. Cod. de edendo*, & ibi allegat Raphael. Cumanum *conſil. 158. viſſis in primo dubio*, Bertrand. *conſil. 3. numer. 3. volumin. 3. & in conſil. 131. ſcripturæ nouiſsimæ, numer. 7. cum plurimis ſequentibus, lib. 2.* Maſcard. *de probationib. concluſion. 712. uumer. 3. & 4.* dicentes, quod exemplum etiam ſolemniter deſumptum ab alio exemplo informi, & non probante, nullam fidem aut probationem inducit, conducunt quę ipſe Maſcard. *concluſ. 711. à numer. 54. & ſequenti.*

Quòd & rectè comprobatur, quod inſtrumentum deſumptum ex protocolo ſeù regiſtro vitioſo, † quod non eſt in forma pro- 5
banti, nec ſolemni; nullam pariter fidem facit, tamquam exactum, & productum à radice infecta & vitioſa. Ancharranus *in conſil. 431. column. 1.* Beroius *in conſil. 1. num. 12. volumine 2.* Corneus *in conſil. 70. column. 2. volumin. 4.* Pariſius *conſil. 27. numer. 13. & 14. volumin. 2.* Roland. à Valle *conſil. 32. numer. 26. & numer. fin. volumin. 2. & in conſil. 44. num. 16. lib 1.* Purpurat. *conſil. 172. in fin. libro 2.* Cephalus *conſil. 409.* Hippolytus Riminaldus *conſil. 109. numer. 2.* Menochius *de arbitrarijs, libro 2. caſu 187. num. 17.* Marcus Antonius Eugeni. *conſil. 51. numer. 11.* Don Ioannes del Caſtillo *controuerſiar. tom. 2. cap. 16. nu. 45.* Igitur huic ſumpto ſupplicationis fides aliqua danda non erit in Senatu, Cum eidem principali originali penitùs in iudicio quouis denegetur.

Secundò pro hac parte negatiua facit, facit, quia licet aliàs æqualem vim & probationem faciant † teſtes ac inſtrumentum, *l.* 6
in exercendis, C. de teſtibus, l. pactum quod bona fide, Cod. de pactis, & Nos latius hac 2. *part. capitul. 6. propè finem*; tamen & ſimile

teſtes

teſtes adhibeantur pro probanda ſupplica-
7 tione ſubſcripta, † probationem nullam faciunt, vt in his terminis ſignaturæ originalis contra Rebuffum (quem tamen explicat) probat Maſcardus *de probationibus. concluſ. 1309. à num. 15. 16. & ſequentibus.* Ea ratione rectè motus; quia ſi ſupplicatio in ſui eſſe quoad probationem eſt imperfecta, etiã mille teſtes recognoſcentes rem imperfectam, & de ea teſtantes non poterunt facere, vt illa perfecta euadat.

8 Tertiò facit, quia verùm eſſe non poteſt, quòd falſo † principio infirmatur, *l. cum filius, §. hæres, ff. de legat. 2.* Cravveta *conſil. 1000. pro genero, num. 37.* Anton. Monach. Florentin. *deciſ. 48. num. 6.* Et quia rami ma-
9 iores vires non habent, † quàm à radice ſuſceperint, nec radice infecta rami pullulare poſſunt, & infecta primatiua cenſentur infecta derivatiua, multa congeſimus *in tractatu de Regia protectione. 4. part. capitul. 6. num. 35. & ſequentibus, & cap. 14. à numer.*
10 *19.* Quippè cùm principale † non ſubſiſtit, nec ea, quæ ſequuntur locum habent, *l. cum principalis. ff. de regulis iur.* & ſublato fundamento totum ædificium ruit, nec ſuper eo ædificari poteſt Nos, *dict. capitul. 14. à num. 23.*

Ac inſuper quia origo rei ſemper attenditur, *l. nam origo. ff. quod vi aut clam, l. filius familias, verſicul. Origo enim. ff. ad Macedon. l. clam poſſidere, in principio, ff. de acquirend. poſſeſſion. l. 2. §. paruique refert, ff. de priuilegijs creditor. l. id quod 34. ff. de don[illegible]. quod ſi maritus, ff. de conſtitut. pecuni. l. & qui originem 3. ff. de muneribus, & honoribus*, Gratian. *diſceptation. forenſ. tomo 4. capitul. 749. numer. 16.* abundè don Ioann. del Caſtillo *controuerſiarum. libro 5. part. 2. capit. 155. per totum*; ergo & originalis ſcriptura fidem non facit in iudicio, nec eius exemplum.

Quartò & vltimo pro hac parte forti-
11 ter pugnat in his terminis † elegans doctrina plurimorum dicentium, quod ſumptum de regiſtro ſupplicationum ſubſcriptarum nullam fidem faciat in iudicio, expreſsè Bellamera *deciſion. 252.* Roman. *conſil. 336.* Creſcentius *deciſion. 50. in manuſcriptis*, & per eos Flaminius Pariſius *de reſignatione beneficiorum, libro 2. quæſtion. 24. numer. 5. in fin.* & iterum *libro 10. tomo 2. numer. 18.* vltra quos idem probat Gomezius *in regula 25.* alias *26. de non iudicando iuxta formam ſupplication. quæſtion. 1. numer. 4.* Rotta *deciſion. 621. nota ſumptum de regiſtro, & deciſion. 681. nota ſumptum, & deciſion. 686. dic quod tranſumptum. in antiquis*, Maſcardus *de probationibus, concluſio. 1309. à numer. 7.* Ergo videtur quod circa rem hanc vlterius non ſit excitandum, cùm adhuc nec regiſtratæ iam ſupplicationis (quod omne ſcrupulum & periculum falſitatis excludere videtur) ſumptum aliquam fidem faciat in iudicio.

Quibus tamen argumentis non obſtantibus, contrariam ſententiam † de iure ve- 12
riorem opinior, nempè vt exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ legitimè deſumptum fidem faciat in Senatu integram, aliovè in in Tribunali Eccleſiaſtico, ad ſatisfactionem tantùm formæ requiſitæ per *Concilium Tridentin. in capit. cauſæ omnes, ſeſſione 24. de reformatione.* Moueor ineuitabilibus fundamentis, primò, quia licet verùm ſit, quod ex ſola ſignatura, & ſupplicatione ſubſcripta non poſsit agi in iudicio, quia † litteræ ſunt 13
neceſſariæ ad eum effectum; id procedit, ad probandam ſubſtantiam gratiæ, quia aliter quàm per litterarum expeditionem probari eſt prohibitum, vt probant Doctores omnes, & alij plurimi ab eiſdem citati, quorum meminimus in primo argumento contrariæ partis, *num. 2.* ex varijs rationibus per eoſdem conſideratis.

At tamen ad probandas circunſtantias, & qualitates gratiæ † videlicet an ſuppli- 14
catio fuerit ſubſcripta in ſignatura per *fiat*, vel per *conceſſum*, vel à quo, & ſimilia; ipſa ſupplicatio rectè probat, & fidem facit, imò aliter quàm per eandem rectè probari nequit, prout abundè probauimus in *§. antecedenti*, per totum, ad quem te remitto libenter. Et inſuper reſpectu circunſtantiarum, ſeu qualitatum, atque omnium accidentalium gratiæ ſignatura ſola fidem faciat; probant inſuper Mandoſius *in Regula 25.* aliàs *26. de non iudicando iuxta formam ſupplication. quæſtion. 9.* vbi loquitur de tempore, & alijs qualitatibus, Rotta *deciſion. 332. licet Romana 27. de reſcriptis in nouiſ.* Vuamecius *conſil. 222. numer. 5. tomo 10.* vbi de probanda præcedenti vacatione, atque impetratione ſupplicatio ſignata fidem faciat, infinitos penè Doctores, & Rottæ deciſiones in huius doctrinæ comprobationem congeſit Maſcardus *de probatio. concluſ. 945. à numer. 21. cum ſeqq.* vbi ampliſsimè videre poteris circa probandas circunſtantias, & qualitate gratiæ, aliter poſſe fieri quàm ad probandam ſubſtantiam eiuſdem. Quia ad eam

ran-

15 tanquam ad matricem † recurrendum erit prout sup. hoc *cap. 30. §. 2. à nu. 45. cum multis seqq.* altius firmauimus. Igitur si adhunc saltim effectum plenam fidem faciat supplicatio originalis signata: † pariformiter eam 16 debet inducere sumptum ex ea legitimè & solemniter deductum à ratione cessante, & per argumentum à contrario sensu eorum omnium, quæ remanent considerata *in 1. 2. & 3. fundamentis contrariæ prrtis*, quibus sic benè satisfactum remanet.

17 Secundò facit simile, † quia licet virtute protocoli, seu matricis non possit in iudicio agi ad rem in contractu deductam, seu promissam, nec obligatus ex ea cõueniri nec exequi, quia adhunc effectum fidem non facit, vt rectè post alios probat Parladorius *libro 2. rerum quotidianar. cap. fin. 1. part. §. 12. à num. 17.* Antonius de Canario *in tractat. de instrumen. quæst. 38. num. 77.* Simon de Pretis *de interpretat. vltimarum voluntat. lib. 2. resolut. 2. ex numer. 60. fol. 195.* Gallesius *ad formam Cameræ. 3. part. quæstion. 1.* Menochius *de arbitrarijs, lib. 2. centur. 2. casu 187. à numer. 3.* Quia licet protocolum maximam fidem faciat, magnamque in sui essentia authoritatem habeat, quippè ab eo cætera exemplaria fidem accipiunt: tamen in iudicio fidem non facit, cum illius vsus ad id destinatus non sit, sed vt apud Tabellionem perpetuò seruetur, tàm ad deducenda exempla, quàm vt ad illud semper recurratur pro fide & veritate, quoties dubitatur de viribus 18 instrumenti ex eo deducti, † quia recurritur ad prõtocolum tanquam ad fontem & matricem, ad istum nempè effectum semper & principaliter ei creditur & fides datur, vt ex Parladorio ibidem, *capit. quoniam contra, de probationibus, l. 8. & 9.* ibi: *E por esso la mandamos escribir en el registro, porque si la carta se perdiere, ò viniere alguna duda sobre ella, que se pueda mejor probar por alli, titul. 19. part. 3. l. 12. & 13. & 16. titul. 25. lib. 4. Recopil.* vt plenè annotantur per Couarr. *practicarum capit. 31.* Bertrand. *consil. 415. num. 1. volum. 4. & in consil. 55. numer. 1. volumin. 3. & in cons. 219. num. 8. volum. 2. §. penult. in Authent. de Tabellionib.* & notant Barthol. Bald. Imol. & Cumanus *in l. Sempronio Proculo, ff. ad leg. 2.* Marcus Anton. Eugen. *in consil. 51. numer. 10. volu. 1.* Azeued. *in l. 12. titul. 25. lib. 4. Recopil. numer. 9. & 10.* D. Ioan. del Castillo *controuersia. tom. 2. cap. 16. nu. 47. & 48.* quod & amplissimè comprobat Mascardus *de probationibus, conclusion. 4. à numer. 13. cum sequentibus*, prout & vulgarissimum est.

Pariformiter dicendum erit in supplicatione signata, quæ vt matrix & protocolum habetur, vt inde litterę † extrahantur, prout 19 ex pluribus probauimus suprà *in §. antecedent. à numer. 45. cum sequentibus, versicul. Quæ cum sit protocolum, &c.* Ex qua licet in iudicio agi nequeat, nec fidem faciat ad rem principalem, & substantiam, quia ad id destinata non est; tamen ad comprobationem qualitatum, & ad eiuendam veritatem de quibus in litteris inde sumptis dubitatur, plenam fidem facit, quia ad eius vsum destinata est, igitur eodem modo ad ipsum effectum adhibenda erit fides exemplo ex subscripta supplicatione legitimè, & solemniter desumpto ad probationem, nempè qualitatum, & subscriptionum, vt suprà diximus.

Comprobatur insuper, quoniam licet ad probationem substantiæ gratiæ supplicatio non sufficiat subscripta, † sed necessa- 20 riò litterarum expeditio necessaria sit: tamen probatio qualitatum, & circunstantiarum aliundè valide summi potes, etiam per testes, Rotta *decision. 27. de rescriptis in nouis.* Abb. per illum text. *in cap. auditis in 2. notab. numer. 3. de restitutio. in integr.* Felin. *in rubric. de constitutionib. numer. 5.* Sarner. *in dict. regul. de non iudicand. iuxta formam supplication. quæstio. 13.* Marsill. *in rubric. de probat. numer. 26.* Gigas *responsi. 9. numer. 5. & responsi. 34. numer. 8.* Millis. *in repertor. in verbo, Probatio gratiæ,* Selua *de benefici. part. 3. quæstion. 11. numer. 57.* Boerius *de potestat. Legat. à Latere, numer. 78.* Et est magis communis iuxta quam iudicauit Rotta teste Mandosio *in additionib. ad Roman. consil. 327. sub numer. 8. littera G.* Mascard. *de probationibus, conclusion. 843. numer. 23.* Flaminius Parisius *de resignatio. beneficiorum. libro 8. tomo 2. quæstion. 2. numer. 25. & 26.* alios plurimos citauimus hac 2. *part. capitul. 26. à num. 29. versic. Et quod gratia principalis.* Igitur pariformiter admittenda erit probatio ad hunc effectum per exemplum supplicationis legitimè sumptum.

Et in terminis nostris quod sumptum ex supplicatione subscripta, & signata, † aliàs 21 in forma probanti sufficiat, & facit fidem plenam, vt ex ea detegatur, & comprobetur, per quam signaturam litteræ fuerint expeditæ, an per *fiat*, an per *Cursum*. Et aliæ circunstantiæ similes; determinauit Senatus Sabaudiæ teste Antonio Fabro, *libr. 10. definitionum.*

fin. forens. titul. 3. definit. 5. quem referens sequitur Ioann. à Cochier. *in Regula Chancell. 25.* aliàs *26. numer. 37.* ibi: *Pertinet, vt signaturæ, quæ in actis Curiæ remanet, exemplum probatæ fidei proferat, ex cuius collatione probare possit, vtrum amplior facta sit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in causa Philipp. Chanelard. & Claudij Poyssat. 13. Kalendis Ianuarij 1589.*

Id ipsum quod sumptum, seu exemplum
22 supplicationis subscriptæ † suficiat † ad deducendam veritatem litterarum Apostolicarum, firmat ipse Cochier in eadem regula 25. aliàs *26.* de non iudicando, iuxta formam supplication. *numer. 4. fol. 270.* ibi: *Vel quando non sunt conceptæ iuxta signaturam eas remitti, etiam de partibus solere, ad Chancellariam, vt corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiet, nisi producto signaturæ sumpto, vt ex eo videatur, an saltim, &c.* Sicut etiam sumptum litterarum de Registro Apostolico fidem facere in Curia post Rottæ decisiones firmat Nicolaus Garcia *de benefic. 1. part. capit. 5. numer. 534.* Igitur per signaturæ exemplum legitima fiet probatio in Senatu, quando alias solemniter; legitimèque & in forma probanti sit exactum, ad effectum probandi modum signaturæ ipsius, à quo nempè fuerit supplicatio subscripta, vt inde veritas deducatur, an sit deneganda Ordinario petita remissio.

23 Constans est enim in iure, † quod licet regulariter exemplo sumpto, vel transumpto (quæ synonyma sunt idem significantia) in iudicio fides non detur, *capitul. 1 de fide instrumentorum, l. 2. ff. eodem titulo, l. Procurator. Cod. de edendo, l. 114. in fin. & l. 44. titul. 18. part. 3. l. 2. titul. 14. partit. 6.* latissimè Mascardus *de probationibus, conclusion. 711. à principio*, Couarruuias *practicarum capitul. 19. numer. 2. & capitul. 21. per totum*, Parlador. *libro 2. rerum quotidian. capit fin. 1. part. §. 12. limitation. 2.* Morla *in emporio iuris, titulo 11. de fide instrumentorum*, & plurimi alij.

Tamen quando sumptum, seu exemplum
24 solemniter deductum sit, † vel ab eodem Tabellione rogato ad originale, vel ab alio cum iuris requisitis, putà authoritate iudicis, & partis citatione; legitimè probat, eique in iudicio & extra id fides integra adhibetur, vt latiùs explicarunt Couarruu. *dicto capit. 21. numer. 4. & sequentibus*, Parlador. loco citato, *numer. 18. in fin. & num. 19.* Auiles. *capit. 19. prætorum, glossa trasladen. & capitul. 6. glossa copia, numer. 4.* Padilla *in l. 3. ex numer. 5. Cod. de diuersis rescriptis*, Afflictis *decisio. 6.* Natta *cons. 143. libro 1.* Roland. *consil. 69. à numer. 57. volumine 3.* & alij plurimi citati à Don Ioann. del Castillo *controuersiarum tomo 2. capit. 16. numer. 55.* & vide *numer. 51. & sequentibus.* Igitur si in hoc sumpto, seu exemplo subscriptę † suplicationis solemnia re- 25
quisita interueniant, nullum dubium esse poterit; quod ad effectum probandi signaturæ modum, & à quo sit subscripta supplicatio; integra sit huic exemplo danda fides, vt remissio ad Ordinarium causæ penitùs impediatur, cùm legitimè fuisse auocatam & alteri commissam, apareat ex supplicationis transumpto solemniter deducto, & aparente in forma probanti.

Qua vera hac retenta † resolutione; non 26
obstant fundamenta pro contraria parte confiderata, non primùm, secundùm, nec tertiùm, quibus iam ad principium huius secundæ partis suficienter satisfecimus, *à numer. 12.* distinguentes inter probationem substantiæ gratiæ, vt ad illam non detur fides supplicationi signatæ; & probationem circa qualitates, & accidentalia, vt tùnc vera ex supplicatione deducatur probatio, ac per consequens quod ad istum effectum dumtaxat sumptum seu exemplum fideliter probet, & suficiens haberi debet in Senatu, prout latè comprobauimus in hac *2. part. quæstionis.*

Nec obstat quartum & vltimum magis
dificile, de quo suprà, *numer. 11.* Quod sumptum de registro † supplicationum nullam fi- 27
dem faciat; cui respondetur similiter; decisiones & Doctores in eo citatos loqui ad effectum probationis substantiæ gratiæ, vt ex tali transumpto non valeat impetrans in iudicio agere, nec immiti in possessionem, cùm omnino id illi prohibitum sit per Regulas Chancellariæ, vt aliter non possit eam aprehendere, quàm per litterarum expeditionę, quę tùnc perfectæ sunt, quando sunt plumbatæ, & registratæ in Chancellaria, vt sursum suo loco diximus, quæ responsio clarè colligitur ex contextura Doctorum in *d. 4 fundamento* citatorum, cum prædictam doctrinam ponant pro extensione regulæ Chancellariæ prohibętis agi ex supplicatione, sed tantùm ex litteris desuper expeditis.

Colligitur etiam ex eisdem † firmantibus 28
sumptum ex registro Bullarum expeditarum

fidem

fidem facere, cum iam litteræ sint expeditæ, & solutæ expensæ Bellarm. d. *decis. 621.* Ratta *decis. 28. de præbēdis, in antiquis.* Barthol. Belen. *in tract. de charitati. subsid. q. 113.* Anton. de Butrio *cons. 2. visis litteris, nu. 3.* Mandos. d. *regul. 26. q. 6. n. 2. cum seqq.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 10. tom. 2. q. 1. n. 18. & 19. & lib. 2. q. 14. infin.* Rebuf. in *praxi. in 3. p. signatu. verb. datū apud, & c. nu. 5.* Costan. *cons. 345. in præsenti, vol. 1.* & post Rottam *decis. 621. & decis. 681.* firmat Māscard. *de probation. concl. 1309. n. 7. 8. & 9.* Vuamesius *cos. 340. n. 11.* & per eum Ioan. Choch. in *regul. Chancel. 25.* alàs *26. de non indicando iuxta formam supplicatio. num. 33. fol. 267.*

Et comprobatur, quoniam fides, seu sumptum, † aut testimonium Notarij datum super partitis librorum, & registrorū Dattariæ & Chancellariæ fidē faciunt (si legitimè deducantur) in iudicio, ac extra illud. Seraphin. *decis. 1088. n. 4. & decis. 1208. n. 2.* Gratian. *discept. forens. ta. 4. c. 727. n. 4.* ad quod stylus Romanæ Curiæ obtinuit, vt non aliter possint hę fides & exempla librorum registri dari à Notarijs; nisi speciale adsit Decretum Sanctissimi. 29

Et iterum limirat Mascard. vbi proximè *n 9.* † vt valeat sumptum de registro litterarum Apostolicarum Bullatarum, quando sit deductum in vim compulsorialium ex Rottæ *decis. 686. in antiquis.* 30

Limitatur etiam secundò, vt non habeat locum hoc sumptū, † nec fidem faciat extra Romanam Curiam, quia tunc litteræ sunt necessariæ originales, vt limitat Mandos. in d. *Regulade nō iudicādo, q. 6. n. 4.* sequitur Ioan. à Choch. *in eadem regula, sub n. 33. vers. Sub limitanda tamen, fol. 267.* & conducunt nonnullæ Rottæ decisiones adductæ per Nicol. Garci. *de benefic. 1. p. c. 5. n. 534.* dum loquendo de hoc sumpto litterarū ex registro Apostolico fidem facere procedunt limitatè, nempè in eadem Curia Roma. ita vt sentire videtur, aliud esse extra eam iuxta doctrinam modo scriptam, quod verisimum puto in Hispania, vt nullus permittatur agere, & possessionem petere absq; litteris originalibus, non autem per transumptum registri Bullarum, cum ob tàm longam distantiā maximis fraudibus occasio præberetur omnino præcauendis, & faciliùs committitur falsitas in sumpto ex registro, quam in litteris ipsis, vt expresse probant Doctores citati suprà *n. 2. & 3.* 31

Vnum tamen necessarium animaduertendū erit impetrans commissionem † in prima instantia alteri, quàm Ordinario rei conueniendi; quod si ad comprobationem subscriptionis propria manu Sanctissimi afferat è Romana Curia transumptum (vt dictum est) supplicationis signatæ consectum ab aliquo Notario Romanæ Curiæ, cautus sit, ne redarguatur; quod post signum Tabellionis litteras testimoniales legalitatis Notarijs, à quo est confectum, & signatum sumptum ab Ordinario iudice loci domicilij Notarij concessas, ac sua subscriptione, & sigillo munitas prout apponi solet; nam tunc etiam parte in partibus his seu Senatu opponente; non erit necessaria aliqua recognitio, & comprobatio, quando nullum vitium visibile ex ipsius instrumenti facie apparet, Bald. in *l. comparationes, n. 14.* C. *de fide instrum.* Cephal. *cautel. 54.* Hippol. de Marsil. in *l. si quis ne quæstio, n. 144. ff. de quæstionib.* dicens hunc modum per totam Italiam, imò quasi per totum Orbem practicari. Boer. *decis. 154. n. 4.* Stephan. Aufrer. in *addition. ad Capel. Tholos. decis. 330.* Mascard. *de probation. concl. 1098 n. 5. & 6.* Vestrius in *praxi Rom. Cur. lib. 6. c. 1. n 8. in fin.* Parlad. *lib. 2. rer. quotid. c. fin. p. 1. §. 11. n. 17.* Rebuf. in *tractat. de litterar. oblig. art. 1. glos. 7. n. 8.* Hieronym. Gonçal. *in regul. 8. de alternatiuis, glos. 64. num. 15.*

Vel procuret, quod tale sumptum simul habeat fidem & testimonium aliorum duorū, aut trium Notariorū asserentium, † subscribentem verè esse Notarium, & fidelem, legalemque, ac suis scriptis, & signis plenam semper adhibitam fuisse fidem, Glos. singular. in *Auth. de Tabellionib. §. Nos autem, verb. ipsis, in fin.* vbi Angel. *col. 3. vers. Nota instrumentum, collat. 4.* Cepola d. *cautela 54.* aliàs *88.* incipit, *si aliquis habet.* Lanfranc. *in cap. quoniam cōtra, n. 5. de probation.* Parlad. vbi sup. *n. 17. in princip.* Azeued. in *l. 1. nu. 138. tit. 21. lib. 4. Recop.* Boer. *decis. 154. n. 5.* Felin. *in c. post cessionem, n. 16. vers. Fallit nono* Gonçal. d. *glos. 64. n. 16. cum seqq.* & quilibet horum duorum remedio potest impetrās tutus esse, ne redargui possit exemplū signaturæ elonginquis adductū, integramq; fidem faciat, si aliàs solemniter sit sumptum. & hoc iure vtimur, quæ omnia in hoc §. dicta procedunt sub hoc supposito, quod sufficiat supplicatio subscripta auocatoria primæ instantiæ iuxta assertas declarationes S. C. suprà *§. 2. n. 8.* prout abundè apparebit ex ijs quæ Senatus considerat, & Nos retulimus infrà *§. 5. per totum.* 33

Sed quid? si adducta supplicatione subscripta originali, † (seu eius transumpto solemniter deducto) ex qua tamen appareat, falsam fuisse causam propositam in 34

supplicatione eadem Sanctissimo oblata per impetrantem commissionē, de cuius sinistra, & falsa relatione in Senatu docetur; an subscriptio impetranti prodesse poterit, vt impediatur causæ remissio Ordinario. & dicendū erit, nihil prodesse dictam subscriptionē sub falsa causa extortam à Sanctissimo, text. est optimus in *l. si obrepserit. ff. ad legem Corneliam de falsis*, ibi: *Si libello oblato aduersarius tuus veritatem in precibus ab eo datis nō adiecit, subscriptione vti non potest*, tex. etiam in *c. dicenti, 25. q. 2.* ibi: *Illa sacra vniuscuiusque supplicantis desiderio concessa prævalere, quæ cum iuris, & legum ratione concordant; ea vero, quæ subscriptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium, &c.* quæ iura exornat Butr. & Immol. *nu. 5. vers. Et pro hac facit.* Felin. *n. 10. vers. Limitatur tertio, in c. super litteris, de rescriptis.* Ioan. Andr. *in c. dilecto. n. 7. vers. Priuilegium vero, de rescriptis.* Suarez *de legibus, lib. 8. c. 22. n. 6.* Farinac. *de falsitate q. 150. n. 146.* qui videndus erit. Thomas Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 21. à n. 31. cum seqq.* Gironda *de priuileg. n. 736.* vbi pro
35 bant † ob falsitatis causam in supplicatione appositam, esse nullam concessionem tàm in gratiosis, quàm in commissionibus iustitiæ, atq; ideo, cum ex Trid. vrgens causa requiratur in huiusmodi auocationibus, qua moueri
36 possit Sanctissimus ad subscribendum; sequitur, quod cùm falsa sibi proponatur; † nihil poterit operari nec prodesse subscriptio, cum ipsa commissio sit nulla ipso iure, & non impedit remissionem Ordinario, à quo per actū nullum non fuit auocata ex regula iuris: *Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*, conducunt, quæ infra *c. fin. hac 2. p. à n. 168. cum seqq. vers. Deniq; fundamento verisimo*, conducunt etiam quæ diximus *1. p. c. fin. à n. 23. cum seqq. vers. Tùm etiam, quia in hac cognitione, &c.* quoniam tunc deficit voluntas, & consensus Papæ ex traditis suprà *à n. 8.* & omninò videnda quæ latè deduximus *1. p. c. 3. §. vnico, à num. 26. cum seqq.* & sursum.

37 Conducunt etiam † quæ de commissione auocatoria impetrata in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, vt nulla sit, ita vt non impediat remissionem ipsi Ordinario causæ faciendam per Senatum, coram quo de falsa suppositione docetur, prout abundè probauimus superiùs hac *2. p. c. 5. §. 1. per totum*, præcipuè *à numero 25. cum multis sequentibus.*

(.§.)

§. QVARTVS.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem iudicis, vel Notarij apparet de subscriptione Sanctissimi; sit adhibenda fides, vt nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio?

SVMMARIVM.

EX subscriptionis relatione facta per Iudicem, vel Notarium in monitorialibus magna oritur, etiam peritissimis, confusio, vt credant commissionem fuisse subscriptam manu Sanctissimi, num. 1.

In monitorialibus inseruntur litteræ gratiosæ, & quandoq; immediatè fit per Iudicem relatio subscriptionis manus Sanctissimi, num. 2.

In supplicatione, qua impetratur beneficium, nullatenus petitur commissio executoris, nec mentionatur, sed post gratiam factam postulatur ab impetrante, si voluerit, nu. 3.

Subscriptionem simpliciter relatam in monitorialibus post insertas litteras gratiæ incaute aliqui referunt ad commissionem, cū non respiciant, nisi ipsam gratiam dnmtaxat, per Papam subscriptam, num. 4.

Subscriptionis relationi in monitorialibus, respicièti clare partem executiuam, & cōmissionem factam à iudice, an per Senatum danda sit fides, vt impediat remissionem Ordinario, num. 5.

Negatiue resoluit Author, à num. 6. & seqq.

Qualitas subscriptionis, qua fundatur commissio auocatoria in prima instantia, ante omnia probari debet, num. 7.

Relationi Iudicis in ijs quæ non dependent à mera potestate sua standum non est, nec credendum, num. 8.

Aut in ijs, quæ requiruntur pro fundamento suæ iurisdictionis, ibidem.

Iudici asserenti in sententia libellum, litis cōtestationem, testium examen, & similia non creditur, num. 9.

Iudici asserenti subscriptionem Papæ, ex qua non aliter sibi adquirit iurisdictionē in prima instantia, non creditur, num. 10.

Delegato asserenti mandatam suæ commissionis non creditur, num. 11.

Delegatio Papæ, aut alterius Principis probata erit per litteras, num. 12.

De-

Delegatus nequit procedere in causa, nisi prius ostensis litteris suæ commissionis, numero 13.

Commissionem ostendere, sed inutilem, & carentem forma solemni, & non ostendere. idem est, num. 14.

Subscriptioni, de qua per iudicis relationem in monitorialibus apparet fides non datur in Senatu, quominus Ordinario causa remittatur, num. 15.

Subscriptio, quæ per relationem Notarij constat in monitorialibus, non impedit remissionem per Senatum Ordinario faciendam, num. 16. & seqq.

Instrumentum relatum à Notario, etiam in alio instrumento, nihil probat, nisi de originali appareat, num. 17.

Notario referenti mandatum in instrumento, à se confecto, non creditur, nisi ipsum mandatum ostendatur, num. 18.

Verba narratiua, seu enuntiatiua mandati in aliquo instrumento, non probant mandatum, nisi de eo appareat, num. 19.

Sententia qua enuntiatur, quem esse procuratorem, non probat esse procuratorem, numero 20.

Idem si annuntietur in alio instrumento per relationem Notarij, num. 21.

Instrumentum, de quo per relationem Notarij apparet in alio instrumento non probat nisi de relato appareat, num. 22.

Etiamsi Notarius referat se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura, numero 23.

Subscriptio propræ manui Sanctissimi, quæ per solam relationem Notarij in monitorialibus, alijs vè similibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quo minus remittatur causa Ordinario, numero 24.

Supplicatio subscripta, præsentata coram Delegato, inserta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex Decreto Iudicis, fidem facit in Senatu, numero 25. & seqq.

Mandatum, instrumentum, sententia, & similia inserta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato Iudicis legitimè vbilibet probant, num. 26.

Instrumenti registrati in actis exemplum, vt fidem faciat, requirit etiam partis citationem, num. 27.

Tenor supplicationis subscriptæ præsentatæ Delegato, & de eius mandato insertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata ad effectum arctandi citandum, huicque de illius iurisdictione cōstet, fidem facit, num. 28.

Tenor commissionis de verbo ad verbum in monitorialibus arctat citatum ad comparendum, & si ad insertionem non citetur; num. 29.

Tenor commissionis insertus in citatorio sufficit, nec est necesse transmittere ipsam originalem, num. 30.

Intellige quoad effectum comparendi coram citante, non autem respondendi in principali, quia reo opponenti debet originalis exhiberi ante omnia, num. 31.

Citatus per monitoriales, quibus non est insertus, tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax, num. 32.

Excommunicatio lata à Delegato, qui copiam suæ commissionis petenti non dedit, nulla est, num 33.

Citatio, quia non fuit insertus tenor commissionis non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incurrisse censuras, 34.

Supplicationis subscriptæ tenor insertus in monitorialibus absque citatione rei, illam arctat, & sufficit, vt in Senatu impediatur remissio Ordinario, num. 35.

Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem, ibidem.

Subscriptionis tenor insertus immemorialibus non probat si negetur à parte quousque originalis appareat, num. 36.

Qualitas expressa in libello, seu citatione, attribuit iurisdictionem pro tunc, reuocabiliter tamen si contrarium appareat, ibibem.

Tenor subscriptæ supplicationis insertus in monitorialibus, licèt arctet reum ad comparendum, ipso tamen comparente, & contradicente, exhibenda erit originalis aliter ad suum Ordinarium remittendus, numero 37.

Qualitas iurisdictionem attribuens, inserta in libello, impugnata posteà à reo citato, debet saltim summariè priùs apparere, numero 38.

Qualitas tribuens iurisdictionem quando sufficiat ad illius fundamentum, quod inseratur in libello, numero 39.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

VLGARIS est quæstio, incognita tamen, † & minus digesta resolutio, de qua pluries à doctissimis Senatoribus, necnon peritissimis ad uocatis huius Supremi Regij Consilij fui Consultus, in qua discretiuè agendo, prænuntianda erit terminorum confusio, qua vti solent iudices, & Notarij Apostolici in assertione, & relatione signaturæ manus Sanctissimi, apposita in suis monitorialibus, qua quidem facillimè decipiuntur multi, vel decipi possunt etiam docti. 1

Dupliciter fit subscriptionis relatio, & assertio in monitorialibus † litteris expeditis per aliquem iudicem Romanæ Curiæ, cui fuit causa commissa in prima instantia: vno modo inserta gratia principali (vt fieri assolet) & consecutiuè, seu immediatè dicitur interuenisse subscriptionem, seu signaturâ propria manu Sanctissimi, ex qua relatione, & assertione multi peritissimi confunduntur, & nec immeritò sine ratione & fundamento legitimo decipiuntur ob apparientiam subscriptionis relatæ, vt sic sentiant, cõmissionem super gratiæ executione fuisse subscriptam, & signatam manu Sanctissimi, satisfactumque inde esse Decreto S. Concilij Trid. *in sess. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes.* 2

Sed pro hoc vitando supponendũ erit, quod quando impetratur beneficium; † in suppli catione nulla mentio fit, nec postulatur commissio, nec executoris gratiæ fit petitio, & Sanctissimus subscribit propria manu supplicationem, quæ aliud non continet, quàm gratiam principalem, & ipsa sola censetur subscripta, vt abundè deduximus superius *in §. 1. per totum*, commissio autem executoris potè modum postulatur per impetrantẽ (quẽ ipse eligit) in Chancellaria, in qua pro executione gratiæ expeditur commissio subscripta per Præfectum huius Tribunalis, vt latè animaduertimus in dictis §§. 1. & 2. huius commissionis virtute recurrit pars ad iudicem sibi datum, † & ipse accepta commissione expedit monitoriales, in quibus semper inseruntur litteræ gratiæ, mentionata quandoque per relationem subscriptione Sãctissimi, quæ quidem minimè interuenit in commissionis petitione seorsum petita, sed dumtaxat in supplicatione gratiæ principalis, itaque facillimè indiscreta & confusa illa subscriptionis assertio decipit lectores monitorialium, putantes referendam esse ad cõmissionem, cum re vera ad ipsam referri nullomodo debet; sed tantùm ad gratiam principalem, quæ sola ante commissionis petitionem, & concessionem fuit subscripta à Sanctissimo, vt latiùs deduximus in dict. §. 1 quare cautè legendæ sunt litteræ monitoriales ipsæ, an specificè sit apposita subscriptionis relatio gratiæ principali, quæ inserta venit, & tunc cum non sit attendenda subscriptio in parte gratiæ apposita; sed in eius parte executiua, & cõmissaria; vt si in hac non appareat, & constet, nihil est curandum de tali commissione in Senatu ad effectum auocandæ causæ ab Ordinario, cui de iure pertinet in prima instantia, cum in tali commissione deficiat forma subscriptionis inuiolabiliter petitæ per Concili. Trident. iuxta quæ Nos latè in hac *2. part. cap. 6. à num. 14. & cap. 26.* & infra *c. fin.* & alibi passim.

Aut enim in dictis monitorialibus fit huius subscriptionis assertio specificè, † & discretiuè lecta & relata ad partem commissionis, & tunc non leuis est difficultas; an tali assertioni danda sit fides, vt in Senatu impediatur remissio causæ Ordinario aliàs ad illum pertinentis. 4

In qua quidem post exactum examen, & hinc inde plura discurrentes, † & meditantes, partem negatiuam veriorem arbitramur, proculdubio tenendam, vt tali relationi non sit danda fides, siue fuerit facta à iudice Delegato, siue à Notario per eum electo ad illius causæ acta conficienda, siue ab vtroque, & ab isto ad illius mandatũ, non leuibus mouemur fundamentis. 5

Etenim qualitas, qua fundatur commissio & iurisdictio, † ante omnia debet euidenter constare, vt diximus suprà in §. 2. *à numero 12 cum sequentibus, versicul. Imo qualitas*, vbi per totum §. qnod ad fundamenti huius probationem debet de subscriptione cõstare; sed per assertionem iudicis de commissione sua solemniter expedita non potest cõstare, quia iudicis relationi, † & assertioni non credendum, nec standum in ijs, quæ nec à sua potestate nec libera dispositione dependent, nec à voluntate partium, aut si sint de ijs; quæ requiruntur pro fundamento potestatis iuæ, vt docent Decius in *l. 1. in princip. numero 69. versicul. Concordando, ff. de officio eius*, & ibidem Curtius *in additionibus ad Alexander. in consil. 65. in præludijs feudor.* per doc. Bald. ibi: *& in l. fortè, ff. de Castrensi pecul.* qtod & voluit Iaf. in dict. *l. 1. numero 60.* Decius in *capit. quæ in Ecclesiarum, column. 15. versicul. Non obstat, de constitutionibus.* Alciatus *præsumption. 9. numero 27.* Purpuratus in *dict. l. 1. numero 548. ff. de officio eius.* Cardinalis in *consil. 128. col. 1.* Menoch. *de arbitr. iudic lib. 2. cẽt. 2. cas. 187 num.* 6 7

num. 31. Tiraquel. *de retract. consanguin. §. 8 glos. 9. à nu. 1. & seqq.* Campegius *de testibus regul. 61. vers. 15.* & præ cæteris Mascardus *de probationib. conclus. 951. num. 3. & à n. 7. cum sequentibus.*

Hinc iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, † testiumq; examinationem non credi; firmant Innocent. & alij in *capit. quoniam, de probationib.* Decius in *l. is apud quem. C. de ædendo.* Barba. in *c. cum in iure, de officio Delegati.* Abb. *cons. 18. in causa, & quæst vol. 2.* & pro regula firmat Iocobus Nouellus *regula 42.* vbi latè explicat Alex. in *cons. 6. in fin. vol. 4.* Decius *cons. 603 num. 14.* Aimon. *cons. 49.* Marsil. *singul. 453.* Bartol. *in l. qui bona fide. §. huic stipulatio. num. 1. de damno infecto.* Cuman. *consil. 50. num... colum. 2. prope fin.* Decius *cons. 366.* Marsil. in *rubric. de probationib. numer. 26.* Hieronymus à Monte in *tractat. de finib. regund. c. 31. n. 2.* Mascard. dict. *concl. 951. n. 16. & seqq.* igitur cum subscriptio, quæ à solo Sanctissimo fieri debet, & propria eius manu signanda commissio, vt auocationem in prima instantia operetur, † atq; iurisdictionem Delegato tribuat, prout habetur expressè in d. *c. 20. Conc. Trid.* quod nec apartis voluntate dependet; iudici propterea illam asserenti præcisè credi non potest, maximè cùm asserat factum alienum, quo casu nec etiam Principis assertioni statur, argum. *Clemẽtin. litteris, de probationib.* latè Mascard. *de probation. concl. 139. num. 20. cum seqq.*

Deinde probatur, quia Delegato asserenti mandatum † suę commissionis non creditur, tex. in *c. cum in iure peritus, de officio Delegati, l. vnica. C. de mandatis Princip.* Decius *cons. 214. col. 2 vers. Ad tertium.* Mascard. *de probationib. conclus. 951. n. 18.* vbi propterea infert, † quod ipse Delegatus ante omnia debet ostendere litteras delegationis. Aloisi. Riccius in *collectanea decis. p. 3. collectan. 532.* Didacus Perez in *l. 2. glos. 1. lib. 8. ordinament.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 8. disput. 17. num. 17.* Tiraquel. *de nobil. c. 29. n. 39.* Menoch. *de arbitrarijs, lib. 1. q. 76. n. 8. & lib. 2 casu 112. num. 8. & de præsumption. lib. præsumpt. 15. num. 4.* Decianus *cons. 18. n. 157. vol. 1.* Alexan. Raudens. *resp. 21 n. 135. nu. 1.* Bertrand. Grauæ *ad pract. Cameræ Imperial. lib. 1. concl. 148. consider. 3. n. 9.* Menoch. *cons. 100. n. 77. cum seqq.* Enriquez in summa *lib. 10. c. 28. nu. 2.* Azorius *instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 3. q. 19. & lib. 5. c. 27. q. 8.* qui multipliciter ampliant, vide alia plura vtilia, quæ diximus ad finem huius §. 4. & sic suam oommissionem tenetur inferere in monitorialibus (vt inferiùs dicetur) vt illi credatur; maximè, quia Delegatio Summi Pontificis vel Principis debet probari per litteras, vt decisum fuit à Rotta *decis. 5.* alias *397. incip. si Episcopus, n. 3. vers. De secundo dubio, de officio Vicarij, in nouis.* Bellamer. *decis. 10.* incipit. *præsentur.* Mascard. *de probationib. conclus. 392. num. 5.*

Atq; ideo Delegatus nequit procedere in causa, † nisi prius exhibeat litteras suæ delegationis, vt per *cap. 1. de fide instr.* & Speculator. *de probatio. §. ædendum restat, n. 1. & delegato, § super est, vers. Quid si delegati iurisdictione, n. 14. & 15.* refert Anton. de Butrio in *c. venerabilis. sub n. 10. col. 4. versicul. Quartus casus de consil.* Cephal. *cons. 236. in princip.* & per d. *l. 1. C. de mandat. Principum.* Mascardus *de probationib. d. concl. 492 n. 6. & 7. & n. 14. & seqq.* & latius dicetur ieferius propè finem huius §. *quarti.* 12

Igitur cum iste Delegatus verè & realiter non ostendat subscriptionem Sanctissimi, † ex qua omninò pendet sua iurisdictio Delegata, vel & si ostenderet commissionem, inutilem tamen & defectuosam, vitiosam, & carentem forma solemni, idem est ac si non ostendat, quia idem est aliquid non fieri, vel inutiliter, vel non solemniter, aut non debito modo fieri, *l. quotics. ff. qui satisdare cogantur, l. vnica. C. de rei vxoriæ actione, l. 1. §. penult. ff. quorum legator.* Petrus Surdus *cons. 359. nu. 1.* Vincentius de Franchis *decis. 114. nu. 2.* Menochius *cons. 351. n. 36.* Decianus *consil. 21. num. 51. vol. 2.* Ioannes Maria Nouarius *quæstion. forens. lib. 1. q. 12. num. 12.* Ioannes Baptista Costa *de facti. & scient. ignorantia. inspectione 23. per totam.* 14

Quare concludendum erit, quod iudicis assertioni & relationi super hac signatura, † & subscriptione Santissimi nullatenus standum erit in Senatu, nec illi fides danda, maximè in præiudicium iurisdictionis Ordinariæ, & partium, in quarum fauorem fuit inducta dispositio *Concilij Trident. d. c. 20.* subscriptionem pro forma in commissionibus auocatorijs requirentis, ac per consequens, vel supplicatio subscripta originalis, vt diximus in §. 2. vel eius sumptum solemniter, & legitimè deductum, *vt latiùs in §. 3.* exhiberi debet in Senatu, vt de subscriptione appareat, atque euitetur causæ remissio ad ordinarium facienda per Senatum, vt ibidem probauimus. 15

Si autem consideramus relationem, & assertionẽ subscriptionis, † & signaturę propria manu Sanctissimi respectu Notarij, & ab eo oriri; pari modo tali assertioni denegãda erit 16

fides in Senatu ad effectum denegandæ remissionis Ordinario; tùm quia assertioni Notarij non creditur, nec eius relationi fidem esse adhibendam; consultum fuit à Socino Iuniore *consil. 148. vol. 2.* Paris. *consil. 98. numero 9. volum. 1.* Mascard. *de probationibus. conclus. 143.*

Deinde quia instrumentum relatum à No-
17 tario etiam in alio instrumento † non probat, nec fidem facit, nisi de eo originaliter appareat, vt per text. *in Auth. si quis in aliquo documento. C. de edendo,* vbi Doctores, præsertim Ias. Iacobus de san Georg. & Purpurat. *numero 37.* Bellonus *consil. 35. numero 3. sic decidit in decis. 247. numero 3.* Lanfranc. de Oriana *in praxi de instrumento producti. capit. 9. numero 34. & sequentib.* latè Beroius *in consil. 87. numero 11. volum. 2.* Cassaneus *in consil. 63. numer. 19. cum sequentib.* Petrus Foller. *in tractat. censual. in versic. Tenoris continentiæ sequentis, numero 12. cum pluribus sequentib.* Mascardus *de probationibus. conclus. 924. numero 1. & sequentibus.*

Hinc est, quod & si Notarius faciat in in-
18 strumento, † à se confecto relationem de mandato, no probatur mandatum per hanc relationem simplicem, nisi ipsum mandatum producatur, etiam si Notarius se referat ad mandatum, aliud vè instrumentum similiter à se confectum, vt cum Alexandro, & alijs probat Decius in dict. *Authent. si quis in aliquo documento, numero 32. & 33.* Roland. à Valle *consil. 15. numero 21 lib. 1.* Matth. de Afflictis *decis. Neapolit 48. & 273.* Ioannes Gutierrez *in consil. 23. numero 10. & à num.*
19 *8.* quia verba narratiua, † siue enuntiatiua mandati in aliquo instrumento mandatum non probat aliter non productum, Castrensis in dict. *Authen. si quis.* Felinus *in capit. cum in iure, numero 14. de officio Delegati,* vbi loquitur de sententia enuntiante, † quem es-
20 se procuratorem, cui subscribunt Doctores omnes in dict. *Authen si quis,* vbi Decius *nu. 51.* Baldus *in Rubrica. C. de fide instrument.* Lanfranc. de Oriana. & ibi addentes *in praxi de probationibus, sub numero 34.* Cardinalis in *cap. fin. de fide instrum.* Alexand. *consil. 71. lecto. & discusso, column. 5. lib. 4 & in consil. 70. in causa vertente, col. pen. lib. 2.* Bellamera *conclus. 125. si appelletur,* plenè Mascard. *de probationibus, conclus. 1008. à numero 3. cum sequentib.* & fuit originalis doctrina Bal. in dict. *Authen. si quis, numero 20. C. de ædendo,* dicentis, † quod si Tabellio dicat in in-
21 strumento; Titius procurator talis, vt constat ex tali instrumento, non per hoc probatur, quod sit procurator, nisi instrumentum mandati sit desuper productum.

Et generaliter quod instrumentum relatum per Notariũ † in alio instrumento non 22
probet, nec fides ei sit adhibenda, nisi producatur originale instrumentum, de quo per relationem Notarij apparet, etiam si Notarius ipse attestetur à se confectum fuisse, probant vltra relatos Doctores Angel. in *l. si donatio, versic. Et ideo si Notarius. C. de donationib.* quem sequitur Decius in *consil. 503. superioribus dieb. numero 2. in fin. column. 3.* Gratus *in consil. 122. numero 18. volum. 2.* vbi testatur omnes scribentes ita velle in d. *Anthen. si quis in aliquo.* Socinus *in cons. 79. column. 1. volumn. 2.* Alexand. *in consil. 81. colum. 4. in fin. lib. 3.* Bartol. Angel. Alberic. Alexand. & Ias. in dict. *Authent. si quis,* & ibi Castrens. dicit semper fuisse miratum de Speculatore contrarium dicente, Boerius *decis. 281. numero 4.* Mascard. *de probationib. dict. conclus. 924. numero 4. & numero 12. cum sequentibus,* & etiam si referat Notarius, † vi- 23
disse instrumentum, & legisse sine aliquo vitio, chancellatione, vel rasura, quia adhùc relatio non probat, vt post infinitos Doctores probat eleganter Mascardus *de probationibus, conclus. 1008. à num. 7. cum seqq.*

Ex his igitur concludendum firmiter erit, quod † supplicatio subscripta de manu San- 24
ctissimi, de qua aliter quàm per relationem Notarij factam in monitorialibus litteris nõ constat; nihil probet, nec fidem faciat in hoc Tribunali Regio, quominus causa in prima instantia remittatur Ordinario, ad quem de de iure pertinet cognitio ex Concil. Tident.

Hanc tamen resolutionem vno modo limi tabis, † vt non procedat quoties impetrãs 25
coram suo Iudice Delegato simul cum commissione principali exhibuerit, & præsentauerit supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, quam Notarius de mandato iudicis de verbo ad verbum inseruerit in monitorialibus litteris, quia tunc rectè probabit, & fidem faciet in hoc Senatu tale sumptum, ita deductum à Notario actuario de mandato iudicis iuxta Angeli doctrinam in dict. *Auth. si quis in aliquo documento. C. de ædendo,* atq; ibidem Curtius *numero 29.* Bartol. quoque & Bald. *in l. vltimo, in primo. notab. C. de fide instrumentorum* & idem Bartol. *in l. Chirographis, in princ. ff. de administratione tutor.* dixerat Speculator *in titu. de rescriptis præsent. §. 1. versicul. Sed obijcitur,* & idem Speculat *in titul. de instrumen. §. nunc videamus. §. penult.* quem ad hoc adducit Iacob. de santo Gregorio in dict. *Authentic. si quis,*

num.

num. 39. eleganter Decius *in capit. quoniam contra, colum. 25. num. 51. versic. Expeditis, de probationibus.* Ancharran. *consil. 40.* Alex. *cons. 6. colum 4.* Felin. *in cap. fin. de fide instr.* Bald. *in l. si vnus. C. de testament.* Bart. in *l. 1. ff. si tabulæ testamen. extab.* Felin. post alios *in capit. cum in iure peritus, numero 8. de officio delegat.* vbi multa cumulat. Curtius in dict. *Authen. si quis, num 29.* latè Mascard. *de probationibus, conclus. 711. à numero 66. cum sequentibus*, qui *numero 71.* post Felin. Bartol. & Alexand. declarat; hoc procedere, & tunc fidem facere; quando instrumentum præsentatũ inscribitur de verbo ad verbum, & totus eius tenor, non autem, quando eius fit relatio tantùm, quod & probant suprà citati Doctores omnes.

Et quod quando mandatum, instrumentum, † sententia & similia inseruntur per
26 Notarium in executorialibus ex Decreto Iudicis à se conscriptis & confectis non per relationem, nec per enuntiationem simplicem; sed de verbo ad verbum transcriptus est totus eorum tenor; fidem faciant, & probationem legitimam, altiùs comprobauimus *in tractat. de Regia protection. 4. part. capit. 1. à numero 52. cum multis seqq.*

Et licèt hæc doctrina illã patiatur limita-
27 tionem, † quod ad hoc vt exemplum istud registratum in actis probet, quando instrumentum originale fuit præsentatum coram iudice, aduersario citato, & nihil opponente, ita vt partis citatio ad hoc requiratur, vt post Ioann. Andr. in *additionibus, ad Speculator. in titul. de rescriptis. §. 1. vers. Sed obijcitur.* sequutus ab Alexand. in dict. *Authen. si quis, numero 9.* & latè Couarru. *practicar. cap. 21. sub num. 2.* & comprobarunt Immola, & Felin. in *capit. cum in iure peritus, numero 9. column. 5. de officio Delegati.* Mascard. *de probationib. dict. conclus. 711. numero 72.* & iterum in *conclus. 919. per totam*, vbi plures alios allegat.

Id procedere, dicedum erit ad effectum, vt
28 tali exemplo semper detur fides, † ac perpetuã sit eius ptobatio, tanquam instrumentum originale, prout ipsi Doctores affirmãt; secus erit in nostro casu, quando dumtaxat ad hunc effectum citandi, in monitorialibus inseritur tenor supplicationis, vt hoc modo certus de iurisdictione Delegati teneatur citatus comparere, quia sicut commissio principalis inserta in monitorialibus (vt fieri assolet) fidem faciat, & constare dicatur de iurisdictione Delegati, ad hoc vt citatus tenea-
29 tur comparere, † vt diximus suprà *à num. 9. cum sequentib. versic. Hinc iudici asserenti, &c.* cum aliter citatus à Delegato non teneatur comparere nisi certus de iurisdictione Delegati ex sic inserto tenore, & copia commissionis, & delegationis in monitorialibus, seu citatione, quo legitimè certioratus intelligitur, prout stylus vulgatissimus docet, & probant Maranta *de ordine iudicio, p. 4 distinct. 3. numero 61. versicul. Trigesimo octauo differunt.* Mitsinger. *Centur. 3. obser. 1.* Aloisius Riccius *collect. 532. versicul. Infertur tertio, 3. p.* Asinius in *praxi Florenti. §. 5. cap. 2. numero 3.* Decianus *tractat. criminum, lib. 4. cap. 25. numero 12.* Menoch. *cons. 790. num. 6. & in tractat. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 15. num. 2.* Lancellot. *de attentat. capit. 4. in præfatio. numero 166. cum seqq. part. 2.* Raudens. *consil. 13. volumn. 1.* Camillus Borrellus *cons. 68. numero 5.* Petrus Barbosa *in l. si quis ex aliena. num. 9. ff. de iudicijs.* Molina *de iustitia & iure, tom. 1. tractat. 5. disputat. 25. numero 1.* Aloisius Riccius *in practic. Aurea. resolut 414.*

Quiquidem *numero 2.* tenet sufficere, quod
29 in monitorialibus, † seu citatione Delegati inseratur tenor delegationis; non tamen esse necessarium transmittere originalem commissionem, sequitur Augustinus Barbosa. in *collectanea ad cap. cum in iure penitùs, nu. 4. de officio Delegati*, vbi post Riccium loco citato *numero 3.* dicit hoc intelligi quoad effectum comparendi, † non tamen respondendi in negotio principali, nam reo comparente, & petente originale rescriptum sibi debet exhiberi, antea vero non dicitur contumax, sicuti nec etiam dicetur, † quando non ve-
31 niat citatus ipse per monitoriales non inserto tenore commissionis. Anna *allegat. 147.* Riccius dict. *collectanea 432. versicul. Infertur secundò.* Rotta *in Roma. seu Luteran. pensionis 24. Aprilis 1619. coram Vbaldo.* Achilis *decis. 10. de dolo & contumacia.* Rotta in *Tarraconens. Parochialis, 4. Februarij 1604 coram Litta.* apud Marquesan. *de commission. tom. 1 fol. 465. numero 3. & sequentib.* Ludouis. Post. *post tractatum de manuten, decis. 275. numero 9.* vbi quod citatio sine insertione commissionis nec arctat ad comparendum, nec causat moram, nec pœnæ incursum; adeò vt hoc casu excommunicatio à Dele-
32 gato lata, † qui copiam suæ delegationis petenti non dedit, sit nulla Nauarrus *consil. 9. in antiqua æditione*, aliàs *5. in nouis. de sententia excommuni.* Sayrus *in floribus decisionum, sub eod. titul. decis. 10.* sicuti nec etiam
33 citatio Delegati, † in qua non fuit insertum originale rescriptum suæ iurisdictionis; est potens ad declarandum illum incidisse in

cen-

censutas Riccius dict.*collectanea 532. in fin.* Augustin. Barbos. dict.*collectan.num.5.* Anna *allegat.24.* idem probat Mascardus *de probationib.conclus.492.num.7.*

Quare cũ ad hunc effectũ citãdi,& cõparendi
35 dumtaxat fides sit † danda tenori commissionis inserto de verbo ad verbum in monitorialibus absque eo, quod ad insertionem, & copiam prædictam citetur pars,vt probant omnes citati Doctores, nam in ijs, quæ sunt præambula ad citationem peragendam ad negotium principale; citatio non requiritur. Bald. in *l. ea quæ. C. quomodo & quando iudex.* Oldrald.in *cons.120.in fin.* Marian. Socinus in *tractat.de citation.in 5.casu.* Hipp. de Marsil.in *l.de vnoquoque, in casu 29 ff. de re iudicata.* Baldus in *l.sed & si. §.liberos, in fin.ff.de in ius vocando*, Ioannes Andræas in *additionibus ad speculator. in titulo de iure iurando, super rubrica, in fin.* Decius in *l.venia,in fin.C.de in ius vocando.* Arettinus in *consil.117.* Romanus in *l. quamuis.ff.de in ius vocando.* Corneus in *consil.46.column.2.* Nicellus in *concordia,gloss.fallent.57.* plurimos refert Anton. Gabriel *practic. conclus. titulo de citationib. conclus. 1. numero 354. & seqq.* ita pariter & eodem modo eadem fides danda erit tenori supplicationis subscriptæ manu Sanctissimi in eisdem litteris monitorialibus insertæ de verbo ad verbum, & illis fides integra adhibenda erit in Senatu, etiam non citata parte ad insertionem hanc, quia cum sit pars cõmissionis, & ad eundem finem tendat, idem dicendum erit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, iuxta vulgare axioma, *l.quæ de tota, ff.de rei vindicatione.*

Quam veram resolutionem intellige,interim dùm ab aduersario non negetur, etenim si post modum negatur; cessat fides insertionis huiusmodi, quæ aliter non probat, quam fuerit ipsa commissio originalis exhibita & præsentata,vt superiùs diximus *à numer.31. & seqq.*& suprà *capit.26.numero 64.65.numero 80. & à numero 90.* itaque post negationem supplicatio ipsa originalis debet exhiberi.

Pro quibus omnibus, & proximè scripta
36 limitatione † rectè etiam vrget Doctorum elegans doctrina,quam adducit Sigismundus Scaccia in *tractatu,de sentent. & re iudicat. gloss.4.quæst.6.numero 55.* in hæc:nam si Florentinus citatus Perusij ratione contractus, vel delicti,neget se illic contraxisse,deliquisse vè;nihilominus iudex Perusinus potest cõtra eum procedere,quia illa qualitas expressa in libello,seu citatione, quod contraxerit, seu deliquerit in territorio Perusino tribuit iurisdictionem iudici Perusino, & habetur pro vera quantum ad fundandam pro tunc iurisdictionem; sed eam tribuit reuocabiliter, quia si postea non probabitur in processu; iudex remittet causam ad competentem, & condemnabit actorem in expensis. Bartol.in *l.2.numer.9.versicul.quæro aliquis.ff.si quis in ius vocatus non ierit*, & alij, quos citant Marianus Socinus in *capit.si Clericus, 5.sub numero 12. in 3. opinion. de foro competent.* Afflictis *decis.297.pluries, numero 2. & 3.* Tiraquel.*de retract.linagier.§.8.gloss.5.numero 18.versic.Illud autem*, & faciunt, quæ dixi *cap sequenti.de appellationib.quæstion.17 limitat.6.memb.9.numero 7.&c.* Ex qua doctrina sequitur, † quod vt appareat reuocabiliter saltim de iurisdictione Iudicis Delegati, sufficiat, quod in monitorialibus sit insertus eius tenor de verbo ad verbum (vt diximus) cum aliter quàm per scripturam hæc qualitas non probetur, hoc est, per supplicationem subscriptam manu Sanctissimi,vt diximus latiùs in §.2.& §.3.& sic ad effectum adstringendi citatum ad comparendum sufficiet,quod qualitas attribuens iurisdictionem inseratur in monitorialibus,sicut & ipsa commissio principalis. 37

Tamen contradictione post modum facta 38
per citatum comparentem † debet de ea qualitate doceri, & probari ante omnia, vt hactenus probatum est,atq; iterum ipse Scaccia post alios vbi proximè *numero 58.* in hæc: Quod reo negante qualitatem narratam in libello,iudex debeat prius capere informationem summariam,dicunt Iaf.in *l.pen.cũ quædam,§.quoties,sub numero 2.nota.2.ff.de iurisdict.omn.iud.* Felinus in *dict.cap.si Clericus,sub numero 2.in prima conclus.in fin.de foro competent.* vbi testatur de communi opinione,dicens, quod si reus conuentus negat qualitatem,negatio licet non excludat iurisdictionem; tamen operatur, quod præmitti debeat cognitio summaria de qualitatis veritate, imò hoc idem sequutus est sibimet contrarius Bartol.in *l.præscriptione.sub numero 7.versicul.Quæro quando,ibi.pone Florentinus.C.si contra ius vel vtilit.public.* dicens, quod vbi reus conuentus negauerit se contraxisse, vel deliquisse in illo loco, debet ante litem contestatam summariè examinari,vtrùm contraxerit,vel non in illo territorio,& post litem contestatam,inquit, examinabitur plenè,& qui alij tenuerint hoc citantur à Marian. Socin. in dict. *cap.si Clericus, sub numero 11.in prima opinion.* & à Tiraq. *de retract. linagier. §.8. glos. 5. numero 19. vers.*

uersicul. Verum sunt, &c. Hactenus obseruatio Scacciæ, circa quæ vide eundem in *glossa 7. quæstion. 3. limita. 1. numero 20.* & optimè *in eadem glossa 7. quæstion. 3. limitat. 4. sub numero 163.* ibi: Extende hanc restrictionem, vt licèt is, qui conuenitur ratione loci contractus, vt in hac restrictione, vel ratione loci, quo committitur delictum, vt dixi suprà *limitat. 1. num. 43.* vel ratione destinatæ solutionis, vt & dixi hac eadem limitatione suprà *numero 104. & numero 109. & 122.* neget se contraxisse, deliquisse aut destinasse solutionem, & ideo apponat declinatoriam fori, & actor seu accusator tunc non doceat de prædictis qualitatibus, quæ facerent iudicem esse competentem; tamen quoad fundandam iurisdictionem sufficit sola eius assertio in libello, sed posteà stante rei negatione, debet præmitti cognitio summaria de verirate prædictarum qualitatum, &c. videndus etiam ipse Scaccia *libro 1. causar. ciuil. & crimin. c. 9. numero 97. & capit. 2. numero 466.* & circa hunc articulum valde controuersum quando, † & quibus casibus sufficiat libellus quo 39
qualitas (qua iurisdictio iudicis fundatur) sufficiat ad iudicij introductionem, ita vt si posteà ab aduersario negetur, debeat de ea constare saltim summariè; videndi sunt plures relati à Castillo *de tertijs, capit. 12. numer. 23. versicul. Item,* vbi plures D. Valençuelam Velazquez *consil. 191. per totum, tomo 2.* Mascard. *de probationibus, conclus. 949. à numero 7.* Nos in *tractat. de Regia protectione, 2. part. capit. 10. à numero 68.* latiùs *2. part. cap. 4. à numero 42. cum sequentib.* & latissimè per contrarias opiniones, & sedere distinctionis reconciliatas. Pereira *de manu Regia, tomo 2. cap. 27. à princip.* & pro distinctione *à numero 4.* Bobadilla *in Politica lib. 3. cap. 8. numero 221.* Maldonad. *respons. 15. quæst. 6. numero 13. & quæst. 7. numero 2* Menochius *consil. 2. numero 96.* Vantius *quibus mod. sentent. null. reputetur, numero 70.* Roland. *consil. 87. numero 5. libro 2.* Afflict. *decis. 293.* latè etiam Gratianus *decis. 226. per totam.* Iacobum Cancer. *variar. resolut. 2. part. cap. 1. de iurisdictione, à numero 182. cum sequentibus,* quos consule pro veritate articuli.

§. QVINTVS.

Senatus Regis, an potius litteralis Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ auocatorijs) inhæreat, an vero sola supplicatione (qua auocatio petitur) sic subscripta iuxta assertas aliquot declarationes Cardinalium contentetur?

Et ex quibus earundem fides vacilet, dubia necnon, & incerta reddatur?

SVMMARIVM.

SVpplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in Senatu tunc probat auocationem in prima instantia suppositá fide, & vera existentia Declarationum Cardinalium num. 1.

Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, vt auocatio verè probetur, referuntur, num. 2.

Senatus non admittit commissiones non subscriptas manu Sanctissimi quantumuis de supplicatione subscripta in eo doceatur, nu. 3. & seqq.

Declarationibus Cardinalium impressis non authenticis Vrbanus Octauus fidem abstulit, num. 4.

Declarationibus Cardinalium, quæ authenticæ non apparent; Doctores passim fidem abnegant, num. 5.

S. Congregatio indicis Decretum refertur fide exuens Declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat, numero 6.

Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur auocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositæ ostenduntur, numero 7. & sequentibus.

Declarationes S. Congregationis authenti-

cas

cas semper Senatus Regius amplectitur in casibus occurrentibus, num. 8.

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trident. vti non authenticis Senatus fidem negat, numero 9.

Statutum prohibens exceptionem contra instrumentum authenticum potest opponi ipsum non esse authenticum, num. 10.

Instrumentis informiter, & non solemniter exhibitis nemo credere tenetur, numero 11.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis, expressè decreuit Concilium Triden. num. 12.

Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur distetentia, numero 13.

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouide decreuit Concilium Tridentinum, vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia, num. 14.

Ordinarius impune hæsitat de auocatione in prima instantia si legitimè sibi de ea non constat, num. 15.

Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum afficeretur etiam ipse impetrans cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu, numero 16.

Lex noua quando specialiter prouidet in uno casu, contrarium videtur velle in alijs omissis, num. 17.

A Concil. Tridentin. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorium subscribendum; non est facilè recedendum per declarationes de quarum fide non constat contrarium dicentes, num. 18.

Sancta Congregatio Cardinal. facultatem habet à Papa in declaranda, & interpretãda dubia, & ambigua Concilij Tridentini, numero 19.

Declarandi facultatem qui habet, ea caret in re clara, non dubia, nec ambigua, numero 20.

Declaratio non fit nisi in re dubia, numero 21.

Declaratio non cadit super verbis claris, cum declaratione non egeant, num. 22.

Declaratio, quæ verbis dispositionis declarata repugnat, in nullo actu admittitur; cum potius peremptio, destructio, & alteratio subiecti dicatur, num. 23.

Per declarationem quando mutatur, aut alteratur subiectum, non declaratio, sed noua dispositio dicitur, num. 24.

Rex Catholicus non patitur, vt in aliquo subuertantur Decreta Concilij Tridentini, num. 25.

Declaratio, vt admittatur debet esse congrua verborum significationi, num. 26.

Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Tridentini. euidenter eiusdem verbis incongruit, num. 27.

Senatus verbis claris Concil. Trident decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur, vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur, num. 28.

Motus proprius Gregor. XIII. clare intellexit Concil. Trident. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam, num. 29.

Per supplicationem subscriptam propriæ manus Sanctissimi præsentatam in Senatu nõ euitatur remissio ad Ordinarium in prima instantia, num. 30.

Ad auocationem in prima instantia probandam nouam probationis formam indaxit Trident. à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus, numero 31.

Monitoriales ad partes missæ, quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum euittandi remissionem Ordinario, num. 32.

IN §§. antecedentibus plura non inutilia subtiliter considerauimus, † quibus de supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi in Senatu cõstare insinuauimus, vt inde euitari possit remissio causæ sic auocatæ in prima instantia ad Ordinariũ, fidem tamen duarum Declarationum Sacræ Congregationis vti authenticarũ supponentes, & earundem doctrinæ vestigia imitantes, expressè declarantium satisfactũ esse dispositioni, & formæ Concil. Trident. in *cap. 20. sess. 24. de reformatione*, ex sola supplicatione (qua auocatio petitur in prima instantia) subscripta propriæ manus Sanctissimi. Quarum altera sic ait: *An causarum auocationes validæ sint † si Breuia Apostolica, quæ transmittuntur manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit esse valida cum sufficiat ipsas supplicationes, super quibus Breuia conficiuntur manu Pontificis*

ficis esse signatus. Altera vero declaratio ita pariter consonat: *An causarum auocationes commissionesque minus validæ, aut contra Decretum Concilij cap. 20. sess. 24. iudiciari debeant, ex eo quod Breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an vero sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones super quibus Breuia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breuia fabricantur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit.* Itaque sub hoc suppositio, quod huiusmodi Declarationes verè, & realiter ab eadem S. Congregatione Cardinalium emanauerint, de quarum fide authentice doceatur, in dubiumque minimè reuocetur, indefesso pede currunt omnia, quæ in §§. antecedentibus resoluimus circa probationem legitimam supplicationis subscriptæ in Senatu ostendendæ.

Sed adhuc agnoscentes huius Supremi
3 Concilij stylum, † praximq; visitatam aduersus rescripta auocatoria primæ instantiæ (quibus subscriptio propriæ manus Sanctissimi ocularitèr non legitur) reclamantem, vlteriùs in re hac subsistendum duximus, iudiciũ nostrum suspendentes, & Senatus motiua enucleantes, tùm in sequuti voluntatem, & nouam dispositionem Sanctissimi D.N.P.Vrbani VIII. negantem fidem adhiberi declarationibus S.Congreg. non authẽticis. Tùm inhærentis litterali sensui Concil. Tridenti. (cuius est accerrimus protector) cum quo assertæ Declarationes manifestè pugnare Senatus ostendit.

Primum igitur eiusdem Senatus motiuum
4 eo potissimũ † ostentatur quod nostris his temporibus publicari fecit Sanctitas Vrbani VIII. per vniuersalem Ecclesiam, ne de cætero à quo quam aliqua detur fides in iudicio nec extraiudicium Declarationibus Cardinalium, non tantum manuscriptis, verùm & impressis per aliquos Autores; sed tantum illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti S. Congregationis, ac Secretarij eiusdem Congrega. pro tempore existentium munitæ fuerint, quod eadem Sancta Congregatio ex speciali S.D.N.Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. iussu mandauit, & præcepit Romæ, die 2. Augusti 1631. eo quod multæ falso, ficteque S.Congregationi Cardinalium arrogantur, quæ re vera suppositæ sunt apocryphæ, & ab ea non dimanasse eadem sancta Congregatio insinuat, cuius Breue similiter publicare fecit Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis demandato D.N. P. ab eodemque omnes ferè libri impressi harum Declarationum fuerunt reconditi.

Cuius insuper Breuis intuitu passim Doctores Declarationibus Cardinaliũ per alios citatis, † eo quod authenticæ non sunt; fidem abnegant, & carere affirmant ad causarum decisionem, & ad quæstionum resolutiones, vt videre est ex *Fagũdez de præceptis Ecclesiastic. tractat. 2. lib 8. cap. 8. num. 38. & 32.* Sousa in *Bulla Cœnæ cap. 23. disput. 119. conclus. 3. num. 7.* Fernandez in *Exameron. Rector. Moral. p. 4. cap. 7. §. 1. nu. 5.* Granado in *2. 2. D. Thom. controuer. 1. tract. 15. disputat. 14. sect. 2. num. 8. & seqq.* Antonin. Diana *resol. moral. 4. p. tract. 4.* Miscellan. *resolut. 235. ad medium, & iterum tomo 1. p. 1. tract. 5. de absolutio. ab hæresi, resolut. 2. vers. Nec valet dicere Pium V. & pluribus alibi.*

Aliud etiam circa hoc ottum est Decretũ
6 S.Congregationis indicis † super prohibitione librorum, sub *die 29. Aprilis 1621.* signatum à Domino Cardinali Vbaldino, cuius virtute de fide, & certitudine quarundam Declarationum assertarum S. Congregation. merito dubitauit *Doctissimus Præses Granatensis Domi. Ioannes Baptista Valençuela Velazquez in cons. 184. num. 27. tomo 2.* ibi: *Nã vltra quod dictæ Declarationes non sunt certæ, an tales sint Sacræ Congregationis, quia sunt in lucem ædictæ sine debita authoritate, & quod illis, nec ex sola vrbanitate potest fides adhiberi, & super quo nouiter est Decretum latum à Sacra Congregatione super librorũ prohibitione sub die 29. Aprilis 1621. signatum à Domino Cardinal. Vbaldino, &c.* Igitur dum Senatus, iustè, & legitimè dubitat, an verè hæ assertæ Declarationes dimanarint à S. Congregatio. Cardinal. cum authenticæ à nemine ostendantur; † licitè in-
7 hæret Tidenti. dispositioni appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in ipsis rescriptis auocatorijs primæ instantiæ missis ad has partes, ita vt nec debeat contentari sola supplicatione subscripta, quantumuis de ea coram eodem Senatu doceatur per impetrantem iuxta assertas Declarationes.

Semper enim Senatus agnouit authoritatem magnam S.Congregationis, † eiusque
8 veras, & authenticas Declarationes libenter amplexus est, & iuxta eas discernit assiduè in casibus occurrentibus, ac si ab ipso Summo Pontifice dimanassent, & velut si à principio cum ipsis Concil. Trid. Decretis à sancta Synodo simul ortæ fuissent, prout latiùs ostendimus

dimus suprà hac *2.part.capit.2.per totum.*

Istis tamen assertis Declarationibus non
9 authenticis, & tanquam informiter diuulgatis, fidem negat, † tum ex Breue S. D. N. Vrbani VIII. tum ex iuris dispositione etenim licèt statutum tantam attribuat authoritatem instrumento publico, & authentico, vt omnem contra illud prohibeat exceptionem, nihil ominus potest licitè, liberèq; oppo
10 ni, † quod instrumentum non est authenticũ. Decius in *c.ex parte, el 2.n.40.de officio Delegat.& in cons.458.n.1.* Bald.in *l.1.§.parui, n.3.ff.quod vi, aut clam.* vbi dicit, quod hoc casu debet constare instrumentum esse authenticum *DD.omnes in l.4.§.condemnatum, ff.de re iudic.* Cephal.*cons.627.n.4.* Afflict.*decis.283.n.1.* vbi Vrsilius in *annotat. n.3.* Crauetta *cons.6.n.72.* Millanens.*decis.8 n.5.lib.2.* Bald.in *c.Pastoral.n.4.de appellationib.* Curtius Iun.in *l.iuris gentium, §.quod ferè, ff. de pactis.* Lofredus *cons.6.n.12.* Cauens.*super Ritib.Mag. Curiæ 5. Ritu. 163. n.9 & 16.* Rebuf.*super Constit.Gallic.tit de litteris obligatorijs, ar.2.glos.1.n.34.& seq.* Frecia in *tract.prædio.p.5.num.5.* & ex alijs plurimis multas congerens similes doctrinas pobat Carol.de Grassis in *tract.de exceptio. exception.2.à princip.* & præcipuè *à num.4.*

Nec enim quis credere tenetur instrumen-
11 tis in formibus non solemniter, † nec authẽtice expeditis, siue iudicialibus, siue extraiudicialibus, prout abundè probauimus suprà hac *2.p.c.24.à n.14.cum multis seqq.& à n. 70.vsq; adfin.cap.* Igitur istis assertis Declarationibus (sufficere nempè subscriptionem Sanctissimi apponi in supplicatione, qua cõmissio auocatoria primæ instantię postulatur absq; eo quod in ipsis Rescriptis apponatnr accrecentibus, & nouiter inducentibus) iuste veretur Senatus fidem adhibere, donec authenticæ non apparent iuxta Breue S.D.N. Vrbani; ac per consequens Senatus ipse Rescripta huiusmodi ad partes Hispaniæ missa sine subscriptione patente auocatoria primæ instantiæ, eo quod contra formam expressam S.Conc.Trid.(cuius est omni iure protector Rex noster Catholicus) sunt expedita, retinet, causa remissa Ordinario, cui de iure cognitio pertinet.

Secundum autem Senatus motiuum pro-
12 uenit ex litterali sensu, † manifestaq; & clara dispositione *Conci.Trid.in d.c.causæ omnes*, indubitanter appetentis hãc formam subscriptionis in ipsis Rescriptis, & litteris auocatorijs, quæ ad partes mittuntur, ibi: *Per speciale Rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum.* Rescriptũ subscribendum dixit, non supplicationem, qua auocatio petitur (vti censuere assertæ Declarationes relatæ) quod multum distat; imò & fini, atq; intentioni principali ipsius Conciliaris dispositionis penitùs repugnat, vt statim euidenter apparebit. Quare certior redditur Senatus ad faciliùs credendũ huiusmodi Declarationes apocryphas, & supppositas esse, & fallò attribui S.Congregat.Cardinal.

Mouetur Senatus ex nota differentia inter
13 supplicatiouem & Rescriptum, † illa informis est quædam scriptura, quæ nec in iudicio, nec extra iudicium fidem facit, nisi dumtaxat in Chancellaria ad hoc solum, vt ex eadẽ conficiantur, & fabricentur Rescripta, & aliæ litteræ Apostolicæ, ex quibus dumtaxat probatio gratiæ oritur, vt latiùs probauimus suprà hoc *c.30.per totum*, & etiam in omnibus §§. antecedentibus, & *c.26.à nu.24.cum seqq.* Rescripta autem sunt illæ litteræ desuper ex supplicatione confectæ, quæ ad partes mittuntur iudicibus nominatis, toto titulo *de Rescriptis, & de officio Delegati, cap.mandatum Apostolicum ad se directũ, 33. c.litteris Apostolicis ad vos directis, 39.& c.2.* ibi: *Quatenus inspectis litteris, quæ Episcopo prædicto direximus, de rescriptis.* Probant etiam eadem assertæ Declarationes adductæ superiùs *n.2.* Quæ etiam mittuntur clausulæ, vt post alios Gonçalez in *in Regul.de alter.Glos.59. n.6.c.5.& 6.* & tandem inter supplicationẽ, & Rescriptum illamet adest differentia; quæ inter Protocolum, & instrumentum publicũ, quorum quodlibet ad diuersa destinatum est à iure, prout latiùs scripsimus hoc *c.30.§.2.à n.32.cum seqq.& in §.3.à nu.15. cum seqq.* quod & cunctis per quam notissimum est, ex quibus apertè colligitur, aliud esse supplicationem, aliud & non idẽ litteræ, & rescripta, & vtrumq;, & nomine, & effectu diuersum.

Hinc non casualiter, sed prouida attentio-
14 ne Concil.Trid.decreuit, † subscribendum Rescriptum ipsum, quod mittendum est ad partes, vt certioretur Ordinarius, & ne dubitet de auocatione, sed planè cognoscat voluntatem Sanctissimi, vt absq; controuersia, & contentione aliqua cedat Delegato, auocationi, & commissioni in prima instantia. Aliàs enim si Rescriptum ipsum subscriptum non sit propria manu Sanctissimi, quomodo sibi constare poterit de legitima auocatione? (cum rescriptum subscriptione qualificatum sit à Trid. destinatum ad huiusmodi auocationem probandam, vt statim dicetur) nec à quo fuerit supplicatio subscripta? Cum hæc penès Chancellarium remaneat impetranti non tradenda, atq; subscriptiones omnes in

lit-

litteris desuper expeditus penitis confundã
tur, ita vt ex illis discerni non possit, an à Sã
ctissimo, an ab alio fuerit subscriptio emana
ta, vt abundè monstrauimus sup. hoc *cap.* §. 2
per totum, & maximè *à num. 6. & seqq.* Quo
casu impunè ei resistere poterit Ordinarius
tutus Conciliari dispositione sibi præseruan
te primam instantiam, aliter validè non auo-
candam; quàm per speciale rescriptum pro-
pria manu Sanctissimo subscribendum, iux-
15 ta † *dict. cap. causæ omnes*, iuncto text. *in c.*
cum in iure 31. de officio Delegat. in illis ver
bis: *Ac tibi super mandato Apostolico hæsitan
ti ab aliquo non sit facta fides, an mandatum
huiusmodi exequi tenearis? super quo tibi hu
iusmodi damus responsum, quod nisi demanda
to Apostolico certus ex litteris, exequi non co
geris, quod mandatur, &c.* Certus dici non
potest Ordinarius de auocarione suæ primæ
instantiæ per rescriptum non subscriptum si-
bi ostensum, cui forma probandi auocatio
nẽ omnino deficit, vt latissimè diximus hac
2. *p. cap. 6. à n. 14. vsque ad finem, & in §. vl-
timo, à num. 25. cum multis seqq. & à num.
18.* quibus locis reperies, rescriptum subs-
criptum propria manu Sanctissimi pro for-
ma destinatum esse à Concilio Tridentin. ad
probationem auocationis primę instantiæ,
ita vt alius omnis modus id probandi sit pe-
nitus exclusus. Nec quis tenetur credere
scripturis nõ solemniter expeditis, prout re
missinè abundè diximus, sup. *num.* 10.

Deinde quia & impetranti ipsi valdè dam
16 nosa foret resolutio asertarum † declaratio-
num, cum ex nouis litibus, immoderatis ex-
pensis, & incerto fine inuolui cogatur. Quip-
pè ingenti labore, & summa dificultate præ-
præmitur impetrans, nouoq; inde onere Ro
mam reddire præcisè grauatur, cùm tam co-
ram Ordinario, quàm coram Senatu tenea-
tur de supplicatione subscripta docere, quam
tamen ostendere, & exhiberè valdè dificilli-
mum sibi erit, eo quod semper coaseruetur
in Chancellaria, & impetranti minimè trada
tur. Prout latiùs considerauimus hoc *c.* 30.
& in duobus, §§. *proximis antecedentibus.*
Indeque impetrans ad quid ferè impossibile
grauaretur, atque confussio maxima ex sui
præclusa probandi facultate (quam angustiã-
dam nulla iuris ratio permittit) exoriretur.

Quæ omnia inconuenientia, & intolerabi-
lia damna præoculis habens Concilium Tri-
17 dentinum prouidè illis ocurrit, † differtè, &
differentiuè disponens, quòd subscriptio pro-
priæ manus Sanctissimi in rescripto ipso ap-
ponatur, vt cauta cessent, secureque & sine
fraudibus negocia currant.

Et nihil dixit de supplicatione subscri-
benda, quam si sufficere Sancta Synodus puta
ret, & de eadem intelligere voluisset, facilè si
bi foret apponere iuxta iura vulgaria, per
Nos adducta *in tractat. de Regia protection.*
1. p. c. 1. nu. 229. Imò illam consulto omisis-
se, & neglixisse non obscure suadent qualitas
rei, natura negocij, & subiecta materia. Cùm
ex sola supplicatione subscripta non satis fie
ri principali suæ intentioni, & sanctissimo fi-
ni, clarè agnouerit, sicque specialiter, noui-
ter, & prudentialiter de rescripto subscriben
do dumtaxat disposuit, certò sciens aliter
suam intentionem effectum consequi non va-
lere. Quam idcirco peruertere, & à rescripto
supplantare; omnino incõgruit, nec rationis
diuersitas admittit. Etenim quando lex no-
ua specialiter prouidet in vno casu; contra-
rium videtur velle in alijs omissis, sicuti co-
piosè probauimus hac 2. *p. cap.* 10. *à nu. 42.*
cum seqq. maximè vbi deficit rationis iden-
titas, & actuum seu casuum similitudo, ex vul
garibus doctrinis.

Vndè cum tam claris perspicuis, & indu 18
bilibus verbis constet † de dispositione Con
cilij Trident. desiderante formam subscrip-
tionis propriæ manus Sãctissimi in ipsismet
rescriptis apponendæ, vt omnis cesset confus
sio, dificultas, & inconueniens, & vt fraudes
euitentur (prout sup. *cap. 3. à n. 13. & seqq.*
latius diximus) non cogimur credere eam
esse reuocatam per assertas declarationes,
quæ authenticæ non ostenduntur, vti in simi-
libus omnino terminis dicit post alios Gra-
nado 2. 2. *D. Thom. controuer. 1. tractat. 15.*
disput. 14 sectio. 2. numer. 8. & sequentibus.
circa facultatem à Concil. Tridentino E-
pisc opis concessam absoluendi ab hæresi oc-
culta, vt non præsumatur sublata per quasi-
dam assertas declarationes Cardinalium,
quæ authenticæ non docentur, sequitur
*Auton. Diana 4 p. tract. 4. Miscellan. reso-
lution. 239.* qui *in vers. Ad secundùm*, ita ait:
*Ad secundùm respondetur, nullibi afferri à
prædictis Authoribus testimonium authenti-
cum talis reuocationis, aut declarationis, &
cum aliunde tam perspicuè constet de facul-
tate Tridentin. non cogimur credere eam esse
reuocatam, &c. Et hæc omnia ad verbum de-
cet Granado, &c.*

Ex quo meritò augetur Senatus nostri pro
babilis incredulitas circa † fidem harum de- 19
clarationum assertarum, quoniam cum verba
Concilij clara sint, quæ nullam admittant
ambiguitatem, nec controuersiam, non esse
credibile, asserit, Sanctam Congregationem
(quæ solùm ad tollendã, & declarandã

dubia eiusdem Concilij facultatem habet à Summo Pontifice, prout latius diximus sup. hac 2.*p.cap.2.à princip.*) talem declarationem fecisse, nec ab ea dimanasse, tùm quia habens facultatem ad declarandum, & interpretandum; ea caret penitùs, vbi verba sunt clara, non ambigua, nec dubia, Tiraquel.*inl.*
20 *si vnquam, verbo, Liberis,* † *nu.12.& seqq. C.de reuocand.dona.* Ruinus *cons.97.num.5. lib.5.* Aldobrandinus *in cons.27.nu.37.cum tribus seqq.* vbi quod declaratio, & interpretatio locum habent quando verba ambigua sunt, & possunt in alterutram partem, & sensum trahi, secus quando clara sunt, Marcobrunus *cons.37.nu.138.& nu.177.* Camill. Gallinus.*de verbor.signific.lib.10.cap.vlt. nu.25.* Hieronym.Gabriel.*in cons.95.num. 12.lib.1.* Hondedeus *cons.78.nu.48.lib.1.* Ioann.Garcia *de nobilitate in præfatio.num. 27.& 28.* Surdus *in cons.281.nu.30. lib.2. & in cons.339.nu.11.lib.3.* Vbi quod declara-
21 ratio non fit nisi de re dubia, † idem Surdus *cons.192.nu.31.lib.2.& in cons.426.num. 44.& tribus seqq. lib.3.* Vbi quod declaratio non cadit super verbis claris, quia non in
22 digent declaratione, † Becius *in cons.3.numer.44.54.& seqq.* Casanate *cons.17. num. 26.* Vbi quod declarario non cadit super certo, sed super dubio, saltim vbi est dubietas inter sensum proprium, & improprium. Et idé Casanate *in cons.50.num.23.& in cons.53. nu.56.* Vbi quod declaratio refertur ad dubia, non ad clara, latè etiam Cardin. Tuschus *tomo 2.littera D.conclusio.88.per totam, & conclusio.90.per totam,* plenè per Castellum *controuersiar. tomo 6.cap.182.à nu.23. cum sequentibus, & à principio.* Igitur cùm verba, *Concilij Tridentin. in dicto capit. causæ omnes;* nullam patiantur dubietatem, confusionem, nec ambiguitatem, cum clarè, & apertissimè disponat de subscriptione apponenda in rescriptis auocatorijs, quæ sunt litteræ illę, quæ mittuntur ad Delegatos; sequitur vehementissima quædam iuris præsumptio, incredile valdè esse, prædictas declarationes à S. Congregatione emanasse, maximè cum ad aliud penitùs diuersum à verbis Concilij suadere intendant.

Tùm etiam eo mouetur Senatus, quod huiusmodi declaratio verbis Concilij (quæ
23 sunt suę intentionis † signa, & vera testimonia) expressè repugnat, quæ in nullo actu vel materia admittitur. Quia tùnc magis dicitur destruere, perimere, mutare, seu alterare principalem dispositionẽ, quod quidem nullo modo cadit in habente facultatem declarandi dumtaxat, & interpretandi dispositionem aliquam, Menochius *consil.110.numer. 59. 60.& 61. libro 2.* & latius *consil. 160. numer.48.& 49.* Mandell. de Alua *consil. 602.numer.9.cum sequentibus,* Surdus *consil.380. numer.9.libro 3.* Instrigol.*decision. 36.numer.33.* Decianus *consil.84. numer. 50. libro 1.* Hondedeus *consil.8. numer.71. libro 1.* Peregrin.*de fideicommiss. artic. 14. numer.21.* Casanate *consil.51.numer.4.* Marius Giurba *ad consuetu.status Mesanens.capit.2.glossa 1.part.1.numer.4. fol.182.* post Tarami. Rebuf. Bimium, Menoch. Mascard. Sesse, & alios plures ab eo citatos. Sic sanè † 24
vbi alteratur, seu mutatur subiectum, non declaratio, sed noua, & diuersa dispositio dicitur sicuti, Menoch. scripsit *in dict. consil. 160.numer.48.& 49.* Bimius *in consil.235. num.28.* Mascard.*tomo 1.conclusio.124.numer.32.& 34.* Hondedeus *cons.9.numer.6. & in cons.51.numer.72.vol.2.* Mantica *de coniectur.vltimar.voluntat.lib.3.tit.1.numer.14.& lib.12.titul.16.numer.8.* & cum alijs multis Giurba vbi proximè, *numer.17.* Vbi quod nõ declarat qui alterat subiectum, sed novum ius constituit, sicuti tenent per multi ibidem commemorati; quod quidem S. Congregationis facultas non admittit, nec Rex noster Catholicus patitur, † vt in 25
aliquo subvertantur Concil. Tridentin. decreta, & dispositiones, sed vt semper illę sæ in viridi sint obseruantia, vt sæpè diximus.

Tùm etiam, quia declaratio interpretatiua, vt admittatur, debet esse congrua, & tùnc talis dicitur, † quãdo verba dispositio 26
nis declaratæ eam patiuntur, & eis conuenit secundùm propriam significationem, vti post innumeros Doctores diximus *in tractatu de Regia protectione 4.p.cap.12.à num.35.cum seqq.* plurima conducibilia videnda ibidem *à numer.20.cum seqq.* quibus adde Tuschum *littera D. concluf.9. à numer.19. cum seqq.* Anton.Sola.*ad Decreta Sabaud.tit.de clausul.mandat.Princip.glos.1.num.10.* Giurba *ad consuet.statut.Messanens. capitul.2.glossa 1.part.1.num.18.& 19 fol 189.* qui plures alios laudat, & Castillo *controuersiarum tomo 6.capit.182.à numer.33. & sequentibus.* Quàm in congrua sit hæc declaratio, & inuerpretatio verbis Concilij † ad oculum 27
patet ex hucusque dictis, cum illud de subscriptione apponenda in rescripto disponat. Declaratio autem in supplicatione, qua rescriptum petitur (& sic in alia re omnino diuersa) sufficere asserit, quæ nullatenus adaptari potest subiectæ materiæ, fini, &

in-

intentioni eiusdem Concilij, cum illud sic induxerit vt Ordinarius cognoscat, quando cedere debeat commissioni auocatoriæ in prima instantia, quod quidem per supplicationem subscriptam (quæ Ordinario nec ostenditur, ac nec vix ostendi potest (cum parti denegetur impetranti, & in Chancellaria vbi Breuia conficiuntur ex ea coasserueria vbi Breuia conficiuntur ex ea coasseruetur) nullatenus sibi constare potest, nec cessant inconuenientia considerata à Tridentin. Imò ex ea maiora alia nouiter insurgunt, eò quod inter collitigantes grandis sit iurgium occasio, & nouarum expensarum, & damnorum seminarium omni iure præcauendum.

28 Qua propter cum Senatus † apertissimam habeat, claram, & indubitatam dispositionem Concil. Tridentin. decernentem subscribendum esse rescriptum auocatorium primæ instantiæ; nullatenus permittit hanc formam violari, detrahi, nec mutari, vti acerrimus eiusdem protector, sicque rescripta auocatoria in prima instantia, in quibus visibiliter non legitur subscriptio Sanctissimi; illius vti impetrantem non patitur, sed causam remittit Ordinario, cui de iure competit. Considerat enim Senatus ipse ex supradictis, quod si aliquę declarationes suspectæ, & suppositæ præsumi possunt (vti in suo Breui insinuat Summus Pontifex Vrbanus VIII. de quo superiùs *à numer. 4.*) nullæ tam incredibiles, & suspectę possunt inueniri quàm istæ, quæ totaliter perimunt Concilij claram dispositionem, & verba eius subuertunt, ac directè fini, & intentioni eiusdem repugnant, quibus atque natura ipsa declarandi, & interpretandi facultas efficaciter resistunt, vti ex considerationibus, & motiuis eiusdem Supremi Consilij Regij hactenus ostendimus, quarum quælibet efficacem, & nimis sufficientem præstat præsumptionem ad redarguendum dictas declarationes, & apocryphas, atque suppositas iudicandum.

Quæ omnia vlteriùs fulciuntur ex Mo-
29 tu proprio Gregorij XIII. † quem ad litteram adduximus suprà hac 2. *part. capit. 6. §. vnico à principio*, qui apertissimè ostendit sensum litteralem *Concil. Tridentin. in dict. cap. causæ omnes*; disponentis subscriptionem propriæ manus Sanctissim. esse iuxta illud apponendam in ipso rescripto, & litteris auocatorijs primæ instantię, quæ mittuntur ad partes Iudicibus Delegatis, ibi: *Exequi per diuersas in forma Breuis, & sub annullo Piscatoris confectas litteras mandet, &c. Nulla & inualida, nullius; roboris, vel momenti esse, nec attendi debere contendunt sub prætextu quod in Decreto Concilij Trident. sess. 24. c. 20. dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticũ quomodolibet, &c. Vel quas ex vrgenti rationabiliq; causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ, suæ eius manu propria subscribendum, &c. Litteræ quoque in forma Breuis annullo Piscatoris munitæ non minoris sint efficaciæ quã rescriptæ signaturæ Rom. Pontif. eius manu propria subscripta, &c.* Quæ verba clare indicant verum, & litteralem sensum Concilij Tridenti. non supplicationem, sed litteras Breuia, & rescripta ex ea confecta esse subscribenda.

Ex hac igitur Senatus firma praxi, & fundamentali resolutione † infertur primò ad 31
ea quæ *in §. 1. 2. & 3. hoc cap. 30.* resoluimus circa modum probandi in Senatu subscriptionem Sanctissimi, siuè per ipsam supplicationem originalem, siuè per eius exemplum, alias legitimè, & authẽticè desumptum, pro nunc cessent, cùm non sufficiat ipsa supplicatio subscripta, nec eam admittat Senatus hîc Supremus, donec per verum & authenticum testimonium sibi non constiterit præfatas declarationes emanasse à S. Congregatione Cardinalium, sub quarum authenticæ fidei suppositione vera existentia illa omnia disputauimus, & resoluimus, quæ per necessę cessabunt dum suppositæ & apocryphæ timẽtur, quia infecta primitiua infecta censentur derriuatiua, & sic omnino inhærendum litterali sensui Triden. quæ pro forma nouam induxit probationem † subscriptionis per ip- 32
sa rescripta, ita vt aliàs omnis probationis modus sit penitùs exclusus prout abundè scripsimus sup. *cap. 6. à num. 15. cum seqq.* & per totum caput hac 2. *p.*

Infertur secundùm ad ea, quæ diximus *in §. 4. hoc eodem cap. 30.* Quòd si in monitorialibus ad partes † missis inferatur rescrip- 33
tum auocatorium primæ instantiæ subscriptum propriæ manus Sanctissimi omnino in Senatu illis fides danda, & penitùs neganda causæ remissio ad Ordinarium, cùm legitimè probata dicatur ad hunc effectum subscriptio ipsa propriæ manus Sanctissimi. Sicque quæ ibidẽ resoluimus de supplicatione subscripta inserta de verbo ad verbum, quæ pro nunc ex supradictis cessant, intelligenda erunt de rescripto ipso subscripto, sic inserto de verbo ad verbum in monitorialibus, nempè, vt fidem faciat Senatui ad remissionem impediendam Ordinario.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

CAP. TRIGESIMVM PRIMVM.

Inhibitiones Rottales, an, & quibus casibus siuè in prima, alijsvè instantijs Tridentini decreta dicantur offendere, vt in Senatu litteræ retineantur.

SVMMARIVM.

INhibitiones Rottales ob falsitatem narratam per impetrantes commissionem ingentia afferre damna Reipublicæ, quotidie experitur, num. 1.

Inhibitiones in prima instantia ita substulit Concilium Tridentinum, sicut & auocationes ex identitate rationis, nu. 2.

Interloquutoriæ, à quibus in prima instantia licet appellare, quales sint iuxta Concilij, num. 3. remissiuè.

Processus ab alio, quàm Ordinario gestus in prima instantia, nullus est ex defectu iurisdictionis, num. 4.

Item inhibitio per necessariam consequẽtiam, ibidem.

Inhibitio in qualibet instantia expedita omissa forma iuris, est nulla, & non arctat, num. 5.

Inhibitionis ante expeditionem citatio partis requiritur, num. 6.

Inhibitio, vt expediatur in via executiua, & alijs causis in appellabilibus, specialis cognitio requiritur, an appellatio sit admittenda, num. 7.

Inhibitionibus expediendis iuris forma fuit expressè renouata à Concilio Tridentino, nu. 8. & 9.

Inhibitionis expeditæ contra formam Concilij retentio datur in Senatu, nu. 10.

Casus defecto refertur, quo Senatus decreuit inhibitionem peccantem in forma Tridentini & intimatam, & ad Romam delatam esse trahẽdam originalem intra terminum sub pœna, num. 11.

Stylus Rottæ induxit, eius inhibitiones etiam minus Canonicè expeditas causare attentata, num. 12.

Stylus contra formam inhibitionibus dattam introductus expressè reprobatur à Tridentin. num. 13.

Formam inhibitionibus datam esse obseruandam in appellationibus ad Sedem Apostolicam emissis decreuit S. Congregatio. num. 14.

Stylus Rottæ non obseruatur extra eam in partibus, num. 15.

Stylum Rottæ contra Tridentini clarum decretum Senatus non patitur, nu. 16.

Inhibitio Rottalis in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliam miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, ne illa extra prouinciam cogatur litigare iuxta Tridentin. numer. 17.

In Tridentin. loquente tantùm de paupere comprehensa intelligitur quæuis miserabilis persona ex identitate rationis, numer. 18.

Ratio subintellecta habetur pro expressa in dispositione, quando vna tantum reddi potest, quæ omnes effectus operatur, ac si exprimeretur, num. 19.

Pauper & miserabilis persona sunt casus à iure æquiparati, ne inuiti extrahantur à prouincia, num. 20.

Miserabilium personarum appellatione veniunt pupilli, vidua, senes decrepiti, num. 21.

Miserabilis persona sicut potest declinare prorium forum, & adire Principem, ita è conuerso, num. 22.

Miserabiles personæ non possunt per rescriptum Principis extrahi à suo domicilio, nisi in eo fiat expressa mentio miserationis, numer. 23.

Duo casus quando sunt æquiparati à iure nouiter dispositum in vno, idem in alio censetur dispositum, nu. 24.

Æquiparatorum eadem est dispositio, & iuditium, num. 25.

Etiam in odiosis, ibidem.

Concilium Tridentinum fauens pauperi, ne in causa matrimoniali in qualibet instantia extrahatur à prouincia; comprehendit quamlibet miserabilem personam ex identitate rationis, nu. 26.

Casus, quos nectit rationis identitas, non sunt quoad iuris dispositionem separandi, num. 27.

Plures casus quãdo habent eandem rationem licet de vno dumtaxat fiat mentio in dispositione, videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, num. 28.

Exceptio à regula extenditur ad casus eandem rationem habentes, nu. 29.

Tridentinum non excepit pauperem taxatiuè, siue restrictiuè, num. 30.

Con-

Concilium Triden. fauens miseriæ vnius, non est credibile despicere miseriam aliorum pariter priuilegiatorum, num. 31.
Causa miserationis pauperis est accidentalis, minoris verò naturalis, num. 32.
Pauper in causa matrimoniali potest extrahi à prouincia sibi subministratis sumptibus ab aduersario, nu. 33.
In minore orbato etiam diuite semper durat causa miserationis, nu. 34.
In l. vnica, C. quando Imperator. etiam loquē te tantum de pupillo & vidua, quælibet mi serabilis persona inclusa intelligitur ex idē titate rationis, num. 35.
In Trident. in. tantùm loquente de paupere includitur quælibet miserabilis persona, num. 36.
Concilium Tridentinum non substulit casus quibus de iure speciali & communi recedere licet ab Ordinario in prima instantia, numer. 37.
Pupillus Clericus habet ius declinandi forum sui Ordinarij in prima instantia, & Curiā Apostolicam adire, sicuti de iure communi eidem licebat, ibidem.
Concilium referens tres casus adquirendi ius patronatus non substulit alios, ex quibus de iure communi adquiri permittitur, num. 38.
Inhibitio in qualibet instātia expedita à Rota in causa matrimoniali, vt minor Orbatus ibidem litiget, retinetur à Senatu, vti impugnans Concilium Trident. nu. 39.
Qui ex priuilegio iuris non extrahitur à prouincia, si de facto oprimatur, defenditur à Rege, num. 40.
Duo Senatus decreta referuntur, quibus dixit, vim non feciße Iudicem nolente deferre appellationi ad Curiam Romanam in causa matrimoniali contra quandam puellam minorem orbatam, nu. 41.
Inhibitiones Rottalis directè impugnātes Regio recursui, & Senatus decretis aliàs incō mutabilibus, vti detrahētes Regaliæ, & authoritati Regis; retinentur, n. 42. & seqq.
Retentionis potior causa legitima iudicatur detractio, & diminutio authoritatis, Maioriæ, & Regaliæ Regis, nu. 43.
Retentione ommissa in prædicto casu; decreta Senatus manerent illusoria, & oppressus sub fide publica deceptus, nu. 44.
Victor potest appellare ab ommissione condemnationis expensarum, si præuenerit victum in appellando, nu. 45.
Appellatio ab ommissione expensarum anterior deuolvit totam causam, nu. 46.
Articuli dicuntur connexi, si lata sententia in vno parit rem iudicatam in alio, numer. 47.
Et sufficit, vt vnus ab alio dependat, ibidem.
Ex appellationibus ab vtraque parte, vna ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam prævalet, num. 48.
Fallit in causa matrimoniali contra miserabilem personam, quæ à sua prouincia in neutra instantia extrahitur inuita, nu. 99.
Appellans ad Papam prorrogans iurisdictionem inferioris ad quem aduersarius appellauerat, renuntiare videtur deuolutioni suæ appellationis ad Papam, numer. 50. & seqq.
Inferiori, ad quem vnus appellauit, & alter ad Papam; adquiritur iurisdictio, elidibilis tamen ope exceptionis, nu. 51.
Quæ prorogari recte potest, nu. 52.
Per comparitionem appellantis coram inferiore sine protestatione renuntiatur appellationi, nu. 53.
Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem: si coram isto compareat, renuntiare videtur suæ appellationi ad Papam, nu. 54.
Comparens coram alio iudice prætendente iurisdictionem videtur renuntiare commissioni à se impetratæ ante eius præsentationem & exercitium, nu. 55.
Appellans comparens coram alio iudice non potest impetrare postea commissionem super appellatione iam resoluta, nu. 56.
Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, quæ non stat, corruit defectu iurisdictionis, nu. 57.
Commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem, nu. 58.
Sublato fundamento principali, resoluitur tacitè inhibitio Rottalis, nu. 59.
Surreptio de per se sola non sufficit ad retentionem litterarum impartienda, nisi alia causa publica concurrat, nu. 60.
Commissio auocatoria ad Curiam contra miserabilem personam, est surreptitia non facta specifica relatione miserationis, numer. 61.
Inhibitio Rottalis expedita super appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus retinetur in Senatu, nu. 62.
Reseriptum impetrans in causa iam decisa repelitur à limine iudicij, nu. 63.
Et à iure reprobatur super tertia appellatione, num. 64.
Reseriptum contra rem iudicatam tanquam in cruile, & inutile non debet admitti, numer. 65.
Reseriptum super tertia appellatione nec te-

net, nec à Principe potest concedi de Ordinaria potestate, num. 66.
Nisi per speciale priuilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis, nu. 67.
Litteras Principis contra ius expeditas, & deviantes ab eius tramite retinendas in Senatu; omnes Doctores pro tuta conclusione affirmant, nu. 68.
Vbi plura iura ponderantur idem dicentia, ibidem.
Rescriptum Principis contra rem iudicatam quatenus impedit eius executionem, admitti non debet, num. 69.
Idem contra tres sententias conformes, n. 70.
Quia est contra ius, num. 71.
Et est iniustum, durum, atque inciuile, n. 72.
Et est odiosum, num. 73.
Rescriptum Principis durum, & asperum, seu iniustum, nec debet admitti, & exequi, sed retineri, ne eo impetrans vtatur, nu. 74.
Inhibitio Rottalis contra rem iudicatam non euitat retentionem in Senatu, num. 75.
Retentio litterarum principaliter nititur in præiudicio publico vitando, num. 76.
Litteras fieri immortales, & impedire effectum rei iudicatæ contagium est Reipublicæ à Principe curandum, num. 77.
Ad rei iudicatæ suspensionem non sufficit expressum Principis rescriptum, quia detinetur, num. 78.
Rescriptum contra rem iudicatam duo requirit, vt non detineatur, scientia Principis certa, & quod vtatur sua plenitudine potestatis, nu. 79.
Aliter nec etiam per directum valet, n. 80.
Facta vera relatione rei iudicatæ numquam in Curia clausulæ Ordinariæ præseruatiuæ executionis omittuntur, nu. 81.
De re iudicata debet Papæ fieri expressa, & individua relatio, alias cõmissio non tenet, & est subreptitia, num. 82.
Dependẽtia litis coram alio iudice debet fieri relatio, alias auocatio non censetur facta à Principe ignorante illam, num. 83.
Commissio specialis facta in Curia nõ tenet, non facta relatione dependentia causæ in partibus, num. 84.
Et talis commissio absque scientia certa Papæ est nulla ipso iure, nu. 85.
Regalia Principis est auocatio causarum siuè incipiendarum, siuè iam cæptarum coram inferioribus, nu. 86.
Auocatio debet fieri ex certa scientia Principis de causa pendente, alias non intelligitur velle auocare, num. 87.
Alias commissio non tenet, & omnia indesequuta sunt nulla ipso iure, num. 88.
Ad auocationes causarum nõ de facili debent moueri Principes, sed ex magna causa, & vrgenti necessitate, quia Reipublicæ afferunt detrimentum, & parti, num. 89.
Auocatio sine magna causa cedit in contumeliam iudicis, qui de causa cæpit cognoscere, num. 90.
Causæ ex quibus fiat auocatio, quæ remissiuè num. 91.
Princeps inscius litis pendẽtiæ coram alio iudice non censetur auocare causam, nu. 92.
Auocatio est odiosa, & restringenda, n. 93.
Relatio facta Papæ sub inuolucro verborum idem est, ac si penitùs veritas taceatur, numer. 94.
Sub inuolucro verborum facta relatio non potest aparere eius deliberata voluntas, numer. 95.
Expressio sub involucro verborum vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas, numer. 96.
Idem per cautam loquelam, aut ironiam, numer. 97.
Veritatem tacens Principi, idem est ac si infirmus taceret vulnus Chirurgo, n. 98.
In sententiæ conceptione nulla est à iure descripta verborum forma, nec in ea requiritur expressa confirmatio, aut infirmatio alterius, num. 99.
Nec refert quibus verbis vtatur iudex in pronunciando, dummodo ex illis mens eius percipiatur, num. 100.
Confirmatio, vel infirmatio sententiæ tacitè sufficit, si alia fertur idem, vel contrarium continens, num. 101.
Sententia cassata aut confirmata in parte, in cæteris confirmata, aut reuocata censetur, nu. 102.
Sententiæ dicuntur conformes etsi discordent in formalitate verborum, dummodo in substantia & fine conueniant, num. 103.
Tertia sententia super eodem conueniens cum prioribus, conformis dicitur, etsi illas non confirmet, nu. 104.
Sententiæ vt diformes dicãtur, opus est, vt diformitas adsit circa substantiã, & effectum seu qualitatem principalem, nu. 105.
Inhibitio Rottalis contra rẽ iudicatã, vigore appellationis tertiæ retinetur in Senatu, n. 106.
Et non relaxanda parti, sed retentio eius faciendа, ne ex furtiua reproductione in Rotta damna præcauenda oriantur, n. 107
Inhibitiones tangentes beneficia possessa per executiuas retinentur in Senatu, ea n per[illegible] Trident. decreta, nu. 108.

EX-

EXPERIMENTO comperimus, quanta & ingentia damna Rei publicæ afferre inhibitiones præsertim Rotrales, & è Romana Curia subreptitiè obtentas, & ad hæc Regna allatas falsis suggestionibus † litigantium, & veritate tacita, statu, natura, & qualitate causarum, vel omissis penitùs, vel ita sub verborum inuolucro relatis, vt individua & specifica veritas occultetur, vt facilè (indebite tamen) obtineant inhibitiones in ijs casibus, quibus expediri iura vetant, solo animo impediendi cursum litium, vtque aduersarij iustitiam numquam consequantur, & sumptibus, & laboribus fatigari illam deserant, & ius amittant. Tandem pro remedio (cum aliud longe sit ob tantam Romanæ Curiæ distantiam, quod iam illato damno accedens prodesse non potest, ex ijs quæ longa seriè non inutiliter fuere per Nos considerata suprà 1. *part. capitul.* 1. *§. vnico per totum.*) ad Senatum hunc supremum confugiunt, vt ibi retineantur, ne cum tam intollerabili præiudicio Reipublicæ illis vtatur impetrans; quibus igitur casibus (ex ijs quæ in facti contingentia habuimus) retẽtio hęc locum habeat, vtile in vnum annectere iudicauimus. 1

Prima erit conclusio, in omnibus † casibus in quibus prima instantia Ordinario tolli non potest, nec ab eo causas auocari: ita in ijs ex identitate rationis, & necessaria consequentia inhibitio à Concilio Tridentino sublata est, & interdicta, vt probat expressè idem Tridentin. decretum *in capit. causæ omnes* 20. *session.* 24. *de reformatione*, ibi: *Nec antea alijs committantur, nec auocentur, nec appellationis ab eisdem interpositæ per superiores quoscumque recipiantur, eorumvè commissio, aut inhibitio fiat, nisi à definitiua, vel à definitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari nequeat, &c.* Item etiam Papa Leo. X. per quandam constitutionem, quam ad litteram retulimus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à numer.* 7. & ad medium, ibi: *Ita quod nulli ante definitiuam sententiam licet appellari, nec appellatio (si fuerit emissa) vllatenus admitti, nisi ab interlocutoria, &c. Alioquin appellationis, & illarum etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde secutum fuerit, nullius sit roboris, & momenti, &c.* Quæ autem † sint iste interlocutoriæ à quibus licitè appellatur in prima instantia vide abundè *de Regia protectione.* 2. *part. capitul.* 1. *per totum.* 2

Igitur cum totus processus ab alio Iudice, quam ab Ordinario † factus subijciatur vitio nullitatis ex defectu insanabili, & notorio iurisdictionis, vt copiosè comprobauimus hac 2. *part. capitul.* 17. *à numer.* 14. *cum multis sequentibus.* Et alijs varijs locis relatis in *capitul.* 26. *numer.* 35. Sequitur manifestè, quod inhibitio, quatenus impediat primam Ordinarij instantiam, sit non solùm expressè comprehensa in dicto decreto Tridentin. Sed & virtualiter per necessariam consequentiam, atque ideò retentio in Senatu obtinenda erit, ne illa in præiudicium Ordinarij & collitigãtis impetrans vtatur, quæ argumentatio indubitabilis est, & latè comprobata hac 2. *p. cap.* 26. *à num.* 35. *cum multis seqq.* 3 4

Secunda sit conclusio inhibitio quęvis in qualibet instantia expedita ad finem simplicem petitionem † appellantis omissa forma iuris, quæ habet, quod non aliter expediri valeat, quàm præcedente partis citatione, causę cognitione, & visis actis, alias ipsa inhibitio sit nulla, & nec erctar, nec causat attentarum, nec Iudicis in feriis suspendit, aut tollit iurisdictionem, sic decreuit Innocentius III. *in capit. Romana, §. si verò, & §. si autem*, cum alijs, *de appellationibus, lib.* 6. copiosè Nos *de Regia protectione.* 2. *part. cap.* 10. *num.* 20. *& 21. & hac* 2. *p. cap.* 7. *num.* 18. 5

Et quod sit de essentia & forma præcisa inhibitionis citatio † partis ante eius expeditionem, vltrius probant Michael Grassis *communem opinionem, tomo* 2. *libro* 7. *titul.* 14. *numer.* 159. *fol.* 270. Vantius *de nullitat. ex defectu iurisdictionis. Ordinar. num.* 55. Auendañ. *de exequendis mand. part.* 1. *capitul.* 22. *numer.* 10. Mastrillus *centur.* 3. *observatione* 87. Bernard. Diaz *in regula* 376. Surdus *consil.* 424 *numer.* 41. Gratianus *in regula* 169. Gutierrez *de iuramento confirmator. part.* 1. *capitul.* 2. *num.* 31. Angelinus Barbosa *in collectanea ad dictam capit. Romana, §. si verò, numer.* 5. quàm plurimos Doctores congessit Antonius Gabriel. *titulo de citationibus, conclusio.* 1. *numer.* 77. 6

Et quando causa est in appellabilis, vel quia sit via executiua, † vel sententia translata in rem iudicatam, & similia vltra causæ cognitionem suprædictam alia requiritur præcedere inhibitionem ipsam: nempè an appellatio sit recipienda vel non, textus expressus *in dict. capit. Romana, §. si autem post sen-* 7

sententiam in casibus à iure prohibitis, &c. de appellationibus, libro 6. copiosè Nos *de Regia protectione, 2.part. capitul. 10. à numer. 23. cum multis sequentibus*; & vltra Doctores ibidem citatos, idem probant Abbas *in capit. cum speciali, §. porro, numer. 6. de appellationibus*, Octauianus Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ, lib. 7. cap. 3. num. 11.* Augustin. Barbos. *in collectan. ad dict. caput. Romana, num. 12.*

8 Quam inhibitionis præcisam † formam cùm Concil. Tridentin. neglectam viderit, ob abusum superiorum ex potentia imperij, & manu iurisdictionis destruere ambientium, & anhelantium iurisdictionem alienam inferiorum, illam renouauit *in session. 22. capitul. 7.* ibi: *In appellationibus ad eos interpositis in quibusuis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam, & tenorem sacrarum institutionum, & præsertim Innocentij IIII. quæ incipit, Romana, &c. aliter inhibitiones & processus, & inde sequuta, quæcumque sint ipso iure nulla, &c.*

9 Et insuper hoc decretum † renouasse, *dictum cap. Romana, cum suis §§.* affirmant Gratianus *in regula 40. in principio*, Paz *in praxi. 5. part. tomo 2. capit. vnico, numer. 24.* Lancellotus *de attentatis. 2. part. capit. 20. in præfatione, quæstion. 5. numer. 165.* Marta *in compilation. decisionum, tomo 1. titul. de inhibitionib. capitul. 10. numer. 11.* & alij quàm plurimi à me ipso citati *in dicto tractatu de Regia protection. 2. part. capitul. 10. à numer. 29.* & Nos allegans, idem probat Augustinus Barbosa *in collectanea ad Tridentin. in nouissimè additis super dicto capitul. 17. numer. 1. & 2.* Selesius *selectarum Canonicar. capit. 23. numer. 13. & 14.*

Igitur concludenter infertur ad retentionem in partiendam huius † inhibitionis 10 Rottalis, quoties defecerit iuris & Tridentini inviolabilis decreti *in dicto capitul. 7.* formæ præcisæ & essentialis, cum directè præfatum decretum violetur ex ea, quod facere Rex Catholicus vti eius protector nullo modo patitur, sicque retentionem eiusdem inhibitionis in Senatu expediendã fore ex hac causa in duobus negotijs nunc pendentibus 11 respõdi, † eamq; legitimã Senatus agnouit me acerrimè informante, & in vno decreuit, impetrantem compellendum originalem exhibere, replicantemque illam misisse Romam post intimationem executam; Senatus ipse iterum mandauit, vt obligaretur sub graui pœna pecuniaria præstanda, si infra quatuor menses non atulerit originalem eandem. Motus Senatus ne eius virtute per audientiam contradictarum procederetur in Rotta contra recurrentem, & meritò, vt obviaret damnis inde speratis à rigore Rottæ, de quo abundè Nos sup. hoc 2. *p. cap. 17. & cap. 20.*

Nec obstabit quod ex aduerso potest obijci; † Rottam modernam introduxisse, 12 suas inhibitiones etiam iniustas & minus Canonicè expeditas operari, & causare attentata, vt variæ decisiones eiusdem Rottæ affirmant, & sic stante hoc stylo Rottæ, inualuisse formam Concilij Trident. *in dict. sess. 22. cap. 7.*

Quia respondetur; stylum hunc expressè esse sublatum ab eodem Tridentini decreto, qui non potest prævalere aduersus formam iuris † per illud renouatam, & expressè re- 13 probans stylum contrarium, quamlibet vè consuetudinem etiam immemorialem, ibi: *Quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, & priuilegio in contrarium non obstantibus, &c.* Tùm etiam ex alijs quam plurimis fundamentis, quæ contra hunc stylum considerauimus sup. *cap. 7. à nu. 17. vsque ad fin. hac 2. p.*

Tùm etiam, quia huic stylo, & inhibitionibus Apostolicis expeditis † absque for- 14 ma & requisitis Concilij Tridentin. aduersatur Sacra Congregatio Cardinalium in hæc verba: *Capitulum Romana. de appellationibus in 6. seruari debet etiam in appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis.* Quam declarationem Cardinalium ad litteram in ijs terminis impugnantes hunc Rottę stylum adduximus *in tractatu de Regia protectione, part. 2. capitul. 10. numer. 41.* eandem etiam nouiter refert Selesius *selectar. Canonicar. capitul. 23. numer. 13.* item eam refert Augustinus Barbosa *in collectan. nouiter additis ad Tridentin. dicto capitul. 7. numer. 1. & 2.* qui Nos allegat, quo quidem destruitur Rottæ stylus fortè allegandus.

Tùm etiam (quando talis stylus potuisset prævalere contra expressum Tridentini decretum, quod negamus) † Rottę stylus 15 non obligat extra eam in partibus, maximè Hispaniæ tam remotis, nec attenditur, nec obseruatur, vt per Lancelotum impugnantem hunc stylum Rottæ, diximus Nos *in tractatu de Regia protectione, dicto capitul. 10. à num. 27. & sequentibus*, & latè 1. *part.*

capitul. 2. §. 3. à numer. 19. & sequentibus, quàm plures Rottæ decisiones ad idem addu centes, quibus adde Zeballos, & Rebuffum sequutos à Thoma Sanchez *de matrimonio, tom. 3. lib. 8. disputatione 21. sub numer. 16.* loquentes in rescriptis iustitiæ expediendis in Curia.

Cæterùm quando de facto hîc stylus obseruaretur in Rotta, cùm tot præiudicialis
16 sit, ijs in partibus † ad oculos Regis, & Senatus acerrimi protectoris Concilij Tridentin. nequit prævalere in contrauentionem tam clari, tamque expressi decreti illum nequose impugnantis, ideòque nullo pacto euitari potest huius inhibitionis Rottalis forma essentiali carentis retentio in Senatu, ne pars illa vti valeat.

Tertia sit conclusio. Inhibitio Rottalis
17 expedita in causa matrimoniali † contra pauperem, vel aliam miserabilem personam, vt ad Curiam etiam in secunda, siuè in tertia instantia vocetur litigaturus, à Senatu retinetur, ne extra prouinciam suam cogatur litigare iuxta decretum Concilij Tridentin. *session. 24. de reformatione, capit. 20. in §. ad hæc*, ibi: *Coram quo, si pars verè paupertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam, nec in tertia, nec in secunda instantia in eadem causa matrimoniali litigare, &c.* Igitur si virtute appellationis emissæ ad Curiam Romanam vbi causa tractanda committitur, inhibitio emanauerit in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliàs personam miserabilem ea invita, & reclamante, & recurrente ad Senatum; ibidem retinebitur, cum aduersetur expresso Tridentini decreto, cuius Rex protector est & miserabiliũ personarum præcipuè, vt in *cap. 1. hoc tractatu 1. p.* latè dictum est.

Et licet hoc Tridentin. decretum dum-
18 taxat mentionem faciat de paupere; † omnis miserabilis persona, præcipuè minor patre orbatus (vt est vulgare, & Couarruuias explicat *practicarum capit. 6. numer. 2.*) nihilominus comprehenditur in eius dispositione ex identitate rationis, & æquiparatione iuris, non per extensionem, sed per comprehensionem, & inclusionem, vt in facti contingentia pro quadam diuidite puella minore, & vtroque parente orbata viriliter defendi, vt contra eam inhibitio Rottalis in tertia instantia expedita retineretur à Senatu, motus fui ex sequentibus.

Primò, quoniam huius Conciliaris decreti solida & vnica ratio reddi potest, miserationis, nempè causa, eo quòd pauper vti miserabilis persona † non potest suam cau- 19
sam & ius legitimè defendere, ex plurimis Doctoribus mox citandis, nec alia ratio dari potest vltra hanc: sic sanè ratio subintellecta, & non expressa habetur pro expressa in dispositione, quando vna sola assignari, seu reddi potest, quæ quidem ratio vnica & subintellecta operatur indubiè omnes illos effectus, quos ratio expressa in quacumque lege, aut dispositione operaretur, vt cum Tiraquello, Anton. Gabriel, Bruno, Molina, Deciano, Mandello, Mantica, Surdo, Simon de Pretis, Barbosſa, Gratiano, Giurba, & alijs innumerabilibus penè latissimè comprobat & resoluit Don Ioann. del Castillo *controuersiar. tomo 6. cap. 170.* à princip. & per totum.

Sed sic est ex iuris nota † conclusione, 20
quod quantùm attinet hoc priuilegium, nequis extrahatur inuitus à sua prouincia, aut vt possit alios inuitos ad Curiam trahere; sunt casus in iure æquiparati minor orbatus, & pauper, *l. vnica, Cod. quando Imperator. inter pupillos, & viduas, l. 5. tit 3. par. 3.* ibi: *O por pleito que demandasse a querfino, ò mui pobre, ò mui cuitado*, Couarruuias *dicto capitul. 6. à principio, & capit. 7.* præcipuè sub *numer. 5.* ibi: *Tametsi lex vnica quando Imperator. inter pupill. & viduas, ac leges Regiæ pari ratione & iure de omnibus tractauerint, &c.* Imò miserabilium personarum † appellatione veniunt Pupil- 21
lus, vidua, senes decrepiti & continuo morbo fatigati, quàm plurimos ad idem congessit, Augustinus Barbosſa *in tractatu de appellationibus, verbo, Vtriusque iuris significati. appellatio. 152. numer. 4.* videndus à principio.

Et in specie Orphani, seu pupilli † est 22
textus *in capit. quamvis*, & ibi Glossa, *verbo, Pueri*, ibi: *Pueri infra pubertatem non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excusat. & capit. fin. de sententia excommunicatum*, latè Marchesanus *de commissionibus auocato caus. §. 2. à num. 1. cum sequentibus.* Hoc idem comprobat Sigismundus Scaccia *in in tractatu de appellationibus, quæstio. 2. numer. 121.* in hęc verba: Extende secundo, vt sicut vidua, aliaque miserabilis persona potest declinare proprium Iudicem Ordinarium, & adire Principem, vt dixi sub ampliatione, ita etiam possit è conuerso declinare Iudicium Principis, & petere se remitti ad Iudicium sui domicilij, Afflictis *Constitut. Regni, rubrica 37. statuimus, numer. 14. ver sicul. Primum, libro 1.* & Marchesan. *tractat.*

de

de commissionib. auocat. causar. capitul. 4. §. 2. sub numer. 16. fol. 475. in 2. impressione; dicens, quod signatura, iure suadente, debet eis fauorabilis esse, tam quando volunt aliquem trahere ad Romanam Curiam, quàm quando volunt remitti ad partes, & *numer. 37.* in fin. *fol. 478.* dicens ita fuisse resolutum in signatura ad fauorem viduarum ad quarũ instantiam, ait, fuisse avocatam causam à curia ad partes, quamvis ageretur de iure patronatus.

Et ratio huius extensionis (prosequitur
23 ipse Scaccia) potest esse, † quia minor, vidua, pupillus, aliæque personæ miserabiles non possunt per rescriptum Principis trahi ad iudicia extra domicilium suum, nisi in rescripto fiat mentio expressa de qualitate personæ. Millis *in reportorio*, in verbo, *Minor.* in vltimo verbo, &c. Hactenus Marchesanus.

Ex quibus omnibus per necessariam con
24 sequentiam † infertur, quod Concilium Tridentin. *in dicto capit. causæ omnes, in §. ad hæc*, disponens, pauperem in nulla instantia posse extrahi à prouincia sua in matrimoniali causa; idem disposuisse intelligatur in minore orbato, vt pariter miserabili persona (quantumvis diuite, vt statim) quia quando duo casus sunt æquiparati à iure, nouiter disposito in vno, in alio simul censetur dispositum, Gloss. *in l. Mancipia, verbo, Aduocandum, Cod. de seruis fugitiuis*, Glossa fin. *in l. si quis seruo. Cod. de furtis*, Gloss. *in capit. si postquam, de electione, libro 6.* Tiraquel. *de retractu linag. §. 15. glos. 1. numer. 20.* Anton. Gomez *variarum resolution. tom. 3. capitul. 11. à numer. 1.* Surd. *de alimentis, titul. 2. quæstion. 10. numer. 2.* Molin. *de primogenijs, libro 2. capitul. 8. numer. 10.* Flores de Mena *variarum, quæstio. 3. numer. 27. & 29.* Caldas Pereira *de potestat. eligend. capitul. 7. numer. 5.* Qui in varijs materijs addúcunt plura exemplaria conducibilia, con-
25 sonas † axioma illud, quod æquiparatorum eadem est dispositio, & iudicium, *l. 1. ff. de leg. 1.* etiam in odiosis Nos *de Regia protectione 2 part. capitul. 5. num. 54. & sequenti.* Et in terminis priuilegij fori circa pauperes, & minores orbatos, Ioannes Maria Nouarius *in praxi elect. & variat. fori. q. 8. sect. 1. numer. 9. & quæstion forens. 143. numer. 12. lib. 1.* Velasco *de priuilegijs pauper. & miserabi. persona. 1. p. quæstio. 36. numer. 15.*

26 Igitur cum hi duo casus † minoris orbati, & pauperis sint quoad hoc æqualiter æquiparati, & priuilegiati à iure; dispositum per Concil. Tridentin. respectu pauperis debet comprehendere alterum, quia hæc æqualitas & communicatio priuilegij prouenit ab vna met causa, radice, & ratione ex Doctoribus citatis suprà *à numer. 17.* Et casus, quos nectit † rationis identitas; non sunt 27
quoad iuris dispositionem separandi, quod plurimis exornauimus *in tractatu de Regia protectione 2. part. capitul. 6. numer. 22.*

Discursus iste fortior redditur, quia quo
ties plures casus habent eandem rationem, licet de vno dumtaxat † lex loquatur, in 28
eaque tantùm fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, ita vt cęteros etiam includat sub ratione comprehensos, non per extensionem legis, sed per comprehensionem & inclusionem, vti plurimas congerentes doctrinas abundè diximus suprà *1. part. capitul. 9. à num. 13. cum multis sequentibus.*

Et quia cum Concilium Tridentinum à
regula generali posita in principio eiusdem *capitis, causæ omnes*; pauperem † exceperit 29
in dict. §. ad hæc. Eadem exceptio debet extendi ad omnes casus eandem rationem habentes, Gloss. *in l. 1. Cod. de condictione indebiti, verbo, Iudicati*, Panormitanus *in capit. omnes, numer. 7. de constitutionibus*, Parlador. *rerum quotidianarum, libro 2. capit. fin. 5. part. §. 11. numer. 7.* Cum decretum illud non excipiat † casum pauperis taxati- 30
uè, & exclusiuè ad alios similes casus, ita Parladorius vbi proximè ex Bartulo *in l. si constante, quæstion. 9. ff. soluto matrimonio*, & illic reliqui. Baldus *in l. 1. §. excipiuntur, in fine, ff. de ferijs*, Roman. *consil. 271. num. 3.*

Nec foret credibile, Sanctam Sedem A-
postolicam speculum misericordiæ, † & fon 31
tem pietatis (vt merito plura iura conclamant) velle occurrendo miseriæ vnius, excludere cæterorum miserationem in iure habentium similem, & maiorem fauorem, imò potiùs in minore orbato prædictum decretum debet procedere ex maioritate rationis, quia causa miserationis † pauperis 32
est accidentalis; orbati tamen naturalis, & vti potior præferenda, vt eleganter considerauit Baldus *in l. qui habet, ff. de tutellis*, per text. ibi. sequitur Matthæus de Afflictis *in Constitutio. Neapolitan. libr. 1. rubric. 36. numer. 35.* Couarruuias *practicar. dict. capitul. 8. sub num. 4. versic. Primus etenim casus.*

Et

Et ad hoc idem ponderanda verba eius
33 decreti † Conciliaris, ibi: *Coram quo si pars verè paupertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare, &c.* Cùm iam ex hoc fucursu cesset priuilegium paupertatis nissum causæ accidentali, quod idem non diceret Concilium in minore orbato patre, in quo quamvis diuite, causa miserabilis perso-
34 næ semper permanet, † cum præcisè sit per alienam defendendus, non per suam, plurimos Doctores ad idem congerit Couarruuias *practicarum cap. 6 sub numer. 2.* ibi: *Obtinet tamen hoc priuilegium in Orphanis, & viduis etiam diuitibus, &c.* Andreas Gaillius *libro 1. obseruatio. capitul. 1. num. 39.* ex doctrina Panormitan. *in capit. significantibus, numer. 6. de officio Delegati,* & ex Menochio, Baldo Nouello, Rolando, Rotta, Patriano, Franchis, Thesauro, Gratiano, Marta, Petro Barbossa, Trentacinquio, & alijs quàm plurimis firmat Augustinus Barbossa *in tractatu de appellation. verbor. vtriusque iuris appellatione 152. num. 6.*

35 Comprobatur vlterius, † nam eo modo quo *in l. vnica, C. quando imperator inter pupillos & viduas* (quæ tantùm loquitur de pupillo, & vidua) comprehensus intelligitur virtualiter & tacitè pauper, & aliæ miserabiles personę, non ob aliud, quàm per identitatem rationis, vt ex Couarruuias loco citato, *numer. 3. in principio,* & latius Scaccia *de appellationibus, quæstio. 7. à numer. 130. cum sequentibus,* ibi: *Ratio huius restrictionis potuit esse; quia Ecclesia æquiparatur pupillo,* Couar. *d. cap. 7. nu. 3. vers. Verùm de Ecclesia. in fine,* & Carauita *ritu 233. quæst. 1. numer. 3. &c.*

Pariformiter è conuerso in hoc decreto Tridentino vbi tantùm (sine restrictione ta-
36 men) fit mentio † de paupere; debet includi Orphanus ex identitate, imò maioritate rationis, habens à iure communi priuilegium, cui nec Concilium derogauit, nec in derogatione generali aliàs comprehenderetur, plures Doctores allegat Mieres *de maioratu 1. p. q. 1. nu. 78.*

37 Iste iterùm discursus legitimus † magis redditur ex eodem Triden. *in dict. cap. causæ omnes,* quod licet in principio absolutè veta uerit, causas in prima instantia alibi tractari, quàm coram Ordinarijs; nihilominùs non cẽsentur exclusi casus illi, in quibus aliàs de iure communi ab Ordinario licitè poterat recedi in prima instantia, imò illi amplius intelliguntur preseruati, vt plurimis citatis Doctoribus, & declaratio S. Congregation. diximus sup. hac 2. *part. cap. 5. à numer. 8.* & per omnes eius §§. vbi quod per illam vniuersalem prohibitionem non excludi legitimos iuris communis modos, in quibus exspeciali ratione recedebatur ab Ordinario in prima instantia.

Inter quos vnus erit causa miserabilium & pupillorum, qui si habeant causam in prima instantia coram suo Ordinario, vel alio Iudice inferiore; possunt istorum forum declinare, & eligere forum in Romana Curia, non tamen Metropolitani, vt iure cõmuni determinatum stat, *in l. vnica, C. quando Imperator. inter pupill. & viduam* (quam hactenus exornauimus) non obstante noua dispositione Concilij Tridentin. *in dicto capit. causæ omnes,* vt in Clerico pupillo expressè tenet Aldan. *in compendio Canonica. resolutio. lib. 2. titul. 8. numer. 15.* vbi testatur sic fuisse decisum *in Baren. 1. Aprilis 1628.* quem ad id referens sequitur Augustinus Barbossa *in collectan. ad Concil. Triden. sess. 24. dict. cap. causæ omnes 20. nu. 45. in nouiter additis.*

Nec per expressionem vnius ex casibus
æquiparatis, & similibus in iure, † censetur 38
excluſus alius eandem rationem habens, vt superius extat probatum, quod alijs eiusdem Concilij Tridentin. decretis contingit, vt est videre per Menochium *de præsumptionibus, libro 3. præsumption. 90. à principio, & numero 6.* ibi: Et præter tres enumeratos modos adquiritur etiam ius patronatus constructione, reædificatione, & dotatione, sicut scribunt per multi, quos commemoraui, & sequutus sum *cons. 90. numer. 28. & 29. libro 1.* Nec concilium ipsum Tridentin. tres hos postremos modos reijcit, etsi alios tres commemorat, non enim includio vnius est excluſio alterius, quando eadem est veriusque ratio, vt declarando regulam, *l. cùm prætor. ff. de iudicijs,* scripserunt Felinus, &c. idem probant plurimi citati à Nicolao Garcia *de benefic. 5. par. capitul. 9. numer. 38.* ibi: Licet Concilium solùm præseruet ius patronatus competens ex fundatione, & dotatione, non excludit ius patronatus ex constructione competens, &c. Quibus non ab similis est intellectus, *l. 5. titul. 2. part. 1.* quæ loquendo de probanda consuetudine inquit: *Si en este tiempo mismo fueren dados consegeramente dos juzios por ella.* Non excludit alios modos à iure

apro-

aprobatos probandi consuetudinem, prout latè declarat & interpretatur Molina *de primogenijs, libro 2. capitul. 6. à numer. 24. & sequentibus, & numer. 18.* ita loquitur: *Nec illa lex partitarum, quæ de vno modo probandi consuetudinem meminit: ceteros excludit, idque aduertit Gregorius Lopez in dicta l. 2. in glossa verbo, Fueren dados, &c.* qui latiùs prosequitur & Burgos de Paz *in l. 1. Tauri, numer. 251. cum sequentibus.* Ex quorum decretorum Tridentin. vera intelligentia rectè infertur ad casum præsentem, in quo licet *d. cap. 20. §. ad hæc*, disponat & loquatur de paupere tantùm, non intelligitur excluisse Orphanum, & alias miserabiles personas, in quibus identitas rationis militat, atque iuris æquiparatio, imò dispositum in paupere idem repetendum in cæteris miserabilibus.

Ex quibus omnibus concluditur ad retentionem inhibitionis Rottalis † expeditæ in 39
causa matrimoniali in secunda, vel tertia instantia, cum Orphanus ex ea extrahi non possit à sua prouincia ex *dicto capit. 20. §. ad hæc, session. 24. de reformat.* cum Regi pertineat Concil. Tridenti. protectio, atque ideo tale decretum violetur, retentio in Senatu expedienda.

Tùm etiam, quia, vt hactenus diximus, 40
pauperes & Orphani, † aliæque miserabiles personæ in nulla instantia possunt extrahi à prouincia in causis matrimonialibus ex dict. Tridentin. at Rex vt protector suorum vasallorum non debet pati illas extrahi, quod si de facto extrahantur, & in priuilegio suo oprimantur, à Rege sunt protegendi per retentionis remedium, vt expressè firmarunt Menchaca *controuersia. vsufrequen. lib. 1. capitul. 41.* & Erasmus à Cochier. *de iurisdictione Ordin. in exemp. tom. 2. in Scholijs ad Ordin. Constitut. Leonis X. §. 13. numer. 184. folio 99.* & alij, quos ad idem retulimus hac 2. *part. capitul. 11. à numer. 79. cum sequentibus.*

Discursus iste novum recipit † spiritum ex duobus decretis huius Senatus Supremi, 41
qui cum à secunda sententia in eadem causa matrimoniali priùs appellauerat puella ab omissione condemnationis expensarum (ob calumniosam, & dolosam litem sibi ab aduersario motam) cui iudex detulerat, & comparuit puella statim coram R. Nuntio, & inhibitione obtenta & intimata & obtemperata, postmodum vir appellauit à sententia ad Sanctissimum nominatim, & conquestus per viam violentiæ in Senatu, iudicem nolle sue appellationi deferre, decreuit Senatus 26. *Ianuarij 1534.* quod *in non deferendo illi ad iudicem, ad quem de iure deferre debebat, vim facit.* Detulit Iudex ad Nuntium eundem (ad quem causa puellæ erat deuoluta) dumtaxat, & non ad alium, iterum conquesto aduersario, noluisse deferre ad Sanctissimum, ad quem nominatim appellauerat, Senatus 4. *Aprilis 1534.* iterũ decreuit *vim in huiusmodi delatione minime intulisse.* Attendens causam matrimonialem puellæ orbatæ non esse extrahendam à prouincia, iuxta d. Tridentin. *cap. 20. §. ad hæc.*

Ex quibus decretis Senatus aliam insuper deduximus † causam legitimam retentionis 42
inhibitionis postmodum insuper allatæ, ex eo quod ista inhibitio directè repugnabat, impugnabatque Senatus decretum, & Regis authoritati detrahebat, Regioque recursui, cum per inhibitionem totaliter destruebantur decreta, & eorum executio, & effectus impediebantur, cum de sui natura incommutabilia sint non subiecta humanæ vicissitudini commutationi, aut variationi, vt latiùs Nos *de Regia protectione 1. p. cap. 4. nu. 12.*

Et cum ista inhibitio opponatur authoritati, & Regaliæ seu maioriæ Regis † (prout est 43
recursus, vt abundè diximus in hoc tractatu *1. p. cap. 1. per totum*, & præcipuè *à nu. 102. cum multis seqq.*) euidenter infertur ad eiusdem retẽtionem, cum inter causas legitimas ad illam impartiendam hæc sit potior, detractio nempè, & diminutio authoritatis, maioriæ, seu Regaliæ Regis, prout abundè sup. *1. p. cap. 5. per totum.*

Et quia retentione omissa in hoc casu; decreta Senatus † manerent inania & illusoria contra omnem iuris publici vtilitatem, 44
& Senatus authoritatem, & ex eisdem potius damnificaretur opressus, imò sub fide publica & Regia deceptus maneret in iure suo, qui tutus se recursu Regio iudicabat, ex ijs, quæ latissimè considerauimus hac 2. *p. cap. 20. à num. 39. vsque ad finem*, quæ omnia ibi dicta his applica.

Sicque defendimus ex prædictis causis legitimis, retinendam fore in Senatu inhibitionem Rottalem, ne illa in dispendium puellæ alibi vtatur impetrans, & vt causa pẽdens coram Nuncio vigore appellationis puellę præcedentis prosequatur, quæ in Curia Romana tractari non debebat, tùm ex d. decreto Trident. tùm etiam quia ex accidentibus ad illam deuoluta non fuerat, tùm etiã quia iam introducta erat coram Nuncio ex vtraque parte.

Ad

Ad cuius claritatem ſupponebamus, quod
45 quamuis victor regulariter † non poſsit appellare à ſola ommiſsione condemnationis expenſarum; hoc tamen procedit poſtquã victus iam prius appellaſſet à ſententia contra ſe lata, at ſi victor ab ommiſsione expenſarum prius appellaſſet, legitimè appellat, ita vt validitas huius appellationis pendeat à præuentione, & anterioritate, *l. fin.* & ibi Doctores, *C. quando appellare non eſt neceſſe*, latiſsimè proſequitur Scaccia *de appellationibus, quæſtion. 17. limitat. 21. per totam.*

Et cum appellatio puellæ ab ommiſsione
46 expenſarum fuerit anterior, † deuoluiſſe totam cauſam ad Nuntium, dicendum erit, vt probat Scaccia *dict. limitat. 21. numero 12.* nam cũ prior appellatio deuolueret cauſam legitimè expenſarum ommiſſarum, & coram Nuntio ſit iam introducta; tota cauſa ſuper principali deuolui debuit, ne eius continentia diuidatur, & inde contrariæ ſententiæ ſpectentur, iuxta quæ Nos latiſsimè ſuprà *capit. 14. per totum*; nam ſi iudex cauſæ principalis reuocauerit ſententiam, & iudex expenſarum illam confirmauerit, aut ſuper ſoluendis ſolum pronuntiet; inane foret iudiciũ,
47 & per conſequens etiã vtrumq; iudicium, † cũ articuli ſint connexi, & inſeparabiles, quia vnum parit exceptionem rei iudicatæ alteri, vt Nos *de Regia protectione, 3. part. cap. 15. numero 43. & hoc tractatu 2. part. capit. 8. à numero 12. & ſequentib.* Imò vt articulus dicatur annexus; ſufficit quod ab alio dependat, Rotta vt per Alexand. Ludouiſ. *deciſ. 223. per totam, & numero 7. & ſequentib.* ibi: Quod autem ſimus in connexis, dicebant Domini, non eſſe dubitandum, cum omnia pendant ab articulo filiationis & legitimationis. Aimon *conſil. 242. numero 1. & 2.* latè Menochius *de arbitrarijs, caſu 95. numero 15. & ſequentibus*; imò vnum reputatur, quando vnum eſt propter aliud, *l. Iulianus, ff. de cond. & demonſtra.* Bellamera *conſ. 4. infin.* facit quod habetur in deciſione Rottæ *13. ſub numero 2. verſic. Quarto quando, de probationibus, in nouiſ.* à dicto enim articulo pendet aſsignato legitimæ, &c.

Supponebamus vlterius, quòd licèt ſit no-
48 ta concluſio † quod ex duabus appellationibus ab vtraque parte interpoſitis ab eadem ſententia, vna ad inferiorem, altera ad Papam; iſta præualeat, & totam cauſam deuoluat *ex cap. ſi duobus, de appellationibus.*

Tamen iſta concluſio in cauſa præſenti fal-
49 lax reperiebatur dupliciter, † tùm ex Cõcil. Trident. dict. *capit. 20. §. ad hæc*, quod cauſa matrimonialis miſerabilis perſonæ non debet extrahi à Prouincia in qualibet inſtantia ex deductis à principio *huius 3. concluſionis.*

Tùm etiam, quia regula dict. *capit. ſi duobus*, non procedit, † quando appellans ad 50
Papam tacitè aut expreſsè prorogaret iuriſdictionem inferioris, quo ſe renuntiaſſe videtur deuolutioni ſuæ appellationis quantum ad Papam, quoniam licèt verum ſit quod ex duabus appellationibus ab vtraque parte emiſsis vna ad Papam, altera ad inferiorem; illa præualeat; tamen hæc prælatio, † & 51
deuolutio non eſt tantæ efficaciæ, & tàm abſoluta, quin etiam inferiori adquiratur iuriſdictio, licèt elidibilis ope exceptionis text. eſt in dict. *cap. ſi duobus*, ibi: *Tenebit excommunicationis ſententia, &c.* optimè reſoluunt Philippus Franch. ibidem ſub *numero 13. & ſequent. verſic. In verbo tenebit.* Cardinal. Alexand. *in eod. capit. num. 3. verſicul. Nota ex tex.* Decius *numero 5. nota. 3.* Scaccia *de appellationib. quæſt. 10. num. 15.* Auguſtinus Barboſ. in *collecta. ad eundem textum, numero 4.* concludentes quod interim poteſt inferior procedere.

Quapropter iſta iuriſdictio cum ſit elidibi-
lis valet prorogari, † vt in terminis Doctor Petrus Barboſ. in *l. 1. articul. 1. numero* 52
190. ff. de iudicijs, & tenet Auguſtinus Barboſ. in dict. *cap. ſi duobus, num. 4.* & alij ſtatim citandi.

Atq; quæmadmodum per comparitionem
coram inferiore abſq; proteſtatione † ap- 53
pellans intelligatur renuntiare ſuæ appellationi, & prorogare iuriſdictionem eiuſdem tex. in *capit. ſolicitudinem, de appellationib.* quem latè exornat Scaccia *de appellationib. quæſt. 17. limitat. 2. à num. 12. & ſeqq.*

Eodem modo quando concurrunt hæ duæ
appellationes vna ad Papam † (quæ regu- 54
lariter præualet) altera ad inferiorem; ſi poſtmodum appellans ad Papam compareat coram inferiore; videtur renuntire deuolutioni ad Papam, & prorogare iuriſdictionem aliàs elidibilem inferioris, qui impunè de cætero procedit in cauſa, ita poſt alios eleganter concludit Sigiſmundus Scaccia *de appellationib. 2. p. q. 10. ſub n. 13. verſ. Tertius caſus* vbi ita ait: Tertius caſus eſt, quando appellans renuntiaſſet appellationi, quam interpoſuerat ad Papam, ſiue renũtiatio ſit expreſſa, ſiue tacita per comparitionẽ corã Archiepiſcopo ſine proteſtatione, Cardinalis Alexan. *ſub eodem n. 4.* ibi: *Fallit tertio*, & egregiè Decius *n. 13. not. ab. 6. & ſub n. 17.* ſed de iſto tertio caſu ſatis abunde loquutus ſum *infr. q. 17. limit. 2. &c.* quod & probat vterq; Barb.

quos suprà citauimus *n. 51. & 52.* dũ in hoc casu prorogationem admittunt, de hac comparitione coram Nuntio Apostolico ex aliquibus actis à viro gestis constanter fuit compertum.

Insuper in comprobationem adduximus
55 dictas singulares Rottæ decisiones, † quas ad litteram retulimus suprà hac *2. part. cap. 19. à numero 42.* quibus reperitur decisum, quod per comparitionem coram alio iudice etiam prætendente iurisdictionem in causa videatur ei consentire, & renuntiare commissioni iam à se expeditæ ante eius præsentationem, cuius virtute Delegatus iam non potest procedere validè in causa, sed nulliter & attentatè, & consonant omnia quæ à principio dict. *c. 19 scripta sunt.*

Comparitionem appellantis ad Papam coram Nuntio in hac causa concludenter deduximus, inferentes inde ad prorogationem iurisdictionis, & renuntiationem suæ appellationis, & deuolutionis ad Papam, & per consequens ad renuntiationem suæ commissionis postmodum obtentæ, & inhibitionis subsequutæ, quæ Rottæ inhibenti iurisdictionem non contulerat.

Considerabamus etiam ad commissionis
56 impetratæ, † & inhibitionis subsequutæ nullitatem, quod cum ante impetrationem comparaerit appellans coram Nuntio, & suę appellationi tacitè inde renuntiasset; commissionẽ super appellatione resoluta, & quæ iam non stabat, nullam fuisse nec tribuisse iurisdictionem, & per consequens omnem processum, & inde sequuta esse nulla, & inualida ex defectu iurisdictionis. Bellamera *decis. 22* Cæsar de Grassis *decis. 8. num. 4.* Marquesanus *de commis. 1. part. capit. 3. numero 220. fol. 170. tom. 1.* Gratian. *disceptationibus forens. capit. 17. per totum.* Ruginellus *de appellation. §. 6. glos. 4. sub numer. 7. versic. Aduertendum.* Scaccia *de appellationib. quæst. 3. à numero 3.* Farinacius *in posthum. tom. 1. decis. 789. numero 2. & sequentibus, & num. 6.* & loquendo in nullitate † inhibitionis ex-
57 peditæ huius commissionis virtute, Lancellotus *de attentat. 2. part. capit. 20. limitat. 12. à numero 1. cum sequentibus*, vbi aliquas Rottæ decisiones adducit, † & Gratianus
58 vbi proximè *numero 1.* reddentes omnes rationem, quia commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem. & circa effectus huius appellationis semel resolutæ, & renuntiatæ vide plura, quæ congessimus hac *2. p. cap. 19. à numero 12. cum multis sequentib. & c. 26. à nu. 38.* vbi plura sunt cumulata.

Concordat Rottæ decisio Alexand. Ludouis. *decis. 418.* à principio vbi, † quod 59
sublata causa, & fundamento principali, tacitè censetur sublata inhibitio Rottalis, & cõsonat Rottæ decisio, vt per Iacobum Caballerium *decis. 2. num. 6.* ibi: Quod autem Ordinarius Nerito nulliter processerit in hoc casu, patet; quia commissio sibi directa erat subreptitia, nam Ioannes Audræas obtinuerat committi dict. Ordinario Nerito causam appellationis sub falso prætextu, quod Ordinarius Liturien. executor suarum litterarum declarasset, eas non esse executioni demandandas, de quo decreto non constat; & consequenter appellatio, & sic nec commissio subsistit. Cæsar de Grassis *decis. 2. numero 1. & sequentibus, de rescriptis.* Hostiens. Felin. & alij, quos refert & sequitur Cassiador. *decis. 1. de rescriptis, &c.*

Deducebamus insuper in comprobationem retentionis prædictæ inhibitionis, † de 60
qua in hac *concluf. 3.* quod non tantùm ipsa, sed & commissio præcedens fuisset surreptitia (non quia surreptio de per se sola sit sufficiens causa ad retentionem litterarum, nisi concurrat alia ex relatis, *1. part. capit. 3. & quatuor sequentibus*, sed potiùs ad clariùs ostendendum defectum intentionis Papæ, quem ob surreptionem patiuntur dictæ litteræ, vt latissimè diximus, *1. p. c. 8. per totũ.*)

Cùm litteræ præfatæ commissionis dicantur surreptitiæ † ob non factam relationem 61
claram, & specificam sanctissimo de minore, pupillo orbato, vidua & alijs miserabilibus personis, contra quos impetratur rescriptũ, probant in terminis Marchesan. *de commissionibus, tom. 2. de commiss. auocatorijs, caus. §. 2. à numero 1. & numero 155.* Scaccia *de appellationib. quæst. 7. sub num. 171.* videndi quia rectè loquuntur, debet enim omnium obstantium fieri Papæ specifica, vera, & clara relatio, ita vt veritas etiam relata, tamen subinuolucro verborum non sufficiat, vt latiùs ad finem conclusionis, *4. à n. 94. & seq.* & hæc surreptio influit in damnum publicum ex DD. citatis *1. p. c. 13. n. 65.* & sic retentio procedit, vt in d. *c. 8.* probauimus.

Quarta conclusio erit, inhibitio Rottalis 62
expedita super re iam iudicata, † aut tribus conformibus vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu, quia est cõtra ius, infertq; præiudiciũ publicæ vtilitati, quã conclusionẽ (cum in facti contingentia habuissemus) validissimis fundamentis defendimus.

Impetrata rescripta (inquit Imperator) *non placet admitti,* † *si decisæ semel causæ* 63
fuerint iudiciali sententia, quam prouocatio nulla suspendit: sed eos, qui talia rescripta

ne-

meruerint; etiam limine iudiciorum repelli, &c. in *l. fin. C. sententiam rescindi non posse, & in l. causas vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari nõ oportet. C. de transactionibus*, text. etiam in *l. fin. C. de erroribus aduocator. l. cum tibi. C. de iudicijs, l. terminato. C. de fructibus & litium expensis.*

Rescriptum enim contra rem iudicatam,
64 aut tres conformes, † quatenus est impeditiuum executionis & effectus earum contra ius, & ab eo reprobatum, vt in *rubro & nigro. C. ne liceat tertio prouocare*; & propterea
65 tanquam iniustum, † & in ciuile admitti nõ debet. *l. rescripta, & authentica, quæ supplicatio. C. de precibus Imperatori offerendis, l. probatorias. C. de diuersis officijs, libro 12. Authentica, vt diuinæ iussiones, capit fin. collatione 8. capit. super litteris, de rescriptis.* Caballinus *milleloquio 992.* Tepatus *libr. 1. variar. titul. de executione sententiæ, column. 9. in princip.* Anton. Sola *ad decret. Subaud. titul. de conclus. in caus. parte 3. glos. 1. numero 7.* Trentacinquius *libro 1. titul. de rescriptis, resolut. 6. numero 1.* Ponte *consil. 1. numero 72. & de potestate Proregis, titul. de abundantia ciuitatis. §. 3. numero 14.* Berdacius *consilio criminal. 478. numero 20.*

Quia rescriptum super tertia appellatio-
66 ne nec tenet, † nec illud potest Princeps, seu Papa de ordinaria potestate concedere text. *in capit. tua nobis, de appellationibus*, & alijs per Marchesanum *in tractat. de commissionibus. part. 1. capit. 3. numero 30. folio 30. & part. 2. capit. 1. volumn. 4. numer. 1. 2. & 3. fol. 355.* Cagnol. in *decret. Montisferrat. 14. quæstion. 9. fol. 224.* nouissimè Antonin. Amat. *variar. resolut. 6. numero 4. & à numero 2.* nisi per speciale priuilegium
67 tertiam appellationem † concedat Princeps de plenitudine potestatis, Mastril. *de magistratib. libro 3. capit. 4. numero 388. & numero 391. volumn. 1.* Scaccia *de appellationibus, quæstion. 17. limitat. 1. numero 3. & sequentibus.* Rodulfin. *de absoluta Principis potestat. capit. 3. numero 16.* Muta *decis. 42. numero 19.* Trentacinquius *variar. resolut. libro 2. resolut. 15. de appellationibus, num. 11.* & alij plures citati ab Amato vbi proximè *à num. 5.*

Et hinc est, vt omnes Doctores de litterarum
68 rum retentione tractantes † pto notissima conclusione affirmant, eas retinendas fore, quæ contra ius fuerint expeditæ, deuientque à tramite iuris, cum talium executio suspendi debeat, nec illæ adimplendæ iuxta text. singularem *in l. rescripta, 1. C. si contra ius vel vtilitatem publicam, capit. rescript. 25. quæstion. 2.* & in specie est text. *maxim. l. fin. C. sententiam rescindi non posse*, ibi: *Non placet admitti, l. final. C. si contra ius &c. vtilitatem publicam*, ibi: *Vt nullum rescriptum, nullam sacram adnotationem, quæ generali iuri vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur, in disceptationem causarum litigij patiantur proferri*, textus optimus *in Authen. vt nulli iudicum. §. hoc vero*, dum loquens de suspensione horum rescriptorum inquit: *Si vero contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse iubemus.* Suppa & omnes in *capit. si quando, numero 16. de rescriptis.* Fabius Anna *consil. 62. numero 42.* Berdazius *consil. criminal. 478. numero 21.* Giurba *decis. 7. numero 1. & [illegible] numero 6.* & Nos abundè supra *1. part. [illegible] 3. a numero 1. cum sequentibus*, & in terminis quod rescriptum Principis super re iudicata, † ex 69
quo executionis sit impeditiuum; non debet admitti; probant Rebuffus *ad regias. constit. tit. de supplicat. num. 41. & titul. de arrestis. articul. 1. glos. 1. numero 4.* Valascus *consult. 51. numero 29* Anna *singulari 458.* Tusch. *tom. 7. littera R. conclus. 314. numero 7. & 12.* Perrus Gregor. Tholosan. *de appellatio. libro 1. capit. 6. 2umero 5* Anton. Sola *ad decreta Sabaudiæ, tit. de appell. glos. 15. numero 3.* Carolus de Tapia *de iure Neapolitan. lib. 2. titul. de officio Sacri Concilij, fragma. 5. num. 1.* Marsul. *ad Capycium decis. 169. num. 4.* Tepatus *libro 1. variar. titul. de executio. sententiæ, column. 9. in princip.* Ponte *de potestate Proregis, titul. de abundantia ciuitatis. §. 3. num. 14.* plenè Antonin. Amato *resolut. 6. numero 3. & num. 6. 7. & 8.* qui per plurimos † loquitur de rescriptis contra 70
tres conformes, † quia est contra ius. Giur- 71
ba *decis. 1. numero 2. & 3.* Fachineus *controuersiar. iuris, lib. 3. capit. 49.* plenè Fabius Anna *cons. 62. numero 36.* & quia iniustum, durum, † & in ciuile est, Galliaul. *cons. 27.* 72
numero 98. Baldus *consil. 356. vol. 3.* Tusch. *tom. 6. littera R. conclus. 219. num. 9.* Giurb. *dict. decis. 7. sub num. 1.* & est odiosum, † vt 73
per plures ipse, *num. 2.*

Et quando rescriptum Principis apparet iniustum, † durum seu asperum nec debet 74
exequi, nec admitti; sed potiùs suspendi, & detineri, prout loquendo in bullarum retentione; affirmant ex Cardinal. *cons. 142. Sanctissimus Dominus.* Palacios Rube. *in tract. de benefic. vacant. in Curia, à prin. ci.* Azeued. *in l. 14. ex numer. 33. ct. in sequentib. titul. 3. lib. 1. Recopil.* Felin. *in c. nonnulli, n. 9. & 14*

de reſcriptis. Didacus Perez *lib. 2. ordinament. titul. 4 l. 29 gloſ. 1. verſicul. Vnde contra prædictum reſcriptum, pag. 252*. Lancellotus Conradus *in Templo omnium iudicum, libro 1. capit. 1. §. 4. titul. de præſtantia, & potentia Imperatoris, verſicul. Obedire ei omnes debent, numero 16. folio 91*. Couarruu. *practicar. capit. 35. numero 6*. Alphonſus Oxeda *de beneficiorum incompatibilitate 1. part. capit. 21. numero 5*. Ioannes de Segura Dibalos *in directorio iudicum Eccleſiaſtico, 2. part. capit. 5. ex numero 3*. Hieronymus Partoles *in ſcholijs ad Molinum, in §. conſultatio. & in numero 17*. & per plures, quos congeſsimus ſuprà *1. part. capit. 3. per totum*.

Igitur inebitabilis videtur retentio in Senatu inhibitionis expeditæ † in Rotta ſuper re iudicata, & tribus conformibus, cum
75 ſit cõtra ius, exorbitans, iniuſta, & dura quatenus impedit effectum, & executionem earum.

Et ex hac cauſa legitima alia inſuper ſuboritur, † publici præiudicij & damni, quo principaliter ſalubre huius retentionis nititur
76 tur refugium, vt per plura iura & Doctores probauimus ſuprà *1. part. capit. 5. per totum*, velle enim rem iudicatam carere effectu, † liteſque eſſe immortales; Reipublicæ eſt contagium, quod omni conatu Princeps cauere
77 tenetur, ne vaſſalli ſui diſcordijs, & ſumptibus vexentur, vt docet Cicero *de legibus. libro 1*. ibi: *Et ea ſalus litium multitudine maximopere læditur, ideo ad conſeruationem illius multa quidem excogitarunt, &c*. Flaminius Pariſius *de reſignatio. beneficior. lib. 11. quæſt. 1. à numero 27*. ibi: Et ideo concernit publicam vtilitatem ex eo, vt lites finiãtur. Bald. *in l. 1. in 5. notabili. C. de nouo Codice componend. & in l. 1. ff. de furtis*. Alex. *conſil. 190 column. 2. libro 2. & conſil. 171. colum. 3. libro 7*. nam clari iuris eſt, extinctionem litium ad conſeruationem congregationis humanæ pertinere, &c. ad quod plura cõgeſsimus hac *2. part. capit. 3. à numero 7. cum ſequentibus*, omnino videnda, & applicanda.

Si enim ad rei iudicatæ ſuſpenſionem expreſſum Principis reſcriptum non ſufficit, † cum nihilominus iſtud nec admittitur, nec exequitur, ſed potius ſuſpenditur, & retinc-
78 tur, vt latè probant Doctores ſuperiùs citati *à numero 62. cum ſequentibus*, & copisè Marius Giurba *deciſione 7. per totam*, cum ad hoc † vt tale reſcriptũ adimpleatur; duo præciſè requirantur, nempè certa Principis ſcientia rei iudicatæ, & quod ſimul ipſe plenitudine poteſtatis vtatur cum clauſula *non obſtante*, vt notarunt Apoſtill. ad Guidonem Papæ *deciſion. 420*. poſt Baldum in *l. nam ita Diuus, quæſtion. 1 ff. de adoptionib*. Alexand. *conſil. 2. colum. 5. volum. 1*. Tepatus *variar. reſolution. titul. de executione ſentent. verſic. Senatus*. Tuſchus *littera R. concluſ. 314. numero 13*. Anna *allegation. 49. numero 8. 9. & 10*. Trentacinquius *lib. 1. titul. de reſcriptis, reſolut. 6. 9. & 10*. Antonius Gabriel *titul. de clauſulis, concluſ. 1. & 2. per totam*. Marilian. *deciſ. 20. numero 2. & 5*. Ponte *conſil. 59. numero 30. & conſil. 55 numer. 4*. Anton. Sola *ad decreta Sabaud. titul. de appell. gloſſ. 15. numero 3. & in titul. de concluſ. in cauſa. part. 3 gloſſ. 1. numero 8*. Giurba *deciſ 7. numero 7. cum ſequentibus*. Antonius Amato *variar. reſolut. 6. numero 10. & numero 3. cum multis ſequentibus*, † aliter nec etiam 80
per indirectum valet, ipſe Giurba, *numero 6*?

Quanto igitur minus valebit reſcriptum obtentum, † & impetratum ſuper re iudi- 81
cata, aut tribus conformibus abſque earum ſcientia Principis, cum vt plurimum ſubreptitiè, & falſa relatione ſoleat impetrari tacita veritate rei iudicatæ, vel ſub tot verborum involucro narrata, vt veritas Papæ occultetur, & inde doloſam ſuam intentionem conſequatur impetrans impediendi, & procraſtinandi rei iudicatæ executionem ſiniſtra hac relatione vtens, ne in commiſsione ſolitæ apponantur clauſulæ executionis præſeruatiuæ *ſine præiudicio legitimæ executionis*, aut *parito indicato*, quæ nullatenus emittuntur in Romana Curia, quando ex vera relatione impetrantis apparet de re iudicata, tribus conformibus, aut via executiua, vt annotant clauſuliſtæ omnes, & latiſsimè Hercules Mareſcotus *variar. reſolut. lib. 1. cap. 86. per totum, & cap. 87*.

Debet etenim Sanctiſsimo fieri clara, ſpecifica & individua relatio rei iudicatæ, † aut 82
trium conformium, aliàs reſcriptum ſeu commiſsio eſt ſubreptitia, quia rem iudicatam per reſcriptum Principem euertere velle; non creditur, text. expreſſus in *cap. expoſita, de arbitr.* vbi gloſ. & Doctores, Felin. in *c. ſuper litteris, num. 14*. vbi Beroius *num. 72. de reſcriptis*, alios recenſet Crauetta *conſ. 79. nu. 2*. Barbatia *conſ. 46. col. 2. lib. 2. & conſ. 20. col. 3. lib. 3*. Nouizan. *conſ. 36. n. 13* Menoch. *de arbitrarijs, lib. 2 Centur. 2. caſ. 102. n. 46*. alios citans *n. 45*. Marta *clauſul. 174. in fin. part. 1*. & fuit dictum in *vna Abulenſi Capellaniæ. 21. Aprilis 1602. coram Cardinal. Lancelloto Iuniori, & in alia Toletana*

79 *Bene-*

Beneficij 14. Nouembris 1605. coram Iusto, impressa penès Marchesanum *de commissionibus, tom. 1. fol. 384* Oliuerius Beltramin. *in annotationib. ad Ludouis. decision. 2. numero 17.*

Maximè, si ipsa tertia appellatio à tribus
83 cõformibus emmissa † fuisset iam introducta per eundem appellantem in alio Tribunali putà Nuntij (vt in eadem lite vertente considerabamus) de qua introductione nisi Papæ fiat expressa relatio, commissio super appellatione impetrata est subreptitia, nec ex ea Auditori Rottæ acquiritur iurisdictio, cum Papa ignarus dependentiæ litis coram alio iudice eam auocare non censeatur, ita eleganter dixit Gloss. in *capit. prudentiam. §. sexta. de officio Delegati*, & ibi Abbas *numero 5.* Barbatia *consil. 20. colum. 3. capit. 46. colum. 2. lib. 3.* Felinus *cap. super litteris, numero 12. de rescriptis*, qui post Rottam *decis. 14. de rescriptis*, in antiquis, & Thomam Fastholum *dubio 64. eodem die*: scribit non valere commissionem specialem factam in Cu-
84 ria, † non facta mentione, quod causa alibi introducta erat, & vide infra *numero 87. & sequent.* Bellamera *decis. 64.* dicens rescriptum committens causam Auditori in Curia esse subreptitium, si non est narratum litem introductam in partibus, latè & singulariter Menochius *de arbitrarijs, dict. casu 102. numero 34. cum sequentibus*, probant insuper Rotta Fastholi *decis. 35. causa.* Philippus Franch. in *cap. vt debitus, numero 34. de præsumptionibus.* Ægydius *decis. 46. excepti.*
85 vbi mirabiliter dicit, † quod talis commissio ipso iure sit nulla, nisi fiat ex certa scientia Papæ. Afflictis *decis. 98. pulchrum, & decision. 220. in causa, numero 14. & sequentibus.* Millis in *verbo, si est impetrata.* Parisius *consil. 74.* Gratian. *numero 15. lib. 4.* Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 4. in præfatione, numero 631. & sequentibus*, quia licèt
86 Princeps tacitè, † & expressè valeat adlibitum auocare ad se causas siue incipiendas, siue cœptas coram alijs iudicibus inferioribus, cũ hæc sit sua Regalia, vt post alios Rebuffus in *tractatu de auocatione, quæst. 5. à numero 4. & sequentibus*, Boerius in *tract. de ordine graduum, 2. part. à numero 57.* Belluga in *speculo Principum, rubric. 23. §. sed pone, numero 6. & sequentibus.* Guido Papæ *decis. 440.* Iacobus Callicius in *margar. Curiarum, dubitat. 8. versicul. 64. cum sequent.* Auendan. *de exequend. mand. libro 1. cap. 19.* Peguera in *practic. titul. de auocation. causar. ad Regem, ex numero 1. cum sequentibus*, Ponte *de potestate Proregis, titul. de abundantia ciuit. at. §. 1. numero 16. & 19. & decision. 36. numero 12.* Cabedus *decision. 85. numero 5. & sequentib.* Fontanell. *de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. gloss. 10. part. 1. numero 155.* Cancerius *variar. resolut. tomo 3. capit. 10. numero 8.* Carolus de Tapia *decis. 1. ex numero 9. cum pluribus sequentibus.* Azeued. in *l. 45. titul. 4. libro 3. Recopilat. numero 3. & sequentib.* Marchesanus *de commissionib. part. 2. capit. 4. de commission. auocat. causar. fol. 461.* vbi latissimè Hieronymus Gonçalez *ad regulam 8. Chancellariæ gloss. 52. per totam.* Callicius *de fisco, dubitatione 8. prærogativa 64.* Seraphinus *decision. 948. per totam.* Bobadilla in *Politica lib. 2. capit. 16. numer. 100.* & quatuor *sequentibus*, Scaccia *de iudicijs, capit. 66. ex numero 11. cum sequentibus*, magistraliter Couarruu. *practicar. capit. 9. per totum*, Mastrillus *de magistratibus lib. 3. capit. 4. ex numero 248. vsque ad 258. & in capit. 4. numero 160. & sequentib. & decis. 127. & 128. per totam, & decis. 286. numero 9. & sequentib.* Calixtus Ramirez *de lege Regia. §. 25. ex numero 19. & 20. cum sequentib.* Narbona in *l. 59. titul. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. ex numero 195. vsque ad 206. fol. 185.* vbi de expressa & tacita Principis auocatione.

Hæc tamen quæuis auocatio debet fieri sciente Principe † pendentiam litis co- 87
ram iudice inferiori, aliàs si litis status, & pendentia coram alio iudice non narretur Principi, non præsumitur voluisse causam auocare, nec commissio alteri facta transfert iurisdictionem, ita per text. in *capit. causam, de officio Delegati, capit. inter Monasterium, de re iudicata*, per Rottam, Staphileum, & Philippum Franch. probat Vestrius in *practic. Romanæ Curiæ libro 3. capit. 9. numero 5. & 6.* vbi inde rectè infert, † ne dum cau- 88
sam non censeri auocatam; sed & commissionem & omnia inde sequuta coram nouo iudice esse nulla ipso iure, † & in istis etiam ter- 89
minis determinauit Rotta in *vnà Laudens. pecuniæ coram Pramphilio*, adducta per Marchesanum *de commissionibus nullitatis Senato, post §. 1. part. 3. tomo 3. folio 20.* vbi à principio dicitur, quod cœpto iudicio coram iudice competente, & non facta litis relatione; commissio impetrata alteri iudici, istius processus, & sententia sunt nulla ipso iure, adeò vt nullitas huius sententiæ influat in aliàs, quæ illam priorem confirmarunt, quæ est singularis decisio, & probant Doctores superius citati *à numero 81.* nam ad huiusmodi auocationem non debent, † nec solent Principes moueri 90

nisi ex magna, & vrgenti causa, atque necessitate interueniente, nec de facili auocare licèt, afferret enim Reipublicæ magnum detrimentum, & partis intollerabile præiudicium, vt rectè cum Castrens. obseruauit Couarruu. dict. *cap. 9. num. 1. ante finem*, & cum Auendaño, Ponte & alijs Don Garcia Mastril. *de magistratib. lib. 3. dict. cap. 4. numer. 251. & 252. & decis. 286. numero 9. & 10. part. 2.* Marcnesan. *de commiss. cap. 4. numer. 2. & numero 7. & 86. numero 3. 29. & 35.* Carolus de Tapia dict. *decis. 1. numero 12.*

91 vbi quod auocatio sine magna † causa partem lædit; & cedit in contumeliam iudicis, qui de causa cognoscere cœpit, prout ibi, *nu. 16.* Scaccia *de indicijs, lib. 1. dict. cap. 66. à num. 11. & numero 21.* vbi congerit causas, ex quibus auocatio fieri potest. Narbona vbi proximè ex *numero 195.* doctè & eleganter plura congerens D. Ioan. del Castillo nouissimè in *tractat. de tertijs, cap. 41. à numero 123.* videndus *à num. 121.*

Et quod Princeps insçius causæ pendentis coram iudice inferiori † non censeatur auo-

92 care eandem; probat D. Cardus de Tapia d. *decis. 1. numero 8. & sequentib.* & *numer. 15.* quod Princeps insçius non censetur præiudicare voluisse processui inter partes agitato, nec iurisdictioni ordinariæ impedimentum, & obstaculum apposuisse, sequitur dict. Castillo vbi proximè *numero 125.* qui *num. 124.*

93 rectè ex Doctoribus infert, † auocationem esse odiosam, & propterea restringendam, quatenus tollit præuentionem, & prohibet iudicem pronunciare de eo, de quo cognoscere cœpit, aut de quo iure Ordinario cognitus erat, quod cederet in iniuriam iudicis inferioris, vt dictum est.

Quare ex prædictis & alijs pluribus considerationibus diximus in facti contingen-

94 tia; † retentionem faciendam legitimè in Senatu inhibitionis Rottalis expeditæ virtute commissionis obtentæ super tertia appellatione à re iudicata, & tribus conformibus emissa, non facta Papæ vera relatione earum, nec sufficiet sub inuolucro verborum facta, quoniam idem est omnino tacere veritatem Principi, vel eam obscurè, & sub inuolutione verborum narrare, iuxta singularem doctrinam Innocentij in *capit. cum dilecta, numero 3. de rescriptis*, dicentis litteras subreptitias dici, quando per aliquorum operam factum est, quod effugiat plenam intelligentiam Papæ, quod menti tenendum dicit ibidem Abb. *numero 7.* afferens id fieri, quando sub inuolucro verborum effugiunt deliberatam Principis conscientiam, vbi Felin. *col. 2. verſ. Tenementi.* Iass. in *l. præscriptione, num. 1. C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, Socin. Iun. *cons. 77. & 97. versic. Et si dicatur, volum. 1.* Curtius Sen. *cons. 85. num. 27. 49. & 76. verſ. Nunquam esse*, vbi dicit, quod sub † inuolucro verborum non potest appa- 95
rere de voluntate deliberata Principis. Gram maticus *decis. 66. numero 18.* Menochius *de arbitrarijs, cas. 202. ex numero 69. & casu 203. ex numero 3.* Rippa in *capit. ad aures, numero 15. de rescriptis*, dicens, † quod 96
expressio facta sub inuolucro verborum rescriptum vitiat, sicut omnimoda taciturnitas. Thomas Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 8. disputat. 21. numer. 1.* ibi: *Obreptitiam vero, † quando per verborum inuolutionem, 97
aut cautam loquelam, putà, ironicam, vel calidam effugiunt deliberatam concedentis conscientiam, ac plenam eius intelligentiam, &c.* aliquot quamplurimos Doctores congerit, & paulò post, ibi: *Censetur subreptionem esse, quoties veritas tacetur, vel per confusam ac perplexam eius narrationem occultatur, &c.* & iterum *numero 5.* idem repetit, sic Nos intelligimus illa verba, *l. 36. titul. 18. part. 3.* ibi: *Si carta fuere ganada diziendo mentira, ò encubriendo la verdad, non debe valer, &c.* vt idem sit mentiri, vel veritatem cooperte, & obscure narrare.

Coducit ad propositum doctrina Aimonis *consil. 68. numero 10.* ibi: *Iste impetrans † si- 98*
milis fuit infirmo, seu vulnerato, qui chirurgo vulnus detegere noluit, & ob id mortuus est, detegere enim debet impetrans vulnus omne Principi, id est, omnia obstantia ipsi impetrationi, ita quod appareret de voluntate rescribentis eum intellexisse rem omnem clarè, & specificè, aliàs non intelligitur dispensasse, &c. ita similiter argumentatur Baldus *consil. 204 longum thema*, in finalibus verbis; *lib. 3.* vbi plura allegat.

Nec hanc subreptionem euitari posse, dixi- 99
mus in præfata negotij contingentia; † quod ab impetrante replicabatur, non adesse tres conformes ex eo, quod vna non confirmabat expresse aliam, licèt quælibet mandaret exe qui instrumentum guarentigiatum pro summa petita, cui satisfecimus, quia in sententia nulla est descripta certa forma verborum, nec requirit expressam reuocationem, aut confirmationem sententiæ, sed potiùs sufficit clara iudicis intentio super negotio de quo agitur, probant Paulus de Castro *consil. 16. numero 6.* ibi: *Sed ista non est bona allegatio, nam licèt iudex appellationis non pronuntiet bene, vel malè appellatum, vel pronuntiatum: si tamen ponit verba æquipollentia, & idem impor-*

importantia, sufficit; putà, si iudex primæ cau se condemnauit, iudex verò appellationis absoluit; nam per hoc videtur pronuntiare malè iudicatam, & benè appellatum, quia ista sunt æquipollentia, hoc probat primò, l. Præses iuncta glossa non haberi. C. de sentent. & interloqu. t. omn. iud. nam licèt sententia debeat contin're condemnationem vel absolutionem, vt ibi dicitur in text. sufficit quod contineat æquipolliens, vt ibi gloss. non enim refert quid ex æquipollentibus fieri, l. cum apud. ff. de minoribus, l. Æmilius Lærianus in quibus habetur quod dum iudex primus absoluisset, iudex appellationis condemnauit, nec aliquid dicitur, quod pronuntiauerit super iustitiam, vel iniustitiam appellati, & tamen valet, &c. quod etiam comprobat Scaccia *de appellationibus, quæst. 11. numero 112.* vbi quod ex sola pronuntiatione superioris *benè appellatum* necessario infertur ad malè iudicatum.

Latè etiam prosequitur post plures alios
100 Vantius † *de nullitatibus sentent. ex defectu processus, num. 92.* Scala *de consilio sapientis, lib. 4. capit. 13. tom. 3. part. 1. fol. 349.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 4. à numer. 19. vsq; ad 22.* & magis ad longum *in tract. de sentent. & re iudicat. glos. 14. quæst. 28. à numero 9. cum sequentibus,* & sub *numero 10.* ibi: *Quia non refert quibus verbis vtatur iudex in pronuntiando, dummodo ipsius intentio ex illis percipiatur, quia mens est attendēda, vt ex Vantio & Paschali Scala sequutus sum dict. quæst. 4. numero 21. qui loquuntur in sententia, &c.* vbi plurima reddit exempla.

Et quod confirmatio aut reuocatio senten
101 tiæ inferatur tacitè, † quando alia fertur idem continens, aut directo repugnans, licèt expressè non dicatur in ea, primam confirmari, aut infirmari; probant Innocentius in *cap. dilecta, de appellationibus.* Albericus in *l. hoc iudicio, col. 1. in fin. versicul. In iudicio. ff. familiæ ærciscundæ.* Felin. in *cap. cum inter, numero 12. de appellationibus.* Nicellus *regul. 191. numero 7.* Rotta *decis. 12. de appellationib. in antiquis.* Carrocius *exceptione 130. numero 24. & 25.* vbi etiam *numero 45.* di-
102 cit, † quod sententia cassata in parte, in alia censetur confirmata, sicuti si statuti cassantur aliqua capitula, cætera remanent confirmata ex *l. Tribunus. §. fin. ff. de testamento militis,* cuius textus singularem decisionem latè exornant Baldus ibi, quā ita summat: *Emendatio vel correctio in quibusdam est cæterorum confirmatio,* ibidem Baldus in *l. ædicto, numero 14. C. de ædicto Diui Adriani tollendo.* Ioannes Monach. in *capit. statuto, nu. 5. de rescriptis, in 6. & in capit. solet, n 10. de sentent. excommunicat. lib. 6.* Rotta *decis. 5. de rescriptis, in antiquis.* Hieronym. Gonçalez, *in regula demen. & alterna gloss. 54. nu. 14.* qui *numero 15.* dicit, quod correctio in quibusdam est in reliquis confirmatio, sicuti scripta, per Bartol. Bald. Angelum, Castrens. & Immolam in *l. legata inutiliter, in fin.* vbi Florianus de Sancto Petro *numero 23. & sequentib.* quod si fuit alicui data potestas, & commissio re videndi statuta, qui quædam improbat, cætera cōfirmate videtur, ex dict. *l. Tribunus, §. 1.* Rolandus à Valle *cons. 31. numero 21.* qui alios laudat, & *numer. 22. & 25. volumn. 4.* plura congerit similia D. Ioannes Baptista Valençuela Velazquez in *cons. 151. à numero 40. cum sequentibus, tom. 2.* & per eundem text. resoluitur, quod vbi fauditi fuit in aliquibus ex partium, vel concedentis dispositione alteratum, non ideo nouam in totum assumit formam; sed imo in non alteratis antiquam retinet naturam, per Isernia in *capit. 1. vbi alij quoque de feudo non haben. propr. naturam.* Romanus *consil. 70. num. 2.* Decius *consil. 193. col. pen.* Curtius Senior in *tractatu fœudorum, part. 1. quæst. 6. col. 6.* Paris. *consil. 23. numero 26. volum. 1.* Lofredus *consil. 1. numero 168.* Surdus *consil. 445. à numero 58. lib. 3. & in consil. 63. num 29.* post Bald. Socin. Neuiza. Natta. Roland. Menoch. & Beccium. & si vna pars supplicationis fuerit confirmata tantùm, & concessa, cæterę intelligntur reprobatæ & reiectæ Seraphinus *decis. 467. numero 6.* ex Parisio *consil. 20. num. 15. lib. 1.*

Et ex hoc principio similiter oritur, quod ad hoc vt sententiæ dicantur conformes; † 103
non requiritur quod conueniant in formalitate, & identitate verborum, nec in modo, sed sufficit conuenire in substantia, & effectu, & quod omnes tendant ad eundem finem, sicut nec est necesse, quod confiamentur expressè, vt post plurimos Doctores, & decisiones probat Rotta in *vna Montis Regalis iurisdictionis, 1. Iulij 1605.* coram Penia, ibi: Rotta de re iudicata constare censuit, quia verè aderant tres sententiæ Rottales ad fauorem Archiepiscopi Montis Regalis, quæ in omni materia constituunt rem iudicatam, *l. 1. C. ne liceat tertio prouocare,* & maximè in hoc casu, in quo prædictæ tres sententiæ respiciebant idem ius, & eandem causam iuris Metropolitici, ex quibus præcipuè constituitur res iudicata, *l. cum quæritur, cum duabus sequentibus. ff. de exceptione rei iudicatæ.* Verallus *decis. 93. part. 3.* & erant conformes in substantia, & in effectu subiectionis ad fauorem Archiepiscopi, quod sufficit ad effectum,

vt

vt sententiæ dicantur,& sint conformes, Socinus Iunir *consil.74.numero 1.& 2.lib.2.* Ruinus *consil.114.numero 10.& 13.lib.5.* Gabriel *titulo de exceptione rei iudicatæ, conclas.1.numero 33.* Thesaurus *decis.112.& decis.228.numero 2.* & sæpè Rotta censuit in pluribus causis, & signanter in *vna Romana successionis coram B.M.Orano 23. Maij 1597.* atque inde mox inferebatur, locum fuisse executioni. *Clement.1.de sentent.& re iudicat.* nec ad rem pertinebat, quod tertia sententia lata non cõfirmabat expresse duas primas sententias; † quia cum similiter esset ad fauorem Archiepiscopi super iure Metropolitico, & in substantia contineret idem, quod duæ priores cum conueniebat super facto principali; valida fuit, & cum illis conformis, vt notabiliter dixit Baldus in *l.creditor.§.cum de sortè, numero 1. de solutionibus*, nam ad effectum, † vt sententiæ non dicantur conformes, opus est, vt adsit difformitas circa substantiam, vel qualitatem principalem. Alexand. *consil.77.numero 3. versicul. Sicut ego, lib.2.* & fuit resolutum in *causa Romana successionis, die 23. Maij 1597 coram B.M.Orano, &c.* quam decisionem integram adduximus suprà hac *2.part.c.13. à numero 76.*

104

105

Idem etiam affirmat Scaccia, & alij per Nos citati in *tractat. de Regia protectione, 3.part.capit.16. à numero 25.* quibus adde Rottam, vt per Farinacium in *posthum. tom. 1, decis.552.numero 9.* & Thesaurum in locis in dict.decisione allegatis.

Ex quibus concludenter resoluendum erit; commissionem, † & inhibitionem Rottalem super tertia appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus emmissam retinendã in Senatu, cum sit expedita contra vtilitatem publicam, & præiudicium iuris tertio quæsiti, ne illis vtatur pars.

106

Et erit aduertendum, quod inhibitiones (de quibus in singulis quatuor conclusionibus adscriptis à principio huius capit.) † sunt retinendæ in Senatu ne illis aliquomodo vtatur impetrans iuxta latè tradita in *2.conclusione, capit.26. à numero 33. cum sequentib. hac 2.part.* ne ex vsu earum, & reproductione in Rotta exoriantur damna intollerabilia præcauenda, & per Nos considerata ibidem, *à num.51.& seqq.*

107

Tandem etiam annotandum erit, inter inhibitiones retinendas in Senatu † (quas hactenus à principio hnins cap. retulimus) alia connumeranda erit, nempè inhibitio emanata super beneficio possesso & obtento ab aliquo exempto, cum in eo, & super omnibus litibus beneficij administrationem tangentibus iurisdictio priuatiua sit Ordinarij, prout latè deduximus suprà hac *2.part. cap. 15 per totum*, vbi à principio quod quæuis commissio non subscripta propria manu Sanctissimi retinenda erit in Senatu causa huiusmodi Ordinario remissa. Et in specie quod inhibitio in huiusmodi causis sit contra Decretum expressum Concilij Trident. ibidem videre poteris *à numero 13.* cuius verba retulimus.

108

CAP. TRIGESIMVM SECVNDVM.

Delegato ex cõmissione non subscripta super appellatione (quæ verè non fuit emmissa) procedenti in causa prout in prima vigore clausulæ (quam, & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet noua Tridentini dispositio, ita vt nihilominus fiat per Senatum Ordinario remissio.

SVMMARIVM.

Commissio impetrata super appellatione, quæ non fuit emmissa nulla est, num.1.

Ex commissione super appellatione, quæ non extat, potest procedi prout in prima instantia, si habeat clausulam (quam, & quas) *num.2.*

Ita vt tunc sententia in gradu appellationis non existentis lata prout in prima, sit prima, num.3.

Clausula (quam, & quas) *ammisit effectum suum ex Concilio Trident. ex qua non potest procedi prout in prima, nisi commissio sit subscripta manu Sanctissimi, numero 4.*

Aliàs fieret fraus Tridentin. Decreto, cum facilè foret impetranti extare legitimè appellatum asserere, vt obtineat commissionem cum clausula (quam, & quas) *& effugere iudicium Ordinarij, num.5.*

Clausula (quam, & quas) *sapit auocationem, & transfert in Delegatum tacitè iurisdictionem*

ctionem super tota causa principali, numero 6.

Auocatio expressa non subscripta non tollit primam instantiam Ordinarij ex Concilio Trident. num. 7.

Tacitum non potest plus operare quàm expressum, cum quo datur æqualitas tantùm, numero 8.

Extensionis siue comprehensionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate, num. 9.

Ad superiorem nisi ex legitima appellatione non deuoluitur causa ante diffinitiuam, & appellatione non existente, perseuerat Ordinarij instantia, num. 10.

Clausulæ (quam, & quas) *virtute non potest iudex procedere prout in prima, quando impetratur commissio super appellatione à diffinitiua, si de appellatione non constat, & de ratione fundamentali. num. 11.*

Rem iudicatam non potest Princeps per rescriptum subuertere de ordinaria potestate, num. 12.

Clausula (quam, & quas) *iudex non procedit tanquam in prima etiam de iure communi, nisi deficiant appellatio, & sententia simul, num. 13.*

Clausula (quam, & quas) *amittit effectum, quo procedebatur prout in prima, nisi commissio fuerit subscripta manu Sanctissimi ex nouo Decreto Trident. num. 14.*

Per clausulam (quam, & quas) *poterat iudex appellationis se intromittere in articulo separato & diuerso, iure communi attento, num. 15.*

Hodie ex Trident. nullomodo, nisi commissio sit subscripta, quia requirit nouum iudicium, & nouam instantiam tangentem Ordinario, num. 16.

Clausula (quam, & quas) *amittit suos effectus, si pars aduersa non citetur ad dicendum contra commissionem, num. 17.*

Subscriptio manu Sanctissimi non præseruat effectus clausulæ (quam, & quas) *quibus in aliquo casu de iure priuatur, num. 18.*

Clausula (quam, & quas) *non tribuit iurisdictionem in causa principali, quando ab ea emissa fuit appellatio, quæ non apparet; secus quando fuit appellatum ab interlocutoria, numero 19.*

Et de ratione, numero 20.

INTER varios iuris communis effectus à Neotericis attributos † huic clausulæ (*quam, & quas*) ille vnus, quod eius virtute possit Delegatus ad causam appellationis datus nihilominus procedere prout in prima instantia, quando non constiterit, appellationem fuisse emissam, quo casu licèt regulariter commissio super appellatione (quæ re vera non extat, nec apparet interposita) sit nulla & inefficax, prout ex pluribus comprobauimus suprà *capit. 31. à num. 56. & seqq.* 1

Tamen quando in præfata commissione appellationis † non apparentis inest clausula (*quam, & quas*) posse insuper eundem iudicem Delegatum procedere in causa prout in prima instantia, eo quod tacitè eandem primam instantiam Papa intelligitur auocasse ab inferiore, & in hunc Delegatum transferre (vt statim *à numero 6.* dicemus) affirmãt nonnulli Doctores, & Rottæ decisiones, vt ex Sarnerio in *regula de infirmis resignanti. quæst. 34. numero 4.* Achillis de Grassis *decis. 14.* aliàs *30. commissa causa, numero 1. de rescriptis*, sequitur (licèt sub dubio, & scrupulo) Cæsar de Grassis *decis. 8. numero 5.* & Cæsar Barz. *decis. bononiens. 47. in causa vertente, numero 37. & 38.* Marchesan. *de commissionib. part. 1. de commission. appellat. in Rom. Curia, in verbo, necnon quam & quas, numero 31. infin. & numero 42. fol. 48. in 2. præmissionem.* Scaccia *de appellationib. quæst. 3. numero 5. & 6.* videndus *à numero 3.* Augustinus Barbosa *clausul. 121. numero 9.* Marta *clausula 120. numero 2. part. 1.* Rotta in *Romana Saluiani interdic. 14. Decembris 1596.* coram Cardinale Lancellotto impressa per Marchesanum *de commissionib. par. 2. pag. 62.* & apud Seraph, *decis. 124. numer. 2. & 3.* 2

Ita quod sententia lata in gradu appellationis, † quæ non apparet, nec extat, sustinetur tanquam in prima, & ac si in prima instantia lata fuerit, & vti prima sententia sustinetur, Achillis dict. *decis. 14.* Grassis *decis. 5. numero 5. de rescriptis.* Sarner. dict. *q. 34. numero 5. versicul. Et hoc vlterius.* Seraphinus *decis. 1241. numero 2. & decis. 1232 numero 3.* Barbosa dict. *clausula 121. numer. 12.* & fuit dictum in *vna Pacen. Canonicatus 17. Iunij 1615.* coram Vbaldo Senio. impressa per Farinacium *decis. 731. numero 5. part. 2. recent.* declara tamen pront *à numero 10. & sequentibus.* 3

Hodie tam istæ nostræ clausulæ effectus pe-

4 penitùs euanuit stante † noua dispositione Concilij Tridentini. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* quo expressæ sublatæ sunt omnes auocationes in prima instantia, quæ propria manu Sanctissimi non sunt subscriptæ, ideoque si commissio appellationis legitimæ non subsistat eo quod, non constat de appellatione, aut de sententia interloquutoria continente grauamen irreparabile, vel diffinitiuæ vim habente iuxta determinationē eiusdem Tridentin: Iudex ipse Delegatus non poterit se intromittere in causa, procedendo tanquam in prima, in præiudicium Ordinariæ iurisdictionis, & collitigantium, vt diximus sæpè, nam ex hac via fieret notissima fraus Concilij
5 Tridentini Decreto, † càm in facultate esset cuiuslibet volentis effugere iudicium, & hoc quæsito colore, primam Ordinarij instantiam euertere. quippe càm agnoscat quod directè non potest id consequi, facilè ei foret fingere, & falsò supponere sententiam iam ab Ordinario latam, & appellationem à se emmissam, vt obtineat commissionem cuilibet iudici super ea, ad hoc vt virtute clausulæ (*quam*, & *quas*) liberè procedat, & cognoscat in prima instantia, quas fraudes iura non patiuntur, imò abhorrent; & quod vna via prohibetur alicui, ad id alia admitti non debet, ex vulgari iuris regula.

Tùm etiam, quia si aliqua ratione Doctores citati, † *num. 2. & 3.* hunc attribuunt
6 effectum huic clausulæ (*quam*, & *quas*) ea potissimùm, quia per eam tacita inducitur auocatio, & translatio iurisdictionis super tota causa & negotio principali, quia dicta clausula sapit auocationem à iudice inferiori. Hondedeus *consil. 27. num. 44. & 45.* Menochius *cons. 787. num. 5.* Augustinus Barbosa in *clausula 121. num. 14. & 15.* & videndus *numero 2. & 3.*

Sed sic est, quod nec expressa auocatio in
7 prima instantia non subscripta † propria manu Sanctissimi potest hunc effectum operari, vt probat manifestè dict. *Concil. Trid. dict. cap. 20.* Ergo eo carere debet penitùs
8 ista clausula, † quia tacitum non potest plusquam expressum operare, Beccius *consil. 37. num. 24.* Beroius *cons. 134. lib. 1.* Surdus *cōs. 28. num. 121. post medium, lib. 1.* Gratianus *disceptation. forens. lib. 5. c. 133. num. 15. & c. 649. num. 13. & seqq. & c. 165. nu. 47. & 48.* Surdus *dec. 317. à num. 12. & seqq.* non nullos alios citat Carlebal. in *tract. de iudicijs, disput. 2. sub num. 600.* Rotta per Farinacium *in posthu. tom. 2. decis. 495.* licèt enim
9 vtriq; effectus æqualis attribuatur, † non debemus tacitum ad maiorem extendere, & protrahere, vt eleganter in similibus considerat Franchus *in c. constit. super gloss. fin. de election. lib. 6.* Immola *in l. si vero § de viro. ff. solut. matrim.* Socin. *cons. 9. n. 6. & seqq. lib. 3.* Arettin. *cons. 25. nu. vlt.* Cranet. *cons. 176. n. 2. lib. 1.* Christophorus de Paz *de tenuta cap. 57. sub n. 283.* & est originale dictū Bald. *in c. secundò requiris, nu. 4 & 5. de appellat.* vt in qualibet materia comprehensibili nunquam fiat comprehensio casus, quo minor ratio versatur, cum tota materia extensionis siue compresionis in rationis identitate fundetur, non in minoritate. sicq; maiorem vim non debemus attribuere tacito, quàm expresso, cum ab hoc vt plurimùm reguletur, ex vulgaribus, ac ideo sicut auocationem expressam non subscriptam reprobat Concil. Trident. in prima instantia, multò fortiùs tacitam subscriptione pariter carentem.

Tùm etiam, quia si ex Trident. *in d. c. 20.* prohibitum est † adire superiorem ante diffinitiuam nisi per viam appellationis legitimæ à diffinitiuæ vim habente, vel damnum in ferente irreparabile, vt ex eodem patet decreto; si non constat de appellatione legitima, necnon legitimè interiecta, nec item de sententia ipsa, vt intelligit Scaccia de *appellationib. c. 3. n. 6.* cum Barzio *decis. 47. n. 37. & 38.* cum hoc casu deficiat qualitas legitimans recessum, & sic adhùc iam maneamus in prima instantia Ordinarij, quæ nec etiam expresse auocanda erit absq; subscriptione propriæ manus Sanctissimi; ergo nec per tacitam illa deficiente, & sic virtute dictæ clausulæ (*quam*, & *quas*) non poterit procedere in causa principali. 10

Quare obiter aduertendum (in quo aliquātulū confusè loquuntur citati DD.) † quod 11
huius clausulę effectus relatus nō potest vllomodo, etiam de iure communi verificari in commissione super appellatione à sententia diffinitiua, vt in eadem causa possit iterum procedi, tanquam in prima instantia, non cōstito de appellatione emmissa, quia si non fuit interposita; † sententia transtulit in rem iu- 12
dicatā ex iuribus vulgaribus (quam nec Princeps de potestate Ordinaria potest euertere, nec per suum rescriptum resuscitare causam iam decisam, nec velle censetur, vt latè diximus suprà *c. 31. à n. 63. cum seqq.*) igitur nec iudex Delegatus poterit iterum se in causa finita intromittere; sed (de iure communi loquor) illa clausula deficiente appellatione, poterit fortiri effectū, quoad alias diuersas causas, quæ eius virtute intelliguntur Delegato commissæ, vt in prima instantia de illis cognoscat, latè Augustinus Barbosa *clauſ. 121.*

à num.

à num.2.cum sequentibus. At vero ad hoc vt in eamet causa operetur dicta clausula ad effe-
13 ctum procedendi in prima instantia, † præcisè requiritur quod simul deficiant appellatio, & sententia narratæ in commissione; prout loquuntur & declarāt Barzius, & Scaccia *de appellat.cap.3.num.6*. nam tunc de iure communi potest iudex cognoscere prout in prima instantia, & sic intelliguntur quæ suprà *numero 3*. aliàs non poterit procedere etiam de iure communi iudex iuxta dictam declarationem, quæ iam de iure nouo Con-
14 cilij Tridentin. † nequeunt prænalere, nisi eadem commissio cum dicta clausula (*quam, & quas*) sit subscripta manu Pontificis, vt dictos effectus consequi, & operari valeat prout dictum est, *à num.4*.

Inde etiam infertur quod licèt (iure com-
15 muni attento) † ex commissione appellationis dictam clausulam continente possit Delegatus cognoscere, & se intromittere super alijs articulis diuersis, vt latè Augustin. Barbos. *clausul.121.numero 3*. hodie tamen nul-
16 latenus, † nisi fuerit subscripta, quia cum articuli diuersi, & separati à priori in iudicio deducto pendente, & appellato requirant nouum, & diuersum iudicium, nouam & diuersam instantiam, hæc Ordinario omninò pertinet, à quo deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi, nullatenus auocatur, ex eod. Trident. prout abundè diximus suprà hac *2.p.8.per totam, & cap.9. & capit.13*. quibus locis latè probata est hæc vera resolutio; igitur absolutè tenendum est, quod in quolibet casu, quo detrahitur primę Ordinarij instantiæ, semper clausula (*quam, & quas*) hodie amittit vires suas, suosq; vberrimos effectus, eidem à iure communi attributos, quoties commissio, qua eadem clausula apponitur; non fuit subscripta propria manu Sanctissimi iuxta nouiorem dispositionem Conci. Trid. nec iudex Delegatus talis clausulæ virtute hodie potest extendere manus suas.

Notatur vlteriùs, quod etsi prædicta com-
17 missio † cum dicta clausula (*quam, & quas*) sit subscripta propria manu Sanctissimi, amittit suos effectus, & idem operatur, ac si non sit apposita; quando ad talis commissionis expeditionem non fuerit citata aduersa pars, cuius interest, ad dicendum, & allegandum contra illam; prout etiam, quando non sunt seruati termini substantiales soliti in iudicio expeditionis, vt per Verall. *decis.125. nu.2. part.3*. Marchesan. *de commissionib. part.1. pag.201.num.66. in vltima impressione*. Barbos. dict. *clausul.121.num.fin*. quoniam cum tunc etiam de iure communi † dicta clau- 18
sula nihil operetur, nec habeat dictos effectus, illi non supplentur per subscriptionem, quæ solum solemnitatem adhibet illi, non autem immutat eius naturam, nec aliam nouam influit, iuxta quæ latissimè deduximus hoc *2.part.c.10.30.§.1.à num.15. cum seqq*. quia cum sub dicta clausula, hij effectus non contineantur (vbi deficit citatio partis) illos non poterit attribuere, nec comprehendit subscriptio propria manu Sanctissimi; prout ibidem probauimus *à num.17.vsq; ad finem*.

CAP. TRIGESIMVM TERTIVM.

Litteras Apostolicas non subscriptas manu Sanctissimi auocatorias primæ instātiæ in causis tangentibus Tribunal Sanctæ Inquisitionis; an Senatus Regius examinet, vt eidē remittat Tribunali? Et nunquid Rex Catholicus non solùm easdem litteras; sed & alias quaslibet expeditas in derogationem priuilegiorum S. Inquisitionis retinere valeat tam ex sua Regalia generali, quā ex speciali, indulto Apostolico munita?

SVMMARIVM.

SEnatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas, quomodolibet tangentes S. Inquisitionem, num.1.

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ, num.2.

Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in Decreto Regio prohibitiuo, num.3.

Senatui Regio priuatiua datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol. in derogationem Con. Trid num.4.

Inquisitorum iurisdictio Delegata connexa est cū Ordinaria Episcoporū, quorum primam instantiam Rex præseruat, num.5

Sub

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Sub simplicibus casus mixtus cõprehenditur, & quando, num. 6. & seqq.

Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato sui socij in rebus indiuiduus, num. 7.

Casus mixtus tunc in l. comprehenditur, quando de vtroque simplici idem disponit, non quando de vno tantùm, num. 8. & 9.

Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solùm disponunt de Ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis, num. 10.

Mixtum non comprehenditur sub simplici de quo lex disponit, si inter vtrumq; adest rationis diuersita-, num. 11.

Causa permissiua, & prohibitiua mixtim concurrentibus, hæc vt fortior ad se illam trahit, & attenditur, num. 12.

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationẽ in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ nouæ excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt, num. 13.

Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Chancellarijs cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis, refertur ad litteram, num. 14.

Consilium S. Inquisitionis cognoscit de violentijs illatis pro sua Tribunalia, & iudicem confiscationis ex Regio Decreto, n. 15.

Regis Regalia est, minuere potestatem suis magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare, num. 16.

Regis immediata persona, an comprehendatur in suo Decreto prohibitiuo causarum tangentium S. Inquisitionẽ, & an possit quaslibet litteras Apost. huius generis retinere iusta existente causa, num. 17. & seqq.

Senatus personã Principis representat, n. 18.

Adius semel à se abdicatum & renuntiatum regressus denegatur, num. 19.

Persona loquentis in dispositione nõ comprehenditur, num. 20.

Nisi vbi subiecta materia aliud suadet, n. 21.

Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia, num. 22.

Regis protectio cessat vbi Concil. Trid. cessat & nec disponit, num. 23.

Inquisitores delegatã dumtaxat, non Ordinariam exercent iurisdictionem, num. 24.

Delegata iurisdictio non comprehenditur in Trid. præseruante primam instantiam Ordinarij, num. 25.

Cui non conueniunt verba legis, eius dispositio non adaptatur, ibidem.

Rex Carholicus de iure, & vsu recepto, munito indultis Apostolicis retinet, & examinat litteras infringentes ius & priuilegia S. Inquisitionis, num. 26. & seqq.

Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in terra fidei, n. 27.

Rex Cathol. est protector vnicus S. Inquisitionis, ibidem.

Quam à se abdicare, aut renuntiare non potest, nisi simul Coronæ renuntiet, num. 28.

Regaliam suam, & potestatem penes se residẽtem magis ostentat abdicatio, & cassatio causarum à suis magistratibus, num. 29.

Tribunalia Regia nomine Regis, & precario ab ipso exercent, num. 30.

A Rege tanquam à fonte defluit potestas & iurisdictio omnis, & ad eum refluit, & reuertitur, num. 31.

Rex non tam amplam potestatem alijs cõfert, quin sibi maiorem non reseruet, num. 32.

Ex qua prouenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitij à suis magistratibus, num. 33. & 34.

In Decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona, num. 35.

Cui non adaptatur ratio prohibitionis eiusdem Decreti, num. 36.

Ad examen litterarum Apostol. infringentium priuilegia S. Inquisitionis Rex priuatim eligit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regẽ consulant de inconuenientijs, n. 37.

Simanchas refertur, asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præiudicium S. Inquisitionis, ex vi defẽsionis naturalis, n. 38

Regalia retentionis semper Rex vtitur protuendis indultis S. Inquisitionis, vt ex pluribus exemplaribus hic insertis ostenditur, num. 39. & seqq.

Pragmatica Regis Ferdinandi, refertur, qua multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes, infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia, num. 40.

Prouisio Regia refertur, qua mandat detineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur, donec ab ipso Rege examinentur, num. 41.

Ex Regijs pragmaticis colligitur quondã retẽtionẽ litterarũ tangentiũ S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium, num. 42.

Posteà tamen dimanauit Decretum prohibitiuum, num. 43.

Rex Hispaniæ vbi absolutè nominat suum Consiliũ, sine alia demõstratiua, de Consilio iustitiæ intelligit, ad differentiam aliorum Consiliorũ, de quibus non loquitur sine speciali demonstratione cuiuslibet, num. 44.

Analogum per se sumptum stat pro famotiori sign ficato, num. 45.

Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527. num. 44.

Decretum autem prohibitivum, & abdicativum harum causarum, postmodum emanauit, anno 1553. nu. 45.

Referuntur quam plurimæ prouisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum expeditarum in Romana Curia in præiudicium primæ, & vlterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua priuilegia, num. 46. vsque ad num. 51.

Rex Catholicus asserit se esse non solùm protectorem S. Inquisitionis Hispanæ, sed patronum, nu. 52.

Epistola Regis vim legis habet, & pro lege allegari potest, ibidem.

Epistola Regis refertur directa Prorregi Siciliæ, ne patiatur quaslibet litteras Apostol. contra S. Inquisitionem aut ministros exequi, donec ad se remissæ examinentur, num. 53.

Rex Catholicus examinat & retinet litteras in derogationem priuilegiorum Sanctæ Inquisitionis, non solùm ex vi suæ regaliæ generalis, verùm ex indultis Apostol. ius ei attribuentibus, vt sine suo consensu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur, num. 54.

Rex Catholicus vti protector Concilij Tridentin. in capit. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apostolic. in derogationem primæ instantiæ Sanct. Inquisitionis, numer. 55. & sequentibus.

Inquisitorum iurisdictio delegata coniuncta est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij, cuius participatione illa includitur in cap. causæ omnes, numer. 56. & sequentibus.

Causæ hæreticæ prauitatis Ecclesiasticæ sunt & ad Episcopum vti Ordinarium pertinentes, num. 57.

Ordinariæ iurisdictioni per quaslibet delegationes generales, aut speciales in causis hæreticæ prauitatis Papa non intendit derogare, sed præseruare, vt Delegatus cum Ordinario simul procedat, num. 58.

Inquisitoribus non datur iurisdictio priuatiua, sed acumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit, nu. 59.

Per delegationem causæ fidei Inquisitoribus non derogatur iurisdictioni Ordinarij, nec è contra, nu. 60.

Iurisdictiones duæ vnitæ sunt, vna alterius naturam assumit, nu. 61.

Iurisdictio Ordinaria est principalis, delegata accidentalis & odiosa, & vtraque commixta, illa ipsam ad se trahit, num. 62. & 65.

Natura actus si potest esse Ordinaria, & irregularis; fit interpretatio iuxta naturam Ordinariam, num. 64.

Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium excommunione cum delegata Inquisitoris, vtraque consideratur inclusa in cap. causæ omnes, quoad præseruationẽ primæ instantiæ, num. 65.

Reuocabile ad nutum commixtum cum irreuocabili, efficitur irreuocabile, numer. 66.

Vbi demandato procuratoris dato in contractu irreuocabili, ibidem.

Procurator constitutus à Prælato in rebus suæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur, nu. 67.

Secus si detur super re commini Prælati, & Capituli, nu. 68.

Iurisdictio reuocabilis sui natura si coheret iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis, numer. 69.

Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo coheret iurisdictioni Ordinarij, non auocabili, efficitur inauocabilis & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trid. num. 70.

Indultum Cardinalis Ordinarij deliberæ collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habẽti simultaneam prouisionem cum Cardinali, nu. 71.

Socius gaudet priuilegio fori sui consocij in turibus inseparabilibus, nu. 72.

Minoris priuilegio fori gaudet maior consocius in inseparabilibus, nu. 73.

Priuilegia Ciuilitatis, seu Originis viri communicantur vxori ratione coniunctionis, & inseparabilitatis, numer. 74.

Persona inclusa in dispositione ratione connexitatis secum trahit personam exclusam, vt simul capiat, nu. 75.

In re indiuisa quis nõ patitur præiudicium ratione communionis & societatis cum alio, num. 76.

Ius patronatus Ecclesiasticum non compre-

beneditur in reseruatione, aut auocatione quando reperitur mixtum cum patronatu laico, num. 77.

Inquisitorum primæ instantiæ nullum afferri potest præiuditium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarij, numer. 78.

Propterea vtrorumque auocatio non admittitur, cum vterque includatur in Tridentin. num. 79.

Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse Ordinariam reprobatur, numer. 80.

Opinio dicentium iurisdictionem Inquisitorum hodie accedere Ordinariæ, & carere in perfectionibus Delegatæ, & habere excellentias ipsius, ex connexione cum Ordinaria honestatur, num. 81.

Inquisitorum cognitio tam in prima, quàm vlterioribus instantijs præseruatur indultis Apostolicis vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solùm esse recurrendum ad Inquisitorem generalem Hispaniæ, num. 82.

Rescriptum impetratum in qualibet instantia pertinente ad Inquisitionem Hispanam surreptitium declararunt Pontifices, numer. 83.

Nisi ad eius executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici, ibidem.

D. Ioann. Aluarez de Caldas breue quoddam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, quæ tangant eius iurisdictionem, num. 84.

Recensentur Bullæ Apostolicæ circa iurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ tam in prima, quàm in alijs instantijs, & circa expurgationem librorum, à num. 85. cum sequentibus.

Alexand. III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica prauitate, num. 86.

Paulus III. declarauit suæ non fuisse intentionis derogare nec minuere, aut mutare de iuribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispaniæ per suam nouam erectionem Sanct. Inquisitionis Romanæ postmodum à se creatæ, numer. 87.

Iulius III. omnem suam potestatem contulit Inquisitoribus Hispaniæ in causis quomodolibet eam tangentibus, ac si nihil in Sanct. Apostol. reseruaretur, numer. 88.

Clemens VIII. vt indulta Apostol. ad ea omnia extenderetur de quibus solita est cognoscere Hispana Inquisitio de iure, aut de consuetudine, num. 89.

Idem Pontifex commisit denuo Inquisitori Generali causam librorum expurgandorum, ibidem.

Litteras impetrandas in causis tangentibus Inquisitionem Hispaniæ declarat Alexan. VI. surreptitias & exequendas non esse, numer. 91.

Idem declarauit Clemens VII. ibidem.

Consensus expressus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra iura Inquisitionis Hispanæ, numer. 92.

Sixtus V. tales litteras esse surreptitias desitiente consensu Regis, declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum, numer. 93. & numer. 94.

Paulus III. causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispanæ in suo territorio, declarauit, numer. 95.

Vbi quam plures aliæ Bullæ ad idem recensentur, ibidem.

Bullæ Apostolicæ prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ in qualibet instantia, & recursum etiam ad S. Apostolic. in quibusvis negotijs, & eorum dependentijs multæ recensentur, & vbi inueniri possunt, à numer. 96. vsque ad numer. 109.

Refertur Tuanus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, num. 110. & 111.

Bulla Pauli III. multa ex supradictis in vnum redigens refertur ad litteram, numer. 112.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquisitionis, & eius primam, & vlteriorem instantiam, num. 113.

Regi Catholico ex Bullis Apostolicis datur priuilegium, vt sine suo consensu expresso, nec impetrentur, nec exequantur vti surreptitiæ litteræ in derogationem iuris Sanct. Inquisitionis Hispaniæ, numer. 114.

Ius competens Regi de iure, priuilegio aut consuetudine in rebus Ecclesiasticis, Regalia ipsius est, nu. 115.

De qua cognoscit inter Ecclesiasticos, n. 116

Consensus Regis, vbi requiritur, litteræ sine illo impetratæ in Senatu retinentur, numer. 117.

Rex

Rex Catholicus fatetur se patronum & protectorem Inquisitionis Hispaniæ esse, num. 118.

Consensus per tertium præstandus ex statuto in actu minoris, aut mulieris est de forma & substantia actus, num. 119.

Litteræ impetratæ in negotijs Inquisitionis nullæ sunt deficiente consensu Regis, vt declarauit Iulius III. num. 120.

Et sunt surreptitiæ, num. 121.

Surreptionem simplicem litterarum non agnoscit Author pro legitima causa retentionis, num. 122.

Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, aut Reipublicæ & Regiminis Ecclesiastici, legitima causa est ad retentionem earum, num. 123.

Ex auocatione causarum maximè in prima instantia magnum infertur præiudicium Reipublicæ, num. 124.

Ex auocatione causarum tangentium S. Inquisitionem Hispanam oriri scandalum & nouitatem asserit Rex, num. 135.

Regi asserenti de timore scandali standum erit, ibidem.

Ob scandalum vitandum, & nouitatem litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu, ibid.

Reges Catholici semper occurrunt executioni litterarum Apostolic. in præiudicium S. Inquisitionis, illasque retinent, numer. 136.

Exemplaria quam plurima ad idem recitantur, à nu. 137. vsque ad num. 143.

Libros à Sede Apostol. reprobatos Authorũ Hispaniæ eo solo, quod tractent de iustitia Regaliæ Regis in rebus Ecclesiasticis; Rex non patitur vt in Hispania breuia publicentur, sed retinet, ne exequantur, num. 144. & seqq.

Inquisitio Generalis Hispaniæ examinat & expurgat libros Hispanos independenter à Congregatione de indice Romana, & Magistro Sacri Palatij, quorum breuia pro libris expurgatis non exequitur. Sed nouam expurgationem suo tantum nomine publicã damficit, num. 145.

Per posteriorem erectionem Sanct. Inquisitionis Romanæ nihil detractum fuisse iuribus competentibus Inquisitioni Hispanæ, declarauit Paulus III. num. 146.

PRIOREM huius difficultatis partem breuibus absoluendam censeo, & absque disputatione negatiuè terminandam; Senatum nimirũ Regi[illegible] (sicut nec ea[illegible] cellarias, & [illegible]) minimè posse se intromittere [illegible]am vio- 1
lentiæ in ijs causis tangentibus S. Inquisitionis Tribunal. Illic quippe Regio decreto inferius, *num. 14.* inferendum ad litteram, hoc expressè probitum, & vetitum fuit, ne causæ huius qualitatis, quæ omni secreto tractantur, & tractari licet; vulgo assiduè assistenti in Tribunalibus superioribus Regalibus manifestè pandantur, quod non sine maximo inconuenienti meritò cautèque vitando, fieri potuisset, prout ex alijs latiùs annotauimus *in nostris commentarijs de Protectione Regia, 1. part. cap. 2. §. 5. à num. 5. cum seqq.* Et cum pro litterarum retentione ad Senatum recurratur † per viam violentiæ, vt probauimus sup. *1. p. cap. 16 à nu. 23. cum multis sequentibus.* Item & pro executione, & complemento Concilij Trident. adest expressa, *l. 81. titul. 5. De los Presidentes, lib. 2. Recopilatio. in 3. tomo, & l. 62. titul. 4. del Consejo del Rey, lib. 2. Recopil.* quas plenius exornauimus sup. *1. p. cap. 14. à nu. 26. cum seqq.* Sequitur, quod sub generali prohibitione contineatur, ne Senatus, atque cæteræ Chancellariæ Regiæ, quibus vetitum est Regio decreto cognoscere per viam violentiæ de quibusvis causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis; se intromittant in retentione litterarum Apostolicarum huius generis, cum pariter ad illas † per viam violen- 2
tiæ similiter deferri expressè dicant d. leges Regiæ, & Nos *d. cap. 16. à numer. 23.* Atque eadem militet ratio prohibitionis, & idem oriatur inconueniens ex harum litterarum delatione ad Tribunalia Regia. 3

Nec huic verisimæ resolutioni vniuersa-
li, & constanti † praxi munitæ obest, *l. Regia 79. tit. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tomo.* Adducuntur plures citatæ, & enucleatæ sup. hac 2. p. cap. 1. *à n. 28.* Quibus specialiter datur facultas Senatui huic supremo cognoscendi, & exequendi litteras Apostolicas in commissionem Concilij Tridentini præsentatas in prima instantia Ordinarijs Executoribus positione videtur inferendum, quod [illegible] iurisdictio delegata Inquisitorum [illegible] mixta cum iurisdictione Ordinarij [illegible] hæreticæ prauitatis, & propterea [illegible]

5 connexitatis posse Regem † præseruare primam instantiam Inquisitorum, vt altius examinatur, & resoluitur inferiùs *à nu. 17. & à num. 55. cum multis seqq.*

Ita pariter idem attribuendum videtur Senatui Regio, cui licet aliàs simpliciter Regio decreto veritum sit & prohibitũ, de causis tangentibus S. Inquisitionem non per viã violentiæ cognoscere; & permissum respectu Ordinarij, & eius primæ initantiæ tamen ratione connexitatis, & inseparabilitatis poterit de eis per viam violentiæ, & retentionis cognoscere, quia in casibus mixtis, & connexis † causa permissiua trahit ad se causam pro
6 hibitiuam, & sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, *l. 2.* & ibi Glos. in princip. *de verbor. obligatio.* Glossa *in cap. 1. institu.*
7 *de actionibus.* Et quia socius non † priuilegiatus ratione causæ individuæ potitur foro priuilegiato sui socij, vt inferius dicetur *à nu. 72. & à num. 62. cum seqq.* Ergo Senatus Regius saltim ad præseruandam primam instantiam Tribunalis S. Inquisitionis, sicut Ordinarij, cui illa vnita, & incorporata est (vt inferius dicetur) poterit litteras Apostolicas examinare non obstante Regia generali prohibitione, in qua casum mixtum non includi diximus.

Sed huic obiectioni facilè ocurres, si con-
8 sideres, quòd dictæ leges Regiæ † dum excitant Senatum ad protectionem Concilij Triden. & præseruationem primæ instantię Ordinarij disponunt dumtaxat de vno casu simplici, vnde non procedit regula supradicta, quod sub simplicibus casibus mixtus comprehenditur; vt etenim illa locum habeat, necesse est, quod lex de vtroq; simplici, ex quibus mixtum componitur, idem disponat, text. est *in l. si ita scripta, ff. de iniusto rupto testam.* vbi
9 Bart. & alij notarunt, † quos sequitur Ias. *in l. 2. in princip. nu. 5. ff. de verbor. obligatio* vbi Alciatus *nu. 15.* Galiaula. *nu. 21.* Petrus Surdus *decis. 53. nu. 27.* & idem Surdus quamplurimos DD. laudans *in decisio. 329. nu. 2. 1.* ita ait: *Præterea quod dicimus in fauorabilibus contineri mixtum; procedit solum quando de vtroque simplici facta est mentio in Statuto, non quando statutum de vno tãtum simplici disposuit, quia eo casu licet statutum sit fauorabile, non includit mixtum, ita leguntur text. in l. si ita scriptum in princip. ff. de liberis & posthum. nam de ambobus simplicibus fuit ibi dispositum, vt aduertit Bartol. in princip. Imola in fin. & Iass. colu. 1. in fin. & ita declarat Bart. in l. Gallus, §. & quid si tantum, col. 2. vers. Secundò casu. ff. de liberis & posthu. vbi Angelus col. 2. vers. Secunda conclusio. Iasson. nu. 24. versic. Quartò fallit, Ruinus in eius repetitione, nu. 69. Crotus qui dicit communem, nu. 68. Alexand. Socinus, & Claud. in l. 2. in princip. ff. de verbor. obligation. Cumanus, & Alexand. in l. Titia textores, vbi Iasson. in 5. notab. ff. delegatis 1. alios citat Craueta in cons. 942. nu. 15. Lamberteg. de contractib. eorum qui sine certa solemnit. glos. 2. nu. 5. &c.*

Vnde fit, quod cùm dictę leges Regię solùm 10
de prima instantia † Ordinarij præseruanda disponant, & sic de vno simplici dumtaxat, & nihil loquantur de instantia S. Inquisitionis; manifestè sequitur, quod Senatus, cui est specialiter prohibitum Regio decreto se in ijs causis intromittere; minimè poterit examinare litteras auocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quamtumvis sit connexa & cõmixta cum instantia Ordinarij, cùm, vt probauimus, leges Regiæ non extendantur ad casum mixtum. Et maximè vbi inter casum mixtum, & simplicem, † de quo lex disponit; re- 11
peritur rationis diuersitas, non identitas, quoniam ratio prohibitionis in causis S. Inquisitionis, atque inconueniens cõsideratum sup. *nu. 1.* non militat, nec versatur in simplicibus causis solius Ordinarij, quo casu mixtum non comprehenditur sub lege de simplici loquente, Alexander. *in l. si extraneus in fin. ff. de conditione ob causam*, Decius *consil. 333. nu. 2.* Ruinus *cons. 167. nu. 20. volu. 1.* Hieron. Gabriel. *cons. 197. num. 6. volu. 1.* Aimon Graueta *cons. 941. num. 31.* vbi alios citat Petrus Surdus *decis. 174. à num. 15. & decis. 329. num. 19.*

Deinde quoniam leges Regię non solùm non disponunt idem in vtroque simplici, sed imò contrarium, in vno prohibendo, & in al- 12
tero permitendo: † at quando causa prohibitiua, & permissiua mixtim, & inseparabiliter concurrunt in eodem subiecto, illa vt potentior & fortior in totum operatur, & ad se trahit causam permissiuam, abundè ex singularibus doctrinis comprobauimus *in nostris commentarijs de Protectione Regia. 2. p. c. 7. à num. 1. cum multis seqq. & à num. 44. cum seqq.* Ideòque quamtumvis prima instantiæ & iurisdictio S. Inquisitionis commixta sit cum iurisdictione & instantia Ordinarij; ad Senatum trahi nequit stante Regia prohibitione vniuersaliter abdicatiua, quę ad se trahit permissiuam admixtam.

Et denique fulcitur hæc † negatiua pars, 13
quia amplissima & vniuersalis illa facultas competens Senatui, cæterisque Chancellarijs,

rijs, & Audiencijs Regijs, cognoscendi per viam violentiæ (cuius genere includitur retentio litterarum Apostolicarum, vt sup. *nu.* 2.) hanc patitur limitationem ex Regio decreto, nempè in omnibus causis tangentibus quomodolibet S. Inquisitionem, eamdem etiam patiuntur leges Regiæ prætatæ generaliter & simpliciter atque indistinctè prouocantes Senatum ad præseruationem primæ instantiæ Ordinarij, ex plurimis doctrinis adductis sup. 1. *part. cap.* 10. *sub num.* 68. *& hic* 2. *part. cap.* 5. §. 3. *num.* 5. Quod quidem decretum certissimum est, & præoculis habet semper Supremus hic Senatus, qui nullo modo admittit, ne ad illum trahuntur causæ quomodolibet tangentes S. Inquisitionem per viam violentiæ, nec ad retentionem, aut remissionem pertinentes in obsequium, & obseruationem Regij decreti, cuius licet plures Doctores à nobis laudati *in commentarijs de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. §. 5. *à num.* 5. meminerint, id tamen quia facilè præmanibus non habetur, hic inferere libuit, vt de cetero cunctis pateat.

El Principe.

PResidente, y los del Consejo del Emperador y Rey mi señor, Presidentes y Oi-
14 dores de sus Audiencias † y Chancillerias, Alcaldes de su Casa y Corte, y Chancillerias, Assistente, Gouernadores, Corregidores, Alcaldes, y otros qualesquier juezes y justicias, de todas las Ciudades, Villas y lugares destos Reinos, y Señorios, y otras qualesquier personas de qualquier estado y condicion que sean, à quien lo contenido en esta mi cedula toca, y atañe, y atañer puede en qualquier manera; salud y gracia. Sepades, que su Magestad fue informado, que estando proueido y mandado por muchas cedulas de los Reyes Catolicos de gloriosa memoria, y otras de su Magestad, que ningunas justicias seglares se entremetiessen directa, ni indirectamente à conocer de cosa, ni negocios algunos tocantes al Santo Oficio de la Inquisicion, y bienes confiscados, è incidentes y dependientes dellos, assi ciuiles como criminales: pues por su Santidad, y por su Magestad estàn diputados Iuezes, que en todas las instancias puedan conocer y conozcan de las dichas causas, y que las que dellas ante ellos viniessen, las remitiessen con las partes à los venerables Inquisidores y Iuezes de bienes confiscados, à los quales pertenece el conocimiento dellas, y reuocassen, y repusiessen qualquier prouision, ò mãdamiẽto q̃ sobre la dicha razon huuiessen dado, pues podian las partes que se sintiessen agrauiadas de los Inquisidores, ò Iuezes de bienes, ocurrir à los de su Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en su Corte residen, adonde se les haria entero cumplimiento de justicia. Agora de poco tiempo a esta parte no se guardaua ni cumplia lo assi proueido, y mandado, y algunas de las justicias seglares se entrometiã à conocer de los dichos negocios, è impedian à los Inquisidores, è juezes de bienes por diuersas vias, que no pudiessen administrar en ellos justicia. De lo qual se seguia mucho estorno è impedimento al buen exercicio del Santo Oficio, y desautoridad à sus Ministros, y continua competencia de jurisdicion: y queriendo su Magestad remediar y atajar todo lo susodicho, y que no se haga agrauio, ni impedimento alguno al Santo Oficio de la Inquisicion, y Ministros dèl, mayormente en estos tiempos que es tan necessario; mandò que se viesse y platicasse sobre ello, y se proueyesse como cessassen de aqui adelante las dichas diferencias y competencias de jurisdicion, pues es cosa que tanto importa al seruicio de Dios y suyo. Para lo qual yo mandè juntar algunas personas, assi del Consejo Real, como del Consejo de la General Inquisicion; los quales auiendo visto las dichas cedulas que de suso se haze mencion, y platicado en lo que cerca dello conuendria proueerse. Y auiendolo consultado conmigo, fue acordado, que debia mandar dar la presente para vos en la dicha razon, y yo tuuelo por bien. Por lo qual, ò por su traslado signado de Escriuano publico, mando, que de aqui adelante, en ningun negocio, ò negocios, causa, ò causas ciuiles, ò criminales, de qualquier estado, ò condicion que sean, o sean, que al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, ante los Inquisidores, ò juezes de bienes destos Reinos y Señorios, è incidentes, è dependientes en alguna manera de los dichos negocios y causas, que ante los dichos Inquisidores y Iuezes de bienes, ò alguno dellos al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, vos, ni alguno de vosotros se entremeta por via de agrauio, ni por via de fuerça, ni por razon de dezir no auer sido algun delito en el Santo Oficio, ante los dichos Inquisidores suficientemente punido, ò que el conocimiento del dicho negocio no les pertenesce, ni por otra via, causa, ni razon alguna, conocer, ni conozca, ni dar mandamientos, cartas, cedulas ò prouisiones contra los dichos Inquisido-

res, ò juezes de bienes sobre absolucion, ò alçamientos de censuras, ò entredichos, ò por otra causa, ò razon alguna, sino que dexeis, y cada vno de vos dexe proceder libremente à los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes, à conocer y hazer justicia; y no les pongais impedimento, ni estorvo en manera alguna; pues si alguna persona, ò personas, pueblo, ò comunidades, se sintiere, ò sintieren agraviado, ò agraviados de los dichos Inquisidores y Iuezes de bienes, ò de alguno de ellos, pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agravios que de los dichos Inquisidores y Iuezes de bienes, ò alguno dellos huviessen hecho, desagraviando à los que hallaren ser agraviados, y absolviendo y alçando las censuras y entredichos conforme à justicia, y consultando con su Magestad y conmigo los negocios que convengan, y despachar para el buen expediente dellos las provisiones y cedulas Reales que sean necessarias: à los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno, se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y Sede Apostolica, y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catolicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para conocer y deshazer los agravios que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes, ò alguno dellos hiziere, ò hizieren: y assi mandamos se guarde y cumpla de aqui adelante todo y por todo, segun y como dicho es; y que si sobre los dichos negocios de que los dichos Inquisidores y Iuezes huvieren empeçado à conocer, ò ya que no ayan empeçado à conocer, pertenezca el conocimiento dellos à los dichos Inquisidores y Iuezes alguna persona, ò personas, pueblos, ò comunidades, ò alguno de nuestros Fiscales, à vos, ò alguno de vos recurriere, lo remitais, y remitid, sin entremeteros à conocer dellos à los dichos Inquisidores y Iuezes, con los del dicho nuestro Consejo de la General Inquisicion: y si hasta agora huvieredes en alguno de los dichos negocios procedido, ò hecho autos algunos, ò dado mandamiento ò mandamientos, provision, ò provisiones, los repongais y deis por ningunas, y no fagales, ni alguno de vosotros faga ende al, porque assi cõviene al servicio de nuestro Señor, y de su Magestad; y esta es su voluntad y mia, y de lo contrario nos teniamos por desservidos, è derogamos, è revocamos todas y qualesquier cedulas que hasta aqui ayan sido dadas, que sean en algo contrarias à lo susodicho, ò que contengan otra orden y forma de lo en esta mi cedula contenido. Fecha en la Villa de Madrid à diez de Março de mil y quinientos y cincuenta y tres años. *Yo el Principe.* Por mandãdo de su Alteza. *Iuan Vazquez.*

Ex hoc decreto vnum obiter notabile, & ponderatione dignum non omitam, † colligendum ex eius verbis, ibi: *Vos, ni alguno de vosotros se entremeta por via de agravio, ni por via de fuerça*; iunctis illis quæ consecutiuè, & per viam rationis relatiuè ad proximè præcedentia subsequuntur: *Pues si alguna persona ò personas, pueblo, ò comunidades se sintiere, ò sintieren agraviado, ò agraviados de los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes, ò de alguno dellos pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agravios, &c. A los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catolicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para deshazer los agravios que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes hizieren, &c.* Quòd Rex Catholicus ab vniuersali & generali facultate concessa suo Senatui Supremo, cæterisque Cancellarijs Regijs cognoscendi per viam violentiæ; ademit has causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem. Eamdemque facultatem transtulit in suum Consilium Supremum S. Inquisitionis, saltim in ijs violentijs perpetratis ab Inquisitoribus inferioribus, & Iudicibus bonorum confiscatorum. Omnia enim Regia Tribunalia præcario à Rege habent potestatem, † cuius est suprema Regalia illam minuere, dismembrare, & ad libitum tollerere, & vnum, vel alterum genus causarum, seu personarum ab vno adimere Magistratu, & alteri aggregare, & concedere. Cui ponderationi innumerabiles penè & singulares doctrinę aplicandæ erunt, quæ longa manu in his terminis acuratè congestimas suprà *1. p. cap 14. per totum.* 15 16

Iam pedetentim labimur in secundam partem nostræ principalis quæstionis, † quæ respicit personam immediatam Regis nostri Catholici: an saltim ipse poterit retinere littetas Apostolicas impetratas in contranentio nem priuilegiorum S. Inquisitionis, & auocatorias primæ eius instantiæ, aliarum vẽ quarumlibet, in quibus iusta, & legitima sub 17

fit causa ad earum executionem suspendendam, & supplicandum Sanctissimum, eilo quod ipse Rex Catholicus à suo Senatu Regijsque Chancellarijs hanc facultatem penitus ademit, & abdicauit.

Hæc quæstio longiori, & acuratiori pro
18 rei qualitate, & granitate † eget examine, in qua pro parte negatiua plurima non contemnenda vrgent. Primum quoniam ex prohibitione harum causarum directa suo Senatui (Regis personam representanti ex iuribus, & doctrinis abundè congestis sup. *1.p.cap.3. §.vnico, à nu.60. cum seqq.*) Infertur ad abdicationem totalem huius Regaliæ à sua met persona Regia, absoluta enim est, & indistincta prohibitio; ergo ad ius semel à se abdicatum, † & renuntiatum amplius nequit reddire, ad *l. quæritur, §. si venditor. ff. de ædilitio edicto, l. fin. ff. de remissione pignoris, §. si quis itaque. inst. tut. de bonor. possession. capit. ex transmissi. de renuntiatio. capit. ex ore de verb. sig. jis, capit. quam periculosum. 6. quæst.* &c.

Secundò, quia licet regulariter persona
19 loquentis non comprehendatur † in generali dispositione, *l. Inquisitio. C. de solutionibus, capit. 1.* vbi Glossa vltim. *de prohibita feudi alienat. per Federic.* & argum. *l. quidquid, ff. communi. prædior.* Surdus *cons. 152. num. 5.* Gracianus *disceptatio. forens. tom. 4. cap. 771. anmer. 5.* Menochius *consil. 152. num. 23.* Sebastian. de Medicis *de regul. iur. regula 1. verb. Persona loquentis, nu. 85.* plenè Nicol. Vander. *singul. 43. per totum*, præcipuè *à nu. 7. & seqq.*

20 Tamen vbi subiecta materia † aliud suadet; persona loquentis inclusa censetur in eadem dispositione, Cynus *in dict. l. Inquisitio, C. de solutionibus*, Crancta *consil. 274. post num. 12.* cum alijs per Menochium *de præsumptionibus, lib. 3. præsumptio. 44. numer. 27.* Atque etiam comprehenditur, quan
21 do eadem † militat ratio in persona loquentis, quæ in alia, Silicetus *in dict. l. Inquisitio.* Cagnolus *in l. frater à fratre, num. 114. ff. de conditio. indebiti*, Antonius Gabriel. *comm. 1. conclusion. tit. de verbor. significat. conclus. 9. nu. 7.* Menochius *dict. præsumpti. 44. num. 28.*

In hoc igitur causarum genere, & subiecta
22 materia, & rationis identitas † id ipsum suadet, nam si prohibitio decreti, ne negotia tangentia S. Inquisitionem (quæ omni sigilo & secreto gerantur) ad Tribunalia Regia trahantur: ibi fit, ne arcana S. Tribunalis pandantur: idem inconveniens adaptatur Regio personali examini, maximè cùm in eisdem nihil descernat sine Consilio sapientium à se specialiter electorum, vt inferiùs. Ergo idem ius statuendum, & ad ipsum Regem extendenda erit sua generalis prohibitio, & ademptio.

Tertiò probatur, nam quidquid sit de alio
quolibet genere † retentionis litterarum A- 23
postolicarum vrgẽte iusta, & rationabili causa ad earum suspensionem: tamen litteræ auocatoriæ primæ instantiæ S. Inquisitionis, nec ab ipso Rege vt protectore Conci. Trid. retineri possunt, nec causa S. Inquisitioni remittenda, nam Regis protectio cessat, vbi *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 20. causæ omnes*, cessat, & non disponit, prout abundè diximus sup. hac *2.p.c.4. num. 5. & seqq.* & alibi sæpè: sed prædictum Triden. decretum Ordinarij dumtaxat primam instantiam præseruat, ibi: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur, &c.*

Ergo excludit Inquisitores, qui non Ordi
narij sunt, sed merè Delegati à Sede Apostolica, † & Delegatam dumtaxat, non Ordina 24
riam exercent iurisdictionem, text. est *in cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6.* Abbas *in cap. excommunicamus el 1. nu. 13. de hæreticis*, & ibi etiam Marian. Socin. *nu. 70.* Decius *in c. causam, num. 10. de officio Delegati*, Alciat. *in rubrica, nu. 19. de officio Ordinar.* Simancas *de Catholic. institutio. tit. 34. nu. 13.* Director. *Inquisitor. part. 3 q. 4* & ibidem Penia *commento. 53.* Paramus *de origine Officij S. Inquisitionis, lib. 3. q. 2. nu 37.* Molina *de iustitia & iure, tom. 6. disput. 28. n. 1.* Petr. Barbos. *in l. cum prætor. §. 1. nu. 44. & 51. cum seqq. ff. de iudicijs*, August. Barbos. *in remissione ad text. in c. per hoc, de hæreticis, à num. 4. cum seqq.* plurimos refert Narbona *in tom. 3. Recopil. lib. 4. tit. 1. l 20. glos. 2 2. n. 79.* Zanardus *in director. Theologo p. 2. præcepto 1. c. 6.* Moscovius *de maiestate militantis Eccle siæ lib. 1. p. 1. c. 11.* Homobonus *de statibus, p. 1. cap. 8.* Torreblanca *de Magia, lib. 3. c. 5. nu. 2. 11. & 12.* cum Molina *de iustitia & iure, tom. 5. tracta. 5. disputatio. 29. nu. 7.* Sousa *in Aphorismo Inquisitor. lib. 1. cap. 2. per totum*, Diana *moral resolutio. 4. p. tractat. 8. resolutio. 1.* Glossa *in cap. accusatus, §. sanè, verbo, Manifestè, de hæreticis, lib. 6.* Emma Rosell. *verbo, Hæreticus, numer. 3.* Sylvester. *verbo, Hæreticus, §. 2. num. 5.* Sotillaceus. *de Fide. cap. 58. nu. 1.* Regin. *de regular. 110. nu. 1. & 2.* Decianus *in tractat. criminal. lib. 5. cap. 23. n. 9.* Penna ad Eymericum, *in directorio. par. 2. q. 42. comment. 67.*

Tene-

Torreblanca *de iure spirituali. tom. 1. lib. 15. cap. 3 à nu. 5. cum seqq.* & ex non nullis ex allegatis nouissimè Scobar. *de puritate & nobilita. probanda. 1. p. q. 6. §. 2. nu. 24. & 25.*

Ergo si Inquisitores sunt Delegati sub dispositione *Concilij Trid. in d. c. causæ omnes,* quod tantùm Ordinariorum Iudicium † primam præseruat instantiam; non includuntur; & per consequens Regis protectio cessare debet, cum litteræ Apostolicæ auocatoriæ causarum S. Inquisitionis in prima instantia Tridentini decretum (cuius est protector) non percutiat, quia cui non conueniunt verba dispositionis, dispositio non adaptatur, *l. 4. §. ties, ff. de damno infecto, l. quod constitutum, ff. de militari testamen.* Castillo *controuers. lib. 5. cap. 82. à principio.*

25 Ijs tam & alijs minimè obstantibus, con-
26 trarium erit constanter † affirmandum nimirum de iure munito quotidiana praxi, & vsu, necnon indulto Apostolico, posse Regem nostrum Catholicum sua Regalia retentionis litterarum vti in quibuslibet causis tangentibus S. Inquisitionem, in quibus vrgeat necessitas, & causa legitima subsistat; ita vt sua Regalis persona nullatenus sit inclusa, nec aliter comprehensa in suo decreto prohibitiuo, & abdicatiuo harum causarum, de quo su-
27 prà *nu. 14.* Constans est etenim † huiusmodi Regaliam protectionis inseparabiliter inhærere Regiæ dignitati indistinctè quoad omnes suorum Regnorum vassallos, maximè Ecclesiasticos, dogmata Orthodoxæ Fidei, & Catholicæ Religionis, sicuti abundè probauimus sup. *1. p. c. 1. per totum, & 2. p. c. 2. & de Regia protectione, tom. 1. p. 1. c. 1. à principio.*

Et in specie probatur ex Regio decreto infrà transcripto, *num. 51.* quo se vocat Rex protectorem S. Inquisitionis, & *in lib. 4. consultationum Supremi Consilij S. Inquisitionis fol. 114.* A lest decretum nostri Regis Catholici super apprehensione Breuis Imperati per Capitulum Cathedralis Valentinæ aduersus Inquisitorem Generalem inter alia, ita Rex ait: *Porque como Protector que soy del Santo Officio, y que tanto debo atender à la conseruacion de la jurisdicion, &c.* Ac pariformiter ipsam Consilium supremum in quamplurimis consultationibus factis Regi eundem adhuè fieri protectorem cum S. Inquisitionis, vt ex *d. lib. 4 consultationum fol. 17 & fol. 99. & fol. 152.* & alijs multis consultationibus eiusdem *lib. 4.* hoc idè apparebit.

Et adeò infixa est, & adhærent hæc protec-
28 tionis Regalia ossibus † Regiæ Coronæ; vt ut ab ea inseparabilis, quam ipse Rex à se abdicare nequit, nec renuntiare, nisi simul ipsi Coronæ renuntiet, & à se abdicet ex copiosè per Nos scriptis sup. hoc *tractatu de supplicatione ad Sanctissim. 1. p. cap. 1. à num. 102. cum multis seqq.* omnino videndis, & præsenti articulo aplicandis.

Qua propter in suo decreto prohibitiuo, & abdicatiuo harum causarum † à suo Sena- 29
tu, & Regalibus Chancellarijs, Regia persona includi non potest, quia subiecta materia protectionis, & recursus id nec suadet, nec abdicationem hanc permittit: illa quippè abdicatio, seu inhibitio, & auocatio facultatis à suis Magistratibus, & Tribunalibus maiorem suę Regaliæ, iuris, & potestatis penèsse remanentis ostentant, ad latè tradita, & signanter cumulata in proposito, superius *1. p. cap. 14. per totum.*

Deinde quia omnia Tribunalia Regia, & 30
Magistratus † nomine Regis, & præcario ab ipso Rege exercent, vt *in d. c. 14. à n. 30. cum seqq.* Absurdum quippè foret, quod dominus ex reuocatione mandati amitteret ius suum in re mandata, necnon dominus præcarium reuocans, contra omnia iuris principia.

Nam eodem modo, quo † ab ipso Principe 31
tamquam à fonte potestas defluit, ita ad eum refluit, & reuertitur ex copiosè congestis per Hieron. Gonçalez *de mensib. & alternati. in §. 1. proœmiali. à nu. 9. cum seqq.* Giurba *cons. 52. nu. 24. & cons. 59. num 3.*

Rex etenim non tam amplam facultatem suo Senatui, & Magistratibus concedit; quin
sibi † maiorem reseruauerit potestatem, *c.* 32
dudum, & ibi Geminia. *nu. 5. de præbendis in 6.* Bald. *cons. 326. ad fin. vol. 1.* Anchar. *cons. 28.* Paris. *cons. 83. n. 15. vol. 4.* Cami. Borre. *cons. 86. n. 15.* latè Couarr. *practic. quæst. 4.* Natta. *cons. 405. & cons. 408. n. 7.* & copiosiùs *in cons. 487.* Fiami. Carta. *decis. 68. n. 2.* Iacob. Gall. *cons. 105. nu. 25.* Alba. *cons. 62. n. 17. & cons. 64. n. 87.* Peregri. *tract. varij. lib. 1. n. 74. & cons. 1. nu. 12. vol. 1.* Cephal. *cons. 539 n. 51.* Beroius *cons. 74. n. 3. vol. 1. & cons. 156. n. 8. vol. 3.* Marins Giurba *consil. 59. nu. 13.* Indè inferens, quod ex potesta-
te remanente, & perseuerante † in Rege pro- 33
uenit (upresso, & abdicatio, seu diminutio facultatis & exercitij à suis Magistratibus; ex Rousserio. *decis. 21. num. 26. p. 4.*

Quod si ex ipsa concessione † facultatis 34
(quę magis apta est ad abdicationem iuris, & potestatis concedentis) Regis potestas præseruatur; quanto magis præseruata consequitur ex reuocatione facultatis concessę, & abdicatione, quæ sui natura apta est & electi nata ad iuris attractionẽ, & consolidationem.

Quo

35 Quo tendunt, & clarè indicant † illa verba eiusdem Regij decreti prohibitiui paulò post medium: *Pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y general Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agrauios, que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes, ò alguno dellos huuiessen hecho, desagrauiando los que hallaren agrauiados, y absoluiendo y alçando las censuras y entredichos, conforme a justicia, y consultando con su Magestad y conmigo los negocios que conuengan, y despachar para el buen expediente dellos las prouisiones y cedulas Reales que sean necessarias, &c.* Quibus ostenditur apertè supremam illam maioriam, & Regaliam protectionis penès Regalem personam remanere, & præseruatam esse quæ nullo modo includi potest in prohibitione generali.

Nec dilatationis, & inconuenientis idem
36 tiens allegata † in secundò argumento, *n. 21. & 22.* per personæ Regis, sicut alijs, adaptari non posse attendi (absit) quoniam in Regijs Tribunalibus continuò assistit multitudo Iudicum, & officialium, quorum præsentia secretū harum causarum, & præ
bet occasionem inconuenientiæ quando Rex ipse suscepit hac retentionis Regalia; elegit grauissimos, doctos & fidelissimos Senato
37 res, † qui omni sigillo & secreto priuatim congregati examinent litteras, & de inconuenientijs (si quæ sunt) & legitima causa ad earum suspensionem Regem consulant, qui vel retinendas & Pontificem supplicandum humiliter; vel relaxandas, vt exequantur; decernit, & hæc est praxis, & stylus frequenter vsitatus in examine harum causarum, & negotiorum ad litterarum huiusmodi retentionem. Cui procedendi modo secreto consonant quæ ex alijs pluribus Doctoribus annotauimus sup. hac 2. *p. c.* 11. *à num.* 105. circa scandala vitanda, & tollendas violentias perpetratas per superiores Religiosos.

Ex quibus & alijs insuper dicendis directè satisfit primò, & secundò fundamentis in contrarium consideratis.

Hinc rectè affirmat Simancas *in tractatu de Catholic. institutio. tit. 45. n. 54. & seqq.*
38 Quòd si Summus Pontifex † concesserit rescriptum, seu priuilegium aliquod in præiudicium officij S. Inquisitionis, illi esse obtemperandum, in executione autem supersedendum, & quod iure defensionis naturalis Princeps potest retinere has litteras Apostolicas. Quem ad litteram laudauimus sup. 1. *p. cap.* 2. *à num.* 8. & alij plures Doctores ibidem citati eiusdem Simanchæ verba recensentes sequuntur.

Hac ergo Regalia retentionis, & impedi-
tiua executionis litterarum † Apostolica- 39
rum impetratas, aut aliter expeditas contra priuilegia S. Inquisitionis, semper modo prędicto vsi fuere Reges nostri Catholici, & assiduè vtuntur, quoties esse offert ocasio, iuxta casuum varietatem colligendorum ex multis decretis, & epistolis Regum statim ad litteram inferendis, quas ex Regalibus regiſtris annotaui, & colegi, quæ etiam & plurimæ alię non deficiunt è regiſtro secreto supremi huius Consilij Sanctæ Inquisitionis penès eius meritissimum Secretarium Sebastianam de Huerta: & in primis referenda erit ad hoc singularis pragmatica Catholici Regis Ferdinandi, *anni* 1509.

Nos Ferdinando, &c. Sicuti dudum nostras
peruenit ad aures, † sunt per multi qui de 40
Orthodoxa fide suspecti, & apostatica prauitate commaculati extus in Hispaniarū Regnis, Ditioni & gubernationi nostræ subiectis correptionem Sancti Oficij Inquisitionis cōtra ipsam hęreticam prauitatem pertinētes ad partes Italię, aliaq; diuersa loca profugerunt; quorum statutæ memoria & fama, etsi ob eorum crimina atq; demerita in ipsorum contumatiam, per sententiam Reuerendorū Inquisitorum contra crimen prædictum per Sedem Apost. deputatorum iudicialiter atq; iuridice deleti sint, igniq; tradditi, ipsi tamē hæretici promulgati Romanam Curiam adhiberi, non eruberunt, vbi cū siniſtris & falsis informationibus à Beatissimo nostro Papa, eiusq; Penitentiarijs, & alijs Iudicibus Apostolicis nōnullas executionis, & absolutionis Bullas, Breuia, Rescripta, siuè litteras Apostol. surrepticiè, & orrepticiè impetrare conati sunt, quas certo scimus, Sanctitatē suā, si de rei veritate sibi cōstaret; minimè vnquā cōcessisse, quibus quidē Bullis, Breuibus, seù Rescriptis itaq; vtuntur, & vti intēdunt ipsi hæretici denuntiati, vt earū vigore & cognitione, & iurisdictione prædictorū Inquisitorū omnino se liberos & immunes existimēt. Vndè cum eidē S. Inquisitionis Officio præter mētē, ac intentionem suæ Sanctitatis, vel maximū accedat impedimentū atq; dedecus criminibus ipsis impunitis, & hæreticorum conscientijs remanentibus, huiusmodi verò innoditati, cum de Christianæ Religionis agatur augmento; oportunè consulere per necessariū nobis visum, & quā ob rem volentes ne de Bullis & alijs præmemoratis surrepitiè vt præfertur, obtentis impetrātes vtatur

in-

indebitè, & absque priore cognitione surreptionis, aut validitatis earumdem tenore præsentis pragmaticæ sanctionis cunctis futuris temporibus firmiter valituris de certa nostra scientia & consulto, motuque proprio statuimus, sanximus, prouidemus, & ordinamus, quod deinceps nulli hominum liceat in vniuersis terris & Regnis ditionis nostræ præsentare, seu exhibere Inquisitoribus seu ministris dicti Sancti Inquisitionis officij, aut alijs quibuscumque Iudicibus, vel personis, *Nec in valuis, aut per vicos, vel comperta affigere seu quo quomodo diuulgare Bullas, Breuia, Rescripta, prouisiones, commissiones, inhibitiones, siue litteras per Sedem Apostolicam, aut eius Legatos, Nuntios, vel Ordinarios indultas, siue concessas sub quacumque verborum forma in fauorem cuiuscumque personæ obtentas dictum Sanctæ Inquisitionis officium directè vel indirectè tam agentes, aut impedientes, nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione, & obreptione prædictis maturè recognitæ, vel si opus fuerit Sedes Apostolica super ipsis consulta, & de voluntate ipsius certiores facti fuerimus, & inde litteræ executoriæ à nobis fuerint emanatæ; quas iustè & rectè impetratis concedere non dedignamur, cum quibus dumtaxat, & nullo alio modo dictæ litteræ Apostolicæ impune præsentari possint, aut eis quisquam uti, vel sibi suffragari valeat, quod si quis ausu temerario ductus contra formam huiusmodi nostræ pragmaticæ sanctionis* (quod non credimus) agere, venire, aut quomodolibet intentare præsumpserit, eum ipso facto inimicum nostrum declarantes, in pœnam capitis bonorumque suorum confiscationem, irremissibiliter incursam decernimus, mandantes hac eadem serie, ac etiam inhibentes Notarijs, & scribis vniuersis sub pœna prædicta, officiorum priuatione, ne quamvis requisiti fuerint in vim præstiti iuramenti, quo eos tali casu absoluimus præsentationibus dictarum Bullarum & rescriptorum dictum Sanctæ Inquisitionis officium tangentium interesse, vel assistere, aut de ipsis, vel aliquo eorum actu instrumentum, vel scripturam aliquam recipere, vel testificari, aut scribere valeant, quam etiam si fieri contigerit, contra huiusmodi ordinationem nostram irritam & nullam decernimus, omnique effectu & vigore in iudicio, & extra carentem. Quo circa, vniuersis & singulis officialibus nostris maioribus & minoribus vbilibet Regnorum & terrarum Ditionis nostrę constitutis, & constituendis, ad quem, seu quos spectet, *Quascumque etiam Ecclesiasticas personas sub pœna occupationis temporalitatum & perpetui exilij ab omni Ditioni nostra, requirentes & exortantes, dicimus & districtè inhibemus ad incursum nostræ indignationis & iræ pœnamque florinorum auri quinque millium*, à bonis cuiusque contra facientes irremissibiliter exigendorum, nostrisque inferendorum ærarijs, quod nostram huiusmodi pragmaticam sanctionem, statutum, & ordinationem, ac omnia & singula in ea contenta ad vnguem teneant, & obseruent, tenerique & obseruari faciant inuiolabiliter per quoscumque & contra præmissa non obseruantes, aut contra facientes rigidè procedat, vsque ad integram pœnarum prædictarum executionem, & in contrarium facta & processa reuocent ad pristinumque statum reducant, prout Nos eo casu reducimus, cum præsentibus cauti contrarium facere, quavis ratione seu causa, si gratiam nostram earum habent, pœnamque petratam venentur incurrere, & vt de præmissis ignorantiam prætendi, vel ignorari non possit: volumus atque mandamus præsentem nostram pragmaticam sanctionem per loca solita ciuitatum, oppedorum & terrarum dictorumque Regnorum nostrorum vbi expediat, seu opus fuerit voce præconia publicari, atque nuntiari in cuiusque rei testimonium præsentes expediri iussimus, nostro secreto sigillo sub quoque impressione negotia dicti Sacri Officij Inquisitiones expediuntur à tergo munitum: *Datum in Villa Vallisoleti, trigesimo primo Augusti inditione anno à Natiuitate Domini millesimo quinquagesimo nono.*

Fue sacado del libro de instruciones que està en la Camara del Secretario del Santo Oficio de la Inquisicion de Valencia, registrado *fol. 127.* Y concuerda con dicho registro, de q̃ doy fe. *Yo Pedro Guell Secretario.*

El Rey.

NVestro Corregidor de la ciudad de Murcia, ò vuestro Lugarteniente en el dicho Oficio: yo he sido informado, † que algunas 41
personas, no mirando al seruicio de Dios, è mio, han auido ciertos despachos contra el Santo Oficio de la Inquisicion: por ende yo vos mando, que cada y quando viniere à vuestra noticia los dichos despachos, *procedais*

como

como aquellos no se publiquen, sin que primeramente sean vistos y examinados por los de nuestro Consejo, y se prouea en ello lo que conuenga à seruicio de Dios, y bien del Santo Oficio, è à las personas que vinieren a intimar, è publicar los tales despachos, los embiad à esta Corte à buen recado, para que se provea sobre ello lo que conuenga al bien del Santo Oficio. Fecha *en la Villa de Valladolid a quatro dias del mes de Mayo de mil è quinientos è veinte y siete años. YO EL REY.* Por mandado de su Magestad, *Vgo de Vrries.*

Ex his duabus Regijs Schedulis apertè
42 colligitur; retentionem litterarum † tangentium S. Inquisitionem pertinuisse etiam examini Senatus Supremi Regij, vt in prioris illis verbis, ibidem: *Nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione, & obreptione prædictis maturè recognitæ, &c.* in proximè præcedẽti ibidem: *Proueais como aquellos no se publiquen sin que primeramente sean vistos y examinados por los del nuestro Consejo, &c.* Quæ verba
43 absolutè & indistinctè prolata à Rege † iuxta vsitatum stylum de supremo Consilio intelliguntur. Certùm est enim & indubitabilè, quod quando Rex loquitur de suo Consilio iustitiæ simpliciter id nominat, *mi Consejo*, ad differentiam cæterorum, quæ signanter & specificè nominat cum adiectione nominis appellatiui: *Mi Consejo de Estado, mi Consejo de la Camara, mi Consejo de la Santa y General Inquisicion.* Et sic de singu-
44 lis ita vt simplex † & absoluta Consilij nominatio de Supremo Consilio Regio iustitiæ intelligatur, quia analogũ per se sumptum stat pro famosiori significato, *cap. pudor. 32. q. 2. §. sed ius quidem ciuile institu. de iure natu. gent. & ciuil.*

Tamen cum hæ schedulæ Regiæ sint anteriores *de anno millesimo quingẽtesimo nono, & de anno 1527.* tempore quo indistinctè omnium quorumlibet causarum recursus pro retentione pertinebat ad Senatum Regium: postea verò *anno 1553.* emanauit Regium decretum sup. *num. 14.* relatum, quo à Senatu, & omnibus Tribunalibus Regijs abdicatæ
45 fuerant, & dismembratæ omnes † causæ tangentes S. Inquisitionem, ne ad ea recurri posset per viam violentiæ, quod in viridi est obseruantia, & constanter custodi.

Aliæ insuper adsunt quàm plures prouisiones Regis ab ipso immediatè emanatæ ad apprehendendas litteras à Romana Curia impetratas in varijs negotijs tangentibus S. Inquisitionem, & eius indultis & priuilegijs Apostolicis detrahentes, quæ Regis Regaliam hanc patenter ostendunt.

El Rey.

IVlian de Reinoso Alguazil del Oficio dela Santa Inquisicion: yo soy informado, † q̃ 46
ciertas personas han ganado algunas Letras surrepticiamente en perjuizio del Oficio de la Santa Inquisicion, è porque cumple al biẽ del Santo Oficio: *Yo vos mando, que à la persona, ò personas, que las dichas letras presentarẽ ante los deuotos Inquisidores de Seuilla, que los prendais, è los tengais presos, è a buen recaudo, en el lugar que os pareciere, fasta que otra cosa por mi vos será mandado*, en lo fagades ende al, sopena de la nuestra merced. Fecha *en la Villa de Madrid à diez y siete dias del mes de Março de mil y quinientos y diez años. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Iuan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

VEnerable Inquisicion, no poco auemos sentido el atreuimiento que se ha tenido en citar à las personas † contenidas en vues- 47
tro memorial, que por parte de Miguel Sanchez del Romeral, dezis, que han sido citadas, bien quisieramos que nos embiarades traslado de la dicha citaciõ, y el nombre del Notario, y de los testigos q̃ fueron en fazer estos autos de la citacion, porque se pudiera en todo mejor proueer, y si quando esto llegare fecho, no perdoneis procurar por todas las vias q̃ pudieredes, en saber el nombre del dicho Notario, y en auer el treslado entero de todos los autos, sobre lo qual escribimos al Marques de Camares nuestro Gouernador en el Reino de Nauarra; porq̃ siendo por vos informado, faga prender al Notario, si se fallare en todo aquel Reino; è que dè fauor al Alguazil, è personas que vos embiarades para ello. Tambien escrebimos à Roma muy recio sobre esto; *porque sin duda es cosa de escandalo, dar lugar à semejante desorden*; pa recenos, que demas de lo que aora proueemos, debeis luego ajuntar todos estos Letrados, y personas que han sido citadas, y todos juntamente, ver las prouisiones que nos debemos fazer sobre esto, que todas se farán con la diligencia y presteza que se requiere. Y esto se faga luego en todo caso. Muy bien nos parecio la diligencia q̃ auedes cõ las personas à quiẽ se auia fecho cometi-

para declarar sobre los bienes confiscados en fuerças de Caualleros, que cierto es pues no se auia pretentado viniendo el Regente el poder era espirado, y assi no ay necessidad de fazer por aora sobre esto, prouision alguna, y los aquellos à quien tocaron fueron negligentes. Dada *en Valladolid à tres dias del mes de Febrero del año mil y quinientos y treze. YO EL REY. Calcena Secretario.*

El Rey.

ILustre y muy Reuerendo Arçobispo, nuestro muy caro y muy amado sobrino hijo: 48
yà aueis sabido, † como a instancia de Miguel Sanchez de Romeral, han seido citados los Inquisidores y personas que entreuinieron en les consejar y determinar su processo, ha seido cosa de muy mal exemplo, y digna de mucho castigo, por aora escrebimos à Roma como conuiene, y tambien al Marques de Camares nuestro Gouernador en Nauarra, que con mucha diligencia entienda en prender al Notario, y las demas personas que han entreuenido en fazer los autos de la citacion; rogamos vos afectuosamente, que vos como Lugarteniente General nuestro, con consejo de los Letrados que han seido citados, fagais sobre esto todas las recias prouisiones que vieredes que son menester, y se deben fazer para castigo de tan grande atreuimiento, y deforden, fazien dolo como de vos bien confiamos, y la necessidad del negocio lo requiere; que assi conuiene al seruicio de Dios, y bien y conseruacion de esse Santo Oficio. Y de lo que se avra fecho, y vieredes que nos debemos de acà mas proueer, nos escrebid; que en acepto placer y seruicio lo tendremos. E sea Ilustre, &c. De la Villa *de Valladolid à tres del mes de Febrero del año mil y quinientos y treze. YO EL REY. Calcena Secretario.*

El Rey.

MArques Pariente, Lugarteniente è Capitan General en el Reino de Nauarra: faziendose el Oficio de la Inquisicion en la 49
Ciudad de Zaragoça, † fue pocos dias ha quemado en estatua vno llamado Miguel Sanchez del Romeral, vezino de Zaragoça, el qual se fuyò a Roma, è parece ser que se recogiò à la Rotta, è procura de auer vna citacion contra los Inquisidores, è oficial de Zaragoça, è contra los Letrados que entreuinieron en el Consejo de la Inquisicion dicha, è contra el Iuez de bienes, è los Procuradores, Fiscales: *E esta notificacion diz que se ha publicado en la ciudad de Tudela, è en la Villa de Cascante, cosa muy escandalosa, è que fasta oy, dende que la Inquisicion se començò nadie tuvo tal atreuimiento.* De lo qual yo he auido mucho enojo, è porque es razon que se faga sobre ello exemplar castigo: por ende yo vos encargo è mando, que trabajeis en saber, que Notarios è personas entreuinieron en fazer la dicha citacion, è los fagais prender, do quiera que en todo esse Reino puedan ser auidos, y presos, y bien guardados los tened, è me auisad de ello, è al Alguazil è personas, que los dichos Inquisidores de Zaragoça embiaren sobre esto, dareis todo el fauor que ouieren menester, que yo serè dello muy bien seruido. Fecha en *Valladolid à tres dias de Febrero de quinientos y treze años. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Iuan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

COrregidores, Assistentes, Alcaldes, y otras justicias, y Iuezes qualesquier, de todas las Ciudades, † Villas, y lugares de 50
los nuestros Reinos, y Señorios, y à cada vno y qualquier de vos, en vuestros lugares, y jurisdiciones, à quien esta mi cedula fuere mostrada, ò su traslado signado de Escriuano publico. Sabed, que yo soy informado, que los Venerables Inquisidores contra la heretica prauedad y apostasia, que residen en la Villa de Valladolid, y su partido, mandaron prender por el delito de la Heregia al Doctor Ordas, &c. Y sequestrar todos sus bienes, y los frutos y rentas de sus beneficios Eclesiasticos, è que trahiendole preso el Alguazil de la Santa Inquisicion se le soltò, è diz que es ido à Corte de Roma, à procurar con siniestras informaciones, Bullas, y prouisiones Apostolicas, para que los dichos sus bienes, y frutos le sean desembargados, y restituidos: è porque segun me es fecha relacion, los dichos Inquisidores proceden contra el dicho Doctor Ordas, en absencia, è rebeldia sobre el dicho delito: *Yo vos mando, que si algunas Bullas, ò citaciones, ò Letras Apostolicas, ò exe-*

executoriales, ò monitorios penales, fueren traìdos è presentados sobre los dichos bienes, è frutos de beneficios del dicho Ordas, supliqueis dellos para ante nuestro muy Santo Padre, è fagais sobre ello los autos y diligencias que fueren necessarias deber hazer; y entretanto, y fasta que la causa criminal que contra el dicho Doctor Ordas se trata en el dicho Santo Oficio sea determinada mediante justicia, *è fasta que su Santidad mejor informado, lo mande proueer y remediar, no consintais ni deis lugar que se alce el embargo, y secresto*, que està puesto en los dichos bienes y frutos, ni que se hagan otros autos algunos sobre ello. Fecha *en la ciudad de Toledo à quinze dias del mes de Iunio, año del Nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo de mil è quinientos è nueue años. Yo la Reina.* Por mandado de su Magestad, *Iuan Vazquez. Iva señalada de los Señores del Consejo.*

Quæ Regia prouisio atentè legenda erit, vt sit expedita ad aprehendendas litteras Apostolicas impetratas contra primam Inquisitorum instantiam.

El Rey.

ESpectable Don Fernando de Borja mi Lugarteniente y Capitan General. Por lo que escribe el Cabildo de essa Santa Iglesia, † de que và aqui copia, vereis los re- 51
cursos que ha intentado en Roma, sacando Breues en apelacion de los dos autos que esse Santo Oficio pronunciò, el vno para la paga de la pension que tiene el Inquisidor General, Arçobispo de Damasco mi Confessor, en el Audiencia de Xatiua, y vna Canongia de la misma Iglesia; y el otro para que guarde el Cabildo la costumbre en acompañar dos Canonigos, y dezir otro la Missa al Tribunal del Santo Oficio, el dia que và aquella Santa Iglesia à la publicacion del Edito de la Fè: dareisle luego mi carta, y à entender el viuo sentimiento que me queda dello, y communicandoos en la minuta con el Arçobispo à quien escribo tambien sobre lo mismo, procureis que luego al punto se aparte, y desista el Cabildo de semejantes instancias en Roma, trayendo testimonio de auerlo assi cumplido; *el qual os han de entregar à vos con todas las Bullas, ò Letras que en razon de lo referido se huvieren expedido, sin usar dellas, pues como les digo en mi carta, no ha de quedar consequencia de exemplar tan dañoso, ni permitir escusa ni dilacion alguna, supuesto, que como Protector, y Patron que soy del Santo Oficio, y que tanto debo atender à la autoridad y conseruacion de su jurisdicion, y prerrogatiuas, he de llegar à vsar de los vltimos medios para defenderla*: Si bien espero de sus obligaciones, que no daràn lugar à que execute todo lo que en esta parte se podrà obrar, pues mandarè mirar por su justicia en todo lo que la tuviere, y se le debiere. Encargoos, que vos y el Arçobispo, dandole la carta que và con este, trateis la forma de assentar la materia, como sea con entera satisfacion del Santo Oficio: y en caso que el dicho Cabildo no reconozca su yerro (que no lo creo) ni se ajuste à lo que le escribo, de que se aparte, y desista de semejantes recursos, y traiga testimonio autentico de Roma de auerlo assi cumplido, *Entregandoos luego los Breues, ò Letras referidas, vsareis à instancia de mi Fiscal del Banco Regio, pues como Protector y Patron del Santo Oficio me hallo interessado, como queda dicho, en la conseruacion de su jurisdicion, y prerrogatiuas, y por ningun caso he de consentir cosa en contrario, ni dexar de amparar como debo à tan santo Tribunal*, y auisareisme lo que en ello se hiziere; porque quiero luego tenerlo entendido. Datt. *en Madrid à xxj. de Diziembre M. DC. YO EL REY. Femat Secrett.*

Illud obiter essentiale tamen ex hac Regia epistola notabis, Regem † nostrum Ca- 52
tholicum asserere se non solùm protectorem S. Inquisitionis suorum Regnorum, verùm & patronum, cui statur ex Clement. 1. de probationibus, & Regis epistola lex est, & legis vim habet, & pro lege potest allegari, ad tradita suprà 1. *part. capit. 2. numer. 194.* Et in terminis quod Regi asserenti suum esse ius patronatum sit standum; altiùs compro bauimus in commentarijs *de Protectione Regia, 3. part. capitul. 10. à numer. 164. & sequentibus.* Quòd & quotidie etiam fatetur supremum hoc Consilium Sanct. Inquisitionis, dùm in multis consultationibus factis Regi, illum Patronum, & Protectorem S. Inquisitionis vocat. vt suprà *num. 27.* recensentur.

Iusque patronatus non solùm adquiritur in beneficijs, sed & alijs in pluribus rebus Ecclesiasticis, prout in Hospitalibus, & in vniuersitatibus, quarum Rex noster est Patronus, & Protector; Bobadilla *in Politica, libro 2. capitul. 17. numer. 114.* Nos obiter *de Regia protectione, 3. part. capitul. 10.*

num. 192. Ad quod ius Regium patronatum argui potest ex nominatione & præsentatione Inquisitoris Generalis in vacantibus, quam facit Rex noster Sedi Apostolicæ, vt illum instituat. Quia nominatio, & præsentatio sunt fructus iuris patronatus Nicol. Garcia *de benefic. 5. part. capit. 5. à numer. 1.* Atque etiam quondam Rex independenter (vt audiui à diligentissimo Sebastiano de Huerta Secretario meritissimo Consilij supremi S. Inquisitionis) nominabat omnes Senatores eiusdem Consilij, nunc verò ad propositionem & consultationem Inquiquisitoris Generalis, quæ omnia manifestè arguunt, signaq; sunt euidentia huius Regij patronatus.

53 Prædictis conuenit epistola † Catholici nostri Regis, cuius protectione solent munere singuli Inquisitores nouiter nominati & missi ad Tribunal S. Officij Regni Siciliæ directa Prorregi, vt euigilet, ne patiatur exequi quaslibet litteras à Sede Apostolica emanatas contra S. Officium, aut eius Ministros, sed prius illas ad Regem remittat examinandas, prout ex eadem epistola latiùs patet, quæ sic se habet.

El Rey.

ILustre Principe de Paterno y Duque de de Alcala primo nuestro, Lugarteniente y Capitan General en el nuestro Reino de Sicilia. Yà sabeis lo mucho que Dios nuestro Señor es seruido, y nuestra Santa Fè Catolica ensalçada por el Santo Oficio de la Inquisicion. Y assi es nuestra voluntad, que sus Oficiales y Ministros sean siempre fauorecidos. Y porque el muy Reuerendo en Christo Padre Don Fray Antonio de Sotomayor Arçobispo de Damasco, Inquisidor General mi Confessor, y de nuestro Consejo de Estado: ha proueido por Inquisidor de esse Reino al Doctor don Diego de Salazar, que lo era del de Murcia, persona de muchas letras, fidelidad y suficiencia, de quien tenemos buena relacion, y mucha confiança. Por ende encargamos vos, y mandamos, que assi al dicho Inquisidor, como a todos los Oficiales y Ministros de la Inquisicion de esse Reino, deis siempre fauor, y hagais dar todo el fauor que fuere menester, para que libremente, y sin impedimento alguno puedan vsar de sus cargos y oficios, como segun tenemos informacion lo aueis siempre acostumbrado hasta aqui, y de vos bien confiamos. *Y si algunas Letras, ò Breues Apostolicos se presentaren tocantes al Santo Oficio, y à sus Ministros, antes de dar la executoria dellas, no lo consultareis embiandonos sus traslados, para que visto en el nuestro Consejo de la General Inquisicion, se prouea lo que fuere seruicio de Dios nuestro Señor, y buena administracion de la justicia.* Que demas de cumplir con lo que sois obligado como Catolico Christiano, y por el cargo que teneis en el Reino, por los dichos respetos nos hareis en ello acepto seruicio. *Dada en Madrid à primero de Octubre de mil y seiscientos y treinta y ocho años. YO EL REY.* Por mandado del Rey nuestro Señor, *Don Antonio Hurtado de Mendoça.* Señalada de su Señoria Ilustrissima, Señores del Consejo, *Pacheco, Salazar, Sotomayor, Zarate, Palauesin, Rueda, Rico, Andrade.*

Ex ijs & alijs authenticis documentis inferiùs referendis satis apertè constat, semper Reges Catholicos euigiles se præbuisse in protectione priuilegiorum, & indultorum S. Inquisitionis, & in cunctis negotijs in quibus impetrantur litteræ, quę illis detrahunt, aut derogent festinanter occurit sua vtens Regalia retentionis, ad impediendam executionem earum, & suspendendam, donec examinentur omni secreto, & sigillo eo modo, quòd superiùs annotauimus *à numer. 36. versicul. Nec ad id rationis, &c.* Et de inconuenientijs Sancta Sedes per humilem supplicationem consulatur. Quòd faciunt Reges nostri non solùm ex vi suæ Regaliæ † generalis, qua tenentur protegere, & defendere Ecclesiam, eius ministros, & Catholicam Fidem, & æcumenica Concilia: verùm etiam virtute Indultorum Apostolicorum ius attribuentium Regi Hispanię, vt sine eius consensu surreptitia sint omnia rescripta detrahentia indultis, & consuetudini S. Inquisitionis, quorum postmodum exactè mentionem faciemus. 54

Attingamus iam materiam † tertij argumenti superius fulminati, à *nu. 23.* respicientis primam instantiam S. Inquisitionis; quo diximus, quod dato casu quod Rex Catholicus alijs in negotijs tangentibus S. Inquisitionem possit vti regalia retentionis iusta & legitima existente causa: tamen quantum & vti protector Concil. Trid. non poterit retinere litteras Apostolicas auocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quæ nullatenus cóprehenditur in dispositioni, *c. causæ omnes*, cum exerceat iurisdictionem delegatam, non 55

or-

Ordinariam, dumtaxat præseruatam *in dict. cap. causæ omnes*, cuius dispositio Tridentina cum cesset in hoc casu, pariter & Regis protectio locum non habebit.

Cui dificultati facilè occurres, si subtiliter ponderas connexionem, & complica-
56 tionem † huius iurisdictionis Delegatæ Inquisitorum cum iurisdictione Ordinarij; ex cuius communatione, & participatione illa inclusa reperietur in præfato decreto Concilij Tridentin. præseruante Ordinarij primam instantiam, ex quo capite, & ex innumerabilibus Indultis Apostolicis præseruantibus Tribunali San. Inquisitionis Hispaniæ etiam secundas, & vlteriores instantias Rex Catholicus sua Regalia vti potest, prout quotidie vtitur, omni conatu reuerenti impediens executionem, & intimationem litterarum Apostolicarum, per quas auocantur causæ quomodolibet tangentes cognitionem S. Officij sine Regis consensu, de quibus postmodum erit agendum.

Ad fundamentum igitur huius inclusionis *in cap. causæ omnes*, supponendum erit:
57 causas † hæreticæ prauitatis esse Ecclesiasticas, & ad forum Ecclesiasticum de iure pertinere, nempè ad Episcopum tamquam Ordinarium, text. est *in cap. qualiter & quando, §. iubemus. de accusationibus, cap. ad abolendam, de hæreticis, cap. Inquisitionis*, ibi: *Cùm merè sit Ecclesiasticum, cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6. Clementin. 1. eodem titulo*, quamplurimos Doctores ad id congerit. Augustin. Barbosa *in dict. cap. Inquisitionis, numer. 8.* Cui iurisdictioni Ordinariæ per ge-
58 neralem quamlibet, † aut specialem delegationem harum causarum Papa nec vult, nec intendit derogare, sed potiùs præseruare, vt simul cum Episcopo Ordinario Delegatus de his causis cognoscat, text. est expressus *in dict. cap. per hoc 17. de hæreticis, libro 6. per hoc* (inquit Pontifex) *quod negotium hæreticæ prauitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua prouincia, ciuitate, vel diœcesi delegatur, diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata (si habeant) in eodem procedere valeant, nolumus derogare*, cum quo concordat *Clement. 1. de hæreticis.*

Quia Inquisitoribus datur iurisdictio non
59 primatiuè, † sed acumulatiuè ad Episcopum Ordinarium, ita vt nec Episcopus sine Inquisitoribus, nec Inquisitores sine Episcopo causas hæreticæ prauitatis terminare possint, Abb. *in cap. excommunicamus col. 1. numer. 13. de hæreticis*, & ibidem Marian. Socin. *num. 70.* Ioann. Andr. de Anania *in §. volumus, num. 1. in principio, & vers. Et propter hoc, & num. 2. vers. & prædictis, num. 3.* & Felinus *num. 4. & in dict. cap. per hoc*, ad notarunt in figuratione causæ, in principio, Ioan. Monach. *num. 1. in princip.* & in verbo *Derogare*, vbi opponit, & soluit, *& num. 2. & seqq.* Probus *ante numerum 1.* in verbo, *Non derogat*, Archidia. *ante secundùm*, in verbo, *Volumus*, vbi opponit & soluit Ioann. Andr. *ante numerum 1.* in verbo, *Volumus*, *& num. 2. ante finem*, vers. *in glossa, licet ergo*, Geminian. *in summario, & num. 1. vers. Oppono, quod Episcopus*, vbi etiam opponit, & soluit, *& num. 3. col. 2. ante fin.* vers. *In glossa*, & Franch. *in summario, & numer. 3.* & extat constitutio Vrbani IV. edita *de anno 1261.* incipit: *Licet ex omnibus*, in vers. *Nec prætextu*, relata per Francisc. Pegn. *in Directo. Inquisitor. inter litteras Apost. fol. mihi 52. & seqq.* Vbi amplius, quod licet per delegationem causę factam Inquisitori, † non de- 60
rogatur iurisdictioni Episcopi; ita nec etiam derogatum censetur iurisdictioni Inquisitoris per delegationem factam Episcopo? Ioan. Calder. *in tract. de hæreti. rubri. de processibus Inquisit. ante numerum 1.* Rosel. *in summa, in verbo, Hereticus, nu. 48.* Summa Syluestrin. *in eodem verbo, Hæreticus, §. 2. num. 10. vers. Quando negotium hæresis.* Ioann. à Rojas *singular. 28. num. 2.* Reportor. Inquisit. *in verbo Cognoscere, vers. Sed an facultas cognoscendi*, Simanchas *Catholic. instit. titul. 25. Rubric. de Episcopis, num. 4.* Gundisalu. *in tractatu de hæreticis, q. 7. numer. 9.* Carrerius *in eodem tractatu de hæreticis, numer. 67. versicul. Et operabitur talis delegatio.* Decian. *in tractatu crimin. lib. 5. cap. 1. 21. numer. 10.* Sigismundus Scacc. *in tractatu de iudicio causar ciuil. crimin. & hæretic. capit. 67. numer. 9.* Augustinus Barbosa *in remiss. ad dict. capit. per hoc. numer 3. & numer. 13.* Scobar. *de puritate probanda. 1. p. quæstion. 6. §. 2. numer. 24. & 25* Diana *in resolutio. moralib. 4. part. tractatu 8. resolutio. 2. & tractatu 6. resolutio. 17. & tractatu 5. resolutio. 53. & sequentibus, & resolutio. 33 & 104. prope fin.* abundè tractat videndus Prosper Farinacius *in tractatu de hæresi. quæst. 186. §. 3. à num. 56. cum mult. s seqq.*

Et quoties duæ vnitæ sunt, & complicatæ iurisdictiones; † vna alterius naturam 61
sumit. Ruinus *cons. 115. numer. 12. columin. 1.* Parano *in secundò resp. solo pro iurisdictio. Sanct. Officij, numer 146.* Rotilius

tus *titulo de militibus pragmatic. 15. numer. 25.* Marius Giurba *consil. 59. numer. 26.* Quia vnitorum vnum est iudicium, & non debent diuerso iure censeri ex Giurba ibidem.

Et in hac vnitate, & connexitate iurisdictionum, † quarum altera, scilicet, ordinaria est naturalis, & altera Inquisitorum vti delegata est accidentalis, vt scripsimus hic 2. *part. capit. 3. §. 1. à num. 1. cum seqq.* Illa vt naturalis, & fauorabilis præponderat, & attenditur † in vtrarumque concursu, & ad se trahit delegatam vt odiosam & deuiliorem, prout Nos abundè *in nostris commentarijs de Regia protectione 2. p. cap. 7. à num. 1. & seqq. & à nu. 44. cum sequentibus.*

Deinde quia quando natura actus potest esse Ordinaria & regulāris, † & simul extra ordinaria & irregularis; fit interpretatio secundùm naturam actus Ordinariam & regularem, plurimos Doctores congerit Castillo *controuersiarum, tomo 5. cap. 86. num. 14.*

Qua propter ne inferatur præiudicium iurisdictione Ordinariæ, vtraque ratione mixturæ inseparabilis includitur *in dict. cap. causa omnes Concil. Tridentin.* vt ne admittatur auocatio † iurisdictionis Inquisitorum propter connexitatem cum Ordinarij iurisdictione non patiente auocationem in prima instantia subscriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente. Quia quando renocabile ad natum admixtum est inseparabiliter actui non reuocabili, † pariter irreuocabile fit, prout mandatum sui natura reuocabile si fiat in contractu irreuocabili redditur irreuocabile, & de varijs alijs plurimis exemplis videndi sunt, Mantica *de contractibus, lib. 7. titul. 21. à numer. 14.* Nos *de Regia protection. 4 p. cap. 12. à num. 47. & cap. 6. numer. 68. & num. 62.* Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 16. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* Zeballos *commu. contra commun. q. 310. à num. 5.* latè Mieres *de maioratu. 1. p. q. 23. à num. 29. & lap. & à num. 21.* Rodriguez *de annuis reditib. lib. 1. q. 19. à nu. 9.* & sursum, Tiraquell. *de retractu. §. 1. glos. 7. num. 116.* Tellus Fernandez *in l. 17. Tauri. num. 10. & 11.* Flores de Mena *in additionib. ad Gutierr. decis. 8. col. 3. ad fin. fol. 13.* Scaccia *de appellationibus. q. 19. remedio 1. conclus. 6. num. 30. & q. 17. limitatio. 47. membro 1. num. 35.* Garcia *de benefitijs. 6. p. cap. 4. numer. 31.* Augusti. Barbos. *allegatio. 72. num. 166.* Tiraquel. *de iure primogenitura, q. 17. opinione 11. num. 5.* Viuianus *de iure patronatus. 2. p. lib. 10. cap. 1. à num. 25. & seqq.* Petrus Surdus *cons. 150. à num. 72. cum sequentibus*, quos consule pro singularibus exemplis huius doctrinæ in varijs materijs.

Rectè consonat, quòd licet procurator constitutus à Prælato † ratione dignitatis per mortem Prælati etiam re non integra, re uocetur ad text. *in Clem. fin. de procuratoribus*: tamen si procurator constituatur super re communi Prælati & capituli (quod semper durat, & nunquam moritur) tunc morte Prælati † non reuocatur, ita post Archidiaconum *in cap. si duo, de procuratoribus in 6.* docet Glosa *in d. Clement. fin. verb. Reuocari censemus*, cuius Author est Ioan. Andreas, Innocentius *in cap. cum dilectus, super glossa 1. de consuetudine, & in capit. 2. de in integr. restitution.* Monet a *de commutation. vltimar. voluntat. capit. 6. quæst. 6. numer. 398.*

Fulcitur hæc doctrina. iurisdictio reuocabilis sui natura, † & auocabilis cohærens iuri perpetuo, & irreuocabili ex hoc participat, & efficitur irreuocabilis, *cap. si super gratia. 9. de rescriptis. lib. 6.* Couar. *in cap. cum in officijs, de testamentis, num. 8. & practic. quæst. 11. à principio, & variar. resolution. cap. 15. nu. 2.* Medicis *in tracta. mors omnia soluit, part. 2. conclus. 64. num. 168. & seqq.* Vincentius de Franchis *decis.* 405. Molina *de primogenijs, lib. 2. cap. 7. num. 63. & 64.* Gonçalez *in Regula de mensib. glos. 12. in princip. nu. 33.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 109. & in collectan. decis. collectan. 394.* plures refert Cenedus *ad sextum. collectan. 1.* Gutierrez *practicar. lib. 2. q. 74. & 75.*

Qua propter licet iurisdictio Inquisitorum sit sui natura reuocabilis, † & auocabilis; tamen quia connexa & coniuncta inseparabiliter reperitur cum iurisdictione Ordinarij inuariabili, & inabdicabili, eius naturam & faborem assumere debet, *& in Concilio Trident. in d. cap. causa omnes.* Includi saltim per participationem, & communicationem, consonat etiam illa doctrina, † quod licet beneficia pertinentia ad prouisionem capituli subiecta sint auocationi, & reseruationi Papæ: tamen indultum Cardinalis Ordinarij deliberæ prouisione in mensibus auocatis & reseruatis prodest etiam Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Ordinario Cardinali, & eo gaudet propter communionem iuris conferendi, vt per Rottam firmat

mat Nicolaus Garcia *de beneficijs 5 p.cap.1. num.35.*

Hinc ratione communionis, & iuris con-
72 nexi socius gaudet priuilegiato † foro socij Nos *hac 2.p.cap.14.à num.7.* & plurimæ si-miles doctrinæ petendæ sunt à *cap.11.à numer.42. & sequentibus, & à nu.61. hac 2.p. & à cap.13.nu.52.p.1.* Et maior in iuribus
73 indiuiduis † gaudet priuilegio fori minoris, & aliarum miserabilium personarū, per participationem, & communionem, Couar. *practica. quæst.cap.7.vers. Nono aduersus alios*, Ioannes Mariæ Nouarius *in praxi electionis & variatio. fori. q.6. num.5.* Quibus consonant quæ latè Surdus *decis.330. à num 9. vsque ad fin.* De ciuilitate, foro, & origine,
74 seu priuilegio viri † communicandis vxori alienigenæ ratione huius vnitatis, & connexionis, ad quæ plures & singulares doctrinas aplicat.

Hinc etiam ratione connexitatis perso-
75 na inclusa † secum trahit personam exclusam, vt simul capiat, text. est *in l.2. §. si sit consanguinea. ff. ad Trebellianum*, Petr. Surd. *cons.100. num.7. vol.1.* vbi benè comprobat plures Doctores congerit, & explicat Doctor Marra *in cons.55. à num.27. & à num. 22. cum seqq.*

Aliàs enim Ordinarius (cuius iurisdictio-
76 ni & primæ instantiæ ius ipsum, † & Tridentin. fabent) magnum pateretur præiudicium excommunione cum Inquisitoribus, siquidem in fauorabilibus qualitas Ordinarij attendenda sit, ne suum amittat priuilegium & fauorem, hoc enim æquum est quod in re indiuidua non patiatur quis præiudicium ratione communionis & societatis cum alio, Geminian. *in cap. vnico in fin. de iure patronat. in 6.* Felin. *in cap. multorum, num.3. vers. Et idèò, dò Iudæis*, Abb. *in cap. dilectus, nu.5. de officio Legati*, Cassiadorus *decis. fin. num.10. de probationib. & decis.7. de iure patronat.* Selua *de benefic. p.3. q.11. nu.11.* Rochus de Curte *de iure patronat. in verb. Ius, quæst.1. accessoria.7. quæst. princip. num.23.* Lambertin. *eodem tractatu. p.3. lib.2. q.9. art.9.* Rebuffus *in tractat. de nomination. q.15. nu.7.* Couar. *practicar. cap.36 sub numer.5.* Mandoss. *in regul.1. Chancellar. q.8. num.6.* Hojeda *de incompatibilitate. benefic. part.1. capit.24. num.114.* Gambar. *de Legato. libr.3. num.160.* qui & plurimi alij post Rottæ decisio. laudati à Nicol. Garcia *de benefic. 5.p. cap.3 à num 67. cum sequentibus, & 5.par. cap.1. à num. 582.* & Hieron. Gonçal. *de alternatiuis, glos.18. à num.12.* Inde inferunt ad præseruationem iurispatronatus † Eccle- 77
siastici ab auocatione, seu reseruatione (quæ in effectu auocatio est ad tradita per Hieronym. Gonçal. *glos.52.*) quando mixtum reperitur cum iurepatronatu laico.

Data igitur hac connexitate, & complicatione iurisdictionū inter Inquisitores, & Ordinarium; † per necesse fatenda erit inclusio 78
vtrarumque in decreto Concilij Trid. *in d. cap. causæ omnes*; & per consequens protectio Regis Catholici, quoniam nullum potest in prima instantia afferri præiudicium Inquisitoribus, quin inferat præiudicium Ordinario, quinque eius prima percutiatur instantia (omni iure præseruata per delegationem etiam generalem factam Inquisitori, ex *d. c. per hoc*, cum similibus suprà allegatis, & ex Concil. Triden.) Itaque vt eius † præindi- 79
cium cesset, non etiam admittitur quod Inquisitoribus sit illatum ex auocatione non subscripta, pro quo plurimæ, & singularissimæ adsunt doctrinæ & iura supra cumulatæ, *1.p.cap.13. à nu.23. cum multis seqq. & hac 2.part.cap.3. §.1. à nu.22. & seqq.* omnino conducibiles, conducibiliaque huic articulo, videnda.

Ex hactenus abundè comprobatis, † & ex 80
hac connexitate & cōplicatione iurisdictionum inter Inquisitores, & Ordinarium robur recipit opinio (non dico illorum, qui absolutè sectarunt, magis adulationis gratia, quàm iuris colore, & fundamento, quod iurisdictio Inquisitorū sit Ordinaria, Torreblanca *de iure spirituali. tom.1. lib.15.c.3. à numer.5. & seqq. & de Magia. lib 3.c 5.nu.2. 11. & 12.* Scobar. *de puritate, & nobilitate probanda. 1.p.c.6. §.2 à nu 24.* & alij per eos citati.) Sed potius aliorum, qui difficultatem 81
agnoscentes † magis attente opinantur, iurisdictionem Inquisitorum a se à principio Delegatum esse, & habere omnes exceptias Delegatæ iurisdictionis, atque etiam in perfectionibus Delegatæ iurisdictionis hodie ca rere, & ad Ordinariam valdè accedere. & cum illa ferè in omnibus conuenire, quam tenent Molina *de iustitia & iure, tom.6. disputatio. 28. num.1. & 4.* Augustin. Barbos. *in collect. ad cap. per hoc 17. num.11. in fin. de hæreticis, lib.6.* Diana *in resolu. moral. 4.p. tractat.8. resolution.1. post medium*; & nouissimè Emanuel de Oualle de Moura, *opusculo 1. de ensalmis & incantatio. section.3 capit. 1. numer.6.* Sanctarellus *tractatu de hæresi. capit.40. dubio 1. numer.5.* Quorum assertio ex participatione, & communione, atque connexitate cum iurisdictione Ordinarij ho

nestari, & fundari potest, non aliter, nec ipsi aliquod adducunt fundamentum pro se, quæ omnia rectè cõcludũt de iure ad inclusionem iurisdictionis Inquisitorum in decreto Triden. *in dict. c. causæ omnes*, & inferunt ad protectionem Regis nostri Catholici Concilij Trid. protectoris acerrimi.

Nũc tractandum de præseruatione non
82 solùm primæ, † verùm & aliarum instantiarum ex Indultis Apostolicis proueniente, in diligentibus, vt nullus recursus habeatur ad Sedem Apostolicam nec per viam grauaminis, nec appellationis à sententijs latis ab Inquisitoribus in causis quomodolibet expectantibus de iure, indultis, aut consuetudine ad ipsos siuè in criminalibus, siuè in ciuilibus in his Hispaniarum Regnis & Ditionibus; sed solũm esse recurrendum ad Inquisitorem Generalem, & Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis. Ita vt si aliquæ litte-
83 ræ à Sede Apostolica † in contrarium impetrentur, cum quibuslibet clausulis derogatorijs surrepticiæ intelligantur, & executioni non dentur, nisi ad id, & earum impetrationem simul accesserit Regis nostri consensus. Ex quarum clausulis rectè infertur, vltra generalem, ad specialem protectionis Regaliam Regis, qua plurimis in occasionibus vsus fuit, & vtitur impediens executionem, & intimationem similium litterarum in contrauentionem horum Indultorum S. Inquisitionis expeditarum, vt apparet ex Regestris Regijs, de quibus per summarium mẽtionem facimus, & non nullas litteras Regias ad hoc ipsum retulimus ad litteram supra ibi *à num.* 40.

84 Dominus Ioannes Aluarez † de Caldas primùm in supremo Inquisitionis Senatu Decanus, deinde Episcopus Oberensis, tandem Abulẽsis occasione quarumdam assertionum Complutensis Academiæ super quibus simul in Romana Curia, & in Hispania causa fuerat inchoata; Syllabum, seu breuiculum fecit litterarum Apostolicarum circa iurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ pro informando Catholico Rege Philippo III. *anno* 1602. cum iam Syllabum prout stat in monumentis Consilij status Regij breuissimè perstringam.

Innocentius VIII. tres litteras expedi-
85 uit *anno 1485. & 1486.* in quibus † dicitur *Non ad nos, seu Sedem Apost. sed alte dibeat appellari.* Alexander VI. *anno 1494.* superiores litteras confirmat, & ampliat, vt
86 intelligatur † de quibuscumque causis, & negotijs officium Inquisitionis concernentibus, cum illorum dependentijs, & emergentijs. Iulius II. *anno* 1507. & Leo. X. *anno* 1518. & Adrianus VI. *anno* 1523 eisdem fere verbis superiores litteras cõfirmarunt. Clemens VII. *anno* 1524. & iterum *anno* 1529. & Paulus III. *anno* 1539. omnes anteriores prædecessorum Bullas repetunt, & confirmant.

Singulare illud est, quod Paulus III. *anno* 1544. Postquam primus omnium erexerat Inquisitionem Romanam, dicit in verbo Romani Pontificis † se nihil innouare, aut 87
immutare voluisse de iuribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ propter erectionem Romanę Inquisitionis, quam biennio ante fundauerat, vt præcedentibus expensum est, orta fuisset suspicio, aut præsumptio, etsi leuis, de priuilegijs Inquisitionis Hispaniæ, aut derogatis, aut limitatis, aut in aliquo forsam immutatis: Idem Pontifex Paulus III. *anno* 1544. expediit litteras, quarum initium est: *Circunspecta Romani prouidentia Pontificis.* Quibus firmiter attestatur Pontifex cis se nihil innouare, aut immutare voluisse de iuribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ propter erectionem Romanæ Inquisitionis, quam biennio ante fundauerat, vt præcedentibus expensum est; quarum litterarum verba sunt hæc: *Tenore præsentium in verbo Romani Pontificis attestamur nunquam intentionis nostræ fuisse, aut esse quod per constitutionem, aut deputationem nostram, aut super illas confectas litteras officium Inquisitionis in quibuscumque Regnis, Prouincijs, & locis, aut aliquibus personis officium Inquisitionis huiusmodi dicta Apostolica authoritate exercentibus, seu facultatibus illis per quoscumque Romanos Pontifices antecessores nostros, ac Nos, & Sedem Apostolicam præiudicaretur, & quatenus per eamdem constitutionem, aut deputationem nostram, aut desuper confectas litteras, quoad præiudicium attinet, per præsentes reuocamus, cassamus, & pro nullis, & infectis haberi volumus;* cuius clausulæ tenore, semper iura S. Inquisitionis Hispanæ præseruata & immutata manere, vt anteà, plus quàm manifestum est.

Iulius III. *anno* 1551. omnes suprà relatas Apostolicus denuò firmat, † & extendit 88
ad quascumque causas quoquomodo pertinentes ad Inquisitionem Hispanam, & subdit se omnem suam potestatem in causis Sanctam Officium quoquomodo tangẽtibus Hispanæ Inquisitioni tribuere, ac si nihil in Sancta Sede de iurisdictione reseruaretur. Gregorius XIII. *anno* 1572. sigillatim prædictorum

rum omnium breuium mentionem facit, & omnia in ipsis contentis denuò firmat.

Similia sunt, quæ habentur in litteris Cle
89 mentis VIII. *ann.* 1556. *& anno* 1599. † & expresè subdit, vt prædictę litteræ ad ea omnia extendantur, de quibus solita est cognoscere Inquisitio Hispana, siuè de iure, siuè de consuetudine. In litteris *anni* 1595. idem Pontifex committit denuò Inquisitori Generali causam librorum cognoscendorum.

Addit prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas alias litteras Apostolicas ad
90 probandum surreptitias † fuisse litteras, quę contra fautores assertionum Complutensium emanarunt è Romana Curia, nam Alexander VI. *anno* 1498. expediuit litteras declarantes, non esse acceptandas veluti surreptitias Bullas quaslibet, in quibus aliquid contineatur aduersus iura Inquisitionis Hispaniæ.
91 Similes alias † dedit pro declarãda hac surreptione Clemens VII. *anno* 1524. & addit
92 nisi forsam consenserint † Reges Catholici. Sixtus V. in erectione quindecim congregationum ait. Se nihil immutare velle de iuribus Inquisitionis Hispaniæ, vt propterea si
93 insimili causa, † siuè impressarum conclusionem, siuè editorum librorum in Hispania, siuè aliarum delationem ad huiusmodi Officiũ Inquisitionis pertinentium litteræ quæcumque in Romana Curia aduersus Hispanum quemlibet impetrarentur, veluti surreptitiæ acceptandæ non sint, nisi cum prædictis conditionibus, & limitationibus.

Quæ conditiones ad duas potissimum reducuntur patentes ex dictis Bullis, & signanter ex illa Iulij III. relata infrà *nu.* 112. altera, quod ad auocationem huiusmodi non sufficiat derogatio Indultorum & Bullarum generalis, etiam per quaslibet exuberantes, & efficaciſſimas clausulas derogatorias, nisi de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expresè fuerint d. litterę Iulij III. insertæ: altera, quod simul adsit ad id cõsensus Regis expressus. Et vtraque conditio per dictionem, *Ac*, copulatiuã exprimitur, & sic vna conditio, & requisitum sine altero non sufficiet, sed vtrumque simul concurrere, & adesse debet, ad validitatem derogationis huiusmodi, quia quando plura, vel plures conditiones copulantur in dispositione, omnium copulatarum requiritur concursus, aliàs non verificatur, nec procedit dispositio ipsa, *l. si hæredi plures, ff. de condition. & demonstration.* plures Doctores laudauimus *in nostris commentarijs de Protection. Regia, p.1. cap.6. nu.60.* quibus adde nouissimè Castellum, plura & plurimos congerentem *controuers. lib.6. c.136* præsertim *à nu.34.* vbi de duabus qualitatibus, conditionibus, & de substituto pluribus hęredibus Ex quo sequitur manifestè, quòd ad subvertendam primam instantiam S. Inquisitionis vnitam cum instantia Ordinarij; non sufficiat sola forma Concil. Trid. de eo loquentis, hoc est quod sit subscripta propria manu Sanctissimi cum simul requiratur existentia prædictarum conditionum respectu Inquisitionis, cuius priuilegio potiri etiam debet Ordinarius ratione, & intuitu inseparabilis connexitatis, & societatis cum Inquisitione, de quo participat, & sibi communicatur, ex abundè comprobatis sup. *à nu.54 cum sequentibus.*

Ratione quippè mixturæ formalitas indultorum Inquisitionis super additur formæ subscriptionis requisitę à Tridentino, quæ sola sufficiet, quando solius Ordinarij instantia auocatur, sed non, quando eadem commixta reperitur cum alia habente à iure, aut statuto Canonico diuersam, & specialem formam, quæ simul ad validitatem commissionis auocatoriæ debet concurrere, quia sola subscriptio non supplet, nec sanat nullitatem aliunde prouenientem ex alio capite, & dispositione, vti singulariter ponderauimus hac 2. *p. cap.5. §.1. num.34.* ad quem locum te remitto pro latiori explicatione, & comprobatione.

Fulcitur hæc resolutio ex doctrina Baldi *in l. bonorum, quæst.3. C. qui admitti,* quæ habet, quod solemnitas & decretum Iudicis, quæ requiruntur in alienatione rerum immobilium minoris, trahuntur, & obseruari etiam debent in alienatione mobilium, quando simul commiscentur, vt in hæreditate delata pupillo, quæ est quoddam corpus vniuersum, aptum comprehendere mobilia, & immobilia, & sic ratione mixturæ, & connexionis non potest tutor hereditatem repudiare sine solemnitate requisita, & Iudicis decreto, quæ doctrina fuit Originalis Bart. *in l. tutor, ff. de bonor. possess.* Cornel. *cons. 236. diligenter, col. pen. vers. Nec etiam obstat, lib.4. & in cons.11. lib.3.* Nos *in commentar. de Protectio. Regia, tom.1. p.2. c.7. num.18.*

Tandem prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas † plures litteras Apo- 94
stolicas compilauit, ex vi quarum iam olim Inquisitio Hispana de quibuscumque libris scriptis, aut impressis, & de quibuscumque propositionibus, & assertionibus cognoscit.

Pau-

Paulus III. anno 1539. specificat causam
95 librorum cognoscendorum, † vt propriam Hispaniæ Inquisitionis in suo territorio. Iulius III. semel *anno* 1550. & iterum *anno* 1554. Paulus IIII. semel *anno* 1558. & iterum per alias litteras *anno* 1559. & iterum per alias *anno* 1560. Pius V. *anno* 1564. & Gregorius XIII. *anno* 1572. non paucę ex litteris Apost. relatis sunt in antiquissimis expurgatorijs Hispaniæ, aut referuntur à Iacobo Castellano in compendio, *folio 57. 62. 70. 92. 137.* aut proponuntur in *Bullario magno*, alię verò ex monumentis Regijs constant, & ex arcanis tabularijs, tam Consilij status, tùm Senatus Inquisitionis Supremæ, quemadmodum ex prædicto syllabo, aut breuiculo Domini Ioannis Aluarez de Caldas, omnes præmissas litteras Apost. & plures alias denuo contulit in vnam Summam Dominus Ioannes Dionisius Portocarrero è Supremo Senatu Inquisitionis Hispanę, occasione cuiusdam prohibitionis, quæ à Sacra Congregatione citationũ personaliũ, quas eadem Sacra Congregatio intimabat aduersus Hispanum quemdam Authorem Theologum, *anno 1631. 1632. 1633.* ipsum à nationalibus Iudicibus in prima instantia separare contendens. Propterea multis modis, & vijs constat de fideli allegatione, & authenti co robore Breuium Apost. quæ produximus solùm recitatiuè.

96 Et insuper vt prędictæ Bullæ facilè † reperiantur vndæ petendæ sunt inferere vtile iudicauimus.

Innocentius VIII. anno 1485. & 1486. tres litteras Apost. expedinit, quæ (vt refert Dominus Ioannes de Caldas in summario, cuius meminimus & Dominus Ioannes Dionisius Portocarrero) reperiuntur in archiuis, & tabularijs Supremi Senatus Fidei. Hę tres Bullæ habentur, *tit. 1. lib. 1. Bullarij manuscripti, fol. 5. & 6.* & sunt *quarta, quinta,*
97 *& sexta.* In illis autem † prohibetur recursus appellationis à Supremo Inquisitore etiam ad Sanctam Sedem illis verbis: *Non ad nos, seu Sedem Apostolic. sed ad te debeat appellari.* Idem Pontifex anno 1487. aliud Breue expedinit, quod est *in tom. 2. Bullarij manuscripti, lib. 1. Bulla 2. fol. 44.* in eo decernit, quod si aliqua causa simul fuerit Inquisitorum, & Episcoporum à sententia Inquisitionis appellari non possit; bene tamen à sententia Episcopi.

Alexander VI. *anno* 1494. vbi constat *ex libro 1. Bullarij* prædicti, *tit. 1.*
98 *Bulla 3. folio 3.* Confirmat quatuor † nuper relatas litteras Apost. Inno centij, & ea ita ampliat, vt dicat negandum esse recursum appellationis: *Pro quibuscumque causis, & negotijs officium huiusmodi concernentibus, & illorum dependentijs, & emergentijs.* Idem Pontifex *anno* 1500. Iubet per alias litteras nullam fieri appellationem † ab In- 99
quisitione Hispana ad Romanam Curiam, sed omnem cognitionem, & recursum in Supremo Inquisitore terminari, ex *lib. 1. Bullarij relati, tit. 1. Bulla 8. fol. 12 & Bulla. 9.* idem statuitur *anno* 1502. *Maij die 15.* vt constat ex *lib. 1. Bullarij, tit. 2. Bulla. 6. fol. 47.*

Iulius II. *anno* 1507. *die 4. Iunij, & die 9. Nouembris*, expediuit † duas litte- 100
ras Apostol. pro Generali Inquisitore Aragoniæ Ioanne Engerra continentes proximè relatas clausulas Innocentij, & Alexandrij, & habentur *lib. 1. Bullarij, tit. 1. Bulla 10. fol. 13. & titul. 2. Bulla 8. fol. 50.* Et eadem iura, & priuilegia tribuit Supremo Inquisitori Castellæ Francisco Ximenio, vt constat ex *lib. 1. Bullarij, titul. 2. Bulla 7. fol. 49.* Facta est separatio duorum Generalium Inquisitorum, statim quod mortua Elisabetha Regina Ferdinandus hęreditarium Aragoniæ Regnum adiuerit, & Philippus I. gubernacula Castellæ tenere ceperit.

Leo. X. *anno* 1513. *die 31. Maij*, expediuit litteras, quæ habentur, *libro 1. Bullarij, tit. 2. Bulla. 9. fol. 50.* In quibus pro- 101
hibet † sub pœna excommunicationis, ne aliquod Tribunal Ecclesiæ, aut per viam appellationis, aut aliter cognoscat de pertinentibus ad Inquisitionem Hispanam in vlla instantia. *Eodem anno die 15. Iunij, & li. 1. Bulla. titul. 1. Bulla. 12. folio 18.* Idem
Pontifex prohibet † omnem recursum etiã 102
per appellationem ab Inquisitione Hispana. Similes alias litteras Apostol. dedit *anno. 1516.* idem Leo. *die 13. Nouembris, & anno 1518. die 4. Martij*, quæ habentur, *lib. 1. Bulla. tit. 1. Bulla. 13 fol. 20. & Bull. 14. fol. 23.*

Adrianus VI. *anno* 1522. *die* 10. *Septembris*, vt constat ex *lib. 1. Bull. titul. 1. Bulla. 15 folio 26.* In litteris Apostol. repetit, & confirmat quęcumque ex præcedentibus producta sunt.

Clement. VIII. *anno* 1524. *die 6. Ianuarij*, dat litteras Apostolic. † quæ haben- 103
tur, *libro 1. Bulla titul. 2. Bull. 25. fol. 74.* In quibus prohibet, ne causas ad Inquisitionem Hispanam pertinentes in vlla instantia,

tia, nec per viam appellationis ad Romanam Curiam deportent, nisi de consensu Regum Hispaniæ, dixerat nuper: *Quomodocumque appellari contigerit ad pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, non autem Apost. ac si nihil de iurisdictione sibi reseruauerit, appellandum fore, anno* 1509. *die* 11. *Decembris*, iterùm proximè dictas litteras confirmat ex *lib.* 1. *Bull. tit.* 1. *Bull.* 29. *fol.* 81.

Paulus III. *anno* 1534. *die* 21. *Decembris*, vt liquet ex *libro* 1. *Bull. titul.* 2. *Bull.* 31. *folio* 85. litteras expediuit confirmantes proximè relatas Bulas Clementis VII. cum omnibus & singulis in eis con-
104 tentis. Idem Pontifex † *anno* 1539. *Septembris die* 7. vt habetur *libro* 1. *Bullar. titul.* 1. *Bulla.* 18. *folio* 32. per speciale rescriptum confirmat litteras Leonis, & Clementis, & inter alia subdit: *Appellationes, ac prouocationes quascumque ad alium, vel alios, quam ad te, etiam ad nos, & Sedem Apostolic. interponendas, sit iritum, & inane, &c.* His in litteris Inquisitioni Hispanæ expressè committit prohibitio-
105 nem, correctionem, † & expurgationem librorum. Aliæ huius Pontificis litteræ habentur ad præsens institutum, *anno* 1540. *die* 18. *Februarij*, idem Pontifex alias dedit litteras, quæ omnes relatas hactenus confirmant, vt habetur, *libro* 1. *Bullar. titul.* 1. *Bulla.* 19. *folio* 35. simile rescriptum produxit *anno* 1547. *die* 20. *Ianuarij*, & liquet ex *lib.* 1. *Bullar. titul.* 1. *Bull.* 20. *fol.* 39.

Iulius III. anno 1551. Decembris die
106 15. litteras expediuit Apostol. † quæ habentur *in libro* 1. *Bullarum, titul.* 2. *Bulla.* 32. *folio* 88. quas ad litteram recensemus *nu.* 112. vbi omnes anteriorum Pontificum Bullas confirmat ad quæcumque negotia quomodolibet annexa, connexa, dependentia, & emergentia, & pertinentia ad Sanctum Officium.

Gregorius XIII. & Sixtus V. similes
107 alias litteras expedierunt; † verùm sat est ex Clemente VIII. duas, aut tres Bullas producere, *anno* 1595. *die* 1. *Augusti*; omnes præcedentium Pontificum litteras confirmat, & addit: *Statuentes, appellationes, seu prouocationes, seu recursus à quibuscumque sententijs, & decretis per quoscumque Inquisitores promulgatis ad te ipsum solum, & non ad alium, &c. anno* 1596. *die* 10. *Ia-*
108 *nuarij*. Idem Pontifex, † & constat *ex libro* 2. *Bullar. fol.* 142. *Bull.* 46. Tribuit Inquisitori Generali cognitionem omnium, & singulorum pertinentium ad Sanctum Officium, & priuilegia, ac indulta à prædecessoribus concessa denuò confirmat, & tandem his verbis concludit: *Teque cassas appellationum, seu prouocationum, † & recusuum* 109
huiusmodi vna cum omnibus, & singulis earum incidentibus, dependentibus, & emergentibus, nexis, & connexis per te, vel alios audire, cognoscere, & fine debito terminare posse, & debere.

Hæc quæ à nobis recitatiuè sunt allata abundè declararunt, † quid iuris ha- 110
beat Inquisitio Hispana in omnibus, & singulis instantijs ex indultis, & priuilegijs Apostolicæ Sedis. Longè aliud hoc est ab eo quod Thuanus, *lib.* 93. scribit de libertate Ecclesiæ Gallicanę, ijs verbis: *Licet Galli Pontificem in rebus sacris supremam dispensationem habere fateantur; tamen in Gallia numquam potentia absoluta, & infracta locum habuit; sed ea, quæ Canonibus, & priscorum Conciliorum in Regno receptorum definitionibus quasi intra terminos coercetur, & in hoc maximè consistere libertatem Ecclesiæ Gallicanæ.* Propterea Concilium Tridentin. eo in Regno admissum non est. Hispanię verò Reges nulla † non admittunt Concilia quoad re- 111
formationem ex ijs, quæ Ecclesiæ celebrauit. Non respuit Lateranense sub Leone X. nec Tridentinum, sed summo cultu veneratur, quòd tamen noluit Ecclesia Gallicana.

Et vt cuncti præmanibus facilius habere possint multa, † quę in prædictis Bulis 112
Apostolicis continentur, inferenda erit prædicta Bulla Iulij XIII. quæ vt sequitur, disponit.

Iulius Papa III.

VENERABILIS Frater, salutem, & Apostolica. benedictionem. Dudùm postquam fœlic. recordation. Clementi Papæ VII. prædecessori nostro. *Pro charissimo in Christo filij nostri, tunc fui, Caroli Romanorum Imperatoris, semper Augusti, etiam tùnc Regis, & charissimæ in Christo filiæ nostræ Ioannæ Reginæ Hispaniarum Catholicæ expositum fuerit*, quòd licet bonæ memoriæ Alphonsus Basilicæ Sanctorum 12. Apostolorum Presbyter Cardinalis Hispalens. nuncupatus,

tùnc

tũnc Archiepiscopus Hispal. Inquisitor Generalis hæreticæ prauitatis in omnibus eorum Regnis & dominijs Hispaniarum, ac Principatu Cathaloniæ, & vtriusque Siciliæ Apostolica authoritate deputatus fuisset, & huiusmodi Inquisitionis Officium diligenter, & fideliter, ac potiùs ad humanitatem, & mansuetudinem, quàm ad rigorem iuris declinans, per se ipsum, seu ab eo deputatum, vel deputatos, in Regnis, & dominijs, ac Principatu, & territorijs prædictis exercuisset, & exerceret: *Tamen quam plures nomen, & Legem Christi verbo profitentes, facto autem denegantes*, ac hæresim, & hæritorum superstitionem à Fide Catholica deuiantium sectantes; necnon hæresim, & hæreticorum defensores, & contra quos de huiusmodi hæresi vehementer suspectos, per eum, seu ab eo deputatum, vel deputatos procedebatur, fingentes, seu asserentes se ab eo, seu deputatis ab eo in aliquibus grauari, vel ex confictis causis eum suspectum habere, causas appellationum interpositarum, necnon etiam simpliciter in nostre, tũnc ipsius prædecessoris Rotæ auditorio aliquibus causarum Palatij Apostolicæ Auditoribus, seu loca tenentibus, aut Cardinalibus per ipsum Clementem seu prædecessores suos committi, & *prætextu appellationum, seu simplicis querellæ*, & commissionum huiusmodi, dicto Alphonso Cardinali, & Inquisitori, ac ab eo ad Officium Inquisitionis huiusmodi deputatis, ne contra ipsos Hæreticos, seu Apostatas, vel de hæresi suspectos, eorumque defensores, fautores procedere quoquomodo præsumeretur, *Seu aliàs diuersis, & exquisitis vijs inhiberi fecerant, & obtinuerunt; ac huiusmodi inhibitionis prætextu tanti criminis punitionem effugiebant; seu saltem differebant, in Diuinæ Maiestatis offensam, & eiusdem Fidei Catholicæ oppressionem, & conculcationem, ac Christi fidelium quam plurimorum non modicum detrimentum: Dictus Clemens prædecessor vestigijs re. me. Innocentij VIII. Alexandri VI. Iulij II. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædecessorum suorum*, qui similes aduocationes causarum crimen hæresis huiusmodi concernentium in Romana Curia pendentium, fecerunt, inhærens: *Omnes, & singulas causas crimen hæresis huiusmodi concernentes in dicta Curia, vel extra eam, vt præfertur, commissas, & coram quibusvis Auditoribus, seu loca tenentibus, & alijs iudicibus, in quacumque instantia, siue per viam supplicationis, aut simplicis commissionis, & aliàs quomodolibet pendentes*, etiam si instructæ essent, & in illis forsam aliàs concluſum esset, ad se per quasdam suas litteras aduocauerat, *Illasque ad eumdem Alphonsum Cardinalem, & pro tempore Inquisitorem Generalem dictæ hæreticæ prauitatis in eisdem Regnis, & dominijs deputatum pereum, seu alios ab eo deputandos in statu debito resumendas, audiendas, cognoscendas* per easdem concesserat, ac sibi omnes, & singulos, quorum interesset in dicta Curia, vel extra eam citandi, ac quibusvis Iudicibus, & personis, & Sanctę Romanæ Ecclesię Cardinalibus, & dicti Palatij Apostolici causarum Auditoribus, sub censuris, & pœnis Ecclesiasticis inhibendi, necnon eos, qui suæ inhibitioni contrauenerint, censuras, & pœnas huiusmodi incurrisse declarandi: ipsasque censuras, & pœnas, quoties opus foret aggrauandi plenam, & liberam facultatem concesserat: *Districtius inhibendo præfatis Iudicibus, ne ex tunc de cætero in huiusmodi causis quoquomodo se intromitterent*, ac decernens quidquid contra inhibitionem huiusmodi scienter, vel ignoranter attentari contingeret: *Necnon quascumque alias commissiones huiusmodi crimen hæresis concernentes*, quas per ipsum Clementem prædecessorem, & Sedem Apostolicam aliquibus, in dicta Curia, vel extra eam *Præfatarum aduocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, vel momenti existere.* Et si ab eodem Alphonso Cardinali, seu pro tempore existente Inquisitore Generali hæreticæ prauitatis in dictis Regnis & dominijs, vel Subdelegatis, seu Deputatis ad Officium Inquisitionis huiusmodi: *Quomodocumque appellari contingeret ad eundem Alphonsum Cardinalem, seu pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, in eisdem Regnis & dominijs, non autem ad Sedem præfatam, etiam si nihil de iurisdictione reseruaretur, appellandum foret, ac huiusmodi aduocationi, remissioni, & decreto per quascumque commissiones, seu concessiones, & litteras Apost. quasvis etiam derogatoriarum derogatorias, efficatiores, & insolitas clausulas in se continentes, nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi aduocationi, remissioni, & decreto, ac de super confectis litteris prædictis de verbo ad verbum, & nihil de earũ tenore omisso specialiter, & expresse, ac de eo sensu prædictorũ Caroli Imperatoris ac Regis*

&

& Ioannæ Reginæ derogatum foret; ſicque per quoſcumque Iudices, ac eiuſdem Rom. Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & diffiniri debere decreuerat: *Et deinde pro ipſius Alphonſi Cardinalis*, parte ſimiliter expoſito, quòd dubitabat ne poſt conceſsionem litterarum Clementis prædeceſſoris huiuſmodi, aliquæ aliæ conceſsiones, & gratiæ eiſdem litteris contrariæ, ad aliquarum prædictarum, & aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum, ſecularium, & regularium, etiam Ordinum Mendicantium, *ab ipſo Clemente præleceſſore, præpter & contra mentem ipſius ſurreptitiæ, & orreptitiæ in voluero verborum extortæ emanaſſent*, præfatus Clemens prædeceſſor litteras prædictas cum auocationis, remiſſionis, commiſsionis, inhibitionis, & decreti, alijſque in eis contentis clauſulis, aduerſus quaſcumque contrarias conceſsiones, & gratias, quæ etiam ad quorumvis Prælatorum, vel aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum, ſęcularium, & quorumvis ordinum, & congregationum regularium, aut laicorum inſtantiam quomodolibet eatenus emanauerant, ac in priſtinum, & eum, in quo antequam illa emanaſſent, quomodolibet erant ſtatum, *Per alias ſuas in forma Breuis litteras reſtituerat, repoſuerat, & plenariè reintegrauerat: ac quoties aliæ contrariæ conceſſiones, aut gratiæ in Regnis & dominijs eidem Caroli Imperatori, & Regi ſubiectis emanarent, toties ex tunc, prout ex ea die, & è contra de nouo conceſſerat, ac reſtitutas, repoſitas, & reintegratas, & de nouo conceſſas eſſe decreuerat, pro parte eiuſdem Alphonſi Cardinalis*, piæ memoriæ Paulo Papa III. ſimiliter prædeceſſori noſtro, expoſito quod poſtmodum diuerſæ cauſæ hæreſim concernentes, alijſque eidem Alphonſo Cardinali, aut cæteris Inquiſitoribus, importunitate calumniosè petentium commiſſæ reperiebantur, ac humani generis inimico ſeminante damnata, & peſtifera hæreſis Lutherana pullulare incipiebat. Idem Paulus prędeceſſor tam Caroli Imperatoris, & Regis, quàm Alphonſi Cardinales prædictorum in ea parte ſupplicationibus inclinatus litteras præfatas, cum omnibus, & ſingulis in eis contentis, etiam irritantibus clauſulis, innouans omnes, & ſingulas cauſas hæreſim huiuſmodi ſapientes, tam forſam in dicta Curia, quàm extra eam, alijſque eiſdem Alphonſo Cardinali, & prætextu quorumcumque reſcriptorum Apoſtol. aliarumque litterarum quomodolibet commiſſas, etiam inſtructas, quarum ſtatus idem Paulus prædeceſſor haberi voluit pro expreſſo: *Ad ſe ipſum dicta authoritate per ſuas in forma Breuis litteras auocauit, & illas in ſtatu debito reſumendas, & vlterius, necnon quaſcumque alias, tam Lutherana, quàm alia quavis erronea occaſione pro tempore exortas, & quas oriri contingeret, cum omnibus & ſingulis illis annexis, dependentibus, & emergentibus, audiendas, decidendas, & ſine debito terminandas eidem Alphonſo Cardinali, & pro tempore exiſtenti Inquiſitioni Generali commiſit*; ſibique & eidem pro tempore exiſtenti Inquiſitori Generali, etiam quoſcumque cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtentes, huiuſmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum ſectatores, & ſequaces, ac de illis ſuſpectos, fautores, & impeditores, *capiendi, & carceribus mancipandi, ac contra eos proceſſus fulminandi, necnon ſententias tam interlocutorias, quàm diſinitiuas ferendi*; illoſq; iuxta Canonicas ſanctiones prout qualitas exceſſuum exegerit puniendi, & pœnis debitis plectendi, & alias prout Inquiſitori exiſtenti pro tempore conceſſum erat, ac procedere conſueuerat, procedendi, omniaque & ſingula alia in præmiſsis, & circa ea neceſſaria, ſeu quomodolibet opportuna facundi, exequendi, & exercendi, ac gerendi; inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis, plenam, & liberam facultatem conceſſit, prout in ſingulis litteris prædictis plenius continetur.

Nos, qui dicto Paulo prædeceſſore de medio ſublato, diuina fauente clementia, ad Summi Apoſtolatus apicem aſſumpti fuimus, & quorum eſt Ieſu Chriſti Fidem, quę nobis præcipua cura eſt, defendere; totiſque viribus, & indefenſo labore vias ipſam Fidem propagãdi inueſtigare, & Chriſti fideles ab erroribus quantum poſſumus, eripere, *Et eorum ſpirituali ſaluti intendere; ne effectus ſingularum litterarũ prædictarum impediatur, tam Caroli Imperatoris, & Regis, ac Ioannæ Reginæ prædictorũ, quàm dilecti filij nobilis viri Philipi Principis Hiſpauiarũ, per dilectum filium Iacobum de Mendoca, prædicti Cæſaris apud nos oratorẽ, in hac parte ſupplicationibus inclinati, ſingulas litteras prædictas, cũ decretorum, etiã irritantium, ac omnibus, & ſingulis alijs in eis contentis clauſulis innouãtes, ac innouatas eſſe decernẽtes, & de nouo concedẽtes: ac omnes & ſingulas cauſas hæreſim huiuſmodi*

quo-

quomodlibet ſapientes, vel Inquiſitionis officium, in Regnis, dominijs, & locis prædictis quomodocumque & quauis occaſione tangentes. Tam forſam in dicta Curia, quàm extra eam, alijs quam tibi etiam prætextu quorum cumque reſcriptorum Apoſtol. aliarumque litterarum in genere, vel ſpecie, ac alias quomodolibet conceſſas; quarum ſtatutas, & merita, nominaque, & cognomina Iudicum, & collitigantium præſentibus haberi volumus pro expreſſis, ad nos harum ſerie cumque alias pro tempore exortas, & quas oriri contigerit, cùm omnibus & ſingulis dependentibus, emergentibus, & illis annexis, & connexis, audiendas, cognoſcendas, decidendas, fineque debito terminandas, tibi & pro tempore exiſtenti Inquiſitori Generali, authoritate Apoſtolic. tenore præſentium committimus. Necnon tibi, & eidem pro tempore exiſtenti Inquiſitori Generali, & iam quoſcumque cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtentes huiuſmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum ſectatores, & ſequaces, ac de illis ſuſpectos, fautores, & impeditores, ſub ſingulis litteris prædictis comprehenſos, *Citandi, vel per viam requiſitionis, ſi à quibuſvis detineantur, petendi, & ſuper remiſſione diligentias quaslibet faciendi, & reos quoſlibet legitimis præcedentibus iudicijs, carceribus mancipandi, & contra eos proceſſus fulminandi, necnon ſententias, tam interlocutorias, quàm diffinitiuas proferendi*; illoſque iuxta Canonicas ſanctiones, prout qualitas exceſſuum exegerit, puniendi, & pœnis debetis plectendi, ac aliàs prout Inquiſitori exiſtenti pro tempore conceſſum exiſtit, ac procedere conſueuit, procedendi, omniaque & ſingula alia in præmiſſis, & circa ea neceſſaria, ſeu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, gerendi, & exercendi: inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachiæ ſæcularis plenam, & liberam facultatem concedimus. Non obſtan. re. me. Bonifacij Papæ VIII. ſimiliter prædeceſſoris noſtri de vna, & Concilij generalis de duabus dictis, dummodo vltra tres dietas aliquis authoritate præſentium ad Iudicium non trahatur, ac alijs Apoſtol. conſtitutionibus, quibuſcumque perſonis, cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtentibus, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac quavis conſultatione, ac ex quibuſvis cauſis, ac cum quibuſvis, etiam derogatariarum derogatorijs, aliiſque efficatioribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis, etiam talibus, quòd illis nullatenus, aut non niſi ſub certis modo, & forma, in eis expreſſis, derogari poſsit, conceſsis approbatis, & innouatis; quibus omnibus tenores illorum, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitùs omiſſo, & forma in eis tradita obſeruata inſertæ forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, quo ad præmiſſa ſpecialiter, & expreſsè derogamus: necnon omnibus illis, quæ præfati Clemens, & Paulus prædeceſſores in ſingulis litteris prædictis voluerunt non obſtare, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. *Datum Romæ apud Sanctum Patrem, ſub annulo Piſcatoris, die 15. Decembris 1551. Ponti. noſtri anno 2. Rom. Amaſæus.*

Qua propter tantis indultis, & priuilegijs ſtantibus ad eorum, † & Sanctæ Inquiſitionis protectionem Rex ſua Regalia retentionis vtitur, quoties temere à Sede Apoſtolic. impetrantur litteræ auocatoriæ primę, & vlteriorum inſtantiarum pertinentium ad Sanctam Inquiſitionem Hiſpaniæ, tùm quia Rex Catholicus Fidei, & Catholicarum dogmatum protector eſt, ſicuti per plurima iura, & authoritates, variaque fundamenta aparet ſuprà hac 2. *part. capitul.* 1. *& etiam part.* 1. *capit.* 1. Quibus multa conducibilia videbuntur. At cum hæ litteræ auocatorię tam in prima inſtantia, quàm in cæteris ſint impeditiuæ, vel ſaltim ſuſpenſiuę remedij contra contagium hæretice prauitatis, vt expreſsè, & ſignanter agnoſcunt, & motiuant dictæ Bullæ, & indulta Apoſtol. ergo poterit Rex ſua Regalia protectionis vti, impediendo earum executionem ad ſcandalum vitandum in Republica Chriſtiana. 113

Deinde quia ex clauſulis dictarum Bullarum maximè Clement. VII. & ex hac Iulij III. iure & priuilegio † indulgetur Rex Catholicus, ne ſine ſuo conſenſu expediantur, nec exequantur huiuſmodi litteræ auocatoriæ, ibi: *Ac de conſenſu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis, & Ioannæ Reginæ derogatum foret, &c.* Et paulò antè, ibi: *Præfactarum auocationis, & inhibitionis expreſſa derogatione, ſi abſque Caroli Imperatores, & Regis, necnon Reginæ prædictorum expreſſo conſenſu fieri contingeret nullius roboris & momenti exiſtere, &c.* 114

Et ius competens Regi ex priuilegio Apoſtolico, aut conſuetudine † in rebus Eccleſiaſticis eſt Regalia ipſius, vt ſcripſi- 115

mus

mus suprà 1. *part. capitul.* 1. *numer.* 116. & *sequentibus*. De qua cognoscere posse inter Ecclesiasticos, abundè probatum remanet *in dicto capitul.* 1. *à numer.* 132. *cum multis sequentibus*. Imò inter legitimas & præci-
116 puas causas † ad retentionem litterarum Apostolic. illa numeratur, quę versatur in tuendis Regalijs, & præeminentijs Regis, ne præiudicium, aut diminutionem patiantur, vt copiosè dictum fuit suprà 1. *p. capit.* 5. *per totum*, & *cap.* 6. *præcipuè à num.* 39. & *seqq.*

Et insuper quia vbi Regis consensus ne-
117 cessarius est, si sine illo † litteræ Apostolicæ impetrantur, in Senatu retinentur, ne exequantur, vt de iure Regio patronatu diximus ex Bulla Adriani, & Doctorum authoritate sup. 1. *part. cap.* 1. *à num.* 137. *cum sequentibus.*

Præsertim cùm Rex Catholicus sit pa-
118 tronus, † & simul protector Inquisitionis Hispanæ, vt ipse fatetur à securè in suis litteris Regijs suprà transcriptis, *num.* 51. & 52. Et hoc ius patronatus sine suo consensu expresso infringi, aut minui numquam patitur Rex, atque etiam hoc Regium patronatum puto respicere Pontifices, qui ad huiusmodi derogationes Regis nostri consensum, & appetunt, & ad validitatem requirunt.

Tùm etiam quia si consensus Regis est
119 de substantia, † & forma horum rescriptorum, prout est quilibet consensus ab statuto requisitus præstandus in actu per tertium, vt de statuto requirente consensum consanguineorum in contractu minoris, aut mulieris, ex Bald. *in l.* 1. *C. qui admitti*, & *in l. quæcumque, Cod. de bonis quæ liberis*, quem sequuntur communiter Doctores *in l. si quis mihi bona. §. iussum, ff. de adquirend. hæredit.* latissimè prosequitur Tiraquellus *de legibus connub. gloſa* 6. *à numer.* 5. *cum sequentibus*, Simoncellus *de decretis in præfactione, numer.* 54. & 55. Gomez Arias *in l.* 68. *Tauri, numer.* 34. & *sequentibus*. Et ibidem om-
120 nes Tauristæ. Aliàs litteræ † ipsæ nullæ sunt, vt docent Doctores citati, & eadem Iulij III. ibi: *Si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, & momenti existere*: necessarium erit vt occurratur earum executori, & executioni, ne de facto cum scandalo, & violentia exequatur in præiudicium iuris, & Regaliæ Regis.

Fulcitur desuper hæc litterarum reten-
tio, ex eo † quod ex Bulla Alexandri VI. 121
& Clementi VII. aparet, & profitentur Pontifices, litteras auocatorias expediendas sine forma prædicta esse, & iudicari debere surreptitias, in præiudicium Indultorum Sanctæ Inquisitionis Hispanæ. Et licet Nos suprà 1. *part. capit.* 8. (contra plu-
rimos Doctores absolutè † loquentes sur- 122
reptionem esse causam legitimam ad retentionem litterarum) negatiuè resoluamus, simplicem quamlibet surreptionem non sufficere: tamen quando ex surreptione infertur præiudicium Regi, aut Regno, aut Reipublicæ Ecclesiasticæ, spirituali, aut temporali, & eius recto regimini, retentionis legitimam esse causam ex communi Doctorum obseruantia resoluimus *in dicto capit.* 8. *à num.* 10. *vsque ad fin.* Quæ omnes qualitates reperiuntur in huiusmodi litterarum auocatoriarum surreptione: præiudicium iuris, & Regaliæ Regis Catholici apertè fuit ostensum in fundamentis antecedentibus. Reipublicæ autem Ecclesiasticæ eius regiminis spiritualis † clare paret, cum His- 123
paniæ Inquisitio ideò introducta fuit, vt consuleretur animarum saluti, & occurreretur festinanter contagio hæreticæ prauitatis, quo etiam temporalis Respublica scandalis, inquietę, & seditionibus periclitatur, & facilè ad interitum, & ruinam peruenit. Igitur ex hoc capite legitimè retinentur litteræ in damnum Sanctæ Inquisitionis.

Inducitur insuper hoc Reipublicę præ-
iudicium ex auocationibus causarum maximè in prima instantia, † quę maximum pari- 124
tur detrimentum in vassallis de prouincia in prouinciam alienam & longinquam vocatis, & coactis litigare, cuius damno occurrit Rex per protectionem, & retentionem litterarum, sicuti copiosè scripsimus suprà hac 2. *part. capital.* 3. *à numer.* 6. *cum multis sequentibus*, & *in §. vnic. per totum*, & *capit.* 11. *à numer.* 79. *cum sequentibus*. Quibus locis plurimæ, & singulariſsimæ doctrinæ, nec non iura expressa in proposito congeruntur. Quibus adeò text. *in l. sed & he, §.* 2. *ff. de procurat.* vbi Vlpianus postquam præmisit, procuratorem debere defendere dominũ absentem in Tribunali competenti, & in eadem prouincia, subdit: *Cæterum cogi etiam in prouinciam de Roma abire, vel è contrario, vel à prouincia in aliam prouinciam defendere, durum est.*

Deinde quia ex hac literarum auoca-
125 toriarum impetratione, † & executione oriri scandalum maximum, & nouitatem expressè asserit Rex Catholicus in suis litteris transcriptis suprà *numero 47. & numero 49.* (cuius Regis assertioni standum esse, in terminis probabimus 1. *part. capitul. 3. §. vnico, numero 65.*) & tam ob vitandum scandalum, quàm abusum notorium Regem retentionis Regalia vti posse legitimè, abunde fundauimus 1. *part. cap. 4. & cap. 6.*

Quibus & alijs iuris legitimis de cau-
126 sis moti sunt † hactenus Reges nostri Catholici, litteras auocatorias à Curia Romana impetratas in qualibet instantia accuratè perquirere, prouidè examinare, necnon retinere, ne executioni mandentur in ruinam populi, vt aparebit ex decretis, & epistolis Regum pro tempore existentium, quas in vnum compilarunt prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas superius relatus, & copiosius Dominus Ioannes Dionisius Portocarrero in Supremo Inquisitionis Consilio.

127 Ferdinandus Rex Catholicus, † *anno* 1487. 21. *Decembris*, impediuit ne litteræ quædam è Romana Curia impetratæ ab Inquisitoribus Barchinonensibus acceptarentur, vt constat ex tabularijs prædictæ Inquisitionis Barchionensis: id fecit Rex ne prima instantia, & alia iura à Sede Apostolic. Hispaniæ concessa læderentur ipso inaudito, & Sede Apostolic. inconsulta; hoc fuit ministerium executivum, aut executio ministerialis omni iurisdictione destituta, quàm Ecclesia Principibus commendat ipsis iubens, vt sic se gerant quæmadmodum in sequentibus innotescet, abundè fundatur 1. *part. capit. 1. & 2. part. cap. 2.*

Anno 1505. Idem Rex Catholicus Iu-
128 lio II. † scribit pro reuocanda commissione, quæ à Sacra Rotta emanarat circa causas nonnullas Sancti Officij in prima instantia, vt constat *ex libro 2. de Regijs decretis in tabularijs Supremi Senatus Inquisitionis, fol. 244.*

Anno 1509. Idem Rex pragmaticam
129 sanctionem † sub grauibus pœnis evulgat contra intimantes, aut figentes litteras è Curia Romana circa Inquisitorum causas, ipso inconsulto, si non prius constet surreptitias non fuisse, & absque læsione vllæ primæ instantiæ, & aliorum iurium ad Inquisitores pertinentium. Sic se gessit, quod quia vt tutor, & executor Sacrarum Canonum id sibi licere existimabat, & quia non nullæ Apostolic. litteræ ita generaliter præscripserunt, & virtualiter indicarunt.

Anno 1510. Idem Rex Inquisitoribus Hispalensibus iubet, vt cohibeant eum, qui litteras † Romanæ Curiæ intimauerit 130
ipso non consulto, ex *lib. 3. proschedulis Regijs, fol. 71.* Id præstitit, vt protector, & exercutor Concilij Nisseni, & Sacrorum Canonum ne iura primæ instantiæ, & legitimæ alię litteræ violarentur.

Anno 1513. Idem Rex Archiepiscopo, Proregi, & Inquisitori Cæsaraugustano mandat, vt Notarios, & Officiales impediant, † qui litteras è Romana Cu- 131
ria intimauerint, pro citandis quibusdam Inquisitoribus ad Sanctam Vrbem, & constat ex *libro 3. proximè relato, folio* 208. Id fecit pro tuendo Canone Niceno, & intra Regnum conseruanda prima instantia. *Anno* 1519. *Carolus V. Imperator, & Rex,* plura similia † exempla dedit, à Domino 132
Ioanne Aluarez de Caldas relata, & reperiri, ait, *in libris decretorum Regalium, libro V. folio 36. 106. 107. 108. 109. libro 7. fol. 164. 169. 170. 178. 187.* vbi de causa Episcopi Toletan. *& eodem libro 7. folio 305.* vbi de causa Episcopi Vrigolensis, *& libro 8. part. 1. folio 174. & part. 2. folio 2. 18. 34. 61. 65. 66. 67. 81. 82. 37.* Sed nonnulla in specie declarare oportebit.

Leo. X. ad se aduocauerat per speciale rescriptum causam Didaci de las Casas, & aliorum, quos Inquisitio Hispana secretis carceribus incluserat, † conqueritur 133
Carolus V. mandatum esse novum, & Hispaniæ valdè noxium esse representat, ac proinde surreptitiè impetratum contra decreta Concilij Nisseni, *libro 11. pro Regijs decretis, folio 55. & 56.* Existimauit Carolus cum Pelagio Papa similes auocationes non fieri absque degradatione, & de honoratione Prouinciarum, quam numquam Romani Pontifices intenderunt.

Eodem anno idem Imperator, † & 134
Rex Hispaniarum scribit Romano Pontifici, & Cardinalibus pluribus super non auocanda causa Ioannis Præt. ad Roman. Curiam, & monet se ea auocatione grauari, vt constat ex *libro 11. pro decretis Regijs, folio 72. 74. 75.* Id præstitit ad conseruanda iura, & ne aut degraderetur, aut de honoraretur Prouincia Catholica, ac omnes illius Iudices essent suspecti,

iuxta mentem, & verba Pelagij Pontificis, & vt tueretur alios Sacros Canones. Simile quod præstitit † prædicto anno idem Ca-
135 rolus, vt patet ex eodem libro nuper relato, *fol. 77. 78. 88.* quod Auditor Camerę Apostol. assumpserat in prima instantia causam Bernardini Diaz, qui absens & fugitivus ab Inquisitoribus Toletanis fuerat proscriptus. Præterea grauissimas protestationes coram Sanctitate sua fieri iussit idem Carolus, quod prædictos Inquisitores Romani quidem Iudices ob eamdem causam Bernardini Diaz excommunidem causam. idem Carolus, *anno 1519.* Cum cir-
136 ca potestatem † Inquisitorum Hispaniæ, & eorum electionem, & nominationem nouæ litteræ Apostol. contra prisca indulta, & iura primæ instantiæ postularentur, monuit illas à peritioribus habendas, & reputandas, vt infrutuosas, & noxias, quod notum fuit ex *libr. 11. Regalium decretorum, seu schedularum, fol. 93. & folio 93.* Similia gesta referuntur eiusdem Imperatoris, ex *anno 1522. lib. 4. Regalium decret. part. 2. folio 39. & anno 1534. fol. 172. & anno 1525. lib. 5 fol. 34. & anno 1534. folio 122. lib. 4. p. 2.*

Philippus Secundus antequam legem il-
137 lam de primis † instantijs non auocandis, *anno 1593.* evulgasset plura huius rei documenta præstitit.

Anno 1571. cum Ciuitas quædam grauiter læsisset iura Sancti Officij; cusit, vt Orator Romanus Summum Pontificem adiret; ne ea in causa per rescripta quidquam prouideret, quod id fieri non posset sine violatione iurium huius Regni, & de honoratione Maiestatis Catholicæ, patet ex *libro exemplarum Aragoniæ, fol. 148.* Atque id fecit, vt primas instantias tueretur.

Anno 1571. vt constat, ex *libr. 9. Rega-*
138 *lium decret. fol.* 104. Cum litteræ † emanassent à Romana Curia admittentes appellationem, & auocantes causas Inquisitionis Hispanæ ad Vrbem, iubet Philippus II. vt prædictæ litteræ ad se mittantur; quod ex Iulij III. & aliorum Pontificum voluntate absque Regum Hispaniæ consensu, nihil simile præstari valeret.

Anno 1582. *& anno* 1583. recursus ad
139 Romanam Curiam † contra iurisdictionem Inquisitorum Hispaniæ impedire curat Philippus, vt constat *ex registro Inquisitionis Aragonensis, fol.* 11. 12. 13. *& ex lib. 5. Regalium decreto. fol.* 200. 227. *& 359. & ex lib. 6 fol. 157.*

Anno 1583. cum ex litteris Apostol. omnis cognitio in causis † Fidei Hispanię 140
Inquisitioni commissa fuerit, per omnes instantias, monuit Pontificem ne vllas pœnas illatas ab Inquisitoribus, aut dispensatione, aut relaxatione, indulgeret ex *lib.* 10. *Regalium decret. fol. 176.*

Anno 1587. Iubet ne Inquisitor Sardi-
niæ ex ea Prouincia discedat, † etiam post 141
præceptum de personaliter Romæ comparendo: & graues minas interminat contra intimantes inhibitionem, aut citationem, *lib. 2. Regaliem decretor. fol. 354.* Id ita præfitum, quia ex litteris Iulij III. sine consensu, & scientia Regum Hispaniæ similis citatio non potuit executioni mandari: alij alios titulos hoc factum honestantes adducunt, quos in hoc tractatu varijs in locis necnon hoc eodem c. retulimus.

Lib. 8. Regalium decret. ex lib. 11. Coro
nę Aragonensis † plures sunt litteræ supplices Philippi II. ad Pontificem, ne vllas appellationes admittat ab Inquisitoribus Sardinię etiam in causis ciuilibus. 142

Lib. 10. *Regalium decret. fol. 99.* aliæ haben
tur litteræ Philippi II. † pro non admitten 143
dis recursibus ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, quemadmodũ concessum est in pluribus litteris Apostolicis.

Prædictis adiunge, quod assidnè practicari videmus circa libros Catholicorũ † Autho 144
rum horum Regnorum tractantes, & fundantes Regis nostri iurisdictionẽ, aut Regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes aut de iure, aut indultis Apostol. siuè etiam immemorabili cõsuetudine à Sede Apost. diù tollerata, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia prohiberi, & vetari, & ad hoc Breuia Apost. transmitti ad Inquisitionem Supremam Hispaniæ publicãda asolet. Rex tamen noster omni conatu, cultu tamen reuerenti, huic violentiæ suis Iuribus Regalibus, & sibi ipsi illatę occurrit, agnoscens hanc prohibitionem dumtaxat tendere ad infringenda sua iura, necnon in graue, & intolerabile præiudicium suum, ac proinde impediens talis Breuis executionem ad euitanda scandala, penès se illud retinet interim, quod per supplicationem de damnis, & inconuenientijs consulit Sanctam Apostolic. Sedem, vt de remedio paternali clementer prouideat. Quod ita fecerit Rex noster illis nisi sis fundamentis, quæ latissimè recensentur à *numer. 113. cum sequentibus*, & plurimis Doctoribus ibidem per remissionem relatis.

Ac etiam protectioni à se debitæ tot
145 indultis Apostolic. † quibus munita est iam diù Inquisitio Hispana super prohibitione, & expugnatione librorum Authorum Hispanorum à se immediatè facienda, vt asserit independenter nempè à Congregatione de Indice, & Magistro Sacri Palatij, non permittens in istis Regnis, nec in Sicilia expurgationem, & prohibitionem emanatam à Congregatione de Indice Romæ existente publicari, nisi prius per Consilium ipsum Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispanæ illi libri prohibiti, & expurgati nouiter, & accuratè examinentur, & expurgentur, ita vt siquid prohibitionis, aut expurgationis dignum reperiat, sub censura dumtaxat sua, non attenta, quę à Congregatione de Indice emittitur; publicantur, super quo plurima exemplaria præmanibus Habui ex Registris huius Supremi Consilij, quæ facilè potuissem hìc simul inferere, nisi defessus calamus ingentem tot laborem recusaret; sufficit quippè Senatus praxim vsitatam tot Bullis Apostolic. fulcitam attingere, & ad eius iustitiam lectorem memorem reddere illius memorabilis declarationis Pauli III. testantis, suæ non fuisse intentionis per ere-
146 ctionem † Sanctæ Inquisitionis Romanæ aliquid minuere, detrahere, vel præiudicium afferre Iuribus antiquis Inquisitionis Hispanæ. De qua latiùs suprà *numer. 87.* O quanta iuris fundamenta, & doctrinas possem applicare huic independentiæ Inquisitionis Generalis Hispanæ ab Inquisitione Generali Romæ existente deductas tùm ex Bullis, & indultis Apostolicis, & consuetudine, tùm ex hac declaratione Pauli III. tùm ex Regalia Sanct. Sedis Apostolicæ: si non timerem lectoris fastidium, increpantis me extra proprij instituti ambitum vagantem. Quæ omnia scripta sunt sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, non aliter.

†

CAP. TRIGESIMVMQVARTVM.

Vtrùm Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorumvè rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio; an vti Delegatus executor, & in via executiua; an vti Ordinarius, & in via ordinaria procedere debeat.

Et in super quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur.

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus cõtradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando in beneficijs reservatis prouisus ab Ordinario immissionem possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et per totum caput clara discretione, quando Bullarum virtute via executiua, seu via Ordinaria sit præcisè procedendum.

SVMMARIVM.

ORdinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio, an vti Delegatus, & in via executiua, an vti Ordinarius, & in via ordinaria procedere debeat, grandis merito semper reputata fuit difficultas, num. 1.

Assertio opinantium absolutè vti Delegatum, & in via executiua procedere debere Ordinarium, facta sibi per Senatum Bullarum remissione; refertur, & ab Authore fundatur, numer. 2. & sequentibus.

Ordinarium, cui Papa delegat causam, ei aliàs de iure competentem procedere

vti

vti Delegatum, & authoritate delegata, non ordinaria, nonnulli tenuere, nu. 3.
Ordinarium, cui causa delegatur sibi de iure communi competens, vtraque potestate procedere, qui firmarunt, numer. 4.
Author falsam probat opinionem (de qua numer. 2.) sectantium Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio procedere vt Delegatum, & in via executiua, à num. 5.
Senatus ideò causam Ordinario remittit in prima instantia, quia sibi vti tali, & potestate propria, non aliena de iure pertinet, non impedita per auocationem informem, ibidem.
Ex commissione, quæ nulla est defectu formæ, Ordinarius procedere non potest, & sic sua ordinaria potestate procedet, num. 6.
Nec Delegatus ipse, cui specialiter talis commissio nulla, fuit directa, nu. 7.
Commissionis virtute, alteri Iudici directæ nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis, numer. 8.
Ordinario si causa vti tali, & iure communi non competeret, eandem illi Senatus non remitteret, num. 9.
Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum, cum verè sit Cordubensis, neuter vti potest, quia vnus non nominatur, in altero cum ex errore defecit intentio Papæ, num. 10.
Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non comprehensam, num. 11.
Commissionem expediri non potest Iudex non nominatus, nec à nominato recedere potest, num. 12.
Commissionem vni directam nominato si coram alio non nominato in eis impetrans præsentauerit, nihil agit, sed vitio nullitatis subijciuntur acta, & sententia, num. 13.
Commissio directa vni personæ, in aliū transferri non potest absque subdelegatione, numer. 14.
Commissio directa Vicario, seu Officiali Episcopi, nequit præsentari Episcopo in ea non nominato, num. 15.
Nec è conuerso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus, num. 16.
Nisi mediante subdelegatione, num. 17.
Subdelegatio tacita an ex scientia, & patientia Episcopi inducatur, numer. 18.
Ordinarius, cui litterarum, alteri contra Tridentini directarum fit per Senatum remissio, non delegata potestate, sed ordinaria dumtaxat procedit, num. 19.
Cessante auocatione causa reuertitur ad potestatem Ordinarij, num. 20.
Commissio ex defectu formæ nulla à principio, non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non fit transitus, n. 21.
Iurisdictionis ex commissione nulla vmbra aliqua non remanet in nominato in ea, numer. 22.
Ordinario directa commissio, etiam tamquā Sedis Apostolicæ Delegato, an & quando, Ordinaria, vel delegata procedat potestate, num. 23.
Ordinarius, cui dirigitur commissio, nequit procedere vtraque potestate delegata, & ordinaria simul, quia vna semper confunditur, nisi expressè in commissione sibi ita dicatur, num. 24.
Ordinarius per litterarum remissionem, factam à Senatu, non potest fieri Delegatus, quia non est nominatus in eis, nu. 25.
De non ente ad ens non potest fieri transitus, num. 26.
Flores de Mena dicens Ordinarium, cui fit à Senatu remissio Bullarum, in executione procedere vti Delegatum, quoad cætera vti Ordinarium declaratur, num. 27.
Executio gratiæ super beneficio reseruato, directa Ordinario, si alteretur eius natura, & debeat procedere in via ordinaria, iurisdictione tunc procedit Ordinaria, nu. 28.
Ordinarius procedit vti Delegatus in commissione, ergo debet procedere via executiua, falsa est propositio absolutè sumpta, numer. 29.
Ordinarium, cui per Senatum fit Bullarum remissio debere indistinctè via ordinaria procedere, non executiua, qui soleant contendere, num. 30.
Et qua ratione moueantur, ad sic sentiendum num. 31.
Falsa, & impossibilis horum assertio ostenditur, num. 32.
Executoris datio ad gratiam cessauit, ergo gratia amisit priuilegium executiuum, falsa ostenditur argumentatio, ibidem, & num. seqq.
Bullæ gratiosæ tres cōtinent partes, rem positam, executionē, quam de iure merentur, & executoris datione, num. 33.

Executoris datio adgratiam, licet cesset cætera eiusdem intacta, remanent, numer. 34.

Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis priuilegium per vsum eorum coram Ordinario, est absurdum, num. 35.

In commissione pro executione gratiæ, non subscripta, per Senatum Ordinario remissa, tenetur ipse regulariter via executiua procedere, aliter nempè non alterata priuilegiata natura, num. 36.

In omnibus casibus, in quibus litteræ gratiosæ, remissæ per Senatum Ordinario, amittunt priuilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria procedere tenetur, & in ea partes audire, numer. 37.

Instrumento guarentigiato in est qualitas executiua, num. 38.

Litteræ Apostolicæ ob illarum reuerentiam habent executionem paratam, numer. 39.

Vulneratis litteris per sententiam via executiua amittitur, quas nec superior ad quem est appellatum exequi potest, numer. 40.

Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annalentur, num. 41.

Nec vulnerantur, etsi declaretur non esse iustificatas, cum postmodum iustificatæ exequi valent, num. 42.

Ex semel vulneratis litteris amplius executiuè agi nequit, num. 43.

Sententia vulnerans instrumentum, si est nulla notoriè, non impedit eius executionem, ibidem.

Executiuum priuilegium inhærens litteris Apostolic. aut instrumento guarentigiato, non alteratur, nec mutatur per Iudicum variationem, & mutationem, num. 44.

Sed quocumque vadant, & coram quocumque Iudice agatur, ex eisdem executiuam viam retinent, non amittendam, numer. 45.

Instrumentum in alio Regno confectum, quo executionem meretur, vbilibet, & eam retinet coram quolibet Iudice diuersi Regni, num. 46.

Instrumentum guarentigiatum inter laicos confectum coram Ecclesiastico Iudice priuilegium executionis non amittit, numer. 47.

Decretum Senatus, quo litteræ mersentes sui natura executionem, remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam priuilegiatam, ac ideò executiue procedere debet Ordinarius, num. 48.

Executio patita coram alio Iudice, & orta competentia per Ordinarium competentem declaratum, non alteratur sed coram eo executio non amissa postulatur, numer. 49.

Ordinarius, cui fit litterarum remissio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat, & debeat via ordinaria procedere latissimè ostenditur, à num. 50.

Tertij causa se executioni per Senatum remissæ Ordinario opponentis in via ordinaria tractanda erit, eademque tertius ab Ordinario audiendus, num. 51.

Quod in quolibet tertio, cui res iudicata non nocet, nec in instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolicis est comprehensus, num. 52.

Litteræ Apostolicæ pro executione gratiæ super beneficio reseruato quantum ad executionem, seu processum extraiudicialem subscriptione non egent, quia tunc non percutiunt Tridentin. decretum, numer. 53.

Contradictor legitimus, comparens coram executore litterarum super beneficio reseruato, in via ordinaria audiri debet, numer. 54.

Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta, num. 55.

Commissio non subscripta super executione gratiæ ad beneficium non reseruatum percutit primam Ordinarij instantiam, ad quem pertinet, tam super executione, quàm super Iudicio Ordinario, numer. 56.

Sed si tunc fuerit commissio subscripta executori pertinet, non Ordinario cognitio, tam in via executiua, quàm in via Ordinaria, num. 57.

Causæ possessionis super beneficijs reseruatis possunt à Delegato Apostolico cognosci, numer. 58.

In executione Bullarum magis extraindicialiter, quàm iudicialiter proceditur, num. 59.

Contra executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hæc ab Ordinario auferri nequit, num. 60.

Executoris litterarum incrisdictio vbi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittenda, num. 61.

Exe-

Executor ad beneficium reseruatum potest executiuè procedere, nisi comperat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam, num. 62.

Via executiua, etsi instantiam non habet ad Ordinarium pertinet, num. 63.

Ex verbis gratiæ si executor tenetur assumere partes Iudicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat: assertio August. Barbosæ, & Nouarij refertur, num. 64.

Negatiuè resoluitur contra ipsos, numer. 65.

Auocatio siuè tacita, siuè expressa in prima instantia requirit pro forma subscriptionem manus Sanctissimi, num. 66.

Ex gratiæ verbis, si executor tenetur assumere partes Iudicis, si eius commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur eam Ordinario remittere, num. 67.

Ex verbis gratiæ si executor tenetur assumere partes Iudicis, eas non assumet, si commissio non sit subscripta, sed causam remittit Ordinario, num. 68.

Auditor Cameræ quando gratiam exequitur, non potest in via ordinaria cognoscere, sed illam Ordinario remittere, numer. 69.

Executor gratiæ, vt possit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur assumere partes Iudicis, & quod eius commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi, numer. 70.

Auocatio ab Ordinario de iure communi per solam commissionem, alteri factam sufficiebat, hodie ex Tridentin. etiam expressa nullatenus, nisi sit subscripta, numer. 71.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi influit in ijs omnibus, quæ virtualiter in commissione de iure continentur, numer. 72.

Sigillum comprobat, confirmat, & robur addit ijs, quæ in scriptura continentur, num. 73.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi vnicum, & solidum est signum eius voluntatis ad cognoscendum, an velit auocare causam ab Ordinario, non aliud, numer. 74.

In omnibus, in quibus executor gratiæ poterat de iure communi debebat cognoscere in via ordinaria, in ijs hodie ex Tridenti. pariter Ordinarius, cui fit per Senatum remissio, ordinarie procedere debet, numer. 75.

Et è conuerso, in quibus executor iure communi atento via executiua procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, cui fit per Senatum causæ remissio, numer. 76.

Executor gratiæ ad immittendam in possessionem est suaptæ naturæ merus executor, ita vt in eis non procedat dispositio, capit. statutum de rescript. libr. 6. numer. 77.

Si coram executore comparet legitimus contradictor, vel adest possessor, stebat executor de iure communi, & tenebatur assumere partes Iudicis iudicialiter procedere, & Ordinariè, & definitiuè pronuntiare, num. 78.

Executor gratiæ ad immissionem regulariter extraiudicialiter procedit, nisi adsit possessor, vel legitimus contradictor compareat, quo casu iudicialiter procedit, numer. 79

Executor gratiæ nequit hodie ex Tridentin. assumere partes Iudicis in prima instantia, vbi alias de iure communi poterat, cum hæc Ordinario pertineat, nisi sua commissa fuerit subscripta à Sanctissimo, numer. 80.

Executor gratiæ in Francia non habet aliquam causæ cognitionem, sed solam executionem puri, & meri facti, ita vt causæ cognitio Ordinario remittitur, numer. 81.

In Hispaniæ executores cognoscunt de executione; requirente tamen aliorum indaginem Ordinario tenentur remittere, numer. 82.

Quod intellige in beneficijs reseruatis, in quibus quoad executionem mera, & extraiudicialem cognitionem subscriptione non indiget, in cæteris tamen non reseruatis, nec de executione cognoscere valent, nisi sua sit commissio subscripta, numer. 84.

Nicolaus Garcia dicens executorem gratiæ, vbi adest legitimus contradictor pronuntiare definitiuè, procedit de iure communi, non ex Tridentin. noua dispositione iuxta Flores de Mena, quem ipse improbat, & perperam, num. 85.

A regula prohibitiua Triden. solum excipiuntur executores ad beneficium reseruatum, ergo in cæteris inuiolata manet, ita vt egeant subscriptione, num. 86.

Con-

Contradictor legitimus non possidens, comparens re integra coram Ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, immissionem impedit, & in via ordinaria ab Ordinario erit audiendus, nu. 87.

Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore, nu. 88.

Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate cõtradictoris, suspenso principali quod in via ordinaria pertinet Ordinario, num. 89.

Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ causa Ordinario remittenda ordinariè tractanda, num. 90.

Ad effectum legitimandi contradictorem potest summariè cognoscere, & postea remittere causam eius Ordinario, nu. 91.

Possessio ie vacante executor pro immittendo prouisum Apostol. non tenetur aliquem citare, num. 92.

Contradictor legitimus, re integra cõparens, possessione vacante, impedit immissionem, quia si non auditur appellat, & causat attentata, num. 93.

Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratur, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, & licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit, nu. 94. & 95.

Parem titulum habet prouisus ab Ordinario, & prouisus à Papa interim quod de reseruatione probabiliter dubitatur, ibidem.

Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediẽdam immissionem prouisi Apostol. num. 96.

Capitulum, licet non possideat, est legitimus contradictor ratione articuli, puritatis sanguinis ad impediendam immissionem prouisi Apostolici, num. 97.

Resignans quando sit legitimus contradictor ad impediendum immissionem resignatarij, num. 98.

Executiua via cessat, & ordinaria est agenda, vbi concurrit immissione paritas titulorum, num. 99.

Secundus executor ad gratiam datus in defectum prioris, quando adquirat iurisdictionem, num. 100. remissiuè.

Secundo executore dato ad viam executiuam in negligentiam prioris, hæc, atque iurisdictio illius cessant comparente legitimo contradictore, cuius causa ordinariè erit tractanda, nu. 101.

Executor primus transactis triginta diebus, an possit re integra, etiam invita parte, exequi gratiam sibi commissam, ibid. remissiuè.

Et quid quando post dictos triginta dies declarauit non posse procedere, ibidem, remissiuè.

Legitimus contradictor comparens re non integra in via ordinaria, & coram Ordinario possessor auditur, num. 102.

Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur, etiam post immissionem quando ea fuit ex aliquo capite nulla, num. 103.

Legitimus contradictor, comparens coram Ordinario, cui litterarum pro immissione prouisi fit per Senatum remissio, debet in via ordinaria audiri, sicuti iure communi atento poterat executor, numer. 104.

Executor ante immissionem tenetur quærere, & citare possessorem si adest, vel si litteræ sub intrusione sint expeditæ, & eum in via ordinaria, non executiua (quàm rectè impedit) audire, nu. 105.

Possessor vbi adest, vel alias legitimus contradictor impediant executionem litterarum, & iudicium erit Ordinariè tractandum cum eis, num. 106.

Quod procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio, ibidem.

Possessor beneficij, ab alio ob delictum, aliamvè causam iuris impetrati, debet in via ordinaria, non executiua audiri, & vinci, numer. 107. & numer. 108.

Alias executio est nulla, & attentata, num. 109.

Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interposita à possessore, cuius beneficium fuit impetratum ob iuris defectum, aut delictum, numer. 110.

Qui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attentata data fuit, num. 111.

Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes Iudicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiua causans attentata, numer. 112.

Executor merus quando efficiatur mixtus, numer. 113. remissiuè.

De nullitate vnionis ante executionem est agendum, quando ab ea pendet iustificatio nul-

nullitatis narratæ, numer. 114.

Vbi agitur de remouendo possessore à sententia executoris datur appellatio suspensiua causans attentata, num. 115.

Oppositio calumniosa non impedit immissionem num. 116.

Vbi agitur de remouendo possessore censuræ sunt nullæ, & attentatæ quia à executoris sententia datur appellatio suspensiua, num. 117.

Citari debet, & audiri is, contra quem ob aliquod defectum fuit beneficium impetratum, etiam si non possideat, numer. 118.

Ordinarius, cui fit per Senatum remissio litterarum, impetratarum contra aliquem ob defectum iuris, seu delictum debet illum in via ordinaria audire, numer. 119.

Prouisus ab Ordinario, & possessor est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici ex causa reseruationis, quando ista non est notoria, sed obscura, & dubia, numer. 120. & sequentibus.

Et impedit viam executiuam litterarum, & in via ordinaria debet audiri, ibidem.

Prouisos ab Ordinarijs agnoscit Papa pro legitimis contradictoribus, numer. 121.

In prouiso per Ordinarium, vt in beneficijs reseruatis dicatur legitimus contradictor ad introducendam viam ordinariam, duo simul debent concurrere, titulus coloratus, & possessio, numer. 122.

Doctores, & Rottæ decisiones plurimæ ad idem recensentur, à num. 123.

Executor contra notorie intrusos carentes titulo colorato, qui nec de iure, nec de facto possunt contradicere immissionem, procedit sine citatione, & causæ cognitione, numer. 124.

Intrusus non dicitur ille, qui habet titulum ab eo, qui dare potest, licet de eius viribus disceptari valeat, nu. 125.

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, num. 126.

Decretum irritans nihil operatur, dum clarè nō aparet dispositionem, qua est appositum, intrare, sed interim possessor manutenetur, num. 127.

Reseruatio, & decretum irritans non producunt suos effectus, dum de reseruatione non constat, nec probatur, numer. 128.

Decretum irritans, in reseruatione appositum, nihil operatur, nisi clarè pateat, beneficium esse reseruatum, nu. 129.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, & titulum, quando intrat constitutio, cui adhæret, nu. 130.

Decretum irritans non operatur, nisi clarè pateat beneficium sub regula reseruatoria comprehendi, num. 131.

Clausula irritans in priuilegijs tamquam accessoria non operatur effectum, nisi clarè constet priuilegia intrare, numer. 132.

Decretum irritans appositum in constitutione Gregor. de publicandis resignationibus non intrat, dum non fuit doctum de non publicatione, num. 133.

Nec impedit manutentionem, ibidem.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, si certum est intrare, non quando est dubium, quia tunc manutentionem, nec impedit saltim virtute detentationis, numer. 134.

Siuè reseruatio sit generalis, siuè specialis, vt non intret decretum, donec aparet dispositionem principalem percutere casum, numer. 135.

Decretum irritans inficit possessionem iuris, non facti, num. 136.

Manutentio datur pro sola detentatione, numer. 137.

Decretum irritans tunc intrat, quando est iustificata gratia eius, qui de illo opponit, alioquin sufficit, possessori excludere actorem per non ius suum, numer. 138.

Possessionem prouisi ab Ordinario non inficit reseruatio, dum non docetur intrare, imò in ea manutenetur, & est legitimus contradictor, num. 139.

Vbi ad idem Rottæ decisiones adducuntur, ibidem.

Reseruatio tunc impedit restitutionem spolia ti, & eius manutentionem, quando ea clarè constat, & non aliter, numer. 140.

Paria sunt non probare, quod obscure probare, ibidem.

Prouisus, & possessor per Ordinarium manutenetur, vti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reseruationem, & decretum irritans, numer. 141.

Reseruatio clarè, & concludenter probari debet pro prouisum Apost. quando concurrit cum prouiso per Ordinarium, num. 142.

Re-

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

Reseruationis probatio, ſi dubia reddatur, prouiſus ab Ordinario impedit immiſsionem, & ceſſat via executiua litterarum Apoſtoli. eſtque cum eo via ordinaria agendum, num. 143. & 144.

Clauſula (contradictores Appellatione poſt poſita compeſcendo) operatur contra contradicentem de facto, & non de iure, num. 145.

Et intelligitur iuris ordine ſeruato, & citatis citandis, num. 146.

Clauſula (manto quolibet illicito & detentore) vbi nulla res iudicata præceſsit, facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium, num. 147.

Quo caſu licita eſt appellatio ſuſpenſiua cauſans attentata, num. 148.

Reſeruatio vbi non eſt materialiter notoria, ſed probabiliter de ea dubitatur, prouiſus, ab Ordinario poſsidens, impedit viam executiuam litterarũ, & via ordinaria aggreditur cum eo, num. 149.

Rottæ deciſio ad idem addacitur, à numer. 150.

Prouiſus ab Ordinario poſsidens eſt legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executiuè, ſed Ordinariè agendum, num. 151.

De immiſsione ex l. final, Cod. de edicto Diui Adrian. ad immiſsionem virtute litterarum Apoſtol. rectè argumentatur, num. 152.

Titulus Ordinarij facit legitimum contradictorem contra immiſsionem ex Bullis gratioſis Apoſtolicis, num. 153.

Subrogatio gratioſa non intrat, vbi non conſtat de beneficio litigioſo, numer. 154.

Lis non dicitur introducta, vbi non conſtat de mandato impetrantis commiſſionem ad illam mouendam, num. 155.

Promiſsio de rato arguit defectum mandati, num. 156.

Inhibitio ante executionem non cauſat litigium in beneficio, num. 157.

Exceptio, Papam voluiſſe concurrere cum Ordinario, pertinet Iudicio Ordinario, nec obeſt prouiſo per Ordinarium, quominus executionem impediat litterarum Apoſtolicarum, num. 158.

Ad impediendam immiſsionem ex gratia Apoſtolic. par titulus requiritur, vbi vterque petit immiſsionem, nu. 159.

Secus ſi prouiſus ab Ordinario idem poſsideat, qui impedit immiſsionem petitã à prouiſo Apoſtolico, nu. 160. & à nu. 166.

In immiſsione ex gratia Apoſtol. proceditur ad inſtar, l. fin. C. de edicto Diui Adrian. num. 161.

In imiſsione & l. final, Cod. de edicto Diui Adrian. admittitur contradictor ab alio fonte, nempè ab alio teſtatore, numer. 162.

Poſſeſſor allegans titulum excluſiuum iuris prouiſi Apoſtolici, vel redentem illum turbidum, impedit immiſsionem, cum Papa prouiſo ab Ordinario non intendat præiudicare, num. 163.

Et ſuſpendit executionem, & cum eo agitur via ordinaria, nu. 164.

Contradictor legitimus poſsidens impedit immiſsionem executiuam litterarum, qui in via ordinaria eſt audiendus, numer. 165.

Par titulus requiritur ad impediendam immiſsionem, quando nullus poſsidet, ſed vterque eam prætendit, num. 166.

Secus ſi prouiſſus cum titulo Ordinario iam ſit in poſſeſsione, quia ad impediendam executionem non requiritur titulus ex eodem fonte, numer. 167. & à numer. 159. & 160.

Gratia conceſſa obſeruationem prius de qualitate fundamentali debet conſtare, num. 168.

Statuto prohibente omnem exceptionem contra inſtrumentum publicum, admittitur exceptio, quod inſtrumentum non ſit publicum, num. 169.

Etiam ſi ex exceptio requirat altiorem indaginem, num. 170.

Etſi obligatus ſit executiuè, cum ſit exceptio proueniens ex ipſo inſtrumento, numer. 171.

Ad impediendam immiſsionem litterarum pariter iudicatur regulariter legitimus contradictor cum ſolo titulo, ac contradictor cum poſſeſsione, nam cum vtroque via ordinaria eſt agendum, nu. 172.

Cum quolibet tertio, ſe executioni opponente, debet agi via ordinaria, nu. 173.

Et vterque contradictor debet coram exequente litteras ſuum titulum producere, quem ſi non produxerit, non impedit immiſsionem, num. 174.

Immiſſio ſemel legitimè facta non reuocatur per nouam tituli productionem, niſi in continenti appareat de bono iure producentis, num. 175.

Contradictor poſsidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla, num. 176.

Con-

Contradictor possidens non citatus quandocunque compareat, etiam re non integra, debet audiri reposita ante omnia immissione iam facta, num 177.

Contradictori possessori non audito, aut non citato per executorem, datur manutentio, num. 178.

Possessio instrumentalis non est manutenibilis, non expulso prius per executorem possessore, num. 179.

Possessore non vocato executor nequit possessionem dare prouiso Apostolico, numer. 180.

Immissione data non citato possessore, si hunc vellit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere, alias nulliter agit, nu 181.

Anterioritas prouisionis respicit petitorium, num. 182.

Simplex contradictor cum titulo absque possessione debet comparere re integra ante actualem immissionem, licet post decretum, num. 183.

Contradictor non dicitur legitimus prouissus ab Ordinario super beneficio reseruato, quando non possidet, nu. 184.

Qui tunc via executiua tantum auditur, ibidem.

Ad impediendam possessionem vacantem par titulus est necessarius, num. 185.

Titulus, ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, quando vterque contendit super eius immissione: secus quando prouissus Ordinarius per prius illam occupauit, nnmer. 186.

Prouissus ab Ordinario, prouidente bona fide beneficium vacans in suo mense possidens, & prouissus Apostolicus ex reseruatione prætendens, vterque habet fundamentum de iure communi, numer. 187.

Reseruatio veniens ad annullandam collationem Ordinarij, & excludendum reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari, num. 188.

Nec est per plures præsumptiones, sed per plures probationes amouendas à sua possessione, num. 189.

Vna præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, num. 190.

Vna probatio contraria probatione conquassatur, num. 191.

Reseruatio non intrat quando contra eam aliquid coloratum apponitur, numer. 192.

In præsumptionum paritate præfertur reus, & possessor, num. 193.

Probationum paritas cum possessione reducitur ad imparitatem, num. 194.

Sequestrum beneficij de mandato Principis, donec causa cognoscatur, non priuat possessione, num. 195.

Prouissus ab Ordinario, & possessor manutenetur, dum reseruatio redditur turbida, numer. 196.

Reseruatio si est notoria, quæ nulla potest tergiversatione celari, inficit possessionem, & titulum prouissi ab Ordinario, qui tunc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisso Apostolico, num. 197. & seqq.

Et quando dicatur turbida, ibidem.

Reseruatio si reddatur turbida, immissio denegatur prouisso Apostolico, nisi eadem sit notoria, num. 198.

Prouissus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, dùm de reseruatione turbida contenditur, num. 199.

Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum gratiæ remissio, vt cognoscat quando executiuè, vel Ordinaria via procedere teneatur, præ oculis habeat regulas immissionis ex l. fin. C. de edicto Diui Adria. tollen. numer. 200.

Ordinarius in Bullis sibi per Senatum remissis executiuè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi, numer. 201.

Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes Iudicis, & via ordinaria audire si seruata forma Tridentin. fuisset datus, ita & ijs casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè facta sibi per Senatum Bullarum remissione, numer. 202.

Senatus prudenter, iustèque recessit ab stylo, ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere Ordinarium processurum executiuè, vel Ordinariè iuxta casuum varietatem, & de ratione, numer. 203.

De Suppl. ad Sanct. à Litt. Apost. &c.

QVAM inextricabilis sit, & inuincibilis † hæc difficultas, quamque eius vera resolutio occulta, & incomprehensibilis, omnia suprema Tribunalia Regia, necnon Ecclesiastica, & vtrorumque aduocati docti testantur, imò & litium hanc controuersiam continentium assidua dissentio clamat, siquidem inter omnes varias, atque etiam repugnantes sententias, & opiniones in dies reperimus.

Quidam namque intrepide sectantur Ordinarium, cui á Senatu cognitio remittitur in prima instantia circa Bullas gratiosas, aut alias litteras † Apostolicas, & commissiones pro executione gratiæ alteri commissas omnino indistinctè & absolutè procedere debere, vti delegatum, & potestate delegata, & quemadmodum executor in eisdem litteris nominatus expressim poterat, & de iure debebat executiuè procedere; ita & ipse (qui eius locum ingreditur) & per Senatus decretum subrogatur.

Horum assertionem fundare possumus vel ex ea opinione Doctorum, quę habet, quod quando Ordinario † committitur per Papam cognitio causæ, quæ aliàs sibi competebat de iure communi, non procedit vti Ordinarius, sed vti delegatus, & authoritate, seu potestate delegata, non Ordinaria, cuius opinionis alrius mentionem fecimus cum Doctorum plurium relatione sup. hac 2. *p. cap. 25. à num. 26. vers. Quando autem aliquorum casuum, &c.*

Vel potest fundari potius hęc assertio alia Doctorum opinione sectantiũ, † quod quando Ordinario remittitur causa per superiorem (casu, quo de iure communi ad se pertinebat cognitio) tũnc procedat iste Ordinarius vtraque potestate simul, & delegata, & ordinaria, vt cum Ferdinando de Loazes *in allegat. pro oppido de Mula, num. 54.* Toma. Tribitia. *decis. 1. per totam, lib. 1.* Sigismun. Scacia. *in tractatu de iudicijs, p. 1. cap. 16. numer. 5.* tenet Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect. 1. num. 758.* à princip. Videndus Gratianus etiam, Felinus, & Avilesius, quos refert Cenedus *practicar. canon. quæstion. 34. num. 8.* Vbi quando Iudex habens potestatem delegatam & ordinariam, videatur delegata potius, quàm ordinaria processisse. Igitur sicut pro executione gratiæ poterat executiuè procedere delegatus nominatim expressus in commissione; ita pariter, & Ordinarius in eius locum succedens per Senatus remissionem, qui vti delegatus procedere in dubio videtur ex eisdem Doctoribus, ac per consequens via executiua.

Sed horum assertio in casu nostro principali proculdubio falsa est, † falsoque fundamento nititur, vt cum euidentia clarè monstrabimus, etenim ideò Senatus Regius Ordinario cognitionem remittit, quia sibi de iure communi priuatiuè pertinet, vti tali Ordinario iure & potestate propria, non aliena, quę nec ablata sibi, nec auocata censetur à Sede Apostolica per specialem delegationem eiusdem alteri factam, subscriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente, tanquam commissam contra expressam determinationem, & formam essentialem Sacrosancti Conci. Tridenti. *in cap. 20. causæ omnes. sess. 24. de reformatione*, de qua latius sup. hac 2. *p. cap. 3. & c. 16.* & sæpè alibi, atque ideò nulliter, quæ nullos iuris effectus operatur, vt per idem Trident. decretum, † & quæ nos in dictis cap. qua propter prædicta commissio informiter facta resoluitur, & euanuit, & per consequens eius virtute Ordinarius procedere nequit, nec delegata potestate vti, sed dumtaxat ordinaria.

Probatur secundò, quoniãm eiusdem commissionis virtute † nec Iudex delegatus nominatim datus, nec Ordinarius procedere potest, non delegatus ipse, cũm auocatio & datio executoris omissa Concilij forma, sit ipso iure nulla, nec eius vigore sibi adquirit aliquam iurisdictionem ex proximè dictis.

Nec Ordinarius, tùm quia cum ipsa commissio sit nulla ipso iure, ex ea Ordinarius procedere non potest, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, *l. 2. ff. de vsufructu, l. scias, ff. de tuto. & curato. l. eius, ff. de reb. credit. l. si metuæ, ff. de hæred. instit.* Aristotel. *lib. 1. de generat. & corruptio.* Calidas Pereira *de emption. & venditio. capit. 3. num. 15.* Farinac. *cons. 60. num. 90. lib. 1.* Marius Giurba *in consuetud. Messanen. cap. 16. glos. 1. nu. 8. p. 1.* Peregri. *cons. 21. n. 19. vol. 4.* Montier. *decis. 1. n. 54.* & per text. *in l. sed si manente, ff. de præcario. l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, l. in rebus, §. vlt. ff. de præcario.* observant Glossa communiter recepta *iuc. ij qui, verb. Specialiter, de præbendis, lib. 6.* Bal. *in rubrica de causa possess. & propriet. n. 11. & 13. C. ad Trebel.* Tiraquel. *in tracta. lemort. Saisit. 5. p. declaratio. 1. nu. 7.* Molina *de Hispan. primogen. lib. 3. c. 14. nu. 40. & lib. 4. c. 12. à nu. 22.* Paz *de tenuta cap. 33. à num. 17. &* 20. Tùm etiam, quia

quia Ordinarius non est in cõmissione datus, nec talem intentionem habuit sancta Sedes Apostolica, nec per remissionem sibi per Senatum factam cognitionis videtur subrogatio executoris fieri, ex eo, quia Senatus id facere non potest, cũm iurisdictione Ecclesiastica, & maximè spirituali tanquam incapax careat penitùs, nec iurisdictionem, quam non habet, dare potest, nec committere, aut Delegare ex iuribus vulgaribus, nec talis fuit vnquam Senatus intentio, nec in eo se intromittit, qui dumtaxat vti protector Concilij certat de eius obseruantia; tùm etiam, quia si causa Ordinario † vti ordinaria potestate vtenti non competeret, illius causæ cognitionem eidem non remitteret Senatus, atq; ita vt cognoscat ordinaria iurisdictione, non Delegata; imò si de facto Senatus Ordinario causam remitteret, vti Delegato, nihil ageret, cùm nec commissionis facta præsentatio eidem valida est; sed nullius momenti, nec aliquam acquirit iurisdictionem.

Discursus iste & legitimus est, & verissimo
10 nititur fundamento, † etenim si quis impetrat commissionem pro executione gratiæ sibi à Sede Apostolica factæ suo Ordinario errando in Diœcesi, vt si Salmantinæ, dixerit per errorem Corduuensis, & huic fuerit delegata executio, & directa commissio, nec iste Ordinarius Salmantinus poterit gratiã exequi, quia cum per errorem id factum sit, deficit intentio Pontificis committentis; quæ imò fuit committere voluisse Ordinario impetrantis, nec verus iste Ordinarius pariter poterit commissionem expedire, quia sibi nõ fuit facta expressa Delegatio, nec in ea continetur, sed alius (licèt inutiliter) & quamuis si petita esset commissio vero Ordinario Salmantino, illi committeretur; at ex quo nec illi petita fuit, nec executio commissa in ea se intromittere nequit, quoniam error quan-
11 tumuis culpa vacans non efficit, † vt rescriptum extendatur ad casum, qui sub eiusdem verbis non comprehenditur, quamuis si is petitus esset, ei litteræ similiter dirigerentur, vt eleganter docet Innocentius in *c. super litteris, num. 3. vers. Et nota, de rescriptis*, & ibi Ioan. Andr. *n. 5.* Abb. *n. 3. in fin.* Decius *n. 3.* alios referens idem Abb. in *c. significante, nu. 13. eod. tit.* per glos. ibi. verb. *non de Remensi.* per quos, & per doctrinam Bald. in *l. præscriptione, n. 15. C. si contra ius*, doctissimè disputat, & sic resoluit Pater Sanchez in *tractat. de matrimon. tom. 3. lib. 8. disputat. 21. num. 38. per totum.*

Et quod isto casu, nec Ordinarius Corduben-
sis, † cum fuerit inutiliter nominatus, & 12
per errorẽ datus; nec Salmantinus verus Ordinarius, cum non sit nominatus in commissione, nec ad illum habuerit intentionem Sũmus Pontifex; nequeant exequi dictam gratiam, secutus (& de verbo ad verbum transferi bens Tham. Sanchez vbi proximè) latè comprobat, & resoluit Petr. Moneta in *tract. de commut. vlti. volunt. c. 6. à n. 369. cum seqq.* pro qua doctrina expendo singularia iura, in *l. quotiens, 9. ff. de hæredibus instituend.* in hæc verba: *Quotiens volens alium hæredem scribere, alium scripserit in corpore hominis errans; veluti frater meus, patronus meus: placet, nec eum hæredem esse qui scriptus est, quoniam voluntate deficitur: nec eum quem voluit, quoniam scriptus non est.* tex. etiam in *l. in ambiguo sermone non vtrumque dicimus, sed id dumtaxat quod volumus. itaque qui aliud dicit, quàm vult: neque id dicit, quod vox significat, quia non vult; neque id quod vult: quia non loquitur. ff. de rebus dubijs.*

Cõprobatur hæc pars ex resolutione Nico-
lai Garciæ † *de beneficijs, 6. part. capit. 2.* 13
sub numero 58. versicul. Hinc sub dubitatur. vbi per tres columnas disputat, an Nuntius Apostolicus Hispaniæ possit exequi litteras gratiosas commissas à Sede Apostolica, & directas nominatim Ordinario, & postquam hinc inde plura dixisset; pro constanti resoluit, nullatenus posse, qui in *versicul. Sed ego in contrarium*, ita ait ad nostrum propositum: sed ego in contrarium fui, & sum sententia, nempè Nuntium non potuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio & litteræ de eo non cantant, & ex *capit. 2. de officio Delegati*, vbi quod de causa specialiter Delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glos. Abb. & alij, & Doctor Sahagum, *de officio Delegati, numero 1. 2. & 3. fallentia. à num. 15. &c.*

Qui quidem Garcia iterum cum Francisco Leone sub dict. *num. 58. ante finem, versicul. Tandem si ex dicto titulo*, in hæc prosequitur: Et meam sententiam planè tenet Leo in *Thesauro fori Ecclesiastici, capit. 22. numero 60. 61. & 62.* vbi ait, quod regulariter executio litterarum reseruationis pensionum committitur locorum Ordinarijs, vel alijs in dignitate Ecclesiastica constitutis, & si pensionarius litteras reseruationis pensionis præsentaret alteri, quàm in eisdem proexecutoribus nominatis cuiuscumque qualitatis & conditionis, etiam

si Legati, vel Nuntij Apostolici forent; defectu iurisdictionis eorum sententiæ vitio nullitatis subiacerent, quia in prima instantia nullam habent iurisdictionem obstante S. Concilij Trident. dispositione, vt *cap 20. §. Legati quoque, sess 24.* nec vigore delegationis, † quæ facta in vnam personam, in aliam 14
sine subdelegatione transferri potest. hæc Leo relatus à dicto Nicolao Garcia vbi proximè. Ex quibus omnibus manifestè constat, quod Ordinarius, cui per Senatum Regium fit cognitionis super litteris Apostolicis remissio, nequit vti potestate Delegata, sed Ordinaria dumtaxat, cum ipse non veniat nominatus in eisdem, & commissio vni facta, alteri præsentari nequit, quod si fiat processus erit nullus ipso iure ex defectu iurisdictionis, & potestatis Delegatæ ex iam dictis.

Quod & vlterius comprobatur, nam ideo commissio facta, † & directa Vicario, seu 15
officiali Episcopi, præsentari nequit Episcopo ipsi, vt eam exequatur, atque litteras expediat; quia Vicarius solus nominatus, & expressus fuit in delegatione, & commissione, & non Episcopus, & denominato ad non nominatum non potest fieri transitus, atque ideo si se non nominatus Episcopus in commissione intromittat, nulla erunt à se gesta ex defectu iurisdictionis. probant Cardinalis in *Clementin. & si principalis, de rescriptis, quæst. 9.* Bonifacius *num. 13.* Decius *in cap. qui.* Abb. *num. 62. de officio Delegati.* Rippa *in cap. eam te, num. 46. de rescriptis.* Pauinus *de officio & potest. Capitu. Sede vacante, 2. p. quæst. 10. num. 14.* Bertach. *de Episcopo, 7. p. lib. 4. quæst. 4.* Rebuffus *in praxi in forma Vicar. num. 161. & in concorda. titul. de forma litterar. executor. verb. recusauerint.* latè tractat Sbrosius *de Vicario Episcop. libro 2. quæst. 136. & lib. 3. quæst. 51.* qui plurimos alios refert, & in additione dict. *quæst. 136.* id declarat; nisi Vicarius dictam causam Episcopo subdeleget. Zerola in *praxi Episcopali, 1. part. verb. Vicarius, dub. 5. & 2. part. eodem verbo. §. 1.* Marcus Antonius Genuensis *in praxi Archiepiscopalis Curiæ Neapolit. cap. 83. sub num. 11.* & Zechus *de Republic. Ecclesiastic. cap. 23, de Vicario Episcop. §. 2. num. 4. vers. 9.* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 8. disputat. 27. num. 30.* Lazarius *de monitorijs, sect. 1. quæst. 6. num. 8.* Vgolinus *de officio Episcopi, cap. 4. §. 7. numer. 2. vers. 12.* Gratianus *disceptatio. forens. cap. 92. a num. 6.* Piasechius *in praxi Episcopali, part. 2. c. 4. num 7.* Salas *de legibus, disputat. 20. sect. 17. num. 124.* Nauarrus *cons. 5. de officio delegat.* optimè resoluit, & ab aliquibus impugnationibus defendit Nicolaus Garcia *de beneficijs 6. p. c. 2. à n. 19. & seqq.* vbi benè explicat.

Atq; ex identitate rationis idipsum procedit in casu conuerso, † vt nequeat Vica- 16
rius Episcopi se intromittere, & expedire litteras directas soli ipsi Episcopo, quia in eis Vicarius nominatus non est, nec de nominato iudice Delegato ad non nominatum fieri potest iurisdictionis Delegatæ transitus, Decius vbi proximè *num. 78.* Felin. in d. *c. eam te, n. 17.* Rebuf. in locis proximè citatis, & ipse iterum in *Regul. 13. Chancellariæ, in verb. aut Vicarios perpetuos.* Nauarrus *d. c. 5. n. 1. & in cons. 4. de præcedentia, n. 4.* Auilesius in *capitib. prætorum, c 4. verb. iustitia, n. 5.* Cuchus *institut. maior lib. 2. tit. 8. num. 116.* & exactè Sbrosius *de Vicario Episcop. lib. 2. q. 135.* Gregor. Lop. *in l. 47. tit. 18. p. 3. glos. 8.* Curia Philippica *1. p. §. 4. n. 12.* Lazarius *de monitorijs, sect. 1. quæst. 6. num. 7. & sect. 2. quæst. 1. n. 18.* Vgolinus *de officio Episcopi. c. 4. §. 7. num. 2. vers. 12.* Zerola *in praxi Episcop. 2. p. c. 4. num. 7.* Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. p. cap. 2. à num. 22. & seqq.* vbi latè, Narbona *de appellation. de Vicario ad Episcopum, 1. p. num. 243.* Ioannes Hieronym. Campanil. *diuersorium iuris, rubric. 11. cap. 23. à num. 148.*

Nisi huiusmodi commissionis subdelega- 17
tio fiat per Episcopum ipsi Vicario, † vt probant Campanilli. & Garcia vbi proximè, & plurimi alij per eosdem citati, Sbrocius *de officio Vicarij, lib. 2. quæst. 34. num. 6. & q. 39. num. 4. & 5. & quæst. 45. & 133.* Grati. *disceptat. forens. cap. 145. à num. 16.* & quod Vicarius non possit exequi litteras directas Episcopo, nisi Episcopus ei subdelegauerit talem executionem; fuisse dictum *in causa Lucana optionis domus 13. Martij 1609.* coram d. Mancanedo; testatur Nicolaus Garcia d. *cap. 2. num. 23. vbi ad finem,* quod hæc † sub- 18
delegatio à Vicario enuntiata, & asserta præsumatur, atq; resultet ex scientia & patientia Episcopi, per argumentum *l. 1. §. magistratũ autem.* vbi hoc affirmat Paulus. *ff. de exercitoria actione,* Vantius *de nullitatibus sentent. titul. quibus modis sententia nulla reparari potest, num. 44.*

Ex quibus omnibus verissima & constans elici potest † ad nostrum institutũ resolutio; 19
quod quando Senatus impetrãti traddi iubet litteras Apostolicas alteri directas, vt illis vtatur præcisè coram Ordinario; quo tũc Ordinarius in causæ cognitione non procedit, nec potest vti Delegatus, quia ipsi non fuerunt directæ, sed alteri, à quo in ipsum nec fieri Delegatæ iurisdictionis transf[illegible]

dumtaxat procedit iure, & poteſtate propria ordinaria, ideo etenim ſibi fit per Senatum remiſsio, quia cauſa de iure ad ipſum priuatiuè, & excluſiuè ad alios iudices quoſcumq; pertinet omnino, iuxta determinationem Concilij Trident. in *c.20. cauſæ omnes, ſeſſ. 24.de reformat.* vt ſæpè diximus.

Etenim eo ipſo quod ceſſet auocatio ſubſcripta; † cauſa ipſo iure reuertitur ad Ordinarium, & cum ſua poteſtate Ordinaria fit conſolidatio, vt latiſsimè diximus ſuprà hac *2.p.c.12.à n.54 cũ multis ſeqq.* imò hoc caſu deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſsimi, numquam ablata cenſetur ex Trid. Decreto, & ex ijs quæ ſuprà *cap.6. à nu.14. cum ſeqq.& c.17.per totum.& c.20.à n.72.* 20

Quapropter cum hæc commiſsio fuerit à principio † nulla ipſo iure ex defectu formę ſubſcriptionis ex notatis in *d.c.6.& cæteris*; ſequitur quod eodem modo, quo ea vti non potuit Delegatus, cui fuit directa; minus & Ordinarius non nominatus, in quem non poteſt conualeſcere, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus, vt ſuperiùs probauimus *à num.6.cum ſeqq.* & cum ex commiſſione nulla † & informiter facta nullum veſtigium nec vmbra iuriſdictionis in nominato Delegato remanſit, non ſubſiſtit extenſio, aut eius prorogatio, *l.ſed ſi manente.ff.de præcario*, & eſt text. *in cap.ſignificaſti, de foro compet. l.1.C.de iuriſdict.omn.iud.* plenè Carnabal. *in tract.de iudÿs, diſput.2. quæſt.8. ſect. 1.n.291.fol.407.* quia vbi non eſt ſubiectum iuriſdictionis; ibi non cadit prædicamentum prorogationis, aut extenſionis, Fulgoſ. *conſ. 167.nu.1.* Coſta *de ſcientia, cent.2. diſtinct. 66.num.16.* Tuſch. *littera P. concluſ. 927. num.63.* Aldouin. *conſ.20.num.160.* Giurba *conſ.59.num.114.* 21 22

Quapropter non obſtant, quæ in contrarium † conſideraſsimus ad principium huius cap. pro fundamento præfatæ nonnullorum aſſertionis. Non primum ex aliquorum Doctorum opinione ſectantium, quod quando Ordinario ſit à Sede Apoſtolica commiſsio procedit in ea poteſtate Delegata, quam altius examinauimus ſuprà hac *2.part. c.25. à num.17. cum ſequentibus*, quo loco tertiam elegimus vt veriorem, atque probabiliorem diſtinguentium, quòd quando Ordinario remittitur cauſa, quæ ſibi de iure communi non competebat, procedit vti Delegatus; at quãdo de iure communi ſibi aliàs competit, non vti Delegatus, ſed vt Ordinarius, & cum poteſtate ordinaria dumtaxat procedit, prout abundè ibidem explicauimus. At cum Ordinario quando per Senatum ſit remiſsio, eo dumtaxat fundamento non datur, quia cauſa de iure communi ad Ordinarium priuatiuè pertinet, & ſic vti Ordinarius, & poteſtate Ordinaria in ea procedit, non vti Delegatus, quibus & adde in comprobationem, quæ hactenus diximus, quod Ordinarius non poteſt vti Delegatus procedere, quia de eo non fit mentio in commiſsione, nec in ea nominatus eſt, ac ideo iuriſdictio Delegata ad eum tranſire vllo pacto nequit. 23

Ad ſecundùm autem, quo diximus, Ordinarium poſſe procedere vtraque poteſtate, † & Delegata, & Ordinaria iuxta multorum Doctorum aſſertionem; reſpondetur, intelligendos eſſe loqui, quando ita expreſsè in cõmiſsione ſibi directa dictum fuit. At ſecus, quando ſimpliciter ſibi Ordinario facta fuit commiſsio, quia tunc procedit illa diſtinctio, aut eſt facta commiſsio ſuper cauſa aliàs de iure Ordinario ipſi competente, & tunc non Delegata, ſed Ordinaria excitata intelligitur iuriſdictio. At quando aliàs cognitio Ordinario non competebat; tunc Delegata ſimpliciter cenſetur, vt latè probauimus ſuprà hac *2.part. dict. capit.25.à numer. 26. cum ſequentib. verſicul. Sed verior & receptior opinio eſt*; etenim non eſt in hac commiſsione dare medium, procedit quippe vti Ordinarius dumtaxat, aut vti Delegatus, vt abundè comprobauimus in dict. *cap.25.à numer. 26. & ſeqq. verſic. Ex toto hoc diſcurſu*, niſi ſibi à Sede Apoſtolica expreſsè data ſit facultas ſic procedendi poteſtate, & Ordinaria, & Delegata ſimul, vt ibidem *à num.29.* pro quo eſt tex. ſingularis in *cap. per hoc, 17. de hæretici, lib.6* ibi: *Quin & ipſi authoritate Ordinaria, vel Delegata (ſi habent) in eiſdem procedere valent, &c.* Ponderando illam diſiunctiuam, *vel*, vt vno ex duobus modis procedit quando vterque in eo concurrit. 24

Reſpondetur ſecundò, nam etiam caſu, quo ſimpliciter, † & indiſtinctè foret vera Doctorum opinio in argumento citatorũ; in noſtro caſu minimè poterat verificari, cũ Ordinarius coram quo ex Decreto Senatus litteris Apoſtolicis vtitur; non eſt, nec dici poteſt Delegatus, cùm ſibi non fuit facta à Sede Apoſtolica Delegatio, nec in ea nominatur, & ſic ſola remanet poteſtas Ordinaria dũtaxat, qua ſola in ea cauſa procedere, abundè hactenus probatum remanet. 25

Et quia cũ & ipſa cõmiſsio abinitio ſit nulla, † nec ex ea quæſita aliqua iuriſdictionis vmbra Delegato nominato, ex ea nec Ordinarius procedere poteſt, quia de non ente adens non poteſt fieri tranſitus, prout ſæpè probauimus *à num.6. & à num.20.* 26

Et hinc venit declarandus Flores de Mena *practicar. quæst. lib. 1. quæst. 4. numer. 35.*
27 dum respondendo † ad Rottæ decisionem dicentem, Ordinarium, cui fit causæ commissio; procedere posse vtraque potestate; dicit intelligi procedere potestate Delegata quoad executionem sibi mandatam; quoad cætera autem, quæ respiciunt ius integrum partium, ipse Ordinarius potestate ordinaria procedit, & sententiam definitiuam profert, quæ Doctoris assertio altiorem petit indaginem, prout distinctè, & per casuum diuersitatem, & differentiam indiscursu huius capituli altius pertingemus. Interim tamen di-
28 cas, † quod quando in casu permisso putà in beneficijs reseruatis committitur executio Ordinario, in qua si executionis natura alteretur, putà quia de executiua fit ordinaria (de quo latiùs infra in secunda conclusione apponenda) tunc benè procedet eiusdem Doctoris assertio, at si sit causa, quæ tàm quoad viam executiuam, quàm quoad viam ordinariam pertinet de iure iudici Ordinario; tunc ipse in totum procedet ordinaria potestate dumtaxat ex hactenus latè dictis.

Et tandem ad assertionem Doctorum de
29 qua ad principium † huius capituli respondendum est, vt falsa insuper euidentius appareat; nam & si Ordinarius procedat vti Delegatus in causa sibi per Senatum remissa (quod impossibile est, vt diximus) non benè sequitur, procedit vti Delegatus; ergo debet procedere via executiua; falsum est etenim argumentum, cùm etiam ipse Delegatus in commissione nominatus, si seruata forma Concilij Trident. in causa fuit sibi delegata, poterit & debebit iuxta casuum varietatem (de quibus ad secundam conclusionem inferiùs) procedere in via ordinaria, & plenario iudicio audire partes; quoties alterari contingerit naturam executionis litterarum Apostolicarum; & sic multò fortiùs ipse Ordinarius sua iurisdictione, & iure Ordinario vtẽs, quare horum opinio nec tuta, nec vera est absolutè recepta.

Secunda fuit opinio in hoc articulo ali-
30 quorum, † maximè Ordinariorum iudicum (quibus per Senatum fit litterarum remissio) & aduocatorum litteras Apostolicas impugnantes patrocinantium: vt eo ipso quod eisdem Senatus remittit Ordinario; iste debeat absolutè & indistinctè ordinaria, atque plenaria via inter partes procedere, non executiuè. mouentur hi contraria ratio-
31 ne eorum, † qui priorem opinionem sectabantur, & dicunt, quod remissio fit per Senatum Ordinario, vti Ordinario, & non vti Delegato executori, quia executoris nominati facultas iam expirauit, nam ex quo informiter atq; nulliter contra dispositionem Sacri Concilij Trident. putà absq; subscriptione manu propria Sanctissimi, facta fuit executionis commissio; non fuit causa auocata ab Ordinario, atq; ideo cum executor nominatus nequeat iurisdictionis defectu procedere vlterius, vt suprà post principium huius c. diximus: sequitur, quod pars executiua gratiæ similiter euanuerit, atq; ideo quãdo Senatus Ordinario causam illam remittit, ea videatur intentione remisisse; vt ordinaria via absolutè, & indistinctè procedere debeat.

Sed proculdubio horum opinio pariformiter falsa est, † & improbabilis, omniq; de- 32
stituta fundamento, nec tale vnquam intentum habuit sapientiæ, & experientiæ fons sublimis Senatus hic Supremus. non etenim sequitur; iudex executor datus deficit; ergo gratiæ & instrumenti executiui priuilegium executionis & naturam amisit: tres enim partes habent Bullæ gratiosæ; † ipsam gra- 33
tiam, quæ respicit rem principalem putà beneficium impetratum; executionem, quam litteræ Apostolicæ merentur; iudicis specialis datio ad illas exequendas. Si fortè vltima hæc pars deficit; cæteræ integræ manent, † 34
& ad quemcumq; iudicem ierint litteræ; qualitatem intrinsecam executiuam retinent (nisi ex accidenti extrinseco alteretur iuxta mox dicenda in conclusionibus) igitur non sola iudicis mutatio potens esse poterit, nec sufficiens sola ad huiusmodi alterationẽ causandam. Et quia non sequitur Ordinarius vti Ordinarius procedit in causa; † ergo 35
semper debet procedere via ordinaria, non executiua; sequeretur quippe absurdum notissimum, quod coram Ordinario non posset peti executio instrumenti guarentigiati, & in forma Cameræ conscriptum, nec sententiæ transactæ in rem iudicatam, aut executoriam, & quod per earum vsum coram Ordinario amitterent suum intrinsecum priuilegiũ viæ executiuæ, quòd quàm falsum sit, nemo est, qui nesciat, atque latiùs ostendemus in conclusionibus sequentibus.

Vides igitur, quàm clausæ sunt in hac difficultatissima controuersia viæ veritati, mihi quidem in ea diù anxiè meditanti vera atque certa resolutio proculdubio emituit, ad cuius præclaram cognitionem duplex venit assigenda conclusio distincta casuum varietate munienda, vt quid deinceps dit seruandum, cunctis pateat.

PRI-

PRIMA CONCLVSIO.

36 *Quoties litteræ Apoſtolicæ † impetratæ alteri iudici pro executione inſtrumenti guarentigiati, aut gratiæ Apoſtolicæ abſque tamen ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi, fuerint per Senatum Ordinario remiſſæ, iſte in earum expeditione tenetur viã executiua procedere aliter earundem priuilegiata non altera natura.*

SECVNDA CONCLVSIO.

In omnis caſibus in quibus litteræ gratiæ Apoſtolicæ † amittunt priuilegiatã naturam,
37 *ita vt in eiſdem omnino ſit via ordinaria de iure procedendum, vel aliquis comparet legitimus contradictor, vel quia adeſt poſſeſſor, aut aliàs ſubintruſione ſunt expeditæ: in eiſdem omnibus Ordinarius, cui à Senatu fuit negotij facta remiſſio, in via ordinaria tenetur procedere, & partes audire, & diffinitiuè ſententiare.*

Pro iſtarum concluſionum enucleatione non-
38 nulla indicanda erunt, † quæ ipſarum veritatem, iuſtificationẽ, & comprobationem oſtendant, ad prioris igitur fundamentum eo mouear: nam ſicut inſtrumentum guarentigiatũ, aut cum clauſula in forma Cameræ Apoſtolicæ habeat de iure executionem paratam, & hæc priuilegiata qualitas eo inſit, & ſit affixa, vt patet vulgo iuxta cõmentaria Parladorij *rerum quotidianarum lib. 2. c. fin. 1. p. §. 11. cum multis ſeqq.* quibus multa in propoſito recenſet, & paſsim alibi.

Pariformiter litteræ Apoſtolicæ ob illarũ
39 reuerentiam † hanc qualitatem priuilegiatam intrinſecè retinent, atque eodem modo executionem merentur, *l. 1. ff. de conſtitut. Princip. C. ſi quando, de reſcript.* vbi Felin. *l. 52. tit. 18. p. 3.* Rebuf. in *prax. benefic. tit. forma & declaratio nouæ prouiſionis, verb. quatenus ipſe, vel duo, verſ. poſteà dicitur.* Mohedanus *deciſ. 35.* Marcheſ. *de commiſſionib. 2. p. c. 4. de commiſ. appellat. n. 39.* Beroius *cõſ. 4. vol. 1.* Cæſar de Graſsis *in reg. 8. de altern. gloſ. 9. in annotat. ex n. 22.* Nicol. Garcia *de benefic. 6. p. c. 2. n. 140.* Parlad. etiam vbi ſup. *§. 7. per tot.* & infiniti alij, quos ommitto, & pluries dixit Rotta, vt per Iacobum Caballerium *deciſ. 148. num. 1. & deciſ. 638. num. 1. & deciſ. 278. num 2.* Cæſar Argel. *de acquirend. poſſeſſione, quæſt. 8. artic. 1. à num. 2.* & alibi paſsim.

Niſi fuerint per ſententiam vulneratæ,
40 quia tunc appellationem recipiunt, † nec per ſuperiorem exequi poſſunt ſtante appellatione, Caualler. *deciſ. 2. numero 7.* Hieronym. Gonçal. *ſup. regul. Chancell. gloſ. 6. numero 202. cum ſequentibus.* Rotta Romana diuerſor. *deciſ. 132. in principio, & numero 1. libro 2.* Cardinal. Seraphin. *deciſ. 674 numero 2.* Rotta apud Coccinum *deciſion. 78.* Giurba *deciſ. 100. ſub numero 34.* Sylueſter Sachiæ *in additionibus ad Antonium Maſſam. Galleſi. de obligatio. Camerali, quæſt. 37. numero 16. & 17.* Rotta Romana *deciſ. 73. numero 2. deciſ. 74. numero 1. deciſ. 45. numero 1. deciſ. 58. numero 2. deciſ. 95. numero 1. deciſ. 76. numero 2.* impreſſæ poſt Galleſium dict. *tractat. de obligatio. Camerali*, ab eius additionatore, Hondedeus *conſil. 17. numer. 45. volum. 2.* Gratian. *diſceptationib. forenſ. capit. 664. numero 21.* Antonin. Amato *variar. reſolution. lib. 2. reſol. 81. à numero 24. & ſequentibus*, idem Gratianus latè in *diſceptat. 968. à numero 2. cum ſequentibus, tom. 5.* idem Iacobus Caballerius in *deciſin. 11. numero 5.* vbi, † quod non cenſentur lit- 41
teræ vulneratæ ex annullatione proceſſus ſuper earum iuſtificatione facti, niſi etiam ipſæ litteræ annullentur. nec etiam dicuntur vulneratæ litteræ Apoſtolicæ, etiamſi fuerit pronuntiatum, non eſſe iuſtificatas; † imò 42
ſi poſteà iuſtificentur exequi poſſunt, Caballerius *deciſ. 11. num. 6.* Nos *de Regia protectione, 3. part. cap. 4. numero 44. & num. 45.* vbi de hac executionis vulneratione, & quando vulnerata intelligatur poſt alios Doctores, probant inſuper Coccinus *deciſ. 78. numero 11. infin.* Rotta Romana *deciſin. 132. num. 11. infin. part. 2. diuerſorum.* Marcheſanus *de commiſſionib. appellatio. à Camera obligatio. 1. part. cap. 16. numero 19.* Scaccia *de appellationib. libro 3. capit. 2. quæſt. 17. limitat. 9. numer. 58. verſ. Subextende.* Rotta apud Galleſium *de obligatio. Cameral. deciſ. 95. n. 7.* Amato d. *reſol. 81. n. 25. & 26.*

Et quando litteræ Apoſtolicæ vulneratæ
43 ſunt; ceſſat via executiua, † & agitur in via ordinaria ſuper vulneratione, Caballer. *deciſ. 158. à n. 1. cũ ſeqq.* adeò vt interim dũm pendet appellatio à vulneratione exequi litteræ non poſſunt, prout abundè probauimus in d. *c. 4. à n. 44. & ſeqq.* & ſurſum per totum illud caput, Scaccia *de appellat. lib. 3. c. 2. q. 17. limit. 9. ſub n. 58.* Rotta Roman. *in una cenſus impreſ. per Galleſ. vbi proximè deciſ. 96. n. 34.* licèt contrariũ ſenſerit Amato vbi proximè *num. 28.* verum tamen eſt quod ipſe affirmat *in numero 27.* quod ſi ſententia vulnerans litteras, & inſtrumenta guarentigiata ſit notorie nulla, non præſtat impedimentum, quominus via executiua litterarum locum

habeat per viam replicationis contra vulnus oppositæ, ex Coccino *decis. 78. & decis. 95. num. 3.* impressa post tracta. Gallesij per eius additionato.

Igitur si hæc qualitas priuilegiata insit in-
44 strumento guarentigio, † litterisque Apostolicis, & illas committatur quocumque vadant præcisè, nec iudicum mutatio, & variatio illam potest variare, nec alterare, vbilibet quippe suum priuilegium executiuum retinent. qualitas enim quæ adhæret rei illam sequitur, quocumque vadat, quam res non amittit per variationem personarum, iuxta text. *in l. Imperatores. ff. de vectigalib. & commissis, l. fin. C sine censu vel reliquis.*

Et quod instrumentum guarentigiatum,
45 aut sententia † quælibet priuilegiata habens priuilegium executionis quocumque vadat, & coram quocumque iudice eius executio petatur; retineant suum priuilegium executiuum, nullatenus alterata nec variata natura per variationem, aut mutationem iudicum: latissimè comprobauimus plurimis doctrinis, & iuris fundamentis, necnon Doctorum plurium authoritate in *tractatu de Regia protectione, 3. part. cap. 4. à numer. 27. vsque ad num. 43.* inclusiuè, quæ omnia mirificè comprobant huius conclusionis verissimam resolutionem videnda omnino, quia vlterius non repeto.

Quibus adde; quod instrumentum confe-
46 ctum in alio Regno, † quod de iure executionem merentur, quocumque vadat idem priuilegium retinet, & coram cuiuscumque Regni iudice eius virtute executio petatur, executiuè proceditur. Baldus in *l. 1. quæst. 4. C. ne filius pro patre.* Palacius Rubeus in *rubrica de donati inter virum & vxorem, in principio, numero 23.* Gregorius Lopez in *l. 8. titul. 18. partt. 3. glos. fin.* Rodericus Suarez in *l. post rem, quæst. 5. numer. 15.* Anton. Gomez in *l. 64. Taur. numero 8.* Didacus Perez in *l. 4. titul. 8. lib. 3. ordinamenti.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidianorum, cap. fin. §. 11. ampliation. 3. à numero 13.* vbi de solemnitate, ne redarguatur, quamplurimos alios Doctores referens sequitur Flaminius Cartharius *decis. 26. per totam.*

Comprobatur etiam, quoniam instrumen-
47 tum guarentigiatum siue inter laicos, † siue inter Ecclesiasticas personas confectum, etiam coram iudice Ecclesiastico suam viam executiuam, & priuilegiatam qualitatem retinet, iuxta Bartoli sententiam in *l. cunctos populos, numero 29. C. de summa Trinitate*, cuius opinionem sequitur Lapus *allegation. 81.* & Calcaneus *consil. 7.* Rodericus Suarez in *l. post rem iudicatam, ampliatione 8.* Courtuu. *practicar. quæstion. capit. 8. conclus. 5. numero 5.* Auilesius in *capitibus correctorum capit. 10. numero 56.* Benedictus de Barzis in *tractat. guarentigiæ, 1. part. quæst. 4.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum, capit. fin. 1. part. §. 11. ampliatione 7. numero 28. & 29.*

Igitur non erit hæsitandum, quod per De-
48 cretum Senatus, † quo traduntur litteræ parti, vt illis coram ordinario vtatur, debeat ille executiuè procedere vittute instrumenti guarentigiati, aut litterarum Apostolicæ gratiæ, quæ sui natura retenta vbilibet merentur executionem, & huius priuilegium omnino retinent, nihil extrinsecus accedente. sequeretur enim aliàs absurdum notissimum; coram iudice Ordinario non posse agi via executiua virtute instrumenti executionem merentis, quod quàm falsum sit, ostendimus superius in reprobatione secundæ quorundam opinionis, nam de ordinario iudicandum erit hoc casu, ac si à principio, & cessante commissione Apostolica, & remissione Senatus coram ipso eorum instrumentorum executio peteretur, hæc autem nihil immutare possunt circa naturam, & priuilegium executionis, quia ad id nec tendunt, nec respiciunt; sed tantùm vt causa coram vero & competenti iudice tractetur, quod singulariter post Rottæ decisiones obseruat Ludouis. post *de manutent. obseruat. 12. numero 62. & 63.*

Non secus, ac si coram iudice incompeten-
49 te fuisset instrumenti petita executio, † & orta inter eum, & Ordinarium competentia, causa isti fuisset remissa, ac sibi cognitionem competere declaratum, nonne ex hac orta competentia mutatur in aliquo; aut amittitur priuilegium executiuum instrumẽti? Aut ne prohibetur actori denuò coram competenti Iudice Ordinario agenti instrumenti executionem apponere, & intentare? Quis dubitat, nisi fortè ex aliquo accidenti instrumentum, aut litteræ Apostolicæ viam executiuam amittant, ita vt præcisè in via ordinaria sit agendum iuxta latè probanda ad secundam conclusionem.

Secundæ conclusionis comprobatio.

QVantum attinet ad secundam conclusio-
50 nem superius affixam † multa dicenda erunt, quæ hanc materiam primæ instantiæ Or-

Ordinarij tangunt, mireque exornant, ex quibus facilè colliges, quando ipse ordinaria via procedere queat tàm in litteris Apostolicis gratiosis, quàm instrumentis guarentigiatis, quæ omnia ita indistinctè tractantur à Doctoribus, quæ tùm dispositionem S. C. Trident. *in cap. causa omnes*, tùm praxim veram huius Senatus Supremi penitùs confundunt.

Quantum autem ad instrumenta guarentigiata † pro quorum execntione à Romana Curia alteri fuit commissio impetrara per creditorem absque subscriptione manu propria Sanctissimi, & ideo per Senatum Ordinario fuit facta remissio: iste omnino via ordinaria contra tertium non comprehensum in dicto instrumento procedere debet, non via executiua, vt vulgatissimum est, iuxta quę Parladorius *lib. 2. rerum quotidian. libro 2. capit. fin 4. part. §. 5. per totum*, & Nos latissimè *in tractatu de Regia protectione, 4. part. cap. 8. per totum*, vel aliter quando † terius oppositor non comprehensus in instrumento se executioni opposuit, cuius causa via ordinaria erit tractanda, & in contentioso iudicio prius erit vincendus iuxta latè per Nos tradita in dict. *capit. 8.* in quo articulo tàm vulgatissimo amplius nobis immorari non licèt. 51 52

Quantum autem attinet ad litteras Apostolicas pro executione gratiæ expeditæ, quando vel executor datus teneatur Ordinario causam remittere, vel facta per Senatum remissione, ipse Ordinarius via ordinaria in eisdem procedere debeat; maior est difficultas orta ex confusione Doctorum, luce tamen meridiana clariorem (Deo dante) reddam, ne imposterum in minimo dubitetur.

Litteræ Apostolicæ, quæ pro executione gratiæ † expediuntur; dupliciter considerandæ sunt, nam aut dantur super beneficio reseruato, vel aliàs affecto Sedi Apostolicæ; & tunc quantum attinet ad viam executiuam, seu potius extraiudicialem, cùm non egeant subscriptione propria manu Sanctissimi; cuilibet licitè committuntur, quiquidem quantum ad executionem faciendam liberè procedit absque percussione primæ instantiæ Ordinarij, & absque eius iurisdictionis læsione, nec tunc locum habet dispositio S. C. Tridentin. in *cap. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformatione*, declaratum sic per sanct. Congregationem Cardinalium, atque Breuem Gregorij XIII. prout latè diximus suprà hac 2. *part. cap. 10. à princip.* 53

Si tamẽ in huiusmodi litterarũ executione aliquis cõpareat † legitimus contradictor de iure suo docens, vel sit aliquis possessor beneficij, aut aliter sub intrutione litteræ ipsæ expediãtur; tũc possessor, vel intrusus de sua possessione opponens, præcisè audiendus, & cõuincendus erit in via Ordinaria; nam cum iste in iudicium deducat coram executore quid omnino causæ cognitionem, & examen appetens, atque altiorem indaginem requirens, & viam appetens ordinariam, cum nondum fuerit conuentus, citatus, & victus, nec aliter de iuribus suis discussum, nec ipse legitimus contradictor ad solam voluntatem executoris teneatur iura & possessionem dimittere: hæc causa omnino Ordinario pertinet via ordinaria tractanda, ad quem illam Senatus hic Supremus remittit cognoscendam, nisi aliter contra istum tertium, † aut intrusum commissio executoris propria manu Sanctissimi sit subscripta, quia tunc in his beneficijs reseruatis tàm super executione, quàm super via ordinaria rectè procedere executorem dicetur, prout Nos suprà hac 2. *part. cap. 6. in 4. exceptione*, latiùs ostendimus *à num. 14. cum seqq.* 54 55

Aut etenim litteræ hæ pro executione gratiæ non expediuntur † super beneficio reseruato, aut aliter Sedi Apostolicæ affecto, & tunc si manu propria Sanctissimi non sint subscriptæ, penitùs Ordinario tàm super executione, quàm super iudicio plenario & via ordinaria (ad quem omnium causarum ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentium, etiamsi beneficiales sint cognitio de iure communi per Decretum Concilij Trid. competit) per Senatum, aut etiam ipsum executorem fit remissio, quoniam deficiente forma essentiali prædicti Concilij Trident. nec tacita auocatio nec expressa locum habet, nec in prima instantia his in causis præiudicium illi fieri intelligitur, nec sua Sanctitas intendit, vt latè probauimus hac 2. *p. c. 6. & cap. 20.* & pluries alibi. 56

Aut enim istæ litteræ pro executione gratiæ alteri, † quàm Ordinario directæ sint manu Sanctissimi subscriptæ: & tunc non ordinarius, sed ipse executor Delegatus tàm in via executiua, quàm in via ordinaria, vbi vel comparet legitimus contradictor, vel possessor adest; cognoscere rectè potest, ex dict. Concil. Trid. Decreto, nec tunc vllo pacto Ordinario talem causam Senatus remittit in dict. *capit. 6. in 4. exceptione, à numero 14.* & mox comprobabitur *à numero 63. cum sequentibus, versicul. Quantum autem ipsi Doctores.* 57

Hanc distinctam resolutionem (licèt non ita explicitè & discretiuè) † deduces ex 58

non-

nonnullorum Doctorum assertione, & in primis Augustinus Barbos. in *tractat. de offic. & potest. Episcopi, tom. 2. allegat. 81. num. fin.* sic ait in hæc: Sexto limita in causis possessionis beneficiorum reseruatorum Sedi Apostolicæ: possunt enim immediate ab Auditore Cameræ, seu alio Delegato Apostolico cognosci, quod praxi quotidiana signaturæ seruatur, & declarauit Gregorius XIII. super executione litterarum in forma Breuis, ad expectendam possessionem in cõstitutione sua, inquit: *Ad Romani Pontificis prouidentiã, datta Romæ, die 10. Iulij, anno 1574.* quam refert praxis Episcopalis dict. *capit. 4. num. 3.* & sæpè diffinijsse Sacr. Cardin. Congregationem attestatur Franciscus Leo dict. *cap. 1. num. 76. & 77.* & procedere in beneficijs reseruatis ratione manus appositionis, refert decisum Gonçalez *ad Regul. 8. Cancellariæ, glos. 52. num. 36. & 37.* nam Concilium Tridentin. dict. *cap. 20.* non intelligitur in executionibus; sed solum in litibus, & causis Ordinarijs, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur instantia, in executione vero Bullarum Apostolicarum, cum
59 magis extraiudicialis sit, † & in extraiudicialibus non detur instantia, vt cum Socino, Iasone, & alijs resoluit Menochius *de arbitrarijs lib. 1. quæst. 22. numero 6.* non habet locum dispositio dict. *cap. 20.* verum (inquit
60 ipse Barbosa) † si aduersus executionem gratiæ Apostolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel subreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falsam, aut simile, quia tunc datur instantia, non potest auferri iurisdictio ab Ordinario in prima instantia ex dict. *capit. 20.* idque confirmat dicta constitutio Gregorij XIII. i bi: *Illarum tamen forma seruata, &c.* vbi vult, quod executor in prima instantia non potest procedere omissa forma gratiæ, at vero in gratia semper ponitur, aut subintelligitur clausula, *si preces veritate nitantur*, aut aliæ æquippollentes, vt teneo ego ipse in meis remissionibus *de dictionibus & clausulis, clausula 97. à num. 2.* vndè si narrata vera non sunt, aut aliquid ex necessarijs ommittatur, cessat iurisdictio executoris, & non potest exequi gratiam, teneturque summarie audire super exceptionibus allegatis, aliàs declarabitur *vim inferre*, †
61 & postea remittere causam Ordinario in prima instantia terminandam, quia cessat omnino via executiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur executor assumere partes iudicis, vel gratia sit signata manu Summi Pontificis, talis executor potest cognoscere causam in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pontificis censetur caute auocata ex text. in *cap. vt nostrum, de appellat.* vbi Abbas, Franch. & alij. Aloys. Riccius *in praxi aurea resolutione 339.* hæc Barbosa.

Et idem quod Barbosa, nihil addito vel mutato, sed imò eadem sermonis & verborũ præmeditatione illum transcribendo (eo tamen non citato Autore,) affirmat nouissimè Ioan. Mariæ Nouarius in *noui iuris Pontific. practic. conclus. titul. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. aliàs *54. numer. 15. 16. & 17. fol. 142.*

Et ante eos dixerat Flores Diaz de Mena *variar. quæstion. lib. 1. quæst. 12. num. 17. & sequentibus* † (quem ipse Barbosa tran- 62
scripsit, illum tamen authorem tacens, neutrum autem recenset Nouar. vbi proximè) omnes igitur conueniunt, quod executor in beneficijs reseruatis datus potest executiuè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor (vt latiùs explicat ibidem Flores de Mena) quia tunc cum horum causa requirat altiorem indaginem, Ordinario debet executor illam remittere, aliàs vim facere declarabit Senatus, & causa ipsa per Senatum Ordinario remittetur.

Quantum autem ipsi Doctores moti ex constitutiona Gregorij XIII. † viam executiuam, & processum extraiudicialem non cõprehendi in Decreto Concilij dict. *capit. 20.* quia non habent instantiam, perperam, & inaduertenter profecto loquuti fuere contra omnia iuris principia, prout contra ipsos latiùs ostendimus superiùs hac *2. p. cap. 10. ferè per totum.* 63

Quatenus autem ipse Barbosa ibidem dict. *allegatione 81. in fin.* † & Nouarius vbi 64
proximè *numero 17.* (Barbosa non citato) vterque tamen per eadem verba inquit in hæc: Vbicumque ex gratiæ verbis tenetur executor assumere iudicis partes, vel gratia reperiatur manu Sanctissimi signata, huiusmodi executor causam in prima instantia ad effectum executionis cognoscere valebit, nec illam remittere Ordinario debebit, cum ex manus Papæ appositione censeantur auocatæ causæ, vt constat, &c.

Falluntur quidem, & sibi ipsis repugnant, 65
nam ipsimet Doctores fatentur, † quod in beneficijs reseruatis executor dumtaxat potest procedere in executione, quod si accedat aliquid requirens altiorem indaginam, Ordinario remittitur, de quo executor cognoscere nequit, quia fit præiudicium Ordinariæ

noriæ iurisdictioni. Igitur sequitur manifestè, quod ad hoc vt ipse possit executor cognoscere, debet adesse subscriptio propria manu Sanctissimi iuxta Concil. Trident.

Nec auocatio etiam expressa aliter facta
66 tollit iurisdictionem ordinario ex d. Decreto, † & sæpiùs diximus, quia ad hoc ipsum disponendum, & præueniendum in specie inductum fuit Decretum Concil. Trident. ad excludendas nempè tacitas, & etiam expressas auocationes in prima causarum instantia, absque iusta & rationabili causa & personali Pontificis subscriptione factas; ergo minus debet sufficere auocatio tacita, & non subscripta, prout abundè argumentamur suprà *cap. 32. à numero 6. & sequentib.* & sic illa disiunctiua, *vel*, qua vtuntur ipsi Doctores, incautè, & inaduertenter est apposita, & omnino vel delenda, vel inconiunctiuam resoluenda.

Imò Flores Diaz de Mena *d. lib. 1. quæ.*
67 *12. numero 19.* † (à quo illam doctrinam (authore tacito) de verbo ad verbum surripuit Barbosa, & ab isto Nouarius, eum non referens) expressè loquitur absque illa disiunctiua, in hæc: *Infertur tertiò, quod si ex verbis gratiæ, de quibus in dict. quæstione, executor tenetur assumere partes iudicis, vt per Felinum in dict. cap. fin. si gratia sit signata manu Summi Pontificis, talis executor potest cognoscere de causa in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur remittere causam ordinario, quia ex appositione manus Summi Pontificis censetur tacitè auocasse vt text. & ibi Abb. Franch. & alij in capit. vt nostrum, de appellationib. &c.* videes igitur, quod Flores de Mena (à quo ipsi Doctores doctrinam & verba sumpserunt) non solum non fuit loquutus per disiunctiuam, *vel*; sed imò potiùs per dictionem conditionalem (si) nempè, *si gratia sit signata manu Summi Pontificis, &c.* atque ideo ipse Barbos. minus fideliter illum transcripsit.

Imò potiùs ipse Flores de Mena vlteriùs
68 seipsum clarius explicuit, † quiquidem consecutiuè, & immediatè ad suprà dicta ita prosequitur: *Quod si non sit signata, & executor tenetur ex verbis gratiæ assumere partes iudicis, causa ordinario remittenda est, ex dicta decisione Concilij: si verò gratia requirat aliquam liquidationem, aut verificationem narrationis (non tamen executor si non vult, tenetur assumere partes iudicis, & citare partes, vt in casibus notatis à Felino, & Menochio vbi suprà) si assumat partes iudicis, debet partes summariè audire, & procedere executiuè, aliàs si ordinariè audiat, excedit à mandato & malefacit, teneturque remittere Ordinario, absque tanquam executore excedente potest appellari, vt in dict. quæst. diximus. &c.*

Qui vlteriùs prosequitur in hæc: *Infertur*
69 *quarto,* † *quod omnia suprà dicta habent locum in Auditore Cameræ, quando exequitur gratiam Apostolicam ex identitate rationis, quia ipse non potest in prima instantia de causa ordinaria cognoscere, vt dictum est.* Hactenus Mena.

Igitur vtrumque requiritur præcisè, quod
70 executor † ipse ex forma commissionis recipiat facultatem assumendi partes iudicis, vt quia in ea dicitur *citatis citandis*, vel *citato N.* vel expedita lite ab instatione, vel in forma dignum: & quod simul sit subscripta de propria manu Sanctissimi, ad hoc vt ipse executor possit cognoscere de iuribus partium & opponentium exclusis ordinario, etiã in prima instantia, vt cum iudicio recte perpendit (licèt obiter) Flores de Mena citatus.

Et huius doctrinæ fundamentum est effi-
71 cax, † nam cum iure communi attento, & semota noua dispositione Tridentini, in prædictis casibus ideo procedere poterat executor, quia tacitè intelligebatur facta auocatio ab Ordinario, & data per huiusmodi commissionem executori iurisdictio cognoscendi in prima instantia de viribus iurium partium (prout latiùs mox videndum erit) sequitur quod hodie nihil operetur hæc commissio ex Decreto Concilij, quo nec expressa auocatio sufficit, nisi subscripta sit manu Sanctissimi ex suprà dictis, idcirco ipsa subscriptio sufficit, vt etiam intelligantur in commissione concessa, quæ de iure communi vti tacitè auocata comprehendebantur.

Etenim interueniente dicta Pontificis
72 subscriptione auocatio firma remanet, † circa ea quæ in scriptura, & commissione etiam virtualiter continentur aliàs de iure communi, subscribens namque approbat omnia in scriptura contenta, *l. si ita stipulatus, 126. §. Chrysogonus. ff. de verb. obligat.* vbi post omnes latè tractat Iason. *numero 2. cum sequentibus, l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis, l. fideiussor. §. ff. de pignorib. l. 1. versic. Et subscriptionem. ff. de constituta pecunia, l. si per epistolam, in versic. Subscriptam. ff. de acquir. hæredit. cap. si quis Præsbyterorum,* & ibi Glos. in verb. *subscripsit, de rebus Ecclesiæ non alienand.* Felin. in *capit. quoniam contra numero 43. de probationib.* Natta *cons. 287. numero 8. volum. 2.* Rolandus à Valle *cons. 41. numero 30. volum. 2.* Ansaldis *decis. 104. numero 3.* Tiberius Decian. *respons. 29 numero 30. volum. 2.* Antonius Gabriel *titul. de præscriptio-*

scriptionib. conclus. 3. num. 1. cum sequentib. Mascardus *de probationib. conclus. 1347 numero 2.* Azeuedius in *l. 3. numero 55. & 56. titul. 4 lib. 5. Recopil.* Puteus *decis. 226. numero 3. lib. 1.* Caputaquensis *decis. 360. numero 7. part. 2.* Hieronym. Gonçalez in *Regul. 8 de alternatiuis, glos. 60. numero 3. & 4.* Menochius *de præsumption. lib. 3. præsump. 66. num. 7.*

Sicuti & dicimus de sigillo, quod compro-
73 bat, confirmat, † supplet, & robur addit ijs, quæ in scriptura continentur Bald. in *l. bonæ fidei, ante num. 6. C. de rebus credit.* Iaff. in *l. pacta nouissima, numero 9. C. de pactis.* Romanus *cons. 305. hac scriptura, nu. 2.* Marsil. in *rubric. C. de probationib. numero 300.* Vestrius in *praxi libro 6. capit. 1. numero 9.* Rota *decis. 535. num. 2. part. 1. diuersor.* Gonçalez vbi proximè *Glossa 61. numero 2.* ac propterea cùm subscriptio de manu propria Pontificis sit vnicum, † & solidum signum
74 ad cognoscendam, & detegendam eiusdem voluntatem, voluisse auocare causam ab Ordinario iuxta Tridentin. Decretum, cum de ea appareat omnia aliàs de iure cõmuni virtualiter in commissione contenta intelligitur concessisse, & auocasse; quare proculdubio opinor, his casibus subscriptione adhibita propria manu Sanctissimi posse executorem de iuribus partium in via ordinaria cognoscere in prima etiam instantia excluso Ordinario.

Quibus sic generaliter præcognitis ad casus particulares deueniendum duximus, quibus de iure executor gratię tenetur causam in prima instantia Ordinario remittere, vt iste via ordinaria, qua executor ipse vti nequit, cognoscat præcisè.

Et in primis pro necessario, & scitu digniss-
75 simo fundamento † accurate attendere debebis, vt in omnibus ijs casibus in quibus executor ad executionem gratiæ datus poterat, & debebat cognoscere in via ordinaria (iuxta mox dicenda) in his omnibus Ordinarius hodie, cui per Senatum fit Bullarum remissio, quia in commissione deficit subscriptio Sanctissimi, & forma nouiter tradita per Concil. Trident. in his omnibus debebit Ordinarius in via ordinaria partes audire; atque iterum
76 in his omnibus, † in quibus executor poterat cognoscere via executiua, & non tenebatur citare partes, in ijs etiam omnibus Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio (quia vel deficit subscriptio, vel aliter beneficium non sit reseruatum, quia in istis quoad meram executionem subscriptio non requiritur, vt superiùs diximus) debet pariter executiuè procedere, & in via executiua, non ordinaria partes audire, cum litteræ Apostolicæ executionem habeant sua primæua natura attenta, aliter nõ alterata, nec variata, nec alio extrinsecus accedente, vt superiùs in hac conclusione secunda supposuimus, quia isto casu tàm quoad executionem, quàm quoad viam Ordinariam (vbi eam causa requirit) fit Ordinario per Senatum remissio.

Executores igitur gratiarum ad immit-
tendum aliquem prouisum † in possessio- 77
nem beneficij, sunt suapte naturæ meri executores, ita vt in eis non habeat locum dispo sitio, *cap. statutum, de rescriptis, lib. 6.* vt latè per Nicolaum Garciam *de beneficijs, 6. part. cap. 2. à num. 106.* Viuianus *de iure patronat. 2. p. lib. 13. c. 5. n. 19. & 20.*

Si autem adest intrusus, aut aliter possessor,
vel comparet legitimus contradictor † (ante 78
immissionem actualem regulariter) allegans de iure suo, sic gratiæ executores mixti fiunt, & de iure communi tenebantur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere cum cau sæ cognitione, & diffinitiuè pronuntiare, ac plenariè de viribus iurium possessoris, aut intrusi, seu aliàs contradictoris legitimi in via ordinaria cognoscere, & diffinitiuam pronuntiare, iuxta notata per Doctores communiter in *cap. fin. de præsumptionib.* vbi Butrius *num. 7.* Abb. *ex num. 1. vsque ad 15.* & Felin. *ex num. 16. 24. 27. 33. & 34.* Beroius *consil. 13. vol. 1.* Flaminius Parisius *lib. 11. quæst. 10. numer. 15. 21. 23. & 34.* Marcus Anton. Genuensis in *praxi Archiepiscop. cap. 83. nu. 4. seu cap. 85. num. 4. & in annotation. num. 16.* Mandosius *de inhibition. quæst. 46.* Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. part. cap. 2. à nu. 110. & seqq.* Francisc. Leo in *Thesau. fori Ecclesiast. cap. 17. à num. 8. & 18.* Tiberius Salustius *in praxi lib. 3. capit. 12. aliàs 7.* & post Rottam, Mandos. & Felinum, Flores de Mena *practicar. quæstion. lib. 1. quæst. 4. à nu. 33.* Viuianus *de iure patronatus, 2. part. lib. 13. cap. 5. à num. 19. & sequentib.* & latiùs Nos *in tractat. de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num. 57. cum sequentib.* vbi quod licèt † isti executores respectu executionis 79
procedant extraiudicialiter ad immissionẽ; si tamen comparet legitimus contradictor, vel adest intrusus & possessor; omnino tenentur assumere partes iudicis, & iudicialiter cognoscere atque diffinitiuè pronuntiare, vt latiùs ibi videbis.

At hæc doctrina verissima est de iure com-
muni, † quo attento per simplicem delega- 80
tionem, & commissionem cuiliber factam in-

du-

ducebatur auocatio iurisdictionis ab Ordinario. At vero hodie attenta nouiori dispositione Sacrosancti Concilij Triden. in d. *cap. causæ omnes*, cùm non valeat cōmissio absq; subscriptione manu propria Sanctissimi, nec auocatio ab Ordinario etiam expresè facta non seruata forma dict. Concil. Triden. sequitur, vt iste executor non potest assumere partes iudicis, vbi adest intrusus & possessor, aut aliàs legitimus contradictor, & vbi sit necesse via ordinaria cognoscere de iuribus partium, vel aliter sit adhibenda causæ cognitio, quia hæc pertinet ad Ordinarium, cui in Hispania (vbi ad vnguem seruatur dict. Concil. Trident.) Senatus huiusmodi litteras Apostolicas remittit Ordinario, ex hactenus comprobatis in hac secunda conclusione.

Nam sicuti in Francia non admittitur *ex concordatis, in titul. de causis*, † quod exe- 81
cutores graciarum habeant aliquam causæ cognitionem, sed solum executionem puram & mari facti, ita vt causæ cognitio remittatur Ordinarijs, vt per Franciscum Marcum *decis. 159. part. 1. & decis. 1157. numero 3. eadem 1. part.* docent etiam cū plurimis Rebuffus *in forma nouæ prouisionis, verbo, contradictores, & verbo, & defendant inductum in glossa ad dictas concordatas in forma mandati, fol. 644 & 645. in paruis, & in cap. nulla, de concessione præbendæ, 29. & 30. & 31. clausulis mandatorum.* Menochius *de retinenda possessione remed. 1. à num. 85. cum sequentibus.*

Ita pariter in Hispania ex obseruatione Concilij Trident. † nequit executor vltra 82
merum factum executionis cognoscere, sed vbi via ordinaria requiritur; cognitio Ordinario remittitur, vt probat Flores de Mena *practic. quæstio. lib. 1. quæst. 4. nu. 35.* in hæc: in Hispania tamen licèt habeant causarum cognitionem, & possint assumere partes iudicis, & ita praxis obseruet; tamen intelligo in quantum, id est necessarium, ad exequendam gratiam, vel suspendendam eius executionem, non tamen ad cognoscendum Ordinarie, & integrè de iuribus partium, & proferendam sententiam diffinitiuam, hoc enim solum iudicibus Ordinarijs competit in prima instantia secundum determinationem Sacrosancti Concilij Trident. *sess. 24. cap. 20. de reformatione*, cuius protector est noster Rex Philippus, & eius Regale Consilium quotidie se intromittit circa eius obseruationem.

Istum tamen authorem intellige (prout 83
suprà diximus) † quando executor datur pro executione gratiæ in beneficijs reseruatis, & aliàs effectis sanctæ Sedi Apostolicæ, quia tunc etiam sine aliqua speciali subscriptione propria manu Sanctissimi potest cognoscere in via executiua, & extraiudicialiter iuxta Breue Gregorij XIII. at vbi adest intrusus, aut legitimus contradictor appareat, cum horum causa sit in via ordinaria tractanda; remittitur per Senatum Ordinario, cui ex Cōcilio pertinet cognitio in prima instantia, vt ex Augustino Barbos. in *tract. de officio & potestat. Episcop. tom. 2. allegat. 81. numer. fin.* Ioan. Mariæ Nouar. *in noui iuris Pontificij practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. alios 54. numero 15. 16. & 17. fol. 142.* latiùs annotauimus suprà in comprobatione huius secundæ cōclusionis à principio, & præcipuè *à numero 53. cum sequentibus, versic. Litteræ Apostolicæ, quæ pro executione gratiæ, &c.*

At vero vbi datur executor super beneficio non reseruato; † tunc si non adest subscri- 84
ptio propria manu Sanctissimi tàm super executione ipsa, quàm super via ordinaria; Ordinario pertinet cognitio in prima instantia, vt ibidem latissimè comprobauimus, & ita praxis quotidiana huius Supremi Senatus Regij incunctanter obseruat.

Et licèt Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. part. cap 2. num. 110.* dicat, quod executor gratiæ, vbi legitimus contradictor comparet, † vel adest intrusus, posit diffinitiuè 85
pronuntiare post plures Doctores contra Flores de Mena vbi proximè *à num. 35. 42. 44. & 59. & quæst. 12. à num. 9. & 17.* dicentem non ipsum, sed Ordinarium cognituru; declara, vt ipse Garcia, & ab eo citati rectè procedant de iure cōmuni; at Flores de Mena d. locis aperte loquitur motus nouiori dispositione Concilij Tridentin. *cap 20.* & rectè quidem, † & cum certissimo iuris fun- 86
damento. etenim à regula generali prohibitiua, *cap. causæ omnes*, dumtaxat excipiuntur executores ad beneficium reseruatum Sedi Apostolicæ, prout suprà hac 2. *part. cap. 10. per totum*, scripsimus. Ergo in cæteris executoribus gratiarum firma remanet, & intacta ad hoc, vt eorum commissiones præcisè requirant subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, ne percutiatur prima Ordinariorum instantia contra Concilij dispositionem, quā pariter in vijs executiuis procedere clarè ostendimus in dict. *capit. 10. à numero 12. cum multis sequentibus*, qui Doctores Garcia & Mena etiam de praxi huius Supremi Tribunalis simul attestantur.

Igitur ad cognoscendum, quando Ordinario fit per Senatum remissio † litterarum 87
Apostolicarum pro immittendo prouiso, an

de-

debeat procedere in via executiua, aut in via ordinaria ad dictarum litterarum complementum, distinctè procedendum erit, aut enim legitimus contradictor comparens coram executore (aut coram Ordinario facta remissione) vult immissionem & executionem impedire non vigore possessionis, quia non possidet; sed vigore alicuius legitimi tituli, vel saltim colorati, & tunc si comparet ante immissionem realiter factam, etiam si compareat post Decretum, & sententiam de immittendo; & sic re adhùc integra, tunc si alleget aliquam legitimam exceptionem, omnino audiendus erit in via ordinaria per ipsum Ordinarium (sicut de iure communi tenebatur executor nominatus) & diffinitiuè pronuntiare, ita post plurimos Doctores probat in hoc æquipparans possessorem, & legitimum contradictorem cum solo titulo. Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. part. capit. 2. à numero 110.* & superiùs diximus, & fuit resolutum in *Pampilonens. beneficij de Alio. 1576.* quæ habetur *2. part. diuersorum, decis. 35.* & *in Pacens.* seu *nullius. Capitu. anno 1578.* quæ habetur, *1. part. decision. 202. diuersorum.* Cardinal. *consil. 63. & 94.* Felinus *in capit. exhibita, numero 4. de iudicijs, & in capit. de cætero, numero 10 de re iudicat. & in capit. fin. numero 23. de præsumptionibus.* Staphileus *8. forma manda. de prouident. numero 8.* additio Rottæ *decision. 12. de officio Delegati, in nouis. numero 2.* Marchesan. *de commissionibus, 2. part. capit. 3. de commissione appellatio. ex numero 21.* Gometi. *in capit. statutum, numero 77. de reseriptis, in 6.*

88 maximè † si litteræ habeant clausulam *citatis citandis*, seu clausulam *à moto quolibet illicito detentore*, vt probant ipsi Doctores, & Garcia vbi proximè *numero 111.* latè Viuianus *de iure patronat. 2. part. libro 13. capit. 5. à numero 19. cum sequentib.* Flores de Mena *quæstion. 4. numero 31.* de hoc tertio comparente re integra.

89 Quatenus autem ipse Garcia inferiùs *numero 143.* id intelligat, † quod quando compareat legitimus contradictor pro suo interesse & præiudicio, de quo si negetur, teneatur summariè, & incontinenti doceri per Couarru. & Menochium, declara, vt intelligatur, ad effectum ligitimandi oppositionem, & personam, & vt excludatur calumniosa exceptio, vt Couarruu. & Menoch. ab eo citati loquuntur, & latè Marchesan. *de commissionib. 2. part. capit. 6. commissirn. quando terti. ad caus. admittit. §. vni. à numero 12. & sequentib.* non tamen, vt de ea cognoscatur summariè ad effectum impediendi executionem, quia tunc in via ordinaria, & per sententiam diffinitiuam terminanda erit causa, vt ipsemet Garcia post plurimos Doctores firmauerat antea *num. 110.*

Et quando comparet legitimus contradictor ad impediendam † immissionem pro- 90
uisi virtute litterarum Apostolicarum, vt tunc via ordinaria sit agendum, quæ Iudici Ordinario in prima instantia sit cognitio remittenda; probant in terminis Augustinus Barbos. *de officio Episcopi, tom. 2. allegat. 81. num.* Ioannes Mariæ Nouaaius *in noui iuris Pontific. practic. concluf. titul. de causis primæ instantiæ. concl. 1.* alias *54. n. 15. cum sequentib. fol. 142.* & ante eos Flores de Mena *variar. quæstion. lib. 1. quæst. 12. à numer. 17. cum seqq.*

Et iuxta hos terminos declarandum erit, 91
quod † ipse dixerat *quæst. 4. numero 31.* in hac: Sexta conclusio. executor gratiæ siue cum clausulis sonantibus monitionem, siue clausulis sonantibus conditionem; si tertius compareat ante perfectam executionem, tenetur eum audire saltim in via summaria, & assumere partes iudicis, &c. vt intelligatur quoad prædictum effectum, nempè excludendi calumniosam oppositionem, legitimandi personam comparentis, & vt executori constet, an foueat legitimas oppositoris partes, vt possit supersedere, & causam illius ad Ordinarium remittere, ne sibi ipsi videatur repugnare, prout & seipsum declarat vlteriùs in eadem *quæst. 4. numero 42.* vt ad effectum vel supersedendi in executione, vel remittendi possit iste executor summariè cognoscere de iure huius tertij oppositoris.

Et quamuis possessione vacante, & à nemine occupata iudex † non teneatur aliquem 92
citare pro immittendo prouiso Apostolico, vt tenent Flores de Mena dict. *quæst. 4. numero 52.* Rotta *in Aurien. Parochia de Pao 17. Aprilis 1600.* coram Lancelloto, quæ est decisio *179. numero 3. & 4.* nouissimè Farinac. Garcia de beneficijs, *6. part. cap. 2. numero 141. & 142.* Viuianus *de iure patronatus, 2. part. libro 13. cap. 5. num. 23.*

Tamen si re integra ipse legitimus contra- 93
dictor compareat, † audiri debet, & de suis iuribus discutiendum, vt hactenus probauimus, & licitè appellat, & causat attentata, nouissimè Viuianus *de iure patronat. dict. 2. p. lib. 13. cap. 5. à numero 23. & sequentibus*, & latiùs Garcia loco citato, latissimè *à numer. 110. & 112. cum sequentib.* qui *numero 132.* adducit ad litteram bonam in proposito decisio-

cisionem Rottæ *in causa Tirasonens. electionis beneficiariæ 28. Ianuarij 1602. coram Domin. Lancelloto*, ibi: maximè cum Petrus comparuerit, & dederit de surreptione, & obreptione litterarum Apostolicarum, & petierit admitti ad iustificandum, vt fuit resolutum *in causa Salamantina pensionis 18. Aprilis 1578.* coram Cardinale Lancelloto, &c. Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in gratia adest clausula (*dummodo non sit alteri ius quæsitum*) sufficit quod Petrus ostenderet, se præsentatum, vt diceretur legitimus contradictor, cum Papa non præsumatur voluisse præiudicare & derogare præsentationi, &c.

Et viterius ipsa Rotta *in vna Colonien. Canonicatus 4. Februarij 1598.*
94 vbi, fuit dictum, † quod habens titulum coloratum sit legitimus contradictor, & possit appellare à decreto, seu sententia prolata ab executore litterarum Apostolicarum ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo tamen prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, sed si suum titulum non produxisset, fuerunt in contrario voto, quod nullum censeatur illatum grauamen per executorem, & non posset appellare ad effectum suspensiuum, dixerunt insuper supradicta absque difficultate procedere, quando Ordinarius contulit, quia beneficium vacauerit in mense ipsius Ordinarij, &c. quam refert Garcia vbi proximè, *numero 139.*

95 Atque pluries determinauit † Rotta *vt in vna Pienſ. benefic. 13. Aprilis 1576.* coram Domin. Seraphin. quam ponit Salustius Tiberius *libro 3. sub capitulo 9. pagina 338. decision. 112. & in causa Elnens. beneficij Sancti Saluatoris 16. Decembris 1602.* coram Domin. Penna qua fuit dictum; quod Rotta obseruat, habentem titulum coloratum esse legitimum contradictorem, & potest appellare à decreto, seu sententia prolata super executione litterarum Apostolicarum ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, vt *in dicta causa Colonien. Canonicatus 4. Februarij 1588.* Et quod etiam posterior in data sit legitimus contradictor, si possidet ad impediendum processum executiuum Puteus *decision. 135. libro 2.* Nam cessantibus reseruationibus Ordinarij habent potestatem conferendi, & Papa prouisos ab Ordinarijs cognoscit pro legitimis contradictoribus, &c. vt & refert Garcia *6. part. capitulo 2. numero 140.* ad finem.

Idem obseruat Cæsar Argelius *in tractatu de acquirenda possessione, quæstion. 20. articulo 2. à numer. 12. & sequentibus*, qui *numero 14.* inquit, quod quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, via Ordinaria erit agredienda, quod etiam latiùs dixit *in tractatu de legitimo contradictore, quæstion. 2. articulo 1.* dicit etiam, in re hac titulos esse pares, tùm quando adsunt duæ collationes diuersorum Ordinariorum. Tùm etiam quando concurrunt prouisio Apostolic. putà ob causam & suppositum reseruationis, & prouisio Ordinarij. nam quando ex vna parte prætenditur beneficium esse reseruatum, & ex alia prætendatur non esse reseruatum, antea quam de reseruatione appareat, nulla istarum prouisionum potest dici potentior, ideò proparibus interim iudicabuntur iuxta quæ ipse Argelius dixerat *in tractatu de legitim. contra. quæstion. 15. articul. 1. 2. & 3.* qui *in dicto tractatu de acquirenda possession. dicta quæstion. 20. articulo 2. numer. 14.* dicit, quod prouisio Papæ in reseruatis æqualis est collationi Episcopi in non reseruatis, nam ad exclusionem prouisi per Ordinarium debet de reseruatione constare, & apparere notoriè, vt abundè inferiùs dicemus. Interim tamen dùm in dubium vertitur, & probabiliter dubitatur siuè de iure, siuè de facto, titulus Ordinarij legitimè impedit immissionem.

Hęc tamen doctrina licet vera sit ad effectum audiendi prouisum ab Ordinario in via executiua, non tamen ad viam Ordinariam aggrediendam, quia tùnc cum titulo Ordinarij requiritur simul possessio, vt infrà *à numero 121.* Et supponunt plures Doctores, & Rottæ decisiones infrà laudandæ *à num. 120. cum multis seqq.* Itaque vt in continenti auditur, & in via executiua, rectè prouisus ab Ordinario admittitur, iuxta Rottæ decisionem infrà adductam, *nu. 139. & seqq.* & vide inferiùs *num. 184.*

Comprobatur hæc † doctrina ex traditis 96
nouis imè à Viuiano *in tractatu de iure patronatus. 2. part. lib. 13. capitul. 5. à num. 1*

23. & 24. vbi dicit, quod si possessio beneficij sit vacans, executor non tenetur aliquem citare, nec assumere partes Iudicis, nisi compareat legitimus contradictor, & tunc dici legitimum contradictorem præsentatum ante institutionem ad impediendam executionem gratiæ in forma dignum, & insit clausula (*dummodo alteri non sit ius quæsitum*) per Rottam *decision. 17. de præbendis*, & per *Tiraſoneuſ. deciſionem eleemoſinariæ 20. Ianuarij* 1602. coram Cardinale Lancellotto ſupra adductam, & per *Genienſ. beneficij 24. Nouembr. 1614.* coram Vbaldo, & per *Calagurritan. beneficij 17. Iunij* 1602. coram Litta, quam allegat etiam Vivianus vbi proximè.

Quod & idem dixit Cæſar. Argelius *in tractatu de acquirend. poſſeſſione, quæſtione 19. articulo 1. numero 58. & 59.* Quod patronus ex ſolo titulo ſui patronatus, quando de eo docet coram executore litterarum Apoſtolicarum impedit earum executionem, & immiſsionem in beneficium, ſecus ſi non docet de ſuo iure patronatus ad illud beneficium, per Rottam *in vna Lucenſ. Parochialis 27. Iunij 1603. coram Cardin. Pamphilio, & in alia Aponſtina benefic. 5. Decembris 1618.* coram Dem boldo, quas ipſe Cæſar Argelius allegat ad idem.

Hinc eſt quod licet capitulum ex eò
97 quod non poſsidet † Canonicatum aut Præbendam, non poſsit dici legitimus contradictor ad impediendam immiſsionem illorum, cum ad illud ſolùm pertineat obedire, obtemperare, & complere litteras Apoſtolicas, vt pluries determinauit Rotta, vt per Alexandrum Ludouiſium *deciſione 221.* & Oliberius Beltraminius *in adnotation. numero 11.* Alias quatuor deciſiones Rottæ concordantes congerit, & latiſsimè poſt magnam copiam deciſionum Rottæ, & Doctorum allegationem firmat Cæſar Argelius *in tractata de legitimo contradictore, quæſtion. 14. articul. 5. per totum*, & varijs doctrinis exornauit.

Tamen ratione ſui proprij iuris ſibi competentis virtute ſuorum Statutorum confirmatorum à Sede Apoſtolica, puta puritatis ſanguinis, & ſimilium; legitimus dicitur contradictor, & vt talis audiri debet, ſi comparet coram executore litterarum Apoſtolicarum, vt ſæpè determinauit Rotta *in vna pacenſ. puritatis. 11. Decembris 1609.* coram Manzanedo, per quam ſic limitauit prædictam regulam generalem Cæſar Argelius *dicto articulo 5. numero 47. & per aliam Ratisbonenſ. 23. Iunij 1617.* coram Pirouano, pariter limitat Oliuerius Beltraminius *in dicta deciſion. 221. numer. 11. in fin.* quam etiam limitationem adducit Garcia *de beneficijs 6. part. capitulo 2. numero 161.* Qui omnes affirmant, tunc executorem teneri aſſumere partes Iudicis circa articulum puritatis ſanguinis, & alios tangentes ſtatuta alia capituli ſe opponentis. Quę omnes deciſiones, & doctrinę procedunt in capitulo non poſsidente, agnoſcunt tamen illud legitimum contradictorem in ijs quę tangunt ſua ſtatuta confirmata & obſeruata.

Hinc venit intelligendum quod tradit † Flaminius Pariſius *de reſignation.* 98
benefic. libro 10. quæſtione 6. numero 63. Reſignantem reſeruata penſione, non poſſe impedire reſignatarium, ne capiat poſſeſſionem beneficij reſignati, & poſſeſsionem captam per dictum reſignatarium pendente appellatione interpoſita per reſignantem, non eſſe attentatam, quia à mero executore litterarum Apoſtolicarum non datur appellatio, nam accipiendum erit, quando reſignans impedit de facto, & ſine cauſa, ne reſignatarius capiat poſſeſsionem, atque etiam in appellatione interpoſita à reſignante, qui numquam comparuit coram executore ad dicendum contra reſignationem, quia tunc executor non debuit aſſumere partes Iudicis, nec cum etiam citare, ex quo conſenſit reſignationi ſponte, ac facto ſuo à ſe ius & poſſeſsionem abdicauit, & cum nec poſsideat, nec comparuerit; executor non grauabit eundem, facit *deciſio 639. numero 4. part. 1. diuerſorum.* Et latè proſequitur Nicolaus Garcia *dict. cap. 2. numer. 133. cum ſequentibus*

Et quando concurrit paritas titu-
lorum, † vt tunc impediatur via exe- 99
cutiua litterarum Apoſtolicarum, & via Ordinaria ſit agendum; vide in terminis deciſiones Rottę adductas per Nicolaum Garciam *de beneficijs. 6. part. capitulo 4. num. 16. & numer. 21. & cap. 2. num. 124. & 125.* Et quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immiſsionem, quod via ordinaria ſit agendum, abundè

per

per Cæsar. Argell. *in tractatu de legitimo contradictore, quæstion. 2. articulo 1. & quæstion. 15. art. cul. 1. 2. & 3. & in tractatu de acquirend. possession. quæstion. 20. articulo 2. à numero 12. cum alijs sequentibus*; vide superiùs *numero 95.* & in discursu huius capitis clarius apparebit.

100 Hinc etiam fit, quòd quando † datur in executione graciæ secundùs executor, quod si primus intra triginta dies non exequatur gratiam; secundùs executor possit exequi, de quo latissimè videndus Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. part. capit. 2. à num. 59. cum*
101 *sequentibus.* At quando comparet † legitimus contradictor se executioni opponens: tùnc cessat potestas secundi executoris, & est ratio, quoniam tùnc cessat via executiua (ad quàm secundùs datur in negligentiam prioris) & via ordinaria agitur cum ipso legitimo contradictore, ita probat Nicolaus Garcia ibidem, *numero 71.* per Rottæ decisionem, quam ipse citat ad litteram, *numero 63.* quem *à numer. 88.* vide, an transactis 30. diebus, possit ipse primus executor re integra exequi etiam consentiente parte, & quid quando post d. 30. dies declarauit non posse procedere; vide latiùs ibidem.

102 Si autem iste legitimus † contradictor, qui non possidet, compareat post captam realiter possessionem, non auditur in contradictione executionis, sed debet recurrere ad Ordinarium contra possessorem, & coram eo contra possidentem agere, quia tunc est noua actio, & novum iudicium, vt probat in his terminis Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. capitul. 2. à numer. 143.* & post alios Doctores probat Parladorius *lib. 2. rerum quotidianar. capit. fin. 5. part. §. 10. numer. 24.* & Nos supra *1. part. capitul. 10. numero 44. versicul. Hinc est quod legitimus contradictor*, vide quæ dixi *2. part. cap. 18. per totum.* Quod & supponunt omnes Doctores, & Rottæ decisiones hactenus allegatæ *à num. 93. cum seqq.*

Hæc tamen doctrina fallit quando sen-
103 tentia immissionis, † aut decretum ex aliquo capite nullum appareat, vel resolvatur, & reddatur ad casum nullitatis, quia tùnc cum res per actum præcedens nullum non desinat esse integra; etiam post illud comparens legitimus contradictor; legitimè comparere dicitur, prout hanc doctrinam & limitationem alijs pluribus exornauimus, & fundauimus suprà *1. part. capitul. 10 à numer. 101. cum sequentibus*, & *à num. 109. cum sequentibus, versic. Si contradictor sit possessor*; vbi per aliquot columnas videbis hanc limitationem, & theoricam noue & mire comprobatam.

Prædictis igitur casibus, in quibus legitimus comparet † contradictor non pos- 104
sidens, facit cessare viam executiuam, & transire ad ordinariam, si se opponeret coram executore; ita pariter in eisdem erit dicendum, quando comparet coram Ordinario, postquam Senatus litteras Apostolicas tradi iussit impetranti, vt illis coram Ordinario, non alibi vtatur, vt tùnc etiam Ordinarius in via Ordinaria teneatur partes audire, iuxta cōclusionem secundam superius appositam, & quæ in eius comprobationem longius deduximus.

Quando autem aliquis adest possessor, aut intrusus, vel aliàs expeditæ sunt litte- 105
ræ Apostolicæ sub intrusione, † faciendo relationem, aliquem esse intrussum, tùnc executor omnino debet quærere possessorem, & illum citare, & audire debet in via ordinaria, quia tunc cùm isto possessore iudicium non debet esse executiuum; sed ordinarium, & in via ordinaria erit vincendus, ita expressè probant Hieronymus Gonçalez *in Regul. 8. de alternatiuis, glos. 9. in annotationibus, numer. 126.* vbi ait, ita fuisse resolutum à Rotta *in vna Barchinonien. parochial. 10. Decembris 1601.* coram D. Sacrato, quod etiam tradit *glossa 15. §. 1. numero 70.* sequitur Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. part. capitul. 2. sub numero 140.* ante medium, & plurimos refert *numero 110. & sequentibus.* Nos multos citauimus superiùs *à numero 54. versiculo, Si autem adest intrusus aut aliter, &c.* Et quod quando vel adest possessor, vel aliàs legitimus contradictor, qui producunt suum titulum; debeat iudicium tractari in via ordinaria, & non executiua; iterum firmat ipse Garcia ibidem, *numer. 159. ad finem, & numer. 139. & numer. 161.* plures adducit Rottæ decisiones, & signanter ita dictum fuisse *in vna Lengionensi denegationis possessionis 26. Martij 1593.* coram Illustrissimo Blancheto. Quod quando non adest legitimus contradictor procedituer executiuè, vt secus si contradictor compareat, sicque dùm etiam hodie Ordinarius, cui fit litterarum remissio, in via ordinaria procedere debet, vt hactenus est probatum.

Et generaliter, quando † litteræ Apostoli 106
cæ habent clausulā *vocato N.* vel *vocatis vo-*

candis, vel *amoto quolibet illicito detentore*, aut *si constiterit, vel constituto*, aut *verificato*, seu vt *ipse Iudex se informet*, faciunt executorem de mero mixtum, & tenetur assumere partes Iudicis, & possessorem citare, ac procedere cum causæ cognitione, ac discutione, & seruatis seruandis, auditisque possessoris defensionibus, & ab eius sententia datur appellatio suspensiua, vt post quàm plurimas Rottę decisiones obseruat Ludouisius Post *in tractatu de manutentione, obseruation. 12. à numer. 62.* & superius, qui *numer. 63.* Singulariter intellexit, & in hæc dicit: Intelligendo tamen, vt mixtus executor debeat procedere via ordinaria, & ab illius decreto datur appellatio; vbi aliàs causa de sui natura est ordinaria, & decretum appellabile; secus è contra, Rotta *in Hispalens. præheminentiarum coram Cardin. Sacrato*, penès Marchesan. *de commissionibus 2. part. fol. 498. numer. 3. & sequentibus*, quæ est etiam inter *recent. part. 1. decision. 558. numer. 3. & sequentibus*, & *in Ferrarien. attentator. coram A. P. D. Durano*, quam decisionem apud eundem Ludouisium Post. post *tract. est. decision. 259. numero 4. & 5.* Quæ declaratio rectè conducit ad ea quæ hactenus dicta sunt, quod si causa non sit executiua sui natura, nec sententia sit alias priuilegiata; debeat executor, vel Ordinarius (ad quem Senatus remittit causam & litteras Apostolicas) procedere in via ordinaria, vbi legitimus comparet contradictor, vel alias adeit, secus è contra, quia semper est attendenda qualitas & natura causæ iuxta quam gubernari debet, an procedere debeat via executiua, vel ordinaria.

107 Hinc fit, quod quando † beneficium ab aliquo possessum impetratur à Sancta Sede Apostolica ob aliquod delictum, vel defectum, vt putâ ob simoniam, & ob irregularitatem, ob non publicationem litterarum resignationis intra tempus, ob non expressum verum valorem, vel aliam falsam relationem, ob incompatibilitatem, & similia, quia tunc postquam ius in beneficio acquisitum fuit alicui, & ob prædictas causas, vel defectus remoueri tentatur; omnino debet vinci in via ordinaria, & iuris ordine seruato, atque tunc omnino cessat via executiua, quia in contradictorio iudicio condemnandus erit, Abbas *in capitul. 2. numero 7. in fine, versiculo, Et intellige hoc.* Et ibi etiam Aretinus *numero 9. versiculo, Secundò fallit iunctio, numero 10.* Felinus *numero 8. versiculo, Non credas quod istis, &c. de testibus*, vbi etiam Decius, *numero 35. & sequentibus*, Mascard. *de probationibus, libro 2. conclusion. 682. numero 17. & 18.* Prosperus Farinacius *in practica. criminal. in tractatu de testibus, quæstion. 72. numero 51. & 52.* Qui omnes conueniunt, quod quando ob aliquod defectum agitur de remouendo à beneficio iam electum, vel titulatum; omnino debeat seruari forma iudicij, & cum causę cognitione condemnari.

Idem probat Flores de Mena *practicar. q. 4. num. 26.* vbi rectè dicit, quod si gratia directè tendat † in præiudicium alicuius intrinsecum, quando scilicet directè gratia ipsa aufert alicui ius, vel declarat auferendum, aut ablatum quod habet, vel habere potest, vel prætendit in possessione, & proprietate, vt putâ de clausula, si possessor tale delictum commisserit, ex quo veniat priuandus, vel si habeat duo incompatibilia, vel si collator negligens fuerit, vel si fuit simoniacus, quem etiam vide declarantem, *num. 27.* 108

Tùnc iste talis audiendus erit, & præcisse citandus, & in contradictorio iudicio vincendus, Abb. *in capit. fin.* & ibi Felinus, *numer. 25. de præsumptionibus*, Augustinus Beroius *in cap. conquerente, num. 11. de restitution. spoliator.* Caualcanus *decis. 22. num. 3. par. 1.* Et post Lapum, Parisium, Alexand. & Mandosium tenet Mena vbi sup. *dict. q. 4. numer. 88.* videndus *num. 42. & num. 44. cum sequentibus*, vbi benè & *à num. 21. & q. 12. num. 8. & sup.*

Et ita fuisse declaratum *in vna Trident. 5. Iulij 1593.* coram D. Seraphino, † quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. p. cap. 2. num. 116.* vbi executio litterarum impetratarum ob defectus varios ætatis, & nō publicationis, oculi Canonis, & malæ valoris fructuum expressionis; fuit executio attentata, quia debuit citari habens ius ad beneficium, cōtra quem impetratur, quia debebat citari & audiri, vt alibi latius. 109

Et iterū *in vna Alearien. attentatorū 20. Decembr. 1593.* coram D. Seraphino, † fuit resolutum in hæc: gesta per Episcopum ad fauorem Iacobi tam intra decem dies ad appellandum, quàm post appellationem Alexandri esse attentata, cum enim esset deputatus executor in gratia Iacobi, vt citato Alexandro, & verificata falsitate valoris per eum expressi, cōferret parochialem Iacobo; tenebatur tanquam mixtus assumere partes iudicis, præsertim stante clausula (*vocato Alexādro & amoto quolibet illicito detentore*) 110

&

& ideò ab eius sententia licuit appellare, &c. Et ideò Iacobus non est manutenen-
111 dus, † sed Alexander si de eius possessione constat, alias possessio est sequestranda, &c. quam refert Garcia vbi proximè, *numero 119.* qui *numero 115.* aliam refert, quod possessor beneficij debuit citari, & contra eum assumere executor partes Iudicis, alias possessio data est attentata, quia ab executore tunc datur appellatio suspensiua, quia non debuit possessor dimittere possessionem ad solum verbum executoris; & aliam decisionem ad idem refert, *numer.* 117.

Probat Rotta, vt per Alexand. Ludouisi. *decision. 69. per totam*; vbi aliæ plures
112 decisiones recensentur † ad hoc, quod itante possessore, executor debuit assumere partes Iudicis, & eum citare & audire, ac ideò ab eo fuit licita appellatio, & executio attentata & nulla, atque iterum *in decisione* 500. *numer. 6. & decision. 335. numer. 7. & decision. 413. numer. 1. & 4.* Et quando mix-
113 tus efficiatur † executor plenè per Oliuerium Beltraminium *in annotation. ibi. numer. 4.* Et quod hoc casu datur ab executore appellatio est *decisio. 91. num. 3.* eiusdem Ludouisij.

Aliam ad litteram pariter recenset Nicolaus Garcia *dicta 6. part. capitul. 2. nu-*
114 *mero* 130. & ad finem ibi: Nec † obstabat, quod vnio esset nulla, quia de illius validitate erat agendum ante executionem, cum ab ea dependeret iustificatio vacationis narratæ. Deinde cum executor esset mixtus propter formam (*dignum*) & quia
115 agebatur de remouendo † possessorem; ab eius sententia dabatur appellatio, & non poterat procedi ad immissionem, vt fuit dictum coram me *in vna Sanctæ Agatæ Gotorum iurispatronatus 4. Iulij 1597.* Nec ijs obstabat decisio Buballi *in causa hiporegiæ*, Quia loquitur de mero executore, &
116 vbi contradictio † erat mere calumniosa & frinola: minus obstabat Bulla Pij V. super collatione beneficiorum, quia non procedit, quando conceditur gratia per Sanctissimum de Parochiali in forma commissaria, & adest certus possessor.

Et est alia Rottæ decisio *in causa Bracarensi beneficij 5. Decembris* 1601. coram D. Cordoba, quæ ita inquit: Fuit resolu-
117 tum vna parte informante, † censuras scilicet ab officiali Bracharensi tanquam executore Apostolico fulminatas, fuisse nullas & attentatas, nam à sententia illius dabatur appellatio, cum ageretur contra possessorem, & de eum remouendo, quo casu executor debet assumere partes Iudicis, & dicitur mixtus, ac appellatione pendente non potuit censuras fulminare, &c. quam recenset integre Garcia *d. cap. 2. num. 131.*

Et *num. 142. & sequent.* alias decisiones refert, quod quando contra † aliquem facta 118
fuit impetratio beneficij certo modo ob aliquem defectum suę prouisionis, etiam si non possideat debet citari, & audiri, cum impetratio fiat directè cõtra eum per decisionem *Alexiens. attentatorum*, quam ad litteram retulerat antea, *num. 119.*

Prædictis itaque casibus, in quibus iure communi attento poterat, † & debebat exe 119
cutor via ordinaria procedere, in ijs omnibus hodie Ordinarius, cui per Senatum in prima instantia fit litterarum remissio ex nouа Tridentini dispositione, eo quod comissio non venit subscripta propria manu Sanctissimi; debet & tenetur similiter Ordinariè procedere, & partes audire, quia in ijs cessat priuilegium viæ executiuæ alias litteris Apostolicis attributum, vt abundè probatum relinquimus.

Ex his omnibus rectè infertur, quod facta à Sede Apostolica impetratione beneficij ex causa reseruationis, † prouisus per 120
Ordinarium, & possessor sit legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, qui omnino audiendus erit in via ordinaria, & iudicio plenario cum causæ cognitione amouendus erit à possessione, non alias, quando scilicet de reseruatione clarè non constat; sed dubitationem in iure, vel in facto patitur, nam tunc titulus prouisi ab Ordinario est coloratus, & sufficiens ad impediendam viam executiuam, si de suo titulo doceat coram executore, vel Ordinario (coram quo impetrans virtute decreti Senatus vsus fuit suis litteris Apostolicis) vt *in vna Elnens beneficij Sanct. Saluatoris 16. Decembris 1602. coram Penna*, fuit dictum, quod Rotta tenet, habentem titulum coloratum, esse legitimum contradictorem, & posse appellare à decreto, seù sententia prolata super executione litterarum Apostolicarum ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, † quia prouisos ab 121
Ordinarijs agnoscit Papa pro legitimis contradictoribus, vt benè probat Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. part. capit. 2. numer. 140. ad finem*, qui *& numero 139.* aliam addu-

decisionem ad litteram *in vna Colonien. Canonicatus 4. Februarij 1589.* Quæ decisiones licet expresè non loquantur, quando prouisus ab Ordinario se opponit per titulum coloratum, † & possessionem simul; 122
non sunt intelligendæ de beneficijs reseruatis vel affectis, vel si de ijs beneficijs reseruatis loquantur, tunc sunt intelligendæ quando de eorum reseruatione non dubitatur, sed est notoriè, & clarè probata, ex his quæ suprà diximus *à numer. 95.* & sursum, quia dum dubitatur de reseruatione, solus titulus Ordinarij suficiet ad hoc vt audiatur in sua contradictione in via executiua, vt aduertimus sursum *dicto numero 95.* Tamen ad effectum reducendi causam ad viam Ordinariam, & causandi attentatum, debet cum titulo colorato Ordinarij concurrere possessio simul in prouisso per Ordinarium. Vide specialiter inferiùs *numer. 184. versiculo, Secunda erit diferentia*, vbi *à numer. 172. cum sequentibus, versicul. Tandem igitur concludendum*, vbi latè de paritate, & differentia inter contradictorem cum solo titulo, & contradictorem cum titulo & possessione simul, vbi latissimè & distinctè præcæteris videbis. At tamen quantum ad beneficia re- 123
seruata de Ordinarij † titulo & possessione simul loquuntur apertè Doctores, doctrinæ & Rottæ decisiones sequentes ad effectum agendi cum eo in via Ordinaria, & mirabiliter hoc probat Flores de Mena *practicarum quæstionum, libro 1. quæstion. 4. numer. 41.* in hęc: Ex quo etiam infertur, quod si duo litigarent in Rotta super aliquo beneficio reseruato, & tertius aliquis, qui non erat in litè prouisus à Papa haberet possessionem, executor breuis non posset eum non auditum spoliare, dummodo haberet titulum coloratum, quia tunc benè constat esse surreptitium, & defenderetur in Regali Consilio in sua possessione, si tamen titulus esset habitus ab Ordinario, vt lite pendente in Rotta super eo, vel stante reseruatione beneficij, qua durante vacauit (vt 124
putâ in mensibus † reseruatis, nec Ordinarius habuerit aliquam iustam, aut coloratam rationem prouidendi non obstante reseruatione vt quia est de iure patronatus laicorum) tunc prouisus erit notoriè intrusus, & absque eius citatione potest executor exequi dictum breue, &c. vbi latiùs comprobat.

Igitur vbi Ordinarius habet aliquem colorem & iuridicam rationem, ita vt reseruatio non sit clara, sed dubia, tunc erit ab eo prouisus legitimus contradictor.

Nam licet contra notoriè † intrusos 125
(qui carent titulo colorato, nec possunt de iure, sed de facto contradicere) possit executor exequi absque citatione & causæ cognitione, vt latè per ipsum Florez de Mena, *dicta quæstion. 4. à numer. 44. & sequentibus*; tamen intrusus non dicetur ille, qui habet titulum ab eo qui dare potest, licet de viribus tituli disputetur, vt per Parisium *consil. 125. numero 25. libro 4.* Et ideò executor non potest contra eum procedere, nec eum spoliare à sua possessione, imò vim faciet, vt expresè tenet & latiùs probat Flores de Mena *in dict. quæst. 4. num. 47.* vt aliter sit dicendum, quando de reseruatione non dubitatur, nec dubia & obscura redditur, vt Flores ibi, *num. 49.*

Etenim licet decretum irritans inclusum in reseruatione inficiat † non solum ti- 126
tulum, sed & possessionem, ita vt ea se tueri nequeat possessor iuxta quę Nos latè *de Regia protectione. 3. p. cap. 10. à numer. 64. cum multis seqq.*

Tamen id verùm est, † quando con- 127
stat intrare reseruationem, interim tamen dùm non constat intrare reseruationem, & decretum irritans; nullum operarur effectum, nec possessor inquietatur in sua possessione, nec ea priuatur, sed imò manuteneretur, quandiù de reseruatione dubitatur, ita post Hieronymus Gonçalez *in regula 8. de alternatiuis, glossa 31. à numero 8. & numero 4. numero 21. & 22.* & Garciam *de beneficijs 5. part. capitulo 1. à numero 430. cum sequentibus*, & alijs pluribus latè probauimus *in dict. capitul. 10. à numer. 161. cum sequentibus.*

Garcia verò *in dict. capitul. 1. à numero* 128
413. plenè probat, quod reseruatio † & decretum irritans nõ producunt suos effectus, donec de reseruatione non constat, nec est probata, vbi plures Rottæ decisiones recenset iuxta decisionem Putei *190. & 197. lib. 3.* Et quod decretum irritans † nihil operatur, nisi clarè pateat beneficium esse reser- 129
uatum, plurimos Doctores, & Rottæ decisiones congerit Barbosa, *clausula 40. à numer. 19. cum sequentibus.* & iterum *numer. 29.* Alexander Moneta *de commutation. vltimar. voluntat. cap. 7. num. 240.* & in his terminis determinauit Rotta, vt per Iacobum Cauallerium *decis. 8. numer. 3.* vbi alia recensetur.

Et

Et tunc decretum irritans inficit titu-
130 lum & possessionem iuxta † quàm plurimas Rottæ decisiones, & Doctores adductos per Augustinum Barbossam, *clausula* 40. *numer.* 18. quando intrat constitutio cui cohæret tamquam accessorium, vt per Geminian. & Franch. *in capit. præsenti. in principio, de officio Delegati, libro* 6. Rotta *in Vmbratensa. Parroch.* 1. *Iulij* 1613. coram Sacrato & *in Castrens. beneficio.* 27. *Iunij* 1614. coram Verospio impressa penès Farinac. *decision.* 652. *numer.* 3. *part.* 1. *recent.*
131 Vbi etiam † fuit dictum, decretum irritans nihil operari, nisi clarè pateat beneficium esse reseruatum, & comprehensum sub regula 8. vndè etiam in vna *Tirasonens. decimar.* 17. *Iunij* 1611. coram Pirouano impressa per Farinacium *decision.* 341. *numer.*
132 3. *part.* 1. *recent.* Fuit dictum, † hoc decretum in priuilegijs tamquam accessorium non operari effectum, nisi postquam cognitum fuerit priuilegia intrare, & *in alia Aecrana Canonicatus* 1. *Iulij* 1613. coram Patriarc. Manzanedo, impressa per Farinac. *decision.* 516. *numer.* 4. *part.* 1. *recent.* Fuit pariter dictum: decretum irritans appositum in constitutione Gregoriana XIII.
133 de modo & forma publicandi † resignationes non intrare interim, dùm non fuerit doctum de non publicatione. Et sic quando constat quod intrat dicta constitutio: interim tamen nihil operari, nec impediri manutentionem, citat decisionem 122. *lib.* 2. *par.* 3. *diuersor.* Et quod decretum irritans tunc inficit possessionem, quando certum est illud intrare, & percutere casum. Et quod
134 donec dubium est an intret, † vel non; interim sit manutenendus ratione saltim suæ detentionis, tenet Lancelotus *de attentatis, part.* 3. *capit.* 24. *quæstion.* 1. *numer.* 80. Seraphin. *decision.* 1471. *numer.* 5. & 7. Et fuisse resolutum *in Salertana præbendæ.* 10. *Nouembris* 1617. coram Vbaldo Iuniori, testatur Augustin. Barboss. *dict. clausula* 40. *numer.* 21. qui *numer.* 22. post alios à se laudatos hoc procedere affirmat; siuè reserua-
135 tio sit generalis; † siuè specialis, vt non intret decretum, donec appareat dispositionem principalem percutere casum, & *numer.* 27. Quod decretum solùm inficit pos-
136 sessionem iuris, † non facti simplicis, & nudi per Alexandr. *in l.* 1. *num.* 11. & *seqq. ff. de requirend. possess.* & fuisse dictum *in Lucien. beneficiorum* 4. *Iunij* 1607. coram Caualterio.

Quoniam ante iustificationem narrato-
rum, & quod clarè pateat decretum intrare, non tollit detentationem, † seu instantiam 137
facti, ex qua manutentio datur detentatori; vt per Lancellotum *de attentatis, part.* 3. *capitul.* 24. *titul. de reo, quæstio.* 1. *numero* 77. & fuit resolutum *in Parmanens. Prioratus* 16. *Ianuarij*, & 26. *Februarij* 1598. coram Orano, & *Cisontana Capellaniæ* 26. *Octobris* 1602. coram Mellino, & *in Mellitens. Parochialis* 27. *Iunij* 1603. coram Coccino Decano, & *in Tudertina Assignæ.* 18. *Iunij* 1607. coram Burato impressa per Farinac. *decision.* 72. *numero* 6. *part.* 2. *recent.* tellatur Barbossa *d. clausula* 40. *numero* 25. videndus nouissimè Ludouis. Post. *in tractatu de manuten. obseruatione* 42. *à numer.* 74. & post tractatum *decision.* 173. *numer.* 6. & *decision.* 76. *numer.* 1. & *decision.* 120. *num.* 4. & *decision.* 153. *numer.* 4. & *obseruatio.* 32. *numer.* 76. & *decision.* 295. *numer.* 13. Nisi detentatori resistat ius vehementer, nec doceat de legitimo titulo, Rotta *decisio.* 15. *numer.* 22. post tractat. Ludouis. Post. Alioquin sufficit reo detentatori excludere actorem † per non ius suum, iuxta text. *in l. fin.* 138
ff. de rei vendication. Rotta *decision. de re iudicat. in antiquit.* & *decision.* 4. *eodem titulo in nouis.* & *Leodecens. Canonicatus* 22. *Aprillis* 1611. coram Pirouano, & *in alia Lucien.* & *Tudertin.* allegatis à Barbossa, *num.* 29.

Et fuisse dictum *in vna Seguntina*, ad-
ducta per Garcian. † *de benefic. 5. part. capi-* 139
tul. 1. *numer.* 249. ibi: *Nam eadem est ratio, quando decretum est iustificatum probata videlicet vacatione in mense reseruato, tunc enim decretum notorium dicitur, ex quo in continenti probatur,* & *discolorat titulum,* &c. & alia decisio. *in causa Auersana beneficiorum* 24. *Nouembris* 1557. in qua fuit resolutum; quod in casu, quo constat de prothonotariatu defuncti, reseruatio ista obstat spoliato in spolio, non tamen esset reus admittendus ad probandum. Aliqui tamen dicebant; quod deberet admitti, si vellet probare in continenti, vt in decisionibus Oradini manuscriptis, quæ decisio est coram D. Quiroga, & aliàs in ea dicitur, quod præsupposito quod in actis constat beneficium vacasse per obitum Prothonotarij, licet non de numero participantium, sed ex priuilegio; deneganda est restitutio in spolio, iuxta *decissionem* 1. *de restitution. spoliatorum, in antiquis*, Si nihil opponatur in actis, quod eludere, & elanguare Prothonotariatum, Rom. ans *cons.* 429. *num.* 4.

Sarnerius *de annali. quæstion. 52.* Cassiadorius *decision. 1. de restitutione spoliatorum*, Beroius *quæstion. 80.* docent Mascardus *dicta conclusion. 1276. numero 12. & sequentibus*, Anastasius Germonius *de indultis Cardin. §. volumus, à numer. 27.* vbi ait: Quòd possessio cepta vigore prouisionis factæ ab Ordinario in mense reseruato est vitiosa, & irrestituibilis semel in continenti probata vacatione in mense reseruato, *decisio Orani. 250. & 168. in manuscriptis, &c.* refert Nicolaus Garcia *in 5. part. capitul. 1. numero 417.* & de hac decisione Orani fit mentio *in decisio. 67. numer. 3.* Farinacij *libro 1.* Marchesanus *de commissionibus 2. part. capitul. 3. de commissionibus restitution. in integrum, numer. 49.* Hieronymus Gonçalez *in glos. 31. ex numer. 7.*

Quia omnia prædicta intelligenda esse
140 firmat, quando reseruatio clare, † & concludenter probatur, aliàs secus, nam tunc spoliatus & attentata passis deberet ante omnia restitui, & in sua possessione defendi, quia paria sunt non probare, & minus bene, ac obscurè probare, idem Gonçalez *glossa fin. à numer. 29.* sequitur Nicolaus Garcia *de beneficijs dict. 5. part. capitul. 1. num. 417.* & comprobat ipse *6. part. capitul. 4. à numer. 24.*

Qui quidem Garcia *dict. capitul. 1. numer. 435. & sequentibus*, ait, in hac mate-
141 ria tandem dicendum, † quod ad effectum impediendi manutentionem, tunc dici probatam reseruationem, & decretum iustificatum; quando constat de ipsa reseruatione, & possessor dicit se prouisum ab Ordinario, nec alium titulum allegat, alias secus, quia in beneficialibus datur multiplicatio titulorum, adducit ad litteram *in numero 436.* Rottæ decisionem *in una Regincns. beneficij 16. Februarij 1596.* coram D. Ittæ, in qua resolutum fuit, dandum esse mandatum de manutenendo prouisso ab Ordinario existenti in possessione beneficij, vt constat ex instrumento adeptæ possessionis non obstante reseruatione oppositæ & decreto irritante contento in regulis, &c. Vide latiùs ibidem.

Et quod ista reservatio clarè & concluden-
142 ter sit probanda per † impetrantem, quando concurrit cum prouisso per Ordinarium; latè & optimè per plures Rottæ decisiones, & Doctores comprobat, & declarat ipse Nicolaus Garcia *6. part. capitul. 2. sub numero 128. versicul. Tandem quando agitur de probanda vacatione in certo mense, &c.* Et videndus *à numero 156.* vbi quando adest legitimus contradictor, quando & quomodo sit narratiua probanda, & quomodo quando nullus contradictor adest.

Et quando probatio reseruationis red-
ditur dubia & obscura, † impediatur per 143
prouisum ab Ordinario immissio, & via executiua, quia requiritur quod sit clara reseruatio, & taliter quod inter partes controuerti non possit; vide quàm plurimas Rottæ decisiones per eundem Garciam *6. part. capitul. 4. à numero 21. cum multis sequentibus.* Et quod prouisus ab Ordinario, & possessor sit legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici, quando dubitatur, an intret reseruatio, ita vt notoriè de ea non constet; elegans est Rottę *decisio. 124.* per Coccinum, & aliæ plures inferiùs citandæ.

Et quod possessor, & titulatus ab Ordinario sit manutenendus contra prouisum Apostolicum ad beneficium reseruatum, quando de reseruatione non constat clarè, adeò vt interim dùm reseruatio dubia & turbida controuertitur; sit legitimus contradictor, & immissionem prouisi Apostolici impediat; probat Ludouis. Post. *de manutentione, obseruation 71. à numer. 71. & obseruatione 46. à numer. 18. & sequentibus*, vbi *numero 19.* Quod hæc controuersia sit discutienda in via ordinaria, & iuditio petitorio, ex Seraphino *decision. 287. numero 4.* Vbi quando dubitatur an beneficium sit regulare, aut collativum, & possideatur à sæculari, de quo exemplo videnda *decisio. 47.* inter impressas per Marchesan. *de commission. appellatio. in possessio. §. 1. folio 991.* & ipse Ludouis. Post. ibidem, *numer. 20.* constituit regulam generalem: quod possessio, quæ est contra dispositionem legis, constitutionis, vel statuti manutenibilis est interim, si illius dispositio dubia sit, vel validitas controuersa, licet secus è contra, ad quam plures Rottæ decisiones applicat.

Ex quibus omnibus clarè patet intrusum prouisum ab Ordinario † habentem 144
titulum coloratum, & non notoriè iniustum, sed aliqua ratione fundatum, & munitum, quia est dubium de reseruatione, & super ea probabiliter controuertitur in iure, vel in facto; esse legitimum contradictorem

rem

rem ad impediendam immissionem, & viam executiuam vigore litterarum Apostolicarum ob reseruationem obtentarum, si sit in possessione, quia ab ea absque iudicio Ordinario, nec amouendus, nec pribandus est,
145 quoniam clausula (*contradictores † appellatione postposita compescendo*) in litteris apposita solùm habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de iure, idest per viam iuris, aut Iudicis, plurimos citant Gonçalez *in glossa 9. in annotation. numer. 242.* Garcia *6. part. capitul. 2. numer. 115.* Augustinus Barboss. *in tractatu de clausulis, clausula 7. per totam*, infinitos Doctores citat videndus Barbossa *clausula 33. à numero 2. & sequentibus.*

Quia ista clausula intelligitur inris ordine seruato, † & citatis citandis Felinus
146 *in cap. de cætero, numer. 9. de sententia & re iudicata*, Achillis *decisio. 6. numer. 2. super regul. de triennal.* Mohedanus *decisio. 7. numer. 5. de restitution. spoliator.* & post alios plurimos Barbossa *clausula 7. numer. 5.*

Etenim etiam clausula (*amoto quolibet illicito detentore*) apposita † in litteris
147 beneficialibus, quando nulla res iudicata præcessit, nec fuit negotium discussum; facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium, ita post Abbas & alios *in capit. de cætero*, maximè Felinus *numer. 9. de sententia & re iudicata*, Mohedanus *decision. 7. numer. 5. de restitutione spoliatorum*, aliàs *97. numer. 5.* Achillis *decisio. 6. numer. 5. super Regul. Chancellar. de triennal.* Marchesanus *de commissionibus, part. 2. capitul. 3. numer. 35. in prima impressione*, Lancellotus *de attentatis part. 2. capit. 4. in præfatione, numer. 470. & 514.* Nicolaus Garcia *de beneficijs, 6. part. capitul. 1. à numer. 48.* Hieronym. Gonçalez *ad Regul. 8. Chancellar. glossa 9. §. 1. in annotationibus, numer. 236.* Moneta *de commutat. vltimarum voluntat. capitul. 11. numer. 467.* & fuisse dictum *in Rauenaten. iuris patronatus 27. Ianuarij 1606.* coram Patriar. Mancanedo, vt per Farinacium *decision. 159. numer. 3. part. 2. recent.* Et *Interamnen. Elemosinariæ 28. Ianuarij 1602.* coram Cardinal. Lancelloto, vt per eundem Farinacium *decisio. 52. numer. 2. part. 2. recent.* Barbossa *dicta clausula 7. numer. 7.* vbi
148 bene, & *numer. 8.* Quod tunc † licet appellare, & appellatio causat attentata, Scaccia *de appellationib. quæst. 12. limitat. 11. num. 11.* Seraphin. *decis. 156.* Mantica *decis. 324. num. 3.*

Vbi etenim reseruatio materialiter accepta non est notoria, † sed iustè de ea du- 149
bitari potest, vt quia non constet de obitu in quo mense; prouisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor ad effectum, vt gratia iustificetur, & vt in eius iustificatione Ordinaria via, non executiua agatur, quia Papa non intendit præiudicare Ordinarijs, aut prouisis per illos, vt per Rottæ decisionem *in vna Oritana Archipræsbiteratus 19. Iunij 1599.* coram Corduba, tenet in his terminis Vinianus *in tractatu de iure Patronat. 2. part. libro 11. capitul. 4. sub numer. 114.* versicul. *Tertiò, vbi reseruatio*, videndus ad idem, versicul. *Quartò*, & versicul. *Quintò*, vbi optimè.

Vbi in hoc versiculo *Quintò*, dicit ad finem, quòd quando se opponit, qui est legitimus contradictor possidens cum pari titulo, vel saltim tali, qui possit esse par, & possit excludere titulum prouisi Apostolici, vt tunc ordinaria via, non executiua erit agendum, ex Mohedano *decision. 13. vt lite pendente*, Puteus *decision. 302. & decision. 306. lib. 1. & decision. 135. libro 2.* Verali. *decisione 329. numer. 2. part. 1.* Gonçalez *in §. 7. proœmiali, numero 243.*

Ad quæ est in terminis † alia elegans 150
Rottæ decisio. *in vna Paderbonens. Canonicatus Veneris 28. Nouembr. 1608.* coram Coccino Decano in hæc: domini resoluerunt, intrare arbitrium ad effectum supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & ad effectum illas exequendi, quia cum arbitrium concessum sit simpliciter Iudici, non debet ledere ius partis, Bartol. *in consil. 112. capit. final*, versicul. *Vnde sciendum est, libro 4.* Et propterea cùm D. Theodorus sit in possessione vigore collationis sibi factæ à Capitulo Turnario; † est legitimus contradictor, & con- 151
tra eum non potest procedi executiuè, sed ordinariè est agendum, & ille obtinere debet, qui potiora iura habet, vel probauit, Bartholus *in l. final. numer. 21. versiculo, Aut comparet aliquis qui dicit possidere, Cod. de edicto Diui Adriani tollend.* Decius ibidem. *numero 41.* Roland. *consil. 78. numer. 5. & 27. libro 3.* qui licet loquantur in terminis, *l. final.* Tamen eadem est ratio † in nostris terminis, Mohedanus 152
decision. 13. ante finem, vt lite pendent. &

in

In his terminis fuit resolutum coram me *in causa Celsonens. Canonicatus 1. Iunij 1607.* & alibi sæpissimè.

153 Non obstat quod D. Theodorus † habet titulum à Canonico Turnario D. verò Guillelmus habet titulum à Papa, & subrogationem gratiosam; quia nihilominus D. Theodorus est legitimus contradictor ad effectum impediendi processum executivum iuxta nota. *in capit. si à Sede, de præbendis, libro 6.* & fuit resolutum *in causa Clueas. beneficij Sanct. Saluatoris 16. Decembris 1602.* coram R.D. meo Deciano.

154 Et quoad subrogationem † gratiosam, quidquid dicendum esset, si subrogatio gratiosa in casu isto intraret, in hoc casu non est habenda ratio dictæ subrogationis, cum non prosit, nisi quando beneficium esset litigiosum, Vitall. *in Clementin. 1. numero 41. versicul. Et ideò, vt lite pendent.* vel alias reseruatum, & asserum, prout Rotta seruat, nam licet præ-

155 tendat ad fuisse litem; tamen † ea non probetur, cùm non constet de mandato expresso, aut tacito illius, qui commissionem impetrauit.

156 Et licet obtinuerit † etiam inhibitionem cum promissione de rato ex hoc magis arguitur, cum non constet de merito, quia de stylo Rottæ inhibitiones solent concedi, asserto procuratori etiam parte opponente, dummodo intra duos menses docuerit de merito, vt per Veralli. *decision. 386. libro 1. in manuscriptis.* Vltra quod ante executam inhibitionem

157 non dicitur † lis introducta ad effectum, quod beneficium efficiatur litigiosum, vt per Achilem *decision. 50. de reseriptis*, Vitell. *in Clementin. 2. num. 24. & 25. vt lite pendem.*

Denique non afficit, quod voluit Pa-

158 pa concurrere cum Ordinario † (quod potuit facere ex latè deductis *in causa Mesenens. Canonicatus 8. Nouembris 1577.* coram bonæ memoriæ Rubeis) quia de his agendum erit in Iudicio Ordinario, satis enim est, quod in hoc casu non possit procedi executiuè cum D. Theodorus sit legitimus contradictor. Hactenus de decisione quam adducit Prosperus Farinacius *inter posthumis, tomo 1. decisione* 198.

Est alia & bona Rottæ decisio, vt per Farinac. *in posthumis, tomo 1. decisione 362.* in hæc: Dixerunt Domini, † Petrum non esse legitimum contradictorem ad impediendam immissionem Iacobo, cum ad hunc effectum par titulus requiratur, vt per Barthol. *in l. final, numero 21. Cod. de edicto Diui Adriani tollend.* Puteus *decisione 302. libro 1.* Menoch. *de adipiscenda, remedio 4. numero 58.* Petrus, qui est prouisus ab Abbat. Sanct. Antonin. Ordinario colatore, non potest concurrere cum Iacobo, qui habet à Sede Apostolica prouisionem, &c. sequitur & facit. 159

Et licet ista regula, quæ est indubitata inter duos prouisos, † quorum vterque petit immissionem; fallit aliquando, quando contra prouissum Apostolicum instantem pro immissione opponit se prouissus ab Ordinario in possessione existens, sicuti etiam in remedio, *dicta l. final.* Cuius ad instar proceditur † in hac materia executionis litterarum Apostolicarum, admittitur etiam contradictor † ab alio fonte putà ab alio testatore, vt per Ruinum *consil. 28. numero 2. versicul. Subdit*, Barthol. *libro 5.* Tamen illa procedit fallentia, quando ille possessor † allegat titulum, qui vel excludit prouisionem Papæ, vel illam reddit admodum turbidam, tùnc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias prouisiones non intendit facere Ordinarijs, vel illis qui ab ipsis prouisi sunt, aliquod præiudicium, vt dixit Rotta *in Burgem de Pancorno*, & in alijs causis; ideò in aliquo speciali casu, † vel processum fuit Ordinariè, vel certè data fuit possessori aliqua dilatio ad docendum de validitate dicti tituli, vt interim fuit supercessum paulisper in executione litterarum Apostolicarum, & sic procedunt decisiones coram Orano, & alię quæ possunt allegari, &c. concordat cum hac decisione alia eiusdem Farinac. *in posthu. eodem, tomo 1. decision. 366. numero 2.* Vbi etiam, quod hoc casu † procedendum erit via Ordinaria. 160 161 162 163 164 165

Et quando possessio est vacans, tùnc quia nullus possidet, † paritas titulorum requiritur, diximus sup. *num. 95.* 166

Quod secus est quando prouissus † per Ordinarium iam fuerit in possessione, quia tunc ad impediendam immissionem petitam à prouiso Apostolico in beneficium ex causa reseruationis impetratum non requiritur titulus ex eodem fonte, imò cum hoc pro- 167

uiso

uiso per Ordinarium via Ordinaria erit agendum ex supra dictis, & vlterius comprobandis.

Denique fundamento verisimo comprobatur, quoniam gratia fit de beneficio reseruato, † ergo præcisè hæc qualitas fundamentalis debet constare, & probari, ita vt prouisus ab Ordinario & possessor possit, & debeat audiri super hac exceptione legitima, non esse reseruatum, ita in terminis argumentatur Cæsar Argellius *de acquirenda possessione, quæstion. 18. articulo 3. à numero* 110. Vbi plurimas ad idem decisiones Rottæ resen- 168 169 cet. Nam si statutum diceret, † quod contra instrumentum publicum nulla possit opponi exceptio; poterit licitè opponi, quod instrumentum non est publicum, Decius *in capit. ex parte el segundo, numero* 40. *de officio Delegati, & in consil. 458. numero* 1. Barthol. *in l. 1. §. portui, numero 3. ff. quod vi aut clam.* Vbi dicit; quod hoc casu debet constare instrumentum esse publicum. Doctores omnes *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata*, Cephalus *consil. 627. numero 4.* Afflictis *decision. 283. numero 1.* vbi Vrsillus *in annotatione, numero 3.* Crauetta *consil. 6. numero 72.* Milanens. *decision. 8. numero 5. libro 2.* Baldus *in capit. Pastoralis, uumero 4. de appellation.* Curtius Iunior. *in l. iuris gentium, §. quod fere, ff. de pactis*, Lofredus *consil. 6. numer. 12.* Carauita *super Ritu magn. Curiæ, V. Ritu 163. numer. 9. & 16.* Rebuffus *super constitut. Galliæ, titulo de litterar. obligatio. articulo 2. glossa 1. numero 34. & sequentibus*, Freccia *in tractatu de fœudis, part. 5. numero 5.* & ex alijs plurimis multas congerens doctrinas similes probat Carolus de Grassis *in tractat. de exceptionib. excepti. 2. à princip.* & præcipuè *num. 4.*

Qui *numero 5.* Ampliat hanc doctri- 170 nam, vt procedat † etiam si hæc qualitas requisita ab statuto requireret altiorem indaginem, Milanens. *decision. 3. numer. 26. & decision. 8. numer. 5. libro 2.* Socinus Iunior. *consil. 67. numer. 19. volumine 1.* Procedere dicentes in executione, cum sit exceptio proueniens † ex ipso instrumento, multa scitu digna congesit Grassis *exceptio. 3. per totam*, & iterum *exceptione. 13.*

Tandem igitur generaliter concludendum erit: † quod ad impediendam viam 171 executiuam litterarum Apostolicarum, & vt in via Ordinaria causa tractetur; parem vim habet regulariter quilibet legitimus contradictor ratione sui iuris excludendi impetrantis absque possessione, sicut & contradictor possidens, quia vterque est tertius contra quos non habet locum via executiua, & vt ab illis si suum ius, aut possessio auferatur debet iuris ordo seruari, † & in via Ordinaria vinci, vt 172 hactenus latissimè probauimus post magnam Doctorum catervam *à numero 90. & à numero 77. & sequentibus, versicul. Executores igitur gratiarum ad immittendum, &c.* Vsque nunc, & Rottę decisiones, quæ promiscuè omnes ad impediendam executionem, & agendum via Ordinaria vtuntur legitimo contradictore, aut intruso & possessore comparente.

Et vterque contradictor, tam qui non possidet, quàm qui possidet; tenetur suum titulum præsentare coram executore (aut Ordinario ad quem S. natus executionem litterarum remisit) vt de primo simplici contradictore diximus superiùs *à numero 93. cum sequentibus, versiculo, Tamen si re integram ipse legitimus, &c.* Et de possessore pariter diximus suprà *à num. 78. cum sequentibus, versicul. Quando autem aliquis est possessor, vel intrusus, &c.* Et iterum *à num. 120. vers. Ex ijs omnibus rectè infertur.*

Et vlterius probatur ex Rottæ † de- 173 cisione *in vna Nicien si Parroch. 20. Maij* 1624. inter recolectas per Viuianum *in praxi iuris Patronatus 46. in ordine*, quæ *numer.* 11. *&* 12. In hæc ait: non obstat demum, quod Oratius haberet titulum & possessionem, & ideò esset legitimus contradictor, & non posse contra eum agi via executiua immissionis adnotata per Barthol. *in l. final, numero 21. Cod. de edicto Diui Adrian. tollend.* Quia fuit responsum, in primis non constare, † quod di- 174 ctus titulus fuerit productus coram executore, quo casu non videtur renocanda immissio data ex noua productione, nisi appareat in continenti de bono iure producentis, cuius contrarium hic apparet ex suprà deductis, Seraphinus in puncto, *decision. 357. numero 5.* Rotta *in Eluen. beneficio 5. Nouembris* 1602. coram bonæ Memoriæ Penna, quæ est apud Marchesanum *de commissionibus, p. 1. fol. 350. num. 5. &c.*

Di-

Diferunt tamen isti duo contradicto-
176 res: quia intrusus † seu possessor semper, & indistinctè debet quæri per executorem, & eum citare, & audire, alias executio erit nulla, & attentata, Rotta vt per Coccinum *decisione 378. à principio.* Ita vt
177 quandocumque † compareat siuè ante immissionem, siuè post re non integra; debet executor eum audire, & reponere ante omnia immissionem, anteaquam de causa, & iuribus possessoris vlterius cognoscat, vt superius probavi, & vlterius, est elegans Rottæ decisio *in vna Maioricensi Paroquialis de Campanero 23. Ianuarij 1591.* coram Domino Bubalo, quæ sic ait:
178 Fuit resolutum dandum † esse mandatum de manutenendo in possessione Parochialis, de qua agitur Iacobo Torres, non autem Ioanni Pelleu. Quia constat de eius anteriori possessione, quę fuit capta die *18. Augusti 1588.* vigore prouissionis Apostolicæ, & possessio Ioannis fuit capta, *die 29. & 40. Nouembris* anni sequentis,
179 & sic instrumentalis, quæ non est † manutenibilis, nisi possessore expulso, Rotta *decisione 21. de restitutione spoliatorum in nouissim.* Caputaquens. *decisione 396. libro 1.* Debuit executor Iacobo possidente, eo non citato non dare possessionem Ioanni, *capit. licet, de præbendis, libro 6.*
180 Nam semper in traditione † possessionis debet vocari possessor, cui potest competere ius in possessione, vt per Cardinalem *consilio 75.* Felinus *in capitul. final. numero 24. de præsumptionibus.* Nec satisfacit Iudex citando postea Iacobum, & Iuribus hinc inde discussis pronuntiando, ipsum à prętensa possessione amouendum, & amotum esse, & Ioannem in sua possessione debere remanere, quia iuxta dict. Concil. Cardinal. Debuit prius revocare tra-
181 ditionem † possessionis factam Ioanni, & illam restituere Iacobo, & postea iterùm pronuntiare ad fauorem Ioannis, & illi possessionem denuò tradere. Quæ in præsenti facta non fuerunt, ex quo redditur iniusta declaratio Iudicis, & possessio capta non est considerabilis, nisi expulso possessore, & fuit resolutum coram illustrissimo D. Lancelloto *in illa Romana domus ad imaginem pontis.* Nec obstat, quod non fuerit in tempore appellatum ab vltimo decreto; quia non ex hoc redditur valida, & manutenibilis possessio capta possessore non citato, & illo non expulso, quia sententia notoriè iniusta numquam transit in iudicatum. Non obstat † quod 182
Ioannis sit prouissus Apostolicus, & quod eius prouisio sit anterior prouisione Iacobi: quia hoc respicit petitorium, &c. quam mirabilem decisionem refert Nicolaus Garcia *de beneficijs. 6. part. capitulo 2. numero 125.* alios Nos citauimus suprà *1. part. capitulo 10. à numero 109. versiculo, Et in primis si contradictor sit possessor.*

At legitimus contradictor † simplex 183
absque possessione non impedit executiuam viam, nisi compareat re integra etiam post decretum immissionis, dummodo missio ipsa actualis data non sit, nec executa, vt diximus suprà *à numero 93. versiculo, Tamen si reintegra, & à numer. 77. cum sequentibus, versiculo, Executores igitur gratia, & à numer. 87. cum mal-tis sequentibus, versicul. Igitur ad cognoscendum, &c. & à num. 102. versicul. Et quando comparet.*

Secunda erit diferentia inter istos legitimos contradictores, vt licet ad impediendam executionem † gratiæ regulari- 184
ter æquiparentur, ad hoc vt in via Ordinaria vterque audiatur; tamen in beneficijs reseruatis simplex contradictor cum titulo colorato absque possessione per Ordinarium prouissus non impedit viam executiuam. Quia dumtaxat auditur de suo iure docens in continenti non alterata via executiua litteris Apostolicis debita, vti expressè dixit Rotta, cuius decisionem adduximus ad litteram superius, *numer. 139. cum sequentibus*, & atnotauimus superiùs, *numer. 95.* Sed vt in via Ordinaria audiatur, debet cum titulo colorato concurrere simul possessio antea ab ipso prouisso Ordinario ocupata, post alios Viuianus *de iure patronatus. 2. part. libro 11. capitulo 4. numero final. versiculo, Penultimo*, in hæc: Denique est sciendum, quod habens titulum ab Ordinario, & non possidens non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici stante reseruatione, † quia ad impedien- 185
dam par titulus est necessarius, Menoch. *de adipiscendis, remedio 4. numero 581.* & fuit dictum *in Caputaquens. beneficij. 22. Martij 1609.* coram Cardinal. Marcomontio, & *in Nouarien. beneficij. 5. Iunij 1610.* coram Dom. Coccino Decano, &c.

Ele-

Elegans est Rotæ decisio inter Barr-
186 genſ. Abbatiæ de Salas. † 10. Nouembris 1615. adducta per Farinacium in Quæstionibus, tomo 1. decision. 900. in hoc à principio: Et Rotta vtroque parte informante censuit, dictam glatiem non esse sufficaram quoad reseruationem. Fundamentum præcipuum fuit, quia hoc casu agitur de reseruatione contra prouisum ab Ordinario, qui bona fide contulit beneficium vacans in suo mense. Et prouisus repe-
187 ritur in possessione, † quo casu vterque dicitur habere intentionem fundaram de iure communi, *capit. ex frequentibus, de institutionibus*, Felinus *capit. cum venerabilis, numero 32. de exceptionibus*, Decius *consil. 117. pro tenui, numero 1.* Rotta *decision. 4. in princip. de concession. præbendæ*, cum alijs per Modern. *ad regula. 8. §. 1. proœmia, numero 21. & glos. 11. numer. 37. & 38.*

Ex quo sequitur, vt tali casu, quia reseruatio venit ad annullandam anterio-
188 rem collationem Ordinarij, † & excludendum reum, & possessorem; debet plenè & concludenter probari, Ægidius *decision. 612.* Putens *decision. 265. libro 3.* Rotta *diuersorum, decision. 146. numero 3. & 4. part. 2.* Verail. *decision. 10. part. 2.* & fuit dictum *in Guienen. Canonicat. 11. Martij 1587.* coram Robusterio: Vbi expresse dicitur, quod quia agebatur con-
189 tra possessorem † prouisum ab Ordinario bona fide, non erat per plures præsumptiones amouendus à possessione, sed per plures probationes, & fuit etiam dictum *in Hispalens. Archidiacona. 20. Februarij, & 26. Iunij*, coram Iusto. *in Calagurritana de Ocon. 30. Ianuarij 1606.* coram R. Lugudunens. *& in Burgen. de Pancorvo 24. Octobris 1585.* coram Giptio, & alias decisiones allegat Modernus *ad Regula. 8. glossa 11. numero 100. & sequenti*, &c. & latè prosequitur ad plura elegantia.

Et *numero 20.* ita ait: Et aliæ conie-
190 cturæ † adducuntur per informantes pro Gabriele, ex quibus videtur satis debilitari, & eneruari probatio, seu præsumptio prouisi Apostolici deducta ex solo sumpto supplicationis signatæ: & intrant vulgaræ regulæ, quod vna præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, *l. Diuus, ff. de in integrum restitution. capit. litteris, de præsumptionibus.* Et vna probatio contraria † probatione conquas- 191
satur, Surdus *consilio 135. numer. 93. & sequentibus.* Et in terminis reseruationis, quod illa non intret, † quando contra eam 192
aliquid coloratum apponitur; fuit per doctrinam Socini *in l. rem quæ nobis, ff. de acquirenda possessione.* decisum coram Palesto *decision. 258. in manuscr. ptis*, vt in copia data.

Et quatenus præsumptiones redderentur paces, † in paritate præsumptionum 193
præferendus est reus & possessor, Speculator. *in titulo de iura. dela. §. 1. numero 9.* Cephal. *consilio 152. numero 10.* Felin. *in capit. ex litteris, numero 4. de probationibus*, Alciatus *regul. 3. præsumption. 44. numero 1.* Tiraquell. *de iure primogeni. quæstion. 17. opini. 11. numero 2.* & vt dicit Aretin. *in capit. in nostra de rescriptis*, cum possessione paritas probationum reducitur † ad imparitatem, & fuit 194
dictum *in vna Portogalen. vnion. 9. Martij 1594.* coram Orano. Nec est dubitandum Gabriel. † possidere etiam si fe- 195
rit appositum sequestrum de mandato Principis, donec causa cognoscatur, vt per Alexandrum *consilio 112. numero 5. libro 6.* Hactenus de mirabili decisione.

Ad idem adest alia elegans Rotæ decisio, vt per Coccinum Rotæ decanum 124. vbi possessor † & prouisus ab Ordi- 196
nario manutenetur, dum turbida redditur reseruatio, quæ si notoria non fuerit (vt statim) non conceditur † immissio prouis- 19.
so Apostolico, eadem Rotta *in vna Barens.* coram Sacrato recolecta per Marchesan. *de commission. appellation. in possession. 1. part. §. 1. ad finem*, quæ ele decisio. 47. *folio 991.* in qua latè dicitur, quod executio litterarum deneguetur, quando non constat de reseruatione, quæ decisio *in numero 3.* ita ait: Minus facit, quod beneficium fuisset reservatum, & proinde intret ius decreti irritantis, de quo in Regula reseruatoria, quod quidem decretum influit in possessione, Calsiador. *decisio. 1. numer. 2. de restitutione spoliator. &c.* Et sic possessio Octauij tanquam infecta minimè sit manutenenda *ad l. improba.* cum ibi notatis, *ff. de acquirend. possession.* Putens *decision. 332. libro 2.* Qua fuit responsum, decretum irritans ita demum vitiare possessionem, si est certum quod intret, aliàs dum dubitatur, an intret, vel

Iusti;

non; possessor est manutenendus in sua possessione, siuè detentatione, vt fuit dictum *in Parmenens. Prioratus 16. Ianuarij 1598.* coram Orano, *& in Tarantina Capellaniæ 26. Octobris* 1601. coram Mellino, & coram Coccino, *& in Iodunen. Canonicatus 22. Aprilis*, coram Pirobano, in proposito autem casu est satis controversum, an beneficium sit regulare, & manuale, vel potiùs collativum, à quo pendet an intret reseruatio, necne, &c. Et vltra cæteras decisiones elegans est in terminis decisio Rottæ Coccini supra adducta *à numer. 55. versicul. At quæ est in terminis, &c.*

Hæc tamen doctrina limitatur, quando reseruatio est notoria † & patens, quæ nulla potest tergiversatione, & colore celari, nam hoc casu non habetur in consideratione titulus, & possessio per prouisum ab Ordinario, quam merito inficit reseruatio euidens, & notoria, quam limitationem ad prefatam regulam probat elegantèr Rotta apud Farinacium *in posthumis, tomo 1. decisione 362. numero 3.* & de Regula *à numero 1. & 2.* hoc idem probat Rotta vt per Coccinum *decisione 124. numero 7.* in hæc: Quia cum reseruatio sit turbida † ex iam deductis, immissio non solet concedi, quando reseruatio non est notoria, & indubitata, vt fuit resolutum coram R. Dom. meo Decano *in causa Neapolitan. Rectoriæ 13. Februarij* 1598. & coram R. Dom. meo Ludouisio *in Sanct. Angeli Lombardor. 13. Iunij* 1602. vbi aliæ decisiones allegantur, & ideò donec cognoscatur; Stephanus debet manuteneri, &c. Est etiam in terminis præd. *decis. 124.* apud Coccinum. Probant etiam aliæ Rottæ decisiones adductæ per Cæsar. Argel. *de acquiren. possessio. quæst. 18. art. 3. num. 110. & num. 111. & de legitimo contra, quæst. 15. num. 128.*

Et tandem animaduertere debes, quod vt sciet Ordinarius (cui per Senatum remittuntur † litteræ Apostolicæ in prima instantia) quando in eis executiuè, aut via ordinaria procedere debeat; præoculis semper habeat Regulam immissionis ex *l. final. Cod. de edicto Diui Adriani tollendo.* Quia immissio possessionis beneficij similiter est adipiscendæ remedium, & regalis, *dicta l. final*, regitur & secundùm eadem regulariter regulatur, prout ex varijs Rottæ decisionibus, doctorumque authoritate suprà probauimus hoc *tractatu de supplicatione ad Sanctissimum. 1. part. capitul. 20. à numero 142. versiculo, & vt hæc doctrina Menochij*, quas singulas videre poteris, quia omnes rectè conducunt huic instituto, plurimas ex ijs, & alias congerit ad idem, Cæsar Argelius *de legitimo contradicto. quæstion. 2. articulo 1. à numer. 1. & sequentibus*, seruatis tamen quæ specialiter in hoc capite annotauimus, quia ita distinctè alibi non reperies.

Concludendum est igitur, quod quando Senatus decernit, traddi litteras Apostolicas impetranti, † vt illis vtatur coram Ordinario, eò quòd recognouit percuti eius primam instantiam, & iurisdictionem; tùnc attendat Ordinarius ipse ad supradicta, vt quando executor nominatus de iure communi debebat procedere in earum litterarum executione executiuè, & via executiua; ita pariter ipse Ordinarius viam executiuam debet obseruare, quia litteræ Apostolicæ regulariter executionem merentur ob earum reuerentiam.

At verò, quando ipse executor de iure non executiuè, sed via Ordinaria tenetur procedere assumendo partes Iudicis, quia vel adest intrusus, aut aliàs possessor, vel simplex legitimus contradictor pro suo iure, & interesse iuxta casuum varietatem, & distinctionem hactenus descriptam in hoc capit. tùnc pariter ipse Ordinarius, cui per Senatum fit litterarum cognitionis in prima instantia remissio, debet, & tenetur in via Ordinaria, non executiua procedere.

Et quamvis (vt audio) Senatus hîc Supremus aliquando in decreti conceptione, † quo remissio harum litterarum fiebat Ordinario, solebat aliquando specifice addere, & exprimere, quod Ordinarius, vel via ordinaria, vel via executiua (iuxta casuum varietatem) in cognitione procederet; tamen hodie ab hac conceptione prouidè, & prudenter recessit, quoniam non integrè, nec probabili certitudine Senatus ipse potest recognoscere à principio, quando sit, vel non Ordinariè, aut executiuè procedendum per Ordinarium, etenim multoties litteræ ipsæ trahuntur ad Senatum anteaquam executor illis vsus fuerit, & antea quam pars aliqua comparuerit, & vt plurimum ad petitionem Regij Fiscalis, vel quandoque

ad

ad petitionem alicuius partis, cum aliæ adsint interesse habentes, quę legitimi sint contradictores, qui post modum possunt comparere coram Ordinario, per quorum comparitionem, & iurium deductionem alteratur natura, & via executiua litterarum Apostolicarum, ac sic minimè constanter Senatus in omnibus causis poterit vti simili conceptione decreti, multoties quippè potest esse in certa, cum maximo periculo iurium partium, quare rectius his temporibus Ordinarij discretioni iure munitæ relinquitur, vt iuxta iuris regulas prævideat, quando ordinaria via, vel executiua procedere teneatur, præ oculis nunc habens, quæ non parvo labore in hoc capit. adnotauimus ad tollendas deinceps intollerabiles controuersias his in casibus contingentes quotidie, cum quibus requiescimus iam ad hoc opere hodie 22. Februarij anni 1632. quo Sancta Mater Ecclesia festiuitatem Cathedræ S. Petri Principis totius Orbis concelebrat.

INDEX RERVM, ET VERBO-rum, quæ in hoc Primo Volumine continentur.

A

Abbas, Abbatia. Vide *Prælatus.*

ABbas non potest renunciare exemptioni ab Ordinario absque sui conventus consensu, 1.p.c.13.n.31.& seq.

Abbates etiam non exempti habentes iurisdictionem ordinariam hodie sua uti valent iurisdictione non obstante Trid. decreto, 2 p. c.4.n.14.

Saravia, & Cænedus convincuntur suponentes posse Abbatem exemptioni renunciare cum consensu sui conventus, 2.p.cap.11.n.23.& sequentib.

Absens.

ABsens à loco rei sitę citatus ad litteras requisitorias, & non comparens patitur primũ decretum, ex quo actor instituit in possessionem eiusdem rei, 2.p.c.5.§.3.n.18.

Absenti potest dari curator per iudicem rei sitę ad effectum decernendi primum decretum. Ibid.n.19.& 20.

Absenti dare curatorem potest iudex, qui in causa habet iurisdictionem. Ibid.n.24.

Absenti non subdito, non potest dari curator per iudicem rei sitæ ibi non reperto. Ibidem num.25.

Absentia iudicis notabilem non solùm esse iustum impedimentum, ad eum excusandum à munere iudicandi, verum ad iurisdictionem in alium transferendam, 1.p.cap.10.§.unic. num.37.

Absente executore, vel mortuo, cui vim intulit, decretum violentiæ, etiam ex dictum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. Ibid.n.39.

Absolutio. Vide *Excommunicatio.*

ABsolutionem à censuris quando impetrans, & quomodo compellatur à Senatu sibi trahere expensis, 1.p.c.10.n.66. & 2.p.c.24. à n.53.cum seqq.& n.63.

Absoluta. Vide *Potestas, plenitudo.*

ABsoluta Principis potestas æquo, & bono temperanda est, 1.p.c.7.n.9.

Absoluta Principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod diuino, & naturali, aut gẽtium iuri repugnat, 1. p.c.7.n.15.

Absolutæ potestatis mentio aliqua non habetur in toto iure, ibi.n.16.

Abundans. Vide *Cautela.*

ABundantia verba tolerantur, quando ad maiorem declarationem apponuntur, & tolẽdæ dubitationis gratia, 2.part.cap.21.numer.10.

Abusus.

ABusu inotorio Ecclesiasticæ potestatis Princeps obuiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur, 1.p.c.2. num 9.

Abusus dicitur perperam contra ius, & rationẽ vti, 1.p.c.6.n.27.

Abusus in iure vocatur pernicios us, detestabilis, & illicitus, ibid.

Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu nullus vsus stat, ibi. n.28.

In Regno Franciæ ab abusu appellatur ad Senatum, notoriè facto per Ecclesiasticos contra sancta decreta, & concordata, ibidem nu. 29.

De abusu notorio potest Curia cognoscere quãdo veniat quis contra authoritatem Regiã, d.1.p.c.6.n.31.

Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam, ibid.n.32.

Ex abusu, & nouitate scãdali genitrice, & perturbationis status retentionem litterarum Apostolicarum licite fieri, legitimamque esse causam, multi affirmant, ibid.n.34.

Abusus notorius, & nouitas violentia quædam est, ibid.n.35.

Abusui notorio, & nouitati potest Princeps ob

uiare inter personas Ecclesiasticas ne pax publica turbetur, & communis bonum detrimentum patiatur, ibid. n. 37.
Abusibus resistere maximè laude dignũ est, 1. p. c. 3. §. vnic. num. 73.

Accessorium. Vide *Principale connexum.*

Accessoria est ad gratiam principalem executoris datio, & commissio, 2. p. c. 26. num. 1.
Accessorij effectus nihil detrahit suæ principali dispositioni, ibidem, num. 13. & sequentibus.
Accessorium siue tractetur de principali augendo, siue destruendo, aut confirmando semper huius naturam sequitur, 2. part. cap. 26. num. 41. & sequentibus, & cap. 30. §. 1. num. 7.
Accessorium corruit sublato principali, quia eodem modo resoluitur, quo creatur, ibid. n. 43. & seqq.
Accessoria est commissio ad gratiam principalem, 2 p. c. 30. §. 1. n. 6.

Accidentia, Accidentale.

Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cuius substãtiam non tangit, 2. p. c. 26. n. 8.
Accidentalia possunt mutari & variari non vitiata substantia rei principalis, secus è cõtra, ibid. n. 9.
Accidentalia apponuntur, & veniũt post dispositionis esse perfectum, ibid. n. 10.
Accidentalia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subiecti corruptionem, ibid. n. 11.

Actio, Actor, Agere, Agens. Vide *Causa, acta.*

Ab agendo, seu excipiendo excluſus non excluditur à retinendo, 1. p. c. 10. n. 60.
Agenti ex vna causa, & prosequuta non obstat res iudicata quominus ex alia diuersa viterius agere queat, 1. p. cap. 12. à num. 7. & seqq.
Agens ex causa falsa non obtinet in eodem iudicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamẽ iudicio nouiter intentata obtinebit, 1. p. c. 12. n. 25. & sequent.
Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui teneant Doctores, 2. p. cap 8. n. 4.
Agens in prima instantia de bobus non potest in secunda agere de equo, cum tunc libellus nequeat mutari. 2 p. c. 8. n. 11.
Lancellotus dicens actionem posse mutari in gradu appellationis reprobatur, ibid. n. 31. & seq.
Actio tutelæ, & negotiorum gestorum est indiuidua, & inseparabilis, 2. p. c. 14. n. 11. cum seqq.
Actione primæua (cum fuerit per adiudicationem extincta) non potest creditor agere postquam sibi cuiusta fuit res in solutum data, 2. p. c. 18. n. 20.
Agens ex vna causa, falsa tamen, & inualida nõ sustinetur iudicium ex alia verè tunc existente, 2. part. cap. 12. §. vnic. num. 15. & sequentibus.
Agendi modus inspicitur, vt inde finis colligatur, 2. p. c. 22. n. 16.
Agentis intentio regulat omnes actus ad finem intentionis, ibid. n. 15. & seqq.
Acta omnia emanata à commissione non subscripta, & sic nulla ex defectu formæ, pariter nulla sunt, cum procedant à radice infecta, 2. p. c. 26. n. 38. cum seqq.
Acta gesta à iudice cadente iurisdictione nulla sunt ipso iure, ibid. n. 46.
Acta gesta per delegatum, aut Legatum contra formam Trident. in cap. 1. cau. 2 omnes sunt nulla ipso iure, ibid. n. 47. & seqq.
Filius in aduentitijs, quorum pater nolunt adquirere vsumfructum, non potest agere in iudicio sine eius consensu, 2. part. cap. 17. num. 52.
Nec reualidatur iudicium accedente consensu patris post litem contestatam, ibid.
Acta & re iudicata à par procedunt. & cui vnũ non nocet, nec aliud. 2. p. c. 28. n. 8.
Acta possunt nocere, res iudicata tamen accidẽtaliter non, è contrario autem hoc non currit argumentum, ibid. n. 19.
Non agitur ex prima sententia, sed ex vltima confirmante, aut infirmante, 2. p. c. 29. n. 6. & 10.
Actio ex prima sententia extinguitur per appellationem, ibid. d. c. 29. n. 8.
Actio iudicati ex prima sententia orta, ideó extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis ibid. n. 9.
Actio iudicati licet ex vltima sententia nascatur mouenda erit coram iudice rei Ord. nario, secus officium iudicis, ibid. n. 20.
Actio iudicati in factum potest intentari coram Ordinario, ac etiam coram Iudice appellationis 2. p. c. 29. n. 21.
Rotæ decisio ad idem adducitur, n. 22.
Actio iudicati tunc intentari valet coram iudice appellationis, si ibidem condemnatus

tus.reperiatur,ibidem, num.23. & sequentibus.
Actor quod asseuerat.probare tenetur,2.par.c. 30.§.2.n.20.
Agi nequit in iudicio ex protocolo ad rem in contractum deductam,qua ad id destinatum non est,2.p.c.3.§.3.n.17.

Actus, Acta. Vide *Processus.*

ACtus licitus respectu principij, & prohibitus respectu finis,illud attenditur,& vt licitus iudicatur,1.part. cap.2.num.96.& sequentibus.
In omni actu humano duo requiruntur copulatiuè voluntas, scilicèt, & potestas quorum altero deficiente,actus corruit, 1.p. cap.10. n.78.
Per actum nullum res non desinit esse integra, non perpetuatur iurisdictio, non inducitur litispendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas,& similia, 1.p.cap. 10.à n.113.& seqq.
Per actus resolutionē res retrotrahitur ad priorem statum,ac si gestus non fuisset,1.p.c.10. n.127.
Acta gesta per Iudicem Sæcularem in articulo sibi pertinente fidem faciunt coram Ecclesiastico,sicut è contra, ibidem num. 147. & seqq.
Acta facta in iudicio sæculari ob bonum publicum, faciunt fidem coram Ecclesiastico, ne iudicia illusoria reddantur, ibidē n.149. & seqq.
Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti eiusdem rescissio,1.p.c.11. n.9.& seqq.
Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri quantumuis habentem vices, & authoritatem S. Apostol. vt in Legato de Latere,2.p. c.6.num.36. cum sequentib.
Acta noua ad corroborationem executionis petitæ noua non egent instantia, cum sit prima continuata, 2. parte,capit.8.numero 26.
Actus simpliciter factus sustinetur ex potestate validè, non ex inualida, quādo vtraque concurrit in agente,2.parte,cap.12.§.vnico,numer.3.
Actum agens videtur illum agere prout illud vtile,& validè esset,non prout illicitè foret, ibid.n.4.& seqq.
Ex duobus actis, de quorum anterioritate non apparet, fingit se præcessisse, qui facit actum valere, 2.parte,capit.12.§.1.numer.4.
Actus, qui fieri potest vno modo licitè, & alio illicitè cēsetur factus eo iure, & persona,qua licitè fieri potuit,ibid.n.12.
Nisi se restringat ad illicitam potestatem, ibidē n.12.& seqq.
Actum agens indiferenter.sustinetur actus ex ea potestate valida non obstante inualida,ibid. num.18.
Actus nullus non inducit præuentionem iurisdictionis,ibid.n.34.& seq. & à n.28.
Acta habentur in Rota pro transportatis præstito impedimento per Consilium Regium, ne transportentur,in odium recurrentis,2.p. c.20.n.16.
Actus quantumuis fauorabilis contra voluntatē agētis minimè sustinetur,2.p. c.22.n.18.
Actus semper iudicatur à principali intentione agentis,ibid.n.17.
Nec vltra intentionem agentis operatur, ibidē n.19.
Maximè in ijs, quæ pendent à potestate agētis, ibid.n.20.
Acta iudicij dicuntur omnes scripturæ Notarij actuarij iussu iudicis conscriptæ, 2.p.c.24. n.27.
Acta iudicij dicūtur publica triplici rationem, ibid.n.28.
Actus iudiciales debent præcedere sententiam, cum sint vehiculum ad eā,2.p.c.17 subn.52
Ex actu etiam nullo ius dicendi de nullitate acquiratur parti, cui detrahere aduersarius non potest per eius ratificationem,ibid.
Super actu nullo consensus præstitus non subsistit,2.p.c.17.sub n.52.
Acta sunt vehiculum ad sententiam, 2.p.c.27. n.32.
Causa,obquam acta irritantur, influit in sententiam,ibid.
Acta omnia emanata à cōmissione nō subscripta,nulla sunt ipso iure,2.p.c.26.à nu.38.46. cum multis seqq.

Additio.

ADditio ad libellum quando egeat noua instantia,& nouis defensionibus, 2. p.c.8. à n.24.cum seqq.
Quando aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni in substantialibus tempore, aut qualitate an sit noua dispositio, ibidem numer.27.

Aditus.

OB aditum difficilem ad Sedē Apost.& longā distantiam omnes ferè Doctores retentionem litterarum iustificant, 1.p.c.1.§.vnico,n.2.& seqq.
Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem

INDEX RERVM,

Apostolic. ad iustitiam retentionis Litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus sita sint, ibidem numer. 4.

Textus singularis in cap. cum longè, 93. distin. adducitur, expressè probans longè distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & significanter Regnum Galleciæ esseque difficilem aditum, ibid. n. 8.

Ob difficilem ad eam ad Sedem Apostol. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione Litterarum, 1. p. c. 1. §. vnic. n. 7.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostol. & locorum distantiam recursus habetur ad Principem Sæcularē. Obseruatio Matthæ refertur, ibid. num. 17.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & Decretorū obseruationem nunquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, ibid. n. 50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporū aditus ad eam habebatur, 1. p. c. 1. §. vnic. n. 51. & seqq.

Sedes Apostol. semper agnouit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusauit in multis, non patientibus dilationem, ibid. n. 46.

Ex notissima difficultate aditus ad Sedē Apostol. ob tam longam, & remotam distantiam, & iter non tutum, & plenum maris, & terræ periculis, iustitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostol. probabiliter, & securè deducitur, ibid. n. 53. & seqq.

Aditus, & licentia Papæ requiritur in impositione tributorum Clericos comprehendēte, etiam ad bonum, & vtilitatem communem, & publicam, 1. p. c. 1. §. vnic. n. 59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando vrget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, vt Princeps petat à Clericis contributionem, ibid. n. 60. & seqq.

Adipiscenda possessio. Vide *Immissio, Possessio.*

Adiunctus. Vide *Capitulum.*

PRiuilegio capituli, vt aduersus capitulares non procedat Episcopus sine adiunctis singuli Capitulares non renunciant ratione iuris complicati, 2. p. c. 11. num. 65. & sequentibus.

Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij curati à solo Episcopo absque adiunctis puniendus, vt determinauit Rota, 2. p. c. 25. n. 15. & seqq.

Administratio, Administrator. Vide *Prælatus, Maioratus.*

ADministrator Ecclesiæ, aut possessor maioratus, seu tutor tanquam tales citati, & condemnati nomine, & iure administrationis impediunt executionem ex iure proprio personali, 1. p. c. 12. nu. 16. & seqq. & à n. 11. cum seqq.

Administratores S. Apostol. nequeunt præiudicare Papæ, 2. part. cap. 11. num. 30. & sequentib.

Administratores plures eiusdem tutelæ loco vnius habentur, & simul reddere rationem tenentur, 2. p. c. 14. n. 16. & à n. 11.

Administrationis, & tutellæ actio, sicut est indiuidua respectu administratorum, ita & respectu hæredum ipsorum, ibidem num. 21. & sequentibus.

Aduersarium. Vide *Potentia, Citatio, Locus.*

Æquiparatio, Æquipollentia, Æquipollens. Vide *Casus subreptio.*

PEr æquipollens non satisfit formæ subreptionis propriæ manus Sanctissimi requisitæ à Tridentin. 2. p. c. 6. n. 33. cum sequentibus.

Casus duo, quando sunt à iure æquiparati dispositum in vno in alio repetitur, 2. p. c. 21. n. 8. & seqq.

Æquiparatus potitur eodem iure, quo is, cui adæquatur, & æquiparatur, ibidē, num. 14. & seqq.

Æquiparati duo casus à iure dispositum in vno, & in alio disponūt, intelligitur, 2. part. c. 31. n. 24.

Æquiparatorum eadem est dispositio, ibidem n. 26. & 27.

Affectio. Vide *Reseruatio.*

AFfecti beneficij gratia facta, licet non sortiatur effectum, non desinit esse affectum, 2. p. c. 22. n. 1.

Allegare.

IDem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare, 2. p. c. 30. §. 2. n. 18.

Alie-

ET VERBORVM.

Alienatio, Alienare.

ALienatio tacitè inducta à lege tanquam necessaria comprehendit minorem, quæ nec requirit decretũ iudicis, 2. parte, cap. 27. numer. 8.

Alienatione prohibita intelligitur de facta ab homine, non de tacitè inducta à lege, ibidem numer. 9.

Alienigena. Vide *Extraneus retentio.*

LItteræ impetratæ per alienigenam inhabilem, & incapacem ad beneficiũ horũ Regnorum, & earum executio sunt nullæ ipso iure, 1. p. c. 10. n. 111.

Executio facta vertute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocunque compareat Fiscalis Regius, alius vè naturalis, ibid. n. 112.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quod incapax est spiritualitatis, 1. p. c. 16. n. 32. & seqq.

Alienigena si in Regno admitteretur ad beneficium, maximum oriretur scandalum, vel ob derogationem iuris patronatus Regij, 1. p. c. 4. n. 26. & seqq.

Ob publicam vtilitatem potest Rex concedere legem ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno, 1. p. c. 5. n. 6. & seqq.

Consensus Principis, vt alienigena possit obtinere beneficium in Regno, habet locum in beneficio iam obtento, 1 p. c. 10. numer. 8. & seqq.

Alienigena, qui intimare fecit litteras impetratas super beneficio patrimoniali, aut illis vsus fuerit absque examine Senatus amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, 1. p. c. 10. num. 22. & 23. Vide num. 69. & sequentib.

Alienigenæ horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum, quorum fructus sequestrantur, 1. p. c. 10. n. 69. & seqq. & n. 111.

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato decreto retentionis litterarum executas, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 92.

Impetrantes beneficia patronatus Regij aut laicorum ad gratiam nostram, Matritalem, aut Doctoralem, & executorii de talibus datis litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittũt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestrantur per Senatum, ibid. numer. 93.

Quod ex identitate & maioritate ratione dispositum intelligitur in beneficijs iuris patronatus laicorum, ibid. n. 95.

Impetrantes beneficia iuris patronatus Regis, aut laicorum sunt effecti alienigenæ, & extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia, 1. p. c. 1. §. vnic. n. 103.

Penè amissionis naturalitatis, & temporalitatũ iam positæ alienigenis impetrantibus, eædẽ sunt impositæ impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis, & laicorum eisdemmet legibus Regni, ibid. n. 106.

Alternatiua, & Alternatiuè. Vide *Prouisus, Ordinarius.*

Analogum.

ANalogum per se sumptum, stat pro fametio ri significato, 2. p. c. 33. n. 45.

Angelus.

ANgelorum ministerio vtitur Deus in humani generis protectione, 1. p. c. 1. n. 15. Vt illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentijs, ibid.

Angelus mandauit Deus, vt homines custodiãt & tueantur, ibid. n. 16.

Angelos mittit Deus, vt tollant scãdala Regni, ib. d. n. 17.

Angelos suos mittit Deus, vt omnia tollant scãdala à Regno, 1. p. c. 4. n. 5.

Anima. Vide *Inhibitio Princeps.*

Animus. Vide *Intentio.*

ANimo ferotiori inuaditur quis, cuius debilitas in obuiãdo cognoscitur, 1. p. c. 5. n. 30 Quæ in animo cõstituunt, habẽt causam cõtinuam, & successiuam, 1. p. c. 10. n. 31.

Tollerantia Pontificum in recursu pro tollẽda violentia provenit ex animo approbandi, ex natura negotij cõformis iuri Naturali & Diuino, & pro vtilitate publica, 1 p. c. 2. n. 189.

Iste Põtificũ animus ex multis colligitur ex Bulla nempe Martini V. ibid. n. 191.

Et ex aliquibus Epistolis Pontificũ, & Regum Catholicorum ad inuicẽ missis, ibid. n. 192.

Quas concordata vocauit Diana, ibid. n. 195.
Animus approbatiuus recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expresse permittitur, 1. p. c. 2. n. 200.
Animus alicuius directè probari nequit, sed ex verbis eius, aut actibus externis, ib. d. nu. 205.

Anulus Piscatoris. Vide *Subscriptio, Signatura, commissio.*

Litteras anulo Piscatoris munitas supplere subscriptionem propriæ manus Sanctiss. & eius vim habere, declarauit Greg. XIII. 2. p. c. 6. §. 1. n. 1.
Verba motus proprij Gregor. XIII. quo disponitur per anulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident. petitæ recẽsentur, ibid. n. 2. & 3.
Commissiones anulo Piscatoris muniendas nõ committit ipse Papa, sed alij Prælati ad id deputati subscribunt supplicationes, 2. p. c. 6. §. 1 n. 3.
Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adportantur Sanctissimo coram quo sigillantur cum anulo Piscatoris penes se custodito, 2. p. 6. §. 1. numer. 9.
Per litteras anulo Piscatoris muniendas facilè posset controuerti intentio Trid. cum Papa nec subscribat, nec habeat notitiam tenoris earum, ibid. n. 12. & n. 41.
Senatus non admittit litteras anulo Piscatoris munitas auocatorias primæ instantiæ, cum ex eo non fit satisfactum formæ Concil. Trident. ibid. n. 16.
Anulum Piscatoris & sigillum idem est, ibidẽ, n. 20.
Litteræ patentes vbi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, non sufficiũt breuia sub anulo Piscatoris clausa, licet alias æqualem vim habeant, ibid. n. 24.
Anulum Piscatoris non supplet defectũ subscriptionis requisitæ à Concilio, cum etiam non probet quando scripturæ tenor ignoratur à domino sigilli, ibid. n. 37. & seqq.
Per anulum Piscatoris quæ litteræ signentur, 2. p. c. 30. n. 49.
Anulus Piscatoris quæ signa & figuras habeat, ibid. n. 50. & seqq.
Anulo Piscatoris litteræ muniendæ plures simul deferuntur Sanctissimo, in cuius præsentia sigillantur ab alio, ibid. n. 53.
Per anulum Piscatoris non satisfit formæ personali formæ subscriptionis propriæ manus Sanctiss. ibid. n. 54.
Per anuli Piscatoris munimen non satisfit Trident. desiderantis rationabilem causam in auocatorijs primæ instantiæ, ibidem numer. 55.

Antecedens.

Antecedente destructo, consequens destructum remanet, 2. part. cap. 20. numer. 40. & sequentibus.

Appellatio, Appellare. Vide *Comparitio.*

Appellans consentiendo grauamini renunciat appellationi, & inhibitioni virtute appellationis expeditæ, 1. parte, cap. 12. numer. 91.
Appellationi non potest renunciare appellans in præiudicium aduersarij, 1. part. cap. 13. numer. 75.
Appellari nequit à sententia super retentione bullarum lata per Senatũ Galleciæ ad Chãcellariam Vallioletanam, quia causa non est capax summæ requisitæ, 1. p. c. 16. nu. 89. & 90.
Appellatio non debet recipi per Superiorem in prima instantia, nisi à definitiua, vel à diffinitiuę vim habentibus, & nec expediri inhibitionem, 2. p. c. 5 § 2. n. 3. & seqq.
De natura, & effectibus appellationis ab actu extrajudiciali, & qualiter fiant iudiciales amissa sua primæua natura, 2. par. cap. 5. §. 2. n. 12.
Appellatio ab vno capitulo separato non suspendit in alio. 2. p. c. 13. n. 31. & 32.
Appellatione deserta inhibitio deuoluitur ad iudicem à quo qui suam exequatur sententiã, 2. p. c. 19. n. 40.
Appellatio, & recusatio ad effectum suspendendi iurisdictionẽ apparet procedunt, ibid. n. 41.
De appellationibus ad S. Apostol. emissis cognoscit Legatus de latere, & Nuncius ad eius instar datus. 2. p. cap. 21. n. 13. & 15.
Appellatio interponitur de minore ad maiorẽ, non de se ipso ad se ipsum, 2. p. c. 23. n. 23. & seqq.
Appellans ab electione non seruata forma iuramenti, de qua in cap. vt circa. de election. libr. 6. an poterit aliam appellationem vtilem reiterare, & viam appellationis sen el assumptam prosequi, ibidem à num. 33. & sequentib.
Appellans ab electione non seruata forma iuramenti nequit tertiam ea seruata, viam appellationis prosequi coram Superiore,

ter alteram via iuris proprium deducere coram Ordinario, 2. parte, cap. 23. numer. 36. & sequent.

Ex appellatione obiectiua nulliter proposita iuste fertur semel pro victum aduersarium, ne iterum ad iuratur obijciens ad probandas obiecta, ibid. n. 37.

Appellatorem obiectiuam proponenti omissa forma iuramenti præclusa est via appellationis obiectiuæ, alter tamen potest iustum in iudicium deducere, & prosequi, ibidem numer. 38.

Ex appellatione informiter emissa contra cap. vltimum, semel facto aduersario quæsitum, ne possit vlterius reiterari in eius præiudicium, etiam intra terminum ad appellandum, ibid. num. 39.

Appellare potest victor ab omissione condemnationis expensarum, si præuenerit victum in appellando, 2. parte, capit. 31. numero 45.

Appellatio ab omissione expensarum aut ritor devolvit totam causam, ibidem num. 46. & sequentibus.

Ex appellationibus ab vtraque parte, vna ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam præualet, ibidem n. 48.

Fallit in causa matrimoniali contra miserabilem personam, quæ à sua Prouincia in neutra instantia extrahitur inuita, 2. p. cap. 31. num. 49.

Appellans ad Papam prorogans iurisdictionem inferioris ad quem aduersarius appellauerat, renunciare victor devolutioni suæ appellationis ad Papam, ibidem num. 50. & sequentibus.

Inferiori ad quem vnus appellauit, & alter ad Papam adquiritur iurisdictio, eli dubitis tamen ope exceptionis, ibidem num. 51.

Quæ prorogari rectè potest, ibidem num. 52. & seq.

Appellans comparens coram alio iudice non potest impetrare commissionem super appellatione iam resoluta, ibidem numero 56. & sequentibus, & à numer. 51. & sequentibus.

A sententia super retentione Bullarum lata in Senatu Gallecia non datur appellatio ad Chancellariam Vallis-Oletanam, & de ratione, 1. part. cap. 16. num. 98. & à num. 89. cum sequentibus.

Appellans nequit præueniri ab appellato in impetranda commissione super appellatione, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 12.

Appellanti, dum res est integra competit facultas impetrandi commissionem super appellatione sua, quæ tunc ab aduersario præueniri & subplantari non potest, ibidem n. 27.

Tali non obstante appellanti ad impetrandum transactorem deducit integra, & ius accipiendi quæcumque æquale ad præueniendam, & præoccupandam impetrationem super appellatione, ibid. num. 29.

Appositio manus. Vide *Manus, Papa, Princeps, auocatio.*

PEr appositionem manus Papæ in aliquo negotio auocata intelligitur potestas ab interiore, 2. p. c. 22. n. 2.

Papa si semel apposuit manum confirmando iura alicuius amplius de eo iure cognoscere nequit inferior, ibid. n. 3.

Appositio manus Papæ super collatione, permutatione, vnione, actus ve confirmatione non impedit quominus Ordinarius queat cognoscere in prima instantia de subreptione, dolo, aut falsitate litterarum, ibidem numer. 7. & 8.

Appositio manus Papæ ad vnum finem, & respectum non operatur vltra quam ratione respectus considerati effectus, ibidem numer. 14. & sequenti.

Arbitrium. Vide *Retentio.*

ARbitrio prudentis relinquere iura, quas causas iustas esse ad supersedendum in executione litterarum Apostol. 1. part. cap. 4. numer. 2.

Arbitrio prudentis viri relinquunt iura examen causæ, an legitima sit ad suspendendam litterarum executionem, 1. part. c. 9. num. 26. & seqq.

Arbitrarios omnes casus facit lex, quando certos modos dare nequit, cum magis pendeat à circunstantijs subiecti, 1. part. capit 9. numero 27.

Arbitrium datum à iure ad discernandam causam retentionis, & suspensionis litterarum legibus, & rationibus circunscribitur, ibidem num. 28.

Causæ retentionis litterarum sunt variæ arbitrio boni, docti, & pij viri relictæ sicut cætera, quæ à lege non habent certam determinationem, ibid. n. 27.

Causa retentionis, an sit legitima, iusto & Pio Senatorum arbitrio relicta est, 1. part. c. 16. n. 73. & seqq.

INDEX RERVM,

Archiepiscopus.

ARchiepiscopus in causis suorum suffraganeorum non potest se intromittere, nisi fuerint legitimè per appellationem ad eum deuolutæ, 2.p.c.5.§.2.n.1.

Argumentum.

ARgumentum ab speciali validum est in iure, 1.p.c.19.n.73.

Argumentum de immissione vigore litterarum Apostol. ad immissionem, ex l.fin.C. de edicto Diui Adrian. toll. recte procedit, 1.p.c.10.n.142.

Argumentum à contrario sensu nõ valet ad inducendam correctionem iuris, 2.parte, cap. 16.num.36.

Articulus. Vide *Præiudiciale.*

ARticulus nouiter cumulatus non inclusus in libello sicut excludit rem iudicatam, ita & extenditur iurisdictionem iudicis appellationis, 2.p.cap.8.n.14.

Ad articulum nouiter deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus identitate rei, causæ, seu iuris petendi, & conditionis personarum, ibid.n.15.& seq.

Super articulo diuerso ex instrumento nouiter præsentato iudex nequit pronunciare, cum nouæ defensiones dandæ sint, 2.part. cap.8. n.22.

Articulus nouiter deductus dependens tamen à iure deducto ad iam deductum coadiuuandum admittitur, 2.p.c.8.n 24.

Nouus articulus separatus à primo deductus coram iudice appellationis pertinet inferiori Ordinario super quo litteras expeditas retinet Senatus nodum remittens articulum Ordinario cognoscendus, ibidem num. 28. & 29.

Assertis de nouo articulo admisso, vt sit super eo pronunciandum declaratur, ibidem num. 32.& sequenti.

Assertio. Vide *Princeps, Senatus, Iudex, Notarius, Tabellio.*

ASserenti Principem timorem damni notabilis aut scandali omnino standum, 1.p.c. 4.n.58.& seq.

Assistentia. Vide *Ius Ordinarius Episcopus.*

Attentata.

AD attentatorum reuocationem non deueniendum, nisi actis transportatis, sine quibus iurisdictio non dicitur aperta iudicij, 2.p.c.20.n.15.

Auditor Cameræ, & Rotæ. Vide *Inhibitio, Commissio, Rota.*

AVditor Cameræ, & quiuis alius iudex Roman. Curiæ iam ex Concil. Tridentin. nequeunt cognoscere de causis in prima instantia in præiudicium Ordinariorum, 2.p. c.3.n.20.

Obseruatio Flores de Mena circa sublatam iurisdictionem Auditoris Cameræ in prima instantia refertur, ibid.n.21.

Auditorem Cameræ posse auocare causas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinarijs etiam in prima instantia, ex Flores de Mena dixerunt alij, 2. p.c.5.§.3.n.6.

Declara.num.7.

In Hispania tamen vbi Concil. Tridentin. in viridi est obseruantia remouent omne priuilegium in contrarium, opinio Flores non seruatur, sed potius reprobatur quotidie in Supremo Senatu, ibid.n.8.

Auditoris Cameræ, & aliorum iudicum Romanæ Curiæ iurisdictio in prima instantia sublata est hodie per Tridentin. ibidem numer. 9.

Auditor Cameræ, cui directa sunt breuia, super beneficio reseruato potest intrusos, & possessores coram se citare, 2.part.cap.10.num.3. & 4.

Auditor Cameræ, & quilibet alius iudex in prima instantia caret iurisdictione, ex Trident. 2.p.c.17.n.68.& seq.

Auditor Cameræ est iudex Delegatus, ibidem num.75.

Auditor Cameræ caret penitus iurisdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum, etsi expressè renunciauerit proprio foro absque Ordinarij consensu, cui Senatus huiusmodi causas remittit. 2.parte, capit.27. numer.22. & sequentibus.

Auditor Cameræ caret iurisd. & one contrahoma obligatum, ibidem tamen non reperitur, at in Clericus proprio foro remouetur simul sine licentia Ordinarij, cui Senatus remittit causam retentis litteris, ibidem numer. 30.

Auditor Cameræ hodie ex Tridentin. sustulente omnium priuilegia in contrarium, non potest cognoscere de obligatis in forma Cameræ, nec causas coram Ordinarijs pendentes in prima instantia auocare, 2. parte, capit. 27. numer. 51. & sequentibus.

Nec in alijs vijs executiuis habet hodie iurisdictionem in prima instantia præter executionem in beneficijs reseruatis, 2. p. c. 10. à n. 52. vsque ad 57.

Auocatio, & auocare. Vide *Cõmissio.* Vide *Instantia, appositio manus.*

Auocatio.

AVocare causas in prima instantia nequeunt Nuntij. & Legati de latere, nisi ad id legitimè per appellationem deuoluantur, 2. p. c. 3. n. 18. & seqq.

Alias inhibitiones, processus, & inde sequuta nulla sunt ipso iure, ibid. n. 19.

Damna, & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob auocationes causarũ in prima instantia ad Cur. Roman. recensentur, 2. p. c. 3. n. 21.

Auocare non possunt Nuntij, Legati, nec Archiepiscopi causas pendentes coram Ordinarijs quibuslibet inferioribus, nec inhibere, 2. p. c. 5. §. 2. n. 5.

Auocationes causarum pendentium coram Ordinarijs ex obligatione Camerali in prima instantia factas per Auditorem Cameræ, non admittũtur in Hispania, 2. p. c. 5. §. 3. n. 6. 7. & 8.

Auocatio causæ ab Ordinario ob suam negligẽtiam non terminãte infra biennium, fieri nequit, nisi prius de ea doceatur, & prius debet requiri, 2. part. cap. 6. num. 8. & 9. & sequentibus.

Auocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellatio admitti in prima instantia, tam à definitiua, vel à diffinitiua vim habente bis. d. 2. p. c. 6. n. 12.

Auocationis vigens causa reseruata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec remitti ut
tere, 2. p. c. 6. n. 35.

Auocatione iurisdictionis Ordinariæ sublatæ, statim & ipso iure illam Ordinarius recuperat, 2. part. cap. 12. numer. 54. & sequentibus,

Auocatio subscripta licet in prima instantia liget manus Ordinarij, ea tamen sublata iurisdictio ipso iure consolidatur cum naturali Ordinarij, iuris communis ministerio, ibidem n. 57.

Per appositionem manus Papæ auocata, intelligitur potestas ab inferiore in quouis negotio, 1. p. c. 22. n. 2. & 3.

Auocatio tacita per solam manus appositionẽ in aliquo negotio idem operatur, quod expressa, vt manus Ordinarij legatæ remaneãt, ibid. n. 4.

Auocatio tacita per appositionem manus Papæ tantæ est efficaciæ, vt alia inhibitione nõ egeat, ibid. n. 5. & 6.

Semel auocationis, aut exemptionis impedimento sublato, aut cessante in aliquo casu Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum, 2. part. capit. 25. numero 39.

Auocatoriam commissionem impetranti in prima instantia ius resistit, 2. part. cap. 30. §. 2. num. 23.

Auocatione nulla non tollitur iurisdictio Ordinarij, nec impedit remissionem ad ipsum, 2. p. c. 30. §. 3. n. 36.

Auocatio non censetur facta à Principe, non facta illi relatione pendentiæ litis coram alio iudice, illam Principe ignorante, 2. parte, capit. 31. numer. 83. cum sequentibus.

Auocatio causarum est Regalia Principis siuè inceptarum, siuè iam coeptarum coram inferioribus, d. c. 31. n. 86.

Auocatio debet fieri ex certa scientia Principis de causa pendente, alias non intelligitur velle auocare, ibidem num. 87.

Nec tenet commissio auocatoria, imo omnia inde sequuta sunt nulla ipso iure, ibidem numer. 88.

Ad auocationem causarum non de facili debẽt moueri Principes, sed ex magna causa, & vrgente necessitate, quia Reipublicæ afferent præiudicium & detrimentum. & parti, ibid. num. 89.

Auocatio sine magna causa cedit in contumeliam iudicis, qui de causa cœpit cognoscere, 2. p. c. 31. n. 90.

Causæ, ex quibus fiat auocatio, quæ remissiuè, n. 91. ibid.

Princeps inscius litispendentiæ coram alio iudice non censetur auocare eam pendentem, d. c. 31. n. 92.

Auoca-

INDEX RERVM,

Auocatio est odiosa, & restringenda, ib. dem numer. 93.

Auocationem sapit clausula (quam & quas) & tacitè in delegatum transfert iurisdictionem super tota causa principali, 2. p. cap. 32. num. 6.

Auocatio expressa non subscripta, non tollit primam instantiam Ordinarij ex Concil. Tridentin. ibidem numer. 7. & sequentibus.

Auocatione cessante causa reuertitur ad potestatem Ordinarij, 2. part. cap. 34. num. 19. & 20.

Auocatio siue tacita, siue expressa, in prima instantia requirit pro forma subscriptionē manu Sanctissimi, ibidem num. 66. & sequentibus.

Auocatio ab Ordinario de iure communi per solam commissionem alteri directam tacitè fiebat, hodie ex Tridentin. etiam expressam nullatenus, nisi sit subscripta, ibid. n. 71. & sequenti.

Ex auocatione causarum maximè in prima instantia magnum infertur præiudicium Reipublicæ, 2. p. c. 33. n. 124.

Regaliā suam, & potestatē penes Regē residentem magis ostentat abdicatio, & auocatio causarum à suis Magistratibus, 2. part. c. 33. num. 29.

In auocationibus primæ instantiæ S. Inquisitionis, non sufficit sola subscriptio, sed debēt concurrere conditiones requisitæ ab indultis Apostol. 2. p. c. 33. n. 93.

Authenticum, Authentic. Vide *Instrumentum.*

AVthent. de mand. Princip. §. deinde competens. ponderatur 1 p. c. 3. n. 5.

Authent. vt nulli iudicum, §. hoc verò, ibi. n. 16. & c. 5. n. 42.

Author.

AVthor non admittit absolutè obseruationes Doctorum circa 2. aut 3. iussionē, sed cum fœdere distinctionis, 1. p. c. 3. §. vnic. n. 17. & seqq.

Author considerauit efficax salubre, & legitimum remedium, quo indirectè posset consequi executio decreti retentionis, etiam iam peracta executione litterarum ante recursum postulatum à Senatu, 1. p. c. 10. num. 89. & seqq.

Author obtestatur Senatores ne abutantur suo pio & sincero arbitrio in discernenda legitimitate causæ retentionis bullarum, 1. p. cap. 16. n. 74.

Author est iudex Tribunalis Regiæ Monarchiæ Siciliæ à Rege Catholico nominatus, 1. p. c. 1. n. 47.

Authoritas. Vide *Senatus, Maioria, Rex, Præeminentia.*

AVthoritas Prælati non informat actus à se gestos tanquam priuato, & respectu sui proprij patrimonij, requirentis authoritatem Prælati, 2. p. c. 15. à n. 45. cum seqq.

Authoritati Papæ, nihil fit in litterarum retentione, quod detrahat, nec puritsimas eius aures offendat, 1. p. c. 3. n. 1.

Authoritas Regis contemnitur, recursusque illuditur, fraudibus atque via aperitur, si pendente recursu super monitorialibus percutiē tibus primam instantiam causa principalis prosequeretur contra recurrentem indefectum, 2. part. cap. 20. num. 54. & sequentibus.

B

Bellum.

BEllum infidelibus inferri nequit eo tantum, quod fidem nō recipiunt, n. 172. & à num. 167. ex 1. p. c. 1.

Benè tamen si prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur, n. 173. & à n. 164.

Bellum nullum suscipiendum, nisi pro Fide, aut Reipublicæ salute, 1. p. c. 5. n. 8. & 9.

Beneficium.

BEneficio cedere quis cogitur ob scandalum vitandum, 1. part. c. 10. num. 71. Vide *Scādalum.*

Beneficia, aut officia plura vnum obtinere vergit in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, & recti ac politici regiminis, & ob id litteræ subreptitiæ retinentur, 1. part. cap. 8. à n. 35. & seqq.

Beneficium suum Rex nemini vult esse captiosum, 2. p. c. 20. n. 50. & 51.

Beneficium curatum patronatus laici deuolutū ad Ordinarium debet prouideri per concursum, quia sublato impedimento deuolutur pro illa vice ad liberam collationem Ordinarij, 2. p. c. 25. n. 46.

Beneficij ratione non requirentis residentiam quis fortitur forum, 2. p. c. 5. §. 3. n. 14. & 15.

Inter beneficia patrimonialia, & iuris patronatus laicorum magna datur similitudo, & fraternitas, 1.p.c.10.§.vnic.n.96.

Beneficia patrimonialia non reseruata sint à reseruatione, sicut beneficia iuris patronatus laicorum, ibid.n.97.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari dicit Gonçalez, quin reseruationem excludat, ibidem n.99.

Beneficiorum patrimonialium nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reseruatio, sicut in beneficijs patronatus laici, 1.p.c.10.§.vnic.n.101.

Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones, ibid.n.102.

Beneficia impetrantes iuris patronatus Regij, & laicorum, sunt effecti alienigenæ, & extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia, ibid.n.103.

Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quod in beneficijs patronatus laicorum, idem quo ad executionem dispositum, est intelligendum, 1.p.cap.10.§.vnic.n.105.

Bona.

BOna maioratus etsi in diuersis Regnis sint ibi de eo agitur, vbi caput sit maioratus, 2.p.c.5.§.3.n.27.& seqq.

Bona hæreditatis si sint in diuersis territorijs cognitio, pertinet ad territorium vbi eorum maior sit pars, ibid.n.28.

Si maioratus non habet caput, cui bona existentia in diuersis Regnis, aut distrietib⁹ cohærēt, attēditur districtus, quo maior pars bonorū sit, ibid.n.30.

Bona temporalia, & fructus beneficiorum sequestrantur pro executione decreti retentionis lati litteris impetratis iam executis, 1.p.c.10.à n.64.& seqq.

Breue Camerale. Vide *Cameralis.*

BReue Pij V. de iterum examinādis Religiosis confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformauit Gregor.XIII. ad supplicationem Philippi II. 1.p.c.4.n.40.

Breuia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad fauorem prouisi de beneficio reseruato, ne dum Bullæ expediantur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ apprehenditur, 2.part. cap.10. num.5.

Breue Camerale ad fauorem litterarum desuper expedit atum super beneficio reseruato dati, non ad fauorem iam expeditarum, ibidē n.6.

Breuia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ non datur, nisi super beneficio reseruato, ibid.n.7.

Per Breue Camerale in executione gratiæ super beneficio reseruato aliter, quam Ordinario directum in prima instantia non lædi formā Concilij in c.omnes causę. declarauit Gregor.XIII. per motum proprium, ibidem n.10.

Refertur ad litteram, ibid.n.10.

Ex Gregoriana Constitutione loquente in casu specialissimo Breuis Cameralis nonnulli occasionem sumpsere dicere, in alijs executiuis generaliter non lædi Tridentin. etiā executio alibi, quam coram Ordinario Postuletur, & decisi ostenditur, ibidem num.12. cū seqq.

Constitutio Gregorij XIII. duntaxat emanauit, vt Breuia super reseruatis non offendant formam Trid ibid.n.13.

In Breuis Cameralis executione procedit extraiudicialiter, inquiritur iudicium, nec instantia, ibidem num.14. cum sequentibus.

Breuibus Cameralibus vti, nec apprehendi possessionem nomine Cameræ Apostol. minimè in Hispania patitur Senatus, 2.p.c.10.n.39.& 40.

Inter executionem Breuis Cameralis, & cæterarum causarum viam executiuam magna est differentia, 2.part.cap.10.à num.49. cum seqq.

Bulla.

BVlla in Cœna Domini non obest intentioni litterarum Apostolicarum retētioni imo fauet, 1.p.c.2.n.55.

Bullæ Cœnæ quantum attinet ad litterarum retentionem verba referuntur, ibidem num.56.

Bullæ Cœnę c.14. tangens retentionem litterarum Apostolicarum, qui Doctores referant ad litteram, ibid.n.57.

Bullam Cœnæ conformem esse vsui Hispaniæ in litteris retinendis, ostenditur, ibidem numer.58.

In Bulla Cœnæ non comprehendi Fiscales Regios supplicātes à litteris Apostolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis, d.1.p.c.2.n.62.

In c.14. Bullæ Cœnæ retētionem expresse permittam esse (supplicatione præmissa) plurimi recentiores Doctores affirmantes, ibid.n.61.& seqq.

Bullæ

INDEX RERVM,

Bullæ Cœnæ censuras non incurrunt impedientes litterarum executionem prætextu informandi Pontificem, & prosequendi supplicationem, ib.d.n.63.

Quia hoc indulsit expressè Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum grauamen, ibid.n.64.

In Bulla, & eius censuris non comprehendi recursus ad Regem ad tollendam violentiam ex litterarum Apostolicarum executione orianda, qui Doctores affirmant, d.1.p.c.2.n. 65. & seqq.

Bulla Cœnæ tollit fictum prætextum violentiæ in bullarum retentione, admittit tamen supplicari sub prætextu probabilis violentiæ, ibid.n.70. & sequent.

Bulla Cœnæ non adstringit, vt de singulis litteris retentis mittatur statim peculiaris informatio Pontifici, ibidem, num.72. & sequent.

Bullę in Cœna dictionē (sub prętextu) quomodo exponant plurimi grauissimi Doctores, ibidem à num.77. & sequentib & à nu.111. & seqq.

Bulla Cœnæ eo solo contentatur, vt Rex supplicet à litteris, vel supplicare faciat, 1.p cap.2. n.84.

In Bulla Cœnæ non prohibetur defensio vi oppressis, per Principes legitimè præstanda, & omni iure debita, ib.d.n.101.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem, 2.p.c.20.à n.76 vsque ad n 90.

Bullæ verba ibi: *Sub prætextu violentiæ* tollendæ intelliguntur, quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostolicarum executio.1.p.c.2.n.111.& seqq.

Bulla Cœnæ in ijs, quæ attinent ad Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem bullarum iusta causa facta m in Hispania non fuit recepta, 1.part.cap.2.n.114.& seqq.

Bulla Cœnæ quoad capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hispania, quia non fuit recepta, ibid.n.143.

A Bulla Cœnæ in capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppressorum magis ex Reuerentia Rex supplicauit, ibidem num. 162.

Supplicatio à Bulla Cœnæ suspendit eius effectum, ita vt licitè Rex recursu vtatur, ibidem n.163.

A Bulla Cœnæ pro maiori cautela, & Regaliæ securitate humiliter fuit supplicatū, ibidem n.165. & seqq.

Bulla Adriani refertur qua immunes fiunt Reges Hispaniæ à censuris quibuslibet non parentes litteris in derogationem sui iuris patronatus, 1.p.c.3.§.vnic.n.8.

Bulla Cœnæ in illis verbis (legitime prosequantur) ponderantur 1.p.c.3.§.vnic.n.24.& sequenti.

Bulla Cœnæ prohibens sequestrum apponendum per iudices laicos in beneficiorum fructibus declaratur, & interpretar, 1.p.c.10.n. 68.& seqq.

Bullæ Pij IV. verba recensentur quibus apparet de omnimoda vtilitate obseruationis Cōcilij Trid. cuius decreta tot labore edita plura tollunt scandala, & abusus in Ecclesia, 2. p.c.1.n.46.

In d.Bulla plurima leguntur prouocantia Principes ad obseruationem Trident. pro vniuersali Regnorū tranquillitate, & vtilitate, ibid. n.47.

Bulla Pij IV. refertur, quo obtestantur Principes Christiani, vt ea charitate, & affectu quo adfuerunt Concilio, eadem populorum suorum salutis causa, ad eius Concil. executionem præstent auxilium, 2.p.c.2.n.24.

Et vt interdicant, & recipi non permittant opiniones aduersantes salutarem dispositionem Concilij. ibid.n.25.

Bullæ in Cœna verbis nihil detrahit stylus Setus in remittendis causis Ordinario in prima instantia, 2.p.c.3.n.28.

Imo exoritur iustificatio styli, ibid.n.29.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur, nec disponit contra recurrentem, & quærentem remedium, 2.p. c.20.n.76.cum seqq.

Bulla Cœnæ ponderatur quoad obligationem prosequendæ supplicationis, & cui incūbat, 1.p.c.2.à n.86 cum seqq.

Per Bullæ Cœnæ publicationem tolli consensum omnem Pontificis in aliquibus casibus verum non esse, probat Diana 1.part. c.2.n. 175.

Qui cum alijs loquitur in consuetudinibus cōtra libertatem Ecclesiasticam, contra quam non fuit inuentus recursus pro tollenda violentia, sed in eius fauorem, ibid.n.196.

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli consensum Papæ ortum ex tollerantia recursus, & consuetudinum contra libertatē Ecclesiastic. qui dixerint, 1.p.art.c.2.num. 179.

Recursus pro tollenda violentia, qui nō est cōtentus in Bulla Cœnæ, stante tollerantia per tot sæcula eius publicatione subsequuta nō includeretur, sed foret præseruatus, 1.p.c.2. n.186.

Priuilegia ex quibus cōpetit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam, ibid.n.197.

Animus approbatiuus recursus pro retinendis

litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, quæ expresè permittitur, ibid. n. 100.

Bullæ Apostol. quam plurimæ recẽsentur prohibentes auocationem ad Sedem Apostol. in causis tangentibus S. Inquisitionem, & præseruantes primam, & alias eiusdẽ instãtias, 2. p. c. 33. à n. 82. cum seqq.

C

Calumnia, Calumniosus.

CAlũniosè, & differendi causa vtentem retentionis remedio debet Senatus in expẽsis condemnare, 1. p. c. 16. n. 81. & seqq.

Camera Apostolica, Cameralis. Vide *Obligatus, Auditor.*

Canonicus.

CAnonicus Cathedrales delinquẽs ratione beneficij curati à solo Episcopo absque adhibitis puniendus, vt determinauit Rota, 2. p. c. 15. n. 15. & seqq.

CAP.

CAp. Pastoralis, de fide instrument. ponderatur, & interpretatur, 1. p. c. 2. n. 164.

Cap. si quando, de rescript. verba ponderãtur, 1. p. c. 3. n. 13.

Cap. cum tenearnur, de præbend. ponderatur, ibid. n. 14.

Itẽ in 1. p. c. 8. à n. 35. cum seqq. ad hoc quod ideò ibidem executio litterarum suspendi mandatur, ob subreptionem vergentem in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, quando vnus plura beneficia occupare intendit.

Cap. generali, de elect. libr. 6. exornatur, & ad eius distinctam dispositionem reducitur generalitas Bullæ Cœnę prohibentis sequestrum fructum, & prouentuum Ecclesiasticorum, 1. p. c. 10. à n. 68. & seqq.

Cap. nos si incompetenter, 2. q. 7. & alia iura singularia ponderantur, 1. par. c. 3. §. vnico, num. 48.

Cap. veniam, 35. q. 9. mirabiliter ponderatur, ibid. n. 55. & seqq.

Cap. si quando, de rescript. verba ponderãtur, & aliorum iurium, 1. p. c. 8. n. 18. & seqq. & in 1. p. c. 10. n. 94.

Cap. causæ omnes, sess. 24. de reformation. c. 20. an fuerit inductum in fauorem Ordinarij, vel partium, vel vtrorumque, 2. p. c. 3. §. 1. num. 6. seqq.

Cap. quamuis, 36. de rescriptis, ponderatur, & exornatur, 2. p. §. 12. n. 13.

Cap. Cappella, de priuileg. ponderatur, 2. p. c. 15. n. 2. & seqq.

Cap. cum personæ, de priuileg. in 6. latissimè, & singulariter declaratum per Rotam, 2. p. c. 16. à n. 16. cum seqq.

Cap. licet, de procurator. lib. 6. latè & vtiliter exornatur, 2. p. c. 12. §. vnic. num. 37. cum seqq.

Cap. quoniam frequenter, §. porrò vt lite non contestata, Clement. causam, de electione, & Clement. 2. vt lite pendente, quibus Rotæ rigor fundatur, interpretantur, vt procedant quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de iure, authoritate publica, & lege permittente, 2. p. c. 20. n. 33. & seqq.

Cap. concertationi, de appellat. lib. 6 pluribus exornatur, 2. part. cap. 22. num. 10. cum sequentib.

Cap. à collatione, de electione, lib. 6. ponderatur ibidem num. 19. cum sequentibus, & latè non minus interpretatur, à num. 24. cũ seqq.

Cap. Romana. §. contrahentes, de foro cõpet. lib. 6. latè ponderatur, & interpretatur, 2. p. c. 27. n. 24. cum seqq.

Cap. Constitutionis, 25. q. 2. ponderatur pro illa præsentia facta, quam dignatura per cõcessum vtitur Prælatus, 2. p. cap. 30. n. 40. & à num. 37.

Capitulum, Capitulares. Vide *Electio, Aduncti, Extraiudicialiter.*

CApitulares actus extraiudiciales, quibus Prælatus assistit, sæpissimè controuertũtur, an super defectibus electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima instantia Ordinarij, 2. p. c. 3. n. 1. & seqq.

Capitulum se opponens executioni litterarũ Apostol. ad impediendam immissionem prouisi, an & quando dicatur legitimus cõtraditor, 2. p. c. 34. n. 97.

Capitulares actus extraiudiciales sunt cum iurisdictione capitulum careat, 2. p. c. 3. nu. 2. & seqq.

Capitulo competit extraiudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorũ, licet careat iurisdictione, qua non eget examen extraiudiciale, ibid. n. 14.

Capitulares actus non faciunt instantiam tanquam extraiudiciales, vt plerumque in Nũtij Tribunali declaratur, ibid. n. 17.
Casus de facto circa hanc doctrinam Ecclesiæ Toletanæ authore patrocinante, & obtinẽte refertur, ibid.
A Capitularibus actibus appellatur ad Episcopum, vt Canonicum assistentem tanquam alium consideratum, ibid. n. 30.
In capitulum sede vacante transit commissio specialis perpetuò facta dignitati, quia est ordinaria non delegata, 2. par. c. 25. num. 10.
Capitulum sede vacante succedens in iurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in decret. de Ordinario loquentibus, 2. p. c. 4. n. 25.
Capituli sede vacante prima instantia præseruata intelligitur à Tridentin. ibidem numero 26.
Capituli privilegio, vt aduersus capitulares non procedat Episcopis sine adiunctis, singuli capitulares non renunciant ratione iuris, complicati, 2. parte, cap. 11. numer. 65. & sequentibus.

Caput.

A Capite non debent membra discedere, 1. p. c. 5. n. 5.
Caput Reipublicæ est Princeps, cuius imaginẽ repræsentat, 1. part. cap. 13. num. 10. & sequentibus.
Caput maioratus vbi sit iudicium agitur, etsi bona, & villæ vnitæ sint in diuersis Regnis, 2. p. c. 5. §. 3. n. 27. cum seqq.
Caput occisi in diuersis districtibus si reperiatur in vno districtu, ad eius dominum pertinet cognitio delicti, d. §. 3. n. 32. cum seqq.
Peccatum in cap. membra etiam inficit, 2. p. c. 26. num. 39.

Capitula connexa, aut separata.

CApitula plura vbi sunt diuersa, sentẽtiam super aliquibus latam alijs omissis validã esse, dixit Rota, 2. part. cap. 13. num. 22. & seqq.
Quot capitula separata, tot sunt sententiæ, 2. p. c. 13. n. 29.
Capitula si sint separata, sententia potest valere pro parte, licet pro parte sit nulla, ibid. num. 30.
Capitula vbi sunt separata, quia nullam connexitatem habent inter se appellatio ab vno non suspendit in alio, ibidem numer. 31. & 32.
Diuersa capitula, & separata, quando dicatur continere sententia etiam in iurepatronatus, ibidem num. 33.

Casus. Vide *Ratio.*

TRiginta tres casus, quibus ob scandalum receditur à iuris dispositione, refert Felin. 1. p. c. 4. n. 25.
Vltra sex casus à lege Regia designatos an possit Senatus retentionis Regalia vti, 1. p. c. 9. n. 1. & seqq.
Sex casus, quorum meminit l. Regia recensentur, ibid.
In omnibus casibus indistinctè, in quibus verti turturbatio Reipublicæ, & damnum notabile Status Ecclesiastici posse Principem retentionis Regalia vti, medijs validissimis, vt veris ostenditur, 1. parte, cap. 9. nu. 13. & seqq.
Casus plures quoties habent eandem rationẽ, licet de vno tantum fiat mentio, intelligitur facta exemplariter, non restrictiuè, ibidem numer. 15. & 16. & seqq.
Casus omissus sub ratione dispositionis comprehensus expressus dicitur, ibidem n. 21. & seqq.
Ex casuum magis frequentium expressione nequit fieri illatio ad exclusionem minus frequentium, 1. parte, capit. 9. numer. 17. & 24.
Ponderantur plures leges Regni, quæ nouiter disposuere circa alios casus retentionis in l. 25. non comprehensos, 1. p. c. 9. n. 50. & seqq.
Ad casus similes sub ratione generica comprehensos, etiam in l. 25. non expressos, retentionem litterarum extendi omnes ferè Doctores tenent, ibidem nu. 47. & seqq.
Iusta casuum varietatem in retentionis examine diuersimodè concipiuntur decreta, 1. p. c. 16. n. 57.
Casus retentionis aliqui pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remissionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum conceptione, ibidem num. 58. & seqq.
In casu omisso videtur contrarium velle disponere lex noua declarans, 2. parte, cap. 10. n. 42. & 43.

Casus omissus vt sub lege comprehendatur, debet adesse omnimoda similitudo, quæ nulla datur inter Breue Camerale, & alios actus executiuos, 2.p.c.10.n.44.& 45.

Casus superueniens non mutat actum consummatum, 2.parte, capit.19. num.7. & sequentibus.

Casus duo quando sunt æquiparati à iure dispositum in vno in alio repetitur, 2.part.cap.21. n.8.& cap.27.n.44. & cap.31.à n.21. cum seqq.

Casus, quos recipit rationis identitas non sunt quoad iuris dispositionem separandi, 2.p.c. 31.n.26.& 27.

Casus pium quoties habenteandem rationem, licet de eo dumtaxat lex loquatur videtur id fieri exemplariter, non restrictiuè, ibidem num. 28.

Casus pauperis exceptus per Trid. ab eius regula generali debet eadem exceptio extendi ad omnes in nullo casu eandem rationem habentes, 2.p.c.31.n.29.

Maximè cum à Concil. Trid. non excipiat pauperes taxatiuè, vel exclusiuè ad alios similes, ibidem numer.30.

Causa, Communis, Connexa, Induidua, Causatiuè. Vide *Retentio, Continentia.*

CAusa legitima, & iusta existente litterarum retentio prouenit à principio iuris naturalis dictantis defensionē vioppressorum, 1. p.c.2.n.20.& 21.

Causa iusta deficiente litteræ Apostolicæ retineri non possunt, ibid.n.22.

Causæ legitimæ ad Bullarum retentionem variæ sunt arbitrio docti & pij viri relictæ, ibid. n.23.24.& 28.

Causa iusta ad retentionem quando à Senatu non reperitur, statim litteræ redduntur Impetranti, ibid.n.29.

Causa legitima vbi adest ad retentionem Bullarum non ligant censuræ, cum fiat Papæ, & iure permittentibus, 1.par.cap.2.num.68.& à num.65.

Causa iusta suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur, 1.p.c.3.n.25. & seqq.

Retentio Bullarum ex legitima causa, zeloque Christiano ob bonum publicum, spirituale, aut tēporale, nō odio, nec immoderatè facta, licitè iudicatur à Doctoribus, 1.part.cap.3. num.28.

Cautio ad supersedendum in executione litterarum quas iustas esse, iura prudentis arbitrio relinquerunt, 1.p.c.4.n.2.

Causæ scandali vti eminentioris specialiter meminit ius ad litterarum suspensionem, 1.p.c. 4.n.3.

Causa retentionis examinata per Senatum, & legitima reperta vbi hibet talis debet iudicari, 1.p.c.4.n.57.& seqq.

Causam scandali legitimam esse ad Bullarum retentionem plurimi affirmant Doctores relati, ibid. n.60.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporalis, seu spiritualis causam esse legitimam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes Doctores affirmant relati, 1.p. cap.5.num.45.vsque ad num.55.& à n.34. & seqq.

Ex nouitate, & abusu oritur scandalum tanquā causa à causato, 1.part.cap.6.numer.9.& sequentibus.

Causa publicæ vtilitatis legitima dicitur, vt Princeps tollat dominium prouenies à iure naturali, aut gentium, 1.p.c.7.n.32.

Data tamen recompensa, ibid.n.33.

Ex causa publicæ vtilitatis superueniente potest Rex reuocare, aut modificare donationē, priuilegium, aut contractum à se gestum, quādo grauiter coronam lædunt, ibid.n.35.

Id tamen per legem generalem, ibidem numero 36.

Præiudicium iuris tertij iusta causa est retinendi litteras in Senatu, 1.parte, cap.7. num.47.& seqq.

Intellige si concurrat violentia, vel damnum aliud publicum, ibidem à num.62.& sequentibus.

Causa iusta tollendi ius tertij tunc præsumitur in Principe quando faciat cum citatione partis, non aliter, ibidem num.64.& sequentibus.

Subreptionis causa an sit sufficiens ad litterarū retentionem, 1.part.cap.8.à num.1. cum sequentibus.

Causæ examen, quænam legitima sit ad suspendendam executionem litterarū, arbitrio prudentis viri relinquunt iura, 1.p.c.9.nu.26.& seqq.

Causæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ sunt variæ arbitrio boni, docti, & pij viri relictæ, sicut cætera, quæ à iure non habent certam determinationem, 1.part.cap.9. num.29.

Causæ similes expressis admittuntur in Bullarum retentione, ibidem num.30. & sequentibus.

Ex iusta causa dummodo sit euidens tolleratur retentio litterarum, d.c.9.n.45.

INDEX RERVM,

Ob quascumque causas aduersantes sacris Canonibus, & Concilijs generalibus litteræ ad Senatum trahuntur, ibid. n. 40.

Causa vniuersalis possidendi attenditur, ibidem n. 69. & seqq.

Causam continuam, & successiuam habent ea, quæ in animo consistunt, 1. parte, cap. 10. numer. 31.

Causæ illæ omnes, quæ legitimæ sunt ad retentionem litterarum Apostolicarum arctant executorem supersedere in earum executione, 1. parte, capit. 10. numer. 93. & sequentibus.

Causa legitima requiritur ad fundandam retentionem litterarum, & quales legitimæ sint remissiuè, 1. p. c. 12. n. 1.

Ex vna causa deducta in Senatu ad retentionem succumbenti, an obstet res iudicata postea iterum agenti ex alia noua, tunc non deducta, 1. parte, cap. 12. num. 2. & sequentibus.

Causa nulla expressa, sed generaliter agenti ad nullitatem sibi præiudicare in cæteris vna prosequuta tantum, quidixerint, 1 p. d. cap. 12. n. 4.

Ex vna causa deducta, & prosequuta in retentionis recursu posse iterum ex alia, etiam tunc existente nouiter retentionis remedium intentare, vt veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author. ibid. num. 5. & sequentibus.

Prosecutio ex vna causa, & capite non tollit aliud, licèt omnia à principio deduxerit Actor ibid. n. 6.

Agenti ex vna causa, & prosequuta, non obstat res iudicata, quominus ex alia diuersa vlterius agere queat, 1. part. c. 12. num. 10. & sequentibus.

Retentionem litterarum petenti ex vna causa, & succumbenti non obest res iudicata, quominus iterum ex alia separata, & diuersa illam intentet, prout in facti contingentia obtinuit Author in Senatu Supremo, 1. p. c. 12. num. 24.

Ex causa falsa agens non obtinet in eodem iudicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen iudicio nouiter intentata obtinet, ibi. num. 25.

Marius Giurba dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem vnam causam dumtaxat sibi in cæteris præiudicare, reprobatur, & Thuscus quem pro se allegat, contrarium tenet, ibidem numer. 26. & sequentib.

Causa retentionis in Senatu deducta litteris allatis examinatur per Ordinarios iudicij tramites, in quo datur reuisio, 1. parte, capit. 16. num. 16.

Quod non requirit iudicialem indagationem, sed extraiudicialem instructionem, sicuti nec indiget iurisdictione, ibidem numero 17.

Causa deducta in Senatu ad fundandam retentionem si consistat in iure, vel ab aduersario confiteatur, denegatur probatio, 1. p. c. 16. n. 51. & seqq.

Causa retentionis, quæ non legitima sit, iusto & pio Senatorum arbitrio relicta est, ibidem num. 73.

Causæ omnes tam spirituales, beneficiales, criminales, & mixtas (aliàs beneficio non reseruato) extra Romanam Curiam in prima instantia coram Ordinarijs tractandas, decreuit Leo X. 2. parte, cap. 3. num. 9. & sequentibus.

Causæ, quæ legitimæ dicantur, vt Summum Pontificem moueant ad subscribendum propria manu commissiones in prima instantia, recensentur in Constitutione Leonina, d. c. 3. num. 13.

Causæ criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori, iurisdictionem habentibus, 2. p. c. 4. num. 4.

Causæ quę de iure sunt in Sede Apostolica tractandæ, non percutiunt primam instantiam Ordinarij, nec recursus protectionis Regiæ locum habet, 2. p. c. 6. n. 13.

Et quales hæ sint causæ, ibidem remissiuè.

Causa vrgens, & rationabilis reseruata iudicio, & arbitrio solius Papæ requiritur ex Tridentin. vt auocationes fiant in prima instantia, & commissiones expediantur, 2. part. cap. 6. num. 17.

Causa finita non potest producere effectum infinitum, quia sicut limitatur potentia causæ, sic eius effectus, 2. parte, capit. 7. numero 12.

Causa, obquam irritatur processus influit in sententia ad quam est vehiculum, 2. part. c. 27. num. 32.

Causa communis mixta, seu connexa, quæ commodè non separatur coram eodem iudice tractatur, ne eius continentia diuidatur, 2. par. c. 14 n. 1. cum seqq.

Causa vnica defensionis vbi est inter omnes ab vno iudice cognoscenda, ne sequatur absurdum, quod diuersæ, aut contrariæ sententiæ ferantur, ibid. n. 2.

Causę indiuiduæ ratione omnes rei diuersorum fororũ sunt conueniendi corã vno iudice omnium superiore. 2. p. c. 14. n. 14. & 15.

Causa recusationis licet cesset ex mutatione Ordinarij recusati, non tamen cessat eius effectus iam consummatus, & inesse produc-

ductus 2.part.cap.19.numer.7. & sequentibus.

Causa recusationis, periculi, aut suspicionis cessante, cessat recusatio, periculum, & suspicio, 2.parte, capit.19.num.12. cum sequentib.

Causa recessus ab Ordinario cessante, recessus cessat ob eam factus, ibid.n.18.

Causa commissionis impetrandę legitimè cessante, cessat & ipsa cõmissio impetrata, ibid. num.19.

Causa cessante re integra, cessat effectus nondum consummatus, sed dum est inficri, ibidẽ num.20

Causa cessante non cessat effectus iam consummatus, & ex cuius existentia iam tertio fuit ius quæsitum, ibid.n.21.

Causa rationabilis ad subscribendum non confidcratur in ignotis à Papa, prout sunt tacitè comprehensi in clausula generali, omnesque alios, 2.parte, capit.12. §.vnico, numer.54.

Nisi ipsa causa relata Papæ sit vniuersalis omnes complectens, ibid.

Causam legitimam habens non parẽdi litteris, nec dicitur contumax, nec censuras earum incurrit, 2.p.c.20.n.26.

Sententia quæ fundatur in causa, cessat cessante causa, & de varijs exemplis, 1.parte, capit.10.numer.42.

Cautela, Cautio, Cautus. Vide *Executio.*

CAutela traditur vt dato in Senatu decreto violentiæ, solum istud intimetur iudici, vt reponat processu remanente in Senatu, vt postea fiat retentionis executio, 1.p.cap.10. n.153.

Cautio quando præstanda Reo victo per Actores, & tertium seorsum comparentem lite iam motæ, 2.parte, cap.13.à n.11.& seqq.& à n.19.& seqq.

Cautela abundans non nocet, etsi ea sit nulliter adhibita, 2.p.c.12.§.vnic.n.51.

Cedulones. Vide *Edicta, Citatio, Letrones.*

CEdulones seu Letrones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non parationem litterarũ Apostol. sæpè in Hispania scandala causant, 2.par.c.24.num.1.cum sequentibus.

Cedulones pro publicãdo excõmunicato ob nõ parationem litterarum Apostolicarum olent in Hispania affigi nocte furtiuè, & occultè, ibidem n.4.

Cedulones pro publicando excommunicato, si in forma probanti sint affixi, vitandus erit, ibid.n.5.& seqq.

Letrones seu Romana Curia in Hispaniam missi, quæ signa habere soleant, & quomodo affingantur, ibid.n.6.

Cedulones non in forma probanti, sed simplices absque authoritate iudicis, & subscriptione Notarij affixi fidem nullam dandã Author, plaretque alij docti tam Theologi, quã Iuristę in facti contingẽtia subscripsere, ibid. num.9.

Cedulones affigi non debẽt nisi præsedente speciali ad id commissione Papæ, aliàs nulli erũt ex defectu iurisdictionis, 2.p.c.24.n.66. & seqq.& à n.74.

Cedulones affixi per simplex papyrum nullam fidem faciũt, nec arctant, nec eis credere pars tenetur, 2.p.c.24.n.70.cum seqq.

Cedulones originales, non eorum copia, affigendi sunt aliàs non arctant, tanquam inualidi, ibid.à num.71 cum seqq.

Cedulonum affixionem debet præcedere iudicis decretum ibid.n.15.

Cedulonum affixio cum procedat à iudice, & eius decreto, per subscriptionem Tabellionis debet constare, ibid.n.16.

Partes adducentes cedulones si iustum prætendunt potius à Senatu auxilium habeant, qui solum tractat de violentia sedanda, & scandalo tollendo Reipublicæ nociuo, ibidem numer.23.

Cedulones adducens si iustitia nititur illam deserit, & viam violẽtam amplecti potius vult, ibid.n.24.

Cedulonibꝰ vt simplici papyro absque subscriptione Notarij nulla fides debetur, ibid.n.29. d.c.24.p.2.

Cedulones ne iudicentur simplex papyrus, sed fidem faciant, vti publicum instrumentũ, quot requisita habere debent, ibidem num.33.& seqq.

Cedulones missi & affixi etiam ab alio Notario, quam originario causæ subscripti sine partis citatione, iudicis decreto, & aliis requisitis fidem nullam faciunt, ibidem numero 35.

Cedulones in simplici papyro sine subscriptione Notarij, & iudicis à parte ipsa conscripti, alio ve innocente scripti præsumuntur, ibid. n.37.d.c.24.p.2.

Qui fidem nullam facere possunt, ibid.

Cedulones pro denuntiando excommunicato non subscripti à Tabellione, nec in forma probanti affixi, potius libelli infamatorij dicendi sunt, ibid.n.39.

Maximè in partibus Hispaniæ rẽ remotis à Curia Romana, cum non nisi cum magno difficultate damnorũ, sumptibus, & tarditate veritas niteat, ibid.

Senatus qua via succurrere soleat publicato opprẽsso per cedulones, siue in forma probãti, siue ea careant, ibidem num. 41. & seqq. d. c. 24. p. 2.

Cedulones expediti, & censuræ ipsæ à quolibet carente iurisdictione in prima instantia sunt nulli ipso iure, tanquã cætera acta iudicialia ab eo gesta. 2. part. d. c. cap. 24. num. 42. & sequentibus.

In cedulonum affixione tria simul præcisè requiruntur pro eorum validitate, nempe iurisdictio, ordo, & causa, vt de singulis latè à nu. 65. vsque ad n. 77.

Doctores plurimi recensentur tam Iuristæ, quã Theologi, qui in hac Regia Curia consulti in facti contingentia resoluere, cedulonibus publicè affixis omni solemni probatione carentibus nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam, ibidem num. 40.

Censuræ. Vide *Excommunicatio, Cedulones.*

ABsque censurarum incursu fit litterarum retentio vbi ita conuenit paci, & conseruationi boni Regiminis, 1. part. cap. 2. num. 33. & 34.

Censuras Bullæ Cœnæ non incurrunt impedẽtes litterarum Apostolicarum executionem prætextu informandi, & supplicandi Pontificem, & supplicationem prosequendi, ibid. n. 63. & seqq.

Iusta causa suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur, 1. p. c. 3. n. 25. & seqq.

Censuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obstinatione non adimplent, ibid. n. 27.

Censuras nullas incurri ob retentionem litterarum Apostol. legitimè factam plurimi affirmant Doctores, 1. part. cap. 2. num. 19. & sequentibus.

Nec in Bullam Cœnæ, ibidem numer. 24. & sequentibus.

Citatio, Citatus. Vide *Monitoriales, Tertius.* Vide *Cedulones, Edicta.*

LItteræ Apostolicæ tunc continent violentiam in præiudicium iuris tertij, si expediãtur absque citatione, & causæ cognitione. 1. p. c. 7. n. 62. & seqq.

Iusta causa tollendi ius tertij tunc præsumitur in Principe, si faciat cum citatione partis, non aliter, ibid. n. 64.

Princeps absque citatione, & iuris ordine aliquem condemnans tacurdia motus executio suspendenda. ibid. n. 65. & seqq.

Citatio omnium habentium ius complicatum requiritur, vt iudicium valeat etiam contra citatos, p. 1 c. 13. n. 40.

Etiã citati respectu processus, est nullus, si omnes consortes non citentur stante connexitate iuris ex eadem causa prouenientis, pluries determinauit Rota, ibidem numer. 41. & sequentibus.

Citationis defectus quoad vnum non prodest alteri citato habenti ius separabile, nec connexum interesse, ibid. n. 43.

Citatos, vt extra Regnum compareant in Romana Curia potest Rex defendere etiam ita citatis renuentibus. ibid. n. 55.

Citationi ad instantiam alicuius, semel executę renunciari nequit, iam ex ea fuerit ius tertio quæsitum, 1. p. c. 13. n. 74.

Ante citationem mortuo eo, contra quem commissio fuit nominatim impetrata, an successores, vel hæredes conueniri possunt, & citari, 2 p. cap. 12. à n. 12. cum multis seqq. Vide Successor, Commissio.

Per citationem præuenta dicitur iurisdictio, & rescriptum perpetuatum, 2. p. c. 12. nu. 37. & seqq.

Per commissionem impetratam, & citationem decretam nondum intimatam, & executam res non definit esse integra, ibid.

Citatio nulla non inducit litispendentiam, 2. p. c. 12. n. 67.

Citatione nulliter præcedẽte mutatus forus per priuilegium nouiter superueniens, ibidem reus debet denuo conueniri, ibidem numero 69.

Ante citationem executam commissio non efficitur communis aduersario, nec ex ea ius illi quæsitum, sed post fic, 2. p. c. 19. n. 26. cum sequentib.

Citans aliquem ex commissione non subscripta an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam, 2. p. c. 12. §. vnic. n. 2. cum seqq.

Citari & audiri debet is cõtra quem ob aliquod delictum fuit beneficium impetratum, etiam si non possideat, 2. part. cap. 34. nu. 118. & à num. 117.

Citatio emanata vigore delegatæ iurisdictionis, quam non habet, non sustinetur ex potestate ordinaria, quam simul habet, 2. p. c. 12. §. vnic. n. 7. & seqq.

Cita-

Citatus indifferenter absque restrictione censetur citatus tanquam ipse, & tanquam tutor, vel administrator, ibid.n.9.

Citatus ex secunda commissione non subscripta, obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor aliam subscriptam in Senatu ostendat, ibid.n.17.& seqq.

Impetrans postquam citauit ex secunda cõmissione nulla an possit illi renuncians ad priorem validam reddire, ibidem num. 19. & sequentib.

Citatio ex commissione non subscripta, sicut & ipsa commissio nulla est ipso iure, d.c.12. §.vnic.n.28.& seqq.

Ex citatione nulla res non definit esse integra, ibid.n.29.

Ex citatione nulla præuentio iurisdictionis nõ causatur, ibid.n.31.

Citatione nulla non obstante potest quis commissioni renunciare, ibid.n.30.

Non citare omnino idem est, & nullíter citare, ibid.n.32.

Nec ex ea infertur contumacia, d.2.p.c.12.§. vnic.n.33.

Citandus, qui non patitur ad se peruenire citationem, vel impedit, habetur pro citato, & dicitur verè contumax, 2.p.c.20.n.3. Vide recursus.

Marchesanus refertur, quod in Rota proceditur in principali constito, quod citandus per Senatũ Hispaniæ impediuit executionem monitorialium, quia tunc habetur pro citato, ibid.4.& 5.

Refertur ad idem Rotæ decisio expressa, numer.6.

Auxilio Consilij Regij impediens quominus citetur habetur in Rota pro citato in odiũ recurrentis, ibid.n.7.& 8.

Contra recurretẽ habẽtẽ notit ĩ citationis proceditur in Rota vti verè citatum. ibid.nu.9.

Propter impedimentum recursus à citãdo prętium adhibetur in Rota fides simplici copiæ, ibid.n.10.& seqq.

Citando, aut citato non currit terminus cõtentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur an percutiant Tridentin. 2. part.c.20. num.23.

Citandus non habetur pro citato quando impedit non de facto, & authoritate propria, sed de iure & authoritate publica, & lege permittente, 2.p.c.20.n.33.& seqq.

Citatio personalis debet præcedere excommunicationem, 2. part.cap.24.num.12. & sequentibus.

Citatus à Delegato non inserta copia suæ commissionis in monitorialibus non tenetur comparere, 2.p.c.44.45.& seqq.

Citationis decretum vigore litterarum nõdum præsentarum coram Delegato, est nullum ipso iure. 2.p.c.26.n.72.

Citatio partis non requiritur in correctione litterarum discrepantium à supplicatione signata, 2.p.c.30.§.2.n.

Citatus per monitoriales, quibus non est insertus tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax, 2.p.c.30.§.4. n.32.& seqq.& à n.28.

Citatio, qua non fuit insertus tenor commissionis, non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incursum censurarum, ibid.n.33.& n.34.

Præambula ad citationem in principali nõ exigunt citationem, ibid.n.25.

Citationis reproductio quando ad validitatem processus requiratur, 2.p.c.12.n.37.in fin.

Clausula.

CLausulæ quantumuis prægnantes non tollunt defectum intentionis, 1.part. capit.3. num.33.

Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatẽ cõcedentis, ibid.n.35.

Clausula (nõ obstantibus, &c.) in rescripto apposita habet vim secundæ iussionis, 1.p.c.3. §.vnic.n.35.

Clausulã (non obstante scandalo) si rescriptum cortineat, nihilominus superseder dum ad effectum rescribendi, ibidem num. 36. & sequentibus.

Clausulam auocatiuam, & abdicatiuam habet lex Regia 81. inhibens Chancellarijs circa violentias tangentes executionem Concilij Trident.1.p.14.n.41.

Conuenièdi virtute clausulæ (omnesque alios) mortuo re integra Reo, contra quem nominatim commissio fuit impetrata, ac insuper citati solent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & remissio causæ suæ Ordinario in prima instantia cognoscenda, qui affirmatiuum decretum obtinere debent, 2. p.c.12.n.2.& seqq.

Iurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per eius mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnesque alios) in quo Doctores, & iura varia sunt, dict.cap. 2. num.3.

Clausula (omnesque alios) tribuit Delegato iurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatos. ibid.n.4.

Clausulæ (omnesque alios) virtute vltra expressè nominatos tres, vel quatuor dumtaxat possunt citari, & nominari, 2.p.c.12.n.5.

Et horum quatuor nomina virtute d. & æ clausulæ generalis comuncendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio, ibidē num. 6.

Fraudibus vt occurratur debet impetrans conuenendorum virtute clausulæ (omnesque alios) nomina expressè dare, ibid. n. 7.

Et interim iurisdictio Delegati est in aere donec nominatio conueniendorum ex clausula generali fiat per impetrantem, ibidem num. 8. sequentib.

Sub clausula generali (omnesque alios) nec citari, nec conueniri, nec comprehensi dicantur, ibid. n. 11. remissiuè.

Comprehenso sub clausula (omnesque alios) decedente re integra, ante citationem, expirat commissio etiam subscripta manu Sanctissimi contra eiusdem successores, 2. p. cap. 12. n. 12.

Clausulæ & omnes qualitates contentæ in commissione resoluuntur, ipsa resoluta commissione, 2. parte, cap. 12. à num. 45. cum sequētibus.

Clausula irritans nihil operatur, si principalis dispositio casum non percutiat, ibid. n. 45. & seqq.

Clausula (defendentes inductum) non potest vti inferior à Papa in præiudicium Ordinarij, quatamen si Papa vtatur subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordinario, quia post peractam executionem executoris fuit finita iurisdictio, 2. p. cap. 18. n. 34. & à num. 29. cum seqq.

Clausulæ (omnesque alios) virtute, possunt citari tres, vel quatuor, vltra nominatum in commissione, 2. p. c. 12. §. 1. cum seqq.

Clausula (omnesque alios) addita per cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta manu Sanctissimi nihil operatur, 2. part. cap. 12. §. vnico, num. 52.

Causa rationabilis ad subscribendum non consideratur in ignotis à Papa comprehensis in clausula (omnesque alios) ibid. n. 54.

Nisi ipsa causa relata Papæ sit vniuersalis omnes complectens, ibid.

Clausula (contradictores compescendo) intelligitur de contradicente de facto, & authoritate propria, non de iure, & authoritate iudicis, 2. p. c. 20. n. 34. & seqq.

Clausula (appellatione remota) intelligitur cōtra impedientes de facto, non de iure, ibidem num. 38.

Clausula (amoto quolibet illicito detentore) tribuit iurisdictionem contra contradicētes de facto, non de iure, d. c. 20. n. 38.

Clausula (cum plenitudine Iuris Canonici) importat, vt promissus consequatur omnia iura alijs canonicis debita, 2. part. cap. 21. n. 4. & seqq.

Clausulæ executiuæ non mutant, alterant, nec ampliant principalē dispositionem 2. p. c. 16 num. 14.

Clausula (iustitiam facias prout de iure) addita per Regentem Chancellariæ non facit commissionem redactam ad terminos iuris, 2. p. c. 30. §. 1. n. 30.

Clausula (iustitiam facias) addita per Regētem quid operetur, ibid. n. 31.

Clausula (quam, & quas) amisit effectum suum ex Concil. Tridentin. ex qua iam non potest procedi prout in prima, nisi commissio fit subscripta manu Sanctissimi, 2. part. cap. 32. num. 4.

Aliàs fieret fraus Tridentini decreto, quia facilè foret impetranti asserere appellasse, vt obtineat commissionem cum clausula (quam & quas) & effugere iudicium Ordinarij, d. cap. 32. n. 5.

Clausula (quam, & quas) sapit auocationem, & transfert in Delegatum tacitè iurisdictionē super tota causa principali, ibid. n. 6.

Clausulæ (quam & quas) virtute non potest iudex procedere in prima, quando impetratur commissio super appellatione à diffinitiua, si de appellatione nō constat, & de ratione fundamentali, ibid. n. 11.

Ex clausula (quam & quas) iudex non procedit tanquam in prima etiam de iure communi, nisi deficiat appellatio, & sentētia simul, ibi. num. 13.

Clausula (quam & quas) amissie effectum quo procedebatur prout in prima, nisi commissio fuerit subscripta manu Sanctissimi ex nouo decreto Trid. ibid. n. 14.

Per clausulam (quam & quas) poterat iudex appellationis se intromittere in articulo separato, & diuerso, iure communi attento, ibidem num. 15.

Hodie ex Trident. nullo modo, nisi commissio fit subscripta, quia requirit nouum iudicium & nouam instantiam tangentem Ordinario, 2. p. c. 32. n. 16.

Clausula (quam & quas) amittit suos effectus, si pars aduersa non citetur ad dicendum contra commissionem, ibid. n. 17.

Subscriptio manu Sāctissimi non præseruat effectus clausulæ (quam & quas) quibus in aliquo casu de iure priuatur, ibid. n. 18.

Clausula (quam & quas) non tribuit iurisdictionem in causa principali, quādo ab ea fuit appellatio emissa, quæ non apparet, secus quādo fuit appellatum ab interlocutoria, ibidē num. 19.

Et de ratione, ibid. n. 20.

Clausula (contradictores appellatione postpos-

sita compescendo) operatur contradicentem de facto, & non de iure, 2. parte, cap. 34. numer. 145.

Intelligitur iuris ordine seruato, & citatis citandis, ibid. n. 146.

Clausula (amoto quolibet illicito de tẽtore) vbi nulla res iudicata præcessit, facit executorẽ mixtum, & requirit ordinem iudiciariũ, ibid. n. 147.

Quo casu licita est appellatio suspensiua ab attẽtatis, ibid. n. 148.

Clausula copulatiua, si sequatur dispositionem præcedentem distributiuam inter eosdem ad hanc illa referenda, & distributiuè intelligenda, 1. part. cap. 2. num. 85. vbi de varijs exemplis.

Clericus. Vide *Consensus, Prorogatio.*

CLericus reconuentus coram laico non potest renunciare suæ conuentioni, cum ex ea fuerit ius tertio quæsitum, 1. part. cap. 13. numer. 81.

Clericus pupillus potest hodie declinare forum Ordinarij in prima instantia, & Curiam Papæ adire, sicuti de iure communi, 2. par. c. 31. num. 37.

Clericus non potest prorogare iurisdictionem alterius, absque sui Episcopi consensu, 2. p. c. 5. n. 5.

Ita vt nec sufficiat solus Episcopi cõsensus, ibidem n. 6.

Consensu vnius ex habentibus ius complicatũ ex Trident. deficiente, nõ valet prorogatio, nec cessat Tridentini dispositio, nec per cõsequens Regis Regalia protectionis, ibidem numer. 7.

Clerici non repelluntur à ferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, 2. p. c. 5. §. 1. num. 14. & sequentib.

Clericus hæres laici non conuenitur coram iudice laico, cum quo causa non fuit cœpta, 2. p. c. 12. n. 30. & 31.

Clericus hæres laici coram iudice laico defuncti præuenta iam causa cum isto conuenitur, & in eum transit instantia, & iudicium cœptum actiuè, & passiuè, ibid. n. 32.

Clerici, & laici causa simul conuentorum vti hæredum vnius, coram vno iudice nẽpe Ecclesiastico tractanda, 2. p. c. 14. n. 5.

Etiamsi vnus ex pluribus conuentis sit clericus dumtaxat, ibid. n. 6.

In causa indiuidua si vnus ex socijs sit clericus, tota deuolantur ad iudicem Ecclesiasticum, ibid. n. 9.

Contra plures si agatur in iudicibus duplicibus familiæ erciscundæ, tutellæ, & curę, & vnus sit clericus coram iudice Ecclesiastico omnes conueniuntur ratione connexitatis, ibid. num. 10.

Clerici, & laici simul delinquentium causa inter suos iudices diuiditur ex obseruantia cõmuni, secus ea cessante, 2. p. c. 14. n. 28.

Clericus non prorogat iurisdictionem alterius sine licentia sui Episcopi, 2. part. cap. 17. numer. 73.

Clerico creditori si super pignore sibi adiudicato per laicum iudicem, controuersia moueatur, non coram eodem laico, sed coram suo iudice ordinario Ecclesiastico conueniri debet, 2. p. c. 18. n. 6. & 7.

Clericus creditor ex sententia graduationis lata per laicum obtinens bona, reus efficitur necessarius deinceps per anteriores creditores conueniendus coram iudice Ecclesiastico, ibid. n. 8. & seqq.

Clericus nequit prorogare iurisdictionem alienam absque sui ordinarij consensu, nec proprij fori renunciatio tenet, 2. p. cap. 27. nu. 4. & seqq.

Clericus Romæ obligatus ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis, ibidẽ n. 14. & seqq.

Clericus non potest expressè renunciare suo foro absque sui Episcopi consensu, ibid. n. 19. & seqq.

Couar. obseruatio refertur, quod iudici loci cõtractus non adquiritur iurisdictio ex inserta simul expressa renunciatione clerici sui fori, ibid. n. 21.

Clericus conueniri potest in loco destinatæ solutionis absque consensu Episcopi, si ibidem reperiatur, quia est prorogatio tacita, & à lege inducta, 2. p. c. 27. n. 47. & 48.

Clericus ratione contractus, aut destinatæ solutionis alienum forum sortitur sine consensu Ordinarij, à ibi reperiatur, 2. part. d. cap. 27. num. 66.

Clericus conuentus ratione beneficij residentiam non requirentis apud iudicem loci beneficij conuenitur, 2. p. c. 5. §. 3. nu. 14.

Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficij residentiam requirentis, ibidem numer. 15.

Clerico minori litiganti coram iudice laico ab isto datur curator liti, ibid. n. 22.

Et è conuerso iudex Ecclesiasticus minori laico, ibidem.

Coadiutor, Coadiutoria.

LItteras coadiutoriæ in Cathedralibus, aut Collegiatis inter patrem, & filium retinen-

tur in Senatu, ſupplicatione præmiſſa, 1. par. cap. 9. num. 50.

Cognoſcere, Cognitio Violentiæ, & cauſæ. Vide *Inſtantia, Retentio, Rex, Senatus.*

COgnoſcere poteſt Princeps de Regalibus etiam inter Eccleſiaſticos, 1. part. cap. 10. num. 132.

Rex cognoſcit ſuper protectionis Regalia inter Eccleſiaſticos, ibid. n. 133.

Cognoſcit Rex ſuper controuerſia Regalium inter Eccleſiaſticos, cuius nequit iuriſdictio declinari, ibidem num. 134. & 135. & ſequẽtibus.

Cognoſcit Rex ſuper beneficijs Regij patronatus, & eorum redditibus, & dotibus, etiam inter Eccleſiaſticos tam ſuper poſſeſſione, quàm proprietate, ibidem numer. 139. & 140.

Et ſuper decimis, & tertijs ſibi conceſsis, n. 141. & ſeqq.

Super re donata Eccleſiæ per Regem, ipſe cognoſcit, n. 140. ibid. & ſeqq.

Super redditibus, vulgo (juros) & alijs mercedibus factis per Regẽ Eccleſijs cognoſcit Rex, ibid. n. 146.

Et ſuper fœudis obtentis per Eccleſiam à Rege, n. 147. ibid.

Cognoſcere, & componere poteſt Rex vbi timetur ſcandalum, etiam inter Religioſos œconomica poteſtate, non iuriſdictione, 1. p. c. 4. n. 47. & 48.

Cognoſcere poteſt Curia de abuſu notorio, quãdo inducatur contra Regiam authoritatem, 1. p. c. 6. n. 30. & ſeqq.

Cognitio violentiæ poteſt ad alios ſimiles caſus expreſſos extendi ſub identitate rationis cõprehenſos, 1. p. c. 9. n. 46. & ſeqq.

Cognitio violentiarum tendens directè in executionem, & obſeruationem Concil. Trid. ſoli Supremo Senatui eſt reſeruata cæteris inhibitis Chancellarijs, 2. p. cap. 1. num. 29. & 30.

Cognitio violentiæ clarè oſtendit quãto amore Reges Catholici obſequentiſsimi ſunt exhortationibus S. Apoſtolicæ prouocantis ad Concilij protectionem, & obſeruantiam, 2. p. c. 1. n. 52. & 53. cum ſeqq.

Cognitio occiſi in diuerſis diſtrictibus ad eum pertinet, in cuius territorio caput occiſi reperitur, 2. part. cap. 5. §. 3. num. 31. & ſequentibus.

Collatio, Conferre.

PEr collationem factam ab Ordinario alicui vel actum extraiudicialem eius conſumitur prima inſtantia, 2. part. cap. 23. num. 26. & ſeqq.

Collatio licet deficiat, non deficit gratia reſeruatæ penſionis, 2. p. c. 26. n. 19.

Collatio duorum beneficiorum vnitorum, & exiſtẽtium in diuerſis Regnis, & Diœceſibus ad illium Epiſcopum pertinet, vbi caput eorum ſit, cui nempe aliud ſit vnitum, 2. p. c. 5. §. 3. n. 31. & à n. 27. vbi de maioratu.

Commiſsio, Committere. Vide *Reſcriptum, Delegatus, Retentio.*

COmmiſſarius non ſuſpendens executionem commiſsionis continentis notoriam iniuſtitiam ad effectum referendi an puniatur pœna ordinaria, 1. part. cap. 3. num. 22. remiſsiuè.

Commiſsiones de neceſsitate ſunt præſentãdæ Delegato, aliàs non adquirit exercitium iuriſdictionis, 1. p. c. 10. n. 88.

Commiſsioni impetrans renunciare nõ poteſt, poſtquam citatus fuerit aduerſarius, ex quo ius ſibi fuit ſemel quæſitum, 1. p. c. 13. n. 78. & ſeqq.

Secus ante citationem, ibid. n. 79.

Committi poteſt cauſa in Curia in prima inſtãtia ſi adſit ſuſpicio, aut timoris cauſa, alia vè honeſta probata, 2. p. c. 3. n. 11.

Commiſsiones, proceſſus, & inde ſequuta vitio nullitatis ſubijciuntur, ſi in prima inſtantia committantur abſque legitima cauſa, ibidẽ num. 12.

Commiſsione impetrata vetat Senatus vti extra Regna Coronæ Caſtellæ, 2. part. capit. 3. num. 3.

Ad ſolius Epiſcopi collitigantis inſtantiam nõ poteſt in Curia cauſa committi, ſed Epiſcopo viciniori, 2. p. c. 3. §. 1. n. 12. & n. 17.

Lite orta inter Ordinarium, & ſubditum cauſa committitur viciniori iuxta ſtylum Romanæ Cur. & declaration. S. Congregationis, 2. p. c. 5. §. 1. n. 11.

Et quomodo procedunt, ibid. n. 12.

Commiſsione impetrata alteri ex cauſa recuſationis Ordinarij, quam antea non propoſuerat coram eo, ſed poſt, an ſufficiat, vt illa vti permittat Senatus, 2. p. c. 5. §. 1. num. 26. 27. cum ſeqq.

Cõmiſsio ſine ſubſcriptione Papæ alteri impetrata

trata prætextu recusationis Ordinarij non-dum coram eo deductæ, nec ab arbitris approbatæ, fuit à principio nulla, ibidem numer. 28.

Commissio sine subscriptione Papæ impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarij, quę tunc non aderat proposita, est nulla ibid. n. 31. cum seqq.

Cõmissio impetrata ob appellationem à sententia, quæ nondum lata erat, nulla redditur, ibid. n. 32.

Commissionem sine subscriptione Sãctissim. impetrans, & ob id remissa per Senatũ causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare, 2. p. c. 5. §. 1. n. 35.

Commissio potest impetrari alteri in prima instantia ob negligentiam Ordinarij cõtra manentis in habitantium, dummodo antea decens negligentia doceatur, 2. part. cap. 6. num. 6.

Limitatur hoc, ibid.

Commissiones auocatorias in prima instantia annullat defectus formæ subscriptionis, 2. p. c. 6. n. 42. & seqq.

Commissiones auocatorias in prima instantia non ita facile expediuntur in Curia contra formam Trid. propter recursum protectionis Hispaniæ, & vtriusque Monarchiæ Siciliæ, 2. p. c. 6. n. 42. & 43.

In commissionibus auocatorijs primæ instantiæ ad partes missis non solet apponi subscriptio Papę, nec requiritur, sed sufficit apponenda in supplicatione, qua petitur commissio, 2. p. cap. 6. num. 44. & 45. sed vide quæ c. 30. §. 5.

Commissio de iure communi legitimè probatur per solam sigillum delegantis, 2. p. c. 6. §. 1. n. 4.

Commissio licet ab alio sit subscripta, sigillata tamen tantum cum sigillo delegantis probat, ibid.

Commissiones anulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alij Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt, ibid. n.

Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adsportantur Sanctissimo, coram quo cum anulo penes se custodito litterę ipsæ suggillãtur, ibidem num. 9.

Commissiones auocatorias primæ instantiæ anulo Piscatoris munitas non admittit Senatus cum ex eo non satisfiat formæ, & intentioni Concil. Tridentin. 2. part. c. 6. §. 1. num. 16.

Commissiones auocatorias primæ instantiæ nisi propria manu Sanctissimi subscriptas non admittit Senatus, cum firmiter sit tenendã forma Tridentin. 2. part. cap. 16. §. 1. numer. 43.

Commissiones super beneficio reseruato libere expediuntur in prima instantia, cuilibet Delegato remissæ cum non percutiatur Tridentin. dispositio, 2. part. cap. 10. à nu. 1. cũ seqq.

Commissionis etiam subscriptæ cum clausula omnesque alios dubia vtilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimẽto cognouit Author, 2. p. c. 12. n. 1.

Commissio contra aliquem facta successorum aut hæredum expressione, ad hoc semper trahitur, ibid. n. 14.

Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, vel pro ea sustinetur, idem n. 15.

Commissio contra Prælatum nomine etiam proprio expresso extenditur ad successorẽ, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut Dignitatem, 2. p. c. 12. num. 16.

Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes indistinctè expirat, mortuo quandocumque eo, contra quẽ fuit impetrata. 2. p. c. 12. n. 17.

Commissio non extenditur ad singularẽ successorem eius, cõtra quem fuit nominatim impetrata, ibid. n. 18.

Nisi in tribus casibus relatis, num. 19. & sequẽtibus.

Commissio vt valeat contra successores eius, qui expressè fuit in ea nominatus (in casibus, in quibus alias valeant ipsi conueniri) debuit impetrare viuente antecessore non aliter, ibid. n. 22.

Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eoque decedente re integra an expiret contra hæredes vniuersales, ibid. n. 23.

Qui negatiuam opinionem sectentur, ibidem.

Commissionem contra aliquem nominatim impetratam eo decedente re integra expirare ipso iure contra hæredes verius ostenditur, ibid. n. 24.

Commissio expirat mortuo eo, contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, ita vt hę redes eius nequeant conueniri, 2. part. c. 12. num. 25.

Commissio expirat etiam contra hæredes eius, contra quem impetratur mortuo ante citationem, vel intra terminum datũ in ea ad comparendum, ibid. n. 26.

Commissio contra Prælatum re integra mortuum non expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur, ibid. n. 27.

Ale-

INDEX RERVM,

Alexand. Moneta in hoc articulo declaratur, ibidem n.28.

Commissio cõtra hæredes perpetuatur, quando defunctus fuit citatus, licet lis non fit contestata ante eius mortem, ibidem numero 34.

Abbatis doctrina conuincitur, supponentis cõmissionem durare contra hæredes defuncti impetratam ex sola impetratione, 2.p.cap. 12.à n.36.

Commissio contra aliquem nominatim, non trahitur ad eius hæredes & successores vniuersiales decedente illo re integra, ibidem n.38.

Per commissionis præsentationem solam coram Delegato, nec iurisdictio dicitur præuõta, nec res desinit esse integra, ibidem numero 39.

Commissionis præsentatio habet vim libelli in summarijs, secus in ordinarijs, ibidem numer.40.

Commissio subscripta manu Sanctissimi, quæ durat contra hæredes & successores eius, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum re integra, non retinetur in Senatu, sed parti traditur, vt coram suo Delegato ea citatur in prima instantia, ibid.n. 42.& 43.

Commissio, mortuo rei integra eo, contra quõ impetratur, cum expiret contra hæredes eiusdem, vel etiam eius, qui sub clausula (omnesque alios) comprehensus poterat conueniri, etiam subscripta manu Sanctissimi, retinetur in Senatu, & causa hæredum in prima instantia remittitur Ordinario, 2.par.c. 12.n.44.

Commissione principali resoluta ipso iure, resoluitur simul qualitas subscriptionis in ea contenta, ibid. n.45. & seqq.

Commissione principali deficiente, aut resoluta, resoluuntur simul omnes clausulæ, & cæteræ qualitates ab ea dependentes, ibidem num.46.

Commissione re integra resoluta semel, etiam subscripta manu Papæ contra hæredes, noua alia est necessaria, vt hæredes corã Delegato conueniantur, ibid.n.47.

Commissio si in casu subintrare non appareat, nec clausula (sublata) in ea apposita operatur, 2.p.c.12.n.48.

Commissio limitata ad certas qualitates, aut personas vltra non extenditur, ibid.n.80. & seqq.

Commissio, cuius virtute quis citatur, vt intra terminum compareat, extinguitur, si intra illum citatus decedat, ibidem numer. 88. & 89.

Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eius statu, & terminis, 2.p.c.13.n.61.

In cõmissione non intelligitur omissum quod est connexum, incidens, aut consequens, 2. p.c.13.n.70.

Commissio impetrata contra plures conueniendos in iudicijs mixtis degentes sub diuersis Ordinariorum districtibus, non indiget subscriptione manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur, sed impetranti traditur, vt illa vtatur coram suo Delegato, 2.p.c.14. n.14.& seqq.

Commissio in iudicijs mixtis contra plures consortes impetrata, etiam non subscripta singulis eorum, non remittitur Ordinarijs, ibid.n.26.

Quod procedit etsi omnes conueniendi sint Clerici, aut Religiosi, siue omnes laici, & alij qui clerici diuersi fori, qua coram superiore Ecclesiastico omnes simul licitè conueniuntur, ibid.n.27.

Commissio in iudicijs mixtis obtẽta à Nũcio contra conueniendos sub diuersis Ordinariorum districtibus degentes per Senatum traditur parti, vt coram Delegato cautatur, ibid.n.29.& seqq

Commissio non subscripta contra exemptum impetrata in tãgentibus administrationem non exemptam, retinetur in Senatu remissa causa Ordinario, 2.p.cap.15.numer.12.& sequentib.

Commissio super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo non subscripta, in prima instantia retinetur in Senatu causæ cognitione Ordinario remissa, 2.p. c.16.n.9.cum seqq.

Commissio impetrata ob recusationem Ordinarij post modum re integra recedentis, an retinenda erit in Senatu, remissa causa Ordinarij successori, 2.p.c.19.à num.1. cum seqq.

Commissioni factæ communi nequit impetrans renunciare aduersario (cuius fuit iam quæsitum) inuito, 2.p.c.19.n.11.

Commissio ob recusationem Ordinarij impetrata ex huius mutatione re integra (rempe ante iurisdictionem in Delegato radicatã) retinetur in Senatu, remissa causa cognitione Ordinarij recusati successori, ibid. n.12. & seqq.

Commissionis impetratæ causa cessante, cessat & ipsa commissio impetrata, 2.p.c.19. n.19.cum seqq.

Commissio non efficitur communis aduersario, nec ex ea ius quæritur per impetrationem, nec per præsentationem, sed per citationem legitimè expeditam, & executam, ibid.n.26.

Secus

Secus post eam subsequutam, cui iam commissioni impetrans renunciare, ibidem num. 27.

Commissioni continenti aliquid fauorabile, potest re integra impetrans renunciare, ibidem n. 28.

Commissio post præsentationem, & citationẽ executam fit communis aduersario, cui impetrans non potest renunciare, 2. part. c. 19. num. 29.

Nisi contineat publicam vtilitatem, ibidem num. 30.

Commissioni continenti aliquod priuilegium etiam ad commodum tertij potest re integra impetrans renunciare, ibidem numero 31.

Commissio non efficitur communis ante præsentationem, & citationem executam, qua non vti potest impetrans inuito aduersario, ibid. n. 32.

Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & commissio eius occasione impetrata, ibid. n. 43.

Commissioni impetratæ censetur impetrans renunciare per comparitionem coram alio iudice competenti, ante vsum suæ commissionis, 2. parte, capit. 19. numer. 46. & 47.

Commissio ob recusationem impetrata ante eius exercitium non habet statum perfectum, nec consumatum, sed est re integra resolubilis, & variationi subiecta, 2. p. c. 19. n. 51.

Ex commissione non adquiritur ius tertio re integra, ibid. n. 52.

Postquam ex secunda commissione nulla citauit impetrans, an possit illi renuncians ad priorem validam reddire, ibidem num. 9. & seqq.

Commissioni potest impetrans renunciare re integra, secus post executam citationem, 2. parte, cap. 12. §. vnico, num. 20. & sequentibus.

Commissionem impetrans, & comparens coram alio iudice competente commissioni videtur renunciare, ibidem numero 25.

Per secundam commissionem impetratam super eodem negotio, an primæ videatur renunciare, ibid. n. 26. & seqq.

Ad commissionem priorem subscriptam potest impetrans reddire, etsi ex secunda non subscripta citauerit aduersarium, ibidem numer. 27.

Commissio non subscripta, & ex ea citatio executa sunt nullæ ipso iure, ibidem numero 28.

Commissionem semel repudiatam à Delegato, potest iterum re integra acceptare, & validè procedere, 2. parte, cap. 12. §. vnico, numer. 40.

Commissioni secundæ non subscriptæ potest impetrans renunciare, etsi ex ea citauerit aduersarium, nulliter tamen, & ad priorem subscriptam reddire, ibidem num. 43. & sequentibus.

Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior valida remanet, ibidem n. 48.

Limita vt ibid.

Commissio secunda super eodem impetrata, si nulla est, priori validæ non derogat, nec impetrans ei censetur renunciare, ibidem num. 49.

Commissiones quales, non nisi Ordinarijs dirigantur de stylo Roman. Curiæ, & quales indistinctè etiam alijs delegantur, 2. p. c. 21. n. 28. & seqq.

Commissiones alijs directas nominatim, an Nuncius possit exequi, & se intromittere, ibid. à n. 31. & seqq.

Commissiones alicui directæ specialiter, & nominatim ũ coram alio præsententur sententia, & processus sunt nulli ex defectu iurisdictionis, ibidem numer. 37. & sequent.

Commissiones, quæ de stylo Curiæ debent, & committuntur Ordinarijs, si in eis se Nuncius intromittat in prima instantia, Senatus Ordinario remittit, ibidem n. 39.

Commissio directa vni personæ, sine subdelegatione in aliam transferri nequit, ibidem num. 38.

Commissio impetrata in prima instantia super subreptione, falsitate, & dolo litterarum Apostolicarum retinetur in Senatu remissa causa Ordinario cognoscenda, 2. parte, cap. 22. n. 22.

Limita vt n. 23.

Commissio impetrata super appellatione ab electione consummata per Capitulũ, & Prælatum, vti talem assistentem, per Senatum traditur impetranti, vt coram Delegato ea vtatur, 2. p. c. 23. n. 29.

Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est ordinaria non delegata, 2. p. c. 25. à n. 9.

Cõmissiones in executionẽ gratiæ nõ subscriptas manu Sanctissimi percutientes primam instantiam Ordinarij, omnes indistinctè tradit Senatus impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur, 2. p. c. 26. n. 3.

Commissiones meræ iustitiæ non subscriptas, & contra formã Trid. retinet Senatus, cognitione simpliciter Ordinario remissa, ibid. n. 4.

Commissio principalis si est nulla, quia

non ſubſcripta, ex defectu formæ pariter. & nullæ ſunt monitoriales, compulſoriales, remiſſoriales, executoriales, & inde emanata, quia procedunt à radice infecta, 2.p.c.26. n.38. & ſeqq.

Commiſsiones aliæ, vel litteræ iuſtitiam meram tangentes non ſubſcriptæ, vti ineffacaces, & penitus inutiles ad cauſam remiſſam Ordinario, coram quo iudicium initiatur, fruſtra ei remitterentur per Senatum, ibidē n.48. & ſeqq.

Commiſsiones cauſarum non valent, niſi litteræ fuerint expeditæ, 2.p. cap.30. nu.66. & ſeqq.

Commiſsio, & ſupplicatio inter ſe habentur, ſicut genus. & ſpecies, genus namque eſt ſupplicatio, commiſsio ſpecies ſub ſuo genere incluſa. 2.part.cap.30. §.1.num.2. & ſequentib.

Commiſsio ad executionem gratiæ continet iuſtitiam, ſupplicatio verò ipſam gratiam, ibid.n.3.

Commiſsio eſt acceſſoria ad gratiam principalem, 2 part.capit.30.§.1.num. 6. & ſequentib.

Commiſsiones ſiue ſubſcriptas à Papa, ſiuè à Prælato habente ſpecialem facultatem ad id diſtribuit Vicecancellarius, ſe. eius ſegens, d.§.1.n.13.

Et de formula diſtribuendi, ibidem nume. 1014.

Commiſsio, & conceſsio regulariter à ſupplicatione, & petitione, 2.p.c.30.§.1.nu.21. & ſeqq.

Commiſſa cauſa nullitatis aduerſus ſententiã latã ſuper vna re, non poteſt ſuper alia Delegatus pronunciare. ibid.n.22.

In cõmiſsione non lecta minimè cẽſentur conceſſa, ibid.nu.23.

In commiſsione ſubſcripta per Papam non limitata omnia petita in ſupplicatione comprehenſa, & conceſſa intelliguntur, ibidem num.18.

Commiſsio per ſupplicationem ſimpliciter ſubſcriptam à Papa in prima inſtantia comprehendit, quidquid in ſupplicatione non lacerata continetur, 2.part.cap.30.§.1.numer.32.

Commiſsio petita à Sanctiſsimo per ſupplicationem poſtulatur, quæ itidem dicitur ſupplicatio, ibid.n.36.

Commiſsio. & executoris datio ad gratiã tũc illi eſt acceſſoria poſtquam fuit conceſſa, non antea, ibid.n.38.

Ex cõmiſsione ad partes miſſa non apparet, à quo fuerit ſubſcripta ſupplicatio, an à Papa, an ab alio habente ſignaturam, quia vniformiter omnes, & eodem modo ſcribũtur, 2.part.cap.30.§.2.à num.4.cum ſequentibus.

Commiſsiones auocatoriæ in prima inſtãtia, quę mittuntur ad partes non requirunt ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſsimi, ſed ſolum ſupplicatio, quo ſatisfieri Cõcil. Trid. declarauit S. Congreg. 2.p.c.30.§.2. n.8. & ſequentib. Vide tamen in §.5. per totum.

Commiſsionem oſtendere, ſed inutilem, & carentem forma ſolemni, & non oſtẽdere idẽ eſt, 2.p.c.30.§.4.n.14.

Commiſsio ſuper non ente nullam tribuit iuriſdictionem, 2.parte.cap.31.numer.58. & ſequentibus, & de ſingulis effectibus à numer.51.

Commiſsio auocatoria ad Curiam contra miſerabilem perſonam eſt ſubreptitia, non facta ſpecifica relatione miſerationis, ibidem num.61.

Commiſsio ſpecialis facta in Curia non tenet non facta Papæ relatione dependentia cauſæ in partibus, 2.p.c.31.num.83. & ſequentibus.

Et talis commiſsio, abſque ſcientia certa Papę eſt nulla ipſo iure, ibid.n.85.

Commiſsio impetrata ſuper appellatione nõdum emiſſa nulla eſt, 2.p.c.32.num.1. cum ſeqq.

Ex commiſsione ſuper appellatione, quæ non fiat, poteſt procedi prout in prima inſtantia, ſi habeat clauſulam (quam & quas) ibidem n.2.

Ita vt tunc ſententia in gradu appellationis non exiſtentis lata prout in prima, ſit prima, d.cap.32.num.3. & ſequentibus. Vide *clauſula*.

Ex commiſsione non ſubſcripta habente clauſulam (quam & quas) an Delegatus poſsit hodie ex Tridentin. pronunciare prout in prima, deficiente appellatione ſuper qua fuit commiſsio impetrata, 2.p.c.32. à n.1. cum ſeqq.

Ex commiſsione (quæ nulla eſt ex defectu formæ Tridentin.) Ordinarius, cui cauſam Senatus remittit procedere non poteſt, & ſic ſua ordinaria poteſtate procedit, 2.p.c.34. num.6.

Nec Delegatus ipſe, cui ſpecialiter fuit directa talis commiſsio nulla, ibid.n.2.

Commiſsionis virtute alteri ind ci directæ nominatim. Ordinarius procedere non poteſt, quia deficit intentio committentis, c. 34.n.8.

Commiſsionis defectum prouenientem aliunde de iure communi non ſupplet ſubſcriptio in ea appoſita, 2.parte, cap.5.§.1.numero 34.

Com-

Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum, cum verè sit Cõpostellanus, neuter vti potest, vnus, quia nõ nominatur, alter, quia defecit intentio Papæ, 2. parte, cap. 34. num. 10. cum sequentibus.

Commissionem complere, & expedire nõ potest iudex non nominatus, nec à nominato recedere potest, ibid. n. 12.

Commissionem vni directam nominato, si coram alio non nominato in ea impetrãs præsentauerit nihil agit, sed vitio nullitatis subijciuntur acta, & sententia, ibidem numero 13.

Commissio directa certæ personæ in aliũ trãsferri nõ potest absque subdelegatione, ibidem n. 14.

Commissio directa Vicario, seu officiali Episcopi nequit præsentari Episcopo non nominato in ea. 2. p. c. 34. n. 15.

Nec è conuerso, quia denominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus, d. c. 34. n. 16.

Nisi mediante subdelegatione, ibidem numero 17.

Commissio ex defectu formæ nulla à principio non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non potest fieri trãsitus, d. c. 34. n. 21. & seqq.

Ex commissione nulla vmbra aliqua iurisdictionis non remanet in Delegato, ibidem num. 22.

In cõmissione pro executione gratiæ non subscripta per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiua procedere, aliter nẽpe non alterata priuilegiata natura, ibid. n. 36.

Commissio non subscripta super executione gratiæ ad beneficium non reseruatum percutit primam Ordinarij instantiam ad quẽ pertinet tam super executione, quàm super iudicio Ordinario, 2. p. cap. 34. numer. 55. & 56.

Sed si tunc fuerit commissio subscripta, executori pertinet non Ordinario cognitio tam in via executiua, quàm in via ordinaria, ibid. n. 57. & seqq.

Commissio executoris gratiæ debet esse subscripta, vt via ordinaria procedere possit in prima instantia, quando ex verbis gratiæ tenetur assumere partes iudicijs, alias causam remittit Ordinario, 2. p. c. 34. n. 64. cũ multis seqq.

Commissio ad petitionem tertij pro iure suo principali comparentis non admittitur in Hispania sine subscriptione Papæ, 2. p. cap. 13. n. 78.

Secus si compareat in eodem statu, quo casu eius cõmissio noua subscriptione non egeat, ibid. n. 79.

Per commissionem impetratam, & citationẽ decretam, non tamen Reo intimatam, & executam res non definit esse integra, nec iurisdictio præuenta, 2. parte, capit. 12. numer. 37.

Impetrans ante præsentationem commissionis potest liberè ea non vti, & renunciare, secus post eã, & citato aduersario, cui iam fuit ius quæsitum, & commissio facta communis vtrique parti 1. p. c. 10. §. vnic. n. 15.

Commissione facta communi, & iure æqualiter quæsito vtrique parti, electio exsuperstitibus æqualiter vtrique competit præuentiue, ibid. n. 16.

Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit cõmunis vtrique parti, & æqualiter ius quæsitum, ac pariter ius eligendi vnum ex superstitibus, 1, p. c. 10. §. vnic. n. 28.

Delegatus certus esse debet de sua cõmissione non aliter quam per litterarum originalium ostentionem, & sibi factæ præsentationẽ, ibid. n. 53.

Ita vt transumptum eorũ non sufficiat ad exercitium iurisdictionis, ibid. n. 54.

Comparitio, Comparens. Vide *Renunciatio, Immissio, Cõmissio, Tertius, Contradictor.*

COmparens coram iudice incompetente cum protestatione, nec declinatoriæ, nec recusationi oppositæ renunciare videtur, 2. p. c. 17. n. 54.

Comparens cum clausula (citra consensum) non censetur consentire in iudicem incompetentem, ibid. num. 55.

Comparens ex necessitate iuris renunciationem recusationis, aut appellationis non inducit, ibid. n. 56.

Comparitio sola coram Auditore Cameræ aliouè Delegato, etiam sine declinatoria non inducitur prorogatio, ibid. num. 76. & 77.

Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum eius occasione obtentum, 2. part. cap. 19. num. 43.

Per comparitionem coram alio iudice competẽte re integra, & ante visum commissionis, huic impetrans renũciare videtur, ibid. n. 46. & 47.

Comparens corã alio iudice cõpetẽte posquã

commissionem impetrauit, an ei renũciare videatur, 2.p.c.12.§.vnico, num.25. & sequentib.

Comparens coram iudice à quo si fuerit reiectus, non renunciat iuæ appellationi, ibidẽ n.35.& seqq.

Comparens coram iudice carente iurisdictione non dicitur renunciasse suæ commissioni impetratæ, ibid.n.47.

Per comparitionem appellantis coram inferiore sine protestatione renunciatur appellationi, 2. parte, cap.31.numer.53.& à numer.51.

Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem, si coram isto compareat renunciare videtur suæ appellationi ad Papam, ibid.n.54.

Comparens coram alio iudice prætendente iurisdictionem in eadem causa videtur renunciare commissioni à se impetratæ ante eius præsentationem, & exercitium, ibidem num.55.

Comparens appellans coram alio iudice, non potest postea impetrare commissionem super appellatione iam relicta, ibid.n.56.

Compensatio.

COmpensatio admittitur in gradu appellationis etiam à diffinitiua, licet reconuentio non, 2.p.c.5.n.6.

Compensatio quandocumque, & coram quolibet iudex admitti debet, ibid.n.7.

Competens, Competentia, Incompetens. Vide *Ordinarius, Iurisdictio, Iudex.*

COmpetentia orta inter Ordinarium certante causam in prima instantia sibi pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumve Senatus quomodo concipiat decretum, 1.p.c.16.n.59.& seqq.

Orta competentia inter Ordinarium, & superiorem ob primam instantiam illi præseruatam ex Trident. Chancellariæ nequeunt vti decreto (en conocer, y proceder) ibidem num.64.

Super competentia orta inter Ordinariũ tuentem suam primam instantiam, & eius superiorem, & à quolibet eorum fuerit appellatio emissa pro eius delatione potest quodlibet Tribunal adiri, ibidem numer.65. & seqq.

Error aliquorum putantium Audientias Regias vti posse decreto de conocer, y proceder, super quocumque genere competentiæ orta inter Ecclesiasticos, annotatur, 1.p.c.16.n.66.

Competentias inter Ordinarium, & Superiorem circa admittendas appellationes in prima instantia definuit S.Cõgregat. amplissimè, 2.part.cap.5.§.2.numer.4.cum sequẽtibus.

Incompetens iudex postquam se competentem declarauit, quiescente parte, vlterius de eius incompetentia non est hesitandum, 2. parte, cap.17.n.12.& seqq.

Incompetentia iurisdictionis dum tractatur inter duos, horum manus sunt ligatæ super causa principali, 2.parte, c.20.numero 58.

Complicatio. Vide *Ius connexum, Executio, Condemnatus.*

COnsensus Superioris requiritur, vt renunciari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum subditis, 1.part.c.13.nu.22.& seqq.

Complicatio iurium, & connexitas vbi adest non fit executio in renunciantem, quia infert inseparabile præiudicium non renuncianti, 1.parte, dict.capit.13.numer.37.& 38.

In iuribus complicatis, vt sententia teneat pro parte, non sufficit aliquorum tantum citatio, ibid.n.39.& seqq.

Circa ius complicatum, & connexum multa remissiuè, 1. parte, capit. 13. numero 51.

In iure complicato, & indiuiduo priuilegium vnius prodest alteri non priuilegiato, ibid. num.52.

Complicatum ius habens priuilegium vnius renunciatione non tollitur, cum redundet in alterius præiudicium, 2.p.c.3.§.1.n.22. cum seqq.

In iuribus complicatis executio sententiæ tã respectu condemnati, quàm non condemnati cessat, ibid.n.24.

Consensu vnius exhabentibus ius complicatum ex Tridentin. deficiente, non valet prorogatio, nec cessat Tridentin. dispositis, nec perconsequens Regis Regalia protectionis, 2.part.cap.5.nu.3.cum seqq.vsque ad n.7.

Iuris complicati, & connexi renunciatio nec in præiudicium, etiam renunciantis valet, 2.part capit.11.numer.45.& sequentibus.

Iuris compl'cati renunciatio commodam separat' [illegible] aduertentis non valet etiam [illegible] ex indicium renunciantis, ibid.n. 48.& seqq.

Iuris compl.cati, & inseparabilis præscriptio contra vnum, nec etiam contra istum completa dicitur, ibid.n.56.& 57.

Concessum. Vide *Signatura, Subscriptio, Supplicatio.*

Subscriptas commissiones per concessum non admittit S. natos in prima instantia, 2. par.cap.30.num.36.

Concilium Tridentinum, Concilium.

Concilorum celebrationi assistebant Imperatores, vt obsisterent inquietis, & turbationibus, 1.parte, capit.1.numer.57. & 58.

Conciliorum sunt protectores Principes, & omnium ad Status Ecclesiastici conseruationem.& tuitionem spectantium, ibid.nu. 59.& 60.

Concil.Trid. sunt protectores, sicuti vniuersaliter Ecclesiæ, ibid.n.67.

Concil. Tridentin.in quibus Regnis non obligat, quia non receptum, 1.part.c.2.nu. 133.

Concil. Trid. sesion. 24. c.7. in Hispania non est receptum, quia antea, & post vni plura simplicia conferuntur, ibidem num. 134.

[illegible]eræ in derogationem Concil.Trid.ob scã dalum retinentur in Senatu, 1.p.c.4.n.37. & seqq.

Litteræ Apostolicæ propter quascumque causas aduersantes sacris Canonibus,& Concilijs generalibus trahuntur ad Senatum, 1.p. c.9.n.40.

Concil. Triden.protectio lege noua commendata fuit Senatui Supremo, 1.p.ca.9.num. 53.

Concil.Trid.in c. causæ omnes respicit fauorem Ordinarij, & subditorum simul, ideò vnius consentin non valet renunciatio, 1.p. c.13.n.35.& seqq.

Chancellariæ & cateræ Regiæ Audientiæ per [illegible] inhibitæ ne[illegible] ecclesiasticas tangentes executionem & Concilii Trid. Cõ[illegible] executionem etiam si [illegible] gatæ priuatim Consilio Supremo, 1.p.ca. 14.n.26.& seqq.

Etiam de partium consensu, ibidem numer. 40.

Lex Regia inhibens Chancellarijs circa violentias tangentes executionem Concil. Tridentin.habet clausulam auocatiuam, & abdicatiua [illegible] in qua solus consensus Principis operatur, ibid.n.41.

Lex Regia 81.loquens de inhibitione Chancellariarum circa violentias tangentes executionem Concil. Tridentin. late interpretatur, & declaratur, in quibus casibus procedat, 1.parte, dict.cap.14. num.46. & seqq.

Si coram Delegato opponat pars aliquam exceptionem prouenientem ex dispositione Trident.& à non admissione, vel reiectione appellet, potest licitè ad quemlibet Tribunalia recurrere,& obtinere decretum vim fieri, deferendi,& reponendi, ibid.nu.47.& seqq.

Quando cumulantur remedia retentionis, & querelæ obnegatam delationem appellationi, an ad Chancellariam possit recurri in casibus tangentibus executionem Trid. & numquid, quod omnia teneatur remittere Consilio Supremo, & quo genere decretorũ tunc vti queat, ibidem n.56. remissiuè.

Ad Conciliorum,& Ecclesiæ tuitionem sæpè Pontificem inuitasse Principes Christianos, vt fœderent violentos incursus, multis canonicis decretis legimus, 2.p.c.1.n.3.cum sequentib.

Concilium Agatense refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus esse auxilium postulandum, pro molestijs pauperum, quibus Ecclesia fatigatur, 2.p.c.1.n.9. & à nu. 26. cum seqq.

Principes omnes Christianos Pius Quartus prouocauit ad Concil. Tridentin. protectionem, obseruantiam, & executionem, ibid.n.24.& 25.

Conciliorum omnium generaliter Principes sunt protectores sicut Status Ecclesiastici, & specialiter Concil. Trident quod plurimorum etiam authoritate fulcitur, d.2.p c.1.n.27.

De Concil. Tridentin. executione, & protectione maximo conatu certat Rex Catholicus, vti ex suis legibus patet relatis, ibid.nu. 28.& 29.

Concil. Tridẽ. decretum refertur, quo dicitur Deum fecisse Principes protectores Ecclesiæ.& Fidei, ibid.n.26.

Ex Concil. Tridentin. protectione Regi commendata oritur facultas condendæ legis

INDEX RERVM,

in Concilij confirmationem, & eius executionis incitatiuæ, 2.part. cap.1.num.31.& sequentib.

Concil. Calcedonense inuiolabiliter obseruari præcepit sua lege Imperator Martianus, ibidem n.33.

Item Iustinianus quatuor œcumenica Concilia, ibid.n.34.& seqq.

Violentiarum cognitio tendens ad executionem, & obseruationem Concil. Tridēt. soli Supremo Senatui est reseruata, cæteris inhibitis Chancellarijs, ibid.n.39.

Violentiæ tangentes obseruationem, & executionem Concil. Trid. conspiciuntur in Aula regiminis, 2.p.c.1.n.50.

Ad Caroli V. & Philippi I. instantiam facta fuit conuocatio ad Concil. Trid. definiendum, ibid.n.43.

Tridentini decreta magno labore, & vigilantia fuere diffinita ad reformationem vniuersalem morum, & pro vniuersæ Reipublicæ spiritualis aptiori Regimine multa damna perniciosa auelluntur, ibid.n.44.

Et lamentabile foret Sanctissima decreta diuinitus diffinita, & salubriter recepta, si fructum ex negligentia amitterent in perniciē Reipublicæ spiritualis, & temporalis, ibidem num.45.

Verba Bullæ Pij V. recensentur, quibus apparet de omnimoda vtilitate obseruationis Concil. Trid. cuius decreta tot labore edita plura tollunt scandala, & abusus in Ecclesia, 2.p.c.1.n.46.

In d. Bulla plurima leguntur prouocātia Principes ad obseruationem Concil. Tridē. pro vniuersali Regnorum tranquillitate, & vtilitate, ibid.n.47.

Concilio & Synodo iniur ā facit, qui semel rectè dispositā reuoluere contenderit, 2.p.c.1. num.51.

Concil. Tridentin. summa cum reuerentia fuit in Hispania receptum, in pluribus tamen Regnis aliorum Principum non, ibidem numer.52.

Quid prodesset Regem Catholicum se vigilantem præbuisse in Concil. Tridentin. prouocatione, si in eiusdem protectione non perseueraret, 2.p. c.1.n.54.& seqq.

Ordinaria prouisio in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apostolicas in contrauē tionem Concil. Tridentin. extortas, vt vel retineātur, vel in iudicialibus Ordinario remittatur cognitio, ibid.n.58.

Concil. Tridē. specifica requiritur derogatio, ibid. n.59.cum sequentib. & cætera requirē derogatio.

Litteræ impetratæ in derogationem, & contrauentionem Concil. Tridentin. in Senatu examinantur, qui variis modis deserit, 2. p.c.1.n.66.cum seqq.

Litteræ in contrauentionem alicuius decreti Tridentin. regulariter detinentur in Senatu, ibid.

Tridentin. in capit. causæ omnes percutio frequentior est singulares continens difficultates, quæ speciali egent tractatu discutiendas per totam, 2.p. ibid.n.68.

Pro Concil. Trid. dubiorum declaratione, & interpretatione ad Sedem Apostolicam recurrendum, 2.p.c.2.n.1. cum seqq.

Concilium conuocare ad cuiuslibet dubij sui declarationem foret penè impossibile, & semper durissimum, ob quod declaratiōē Papæ deseruauit, 2.p.c.2.n.4.

Concilij declaratio nihil aliud est, quā ipsummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis, 2.p.c.2.n.21.

Rex euigilare debet ne Prælati ex sua ab hac interpretatione Concilij subditos laxent, ibid.n.22.& 24.

Pater Enriquez declarator circa vias tollendas in contrauentionem Concil. Tridē. ibid.n.23.

Litteræ lædentes Trident. cætera decreta præter cap. cauſę omnes, an retineri debeant in Senatu, facillimè deducetur ex singulis Cōcilij decretis, 2.p.c.3.n.2.

Trident. decretum in cap. causæ omnes præseruans primam Ordinarij instantiam ad litteram refertur, & specialiter eius verba adnotantur, vt ab alio iudice tunc gesta sint nulla ipso iure, d.c.3.n.3. & 4.

Concil. Trid. in capit. cauſæ omnes cum vnius renunciatione non cesset, nec Regalis protectionis impartiendæ ad preces reclamantis, & recursu vtentis, 2.part. cap.3.§.1.nu. 27.& seqq.

Concil. Trident. in cap. causæ omnes nō obstet pupillo, clerico, & alijs miserabilibus volentibus declinātibus fori Ordinarij in prima instantia, sicuti de iure communi eis licebat, 2.p.c.31.n.37.

Protectione Concilij Tridentin. vti nequit Rex super non contentis, nec comprehensis in eius decretis, 2.parte, cap.4.num.5.& sequentib.

Concil. Trident. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, vel exequendum, omnes iurisdictionem ordinariam habentes possunt exequi, vbi plura congeruntur de hoc, 2.p. c.4.n.18.

Agitur exactè de exornatione Concil. Tridentin, in cap.20. causæ omnes. §. ad hæc seruantis solo iudicio Ecclesiæ causas criminales, & matrimoniales, ibidem numer.41. & sequentib.

Con-

Concil. Trident. in cap. causæ omnes non sustulit legitimos modos, quibus de iure poterat quis alienum forum fortiri, 2. p. cap. 5. num. 9.

Concil. Trident. protectio Regi commendata cessat per recusationem legitimè factam Ordinarij, cum Concilij cesset dispositio, 2. p. c. 5. §. 1. nu. 1. cum sequentib. & à num. 6. cum seqq.

Concil. Trid. in cap. causæ omnes non sustulit legitimos modos ex quibus, de Iure Canonico ab Ordinario recedit ur in prima instantia, 2. p. c. 5. §. 3. n. 1. & seqq.

Concil. Trid. regula c. causæ omnes, nonnullis modis limitata in eodem decreto reperitur, ex quibus licitè percutitur prima instantia Ordinarij, & cessat Regis protectio, 2. p. c. 6. n. 1. cum seqq.

Concil. Trid. in c. causæ omnes verbum *propria* pŏderatur, quod sit excludium manus alienæ, 2. p. c. 6. §. 1. n. 33.

Concil. Tridentin. in capit. causæ omnes non vtitur dictione (instantia) in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, vt eius dispositio locum habeat, sed ad ostendendum omnes causas primitus proponendas, & tractandas coram Ordinarijs, 2. p. c. 10. n. 17. cum seqq.

Concil. Trid. præseruans primam instantiam Ordinario non exclusit conseruatores, qui vti Ordinarij de causis exemptorum cognoscunt in prima instantia, 2. part. cap. 11. num. 93.

Concil. Trident. non sustulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè recedit ur ab Ordinario. 2. p. c. 14. n 17.

Concil. protectio præstatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra suas Prouincias ire cogantur, ibid. n. 18.

Concil. Trid. decretum refertur, quo disponitur exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario, 2. p. c. 15. nu. 14. & seqq. & à num. 1.

Concil. Trident. in cap. 20. §. ad hæc, sess. 24. de reformat. & declarat S. Congreg. nõ procedunt, quando ab inferiore Prælato super iurisdictione prætensa allegatur cum immemoriali, aut quasi possessione priuilegium simul, 2. p. c. 16. n. 23. cum sequentibus, & à num. 15.

Circa quod duæ singulares Rotæ decisiones adducuntur, ibid. à n. 24. & seqq.

Concil. Trid. in c. 20. sess. 24. de reformatione, non excluisse sententias & rem iudicatam pluries determinauit Rota, 2. p. c. 17. n. 1. cum seqq.

Concil. vbi non derogat sententijs non comprehendere casus per eas decisos, ibid. nu. 7. & 8.

Concil. Trident. n. præseruans primam instantiam Ordinarijs non sustulit legitimos modos, ob quos ab eo licitè recedit ur, 2. par. c. 9. n. 2. & seqq. & c. 27. n. 2.

Concilũ præseruans primam instantiam Ordinarijs, licèt non substulerit legitimos modos sortiendi alienum forũ: non tamen illegitimos de iure cõmuni approbauit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus, 2. p. c. 27. n. 37. & n. 52.

Concil. Tridẽ. renouauit formam præcisam à iure descriptam inhibitionibus expediendis, & aliter expeditas annullauit, 2. p. c. 31. n. 8. & seqq.

Concil. Trid. iuduxit, ne pauper in causis matrimonialibus extrahatur à sua Prouincia, siue in prima, siue in alia qualibet instantia, ibid. n. 17. & seqq.

Concil. Tridẽ. in c. causæ omnes non substulit modos legitimos, ex quibus de iure communi licitè quis recedit ab Ordinario in prima instantia, ibid. n. 37.

Concil. Tridentin. referens aliquot casus, per quos sit probandum ius patronatus, non cẽsetur excludere alios modos, per quos de iure Canonico probari licitè poterat, ibidem num. 38.

Concil. Tridẽt. in cap. causæ omnes non comprehendit Tribunal Monarchiæ Siciliæ, 1. p. c. 1. n. 43.

Quia in eo Regno non fuit vsu receptum, ibidem.

In dispositione cap. causæ omnes licèt specialiter Legati de Latere sint inhibiti in prima instantia, non tamen Rex etũ Legatus Siciliæ, cuius specifica mẽtio debuit fieri, ibid. num. 44.

Vbi de alijs fundamentis.

Concil. Trident. licèt in Hispaniarum Regnis fuerit generaliter receptũ, non obstat, quominus aliqua decreta vsu recepta non sint in specie, 1. p. c. 1. à n. 43.

Concil. Trident. in cap. causæ omnes præseruans primam cognitionem Ordinarijs imponit potẽtiam, habilitatem & iurisdictionem eorum, 2. part. cap. 5. §. 4. numer. 4. & n. 29.

Regio Senatui priuatiua datur facultas exl. Regia examinandi litteras Apostol. in derogationem Concil. Tridentin. 2. part. cap. 33. num. 4.

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trid. vti non authenticis Senatus fidem negat, 2. p. cap. 30. §. 5. num. 9.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendã in ipsis rescriptis ad partes mis-

sis

fis expr. sè decreuit Cõcil. Trid. ibidem numer. 12.

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouide decreuit Concil. Triden. vt certus sit Ordinarius de auocatione Papę in prima instantia, ibidem num. 14.

Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Tridē. ingens damnum efficeretur, etiam ipse impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu, 2. p. cap. 30. §. 5. n. 16.

A Concil. Trident. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorium subscribēdum non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide nõ constat contrarium dicentes, ibid. n. 18.

S. Congregatio Cardinalium facultatem habet à Papa declarandi, & interpretandi dubia, & ambigua Concil. Tridentin. bidem num. 19.

Rex Catholicus non patitur, vt in aliquo subuertantur decreta Concil. Trident. 2. p. ca. 30. §. 5. n. 25.

Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Tridentin. euidenter eiusdem verbis incongruit, ibid. n. 27.

Senatus verbis claris Concil. Trident. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur vti rescripto auocatorio primæ instãtiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur, ibid. n. 28.

Regis protectio cessat, vbi Concil. Tridentin. cessat, & nec disponit, 2. p. c. 33. n. 23.

Delegata iurisdictio non comprehenditur in Tridentino præseruante primam instantiã Ordinario, ibid, n. 25.

Rex Catholicus vti protector Concil. Tridē. in cap. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apost. in derogationem primæ instantiæ S. Inquisitionis, ibidem num. 55. & seqq.

Inquisitorum iurisdictio auocabilis, ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij non auocabili efficitur inauocabilis, & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trident. 2. p. c. 33. n. 70.

Concordia. Vide *Transactio, Fiscalis.*

COncordia inita inter colligantes pendẽte recursu retentionis absque Fiscalis Regij interuẽtu, an ipsum cessare faciat quoad omnes, 1. p. c. 13. n. 1. cum seqq.

Ex concordia inita inter colligantes super retentione Bullarum regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius Fiscalis non transigens, ibid. n. 6. & à n. 53.

Conclusio.

COnclusa iam causa inter alios, tertij comparentis lis simultaneè non tractatur, 2. part. cap. 13. à num. 35. cum seqq.

Concursus, Concurrere. Vide *Qualitas, Persona.*

VArijs modis concurrere assolent in Senatu simul retentionis litterarum remedium & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emissam, 1. p. c. 11. n. 1. & seqq.

Concursus habet locum in beneficio curato iuris patronatus laici deuoluto ad Ordinarium pro illa vice, 2. p. c. 25. n. 46.

Condemnatus. Vide *Ius complicatum, Connexum.*

COndemnatus ad tradendum instrumentũ obligationis, quod non apparet, cogitur liberare debitorem, 1. p. c. 10. n. 19.

In condemnatum ad rei restitutionem, qua fuerat per tertium spoliatus contra quem obtinuit primam restitutionis sententiam executam, statim victor prior suam exequitur, 1. p. c. 10. n. 106.

In condemnatum ad rei restitutionem, quam minimè possidebat tempore litis motæ, eo ipso quo cœperat possidere fit executio absque nouo processu, ibid. n. 107.

Conditio. Vide *Iurisdictio.*

COnditionaliter possunt simul intentari remedium retentionis, & querela violentiæ ob nõ delatam appellationem emissam ab executore litterarum, 1. p. c. 11. à n. 9. cum seqq.

Conditionaliter simul possunt proponi appellatio, & nullitas, ibid. n. 10. & seqq.

Conditionem tacitam habet omnis dispositio rebus sic stantibus, ita vt ab ea recedatur noua superueniente causa, 2. part. c. 19. numer. 50.

Conditio, dilatio, aut tempus respiciens executionem contractus tantum non reddit principalem dispositionem conditionalem, sed pu-

pura remanet. 2.p.c.16.n.15.

Conditionaliter adquiritur iurisd. actio iudici loci contractus, si ita eo reperiatur contrahens non absolutè, 2.p.c.27.n.16.cum sequentib.

Conditionaliter non absolutè attribuunt Doctores iurisdictionem iudici loci cõtractus, ibid.n.24.& seqq.

Conditionaliter iurisdictio attributa non adquiritur iudici, nisi prius conditione verificata, ita vt antea eius processus sit nullus iurisdictionis defectu, ibid.n.27.

Conditio sub qua datur iurisdictio plene probanda est, ibid.n.28.

Ante conditionem purificatam sub qua iurisdictio datur, sententia lata est nulla, nec tã fit in rem iudicatam, ibidem num.29.& sequentibus.

Conditione (super qua fundatur iurisdictio data iudici loci contractus) deficiente, atque etiam clerici renunciatione cum licentia sui Ordinarij, processus contra eum non repertum ibidem nullus est, 2.parte, c. 26.n.136.

Conditio extrinseca sententiæ non suspendens condẽnationem, nec definitionem negotij admittitur, 1.parte, cap.10.§.vnic. num.49.

Conductor.

CONductor rei eam emens, sequuto retractu, reddit ad suam conductionem. 1.p.c. 10.§.vnic.n.72.

Successor in re per iuris translationem tenetur stare conductioni per antecessorem factæ, secus si succedat per priuationem, & extinctionem iuris, ibid.n.83.

Successor per priuationem ex eo non tenetur stare conductioni, quia extincta fuit conducto, licet successor sic, ibi.n.87.

Confirmatio. Vide *sententia.*

CONfirmatio, vel infirmatio sententiæ tacite fit, si alia fertur idem, vel contrarium continens. 2.p.c.31.n.101.

Confirmatio sententiæ, vel statuti in parte cætera infirmata censentur, ibid.n.102.& seq. & 1.p.c.2.à n.143.

Nullitas sententiæ ex defectu iurisdictionis influit in alias eam confirmantes, 2.p.c.17. n.42.& sup.à n.37.

Officium Notariatus cõcessum ab Episcopo, Episcopi vita durante confirmatum à Papa durat post mortem Episcopi, 2.p.c.22. num.3.

Officium temporale prouisum à Prorege cõfirmatum a Rege durat per vitam prouisi, ibidem.

Idem de Vicariatu Episcopi à mobili confirmato per Papam, ibid.

Idem de Vicariatu Regulari confirmato per Prouincialem, vt non expiret morte Guardiani, 2.p.c.22.sub n.3.

Prouisio beneficij manualis cõfirmata per Papam durat per vitam prouisi, ibid.

Confirmatio statuti per Principem, vel Papã dicitur statutũ Papale, 2.p.c.22.sub nu.3.

Confirmatio non est actus per se solam subsistens, ideò super actu nullo, quia non confirmabilis, cadere non potest, quia pariter nulla redditur, 2.p.c.17.n.39.& seqq.

Conformes, Conformitas. Vide *Sententia.*

QVando ius posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale nõ operatur confusionem perpetuam. Sed temporale suspensionem, 1.p.cap.10.§.vnic. num.69.

Iura duorum in eadem persona concurrentia non confunditur, sed quodlibet consideratur de per se, ac si fuissent diuersæ personæ, 2.p.c.15.à n.49.cum seqq.& à n.28.& sequentib.

Connexum. Vide *Ius complicatum, Condemnatus.*

REcursui æqualiter continenti vtilitatẽ cõnexam vasallorum, & Regis in huius prę iudicij non valet renunciatio ratione connexitatis inseparabilis, 1.parte, cap.13. numer.25.

Quæ non possunt nisi connexe produci, non possunt nisi connexe tolli, ibid.n.26.

In connexis, & indiuiduis nihil fit contra vnũ, quin alteri fiat præiudicium, ibid.n.27.

Connexa sunt ad indiuidua, ibid.nu.28.& sequentib.

Connexitas iuris vbi adest, citatio omniũ habentium ius complicatum requiritur, vt iudicium & sententia valeat etiam contra citatos, ibid.n.40.& seqq.

Circa ius connexum, & complicatum plura remissiuè, ibid.n.51.

In commissione nõ intelligitur omissũ, quod est connexum, incidens, aut consequens, 2. p.c.13.n.70.

Connexitas in iure inducit inseparabilitatem, 2.p.c.14.n.3.

Con-

Connexi dicuntur articuli, si lata sententia in vno pariat rem iudicatam in alio, 2.p.c.31. n.47.

Et sufficit, vt vnus ab alio dependeat. ibid.

Connexitatis ratione persona inclusa in dispositione secum trahit personam exclusam, vt simul capiat. 2 p.c.33.n.75.

In re indiuidua quis non patitur præiudicium ratione communionis, & societatis cum alio, ibid.n.74.

Conquiescere. Vide *Supersedere, Suspendere, Pendens.*

Conscientia.

TVta conscientia vtuntur Princip. Regalia retentionis Bullarum Apostolicarum tot Doctorum fulcita authoritate, 1.p.cap.2. num.53.

Etiamsi res foret dubia in vtroque foro tute sequuntur opinionem sibi fauorabilem, ibidem.

Consensus, Consentire.

CONsentire videtur in matrimonio iam facto, qui Procuratorem constituit ad illud contrahendum. 1.p.c.10.n.14.

Consensus superioris requiritur, vt renunciari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum subditis, 1.part. cap.13.n.22. & seqq.

In dependentibus à Principe consensus partiũ nihil operatur, ibid.n.54.

Cõsensus patroni (super cuius defectu fundatur retentio) quandocumque accedat, facit cessare recursum retentionis, 1.p.c.13.58. & seqq.

Item in consensu partiũ, & Ordinarij vbi retentio petita fuit ex contrauentione, c. causæ omnes, ibid.n.62.

Item in consensu tertij ob cuius præiudicium litterarum retentio fuit petita, ibidem numer.60.

Consensus vbi non requiritur pro forma actus, sed ad partis vtilitatem, quandocumque subsequatur conualescit actus, ibidem n.66.

Consensus tam Ordinarij, quàm litigantis requiritur, vt cesset Tridentin. dispositio in cap. causæ omnes, ita vt altero deficiente Senatus causam insuper remittit Ordinario, 2.parte, cap.3.§.1.numer.6. & sequentibus.

Consentienti in iurisdictionẽ alienam absque Ordinarij consensu, etiam condemnato nihil obest, quominus recursu Regio vti valeat, vt in Senatu executoriales retineãtur, & causa Ordinario denuo tractanda remittatur, 2.p.c.3.§.n.28.

Consensu Ordinarij accedente post rem iudicatã an cesset protectionis Regalia, & Tridentin. dispositio, 2.p.c.17. num.46. & sequentib.

Consensus tacitus Ordinarij ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis in prima instantia, ibid.n.49. & sequent.

Consensus Ordinarij accedens post rem iudicatam, & sic tempore incongruo non reficit iudicium validum, ibidem n.51.

Doctores affirmantes consensum tacitum Ordinarij sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur, quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem iudicatam fundatam in actis nullis, ibidem numero 52.

Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, nec remissio per Senatum faciendã, ibid.

Consensus super actu nullo non subsistit, 2.p.c.17.sub n.52.

Consensus patris accedens post litem contestatam à filio in aduentitijs (quorum pater noluit adquirere vtum fructum) non reualidat iudicium, 2.p.d.c.17.sub n.52.

Ex consensu metu censurarum facta prius protestatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulsam dicere de bono iure post oppositam declinatoriam non tenet, nec tribuit iurisdictionem in prima instantia, 2.p.c.17.n.53.

Ex consensu metu dilato crescit violentia, & ratio protectionis in Senatu, 2.p.c.17.n.54.

Gundizaluus de Paz obseruatio recenetur impugnantis validè praxim sibi falsò relatam, Consilium Supremum non remittere Ordinario causam, postquam pars in iudicem Roman. Cur. consensit, ibid.nu.63. & seqq.

Praxis hæc si vera foret, nullo iure sustineretur, ibid.n.64.

Consensus partis, si sine licentia Ordinarij sufficerit ad alterius iudicis prorogationem, illusorium maneret Trid. & Regalia protectionis, 2.p.c.17.n.79.

Per consensum partis non reualidatur processus nullus ob non præsentatam originalem commissionem, 2.p.c.26.n.90. & seqq.

Consensus solus partis absque consensu Ordinarij non sufficit ad prorogandam alterius iurisdictionem, nec partis sola renunciatio valet, 2.p.c.27.n.23.

Con-

Consensus proprij Episcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationē cleri, 2.p.c.27.nu 75.
Consensus Vicarij Episcopi non sufficit ad validandam prorogationem alienæ iurisdictionis factam per clericum, ibidem numero 56.
Cōsensus & voluntas, quæ inducitur ex facto non extenditur vltra id quod de necessitate inducitur ex facto, 2.parte, capit. 13. numero 75.
Consensus præstitus in actu gesto contemplatione vnius personæ ab eo, qui duas repræsentat, non influit in aliā, cuius nomine actū non gessit, 2.parte, cap. 15 à n.46. cum sequentib.
Consensus expressus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra iura Inquisitionis Hispaniæ, 2.parte, capit. 33.n.92.
Sixtus V. tales litteras esse subreptitias deficiente consensu Regis, declarauit. & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum, ibid.n.93.& 94.
Regi Catholico ex Bullis Apost. datur priuilegium, vt sine suo consensu expresso, nec impetrentur, nec exequantur vti subreptitiæ litteræ in derogationem iuris S. Inquisitionis Hispaniæ, ibid.n.114.
Consensus Regis vbi requiritur, litteræ sine illo impetratæ in Senatu retinentur, 2.p.cap. 33.n.117.
Consensus per tertium præstandus ex statuto in actu minoris, aut mulieris est de forma, & substantia actus, 2.p.c.33.n.119.
Litteræ impetratæ in negotijs S. Inquisitionis nullę sunt deficiente consensu Regis, vt declarauit Iulius III. & sunt subreptitiæ, ibid. num.120.

Consequens, Consequētia. Vide *antecedens.*

Consequens cui conceditur, concessum etiam videtur suum necessarium antecedens, 1.p.c.16.n.46.
Etiamsi consequens maius foret concesso, ibidem n.47.
Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras est cōsequens necessariū ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit. ibid.n.48.
Destructo antecedente, consequens destructū remanet, 2.parte, cap.26.numer.40. & sequentibus.

Conseruatoria, Conseruator. Vide *Exemptus.*

Conseruatoris potestas non solum ad violētias illatas, sed proprius ad inferendas videtur cessare, 1.p.c.16.n.10. & seqq.
Conseruator suorum vassallorum dicitur Princeps, 1.p.c.16.n.18.
Conseruator non vtitur iudiciali indagatione, potest tamen ad sui instructionem aliquā adhibere super manifestis violentijs, ibidē num.19.
Conseruatores Religionum, & Vniuersitatum non possę cognoscere in prima instantia ex Trid. qui tenuerint, 2.p.c.11.n.1.
Cognoscere tamen posse in prima instantia verius ostenditur, ibidem numer. 2. cum sequentibus.
Conseruatorias regularium non esse sublatas per cap. causæ omnes, imo causas plenariā cognitionem requirentes esse per conseruatores cognoscendas in prima instantia planes declarauit S. Congreg. ibid.nu.3.& seqq.
Conseruatoribus Religionum pertinet causarum cognitio in prima instantia, ibidem num.6.
Conseruatoriæ quales hodie per Trident. fuit sublatę, ac prima instantia Ordinarijs reseruata, ibid.n.7.
Conseruatoriæ hodiernæ habentes amplissimas clausulas, & facultates, in quo differēt à limitatis per ius commune, ibid.n.8. & remissiuè.
Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatū sunt intactæ à Trid. ibid.n.9.
Conseruatoriæ Regularium fuit prælibatæ in Trid. ac ideò eorum conseruatores cognoscuntin prima instantia, vti vlterius declarauit S. Congreg. 2.p.c.11.n.10.
Et itidē responsum fuit conseruatoribus Vniuersitatis Leodicensis, ibid.n.11.
Cap. causæ omnes, circa causas infra biennij terminandas non comprehendi conseruatores, declarauit Sacra Congregation. ibid. num.12.
Conseruatoriæ particularium, manēt sub dispositione iuris communis, & vltra procedentes in violentijs non notorijs Rex vti protector Concil. Triden. remittit causam ordinarijs, ibid.n.13.
Conseruatores Vniuersitatum, & Religionum procedere in prima instantia iuxta tenorem priuilegiorum patitur Senatus, cum Concil. Tridentin. non percutiatur, 2.p.c. 11.n.14.

Conseruatorum datio est etiam inducta in fauorem collitigãtium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conueniendis, ibidem num 88.

Estque inductum in fauorem publicæ vtilitatis, ibid.

Cõseruator subintrat locum Ordinarij, à quo quis eximitur, & illius naturam, & vices vti subrogatus assumit, ibidem numero 89.

Conseruatur cum detur ad Vniuersitatem causarum Ordinario æquiparatur iuxta magis receptam opinionem, ibidem numer. 90. & 91.

Conseruatores in prima instantia cognoscunt de causis suorum exemptorum, eosque agnoscit S. Congregation. vti Ordinarios exclusiuè ad Episcopos Ordinarios, 2.p. c.11.n.92.

Conseruatoris datio in maiorẽ fauorem exẽptorum, si per reseriptum non subscriptum mutari permitteretur, in maius potius eorum damnum foret, quod ius non patitur, ibid.n.94.

In conseruatoribus vicem Ordinarij exemptodatis, qui alium Ordinarium in suo loco non habet, quique in prima instantia cognoscere permittũtur, verificantur verba Trident. in c. causæ omnes, ibid.n.95.

Conseruatorem eligere extra Regnum prohibiti sunt exempti, ne naturales molestias tot patiantur, 2. parte, cap. 11. numer. 97. cum seqq.

De differentijs inter Conseruatores datos iuxta ius commune, & modernos datos cũ amplissimis facultatibus cognoscendi iudicialiter, & cum iurisdictione de causis exemptorum, 2.p.c.11.n.103. remissiuè.

De appellationibus emissis à Cõseruatoribus exemptorum ad Sedem Apostolicam cognoscit Nuncius Hispaniæ contra Kochier. 2.p.c.14.n.37.

Conseruator magis accedit Ordinariæ iurisdictioni, ibid.n.38.

Nuncij principalis potestas est circa appellationes ab Ordinarijs emissas, & propterea circa interpositas à Conseruatoribus loco Ordinariorum habitis, ibid.n.39.

Consilium Regium. Vide *Senatus, Senator.*

COnsilium Supremum remittit omnes causas retentionis ob derogationem iuris patronatus laicorum, aut Regis, & ad Chãcellarias, alias vè Audientias Regias ex l. Regni, 1.p.c.14.n.19. & seqq.

Quod ita dispositum ad exonerationem Supremi Consilij in totius Regni regimine occupati, ibid.n.20. & 21. & seqq.

Consortes.

COnsors iuris indiuidui potitur priuilegijs sui consortis, 2.p.c.11.n.61. cum seqq.

Cõstitutio. Vide *Statutũ, Lex.*

COnstitutio 9. Iulij III. nõ est in vsu in Regnis Hispaniæ, 1.p.c.2.n.135.

Constitutio Pij V. de non conferendis beneficijs resignatis consanguineis Episcoporum in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum, 1.p.c.2.n.136.

Constitutio Gregorij de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum factæ coram Ordinario, non est in Hispania recepta, ibid.n.137.

Constitutio Clementis de largitione munerũ Religiosis prohibita non fuit recepta, ibidẽ n.138.

Constitutio Pij IV. de professione Fidei in aliquibus Religionibus non ligat, quia non recepta, ibid.n.140.

Constitutio Greg. XIV. de immunitate Ecclesiarum in Hispania non fuit recepta, ibidem num.142.

Consuetudo. Vide *Obseruãtia, Præscriptio.*

COnsuetudo examinandi litteras Apostolicas apud varias Christiani Orbis Nationes viget, sciente & patiente Papa, 1.p.c.2.n.40.

Quam non dãnat Pater Enriquez, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ, aut nisi Rex de fide sit suspectus, ibidem numero 41.

Consuetudo, & obseruantia Prouinciæ attenditur ad iustitiam actus, sit ne licitus, aut illicitus, 1.p.c.2.n.146.

Consuetudo vetusta, ex qua Princeps confert, beneficia tolli non debet, quando timetur scandalum, 1.part.c.3. §.vnico, num.42. & seqq.

Consuetudinis mutatio ipsa etiam, quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat, 1.p.c.6.n.2. & seqq.

Consuetudo nõ erit mutanda ex qua diu Princeps contulit beneficia, ne ex nouitate oriatur scandalum, 1.p.c.6.n.11.

Ex consuetudine immemoriali competit Regi facultas tollendi violentias, 1.p.cap.9. num.6.

Consuetudo non potest extendi de loco ad locum, nec de casu ad casum, 1.parte, capit.9. num.7.

Consuetudo interpretatiua non requirit præscriptionem, sed aliquãdo ita fuisse de facto obseruatum, ibid.n.12.

Consuetudo interpretatiua legis non requirit scientiam Principis, ibid.n.10.

Consuetudo interpretatiua dirimit omne dubium circa dispositionem hominis, aut legis, ibid.n.12.

Consuetudine nequit fieri, quod nec pacto, 2.p.c.7.n.8.& 9.

Consuetudo etiam iniusta excusat, 2.p.c.20. num.42.

Etiamsi proueniat à principio iniusto, ibidem num.43.

Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiast. per tolerantiam Pontificum sustinentur, & iustificantur, 1.parte, capit.2.numer.174.

Contemplatio.

Contemplatione alterius facta promissio, isto decedente re integra corruit, seus rõ re integra facta iam acceptatione per donatium, 2.p.c.19.n.22.& seqq.

Concessio facta nomini contemplatione nominis, puta Imperatori, hæredi. & restringitur ad nomen, & eo deficiente deficit, & extinguitur, 2.parte, cap.5.§.4.à numer.5. cum sequentibus.

Contestatio litis. Vide *Litis cõtestatio.*

Continentia causæ. Vide *Causa.*

Continentia causæ ex quibus rationibus non diuiditur, sed coram vno iudice tractari debet, 2.p.c.14.n.4.

Continentia causæ diuidi nequit, 2.parte, cap. 29.n.12.

Vnius causæ ad se ipsam magna est continentia, ibid.n.13.

Tam in principali negotio, quam in alio ab illo originem trahente, ibid.n.14.

Contrahens, contractus. Vide *Obligatio, Quasi contractus, Forus.*

Contractus potest dici nullus, & cõditionaliter simul potest peti eiusdem restitutio, 1.p.c.11.n.11.& seqq.

Contractus ratione sortitur quis forum, quia iudex loci contractus competens dicitur, 2.p.c.5.§.3.n.2. vide *Forus.*

Ratione contractus quando & in quibus casibus sortiatur quis forum, & de tota materia 2.p.d.§.3.n.11.remissiuè.

Contractus nomen fictum per contrahentes appositum non attenditur, sed eius forma, & effectus, 2.part.capit.7.num.24.cum sequentib.

Nisi contractus effectus nomini per contrahẽtes apposito non repugnet, ibid.n.26. cum seqq.

Contractum cuius ratione forum quis sortitur, sublato & forus etiam sublatus intelligitur, 2.parte, cap.12.num.50. & sequentibus.

Contrahens sub vna qualitate tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alter ex alia qualitate quam simul habet, 2.p.c. 15.n.25.

Nec alteri qualitati, cuius respectu non contrahit, rõrsus est exprodest, nec nocet, ibid. n.26.cum seqq.& n.38.

Dignitas vna quæque suæ retinet iura separabiliter, & iuxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitas, ibidem numer.37.

Contractus ratione sortitur quis forum alienum, quia de iure iudex loci contractus cõpetens dicitur, 2.parte, capit. 27. numero 3.

Contractus vbi est à iure permissus inter partes principales non attenditur præiudicium inde alteri ortum incidenter, & inconsequẽtiam, ibid.n.12.

Si cum contractu celebrato in alieno foro simul concurrat expressa renunciatio proprij fori, absolutè adquiritur iurisdictio contra contrahẽtem etiam ibi non repertum, ibid. num.18.

Hac tamen renũciatione expressa clericus absque licentia sui Episcopi vti nõ potest, ibidem n.19.& seqq.

Contractu extra Curiam Romanam celebrato, nec ibidem celebrato sortitur eius forum nisi ibidem reperiatur contrahens, nec supletur subscriptio requisita per expressam clerici renunciationem sine consensu Ordinarij, dict.capit.27. numer.53. & sequentibus.

Contrahẽs contẽplatione vnius ex officijs cõcurrentibus in eadem persona non influit in aliud, cuius nomine nõ contraxit, 2.p.cap. 18.à n.45.cum seqq.

In contractu gesto â Papa non tamquam Papa, sed vti persona propria priuata, & respectu sui patrimonij non videtur ei consentire vti Papa n.45. & seqq. ibid.
In contractu celebrato coram Papa, ipse videtur supplere omnes defectus iuris positiui, ibidem num.45.

Contraria, Contradictor, Contradictio. Vide *Tertius, Remedium.*

Contradictor legitimus admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamen iam factam, & re non integra comparens, 1.p.c.10.n.44.
Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re iam non integra, plura nouiter considerantur alibi non reperienda, 1.p.c.10.n.108. & seqq.
Contradictor possidens non citatus quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem, 1.parte, cap.10. num.109.
Contradictor legitimus est quilibet originarius ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam ad beneficium horum Regnorum, 1.parte, cap.10. num.118.
Item filius patrimonialis in prouisione beneficij facta non patrimoniali, ibidem n.119. & seqq.
Legitimus contradictor est quilibet vassallus pro defensione prœheminentiæ, & maioriæ Regis, ibid.n.119. & seqq.
Legitimus contradictor semper est patronus laicus ad impediendam executionem beneficij impetrati absque sui cõsensu, ibidem n.124.
Contradictor legitimus est Fiscalis Regius in ijs, quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præiudicium, 1.parte, dict.cap.10.numero 123.
Contraditor comparens post immissionem non possidens, quando legitimè comparuisse dicatur, ibidem numer.119. cum sequentib.
Contradictor, qui nec possidet, nec allegat eam iam resolutiuam precedentis executionis iã peractæ, nõ auditur in eius repositione, ibidem n. ~~114~~ 131
Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum, quandocumque compareat, dicitur legitimus contradictor tam respectu professionis sui iuris patronatus, quam effectus resolutæ collationis, & possessionis per suam contradictionem, ibid. n.143. & seqq.
Remedia ad inuicem contraria cumulari nequeunt, 1.p.c.11.n.4.
Contraria simul stare non possunt, ibidem numer.5.
Ad propositionem vnius ex cõtrarijs sequitur remotio alterius, ibid.n.6.
Contraria allegans non auditur, dict.cap.11. num.7.
Contrariæ est sint appellatio, & nullitatis oppositio, conditionaliter tamen simul valeant proponi, ibid.n.10. & seqq.
Contrarietas & perplexitas nulla insurgit ex remedijs conditionaliter, & disiunctiuè simul intentatis, ibid.n.12.
Contrariæ an sint operelæ retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationẽ ab executore emissam, ibid.n.3. & seqq.
Contraria remedia simul cumulari possunt ad diuersos fines & respectus, 1.p.c.11.n.19. & seqq.
Contraria remedia ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur, ibidem numero 24.
Contraria allegare cuilibet permittitur ad sui defensionem, ibid.n.25.
Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari possunt, & compatiuntur, 1.p.c.10. §.vnic.78.
Contrarietas in abstractu, & non inconcreto, in substantia non attenditur, ibid.n.79.
Priuilegio communi, etsi omnes contrauenient, solus vnus valet contradicere, 2.p.c. 11.n.42. & seqq.
Contrariæ sententiæ ne in diuersis iudicijs ferantur, causæ continentia non diuidenda, sed coram vno iudice tractanda, 2.p.c.14. n.1. cum seqq.
Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentum, intelligitur de impedimento præstito de facto, non de iure aperiente viam ad illud proponendum, 2.parte, c.20. num.34.
Contradicere de facto non dicitur, qui coram iudice comparet, ibidem numer. 35. & sequentib.
Contradictor legitimus opponens contra personas eligentium, eligendorum, aut electorum, facit vt actus extraiudicialis amittant primæuam naturam extraiudicialitatis, & deinceps cognoscatur iudicialiter, 2.p.cap. 23.n.5.
Contradictoris legitimi exceptiones oppositæ contra electionem cap.tuli requirunt iudicialem cognitionem, de quibus solus Prælatus cognoscit in prima instantia, ibidem num.15.

Contradictor legitimus comparens coram executore litterarum super beneficio reseruato in via ordinaria audiri debet, 2.p.c.34. n.54.

Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta, ibid n.55.& seqq.

Contradictor legitimus si compareat, executor gratiæ non extraiudicialiter, sed iudicialiter tenetur procedere, 2.p.c.34.n.79.& seqq.

Contradictor legitimus non possidens comparens re integra coram Ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, impedit immissionem, & in via ordinaria per Ordinarium erit audiendus, 2.par.cap.34. num.87.

Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore, ibid. num.88.

Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ, causa Ordinario remittenda ordinaria via tractanda, ibid.n.90.

Contradictor legitimus re integra comparēs, possessione vacāte, impedit immissionem, quāuis non auditur, appellat, & causat attētata, ibid.n.93.

Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit, 2.parte, capit.34. numero 94. & 95.

Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediendam immissionē prouisi Apostol.ibid.n.96.

Contradictor legitimus est capitulum licèt nō possideat, ratione articuli puritatis sanguinis ad impediendam immissionem prouisi. Apostol.ibid.n.97.

Resignans quando dicatur legitimus contradictor ad impediendam immissionem resignatarij, ibid.n.98.

Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur etiam post immissionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla, ibid.n.105.

Legitimus cōtradictor comparens coram Ordinario (cui litterarū pro immittendo prouiso fit per Senatum remissio) debet in via ordinaria audiri, sicuti iure communi attento poterat executor, 2.parte, capit.34.numer.104.

Contradictor legitimus est prouisus ab Ordinario ad impediendam immissionem prouisi Apostolici ex causa reseruationis, quādo illa non est notoria, sed obscura, & dubia, 2.parte, capit.34.num.120. cum sequentibus, cætera requirē prouisus.

Contradictor ab alio fonte, nempe ab alio testatore admittitur in immissione, l.final.C. de ed.Diui Adriani tollen. 2.p.c.34.n.161.& seqq.

Contradictor legitimus possidens impedit immissionem executuam litterarum, qui in via ordinaria est audiendus, ibidem n.164. & 165.

Ad impediendam litterarum immissionem pariter iudicatur regulariter legitimus contradictor cum solo titulo, ac contradictor cum possessione, nam cum vtroque via ordinaria est agendum, ibidem num.172.& sequenti.

Et vterque contradictor debet coram executore litterarum suum titulum producere, quem si non produxerit, non impedit immissionem, ibidem num.174.& sequentib.

Cōtradictor possidens debet perquiri per executorem, & citari alias executio erit nulla, & attentata, 2.p.c.34.n.176.

Contradictor possidens non citatus quandocumque compareat etiam re non integra debet audiri, re posita ante omnia immissione iam facta, ibid.n.177.

Contradictori possessori non audito, aut non citato per executorem datur manutentio, ibid.n.178.

Cōtradictor simplex cum titulo absque possessione debet cōparere re integra, ante actualem immissionem, licet post decretum, d.c.34.n.183.

Contradictor legitimus non dicitur prouisus ab Ordinario super beneficio reseruato, quando non possidet, ibidem numero 184.

Sibi contradicere iniustis Principes iusti patiūtur, 1.parte, cap.3.§.vnico, num.71.& sequentib.

Contraria sunt facere rem iudicatam suam, & impugnare sententiam, 2.parte, cap.13.numer.74.

Copia. Vide *Cōmissio, Citatio.*

COpiæ simplici fidē adhibet Rota in odiū recurrentis ad Concil.Regis, 2.p.c.20.n.7.& seqq.& 10.

Copia simplex litterarum carēs citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit, 2.p.c.26.n.93.

Creditor. Vide *Forus, Debitor, Executoriales.*

INDEX RERVM,

Creditor, cui res data in solutum fuit euicta, non potest primæua actione agere per adiudicationem iam extincta, sed alia noua agere debet, 2.p.c.18.n.20.

Creditore condemnato, an executoriales dirigantur in eius debitorem obligatum ex guarentigia, vel fine illa, vel an eius causa sit per Senatum Ordinario remittenda, 2.parte, cap.28.à num.2.cum multis sequentibus.

Cultus Diuinus.

CVltum Diuinum debet Princeps speciali studio tueri, 1.parte, cap.1. num.49. & seqq.

Litteræ suppræsionis, aut vationis, cum extinctione beneficiorum ob diminutionem Cultus Diuini, aliaque damna retinentur in Senatu, 1.p.c.9.n.51.

Nihil præstantius conseruationi Regnorum, quam vigilantia in Cultus Diuini, & Status Ecclesiastici tutione, qua nititur stabilimẽtum omnium rerum publicarum, 2.p.c.1. n.17.& seqq.

Cumulari. Vide *Concurrere, Contraria, Remedium.*

CVmulari an possint simul, & in eodem libello proponi querela retentionis, & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore litterarũ. & quando conditio aliter, seu alternatiuè, 1.p.c.11.à n.1. cum seqq.

Retentionis, & violentiæ ob nõ delatã appellationẽ querelę simul cumulari possunt etiã non conditionaliter, si iam facta fuerit litterarum executio, ibid.n.18.& de ratione numeris seqq.

Cumulanter simul contraria remedia tendentia ad idem cooperandum, 1.part.d.c.11. num.24.

Vbi duo remedia retentionis, & violentiæ ob negatam delationem appellationis ab executore litterarum emissæ simul cumulatur, variis modis decreta in Senatu concipiuntur, 1.p.c.16.n.67.

Cumulatis simul violentia executoris ob nõ delatam appellationẽ, & remissione ad Ordinarium iuxta Trid.statin. primam instantiam in Cancellarię coram quibus possint, ibidem num.68.& sequentib.

Cumulato retentionis remedio remissionis ad Ordinarium, & violentiæ ob negatam delationẽ appellationi ab executore emissę diuersimodè deferuntur Cancellariæ, & quomodo, 1.p.c.16.à n.69.& seqq.

Curator. Vide *Absens.*

CVrator potest dari absenti per iudicem rei sitæ ad effectum decernendi primum decretum, 2.p.c.5.§.3.n.19.& 20.

Curatorem potest sibi dare iudex laicus clerico minori coram se litiganti, & è conuerso iudex Ecclesiasticus, ibid.n.22.

Curatorem absenti dare potest iudex, qui ad causam habet iurisdictionem, ibidem numer.24.

Curator non potest dari absenti non subdito non reperto in loco rei sitæ, ibidem numer.25.

Curia, Curialis.

CVriales Apostolici si recognouissent finem, & prætextum Regis in hac Bullarũ retentione, non agre ferrent eandem, 1.p.c.3.n.45.

Ad Curiam recurrens pro impetranda commissione in prima instantia alteri super causa ad eam legitimè non deuolutam, ad Ordinarium remittendus erit, 2.parte, cap.3. num.22.

Obligatus in Curia Roman. ibidem vtdique oriundus regulariter conuenitur, 2.p.c.5.§. 3.n.4.

Curiales astuti ad mouendum Sanctissimum, vt commissionem subscribat, & subterfugiendam vigilantiam Regis in protectione Trid. semper fingunt causam iactationis, 2. p.c.12.n.74.

De Curialium circunstantijs dolendum affectatum iactationis causam, vt misserrimi litigantes à suis domicilijs extrahãtur, ibidem num.75.

D

Damnum. Vide *Præiudicium Respublica, Rex, Retentio, Complicatio.*

DAmnum allatum per litteras Pontificales Reipublicæ non aliter perciperetur à Sede Apostol. quam per delationem, & examen omnibus numeris absolutũ, & relationem factam Papæ per Senatũ, 1.p.c.3.n.4.

Damnum maius vbi timetur ex executione litterarum, quam ex dilatione, suspendi debet, 1.p.c.3.n.20.

Damnum magnum, aut scandalum si oriatur ex litteris Papæ, pacent obedientes, ibidem num. 24.

In litteris, ex quibus damnum publicum resultat, deficit intentio Papæ, ibidem numero 29.

Damnum notabile, aut scandalum vbi timetur ex litterarum executione, retentio locum habet, etsi ipsæ sint mero iure validæ, 1.p.c.4.n.56.

Principi afferenti timorem damni, aut scãdali omninò standum, ibidem num. 58. & sequentib.

Damnum Regis, & Regni ad inuicem compatiuntur, cum vnum faciant indiuisibile corpus, 1.p.c.5.n.1.& seqq.

Damnum publicæ vtilitatis nempe Regni, aut Regis iusta causa est ad Bullarum retentionem, 1.p.c.5.n.34.& seqq.

Damnum, seu vtilitas Regni, aut Regis adinuicem conuertuntur, quia non dabimus dãnum Regni, nisi vergat in damnum Regis, ibid.n.22.& seqq.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum in Senatu; omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, ibidem numer.47.& sequẽtibus, vsque ad 55. relati.

In damno publicæ vtilitatis, non in subreptione cõstabit factibas data à iure ad supersedendi in executione litterarum etsi valide sint mero iure, 1.part. cap.8.n.12.& seqq.

Damnum publicum oritur ex derogatione iuris patronatus laicorum, ibidem num.30. & seqq.

Damnum notabile sequeretur, si litteræ iustitiæ non subscriptę in prima instantia impetranti traderentur, cum furtiuè illis posset vti,& reprouatis in Rota contra recurrentem procederetur in Rota per iudicium contradictarum, 2.p.c.25.n.48.cum multis seqq.

In damnum Regis concedentis alicui immunitatem à solutione cedit exemptio, non in damnum Regni concedentis certam summam, 1.p.c.7.à num.55.

Datta, Dattarius. Vide *Supplicatio, Subscriptio.*

SVpplicationes omnes, quæ per datarium expediuntur, subscribuntur propria manu Sanctissimi, 2.part.cap.30.numer.2.& sequentis.

Datario porrigitur supplicatio, & re videtur à quibusdam, qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per datarium tempore subscriptionis, ibidem num.4.

Datta gratiæ non attenditur, sed expeditio litterarum, vbi vtraque data concurrit ad diuersum effectum inter aliquos, ibidem num.13.

Per Datarium quando, & quomodo expediuntur supplicationes super auocatione causarum in prima instantia, & quomodo rationabilis causa requisita comprobanda, ibid. n.46.

Iurisdictio licet adquiratur à tempore datæ, ad eius tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio Delegato, d.c. 30.n. 66. & seqq.

Debitum, Debitor. Vide *Obligatio, Contractus, Locus, Auditor Cameræ.*

SI debitor debitoris per executoriales condemnati laicus sit, declaratur vim fieri, & illius causa competenti iudici, sæculari remittitur, 2.p.c.28.n.6.

Debitor debitoris condemnati non adstrictus guarentigia prius debet coram suo iudice ordinario conueniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales cõtra suum creditorem expeditæ, ibidem numer.7.

Singularia iura ad idem adducuntur, ibid.& n. 8.9.10. & seqq.

Deceptus, Decipi. Vide *Securitas, Rex.*

DEcipi nemo debet Principis authoritate, nec calumnia ex ea capi valet, 2.p.c.20.nu. 42.& seqq.

Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet, 2.p.cap.20.num.59.& sequentibus.

Deceptus sub Regis securo in pristinum statũ reponendus, vt liberè ius suum cõsequatur, ibidem num.62.

Decima, Redecima.

Ius percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolica ipsius Regalia est, 1.p.c.1.numer.141.

Et de ijs decimis, seu tertijs cognoscit Rex, ibid.n.142.

Siue tractetur de iure harum decimarum, siue de facto, ibidem numer. 143. & sequentibus.
Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur decimas non solui in Prouincijs in quibus solui non consueuerunt, 1. parte, capit. 6. num. 15.
Litteræ Apostolicæ retinentur continentes nouitatem circa decimas, aut redecimas, 1. p. c. 6. n. 35.
Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur, 1. p. c. 9. n. 38. & 39.
In terris recuperatis à manibus Maurorum statim subintrat priuilegium decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Vrbano II. sæpè canonizatum per Rotam, 2. p. capit. 25. num. 41.
In decimis Regibus applicatis per Papam, cessat iuris communis dispositio, ibidem num. 42.
Decimæ laicis concessæ ante Concilium Lateranens. in fœudum reuersæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum in fœudari laicis, 2. p. c. 25. n. 45.

Declaratio. Vide *Interpretatio.*

PRo declaratione, & interpretatione dubiorum Concil. Trid. recurrendum ad Sedem Apost. 2. p. c. 2. n. 1.
Declarare dubiam dispositionem eius est, cuius est condere, ibid. n. 2.
Declaratio legum, & statutorum, aut Principis priuilegiorum spectat ad Principē, ibid. num. 3.
Concilium conuocare ad cuiuslibet dubij sui declarationem foret penè impossibile, & semper durissimum, ob quod declarationē reseruauit Papæ, ibid. n. 4.
Declarationem dispositionis suæ potest quis alteri committere. ibid. n. 5.
Declarationi alteri commissæ super eo, quod sibi secretò dixerat committens, an sit standum? remissiuè, ibid. n. 6.
Ad declaranda dubia Concil. Tridentin. Pontifex creauit particularem Cardinalium Congregationem, 2. parte, cap. 2. num. 7. & seqq.
Declaratio Concil. Trid. istius redditur dispositio, & vt talis veneranda, & obseruanda, ibid. n. 12. & seqq.
Declaratio nihil de nouo inducit, nec nouum actum, aut diuersum facit, sed qualis fuerit præcedens, demonstrat, ibidem numero 15.
Declaratio alicui commissa perinde habetur, ac si à committēte fuerit simul à principio facta cum dispositione, ibid. n. 16.
Declaratio inest dispositioni declaratæ. 2. p. c. 2. n. 18.
Dispositio declarata retinet suam primæuam naturam, ibid. n. 17.
Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis, ibid. n. 19.
Declaratio censetur dimanata eodem tempore à principio cum dispositione principali, ibid. n. 20. & seqq.
Rex euigilare debet ne Prælati ex sua abusiua declaratione, & interpretatione Concilij subditos lædant, d. 2. part. c. 2. num. 22. cū seqq.
Vbi refertur Bulla Pij IV.
Declarandi, aut interpretādi data facultas expirat ex prima declaratione, 2. part. c. 12. §. vnic. n. 23.
Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in quamlibet dispositione admittitur, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 45.
A Concilio Trident. quod claris verbis discernit rescriptum apostolicorum subscribendū, non est facilè recedendū per declarationes, de quarum fidem non constat, contrarium dicentes, 2. parte, capit. 30. §. 5. numero 18.
S. Congregatio Cardinalium facultatē habet à Papa declarandi, & interpretandi dubia, & ambigua Concil. Trid. ibid. n. 19.
Declarandi facultatem, qui habet ea caret in re clara, nō dubia, nec ambigua, ibidem numer. 21.
Declaratio non cadit super verbis claris, cum declaratione nonegeant, 2. parte, capit. 30. num. 22.
Declaratio, quæ verbis dispositionis declaratæ repugnat in nullo actuationi titur. cū potius peremptio, destructio, & alteratio subiecti dicatur, ibid. n. 23.
Per declarationem quādo mutatur, aut alteratur subiectum, non declaratio, sed noua dispositio dicitur, ibid. n. 24.

Declarationes Cardinal. Congregat.

DEclarationes S. Congregationis Cardinalium sunt decisiuę vim legis habentes vtpote latæ commissione Papæ à personis habentibus à Principe facultate respondendi, 2. p. c. 2. n. 7. & 8.
Declarationes Cardinalium, qua authoritate, & solemnitate muniri debeant, vt illis fides detur, ibid. n. 26. rem. similē.

Decla-

ET VERBORVM.

Declarationes S. Congregationis eandem vim habent, ac si ab ipso Papa immediatè dimanassent, ibid. n. 10.

Vti pluries eadem dixit Congregatio, ibidem.

Declarationes Sacræ Congregationis non egent publicatione cum fiant in declarationem legis iam publicatæ, ibidem num. 11. & seqq.

Declarationes Sacræ Congregation. Rotæ nõ licet infirmare, sed obseruare, ibidem numero 13.

Cum declarationibus S. Congregation. mensuranda est protectio Concil. Triden. ibid. num. 14.

Declaratio Concilij nihil aliud est, quam ipsummet Cõcilium declaratum ad effectum protectionis Regis, 2. parte, capit. 2. numero 21.

Declaratio S. Cõgreg. singularis refertur, qua dicitur de consensu solius Episcopi nõ posse causam in Curiam introduci, nisi partes etiam consentiant, 2. p. c. p. 3. §. 1. nu. 8. & seqq.

Quod iterum declarauit eadem S. Congregat. ibid. n. 13. & 14.

Declarationes Sacræ Congregation. referuntur, quibus expressè deciditur instantiam Ordinarij præseruatam in cap. causæ omnes, intelligi etiam de Decano, Archidiac. & aliorum inferiorum ordinariam habentium iurisdictionem, ex immemoriali, 2. p. c. 4. n. 49.

Doctores plures testantes de d. declaratione referuntur, ibid. n. 50.

Easque semper canonizauit Rota, ibidem numer. 51.

Declaratio Sacræ Congregat. adducitur, vt inferior Prælatus habẽs iurisdictionem in sua Collegiata Ecclesia, aut Collegio non comprehendatur in capit. causæ omnes præseruante primam instantiã Ordinarijs, ibidem n. 55.

Declarationes S. Congreg. referuntur dicẽtes lite vertente inter Ordinarium, & subditũ, negotium esse committendum vicinori, 2. p. c. 5 §. 1. n. 11.

Quæ videntur procedere vbi lis vertitur super re principaliter pertinente ad ordinarium collitigantem non ad suam Ecclesiam, cum eo cõiũ possit esse iudex d. §. 1. nu. 12. cum seq.

Declarationes S. Congreg. plures recẽsentur, quod Episcopus in quibus esse potest iudex, quæ non spectant [illegible], vel aliorum principaliter commodum [illegible] etiam conuocato capitulum, 2. parte cap. 5. §. 1. numer. 19.

Declaratio ampliſsima, & singularis S. Congregat. refertur circa competẽtias inter Ordinarios, & Superiores in admittendis appellationibus in prima instantia, 2. p. c. 5. §. 2. n. 4. & sequent.

Declaratio S. Congreg. refertur, dicẽs iure per appellationem ab actu extraiudiciali recedi ab Ordinario in prima instantia, 2. par. c. 5. §. 2. n. 10. & 11.

Declaratio S. Congreg. refertur, qua dicitur ratione contractus fortiri quem forum alienum, etiam in prima instantia non obstante Trident. 2. p. c. 5. §. 3. n. 5.

Declaratio S. Congreg. qua dicitur nullitatem professionis infra biennium terminandam, 2. p. c. 6. n. 5.

Declaratio S. Congreg. quod filis non sit dilata ob negligentiam Ordinarij, sed partis, aut ob grauitatem causæ, nequeunt partes superiorem adire in prima instantia, 2. p. c. 6. n. 6. cum seqq.

Declarationes S. Congregat. recensentur, vt subscriptio Papæ non requiratur in cõmissionibus missis ad partes, sed sufficiat, quod apponatur in supplicatione, qua cõmissiones petuntur, 2. p. c. 6. n. 44. & 45. Vide tamen c. 30. §. 5.

Cõgregatio pluries declarauit posse liberè expediri commissiones in prima instãtia cuilibet Delegato, in beneficijs reseruatis, cum non percutiatur Trid. dispositio, 2. p. c. 10. n. 1. cum seqq.

S. Congregatio pluries declarauit, conseruatorias regularium, & vniuersitatum non esse sublatas per cap. causæ omnes, imo causas plenariam cognitionem requirẽtes esse per conseruatores cognoscendas in prima instãtia, 2. p. c. 11. à n. 3. cum seqq. & n. 10. & 11.

Sacr. Congregatio. declarauit, cap. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi conseruatores, ibidẽ num. 12.

Declarationes S. Congreg. nõ procedunt quãdo super iurisdictione prætensa per inferiorem Episcopo simul cum immemoriali allegatur priuilegium, 2. p. c. 16. n. 23. cũ seqq. & à num. 15.

S. Congregatio censuit Concil. in c. causę omnes, §. ad hæc non comprehendere casus per sententias decisos, 2. p. c. 17. n. 2. declara vt n. 58. & seqq.

Declarat. S. Congreg. quod Concil. vbi non derogat sententijs, non comprehendit casus per eas decisos, 2. p. c. 17. n. 7. & 8.

Declarationes S. Congreg. dicentes per cap. causæ omnes, nõ excludi executoriales obtentas, procedunt limitate circa §. ad hæc ipsius, c. ibid. n. 72.

Duæ

INDEX RERVM,

Duæ declarationes S. Congregat. recenſentur quibus dicitur à grauamine extra iudicialiter illato per Ordinarium appellationem emittendam ad eius ſuperiorem non obſtare Tridentin. 2. parte, in capit. 20. numero 26.

Declar. S. Congreg. referuntur dicentes à viſitatione Epiſcopi facta tanquam Sedis Apoſtol. Delegati nunc Trid. ad Metropolitanum appellandum fore, 2.p.c.25.n.23. & ſeqq.

Declarauit S. Congregatio per ſolam ſubſcriptionem apponendam in ſupplicatione ſatisfactum eſſe Concil. Trident. ita vt commiſſionis ad partes miſſæ non egeant ſubſcriptione, 2. parte, capit. 30. §. 2. numero 8. & ſequentibus, de quo tamen vide capit. 30. §. 5.

Sacra Congregatio declarauit formam iuris, & Trident. inhibitionis expediendis ſeruandam eſſe etiam in appellationibus ad Romanam Curiam deuolutis, 2. parte, capit. 31. num. 14.

Supplementum ſubſcriptum manu Sanctiſſimi exhibita in Senatu tunc probat vocationem in prima inſtantia ſuppoſita ſide, & vera exiſtentia declarationum Cardinal. 2.p.c.30. §. 5. n. 1.

Declarationes Cardinalium aſſerentes ſufficere ſupplicationem ſubſcriptam, vt auocatio verè probetur referantur, ibidem numero 2.

Declarationibus Cardinalium impreſſis non authenticis Vrbanus VIII. fidem abſtulit, ibid. n. 4.

S. Congregatio indicis decretum refertur fide exutas declarationes, de quarum veritate authentico teſtimonio non conſtat, 2.p.c. 30. §. 5. n. 6.

Declarationibus Cardinal. quæ authenticæ non apparent, Doctores paſſim fidem abnegat, ibid. n.

Declarationes aſſertæ quibus dicitur ſufficere ſupplicationem, qua petitur auocatio in prima inſtantia ſubſcriptam ex multis ſuppoſitis non oſtenduntur, ibid. n. 7. & ſeqq.

Declarationes S. Congreg. authent. eas ſemper Senatus Regius amplectitur in caſibus occurrentibus, 2.p.c. 30. §. 5 n. 8.

Declarationibus aſſertis dictantibus per ſubſcriptionem apponendam in ſola ſupplicatione ſatisfieri formæ Trid. vti non authenticis Senatus fidem negat. ibid. n. 9.

A Concilio Trident. quod claris verbis diſcernit, reſcriptum auocatorium ſubſcribendum, non eſt facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non conſtat contrarium dicentes, ibid. n. 18.

Declaratio quod per ſupplicationem ſubſcriptam ſatisfiat formæ Trid. euidenter ſimulè verbis nec. grue, 2.p.c. 30. §. 5. n. 27.

Declaratoria. Vide *Cedulones, Excommunicatio, Cenſura, Letrones.*

Litteræ de dimittendo, vel comparendo intimatæ reproducuntur in Curia vbi ob non paritionem infra terminum fertur declaratoria cenſurarum in contumaciam, 2.p.ca. 24. n. 2.

Declaratoria cenſurarum ſi ob metum, & potentiam excommunicari nequit intimari perſonaliter in loco publico, ſolemniter publicari, ibid. n. 3.

Declarationi incurſus cenſurarum monitio præcedens de neceſſitate requiritur ad eius validitatem, ibid. n. 16. & 11. & ſeqq.

Declaratoria eſt nulla non ſeruatis ſeruandis ad docendum ſe parere ſub litteris Apoſtol. & non parentibus, ibid. n.

Declaratoriam incurſus cenſurarum, & publicationem inde per cedulones, ſimiliter monitio præcedere debet, & de gratia, ibid. n. 14.

Declaratoria ſententiæ alicuius habet abſolutorie Camera extra Curiam obtinentem Romæ, vel extra regnicolam tantum in partibus Senatus reſpectu, & eadem ratione Ordinario, 2. [illegible]

Declaratoria litteris appellationis à Iudice Cameræ non admittitur in forma Cameræ obſeruanda, & ſpecialiter in foro iurisdictionis retinet Senatus, & eandem remittit ad Iudicem competenti declarando vim fieri, 2.p.c. 27. n. 58.

Declinatoria. Vide *Exceptio, incompetens, Competentia.*

Declinatoria oppoſita, & reiecta acquieſcente parte, iudicium, & ſententia tenet, 2.p.c. 17. n. 10.

Quod procedit quando aliàs iudex habet iuriſdictionem licèt per declinatoriam eludibilem, ibid. n. 11. & ſeqq.

Declinatoria oppoſita, ſuper qua declaratur, & acquieſcit gratuitus, facit iudicem competentem, quando ſolius partis ſufficit conſenſus, non quando alterius ſimul eſt neceſſarius, ibid. n. 62.

Decretum, Irritans. Vide *Clausula, Nullitas.*

IN can. causæ omnes, Concil. Tridentin. nõ solum reperitur decretum irritans tacitum, sed etiam expressum, 2.p.cap.17.n.25.& seqq.

Verba (nullius sit momenti) vel aliter anullatiua indicunt decretum irritans expressum, ibid.n.27.

Decretum irritans tollit vires sententiæ, ac eius executionem impedit, ibid.n.30.

Decretum irritans affert titulum & possessionem, 2.p.c.34.n.126.

Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet de positionem, qua est appositum, intrare, sed melior possessor manutenetur, ibid.n.127.& 128.

Decretum irritans sine executione appositum nihil operatur, antequam appareat clarè, beneficium esse relaxatum, ibidem numero 129.

Decretum irritans tunc inducit possessionem, & titulum, quando intrat constitutio, cui adhæret, ibid.n.130.

Decretum irritans non operatur, nisi clarè pateat, beneficium sub regula relaxator. acõprehendi, ibid.n.131.

Decretum irritum in priuilegijs tãquam accessorium nihil operatur, nisi clarè conster priuilegium intrare, ibid.n.132.

Decretum irritans appositum in constitutione Gregoriana de prohibendis resignationibus non intrat, dum non fuerat dolum de non publicatione, ibidem num. 133.

Nec impedit manutentionem, ibid.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, si certum sit intrare, non quando est dubiũ, quia tunc manutentionem nec impedit dãdam virtute detentationis, ibid. num.134. & seqq.

Decretum irritans inficit possessionem iuris, non facti, cuius virtute datur manutentio, ibid.n.136.& 137.

Decretum irritans tunc intrat, quãdo est iustificata gratia eius, qui de illo opposuit, alioquin intrabit Reo possessori excludere Actorem per eius ius suum, ibid.n.138.

Decretum. Vide *Senatus, Retentio.*

DEcretum retentionis Senatus, quod tendit in [illegible] sententiam adimplere nequit, 1.p.c.10.n.15. 16.& seqq.

Contra decretũ restitutionis, & eius verba ire videtur, qui Bullarum virtute quot die vtitur possessione, & ei insistit, 1.p.c.10.n.30.& seqq.

Decretum retentionis Senatus exequi directè nõ potest in repositione executionis litterarum iam factæ, ibid.n.33.

Decreti retẽtionis potestas sub finibus supersedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur non transgrediendis, d.c.10.n.41.

Mirabilia iura ponderantur in proposito, ibidem.

Decreti Senatus fines excedere non licet, ibidẽ num.42.

Decretum violentiæ, vim fieri, quantũuis prorerue index Ecclesiasticus nolit adimplere, & reponere, nunquam Senatus per se reponit. 1.p.c.10.n.61.

Decreto retentionis obtento in Senatu post factam iam litterarum executionem compareat oppressus coram executore, & deducẽs causam eandem, quæ Senatũ mouit ad retinendum, petat repositionem, & à negata, vel non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repositione fiatur in Senatu, 1.p.c.10. n.90. & seqq.

Repositione facta per executorem virtute decreti violentiæ subintrat executio decreti retentionis post executionem litterarũ obtenti ibid.n.91.& 92.& seqq.

Decretum retentionis exhibitum coram executore litterarum rectè probat causam legitimam, qua cõtrad ducitur repositionem executionis earum ante recusam per 1.parte, capit.10.numer.146. & sequentibus.

Decretum super retentione dumtaxat profertur, quando ex actis vtriusque remedij simul intentati apparet iustam retinendi causam, ac etiam vim nec fecisse executorem non deferentem appellationi. 1.p.c.11.n.15.

Et quid quando in iusta causa retentionis fuit inuenta in Senatu, ibid.n.16.

Si super vtriusque remedij actis apparet abesse causam legitimam retentionis, atque querelam violentiæ perperam propositam, super vtroque decernit Senatus negatiuè, d.c.11. num.17.

Si ex actis vtriusque querelæ peracta iam executione litterarum appareat vtriusque remedũ legitimè intentatum, super vtroque decernit Senatus affirmatiuè, litteras retinendas, & executorem deferre teneri, & reponere attentata, ibid.n.26.

INDEX RERVM,

Si ex actis reperiat Senatus iustam causam retentionis, & vim non fieri denegata appellatione, consultius erit, decernere tantum super retentione, omissa declaratione super violentia, & de efficaci ratione, ibidem numer. 27.

Decretum violentiæ quomodolibet conceptum sinè affirmatiue, siue negatiuè semper est præiudiciale executioni decreti retentionis, quando ab vtraque parte vtrumque intentatur remedium, 1.p.d.c.11.n.30.& 31.

Per decretum retentionis affirmatiuum totaliter excluditur decretum violentiæ negatiuum, scilicet vim non facere executorem, ibidem num. 32. & de ratione fundamentali.

Si per inspectionem actorum vtriusque remedij ab vtraque parte intentati reperiatur retentioni locũ fore, super ea decernit Senatus, nihil tamẽ super articulo violentiæ, & quare, d.c.11.n.36.

Ab vtraque parte intentatis remedijs retentionis, & violentiæ, si retentio legitima non reperitur, denegatur, etsi iusta reperiatur violentiæ querela, decernit Senatus vim facere executorem, ibid.n.37.

Super simultaneis remedijs violẽtię, & retẽtionis non est necessarium simultaneum decretum, sed singula decreta pro singulis remedijs separatim sufficiunt, dict. capit. 11. numer. 38.

Flores de Mena, & Augustinus Barbosa cautè legendi dicentes, quod si à iudicibus Apostol. appelletur eoquod proceduntin prima instantia dari in Chancellaria decretum vim fieri cum causæ remissione ad Ordinarium, 1. parte, capit. 14 num. 50. cum sequentibus.

Decreto violentiæ (de conocer, y proceder) an vti queant Chancellariæ vltra Cõsilium Supremum, ibid.n.56.

Decretorum retentionis formulæ, 1.p.c.16.n. 56.& seqq.

Causa retinendi si reperiatur legitima diuersimodè dantur in Senatu decreta iuxta casuũ varietatem, d.c.16.n.57.

Nam alij pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remissionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum cõceptione, ibidũ nub.78.

Decretum quomodo concipiendum, orta cõpetentia inter Ordinarium certantem causam in prima instantia sibi pertinere, & Nũcium, Archiepiscopumvè, ibidem numer. 59.

Decreto (de conocer, y proceder) dumtaxat vtitur Senatus Supremus, cuius est priuatiua cognitio super executione Concil. Trident. ibid.n.60.

Et de ratione huius cõceptionis decreti, ibid. num.61.

Decreto (de conocer, y proceder) in violentia iudicis Ecclesiastici cognoscentis de Reolaico, & re mere profana omnia tribunalia Regia indistinctè vtuntur, d.cap.16. num.62.

Decreto (de conocer, y proceder) in competẽtia orta inter Ordinarium, & Superiorem super prima instantia Ordinario reseruata per Trid. Chancellariæ nequeunt vti, ibidẽ n.64. & seqq.

Error aliquorum putantium in Audientijs Regijs vti posse decreto (en conocer, y proceder) super quocumque genere competentiæ adnotatur, ibid.n.66.

Decreta varijs modis concipiuntur in Senatu, quando duo remedia retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab executore litterarum simul cumulãtur, d.c.16.n.67.

Cumulato vtroque remedio remissionis ad Ordinarium, & violentiæ ob negatam delationem appellationi emissæ ab executore, diuersimodè decernunt Chancellariæ, ibid.n.69.& seqq.

Nam si reperiant vim feciſſe executorem, ita decernunt, vim feciſſe executorem, vt deferat & reponat, & articulum remissionis ad Ordinarium remittunt ad Supremũ Concilium terminandũ, & de ratione, ibid. n.70.& 71.

Si autem vim non facere executorem reperierint, super vtroque remedio cumulato subsistendum, vtrũque remittendo ad Consilium Supremum, ibid.n.72.

Flores de Mena, & Barbosa cautè legẽdi erga conceptionem decreti in contrauentione, 2.p.c.3.n.25.

Decretum Senatus refertur Cõcil. Tridẽ. inter impressa, 66. quo exẽpti prohibẽtur eligere conseruatore extra Regnũ, 2.p.c.11.n.97.

Decreto Senatus prohibetur naturales impetrare commissiones iudicibus extra Regnum degentibus, & in Senatu datur promissio ordinaria, vt afferant iudicem in Regno, ibid.n.98.& seqq. quibus ad litteram refertur decretum.

Cum hoc decreto Senatus consonat Ordinario Lusitana, ibid.n.100.

Decretum Senatus, 25. in ordine, anni 1562. ad litterã refertur quo Episcopis Aragoniæ habentibus loca sibi subiecta in Castella ordinatum fuit, vt in illis crearent iudices ad euitanda maxima inconuenientia, 2.p.cap. 11.n.11.& seqq.

De re-

Decretum iudicis in alienationem tutoris cuiusdam, & similia tot rerum solemnitates requirit, ut efficax non præsumatur, 2. part. cap. 30. §. 2. n. 17.

Duo decreta referuntur Senatus circa minorem orbatam litigantem in causa criminali non patentis deferri appellationem ad Curiam Romanam interponi, sed ad Nuncium, 2. p. c. 31. n. 41.

Decretum Senatus quo litteræ merentes sui natura executionem remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam priuilegiatam, ac ideò executiuè procedere debet Ordinarius, 2. p. c. 34. n. 48.

Litterarum executionem iam peractam Senatus virtute decreti retentionis per ipsum reponere nequit, 1. parte, cap. 10. §. vnico, num. 4.

Per decretum violentiæ executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, decretum retentionis plenum consequitur effectum, ibidem numero 2.

Iudex successor in iurisdictione omninò tenetur adimplere Regium decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum, ibidem num. 4.

Superstes vt successori in causa tenetur adimplere decretum Senatus (de otorgar, y reponer) etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti, 1. part. cap. 10. §. vnico, numer. 8.

Qui si reponere recusat, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, ibidem numero 9.

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere teneatur decretum Regium violentiæ, ibid. n. 10. & seqq.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue ab impetrante, & is tenetur reponere, 1. parte, capit. 10. §. vnico, numer. 33.

Vt idem Regium decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum peractam, ibidem numer. 34.

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) reculante reponere, secunda iussio per Senatum erit expedienda, ibidem n. 35.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, 1. part. cap. 10. §. vnico, numer. 39.

Potest etiam concipi specificè, complementum directo alicui ex superstitibus, cui fuerit intimatum, ibidem n. 40. & 41.

Decretum violentiæ [illegible] ad vnum ex superstitibus [illegible], non continet inconsideratè [illegible] num facilè ex intimatione efficaciam executionem reducatur, [illegible].

Si in decreto violentiæ Senatus non fecerit mentionem in forte superstitis, potest postea in alio decreto id continente [illegible] dubitationis, 1. parte, capit. 10. §. vnic. num. 50.

Decretum violentiæ etiam directum iudici mortuo, vel absenti, qui vim intulit, & etiam non facta mentione superstitis semper hic intimatum adfingitur, ibidem numero 11.

Inter decreta remittendi litteras, & remissiones ad Ordinarium ad finem reponendi nulla repugnantia reperitur, nisi in sonitu verborum, cùm in hoc, & illa conueniant, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 36.

S. [illegible] congregatio [illegible] decretum refertur fide executis declaratoria, [illegible] virtute authentici testimonio [illegible], 2. p. c. 30. §. 5. n. 6.

Decretum [illegible] Senatui, & cæteris [illegible] violentiæ de [illegible] tribus Tri[illegible] ad litteras, 2. p. c. 33. n. 34.

Regis [illegible] comprehendatur [illegible] prohibitio cautarum tã generis [illegible], & an possit quasilibet litteras huius generis retinere, iusta existente causa, ibidem num. 17. & sequentibus.

In decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona, ibidem n. 35.

Cui non adaptatur ratio prohibitionis, 2. p. c. 33. n. 36.

Decretum etiam prohibitiuum, & abdicatiuũ harum cautarum postmodũ emanauit anno 1553. ibid. n. 45.

Defectus. Vide *Intentio, Iurisdictio, Commissio, Nullitas.*

DEfectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas, 1. parte, capit. 3. à numer. 29.

Defectus intentionis Papæ, & subreptio equiparantur, ibid. n. 32.

Clauſulæ quantumuis prægnantes non tollunt defectum intentionis, ibid. num. 33. & ſequentib.
De defectu intentionis Papæ, qui latè tractẽt, ibid. n. 36. remiſſiuè.
Defectus. & facti exceptio non cenſetur excluſa ab ſtatuto requirẽte omnes exceptiones, ibid. n. 37. & ſeqq.
Defectus intentionis, vel facti non tam eſt exceptio quàm defenſio, 1. p. c. 3. num. 39. & ſequentib.

Defenſio. Vide *Rex, Princeps, Violentia, Senatus, Moderamen.*

DEfenſio vi oppreſſorum cum ipſo eſt Regno ab origine orta, & Regni obiectum, 1. p. c. 1. n. 102.
Homines vel ſola naturali humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & oppreſſionibus ſub tyrannorum iugo paſsis defendere, ibidem numer. 188.
Communis ſocietatis vinculo cogimur defendere vim patientes, ibid. n. 189.
Non defendere ab iniuria ſi poteſt tam in culpa eſt, ac ſi patrem, & patriã deſerat, ibicẽ n. 190.
Fortitudinis virtus eſt obuiare iniurijs, & vim patientem defendere, ibid. n. 191.
Defenſio vi oppreſsis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè impartienda, & omni iure debita, 1. parte, cap. 2. numer. 101.
Defenſio vt tollatur à nulla conſtitutione immenda erit interpretatio, 1. parte, capit. 2. num. 103.
Defenſio præſtita à Rege vi oppreſsis prouenit à fonte peremni iuris naturalis, 2. p. c. 20 à n. 82. cum ſeqq.
Nulla eſt creatura in terra, quæ non aliqua habeat naturæ adiumenta quibus ſe vindicet, & defendat ab externis offenſionibus, 2. p. c. 20. n. 88.
Defenſio nec in ſpecie tolli poteſt per aliquã diſpoſitionem, 1. p. c. 2. n. 104.
Defẽſio differri, modificari, & variari poteſt, ibid. n. 105.
Defenſio prouenit à Iure Naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili, ibid. n. 106.
Defenſio à nemine poteſt tolli prouenies à Iure Naturali, ibid. n. 107.
Defenſio nec à Principe tollit poteſt, 1. p. c. 2. n. 108.
Defenſio nec per Papam tolli poteſt, ibidem n. 109.
Defenſio nec directè, nec indirectè poteſt tolli ibid. n. 110.
Lex tollens defenſionem interpretatur de defenſione friuola, non de legitima, ibidem n. 112.
Et intelligitur tollere defenſionem ciuilẽ non naturalem, ibid. n. 113.
Defendere ſi non poteſt aliquem, niſi lædatur alius, commodius eſt neutrum iuuare, 1. p. c. 10. n. 82.
Ad ſui defenſionem cuilibet permittitur contraria allegare, 1. p. c. 11. n. 25.
Defẽſio vaſſallorum ad quam Rex tenetur, an illorum principaliter intereſſit, 1. p. c. 13. n. 2. & ſeqq.
Nullum eſt animal cui non ſit ira, iniuriæ impatiens & prompta ad defendendum alacritas, 2. parte, cap. 20. à num. 5. cum ſequentibus.
Defenſione licitè quis vtitur probabiliter dubitans de offenſione inferenda, 1. par. c. 16. n. 5.
Etiamſi effectus defenſionis nõ ſequatur, ibid. n. 6.
Vt defenſione quis vti valeat, non requiritur initium offenſionis expectare, dict. cap. 16. num. 7.
Et ſufficit vi vis armorum licèt illis non vtatur minans. ibid. n. 8.
Remedium reſtitutionis Bullarum fuit addefenſionem inuentum, quæ magis conſiſtit in iniurijs inferendis, quam iam illatis, ibidem n. 9.
Defenſionis iuſta cauſa eſt violentiæ inferẽdæ timor, ibid. n. 11.
Ad defenſionem ſuam dicitur factum verificato probabili timore, & periculo, ibid. num. 12. & ſeqq.
Defenſionem poteſt quis licitè præuenire cõtra paratum ad offenſionem, 1. part. cap. 2. num. 14.
Offenſam actualem non tenetur quis expectare, vt ſe defendat ad periculum obuiãdum, ibid. n. 15.
Defenſionem præſtare, impoſsibile foret Principi non inquirenti, an adſit violentia cum de iuribus, & factis ſingulorum nequeat Senatus habere notitiam, 1. parte, cap. 16. numer. 42.
Defenſionis modus debet commenſurari cum genere violentiæ, vt ſi hæc ſit iudicialis, defenſio etiam iudicialiter præſtanda, quam abſque eius notitia Princeps præbere nequit, 1. p. c. 16. n. 49.
Defenſio vi oppreſſorum præſtanda eſt, ſeruata ſemper reuerentia Sedis Apoſtolicæ, 1. 1. p. c. 10. n. 75.
Defenſio omnis tunc dicitur permiſſa ſi præ-

ſletur cum moderamine inculpatæ tutelæ aliter ſit culpabilis. 1.p.c.16.n.76.
Moderamen in defenſione procedit ab eodem principio iuris naturalis, à quo & ipſa defenſio, ibid.n.77.
Ad defenſionem iuſtam cõditio neceſſaria eſt moderamen inculpatę tutelæ, 1.par.c.1.§. vnic.n.25.
Exemptio Clericorum, & eorum honorũ nõ extenditur ad neceſsitatem naturalis defenſionis, ibid.n.66.& ſeqq.

Deferre. Vide *Appellatio, Recurſus, Violentia.*

Delegatus. Vide *Cõmiſsio, Reſcriptũ, Subreptio, Subſcriptio, Supplicatio, Superſtes.*

DElegatam poteſtatem à Deo cum Reges habeant Deum debent imitari, 1.p.c.1. n.25.& 26.
Delegatus nõ adquirit exercitium iuriſdictionis antequam ſibi præſententur litteræ, 1. p.c.10.n.88.
Delegatus ex reſcripto manu Sanctiſsimi ſubſcripto nouum ius ſeparatum, & non contentum in cauſa ſibi commiſſa remittit Ordinario, cum noua egeat inſtãtia, aut Senatus illud remittit vigore Concil. Trid. 2. p. c.8.n.30.
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarũ loco Ordinarij habetur, 2.p.c.11.n.91.
Delegatus caret iuriſdictione, imo nec data videtur ante nominationẽ eorum, qui ſunt in clauſula (omneſque alios) comprehenſi, & citandi, 2.parte, cap.12.num.9.& ſequẽtibus.
Poteſtas Delegati dependet, & regulatur à poteſtate delegantis, ibid.n.84.
Delegati iuriſdictio expedientis ad partes monitorium contra nominatum in commiſſione expirat, iſto interim mortuo, nec cõtra hæredes exequitur, ibid.n.85.
Delegantis iuriſdictione reſoluta reſoluitur etiam Delegati re integra, qui nulliter deinceps procedet, ibid.n.86.
Monitorialium, aut compulſorialium Delegati in partibus dati commiſsio, & poteſtas finitur ceſſante iuriſdictione delegãtis in Roman. Curia, ibidem num.87.& ſequentib.
Delegati iuriſdictio vt prorogetur neceſſarius eſt conſenſus expreſſus, non tacitus, 2.p.c. 17.n.76.
Delegatus ex commiſsione ſubſcripta manu Sanctiſsimi nequit cognoſcere de controuerſia mota tertio emptori rei ab eo ſubhaſtatæ vigore ſuæ commiſsionis, 2.p.c.18. n.1.cum ſeqq.
Delegati iuriſdictione nondum præuenta per eius exercitium res adhuc dicitur integra, 2.p.c.19.n.23.
Nec per litterarum præſentationem coram Delegato dicitur præuenta, ibidem n.24.
Delegatam, & ordinariam poteſtatem habens ſimpliciter agens videtur proceſsiſſe ex ea, ex qua actus valet, 2.par.c.12.§.vnic.num. 11.& ſeqq.
Delegatus non acceptans commiſsionem poteſt ante repudiationis acceptationem, iterum illam acceptare, & validè procedere, ibid.n.40.
Delegata cauſa vni ſpecialiter, ſi coram alio non nominato commiſsio præſentetur nulla eſt ſententia, & omnia acta ex defectu iuriſdictionis, 2.parte, cap.21.num.36.cum ſeqq.
A Delegato citatus non inferta copia ſuæ cõmiſsionis in monitorialibus, non tenetur comparere, 2.parte, cap.24.num.45.& ſequentib.
Delegatus non adquirit iuriſdictionis exercitium ante litterarum originalium præſentationem, ita vt tranſumptum Notarij aliàs non authẽticum nihil probet, 2.p.c.26.n. 67.cum ſeqq.
Delegato aſſerenti mãdatum ſuæ commiſsionis non creditur, 2.part.cap.30. §.4. num. 9.& 10.
Delegatio Papæ, aut alterius Principis probanda erit per litteras, ibid.n.12.
Delegatus nequit procedere in cauſa niſi prius oſtenſis litteris ſuæ commiſsionis, ibidem num.13.
Delegatus ante litterarum præſentationem ſubdelegans nihil agit, quia ſubdelegatio eſt actus iuriſdictionis, 2.part.capit.19.numer.24.
Delegato vim inferente, & poſtea mortuo, vel habente ſalubre remedium eſt quærere vnũ ex ſuperſtitibus coniudicibus nominatis in commiſsione, cui decretum violentiæ intimetur, 1.p.c.10.§.vnic.58.
Delegatus certꝰ eſſe debet de ſua commiſsione non aliter quam per litterarum originalium oſtentionem, & ſibi factam præſentationem, ibid.n.53.
Ita vt tranſumptum earũ non ſufficiat ad exercitium iuriſdictionis, ibid.n.54.
Per delegationem cauſę factam Inquiſitori nõ derogatur iuriſdictioni Ordinarij, & è contra, 2.p.c.33.n.60.

Iurisdictio ordinaria est naturalis, delegata accidentalis, & odiosa, & vtraque commixta illa istam ad se trahit, ibid. n. 62. & 63.

Depositum. Vide *Sequestrum.*

DEpositario legata liberatio intelligitur, & restringitur de debito orto ex causa depositi, 2. p. c. 5. §. 4. à n. 6. cũ seqq. vbi de similibus doctrinis.

Derogatio, Derogare. Vide *Ius patronat. Alienigena, Retentio.*

DErogatio specifica Concil. Trid. requiritur, 2. p. c. 1. n. 59.

Expressam derogationem requirit Conciliaris constitutio, ibid. n. 60.

Concil. Generale modernum specificã requirit derogationem, & non sufficit generalis cuiusque Concilij, ibid. n. 62.

Derogatione generali, nec speciali Cõc. Trid. indigent concessiones Apost. subscriptæ propria manu Sanctissimi iuxta motum proprium Pij V. ibid. n. 63.

Derogationem Trid. etiam specificã non admitti in Hispania, qui testantur, 2. part. c. 1. num. 64.

Ex litteris subscriptis propria manu Sanctissimi infertur derogatio Concilij in vno casu c. cause omnes, 20. quia in eo sic specialiter decreuit quasi in cæteris videatur noluisse sufficere, ibid. n. 65.

Litteræ impetratæ in derogationem, & contrauentionem Trident. examinantur in Senatu, qui varijs modis descernit, ibid, n. 66. & sequentibus.

Destinatio. Vide *Solutio, Contractus, Locus, Ratio, Obligatio.*

AD effectum sortiendi forũ ajenũ idẽ operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis, 2. p. c. 27. n. 43. & seqq.

Ideò in loco destinatæ solutionis non sortitur quis forum, nisi ibidẽ fuerit repertus, n. 45. & seqq.

In loco destinatæ solutionis clericus veniri potest absque consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia est prorogatio tacita, & à lege inducta, ibid. n. 47.

Couarru. obseruatio ad idem adducitur, ibid. num. 48.

Detentio. Vide *Retentio, Litteræ,*

Determinatio.

DEterminatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare, 2. p. c. 30. §. 1. n. 9.

Deuolutio. Vide *Commissio, Iurisdictio.*

Deus.

DEus miseretur eius, qui liberat miseros ab oppressionibus potentium, 1. p. c. 1. n. 7.

Deus est protector generis humani, vti pluribus sacræ Scripturæ authoritatibus cõ probatur, ibid. n. 8.

Deum protectorem passim Rex Propheta inuocat, ibid. n. 9.

Deus liberat vi oppressos de manu potentium, ibid. n. 10.

Deus ab origine creationis de hominis tutela curauit, 1. p. c. 1. n. 11.

Deus vti verus protector præstoadest acclamãtibus vi oppressorũ tacitis, & expressis, ibi. num. 12.

Multa Scripturæ loca ad idem recensentur, ibidem.

Dei exemplo Principes viduas habere debent sub sua protectione, ibid. n. 13.

Dei in humani generis protectione vtitur Angelorum ministerio, ibid. n. 15.

Vt illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentijs, ibid.

Deus mandauit Angelis, vt homines custodiant, & tueantur, d. 1. p c. 1. n. 16.

Deus cuncta ordinauit ad defensionem Reipublicæ, ibid. n. 19.

Deus Reges creauit, vt protegãt vi oppressos à violentijs, ibid. n. 20.

Deus abhorret violentias, & scandala, ibidem num. 18.

Protectionem (cum sæpè sit necessaria) nõ est verosimile, sibi reseruare Deũ, sed Regibus commisisse, d. 1. p. c. 1. n. 27.

Ad Deum recursus immediatè in singulis oppressionibus nõ est homini possibilis, ibid. num. 28.

Deus defensionem Ecclesiæ Regibus cõmendauit, 1. p. c. 1. n. 43.

Et statum Ecclesiæ custodire, & eius tranquillitatem curare, ibidem à num. 44. cum sequentib.

Deo replicare, & argumẽtari Abraham, Iob, & Moyſem pluribus ſacræ Scripturæ locis legimus, 1.p.c.3.§ vnic.n.14.

Dei incommutabilem naturam pro miſericordia mutaſſe, & temperaſſe ſuam ſentẽtiam; ſæpè in ſacris litteris legitur, 1.p.c.3.§.vnico, n.52.

Deus non dedit Principi iuriſdictionem peccandi, nec auferendi alienum, 1.p.c.7.n.10. & ſeqq.

Dei protectionem inuocat Propheta Rex cõtra laqueum ſibi abconditum, 2. parte, cap. 20. num. 48.

Dictio.

Dictio (ſub prætextu) includit dolum quando pars malitiosè vtitur recurſu retentionis contra ius ad finem differendi, & impediẽdi executionem litter. Apoſt. 1.p.c.2. n.77. & n.111. cum ſeqq.

Plurimi Doctores grauiſsimi Salmantini, & Complutenſes, qui ſic intellexerunt verbũ (ſub prætextu) Bullæ Cœnæ, recenſentur, ibid. n.78.

Dictionis (ſub prætextu) declaratio, ibidem n. 79. remiſsiuè.

Dictio (aut) eſt alternatiua, & ſufficit alterum adimpleri, 1.p.d.c.2.n.85.

Sine diſpoſitio, qua apponitur ſit affirmatiuè, ſiuè negatiuè concepta, ibidem numero 86.

Dictio (omnes) comprehendit omnes caſus etiam non comprehẽſos in proprietate vocabuli, 2.p.c.10.n.28. & 29.

Dictio (quomodolibet) qua vtitur Tridentin. comprehendit omnem modum agendi, ibidem n.30.

Dictio (dumtaxat) qua vtitur Tridentin. reſtringit, & excludit omnes alios caſus, & perſonas præter expreſſas, 2.parte, cap.17. num.15.

Et eſt reſtrictiua, & taxatiua, & concludit negationem in alijs perſonis, ibidem numero 16.

Dictio (dumtaxat) & aliæ taxatiuæ in diſpoſitione de aliquid faciendo, inducunt formã, & ſolemnitatem, ita vt aliter actus vitietur, ibid. n.17.

Habet vim prohibitionis tacitæ, & expreſſæ, 2.p.d.c.17.n.18.

Dictiones taxatiuæ exponuntur negatiuè, ibidem n.19. & ſeqq.

Dictio (dumtaxat) qua vtitur Tridentin. in cap. cauſæ omnes, exponitur tanquam taxatiua, vt ſolus Ordinarius d.c.17.n.21. & ſeqq.

Dictio (niſi) inter alios effectus limitatiuos, ſeu negatiuos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, 2.prin. c.27. num.25.

Dictio (niſi) importat formam, ibid. n.26.

Dignitas.

Dignitas vnaquæque ſua iura retinet ſeparabiliter, & iuxta quam contrahitur, attẽditur qualitas non alterius dignitatis, 2.p. c.15.n.37. & ſeqq.

Dignitati ſi ex priuilegio aliquis caſus datur eſt perpetuus, & nõ eligitur induſtria perſonæ, quia ſucceſſores ſunt incerti, 2 p. c.24. n.9 & ſeqq.

Dilatio. Vide *Terminus.*

Dilatio tempus, aliaue conditio reſpiciens executionem contractus dumtaxat non reddit conditionalem principalem diſpoſitionem, ſed pura remanet, 2.p.c.26.n.15.

Diſpenſare, Diſpenſatus. Vide *Licentia.*

Diſpenſatio Principis, vt alienigena poſsit in Regno beneficia obtinere, habet locũ in beneficio iam obtento, 1.p.c.10.n.8.

Diſpenſatio ad obtinendum beneficia incompatibilia, prodeſt ad iam obtenta retinẽda; 1.p.d.c.10.n.9.

Diſpenſationes committuntur Ordinarijs ex decreto Trid. 2.p.c.4.n.33.

Diſpenſationes matrimoniales committuntur inferioribus Ordinarijs habẽtibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, 2.parte, dict. cap 4.num.35.

Diſpoſitio, Diſponere.

Diſpoſitio in futurum ordinata multoties operatur in præterito, & in iam facto, 1.p. c.10.n.3. & ſeqq.

Diſpoſitio diſcretiua ſeparat, & arguit diuertatem, & ſeparationem, ita vt vnum cũ alio non confundatur, 2.p.c.15.n.43.

Diſpoſitio omnis tacitam cõditionem habet, rebus ſic ſtãtibus, ita vt ab ea recedatur noua ſuperueniente cauſa. 2.p.c.19.n.50.

Diſpoſitio non poteſt verificari niſi prius verificetur ſuppoſitio, 2.p c.24.n.18.

Si præceſsit diſpoſitio diſtributiua inter aliquos, & poſtea ſequatur generalis copulatiua inter illos, intelligitur iuxta diſtributionem præcedentem ſingula ſingulis referendo, 1.p.c.2.n.85. vbi de plurimis exẽplis.

INDEX RERVM,

Vbi aliquid disponitur sub aliquo supposito, prius debet de isto constare, 2. parte, c. 5. §. 1. n. 28.

Dispositioni priori quando aliquid additur, vel detrahitur in substantia, tempore, aut qualitate, quando nova dicatur dispositio, 2. p. cap. 8. n. 27.

Dispositio omnis recipit restrictionem ad significationem, & comprehensionem adiuncti. 2. p. c. 5. §. 4. n. 6.

Et de exemplis, ibidem à n. 7. cum seqq.

Diues. Vide *Pauper.*

Diuisio, Cõsortium, Diœcesum, & Prouinciarum. Vide *Princeps Regalia, Papa.*

Diuisio hæreditatis facienda inter cohæredes prouocatos, & vocatum clericum, vnitur dicit, nempe Ecclesiastico permittet, 2. p. cap. 14. n. 11. & seqq.

Dominus, Dominium.

Reges nõ sunt effecti dominia bonorum particularium, sed eorum creatos protector, 1. p. c. 1. n. 76. & 77.

Imperator non habet dominium in rebus particularium subditorum, 1. p. c. 7. n. 23. & seq.

Dominium rei non transfertur ex re iudicata ante eius executionem, & possessionis apprehensionem, 2. p. c. 18. n. 12.

Donatio.

Donationem à se factam, potest legum, aut contractuum, quando ab ipsi Ecclesia vtilitatem possit Rex tollere, vel eius successor. 1. p. c. 7. n. 35 & seqq.

Donatio tacitè inducta à lege non requirit acceptationem, 2. p. c. 27. n. 10.

E

Ecclesia, Ecclesiasticus. Vide *Respublica, Rex, Princeps.*

Ad Ecclesiarum reparationem, & reedificationem potest Rex sequestrare redditus eius. 1. p. c. 1. n. 32.

Ad Ecclesiæ pastorium, & dogmatum præcipuè dirigi debet Principis officium, ibid. à n. 29. & seqq.

Ad Ecclesiasticam functionem quæ spectant, boni Principis est tueri, ibidem num. 39.

Ecclesiæ tranquillitas, & Religionis Principi interest. 1. p. d. c. 1. n. 40.

Ecclesiæ defensionem Principibus commendant Deus, ibid. n. 43.

Ecclesiæ res tueri debet Princeps speciali studio, 1. p. c. 1. n. 49. & seqq.

Et cultum Diuinum ibid.

Ecclesiam vt iuuarent Principes, principaliter à Deo potestatem acceperunt, n. 52. & 53. ibidem.

Ab Ecclesia debet Princeps vim, fraudes turbas, & externa mala arcere, ibid. n. 54. & 55.

Ecclesiam defendere Principes in coronatione iurãt, eius sunt protectores, 1. p. d. c. 1. num. 58.

Ecclesiæ murus est Regis manus, ibidem num. 61.

Ecclesiæ protector vocatur Rex, ibid. n. 64.

In Ecclesiarum pace consistit Imperij securitas. 1. p. c. 1. n. 71.

Inter Ecclesiasticos cognoscit Rex de regalibus. ibid. n. 132. & seqq.

Ecclesiasticorum bona, quæ tenent sequuntur fortunam Regis tẽporalẽ. ibid. n. 136.

Inter Ecclesiasticos potest Rex cognoscere super protectionis exemptionum, quæ Regi competit de iure vt Regali, cum alteri suum ius dicendum præstare non possit, 1. p. d. c. 1. n. 143.

Ecclesia Orientalis Ius Canonicũ non recepit ob eorum diuersitatem. 1. p. c. 2. n. 132.

Ecclesia cõsiderat vnitas Regni habentia varios ritus, & modos viuendi. ibid. n. 151.

Ecclesiastica Instituta, & Concilia laudabiliter in Regno obseruata, & ex oribus Prouinciarum recepta, semper cõseruanda sunt, 1. p. c. 6. n. 4.

Ecclesiæ vniuersalis concordia custodiatur, si quæ à patribus instituta sunt, ea subsequẽs tolleret tempus. 1. p. c. 6. n. 10.

Ecclesia cuncta debet tollere ea quæ scandali timorem. 1. p. c. 6. n. 16. & seqq.

Ecclesiam custire libertatem, & immunitatẽ tueri Principum Christianorum officium est. 2. p. c. 1. n. 11. & seqq.

In Ecclesia non ideo quam Principes fœcularia culmina tenent, vt disciplinam Ecclesiasticam muniant, & sed tiores rigore Principum conteratur. d. c. 1. n. 12.

Ad Ecclesiæ tutionem tenẽtur Principes ex debito regalis officij etiam non postulatam cum ipsorum studijs, & religionis interfit. 2. p. d. c. 1. n. 13.

Ecclesiæ mos est antiquus, vt Imperatores intersint Concilijs, vt necessaria Reipublicæ spiritualis liberè proponãtur, & modo omnibus exequantur, & Principum terrore

impe-

impedimenta auellantur, 2. part. c. 1. n. 22. & seqq.

Ecclesiæ protectores fecit Deus Principes iuxta decretum Trid. 2. par. c. 1. n. 26. & seqq.

Ecclesiasticæ personæ, quæ intervenium in executione Litterarum Apostolicarum cõtravenientium privilegijs, & consuetudinibus horum Regnorum, amittunt naturalitatem, & frontum beneficiorum fructus sequestrantur, 2. part. dict. cap. 24. numer. 60. & seqq.

Quid si sint laici? ibidem à num. 57. & seqq. & à n. 62.

Edicta. Vide *Citatio, Cedulones, Declaratoria.*

EDicta publicis locis affigenda ob timorẽ, & potentiam aduersarij deberi esse publica instrumenta confecta per Notariũ cum testibus, & à iudice sigillata, 2. p. c. 24. n. 32. & seqq.

Effectus.

DE varijs effectibus rei redactæ ad priorem statum, & naturam, 1. p. c. 10. n. 105. remissiuè, & 2. p. c. 19. n. 38. & seqq.

Effectum infinitum non potest procedere causa finita, quia sicut limitatur potentia causæ, sic eius effectus, 2. p. c. 7. n. 12.

Electio. Vide *Nominatio, Capitulum, Extraiudicialiter.*

ELigere quando quis cogatur vnum ex titularibus, seu iuribus incompatibilibus ad agendum, vel se defendendum, 1. p. c. 2. n. 71. & sequenti.

Electio mero iure valida, si inde oriatur vel timeatur scandalum, executioni contradicitur, 1. p. c. 8. n. 12. & seqq.

Electione semel facta sublata potestas est iterum eligendi, 2. p. c. 12. § vnic. n. 21.

Electio semel facta irrevocabilis, & incommutabilis redditur, ibidem num. 22. & sequentibus.

Electus repudians electionem de se factam potest ante acceptationem suæ repudiationis iterum acceptare, ibidem numer. 38. & sequentib.

Electio competens ex testamento fit irrevocabilis ex contractu autem variari semel potest, ibid. n. 45.

Electio nulla non impedit variare, & iterum valide eligere, ibid. n. 46.

Electionibus assistit Prælatus vti Prælatus iurisdictionem habens, 2. p. cap. 23. num. 7. & seqq.

Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositor recedat pro suis examinandis obiectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui iurisdictionem habet, & primam instantiam, ibidem num. 16. cum seqq.

Electionibus Capitularibus Prælatus ideò assistit vti talis, quia de incidentibus inter eligendum iudicialem cognitionem requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumatur, ibidem numer. 18. & sequentibus.

Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem oppositor excipiens à Capitulo recedat, ibidem num. 21. & seqq.

Ad quem pertinet ius confirmandi electionem, aut faciendi collationem electo expectat cognoscere super defectibus electionis, aut electi oppositis, 2. parte, capit. 23. num. 22.

Ab electione, & collatione iam facta per Capitulum, & Prælatum assistentem vti talem, non ad istum, sed ad eius Superiorem erit appellandum, ibidem numer. 23. & sequentibus.

Commissio impetrata super appellatione ab electione iam peracta per Capitulum, cui Prælatus vti talis assistit, per Senatum tradenda est parti, vt ea coram Delegato vtatur, ibid. n. 29.

Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electum teneretur seruare formam iuramenti c. vt circa, de elect. lib. 6. alias corruit appellatio, 2. p. c. 23. n. 33. cum seqq.

Ab electione appellans non seruata forma iuramenti nequit iterum cum, ea eadem viã appellationis prosequi coram Superiore, sed altera via ius proprium deducere coram Ordinario, 2. p. c. 23. n. 36. & seqq.

Electionem vnius ex superstitibus executoribus nominatis petere impetranti privatiuè, mortuo primo præcedente iurisdictionem, fecatur Christophorus de Paz, 1. p. c. 9. § vnic. n. 11.

Impetrantis potestate sicut fuit à principio vti, vel non vti recepto, ita deinde privatiuè expectat eligere vnum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam cœpit, arguunt ipse Paz, ibid. n. 14.

Mortuo executore, electorem privatiuam vnius ex superstitibus nominatis petere vtriusque partis, constanter tuetur Author contra Paz, ibid. n. 14. & seqq.

Commissione facta communi. & iure æqualiter quæsito vtrique parti electio ex superstitibus æqualiter vtrique competit præuentiuè, 1.p.c.1.§.vnic.n.16.

Eligendi ius, aut nominandi si comperit pluribus insolidum, inter eos admittitur præuentio. & præualet præoccupans. ibid.n.18.

Vt in procuratoribus insolidum datis, ibidem num. 19.

Iudicum plurium competentium electio, competit prius prouocanti, etiam inuito aduersario, 1.p.c.10.§.vnic.n.21.

Impetrantis facultas eligendi à principio vnũ ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem validè à se factam, ibid.n.22.

Eligendi facultas, siue competens ex testamento, siue ex contractu, extinguitur, si fiat per contractum inter viuos, ibid.n.23.

Electio vnius iudicis ex nominatis facta ab initio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cum in iudicio quasi contrahatur, 1.p.c.10.§.vnic.n.24.

Eligendi facultas semper consumitur, quoties ex electione semel facta ius fuit alicui quæsitum, ibid. n.25.

Re nõ integra per commissionis præsentationem, commissio fit communis vtrique parti, & æqualiter ius quæsitum, ac pariter ius eligendi vnum ex superstitibus, ibidem numer. 28.

Eligendi vnum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetrãti priuatiuè, graue foret inconueniens, qui vel tardius, vel nunquã eligeret, 1.p.c.10.§.vnic.n.30.

Impetrans mortuo iudice Delegato, nõ habet iudicem, qui ei possit præfigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis, ibid.n.32.

In duobus malis minus est eligendum, ibidem n.59.

Ad examen litterarum Apost. infringentium priuilegia S. Inquisitionis Rex priuatim eligit fidentissimos Senatores, qui omni secretò Regem consulant de inconuenientijs, 2.p.c.33.n.37.

Emphyteusis.

EMphyteuticum ius Prælatus emens ab emphyteuta sua pecunia non consolidatur cum proprietate Ecclesiæ, nec Prælati hæres illud tenetur restituere successori dignitatis, 2.p.c.15.n.39.& 40.

Emptio, Emptor. Vide *Vẽditio.*

Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi nequit cognoscere de cõtrouersia mota tertio emptori rei subhastatæ vigore dictæ commissionis, 2.p.c.18.nu.1.cum seq.

Emptor pignoris subhastati legitimè efficitur titulo possessor, ibid.n.2.

Cõtra emptorem pignoris subhastati possessorem iudicium motum nouum est intentã dum coram suo iudice Ordinario ex Trid. ibid.n.3.& seqq.

Emptio pro persona nominanda per emptorẽ sustinetur, ita vt facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret, 1.p.c.10.§.vnic.n.46.

Ens.

DE nonente ad ens non potest fieri transitus, 2.p.c.34.n.16.21.& 26.

Episcopus. Vide *Ordinarius.*

EPiscopus intra cuius Diœcesim Prælatus inferior prætendit iurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus exercet iurisdictionem priuatiuè anteaquã probetur immemorialis, 2.p.c.4.n.43.cum seqq.

Probari tamen debet immemorialis per tres conformes, ibid.n.47.& seqq.

Episcopꝰ quãdo debeat, vel nõ, manuteneri in iurisdictione prætensa per inferiores, ibidẽ n.53.remissiuè.

Episcopus potest esse iudex in causa suæ Ecclesiæ, 2.p.c.5.§.1.n.13. & seqq.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus iudex, at si causa tangat ius summi personale nullo modo, d.§.1.n.15.& 17.

Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata potest malefactores punire, ibid.nu.16.

Episcopi possunt esse iudices in causis suæ Ecclesiæ. ibid.n.18.

Episcopus in ijs in quibus potest esse iudex, quæ non spectant ad ius, vel suorum principale commodum potest etiã conuocare Capitulum, ibid.n.19.

Episcopus licet non prohibeatur de iure esse iudicem in causa suæ Ecclesiæ, aut dignitatis potest tamen ob id recusari, d.2.p.c.5.§.1.n.21.& 22.

Episcopus licet in causa suæ Ecclesiæ queat, vt suspectus recusari, ante recusationem tamen est iudex competens, & sentẽtia tenet, ibid.n.23.

Episcopus si sit de aliquo Collegio sortitur locum non secundum dignitatem Episcopalem, sed secundum antiquitatem dignitatis Collegialis, 2.p.c.15.n.21.& seqq.

Episcopus an sit competens in prima instantia super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores, 2.p.cap.16. num.23. cum sequentibus.

Episcopus cognoscit in prima instantia super iurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus ex immemorialis, 2.parte, cap.16. num.7.

Et interim quod per tres conformes immemorialis probatur; Episcopus exercet, & manutenetur, ibidem declara vt à n. 4.

Episcopus licet in causa tangente suum personale interesse iudex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam, ibidem numer. 8. cum seqq.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ potest allegari suspectus dummodo recusationis causa ante omnia proponatur, 2. part. cap.16. num.11.

Episcopus manutenetur in iurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemorialis, interim quod ista per tres conformes probatur, ibid.n.14. cum seqq.

Ad Episcopum non ad alium inferiorem de iure pertinet omnium causarum cognitio, 2.p.c.16.n.20.

Episcopus exiuris assistentia manutenetur in iurisdictione per alio prætensa, 2.p.d.c.16. num.26.

Episcopus habet in iurisdictione intentionem fundatam de iure, d.c.16.n.35.

Maximè in criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilij, in quibus etiã interior alleget immemorialem, Ordinarius manutenetur donec per tres conformes cognoscatur, ibid.n.39.

Episcopus sola assistentia iuris nitens non manutenetur in iurisdictione constito de priuilegio, & quasi possessione contraria, ibid.n. 41. cum seqq.

Epistola.

EX aliquot epistolis Pontificũ, & Regũ Catholicorum ad inuicẽ missis colligitur animus Papæ approbatiuus recursus ad Regẽ, 1.p.c.2.n.192.

Quas concordata vocauit Diana, ibidem numer.193.

Epistolæ Papæ. & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari, ibid.n.154.& 2.p.c.33.n.52.

Epistola Regis refertur directa Proregi Siciliæ ne patiatur quaslibet literas Apostol. contra S. Inquisitionem, aut Ministros exequi, donec ad se remissæ examinentur, 2.p. c.33.n.53.

Error.

ERror etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non nõ comprehensum, 2.p.c.34.n.10.& seqq.

Euentus.

QVod secundum legem factum est ex euentu non retractatur, 1.p.c.2.n.96. & seqq. vbi de varijs doctrinis.

Euictio.

EVicta re data in solutum creditori, nequit creditor agere primæua actione per adiudicationem iam extinctam, sed alia noua agere debet, 2.p.c.18.n.20.

Examen. Vide *Causa.*

BReue Pij V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus ob ingẽs scandalum inde ortum reformauit Greg. XIII. ad supplicationem Philippi II. 1. p. c.4. n.40.& seqq.

Declaratio S. Congregationis refertur, quæ ad euitanda scandala inter Ordinarios, & Religiosos oriuntur propter nouum cõfessorum examen, ibid.n.42.

Et Doctores, qui videndi circa hoc nouũ Religiosorum examen ad confitendum, ibid.n. 43.& seqq.

Examen litterarum Apost. ad retentionẽ non eget iurisdictione, sed extraiudiciali cognitione. 1.p.c.8.n.21.& seqq.

Examen altius requirit remedium retentionis querela violentiæ, cum hæc exactorũ inspectione terminetur, 1.p.c.11.n.14.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus. quod incapax est spiritualitatis, 1. p.c.16.n.32.& seqq.

Examen litterarum in derogationem iuris patronatus laicorũ, aut Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iuris patronatus nec ne, ibid.n.53.& seqq.

Exceptio. Vide *Res iudicata.*

EXceptio defectus intentionis, vel facti nõ censetur exclusa ab statuto reijciente omnes exceptiones, 1.p.c.3.n.37.

Exceptio ista reiecta per pactum de non opponendo, non censetur, & admittitur contra executionem, ibid.n.38.

Excep-

Exceptio defectus intentionis, vel facti post terminum datum à iudice ad opponendū, admittitur, ibid.n.41.
Exceptio defectus intentionis, & facti ex illis est, quas iudex suppliere tenetur parte nō opponente, ibid.n.42.
De hac exceptione defectus intentionis, quitractent, & explicent, 1.p.c.3.n.43. remissiuè.
Exceptio, quæ non debuit admitti, admissa tamen nocet, 1.p.c.10.n.58.
Exceptio dilatoria, si sit talis naturæ, vt reddat processum retro nullum, etiam post litem contestatam admittitur, 1.par.cap.10.n.116.
Exceptio modificatiua ad vnum finem opposita ad diuersum in executione opponi potest, 2.p.c.26.n.97.
Exceptio, Papam voluisse concurrere cū Ordinario, pertinet iudicio ordinario, nec obest prouiso per Ordinarium, quominus executionem impediat litterar. Apost. 2.par.c.34.n.158.
Statuto prohibente exceptionem omnē contra instrumentum publicum admitti tur exceptio, quod instrumentū non sit publicū, 2.p.c.34.n.169.
Etiam si hæc exceptio requirat altiorem indaginem, ibid.n.170.
Et etsi agatur executiuè, cum sit exceptio prouenies ex ipso instrumento, idid.n.171.

Excessus, Excedere.

EXcessus viam alijs aperimus, si negligēter, quæ vsurpantur, omittimus, 1.par.cap.5.num 27.
Excessus executoris sicut est nullus, ita pariter, & superioris sententia illum confirmās, 2.p.c.17.n.42.& seqq.

Exclusus.

EXclusus ab agendo, seu excipiendo nō excluditur à retinendo, 1.p.c.10.n.60.

Excommunicatio. Vide *Cedulones, censuræ.*

EXcommunicati siue per cedulones, siue alio quouis modo causam Senatus remittit Ordinario, quando constat eius percussa prima instantia contra formam Tridē. 2.p.c.24.n.53.
Et insuper adstringit Senatus partem adducentem cedulones, aut declaratorias, vel eius agentes, & notarium intimantem, vt ad cautelam suis afferant expensis absolutionem ibid.n.54.
Executor, qui violenter excommunicauit, & aufugit, vel præsens, merus tamen carens iurisdictione ad absoluendum; cogitur pars, aut eius agentes, vt afferant absolutionem ad cautelam, ibid.n.55.
P. Enriquez obseruatio circa hoc refertur, ibid.n.56.
Si in causis violentiæ adest excommunicatio oppressi emanata è Romana Curia; compelluntur complices in Senatu comparere, & laici detruduntur in carcerem, clerici vero detenti in ciuitate coguntur absolutionem trahere, 2.p.c.24.n.63.
Idem pariter obseruatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata executor, vel aufugit, vel litteras, & acta misit Romam, ibid.n.64.
Nemo potest se obligare, vt absque contumacia, & causæ cognitione possit excommunicari, nec stylus valet, vt omittatur citatio in executione requisita, 2.parte, cap.7.num.54.
Excommunicatio non arctat nec declaratoria incursus in eam, si in citatione nō fuerit insertus tenor commissionis, 2.p.c.30.§.4.n.32.cum seqq.
Excommunicationem nō incidunt iuxta existente causa suspendentes executionem litterarum Apostol. ad effectum melius informandi Sanctissimum, 1.part.cap.2.num.66.& à num.62.
Excommunicatio Papæ contra sibi legitimè resistentem non ligat quoad Deum, ibidem num.67.
Ab excommunicatione immunis est recurrēs ad Regem pro Bullarum retentione, cum fiat iure, & Papa permittentibus accedentes legitima retinendi causa, ibidem numero 68.
Excommunicatio non publicanda in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zauarelæ, 1.parte, cap.3.§.vnic.num.43.& seqq.
Excommunicatio contra non obtemperantes non ligat non obtemperantem ex causa vitandi scandali, 1.p.c.4.n.14.& sequentibus.& n.18.
Excōmunicationem debet præcedere formalis monitio ad eius incursum, aliàs excommunicatio nulla est, 2. parte, capit.24.numero 10.
Excommunicatio, & declaratoria sententia sunt actus iudiciales non probandi, nisi per scripturam solemniter subscriptā, ibidē n.26.& seqq.

Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum, d.c.24.n.30.

Excommunicati publicatio fit per lecturã ipsius sententiæ, si per affixionem fit faciẽda, affigitur sententia ipsa, ibid.n.31.

Excommunicationis sententia lata à iudice carente iurisdictione nulla est ipso iure, nec excommunicatum ligat, 2.parte, capit.24. num.43.

Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præsentationem, vel etiam factã non inserto tenore earum in monitorialibus est ipso iure ex nulla defectu iurisdictionis, ibi. num.47.

Nec Delegatus potest procedere ad vlteriora, declarando incursum censurarum, ibid. numer.47.

Excommunicatio lata per Ordinarium in exẽptum nulla est ex defectu iurisdictionis, ibid. num.48.

Excommunicatio lata à iudice appellatione pendente est nulla ipso iure iurisdictionis defectu, ibid. n.49.

Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu iurisdictionis non impedit clerico celebrare, & diuinis se immiscere, 2. part. c.24. num.50.

Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso iure, ibid.n.51.& seqq.

Excommunicationem constitutionis non incurrit contrauenies dubitans, an sit recepta, 1.p.c.2.n.122.

Executio, executor, executiuũ, executoriales. Vide *Via, gratia, contradictor.*

EXecutor merus carens iurisdictione licitè supersedit in litterarũ executione ad effectum referibẽdi ob scandalum, aliud vè notabile damnum, 1.p.c.8.n.21.& seqq.

Executione litterarũ iam peracta an possit retentionis remedio oppressus vti, 1.p.c.10. n.1.cum seqq.

Exequi decretum retentionis litterarum non potest directè in repositione executionis earum iam factæ, ibidem num.53.& sequẽtibus.

Leges Regni loquentes de retentione litterarũ Apostol. tractant dumtaxat de illarũ executione prohibenda, ne fiat, post factam tamẽ nihil vltra disponunt circa executionis repositionem, 1.p.c.10.n.46.

Executio litterarũ facta ante recursum postulatũ tãgi nequit virtute decreti Senatꝰ postea adepti, 1.p.c.10.n.59.

Executor merus intimato processu fulminatõ si non comparet, Senatus nihil agit, executoriales vel contra inhibitum obtentas, postea retinet, vt denuo audiatur, 1.p.c.10. num.63.

Executionem litterarum iam factam infringere repugnat naturæ recursus retentionis, ibid.n.80.& seqq.

Executor licet non possit labefactare sententiam Superioris, vbi tamen adest nullitas notoria, tenetur supersedere, 1.par.cap.10. num.96.

Ab executore potestate carẽte, licita est appellatio suspensiua, ibid.n.100.

Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimè comparentis, cũcta ante omnia reponũtur in pristinum statum, ibid.n.101.

Executio sicut & ipsæ litteræ impetratæ ad horum Regnorum beneficium per alienigenam sunt nullæ ipso iure, cum sit inhabilis, & incapax, 1.p.c.10.n.111.

Et ideò reponenda statim per executorẽ quãdocumque compareat fiscalis, vel alius originarius, ibid.n.112.

Per executionem præcedentem, nulliter factã res non desinit esse integra, ibidẽ n.113.& seqq.

Executio, & immissio in possessionem beneficij iuris patronat. nequit fieri, qui inferat præiudicium possessioni patroni data non præsentato, 1.parte, cap.10.numer.125.& seqq.

Executionem litterarum attentatam, & nullã declarauit Rota, eòquod non fuit facta cum præsentato per patronum ad idem beneficium, ibid.n.128.

Executione litterarum iam facta, vtilius erit ante recursum retentionis interrandum cõparere coram executore, allegando exceptionẽ, & petẽdo repositionẽ à quo denegata appellare, & in Senatu vti vtroque remedio retentionis, & vim fieri, vt reponat, 1.p. c.10.n.152.

Executionem sententiæ latæ contra suum auctorem regulariter non impedit successor, impedit tamen si succedat alio iure, quam hæreditario nisi fuisset citatus, 1.p c.12.n. 14.& seqq.& à n.11.

Administrator Ecclesiæ, tutor, aut possessor maioratus tamquam tales citati, & condẽnati nomine administrationis impediunt executionem ex iure proprio, & diuerso, 1. p.c.12.n.16.& seqq.

Executio non fit in renunciantem iuri cõnexo & inseparabili, quin infert inseparabile præiudicium alteri non renunciantis, 1.p.c.13. n.37. cum seqq.

INDEX RERVM,

Executio sententiæ latæ contra vnum suspenditur in totum eius respectu, sicut omnium habentium ius complicatum, & continens inseparabile præiudicium, ibidem num. 48. & seqq.

Secus proportione condemnati admittente diuisionem, & separabilitatem, ibidem numero 50.

Qui nõ executur bona districtè cœpta ex negligentia, manum destruentis imitatur, 2. c. 1. n. 49. & 50.

In iuribus complicatis executio sententię tam respectu condemnati, quàm non condẽnati cessat, 2. parte, cap 3. §. 1. numer. 24. & sequentib.

In executiuis percuti etiam dicitur prima instantia Ordinarij. 2. p. c. 5. §. 3. n. 6.

Ex constitutione Gregorij XIII. loquente in casu specialissimo Breuis Cameralis nonnulli occasionem sumpsere, firmare in vijs executiuis generaliter non lædi Tridẽt. etsi executio alibi quam coram Ordinario petatur, & decipi ostenditur, 2. p. c. 10. n. 12. cum seqq.

D. constitutio noluit affigere regulam generalem, quod in omnibus vijs executiuis cesset Triden. dispositio, cum extra executionem Breuis in alijs procedatur iudicialiter, & cesset reseruationis ratio. 2. p. c. 10. n. 15.

Executio extraiudicialis Breuis Cameralis quãdo in iudicialẽ mutatur oboppositionẽ legitimi contradictoris: mutatur etiam dispositio Gregoriana, ita vt Ordinario pertineat ea prima instantia cognitio, ibid. n. 16.

In executiuis foros debitoris attenditur, sicut in cæteris causis Ordinarijs. ibid. n. 18.

Executio petijt ex obligatione Camerali coram Metropolitano absque cõsensu Ordinarij debitoris, 2. p. c. 10. n. 19.

Executio obligationis si coram non Ordinario petatur contra vsitatum stylum vniuersalem Senatus causam Ordinario remittit, ibid. n. 20.

Ratio, qua mouetur Tridẽ. ad præseruandam primam instantiam Ordinario pariter militat in vijs executiuis, sicuti & in alijs Ordinarijs. d. c. 10. n. 21.

Ratio finalis Trid. in fauorem subditorũ inducta, ne extrahantur in prima instantia à suis Prouincijs, pariter militat in vijs executiuis, ibid. n. 36.

Constitutionis Greg. XIII. principalis intẽtio fuit, declarare casum specialissimum in executione Breuis Cameralis non lædi formã Triden. ratione reseruationis beneficij, quæ vltra illum ad alia executiua omissa, & relicta sub regula vniuersali Trid. attendi non debet, 2. p. c. 10. n. 37.

Executionem coram alio iudice petitã Senatus Indies remittit Ordinario in prima instantia, ibid. n. 38.

Constitutio Gregoriana limitate cõsuluit Breui Cameali, non extendenda ad cæteros casus executiuos omissos, ibidem num. 41. & seqq.

Executio sententiæ latæ contra vnum ex habentibus ius complicatum, & inseparabile impeditur etiam respectu condemnati, 2. p. c. 11. n. 66. remissiuè.

Executio è potest impedire Prælatus, aut possessor maioratus condemnatus tanquam talis, ex iure proprio particulari non tangente dignitatem, 2. p. c. 15. n. 39. & 40.

Executionem executorialium obtemptarum ablata prima Ordinarij instantia, an possit cuitare prorogans ex hoc capite, 2. p. c. 17. à n. 44. & seqq.

Erasmi à Ko Kier in proposito refertur, ibidẽ num. 45.

Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. causæ omnes, nec in prorogantem fit consentiente Ordinario, quam in totum excludit iurium complicatio, & connexitas, ibidem num. 46. & seqq.

Mandatum de exequendo post rem iudicatam realiter non executum possessorem condẽnatum possessione nõ priuat, nec lis finitur, 2. p. c. 18. n. 11. cum seqq.

Executio rei iudicatæ peti potest vsque ad triginta annos actione in factum, vel officio iudicis. ibid. n. 15.

Executio rei iudicatæ requiritur, vt lis dicatur finita, ibidem num. 17. & à numer. 10. cum seqq.

Executis semel litteris gratiosis, vel executorialibus in Rota obtentis, cõtrouersia super possessione mota immisso pertinet Ordinario, non executori, 2. p. c. 18. num. 21. cum seqq.

Executione litterarum, vel executorialium facta expirat Delegati iurisdictio, ibid. n. 22. & seqq.

Executione semel peracta, super controuersia actiua, vel passiua ad Ordinarũ erit recurrẽdum, ibid. n. 28. & seqq.

Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & defendentes) habet iurisdictionem ad defendendum iam immissum à molestijs, ibidem num. 29.

Quod in Gallia non admittitur, sed quia expirauit iurisdictio per actualem executionẽ, ad Ordinarium recurrendum, 2. part. c. 18. n. 30.

Quod & idem seruatur in Hispania ex dispositione Concil. Trid. in Senatu dari rescriptum,

ptum, vt causa remittatur Ordinario, firmat Riccius, ibid. n. 31.

Executores meri cum clausula (cæterum) nequeunt post peractam executionem iurisdictionem amplius exercere obstante Tridentini decreto, sed ad ordinarium erit recurrẽdum, ibid. n. 32.

Executoris specialis datio ad gratiam redditur nulla ex defectu formæ Trident. & executor iurisdictione caret, 2. p. c. 26. n. 6. cũ seqq.

Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cuius substantiam non tangit, ibidem num. 8. & sequentibus.

Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem, ibidem num. 12. & seqq.

Executoris datio ad gratiam, & ipsa gratia separationem habent inter se, & separabilitatem, 2. p. c. 26. n. 16. & seqq.

Executoris datio licet sit ineficax, & nulla ob defectum Tridentin. gratia principalis intacta remanet quoad substantiam, tradenda impetrant' per Senatum, vt illa vtatur coram ordinario, cui causæ fit remissio, ibidẽ num. 22.

Executor certus esse debet de sua iurisdictione per originales litteras non per exemplum minus solemniter deductum, 2. parte, cap. 26. n. 75.

Executor nequit ante litterarum præsentationem exercere actum iurisdictionalẽ, ibidem n. 81.

Executor executorialium cõtradictorem obtentarum nequit exequi eius debitorem à quo alias debitum via executiua consequi non potest, nisi prius conuento coram suo Ordinario, 2. p. c. 28. n. 11. & 12.

Ab executione contra neminem est incipiendum, sed iudicium, & condemnatio debet præcedere, ibidem n. 15.

Executio, & executorialium expeditio pertinet iudici, qui vltimam sententiã tulit confirmando, vel infirmãdo priores, 2. p. c. 29. n. 2. cum seqq.

Executio expeditur à iudice, qui sententiam executiuam tulit non ab Ordinario, nec ab alio, nisi ad eius commissionem, ibidem numer. 5.

Qui præoccupauit iurisdictionem in cognoscendo præoccupat in exequendo, ibi. n. 15.

Executio realis non personalis pertinet iudici sæculari, vbi competens fuit ad cognoscẽdam de causa clerici, ibid. n. 16.

Antoninus Diaz a contrariũ inaduertenter tenens contra Authorem carpitur, 2. p. c. 29. n. 17.

Executionis causam remittit Senatus Ordinario quando tacitè, vel expressè eius sententia transiuit in rem iudicatam, ibid. n. 37. & 38.

Executionis causa quando est remittenda ordinario executoriales legitimæ expeditæ per iudicẽ appellationis tradendæ sunt parti, vt illis coram Ordinario vtatur, ibidem n. 38.

At secus quando sentẽtia Ordinarij ex aliquo accidente transiuit in rem iudicatam, quia tunc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior executoriales suæ retinentur in Senatu tanquã nulliter, & sine iurisdictione fabricatæ, & cautæ simpliciter fit Ordinario remissio, 2. p. c. 29. n. 39.

Executio gratiæ super beneficio reseruato directa Ordinario, si eius alteretur natura, & debeat procedere in via ordinaria, tunc iurisdictione ordinaria procedit, 2. part. c. 34. num. 28.

Executoris datio ad gratiam cessauit, ergo gratia amisit priuilegium executiuũ, falla ostẽditur argumentatio, ibid. n. 32. & seqq.

Bullæ gratiosæ tres continent partes, rẽ postulatam, & concessam, executionem, quam de iure merentur, & executoris dationem, ibidem n. 33.

Executoris datio ad gratiam si sit nulla, cętera eiusdem intacta remanent, ibid. n. 34.

In omnibus casibus in quibus litteræ gratiosæ remissæ Ordinario per Senatum amittunt priuilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria tenetur procedere, & hac via partes audire, 2. p. c. 34. n. 37.

Executionem paratam habent litteræ Apostol. ob illarum reuerentiam, ibidem numero 39.

Executiuum priuilegium inens litteris Apostolicis, aut instrumento guarentigiato non alteratur, nec mutatur per iudicum variationem, & mutationem, ibidem numero 44.

Sed quocumque vadant, & coram quocumque iudice agatur ex eisdem executiuam viam retinẽt non admittendam, 2. p. c. 34. num. 45.

In executione litterrum gratiæ magis extraiudicialiter, quã iudicialiter proceditur, ibid. num. 59.

Ad executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hæc ab Ordinario auferri nequit, ibid. n. 60.

Executoris litterarum iurisdictio vbi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittendam, 2. p. c. 34. n. 61.

Exe-

INDEX RERVM,

Executor ad beneficium reseruatũ potest executiuè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam, ibid. n. 62.

Executiua via etsi instantiam non habeat, Ordinario pertinet, ibid. n. 63.

Decretum Senatus (quo litteræ merentes sui natura executionẽ remittuntur Ordinario) nec immutat, nec potest priuilegiatam naturam, ac idcò executiuè procedere debet Ordinarius, 2. p. c. 34. n. 48.

Executio petita coram alio iudice, & orta cõpetentia per Ordinarium declararum cõpetentem, non alteratur, sed coram eo eadẽ executio postulatur, ibid. n. 49.

Executor si ex verbis gratiæ tenetur assumere partes iudicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscripta deficiat, assertio Augustini Barbos. & Nouarij refertur, ibid. n. 64.

Negatiuè resolutur contra ipsos, ibidẽ n. 65. & seqq.

Si executor tenetur assumere partes iudicis ex verbis gratiæ si eius commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur eam Ordinario remittere, 2. p. 34. n. 67.

Si autem subscripta non sit, partes iudicis non assumit, sed causam Ordinario remittit, ibidem n. 68. & seqq.

Executor gratiæ, vt possit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur iudicis partes assumere, & quod eius commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi, ibid. n. 70.

In omnibus in quibus executor gratiæ poterat de iure communi, & debebat cognoscere in via ordinaria, in ijs hodie ex Trident. pariter Ordinarius (cui fit per Senatum remissio) ordinariè procedere debet, ibidem num. 75.

Et è conuerso in quibus executor iure communi attento in via executiua procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, quando ei fit per Senatum remissio, 2. p. c. 34. n. 76.

Executor gratiæ ad immittẽdum in possessionem est suaptæ naturæ merus executor, ita vt in eo non procedat dispositio c. statutũ, de rescript. lib. 6. ibid. n. 77.

Et quando tunc fiat mixtus per comparitionẽ legitimi contradictoris, ibidem num. 78. & seqq.

Executor gratiæ ad immittendum regulariter procedit extraiudicialiter, nisi adsit possessor, aut legitimus contradictor compareat, quo casu iudicialiter procedit, ibid. n. 79.

Executor gratiæ nequit hodie ex Tridentin. assumere partes iudicis in prima instantia (vbi aliàs de iure communi poterat) cum hæc Ordinario pertineat, nisi sua commissio fuerit subscripta, 2. parte, capit. 34. numer. 80.

Executor gratiæ in Francia non habet aliquam causæ cognitionem, sed solam executionem puri & nudi facti, ita vt causæ cognitio Ordinario remittatur, ibidem numer. 81.

In Hispania executores cognoscunt de executione, requirentia tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere, ibidem num. 82.

Quod intellige in beneficijs reseruatis, in quibus quoad executionem meram, & extraiudicialem cognitionem subscriptione non indigent, in cæteris tamen non reseruatis nec de executione cognoscere valent, nisi sua fit commissio subscripta, d. 2. p. c. 34. n. 83. & seq.

Nicolaus Garcia asserens executorem gratiæ, vbi adest legitimus contradictor, pronunciare definitiuè, procedit de iure communi non ex Tridentin. iuxta Flores de Mena, quem ipse perperam reprobat, ibidem numer. 85.

A regula prohibitiua Trident. solum excipiũtur executores ad beneficia reseruata; ergo in cæteris inuiolata manet, ita vt egeat subscriptione, ibid. n. 86.

Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate contradictoris, suspensa principali cognitione, quæ in via ordinaria pertinet Ordinario, dict. 2. parte, cap. 34. n. 89. 90 & 91.

Executor pro immittendo prouisum Apostol. possessione vacante, non tenetur aliquem citare, ibid. n. 92.

Executiua via cessat, & ordinaria agendũ erit, vbi ad immissionem concurrit paritas titulorum, ibid. n. 99.

Secundus executor ad gratiam datus in defectũ prioris quando acquirit iurisdictionem, ibi. n. 100. remissiuè.

Secundus executor datur ad viam executiuam in negligentiam prioris, quæ atque eius iurisdictio cessant, comparente legitimo cõtradictore, cuius causa ordinariè erit tractãda, 2. p. c. 34. n. 101.

Executor primus transactis triginta diebus, an possit re integra etiam inuito impetrante exequi gratiam sibi commissam, ibidem n. 102.

Et quid quando post triginta dictos dies declarauit non posse procedere, ibidem.

Executor ante immissionem tenetur quærere,

re,& retare possessionem,si adest, vel si litteræ sub intrusione sint expeditæ, & cum in via ordinaria, non executiua (quam rectè impedit) audire, 2. parte, capit 34. numer. 105.

Executor merus quãdo efficiatur mixtus, ibidem n. 113.

Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes iudicis, & via ordinaria audire si seruata forma Tridentin. fuisset datus, ita & ijs casibus Ordinarius procedere debet ordinariè, facta sibi per Senatum Bullarum remissione, ibidem numer. 202.

Sententia vulnerans instrumentum executiuũ si fuit nulla, non impedit eius executionem, 1. p. c. 10. n. 116.

Executiones omnes sunt comprehensæ sub dispositione vniuersali Tridẽ. in c. causæ omnes, 2. p. c. 10. à n. 4.

Nec aliud disponit constitutio Gregor. XIII. vt ostenditur à n. 41. vsque ad 57.

Executoriales. Vide *Tertius*.

EXecutoriales obtentæ in Rota, vbi causa cœpta fuit in prima instantia non concurrente consensu partium, & ordinarij tãquam nullæ non præstant impedimentum quominus retentæ in Senatu, causa denuo tractanda Ordinario remittatur, 2. parte, capit. 17. à numer. 13. cum sequentibus.

Executoriales contra formam Concilij obtentæ sunt nullæ ex defectu iurisdictionis, ibid. n. 14. cum seqq.

Executoriales obtentæ ablata prima instantia Ordinario absque eius simultaneo consensu retinentur in Senatu illi remissa causa denuo cognoscenda, 2. p. c. 17. num. 43. & seqq.

Executoriales obtentæ in prima instantia cõtra formam Tridentin. super articulo incidenti. puta manutentione, multo magis retinentur in Senatu, 2. part. cap. 17. n. 57. & seqq.

Executoriales obtentæ in Rota per contradictas, pendente recursu retentionis, aut remissionis monitorialium percutientium primam instantiam, an sub decreto retentionis, aut remissionis lato, aut ferendo per Senatum comprehendantur, 2. p. c. 20. n. 1. cum seqq.

Executoriales obtentas non comprehendi sub decreto Tridentin. in cap. causæ omnes plures. & S. Congregatio, & Rota declarãrũt, ibid. num. 2.

Executoriales obtentæ in Rota termino monitorialium suspenso per recursum pendente in Senatu nullæ sunt ipso, dict. capit. 20. num. 31.

Executoriales in Rota nulliter obtentæ nullũ præstant impedimentum protectioni Trid. ibid. n. 32.

Executoriales contra indefensum vtentem sub Seuero Regis recursu fraudulenter obtentas ipso pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam retinet Senatus, vt causa nouiter coram Ordinario incipiatur, 2. parte, cap. 20. num. 63. & seqq.

Declarationes S. Congregat. dicentes per cap. causæ omnes nõ excludi executoriales obtentas pertinent tantum ad inferiorum iurisdictionem prætensam, de quo in §. ad hæc eiusdem c. ibid. n. 72.

Executoriales obtentæ contra formam Trid. præseruantis primam instãtiam Ordinarijs, sunt nullæ ipso iure ex defectu iurisdictionis, ibid. n. 73.

Executoriales contra formam Trid. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit, ibid. n. 74.

Executoriales legitimè per Superiorem expeditæ coram quo actio in factum ex eis proponitur contra debitorem condemnatum ibidem tamen non repertum, tradũtur vincenti, vt illis vtatur coram Ordinario, 2. p. c. 26. n. 54.

Executoriales expediuntur in Rota ad quam causa legitimè fuerat deuoluta, in partibus exequendæ, & committendæ, 2. p. c. 28. n. 1. cum seqq.

Executoriales Romæ expeditæ contra creditorem, an in eius debitorem licitè dirigantur, ita vt iste recurrens nequeat in Senatu obtinere remissionem Ordinario, ibid. n. 2. & seqq.

Executoriales contra creditorem expeditæ exequuntur contra eius debitorem adstrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem, ibid. n. 3.

Nec tunc causa eiusdem recurrentis ad Senatũ Ordinario remittenda, ibid. n. 4.

Executoriales contra creditorẽ Romæ expeditæ non diriguntur contra eius debitorẽ Clericũ non adstrictum guarẽtigia, & sed eius causa remittenda Ordinario per Senatum, 2. p. c. 28. n. 5. & seqq.

Executoriales obtentæ contra vnũquẽ tertio non nocent, licet istius causam Ordinario remittat Senatus executoriales non retinet, sed vincenti tradit, vt contra compreh̃sos illis vtatur coram executore, ibid. n. 24.

Quod procedit in similibus alijs litteris in prima instantia contra vnum licitè expeditis, contra alios verò non, sed horum causam Senatus remittit Ordinario, 2.par.cap.28. num.25.

Executoriales an sint expediendæ à iudice ad quem, vel à iudice à quo valdè controuersū est, 2.p.c.29.n.1.cum seqq.

Executorialium expeditarum per Superiorem (ad quem legitimè deuoluta fuit causa) remissio non fit per Senatum Ordinario, quia eius prima instantia percusa non dicitur, ibid.n.18.

Nisi in duobus casibus in quibus limitationē patitur regula generalis, ibid.n.19.

Causa executionis quando est remittenda Ordinario, executoriales legitimè expeditæ per iudicem appellationis tradendæ sunt vincenti, vt illis coram Ordinario vtatur, 2.p.c.29.n.38.

Et secus quando sententia Ordinarij ex aliquo accidenti transiuit in rem iudicatam, quia tunc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit Superior suæ executoriales retinentur in Senatu tanquam nulliter, & sine iurisdictione fabricatæ, & causæ simpliciter fit Ordinario remissio, dicto capit.29. numero 39.

Litterarum executionem iam peractam Senatus virtute decreti retentionis per se ipsum reponere nequit, 1.parte, cap.10. §.vnico, num.1.

Ad litterarum Apostol. executionem nūquam vnus solus nominatur executor, vt sic prouideatur impedimentis contingentibus, ibid. num.5.

Litterarum Apostol. executio directa iudicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario, cui prima instantia competit deficiente subscriptione propriæ manus Sāctissimi, ibid.n.61.

Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remissio earum ad Ordinarium, ad iam factam destruendam, & reponendam, 1.part.cap.10. §. vnico, numer.77.

Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quod in beneficijs patronatus laicorum, idem quo ad executionem dispositum est intelligendum, ibidem num.105.

Executor specialiter datus à Sede Apostol. ad executionem litterarum nullum habet in Regno Superiorem, ad quē recurratur pro earum suspensione, 1.part. cap.1. §. vnico, num.10.

Per decretum violentiæ executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, decretum retentionis plenum consequitur effectum, 1.p.c.10. §.vnico,n.2.

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis fit facienda virtute decreti violentiæ? ibidē num.3.

Executoribus pluribus insolidum nominatis per præuentionem vnius cæteri non excluduntur perpetuò, sed isto mortuo, aut absente vnus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu, ibid.n.6.

Cap.cum plures,8.de officio Deleg.lib.6. expenditur, & latè exornatur, ibid.& numer. sequentibus.

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur decretum Regium violentiæ, 1.p.c.10. §.vnic. num.10. seqq.

Executore mortuo, electionem præuentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique parti, cōstanter tuetur Author cōtra Paz, ibid.n.14.& seqq.

Eligendi vnum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti præuentiue, graue foret inconueniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret, ibidem numero 30.

Executore, qui cœpit causam, longè absente potest vnus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi, 1.p.c.10.§.vnic.n.36.

Executore mortuo, vel absente, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentatæ executionis, ibid.n.60.

Referuntur quam plurimæ prouisiones Regis expeditæ in varijs occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostol. expeditarum in Romana Curia in præiudicium primæ, & vlterioris instantię S.Inquisitionis, vel aliter infringentium sua priuilegia, 2.p.33.n.46.vsque ad n.41.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S.Inquisitionis non solum ex vi suæ Regaliæ generalis verum ex indultis Apost. ius ei attribuētibus, vt sine suo consensu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur, ibid.n.54.

Exemplum, Exēpla, Vide *Trāsumptum, Sumptum.*

EXemplo apum, & grum Reges dantur ad regimen, & protectionem vasallorum, 1.p.c.1.n.74.

Decisio Rotæ singularis refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apostol. plura continens, 2.p.c.26.n.84.

Exemplum supplicationis subscriptæ an in Senatu probet subscriptionẽ propriæ manus, 2.p.c.30.§ 3.n.1.cum seqq.

Exemplum desumptum à protocolo vitiato fidem non facit, vti productum à radice infecta, ibid.n.5.

Exemplum supplicationis subscriptæ solemniter desumptum integram fidem facit in Senatu ad docendum de subscriptione commissionis, 2.part.cap.30.§.3.num.12.cum seqq.

Exemplũ rectè desumitur ex signatura, & supplicatione subscripta in ijs in quibus in iudicio fidem facit, ibid.n.16.

Exemplum redditur de Cardinali expulso à Regno Franciæ turbante Regni statum, 1.p.c.5.n.56.

Aliud simile exemplum reperitur in Hispania ex qua Nuncius Apostolicus fuit expulsus eadem causa, ibid.

Exẽptus, Exẽptio. Vide *Religio*

EXemptus citatus, vt extra suum Regnum, vel Prouinciam, in qua suum Conseruatorem habet, respondeat an vti poterit Regalia protectionis, vt Senatus causam suo conseruatori remittat, 2.p.c.11.n.79.

Exempti in prima instantia nequeunt euocari ad Curiam Roman. iuxta pacta inter Papã, & Reges Hispaniæ, Franciæ, Belgique Principes, 2.p.c.11.n.80.

Exempti euocati extra Regnum habẽt ius reuocandi domum ad Iudices suos Cõseruatores ex priuilegio, ibid.n.81.

Exemptis euocatis extra Regnum licet querulã supplicare Pontificem, imò etiam Conseruatoris officium inuocare, quibus fauet Trident. in cap. causæ omnes, ibid.n.82. & sequenti.

Exemptorum protectio euocatorum ad Romanam Curiam in prima instantia prouenit tam ex protectione vniuersali Regis, quàm ex ratione Tridentin. 2. parte, c.11. n.86.

Exempto simul conceditur facultas eligendi Conseruatorem ne cum tanto dispendio cogatur litigare in Romana Curia, ibidem numer.87.

Exempti quibus ad maiorem fauorem datur Conseruator in sua Prouincia, amitterent priuilegiũ Iuris Communis, si per rescriptum non subscriptum ab eo euocarẽtur causæ in prima instantia, vel si illi vocarentur ad Curiam Roman. ibid.n.96.

Exempti sunt prohibiti extra Regnum eligere Conseruatorem, ne naturales molestẽtur ex decreto Senatus impresso 66. in ordine, 2. p.c.11.n.97.cum seqq.

Exẽpti Religiosi, & alij licitè vti possunt protectionis Regalia, & recursu, si contra eos impetietur commissio non subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, vt retineantur in Senatu, remissa causa Cõseruatoribus suis, ibid.n.102.

Exemptio quantumuis amplissima nihil prodest exempto assumenti qualitates, ob quas subest Ordinario. 2.parte, cap.15.n.20. & seqq.

Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius detur exẽptio, secus respectu alterius. 2.p.c.15.n.23. cum multis seqq.

Exemptio à solutione concessa per Regem alicui priuato cedit in damnum Regis, non Regni concedentis certam summam, 3.p.c. 7.à num.55.

Exemptio à iurisdictione ordinaria non inducitur quando Ecclesia aut Hospitalis alterius protectioni committitur, 1.part.cap.1. n.153.

Exemptus nequit prorogare iurisdictionem alterius in præiudicium superioris, 1.par.c. 13.n.24.& seqq.

Exemptioni ab Ordinario non potest Abbas renunciare absque sui Conuentus consensu, ibid.n.30.

Exemptus licet possit prorogare iurisdictionẽ Ordinarij, id procedit, quãdo non redũdat in alterius præiudicium, sed prorogantis tantum. ibid.n.32.& seqq.

Exemptio Vicorum ab aliqua ciuitate ad Regem pertinet, & loco exempto assignare, 1. p.c.14.n.10.

Locus exemptus Prælati à iurisdictione Episcopi, non desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi, 2.p.c.4.n.35 & 36.

Eximere appellãtem ab inferioris iurisdictione quoad alias causas separatas, nequit superior, 2.p.c.5.§.2.n.6.

Exempti Religiosi etsi iuæ renuncient exẽptioni, & in Ordinarium consentiant, Senatus eorum causas Ordinario non remittit, 2.p.c.11.n.15.& seqq.

Exempti ab Ordinario, & immediatè subiecti Papæ absque eius consensu nequeunt exẽptioni renunciare, ibid.n.16.

Quia in Papæ præiudicium renunciare nequeunt, ibid.n.17.cum seqq.

Exemptus ab Ordinario absque Pontificis (cuius exemptio interest) renunciare nequit exemptioni, ibidem numer.19. & sequentibus.

INDEX RERVM,

Per exemptionis priuilegium regulares efficiũtur immediatè subiecti Sedi Apostol. ab iq; cuius licentia in aliam nequeunt consentire iurisdictionem in illius præiudicium, ibidẽ num. 36.

Exemptionis priuilegium qua ratione concedi soleat Religiosis, 2. parte, capit. 11. numer. 37.

Exemptionis ius ita est coniunctum cum iure superioris, vt commodè separari nequeat, ibid. n. 38.

In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostol. in alijs verò sic in præiudicium solius renũtis, non tamen superioris, ibidem numero 39.

Exemptioni ab Ordinario in fauorem priuati, & singulorum liberè quis renunciat, 2. p. c. 11. n. 67.

Per exemptionis renunciationem validam Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem, ibid. n. 68.

Exemptus non submissus immediatè Sedi Apostol. potest prorogare iurisdictionem Ordinarij, & eidem se submittere, ibid. n. 70. & sequenti.

Exempti renunciatione inualidè facta Senatus non vtitur regalia protectionis in fauorem Ordinarij, cum Tridentin. in cap. causæ omnes in exemptis non procedat, ibidẽ num. 75.

Paulus Piasequius reprobatur, dicẽs, Religiosos maximè cum toto Conuentu posse renunciare exemptioni, & se submittere Ordinario, 2. p. c. 11. n. 76. & seqq.

Contra reos exemptos in iudicijs mixtis Nũcius validè expedit commissionem in prima instantia, 2. parte, cap. 14. num. 30. cum seqq.

De exemptorum causis cognoscit Legatus à latere, ibid. n. 33.

Cognitio de exemptis est de reseruatis Sedi Apostolicæ, quam repræsentat Legatus de latere, ibid. n. 34.

Inter plures Reos conueniendos in actionibus mixtis siue Clericos, siue laicos si adsit exemptus, Nuncius vti omnium superior Ecclesiasticus licitè expedit commissionẽ in prima instantia per Senatum non retinẽdam, 2. p. c. 14. n. 36.

Exempti subsunt immediatè Sedi Apostol. de quorum causis Conseruatores, non Ordinarij cognoscunt, 2. p. c. 15. n. 1.

Exemptus ad parochialem, munus vè nõ exẽptum promotus coram Ordinario conuenitur in tangentibus parochialem, vel munus ibid. n. 2.

Religiosus, vel alius exemptus promotus ad parochialem non subiectam Prælato Monasterij eximitur à Prælati potestate, & subintrat iurisdictionem Ordinarij respectu parochialis, ibid. n. 3.

Exemptus ob Religionem si ratione parochialis subiacẽs Ordinario contrahat, vel delinquat, etiam familiaris Cardinalium subsunt iurisdictioni Ordinarij, 2. parte, capit. 15. num. 5.

Etsi sit familiaris Papæ, ibid. n. 6.

Nisi possessio beneficij nondum sit exempto quæsita, ibid. n. 7.

Exemptus ratione rei non exemptæ Ordinario subest, quandiu in eius administratione degit, ibid. n. 9.

Exemptus effectus prior Monasterij cõrã Ordinario conuenitur, ibid. n. 10.

Exemptus subest Ordinario ratione officij, vel publicæ functionis, 2. p. c. 15. n. 11.

Contra exemptum commissio non subscripta in tangentibus administrationem non exẽptam retinetur in Senatu remissa causa Ordinario, ibid. n. 12.

Concilij Trident. decretum refertur, quo disponitur, exemptum quẽlibet ratione beneficij subesse Ordinario, ibid. n. 13.

Quo decoretur singulari Rotæ decisione cõtinente plurimas mirabiles doctrinas, ibid. num. 14.

Exemptioni ex priuilegio prævalet qualitas superueniens habens à Iure Communi certam determinationem quando vtraque cõcurrit, 2. parte, cap. 15. num. 24. cum multis seqq.

Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius quis sit exemptus, ratione vero alterius sit Ordinario subiectus, ibid. n. 23. & 24.

Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant, 2. p. cap. 16. n. 4.

Super exemptione opposita coram Ordinario ille cognoscere nequit, ibidem n. 6.

De exemptione competente ex priuilegio nõ ex cõsuetudine Ordinarius cognoscit, ibid. n. 12.

Exemptionem allegans supponit per necesse antecedentem subiectionem, & Diœcesim, 2. p. c. 16. n. 25.

Exemptio ab Episcopo concessa, an valeat in præiudicium successorum, ibid. n. 29.

Exemptionem prætendens ab Ordinario ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium, 2. p. c. 16. n. 44. & 45.

Secus si cum possessione ostendat simul priuilegium, ibid. n. 46.

Nuncius virtute clausulæ (cum potestate

Legati delatere cognoscit de causis exēptorum Sedi Apostol. immediatè subiectorū, 2.p.c.11.n.18.

Erasmus à KoKier confusè loquens Delegatis missis non habentibus iurisdictionem in exemptos declaratur, ibidem numer. 19. & 20.

In exemptorum causis facta commissio Ordinario à Canone etiam tamquam S. Apostol. delegato, an vti Ordinarius, an vti delegatus procedat, 2.parte, cap. 25. num. 32. & seqq.

Ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos ad Papam appellatur, ibid. n. 33.

In causa commissa Ordinario contra exemptos vti Delegatū procedere, dixit Erasmus à KoKier, ibid. n. 34.

Contrariū, vt verius defendit Author, ibid. 2.p.c.25.n.35.& seqq.

Exemptio supponit anteriorem subiectionem Ordinario de Iure Communi, ibid. n. 37.

Exemptionis impedimentum tollitur, data Ordinario facultate à Canone, vt liberè procedat in causa exempti, 2.parte, capit. 25. numer. 38.

Semel exemptionis, & auocationis impedimēto sublato, & cessante in aliquo casu Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum, ibid. n. 39.

Augustin. Barbos. obseruatio, quod facta commissio Ordinario à Canone in exemptos procedat in eos potestate ordinaria cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret ius commune recuperatum, ibidem num. 47.

Erasmus à KoKier contrarium sentiens manifestè conuincitur, 2.parte, capit. 25. numer. 48.

In causis exemptorum in quibus à iure datur Ordinario cognitio etiam tamquam S. Apostol. delegato commissio non subscripta retinetur per Senatum Ordinario remissa causa in prima instantia, ibid. n. 49.

Casus in quibus Ordinarius procedit in exēptos, ibid. n. 50. remissiuè.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis, 1.part. capit. 1. §. vnic. n. 66. & seqq.

Exempti si non habet iudicem in Regno apud Regem conueniuntur, ne in eo deficiat iustitiæ administratio contra communem, & publicum bonum, ibid. n. 68.

Exhibitio, Exhibere.

SOla exhibitio priuilegij absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina non sufficit ad excludendum Ordinarium à manutentione, 2.p. cap. 16. n. 3. cum seqq.

Ex sola exhibitione priuilegij (quod respicit petitorum) non priuatur Ordinarius possessione, ibid. n. 33.

Expensa.

AD expensarum refectionem non tenerī, qui vna via omissa, aliam agreditur, passim obseruat Rota, 1.p.c.12.n.7.& 9.

In expensis condemnare debet Senatus friuolè & calumniosè vtentem salubri remedio retentionis litterarum Apostol. 1.p.c. 16. n. 81. & seqq.

Fideiussorem de soluendis expensis impetrāti, præstare prius debet oppressus, antequam sibi tradatur prouisio ordinaria retentionis petitæ, & procuratorem in Senatu dimittere iuxta duo decreta Senatus relata, 1.p.c. 16.n.83. cum seqq.

Miser potest appellare ab omissione condēnationis expensarum, si præuenerit victum in appellando, 2.parte, cap. 32. numer. 45. & seqq.

Expressum, Expresso. Vide *Auocatio.*

Extraiudicialiter.

EXtraiudicialem instructionem tantum, nō iudicialem indagationem requirit examē litterarum ad retentionem, 1.p.c.16.n.17. & seqq.

Senatui ad solam sui instructionem sufficeret extraiudicialis informatio sine partis citatione etiam per testes sumenda ad retentionē Bullarum, 1.p.c.16.n.20.& seqq.

Extraiudicialiter geruntur ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, sed coram iudice competenti, 2.p.c.10.n.35.

Commissio de dispensando vbi nullus adest contradictor, non requirit iudicium contentiosum, sed extraiudicialem cognitionem, 2.p.c.4.n.37.

Ab extraiudiciali actu gesto per Ordinarium per viam appellationis, an hic ab eo recte datur in prima instantia, 2.p.c.5.§.2. num. 10.

Extraiudicialiter procedit in executione Breuis Cameralis, in qua nec datur iudex, nec instantia, 2.p.c.10.n.14.

INDEX RERVM,

Extraiudicial's executio Breuis Cameralis quando in iudicialem mutatur per oppositionem legitimi contradictoris, mutatur etiam dispositio Greg. XIII. ita vt Ordinario pertineat in prima instantia cognitio, ibid.n.16 & seqq.

Extraiudicialis actus non habent instantiam, ibid.n.34.

Extraiudiciales actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Trid. vti declarauit S. Cõgreg. ibid.n.35.

Extraiudiciales sunt actus capitulares, cum capitulum iurisdictione careat, 2.p.c.23.n.1. cum seqq.

Extraiudiciales actus quandiu suam retineant primam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extraiudicialiter processũ? ibid.n.4.

Extraiudiciales actus sunt electio, collatio, & omnis beneficiorum prouisio, examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæua natura attenta, & extraiudicialiter tractantur, ibid.n.3.

Extraiudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, vel iam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit iudicialis, ibid.n.5.

Extraiudicialiter grauatus à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes eligendum, seu electum iuris defectum pati, 2.p.cap. 23.n.9.

Aut simul cum oppositione contra electum, aut eligendum appellationem emittit, ibid. num.10.

Contra extraiudiciale grauamen duo sunt descripta remedia, querela simplex, quæ quandocumque intentatur; & appellatio intra decendium emittenda, ibi n.11. & sequentib.

Duæ declarationes Sacræ Congregation. recensentur, quibus dicitur à grauamine extraiudicialiter illato per Ordinarium appellationem emittendam ad eius Superiorem non obstante Trid. in cap. cauiæ omnes, 2. p.c.23.n.26.

Per actum extraiudicialem, nempe collationẽ factam ab Ordinario, eius consumitur prima instantia, ibid.n.27.

Executor gratiæ ad immissionem regulariter procedit extraiudicialiter, nisi adsit possessor, vel legitimus comparent contradictor qui eum iudicialiter procedit, 2.p.c.34.n. 79. & seqq.

Extraneus. Vide *Alienigena, Extremum.* Vide *Media, Ratificatio, Fictio.*

F

Facilis, Facilius.

Facilius tolleratur ius quæsitum, quam ius quærendum, 1.p.c.10.n 49.

Facilius impeditur ius competiturum quã extinguatur adquisitum, ibid.n.50.

Facilius impeditur introductio, quam productum inesse, ibid.n.51.

Factum. Vide *Spirituale, Retẽtio, Cognitio.*

Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, vbi actus inconuenies, 1.par.cap.4. num.55.

Multa facienda prohibentur dum sunt in suo creationis principio, quæ facta tamen tenent, 1.p.c.10 n.52.

Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum, vbi actus dependet à voluntate, & potestate concedentis, 1 p.c.10.n.74. & 76.

Permittens aliquid de nouo fieri, videtur confirmare iam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat, 1.part.cap.10.num.79. & seqq.

Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam sunt merè temporalia, & mero facto nitentia, 1.part.cap.16. num.31.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quod incapax est spiritualitatis, ibid.n.32.

Examen litterarum in derogationem iuris patronatus laicorum, vel Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iuris patronatus, nec ne, ibidem num. 33. & seqq.

Examen Senatus super commissionibus contra primã instantiã Ordinarij vertitur super mero facto, an tdsit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, nec ne, ibidem numero 36.

Subscripta an sit commissio facti quæstio sit, cum subscriptio in manufactura consistat, 1.p.c.16.n.37.

De

Dc facto spirituali incidente in principalẽ causam quilibet sæcularis cognoscit, ibidẽ num. 39.
Controuersia incidens quando dicatur merifacti, aut iuris, ibid. n. 40.
Quem possidere, vel in possessione esse quæstio est meri facti, non iuris, ibid. n. 34.
Factum quod non releuat, fieri non debet, 1. p. c. 16. n. 54.
Factum legitimè retractari non debet, licèt casus posteà euenerit, à quo nõ possit inchoari, 2. p. c. 19. n. 7. & seqq.
Ex duobus factis, de quorum anterioritate nõ apparet fingitur præcisè, quod facit actũ valere, 2. p. c. 12. §. vnic. n. 4.
Quod communiter fit, legitimè factum censetur. 2. p. c. 20. n. 44.
Factum quod non releuat, fieri non debet, 2. p. p. c. 26. n. 48. & seqq.
In facto consistit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, cum eius manufacturam requirat, 2. p. c. 30. §. 2. n. 16. & seqq.

Facultas. Vide *Licentia.*

FAcultas tollendi violentias Principi competit ex consuetudine immemoriali, 1. p. c. 9. n. 6.
Facultates Nunciorum Sedis Apostol. exhibendarum Senatui, vbidem examinentur, d. c. 9. n. 37. Vide Nuncius.
Facultas à iure concessa reuocandi, aut impugnandi actum expirat post actum iam consummatum, 1. p. c. 10. n. 45. & seqq.

Falsum.

FAlsitas litterarũ Apost. & subreptio simplex non pertinent ad retentionem earum, nec causæ legitimæ retentionis sunt, 1. p. c. 8. n. 37. vsque ad n. 40.
Super falsitate, subreptione, aut dolo litterarum Apostolicar. commissio impetrata in prima instantia retinetur per Senatum remissa causa Ordinario cognoscenda, 2. p. c. 22. n. 22.
Limita vt n. 23.
Falsitas facilius committitur in supplicatione, quam in litteris expeditis, 2. p. c. 30. §. 3. num. 3.
Verum esse non potest, quod falso principio nititur, ibid. n. 8. & seqq.
Ob falsum commissum in supplicatione appositum, & sic tam annulli, quã concessio tam in gratiosis, quàm in commissionibus iustitiæ, 2. part. cap. 30. §. 3. num 34. & 35.

Fatalia.

FAtalia non currunt pendente causa in Consistorio Principis, 1. p. c. 15. n. 19.

Fauor, Fauorabilis.

FAuorabilis debet iudicari recursus retentionis, quatenus tendit in vtilitatem Reipublicæ, 1. p. c. 5. n. 72.
Fauorem Ordinarij, & subditorum simul respicit dispositio Trident. in cap. causæ omnes, ideò vnius consensu non valet renunciatio, 1. part. capit. 13. numer. 35. & sequentibus.
Decretum Tridentin. in cap. causæ omnes, an fuerit inductum in fauorem solius Ordinarij, cuius iurisdictio fauorabilis, & naturalis dicitur, 2. part. cap. 3. §. 1. num. 1. cum seqq.
Vel in fauorem litigãtium potius sit inductum, ne cum tanto dispendio extra suas Prouincias litigare cogantur, d. §. 1. num. 4. & sequentib.
In fauorem tam Ordinarij, quàm subditorum simul fuit inductum decretum, capit. causæ omnes, cum damna sint communia, ibidẽ num. 5. & sequentibus, vbi adducitur declaratio S. Congreg.
Fauore plurium introductum vnius renunciatione non tollitur, 2. part. cap. 3. d. §. 1. numer. 10.
Fauor aut priuilegium commune vnius renunciatione non cessat, ibidem numer. 20. cum seqq.

Fictio, Fingere.

FIdeiussio iudicialis de restituenda re, aut pecunia vincenti fingit rem stare penes reum condemnatum, 2. p. c. 13. n. 11.
Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in casu verò, 2. p. c. 27. n. 46.
Fictio translatiua requirit vtrorumque extremorum habilitatem, 2. part. cap. 17. sub numer. 52.

Fideiussor, Fideiussio.

FIdeiussorem de soluendis expensis impetrãti, & procuratorem ad prosequendam causam prius relinquere debet oppressus in Senatu,

natu, ſeteaquã & tradatur prouiſio ordinaria retentionis petitæ, 1.p.c.16.n.83. cum ſeqq.

Vbi duo decreta Senatus ad hoc ipſum recentur fideiuſſio iudicialis de reſtituenda re, vel pecunia præſtita Reo condẽnato fingit rem, & pecuniam penes reum eſſe, 2. parte, cap.13.num.11.

Finis.

CVi competit tractare de fine conuenit etia tractare de mediis neceſſarijs ad finem, 1.p.c.16.n.43.

Potentia omnis tamquam virtus ad finẽ diſponit de ijs, quæ ſunt ad finem, ibidem n. 44. & ſeqq.

Ad finem boni ordinata non debẽt mala operare, 2.p.c.20.n.52.

Finis Regis creandi eſt tuitio Regni, 1.p.c.1. num.93.

Finis creandorum Regnorum is eſt vt vaſſalli in pace conſeruentur, 1.p.c.5.n.71.

Finibus certis concluditur Regia retentionis, & iniuncta ad finem impediendæ executionem faciendam, vltra progredi non poteſt, 1.p.c.10.n.35.& ſeq.

Habens ius cognoſcendi circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, vt auferatur vis, 1.part.c.16. num.30. & ſequentibus.

Fiſcalis, Fiſcus. Vide *Concordia, Tranſactio.*

FIſcales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ ſupplicantes à Literis Apoſtolicis bonum publicum Regni, aut Regis, 1.p.c. 2.n.62.& ſeqq.

Fiſcalis Regius non adſtringitur ex Bulla Cœnæ, vt ſuis expenſis, aut Regis procuratur ſupplicationes emiſſis à literis Apoſtolicis retentis, 1.p.c.2.n.52.

Fiſcalis Regius in iis, quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præiudicium legitimus eſt contradictor, 1.p.c.10.n.123.

Fiſcalis interuentus an ſit neceſſarius in concordia inita inter collitigantes pẽdente recurſu retentionis, ita vt inſuper illum proſequi valeat, 1.p.c.13. à n.1.& ſeqq.

Forma. Vide *Subreptio, Subſcriptio.*

NOuam formam induxit Trident. duo ſpecialia continentem contra ſylum Roman. Curiæ facile eum tanto partium, & ordinarij dispẽdio, curialumque iuriſdictionibus iacturæ euitentur in prima inſtantia, 2.p.c.6.n.16.cum ſeqq.

Forma ſubſcriptionis propriæ manus cum ſit perſonaliſſima à perſona Papæ non recedit, ibid.n.17.

Forma noua & irregularis contra ſylum fuit inducta à Trident. commiſſionibus aduocatorijs in prima inſtantia expediendis nẽpe ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi, ibid.n.19.

Formam inducere cenſetur lex quãdo aliquid denuo diſponit cum certis modificationibus, 2.p.c.6.n.23.& 24.

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut inſuper antiqua maneat, 2.p.c.5.n. 27. remiſſiuè.

Formam inducit lex quando in actu requirit ad eius probationem certas qualitates, & modificationes 2.p.c.6.n.24.

Forma & ordo ſubſtantialis datur, vbi adeſt prius, ac poſterius, 2.parte, cap.5.§.1.numer.28.

Forma ſubſcriptionis de qua in Trident. nec ſanat, nec ſupplet cæteras nullitates, & requiſita in commiſſionibus aliunde prouenientia de iure communi, aut alio ſtatuto, 2.p.c.5.§.1.n.34.

Forma eſt quando ſic eam lex vocat, 2.p.c.6. num.24.

Forma continet ſolemnitatem, ibidem numero 34

Solemnitas requiſita à lege forma dicitur, ibidem.

Formæ nihil addit, vel detrahi poteſt, ibidem.

Forma ſubſcriptionis defectus vitiat non tantum commiſſionem, ſed & omnia inde emanatiua, citationem, inhibitionem, proceſſus & ſententiam, 2. parte, capit.6.numer.34.

Forus.

PLures ſunt caſus, quibus de Iure Canonico ſortitur quis forum alienum, 2.par.cap. 5.n.8.

Tridentin. in capit. cauſæ omnes præſeruans primam Ordinarij inſtantiam non ſuſtulit legitimos modos, quibus de iure alienum forum ſortiri poterat, ibid.n.9.

Adducitur ad idem declaratio S. Congregat. ibidem.

Ratione contractus ſortitur quia iudex loci con-

Iudex loci contractus dicitur competens, 2.p.c.5.§.3.n.2. & seq.

Forum quando sortiatur quis ratione contractus, & quando ad forum contractus faciẽda erit remissio, & an requiratur vt ibidem reperiatur obligatus, & de alijs remissiuè, ibid.n.3.

Forum sui Ordinarij in prima instantia declinare, & Curiam Papæ adire potest, etiã hodie Clericus pupillus, & cæteræ miserabiles personæ, 2.p.c.31.n.37.

Forum quando quis dicatur sortiri, & in quib⁹ casibus, & de tota materia, 2.p.c.5.§.3. n.11. remissiuè.

Forum alienum quis sortitur ratione delicti, & iudex loci vbi perpetratur, est competens in prima instantia, ibid.n.12.

Nec eius causam Senatus remittit Ordinario, 2.p.c.5.§.3.n.13.

Forus debitoris in executiuis attenditur, sicuti in cæteris causis Ordinarijs, 2.par.cap.10. n.18.

Forus mutatur per priuilegium superueniens lite cœpta per citationem nullam, 2.p.c.12, n.69.

Reidiuersorum fororum sunt conueniendi coram vno iudice omnium superiore ratione causæ indiuiduæ, 2.parte, cap.14.num.14. & 15.

Forum sortitur quis ratione contractus, quia de iure iudex loci contractus dicitur competens, 2.p.c.27.n.3.

Fori proprij renunciatio expressa in contractu alibi celebrato tribuit iurisdictionem iudici loci contractus contra obligatum etiam ibi non repertum, ibid.n.13.

Fori renunciatio non valet in præiudicium superioris nec etiam eiusdem renunciantis ratione iuris complicati, ibidem numerao 41.

Ad effectum sortiendi forum alienum, idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis, ibidem nu.n. 43. & sequentibus.

Forum Regis sequuntur Ecclesiastici ratione Regalium, quæ ab eo tenent, 1.parte, capit.1. numer.136. & sequentibus, & sursum.

Forum quis non sortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ibidem debitor sit repertus, 2. part.c.27.n.45.& seqq.

Ad forum sortiendum ratione contractus non sufficit, quod eo in loco reperiatur procurator debitoris obligati, sed huius propria persona, ibid.n.49.& 50.

Forum quis sortitur ratione rei sitæ, 2.p.c.5. §.3.n.13.& seqq.

Clericus conuentus ratione beneficij residẽtiam non requirentis forum sortitur in loco beneficij, ibid.n.14.

Ratione rei sitæ quis sortitur forum si ibi reperiatur, ibid.n.16.

In omni foro præter forum domicilij requiritur præsentia rei, d.§.3.n.17.

Forus ratione rei sitæ non est fortior foro cõtractus, ibid.

Domini temporales eo conueniuntur foro etiam absentes, vbi suum habent statum, & caput maioratus tanquam domiciliarij, d. 2.p.c.5.§.3.n.26.

Forus vbi caput maioratus cuius bona in diuersis Regnis, aut districtibus sunt, attenditur si maioratus petatur, ibidem num.27.& seqq.

Secus si non habet maioratus caput, cui bona adhæreãt, quia forus vbi maior eorum pars sit, attenditur, ibid.30.

Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato sui socij in rebus indiuiduis, 2.p.cap. 33.num.7.

Fraus.

FRaudibus occurrere publicæ, & priuatæ authoritati conuenit, 1.parte, cap.10.numer.24.

Recursus ad Regem si non permitteretur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipubl. magnæ fraudes orirẽtur, ibidem n.25.

Fraudibus via non est aperienda, ibidem numero 26.

Fraudibus, vt occurratur, latam ius admittit interpretationem, ibid.n.27.

Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectũ, & cautelam redditur illusoria, 1.p.c.10.n. 28.& 2.p.c.20.n.66.

Fraudibus neruosè occurrendum est, d.c.10. n.29.

Fraudibus obuiandum, quando potest si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consecutiuam, 1.par.cap.10. n.83.

Fraudibus vt occurratur debet impetrans cõmissionem conueniendorum virtute clausulæ (omnesque alios) nomina expressè dare, 2.parte, capit.12.numer.7.& sequentibus.

Fraudibus non est via aperienda, 2.p.cap.20. num.64.

Fraudibus vt occurratur ius admittit latam interpretationem, redditque dispositionem fauorabilem, ibid.n.65.

Fraudata ne remaneat pars nec decepta, semper est facienda interpretatio, ibidem numer 1067.

Fraus dolosi litigantis ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtim dolosè, & occultè obtentę contra recurrentem indefensum, 2. parte, capit. 20. numero 69.

Fraus, & dolus nemini debet patrocinari, ibidem numer. 70.

Fructus.

FRuctus beneficij vacantis, an possit Princeps ad manus suas reducere, vbi timor adest scandali ne dispensetur, 1. par. c. 10. n. 20. & â n. 64. cum seqq.

Vbi de praxi, & regalia Regis Franciæ, ibidem.

Fructus beneficij impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consentit pacificare, quando sequestrantur ex II. Regni, ibid. n. 21. & seqq.

Fructus beneficij sequestrantur pro executione decreti retentionis quoties litteræ reperiuntur executæ iam, dict. capit. 10. à n. 64. cum multis seqq.

Fructuum beneficiorum sequestrum apponitur quando litteræ Apost. quas retinere decernitur, iam sunt executę ob timorem scãdali, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 90.

Per sequestrum fructuum beneficij impetrati, licet ex integro non satisfiat vi oppressis litteris iam executis, in aliquo tamen coadiuuat, & detrahit fraudi impetrantis, ibidẽ n. 91.

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato decreto retentionis, litteris iam executis, ibid. n. 92.

Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonialia, Magistralem, aut Doctoralem, & executioni de facto dãtes litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestrantur per Senatum, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 93.

Fructus beneficij patrimonialis sequestrantur impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem, ibidem numer. 94.

Quod ex idẽtitate, & maioritate rationis dispositum intelligitur in beneficijs iuris patronatus laicorum, ibid. n. 95.

Fructus beneficij sunt bona temporalia, & sequestrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur, 1. part. c. 10. §. vnic. num. 107.

Frustra, Frustratorium.

FRustra expectatur id, cuius euentus nullius est effectus, 1. p. c. 16. n. 53.

Frustra remittereatur Ordinario litteræ iustitiæ eius percutientes primam instantiam, cum penitus sint inutiles, & ineffaces ad causam illi remissam initiandam coram eo, 2. p. c. 26. n. 48.

Frustra expectatur euentus, cuius nullus est effectus, ibid. n. 49. & seqq.

Fundamentum.

FVndamentum suæ intentionis quilibet probare debet, 2. part. cap. 30. §. 2. num. 15. cũ seqq.

Fundamentum commissionis auocatoriæ in prima instantia, & subscriptio propriæ manus, de qua docere tenetur impetrans in Senatu, ibid. n. 13. cum seqq.

Fundamento subiato corruit ædificium, 2. p. cap. 30. §. num. 10.

G.

Genus, Generalis. Vide *Species.*

GEnus nõ taxatur in enumeratione specierum cum loco exempli appositæ intelligantur, 1. p. c. 1. n. 131.

Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem cum fiat loco exempli, 1. p. c. 5. n. 43. & seqq.

Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum, 1. p. c. 9. n. 5. Vide tamẽ num. 54.

Genus in dubio nõ restringitur per enumerationem specierum, nisi aliter appareat declara voluntate disponentis, ibid. n. 50. 57. & seqq.

Genus & species vbi non sunt contrariæ, non restringitur genus, ibid. n. 61.

Genus restringitur, quando species apponuntur per dictiones declaratiuas, sc. licet, videlicet, & ibid. n. 62.

Genus nunquam intelligitur restrictum per enumerationem specierum, quando genus, & species tendunt ad easdem personas, 1. p. c. 9. n. 58. & 59.

Secus quando genus, & species apponuntur in diuer-

diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, ibid. n. 60.

Genus sicut includit omnes species, ita ratio generalis omnes casus, 2.p.cap.10.n.22.& seqq.

Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas 2.p.c.30.§.1.n.5.& seqq.

Gratia. Vide *Littera, Subscriptio, Commissio.*

EX gratia Apostol. fit immissio in possessionem adinstar, l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo, & iuxta huius regulas tractanda, 1.p.c.10.n.110.& 122.

Gratia in forma dignum, & dispensationes matrimoniales Ordinarijs, non aliis dirigi solent de stylo Romanæ Curiæ, 2.par.cap.21, num.28.

Item etiam dispensationes aliæ, absolutiones, & monitoriales, nec non criminalium commissiones Ordinario solent dirigi, ibidem num.29.

Gratiam, aut dispensationes, seu commissiones alijs directas, an Nũcius possit exequi, ibid. à num.31.cum seqq.

Gratia principalis intacta remanet, & valida licet executoris commissio ob defectũ subscriptionis nulla sit, 2.p.c.26.num.6.7.& seqq.

Gratia corruens in vna parte sustinetur in alia separata, dict.cap.26.num.18.& sequentibus.

Gratia subrogationis si corruat quoad litem, quia nulla adest, non corruit quoad possessionis partem, ibid.n.20.

Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista sustinetur, ibid.n.21.

Gratia perficitur per fiat quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad substantiam sui non eget, 2.parte, capit.26. num.24.

Ad gratiæ probationẽ, vt ex ea in iudicio agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans, 2.p. c.26.n.25.

Gratia stat in lingua Principis, in Scriptura testimonium, in executione commodum, ibid, n.26.

Gratia absque litteris nõ potest probari, ibid. num.27.

Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis re integra, ibid. num.28.

Gratia requirit scripturam ad probationem, ita vt nec testes sufficiant, 2.part.cap.26. num.29.

Gratia per *fiat* præfertur gratiæ per *concessum*, quando vtraque eadem die facta sit, & de anterioritate non constet, 2.p.c.30.n.43.à n. 10.& à n.4.& seqq.

Grauamen, Grauatus.

GRauamen quando dicatur habere vim diffinitiuæ damnum irreparabile, vel præiudiciale causæ principali, 2.parte, cap.5. §.2.n.7.

Grauamine, quo fundantur appellatio, commissio, & inhibitio, cessante & resoluto, resoluuntur cætera eiusdem intentia, & causa ad inferiorem reddit, 2.p. cap.19. num.34. & sequentibus.

Guarentigia, Guarentigiatum. Vide *Executio, Obligatio.*

H

Habilis.

OMnis dispositio recipit restrictionem de habilitate actus, quæ supposita intelligitur, 2.p.c.24.n.7.

Cum de vno disputamus, cætera supponuntur habilia, ibid.num.8.

Hæres. Vide *Successor, Cõmissio, Clericus.*

COmmissio impetrata contra defunctum mortuum re integra ante citationem, & præuentum iudicium, quando expiret contra hæredem, aut successorem, vel non, 2. part.cap.12.à num.12.cum multis sequentibus.

Instantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem, aut successorem, ibid.n.30.& seqq.

Lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta, si nulla fuit, in hæredem delegatus iurisdictionem præuenisse non dicitur, sed coram Ordinario nouiter conuenendus, 2.p.c.12.n.65.cum seqq.

Dele-

Delegatus ex commissione subscripta velet prosequi contra hæreticum haberi captum cũ defuncto nullam, Senatus remittit causam Ordinario, 2.p.c.12.n.72.

Inter hæredes tutoris, & administrateris si vnus sit Clericus, omnium causa coram vno iudice, & Ecclesiastico tractatur, 2.p.c.14. n.21.& 22.

Redditio rationis promissa à defuncto cum sit in origine indiuidua, ita inter mille hæredes talis conseruatur, & omnes insolidum tenentur, ibid.num.23.

Hispania. Vide *Rex, Senatus.*

HIspaniarum Regibus pietate præexcellentibus magis conuenit vti oppressorum protectio, 1.p.c.1.n.101.

Hispaniæ consuetudo refertur antiqua circa maioriam Regis inquirendam, & ruerdis bonis Ecclesiæ Cathedralis vacantis mortuo Prælato, 1.p.c.1.n.117.

In Hispania scandala, & seditiones magnæ ortæ fuere anno 64. ob edictum ordinem alienigenarum ad beneficia, 1.p.c.4.n.26.27.& 28.

Hispani ob longam Romæ distantiam difficillimè possunt adire Papam, ac ideò contumelias inter Ecclesiasticos Senatus moderatè compescit, 1.p.c.4.n.49.

Rex per suos Legatos Romam missos scandala passa ab Ecclesia impedit, 1.part.cap.4. num.50.

In Hispania communiter reprobatur opinio Flores de Mena habentes Auditorem Cameræ in prima instantia posse auocare causas penaëtes in partibus ex obligatione Camerali, 2.part.cap.5.§.3.numer.6.cum sequentibus.

Cuius tamen assertio declaratur, ibid.

Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apost. ad instantiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, & orbis finibus sita sint, 1.p.c.1.§.vnico, à n.4.& seqq.

Suspensio litterarum Apost. si à Sede Apost. expectaretur de nihilo prodesset cum non nisi iam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset, ibidem num.5.

Textus singularis in cap.cum longe, 93. dist. adducitur, expresè probans longe distare Hisp.Regna à Curia Roman. & signanter Regnum Galleciæ, essequè difficilem aditum, ibid.n.8.

Conditiones petitæ à Diana pro iustitia recursus ad Regem coercentur omnes in violentijs illatis per Iudices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apost. 1.p.c.1.§.vnic.n.26.& seqq.

Rationis longe distantiæ, difficilis aditus, periculum imminentis, & vrgentis necessitatis efficaciter vrgent in Hispan. Regnis ob executionem litterarum Apostol. in damnum Reipublicæ vtilitatis obtentarum, ibidem num.29.

Hispaniam in extremis terrarum, esse ve principium, & finem Europæ, & vniuersi Orbis, fedeare apud omnes Geographos constans est. 1 p.c.1.§.vnic.n.32.& seq.

Spania (nomen Hebraicum significans quid abscondituum) sic appellata Hispania ob eius remotissimum situm, ibid.n.34.

Prophetiam Isaiæ cap.18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari declarant plures Doctores, ibidem numero 33.

Insula Cadiz vocabatur *Gadeira* Græcè significans extremitatem terræ, 1.part. d.§.vnico.n.35.

Epitaphia notabilia sepulchrorũ recẽsentur, quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, ibid.n.37.38.& 39.

Cartabria sita est in extremitate terræ, & orbis, ibid.n.40.

Item. Prouincia Hispalensis d.§.vnic.n.41.

Item Regnum Galleciæ (Authoris nobilissima Patria) vbi adest promontorium *Finis terræ* sic dictum ob terræ vniuersæ finem, ibid.n.42.& seqq.

Roma cum sita sit in medio Regnorum Christianorũ Europæ, per necesse longe ab Hispania sita in eius extremitate, ibidem numer.45.

Sedes Apost. semper agrouit extremitatẽ Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusant in multis non recipientibus dilationem, d.§.vnic.n.46.

Hispania nũquam desinit recognoscere Christi Vicarium vti caput Ecclesiæ vniuersalis, 1.p.c.1.§.vnic.n.47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabãtur cum aliqua dependentia à Sede Apost. ob terrarum distantiam, & inconuenientia in tarda expeditione negotiorum, & recursu ad eam, ibid.n.48.& seqq.

Põtifices antiquitus creabant Legatũ à latere aliquem Prælatum Hispaniæ ad euitanda dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, ibid.n.49.

ET VERBORVM.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania ad quorum Congregationem, & decretorũ obseruationem nunquam adita fuit Sedes Apost. ob longam distantiam, & tardã negotiorum expeditionẽ, 1.p.c.1.§.vn.n.50.

Assertio Gerberti Episcopi Remẽsis dicentis, interiora Hispaniæ Papæ iudicia nescire declaratur, ibid.n.52.

Homo.

HOmo ligatus manibus, & ab aliquo diffolutus si scribat nõ dissoluẽs ministerio, sed ex se ipso facit, 2.p.c.12.n.56.& seqq.

Honor.

HOnor Regis in pace subditorum cõsistit, 1.p.c.1.n.91.

Humilitas. Vide *Supplicatio, Senatus.*

I

Iactatio, Iactãs. Vide *Cõmissio.*

IActationis commissio subscripta an sit retinenda in Senatu ad preces eius, qui alias cõprehensus sub clausula (omnesque alios) citatur à Delegato, 2.par.cap.12.num.73.& seqq.

Iactationis commissio vti à iure exorbitans prejudicialis parti, & Ordinario recusit restrictionem, ita vt vltra personam iactãtem in ea nominatim expressam non extẽdatur, ibid.n.76.

In iactationis commissione non permittitur apponi clausulam (omnesque alios) imò deletur, quia cõtra incertos denegatur, ibidem n.77.

Iactationem ante omnia debet probare impetrans tanquam fundamentum contra iactãtem nominatum, 2.parte, cap.12.num.78. & seqq.

Delegatus ex cõmissione iactationis subscripta non adquirit iurisdictionem nisi in iactãtem nominatum, qui alios ex clausula (omnesque alios) citet, Senatus horum causam remittit Ordinario, ibid.n.81.

Auditor Rotæ (cui cõmissio iactationis in prima instantia datur cum clausula, omnesque alios) non adquirit iurisdictionẽ vltra principalem iactantem nominatũ, & nequit in monitorialibus ad partes missis eam apponere, ibid.n.83.& seqq.

Iacobus.

DIui Iacobi Hispaniarum vnici patroni authoritas refertur, 1.p.c.1.n.14.

Identitas. Vide *Ratio.*

Ignorantia. Vide *Mores. Immemorialis.* Vide *Consuetudo, Præscriptio, Obseruatio.*

IMmemorialis super iurisdictione in criminalibus, & matrimonialibus prætensa per inferiorem probanda erit corã Episcopo, qui interim illam exercet priuatiuè ex declaratione S.Congr. 2.p.c.4.n.43.& seqq.

Impedimentum, Impediens, Impeditus.

IMpedientes litterarum Apost. executionem prætextu informandi, & supplicandi Papã, & supplicationem prosequendi non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, 1.p.c.2.n.63. & seqq.

Impedire retentionis recursum vergit in damnum maioriæ, & præeminentiæ Regis, 1. p.c.9.n.3.

Impedimentum non præstat, quod de iure nõ sortitur effectum, 1.p.cap.10.à n.113.cum sequentibus, & 2.part.cap.12.à num.55.& seqq.

Impedito agere non currit tempus, 1.p.c.15. num.4.

Impedimentum proueniens ex facto Regis excusat, ibid.n.5.

Impedito ex facto iudicis nõ currit terminus, ibid.n.6.

Impedimentum quacumque parte termini incidens, illum suspendit, nec attenditur principium tranquillum, ibid.n.16.

Impedimentum legitimum dicitur siue sit iudicialis, siue extraiudicialis, siue de iure, siue de facto. 1.p.c.15.n.21.

Impedito siue de iure, siue de facto non currit terminus ad publicandas litteras resignationis, ibid.n.22.

Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sed. Apost. de iure excusatur, 2. p.c.20.n.26.& seqq.

Impedimento semel cessante res facilè reuertitur ad suam primæuam naturam, 2.p.c.25. n.39.& seqq.

Per impedimẽti hominis remotionem statim, & ipso iure subintrat iudicis dispositio, 2.p.c. 12.n.51.& seqq.

Ob impedimẽtũ iudex delegatus in alium trãsfertur ne detineat iustitiæ administratio, dũ expectatur impedimenti remotio, 1.p.c.10.§. vnic.n.31.

Absentiam iudicis notabilem non solum esse impedimẽtum, ad eum excusandũ à munere audiendi, verum ad iurisdictionem in alium transferendam, ibid.n.37.

Imperator, Imperium. Vide *Rex, Regnum.*

IMperatores assistebant Conciliorum celebrationi, vt obsisterẽt inquietationibus, & turbationibus, 1. p.c.1.n.57.& 58.

Imperij securitas in Ecclesiarum pace cõsistit, ibid.n.71.

Imperia non dubitauerunt sacris seruire, ibidẽ num.69.

Imperium nihil aliud est quam cura salutis alienæ, ibid.n.75.

Absque imperio nec natura ipsa, nec gẽs, nec mundus stare poterat, 1.p.c.1.n.78.

Carolus Imperator impetrauit à Synodo, ne sine suo consensu instituerentur Episcopi, 1. p.c.2.n.6.

Imperatoris potestas & dominium in gubernatione, & protectione subditorum consistit duntaxat, non in rebus singulorum, 1.p.c. 7.n.23.& seqq.

Imperatoris Honorij epistola missa Papæ refertur, qua profitetur sui interesse pacem custodiendam,& seditiones Ecclesiæ obuiãtes se dare, 2.p.c.1.n.5.

Imperatores profitentur maximam adhibituri solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem, 2.p.c.1.n.14.

Imperatores Christiani agnouerũt Imperij felicitatem,& amplitudinem consistere in vigilantia cultus diuini, 2.c.1.n.19.

Imperia ad sui conseruationem & amplitudinem nõ dubitauere sacris seruire, ibi.n.20.

Imperatores interesse Conciliis, vt necessaria spirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur,& Principũ terrore impedimenta auellantur, ibid.n.22. & sequentib.

Impetrãs, Impetrare. Vide *Cõmissio, Rescriptum, Retentio, Renunciatio.*

IMpetrans, cuius Bullæ detinentur, post examen tanti Senatus meritò diffidens de secũda iussione causam deserit agnoscens Sanctissimum rectius & verius informandum, 1.p.c.2.n.89.

Impetrãs beneficiũ vno & inefficaci vocationis modo non iuuatur ex alio verò etiã tũc existente 2.p.c.12.§.vnic.n.15.

Secus si se non restrinxit impetrans ad vnum vocationis modum, ibid.n.16.

Impetrans postquam citauit ex commissione secunda nulla, an possit illi renunciando ad priorem validem reddere, 2.p.c.12.§.vnic. n.19.& seqq.

Impetrans commissionem, cui se fundat informa,& requisito necessariò ad auocationem primę instantiæ de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis, 2.p.c.30.§. 2.n.11.

Importunitas, Importuna.

PEr importunationem nimiam Papa multoties concedit non cõcedenda, 1.p.c.3.n.8.

Importuna petitio non solum Papam, & Principes, sed & ipsum Christum vicit, 1.p.c.3. num.9.

Importunitas quandã violentiã infert in Principem, quia multoties inuoluntariè concedit non concedenda, ibid.n.6.& 11.

Per importunitatem obtenta non valent, cum fiant inuito concedente, ibidem num.12.& sequentibus.

Impugnans, Impugnare.

EX actu impugnato nemo potest se iuuare, nec fructum consequi, 2.p.c.12.§.1.rico, num.41.

Nisi in impugnatione succubuerit, ibid.n.42.

Incertitudo.

INcertitudo in necessitatibus admittitur, & non vitiat, 1.p.c.10.§.vnic.n.43.

Decretum violentiæ decretum ad vnum ex superstitibus, cui intimetur, non continet incertitudinem cõsideribilem cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinẽ reducatur. ibid.n.44.

Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet dispositione admittitur, ibid.n.45.

Incertitudo, & generalitas sententiæ certificãda in executione admittitur, 1.part.c.10.§. vnic.n.48.

Incidens. Vide *Articulum, Accessorium.*

Incompetens, Incõpetentia. Vide *Competens, Declaratoria, Ordinarius.*

Indi. Vide *Miserabiles.*

INdi vt miserabiles personæ talium priuilegijs gaudent, 1.p.c.1.n.178.

Indorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus, ibidem n.179.& seqq.

Indiuiduã, Inseparabile. Vide *Connexum, Complicatum.*

Separabile, Ius, Complicatum, Continentia, Capitula.

INdiuiduum si est iudicium, & inseparabile sententia lata pro parte est nulla in totum; 2.parte, cap.13.à num.28. cum multis sequentib.

Causa communis mixta, seu connexa, quæ cõmodè separari nequit (vt in exemplis) coram eodem iudice tractatur, ne eius continentia diuidatur, 2.parte, cap.14.n.1.cum seqq.

Indiuidua si sit causa socius non priuilegiatus gaudet fori priuilegio consocij, ibidem num.7.

Secus si causa sit diuidua inter socios habẽtes tus connectum, ibid.n.8.

Indiuidua est rationis redditio tutellæ curæ, aut alterius administrationis, quæ nullam separationem recipit, 2.p.cap.14.num.12. & seqq.

Indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habenti simultaneam prouisionẽ, 2.p.c.33.n.71.

Infectum.

INfecta primitiua, infecta cẽsentur derivatiua, 2.p.c 12 n.87.& seqq.& c.26.n.45. cum sequentib.

Inferior. Vide *Prælatus, Iurisdictio, Ordinarius.*

SVb decreto Trident præseruante primam instantiam Ordinarij, an comprehendãtur Prælati inferiores Episcopo Ordinariã iurisdictionem habentes, 2.p.c.4.n.1.& seqq.

Qui negant, ibid n.2.

Prælatos inferiores Episcopo habentes iurisdictionem ordinariam comprehendi sub decreto Trid. in cap. causæ omnes veriorẽ opinionem tuetur, & amplectitur Author, ibid.n.5.& seqq.

Inferiores Prælati veniunt appellatione Ordinarij, dum habent ordinariam iurisdictionem, ibid.n.8.cum seqq.

Ad Ordinarij inferioris comprehensionẽ sub dispositione simpliciter loquente de Ordinario elegans Rotæ decisio refertur, 2.p.c. 4 n.28.& seqq.

Tridentin. in cap.20.§.ad hæc reseruãs Episcopis causas matrimoniales, & criminales non procedit in inferiore obtinente rem iudicatam, aut verificante immemorialem, ibid.n.30.

Resoluitur ex c.20.Trid.præseruatam esse etiam primam instantiam inferioris ordinariam iurisdictionem habentis, 2.p.d.c.40. n.40.& seqq.

Inferiores Episcopo non prohibentur exercere iurisdictionẽ in matrimonialibus, & criminalibus post probatam immemorialem per tres conformes, ibidem numer.43. cum sequentibus.

Informatio, Instructio, Instructus. Vide *Papa, Senatus, Iussio.*

INformatio Senatus, qui Bullas retinuit, necessaria est in supplicationis supplicatore, 1.p.c.3.§.vnic.n.25.

Papa non legitimè instructo, & informato de inconuenientijs ex quibus suæ litteræ sunt retentæ secunda eius iussio in idem incidit inconueniens, & defectum, ibid.n.26. cum seqq.

Informatio super legitimitate causæ retentionis non tã ad sui ipsius Senatus instructionẽ fit, sed præcipuè ad Sanctissimũ instruendũ fideliter de ea, 1.p.c.16.n.21.& seqq.

De instructione, quã habent Chancellariæ circa modum procedendi in causis retentionis Bullarum remittuè, 1.p.c.16.n.87.

Inhabilis. Vide *Habilis, Alienigena.*

ALienigena est inhabilis, & penitº incapax beneficiorũ horum Regnorum, 1.p.c.10. n.69.& seqq.& à n.111.& seqq.

INDEX RERVM,

Inhibitio, Inhibitus. Vide *Stylus.*

INhibitiones Rotales directè impugnantes Regio recursu, & Senatus decretis, alias incommutabilibus vti detrahentes regaliæ, & authoritati Regis retinentur, 2. par. c. 31. n. 42. & seqq.

Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, quę non erat, corruit defectu iurisdictionis, ibid. n. 57. & sequentibus, & à num. 51.

Sublato fundamento principali resoluitur tacitè inhibitio Rotalis, ibid. n. 59.

Inhibitio Rotalis expedita super appellatione à re iudicata, aut tribus retinetur in Senatu, 2. parte, cap. 31. n. 62. & seqq.

Inhibitio Rotalis cõtra rem iudicatam vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu, 2. p. c. 31. n. 106.

Et non relaxanda parti, sed retentio eius faciẽda non ex futura reprodictione in Rota damna præcauenda oriantur, ibidem num. 107.

Inhibitiones tangentes beneficia possessa ab exempto retinentur in Senatu cum percutiant Trid. decreta, ibid. n. 108.

Inhibitio ante executionẽ non causat litigũ in beneficio, 2. p. c. 34. n. 154.

Inhibitio Consilij Supremi non inducitur ex l. Regia disponente super remissione causarum retentioni Bullarum pertinentium ad Chancellarias, sed eius exonerationi consulitur, 1. p. c. 14. n. 23. & seqq.

Chancellariæ, cæteræque Regiæ Audientiæ penitus sunt inhibitæ, ne de violentijs tangentibus obseruationem, & executionem Concilij Tridentin. cognoscant, cum sint reseruatæ priuatiuè Consilio Supremo, 1. p. cap. 14. n. 26. & sequẽtibus, & c. 16. n. 63. & seq.

Inhibitiones processus, & inde sequuta sunt nulla ipso iure ex auocatione causarum ab Ordinarijs in prima instantia, 2. p. cap. 3. n. 19. & seqq.

Inhibere Ordinario nequit Legatus in prima instantia, etiam de cõsensu partis, cuius renunciatio non valet in illius præiudicium, 2. p. c. 3. §. 1. n. 18. cum seqq.

Inhibitio etiam Rotalis respicit futura, non præterita, & ideò non causat attentata, nec annullat acta quælibet gesta ante eius intimationem, 1. p. c. 10. n. 43.

Inhibitione temporali vtuntur superiores Ecclesiastici ne interim (quod acta transportantur, & visa forsam perpetua concedatur, vel data temporalis reformetur) suam inferior exequatur sententiam, 2. parte, capit. 7. num. 1.

Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita vt tamino eius tradito quæ fuerit attentata nec stylum contra hoc aliquid operare, acerrimè defendit Author, dict. cap. 7. num. 2. & sequentib.

Inhibitionibus suis licet Rota attribuerit ex præexcellentia tanti tribunalis aliquas prerogatiuas, non tamen istam, quod temporalis operetur vti perpetua, ibid. n. 6.

Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel causam vltra eam, vel tempus non causat attentata, ibid. n. 7.

Inhibitio temporalis si est operatura perpetuò dolosè & fraudulenter tempus apponitur in ea, ibid. n. 14.

Vbi plura iura ponderantur.

Inhibitio captionem, aut dolum continens nõ causat attentatum, nec nullitatem, 2. p. c. 7. n. 15. & seq.

Inhibitio temporalis in expeditione & perpetuò in effectu etiam stylo in memorandi vallata reprobatur à Tridentino, ibidem num. 17.

Inhibitionis temporalis expeditione operatura vti perpetua, debet seruari forma, quæ à iure in perpetua requiritur, ibidem numero 18.

Forma tradita per cap. Roma, de appellationibus, in 6. inhibitionis inhibitione reperitur renouata à Trident. cum clausula irritante, semota immemorialis contraria, 2. p. c. 7. n. 19. & seqq.

Inhibitio expedita ad illudendũ Concil. Trident. non operatur attentata, nec nullitatẽ, ibid. n. 22.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta prauum stylum) nõ desinit esse perpetua, ibidem numer. 23. & sequentib.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta improbũ stylum) æquiuocè nominata inhibitio indubiè perpetua dicenda erit, 2. p. c. 7. n. 28.

Rex Catholicus vti accerrimus Trid. protector potest obuiare stylo reprobo ingentia damna includenti, ne inhibitiones temporales captiosæ operentur perpetuò, cũ contra Trid. expressè sit introductus, ibidem n. 30. & seqq.

Inhibitio, commissio, & appellatio, resoluuntur resoluto grauamine, quo nitũtur, & tendantur, 2. part. cap. 19. n. 34. & sequentibus.

Sublata causa principali tacitè intelligitur re-

resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata, ibid n.36.
Inhibitionis intimatio, & tenetia, seu possessio si eodem die fiant inhibitio censetur posterior, 2.p.c.12.§ vnic.n.4.
Inhibitiones contra Trident. decreta, siue in prima, siue alijs instantijs præsertim Rotales ingentia inferunt damna in Hispaniarum Regnis, 2.part.cap.31.num.1.cum sequentib.
Inhibitio pariter sublata est à Trid. in omnibus ijs, in quibus vetat percuti primam Ordinarij instantiam, ibid.n.2.
Inhibitio non visis actis, nec adhibita causæ cognitione, & partis citatione nulla est, nec arctat de iure, ibid.n.5.
Ad inhibitionis expeditionē forma est partis citatio, ibid.n.6.
Inhibitio in executiuis vltra cognitionem ordinariam, aliā requirit a[illegible] expeditionem, an appellatio sit recipienda vel non, 2.p.c.31.n.7.
Inhibitionis formam à iure appositam renouauit Concil. Trid. annullans inhibitiones absque ea expeditas, ibid.n.8.& 9.
Inhibitiones Rotales contra formam inuiolabilem Trident. expeditas retinet Senatus illius protector, ne reproductis in Rota procedatur contra recurrentem per iudicium contradictarum, dict.2.part. cap.31.n.10. & seqq.
Inhibitionem Rotalem (cuius in Senatu petita fuit retentio ob contrauentionem Trid.) adducendam, & exhibendam originalem, decreuit Senatus sub graui pœna, ibid.n.11.
Inhibitionem etiam minus canonicam causare attētata Rota moderna introduxit, ibidē n.12.
Inhibitionibus à Rota expediendis seruādam esse formā iuris, & Trid. declarauit S. Congreg. ibid.n.14.
Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aliamvè miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, cum iuxta Tridentin. non debet extrahi à Prouincia sua, 2.parte, c.13.num.17.& à num.39.
Inhibitionis causa cessante, cessat eius effectus iam consummatus, 2.p.c.17.n.52.

Immissio.

IMmissio virtute gratiæ Apostol. fit adinstar l.fin. C. de edicto D. Adrian. roll. & iuxta huius regulas tractatur, 1.p.cap.10.n.110. & 142.
Immissio in possessionem beneficij iuris patronatus nequit fieri quin inferat præiudicium possessioni patroni, concessa non præsentato à se, ibidem numer.125. & sequentibus.
Immissus in possessionem vigore litterarum, aut executorialium si aliquandiu in ea permansit expirat Delegati iurisdictio, ne fiat Ordinario præiudicium, ad quem iterum super noua controuersia, 2.p.c.18.n.22. & seqq.
Immittendi in possessionem ius cessat post factam immissionem etiam si ab ea ceciderit immissus, ibid.n.25.
Immisso semel in possessionē amplius immissio non competit, ibid.n.26.
Immisso in possessionem cecidente cessat via executiua, & via ordinaria agere debet, ibidem n.27.& seqq.
Immissi & turbati in possessione, aut proprietate causa Ordinario remittitur, cum executione semel facta expirauerit executoris iurisdictio ex Tridentin. cuius prima instantia pertinet Ordinario, 2. parte, capit.18. num.33.
Post immissionem comparens ex alio testamēto non auditur in via executiua, sed ordinaria corā Iudice Ordinario possessoris, ibid. n.35.& 36.
Post immissionem (quæ ex aliquo capite fuit nulla) contradictor legitimus etiā non possidens, potest comparere, 2.part. capit.34. num.103.
Immissionem non impedit oppositio calumniosa, ibid.n.116.
Immissionem prouisi Apost. impedit prouisus ab Ordinario, si possidet, quando reseruatio non est notoria, sed obscura & dubia, ibid. à n.120. cum multis seqq.
De immissione ex l.fin. C. de edicto D. Adriani ad immissionem ex litteris Apost. rectè argumentatur, 2.p.c.34.n.152.
Ad immissionem ex gratia Apost. impediendam par titulus requiritur, vbi vterque petit immissionem possessionis vacantis, ibidem n.159.
Secus si prouisus ab Ordinario possideat, qui impedit immissionem petitam à prouiso Apostol. ibid.n.160.& à n.165.
In immissione ex gratia Apostol. proceditur adinstar l.fin. C. de edicto D. Adrian. tollēd. 2.p.c.34.n.161.
In immissione ex l. fin. admittitur cōtradictor ab alio fonte, nempe ab alio testatore, ibid. n.162.
Immissio semel legitimè facta non reuocatur per nouam tituli productionem, nisi incontinenti appareat de bono iure producentis, ibid.n.175.
Immissione facta non citato possessore si hūc

velit executor denuo audire, & citare ante omnia debet in missionem attentatam reponere, alias nullitèr agit, ibid. n. 181. & n. 177. & seqq.

Inobediens. Vide *Regnum.*

INobediens non dicitur, qui iure contendit, nec censuras incurrit, 1. p. c. 3. n. 25. & seqq.

Inobedientiam, audaciam iudicis Ecclesiastici contemnentis Senatus authoritatè vindicta Senatui est reseruata, 1. p. c. 10. n. 87.

Inquisitio, Inquisitores.

LItterarum Apostolicarum executio in præiudicium S. Inquisitionis suspendenda, 1. p. c. 2. n. 10.

Et retinentur à Senatu, 1. p. c. 9. n. 32.

Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem. 2. p. c. 33. n. 1.

Recursus pro retentione litterarum tangentiũ S. Inquisitionem comprehenditur in decreto Regio prohib. tuo, ibid. n. 3.

Inquisitorum iurisdictio delegata connexa est cum delegata Episcoporum, quorum primâ instantiam Rex præseruat, ibid. n. 5.

Leges Regiæ excitantes Senatũ ad protectionem primæ instantiæ solum disponit de ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis, 2. p. d. c. 33. n. 10.

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ nouæ excitantes generaliter Senatũ ad protectionem recipiunt, ibid. n. 13.

Decretum Regũ prohibens Senatui, & cæteris Consiliarijs cognoscere per viã violentiæ de causis quomodolibet Tribunal S. Inquisitionis tãgentiũ refertur ad litteram, ibi. n. 14

Consiliũ S. Inquisitionis cognoscit de violentijs illatis per sua Tribunalia inferiora, & iudicem nonorum confiscatorum ex Regio decreto. 2. p. d. c. 33. n. 15.

Regis immediata persona an comprehẽdatur in suo decreto prohibitiuo cautarum targũtium S. Inquisitionẽ, & an possit quaslibet Litteras Apost. huius generis retinere, iuxta existentiæ cautæ, ibid. n. 17. & seqq.

Inquisitores dumtaxat non ordinariam exercent iurisdictionem, ibid. n. 24.

Rex Catholicus de iure, & vsu recepto muniti indultis Apost. retinet, & examinat litteras infringentes ius, & priuilegia S. Inquisitionis, 1. p. d. c. 33. n. 26. & seqq.

Decreto Regio prohibitiuo causas S. Inquisitionis ad Senatũ trahi per viã violẽtię excepta reperitur ipsa Regis persona, ibid. n. 35.

Cui non adaptatur ratio prohibitionis eiusdẽ decreti, ibid. n. 36.

Ad examen litterarum Apost. infringẽtiũ priuilegia S. Inquisitionis Rex priuatim elegit fidelissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulant de inconuenientijs, 2. p. d. c. 33. n. 37.

Simancas refertur asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præiudicium S. Inquisitionis ex vi defensionis naturalis, ibidem n. 38.

Regalia retentionis semper Rex vtitur pro tuẽdis iuribus S. Inquisitionis, vt ex pluribus exemplaribus hic ostenditur, ibid. n. 39. & seqq.

Pragmatica Reges Ferdinandi refertur qua multis pœnis minatur quaslibet impetrantes litteras Apostol. & illas etiam per cedulones publicantes infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia, 2. p. d. cap. 33. n. 40.

Prouisio Regia refertur, qua mandat retineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur donec ab ipso Rege examinẽtur, n. 41.

Ex Regijs pragmaticis quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionis pertinere ad Senatum Regium, ibidem numero 42.

Postea tamen dimanauit decretum prohibitiuum. 2. p. d. c. 33. n. 43.

Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionẽ pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527. ibid. n. 44.

Referuntur quam plurimæ prouisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostol. expeditarum in Romana Curia in præiudicium primæ & vlterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium ius priuilegiandi n. 46. vsque ad n. 51.

Rex Catholicus asserit se esse non solum protectorem S. Inquisitionis Hispaniæ, sed patronum, 2. p. c. 33. n. 52.

Epistola Regis refertur directum Proregi Siciliæ, ne patiatur quaslibet litteras Apost. contra S. Inquisitionem, aut Ministros exequi, donec à se remissę examinentur ibidem n. 53.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S. Inquisitionis, non solum ex vi iuris Regaliæ generalis, verum ex indultis Apostol. ipsi attributis, vt sine suo consensu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur, ibid. n. 54.

Rex Catholicus vti protector Concil. Trid. in c. causæ omnes, an potuit examinare litte-

ET VERBORVM.

Tas Apost. in derogationē primæ instantiæ S. Inquisitionis 2. p. c. 33. n. 55. & seqq.

Inquisitorum iurisdictio delegata reputa est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij, cuius participatione illa includitur in c. causę omnes, ibid. n. 56. & seqq.

Inquisitoribus nō datur iurisdictio priuatiua, sed acumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit, ibid. n. 59.

Per delegationem causę factam Inquisitori nō derogatur iurisdictio Ordinarij, & ecōtra, ibid. n. 6.

Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium excommunicatione cum delegata Inquisitorū, vtraque cōsiderātur inclusa in c. causæ omnes, quoad præseruationē primæ instantiæ. 2. p. d. c. 33. n. 65.

Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo coheret iurisdictioni Ordinarij nō auocabili, efficitur inauocabilis, & per participationē includitur in c. causæ omnes Tri. ibi. n. 70.

Inquisitorum primæ instantiæ nullū afferit potest præiudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarij, ibid. n. 78.

Propterea vtrorumque auocatio nō admittitur cum vterque includatur in Trid. 2. p. d. c. 33. n. 79.

Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse ordinariam reprobatur, ibidem numer. 80.

Opinio dicentiū iurisdictionē hodie accedere Ordinarij, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipsius ex cōnexione cum ordinaria honestatur, ibi. n. 81.

Inquisitorum cognitio tam in prima, quàm in vlterioribus instantijs præseruatur indultis Apost. vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solum esse recurrendū ad Inquisitorem Generalem Hispaniæ, 2. p. d. c. 33. n. 82.

Dominus Ioannes Aluarez de Caldas Breue quodam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, quæ tangunt eius iurisdictionem, ibid. n. 84.

Recensentur Bullæ Apost. circa iurisdictionē Inquisitionis Hispaniæ tam in prima, quàm in alijs instantijs, & circa expurgationem librorum, ibid. à n. 85. cum seqq.

Alexander III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica prauitate, 2. p. d. c. 33. n. 86.

Paulus III. declarauit suæ non fuisse intentionis derogare, nec minuere, aut mutare de iuribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispaniæ per suā nouā erectionē S. Inquisitionis Rom. postmodū facte creatā, ibi. n. 87

Iulius III. omnem iam potestatem contulit Inquisitoribus Hispaniæ in causis quomodolibet eam tangentibus, ac si nihil in Sede Apostol. reseruaretur, ibid. n. 88.

Clemens VIII. vt indulta Apost. ad ea omnia extenderentur de quibus solum est cognoscere Hispan. Inquisitio de iure, aut de cōsuetudine, 2. p. d. c. 33. n. 89.

Idem Pontifex committit denuo Inquisitori Generali causam librorum expurgādorum, ibid. n. 80.

Litteras impetratas in causis tangētibus Inquisitionem Hispaniæ declarat Alexander VI. subreptitias & exequēdas nō esse, ibi. n. 91.

Idem declarat Clemens VII. ibid.

Consensus Regis Catholicus expressus in impetratione, & executione litterarum obtētarū è Romana Curia contra iura Inquisitionis Hispaniæ. 2. p. d. c. 33. n. 92.

Sixtus V. tales litteras esse subreptitias deficiēte consensu Regis declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum.

Paulus III. causam librorum cognoscendorū esse propriam Inquisitionis Hispaniæ in suo territorio declarauit, ibid. n. 95.

Vbi quam plures aliæ Bullæ ad idē recēsentur.

Bullæ Apost. prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ, in qualibet instantia, & recursu etiam ad Sed. Apostolicam in quibusuis negotijs, & eorum dependentijs multæ recensentur, & vbi inuenire possunt, 2. p. d. c. 33. n. 96. vsque ad n. 109.

Refertur Trianus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, ibid. n. 110. & 111.

Bulla Pauli III. multa ex supradictis in vnum redigens refertur ad litteram, n. 112.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquisitionis, & eius primam, & vlteriorem instantiā, ibidem n. 113.

Regi Catholico ex Bullis Apost. datur priuilegium, vt sine suo consensu expresso nec impetrentur, nec exequantur vti subreptitiæ litteræ in derogationem iuris S. Inquisitionis Hispaniæ, 2. p. d. c. 33. n. 114.

Rex Catholicus fatetur se patronum, & protectorem Inquisitionis Hispaniæ esse, ibidem n. 118.

Ex auocatione causarum tangentium S. Inquisitionem Hispan. orirī scandalum, & nouitatem asserit Rex, ibid. n. 135.

Litteræ impetratæ in negotijs S. Inquisitionis nullæ sunt deficiente consensu Regis, vt declarauit Iulius III. 2. p. d. c. 33. n. 120.

Regi asserenti de timore scandali standū erit, ibid.

Reges Catholici semper occurrunt executioni litterarum Apost. in præiudicium S. Inquisitionis illasque retinet, ibid. n. 136.

Exem-

Exemplaria quam plurima ad idem recitãtur, 2.p.d.c.33.n.127.vsque ad 143.

Libros in Rom. Curia reprobatos Authorum Hispaniæ eo solo, quod tractent de iustitia Regaliæ Regis in rebus Ecclesiasticis, Rex non patitur vt in Hispania Breuia publicẽtur, sed retinet, ne exequantur, ibid.n.114. & seqq.

Inquisitio Generalis Hispanię examinat & expurgat libros Hisp. independẽter à Cõgregatione Roman. de indice, & Magistro sacri Palatij, quorũ Breuia pro libris expurgatis non exequitur, sed nouã expurgationẽ suo tantũ nomine publicandã facit, ibid.n.145.

Per posteriorem erectionem Sanctæ Inquisitionis Romanæ nihil detractum fuisse iuribus competẽtibus Inquisitioni Hispaniæ declarauit Paulus III. 2.parte, cap.33.numer.146.

Ad auocandam primam instantiam S. Inquisitionis non sufficit sola subscriptio, sed aliæ conditiones, & formæ concurrere debent, ibid.n.93.

Instantia. Vide *Remissio, Ordinarius, Articulus.*

QVi extra Regnum cogitur litigare in prima instantia retentionis remedio vtitur, 1.p.c.9.n.34.

Litteræ percutientes primam instantiam Ordinarij in executionẽ gratiæ traduntur impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, 2.p.c.1.n.67.

Litteræ meræ iustitiæ prout rescripta monitoriales, executoriales, & percutientes primam instantiam retinẽtur in Senatu, remissa causæ cognitione Ordinario, ibidem numer.68.

Tridentin. circa cap. causæ omnes præseruans primam instantiam Ordinariorum frequentiori indiget Regis Regalia protectionis, 2.p.c.3.n.1.

Causæ omnes tam spiritualis, ciuiles, beneficiales, & mixtæ (dempta reseruatione beneficij) extra Roman. Cur. coram Ordinarijs tractandæ in prima instantia decreuit Leo, ibid.n.9.

Litteras percutientes primam Ordinarij instãtiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario, d.2.p.c.3.n.24.& seqq.

Prima instantia reseruata est in fauorem Ordinarij cum ordo confundatur, quando vnicuique iurisdictio non reseruatur, d.2.p.c.3.§.1.n.15.

Prima instantia præseruatur Ordinario etiam in fauorem partium quasi sit in humanum pro parua causã immodicos litis anfractus, patiẽd.§.1.n.16.

Primæ instantiæ præseruatio in fauorem tam Ordinarij, quàm partium fuit introducta, qui vnius renunciatione non tollitur, 2.p.c.3.§.1.n.19.& seqq.

Resoluitur ex c.20. Trid. præseruatã esse primam instantiam inferioris Prælati ordinariam habentis iurisdictionem, 2.par.cap.4.n.40.

Primam instantiam Ordinarij inferioris verè contentam sub priori parte capit. causæ omnes Trident. debet Rex protegere, 2.p.c.4.n.54.

Recusatio legitimus modus est recedendi ab Ordinario in prima instantia, 2.p.c.5.§.1.n.1.cum seqq.

Prima Ordinarij instantia euanescit per appellationem à collatione, aliouè grauamine extraiudiciali, 2.par.cap.2.5.§.2.num.10.& 11.

Tridentin. non sustulit legitimos modos quibus de Iure Canonico recedere licet ab Ordinario in prima instantia, 2.p.c.5.§.3.n.1.cum seqq.

Instantia Ordinarij percusa etiam dicitur in executiuis, 2.p.c.5.§.3.n.10.

Prima Ordinarij instantia licitè percutitur nõ nullis casibus exceptuatis à Trid. in c. causę omnes, quibus & protectio Regis cessat, 2.p.c.6.n.1.cum seqq.

Instantiam Iure Canonico perire falso inducitur ex c.causæ omnes, ibid.n.4.

Instantia noua, nouoque iudicio indiget ius nouum deductum in instãtia appellationis, diuersum à deducto in primo libello, 2.p.c.8.n.3.& seqq.

Noua instantia termino, & defensionibus indiget additio noua ad libellum quid nouum, & diuersum continens, ibid.à num.18. cum multis seqq.

Concil. Trident. in cap. causæ omnes non vtitur verbo (instantia) in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, vt eius dispositio procedat, sed ad ostẽdendum, omnes causas primitus proponendas & tractandas coram Ordinarijs, 2.p.c.10.n.17.cum seqq.

Ratio, qua mouetur Trident. ad præseruandã primam instantiã, æqualiter militat in vijs executiuis, sicuti & in Ordinarijs, 2.p.c.10.n.21.cum seqq.

Verbo (prima instantia) quo vtitur Trident. receptum in rigorosa significatione repugnaret directæ eius rationi, dict.2.part.c.10.n.33.

Instantiam non habet actus extraiudiciales, ibid.n.34.

Instantia incoepta cum defuncto per citationē continuatur cum hærede, aut successore, 2.p.c.12.n.29.& seq.

Instantia cœpta cum defuncto virtute cōmissionis subscriptæ manu Sanctissimi continuatur in hæredem coram Delegato, ibidē 1.c8.

Instantia cœpta cum defuncto, & perempta, acta Ordinaria iudicij pereunt, ac si lis cœpta non fuisset ibid.n.60.

Instantia perempta iudicis extinguitur iurisdictio, ibid.n.61.

Instantia perempta iudex amplius non dicitur index sed priuata persona, 2.parte, c.12.n. n.62.& seqq.

Instantia defuncti perempta coram Delegato causa cum hærede redditur integra, & ad priorem statum, ac ideò pertinet Ordinario per Senatum remittenda, ibidem numero 64.

Tertij comparentis coadiuuando eadem est instantia ac principalis, quem defendit, 2.p.c.13.n.47.

Instantia tertij defensuri, & principalis eadem est connexa, non diuersa, nec separata, quæ ideò ad iudicē de causa principali cognoscentem, non ad Ordinarium suum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur, ibid.n. 48.& seqq.

Instantia noua, nouoque iudicio eget controuersia mota creditori post pignoris subhastati apprehensam possessionem, & litem finitam, 2.parte, cap.18.num.19.& seqq.

Ad auocandam primam instantiam S. Inquisitionis connexa cum Ordinaria nō sufficiet subscriptio sola, sed aliæ conditionis requisitæ ex indultis Apostol. concurrere debēt, 2.p.c.33.n.93.

Instantiam, & iudicium requirit oppositio legitimi contradictores contra eligendos, vel eligentes, & quæ coram Ordinario tractatur.2.p.c.23.n.13.& seqq.

Prima Ordinarij instantia cōsumitur per collationem, aliumve actum extraiudicialē abeo factum.2.p.c.23.n.26.& seqq.

Instantia Ordinarij durat, & perseuerat si ad superiorem non fuerit deuoluta causa ob legitimam appellationem ante diffinitiuam, vel illa desistente 2.p.c.32.n.10.

Instantia datur in eo quod contra executionē grauę opponitur requirens altiorem indaginem quæ Ordinario auferri nequit, 2.p.c.34.n.60.& seqq.

Instrumentum.

Instrumentum, vt fidem faciat, ab eodē Notario, qui protocollum confecit, & non nisi semel à parte petendum extrahendum erit, 2.p.c.24.n.34.

Instrumentum insertum in priuilegio Principis non citata parte non probat, nisi exhibito originali, 2.p.c.26.n.59.

Instrumentum quo aliud registratur absque iudicis authoritate, & partis citatione nō probat.ibid.60.

Instrumentum, quo aliud refertur non probat, nisi appareat relatum, ibidem numer.61.& 62.

Instrumenti productio ipsa facta parte citata, fit de actis, licet instrumentum ipsum de actis non dicatur, ibid.n.87.

Instrumentū à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat, ne redarguatur, 2.p.c.30.§.3.n.32.

Si habeat fidem aliorum duorum, vel triū Notariorum attestantium subscribentem esse Notarium fidelem, & redargui nequit, ibid. n.33.

Instrumentum relatum à Notario etiam in alio instrumento nihil probat nisi originale appareat, 2.parte, cap.30.§.4.numer.17.& seqq.

Instrumentum de quo per relationem Notarij apparet in alio instrumento, nō probat nisi de relato appareat, ibid.n.22.

Etiam si Notarius referat, se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura, ibidem numer. 23.

Instrumentum de quo per relationem Notarij apparet in alio instrumento nō probat, nisi de relato doceatur, 2.parte, cap.30.d.§.4. num.22.

Etiam si Notarius referat, se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura, ibid n.23.

Instrumenti registrati in actis exemplum, vt fidem faciat, requirit etiam partis citationē, ibid.n.27.

Instrumentum, sententia, mandatum, & similia inserta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato iudicis legitimè vbilibet probat, 2.p.c.30.§.4.n.26.

Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis priuilegium per vsum eorum coram Ordinario, est absurdum, 2. parte, cap.34.numer.35.& sequentibus, & à num.33.

Instrumento guarentigiato inest qualitas executiua, ibid.n.38.

Instrumentum in alio Regno confectū, quod executionem meretur vbilibet eam retinet coram quolibet iudice diuersi Regni, ibidē num.46.

Instrumentum guarentigiatum coram Ecclesiastico Iudice priuilegium executionis non amittit, 2.p.c.34.n.47.

INDEX RERVM,

Contra instrumentum authenticum statũ prohibens, exceptio potest opponi ipsum non esse authenticum, 2.part.cap.30.§ 5. num.10.

Instrumentis informiter, & non solemniter exhibitis nemo credere tenetur, ibidem numer.11.

Intentio. Vide *Defectus.*

INtentionis, vel facti defectus annullat literas Apostolicas, 1.p.c.3.n.29.& seqq. Vide defectus.

Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis, 2.p.c.22.n.21. Et vide à num. 14.& seqq.

Interlocutoria. Vide *Sententia.*

INterlocutoriæ à quibus ante [illegible], & in prima instãtia permittitur appellatio, quales sint, 2.p.c.31.n.3.

Interesse. Vide *Tertius.*

Interpretatio. Vide *Declaratio.*

INterpretationem passuam recipiunt Canones posteriores à ante communi, 2.p.c.4.n.n.19.

Intimatio, Intimare. Vide *Citatio, Declaratoria.*

SI in Italiæ dictionibus prope Romã existentibus recursus ad Principes licitus est, multo magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distãtibus, 1.p.c.1.§ verũ,n.6.

Obseruatio Camilli Borrelli, ad idem adnotatur, ibid.n.7.

Eam Prouinciam lõge distare à Romana Curia dicitur, quæ extra cõfines Italiæ sita est, ibid.

Obseruatio Concilij Borrelli ad idem adnotatur, ibid.n.7.

Eam Prouinciam longe distare à Romana Curia dicitur, quæ extra cõfines Italiæ sita est, ibid.

Iudex, A quo. vel Adquẽ, Ecclesiasticus, vel Laicus. Vide *Rector regens, Iurisdictio, Delegatus.*

IVdex laicus non cognoscit de facto rei spiritualis inter duos Clericos, si præcedat ibi bitro Ecclesiastico, 1.p.c.8.n.27.

Iudex Ecclesiasticus etsi proterue nolit adimplere decretum violentiæ Senatus, nũquam ille per se reponit violentiam, 1.p.c.10.n.61.& seq.

Iudici Ecclesiastico post violentiam notoriã illatam aufugiente, Senatus, qui vim fieri decernit propria authoritate nunquam reponit, 1.p.c.10.n.62.& seqq.

Iudex laicus cognoscit de facto rei spiritualis incidenter, ibid.n.85.& seqq.

Non coram laico ad iudicante bona Clerico creditori, sed coram Ecclesiastico mouẽda est controuersia ab anterioribus creditoribus.& ibi terminanda, 2.p.c.18.n.7.

Idem est in sententia graduationis ex qua Clerico creditori bona debitoris fuere adiudicata, ibid.n.8.& seqq.

Iudicibus Ecclesiasticis maximè Apostolicis iuste non violenter procedentibus facilis patet aditus in Hispaniarum Regnis ex præcepto Regis, 2.par.cap.24.num.10.& sequentib.

Iudex ad quem quando teneatur causam remittere cauſam Ordinario 2.p.c.3.§.2.n.8.

Iudex ad quem an possit cognoscere causam cum clausula, vna cum toto negotio principali, stante noua dispositione Trident. ibid. n.n.9.

Iudex ad quem iurisdictionem restitutã adquisit super causa & articulis deductis in prima instantia, super alijs verò diuersis caret iurisdictione, 2.p.c.8.n.5.& seqq.

Nouum aliquid peti nequit coram iudice appellationis nec ipse illud admittere, cũ ad id careat iurisdictione, ibid.n.6.

Iudex appellationis nõ potest supplere, quæ veniunt ad nouam & diuersam petitionẽ, ibidem n.7.

Super nouo capitulo non dependente à primo iudex appellationis cognoscere non potest, ibid.n.8.

Iudex appellationis potest cognoscere super eo quod potest includitur super generalitate primi libelli, 2.p.c.8.n.9.

Iudex appellationis potest supplere, quod venit ad coadiuuandam petitionem, ibid.n.10.

Iudex appellationis in articulis separatis, & sic non deuolutis caret iurisdictione, ibidẽ n.18.

Nouus articulus separatus à primo deductus coram iudice appellationis pertinet inferiori Ordinario super quo literas expeditas retinet Senatus, articulum remittit Ordinario, 2.part.capit.8.num.25.& sequentibus.

ET VERBORVM.

Ad finem appellationis devolvitur iurisdictio limitata ad id tantum, de quo fuit cognitum in prima instantia, 2. part. cap. 9. num. 4.

Coram iudice appellationis reconventio opposita nō admittitur ex defectu iurisdictionis, ibid. n. 5.

Quando iudex appellationis admittit reconventionem, vel non, vide latissimè in verb. reconventio.

A iudice à quo, vel à iudice ad quē, an executoriales fieri expediendæ valdè controversum est, 2. p. c. 29. n. 1. & seqq.

Iudex ad quem, qui vltimam tulit sententiam infirmando, vel confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio, 2. p. c. 29. n. 2.

In lex appellationis, nō Ordinarius exequitur primam sententiam merentem executionem, ibid. n. 3.

Sive confirmaverit, sive cōfirmaverit, aut mutaverit priores sententias, ibid. n. 4.

Iudex fœudalis, qui competēs fuit ad cognoscendam de causa Clerici pertinet executio realis, non personalis, 2. p. c. 29. num. 15. & seq.

Iudex appellationis in territorio Ordinarij habet iurisdictionem causativè ob devolutionem legitimè factam non aliter, ibidem num. 25.

Iudex appellationis est competens in actione iudicati orta ex quasi contractu in suo foro celebrato, ibid. n. 25.

Iudex appellationis simul dicitur competens in actione iudicati ratione quasi cōtractus, ibid. n. 27.

Iudex loci contractus, aut quasi contractus nō habet iurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu, 2. p. c. 29. n. 28.

Causa condemnati conventi coram iudice appellationis ex actione iudicati, non tamen illic reperti, remittitur Ordinario per Senatum, ibid. n. 29.

Secus si in districtu iudicis appellationis tempore conventionis ex actione iudicati fuerit condemnatus repertus, ibid. n. 30.

Iudex superior iurisdictione caret ob desertā appellationem, ibid. n. 35.

Et etiam si ipse ob desertionem subsequtam expresse confirmaverit sententiam Ordinarij, 2. p. c. 29. n. 36.

Pro iudice carēre potestate vno casu excepto non præsumitur, 2. p. c. 30. §. 2. n. 26.

Iudici afferenti in sententia libellum litiscont. statutorum testium examen, & similia non creditur, 2. p. c. 30. §. 4 n. 9.

Iudici afferenti subscriptionem Papæ ex qua non aliter sibi adquirit iurisdictio in prima instantia nō creditur, ibid. n. 10. & seqq

Iudex successor in iurisdictionem omnino tenetur adimplere Regum decretum violentiæ etiam sub antecessore decretum, 1. p. c. 10. §. vnic. n. 4.

Iudicum plurium competentium electio competit prius prouocanti, etiam inuito aduersario, ibid. n. 21.

Vnius iudicis electio ex nominatis facta ab initio per impetrantem, per contractum facta intelligitur, cum in iudicio quasi contrahatur, ibid. n. 24.

Ob impedimētū iudicis transfunditur iurisdictio in alium ne detineatur iustitię administratio, dum expectatur impedimēti remotio, 1 p. c. 10. §. vnic. n. 31.

Executoribus pluribus insolidū nominatis per præventionem vnius, cęteri non excludūtur perpetuò, sed isto mortuo, aut absente vnō ex superstitibus prosequitur causam in eodē statu, 1. p. c. 1. §. vnic. n. 6.

Rescriptū pluribus directū, & eorū cuilibet, si is, qui cœpit causam decedat, aut legitimo impedimēto detineatur, vnus ex superstitibus assumit, causā in eodē statu, ibid. n. 7.

Superstes, vt successor in causa tenetur adimplere decretum Senatus (de otorgar, y reponer) etiam directū suo antecessori mortuo, vel absenti, ibid. n. 8.

Qui si reponere recusat, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, 1. p. d. c. §. vnic. num. 9.

Si plures sunt superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur decretū Regium violentiæ, ibid. n. 10. & seqq.

Electionem vnius ex superstitibus nominatis executoribus pertinere impetranti priuatiuè, mortuo primo præoccupante iurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz di, ibid. n. 11.

In impetrantis potestate sicut fuit à principio vti, vel non vti rescripto: ita ad eū priuatiuè expectat eligere vnum ex superstitibus mortuo eo, qui causam cœpit argumentatur ipse Paz, 1. p. d. c. 1. §. vnic. n. 12.

Mortuo executore, electionem præventiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique parti constanter tuetur Author cōtra Paz, ibid. n. 14. & seqq.

Cōmissione facta cōmuni, & iure æqualiter quæsito vtrique parti, electio ex superstitibus æqualiter vtrique competit pręventiuè, ibidem n. 16.

Re non integra per cōmissionis presentationē cōmissio fit cōmunis vtrique parti, & æqualiter ius quæsitum, ac partes ius eligēdi vnū ex superstitibus, 1. p. c. 1 §. vnic. n. 28.

Eli-

Eligendi vnum ex superstitibus executoribus, decretum si non pateret impetrari priuatim, quia foret [illegible] qui vel tardius, vel nunquam [illegible] ibid. n. 30.

Impetrans mortuo iudice Delegato, nõ habet iudicem, qui ei possit præfixere terminum ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis, ibid. n. 32.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit decretum violentiæ vni ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue à impetrante, & is tenetur reponere, 1. p. d. c. 1. §. vnic. n. 33.

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secũda iussio per Senatum erit expedienda, ibidem num. 35.

Executore, qui cœpit causam longe absente, potest vnus ex superstitibus in commissione nominatis eam re assumere in eodem statu, & prosequi, ibid. n. 36.

Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente, salubre remedium est quærere vnũ ex superstitibus conuidicibus nominatis in commissione, cui decretum violentiæ intimetur, 1. p. d. c. 1. §. vnic. n. 38.

Mortuo, vel abiente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, ibid. n. 39.

Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, ibid. n. 40. & 41.

Decretum violentiæ directum ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reddigatur, 1. p. d. c. 1. §. vnic. n. 44.

Senatus si in decreto violentiæ nõ fecerit mentionem iudicis superstitis, potest seorsum in alio decreto id continente tollendæ dubitationis gratia, ibid. n. 50.

Decretum violentiæ etiam directũ iudici mortuo, vel absenti, qui vim intulit, & etiã non facta mentione superstitis, semper huic intimatum adstringitur, ibid. n. 51.

Litteræ Apostol. si virtute decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt superstes acceptet commissionem, 1. p. d. c. 1. §. vnic. n. 52.

Litteræ Apostol. mittendæ sunt ad superstitẽ, ad acceptandam commissionem, etiã stãte decreto Regio retentionis earundem, ibidẽ num. 55.

Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & securitate, vt facta intimatione superstiti, & repositione, reddeat ad Senatũ, ibid. n. 56.

Et reddendæ sunt in Senatũ, vel virtute prioris prouisionis Regiæ, vel etiam noui decreti, ibid. n. 57.

Iudicium, Iudicare. Vide *Instãtia, Complicatio, Separabile, Mixtum.*

IVdicium cœptum non mutatur per priuilegium superueniens. 2. p. c. 12. n. 68.

Nisi iudicium fuerit nullum, ibid. n. 69.

Iudicium si est indiuiduum, & connexum sententia si feratur pro parte est nulla, 2. p. c. 13. n. 27. & seqq.

In iudicijs duplicibus familiæ erciscundæ, tutellæ, & curæ si cõtra plures agatur, & vnus sit Clericus coram Iudice Ecclesiastico omnes conueniuntur ratione connexitatis iudicij. 2. p. c. 14. n. 10.

Ad duplicia iudicia prouocari sunt rei, & prouocans Actor, ibid.

In iudicijs mixtis commissio impetrata cõtra plures conueniendos sub diuersis Ordinariorum districtibus degentes non indiget subscriptione propriæ manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur, sed parti traditur, vt illa vtatur coram Delegato, ibid. n. 14.

In iudicijs mixtis vnus omnium partium est finis, & omnes vnius loco habentur, & circa idem perseuerat eorum officium, 2. p. c. 14. num. 20.

Iudicium motum contra emptorem possessorem pignoris subhastati, nouum est intentandum coram suo iudice Ordinario, non coram alio, qui subhastauit iuxta Trid. 2. p. c. 18. n. 3.

Iudicium nouum est controuersia nouiter mota creditori post litem finitam, & apprehensam pignoris subhastati possessionem, ibidem n. 18.

Et noua eget instantia, ibid. n. 19.

Iudicium motum ex vna causa, falsa tamẽ non sustinetur ex alia vera tunc existente, 2. p. c. 12. §. vnic. n. 14. & seqq.

Filius in aduentitijs, quorum pater noluit acquirere vsumfructum, non potest agere in iudicio sine eius consensu, 2. p. c. 17. n. 52.

Consensus patris accedens post litem contestatam à filio non reualidat iudicium, ibid.

Iudicialis. Vide *Extraiudicialis.*

DEfensionis modus cõmensurari debet cũ genere violentiæ, vt in hac sit sufficiens, defensio etiã iudicialiter erit præstãda, quia absque

absque eius notitia princeps præuenire non potest, 1.p.c.16 n.49.

Iuramentum.

IVramentum appositum in cõtractu tribuit iurisdictionem iudici loci contractus, licet ibidem conuentus non sit repertus, 2.par.c. 27.n.38.

Iuramentum si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed eius principali dispositioni dumtaxat, non tribuit iurisdictionem contra ibidem non repertum, ibid.n.39.

Iurans Clericus respondere in loco cõtractus absque consensu Ordinarij non tribuit iurisdictionem si in eo non reperiatur, ibidem n.40.

Iuramentum non auget principalem obligationem, sed intra illius limites addit robur, 2.p.cap.27.n.42.

Iurisdictio, & Iurisdictio Ecclesiastica, seu Temporalis. Vide *Ordinarius, Commissio, Delegatus.*

DIuisio inter iurisdictionem Pontificiam, & Regiam non procedit per viam repugnantiæ, sed simplicis distinctionis, 1.p.c.1. n.62.

Iurisdictio non requiritur in supersedente ex iusta causa in executione rescriptorum ad effectum rescribendi, ibidem numero 159.

Temporalem potestatem mandare absolutè, ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur aliud est, aliud verò ne suo examine exequantur, & de ratione differentiæ, 1.p.c.2. num.5.

Iurisdictio non est necessaria, sed extraiudicialis processus in cognitione causæ retentionis ad effectum supersedendi in executione litterarum, 1.parte, cap.8.num.21.& sequẽtibus.

Iurisdictione non eget Senatus ad examinandam causam legitimam retentionis, ibidem num.23.

Magistratui specialiter quanta iurisdictio data est, tanta de generali iurisdictione aliorum detracta censetur, in quo locus non est præuentioni, 1.p.c.14.n.43.

Regulæ, quod iurisdictio censetur data accumulatiuè, non priuatiuè, quas patitur limitationes, ibid.n.44 remissiuè.

Voluntas Regis volentis, quod Tribunalia habent cognitionem acumulatiuam cum Cõsilio Supremo in causis executionis Concil. Trident. clarè patet ex l.81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo, ibid.n.45.

Iurisdictionis Ecclesiasticæ origo, & fons est Sedes Apost. quę liberè de quibuslibet causis Ecclesiasticis valet cognoscere, 2.p.c.3. num.5.

Iurisdictio ordinaria dicitur naturalis, & fauorabilis, & an in eius fauorem, vel etiam partium sit inductum c. causæ omnes, 2.p.c.3. §.1.n.1.cum seqq.

Iurisdictio Delegati, & Conseruatoris odiosa est, ibid n.2.

Dispositio quælibet derogans iurisdictioni Ordinariæ est odiosa, ibid.n.3.

Iurisdictione vtitur Episcopus in criminalib⁹, & matrimonialibus interim dum probatur immemorialis per Archidiaconum in suo districtu per tres conformes, 2.p.c.4.n.31. & seqq.

Iurisdictio in criminalibus, & matrimonialibus non est sublata ab Archidiaconis, Decanis, & per Trident. sed permissa ex immemoriali probata per tres conformes, ibidem n.42.& seqq.

Iurisdictio ab inferiore quæsita per immemorialem, aut priuilegium est verè ordinaria comprehensa in Trid.cap.20. in principio præseruante primam Ordinariorum instantiam, & qui id teneant, 2.p.c.4.n.52.

Erga iurisdictionem prætensam per inferiores Episcopo proponi debet, & probari causa in prima instantia coram Episcopo, cum sit causa tangens dignitatem non suum cõmodum personale, 2.p.cap.5.§.1.n.20.& à n. 13.cum seqq.

Iurisdictio limitata deuoluitur ad iudicem appellationis super eo dumtaxat de quo fuit cognitum in prima instantia, 2.p.c.9.n.4. cum seqq.

Iurisdictione in aliquorum gratia priuatiuè data, non prohibetur alterius prorogatio, 2.p.c.11.n.73.

Iurisdictio ex commissione contra aliquẽ nominatum in ea quando per eius mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnesque alios) in quo Doctores, & iura varia sunt, 2.p.c. 12.n.3.& seqq.

Iurisdictio Delegati est suspensa, & impendenti donec nominatio conuenientium virtute clausulę generalis (omnesque alios) fiat per impetrantem, ibid.n.8.

Ante iurisdictionis exercitium nempe per citationem, nec iurisdictio prævêta dicitur, nec rescriptum perpetuatur, ibid.n.37.

INDEX RERVM,

De iurisdictione sublata instantia perépta plura, 2.p.c.12.n.60. & seqq.

Super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an iste sit competens in prima instantia, 2.p.c.16. à n.1. cum sequentib.

Super iurisdictionis exercitio (an in aliquo casu sit exercenda) quilibet iudex cognoscit, an sua sit iurisdictio, ibid.n.2.

Si de iurisdictionis iure (siue de possessione, siue de proprietate contendatur) non de nudo eius exercitio iudex ipse cognoscere nequit, cum agitur de causa propria, ibidem num.3.

Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti, non sit de iurisdictione & districtu tantis, iste cognoscit, 2.part.cap.16.numero 5.

Super iurisdictione prætensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, aut matrimonialibus cognoscit Ordinarius in prima instantia, ibid.n.7.

Et interim, quod per tres conformes immemorriales probatur Episcopus exercet iurisdictionem primatiuè, & manutenetur, ibidē & declara vt à n.14.

Super iurisdictione prætensa per inferiores Episcopo commissio non subscripta in prima instantia retinetur à Senatu, causæ cognitione Ordinario remissa, 2.p.c.16.n.9.

De iurisdictionis proprietate, aut possessione, quis cognoscit, quando competit ratione dignitatis nō suæ personæ, & iuris proprij, ibid.n.10.& seqq.

Iurisdictio potest adquiri per inferiorem Episcopo ex consuetudine, & præscriptione, 2.p.c.16.n.21.

Lex dicēs, solō procedat, attribuit iurisdictionem priuatiuam. 2.p.c.17.n.21.

Et maioris Magistratus cuiuscumque iurisdictionem excludit, ibid.n.23.

Nec eius iurisdictio potest præuenire, ibidem n.24.

Iurisdictionis defectu nullam esse sententiam latam à Nuncio in prima instantia declarauit Rota, 2.p.c.17.n.31.& 32.

Iurisdictionis defectus insanabilis est, & cæteris maior non contentus in statuto excludente omnes defensiones, ibidem numer. 33.

Iurisdictio alieni iudicis in prima instantia nequit prorogari, nisi concurrente partium, & Ordinarij consensu, ibidem numero 34.

Iurisdictio quando nequit prorogari in præiudicium alterius, sententia ex defectu iurisdictionis nulla est, 2.parte, capit.17.numer.35.

Iurisdictione Delegati non dum præuenta per eius exercitium, res adhuc dicitur integra 2.p.c.19.n.23.

Iurisdictio non dicitur præoccupata per solā litterarum præsentationem coram Delegato. ibid.n.24.

Iurisdictio Ordinarij suspēsa per recusationē, cessante per remotionem re integra recusatis statim devoluitur ad eiusdem successorem ex vi attractiua ibid.n.25.

Iurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen eius exercitium, ante originalium præsentationem sibi factam, 2.p.c. 26.n.67.& seqq.

De iurisdictione sua certō nō est iudex, nō facta originalium litterarū præsentatione, ibidē n.84.& seqq.

De iurisdictionis defectu ob non præsentatas litteras originales non opposito, quando sustineatur iudicium, vel non, ibid.n.86.& seqq.

Iurisdictionis defectu opposito ob non præsentationem litterarum, istæ originales exhibendæ sunt, 2.part.cap.26.numer.84.& seqq.

Iurisdictionem dare non possunt priuati, ibid. n.91.

Iurisdictionis defectus vbi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens litteræ gratiæ in eis insertæ fidē non faciunt. ibid.n.100.

Iurisdictio in alienum subditum, vt ratione contractus adquiratur, duo copulatiuè requiruntur, celebratio contractus, in eius loco. & quod in eo reperiatur obligatus tempore conuentionis, 2.p.cap.27.num.16.& seqq.

Iurisdictionis voluntariæ actus gerūtur extrajudicialiter. & coram iudice competente, 2.p.c.10.n.25.

Iurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur iudici, nisi prius conditione purificata, ita vt ante eius processus sit nullus iurisdictionis defectu, 2.p.cap.27.n.27. cum seqq.

Iurisdictio licet adquiratur à tempore datæ ad eius tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio coram Delegato, 2. p.c.30.n.66.& seqq.

Iurisdictionis actus est subdelegatio, quæ non potest fieri à Delegato ante litterarū præsentationem; 2.p.c.19.sub n.24.

Ad repositionem attentatorum iudex nō eget iurisdictione, 1.p.c.10.§.vnic.n.64.

Inquisitorum iurisdictio delegata connexa est cum delegata Episcoporum, quorū primam instantiam Rex præterut, 2.p.c.33.n.5.

Inquisitores delegatam dum taxat non ordinariam

riam exercent iurisdictionem, ibid. n. 24.
Delegata iurisdictio non comprehenditur in Trid. præseruante primam instantiam Ordinario, 2. p. d. c. 33. n. 25.
A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & iurisdictio omnis ad eum refluit, & recurritur, r. 31.
Inquisitorum iurisdictio delegata coniuncta est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij, cuius participatione illa includitur in c. causæ omnes, ibid. n. 56. & seqq.
Inquisitoribus nō datur iurisdictio priuatiua, sed acumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit, 2. p. d. cap. 33. n. 59.
Iurisdictiones duæ vnitæ si sunt vna alterius naturam assumit, ibid. n. 60.
Iurisdictio ordinaria est naturalis, delegata accidentalis & odiosa, & vtraque commixta illa istam ad se trahit, ibidem numer. 62. & 63.
Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium excommunicatione cum delegata Inquisitorum, vtraque consideratur inclusa in cap. causę omnes, quoad præseruationem primę instantiæ. 2. p. d. c. 33. n. 65.
Iurisdictio reuocabilis sui natura si cohæreat iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis, ibidem n. 69.
Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij non auocabili, efficitur inauocabilis, & per participationem includitur in c. causæ omnes Trid. ibid. n. 70.
Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse ordinariam reprobatur, 2. p. d. cap. 33. n. 80.
Opinio dicentium iurisdictionem Inquisitorū hodie accedere Ordinarij, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipsius ex connexione cum ordinaria honestatur, ibid. n. 81.

Ius publicum nouum Ius Complicatum. Vide *Complicatio, Connexum.*

IVs competens Regi ex priuilegio, aut consuetudine in Ecclesijs, aut Regalia ipsius, 1. par. c. 1. n. 116. & seqq.
Ius Regium est Ecclesiasticam disciplinam, & mixtica sacra tueri, ibid. n. 119.
Ius habent Christiani denunciandi Euangelium vbique terrarum, & mittendi contionatores ad quoscūque infideles, ibid. n. 168. & seqq.
Iure qui contēdit non dicitur inobedi.ens, nec censuras incurrit, 1. part. cap. 3. num. 25. & seqq.
Iura cuncta attribuentia Principi regaliā protectionis indistinctè & absolutè loquuntur non distinguentia inter casum, & casum, 1. p. c. 9. n. 14. & seqq.
De iure principaliter corroborato immemoriali consuetudine competit Regi regalia protectionis vi oppressorum, ibid. n. 63.
Regalia tollendi violentias ius est vniuersale complectens omnes species, & casus violentiæ, 1. p. c. 9. n. 96.
Ius vniuersale vbi prætenditur per vsum partis conseruatur ius in toto, ibidem num. 67. & seqq.
Ius retentionis principaliter est publicum, 1. p. c. 13. n. 15.
Iuri publico cum ad vtilitatem communem expectet detrahi nequit, nec priuatorū conuentione tolli, ibid. n. 16.
Iuri in vtilitatem principaliter publicam, & secundario in fauorem aliquorū nequit priuatorum conuentione tolli, aut renunciari, 1. p. c. 13. n. 18.
Iuri complicato cum iure superioris nequit renunciari in istius præiudicium, ibidem numer. 29.
Super iure nouo non contento in priori instantia, deducto tamen in Rota monitoriales, aliæve litteræ expeditæ, an à Senatu retineantur, 2. parte, cap. 8. numer. 1. cum sequentib.
Ius nouum deductum in instantia appellationis diuersum à deducto in primo libello noua indiget instantia, & nouo iudicio, ibidē num. 3.
Ius nouum omnino non dicitur pronunciatū, nec appellatum, ergo nec deuoluta iurisdictio, ibid. n. 4.
Ius nouum, & diuersum ab iam deducto in prima instantia cognoscitur quando super hoc sententia lata nō facit rem iudicatam super nouiter deducto, 2. p. c. 8. n. 12.
Ius nouum non comprehensum in libello, cum noua egeat instantia, & iudicio nequit post litem contestatam introduci, ibid. num. 18.
Ius habens ad mixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi renunciatio præiudicat, nec alteri, 2. p. c. 11. n. 48. & seqq.
Ius habens separabile coniunctum cum iure alterius in sui præiudicium valet renunciatio, non in præiudicium alterius, ibid. n. 50. & seqq.
Ius vnius per se insufficiens potest à iure alterius fomentum recipere, ibidem numer. 64.
Ius nouum, & diuersum ab eo quod in iudi-

etiam agitetur nouiter deductum noua indiget cognitione, & instantia Ordinario per Senatum remittenda, 2. part. cap. 13. n. 6. & seqq.

Ius nouum diuersum, & separatum ad iam deducto in iudicium tunc cognoscitur, quando res iudicata super isto non præiudicat illi nouiter deducto, ibid. n. 8.

Vna persona, aut res potest diuerso iure censeri diuersis respectibus consideratis, 2. p. cap. 15. n. 28. 29. & 30.

Iura diuersa in eadem persona concurrentia inducunt diuersitatem personarum, quia ibi corporalis, sed intellectualis consideratio habetur, ibid. n. 32.

Iura duorum in eadem persona concurrentia non confunduntur, sed quodlibet consideratur de per se, ac si essent in diuersis personis, 2. p. c. 15. n. 41.

Iura diuersarum personarum in vna concurrentia non inferunt diuersas personas, sed diuersa iura, & illa vna persona diuersas representat, ibid. n. 43.

Ius parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere aduersarius nō potest, 2. p. cap. 17. num. 52.

Iura partium sunt de actis processus, si registrētur solemniter in illo, 2. p. c. 26. num. 87. & seqq.

Contra ius litteras Principis expeditas, & deuiantes à iuris tramites retinendas in Senatu, omnes Doctores pro tuta conclusione firmant, 2. part. cap. 31. num. 68. & sequentibus.

Vbi plurima ponderantur iura, ibid.

Iuris dispositio velociter subintrat cessante, & remoto hominis impedimento, 2. p. c. 12. n. 53. & seqq.

Ius parti adquiritur etiam ex actu nullo dicēdi nullitatem de eo, cui non potest detrahi ab aduersario, 2. p. c. 17. sub n. 52.

Ius amissum, & quæsitum, Vide *Ius.*

FAcilius tolleratur ius quæsitum, quā quærendum, 1. p. c. 10. n. 49.

Facilius impeditur ius competiturum, quam quod extinguatur adquisitum, ibid. n. 50. & seqq.

Iuri alteri quæsito detrahi nequit, 2. par. c. 17. num. 74.

Ius parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere aduersarius non potest, ibidem numer. 52.

Ius semel tertio quæsitum tolli nequit, eo retinente, & inuito, 2. p. c. 19. n. 10.

Ius quæritur aduersario ex commissione facta communi, cui impetrans renunciare alterius non potest, ibidem numer. 11. & sequentibus.

Cessante causa non cessat effectus iam cōsummatus, ex cuius executione tertio iam fuerit ius quæsitum, ibid. n. 21. & seqq.

Ius aduersario non quæritur ex commissione impetrata ante præsentationem, & citationem executam legitimè, secus post eam, cui ius renunciare non potest impetrans, 2. p. c. 19. n. 26. cum seqq.

Ius semel consolidatum, cessum, vel aliter amissum reuiuiscit, re redacta ad priorem statū ex causa de præterito, 2. p. cap. 19. n. 38. & seqq.

Ius tertio non adquiritur ex commissione re integra, ibid. n. 52.

Ex appellatione obiectiua contra electionem informiter proposita, ius fuit semel quæsitum aduersario, ne iterum admittatur ad probanda obiecta, 2. part. cap. 23. num. 37. & seqq.

Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari, postquā ex primo fuerit ius tertio quæsitum, ibid. n. 40.

Ius tertio semel quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, ibidem numer. 41.

Ius impetranti quæsitum ex supplicatione iam subscripta officiales tollere nequeunt alterando gratiam, 2. parte, cap. 30. §. 2. numero 48.

Quando ius transfertur in alium si huic non adquiratur iuris prohibitione remanet penes transferentem, 2. parte, cap. 5. §. 4. à n. 18. vsque ad 21.

Ius Naturale, Diuinū, & Positiuum, & Gentium.

COntra Ius Naturale, & Diuinū vim inferunt eijcientes à se, aut relegantes prædicatorem Verbi Dei, 1. p. c. 1. n. 176. & supr. à n. 164. & seqq.

Recursus ad Regem cū vniuersaliter apud omnia Christiana regna fuerit introductus, ius gētiū dicēdū, à Iuris Naturalis ratione prouenies, d. 1. p. c. 1. n. 181.

Ius gentium semper à ratione naturali æstimandum, licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inuentum, ibid. n. 182.

Gentium mos sequi debet, ibid. n. 183.

In Iure Naturali fundatur recursus ad Regem, ibid. 185.

Quod in Ius Naturale, aut Diuinū cōmittitur in omnū tendit iniuriam, 1. p. c. 1. n. 186.

Respublica ubi est idolatria, vel oppressionibus violentis, ipsa exigit, quòd liceat eā defendere, lege naturali ordinante, ibid. n. 187.

Homines vel tota naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominū mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus subtyrannorum iugo passis protegere, ibidem n. 187. & seqq.

De Iuris Naturalis incommutabilitate plura remissiuè, 1. p. c. 1. n. 195.

Ex origine Iuris Naturalis, Gentium, Diuini, & Positiui prouenit Principē posse obuiare violentijs, & executionib⁹ litterarū Apost. 1. p. c. 2. n. 1.

Def. ... prouenit à Iure Naturali, Diuino, & ... 1. part. cap. 2. num. 106. & seqq.

A Iure Naturali originatur recursus retētionis Bullarum, 1. p. c. 3 §. vnic. n. 9.

Vnum ... vulgi opinio est quæ ... modo Iure Naturali, non arctè nosse sed originaliter generatim mentibus inditum, 1. part. cap. 6. n. 22.

Contra Ius Naturale priuilegium concessum à Rege non valet, 1. part. cap. 7. num. 19. & seqq.

Et contra Ius Naturale dicitur cōcessum, quoties vnius alteri conceditur, ibid. n. 21.

Litteræ in præiudicium iuris Naturalis in præiudicium iuris tertij non adimplentur, ibid. n. 22.

Mandatum Principis contra Ius Naturale, vel Diuinum inductum non exequendum, sed inspendendum, 1. p. c. 7. n. 76.

Retentio Bullarum prouenit à Iure Naturali, cuilibet permittente licitam defensionem, 1. p. c. 13. n. 56.

Scandalum, & violentia, qua fundatur retentionis cognitio, est contraria Iuri Naturali, Spirituali, & opposita naturæ, 1. p. c. 16. n. 25. & seqq.

Iuri Naturali siue in præiudicium alterius Rei publicæ, aut priuati, aut cōtra bonos mores renunciari non potest, 2. p. c. 11. n. 55.

Iuri continenti vtilitatem priuatam, & publicam simul inseparabiliter renūciari nequit, ibid. n. 54.

Ius Naturale imbuit defensionem in omnes creaturas circa quod plura notabilia, 2. p. c. 20. n. 77. & seqq.

Iuri Naturali nihil detrahi potest, 2. par. c. 20. n. 84.

Ius naturæ non minus animalia docet, quam homines, ibid. n. 85. & seqq.

Iuris Naturalis actus cohercere urgentibus necessitatibus, à quo nulla persona excipitur, 1. p. c. 1. §. vnic. n. 66.

Ius Naturale caret lege permissiua, prohibitiua, & coniunctiua, ibid.

Tollerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbādi, ex natura negotij conformis Iuri Naturali, & Diuino, & pro vtilitate publica, 1. p. c. 2. num.

Tollerantia Papæ in his, quæ non sunt cōtraria Iuri Diuino approbationis, & dispensationis, vim habent, ibid. n. 112.

Tollerantia Papæ non præstat approbationē; nec dispensationem statuti contra Ius Diuinum, ibid. n. 111.

Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum falso autumant, recursus esse contra Ius Diuinum.

Recursus pro tollenda violentia sunt conformes Iuri Naturali, & Diuino, & in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, ibid. n. 215.

Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices iudicarent Iuri Naturali, aut Diuino, nec non libertati Ecclesiast. obuiare viriliter resisterent, & non tollerarent, ibidem numero 217.

Statuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostēditur ex multis Canonicis decretis.

Inter habentes æquale ius melior est conditio præuenientis, 1. parte, cap. 10. §. vnico, num. 17.

Quando ius posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem, ibid. n. 69.

Ius pignoris in re non perditur creditore facto domino reuocabiliter, ibid. n. 73.

Ad ius semel à se abdicatum, & renunciationem regressus denegatur, 2. parte, capit. 33. num. 19.

Ius competens Regi de iure, priuilegio, aut cōsuetudine in rebus Ecclesiasticis Regalia ipsius est, ibid. n. 115.

De qua cognoscit inter Ecclesiasticos, ibidem n. 116.

Ius patronatus. Vide *Patronus*

IVs Regium patronatus est Regalia Regis, 1. p. c. 1. n. 137.

Ius patronatus pertinēs Regi efficacius est alio quolibet, ibid. n. 138. & 135.

Super beneficijs iuris patronatus Regij, & eorum redditibus, & dotibus etiā inter Ecclesiasticos cognoscit Rex tam de proprietate, quàm possessione, ibid. n. 139. & 140.

Litteras Apostol. in derogationem iuris Regij patronatus Rex retinere potest, nec ob non paritionem aliquas incurrit censuras iuxta Bullam Adriani, 1. p. c. 2. n. 69.

Couarru. inſinuat nunquam admittendas litte

San in derogationem iuris patronatus, 1.p.c.3.§.vltic.n.7.

In iuris Regij aut laicorum patronat. derogationem secùndam iussionem retinet Senatus, ibid.n.38.

Ex iuris Regij patronat. derogatione maximũ potest timeri scãdalum vitandum omninò, ibid.n.41.& seqq.

Iuri patronat. laicorum licèt de iuris rigore possit Papa derogare, tamen non licèt cum tanto Regis & Regni scandalo, 1.p.c.6.n.12.& seqq.

Litteræ in derogationem iuris patronatus laicorum non retinentur, quia præiudicant patrono, sed ob damnum publicum inde illatum, 1.p.c.7.n.62.& seqq.

Ex litteris derogantibus iuri patronat. laicorũ oritur damnum publicum, 1.p.c.8.n.30.

Retentio Bullarum in derogationem iuris patronat. cum fundetur in defectu consensus patron: cessat quandocumque interuenerit, 1.p.c.13.n.58.& seqq.

Examen litterarum in derogationem iuris patronatus laicorũ, vel Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iuris patronatus nec ne, 1.p.c.16.n.33.

Ius patronatus est indiuiduum quoad substantiam, at quoad possessionem, & exercitum separabile est, 2.p.c.11.n.51.& 52.

In iuris patronatus translatione tacitè inducta à iure non requiritur consensus Episcopi, 2.p.c.27.n.11.

Ius tertij. Vide *Tertius.*

POntifices, & alij Principes iustè statuere rescripta omnia in præiudicium tertij emanata non exequenda, quia contra ius sunt, & Principis voluntatem, 1.p.c.7. num.17. & 18.

Rescripta à Rege impetrata in præiudicium iuris tertij obedienda, non tamen exequenda leges Regiæ enixè commendant, 1.p.c.7.n.25.

Ius tertij tollere nequit Princeps, nisi ex iusta causa per legem approbatam, ibidem numer.26.

Nec ex plenitudine potestatis, quæ bono & æquo temperatur, ibid.n.27.

Litteræ impetratæ contra ius tertij tanquam contra Ius Naturale obtentæ non sunt exequendæ, sed suspendendæ, 1.p.c.7.n.40.

Et quid contra Ius Positiuum, vel consuetudinarium, ibid.

Contra rescriptum tollens ius tertij præsumitur cum fit contra voluntatem Principis; ibid.n.42.

Papa tolleret suspendi rescriptum in graue tertij præiudicium obtentum, ibidem numero 43.

Litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu ob graue damnum iuris tertij ad effectum supplicandi Sanctissimum, 1.parte, c.7.n.44. & 47.

Papa sicut quilibet alius peccat tollendo ius tertij, ibid.n.45.

Rescripta contra ius tertij censentur impetrata ob nimiam importunitatem, maximè curialium, ibid.n.46.

Litteræ quibus tollitur ius tertij radicatum ex iusto titulo in beneficio cum deficiat potestas sunt in Senatu retinẽdæ, 1.p.c.7.n.50. & seqq.

Litteras in præiudicium iuris tertij retineri in Senatu nulli magis quã Papæ interest, ibid. n.52.& seqq.

Ius tertij potest tolli per legem generalem eũdem comprehendentem, non particularem, ibid.n.61.

Retentio litterarum in præiudicium iuris tertij tunc habet locum in Senatu dumtaxat, quando ex executione earum inducitur violẽtia, aut aliud damnum publicum, 1.p.c.7. tum, ibid.n.62 & seqq.

Et quando hoc casu violentiam continere dicã n.63.& seqq.

Si in expeditione litterarum Apostolicarum contra ius tertij, nec citatio, nec cautæ cognitio exhibeatur ob violẽtiam sibi illatam ad retentionis recursu vti, ibid. n.71. &

... iniustitia qua ius tertij tollatur,

... nequit, nec probare, si ... auditur, 1.p.c.10.n.53. & seqq.

Litteræ in præiudicium iuris tertij extortæ regulariter in Senatu nõ retinentur, nisi forsit communis publica vtilitas, 1.p.c.13.n.14. & seqq.

Retentio Bullarum ob notabile præiudicium iuris tertij cessat accedente tertij voluntate & consensu, 1.p.c.13.n.36.& seqq.

Iustè, Iustitia, Iniustitia.

IVstitia Principis pax est populi, tutamẽ patriæ, immunitas plebis, solatium pauperũ, 1.p.c.1.n.96.

Quod iustum est Principis obiectum est, 1.p.c.7.n.1.& seqq.

Iustitia sublata fluctuat orbis terrarum vniuersus iniustitia priuata saltem causatiuè publicam perducit perniciem, 1.parte, cap.7.numer.72.

Iniustitia qua ius tertij tollitur, vis publica est, ibid.n.73.

Iussio Secunda.

IMpetrans, cuius litteræ detinentur post examen tanti Senatus, meritò diffidens de secũda iussione causam deserit, agnoscens Sanctissimum nouiter, & verius informandum, 1.p.c.2.n.89.

Iussione secunda adueniente à Papa per iuridicos tramites obtenta informato de incõuenientijs obtemperãda erit, 1.p.c.3.§.vnico,n.5.

In secundæ iussionis complemento post litterarum retentionem factam à Senatu Doctores variant, ibid.n.5.& seqq.

Couarr. assertio adducitur, ibid.n.7.

Litteras in damnum publici regiminis super materia, qua Princeps nequit disponere etiam secundo, & tertio missas non exequendas, firmat Augustanus, 1.parte, c.3 §.vnic. num.11.

Si Papa informatus secundam mittat iussionem posse secũdo supplicari, & iterum suspendi executionẽ donec tertia accedat iussio, firmat Pater Enriquez, 1.p.c.3.§.vnic. num.15.

Si in secunda iussione nouum aliquod grauamen addatur ex falsa informatione admitti posse in re graui tertiam supplicationem asserit Pater Enriquez, ibid.n.16.

Author non admittit absolutè obseruationes Doctorum circa secundam, aut tertiam iussionem, sed cum fœdere distinctionis, ibidẽ n.17.& seqq.

Supplicatione à litteris interposita legitimè ac cum partis citatione prosequuta, secunda iussio à Papa obtenta regulariter obtemperanda in Senatu, 1.p.c.3.§.vnic.n.18.& seqq.

Iura permittentia supersedere in litterarũ executione ad effectum rescribendi, & expectãdi secundam iussionem, nullam faciunt mẽtionem de tertia, ibid.n.19.

Primæ litteræ habentes clausulas ex quibus apparet libera voluntas Principis obsequẽdæ sunt, quia habent vim secũdæ iussionis, ibidem n.22.declaratur n.34.& seqq.

Impetrans, cuius litteræ fuere in Senatu retentæ, si secundam iussionem obtineat non citato supplicante adhuc in Senatu detinendam, 1.p.c.3.n.23.& seqq.

Papa non legitimè instructo de inconuenientijs cautantibus retentionem in Senatu secũda iussio in idem incidit inconueniens, & defectum, ibid.n.26.

Papa dum non est instructus, & certus de inconuenientijs priorum litterarum (quas Senatus retinuit) secundam concedens iussionem; denuo non consentit, sed virtute prioris cõsensus agit idem continentis inconueniens, 1.p.c.3.§.vnic.n.30.& 31.

Ad secundam iussionem obtinendam debet consueta iuris forma seruari, ibidem nume.32.

Litteræ Principis si contineant damnum intollerabile, & irreparabile tutius est secundo replicare, & expectare tertiam iussionẽ, ibid.n.34.

Clausula (non obstantibus, &c.) in rescripto apposita habet vim secundæ iussionis, 1.p.c.3 §.vnic.n.35.

Secundam iussionem in derogationem iurispatronatus laicorum, aut Regis retinet Senatus, ibid.n.38.

Papa non vult ita durius agere contra Regem per tres iussiones, cum eius non sit intentio Regis, aut Regni iuribus, & consuetudinibus derogare, ibid.n.39.

A secunda, vel vlteriori iussione in derogationem iuris strangerij ab vniuersali scandalo supplicari iterum Sanctissimum posse, 1.p.c.3.§.vnic.n.44.

Iussionem alium non solet Sanctissimus mittere, nec ita durius agere semel informatus à Senatu de inconuenientijs publicis suarum litterarum, ibid.n.45.& seqq.

Iussio secunda, vlteriorve ad hæc Regna non solent expediri, vel quia partes timent expẽsas in prosecutione supplicationis, vel agnoscentes, quanta sit fides adhibenda fidentissimæ Senatus relationi, 1.p.c.3.§.vn. n.66.

Secundã, vel alterius iussionẽ impetrans proteruè, & temere agit, expositis priuationi naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in hoc Regno, ibid.n.64.

Secundam, aut tertiam iussionem proteruè impetrans præstat causam seditioni, ac turbationi pacis publicæ, qui vt seditiosus cõpelli potest à Regno, ibid.n.68.& seqq.

Litteræ Principis emanatæ super materia in qua deficit potestas, non exequuntur etiam accedente secunda, aut tertia iussione, 1.p.c.7.num.51.

L

Laicus.

LAicus ratione iuris indiuidui habiti cum Clerico non ligatur statutis laicorum, 2.p.c.11.n.60.

Laicus hæres Clerici ligatur eadem instantia cœpta contra Clericum coram iudice Ecclesiastico, 2.p.c.12.n.33.

Laici

Laici intervenientes in executione litterarum Apostol. contra priuilegia, & indulta, seu consuetudines horum Regnorum amittunt ipso facto bona, & quælibet officia, & eorũ personæ Regis mercedi subiacent, 2.p.cap. 24. n.57. & seqq.

Quid si sint Ecclesiastici, ibid.n.60.

Laici quomodolibet interuenientes in supradictis, ũ Notarij, aut Procuratores sint mortis pœna, & bonorum amissione plectuntur, cæteri amittunt bona, personæ verò Regiæ mercedi affectæ sunt, 2.p.c.24.n.62.

Laicus Romæ obligatus per se, vel per procuratorem ex obligatione Camerali, an ab Auditore Cameræ exequi valeat, 2.p.c.27.n. 57.& sequentib.

Legatus Papæ, & de latere. Vide *Nuncius, Exemptus.*

PEr suum Legatum refert Rex per annos Papæ supplicationes à litteris Apostol. 1.p. c.2.num 100.

Legati plures recensentur Regij missi ad Pontificem, vt conferrent hanc retentionis materiam, ibid.

Per Legatos suos Romam missos scandala per Ecclesiã passa Rex impedit, 1.p.c.4.n.50.

Legatus de latere cognoscit de causis exẽptorum, 2.p.c.14 n.33.

Cognitio de exẽptis est de reseruatis Sedi Apostol. quam repræsentat Legatus de latere, ibid.n.34.

Papa eximendo ab Ordinario non censetur eximere à potestate Legati de latere, ibidem num.35.

Legati de latere de Iure Communi Ordinarij dicuntur, & cum Ordinarijs suæ Prouinciæ concurrunt, 2.p.c.21.n 2.

Legatus de latere, & Legatus cum potestate Legati à latere pares sunt, ibidem num. 11. & seqq.

Legatus cum potestate Legati à latere cognoscit de appellationibus ad Sedem Apostol. emissis, ibid.n.13.& seqq.

Delegato de latere ad Nuncium cum potestate Legati de latere valet argui, ibid.n.16.

Legatus à latere de Iure Cõmuni cum Ordinarijs concurrebat, non hodie ex Trid.2.p. c.21.n.23.& seqq.

Legati de latere licèt ex Trid. in c. causæ omnes inhibeantur in prima instantia, non tamen Rex et ẽ Legatus de latere Regni Siciliæ, & de rationibus plurib⁹, 1.p.c.1.à n. 42.& seqq.

Pontifices antiquitus creabant Legatũ à latere aliquẽ Prælatũ Hispaniæ ad euitanda stipẽdia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, 1.p.c.1.§ vnic.n.42.& seqq.

Legatum, Legatarius.

LEgatum pro virginibus maritandis obtinet iam nupta, 1.p.c 10.n. 11.

Secus quando dispositio dicat pro virginibus maritandis, ibid.n.12.

Legatum liberationis factum depositario, intelligitur de debito facto ex deposito non alunde, 2.p.c.5.§.4.à n.7.

Legata liberatio tutori restringitur ad causam tutelæ, ibid.n.9.& seqq.

Legitimum, Legitimè. Vide *Causa.*

LEgitimũ dicitur, quod à lege approbatur, & secundum eam fit, 1.p.c.3.§.vnic.à n.24.

Letrones. Vide *Cedulones.*

LEtrones, seu cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non parationem litterarum Apostol. sæpè in Hispania scandalum causant, 2.p.c.24.n.1.cum seqq.

Lex. Vide *Princeps, Statutum.*

LEx non recepta, nec moribus vtentium cõprobata non ligat, 1.p.c.2.n.115.

Legis non receptæ transgressor non dicitur illam non seruans, ibid.n.116.

Lex sub cõditione lata intelligitur si moribus vtentium approbetur, cuitacitè conditioni subijcitur, ibid.n.117.& seqq.

Etiam si habeat clausulam irritantem, ibid. n. 118.& 119.

Dum disceptatur super lege Pontificia, an fuerit recepta non ligat, 1.p.c.2.n.120.

Lex Canonica non ligat vbi est verosimile Papam ignorare rei difficultatem pro tali loco, vel tempore, ibid.n.121.

Contrauentio, & obseruantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta, ibid.n.122.

Lex Pontificia non recepta à maiori parte populi prætexturationabilis causæ non obligat, 1.p.c.2.n.123.

Lex Canonica tempore, loco, & causa, intelligitur lata, atque ex eorum diuersitate temperari, ibid.n.124.& seqq.

Leges Pontificiæ multæ nõ receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non cõueniunt, 1.p.c.2.n.131.cum seqq.

Leges multæ patriæ moribus non conueniũt, ibid.n.128. & seqq.

Lex habens plura Capitula quoad nõ recepta non ligat, quoad cætera tic, ibid.n.144.

Centuræ pro parte legis receptæ dumtaxat liganr, non pro parte non recepta, 1.par.c.2. n.145.

A lege lata non appellatur, 1.p.c.2.n.148.

Nisi alata in præiudicium certarum personarum, ibid.num.149.

A lege etiam Pontificia supplicari licet ex iusta causa quando moribus alicuius Prouinciæ non conuenit, ibid.n.150.

Legem vniuersaliter latam facilè contingit, non conuenire moribus gentium omnium, ibid.n.151.

L.final.C.si contra ius, vel vtilitat.public. põderatur 1.p.c.3.n.17.

Leges plures Partitæ, & Recopilat. conferũtur mandantia Regis litteras non exequendas, sed referibendum Regi super damnis allatu ris publicæ vtilitati, ibid.n.18.

Lex Regia licita est ob scandalum vitandum disponens ne alienigenæ in Regno retineãt beneficia, 1.parte, cap.4.num.38.& 2.p.c. 1.n.41.

Legem condere potest Rex ob publicam vtilitaté ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno, 1.p.c.5.n.60.& seqq.

Legem Pontificiam potest Episcopus cõtradi cere eòquod regioni suæ non conueniunt, 1.p.c.6.n.18. & seqq.

Destructio ciuitati paratur, in qua legi Magistratus præsunt non istis lex, 1.p.c.7.n.4.

Lex vbi alicuius casus specialiter meminit, quia frequentius accidit, similiter minus fre quentes non excludit, 1.part.cap.9.n.17.& seqq.

Lex Regia referens sex casus nititur in ratione generica ad ostendendam licitam retentionem in illis, ibid.n.18.

Leges humanæ tam Pontificiæ, quàm ciuiles, non receptæ non ligant, 1.p.c.2.n.123.

Lex pœnalis ad alias personas, vel casus vltra expressos non extenditur, 2.parte, cap.20. n.80.

Nec etiam per similitudinem, & rationis iden titatem, ibidem n.81.

Per legem præuenire omnes impetrantium machinationes foret impossibile, & singulis specialem legem condere, 1.part.cap.9. num.23.

Eadem potestas, quæ attribuitur Regi ad cõdendam legem, qua aliquos casus retẽtionis expressit datur incondenda super alijs sub ratione generica, & fundamentali comprehensis. 1.p.c.9.n.49.

Singuli casus in lege Regia, 25. relati singulas antea leges habet ãtur, & ex promulgatione priorum non fuit sublata potestas ad cæteras postea promulgatas, ibid.

Vna, alteravè lex nõ potuit præcauere tot no uas machinationes ambientium impetrantium, quæ occasionem præbere aliàs condẽ di, ibid.n.50.

Lex loquens distinctè, & cum aliqua qualitate trahit ad se omnes aliàs generaliter, & indistinctè loquentes, 1.p.c.10. sub n.68.

Leges Regiæ ponderantur, quę nouiter dispo suere circa alios casus l.25.non comprehen sos, 1.p.c.9.n.51.& seqq.

Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonia lium Diœcesum Burgens. & extensa postea fuit ad alia loca quibus similis consuetudo, 1.p.c.9.n.52.

Legem Regiam, 25. retinentem dumtaxat litteras impetratas ad Canonicatus Magistralis, & Doctoralis praxis Senatus extendit ad nouiter erectos pro Pœnitentiaria, & Lectura ob similitudinem & identitatem rationis, ibid.n.53.

Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostolicarum tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda, ne fiat, posit factam tamen nihil vltra disponunt circa executionis repositionem, 1.par.c.10.n. 45. & seqq.

Leges Regiæ tractantes de remissione causarum retentioni Bullarum tangentiũ in Cõsilio Regio quotidie practicantur, 1.p. cap. 14.n.23.

Leges Regiæ disponentes super hac remissione cautarum retentionis Bullarum ad Chã cellarias non procedunt per inhibitionem Consilij, sed consulendo eius exonerationi, ibid.n.24.

Agitur latè de intellectu l.81.tit.5.lib.2. Re copilation. tom.3. loquẽtis de inhibitione Chancellariarum circa violentias tangẽtes executionem Concil. Trid. 1.p.c.14.n.46. & seqq.

D.l.81.nõ procedit absolutè in omnibus violentijs causatis ex dispositione Trid. sed tã tũ quando directè recurritur pro obseruantia, & executione eiusdem declaratur, ibid.

D.l.81.quæ vniuersaliter omnes violentias tãgentes conseruationem Concilij prohibet Chancellarijs interpretatur, & declaratur, ibid.n.52.& seqq.

Ex protectione Concilij Regi commendatæ oritur potestas leges condendi in Concilij confirmationem, & eius obseruationis incitatiuas, 2.p.c.1.n.31.& seqq.

Cognoscere de aliquo casu leges cõdere super eo, paria sunt, ibid.n.34.

Leges

INDEX RERVM,

Leges plures in iure ciuili reperiuntur circa res sacras, quia nihil per se faciũt, sed cõfirmant, quæ à sacris Canonibus sunt ordinata, & suis iussionibus muniunt Principes, 2. p. c. 1. n. 35.

Decretum à Sancta Synodo diffinitũ lege potest Regia sancita munir, ib. d. n. 36.

Lege sua præcipit Imperator Martianus Concilium Calcedonense inuiolabiliter obseruari, d. 2. p. c. 1. n. 37.

Leges Iustinianus Imperator Iustinianus mandabit quatuor illa Concilia Nizenum, Cõstantinopol. Ephesinum, & Calcedonense obseruari, & custodiri, ibid. n. 38.

Leges temporales conditiones non contrariæ iuris Pontificij dispositioni condi valent, ibid. n. 39.

Lex ciuilis ad euitandas fraudes & dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo valent circa res Ecclesiasticas. 2. p. c. 1. n. 40.

Lex quando aliquid de nouo disponit cũ certis modificationibus censetur formã inducere, 2. p. c. 6. n. 23. cum seqq.

Lex vbi non distinguit nec nos distinguere debemus, 2. p. c. 10. n. 32.

Lex noua declaratoria contrarium videtur velle disponere in casu omisso, 2. p. c. 10. n. 42. & seqq.

L. is à quo, ff. de rei vindic. & l. non ideircò. ff. de iudicijs expenduntur, & de earum intellectu, latè tractatur 2. p. c. 13. à num. 11. cũ seqq.

L. tutorem, ff. de ijs quibus vt indignis notatur ad hoc, quod diuersa sint iura quamuis in eadem persona simul plura concurrant, 2. part. cap. 15. num. 30. cum multis sequentibus.

Lex non trahitur ad præterita iam decisa per rem iudicatam, transactionem, iuramẽtum, præscriptionem, & similia, 2. part. cap. 17. num. 61.

L. cum in diuersis. 41. ff. de relig. & sumptibus funer. singulariter ponderatur, vt Prouincia vbi caput est maioratus, attendatur ad cognitionem, etsi cætera bona incorporata alibi sint, 2. p. c. 5. §. 3. n. 32. cum seqq.

Lex noua idem disponens, quod Ius Cõmune recipit omnes limitationes, ampliationes, & declarationes, quas Ius Commune, 2. p. c. 5. §. 3. n. 5.

L. à Diuo Pio, §. si post aditum, ff. de re iudicata. latè exornatur, 2. p. c. 18. à n. cum seqq. & per totum caput.

Lex cum. C. quando Imperat. inter pupillum, & viduã, quæ tantum loquitur in pupillo, & vidua habet locum in materijs mixtis, ibus personis. ex identitate rationis, 2. p. c. 31. n. 35. & seqq.

Ad l. fin. C. de edicto D. Adriani toll. termini reducitur in missio ex litteris Apostol. 2. p. c. 34. n. 152.

Lex noua disponens in certo casu in omissis contrarium disposuisse intelligitur, 2. p. c. 10. à n. 42.

Lex noua limitatiua, seu declaratiua nõ corrigit ius cõmune, nisi in casu de quo loquitur, ibid. n. 44.

Lex seu statutum alteratum, seu chancellatum in parte in alijs remanet cõfirmatum, ibidẽ n. 45.

Lex de similibus ad similia non trahitur vbi diuersa ratio militat. 2. p. c. 10. n. 46.

Vel vbi sequeretur iurium correctio, ibidem n. 47.

Et debet adesse omnimoda similitudo, ibidẽ n. 48.

Lex noua quando specialiter prouidet in vno casu contrarium videtur velle in alijs omissis, 2. p. c. 30. §. 5. n. 17.

Leges Regiæ excitantes Senatũ ad protectionem primæ instantiæ solum disponit de Ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis, 2. p. c. 33. n. 10.

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ nouæ excitantes ad Senatũ generaliter ad protectionem recipiunt, ibid. n. 13.

Lex Regis Ferdinandi refertur, qua multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia, ibid. n. 40.

Libellus.

LIbello generali licet quis respondere non teneatur, si iam respondit, sibi præiudicat, 1. p. c. 10. n. 54.

Libellus in secunda instantia mutari non potest, 2. p. c. 8. n. 11.

Libellus in iudicio particulari mutari nequit post litem contestatam, ita vt remaneat eadem instantia, ibid. n. 19.

Libelli emendatio nouũ quid & diuersum cõtinens, nec in iudicijs ordinarijs admittitur, ibid. n. 21. & seqq.

Noua additio ad libellum iam præsentatum nouo indiget termino, noua litis contestatione, & instantia, 2. part. capit. 8. numer. 23.

Libelli emendatio etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habeat à priori, re continentiæ causa diuidatur, ibid. 25. & seqq.

Sixtus V. tales literas esse subreptitias deficiẽte consensu Regis, declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum, n. 2 p.c. 33 n. 93. & 94.

Paulus III. causam librorum cognoscendorũ esse propriam Inquisitionis Hispaniæ in suo territorio declarauit, ibid. n. 95.

Vbi quamplures aliæ Bullæ ad idem recensentur.

Libros in Romana Curia reprobatos Authorum Hispaniæ eo solo, quod tractent de iustitia Regalię Regis in rebus Ecclesiasticis Rex non patitur, vt in Hispania Breuia publicentur, sed retinet ne exequantur, 2. p. c. 33. n. 144. & seqq.

Inquisitio Generalis Hispaniæ examinat, & expurgat libros Hispanos independenter à Congregatione Romana de indice, & Magistro sacri Palatij, quorum Breuia pro libris expurgatis non exequitur, sed nouam expurgationem suo tantum nomine publicandam facit, ibid. n. 145.

Liberè, Librum. Vide *Arbitrium, Licentia.*

Licentia obtenta per Prælatum ad testandũ de bonis Ecclesiæ quæsitis extẽditur ad testamentum antea factum, 1. p. cap. 10. n. 4.

Licentia à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum iam conditum, ibidem n. 5.

Licentia data à Principe ad ædificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum, ibid. n. 6.

Quod procedit, siue Princeps scierit factum fuisse, siue ignorauerit, ibid. n. 7.

Licentia obtenta à domino feudi, aut emphyteosis pro re alienãda porrigitur ad alienationem iam factam, 1. p. c. 10. n. 13.

Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum, vbi actus dependet à voluntate, & potestate concedentis, ibid. n. 74.

Limitatio, Limitatum.

Limitatiuè verba apposita habent inducere terminum, quem non licet transgredi, 1. p. c. 10. n. 39.

Limitata est Regalia retentionis ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem, quæ cessat cessante causa, ibid. n. 40. & seqq.

Limitata causa limitatum producit effectum, 2. p. c. 22. n. 14. & 15.

Limites, & districtus. Vide *Regalia, Diuisio.*

Lis, & Lis initianda. Vide *Tertius, Commissio, Rescriptum.*

Lis aliqua non requiritur in iudicio gratiarum, 1. part. capit. 14. num. 37. & seqq. & à num. 34.

Lites abreuiari, vtilitatem publicam concernit, 2. p. c. 3. n. 15.

Litium extinctio ad conseruationem Congregationis humanæ expectat, ibidem numero 16.

Litium sumptibus subditos subleuare ad præcipuum Reipub. regimen spectat, ibidem num. 17.

Lis si coram Ordinario non finiatur infra biẽnium liberè potest pars superiorem adire, qui auocat, & inhibet Ordinario, 2. p. c. 6. num. 2.

Et tunc superior litem assumit in eodem statu non alia noua incipienda, ibidem numero 3.

Liti cœptę cum defuncto si fuisset renunciatũ acta pereunt Delegati, & Ordinarius cõtra hæredem recuperat iurisdictionẽ in prima instantia, cum res reddatur integra, 2. p. c. 12. n. 50. & seqq.

Lis nouiter inchoanda cum tertio comparentis exclusiuè cum eius ius noua egeat instantia, 2. part. cap. 13. à num. 3. cum sequẽtibus.

Lis inter aliquos iam mota non suspẽditur per tertium exclusiuè cõparentem, sed imò inter priores collitigãtes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertij ius, ibid. n. 10. cum seqq.

Litis cursum non suspendi, nec eius diffinitionem per oppositionem tertij exclusiuè comparentis Rota determinauit, 2. p. c. 13. n. 16. cum seqq.

Lis graduationis post sententiam executioni datam facta adiudicatione singulis creditoribus finita est, 2. p. c. 18. n. 9.

Lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam, ibid. n. 10.

Stephani Gratiani obseruatio refertur, quod vt dicatur lis finita non sufficit res iudicata, nisi eius executio realis subsequatur, ibid. n. 13. cum seqq.

Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent, 2. parte, cap. 28. num. 16. & à numer. 20. cum sequentib.

Et coram suo iudice Ordinario, cui prima instantia pertinet ex Trident. cui alias Senatus causam remittet, ibidem numer. 17. 21. & 22.

Lis non dicitur introducta, vbi non constat de mandato impetrantis commissionem ad litem mouendam, 2. part. cap. 34. num. 155. & sequentib.

Litteræ Apostolicæ. Vide *Retētio, Recursus, Commissio, Ordinarius.*

LItteræ Apostolicæ in Hispania multis in casibus ad Suprema vehuntur Tribunalia vt examinentur, an quid contineant in dānum Regis, aut Regni, aut contra publicam vtilitatem, 1. p. c. 2. n. 2.

Litteræ Apostolicæ in perniciem Reipub. Ecclesiasticæ, spiritualis aut temporalis in Senatu reuerenter, donec Pontifex de veritate, informatus, vel reuocet, vel confirmet præmissa supplicatione, ibid. n. 3.

Litterarum Apostolicarum examini omnes Christiani Principes vtuntur, ibidem numer. 4.

Absit esse potestatem secularem mandare absolutè, ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur, aliud ne fine suo nimis dato exequantur, & de ratione differentiæ, 1. p. c. 2. num. 5.

Litteræ Apostolicæ contra publicam vtilitatem obtentæ retinentur, quia ad Regem pertinet Iure Naturali populos sibi cōmissos ab huiusmodi oppressionibus liberare, ibid. n. 8.

Litteræ Apostolicæ ne exequantur nisi prius habita licentia à Senatu ob vtrandum an dalum, statutum valet, ibidem numer. 12. & seqq.

Litteræ Apostolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex iusta causa donec Pontifex melius informatus supplicatione præmissa secundam mittat decisionem, 1. p. c. 2. n. 16. & 17.

Litteræ Apostolicæ falsis suggestionibus contra publicam, spiritualis Ecclesiasticæ, aut temporalis vtilitatem impetratæ retinentur in Senatu nec executantur, quia deficit voluntas Papæ, ibid. n. 18.

Litterarum Apostol. examini omnes Christiani Principes vtuntur, ibid. n. 19.

Litteræ Apostol. tertio iusta causa existēte primum à dominio Iuris Naturalis dictatis defectionem oppressionis, ibid. 20. & 21.

Litteræ Apostol. iusta deficiente causa retineri non possunt, ibid. n. 22.

Litteræ Apostol. quæ sine iusta causa ius tertio quæsitum tollunt, iustè retinentur, 1. p. c. 2. n. 24.

Litterarū Apost. retētionis recursu omnes vtūtur Principes Christiani, ibidem num. 25. & seqq.

Litteræ Apost. contra ius Regis, aut Regni, aut cōtra œcumenica Cōcilia Generalia ad Suprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur, ibid. n. 27.

Litteræ statim redduntur impetranti quando Senatus iustam causam non reperit, ibidem n. 29.

Litteræ facultatis Nunciorum quomodo, & ad quem finem à Senatu examinentur, 1. p. à n. 37. & seqq.

Litteræ Apostolicæ in Hispania hoc tantum licito fine detinentur, vt supplicetur Papa certius informandus, 1. parte, capit. 2. numer. 59.

Litteræ Apostol. hoc tantum fine in Hispania retinentur, vt supplicetur Pontifex certius informandus, ibid.

Litteræ aliquot interim suspenduntur dū Pontifex instructus de damno publicæ vtilitatis aliud, 1. p. c. 3. n. 6. & seqq.

Litteræ Apost. ob aliquod dalum vitandū, ob derogationem iuris patron. Reg. aut laicorū, aut iuris strangerij licitè retinentur in Senatu, 1. p. c. 4. n. 36. & seqq.

Litteræ etiā validæ sint mero iure retinentur ob damnum publicæ vtilitatis quo non tamen subreptione facultas retinendi nititur, 1. p. c. 8. n. 31. cum seqq.

Litteras, qui tenetur infra terminum expedire impeditus dicitur durante controuersia interim sibi nota, 1. p. c. 15. n. 11.

Litteris ad Senatum allatis causa retentionis deducta accuratè examinatur per Ordinarios iudicij tramites, in quo datur supplicatio, 1. p. c. 16. n. 16.

Litteræ iustitiæ, prout rescripta, monitoriales, executoriales, & percutientes primam instantiam retinentur in Senatu remissa causę cognitione Ordinario, 2. p. c. 1. n. 68.

Litteræ patētes vbi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, nō sufficiūt Bulla tab anulo Piscatoris clausa, licet alias æqualem vim habeant, 2. part. cap. 6. § 1. n. 24.

Litteræ Apostol. plurimæ in Senatu exhibentur vt executoribus auxilium præstet quod libentissimè exhibet, aut vim aliquam contineant, 2. p. c. 24. n. 22.

Litteræ Apostolic. seu commissiones, ex quibus prima Ordinariorum instantia percuti potest duplicis generis sunt, 2. part. c. 26. n. 1. & 2.

Litteræ gratioſæ duo continent ſeparabilia partem diſpoſitiuam & ſubſtantiam gratiæ, & partem executiuam acceſſoriam ad gratiam, 2.p.c.26.num.5.

Litteræ gratioſæ in quibus conſiſtit ius, actio & probatio impetrantis, neceſſariæ omnino ad cauſam per Senatum Ordinario remiſſam, illi ſunt de neceſsitate tradendæ, ibidem num.23.

Litteræ expeditæ, & deperditæ teſtibus probantur, ibidem n.30.

Litteræ meræ iuſtitiæ quales ſint, 2.p.c.26. num.34.

Litteræ iuſtitiæ non ſubſcriptæ nullæ ſunt ex defectu formæ, nec illis Delegatus vti poteſt ex defectu iuriſdictionis, ibidem numero 35.

Litteræ meræ iuſtitiæ, quæcumq; ſint nihil coram Ordinario (cui fit per Senatum cauſa remiſsio) ad iudicium ibidem initiandum, proſunt nec parti impetranti, 2. p.c.26.n.36.

Litteræ moniteriales, compulſoriales, remiſſoriales, executoriales, & emanatæ à principali commiſsione nulla ob defectum formæ Trid. pariter nullæ ſunt , quia procedunt à radice infecta, ibid.numer.38. cum ſequentibus.

Litteræ iuſtitiæ non ſubſcriptæ, vti ineffaces, & inutiles penitùs ad cauſam remiſſam Ordinario, coram quo iudicium initiatur, fruſtra remitterentur eidem, 2.p.c. 26.n.48.& ſequentibus.

Litteræ iuſtitię percutientes primam inſtantiam, ſi impetranti à Senatu traderentur maximum ſequeretur damnum, cum furtiuè illis vti poſſet, & in Rotta reproductis contra recurrentem procederetur in cauſa per contradictas, ibidem num.51. & ſequentibus.

Litteræ gratioſæ inſertæ in monitorialibus authoritate iudicis carentis tamen iuriſdictione fidem non faciunt, 2.p.c.26. nu. 65.& ſeqq.

Litteræ originales de neceſsitate præſentãdæ ſunt iudici ad exercitiũ iuriſdictionis, ita vt tranſumptum Notarij, aliàs non authenticum non profit, ibid.num.67.

Litteræ gratiæ inſertæ in proceſſu fulminato non probant parte opponente ; niſi originales exhibeantur, ibid.num.68.

Idem de copia priuilegiorum, ibid.num.69.

Litteræ gratioſæ inſertæ in monitorialibus, proceſſu fulminato , & alijs actis iudicialibus fidem non faciunt poſt oppoſitionem partis niſi inſuper originales exhibeantur, 2.p.c.26.n.99.

Litteræ fabricantur ab officialibus S.Apoſt, cuius virtute & gratia officia gerũt, & ideo nomẽ Põtificatus apponũt, 2.p.c.30.n.23

Et de ratione diuerſitatis, ibi.n.24. & ſeqq.

Litteræ & Bullæ vno & eodemmodo pariter ab officialibus fabricantur, licèt ſupplicationes diuerſimodè ſubſcribantur à Papa, & à Prælato habente facultatem ſignandi, d.2.p.c.30.n.34.

Litteræ tangentes iuſtitiam, ſeu commiſsiones cognoſcuntur in cordulis Canopi, ibidem num.56.

Litteræ principales gratiæ cognoſcuntur in cordulis fericis rubei , croceíque coloris, ibidem num.57.

Litteræ executiuæ gratiæ habent cordas Canapi, ibid.num.58.

Quæ Litteræ Apoſtolicæ plumbãtur, & quãdo plumbeũ ſigillũ pẽdet ex cordulis fericis, aut ex cordulis Canapi, 2.p.c.30.n.62.

Litteræ poſtquã ſunt plũbatæ, gratia dicitur perfecta, & ex ea agi poteſt, & poſſeſsio apprehendi, ibidem num.63.cum ſeqq.

De Litterarum fide (quæ magna eſt circa omniain eiſdẽ contenta) non dubitandum, 2. p.c.30.§.2.n.3.& ſequentibus.

Ex Litteris deſuper confectis non apparet ſubſcriptio, nec à quo ſubſcripta fuerit ſupplicatio, an à Papa, an ab alio habente ſignaturam, quia vniformiter omnes eodem modo conficiuntur, d.§ 2.n.4.

Litteræ omnes conficiuntur ſub nomine Papæ, & ipſo ſolo loquente, & de diferentia inter gratioſas, & iuriſdictionales, ibi.n.5.

Litteris deſuper fabricatis confunduntur ſignaturæ, ita vt ex eis nequit apparere, à quo fuerit ſupplicatio ſubſcripta, 2.p.c. 30.§.2.n.6.

Ex Litteris non conſtat, an gratia ſit per *fiat* an per *conceſſum* ſubſcripta, ibidem nu.7.

Litteræ commiſsionis auocatoriæ in prima inſtantia, quæ mittuntur ad partes non requirunt ſubſcriptionẽ propriæ manus Sãctiſsimi, ſed ſola ſupplicatio quo ſatisfieri formæ Trid.declarauit S.Cong.2.p.c.30. §.2.n.8.vide tamen, eodẽ c.§.5.per tot.

Litterę fidẽ faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non cõtenta, ibi.d.§.2.n.10.

Litterę à ſignatura oriuntur, ſicuti inſtrumẽtum à protocolo, 2.p.c.30.§.2.n.46.

Litteræ ſi à ſupplicatione ſubſcripta diſcordent, remittendæ ſunt ad correctionẽ, ibi. n.47.& per ſupplicationẽ ſoluuntur diſcrimina earum, ibid.à n.37.& ſequentibus.

In Litterarũ correctione diſcrepantiũ à ſupplicatione ſubſcripta nõ requiritur partis citatio, quia ea invita corrigũtur, ibi.n.49

Litteræ Apostol. si virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt super te, acceptet commissionem 1.part.c.10.§.vn.num.52.
Litteræ Apostol. mittendæ sunt ad superstitem, ad acceptandam cõmissionem, etiam stante Decreto Regio retentionis earundem, ibidem numero 55.
Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & securitate, vt facta intimatione superstite, & repositione reddeant ad Senatum, ibidem num. 56.
Et reddeundæ sunt in Senatum, vel virtute prioris prouisionis Regiæ, vel etiam noui Decreti, 1. part. dict. capit. 10. §. vnic. num. 57.
Litterarum virtute iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum quin subijciat retentionis Decreto, ibidem numero 58.
Litteræ remissæ Ordinario ad effectum reponendi stante retentionis Decreto semper huic sunt affectæ, quocumque vadant, ibidem num. 72.
Leges Regiæ insinuantes retentionem litterarum tangentium Sanct. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium. sunt anni 1527. 2.p.cap. 33.num.44.
Decretum autem prohibitiuum, & abdicatiuum harum causarum postmodum emanauit, anno 1553. ibidem num. 45.

Litis contestatio.

POst litem contestatam non potest introduci nouum ius non comprehensum in libello, cum noua instantia, nouo iudicio, & defensionibus egeat 2.part.cap.8. nu.20.

Locus. Tutus. vel non Tutus. Exemptus. Vide *Citatio, Cedulones, Forus, Destinatio.*

LOcus exemptus Prælati à iurisdictione Episcopi non ideo desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi, 2. part. capit. 4. num. 36.
Loco contractus quis conueniri potest, si ibidem reperiatur, non aliter, 2.par.cap.27. numer.15.
Loci contractus iudex acquirit iurisdictionem conditionaliter, si in eo reperiatur obligatus, non absolutè, ibidem num. 16. & 17.
Si notoriè ex tenore scripturæ apparet contractum non fuisse celebratum in loco iudicis exequentis; eius acta sunt nulla, 2. p.c.27.num.33.
Si tamen dubium sit, & Clericus Conuentus declinet, acta nulla erunt iuxta Scacciam, ibidem num. 34.
Quæ obseruatio procedit concurrente necessario requisito, quod debitor sit repertus in loco contractus, ibidem num. 35.
Locus contractus celebrati per procuratorem attenditur ad sortiendum forum, non locus, vbi factum est mandatum, ibi.n.49.

M

Mandatum.

MAndatum superioris in dubio iustũ præsumitur, eiq, obediendum, 1.p.c.3.n.19.
Mandatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante tempore gratiæ, 1.p. cap.10.num.10.
Mandatum ad commissionem impetrandam si non constat, lis non dicitur introducta, 2.p.c.34.n.155.
Mandatum constitutum à Prælato finitur mortuo Prælato etiam re integra, 2.p. c. 33.num.67.
Secus si detur super re communi inter Prælatum & capitulum, ibidem numero 68.

Manus. & appositio Manus. Vide *Appositio. Inhibitio. Papa. Princeps. Auocatio.*

MAnus Regis murus est Ecclesiæ, 1.p.c.1. num.61.
Manu propria voce, aut persona sua qui aliquid facere tenetur, nequit illud per alium explicare, 2.part.capit.6. numero 26. & à numero 36. cum sequentibus.

Manutentio.

MAnuteneri quando debeat Episcopus, vel non, in iurisdictione prætensa per Decanum, Archidiaconum, &c. 2.part.cap.4. num.53.
Manutentio datur prouiso Apostolico facta possessionis cessione per Cameram Apostol. apprehensæ.

Manu-

Manutenetur Episcopus in iurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali interim quod ista per tres conformes probatur, 2. part. c. 16. n. 14.

Secus si illam prætendant ex priuilegio, non ex sola immemoriali, qui tunc Prælati inferiores manutenetur, nó Episcopus, si sint in quasi possessione simul, ibid. n. 15. cum multis seqq.

Ad manutentionem contra habentem iuris assistentiam possessio sola non iustificatam cum titulo saltim colorato non sufficit, ibidem n. 17. cum seqq.

Manutenetur Episcopus ex iuris assistentia in iurisdictione ab alio prætensa, ibidem num. 26.

Ad manutentionem Ordinarij excludendam non sufficit sola priuilegij ostentio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina, 2. part. capit. 16. num. 30. 33. & 34.

Manutentionem Episcopi impedit exhibens priuilegium si simul sit in quasi possessione iurisdictionis, ibid. n. 37.

Rottæ decisio refertur ad idem, ibidem numero 38.

In criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilij Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur de immemoriali per inferiorem allegatam, ibidem num. 39.

Priuilegio & possessione simul docens inferior manutenetur in iurisdictione criminalium, & matrimonialium, 2. part. c. 16. num. 40.

Episcopus sola iuris assistentia nitens non obtinet manutentionem iurisdictionis, docto de priuilegio, & quasi possessione contraria, ibid. num. 41.

Declaratio S. Congreg. circa manutentionem Ordinarij in iurisdictionalibus intelliguntur quando inferior prætendit iurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, secus quando ex priuilegio & possessione simul, ibid. num. 43.

Prælato inferiori prætendenti iurisdictionem ex sola possessione, non datur manutentio, sed Episcopo ex iuris assistentia, ibid. num. 44.

Idem est in eo qui prætendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet in manutentione contra Ordinarium, 2. part. cap. 16. num. 45.

Secus si inferior Prælatus, aut exemptus cum possessione ostendat simul priuilegium, quo casu eis datur manutentio, ibid. n. 46.

Manutētio datur pro sola detentione quasi, cum sit facti, Decretum irritans non inficit, sed tantum possessionem iuris, 2. p. c. 34. num. 133. & seqq.

Manutentio & immissio si simul petantur procedit petitio quando adsunt bona possessa & non possessa referendo singula singulis, 1. p. cap. 2. num. 85. vbi de similibus doctrinis.

Manutentionem Decretam à Nuntio Hispaniæ in prima instantia nullam declarauit Rotta ob defectum iurisdictionis, 2. part. capit. 10. numero 35.

Matrimonium. Vide *Dispensatio.*

MAtrimonium iam factum ratificare videtur, qui procuratorem constituit ad illud contrahendum, 1. p. c. 10. num. 10.

In Matrimonialibus causis pauper non cogitur litigare extra suam Prouinciam siue in prima, siue in alijs instantijs, 2. p. c. 31. nu. 17. & seqq.

Maior. Maioria. Vide *Regalia prærogatiua.*

MAioria Regis est custodire & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda nouiter electo, refertur consuetudo Hispaniæ, 1. p. c. 1. n. 117.

Maioria Regis Regalia ipsius dicitur, ibid. num. 118.

Maioria Regis dicitur Regalia de ipsis referuatis in signum Supremæ Maiestatis, ibi. num. 124.

Maiestas summa Coronæ reseruata dicitur maioria Regis, 1. p. c. 1. n. 125.

Recursus ad Regem est maioria inseparabilis à Corona, ibid. n. 126.

Nihil Regi magis nociuū, quā semel amittere maioriā suā, 1. p. c. 5. n. 27. & seqq.

Maius est dedecus parata amittere, quam omnino non parauisse, ibid. num. 29. & sequentibus.

Maioriæ & præheminentiæ Regis detractio, & diminutio potior causa legitima indicatur ad retentionem litterarum Apostolicarum, 2. p. c. 31. num. 42. & seqq.

Maioratus. Vide *Administrator. Executio.*

Maioratus successor in quem iuris ministerio

est translata possessio ciuilis & naturalis omnia remedia possessoria adipiscendæ, recuperandæ, & retinendæ intentare potest ad diuersos effectus, 1.part.capit.11. num.20.& seqq.
Maioratus successori non nocet res iudicata contra prædecessorem obtenta, quãdo venit ex proprio iure, & ex causa diuersa à iure maioratus,1.part.cap.12.num.11.cum sequentibus.
Maioratus caput vbi est,ibidem mouetur iudicium super bonis ei vnitis existentibus in diuersis Regnis,2.p.c.5.§.3.n.27. cũ seqq.vsq; ad fin.cap.
Maioratus possessor, vel Prælatus si ex propria pecunia emit ius vtile à feudatario, vel emphiteuta Ecclesiæ, aut maioratus, non consolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis,aut maioratus,nec eorum hæres tenetur illud vtile restituere successori indignitate,aut maioratu, 2.p. cap.15.num.39.
Maioratus possessor, aut Prælatus condemnatus tanquam talis potest impedire executionem respectu sui iuris particularis,& personalis,non tangentis dignitatem, ibi. num.40.& seqq.
Maioratus si non habet caput, cui bona in diuersis distritibus existentia non sunt vnita, attenditur districtus quo maior eorum sit pars,2.p.c.5.§.3.num.30.

Medium. Vide *Finis.*

IVs habens cognoscendi de fine pro bono communi,illud habet ad media proportionata,vt auferatur vis,1.p.c.16.n.30.
Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt mere temporabilia, & mero nitentia facto,ibid.n.31.& exemplis,num.seqq.
Cui competit tractare de fine competit etiã tractare de medijs necessarijs ad finem, 1. p.d.c.16.num.43.
Media sequantur naturam sui finis, & ab ea regulantur,ibidem num.34 & seqq.
Medium inhabile impedit extremorum ad idem coniunctionem,2.p.c.17.n.52.

Metus. Vide *Timor. Locus.*

Minor.

MInor orbatus, & panper sunt æquiparati in iure quoad priuilegium, ne extrahantur à sua Prouincia,vt alios inuitos ad Curiam possint trahere,2.p.c.31.num.20.
In Minore orbato etiam diuite semper permanet causa miserationis, cum semper nõ per suam personam, sed per alienam sit litigaturus,ibidem num.33.& seqq.
Minor orbatus comprehendi debet in dispositione Tridentini loquentis tantum de paupere,non restrictiuè,nec taxatiuè,ibid. num.35.& 36.

Miserabilis persona. Vide *Commissio, Rescriptum. Concil. Trid.pauper. Indij.*

MIserabilis à potentioribus semper vexari multa Sacræ paginæ testimonia habentur,1.par.c.1.num.94.
Nouiter ad fidem conuersis vti miserabilibus personis debita est protectio ab iniuria,& violentijs, ibidem num. 180. à numero 178.
Miserabilis persona comprehenditur in Decreto Trident.in.loquente tantum de paupere non extrahendo à Prouincia sua in matrimonialibus in qualibet instantia, 2. p.c.21.num.18.& seqq.
Miserabilium appellatione qui veniant, ibidem num.21.
Miserabiles personæ nequeunt per rescriptum Principis à suis Prouincijs extrahi, & possunt petere ad eas remissionem,2.p. dict.cap.31.num.22.& 23.
Miserabilium aliorum causam non est credibile despicere Trident. loquens dumtaxat in paupere,cum in omnibus eadem vigeat miserationis ratio, ibidem numero 31.
Miserabiles personæ possunt hodie declinare forum Ordinarij in prima instantia, & Curiam Papæ adire,prout de iure communi, 2.p.c.31.num.37.
Miserationis pauperum causa est accidentalis, minoris orbati tamen naturalis, quæ alteri præfertur,2. part. capit. 31. numero 32.& sequentibus.

Mixtura. Vide *Connexa.*

SVb simplicibus casus mixtus comprehenditur,& quando,2.p.c.33.n.6.& seqq.
Casus Mixtus tunc in l.comprehenditur quãdo de vtroq; simplici idem disponit, non quando de vno tantum.ibid.num.8.& 9.

Mixtum non comprehenditur sub simplici, de quo lex disponit si inter vtrumq́, adest rationis diuersitas, ibidem num. 11.

Patronus Ecclesiasticus non comprehenditur in reseruatione, aut auocatione, quando reperitur mixtum cum patronatu laico. 1. part. cap. 10. §. vnic. num. 77.

Moderamen. Vide *Defensio, Retentio, Violentia.*

DEfensio omnis tunc dicitur permissa iure naturali, si præstetur cum moderamine inculpatæ tutellæ, aliter fit culpabilis, 1. p. c. 16. num. 76.

Moderamen in defensione procedit ab eodem principio iuris caturalis, à quo & ipsa defensio, ibidem num. 77.

Moderamine inculpatæ tutellæ non adhibito in defensione, hæc iuri repugnat naturali, & gentium, 1. part. capit. 16. numero 78.

Moderamen inculpatæ tutellæ tunc in defensione adhibetur; si id fiat, sine quo violentia tolli nequit, ibidem numero 79.

Moderamen inculpatæ tutellæ consistit in tribus, circa modum, tempus, & causam, ibidem numero 80.

Modus. Vide *Concil. Trident.*

MOdus defensionis debet commensurari cum genere violentiæ, vt si hæc sit iudicialis defensio etiam iudicialiter præstanda, quam absque eius notitia Princeps non potest, 1. p. c. 16. numero 49.

Monarchia.

MOnarcha Siciliæ dicitur Rex Catholicus ex concessione Apostol. qua exercet iurisdictionem Ecclesiasticam in Prælatos Regni, & exemptos, 1. part. cap. 2. nu. 42. & seqq.

Monarchia Siciliæ cognoscit etiam in prima instantia in causis Ecclesiasticis, & exemptorum, non obstante Trid. in capit. causæ omnes, ibid. num. 43.

Concilium Tridentinum in cap. causæ omnes non fuit vsu receptum in Regno Siciliæ quoad Tribanal Monarchiæ, ibidem & de rationibus.

Legati de latere licèt comprehendantur in Concil. Trident. non tamen Rex Siciliæ Monarcha, vti Legatus S. Apostol. cum de eo specifica debuit fieri mentio, ibidem numero 44.

Author est Iudex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus, ibidem numero 47.

Contra Monarchiæ iurisdictionem exagitauit Cæsar Baronius, ibid. num. 48.

Et qui DD. illum impugnarunt, ibidem numero 49.

Monasterium Moniales Monachus. Vide *Religio, exemptus.*

MOniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè subiectæ Sedi Apostol. etiam Generalis, aut Prouincialis interuentu nequeunt exemptioni renuntiare, 2. p. c. 11. num. 25.

Commissarius Generalis cuius gubernio Papa submisit moniales sibi immediatè subiectas absque Papali scientia eas dimittere nequit, ibidem num. 26. & sequentibus, & num. 29.

Moniales exemptæ ab Ordinario immediatè subiectæ Sedi Apost. absq́; huius licentia nequeunt exemptioni renuntiare, 2. part. cap. 11. num. 34. & sequentibus.

Monitorium, Monitoriales. Vide *Citatio.*

MOnitoriales, aliæ vè litteræ super nouo iure nouiter deducto in Rotta, non contento in priori instantia, an à Senatu retineantur, 2. p. c. 8. n. 1. cum seqq.

Monitoriales expeditæ super reconuentione opposita in Rotta, ad quam causa conuentionis legitimè fuit per appellationem deuoluta, an sint in Senatu retinẽdæ, remissa reconuentione Ordinario, 2. p. c. 9. nu. 1. cum seqq.

Monitorialibus, & compulsorialibus ablatis ex Regia prouisione Rotta dat fidem probationibus infirmiter, & nulliter factis, 2. p. c. 20. num. 12. & seqq.

Monitoriales litteræ, & aliæ quæcumq́; deriuatiuæ à cõmissione principali non subscripta, & sic nulla ex defectu formæ, pariter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta, 2. p. c. 26. num. 38. cum seqq.

Monitoriales,&c. sunt à sua principali commissione inseparabiles, de cuius vitio participat, ibidem num. 42.

Monitoriales, & alia rescripta contrà plures; quæ respectu aliquorum percutiunt Trid. & eorum causa Ordinario remittitur, aliorum vero nullatenus, parti tradentur, vt illis vtatur coram suo Delegato contra non remissos Ordinario, 2.p.cap.26.num.53. & seqq.

Monitoriales; & aliæ litteræ meræ iustitiæ, in quibus insertæ veniunt litteræ gratiosæ, an sint indistinctè tradendæ parti, vt illis vtatur corã Ordinario, cui causa remittitur, ibidem num. 55. cum seqq.

Monitoriales principaliter sunt litteræ iustitiæ, quibus incidenter inseruntur gratiosæ, quæ vt exemplum informiter deductum nec fidem, nec probationem faciunt, ibidem num. 58. & seqq.

Monitoriales litteræ non subscriptæ cum sint nullæ ob defectũ formæ, quæ fidem non faciunt, multò minus litteræ gratiosæ in eisdem accessoriè insertæ, dict. cap. 26. nu. 63. & seqq.

In Monitorialibus insertæ litteræ gratiosæ authoritate iudicis carentis tamen iurisdictione fidem non faciunt, ibidem n. 65.

Monitoriales percutientes primam instantiam Ordinarij quibus gratia inserta venit indistinctè retinentur in Senatu, remissa simpliciter causa Ordinario, ibidem numer. 66.

In Monitorialibus insertæ litteræ ad finem probandæ iurisdictionis, in diuerso fine fidem non faciunt, nisi originales appareant 2.p.d.c.26.n.95.& 96.

In Monitorialibus inseruntur litteræ gratiosæ, & quandoq; immediate fit per iudicem relatio suscriptionis manu Sanctissimi, 2. part. cap. 30. §. 4. numero 1. cum sequentibus.

In Monitorialibus insertus tenor supplicationis subscriptæ de verbo ad verbũ de mãdato iudicis sufficit ad excludendam remissionem Ordinario in Senatu, & si citandus ad insertionem non citetur, 2. part. c. 30. §. 4. numer. 29. cum seqq.

Mora. Vide *Periculum.*

IN Mora vbi est periculum, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, 1.p. cap. 1. §. vn. num. 18.

Ob Moræ periculum quis subijcitur iudici non suo, ibidem numero 19.

Ob Moræ periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

Periculum vbi est in mora, posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, quando eius Prælatus longè distat. & instans est grauamen, vel cœptum sit iam, 1. part. capit. 1. dict. §. vn. numero 20. & 21.

Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnouit Diana, ibidem num. 22. & 23.

Si ob Moræ periculum, & damnum publicum ineuitabile consensus Papæ haberi non potest, præstitus à Papa intelligitur, ibidem numer. 63. & sequentibus.

Mores. Vide *Lex. Papa. Prouincia.*

POntifex Vniuerso præest Orbi, & singulorum Regnorum mores facile ignorat, 1.p. cap. 2. num. 126.

Moribus patriæ multæ leges non conueniunt ibid. num. 128.

De Moribus Regni ignorantia Papæ in dubio præsumenda, ibid. num. 129.

Mores singulares gentium sequi debemus, 1. p. c. 2. num. 130.

Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conueniunt, ibidem numero 131. cum sequentibus.

Ob Morum diuersitatem Ecclesia Orientalis ius Canonicum non recipit, ibidem numero 132.

Mores Regni consuetudines, & priuilegia agnoscunt Senatores Regij, 1.p.c.5.num. 65. & seqq.

A constitutionibus maximè Pontificalibus, eo quod non conueniunt moribus Regni, & Prouinciæ valet supplicari, 1.part.c.6. num. 19.

Mos est antiquus Ecclesiæ Imperatores adesse Concilijs, vt necessaria Reipublicæ spirituali libere proponantur, & modis omnibus exequantur, impedimentaque Principum terrore auellantur, 2.p.c.1.nu.22. & seqq.

Mores gentium agnoscere, Imperatoribus conducibile est, 1.part. capit. 3. §. vnic. numero 76.

Mors. mortuus. Vide *Hæres, commissio.*

EXecutore mortuo, vel absante extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis fit facienda virtute Decreti violentiæ, 1.p.c.10.§.vn.num.3.

Superstes vt successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus (de otorgary reponer) etiam Decretum suo antecessori mortuo, vel absenti, ibidem numero 8.

Qui si reponere recusat, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, 1.p.d.c.10. §.vn.num.9.

Mortuo executore, electionem præuentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtriqúe parti; constanter tuetur Author contra Paz, ibidem numero 14.& sequentibus.

Impetrans mortuo iudice Delegato, non habet iudicem, qui ei possit preficere terminum ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis, ibidem numero 32.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ ciuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à cum patiente, siue ab impatiente, & is tenetur reponere; 1.p.c.10. dict.§.vni. num.33.

Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente, salubre remedium est quærere vnum ex superstitibus coniudicibus nominatis in commissione, cui Decretum violentiæ intimetur, ibid.num.38.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus cui fuerit intimatum, ibidem numero 39.

Mortuo, vel absente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentæ executionis, 1.p.c.10. §.vnic. num.60.& seqq.

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commissione non subscripta, Senatus remittit causam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cum id impediat Decretum retentionis, sed reponendi tantum, ibidem num.63.

Ordinarius, cui fit litterarum remissio mortuo executore ad finem reponendi, an ad petitionem solam partis, an etiam ad intimationem Decreti violentiæ reponere potest, num.80.& seqq.

Procurator constitutus à Prælato in rebus suæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re uon integra extinguitur, 2.part. cap.33. num.67.

Secus si detur super re communi Prælati, & Capituli, ibidem num.68.

Mutatio, mutare. Vide *Nouitas, abusus.*

MVtatio ipsa consuetudinis etiam, quæ adiuuat vtilitate nouitate perturbat, 1. p.c.6.num.2.

Mutatione nulla varianda sunt, quæ ad perpetuam, & communem vtilitatem fuerunt introducta, ibid.num.6.

Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diù contulit beneficia, ne ex nouitate, & mutatione oriatur scandalum, 1. p. cap.6. num.11.

Mutare actionem in instantia appellationis, licere, qui teneant DD. 2.part. capit. 8. num.2.

Mutari in secunda instantia non potest libellus, 2.p.c.8.num.11.

Et quando mutari possit vel non, ibid. n.21. & 25.

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut insuper antiqua maneat, ibid.n.27 remissiuè.

Lancellotus asserens posse mutari actionem in causa appellationis, reprobatur, cum loquatur contra ius, & communem Doctorum, 2.part.cap.8.numero 31.

Motus proprius. Vide *Constitutio, Bulla.*

MOtus proprius Pij IIII. de professione fidei in aliquibus Religionibus non ligat, quia non receptus, 1. part. capit. 2. numer.

Motus proprius Greg XIII. quo disponitur per annullum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident. petitæ, refertur, 2. part. capit. 6. §. 1. numero 1. cum sequentibus.

Motus proprius Gregorij XIII. tamquam restrictiuus Decreti Conciliaris vltra casum Breuium Cameralium, de quo loquitur

tur ad aliàs commissiones, & litteras trahi nequit, 2.p.c.6.§.1.num.6.
Dictus Motus proprius in Hispania nũquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex pluribus consideratis rationibus ibidem num.7.& sequentibus.

N

Narratiua. Vide *Relatio. Princeps. Commissio.*

NArratiua & petita restringuntur, & limitantur per concessionem & signaturam, 2.p.c.30.§.1.num.25.
Narratiua seu annuntiatiua verba mandati in aliquo instrumento non probant mandatum, nisi eo ostento, 2.p.c.30.§.4.nu.18. & seqq.
Idem de sententia, & alio instrumento narratis, ibidem num.20.& seqq.
Narratiua vera facta rei iudicatæ nunquam in Curia omittuntur clausulæ Ordinariæ præseruatiuæ executionis, 2.part.cap.31. num.81.& seqq.& à num.78.

Natura. Naturalis. Vide *Ius. Originarius.*

NAtura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterat absque Imperio, 1.part.cap.1. numero 78.
Naturę retentionis repugnat infringere executionem litterarum iam factam, 1. part. cap.10.num.80.& seqq.
Naturales prohibentur impetrare commissiones extra illud, & in Senatu datur prouisio Ordinaria, vt illi afferant iudicem in Regno ex Senatus Decreto, 2.p.c.11.n. 97.& 98.& seqq.
Natura actus si potest esse Ordinaria, & irregularis, fit interpretatio iuxta naturam Ordinariam, 2.p.c.33.num.64.

Necessitàs.

NEcessitas publica vbi adest damnum irreparabile Reipublicæ, aut scandalum Rex retinet litteras summa cum reuerentia, 1. part. capit. 1. numero 161.
Necessitas publica vbi poscit, permittitur Pontifici inditionem Regis, & è conuerso suum Imperium exercere, 1.part.capit.5. num.31.
Ob Necessitatem publicam vrgentem, & periculum imminens, iura transgredi licèt, & licita iudicantur aliàs prohibita, 1. p.c.1.§.vn, num.57.
Ob Necessitatem vrgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius aliàs requisiti, ibidem num.58.
Necessitas habet secum dispensationem annexam cuiuscumq; prohibitionis, ibidem num.61.
Necessitas quando vrget, & periculum est in mora, facultatesque laicorum non suppetunt notoriè, non consulitur Sedes Apost. pro imponenda contributione, 1. part. d. cap.1.§.vn.num.62.
Necessitas, & periculum in mora tribuit iurisdictionem non habenti, ibidem num.67. & seqq.
In Necessitatibus vrgentibus extra ordinem Princeps subuenit, 1.part.cap.10.§.vni. num.42.
In Necessitatibus admittitur in certitudo, & non vitiat, ibidem num 43.
In conquentiam trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa, ibidem num.68.
Necessitate instante, & deficiente remedio ad reponendam possessionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur, omnino verificatur opinio Doctorum asserentium sequestrandos fructus beneficij per Principem ob vitanda scandala, 1.p.d. c.10.§.vn.num.108.
Necessitas vrgens legi non subijcitur, ibidē num.109.
Necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum, ibid.num.110.

Negligentia. Negligens.

SI Negligenter quæ vsurpantur omittimus excessus viam alijs apperimus, 1.part.c.5. numer.27.& sequentib. & capit.6.numero 49.
Ob Negligentiam Ordinarij non terminantis causam infra biennium partes libere possunt adire superiorem, aut impetrare commissionem alteri in prima instantia, 2.p.c.6.num.2.cum seqq.
Nisi negligentia à partibus tantum, non ab Ordinario procedat, vel ob grauitatem cau-

causæ, ibidem numer. 6. cum sequentibus.
Negligentia Ordinarij in lapsu biennij vt appareat, tenetur pars pluries protestari coram eo, vt causam terminet, ibidem n. 8.

Nomen, Nominatus, & Nominare. Vide *Electio, Papa.*

NOmen proprium non est alteri communicabile, 2. part. capit. 6. numero 38. & sequentibus.
Nomen suum proprium apponit Papa quando subscribit supplicationem manu propria, quia actum priuati hominis, & industriam personalem denotantem facit, ibidem num. 41.
Nominatus ad officium per inferiorem, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium habere, nõ à nominante, 2. p. c. 22. num. 3.
Non secundum nomen fictum, sed secundum eius effectum contractus, & quælibet dispositio iudicanda erit, 2. p. cap. 7. nu. 24. & sequentibus.
Ad cognoscendum contractum non attenditur nominis impositio, sed forma, & effectus, ibid. num. 25.
Nomen contractus attenditur per contrahentes impositum, si eius effectus illi non repugnet, ibidem num. 26.
Ad quæ singularis Theorica Burgos de Paz adducitur, ibidem num. 27.
Denominato ad non nominatum in commissione non potest fieri transitus, 2. part. c. 34. 16. & sequentibus, & à numero 8. cum sequentibus.
Concessio facta nomini per contemplationẽ nominis putá Imperatori, hæredi, &c. Restringitur ad nomen, & eo deficiente deficit, & extinguitur, 2. part. cap. 5. §. 4. num. 5. cum seqq.
Nomen rei conuenire debet, 1. p. c. 1. §. vni. num. 42. & 43.
A nomine argumentamur, cum talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, ibid. num. 44.
Emptio pro persona nominanda per emptorem substinetur, ita vt facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret, 1. part. capit. 10. §. vnic. numero 46.
Clausula (omnesque alios) sustinetur per nominationem impetrantis circa conueniendos posteà factam, ibidem num. 47.
Concessio facta nomini, & contemplatione nominis, putà Imperatori, hæredi, &c. Restringitur ad nomen, & eo deficiente, deficit, & extingitur, 2. part. capit. 5 §. 4. numero 5. & sequentibus.

Notarius. Vide *Tabellio. Assertio.*

NOtarij solita verba non inducunt realitatem nec probant, 2. part. capit. 26. numero 77.
Notario attestanti in monitorialibus commissionem fuisse subscriptam propria manu Sanctissimi, an sit in Senatu fides danda, ibidem num. 101. remissiuè.
Notarij testimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Datariæ, aut Chancellariæ probat, 2. part. capit. 30. §. 3. num. 29.
Notario referenti mandatum in instrumento á se confectum non creditur, nisi ipsum mandatum obstendatur, 2. p. cap. 30. §. 4. num. 18. & seqq.
Notariatus officium concessum ab Episcopo duraturum dumtaxat per Episcopi vitam confirmatum à Papa; post mortem Episcopi durat, 2. part. capit. 22. numero 23. & vide ibi de alijs similibus.

Notitia. Vide *Scientia.*

Notorium; Notoriatas. Vide *Reseruatio.*

Nouitas, Nouum. Vide *Iudex, Articulus, ab vsus. Ius.*

EX nouitate magna oriri assolent scandala inter Religiones & Clerum, omnino vitanda, 1. part. capit. 4. numero 41. & sequentibus.
Mutatio ipsa consuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat, 1. part. cap. 6. num. 2.
Nouitatis, & ab vsus effectus est turbare Rempublicam, & publicum statum inquietare, ibid. num. 3.
Ex nouitate, & ab vsu turbatio populorum oritur, ibid. num. 5.
Ex nouitate, & mutatione circa ea quæ à patribus nostris admissa sunt iuri publico detrahitur, 1. p. dict. c. 6. n. 8.
Ex nouitate, & mutatione circa ea, quæ ab

antiquo ſunt obſeruata oritur ſcandalum tanquam cauſa à cauſato, 1.part.capit.6. num.9.& ſeqq.

Nouitates, & abuſus cum ſint genetrices ſcandali in damnum publicæ vtilitatis, iuſta cauſa eſt ad Bullarum retentionem, 1. p.c.6.num.20.

Nouitates, & ab vſus valde durivulgo apparent, ibid.num.21.

Pro nouitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium, 1.part. capit.6. numero 38.

Nouum ius omnino diuerſum à deducto in libello, & prima inſtantia non dicitur pronuntiatum, nec appellatum; ergo nec deuoluta iuriſdictio, 2.part.capit.8. num.4. cum ſeqq.

Nouum ius deductum in inſtantia appellationis diuerſum à deducto in primo libello noua inducit inſtantia, & nouo iudicio, dict. capit. 8. numero 3. cum multis ſequentibus.

Ex nouo iure diuerſo ab iam deducto non poteſt quis obtinere in eadem inſtantia, cum noua egeat, nouo iudicio, & nouis defenſionibus, dict.capit. 8.à numero 20.& ſequentibus.

Nouitates per legem introductæ ſcandalo, & ſeditioni occaſio ſunt, 1.part.capit.4. numero 17.

Non nouatur primus contractus, nec liberantur pignora, aut fideiuſſores per ſecundum in maiorem firmitatem prioris factã, 1.p.c.10.§.vn.num.74.

Secus ſi ſecundus fiat animo nouandi, & à primo recedendi, ibid.num.75.

Nouitius.

SEnatus praxis refertur, quo expeditur prouiſio, vt nouitius conſtituatur in tuto, & libertate, eiuſque exploretur voluntas ad profitendũ, quoties adeſt ſuſpitio de morali violentia per importunas preces, aut fraudes, 1.part.cap.1.numero 197.

Nullitas, Nullum. Vide *Commiſsio, Proceſſus, Subſcriptio.*

NVllam profeſsionem non ratificat exercens actus profeſsi, dum eſt ignarus cauſæ nullitatis ſuæ profeſsionis, 1.p.c. 3. §. vnic.num.28.& ſeqq.

Nullitas nulla maior in iure defectu poteſtatis, 1.p.cap.10.num.95.

Nullitas notoria vbi adeſt, executor tenetur ſuperſedere, licèt labefactare ſententiam ſuperioris non poſsit, ibidem num.96.

Nulla ſunt ipſo iure geſta à iudice tempore, quo debet conquieſcere, ibidem numero 98.

Nullæ ſunt ipſo iure litteræ ad beneficium horum Regnorum, impetratæ per alienigenam, inhabilem & incapacem, ac etiam earum executio, 1.part.capit.10.n.111. & ſeqq.

Peractum nullum non perpetuatur iuriſdictio, non inducitur litis pendentia, non interrumpitur præſcriptio. nec expirat poteſtas, 1.part.capit.10.numero 114. & ſequentibus.

Per executionem præcedentem nulliter factam res non deſinit eſſe integra, quoad omnes iuris effectus, ibidem numero 113. & 2.parr.cap.12.à numero 67. cum multis ſeqq.

Exceptio dilatoria ſi ſit talis naturæ, vt reddat proceſſum retro nullum, etiam poſt litem conteſtatam admittitur, ibidem numero 116.

Nulla eſt ipſo iure prouiſio beneficij patrimonialis obtenta per filium non patrimonialem, ibidem num.117.

Nullitas & appellatio, & ſi contrariæp, oſſunt ſimul conditionaliter proponi, 1.p. capit. 11.num.10.

Et idem de quolibet alio actu, aut contractu, ibid.num.11.& ſeqq.

Nullitatem vnam intentans, & ſucumbens non prohibetur aliam nullitatem intentare ex alio capite. 1.p.cap.12. numero 27. & ſeqq.

Super nullitate ſententiæ dum diſceptatur, non currit terminus cauſæ principalis, quouſq; finiatur nullitatis quæſtio. 1.part. cap.15.num.23.

Quando probabilis ſaltim fuit nullitatis exceptio, ibidem num.24.

Nullitatis iudicio pendente, terminus ad appellandum non currit, dum non calumnioſa, ſed probabilis ſit nullitas, ibidem numero 25.

Nullitatis iudicio pendente non currũt fatalia, 1.p.c.15.num.26.

Nulla ſunt omnia geſta ab alio, quam ab Ordinario in prima inſtantia, iuxta cap.cauſę omnes, 2.p.c.3.n.4.

Nullitatis vitio ſubijciuntur commiſsiones, proceſſus, & inde ſequuta, ſi in prima inſtantia cemmittatur, abſque iuxta cauſa, 2.p.c.2.n.12.

Nullæ ſunt ipſo iure inhibitiones, proceſſus, & in-

& inde sequuta ex auocatione facta ab Ordinarijs, in prima instantia, 2. part. capit. 3 num. 19.

Nullitatis vitio subijciuntur processus, & sententia, si Ordinarius recusatus procedat in causa, 2. part. cap. 5. §. 1. num. 6. & num. 21.

Si recusans de nullitate opponat, ibidem numero 7.

Nullum fuit à principio rescriptum sine subscriptione Sanctissimi impetratum prætextu recusationis, quæ nondum fuerat proposita coram Ordinario, nec ab arbitris approbata, 2. part. cap. 5. §. 1. nu. 26. & seqq.

Nullus est actus, si qualitas requisita tempore actus vel ante non interuenerit, sed subsequatur, ibidem numero 29. & sequentibus.

Nulla si fuit lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta; Delegatus præuenisse non videtur iurisdictionem contra hæredem, qui nouiter conueniendus erit coram suo iudice Ordinario, 2. p. cap. 12. nu. 65. cum seqq.

Citatio nulla non inducit litis pendentiam, ibid. num. 67. & seqq.

Trident. & constitutio Leonis X. annullant processum factum in prima instantia non seruata forma Trid. 2. part. cap. 17. n. 26. & seqq.

Nullitatem commissionis prouenientem aliunde de iure communi, aut alio statuto non sanat, nec supplet subscriptio in commissione apposita, 2. part. capit. 5. §. 1. num. 34.

Verba nullius sint momenti, vel aliter annullatiua inducunt Decretum irritans expressum, 2. p. c. 17. num. 27.

Nulla est sententia data à Nuntio in prima instantia contra sotmam Trid. iuxta Rottam, 2. part. capit. 17. num. 31. & 32.

Nulla est sententia, aliam nullam confirmans ex defectu fundamenti, ibid. nu. 41. cum seqq.

Nullitas actus in fauorem alicuius inducta, intelligitur, si ipse vellit, 2. part. capit. 17. num. 78.

Ex actu etiam nullo ius parti quæritur, cui detrahere aduersarius non potest, 2. p. d. c. 17. n. 52.

Processus nullus gestus à iudice, carente iurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis cõsensũ reualidari, ibid. sub d. n. 52.

Nullæ sunt ipso iure executoriales obtentæ contra formam Trident. præseruantis primam instantiam Ordinarijs, ex defectu iurisdictionis, 2. p. c. 20. num. 73. & seqq. & à num. 63.

Nullæ sunt litteræ iustitiæ non subscriptæ ex defectu formæ, nec illis Delegatus vti potest ex defectu iurisdictionis, 2. part. c. 26. num. 35.

Nulla si est commissio principalis ex defectu subscriptionis Sanctissimi, nullæ etiam sunt monitoriales, & executoriales, &c. quia procedunt à radice infecta, 2. p. dict. capit. 26. n. 38. cum seqq.

Annullata principali dispositione, omnes clausulæ in ea contentæ resoluuntur, ibid. num. 44. & seqq.

Nulla sunt omnia gesta per iudicem iurisdictione carentem, ibid. n. 46.

Nullæ cum sint monitoriales non subscriptæ ob defectum formæ, & nullam fidem faciant, multo minus litteræ gratiosæ in eisdem accessoriè insertę, 2. capit. 26. numero 63.

Annullato principali instrumento, resoluuntur omnes clausulæ in eo contentæ, ibid. num. 64.

Nullus processus ob non præsentatam commissionem originalem non reualidatur per consensum partis, 2. p. d. c. 26. nu. 90. & seqq.

Nullitatis vitio subiacet totus processus gestus in prima instantia ab alio, quam ab Ordinario, 2. part. capit. 31. num. 4.

Nulla si est commissio à pricipio ex defectu formæ non potest, in Ordinarium transire ex remissione Senatus, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, 2. p. c. 34. num. 21. & seqq.

Nulla si fuit immissio ex aliquo capite, potest legitimus contradictor non possidens cõparere post eam, 2. part. capit. 34. numero 103.

De nullitate vnionis ante executionem est agendum, quando ab ea pendet iustificatio nullitatis narratæ, 2. part. dict. c. 34. num. 114.

Nullitas primæ sententiæ ex defectu iurisdictionis influit in cæteris illam confirmantibus, 2. part. capit. 17. numero 37. cum sequentibus.

Nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis non conualescit per consensum partis accedentem post iam causatam nullitatem 2 p. c. 17. num. 52.

Nullitas actorum influit in sententiam ad quam sunt vehiculum, 2. part. capit. 27. num. 32.

Processus gestus per executorem ex commissione non subscripta vitio attentatorum, & nul-

& nullitatis subijcitur ex defectu notorio iurisdictionis, 1. part. capit. 10. §. vnic. num. 62.

Litteræ impetratæ in negotijs S. Inquisitionis nullæ sunt deficiente consensu Regis ex Bulla Iulius III. ibidem num. 120.

Nuntius. Vide *Exemptus. Legatus.*

NVntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, vt illic examinentur, & quibus debeat vti in Hispania, admoneantur per Senatum, 1. part. cap. 2. num. 51. & c. 9. num. 37.

Nuntiorum litteræ pro negotij grauitate examinantur in Senatu ante earum vsum, ne contra horum Regnorum mores eis vtatur, & ad idem Pontifex consulatur, 1. par. c. 2. num. 52.

Nuntiorum Sedis Apostol. litteræ non vehuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem personæ, sed vt cognoscatur ex earũ ostentione, an verè sit Nũtius, & quibus facultatibus, ne illis ab vtatur, & excedat, ibidem num. 53.

Nuntij aut Legati de latere nequeunt auocare causas ab Ordinarijs in prima instantia, nisi legitimè ad se per appellationem deuoluantur, 2. p. c. 3. num. 18. & sequentibus.

Nuntius cognoscere potest in prima instantia accedente partis, & Ordinarij consensu, 2. p. c. 3. §. 1. num. 11.

Nuntius Apostolicus potest procedere in prima instantia suspecto allegato Ordinario, 2. part. capit. 5. §. 1. numero 9. & sequentibus.

Nuntij, & Legati de latere non possunt se intromittere in causis Ordinariorum, nisi ad se sint legitimè per appellationem deuolutæ, 2. part. capit. 5. §. 2. num. 1. & 2. cum seqq.

Nuntij nec Archiepiscopi possunt cognoscere de causis pendentibus coram Ordinarijs quibuslibet inferioribus, nisi per viam legitimæ appellationis, nec eas auocare, 2. p. c. 5. d. §. 2. num. 5.

Nuntij & Legati non possunt se intromittere in causis coram Ordinario pendentibus ob eius negligentiam infra biennium non terminatis, nisi de negligentia constet, 2. p. c. 6. num. 9. & sursum.

Nuntius in iudicijs mixtis valide cõtra reos exemptos expedit commissionem in prima instantia, 2. p. c. 14. n. 30. & seqq.

Nuntius Hispaniæ datur à Sede Apostol. cum potestate Legati de latere, ibidem num. 31.

Nuntio cum potestate Legati, cuncta quæ iste potest sibi commissa censentur, nisi aliter per secretam instructionem sua limitetur potestas, 2. part. c. 14. n. 32.

Inter plures reos conueniendos in actionibus mixtis siue Clericos, siue laicos, si adsit exemptus, Nuntius vti omnium superior Ecclesiasticus licitè expedit commissionem in prima instantia per Senatum nõ retinendam, ibidem num. 36.

Erasmi à Chochier opinio falsa ostenditur, dicens, quod Nuntius habens facultatem cognoscendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sed. Apostol. interpositis non possit cognoscere de emissis à conseruatoribus exemptorum, ibidem numero 37. & seqq.

A Nuntio latam sententiam procedente in prima instantia contra formam Trident. esse nullam ex defectu iurisdictionis, declarauit Rotta, 2. part. capit. 17. numero, 31. & seqq.

Nuntios ad partes missos non Ordinariam, sed Delegatam iurisdictionem habere, qui teneant, 2. p. c. 21. n. 1.

Nuntij Apostol. Hispaniæ cum potestate Legati de latere missi potestate Legati de latere funguntur, ibidem num. 3.

Nuntij facultas cum facultate Legati de latere superflua foret; si idem non operaretur quod conceditur, ibidem numero 9. & seqq.

Nuntiorum facultates cum potestate Legati de latere partim sunt Ordinariæ, partim extra sunt Ordinariæ, ibid. num. 12.

Nuntius Apostol. cum potestate Legati de latere absque alia facultate eãdem habet facultatem, & priuilegia, quæ Legatus de latere, 2. p. c. 21. num. 15.

De Legato de latere ad Nuntium cum potestate Legati à latere valet argumentum ibidem num. 16.

Nuntius cum potestate Legati à latere appellationem ad Sedem Apostolicam emissam committit sicut & Legatus, ibidem num. 17.

Nuntius virtute clausulæ (cum potestate Legati de latere) cognoscit de causis exemptorum Sedi Apostol. immediate subiectorum, 2. part. cap. 21. numero 18. & seqq.

Nuntij cum facultate Legati de latere non sunt Legati verè, sed similitudinariè respectu exercitij, ibidem num. 21.

Nun-

Nuntij & Legati de latere nouiori Trident. dispositione in prima instantia iurisdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinarijs concurrunt, ibidem numero 24.

Nuntius si se intromittat cognoscere in prima instantia, Senatus causam remittit Ordinario, 2.p.c.21.num.29.

Nuntius Apostolic. an Delegatam, vel Ordinariam iurisdictionem habeat, ibidem num.26.remissiuè.

Nuntius Hispaniæ, an valeat exequi litteras directas Ordinarijs in prima instantia, ibidem numero 27. & sequentibus.

Nuntius aliquando admisit executionem dispensationum, aut in forma dignum, commissam Ordinario, aliquando reluctauit, ibid.num.31.

Nicol. Garciæ obseruatio. tenentis Nuntium non posse exequi dispensationes, & gratiam dignum. cum non sit in commissione nominatus, 2. part. cap. 21. numero 32.

Nuntium esse executorem vniuersalem litterarum Apostolic. nullo iure probatur, nec in suis titulis legitur facultas, ibidem num.33.

Et quando foret talis executor, intelligeretur litterarum in forma gratiosa, non in commissoria, maximè in forma dignum expeditarum, ibidem num.34.

In omnibus tamen post factam executionem per Delegatum nominatum in commissione potest Nuntius, 2.part.cap.21. num.35.

Resolutio Nicol. Garc. & Francisc. Luuis, quod nunquam practicatur Nuntium posse se ittromittere in causa alijs Delegata, ibid.num.36.& seqq.

Nuntius si se intromittat in commissionibus, quæ de stylo Curiæ solent, & committuntur Ordinarijs in prima instrntia Senatus Ordinario remittit, ibidem numero 39.

Iura loquentia Delegati à latere iurisdictione, procedunt & in Nuntio cum potestate Legati de latere misso, ibidem numero 40.

Nuntius ad quem occurrit odpositor contra grauamen extraiudiciale gestum à Capitulo, quo fundamento suam tueatur iurisdictionem contra primam instantiam Ordinarij, 2.part.capit.23. numer. 6. & sequentibus.

Exemplum reperitur in Hispania, à qua Nuntius Apostolicus fuit expulsus inobediens Regij Senatus Decreto violentiæ, 2.p.c.5.num.56.

Vbi aliud aducitur simile de Cardinale ejecto è Regno Franciæ turbante statum Regni, ibidem.

O

Obediens. Vide *Inobediens.*

Obligatio. Obligatus. Vide *Repertus. Forus. Contractus.*

OBligatus in Curia Romana, ibidem regulariter conuenitur, etiam aliúnde oriundus 2.part.capit.5.§.3.num.4.

Ex obligatione Camerali peti nequit executio coram Metropolitano abíq; consensu Ordinarij, debitoris, 2.part.capit.10. nu. 19.& seqq.

Obligatio rationis reddendæ continet factum indiuiduum, 2.part.capit.14. numero 24.

Rei quandoque coniunguntur ratione indiuisibilis instantiæ, vt in Clerico, & laico simul insolidum obligatis, ibidem numero 25.

Obligatus Rom. in forma Cameræ per se vel procuratorem in partibus degens, an exequi possit ab Auditore Cameræ, vel an vti possit Regalia protectionis, vt monitoria sibi intimata, siue litteræ declaratoriæ in cursus censurarum retineantur, & causa Ordinario remittatur, 2. part. capit. 27. à numero 1. & sequentibus.

Obligatione alicui prohibita, non intelligitur, quæ à lege tacite, & incidenter deducitur exactu permisso, 2.p.dict.c.27.num. 7.& seqq.

Obligatum Romæ ad solutionem pensionis, & in partibus degentem posse vti recursu retentionis contra litteras declaratorias, aliàs vè Auditoris Cameræ, probat Gabriel Pereira, 2. part. capit. 27. numero 54.& sequentibus.

Obiectus. Obijciens. Oppositas. Vide *Tertius. Conta Electio. Contradictor. Executio.*

OBijciens, opponens, vel dicens de nullitate simpliciter contra electionem iam

factam coram Ordinario ius suum deducere debet, cum lis & instantia ex tunc incipiatur, 2. part. c. 23. num. 21. & sequentib.
Obiectiua materia in iure est odiosissima, & plenissimam ideo requirit probationem, 2. p. c. 23. num. 42.
In materia obiectiua minori denegatur restitutio ad opponendum defectus contra electum, ibid. num. 43.
Obijciens contra electum omissa via appellationis, si ius suum vellit prosequi, aliam egredi debet coram Ordinario, ibidem num. 44.
Idem erit in appellatione absque obiectione quæ si aliquo iuris defectu nulla fuerit, & nec intra decem dies valide reiteretur, si vellit appellans ius vsum prosequi coram Ordinario debet illud deducere, aliter Senatus illi causam remittet, ibidem numero 45.
Forma capit. vt circa de electionib. lib. 6. in appellatione obiectiua ab electione, an possit adimpleri per procuratorem specialiter constitutum, ibidem à numero 46. & sequentibus.

Obliuio.

OBliuionem in Papa propter multitudinem negotiorum etiam insolitis expediri præsumi pluries decidit Rotta, 2. part. c. 6. §. 1. num. 14. & 15.

Obseruantia. Vide *Consuetudo. Præscriptio.*

OBseruantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, & si ab initio cum peccato fuerit introducta, 1. part. 2. numero 122. & seqq.
Ex obseruantia optima insurgit legis, & cuiuslibet alterius dispositionis declaratio, & interpretatio, 1. part. cap. 9. numer. 11. & seqq.
Obseruantia interpretatiua non admittitur indispositione clara, sed indubia, 1. part. c. 9. num. 73.
Obseruantia publica excusat & facit actum licitum, aliàs de iure illicitum, 2. part. cap. 20. numero 41.

Odium. Odiosum. Vide *Zelum. Recursus. Citatio.*

Officium.

Officium. Vide *Munus.*

Officium temporale prouisum à Prorege durante eius officio confirmatum à Rege durat per vitam possessoris, 2. p. c. 22. num. 3.
Officium Vicariatus amobile adnutum Episcopi confirmatum à Papa non potest remoueri, ibidem.
Officium Vicarij regularis confirmatum à Prouinciale non expirat per mortē Guardiani, 2. p. c. 12. sub num. 3.
Officium Regale pertinet statum Ecclesiasticum, spiritualem, cultum Diuinum, Dogmata, & Religionē in pace custodire, & in tuto cōseruare, 1. p. c. 1. n. 162. & seq.
Officium Regale est Principum Christianorum, euigiles esse in tuitione Reipublicæ, præcipuè spiritualis, dogmatum, & Conciliorum, 2. p. c. 1. n. 1. & seqq.
Electus ab inferiore, ad officium, & confirmatus à Principe ab hoc electus dicitur, & ab eo officium recipere, 2. p. c. 22. n. 3.
Officia vel beneficia plura per vnum occupari vergit in damnum publici, & politici regiminis Ecclesiastici, & tunc ob surreptionem litteræ retinentur, 1. part. capit. 8. à nnm. 35. & seqq.
Duo officia simul concurrentia in eadem persona quodlibet retinet separatim iura sua, 2. p. 15. n. 33. cum seqq.
Officium Notariatus concessum ab Episcope (quod regulariter durat durante Episcopi vita) confirmatum à Papa, durat post illius mortem, 2. part. cap. 22. num. 3.

Omissum. Vide *Casus.*

IN casu omisso contrarium videtur disponere lex noua declaratoria, 2. part. capit. 10. num. 42. & 43.

Opinio.

HOmo, qui non habet rerum euidentiam vt Angelus, regitur opinionibus, & probabilior in praxi censetur moraliter euidens, 1. part. cap. 9. num. 44.

Oppressus. Vide *Recursus. Retentio.*

Ordinaria Prouisio. Vide *Prouisio Regia.*

Ordinaria via Vide *Via.*

In examine retentionis proceditur via ordi-

ordinaria, & per ſententiam diffinitiuam, & admittuntur partes ad probandum. ſi negotium in probatione conſiſtat, 1. part. capit. 16. numero 55.

Ordinarius. Vide *Epiſcopus. Remiſsio. Inſtantia. Prælatus. Retentio. Rex. Concil. Trid. Iuriſdictio.*

VTilitati publicæ vt prouideret Leo. X. conſtitutionem promulgauit fauendo iuriſdictionem Ordinariam, quæ refertur. 2. p. c. 3. num. 7. & ſeqq.

Ordo confunditur Eccleſiaſticus, ſi ſua vnicuiq; Ordinario non ſeruetur iuriſdictio, ibidem num. 8.

Ab Ordinario nequit ante diffinitiuam appellatio emitti, nec à ſuperiore admitti, niſi ſit à grauamine calificato, vt in conſtitutione Leonis, 2. part. capit. 3. numero 10.

An in fauorem Ordinarij cuius iuriſdictio naturalis, & fauorabilis dicitur, vel etiam litigantium ſubditorum ſit inductum, cap. cauſæ omnes, ſeſsion. 24. de reformation. cap. 20. 2. part. cap. 3. §. 1. numer. 1. cum ſeqq.

Ordinarius ſi eſt collitigans, ex ſolo ſuo conſenſu non committitur cauſa in Curia, ſed viciniori, 2. part. capit. 3. §. 1. numero 12. & 17.

Ordinario inhibere nequit Legatus etiam de conſenſu partis cuius renuntiatio non valet in illius præiudicium, ibidem numero 18.

Trident. in cap. cauſæ omnes, loquitur generaliter de Ordinarijs, ſub cuius verbis omnes indiſtinctè Ordinariã iuriſdictionẽ habentes comprehenduntur, 2. p. cap. 4. n. 4. num. 10. & ſeqq.

Ordinarij appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Epiſcopo Orniriam habens iuriſdictionem, ibidem numero 11.

Ordinarij facta mentio in Decreto aliquo, niſi ſubiecta materia aliud poſcat, includuntur inferiores Ordinariam iuriſdictionem habentes, ibidem numero 12.

Ordinario commiſsio directa, etiam Ordinario inferiori directa intelligitur, 2. part. cap. 4. num. 13.

Obſeruatio Flaminij Pariſij refertur, vt Ordinarij appellatione etiam inferiores Ordinarij comprehendantur, dict. 4. nu. 15. & ſequentibus, quem Barboſa pro contraria opinione citauit.

Ordinarij appellatione non ſoli Epiſcopi comprehenſi intelliguntur, dict. capit. 4. numero 16.

Concil. Trident. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes iuriſdictionem ordinariam habẽtes poſſunt exequi. vbi plurima de hoc congeruntur, 2. part. capit. num. 18.

Sub Trident. iniungente Ordinarijs viſitationem Eccleſiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quaſi Epiſcopalia iura, 2. part. cap. 4. num. 20.

Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium procedit in Ordinario habente quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, ibidem numero 21. & 22.

Ordinarij appellatione venit prior [illegible] Ioannis Hieroſolymitani, ibidem numero 23.

Ordinarij appellatione in materia adaptabili venit Archidiaconus habens ex re iudicata iuriſdictionem Ordinariam in ſuo diſtrictu, 2. part. capit. 4. numero 29.

Ordinarij appellatione venit Archidiaconus habens iuriſdictionem Ordinariam in materia adaptabili, ibidem numero 34. & ſeqq.

Ab Ordinario recedendi in prima inſtantia legitimus modus eſt recuſatio legitima, 2. part. capit. 5. §. 1. numero 1. cum ſeqq.

Ordinarius legitimè recuſatus cauſa de conſenſu recuſantis committit alteri, vel ad ſuperiorem remittit, 2. part. capit. 5. §. 1. num. 3. & num. 5.

Ordinarius recuſatus procedens in cauſa, proceſſus & ſententia vitio nullitatis ſubijciuntur, ibidem numero 6. & 7.

Ordinarij recuſatione exiſtente, ceſſat protectio Concilij commendata Regi cum & ipſius ceſſet diſpoſitio, ibidem numero 8. & 10.

Inter Ordinariũ & ſubditum lite orta cauſa committitur viciniori iuxta ſtylum Roman. Cur. & declarationes S. Congregationis, 2. p. c. 5. §. 1. num. 11.

Quod declaratur, num. ſeqq.

Ab Ordinario ob recuſationem receſſus non eſt licitus ante propoſitã recuſationem, &

legitimam declaratam ac ideo reſcriptum alteri eſt nullum, nec ceſſat Trident. nec Regis protectio, ibidem numero 34. & ſequentibus.

Ob Ordinarij negligentiam non terminantis cauſam infra biennium poteſt pars liberè adire ſuperiorem, vel commiſsionem alteri impetrare, 2.part.cap.6.numer.1. cum ſequentibus.

Et quomodo arguenda, aut probanda eius culpa & negligentia, & quid ſi ob culpam partium, vel grauitatem negotij, ibidem num.6.cum ſeqq.

Ordinarius ipſo iure recuperat iuriſdictionem in exemptos per exemptionis validam renuntiationem, 2.p.c.11.num.68. & ſeqq.

Ordinarij iuriſdictio eſt naturalis, & fauorabilis, 2.p.c.12.n.52.& ſeqq.

Auocatione iuriſdictionis Ordinariæ ceſſante, ſtatim & ipſo iure illam Ordinarius recuperat, ibidem numero 54. 55. & 56. & 57.

Ordinario datur à Senatu protectio, quando in Monaſterijs virorum vel mulierum adeſt Parrochialis ſæcularium, ſi eius reſpectu impetretur commiſsio in prima inſtantia pertinente Ordinario ex Trident. alio Decreto, 2.p.c.15.num.27.

Limita vt per idem Trident. Decretum relatum, ibidem.

Ordinarium non poſſe cognoſcere ſuper exceptione oppoſita qui teneant, 2.part.c.16. num.4.

Contrarium, num.6.

Ordinarius non cognoſcit de exemptione competente ex priuilegio, ſecus ex conſuetudine, ibidem num.12.& ſeqq.

Ordinarium non excludit à manutentione ex iuris aſsiſtenria ſola priuilegij oſtentio, abſque poſſeſsione exemptionis non violenta, nec clandeſtina, 2.part. cap.16. numero 30.

C. cum perſonæ de priuilegijs, in 6. emanauit ad fauorem ordinariæ iuriſdictionis, ibidem num.31.

Ordinarius non priuatur poſſeſsione ex ſola exhibitone priuilegij exemptionis, quod reſpicit petitorium, ibidem numero 33.

Nec impedit eius manutentionem, 2.p.cap. 16, num.34.

Secus ſi cum priuilegij exhibitione doceat de quaſipoſſeſsione exemptionis, ibidem num.37.

Ordinarius iudex emptoris rei ſubaſtatæ, vel creditoris, cui pignus addictum ad incatum fuit cognoſcit ſuper controuerſia illis nouiter mota, 2.part.capit.18. num. 6.& ſeqq. & à num.1.

Ordinario pertinet controuerſia nouiter mota immiſso in poſſeſsionem vigore gratiæ, aut executorialium in Rotta obtentarum, 2.part. cap.18. numero 21. cum ſequentibus.

Item quando emptorij pignoris ſubaſtat, vel adiudicati creditori, noua mouetur controuerſia, non adſubaſtantem, ſed ad Ordinarium recurri debet, ibidem num. 1.cum ſeqq.

Ad Ordinarium debet recurri ſuper controuerſia actiua vel paſsiua mota poſt peractam ſemel executionem litterarum, aut executorialium, ibid. numer.28. cum ſequentibus.

Ordinarij recuſati ſucceſſori remittit Senatus cauſam in prima inſtantia; non Delegato, qui anteceſſum vel deceſſum recuſati commiſsione ſibi per recuſantem impetrata non fuit vſus, 2. part. capit. 19. numero 49. & à numero 1. cum ſequentibus.

Ab Ordinario ob recuſationem licitè receditur in prima inſtantia durante impedimento recuſationis, & non ſublato reintegra,, bidem num.49.

Ordinariam & Delegatam habens iuriſdictionem, ſi ſe ad alteram, & inutilem reſtrinxit proceſſus non ſubſtinetur ex valida, 2.part. capit.12.§.vnic. numero 6. & ſeqq.

Ordinarijs gratiæ in forma dignum diſpenſationes, abſolutiones, monitoriales, necnon commiſsiones criminalium ſolent de ſtylo Romanæ Curiæ dirigi, non alijs, 2. part.capit.21.à numero 28. & ſequentibus.

Ordinarium habere iuriſdictionem ſuper renuntiatione permutationis factæ in manibus Papæ, determinauit Rotta, 2.part. cap.22.num.9.

Ordinarius poteſt reuocare vnionem factam à Papa, cauſa legitima exiſtente, aut ſuperueniente, quia Papa vniendo non vult tollere iuriſdictionem Ordinario, ibidem num.10.

Limita in vnione facta per Papam de plenitudine poteſtatis, ibidem num.11.

Ordinarius poteſt priuare beneficio, vti reſeruato à Papa collato, licèt à principio illud conferre non potuerit, 2.part.c.22. num.12.

Ordinarius cognoſcere poteſt de ſurreptione confirmationis factæ per Papam, ibid. num.13.

Inter

ET VERBORVM,

Inter Ordinarium & Nuntium ſuper cognitione grauaminis illati à Capitulo, controuerſiam Author cum fœdere diſtinctionis componit, 2. part. cap. 23. numero 8. & ſeqq.

Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo recedat oppoſitor pro exceptionibus, & obiectionibus, ad Ordinarium recurrere debet, qui iuriſdictionem habet, & primam inſtantiam, 2. part. capit. 23. numero 8. & ſequentibus.

Ordinario Senatus remittit cauſam quomodolibet oppoſitor excipiens ante electionem perfectam recedat a Capitulo, ibid. num. 20. & ſeqq.

Iuriſdictio perpetuò data, ex priuilegio, vel iure ſpeciali Ordinario non perſonæ, ſed dignitati, ordinaria eſt, non Delegata, 2. p. c. 25. n. 1.

Ordinario cõmiſſum eſt certum genus cauſarum, ordinaria iuriſdictio extenſa intelligitur, non delegata, ibidem numero 2.

Ordinario commiſſa iuriſdictione certi generis cauſarum vniuerſaliter, ipſe Ordinaria poteſtate vtitur, ibidem numero 3.

Ordinario perpetuo certa cauſa commiſſa habito reſpectu ad officium, ſub Ordinaria poteſtate comprehenditur, 2. p. c. 25. num. 4.

Ordinariam iuriſdictionem generalem etiam Ordinariam ſpecialem poteſt habere idem iudex, ibid. n. 5.

Ordinario perpetuo facta conceſsio alicuius particularis caſus, ordinaria iuriſdictio eſt, 2. p. c. 24. n. 6.

Quando Ordinarius poteſt diſponere ſuper aliquibus caſibus Sedi Apoſtol. reſeruatis ob imminentem neceſsitatem, aut difficilem ad eam recurſum, vti Ordinarius ordinariaque iuriſdictione procedit, ibidem num. 7.

Ordinaria dignitati quando aliquis caſus perpetuo competit ex priuilegio Principis, non perſonæ, Ordinariæ eſt iuriſdictionis, ibid. n. 8.

In caſibus ſpecialibus perpetuo conceſsis dignitati Ordinariæ, ſi in prima inſtantia commiſsio non ſubſcripta manu Sanctiſſimi impetrata retinetur in Senatu, cauſa Ordinario remiſſa, 2. part. cap. 24. numero 11.

In caſibus à Trident. commiſsis Ordinario cum clauſula (etiam tanquam Sedi Apoſt. Delegato) an commiſsio alteri impetrata abſque ſubſcriptione percutere dicatur Ordinarij inſtantiam, ibid. à numero 12. cum ſeqq.

Referuntur Trident. Decreta, quibus Ordinario caſus aliqui committuntur cum clauſula (etiam tanquam Sedi Apoſt. Delega.) ibidem.

Ordinarium, cui cauſa à Canone committitur etiam tanquam Delegato, non procedere iuriſdictione Ordinaria, ſed Delegata, qui tenuerint, 2. part. capit. 24. numero 13.

Vbi prima opinio refertur.

Ordinarium à Canone Delegatum Ordinaria procedere iuriſdictione, qui abſolute tenuerint, ibidem num. 15.

Ordinario commiſſa cauſa à Canone aliquid addente, vel detrahente de iuriſdictione ordinaria antea ſibi competente, tunc vti Delegatus procedit, & ad Delegantem, non ad Metropolitanum appellatur, ibid. num. 16.

Si cauſa nouiter Ordinario à Canone commiſſa etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, quæ ei de iure communi etiam competebat, excitata cenſetur ſua iuriſdictio ordinaria, non autem translata in Delegatam, 2. part. capit. 24. num. 17.

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur, ibidem.

Qui hanc tertiam oponinionem teneant, recenſentur, ibid. n. 18.

Ordinario facta commiſsio per Papam addita clauſula (tanquam Delegato) vel poteſtate Noſtra, &c. in caſu alias de iure communi Ordinario pertinente, transfertur iuriſdictio in Delegatam, 2. part. cap. 24. num. 19.

Secus quando à Canone committitur etiam cum aliqua ex dictis clauſulis, ibidem numero 20. & 21. & ſequentibus.

Et tunc non ad Papam, ſed ad Metropolitanum appellatur, ibidem numero 22. & ſequentibus.

Epiſcopus in viſitatione commiſſa ex Trid. procedit vti Ordinarius, cum ſibi de iure communi pertineat, 2. part. capit. 24. numero 25.

Doctores ſimpliciter firmantes, Ordinarium procedentem ordinaria, & Delegata poteſtate, præſumendum Ordinaria proceſſiſſe, conteruntur, ibidem numero 26. & ſequentibus.

Ordinarius in cauſis ſibi à lege, aut à Principe commiſsis, aut vti Ordinarius

INDEX RERVM,

dumtaxat; aut vti Delegatus tantum, non vtraque simul eo tempore procedere potest, ibidem num. 27.

In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarij iurisdictio, statim Breui manu iurisque ministerio auocata in delegatam transfunditur, 2. part. cap. 24. num. 28.

Ordinario si fit facta commissio in casu aliàs de iure communi sibi pertinente, cum clausula, quod simul vtraque potestate Ordinaria, & Delegata procedat; tunc in dubio ex Ordinaria processisse intelligitur, ibidem num. 29.

In casibus à lege vel Principe Ordinario commissis, in quibus non alteratur Ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata retinetur per Senatum, causa remissa Ordinario, ibid. num. 30.

Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante auocationem, qui de iure communi sibi non competebant, 2. part. capit. 20. numero 31.

Ordinario facta commissio in causis exemptorum à Canone etiam tanquam Delegato, an vti Delegatus, an vti Ordinarius procedat, ibidem numero 32. & sequentibus.

Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum semel sublato impedimento exemptionis in aliquo casu, aut auocationis, 2. part. capit. 25. numero 39. & seqq.

In casibus exemptorum in quibus Ordinario datur à iure cognitio etiam tanquam S. Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa Ordinario remissa in prima instantia, ibidem num. 49.

Casus in quibus Ordinarius potest procedere in exemptos, ibidem numero 50. remissiuè.

Ordinarius (cui Senatus primam instantiam remisit) non potest procedere in ea, virtute commissionis non subscriptæ alteri directæ, sed sua iurisdictione Ordinaria, 2. part. capit. 26. num. 37.

Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem, vel ob non appellationem in rem iudicatam transiuit, 2. part. capit. 29. numero 33. & 34. cum sequentibus.

Ordinariorum iurisdictio habet iuris assistentiam, 2. part. capit. 30. §. 2. numero 21.

Ordinarij potestas ex sola iuris assistentia probatur & conseruatur, ibidem numero 23.

Ordinarius cui per Senatum fit Bullarum remissio in prima instantia, an vti Delegatus, & in via executiua, an vti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat; grandis merito semper fuit reputata difficultas, 2. part. capit. 34. à numero 1. cum sequentibus.

Assertio affirmantium absolute vti Delegatum, & in via executiua procedere debere Ordinarium; refertur ab Authore fundata, dict. capit. 32. num. 2 & seqq.

Ordinarium, cui Papa delegat causam ei aliàs de iure competentem procedere vti Delegatum, & authoritate Delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere, dict. cap. 34. num. 3.

Ordinarium, cui causa Delegatur sibi de iure communi competens vtraque potestate procedere qui firmarunt, ibid. num. 4.

Author falsam probat opinionem de qua in numero 2. sectantium, Ordinarium, cui fit litterarum Apost. remissio, procedere vti Delegatum, & in via executiua, ibidem à num. 5. cum seqq.

Ordinario ideo Senatus remittit causam in prima instantia, quia sibi vti Ordinario, & potestate propria, non aliena de iure pertinet, non impeditur per auocationem informem, ibidem, & num. seqq.

Ordinarius non potest procedere virtute commissionis alteri specialiter iudici directæ nominatim, quia deficit intentio committentis, 2. p. d. c. 34. num. 6.

Ordinario si causa vti tali, & de iure non cõpeteret, Senatus eam illi non remitteret, ibidem num. 8.

Ordinarius, cui litterarum alteri contra formam Trident. Decretum fit per Senatum remissio, nõ Delegata potestate, sed Ordinaria dumtaxat procedit, 2. p. c. 23. numero 19. & seqq.

Ad Ordinarij potestatem reuertitur causa cessante auocatione, ibiem num. 20.

Ordinario cui directa est commissio etiam tanquam S. Apostol. Delegato, an & quando Delegata, vel Ordinaria procedat potestate, ibidem num. 23.

Ordinarius, cui directa est commissio, nequit procedere vtraque potestate Delegata, & Ordinaria simul, quia vna semper confunditur, nisi expressè in commissione vtraque præseruetur, 2. part. dict. cap. 34. num. 24.

Flores de Mena dicens, Ordinariam, cui fit à Se-

à Senatu remiſsio Bullarum, in executione procedere vti Delegatum, quoad cætera vti Ordinarium declaratur, ibidem nu. 27. & ſeqq.

Ordinarius procedit vti Delegatus ex cõmiſſione; ergo debet procedere via executiua, falſa eſt propoſitio abſolute ſumpta, ibid. num. 29.

Ordinarium, cui fit per Senatum Bullarum remiſsio, debere procedere indiſtinctè via Ordinaria, qui ſoleant contendere, 2. par. dict. 34. n. 30.

Et qua ratione moueantur ad ſic ſetentiendum, ibidem num. 31.

Falſa & improbabilis horum aſſertio oſtenditur, ibidem num. 35.

Ordinarius cui fit litterarum remiſsio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat, & debeat via ordinaria procedere? latiſsimè oſtenditur, 2. part. c. 34. à nu. 50. & ſeqq.

In ijs omnibus in quibus executor gratiæ poterat de iure communi, & debeat cognoſcere in via ordinaria; in his hodie ex Trid. pariter Ordinarius (cui fit per Senatum remiſsio) Ordinariè procedere debet, 2. p. c. 34. n. 75.

Et è conuerſo in quibus executor de iure communi in via ordinaria procedere tenebatur, pariter & hodie Ordinarius tenetur, quando ei fit per Senatum remiſsio, ibid. num. 76.

Ordinarius cui fit per Senatum remiſsio litterarum impetratarum contra aliquem ob defectum iuris ſeu delictum, debet illum in via ordinaria audire, 2. p. dict. capit. 34. numero 119. & à numero 107. cum ſequentibus.

Ab Ordinario prouiſus, & poſſeſſor legitimus eſt contradictor ad impediendam immiſsionem prouiſi Apoſtol. ex cauſa reſeruationis, quando iſta non eſt notoria, ſed obſcura, & dubia, ibidem numero 120. cum ſeqq. cætera require prouiſus.

Ordinarius in Bullis ſibi per Senatum remiſſis executiuè tunc procedet, ſicut & quando executor procederet, ſi ſua commiſsio fuiſſet ſubſcripta propria manu Sanctiſsimi, ibidem num. 200.

Ordinarius non poteſt à ſe abdicare iuriſdictionem in prima inſtantia parte reclamant, 2. part. cap. 5. §. 4 numero 11. cum ſequentibus.

Ordinarius non poteſt ſolo verbo, & ſua ſponte à ſe abdicare iuriſdictionem vti iudex neceſſarius, quam præciſè tenetur ſubditis adminiſtrare, ibidem n. 13. & 14.

Ordinarius qui vti Delegatus (commiſsione carente) proceſsit, non ſuſtinentur acta ex qualitate Ordinarij, qua vti talis poterat cognoſcere, ibidem n. 15.

Ordinarius nequit à ſe abdicare iuriſdictionem Ordidariam, 2. part. capit. 5. §. 4. numero 16.

Ordinarius non poteſt ſubijcere Clericum ſubditum inuitum & renitentem alteri iudici, ibidem n. 17.

Ordinarius remittens cauſam ad ſuperiorem in prima inſtantia nec amiſsit iuriſdictionem, nec ad ſuperiorem fuit deuoluta, 2. part. capit. 5. §. 4. numero 18. cum ſequentibus.

Pars grauata per remiſsionem voluntariè factam ab Ordinario cauſæ in prima inſtantia licitè vtitur recurſu ad Regem, vt iterum remittatur eidem Ordinario, ibidem num. 22.

Ordinarius à Legato ſuſpectus & confitens cauſam oppoſitam licitè facit remiſsionem ad ſuperiorem, 2. p. c. 5. §. 4. num. 25. & 26.

Ordinarij cenſentur omnes illi qui officium perpetuum iudicandi habent, 2. p. cap. 11. num. 93.

Litterarum Apoſt. executio directa iudicibus particularibus per Senatum, remittitur Ordinario, cui prima inſtantia competit deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſsimi, 1. part. capit. 10. §. vnic. num. 61.

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commiſsione non ſubſcripta, Senatus remittit cauſam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuò, cum id impediat Decretum retentionis, ſed reponendi tantum, ibidem num. 63.

Remiſsio litterarum Ordinario facienda cũ Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, ibidem num. 65. & ſeqq.

Remiſsio litter. Ordinario ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum decreti retentionis, ſed pauliſper ſuſpendit, 1. p. dict. cap. 10. §. vn. num. 66.

Ordinario remiſſæ litteræ ad effectum reponendi ſtante retentionis Decreto, ſemper huic ſunt affectæ quocumq; vadant, ibid. num. 72.

Inter decreta retinendi litteras, & remiſsionis ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur niſi in ſonitu verborum, cum in fine, & effectu conueniant, ibidem num. 76.

Re-

INDEX RERVM,

Retentio litter. fit, ne procedatur ad earum executionem, at remissio earum, ad iam factam destruendam, 1.p.dict.capit.10.§. vnic.num.77.

Ordinarius, cui fit litter. remissio mortuo executore ad finem reponendi, an ad petitionem solam partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ reponere potest, ibidem num.80.& seqq.

Ordinarius, cui fit litter. remissio per Senatum non ex iurisdictione litterarum, sed sua propria in prima instantia procedit, ibidem num.81.

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore, reponere tenetur, tàm ad petionẽ partis, quàm ad solam decreti violentiæ intimationem, 1.p.dict.capit.10. §.vnic. num.85.& seqq.

Ordinarius, cui fit per Senatum litter remissio, licèt non sit successor in iurisdictione executoris mortui, vel absentis, est tamen successor in eadem re, & cognitione, ibid. num.86.

Ad auocationem primę instantiæ ab Ordinario mixtæ cum Inquisitione non sufficit sola subscriptionis forma, 2.part.capit.33. num.93.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio in prima instantia: tenetur iure, & obligatione propria ratione officij iustitiam ministrare, & reponere ab alio malè gesta, cap.10.§.vn.num.88.p.1.

Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi gesta per executorem mortuum, libere ei potest in decreto iniungere repositionem, 1.part.dict.cap.10 num.89.

Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium ex communione cum Delegata Inquisitorum, vtraque consideratur inclusa in cap. causæ omnes, quoad præseruationem primæ instantiæ, 2.part.c.33.n.65.

Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij non auocabili, efficitur in auocabilis, & per patticipationem includitur in cap.causæ omnes Trid.ibid.n.70.

Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse Ordinarium reprobatur, ibidem num.80.

Indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habenti simultaneam prouisionem, 2.p.c.33.nu.71.

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouide decreuit Concilium Trid.vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia, 2.p.c.30.§.5.num.14.

Ordinarius impune hæsitat de auocatione in prima instantia si legitimè sibi de ea non constat, ibid.num.15.

Si per supplicationem non subscriptam satisfieret formæ Trid. ingens damnum efficeretur etiam ipse impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu, ibid.n.16.

Per supplicationem subscriptam ptopriæ manus Sanctissimi præsentatam in Senatu non euitatur remissio ad Ordinarium in prima instantia, 2.part. capit.30.§.5. numero 30.

Monitoriales ad partes missas quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum euittandi remissionem Ordinario, ibid.num.32.

Causæ hæreticæ prauitatis Ecclesiasticæ sunt & ad Episcopum vti Ordinario pertinentes, 2.p.c.33.num.57.

Ordinariæ iurisdictioni per quaslibet delegationes generales, aut speciales in causis hæreticæ prauitatis Papa non intendit derogare, sed præseruare, aut Delegatus cum Ordinaria simul procedat. ibidem numero 58.

Inquisitorum primæ instantiæ nullum afferri potest præiudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarij, ibidem numero 78.

Propterea vtrorumq; auocatio non admittitur cum vterq; includatur in Trid. 2.p. c.33.num.78.

Opinio dicentium iurisdictionem hodie accedere Ordinarij, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellẽtias ipsius ex connexione cum Ordinaria: honestatur, ibidem numero 81.

Ordo.

ORdines metu assumptos non ratificat ordinatus per eorum exercitium, dum adhuc latet, 1. part. capit.3.§.vnic. numero 29.

Quia primus consensus, qui nullus fuit, videtur perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nulli agit, ibid.num.30.

Ordo Ecclesiasticus confunditur, si sua vnicuiq; Ordinario non seruetur iurisdictio, 2.p.c.3.num.8.

Ordo, & forma inducitur vbi datur priùs, & posteriùs, 2.part.cap.5.§.1.num.28.

Origo. Originalis. Vide *Instrumentum. Litteræ. sumptum. Transsumptum.*

ORiginales litteræ sunt omnino præsentandæ iudici Delegato, aliàs non adquirit exercitium iurisdictionis, 1.p.cap.10. num.87.

Originarius quilibet horum Regnorum legitimus est cõtradictor ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam, 1.part. cap.10. nu.118. & seqq.

Origo iurisdictionis Ecclesiasticæ, & fons est Sedes Apostol. quæ liberè de quibusvis causis Ecclesiasticis valet cognoscere, 2. p.c.3.num.5.

Originales litteræ gratiæ impetranti ideo traduntur per Senatum vt illis coram Ordinario(cui fit causæ remissio)vtatur quia vti originales fidem, & probationem faciunt, 2.part.c.26.num.57.

Originales litteræ sunt de necessitate præsentandæ coram Delegato vt adquirat iurisdictionis exercitium, ita vt transsumptum Notarij aliàs non authenticum non prosit, 2.part. capit.26. numero 67. cum seqq.

Originales litteræ semel præsentatæ possunt exemplari, vt exemplum in actis remaneat solemniter deductum, & istius tenorem in monitorialibus inseri, ibidem numero 83.

Originalis scriptura si non probat, multominus exemplum etiam solemniter ex eo sumptum, 2.part.capit.30.§.3. numer.4. & seqq.

Contra originale quidquid opponi potest, pariter eius exemplo, ibidem.

P

Pactum.

COsuetudine nequit fieri quod nec pacto, 2.p.cap.7.num.8.

Pactum contra naturam, & substantiam actus non valet nec tenet, ibidem numero 9.

Pacta inter Religiosos, & Prælatos, seu Rectores valent inita, nisi per proximum Capitulum Generale, aut Prouinciale sint refutata, & debito tempore refutatio intimetur, 2.part.cap.11.numero 77.

Papa seu Pontifex. Vide *Princeps. Subscriptio. Supplicatio. Signatura.*

PApa potest mittere Prædicatores Euangelij in vniuersum, & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt, & impediunt. 1.part.capit.1. num.174.& 175.

Papa contentari solet vna Generali supplicationum à litteris retentis allatione, 2. part.capit.2.num.73.& 74.

Papa aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges Ecclesiastica, sua salua authoritate, vt appareat suavitas legis temporalis Euangeliæ, ibid. num.76.

Papa vniuerso præest Orbi, & singulorum Regnorum mores facilè ignorat, 1.part. capit.2.numero 126.& seqq.

Papa multoties per importunationem nimiam concedit non concedenda, 1. part. capit.3.num.8.& seqq.

Papæ potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur, 1.p.c.3.§.vnic.num.2.

Papa facit vnum Consistorium cum Deo, ibidem num.3.

Papæ non potestas, sed voluntas disceptatur in Bullarum retentione, quæ certa est nolle aliquid disponere in pernitiem Reipublicæ spiritualis, aut temporalis, ibidem num.4.

Papa etiam semel informatus de inconuenientijs litterarum retentarum similes duplicans adhùc retinendas, cum non à mente eius, sed ab officialium negotiatione procedere præsumi, firmat Menchaca, 1.p.c.3.§.vnic.num.10.

Pontifici iterum atq; iterũ mandatum quod repugnat Reipublicæ, iterum Replicari, cum non fiat ad contentionem obdurescere, sed veritatem studiosius indagandam, firmat Zeuallos, ibidem num.3.

Si Papa informatus secundam remittat iussionem, posse secundo supplicari, & iterum suspendi executionem donec tertia accedat iussio, firmat Enriquez, ibidem num.15.

Papæ iterum atq; iterum mandanti quod repugnat Reipublicæ, iterum supplicari, cum non fiat ad contentionem obdurescere, sed veri-

INDEX RERVM,

veritatem ſtudioſius indagandam. affirmat Zeuallos, 1.p.c.3. §.vnic. num.13.& 14.

Papa dum non eſt inſtructus & certus de inconuenientijs priorum litterarum (quas Senatus retinuit) ſecundam concedens iuſsionem, denuo non conſentit, ſed agit virtute prioris conſenſus idem continentis inconueniens, ibidem num. 31.& ſeqq. & ſurſum.

Papa non vult ita durius agere contra Regem per tres iuſsiones cum eius non ſit intentio Regis, aut Regni iuribus, & conſuetudinibus derogare, 1.part.cap.3.§.vn. numero 39.

Papa non impedit Regem retentionis Regalia vti, ſed ingenere prudenter ortatur, & terret, ne miniſtri per abuſum excedant, ibidem num.40.

Pontifex ſemel informarus à Senatu de inconuenientijs priorum litterarum non ſolet ita durius agere, vt aliam mittat iuſsionem, ibidem num.45.

Pontifex vti Paſtor euigilans ſemper ſuos invitat ad pacem, nequitque aliquem vim pati, 1.p.c.3.§.vnic.num.46.

Pontifex ſemel informatus de damno Reipublicæ non dubitat remedium adhibere, nec aliud veren lum de ſuo paternali amore, ad quem nos invitat pro reparatione damni orti ex ſuis litteris, & decretis, ibidem nu. 47.& ſeqq.

Papæ placet vt iterum ac iterum ſibi replicetur, circa damnum Reipublicæ, vt veritas clarius luceat, 1.part.capit.3.§.vnic. numero 70.& ſeqq.

Papa multum defert Senatus examini ad Bullarum retentionem eiuſque informationi ſuper damnis oriundis ex litterarum executione, 1.p.c.4. num.59.

Papa non poteſt ſine cauſa alicui auferre beneficium, & alteri dare, 1.p. cap.7. nu.29.

Papa ex iuſta cauſa auferre poteſt beneficium alicui, data tamen recompenſa, ibidem numero 30.& 31.& ſeqq.

Papa non intendit detrahere Regaliæ retentionis litterarum Regi competenti de iure, & immemoriali, 1. part. capit.10. numero 150.

Si Papa tantam fidem adhibet relationi Senatus ſuper legitimitate cauſæ ſuſpendendarum litterarum, multomagis executor earum, ibidem num.151.

Sicut Papæ pertinet Eccleſias & Parrochias quoad ſpiritualitatem diuidere, ita & Principi diuidere Prouincias, territoria, & iuriſdictiones, quoad temporalitatem, 1.p. cap.14.num.11.

Papa Eccleſiæ Princeps poteſt Diœceſim ſeparare, & illam alteri inferiori Prælato ſupponere, ibidem num.12.

Papæ ampla eſt poteſtas in erectione noui Epiſcopatus per diſmembrationem aliarum Diœceſum, ibidem num.13.

Ad Papam ſolum pertinet diuidere Diœceſes inter Prælatos Eccleſiaſticos, 1.part. cap.14.num.14.

In ſignum Supremæ poteſtatis, ibidem numero 15.

Papa quando organo vocis ſuæ loquitur, tanquam prima perſona loqui videtur, quia per ſe ſcribere, & loqui, ſunt actus perſonalitatem denotantes, 2.part.cap.6. numer. 40.& 41.

Papa vix poteſt habere notitiam eorum, quæ continentur in commiſsionibus annullo muniendis, tàm ob multitudinem earum, quàm grauium occupationum, 2.p.cap.6. §.1.num.10.

In contractu geſto à Papa non tanquam Papa, ſed tanquam priuata perſona ex proprio patrimonio, an videatur ei conſentire vt Papa, 2.part.capit.15.à num. 45.cum ſequentibus.

Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præſumitur, nec poteſt expeditorum habere notitiam, 2.part.cap.6.§.1.numero 14.

Etiam inſolitis expediri, vti pluries decidit Rotta, ibidem num.15.

S.D.N.Papa Vrbanus VIII. hac ætate feliciter Eccleſiam vniuerſalem gubernans laudatur, 2.part.capit.30.num.7.

Papa Vrbanus VIII. ante creationem nominabatur Mapheus, ſubſcribit ſupplicationem, *fiat M.* cum prima littera nominis proprij ſua propria manu & littera, ibidem num.8.

Papa non eſt conſulendus ob moræ periculum, 1. part. capit.1.§.vnic. numero 19. cum ſequentibus.

Scandalum, & Periculum Reipublicæ quando timetur, & Pontifex conſuli non poteſt poſſe recurri ad Regem: firmat Diana, ibid.num.24.

Pontifices ſemper cognouerunt extremitatem Hiſpaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam excuſauit in multis non patientibus dilationem, ibidem num.46.

Pontifices antiquitus creabant Legatum à latere aliquem Prælatum Hiſpaniæ ad enitanda diſpendia cauſata ob neceſsitatem recurrendi ad eos, 1.part. capit.1. §.vnic. num.49.

Papæ licentia requiritur in impoſitione tributo-

butorum comprehẽdente Clericos, etiam ad bonum,& vtilitatem communem & publicam,ibidem num.59.

Secus si necessitas vrgeat,& periculum sit in mora, & facultates laicorum non suppetunt notoriè,ibid.num.62.

Papa multum defert Regalijs, & consuetudinibus immemorabilibus Principũ Christianorum, circa res spirituales maximè in Regno Hispaniæ tam remoto à Sede Apostol.1.part.cap.2. num.199.

Patientia.

MVlta per patientiam tollerantur, quæ exigente iustitia, si in iudicium deducerentur non tollerarentur, 1.part. capit.6. numero 15.& 16.

Patrimonialis. Patronus. Vide *Ius Patronatus. Beneficium.*

LEx Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœcesis Burgens. &c. extensa postea fuit ad alia loca, quibus similis viget consuetudo, 1.part. capit.9. numero 52.

Super beneficio patrimoniali qui litteras impetratas impetrauit,& illis vsus fuit absq; examine Senatus amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, 1. part.c.10. num.22.& seqq. & vide numer. 69.& sequentibus.

Prouisio beneficij patrimonialis obtenta per filium non patrimonialem est nulla ipso iure,1.part.c.10.num.117.

Filius quilibet patrimonialis legitimus est contradictor ad se opponendum executione prouisionis beneficij patrimonialis, ibidem.

Patronus laicus semper est legitimus contradictor ad impediendam immissionem beneficij impetrati absque suo consensu, 1.part.capit.10. numero 124.& sequentibus.

Patroni contradictione accedente litteræ. Apost.collationis& executionis resoluuntur. obtentæ sine sui consensu, ibidem nu. 126.& seqq.

Etiam quandocumque compareat post factam executionem,ibidem numer.143.& sequentibus.

Patronus, qui Ecclesiam dotauit pro remouenda dici patrone bonorum Ecclesiæ potest recurrere ad Regem, 1.part. capit.1. §.vnic.num.13.

Text.in cap.administratores, & capit.Princeps, & alia iura ponderantur per Martam,ibidem num.14.& seqq.

Pœnæ amissionis naturalitatis, & temporalitatum impositæ alienigenis impetrantibus,eædem sunt impositæ impetrantibus Bullas in derogationem Patronatus Regis,& laicorum ex eisdemmet legibus Regni,1.p.c.10.§.vn.num.106.

Rex Catholicus asserit se esse non solum Protectorem S.Inquisitionis Hispan. sed Patronum,2.p.c.33.num.52.

Patronus Ecclesiasticus non comprehenditur in reseruatione, aut auocatione quando reperitur mixtum cum Patronatu laico,ibidem num.77.

Rex Catholicus fatetur se Patronum,& Protectorem S. Inquisitionis Hispaniæ esse, ibidem numero 118.

Pauper. Vide *Miserabilis.*

PAuper in causis matrimonialibus non cogitur litigare nec in prima, nec in alijs instantijs.iuxta Tridentini Decretum, 2.p. c.31.num.17.

Quo Decreto loquente de paupere tantum includitur, & comprehenditur quælibet miserabilis persona,ibidem numero 18.& sequentibus.

Pauper ex Trident. non cogitur vltra Prouinciam litigare in qualibet instantia in matrimonialibus, nisi altera pars offerat alimenta,& expensas litis ministrare, 2.p. dict.capit.31.numero 33.

Pax.

PAci omnium Prouinciarum prouidendum est,1.p.c.1.num.22.

De Pace Ecclesiarum tractare boni Principis est;ibidem num.71.

Pax si ab omnibus ametur, & tota Respublica morum honestate vestiatur Regnantis est laus,ibid.num.82.

In Pace subditorum Regis honor consistit, 1.p.c.1.n.91.

In Pace Ecclesiarum consistit Imperij securitas,1.p.c.1.n.71.

De Pace omnino procuranda in Republica, 1.p.c.4.n.52.remissiuè.

Ob Pacem habendam, & scandala vitanda multi sunt casus speciales in quibus recedi-

ditur à iure, ibidem numero 53. remissiuè.
Pax conseruatur ex obseruantia legum, & priuilegiorum, aliter vè scandalum nascitur, ibidem num. 54.
Pax publica ne turbetur, nec bonum publicum detrimentum patiatur valet Rex inter Ecclesiasticos authoritatem suam œconomicam interponere, 1. part. cap. 5. nu. 25. & seqq.
Propter pacem potest Rex ius vnius alteri dare, 1. p. c. 7. n. 34.
Propter pacem formandam, & habendum, vt cessent scandala; facilior reddetur Papa ad disponendum in prohibitis, 1. part. cap. 2. numero 210.

Pendens. Pendentia. Vide *Litis. Recursus ad Regem.*

PEndente recursu retentionis ad Regem, an concordia inter collitigantes absque ficalis interuentu facit cessare recursum quoad omnes. 1. part. cap. 13. numero 1. & seqq.
Pendente recursu retentionis monitorialium à Romana Curia emanatarum in prima instantia executoriales insuper per cõtradictas obtentæ in Rota, an sub Decreto retentionis, aut remissionis lato vel ferendo per Senatum comprehendantur, 2. part. capit. 20. numero 1. cum sequentibus.
Pendente recursu in Senatu, an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Trident. principalis causa debet conquiescere, 2. part. capit. 20. numero 21. & sequentibus.
Pendente securitatis cognitione nihil erit innouandum, quod à securato possit nosce re, ibid. num. 61. & seqq.
De Pendentia litis coram alio iudice debet fieri relatio Principi, aliàs auocatio non censetur facta à Principe ignorante illam, 2. part. cap. 31. num. 83. & seqq.

Peracta Executio. Vide *Executio. Litteræ.*

POst peractam executionem litterarum, an recursu retentionis quis vti possit, 1. part. cap. 10. num. 1. & seqq.
Post peractam executionem Bullarum in damnum Reipublicæ si recursus ad Regem negaretur, magnæ orirentur fraudes, ibidem numero 25. & sequentibus.

Periculum.

PEriculi causa cessante cessat periculum, 2. part. cap. 19. num. 17,
Periculosum est coram iudice suspecto litigare, 2. p. c. 19. num. 17.
Periculum vbi est in mora multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, 1. part. cap. 1. §. vnic. num. 18.
Propter periculum moræ quis subijcitur iudici non suo, ibid. num. 19.
Ob Periculum moræ non consulitur Summus Pontifex, ibidem.
Periculum vbi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem absque metu censurarum dixit Diana, 1. part. dict. cap. 1. §. vnic. numero 20. & 21.
Ob Periculũ in mora imminens ob longam distantiam posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere. agnouit Diana, ibid. num. 23.
Pericula, & dispendia longe maiora considerantur in remotis Prouincijs, quam in proximis, ibid. n. 31.
Aditus ad Sedem Apostol. quando vrget necessitas publica, & imminet periculum non requititur, vt Princeps petat à Clericis contributionem, 1. part. dict. c. 1. §. vn. num. 60. & seqq.
Periculum instans, & distantia locorum excusant ab Ordinis postulatione, ibidem num. 64.

Permissum. Permittere.

PErmissum ad tempus censetur prohibitum post tempus, 1. part. cap. 10. numero 38. & 2. part. cap. 7. numer. 4. & 5. ibidem.
Causa permissiua, & prohibitiua mixtim cõcurrentia, hæc vt fortior ad se illam trahit, & attenditur, 2. part. cap. 33. num. 12.

Perseuerantia. & Perseuerare.

PErseuerandum in benè cæptis, ne instabiles operam & oleum perdant, 2. p. cap. 1. num. 48. & seqq.
Perseuerantia est, ratione benè considerata permantio. iuxta Ciceron. & D. Bernard. ibid. num. 54. & seqq.
Absque Perseuerantia nec qui pugnat victoriam,

riam, nec palmam victor consequitur, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmiũ, soror patientiæ, filia constantiæ, & amica pacis, &c. ibid. n. 56.

Non perseuerans vsque ad finem nihil egisse dicitur, 2. part. capit. numero 57.

Persona. Personalissimum. Personalitas.

PErsona voce, aut manu propria qui aliquid facere tenetur, nequit illum per alium explicare, 2. part. capit. 6. numero 26. & sequentibus.

Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri quantumuis habentem vices & authoritatem S. Apostpl. vt Legato de latere, ibidem numero 36.

Personalitatem si denotat natura verbi in dispositione appositi: non egreditur personam, ibid. n. 37.

Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, qui per se scribere, & loqui sunt actiones personalitatem denotantes, 2. part. capit. 6. num. 40.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum personalitatem respicientem in quo verus scribendi actus attenditur, non repræsentatiuus, ibidem numero 39. & seqq.

Eadem persona diuerso iure censeri potest, vbi duplicis personæ iura in vna concurrunt, 2. p. c. 15. num. 18. cum seqq. & à numero 28.

Vna persona, aut res diuerso iure censeri potest diuersis respectibus consideratis, ibid. num. 29.

L. tutorem. ff. quibus aut indig. verba singulatia notantur, discreta sunt iura, quando plura in eadem persona concurrunt, ibid. nem. 31.

Cuius doctrinæ exempla deducuntur ex varijs Legibus & Doctoribus, 2. part. c. 15. num. 31.

Iura diuersa concurrentia in eadem persona inducunt diuersitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur, ibid. n. 32.

In eadem persona concurrentia duo officia simul quodlibet reteninet separatim iura sua, ibid. n. 33.

Duæ personæ consideratæ in eodem subiecto, potest vna supplere defectum alterius, 2. p. capit. 15. numero 34. & sequentibus.

Duas personas potest quis repræsentare & gesta cum eo ex vna nõ suffragratur quoad aliam, ibid. n. 38.

Diuersarum personarum iura in vna concurrentia non confunduntur, sed quelibet cõsideratur de per se, ac si essent in diuersis personis, ibid. n. 41. cum seqq.

In eadem persona possunt simul concurrere diuersæ qualitates, ita vt ratione vnius sit exempta, ratione vero alterius sit Ordinario subiecta, 2. part. capit. 15. numero 23. 44.

Forma subscriptionis Concil. Trident. est personalissima excludens omnem fictionem, & veritatem repræsentatiuam, atque subscriptionẽ per æquippolens, 2. p. c. 30. num. 39. & seqq.

Persona loquens in dispositione non comprehenditur, 2. p. c. 33. n. 20.

Nisi vbi subiecta materia aliud suadet, ibid. num. 21.

Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia, ibidem num. 22.

Persona in clusa in dispositione ratione connexitatis, secum trahit personam exclusam, vt simul capiat, 2. p. d. c. 33. n. 75.

Petens. Petitio. Vide *Quærella.*

PEtitio importuna non solum Papam & Principes tẽporales, sed ipsum Christum vicit, 2. p. c. 3. n. 9. & seqq.

Per importunam petitionem Papa multoties concedit non concedenda, ibid. n. 8.

Pignus.

SVper pignore in subastatione vendito, aut insolutum dato orta noua cõtrouersia per tertium non via summaria, sed ordinaria tractatur, 2. p. c. 18. n. 5. & seqq.

Pignoris ius in re non perditur, creditore facto Dño reuocabiliter, 1. p. c. 10. §. vn. n. 73

Primus contractus non nouatur, nec liberantur pignora, aut fideiussores per secundum in maiorem firmitatem prioris factum, ibidem num. 74.

Secus si secundus fiat animo nouandi, & à primo recedendi, ibid. n. 75.

Piscatio. Piscare. Vide *Regalia.*

PIscationum redditus inter Regalias Principis computatur, 1. p. c. 1. n. 104.

Piscarē non est de iure prohibitorum, ibid.
Piscatio quantum ad protectionem est Regalia Principis, ibidem numero 106.

Plenitudo. Vide *Potestas. Absoluta.*

PLenitudini potestatis Principibus datæ à Deo non conueniunt illicita, 1.part.cap. 7.numero 8.& sequentibus.

Pœna, pœnalis.

QVibus plectantur pœnis, & praxi procedendi in Senatu contra exequentes, aut interuenientes in executione litterarum Apostol, contra priuilegia, indulta, seu cõsuetudines horum Regnorum, 2.par.c.24. num.57.& 58.
Siue Clerici sint, siue laici, ibid.& seqq.

Populus & popularis actio.

POpuli iure fœderis, vel pacis alicui potestati suo missi liberi esse non desinunt, 1.p c.1.n.156.
Limita, nisi submissio ita procedat vt iurisdictionem etiam inducat, ibid.n.157.
Populi salus suprema lex esto, 1.p.c.5.n.21. & seqq.
Popularis actio adscripta est cuilibet de populo prō iudicio publico, 1.part. capi.10. numero 112.& sequentibus.

Possessio. Possessorium. Vide *Manutentio. Contradictor. Immissio.*

DVm disceptatur de receptione legis nemo sua possessione priuatur, 1.part.c.2. num.158.
Possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia eiusdem speciei contenta in eadem dispositione, 1.part.cap.9 numero 68. & sequentibus, & à numero 64.
Causa vniuersalis possidendi attenditur, ibi. num.69.
De possessorio beneficiali cognoscunt Tribunalia Regia in Hispania iuxta receptiorem opinionem, & consuetudinem, 1.p.c. 10.num.86.
Possessio capta reducitur ad non possessionem per repositionem excutionis litterarum virtute Decreti violentiæ,& omnia ad priorem statum, quo erant ante earum executionem, 1.p.c.10.n.102.
Et tunc rectè subintrat executio Decreti retentionis litterarum post eam obtenti cũ sit sublatum impedimentum, ibidem num. 103.& seqq.
Quem possidere vel in possessione esse, quæstio est meri facti, non iuris, 1.par.cap.16. num.34.
Super possessione etiam rei spiritualis, quæ temporalis est cognoscit laicus de violentia, ibid.n.35.
Possessio virtute Breuis Cameralis nomine Cameræ apprehensa ceditur per eam prouisio Apostolic. 2.part. capit. 10. numero 8.
Et datur eius virtute manutentio, ibidem num.9.
Pluribus possidentibus potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alios non, quando præiudicium est separabile, 2.p. capit. 11. numero 50. & sequentibus.
Possessio apprehensa in capite putà fortalitio, Palatio, &c. extenditur ad omnes aliàs res, & bona adhærentia, & connexa tanquam ad membra principalis capitis, 2.p. c.5.§.3.n.36.
Possessio sola non iustificata cum titulo saltim colorato non sufficit ad manutentionem contra habentem iuris assistentiam, 2.p.c.16.n.15.cum seqq.
Quando cum possessione simul allegatur priuilegium sufficit ad manutentionem, cum tunc possessio non sit adeo infecta nec habeat tantam iuris resistentiam, ibidem num.19.
Possessorem condemnatum possessione non priuat mandatum de exequendo non exequutum nec antea in vincentem transfertur, 2.p.c.18.n.11 cum seqq.
Possessionis causa super beneficijs reseruatis potest ab executore Apost. cognosci, 2.p.c.34.n.58.
Possessione vacante executor prō immittendo prouisum Apostolicum non tenetur aliquem citare, 2.part.capit.34.num.92. & seqq.
Possessorem tenetur executor perquirere (si adest) & citare, & cum in via ordinaria non executiua audire, 2.p.c.34.n.105.
Possessor vbi adest, vel aliàs legitimus contradictor impedit executionem litterarū, & iudicium erit ordinariè cum eis tractādum, ibidem num.106.

Quod & idem procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio, ibidem.
Possessor beneficij ab alio impetrati ob delictum, aliam vè causam iuris debet in via ordinaria non executiua audiri, & vinci, 2. part. dict. capit. 34. numero 107. & 108.
Aliàs executio est nulla, & attentata, ibidem num. 109.
Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interpositam à possessorem, cuius beneficium fuit impetratum ob re, cuius beneficium fuit impetratum ob iuris defectum, aut delictum, ibidem numero 110.
Cui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attentata data fuit, 2. p. d.c.34.n.111.
Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes iudicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiua causans attentata, ibidem num. 112. & seqq.
Vbi agitur de remouendo possessore, datur appellatio à sententia executoris, suspensiua causans attentata, 2.part. dict.c.34. num.115.
Vbi agitur de remouendo possessore, censuræ sunt nullæ & attentatæ, quia ab executoris sententia datur appellatio suspensiua, ibidem num.117.cum seqq.
Possessionem beneficij vacantem, si vterque prætédat prouideri, par titulus requiritur, 2.p.c.34.n.159.
Secus si prouisus ab Ordinario possideat iam, quia impedit immissionem petitam à prouiso Apostol. ibidem num.160.& à numero 166.
Possessor allegans titulum exclusiuum iuris prouisi Apostolic. vel illum reddentem turbidum impedit immissionem cum Papa prouiso ab Ordinario non intendat præiudicare, 2. part. dict. capit. 34. numero 163.
Et suspendit executionem, & cum eo agitur via ordinaria, ibidem numero 164. & sequentibus.
Possessor non citatus quandocumque compareat etiam, re nõ integra, immissionem iam factam reponere facit, vti attentatam & nullam, ibidem n.178.& 181.
Cui datur manutentio, 2.p.dict.c.34. num. 178.& 181.
Possessio instrumentalis non est manutenibilis prius non expulso per executorem possessore, ibidem num.179.
Possessore non vocato executor non potest possessionem dare prouiso Apost. ibidem.
Ad possessionem vacantẽ impediendam par titulus est necessarius, 2.p.d.c.34.n.185.
Possessione non priuat sequestrum beneficij demandato Principis donec causa cognoscatur, 2.p.c.34.n.195.
Possessio data alicui vti successori ab intestato, reperto postea testamento dicitur iniusta, & improba, & non manutenibilis, 1. p.c.10.sub n.127.
Possessio quæ ex aliquo accidenti fuit resoluta; putà finito tempore arrendamenti, vel beneficij amobilis secuta reuocatione, & de alijs exemplis, non prodest ad manutentionem, d.c.10.sub num.127.

Potestas. Posse, & stringẽs. Vide *Princeps. Papa. Absoluta.*

DE potestate Vicarij Christi disputatio sacrilega absit à Christiana imaginatione, 1.part.c.3.§.vnic.num.1.
Potestas Papæ nullis legibus, aut regulis coarctatur, ibid.nu.2.& seqq.
Potestate caret superior præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, quia opponitur præcepto Diuino, 1 p.c.4.n.22.
Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem, ibidem num.23.
Potestas Principis iustitia coarctatur, & vltra non potest, quam honeste potest non quando lædunt pietatem, aut bonos mores, ibidem num.24.
Potestatis Supremæ prætextu à licito recedere non licet, 1.part.capit.7. numero 3. & seqq.
Id est posse, quod licitè & iustè fieri potest, 1. p.c.7.n.13.& seqq.
Potestas eadem, quæ attribuitur Regi ad cõdendam legem, quia aliquis casus retentionis expressit, durat in condenda super alijs sub fundamentali ratione generica comprehensis, 1.p.c.9.n.49.
Ad potestatem inualidam se restringens non substinet actum ex valida tunc sibi competente, 1.part.c.12.nnmero 25. vide restringens.
Potestatem duplicem habens, si actum simpliciter faciat actus substinetur ex valida, 2.part. capit.12.§.vnico, numero 3. & 4.
Potestatem duplicem habens si se restringat ad inutilem, non sustinetur

actus ex vtili, & valida, ibidem numero 5. & sequentibus.

Præcarium.

PRæcario, & ex gratia Principis Tribunalia habent potestatem, quam ipse minuere, diuidere, & alteri applicare potest, 1.p. cap.14. numero 34.

Præcario possidere præsumuntur quæ ad Regem spectant. ibidem numero 35.

Præcarium & gratiam suam potest Rex modificare maximè ex iuxta causa, ibidem numero 36.

Præfectus. Vide *Signatura subscriptio.*

Præiudiciale. Præiudicium. Vide *Republica. Princeps.*

IMmissio in possessionem beneficij iuris Patronatus nequit fieri, quin inferat præiudicium possessioni patroni data à se non præsentato, 1.p.capit.10. numero 115. & sequentibus.

De Præiudiciali articulo prius cognoscendũ altero suspenso, 1.p.c.11 num.33.

Præiudicialia ea sunt, quando vnum excludit aliud, ibidem num.34.

Præiudicium quando est separabile pluribus possidentibus potest contra vnum quæri possessio licèt contra alios non, 2. part. cap.11.numero 50. & sequentibus.

Prælatus. Vide *Inferior.*

PRælatus in electionibus Capitularibus assistit vti Prælatus iurisdictionem habens, 2.p.c.23.num.7.

Prælatus vti talis ideo assistit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum iudiciale examen requirentibus cognoscit, quo non antea sua prima instantia consumitur, ibidem numero 18. & seqq.

Prælati in Capitulis Hispaniæ semper assistunt vti tales, ibidem num.28.

Prælati vti Canonici dignitas non attenditur in sedendo, sed antiquitas, 2. p. c. 23. num.31.

Rotæ decisio elegans ad idem refertur, ibi. num.32.

Prælati inferiores Episcopo iurisdictionem ordinariam habentes, an comprehendantur sub Decreto Trid. præseruantem primam instantiam Ordinarijs, 2.p.c.4.n.1. & sequentibus.

Qui contrarium tenuerint, ibidem num.2.

Prælatus inferior probata per executoriales sua iurisdictione ordinaria, venit appellatione Ordinarij, 2. part. capit. 4. numero 32.

Prælatus inferior probans præscriptionem exequendi dispensationes matrimoniales in illis etiam venit appellatione Ordinarij, ibid.num.39.

Prælatus inferior habens iurisdictionem super sua Ecclesia Collegiata, aut Collegio non comprehenditur in cap. causæ omnes, præseruantem primam instantiam, Ordinario, quia iste non est talis, 2.p.c.4.n.55.

Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis, ibidem.

Prælati Religiosi quibus gubernium monialium sibi subiectarum demandauit Papa, non possunt eo inconsulto illas dimittere, 2.p.c.11.n.29.& seqq.

Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non tamen deteriorem, ibid. num.40.

Per vnum vel plures actus non censetur Prælatus fauori Ecclesiæ renuntiare, cum etiã nec expresse, ibid.num.41.

Prælatus etiam cum suo conuentu nequit renuntiare priuilegio exemptionis, & Ordinario se submittere, 2. part. capit. 11. num.78.

Prælatus seu maioratus possessor, si ex propria pecunia emat ius vtilis dominij à feudatario, seu emphytenta Ecclesiæ, aut maioratus, non consolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis aut maioratus, nec eorum hæres illud vtile tenetur restituere successori in dignitate, 2. part. capit. 15. num.39.

Prælatus seu maioratus possessor condemnatus tanquam talis potest impedire executionem respectu sui iuris particularis, & personalis non tangentis dignitatem, ibidem numero 40.& sequentibus.

Prærogatiua. Præheminentia. Vide *Regalia. Maioria.*

REtentionis recursum impedire vergit in damnum prærogatiuæ, & præheminentiæ Regis, 1.part.capit.9.numero 3.

Pro

Pro præheminentiæ Regis defensione quilibet vassallus est legitima persona, & contradictor 1. part. capit. 10. numero 119. & seqq.

Si præheminentia Principum acquisita in Ecclesia ex consuetudine non conseruetur, scandalum Ecclesia patitur vitandum, 2. part. cap. 1. num. 10.

Præheminentia Regis in cognitione violentiæ inanis reddi non debet, nec illusoria, 2. p. c. 10. n. 57.

Inconueniens detrahens præheminentiæ Regis, & authoritati Senatus, præbent occasionem turbationi vtriusque Reipublic. & damnum oppressis radicitus euittandum erit, 2. part. cap. 26. numero 52.

Præscriptio.

PRæscriptio inchoata tẽpore permisso cõpleta tamen tempore prohibito licita iudicatur, 1. p. c. 2. n. 97. & seqq.

Præscriptio bona fide inchoata & perfecta per supernenientem malam fidem non redditur illicita, 1. p. c. 2. n. 99.

Tantum præscriptum, quantum possessum, 1. p. c. 9. n. 7. & 8.

Præscriptio de vno casu vnius speciei extenditur ad alium casu eiusdem speciei, quo non fuit vsus præscribens, 1. p. c. 9. nu. 65. & seqq.

Præscriptione nittens sententia non iuuat vltra præscriptum, 2. part. capit. 4. numero 38.

Præscriptio iuris complicati, & inseparabilis contra vnum, nec etiam in istius præiudicium completa dicitur, 2. p. c. 11. n. 56. & seqq.

Præscriptio iuris complicati, & inseparabilis priuati & Ecclesię non dicitur completa contra priuatum per tempus Ordinarium, sed quoad omnes tempus contra Ecclesiam requiritur, ibidem num. 58.

Præscriptionis interruptio facta per vnum prodest alijs consocijs, ibidem num. 59.

Præsentatio. Vide *Litteræ, Commissio. Ius. Patronatus.*

PEr solam commissionis præsentationem coram Delegato nec perpetuatur rescriptum, nec præuenta dicitur iurisdictio, 2. p. c. 12. num. 37. cum seqq.

Præsentatio commissionis originalis de necessitate requiritur vt Delegato adquiratur iurisdictionis exercitium, ita vt transsumptum, aliàs authenticum non prosit, 2. part. cap. 26. à num. 69. cum multis seqq.

Decisio Rottæ qua dicitur reualidari processum per subsequetam litterarum præsentationem à principio omissam reprobatur ab eadem Rotta, ibidem numero 79.

Ante præsentationem litterarum executor nequit valide exercere actum iurisdictionale, ibidem numero 81.

Præsentatio rescripti debet fieri solemniter per manum publici Notarij cum appositione testium, 2. p. c. 26. 85.

Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apost. 2. p. c. 34. num. 96.

Præsumptio.

VNa præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, 2. p. c. 34. num. 190. & 191.

In Præsumptionum paritate præfertur reus, & possessor, ibidem num. 193.

Præuentio.

PRæuenta non dicitur iurisdictio ante citationem, nec rescriptum perpetuatum, 2. p. c. 12. num. 37. & seqq.

Præuenta non dicitur iurisdictio per solam commissionis presentationem coram Delegato, 2. part. cap. 19. num. 23. cum seqq.

Præuentio iurisdictionis non causatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita, 2. p. c. 12. §. vn. nu. 31. & seqq.

Præuentionem iurisdictionis non inducit actus nullus, ibidem.

Executoribus pluribus insolidum nominatis per præuentionem vnius, cæteri non excluduntur perpetuò, sed isto mortuo, aut absente vnus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu, 1. part. capit. 10. §. vn. num. 6.

C. cum plures, 8. de officio Deleg. lib. 6. expenditur, & latè exornatur, ibidem & nu. seqq.

Inter habentes æquale ius, melior est conditio præuenientis, ibidem numero 17.

Ius eligendi, aut nominandi si competit pluribus insolidum, inter eos admittitur præuentio, & præualet præoccupans, 1. p. d. c. 10. §. vn. num. 18.

Vt in procuratoribus insolidum datis, ibid. numero 19.

Inuentione, & piſcatione præuenientis, & præoccupantis fiũt animalia, & piſces, ibidem num. 20.
Præuentio iudicialis duplex eſt, altera, quæ fit à iudice, altera, quæ fit à parte, 1. part. dict. c. 10. §. vnic. num. 26.

Prima inſtantia. Vide *Inſtantia Ordinarius. Commiſsio.*

Princeps. Vide *Rex. Senatus. Rotentio. Violentia.*

PRinceps Dei exemplo viduas habere debet ſub ſua protectione, 1. part. capit. 1. numero 13.
Principum præcipuum officium eſt, Eccleſiam, dogmata, & Eccleſiaſticas perſonas tueri, ibidem num. 29. & ſeqq.
Boni Principis eſt, omnia quæ ad Eccleſiaſticam functionem expectant, tueri, ibid. num. 39.
Principis intereſt Religionis & Eccleſiæ tranquillitas, 1. p. c. 1. n. 40.
Princeps maximam debet habere ſolicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem, ibidem n. 42.
Principes præciſam habẽt obligationem vti Eccleſiæ protectores Chriſtianæ Religionis curam habere, ſtatumq́ue Eccleſiaſticum in pace conſeruare, ibidem numero 48.
Principes pricipali ſtudio debent res Eccleſiæ tueri, 1. part. capit. 1. numer. 49. & ſequentibus.
Atque cultum Diuinum, ibidem.
Principes Catholici ſicut Protectores ſunt Eccleſiæ, ita honoribus condecorandi à Pontificibus, ibid. n. 50.
Principes Deo reddent rationem Eccleſiæ, quam à Chriſto tuendam ſuſceperunt, 1. p. c. 1. num. 51.
Principes à Deo poteſtatem acceperunt principaliter, vt Dei Eccleſiam iuuarent, ibid. num. 52. & 53.
Principes vim, fraudes, & externa mala ab Eccleſia debent arcere, ibidem 54. & 55.
Principes in Coronatione iurant defendere Eccleſiam, fidem, & Sedem Apoſtoli. quarum ſunt Protectores, 1. part. capit. 1. numero 58.
Et ſunt Protectores Conciliorum, & omnium ad ſtatus Eccleſiaſtici conſeruationem & tuetionem ſpectantium, ibidem numero 59. & 60.
Principi quandoque licèt diffinire ſuper concernentibus honeſtatem Eccleſiæ, & eius tranquillitatem, ibid. n. 63.
Boni Principis eſt, de pace Eccleſiarum tractare, & contritas reparare, & reædificare, 1. p. c. 1. n. 65.
Principes Chriſtiani Protectores ſunt Concilij Trid. ſicut vniuerſalis Eccleſiæ, ibid. num. 67.
Sunt Protectores Religionis Catholicæ, ibi. num. 68.
Principis vigilantia induſtria, & occupatio debet defendere vaſſallorum otium, 1. p. c. 1. n. 72.
Principes ad tuendum armis Imperium, & propulſandas iniurias inſtructi eſſe debent, ibid. n. 80. & 81.
Principis opinionem latè extendit ſubditorum cuſtodia & tranquillitas, ibid. nu. 83. & 84.
Principis præcipuum eſt intereſſe, vaſſallos tranquillitate frui, 1. part. capit. 1. numero 87.
Princeps tanquam tutor pater, & defenſor vaſſallorum debet poteſtatem ſibi demandatam exercere, ibid. num. 95.
Principis iuſtitia pax eſt populi, tu tamen patriæ, immunitas plebis, ſolatium pauperum, 1. p. c 1. num. 96.
Princeps vigilans eſſe tenetur, ne violentiam ſubditi patiantur, ibidem numero 98.
Principes culpantur, qui contra præcepta Dei inſtituta non prohibent. Laudantur tamen hoc facientes, dict. 1. part. capit. 1. num. 163.
Principes Chriſtiani ex debito officij tenentur Eccleſiam, cultum Diuinum, dogmata, & Religionem tueri, 1. part. capit. 1. num. 177.
Principes omnes Chriſtiani litterarum Apoſtolicarum examine vtuntur, 1. part. cap. 2 num. 4.
Princeps obuiat abuſui notorio. Eccleſiaſticę poteſtatis cum moderamine inculpatæ tutellæ. ne pax publica turbetur, 1. part. c. 2. num. 9.
Princeps iure naturæ quo tenetur ad ſedandum tumultum, & ſeditionis pericula in Regno (cuius eſt Protector atque Eccleſiaſticarum rerum) poteſt ex hoc litterarum Apoſtolic. executionem impedire, ibid. num. 39.
Princeps poteſt non admittere in ſuo Regno

Prælatum electum ad dignitatem sibi suspectam, 1.p.c.2.n.50.
In Principem quandam violentiam infert importunitas, quia multoties in voluntarie multa concedit non concedenda, 1.p.c.3.n.8.& seqq.
Principis mandati executio suspendenda, si timetur ex ea maius damnum, quam ex dilatione, 1.p.c.3.n.21.
Principis mandatum iniustum, aut ipso iure nullum non est exequendum, 1.part. c.3. num.21.
Princeps semel certus de iusta causa suspensionis suarum litterarum, eas insuper exequendas, non mandat, 1. part. capit.3. §. vnic.num.49.
Princeps damno cognito facilè corrigit, quę iniuste mandauit, ibidem numro 50. & sequentibus.
Plura iura recensentur in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipse malè informatus decreuit adhibitis perfectioribus Consilijs, ibidem.
Ex Principis leuitate non procedit diuersa iuuere, sed ex vtilitate Reipublicæ, 1.p.c.3.§.vnic.num.51.
Principi (quem Senarus repræsentat) asserenti de timore scandali, & inconuenientijs statur, ibid.num.65.
Princeps caret potestate præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, 1.part.capit.4. numero 22.
Principi data potestas à Deo non fuit in destruitionem, sed in ædificationem, ibidem num.23.
Principis potestas iustitia coarctatur & vltra nón potest, ibid.num.24.
Princeps ante oculos habere debet, ne scandala comittantur, 1.p.c.4.n.51.
Princeps magis commodum cõmune, quam suum custodire tenetur, quia diuitiæ vassallorum quasi suæ sunt, 1.part.capit. 5. numero 15.
Princeps ita suos vassallos tueri debet, vt ne debiles inueniat, quando illis egeat, ibidem num.16.& seqq.
Princeps quanto melioribus præest, tanto maior ipse, & honorabilior est, dict.cap.5. num.18.
Principis vigilantia omnium domos defendit, omnium otium est ipsius labor, omniũ delitia ipsius occupatio, dict.capit.5. numero 23.
Princeps inter personas Ecclesiasticas potest obuiare nouitati, & abusui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, 1. part. capit. 6. numero 37.
Principis obiectũ est, quod iustum est. iuxta Aristotel. 1. part. capit. 7. numero 1. & seqq.
Principes quibus Deus nomen suum communicauit, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit, 1. part. dict. cap.7.num.5.
Principi non dedit Deus iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum, 1.part. c.7. numero 10.
Principis potestas non agnoscitur, vbi subditis fit iniuria, 1.part.dict. capit. 7. numero 11.
Princeps quod vltra iustitiam operatur ex impotentia gerit, ibidem num. 12. & sequentibus.
Princeps non dicitur posse, quod honeste non potest, 1. part. dict. capit. 7. numero 14.
In Principe Christiano non cadit absoluta potestas, cui nihil licèt, quod Diuino, naturali, aut gentium iuri repugnat, 1.part. d.c.7.n.15.
Prinuceps quantumuis Supremus de bonis subditorum disponere non potest, nisi ex iusta causa, & data recompensa, ibid.num. 23.& seqq.
Principis facultas in retentione Bullarum vnico nititur fundamento turbatione, scilicet, Reipublic. Ecclesiasticæ, & spiritualis, 1.part. capit.8. numero 11. & sequentibus.
Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt in pace Respublic. Ecclesiastica, & spiritualis viuat, 1 part.c.9. num.2.& seqq.
Princeps ad manus suas, an possit reducere fructus bnneficij vacantis, ne dispentur, 1.part.cap.10.numero 20.& vide à numero 64.vbi de praxi & Regalia Regis Franciæ.
Principis Regalia est creare magistratus, & creatos augere, vel minuere etiam sine causa, 1. part. capit. 14. numero 2. cum sequentibus.
Princeps potest diuidere Prouincias, alterare, & mutare faciendo de duabus vnam, & de vna duas, d.c.14.n.7.
Princeps ex sua Regalia potest Senatum de nouo creare, moderare, aut tollere creatum, ibidem numero 33. & sequentibus.
Princeps committens causam ad aliorum iurisdictionem pertinentem, illis interdice-

dicere videtur, ibidem numero 42.
Molestiæ prouenientes ex facto Principis impediunt termini cursum, 1. part. c. 15. num. 14.
Princeps dicitur conseruator suorum vassallorum, 1. part. capit. 16. num. 18.
Principi vti protectori suorum subditorum pertinet cognitio omnium violentiarum à quibuslibet Ecclesiasticis etiam illatarũ, 1. p. c. 16. n. 41.
Diui Augustini authoritas refertur, qua licite petitur auxilium à Principe Christiano per Prælatos contra hostes Ecclesiæ ad eius tuitionem magis quam ad vindictam, 2. p. c. 1. n. 6.
Si Principis præheminentia in Ecclesia ex consuetudine non seruetur, Ecclesia patitur scandalum vitandum, 2. part. capit. 1. num. 10.
Principum Christianorum præcipuum officium est, Ecclesiam eiusque libertatem, & immunitatem tueri, 2. part. capit. 1. numero 11.
Principes sæculi nonnunquam in Ecclesia culmina tenent, vt disciplinam Ecclesiasticam muniant, atque vt seditiones eorum rigore conterantur, ibid. num. 12.
Principes ad tuitionem Ecclesiæ tenentur ex debito Regalis officij etiam non postulatam, cum ipsorum studij, & Religionis interfit, ibidem nbm. 13.
Principis boni est, omnia tueri, quæ spectant ad functionem Ecclesiasticam, 2. par. c. 1. num. 15.
Principes situitionem Ecclesiæ præbere negligunt à communione eiusdem repelluntur, ibid. num. 16.
Principes interfunt Concilijs non ad potentiam ostendendam, sed tollendas discordias, veritatem inuentam opitulantes, 2. p. c. 1. n. 23.
Principes omnes Christianos Pius IIII. prouocauit ad Concilij Trident. protectionem, obseruantiam & executionem, ibid. uum. 24.
Verba Bullæ eiusdem Papæ, referuntur, ibid. num. 25.
Principes fecit Deus Protectores Ecclesiæ, & fidei iuxta Decretum Concilij Triden. ibid. num. 26.
Principes generaliter sunt Protectores status Ecclesiastici, & Conciliorum, sed specialiter destinati sunt Protectores Concilij Trident. quod plurimorum etiam authoritate fulcitur, 2. p. c. 1. n. 27.
Princeps non videns, nec per legens id, quod sigillat, sigillum fidem nullam facit, 2. p. c. 6. §. vnic. num. 34.
Princeps non censetur cõfirmare quod postea scribitur in papyro alio à se antea sigillato, ibid. n. 35.
In quo Innocentius sibi contrarius, & communiter reprobatus notatur, ibidem numero 36.
Principes non sunt timor boni operis, sed mali. iuxta D. Paulum, 2. part. capit. 24. num. 25.
Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo contra suum vassallum ex prorogatione expressa, 2. part. capit. 27. numero 62. cum sequentibus.
Princeps insçius litis pendentiæ coram aliquo iudice non censetur auocare causam. 2. part. capit. 31. numero 92. & sequentibus, & à numero 83. cum sequentibus.
Principes nec Senatores legitima existente causa retinentes litteras Apostolic. non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, 1. p. c. 2. num. 24. & à num. 19.
Principes iusti sibi iuste contradicere patiuntur, 1. part. capit. 3. §. vnic. numero 71.
Princeps debet permittere Conciliarios libere iudicium suum proferre, ne deterriti verum taceant, ibid. num. 72.
Æquius est quod vnus Princeps multorũ Senatorum sequatur consiliũ, quam vt multi vnius sequantur voluntatem, ibidem numero 79.
Principis officium est liberare vi oppressos, 1. part. c. 1. §. vn. num. 15.
Epistolæ Papæ, & Principis legis vim habẽt, & pro lege possunt allegari, 1. part. cap. 2. num. 194.
Princeps subuenit in necessitatibus extra Ordinem, 1. p. capit. 10. §. vnic. numero 42.

Principale. Vide *Accessorium. Clausula.*

QVod principaliter agitur attenditur, non quod venit in consequentiam, 1. par. c. 9. numero 64.
Is, cuius principaliter negotium tangit attenditur non habens ius in consequentiã, 1. p. c. 13. num. 12.
Principali sublato corruit accessorium, quia eodem modo resoluitur, quo creatur, 2. part.

2 part.cap.26.num.43.& sequentibus.

Principali dispositione annullata, omnes clausulæ in ea contentæ resoluuntur, 2.p. dict.cap.26.n.44.& seqq.

Principales litteræ monitoriales non subscriptæ, cum sint nullæ ex defectu formæ, & nihil probent, multominus litteræ gratiosæ in eisdem accessoriæ insertæ, 2.part. dict.capit.26. numero 63. cum sequentibus.

Principali concesso intelligitur concessum, & Delegatum accessorium, 2.p.c.30.n.8.

Priuilegium, Priuilegiatus. Vide *Exemptus. Renuntiatio.*

PRiuilegium quando simul cum possessione allegatur sufficit admanutentionem, cum tunc possessio non sit adeo infecta, nec habeat tantam iuris resistentiam, 2.p.cap. 16.num.15.cum seqq.

Priuilegium recipit interpretationem ab usu, ibidem num.22.

Priuilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præiudicium successorum, ibid?num.29.

Priuilegium ad instar alterius iam concessi sortitur parem & eundem effectum cum illo, 2.p.c.20.n.5.

In Priuilegio ad instar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur, ibidem num.6.& seqq.

Priuilegium & ius cõmune concurrentia ad idem non confunduntur, sed vtroq; potest quis vti, 1.p.c.2.n.167.& seqq.

Per priuilegium incompatibile cũ iure aliàs alicui comprtente, isti renuntiatum censetur, ibid.num.69.

Priuilegium quod transit in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest reuocari ex causa publicæ vtilitatis, 1.p.c.5.num.58.

Priuilegium ob remunerationem seruitiorum, ex pretio, seu alia causa onerosa si sit nociuum Regi, aut Regno, modificari, aut reuocari potest, ibid.num.59.

Priuilegia Regia aut Regni expressa, seu tacitè concessa, per Sedem Apostolicam tolleranda irreuocabilia, & intacta esse debent, cum fuerint in remunerationem seruitiorum concessa, & diù tollerata, 1.par. cap.6.num.39.

Priuilegia, & tolleratæ consuetudines Regni, & Regis tanquam concessa Protectoribus, & defensoribus Ecclesiæ, nec conuelandæ, nec mutandæ sunt à Papa, ibidem num.41.

Priuilegium concessum à Rege contra ius naturale, prout est ius tertij, tollere non valet, 1.part. capit.7. numero 14. & sequentibus.

Priuilegium datum loco, aut Prouinciæ personis ipsius Prouinciæ datum intelligitur, 1.p.c.10.n.120.

Priuilegium concessum patriæ, cuilibet de patria ex eo ius competit, ibidem numero 121.

Priuilegio continenti fauorem priuatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari, 1.p.c.13.nu.21.

Priuilegium vnius prodest alteri non priuilegiato in iuribus complicatis, & indiuiduis, 1.p.c.13.n.52.

Priuilegium habens ius complicatum vnius renuntiatione non tollitur, cum redundet in alterius præiudicium, 2.p.c.3.§.1.nu. 20.cum seqq.

Priuilegio communi, & si omnes contraueniant solus vnus valet contradicere, 2.p. c.11.n.42.

Priuilegij renuntiatio reuertens ad ius commune admittitur nisi adsit præiudicium alterius inseparabile, ibidem numero 43.

Priuilegio sui consortis potitur concessor iuris indiuidui, 2.p.c.11.n.61.

Priuilegium quis consequitur ex persona socij, quod ex sua non poterat, ibidem numero 62.

Priuilegio alicui concesso vt Ecclesiæ, Religioni, &c. simul in gratiam alterius, renuntiari non valet, 2.part.capit.11.n.72. & seqq.

Priuilegium nouiter superueniens mutat forum, si lis cœpta fuerit per citationem nullam, & priuilegiatus nouiter conueniendus in suo foro, 2.part. capit.12. numero 69.

Super priuilegio Sed. Apostol. controuersia ad ipsam pertinet, 2.part.cap.16.nu.12. cum seqq.

Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium, 1.p.c.2.n.196.

Priuilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam, ibidem numero 197.

Priui-

INDEX RERVM,

Priuilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa iura spiritualia, Summus Pontifex non debet reuocare, ibidem num.198.

Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato sui socij in rebus indiuiduis, 2.p. c.33.num.7.

Priuilegio sui consocij fori gaudet socius in iuribus inseparabilibus, ibid.n.72.

Minoris priuilegio fori gaudet maior cõsocius in inseparabilibus, ibid.n.73.

Priuilegium, & indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Cardinali, 2.p. dict.cap.33.num.71.

Priuilegia ciuilitatis, seu originis viri communicantur vxori ratione coniunctionis, & inseparabilitatis, ibidem num.74.

Probatio. Probabilis.

AD probandam substantiam gratiæ non sufficit supplicatio subscripta, sed litteræ super ea expediendæ illam probant, 2.p.c. 30.§.3.n.13.

Ad probandas circunstantias, & qualitates gratiæ, an fuerit subscripta in signatura per *fiat*, vel per *concessum* ipsa supplicatio subscripta fidem facit, ibidem.

Vna probatio contraria probationc conquasatur, 2.p.c.33.n.190.& 191.& seqq.

Probationum paritas cum possessione redditur ad imparitatem, ibid.n.144.

Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere, 1.n.149.

Probari debet violentia à vim patiente, quia non præsumitur tanquam iuri naturali odiosa, ibid.n.150.

Probatio violentiæ incidit in protectionem per necessariam consequentiam, ibidem num.151.

In retentionis litterarum recursu cur probatio per testes admittatur, 1.p.c.1.n.160. remissiuè.

Euidentiæ certitudo in rebus humanis quærenda non est, 1.p.c.2.n.8.

Probatio quæ non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat, 1p..c.10.n.55.

Et suum operatur effectum, si non fuit impugnata, per aduersarium antea, ibidem numero 56.

Probationes contra Authorem non nocet successori in maioratu, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit, ex quibus sibi præiudicauit, 1.par. cap.12.num.15.

Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras est consequens necessariũ ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit, 1.p.c.16.n.48.

Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non egit extrinseca probatione, cum sit deducta ex actibus iudicis Ecclesiastici rem notoriam inducentibus, ibid. num.49.

Probatio super causa retentionis à Senatu deneganda quando consistit in iure, cum per illud iam fit decisa, ibid.n.51,

Probatio denegatur, quando causa, super qua oppressus retentionem petitam fundat, confiteatur ab aduersario. 1.part.cap.16. num.52.

Si in probatione consistat causa retentionis deducta, partes ad probandum admittuntur, & causa tractatur via ordinaria, ibid. num.55.

Probatio per instrumentum, & partes æqualem fidem regulariter facit, 2.part.cap.6. §.1.num.21.

Probatio per testes solos nihil prodest, vbi lex scripturam requirit pro forma, ibidem num.22.

Et quoties casus requirant scripturam, ibid. num.13.

Probatio dubia in temporis percutione non relicta, 2.p.c.16.n.42.

Ad probationem gratiæ necessario requirit litterarum expeditionem, nec testes sufficiunt, 2.p.c.26.à n.23.cum seqq.

Probanda quomodo sit subscriptio propriæ manus Sanctiſ. in Senatu cum in commissionibus missis ad partes non apponatur, sed tantum in supplicatione qua commissio petitur ad euittandam remissionẽ Ordinario in prima instantia, 2.p.c.30.n.1. cum seqq.

De quo tamen videnda quæ in eodem c. 30. §.5.per totum dicitur.

Paria sunt non probare, quod obscure probare, 2.part.c.34.n.140.

Ad probationem actus quando lex nouum alicuot introducit modum cum certis qualitatibus, & modificationibus forma inducitur, 2.p.c.6.à n.23.& sursum.

Ad auocationem in prima instantia probandam, nouam probationis formam inducit Tridentinum, à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus, 2.p. c.30.§.5.n.31.

Monitoriales ad partes missas, quibus inseritur rescriptũ auocatoriũ subscriptũ manu Sanctiſ. probant subscriptionem ad effectũ euitandi remissione Ordinario, ibi.n.32.

Processus fulminatus. Processus. Procedere. Vide *Nullitas. Commissio. Subscriptio.*

A Iudice procedente tempore, quo debet coniquiescere, legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus, 1.p.c.10.nu.96. & seqq.

Processus est nullus etiam respectu citati, si omnes consortes non citentur, stante connexitate iuris ex eadem causa proucnientis, pluries determinauit Rotta, 1.p.cap. 13.n.41.& seqq.

Processus inhibitiones, & inde sequuta sunt nulla ipso iure ex auocatione facta causarum ab Ordinarijs in prima instantia, 2.p. c.3.n.19.& seqq.

Processum factum in prima instantia contra formam & tenorem Trident.ipsum, & cõstitutio Leonis X. annullant, 2.p.cap.17. num.26.

Processus appellatione veniunt omnes Scripturæ in iudicio factæ coram iudice, & Notario deputato, ibidem num.28.

Processus appellatione venit sententia, ibid. num.39.

Processus, & acta nulla sunt facta prorogatione absque superioris consensu, 2.p.cap. 17.num.36.

Processus nullus gestus à iudice carente iurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis consensum revalidari, 2.p.c.17. num.52.

Procedere qui potuit ex vtraque potestate, si se restrinxit ad inualidam, processus non subsistinetur ex valida, 2.part.c.12.§.vnic. numero 8. & sequentibus, & à numero 3.

Processus omnis factus vigore commissionis nullæ ex defecta formæ subscriptionis, pariter nullus est, vti procedens à radice infecta, 2.part.cap.26. numero 38. cum sequentibus.

Processa fulminato insertæ litteræ gratiæ non probant, parte opponente, nisi exhibitis originalibus, 2.part. capit.16. numero 64.

Idem de priuilegio, ibid.num.65.

In Processu fulminato transumptæ litteræ cum authoritate iudicis, & non contradicente parte (quæ non adest vbi extraiudicialiter procedunt) & cum alijs adminiculis probat, dict.capit.26 numero 80.

Processus nullus ob non præsentatam commissionem originalem revalidari non potest per consensum partis, ibidem nu.90. & seqq.

Causa, ob quam processus est nullus, influit in sententiam, ad quam est vehiculum, 2.par. cap.27.numero 32.

Processus gestus per executorem ex commissione non subscripta vitio attentatorum, & nullitatis subijcitur ex defectu notoriæ iurisdictionis, 1.part.cap.10. §.vn. num.62.

Procurator. Vide *Mandatum.*

PRocuratorem constituens ad contrahendum matrimonium videtur consentire, & ratificare iam factum, 1. part. capit. 10. num.14.

Procuratorem, & fideiussorem relinquit oppressus in Senatu, antequam ei tradatur prouisio ordinaria retentionis intentatæ, de quo recensentur duo decreta Senatus, 1.p.c.6.n.83.cum seqq.

Procuratoris finitur mandatum per solam rem iudicatam, qui nec deinceps executionem impedire potest, 2.p.c.18.n.14.

Per procuratorem specialiter constitutum, an possit adimpleri forma iuramenti, c.vt circa, de electione? l.6.2.p.c.23.à n.46.

Negatiuè, num.47.

Affirmatiuè resoluitur, ibid.num.48.

Procurator vbi contraxit, attenditur ad forum sortiendum, non vbi mandatum fuit confectum ad contrahendum, 2.part.c.27 num.49.& seqq.

Procurator cõstitutus à Prælato in rebus suę Prælaturę, morte Prælati etiam re non integra extinguitur, 2.p.c.33 n.67.

Secus si detur in re communi Prælati, & Capituli, ibid.num.68.

Professio.

PRofessionem nullam non ratificat exercens actus professi, dum est ignarus causæ nullitatis suæ professionis, 1.c.3.§.vnic. num.28.

Professionis nullæ causam infra biennium terminandam declarauit S.Congregatio, 2.part.capit.6.numero 5.

Prohibitio. Prohibitum.

Prohibitum ad tempus post illud censetur per-

permissum, 2. part. cap. 7. num. 4. & contra num. 5.
Prohibita obligatione alicui, non intelligitur, quæ à lege tacitè, & incidenter ex actu permisso inducitur, 2. p. c. 27. nnmero 7. & seqq.
Prohibitus si sit regulariter actus, & ob aliquam causam permissus, debet causa exprimi, & verificari, 2. p. c. 30. §. 2. num. 25. & seqq.
Causa permissiua, & prohibitiua mixtim cõcurrẽtia, hæc vt fortior ad se illam trahit, 2. part. capit. 33. numero 12.

Promontorium.

SAcrum promontorium (*cabo de S. Vicente*) Europæ, & Orbis terminis est remotissimus, 1. p. c. 1. §. vn. num. 36.
In Regno Galleciæ (Auctoris nobilissimæ Patriæ) adest promontorium (*finis terræ*) sic dictum ob terræ Vniuersæ finem, ibid. num. 42. & seqq.
Quod vsque nunc retinet hoc nomen, ibidem numero 44.

Prorogatio. Vide *Iurisdictio. Clericus. Forus.*

EXemptus nequit prorogare iurisdictionem alterius in præiudicium superioris, 1. c. 13. num. 24. & seqq.
Prorogare potest exemptus iurisdictionem Ordinarij quãdo non redundat in alterius præiudicium, sed tantum prorogantis, ibi. num. 33. & seqq.
Prorogatio alienæ iurisdictionis hodie ex Trid. præseruante primam instantiam Ordinarij non ita facile est permissa, 2. p. c. 5. num. 1. & seqq.
Prorogatio alienę iurisdictionis vt licite fiat concurrere debet consensus partium, & Ordinarij habentis simul ius complicatũ ex Trid. 2. p. d. c. 5. n. 2 & seqq.
Prorogare iurisdictionem alterius nequit Clericus absq; sui Episcopi consensu, ibid. n. 5. & c. 27. num. 4.
Nec sufficit consensus solus Episcopi, ibid.
Prorogatio alienæ iurisdictionis in prima instantia nequit fieri absque consensu Ordinarij ex noua dispositione Concilij Trid. 2. p. c. 8. n. 33.
Prorogatio exempti non redundans in præiudicium alterius, sed sui tantum valet, iuxta Rottam, 2. part. capit. 11. num. 69. & seqq.
Prorogatio redundans tantum in præiudicium prorogantis, non alterius valet, ibid. num. 71.
Prorogatio est extentio iurisdictionis ad casum seu personam in ea non expressam, 2. p. c. 17. n. 65. & 66.
Prorogatio non fit iurisdictionis non existentis, ibid. num. 67.
De prorogationis substantia est consensus partium litigantium, ibid. n. 72.
Prorogationem alienæ iurisdictionis tacite inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit sine licentia Ordinarij, licèt expressa, & in pactum deducta non teneat, 2. p. c. 27. n. 5.
Prorogatio ex iuris necessitate, & tacite inducta à lege non requirit consensum Episcopi, ibidem num. 6. & sequentibus.

Prosequutio. Vide *Supplicatio.* Vide *Causa.*

PRosequi supplicationem à litteris Apost. [illegible] quis teneatur, & an ob non [illegible] retentio præcedens illi[illegible]atur, 1. p. c. 2. à nu. 95. cum seqq. [illegible]um. 82.
Prosequutio ex vno capite non tollit aliud, licèt omnia à principio deduxerit actor, iuxta Rottam, 1. part. capit. 12. numer. 5. & seqq.
Prosequutio ex vna actione non impedit quominus ad aliam possit conuolari, ibid. n. 7. & seqq.
Agenti ex vna causa, & prosequuta non obstat res iudicata quominus ex alia diuersa vlterius agere queat, ibi. n. 10.
Marius Giurba dicens, proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem vnam causam tantum sibi in cæteris præiudicare reprobatur, & Tuschus, quem pro se allegat, contrarium tenet, 1. p. c. 12. num. 26. & seqq.
Res iudicata non obstat quoad omnia deducta in iudicio, si solum aliqua sint prosequuta, ibid. n. 28.
Et de exemplo, ibi. n. 29.
Plura deducens in iudicio, aliqua tamen solum malitiosè prosequatur, ratione dolisibi in omnibus præiudicat, ibi. n. 30.
Prosequutio supplicationis, sicut & ipsa supplicatio à litteris incumbit parti, non Regi, 1. p. c. 13. n. 3. & seqq.

Protectio. Vide *Princeps. Rex. Recursus. Vassallus. Retentio.*

PRotectore carens *Respublica* vi oppressa infelix iudicatur, 1.p.c.1.n.3.

Protectore omnia indigent & misera, & felicia, 1.p.c.1.num.4.

Plurae authoritates Sacrę Scripturae referuntur concludentes infelicitatem vi oppressi carentis protectore, ibid.nu.5. & sequentibus.

Protectionem (cum sæpè sit necessaria) non est verisimile sibi reseruasse Deum, sed sui vicem gerentibus commisisse, ibid. num. 41.

Pro protectione præstanda tributum datur *Regi*, 1.p.c.1.num.41.

Protectio est de *Regalibus* Principi competens in signum supremæ potestatis, ibidem nu.103.cum seqq.

Protectio vi oppressorum proprium *Regis* officium est, alijs alienum, non præcario, sed proprietate suum, ibid.n.120.

Vbi *Regalia* absolutè nominatur, præcipuè intelligitur de protectione vi oppressorum 1.p.c.1.nu.122.

Super protectione vi oppressorum (quæ *Regi* competit de iure vti Regalia) potest *Rex* cognoscere inter Ecclesiasticos, cum aliter suum auxilium prestare non possit, d.c.1. nu.148.

Protectio Ecclesiæ aut personæ, cui commendata est, defensio extraiudicialis, non iurisdictio attributa intelligitur, ibid.num. 153.

Protector, cui protectio commendata est, potest etiam armis commendatam defendere, ibid.nu.154.

Protectione alicuius commendatus ad instar forensis habetur, in quem protector non adquirit iurisdictionem, 1.p.c.1.numer.155.

Protectio vi oppressorum, aut patriæ fortitudinis virtus est plena iustitiæ, ibidem numer.193.

Imperator quoad protectionem Dominus est subditorum, non tamen rerum particularium, 1.part.c.7.num.23. & sequentibus.

Protectio vi oppressorum, ne scandalum patiatur *Respublica*, propria est Principis *Regalia*, 1.part.c.13.numer.7. & sequentibus.

Epistola Bonifacij Papæ refertur missa Imperatori Honorio, vt protectionem, & auxilium Ecclesiæ, & *Religioni* oppressæ prestaret, 2.part.c.1.nu.3.& 4.& sequentibus.

Protectio Trident. commendata Principibus nulli eorum magis conuenit, quam *Regi* Catholico & de ratione, 2.p.c.1.num. 42.& seqq.

Protectio Concilij adhibita per *Regem* mensuratur cum declarationibus eiusdem S. Congregat.2.p.c.2.numer.14.& sequentibus.

Protectio Trid.in c.causę omnes, non cessat cum eius dispositio vnius renuntiatione non tollatur, sed ad præces recurrentis à *Rege* præstanda est, 2.p.c.3.numer.27.& seqq.

Protectionis *Regalia* vti nequit *Rex* super non contentis, nec comprehensis in decretis Concil.Trid.2.p.c.4.nu.5.& sequentibus.

Protectionis *Regalia* denegatur super casu non comprehenso in dispositione Tridentin. 2.part.c.17.num.9. & sequentibus.

Protectionis *Regalia* inseparabiliter inhæret *Regiæ* dignitati, maximè in tuenda fide, 2.p.c.13.nu.27.

Quam à se abdicare, aut renuntiare non potest, nisi simul Coronæ renuntiet, ibidem num.28.

Rex Catholicus asserit, se esse non solùm protectorem S.Inquisitionis Hispan. sed patronum, ibid.nu.52.

Protestatio.

PRotestari plurie s debet pars coram Ordinario, vt ob negligentiam bienium lapsum possit causa ab eo auocari, 2.p. c.6. num.8.& seqq.

Et an hæc protestatio facta coram antecessori constituat successorem in negligentia, ibidem num.10.

Protocolum.

EX Protocolo requirit agi in iudicio ad rem in contractum deductum, qua ad id destinatum non est, 2.p.c.30. §.7.numer. 17.

Ex Protocolo probantur dubia, & defectus scripturę, ad quod magnam fidem facit, ibid.num.18.

Supplicatio subscripta est matrix, & Pro-

rocolum, ex qua non agitur in iudicio ad substantiam gratiæ, tamen ad eius circunstantias, & qualitates, seu ad probandum defectum litterarum fidem facit, ibidem num. 19.

Prouincia. Vide *Italia.*

SIngularum Prouinciarum mores Papa facilè ignorat, 1.p.c.2.nu.126.

Vnaquæque Prouincia abundat suo sensu, & varijs corporis, & animi inclinationibus ducitur, ibidem, num.127.

Decretalis non conueniens iuri communiter obseruato in Prouincia, non admittitur in litibus, sed ad Papam referibendum, ibidem, num.164.

Prouincias, & dioœcesis dividere, alterare, mutare potest Princeps, faciendo de vna duas, & de duabus vnam, 1.part.c.14.numer.7.

Prouincias inter suas Chancellarias diuisit Rex, vt quælibet agnosceret, de quibus violentijs Iudicum Ecclesiasticorum cognoscere valeat, 1.p.c.14.nu.18.& sequentibus.

Qui ex priuilegio non extrahitur à prouincia, si de facto oprimatur defenditur à Rege, 2.part.c.31.numer.40. & sequentibus.

Prouisio.

GEneralis prouisio non extenditur ad casus, qui habent specialem prouidentiam, 1.p.c.2.num.186.

Prouisio Regia refertur, qua mandat retinere litteras, & ne publicentur donec ab ipso Rege examinentur, 2.p.c.33.numer.41.

Referuntur quamplurimæ prouisiones Regis expeditæ in varijs occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostol. expeditarũ in Romana Curia in præiudicium primæ, & vlterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua priuilegia, ibidem nu.46. vsque ad numerum 51.

Prouisio Regia. Vide *Iussio.*

PRouisio Regia expeditur à Senatu Supremo, vt nouitius erudituatur in toto, & libertate ad profitendum, quoties timetur violentia per importunas præces, aut fraudes, 1.p.c.1.num.197.

Prouisio ordinaria datur proponenti in Senatu quærimoniam retentionis, vt Regij ministri litteras perquirant, & ad Senatum remittant cum cæteris actis per executorem gestis, vt ibidem examinentur, an publicum lædant, 1.part.c.16.numer.1.

Ordinaria prouisione potest quis se munire ante damnum, quod timetur inferendum, d.c.16.n.2. & seqq.

Prouisio ordinaria nullatenus traditur oppresso petenti retentionẽ, nisi prius præstet fideiussorem desolvendis expensis impetranti, atque simul relinquat procuratorem, cum quo causa valeat prosequi ad effugiendam dilationis suspitionem, 1.p.c.16.nu.83.& seqq.

Vbi de hoc duo referuntur decreta Senatus, ibidem.

Prouisio ordinaria datur à Senatu, vt impetrans, aut eligens iudicem extra Regna Coronę Castellæ commissione non vtatur 2.p.c.3.nu.23.

Prouisio ordinaria datur in Senatu, vt naturales huius Regni afferant iudicem in Regno, suntque prohibiti impetrare commissiones iudicibus extra illud de gentibus, 2.p.c.11.nu.97.cum seqq.

Prouisus. Vide *Ordinarius. Reseruatio, Via, Executio, Contradictor.*

PRouisus ab Ordinario, & possessor est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici ex causa reseruationis, quando ista non est notoria, sed dubia, & obscura, 2.p.c.34.num.129.

Et impedit viam executiuam litterarum, & in via ordinaria debet audiri, ibid.

Prouisus ab Ordinario agnoscit Papa vt legitimos contradictores, ibid.n.121.

In prouiso per Ordinarium duo concurrere debent, vt legitimus dicatur cõtradictor, titulus coloratus, & possessio, 2.p.c.34.nu.122.

DD. & Rotæ decisiones plurimæ ad idem referuntur, ibidem.127.

Prouisi ab Ordinario possessionem non inficit reseruatio, dum non decernitur intrasse, imo ea manutenetur, & est legitimus cõtradictor, ibid.nu.139.

Pro-

Prouisus, & possessor per Ordinarium manu tenetur vti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reseruationem, & decretum irritans, 2.p.c.34.num. 141.
Et via ordinaria erit audiendus, ibidem numer. 141. & sequentibus.
Prouisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executiuè, sed Ordinariè, ibidem num. 149. & seqq.
Prouisus ab Ordinario si possideat non adstringitur titulum ex eodem fonte ostendere, ad impediendam immissionem prouisi Apostol. 2.p.c.34.nu.166. cum seqq. & à num. 159.
Prouisionum anterioritas respicit petitorium, ibidem num. 182.
Prouisus ab Ordinario prouidente bona fide beneficiũ vacans in suo mense, possidens, & prouisus Apostol. ex reseruatione, prætendentes immissionem, vterque habet fundamentum de iure communi, ibidem num. 187.
Prouisus ab Ordinario & possessor manutenetur, dum reseruatio redditur turbida, ibidem num. 196.
Prouisus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, donec de reseruatione turbida contenditur, 1.p.c.34.num.199.

Prudentia. Prouidentia.

PRudentia est cauere, quæ non putantur emergere, 1.p.c.5.nu.68.
Et est prouidentia & notio futurorum, & aduenientium calamitatum munimem, ibidem num. 69.

Publica vtilitas. Vide *Respublica, vtilitas. Damnum. Retentio. Violentia. Litteræ.*

PVblicus rerum status ex priuato sepiùs turbatur & ex eo publica oritur pernities, 1.p.c.1.num.99.
Publica vtilitas Regni, & vtilitas Regis, ibidem nu. 88.
Ad publicæ vtilitatis commodum plura specialia Regia reseruantur in præmium summi laboris, ibidem nu. 128.
Ob publicam vtilitatem res aliena auferri potest data recompensa, vel prętio soluto, iuxta l. partitæ, 1.part.c.7.num.22.& 23.
Publicę vtilitatis causa legitima dicetur, vt Princeps tollat dominium proueniens à iure naturali, aut gentium, 1.p. c.7. num. 32.
Data tamen recompensa ibidem, num. 33.
Vtilitatem publicam concernit, littes abreuiari, 2.p.c.3.nu.14.& seqq.

Publicatio. Vide *Cedulones. Edita. Terminus. Tempus.*

POst publicationem testes non sunt admittendi admissi tamen parte non impugnante, probant, 1.part. cap.10. numero 57.
Publicatio Bullarum resignationis intra quod tempus fieri debet, iuxta regulas Chancellarię, 1.part.c.15.nu.1.& sequentibus.
Publicatio Bullarum resignationis à quo tẽpore incipiat, ibidem num.2.

Pupillus. Vide *Minor. Pauper. Persona. Miserabilis.*

PVpili non inituntur ad Curiam, quia ætas eos excusat, & possunt iudicium Principis declinare, vt ad suam prouinciam remittantur, item & cæterę miserabiles personæ, 2.part.c.31.num.22. & sequentibus.
Pupillus Clericus hodie potest declinare forum Ordinarij in prima instantia, & Curiam Papæ adire sicuti de iure communi, 2.p.c.31.num.37.

Q.

Qualitas. Vide *Iurisdictio.*

QValitas expressa in libello, seu citatione attribuit iurisdictionem pro tunc reuocabiliter tamen, si contrarium appareat, 2.part.c.30.§.4.num.36.& sequentibus.
An & quando qualitas attribuere iurisdictionem sufficiat ad illam fundandam quod inferatur in libello, ibidem num. 39. remissiuè.

Qualitas adiecta verbo, vel participio restringitur ad tempus verbi, vel participij nec antea operatur dispositio, 1.p. c.10. num.34.

Ad qualitatem adiectam in dispositione debent restringi eius verba quantumvis vniuersalia, 1.p.c.14.nu.53.

Qualitas seu solemnitas requisita tempore actus, vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus, licet postea sequatur, 2.part.c.5.§.1.num.29. & sequentibus.

Non entis nullæ sunt qualitates, nec qualitas potest esse sine subiecto, 2.p.c.12. numer.45.& seqq.

Qualitas subscriptionis contenta in commissione resoluitur, resoluta ipsa principali commissione, ibidem.

Qualitas qua fundatur iurisdictio ante omnia debet probari, 2.p.d.c.12.num.79. & seqq.

Qualitate superueniente in qua aliud diuersum ius reperitur, prior qualitas non impedit iuris operationem respectu secundæ 2.p.c.15.num.16.cum seqq.

Qualitas officij prævalet in ijs, quæ tangunt officium subiectum Ordinario, ibidem numer.19.

Qualitas quæ prævalet respectu iurisdictionis attenditur, ibidem num.22.

Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius detur exemptio, secus respectu alterius, 2.p.c. 15.num.23.& 44.

Qualitas superueniens à iure communi habens certam determinationem prævalet exemptioni ex priuilegio, quãdo vtraque concurrit, ibidem num.24.

Sub vna contrahens qualitate tanquam talis censetur contrahere, & non tamquam alteri ex alia qualitate, quam simul habet, ibidem nu.26. & multis seqq.

Nec alteri qualitati, cuius respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet, 2.part.c.15.num.26.cum multis sequentibus.

Qualitates diuersæ in eadem persona possunt simul concurrere, ita vt ratione vnius quis sit exemptus, alterius verò sit Ordinario subiectus, ibidem num.44. & num. 27.

Ad probandas qualitates, & circunstantias gratiæ testes admittuntur, licet ad substantiæ probationem, nequaquam, 2.p.c.26. num.31.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio ante omnia debet probari, aliter processus nullus est, 2.part.c.30.§.2.num.12.& sequentibus.

Qualitatem fundamentalem qui non probant, dicitur carere iure, ibidem numero 14.

Ad qualitates, & circunstantias gratiæ probandas sufficit supplicatio subscripta, 2. p.c.30.§.3.nu.14.& seqq.

Quærella. Vide *Retentio. Recursus. Decreta.*

QVærella retentionis & violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab executore litterarum varijs modijs concurrere simul asolent in Senatu, 1.p.c.11. nu.1.& seqq.

Vtraque conditionaliter intentari potest ab eadem parte, ibidem nu.9. cum sequentibus.

Quærellæ retentionis, & violentiæ peracta iam executione litterarum tendunt ad eundem finem, 1.p.d.c.11.num.23.& sequentibus.

Querella & appellatio sunt remedia contra grauamem extraiudiciale, quærella quandocumque interponitur, appellatio intra decendium tantum, 2.p.c.12.num.10.& sequentibus.

Quasi contractus.

QVasi contractus ratione fortitur quis forum, sicuti ratione contractus, 2.p. c.29.num.25. cum seqq.

R.

Radix.

RAmi maiores vires non habent, quam à radice susceperint, 2.p.c.30.§.3.nu.9. & à num.5. cum seqq.

Ratio. Rationabilis. Ratio reddenda. Vide *Causa. Auocatio. Commissio.*

QVoties plura habent eandem rationem licet de vno tantùm fiat mẽtio, censetur

ſetur fieri exemplariter, 1.p.c.5.num.43. & ſeqq.

Caſus plures, quoties habent eandem rationem licet de vno tantum fiat mentio intelligitur fieri exemplariter non reſtrictivè, 1.p.capit.9. numer.15. cum ſequentibus.

Ratio legis generalis attenditur, tamquam virtus intrinſeca ad incluſionem omnium caſuum emergentium, in quibus militat, d.c.9.num.19.

Ratio expreſſa in diſpoſitione comprehendit omnes caſus illi conuenientes non per viam extenſiuam, ſed potiùs incluſiuam, ibidem, num.20.

Sub ratione diſpoſitionis comprehenſus caſus omiſſus expreſſus dicitur, ibidem numer.21.

Quod ſub ratione legis expreſſa venit, non dicitur extenſio ſed comprehenſio, 1.p.c.9.num.22.

Plures Doctores recenſentur admittentes rationis identitatem ad retentionem litterarum Apoſtol. in caſibus non expreſsis, 1.p.c.9.num.21.& ſeqq.

Litteræ aliæ expreſſæ non comprehenſæ in l.Regia, quibus tamen militat legis ratio, retinentur à Senatu, ibidem exemplificatur, num... ſeqq.

Retentionis omnes caſus vnica tantùm ratione & fundamento nituntur, præiudicio, ſcilicet, publicæ vtilitatis, 1.p.c.13.numer.13.

Ratio finalis Concilij in capit. cauſæ omnes militat in litigantibus cuilibet iuriſdictioni Ordinariæ ſubiectis, 2.part.cap.4. numer.6.

Verba generalia diſpoſitionis reſtringuntur ad rationem & cauſam eius, ibidem numer.6.

Ratio qua movetur Trident. in capit. cauſæ omnes, ad præſervandam primam inſtantiam, æqualiter militat in vijs executiuis, ſicuti & in alijs Ordinarijs, 2.p.c.10. numer.21.num.21.& ſeqq.

Ratio legis magis quam verba eſt attendenda, ibidem, num.24.

Dictum per rationem ampliatur, & limitatur, quæ magis quam dictum attenditur, ibidem num.25.& ſeqq.

Genus ſicut continet omnes ſpecies, ita ratio generalis omnes caſus, 2.p.d.c.10. numer.22.

Ratio finalis Tridentin. in fauorem ſubditorum inducta, ne extrahantur in prima inſtantia à ſuis prouincijs, pariter militat in vijs executiuis, ibidem nu.36.

Rationis redditio tutelæ, curæ, vel alterius adminiſtrationis eſt indiuidua, quæ nullam ſeparationem recipit, 2.p.c.14. nu.12.& ſeqq.

Ratio ſubintellecta, & non expreſſa pro expreſſa habetur in diſpoſitione, quando vna ſola reddi poteſt, & omnes effectus expreſſe operatur, 2.p.c.31.num.19.

Quoties plures caſus habent eandem rationem, licet de vno duntaxat lex loquatur, & fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non reſtrictivè, 2.p.d.c.31.numer.28.& ſeqq.

Extenſionis ſive comprehenſionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate, 2.p.c.32.num.8.& 9.

A maioritate rationis valet argumentum, 1.p.c.10.§.vnic.nu.105.

Rationes plures, & validiſsimæ redduntur Cur.Trid. in cap. cauſę omnes, comprehendens Legatos de Latere, non comprehendat Regem Siciliæ, & ſi Legatum de Laterę ſui Regni, 1.part.c.1.à num.42. cum ſeqq.

Ratificans. ratificare.

RAtificare videtur matrimonium iam factum qui conſtituit procuratorem ad illud contrahendum, 1.part.c.10. numer.14.

Ratificatio proceſſus nulli debet interuenire ante ſententiam, quia poſtea non fit tempore congruo, 2.part.c.17. ſub num.52.

Ratificatio nõ retrotrahitur data vel à principio vel medio tempore inhabilitate alicuius extremi, 2.part.cap.17. ſub num.52.

Ratificatio non cadit ſuper actu nullo, vbi declaratur, 2.part. capit.17. ſub nnmer.52.

Recognitio. Vide *ſcriptura. Reconuentio, reconuenire.*

LItteræ monitoriales expeditæ ſuper recõuentione oppoſita in Rota, ad quam cauſa conuentionis legitimè fuit per appellationem deuoluta, an ſint in Senatu retinendę remiſſi reconuentione Ordinario, 2.p.c.9.num.1.cum ſeqq.

Reconuentio non admittitur in cauſa appellationis à diffinitiua deuolutæ ad Nuntiũ, vel Rottam, ibidem num.2.

Reconuentio est noua petitio, quæ expeditur eisdem iuris terminis seruatis, quibus & conuentio, ibidem num. 3.

Reconuentio coram Iudice appellationis proposita in Rotta, ad quam fuit conuentio deuoluta per appellationem a difinitiua, litteræ aut commissiones expeditæ retinentur in Senatu reconuentione remissa Ordinario, 2.p.c.9.nu.8. & sequentibus.

Reconuentio an fieri valeat coram Iudice appellationis deuolutæ ante difinitiuam, discordant DD. 2.part.c.9.num.9. & sequentibus.

Iacobi Cancerij distinctio refertur, quod admissio reconuentionis, coram Iudice appellationis ante difinitiuam pendeat, an ipse male vel bene appellatum fecisse declaret, ibidem nu. 10. & 11.

Sigismundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, vt Iudex appellationis à grauamine ante litem contestatam possit admittere reconuentionem, ibidem numer. 12.

Ipse Scaccia clarè sibi ipsi contrarius adnotatur, 2.p.c.9.nu.13.

Reconuentionem in qualibet parte iudicij ante difinitiuam posse opponi veriorem resolut Anthor, ibidem nu.4. cum sequentibus.

Reconuentio etiam post conclusionem in causa & in articulo ferendæ sententiæ, & nondum latæ, rectè opponitur, ibidem numer. 15.

Reconuentio quoad effectum prorogandi iurisdictionem ante difinitiuam quandocumque admittitur, 2.part.cap.9.numer. 16.

Secus autem quo ad effectū simultaneæ cognitionis, & terminationis, quia tūnc requiritur, vt ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconuentio, vt conuentionis cognitio pari passu ambulet, & eadem sententia vtraque terminetur, d.c.9.num.17.

Reconuentio iure Regio intra viginti dies opponenda, ibidem, num. 18.

Reconuentio in causa appellationis à difinitiua non habet locum, ibidem numero 19.

Iudex appellationis à grauamine ante difinitiuam, si male appellatum declaret, nequit reconuentionem admittere, sed inferior, ad quem conuentionis causa reddit, 2.p.c.9.num. 20.

Iudex appellationis à grauamine ante difinitiuam declarans benè appellatum, licitè admittit reconuentionem cum causa principalis coram se remaneat, ibidem num. 21.

Litteræ super reconuentione coram Iudice appellationis, ante difinitiuam, cum licitè causam principalem retinet, in Senatu non retineatur, cum iam non pertineat Ordinario remissio, ibidem numer. 22.

Iudex appellationis à grauamine extraiudiciali indistinctè admittit reconuentionem, super qua litteræ à se expeditæ minimè retinentur in Senatu, sed parti tradun tur vt illis coram Ordinario vtatur, 2. p. c.9.num.23.

Reconuentio opposita ante litis contestationem, vel paulò post obtinet priuilegium simultaneę cognitionis, & difinitionis cum conuentione, non secus, 2.p.cap. 13.num.58.

Recursus. Recurrens. Vide *Retentio. Rex. Princeps. Senatus. Rotta.*

REcursus ad Deum immediatè in cunctis oppressionibus non est homini possibilis, 1.p.c.1.nu.28.

Recursus ad Regē est Regalia ipsius inalienabilis, & inseparabilis à Corona, ibidem num. 109.

Quam à se abdicare non potest Rex, nisi renunciando Regno, ibidem, numer. 110. & seqq.

Recursus ad Regem est de Regalibus maioribus ei competentibus in signum supremæ potestatis, 1. part. capit. 1. numero 111.

Recursus ad Regem est Regalia à Rege inabdicabilis, ibidem, num. 112.

Et Principi reseruata in signum supremæ Maiestatis, inalienabilis, & in præscriptibilis, ibidem num. 113.

Recursus ad Regem fundatur in iure naturali, dict. capit. 1. num. 185. & sequentibus.

Augustini Barbossæ, & Dianę fundamenta contra recursum nouiter inuentum destruuntur, 1.part.cap. 1.num. 198. remissimè.

Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus Auctoris inuincibilibus fundamentis satisfecit, sed consulto omissis illis delictus, ibidem.

Recurſum ad Regem ob tollendam violentiam ex litterar. Apoſtolicar. executione oriunda non comprehendi in Bulla Cœnæ, nec eius cenſuris, qui affirment, 1. p. capit. 2. num. 65. & ſequentibus, & à num. 55.

Recurſus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis eſt à cenſuris, cum ſit iure, & Papa permittentibus accedente legitima retinendi cauſa, ibidem num. 68.

Recurſus retentionis quatenus tendit in vtilitatem Reipublicæ fauorabilis eſt, 1. par. cap. 5. num. 72.

Recurſus vſum impedire vergit in damnum authoritatis & præheminentiæ Regis, 1. p. c. 9. num. 3.

Recurſus retentionis omnibus remedijs aptior paci & gubernationi Regnorum, 1. p. c. 9. num. 4.

Pendente recurſu retentionis in Senatu, ſi impetrans exequatur litteras recte Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione, 1. p. cap. 10. num. 84. & ſequentibus.

Recurſu pendente ad Regem ſuſpendi terminum pluries determinauit Rotta, 1. p. capit. 15. num. 9. & ſeqq.

Recurſus omnis ad Principem regulariter ſuſpendit terminum, dict. cap. 15. numer. 18.

Contra recurrentem ad Conſilium Regium pro impediendis monitorialibus procedi tur in Rotta per iudicium contradictarũ, & executoriales expediuntur, quomodolibet conſtet, recurrentem habuiſſe notitiam citationis faciendæ, 2. p. cap. 20. numer. 4. & ſeqq.

In odium recurrentis ad Regem in Rotta admittitur omnis interpretatio ad fauorem alterius, ita vt ſimplici copiæ fidem adhibeat, 2. p. cap. 20. num. 7.

Recurſu vtens, quominus citetur, habetur in Rotta pro citato, ibidem numer. 8. & 9. & ſeqq.

Et datur fides ſimplici copiæ, ibidem, num. 10.

Et etiam teſtibus nulliter examinatis, 2. p. c. 2. num. 7.

In odium recurrentis acta habentur in Rotta pro tranſportatis, ibidem num. 16.

Recurrens nequit præuenire malit am aduerſarij, quoddum monitoriales ſunt in Senatu (quæ de neceſsitate ſunt in Rotta reproducendæ) cauſa in Rotta contra eum indefenſum & interdum nondum citatum proſequatur, 2. part. cap. 20. numer. 24.

Nec interim dum pendet recurſus ad Regẽ, poteſt dici contumax, ibidem.

Recurrens ad Regem nec dicitur contumax, nec fugitivus ibidẽ, nec obid debet moleſtari, num. 28. & 29.

Recurſus ad Regem pendens legitimum eſt impedimentum, vt terminus à iure, vel à iudice datus in cauſa principali ſuſpendatur, 2. p. c. 20. num. 30.

Recurſu ad Regem omnes oppreſsi Prælati, & Religiones indiſtinctè frequenter vtuntur, d. c. 20. num. 39.

Recurſu vtens vbilibet incalpabilis, & excuſatus haberi debet, cum faciat actum iure licitum, vel ſaltim publice vſitatum. Ibidẽ num. 40. & ſeqq.

Recurſus ad præſidium innocentium inuentus, foret vinculum iniquitatis, ſi Senatus pateretur, exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefenſum, pendente recurſu ſuper monitorialibus, ibidem, num. 45.

Foretque potius laqueus adiugulandam iuſtitiam recurrentis oppreſſi, & in remedio, & ſecuritate reperiret periculum, & venerum, 2. p. d. c. 20. num. 46. & ſequentibus.

Recurſus cum ſuo fine pugnaret, & Regis authoritas foret vmbra ad captionem, & dolum, ſi eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditas contra recurrentem exequi permiſteretur, ibidem, num. 49. & ſeqq.

Recurſus vel à Rege penitus denegandus, ne ſub eius ſecuritate oppreſsi iuſtitia pereat, vel in cauſa principali eſt ſubſiſtendum, 2. p. c. 20. num. 55.

Recurſus eſt inmortalibus valdè neceſſarius ibidem num. 56.

Recurrenti condemnato in Romana Curia recurſu pendente ſuper monitorialibus Rex magis debet protectionem, cum ſub ſua ſecuritate, & fide publica fuerit deceptus, ibidem numero 59. & ſequentibus.

Recurſus ad Regem pendens legitimum eſt impedimentum ſuſpendendi terminum monitorialium, ita vt citatus non dicatur contumax, quod non admittitur comparere, 2. part. capitul. 20. numero 75.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorẽ Rottæ, quę male loquitur contra recurrentẽ, 2. p. c. 20. num. 76. & 77.

Bulla Cœnæ in cap. 14 & cap. 15. Loquens de recurrente expreſsè diſponit in eo appellante à litteris Apoſtolic. ad Senatum,

non

non de recurrente pro sola tollenda vi, ibi dem num. 78.

Bulla in cap. 14. Non dirigit verba in recurrentem ex iuxta causa pro tollenda vi & ad finem supplicandi immo supponit tunc licitè recurrere, 2.p.cap. 20. num. 59. & seqq.

Recursum vi oppressis velle Papam tollere non est credibile, cum alio remedio penitùs sint destituti longè absentes à Sede Apostol. ibidem, num. 82.

Recurrentem ad Principem pro tollenda vi & iusta causa omnes viri docti à censurarum incursu excusant, dict. c. 20. numero 39.

Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est, multò magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus, 1. part. capit. 1. §. vnic. numer. 6.

Recursus quando ita facilè haberi nequit ad Sedem Apostolicam potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur, ibidem numero 11.

Iacobi de Grassis singularis observatio ad id refertur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curiæ Romanæ, ibidem.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostol. & loci distantiam recursus habetur ad Principem secularem, observatio Martæ refertur, 1. part. capit. 1. §. vnic. numero 17.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, licitus redditur recursus pro suspendenda interim executione litterarum, ibidem num. 9.

Periculum vbi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem absque metu censurarum, agnouit Diana, ibidem, num. 21.

Conditiones veritæ à Diana pro iustitia recursus ad Regem concurrunt omnes in violentijs illatis per Iudices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostol. 1 part. d. c. 1. §. vnic. num. 16.

Si ad Sedem Apostol. tunc recurri deberet, & ibi remedium expectandum numquã vis illata naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditum, ibidem num. 27.

Deterioratusq; inde grauatibus sumptibus, & expensis ansæ, & occasio præberetur, ibidem num. 28.

Ex notissima difficultate aditus ad Sedem Apostol. ob tam longam, & remotam distantiam, & iter non tutum sed plenum maris, & terræ periculis iustitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostol. probabiliter, & securè deducitur, 1. p. dict. c. 1. §. vnic. num. 53. & seqq.

Recursus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Rei publicæ competit Regi iure proprio, & est Regalia ipsius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur; & ideò nec tollerantia Papæ eget, 1. p. cap. 2. num. 172.

Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœnę, per quamlibet eius publicationem non inficiatur, ibidem num. 185.

Recursus pro tollenda violentia, & si comprehenderetur in Bulla Cœnę stante tollerantia per tot sæcula, eius publicatione subsequuta non includeretur, sed foret præseruatus.

Recursus pro retentione litterarum numquam impugnauit Rotta, ibidem nu. 202. & 203.

Tollerantia Pontificum aprouatiua recursus multis iustissimis vtilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, vt putarunt Theologi aliqui, ibidem num. 204.

Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideò tollerantię effectus enerbantur, 1. p. c. 2. numer. 206. & seqq.

Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum in recursibus falso autumant recursus esse contra ius Diuinum, ibidem numer. 214.

Recursus pro tollenda violentia sint conformes iuri naturali, & Diuino, & in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, ibidem num. 215.

Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem nõ tollerarent tandiù Pontifices, si vtiles non iudicarent vtrique Reipublicæ, 2. p. c. 2. num. 216.

Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices iudicarent iuri naturali, aut Diuino, necnon libertati Ecclesiast. obviare, viriliter resisterent, & nõ tollerarent, ibidem num. 217.

Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis, ibidem num. 218.

Inquisitorum cognitio tam in primis, quàm in vlterioribus instantijs præseruatur indultis

dultis Apoſtolic. vetantibus omnem recurſum ad Romanam Curiam, ſed ſolùm eſſe recurrendum ad Inquiſitorem Generalem Hiſpaniæ, 2.part.cap.33. num. 82.

Bullæ Apoſt.prohibentes receſſum ab Inquiſitione Hiſpana in qualibet inſtantia, & recurſum etiam ad Sedem Apoſtolic. in quibuſvis negotijs, & eorum dependentijs multæ recenſentur, & vbi inveniri poſſunt, ibidem à num 96. vſque ad numerum 109.

Refertur Tuanus circa libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, ibidem.

Recuſatio, recuſatus. Vide *Suſpectus. Ordinarius. Commiſsio.*

RECuſationis cauſa legitimus eſt modus recedendi ab Ordinario in prima inſtantia, 2.p.c.5.§.1.num.1.

Recuſationis cauſa probata coram Ordinario recuſato, omnino ſuperſedere debet in negotio principali, ibidem, num.2.

Recuſatus legitimè Ordinarius cauſam de conſenſu recuſantis alteri committit, vel ad Superiorem remittit, ibidem num.3.& num.5.

Recuſationis cauſa coram recuſato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoſcendum de ea, 2.p.c.5. §. 1.num.4.

Recuſatus Ordinarius procedens in cauſa, proceſſus & ſententia vitio nullitatis ſubijciuntur, ibidem nu.6.

Si recuſans opponat de nullitate, ibidem numer.7.

Per recuſationem legitimè factam ceſſat diſpoſitio Trid. in cap.omnes, præſeruantis primam inſtantiam Ordinarijs, 2.p.c.5. §.1.num.8.

Recuſatione Ordinarij exiſtente ceſſat protectio Concilij Trid. commendata Regi, cum & ipſius ceſſet diſpoſitio, ibidem numer.10.

Epiſcopus in cauſa ſuæ Eccleſiæ poteſt recuſari vt ſuſpectus, dicto §. 1. numero 22.

Recuſari licet poſsit Epiſcopus in cauſa ſuę Eccleſię, ante recuſationem tamen iudex eſt competens, & eius ſententia tenet, 2. p.c.15.§.5.nu.23.

Sed poſt actus geſtos videtur in eum conſentire, & amplius eum non poteſt recuſare, ibidem num.25.

De recuſatione Ordinarij debet legitimè in Senatu conſtare, vt ceſſet Regia protectio Trident. ibidem num.26.

Et de ea conſtabit, ſi illam aſerat Papa in reſcripto legitimè præceſsiſſe, ibidem numer.36.

Recuſationis cauſa Ordinarij reſcripto impetrato, an quis poſsit vti, ſi non antea, ſed poſt recuſationem propoſuerit coram Ordinario, 2.p.c.15. §.5. num.27. & ſequentibus.

Tale reſcriptum ante recuſationem Ordinarij propoſitam, ſine ſubſcriptione Sanctiſſimi fuit nullum à principio, ibidem n.28. cum ſeqq.

Recuſatione propoſita Ordinarij poſt impetratam commiſsionem, & legitima per arbitros inventa poteſt Ordinarius cauſam alteri committere, vel ad Superiorem remittere, 2.p.c.5.§.1.nu.33.

Ob recuſationem receſſus ab Ordinario non eſt licitus ante recuſationem propoſitam, & legitimam declaratam, ac ideò reſcriptum alteri eſt nullum, nec ceſſat Trident. diſpoſitio, nec Regis protectio, ibidem num.34.

Et facta per Senatum remiſsione Ordinario non impeditur impetrans illum recuſare ante omnia, & ob recuſationem declaratã aliam alteri commiſsionem impetrare, ibidem num.35.

Recuſari poteſt Epiſcopus in cauſa ſuæ Eccleſiæ, dummodo recuſationis cauſa ante omnia proponatur, 2.p.c.16.nu.11. cum ſeqq.

Commiſsio impetrata ob recuſationem Ordinarij poſtmodum, re integra, recedentis, aut decedentis, an à Senatu retinenda, vt cauſam remittat Ordinarij ſucceſſori, 2.p.c.19.num.1. cum ſequentibus.

Recuſatio legitimus eſt modus recedendi ab Ordinario in prima inſtantia, 2.p.c.19. num.2.

Recuſatio Ordinarij facit ceſſare Trid. diſpoſitionem, & per cõſequens Senatus protectionem, ibidem.num.4.

Recuſationis cauſa licet ceſſet ex mutatione Ordinarij recuſati; non tamen eius ceſſat effectus iam conſumatus, & in eſſe productus, ibidem nu.7.

Ob recuſationem Ordinarij commiſsio impetrata, illo decedente, vel recedente reintegra (nempè ante iurisdictionem in delegato radicatam) retinetur in Senatu remiſſa

missa causæ cognitione Ordinarij successor, 2.p.c.19.num.12.
Recusationis causa cessante, cessat ipsa recusatio, ibidem, num.13.
Recusatio cessat mortuo reo recusato, ibidē num.14.& 15.
Quod intellige, si recusationis causa sit personalis, nō realis, quę tangat dignitatem, cum hæc in successore durat, 2.p.c.19. nu. 16.
Recusationis causa resoluta, Ordinario recusato, recedente, vel decedente re integra, res reddit ad priorem statum, & intacta prima instantia pertinens successori recusati, ibidem num.23. & sequentibus.
Recusatio & appellatio ad effectum suspendendi iurisdictionem à pari procedunt, d. c.19.num.41.
Recusationem cessare per mutationem Ordinarij recusati ante commissionis obid impetratæ exercitium, & ad eius successorem devolui iurisdictionem determinavit Rotta, ibidem numer.42.& sequentibus.
Per comparitionem coram recusato sine protestatione tollitur recusatio, & rescriptum eius occasione obtentum, ibidem numer.44.
Ob recusationem commissio impetrata ante eius exercitium non habet statum perfectum, sed est reintegra resolubilis, & variatione subiecta, dicto capit.19. numer. 51.
Recusatione pendente iurisdictionis exercitium conquiescit, 2.p.c.24.num.52.& sequentibus.
Recusationis causa cessante post præventam iurisdictionem à Delegato cessat eius cōmissio, 2.p.c.19.num.20.

Reædificare.

REædificare Ecclesias, & contritas reparare boni Principis est, 1.p.c.1.nu.65. & num.32. & num.60.

Regalia. Vide *Princeps. Rex. Senatus. Retentio.*

DE Regalibus est protectio vassallorum Principi competens in signum supremæ potestatis, 1.p.c.1.nu.103.& seqq.
Piscationum redditus inter Regalia computantur, ibidem numer.104. & sequentibus.
Regalia Principis est piscatio quantum ad protectionem, ibidem num.106.
Litora maris sunt Regalia Principis respectu protectionis, 1. part. c.1. numero 107.
Suprema Principis potestas (quæ Regalia dicitur) versatur in vigilātia subditorum, ibidem nu.108.
Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis & inseparabilis à Corona, ibidem num.109.
Regaliam recursus Rex non potest à se abdicare, nisi renuntiante Regno, 1.p.c.1.numer.110.& seqq.
De Regalibus maioribus Regi competentibus in signum Supremæ Maiestatis est recursus ad Regem, ibidem nu. *111.*
Et est Regalia ab eo inabdicabilis, inalienabilis, & in præscriptibilis, ibidem numer. *113.*
De regalijs solus iudicat Senatus interdicta alijs iudicibus cognitione, 1.p.c.*1.*numer.115.& seqq.
Ius competens Regi ex priuilegio, aut consuetudine in Ecclesijs est Regalia ipsius, ibidem nu. *116.*
Maioria Regis Regalia ipsius dicitur, ibidem nu.117.& seqq.
Regaliæ eo dicuntur, quia aliqua specialiter Regi magis conueniunr, 1.p.c.1. numero *121.*
Regalia vbi absolutè nominatur, præcipuè intelligitur de protectione vi opressorum ibid.nu.*122.*
Honor Regius, quæ est ipsa Maiestas, dicitur maioria Regis inabdicabilis, ibidem num. *123.*
Maioria Regis dicitur Regalia de ipsi reseruatis in signum supremæ Maiestatis, 1.p.c.1.num. *124.*
Regaliæ enumeratæ in c.1. quę sint Regalia non excludunt alias Regalias, ibidem numer.130.
De Regalibus potest Princeps cognoscere, etiam inter Ecclesiasticas personas, ibidē num. *132.*
Super Regalia protectionis cognoscit Rex inter Ecclesiasticos, *1.* part. c.*1.* numer. 133.
Super iurium Regalium controuersia Rex cognoscit etiam inter Ecclesiasticos, cuius iurisdictionem nemo declinat, *1.*p.d. c.*1.*nu.134.
Vti de iure patronatu suo ibidem, n.135.

Re-

ET VERBORVM.

Regalium ratione quæ tenent Ecclesiastici sequuntur forum Regis temporale, ibid. nu. 136.

Regalia Regis est ius Regium patronatus, 1.p.d.c.1.nu.137.

Ius percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostol. ipsius Regalia est, 1.p.d.c. 1.nu.141.

De quibus cognoscit Rex, ibid.n.142. & sequentibus.

Regalijs, & subditorum priuilegij quæ obsunt, debet Rex obviare ad Reipublicæ conseruationem, 1.p.c.5.nu.26.& sequentibus.

Regaliorum tanta est vis, vt siquis aliquid impetret in diminutionem iuris Regij Curia rescindit, 1.p.c.6.numer.33.& sequentibus.

Regaliam protectionis indistinctè, & absolutè attribuunt cuncta iura Regi non distinguentia inter casum, & casum, 1.p.c.9. numer.14.& seqq.

Regalia protectionis vi opressorum Regi competit principaliter de iure corroborato etiam immemoriali, 1.p.c.9.numer. 63.

Regalia tollendi violentias ius est vniuersale completens omnes species, & casus violentiæ, ibidem numer.66. & sequentibus.

Regalia protectionis Princeps vtens in aliquibus casibus non impeditur etiam vti in alijs sub suo iure vniuersali comprehensis, ibid.nu.71.& seqq.

De Regalia Regis Franciæ in reducendis fructibus beneficij vacantis ad manus suas, ne decipiatur, 1.part. c.10. numer. 20.

Regalia retentionis pertinet Regi, & cognitio de iure, & consuetudine immemoriali, cui Papa detrahere non intendit, 1.par.c. 10.nu.150.

Regalia propria Regis est protectio vi opressorum, ne scandalum Respublica patiatur, 1.p.c 13.nu.7.

Regaliæ protectionis in præiudicium Regiæ dignitatis nemo potest renuntiare, quominus ea insuper Rex vtatur, ibidem numer.8.

Regalia est Principi reseruata creare Senatus, & Magistratus, 1.part. capit.14. numer.2.

Augere vel minuere ad libitum suæ voluntatis, ibid.nu.3.

Etiam sine causa, ibid.nu.4.

Et absque citatione, cum totum pendeat à mera gratia, 1.p.c.14.nu.5.

Regalia Principis est diuidere Prouincias, dismembrare assignatas, & alijs Tribunalibus vnire, ibidem numer.6.& sequentibus.

Regalia Principis est in signum supremæ potestatis, & iurisdictionis, diuidere Prouincias quoad temporalitatem, dicto cap.14. num.16. & sequentibus.

Ex Regalia Principis prouenit dismembratio cognitionis causarum ab vno Tribunali, ibidem numero 32. & sequentibus.

Regalias Principi reseruatas nemo exercet, nisi sibi à Principe concedantur, 1.p. c.14 num.38.

In Regalium generali concessione non veniunt Principi reseruata, ibidem numer.3.

Regalia Principis est auocatio causarum, siuè inceptarum, siuè iam ceptarum coram Iudicibus inferioribus, 2. part. capitulo 31. numero 86. cum sequentibus.

Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium, 1.p.c.2.nu.196.

Regalijs, multum deferunt Pontifices, & consuetudinibus immemorabilibus Principũ Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispaniæ tam remoto, ibidem nu.199.

Supplicatio ad Papam humilitatis, & reuerentiæ indicatiua ostentat potentiam Supremę Maiestatis S.A. quam hac Regalia priuare velle non est verisimile, ibidem num.201.

Regis Regalia est, minuere potestatem suis Magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri agregare, 2.par.c.33. numer. 16.

Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regię dignitati, maximè in tuenda fide, ibid.n.27.

Quam à se abdicare, ac renuntiare non potest, nisi simul Coronę renuntiet, ibidem num.28.

Regaliam suam, & potestatem penes se residentem magis ostentat in Appellatione, & auocatio causarum à suis Magistratibus, 2.p. c.33.nu.29.

Ius competens Regi de iure, priuilegio, aut consuetudine in rebus Ecclesiasticis Regalia ipsius est, ibid.nu.5.

De qua cognoscit inter Ecclesiasticos, ibid. num.116.

Reg-

INDEX RERVM,

Regnum. Regimem. Vide *Respublica. Rex. Præiudicium. Princeps. Retentio. Vassallus.*

REgnum non tam ad Regis, quàm ad vassallorum vtilitatem est introductum, 1.p. c.1.nu.76.

Regni cor, vt est Rex, vigilat dormiente Regno, ibid.nu.73.

Regni vtilitas & opulentia, est vtilitas Regis, ibidem nu.88.

Regni tuitio finis est & obiectum creandi Reges, 1.p.c.1.nu.93.

Regnum non propter Regem, sed propter protectionem vi opressorum à Deo fuit creatum. 1.p.d.c.1.nu.102.

Regnum nihil aliud est, quam nobilis seruitus, ibid.nu.127.

In Regno Hispaniæ iam diu inolenit praxis retinendi litteras, vt si aduersentur Sacris Conciliis generalibus informatus Pontifex de veritate, quod Ecclesiæ saluti, fidelium vtilitati Reipublicæ quieti disponat, 1.p.c.2.nu.35.& 36.

In Regno Neapolita. non exequuntur litteræ Apostol. donec interponatur brachium Regnum vulgo dictum (exequatur) ibid. num.37.

In Regno Siciliæ non permittitur litteras Apostol. executioni dari, donec examinatæ à Regio Magistratu, emaneat decretum (exequatur) ibidem nu.41.& sequentibus.

Monarchia Siciliæ praxis examinandi litteras Apostol. originem habet à priuilegio Apostol. Rogerio primo Regi dato, qui constitutus fuit Legatus Apostol. Sedis in suo Regno, 1.p.c.2.nu.44. cum sequentibus.

Regni Siciliæ praxis examinandi litteras Apostol. originem habet à priuilegio Apostol. Rogerio primo Regi dato, qui constitutus fuit Legatus Apostol. Sedis in suo Regno, ibid.nu.44. cum seqq.

Cesar Baron. contra Monarchiam Regni Siciliæ in spiritualibus nonnulla scripsit, ibidem num.48.

Contra quem tamen nonnullę prodierunt in publicum Apologiæ, necnon Regia edicta 1.p.c.2.nu.49.

Regni & Regis damnum ad inuicem computantur, cum vnum faciant indiuisibile corpus, 1.p.c.5.nu.1.& seqq.

Custodiri Regem à malis, nihil prodest, si & Regnum non custodiatur, ibidem numer.2.

Regnum vti corpus mixticum infirmitatibus, & accidentibus est subiectum, ibidem nu.6.

Regna sicuti corpora humana florent & interitum patiuntur, d.c.4.nu.7.

Regnantis est gloria subditorum ociosa tranquilitas, ibidem num.14. & sequentibus.

Ex bono regimine Respublica simultaneum oritur vtile Regi, & Regno, 1.p.c.5.num. 13.

Regni vtilitas est commodum Regis, d.c.5. num.17.

Regem diuitijs & auro abundare, nihil prodest, si Regnum sit tributis lacesitum, & opressionibus infirmum, dict.cap.5.numer.19.

Regi nihil magis nocivum, quã semel amittere suam maioriam, 1.p.c.5.num.27. & seqq.

Regni & Regis damnum, seu vtilitas ad inuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quàm vergat in damnum Regis, 1.p.c.5.nu.42.

Regnorum creandorum finis is est, vt vassalli in pace conseruetur, 1.part.cap.5.num. 71.

Extra Regnum trahere regnicolam abusus est notorius à quo in Francia appellatur ad Curiam, 1.p.c.6.num.32.& sequentibus.

Regnum stabile est, vbi non est pietas, fides, & cura iuris, 1.p.c.7.num.6.& sequentibus.

Extra Regnum conuentus in prima instantia vti potest retentionis remedio, 1. part.c.9. numer.34.& capit.13. numer. 59.

Regno Galiæ dedit Philippus IIII. Hispaniarum Rex votum in commitijs, illud dismembrans à Ciuitate Cameræ, quæ præcario illud detinebat à dicto Regno, 1.p. c.14.nu.17.

Ad Regnorum suorum protectionem adstringuntur Principes ne violentia, aut scandala patiantur in pernitiem Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis, 2.p. c.1.nu.2.

Regnorum conseruatione nihil præstantius vigilantia in cultus Diuini, & status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum, 2.p.c.1. numer.17.

Quod Imperator Theodosius in agone mortis

tis suis filijs præceptum reliquit, ibidem num. 18.

Ordinaria prouisio datur à Senatu, vt impetrans aut eligens iudicem extra *Regna* Coronæ Castellæ commissione non vtatur 2.p.c.3.n.23.

In *Regno* Galleciæ iudices non admittuntur Delegati in prima instantia, nec executores gratiarum conficiunt processum, sed denudo tantum facto permittuntur cognoscere, sed Ordinarij, ibidem num. 27.

In diuersis *Regnis* & si sint bona & villæ vnitæ maioratui existenti in alio *Regno* iudicium mouetur, vbi caput sit maioratus, 2. part. capit. 5. §. 3. numero 17. cum multis seqq.

Violentia infertur ei, qui extra *Regnum*, & ad *Roman.* Curiam euocatus adstringitur litigare, quem protegit Princeps, 2. part. capit. 11. numero 84. & à numero 80. cum seqq.

Huius *Regni* naturales prohibentur impetrare commissiones iudicibus extra illud, & in Senatu datur prouisio ordinaria, vt illi afferant iudicem in *Regno*, ex Decreto Senatus, 2. part. capit. 11. numero 98. cum seqq.

Extra *Regnum* eligere Conseruatores prohibiti sunt exempti ad fugiendas molestias naturalium, ibidem numero 97. & sequentibus.

Regni Aragoniæ Prælatis habentibus loca sibi subiecta in Castella ordinatum fuit per Senatum, vt illis iudices creent, ob magna damna vitanda, 2. part. capit. 11. num. 101. & seqq.

Rex vti Legatus de latere *Regni* Siciliæ non comprehenditur in dispositione, cap. causæ omnes. & si inhibeat omnes Legatos de latere in prima instantia, validis fulcitur rationibus, 1. part. cap. 1. à 42. cum seqq.

Regnum debet fieri expecifica mentio in cõstitutionibus Pentificalibus, vt comprehendantur, ibidem num. 43. & seqq.

Reiterare.

AB electione appellans obijciẽdo non seruata forma iuramenti, de qua in capit. vt circa de electionibus, lib. 6. an possit aliam appellationem vtilem, validam reiterare, & viam appellationis semel assumptam prosequi, 2. part. capit. 27. numero 34. & seqq.

Facultas conficiendi actum non consumitur per actum informem, & inutilem, sed potest illo iterum vtiliter reiterare, ibid. num. 35.

Reiterari non potest appellatio obiectiua informiter, & nulliter iemel ab electione apposita, 2. part. dict. cap. 23. à numero 37. & seqq.

Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari postquam ex primo fuerit ius tertio quæsitum, ibid. num. 39. & 40.

Relatio. Referens. Vide *Senatus. Princeps. Papa. Narratiua Iussio.*

POntifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moueri, quam poscat publica subditorum salus, 1. part. c. 3. §. vnic. num. 58. & seqq.

Relationi Senatus super legitimitatè causæ suspendendarum litterarum Papa tantam fidem adhibet, multomagis executor earum, 1. p. c. 10. num. 151.

Relatione subscriptionis factæ in monitorialibus per Delegatum, aut Notarium, an sit danda fides in Senatu, ita vt probata dicatur subscriptio commissionis, 2. p. c. 30. §. 4. num. 1. cum seqq.

Relationi iudicis in ijs, quæ non dependent à mera sua potestate, standum non est, nec credendum, ibid. num. 8.

Nec in ijs quæ requiruntur pro fundamento suæ iurisdictionis, ibidem.

Relatio facta Papæ sub involucro verborum, idem est ac si veritas penitùs taceatur, 2. p. cap. 31. num. 94.

Sub involucro verborum facta Principi relatio non potest apparere eius deliberata voluntas, ibidem num. 96.

Idem per cautam loquælam, aut ironiam, ibidem num. 97.

Relaxare. Vide *Litteræ. Decreta. Retentio.*

LItteræ statim relaxantur impetranti, vbi Senatus iustam causam non reperit, 1. p. cap. 2. num. 29.

Si examine litterarum facto per Senatum reperitur legitimam deficere causam retinendi, statim relaxantur litteræ, vt illis pars vtatur, 1. part. capit. 16. num. 56.

INDEX RERVM,

Religio. Regulares. Religiosus. Vide *Cultus. Monasterium, Examen, Scandalum.*

REligiosus vel alius exemptus promotus ad Parrochialem non subiectam Prælato Regulari. eximitur à potestate Prælati, & subintrat iurisdictionem Ordinarij respectu Parrochialis, 2.p.cap. 15 num. 3. & seqq.

Ob Religionem exemptus, si intuitu Parrochialis subiectæ Ordinario delinquat, vel contrahat, cognitio pertinet Ordinario, ibid. num. 4.

Regularis, si præest Curæ animarum subest Ordinarij iurisdictioni, quod non obstantibus quibusvis exemptionibus pluries declarauit Rotta, ibid. num. 17.

Religio non mendicantium, cui datur priuilegium ad instar mendicantium; non est mendicantium, licèt eius priuilegij fruatur, 2.p.c. 21. num. 22.

Religiosi, & alij exempti sunt prohibiti extra Regnum eligere Conseruatores, ne naturales molestentur ex Decreto Senatus, 66. inter impressos, 2. part. capit. 11. numero 97. & seqq.

Religiosi, & alij exempti licitè vti possunt protectionis Regalia, & recursu, si contra eos impetretur commissio non subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, vt retineatur in Senatu, remissa causa Conseruatoribus suis, ibidem numero 102.

Religiosorum causæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, si coram suo Prælato Regulariter tractentur, ibidem numero 14.

Religiosorum causæ, quæ tractantur coram iudice Delegato, Ordinario, aut Conseruatore, rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ, 2. part. cap. 11. n. 105.

Vbi gubernaculum disciplinæ contemnitur restat, vt Religio naufragetur, 1. part. c. 1. num. 37.

Religionis tranquillitas Principi interest, ibid. num. 40.

Religionis Catholicæ Principes sunt Protectores, ibidem numero 67. & 68.

Religionis tutella, & conseruatio, ac timor Dei solus est custos societatis hominum interesse, 1. p. c. 1. num. 70.

Breui Pij V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus, & de scandalo sedato propter hoc à Rege Catholico, 1. par. c. 4. à num. 4. cum seqq.

Religiosæ res aliter tutæ esse non possunt nisi & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas, 2. p. c. 1. num. 7.

Religionum causas in prima instantia coram Conseruatoribus suis cognoscendas, verius ostenditur, 2. part. capit. 11. à numer. 2. cum multis sequentibus. requirè Conseruator.

Religiosi Prælati quibus gubernium monialium sibi subiectarum demandauit Papa non possunt eo inconsulto illas dimittere, 2. part. capit. 11. numero 29. & sequentibus.

Religiosorum subiectio Prælatis à Papa pendet, sine cuius ministerio Prælati Regulares iurisdictione carent, ibidem num. 27. & seqq.

Pontifex est Summus Prælatus Religionum omnium, ibidem num. 28. & seqq.

Remedium. Vide *Quærella. Retentio. Contraria.*

REmedio retentionis an possit intentari post peractam executionem litterarum, semper grandis habita difficultas, 1. part. capit. 1. num. 1. & seqq.

Remedium retentionis, & Decretum tendunt in futurum, ad impediendam executionem litterarum in pernitiem *Reipub.* cæ, ibid. num. 2.

Remedium retentionis Bullarum inductum fuit dumtaxat ad impediendam executionem in detrimentum *Reipublic.* etiam spiritualis, 1. part. dict. c. 10. num. 15. & seqq.

Remedium datum ad supersedendum, nequit verificari in re iam gesta, ibid. numero 37.

Remedia à iure concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum cessant post illum consumatum; sed confugiendum erit ad remedia ordinaria, ibid. n. 43.

Pari ura singulatia ad idem ponderantur, ibidem.

Falsa sunt abijcienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora, 1. part. dict. capit. 10. num. 81.

Remedium efficax salubre, & legitimum considerant Author, quo p. r in directum

possit consequi executio Decreti retentionis etiam peracta executione litterarum ante habitum recursum ad Senatum, 1.part. cap.10. numero 89. & sequentibus.

Remedia ad inuicem contraria acummulari valeant, 1.part. capit.11. numero 4. & seqq.

Et quando conditionaliter, & alternatiuè. Vide dict. capit.11. à numero 9. cum sequentibus.

Remedio retentionis, & querella violentiæ simul intentatis ab vtraque parte, quale suspendendum, ibidem numero 28. & sequentibus.

Super simultaneis remedijs violentiæ, & retentionis non est necessarium simultaneum Decretum, sed singula Decreta pro singulis remedijs separatim sufficiunt, *1.* part. cap.11.num.38.

Declaratur Pater Enriquez in hoc simultaneo remedio iuris, & praxis terminos confundens, *1.p.d.c.11.num.39.*& 40.

Remedium retentionis litterarum sui natura est præseruatiuum futuri damni, & periculi imminentis seu minati, 1.part. c.16. num.4.& seqq.

Remedium ad præsidium innocentium inuentum non debet esse vinculum iniquitatis, 2.p.c.7.num.15.cum seqq.

Remedium contra sententiam superioris declarantis processum inferioris attentatum, gestum transacto termino inhibitionis temporalis, prætextu improbi styli operantis perpetuò, 2.part.cap.7.numero 33.

Remissio. Vide *Ordinarius. Retentio.*

REmissionem vassalli prorogantis alterius iurisdictionem potest petere superior, 1. p.c.13.num.33.& seqq.

Causæ omnes retentionis Bullarum ob derogationem iuris Patron. laicorum aut Regis, &c. Remittit Consilium Supremum ad Cancellarias, aliàs vè Audientias *Regias* ex leg. *Regni*, 1.p.cap.14.num.19. & seqq.

Leges *Regiæ* disponentes de hac remissione non procedunt per inhibitionem Consilij Regij, sed consulendo eius exonerationi, ibidem num.24.

Remissio causarum pertinentium Bullarum retentioni nequit peti post latam primam sententiam in Consilio Supremo, ibid.num.25.

Stylus Senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ Cœnæ.relatis, 2.part. capit.3. num.28.

Ex verbis eiusdem Bullæ oritur iustificatio styli Senatus in remissione causarum Ordinarijs in prima instantia, ibidem numero 29.

Remissio non est facienda, si iudex eam petens, & requisitus non sint eiusdem Imperij, & Principatus, 2. part. capit. 27. numero 65.

Per remissionem causæ per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram eo pendentis, an cesset Triden. dispositio, & Senatus protectio, 2.part.cap.5. §.4.num.1.

Per remissionem causæ factam ad superiorem ita efficaciter ad hunc devolvitur iurisdictio, vt omnia gesta per inferiorem corruant ipso iure, ibid.num.2.

Ordinarius voluntariè remittens causam ad superiorem in prima instantia nec amisit iurisdictionem, nec ad superiorem fuit devoluta, ibidem numero 18. & 19.

Per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causæ in prima instantia pars grauata licitè vtitur recursu ad Regem, vt iterum remittatur Ordinario, 2. part. capit. 5. §. 4. numero 22. & sequentibus.

Remissio causæ ad superiorem tunc illicita erit in prima instantia quando Ordinarius sua sponte, & nemine ritè instante illam fecerit, ibidem numero 24.

Ordinarius à Legato suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem causæ ad superiorem, ibidem num.25.

Cessante tamen fraude & collusione, 2.par. cap 5.§.4.num.26.

Remissio ad superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium non est legitimus modus recedendi ab eo; imò contra iuris resistentiam facta dicitur, ibi. num.27.

Remissio causæ in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad superiorem operatur effectum iurisdictionis abdicatiuum, 2.part.capit.5.§.4.numero 31.

INDEX RERVM,

Renuntiare. Vide *Commiſsio. Priuilegium, Exemptus. Comparitio.*

REnuntiare iuri ſuo non videtur impetrans illud iterum ex priuilegio, 1.part.cap.2. num.167.& ſeqq.

Per priuilegium incompatibile cum iure aliàs alicui competente, iſti renuntiatum cenſetur,ibid.num.169.& ſeqq.

Renuntiare beneficio compellitur Clericus ob ſcandalum vitandum, 1. p. c. 4. num. 30.& ſeqq.

Et electioni de ſe factæ,ibidem num.31.

Et Epiſcopatui,ibidem num.32.& ſeqq.

Regaliæ protectionis in præiudicium Regiæ dignitatis nemo poteſt renuntiare,quominus ea inſuper Rex vtatur,1.part.cap.13. num.8.

Iuri in vtilitatem principaliter publicam, & ſecundario in fauorem aliquorum, nequit priuatorum conuentione renuntiari, 1. p. cap.13.num.18.

Secus ſi principaliter ſit in fauorem ſingulorum,ibid.num.19.

Retentionis ſitterarum remedio, cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & ſecundario in vtilitatem vaſſallorum, renuntiare nequit, ibidem numero 20.

Renuntiari non poteſt priuilegio continenti fauorem priuatorum,& Principis ſimul, 1.part.capit.13.numero 21. & ſequentibus.

Niſi adſit conſenſus ſimul Principis, ibidem num.22.

Renuntiari nequit iuri complicato cum iure ſuperioris in iſtius præiudicium,dict.c.13. num.29.& ſeqq.

Iuri & priuilegio ſuo quis renuntiat,quando reſpiciat ſui commodum tantum, non alterius aut publicum, 1.part. c.13. nu.34. & ſeqq.

Renuntiatio redundans in præiudicium alterius,aut iuris publici,non tenet,1.part. dict.c.13.num.55.& ſeqq.

Retentioni Bullarum,vbi abſolutè,& immediatè vrget vtilitas publica abſque particularis participatione, renuntiari nequit ſine Fiſcalis interuentu, qui tunc recurſum proſequi valet, ibidem numero 57. & ſeqq.

Renuntiari nequit citationi ad inſtantiam alicuius executæ, cum ſemel ex ea ius tertio fuerit quæſitum, ibidem numero 74.

Renuntiare appellationi non poteſt appellans in præiudicium partis appellatæ, 1.p. dict.c.13.num.75.

Dilationi ſemel obtentæ nequit quis renuntiare in præiudicium alterius, ibidem numero 76.

Reſcripto per alium impetrato nequit impetrans renuntiare, poſtquam ex eo fuerit alteri ius quæſitum,ibid.num.77.

Commiſsioni impetrans renuntiare non poteſt poſtquam citatus fuerit aduerſarius ex quo ius ſibi fuit ſemel quæſitum,dict.cap. 13.num.78.

Secus ante citationem, etiam ſi commiſsio contineat aliquid ad commodum tertij, ibidem num.79.

Reſcripto antequam per citationem efficiatur commune renuntiari poteſt,& de ratione,1.p.d.c.13.num.80.

Renuntiare ſuæ conuentioni coram laico non poteſt Clericus reconuentus cum ſit iam ius tertio quæſitum,ibidem num.81.

Renuntiare poteſt quis ſuæ actioni, & iudicio intentato, re integra, hoc eſt, ante citationem, cum adhùc non ſit ius tertio quæſitum, ibidem num.82.

Renuntiare poteſt quis actionibus, & exemptionibus ſemel in iudicium deductis, re integra, antequam ius tertio quæratur,1. p.d.c.13.n.83.

Renuntiatio non valet in præiudiciũ iuris alterius,quoties ex renuntiatione inferrivalet eidem præiudicium,ibid.num.84.

Vnius renuntiatione non tollitur quod in fauorem plurium fuit introductum, 2.part. cap.3.§.1.num.10. & ſeqq. & à num.18. cum ſeqq.

Renuntiatione partis,ceſſante conſenſu Epiſcopi cauſa in prima inſtantia non aufertur ab Ordinario,ibidem numero 21. cum ſeqq.

Vnius renuntiatione non tollitur priuilegium habens ius complicatum,ibidem nu. 22.& ſeqq.

Renuntiatio ſubditorum non valet in præiudicium ſuperioris, cui eſt fauor communicatus,2.p.c.3.§.1.num.23.& 25.

Renuntiatio vnius nequit fieri in præiudicium iuris per alterum quæſiti,ibidem numero 26.

Exempti *Religionum*, & ſi renuntient ſuæ exemptioni, & in Ordinarium conſentiant; Senatus eorum cauſas Ordinario non remittit, 2.part. capit. 11. num. 15. & ſeqq.

Renuntiare nequeunt exemptioni exempti ab Ordinario, & immediatè subiectæ Papæ absque eius consensu, 2. part. capit. 11. num. 16.

Renuntiatio exemptionis in præiudicium Papæ non valet, ibidem numer. 17. cum seqq.

Exemptionis priuilegio nequeunt renuntiare Prælati & Religiosi cum soli Papæ sint subiecti, quorum Papa efficitur Diœcesanus, ibid. num. 21.

Renuntiare suo foro nequit, Clericus absque Diœcesani sui consensus 2. part. capit. 11. num. 22.

Sarauia conuincitur supponens, Abbatem posse exemptioni renuntiare cum consensu sui conuentus, ibidem num. 23.

Renuntiatio priuilegij cuius fauore tantum fuit inductum valet, ibidem nu. 31. & seqq.

Per vnum vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare fauori suæ Ecclesiæ, 2. p. dict. capit. 11. numero 40. & 41.

Renuntiatio iuris complicati nec in præiudicium etiam renuntiantis valet, ibid. n. 45.

Renuntiare licèt possit Dominus caducitati, fallit si caducitas sit etiam in fauorem alterius, ibidem num. 46.

Renuntiatio iuris connexi commodam separationem minimè admittentis non valet etiam in præiudicium renuntiantis, 2. par. dict. c. 11. num. 48.

Renuntiare quando impetrans possit vel non commissioni impetratæ, inuito aduersario, 2. p. c. 19. num. 26. cum sequentibus, & cap. 12. §. vnic. à numero 19. cum sequentibus.

Renuntiare videtur commissioni, qui comparet coram alio iudice competente, ibid. num. 25.

Renuntiare an videatur primæ commissioni, qui aliam impetrauit super eodem negotio ibi. num. 26.

Renuntiatio non acceptata nonnocet, & iterum potest renuntians pœnitere, 2. p. cap. 12. §. vnic. num. 37. & seqq.

Renuntiatio proprij fori expressa in contractu alibi celebrato tribuit iurisdictionem iudici laico contractus contra obligatum etiam ibi non repertum, 2. p. c. 27. n. 13.

Repositio. Reponere. Vide *Ordinarius. Iudex Superstes, Mors.*

Repositione facta executionis litterarum virtute Decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur ac si litteræ executæ non fuissent, 1. par. c. 10. num. 51. & seqq.

Repositione facta per executorem virtute Decreti violentiæ, intrat executio Decreti retentionis post executionem litterarum obtentur, ibid. num. 92.

Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quo erant ante illorum executionem, ibidem num. 102.

Et tunc rectè intrat executio Decreti retentionis litterarum post eam obtenti, cum sit sublatum impedimentum, 1. part. c. 10. num. 103.

Reponere facit ante omnia gesta per executorem contradictor possidēs, non citatus, quandocumque compareat, 1. p. c. 10. nu. 109. & seqq.

Praxis ponitur, quamadmodum consequenda erit repositio executionis litterarum peractæ ante recursum retentionis intentatum, vt fieri queat executio Decreti retentionis postea obtenti, 1. part. cap. 10. num. 145. & seqq.

Reponi prius debet immissio attentata data non citato possessore antequam cum eo causa tractetur, & contradictio, in via tamen ordinaria, 2. part. c. 34. numero 176. & sequentibus.

Ad repositionem attentatorū iudex non eget iurisdictione, 1. part. c. 10. §. vnic. n. 64.

Repugnantia. Vide *Contraria. Incompatibile.*

Rescriptum. Vide *Commissio.*

Rescripta damnosa Reipublicæ spiritualis aut temporalis non concederet Papa, si id scierit à principio, 1. part capit. 3. num. 3. & seqq.

Rescriptis Principum insolitis non est parendum, 1. p c. 6. n. 23.

Contra insolita rescripta præsumitur ideo in eorum executione supersedendum, ibid. num. 25.

Rescriptum continens inconsueta suspectum est de falso, ibidem num. 26.

Rescripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare, postquam ex eo fuerit

alteri ius quæsitum, 1.part.c. 13. nu. 77. & seqq.
Rescripto antequam per citationem efficiatur commune, renuntiare potest impetrãs inuito aduersario, ibidem n. 80.
Rescriptum corruit mortuo comprehenso sub clausula (omnesque alios) antequam nominetur per impetrantem, 2.part.c. 12 num. 10.
Rescriptum impetrans super iure aliàs sibi competente huic non videtur renuntiare, quando abest incompatibilitas, 2.p.c. 12. §.vnic.num. 50.
Rescripti præsentatio est de processu, vti illius potissimum fundamentum, facienda solemniter manu publici Notarij, de qua iudici non creditur, 2.part.capit. 26. numero 76.
Rescriptum impetrans in causa iam decisa repellitur à limine iudicij, 2.p. capit. 31. num. 63.
Et à iure reprobatur super tertia appellatione, ibid.num. 64.
Rescriptum contra rem iudicatam tanquam inciuile, & iniustum non debet admitti, ibid.n. 65.
Rescriptum super tertia appellatione nec tenet, nec à Principe potest concedi de ordinaria potestate, 2.part.capit. 31. numero 66.
Nisi per speciale priuilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis, ibidem numero 67.
Rescriptum Principis contra rem iudicatam, quatenus impedit eius executionem admitti non debet, ibid.n. 69.
Idem contra tres sententias conformes, ibidem.
Et iniustum, durum, & inciuile, & contra ius, 2.p.c. 31. num. 71.
Rescriptum Principis durum, & asperum, seu iniustum, nec debet admitti, nec exequi, sed retineri ne eo impetrans vtatur, ibid. num. 74.
Rescriptum contra rem iudicatam duo requirit ne detineatur, scientia Principis certa, & quod vtatur sua plenitudine potestatis, ibid. num. 79.
Aliter nec etiam per indirectum valet, 2.p. c. 31. num. 80.
Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui cœpit causam discedat, aut legitimo impedimento detineatur, vnus ex superstitibus assumit causam in eodem statu, 1.p.c. 10. §.vn. num. 7.
Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis expressè decreuit Concilium Trid. 2.p.c. 30. §. 5. num. 12.
Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur differentia, ibidem num. 13.
Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouidè decreuit Concilium Trid. vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia, ibid. num. 14.
A Concilio Trid. quod claris verbis decernit rescriptum auocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat, contrarium dicentes, ibid. num. 18.
Senatus verbis claris Concilij Trident. decernentis subscriptionem opponendam in rescriptis adhæret vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur, 2.part. dict.cap. 30. §. 5. num. 28.
Motus proprius Gregorij XIII. clarè intellexit Concilium Trident. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam, ibid. n. 29.
Monitoriales ad partes missas quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctiss. probant subscriptionem ad effectum euitandi remissionẽ Ordinario, ibid. num. 32.
Rescriptum impetratum in qualibet instantia pertinente ad Inquisitionem Hispaniam surreptitium declararunt Pontifices 2 p.c. 33. n. 83.
Nisi ad eius executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici, ibid.

Res. Res integra.

SVper re donata per Regem Ecclesiæ cognoscit Rex, 1.p.c. 1. n. 144.
Res Ecclesiæ procedens à Rege efficitur de foro ipsius Regis, ibid. n. 145.
Res quæ semel prohibitionem euasit, semper remanet libera, 1.part.capit. 10. numero 104.
Res eadem potest diuerso iure censeri diuersis respectibus aut temporibus consideratis, 1. part. capit. 11. numero 20. & sequentibus.
Res eadem verè & interpretatiuè dicitur, quando inter easdem personas eadem quæstio renouatur, & si de alia re penitùs diuer-

diuersa, 1. part. capit. 12. num. 11. & seqq. vbi de exemplis.
Res omnis per quascumq; causas nascitur, & per eadem resoluitur, 1. part. capit. 13. num. 5.
Ratione rei sitæ non fortitur quis forum, si ibi non reperiatur, 2. part. capit. 5. nu. 14. & seqq.
Limita in Dominis temporalibus abientibus, & habentibus in territorio sui status caput; quia dicuntur domiciliarij, ibidem.
Super rebus diuersis & separatis simul in iudicium deductis potest iudex pro parte pronuntiare, & pro alia parte iudicium differre, 2. part. capit. 13. numero 25. & sequentibus.
Idem inter diuersas personas simul conuentas. ibidem.
Quot sunt res & capitula tot videntur sententiæ, & variato vno, aliud remanet, ibidem num. 26.
Res quæ semel prohibitionem euasit, semper libera remanet, 2. p. c. 19. n. 5.
Rei semel alterata natura, semper remanet alterata. 2. p. c. 13. n. 6.
Res Ecclesiæ alicui concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primæuam naturam libertatis simul recuperat, 2. part. cap. 25. num. 43.
Et etiam pro illa parte, quam Ecclesia recuperauit, in qua cessat impedimentum, & subintrat ius commune, ibidem numero 44.
Res, & personæ Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas.
Re non integra comparens etiam aliàs legitimus contradictor, non impedit executionem iam factam, 1. part. capit. 10. numero 44.
Facultas à iure concessa reuocandi, aut impugnandi actum expirat post actum iam consummatum, & re non integra, ibidem numero 45.
Res redditur integra facta repositione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, & consideratur, ac si litteræ executæ non fuissent, 1. p. c. 10. num. 91 & seqq.
Per executionem precedentem nulliter factam, res non desinit esse integra, 1. part. capit. 10. nu. 113. cum seqq.
Nec quo ad omnes iuris effectus desinit esse integra, ibidem.
Res non desinit esse integra per commissionem impetratam, & inde citationem Decretam, ante tamen eius intimationem, & actualem executionem, 2. part. capit. 12. numero 37.
Re integra potest quis renuntiare actionibus & exemptionibus semel in iudicium deductis, hoc est antequam sit ius tertio quæsitum, 1. part. capit. 13. numero 82. & sequentibus.
Re integra ante recursum ad superiorē potest Ordinarius post biennium ferre sententiam, 2. p. c. 6. num. 11.
Re integra, idest, ante citationem, mortuo conueniendo, & comprehenso sub clausula (omnesque alios) commissio expirat contra ius successores, 2. part. cap. 12. nu. 12. & seqq.
Res non desinit esse integra per solam præsentationem commissionis coram Delegato, 2. part. capit. 12. à numero 38. cum sequentibus.
Re integra causa cessante, cessat effectus nondum consummatus, sed dum adhuc est in fieri, 2. part. capit. 19. numero 20. & sequentibus.
Promissio contemplatione alterius facta, isto re integra decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium, ibidem num. 22.
Iurisdictione Delegati nondum præuenta per eius exercitium, res adhùc dicitur integra, ibidem numero 23. & sequentibus.
Res integra quando impetrans possit, vel non commissioni renuntiare impetrans, inuito aduersario, 2. part. dict. capit. 19. num. 26. cum seqq.
Res non desinit esse integra ex citatione, & alijs actis nullis, 2. p. c. 12. §. vnic. nu. 29. & seqq.
Re integra potest Delegatus iterum acceptare commissionem, quam semel repudiauit, 2. part. dict. capit. 12. §. vnic. numero 40.
Res non desinit esse integra executione nulla, ideo impetrans potest suæ cōmissioni renuntiare, ibidem.
Etiam re non integra comparentis possessor ad impediendam immissionem litterarum Apostolic. debet, & in via ordinaria audiri, si non fuerit citatus, reposita prius immissione iam facta, 2. p. c. 34. numer. 176. & seqq.

Reseruatio. Vide *Prouisus Ordinarius. Possessio.*

SVper beneficio reseruato liberè expediuntur commissiones in prima instantia, cum non

non percutiatur Trid. disposítio, 2. p. c. 10. num. 1. cum seqq.
Reseruationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius etiam ignorans ipso iure recuperat suam liberam iurisdictionem, & potestatem, 2. p. capit. 12. nu. 55. & seqq.
Litteræ Apostolic. super executione gratiæ super beneficio reseruato quantum ad executionem, seu processum extrajudicialem non requirunt subscriptionæm, quia in reseruatis Concil. non percutiatur, 2 p. c. 34 num. 53.
Reseruatio si non est notoria, sed dubia & obscura, prouisus per Ordinarium, & possessor impedit immissionem prouisi Apostol. ex causa reseruationis, 2. p. c. 34. nu. 120. cum seqq. cætera require prouisus.
Reseruatio, & Decretum irritans non producunt suos effectus, dum de reseruatione nó constat, nec probatur, 2. part. dict. capit. 34. numero 177. & sequentibus, require Decretum irritans ad plurima alia.
Reseruatio siue generalis, siue specialis non intrat donec appareat dispositionem principalem percutere casum illum, ibidem num. 135. & seqq.
Reseruatio non inficit possessionem prouisi ab Ordinario, dum non docetur intrare; imó in ea manutenetur, & est legitimus contradictor, ibidem nu. 139.
Reseruatio tunc impedit restitutionem spoliati, & eius manutentionem, quando de ea clare constat, non aliter, 2. p. dict. c. 34 num. 140.
Reseruatio clarè, & concludenter probari debet per prouisum Apost. quando concurrit cum prouiso per Ordinarium, ibidem num. 142.
Reseruationis probatio dubia si redditur, prouisus ab Ordinario impedit immissionem, & cessat via executiua litterarum Apostolic. estque cum eo via ordinaria agendum, ibidem numero 143. & sequentibus.
Reseruatio vbi non est materialiter notoria, sed probabiliter de ea dubitatur, prouisus ab Ordinario posidens impedit viam executiuam litterarum, & via ordinaria vincendus, 2. part. dict. cap. 34. numero 149. & seqq.
Ob reseruationé cõcessa gratia, prius de qualitate reseruationis constare debet, vt effectum consequatur, 2. part. dict. capit. 33. num. 268.
Reseruatio veniens ad annullandam collationem Ordinarij, & excludendum reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari, d. c. 34. n. 188.
Nec est per plures præsumptiones, sed per plures probationes amouendus à sua possessione, ibidem nu. 189.
Reseruatio non intrat, quando contra eam aliquid coloratum opponitur, ibidem numero 192.
Reseruatio si est notoria, quæ nulla potest tergiversatione celari, inficit possessionem, & titulum, prouisus ab Ordinario non impedit immissionem petitam à prouiso Apostolic. 2. part. dict. c. 34. nu. 197. & seqq.
Reseruatio si reddatur turbida immissio denegatur prouiso Apostol. nisi eadem sit notoria, ibidem nu. 198.
An à reseruatione sint præseruata beneficia patrimonialia, sicut beneficia iuris patronatus laicorum, 1. part. cap. 10. §. vn. numero 97.
Reseruationem omnem excludunt indulti Diœcesis Calagurritanæ clausulæ, ibidem nu. 98.
Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici, non tantam dari dicit Gonçalez, quæ reseruationem excludat, ibidem numero 99.
Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reseruatio, sicut in beneficijs patronatus laici. 1. p. dict. capit. 10. §. vn. numero 101.
Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones, ibid. num. 102.

Resignans, resignare. Vide *Terminus.*

REsignans quando sit legitimus contradictor ad impediendam immissionem resignatarij, 2. p. c. 34. num. 98.

Resistentia. Vide *Assistentia. Ius. Ordinarius.*

Res Iudicata. Vide *Sententia. Executio.*

SVper facto matrimonij quæstio incidens coram sæculari declarante, nunquam stitisse

tisse matrimonium contractum, obstat rei iudicatæ exceptio postea in quæstione legitimitatis coram Ecclesiastico mota, 1. p.c.10.n.148.

Res iudicata an obstet succumbenti in retentione ex vna causa deducta in Senatu, postea iterum ei agenti ex alia noua tunc nõ deducta? *1.*part. capi. 12. numero 2. cum seqq.

Res iudicata non obstat agenti ex vna causa, & prosequuta, quominus ex alia diuersa viterius agere queat, dict. capit. 12. num. 10. & seqq.

Res iudicata legitimè obtenta contra possessorem maioratus successori in eo, aut indignitate nocet, ibidem num. 11.

Res iudicata contra prædecessorem non nocet successori in maioratu venienti ex proprio iure, & ex causa diuersa à iure maioratus, ibidem numero 12. & sequentibus.

Res iudicata vt obstet, tres requiruntur identitates. copulatiuè, causæ, personarum, & rerum, 1.p.c.12.nu.18.

Res iudicata non extendit vires suas vltra personas, res, & causas seu iura in ea comprehensa, ibid.num.19.

Res iudicata vt obstet, sufficit, quod identitas sit verè vel interpretatiuè, ibid. num. 20. & seqq.

Actio & si sit diuersa, si idem sit medium concludendi res iudicata obstat, *1.*part.c.12. numero 22.

Res iudicata obstat licèt ad rem diuersam, si tamen ex eodem fonte, & origine petatur iterum, ibid.num.23.

*Re*tentionem litterarum petenti ex vna causa, & succumbenti non obstet res iudicata, quominus iterum ex alia separata, & diuersa retentionem intentare possit provt in facti contingentia obtinuit Author in Cõsilio Supremo, ibid.num.24.

Res iudicata non præiudicat quo ad omnia deducta in iudicio, si solum aliqua sint prosequuta, 1.part.cap.12.numero 28. & sequentibus.

Rei iudicatæ exceptio vbi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires suas extendit, 2. part. capit. 8. numero *12.* & *13.* & seqq.

Rem iudicatam quam faciant in prosequutis illæ tres identitates, 2.part.cap.8.nu.15. & *16.*

Ius nouum & separatũ à primo tunc cognoscetur, quando res iudicata super isto non præiudicat illi nouiter deducto, 2. part.c. 13. numero 8.

Res iudicata acta inter collitigantes non nocent, nec possunt tertio comparenti ex suo iure independenti & diuerso, ibibem num.9.

Res iudicata inter alios lata præiudicat tertio defensuro, ratione connexitatis, ibid. num. 50.

Res iudicata fundata super prohibito per Trident. & fundamento à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur, 2. p.c.17. n.37. cum seqq.

Declarationes Cardin. & *Rottæ* decisiones dicentes Concilium Trid. in capit. causæ omnes, non excludere rem iudicatam non procedunt respectu primæ instantiæ Ordinarij, sed in §. ad hæc eiusdem Decreti re longe diuersa, vt ostenditur, ibidem numero 58. & 59.

Trident. in dict. §. ad hæc non subsulit iurisdictionem inferiorum quæsitam per rem iudicatam ante Concil. promulgationem, ibid.num.60.

Per rem iudicatam executione mandata lis dicitur finita, non antea, 2.p.c.18. nu. 10. cum sequentibus.

Per rem iudicatam executioni non mandatã nec lis dicitur finita, nec possessor victus amittit possessionem omnino manutenibilem, ibid.num. 11. & sequentibus.

Res iudicata, & acta processus à pari procedunt, & cui vnum non nocuit, nec aliud, 2.part.capit.28.numero 18. & sequentibus.

Contra rem iudicatam rescriptum impetratum super tertia appellatione non tenet, nisi ea plenitudine potestatis Principis, 2. part. capit. 31. à numero 61. cum sequentibus, vide rescriptum vbi plurima.

Ad rei iudicatæ suspensionem non sufficit expressum Principis rescriptum quominus detineatur, ibidem numero 78. & sequentibus.

De re iudicata debet Papæ fieri expressa, & indiuidua relatio, aliàs commissio non tenet, & est surreptitia, ibidem numero 82. & seqq.

Rem iudicatam non potest Princeps subvertere de ordinaria potestate per rescriptũ; 2.part.capit.32.numero 12.

Resolutio. Resolutum.

REsoluto iure principali resoluitur ius in consequentiam ab illo dependens, 1.pãr. cap.13.num.4.

*Re*soluto grauamine, quo fundatur appellatio, commissio, & inhibitio, resoluuntur, om-

omnia eo nitentia, 2. part. capit. 19. numero 34.
Sublato fundamento,& origine, à quo cætera vim capiunt,& fundamentum,corruunt, ibidem num. 35.
Reſoluta cauſa principali,tacitè intelligitur reſoluta inhibitio Rottalis ſuper articulo incidenti emanata,ibid.num.36.
Reſoluta adquiſitione rei reuocabiliter ex cauſa de præterito,omnia reddunt ad priorem ſtatum, ita vt fructus, hypotheca, & alia iura reſtituantur, 2. part. capit. 19. num. 34.

Reſponſio.

REſponſio ſimplex comprehendit omnia petita, quæ non ſunt chancellata,2.part. cap. 30.§.1.numero 29.& ſequentibus, & ſurſum à numero 17.cum ſequentibus.

Reſpublica. Vide *Vtilitas. Neceſsitas.*

REſpublica infœlix iudicatur violentijs oppreſſa protectore carens, 1.p.cap.1.nu. 3. & ſeqq.
Ad *Reipublicæ* defenſionem cuncta Deus ordinauit,ibid.num.19.
Reipublicæ ſalus, & ſubditorum tranquillitas præcipua *Regis* eſt, ibidem numero 85.
Reſpublica vbi vel idolatria, vel oppreſsionibus violentis vexatur,cuilibet licèt eam defendere,lege naturali ordinante, dict.c. 1.num.187.& ſeqq.
Reipublicæ Chriſtianæ vtile fore,Principem obtinere priuilegium,vt omnes litteræ iuſtitiæ,& gratiæ præſententur in Senatu ante earum executionem, & qui dixerint, 1. p.c.2.num.32.
Regi de iure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apoſtolic. in damnum *Reipublic.* impetratis per executionis ſuſpenſionem, 1. part. capit. 2. numero 87.
Reipublicæ ſpirituali, aut temporali damnoſa reſcripta non concederet Papa, ſi id ſciret à principio,1.part.cap.3.numer.3. & ſeqq.
Reipublicæ ſalus nulli magis conuenit,quam Principi, 1.part. capit. 5. numero 12. & ſequentibus.
Ex *Reipublicæ* bono regimine ſimultaneum oritur vtile *Regi*,& *Regno*, ibidem à numero 13.& ſeqq.
Reipublicæ ſalutem turbant violentiæ, & ſcandala,1.part.capit.5.numero 24.& ſequentibus.
Ad *Reipublicæ* conſeruationem debet *Rex* obuiare ijs, quæ ſuis *Regalijs*, & ſuorum priuilegijs,& conſuetudinibus obſunt,ibidem,num.26.& ſeqq.
Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis aut temporalis turbationi, vti vnico fundamento nititur *Regis* facultas in Bullarum retentione,1.part.cap.8.n.11 & ſeqq.
Rempublicam tueri, & eius ſalutē (quæ in tranquillitate conſiſtit) curare, *Regis* eſt intereſſe præcipuum,1.part.cap.13.nu.9. & ſeqq.
Reipublicæ caput eſt Princeps,à quo dependet omnis poteſtas, 1.p.d.c.13. num.10.
Et *Reipublicæ* gerit imaginem cuius loco fuit ſubrogatus,ibid.num.11.
Reipublicæ intereſt ſumptibus,& vexationibus partium conſulere, 2.p.cap.3. nu.14. & ſeqq.
Reipublicæ intollerabile infertur damnum, cauſam inſeparabilem coram diuerſis iudicibus tractari,2.part.c.14.num.19.
Reipublicæ ſymbolum homo eſt, & mundus homo grandis appellatur, 1.p.c.5.num.4.
Inter *Rempublicam* & hominem magna, & propria ſimilitudo reperitur quoad ſingula vtriuſque membra, quæ ſpecialiter proportionabiliter adæquantur,ibidem.

Reſtitutio.

REſtitutio, in integrum, denegata ex vna cauſa,iterū poteſt peti ex alia diuerſa,tūc exiſtente,1.p.c.12.num.27.
Reſtitutio,in integrum, competens minori, competit etiam maiori ſuo conſorti in indiuiduus,2.p.c.11.num.63.
A reſtitutione *Regni*, & ſi iniuſtè occupatur excuſatur *Rex*, ſi inde damna maxima oriantur ſuo ſtatu,1.part. cap.6.num.11.

Reſtringens.

REſtringens ſe ad poteſtatem invalidam non ſuſtinet actum ex valida tunc ſibi competente,1.p.c.12. num.25.& 2.par. c.12.num.5.cum ſeqq.
Iudex qui ordinaria, & delegata poteſtate potuit procedere reſtringens ſe ad delegatam inualidam,nihil agit,nec ex ordinaria actus ſuſtinetur, 2.p.c.26.num.82.

Retentio. Vide *Litteræ. Senatus. Princeps. Decreta. Rex.*

REtentionis litterarum Apostol. tractatus incognitas, & inuincibiles difficultates continet, 1.p.c.1.num.2.

In retentionis litterarum recursu cur probatio per testes admittatur, ibid.num.160.

Retentionis litterarum vsus ab omnibus ferè doctis, & pijs viris tàm Iuristis, quàm Theologis fuit approbatus, ibidem n.184 & seqq.

Retentionem litterarum Apostol. legitimè factam Doctores tàm Iuristæ, quàm Theologi approbantes recensentur, *1.p.c.2.a* num.5.& seqq.

In Retentione Bullarum *Rex* non intendit, iudicium Ecclesiasticum vsurpare, sed vult ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promoueri, 1.part. capit. 2. num.7.

Retentio *Bullarum*, existente iusta causa, prouenit ab origine & principio iuris naturalis dictantis defensionem vi oppressorum, 1.p.c.2.num.20.& 21.

Retentio litterarum denegatur deficiente iusta causa, ibid.num.22.

Retentionis causæ legitimæ variæ sunt arbitrio docti, & pij viri relictæ, ibidem numero 23.

Retinentur litteræ, quæ ius tertio quæsitum tollunt, 1.p.c.2.num.24.

Retentionis litterarum recursu omnes Principes Christiani vtuntur, ibidem num.25. & seqq.

Retentio in casibus permissis existente iusta causa fieri debet (vt assolet) cum maxima reuerentia Sedis Apostol. ad effectum supplendi, ibid.num,28.

Retentio litterarum Apostol. & examen in *Regno Neapolitano* practicatur, 1.p.c.2. num.30.& 34.

Retentio Bullarum ex principio iuris naturalis prouenit, & ex necessitate officij Regalis, quo adstringitur Rex ad defensionem impartiendam, ibidem num.31.

Retentio licite fit à Rege absque recursu confirmatur, vbi ita communis pax, & conseruatio boni regiminis, ibidem numero 33.

Dummodo id fiat sine fraude, & dolo, non ex animo tantum impediendi litterarum executionem, 1.p.c.2.num.34.& seqq.

Retentionis litterarum praxis in Hispania iam diù inoleuit, vt si aduersentur sacris Concilijs Generalibus informatus Pontifex de veritate quid Ecclesiæ saluti, fidelium vtilitati, & Reipublicæ quieti, disponat, 1.p.c.2.n.37.& 38.

Antonin. Diana insurgens in retentionem litterarum Apost. reprehenditur, *1.* part. cap.2 num.40.

Retentionis Bullarum vsus iure, immemoriali consuetudine, & validis fundamentis vallatur, remissiuè, ibid.num.54.

Retentioni Bullarum non obstat Bulla in Cœna Domini; imò fauet, ibid.num.55.

Retentioni litterarum non obstet; imò fauet Bulla in Cœna, 1.part. capit 2 num.55. & seqq.

Retentionem in capit. 14. Bullæ Cœnæ expressè permissam esse (supplicatione præmissa) plurimi referuntur DD. id firmantes, ibid.num.*61.*& seqq.

Ad Retentionem non examinat Senatus negotium principale, nec determinat, sed violentiam principaliter ibi deductam, ibidem num.81.

Retentio litterarum præcedens legitimè facta non redditur illicitus ob non prosequutionem supplicationis posteà subsequutam, 1.p.c.2.num.95.

In Retentione litterarum Apostol. nihil fit, quod detrahat Pontificis authoritatē eius vè purissimas aures offendat, 1.part.c.3. num.1.& seqq.

In Retentione litterarum Senatus nihil agit de Pontificis potestate, nec de viribus litterarum; sed de eius intentione dubitatur, quod licitum est, 1.part.capit.3.num.29. & seqq.

In *Retentionis* recursu solum indagatur Papæ intentio, quæ deficit existente iusta causa ad suspendendam executionem litterarum, ibid.num.44.

Retentio Bullarum ob scandalum vitandum iustificatur, *1.* part.capit.4. numero *9.* & seqq.

Retentio litterarum etiam mero iure valitarum locum habet vbi timetur damnum aliquod notabile, & scandalum, 1. part.c. 4.num.56.

Retentionem licitam esse litterarum ob timorem scandali, plures firmant DD. citati, ibid.num.60.

Damnum publicæ vtilitatis, nempè Regni aut *Regis* iusta causa est ad litterarum retentionem, 1.p.c.5.à num.34.& seqq.

Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum

INDEX RERVM,

num Reipublicæ faciendam iuxta tit. *Regias Recopil.* ibid. n. 40. & 41. & seqq.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis aut temporalis legitimam esse causam ad retentionem Bullarum Apost. in Senatu. omnes DD. affirmant relati, ibid. à n. 45. vsq; ad num. 55.

Retentionem Bullarum ex abvsu & nouitate genitrice scandali, & perturbationis status licitè fieri, iustamq; causam multi probant, 1. p. c. 6. n. 34. & seqq.

Retinentur litteræ in Senatu ob graue damnũ iuris tertij, ad effectum supplicandi Sãctissimum, 1. p. c. 7. n. 44. & multis seqq.

Retentio litterarum in Senatu ob præiudiciũ tertij tunc habet locum dumtaxat quando executione inducitur violentia, aut aliud damnũ publicũ, 1. p. d. c. 7. n. 62. & seqq.

Retinetur in Senatu rescriptum contra ius tertij isto non citato, ne violentia fiat per eius executionem, 1. p. c. 7. n. 68.

Pater Enriquez declaratur in confessione duorum remediorum appellationis nempè ab executore, & Bullarum retentionis remedio, ibid. n. 69. & seqq.

Retentio an decernenda in Senatu ob surreptionem simplicem litterarum, 1. par. c. 8. num. 1. cum seqq?

Retentio Bullarum vnico tantum nittitur fundamento turbatione nempè Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis, 1. p. c. 8. n. 11. & seqq.

Retinentur litteræ in Senatu, & si surreptitiæ non sint, sed adsit alia iusta causa, 1. p. dict. c. 8. n. 19. & 20.

Retentione an Senatus queat vti vltra sex casus lege *Regia* designatos, ad partes disputatur, 1. p. c. 9. à nu. 1. & seqq.

Retentionis recursum impedire vergit in damnum authoritatis, & præheminentiæ *Regis*, 1. p. c. 9. n. 3.

Retentionis *Regalia* posse vti Principem in omnibus casibus indistinctè in quibus vertitur turbatio *Reipublicæ*, & damnum notabile status Ecclesiastici, medijs validissimis, vt verius ostenditur, 1. p. c. 9. n. 13. & seqq.

In Retentione Bullarum causæ similes expressis admittuntur, 1. p. c. 9. à num. 31. cum seqq. & à num. 26.

Retentio fit in Senatu rescripti obtenti in præiudicium S. Inquisitionis, 1. part. c. 9. num. 32.

Retentionis remedio vtitur qui extra *Regnum* adstringitur litem tractare in prima instantia, ibid. num. 34.

Retentio litterarum ex iusta causa tolleratur, dummodo causa sit euidens, 1. p. d. c. 9. num. 44. & seqq.

Retentionem litterarum ad omnes casus similes, & sub ratione generica comprehensos etiam non expressos in lege *Regia* extendi omnes ferè DD. tenent, 1. p. d. c. 9. num. 47.

Quod etiam semper inconcusè fuit in Senatu obseruatum, ibid. num. 48.

Retentionis remedium an intentari possit post peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas, 1. p. c. 10. nu. 1. & seqq.

Retentionis remedium, & Decretum tendit in futurum ad impediendam executionem litterarum in perniciem *Reipublicæ*, 1. p. cap. 10. num. 2.

Retentio Bullarum inuenta fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum *Reipublicæ* etiam spiritualis, 1. p. c. 10. n. 15. & seqq.

Retentio si negaretur post peractam executionem litterarum in damnum *Reipublicæ* magnæ fraudes orirentur, 1. part. c. 10. num. 25. & seqq.

Retentionis recursu vti directè nequit regulariter post per actam executionem, & possessionis apprehensionem vigore litterarum, ibid. n. 32. & seqq.

Retentionis Regalia certis finibus concluditur, & inuenta ad finem impediendi executionem faciendam vltra progredi non potest, 1. p. c. 10. n. 34. & seqq.

Retentionis remedium est limitatum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inuentum dumtaxat, vltra quos cessat potestas, 1. part. capit. 10. num. 77. & seqq.

Retentionis litterarum remedium, & quærella violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emissam varijs modis concurrere simul assolent, in Senatu, 1. p. c. 11. n. 1. & seqq.

Retentionis violentiæ ob non delatam appellationẽ quærellæ an in finibus, & effectibus sint contrariæ? ibid. num. 3.

Retentionis remedio, & quærella violentiæ ob non delatam appellationem potest vna pars conditionaliter simul vti ante peractam executionem litterarum, dict. cap. 11. numero 9. & sequentibus, & numero 13.

Retentionis remedium altius requirit examen quærella violentiæ, cum hæc ex actorum inspectione terminetur, ibid. nu. 14.

Re-

ET VERBORVM.

Retentionis remedio, & quærella violentiæ simul intentatis ab vtraque parte, quale suspendendum, 1.p.c.11.nu.18. & sequentibus.

Retentionem litterarum petenti ex vna causa, & sucumbenti non obest resindicata, quominus iterum ex alia separata & diuersa retentionem intentet, prout in facti contingentia obtinuit Author in Consilio Supremo, 1.p.c.12.num.24.& sequentibus.

Retentionis recursu pendente concordia inita inter collitigantes absque Fiscalis interventu, an ipsum faciat cessare recursum quoad omnes, 1.p.c.13. à nu.1. & sequentibus.

Retentionis omnes casus vnica tãtùm ratione & fundamento nituntur, prejudicio, scilicet publicæ vtilitatis, 1.p.c.13.nu.13. & seqq.

Retentionis litterarum remedio, cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & secundario in fauorem vassallorũ, renuntiari nequit, 1.p.c.13.num.20. & sequentibus.

Retentionis recursus non cessat regulariter ex concordia inita inter collitigantes deficiente consensu Fiscalis Regis, cui protectio principaliter interst, ibidem num. 53.

Retentio litterarum prouenit à iure naturali cuilibet permittente licitam defensionem, 1.part. capitul. 13. numer. 56.

Retentioni Bullarum vbi absolutè, & immediatè vrget vtilitas publica absque particularis participatione, renuntiari nequit sine Fiscalis interuentu, qui tunc recursu prosequi valet, ibidem numer. 57.

Retentio, in casibus quæ locum habet causativè sub aliquo supposito (nempè ex defectu consensus eius, cui principale negotium tangit) cessat quandocumque accedat consensus eius, ibidem num. 58.

Vt in derogatione iurispatronatus, 1.p.c. 13.nu.59.& seqq.

Et in alijs exemplis, ibidem num. sequentibus.

Retentio Bullarum cessat, cessante causa, qua fundatur, ibidem Menchaca declaratur, & numer. sequentibus.

In retentione Bullarum principaliter vrget vtilitas, & interesse Regis, cuius est Regalia, 1.part.cap.13. num.67.

In retentionis cognitione duo tempora considerantur, ante decretum Senatus, & post illud executum, in primo principale est Regis interesse tollere violentiam, in secundò partis adstrictæ ad supplicationis prosequationem coram Papa, ibidem numero 68. & sequentibus.

Retentionis litterarum casus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur, aut directè petendo retentionem earum, aut decretum violentiæ, vt executor deferat appellationi à grauamine illato, emissæ, 1. part. capitul.14. numer.54. & sequentibus.

Retentionis litterarum remedium sui natura est præseruativum futuri damni, & periculi minati, 1.p.c.16.num.3. & sequentibus.

Retentionis remedium fuit inuentum ad defensionem, quæ magis consistit in iniurijs inferendis, quàm in illatis iam, dicto capitul. 16. numer.9. & sequentibus.

In retentionis cognitione nihil concurrit spirituale exactæ indagationis impeditivum, nec respectu principij, nec respectu finis, 1.part. capit.16. numer. 23.

Retentionis Bullarum finis est violentiæ obviare, qua publica turbatur quies. ibidem numero 24. & sequentibus.

Retentionis cognitio non adhibetur alio fine, quam tollendi violentiam, non ad descernendum super iure ex litteris orto, ibidem numero 27. & 29. & sequentibus.

Agitur tantùm de quodam damno Reipublicæ extero non contento intrinsicè in litteris, nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis, 1.part. capit.26.numer. 28.

Retentionis examen (cum nihil spiritualitatis habeat, sed meri facti temporalis incidentis in causa principali violentiæ pertinentis defensioni, & cognitioni Principis) exactè potest in Senatu tractari, 1.part.c.16.num.50.& à numer. 42.

De praxi Senatus circa executorē exequẽdē litteras, quarũ petitur retractio, cum quibus anfugit, quemadmodũ oppresso per sequestra-

ſtrationem,&compulſionem vt impetrans illas aſſerat, & abſolutionem à cenſuris intra terminum, 1. part. capit. 16. numer. 88.

Retinendæ an ſint in Senatu monitoriales, & aliæ litteræ expeditæ ſuper iure nouo non contento in priori inſtantia, ſed nouiter deducto in Rotta? 2.p.c.8.nu.1. cum ſeqq.

Litteræ expeditæ per Iudicem appellationis ſuper articulo ſeparato à cauſa principali (quę ad ipſum duntaxat fuit devolata) retinentur in Senatu, facta articuli remiſsione Ordinario, 2. part. c.8. num. 17.

Retinet Senatus litteras expeditas ſuper nouo articulo ſeparato nouiter deducto coram Iudice appellationis cum eius cognitio Ordinario inferiori pertineat, 2. part.c.8.num.29. & ſequentibus, & à numer. 1.

Retinendæ ſunt in Senatu monitoriales expeditę in Rota ſuper reconuentione nouiter illic facta, ad quam tantùm conuentionis cauſa fuit devoluta per appellationem, 2. part. capitul. 9. numer. 1. cum ſequentibus, & à num.8. & ſequentibus.

Retinetur in Senatu commiſsio non ſubſcripta contra exemptum impetrata in tangentibus adminiſtrationem non exemptam remiſſa cauſa Ordinario, 2.p.c.15.numer.12.& à nu.1.

Retinetur in Senatu commiſsio in prima inſtantia ſuper iuriſdictione prætenſa per Prælatos inferiores Epiſcopo cui cauſæ cognitio remittitur, 2.p.c.16.num.9.& ſequentibus.

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ ablata indebitè prima inſtantia Ordinarij abſque eius ſimultaneo conſenſu illi remiſſa cauſa denuo cognoſcenda, 2. p. c. 17.num.43.& ſeqq.

Retinendę litteræ in Senatu quamvis pars coram Delegato comparuit in prima inſtantia, ſuas exceptiones allegando, & monitorio reſpondẽdo, 2.p.d.c.17. num.77. & 78.

Retinenda an ſit commiſsio ob recuſationem Ordinarij impetrata, poſtmodum re integra recedentis, vel recedentis, ita vt cauſa remittat in Senatu eiuſdem Ordinarij ſucceſſori, 2.p.c.19.n.1. cum ſequentibus.

Retinetur in Senatu commiſsio impetrata ob recuſationem Ordinarij ex huius mutatione, reintegra (nempè ante iuriſdictionem in Delegato radicatam) remiſsa cauſæ cognitione ſucceſſori Ordinarij recuſati, ibidem num. 12. cum ſequentibus.

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ in Rotta pendente apud eum examine, an monitoriales inde emanatæ percutiant primam inſtantiam Ordinarij, 2. part. capit. 20. numer.17. cum ſequentibus.

Retentio Bullarum reuerenter,& debito modo facta permittitur Regi ex Bulla Cœnæ 2.p.c.20.nu.20.

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ in Rotta contra recurrentem, pendente recurſu ſuper monitorialibus percutientibus primam inſtantiam, vt cauſa noviter coram Ordinario cognoſcatur, ibid.num. 63.& ſeqq.

Retinetur in Senatu commiſsio non ſubſcripta impetrata in cauſis exemptorum in quibus à iure datur cognitio Ordinario, eidem cauſa remiſſa in prima inſtantia, 2.part. capit.25. numer. 49. & 50.

In caſibus à lege vel Principe Ordinario commiſsis, in quibus non alteratur ordinaria poteſtas: commiſsio non ſubſcripta alteri impetrata retinetur in Senatu, cauſa remiſſa Ordinario, dict.cap.25.numer. 30.

Secus in caſibus qui denuo Ordinario committuntur cum clauſula demonſtrante auocationem qui de iure communi, ſibi non competebant, ibid.nu. 31.

Retinet Senatus commiſsiones meræ iuſtitiæ non ſubſcriptas manu Sanctiſsim. cauſæ cognitione ſimpliciter Ordinario remiſſa, 2.p.c 26.num.4.

Secus quæ ſunt in executionem gratiæ expeditæ, quas omnes indiſtinctè tradit parti, vt coram Ordinario eis vtatur, ibidem à numer. 3. & ſequentibus.

Retinentur in Senatu indiſtinctè litteræ monitoriales non ſubſcriptæ, quibus gratia inſerta venit, remiſſa ſimpliciter cauſa Ordinario, 2.p.c.26.num.66.cum ſequentibus.

Retinentur in Senatu litteras declaratorias, aliaſvè quaſlibet ab Auditore Camerę expeditas contra obligatum Romę, aut extra eam, degentem in partibus & cauſa remittitur Ordinario. 2.p.c.27.nu.53.& ſeqq.

Vbi ad idem obseruatio Gabrielis Pereiræ refertur, d.c.27.nu.54.

Retinet Senatus litteras declaratorias expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum Romæ obligatum in forma Cameræ, & submissum eius iurisdictioni, causam remittens Iudici competenti, & declarans vim facere, 2.p.c.27. num.59.& sequentibus.

Retinentur in Senatu litterę meræ iustitiæ percutientes primam Ordinarij instantiam, 2.part. c.28. numer.23. & sequentibus.

Retinet Senatus inhibitiones Rottales expeditas contra formam inuiolabilem Concilij Trident. ne illis reproductis in Rotta procedatur contra recurrentem per iudicium contradictarum, 2.p.c.31. nu.10. & seqq.

Retinetur in Senatu inhibitio Rottalis, qua cogitur pauper in causa matrimoniali extra suam Prouinciam litigare iuxta Tridentin. decretum, 2.part.c.31. num. 17. & sequentibus, & à num.29.& sequentibus.

Retentionis potior causa legitima iudicatur detractio, diminutio, authoritas, maioriq, & Regalię Regis, 2.p.c.31.nu.42.& seqq.

Retentione omissa in prædicto casu decreta Senatus manerent illusoria, & opressus sub fide publica deceptus, ibidem numer. 44.

Retentio datur inhibitionis Rottalis expedita super appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus, 2.part.c.31.numer. 62.

Retentionem in Senatu non euitat inhibitio Rottalis contra rem iudicatam emanata, ibidem numer.75. & sequentibus.

Retentio litterarum principaliter nititur præiudicio publico vitando, ibidem num. 76.

Retentionem litterarum ob dificilem aditum ad Sedem Apost. & longam distantiã omnes ferè Doctores iustificant, 1.p.c.1. §.vn.num.2.

Retentionis litterarum Apost. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes vtuntur, ibid.nu.3.

Retentionem litterarum, adeo iustam reddit longinquitas Regnorum, & dificilis aditus, vt etiam Doctores qui eam impugnat legis huius rationem esse expresse fateantur, ibid.nu.12.

Ex notissima difficultate aditus ad Sedem Apost. ob tam longam, & remotam distantiam, & iter non tutum, sed plenum maris, & terræ periculis iustitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostolic. probabiliter, & securè deducitur, 1.part. dict.capit.1. §.vnic.num. 53.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania, versatur vrgés necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, dificilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum, ibid.nu.65.

Retentionem litterarum in Hispania iustificat tollerantia Pontificum, eò quod in euidentem vtilitatis regimen vergit, 1. p.c.2.nu.177.& seqq.

Animus aprobativus recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expresse permittitur, ibidem numer. 200.

Recursum pro retentione litterarum numquam impugnauit Rotta, ibid. num.202. & 203.

Vt inde Regium decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum iam peractam, 1.p. c.10.§.vn.nu.34.

Litterę Apost. si virtute decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt superstes acceptet commissionem, ibid.nu.52.

Litteræ Apostol. mittendę sunt ad superstitem ad acceptaudam commissionem, etiã stante decreto Regio retentionis earumdem, ibid.nu.55.

Et mittuntur tradendę tabellioni cum omni cautelè, & securitate, vt facta intimatione superstiti, & repositione, reddeant ad Senatum, 1.part.d.c.10.§.vni.numer. 56.

Et reddeundæ sunt in Senatum, vel virtute prioris prouisionis Regiæ, vel etiam noui decreti, ibid.nu.57.

Virtute litterarum iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin subijciat retentionis decreto, ibid. num. 58.

Remissio litterarum Ordinario facienda cum Regio decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, 1.p.d.c.10.§.vnic.num.65.& sequentibus.

Remissio litterarum Ordinario ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum decreti retentionis, sed paulisper suspendit, ibidem num. 66.

INDEX RERVM,

Litteræ remiſſæ Ordinario ad effectum reponendi, ſtante retẽtionis decreto ſemper huic ſunt affectæ, quocumque vadant, ibidem nu. 72.

Inter decreta retinendi litteras, & remiſſiones ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, niſi in ſonitu verborum, cum in fine, & effectu conueniant, 1. part. dict. c. 10. §. vnic. numer. 76.

Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remiſsio earum ad Ordinarium, ad iam factam deſtruendam, & reponendam, ibid. nu. 77.

Ordinarius, cui litteræ retentę in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore; reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad ſolius decreti violentiæ intimationem, ibid. num. 85. & ſeqq.

Litteræ in derogationem iuris filiorum patrimonialium retinentur in Hiſpania, ſicuti in derogationem patronatus laici, 1. part. dict. capit. 10. §. vnic. numer. 104.

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ, 2. part. c. 33. num. 2.

Pro retentione litterarum recurſus tangentium S. Inquiſitionem comprehenditur in decreto Regio prohibitiuo, ibidem numer. 3.

Rex Catholicus de iure, & vſu recepto, munito indultis Apoſtol. retinet, & examinat litteras infringentes ius, & priuilegia S. Inquiſitionis, ibidem num. 26. & ſequentibus.

Simancas refertur aſſerens Regem per ſe retinere litteras Apoſtolic. in preiudicium Sanct. Inquiſitionis, ex vi defenſionis naturalis, 2. part. dict. c. 33. numer. 38.

Retentionis Regalia ſemper Rex vtitur pro tuendis indultis Sanct. Inquiſitionis, vt ex pluribus exemplaribus hîc inſertis oſtenditur, numer. 29. & ſequentibus.

Ex Regijs pragmaticis colligitur, quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquiſitionem pertinere ad Senatum Regiũ, ibid. nu. 42.

Poſtea tamen dimanauit decretum prohibitivum, ibid. nu. 43.

Decretum autem prohibitivum, & abdicativum harum cauſarum poſtmodum emanauit, anno 1553. 2. part. d. c. 33. numer. 45.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S. Inquiſitionis, non ſolùm ex vi ſuæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apoſtol. ius ei attribuentibus, vt ſine ſuo conſenſu nullæ huius generis expediantur, aut executioni dentur, ibid. nu. 54.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquiſitionis, & eius primam, & vlteriorem inſtantiam, ibid. nu. 113.

Conſenſus Regis vbi requiritur litteræ ſine illo impetratæ in Senatu retinentur, 2. p. d. c. 33. num. 117.

Surreptio litterarum inferens in damnum publicum Regis, aut Regni, aut Reipublicæ, & Eccleſiaſticæ regiminis legitima cauſa eſt ad retentionem earum, ibidem num. 123.

Reuerentia. Vide *Senatus. Rex.*

REuerentia Regis Catholici erga Sedem Apoſt. præ cæteris floret, inferturq; ex ſummo affectu, quo in ſuis Regnis fecit obſeruare Concilium Triden. 2. p. c. 1. num. 52. & ſeqq.

Reuerſus.

BReui reuerſus receſsiſſe non videtur, 1. p. c. 10. §. vn. nu. 67.

Nec abeſſe dicitur ſtatim reuerſurus, ibid. num. 68.

Reuocabile. Irreuocabile.

REuocabile ad nutum connexum cum irreuocabili, efficitur irreuocabile, 2. p. c. 33. nu. 66.

Vbi de mandato procuratoris dato in contracto irreuocabili, ibid.

Iurisdictio irreuocabilis ſui natura ſubeſt iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis, ibid. nu. 69.

Rex. Regnans. Vide *Princeps. Senatus. Retentio.*

REges Deus creauit, vt protegãt vi oppreſſos à violentijs, 1. p. c. 1. nu. 20.

Saul constitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi, ibid. nu. 21.
Reges in temporalibus dicũtur Vicarij Dei eius vicem, & locum tenentes, ibid. num. 23.
Reges in temporalibus Dei imaginem habent, & ideò veraces esse debent, 1.p.c.1. nu. 24.
Rex est Vicarius Dei non ad ostentationem, sed ad protectionem subditorum, ibid. nu. 25.
Et sicut à Deo habent delegatam potestatem Deum debent imitari, ibidem num. 26.
Regia potestas non solùm ad mundi regimen, verùm præcipuè ad Ecclesiæ præsidium fuit collata, 1.part. cap. 1. num. 31.
Rex ad restaurationem, & reædificationem templorum potest redditus Ecclesiæ sequestrare exemplo Regis Ioas, ibid. nu. 32.
Ad Reges Christianos pertinet, vt temporibus suis, pacatam habeant suam Matrem Ecclesiam, ibidem numer. 33. & 34.
Reges seruient Deo, si in Regno suo bona iubeant, & mala prohibeant, quæ ad Religionem Diuinam pertinent, 1.p.c.1. num. 35. & 36.
Reges quomodo seruient Deo, si ea quę contra ipsum fiunt, Religiosa seueritate non plectantur, ibid. nu. 38.
Regi datur tributũ pro prębenda protectione, ibid. nu. 41.
Regis manus murus est Ecclesiæ, 1.p.c.1. numer. 62.
Rex vocatur protector Ecclesiæ, ibid. num. 64.
Rex multum potest circa reformationem status Ecclesiastici, ibid. nu. 66.
Regni cor, vt est Rex, vigilat dormiente Regno, 1.p.c.1. nu. 73.
Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimem & protectionem opressorum, ibidem nu. 74.
Regnum non tam ad Regis, quàm ad vassallorum vtilitatem est introductum, ibidem nu. 76.
Rex non est constitutus Dominus rerũ, particularium, sed earum creatus protector, 1.p.c.1. nu. 77.
Reges electi sunt, vt terrore suos populos à malis coerceant, & vassallos in fide, & æquitate defendant, ibidem num. 79.
Et vt vim hostum propulsent, ibid.
Regnantis est laus, si ab omnibus pax ametur, & tota Respublica morum honestate vestiatur, 1.part. capit. 1. numer. 82.
Regi præcipua est Reipublicę salus & vassallorum tranquilitas, ibid. nu. 85.
Regibus nihil magis studiosum, quam Sacerdotum honestas, ibid. nu. 86.
Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquilitas, 1.p.c.1. nu. 90.
Regis honor in pace subditorum consistit, ibid. nu. 91.
Reges creandi finis, & obiectum est tuitio Regni, & vassallorum, ibidem numer. 93.
Regibus Hispaniarum pietate præ excelentioribus magis conuenit vi opressorum protectio, 1. part. capit. 1. numer. 101.
Regis Maiestati nihil conuenientius, quam Ecclesiæ instituta, ritus, & Sacerdotalia iura tueri, 1. part. capit. 1. numer. 114.
Regi ius competens ex priuilegio aut consuetudine in Ecclesijs est Regalia ipsius, ibidem nu. 116.
Regis maioria est, custodire, & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato, tradenda nouiter electo, refertur consuetudo Hispaniæ, 1.part. dict. c. 1. numer. 117.
Quæ maioria Regalia Regis dicitur, ibidem nu. 118.
Regi plura specialia reservantur in præmiũ summi laboris, ad publicæ vtilitatis commoda, 1.p.c.1. nu. 128.
Rex super protectione vti Regalia cognoscit inter Ecclesiasticos, ibid. nu. 132. cum seqq.
Regis forum sequitur Ecclesiasticus ratione Regalium, quę ab eo tenet, d.c. 1. nu. 136. & sequentibus, vbi de varijs exemplis & doctrinis.
Rex ad præstandam defensionem quamvis egeat cognitione, nõ tamen iurisdictione, ibid. nu. 152.
Rex summa cum reuerentia retinet litteras Apostol. vbi vrget necessitas publica damnum irreparabile populo, vel scandalum aliquod, donec Pontifex informatus quid censerit referibat, ibid. nu. 161. & seqq.
Rex Christianus omnino repellere tenetur violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus missis in terras infidelium ad prædicandum verbum Dei, 1.p.d.cap. 1. num. 164.

INDEX RERVM,

Vbi etiam quod tenetur defendere vaſſallos tirani Principis, & infidelis impedientis, eos recipere Euangelium, & audire verbum Dei, ibidem numer. 165. & 166.

Et hæc debellatio & defenſio non tendit ad compellendum, vt recipiatur fides, ſed ad protectionem Innocentium tam contionatorum, quàm volentum illam recipere, ibidem nu. 197.

Rex infidelis impediens ſuos vaſſallos audire verbum Dei vim illis & iniuriam facit, per Chriſtianos Principes propulſandam 1. part. d. c. 1. num. 169. & 170. & ſequentibus.

Reges ad virtutem fortitudinis tenentur obviando violentijs, ibid. nu. 192.

Rex in retentione Bullarum non intendit Iudicium Eccleſiaſticum vſurpare, ſed ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum commoueri, 1. part. cap. 2. numer. 7.

Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & ſpiritualibus, 1. part. cap. 2. numer. 46. & ſequentibus.

Regi de iure permittitur tollere violentiam inferendam ex litteris Apoſtol. impetratis per executionis ſuſpenſionem, ibidem num. 87.

Non Regi ſed parti cuius interſt, incumbit in priuatis negotijs proſequi coram Sanctiſsimo ſupplicationem, ibidem numer. 88.

Rex Catholicus omni reuerentia, & conatu pro ipſius ſumma Religione decreta Pontificia collit & exequi conatur, 1. par. c. 3. num. 2.

Rex ſuum præſtat auxilium, vt exequantur litteræ Apoſtol. mediocriter tollerabiles, & ſub grauiſsimis pœnis ſuos id exortat, 1. p. c. 3. nu. 5.

Rex etiam inter Religioſos cõponit, & cognoſcit extraiudicialiter, & æconomica poteſtate, vbi timetur ſcandalum, 1. par. c. 4. num. 47. & 48.

Regis & Regni damnum ad inuicem compatiuntur, 1. part. c. 5. num. 1. & ſequentibus.

Rex eſt cor, & anima Reipublicæ, ibid. numer. 2.

Rex eſt caput & anima Reipublicæ, & ipſa eius corpus, dict. c. 5. numer. 3. & ſequentibus.

Regem cuſtodiri à malis, nihil prodeſt, ſi & Regnum non cuſtodiatur, ibidem numer. 4.

Regem diuitijs & auro abundare nihil prodeſt ſi populus ſit tributus lacefitus, 1. p. c. 5. nu. 19.

Quod exemplo ſtatuę Nabucodonoſoris contritæ comprobatur, ibid.

Ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, valet Rex inter Eccleſiaſticos authoritatem œconomicam interponere, 1. p. c. 5. n. 28. & ſequentibus.

Regi nihil noxius, quam ſemel amittere maioriam ſuam, 1. p. c. 5. num. 25. & ſequentibus.

Rex ex cauſa publicæ vtilitatis ſuperuenientę poteſt reuocare, aut modificare donationem priuilegium, aut contractum à ſe factum, quando grauiter Coronam lædunt, 1. p. c. 7. num. 35. & ſeqq. vbi de limita.

Nec Regi nec Papæ in illicitis ob temperandum, ibidem numer. 39. & ſequentibus.

Rex vti protector Reipublicę generalem poteſtatem habet tuendi vi opreſſos quoſlibet, quæ non circunſcribitur caſibus expreſsis, ſi in cæteris militat rationis identitas, 1. p. c. 9. à num. 54. & à numer. 49. & ſeqq.

Rex Regalia protectionis vtens in aliquibus caſibus, non impeditur ea etiam vti in alijs ſub iure vniuerſali comprehenſis, 1. p. c. 9. num. 71. & ſequentibus, & à numer. 66.

Rex ſemper vſus fuit ſua Regalia vniuerſaliter in cunctis caſibus in quibus vi opreſſos ſuum auxilium impetrauit, ibid. num. 72. & ſeqq.

Regis præcipuum eſt intereſſe, Rempublicam tueri, 1. part. c. 13. num. 9. & ſequentibus.

Rex eſt caput Reipublicæ, à quo dependet omnis poteſtas, ibid. n. 10.

Et eius gerit imaginem, cuius loco fuit ſubrogatus, ibid. nu. 11.

Regi principaliter pertinet vim tollere, vrgens Iudicem ad reponendum, & deferendum appellationi, opreſſo tamen illam proſequi coram ſuperiore, 1. part. c. 13. num. 70.

Rex iure ſuę Regaliæ diuiſit Prouincias inter ſuas Chancellarias, vt quælibet agnoſcat de quibus violentijs Iudicum Eccleſiaſticorum cognoſcere valet, 1. par. c. 14. nu. 18. & ſeqq.

Rex plenitudinem habet poteſtatis, qua nemo vti poteſt abſque eius authoritate, 1. p. c. 14. num. 29.

Rex

ET VERBORVM.

Rex ſuæ Regaliæ virtute poteſt ad libitum genus aliquot cauſarum & perſonarum ab vno eximere Tribunali, & alteri dare, ibidem nu. 30.

Rex poteſt poteſtatem vni conceſſam moderare, & prohibere ne de aliquo genere cauſarum in aliquo Tribunali cognoſcatur, ibid. nu. 31.

Rex Catholicus maximo certat conatu de protectione, executione, & obſeruatione Concilij Tridentini, vt ex ſuis legibus patet relatis, 2. par. cap. 1. numer. 28. & 29.

Rex vigore protectionis Concil. Tridentin. commendatæ poteſt leges concedere in Concil. confirmationem, & eius obſeruationis incitatiuas, d. 2. p. c. 1. numer. 31.

Rex vigore protectionis commendatę poteſt Prælatis mandare, vt decreta Concilij inuiolabiliter obſeruent, ibid. num. 32.

Rex Franciæ vigore protectionis Concilij Baſilienſis ſibi commendatæ cognoſcit de Prælatis illud contrauenientibus, ibidem num. 33.

Regis Catholici reverentia erga Sedem Apoſtol. præ cæteris floret, & infertur ex ſummo affectu, quo in ſuis ditionibus fecit obſeruare Concil. Trid. 2. p. c. 1. 52. & ſequentibus.

Rex Catholicus acerrimus Trid. protector non patitur litteras contra formam inſeparabilem à perſona Papæ expeditas in prima inſtantia, exequi, ſed vel retinet, vel tradit parti vt illis coram Ordinario vtatur, iuxta diſtinctionem de qua, 2. p. c. 6. nu. 42. & 43.

Rex Catholicus vti Concil. protector poteſt obviare ſtylo peſtifero ingentia damna includenti ne inhibitiones temporales captioſe operentur perpetuo, cum contra Trid. expreſsè ſit inductus, 2. p. c. 7. num. 30.

Rex Catholicus vigore protectionis Concilij ſibi commendata poteſt mandare Prælatis, vt obſeruent decreta Trid. ibid. numer. 31.

Rege obviante ſtylo inhibitionis captioſè laqueus vi opreſſorum contritus dicetur, & ipſi per protectorem liberati, ibid. numer. 32.

Rex ſimul & Dux in Ducatu conſideratur qualitas ducis, 2. p. c. 15. n. 35.

A Rege indicante vti Duce appellatur ad Superiorem Ducis, omiſſa Regia qualitate, ibid. nu. 36.

Regi iure naturali pertinet ſuorum ſubditorum vi opreſſorum protectio, 2. p. c. 20. numer. 18.

Ac etiam Concil. Trid. protectio ex Bullis Pontificalibus, ibid. numer. 19. & ſequentibus.

Ad Regem confugiens nec dicitur delinquere, ſicuti nec fugitivus, 2. part. c. 20. numer. 28.

Nec ob id debet moleſtari, ibidem numer. 29.

Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet, 2. p. c. 20. num. 49. & 50.

Regis authoritas contemnitur, recurſuque illuſorius redditur, atque fraudibus via aperitur, ſi recurſu pendente ſuper monitorialibus percutientibus primam inſtantiam, principalis cauſa proſequeretur in Rota contra recurrentem in defenſum, 2. part. c. 20. num. 54. & ſequentibus.

Rex Catholicus idem quod Imperator rectè cantare poteſt, quod in ſuis Regnis nihil timeri poteſt, 2. part. c. 24. numer. 21.

Rex vti protector ſuorum vaſſallorum pati non debet vt extrahantur à ſuo Regno, quod ſi de facto extrahantur per retentionem ſucurrit opreſsis, 2. p. c. 31. num. 40.

Rex excuſatur à reſtitutione Regni, & ſi iniuſte retinens ſi inde damnum magnum ſuo ſtatui oriatur, 1. part. cap. 6. numer. 11.

Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio ſuper additur difficilis additus ad Sedem Apoſtolic. ad iuſtitiam retentionis litterarum, cum Hiſpaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus ſita ſint, 1. p. c. 1. §. vnic. num. 4. & ſequentibus.

Ob longam diſtantiam, & iminens periculũ in mora poſſe Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere agnouit Diana, ibidem nu. 22. & 23.

Regis immediata perſona, an comprehendatur in ſuo decreto prohibitiuo cauſarum tangentium Sanct. Inquiſitionem, & an poſsit quaſlibet litteras Apoſtolic. huius generis retinere iuxta exiſtente cauſa, 2. part. c. 33. num. 17. & ſequentibus.

Rex Catholicus de iure, & vſu recepto, munito indultis Apoſt. retinet, & examinat litteras infringentes iura, & priuilegia S. Inquiſitionis, ibid. nu. 26. & ſeqq.

Si-

INDEX RERVM,

Simanchas refertur asserens Regem posse retinere litteras Apostol. in præiudicium S. Inquisitionis, ex vi defensionis naturalis, ibidem nu. 38.

A Rege tamquam à fonte defluit potestas, & iurisdictio omnis, & ad eum refluit, & reuertitur, 2. part. dicto capit. 33. numer. 31.

Rex non tam amplam potestatem alijs confert quam sibi maiorem non reseruet, ibidem nu. 32.

Ex qua prouenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitij à suis Magistratibus, ibidem, nu. 33. & 34.

Rex Hispan. vbi absolutè nominat suum Consilium sine alia demonstratiua de consilio iustitiæ intelligit ad differentiam aliorum Consiliorum, de quibus non loquitur sine speciale demonstratione cuiuslibet, 2. p. d. c. 33. nu. 44.

Rex Catholicus asserit se esse non solum protectorem S. Inquisitionis Hispan. sed patronum, ibid. n. 52.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S. Inquisitionis, non solùm ex vi suæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apostol. ius ei attribuentibus, vt sine suo consensu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur, ibidem nu. 54.

Rex Catholicus vti protector Concilij Tridentini in capit. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apostol. in derogationem primæ instantię Sanct. Inquisitionis, 2. part. c. 33. num. 55. & sequentibus.

Regi Catholico ex Bullis Apostol. datur priuilegium vt sine suo consensu expresso nec impetrentur, nec exequantur vti surreptitiæ litteræ in derogationem Sanct. Inquisitionis Hispanię, ibid. num. 114.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta Sanct. Inquisitionis, & eius primam & vlteriorem instantiam, ibidem numero 113.

Rex Catholicus fatetur se patronum, & protectorem Inquisitionis Hispanę esse, 2. p. d. c. 33. & 118.

Regi asserenti ; de timore scandali standum erit, ibid. nu. 126.

Ob scandalum vitandum, & nouitatem litterę Apostol. retinentur in Senatu, ibidem.

Reges Catholici semper ocurrunt executioni litterarum in præiudicium S. Inquisitionis, illasque retinet, 2. p. d. c. 33. num. 136.

Exemplaria quàm plurima ad idem recitantur, ibidem num. 137. vsque ad numerum 143.

Roma. Curia Romana. Vide *Curia.*

ROma, cum sita sit in medio Regnorum Christianorum Europæ, per necesse, longe distat ab Hispania sita in eius extremitate, 1. part. capitul. 1. §. vnico, num. 45.

Rotta. Vide *Decisi. Inhibitio. Stylus. Auditor.*

ROtta procedens contra recurrentem indefensum, & legitimè impeditum ob recursum pendentem in Senatu, vim vi addit, & multiplicat afflictiones oppresso, 2. p. c. 20. nu. 51.

Et hunc Rottæ rigorem egre fert Senatus, ibid. à nu. 17. cum seqq.

S.

Sacra. Sacrum. Sacerdos.

SAcrę Scripturæ plures authoritates recensentur concludentes infelicitatem vi oppressi carentis protectore, 1. p. c. 1. n. 5. & seqq.

Sacræ Scripturæ plura testimonia habentur miserabilis semper à pontentioribus vexari, ibid. nu. 94.

Sacerdotum honestate nihil Regibus magis studiosum, ibid. nu. 86.

Maiestati Regis nihil conuenientius, quam Ecclesiæ instituta, ritus, & Sacerdotalia iura tueri, 1. part. capit. 1. numer. 144.

Mixtica Sacra, & Ecclesiasticam diciplinam tueri, Regium ius est, ibid. nu. 119.

Pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus Abraham, Iob, & Moysem replicare & argumentari Deo, 1. part. c. 3. §. 2. num. 14.

Salus. Vide *Respublica. Populus. Princeps. Violentia.*

SAlus corporis in bene composito more ac eius administratione decora consistit, 1. p.c.5.nu.10.

Salus *Reipublicæ* nulli magis cóuenit, quam Principi, ibid.nu.*12*.

Salus populi suprema lex esto, d.c.5.numer. 21.

Salubriter pro vtilitate hominum inventa non sunt contra eorum commoda sumenda, 2.p.c.10.nu.47.

Maiestas Imperij publicæ salutis est tutela, *1*.p.c.5.num.25.

Salvus conductus. Vide *Securitas.*

Scandalum. Scandalizare.

SCandala & violentias aborret Deus, *1*.p. c.*1*.num.18.

Obvitandum scandalum tenet statutum Florentinum, ne litteræ Apostolic. exerquantur, nisi prius obtenta licentia à Senatu, 1.part. capit.2. numer.*12*. & *13*.

Edicta hæc ad euitanda scandala ordinata valent, ibid.num.14.

Statutum ne alienigena obtineat in *Regno* beneficium pro bono publico & vitando scandalo valet, ibidem numer.15. & 2.p. capit.1.numer.41.à num.*31*.cum sequentibus.

In rescriptum Principis habente clausulam non obstante scandalo supersedendum erit nihilominus ad effectum rescribendi, *1*.part.c.*3*.§.vnic. numer.*36*. & sequentibus.

Scandalum continens rescriptum contra *Rē* publicam non exequendum, adeò vt nec secundæ iussioni obtemperetur, ibid. numer.*37*.

De timore scandali & inconuenientijs litterarum Principi asserenti statur, 1.p.c.3. §.vnic.num.65.

Scandala abscindi, Christus in Euangelio iubet, *1*.p.c.4.nu.1.

Scandali causæ vti eminentioris specialiter meminit ius ad litterarum suspensionem, *1*.p.c.4.nu.3.

Cum scandalo nihil agendum, ibidem numer.4.

Pro scandali suspitione auferenda satagendum est, ibid.nu.5.

Pro scandali suspitione auferenda satagendum est, ibid.nu.5.

Pro scandalo vitando Dei protectionem invocat Propheta, 1.p.c.4.num.7.

Scandalum vbi imminet in executione litterarum Apostol. supersedendum est, ibidem num.8.

Ob scandalum vitandum retentio Bullarum iustificatur ibidem, num.*9*.

Cum scandalo etiam Papæ non obediendum, vbi rectitudo rationis dictat potius expedire non obtemperandum, quam vt scandalum nascatur, 1.part. c.4. num. 10.

Scandalum novum, quando oritur ex mandati Principis obseruantia omittenda erit, ibid.nu.*11*.

Scandalum vel absurditas aliudvè inconueniens si oriatur ex mandato Principis officialis excusatur non obtemperans, ibid. num.*12*.

Scandalū si imminet vel malum, aliquod contra bonum publicum litteræ Apostol. non exequendę ob maius vitandum damnum, *1*.p.c.4.nu.*13*.

Executio rescripti non facienda vbi timetur de vniuersali futuro scandalo, ibid. num. 14.

Vbi adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum *Regem* Siciliæ, ob scandalum suspenso: censuræ à litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant, non obtemperantem ratione scandali vitando, *1*.part.c.4.num.15.& num. 18.

Propter scandalum suspendi potest mandati executio etiam pœnalis, ibid. numer. *16*.

Scandali periculum vbi vertitur, Principi non obtemperatur, ibid.nu.17.

Nec Papæ, *1*.p.c.4.nu.18.

Papæ etiam rescribenti cum clausula (non obstante scandalo) non obtemperatur, si immineat, *1*.p.c.4.nu.19.

Scandalum est contra finem præcepti Diuini, ibid.nu.20.

Scandalum [illegible] debitorum præcauere debent Prælati, ibid.nu.21.

Superior caueret [illegible] state præcipiē li aliquid exequi cum scandalo, 1.p.cap.4.num.22.

qua

qua concurrit cum præcepto Diuino, ibidem.
Scandalum maximum oriretur in Regno si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regij patronatus, 1.p.c.4.nu.26.
Scandala,& seditiones magnæ ortæ fuerunt in Hispania, anno 64. ob admissionem alienigerum ad beneficia, ibidem numer. 27.
Et ob eas concessit Paulus III. vt nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficijs in ea, ibid.num.28.
Scandalum nascitur ex turbatione Reipublicæ,1.p.c.4.nu.29.
Scandalum imminens compellitur quis cedere beneficio obtento,ibid.nu.30.
Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se factæ, ibid. nu.31.
Ob scandalum potest Episcopus compelli renuntiare Episcopatui, 1.p.c.4.numer. 72.
Ob scandalum quis pribatur, ibidem num. 33.
Ob scandalum transfertur quis de vna Ecclesia ad aliam,ibid.nu.34.
Scandali tanta est vis vt eius ratione multa fieri permittuntur, quæ alias non permitterentur, 1.p.c.4.nu.35.
Scandalum nascitur ex surreptione ob non factam relationem beneficij obtenti, quia vergit in perniciem politici regiminis Ecclesiastici, & ob eam retinentur litteræ, 1.part. cap.3. numer.35.& sequentibus.
Scandalizantur cæteri, quando vnus plurium officia aut beneficia ocupat, ibidem.
Ob scandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem iuris Regij patrona. laicorum,& iuris stranger ij, 1.p.c.4.nu.36.
Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concil. Trid. retinentur in Senatu,ibid.nu.37.
Ob scandalum vitandum licita est lex Regni,ne alienigenę obtineant in Regno beneficia, 1.p.c.4.nu.38.
Propter scandalum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut ciuitate expelli per œconomicam Regis potestatem, ibid.nu.39
Breue Pij V. de iterum examinandis Religiosis confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformauit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi II.ibid.n.40.
Scandalum ex nouitate magnum oriri solet, 1.part.dict.c.4.num.41.& sequentibus.
Scandala orta inter Religiones & Gubernatorem Toletanum ob novum examem Religiosorum Confessorum, sedauit Rex vti protector status Ecclesiastici, 1.p.c.4. nu.44.
Item in Episcopatu Cordubensi,ibid.nu.45. & seqq.
Scandalum vbi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosos procedere, & componere, non iurisdictione, sed œconomica potestate, ibid. nu.47.
Vbi ob scandalum turbatur Regis status tranquillus, Rex inter Ecclesiasticos extraiudicialiter cognoscit, 1.p.c.4.numer. 48.
Ob scandala vitanda multi sunt casus speciales, in quibus receditur à iure, ibid.n.53. remissiuè.
Scandalum nascitur ex inobedientia legum, priuilegiorum,è conuerso verò pax, ibid. num.54.
Retentio litterarum etiam mero iure validarum locum habet, si scandalum aut damnum notabile timeatur, 1.par.c.4.numer. 56.
Scandali causam legitimam esse ad retentionem litterarum Apostol. plurimi affirmant DD. ibid. nu.6.
Scandalum oritur amutatione & nouitate eorum quæ ab antiquo sunt obseruata, tanquam causa à causato, 1.p.c.6.nu.9.& seqq.& nu.20.
Ob scandalum vitandum receditur à forma data, ibid.nu.14.
Si ex electione mero iure valida timeatur scandalum executio non datur, 1.p. c.8. nu.14.& seqq.
Ob scandalum vitandum potest Pontifex priuare aliquem suo beneficio data recompẽsa, ibid.nu.15.
Scandalum vbi adest cessat præsumptio iustæ causæ in principio concedente ius tertij, ibid.nu.16.
Scandalum, & violentia, qua fundatur retentionis cognitio contraria est iuri naturali spirituali,& opposita naturæ, 1.p.c.16. num.25.
Scandali negotium celeri eget expeditione, 2.p.c.11.nu.44.
Scandalum semper in Hispania causant Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litte-

ra-

rarum, 2. part. c. 24. num. 1. cum sequentibus.
Scandalum, & periculum Reipublicę quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem firmat Diana, 1. part. cap. 1. §. vnic. nu. 22. & sequentibus.
Tollerantia recursus tametsi proueneri ex vitando scandalo, non ideò tollerantiæ effectus eneruantur, 1. p. c. 2. num. 206. & sequentibus.
Tollerantia Papæ pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad S. Apostol. post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea, ibidem num. 208.
Cap nihil de præscriptionibus, & cap. nisi essent de prębendis ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur, ibid.
Tollerantia Papæ ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat, 1. p. d. c. 2. numer. 209.
Propter pacem firmandam, & habendam vt cesset scandalum, facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis, ibid. num. 210.
Sequestrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litterę Apost. quas retineri decernitur iam sunt executę ob timorem scãdali, 1. p. c. 10. o. vn. nu. 90.
Ob scandalum vitandum permittuntur, quæ alias non permitterentur, ibid. nu. 111.
Instante necessitate, & deficiente remedio ad reponendam possessionem, & executionem litterarum, quę retineri mandantur, omnino verificatur opinio Doctorum asserentium, sequestrandos esse fructus beneficij per Principem obvitanda scandala, ibidem nu. 108.
Regi asserenti de timore scandali standum erit, 2. p. c. 33. nu. 135.
Ob scandalum vitandum, & nouitatem litteræ Apost. in Senatu retinentur, ibid.

Scientia, scire. Vide *Ignorantia.*

Scriptura scribere in scriptis.

SCripturam vbi ad probationem requirit lex pro forma, probatio per solos testes non sufficit, 2. p. c. 6. §. 1. num. 22.
Scripturam ad probationem qui casus requirant, ibid. nu. 23.
Scriptura priuata ab aliquo subscripta etiã contra illum negantem nullam fidem facit, 2. p. c. 24. nu. 38.
Scripturam ad probationem requirit gratia Principis, quæ per testes non probatur, 2. part. c. 26. à numer. 23. cum sequentibus.
Scriptura originalis requiritur ad probationem gratię præsentandam, & non sufficit sumptum, 2. p. c. 26. à nu. 13. cum sequentibus.
Scriptura originalis si fidem non facit, multo minus exemplum ex ea deductum quantumvis solemniter, 2. p. c. 30. §. 3. nu. 4. & sequentibus.

Securitas, securus, Vide *Rex.*

REcurrenti condemnato in Romana Curia recursu pendente, Rex magis debet protectionem, cum sua sub securitate, & fide publica fuit deceptus, 2. p. c. 20. nu. 59. & 60.
Securitatis cognitione pendente, nihil erit innouandum quod à securato possit nocere, ibid. nu. 61.
Sub securo Regis deceptus in pristinum statum reponendus, vt liberè ius suum consequatur, ibid. nu. 62. & seqq.

Sedes Apost. Vide *Papa.*

SEdes Apostolica vt fons, & origo totius iurisdictionis Ecclesiasticæ, & spiritualis, & concurrit cum Ordinarijs, & euocat ad libitum causas in prima instantia, 2. p. c. 6. nu. 15.
Sedis Apost. interest, multos habere immediatè subiectos, 2. p. c. 11. nu. 32.
Sedis Aposto. interest & alterius superioris vt subditi ab alio non iudicentur, ibid. nu. 35.
Sedis Apost. Regalia est inabdicabilis obedientia, & humilis reuerentia, 1. p. c. 1. numer. 1. cum seqq.

Senatus, Senator. Vide *Princeps. Rex. Recursus. Retentio. Decreta. Violentia*

SEnatus solus iudicat de Regalijs interdicta alijs cognitione, 1. part. c. 1. num. 115.

INDEX RERVM,

Senatus praxis refertur in expeditione prouisionis vt nouitius in tuto & libertate po natur ad profitendum, quoties timetur violentia per importunas præces aut fraudē, 1.p.c.1.nu.197.

Senatores Regij caueant ne iniustè impediant litterarum Apostol. executionem, 1.p.c.2.num.38.

Senatus in retentione litterarum Apostol. non examinat negotiū principale, nec determinat, sed violentiam principaliter deducta, ibid.nu.80.& 81.

Senatus vbi reperit causam retentionis litterarum legitimam, in eodem decreto simul solet in aliquibus casibus iubere, vt pars (cuius interest) supplicet Sanctissimum, 1.p.c.2.nu.83.

Senatus retentione litterarum Apostol. nihil agit de Pontificis potestate, nec de viribus litterarum sed de eius intentione dubitatur, quod licitum est, 1.p.c.3.num.29.& seqq.

Senatus in recursu retentionis tantùm indagat intentionem Papæ, quæ deficit existente iusta causa ad suspendendam executionem litterarum, 1.part. capit.3. numer. 42.

Senatus Regius semper est evigilantissimus in Reipublicę salute, & causam retentionis non facilè, sed humili reuerentia examinat, 1.p.c.3.§.vnic. numer. 53.

Ad Senatus tanti relationem Pontifex damna delet certus aliter non moueri, quam publica poscat subditorum salus, ibid.numer.57.& seqq.

De Senatus Regij authoritate, scientia, & prudentia, de eius fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda plurima iura ponderantur, ibidem num.59.& sequentibus.

Senatores patres Principis sunt, quos vti patres veneratur, 1.p.c.3.§.vnic.numer. 60.

Senatus pars corporis Principis est, & in eius membris numeratur, ibidem numer. 61.

Senatorum scientia est officium ciuilis intelligentiæ, ibid.nu.62.

Senatus nihil proprius, quam omni vigilantia curare de bono publico, 1.p.c.3.§.vnnu.63.

Senatores sunt electi tam doctrina legum, quam experientia pollentes, ibidem num. 64.

Principi (quem Senatus representat) asserenti de timore scandali, & inconuenientijs statur, & creditur de iure, ibid. num. 65.

Senatus examini multum defert Papa ad Bullarum retentionem, eiusque informationi super damnis oriundis ex earum executione, 1.part.c.4.num.58.& sequentibus.

Senatui suo committit Rex causarum examem ob quas petitur retentio, qui indies evigilat in salutæ Reipublicę, 1.part.c.5.nu.63.

Senatores scientia & sperientia experti melius agnoscunt quæ vtilitati publicę sit conuenientius, aut noxivum, ibidem num. 64.

Senatores melius agnoscunt mores Regni, priuilegia & consuetudines, ibidem num. 65.

Senatores Regij sciunt præterita, & de futuris æstimant erudita, 1.part. c.5. numer. 66.

Senatores Regij vti prudentes ex præsentibus accidentibus quę malauentura erunt agnoscunt, & quæ damna pręcauenda, d.c. 5.nu.67.

Multa de Senatorum laude, & munere in Rei publicę salute, ibidem numer. 70. remissiuè.

Senatus in examine litterarum Apostol. nō eget iurisdictione, sed extraiudiciali cognitione, 1.part.cap.8.num.21.& sequentibus.

Senatus an possit vti retentionis Regalia vltra sex casus à lege Regia descriptos, 1.part. capitul.9. à numer.1. & sequentibus.

Senatui supremo lege noua commēdata fuit protectio Concil.Trident. 1.p.c.9.num. 53.

Senatus semper vsus fuit Regalia protectionis in cunctis casibus necessarijs, & vrgentibus, nec dubitatur in contrarium obseruantia, ibidem num.72. & sequentibus.

Senatus numquam reponit per se ipsum executionem, quantumvis Iudex Ecclesiasticus proterve nolit adimplere decretum violentiæ, vim fieri, 1.p.c.10.nu.61.& sequentibus.

Senatui reseruata est authoritas vindicandi audatiam, & inobedientiam Iudicis Ecclesiastici non obtemperantis, 1.p.c.10.num. 87.

Ad Senatum supremum cæteraſq; Chancellarias, & Audientias Regales pertinet cognitio violētiarū omnium generaliter, quas Iudici Ecclesiastici inferūr, 1.p.c.14.n.1.

Se-

ET VERBORVM.

Senatus, & Magistratus creare Regalia est Principi reseruata, 1.p.c.14.num.2.

Senatus, & Magistratus creatos potest Princeps augere vel minuere. ibid. num. 3.

Etiam ad libitum suæ voluntatis, & sine causa, ibi. num. 4.

Nec requiritur citatio cum pendeat totum à mera gratia Principis, 1.p.c.14.numero 5.

Senatus pluribus iuris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis, 1.p.c.16.num.20.

Senatui ad solam sui instructionem sufficeret extraiudicialis informatio sine partis citatione etiã per testes sumenda ad retentionem Bullarum, ibidem & numero sequentibus.

Senatus diligenter examinat causam retentionis, auditis partibus, non vt decidat principale negotium, sed ad explorandum violentiam de qua principaliter cognoscit, 1.part.cap.16.num.29.

Senatus Supremus solus vtitur Decreto de conocer proceder vbi adest competentiã inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & alios superiores ortam, non cæteræ Chancellariæ, 1.par.cap.16.num. 59. cum seqq.

Senatus tanta procedit iustificatione in causis retentionis, vt nullatenus oppresso detur prouisio Ordinaria nisi priùs relinquat fideiussorem desoluendis omnibus expensis impetranti, & simul procuratorem relinquat, cum quo prosequi valeat causa ad euittanda suspitionem dilationis, 1.p.c. 16.n.83.

Referuntur ad idem duo Decreta *Senatus*, quæ inuiolabiliter obseruantur, ibidem.

Senatores valde euigiles sint nequis calumniosè vtatur salubre remedio retentionis ad effectum differendi causam, aut vexandi aduersarium, 1. part.cap.16.num. 81. & seqq.

Vbi ad hunc finem referuntur duo eiusdem Senatus Decreta.

Senatui Supremo reseruata est priuatiuè cognitio violentiarum tangentium directè obseruationem & executionem Concil. Trid. cæteris inhibitis Chancellarijs, 2.p. c.1.n.29.

Senatui potest Princeps facultatem tribuere leges condendi, 2.p.cap.2.num.9.

Senatus ægrè fert tãm malitiam dolosam actoris, quàm Rottæ rigorem procedentis in causa per contradictas pendente recursu ad Regem super examinè, an monitoriales percutiant primam instantiam Ordinarij, 2.par. capit. 20. numero 17.

Et ob id retinet executoriales sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denuò in prima instantia tractandam, ibidem & num. seqq.

Senatores euigiles se præbeant, ne fraudem recursus patiatur in detrimentum Regis & *Regni*, 2.p.c.20.n.53.

Senatus retinet executoriales in Romana Curia per iudicium contradictarum obtentas contra recurrentem indefensum pendente recursu retentionis monitorialium causamq; remittit Ordinario, vt denuò in prima instantia recurrens oppressus vincatur 2.part. capit.20. num.71. & seqq.

Senatus non admittit omissiones in prima instantia subscriptas per *concessum*, 2.p.c. 30.n.36.

Senatus prudenter iusteq; recessit ab stylo ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere, Ordinarium processum executiuè, vel Ordinario iuxta casuum varietate, & de ratione, 2.p.c.33.num.203.

Senatus personam Principis repræsentat, 1. par.cap.3.num.65.

Litterarum executionem iam peractã *Senatus* virtute decreti retentionis per seipsum reponere nequit, 1.p.c.10.§.vn.n.1.

Senatus Regius semper amplectitur declarationes *S.* Congr. authenticas in casibus occurrentibus, 2.par.cap.30.§.5.num.8.

Senatus fidẽ negat declarationibus asserentibus per subscriptionẽ apponendã in supplicatione satisfieri formæ Trid. vti non authenticis, ibidem num.9.

Rex Catholicus non patitur, vt in aliquo subuertantur decreta Conc. Trid. ibid. nu. 25.

Senatus verbis claris Conc. Trid. decernẽtis subscriptionẽ apponendã in rescriptis adhæret, nec patitur, vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur, 2.p.c.30.§.5.n.28.

Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem. 2.p.c.33.n.1.

Senatui *Regio* priuatiua datur facultas ex lege Regia examinandi litteras Apost. in derogationem Concilij Trid.

Senatus personam Principis repræsentat, ibidem num.18.

Senatus, & Tribunalia Regia nomine Regis, & præcario exercent, 2.part.dict.cap.33. num.30.

Ex *Regijs* pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium, num.42.

INDEX RERVM,

Sententia interlocutoria diffinitiua translata in rem iudicatam.

SEntentia ad conseruandum aliquem indemnem ab obligatione, iam hac extincta per solutionem, exequitur commodo quo seruetur indemnis, vt solum sibi restituat, 1.p.c.10.num.17.

Sententia si fuerit impossibile exequi directè in quo disponit, sit executio in eo, in quo potest, ibid.num.18.

Sententiæ & Decreti retentionis fines excedere, non licèt, 1.p.c.10.num.42.

A sententia nulla licita est appellatio, & deferenda, etiam in iudicijs sui natura in appellabilibus, 1.p.c.10.n.99.

Sententia lata contra defunctum non nocet hæredi, qui ex alio iure, quam defuncti venit, 1.par.cap.12. à numero 13. & à numero 11.

Sententia iuribus complicatis vt teneat etiã pro parte, non sufficit aliquorum tantum citatio, 1.p.c.13.num.39.

Sed omnium requiritur, vt sententia teneat etiam contra citatos, ibidem numero 40. & sequentibus.

Sententia si potest exequi in portione citati non illato præiudicio portioni non citati, valet quoad citatum dumtaxat, ibidem num.42.

Sententia lata in fauorem arrendatarij, & Ecclesiæ non citatæ, nec stantis in lite, est nulla vtriusque respectu ratione connexitatis iuris & à iure Ecclesiæ dependentis, 1.p.c.13.num.44.

Sententia in connexis & inseparabilibus lata pro vno alteri suffragatur in consequentiam quãdo validè fuit prolata, secus quãdo fuit nulla ex defectu citationis, dict.c. 13.num.45.

Sententia nulla respectu vnius ex consortibus super iure separabili erit valida respectu alterius, cui non prodest nullitas consortis, d.c.13.num.46.

Sententia vnica extructura verborum concepta & non per capita distincta, in iustitia in parte influit totum, nec exequi potest, ibid.num.48.

Sententia in connexis non potest esse valida respectu vnius, & nulla respectu alteriùs, d. c.13.num.47.

A sententia super retentione Bullarum lata per Senatum Gallitiæ nequit appellari ad Chancellariam Vallisoletanam, quia causa non est capax summæ requisitæ, 1.p.c. 16.num.89.& 90.

Sententia nitens præscriptione non iuuat vltra præscriptum, 2.par. capit. 4. numero 38.

Sententia & processus per Ordinarium vigore renuntiationis exempti, non tenent, 2.par. cap. 11. numero 20. & sequentibus.

In Capitulis separatis sententia potest validè ferri super aliquibus cæteris omissis, 2. p.c.13.num.22.

Quando plures litem mouent, potest respectu vnius ferri sententia, & respectu alterius differri, ibidem num.23.

Item quando ab vno petuntur plures res, seu summæ ex diuersis causis, ibid.

Pluribus conuentis simul proportionibus sententia potest priùs cum alijs ferri, alijs omissis, quibus illa nec nocet, nec prodest, 2. par. cap. 11. numero 24. & sequentibus.

Sententiæ nullitas ob defectum iurisdictionis influit in cæteris illam confirmantibus 2.p.c.17.à num.37.

Sententia lata pro parte est nulla si iudicium est connexum, & indiuiduum, 2.par.c.13. num.27.

Tot sunt sententiæ, quot Capitula separata in illa contenta, ibidem numer. 29. & num.26.

Sententia quando dicatur continere diuersa Capitula etiam in iure patronatus, ibid. num.30.& seqq.

Sententias & rem iudicatam non excluisse Concilium, in cap.causæ omnes, §. ad hæc pluries determinauit Rotta & S.Congregatio.2.par.cap.17. à num.1.cum sequentibus.

Concilium vbi non derogat sententijs, non comprehendere casus per eas decisos, censuit S.Congregat. ibidem numero 7.& 8.

Sententiam latam à Nuntio in prima instantia contra formam Trid. nullam esse ex defectu iurisdictionis declarauit Rotta, 2. p.c.17.n.31.& 32.

Sententia in prima instantia nitens fundamento per Trident. reprobato omnino corruit, quia procedit à radicè infecta iuxta declarationem S. Congregat. ibidem numero 37.& 38.

Sententia lata super petitorio durãte adhùc possessorij suspensione, est nulla, ibidem num.40.

Sententia infirmans aliam nullam pariter, & nulla est ex defectu fundamenti, 1.p.c.17. numero 41.

Sen-

Sententia lata in petitorio ſuſpenſo eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, 2. part. capi. 16. num. 44.

Etſi lata ſit ſuper petitorio, & poſſeſſorio ſimul in totum nulla eſt, ibid. num. 45.

Sententia lata ex falſa cauſa expreſſa non ſuſtinetur ex vera, quæ aderat, 1. part. c. 12. §. vn. num. 10. & ſeqq.

Sententia vt valida ſit ſuper executione penſionis, & iſtius reſeruatione debet conſtare, 2. p. c. 26. numero 92.

Sententia lata ante purificatam conditionē, ſub qua iuriſdictio data fuit, eſt nulla, nec tranſit in rem iudicatam, 2. p. c. 27. n. 29.

Sententiæ latæ ab alieno Epiſcopo ratione contractus & renuntiatione, Clericus abſque licentia ſui Epiſcopi, an ſint nullæ? ibi. à num. 31. cum ſeqq.

Opinio Caroli de Graſsis refertur, & refutatur, ibidem.

Non ex prima ſententia agitur, ſed ex vltima confirmante, aut infirmante, 2. p. c. 29. nu. 6. & ſeqq. vſq; ad num. 10.

Sententiæ primæ effectus extinguitur per appellationem, ibid. num. 7.

Sententia Ordinarij, à qua fuit appellatum, ſi tacitè aut expreſsè tranſierit in rem iudicatam, ab eo, non à iudice appellationis erit exequenda, 2. p. c. 29. num. 31.

Quod procedit, quando tacitè, vel expreſsè fuerit à partibus approbata, ibi. & n. 32.

Item quando condemnatus intra terminum non appellauerit, quia iudex Ordinarius ſuam ſententiam exequitur, non ſuperior, ibid. n. 33. & ſeqq.

Sententia, qua enuntiatur, quem eſſe procuratorem, non probat, eſſe procuratorem, 2. p. c. 30. §. 4. n. 20.

Idem ſi enuntietur in alio inſtrumento per relationem Notarij. ibid. n. 21.

In ſententiæ conceptione nulla eſt à iure deſcripta verborum forma, nec in ea requiritur expreſſa confirmatio aut firmatio alterius, 2. p. c. 31. n. 99.

Nec refert quibus verbis vtatur iudex in proferenda ſententia dummodo ex illis mens eius percipiatur, ibid. n. 100. & ſeqq.

Sententia caſata, aut confirmata in parte in cæteris caſata, aut confirmata cenſetur, ibid. n. 102.

Sententiæ dicuntur conformes & ſi diſcordent in formalitate verborum, dummodo in ſubſtantia, & fine conueniant, 2. p. c. 31. num. 103.

Tertia ſententia ſuper eodem conueniens cū prioribus conformis dicitur, & ſi illas non confirmet, ibid. n. 204.

Sententiæ vt difformes dicantur, opus eſt, vt difformitas adſit circa ſubſtantiam, & effectum, ſeu qualitatem principalem, ibidem num. 105.

Sententia quæ fundatur in cauſa, ceſſat ceſſante cauſa, 1. p. c. 10. à num. 42.

Vide alimentis ſemel per ſententiam taxatis, ibidem.

Et de ſententia lata in ijs quæ ſuaptæ naturæ mutationem recipiunt, & de alijs exemplis, ibidem.

Sententiæ nullitas ex defectu iuriſdictionis influit in aliàs eam confirmantes, 2. p. c. 17. num. 42.

Ex ſola ſententia & re iudicata non transfertur rei dominium ſeu cauſa ante eius executionem, & rei appr[illegible], 1. par. c. 18. num. 12.

Cauſa ob quam acta irritantur influit in ſententiam, ad quam ſunt vehiculum, 2. par. cap. 27. numero 32.

Separabile. Separatim. Inſeparabilis. Vide *Complicatio. Ius. Iudicium. Connexum.*

Sequeſtrum.

SEqueſtratio non eſt generalis prouidentia in Bullarum retentione, cum multæ litteræ retineantur ob damnum Reipublicæ, quæ non reſpiciunt fructus, 1. par. cap. 10. num. 64.

Conceditur tamen pro decreti executione, vbi congruit, ibi. & num. ſequentibus.

Sequeſtri remedium regulariter non eſt tutū in Decreti retentionis executionē, quod multoties impugnauit Rotta, aliàs permittens recurſum ob defenſionem naturalem, ibid. n. 65.

Aduerſus ſequeſtrum factum per Curiam Regiam in beneficijs Eccleſiaſticis plurimi clamant DD. ibid. n. 66. declara tamen, vt ibid. & num. ſeqq.

Sequeſtrum appoſitum per iudices laicos nō impedire pacificam poſſeſsionem, pluries Rotta declarauit, 1. p. capit. 10. n. 67.

Sequeſtrum apponendum per iudices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expreſsè Bulla in Cœna, ibid. num. 68.

Declaratur tamen, & interpretatur, vt ibi. & num. ſequentibus.

Sequæſtrantur fructus beneficij impetrati ab alienigena atque beneficiorum patrimonialium adepta eorum poſſeſsione ante Se

...arus examen ob ſpecialiſsimam rationem, ibid. num. 69.

...rem derogationem iuris patronatus Regij, & laicorum, & iuris filiorum patrimonialium, & Doctoralium, Magiſtralium, & ſimilium, ibid. n. 70. & ſeqq.

Ex ſequeſtri appoſitione in beneficij fructibus, non rectè infertur ad repoſitionem executionis litterarum directè per Senatum faciendam, d. c. 10. n. 64. & ſeqq.

Sequeſtrum licèt Senatus apponat in fructibus beneficij pro executione Decreti retentionis ſemper quod litteræ Apoſtolicæ reperiuntur executæ; adhùc ex eo non integrè ſatisfit vi oppreſſo, nec fini huius recurſus, 1. p. cap. 10. à num. 64. cum multis ſeqq.

Leges Regiæ permittentes ſequeſtrum in aliquibus caſibus ſpecialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, repoſitionem executionis videntur denegare, 1. part. cap. 10. num. 72. & ſequentibus.

Sequeſtrare poteſt Rex redditus Eccleſiæ ad Templorum reædificationem, & reparationem, 1. p. c. 1. n. 32.

Sequeſtrantur ex tituli Regni fructus beneficij impetrati ab alienigena, & ſuper Originarius conſentit penſionem, 1. p. c. 10. num. 21.

Sequeſtrantur fructus quorumlibet beneficiorum eius, qui litteras ſuper beneficio patrimoniali intimare fecit, aut vſus fuerit abſque examine Senatus, & amittit naturalitatem, ibid. num. 22. & ſeqq. & num. 69. & ſeqq.

Per ſequeſtrum quando & quomodo compellatur impetrans trahere litteras, & abſolutionem à Romana Curia intra terminũ, 1. p. c. 16. num. 88.

Sequeſtrum durat in cauſa appellationis, quia niſi per rem iudicatam lis non dicitur finita, 2. p. c. 18. n. 16.

Sequeſtrum fructuum beneficiorum apponitur quando litteræ Apoſt. quas retinere decernitur, iam ſunt executi ob timorem ſcãdali, 1. p. c. 10. §. vn. num. 90.

Per ſequeſtrum fructum beneficij impetrati licèt ex integro non ſatisfiat vi oppreſsis, litteris iam executis, in aliquo tamen coadiuuat, & detrahit fraudi impetrantis, ibidem num. 91.

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum ſequeſtrantur, lato Decreto retentionis, littera ipſam executa, ibid. num. 92.

Impetrãtes beneficia patronatus Regij, aut laicorũ, ac patrimonialia, aut Magiſtralẽ, Doctoralẽque, & executioni de facto dantis litteras ipſo facto ſunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum ſequeſtrantur per Senatum, 1. p. c. 10. §. vn. num. 93.

Sequeſtrantur fructus beneficij patrimonialis impetrati, litteris executis, nam impetrans ipſo facto amiſit naturalitatem, ibi. num. 94.

Quod ex identitate, & maioritate rationis diſpoſitum intelligitur in beneficijs iuris patronatus laicorum, ibi. num. 95.

Fructus beneficij ſunt bona temporalia, & ſequeſtrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur, 1. p. c. 10. §. vn. num. 107.

Signatura. Signum Sigillum. Vide *Subſcriptio commiſsio.*

IN ſignatura gratiæ & iuſtitiæ potentiſsimis Tribunalibus, quæ cauſæ expediantur, 2. p. c. 6. n. 18.

Commiſsio de iure communi legitimè probatur per ſolum ſigillum delegantis, 2. p. c. 6. §. 1. n. 4.

Sigilli appoſitio æqualiter probat, ac ſi commiſsio fuiſſet ſubſcripta propria manu deleganti s, ibid. num. 5.

Sigilli appoſitio nihil operatur quando apponens non eſt certus, & conſcius tenoris ſcripturæ ſigillatæ, ibi. n. 11.

Per ſigillum non ſupplet ſubſcriptionem requiſitam pro forma, 2. p. c. 6. §. 1. n. 27.

Sigillum benè ſupplet ſubſcriptionẽ quando agitur deprobando conſenſu non tamen quando ad ſolemnitatem actus ſubſcriptio requiritur, ibi. n. 28.

Sigillum ſupplet defectum ſubſcriptionis, vbi agitur de ſolo præiudicio ſigillantis, non tamen tertij, quia tunc nõ admittitur probatio priuilegiata, ibi. n. 30.

Simplex ſigilli appoſitio commiſsionem nõ probat, quando actus requiritur cauſæ cognitionem, 2. p. c. 6. §. 1. n. 31.

Inter ſigillum & ſubſcriptionem æqualitas ceſſat in diſpoſitione Trid. cum ad commiſsionem auocatoriam primæ inſtantiæ requirat iuſtæ, & vrgentis cauſæ examen, ibi. num. 32. & ſeqq.

Sigillum fidem nullam facit ſi Princeps id quod ſigillauit nec vidit, nec per legit, ibi. num. 34. & ſeqq.

Signatura dicitur omnis ſubſcriptio in ſupplicationibus appoſita, ſiue per Papã, ſiue per alios quoslibet, 2. p. c. 30. n. 5.

Flaminius Parisius refertur atteſtans de ſignatura ſupplicationis propria manu Sanctiſsimi, & eius praxi, ibid. num. 14.

Signatura per *fiat* ſolus vtitur Papa, ibidem num 17.

Et vt fauorabilior alijs ſignaturis præfertur, 2.p.c.30.num.19.

Signatura per *fiat* alijs latior eſt, & potentior, 2.p.c.30.num.18.

Signatura per *conceſſum* vtitur Prælatus habens facultatem à Papa ſubſcribendi ſupplicationes, ibid.num.25.& ſeqq.

Prælatus habet limitatam poteſtatem ſignandi ſupplicationes ad beneficia certæ quantitatis, ibid.num.27.

Supplicationes cæteras omnes ſignat Prælatus, cuius operâ vtitur Papa ad exonerationem tot grauiſsimorum negotiorum, 2.p.c.30.num.28.

Prælatus habens à Papa facultatem ſignandi ſupplicationes, qua forma per *conceſſum* ſubſcribat, ibid.num.29.

Et tàm in prima ſupplicationis parte, quàm in ſecunda, ibidem.

Signatura per *fiat* vtitur Papa. Prælatus vero per *conceſſum*, 2.p.c.30.num.32.

In ſignatura gratiæ licèt adſit differentia inter Papam & Prælatum in ſupplicationibus ſubſcribendis iuſtitiam tangentibus nulla, vel modica, ibidem numero 33. & ſeqq.

Signatas commiſsiones per *conceſſum* non admittit Senatus in prima inſtantia, ibid. num.36.& ſeqq.

Signans Prælatus per *conceſſum* licèt dicat in præſentia D.N. Papæ. in Papæ præſentia nunquam ſubſcribit, ſed in domo ſua, 2.p.c.30.n.37.

Præſentia Papę, quam aſſerit Prælatus in ſua ſignatura per *conceſſum* eſt ficta, ibi.n.38. & ſeqq.

Signatura per *fiat* præfertur ſignaturæ per *conceſſum*.d.c.30.n.41.

Et ſignatura per *conceſſum* habeat prægnantiores, & priuilegiatiuas clauſulas, ibid. num.42.& ſeqq.

De ſignatura per *annullum Piſcatoris*, & quę litteræ per eum ſignentur, 2.p.d.c.30.nu. 49.& ſeqq.

Sigillum quæ ſigna habeat, vt illi fides detur, d.c.30.n.51.& 52.

Per plumbum ſigillantur omnes Bullæ expeditæ per Chancellariam, aut per Cameram ibidem num.59.

In ſigillo plumbeo quare apponitur facies S. Pauli ad dexteram, & S.Petri ad ſiniſtram ibid.num.60.

Sigillum plumbeum quibus litteris circunſcribitur, 2.p.d.c.30.n.61.

Habens ſignaturam per *placet* à Papa, an intelligatur habere connexam ſignaturam commiſsionum, d.c.30.§.1.n.4.

Signatura non petitio attenditur, & quod commiſſum non legitur, dicitur eſſe neglectum, ibid.n.23.& 24.& ſeqq.

Signaturæ ſupplicationum confunduntur litteris deſuper expeditis, quia ex eis non apparet à quo fuerit ſupplicatio ſubſcripta, an à Papa, an ab alio habente ſignaturam, quia omnes eodemmodo ſcribuntur, 2.p. c.30.§.2.num.4.cum ſeqq.

Signatura ſi à Bulla diſcrepat, creditur ſignaturæ, ibid.num.29.

Signaturæ crædítur quoad circunſtantias gratiæ putà tempus, vel qualitates, ibid. num.30.

Per quam ſignaturam an per *fiat*, an per *conceſſum* litteræ fuerint expeditæ vbi dubitari contingit, ſupplicatio ſubſcripta exhibenda erit, 2.c.30.§.2.n.31.

Signatura non dignoſcitur ex tenore litterarum atq; ideo illa ſimul producenda ad elidendam veritatem, ibid.num.32.

Signata ſupplicatio non probat, niſi litteris expeditis, ibid.n.34.

Signaturæ creditur quoad confectionem litterarum ſuper ea, 2.p.d.c.30.§.2.n.35.

Signatura ad verbum regiſtratur per abreuiatorem in libro, & ſi de ea dubitatur ad eum quaſi ad Protocolum recurritur, ibi. num.36.

Ad ſignaturam originalem recurritur, quando excitatur, litteras fuiſſe extenſas, vel reſtrictas & aliter quam à Papa conceſſum ibid.num.37.cum ſeqq.

Signaturæ; quoad contenta in ea magis ſtatus, quam Bullæ deſuper ſumptæ, 2.p.d.c. 30.§.2.n.38.

Signaturam adire opus eſt pro declaratione ſi commiſsionis verba obſcura ſint, ibi. num.44.

Sigillum comprobat confirmat & robur addit ijs quæ in ſcriptura continentur, 2.p.c. 34.num.73.

Socius.

SOcius no priuilegiatus potitur foro priuilegiati ſui ſocij in rebus indiuiduis, 2.par, cap.33.num.7.

Socius gaudet priuilegio fori ſui conſocij in iuribus inſeparabilibus, ibidem numero 72.

Minoris priuilegio fori gaudet maior consocius in inseparabilibus, ibidem num. 73.
In re indiuidua quis non patitur præiudiciũ ratione communionis, & societatis cum alio, 2. p. d. c. 33. n. 76.

Similitudo, Simile.

SImiles causæ expressis admittuntur ad Bullarum retentionem, 1. part. capit. 9. num. 30. & seqq.
In similibus casibus in quibus datur identitas rationis ad retinendum litteras, istæ in Senatu examinantur, 1. part. c. 9. num. 41. cum seqq.
Similitudo omnimoda debet dare, vt fiat extensio de similibus ad similia, 2. par. c. 10. à num. 46. cum seqq.
Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici, non tantam dari dicit Gonçalez, quæ reseruationem excludat, 1. part. c. 10. §. vn. num. 99.
Similitudo omnimoda inter duos casus non requiritur ad comprehensionem legis, sed sufficit quod conueniant in casu, de quo agitur, ibidem num. 100.

Simplex. Vide *Surreptio.*

SImplex surreptio habile ad retentionem litterarum, 1. part. capit. 8. à numero 1. & seqq. vide in verbo surreptio.

Singula.

SIngula, singulis congruè referenda sunt, 1. part. capit. 2. à numero 86. vbi ad plura vtilia infertur.

Solemnitas. Vide *Forma. Subscriptio. Qualitas.*

SOlemnitas requisita tempore actus, vel ante ipsum si tunc non adsit actus est nullus, licèt posteà sequatur, 2. part. capit. 5. §. 1. num. 29.
Solemnitas seu qualitas quæ requiritur pro fundamento eo tempore debet concurrere, non tamen sufficit quod posteà subsequatur, ibidem numero 30. & sequentibus.

Solitum, insolitum.

INsolitis rescriptis non est parendum, 1. p. cap. 6. num. 23.
Insolitum dicitur quod non solet fieri, solitum vero quod aliquando factum fuit, ibidem.
Contra insolita rescripta præsumitur, ideo in eorum executione supersedendum, ibid. num. 24.
Insolita, & insueta continens rescriptum præsumitur falsum, 1. part. capit. 6. numero 26.
Sequæstrum beneficij demandato Principi, donec causa cognoscatur, non priuat possessione, 2. part. cap. 34. num. 195.

Solutio. Soluere. Vide *Destinatio. Contractus. Obligatio.*

Species, Speciale. Vide *Genus.*

PEr enumerationem specierum non restringitur genus præcedens in eadem dispositione, 1. p. c. 9. n. 55.
Specierum enumeratio post genus facta intelligitur causa maioris declarationis, & expressionis, non restrictionis, ibidem numero 57.
Per specierum enumerationem in eadem dispositione factam nunquam censetur restrictum genus, quando genus, & species tendunt ad easdem personas, ibidem numero 58. & 59.
Secus quando genus, & species apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, 1. p. c. 9. num. 60. & sequentibus, vbi de alijs limitationibus.

Spirituale. Spiritualitas. Vide *factum.*

DE facto rei spiritualis incidenter cognoscit iudex laicus, 1. part. capit. 10. numero 85.
Spirituale nihil concurrit in retentionis cognitione impeditiuum exactæ indagationis nec respectu principij, nec respectu finis, 1. part. capit. 16. num. 23. & seqq.

Status. Vide *Comparens. tertius.*

PVblicus rerum status sæpiùs ex priuato turbatur priuataque iniustitia causatiuè publicam producit perniciem, 1. part. c. 3. §. vnic. num. 69.
Statum Ecclesiæ si præsumitur turbari, aut scan-

ſcandalum oriri ex præcepto iniuſto Papæ, non obtemperatur ſine peccato, 1. p. cap. 4. num. 46. & ſeqq.

Papæ præceptum non exequendum, vbi præſumitur publicum ſtatum Eccleſiæ turbandum, 1. p. c. 5. n. 56.

Si ex præcepto iniuſto Papæ vehementer præſumitur ſtatum Eccleſiæ turbari, non eſt parendum, 1. p. c. 6. num. 13.

Per actus reſolutionem res reddit ad priorem ſtatum, ac ſi geſtus non fuiſſet, 1. part. cap. 10. numer. 127. & 2. part. capit. 12. à num. 70.

Status Eccleſiaſtici, & Conciliorum maximè Trident. Principes ſunt protectores, 2. part. cap. 1. num. 27. quod plurimorum authoritate fulcitur, ibidem.

In eodem ſtatu, quo erat lis, illam debet cõtinuare, & aſſumere ſuperior aditus ob negligentiam Ordinarij non terminantis infra biennium, 2. part. c 6. num. 2. & 3.

Re redacta ad priorem ſtatum, ius ſemel cõſolidatum, ſeu aliter amiſſum reuiuiſcit, 2. p. c. 19. num. 38.

De effectibus rei reddactæ ad priorem ſtatum, ibidem numero 39. remiſsiuè.

Statutum, ſeu Conſtitutio. Lex. Supplicatio.

STatutum Florentinum, ne litteræ Apoſtol. exequantur, niſi habita prius licentia à Senatu ob vitanda ſcandala; validum eſt, 1. p. c. 2. num. 12. & 13.

Ædicta hæc ad euitanda ſcandala ordinata valent, ibidem num. 14.

Statutum, ne alienigena obtineat beneficiũ in Regno pro bono publico, & euitando ſcandalo valet, ibidem num. 15.

Statuta ſaluberrima à maioribus inſtituta nec excedenda, nec immutanda ſunt, 1. p. c. 6. num. 7. & ſeqq.

Statutum prohibens adquiſitionem, non prohibet adquiſitorum retentionem, 1. p. cap. 10. num. 47.

Statutum loquens contra ingredientem poſſeſsionem non habet locum in retinente, ibidem num. 48.

Statutum prouidens aliter, quam ius commune cum certis modificationibus quid quid in eo exprimitur habetur pro forma, 2. p. c. 6. num. 23. & 24.

Statuto prohibente omnium exceptionem contra inſtrumentum publicum, admittitur exceptio quod inſtrumentum non ſit publicum, 2. part. capit. 34. numero 169. & ſeqq.

Statutum permittens obligationem filio fam. artifici intelligitur, ſi obligatur intuitu artis, 2. part. capit. 5. §. 4. numero 7. cum ſeqq.

Statutum diſponens adhibendam fidem libris mercatoris reſtringitur ad negotia tangentia mercantiam, ibidem num. 10.

Stylus. Vide *Inhibitio.*

STylus Romanæ Curiæ obſeruat, omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum debere tractari, 2. part. capit. 3. num. 6.

Stylus Senatus in remittendis cauſis Ordinario in prima inſtantia nihil detrahit ver bis Bullæ Cœnæ relatis, 2. part. capit. 3. num. 28 & 29.

Stylus introductus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò eſt contra ſubſtantiam actus, 2. part. capit. 7. numero 11. cum ſequentibus.

Stylus dans robur perpetuum inhibitioni temporali includit dolum, & fraudem, & laqueum iuſtitiæ partis, & iudici inferiori, ibid. num. 3.

Stylus vt inhibitio temporalis operetur vti perpetua etiam immemoriali vallatus reprobatur à Tridentin. ibidem numero 17.

Stylus, qui ſimpliciter peccat in forma inhibitionis expediendæ, ſi eſt à Trident. reprobatus; quanto formoſius illic, qui ſimul continet fraudem, & dolum, 2 part. cap. 7. num. 20.

Stylus, vt inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua fuit inuentus ad illudendum Trid. Decretum, ibid. numero 21.

D. Franciſcus de Aluiſis Auditor Nuntij Hiſpan. laudatur acquieſcens fundamentis Authoris in facti contingentia acerrimè impugnãtis ſtylum aſſertum ſui Tribunalis, vt inhibitio temporalis ad quadraginta, poſt illa cauſaret attentata, ibidem num. 29.

Stylum a nemine carente poteſtate condendi legem introduci poteſt contra ius clarum, ſecus contra dubium, 2. part. capit. 7. num. 34.

Rex Catholicus vti acerrimus Trident. protector poteſt obuiare ſtylo peſtifero ingentia damna includenti, ne inhibitiones temporales captiosè operentur per-

pe-

petuò, cùm contra Trident. expresè sit inductus, ibidem numero 30. cum sequentibus.
Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui sit cognitionis remissio ex Trid. prouenit de necessitate iustitiæ, 2. part. cap. 26. num. 32.
Stylus Senatus retinendi litteras meræ iustitiæ percutientes primam instantiam Ordinarij, isti facta simpliciter remissione causæ valide comprobatur, ibidem à num. 33. & seqq.
Stylum etiam immemoriali vallatum introductum contra formam à iure traditam inhibitionem expeditione expresè reprobauit Concil. Trid. 2. part. cap. 31. nu. 13. & seqq.
Stylus Rottæ non obligat extra eam in partibus nec attenditur, nec seruatur, ibidem num. 15.
Stylus in contrauentionem Trident. circa formam inhibitionum admitti non debet in Hispania, quoad vnguem seruatur Trid. intactum, ibid. num. 16.

Subdelegatus. Vide *Delegatus. Commissio.*

SVbdelegatio tacita an scientia & patientia Episcopi indicatur, 2. p. c. 34. nu. 18.

Subditus. Vide *Vassallus. Princeps. Dominus.*

SVbditus non constituitur in possessione exemprionis ex eo, quod non appareat, superiorem non exercuisse iurisdictionem in illum, nisi probetur casus contingentia, & ipse exercere volens fuisset repulsus, 2. p. cap. 16. numero 35.

Subrogatio, subrogatium.

SVbrogatio gratiosa non intrat vbi non constat de beneficio litigioso, 2. part. cap. 34. numero 154. & sequentibus.

Subscriptio, subscribere. Vide *Supplicatio signatura. Litteræ. Commissio. Instantia.*

Causæ quæ legitimæ sint, vt Papa subscribat commissiones propria manu in prima instantia, recensentur in constitutione Leonina, 2. p. c. 3. n. 14.
Quarta exceptio, cap. causæ omnes (quæ vergit circa subscriptionem commissionum auocatoriarum propria manu Sanctis.) frequentior est in Senatu, & maxima reuerentia amplexa, 2. part. capit. 6. numero 14. cum seqq.
Subscriptio propriæ manus pro forma fuit inducta à Tridentino in commissionibus auocatorijs in prima instantia, ibid. n. 17. cum seqq.
Quod & expresè dixit motus proprius Gregor. XIII. ibid. num. 21.
Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi cum nouiter appetat Trident. in commissionibus primæ instantiæ auocatorijs; vltra ius commune, formam substantialem inducere intelligitur, 2. p. cap. 6. num. 22. cum seqq.
Subscriptio petita à iure est forma, ita vt aliter actus sine ea fidem nullam faciat, d. c. 6. num. 25.
Subscriptio commissionis non supplet nullitatem ob defectum requisiti aliunde pro uenientis à iure communi, vel alio statuto 2. p. c. 5. §. 1. n. 34.
Subscriptio manu propria à iure in actu requisita nequit per æquippolens, aut actum fictum, sed verum fieri, 2. part. capit. 6. num. 27.
Subscriptio manu propria Sanctis. requisita Trid. in commissionibus primæ instantiæ est forma, ibid. num. 28.
Subscriptio manu propria vbi requiritur, an sufficiat scriptio manu propria, 2. p. d. c. 6. num. 29.
Subscriptio vbi requiritur ad euittandum præiudicium tertij, & ad eius fauorem, non sufficit scriptio propria manu, ibidem num. 30.
Subscriptionis propriæ manus defectus vitiat commissiones in prima instantia, ibidem num. 32.
Subscriptionis formam dum postulauit Trid. non considerauit effectum, sed damnum & inconueniens in principio existens auocationis in prima instantia, 2. part. dict. c. 6. num. 34.
Subscriptionem propriæ manus Sanctis. esse actum respicientem personalitatem, in qua verus scribendi actus attenditur, non repræsentatiuus, ibidem num. 39. & seqq. & à num. 33.
Subscriptio propriæ manus Sanctis. non est necessaria, vt præcisè adhibeatur in commis-

missionibus ad partes missis, sed sufficit quod apponatur in supplicatione qua commissio petitur, ibidem num.45. & 46. vide tamen cap. 30.§.5. per totum.

Subscriptio non apposita in commissionibus ad Senatum delatis, quomodo fit in eo probanda, vt satisfactum dicatur formæ Trid. & protectionis Regaliæ cesset, 2.p. c.6.n.46. remissiuè.

Subscriptio manu propria Papæ non tollit suspitionem fraudis, 2.part. capit.6.§.1. num.13.

De pluribus dubijs, ampliationibus & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas, vel subscribendas propria manu Sanctis. ibid.num.17. remissiuè.

Subscriptio vbi requiritur, & sigillum eandem vim & parem probationem inducunt, ni & pari passu ambulant de iure, ibidem numero 18.

Subscriptio quando requiritur in actu pro forma, minimè suppletur per sigilli appositionem, 2.p.c.6 num.19.& seqq.

Subscriptio propriæ manus Sanctis. specialiter destinata est à Trid. ad probationem commissionis auocatoriæ in prima instantia, quo casu solum sigillum non sufficit, ibidem num.25.

Subscriptio propria manu vbi requiritur ad solemnitatem, aut remouendam suspitionem, non suppletur per sigillum, ibidem num.26.

Subscriptio vbi non requiritur pro forma suppletur per scriptionem, 2. part.cap.6. num.30.

Subscriptionis defectus vitiat commissionem, necnon annullat ipso iure cætera omnia deriuatiua citationes, inhibitiones, & executoriales, 2.p.c.6.à num.34.

Subscriptionis defectus non suppletur per annullum Piscatoris, cum etiam non probet, quando scripturæ tenor ignoratur à Domino sigilli, 2.part.capit.6. dict. §.1. num.37.

Subscribens in schedula vacua sibi non præiudicat, eo quod non vidit, nec legit posteà scripta, ibid.num.38.& 39.

Quod procedit siue in subscriptione schedulæ vacuæ, siue in ea sigillanda, ex identitate rationis, ibid.num.40.

De pluribus difficultatibus tangentibus subscriptionem commissionis in prima instantia à quibus subscriptio fiat, quomodo in Senatu probetur, an per exemplum supplicationis subscriptæ, an per relationem iudicis Delegati, aut Notarij? & alijs similibus & singularibus, vide remissiuè, 2.p.c. 6.d.§.1.n.42.

Subscriptionis qualitas resoluitur, resoluta semel ipsa commissione principali, 2.par. capit. 12. à numero 45. cum sequentibus.

Subscriptio manu propriæ qualitas est commissionem informans, huic accessoria, cuius naturam resolutiuam simul sequitur, ibid.num.49.

Subscriptæ commissionis impedimento sublato, iurisdictio de facili reuertitur ad suam naturam, nempè Ordinarium, ibid. num.53.& seqq.

Subscriptionis qualitas regulatur à viribus commissionis, cui apponitur, 2.p.cap.12. num.82.cum seqq.

Ex non subscripta commissione citans, an possit in Senatu euitare retentionem, vel remissionem Ordinario, ostendens aliam subscriptam ad idem? 2.p.c.12 §.vn.n.2. cum seqq.

Ex non subscripta secunda commissione citatus obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor aliam subscriptam in Senatu ostendat, 2.par.cap.12.§.vnic. num. 17.cum seqq.

Subscriptio non calificat, nec approbat ea, quæ non leguntur in supplicatione, ibidem num.53.& seqq.

Subscriptionis formulæ, quibus signatur singulæ litteræ Apostol. siue per Sanctissimum, siue per alios ad id deputatos ignotæ sunt in partibus Hispaniæ, necessariæ tamen penitùs recursus Regij cognitioni, 2.p.c.30. num.1.& seqq.

Subscriptionem apponit Papa in eodem papyro supplicationis, d.c.30.num.5.

Subscriptio omnis siue per Papam, siue per alios quoslibet in supplicationibus apposita dicitur signatura, ibidem.

Subscriptio Sanctissimi apponitur per *fiat*, cum prima littera nominis proprij, quod Papa habebat ante creationem, non posteà assumpti iuxta morem R. Ecclesiæ, ibidem num.6.

Subscriptione per *placet* vtitur Sanctissimus in commissionibus, quibus rectè conuenit formula hæc.d.c.30.num.11.

Subscripta supplicatio per Sanctis. ad quos officiales transmittatur, vt deniq; Bullæ fabricentur super ea, ibid.num.12.

De efficatia verbi, *fiat*, quo in subscriptione supplicationis vtitur Papa, & qua ratione per *fiat* subscribat, ibid.num.16.

Subscribit Papa supplicationes, vt plurimum

in

in ſua Camera, præſente Datario, aliquando in plena ſignatura, dict. c. 30. num. 20.
Subſcribit Papa ſupplicationes propria manu, & cum prima littera ſui nominis proprij, litteras vero deſuper expediendas nullatenus; imò in eis apponitur nomen aſſumptum in creatione & quare, ibidem numero 21. & ſeqq.
Subſcribit Sanctiſ. ſupplicationes propria manu, ac nomine proprio, quia facit actum perſonalem, & actionem propriam à ſua voluntate, & animo dependentem, ibidem num. 22.
Prælatus iuxta negotij grauitatem aliquas litteras defert Sanctiſsimo ſubſcribendas, qui, ſi adeſt iuſta cauſa, ſubſcribit propria manu, 2. p. d. c. 30. numero 85.
Subſcriptionis forma Concil. Tridentin. vt perſonaliſsima excludens omnem fictionem, & veritatem repræſentatiuam, atque ſubſcriptionem per æquippolens, ibidem numero 29. & ſeqq.
Prælatus habet facultatem ſubſcribendi ſupplicationes ad beneficia, prout ſupponit regulæ Chancellariæ, ibidem numero 44.
Subſcriptio per *conceſſum* in commiſsionibus auocatorijs primæ inſtantiæ non ſupplet defectum ſubſcriptionis propriæ manus Sanctiſsimi. 2. par. dict. cap. 30. numero 45.
Sanctiſsimus difficillimè ſubſcribit litteras auocatorias ab Ordinario, iſi iuſta, & probata adſit cauſa, ibidem numero 47.
Diuerſimodè ſubſcribit Papa commiſsiones agitandas in Curia, aut in partibus auocatorias primæ inſtantiæ, ibidem numero 48.
Per nullam ſubſcriptionem, aut ſignaturam in litteris auocatorijs primæ inſtantiæ ſatisfieri poteſt formæ perſonaliſsimæ Concil. Trident. requirentis ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſsimi, 2. par. dict. c. 30. num. 68.
Subſcriptione propriæ manus Sanctiſsimi in ſupplicatione appoſita, an comprehendatur commiſsio executoris in litteris poſtmodum expeditis lecta, 2. par. d. c. 30. §. 1. num. 1. cum ſeqq.
Subſcribens contenta omnia in ſcriptura dumtaxat videtur approbare, dict. §. 1. num. 15.
Subſcribens cenſetur propriæ, & virtualiter ſcribere omnia contenta in ſuperiore ſcriptura, ibid. num. 16.
Subſcriptio virtualiter continet quidquid in corpore ſcripturæ continetur, omnia per ſubſcribentem approbantur, ibid. num. 17.
Subſcriptio cum qualitate aut limitatione non operatur vltra eam, 2. par. d. c. 30. §. 1 num. 18.
Subſcriptio ſimpliciter relata ad ſcripturam non comprehendit, quod in ea non appareat, nec continetur, dict. §. 1. numero 19.
Subſcriptio limitata limitatum producit effectum, ita vt in ſcriptura contenta non limitata approbata intelliguntur, ibidem num. 20.
Subſcriptio generalis, & non limitata comprehendit omnia in ſcriptura contenta, nec ſpecialis expreſsio ſingulorum neceſſaria eſt, 2. par. dict. cap. 30. §. 1. numero 26.
Subſcriptio ſimplex, & generalis ſufficit, ibid. num. 27.
Subſcriptionem non extendi ad ea, quæ in ſcriptura non leguntur, determinauit Rota, ibidem numero 33.
Subſcriptio reſtricta ad ſuperiùs expreſſa vltra non operatur, 2. par. dict. cap. 30. §. 1. num. 34.
Subſcriptio propriæ manus in ſupplicatione ad rem petitam appoſita non influit, nec determinat executoris dationem in ſupplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non reſpicit, ibidem numero 39.
Subſcriptio ſupplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, ſi executoris commiſsio ſeorſum data propria manu Sanctiſsimi non ſit ſubſcripta. quominus Ordinario cauſa remittatur, ſi eius prima percutiatur inſtantia, ibibem numero 40.
Subſcriptio propriæ manus Sanctiſsimi, cum in commiſsionibus non apponatur, ſed in ſupplicatione tantum, quia petuntur, quo modo in Senatu ſit probanda, vt impediatur remiſsio ad Ordinarium in prima inſtantia, 2. par. cap. 30. §. 2. nu. 1. cum ſeqq. & latiùs §. 5. per totum.
Subſcriptione propriæ manus Sanctiſsimi non egent commiſsiones in prima inſtantia miſſæ ad partes. cum ſufficiat ſupplicationem, qua petuntur ſubſcriptam eſſe, quo ſatisfit Trid. d. §. 2. nu. 8. vide tamen §. in §. 2. per totum.
De ſubſcriptione (quæ in commiſsione auocatoria non apponitur nec apparet) impetrans debet docere in Senatu, per ipſam ſupplicationem ſubſcriptam, vt commiſsio auocatoria in prima inſtantia poſsit prodeſſe & remiſsionem ad Ordinarium euitare, dict. §. 2. numero 9. ſed an ſufficiat

ciat in *Senatu*, vide in §. 5. per totum.

Subſcriptio propriæ manus qualitas eſt formalis, & præciſa, qua fundatur commiſsio auocatoria in prima inſtantia, 2.par. cap. 30.§.2.n.13.& ſeqq.

Subſcriptionis ſolemnitas extrinſeca (maximè conſiſtens in facto) non præſumitur interueniſſe, ibidem numero 16.& ſequentibus.

Subſcriptio proprię manus conſiſtit in facto, & manifactura Sanctiſsimi, quod minimè præſumitur, niſi probetur, ibid.numer.18. & ſequentibus.

Subſcriptionis ampliori probatione adſtringitur impetrans, 2.p.cap.30. §.2.nu.24. & ſeqq.

Subſcriptio per ſupplicationem originalem exhibendam in Senatu probari debet ab impetrante, 2.par.dict.cap.30.§.2.num. 27 & ſequentibus, vide tamen in §.5. per totum.

Subſcripta ſupplicatio erit exhibenda iudici de partibus coram quo oppoſitum fuit diſcrimen inter ipſum & litteras, ibidem numero 337.

Subſcriptio originalis in Senatu Pariſienſi fuit præſentata, coram quo fuerat exceptum, Bullas aliter cantare, quam in ſignatura continebatur, huicque fidem datam fuiſſe in facti contingentia teſtatur Rebuffus, ibidem num. 39.

Sum ſubſcriptio nulla legatur nec mentionetur in commiſsione auocatoria, per impetrantem ei inſiſtentem, & allegantem probanda erit in Senatu, 2. par. dict. cap. 30. §. 2. numero 40. & in §. 5. per totum.

Hac ſubſcriptione Reali in Senatu non apparẽte, cauſa in prima inſtãtia Ordinario indubiè remittetur, ibid.num.51.

Subſcriptio ſi in litteris mentionetur, & negetur, quis eam probare tenetur, adſtringaturque ſupplicationem ſubſcriptam in Senatu præſentare, ibid.num.52.

Vbi de differentia inter litteras ipſas (quibus Summus ipſe Pontifex loquitur & aſſerit ſuam ſubſcriptionem) & litteras monitoriales, & ſimiles, in quibus iudex aſſerit ſubſcriptionem, 2.p.d.c 30.§.2.num.53.

Subſcriptio propriæ manus, an per exemplũ ſupplicationis ſubſcriptæ in Senatu probata dicatur? 2.p.c.30.§.3.n.1.cum ſeqq. vide tamen §.5.per totum.

Subſcripta ſupplicatio ſufficit ad probandam qualitatem & circunſtantiam gratiæ, 2.part.capit.30. §.3. numero 14. & ſeqq.

Et ſubſcriptionis relatione facta per iudicem, vel Notarium in monitorialibus magna oritur etiam peritiſsimis confuſio, vt credant, commiſsionem fuiſſe ſubſcriptam manu Sanctiſsimi. 2.par.cap.30 §.4.n.1. cum ſeqq.

Subſcriptionem ſimpliciter relatam in monitorialibus poſt inſertas litteras gratiæ incautè aliqui referunt ad commiſsionem, cum non reſpiciat niſi ipſam gratiam dumtaxat per Papam ſubſcriptam, 2.par. c. 30.§.4.n.4.

Subſcriptionis relationi in monitorialibus clarè reſpicienti partem executiuam, & commiſsionem factæ à iudice, an per *Senatum* danda ſit fides, vt impediat remiſſionem Ordinario? ibid.num.5.

Negatiuè reſoluitur, ibidem numero 6.& ſequentibus.

Subſcriptionis qualitas qua fundatur commiſsio auocatoria in prima inſtantia, ante omnia probari debet, d.§.4.num.7.

Subſcriptioni, de qua per iudicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in *Senatu*, quominus Ordinario cauſa remittatur, ibid.num.15.

Subſcriptio, quæ per relationem Notarij cõſtat in monitorialibus, non impedit remiſſionem Ordinario per *Senatum* faciendam 2.p.d.c.30.§.4.n.16.& ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus *Sanctiſ.* quæ per ſolam relationem Notarij in monitorialibus alijs vè ſimilibus litteris apparet, fidem non facit in *Senatu*, quominus remittatur cauſa Ordinario, ibid.num.24.

Subſcriptio manu Sanctiſ. non præferunt effectus clauſulæ (quam & quas) quibus in aliquo caſu de iure priuata eſt, 2.p.c. 32. n.18.& ſeqq.

Subſcripta ſi non ſit executoris commiſsio non poteſt hodie procedere in via ordinaria in prima inſtantia, & ſi ex verbis gratiæ teneatur aſſumere partes iudicis, ſed Ordinario cauſam remittit, 2.part. cap. 34. num.64.& ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus *Sanctiſsimi* influit in ijs omnibus quæ virtualiter in cõmiſsione de iure continentur, ibidem numero 72.

Subſcriptio propriæ manus *Sanctiſ.* vnicum, & ſolidum eſt ſignum eius voluntatis, ad cognoſcendum, an vellit auocare cauſam ab Ordinario, non aliud, 2. part. cap. 34. num.74.

Subſcriptionis tenor inſertus in monitorialibus fidem facit, ſecus ſi negetur à parte, quia tunc originalis debet exhiberi. 2. p.

cap.30.§.4.numero 36.& sequentibus.
Subscriptionis modus, quo supplicatio subscribitur, eodem debet subscribi rescriptũ ipsum manu Sanctiſ.vt remissio denegetur in Senatu,2.p.c.30.n.2.
Non subscriptas commissiones manu Sanctissimi quantumuis in supplicatione subscripta in eo deceatur Senatus non admittit,2.p.c.30.§.5.n.3.& seqq.
Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trid.vti non authenticis Senatus fidem negat,ibi.num.9.
Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi opponendam in ipsis rescriptis ad partes missis expressè decreuit Conc. Trid. ibi. num.12.
Subscriptio sola non sufficit ad auocandam primam instantiam à S. Inquisitione, sed aliæ conditiones necessariè concurrere debent,2.p.c.33.num.93.
Rescriptum mittendum ad partes subscribẽdum esse,non casualiter, sed prouide decreuit Conc.Trid.vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia, 2. p. c.30.§.5.n.14.
Si per supplicationem subscriptã satisfieret formæ Trid.ingens damnũ efficeretur etiã ipse impetrans cũ cogatur de ea docere coram Ordinario,& Senatu,ibidem nu.16.
A Concil.Trid. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationes,de quarum fide non constat. Contrarium dicentes,ibidem numero 18.
Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid. cui euidenter eiusdem verbis incongruit,2.p.cap.30.§. vnic.num.27.
Senatus verbis claris Concil.Trid.decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret,nec patitur vti rescripto auocatorio primæ instantiæ in quo subscriptio visibiliter non legitur,ibid.num.28.
Motus proprij Greg. XIII. clarè intellexit Concil. Trid. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam, ibid.num.29.
Per supplicationem subscriptam propriæ manus Sanctiſ.præsentatã in Senatu non euitat remissio ad Ordinarium in prima instantia,2.p.d.c.30.§.vn.n.30.
Monitoriales ad partes missas, quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptũ manu Sanctiſ. probant subscriptionem ad effectum euittandi remissionẽ Ordinario.

Substantia. Vide *Qualitas. Probatio. Accidentalia.*

Successor. Vide *Hæres. Commissio.*

SVccessori in maioratu non nocet res iudicata contra prædecessorem obtenta,quando venit ex proprio iure,& ex causa diuersa à iure maioratus,1.par. cap. 12. nu.12. & seqq.
Successor regulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio iure, quam hæreditario,nisi fuerit citatus, 1.p. c.12.n.14.& seqq.
Successor Ordinarius an constituatur in negligentiam per protestationes factas suo antecessori, vt terminet causam infra biennium?2.p.c.6.n.10.
Successor eius, qui comprehendebatur sub clausula (omnesque alios) & mortuus fuit re integra ante citationem, non potest commissionis eiusdem virtute citari, nec conueniri, 2.par.cap.12.cum sequentibus.
Successorum aut hæredum facta expressione in commissione ad hos semper trahitur, ibid.num.14.
Commissio impetrata contra Prælatum etiã nomine proprio expresso extenditur ad successorem mortuo illo re integra in materia concernente Ecclesiam,aut dignitatem,ibid.num.16.
Ad successorem singularem, eius contra quẽ fuit nominatim impetrata commissio non extenditur,2.p.d.c.12.num.18.nisi in tribus casibus.
Primò nisi successor singularis scienter in vitium successerit,ibid.num.19.
Secundò vbi successoris Author alienauit causa mutandi,iudicium,ibid.num.20.
Tertiò quando contra successorem singularem noua alia emanauit commissio, ibid. num.21.
Commissio vt subsistineatur contra successores eius qui fuit expressè in ea nominatus, in casibus in quibus aliàs valeant ipsi conueniri; debuit impetrari viuente antecessore, non aliter, ibidem numero 22. & seqq.
Commissio contra Prælatum, re integra, mortuum contra successorem indignitate durat, ibid.num.27.

Successor, vel hæres vt conuenire queat coram Iudice defuncti, & non suo, requiritur, quod iudicium contra defunctum fuerit per citationem præventum, ibid. num. 29. & seqq.

Ad successores & hæredes vniuersales non trahitur commissio contra aliquem impetrata nominatim decedente re integra ante citationem, 2. p. c. 12. nu. 38. & sequentibus.

Contra quos retinetur in Senatu, & earum causa Ordinario remittitur, ibidem à nu. 42. & seqq.

In successorum præiudicium an valeat Episcopus exemptionem, 2. p. c. 16. n. 29.

Successori Ordinarij ob cuius recusationem fuit impetrata commissio decidentis, vel recedentis, postmodum reintegra, an sit remittenda causa, retenta commissione, 2. p. c. 19. nu. 1. cum seqq.

Ad successorem Ordinarij recusati statim devolvitur iurisdictio cessante recusatione reintegra pro remotionem, aut mortem recusati, ex vi attractiua, 2. p. c. 19. nu mer. 25.

Successori Ordinarij recusati remittit Senatus causam in prima instantia non Delegato, qui antecessum, vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata non fuit vsus, 2. p. d. c. 19. num. 48. & sequentibus.

Successor Index in iurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum, 1. p. c. 10. §. vnic. nu. 4.

Superites, vt successor in causa tenetur adimplere Regium decretum Senatus (de otorgar y reponer) etiam decretum suo antecessori mortuo, vel absente, ibid. nu. 8.

Qui si reponere recusset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, ibidem numer. 9.

Successor in re alio iure, quam iure prædecessoris non tenetur ad id, ad quod is tenebatur, 1. p. c. 10. d. §. vn. nu. 82.

Successor in re per iuris translationem tenetur stare conductioni per antecessorem factæ, secus si succedat per priuationem, & executionem iuris, ibid. nu. 83.

Successor per priuationem ex eo non tenetur stare conductioni, quia extincta fuit conductio, licet successor sit, ibid. n. 87.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio, licet non sit successor in iurisdictione executoris mortui, vel absentis, est tamen successor in eadem re, & cognitione, ibidem numer. 86.

Sumptum, seu transumptum. Vide *Scriptura, litteræ.*

SVmptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum per quã signaturam fuerit litterę expeditæ, an per *fiat*, an per *concessum*, 2. p. c. 30. §. 3. num. 21.

Sumptum supplicationis originalis probatio suficiens est ad detegendos defectus litterarum ex ea sumptarum, ibid. numer. 22.

Sumpto scripturæ regulariter in iudicio fides non datur, ibid. num. 23.

Sumptum solemniter, & cum iuris requisitis factum legitimè probat, 2. p. c. 30. §. 3. numer. 24.

Sumpto supplicationis subscriptæ solemniter transumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remissionem Ordinario, ibid. nu. 25.

Sumptum de registro supplicationum non probat substantiam gratiæ, cum ad id litterarum expeditio sit necessaria probat tamen qualitates eiusdem, ibid. num. 27.

Sumptum de registro supplicationum fidem facit postque litteræ sunt expeditæ, & impensæ solutæ, 2. part. c. 30. §. 3. numer. 28.

Sumptum de registro litterarum in vim compulsorialium fidem facit, ibid. nu. 30.

Sumptum de registro Bullarum fidem non facit extra Curiam Roma. imò nec in Hispania admittitur, ibid. nu. 31.

Sumptum supplicationis subscriptæ, ne in Senatu redargui possit, quomodo corroborandum, 2. p. c. 30. §. 3. n. 32.

Sumptus. Vide *Lis.*

SVmptibus & vexationibus patium consulere (cum Reipublicæ interfit semper enixe præoculis habuere iura Pontificia, & ciuilia, quæ recenfentur, 2. p. cap. 3. num. 17.

Sumptibus litium subditos subleuare ad præcipuum Reipublicæ regimen expectat, d. c. 3. num. 17.

INDEX RERVM,

Superior.

SVperior potest petere remissionem vassalli prorrogantis alterius iurisdictionē 1.p.c.13.num.33.

Superior additus in prima instantia ob negligentiam Ordinarij nō terminantis causam infra bienium eam assumit in eodem statu, non nouam incipit, 2.part. cap.6. num. 3.

Supersedere, Suspendere.

IN supersedente in executione rescriptum Papæ non requiritur iurisdictio, sed iusta causa, 1.part. capitul. 1. numer. 159.

Suspenduntur interim aliquot litteræ dum Summus Pontifex instructus de damno publicæ vtilitatis, aliud censeat, 1.p.c.3. num.6.

Multa iura Canonica, & ciuilia grato animo ferunt suspensionem litterarum suggestionibus obtentarum in damnum Reipublicæ, ibid.num.7.

Multa iura permittunt suspendi litterarum executionem (legitima existente causa ad effectum rescribendi Principi, 1.part.cap.3.numer.13. & sequentibus.

Suspendenda est mandati Principis executio, si timetur ex ea maius damnum, quam ex dilatione, 1.part. capitul. 3. numer. 20.

Commissarius non suspendens executionem rescripti notoriam continentis iniustitiam ad effectum rescribendi, an puniatur pœna ordinaria, ibid. numer. 22. remissiuè.

Suspendenda est rescriptorum executio, donec de inconuenientijs, aut periculo Princeps informatus, vel reuocet, vel secundam mittat iussionem, ibidem num. 23.

Iusta causa suspendendi rescriptum vbi adest illius censuras non incurritur, 1.par. c.3. num. 25.

Iura permittentia supersedere in litterarum executione, ad effectum rescribendi, & expectandi secundam iussionem nullam faciunt mentionem de tertia, 1.par.c.3.§. vnic.num.19.

Suspenditur litterarum executio, quando ex iusta causa, quę facit præsumere extortam voluntatem Principis, quod durat donec de eius libera voluntate appareat, ibidem num. 20.

Supersedendum erit in rescripto etiam habente clausulam (non obstante scandalo) ad effectum rescribendi Principi, 1. part. capit.3. §.vnic.num.36. & sequentibus.

Supersedendum est in litterarum executione ob damnum publicum, 1.p.c.5.nu.61. & seqq.

Suspendendæ sunt litteræ contra ius tertij impetratę, velut contra ius naturale obtentæ, 1.p.c.7.nu.40.

Executor non suspendens executionem litterarum contra ius naturale, an debeat puniri. dict.cap.7.nu.41. & sequentibus.

Suspendi executionem rescripti in graue tertij præiudicium obtentum Papa tollerat, d.c.7.nu.43.

Suspenduntur litteræ Apostolic. in præiudicium iuris tertij, supplicatione reuerenter, & cum causarum expressione interposita, 1.part. dict. cap.7. num. 58.

Contra mandatum Principis venire non dicitur, qui pro maiore vtilitate, & honore Principis, aut Papę illud suspendit, ibid. num.59.

Suspenditur litterarum executio quoties ex ea maius timetur damnum, quam ex dilatione, ibid.nu.60.

In executione rescripti supersedendum continentis notabile præiudicium, 1.par.c.7. nu.67.& seqq.

Ad supersedendum in executione litterarum facultas data non in surreptione consistit, sed in damno publicæ vtilitatis, tamet si litteræ validæ sint mero iure, 1.part.c.8. numer.12.13.& sequentibus.

Ad suspendendum in executione, & supplicā dum à litteris Apost. iurà solum considerarunt vtilitatem publicam, 1.p.c.8.num. 17.

Iura plura ponderantur, quæ dum disponunt circa suspensionem executionis litterarum nituntur causa vniuersali damni publici, 1.part. c.9.num.25. & sequentibus.

Causæ examen quę nam legitima sit ad suspendendam executionem litterarum arbitrio prudentis viri relinquunt

quunt iura, 1.part.c.9.num.26.& sequentibus.

Iura quibus nititur retentionis recursus dum taxat dant facultatem supersedendi in executione litterarum non réponendi iam factam, 1.part.capit.10.num.36.& sequentibus.

Remedium datum ad supersedendum nequit verificari in re iam gesta, ibidem numer. 37.

Executor postquam semel rescripsit Papæ super inconuenientijs litterarum, tenetur supersedere in executione, & expectare responsum suæ consultationis, 1.p.d.c.10. nu.84.

Causę omnes illæ, quæ legitimæ sunt ad retentionem litterarum Apostolic. arctant executorem supersedere in earum executione, 1.part.cap.10.num.93. & sequentibus.

Supersedere tenetur executor vbi adest nullitas notoria, licet aliàs non possit labefactare sententiam superioris, 1.p.c.10. nu.96.

A Iudice procedente, quando supersedere tenetur legitimè appellatur,& vim facere descernit Senatus, ibid.nu.97. & sequentibus.

Remedio retentionis, & quærellæ violentiæ intentatis ab vtraque parte,quale suspendendum, 1.p.c.11.num.28.& sequentibus.

Supersedendum erit in Senatu in retentionis articulo, donec causa retentionis examinetur, & de retentione,dict.c.11.numer. 29.

Remedia retentionis & querellę violentiæ quomodolibet intentętur sivè ab vna parte, siue ab vtraque,siue simul, siue successiue,semper in articulo violentiæ supersedendum quousque retętionis examinetur, d.c.11.nu.55.

Supersedendum est omnino in causa principali, probata recusationis causa coram Ordinario, 2.part.capit.5.§.1. numer.2.

Supersedens in litterarum executione ad effectum referibendi damna ex ea oriundà dicitur seruire Principi, 1.part. capit.1.num.2.& à num 1.& cap.7.numer. 59.

Facultas in commissione data ad supersedendum in executione litterarum Apostolic. operatur etiam executione iam facta nulliter tamen,& attentatè, 1.p.c.10.sub num. 87.

Supersedere in executione litterar. Apostol donec Papa consulatur est leuissimi præiudicij temporalis, non perpetui, & irreparabile, 1.part.c.16.à nu.92.cum sequentibus.

Suspectus. Suspitio. Vide *Recusatio.*

SVspitionis, aut timoris causa verificandà, vel ex alia honesta potest in Curia causa committi in prima instantia ex constitutione Leonis, 2. part. cap.3. numer. 11.

Suspitione existente vbi collitigans est Episcopus causa per Sedem Apostol. committitur viciniori, 2.part. c.5. §.1. num. 24.

Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesię cautus sit, vt à principio eum dicat suspectum,nam postea semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & amplius ex ea causa illum suspectum nequit allegare, 2.p. c.5.§.1. numer.25.

Suspitiones causa cessante cessat suspitio, 2. part.c.19. num.13. cum sequentibus, declara vt in nu.16.

Supplicatio secunda. Vide *Iussio. Supplicatio.*

Supplicatio. Vide *Signatura. Commissio. Papa. Auocatio.*

LItterę Apostolic. hoc tantum licirò fine retinentur, vt supplicetur Papa certius informandus, 1.part.capit.2.numer. 59.

Prælati, & Capitulà Hispaniæ exortantur à legibus Regijs, vt supplicent à litteris, quæ offendant publicæ vtilitati,etiam spirituali, illasque ad Senatum mittant,ibid. nu.60.

Retentionem litter. Apostol.in cap.14.Bullæ Cœnæ expresse permissam esse (supplicatione præmissa) plurimi recensentur DD. id firmantes,ibid.num.61. & sequentibus.

INDEX RERVM,

Impedientes litter. executionem prætextu informandi, & ſupplicandi Pontificem, & ſupplicationem proſequendi non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ, 1.p.c.2. num. 63. & 64.

Supplicari in Bullarum retentione permittit Bulla Cœnæ, ſub prætextu probabili violentiæ, ibidem nu.70.

Si ſupplicationes proſequantur illegitimè, quorum intereſt, ibidem numer. 71. & 72.

Papa contentari ſolet vna generali allatione ſupplicationum à litteris ſuis, 1.p.c.2. nu 73.

Supplicationum ſingularium informatio foret Papæ in grauiſsimis occupato valdè moleſta, ibid.nu.74.

Et foret graue damnum partibus ipſis, ibid. nu.75.

Supplicationes à litteris Apoſt. per partes interpoſitas, vel per Senatum interponere iubentem Regius Fiſcalis ſuis proſequi, aut Regis expenſis non adſtringitur, 1.p.c.2.nu 82.

Senatus vbi reperit cauſam legitimam retinendi litteras in eodem decreto ſimul ſolet in quibuſdam caſibus iubere, vt pars, cuius intereſt, ſupplicet Sanctiſsimum, ibidem nu.83.

Bulla Cœnæ eo ſolo cõtentatur, vt Rex ſupplicet à litteris, vel ſupplicare faciat, 1.p. c.2.nu.84.

Supplicatio quatenus arguit humilitatem, & reuerentiam eſt Regalia S. Apoſt. 1.p. c.1.à nu.1.& ſeqq.

Supplicationem proſequi coram Sanctiſsimo in priuatis negotijs non Regi, ſed parti cuius interſt, incumbit, 1.par.c.2.num. 88.

Supplicationis proſequendæ obligatio videtur ceſſare, litteris ab impetrante deſertis ob legitimam retentionis cauſam, ibidem, nu.99.

Supplicans à litteris Apoſtol. nullo termino eſt adſtrictus ad ſupplicationem proſequẽdam, ibid.nu.92.

Supplicante parte citata, & non comparente ſecunda iuſſio obtenta obtemperatur in Senatu, 1.p.c.2.nu.94.

Ob ſupplicationem non proſequtam per opreſſum interpoſitam recurſus retẽtionis litterarum præcedens non redditur illicitus, 1.p.c.c.2.nu.95.

Supplicationes per ſuum Legatum per annos refert Rex Pontifici, ibidem numer. 100.

Supplicati licet à lege etiam Pontificia ex iuſta cauſa, quando moribus alicuius prouinciæ non conuenit, ibid.num.150. & ſequentibus.

Supplicari poteſt à lege Pontificia per Regnum illud cuius moribus inconuenit, 1. part. capitul.2. numer. 152. & ſequentibus.

Supplicatio à lege Pontificia ſuſpendit interim eius effectum, ibid.n.155. & ſequentibus.

Fas eſt populi communi conſenſu ſuſpendere legis effectum animo ſupplicandi Principem, d.c.2.nu.157.

A motu proprio Pij V. de cenſibus in Hiſpania non recepto ad Papam fuit ſupplicatum nomine Regis, ibidem numer. 159.

A Breui Pij V. de iterum examinandis Religioſis ſemel aprobatis ad confeſsionis Sacramentum ob ſcandalum inde ortum in Eccleſia, ſupplicauit Philippus II. ibid. nu.191.

Quod ob id Gregorius XIII. poſtea reformauit, ibid.

A Bulla Cœnæ in capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi opreſſorum magis ex reuerentia res ſupplicauit, 1.p. d.c.2. nu.162.

Supplicatio à Bulla Cœnæ ſuſpendit eius effectum, ita vt licitè Rex recurſu vtatur, ibid.nu.163.

A Bulla Cœnæ pro maiori cautela & Regis Regalię ſecuritate humillirer fuit ſupplicatum, ibid.nu.165.

Retentionem poſtulare non debet fiſcalis animo impediendi executionem; ſed ſuppli candi Sanctiſsimum, vt inſtructus prouideat, quod magis Reipublicæ Eccleſiaſticæ conueniat, 1.part. c.3.§.vnic. numer. 12.

Si Papa informatus ſecundam mitat iuſſionem poſſe ſecundò ſupplicari, & iterum ſuſpendi executionem donec tertia accedat iuſsio, firmat Henriquez, ibid. num. 15.

Si in ſecunda iuſsione novum aliquod grauamen addatur ex falſa informatione; admitti poſſe tertiam ſupplicationem in re graui, aſſerit Henriquez, ibidem num. 16.

Supplicatione à litteris interpoſitis legitimè, & cum partis citatione, ſecunda iuſsio à Papa obtenta regulariter obtemperanda in Senatu, 1.p. c.3.§.vnic. num. 18.

Im-

Impetrans (cuius litteræ in Senatu fuerunt retentæ) si secundam iussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu retinendam, ibidem numer. 23. & sequentibus.

Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum, quando litteræ continent damnum Reipublicæ spiritualis, aut temporalis, & scandalum timeatur, 1. part. capitul. 3. §. vnico, numer. 33. & sequentibus.

Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, vel vlteriori iussione in derogationem iuris strangerij ob vniuersale scandalum, ibid. nu. 44.

Supplicatio est actus humilitatis, ibid. num. 53.

Supplicationi, & informationi Senatus ob eius grauitatem sibi notam Pontifex acquiescit, 1. p. c. 3. §. vnic. nu. 54. & sequentibus.

Supplicari potest à lege, quæ non conuenit vtilitati publicę, 1. part. c. 5. numer. 62.

Supplicari licet à constitutionibus maxime Pontificalibus eò quòd non conueniunt moribus vetustis Regni, 1. p. c. 6. numer. 19.

Supplicari Clerico licet à litteris quibus ius suum ad beneficium tollitur, vt melius informatus Papa illas reformet, 1. p. c. 7. numer. 53.

Et hanc supplicationem non admittens Papa, peccat, ibid. nu. 54.

Ad Papam pascisentem cum Clero de præstanda certa summa nomine decimæ si aliquem postea eximat à solutione, potest Clerus supplicare, 1. p. d. c. 7. num. 55. & 56.

Supplicari potest ad Papam à litteris in præiudicium tertij, qui si non admittat peccat ibid. nu. 57.

Supplicatione reuerenter, & cum causarum expressione interposita suspenduntur litteræ Apost. in præiudicium iuris tertij, ibidem num. 58.

Ad supplicandum & supersedendum in executione litterarum Apost. iura solùm considerarunt vtilitatem publicam, 1. p. c. 8. num. 17. & seqq.

Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare ad Sanctissimum, & supplicationem prosequi, 1. p. c. 13. nu. 3. & seqq.

Supplicatio secunda con las mil y quinientas, non admittitur in causis retentionis litterarum Apost. decisis in Consilio Supremo, aut Chancellarijs Regijs, 1. p. c. 16. nu. 89.

Supplicatum stat in Hispania à constitutione Gregorij XIII. ob plures rationes & damna, 2. patt. capit. 10. numer. 39.

Supplicationes omnes, quę per Datarium expediuntur, subscribuntur manu Sanctissimi, 2. p. c. 30. nu. 2.

Supplicatio omnis duas continet partes, prima continet quod petitur, secunda absolutionis petitionem ad effectum dumtaxat consequendi gratiam, & clausulas non obstantes, ibid. nu. 3.

Supplicatio porrigitur Datario, & reuidetur à quibusdam, qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per Datarium tempore subscriptionis ibid. nu. 4.

Supplicationis secundam partem quomodo subscribat Papa, & quo in loco, 2. p. c. 30. num. 9.

Supplicatio continens materiam iustitiæ, & contentiosæ iurisdictionis, qua formula per Sanctissimum subscribatur, dict. c. 30. num. 10.

Supplicationis primam partem qua formula subscribat Sanctissimus, ibidem num. 15.

Supplicationes omnes subscribit Prælatus habens facultatem à Papa exceptis quæ immediatè expediuntur per Datarium, & quales hæ sunt, ibid. num. 25. & sequentibus.

Supplicationem impertinentem & indignam qualiter reijciat Prælatus, 2. p. dict. c. 30. num. 30.

Sub supplicationis subscriptione nullatenus comprehenditur commissio executoris ad gratiam seorsum, & postea data, 2. p. c. 30. §. 1. nu. 35.

Per supplicationem postulatur commissio petita à Sanctissimo, quæ etiam dicitur supplicatio, ibid. nu. 36.

Supplicatio & commissio inter se habentur, sicut genus, & species, genus namque est supplicatio, & commissio sub suo genere inclusa, 2. p. c. 30. §. 1. nu. 2.

Supplicatio continet meram gratiam, commissio ad eius executionem continet iustitiam, ibid. nu. 3.

Supplicatio habet duas partes, prima continet rem petitam, secunda absolutionem & non obstantia, 2. part. c. 30. §. 1. numer. 10.

INDEX RERVM,

In ſupplicatione nullatenus continetur executoris petitio, ibid.nu.11.

Poſt ſupplicationem ſubſcriptam à Papa hoc eſt gratiam conceſſam impetrans, ſi vult petit executorem, & illi commiſsionem, ibid.nu.12.

Supplicatio eſt nomen genericum complectens ſubſe omnes ſupplicationis ſpecies, 2.p.d.c.30.§.1.nu.37.

Ex ſupplicatione ſubſcripta manu Papæ, alteriusvè ſignaturam habentis, commiſſiones (quæ ad partes mittuntur) fabricantur per officiales, 2.p.c.30.§.2.nu.2.cum ſeqq.

Supplicatio ſola ſubſcribitur, nõ commiſſio miſſa ad partes, prout declarauit S. Congregatio.2.p.d.§.2.nu.8.

Ex ſupplicatione originali debet impetrans probare in Senatu ſubſcriptionem, ibid. num.27.& ſeqq.

Supplicatio præſentari debet in iudicio, ſi inter eam, & litteras deſuper fabricatas allegatur differentia, ibid.nu.28.& ſequentibus.

Inter ſupplicationem ſubſcriptã manu Sanctiſsim & litteras deſuper confectas vbi allegatur diſcrimen, recurrendum eſt ad ipſam ſubſcriptionem,& ſignaturam, 2.p.c.30.§.2.nu.41.

Ex ſupplicationis ſubſcriptæ inſpectione, & lectura colligitur quid contineat ad quam tamquam ad matricem recurritur pro diſcrimine litterarum, ibidem numer.42.

Supplicatio ſignata attenditur, licet aliter litteræ per officiales ſcribantur, qui non poſſunt ſupplicanti præiudicium inferre, ibid.nu.43.

Supplicatio quoad effectum ſurreptionis potius attenditur, quam litteræ expeditæ, 2.p.c.30.§.2.nu.45.

Et ob id recurritur ad illam tanquam ad matricem, ibidem numer. 46. & ſequentibus.

Ad ſupplicationem ſicut ad matricem recurritur pro diſcordia litterarum, nec expeditores earum poſſunt gratiam alterare, nec ius impetranti quæſitum tollere, ibid. num.48.

Supplicatio ſubſcripta poſtquam eſt regiſtrata litteriſque confectis facilimè Curiales attenti originalem nanciſcuntur ab officiali, ſoluto vno argenteo, 2.part.d.c. 20.§.2.num.50.

Supplicationis ſubſcriptæ exemplum, an probet in Senatu ſubſcriptionem manus Sanctiſsimi, 2.p.c.30.§.3.num.1.cum ſequentibus.

Supplicatio originalis ſubſcripta & ſignata, in iudicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, in dict. §. 3. num.2.

In ſupplicatione facilius falſitas committitur, quam in litteris expeditis, d.§.3. numer.3.

In ſupplicatione originali probanda mille etiam teſtes adhibiti nullam fidem faciũt, ibid.nu.7.

Supplicatio ſubſcripta non ſufficit ad probãdam gratiæ ſubſtantiam, ſed litteræ deſuper expediendæ, illam probant, 2.p.c.30. §.3.nu.13.

Secus ad probandas circunſtancias, & qualitas eiuſdem, ibidem num.14.& ſequentibus.

Ad ſupplicationem ſubſcriptam, ſeu ſignaturam recurritur, tanquam ad matricem, & protocolum, ibidem nu.15.& ſequentibus.

Ex ſupplicatione ſignata, quæ eſt matrix, & protocolum nõ agitur in iudicio ad ſubſtantiam gratiæ, tamen ad eius circunſtantias, & qualitates, ſeu ad probandum defectum litterarum, fidem facit, ibid.nu. 19.

Supplicatio & ſi non probet ſubſtantiam gratiæ, ſed qualitates eiuſdem pariter & per teſtes hęc probari poteſt, 2.par.c.30.§.3. nu.20.

Supplicationem originalem ſubſcriptam ſi exhibeat impetrans in Senatu, cauſa tamen admouendum Sanctiſsimum expreſſa falſa detegatur in Senatu, an eius commiſſio ſit retinẽda, & cauſa Ordinario remittenda, ibid.nu.34.

In ſupplicatione, qua impetratur beneficium nullatenus petitur commiſſio executoris, nec mentionatur; ſed poſt gratiam factam poſtulatur ab impetrante ſi voluerit, 2.p.c.30.§.4.nu.3.

Supplicatio ſubſcripta præſentata corã Delegato, & incerta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex decreto Iudicis fidem facit in Senatu, ibid.nu.25. & ſeqq.

Supplicationis ſubſcriptæ tenor incertus in monitorialibus abſque citatione [illegible] tandi, illum arctat & ſufficit, vt in Se[illegible] impediatur remiſsio Ordinario, ibi[illegible] numer.25.

Niſi comparens contradicat, quia tunc originalis ſupplicatio exhiberi debet,

2.part.

2.part. cap.30. §.4. numer.37.
Supplicationem à priuato emissam Regi non incumbit prosequi ex Bulla Cœnæ sed suam, 1.part.c.2.numer.86.& sequentibus.
Supplicatio & appellatio à pari procedunt in ijs quę in iure non adest expressa diferentia, 1.part. capit.3. §.vnic. numer. 24.
Et qualis sint diferentia, ibidem remissivè.
Sæpè supplicare à Pontificis litteris detrimentum Reipublicæ inferentibus, licet, 1.p.c.3.§.vnic.num.74. & à num.70.cum seqq.
Supplicatio con las mil y quinientas in sententia super retentionem Bullarum nullo modo admittitur ad Consilium Regium, 1.p.c.16.à num.89. cum multis sequentibus.
Eodem modo quo supplicatio subscribitur à Sanctissimo debet rescriptum apparere subscriptum in Senatu, 2.part. c.30. numer.2.
Supplicatio ad Papam humilitatis, & reuerentiæ indicatiua ostentat potentiam Supremæ Maiestatis S.A.quàm hac Regalia priuare velle non est verisimile, 1.p. c.2. nu.201.
Supplicatio subscripta manu Sanctissim. exhibita in Senatu, tunc probat auocationẽ in prima instantia supposita fide,& vera existentia declarationum Cardinalium, 2. p. c.30.§.5.nu.1.
Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam,vt auocatio verè probetur, referuntur,ibid.numer.2.
Senatus non admittit cõmissiones non subscriptas manu Sanctissim. quamtumvis de supplicatione subscripta in eo doceatur, ibid.nu.3.& seqq.
Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur auocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositam ostenditur,2.p.d.c.30.§.5.numer.7.& seqq.
Declarationibus assertis dictãtibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione ne satisfieri formæ Tridentin. vti non authenticis Senatus fidem negat,ibid.num.9.
Inter supplicationem præsentatam Papę, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur diferentia,ibid.num. 13.
Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Tridentin. ingens damnum efficeretur etiam ipse impetrans cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu, 2.part. dict.c.30. §.5.numer. 16.
Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Tridentin. euidenter eiusdem verbis incongruit,ibidem num.27.

Surreptio. Surrept.

SVrreptio simplex an sit suficiens ad litteras retinendas in Senatu, magna semper fiunt inter *Senatores*, & aduocatos disentio, 1.p. c.8. num.1. cum sequentibus.
Surreptionem simplicem suficere ad Bullarũ retentionem in *Senatu*, non nulla iura insinuant,ibid.nu.2.
Ob surreptionem retineri litteras in *Senatu* qui Doctores iuuant,recensentur,ibid. à nu.4.vsque ad 9.declarantur,num.28.& seqq.
Surreptionem simplicem non suficere, nec esse subiectum habile ad retentionẽ litterarum verius ostenditur, 1.p.d.c.8.nu.10. & seqq.
Facultas à iure data ad supersedendum in executione litterarum nõ consistit in surreptione,sed in damno publicæ vtilitatis, & si litteræ validę sint mero iure, 1.p.d.c. 8.nu.12.& 13.
Surreptitiæ & si litteræ non sint retinentur, ne exequantur, vbi legitima causa adest, ibid.nu.19.& 20.
Absurdum est fundare retentionem Bullarum in simplici surreptione, cessante qualitate publici damni, cum ad illius cognitionem *Senatus* egeret iurisdictione, 1.part.dict.c.8.num.24. & à numer. 21.
De surreptione simplici vbi agitur cum tractetur de viribus tituli, eiusque validitate, aut nullitate causa iam foret merè spiritualis, cuius *Senatus* etiam incidenter esset incapax,1.p.d.c.8.nu.25.& sequentibus.
Doctores,qui in retentione Bullarum de surreptione mentionem faciunt,non inquirentur simpliciter, sed adhibita qualitate damni publici,ibidem num.29. & à num. 34.
Surreptio ob non factam narrationem beneficij

ficij obtenti vergit in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, & publici regiminis, & scandalum cæterorum, & ob ea retinentur litteræ, 1.p.c.8.à nu. 35.

Surreptionem simplicem litterarum non agnoscit Author pro legitima causa retentionis, 2.p.c.33.nu.122.

Surreptio litter. influens in damnum publicæ Regis, aut Regni, aut Reipublicæ, & regiminis Ecclesiasticę legitima causa est ad retentionem earum, nu.123.

Surreptio includitur in litteris, quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papę, ibid.nu.29.

Cerola loquens de surreptione in Bullarum retentione declaratur, 1.part.d.c.8.num. 31.

Bonacina etiam, num.32.

Surreptio simplicis absque qualitate publicę vtilitatis non est subiectum habile ad retentionem Bullarum per Senatum descernendam, nec postulandam, ibidem numer. 33.

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de surreptione explicantur de ea, quæ tangit damnum publicum: non tamen in le inferendum ad simplicem surreptionem, 1.p.d.c.8.num.34.& sequentibus.

Diuæ assertio circa surreptionem litterarũ, & falsitatem ad Ecclesiasticum Iudicem pertinere latè explicatur, ibidem à numer.40. & sequentibus. vsque ad numerum 41.

Super surreptione, falsitate, & dolo litterarum Apostol. commissio impetrata in prima instantia retinetur in Senatu, remissa causa Ordinario cognoscenda, 2.p.c.22. num.23.

Nisi aliter de voluntate Papæ auocare volentis causam ab Ordinario appareat, & hoc per subscriptionem proprię manus non aliter, ibid.nu.23.

Surreptio sola non sufficit ad retentionem litterarum impartiendam, nisi alia causa publica concurrat, 2.part.cap.31.numer.9.

Surreptio simplex litterarum Apostolic.non impedit Regium exequatur in Regno Siciliæ, sed remittitur executori illarum, vt de ea cognoscat, 1.part.cap.8.numer. 34.

Reseriptum impetratum in quilibet instãtia pertinente ad Inquisitionem Hispanam surreptitium declararunt Pontifices, 1.p. c.33.nu.83.

Nisi ad eius executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici, ibid.

Sixtus V. tales litteras esse surreptitias deficiente consensu Regis, declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum, nu.93.& 94.

Suspensio. Suspendere. Vide *Supersedere. Articulus. Præiudiciale. Retentio. Violentia.*

SVspendenda erit executio litterarum Apostolic. in præiudicium S. Inquisitionis expeditarum, 1.part. capit.2. numer. 10.

Litterarum Apostolicar. executio suspendenda erit cum debita reuerentia, & secunda iussio expectanda, ibidem numer. 11.

Qui iustè suspendit executionem litterarum, verè obtemperat, 1.part.c.3.§.vni.num. 53.

Suspenduntur censuræ litterarum, earũ executione ob scandalum suspensa, 1.par.c.4. num.18.

Non suspenditur lis inter aliquos mota per comparitionem tertij excluſiuè, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur ius tertij, 2.p.c.13.à num.10.cum pluribus sequentibus.

Dum in Senatu disceptatur an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Tridentin. principalis causa suspendi debet, & conquiescit, 2.p.c.20.numer. 21.

Dum disceptatur super eo, in quo terminus fuit appositus, ille non currit, sed suspensus manet, ibid.nu.22.

Suspensio litterarum Apostolicarum, si à Sede Apostolic. expectaretur de nihilo prodesse, cum non nisi iam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset, 1.part.c.1.§.vnic.numer.5.

Quando ius posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale, non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem, 1.part.c.10.§.vnic. num.69.

ET VERBORVM.

T.

Tabellio. Vide *Notarius. Instrumentum. Assertio.*

TAbellioni non creditur nisi in eo, de quo ipse rogatus fuit, 2.part. c.24. numer. 36.

Tabelliones laici intimantes aut interuenientes in executione litterarum Apostolicar. contrauenientium priuilegijs, & consuetudinibus horum Regnorum, nec non procuratores mortis pœna plectuntur, & amissione bonorum, 2.p.c.24. à numer.62.

Cæteri verò laici amittunt bona personæ autem Regis mercede sunt affectæ, ibidem à num.57.

Tacitum. Vide *Expressum. Auocatio.*

TAcitum non potest plus operare, quam expressum, cum quo datur æqualitas tantum, 2.part.capitul.32. numer.8. & sequentibus.

Temporale. Tempus. Vide *Impedimentum, Inhibitio.*

TEmpus tantum restituendum impedito quantum per impedimentum fuit ablatum, 1.p.c.15.nu.17.

Tempus totum, quod durauit impedimentũ suppletur impedito, quod nõ computatur in termino, ibid.nu.20.

Temporale sui natura operare perpetuum est contra substantiam actus, 2.p. c.7.numer.10.& seqq.

Tempus prætensum non percutiens, probatio non releuat, 2.p.c.16.nu.42.

Tenor.

TEnor supplicationis subscriptæ & præsentatæ coram Delegato, & eius mandato insertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata fidem facit, ad efectum arctandi citandum, & vt certus sit de iurisdictione Delegati, 1.p.c. 30.§.4.nu.28.

Tenor commissionis insertus de verbo ad verbum in monitorialibus arctat citatum ad comparendum, & si ad insertionem non citetur, ibidem numer. 29.

Tenor commissionis insertus in monitorialibus sufficit, nec est necesse transmittere ipsam originalem, ibidem numer. 30.

Intellige quo ad effectum comparendi coram Delegato, non autem respondendi in principali negotio, quia reo opponenti debet ante omnia originalis exhiberi commissio, 2.p. c.30.§.4.num.31. & sequentibus.

Tenor subscriptæ commissionis propriæ manu Sanctissimi insertus in monitorialibus non facit fidem si postmodum à parte negetur, quousque supplicatio subscripta exhibeatur, 2. part. capitul. 30. §.4. à numer.36. & sequentibus.

Terminus. Vide *tempus. Impedimentum.*

TErmino nullo adstringitur supplicans à litteris retentis ad prosequendam supplicationem, 1.part. capitul.12.num. 92.

Terminos antiquos à partibus nostris constitutos transgredi non licet, 1.p.c.6.numer.1.& seqq.

Verba limitativè apposita habent inducere terminum quem non licet transgredi, 1.p. c.10.nu.39.

Termino & dilationi semel obtentæ nequit quis in præiudicium alterius renuntiare, 1.p.c.13.nu.76.

Terminorum publicorum afixio & diuisio est de Principi reseruatis, 1.p. c.14. num.8. & 9.

Terminus ad publicandum litteras resignationis non currit, dum in Senatu durat examen retentionis earum petitæ, 1.part. capit.15.num.3.& sequentibus.

Terminum non currere propter recursum ad Regem per viam violentię tollendę declarauit Rotta, 3.part.capitul.15.numer.7.

Ter-

Terminus aliquis à iure vel iudice assignatus partibus non currit sed suspenditur toto tempore, quo durat recursus ad Regem, ibid.nu.8.

Terminus suspenditur dum nõ cessant litres & molestię, 1.part.c.15.nu.10.& sequentibus.

Terminum suspendit molestia siuè iudicialis, siuè extraiudicialis sit, siuè de facto, ibidem numer. 12. & 13. & sequentibus.

Terminus non currit per introductionem causę in consistorium Principis, ibidem nu.15.

Terminus causæ principalis non currit durãte quęstione nullitatis sententiæ, & de limitationibus, 1.p.c.15.nu.23. & sequentibus.

Terminus non currit dum disceptatur super desertione appellationis, ibidem numer. 27.

Dum disceptatur de eo, super quo terminus est appositus, non currit, ibidem numer.28. & 2.part. c.20.numer.21. & 22.

Terminus ad publicandas Bullas resignationes non currit durante in Senatu examine earum an sint, vel non retinendæ, 1.p.c. 15.nu.29.

Terminus assignatus ad causam terminandam lapsus non officit Iudici vlterius prosequenti, si ob subterfugia partium labantur, 2. patt. capitul.6. à numer. 6. & 7.

A Iudice tamen erit probandum non sua culpa labi terminum contingisse, ibidem numer.7.

Commissio, cuius virtute quis citatur, vt intra terminum compareat, si intra illum decedat, extinguitur, 2.p.cap.12.numer. 89.

Terminus ad comparendum non currit citando, aut citato, contentus in monitorialibus dum in Senatu disceptatur, an percutiant Tridentin.2.p.cap.20.numer. 23.

Dum disceptatur an articulus sit admittendus, vel probationes vel non, & an illis sit respondendum terminus ad probandum non currit, 1.p.c.15.nu.27.

Termino præfixo appellanti ad impetrãdum transacto, res desinit esse integra & ius aduersario quæsitum æquale ad præueniendam, & præoccupandam impetrationem super appellatione.

Tertia. Tertia appellatio. Vide *res iudicata. Surreptio. Sententia.*

Tertius. Vide *Status. Commissio. Comparens. Contradictor.*

TErtius conquęstus in Senatu de præiudicio executionis litterarum ad quam fuit citatus non vtitur remedio retentionis, sed appellationis ab excessu, & ob non delationem Senatus additur per viam violentiæ, 1. part. capit.7. numer. 70.

Tertij causa comparentis coram Delegato aut Iudice appellationis lite inter alios pendente an sit per Senatum Ordinario remittenda? 2.p.c.13.num.1. cum sequentibus.

Tertius lite pendente comparet vno ex duobus modis, excludendo principales litigantes, aut alterum coadiuvando, ibidem num.2.

Tertij excludentis persona diuersa est à collitigantibus, cuius ius separatim tractatur, nova instantia, nouoque & diuerso iudicio eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem statu assummere, ibidem nu.3.

Tertius excludendo litigantes ex commissione potest aliam impetrare, vt in prima instantia contra eosdem litigantes lis noua incipiatur, 2.part.dict.capitul.13. nnmer.4.

Tertius exclusiuè ad litigantes volens commissionem impetrare, vt cum eo lis initietur in prima instantia, tenetur hoc in commissione exprimere, ibidem numer.5.

Ius novum & diuersum ab eo quod in iudicium agitatur, nouiter per tertium excludendum deductum noua indiget cognitione, sed instantia Ordinario remittenda, ibid.nu.6.

Tertij ius comparentis exclusivè independenter habetur à iure iam litigantium, cui inter istos acta, & res iudicata non nocent, nec prosunt, 2.part.cap.13.numer.9.

Per comparitionem exclusiuè non suspenditur

ditur prioris litis cursus, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertij ius, ibid. nu. 10.

Tertij ius & prioris actoris seorsum tractatur, & qui eorum prius rem iudicatam obtinet ab altero non impeditur in executiò ne, præstita tamen reo cautione per primũ victorem, ibidem num. 11. cum sequentibus.

Baldi opinio asserentis per tertij exclusivè comparitionem suspendi cursum litis ad prioris actoris petitionem refertur, 2. p. c. 13. nu. 12.

Couarruu. contra Bald. vllo momento suspendi prioris litis cursum per tertij comparitionem, affirmant defenditur, ibid. nu. 13. & seqq.

Vincent. de Franchis opinionem Couarruu. sectatur, & verum restituit intellectum a dict. l. is à quo, ff. de rei vindicat. num. 14.

In Regia Collaterali Consilio decisum ex opinione Couarruu. contra Fiscum se vt tertium opponentem exclusivè ad collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum, 2. part. c. 13. nu. 15. & sequentibus.

Tertius non possidens comparens pro suo interesse non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiæ, cum sua non interfit, rem litigiosam magis esse penes vnum quam alterum, ibidem numer. 17.

Referuntur plurimi Doctores idem firmantes, ibid. nu. 18.

Tertio comparente exclusiuè post rem iudicatam & in eius executione, cautio non præstatur reo per vincentem de qua in l. is à quo, de rei vindicand. secus si ante rem iudicatam comparuerit, ibidem num. 19.

Tertius exclusivè comparens, ne dum litis cursum impedit, sed multo minus executionem, 2. part. d. c. 13. num. 20. & sequentibus.

Tertius exclusivè tardiùs veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, vt non eius causa simultanè tractatur cum lite iam pendente, ibid. num. 34. cum sequentibus.

Concluſa iam causâ inter alios, tertij comparentis lis simultaneè non tractetur iuxta obseruationem Couarruu. ibid. numer. 35.

Tertij causa comparentis lite iam pendente, hoc est post litis contestationem non tractatur simultanee, sed seorsum vti diuersa, 2. part. capit. 13. numer. 36.

Ponderatur ad id l. si à quo de rei vindic. numer. 37.

Vincentij de Franchis decisio declaratur, qua fit mentio tertij comparentis post conclusam causam, ibidem numer. 39.

Tertius minor comparens post conclusionem in causa an habeat restitutionem in integrum, 2. part. dict. c. 13. nu. 40. remissiuè.

Tertius comparens exclusivè coram Iudice appellationis remittendus erit Ordinario per Senatum, ibid. nu. 41.

Tertio comparête coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi inter alios obtenta, cum illius causa sit omnino noua & diuersa, Ordinario per Senatum remittitur, ibid. num. 42. & sequentibus.

Tertius comparens defensurus reum vel actorem tenetur assummere causam eo statu, quo reperitur tempore suæ comparitionis, 2. part. d. c. 13. numer. 44. & sequentibus.

Tertius comparens defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quibus principalis suus, ibid. nu. 45.

Tertiò defensuro comparenti post conclusionem causę denegatur in integrum restitutio ad pingius probandum, ibid. numer. 46.

Tertij comparentis coadiuvando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit, 2. p. d. c. 13. nu. 47.

Conexa, non diuersa, ibid. nu. 48.

Tertij defensuri causa & principalis defensi conexæ sunt, & ad inuicem dependentes, & coram eodem Iudicę tractandæ, ibidem nu. 49.

Tertio defensuro præiudicat res iudicata inter alios lata ratione conexitatis, 2. p. d. c. 13. nu. 50.

Tertius defensurus comparens non est persona diuersa à principali, sed vna eademque cum illa, ibid. nu. 51.

Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, & si Clericus sit, ibid. nu. 52.

Ex tertij defensoris admissione non fit deteriorī

rior conditio actoris, imò tenetur assummere causam in eodem statu, 2.p.c.13.numer.53.

Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi indubiè cognoscit de iure tertij defensoris, & Iudex appellationis coram quo comparet ratione conexitatis, nec Senatus eius causam remittit Ordinario, ibid. nu. 54.& seqq.& à nu 48.

Rotæ generaliter dicens, coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro suo interesse; declaratur in tertio defensore, ibidem numer. 56.

Tertio venditor comparens ante Iudicum inchoatum cum emptore petens in se trãsferri Iudicium animo novandi actionem, nec liberandi actorem à iudicio, sed tantum vt cum eo inchoatur iudicium præstita cautione, auditur etiam invito actore, 2.p.c.13.num.58.

Tertius interest actoris, cum defensore [illegible] in suo foro, ibid.nu.59.

Tertius defensor vbi admittitur ad mutationem Iudicij conuenitur coram suo Ordinario non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctiss. sed per Senatum tertij causa Ordinario remittenda, ibidem num. 60.

Commissio impetrata contra aliquem sufragatur tertio veniente ad causam in eisdem statu & terminis, 2.p.d.c.13.numer. 61.

Tertius exclusiuè comparens si vellit, an possit assumere causam inter alios pendẽtem, eo statu, quo tempore erat suæ comparitionis, ac si fuisset tertius defensurus, 2.p. c.13.nu.62.& seqq.

Tertius exclusiuè duplici via potest comparere, ibid.nu.63.

Vel deducendo nouiter ius suum, aut etiam commissionem impetrando tanquam in prima instantia, & tunc cum eo iis initiatur, ibid.

Aut comparet assumendo litem inter alios ceptam in eodem statu, vel facit actus continuatiuos, & eidem acta, & sententiæ nocent, & prosant, ibid.n.64.

Tertius pro iure suo independenti à iure litigantium habet electionem, an vellit, vt cũ eo instantia initietur, vel cæptam continuare. & assumere eo in statu, 2.par.c.13. num.65.

In tertij exclusiuè facultate est, venire adhærendo statui causæ, vel inchoando novum iudicium, ibid.nu.66.

Et hac duplici via qua tertius exclusivè comparens vti potest, qui videndi, ibidem num.67.

Tertius exclusiuè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam; omnia acta per prius gesta facit sua, 2.p.d.c. 13.nu.68.

Tertio exclusiuè comparente, & assumente causam eo in statu, vel faciendo actus continuatiuos idem iudicandum, ac de tertio comparente coadiuvando, ibidem numer.69.

Limita vt, num.71.

Ac ideò eius causa non erit suo Ordinario remittenda, ibidem num.69.

Plures Rottæ decisiones inseruntur circa tertios exclusiuè comparentes facientes acta, & sententias suas, & quando non, 2.part.dict.cap.13.num.71.cum sequentibus.

Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re vel beneficio coram Ordinario debet litem movere, nõ coram executore, 2.p.c.18.nu.24.& à numer.1.cum seqq.

Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus, non videtur actis consentire, nec impeditur reddire ad aliam viam sibi fauiliorem, 2.part.c.12.§.vnic.num. 36.

Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimæ obtentæ non afficiunt Regalia protectionis vti valet, vt eius causa Ordinario remittatur, 2.par.c.28.num.13.& seqq.

Cum tertio cui res iudicata inter alios obtenta non nocet, lis est initianda, & iudicium nouiter mouendum, ibidem num.14. & seqq.

Cum tertio lite pendente comparente exclusiuè lis initianda est, quia acta Iudicij inter alios illi non nocent, ibidem numer. 20.

Et coram suo Ordinario instantia (quæ distincta est) tractari debet, aliter huius tertij causam Senatus Ordinario remittit, 2.part. dict. capit.28.numer. 21.

Tertij causa, cui executoriales Romæ expeditæ, vel alibi, non nocent, pœnitus per Senatum Ordinario erit remittenda, ibidem nu.22.

Tertij causa si executioni per Senatum remissæ Ordinario opponentis in via ordinaria, tractanda erit in eaque tertius ab Ordinario audiendus, 2.part. capit. 34. numero 51.

Quod in quolibet tertio, cui res iudicata inter alios non nocet, nec instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolic. non est comprehensus, 2.part.dict.cap.34.numero 52.

Tertius veniens ad causam pro suo iure litigantes excluſurus duplici via potest comparere, vt in prima, & in eodem statu, 2. p.c.13.n.71.

Tertius pro suo iure comparens, re iam vindicata in statu & terminis, &c. Et appellans aut dicens de nullitate illa sententia facit numerum quoad se, ita vt aliam vel alias instantias habeat, ibidem numero 72.

Tertius comparens pro iure proprio in eodem statu, & appellans à re iudicata, non videtur eam recipere cum qualitate rei iudicatæ, ibid.num.73.

Tertius pro iure principali simpliciter admitti petens in eodem statu absque appellatione approbat sententiam cum qualitate rei iudicatæ, 2.part.cap.13. numero 76.

Tertij causa comparentis ex stylo Roman. Curiæ remitti solet eidem iudici, qui de causa pendente cognoscit, ibidem numero 77.

Tertius comparens pro suo iure principali, & independenti potest admitti ab eodem Delegato cui causa inter litigantes fuit commissa virtute clausulæ (quam & quas) ibidem num.80.

Quod in Hispania non admittitur ex Tridentin. & dispositione, & obseruatione, 2.part.dict.capit.13.numero 81.

Testamentum.

LIcentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesiæ quæsitis, extenditur ad testamentum antea factum, 1.p.c.10.n.4.

Licentia obtenta à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum iam conditum, ibidem numero 5.

Testimonium seu fides. Vide *Notarius. Tabellio. Instrumentum.*

Testis.

TEstes post publicationem non sunt admittendi, admissi tamen parte non impugnante probant, 1. part. capit. 10. numero 57.

Iure tam graui prout est retentio Bullarum, non est fidendum de vno, vel altero teste testantibus de legitimitate causæ, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam, 1.par.cap.16. num.22.

Testibus etiam nulliter examinatis datur fides in Rotta in odium recurrentis ad Regem, 2.p.c.2.n.11.

Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faciunt in præiudicium impedientis, quominus validè examinentur, ibidem numero 13.& 14.

Per testes probantur qualitates & circunstantias gratiæ, licèt non substantia eiusdem, 2.p.c.26.n.31.

Testes & instrumenta æqualem probationem faciunt, 2.p.cap.30.§.3.num.6.

Timor.

DE Timore mali minati idem iudicamus, quod de ipso malo, 1.part.capit.16.n.4. & seqq.

Timor violentiæ inferendæ iusta causa est defensionis, ibidem numero 11.& sequentibus.

Timor iustus an probetur per iuramentum tum eius qui ad suam defensionem fecisse, asserit? ibidem nomero 13. remissiuè.

Timoris aut suspitionis ex causa potest causa in prima instantia committi in Curia Roman. iuxta constitutionem Leonis, 2. p.c.3.num.11.

Timor recursus ad Regem non potest præstare iustam causam omittendi iuris solemnitates denuntiationis, excommunicationis requisitas, 2.part.capit.24. numero 19.& sequentibus.

INDEX RERVM,

Titulus.

TItulos plures comulare siue certus, siue incertus de iure suo ad maiorem corroborationem, & cautelam nemo prohibetur, 1. part. cap. 2. numero 66. & sequentibus.

Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad maiorem corroborationem sui iuris non prohibetur, ibid. num. 170.

Ex Titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis potest non agere, ibid. num. 171.

Et quando cogatur alterum eligere, 1. p. c. 2. num. 72. & seqq.

Titulus Ordinarij facit legitimam contradictorem contra immissionem ex Bullis gratiæ Apostolic. 2. part. capit. 34. numero 153. & à numero 120. cum sequentibus.

Titulorum paritas requiritur ad impediendam immissionem ex gratia Apostolic. vbi vterque eam prætendit beneficij vacantis & non occupati, 2. part. capit. 34. num. 159.

Secus si prouisus ab Ordinario iam possideat qui impedit immissionem petitam à prouiso Apostolic. ibidem numero 160. & num. 166.

Titulus ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, & quando vterque contendit, super eius immissione secus quando prouisus Ordinarius per prius illam occupauit, ibidem numero 186.

Tollerantia.

RECursus ad *Regem* pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi iure proprio, & est *Regalia* ipsius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur, & ideo nec tollerantia Papæ eget, 1. part. capit. 2. numero 172.

Tollerantia Pontificum legitimum præstaret titulum ad iustitiam recursus retentionis quando in Bulla Cœnæ comprehenderetur, ibid. num. 173.

Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiasticam per tollerantiam longissimam Pontificum sustinentur, & iustificantur, ibid. num. 174.

Retentionis litterarum in Hispania iustificat tollerantia Pontificum eò quòd in euidentem vtilitatem spiritualis regiminis vergit, 1. part. dict. capit. 2. numero 177.

Doctores aliqui Theologi volentes eneruare robur tollerantiæ in recursu ad Regem recensentur, & examinantur, ibid. nu. 178. & seqq.

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli consensum Papæ ortum ex tollerantia recursus, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dicerint, ibi. num. 179.

Tollerantia Pontificum cum scientia non inducere sufficientem consensum ad iustitiam recursus pro tollenda violentia, & consuetudinum contra libertatem Ecclesiasticam, qui dicerint, 1. part. dict. cap. 2. num. 180.

Tollerantiam Papæ non esse approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticã, sed vt scandalum vitetur, qui dicerint, ibi. num. 181.

Tollerantiam Pontificum inducere consensum approbatiuum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam pluri mi Doctores tenent, ibidem numero 182.

Tollerantia Pontificum super recursibus pro tollendâ violentia, non cadit super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, vti falso supponunt aliquot Theologi, 1. part. dict. cap. 2. numer. 183. & 184.

Tollerancia Principis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus, ibid. num. 188.

Tollerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis iuri naturali, & diuino, & pro vtilitate publica, ibid. num. 189.

Tollerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, vtilem esse, & necessarium, recto vtriusq; regimini *Reipublicæ*, 1. p. d. c. 2. num. 190.

Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempè Martini V. ibidem num. 191.

Et ex aliquibus Epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum adinuicem missis, ibi. num. 192.

Quas concordatą vocauit Diana, ibidem num. 193.

Tol-

Tollerantia Pontificum approbatiua recursus inualis iustissimis rationibus vtilitatis applicari potest, vitando scandalo vt putarant aliqui Theologi, 1.p.d.2.c.n.204.

Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideo tollerantiæ effectus enerbantur, ibidem numero 206. & seqq.

Multa per patientiam tollerantiæ, quæ si in iudicium deducerentur, non tollerarẽtur, quomodo intelligatur, ibidem num. 207. & seqq.

Tollerantia Papæ post impletam præscriptionem, integrum ius, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integrè consequitur, ibidem.

Tollerantia Papæ, pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad Sedem Apostol. post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea, 1. p. d. cap. 1. num. 208.

Cui bi de præscriptionibus, & cap. nisi essent de præbend. ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur, ibidem.

Tollerantia Papæ ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat, ibid. n. 209.

Tollerantia Papæ non præstat approbationem, nec dispensationem statuti contra ius Diuinum, 1. p. d. c. 2. n. 211.

Tollerantia Papæ in ijs quæ non sunt contraria iuri Diuino approbationis, & dispẽsationis vim habent, ibid. num. 212.

Tollerantia Principis in ijs, quæ non dependent à sua potestate, nihil opponitur, ibid. num. 213.

Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum in recursibus falsò autumant recursus esse contra ius Diuinum, 1. p. dict. cap. 2. num. 214.

Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem non tollerarent tamdiu Pontifices, si vtiles non iudicarent vtrique Reipublicæ, ibidem num. 216.

Transactio. Vide *Concordia.*

TRansactio super iure complicato cum iure alterius non valet in istius præiudicij, 1. part. cap. 13. numero 30. & sequentib.

Transsumptum. Vide *Originale. Instrumentum. Sumptum. Tabellio.*

Transsumptum litterarum aliàs non authenticum fidem non faciunt, nec offert iurisdictionis exercitium, sed originales sunt de necessitate præsentandæ, 2. part. capit. 26. num. 67. cum seqq.

Vbi refertur singularis Rotæ decisio, ibid. à num. 71. cum seqq.

Transsumptum litterarum originalium etiã per Notarium tessantem fideliter transumpsisse, sicut non probat, ita nec sufficit, vt adquiratur Delegato iurisdictionis exercitium, ibid. num. 73.

Imò tunc Delegatus nulliter citationem discernit, 2. part. capit. 26. numero 74. & seqq.

Transsumptum litterarum Apostolic. deficientibus solemnitatibus requisitis, fidem non faciunt, 2. part, dict. cap. 26. num 78. & seqq.

Transsumptum litterarum in processu fulminato cum autboritate iudicis, & non contradicente parte (quæ non adest vbi extrajudicialiter proceditur) & cum alijs adminiculis probat, ibidem num 80.

Transsumptum litterarum authenticum solemniter cum iuris requisitis deductum fidem faciunt in iudicio, secus minus solemne, d. c. 26. n. 98.

Transsumptum de registro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit, 2. part. capit. 30 §. 3. num. 11. & seqq.

Tres conformes. Vide *sententia conformitas. Commissio. Surreptio.*

Tribunal. Vide *Senatus. Decretum.*

TRibunalia Regia in Hispania cognoscunt de causa possessoria beneficiali iusta receptiorem opinionem, & consuetudinem, 1. p. c. 10. num. 86.

Tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem, 1. part. cap. 14. num. 20. & seqq.

Tribunalia ex gratia Regis & precario habent potestatem, quam ipse minuere, dividere, & alteri applicare potest, 1. par. capit. 14. numero 34. & sequentibus.

Tribunalia Regia (vltra Consilium Supremum) nequeant se intromittere in causis tangentibus executionem Concil. Trid. etiam de partium consensu, ibidem numero 49.

Cum sint inhibita per clausulam auocatoriam, & annullatiuam in qua solus consensus Principis operatur, ibid. num. 41.

Tribunalibus, & Chancellarijs vtile est scire, quando læsa dicatur prima instantia Ordinarij, vt facilius cognoscant, an sit deferendum appellationi à Delegato interpositæ, 1. part. capit. 14. numero 57.

Tribunalia Regia (extra Consilium Supremum) an possit vti Decreto de proceder y conocer) orta competentia inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & alios superiores ortam, latissime differitur, 1. part. capit. 16. à numero 59. cum multis sequentibus.

Tributus.

TRibutum ideo vassalli præstant Regibus, quia eos in pace tueri, & defendere debet, 1.p.c.1.n.41.

Quam defensionem si non præstent peccant Reges ex Diuo Thoma, ibidem.

Tridentinum. Vide *Concilium.*

Turbatio. Turbare. Vide *Respublica. Pax.*

Tutor. Vide *Princeps.*

PRinceps tanquam tutor, & pater vassallorum debet in defensione eorum potestatem sibi mandatam exercere, 1. part. c. 1. num. 95.

Tutella Religionis, conseruatio, & Dei timor salus est custos societatis hominum inter se, ibidem num. 70.

Tutellæ, & curæ actio est indiuidua, item actio negotiorum gestorum, 2. part. c. 14. num. 13.

Tutellæ actio sicut est indiuidua respectu tutorum, ita & hæredum eorum, ibid. num. 21. & sequentibus.

Tutus. & Turus accessus. Vide *Locus. Citatio. Cedulones. Ædicta.*

V

Vacans. Vacatio. Vide *Impetrans. Gratia.*

MAndatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante beneficio tempore gratiæ, 1.p.c.10.n.10.

Ad vnum vacationis modum si se impetrans non restrinxit iuuatur ex vtiliori, & valido, 2.part.cap.2.§.vnic.numero 15. & seqq.

Vassallus. Vide *Subditus. Dominus. Princeps. Prorogatio. Protectio.*

VAssallorum otium & tranquillitatem debet Princeps vigilantia, industria, & occupatio defendere, 1.p.c.1.n.72.

Vassallorum tranquillitas, & *Reipublicæ* salus Regis est præcipua, ibid. num. 85.

Vassallos tranquillitate frui, Principis præpuum est interesse, ibid. num. 87.

Vassallorum diuitiæ, & vtilitates sunt quasi Principis quia vtilitas *Regni*, est vtilitas *Regis*, 1.p.c.1.n.88.

In Vassallorum opulentia, & fortitudine laudatur Princeps, ibid. num. 89.

Vassallorum otiosa tranquillitas Regnantis est gloria, ibid. numer. 90.

In Vassallorum pace honor *Regis* consistit, 1.p.c.1.num.91.

Vassallus quilibet est legitimus contradictor, & persona pro defensione præheminentiæ, & maioriæ Regis, 1.p.c.10. num. 119. & seqq.

Vassallus nequit consentire, nec expressè nec tacitè in alterius iurisdictione absq; Domini consensu, 1.p.c.13.num.23. & seqq.

Vassalli vnius Regni sine sui Principis licentia, an alterius Regni iurisdictionem possit prorogare, 2.p.c.11.n.74. remissiuè.

Vassallus *Regis* obligatus in forma Cameræ nequit consentire in iurisdictione iudicis Ecclesiastici, 2.p.c.27.n.58. & seqq.

Vassallus *Regis* contrahens in *Regno* extraneo, vbi respondere promisit, si ibi fuerit re-

repertus, conuenitur, 2. part. capit. 27. numero 60.

Vbi de obseruatione Grabielis Pereira circa Lusitanos obligatos in Regno Castellæ, ibidem num. 61.

Vassallus voluntariè & expressè consentiens in iurisdictionem alterius Regis, non præiudicat suo Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litigaret, ibidem numero 62. & seqq.

Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo; contra suum vassallum ex prorogatione eius expressa, 2. p. c. 27. n. 63.

Vassallos alienam iurisdictionem prorogantes voluntariè varones passim solent vindicare, 2. part. dict. cap. 27. num. 64.

Venditio. Venditor. Vide *Emptor.*

DElegatus legitimè datus super causa emptoris cognoscit de iure venditoris comparentis propter connexitatem simultaneumque ius vtriusque, 2. p. c. 13. n. 55.

Venditor comparens ante iudicium inchoatum cum emptore petens in se transferri iudicium animo nouandi actionem, non reluctante actore auditur, ibidem numero 57.

Venditor comparens ante iudicium inchoatum non animo nouandi actionem nec liberandi emptorem à iudicio, sed tantum vt cum eo inchoetur iudicium, præstita cautione auditur etiam inuito Authore, ibid. num. 58.

Limita, nisi interest actoris cum venditore non litigare in suo foro, 2. part. capit. 13. num. 59.

Venditor vbi admittitur ad mutationem iudicij, conuenitur coram suo Ordinario nō obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa remittenda, ibid. num. 60.

Verbum.

VErbum Regalia, comprehendit omnia patrimonialia, & Fiscalia *Regis*, 1. part. c. 1. num. 129.

Verba priuilegij Monarchię Siciliæ referuntur, quo *Rex* creatus fuit perpetuus Legatus in suo Regno, 1. p. c. 2. n. 45. & seqq.

Verba Bullæ in Cœna Domini quantum attinet ad retentionem litterarum Apostol. referuntur, & DD. illam adducentes, 1. p. c. 2. n. 55. & seqq.

Verba Bullæ Cœnæ, ibi. (legitimè prosequantur) vt intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione, 1. p. c. 2. n. 93.

Verba Bullæ Cœnæ, ibi, (sub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostol. executio, 1. part. c. n. 111. & seqq.

Verba, cap. si quando, de rescriptis, & capit. cum teneamur, de præbendis, & aliorum iurium ponderantur, 1. part. cap. 3. nu. 13. & seqq.

Verba Bullæ Cœnæ, ibi, (legitimè prosequantur) ponderantur, 1. p. c. 3. §. vn. num. 24. & seqq.

Verba limitatiuè apposita habent inducere terminum, quem non licèt transgredi, 1. p. c. 10. num. 29. & seqq.

Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis resoluuntur in tempus præsens, 1. p. c. 10. num. 74. & seqq.

Verba, text. in cap. si quando, de rescript. & c. cum teneamur, de præbendis subtiliter ponderantur, 1. p. c. 10. n. 94. & seqq.

Verba dispositionis quantumcumque vniuersalia declarantur, & restringuntur ad terminos qualitatis adiectæ, 1. par. c. 14. num. 53.

Verba legis debent intelligi simpliciter, non secundum quid, ibid. num. 54.

Verba non secundum quod sonant, sed secundum intentionem proferentis sunt accipienda, 2. p. c. 10. n. 25. & 26.

Imò ad hoc sunt improprianda, ibidem num. 27.

Verba (causæ omnes) quibus Tridentin. vtitur, ponderantur, vt nihil excludant, ibid. num. 28 & seqq.

Verbo (prima instantia) quo vtitur Trid. receptum in rigurosa significatione repugnaret directo eius rationi, & intentioni, 2. p. c. 10. n. 33. & à n. 17. cum seqq.

Verba abundantia tollerantur, quando opponentur ad maiorem declarationem, & tollendæ dubitationis gratia, 2. p. cap. 21. num. 10.

Verbi *fiat*, potentia præponitur cuilibet alteri verbo præceptiuo, & maiorem voluntatem demonstrat, 2. part. capit. 30. numero 43.

Verba enuntiatiua inducta propter aliud non disponunt in enuntiatis, 2. part. capit. 10. num. 51.

Declaratio non cadit super verbis claris, cum declaratione non egeant, 2. p. c. 30. §. 5. num. 22.

Declaratio, quæ verbis dispositionis declaratæ repugnat in nullo actu admittitur, cum potius perempto, destructio, & alteratio subiecti dicatur, ibidem numero 23.

Declaratio vt admittatur debet esse congrua verborum significationi, ibidem numero 26.

Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trident. euidenter eiusdem verbis incongruit, 2. par. dict. cap. 30. §. 5. num. 27.

Senatus verbis claris Concilij Trident. decernentis, subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur, ibidem numero 28.

Verba legis cui non conueniunt eius dispositio non adaptatur, 2. p. c. 33. n. 25.

Veritas, Verum.

VEritas vt clariùs luceat placet Papæ, vti sibi iterum, & iterum replicetur, & arguatur circa damnum Reipublicæ 1. par. cap. 3 §. vn. n. 70. & seqq.

Verum esse non potest, quod falso principio nititur, 2. par. capit. 30. §. 3. numero 7. & 8.

Veritatem tacens Principi idem est, ac si infirmus taceret vulnus Chirurgo, 2. part. cap. 31. num. 98.

Veritas per argumenta & replicationem exagitata magis lucescit, 1. p. c. 3. §. vnic. nu. 75. & sequentibus.

Via. Via ordinaria. Summaria. Executiua. Vide *Ordinarius Litteræ. Remissio. Executio.*

VIam excessus alijs apperimus, si negligenter ea quæ vsurpantur, omittimus, 1. p. c. 5. num. 27. & sequentibus, & capit. 6. numero 40.

Qui vna via omissa, aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expensarum, passim obseruat Rotta, 1. p. c. 12. num. 7. & 9.

Via ordinaria non summaria diffinitur noua controuersia mota emptori pignoris subtasti, vel creditori adiudicati, 2. part. cap. 18. num. 4. cum seqq.

Et coram iudice Ordinario creditoris emptoris, non coram subhastante, ibidem num. 6. cum seqq.

Via executiua gratiæ, aut executorialium cessat immissio cadente à possessione semel apprehensa, & via ordinaria agere debet, 2. part. capit. 18. numero 27. & sequentibus.

Via ordinaria non executiua auditur comparens post immissionem factam ex alio testamento, & coram Ordinario rei possessoris 2. par. dict. cap. 18. numero 35. & 36.

Tertius comparens pro suo interesse & iure, si non fuit admissus, non videtur actis gestis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi fauorabiliorem, 2. p. cap. 12. §. vn. nu. 36.

Via ordinaria, & vti Ordinarius, an via executiua, & vti Delegatus debeat Ordinarius procedere in Bullarum remissione sibi facta per Senatum? 2. par. cap. 34. à numero 1. cum seqq.

Via ordinaria audiendus est tertius se opponens executioni litterarum remissæ Ordinario per Senatum, 2. p. c. 34. numero 51. cum seqq.

In omnibus in quibus executor gratiæ & iure communi poterat, & debebat via ordinaria cognoscere; in iis hodie est Tridentin. pariter Ordinarius (cui fuit per Senatum remissio) Ordinariè procedere debet, 2. p. c. 34. num. 75.

Et è conuerso in quibus executor de iure cõmuni tenebatur via executiua procedere; pariter hodie Ordinarius via executiua cognoscere tenetur, quando fit per Senatum remissio, ibidem num. 76.

Via executiua cessat, & ordinaria aggreditur vbi concurrit ad immissionem paritas titulorum, 2. p. c. 34. n. 99.

Via ordinaria non executiua debet audiri possessor beneficij ab alio impetrati ob delictum alium vè iuris defectum, & vinci antequam auferatur, 2. par. cap. 34. à num. 107. cum sequentibus.

Via ordinaria non executiua procedere debet executor litterarum prouisi Apostol. super beneficio reseruato, quando reseruatio non est notoria, sed dubia, obscura contra prouisum ab Ordinario possidentem simol, 2. par. cap. 34. num. 110. cum multis seqq.

Ordinarius (cui per Senatum Bullarum remis-

missio fit) vt cognoscat quando via executiua, vel ordinaria procedere teneatur, præcipuè habeat regulas immissionis, ex l. fin. C. de edicto. Diui Adrian. 2. p. d. c. 34. num. 200.

Ordinarius in Bullis sibi per Senatum remissis executiuè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi, ibid. num. 201.

Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes iudicis, & via ordinaria audire, si seruata forma Tridentin. fuisset datus. ita & ijs casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta sibi per Senatum remissione, ibidem numero 202.

Inter viam executiuam Breuis Cameralis, & cæterarum rerum multæ sunt differentiæ, 2. p. c. 10. à n. 49. & sequentibus.

Vicarius.

VIcarius Dei in temporalibus est Rex, 1. part. cap. 10. à num. 23. cum seqq.

Vicarius Episcopi appellatione Ordinarij comprehenditur, 2. p. c. 4. num. 27.

Vidua. Vide *Miserabilis.*

Violentia. Vis. Vi oppressus. Vide *Defensio. Princeps. Senatus. Quærella. Retentio. Decreta.*

VIm patientem acclamatam malus, iudex non exaudit, 1. part. capit. 1. numero 6.

Violentias, & scandala aborret Deus, ibid. numero 18.

Violentum est, quod contra legem est, ibid. num. 97.

Violentias ne subditi patiantur, Princeps vigilans esse tenetur, ibidem numero 98.

Vis in populo abesto, lex est 12. tabularum, 1. par. cap. 1. num. 100.

Vi oppressorum defensio cum ipso est Regno ab origine orta, & Regni obiectum, ibidem num. 102.

Vi oppressus recurrens ad Regem, debet de violentia docere, dict. capit. 1. numero 149.

Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente, ibidem numero 150. tanquam iuri naturali odiosa, ibidem.

Violentiæ probatio incidit in protectionem per necessariam consequentiam, 1. p. dict. c. 1. num. 151.

Violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus missis in terras infidelium ad prædicationem Verbi Dei Rex Christianus omnino repellere tenetur, d. c. 1. num. 164. & seqq.

Violentia oppressorum vrbanius tollitur per Principem, qui suum, & suorum ius gerit, cuique ex debito Regalis officij protectio competit, 1. part. capit. 1. numero 194.

Vim inferunt, & actum in voluntarium reddunt nimiæ persuationes, & importunæ preces, ibidem num. 196.

Violentiam quandam infer in Principem importunitas petentis, quia multoties inuoluntariè concedit non concedenda, 1. par. cap. 3. num. 10.

Violentia, & immodica persuasio æquipparantur à iure, ibid. num. 11.

Violentiæ, & scandala salutem Reipublicæ turbant, 1. par. cap. 5. num. 24. & sequentibus.

Violentiæ prætextu retinentur litteræ Apostolic. continentes nouitatem circa decimas, aut redecimas, 1. part. cap. 6. numero 35.

Violentum est, quod iniustum est, & contra legem, 1. part. capit. 7. numero 2.

Violentiam tunc continent litteræ in præiudicium iuris tertij, si expediantur absq; eius citatione, 1. part. capit. 7. numer. 62. & seqq.

Vis publica est iniustitia, qua ius tertij tollitur, 1. part. dict. capit. 7. numero 73.

Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt Respublica Ecclesiastica, & spiritualis in pace degat, 1. part. capit. 9. numero 2. & sequentibus.

Violentiæ articulus suspendendus in Senatu, donec causa retentionis examinetur, & de ratione, 1. part. capit. 11. numero 29.

Violentum non dicitur vi oppresso opitulante,

lante, & cooperante, seu consentiente. iuxta Aristotel. 1.p.c.13. numero 61. & seqq.

Violentia vibi adest in damnum Reipublicæ immediatè potest Fiscalis Regius solus vel à principio recursum deducere, vel ex post facto, desistente ipsum postulante, ibidem numero 71. & sequentibus.

Violentiæ causæ tangentes obseruationem Concil. Tridentin. & aliæ iudicum Ecclesiasticorum quorumlibet existentium in Curia Regia examinantur in aula regiminis, & cæteræ omnes ad Chancellarias, & Audientias pertinent, 1. par. cap. 14. numero 27. & 28.

Violentia, qua fundatur retentionis cognitio est contraria iuri naturali, & spirituali oppositæ naturæ, 1. part. capit. 16. numero 25.

Violentiæ obuiare finis est retentionis litterarum, qua publica turbatur quies, ibidem numero 24. & sequentibus.

Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem, 1. part. capit. 16. numero 26. & sequentibus.

Epistola Diui Augustini, qua aduersus violentias sit vltro à potestatibus per Prælatos postulanda, 2. par. capit. 1. numero 6. & 8.

Violentiarum cognitio tendens in executionem, & obseruationem Tridentin. soli Supremo Senatui est reseruata, cæteris inhibitis Chancellarijs, 2. part. capit. 1. numero 29. & 30.

Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam euocatus adstringitur litigare, quem protegit Princeps, 2. part. capit. 11. num. 83. & à numero 80.

Vim repellere iure naturali est concessum non inuentum, cum id bestiarum sensibus sit infixum, 2. part. capit. 20. à numero 85. cum sequentibus.

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ, 2. part. capit. 33. numero 2.

Visitatio. Vide *Ordinarius. Episcopus.*

SVb Tridentin. impugnantes Ordinario visitationem Ecclesiarum etiam exemtarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia iura, 2. p. cap. 4. num. 20.

Declaratio S. Congregat. refertur qua dicitur à visitatione Episcopi facta tanquam Sed. Apostol. Delegati iusta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum forè, 2. p. c. 25. num. 23.

Similis alia S. Congreg. declaratio refertur, ibid. num. 24.

Episcopus in visitatione commissa ex Trid. procedit vti Ordinarius, cum sibi de iure communi pertineat, ibidem numero 25.

Ab Episcopo iuxta Concilium visitante Ecclesias exemptas etiam tanquam Sed. Apostol. Delegato appellatur ad Metropolitanum, 2. p. dict. cap. 25. num. 36.

Vnio. Vnitum. Vnitas. Vide *Connexio separabile. Ius Complicatum.*

VNionis aut suppressionis cum extinctione beneficiorum litteræ retinentur in Senatu ob diminutionem cultus Diuini; aliaque damna, 1. p. c. 9. numero 51.

Voluntas. Voluntariè. Vide *Retentio. Consensus.*

VOluntas & potestas vbi adinuicem repugnant, nihil agitur, 1. p. c. 3. numer. 29. & seqq.

Bullarum executio superseditur quando ex iusta causa præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de eius libera voluntate appareat, 1. par. cap. 3. §. vii. num. 20.

Quando clarè constat de Principis iam instructi, informati voluntate velle etiam iniustum mandatum exequi obtemperatur, ibidem numero 21.

Pri-

...æ litteræ habentes clausulas ex quibus appareat libera voluntas Principis obsequendæ sunt, quia habent vim secundæ iussionis, ibid. num. 22. declaratur, num. 54. & seqq.

Nihil volitum, quid præcognitum, 1. p. c. 3. §. vnic. num. 27.

Sedes Apostolic. nonnulla rationabiliter ordinat, quæ vtilitate subditorum suadente, reuocat, 1. part. capit. 3. §. vnic. num. 36.

Ob vtilitatem euidentem, vel vrgentem necessitatem quodoq; statuta variantur humana, ibid. num. 57.

Dependentia à voluntate alicuius recipiunt interpretationem extensiuam, etiam ad ea, quæ alias illegitima iudicarentur, 1. part. capit. 10. num. 76. vide à num. 74.

Voluntarium à principio fit necessarium: ob ius tertio quæsitum, 1. p. c. 13. num. 72.

Voluntarium quod fuit deducere aliquid in iudicium, non licèt discedere, cum ex suo facto ius fuerit semel aduersario quæsitum, ibidem numero 73.

Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem acumulatiuam cum Consilio Supremo in causis executionis Concil. Tridentin. clarè patet, ex l. 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo, 1. part. capit. 14. numero 45.

Voluntas magis facto quam verbis declaratur, 2. part. capit. 12. §. vnic. num. 24.

Vsus. Vsusfructus.

PEr vsum partis conseruatur ius in toto, vbi ius vniuersale prætenditur, 1. part. c. 9. num. 66. & seqq.

Vsusfructuarius proprietatis emptor retractu sequuto, reddit ad suum vsumfructum, 1. part. capit. 10. §. vnic. numero 71.

Vtilitas, Vtile.

LItteræ Apostolic. in Hispania multis in casibus ad Suprema Tribunalia vehuntur, vt examinentur, an quid contineant contra publicam vtilitatem, aut in damnum Regni, aut Regis? 1. p c. 2. num. 2. & seqq.

Litteræ Apostolicæ contra publicam vtilitatem retinentur, quia ad *Regem* pertinet iure naturali populi sibi subiectos ab huiusmodi oppressionibus liberare, 1. parte, capit. 2. numero 8.

Vtilitatem publicam non conuenit diutina ludrificatione differri, 1. part. capit. 5. num. 11.

Vtilitas *Regni* est commodum *Regis*, ibid. num. 17.

Vtilitas publica ita tuenda, vt commodi proprij obliuiscatur Rex, dict. capit. 5. num. 20. & seqq.

Pro vtilitate publica conseruanda cum potentioribus est dimicandum, dict. capit. 5. num. 22.

Propter publicam vtilitatem multa admittuntur contra rationem disputandi, quæ aliàs de iure, non permitterentur, ibidem num. 32.

Vtilitatis publicæ causa potest Princeps auferre dominium, ibidem numero 33.

Vtilitatis publicæ damnum iusta causa est ad litterarum retentionem, 1. p. d. c. 5. n. 34. & seqq.

Ad publicam vtilitatem concesso rescripto non derogat concessum priuato, 1. p. c. 5. num. 57.

Vtilitatis publicæ damno nittitur retentio Bullarum non in surreptione simplici, quæ & si validè retinentur ex eo, 1. par. capit. 8. numero 12. & sequentibus.

Vtilitatem publicam solum iura considerarunt ad supersedendum in executione litterarum Apostolic. & supplicandum, 1. part. capit. 8. numero 17. & sequentibus.

Vtilitas publica nisi concurrat, litteræ in præiudicium tertij non retinentur in Senatu regulariter, 1. part. capit. 13. numero 14.

Ad vtilitatem publicam cum pertineat delictorum punitio minimè impeditur priuatorum conuentione, 1. part. capit. 13. num. 17.

Vtilitati publicæ vt prouideret Leo. X. constitutionem promulgauit, fauendo Ordinariorum iurisdictionem, quæ refertur, 2. part. cap. 3. num. 7. & sequentibus.

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

Vtilitati connexæ, & inseparabili siue publicæ, siue priuatę nequit renuntiari, 2. p. cap. 11. num. 53.

Vtile per inutile non vitiatur indiuiduis, 2. part. c. 13. num. 28.

Secus in indiuiduis, ibidem & num. sequentibus.

Pro vtilitate hominum salubriter inuenta non sunt contra eorum commodum interpretanda, 2. part. capit. 20. numero 47.

Vtile per inutile non vitiatur in habentibus separationem, 2. part. capit. 26. num. 27. cum seqq.

Pro vtilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi, 1. part. c. 1. §. vnic. num. 1.

Pro vtilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi, ibidem numero 54.

Vtilitatis publicæ causa etiam naturali iure derogatur, ibid. num. 55.

Vtilitatis publicæ ratio quando vrget, ordo est ordinem non seruari, 1. part. dict. cap. 1. §. vnic. numero 56.

Vulnerata executio. Vulnus. Vide *Executio. Instrumentum.*

DIuus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur, 1. part. capit. 2. numero 125.

Vulneratis litteris per sententiam, via executiua amittitur, quas, nec superior, ad quem fuit appellatum exequi potest, 2. p. cap. 34. num. 40.

Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annullentur, ibidem numero 41.

Nec vulneratur, & si declaretur, non esse iustificatas, cum postomodum iustificatæ exequi valeant, ibidem numero 42.

Ex semel vulneratis litteris amplius executiuè agi nequit, 2. part. capit. 34. numero 43.

CVM PRIVILEGIO.

MATRITI.

APVD MARIAM DE QVIÑONES.

Anno M.DC.XXXIX.